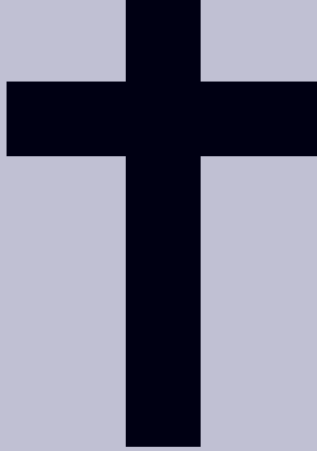

Luda yã takada kũ

Bisã yão

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

Luda yá takada kũ Bisá yáo

Portions of the Holy Bible in the Busa language of Nigeria

copyright © 2005 SIM International

Language: Bisá (Busa)

Translation by: SIM

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-10-10

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
8631d380-7d17-5581-abf9-174814e8ccc3

Contents

NAANAA	1
BONAA	35
Saarun Wooda	53
NARONAA	78
DOKAGBESISINAA	87
YOSUA	89
YĀGŌGŌRINŌ	98
RUTU	107
1 SAMUĒLI	110
2 SAMUĒLI	131
1 KINANŌ	151
2 KINANŌ	172
Bandun Gari I	192
Bandun Gari II	220
EZĒRA	251
NĒEMAYA	256
ESITA	262
AYUBA	267
ZABURA	280
YAASINŌ	392
LAASUNDE	427
Womu Duro	437
Yeremi	444
Swī	516
Esekieli	525
Danieli	567
Osee	580
Yoeli	593
Amosu	599
Abudiasi	609
Yonasi	611
Misee	613
Nahumu	621
Habakuku	625
Sofoni	629
Asee	634
Sakari	636
MALAKI	648
MATIU	650
MAAKU	677
LUKU	694
YUHANA	723
ZĪRINŌ	742
ROMUDENŌ	766
1 KŌRINTIDENŌ	778
2 KŌRINTIDENŌ	788
GALATIANŌ	795
EFESUDENŌ	799
FILIPIDENŌ	803
KŌLŌSEDENŌ	806

1 TESALONIKADENO	809
2 TESALONIKADENO	811
1 TIMOTI	813
2 TIMOTI	816
TITU	819
FILIMO	821
EBERUNO	822
YAMISI	831
1 PITA	834
2 PITA	838
1 YUHANA	840
2 YUHANA	843
3 YUHANA	844
Yudu	845
ZIA YÄ	847

NAANAA

Musa takada káaku

Adamu 1:1-5:32

Nuhu 6:1-11:32

Ibrahī 12:1-20:18

Isaaku 21:1-26:35

Yakubu 27:1-36:43

Yusufu 37:1-50:26

Andunia naanaa

¹ Zaa káaku Luda musu kú zíteoo kè. ² Gu da pãme à kèkenaro, gusira mé à da ísiralá, akú Luda Nini ten yàa ke í pila. ³ Akú Luda pi: Gupura kú! Akú gupura kú. ⁴ À è gupura pii kè mana, akú à gupura kékõa kú gusirao. ⁵ À tó kpà gupurané fánanté, gusira sò gwáani. Gu si gu dò, a goro káakun gwe.

⁶ Akú Luda pi: Sarapura gó kú íno dagura de à í pino kékõa. ⁷ Akú à sarapura kè le, à í kú à kú sarapura gbáru kékõa kú í kú à kú a musuo. ⁸ Akú à tó kpà sarapura piine ludambe. Gu si gu dò, a goro pladen gwe.

⁹ Akú Luda pi: Í kú à kú zíte kakara gu dokõno, gukori bo. Akú à kè le. ¹⁰ À tó kpà gukori piine zíte, akú a tó kpà í kú à kàkarane ísira. Akú à è à kè mana. ¹¹ Akú Luda pi: Lánò bote zíte kú sè wédeno kú lí nédeno, baadi kú a burio. Akú à kè le, ¹² lánò bote zíte kú sè wédeno kú lí nédeno, baadi kú a burio. Akú Luda è à kè mana. ¹³ Gu si gu dò, a goro aakõden gwe.

¹⁴ Akú Luda pi: Pó gupurakúrinò gó kú musu ògò fánanté kékõa kú gwáanio, ògò wé sèedano kú gorono kú wéno morine. ¹⁵ Ógò kú pó gupurakúrinò ú musu de ògò andunia pura kú. Akú à kè le. ¹⁶ À pó gupurakúri zókõno kè mèn pla, a kú à gbána digó kí ble fánanté, a kú à buse digó kí ble gwáani. À susunenò kè dò. ¹⁷ À n pèpe musu de ògò andunia pura kú ¹⁸ ògò kí ble fánanté kú gwáanio, ògò gupura kékõa kú gusirao. Akú à è à kè mana. ¹⁹ Gu si gu dò, a goro siikõden gwe.

²⁰ Akú Luda pi: Pò wéndidenò í pa yérére, bano dagula musu ògò vura sarapuran. ²¹ Akú à pó wéndide kú òdi í panò kè kú kpò gbéntèno pínki, baadi kú a burio. À bano kè pínki dò, baadi kú a burio. Akú à è à kè mana. ²² À arubarikaa dàngu à pí, ògò né í ògò ke dasi, kpòno ísira pa, bano ke dasi zíte. ²³ Gu si gu dò, a goro sorooden gwe.

²⁴ Akú Luda pi: Pó wéndidenò bote zíte, be pókadeno kú pó kú òdi táa o kú kúano kú nõbõsènteno, baadi kú a burio. Akú à kè le. ²⁵ Luda nõbõsènteno kè baadi kú a burio. À be pókadeno kè baadi kú a burio. À pó kú òdi táa o kú kúano kè baadi kú a burio. Akú à è à kè mana.

²⁶ Akú Luda pi: Ó bisasiri ke ó taka ú, ògò de lán ó bà, ògò kí ble kpònoa kú bano kú be pókadeno kú nõbõsènteno kú pó kú òdi táa o kú kúano pínki. ²⁷ Akú Luda bisasiri kè a zida taka ú. A zida takan à n ké a ú. À n ké gògbè kú nõgbè. ²⁸ À arubarikaa dàngu à piine: Àgò né í àgò ke dasi àgò andunia pa àgò gbána blea. Àgò kí ble kpònoa kú bano kú pó wéndide kú òdi táa o zítèno pínki. ²⁹ Akú Luda pi: Pó wéde kú ò kú zítèno ma kpáawa á pòble ú pínki kú lí nédeno pínki. ³⁰ Ma sèno kú lánò kpà pó wéndidenò pínki n pòble ú, nõbõno kú bano kú pó kú òdi táa o kú kúano pínki. Akú à kè le. ³¹ Luda pó kú à kèno è pínki, à kè mana swáswa. Gu si gu dò, a goro suddoden gwe.

2

¹ Len Luda musu kú zíteo kè le kú a pónò pínki. ² Ari a goro supplade zí gó ká, à zí kú àten ke pii láka. A goro supplade pí zí à kámma bò kú zí kú a kèno pínki. ³ Akú à arubarikaa dà goro supplade pin à dite a pó ú, kú goro bire à kámma bò kú zí kú a kèno pínki yai.

Edeni swadakoo

⁴ Musu kú zíteo naana yan dí. Goro kú Dikiri Luda zíte kú musuoo kè, ⁵ pówe ke dí bute zíte koro, bee sèe, zaaku Dikiri Luda dí tó legú mào, akúsò gbèke kun à bura zí kero. ⁶ Suka mé àdi kpà andunia gún, akú àdi mótò pisi zíteo pínki.

⁷ Dikiri Luda gògbè í kàsa kú búsutitio, akú à ía wéndide vù a yin, akú gògbè pii gò gbè bène ú. ⁸ Dikiri Luda swadakoo kèke ifaboki kpa gu kú òdi pí Edeni, akú à gògbè kú à kèe pii dà gwe. ⁹ Dikiri Luda tò lí burí sinda pínki bíte zíte. Lí pino kè mana, akúsò n né blena nna. Lí wéndide kú dàkoo pii dagura. Lí kú àdi dõna mana kú a vãnio íñne kú gwe dò.

¹⁰ Swa kú Edeni àdigō mtoᵑ pisi dàkoo piia. Bona gwe à ɔne kè siikō. ¹¹ A káaku tón Pisō, àkú mé à lika Avila búsuui pínki. Wura kú búsuu pii gūn, ¹² wuraa pi mana. Gbè b̄ɛɛɛdenɔn kú gwe do. ¹³ Swa pi ɔne plade tón Gīō, à lika Kusu búsuui pínki. ¹⁴ A ɔne aakōde tón Tigiri, a d̄broᵑ tà Asiria búsu ifabokí kpa. Swa pi ɔne siikōde tón Yuflati.

¹⁵ Dikiri Luda gōgbē pii dite Edeni dàkoo pii gūn de àgō a zī ke àgō gwa. ¹⁶ Akú à yā ditene à pi: Ìni f̄s ñ ñ dàkoo pi lí n̄n̄o ble pínki, ¹⁷ ama ñsun lí kú àdi d̄na mana kú a v̄anio iñne né blero. Tó n blè, ñi game.

¹⁸ Dikiri Luda pi: Gōgbē kunna ado manaro. Mani kpanyīri kene a gb̄endo ū. ¹⁹ Akú Dikiri Luda búsuu sè à ñb̄ɔn̄o k̄eo pínki kú b̄an̄o pínki, akú à sù kuñwo gōgbē pi k̄inaa de à e deran ani t̄s kp̄áñne n̄a. T̄s kú gōgbē pii kp̄a p̄s w̄ɛndide p̄in̄ɔne pínki ḡō ñ t̄s ū. ²⁰ Gōgbē pi t̄s kp̄a be p̄ókáden̄o pínki kú b̄an̄o kú ñb̄ɔs̄ɛnt̄ɔn̄o pínki, ama adi kpanyīri e ñ té a gb̄endo ūro. ²¹ Akú Dikiri Luda i z̄k̄ɔᵑ dà gōgbē pila. Kú àten i o, akú à a gb̄anterewa m̄en do b̄ò, akú à a m̄ebaasi t̄ata a gb̄en. ²² Akú à gōgbē gb̄anterewa kú à b̄òo pii lite n̄ɔgb̄ē ū, akú à ḡɛe k̄aao a k̄inaa. ²³ Akú gōgbē pii pi:

Adik̄ina wá b̄ò ma wá gūmme,

a m̄e s̄ō à b̄ò ma m̄e gūmme.

Oni a sísi n̄ɔgb̄ē,

kú Luda a b̄ò gōgbē gūn yāi.

²⁴ A yā mé à tò gōgbē di bo a de kú a dao bea, àdi nak̄ɔa kú a nan̄o ò ḡs m̄e do ū. ²⁵ Gōgbē kú a nan̄o kú p̄otompo ñ pla ñ pínki, w̄é'í s̄ō àdi ñ k̄uro.

3

Bisasiri k̄ek̄šana kú Luda

¹ Ml̄è mé à manafiki v̄i de p̄o kú Dikiri Luda k̄en̄ɔla pínki, akú à n̄ɔgb̄ē là à pi: Luda pi àsun dàkoo pi lí ke né blenloo? ² Akú n̄ɔgb̄ē w̄e ml̄èe piia à pi: Òni f̄s ò dàkoo pi líne ble, ³ ama lí kú à kú dàkoo pii guragura, Luda pi òsun a né blero òsun ɔ naa sero, de òsun garo yāi. ⁴ Akú ml̄èe p̄ine: Áni garo fá! ⁵ Zaakú Luda d̄s tó a blè, á w̄é ni k̄é áni ḡs lán a bà, áni ḡs a mana d̄s kú a v̄anio.

⁶ Kú n̄ɔgb̄ē è lí pi né mana, akús̄ a blena niḡs nna ani tó gb̄e w̄é k̄é, akú à a né k̄é à blè. À kp̄a a z̄aa do, akú à blè se. ⁷ Ñ pla ñ pínki ñ w̄é k̄é, akú ò d̄s s̄a kú ò kun p̄otompo. Akú ò gboroda lá n̄abi ò ȳíñma.

⁸ Kú gōgbē kú a nan̄o Dikiri Luda k̄ini mà àten kure dàkoo pii gūn ɔk̄osi, akú ò ùtene dàkoo pi lán. ⁹ Akú Dikiri Luda lé zù gōgb̄ēi à pi: Ñ kú mámeɛ? ¹⁰ À w̄e à pi: Kú ma n k̄ini mà, akú v̄ina ma kú kú má kun p̄otompo yāi, akú ma ute. ¹¹ Akú Dikiri Luda a là à pi: Dí mé à ònne ñ kun p̄otompo? Lí kú ma ginne ñ a né ble, n bl̄en yá? ¹² À w̄e à pi: N̄ɔgb̄ē kú n kp̄ama àḡs kú k̄umao mé à lí pi né kp̄ama ma blè. ¹³ Akú Dikiri Luda n̄ɔgb̄ē là à pi: B̄óyāi n k̄e lee? À w̄e à pi: Ml̄è mé à ma keke, akú ma blè. ¹⁴ Akú Dikiri Luda pi ml̄èene:

Kú n k̄e le, ñni ḡs láaribona p̄o ū

de be p̄ókáden̄o kú ñb̄ɔs̄ɛnt̄ɔn̄o pínki,

ñni ḡs t̄aa o n k̄ua,

b̄usutitin ñni ḡs ble ari n w̄ɛndi lén.

¹⁵ Mani ibere da m̄ok̄n̄ kú n̄ɔgb̄eō dagura,

n buri kú a burio dagura.

A buri ni n m̄i w̄i,

ñi a gb̄átoki k̄inna.

¹⁶ Akú à pi n̄ɔgb̄ene:

Mani n n̄sinaa wari karanne,

ñni ḡs né i kú w̄aw̄ao.

N z̄á ñi niḡs kúmmame,

ani ḡs kí ble n musu.

¹⁷ Akú à pi gōgb̄ene:

Lákú n n nano yā mà nà,

lí kú ma ginne ñ a né ble n blè,

ma láari b̄ò z̄it̄ea n yāi,

ɔsi kú ɔsioon ñni ḡs p̄óble en

ari n w̄ɛndi lén.

¹⁸ Ani l̄en̄o kú lá ūk̄aden̄o butenne,

gbasa ñ burap̄ɔn̄o ble.

¹⁹ Ísimmawaranaa gūnn ñi p̄óble en

ari ñ era ñ gëo būsun,
zaakū gwen ma n bon.

Būsutitime n ũ,

ĩni era ñ g̃ būsutiti pii ũme.

²⁰ Adamu t̃s kp̃a a nañɔne Awau, zaakū gb̃ē p̃inki daim̃e. ²¹ Dikiri Luda bára uta k̃e Adamuñe k̃u a nañɔ, akū à dàĩne. ²² Akū à p̃i: Bisásiri a mana k̃u a ṽanio d̃s̃, à g̃s̃ lán ó bà. Ōni g̃ine à lí w̃endide né k̃e à ble de àsung̃ kun g̃ɔɔ s̃inda p̃inkiro ỹai. ²³ Akū Dikiri Luda p̃ea à a b̃o Edeni dàkoo pii g̃un. Akū Adamu g̃e à z̃ite k̃u Luda a b̃on z̃i ke. ²⁴ Kū Dikiri Luda p̃ea, akū à kerubuñ k̃ate Edeni dàko if̃aboki kpa, de òg̃s̃ lí w̃endide z̃e dakp̃a k̃u f̃eneda k̃u àten t̃e ke àten litel̃iteo.

4

Kainu k̃u Habilao

¹ Adamu a nañɔ Awau d̃s̃ ñɔgb̃ē ũ, akū à ñɔ si à Kainu ì. Akū à p̃i: Ma g̃s̃gb̃ē ì k̃u Dikiri gb̃anao. ² Akū à a dakūna Habila ì d̃o. Habila k̃e s̃ad̃ari ũ, Kainu s̃s̃ à k̃e búbari ũ. ³ Z̃ikea Kainu s̃u k̃u a burap̃ɔñɔ gba ũ Dikirine. ⁴ Habila s̃s̃ à s̃u k̃u a s̃ane k̃aaku m̃ekpanaao. Habila ỹa k̃a Dikirigu, akū à a gba si. ⁵ Kainu s̃s̃ a ỹa dí ke Dikirinero, akū adi a gba síro. Akū Kainu p̃o f̃ē manamana a ànn sisi. ⁶ Akū Dikiri p̃i Kainune: B̃oỹai ñ p̃o f̃ē? À k̃e dera ñ ànn ỹakaa? ⁷ Tó ñ ỹa mana k̃e, mani ñ síroo? Tó ñdi ỹa mana ke s̃oro, durunna nat̃enne ñ kp̃el̃el̃ea. Ñ ni teni a de, séde ñ z̃i blea.

⁸ Akū Kainu p̃i a dakūna Habilane: Ò gé s̃eñ. Kū ò k̃a gwe, akū à f̃ute a dakūnai à a d̃e. ⁹ Dikiri Kainu là à p̃i: Mán ñ dakūna Habila kunñ? À w̃ea à p̃i: Má d̃oro. Ma dakūna dakp̃ariiñ ma ũ ỹa? ¹⁰ Akū Dikiri p̃i: B̃ón ñ k̃e? Ñ dakūna aru ten lé zumai zaa z̃ite g̃un mà ze k̃aao. ¹¹ Tera s̃a ñig̃s̃ láari p̃ó ũme, ñig̃s̃ z̃a k̃u z̃ite k̃u à ñ dakūna aru m̃i ñ ɔ̃o. ¹² Tó ñ bú bà, z̃ite ni kararo. Ñig̃s̃ s̃s̃s̃ gu k̃u guo ñg̃s̃ likara andunia g̃un. ¹³ Akū Kainu p̃i Dikirine: Wari bire gb̃ana demala, mani f̃oro. ¹⁴ Ñten p̃ema z̃ite la gb̃aram̃e s̃a. Mani k̃ek̃sa k̃unwo s̃a. Manig̃s̃ s̃s̃s̃ gu k̃u guo màg̃s̃ likara andunia g̃un, gb̃ē k̃u à kp̃ak̃un k̃umao ni ma de. ¹⁵ Akū Dikiri pine: Lenlo! Tó gb̃ē ñ de, oni m̃ora k̃aa g̃eñ supplame. Akū Dikiri w̃anz̃añ ke k̃e Kainua, de gb̃ē k̃u à kp̃ak̃un k̃aao s̃un a dero ỹai. ¹⁶ Akū Kainu dà z̃eñ à k̃e Dikiria. À g̃e à ṽute Ñɔdu būsun Edeni if̃aboki kpa.

¹⁷ Kainu w̃ute k̃u a nañɔ, akū à ñɔ si à Eñoku ì. A gbera Kainu w̃ete k̃ate, akū à a né p̃i t̃s̃ kp̃a w̃ete piine. ¹⁸ Eñoku Irada ì, Irada Meuyaeli ì, Meuyaeli Metusaeli ì, Metusaeli Lameki ì. ¹⁹ Lameki ñɔ s̃e m̃eñ pla, a do t̃oñ Ada, a do Zila. ²⁰ Ada Yabala ì. Àkūme p̃od̃ari k̃u òdig̃s̃ k̃u bizakuta g̃uñɔ dizi k̃aaku ũ. ²¹ A dakūna t̃oñ Yubala. Àkūme m̃or̃ler̃iñ k̃u úraper̃iñ dizi k̃aaku ũ. ²² Zila s̃s̃, akū mé à Tubala Kainu ì. Siaame a ũ. Àdi p̃o p̃inki pi k̃u m̃os̃io k̃u m̃og̃ot̃eo. A dàre t̃oñ Naama. ²³ Akū Lameki p̃i a nañɔne:

Ada k̃u Zilao, à ma ỹa ma,

ma nañɔ, à s̃a kp̃a ma ỹai.

Gb̃eke ma k̃inna, akū ma a d̃e,

kefenna p̃i ma lem̃e, akū ma a w̃endii b̃o.

²⁴ Tó oni Kainu f̃ina bone g̃eñ suppla,

makū Lameki ma p̃ó s̃s̃,

g̃eñ baaak̃s̃ akuri aw̃eɛsupplame.

²⁵ Adamu w̃ute k̃u a nañɔ d̃o, akū à nég̃s̃gb̃ē ì. À t̃s̃ kp̃ane Seti à p̃i, Luda a gba né p̃ande Habila k̃u Kainu a d̃e g̃ene ũme. ²⁶ Seti s̃s̃ à nég̃s̃gb̃ē ì, akū à t̃s̃ kp̃ane Eñɔsu. Zaa z̃i bireañ ò ña Dikiri s̃isinaaa.

5

Adamu buriño

¹ Adamu buriño ỹañ dí. G̃ɔɔ k̃u Luda bisásiriño k̃e, à ñ ké lán a bàme. ² À ñ ké g̃s̃gb̃ē k̃u ñɔgb̃ēo, akū à arubarikaa dàĩne. À t̃s̃ kp̃ane bisásiri.

³ Adamu w̃e basuddo akuride g̃uñ à né ì a taka ũ à b̃òk̃sa k̃aao, akū à t̃s̃ kp̃ane Seti. ⁴ Seti inaa gbera à k̃e w̃e w̃a siik̃s̃ à né p̃andeño ì d̃o g̃s̃gb̃ēño k̃u ñɔgb̃ēño. ⁵ Kū à k̃a w̃e w̃a siik̃s̃ kp̃e basuddo akuri, akū à g̃a.

⁶ Seti w̃e bas̃ɔro aw̃eɛs̃ɔrode g̃uñ à Eñɔsu ì. ⁷ A gbera à k̃e w̃e w̃a siik̃s̃ aw̃eɛsuppla à né p̃andeño ì d̃o g̃s̃gb̃ēño k̃u ñɔgb̃ēño. ⁸ Kū à k̃a w̃e w̃a siik̃s̃ kp̃e bas̃ɔro akuri aw̃eɛpla, akū à g̃a.

9 Enosu wɛ̄ basiikɔ̄ akuride gūn à Kenana i. 10 A gbera à kɛ̄ wɛ̄ wàa siikɔ̄ kù ḡero à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 11 Kù à kà wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄oro awɛ̄sɔ̄oro, akù à gà.

12 Kenana wɛ̄ baaakɔ̄ akuride gūn à Malaleli i. 13 A gbera à kɛ̄ wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ bupla à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 14 Kù à kà wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄oro akuri, akù à gà.

15 Malaleli wɛ̄ baaakɔ̄ awɛ̄sɔ̄orode gūn à Yarɛ̄di i. 16 A gbera à kɛ̄ wɛ̄ wàa siikɔ̄ kù mèn baraakuri à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 17 Kù à kà wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄oro sɔ̄orosari, akù à gà.

18 Yarɛ̄di wɛ̄ basɔ̄raakɔ̄ awɛ̄plade gūn à Enɔ̄ku i. 19 A gbera à kɛ̄ wɛ̄ wàa siikɔ̄ à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 20 Kù à kà wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄raakɔ̄ awɛ̄pla, akù à gà.

21 Enɔ̄ku wɛ̄ baaakɔ̄ awɛ̄sɔ̄orode gūn à Metusela i. 22 A gbera à taa ò kù Ludao ari wɛ̄ wàa do kpɛ̄ basɔ̄oro à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 23 À kà wɛ̄ wàa do kpɛ̄ basɔ̄raakɔ̄ awɛ̄sɔ̄oro. 24 À taa ò kù Ludao, akù ò kùrai, kù Luda a sɛ̄ à bò kaāo andunia gūn yāi.

25 Metusela wɛ̄ bakɛ̄ndo awɛ̄supplade gūn à Lameki i. 26 A gbera à kɛ̄ wɛ̄ wàa aakɔ̄ kpɛ̄ bakɛ̄ndo awɛ̄pla à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄. 27 Kù à kà wɛ̄ wàa siikɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄raakɔ̄ akuri donsari, akù à gà.

28 Lameki kɛ̄ wɛ̄ bakɛ̄ndo awɛ̄pla, akù à nɛ̄ḡɔ̄gbɛ̄ i. 29 À tɔ̄ kpāne Nuhu à pì: Gbɛ̄ bire mé ani ó laakari kpátewɛ̄re zì gbāna kù óten ke yāi. Odì zì gbāna pì ke Dikiri láaribona zítea yāime.

30 Nuhu inaa gbera Lameki kɛ̄ wɛ̄ wàa aakɔ̄ sɔ̄orosari à né pāndeno i dɔ̄ ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù nɔ̄gbɛ̄nɔ̄.

31 Kù à kà wɛ̄ wàa aakɔ̄ kpɛ̄ basɔ̄raakɔ̄ akuri awɛ̄suppla, akù à gà.

32 Kù Nuhu kà wɛ̄ wàa pla kpɛ̄ basɔ̄oro, à Semu kù Hamuo kù Yafetio i.

6

Bisásirinɔ̄ yakanaa

1 Kù bisásirinɔ̄ nà kena nà óten dagula óten nɛ̄nɔ̄gbɛ̄nɔ̄ i, 2 akù Luda nɛ̄nɔ̄ è bisásiri nɛ̄nɔ̄gbɛ̄ pìnɔ̄ mana, akù óteni n̄ sɛ̄ n̄ p̄oyeinaaa. 3 Akù Dikiri pì: Ma Nini nigɔ̄ kù bisásirinɔ̄ gūn gɔ̄rɔ̄ s̄inda pínkiro, zaakù mɛ̄barademe. N̄ gɔ̄rɔ̄nɔ̄ nigɔ̄ wɛ̄ basuddome. 4 Gbɛ̄ gbānanɔ̄n kù andunia gūn gɔ̄rɔ̄ birea kù gɔ̄rɔ̄ bire gberao dɔ̄, gɔ̄rɔ̄ kù Luda né pìnɔ̄ bisásiri nɛ̄nɔ̄gbɛ̄nɔ̄ d̄s̄ nɔ̄gbɛ̄nɔ̄ ù ò nɛ̄nɔ̄ i kùr̄iwo. N̄ né pìnɔ̄me ḡs̄a gbāna kù n̄ tɔ̄ bò zaa káakunɔ̄ ù.

5 Dikiri è kù bisásirinɔ̄ yā vāni kena dasi andunia gūn. Gɔ̄rɔ̄ s̄inda pínki yā b̄ne laasunn òdiḡs̄ lé ado, 6 akù a pɔ̄ yāka bisásiri kù à kɛ̄ zíte yā musu. À laasun pānde lè, 7 akù à pì: Mani bisásiri kù ma kɛ̄ zíte wara, bisásirinɔ̄ kù n̄b̄ɔ̄nɔ̄ kù p̄ɔ̄ kù òdi taa ò kù k̄uaonɔ̄ kù b̄anɔ̄, zaakù ma pɔ̄ yāka n̄ kena yā musu. 8 Ama Nuhu Dikiri p̄onna lè.

Nuhuyá

9 Nuhu burinɔ̄ yān dí. Nuhu b̄i gbɛ̄ maname. Kù à kun, a mèn do mé à taari víro à taa ò kù Ludao. 10 Nuhu nɛ̄ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ i gbɛ̄nɔ̄n aakɔ̄, Semu kù Hamuo kù Yafetio. 11 Luda è andunia gbɛ̄nɔ̄ yāka n̄ pínki, taarikena andunia pà. 12 Kù Luda andunia gwà, à è à yāka, zaakù gbɛ̄ s̄inda pínki z̄à zéa.

13 Akù Luda pì Nuhune: Mani gbɛ̄ s̄inda pínki kakate, kù n̄ yāin taarikena dà anduniala. Mani n̄ kakate lele kù anduniaome. 14 N̄ gó'ite keke kù lí l̄eket̄ēs̄o n̄ kpénēnɔ̄ ke a gūn n̄ òda maa a gūn kù a kp̄eo. 15 Īni gó pì ke lán dí bà. A gbāna ḡāsākuru wàa do kpɛ̄ basɔ̄oro, a yāasa ḡāsākuru bupla akuri, a lei s̄s̄ ḡāsākuru baraakuri. 16 N̄ gó pìi musu pápa, gbas̄a n̄ guforo tó a dagura gwe ḡāsākuru do zaa a musu kpa. N̄ gb̄a da gó pì kpado n̄ gó pì ke didik̄šana leu aakɔ̄.

17 Makù s̄s̄ mani tó í da anduniala, de mà p̄ɔ̄ wɛ̄ndide kù òdi wesa bonɔ̄ kakate n̄ pínki. P̄s̄ kù ò kù andunia gūnnɔ̄ ni gaga pínki. 18 Ama ma bàka nigɔ̄ kù k̄unwo. Īni gɛ̄ gó pìi gūn kù n̄ nɛ̄ḡɔ̄gbɛ̄nɔ̄ kù n̄ nanɔ̄ kù n̄ nɛ̄nɔ̄ nɔ̄nɔ̄. 19 Īni p̄ɔ̄ wɛ̄ndide pínki sɛ̄ n̄ gɛ̄ kùr̄iwo mèn plapla de oniḡs̄ kun kù wɛ̄ndiio. 20 Bā burinɔ̄ kù n̄b̄ɔ̄ burinɔ̄ kù p̄ɔ̄ kù òdi taa ò kù k̄uaonɔ̄ burinɔ̄ pínki on̄i su n̄ k̄inaa mèn plapla de òḡs̄ kun. 21 N̄ p̄ɔ̄ble kù òdi ble s̄inda pínki sɛ̄te n̄ kakara á zāna ù, ák̄onɔ̄ kù p̄ɔ̄ pìnɔ̄. 22 Akù Nuhu kɛ̄ le à yā kù Luda ònēnɔ̄ kɛ̄ pínki.

7

Í dana anduniala

1 Akù Dikiri pì Nuhune: N̄ gɛ̄ gó gūn kù n̄ bedenɔ̄, zaakù m̄ok̄s̄m̄me ma n̄ e yānnade ù gb̄aragbɛ̄nɔ̄ té. 2 N̄ n̄b̄ɔ̄ kù à de sa'op̄o ùnɔ̄ sɛ̄ n̄ gɛ̄ kùr̄iwo da kù a s̄āao mèn supplapla, n̄ n̄b̄ɔ̄ kù òdi sa ooronɔ̄ sɛ̄ mèn plapla da kù a s̄āao. 3 N̄ b̄anɔ̄ sɛ̄ n̄ gɛ̄ kùr̄iwo dɔ̄ da kù a s̄āao mèn

supplapla de ní burinɔ́ gɔ́ kú andunia gu sɛ́nda pínkia. ⁴ Zaakú gɔ́ɔ́ suppla gbera mani tó legú ma zíte ari gɔ́ɔ́ bupla fánantē kú gwáanio, de mà pɔ́ wɛ̀ndide kú ma kènɔ́ wara zíte pínki.

⁵ Nuhu yá kú Dikiri ònɛɛ kè pínki. ⁶ Gɔ́ɔ́ kú í dà anduniala, Nuhu kun wè wáa aakɔ́mɛ. ⁷ À gè gó'ite gún kú a nɛ́nɔ́ kú a nanɔ́ kú a nɛ́nɔ́ nɔ́nɔ́ de ò bo í pì yán. ⁸ Akú nòbɔ́ kú ò de sa'opɔ́ ùnɔ́ kú nòbɔ́ kú òdi sa ooronɔ́ kú bānɔ́ kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ ⁹ sù Nuhu kɛ́naa gó gún mèn plapla da kú a sáao lákú Luda ònɛɛ ná. ¹⁰ Gɔ́ɔ́ suppla gbera í da pii dà anduniala. ¹¹ Nuhu wè wáa aakɔ́de gún a mɔ́ plade gɔ́ɔ́ gèro awɛɛplade zí, akú í kú à kú zíte gbáruncɔ́ putà pínki, akú ludambe guforonɔ́ fí. ¹² Legú mà ari gɔ́ɔ́ bupla fánantē kú gwáanio.

¹³ Gɔ́ɔ́ birea Nuhu gè gó gún kú a nɛ́nɔ́ Sɛmu kú Hamuo kú Yafetio kú api nanɔ́ kú a nɛ́nɔ́ nɔ́nɔ́ gbɛ́nɔ́n aakɔ́, ¹⁴ kú nòbɔ́sɛ́ntɛnɔ́ pínki ní buria kú be pɔ́kádɛnɔ́ pínki ní buria kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ pínki ní buria kú pɔ́ vurananɔ́ pínki ní buria, bānɔ́ kú pɔ́ dɛ̀mberɛdenɔ́ pínki. ¹⁵ Pɔ́ kú òdi wesa bonɔ́ sù Nuhu kɛ́naa gó gún buri kú burio mèn plapla. ¹⁶ Pɔ́ wɛ̀ndidenɔ́ buri pínki gè dà kú a sáao lákú Luda dítɛne ná. Akú Dikiri gbà tātáñlɛ.

¹⁷ Legú mà ari gɔ́ɔ́ bupla. Kú í ten kara, akú à gó pii sè zítela. ¹⁸ Í fùtè à kàra manamana à dà zítela, akú gó pì fù íla. ¹⁹ Í kàrà à dà zítela láí, à dà kpi lei kú ò kú andunia gúnɔ́la mɛ́mɛ. ²⁰ Í fùtè à dà kpi pínɔ́la ari gàsákuru gèro. ²¹ Pɔ́ wɛ̀ndide kú òdi taa o zítɛnɔ́ gàga pínki, bānɔ́ kú be pɔ́kádɛnɔ́ kú nòbɔ́sɛ́ntɛnɔ́ kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ kú bisásirinɔ́ ní pínki. ²² Pɔ́ kú òdi wesa bo kú ò kú sɛ́sianɔ́ gàga pínki. ²³ Luda pɔ́ wɛ̀ndide kú ò kú sɛ́sianɔ́ kàkate pínki. À bisásirinɔ́ kú nòbɔ́nɔ́ kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ kú bānɔ́ kàkate andunia gún. Nuhu mɛ́ à bò ado kú pɔ́ kú ò kú káao gó gúnɔ́. ²⁴ Akú í gɔ́ da anduniala ari gɔ́ɔ́ basuppla akuri.

8

Í gona anduniala

¹ Nuhu kú nòbɔ́sɛ́ntɛnɔ́ kú be pɔ́káde kú ò kú káao gó gúnɔ́ pínki yá dè Ludan. Kú à ìa gbàre zítea, akú í ná babanaaa. ² Í kú ò kú zíte gbáruncɔ́ kú ludambe guforonɔ́ tàta, akú legú kè. ³ Í pì ten baba busebuse àten lago ari gɔ́ɔ́ basuppla akuri. ⁴ A mɔ́ supplade gɔ́ɔ́ gèro awɛɛplade zí gó pii òdi kpi kú òdi pí Ararataa. ⁵ Í pì ten lago ari mɔ́ kuride gún. Mɔ́ kuride pì gɔ́ɔ́ káaku zì kpínɔ́ mɛ́sɛ́ntɛnɔ́ bòbo.

⁶ Gɔ́ɔ́ bupla gbera Nuhu gó wondo kú à bòn yá wè, ⁷ akú à káakáanna gbàre. Àten vura àten gé àten su ari í bàba zítea. ⁸ À potène gbàre dɔ́ de à le à dɔ́ tó í làgo zítea. ⁹ Kú potène dí diki lero, akú a èra à sù Nuhu kɛ́naa gó gún, zaakú í da anduniala pínkime. Nuhu ɔ́ bò à a kú à gèo gó gún. ¹⁰ À kámma bò ari gɔ́ɔ́ suppla, akú à èra à potène gbàre dɔ́. ¹¹ Potène pii èra à sù à kɛ́naa ɔ́kɔ́si à kú lá kè à kpá a léi. Akú Nuhu dɔ́ kú í làgo zítea. ¹² À kámma bò gɔ́ɔ́ suppla dɔ́, akú à èra à potène pii gbàre, adi era à sù a kɛ́naa doro. ¹³ Nuhu wè wáa aakɔ́ awɛɛdode gún a mɔ́ káaku gɔ́ɔ́ káaku zì, í bàba zítea, akú à gó pii musu gò. Kú à gu gwà, à è í làka zítea. ¹⁴ A mɔ́ plade gɔ́ɔ́ baraasɔ́ro awɛɛplade zì í bàba zítea.

¹⁵ Akú Luda yá ò Nuhunɛ à pi: ¹⁶ Ñ bo gó gún kú n nanɔ́ kú n nɛ́gɔ́gbɛ́nɔ́ kú ní nɔ́nɔ́. ¹⁷ Ñ pɔ́ wɛ̀ndide kú ò kú kúnwonɔ́ bɔ́te pínki, bānɔ́ kú nòbɔ́nɔ́ kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ pínki, de ò fákɔ́a zíte ògɔ́ né í ògɔ́ kara andunia gún. ¹⁸ Akú Nuhu bò kú a nɛ́nɔ́ kú a nanɔ́ kú a né pínɔ́ nɔ́nɔ́. ¹⁹ Nòbɔ́nɔ́ pínki kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ pínki kú bānɔ́ pínki kú pɔ́ kú òdi taa o zítɛnɔ́ pínki bɔ́te gó gún buri kú burio.

²⁰ Akú Nuhu Dikiri gbaghaki bò. À nòbɔ́ kú bā kú òdi sa oonɔ́ kú, akú à sa'opɔ́ kú òdi ká tén à té kú òa. ²¹ Kú Dikiri a gbí mà, à kènɛ nna, akú à laasun lè à pi: Mani era mà láari bo zítea bisásiri yáí doro, zaakú bisásiri laasun digɔ́ vāni zaa a kefɛnnakegɔ́ɔ́ame. Mani era mà pɔ́ wɛ̀ndidenɔ́ kakate lákú ma kè ná doro. ²² Ari andunia gé àgɔ́ kunwo pɔ́tɔ́na kú pɔ́kɛkenaa, ìa kú guwānao, bunsire kú sakareo, fánantē kú gwáanio, ní ke ní lárako.

9

Luda bàka kunna kú Nuhuo

¹ Akú Luda arubarikaa dà Nuhugu kú a nɛ́nɔ́ à piñne: Àgɔ́ né í àgɔ́ kara à andunia pa. ² Nòbɔ́nɔ́ kú bānɔ́ kú pɔ́ kú òdi taa o kú kùaoɔ́ kú kpòɔ́ nigɔ́ á vīna ví pínki. Ma ní nááre á ɔ́. ³ Pɔ́ kú òdi taa onɔ́ pínki nigɔ́ de á pòble ú. Ma ní kpááwa pínki lákú ma pòble kú òdi bute zíteanɔ́ kpááwa ná yá. ⁴ Ama àsun nòbɔ́ kú odi a kùtu kpáro sóro, zaakú a arume a wèndi ú. ⁵ Mani á aru kú à de á wèndi ú fīna boáre. Tó nòbɔ́ gbè dè ke tó gbè a gbèdake dè, mani a aru fīna bone. Mani fīna bo gbè kú à a gbèdake dèea. ⁶ Tó gbè a gbèdake dè, oni a de, zaakú ma bisásiri kè ma taka ùmɛ. ⁷ Àgɔ́ né í àgɔ́ kara, à da anduniala àgɔ́ ke dasi.

⁸Luda pi Nuhune kú a néno dɔ: ⁹Ma bàka nigɔ kú kááo kú á burino ¹⁰kú pɔ wɛ̀ndide kú ò kú kááo kú ò bò gó gũnno pinki, bano kú be pókádeno kú nòbɔsɛnteno kú pɔ kú ò kú ziteano pinki. ¹¹Ma bàka nigɔ kú kááo. Mani í da anduniala mà pɔ wɛ̀ndidenɔ kakate pinki doro. Í ni da anduniala à a kakate doro. ¹²Akú Luda ɛ̀ra à pi: Ma bàka nigɔ kú kááo kú pɔ wɛ̀ndide kú ò kú kááo ari gɔɔ sɛnda pinkime. A sɛedaan dí. ¹³Mani ludambefɛ̀nɛda bo legúta ma bàka kunna kú anduniao sɛeda ú. ¹⁴Tó ma tò legú sisi ludambefɛ̀nɛda bò, ¹⁵lákú ma bàka kú kááo nà kú pɔ wɛ̀ndide buri sɛnda pinkio, a yá ni dɔmagu. Mani tó í da anduniala à pɔ wɛ̀ndide kakate pinki doro. ¹⁶Tó ma ludambefɛ̀nɛda è legúta, ma bàka kunna kú pɔ wɛ̀ndide buri sɛnda pinkio ari gɔɔ sɛnda pinki yá ni dɔmagu. ¹⁷Akú Luda pi Nuhune: Ma bàka kunna kú pɔ wɛ̀ndide kú ò kú andunia gũnno pinki sɛedaan gwe.

Nuhu néno

¹⁸Nuhu né kú ò bɔte gó gũnno tɔn dí: Semu, Hamu, Yafeti. Hamume Kanaa de ú. ¹⁹Nuhu néno gwe gbɛ̀no aakɔ. N burino mé ò dàgula andunia gũn pinki.

²⁰Nuhu bi búbariime, akú à geepi líkpe bà. ²¹Kú à sɛwɛ̀ mì à ká, akú a wutena pótompo a kpɛ̀n. ²²Kú Kanaa de Hamu a de pótompo è, à bò à gɛ̀ è à ò Semune kú Yafetio. ²³Akú Semu kú Yafetio uta zɔkɔ sè ò dì ñ gáaa ñ pla ò táa ò kú kpeo. N aɛ dɔna gu pãdea de òsun ñ de pótompo ero yáí, ò gɛ̀ è kú ñ de pótompola. ²⁴Kú wɛ̀ wɛ̀re Nuhua à vù, à mà lákú a né kpede kɛ̀are nà, ²⁵akú à pi:

Kanaa nigɔ láari pɔ úme,
àkú mé anigɔ a gbɛ̀no zɔ kpede ú.

²⁶Akú à pi:

Arubarikademe Dikiri, Semu Luda ú,
Kanaa nigɔ de Semu zɔ ú.

²⁷Luda karana ke Yafetine,
a burino ñ baka le Semu burino arubarikaa gũn,
Kanaa nigɔ de Yafeti zɔ ú.

²⁸Í dana anduniala gbera Nuhu kè wɛ̀ wàa do kpɛ̀ basuppla akuri. ²⁹À kè wɛ̀ wàa siikɔ kpɛ̀ basuppla akuri, akú à gá.

10

Nuhu burino

¹Nuhu négɔgbɛ̀no Semu kú Hamuo kú Yafetio kú ñ négɔgbɛ̀ kú ò ò ñ í dana anduniala gberano yãn dí. ²Yafeti négɔgbɛ̀no tɔn dí: Goma, Magɔgu, Midia, Girisi, Tubala, Meseki kú Tirasao. ³Goma négɔgbɛ̀no tɔn dí: Asakenaza, Rifa, Tɔgama. ⁴Girisi négɔgbɛ̀no tɔn dí: Elisa, Tasisi, Sipiru, Rodanimu. ⁵Buri pino mé ò dàgula ísira gereɛi, ò kɔ kpãatete bùsu kú bùsuuo buri kú burio danɛdane, baadi kú a buriyáo.

⁶Hamu négɔgbɛ̀no tɔn dí: Etiopia, Misila, Libia kú Kanaao. ⁷Etiopia négɔgbɛ̀no tɔn dí: Seba, Avila, Sabata, Raama kú Sabatekáo. Raama négɔgbɛ̀no me Seba kú Dedáo ú. ⁸Nimlodu bi Etiopia burime dɔ. Àkúme andunia gbãnazɔkɔde tɔde káaku ú. ⁹Tofe sàame Dikiri kinaa. A yá mé à tò òdi pi: Lákú Nimlodu de tofe sà ú Dikiri kinaa nà. ¹⁰Babilonia bùsu kú à kí blèa káaku wɛ̀ranome Babeli kú Erekió kú Akadao kú Kalaneo ú. ¹¹Bona gwe à gɛ̀ Asiria bùsun, akú à Nineva kàte kú Reobo'irio kú Kalao ¹²kú Resɛ kú à kú Nineva dagura kú Kalao. Ninevame wɛ̀ra zɔkɔ ú.

¹³Misila burino dí: Luduno, Anamuno, Leabano, Nafatuno, ¹⁴Patarusino, Kasaluno kú Kereti kú Filisitino bò ñ gũnno.

¹⁵Kanaa daudu Sidɔ burino dí: Itino, ¹⁶Yebusino, Amorino, Gigasino, ¹⁷Ivino, Akino, Sinino, ¹⁸Avadano, Zemarino kú Amatanoo. Kanaa pino dàgula kpekpɛ̀. ¹⁹N bùsu lézekin dí. Bona zaa Sidɔ gena Gera kú à kú Gaza sare ari Sɔdɔmu kú Gɔmɔrao kú Adamao kú Zeboimu kú à kú Lasa sareo. ²⁰Hamu négɔgbɛ̀no gwe buri kú burio bùsu kú bùsuuo danɛdane, baadi kú a buriyáo.

²¹Yafeti dakúna Semu buri kè dɔ. Àkúme Eberuno dizi káaku ú. ²²Semu négɔgbɛ̀no tɔn dí: Elamu, Asiria, Apasada, Ludu kú Aramuo. ²³Aramu négɔgbɛ̀no tɔn dí: Uzu, Hulu, Geta kú Mesekio. ²⁴Apasada mé à Sela ì, akú Sela Eberu ì. ²⁵Eberu négɔgbɛ̀no ì gbɛ̀no pla. A do tɔn Pelegi, zaakú a gɔɔno ò kɛ̀kɔa andunia gũn. A dakúna tɔn Yokotã. ²⁶Yokotã négɔgbɛ̀no tɔn dí: Alamɔdada, Selefí, Azamave, Yera, ²⁷Adoramu, Uzala, Dikala, ²⁸Obala, Abimaeli, Seba, ²⁹Ofi, Avila kú Yobabuo. Yokotã négɔgbɛ̀no gwe pinki. ³⁰Bona Mesa gena Sefa kú kpi kú ò kú ifáboki kpano, àkúme ñ bùsu ú. ³¹Semu négɔgbɛ̀no gwe pinki buri kú burio bùsu kú bùsuuo danɛdane, baadi kú a buriyáo.

³² Nuhu négṣgbēnṣ burinṣn gwe danɛdanɛ būsū kū būsūuo. N̄ kīnaan andunia buri s̄inda p̄inki bòn ò dàgula í dana anduniala gbera.

11

Babeli kpédidikṣana

¹ Andunia gūn yā p̄inki buri m̄en dome, yā dokṣnṣn òdi o. ² Lákū gbēnṣ ten s̄sṣ ífáboki kpa nà, kū ò kà Babilṣnia būsū gusanar, akū ò vùte gwe. ³ Ò pikṣne: Ò gé ò kúnku bo ò kpáta manamana. Kúnkume n̄ gbè ù, òdaame n̄ simiti ù. ⁴ Akū ò p̄i: Ò wéra káte ò kpédidikṣana bo a m̄is̄ntɛ z̄ṣ ludambea. Ò ó z̄ida t̄s bo de òsungṣ fákṣana dodo andunia gūnlo yāi.

⁵ Akū Dikiri k̄ipa à wéra p̄i gwà kū kpé lei kū bis̄asirinṣ b̄òoo. ⁶ Akū à p̄i: N̄ p̄inki n̄ buri dokṣnṣme, yā dokṣnṣn òdi o, akū yā kū òten boon dí yá? Yā kū ò a laasun l̄ɛ tera sà oni keme, p̄oke ni kpáíne a k̄ena gūn doro. ⁷ Ò kipa ò gé gwe ò n̄ yā yákatɛíne de òsun k̄ṣ yā ma doro. ⁸ Akū Dikiri n̄ fákṣa gwe dodo andunia gūn p̄inki, akū ò n̄ wéra katɛnaa tò. ⁹ A yā mé à tò, ò t̄s kpà w̄ɛte p̄ine Babeli, zaaku gwen Dikiri tò andunia buri s̄inda p̄inki yā bòn. Zaa gwen à n̄ fákṣa andunia gūn p̄inki.

Semu k̄i Terao burinṣ

¹⁰ Semu burinṣ yān dí. Semu w̄ɛ bas̄oode gūn à Apasada ò ídana anduniala gbera w̄ɛ pla. ¹¹ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa pla kpé bas̄oode à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

¹² Apasada w̄ɛ baraakuri awɛs̄oode gūn à Sela ò. ¹³ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa pla kū aakṣo à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

¹⁴ Sela w̄ɛ baraakuride gūn à Eberu ò. ¹⁵ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa pla kū aakṣo à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

¹⁶ Eberu w̄ɛ baraakuri awɛsiikṣde gūn à Pɛlegi ò. ¹⁷ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa pla kū baraakurio à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

¹⁸ Pɛlegi w̄ɛ baraakuride gūn à Reu ò. ¹⁹ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa do awɛk̄ɛndo à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

²⁰ Reu w̄ɛ baraakuri awɛplade gūn à Serugu ò. ²¹ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa do awɛsuppla à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

²² Serugu w̄ɛ baraakuride gūn à Nao ò. ²³ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ w̄aa do à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

²⁴ Nao w̄ɛ baraakuri donsaride gūn à Tera ò. ²⁵ A gbera à k̄ɛ w̄ɛ basuddo donsari à né p̄andɛnṣ ò d̄o gṣgbēnṣ kū nṣgbēnṣo.

²⁶ Tera k̄ɛ w̄ɛ baaakṣ akuri, akū à Abramū kū Nao kū Aranao ò. ²⁷ Tera burinṣ yān dí. Tera Abramū kū Nao kū Aranao ò, akū Arana Lutu ò. ²⁸ Arana ḡa à de Tera wára zaa Urume Kaladia b̄usun, gu kū ò à in. ²⁹ Abramū kū Nao n̄ s̄ɛ. Abramū nanṣ t̄s̄n Sarai, Nao nanṣ s̄ṣ t̄s̄n Milika, Arana né. Arana p̄i mé à Isika ò d̄o. ³⁰ Sarai s̄ṣ parame, adi né iro.

³¹ Akū Tera a né Abramū kū a daikore Lutuo kū Abramū nanṣ Sarai s̄ɛ bona Uru, Kaladia b̄usun, òten gé Kanaanṣ b̄usun. Kū ò kà Arana, ò vùte gwe. ³² Tera w̄ɛ w̄aa do awɛs̄oode gūnn à ḡa zaa Arana.

12

Dikiri ona Abramune à bo a b̄usun

¹ Dikiri p̄i Abramune:

N̄ bo n b̄usun n danɛnṣ t̄ɛ n de bea,
n̄ tá b̄usu kū mani m̄onnen.

² Mani tó n buri k̄ɛ dasi,
mani arubarika dangū mà n t̄s̄ bo,
n kīnaan onigṣ arubarika len.

³ Mani arubarika da gb̄ɛ kū oni sa mana onnenṣn,
mani gb̄ɛ kū oni sa v̄ani onnenṣ ká.
Andunia buri s̄inda p̄inki ni arubarika le n ḡai.

⁴ Akū Abramū dà z̄én lákū Dikiri òne nà. Lutu ḡɛɛ k̄aao. A w̄ɛ baaakṣ akuri awɛs̄oode gūn à b̄ò Arana ⁵ kū a nanṣ Saraiò kū a v̄ini né Lutuo kū n̄ aruz̄ɛke kū ò v̄inṣ kū gb̄ɛ kū ò s̄ɛ gwenṣ. Len ò b̄ò Arana l̄ɛ ò dà Kanaa z̄én. Kū ò kà gwe, ⁶ akū ò ḡɛte b̄usuu p̄in ari ò kà M̄ore gbiri lí kīnaa Sekemu. Kanaanṣn kú b̄usuu p̄in ḡoṣ b̄irea. ⁷ Akū Dikiri b̄ò à s̄ù Abramua à p̄i: Mani b̄usu dí kpá n burinṣame. Akū à Dikiri gbagbaki b̄ò gwe. ⁸ Kū à f̄ute gwe, à m̄i p̄ɛ k̄pi kū ò kú Beteli ifáboki kpanṣa, akū à b̄uraa káte gwe, Beteli kú ifálete kpa, Aí kú ifáboki kpa. À Dikiri gbagbaki b̄ò gwe d̄o, akū à a sisi. ⁹ Akū à dà z̄én d̄o à m̄i p̄ɛ Negevia.

¹⁰ Kū nàa kà bùsuu pìn, akū Abramū gèe gɔɔ pla ke Misila, zaakū nàa pìi gèe ɔla. ¹¹ Kū à kà kàni kù Misilao, à pì à nanɔne: Má dɔ nɔ maname n ù. ¹² Tó Misilano n e, oni pi ma nanɔme n ù, oni ma de oni n tó. ¹³ Ñ piñne ma dàreme n ù de ò ma sí ɔplapla n yai. Lákú ñni ma mì sí nà n gwe. ¹⁴ Kū ò kà Misila, Misilano è nɔgbɛ pì mana gè. ¹⁵ Kū Misilano kína Firi'auna ibanɔ a è, ò a mana gɔgɔne, akū ò a sè ò gè káao Firi'aunane a bea. ¹⁶ Akū à Abramū gwà manamana a yai, à sãno kpàa kù zùnɔ kù zaakinɔ kù gɔgbɛ zikerino kù nɔgbɛ zikerino kù lakuminɔ. ¹⁷ Akū Dikiri gya pásino kà Firi'aunagu kù a bedeno Abramū nanɔ pì yai. ¹⁸ Akū Firi'auna Abramū sisi à pine: Bó yá n kèmene gwee? Bó yá mé à tò ñdi omenɛ kù n nanɔnloo? ¹⁹ À kè dera n pì n dàreme, akū ma a sè nɔ ùu? N nɔn di! Ñ n pɔ sé ñ táo. ²⁰ Firi'auna yá ò a gbɛnɔne Abramū yá musu, akū ò gèe ò zène kù a nanɔ kù a aruzekenɔ pínki.

13

Abramū kèkšana kù Lutuo

¹ Akū Abramū bò Misila à sù Negevi kù a nanɔ kù a aruzekenɔ pínki kù Lutuo. ² Abramū bi aruzekedeme, à pókádenɔ ví dasi kù andurufuuo kù wuraa. ³ Bona Negevi à sɔsɔ gu kù guo ari à gèe à kào Beteli, gu kù à bùraa kàten káaku Beteli dagura kù Aio, ⁴ gu kù à sa'oki bòn yá. Akū à Dikiri sisi gwe.

⁵ Lutuo digɔ té kù Abramuo leele. À sãno kù zùnɔ kù bizakutano ví se. ⁶ Ñ pókádenɔn dasi, gu pìi sè dí móñma ñ pínkiro. A yá mé à tò oni fɔ ògɔ kù gu dokino leele doró. ⁷ Akū lékpaɔsa gè Abramū pódárinɔ kù Lutuo pódárinɔ dagura. Zí kúda sɔ Kanaanɔ kù Perizinɔn kù bùsuu pìn. ⁸ Akū Abramū pì Lutune: À mana lékpaɔsa gɔ kù ó daguraro, ke ma pódárinɔ kù n pódárinɔ dagura, zaakú danenɔn ó ù. ⁹ Ñ bùsu gwa da n are pínki. Ó kèkša. Tó n ge ɔzei, mani gé ɔplai. Tó n ge ɔplaimɛ sɔ, mani gé ɔzei. ¹⁰ Kù Lutuo gu gwà, à è Yoda guvute pínki mɔto ví manamana. Ari Dikiri gɔ gé Sɔdomu kù Gómɔrao kakate, guvute pì de lán Dikiri swadakoo bà, lán Misila bùsuu bà, ari à gèe pé Zoa. ¹¹ Akū Lutuo Yoda guvute sè pínki. Ó kèkša, akū Lutuo dà zén à tà ifáboki kpa. ¹² Abramū gɔ Kanaanɔ bùsun, Lutuo sɔ à kù Yoda guvute wètenɔ dagura. À bùraa kàte Sɔdomu sare. ¹³ Sɔdomudenɔ sɔ ò vání, durunnakeri sãnɔme ñ ù Dikiri kínaa.

¹⁴ Lutuo tanaa gbera Dikiri pì Abramune: Gu kù ñ zén ñ wé sé ñ gugbánduru kù gènomidɔkio kù ifábokio kù ifáleteo gwa. ¹⁵ Zíte kù n è pínki, ma kpamma, anigɔ de mokɔn kù n burino pɔ ù ari gɔɔ sinda pínki. ¹⁶ Mani tó n burino ke dasi lán bùsu'atɛ bà. Tó gbɛke ni fɔ à bùsu'atɛ naro, de ani fɔ à n burino naro. ¹⁷ Ñ fute ñ gé Bùsare pìn ñ a gbàna kù a yáasaaoo gwa, zaakú ma kpàmmame. ¹⁸ Abramū fute à gèe à vùte Mamare gbiri lí kù ò kù Eblɔnunɔ sare, akū à Dikiri gbagbaki bò gwe.

14

Lutuo surabanaa

¹ Zíke Babilɔnia bùsu kína Amarafeli kù Elasa bùsu kína Ariɔkio kù Elamu bùsu kína Kedɔlaomɛoo kù Goimu bùsu kína Tidalao ² ten zì ká kù Sɔdomu kína Berao kù Gómɔra kína Bisao kù Adama kína Sinabuo kù Zeboimu kína Semebao kù Bela kù òdi pi tera Zoa kína. ³ Kína gbɛnɔn sɔɔro pino kɔ kàkara ñ pínki Sidimu guvuten. Àkúme Sèbe Wiside ù tera. ⁴ Wè kuri awɛepla dagura òdigɔ táfe ho Kedɔlaomane. A wè kuri awɛe'aakɔde gúnn ò gi bonei. ⁵ A wè gero donsaride gúnn Kedɔlaoma kù kína kù ò kù káaonɔ sù ò zìi blè Refaimunɔa zaa Asetero Kanaimu, ò zìi blè Zuzinɔa zaa Hamu, ò zìi blè Eminɔa zaa Save Kiriataimu, ⁶ ò zìi blè Orinɔa ñ kpi kù òdi pi Seia ari à gèe pé Eli Parana gbáranaa. ⁷ Akū ò era ò sù Emisipa. Akū òdi pi tera Kadasi. Ó zìi blè Amaleki bùsuua pínki kù Amɔri buri kù ò kù Azazɔ Tamanoa dɔ.

⁸ Akū Sɔdomu kína kù Gómɔra kínao kù Adama kínao kù Zeboimu kínao kù Bela kù òdi pi tera Zoa kínao fute ò gèe ò zì ká kù ñwo Sidimu guvuten. ⁹ Óten zì ká kù Elamu bùsu kínao kù Goimu bùsu kínao kù Babilɔnia bùsu kínao kù Elasa bùsu kínao. Kína gbɛnɔn siikɔ pino ten zì ká kù kína gbɛnɔn sɔɔronɔ. ¹⁰ Sidimu guvute òda wèe ví dasi. Kù Sɔdomu kína kù Gómɔra kínao ten bàa lé, akū ò sà a gún, akū ñ gbɛ kparano bàa lè ò gèe gusiɔiden. ¹¹ Zìblerinɔ Sɔdomu kù Gómɔrao aruzekenɔ kù ñ pɔblenɔ sète pínki ò tàò. ¹² Gɔɔ kúda Abramū vñi né Lutuo kù Sɔdomu, akū ò a kù ò tà káao kù a aruzekenɔ.

¹³ Akū gbɛ kù à bò ñ ɔ gèe à ò Eberu buri Abramune zaa Mamare gbiri lino sare. Mamare kù a dakúnano Esekolu kù Aneo bi Amɔri burinɔme, ò de kɔ gbɛ ù kù Abramuo. ¹⁴ Kù Abramū mà ò a dane kù ò tà káao, akū à a be zìkarino sète gbɛnɔn wàa do kpé basuddo plansari à pète kína pinoi, akū à ñ lé Da. ¹⁵ Akū à a gbɛno kpàatete, akū ò singu gwàani. Ó zìi blèmma ò pèfuma

ari Oba, Damasuku gubgānduru kpa. ¹⁶ À èra à sù kù aruzekε pīnɔ pīnki kù a vīni né Lutuo kù a aruzekεnɔ. À sù kù nɔgbēnɔ kù gbē pāndenɔ dɔ.

¹⁷ Kù Abramū žli blē Kedɔlaomaa kù kīna kù ò kù kāaonɔ àten su, akù Sɔdɔmu kīna bò à dàale Save Guvutε kù òdi pi tera Kīna Guvuten. ¹⁸ Akù Salεmu kīna Mεlekizεdεki sù kù burodiiio kù sēwεo. Àpi bi Luda Musude gbāgbariime. ¹⁹ Akù à sa mana ò Abramunε à pi: Luda Musude musu kù žiteo Kεri arubarika da Abramun.

²⁰ Arubarikaden Luda Musude kù à n ibεrenɔ nānne n ɔī ũ.

Akù Abramū aruzekε kù àten sunɔ pīnki kuride kpāa. ²¹ Sɔdɔmu kīna pi Abramunε: N ma gbēnɔ kpāma ngɔ aruzekε kūna n pɔ ũ. ²² Akù Abramū pine: Ma si kù Dikiri Luda Musude musu kù žiteo Kεriio, ²³ mani n pɔke sεro, bee kyateyība, de űsun pi n ma ke aruzekεde ũro yāi. ²⁴ Mani pɔke sεro, sε pɔble kù ma gbēnɔ blēε baasiro. Ama Anε kù Esekɔluo kù Mamare kù ò gεε kūmaonɔ, n tó ò n baka sε.

15

Luda bàka kunna kù Abramuo

¹ Abire gbera Dikiri yā ò Abramunε wégupu'ena a gūn à pi:

Abramū! Nsun vīna kεro.

Makūmε n sēgbako ũ,

n láada nigɔ zɔkɔ manamana.

² Akù Abramū pi: Dikiri Luda, bɔn űni ma gbaa? Má né vīro. Damasuku gbē Elieza mé anigɔ de ma be túbibleri ũ. ³ Kù nídi ma gba néro, ma be žikeri pi mé anigɔ de ma túbibleri ũ. ⁴ Akù Dikiri pine: Àpi mé anigɔ de n túbibleri ũro. Né kù ani bo n wóplen mé anigɔ de n túbibleri ũ. ⁵ Akù à bò kāao bàai à pi: N musu gwa n susunenɔ naro, tó űni fɔ. Lεmε n burinɔ nigɔ de le. ⁶ À Dikiri náani kε, akù Dikiri tò yā bò kāao nna a náani kù à kε yāi. ⁷ À pine dɔ: Dikirime ma ũ, makù mé ma n bo Urū, Kaladia būsun, de mà būsū dikīna kpāmma yāi. ⁸ Akù Abramū pi: Dikiri Luda, deran manigɔ dɔ kù anigɔ de ma pɔ ũ? ⁹ À wεa à pi: N žūnunu wē aakɔ sε kù blē wē aakɔ kù sākaro wē aakɔ kù potēnetēnnao kù lukulukuuo. ¹⁰ Akù à pɔ pīnɔ sē à sūo pīnki à pārapara à gogokɔa, akù à kāte à n arε dɔdɔkɔa, ama adi bānɔ parapararo. ¹¹ Kù yumburukunɔ sù ò didi nɔbɔɔ pīnɔa, akù Abramū pēm̄ma.

¹² Kù ifāntē ten gē kpén, i zɔkɔ Abramū kù, akù gusira zɔkɔ vīnade dàala. ¹³ Akù Dikiri pine: Ngɔ dɔ kù n burinɔ nigɔ nibɔ ble būsū kù à de n pɔ ũro gūn, onigɔ zɔ ble gwe, onigɔ wé tām̄ma ari wē wāa pla. ¹⁴ Ama mani wari dɔ buri kù űten zɔ bleűnea, n burinɔ ni bɔte kù aruzekε zɔkɔo. ¹⁵ Mɔkɔn sɔ, űnigɔ aafiame ari n gē žī kūo, gbasa n ká n dizinɔla oni n vī. ¹⁶ N nasionɔ mé oni era ò su la, zaakù Amɔrinɔ durunna dí papa kɔro.

¹⁷ Kù ifāntē gē kpén, gu si, akù Abramū è kīni kù àten túsukpe bo kù sēteo ten gē nɔbɔ kù à pārapara pīnɔ dagura. ¹⁸ Ži bīrea Dikiri pi a bàka nigɔ kù kù Abramuo à pi: Mani būsū dikīna kpā n burinɔa zaa Misila būsū lézeki swai ari swada kù òdi pi Yuflati, ¹⁹ būsū kù Keninɔn kun kù Kenizinɔ kù Kadamɔnunɔ ²⁰ kù Itinɔ kù Perizinɔ kù Refaimunɔ ²¹ kù Amɔrinɔ kù Kanaano kù Gigasino kù Yebusinɔo.

16

Hazara kù a né Sumailao

¹ Abramū nanɔ Sarai dí né iro. À nɔgbē žikeri vī Misila gbē ũ kù òdi pine Hazara. ² Akù Sarai pi Abramunε: Lākū Dikiri ma ke para ũ nà, n wūte kù ma žikeriio. Ma si kù mani nénɔ le a gāi. Akù Abramū Sarai yā mà. ³ Abramū wē kuri kena Kanaano būsun gberan Sarai a žikeri Hazara kpāa nɔ ũ. ⁴ Abramū wūte kāao, akù à nɔɔ si. Kù à è á nɔsinaa, à dɔkε kù a dikiriio. ⁵ Akù Sarai pi Abramunε: Taari kù ò kēmene gɔ n yā ũmε. Ma a žikeri kpm̄ma. Kù à è á nɔsina, akù adigɔ dɔke kūmao. Mɔkɔn kù makūo, Dikiri mé ani yā gɔgɔwere. ⁶ Akù Abramū wεa à pi: N žikeri kun n pɔ ũmε. N kene lākū n yei nà. Kù Sarai wari dɔa, akù à bà lēne.

⁷ Dikiri Malaika a è isēbokia gbāranman, isēboki pi kù Suru zé sarεmε. ⁸ Akù à a là à pi: Sarai žikeri Hazara, n bo māmεε? Nten gē māmεε? Akù à wεa à pi: Maten bàa lé ma dikiri Sarainεmε. ⁹ Akù Dikiri Malaikaa pine: N era n tá n dikiri pi kīna ngɔ mī natene.

¹⁰ Mani n buri kara ògɔ dasi, oni fɔ ò n lé dɔro.

¹¹ N nɔsina, űni né i gɔgbē ũ,

Ɔni tɔ kp̄ane Sumaila,
 zaakū Dikiri n yā mā n wétamma gūn.
 12 Anigɔ de lán zaakisēnte bà,
 ani ibere sé kū gbē sīnda pínki,
 gbē sīnda pínki ni ibere sé k̄aao se.
 Anigɔ kú k̄s yān kū a gbēnoro.

13 Akū Hazara pi: Ma wé si Luda kú àdi ma ele. Akū à tɔ kp̄a Dikiri kú à yā òneene Ludakūadima'e. 14 A yā mé à tò ò tɔ kp̄a l̄oḡo piine Ludabēnekūadima'e l̄oḡo. À kú Kadési kú Beređio dagurame.

15 Hazara néḡgbē ì kū Abramuo, akū Abramu tɔ kp̄ane Sumaila. 16 Goro kú Hazara Sumaila ì, Abramuo wē basiik̄ awēesuddome.

17

T̄sz̄ya

1 Kū Abramuo kà wē bas̄oro donsari, Dikiri bō à s̄ua à pi: Luda Gb̄anas̄indapinkiden ma ū. Ñ t̄aa ò k̄umao ñḡs̄ kun taari sari. 2 Ma bàka konna k̄unwo niḡs̄ gé, mani n buri karanne manamana. 3 Abramuo w̄ute a gbera Luda are, akū Luda pine: 4 Lákū ma bàka kú k̄unwo nà, ñi ḡs̄ buri dasin̄o dizi ū. 5 Oniḡs̄ pinne Abramuo doro, sé Ibrahim̄i, zaakū mani n ke buri dasin̄o dizi ū. 6 Mani tó n buri ke dasi, burin̄o kú k̄inan̄o ni bo n k̄inaa. 7 Ma bàka niḡs̄ kú k̄unwo kú n burin̄o ari goro s̄inda pínki. Maniḡs̄ de n Luda ū kú n burin̄o n gbera. 8 Mani Kanaano b̄usu kú ñ kú a gūn nib̄o ū kp̄amma pínki kú n burin̄o n gbera, de òḡs̄ v̄i goro s̄inda pínki, maniḡs̄ de ñ Luda ū.

9 Luda era à pi Ibrahim̄i: M̄ok̄n kú n burin̄o, àḡs̄ ma bàka konna k̄aáo yā k̄una ari á buria. 10 Ma bàka kuna k̄aáo yā kú aniḡs̄ k̄unan dí, m̄ok̄n kú n burin̄o. Séde á ḡgbē s̄inda pínki t̄s̄ z̄s̄. 11 À t̄s̄ z̄s̄ ma bàka konna k̄aáo s̄eeda ū. 12 Séde n buri néḡgbēn̄o t̄s̄ z̄s̄ ñ goro soraak̄s̄de z̄i ari ñ buria, né kú ò ñ í n bean̄o kú z̄ikeri kú ò ñ lú buri p̄anden̄oan̄o ñ pínki. 13 Ò a ì n bean̄o yā kes̄s̄ ò a lù z̄ikeri ūn yá, sé à t̄s̄ z̄s̄. Abire niḡs̄ de ma bàka konna k̄aáo goro s̄inda pínki s̄eeda ū á m̄eaa. 14 Oni gyōr̄s̄de bo a gbēno té, zaakū gbē kú adi t̄s̄ z̄oro yā kú ma diteare k̄unaro.

15 Akū Luda era à pi Ibrahim̄i: Ñsun pi n nan̄one Sarai doro, ñḡs̄ pine Sara sà. 16 Mani arubarika dan mà tò á né i ḡgbē ū, ani ḡs̄ burin̄o dai ū, b̄usu k̄inan̄o ni bo a k̄inaa. 17 Akū Ibrahim̄i w̄ute a n̄esele kutena Luda are à yaa d̄s̄ à pi a n̄esele gūn: Gbē kú à kà wē bas̄oro ni né i yá? Lákū Sara kà wē basiik̄ akuri nà, ani né i yá? 18 Akū à era à pi Ludane: Ñ s̄uru ke ñ Sumaila gwa. 19 Luda pi: Yāpura n nan̄o Sara ni né i ḡgbē ū, ñi tɔ kp̄ane Isaaku. Ma bàka niḡs̄ kú k̄aao kú a burin̄o ari goro s̄inda pínki. 20 Sumaila yā musu, ma n yā mà. Mani arubarika dan, ani né i à kara manamana. Ani néḡgbēn̄o i gbēn̄on kuri awēepla, oni ḡs̄ k̄inan̄o ū, a buri ni ke dasi. 21 Bee kú abireo ma bàka konna k̄unwo ni ḡs̄ isaakuame. Ziki mandara'i Sara ni a i. 22 Kú Luda yā ò Ibrahim̄i à laka, akū à a tò à t̄a musu.

23 Akū Ibrahim̄i a né Sumaila s̄e kú a be ḡgbē kú ò ñ í a bean̄o kú z̄ikeri kú ò ñ lún̄o ñ pínki, akū à t̄s̄ z̄s̄ ñe goro b̄irea ḡs̄n̄o lákū Luda òne nà. 24 Ibrahim̄i kà wē bas̄oro donsari, gbas̄a à t̄s̄ z̄s̄, 25 a né Sumaila s̄s̄ wē kuri awēe'aak̄s̄. 26 Goro dok̄n̄o pi z̄i Ibrahim̄i t̄s̄ z̄s̄ kú a né Sumailao 27 kú a be ḡgbē kú ò ñ í a bean̄o kú z̄ikeri kú ò ñ lú buri p̄andean̄o ñ pínki. Ò t̄s̄ z̄s̄ goro dok̄n̄o z̄ime.

18

Nib̄ono suna Ibrahim̄i k̄inaa

1 Dikiri bō à s̄u Ibrahim̄i Mamare gbiri lino sare. Ibrahim̄i vutena a bizakuta kp̄elelea f̄anant̄e. 2 Kú à wē s̄e musu, à gbēn̄on aak̄s̄ è zena. Kú à ñ é le, akū à f̄ute kp̄elelea kú b̄aao à ḡe à d̄an̄ile à w̄ute a n̄esele kutena 3 à pi: Dikiri, tó ma n p̄onna le, ñsun ḡe mak̄u n z̄oblerilaro. 4 Mani suare kú io à gbá pipi à k̄amma bo lí gb̄aru la. 5 Lákū a b̄ote ma be kpa nà, mani suare kú p̄bleo f̄iti de à gb̄ana le gbas̄a à da z̄en. Akū ò pi: T̄s̄, ñ ke lákū n ò nà. 6 Akū à ḡe Sara k̄inaa kutan à pi: Ñ flawa d̄a zaka lé aak̄s̄ ñ burodi ke likalika. 7 Akū à bàa l̄e à ḡe a z̄un̄o té à z̄une b̄oro mana kú à kp̄a a z̄ikeriia, akū z̄ikeriia pi ḡe à k̄eke likalika. 8 Akū Ibrahim̄i v̄if̄aani kú v̄i'ipuo kú z̄u kú ò k̄eke piioo s̄e à ḡe à dite'ine. Goro kú òten p̄s̄ ble, api ze ñ sare lí gb̄aru gwe.

9 Akū ò a là ò pi: N nan̄o Sara kú m̄amee? À pi: À kú kutan gwe. 10 Akū Dikiri pi: Mani era mà su n k̄inaa ziki mandara'i, n nan̄o Sara ni né i ḡgbē ū. Sara kú a kpe kuta kp̄elelea àten ma. 11 Ibrahim̄i kú Sarao z̄i kú, Sara di n̄ogbēn̄o p̄s̄ ke doro. Akū Sara yaa d̄s̄ à pi a sw̄e gūn: 12 Ma z̄i kú, akū ma dikiri z̄i kú d̄o. Mani p̄onna yā pi d̄s̄ d̄o yá? 13 Akū Dikiri Ibrahim̄i là à pi: À kè dera Sara yaa d̄s̄? À pi akū kú a z̄i kú ani f̄s̄ à né i d̄o yá? 14 Yake ñḡs̄ z̄i ūm̄enero. Ziki

mandara'i tó a gɔɔ kà, mani su n kīnaa, gbasara Sara né i gɔgbē ũ. ¹⁵ Akū Sara ledi kpà à pì àdi yáa dɔro, zaakū vīna a kù. Akū Dikiri pì: É'e! N yáa dɔ.

Ibrahī aduakena Sɔɔmuna

¹⁶ Kū gbē pīno fūte, Ibrahī gē à zéne, akū ò Sɔɔmuna kpa gwá. ¹⁷ Akū Dikiri pì: Mani yá kú má ye mà ke ute Ibrahīero. ¹⁸ A burino nigɔ zɔkɔ onigɔ gbána vī. Andunia buri sinda pínki ni arubarika le a gáime. ¹⁹ Zaakū ma a sè, de à o a nénonne kú a burino a gbera ògɔ má yá kúna ò yá mana zéde ke, de mà yá kú ma a lé sene kene. ²⁰ Akū Dikiri era à pì: Yá kú òten o Sɔɔmuna kú Gɔmɔrao musu dasi, n durunna gē ɔla. ²¹ Mani gé gwe sà mà gwa, tó yá kú òten ke vāni lākū ma mà nà. Tó ò de le sɔro, mani dɔ.

²² Kū n gbēnon pla pīno dà zén òten gé Sɔɔmuna, akū Dikiri gò kú Ibrahīo gwe. ²³ Akū Ibrahī nà à pì: Ìni gbē manano wara leele kú gbē vāninon yá? ²⁴ Tó gbē mananon kú wēte pii gūn ò kà gbēnon bupla akuri, Ìni n waran yá? Ìni sùru ke kú wēte piio gbē mana gbēnon bupla akurii pīno yāiroo? ²⁵ N sùru ke! Nsun ke lero. Nsun gbē manano dede leele kú gbē vāninoro, zaakū ò dokɔoro. N sùru ke! Nsun ke lero. Mɔkɔn kú n de andunia pínki yákpatekeri ũ, Ìni yá ke a zéaroo? ²⁶ Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è Sɔɔmuna gbēnon bupla akuri, mani sùru ke kú wēte pii n yāi. ²⁷ Akū Ibrahī era à pì dɔ: Makú kú má de būsutiti kú túbuo ũ, n gaafara kemene mà yá onne, Dikiri. ²⁸ Tó gbēnon sɔoro ká gbēnon bupla akurii pii gūn, gbēnon sɔoro pīno yāi Ìni wēte pì kakate yá? Akū Dikiri pì: Tó ma gbē manano è gbēnon bupla awesɔoro, mani wēte pì kakatero. ²⁹ Akū Ibrahī kpé àten yá onè à pì: Tó gbē manano kà bupla sɔ bi? Akū Dikiri pì: Mani yáke kero gbēnon bupla pīno yāi. ³⁰ Akū à pì: Dikiri, n yá nna! Nsun pɔ fero, má ye mà yá o dɔ. Tó gbē manano kà baraakuri sɔ bi? À wèa à pì: Tó ma gbē manano è ò kà gbēnon baraakuri, mani yáke kero. ³¹ Akū à pì: N gaafara kemene dɔ Dikiri, mà yá onne. Tó gbē manano kà gbēnon baro sɔ bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnon baro pīno yāi. ³² Akū à pì: Dikiri, nsun pɔ fero, yá dīkīna baasi mani yá o doro. Tó gbē manano kà gbēnon kuri sɔ bi? À wèa à pì: Mani wēte pì kakatero gbēnon kurii pīno yāi. ³³ Kú Dikiri yá ò Ibrahīne à lāka, à gē zéla, akū Ibrahī era à tà be.

19

Sɔɔmuna kú Gɔmɔrao kakatēna

¹ Kú malaika gbēnon pla pīno kà Sɔɔmuna ɔkɔsi, Lutu vutena Sɔɔmuna bīni kpélele. Kú à n é, à fūte à gē à dànlé à kùtefne à wūte a nēsèle kutena ² à pì: Ma dikirino, à yá nna! À mɔ à gé kipa makú á zɔbleri bea. À zú o à i la, zia kɔnko káakukaaku á da zén. Ò pì: Oi, óni i gānuleame. ³ Lutu nākaraŋma manamana, akū ò gē a kpén. À n yārii kè manamana à masaa kēfne, akū ò sò.

⁴ Ari ògɔ gé wūte, Sɔɔmudeno lika Lutu kpéi. Wēte pì gɔgbēno kākara gwe mámmam, kefennano kú gbē zɔkɔno n pínki. ⁵ Ò lé zù Lutui ò pì: Gɔgbē kú ò kipa n bea ɔkɔsialanon kú máa? N bote kúnwoweré, ò pāpā ke kúnwo. ⁶ Lutu bò à zè kpélele n kīnaa, à gbàa tàta kú kpeo ⁷ à pì: Áa ma gbēno, àsun yá bēne kero. ⁸ Má néngbēno vī gbēnon pla kú ò gɔgbē dɔro, mani n boteáre. Lākū á yei nà à ke kúnwo, ama àsun yáke ke gɔgbē dīkīnanonero, zaakū ò kipa ma beame. ⁹ Ò pine: N goweré gwe! Akū ò pì dɔ: Gbē dí bi gbē zītɔme, akū à ye à ke ó yákpatekeri ũ. Óni yá vāni kenne de n póla. Akū ò kùsia kú gbánao, òten su kpé gbàa gboro. ¹⁰ Akū gbēnon pla pīno bò ò Lutu kú ò gē káao kpén, akū ò zé tàta. ¹¹ Ò tò vīna gbē kú ò kú kpe areno kú n pínki né fíti gbē zɔkɔ, akū òten kpé gbà wete ari ò kpása. ¹² Gbēnon pla pīno pì Lutune: Dí n vī la dɔ? Néngbēno, néngbēno, n né anzurenno kú gbē kú ò de n gbē ũno wēte gūn n pínki. N bote kúnwo, ¹³ zaakū o su ò gu dí kakateme. Yá vāni kú òten o wētepideno musu gē Dikiri sán, akū à ó zì ò wēte pì kakate. ¹⁴ Lutu bò à gē à ò a néno anzurenno à pì: À fute ò bote, zaakū Dikiri ni wēte dí pì kakate terame. Akū òten da àten fāai bome.

¹⁵ Kú gu dɔ malaikaa pīno nākara Lutua ò pì: N fute n n nano kú n néngbē gbēnon pla dīno sète n bote kúnwo la, de nsun ga wēte pì kakatēnaa gūno yāi. ¹⁶ Kú Lutu ten sika ke, Dikiri a wēnda bò, akū gbēnon pla pīno a kú a ɔa kú a nanno kú a néngbē gbēnon plano, ò bote kúnwo wēte kpe. ¹⁷ Kú ò bote kúnwo le, akū malaikaa pīno do pì Lutune: N bàa lé n n zīda mí sí. Nsun kpe gwaro. Nsun ze guvute pii gūno. N bàa lé n mī pé kpino de nsun garo yāi. ¹⁸ Akū à pīne: Oi ma dikiri! N yá nna! ¹⁹ Makú n zɔbleri ma n ponna lè, n gbēke kēmenē manamana n ma mī sí. Ama mani fɔ mà bàa lé mà kpi pīno kīnaa lero. Ari màgɔ gé ká gwe, kakatēnaa pì ni ma le mà ga. ²⁰ N lakutu ke gwa zà dire. Lākū à káni nà, mani fɔ mà bàa lé mà gé gwe. Lakutu fitime sɔ. N tò mà bàa sí mà tá gwe, manigɔ aafia. Asa à fitiroo? ²¹ Akū à pine: Ma n gba zé,

mani lakutu kũ nten o pi kakatero. ²² Ñ baa lé ñ tá gwe likalika, zaakũ mani yáke ke gĩaro ari ñ gé káo gwe. A yá mé à tò, ò tó kpà lakutu piine Zoa.

²³ Kũ Lutu Zoa lè, ifantē ten bo, ²⁴ akũ Dikiri tò té kũ ifantēgbɔɔo bò musu à kà Sɔɔɔmu kũ Gɔmɔraola. ²⁵ À wēte pino kàkate kũ gbēno kũ guvute piio kũ lino kũ sēno pínki. ²⁶ Kũ Lutu nana a kpe gwà, akũ à li à g̃s zena wisi gbè ũ.

²⁷ Kũ gu d̃s, Ibrahī fūte konkɔkonkɔ, à g̃e gu kũ à kun yá kũ Dikirioo pin. ²⁸ Kũ à Sɔɔɔmu kũ Gɔmɔrao kpa gwà kũ guvute piio pínki, à è túsukpe ten fute zīte lán tāmāte túsukpe bā. ²⁹ Leme kũ Luda guvute kũ Lutu kunwa wētēno kàkate le, Ibrahī yá d̃n, akũ à Lutu bò wēte kũ à kàkate pino gūn.

Lutu burinɔ

³⁰ Kũ Lutu bò Zoa, à g̃e à wūte kpino té kũ a nēnoḡbē gbēnoḡn plano, kũ à kunna Zoa vīna vī yāi. Akũ à g̃s kũ gbēwēen kũ a nēnoḡbē pino. ³¹ Akũ Yɔɔ pi Bānane: Ó de zī kũ, akũ g̃sḡbē ke kũ būsun à wūte kũoo lákũ òdi ke nàro. ³² Ñ m̃s ò sēwē kákane ò wūte káao, de òḡs ò buri le a gāi. ³³ Gwāani birea ò wē kákane, akũ Yɔɔ g̃e à wūte káao. Lutu dí d̃s g̃oɔ kũ à wūte káao ke g̃oɔ kũ à fūtero.

³⁴ Kũ gu d̃s Yɔɔ pi Bānane: Ma wute kũ ma deo g̃ia. Ó wē kákane ɔkɔsiala d̃s, ñni gé ñ wūte káao, de òḡs ò buri le a gāi. ³⁵ Gwāani birea d̃s ò wē kákane, akũ Bāna g̃e à wūte káao. Lutu dí d̃s g̃oɔ kũ à wūte káao ke g̃oɔ kũ à fūtero. ³⁶ Leme Lutu nēnoḡbē gbēnoḡn pla pino kè le ò ño si káao. ³⁷ Yɔɔ né ì g̃sḡbē ũ, akũ à t̃s kpāne Mɔabu. Àkūme Mɔabu buri kũ ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ. ³⁸ Bāna né ì g̃sḡbē ũ se, akũ à t̃s kpāne Amine. Àkūme Amōni buri kũ ò kun ari gbāranɔ dizi káaku ũ.

20

Ibrahī kũ Abimelekiɔ

¹ Akũ Ibrahī fūte gwe à g̃e Negevi būsun Kadesi kũ Suruo dagura. Kũ à g̃e à wūte Gera, ² à pi a nana Sara bi a dāreme, akũ Gera kīna Abimeleki gbē zī à a sē à sū káao. ³ Akũ Luda bò à sū Abimelekia nana gūn gwāani à pine: Ñni ga no kũ n sēe pi yāi, zaakũ nozāreme. ⁴ À sū à lè Abimeleki dí wūte káao k̃ro, akũ à pi: Dikiri, ñni buri kũ odi yáke keron deden yá? ⁵ Akũ mé à pimene a dārenloo? Noḡbē pi s̃s à pi a dāḡsme. Ma yá kè a zéame, má taari vīro. ⁶ Akũ Luda pine nana pii gūn: Ee, má d̃s kũ n yá kè a zéame. A yá mé à tò, ma kpanne ñ durunna kemene, mádi we n ɔ nà noḡbē piaro. ⁷ Tera sà, à g̃sḡbē pi no kpáa, zaakũ annabiime. Ani adua kenne de ñ g̃s aafia. Tó ndi a no pi kpáa s̃ro, ñḡs d̃s kũ n game, m̃k̃s̃n kũ n gbēno á pínki.

⁸ Akũ Abimeleki fūte konkɔkonkɔ, à a gbēno sisi à yá pi bābañne ñ pínki, akũ vīna ñ kũ manamana. ⁹ Akũ Abimeleki Ibrahī sisi à pine: Bóyái n kēwere lee? Bó taarin ma kēne gbasa n tò ma g̃s durunnade ũ kũ ma būsuo? N yá kũ à de ò kero kēmene. ¹⁰ Bó laasun n lè gbasa n yá pii kēe? ¹¹ Ibrahī wēa à pi: Maten da yá gbēke Luda vīna vī būsun díkīna gūno, oni ma de ma nana yāime. ¹² Abire gbera noḡbē pi bi ma dāreme yāpura. Ó de dok̃noḡme, baadi kũ a dao, akũ à g̃s ma no ũ. ¹³ Kũ Luda ma bo ma de bea yá, maten likara, akũ ma pi ma no pine gu kũ oni gén pínki, à gbēke kemene ñḡs pi a dāḡs̃n ma ũ. ¹⁴ Akũ Abimeleki sū kũ s̃ano kũ zūno kũ g̃sḡbē zikerino kũ noḡbē zikerino à kpà Ibrahīa, akũ à a nana èrane. ¹⁵ Akũ Abimeleki pi: Ma būsun dí, ñ vute gu kũ ñ yein. ¹⁶ Akũ à pi Sarane: Ma andurufu ɔḡ wāa s̃oɔro kpà n dāḡsa kútekebo ũ, de gbē kũ ò kũ kúnwonɔ d̃s ñ pínki kũ ndi taari kero. ¹⁷ Akũ Ibrahī wē kè Ludaa, akũ Luda Abimeleki gbà aafia kũ a nanao kũ a no yigisarideno, de ò né ì, ¹⁸ zaakũ Dikiri tò Abimeleki be noḡbēno para kũ yá Ibrahī nana yá musu.

21

Isaaku inaa

¹ Dikiri arubarikaa dà Saragu lákũ à ò nà, à kēne lákũ à lé sēne nà. ² Akũ à ño si à né ì kũ Ibrahīo g̃sḡbē ũ a zikūnaa gūn g̃oɔ kũ Luda diteneea. ³ Ibrahī t̃s kpà né piine Isaaku. ⁴ À t̃s̃o z̃̃ne a g̃oɔ s̃oɔraak̃s̃de zī lákũ Luda ditene nà. ⁵ À kà wē bas̃oɔro a né pi ig̃oɔra. ⁶ Akũ Sara pi: Luda yáadoyā kēmene, gbē kũ à má pínki ni yáa d̃o kúmao. ⁷ À pi d̃o: Oni we ò pi Ibrahīne yá mani g̃s nérande ũ yá? Akũ ma néḡsḡbē ì káao a zikūnaa gūn.

⁸ Kũ né pi z̃s̃k̃ kũ à kè ỹsa, akũ Ibrahī a kēna ỹsa p̃nna kè. ⁹ Sara è né kũ Misila noḡbē Hazara ì kũ Ibrahīo dig̃s Isaaku yáa d̃ome, ¹⁰ akũ à pi Ibrahīne: Ñ pé z̃̃o piia kũ a néo, zaakũ z̃̃ né pi ñ túb̃i ble kũ ma né Isaakuoro. ¹¹ Yá pii Ibrahī p̃o yáka manamana, zaakũ a néme, ¹² akũ Luda pine: Ñsun tó n p̃o yaka n né kũ n z̃̃noḡbē piio yá musuro. Yá kũ Sara ten onne pínki ñ ma, zaakũ Isaaku burinon onig̃s piine n burino ũ. ¹³ Mani tó z̃̃ né pii buri ke se, zaakũ n néme. ¹⁴ Akũ Ibrahī fūte konkɔkonkɔ, à p̃oble s̃e kũ ì t̃uruo à kpà Hazaraa. À ñine,

akū à a né kpàa dɔ. À a gbàrè, akū à gèè àtèn likara z̄s Beseba gbàrannan. ¹⁵ Kū í lākárúma, à kefenna p̄i tò lí gbáru, ¹⁶ akū à gèè à vùte arɛ kàzuleteki z̄à lén, zaakū à p̄i á ye à a né gana ero. Kū à gèè à vùtɛ z̄à lɛ, akū à nà ɔ̀dɔ̀naaaa.

¹⁷ Luda kefenna p̄i ɔ̀ dɔ̀ mà, akū Luda Malaika lé z̄ù Hazarai zaa musu à p̄i: Bó mé à n lee Hazara? Ñsun vína kero, zaakū Luda né p̄i ɔ̀ dɔ̀ mà gu kū à kunwa. ¹⁸ Ñ fute ñ n né p̄i sé ñ a kù a ɔ̀a, zaakū mani tó à ḡs buri z̄k̄s ũ. ¹⁹ Luda nɔ̀gbɛ̀ p̄i wé kène, akū à l̄gɔ̀ ɔ̀. À gèè à í t̄s a tūru pa, akū à sù à kpà a né piia à mì.

²⁰ Luda kú kú né p̄io ari à z̄k̄s kú. Àdiḡs kú gbàrannan, akū à ḡs tofekarí ũ. ²¹ Gɔ̀rɔ̀ kú à kú Parani gbàranna p̄i ḡnn̄ a da Misila b̄usu nɔ̀ s̄ene.

Ibrahī kú Abimelekió lédok̄n̄kenaa

²² Gɔ̀rɔ̀ birea Abimeleki kú a z̄ikarino gb̄e z̄k̄s Fikoluo gèè Ibrahī kīnaa ò p̄ine: Luda kú k̄unwo yā kú nten ke ḡn̄ p̄inki. ²³ Ñ la damene la ḡn̄ ñ s̄i kú Ludao kú ñni bo ma kperɔ ke ma néno ke ma burino. Lākū ma gb̄eke k̄enne nà, ñ kemene lɛ kú b̄usu kú ñ kú a ḡn̄ gb̄e z̄it̄o ũo. ²⁴ Akū Ibrahī p̄ine: Ma la dānne. ²⁵ Akū Ibrahī l̄gɔ̀ kú Abimeleki gb̄eno sia yā s̄ete à òne. ²⁶ Abimeleki p̄i: Má gb̄e kú ò yā b̄ire k̄eno d̄oro, ñdi omene yāro, gb̄aran ma mà. ²⁷ Akū Ibrahī s̄ano kú z̄uno kú à kpà Abimelekia, akū ò lédok̄no kè kú k̄so. ²⁸ Akū Ibrahī s̄anunu m̄en supplan̄ b̄ò à k̄ate ñdona. ²⁹ Abimeleki a là à p̄i: Sā m̄en suppla kú n ñ k̄ate ñdona p̄ino yā de deramene? ³⁰ Akū à wèa à p̄i: Ñ s̄a m̄en suppla p̄ino sí s̄eeda ũ kú makū mé ma l̄gɔ̀ p̄i ȳs. ³¹ A yā mé à tò ò t̄s kpà gu piine Beseba, zaakū gwen ò la d̄ank̄one. ³² Len ò lédok̄no kè Beseba lɛ, akū Abimeleki kú a z̄ikarino gb̄e z̄k̄s Fikoluo era ò tà Filisitini b̄usun. ³³ Ibrahī sama lí t̄s Beseba, akū à Dikiri Luda Gɔ̀rs̄indapinkide sisi gwe. ³⁴ Akū à gɔ̀rɔ̀ pla kè Filisitini b̄usuu p̄i ḡn̄.

22

Isaaku kp̄ana sa'op̄o ũ

¹ Abire gbera Luda Ibrahī ȳs à gwà à p̄ine: Ibrahī! Akū à wèa à p̄i: Makū di! ² Akū Luda p̄ine: Ñ n né m̄en do kú ñ yei Isaaku sé ñ géo M̄oria b̄usun, ñ sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú ò k̄aao kpi kú mani onnea. ³ Kú à f̄ute k̄n̄k̄ok̄nko, à ḡaarii ȳl à zaakine, akū à a z̄ikerino s̄e gb̄enon pla kú a né Isaaku p̄io. À sa'oyakaa p̄ara, akū à dà zén, àtèn gé gu kú Luda ònen. ⁴ A gɔ̀rɔ̀ aak̄ode z̄i kú à wé s̄è, à gu p̄i è z̄aa. ⁵ Akū à p̄i a z̄ikeri p̄inone: À ḡs kú zaakio la. Makū kú kefenna dio òni gé arɛ ò donyí ke Ludane, òni era ò su ò á lɛ. ⁶ Ibrahī sa'oyakaa s̄è à òni a né piine, akū à té k̄una kú f̄eneo, òtèn gé l̄eɛ. ⁷ Akū Isaaku yā ò a dene à p̄i: Baa! À wèa à p̄i: Bóme né? Akū à p̄ine: Ó té k̄una kú yākaao, s̄ane b̄oro kú òni ká tén à té kú kú m̄amene? ⁸ Akū Ibrahī p̄i: Ma né, Luda mé ani sa'osā kpà. Akū ò t̄k̄oi òtèn gé. ⁹ Kú ò kà gu kú Luda ònen, à sa'oki b̄ò gwe à yākaa kpàkpaala, akū à a né p̄i ȳl à di yākaa piia sa'oki musu. ¹⁰ Kú à f̄ene s̄è à ɔ̀ b̄ò de à a né p̄i k̄utu kpà, ¹¹ akū Dikiri Malaika lé z̄ui zaa musu à p̄i: Ibrahī! Ibrahī! À wèa à p̄i: Makū di! ¹² Akū à p̄i: Ñsun ò na né piaro ñsun yāke kenero. Má d̄s à kú ñ ma v̄ina v̄i, ñdi ḡimene kú n né m̄en dooro. ¹³ Ibrahī wé s̄è, akū à s̄akaroo è líwaka kà a b̄enei. Akū à gèè à a kú à sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú òo a né ḡene ũ. ¹⁴ Akū à t̄s kpà gu piine Dikirinikpa, akū òdiḡs o ari kú a gb̄arao òdi p̄i: Dikiri ni kpà a kpi musu.

¹⁵ Dikiri Malaikaa era à lé z̄ù Ibrahī zaa musu dɔ̀ ¹⁶ à p̄i: Makū Dikiri ma la dà kú ma kunnnao ma p̄i, lākū n yā p̄i kè nà, ñdi ḡi kú n né m̄en dooro, ¹⁷ mani arubarika dangu mà n buri karanne lán susuneno b̄à, oniḡs dasi lán ísirale b̄usu'at̄e b̄à. N burino niḡs gb̄ana v̄i n ib̄erenɔa. ¹⁸ Mani arubarika da andunia buri s̄inda p̄inkigu n buri ḡai, kú n ma yā mà yāi.

¹⁹ Kú Ibrahī era à sù a z̄ikerino kīnaa, ò f̄ute ò tà Beseba, akū à gɔ̀rɔ̀ pla kè gwe.

²⁰ Abire gbera ò ò Ibrahīne ò p̄i: N v̄ini Nao n̄ano Milika néḡs gb̄eno i. ²¹ A dauo t̄on Uzu. A dak̄unan̄ t̄on dí: Buzu, Aramu de Kemueli, ²² Kesedi, Azo, Pilidasa, Yidilafa kú Betuelio. ²³ Betueli p̄i mé à Rebeka i. Néḡs gb̄e gb̄enon s̄oraak̄s kú Milika i kú Ibrahī v̄ini Naon gwe. ²⁴ A n̄o danyí Ruma néno t̄on dí: Teba, Gaamu, Tasa kú Maakao.

23

Sara ganaa

¹ Sara kè wè basuddo aw̄esuppla, ² gbasa à ḡa zaa Kiriataba kú òdi p̄i tera Ebl̄onu, Kanaano b̄usun. Akū Ibrahī a w̄enda kè à ɔ̀ d̄s a gana yā musu. ³ Kú à ḡo a n̄ano ḡe kīnaa, à gèè à p̄i Iti burinone: ⁴ Nib̄o kú gb̄e z̄it̄oon ma ũ á té. À z̄ite yāma ma ḡev̄iki ũ mà ḡe v̄in. ⁵ Akū Iti burino p̄ine: ⁶ Mare, ñ ó yā ma. Luda gb̄e arubarikademe n ũ ó té. Ñ n ḡe v̄i gb̄ew̄e kú à k̄enne mana ḡn̄. Ó gb̄eke ni n t̄e gb̄ew̄e kú ñni n ḡe v̄i a ḡunlo. ⁷ Akū Ibrahī f̄ute à k̄ute b̄usupidenone ⁸ à

piinne: À ma yā ma, tó a we mà a gè vī la. À wé kemene Zoa né Eflonua ⁹ à Makpela gbèwee kú à kú a bú léi yíama a ɔɔa, ani gɔ ma gèvíki ũ á būsun.

¹⁰ Eflonu vutena n tɛ a wɛtɛ bīnilea gwe, akú à ò Ibrahīne Itino wára n pínki à pi: ¹¹ Oi mare, n ma yā ma. Ma n gba bura pi kú gbèwee kú à kú gweo. Ma n gba ma gbēno wára. Ma n gbame, de n n gè vīn. ¹² Ibrahī kùtɛ būsupidenone, ¹³ akú à pi Eflonune n pínki wára: N sá kpá n ma yā ma. Mani bura pi fina bonne. N ma ɔɔ sí, mani ma gè vīn. ¹⁴ Akú Eflonu pine: ¹⁵ Mare, n ma yā ma. Zite kú a ɔɔ kú andurufu waa plame, bɔn abire ú ó daguraa? N n gè vīn. ¹⁶ Ibrahī a yā mà, akú à andurufu kú à òo yōne gbēno wára lagatarino zakaaa. ¹⁷ Leme Eflonu bú kú à kú Makpela, Mamare sare, gɔ Ibrahī pɔ ũ lɛ kú gbèwee kú à kú gweo kú lí kú ò kú gwenɔ zaa bú pi léi pínki. ¹⁸ À gɔ Ibrahī pɔ ũ Iti kú ò sù wɛtɛ bīnileano pínki wára.

¹⁹ Abire gbera Ibrahī a nana vī Makpela bura gbèwee pi gūn Mamare kú òdi pi tera Eblonu sare, Kanaano būsun. ²⁰ Len bú kú gbèwee kú à de Itino pɔ ũ yāoo gɔ Ibrahīne gèvíki ũ lɛ.

24

Nɔwetena Isaakune

¹ Ibrahī zī kú a gɔrɔno kà zà, akú Dikiri arubarikaa daagu yā sinda pínki gūn. ² Akú à ò a zikerino gbē zɔkɔ kú à de a pɔ sinda pínki yāgɔgɔri ũne à pi: N ɔ sɔɔ ma gbáda gbáru, ³ mani tó n la da kú Dikiri, musu kú ziteo Luda tɔo kú ini Kanaa kú má kú n ténno nɔ sé ma nénero. ⁴ N gé ma be būsun ma daneno gūn, n nɔ sé ma néne gwe. ⁵ Akú a zikerii pi a là à pi: Tó nɔgbē pi dí we à tɛmai à sù kúmai būsú dīkīnan sɔro bi? Mani gé kú n néo būsú kú n bonn yá? ⁶ Ibrahī pine: N laakari ke! Nsun gé kú ma néo gwero. ⁷ Dikiri Luda Musude ma bo ma de bea ma daneno būsun, akú à yā òmene à la dà à pi, ani būsú dīkīna kpá ma burinɔame. Àkú mé ani a Malaika zī à donne are. Gwen ini nɔ sɛn ma néne. ⁸ Tó nɔgbē pi dí we à tɛnyiro, n bo ladana kú n la dāmene dí gūn. Nsun gé gwe kú ma néoro fá! ⁹ Akú a zikerii pi a ɔ sɔɔ a dikiri gbáda gbáru, à la dāne yā pi musu.

¹⁰ Zikerii pi a dikiri lakuminɔ sè mèn kuri kú a dikiri aruzekɛ buri pínki, akú à fùtɛ à gɛɛ Nao be wɛten zaa Siria Mesopotamia būsun. ¹¹ Kú à kà gwe, à tò lakuminɔ kamma bò lɔgɔ sare wɛtɛ kpe. Kú ɔkɔsi kè, gɔrɔ kú nɔgbēno di bɔtɛ í tɔ, ¹² akú à adua kè à pi: Dikiri, ma dikiri Ibrahī Luda, n gbēke ke ma dikiriine n tó ma tá ke nna ɔkɔsiala. ¹³ N gwa, má zena lɔgɔ sare. Tó wɛtɛ nɔkpareno bɔtɛ í tɔ, ¹⁴ nɔkpare kú ma òne à a lo kipa à í tɔmene mà mi, tó à pimene mà mi, akú à kpá ma lakuminɔa dɔ, de mani dɔ kú n gbēke kè ma dikiriine, nɔgbē kú n dītɛ n zɔbleri Isaaku pɔ ũn gwe. ¹⁵ Adi yā pi ò à làkaro, akú Betueli né Rebeka bò kú loo dina a gān. Betueli bi Ibrahī vīni Nao né kú à ò kú a nana Milikaome. ¹⁶ Né pi mana akūs à būnume, gɔgbē ke dí wute káao zikiro. À sù lɔgɔ kīnaa, à í tɔ à a lo pà, akú à èra àten tɔ. ¹⁷ Akú zikerii pi baa lè à gɛɛ à zé zōne à pi: N ma gba í mà mi, bee fiti. ¹⁸ Nɔgbē pi pi: N mi Baa! Akú à a lo kipa gōno, à í kpāa à mi. ¹⁹ Kú à í kpāa à mi à làka, à pi: Mani tɔ n lakuminɔne dɔ, ò mi ari ò ká. ²⁰ Akú à a lo í ká pɔno ímbon gōno, à èra à baa lè à gɛɛ à í tɔ lɔgɔn, akú à í tɔ lakuminɔne pínki. ²¹ Gɔgbē pi zena àteni a gwa tíi, de à le à dɔ tó Dikiri ni tó a tá ke nna, ke ani ke nnaro. ²² Kú lakuminɔ í mi ò làka, akú gɔgbē pi wura tánka mana dà nɔ piine a yā, à wura zā dāne mèn pla. Tánka pi tikisii ká giramu sɔɔro, zā pino sɔ giramu basɔɔro. ²³ Akú à a là à pi: N omene, dí néne n uu? Óni iki e n de bea yá? ²⁴ Akú à wɛa à pi: Betueli nén ma ũ, Milika kú Nao daikore. ²⁵ Sè kú tàragaoo din ó bea, akú iki kun dɔ. ²⁶ Akú gɔgbē pi kùtɛ à donyí kè Dikirine à pi: ²⁷ Dikiri ma dikiri Ibrahī Luda arubarika vī kú adi gí gbēke kú náanio yā kenero yāi. Makú sɔ, Dikiri òmene are ma dikiri daneno bea.

²⁸ Akú nɔkpare pi baa lè à gɛɛ à yā pi gbá a ondenone. ²⁹ Rebeka pi dāgɔ vī kú òdi pine Labā. À bò wɛtɛ kpe kú baaò à gɛɛ à gɔgbē pi lè lɔgɔ léa, ³⁰ zaakú à è a dāre tánka kú zāo dana, akú à yā kú gɔgbē pi òne mà. Kú à gɛɛ à a lè kú lakuminɔ lɔgɔ léa, ³¹ à pi: N mɔ mɔkɔn kú Dikiri arubarikaa dāngu! À kè dera n zena wɛtɛ kpe? Ma kpé kèkenne kú lakuminɔ bàɔkio. ³² Gɔgbē pi gè onn, akú Labā lakuminɔ aso pòro à sɛla kori kú tàragaoo kpámma à í kpá gɔgbē piia à a gbá pípio kú a gbēno n pínki.

³³ Ó pòble dītene, akú à pi: Mani pɔ ble gīaro ari mà yā kú ma suo o. Akú Labā pi: N o. ³⁴ Akú à pi: Ibrahī zikeriime ma ũ. ³⁵ Dikiri arubarikaa dà ma dikiriine manamana, akú à gɔ aruzekede ũ. À a gbá sāno kú zūno kú andurufuuo kú wurao kú gɔgbē zikerino kú nɔgbē zikerino kú lakuminɔ kú zaakino. ³⁶ Ma dikiri pi nana Sara né í gɔgbē ũ a zikūnaa gūn, akú ma dikiri pɔ kú à vī kpá né piia pínki. ³⁷ Ma dikiri tò ma la dà, zaakú à pi māsun Kanaa kú à kú n ténno nɔ sé a nénero. ³⁸ À pi mà gé a de bea a buri gūn mà nɔ sé a néne gwe. ³⁹ Akú ma a dikiri là ma pi, tó nɔgbē pi dí we à tɛmai sɔro bi? ⁴⁰ À wɛma à pi, Dikiri kú a taa ò káao

mé ani a Malaika zī à gé zemene, de ma tá ke nna, mani no sé a néne a de be danenɔ té. ⁴¹ À pì tó ma ge a buri kīnaa, tó odi wero, mani bo ladana kú ma la dàare gūn. ⁴² Kú ma ka lɔgɔ kīnaa gbāra ma pì: Dikiri, ma dikiri Ibrahim Luda, tó n we, ñ tó ma tá ke nna. ⁴³ Má kú lɔgɔ léa. Nokpare kú à sù í tó, akú ma pine à ma gba í ffiti mà mi, ⁴⁴ tó à pì mà mi, akú à tò ma lakuminɔne do, mani dɔ kú nokpare kú n dite à ke ma dikiri né pò ùn gwe. ⁴⁵ Ari màgò yā pì o ma nèsee gūn mà láka, akú Rebeka bò kú loo dina a gān à sù lɔgɔ léa à í tó. Akú ma pine à ma gba í mà mi. ⁴⁶ À a lo kipa gɔnɔ, à pì mà mi áni kpá ma lakuminɔa do. Kú ma mi, akú à kpá ma lakuminɔa. ⁴⁷ Akú ma a la, dí nén a úu? À pì Betueli nén a ú, Milika kú Nao daikore. Akú ma tánka dāne a yā, ma zā dāne a ɔnɔa. ⁴⁸ Akú ma kute ma donyí kè Dikiri ma dikiri Ibrahim Ludane ma sáabu kpáa, zaakú à dōmene are zé sūsu gūn, de mà a dikiri vni daikore sé a néne. ⁴⁹ Tera sà tó áni we à gbēke kú náanio yā ke ma dikiriine, à omene. Tó ádi we sɔro, à omene, mani gé gu pāndea. ⁵⁰ Labá kú Betuelio wèa ò pì: Yā pii bò Dikiri kīnaame, ó yāke ona vīro, a mana ke a vāni. ⁵¹ Rebekan dí, ñ a sé ñ tá káao, à gɔ n dikiri né nanɔ ú lákú Dikiri ò ná. ⁵² Kú Ibrahim zikerii pì ní yā mà, à wùte zíte Dikirine. ⁵³ Akú à nomanableɔ kú ò kè kú andurufuuo kú wuraaò kú pòkasanɔ bòte à kpá Rebekaa. À a vni kú a daoo gbà pò ɔgɔdenɔ do. ⁵⁴ Akú àpii kú gbē kú ò kú káaonɔ pò blè ò í mi, akú ò ì gwe.

Kú ò fùte kɔnkɔ à pì: À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁵ Nɔ vni kú a dao pì: Ñ tó né pì gɔ kúoo bee gɔrɔ kuri, á gbsa à tá. ⁵⁶ Akú gɔgbē pii piáne: Lákú Dikiri ma tá kè nna ná lán dí bà, àsun ma dādā doró. À ma gbare mà tá ma dikiri kīnaa. ⁵⁷ Akú ò pì: Ó né pì sísi ò a la. ⁵⁸ Akú ò Rebeka sísi ò a là ò pì: Ñni tá kú gbē piió yá? Akú Rebeka pì: Mani tá káao. ⁵⁹ Akú ò Rebeka gbāre kú a gwari kú à a gwà zaa a fitinna zío, òten tá kú Ibrahim zikeriio kú a gbēnɔ. ⁶⁰ Ò sa mana ò Rebekane ò pì: Né, Luda tó ñ gɔ gbē dasinɔ dai ú, n burinɔ gɔ gbāna vī ní zāngurinɔa.

⁶¹ Akú Rebeka fùte kú a nɔgbē zikerinɔ, ò dì lakuminɔ kpe ò té gɔgbē pii, akú à tà kúñwo. ⁶² A sù à lè Isaaku sù kú lɔgɔ kú òdì pi Ludabēnekúadima'eo à vùte Negevi būsun. ⁶³ À bò à gēe à laasun lé sēn ɔkosi, akú kú à wé sè, à è lakuminɔ ten su. ⁶⁴ Rebeka wé sè à Isaaku è se, akú à kipa a lakumi kpe likalika ⁶⁵ à zikerii pii là à pì: Dí n gɔgbē kú àten kure sēn àten su daole zā dire úu? Akú zikerii pii wèa à pì: Ma dikiriime. Akú Rebeka a pòdangānn sè à kú a ānnwa. ⁶⁶ Kú ò kà Isaaku kīnaa, zikerii pii yā kú à kèe bàbane pinki. ⁶⁷ Isaaku gē kú Rebekao a da Sara bizakutan, akú à a sè à gò a nɔ ú. À ye no pii, akú a laakari kpatena a da ga gbera.

25

Ibrahim ganaa

¹ Ibrahim nɔ pānde sè do a tón Ketura. ² Né kú à ì káaonɔ tón dí: Zimlā, Yókɔsā, Mēdā, Midia, Isibaki, Sua. ³ Yókɔsā mé à Seba kú Dedāo ì. Dedā burinɔn Asirianɔ kú Letusinɔ kú Leuminɔ ù. ⁴ Midia négɔgbēnɔ tón dí: Efa, Efa, Anòku, Abida, Eleda. Ñ pínki Ketura burinɔme.

⁵ Ibrahim a aruzéke kpá Isaaku a pinki, ⁶ akú à ga dà a nɔ yigisaride nénɔne à ñ gbāre ifáboki kpa de à kpé à ga, de òsungò kú kú Isaakuoro yāi.

⁷ Ibrahim kè wè bakēndo sɔɔro sari, ⁸ akú à gā. À zī kú yúkuyuku, gbsa à kà a gbēnɔla gyāwān. ⁹ A né nɔ Isaaku kú Sumailao a vī Makpela gbēwee gūn, Mamare ifáboki kpa, bura kú à de Iti buri Zoa né Eflonɔ pú ú yā ¹⁰ kú Ibrahim pii lù Itinɔa. Gwen ò a vīn kú a nanɔ Sarao. ¹¹ Ibrahim ganaa gbera Luda arubarikaa dà a né Isaakun. À vutena Ludabēnekúadima'e lɔgɔ sare.

Sumaila burinɔ

¹² Ibrahim né Sumaila burinɔ yān dí. Sara zikeri Hazara, Misila nɔgbē mé à né pii ì káao. ¹³ Sumaila négɔgbēnɔ tón dí lákú ò ñ í ná. A daudu tón Nebayo. A dakūnanɔ tón dí: Keda, Adabeli, Mibisamu, ¹⁴ Misima, Duma, Masa, ¹⁵ Adada, Tema, Yetu, Nafisi kú Kedemao. ¹⁶ Sumaila négɔgbēnɔ tón gwe. Ñ baadi a tó kpá a lakutu ke a buraane. Mókɔnɔme a buri kuri aweeplanɔ kīnanɔ ú.

¹⁷ Sumaila kè wè basuddo akuri aweesuppla, akú à gā à kà a gbēnɔla gyāwān. ¹⁸ A burinɔ vùte zaa Avila ari à gēe pé Surua, Misila ifáboki kpa gena Asiria būsua kpa. Òdì kɔ té kpákpa kú Ibrahim buri kparanɔro.

Isau kú Yakubuo inaa

¹⁹ Ibrahim né Isaaku burinɔ yān dí. Ibrahim Isaaku ì. ²⁰ Kú Isaaku kà wè bupla, akú à Labā dāre Rebeka sè. Ákúme Siria būsua gbē Betueli kú à bò Mesopotamia būsun né ú. ²¹ Isaaku wé kè Dikiria a nanɔne, zaakú parame, akú Dikiri a adua si, a nanɔ pii nɔɔ si. ²² Sikano ten ɔsi ká a gberen, akú à pì: Bó yā mé à tò yā bire taka ma lee? Akú à gēe à Dikiri là. ²³ Dikiri pine:

Buri mèn pla kú n né'isɔn,
 gbɛnɔn pla kú ò kú n gberɛn pɛnɔ ni kékɔa.
 Buri mèn do gbána nigɔ de a dola,
 a kú à bò káaku nigɔ né ũ gbɛ kpɛdenɛ.

²⁴ Kú a né'igrɔ kà, akú à sikanɔ ì gɔgbɛnɔ ũ. ²⁵ Kú gbɛ káaku ten bo, à bò tɛɛ zónzon. À mèkà ví lán uta káde bà, akú ò tɔ kpàne Isau. ²⁶ Abire gbera kú né plade ten bo, à dɔ Isau gbátokia, akú ò tɔ kpàne Yakubu. Isaaku wɛ baaakɔde gūnn à né pɛnɔ ì.

²⁷ Né pɛnɔ zɔkɔ kú. Isau kè tofekari gbána kú àdi kè sɛntɛaro ũ. Yakubu sɔ begwariime. ²⁸ Isaaku ye Isau kú à nɔbɔ lé'í ví yáí. Rebeka sɔ à ye Yakubui.

²⁹ Zíkea Yakubu ten dòo kuku, akú Isau sù kú sɛntɛo ná teni a de. ³⁰ Akú à pì Yakubune: N yá nna! Ñ tó mà dò tɛra bire ble, zaakú ná teni ma demɛ. A yá mé à tò, ò tɔ kpà Isaune Edɔmu. ³¹ Yakubu pì: Ñ n daudukeze kpáma gía. ³² Akú Isau pì: Má kú ga léí, bɔn ma daudukeze ni kemeneɛ? ³³ Akú Yakubu pìne: Ñ la damene gía. Akú à la dàne à a daudukeze kpàa. ³⁴ Akú Yakubu burorii kpàa kú bládoò piio. À blè à í mì, akú à fùtɛ à bò. Leme Isau kè le, à a daudukeze dite pá.

26

Isaaku kú Abimeleki

¹ Nàa kà bùsuu pìn a káakupɔ kú à kà Ibrahī gɔɔa baasi, akú Isaaku fùtɛ à gɛɛ Filisitininɔ kína Abimeleki kínaa Gera. ² Akú Dikiri bò à sùà à pì: Ñsun tá Misilaro, ñ vute gu kú mani onnen. ³ Ngɔ kú bùsuu dikinan gía, manigɔ kú kúnwo mà arubarika danne. Mani bùsuu dikína kpámama pinki kú n burinɔ, mani lé kú ma kè n denɛ kenne. ⁴ Mani n buri kara lán susunenɔ bà, mani bùsuu dikína kpámama pinki. Buri kú à kú zítɛnɔ ni arubarika le n buri gáí ní pinki ⁵ kú Ibrahī ma yá mà yáí. À ma ɔɔki gwà, akú à yá kú ma ditɛnɔ kúna kú ma yádannenɔnɔ kú ma dokayánɔ.

⁶ Akú Isaaku gɔ Gera. ⁷ Kú wɛtɛpidenɔ teni a la a nanɔ yá musu, à pì a dàremɛ. Àtɛn vína ke, zaakú àtɛn da tó à pì a nanɔmɛ, oni a de nɔ pì yáí, zaakú nɔ pì bi nɔ maname. ⁸ Kú a gɔɔ pla kè gwe, Filisitininɔ kí Abimeleki wé kpàtɛ wondoo gūn, akú à è Isaaku ten bándara gá kú a nanɔ. ⁹ Akú ò lɔgɔ kú a de Ibrahī gbɛnɔ yɔ a gɔɔnɔ tàta kú bùsuu pinki. ¹⁰ Akú Abimeleki pì: Bó yá n kèwɛre leɛ? Fítí mé à gɔ kú ó gbɛke ni wúte kú n nɔ piio, de ñ ò da taarin. ¹¹ Akú Abimeleki gbɛnɔ sá gbɛñne pinki à pì: Gbɛ kú à ɔ ná gɔgbɛ pia kú a nanɔ, oni a de.

¹² Isaaku pɔ tɔ bùsuu pìn, akú à pɔ lè wè birea leu basɔɔro, kú Dikiri arubarikaa dàn yáí. ¹³ À kàra, a aruzekɛ ten kara ari à kè aruzekede zɔkɔ ũ. ¹⁴ À sánɔ kú zùnɔ ví dasi kú zikerinɔ, akú Filisitininɔ zán. ¹⁵ Akú ò lɔgɔ kú a de Ibrahī gbɛnɔ yɔ a gɔɔnɔ tàta kú bùsuu pinki. ¹⁶ Akú Abimeleki pì Isaakune: Ñ fute ó kínaa, zaakú ñ gbána deóla manamana.

¹⁷ Akú Isaaku bò gwe à bùraa kàtɛ Gera guvuten, akú à gɔɔ pla kè gwe. ¹⁸ Lɔgɔ kú ò yɔ a de Ibrahī gɔɔa akú Filisitininɔ tàta a de ga gberanɔn à èra à bɔbɔ à tɔ dokɔnɔ kú a de kpàine yánɔ kpàine dɔ. ¹⁹ Isaaku zikerinɔ lɔgɔ pànde yɔ guvute pìn, akú ò bò í manaa. ²⁰ Akú Gera pɔdàrinɔ fiti kè kú Isaaku pɔdàrinɔ ò pì: Ó ímɛ. Akú à tɔ kpà lɔgɔ piine Fítii, kú ò fiti kè káao yáí. ²¹ Ó lɔgɔ pànde yɔ, akú ò fiti kè lɔgɔ pì yá musu dɔ, akú à tɔ kpàne Íbetɛ. ²² À bò gwe, akú à lɔgɔ pànde yɔ dɔ, odi fiti ke a yá musu doro. Akú à tɔ kpàne Mɛporoki, zaakú à pì: Dikiri tò o mɛɛ pòro, óni dagula sá.

²³ Abire gbera à gɛɛ Besɛba. ²⁴ Dikiri bò à sùà gwàani birea à pì: Makúme n de Ibrahī Luda ũ, ñsun vína kero zaakú má kú kúnwo. Mani arubarika dangu mà n buri kara ma zɔbleri Ibrahī yáí.

²⁵ Gwen à sa'oki bòn à Dikiri sisi. Akú à bùraa kàtɛ gwe à gbɛnɔ ten lɔgɔ yɔ. ²⁶ Akú Abimeleki bò Gera à sù Isaaku kínaa kú a kpàasi Auzao kú a zikarinɔ gbɛ zɔkɔ Fikɔluo. ²⁷ Isaaku n lá à pì: Kú a zámagu a pema á bea, à kè dera a su ma kínaa? ²⁸ Ó wèa ò pì: O è Dikiri kú kúnwo, akú ò pì à mana ò lédokɔnɔ ke ò la dàkɔne a yá musu. ²⁹ Kú ñni yá vāni ke kɛwɛrɛro, zaakú ódi wé tāmmaro. Yá manan ò kenne ò n gbarɛ aafia, akú Dikiri arubarikaa dangu. ³⁰ Akú Isaaku n yārii kè, ò pɔ blè ò í mì. ³¹ Kú ò fùtɛ kɔnkɔ, ò la dàkɔne, akú Isaaku zɛñne, ò bò a kínaa aafia. ³² Zí birea Isaaku gbɛnɔ sù ò lɔgɔ kú ò yɔ yá òne ò pì: O í è. ³³ Akú à tɔ kpàne Seba. A yá mé à tò òdi wɛtɛ pì sisi Besɛba ari kú a gbàrao.

³⁴ Kú Isau kà wɛ bupla, à Iti nɔ sè mèn pla, Beri né Yudi kú Elɔni né Basɛmao. ³⁵ Isaaku kú Rebekao nɛsɛɛ digɔ yakana n yáime.

27

Isaaku sa'olekena Yakubune

¹ Isaaku zī kù a wé gbāna doro, àten gu e manaro. Akū à a dauduu sisi à pi: Né! Akū à wèa à pi: Makū dí. ² Isaaku pi: Ma zī kù má a gagɔɔ dɔro. ³ N n sá sé kù n gbàtaao ñ gé ñ nòbòsènte wetemene. ⁴ N ma poyeina dōo kuku ñ mɔmone mà ble, mani sa'ole kenne de mà kpé mà ga.

⁵ Rebeka yā kù Isaaku ò Isaune pìi mà. Kū Isau fùtè à gèe tofe ká, ⁶ akū à gèe à ò Yakubune à pi: Ma mà n de yā ò ñ vīnīne à pi ⁷ à gé à nòbò deare à a poyeina dōo kukuoare à ble, ani sa'ole kene kù Dikiri tso de á kpé à ga. ⁸ Akū Rebeka èra à pīne: N ma yā mà ñ yā kù ma dànnē ke. ⁹ N gé blè kpāsaa gūn ñ blēne mana kù mèn pla ñ suo. Mani n de poyeina dōo kukune, ¹⁰ n géone à ble, ani sa'ole kenne de à kpé à ga. ¹¹ Akū Yakubu pi a dane: Ma vīni mèkà vī, akū ma mè pɔɔpɔɔ. ¹² Tó ma de ɔ kèma, tó à ma dɔ, ani pi mateni a ke pāpāme, ani lé kemene sa'ole gēne ũ. ¹³ Akū a da pīne: Luda tó lékennena pi gōmēne. N ma yā ma dé! N gé ñ de ñ suomenē.

¹⁴ Akū Yakubu gèe à blēne pīnɔ dè à sūo a dane, akū à a de poyeina dōo kùkune. ¹⁵ Akū à a daudu pókasa mana kù à kù a kpé gūnnɔ sè à dà a né sabidene. ¹⁶ À blēne bára pīnɔ fīfī a ɔnɔa kù a waka pɔɔpɔɔ. ¹⁷ Akū à dō kù burodi kù à kèeoo kpàa.

¹⁸ Yakubu gèe a de kīnaa à pi: Baa! Akū a de pi: Makū dí! Ma né kpatemee? ¹⁹ Yakubu wèa à pi: Makūme Isau n dauduu. Lákū n òmēne nà, ma kè le. N fute ñ vute ñ ma ɔ'ī ble de ñ sa'ole kemene. ²⁰ Akū Isaaku pi a néne: O'o! N lè kò yá? À wèa à pi: Dikiri n Luda mé à ma tá kè nna. ²¹ Akū Isaaku pīne: N namai mà ɔ kemma de mà dɔ tó ma né Isaume yāpura. ²² Yakubu nà a dei, akū à ɔ kèa à pi: Kòto díkīna bī Yakubu kòtoome, ɔ díkīna sɔ Isau ɔme. ²³ Akū adī a dɔro, kù a ɔnɔ ká vī lán Isau pɔ bā yāi. À ye à sa'ole kene, ²⁴ akū à a la gīa: Ma né Isaume n ũ yāpura yá? À wèa à pi: Makūme! ²⁵ Akū à pi: N pɔ kpáma mà n ɔ'ī ble, mani sa'ole kenne. Kù à ditene, akū à blè. À sūne kù wēo, à mì dɔ. ²⁶ Akū a de pīi pīne: N namai ñ lé péma. ²⁷ Akū à nàì à lé pèa. Kù Isaaku a pókasanɔ gbī mà, akū à sa'ole kène à pi:

Ma né gbī de

lán bura kù Dikiri arubarikaa dān bà.

²⁸ Luda n gba mɔɔ bona musu,

à n gba zīte mana.

Póblewe kù sèwēo nigɔ dinyī.

²⁹ Gbēnɔ ni zò blenne,

burinɔ ni kúte n are,

īnigɔ de n gbēnɔ dikiri ũ,

n da néno ni kútenne.

Luda ni lé ke gbē kù ò lé kēnenɔne,

ani arubarika da gbē kù ò sa mana ònneɔgu.

³⁰ Kù Isaaku sa'ole kè Yakubune à làka, akū Yakubu gò a kīnaa. Kù a vīni sù kù tofekao gūnɔ, ³¹ akū à pòble kè a dene dɔ à gèeone, akū à pīne: Baa! N fute ñ ma ɔ'ī ble ñ sa'ole kemene.

³² Akū a de a la à pi: Mòkōmme dí uu? À wèa à pi: Makūme n daudu Isau. ³³ Yā pi Isaaku swèe zò àten lukaluka à pi: Dí mé à nòbɔ dè à sūomene yā ari ñgɔ gé su ma sòo? Ma sa'ole kène kò, àkū mé ani arubarika le. ³⁴ Kù Isau a de yā pīi mà, à pùtá à ɔ gbāna dɔ à kè wēnda, akū à pi: Baa! N sa'ole kemene dɔ. ³⁵ Akū à pi: N dakūna sù kù ɔndɔ à n sa'ole si kò. ³⁶ Akū Isau pi: A tñ Yakuburoo? À ma keke à kè gèn plan gwe sà. À ma daudukeze síma yā, akū à ma sa'ole síma tera dɔ. Mani sa'ole e doro yá? ³⁷ Isaaku wèa à pi: Ma a dite n dikiri ũ, ma a danenɔ kè a zikérinɔ ũ n pínki, ma póblewe kù sèwēo kpàa. Bón mani le mà kenne dɔ? ³⁸ Isau pi a dene: Baa, sa'ole biren n vī ado yá? N sa'ole pānde kemene dɔ Baa. Akū Isau wiki gbāna lè. ³⁹ Akū a de wèa à pi:

Zīte kù īnigɔ kun nigɔ manaro,

mɔɔ ni bonne zaa musuro.

⁴⁰ īnigɔ fēneda kūna,

īni zò ble n dakūnanē.

Leme dɔ n laakari ni gɔ kpatenaro,

īni a gbāngo gonla.

⁴¹ Isau ibere sè kù Yakubuo sa'ole kù a de kène yāi, akū à pi a nèsee gūn: Ma de ga zāro, gbasa mani ma dakūna de. ⁴² Ò yā kù Isau ò kɔɔmɔɔ kè Rebekane, akū à Yakubu sisi à pi: Isau ye à fīna bomma à n de. ⁴³ N ma yā ma sà. N fute ñ bàa lé ñ gé ma dāgɔ Labā bea zaa Arana ⁴⁴ ñgɔ kù kāao gwe gīa ari n vīni pi pɔfē kpáte. ⁴⁵ Tó a nèsee kpáte, tó yā kù n kènee sāagu, mani gbē zī ò n gbese. Má ye mà kura á gbēnɔn planɔ pínki gɔɔ doro.

⁴⁶ Akū Rebeke pi Isaakune: Iti nɔgbɛnɔ ni bɔmagu. Tó Yakubu Iti nɔ sɛ̀ b̀usu díkɛ́nan lán Isau nɔgbɛ̀ birenò bà, ma konna nigɔ̀ nmanene doru.

28

Yakubu tana Labá Kínaa

¹ Akū Isaaku Yakubu sisi à sa'ole kène à yá dànɛ̀ à pi: Nsun nɔ sé Kanaa nɔgbɛnɔ téro. ² N fute n̄ gé Mesopotamia b̀usun n da de Betueli bea, n̄ nɔ sé gwe n disɛ̀ Labá n̄nɔ́ té. ³ Luda Gbãnasindapinkide arubarika dangu à tó n̄ né i manamana, ɔgɔ́ kara de n̄ gɔ́ burino dizi u. ⁴ Luda arubarika kú à dà Ibrahim dangu kú n burino, de b̀usu kú nten nibɔ́ blen gɔ́nne, b̀usu kú à kpà Ibrahimaa. ⁵ Akū Isaaku Yakubu gbàre à gé Labá Kínaa Mesopotamia b̀usun. Labá bi Siria b̀usu gbɛ̀ Betueli néme, Yakubu kú Isauo disɛ̀me.

⁶ Isau mà Isaaku sa'ole kè Yakubune à a gbàre Mesopotamia de à nɔ sé gwe. Kú à sa'ole pi kène, à pi àsun nɔ sé Kanaa nɔgbɛnɔ téro. ⁷ À tãasii kà kú Yakubu a de kú a dao yá mà à dà Mesopotamia zén. ⁸ Akū à d̄s̄ sà kú a de pɔ́ nna kú Kanaano b̀usu nɔgbɛnɔro. ⁹ Akū à gɛ̀e Ibrahim né Sumaila kinaa à a né Maala sè à nà a nɔ káakunɔa. Maala bi Nebayo dàreme.

Yakubu nana'ona Beteli

¹⁰ Yakubu bò Beseba à dà Arana zén. ¹¹ Kú à kà gukea, à ye à i gwe kú ifantɛ̀ gɛ̀ kpén yáí. Akū à gbɛ̀e sè gu pin a midibo ũ à wùte gwe. ¹² Akū à nana ò à gára è petena zíte ari à gɛ̀e à z̄ɔ́ ludamba, Luda malaikano ten didia ɔ́ten kipa. ¹³ À Dikiri è zenaala à pi: Makúme Dikiri n dizi Ibrahim kú n de Isaakuo Luda ũ. Mani b̀usu kú n̄ wùtea díkɛ́na kpámma, mɔkɔ́n kú n burino. ¹⁴ N burino nigɔ́ dasi lán b̀usutiti bà, oni dagula ifaboki kpa kú ifaletɛo kú gughánduru kú gɛ̀nɔmidɔ́kio. Andunia buri s̄inda pínki ni arubarika le mɔkɔ́n kú n burio gáí. ¹⁵ Manigɔ́ kú kúnwo, manigɔ́ n dákpa gu kú nten gén pínki, mani era mà su kúnwo b̀usu díkɛ́nan, zaakú mani n tónlo mani yá kú ma ònne ke.

¹⁶ Kú Yakubu vù kú io à pi: Dikiri kú gu dí, akú mádi d̄s̄ro! ¹⁷ V̄ina a kú à pi: Gu dí ma ká fute. Luda beme, ludambe zéme.

¹⁸ Yakubu fute kɔ́nko à gbɛ̀ kú à kè midibo ũ pii sè à pète dɔ́ngupɔ́ ũ, akú à nísi kúa. ¹⁹ Akú à t̄s̄ kpà gu piine Beteli, ama wɛ̀te kú ò kàte gwe t̄s̄ káakun Luzu. ²⁰ Yakubu lé kè Dikiria à pi: Tó n̄ kú kúmao, tó ìni ma dákpa ma wɛ̀te díkɛ́na genaa ḡun, tó ìni ma gba pòble kú pòkasanɔ ²¹ ari ma ge ma su ma de bea aafia, ìnigɔ́ de ma Luda ũ, ²² gbɛ̀ kú ma pète dɔ́ngupɔ́ ũ pi ni gɔ́ n gbagbaki ũ, p̄s̄ kú n ma gba pínki mani a kuride kpámma.

29

Yakubu kana Labá bea

¹ Yakubu era à dà zén à gɛ̀e ifabokikpadeno b̀usun. ² Kú à kà gwe, à lɔ́gɔ́ è s̄ɛ̀n sá kpása leu aakɔ́ katena a sare, zaakú lɔ́gɔ́ pi ìn òdi kpámma. Gbè z̄kɔ́ ta lɔ́gɔ́ pile. ³ Tó kpásaa pinɔ́ kákara gwe pínki, akú òdi gbɛ̀e pi go lɔ́gɔ́ pi léa, ò i kpámma, akú òdi era ò gbɛ̀e pi tare a gbèn. ⁴ Akú Yakubu sádárinɔ́ là à pi: Gbɛ̀nɔ, a bo mámeɛ? Ò wèa ò pi: O bo Araname. ⁵ Akú à n̄ lá à pi: Á Nao daikore Labá d̄s̄ yá? Ò wèa ò pi: Ó a d̄s̄. ⁶ Akú à n̄ lá à pi: Á aafia yá? Ò pi: Á aafia. N̄ a né Rahila gwa, àten su kú sánɔ z̄á dire. ⁷ Akú Yakubu pi: Ifantɛ̀ kpé gbána, sánɔ tágɔ́ro dí ká k̄oro. À i kpámma à gé n̄ da. ⁸ Akú ò pi: Óni f̄s̄ro. Tó adi ke sá kpásano kákara pínki baasiro, òdi gbɛ̀ go lɔ́gɔ́ pi léa ò i kpámmaro.

⁹ Kú àten yá ɔ́nne le, Rahila sù kú a de sánɔ, zaakú sádáriime a ũ. ¹⁰ Kú Yakubu a disɛ̀ Labá n̄nɔ́gbɛ̀ Rahila è kú a de sánɔ, à nà lɔ́gɔ́i à gbɛ̀e gò lɔ́gɔ́ pi léa, akú à i kpà a disɛ̀ sánɔa. ¹¹ Akú à lé pè Rahilaa à ponna ɔ́ d̄b. ¹² Akú à òne kú a de dane Rebeke n̄nɔ́ a ũ. Akú Rahila bàa lè à gɛ̀e à ò a denɛ. ¹³ Kú Labá a dàre né Yakubu baaruu mà, à bàa lè à gɛ̀e daale. Kú à kà, akú à kusia à lé pèa à tà káao a bea. Akú Yakubu yá kú ò kèno òne pínki. ¹⁴ Akú Labá pine: Ma arume n ũ yápura.

Yakubu Lea kú Rahilaa senaa

Yakubu kè Labá bea mɔ́ do, ¹⁵ akú Labá pine: Kú n̄ de ma dane ũ yáin ìni z̄i kemene pá yá? Dera mani fina bonne nà n̄ omene. ¹⁶ Labá s̄s̄ à n̄nɔ́gbɛ̀nɔ v̄i gbɛ̀nɔn pla. Ȳɔ́ t̄n̄ Lea, Bàna s̄s̄ Rahila. ¹⁷ Lea wé busana, Rahila s̄s̄ nɔkp̄are maname, akú a kakana mana. ¹⁸ Yakubu ye Rahilai, akú à pi Labáne: Mani z̄i kenne wɛ̀ suppla n né b̄anade Rahila yáí. ¹⁹ Labá pi: Á s̄ana mà a kpámma de mà a kpà gbɛ̀ p̄andeala. Ngɔ́ kú ma bea la.

²⁰ Akú Yakubu z̄i kène wɛ̀ suppla Rahila yáí, ase à kène lán gɔ́ro pla bàme kú à yei yáí. ²¹ Akú à pi Labáne: Kú ma z̄iḡɔ́ro p̄apa, n̄ ma nɔ kpáma mà sé. ²² Akú Labá gwedenɔ́ kákara n̄ pínki à n̄sepòble kènéne. ²³ Kú ɔ́k̄osi kè, akú à a né Lea sè à kpàa, akú Yakubu wùte káao. ²⁴ Labá a nɔgbɛ̀ zikeri Zilipa kpà Leane zikeri ũ. ²⁵ Kú gu d̄b Yakubu è Leame, akú à pi Labáne: B̄yáí

n kèmenε leε? Rahila yáin ma zī kènneroo? Bó mé à tò n ma kekeε? ²⁶ Labā pì: Ó kīnaa òdi Bāna kpá g̃sa Ỹso áro. ²⁷ Ñ azuma do ke kú gb̃ε dio g̃ia, mani a gb̃endo kpámma zī kú ñi era ñ kemeñε w̃ε suppla p̃ande p̃ó ú. ²⁸ Yakubu w̃ε à azuma do p̃ii k̃ε kú Leao, akú Labā a né Rahila kpáa n̄o ú. ²⁹ Labā a n̄ogb̃ε zikeri Bila kpá Rahilaa zikeri ú. ³⁰ Yakubu w̃ute kú Rahilao s̄, akú à yei de Leala. Akú à èra à zī k̃ε Labāne ari w̃ε suppla d̄o.

Yakubu néno

³¹ Dikiri è Yakubu ye Leairo, akú à a k̃ε nérande ú, Rahila s̄ paramε. ³² Lea n̄o si à né i g̃5gb̃ε ú, akú à t̄s̄ kp̃áne Rubeni, zaakú à p̃i: Dikiri ma warikena a gw̃à. Ma zā nig̃5 yemai s̄a. ³³ Kú à n̄o si d̄o, à né i g̃5gb̃ε ú, akú à p̃i: Dikiri ma zā yemairo, akú à èra à né dikina kp̃ama d̄o. Akú à t̄s̄ kp̃áne Simeo. ³⁴ Kú à èra à n̄o si d̄o, à né i g̃5gb̃ε ú à p̃i: Adikina s̄a ma zā ni ma diteki ero, zaakú ma nég̃5gb̃ε i k̃aa o m̃en aak̄o. Akú à t̄s̄ kp̃áne Levi. ³⁵ À èra à n̄o si d̄o à né i g̃5gb̃ε ú à p̃i: Adikina s̄a ma Dikiri s̄aabu kp̃a, akú à t̄s̄ kp̃áne Yuda. Akú a né i z̄ε.

30

¹ Kú Rahila è áten né i kú Yakubuoro, à g̃5ba kpá kú a v̄nio. Akú à p̃i Yakubune: Ñ n̄o d̄omagú. Tó mádi e s̄oro, mani game. ² Yakubu p̄o f̄i à p̃i: Makúme Luda ú kú à n t̄ε né yá? ³ Akú Rahila p̃i: Ma z̄ikeri Bilan dí. Ñ g̃ε i k̃aa o néno imene, mani buri le se a g̃ai. ⁴ Akú à a zikeri Bila kp̃aa n̄o ú. Yakubu w̃ute k̃aa o, ⁵ akú à n̄o si à né i g̃5gb̃ε ú. ⁶ Akú Rahila p̃i: Luda tò yá b̄o k̃umao nna à ma yá má à ma gba nég̃5gb̃ε. Akú à t̄s̄ kp̃áne Dá. ⁷ Rahila zikerii p̃i èra à n̄o si à né i g̃5gb̃ε ú d̄o, ⁸ akú Rahila p̃i: Ma o si z̄ok̄o k̃a kú ma v̄nio ma o si nè. Akú à t̄s̄ kp̃áne Nafatali.

⁹ Kú Lea è a né i z̄ε, akú à a zikeri Zilipa kpá Yakubua n̄o ú d̄o. ¹⁰ Akú Lea zikerii p̃i né i g̃5gb̃ε ú kú Yakubuo. ¹¹ Akú Lea p̃i: Minname. Akú à t̄s̄ kp̃áne Gada. ¹² Akú Lea zikerii p̃i né i g̃5gb̃ε ú d̄o kú Yakubuo. ¹³ Akú Lea p̃i: Ma p̄o k̃ε nna, zaakú n̄ogb̃en̄o ni p̃i p̄onnaden ma ú. Akú à t̄s̄ kp̃áne Asa.

¹⁴ Rubeni b̄o ések̄eḡoro a p̃i yenyi eze è s̄en, akú à b̄obo à s̄uo a da Leane. Akú Rahila p̃ine: Ñ n né yenyi eze p̃i dámenε. ¹⁵ Lea p̃ine: Kú n ma g̃5 sima, abire dí m̄ommaro, akú ñ ye ñ ma né yenyi eze si d̄o yá? Rahila p̃i: Tó n kp̃ama, m̄ok̄omme ñi i k̃aa o gb̃ara.

¹⁶ Kú Yakubu ten su kú burao o k̄osi, Lea b̄o à g̃èε à dàale à p̃i: Makúme mani wute kúnwo gb̃ara, zaakú ma n s̄ak̄a ma né yenyi eze yáime. Akú à i k̃aa o gw̃aani birea. ¹⁷ Luda Lea w̃éke si, akú à n̄o si à Sāani i kú Yakubuo. ¹⁸ Akú Lea p̃i: Luda láada kp̃ama, kú ma a zikerii kpá ma zāa yá. Akú à t̄s̄ kp̃áne Isaka. ¹⁹ Lea èra à n̄o si d̄o à Tori i, ²⁰ akú à p̃i: Luda gba mana dámenε. Adikina s̄a ma zā ni ma kpe ta, zaakú ma nég̃5gb̃en̄o i k̃aa o m̃en suddo. Akú à t̄s̄ kp̃áne Zebuluní. ²¹ Kú à k̃ε saa à néng̃b̃ε i, akú à t̄s̄ kp̃áne Dina.

²² Akú Rahila yá d̄s̄ Ludan à a w̃éke si, akú à k̃ε nérande ú. ²³ À n̄o si à nég̃5gb̃ε i, akú à p̃i: Luda w̃é i b̄omene. ²⁴ Akú à t̄s̄ kp̃áne Yusufu à p̃i: Dikiri era à nég̃5gb̃ε p̃ande karamene d̄o.

Yakubu p̄ono dāna Labāne

²⁵ Kú Rahila Yusufu i, Yakubu p̃i Labāne: Ñ ma gbare mà tá ma búsun. ²⁶ Ma zī kènne ma n̄ono kú ma néno yá. Ñ n kp̃ama mà tá, zaakú ñ d̄s̄ lákú ma zī kènne n̄a. ²⁷ Akú Labā p̃ine: Tó ma n p̄onna lè, ñ g̃5 k̃umao la. Ma màsoo k̃ε ma è Dikiri arubarikaa k̃emagu n yá. ²⁸ Ñ n láada omene, mani kpámma. ²⁹ Yakubu p̃ine: Ñ d̄s̄ lákú ma zī kènne n̄a. Ñ d̄s̄ lákú n p̄okádenn̄o k̃ε ma o ñ n̄a, ³⁰ zaakú a fiti kú ñ ví zaade mádi suro k̃ara manamana. Dikiri arubarikaa d̄angú gu kú ma gen n bea p̃inki. B̄oren mani ma z̄ida be z̄i ke s̄o? ³¹ Labā à là à p̃i: B̄ón mani fina boonnε? Yakubu w̃εa à p̃i: Ñsun p̄oke kp̃amaro, ama ñ yá dí kemeñε, manig̃5 n p̄ono d̄anne. ³² Ñ tò mà g̃ε n p̄ono té gb̃ara mà s̄a bakibakin̄o kú a totontotonno pleple ma láada ú kú s̄ane b̄oro sirano kú bl̄è bakibakin̄o kú a totontotonno. ³³ Tó n ma láadaa gw̃à gena ḡoro are, ñi d̄s̄ tó má ȳapura ví. Bl̄è kú à kun bakibakiro akú à totontotonlo, ke s̄ane b̄oro kú à siraro, éh̄ε ma kp̃ani òme. ³⁴ Labā p̃i: T̄s̄! Ag̃5 de lákú n ò n̄a. ³⁵ Z̄i k̃ua Labā a bl̄èkofini bakibakin̄o s̄ε kú a w̃anzāden̄o kú bl̄èda totontotonno kú a bakibakin̄o, p̄ó kú ò pura v̄ino p̃inki kú s̄ane b̄oro sirano p̃inki, à ñ ná a nég̃5gb̃en̄one ñ o ñ. ³⁶ Akú à z̄aaa b̄o ñ dagura kú Yakubuo lán ḡoro aak̄o tá bà, akú Yakubu ten Labā p̄o kparano dá.

³⁷ Yakubu lí buri aak̄o g̃à búsun̄o z̄ōz̄ō à ñ w̃anzān kp̃akpa à ñ w̃anzān k̃ε p̄ú. ³⁸ Akú à lí kú à ñ w̃anzān k̃εaa p̃ino p̄etepete p̄ono ḡo ímib̄on̄o ḡun, p̄ó kú ò ten su í m̄ino w̃én, zaakú gwen òdi kp̃akpa on. ³⁹ Tó ò kp̃akpa ò lí p̃ino sare, akú òdig̃5 né w̃anzāden̄o i kú a totontotonno kú a bakibakin̄o. ⁴⁰ Yakubu di p̄one p̃ino pleple adona àdi a w̃anzāden̄o kú a sirano k̃a Labā p̄ono ḡun. Lemε à a z̄ida kp̃asaa b̄o le, ad̄i k̃a Labā p̄ono ḡunlo. ⁴¹ Tó p̄oburi manano f̄ute kú kp̃akpa'onaao, Yakubu di lí p̃ino p̄etepete p̄ono are ḡo ímib̄on̄o p̃ino ḡun, de ò kp̃akpa o ñ sare. ⁴² Tó p̄o ginan̄ome s̄s̄, àdi lí p̄etepeteñero. Len p̄o ginano g̃5 Labā p̄ó ú le, akú p̄oburi manano g̃5

Yakubu pɔ̄ ũ. ⁴³ Akū Yakubu aruzekε digɔ̄ kara manamana, a pɔ̄nɔ̄ dasi kũ kũ nɔ̄gbē zikerinɔ̄ kũ gɔ̄gbē zikerinɔ̄ kũ lakuminɔ̄ kũ zaakinɔ̄.

31

Yakubu b̄asina Labāne

¹ Yakubu yā kũ Labā n̄nɔ̄ ten o mà kũ ò pi: Yakubu ó de pɔ̄nɔ̄ sia pínki. Ó de aruzekε gũnn à karanaa lèn. ² Yakubu d̄ɔ̄ Labā wéa, kũ a yā kũ a n̄sɛn lán yā bà dorɔ. ³ Akū Dikiri pine: Ñ era ñ tá n dizi b̄usun n danenɔ̄ bea, manigɔ̄ kũ kũnwo. ⁴ Akū Yakubu Rahila kũ Leao sisi ò mɔ̄ a pɔ̄nɔ̄ k̄inaa s̄ɛn. ⁵ À piñne: Ma d̄ɔ̄ á de wéa kũ ma yā kũ a n̄sɛn lán yā bà dorɔ. Bee kũ abireo ma de Luda kũ kũmao. ⁶ Á d̄ɔ̄ á z̄idane kũ ma z̄i k̄é á dene ma gb̄ana lémme. ⁷ Á de ɔ̄ndɔ̄ k̄emene, à ma làadaa lite ḡɛn kuri, akū Luda dí tó à yāke k̄emenero. ⁸ Tó à pi s̄ā bakibakinɔ̄me ma baka ũ, s̄ānɔ̄ digɔ̄ né bakibakinɔ̄ i. Tó à pi a wānzāndenɔ̄me ma baka ũ, s̄ānɔ̄ digɔ̄ né wānzāndenɔ̄ i. ⁹ Luda á de s̄ānɔ̄ sia à kp̄ama.

¹⁰ Gɔ̄rɔ kũ bl̄ɛnɔ̄ ten kp̄ákpa o, ma nana ò, akū nana gũn ma è bl̄ɛkofini kũ òten kp̄ákpa onɔ̄ bi bl̄ɛ wānzāndenɔ̄me kũ a bakibakinɔ̄ kũ a totototonnɔ̄. ¹¹ Akū Luda Malaikaa p̄imene nana pii gũn: Yakubu! Akū ma wea ma pi: Makū di! ¹² À pi: Ñ wé s̄é ñ gwa. Bl̄ɛkofini kũ òten kp̄ákpa onɔ̄ p̄ínki bl̄ɛ wānzāndenɔ̄me kũ a bakibakinɔ̄ kũ a totototonnɔ̄, zaakū ma yā kũ Labā k̄ɛnne è p̄ínki. ¹³ Makūme Luda kũ à bò à s̄unyī Beteli ũ, gu kũ n gb̄ɛ p̄eten n n̄isi k̄ua n lé k̄ema. Tera s̄ā ñ fute ñ bo b̄usu d̄in ñ tá n b̄usun. ¹⁴ Akū Rahila kũ Leao pine: Ó t̄ubi v̄i ó de bea d̄ɔ̄ yá? ¹⁵ Adi ó dite gb̄ɛ z̄itɔ̄n̄ ũnloo? A ó ȳamma, akū à a ɔ̄gɔ̄ bl̄ɛ p̄ínki. ¹⁶ Aruzekε kũ Luda si ó dea ḡɔ̄ ó p̄ɔ̄ ũ p̄ínkime kũ ó n̄nɔ̄. Ñ yā kũ Luda ònne ke p̄ínki s̄ā.

¹⁷ Akū Yakubu f̄ute à a n̄nɔ̄ kũ a n̄nɔ̄ di lakuminɔ̄ kpe. ¹⁸ À a p̄ókādenɔ̄ kũ aruzekε kũ à l̄è Mesɔ̄p̄otamianɔ̄ s̄ete p̄ínki, akū à dà z̄én àten tá a de k̄inaa Kanaanɔ̄ b̄usun. ¹⁹ Kũ Labā ḡɛ a s̄ānɔ̄ k̄ā z̄z̄ɔ̄, akū Rahila a t̄ananɔ̄ s̄ɛ kp̄āni a kpe. ²⁰ Yakubu s̄ɔ̄ à ɔ̄ndɔ̄ k̄é Siria buri Labāne adi lé zaaro. ²¹ À f̄ute à bàa l̄è kũ a pɔ̄nɔ̄ p̄ínki à bikū Yuflatia, akū à m̄i p̄è Giliada gusis̄idea.

Labā p̄etsna Yakubui

²² A gɔ̄rɔ aakɔ̄de z̄i ò pi Labāne Yakubu bàa l̄è. ²³ À a gb̄ɛnɔ̄ k̄ākara, akū à p̄etei. À t̄āa ò gɔ̄rɔ suppla, akū à a l̄è Giliada gusis̄iden. ²⁴ Akū Luda bò à s̄ua gw̄āni nana gũn à pine: Ñ laakari ke yā kũ ñni o Yakubunei a mana ke a v̄āni.

²⁵ Labā Yakubu b̄ura l̄è katena Giliada gusis̄iden, akū à b̄ura k̄ate gwe kũ a gb̄ɛnɔ̄ se. ²⁶ Akū Labā ḡɛ à pi Yakubune: B̄yāi n ɔ̄ndɔ̄ k̄emene n ma n̄nɔ̄ s̄ete n ta k̄ũiwo lán z̄iz̄ɔ̄n̄ bàa? ²⁷ B̄yāi n ɔ̄ndɔ̄ k̄emene n woto kp̄āni ñdi lé zamaro, de ma ge zenne kũ p̄onnakenaao kũ l̄esinaao kũ ḡāḡāo kũ m̄ɔ̄rɔɔ. ²⁸ Ñdi tó ma lé z̄a ma n̄nɔ̄ kũ ma daikoren̄aro. N ȳn̄k̄oȳā k̄é. ²⁹ Ma gb̄ana k̄ā mà yā v̄āni keare, akū n de Luda yā òmene gw̄āni à pi mà laakari ke yā kũ mani onnei a mana ke a v̄āni. ³⁰ Nten tá s̄ā, kũ n̄teni n de be bege ke yāi. À k̄é dera n ma t̄ananɔ̄ s̄ɛ kp̄āni? ³¹ Yakubu wéa à pi: Ma v̄ina k̄é, maten dà ñni n n̄nɔ̄ s̄imame. ³² Gb̄ɛ kũ n n t̄ananɔ̄ l̄è a k̄inaa, ò a de. Ñ ma pɔ̄nɔ̄ gwagwa ó gb̄ɛnɔ̄ w̄ara. Tó n n p̄ɔ̄ l̄è, ñ s̄é. Yakubu s̄ɔ̄, à d̄ɔ̄ kũ Rahila Labā p̄ɔ̄ s̄ɛ kp̄āniro. ³³ Labā ḡɛ Yakubu bizakutan à ḡɛ Lea kutan à ḡɛ nɔ̄gb̄ɛ z̄ikeri m̄en pla p̄inɔ̄ kutan, adi p̄oke lero. Kũ à bò Lea kutan, à ḡɛ Rahila kutan. ³⁴ Rahila t̄ana p̄inɔ̄ s̄ɛ à ùte lakumi ḡaarii ḡũmme, akū à v̄utea. Labā a kuta gũn gw̄agwa p̄ínki, adi p̄oke lero. ³⁵ Rahila pi a dene: Baa, ñsun p̄ɔ̄ f̄emairo, zaakū mádi le mà futero kũ má ɔ̄ k̄ina yāi. Leme Labā a t̄ananɔ̄ w̄ete le adi lero. ³⁶ Akū Yakubu p̄ɔ̄ à à l̄éfɔ̄t̄o k̄ā Labāi à pi: B̄ɔ̄ d̄aan ma k̄ɛ? B̄ɔ̄ durunnan ma k̄é akū n petemai w̄anawāna lán dí bàa? ³⁷ Kũ n ma pɔ̄nɔ̄ gw̄agwa p̄ínki, n n be p̄ɔ̄nɔ̄ l̄è gwe yá? Ñ boo gupuraa ma gb̄ɛnɔ̄ kũ n gb̄ɛnɔ̄ w̄ara, ò yā nna kp̄á gb̄ɛ kũ a yā nnaa. ³⁸ Ma ke n be w̄é baro. N s̄ānɔ̄ kũ n bl̄ɛnɔ̄ dí n̄ò b̄otero, mádi n s̄ā ke sóro. ³⁹ Mádi sunne kũ p̄ɔ̄ kũ n̄b̄o p̄ásinɔ̄ kũ keoro, madi a fina bonne ma z̄idame. Ndi p̄ɔ̄ kũ ò a kp̄āni ò gw̄āni ke f̄anant̄ɛ fina lama. ⁴⁰ If̄ānt̄ɛ di ma le f̄anant̄ɛ, ña di ma de gw̄āni, madi it̄ɛ ke. ⁴¹ Len ma ke n bea le ari w̄é baro. W̄é ḡero donsari ma z̄i k̄enne n n̄nɔ̄gb̄ɛ gb̄ɛnɔ̄n planɔ̄ yāi. Ma w̄é suddo k̄è n kp̄asa yā musu. N ma làadaa lite ḡɛn kuri. ⁴² Tó adi ke ma dizi Ibrahī Luda kũ ma de Isaaku a v̄ina v̄i z̄é kũmao baasiro, de n ma gbare ɔ̄kori. Luda z̄i kũ ma k̄é kũ warioo è, akū à kp̄ák̄enyī ḡia gw̄āni.

⁴³ Akū Labā w̄é Yakubua: Nɔ̄gb̄ɛ d̄ik̄inanɔ̄ bi ma n̄nɔ̄me. Né d̄ik̄inanɔ̄ s̄ɔ̄ ma daikoren̄ome. P̄ókāde d̄ik̄inanɔ̄ s̄ɔ̄ ma p̄ókāden̄ome. P̄ɔ̄ kũ n è la p̄ínki ma p̄ome. B̄ɔ̄n mani ke ma n̄nɔ̄gb̄ɛnɔ̄ kũ né kũ ò ñnɔ̄ne gb̄araa? ⁴⁴ Ñ tó ò l̄édok̄ɔ̄n̄ ke àḡɔ̄ de s̄èda ũ ò dagura. ⁴⁵ Akū Yakubu gb̄ɛ s̄ɛ à p̄ete yā pi d̄ongupɔ̄ ũ. ⁴⁶ À pi a gb̄ɛnɔ̄ne ò gb̄ɛnɔ̄ s̄ete, akū ò s̄ete ò d̄id̄ik̄ɔ̄, akū ò p̄ɔ̄ bl̄ɛ a sare. ⁴⁷ Akū Labā t̄ɔ̄ kp̄á gb̄ɛd̄id̄ik̄ɔ̄sanaa piine Yega Saduta. Yakubu t̄ɔ̄ kp̄āne Galedi. ⁴⁸ Labā pi: Gb̄ɛd̄id̄ik̄ɔ̄sana d̄ik̄iname s̄èda ũ ò dagura gb̄ara. Abire yāi ò t̄ɔ̄ kp̄āne Galedi. ⁴⁹ Òdi pi d̄ɔ̄

Mizipa, zaakū Labā pì: Dikiri ó dákpā ó kēkōsanaa gbera de òsun zākōnlo yāi. ⁵⁰ Tó n wari dō ma nēngbēnca ke tó n nō pāndenō sē dō, bee tó ó kú kō kīnaaro, ñgō dō sānsān kú Ludan ó yā pì sēedade ũ. ⁵¹ Akū Labā pīne dō: Ñ gbēdidikōsana dīkīna gwa kú gbē kú ma pētē ó dagurao. ⁵² Anigō de sēeda ũ kú mani vīala mà su mà a vāni kennero, mōkōn sō ñni vīala ñ su ñ a vāni kemenero. ⁵³ Ibrahī kú Naoo kú ñ deo Ludame ó yākpatekeri ũ.

Akū Yakubu la dà kú Luda kú a de Isaaku a vīna vī tōo. ⁵⁴ À sa ò gusīsīden gwe, akū à a gbēnō sisi ò pō ble. Kū ò pō blē, akū ò ì gwe. ⁵⁵ Labā fūte kōnkōkōnkō, à lé zà a daikorenca kú a nēnō à sa mana òrine, akū à èra à tà a bea.

32

Yakubu gbēnō zīna Isaua

¹ Yakubu dà zén, akū Luda malaikanō dàale. ² Kū à ñ é, à pì: Luda būraan dí. Akū à tó kpà gu pīne Manaimu. ³ À zīrinō zī a are a vīni Isaua Sei būsū kú ò pì dō Edōmu būsūn. ⁴ À pì a zīrinōne: À gé à o ma dikiri Isaune a zōbleri Yakubu gōrō pla kē Labā bea àten su sà. ⁵ À one má zūnō vī kú zaakinō kú sánō kú blēnō kú gōgbē zīkerinō kú nōgbē zīkerinō. Makū mé ma á zī à one de ma a pōnna le.

⁶ Kū zīrinō èra ò sù Yakubu kīnaa, ò pì: O ge n vīni kīnaa, àten su à danle kú gbēnōn wàa planō. ⁷ Vīna Yakubu kú àten bídi ke manamana, akū à gbē kú ò kú káaonō kpàate leu pla kú sánō kú blēnō kú zūnō kú lakuminō à pì: ⁸ Tó Isau sù à si a leu doa, a leu do kú à gō ni bo. ⁹ Akū à adua kē à pì: Dikiri, ma dizi Ibrahī kú ma de Isaakuoo Luda, n òmene mà su ma būsūn ma danenō kīnaa, ñni arubarika damagu. ¹⁰ N gbēke kú náani yāoo kēmene manamana, ma bèere dí káro. Gōrō kú ma bikū Yodaa, gō mé à na ma òi ado. Tera sà ma su kú aruzeke leu pla dīkīnanō. ¹¹ Ma wé kēmma ñ ma sí ma vīnia, zaakū maten vīna kene kú ani sí ò tē à nōgbēnō kú nēnō dede yāi. ¹² Mōkōn sō, n pì ñni arubarika damagu ñni ma buri kara lán ísirale būsū'atē bà oni fō ñ naroro ñ dasi yāi.

¹³ Gwen Yakubu ñn. Pō kú à plēple à a vīni gbanōn dí: ¹⁴ Blēda mēn wàa do, a kōfīni mēn baro, sáda mēn wàa do, a karo mēn baro, ¹⁵ lakumida mēn baraakuri kú ñ né bōrōnō, zūda mēn bupla, a sà mēn kuri, zaakida mēn baro, a sà mēn kuri. ¹⁶ À ñ ná a zīkerinōne ñ òi buri kú burio, akū à pīrine: Àgō té ma are à kpango da á dagura gā kú gāao. ¹⁷ À pì gbē káakune: Tó ma vīni dānle à n la à pì: Díme n dikiri ũu? Nten gé máme? Dí mé à pō kú nten dā dīnō vīi? ¹⁸ Ñ one a zōbleri Yakubu pōme, pō kú à a dikiri gbà à kpāzānenōn gwe, àpī ten su kpe. ¹⁹ A yā dokōnō pī ò gbē pladenē kú gbē aakōdeoo kú pōdārinō ñ pinki à pì: Tó a da Isaule, à one le. ²⁰ À one a zōbleri Yakubu ten su kpe. Zaakū à laasun lé à pì: Mani a laakari kpáte kú pō kú ma kpà are dīnō, òni wé sikōle. Aní gí gbānake kpāmai sà yá? ²¹ Gba pīnō dōne are, akū à gō bōran gwāani kùà à ì gwe.

Yakubu osikana kú Ludao

²² À fūte gwāani à a nō mēn planō sēte kú a nōgbē zīkeri mēn planō kú a nēgōgbē gbēnōn kuri awēedonō, akū à bikū kūñwo Yaboku bikūkia. ²³ Kū à bikū kūñwo, akū à pō kú à vīnō sēte à bikū pinki. ²⁴ Yakubu gō ado, akū gōgbē ke sù àten òsi ká káao ari gu ká dōna. ²⁵ Kū gōgbē pī è áni fō à a néro, à a lé a gisipekerékia, akū a gisi bōkūn osikanaa pī gūn. ²⁶ Gōgbē pī pì: Ñ ma gbare, zaakū gu ten dō. Akū Yakubu pīne: Tó adi ke ñ arubarika damagu baasiro, mani n gbarero. ²⁷ Gōgbē pī a là à pì: N tōn deraa? À wēa à pì: Ma tōn Yakubu. ²⁸ Akū à pì: Oni pinne Yakubu doro, séde Isaraila, zaakū n òsi ká kú Ludao kú bisāsirinō, akū n òsi nè. ²⁹ Yakubu pīne: Ñ n tō omene se. A wēa à pì: Bóyáí nteni ma tō gbekaa? Akū à arubarikaa dān gwe. ³⁰ Yakubu tō kpà gu pīne Penieli, zaakū à pì: O wé sikōle kú Ludao, akū mádi garo. ³¹ À bō Penieli ifāntēbona àten tōtē a gisi wāwā yāi. ³² A yā mé à tò ari gbāra Isarailanō ñi nōbō tugisi soro, kú Luda Yakubu lé a tugisia yāi.

33

Yakubu wēsina Isaule

¹ Kū Yakubu wé sē, à è Isau ten su kú gbēnōn wàa planō. À a nēnō kpàatete Leane kú Rahilao kú nōgbē zikeri mēn planō. ² Akū à nōgbē zikeri pīnō gbàre ò do are kú ñ nēnō. Abire gbera Lea kú a nēnō, akū Rahila kú Yusufuo té ñ kpe. ³ À dōnne are à kùte zīte gēn suppla ari à gēe à kào a vīni pī kīnaa. ⁴ Akū Isau bàa lé à sù à dàale à mlēa à ò dà a gān à lé pēa, akū ò ò ò dō. ⁵ Isau wé sē à nōgbēnō è kú nēnō, akū à pì: Dīnō mé ò kú kūnwo laa? Yakubu wēa à pì: Né kú Luda ma gbanōme. ⁶ Akū nōgbē zikeri pīnō nānyī kú ñ nēnō ò kùte. ⁷ Akū Lea kú a nēnō nānyī dō ò kùte. Abire gbera Yusufu kú Rahilao nānyī ò kùte. ⁸ Isau pì: Pō kú ma dānle dīnō

de deramene? Yakubu wèa à pi: De mà n ponna le yàime. ⁹ Isau pi: Ma gbè, ma póno mòmá, ñgõ n póno kúna. ¹⁰ Akú Yakubu pi: Oi! N yá nna! Tó ma n ponna lè, ñ ma gba sí, zaakú ó wésikòlènaa kèmene lán wésikòlèna kú Ludaoo bàme, akú n gbànaake kpàmai. ¹¹ N gba kú ma suonne sí, zaakú Luda arubarikaa dàmagu, pòke dí kīamaro. Leme à nàkaraa le, akú à sì.

¹² Akú Isau pi: Ó da zén ò tá. Mani gé kúnwo. ¹³ Akú à wèa à pi: Ma dikiri, ñ dõ kú nénon gbàna vīro, akú má sã kú zùne bóróno vī. Tó ó tá gbàna ò goro do, pókádèno ni gaga pínkime. ¹⁴ N domene are ma dikiri, makú n zòbleri manigõ té póno kpe kú néno busebuse ari mà su mà n le Sei. ¹⁵ Isau pi: Mani ma gbèkeno tó kúnwo. Yakubu pi: À kè dera ñni ke le doo? N tó mà n ponna le dikiri. ¹⁶ Zì kùan Isau dà Sei zén. ¹⁷ Akú Yakubu gèe Suko. À be bò gwe, akú à lá kutano dõ pónone. A yá mé à tò, ò tó kpà gu piine Suko.

¹⁸ Kú Yakubu sù kú Mesopotamiao, à kà wète kú ódi pine Sekemu, Kanaano búsun aafia, akú à búraa kàte wète pii sare. ¹⁹ À à búrakúki lù Sekemu de Amõ nénoa andurufu basoo. ²⁰ Gwen à sa'oki bòn, à tó kpàne Luda Isarailano Luda.

34

Sekemu kusina Dinaa

¹ Lea néngbè Dina kú à ì kú Yakubuo bò à wé kpáte búsuu pi nngbèno. ² Kú búsuu pi kína Amõ né Sekemu, Ivi buri a è, à a sè kú gbànao, akú à wùte káao. ³ A pò do nokpare pia à yei, akú à yá nnanna òne. ⁴ Akú Sekemu pi a dene: N nénokpare bire wetemene mà sé. ⁵ Kú Yakubu mà ò a néngbè kpe bò, a nénon kú sèn kú a pókádèno, akú à ylte ari ò sù. ⁶ Akú Sekemu de Amõ gèe à Yakubu le à yá pi one. ⁷ Kú Yakubu néno bò sèn ò sù, akú ò yá pii mà góno. N nèseè yàka ò pò fè manamana, kú Sekemu wé'iyá kè Isarailano yei, à wùte kú Yakubu néngbè ò yá kú à de ò kero kè. ⁸ Akú Amõ piñne: Ma né Sekemu pò do à néngbèa. Á yá nna. À a kpáa no ù. ⁹ Ò lédokòno ke ògõ ó néngbèno kpázákõa. ¹⁰ Àgõ kú kúoo, ó búsu kun á pò ùme. À vuten àgõ laga tán àgõ zíte vī. ¹¹ Akú Sekemu ò Dina de kú a dàgónone à pi: À tó mà á ponna le. Pó kú a pi mà kpáawa mani kpá. ¹² À anzureblebo lé damene zókõ kú gban dasidasi. Pó kú a ò mani kpá. À nénokpare pi kpáma no ù.

¹³ Akú Yakubu néno wè Sekemu kú a de Amõooa kú manafikio kú Sekemu ñ dàre kpe bò yá. ¹⁴ Ò piñne: Óni fõ ò abire kero, óni fõ ò ó dàre kpá gyoforodearo, zaakú wé'iyáme ó kīnaa. ¹⁵ Óni we á yáiro, séto à gõ lán ó bà á gõgbèno tó zõ ñ pínki. ¹⁶ Tó a tó zõ, óni ó néno kpázáawa óni á néno sé no ù. Óni gõ kú káao, óni gõ buri dokóno ù. ¹⁷ Ama tó ádi we ó yáiro, tó ádi tó zõro, óni ó dàre sé ò tá káaome. ¹⁸ Yá pii kè Amõ kú a né Sekemuooone bna. ¹⁹ Kefenna pi yá pii gõgõ likalika, kú Yakubu néngbè yá kàne yá. À bèere vī deña a de dedeno té.

²⁰ Amõ kú a né Sekemuo gèe ñ wète bñileá, akú ò yá ò kú wètedeno ò pi: ²¹ Gbè pino yáke vī kúooro. Ó tó ògõ kú ó búsun ògõ laga tá, zaakú búsuu pii yáasa ani mówá. Óni ñ néngbèno sé óni ó néno kpámma. ²² Gbè pino sõ, oni we ògõ kú kúoo de ò gõ buri dokóno ùro, séto adi ke ó gõgbè sínda pínki tó zõ lán ñ bà baasiro. ²³ N pókádèno kú ñ aruzekeno kú ñ zùno pínki ni gõ ó pò úroo? Ó weñne de ògõ kú kúoo. ²⁴ Wètepideno Amõ kú a né Sekemuo yá mà, akú ñ gõgbèno tó zõ ñ pínki.

²⁵ A goro aakõde zì, kú ò kú kú wáwáo ò kú kú yáke laasunnworo, Yakubu né gbènon plano Simeo kú Levio, Dina vñino, ñ baadi a feneda sè ò si wèten ò gõgbèno dède ñ pínki. ²⁶ Ó Amõ kú a né Sekemuoo dède, akú ò Dina sè ò bòo Sekemu kpén ò tà káao. ²⁷ Wètedeno dedènaa gbera Yakubu néno sù ò wète póno nàkõa kú ò wé'i dà ñ dàrea yá. ²⁸ Ó ñ sãno kú ñ blèno sète kú ñ zùno kú ñ zaakino, pò kú ò kú wète gúnno kú pò kú ò kú ñ burano pínki. ²⁹ Ó ñ aruzekeno sète pínki kú ñ néno kú ñ nngbèno kú pò kú ò kú ñ beano pínki.

³⁰ Akú Yakubu pi Simeone kú Levio: A sumene kú yá vānio. Kanaano kú Perizino kú búsu dikina buri pāndeno nigõ ye ma kairo. Lákú ó dasiro nà, tó ò likawái, tó ò siógu, oni ma de kú ma burino pínki. ³¹ Akú ò wèa ò pi: Kú à ó dàre dite karua ù, abire manan gwe yá?

35

Luda arubarikadana Yakubugu Beteli

¹ Luda pi Yakubunc: N fute ñ tá Beteli ñ vute gwe. N ma gbagbaki bo gwe, zaakú ma bo ma summa gwe goro kú nten bàa lé n vñine. ² Akú Yakubu pi a ondenone kú gbè kú ò kú káaono ñ pínki: Á buri zítano tána kú á vñno kóte à zú o à á pókasano lilin ke. ³ Óni fute ò tá Beteli. Mani Luda gbagbaki bo gwe, zaakú à kpàmai ma warikegoro zì, àdigõ kú kúmao gu kú ma gen pínki. ⁴ Akú ò buri zítano tána kú ò vñno kpàa kú púsá kú ò danano, akú à pò pino vī

gbiri lí gbáru Sekemu sare. ⁵ Kú Yakubu kú a néno dà zén, Luda tò vīna wēte kú ò kú n sarenno deno kú manamana, akú n gbēke dí péteńyīro. ⁶ Akú Yakubu kú gbē kú ò kú káaono n pínki kà Luzu kú òdi pi tera Beteli, Kanaano búsun. ⁷ À sa'oki bò gwe, akú à tó kpà gu piine Beteli Luda, zaakú gwen Luda bò à sùan goro kú àten bàa sí a vīnīne. ⁸ Debora kú à de Rebeka gwàri ũ yā gā gwe, akú ò a vī gbiri lí gbáru Beteli sare. Akú ò tó kpà lí piine Ɔɔɔlii.

⁹ Luda bò à sù Yakubua do a suna kú Mesopotamiao gbera, à arubarikaa dàagu ¹⁰ à pi: N tón Yakubu, ama oni pinne Yakubu doro, sé Isaraila. Lemé à tó kpàne Isaraila le. ¹¹ Luda piine do: Luda Gbānasīndapinkideme ma ũ. Agō né i àgō kara. Buri ni bo n kīnaa kú buri dasino do, n buri kenō nigō de kīnāno ũ. ¹² Mani búsu kú ma kpà Ibrahī kú Isaakuoos kpámma kú n burino n ga gbera. ¹³ Akú Luda fúte à bò gu kú à yā ò káaon. ¹⁴ Yakubu gbēe pēte gu kú Luda yā ònen dōngupo ũ. À í t̄a à nīsi kua. ¹⁵ Akú Yakubu tó kpà gu kú Luda yā ònen piine Beteli.

Rahila kú Isaakuo ganaa

¹⁶ Akú ò fúte Beteli ò dà zén. Kú ò kà káni kú Eflatao, Rahila né'igoro kà, akú né'i kèa zī'ū. ¹⁷ Né'iwāwā a kú gbāna, akú nōgbē néseterii piine: Nsun vīna kero, n négōgbē i do. ¹⁸ Rahila gbāna vī doro àten ga, akú à tó kpà a né piine Benoni, akú a de tó kpàne Biliaminu. ¹⁹ Kú Rahila gā, ò a vī Eflata kú òdi pi tera Betilihamu zén. ²⁰ Yakubu gbē dōngupo pēte a miraa. Rahila mira gbēe pi kú gwe ari kú a gbārao.

²¹ Isaraila era à dà zén, akú à búraa kàte Migidaleda are kpa. ²² Goro kú à kú búsuu pin Rubeni gēe à wūte kú Bilao, Yakubu nō yigisaride, akú Yakubu yā pii mā.

Yakubu négōgbēno i mēn kuri awēepla. ²³ Lea négōgbēno dí: Yakubu daudu Rubeni, Simēo, Levi, Yuda, Isaka kú Zebulunio. ²⁴ Rahila nēno Yusufo kú Biliaminuo ũ. ²⁵ Rahila zikeri Bila nēno Dā kú Nafatalio ũ. ²⁶ Lea zikeri Zilipa nēno Gada kú Asao ũ. Né'igōgbē kú ò n i kú Yakubuo Mesopotamianon gwe.

²⁷ Akú Yakubu kà a de Isaaku kīnaa Mamare. À kú Kiriataba kú òdi pi tera Ebonu sare, gu kú Ibrahī kú Isaakuo vūten. ²⁸ Isaaku kà wē bakēndo ²⁹ à zī kú yúkuyuku, akú à gā à kàkara kú a gbēno, akú a néno Isau kú Yakubuo a vī.

36

Isau burino

¹ Isau kú òdi piine do Edomu burino yān dí. ² Isau Kanaa nōgbēno sē, Iti buri Eboni né Ada kú Ivi buri Ana né Ɔolibama, Zibēō daikoreo. ³ À Sumaila né Basema, Nebayo dāre sē do. ⁴ Ada Elifaza i káao, akú Basema Rueli i. ⁵ Ɔolibama Yeusu kú Yalamuo kú Korao i. Isau né'igōgbē kú ò n i Kanaano búsunnon gwe.

⁶ Isau a nōno sēte kú a né'igōgbēno kú a nēnōgbēno kú a bedeno n pínki kú a pōkādēno kú a aruzēke kú à lē Kanaano búsunno pínki, akú à gēe Sei búsun, à zā kú a dakūna Yakubuo, ⁷ zaakú n aruzēke zōkō mé à tò oni fō ògō kú kú kōoro. Búsu kú ò kun dí móm̄maro kú n pōnon dasi yāi. ⁸ Isau vūte Sei gusisiden kú òdi pi tera Edomu.

⁹ Isau kú à de Edomuno dizi káaku ũ burino dí. ¹⁰ Isau né'igōgbēno tón dí: Ada né Elifaza kú Basema né Ruelio. ¹¹ Elifaza né'igōgbēno Temana, Omaa, Zefo, Gatamu kú Kenazio ũ. ¹² Elifaza nō yigisarideme Timina ũ. Àkú mé à Amaleki i káao. Isau nō Ada daikoreno gwe. ¹³ Rueli né'igōgbēno dí: Naata, Zera, Sama kú Mizao. Isau nō Basema daikoreno gwe. ¹⁴ Isau nō Ɔolibama né'igōgbēno dí: Yeusu, Yalamu kú Korao.

¹⁵ Isau buri kīnanon dí. Isau daudu Elifaza buri kīnanon Temana, Omaa, Zefo, Kenazi, ¹⁶ Kora, Gatamu kú Amalekio ũ. Elifaza buri kīnanon, Ada daikoreno gwe. Ò kú Edomu búsun. ¹⁷ Isau né Rueli burī kīnanon dí: Naata, Zera, Sama kú Mizao. Rueli buri kīnanon, Basema daikoreno gwe. Ò kú Edomu búsun. ¹⁸ Isau nō Ɔolibama buri kīnanon dí: Yeusu, Yalamu kú Korao. Ana né Ɔolibama daikoreno gwe. ¹⁹ Isau kú òdi piine do Edomu né'igōgbēno gwe, a buri kīnanon gwe.

Sei burino

²⁰ Sei, Ori buri kú à kú Edomu búsun zaa káaku né'igōgbēno dí: Lotana, Sobala, Zibēō, Ana, ²¹ Disō, Eza kú Disāo. ²² Lotana né'igōgbēno dí: Ori kú Omamuo. Lotana dāren Timina ũ. ²³ Sobala né'igōgbēno dí: Alavā, Manaa, Ebalā, Sefo kú Onamuo. ²⁴ Zibēō né'igōgbēno dí: Aya kú Ana. Ana pi mé à bò isēboki wānaa zaa gbārannan goro kú àteni a de zaakino dā. ²⁵ Ana né'igōgbēn Disō ũ, a nēnōgbē sō Ɔolibama. ²⁶ Disō né'igōgbēno dí: Emedā, Esebā, Itirana kú Keranao. ²⁷ Eza né'igōgbēno dí: Bilana, Zavā kú Akanao. ²⁸ Disā né'igōgbēno dí: Uzu kú Aranao. ²⁹ Ori buri kīnanon dí: Lotana, Sobala, Zibēō, Ana, ³⁰ Disō, Eza kú Disāo. Ori buri kīnanon kú n buri kú ò kú Sei búsunnon gwe.

³¹ Kína kú ò kí blè Eḍomu b̀usun Isarailanɔ ḱinanɔ ̀anɔn dí. ³² Bɛɔ né Bela, Dinaba gb̄é mé à kí blè Eḍomu káaku. ³³ Kú à gà, akú Zera né Yobabu, Bɔzɔra gb̄é kí blè a ḡene ũ. ³⁴ Kú à gà, akú Temana b̀usu gb̄é Usamu kí blè a ḡene ũ. ³⁵ Kú à gà, akú Bedada né Adada, Avi gb̄é kí blè a ḡene ũ. Akú mé à z̄i blè Midianɔa Mɔabunɔ b̀usun. ³⁶ Kú à gà, akú Masareka gb̄é Samala kí blè a ḡene ũ. ³⁷ Kú à gà, akú Reobo kú à kú Yuflati sare gb̄é Saulu kí blè a ḡene ũ. ³⁸ Kú à gà, akú Akabo né Baali Ana kí blè a ḡene ũ. ³⁹ Kú à gà, akú Pau gb̄é Adada kí blè a ḡene ũ. A nɔ t̄n Metabeli, Matarɛdi néme, Mezaba daikoreme.

⁴⁰ Isau buri ḱinanɔ t̄n dí kú ǹ b̀usunɔ: Timina, Alava, Yetɛ, ⁴¹ ɔlibama, Ela, Pinɔ, ⁴² Kenazi, Temana, Mibiza, ⁴³ Magadieli kú Iramuo. Eḍomu ḱinanɔ t̄n gwe w̄ete kú w̄etɛo b̀usu kú ò v̀uten. Isau kú à de Eḍomunɔ dizi ũ burinɔn gwe.

37

Yusufu nana'onaa

¹ Yakubu kú Kanaanɔ b̀usun gu kú a de v̀uten. ² Yakubu burinɔ yān dí. Yusufu bi kefenname. A w̄é ḡero aw̄ɛɛplade ḡun kú àten s̄anɔ d̄a kú a v̀ininɔ, a de nɔnɔ Bila kú Zilipao n̄enɔ, akú à dà v̄ani kú ò k̄ɛɛ kɔw̄mɔw̄o k̄ɛ a denɛ. ³ Isaraila ye Yusufui de a né kparanɔla kú à a ì a z̄ikúnaa ḡun yāi, akú à utagyabaa z̄ɔne. ⁴ Kú a v̀ininɔ è n̄ de ye Yusufui deñla, akú ò z̄aagu òdi we ò yā nna ò k̄aoro.

⁵ Yusufu nana ò, akú à bàba a v̀ininɔne, akú ò era ò z̄aagu de z̄i p̄ɔla. ⁶ À p̄irine: À nana kú ma ò ma. ⁷ Ma è òten ése ȳiyi bura, akú ma ése baka f̄ute à z̄ɛ. Á p̄ɔnɔ likai, akú ò n̄atene. ⁸ Akú a v̀ininɔ p̄ine: Ìni kí blew̄an yá? Ìni gb̄ana ble w̄an yá? Akú ò era ò z̄aagu de yā p̄ɔla nana kú à òo p̄i yāi.

⁹ Yusufu era à nana ò dɔ, akú à bàba a v̀ininɔne à p̄i: Ma era ma nana ò dɔ. Ma è ifant̄ɛ kú mɔvuraao kú susune m̄en kuri aw̄ɛɛdonɔ ten natemene. ¹⁰ À nana p̄ii bàba a denɛ dɔ, akú a de p̄ataa à p̄i: Nana kpate takan n ò lee? Makú kú n dao kú n v̀ininɔ, òni su ò kúte n aren yá? ¹¹ A v̀ininɔ n̄eseḡbaa s̄ɛ k̄aao. A de s̄ɛ à nana p̄i yā kúna a n̄esɛ ḡun.

¹² A v̀ininɔ ḡɛ n̄ de s̄anɔ d̄a Sekemu. ¹³ Akú Isaraila p̄i Yusufune: N v̀ininɔ ten s̄a d̄a Sekemu. Mani n z̄i n̄ ḱinaa. À w̄ɛà à p̄i: Ma laka. ¹⁴ Akú à p̄ine: N̄ ḡɛ n̄ n v̀ininɔ gwa kú s̄anɔ, tó ò aafia. N̄ era n̄ sumene kú n̄ baaruuo. Akú à a gb̄are, à b̄ò Eblɔnu guvuten à ḡɛɛ Sekemu. ¹⁵ Àten likara s̄ɛn, akú ḡɔgb̄ɛ ke daale à a là: B̄ɔn nten wetee? ¹⁶ À w̄ɛà à p̄i: Mateni ma v̀ininɔ weteme. Tó n̄ n̄ s̄ad̄aki d̄s, n̄ omene. ¹⁷ Ḡɔgb̄ɛ p̄ii p̄i: Kú ò b̄ò gu d̄in, ma mà ò p̄i òten ḡɛ Dot̄ame. Akú Yusufu p̄et̄enyi à n̄ lé Dot̄a.

¹⁸ Kú ò a è z̄a dire, ari aḡɔ ḡɛ ká n̄ ḱinaa, ò lé kp̄ak̄us̄ui ò p̄i ò a de. ¹⁹ Ò pik̄ɔne: À gwa, nana'ori ten su z̄a dire. ²⁰ À tó ò a de ò a zu l̄ɔgɔ d̄inɔ doke ḡun. Òni p̄i n̄b̄o p̄as̄i mé à a d̄ɛ à s̄ò. Eh̄ɛ òni e l̄akú a nananɔ ni mi de n̄a. ²¹ Kú Rubeni yā p̄ii mà, à ye à a mi sí, akú à p̄i: Òsun a d̄ero, ²² àsun aru boaro. À a zu l̄ɔgɔ d̄ik̄inan gb̄arannan la. Àsun a d̄ero. Rubeni òr̄ne le, kú à ye à a mi sí à a kp̄á a dea yāime. ²³ Kú Yusufu k̄a a v̀ininɔ ḱinaa, ò a uta b̄ò, a utagyaba mana p̄ii. ²⁴ Akú ò a s̄ɛ ò a z̄u l̄ɔgɔ p̄in. L̄ɔgɔ p̄i da korime à í v̄iro. ²⁵ Akú ò v̄ute òten p̄ɔ ble. Kú ò w̄é s̄ɛ, ò Sumaila buri lagatarinɔ è, ò b̄ò Giliada b̀usun òten ḡɛ Misila. N̄ lakuminɔn do p̄ɔnɔ kú lí'ɔ ezeo kú lí'ɔ gb̄i nnao sena. ²⁶ Akú Yuda p̄i a gb̄ɛnɔne: Tó ò ó dakúna d̄ɛ, akú ò a ḡɛɛ ùte, b̄ɔ àreen òni lee? ²⁷ À tó ò a yía Sumaila buri p̄inɔa. Òsun a d̄ero, ó dakúnanloo? Ó aru dok̄ɔnɔme. Akú a gb̄ɛnɔ a yā mà. ²⁸ Kú Midia lagatari p̄inɔ ten su ḡɛ z̄éla, akú ò Yusufu gà ò b̄ò l̄ɔgɔn, ò a yia Sumaila buri p̄inɔa andurufu baro, akú ò tà k̄aao Misila.

²⁹ Kú Rubeni sù l̄ɔgɔ p̄i ḱinaa, adi Yusufu e gwe doro, akú à a p̄kasanɔ gà à k̄ɛk̄ɛ, ³⁰ akú à ḡɛ a dakúnanɔ ḱinaa à p̄i: Né p̄i kú gwe doro. Mani ḡɛ má kú abireoo? ³¹ Ò bl̄ɛkoffinii kú ò d̄ɛ, akú ò Yusufu uta p̄ii s̄ɛ ò màte a aru ḡun. ³² Akú ò a utagyabaa p̄ii s̄ɛ ò ḡɛo n̄ denɛ ò p̄i: P̄ɔ kú ò èn dí. N̄ né utan yá, ke a p̄ɔnlo? ³³ À d̄ɔ, akú à p̄i: Ma né utame, n̄b̄o p̄as̄i mé à a s̄ò. Waiyoo, ò ma né Yusufu k̄ɛ yákiyakime. ³⁴ Akú à a uta z̄ɔk̄ɔɔ gà à k̄ɛ à p̄kasa s̄ɛ à dà, akú à a né p̄i w̄ɛnda k̄ɛ gikena. ³⁵ A néḡɔgb̄ɛnɔ kú a n̄énɔgb̄ɛnɔ sù a laakari kp̄atene n̄ p̄inki, ama à ḡi a laakari kp̄at̄ei à p̄i: Maniḡɔ ma né p̄ii ḡɛ s̄o d̄ome ari mà ḡɛ táo a ḱinaa gyāw̄an. Akú àten w̄ɛnda s̄o d̄o a né p̄i yā musu.

³⁶ Midia p̄inɔ s̄o ò Yusufu yia P̄otifaa Misila. Firi'auna ìba keme, àkúme a dogarinɔ gb̄ɛ z̄ɔk̄ɔ ũ.

38

Yuda kú Tamao

1 Zì kùda Yuda bò a gbènc kīnaa à gèe à vùte Adulamu gbē kū òdi pine Ira bea. 2 Gwen à dàkare kù Kanaano bùsu gbē kū òdi pine Sua nénogbēo, akù à a sè nò ù. 3 À nòò sì à né í gōgbē ũ, akù à tó kpàne Èe. 4 À èra à nòò sì dò à négōgbē ì, akù à tó kpàne Ona. 5 À èra à négōgbē ì dò, akù à tó kpàne Sela. Goro kù à né pii ì, à kù Kezibime.

6 Akù Yuda nōgbē kū òdi pine Tama sè a daudu Èene. 7 Èe kè Dikirine vāni, akù à a dè. 8 Akù Yuda pi Onane: N n vīni gyaano sè ñ buri ke n vīnīne, lākū òdi ke nà. 9 Kù Ona dō kù né kù āni i kù a vīni gyaano ngō de a buri ũro, tó à wùte kāao akù à ye à a zīda e, ādi a gōgbē pō kótēme, de āsun buri ke a vīnīnero yāi. 10 Yā kù āten ke pii kè Dikirine vāni, akù à a dè dō. 11 Akù Yuda pi a né gyaano Tamane: N gé ngō gyaano ble n de bea ari ma né Sela zōkō kù. Zaakù āten da Sela ni ga lán a vīnīno bàme. Akù Tama gèe à vùte a de bea.

12 Kù a goro gii kè, akù Yuda nanō gā. Kù a nēsēe kpāte, à dà zén āten gé a sākākērerinō kīnaa Timina kù a gbēnaa Irao. 13 Akù ò a baaruu kpā Tamane ò pi: N zā de ten gé Timina a sāno kā kēre. 14 Akù à a gyaanoobleponō bò a pōdangānn sè à kù a ānnwa, akù à gèe à vùte Enaimu bīnīla Timina zén. Zaakù à è Sela zōkō kù, odi a kpāa nō ũro. 15 Kù Yuda a è, akù à a dite karua ũ kù à pō kù a ānnwa yāi. 16 Akù à nài zé sare à pi: N tó mà wùte kúnwo. Adi a dō a né gyaano ũro. Akù nōgbē pii pi: Tó n wùte kūmao, bōn īni kpāmaa? 17 À wèa à pi: Mani ma kpāsa blēne mèn do kpāzānne. Akù à pi: N tōroma dītemene ari ngō gé kpāzā. 18 Akù à a là à pi: Bō tōroman mani dītenne? A pi: N n sēedakebō kù a bàao kù gō kù n kūnao kpāma. Akù à kpāa à wùte kāao à nòò dōagu. 19 Akù nōgbē pii fūte à tà be à a pōdangānn bò à a gyaanoobleponō sè à dà. 20 Yuda a gbēnaa Adulamu gbē zī kù blēneo à tōroma boo nōgbē piia. Kù à kà, adi a lero. 21 Akù à gwedenō lāla à pi: Karua kù à kù Enaimu zé sare la yā kù máa? Ò wèa ò pi: Karua ke kù laro fá! 22 Akù à èra à tà à pi Yudane: Mādi a ero. Gwedenō pi o karua ke dō gwe yā sero. 23 Akù Yuda pi: Àgō pō pīno kūna. Ōni tó gbēnc ó yāa doro. Ma n zī kù blēe piio, nīdi a lero.

24 Mō aakō gbera ò sù ò ò Yudane ò pi: N né nanō Tama karua kà, akù à nòò sì a pāpākēnaa pii gūn. Yuda pi: À bo kāao ò té sša. 25 Kù òten bo kāao bàai, à légbāzā kè a zā dene à pi: Gbē kù à pō dīkīnāno vī mé à nòò dōmagu. N sēedakebō kù a bàao kù gō dīkīnao gwa, tò n a de dō. 26 Yuda pō pīno dō, akù à pi: Nōgbē pi yā nna demala, zaakù mādi a kpā ma né Selaaro. Yuda dí wùte kāao doro. 27 Kù à kà né'ina, à sù à lè sikanō mé ò kù a gberē gūn. 28 Goro kù āten né ì, n gbē do ò bò, akù nōgbē nēseteri wōno tēra dōa à pi: Né dīkīna mé à bò kākaku. 29 Kù né pi a ò sūkpa, akù né plade bò, akù nōgbē pii pi: N bo bùime fá! Akù ò tó kpàne Perezī. 30 Abire gbera kù a gbēndo kù ò wōno tēra dō a saa bò, akù ò tó kpàne Zera.

39

Yusufu kù Pōtifa nanō

1 Kù Sumaila burīno kà kù Yusufuo Misila, akù Misila gbē Pōtifa a lūrīma. Firi'auna iba keme, àkūme a dogarinō gbē zōkō ũ. 2 Dikiri kù kù Yusufuo, akù à sa'a yā. À kù a dikiri Misila gbē pi bea. 3 Kù a dikiri pii è Dikiri kù kāao ādigō a dakare kù sa'ao yā kù āten keno gūn pīnki, 4 akù Yusufu a ponna lè. Pōtifa a dite a azia ũ à pō kù à vīno nāne a ò pīnki. 5 Zaa goro kù à a dite a azia ũ, Dikiri arubarikaa dà a ben Yusufu yāi. Dikiri arubarikaa dà pō kù à de a pō ũngu pīnki, be pōno kù burapōno n yā. 6 Akù Pōtifa a pō sīnda pīnki nà Yusufune a ò. A bàka kù yākeoro, tò adi ke pōble baasiro. Yusufu sō bi gō kefenname, akù a zena mana.

7 Zīkea Yusufu ni gé a dikiri nanogu, akù à pine: N wùte kūmao. 8 Akù à gī à pi: N gwa, ma dikiri bàka kù yākeo òn dí gūn doro, à pō kù à vīno nāmenē ma ò pīnki. 9 A gbāna demala òn dí gūnlo, adi gīmenē kù pōkeoro, sé mōkōn, kù n de a nō ũ yāi. Mani fō mà yā vāni bire taka ke mà durunna ke Ludanero. 10 Bee kù nōgbē pii digō one baabōre, adi we à wùte kāaoro, à ye āgō kù kāao sero.

11 Zīkea kù Yusufu gè kpén a zī ke, à sù à lè òn zīkeri ke kù kpé gūnlo. 12 Akù nōgbē pi a kù a utaa à pi: N wùte kūmao. Akù Yusufu a uta tōne gwe à bàa lè à bò bàai. 13 Kù nōgbē pii è à a uta tōare à bàa lè à bò bàai, 14 akù à òn zīkerinō sisi à piinne: À gwa, ò sūwēre kù Eberuo, akù āten dōke kūoo. À gēmai à wùte kūmao, akù ma wiki lè. 15 Kù à mà ma wiki dōawa, akù à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. 16 Akù nōgbē pii uta pii kàte a sare ari Yusufu dikiri sù, 17 akù à pine: Eberu zō kù n su kāaowere dōke kūmao à gēmai. 18 Kù ma wiki dōa, akù à a uta tò katena ma sare à bàa lè à bò bàai. 19 Kù nōgbē pi yā pii ò a zāne à pi, lākū n zōò kēmene nān gwe, akù Yusufu dikiri pōfē manamana. 20 Akù à pi ò Yusufu kù ò a da kpésiran, gu kù gbē kù kīna bàa dōrmanō kāten, akù à goro pla kè gwe.

21 Bee kù abireo Dikiri kù kāao à gbēke kēne à tò a yā kà purusunano dākpārigu. 22 Akù dākpārii pi purusunano nà Yusufune a ò n pīnki, òdi yāke ke a sariro. 23 Purusunano

dákpárii pii bàka digō kú Yusufu yāoro, kú Dikiri kú káao yāi, akú àdigō a dakare kú sa'ao yā kú àten ke gūn pínki.

40

Yusufu purusunano nana bokotena

¹ Abire gbera Misila kína Firi'auna wékpaaateri kú a burodikeriio taari kène. ² A pō fē a iba gbēnon pla pinoi, a wékpaaateriki kú a burodikerikio. ³ Akú à ní ká kpésiran a dogarino gbē zōkō bea, kpé kú ò Yusufu dàn. ⁴ Dogarino gbē zōkō pì Yusufu dite àgō ní gwa, akú ò goro pla kè kpé pin gwe.

⁵ Gwāani dokōna Misila kína wékpaaateri kú burodikerii pìio nana ò ní gbēnon pla ní pínki, baadi kú a pōo kú a bokotenaao. ⁶ Kú Yusufu sù ní gwa kōnkō, à è ní ànn sisi. ⁷ Akú à ní lá à pì: Bó yā mé à tò á àn sisina gbāraa? ⁸ Ò wèa ò pì: Nanan ò ò, gbēke kú la kú à à àlesi owērero. Akú à pìine: Luda mé à nana àlesi bokotena vīroo? À á nana pino omenè mà ma. ⁹ Akú wékpaaateriki a pō òne à pì: Ma nana gūn ma geepi lí è ma sare. ¹⁰ Geepi lí pì òne aakōme. À lá bò à vú kè à né í à mà. ¹¹ Má Firi'auna toko kūna, akú ma geepi né pino sè ma fē a toko pii gūn ma kpāa. ¹² Yusufu pìne: Nana pii bokotenan dí. Lí'ōne aakō pino bi goro aakōme. ¹³ Goro aakō gbera Firi'auna ni n mī sí. Aní era à n da n zī gūn, íni era ngō wē bone lākú ndigō ke nà yā. ¹⁴ Tó yā bò kúnwo nna, ñ tó ma yā gō dōngu. Ñ gbēke kemene ñ ma yā o Firi'aunane de à ma bo kpésira dí gūn. ¹⁵ Zaakú ò ma kú kpāni zaa Eberu būsun, akú bee Misila la mádi yāke ke à kà ò ma da wēe dí gūno.

¹⁶ Kú burodikeriki è Yusufu nana pii àlesi'onaa bò kú wékpaaateriio nna, akú à pìne: Ma nana gūn sō ma è má burodi sena tānko aakō dikōana. ¹⁷ Tānko kú à kú musu, burodi buri dasi kú ma kè Firi'aunane ká a gūn, akú bāno ten ble ma musu. ¹⁸ Yusufu pìne: A bokotenan dí. Tānko aakō pino goro aakōme. ¹⁹ Goro aakō gbera Firi'auna ni n mī zō à n loko lía, bāno ni n ble.

²⁰ A goro aakōde sō Firi'auna igoro là kōkōme, akú à pōble kè a ibanōne. À wékpaaateriki kú burodikerikio bōte kpén a ibanō wāra. ²¹ Akú à era à wékpaaateriki dà a zīn à era àgō í boare. ²² Akú à burodikeriki loko lía lākú Yusufu ní nanano bokotena oñne nà. ²³ Yusufu yā dí ò wékpaaaterikin doru, a yā sàagu.

41

Yusufu Firi'auna nana bokotena

¹ Wē pla papanaa gbera Firi'auna nana ò, à è á zena Nili léa. ² À è zūda mana mèkpanano bōte swa pii wēen mēn suppla òten sē ble táfēe gūn. ³ Akú à zūda fēfēna wōkōwōkōne è mēn suppla ò. Ò bò swawēen ò tē a káakupōno kpe ò zē ní sare swa léa. ⁴ Akú zū fēfēna wōkōwōkō pino zū mana mèkpana pino mōmō, akú Firi'auna vū.

⁵ À era à í ò, akú à nana ò ò. À è ése sáko mana wēde pia ése lí dokōna sáko suppla. ⁶ Akú à ése sáko wé kōgōkōgō kú legū'í klārmāno è, à pia ní gbera ò sáko suppla. ⁷ Akú ése sáko wé kōgōkōgō pino ése sáko mana wēde pino mōmō. Kú Firi'auna vū, à è nanan a ò.

⁸ Kú gu ò, à kú bídi gūn, akú à Misila māsokerino kú wézérino sisi ní pínki. À a nanano bábañne, ama ní gbēke dí fō à a bokotena oñero. ⁹ Akú wékpaaateriki fūte à yā ò Firi'aunane à pì: Taari kú ma kè yā òmagu gbāra. ¹⁰ Kí, n pō fē n zōblerinoi yā, akú n ma da kpésiran n dogarino gbē zōkō bea lēle kú burodikerikio. ¹¹ Gwāani dokōna ò nana ò, ó baadi kú a pōo kú a àlesiio. ¹² Eberu kefenna ke kú kūoo gwe, n dogarino gbē zōkō zōōme. Kú o ó nanano bábané, akú à ó baadi pō bokotena oñe. ¹³ Yā pino kè lākú à owere nà. N era n ma da ma zīn, akú n burodikeriki pii loko lía.

¹⁴ Akú Firi'auna gbē zī ò Yusufu sísi, akú ò gēe ò a bò wēen likalika. À mī bò à a pōkasano lite, akú à gēe Firi'auna kīnaa. ¹⁵ Akú Firi'auna pìne: Ma nana ò, gbēke dí fō à a bokotena oñero. Ma mà ò pì, tó ò ònne, ndi fō ñ à àlesi oñne. ¹⁶ Yusufu pìne: Adi ke makūmero, Luda mé ani a àlesi onne, kí. ¹⁷ Akú Firi'auna pìne: Ma nana gūn ma è má zena Nili léa. ¹⁸ Ma è zūda mana mèkpana mēn supplanò bōte swawēen òten sē ble táfēe gūn. ¹⁹ Akú ma zūda pāndeno è ò mēn suppla ò fēfēna wōkōwōkō, mádi zū fēfēna bire takano e Misila la zikiro. ²⁰ Akú zūda fēfēna wōkōwōkō pino zū mèkpana káakupō mēn suppla pino mōmō. ²¹ Bee kú ò ní mōmō, ò gō fēfēna lán yā bàme, gbēke ni ò kú ò ní mōmō sero. Akú ma vu. ²² Nana gūn ò ma è, ése sáko mana wēde pia ése lí dokōna sáko suppla. ²³ Akú ma è ése sáko tēre wé kōgōkōgō kú legū'í klārmāno pia ní gbera ò sáko suppla. ²⁴ Akú ése sáko wé kōgōkōgō pino ése sáko wēde pino mōmō. Kú ma ò māsokerino, ñ gbēke dí fō à a bokotena oñero.

²⁵ Akū Yusufu pìne: Kí, nana kù n òo pìno àlesi dokɔnɔme. Luda yā kù à ye à ke mɔnneme, kí. ²⁶ Zù mana mèn suppla pìno bi wè supplame. Ése sáko wéde sáko suppla pìno sɔ wè supplame. Nana pìno àlesi dokɔnɔme. ²⁷ Zù fefèna wɔkɔwɔkɔ mèn suppla kù ò bôte ò tè a káakupɔno kpe pìno bi wè supplame. Leme ése sáko wé kɔgɔkɔgɔ kù legu'í kɔmna sáko suppla pìno de le do. Abirekúnɔme wè suppla kù nà ni ká ú. ²⁸ Lákú ma ònne nà tera, kí, ma pì Luda ten yā kù à ye à ke mɔnneme. ²⁹ Pɔblewe nigɔ di Misila gu sɔnda pínkia manamana ari wè suppla. ³⁰ Abire gbera nà ni gē ari wè suppla, kána gbána pì yā ni sá Misilanɔgu. Nàa pì ni búsuu pì de. ³¹ Nà kù ani su pì nigɔ pásí manamana, kána gbána pì yā ni do gbēkegu doró. ³² Kí, kù gēn plame n nana pìi ò, kù Luda mé à dite yāime. Ani ke terame, à sika víro. ³³ Tera sà kí, n wézéri òndɔde wete n dite àgɔ de gbánade ú Misila. ³⁴ Kí, n gbēno dite gbē zɔkɔnɔ ú Misila ògɔ pɔblewe sɔrode kakara wè suppla kù pɔblewe nigɔ din pìi gūn. ³⁵ Oni pɔble kakara wè mana kù àten suno gūn ò pɔblewe ká dɔno gūn wete kù weteo kù n tɔo, onigɔ dákpa. ³⁶ Tó nà kù ani ke wè suppla pìi ká Misila, pɔble pì nigɔ de zàna ú de nàa pì sún Misilanɔ dedero yāi.

Yusufu kíblena Misila

³⁷ Yā pìi ká Firi'aunagu kù à ibanɔ n pínki, ³⁸ akú à pìinne: Gbē dí Luda Nini ví. Óni gbēke e lán à bà do yá? ³⁹ Akú à pì Yusufune: Lákú Luda tò n yā birenɔ dɔ pínki nà, wézéri òndɔde ke kun lán n bàro. ⁴⁰ Mɔkɔn mé ònigɔ de ma on gbē zɔkɔ ú, ma gbēno nigɔ m̀ natenne n pínki. Kpata mé ani tó mágɔ denla ado. ⁴¹ Akú à èra à pìne: Ìnigɔ gbána ví Misila búsuu gu sɔnda pínkia. ⁴² Akú à tánka sèedakebɔo bò a onea à dà Yusufune a onea, à taasaa uta dànè à wura gèere dànè a wakaaa. ⁴³ À a sɔgo plade kpàa taa'obɔ ú, akú gbē kù ò done arenɔ digɔ pata: À kúte! À kúte! Leme Firi'auna tò Yusufu gbána ví Misila búsun le. ⁴⁴ À pìne do: Makú Firi'auna, gbēke ni fɔ à yáke ke Misila la n lé sariro. ⁴⁵ À tɔ kpàne Zafena Panea, akú à Eliɔpɔli wete sa'ori Potifera nénɔgbē Asena kpàa no ú.

⁴⁶ Goro kù Yusufu zì lè Misila kína Firi'auna bea, a wè baraakurime. Akú à bò Firi'auna kínaa à gèe à kurè Misila gu sɔnda pínkia. ⁴⁷ Kána gbána kun ari wè suppla, pɔblewe din manamana. ⁴⁸ Akú Yusufu pɔblewe kù à di Misila wè suppla pìno kákara wete kù weteo zàna ú, wete sɔnda pínki kù a bura kù ò likainɔ pɔo. ⁴⁹ A pɔblewe kákara zɔkɔzɔkɔ lán ísirale búsuu'atè bà, akú ò zè a zaka lé yɔnaaa, kù oni fɔ ò a lé dɔro yāi.

⁵⁰ Ari nà gɔ gé ká Yusufu nanɔ Asena, Potifera né, négɔgbēno i mèn pla. ⁵¹ Yusufu tɔ kpà a dauduune Manase à pì: Luda tò ma de bedenɔ kù wari kù ma kèeo yā sámagu pínki. ⁵² Akú à tɔ kpà a pladenɔ Eflaimu à pì: Luda tò ma gɔ néde ú búsuu kù ò wé tãman.

⁵³ Kù kána gbána kù à kù Misila wè suppla pìi làka, ⁵⁴ akú wè suppla kù nà ni ká dâte lákú Yusufu ò nà. Nàa ká búsuu kù búsuu pínki, ama pɔblewe di Misila gu sɔnda pínkiame. ⁵⁵ Kù nàa gè Misilanɔgu pínki, ò wiki lè Firi'aunane à pɔble kpárima. Akú à pìinne n pínki: À gé Yusufu kínaa à ke lákú ani óare nà. ⁵⁶ Nàa dà búsuu pila pínki, akú Yusufu dɔno wèwè à pɔblewe yia Misilanɔa, kù nàa pì gbána kù n búsun yāi. ⁵⁷ Akú gbēno bò andunia gu pínkia ò sù Misila pɔblewe lú Yusufua, zaakú nà gbána kù andunia gūn pínkime.

42

Yusufu vɔninɔ suna pɔblewe lú Misila

¹ Kù Yakubu mà pɔblewe kù Misila, à pì a nénɔne: Ánigɔ káte la pá yá? ² Ma mà pɔblewe kù Misila. À gé lúwere gwe, de osun garo, ògɔ kun aafia yāi. ³ Akú Yusufu vɔni gbēnon kurinɔ gèe Misila pɔblewe lú. ⁴ Yakubu dí Yusufu dakúna Biliaminu zì kúńworo, zaakú à pì: Ódigɔ dɔro tó yā vāni ni a le. ⁵ Akú Isaraila né pìno gèe pɔblewe lú kù gbē pàndenɔ, zaakú nàa pìi ká Kanaano búsun do.

⁶ Yusufu mé à búsuu pì gbē zɔkɔ ú. Àkú mé àdi pɔblewe yia gbē sɔnda pínkia. Akú a vɔninɔ sù ò kùtene ò n are pète zíte. ⁷ Kù à a vɔninɔ è, à n dɔ, akú à a zida kèinne niɔbɔ ú. Akú à yā ònne pásipási à n lá à pì: A bo máa? Ò wèa ò pì: O bo Kanaano búsun o su pɔblewe lúme. ⁸ Yusufu a vɔninɔ dɔ, ama odi a dɔro. ⁹ Nana kù à ò yā n yā musu dɔagu, akú à pìinne: Gu'asirigwarinɔn á ú, a su ò búsuu kíaki gwame. ¹⁰ Ò wèa ò pì: Oi dikiri! N zɔblerinon ó ú, o su pɔblewe lúme. ¹¹ Dedokɔndenɔme ó ú ó pínki. Náanidenɔme ó ú. Ókɔn n zɔblerinɔ, gu'asirigwarinɔme ó úro. ¹² Akú à pìinne: Ekeme! A su ò búsuu asiri dɔme. ¹³ Ò pì: Ókɔn n zɔblerinɔ, dedokɔndenɔme ó ú, ó gbēnon kuri aweplame. Kanaano búsuu gbēnɔme ó ú. Ó dakúna gɔ be kù ó deo, ó gbē do kunlo. ¹⁴ Akú Yusufu pìinne: Lákú ma óare nà, gu'asirigwarinɔme á ú. ¹⁵ Yā kù ani tó mà á yápura dɔn dí. Kù Firi'auna kunnao áni bote laro, séto á dakúna pìi sù la baasiro. ¹⁶ Á á gbē do zì à á dakúna sé, á gbē kparano ni gɔ

kpésiran la, mani d5 tó á yá yápurame. Tó lenlo, kú Firi'auna kunnao gu'asirigwarinɔ́n á ũ. ¹⁷ Akú à ñ ká kpén ari gɔɔ aak5. ¹⁸ A gɔɔ aak5de zí à piñne: Má Luda vīna vī. Á yá kú mani oáre ke áni bo aafia. ¹⁹ Tó náanidenɔ́me á ũ, à á gbē do tó da kpén la, á gbē kparanɔ́ ni tá kú p3bleweo á bede náderinɔ́ne, ²⁰ áni era à sumene kú á dakúna piio, mani d5 kú á yá yápurame, oni á dede doro. Akú ò wèi le.

²¹ Ó pik3ne: Yápurame taaridenɔ́n ó ũ yá kú o kè ó dakúnane yá yá. O è gɔɔ kú àten kúte kewere, à kè wenda, akú ódi a yá maro. Abire yáin yá dí ó lé. ²² Akú Rubeni piñne: Kú ma óare àsun yáke ke né piinero, ádi ma yá maro. A aru finan Luda ten bowá dí. ²³ Ó d5 Yusufu ten maro, zaakú kú àten yá oñne, óten liteñneme. ²⁴ Akú à gò ñ kīnaa à gèe à 3o d5. Kú à sù, à yá óñne, akú à Simeɔ bō ñ gūn à a yī ñ wára. ²⁵ Yusufu pì ò p3blewe káñne ñ asasanɔ́ pa ò ñ baadi ɔɔ dane a p3n ò zé kusuna keñne. Kú ò kèñne le, ²⁶ ò ñ p3bleweɔ́n dī ñ zaakinɔ́ne, akú ò dà zén.

²⁷ Kú ò kà gu kú óten in, kú ñ gbē do a asasa pōro de à p3 kpá a zaakia, akú à a ɔɔ è a asasa lén. ²⁸ Akú à pì a gbēɔne: Á ma asasa gūn gwa, ò ma ɔɔ sùkparamene! Akú swèe kèñgu, ò pik3ne kú lukanaao: B5 yan Luda kèwere lee? ²⁹ Kú ò kà ñ de Yakubu kīnaa Kanaanɔ́ būsun, ò yá kú à ñ lé bábane pínki ò pi: ³⁰ Būsú gbē z3k3o pi yá ówere pásipási, a ó díte gu'asirigwarinɔ́ ũ. ³¹ Ó pine náanidenɔ́me ó ũ, gu'asirigwarinɔ́me ó ũro. ³² Dedok3ndenɔ́me ó ũ, ó gbēɔnɔ́n kuri aweɛplame, ó gbē do kunlo, ó dakúna g5 Kanaanɔ́ būsun kú ó deo. ³³ Akú būsú gbē z3k3o pìi piwete yá kú ani tó á ó d5 náanidenɔ́n ũn dí. Á pì ò ó gbē do tó káao, ò p3blewe sé ò táo ó bede náderinɔ́ne, ³⁴ ò era ò suáre kú ó dakúnao, áni d5 sà kú gu'asirigwarinɔ́me ó ũro, náanidenɔ́me ó ũ, áni ó gbēndo kpáwá, óni laga tá būsun pìn.

³⁵ Kú óten p3blewe bote ñ asasanɔ́ gūn, ñ baadi a ɔɔs3nɔ́n è a p3 gūn. Kú ò ñ ɔɔɔn è le, vīna ñ kú ñ pínki kú ñ deo. ³⁶ Akú ñ de piñne: Á ye mà g5 né sarin yá? Yusufu kunlo, Simeɔ kunlo, akú á ye à Biliaminu síma dɔ yá? Yá sínda pínki ten bomene vānime. ³⁷ Akú Rubeni pì a dene: Tó mádi su káaonnero, ñ ma nég5gbē planɔ́ dede. Ñ a kpáma, mani su káaonne. ³⁸ Akú Yakubu pì: Ma né ni gé kááo, zaakú a vīni dadok3nde gá, ákú à g5 ado. Ma zí kú. Tó yáke a lé tá kú àten a gūn, ani tó mà tá miran kú p3siraome.

43

Yusufu vñinɔ́ era ò gena Misila kú Biliaminuo

¹ Nà pásí kú Kanaanɔ́ būsun. ² Kú ò p3blewe kú ò bōo Misila blè ò làka, ñ de piñne: Á era à gé p3blewe lú fiti dɔ. ³ Akú Yuda pine: G5gbē pìi ówere sãnsãmmé à pì, tó ó dakúna kú kúooro, óni wé sik3lero. ⁴ Tó ñni we ó dakúna gé kúooro, óni gé ò p3blewe lúnne. ⁵ Tó ñdi we s3ro, óni géro, zaakú gbē pìi ówere, tó ó dakúna kú kúooro, óni wé sik3lero. ⁶ Akú Isaraila pi: B5 yá mé à tò a wari d3ma, kú a ò gbē piine á dakúna vīi? ⁷ Ó wèa ò pi: Ákú mé à yá gbékawá kú ó bedenɔ́ yáo à pì: Á de kun ari tera yá? Á dakúna vī yá? Yá birenɔ́ musun o wea. Ó d5 yá ani pì ò su kú ó dakúnaon yá? ⁸ Akú Yuda pì a dene: Ñ tó né pì gé kúmao. Óni fute ò gé g3nɔ́me, de ók3nɔ́ kú m3k3nwo kú ó néno ósun gagaro yá, óni g5 kun aafia. ⁹ Á g5 ma yá ũme. Ma a zida wèndii díte a p3 gēne ũ. Tó mádi su káaonne aafiara, ma g5 n taaride ũme. ¹⁰ Tó ódi sika ke yáro, de o ge kú gēn pladeo o su. ¹¹ Akú ñ de piñne: Tó leme, à yá díkīna ke. Á ò būsú p3 mananɔ́ sète à ká á asasanɔ́ gūn à gé à g5gbē pì gba. Á lí'v eze sé fiti kú z'3io fiti kú ò p3nɔ́ kú lí'v gbī nnannaɔ́ kú g3rɔɔo kú sío. ¹² Á gé kú ɔɔɔo leu pla à ɔɔo kú ò dááre á asasanɔ́ gūn erañne. Ke ò sàten yá, á d3ro. ¹³ Á á dakúna sé à era à gé g5gbē pì kīnaa. ¹⁴ Luda Gbānasīndapinkide tó gbē pì á wēnda gwa à á gbēndo kú Biliaminuo gbare ò su kááo. Makú s5, tó Luda ma néno símame, à síman gwe.

¹⁵ Ó p3 kú oni gé ò a gba pīnɔ́ sète kú ɔɔɔo leu pla kú Biliaminuo ò fūte ò gèe Misila, akú ò gèe Yusufu kīnaa. ¹⁶ Kú Yusufu Biliaminu è ñ té, à pì a begwariine: Ñ gé kú gbē birenɔ́ ma bea. Ñ n3bɔ́ de ñ keke, zaakú gbē pīnɔ́ ni p3 ble kúmao fānantēarame. ¹⁷ Begwarii pì yá kú Yusufu dānee kè à gèe kúñwo a bea. ¹⁸ Kú óten gé kúñwo Yusufu bea le, vīna ñ kú ò pi: ɔɔo kú ò dà ó asasanɔ́ gūn yá mé à tò óten su kúooro la. Ó ye ò létewá ò gbāna m3wete ò ó kúku z3nɔ́ ũ ò ó zaakinɔ́ sète. ¹⁹ Kú ò kà Yusufu be kpéleleá, ò nà a begwarii pīii ò pi: ²⁰ Mare, n yá nna! O su ò p3blewe lú la yá káaku. ²¹ Kú ò ka gu kú ñni in, o ó asasanɔ́ pōro, akú ò baadi a ɔɔo lè a asasa lén papana. Akú o su kú ɔɔo piio ó 3i. ²² O su kú ɔɔo pāndeo de ò p3ble pānde lúo. Ó d5 gbē kú à ɔɔo pīi dà ó asasanɔ́ gūnlo. ²³ Begwarii pīi pi: Ásun damu kero, àsun vīna kero. Á Luda, á de Luda mé à ɔɔo pīi dááre á asasanɔ́ gūn. Á ɔɔo ma kí lè. Akú à Simeɔ bōñne. ²⁴ Begwarii pīi gè kúñwo Yusufu ɔnn, à í kpámma ò zú oo, akú à sèe kpá ñ zaakinɔ́a. ²⁵ Akú ò p3 kú oni Yusufu gba pi yá kèke ari ág5 gé su fānantē, zaakú ò mà oni p3 ble a beame.

²⁶ Kū Yusufu sù be, ò a gbà pój kù ò sùoo pìnò ò wùte zīte a arɛ. ²⁷ À n̄ aafiaa gbèka, akù à pi: Á de zikūna kù a a yā òo pi gbāna yá? À kù kù wèndiio yá? ²⁸ Ò wèa ò pi: Ó de n zòbleri gbāna à kun ari tera. Akù ò kùtɛnɛ ò arɛ pètɛ zīte. ²⁹ Yusufu wé sè à a dakūna dadokōnde Biliaminu gwà à pi: Á dakūna kù a a yā òmɛnɛ piin dí yá? Akù à pi Biliaminunɛ: Luda arubarika dangu. ³⁰ Kù à a dakūna gwà, a pò kè nna zōkō à ye à sò dɔ, akù à gè kpénen likalika à sò dɔ gwe. ³¹ Kù à ànn pipi, akù à bò à a zīda kù à pi ò su kù pòbleo.

³² Ò pòble dītɛnɛ ado, n̄ pój sɔ adona, Misila kù ò kù káaonɔ pój adona dɔ, zaakù Misilano di pój ble kù Eberunɔro òdi kakara kùñworo. ³³ Ò n̄ wùtɛvute a arɛ n̄ sárakea, zaa dauduua ari n̄ gbɛ kpɛdea, akù ò lé àtɛ ò kō gwāgwa. ³⁴ Akù ò pòble kù à kù Yusufu arɛ kpàatɛtɛnɛ. Biliaminu pój zōkō de gbɛ kparano pòla lɛu sɔɔro. Akù ò pój blè ò í mì kù Yusufuo ari ò kà.

44

Andurufu toko dana asan

¹ Yusufu pi à begwariine: N̄ pòblewe káka gbɛ pìnɔnɛ n̄ asanano pa lákù oni fɔ ò sé nà. N̄ baadi ɔɔ danɛ a asasa lén ² n̄ ma andurufu toko sé n̄ da n̄ dakūna asanano pa pòblewe ɔɔɔo. Akù ò kè lákù Yusufu ònɛ nà. ³ Kù gu dɔ gōnɔ, ò n̄ gbáre kù n̄ zaakinɔ. ⁴ Ari ògɔ gé ká zà, akù Yusufu pi à begwariine: N̄ fute n̄ pètɛrɛyí. Tó n̄ n̄ lé, n̄ n̄ la n̄ pi bɔ yá mé à tò ò fīnaa bòmɛnɛ kù a vānio a mana gēnɛ ũu? ⁵ Bɔ yá mé à tò ò ma toko kù madí í mio mà māsò kɛoo sè kpānii? N̄ oñnɛ kù ò yā vāni kè.

⁶ Kù à n̄ lé, à yā pi òñnɛ, ⁷ akù ò wèa ò pi: Mare, à kè dera n̄ ò lɛɛ? Kúku! Ókōnɔ n̄ zòblerinɔ, òdi yā bire taka kero. ⁸ ɔɔ kù ò lè yā ò asanano lé gūn, òdi era ò suonne bona zaa Kanaaroo? Óni fɔ ò andurufu ke wuru sé kpāni n̄ dikiri bea yá? ⁹ Mare, ó gbɛ kù n̄ lè a kīnaa, ade gá, ó pínki óni gō n̄ zònɔ ũ. ¹⁰ À pi: Tɔ, à kè lákù a ò nà. Gbɛ kù ò lè a kīnaa ni gō ma zò ũmɛ, á gbɛ kparano ni gō taari sari. ¹¹ Akù n̄ baadi a asasa kipa à pòro gōnɔ. ¹² Akù begwarii pi n̄ asanano gwāgwa. À n̄ n̄ vīni pɔa ari à gè à kào n̄ dakūna pɔa, akù à toko pi lè Biliaminu pój gūn. ¹³ Ò n̄ utanɔ gá ò kèkè, akù n̄ baadi a aso yí a zaakinɛ ò èra ò gè wètɛ gūn. ¹⁴ Kù Yuda kù a gbɛnɔ kà Yusufu bea, ò a lè gwe, akù ò kùtɛ a arɛ zīte. ¹⁵ À piñnɛ: Bóyāin a kè lɛɛ? Á dɔ kù ma taka di māsò kero? ¹⁶ Yuda wèa à pi: Dikiri, óni pinne deramɛɛ? Á yāke ona vīro. Óni kè dera ò ó zīda bo yānn? Luda mé à bò ò taaria. Dikiri, ó gō n̄ zònɔ ũ dí, ókōnɔ kù gbɛ kù ò toko pi lè a kīnao. ¹⁷ Akù Yusufu pi: Kai! Mani fɔ mà abire kero. Gbɛ kù ò toko pi lèa mé ani gō ma zò ũ, á gbɛ kparano āni era à tá à de kīnaa aafia.

Yuda wékɛna Yusufua Biliaminunɛ

¹⁸ Akù Yuda nài à pi: N̄ yā nna dikiri! N̄ tó makù n̄ zòbleri mà yā onne. N̄sun pò fɛmairo dikiri, zaakù n̄ sára kù Firi'aunaome. ¹⁹ Dikiri, ò ló yá tó ò de ví kè dakūna. ²⁰ Akù ò pi ò de zī kù, akù sɔ ò dakūna kun dɔ, ò de a l a zikūnaa gūmɛ. Né pi vīni dadokōnde gá, akù mé à gò ado, akù ò de pi yei manamana. ²¹ N̄ ò ókōnɔ n̄ zòblerinɔ ò a sé ò su káaonɛ de n̄ wé siale. ²² Dikiri, ò pinne né pi n̄ fɔ à a de tóro. Tó à a tò, de pi ni game. ²³ Akù n̄ piwɛrɛ, tó òdi su kù ò dakūna pioro, óni wé sikòlero. ²⁴ Kù ò ta ò de kīnaa, ò n̄ yā ònɛ. ²⁵ Akù ò de pi pi ò era ò gé pòblewe lú fiti dɔ. ²⁶ O pi, tó adi kè ò dakūna kù kúoo baasiro, óni fɔ ò géro, zaakù tó à kù kúooro, óni wé sikòlero. ²⁷ Akù ò de piwɛrɛ, ò dɔ kù a nana né i mèn pla. ²⁸ Kù a do bò a bea, adi a e doro ari gbāra. À pi nòbɔ pāsí mé à a sò. ²⁹ À pi tó ò né bire siawa, akù yā vāni a lè, lákù a zī kù nà, óni tó à tá miran kù pòsiraome. ³⁰ Tera sà, tó ma ta ma de kīnaa, akù a né pi kù kúooro, ani game, zaakù a pò kúame. ³¹ Tó ò de dí né pi ò ó téro, ani tá miran a zikūnaa gūn kù pòsiraome. ³² Ma a zīda kpà ma dea né pi gēnɛ ũmɛ, ma pi tó madí sune káaoro, mani gō a taaride ũ ari ma wèndi lén. ³³ Dikiri, n̄ yā nna! N̄ tó mà gō n̄ zò ũ né pi gēnɛ ũ de à tá kù a vīninɔ. ³⁴ Tó adi kè kù né pioro, mani fɔ mà tá ma de kīnaaro. N̄sun tó mà yā vāni kù ani ma de lero.

45

Yusufu zīda babana a vīninɔnɛ

¹ Yusufu dí fɔ à a zīda kù a iba kù ò kù gwenɔ arɛ doro, akù à pùtá à pi: Ákōnɔ kù á kù lano, à bote á pínki! Kù gbɛke kù gwe doro, akù à a zīda bāba a vīninɔnɛ sà. ² Àtɛn sò dɔ gbānagbāna ari Misilano mà, akù Firi'auna bedenɔ a baaru mà. ³ Akù à pi a gbɛ pìnɔnɛ: Yusufumɛ ma ũ. Ma de kun ari tera yá? Akù swèè kèngɛ, òdi fɔ ò wèaro. ⁴ Akù Yusufu piñnɛ: À namai. Kù ò nài, akù à pi: Makúme á dakūna Yusufu kù a yia ò sù káao Misila la ũ. ⁵ Tera sà àsun tó á nèsɛ yakaro. Àsun pò fɛ ma yiana yā musuro, zaakù gbɛnɔ surabana yāin Luda ma zī á arɛ

la. ⁶ Nà kana bùsun la wè pladen dí. Oni bú baro oni pò kéro ari wè soro. ⁷ Luda tò ma doáre are de ó buri bo aafia andunia gún, mà á sura ba manamana. ⁸ Adi ke ákón mé a ma zilaro, Ludame. À ma dite Firi'auna lédammari ũ, a begwari ũ, Misila gu sinda pinki gbè zókó ũ. ⁹ À ke likalika à gé ó de kinaa à one a né Yusufu pi Luda a dite Misila bùsu gbánade ũ. À su ma kinaa la gón. ¹⁰ Ágó kú kúmao káni à vute Gosé bùsun kú a néno kú a daikoreno kú a sáno kú a bléno kú a zúno kú pò kú à vīno pinki. ¹¹ Mani a gwa la, zaakú nà nigó kun ari wè soro dōme. Tó lenlo, àkú kú a bedeno kú pò kú à vīno ni kakate pinki. ¹² Ákón kú Biliaminuo, a è kú wéno kú makú Yusufu makú mé maten yá oáre. ¹³ À bèere kú má vī Misila la yá o ma dene kú pò kú a èo pinki. À gé à su káao la likalika. ¹⁴ À vī à lòko a dakúna Biliaminu wakaáa à sò dō, akú Biliaminu mléa à sò dō se. ¹⁵ Akú à lé pèpe a vīnino a ní pinki kú sòdō. Abire gbera a vīnino yá ò káao.

¹⁶ Kú Yusufu vīnino suna baaru kà Firi'auna bea, à kène nna kú a iban. ¹⁷ Akú à pi Yusufune: Ñ o n vīnino è ò ní aso yī ní zaakinno è fute ò gé Kanaa, ¹⁸ ò ní de sé kú n bedeno ò su kúnwo ma kinaa la. Mani Misila bùsu gu mana kpárima ògó nna ma. ¹⁹ Ñ óine dō ò Misila zùgono sé ní né fitino kú ní nōgbēno yāi, ò ní de sé ò su káao. ²⁰ Ósun laasun lé pò kú oni tò gwenaro, zaakú Misila gu mana ní gó ní pò ũme.

²¹ Akú Isaraila né pino kè le. Yusufu zùgono kpárima lákú Firi'auna ò nà. À zé zànaa kèine dō. ²² À ní gbá uta zókón ní pinki, akú à Biliaminu gbà andurufu gó mèn wàa do kpé basoro kú uta zókón mèn soro. ²³ À Misila pò manano kpázá a dene zaaki aso kuri kú pòblewéo kú pòbleo zaaki aso kuri a de zé zàna ũ. ²⁴ Kú à ní gbàre à pi: Àsun fiti ke zénlo! Akú ò tà.

²⁵ Ò bò Misila, akú ò kà Kanaanò bùsun ní de Yakubu kinaa. ²⁶ Ò pine: Yusufu kú wèndiio ari tera, àkúme Misila bùsu gbè zókó ũ. Akú Yakubu kè sáii, adi síro. ²⁷ Akú ò yá kú Yusufu óine òne pinki. Kú Isaraila zùgo kú Yusufu gbàre à a séno è, akú a laasun kè do sà, ²⁸ akú à pi: Adikina mò! Ma né Yusufu kú kú wèndiio ari tera. Mani gé mà wé siale de má kpé mà ga.

46

Yakubu tana Misila kú a néno

¹ Isaraila dà zén kú pò kú a vīno pinki. Kú à kà Beseba, à sa ò a de Isaaku Ludaa. ² Akú Luda bò à súa wégupu'ena a gún gwáani à pi: Yakubu! Yakubu! À wèa à pi: Makú di! ³ Akú à pi: Makúme Luda ũ n de Luda. Ñsun Misila gena damu kero, zaakú gwen mani n buri karan manamana. ⁴ Mani gé kúnwo Misila mà era mà su kú n burino. Yusufu gbádan ñni gan.

⁵ Akú Yakubu fute Beseba. A néno a dà zùgo kú Firi'auna gbàre ò a séono gún kú ní néno kú ní nanono. ⁶ Ò ní pòkadeno kú aruzeke kú ò lè Kanaanò bùsunno sète ò tà Misila. ⁷ Yakubu tà gwe kú a néngbēno kú a néngbēno kú a daikoreno ní pinki. ⁸ Isaraila kú ò tà Misilano tónon dí, Yakubu kú a burino:

Yakubu daudu Rubeni. ⁹ Rubeni néngbēno Anoku, Palu, Ezeronu kú Kaamio. ¹⁰ Simeo néngbēno Yemueli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kú Sauluo kú à a i kú Kanaa nōgbēo. ¹¹ Levi néngbēno Gesomu, Koa kú Merario. ¹² Yuda néngbēno Ee, Ona, Sela, Perezí kú Zerao, ama Ee kú Onao gá Kanaame. Perezí néngbēno Ezeronu kú Amuluo. ¹³ Isaka néngbēno Tola, Pua, Yasubu kú Simirōnu. ¹⁴ Zebuluní néngbēno Seredi, Eloni kú Yalelio. ¹⁵ Néngbē kú Lea ní í kú Yakubuo Mesopotamianon gwe. Akú mé à a néngbē Dina ò dō. Ní buri pino ní pinki gbēnon baraakuri awe'e'aakōme.

¹⁶ Gada néngbēno Zefó, Agi, Suni, Ezebó, Eri, Arodi kú Arelio. ¹⁷ Asa néngbēno Imina, Isiva, Isivi, Beria kú ní dāre Sero. Beria néngbēno Eberu kú Malakielio. ¹⁸ Labā mé à Zilipa kpà Leaa. Buri kú Zilipa kè kú Yakubuon gwe. Ò gbēnon gēro aweedomé.

¹⁹ Yakubu nāno Rahila néngbēno Yusufu kú Biliaminuo. ²⁰ Yusufu Manase kú Eflaimuo ò Misila kú a nāno Asena, Eliopóli sa'ori Potifera néo. ²¹ Biliaminu néngbēno Bela, Beke, Asabeli, Gera, Naama, Ehi, Rosu, Mupimu, Upimu kú Adao. ²² Buri kú Rahila kè kú Yakubuonon gwe. Ò gbēnon gēro donsarime.

²³ Dā néngbē Usimu. ²⁴ Nafatali néngbēno Yazieli, Guni, Yeze kú Silemuo. ²⁵ Labā mé à Bila kpà Rahilaa. Buri kú Bila kè kú Yakubuonon gwe. Ò gbēnon supplame.

²⁶ Yakubu buri kú ò tà kúnwo Misilanon gwe. Ò gbēnon baaakó aweesuddome a né nōno baasi. ²⁷ Kú Yusufu né ò Misila gbēnon pla, akú Yakubu buri kú ò tà gwenò kè gbēnon baaakó akuri.

²⁸ Yakubu Yuda zì à doné are Yusufu kinaa de à Gosé bùsu zé mōne. Kú ò kà gwe, ²⁹ akú Yusufu gé a sōgon à gèe da a dele gwe. Kú à a lè, à mléa à sò dō à gi kè. ³⁰ Akú Isaraila pi Yusufune: Láku ma wé sinle nà ma è ní kú wèndiio, ga ní fō à ma sé sà.

³¹ Yusufu pi a v̄in̄in̄one kū a de bedeno: Mani gē mà o Firi'aunane ma v̄in̄in̄o kū ma de bede kū ò kú Kanaan̄o b̄usun̄o sù ma k̄inaa. ³² Mani one kū s̄ad̄arin̄ome á ũ, á p̄ok̄adeno v̄i, akū a su kū á s̄ano kū á bl̄eno kū á z̄uno kū p̄o kū á v̄ino p̄inki. ³³ Tó Firi'auna á sisi, akū à á lá b̄o z̄in̄ adi ke, ³⁴ á one à pi á p̄ok̄adedeno ũ zaa á kef̄ennakeḡo a ari kū a gb̄arao lán á dizino bà. Tó a òne le, áni le à vute Gosē b̄usun, zaakū Misilano di kakara kū s̄ad̄arin̄oro.

47

Isarailano vutena Misila

¹ Yusufu ḡe à yá ò Firi'aunane à pi: Ma v̄in̄in̄o b̄o Kanaan̄o b̄usun kū n̄ s̄ano kū n̄ bl̄eno kū n̄ z̄uno kū p̄o kū ò v̄ino p̄inki, ò sù Gosē b̄usun. ² Akū à a v̄in̄in̄o s̄e gb̄en̄on̄ sooro à n̄ m̄o Firi'aunane. ³ Firi'auna n̄ lá à pi: B̄o z̄in̄ adi kee? Ò w̄e à pi: Ók̄ono n̄ z̄oblerino, s̄ad̄arin̄on̄ ó ũ lán ó dizino bà. ⁴ Akū ò pine: O su vute b̄usun la ḡoro plame, zaakū nà kú Kanaan̄o b̄usun manamana, s̄e kun kū ó s̄ano b̄lero. Ók̄ono n̄ z̄oblerino, ò gba z̄e ò vute Gosē b̄usun. ⁵ Akū Firi'auna pi Yusufune: Lákū n̄ de kū n̄ v̄in̄in̄o sù n̄ k̄inaa nà, ⁶ n̄ n̄ k̄ate Misila gu manan. Ò vute Gosē b̄usun. Tó laakariden̄on̄ kú n̄ t̄e, n̄ ma p̄ono nañne n̄ z̄i.

⁷ Akū Yusufu a de Yakubu s̄e à ḡe à m̄o Firi'aunane. Akū Yakubu sa mana òne. ⁸ Firi'auna a là à pi: N ka w̄en̄ gbaa? ⁹ À w̄e à pi: Ma kunna andunia ḡun w̄e basuddo akuriden̄o dí. Ma w̄e dí ká ma dizino p̄o ũro, akū à yá'ummana v̄i. ¹⁰ À sa mana ò Firi'aunane d̄o, akū à b̄o a k̄inaa.

¹¹ Yusufu a de kū a v̄in̄in̄o k̄ate Misila b̄usu gu manan à n̄ gbá b̄usu kū Ramese de a w̄era ũ lákū Firi'auna ò nà. ¹² Yusufu p̄oblewe kpà a dea kū a v̄in̄in̄o kū a de bedeno n̄ p̄inki on̄ kú on̄no n̄ dasi lén.

Nà gb̄anakūnaa

¹³ Naa k̄e gb̄ana, p̄oblewe kú gukearo. Misilano kū Kanaan̄o gb̄ana làka. ¹⁴ Òten̄ p̄oblewe lú, akū Yusufu ogo kū à kú Misila kū Kanaao si p̄inki à t̄ao Firi'auna bea. ¹⁵ Kú Misilano kū Kanaan̄o ogo làka, Misilano sù Yusufu k̄inaa n̄ p̄inki ò pi: Ogo kun dororo. Ò gba p̄oblewe. Ñsun tó ò ga n̄ w̄araro. ¹⁶ Yusufu pi: Lákū ogo kunlo nà, à su kū á p̄ok̄adeno, mani p̄oblewe kp̄áawa a musu. ¹⁷ Akū ò sù Yusufune kú p̄ok̄adeno, akū à p̄oblewe kp̄ám̄ma s̄ono kú s̄ano kú bl̄eno kú z̄uno kú zaakino musu. W̄e birea à p̄oblewe kp̄ám̄ma n̄ p̄ok̄adeno musume.

¹⁸ Kú w̄e bire ḡete, akū ò sù a k̄inaa a w̄e làa ò pine: Dikiri, óni f̄o ò yake utenneroro. Ogo làka, akū ó p̄ok̄adeno ḡo n̄ p̄o ũ. P̄oke dí ḡo ò kp̄ám̄maro, ók̄ono kú ó burano baasiro. ¹⁹ Ñsun tó ò ga n̄ w̄ara kú ó burano. Ò ó lú kú ó burano n̄ fina bo kú p̄obleweo ò ḡo Firi'auna z̄ono ũ, ók̄ono kú ó burano. Ò ó gba p̄oblewe de òsun garo oḡo kun, akus̄e de ó burano s̄un̄ ḡo t̄araga ũro. ²⁰ Akū Yusufu Misila burano lù Firi'aunane p̄inki, zaakū Misilano baadi a bura yia, kú nà n̄ kú gb̄ana yai, akū b̄usuu ḡo Firi'auna p̄o ũ. ²¹ Yusufu Misilano si z̄ono ũ n̄ p̄inki zaa n̄ b̄usu lén la gena a lé dire. ²² Ama adi sa'orino burano lúro, zaakū Firi'auna dite aḡo p̄oblewe kp̄ám̄ma ḡoro s̄inda p̄inki. Lákū ò kú kú p̄oblewe kú Firi'auna di kp̄ám̄mao nà, odi n̄ burano yiaro.

²³ Akū Yusufu pi gb̄en̄one: Ma á lú kú á burano sà, a ḡo Firi'auna p̄o ũ. P̄oblewen̄ dí. À gé à t̄e. ²⁴ P̄ok̄eḡoro aḡo a leu sooro de kp̄a Firi'aunaa, a kpara ni ḡas̄e p̄owe ũ kú p̄obleo. Aḡo abire ble kú á néno kú á bedeno á p̄inki. ²⁵ Akū ò pi: N ó sura bà. Ò tó ò n̄ p̄onna le dikiri, ò ḡo Firi'auna z̄ono ũ. ²⁶ Akū Yusufu yá dite Misila à pl, burapo leu sooro de niḡo de Firi'auna p̄o ũ. Yá pi kun ari kú a gb̄arao. Sa'orino b̄usu mé adi ḡo Firi'auna p̄o ũro ado.

Yakubu w̄ekena z̄a

²⁷ Isarailano kú Gosē b̄usun zaa Misila. Ò n̄ z̄ida z̄ite v̄i gwe, akū ò né l̄ ò k̄ara manamana. ²⁸ Yakubu k̄e w̄e ḡero aw̄epla Misila, a w̄e p̄inkipinki basuppla aw̄esupplame. ²⁹ Kú à kà gana, à a né Yusufu sisi, akū à pine: N yá nna! Tó ma n̄ p̄onna lè, n̄ n̄ o da ma gb̄ada gb̄aru n̄ gb̄eke kú náanio yá kemene. Ñsun n̄ ma v̄i Misiloro. ³⁰ Tó ma ka ma dizinola, n̄ ma sé n̄ bo k̄umao Misila la n̄ ma v̄i ma dizi p̄ino miran. Akū Yusufu pine: Mani yá kú n̄ ò kenne. ³¹ Akū Yakubu pi: Ñ la damene. Kú à la d̄ane, akū Yakubu gb̄ana lè a ḡoaa à donyī k̄e.

48

Yakubu Eflaimu kú Manaseo ditena a z̄ida néno ũ

¹ Ḡoro pla gbera ò ò Yusufune a de ten gyā ke, akū à a né gb̄en̄on̄ plano Manase kú Eflaimuo s̄ete à ḡe k̄un̄wo. ² Kú ò ò Yakubune a né Yusufu sù a gwa, à kokari k̄e à f̄ute à v̄ute a gádo musu. ³ À pi Yusufune: Luda Gb̄anas̄indapinkide b̄o à s̄uma zaa Luzu, Kanaan̄o b̄usun, à arubarikaa d̄amagu ⁴ à p̄imene áni tó mà né i manamana, áni ma kara mà ḡo burino dizi ũ áni b̄usuu pi kp̄a ma burino ma gbera n̄ p̄o ũ ari ḡoro s̄inda p̄inki. ⁵ Tera sà né gb̄en̄on̄ pla kú

n ní í Misila ari màg̃s̃ su n kīnaano ma pónome. Eflaimu kú Manaseo g̃s̃ ma néño ũ lákú Rubeni kú Símeo de nà. ⁶ Né kú ìni ní í ñ gberano mé onig̃s̃ de n p̃s̃ ũ, oni ní túbí ble ní ṽñino kīnaa. ⁷ Zaakú kú maten su kú Mesopotamiao, n da Rahila gá zén Eflata kú òdi pi tera Betilhamu léi zaa Kanaanò bùsun, akú ma a ṽl̃ zén gwe.

⁸ Akú Isaraila Yusufu néño gwà à pi: Díñon gwee? ⁹ À pi a dene: Né kú Luda ma gba lanon gwe. Akú Isaraila pi: Ñ m̃s̃ kúńwo ma kīnaa mà sa'ole keńne. ¹⁰ Zikuna Isaraila wé b̃usa àten gu e manaro, akú Yusufu nài kú né piño. Isaraila lé p̃ep̃er̃ma à ní kpá a kùla, ¹¹ akú à pi Yusufune: Mádi da yá mà wé sinle doro, akú Luda tò ma n e kú n néño do. ¹² Yusufu ní gó a de gbála, akú à kùtene à a are p̃ete. ¹³ Akú Yusufu a néño kú ní pla ní pínki. À Eflaimu kú kú ɔplao Yakubu ɔze kpa, akú à Manase kú ɔze kpa Yakubu ɔpla kpa, akú à nài kú né piño. ¹⁴ Akú Yakubu a ɔ p̃ak̃s̃la à a ɔpla nà Eflaimu kú à de dakuna ũ m̃ia, à a ɔze nà Manase kú à de daudu ũ m̃ia. ¹⁵ Akú à sa'ole kè Yusufune à pi:

Luda kú ma dizino Ibrahim̃
kú Isaakuo táa ò káao,
Luda kú à d̃omene are
ma kunnaa gún ari kú a gb̃arao,
¹⁶ a Malaika kú à ma bo a ṽanin pínki
à arubarika da né dík̃nañogu,
à tó òg̃s̃ ní s̃isi ma t̃oa,
kú ma dizino Ibrahim̃ kú Isaakuo t̃o,
à tó òg̃s̃ k̃s̃ manamana andunia gún.

¹⁷ Kú Yusufu è a de a ɔpla nà Eflaimu m̃ia, adi keńne nnaro. À a de ɔ kú de à go Eflaimu m̃ia à na Manase p̃sa ¹⁸ à pi: Lenlo Baa, gb̃e dík̃na mé à daudu ũ. Ñ n ɔpla na a m̃ia. ¹⁹ Akú a de gi à pi: Má d̃s̃ ma né, má d̃s̃. Àpi s̃s̃ ani g̃s̃ buri ũ, anig̃s̃ z̃s̃k̃s̃, ama a dakuna z̃s̃k̃s̃ nig̃s̃ deala, a buri nig̃s̃ dasi. ²⁰ Z̃i k̃ua à sa'ole keńne à pi: Isarailano ni sa mana ok̃ne kú à t̃o

oni pi Luda tó ñ g̃s̃
l̃an Eflaimu kú Manaseo bà.
Leme à Eflaimu d̃o Manasene are le.

²¹ Akú Isaraila pi Yusufune: Ma ka gana, ama Luda nig̃s̃ kú kááo, ani era à tá kááo á dizino bùsun. ²² Sekemu bùsu mana kú ma si Am̃orino kú ma f̃enedao kú ma sáo, ma n gba, m̃ok̃on kú ní de n ṽñino la.

49

Yakubu sa'olekena a ñeñne

¹ Yakubu a néño sisi, akú à pi:

À k̃s̃ kakara
mà yá kú ani á le z̃iakpezi óare.

² À k̃s̃ kakara ma néño à sá kpá,
à á de Isaraila yá ma.

³ Rubeni ma daudu ma gb̃ana,
ma kana g̃s̃ léi né káaku,
n b̃ere deńla kú n gb̃anao.

⁴ Ñ pás̃i l̃an ís̃ bà,
ama ñig̃s̃ deńlaro,
zaakú n didi n de gádoa,
n wute kú ma ñono dokeo.

⁵ Símeo kú Levio mé ò k̃s̃ gb̃eno ũ,
ò pás̃i kú f̃enedao.

⁶ Ma lé kú ní kakaranaa gúnlo,
ma baka kú ní yág̃g̃s̃naa gúnlo,
zaakú ò gb̃eno d̃ede p̃of̃e gún,
ò zù gb̃at̃ino z̃s̃z̃s̃ lákú ò yei nà.

⁷ Luda láari bom̃ma ní p̃of̃e z̃s̃k̃s̃ yái,
à lé keńne ní pás̃ike yái.

Mani ní k̃ek̃sa Yakubu burino té,
mani ní burino f̃ak̃sa Isarailano gún.

⁸ Yuda, n gb̃eno ni n t̃s̃ kpá.

Ini n ibereño kú ní wakaaa,

n de néno ni kútenne.

⁹Yuda de lán músu bà,
ma né pì dì su kù tofekao
àdi gáte àdi wúte a tòn.

Dí mé ani f̄s̄ à a futεε?

¹⁰Kpata ni go Yudalaro,
a burin̄o mé oniḡs̄ gò kùna
ari Silo gé su,

buri s̄inda pínki ni mì natεε.

¹¹Ani a zaaki d̄o geepi lía,
ani a zaakine yī geepi lí manaa.

Sèwē niḡs̄ dime

ani a p̄okasan̄o p̄íp̄io,
ani a uta p̄ipi kù geepi'io.

¹²Sèwē ní a wé t̄era kù,
vī ni a saka pura kù.

¹³Zεbuluni niḡs̄ kù ísira sare,
a bùsu niḡs̄ de gó'iten̄o bàd̄oki ũ.

A bùsu lé ni ze Sid̄s̄.

¹⁴Isaka de lán zaaki gbāna
kù à wutena aso mèn pla dagura bà.

¹⁵Tó a burin̄o è ñ kámmaboki mana,
akūs̄ ñ bùsu pì vutena nna,
oni nate asosεnaane ò z̄òz̄i ke.

¹⁶Dā ni a gbēno bo yān

Isaraila burin̄o doke ũ.

¹⁷Dā niḡs̄ de lán ml̄ē kù à kù zé sare bà,
lán pitiko kù à kù zéwewe gūn bà.

Àdi s̄s̄ lé a gbáa,

de gbē kù à di a musu léte a kpedangara.

¹⁸Dikiri, mad̄i wé d̄o n surabanaai.

¹⁹Gada s̄s̄, z̄ikarin̄o ni siñgu,
ama oni léte ñ kpeden̄o.

²⁰Asa p̄oblewe niḡs̄ nísi vī,
p̄oble kù a blena nna k̄inan̄oεen ani kpá.

²¹Nafatali de lán gbēt̄ē lí

kù àdi gā manan̄o bo bà.

²²Yusufu de lán lí né'iri

kù à kù ísēboki sare bà,
a gān̄o dì poro à da gb̄lla.

²³Kàzurin̄o ni ibere séo,
ò péa kù k̄aao.

²⁴Aniḡs̄ a sá kùna yīgānaa sari

Yakubu Luda gbānade gāi,

a ɔ gbāna niḡs̄ wāna

Isarailan̄o Gb̄esi kù àdi done are yāi.

²⁵N de Luda pì ni kpányī,

Gbānas̄indapinkide pì ni arubarika dangu
kù legū'i kù àdi bo musuo,

kù arubarika kù à katena z̄ite gbáruo,
de n n̄on̄o kù n p̄on̄o ḡs̄ de néranden̄o ũ.

²⁶Sa'ole kù n de k̄enne

de ma dizin̄o p̄ola,

à z̄ók̄s̄ de kpi zin̄ola.

Luda tó arubarika d̄in̄o ḡs̄ Yusufu miia,

gbē kù ò dite adona a gbēno té musu.

²⁷Biliaminu de lán l̄ewanna pás̄i bà,

àdi léte gbēn̄o k̄onko,

àdi ñ p̄on̄o kp̄aate ɔk̄osi.

²⁸Isaraila buri mèn kuri awεεplan̄on gwe ñ pínki. Sa'ole kù ñ de k̄ér̄in̄en gwe baadi kù a p̄o.

Yakubu gana kú a vīnaao

²⁹ Akú à piíne: Tó ma andunia tò, à ma ví ma dizinɔ gbèwɛɛ kú à kú Iti buri Eflɔnu bura gūn. ³⁰ Gbèwɛɛ pi kú Makpɛlame, Mamare ifáboki kpa Kanaanɔ būsun, bura kú Ibrahim̄ lù Iti buri Eflɔnu gèvíki ũ. ³¹ Gwen ò Ibrahim̄ kú a nanɔ Sarao vīn. Gwen ò Isaaku kú a nanɔ Reβekao vīn. Gwen ma Lea vīn. ³² Ò bura pi kú a gbèwɛɛoo lù Itinɔame. ³³ Kú Yakubu lé díte a nénoñe à làka, à èra à wùte, akú à gà.

50

¹ Yusufu kúsi a dea à sɔ dɔ a musu à lé pèpɛa. ² Akú à ò a zíkɛri ezedenɔne ò eze kú àdi tó gè vāro māmā a de gèɛa. Akú ò māmā Isaraila gèɛa ³ ari gɔɔɔ bupla de àsun yagi kero yāi, zaakú len Misilano di kɛ le, akú ò a gè sɔ dɔ gɔɔɔ baaakɔ akuri. ⁴ Kú ò a gè sɔ dɔ ò làka, Yusufu pi Firi'auna ɔndenɔne: Á yā nna! Tó ma á pɔnna lè, à omene Firi'aunane à pi: ⁵ Kú ma de ten ga, à tò ma la dàne à pi mà a ví mira kú à kèkɛ a zida pɔ ũ Kanaanɔ būsun. N̄ ma gba zé mà gé mà a de ví sà, mani era mà su. ⁶ Akú Firi'auna piñe: N̄ gé ñ n de ví, zaakú à tò n la dàare.

⁷ Kú Yusufu ten gé a de ví, Firi'auna ibanɔ kú a be gbè zɔkɔnɔ kú Misila būsū gbánadenɔ gèɛ káao ñ pínki. ⁸ Yusufu bedenɔ kú a vīninɔ kú a de bedenɔ gèɛ káao ñ pínki dɔ. N̄ né ffitinɔ kú ñ sanɔ kú ñ blenɔ kú ñ zùnɔ mé ò gɔ́ Gosɛ būsun ítène. ⁹ Sɔgonɔ kú sɔdenɔ gèɛ káao dɔ. Gbè kú ò gèɛ zeneɛ piñon dasi manamana. ¹⁰ Kú ò kà Atada pówɛgbèkia Yoda bara, gwen ò wiki gbāna len ari, ò gè sɔ dɔ manamana, akú Yusufu a de wēnda kè ari gɔɔɔ suppla. ¹¹ Kú Kanaanɔ būsudenɔ è lākú òten gè kɛ nà Atada pówɛgbèkia, akú ò pi: Misilano gèkena zɔkɔn di. Abire yāi ò tɔ kpà Yoda bara gu piñe Abeli Misila.

¹² Len Yakubu nénoñe kè le lākú à òñne nà. ¹³ Ò a gèɛ sè ò gèɛo Kanaanɔ būsun, akú ò a vī Makpɛla bura gbèwɛɛ kú Ibrahim̄ lù Iti buri Eflɔnu mira ũ gūn Mamare ifáboki kpa. ¹⁴ Kú Yusufu a de ví à làka, à èra à tà Misila kú a vīninɔ kú gbè kú ò gèɛ zene a de gè vīno ñ pínki.

Yusufu náanikpana a vīninɔa

¹⁵ Kú Yusufu vīninɔ è ñ de gà, akú ò pi: Tó Yusufu ibereɛ sè kūoo, akú à ye à a vāni kú o kène pínki fīna bowere sɔ bi? ¹⁶ Akú ò légbázá kène ò pi: De n de kpé à ga à pi ¹⁷ ò onne ñ ó taari kú ò durunnao kēwá, zaakú a vānin o kèñne. N yā nna! N̄ ó taarinɔ kēwá. N de Luda zɔblierinɔme ó ũ. Kú ò yā pi ò Yusufune, akú à sɔ dɔ. ¹⁸ Akú a vīninɔ sù a kīnaa ò kùte a are ò pi: N zɔnɔme ó ũ. ¹⁹ Akú Yusufu piñe: Àsun vīna kero. Ludame ma ũ yá? ²⁰ Á ye à a vāni kemene yā, akú Luda lite a mana ũ, de à le à gbènɔ sura ba dasi lán àten kɛ nà tera. ²¹ Àsun vīna kero. Mani á gwa kú á nénoñe. Akú à náani kpámma à ñ laakaríi kpàte.

Yusufu ganaa

²² Yusufu kú Misila kú a de bedenɔ ari à kà wè basɔɔro akuri. ²³ Á wé sɔ Eflaimu sākpenɔle, akú à wé sɔ Manase né Maki nénoñe dɔ. ²⁴ Akú Yusufu pi a gbènɔne: Ma ka gana. Luda mé ani su kpáái à bo kááo būsū dín à gé kááo būsū kú à a lé sè Ibrahim̄ne kú Isaakuo kú Yakubuo gūn. ²⁵ Akú Yusufu tò Isarailano la dàare à pi: Gɔɔ kú Luda ni su kpáái, à ma wāno sète à boo gu dín. ²⁶ Yusufu wè basɔɔro akuriden à gà. Akú ò eze kú àdi tó gè vāro māmā a gèɛa ò dà àkpattii gūn Misila.

BONAA

Musa takada plade

Musa kunna Misila 1:1-11:10

Luda bona kù Isarailanɔ Misila 12:1-15:21

Isarailanɔ kurena gbáranan 15:22-18:27

Luda baka kunna kù Isarailanɔ 19:1-20:26, 23:1-24:18

Bizakuta yā 31:1-18

Isarailanɔ Luda baka kunna kùnwɔ yāgboronaa 32:1-34:35

Bizakutadɔnaa 40:1-38

Waridɔna Isarailanɔ Misila

¹ Isaraila né kù ò tà Misila kù ní de Yakubuo, baadi kù a be gbēnɔ tón dí: ² Rubeni, Simɔ, Levi, Yuda, ³ Isaka, Zebuluni, Biliaminu, ⁴ Dā, Nafatali, Gada kù Asao. ⁵ Yakubu buri pinɔ ní pínki gbēnɔn baaakɔ akurime. Yusufu sɔ a gínake à kù Misila kò. ⁶ Akù Yusufu gà kù a vñinɔ kù gbē kù ò kun a gɔrɔanɔ ní pínki. ⁷ Isarailanɔ né í ò kè dasi ò kàra ò dasi kù manamana, ò dà būsuu pila pínki.

⁸ Kína dufu kù à Yusufu dɔro kpata blè Misila, ⁹ akù à pì a gbēnɔne: À Isarailanɔ gwa, ò dasi kù ò dàola. ¹⁰ Ò gé ò ɔndɔ keñne de ɔsun kararo yāi. Tó zñi fùte, ò na ó iberenɔ ò zñi ká kúoo ò bɔte ó būsun.

¹¹ Akù ò gbēnɔ diteñne ní dikirinɔ ù ò wé tǎrñma kù zñi gbána kenaao. Lemé ò Pitomu kù Rameseɔ kàte Firi'aunane a pòblekatekianɔ ù le. ¹² Ama lán òten wari dɔrñma nà, lemé òdigɔ kara le òten dagula, akù swēe kè Misilanɔgu ní yā musu. ¹³ Akù ò ní dá zɔzɔ pāsín ¹⁴ ò ní pɔ yàka ò ē zñi gbána dàñne kù kúnkubonaao kù bura zñi sinda pínki. Ò zñi pinɔ dàñne pínki pāsipási.

¹⁵ Akù Misilanɔ kína Eberu néseterino sisi, a do tón Sifira, a do Pua. ¹⁶ À piñne: Tó áni né í Eberu nɔgbēnɔne tera sa, tó gɔgbēme, à a de. Tó nɔgbēme sɔ, à a tó. ¹⁷ Nɔgbē pinɔn Luda vīna vī, odi yā kù à òñne kero, òten négɔgbēnɔ tó. ¹⁸ Akù kína pi ní sisi à ní lá à pi: À kè dera a kè le a négɔgbēnɔ tó? ¹⁹ Ò wèa ò pi: Eberu nɔgbēnɔ de lán Misila nɔgbēnɔ bàro, ò wāna òdi né í ari ògɔ ká. ²⁰ Lemé Isarailanɔ ten kara le òten dasi kù. Akù Luda yā mana kè néseterii pinɔne ²¹ à ní gbá néno, kù ò a vīna vī yāi. ²² Akù Firi'auna yā dite a gbēnɔne ní pínki à pi: À Eberu négɔgbē kù ò ní ínɔ ká Nili ín ní pínki, ama à néngɔgbēnɔ tó.

2

Musa inaa

¹ Levi buri gɔgbē Levi buri nɔgbē sè. ² Nɔ pii nɔɔ si à né í gɔgbē ù. Kù à è né pi mana, akù à a ùte mɔ aakɔ. ³ Kù adi fɔ à a ùte doro, à kepu tǎnko sè à òdaa lèa de í sún gē a gūnlo yāi. Akù à né pii dān à gèe à dite Nili í léa kanda gūn. ⁴ Né pi dàre ze zà dire, àten gwa yā kù ani a le.

⁵ Akù Firi'auna néngɔgbē gèe zú ò swai, a gbēnɔ ten kure swa pi léa. À tǎnko è dite na kandan, akù à a zɔnɔkpare zñi à gèe à a sè. ⁶ Kù à wè, à è né mé à dan, àten ɔɔ dɔ. À kènne wènda à pi: Eberu négɔgbēme. ⁷ Akù né pi dàre sù à pi Firi'auna né piine: Ní ye mà gé mà Eberu nɔgbē sísinne àgɔ yɔ kpánne né piian yá? ⁸ À wèa à pi: Ní gé! Akù néngɔgbē pii gèe à né pi da sisi. ⁹ Firi'auna néngɔgbē pii piine: Ní né pi sè ò tá káao ògɔ a gwamene, manigɔ fina bonne. Akù à né pii sè à tà káao, àteni a gwa. ¹⁰ Kù né pi zɔkɔ kù, à a sè à gèe káao Firi'auna néngɔgbē piine, akù à a si a né ù. À tɔ kpánne Musa, zaakù à pi, a a bò í gümme.

Musa bàa lé à tana Midia būsun

¹¹ Zikea kù Musa zɔkɔ kù, à gèe a buri Eberunɔ gwa, akù à zñi gbána kù òten ke è. À è Misila gbē teni a buri dake gbē. ¹² Kù à gu gwägwa, adi gbēke ero, akù à Misila gbē pii dè à a ùte būsua'tēn.

¹³ Kù gu dɔ, à bò à Eberunɔ è gbēnɔn pla, òten fiti ke. Akù à gbē kù a yā nnaro là à pi: Bóyáí nteni n gbēndo gbēe? ¹⁴ À wèa à pi: Dí mé à n dite kína yāgɔgɔri úwɛrɛe? Ní ye ò ma de lákú n Misila gbē dè nán yá? Akù vīna Musa kù à pi: Ó yā kù ma kèe dɔ fá!

¹⁵ Kù Firi'auna yā pii mà, àten wete à Musa de, akù à bàa lène à tà Midia būsun, akù à ùte lɔgɔ sate gwe. ¹⁶ Midia sa'ori kun à néngɔgbēnɔ vī gbēnɔn suppla, akù ò sù ò í tò ò kà pòkadenɔ gó ímikin ní de pòkadenɔne. ¹⁷ Kù sádári kenɔ sù òten pérñma, akù Musa fùte à yā si kùnwɔ, akù à í kpánne ní pòkadenɔa. ¹⁸ Kù ò tà ní de Rueli kínaa, à ní lá à pi: À kè dera a su káaku le gbáraa? ¹⁹ Ò wèa ò pi: Misila gɔgbē ke mé à ó sí sádárinɔa. Akù mé se à í tò à kpáwɛre ó

pókādenɔ. ²⁰ Akū à ní lá à pi: Ade pì kú máa? Bó yá mé à tò a gōgbē pì tò gwee? À a sísi à su à pò ble kúoo. ²¹ Musa sù, akū à wè à vùtè kú gōgbē piio, akū gōgbē pi a nénogbē Zipora kpáa nɔ ù. ²² Akū Zipora né i gōgbē ù, akū Musa tó kpàne Gēsɔmu, à pi: Buri zítɔn ma ù gbē pādenɔ būsun la.

²³ Kū à gūi kè, akū Misilanɔ kína gā. Isarailanɔ teni nda zōzī kù òten ke yá, òten wiki lé, akū ní wiki pìi kà Luda kīnaa. ²⁴ À ní ndanaa mà, a bàka kù à kù kù Ibrahimɔ kù Isaakuo kù Yakubuo dí sáaguro. ²⁵ Luda Isarailanɔ gwà, akū ò kènè wēnda.

3

Luda Musa sisinaa

¹ Musa teni a anzure Midia būsɔ sa'ori pókādenɔ dà à vù gbáranalla ari à kà kpi kù òdi pi Orɛbu kīnaa. ² Akū Dikiri Malaikaa bò à sùà tévuraa gūn tariankpān. Musa tariankpā pìi gwà à è té kú, ama àten té kúro. ³ Akū à pi: Mani gé mà daboyá pi gwa de mà dō pō kù à tò tariankpā pì ten té kúro. ⁴ Kū Dikiri è à sù gwa, akū à lé zùì zaa tariankpā pìi gūn à pi: Musa! Musa! Akū à wè à pi: Makū di! ⁵ Luda pìne: Nsun nairo. N n kyate bobo, zaa kù gu kù ní zen kun adoname. ⁶ Akū à pi: Makūme n dizinɔ Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ù. Akū Musa pō kù a wéa, kù à wé kena pla kù Ludao vīna vī yá. ⁷ Akū Dikiri pi: Ma yá'ummana kù ma gbēnɔ ten ke Misila è, ma wiki kù ní wétāmmarinɔ tò òten lé mà. Má ní wāwākēnaa dō. ⁸ Ma kipa mà ní sí Misilanɔ mà ní bote būsuu pin mà gé kūrwo būsɔ mana yāasan, gu kù vī kù zó'io din, būsɔ kù Kanaanɔn kun kù Itinɔ kù Amɔrinɔ kù Perizinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔ. ⁹ Isarailanɔ wikilena kà ma kīnaa tera sà, ma wari kù Misilanɔ ten dōrma è. ¹⁰ N gé tera sà, ma n zī Fir' aunaame de n ma gbē Isarailanɔ bote Misila. ¹¹ Akū Musa pì Ludane: Dín ma ù kù mani gé Fir' auna kīnaa mà Isarailanɔ bote Misilai? ¹² Luda pìne: Manigō kù kúnwo. Zīna kù ma n zī sēdaan dí. Tó n n bote Misila, ani donyī kemene kpi dí pōtea.

¹³ Akū Musa pì Ludane: Tó ma ge ma ò Isarailanɔne ma pì, ní dizinɔ Luda mé à ma zīrma, tò ò ma la n tsi sō bi? Mani piñne deramee? ¹⁴ Luda wèa à pi: Makūme gbē kù má de a ù ù. N ònne makū mé ma n zīrma. ¹⁵ Luda pìne dɔ: N ò Isarailanɔne makū Dikiri ní dizinɔ Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda mé à n zīrma. Ma tón gwe gɔɔ sīnda pínki. Agō ma sísi le ari á buria. ¹⁶ N gé n Isaraila gbē zōkōnɔ kakara n ònne makū Dikiri ní dizinɔ Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda mé à bò à sūmma. N ònne mateni ní e ma yá kù òten keñne Misila è. ¹⁷ Mani ní bote Misila gu kù òten wé tārma pin, mani gé kūrwo būsɔ kù Kanaanɔn kun kù Itinɔ kù Amɔrinɔ kù Perizinɔ kù Ivinɔ kù Yebusinɔ, gu kù vī kù zó'io din. ¹⁸ Oni n yá ma. Mòkōn kù Isaraila gbē zōkōnɔ à gé à Misila kína le à onè makū Dikiri Eberunɔ Luda ma bo ma suáwa, ma pì à á gba zé à gé gɔɔ aakō ke gbáranann de à sa o makū Dikiri á Ludaa. ¹⁹ Má dō kù Misila kína ni we à géro, tó adi ke ma a dà tilasiro. ²⁰ Mani ɔ tō Misilanɔ, mani daboyānɔ ke mà wé tōrma, gbasà à á gbarɛ. ²¹ Mani tó Misilanɔ á wé gwa, de tó àten tá, ani tá ɔkoriro. ²² Á nɔgbē sīnda pínki andurufu ke wura nɔmanablebɔnɔ kù pókasanɔ gbeka a Misila nɔgbē dakea kù ní nɔgbē kù ò kù a beano, à da á négōgbēnɔne kù á nénogbēnɔ. Len ani Misilanɔ pónɔ sírma le manamana.

4

Luda Musa gbana daboyakēna zé

¹ Musa wèa à pi: Tó odi ma náani kero, akū odi ma yá maro, tò ò pì mōkōn mé n bo n sumaro sō bi? ² Akū Dikiri a là à pi: Bón ní kúna gwee? À wèa à pi: Gòome. ³ Dikiri pìne: N gòo pì pāte zīte. Kù à pāte, akū à lì mlè ù, akū Musa a zīda gā gwe. ⁴ Dikiri pìne: N ɔ bo n à kù a vlāa. Kù à kù, akū à èra à lì gò ù a ɔ. ⁵ Dikiri pìne: Len ìni ke le, de ò sí kù makū Dikiri ní dizinɔ Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda mé à bò à sūmma.

⁶ Dikiri èra à pìne dɔ: N n ɔ sɔɔ n utan. Akū à sòtɔn. Kù à bò, à è a ɔ lì kusu ù, à kè púu lán buu bà. ⁷ Dikiri pìne: N era n n ɔ sɔɔ n utan. À èra à sòtɔn. Kù à bò, à è à kè a gbèn. ⁸ Dikiri pìne: Tó odi n náani ke ò sēda káaku siro, ò kpekpe pō sí. ⁹ Tó odi sēda pla pinɔ sí ò n yá mà sōro, n Nili í tó n kóte zīte, ani lì aru ù.

¹⁰ Akū Musa pìne: N yá nna Dikiri! Zaa zī yá'onaa araga kúmaoro. Bee zaa gɔɔ kù n yá òmene, ma lé tikisime. ¹¹ Akū Dikiri pìne: Dí mé à lé dō bisásirinɛe? Dí mé àdi a néne nate ke àdi a sáto kúu? Dí mé àdi tó à gu e ke àdi a vīna kúu? Makū Dikiri, makúroo? ¹² N gé! Mani kpányí kù yá'onaa, mani yá kù ìni o danne. ¹³ Akū à pi: N yá nna Dikiri! N yá nna! N gbē pānde zī. ¹⁴ Akū Dikiri pō fē kù Musao à pi: N vīni Haruna Levi buri kunloo? Má dō kù yá'ona zī'ù káaoro. Àten su danle. Tó á wé kè pla, a pō ni ke nna. ¹⁵ N yá o káaò n yá kù ani o

dane. Makū, manig⁵ kpáí kú yá'onaa, manig⁵ yá kú áni ke daáre. ¹⁶Ani yá o gbēn⁵ne n gēne ũ, anig⁵ de n légbekpari ũ, ñig⁵ dene lán Luda bà. ¹⁷Ñ gò dí sé ñg⁵ kúna n sèedano keo.

Musa erana Misila

¹⁸Musa tà a anzure Yetoro kīnaa à pine: Ñ ma gba zé mà tá ma gbēn⁵ kīnaa Misila, mà e tó ò kpé kú kú wēndiio ari tera. Yetoro pine: Ñ kipa aafia. ¹⁹À sù à lè Dikiri ò Musane Mídiá būsun à pi: Ñ fute ñ tá Misila, zaakū gbē kú òteni n wete ò n de yān⁵ gāga n pínki. ²⁰Akū Musa a nana sè kú a nég⁵gbēn⁵ à n dí zaakia, à èra àten tá Misila à Luda gòo pi kúna. ²¹Akū Dikiri pine: Tó n ka Misila, ñ daboyá kú ma a gbāna kpámman⁵ ke Firi'auna are pínki. Ama mani a kùgbāna kú, ani gí gbēn⁵ gbarei. ²²Ñ one makū Dikiri ma pi, Isaraila burime ma daudu ũ, ²³akū ma pine à ma daudu gbare à gé donyí kemene. Lákū à gí a gbarei nà, mani a daudu de sà.

²⁴Zé gūn Musa ten i gukea, akū Dikiri a lè gwe à ye à a de. ²⁵Akū Zipora gbē fēne sè à a né t⁵zō à a gyof⁵no nà Musa gbāa à pi: Yāpurame, n demene g⁵ arude ũ. ²⁶Tōzōna bire yāin à pine g⁵ arude. Akū Dikiri Musa tó.

²⁷Dikiri pi Harunane: Ñ gé da Musale gbáranan. Akū à gēe à a lè Luda kpi kīnaa, à lè pèa. ²⁸Musa yá kú Dikiri a zī à o bàba Harunane kú sèeda kú à pine à ken⁵. ²⁹Akū Musa kú Harunao tà Misila ò Isaraila gbē zōkōn⁵ kākara. ³⁰Haruna yá kú Dikiri ò Musane bàbañe n pínki, akū Musa daboyá pine kè Isarailan⁵ wára. ³¹Ò yá pi si. Kú ò mà Dikiri mé à sù n gwa à n yá'ummanaa è, akū ò kùte ò donyí kēne.

5

Musa kú Harunao gēna Firi'auna are

¹Abire gbera Musa kú Harunao gēe ò Firi'auna lè ò pine: Yá kú Dikiri Isarailan⁵ Luda òon dí. À pi ñ a gbēn⁵ gbare ò gé dikpe keare gbáranan. ²Firi'auna wēmma à pi: Díme Dikiri ũ kú mà a yá ma mà Isarailan⁵ gbare? Má Dikiri dōro. Mani Isarailan⁵ gbarerō. ³Akū ò pine: Eberun⁵ Luda bò à sùwá. Ñ ò gba zé ò gé ò g⁵o aak⁵ ke gbáranan ò sa o Dikiri ó Luda piia, de àsun gyā káwairo kes⁵ zīi. ⁴Akū Misila kina pii pi Musane kú Harunao: À kè dera a tò gbēn⁵ laakari ten go n zīaa? À era á zīa. ⁵Akū à èra à pi: Kú gbēn⁵ dasi kú sà, akū á ye ò kamma bo kú n zīo yá?

⁶Zī bīrea Firi'auna yá dìte Isaraila wétámmarin⁵ne kú n don'areden⁵ à pi: ⁷Àsun sèburu kpámma ò kúnku keo lákū adí ke nà yá dorō. Ò gé ò n p⁵ kē n zīda. ⁸Ama ò kúnku ke lákū òdi ke nà yá lén. Àsun lagoñero, zaakū ma'adenome. A yá mé à tò n wiki dig⁵ do, òten pi ò ye ò gé sa o n Ludaame. ⁹À zī karañe de òsun ñampaki le ò laakari kpá ékyān⁵o dorō.

¹⁰Akū n wétámmarii pine kú n don'areden⁵ sù ò piñne: Firi'auna pi òsun sèburu kpááwa dorō. ¹¹À gé à wete á zīda gu kú áni len. Bee kú abireo óni zī lagoárero, bee fiti. ¹²Akū ò fāk⁵o à gēe Misila gu sīnda pínki sè kè sèburu ũ. ¹³Ñ wétámmarii pine dig⁵ nakaramma lákū gu dig⁵ do nà, de ò n zī laka lákū òdi laka nà g⁵o kú òdi sèburu kpámma. ¹⁴Ò gbēnaa kè Isaraila don'arede kú n wétámmarin⁵o ditēne ò piñne: À kè dera ádi kúnku ke gbāra ke gīa à kà lákū ò a lè díeáre nà yāroo? ¹⁵Akū Isaraila don'areden⁵ gēe ò wiki lè Firi'aunaa ò pi: À kè dera nten ke ókōn⁵ n zòblerin⁵ne lee? ¹⁶Òteni sèburu kpáwá dorō, akū òten pi ò kúnku ke. Òteni ó gbē, ama n gbēn⁵ mé ò taari vī. ¹⁷Akū à pi: Ma'adenon á ũ. Len á de le! A yá mé à tò adig⁵ pi áni gé sa o Dikiria. ¹⁸À gé zī ke. Oni sèburu kpááwa dorō, bee kú abireo áni kúnku ke lákū ò daáre nà léa.

¹⁹Kú ò ò Isaraila don'areden⁵ne òsun g⁵o do kúnkubona lagoro, ò d⁵ kú ò yá è sà. ²⁰Kú ò bò Firi'auna kīnaa, ò dàkare kú Musao kú Harunao, òteni n dā, ²¹akū ò piñne: Dikiri á yá gwa à yákpate ke kááo, zaakū a tò Firi'auna kú a gbēn⁵ ye ó káiro. A ó dena zé kpámman gwe. ²²Akū Musa èra à gēe à pi Dikirine: Dikiri, bóyáí n wari d⁵ gbē pineaa? Abire yāin n ma zī yá? ²³Zaa g⁵o kú ma ge ma yá ò Firi'aunane kú n t⁵o, akū àten wari do n gbēn⁵o, akū ndi n bo s⁵ro bi!

6

Dikiri lésena Musane Isarailan⁵ surabana ya musu

¹Akū Dikiri pine: Ìni yá kú mani ke Firi'aunane e tera. Ani n gbare ma gbāna zōk⁵ yāi. Ani péñma a būsun ma gbāna zōk⁵ yāi. ²Akū Luda èra à yá ò Musane à pi: Makūme Dikiri ũ, ³ma bo ma su Ibrahim kú Isaakuo kú Yakubuooa Luda Gbānasindapinkide ũ, ama odi ma d⁵ ma t⁵ Dikiriario. ⁴Ma bàka kú kúñwo, ma pi mani Kanaan⁵ būsū kú ò kú a gūn buri zīt⁵ ũ kpámma. ⁵Ma Isarailan⁵ ndanaa mà n zòblena Misilan⁵ne yāi, akū ma bàka kú à kú kúñwo pi yá dí

sāmaguro. ⁶ A yā mé à tò ò o Isarailanɔne makúme Dikiri ũ. Mani á bo zǐ gbāna kú Misilano dàáre gūn, mani á bo zǐbblen. Mani yákpate ke kúŋwo mani a bo kú ma gāsá gbānao. ⁷ Mani á sé ma gbēno ũ mǎgɔ de á Luda ũ, ániǎgɔ dɔ kú makúme Dikiri á Luda kú á á bó Misila zǐ gbāna gūn ũ. ⁸ Mani gé kááo búsu kú ma a la dà Ibrahíne kú Isaakuo kú Yakubuo gūn. Mani á gba ágɔ vǐ. Makúme Dikiri ũ.

⁹ Musa yā pii ò Isarailanɔne, ama odi a yā maro kú zǐzǐ pásǐ ní mēe yò yáí. ¹⁰ Akú Dikiri ò Musane à pí: ¹¹ N gé ò o Misilano kína Firi'aunane à Isarailano gbare ò bote a búsun. ¹² Akú Musa wè Dikiria à pí: Lákú Isarailano di ma yā maro ná, makú kú ma lé tikisi, deran Firi'auna ni ma yā ma sɔɔ?

Musa kú Harunao buri bozire

¹³ Dikiri yā ò Musane kú Harunao Isarailano yā musu kú Misila kínao, à órúne ò bote kú Isarailano Misila. ¹⁴ N buri ɔmbede káakunɔ tón dí. Isaraila daudu Rubeni néǎgɔgbēnoɔn dí: Anoku, Palu, Ezerɔnu, Kaami. Rubeni burinɔn gwe danedane. ¹⁵ Simeo néǎgɔgbēnoɔn dí: Yemueli, Yami, Oada, Yakí, Zoa kú Kanaa nɔgbē né Soluo. Simeo burinɔn gwe danedane. ¹⁶ Levi néǎgɔgbēnoɔn tón dí ní burinɔa: Gesomu, Koa, Merari. Levi kè wè basuddo akuri awéesupplame. ¹⁷ Gesomu néǎgɔgbēnoɔn dí ní burinɔa danedane: Libini kú Simeio. ¹⁸ Koa néǎgɔgbēnoɔn tón dí: Amlamu, Iza, Eblonu, Uzieli. Koa kè wè basuddo akuri awée'aakɔme. ¹⁹ Merari néǎgɔgbēnoɔn Mali kú Musio ũ. Levi burinɔn gwe danedane.

²⁰ Amlamu a dasē Yokebedi sè nɔ ũ, akú à Haruna kú Musao i káao. Amlamu kè wè basuddo akuri awéesupplame. ²¹ Iza néǎgɔgbēnoɔn Kora kú Nefegio kú Zikirio ũ. ²² Uzieli néǎgɔgbēnoɔn Misaili kú Elezafao kú Sitirio ũ. ²³ Haruna Aminadabu né Eliseba, Nasɔ dáre sè nɔ ũ, akú à Nadabu kú Abiuo kú Elezaao kú Itamao i káao. ²⁴ Kora néǎgɔgbēnoɔn Asi kú Elekanao kú Abiasafao ũ. Kora burinɔn gwe danedane. ²⁵ Haruna né Elezaa Putieli néǎgɔgbēnoɔn doke sè nɔ ũ, akú à Fineasi i káao. Levi buri ɔmbede káakunɔn gwe danedane.

²⁶ Haruna kú Musa kú Dikiri órúne ò Isarailano bote Misila gá kú gáaon gwe. ²⁷ Mókɔno mé ò yá ò Misilano kína Firi'aunane de ò Isarailano bote Misila. ²⁸ Kú Dikiri yā ò Musane Misila, ²⁹ à pí akáame Dikiri ũ, yā kú áten onen à o Firi'aunane pínki. ³⁰ Akú Musa pine a lé tikisi, deran Firi'auna ni a yā maa?

7

Kisira mèn kuri zína Misilaa

¹ Akú Dikirii pí Musane: N gwa! Ma n ke lán ma bà Firi'aunane, akús n vǐni Haruna de n légbekpari ũ. ² N yā kú ma ónne pínki o n vǐni Harunane, ani o Firi'aunane à Isarailano gbare ò bote a búsun. ³ Bee kú abireo mani a kú ke gbāna. Mani sèedanɔ kú daboyāno ke Misila dasi, ⁴ ama Firi'auna ni á yā maro. Mani ɔ tɔ Misilaa má yákpate ke kúŋwo pásǐpási, mani bo kú ma zíkari Isarailano gá kú gáao. ⁵ Tó ma bo kú ma gbānao Misilaa, mani Isarailano boten, Misilano ni dɔ sà kú makúme Dikiri ũ. ⁶ Akú Musa kú Harunao kè lákú Dikiri órúne ná. ⁷ Gɔɔ kú ò yá ò Firi'aunane, Musa kun wè basiikɔ, Haruna sɔ wè basiikɔ awée'aakɔ.

⁸ Akú Dikiri pí Musane kú Harunao: ⁹ Tó Firi'auna daboyá gbèkamama, ò o Harunane à a gò sé à pàte a are, ani li mlè ũ. ¹⁰ Kú Musa kú Harunao gèe Firi'auna kínaa, ò kè lákú Dikiri órúne ná. Haruna a gòo sè à pàte Firi'auna kú a ibanɔ are, akú à li mlè ũ. ¹¹ Akú Firi'auna Misila wézerino kú ezedenɔ sisi, akú ò daboyá dokɔno pinɔ kè se ní ezedeke gūn. ¹² Kú ní baadi a gòo pàte, akú ní gòo pinɔ li mlèno ũ, akú Haruna gò ní pónɔ mòmɔ. ¹³ Firi'auna sá gbāname, adi ní yā maro lákú Dikiri ò ná.

Íno linaa aru ũ

¹⁴ Dikiri pí Musane: Firi'auna kú gbāna à gí gbēno gbarei. ¹⁵ N gé ò a le zia kɔnko gɔɔ kú áten gé swai. Ngɔ a dá Nili sare gwe. Ngɔ n gò kú à li mlè ũ pí kúna. ¹⁶ N pine makú Dikiri Eberuno Luda ma n zía, n óne à ma gbēno gbare ò gé donyí kemene gbáranan, ama ari tera à gímai. ¹⁷ Makú Dikiri ma pí, yā kú ani tó ágɔ dɔ kú makúme Dikiri un dí. Tó n Nili í lè kú gò kú ní kúnao, ani li aru ũ. ¹⁸ Kpò kú ò kú í píi gúnno ni gaga, Nili í ni gbí sɔ, Misilano ni fu í pí minaa.

¹⁹ Akú Dikiri èra à pí Musane: N o Harunane à a gò sé à dɔ Misila íno la, ní swano kú ní swa'óneno kú ní ísèbokinɔ kú ní íkakinɔ pínki ni gɔ aru ũ. Aru nigɔ dagula Misila, bee kú kpéneno kú orozá gúnno.

²⁰ Akú Musa kú Harunao kè lákú Dikiri órúne ná. Haruna a gòo pii sè, à Nili í lèo Firi'auna kú a ibanɔ wára, akú í píi gɔ aru ũ pínki. ²¹ Kpò kú ò kú a gúnno gága, akú Nili í pí gbí sɔ, Misilano fúa ò mí. Aru dagula Misila. ²² Misila ezedenɔ kè le se ní ezedeke gūn, akú Firi'auna kùgbāna kú, adi ní yā maro lákú Dikiri ò ná. ²³ Firi'auna èra à tà a bea, adi yā pí da sero. ²⁴ Misilano

bia ȳȳ5 Nili bara de ò í mi, zaakū odi f̄5 ò swada'i mìro. ²⁵ À kun le ari gɔɔɔ supplame Dikiri Nili lenaa gbera.

8

Bl̄nɔ dagulanaa

¹ Akū Dikiri pì Musane: Ñ gé ñ ò Firi'aunane, makū Dikiri ma pì à ma gbēnɔ gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí ñ gbarei s̄5, mani tó bl̄nɔ da a b̄usu gu s̄inda p̄inki la. ³ Bl̄nɔ ni Nili pa ari ò bikū bara, ò gē a ɔnn ari a kp̄en, ò didi a gádoa. Ó gē a ibanɔ ɔnnɔ gūn kú a gbēnɔ ɔnnɔ. Ó ká a k̄ininɔ kú a gónɔ gūn. ⁴ Bl̄nɔ ni didia kú a gbēnɔ kú a ibanɔ ñ p̄inki.

⁵ Dikiri era à pì Musane: Ñ ò Harunane à a gò sé à dɔ swanɔla kú swa'ɔnenɔ kú ís̄ebokinɔ, bl̄nɔ ni da Misila b̄usula. ⁶ Kú Haruna a gòo d̄5 Misila inola, akū bl̄nɔ b̄ɔte ò dà b̄usuu pila. ⁷ Akū ezede p̄inɔ kè le se ñ ezedeke gūn, ò tò bl̄nɔ dà Misilala.

⁸ Akū Firi'auna Musa kú Harunao sisi à pi: À kúte ke Dikirine à bl̄nɔ kēma kú ma gbēnɔ, mani á gbēnɔ gbare ò gé sa oa. ⁹ Akū Musa pì Firi'aunane: Ñ gɔɔɔ ditemane mà kúte kenne Dikirine kú n ibanɔ kú n gbēnɔ, de à bl̄nɔ kēmma kú n ɔnnɔ òḡ5 kú swai ado. ¹⁰ Firi'auna pì: Zia. Akū Musa pi: Ani ke lākū n ò nà, de ñḡ5 d̄5 kú gb̄eke de lán Dikiri ó Luda bàro. ¹¹ Bl̄nɔ ni kēmma kú n ɔnnɔ kú n ibanɔ kú n gbēnɔ òḡ5 kú swai ado.

¹² Kú Musa kú Harunao b̄o Firi'auna k̄inaa, Musa wé ke Dikiria bl̄ kú ò dà Firi'aunalanɔ yā musu. ¹³ Dikiri Musa wéke si, akū bl̄nɔ gāga kp̄enɔ gūn kú ɔnnɔ kú buranɔ. ¹⁴ Ó ñ kākara, akū b̄usu gb̄i s̄5 p̄inki. ¹⁵ Kú Firi'auna è à kè s̄ana, a s̄a kp̄é gb̄ana, akū à gí Musa kú Harunao yā mai lākū Dikiri ò nà.

S̄aa dagulanaa

¹⁶ Dikiri pì Musane: Ñ ò Harunane à a gò sé à z̄ite léo, b̄usutiti ni li s̄aa ũ Misila gu s̄inda p̄inka. ¹⁷ Akū ò kè le. Haruna a gòo s̄è à z̄ite l̄eo, akū b̄usutiti li s̄aanɔ ũ, ò dà bis̄asirinɔla kú n̄b̄ɔnɔ. Misila b̄usutiti li s̄aanɔ ũ p̄inki. ¹⁸ Ezedenɔ ȳ5 ò gwà se ñ ezedeke gūn, akū ò f̄ua. S̄aanɔ dà bis̄asirinɔla kú n̄b̄ɔnɔ. ¹⁹ Akū ezedenɔ pì Firi'aunane: Luda ɔgb̄eeme. Ama Firi'auna s̄a kp̄é gb̄ana, à gí ñ yā mai lākū Dikiri ò nà.

Ífininɔ dagulanaa

²⁰ Dikiri pì Musane: Ñ fute k̄onk̄onk̄onk̄o ñ gé ñ Firi'auna le gɔɔɔ kú àten gé swai, ñ one makū Dikiri ma ò, à ma gbēnɔ gbare ò gé donyī kemene. ²¹ Tó à gí ñ gbarei, mani ífininɔ daala kú a ibanɔ kú a gbēnɔ kú a kp̄enɔ. Misila kp̄enɔ ni pa kú ífininɔ, bee z̄ite oni daala. ²² Gɔɔɔ birea mani Gosé b̄usu gu kú ma gbēnɔn kun bo ado. Gwen ífininɔ ni dan gularo, de òḡ5 d̄5 kú makūme Dikiri ũ a b̄usun. ²³ Mani ma gbēnɔ d̄5k̄one kú a gbēnɔ. Zian s̄eedaa pì ni ke.

²⁴ Akū Dikiri kè le. Ífininɔ kà Firi'auna ɔnn kú a ibanɔ ɔnnɔ. Misila yāka p̄inki ífininɔ yāi. ²⁵ Akū Firi'auna Musa kú Harunao sisi à pi: À gé sa ò á Ludaa b̄usun la. ²⁶ Akū Musa pine: Ani sí ke ò ke lero, zaakū p̄5 kú óni sa ò Dikiri ó Ludaa pi de Misilanɔne t̄e ũme. Tó ò sa ò kú p̄5 kú à deñne t̄e ũo ñ wára, oni ó pápa kú gb̄eɔ ò ó d̄ederoo? ²⁷ Óni t̄aa ò gb̄arannan gɔɔɔ aak̄ome, gbasa ò sa ò Dikiri ó Ludaa lākū à òw̄ere nà. ²⁸ Akū Firi'auna pi: Mani á gbare à gé sa ò Dikiri a Ludaa gb̄arannan, ama àsun gé z̄aro. À kúte kenemene. ²⁹ Musa pine: Tó ma ta, mani kúte kene, ani ífininɔ kēmma zia kú n ibanɔ kú n gbēnɔ. Ama ñsun manafiki ke doro. Ñ tó gbēnɔ gé sa ò Dikiria. ³⁰ Kú Musa b̄o Firi'auna k̄inaa, a kúte k̄ene Dikirine. ³¹ Dikiri a wéke si, akū ífininɔ kè Firi'aunaa kú a ibanɔ kú a gbēnɔ. Adi ḡ5 gukearo, bee m̄en do. ³² Ama Firi'auna s̄a kp̄é gb̄ana ari tera, à gí ñ gbarei.

9

P̄5kadenɔ gaganaa

¹ Dikiri pì Musane: Ñ gé ñ Firi'auna le ñ one Dikiri Eberunɔ Luda pì, à ma gbēnɔ gbare ò gé donyī kemene. ² Tó à gí ñ gbarei, tó à kp̄é ñ kúna ari tera, ³ mani ɔ t̄5 a p̄5kadenɔ a buran. Mani gagagyā p̄as̄i ká a s̄onɔn kú a zaakinɔ kú a lakuminɔ kú a z̄unɔ kú a s̄anɔ kú a bl̄nɔ. ⁴ Mani Isaraila p̄5kadenɔ d̄5k̄one kú Misilanɔ p̄onɔ. Isarailanɔ p̄5kadenɔ ke ni garo. ⁵ Makū Dikiri ma a gɔɔɔ dite. Zian mani abire ke b̄usun la.

⁶ Kú gu d̄5, akū Dikiri kè le. Misilanɔ p̄5kadenɔ gāga p̄inki, ama Isarailanɔ p̄5kadenɔ ke dí garo. ⁷ Firi'auna yā kú à kè pii gb̄eka, à mà Isarailanɔ p̄5kadenɔ ke dí garo, ama a s̄a kp̄é gb̄ana, à gí gb̄e p̄inɔ gbarei.

B̄b̄unu kana Misilanɔgu

⁸ Dikiri pì Musane kú Harunao: À t̄amakpe t̄ubu d̄a okū dodo, Musa f̄a Firi'auna are. ⁹ Ani dà Misila b̄usula p̄inki lán lukutē bà, ani ke bis̄asirinɔne kú n̄b̄ɔnɔ b̄b̄unu ũ gu s̄inda

pínkia. ¹⁰ Akù ò tàmakpe túbu sète ò gèe Firi'auna kīnaa. Kù Musa túbu pìi fà musu, akù à kè bisāsirinɔne kù n̄b̄ɔnɔ b̄b̄b̄unu ũ. ¹¹ Ezedenɔ dí f̄ ò ḡe Musa kīnaaro b̄b̄b̄unu p̄nɔ yāi, zaakù à dàf̄la kù Misilanɔ n̄ p̄nki. ¹² Akù Dikiri Firi'auna kùu kè gb̄ana, lākù à ò Musane nà, akù à ḡi n̄ yā mai.

Legügbe manaa

¹³ Dikiri pì Musane: Ñ fute k̄n̄k̄ɔk̄n̄k̄ ò ñ ḡe ñ Firi'auna le, ñ one makù Dikiri Eberunɔ Luda ma pì, à ma gb̄enɔ gbare ò ḡe donyī kemene. ¹⁴ Tera sà mani yā pāsī p̄nki daala kù a ibanɔ kù a gb̄enɔ, de àḡ ò kù andunia ḡn̄ p̄nki gb̄eke de lán ma bàro. ¹⁵ Zaakù tó ma ɔ t̄m̄ma ma gagagyā k̄n̄gu yā, de àkù kù a gb̄enɔ lāka andunia ḡn̄. ¹⁶ Ma a kà kpatan de mà a gb̄ana m̄one, ò ma t̄ kpá andunia ḡn̄ p̄nki. ¹⁷ Lākù àteni a zīda bi, à ḡi ma gb̄enɔ gbarei ari tera, ¹⁸ zia mandara'i mani tó legügbe pāsī ma manamana, legügbe kù a taka buri dí ma Misila zikiro zaa lākù ò a kàte nà ari kù a gb̄arao. ¹⁹ Ñ one à gb̄enɔ zī ò a p̄k̄adenɔ kù p̄ kù à v̄i buranɔ s̄ete ò kàka kp̄n̄ p̄nki. Bisāsirinɔ kù p̄ kù ò kù b̄ainɔ, tó òdi ḡe k̄n̄wo kp̄n̄lo, legügbe ni mar̄ma oni gagame.

²⁰ Firi'auna iba kenɔ v̄ina kè Dikiri yāne, ò ñ zikerinɔ kù ñ p̄k̄adenɔ kàka kp̄n̄. ²¹ Ama gb̄e kù odì Dikiri yā daronɔ ñ zikerinɔ kù ñ p̄k̄adenɔ tó b̄aii. ²² Akù Dikiri pì Musane: Ñ ɔ sé musu, legügbe ni ma bisāsirinɔ kù p̄k̄adenɔ kù burap̄n̄ɔ Misila b̄usu gu s̄inda p̄nki. ²³ Kù Musa a ḡo ò musu, Dikiri tó legü ten p̄t̄a, àten ma kù gb̄e, àten pì, akù sura ten kipa z̄ite. Dikiri legügbe kà Misilanɔgu. ²⁴ Legügbe ten ma, legü ten pì. Legügbe pì pāsī. Zaa lākù Misila b̄usu kun nà, legü dí taka buri dí ma zikiro. ²⁵ Legügbe pì p̄ kù ò kù b̄aii Misila b̄usu ḡunn̄ ɔ asaru kè p̄nki, bisāsirinɔ kù p̄k̄adenɔ kù burap̄n̄ p̄nki. À s̄ente l̄inɔ è'e p̄nki. ²⁶ Gos̄e b̄usu gu kù Isarailanɔ kun legügbe pì dí kánlo ado.

²⁷ Firi'auna Musa kù Harunao s̄isi à p̄ir̄ne: Tera sà ma durunna kè. Dikiri yā mé à nna, makù kù ma gb̄enɔ taaridenɔn ò ũ. ²⁸ À kúte kene. Legüpütána kù legügbe d̄ik̄inao m̄ò le. Mani á gbare sa, mani ḡiare doru. ²⁹ Musa pine: Tó ma bo w̄ete kpe, mani ma ɔn̄ sé lei gena Dikiri kīnaa, legüpütána ni ze, legügbe ni lāka, de ñḡ ò kù z̄ite bi Dikiri p̄me. ³⁰ Ama má ò kù m̄ok̄n̄ kù n̄ ibanɔ, àten v̄ina ke Dikiri Ludanero ari tera.

³¹ Nagá kù gbadoo yāka, zaakù nagá ḡinake à pia, gbadoo mure b̄o. ³² Èse kù werao dí yakaro, kù òdi ma kpeke yāi. ³³ Musa b̄o Firi'auna kīnaa à ḡe w̄ete kpe, à a ɔn̄ s̄e lei gena Dikiri kīnaa, akù legüpütána kù legügbeo z̄e, legü dí ma doru. ³⁴ Kù Firi'auna è legü kù legügbeo kù legüpütánao z̄e, akù à kp̄e àten durunna ke, a s̄a kp̄e gb̄ana, àkù kù a ibanɔ. ³⁵ A kù kp̄e gb̄ana à ḡi Isarailanɔ gbarei, lākù Luda dà Musane à òne nà.

10

Kwanɔ dagulanaa

¹ Dikiri pì Musane: Ñ ḡe Firi'auna kīnaa, zaakù ma a kù ke gb̄ana kù a ibanɔ, de mà a daboyā d̄inɔ ke ñ t̄e, ² de ñ le ñ ò n̄ n̄n̄one kù n̄ daikorenɔ lākù ma w̄e t̄a Misilana nà kù daboyā kù ma kè ñ t̄enɔ, àḡ ò kù mak̄ume Dikiri ũ. ³ Akù Musa kù Harunao ḡe ò pì Firi'aunane: Dikiri Eberunɔ Luda pì, ñiḡ kun minatenaare sari ari b̄oreme? Ñ a gb̄enɔ gbare ò ḡe donyī keare. ⁴ Tó n̄ gi ñ gbarei, zia ani kwanɔ ká n̄ b̄usun. ⁵ Ò da z̄itela, oni gu ero. Ò l̄ete p̄ kù ò ḡōnne legügbe gberana kù l̄inɔ p̄nki. ⁶ Ò pa n̄ kp̄enɔ ḡn̄ kù n̄ ibanɔ p̄nɔ kù Misilanɔ p̄nɔ p̄nki. N̄ denɔ kù n̄ dizinɔ dí a taka e zikiro, zaa ḡo kù ò v̄ute b̄usu d̄in̄ ari kù a gb̄arao. Akù Musa èra à b̄o Firi'auna kīnaa.

⁷ Firi'auna ibanɔ pine: Gb̄e p̄nɔ niḡ k̄isira dawá le ari b̄ore? Ñ gb̄e p̄nɔ gbare ò ḡe donyī ke Dikiri ñ Ludane. Ñ ò kù Misila k̄akateroo? ⁸ Akù ò era ò sù kù Musao kù Harunao Firi'auna kīnaa, à p̄ir̄ne: À ḡe donyī ke Dikiri á Ludane. Á d̄inɔ mé oni ḡe? ⁹ Musa w̄e à pi: Né fiti gb̄e z̄k̄. Òni ḡe ò p̄inkime kù ò n̄ḡsḡb̄enɔ kù ò n̄n̄nḡb̄enɔ kù ò s̄anɔ kù ò bl̄enɔ kù ò z̄inɔ, zaakù Dikiri dikpen òten ḡe. ¹⁰ Akù à p̄ir̄ne: Tó ma á gbare kù á n̄nḡb̄enɔ kù á n̄n̄ ò p̄nki, ásarume, Dikiri á bo! À laakari ke! Àten wete à f̄e k̄umaome. ¹¹ Oi! Á ḡsḡb̄enɔ mé oni ḡe donyī ke Dikiri, zaakù len a gb̄eka le. Akù ò p̄er̄ma Firi'auna are.

¹² Dikiri pì Musane: Ñ n̄ ɔ Misila b̄usula, kwanɔ ni ká ò s̄e kù lá kù ò b̄ute legügbe gberana ble p̄nki. ¹³ Kù Musa a ḡo ò Misilala, Dikiri b̄o kù ñao if̄aboki kpa, àten pa b̄usuu piia f̄anant̄e kù gw̄aano zena sari. Kù gu ò, if̄aboki ña p̄i sù kù kwanɔ. ¹⁴ Akù kwa p̄nɔ sù ò dà Misila b̄usula p̄nki. Ñ dasi de a yā p̄n̄ɔla, a taka ni ke ziki doru. ¹⁵ Ò dà z̄itela gu s̄inda p̄nki, akù z̄ite sira kù. Ò s̄e kù l̄anɔ kù l̄ine kù ò b̄o legügbe gberana bl̄e p̄nki. S̄e kù l̄ao kù Misila b̄usun doru.

¹⁶ Gwe ḡōn̄ Firi'auna Musa kù Harunao s̄isi à pi: Ma durunna kè Dikiri á Ludane kù ák̄n̄. ¹⁷ À s̄uru ḡen̄ ò dí kemene kù ma durunnao, à kúte kemene Dikiri á Ludane à gaga dí k̄ema.

18 Kù à bò Firi'auna kīnaa, à kúte kè Dikirine. 19 Akù Dikiri bò kù Ìa gbānao ifālete kpa, à sù à kwano sète à kà Isira Tēran. Bee kwa mèn do dí gō Misila doró. 20 Ama Dikiri Firi'auna kùu kè gbāna, akù à gì Isarailanò gbarèi.

Gusira dana Misilala

21 Dikiri pì Musane: Ñ ɔ sé musu, gusira kù oni f̄ ɔ ɔ kea ni da Misilala. 22 Kù Musa a ɔ d̄ musu, akù gusira nikiniki dà Misila gu s̄inda p̄inkia ari ḡɔɔ aak̄s̄. 23 Òdi k̄s̄ ero, gb̄eke dí bo a gb̄enlo ari ḡɔɔ aak̄s̄ p̄iia. Ama gupura kù gu kù Isarailan̄on kun p̄ínki.

24 Akù Firi'auna Musa sisi à pì: À gé donyī ke Dikirine kù á n̄gb̄en̄o kù á n̄én̄o á p̄ínki, ama à á s̄ān̄o kù á bl̄en̄o kù á z̄un̄o tó. 25 Musa pì: Ñ tó òḡs̄ ó sa'op̄on̄o kù sa'op̄o kù òdi ká tén à té k̄un̄o k̄una, de ò le ò Dikiri ó Luda gbagbao. 26 Séto ò gé kù ó p̄ókād̄en̄o, bee mèn do ni ḡs̄ro, zaakù ñ tén òni sa'op̄on̄o bon ò Dikiri ó Luda gbagbao. De ò kp̄é ò ká gwe, ó d̄s̄ p̄s̄ kù òni sé, ò sa ooa ḡāro. 27 Dikiri Firi'auna kùgbāna kù, akù adi we à ñ gbarero. 28 Firi'auna pì Musane: Ñ gomene gwe! Ñsun tó ó wé ke pla doró. Zī kù ó wé kè pla, n game. 29 Akù Musa pì: Lákù n ò nà, òni k̄s̄ e doró.

11

Misila daudun̄o gagana ya

1 À sù à lè Dikiri ḡīnake à pì Musane: Mani wari d̄o Firi'aunaa kù Misila b̄usuuo ḡèn do d̄o, ani gbasà à á gbarè. Tó àteni á gbarè, ani péáwame! 2 Ñ o gb̄en̄one ñ baadi ḡs̄gb̄è kù n̄gb̄eò andurufu p̄on̄o kù wura p̄on̄o gb̄eka á Misila gb̄edakea. 3 Mani tó Isarailan̄o ke kù Misilan̄on̄o nna. Musa s̄s̄, àdiḡs̄ bèere vī Misila ḡūn Firi'auna iban̄one kù a gb̄en̄o.

4 Akù Musa pi Firi'aunane: Dikiri pi, gwāani lizāndo āni vī Misila b̄usula, 5 Misila daudun̄o ni gaga ñ p̄ínki sena zaa Firi'auna kù à vutena kpataa n̄ea ari à ḡeè pé n̄gb̄è z̄ikeri kù òdi wisi l̄on̄o n̄ea kù p̄ókade né sà káakun̄o ñ p̄ínki. 6 Oni wēnda ɔ gbāna d̄o Misila gu s̄inda p̄inkia, a taka dí ke yāro, ani ke ziki doró. 7 Ama Isarailan̄o té bee gb̄è ni won ke bisāsiri ke p̄ókadearo, de ñḡs̄ d̄s̄ kù Dikiri Misilan̄o d̄sk̄one kù Isarailan̄o yāi. 8 N iba d̄in̄o ni su ma kīnaa ñ p̄ínki ò k̄utemene, ò pi mà gé kù ma gb̄en̄o ñ p̄ínki. Abire gbera sà mani gé. Akù Musa bò Firi'auna kīnaa kù p̄of̄è z̄ok̄o.

9 Dikiri pì Musane yá: Firi'auna ni n yā maro, de ma daboyākenan̄o ke dasi Misila. 10 Musa kù Harunao daboyā p̄in̄o kè Firi'auna are p̄ínki, akù Dikiri a kùgbāna kù. À gì Isarailan̄o gbarèi ò bo a b̄usun̄o.

12

Vīna dikpe

1 Dikiri yá ò Musane kù Harunao Misila à pì: 2 M̄o d̄ik̄ina niḡs̄ deáre m̄o káaku ù wè kù w̄ēo. 3 À o Isarailan̄one ñ p̄ínki, m̄o d̄ik̄ina ḡɔɔ kuride zī ò s̄ā bobo mèn dodo ɔn kù ɔnnwo p̄ínki. 4 Tó ɔn gb̄en̄o dasi dí ká ò s̄ā mèn do só s̄s̄ro, ò kp̄aate kù ɔn kù ò kù k̄s̄ sareo a gb̄en̄o l̄én, de a kpara s̄un̄ ḡs̄ro yāi. 5 Á s̄ákaro ke bl̄ekof̄ini f̄iti kù à mamberu v̄iro bo. 6 Isarailan̄o p̄ínki, baadi a p̄ó gwa ari m̄o d̄ik̄ina ḡɔɔ ḡero donsaride zī. 7 Oni a aru má kp̄é kù oni a n̄b̄o s̄on̄ kp̄élele gb̄in̄o, ɔplai kù ɔzeo kù musuo. 8 Gwāani dok̄on̄o p̄iia oni n̄b̄oɔ p̄i kpá téa, oni só kù burodi futenasario kù lá kyākyāao. 9 Àsun só b̄usu ke f̄ufukenaro. À kpá téa kù a m̄io kù a gb̄an̄o kù a p̄ógūnn̄o. 10 Àsun tó gu d̄o a kparaaro. Tó a kpara ḡs̄, à a kpáta à té kù. 11 Tó àten só, à asa d̄áwa à kyate kpá, á gò ḡs̄ nana á ɔi. Á só likalika, zaakù Dikiri Vīna sa'op̄ome.

12 Gwāani p̄iia mani vī Misilala mà daudun̄o dede b̄usuu p̄i gu p̄inkia kù p̄ókade né sà káakun̄o ñ p̄ínki, mani w̄é'i da Misila t̄anan̄o. Makūme Dikiri ũ. 13 Aru p̄i niḡs̄ de s̄eeda ũ kp̄é kù á kù a ḡūnn̄owa. Tó maten ɔ t̄s̄ Misilan̄o, tó ma aru p̄ii è, mani ḡéala, gaga p̄i ni á lero. 14 Á ḡɔɔ p̄i dite ma dikpe ḡɔɔ ũ d̄on̄gu yāi, àḡs̄ dikpe p̄i ke k̄etotok̄one ũ ari á buria.

Burodi Futenasari dikpe

15 Ḡɔɔ suppla ḡūn à burodi futenasari só. A ḡɔɔ káaku zī à l̄ubene kù à kù á kp̄é ḡūnn̄o k̄ote, zaakù gb̄è kù à p̄ófutenaá só ḡɔɔ suppla p̄ii ḡūn, oni a bo Isarailan̄o té ò a dem̄e. 16 A ḡɔɔ káaku zī kù a ḡɔɔ suppladeo à k̄s̄ kakara à donyī kemene. Àsun zī ke ke ḡɔɔ k̄un̄aro, sé p̄oblekena gb̄è s̄inda pinkine baasiro, a l̄én gwe. 17 Á Burodi Futenasari dikpe ke, zaakù zī birean ma á b̄ote Misila l̄án z̄ikarin̄o bà. Á burin̄o ḡs̄ dikpe p̄i ke k̄etotok̄one ũ. 18 M̄o káaku ḡɔɔ ḡero donsaride zī ɔk̄osi, àḡs̄ burodi futenasari só ari a ḡɔɔ baro aw̄edode zī ɔk̄osi. 19 Ḡɔɔ suppla ḡūn l̄ubene s̄un̄ ḡs̄ kù á bearo, zaakù gb̄è kù à p̄ófutenaá só, gb̄è z̄it̄ɔn̄ yòo, beden yòo, oni a bo Isarailan̄o té ò a dem̄e. 20 Àsun p̄ófutenaá só ḡɔɔ piaro. Gu kù á kun p̄ínki, àḡs̄ burodi futenasari só.

Vĩnla dikpe káaku

²¹ Musa Isaraila gbē zōkōnō sisi n̄ pínki à piĩne: À gé à á ɔn sá kú à de Vĩnla dikpekepo ũ. ²² À sēs̄svlā sé à zō aru kú à kú ta gūnwa à máma á kpélele gbĩnɔa, ɔplai kú ɔzeo kú a musuo. Á gbēke sún bo bàairo ari gu dɔ. ²³ Tó Dikiri ten pā būsula àten Misilano dede, tó à aru è kpélele gbĩnɔa, ani gēalame. Ani tó gbēdederi gēái à á dedero. ²⁴ Ákōnō kú á burino àgō yā pi kúna kēotokōne ũ ari á buria. ²⁵ Tó a gē būsú kú Dikiri ní á gban lákú à a lé sèáre nà, àgō donyiyā pi kúna. ²⁶ Tó á nēnō donyiyā pi mui gbēkaáwa, ²⁷ à oĩne kú Vĩnla sa kú òdi o Dikiriaame, zaakú kú à Misilano dēde, à gē ó Isarailano kpéla, adi ó dēdero. Akú gbēnō kúte ò donyí kē Dikirine. ²⁸ Kú ò tà, ò kē lákú Dikiri ò Musa kú Harunaoone nà.

Misila daudunɔ gaganaa

²⁹ Gwāani lizāndo Dikiri Misila daudunɔ dēde n̄ pínki, sena zaa Firi'auna kú à vutena kpataa nēa ari à gēe pé purusunano nēnɔa kú pōkade né sà káakunɔ n̄ pínki. ³⁰ Firi'auna fúte gwāani kú a ibanɔ kú Misilano n̄ pínki, akú wēnda ɔ dá Misilala, zaakú ɔn ke kun gēe sariro. ³¹ Gwāanin Firi'auna Musa kú Harunao sisi à piĩne: À fute kú Isarailano à bote ma gbēnō té. À gé donyí kē Dikirine lákú a ò nà. ³² Á á blēnɔ kú á sānɔ kú á zūnɔ sété lákú a ò nà. Á gé à sa mana omene se.

³³ Misilano nākara gbē piñɔa ò boteĩne n̄ būsun likalika, zaakú ò pi: Óni gaga ó pínkime. ³⁴ Isarailano n̄ flawadenano kà tanɔ gūn lūbenēe sari, ò n̄ utano ĩfia ò dàda n̄ gān. ³⁵ Ò kē lákú Musa óĩne nà, ò andurufu pōnɔ kú wura pōnɔ kú pōkasano gbēka Misilano. ³⁶ Dikiri tò Misilano n̄ wé gwā, akú ò kpāĩma. Leme ò Misilano pōnɔ sirĩma le.

Isarailano dana zén

³⁷ Isarailano dà zén gēse, ò bote kú Rameseo ò tà Suko. Gōgbēnɔ gbēnɔn dūbu wāa aakōme, nēnɔ kú nɔgbēnɔ baasi. ³⁸ Buri zĩtɔnɔ tà kúĩwo dasi dɔ. Blēnɔ kú sānɔ kú zūnɔn dasi manamana. ³⁹ Ò burodi futenasari kē kú flawadana kú ò bōo Misilao. Ò kē lūbenēe sari, zaakú ò pēĩma Misila kántome. Odi le ò pōble kē ò sè zāna ũro.

⁴⁰ Isarailano kunnā Misila kē wē wāa pla kú baraakurio. ⁴¹ Wē wāa pla kú baraakurio pi papanaa gbera, dikpe pi zĩn Dikiri zĩkarii piñɔ bote Misila n̄ pínki. ⁴² Gwāani pi kun Dikiri pō ũme. Isarailano nigō ibēne kea ari n̄ buria, zaakú gwāani piin Dikiri Isarailano bona Misila ibēne kē.

Vĩnla dikpe

⁴³ Dikiri pi Musane kú Harunao: Vĩnla yā kú ma diten dí. Buri zĩtɔ ke sún a nòbɔ sóro, ⁴⁴ ama zō kú a lù, tó a tō zōna, ani só. ⁴⁵ Nibɔ ke gbasekeri sún sóro. ⁴⁶ Á só kpén, àsun bo kú a nòbɔ pio bàairo. Àsun sá pi wá ke éro. ⁴⁷ Isarailano pínki gō dikpe pi ke. ⁴⁸ Tó gbē zĩtɔ kú á té, tó à ye à Vĩnla dikpe ke Dikirine, à a be gōgbēnɔ tō zō n̄ pínki à gō bede ũ gbasa à ke. Gyofɔnde sún sóro. ⁴⁹ Bede kú gbē zĩtɔ kú à kú kááo, doka dokōnɔ piĩme. ⁵⁰ Akú Isarailano kē lákú Dikiri ò Musane nà kú Harunao n̄ pínki. ⁵¹ Zi birean Dikiri Isarailano bote Misila gā kú gāao.

13

Burodi Futenasari dikpe kú daudunɔ kpana Ludaao

¹ Dikiri yā ò Musane à pi: ² Àgō Isaraila daudunɔ kú pōkade né sà káakunɔ kpáma, zaakú ma pōnɔme n̄ pínki.

³ Musa pi Isarailano: Á bona Misila zōblen gɔrɔ dikĩna yā gō dɔágu, zaakú Dikiri mé à á bote Misila kú a ɔ gbānao. Àsun pōfutena só gɔrɔ piaro. ⁴ Àten bote Misila gbārāme mɔ káaku kú òdi pi Abibu gūn. ⁵ Dikiri lé sè á dizinɔne à pi ani būsú kú à vī kú zó'io din, kú Kanaanɔ kú Itinɔ kú Amɔrinɔ kú Ivinɔ kú Yebusinɔn kun kpááwa. Tó à tò a ka, à dikpe pi ke mɔ dín. ⁶ Àgō burodi futenasari só ari gɔrɔ supplā. A gɔrɔ supplade pi zĩ nigō deáre Dikiri dikpe gɔrɔ ũ. ⁷ Àgō burodi futenasari só ari gɔrɔ supplā pi papa. Pōfutena ke lūbenēe ke sún gō kú ɔn ke gūn á būsunlo. ⁸ Zi piia àgō ó á nēgōgbēnɔne àten ke le yā kú Dikiri kēáre kú à á bote Misila yáime. ⁹ Dikpe pi nigō deáre sēeda ũ lán pō dana ɔaa bà, ke lán dɔngu pō yĩna mi'areaa bà, de Dikiri doka gō kú á lén, zaakú àkú mé à á bote Misila kú a ɔ gbānao. ¹⁰ Àgō dokayā pi ke a gɔrɔa wē kú wēe.

¹¹ Tó Dikiri tò a ka Kanaanɔ būsun, akú à kpááwa lákú à a lé sèáre nà kú á dizinɔ, ¹² àgō á daudunɔ kpáa n̄ pínki. Á pōkade né sà káakunɔ digō de a pō ũ n̄ pínki. ¹³ Àgō á zaaki né sà káaku tɔrɔma bo kú sāneɔ. Tó ádi boro, à a waka fi. Àgō á daudunɔ tɔrɔma bo n̄ pínki. ¹⁴ Tó á nēgōgbēnɔ á lá a miĩ zia ò pi, bō yān gwee, à piĩne Dikiri á bote zōblen Misila yā kú a ɔ gbānao yáime. ¹⁵ Kú Firi'auna kùgbāna kē à gi ó gbareĩ, akú Dikiri Misila daudunɔ dēde n̄

pínki kù pòkàde né sà káakunò n̄ pínki. A yá mé à tò odì sa oa kù pòkàde né sà káakunò pínki, odì ó daudunò tɔɔma bo. ¹⁶ Adikína nigò de sèeda ù lán pò dana ó oaa bà kè pò yína ó mí'areaa bà, zaakù Dikiri mé à ó bòtè Misila kù a ɔ gbānao.

Isarailanɔ bona Misila

¹⁷ Kù Firi'auna Isarailanɔ gbàre, Luda dí bo kùnwò Filisitini bùsu zé kparo, bee kù a kánikeo, zaakù à pi: Tò ò fùtènyí kù zliò, oni ñ n̄sèe litè ò era Misila. ¹⁸ Luda pà zé piine, akù à gbàranna zé sè kùnwò Isira Tèra kpa. Isarailanɔ bòtè Misila ò n̄ zikarínɔ kùna.

¹⁹ Musa Yusufu wáno sè àten táo, zaakù Yusufu tò Isarailanɔ lé sèare yá à pi, tó Luda sù n̄ bo, oni a wáno sète ò booo gwe.

²⁰ Kù ò bò Suko, ò gèe ò bùraa kàtè gbàranna léa zaa Etamu. ²¹ Dikiri digò doñne are téluku gùn fánantè de àgò zé moñne. Gwáani sò àdigò doñne are ténene gùn, de àgò gu puñne ògò taa ò fánantè kù gwáanio. ²² Téluku pii di go n̄ are fánantèro, ténene pii di go n̄ are gwáaniro.

14

Misilanɔ pètena Isarailanɔ

¹ Dikiri pi Musane: ² Ñ o Isarailanɔne ò litè ò gé bùra kàtè Pi'airo sare Migidolu kù ísirao dagura, aredòkòsana kù Baali Zefò. À bùra kàtè ísira sare gwe. ³ Firi'auna nigò da a sàte, gbàranna á kùkùme. ⁴ Mani a kùgbàna kù, ani pètéai, mani tó bo Firi'auna kù a zikarínɔ yá sabai, Misilanɔ nigò dɔ kù makùme Dikiri ù. Akù Isarailanɔ kè le.

⁵ Kù ò ò Misilanɔ kína Firi'aunane gbè pínɔ bàà lè, akù àpii kù a ìbanɔ n̄sèe litè Isarailanɔ yá musu ò pi: Bón o kè, akù o tò ò bò zòblenawerenn? ⁶ Akù Firi'auna gó dɔ a s̄ne à a zikarínɔ kàkara. ⁷ À s̄go manano sè mèn wàa aakò kù Misila s̄gonɔ pínki kù zikari gbè zòkòno ká n̄ gùn. ⁸ Dikiri Misilanɔ kína Firi'auna kùgbàna kù, akù à pète Isaraila kù òten bote kù swègbànaonɔ. ⁹ Akù Misilanɔ pètényí kù Firi'auna s̄no kù a s̄denɔ kù a s̄denɔ kù a zikarínɔ n̄ pínki, akù òten su n̄ le n̄ bùran ísira sare káni kù Pi'airoo aredòkòsana kù Baali Zefò.

¹⁰ Kù Firi'auna kà káni, Isarailanɔ wé sè, akù ò Misilanɔ è té n̄ kpe. Vīna n̄ kù manamana, akù ò wiki lè Dikiria. ¹¹ Ò pi Musane: Miranɔn kù Misilanloo? Bó yá mé à tò n̄ su kúoo gbàrannan la ò gagaa? À kè dera n̄ bo kúoo Misilai? ¹² Asa o ònne Misila ò pi ñ ó tó teene ò zò ble Misilanɔne! Zòblennena manawere de gaganá gbàranna dínla. ¹³ Musa piñne: Ásun tó vīna á kúro. À zé teene áni e lákù Dikiri ni á sura ba nà gbàra, zaakù Misila kù áteni n̄ e gbàra dínɔ, áni n̄ e ziki doro. ¹⁴ Dikiri mé ani zì kááre. Àgò yītena kítikiti dé!

Isarailanɔ bikúna Isira Tèrala

¹⁵ Dikiri Musa là à pi: Bó wikin n̄ten lémaa? Ñ o gbènnɔne ò fute ò bo kù táo. ¹⁶ Ñ n̄ go dɔ ísirala à zòkòre, de Isarailanɔ le ò gète a dagura gukoria. ¹⁷ Makù, mani Misilanɔ kùgbàna kù, oni gèn n̄ gbera, mani tó bo Firi'auna kù a zikarínɔ kù a s̄gonɔ kù a s̄denɔ yá sabai. ¹⁸ Tó ma tó bo Firi'auna kù a s̄gonɔ kù a s̄denɔ yá sabai, Misilanɔ nigò dɔ sà kù makùme Dikiri ù. ¹⁹ Luda Malaika kù à do Isarailanɔne are èra à gèe n̄ kpe kpa, akù téluku kù à kù n̄ are èra à gèe n̄ kpe dɔ ²⁰ mòkòno kù Misilanɔ dagura. Téluku pi gu pù Isarailanɔne à gusira kpá Misilanɔne, akù n̄ gbèke dí le à nà a dakei gwáani kùaro.

²¹ Kù Musa a ɔ dɔ ísirala, akù Dikiri bò kù ía gbānao ifáboki kpa. À kàka ari gu gèe a dɔò à ísira lè à kpàatekòre, akù gukori bò. Kù í zòkòre, ²² akù Isarailanɔ taa ò gukoria ò bikù. Í bīni bò ñ ɔplai kù ɔzeo. ²³ Akù Misilanɔ pètényí. Firi'auna s̄no kù a s̄gonɔ kù a s̄denɔ pínki té n̄ kpe ísira gùn. ²⁴ Gudónaao Dikiri Misila zikarínɔ gwà zaa ténene gùn, akù à tò ò likara. ²⁵ À tò n̄ s̄gonɔ vlè, à tò n̄ taa'onaa kè zī'ù, akù ò pi: Ò bàà lé Isarailanɔne, zaakù Dikiri ten zì káñne kúoomè.

²⁶ Dikiri pi Musane: Ñ n̄ ɔ dɔ ísirala, í ni da Misilanɔla kù n̄ s̄gonɔ kù n̄ s̄denɔ. ²⁷ Akù Musa a ɔ dɔ ísirala, akù í ten su a gbèn gudónaao. Lákù í ten su nà, akù Misilanɔ bàà si ò ye ò bote. Gwen Dikiri tò ísira dàñlan. ²⁸ Í sù a dà s̄gonɔla kù s̄denɔ kù Firi'auna zikari kù ò gèe ísira gùn Isarailanɔ gberanɔ n̄ pínki. N̄ gbèke dí boro, bee mèn do. ²⁹ Isarailanɔ s̄ò ò taa ò í dagura gu koriame. Í bīni bò ñ ɔplai kù ɔzeo. ³⁰ Zì birean Dikiri Isarailanɔ si Misilanɔla, akù Isarailanɔ Misila pínɔ gènn̄ è ísira bara. ³¹ Kù Isarailanɔ Dikiri gbàna zòkò kù à m̄ò Misilanɔne è, ò vīna kènne, akù ò a náani kè kù a zòbleri Musao.

15

Isarailanɔ lèe

¹ Akù Musa kù Isarailanɔ n̄ pínki lè dí si Dikirine ò pi:

Mani lè sí Dikirine, zaakū a tó bona,
à sòdeno kū n sōno kà ísiran.
² Dikiri mé à ma gbāna ũ, mani a táaki lé,
àkū mé à ma sura bà.
Àkūme ma Luda ũ, mani a tó kpá.
Àkūme ma de Luda ũ, mani a tó sé lei.
³ Dikiri bi zíkariime, a tón Dikiri.
⁴ À Firi'auna sōgono kū a zíkarinō kà ísiran,
à zíkari gbē zōkōno vlē Isira Tēran.
⁵ Í lōkotoo pii dàila,
ò kpàte zīte lán gbèe bà.
⁶ Dikiri, n òplan gbāna kun kū zōkōkeo,
Dikiri, n n íbereno kàkate kū n òplao.
⁷ N n zāngurinō nē n gākuri zōkōo gūn,
n pò fē n n náte lán sēe bà.
⁸ N pò bō n yīn, akū í zōkōre,
à gō zena lán bīni bà,
ísira ì ari a guragura.
⁹ Ó ibere pino pi,
oni pētewái ò ó leme,
oni ó pōno sēte lākū ò yei nà,
oni n fēnedano bo ò ó dedeo.
¹⁰ N n lé'ia vù, akū ísira dàila,
ò kpàte lán darumaa bà í zōkōo pin.
¹¹ Dikiri, tñano té a kpaté mé à de lán n bà?
Dín oni lekōa kñnwoo?
Yābonsarekeri, n zōkōke adona,
n gākuri naasi vī.
¹² N n òpla pòro, akū zīte n mómō.
¹³ Ókōno kū n ó bó zòblennō
īni dowere are n gbēke gūn,
īni gé kūoo n būsun kū n gbānao.
¹⁴ Tó burinō mà, oni lukaluka,
í wāna ni ká Filisitini būsudeno pōa.
¹⁵ Edōmunō kīnāno ni vīna ke,
swē ni kē Mōabu don'aredenon,
Kanaano būsudeno mē ni yó n pínki.
¹⁶ Vīna zōkō ni n kū, swē ni kēngu,
oni gō kīkīkī lán gbèe bà
n gbāna zōkō yāi Dikiri,
ari ókōno kū n ó sé n pó ũno ni gēte.
¹⁷ Dikiri, īni gé kūoo kpi kū n sē n pó ũ kīnaa,
īni ó zīni pēte gu kū n dite n vuteki ũn,
n kúki kū n kēke n zīdanee pii.
¹⁸ Dikiri nigō kī ble gōno sīnda pínkime.
¹⁹ Kū Firi'auna sōno kū a sōgono kū a sōdeno gē ísira gūn, akū Dikiri sù kū ío à dàila, ama
Isarailano taa ò gukoria ísira pii gūn. ²⁰ Akū annabi Miriamu, Haruna dāre, a sēgēe sē, akū
nōgbēno bō ò téi n pínki, òten sēgēe pá òten ũ wā. ²¹ Miriamu lēe sínnē à pì:
À lè sí Dikirine, zaakū a tó bona,
à sòdeno kū n sōno kà ísiran.

Í kyàkyaa

²² Musa dà zén kū Isarailano, ò kēkōa kū Isira Tērao ò gē Suru gbārannan. Ó taa ò gōro aakō
gbāranna pin odi í ero. ²³ Kū ò kà gu kū òdi pi Mara, odi fō ò a í miro kū à kē kyàkyā yāi. A yā
mé à tò ò tó kpá gu piine Mara. ²⁴ Akū gbēno zuka kà Musai ò pi: Bón oni mii? ²⁵ Musa wikí lē
Dikiria, akū Dikiri lí mōne. Kū Musa lí pii zù ín, akū í pii kē nna. Gwen Dikiri yā diteñne kū
dokao à n yō à n gwá ²⁶ à pì: Tó a laakarīi dō makū Dikiri á Luda yāa áten yā kū má yei ke, tó
a yā kū ma diteno mà, akū á ma dokano kūna pínki, mani gyā kū ma kà Misilano ke kááguro,
zaakū makūme Dikiri kū ádi á gba aafia ũ. ²⁷ Abire gbera ò kà Elimu, gu kú ísēboki mēn kuri
awēplanon kun kú domina lí mēn baaakō akurinō. Akū ò buraakāte í pii sare gwe.

16

Mana kù kpekperewin

¹ Isarailano fùte Elimu nín pínki, akú ò kà Sini gbáranna kù à kù Elimu kù Sinaio dagura nín bona Misila m̀ plade gũn g̃erođe zĩ. ² Akú ò zuka kà Musai kù Harunao gbárannan gwe nín pínki ³ ò piínne: B́yá yá mé à tò Dikiri dí ó dede Misilaroo? Gwe odí vute ò ṕs ble kù ǹb̀b̀o ari ò ká, akú a su kúoo gbárannan kù à ó dede kù náao.

⁴ Dikiri pì Musane: Bona musu mani p̀sble fááre. Gb̃eño ni b̃ote ò g̃oro do p̀s s̃ete lákú gu dig̃s d̃o ná ñ blena lén, de mà ñ ỹs mà gwa tó ò ma doka kùna. ⁵ G̃oro suddode zĩ g̃oro pla p̃on oni s̃ete ò a p̀sble ke. ⁶ Akú Musa kù Harunao piínne nín pínki: Ɔk̃osiala áni d̃s kù Dikiri mé à á b̃ote Misila, ⁷ zia k̃onko áni Dikiri gakuri e. Á zuka kù a k̃aai mà. B̃ón ó ũ kù áni gbasaa zuka k̃awáii? ⁸ Musa èra à pì: Dikiri ni á gba ǹb̀b̀o à só Ɔk̃osiala, zia k̃onko ani p̀sble kpááwa á blena lén, kù à zuka kù á k̃aai mà yá. P̀sken ó ũro. Adi ke ók̃oño a zuka k̃awáiro, Dikirimme.

⁹ Akú Musa pì Harunane: Ñ o Isarailanone nín pínki ò na Dikiri, zaakú à nín zukakanaa mà. ¹⁰ Kù Haruna ten yá oínne, ò are d̃s gbáranna kpa, akú ò è Dikiri gakuri b̀ò à sùmma t̃eluku gũn. ¹¹ Akú Dikiri yá ò Musane à pì: ¹² Ma Isarailano zुकakanaa mà. Ñ oínne Ɔk̃osiala oni ǹb̀b̀o só, zia k̃onko oni p̀s ble ò ká, oni d̃s kù makúme Dikiri nín Luda ũ.

¹³ Ɔk̃osi kpekperewiño sù ò dà ñ búrala. Kù gu d̃s plí kpá à likańyí. ¹⁴ Kù plí k̃e, akú p̀s g̃s̃ katena z̃ite p̀u ketekete lán p̀s koto bà. ¹⁵ Kù Isarailano è, ò pik̃one: B̃ón dí? Zaakú odí d̃s p̀s kù à de a ũro. Musa piínne: P̀s kù Dikiri kpááwa à blen gwe. ¹⁶ Yá kù Dikiri d̃iteáren dí: Á baadi s̃ete a blena lén. Á s̃ete á baadi zaka lé dodo á Ɔndeño dasi lén. ¹⁷ Isarailano k̃e le. Ò s̃ete, gb̃ekeño p̀s z̃k̃s, gb̃ekeño p̀s fiti. ¹⁸ Kù ò zakaa dàn, gb̃e kù à s̃ete z̃k̃s p̀s dí dialaro, gb̃e kù à s̃ete fiti p̀s dí k̃iaaro. ¹⁹ Musa piínne: Gb̃eke sún a kpara tó ari gud̃oro. ²⁰ Gb̃ekeño dí Musa yá maro, ò a kpara tò ari gu d̃s, akú à k̃ok̃o kà à ṽa, akú Musa p̀s f̃e gb̃e piñoí.

²¹ Lákú gu dig̃s d̃o ná baadi dí s̃ete a blena lén. Tó ifánt̃e gb̃á, p̀s kù à g̃s̃ z̃ite di ỹome. ²² G̃oro suddode zĩ ò p̀sble s̃ete leu pla, baadi zaka lé plapla. Akú ñ gb̃e z̃k̃oño g̃eè ò ò Musane nín pínki. ²³ Á piínne: Len Dikiri d̃ite le. Zia bi kámmabog̃oro z̃ime, Dikiri g̃oro me. Á p̀s kù á ye à kpá téa kpá téa. Á p̀s kù á ye à disa disa, à a kpara kù à g̃s̃ d̃ite ari gu d̃s. ²⁴ Ò d̃ite ari gu d̃s lákú Musa ò ná. Adikú dí ṽaro adi k̃ok̃o káro. ²⁵ Akú Musa piínne: Á ble gb̃ara, zaakú kámmabog̃oro z̃ime, áni e gukea gb̃araro. ²⁶ Ág̃s̃ s̃ete ari g̃oro suddo. A g̃oro supplade bi kámmabog̃oro z̃ime, anig̃s̃ kun zĩ k̃uaro.

²⁷ G̃oro supplade zĩ gb̃ekeño b̀ò ò g̃eè s̃ete, akú odi lero. ²⁸ Akú Dikiri pì Musane: Áni g̃s̃ kù kù doka kù ma d̃iteño manaa sarío ari b̃oreme? ²⁹ Ág̃s̃ d̃s kù makú Dikiri ma kámmabog̃oro d̃iteáre. A yá mé à tò g̃oro suddode zĩ madi g̃oro pla p̀sble kpááwa. Baadi g̃s̃ kù a gb̃en, gb̃eke sún bo gu kù à kun g̃oro supplade pì z̃iro. ³⁰ Akú ò kámma b̀ò g̃oro supplade zĩ. ³¹ Isarailano t̃s kpá p̀sble piine mana. Á de lán p̀swe pura keteketeño b̃ame. A í nna lán k̃ara z̃de bà.

³² Musa pi: Yá kù Dikiri d̃iten dí: Ò mana zaka lé do d̃ite ó buriñone, de ò p̀sble kù à kpáwá o bl̃e gbárannan ó bona Misila gbera e se. ³³ Akú Musa pì Harunane: Ñ lo sé ñ mana zaka lé do kán ñ d̃ite Dikiri are, de ág̃s̃ d̃itena ó buriñone. ³⁴ Akú Haruna d̃ite gb̃e anloño sare de ág̃s̃ d̃itena lákú Dikiri ò Musane ná. ³⁵ Isarailano mana bl̃e w̃e bupla ari ò g̃eè ò k̃ao búsu kù gb̃eñoñ kún. Ò mana p̃i bl̃e ari ò g̃eè ò k̃ao Kanaaño búsu léa. ³⁶ Zaka lé do bi lita plame.

17

*Í bona gb̃en
(Nar 20:2-13)*

¹ Isarailano fùte Sini gbárannan nín pínki, òten búra kátekate lákú Dikiri ónne ná, akú ò g̃eè ò búraa k̃ate Refidimu. Odi í le ò m̀ gwero, ² akú ò zuka kà Musai ò pì: Ñ ó gba í ò mi. Á piínne: B́yáii áten l̃ekpak̃osana ke kúmaoo? A k̃e dera áten Dikiri lé à gwaa? ³ Kù ími teni ñ de, akú ò zuka kà Musai ò pì: B́yáii n bo kúoo Misilai? Ñ ye ími ó de kù ò ñeño kù ó p̀skadeñoñ yá? ⁴ Akú Musa wiki l̃e Dikiri a pì: Deran mani ke kù gb̃e piño náa? Á g̃s̃ fiti kù oni ma pápa kù gb̃eè ò ma de. ⁵ Dikiri piine: Ñ Isaraila gb̃e z̃k̃oño s̃ete à do gb̃e piñone are. Ñ n gò kù n Nili l̃eo sé d̃s. ⁶ Mani ze n are Orebu gb̃esi sare gwe. Ñ gb̃esi pi lé, í ni bo de ò mi. Akú Musa k̃e le Isaraila gb̃e z̃k̃oño wára. ⁷ Akú ò t̃s kpá gu piine Masa, zaakú gwen ò Dikiri l̃en ò gwá ò pì: Dikiri kù kúoome gwe yá? Ò t̃s kp̃ane Meriba d̃s, kù Isarailano zuka kà gwe yáii.

Z̃ikana kù Amalekin

⁸ Amalekiño sù z̃i ká kù Isarailano Refidimu. ⁹ Akú Musa pì Ỹosuañe: Ñ gb̃eño sé ó té à gé z̃i ká kù Amalekiño. Zia manig̃s̃ zena sl̃s̃i dí m̃is̃nt̃ea kù Luda g̃oo kùna. ¹⁰ Ỹosua k̃e lákú Musa

òne nà, à gèe zì ká kù Amalekinò. Akù Musa kù Harunao kù Uruo dìdì sùsù pìi mìsòntea. ¹¹ Tó Musa a òno sè, Isarailano ògò zì ble Amalekinòame, ama tó à a òno dìte sò, Amalekinò ògò zì ble Isarailano. ¹² Kù Musa òno wà, ò gbèe sè ò dìte a gbáru à vùtea, akù Haruna kù Uruo a òno kùkùna, gbè do òplai, gbè do òzei, akù a òno gò zena ari ifántè gèe à gèò kpén. ¹³ Akù Yòsua zìi blè Amalekinò a ò dèdè kù fènedao.

¹⁴ Dikiri pì Musane: Ñ adikìna kè takada gùn de àgò de òngu pò ù ò Yòsuane, zaakù mani Amalekinò buri bo andunia gùn ò pínki. ¹⁵ Musa gbagbaki bò, akù à tó kpàne Dikirime ma tuta ù ¹⁶ à pì: Ma ò sè Dikiri kpata kpa. Dikiri nigò zì ká kù Amalekinò gòrò sìn da pínki.

18

Yètoro gena Musa gwa

¹ Musa anzure Yètoro, Midia sa'ori, yà kù Luda kè Musane kù a gbè Isarailano mà, lákù Dikiri ò bôte Misila ná. ² À sù à lè Musa gñake à a nana Zipora zì be ³ kù a nэгògbè mèn plano. A do tòn Gesomu, zaakù Musa pì gbè zìtòn a ù dakenò bùsun. ⁴ A do tòn Elieza, zaakù Musa pì a de Luda a faaba kè à a bo Firi'auna fènedà léi. ⁵ Akù Yètoro fùte àten su Musa kinaa kù a nènò kù a nanao gu kù à bùraa kàten Luda kpi sare gbàrannan. ⁶ À légbázà kè Musane à pì: Maten su n kinaa kù n nanao kù n né mèn plano. ⁷ Musa bò à gèe à dà a anzurele à kùte à lé pèa. Ò kò aafiaa gbèka, akù ò gè kpén. ⁸ Musa yà kù Dikiri kè Firi'aunane kù Misilano Isarailano yàì bàbanè pínki kù wari kù à ò lé zé gùnno pínki kù lákù Dikiri ò bó nàò. ⁹ Yètoro pò kè nna yà mana kù Dikiri kè Isarailanonea pínki kù lákù à ò bó Misilano òi nàò. ¹⁰ Akù à pì: Ò Dikiri sàabu kpá lákù à à bó Firi'auna kù Misilano òi nà. ¹¹ Má dò sà kù Dikiri zòkò de tãnanla ò pínki. Kù Misilano òa dààwa, à yà mòrúne. ¹² Akù Yètoro sa'opò kù òdi ká tén à té kù ò Luda kù sa'opò pãndenò dò. Akù Haruna kù Isaraila gbè zòkònò ò pínki ò sù ò pò blè káao Luda are.

Yàgògòrìno ditena

¹³ Kù gu dò Musa vùte àten yà gògòrìne, ò katenai zaa kònkò ari òkòsi. ¹⁴ Kù Musa anzure yà kù àten kèfìne è pínki, akù à a là à pì: Bón nten ke kù gbè òino le? Bòyàì nten yàkpatè kèfìne ndo, gbè sìn da pínki katenanyì zaa kònkò ari òkòsii? ¹⁵ Musa wèa à pì: Gbèno òi su ma kinaa ò Luda poyenyina yà mame. ¹⁶ Tó ò yàkete ví, òdi su ma kinaa mà yà pì gògòrìne mà Luda doka kù à diteno òrìne.

¹⁷ Musa anzure pìne: Yà kù nten ke manaro. ¹⁸ Ìni kpa, gbè kù ò kù kùnwonò ni kpa sa dò, zaakù zì pì denla, òni fò ò ke ndoro. ¹⁹ Ñ ma yà ma sà, mani lé damma, Luda nigò kù kùnwo. Ìnigò deñne yàgògòrì ù, Ìnigò gé kù ò yàno Luda kinaa, ²⁰ Ìnigò doka kù Luda diteno dañne, Ìnigò zé kù à de ò sé mòrìne kù yà kù òni kenò. ²¹ Ñ gbè laakaride nãanide kù ò Luda vina ví akù òdi gusaregba síronò sé ò tén, ò ò dìte gbènon wàa sòsòronò don'aredenò ù kù gbènon basòsòroo kù gbènon bupla akurio kù gbènon kurikurio, ²² de ògò yà gògò gbè pìnoone gòrò sìn da pínki. Oni su n kinaa kù yà zì'ùnò pínki, ama oni yà fitinnano gògò ò zida. Abire mé ani n aso lagonne. ²³ Tó Dikiri wenne, tó n kè le, òni fuaro, gbè pìno ni tá be kù laakario kpatena.

²⁴ Musa a anzure yà mà à kè lákù à òare nà pínki. ²⁵ À gbè laakaridone sè Isaraila burino té pínki à ò dìte gbènon wàa sòsòronò don'aredenò ù kù gbènon basòsòroo kù gbènon bupla akurio kù gbènon kurikurio. ²⁶ Akù òdigò yà gògòrìne gòrò sìn da pínki. Yà zì'ùn òdi suo Musa kinaa, akù òdi yà fitinnano gògò ò zida. ²⁷ Musa gèe à zè a anzureene, akù à tà a bùsun.

19

Sinai kpi sare

¹ Isarailano bona Misila mò aakòde gùn ² ò fùte Refidimu. Kù ò kà Sinai gbàrannan, akù ò bùraa kàte gwe Sinai kpi sare. ³ Musa dìdì à gèe Luda kinaa kpi pìi musu, akù Dikiri lé zù à pì: Ñ yà dí ò Yakubu buri Isarailanone: ⁴ A è lákù ma kè Misilano nà, lákù ma á sé ma su káao ma kinaa, lákù vau dì a né sé a demberèe nà. ⁵ Tó a ma yà mà á ma bàka konna káao yà kùna tera sà, anigò de ma gbè yenyidenò ù buri sìn da pínki té. Bee kù andunia de ma pò ù pínki, ⁶ anigò demene kinnano kù sa'orino ù, ma gbè kù ò kù adonano ù. Yà kù òni ò Isarailanoneen gwe.

⁷ Musa kipa à gbè zòkònò sisi, akù à yà kù Dikiri òne bàbañne pínki. ⁸ Gbèno wèa ò pínki ò pì: Yà kù Dikiri òwère pínki òni ke. Akù Musa gèe à yà kù ò òò bàba Dikirine. ⁹ Dikiri pìne: Mani su n kinaa túsukpe gègetee gùn, de gòrò kù maten yà onne, oni ma onigò n nãani ví gòrò sìn da pínki. Akù Musa yà kù gbèno òò bàba Dikirine. ¹⁰ Akù Dikiri pìne: Ñ gé ò kinaa ò òrìne ò gbà bo ò zìdane gbàra kù ziao, ò ò pòkasano pìpi. ¹¹ Ògò kù soru gùn ziando, zaakù a gòrò aakòde zìn mani kipa mà ze Sinai kpi musu gbè sìn da pínki wàra. ¹² Ñ zìte lé sèeda dañne kpi pìi pòrò

léa ari à likai pínki. Ñ òñne ò laakari ke. Òsun didi kpi pñiaro. Ñ gbêke sún ɔ kea sero. Gbê kú à ɔ kèa, ò ade de. ¹³ Òsun ɔ ke adearo. Ò a pápa kú gbêro ke ò a pápa kú káao ò de. Pókáden yá, bisásirin yá, à gámè. Tó ò mà ò kuru pè ò a yísám pà, ò na kpi piíi.

¹⁴ Musa kipa kpi piia à sù à gbêno lè à òrine ò gbà bo ñ zídane ò ñ pókasanɔ pípi. ¹⁵ À èra à piñne: Àgɔ kú soru gún gɔɔ aakɔde zī yāi. Àsun wúte kú nɔgbèoro. ¹⁶ Kú gu dɔ a gɔɔ aakɔde piia, akú legú ten pútá àten pí, akú legú sisi kpi musu. Kú ò kuru yísámpanaa mà, akú vīna gbê kú ò kú búranɔ kú ñ pínki òten lukaluka. ¹⁷ Musa bò kúñwo búran à gèe kúñwo Luda kīnaa, akú ò zè zīte kpi piíi sare. ¹⁸ Túsukpe dà Sinai kpila kú Dikiri kīpaa kú téo yāi. Túsukpe piíi fúte lán táma túsukpe bà, akú kpi pí ten yīgāyīgā manamana. ¹⁹ Kuru yísámpana ten kara. Kú Musa yā ò, akú Luda wèa legúpútanaa gún.

²⁰ Dikiri kīpa à zè Sinai kpi mīsñntea à Musa sisi, akú à didi à gèe gwe. ²¹ Dikiri piñne: Ñ kīpa ñ kpákè gbēno, òsun vī gulezekíla ò su ò ma gwaro, de ñ paridenɔ sún gagaro yāi. ²² Bee sa'ori kú òdi namainɔ, ò gbà bo ñ zídane de màsun fēñyīro yāi. ²³ Musa pí Dikirine: Oni didiro, zaakú n kpákēwái n pí ò zīte lé sēeda da kpi piíi pɔɔ léa à gɔ n pɔ ũ. ²⁴ Akú Dikiri piñne: Ñ kīpa ñ Haruna sé ñ su káao, ama sa'orinɔ kú gbê kparanɔ sún vī bara ò su ma kīnaaro de màsun fēñyīro yāi. ²⁵ Akú Musa kīpa gbê piñno kīnaa à yā piíi òñne.

20

Dokaya mèn kurinɔ

¹ Luda yā dīkīna ò pínki à pi: ² Makúme Dikiri á Luda ũ. Ma á bóte zòblen Misila.

³ Àsungɔ dikiri ke vī ma gberaro.

⁴⁻⁵ Àsun pòke taka ke à kúte à donyī kenero, pɔ kú à kú musu ke zīte ke í gūnn yá, zaakú makú Dikiri á Luda, nēsēgɔbademe ma ũ. Madi gbê kú à yemaironɔ yā vāni wī ñ burinɔ musu ari à gé pé ñ sákpeɔna kú ñ nasionɔ. ⁶ Gbê kú ò yemai ò ma dokayanɔ kúnanɔ sɔ, madīgɔ gbêke vī kúñwome ari ñ buria.

⁷ Àsun makú Dikiri á Luda tó sí pāpāro, zaakú gbê kú à ma tó sí pāpā mani tó à bo pāro.

⁸ Àgɔ dɔn kámmabogɔɔ bi ma pómè. ⁹ Àgɔ á bura zī kú á zī sīnda pínkiɔ ke gɔɔ suddo, ¹⁰ a supplade gɔ deáre kámmabogɔɔ ũ, zaakú makú Dikiri á Luda ma pómè. Àsun zī ke ke gɔɔ pí zīro, ákɔnɔ ke á négɔgbè ke á nénɔgbè ke á zíkèri gɔgbè ke nɔgbè ke á pókáde ke nibɔ kú à kú á bea. ¹¹ Zaakú gɔɔ suddon ma musu kú zīteɔ kè kú ísirao kú pɔ kú ò kú ñ gūnnɔ pínki, akú ma kámma bó a gɔɔ supplade zī. A yā mé à tò ma arubarikaa dà kámmabogɔɔ pin ma dite ma pɔ ũ. ¹² Àgɔ á de kú á dao bèere dɔ, de à gi ke búsu kú makú Dikiri á Luda maten kpááwan.

¹³ Àsun gbê dero.

¹⁴ Àsun zina kero.

¹⁵ Àsun kpāni oro.

¹⁶ Àsun yā dí á gbēdakearo.

¹⁷ Àsun á gbēdake ɔn ni dero. Àsun a nɔ ni dero ke a zíkèri gɔgbè ke nɔgbè ke a zù ke a zaaki ke pɔ kú à vīno pínki.

¹⁸ Gbê sīnda pínki legúpútanaa mà kú kuru yísámpanaa, ò legúpinaa è kú túsukpeɔ dɔ kpi musu, akú vīna ñ kú òten lukaluka ò ze zà dire. ¹⁹ Ò pí Musane: Ñ yā owere n zīda, òni ma. Ñsun tó Luda yā owere, de òsun gagaro yāi. ²⁰ Musa piñne: Àsun tó vīna á kúro, zaakú kú à á yɔ à gwa yāin à sù, de àgɔ a vīna vī akúsɔ àsun durunna kero yāi. ²¹ Ò ze zà dire, akú Musa nà túsukpe gégetee piíi, gu kú Luda kun pin.

Dikiri gbagbaki ya

²² Akú Dikiri pí Musane: Ñ yā dí ò Isarailanɔne: A mà kú á zīdao lákú ma yā óare zaa musu nà. ²³ Àsun tána ke ke à namaro. Àsun andurufu ke wura pí tánanɔ ũro. ²⁴ À ma gbagbaki bo kú èo à sa oa kú sánɔ kú zúnɔ, sa'opo kú òdi ká tén à té kú kú kennakúkɔ sa'oppo. Gu kú ma diteáre àgɔ ma sísín, mani su á kīnaa mà arubarika daágu. ²⁵ Tó àteni ma gbagbaki pí bo kú gbêro, àsun bo kú gbè anaaro, zaakú tó a gá pètea, a tò à gbàa lèn gwe. ²⁶ Àsun ma gbagbaki bo à a didiki kero, de á pótompoke sún bo gbagbaki piario yāi.

23

Yakena a zéa

¹ Àsun òpi baaru kpáro. Àsun ze kú gbê vānio éke sēedade ũro. ² Àsun té parii yāvānikēnaa gūnlo. Àsun ze kú pario yákpate gún à bo yāzede kpero. ³ Tó takaside yā nnaro, àsun ze káaro. ⁴ Tó n iberé zù ke a zaaki sàte akús n kpakú káao, ñ a kú ñ géone be. ⁵ Tó n n zanguri zaaki è àten fu asoa, ñ kpái, ñsun a tónlo.

⁶Tó takaside yā nna, àsun bo a kpero. ⁷À ke zà kù manafikio. Àsun taarisaride ke gbè mana dero, zaakù mani tó taaride bo páro. ⁸Àsun gusaregba síro, zaakù gusaregba dì tó wédeno vīna kùme, akūsò àdi gbè manano yā litè kpedangara. ⁹Àsun bòasu wé táro. Á bòasuke dš, zaakù bòasunon á ú yā Misila. ¹⁰Àgš pš tš á buranona à keke ari wè suddo, ¹¹a wè suppladen à tó zīte kámma bo à iam pá, de á takasidenò le ò a zà kù à bùte gweno kšonò wè, nòbšenteno le ò a kpara só. Á ke le dš kù á geepi búo kù á kùkpero. ¹²Àgš zī ke ari gorò suddo, a suppladen àgš kámma bo, de á zūno kù á zaakinò le ò kámma bo, akūsò á zšonò kù bòasunò ni le ò iam pá. ¹³Àgš yā kù ma óárenò kūna pínki. Àsun tšnanò tš síro. Ósun n tš ma á lén sero.

Dikpe mèn aakšonò
(Bon 34:18-26)

¹⁴Wè kù wèšo àgš su dikpe kemene gèn aakš. ¹⁵Àgš Burodi Futenasari dikpe ke lákù ma diteáre nà, àgš burodi futenasari só ari gorò suppla mš kù òdi pi Abibu gūn a gorò, zaakù mš pii gūnn a bšten Misila. Gbèke sūn su ma kīnaa okoriro. ¹⁶Àgš Pókēna dikpe ke gorò kù a na pókēnaaa, à á burapò káakunò kpáma. Àgš Pódufublena dikpe ke wè lakanaaa, gorò kù a á buraponò kákara pínki. ¹⁷Wè kù wèšo gèn aakš á gšgbè sīnda pínki su kšakarana ke makù Dikiri á Luda are. ¹⁸Àsun pšfutena kpáma leele kù sa'opò aruoro. Àsun dikpe sa'opò nīsi dite gu dšaro. ¹⁹Àgš gé ma Dikiri á Luda onn kù á burapò káakunò. Àsun blēne nòbš kuku kù a da yš'ioro.

Luda Malaika ni do a gbēnne are

²⁰Mani malaika gbare à doáre are à á dākpā zén à ká kááo gu kù ma kēken. ²¹À laakari dš a yā à a yā ma. Àsun bo a kpero, zaakù ani sūru ke kááo á taari yā musuro kù ma tš kúa yāi. ²²Tó a a yā má akūsò a yā kù ma óáre kè pínki, manigš de á iberenò iberè ūme, á weterinò weteri ū. ²³Ma malaika pi ni doáre are à gé zeáre búsu kù Amorinon kun kù Itino kù Perizinò kù Kanaano kù Ivinò kù Yebusinò, mani n kakate. ²⁴Àsun kúte n tšnanonè à doñyiro, àsun n kena kero. Á n gboro à n gbēnò wīwi. ²⁵Á dš Dikiri á Ludai, ani arubarika daáre á pšblen kù á pšminaao, ani gyāno kéáwa. ²⁶Nògbēnò ni nò bšte á búsunlo akūsò para nigš kunlo. Mani á wēndi bà dšáre kù mškakšanaao. ²⁷Mani vīna dada gbè kù ò kù á arenò, mani tó bídi gē buri kù a ka n kīnaanogu, mani tó á iberenò kpe liáre. ²⁸Mani zúmantēnò gbare á are ò ká Ivinògu kù Kanaano kù Itino ò pérnmaáre. ²⁹Adi ke mani pérnmaáre wè do gūn gšonlo, de búsuu pi sūn gš lákpe ū nòbšenteno daálaro yāi. ³⁰Manigš pérnmaáre busebuseme ari à ke dasi à ká à búsu sí. ³¹Mani á búsu lé daáre zaa Isira Tēra léa ari Filisitininò Isira léa, zaa gbáranna lén ari Yuflati léa. Mani búsupidenò naáre á ō à pérnma. ³²Á bàka sūngš kù n yān ke n tšnanò yānlò. ³³Àsun tó ógš kù á búsunlo, de ósun tó à durunna kemenero, zaakù tó a n tšnanò gbāgba, a tankute kpákpa à zīdaneme.

24

Luda bàka kunna kù Isarailanò sēedaa

¹Dikiri pi Musane: Mškšn kù Harunao kù Nadabuo kù Abiuo kù Isaraila gbè zškš gbēnò baaakš akurinò, à didi kpia à mš ma kīnaa, à donyī kemene zaa zà. ²Mškšmme īni namai ndo, gbè kparano sūn su kānoro akūsò pari sūn didi kúño kpi dīkīna musuro.

³Musa gē à yā kù Dikiri ò gbāñne pínki kù dokayāno pínki. Ó wé leele n pínki ò pi: Yā kù Dikiri ò pínki óni ke. ⁴Akù Musa yā kù Dikiri òo pínò kè takada gūn pínki.

Á fūte kōnkōnkō à gbāgbaki bō kpigerēēi, akù à gbè pētepete mèn kuri awēēpla Isaraila buri mèn kuri awēēplanò pš ū. ⁵Á Isaraila kefennanò zī kù zūsanenò, akù ò sa'opò kù òdi ká tén à té kù òo Dikiri kù sáabukpana sa'oponò. ⁶Akù Musa zūu pínò aru si à kpáate leu pla. Á a leu do dite kù tao à a leu do átē gbāgbakia. ⁷Akù à Dikiri bàka kunna kúño takada sè à a kyó kēñne. Akù ò pi: Yā kù Dikiri ò pínki óni ke óni mī natene. ⁸Akù à aru pii sè à fārnma à pi: Dikiri bàka kunna kááo arun gwe lákù a mà nà pínki.

⁹Musa kù Harunao kù Nadabuo kù Abiuo kù Isaraila gbè zškš gbēnò baaakš akurinò didi kpia. ¹⁰Ò Isarailanò Luda è. Safia gbè gusara katena a gbá gēi, a í de búgu swáswa lán ludambe búgu bà. ¹¹Luda dí yāke ke Isaraila gbānade pínònero. Ó wé síale, akù ò pš blè ò í mī.

Musa kunna Sinai kpi musu

¹²Dikiri pi Musane: N didi kpia n mš ma kīnaa nšgš kù gwe. Mani gbè anlo kù ma a dokayāno kēanò kpámma, de n le n dañne. ¹³Akù à fūte kù a kpáasi Yšsuao, óten gé didi Luda

kpia. ¹⁴ Akū Musa pì gbē zōkōnōne: Àgō ó dà la, óni era ò su á kīnaa. Haruna kū Uruo nigō kú kááo. Tó gbēke yáke ví, à gēo n̄ kīnaa. ¹⁵ Akū Musa didi kpi pia. Túsukpe dà a misōntela, ¹⁶ akū Dikiri gakuri kipa Sinai kpi pia. Túsukpe pì daala ɛ ari gōrō suddo, a gōrō suppladen Dikiri lé zù Musai zaa túsukpe pii gūn. ¹⁷ Isarailano Dikiri gakuri è lán té kú àdì n̄ ble bà kpi pii misōntea. ¹⁸ Akū Musa gē tēluku pii gūn à èra à didi kpi pia. À kú gwe ari gōrō bupla fanantē kú gwāanio.

31

Luda bizakuta

¹ Dikiri yā ò Musane à pì: ² N̄ ma! Ma Uri né Bezaleli, Uru daikore, Yuda buri sè. ³ Ma tò ma Nini kúa, akū à òndō kú gonio kú dōnaao lè ɔzī pínki gūn. ⁴ À zāble pónoa dō kú wuraa kú andurufuuo kú mōgotēo. ⁵ À gbē bèereɛde ana dō kú a dana pō gūnwo kú lí'anaao kú ɔzī sīnda pínki. ⁶ Abire gbera ma Aisamaki né ɔliabu, Dā buri dite a kpányiri ũ. Ma ɔzikerino gbā òndō n̄ pínki, de ò le ò pō kú ma ditenneno ke pínki: ⁷ Dakareki kuta kú doka àkpatii kú a nékparēo kú kpé pì pō keteno pínki, ⁸ teburu kú a pō keteno, wura atēne fitiladiɔ kú a pō keteno pínki, turaretitikpataki, ⁹ sa'opō kú òdi ká tén à té kú oki kú a pō keteno pínki, dàga kú a dibɔɔo, ¹⁰ pōkasa kú ò tǎn, sa'ori Haruna pōkasa kú ani naomaino kú a nēno sa'opokasano pínki, ¹¹ pō sakenísi kú bizakuta turaretiti gbī nnanna. Ò pō pino ke lākū ma ditenne nà pínki.

Kámmabogōrō yā

¹² Dikiri yā ò Musane à pì: ¹³ N̄ ò Isarailano è ò kámmabogōrō kú ma dite yā da, zaakū à de sēeda ũ makū kú ákōnō dagura ari á buria, de à le à dō makū Dikiri ma á sé ma gbēno ũ. ¹⁴ Àgō kámmabogōrō pì yā da, zaakū gōrō pì kúáre adoname. Gbē kú à gōrō pii tēe kē, ade gāme. Gbē kú à zī kē gōrō pia, ò ade bo a gbēno té ò a de. ¹⁵ Àgō zī ke gōrō suddo, a gōrō suppladen áni kámma bo, zaakū makū Dikiri ma pōme. Gbē kú à zī kē kámmabogōraa gāme. ¹⁶ Isarailano gō kámmabogōrō pì yā kūna ò dite gōrō zōkō ũ ari n̄ buria ma bàka kunna kúriwo yā ũ. ¹⁷ Anigō de sēeda ũ makū kú Isarailano dagura gōrō sīnda pínki, zaakū makū Dikiri ma musu kú anduniaio kē gōrō suddome, akū ma lāka ma kámma bō a gōrō supplade zī. ¹⁸ Kú Dikiri yā ò Musane Sinai kpi musu à lāka, akū à dokayā kē gbē anlonoa mēn pla kú a zīda ɔno à kpāa.

32

Wura zūsane bōrō

¹ Kú gbēno è Musa dí kipa kpia likalikaro, ò kākara Harunai ò pine: N̄ fute n̄ tana kenō kewere ò dowere are, zaakū Musa kú à ó bōte Misila pii, ò dō yā kú à a lèro. ² Akū Haruna piñne: À á nōgbēno wura pōsāno bōte kú á nēgōgbēno pōno kú á nēnōgbēno pōno à suomene. ³ Akū n̄ pínki a wura pōsāno bōbo ò kpā Harunaa. ⁴ À si à kāsa lán zūsane bà, akū à l̄l̄o. Akū ò pì: Isarailano, á tanaan di! Àkū mé à á bōte Misila. ⁵ Kú Haruna è le, à sa'oki bō zūu pì are, akū à kpākpa kē à pì: Dikiri dikpe kun zia. ⁶ Kú gu dō, gbēno fūte ò sa'opō kú òdi ká tén à té kú òa kú kennakūkō sa'opōo. Gbēno vūte òten pō ble òten í mi, akū ò fūte òten pāpā ke.

⁷ Akū Dikiri pì Musane: N̄ kipa n̄ gé! N gbē kú n bo kúriwo Misilano yāka. ⁸ Ò kē zé kú ma mōnneza likalika, ò wuraa kāsa tana ũ lán zūsane bà, ò kūtene ò sa òa ò pì, Isarailano tana kú à n̄ bōte Misilano gwe. ⁹ Akū Dikiri èra à pì Musane: Ma è gbē pino sã gbāname. ¹⁰ N̄ gomala de mà a pōfē kipañma mà n̄ kakate, ama mani n burino ke dasi. ¹¹ Akū Musa kúte kē Dikiri a Ludane à pì: Dikiri, bōyāin nten pōfē kipa n gbēnoa kú n n̄ bōte Misila kú n gbāna purao kú n gāsā gbānaoo? ¹² Misilano ni pì n̄ kakatena yāin n n̄ bōte, de n̄ le n̄ n̄ dede kpino musu n̄ n̄ lāka andunia gūn. N̄ n pōfē kpāte n̄ yā kú n̄ ye n̄ kipa n gbēnoa pì bo n nēsen. ¹³ N̄ dō n zōblerino Ibrahim kú Isaakuo kú Isarailao yān, zaakū n la dàinne kú n zīdao n pì, ñni n̄ buri kara lán susuneno bà, ñni bùsu kú n a yā òinne kpá n̄ burinoa ògō vī gōrō sīnda pínki. ¹⁴ Akū Dikiri yā kú à pì áni kipa a gbēnoa pii bō a nēsen.

¹⁵ Musa èra à kipa kpia, à doka gbē anlo mēn pla pino kūna a ɔi. Yā kēna gbēe pinoa kpa plapla pínki. ¹⁶ Luda mé à gbē anlo pino à, akū mé à yā kēñma. ¹⁷ Yōsua gbēno wiki mà, akū à pì Musane: N̄ zī wiki ma dō buraan. ¹⁸ Musa pì: Kūwiki mé à dō gwero, wēnda ɔo dōn gwe sōro, gbēno lēsinaan maten ma. ¹⁹ Kú à kà káni kú buraao, à è òten ũ wā zūsa pì are, akū à pō fē. À gbē anlo kú à kūnaa pino pāte kpigerēe gwe, ò wiwi. ²⁰ Akū à zūsa kú ò pii pì sè à dà tén. À a titi bō, akū à kà ín à kpā Isarailanoa, ò mi. ²¹ Akū Musa Haruna là à pì: Bón gbē pino kēne, gbasa n tò ò durunna zōkō dí taka kēe? ²² Akū à wēa à pì: N̄sun pō fero, mare. N̄ gbē pino dō, kú ò vāni. ²³ Mōkōnō mé ò pimene mà tana ke ke à doñne are. Ò pì Musa kú à á bōte Misila pii,

ò d5 yá kú à a lèro. ²⁴ Akú ma pìíne gbè kú ò wura vīno bote ò suo. Kú ò sùo, akú ma kà tén, akú à bò zùsané b̄r̄o pì ù.

²⁵ Musa è Haruna tò gbēno teni n̄ poyeina ke, akú ò ḡò lalandi p̄ó ù n̄ íberen̄ne. ²⁶ Akú à zè b̄ura zélele à pì: Gbè kú ò kú Dikiri kpan̄o su ma kuru. Akú Levi burin̄o kàkara a kuru. ²⁷ À p̄íne: Dikiri Isarailan̄o Luda pì, á baadi a f̄ēneda loko à dodo b̄uraai zéle kú zéle, á baadi a gbēno kú a gbēnnan̄o kú a gbēdaken̄o dede. ²⁸ Levi burin̄o kè lākú Musa dàr̄ne nà. Gbè kú ò n̄ dede z̄i p̄ian̄o kà gbēnn̄on dúbu aak̄ò taka bà. ²⁹ Akú Musa pì Levi buri p̄inone: Lākú a bo á n̄n̄o kú á gbēno kpe nà, a á z̄ida kpà Dikiria gbāra, Dikiri arubarikaa dàágu gbāran gwe.

Musa kutekena Dikirine Isarailan̄ne

³⁰ Kú gu d̄ò Musa pì Isarailan̄ne: A durunna z̄sk̄o kè, bee kú abireo mani era mà didi kpia mà gé Dikiri k̄inaa d̄ò, òdiḡò d̄oro ke mani le mà kúte ken̄eare á durunna yá musu. ³¹ Akú à èra à ḡe Dikiri k̄inaa à pì: N yá nna! Gbè p̄ino durunna z̄sk̄o kè, ò tana ke kè n̄ z̄idane kú wuraa. ³² N̄ s̄uru ke! N̄ n̄ durunna k̄er̄ma. Tó lenlo, n̄ ma tó warawara takada kú n̄ k̄e ḡun. ³³ Dikiri p̄ine: Gbè kú à durunna k̄emene t̄on mani warawara ma takada ḡun. ³⁴ N̄ gé kú gbēno gu kú ma ònnen sà. Ma Malaika ni donne are. Bee kú abireo tó ma w̄et̄ammana ḡoro kà, mani w̄e t̄ar̄ma n̄ durunna yá. ³⁵ Akú Dikiri gagagyá kà gbēn̄ogu zùsane kú ò tò Haruna p̄i pì yá.

33

¹ Dikiri pì Musane: N̄ fute n̄ go la, m̄ok̄n̄ kú gbè kú n̄ bo k̄un̄wo Misilan̄o, n̄ gé k̄un̄wo b̄usu kú ma la dà Íbrah̄ine kú Isaakuo kú Yakubuo ma pì mani kpá n̄ burin̄oan. ² Mani malaika gbare à doare are mani péare Kanaan̄o kú Am̄orin̄o kú Itin̄o kú P̄erizin̄o kú Ivin̄o kú Yebusin̄o. ³ Á gé b̄usu kú v̄i kú z̄óio din̄ p̄i ḡun. Ama mani gé k̄áoro, de m̄asun̄ á kakate z̄enlo yá, zaakú s̄agb̄anaden̄on á ù. ⁴ Kú gbēno yá p̄ási p̄i mà, ò s̄o d̄ò, akú gbēke dí a z̄ableb̄on̄o da doro. ⁵ Zaakú Dikiri ḡinake à yá ò Musane à ò Isarailan̄ne à pì: S̄agb̄anaden̄ome n̄ ù, bee tó ma t̄aa ò k̄un̄wo ḡese do, mani n̄ kakate. N̄ baadi n̄ z̄ableb̄on̄o bobo, maniḡò d̄ò deran mani ke k̄un̄wo nà. ⁶ Akú Isarailan̄o n̄ z̄ableb̄on̄o bobo, odi da doro zaa Orebu kp̄i k̄inaa.

⁷ Musa di bizakuta sé à gé d̄ò b̄ura kpe boruna kú b̄uraa plio fiti. À t̄ò kpà kuta p̄ine dakareki kuta. Gbè kú à ye Dikiri yá ade di bo à gé dakareki kuta pì k̄inaa b̄ura kpe gwe. ⁸ Tó Musa b̄ò àten gé kpé pì k̄inaa, baadi di bo à ze a kpélelele àḡò a gwa ari à gé à ḡen. ⁹ Tó Musa ḡe kpé p̄in, t̄eluku di kipa àḡò d̄ò kpélelele, akú Dikiri di yá ò k̄aa. ¹⁰ Tó gbēno è t̄eluku pì d̄ò kpélelele p̄ia, baadi di donȳi ke a kpélelele. ¹¹ Dikiri di yá ò kú Musao t̄ēt̄ēt̄ē, lākú gbē di yá ò kú a gbēn̄nao nà. Musa di era à su b̄uran, ama Nuni né Ȳosua a kp̄aasi di bo kpé p̄i ḡunlo.

Dikiri bo à suna Musaa

¹² Musa pì Dikirine: N̄ p̄imene mà gé kú gbè p̄ino, ama n̄di gbè kú nten damene omenero. N̄ p̄imene yá n̄ ma d̄ò n̄ gbēnna ù akus̄ ma n̄ p̄onna lè. ¹³ Zaakú ma n̄ p̄onna lè, n̄ tó ma n̄ laasunn̄o d̄ò sà, de mà le màḡò n̄ d̄ò màḡò nna k̄un̄wo ȳapura. N̄ḡò d̄ò kú buri d̄ik̄ina bi n̄ gbēn̄ome. ¹⁴ Akú Dikiri w̄e à pì: Ma w̄e niḡò t̄éai mà á gba k̄ammabonaa. ¹⁵ Musa pì: Tó n̄di w̄e t̄éw̄airo, òsun ó fute laro. ¹⁶ Tó n̄di gé k̄uoro, deran oni le ò d̄ò kú makú kú n̄ gbè p̄ino ó nna k̄un̄woo? Oni ò d̄sk̄ne kú buri p̄anden̄o andunia ḡun derame? ¹⁷ Dikiri p̄ine: Yá kú n̄ gbèkama pì mani ke, zaakú n̄ ma p̄onna lè, mà n̄ d̄ò ma gbēnna ù.

¹⁸ Musa pì: N̄ n̄ gakuri m̄omene. ¹⁹ Akú Dikiri w̄e à pì: Mani tó ma manake p̄inki ḡe n̄ are, mani ma t̄ò Dikiri sisi n̄ are, zaakú gbè kú má ye mà s̄uru ke k̄aaon mani ke k̄aa, akus̄ gbè kú má ye mà w̄enda d̄onen mani d̄one. ²⁰ Akú à pì: Ìni f̄ò n̄ ma àn gwaro, zaakú bis̄asiri ni f̄ò à w̄e simale àḡò kunlo. ²¹ Dikiri pì: N̄ gu gwa da ma sare la. N̄ ze gbèe musu gwe. ²² Tó ma gakuri pì ten ḡe, mani n̄ s̄ot̄o gb̄es̄ok̄on mà a ò k̄unla ari mà ḡete. ²³ Tó ma a ò ḡonla, ìni ma kpe kpa e sà, ama oni f̄ò ò ma àn ero.

34

Gbè anlo dufun̄o

¹ Dikiri pì Musane: N̄ gbè anlo ke m̄en pla lán a k̄aakun̄o bà, mani yá kú ò kú a k̄aakun̄o kú n̄ w̄ina k̄er̄ma. ² N̄ḡò kú soru ḡun k̄onk̄o. N̄ didi Sinai kpia n̄ ze ma are a mis̄onta. ³ Gbèke s̄un su k̄unwororo. Òsun gbèke e gukea kp̄i p̄ia sero. Bee s̄a ke z̄ù s̄un su p̄ò ble a ḡeiro.

⁴ Musa gbè anlo à m̄en pla lán a k̄aakun̄o bà. À fute k̄onk̄o k̄aakukaaku, akú à didi Sinai kpia à gbè anlo m̄en pla p̄ino k̄una a ò lākú Dikiri òne nà. ⁵ Dikiri k̄ipa t̄usukpe ḡun à zè a sare, akú à a z̄ida t̄ò sisi. ⁶ Kú Dikiri ten ḡe a are, à a t̄ò sisi à pì: Dikiri, Dikiri Luda w̄endad̄onneri s̄ruden ma ù. Ma p̄ò di f̄e likaro, mà gbèke kú náamio v̄i z̄òk̄. ⁷ Madiḡò gbèke v̄i kú gbēno ari n̄ buri l̄emme, mani n̄ yá v̄an̄ino k̄er̄ma kú n̄ taarin̄o kú n̄ durunn̄ano. Ama madi tó taaride bo p̄aro. Madi deno yá v̄ani w̄i n̄ n̄n̄o musu kú n̄ daikoren̄o kú n̄ s̄akpen̄o kú n̄ nasion̄o.

8 Musa wùte a nèsele kutena à donyī kènne g̃ɔ̃nɔ̃ 9 à pì: Dikiri, zaakū ma n p̃onna lè, ñ gé kūoo. Bee kù gbè p̃inɔ̃ sá gb̃ána, ñ sùru ke kūoo ó yá ṽaninɔ̃ kù ó durunnanɔ̃ musu ñ ó sé n p̃ɔ̃nɔ̃ ũ.

*Luda bàka konna kù Isarailanɔ̃
(Bon 23:14-19)*

10 Dikiri pì: Ma bàka nig̃ɔ̃ kù k̃ááome. Mani ỹabonsare ke á p̃inki wára, kù gb̃eke dí a taka ke buri ke g̃un andunian zikiro. Buri kù ó likaáinɔ̃ ni ma yákena e, zaakū mani yá naaside ke k̃ááo. 11 Ag̃ɔ̃ yá kù ma óare gb̃ára k̃una, mani péare Am̃orinɔ̃a kù Kanaanɔ̃ kù Itinɔ̃ kù Perizinɔ̃ kù Ivinɔ̃ kù Yebusinɔ̃. 12 Á laakari ke! Àsun lédok̃ɔ̃nɔ̃ ke kù b̃usu kù áten gé g̃en denooro, de àsun tankute kp̃ákpa á z̃idanero yáí. 13 Á ñ sa'okinɔ̃ gboro à ñ tána gb̃enɔ̃ wíwí à Asera línɔ̃ z̃ɔ̃z̃. 14 Àsun kùte tánanero, zaakū makū Dikiri ma t̃ón G̃ɔ̃ba, madi g̃ɔ̃ba kpá. 15 Á laakari ke! Àsun lédok̃ɔ̃nɔ̃ ke kù b̃usupidenɔ̃oro, zaakū tó òten p̃ápá ke ñ tánanɔ̃ yá musu, òten sa or̃uma, oni á sísi à ñ sa'oná ñb̃o só k̃uñwome. 16 Àsun nɔ̃ sé á ñenone ñ t̃éro, zaakū tó ñ ñenɔ̃gb̃enɔ̃ ten p̃ápá ke ñ tánanɔ̃ yá musu, oni tó á ñenɔ̃ p̃ápá ke k̃uñwo se. 17 Àsun m̃ò pi tána ũro.

18 Ag̃ɔ̃ Burodi Futenasari dikpe ke. Ag̃ɔ̃ burodi futenasari só g̃ɔ̃ɔ̃ suppla m̃ò kù òdi pi Abibu g̃un lákú ma diteáre nà, zaakū m̃ò pi g̃un a b̃ote Misila. 19 Á daudunɔ̃ bi ma p̃ɔ̃nɔ̃me ñ p̃inki kù á p̃ókade né sá k̃áakunɔ̃ ñ p̃inki, zù ke p̃ɔ̃ ketenɔ̃. 20 Ag̃ɔ̃ zaaki né sá k̃áaku bo kù s̃áo. Tó ádi boro, à a waka fí à de. Ag̃ɔ̃ á daudunɔ̃ bo. Gb̃eke s̃un su ma k̃inaa okoriro. 21 Ag̃ɔ̃ z̃í ke g̃ɔ̃ɔ̃ suddo à k̃ámma bo a g̃ɔ̃ɔ̃ supplade z̃í, bee búwig̃ɔ̃ ke p̃ók̃eg̃ɔ̃ɔ̃n yá.

22 Ag̃ɔ̃ P̃ók̃ena dikpe ke g̃ɔ̃ɔ̃ kù a na burap̃o k̃áaku k̃ekenanaa. Ag̃ɔ̃ P̃ódufublena dikpe ke w̃è lakanaaa. 23 W̃è kù w̃èeo g̃ɔ̃gb̃è s̃inda p̃inki g̃ɔ̃ su makū Dikiri Isarailanɔ̃ Luda are g̃en aak̃ɔ̃. 24 Mani péare burinɔ̃a mani á b̃usu lé karaáre. Gb̃eke ni á b̃usu ni de g̃ɔ̃ɔ̃ kù áten su makū Dikiri á Luda are w̃è kù w̃èeo g̃en aak̃ɔ̃ro. 25 Àsun p̃ófutena kpáma l̃ele kù sa'op̃o aruoro. Àsun Ṽinla sa'oná ñb̃o dite gu d̃baro. 26 Ag̃ɔ̃ gé makū Dikiri á Luda onn kù á burap̃o k̃áakunɔ̃. Àsun bl̃ene ñb̃o kuku kù a da ỹ'iooro.

27 Akū Dikiri pi Musane: Ñ yá p̃inɔ̃ k̃é takadan, zaakū ma bàka konna k̃unwo kù Isarailanɔ̃ ỹanɔ̃n gwe. 28 Musa kú kù Dikiri gwe ari g̃ɔ̃ɔ̃ bupla f̃anant̃é kù gw̃áanio p̃óblenaa sari p̃ómínaa sari. Akū Dikiri a bàka konna k̃uñwo yá m̃en kurino k̃é gb̃è anlo p̃inɔ̃a.

Musa an t̃ékenaa

29 Kù Musa k̃ipa Sinai kpia, à gb̃è anlo m̃en pla kù doka k̃éaa p̃inɔ̃ k̃una a ɔ̃í. À d̃ɔ̃ kù a an ten t̃é ke ñ yá'oná kù Dikiri yáíro. 30 Kù Haruna kù Isarailanɔ̃ a è ñ p̃inki, a an ten t̃é ke, ṽina ñ kù ò nai. 31 Akū Musa ñ sísi. Haruna kù gb̃è z̃ɔ̃k̃ɔ̃nɔ̃ era ò sù a k̃inaa, akú à yá ò k̃uñwo. 32 Abire gbera Isarailanɔ̃ ñai ñ p̃inki, akú à yá kù Dikiri diteare Sinai kpí musu óñne p̃inki. 33 Kù à yá óñne à l̃áka, à fáta kù a ánnwa. 34 Tó à gé à yá o kù Dikiri, ádi fáta go ari à era à bo. Tó à bò, ádi yá kù Dikiri diteare o Isarailanɔ̃ne, 35 akū òdi e a an ten t̃é ke. Musa òdi era à fáta kù a ánnwa ari à era à gé à yá o kù Dikiri.

40

Bizakuta sakenaa

1 Dikiri pi Musane: 2 Ñ kuta d̃ɔ̃ kù à de dakareki kuta ũ m̃ò k̃áakun g̃ɔ̃ɔ̃ k̃áaku z̃í 3 ñ àkpati kù doka gb̃è anlonɔ̃n kù a g̃un diten ñ l̃ábure kpáí. 4 Ñ g̃é kù teburuo ñ a tanɔ̃ kátea z̃éazea. Ñ g̃é kù fitiladib̃ɔ̃ɔ̃ ñ a fitilanɔ̃ keke. 5 Ñ wura turaretitikpataki dite doka àkpati are ñ kuta kp̃élele l̃ábure kpá ñ tataale. 6 Ñ sa'op̃o kù òdi ká t̃én à t̃é kù oki dite dakareki kuta kp̃élele, 7 ñ d̃ága dite dakareki kuta dagura kù sa'okio ñ í kán. 8 Ñ kara kpá ñ likai, ñ l̃ábure kpá karaa pi léa.

9 Ñ p̃ɔ̃ sakenísi sé ñ kù kp̃é piia kù p̃ɔ̃ kù ò kù a g̃uñnɔ̃ p̃inki ñ dite ma p̃ɔ̃ ũ kù a zikeb̃ɔ̃nɔ̃, oni g̃ɔ̃ ma p̃ɔ̃ ũ. 10 Ñ ñisi pi kù sa'oki piia kù a zikeb̃ɔ̃nɔ̃ p̃inki. Ñ sa'oki pi dite ma p̃ɔ̃ ũ, anig̃ɔ̃ de ma p̃ɔ̃ ũ deñla. 11 Ñ ñisi pi kù d̃ága piia kù a dib̃ɔ̃ɔ̃, oni g̃ɔ̃ ma p̃ɔ̃ ũ. 12 Ñ su kù Harunao kù a ñenɔ̃ dakareki kuta kp̃élele ñ ñ zú o gwe. 13 Ñ sa'ori p̃ókasanɔ̃ da Harunane, ñ ñisi kúa ñ a dite ma p̃ɔ̃ ũ, ani g̃ɔ̃ ma gb̃agbari ũ. 14 Ñ su kù a ñenɔ̃ d̃ɔ̃ ñ utagyabanɔ̃ dadañne, 15 ñ ñisi kúkuñma lákú n kù ñ dea nà, oni ma gb̃agba. Ñisikummanaa pi mé ani tó óg̃ɔ̃ de ma gb̃agbarinɔ̃ ũ ari ñ buria. 16 Musa k̃é lákú Dikiri òne nà p̃inki.

17 Ñ bona Misila w̃è plade m̃ò k̃áaku g̃ɔ̃ɔ̃ k̃áakua ò kuta pii d̃ɔ̃. 18 Kù Musa ten kuta pi d̃ɔ̃, à a zeb̃ɔ̃nɔ̃ p̃ètepete g̃ia, akú à a lípetenɔ̃ p̃èpen à a líkpakpanɔ̃ kp̃ákpan, akú à lípetenɔ̃ p̃ètepete. 19 Á biza kua, akú à bára kùtea lákú Dikiri òne nà. 20 Á s̃eeda gb̃è anlonɔ̃ s̃è à kà àkpatii pii g̃un, à àkpatii pi s̃élinɔ̃ dà a z̃áñ g̃un, akú à a né kùtea. 21 Á g̃ẽo kp̃én, akú à l̃ábure kpá s̃eeda àkpatii pii lákú Dikiri òne nà. 22 Á teburuu dite dakareki kutan l̃ábure pi kp̃élele kpa gugh̃anduru

kpa. ²³ À burodii kàtea Dikirine zéazea lākū à òne nà. ²⁴ À fitiladibɔɔ dìte dakareki kutan areɔkɔsana teburuuu gènɔmidɔki kpa, ²⁵ à fitilanɔ nàna Dikiri are lākū à òne nà. ²⁶ Akū à wura turaretitikpataki pìi dìte dakareki kutan lábure sare, ²⁷ akū à turaretiti gbī nnanna kpàtaa lākū Dikiri òne nà. ²⁸ Akū à lábure kpà kuta pì léa.

²⁹ À sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū oki dìte dakareki kuta kpélelea, akū à sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū òa kū flawaao lākū Dikiri òne nà. ³⁰ À dàгаа pìi dìte dakareki kuta dagura kū sa'okio, akū à í kàn. ³¹ Gwen Musa kū Harunao kū a négɔgbɛnɔ dì n'ɔnɔ kū n' gbánɔ pìpin. ³² Tó òten gɛ dakareki kutan, ke tó òten na sa'okii, òdi n' ɔnɔ kū n' gbánɔ pìpin lākū Dikiri ò Musane nà. ³³ Akū à karaa kpà à lika kuta pìii kū sa'okio, akū à lábure kpà karaa pì léa. Len Musa zī pìi kè à làka le.

Dikiri gakuri kipana bizakutan

(Nar 9:15-23)

³⁴ Akū téluku pìi dà dakareki kuta pìla, Dikiri gakuri kuta pìi pà. ³⁵ Musa dí fɔ à gɛ dakareki kuta pìi gūnlo, kū téluku dàala akūsɔ kū Dikiri gakuri kuta pìi pà yāi.

³⁶ Isarailanɔ taa'onaa gūn, tó téluku pìi gò kuta pìia, akū òdi fute kū táo. ³⁷ Tó téluku pì dí goaro, òdi fute kū táoro, sé zī kū à gò. ³⁸ Fānantɛ Dikiri téluku dì da kuta pìla, gwāani sɔ té dīgɔ kú téluku pìi gūn. Len Isarailanɔ dì e le n' pínki n' taa'onaa gūn pínki.

SĀARUN WOODA

Sāarun Woodan tirerun gari sun sōmō wooda ye Isireliba ba swīi ba ka Gusunō sāwa. Yāku kowoba ba tumbu wooda ye sōōsi. Wooda ye, ya bu sōōsimōwa gāa ni nu disi mō ka ni nu n̄ disi mō. Ya maa nee, n weene Isireliba ba n deere bu sere Gusunō susi.

Tire ten kpunaa

1. Yākunun wooda, wiru 1n di sere wiru 7.
2. Wooda ye ba yi yāku kowobun sō, wiru 8n di sere wiru 10.
3. Ye ya disi mō ka ye ya n̄ disi mō, wiru 11n di sere wiru 15.
4. Toranun yākunu, wiru 16.
5. Deerasiabu ka sāarun wooda, wiru 17n di sere wiru 27.

YĀKU NI ISIRELIBA BA KOO KO

Yāku dōō mwaararuginu

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi soka saa win kuu bekurugii tēn mi ba ra n̄n s̄an di. ² U n̄n sōōwa u nee, a Isireliba sōōwō a nee, ben goo ù n kī u ne, Yinni Gusunō yākuru kua, u koo kpī u kete go, n̄ kun mē yāaru.

³ N n̄ yāku dōō mwaararugira yēro u m̄d ka kete, kete ye, ya ko n̄ sāawa kete kineru te ta n̄ alebu gaa mō. U koo yāku te kowa nen s̄a yerun kōnnōwō, kpa u ka ne, Yinni Gusunōn durum wa. ⁴ U koo win nōna s̄andiwa kete yen wiru wōlō ye ne Gusunō na wura yu ka win durum wukiri. ⁵ U koo kete ye gowa ne, Yinni Gusunōn wuswaaō nen kuu ten kōnnōwō. Aronin bibu be ba s̄a yāku kowobu, beya ba koo yen yem sua kpa bu mu yēka bu ka yāku yee ten nōō bōka sikerena. ⁶ Yen biru ba koo s̄abe te kokuwa kpa bu ten yaa b̄tiri. ⁷ Yāku kowo bera ba koo yāku dāa yi yi kpa bu dōō doke. ⁸ Dōō wi s̄ōra ba koo ye kpuro doke ka yen wiru ka yen gum. ⁹ Ba koo yen b̄sōō yānu ka yen wōbunu kpuro teawa kpa yāku kowobu bu ye kpuro dōō doke. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararuginu n̄n nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁰ Goo ù n maa yāku dōō mwaararugiru m̄d ka yāaru, n̄ kun mē ka boo, yāa kineru u koo go, n̄ kun mē boo kineru te ta n̄ alebu gaa mō. ¹¹ U koo tu sakawa yāku yerun sōō yēs̄an n̄m geu gia Yinni Gusunōn wuswaaō kpa yāku kowobu bu ten yem sua bu yēka yēka bu ka yāku yerun nōō bōka sikerena. ¹² U koo yaa ye b̄tiriwa kpa u kp̄ēe yāku dōō s̄ō ka yen wiru ka yen gum sannu. ¹³ U koo yen b̄sōō yānu ka yen wōbunu sua u teawa, kpa yāku kowo u ye kpuro sua u dōō doke, yu dōō mwaara mam mam. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru tēn nubura koo ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁴ Goo ù n yāku dōō mwaararugiru m̄d ka gunōsu, kparukona u koo ka tu ko, n̄ kun mē totoberenu. ¹⁵ Yāku kowo u koo ka gunō ge na yāku yerō. Kpa u gen wiru bura kpa u gen yem yēka yēka yāku yee ten yēs̄aō. ¹⁶ U koo gen sansu wukiriwa kpa u gen yōōru wīa u kō yāku yerun sōō yari yeru gia mi ba ra torom wisi. ¹⁷ Kpa u gu bera b̄si yiru u kun s̄ōsīane. Yen biruwa u koo gu dōō kp̄ēe, kpa gu dōō mwaara. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru tēn nuburu ta koo ne Yinni Gusunō dore.

2

Yāku ni ba kua ka dīa binnu

¹ Goo ù n kī u Yinni Gusunō yākuru kua ka win dīa binnu, soma u koo sua, u mu burina ka gum ka sere turare ye ba ra dōō doke yāku yerō. ² U koo ka ye dawa Aronin bibun mi be ba s̄a yāku kowobu. Ben turowa u koo som m̄n n̄m wōō teeru s̄ka u doke yāku yerun wōlō ka turare ye kpuro kpa u dōō doke. Yera ya koo de Gusunō u n̄ yēro yaaye. Ya ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru tēn nubura koo Yinni Gusunō dore. ³ Som mē mu tie mu ko n̄ sāawa Aroni ka win bibugim. Mu kuawa mi dīa deeranu, domi ba ka nu Yinni Gusunō yākuru kua.

⁴ A n̄ Yinni Gusunō yākuru kuamme ka kira ni ba wōōwa, kaa nu kowa ka som mē ba gum yēka n̄ kun mē mē ba ka gum burina ba n̄ seeyatia doke.

⁵ B̄a n̄ koo yāku te kon na ka kira ni ba s̄onwa, ba koo nu kowa ka som buu te ba burina ka gum, seeyatia sari. ⁶ Yen biru ba koo nu muririwa kpa bu gum yēka nin wōlō. Ya ko n̄ sāawa yākuru.

⁷ B̄a n̄ koo yāku te kon na, ka kira te ba koo wō, ba koo tu kowa ka som buuru te ba burina ka gum.

⁸ Ba koo ka yāku kira te dawa Yinni Gusunōn s̄a yerō. Kpa u tu yāku kowo wē u ka tu da yāku yerō. ⁹ U koo ten garu mura te ta koo de Yinni Gusunō u n̄ yēro yaaye kpa u tu dōō doke yāku yee ten mi, kpa tu dōō mwaara. Ta ko n̄ sāawa yāku dōō mwaararugiru tēn nubura koo

Yinni Gusunə dore. ¹⁰ Kira ni nu tie, Aroni ka win biba ba ni mə. Nu kuawa mi dīa deeranu domi ba ka nu Gusunə yāku dōo mwaararugiru kua.

¹¹ Kira ni ba koo ka yāku dōo mwaararugiru ko kpuro, bu ku raa nu seeyatia doke, bu ku raa maa nu tim doke. ¹² Kaa kpi a ka wunen dīa gbiikinu Yinni Gusunə naawa. Adama a n̄ ka nu yāku dōo mwaararuginu m̄ yāku yerə.

¹³ Dīa ni a ka yākurū m̄ kpuro, kaa nu baru dokewa. A ku duari a kun tu doke. Domi baru ta sāawa wunε ka Gusunən arukawanin yīreru. Yen sōna ba ko n da tu doke yākurū baaterε sōo.

¹⁴ I n kī i ka been gberun dīa gbiikinu na Yinni Gusunən mi, i ko i nu sōmewa kpa i nu nam i sere ka na. ¹⁵ Kpa i ka nu gum burina, i turare sōndi nin wōllo. Ya ko n sāawa yākurū. ¹⁶ Yāku kowowa u koo som mε mu sāa Gusunəgim dōo doke ka sere maa turare ye. Yera ya koo de Gusunə u n yēro yaaye. Ya ko n sāawa yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunən s̄.

3

Siarabun yākunū

¹ Goo ù n siarabun yākurū m̄ Yinni Gusunən mi ka ketε kineru, n̄ kun mε ka ketε nia, yen ye u wa kpurowa u koo ka na, ya kun gesi alebu m̄. ² U koo win n̄mu sōndiwa ketε yen wiru wōllo kpa u ye saka kuu ten kōnnōw̄o mi ba ra Yinni Gusunə s̄a. Kpa yāku kowo Aronin bibu bu yen yem yēka bu ka s̄a yerun n̄o b̄ka sikerena. ³ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera gum mε mu b̄sō yānu tēke, ⁴ ka gabu swii yiru ka yin gum mε mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga yen woru wukiri. Ba koo gu wīawa ka gabu swii sannu. ⁵ Yāku kowoba ba koo ye kpuro dōo doke yu dōo mwaara ka yāku dōo mwaararugiru sannu. Ya ko n sāawa yāku t̄en nubura koo Yinni Gusunə dore.

⁶ Goo ù n siarabun yākurū m̄ ka yāaru, yāa te u wa kpurowa u koo ka na, baa n̄ n nirun na, ta kun gesi alebu m̄. ⁷ N n yāa kpendun na, u koo ka tu dawa Yinni Gusunən wuswaa. ⁸ Kpa u win n̄ma sōndi ten wiru wōllo u sere tu saka Yinni Gusunən kurun kōnnōw̄o. Saa yera yāku kowoba ba koo ten yem sua bu yēka bu ka yāku yee ten n̄o b̄ka sikerena. ⁹ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera ten gum, ka ten siru kpuro te ba koo bura saa ten gabu wāan di, ka gum mε mu b̄sōnu wukiri, ¹⁰ ka ten gabu swii, ka ten gum mε mu wāa yēsāo ka ten buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹¹ Yāku kowo u koo ye kpuro dōo dokewa yāku yerə, kpa ya n s̄a yāku dōo mwaararugiru Yinni Gusunən s̄.

¹² Goo ù n maa ka boo yākurū m̄, u koo ka gu dawa Yinni Gusunən wuswaa. ¹³ U koo win n̄ma sōndiwa boo gen wiru wōllo kuu ten kōnnōw̄o, kpa u sere gu saka. Kpa yāku kowoba bu gen yem sua bu yēka yāku yerun n̄o b̄ka bu ka sikerena. ¹⁴ Wee ye ba koo Yinni Gusunə dōo dokea, yera gum mε mu gen b̄sō yānu tēke, ¹⁵ ka gabu swii yiru ka gum mε mu yi tēke ka gen buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁶ Yāku kowowa u koo ye kpuro dōo doke mu dōo mwaara. Kpa ya n s̄a yāku dōo mwaararugiru t̄en nubura koo Yinni Gusunə dore.

Yen gum kpuro mu ko n sāawa Yinni Gusunəgim. ¹⁷ Yen sōna baa n̄ n saa yeren na, mi i wāa kpuro, i wooda yeni m̄m n̄o w̄o sere ka baadommas, yera i ku yaa gum di, i ku maa yen yem di.

4

Toranun yākunū

1. Yāku kowo t̄nweron

toranun yākunū

¹ Yinni Gusunə u M̄wisi s̄ōwa u neε, ² a Isireliba wooda yeniba s̄ōw̄o a neε, goo ù n Yinni Gusunən wooda gaa tora u kun yē, wee ye u koo ko.

³ N n yāku kowon na u tora, ma win tora te, ta Isireliba kpuro torasia, u koo ka ketε kine kpambu nawa ge ga n̄ alebu gaa m̄, u go u ka win tora ten suuru wa. ⁴ U koo ka ketε ye dawa Yinni Gusunən kurun kōnnōw̄o, kpa u win n̄ma sōndi yen wiru wōllo u sere ye saka Yinni Gusunən wuswaa. ⁵ Yen biru kpa u yen yem sua u ka da kuu ten s̄ōw̄o. ⁶ U koo ka mu win niki bia dekawa, kpa u mu yēka n̄n n̄oba yiru kuu ten beku kare ten bera gia Yinni Gusunən wuswaa. ⁷ Yen biru u koo yem mε yēka kpakoro t̄en mi ba ra turare dōo doken k̄āno te ta wāa kuu ten s̄ōw̄o, kpa u m̄n sukum wisi yāku yerun tem̄ te ta wāa kuu ten kōnnōw̄o. ⁸ U koo yaa yen gum kpuro wuna mε mu wāa b̄sō yānu s̄o, ⁹ ka yen gabu swii, ka gum mε mu gabu swii yi wukiri yēsi yēsika, ka buro ge ga woru wukiri, ge ba koo wīa ka gabu swii sannu. ¹⁰ Ye ba ra wīε b̄a n siarabun yākurū m̄ gesi, yera ba koo maa wīa yeni s̄o. Yen biru yāku kowo t̄nwerowa u koo ye dōo doke yāku yerun wōllo. ¹¹⁻¹² U koo ye ya tie kpuro gurawa u ka da sansanin biru mi ba gosa ba n da yāku dōo mwaararugirun torom kube. Miya u koo

yen gɔna ka yaa ye ya tie kpuro dɔɔ doke torom mɛn wɔllɔ, ka yen wiru ka yen wɔbunu ka yen bɔɔ yānu.

2. Yāku te ba koo ko

Isireliba kpuron torarun sɔ

¹³ Isireliba kpuro bā n Gusunɔn wooda gaa sara ba n ka baaru, ba torawa mi. ¹⁴ Adama bā n tuba ma ba torawa mi, ba koo naa kinɛ kpɛmbu gowa bu ka ben tora ten suuru kana. Ba koo ka naa kinɛ te dawa Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. ¹⁵ Kpa Isireliban wirugibu bu ben noma sɔndi naa yen wiru wɔllɔ kpa ben turo u ye saka Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶ Yāku kowo tɔnwerowa u koo yen yɛm fiiko sua u ka da kuu ten mi. ¹⁷ Saa ye sɔɔra u koo yɛm mɛ deka ka win niki bia kpa u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru kuu ten beku kare ten deedeeru. ¹⁸ Yen biru, kpa u maa kpakoro tɛn mi u ra turare dɔɔ doken kaaanu yɛm yɛka. Yɛm mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yerun temɔ te ta wāa kuu ten kɔnnɔwɔ. ¹⁹ Yen biru u koo yaa yen gum kpuro sua u dɔɔ doke yāku yerun wɔllɔ. ²⁰ Nge mɛ u raa kua win tiin torarun sɔ, nge meya u koo ko Isireliba kpuron tora ten sɔ kpa Gusunɔ u sere bu suuru kua. ²¹ Yen biru kpa u ka yaa ye ya tie da sansanin biruɔ kpa bu ye doke dɔɔ sɔɔ nge mɛ ba raa kua wi, yāku kowon torarun sɔ. Yāku te, ta sāawa Isireliba kpuro bu ka ben torarun suuru wa.

3. Yāku te Isireliban wirugii

u koo ko win torarun sɔ

²² Isireliban wirugii goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u n ka baaru, u torawa mi. ²³ Adama ù n tuba ma u tora, boo kinɛra u koo go te ta n alebu gaa mɔ u ka yāku ko. Kpa Gusunɔ u nùn win tora te suuru kua. ²⁴ U n ka boo ge na, u koo win noma sɔndiwa boo gen wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa sake. Yāku te, ta sāawa torarun suurugiru. ²⁵ Yāku kowo wi, u koo ka win niki bia yɛm mɛ dekawa kpa u mu yɛka yāku yerun kaaanu sɔɔ. Yɛm mɛ mu tie, kpa u mu wisi yāku yee ten temɔ. ²⁶ U koo yaa yen gum kpuro suawa u dɔɔ doke nge mɛ ba ra siarabun yāku ko. Nge meya yāku kowo tɔnwerɔ wi, u koo ko u ka wirugii win torarun suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn tu suuru kua.

4. Yāku te ba koo ko

tɔn ñiron torarun sɔ

²⁷ Tɔn ñiron goo ù n Gusunɔn wooda gaa sara u n ka baaru, u torawa mi. ²⁸ Adama ù n tuba ma u torawa, boo niu ge ga n alebu gaa mɔwa u koo ka yāku ko Gusunɔ u ka nùn win torarun suuru kua. ²⁹ U koo win noma sɔndiwa boo gen wiru wɔllɔ kpa u gu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa sake. ³⁰ Yen biru, yāku kowo u koo na u yɛm mɛ deka ka win niki bia, kpa u mu yɛka yāku yerun kaaanu, kpa u yɛm mɛ mu tie wisi yāku yee ten temɔ. ³¹ Yen biru, ba koo yaa yen gum kpuro wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīe. Kpa yāku kowo u mu dɔɔ mɛni, kpa mɛn nuburu tu Yinni Gusunɔ dore. Nge meya yāku kowo wi, u koo ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔ, Gusunɔ u koo nùn suuru kua.

³² Toro wi, ù n maa kīn na, u ka yāa kpɛndu yāku ko, yāa nira u koo ka na u go, te ta n alebu mɔ, u ka win torarun suuru wa. ³³ U n kī u tu go, u koo win noma sɔndiwa ten wiru wɔllɔ kpa u tu saka mi ba ra yāku dɔɔ mwaararuginun yaa go. ³⁴ Yen biru yāku kowo u koo yɛm mɛ deka ka win niki bia u mu yɛka yāku yerun kaaanu. Yɛm mɛ mu tie kpa u mu wisi sāa yee ten temɔ. ³⁵ Yen biru u koo yen gum wīawa nge mɛ ba ra siarabun yākurugim wīe. Yāku kowowa u koo mɛ kpuro dɔɔ doke ka yāku dɔɔ mwaararuginun sannu. Nge meya yāku kowo wi, u koo ko u ka toro wi suuru kana. Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u koo nùn win tora te suuru kua.

5

5. Torā bwese bwesekan

yākunu

¹ Su tɛ nɛɛ, goo u bōrua ma u koo seeda di gāa ni u wan sɔ, adama u n gerua ye u wa, n kun mɛ ye u yɛ. Saa ye sɔɔ, yɛro u torawa mi.

² Su tɛ kpam nɛɛ, goo u gaaanu baba ye ya disi mɔ u kun ka baaru, aa, yaa sabe te ba ku ra ñin gora? N kun mɛ gbeeku yaa ye ba ku ra ñin gora? N kun mɛ yaa ye ya ra kabirin gora? Saa ye sɔɔ, yɛro u disi duurawa mi.

³ Su maa tɛ nɛɛ, goo ù n win winsim baba wi u disi gɛɛ mɔ yi yi koo nùn tia, n deema u n yɛ, ma u ra ye tuba, yɛro u torawa mi.

⁴ Toraru garu wee maa. Su tɛ nɛɛ, goo u bōrua u win winsim kōsa kua n kun mɛ u nùn gea kua, u n bwisika, ù n deema gari yi, gari giriya u gerua, yɛro u torawa mi.

⁵ Goo ù n tora nin garu kua, u koo yen tuuba kowa. ⁶ Adama u sere tora ten suuru wa, u koo yāa niru ñ kun mē boo niu gowa u ka Yinni Gusunō yākuru kua. Yen biru yāku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi, kpa u sere win torarun suuru wa.

6. *Bwēebwēebun*

toranun yākuru

⁷ Goo ù kun kpē u yāa niru ñ kun mē boo niu wa u ka torarun yākuru ko, u koo kpī u kparukonu yiru ñ kun mē totoberenu yiru kasu. Gunō gen teuwa ba koo ka torarun yākuru ko. Kpa bu maa ka teu geni yāku dō mwaararugiru ko. ⁸ Ba koo gina yāku kowo wi gunō ge wēwa ge ba ka torarun suuru kanabu na mi, kpa u gen wīru bua u kun sōsie. ⁹ Kpa u gen yem deka u yēke yāku yerun nō bōkaa, mē mu tie kpa u wisi ten temō. Ya ko n sāawa torarun yākuru. ¹⁰ Yen biru yāku kowo u koo gunō yiruse sua nge mē wooda ya gerua u ka yāku dō mwaararugiru garu ko. Kpa u nūn suuru kanabun wororu koosi. Nge mēya Gusunō u koo ka yēro suuru kua.

¹¹ Goo ù kun kpē u kparukonu yiru ye wa, ñ kun mē totoberenu yiru ye, u ka som buuru kilo nne na u ka yākuru ko kpa u ka win torarun suuru wa. Adama u ku mu gum doke, u ku maa mu turare doke, domi u ka mu nawa u ka win torarun suuru wa. ¹² U koo ka som mē dawa yāku kowon mi kpa yāku kowo wi, u men nām kure teeru sōka u dō doke mi ba ra yāku dō mwaararugiru ko. Som nām kure tee te, ta koo de Yinni Gusunō u n yēro yaaye. Yāku tera ta koo de u win torarun suuru wa. ¹³ Saa ye sō, yāku kowo wi, u koo wi u tora suuru kanabun wororu koosi. Kpa Gusunō u nūn win torarun suuru kua.

Kpa yāku kowo u mē mu tie sua win tiin sō, nge gberun dīanun yākunu.

Yāku ni ba ra ka toranu sōme

¹⁴ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, ¹⁵ goo ù n gāanu neni ni n weene u Yinni Gusunōn wē, ma u ñ yē ma Yinni Gusunōgina, wee ye u koo ko win tora ten sō. Kaa nūn yāa kineru te ta ñ alebu gaa mōn geeru burawa te u koo kasu u ka na u ka torarun sōmbun yākuru ko. Kaa ten gee te burawa ka sii geesun gobi yi ba ra di Yinni Gusunōn kuu bekrugiro. ¹⁶ Kpa u ka gāa ni u neni mi na. Yen biruwa u koo maa ka nin bōnu nōobusen tia na. Yāku kowowa u koo ye wē. Yāku kowo wiya u koo nūn torarun yākuru kua, kpa u sere suuru wa.

¹⁷ Goo ù n Yinni Gusunōn wooda gaa sara, baa u kun yē, u torawa mi. Yen torara ko n nūn wāasiwa. ¹⁸ Yen sō, u koo ka yāa kineru te ta ñ alebu gaa ma dawa yāku kowon mi, win tora ten sō nge mē n weene u kōsia. Kpa yāku kowo u nūn suuru kanabun wororu koosi. Saa ye sōra Gusunō u koo nūn suuru kua. ¹⁹ Ya ko n sāawa torarun sōmbun yākuru. Domi yēro u Yinni Gusunō torariwa.

²⁰ Yinni Gusunō u kpm Mōwisi sōwa u nēe, ²¹ goo ù n win winsim weesu kua gāa ni u nūn berusie sō, ñ kun mē u bōkura, ñ kun mē u gbena, ñ kun mē u kawa, ²² ñ kun mē u gāanu dōba ma u siki, ñ kun mē u bōri weesugii kua, ²³ tōnu win bweseru u Yinni Gusunō torariwa mi. U koo gāa ni u gbena mi wesia, ñ kun mē ni u kawa mi, ñ kun mē ye ba nūn berusia mi, ñ kun mē ye u dōba ma u siki, ²⁴ ñ kun mē yēn bōri u kua mi. Adama n ñ mō ye tona u koo wesia. U koo maa yen bōnu nōobusen tia kōsiawa dōma te u koo win torarun sōmbun yākuru ko. ²⁵ U koo ka yāa kineru dawa yāku kowon mi, te ta gāa nin gobin saka tura bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua. ²⁶ Yinni Gusunōn wuswaara yāku kowo u koo nūn suuru kanabun wororu koosi. Yen biru Gusunō u koo yēro suuru kua, baa ñ n mēren na win torara ne.

6

Yākunun woodaba

1. *Yāku dō mwaararugii*

te yāku kowobu ba ko n da ko

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōwa u nēe, ² a Aroni ka win bibu wooda yeni wēeyō a nēe, wee ye ya sāa yāku dō mwaararugirin wooda.

Ten yāku yaa ya ko n wāawa dō sō wōku giriru, kpa bu ku de dō wi, u gbi sere yam mu ka sāra. ³ Yen biru yāku kowo u koo win tako sebewa ka win sokoto kpiriru kpa u yāku dō mwaararugii ten torom gura u yi yāku yee ten bōku. ⁴ Yen biruwa u koo win yāa ni pota kpa u kpaanu doke u sere torom mē sua u ka yari sansanin di. Kpa u ka mu da yam mi ba gōsa men sō u yi mi. ⁵ Dō wi u mwaaramō yāku yee ten mi, ba ñ koo de u gbi pai! Bururu baatere yāku kowo u ko n da tu dāa dokewa. Yen wāllōwa u koo yāku yaa sōndi ka sere siarabun yāku gum. ⁶ Dō u ko n wāawa yāku yee te sō sere ka baadomma, ba ñ koo de u gbi.

2. *Yākuru te ba ra ko*

ka gberun dīanu

⁷ Yāku te ba ra ko ka gberun dīanun wooda wee.

Aronin biba ba ko n da ka tu de yáku yero Yinni Gusunon wuswaa. ⁸ Kpa ben wi u yáku ru mō dāma te, u som nam kure teeru saka me ba ka yáku ru na me ba gum wisi, ka turare kpuro, kpa bu ye kpuro menna bu dōo doke kpa ten nuburu tu Gusunō dore kpa u n yēro yaaye. ⁹⁻¹⁰ Som me mu tiara Aroni ka win biba ba koo me di. Yera ya ko n sāa begia yáku dōo mwaararugiru sōo. Adama ba koo mu diwa Yinni Gusunon kuu bekurugirin yaaraa. Ba n me pēe seeyatia dokemo. Ya sāawa nenem nge yáku te ba kua bu ka torarun suuru wan dīanu, n kum me te ba ra ka toraru sōmen dīanu. ¹¹ Aronin bii tōn durō baawurewa u koo dīa ni di. Yeni ya ko n sāawa wooda win bibun bweseru sōo sere ka baadommaa. Tōn tuko wi u koo nu baba kpuro u koo gbiwa.

¹² Yinni Gusunō u kpm Mōwisi sōowa u nee, yáku te Aroni ka win bibu ba koo Yinni Gusunō kua wee.

¹³ Bā n Aroni ka win bibu tusia ma ba kua nen yáku kowobu, saa dāma ten diya ba ko n da som kilo ita ka yáku ru ko tōo baatere, tia ka bōnu bururu, yoka maa tia ka bōnu. ¹⁴ Ba koo som me mamwa buturu buturu, kpa bu me sōme siru sōo ka gum, kpa men nuburu tu ne, Yinni Gusunō dore.

¹⁵ Yáku kowo wi ba gum tāre ba gōsa Aronin bibu sōo u ka nūn kōsire ko, win tii u koo tu kowa. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaa ne, Yinni Gusunon sō. Ba koo som me dōo dokewa kpuro. ¹⁶ Yáku te yáku kowon tii u kua, ba koo de tu dōo mwaarawa mam mam, ba n koo tu di.

3. Yáku te ba koo ko

bu ka suuru kana

¹⁷ Yinni Gusunō u maa Mōwisi sōowa u nee, ¹⁸ a Aroni ka win bibu sōowō a nee, yáku te ba koo ko bu ka suuru kanan wooda wee.

Yam mi ba ra yáku dōo mwaararugirin yáku yaa sake, miya ba koo yáku tenin yaa saka. Ya ko n sāawa gāa dēeranu. ¹⁹ Yáku kowo wi u koo yáku te ko wiya u koo ye di. U koo ye diwa yam dēeramō, kuu ten yaaraa. ²⁰ Tōn tuko wi u koo yáku yaa ye baba kpuro u koo gbiwa. Yáku yaa yen yem mù n wisi win yaberō u koo tu teawa yam dēeram mi. ²¹ Bā n tu sawa wekeru sōo te ba kua ka sōndu, ba koo weke te korawa. N n maa weke te ba kua ka sii gandun na, ba koo tu teawa sāa sāa ka nim. ²² Yáku kowo tōn durō baawurewa u koo kpī u tu di domi ta sāawa dīa dēeranu. ²³ Adama ba n koo torarun yáku yaa tem tēn yem ba ka dua sāa yero. Ba koo ye dōo dokewa yu dōo mwaara mam mam.

7

4. Yáku te ba ra ko

bu ka toraru sōme

¹ Yinni Gusunō u Mōwisi sōowa u nee, yáku te ba ra ko bu ka toraru sōmen wooda wee.

Yáku te, ta ko n sāawa yáku dēeraru. ² Mi ba ra yáku dōo mwaararugirin yaa sake, miya ba koo maa ten yaa saka, kpa bu yaa yen yem yēka yáku yerun nōo bōkaa bu ka sikerena. ³ Yaan mi ba koo ka Yinni Gusunō yáku ru kua wee, yera yen gum kpuro, ka yen siru ka bōsō yānun gum, ⁴ ka yen gabu swii yiru, ka gum me mu yi tēke yēsi yēsika, ka yen buro ge ga woru wukiri. ⁵ Yáku kowo u koo ye kpuro dōo dokewa yáku yero Yinni Gusunon sō. Yáku te, ta sāawa te ta koo toraru sōme. ⁶ Yáku kowo tōn durō baawurewa u koo tu di. Ba koo tu diwa yam dēeramō domi ta sāawa dīa dēeranu. ⁷ Yen wooda ye, ya sāawa tia ka torarun yákurugia. Yáku kowo wi u yáku te kua, wiya u yen yaa mō.

5. Ye ya ko n sāa

yáku kowobugia

⁸ Goo ù n yáku dōo mwaararugiru kua, yáku kowo wi u nūn tu kua wiya u ten gōna mō. ⁹ Yáku te ba kua ka gberun dīanu ba wōowawa? Aawo, ba sōnwawa? Yáku kowo wi u tu kua wiya u tu mō. ¹⁰ Adama ni ba ka gum burina ka ni ba n yeesie, ba koo nu Aronin bibu bōnu kuawa.

6. Siarabun yáku ru

¹¹ Siarabun yákurun wooda wee.

¹² Goo ù n siarabun yáku ru mō, u koo kira bwesenu ita kowa. U koo gbiikinu ko ka gum nu kun seeyatia mō, kpa u yirusenun som gum yēka nu kun seeyatia mō, kpa u itasenun som burina ka gum u sōme. ¹³ Kira nin biru, u koo pēe ye ba seeyatia doke sosi mi, ka sere win siarabun yákunun yaa. ¹⁴ Ba koo yáku dīa nin baaniren sukum suawa wallō bu Yinni Gusunō sōsi. Yera ya ko n sāa wi u yem yēkagu. ¹⁵ Dāma te ba siara bin yáku ru kua, yen dāma tera ba koo ten yaa di, ba n koo de ten yaa yu yam sara.

¹⁶ Adama goo ù n yákuru kua u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia ñ kun me win tii ù n gõru doke u ka ne, Yinni Gusunɔ kɛru wɛ, u koo kpɪ u ten yaan sukum di yen tɔɔ te, kpa u sukum yi sere sisiru. ¹⁷ Adama yà n maa wure ya tiara sɔɔ itaseru ba koo ye dɔɔ meniwa. ¹⁸ Goo ù n siarabun yáku yaa ye ya tiara sere sɔɔ ita tema, Gusunɔ kun maa yɛron yáku te mwaama. U win yákuru garisiwa mi kam domi yaa ye, ya disi duura. Wi u maa ye tema, yɛro u torawa mi. ¹⁹ Meyá bà n maa ka yáku yaa gáanu baba ni nu disi mɔ, ba koo ye dɔɔ meniwa, ba ñ ye dimɔ.

Wi u kun disi mɔ, wiya koo yáku yaa tem, ²⁰ adama goo ù n wáa disi gɛɛ sɔɔ u ka siarabun yákuru dimɔ te ba Yinni Gusunɔ kua, ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di. ²¹ Goo ù n maa tɔnu baba wi u disi mɔ, ñ kun me yaa gaa ye ya sáa seseru, ñ kun me gáanu ganu ni nu disi mɔ, ma u ka siarabun yákuru di te ba Yinni Gusunɔ kua ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

Wooda Isireliban sɔ

²² Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²³ a Isireliba sɔɔwɔ a neɛ, bu ku yaa gaan gum di nge yáaru ñ kun me kete, ñ kun me boo. Bu ku yen gaan gum di. ²⁴ Sabe te gbeeku yaa ya go, ñ kun me te ta gu, i ko i kpɪ i ka ten gum gáanu ko. Adama i ñ mu dimɔ. ²⁵ Goo ù n yákurun yaan gum di me ba ka Yinni Gusunɔ yáku dɔɔ mwaararugiru kua, ba koo yɛro girawa wigibun suunu sɔɔn di. ²⁶ I ku gunɔ gagun yem di ñ kun me yaa gaa, baa mi i da kpuro. ²⁷ Wi u mu di, ba koo yɛro girawa win tɔmbun suunu sɔɔn di.

²⁸ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁹ a Isireliba wooda yeni wɛɛyɔ a neɛ, goo ù n ne Yinni Gusunɔ siarabun yákuru kuamme, u koo wunawa ye ya sáa negia. ³⁰ Win tiiwa u koo ka ne, Yinni Gusunɔ yen gum ka yen guro guroru naawa u kpara nen wuswaaɔ. ³¹ Yáku kowowa u koo yen gum me dɔɔ doke yáku yerɔ. Adama yaa guro guro te, ta ko n sáawa Aroni ka win bibuguru. ³² Yáku yaa yen nɔmu nɔm geuguu ga ko n maa sáawa Aroni ka win bibuguu. ³³ Yaa nɔmu ge, ga ko n sáawa Aronin biiguu wi u yem yɛka ma u yaa gum me doke yáku yerɔ. ³⁴ Yaa nɔmu ge, ge ba man sɔsi, ka yen guro guro te ba kpara nen wuswaaɔ sanam me ba siarabun yákuru mɔ mi, yera ya ko n da n sáa Aroni ka win bibugia sere ka baadommaɔ.

³⁵ Yáku dɔɔ mwaararuginu sɔɔ, yeniwa ya ko n sáa Aroni ka win bibugia doma tèn di ba koo bu gum tare bu ka ko yáku kowobu. ³⁶ Wooda yera Yinni Gusunɔ u Isireliba wɛɛmɔ bu ka Aroni ka win bibu yaa ye wɛ saa doma tèn di ba bu gum tare bu ka ko yáku kowobu. Ba ko n da bu ye kuenta sere ka ben bibun bweserɔ.

³⁷ Nge meya ba ko n da ko bà n yáku dɔɔ mwaararugiru mɔ, ñ kun me bà n yákuru mɔ ka gberun dɛanu, ñ kun me bà n torarun yákuru mɔ, ñ kun me bà n yákuru mɔ te ba ra ka toraru some, ñ kun me te ba ra ko bu ka tɔnu gum tare u sere sɔmburu tore, ñ kun me bà n siarabun yákuru mɔ. ³⁸ Yinni Gusunɔwa u Mɔwisi wooda yeni wɛ gbarurɔ, Sinain guurɔ, tɔɔ te u bu wooda wɛ bu ka nún yákuu kua.

BA YÁKU KOWO GBIKOBU TUSIA KA WORORU

8

Woro te ba koo ko

yáku kowobun sɔ bu sere

sɔmburu tore

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁻³ a Aroni ka win bibu sokuo Yinni Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ. Kpa a de bu ka ben yáku yánu na ka gum me ba ra gáanu tare bu ka nu gosi Yinni Gusunɔn sɔ ka naa kine te ba koo ka torarun yákuru ko ka yáa kinenu yiru ka bire te ta pɛɛ mɔ ye ba ñ seeyatia doke. A maa Isireliba kpuro mennɔ mi.

⁴ Ma Mɔwisi u Yinni Gusunɔn gari yi wuru u Isireliba kpuro menna sáa yee ten kɔnnɔ mi. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u neɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua su ko. ⁶ Ma u dera Aroni ka win bibu ba na u bu wobura. ⁷ Ma u Aroni win tako sebusia ka sɛkatia ye, ka yabe boogugii te, ka yabe tarakpe ge, ge u gbiniisi yabe boogugii te sɔɔ ka gen sɛkatia. ⁸ Ma u bɔɔ bara ye sɔndi win tororu wɔllɔ. Ma u urimu ka tumimu doke bɔɔ bara yen sɔɔwɔ. ⁹ Ma u dawani ye bɔkua win wirɔ. Ma u wuran batani ye mani nge me Yinni Gusunɔ u nún sɔɔwa.

¹⁰ Mɔwisi u gum me sua u sáa yee te yɛka ka ten dendi yánu kpuro, ma ta kua nenem Yinni Gusunɔn sɔ. ¹¹ Ma u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru yáku yerun wɔllɔ, ka ten dendi yáno ka boo sii ganduguu ge, ka gen yɔratiyyɔ, ye kpuro ya n ka sáa Gusunɔn kuu bekurugirugia. ¹² Ma u Aroni gum me tare wirɔ u ka nún wuna nenem u ko yáku kowo. ¹³ Yen biru Mɔwisi u maa Aronin bibu soka u bu takoba dokea ka sɛkatii ka furɔsu nge me Yinni Gusunɔ u nún sɔɔwa.

¹⁴ Mɔwisi u maa ka naa kineru na te ba koo ka torarun yákuru ko. Ma Aroni ka win bibu ba ben nɔma sɔndi naa kine ten wiru wɔllɔ. ¹⁵ Ma Mɔwisi u ye saka u yen yem dɛka ka win niki bia u tɛni yáku yerun káanu wɔllɔ ka sere maa ten nɔɔ bɔkɔɔ u ka sikerena. Nge meya

u ka kuu te deerasia. Ma u maa yem yēka kuu ten temo. Nge meya u ka kuu te kua nenem tēn mi ba ko n da toranun yākuru ko. ¹⁶Ma u yen gum me sua me mu baso yānu tēke ka yen buro ge ga woru wukiri ka yen gabu swii yiru ye, ka yin gum sannu. Ye kpurowa u dōo doke yāku yerun wollo. ¹⁷Adama u naa kine ten tii ka ten bisu ka ten gona yarawa tōwō u dōo doke nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

¹⁸U maa ka yāa kineru na yāku dōo mwaararugiru sō. Ma Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ¹⁹Ma Mōwisi u tu saka u ten yem yēka u ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ²⁰Ma u yāa ten yaa bōra, yen biru u ten wiru dōo doke ka ten gum ka yaa ye u murura mi. ²¹Ma u ten nuki ka ten kōri tea ka nim. Ma u yāa kine ten yaa doke dōo sōo yāku yeru wollo u ka yāku dōo mwaararugiru kua nge me Yinni Gusunō u gerua. Ma yāku ten nubura Yinni Gusunō dore.

²²Yen biru u maa ka yāa kineru yiruse na te ba koo ka Aroni ka win bibu tusia ma ba sāa yāku kowobu. Aroni ka win bibu ba ben nōma sōndi yāa ten wiru wollo. ²³Ma Mōwisi u tu saka, u ten yem sua u teeni Aronin soo nōm geuguu ka nōm geun niki bii bakao ka maa win nōo nōm geuguun niki bii bakao. ²⁴Ma u maa Aronin bibu soka u bu yaa yem me teeni ben soo nōm geugisa, ka maa nōm geun niki bii bakano ka ben naa nōm geugisun niki bii bakano. Ma u yem me mu tie yēka yāku yee ten nōo bōkoo. ²⁵Ma u yen gum sua ka yen siru ka yen nukin gum ka yen buro ka yen gabu swii ka sere yen nōm geu. ²⁶Ma u pēe sua bireru sōo ye ba n seeyatia doke ka kira te ba kua ka gum ka sere maa kira sōndanu. Ma u ye kpuro sōndi yaa gum me n wollo ka yāa nōmu gen wollo. ²⁷Yen biru u ye Aroni ka win bibu wē. Ma u nee, bu ye Yinni Gusunō wēeyo. Kpa bu ye sōosi beri berika. ²⁸Yen biru u ye kpuro mwa ben nōman di u dōo menī yāku dōo mwaararugii ten wollo. Ma yen nubura Yinni Gusunō dore. Nge meya ba ka Aroni ka win bibu wuna nenem. ²⁹Ma Mōwisi u yāa ten guro guroru sua u tu sōosi beri berika Yinni Gusunōn wuswaa. Ma ta kua Mōwisigiru nge me Yinni Gusunō u nūn sōwa.

³⁰Mōwisi u gum me sua ka yem fiiko me mu wāa yāku yeru wollo, ma u mu Aroni yēka ka win sāa yāno ka sere maa win bibun wollo ka ben sāa yānu sōo. Nge meya u ka ye kpuro deerasia u yi nenem.

³¹Ma Mōwisi u Aroni ka win bibu sōwa u nee, i yāku yaa ye saawo Yinni Gusunōn wuswaa. Miya i ko i ye di ka pēe ye ya wāa bire te sōo. Bēeya i ko ye di nge me Yinni Gusunō u gerua. ³²Yaa ka pēe ye ya tiara, i ko ye kpuro dokewa dōo sōo yu dōo mwaara. ³³I ko i n wāawa kuu ten kōno mi sere sōo nōba yiru. I n yariō min di. Domi sōo nōba yiruwa i ko i ko ba n bēe tusiamō. ³⁴Yinni Gusunōwa u yenin wooda wē i n da ko nge me i wa sa kua giso i ka bēen toranun suuru wa. ³⁵N n men na, i ko i sinawa kuu ten kōno mi sere sōo nōba yiru, wōkuru ka sōo sōo. Kpa i win woodaba mem nōwa i ku ra ka gbin sō. Wooda be Yinni Gusunō u man wē bera mi.

³⁶Ma Aroni ka win bibu kpuro ba kua ye Yinni Gusunō u bu yiire saa Mōwisin min di.

9

Aroni ka win bibu

ba samburu torua

¹Sōo nōba itase, Mōwisi u Aroni ka win bibu soka ka sere Isireliban guro gurobu. ²U Aroni sōwa u nee, a naa kine kpendu suo a ka yākuru ko wunen torarun sō, kpa a yāa kineru kasu a ka yāku dōo mwaararugiru ko. A n kaa de yen gaa ya n alebu mō. Kpa a ka ye kpuro Yinni Gusunō yākuru kua sāa yero. ³Yen biru kaa Isireliba sō a nee, bu boō kineru suo ben torarun yākurun sō ka naa buu ka yāaru ye kpuro ya n wōo tia tia mō, kpa ya kun alebu gaa mō. Ba koo ka ye yāku dōo mwaararugiru kowa. ⁴Kpa a maa ka naa kineru ka yāa kineru na bu ka siarabun yākuru ko Yinni Gusunōn mi, ka som me ba bura ka gum. Domi Yinni Gusunō u koo bēe kure mi giso.

⁵Ba ka ye kpuro na kuu ten mi ye Mōwisi u bikia. Ma be kpuro ba na Yinni Gusunōn wuswaa. ⁶Mōwisi u nee, i koowo ye Yinni Gusunō u gerua. Kpa u de win yiiko yu bēe kure.

⁷Mōwisi u Aroni sōwa u nee, a susima yāku yeru mini, kpa a wunen tiin torarun yākuru ko ka yāku dōo mwaararugiru. Yen biru kpa a maa wunen tōmbu Isireliban toranun yākuru ko nge me Yinni Gusunō u gerua.

⁸Ma Aroni u susi yāku yee ten bōkuo. Ma u naa kine kprem te go win torarun sō. ⁹Ma win biba nūn yen yem wē. Ma u mu deka ka niki bia u teeni sāa yerun kāanu sōo, ma u me mu tie wisi yāku yee ten temo. ¹⁰Yen biru u yaa yen gum sua u dōo doke ka yen gabu swii yiru ka yen buro ge ga woru wukiri nge me Yinni Gusunō u gerua. ¹¹Adama yen yaa ka yen gona, tōwōwa u da u ye dōo doke.

¹²Yen biru Aroni u yāa te saka bu ka yāku dōo mwaararugiru ko. Ma win biba ten yem sua ba nūn wē. Ma u mu yēka u ka yāku yee ten nōo bōka sikerena. ¹³Yen biru ba yāa ten yaa

bɔɔra ba Aroni wɛ ka ten wiru. Ma u ye kpuro dɔɔ doke. ¹⁴ U ten nuki tea ka ten kɔri u sɔndi yaku dɔɔ mwaararugii ten wɔlɔ u dɔɔ doke.

¹⁵ Yen biru u Isireliban yáku kua. U boɔ ge saka ge ba koo ka yáku ko tɔmbun toranun sɔ ma u kua nge mɛ u raa yáku gbiikii te kua ka naa kine kpɛmbu ge. ¹⁶ Yen biru u yáku dɔɔ mwaararugiru kua nge mɛ wooda ya gerua. ¹⁷ Ma u gberun dīanu sua u ka yáku kua. U som nom kureru sua u dɔɔ doke yáku yerun wɔlɔ burun baateren yáku dɔɔ mwaararugii te baasi. ¹⁸ U kete ye ka yāa kine te saka ba ka siarabun yáku kua Isireliban sɔ. Ma win bibu ba nūn yen yem wɛ u ka mu yēka yáku yerun nɔɔ bakaɔ u ka sikeren. ¹⁹ Ma ba maa nūn kete yen gum wɛ ka yāa ten siru ka maa ten gum mɛ mu ten bɔɔ yānu tēke ka sere maa ten gabu swii ka maa ten buru ge ga woru wukiri. ²⁰ Ma u yaa yen gum sɔndi yen guro gurorun wɔlɔ. Yen biru u gum mɛ dɔɔ doke yáku yeru wɔlɔ. ²¹ Ma Aroni u yaa yen guro guro ni sua ka yen nom geu ge, u sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua.

²² Sanam mɛ Aroni u toranun yáku kua yáku dɔɔ mwaararuginu ka siarabun yáku kua u kpa, yera u noma sua wɔlɔ u Isireliba domaru kua. Yen biru u sara yáku yerun di.

²³ Mɔwisi ka Aroni ba dua kuu ten mi. Ye ba yara, ma ba tɔmbu domaru kua. Saa yera Yinni Gusunɔ u bu win yikon girima sɔɔsi. ²⁴ Ma dɔɔ yari yara win wuswaaɔ di yi da yi yáku dɔɔ mwaararugii te mwa ka yáku ni nu tien yaa gum mɛ. Ma Isireliba kpuro ba ye wa. Ma ba nuku dobun kuuki wɔri ba yiira sere temɔ.

10

Aronin biba dɔɔ mwaara

¹ Aronin bibu Nadabu ka Abihu ben baawure u win dɔɔ guratia sua ba dɔɔ gure, ma ba turare doke mi. Yen biru ba ka Yinni Gusunɔ daawa kuu bekurugirɔ. Nge meya ba ka dɔɔ tuko da kuu ten mi. N deema Yinni Gusunɔ u bu ye yinari. ² Yera u dera dɔɔ u yara u bu di ma ba gu mi. ³ Ma Mɔwisi u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u n̄ daa bɛɛ sɔɔwa u nɛɛ, u kīwa be ba nūn susimɔ bu win dɛɛraru nasia, kpa bu nūn bɛɛre wɛ tɔmbu kpuron wuswaaɔ? Ma Aroni u win nɔɔ mari.

⁴ Ma Mɔwisi u Misaeli ka Elisafani Usielin bibu soka. Usieli wi, u sáawa Aronin tondon wɔnɔn bii. Mɔwisi u bu sɔɔwa u nɛɛ, i na i bɛɛn wɔnɔbun gonu sua kuu ten min di i ka nu da sansanin biruɔ. ⁵ Ma ba na ba goo ni sua ka nin takoba sannu ba ka da sansanin biruɔ nge mɛ Mɔwisi u gerua. ⁶ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba tie Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i ku bɛɛn winu deri diinu, i ku maa bɛɛn yānu gɛɛku nuku sankiranun sɔ kpa Gusunɔ u ku raa bɛɛ go kpa u ka Isireliba maru ko. Adama i de bɛɛn mero bisibu Isireliba bu swi be dɔɔ u din sɔ. ⁷ Bɛɛn ti i ku doona kuu ten kɔnnɔn di kpa i ku ra ka gbin sɔ. Domi gum mɛ ba bɛɛ tare mi, mu bɛɛ kuawa mi Yinni Gusunɔn yáku kowobu.

Ma Aroni ka win bii be, ba kua ye Mɔwisi u gerua.

Gusunɔ u yáku kowobu

yinari bu tam nɔ

⁸ Yinni Gusunɔ u Aroni sɔɔwa u nɛɛ, ⁹⁻¹¹ a n̄ kaa tam bɔɔbɔm gam nɔ wunɛ ka wunɛn bibu i n̄ dɔɔ nɛn kuu bekurugirɔ, kpa i ku ra ka gbin sɔ. Kpa i ka kpī i wunana ye ya sáa sáarugia ka ye ya n̄ sáa sáarugia. Meya i ko i maa kpī i wunana ye ya dɛɛre ka ye ya n̄ dɛɛre. Meya i ko i maa kpī i Isireliba Gusunɔn woodaba kpuro sɔɔsi ye u Mɔwisi wɛ. Yeni ya ko n̄ sáawa wooda sere ka bɛɛn bibun bweserɔ.

Wooda ye ba yi

yáku dīanun sɔ

¹² Mɔwisi u Aroni ka win bibu yiru be ba nūn tie, Eleasaa ka Itamaa sɔɔwa u nɛɛ, i som mɛ suo mɛ ba ka yáku kua mu tiara. Kpa i ka mu pɛɛ ko ye i kun seeyatia doke. Kpa i ye di yáku yerun bɔkuɔ. Domi nu kuawa mi dīa dɛɛranu. ¹³ I ko ye diwa yam dɛɛram sɔɔ. Yera ya ko n̄ sáa wunɛ ka wunɛn bibugia nge mɛ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa. ¹⁴ Meya wunɛ ka wunɛn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu i ko i yaa nomu ge ba kpara mi di ka guro guro te ba sɔɔsi beri berika Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. Yera ya ko n̄ sáa wunɛ ka wunɛn bibugia Isireliba bā n̄ siarabun yáku kua. ¹⁵ Isireliba ba ko n̄ da ka yen nomu ge ka guro guro te nɛwa ka sere maa yaa gum mɛ ba ra dɔɔ doke yáku yerun wɔllu mi. Bā n̄ ye kpuro sɔɔsi beri berika ba kpa, ya koo kowa wunɛ ka wunɛn bibugia. Ya ko n̄ sáawa wooda sere ka baadomaa nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua.

¹⁶ Yera Mɔwisi u toranun yáku boɔ ge bikia. Adama u deema ba gu dɔɔ mɛni. Yera u ka Aronin bibu yiru Eleasaa ka Itamaa moru bara u nɛɛ, ¹⁷ mban sɔna i n̄ boɔ gen yaa temɛ Yinni Gusunɔn kuru mini. Domi ga sáawa dīa dɛɛranu. Yinni Gusunɔ u bɛɛ gu wɛwa i ka Isireliba

kpuron toranun yākuru ko. ¹⁸ Adama i n̄ ka gen yem duum̄e Yinni Gusun̄on kuu ten s̄oowa. N̄ deema i ko i raā gen yaa temwa kuu ten mi nge me Yinni Gusun̄o u man s̄oowa.

¹⁹ Aroni u M̄owisi s̄oowa u nee, a yē ye n̄ man deema sanam me Isireliba ba Yinni Gusun̄o yākuru kua ben toranun s̄o ka maa yāku d̄o mwaararugiru. Yen d̄oma te, n̄ n̄ torarun suurun yāku ten yaa di, ya koo Gusun̄o dore? Aawo! Ya n̄ Gusun̄o dorema.

²⁰ Ma Aronin wisi bi, bu M̄owisi dore.

YE YA DEERE KA YE YA N DEERE

11

Yaa ye ya sāa seseru

¹ Yinni Gusun̄o u M̄owisi ka Aroni s̄oowa u nee, ² bu Isireliba s̄oowa bu nee, yee yi ba koo kp̄i bu di wee. ³ Ba koo kp̄i bu yaa di ye ya naa kaburosu m̄o ma ya ra tuka ko. ⁴ Adama ba n̄ yee dim̄o yi ra tuka ko t̄ona ma yi n̄ naa kaburosu m̄o. Nge meya ba n̄ yooyoo temm̄o yēn s̄o ga n̄ naa kaburosu m̄o baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁵ Ba n̄ koo yaa ye ba m̄o damaa* tem baa me ya ra tuka ko yēn s̄o ya n̄ naa kaburosu m̄o. ⁶ Meya ba n̄ koo maa wukun yaa tem domi ga n̄ naa kaburosu m̄o baa me ga ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁷ Meya ba n̄ koo maa kuruso di. Ga naa kaburosu m̄o adama ga ku ra tuka ko. Ba koo gu garisiwa yaa disigia. ⁸ Bu ku yee yi di, bu ku maa yin gonu baba. Ba koo yi garisiwa disigii.

⁹ Yee yi yi maa wāa daano ka nim w̄oku, yi yi wāa nim s̄o gesi kpuro yi ba koo di wee. Yiya yi yi k̄eritii m̄o ka kokosu sannu. ¹⁰ Adama yi yi kun k̄eritii m̄o ka kokosu sannu, ba koo yi garisiwa disigii. ¹¹ Ba n̄ koo yi di. Meya bu ku maa yin gonu baba. ¹² Yee yi yi gesi wāa nim w̄oku s̄o, ka daano, ma yi n̄ k̄eritii ka koko si m̄o, ba koo yi garisiwa disigii.

¹³ Gun̄o s̄o, si ba koo garisi disigisu wee, siya gun̄o bakeru ka sere maa si su ra sw̄e di ka si su ra yaa di ¹⁴ ka yaberekunu ka sere si su ka nu weene ¹⁵ ka gbanamgbaanu ka maa si su ka nu weene ¹⁶ ka taataanu ka booro ka sere si su ka su weene ka kasa ka si su ka ye weene, ¹⁷ ka booro bweseru garu ka nim kpakpaye, ka booro d̄aa k̄ōru ¹⁸ ka gun̄o gbamgbayaku ka gun̄o si su ra sw̄e din bweseru ¹⁹ ka swāa w̄aku ka si su ka ye weene ka k̄o.

²⁰ I ku maa k̄ok̄mii ni nu kasa ka naasu m̄o di. ²¹ Adama ni s̄o, i ko i kp̄i i di ni nu ra ȳōku tem s̄o ²² nge t̄wea ka gb̄ō ka ni nu ka ye weene. ²³ Adama ni nu tie nu kasa ka naasu m̄o mi, i ku nu di.

Ye ya ra t̄onu ko disigii

²⁴ Yee gee wāa ȳin goru t̄onu ù n̄ baba u koo ko disigii. U ko n̄ disii m̄owa sere ka t̄o ten yokaa. ²⁵ Wi u yin goru s̄oowa, u koo win yānu teawa. Kpa u n̄ wāa disii s̄o sere ka yokaa. ²⁶⁻²⁸ Yee yi i ko i garisi disigii yi wee. Yiya yi yi n̄ naa kaburosu m̄o ka yi yi ku ra tuka ko ka sere yi yi naasu nne m̄o yi s̄im̄o ka naa s̄enu. Wi u yin gaa baba u disii duurawa mi sere ka t̄o ten yokaa. Wi u maa yin goru s̄oowa u koo win yānu teawa kpa u n̄ disii m̄o sere ka t̄o ten yokaa.

²⁹ Yee yi yi kabirim̄o s̄o wee yi i ko i garisi disigii. Yiya gun̄o yantaru ka gun̄o kiikiiru ka deba ka ye ya ka ye weene kpuro ³⁰ ka duurub̄ēku ka sureru ka koromb̄ōru ka sokoro ka sun̄o naki. ³¹ Yi kpurowa i ko i garisi disigii yee yi yi kabirim̄o s̄o. Wi u yin gaan goru baba u ko n̄ disii m̄owa sere ka t̄o ten yokaa. ³² Yin gaan goru t̄a n̄ w̄ori dendi yānu s̄o ni ba kua ka d̄aa n̄ kun me ka bekuru n̄ kun me ka ḡona n̄ kun me ka saaki, dendi yā ni, nu disii duurawa mi. Ba koo nu dokewa nim s̄o sere ka t̄o ten yokaa. Yen biru nu sere deera. ³³ Yen gaa yā n̄ wekeru garu w̄ori te ba kua ka s̄ondu, ye ya wāa mi s̄o kpuro ya disii duurawa mi. Ba koo weke te k̄rawa. Bā n̄ nim doke weke te s̄o, ma nim me, mu t̄ara d̄ianu s̄o n̄ kun me n̄rura gaa s̄o, ba koo ye kpuro garisiwa disii. ³⁴ Bā n̄ nim doke weke te s̄o, ma nim me, mu d̄aare d̄ianu s̄o n̄ kun me n̄rura gaa s̄o, ba koo ye kpuro garisiwa disii baa n̄ n̄ weke tere s̄on na ya wāa. ³⁵ Mi yaa yen goru ta w̄ori kpuro gesi, doo koo yer̄o n̄ kun me p̄ēe w̄o yer̄o, ba koo ye kpuro kosukuwa. Domi ye kpuro ya disii duurawa mi. ³⁶ Yaa goo te, t̄a n̄ w̄ori d̄ok̄o s̄o n̄ kun me daaro, i n̄ ko i nim me garisi disii. Adama wi u tu baba u disii duurawa. ³⁷ T̄a n̄ w̄ori d̄ia bwese te ba koo duure s̄o, d̄ia bwese te, ta n̄ disii duure. ³⁸ Adama bā n̄ daa d̄ia bwese te wasan na bu ka di, ta disii duurawa mi.

³⁹ Yaa ye ba ra di yā n̄ ka tii gu, wi u yen goru baba, ȳero u disii duurawa mi sere n̄ ka ko t̄o ten yoka. ⁴⁰ Wi u yen yaa tema n̄ kun me u yen goru s̄oowa, u koo win yānu teawa kpa u n̄ disii m̄o sere ka t̄o ten yokaa.

⁴¹ I ku yee yi yi kabirim̄o yaa tem ⁴² ka yi yi ra ka nukuru s̄i ka yi yi kabirim̄o ka naasu nne n̄ kun me yi yi naa dabinu m̄o. I ko ye kpuro deriwa mam mam. ⁴³ I ku de yee yin bweseru yi b̄ē ko disigibu. ⁴⁴ Domi ne Gusun̄o na sāawa b̄een Yinni. I ko i t̄i deerasia kpa i n̄ deere. Domi

* 11:5 damaa - Damaa ye, ya ka saataburu weene.

na sáawa Deero. Yen sǎna i ñ ko i tii disi doke ka yee yi yi kabirimǎ. ⁴⁵ Nǎna na bee yarama Egibitin di na n ka sǎa beɛn Yinni. Yen sǎ, i de i n deere. Domi na deere.

⁴⁶ Wooda yeni kpurowa na yi yee kpuron sǎ ka gunǎsu ka yee yi yi wǎa nimǎ ka sere yi yi kabirimǎ. ⁴⁷ Yera ya koo de i n da yaa wunǎne ye ba koo ka yǎkuru ko ka ye ba ñ ka yǎkuru mǎ. Meya maa ya koo bee sǎosi yaa ye i ko i di ka ye i ñ dimǎ.

12

Tǎn kurǎ ù n maran wororu

¹ Yinni Gusunǎ u Mǎwisi wooda wǎ u nǎe, ² a Isireliba sǎowǎ a nǎe, tǎn kurǎ ù n gura sua ma u bii tǎn durǎ mara, u ko n disi mǎwa sǎo nǎoba yiru nge sanam me u yasa mǎ. ³ Sǎo nǎoba itase, kpa bu win bii wi bango kua. ⁴ Adama kurǎ wi, u ko n wǎawa disi sǎo sǎo tena ka ita kpam u sere deera yem me u yarin sǎ marubun saa. U ku raa sǎa yǎnu ganu baba, u ku raa maa da Gusunǎn kuu bekurugirǎ sere tǎo te, tu ka turi.

⁵ N n maa tǎn kurǎn na u mara, u ko n wǎawa disi sǎo alusuma yiru. Ya ko n sáawa nge sanam me u yasa mǎ. Yen biru u koo kowa sǎo wata ka nǎoba tia u sere deera win yem me mu yarin sǎ marubun saa.

⁶ Tǎn kurǎ wi u mara, win deerasiabun saa yà n tura, u koo ka yǎaru wǎo tiagiru nawa u ka yǎku dǎo mwaararugiru ko. Kpa u totobereru ñ kun me kparuko sua u ka win torarun yǎkuru ko. ⁷ Yǎku kowowa u koo ka ye yǎkuru ko. Kpa u nǎn win torarun suuru kana. Saa ye sǎora u koo deera win yem me mu yarin sǎ.

Wooda yeniwa nǎ, Yinni Gusunǎ na wǎemǎ tǎn kurǎ wi u bii maran sǎ.

⁸ U kun yǎaru wa, u koo totoberenu yiru ñ kun me kparukonu yiru kasu. Nin teuwa u koo ka yǎku dǎo mwaararugiru ko kpa u maa ka teu geni torarun yǎkuru ko. Yǎku kowowa u koo nǎn yǎku te kua. Saa ye sǎora u koo deera.

13

Gǎnan bararun wooda

¹ Yinni Gusunǎ u Mǎwisi ka Aroni sǎowa u nǎe, ² goo ù n mǎsiru mǎ wasi sǎo, ñ kun me debu, ñ kun me bau kpiku ge ga ka bara disigiru weene, ba koo ka yǎro dawa yǎku kowo Aronin mi ñ kun me win bibun turon mi. ³ Yǎku kowo wiya u koo bara te mǎeri. U n deema bau ge, ga san kpikisu mǎ, ma ga wǎru mǎ, saa ye sǎora u koo gere ma yǎro u bara disigiru bara. ⁴ U n maa bau kpiku gagu mǎ ma ga ñ wǎru mǎ, ma gen sansu kun buriri, yǎku kowo u koo ka yǎro dawa diru garu sǎo u kenusi sǎo nǎoba yiru. ⁵ Sǎo nǎoba yiruse, yǎku kowo ù n wa bau ge, ga ñ yabi, u koo maa nǎn kenusiwa sǎo nǎoba yiru. ⁶ Sǎo nǎoba yiruse te, yǎku kowo u koo maa nǎn yarawa u mǎeri. U n deema ga ñ yabi baama, u koo yǎro sǎwa ma u deere, ya sáawa debu, kpa u win yǎnu tea u deera. ⁷ Amen biru, debu ye, yà n yabi gǎna ye sǎo, yǎro u koo maa wurawa yǎku kowo u nǎn mǎeri. U n deema. ⁸ Yǎku kowo wi, ù n nǎn mǎera ma u deema ya yabi win gǎna sǎo, u koo yǎro sǎwa ma u ñ deere, u bara disigiru mǎwa.

⁹ Goo ù n bara disigiru bara, ba koo ka nǎn dawa yǎku kowon mi. ¹⁰ Yǎku kowo wiya u koo nǎn mǎeri. U n bau kpiku wa mi, ma bau gen sansu buriri, ma gǎna ye, ya boo kua, ¹¹ ya sáawa bara disigii te ta torumǎ yǎro gona sǎo. Yǎku kowo u koo yǎro garisiwa disigii. U ñ maa nǎn kenusimǎ. ¹² Adama yǎku kowo ù n mǎsi mǎsiminu wa nu yabi yǎro gona kpuro sǎo, saa win wirun di sere ka naaso, ¹³ u koo yǎro garisiwa u deere, domi win wasi kpuro yi burura. ¹⁴ Adama dǎma te ba boo swǎo wa win wasi sǎo, ba koo nǎn garisiwa disigii. ¹⁵ Yǎku kowon tiwa u koo nǎn mǎeri. U n deema boo swǎo u wǎa mi, u koo nǎn garisiwa disigii, domi ya sáawa bara disigiru. ¹⁶ Adama win wasi yi, yi n kǎsa, ma yi burura kpuro, u koo maa dawa u yǎku kowo wa. ¹⁷ Yen biru, yǎku kowo u koo ye mǎeriwa. U n wa ya burura, saa ye sǎo, u koo yǎro garisiwa u deere.

¹⁸ Goo ù n win bwisi kpaka sǎo ¹⁹ mǎsiru garu wa, ma u deema ta buriri, ñ kun me ta sǎri, yǎro u koo dawa u tii sǎosi yǎku kowon mi. ²⁰ Yǎku kowo wi, u koo nǎn mǎeriwa. U n deema mǎsi te, ta wǎru mǎ, ma win wasin sansu su burura, saa ye sǎora yǎku kowo u koo nǎn garisi disigii. Bara disigira ta yarimǎ saa bwisi kpaka yen min di. ²¹ Adama yǎku kowo ù n wa ma san kpikisu sari mǎsi ten wallo, yen biru mǎsi te, ta ñ wǎru mǎ, ma ta buriri fiiko, u koo durǎ wi kenusiwa dirǎ sǎo nǎoba yiru. ²² Mǎsi te, ta ñ gǎna yabi, yǎku kowo u koo nǎn garisiwa disigii domi bara disigira ta nǎn deema. ²³ Adama mǎsi te, ta kun yabi, ta sáawa bwisi kpaka. Saa ye sǎo, yǎku kowo u koo gere ma yǎro kun disi mǎ.

²⁴ Goo ù n dǎo mwaara ma yen boo kpaka sǎo bau kpiku ga yara, ñ kun me bau sǎo, yǎku kowo u koo yǎro mǎeriwa. ²⁵ Gen sansu sù n kua kpikisu ma wǎru ga sǎosire gǎna ye sǎo, saa ye sǎo bara disigira ta sǎosira mi. Yǎku kowo u koo nǎn garisiwa disigii. ²⁶ Adama yǎku kowo ù n wa ma san kpikisu sari bau ge sǎo, ga ñ maa wǎru mǎ, ma ga buriri fiiko, u koo yǎro kenusiwa dirǎ sǎo nǎoba yiru. ²⁷ Sǎo nǎoba yiruse te, u koo nǎn mǎeri. U n wa bau ge,

ga yabi win gona sɔɔ, u koo nùn garisiwa disigii. Ta sāawa bara disigiru. ²⁸ Adama bau ge, ga kun yabi, ma ga burura fem fem, dɔɔ mwaara kpaka yera. Saa ye sɔɔ, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere.

²⁹ Tɔn durɔ n̄ kun mɛ tɔn kurɔ ù n̄ bau gagu mɔ win wirɔ, n̄ kun mɛ win tonkurorɔ, ³⁰ yāku kowo u koo gu mɛeriwa. Gà n̄ wɔru mɔ ma gen sansu su n̄ sinum mɔ, ma su swɛrama nge dɔm buuru, yāku kowo u koo yɛro garisiwa disigii. Ya sāawa wii kpaka ye ya wāa wirɔ, n̄ kun mɛ tonkurorɔ. ³¹ Yāku kowo wi, ù n̄ wa ya wɔru mɔ, ma san wɔkusu sari, u koo yɛro kenusiwa dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³² Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo maa yɛro mɛeriwa. U n̄ deema wii kpaka ye, ya n̄ yabi ma ya sansu mɔ si su ka dɔm buuru weene, ma su n̄ wɔru mɔ, ³³ yɛro u koo win sansu kɔniwa. Adama u n̄ kpaka ye kɔnimɔ. Yen biruwa yāku kowo u koo maa nùn kenusi dirɔ sɔɔ nɔɔba yiru. ³⁴ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo ye mɛeriwa. Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma ya n̄ t̄ire ya gona kere, yāku kowo u koo nùn garisiwa u deere. U koo win yānu tea. Saa ye sɔɔ, u deerawa mi. ³⁵ Adama wii kpaka ye, yà n̄ dākuru yabi, yāku kowo u koo maa nùn mɛeriwa. ³⁶ U n̄ wa ya yabi gona ye sɔɔ, yāku kowo u n̄ maa kasumɔ yɛro ù n̄ san dam buuru mɔ. U koo nùn garisiwa disigii. ³⁷ Wii kpaka ye, yà kun yabi, ma yen sansu t̄ira, yɛro u bekurawa mi. U n̄ maa disi mɔ. Yāku kowowa u koo gere ma u deere.

³⁸ Tɔn durɔ goo n̄ kun mɛ tɔn kurɔ goo ù n̄ win gona sɔɔ bau kpikisu wa, ³⁹ yāku kowowa u koo nùn mɛeri. U n̄ bausu gasu wa si su n̄ buriri sāa sāa, bau si, su n̄ sɛ. U koo yɛro garisiwa u deere.

⁴⁰ Goo ù kun seri mɔ wirɔ, wii kpararugiiwa ba koo yɛro garisi. U deerewa mi. ⁴¹ N n̄ wuswaa gian na ù n̄ seri mɔ, yɛro u sāawa wii kpararugii. Ka mɛ, yɛro u deerewa. ⁴² Adama wii kpara te sɔɔ, bau gagu gò n̄ sɔɔsira ga s̄ri, bara disigira ta torumɔ mi. ⁴³ Yāku kowowa u koo gu mɛeri. U n̄ deema wii kpara te, ta bau kpikisu mɔ su ka bara disigiru weene, wi u su mɔ mi, u bara disigiru barɔwa mi. U n̄ deere. ⁴⁴ Yāku kowo u koo nùn garisiwa disigii win wii bau gen s̄s.

⁴⁵ Wi u bara disigiru mɔ kpuro, u koo yānu dokewa ni nu ḡɛere, u ku furɔ doke, kpa u win wuswaa wukiri kpa u n̄ nɔɔguru sue u n̄ mɔ, disigii, disigii. ⁴⁶ U ko n̄ sāawa disigii sere win bara disigii te, tu ka kpe. Yen s̄na u ko n̄ wāa yeru mɔ bee tia u n̄ ka tɔmbu desire.

Disi gomi yānu sɔɔ

⁴⁷⁻⁴⁹ Bā n̄ disi gomi gɛɛ wa yi s̄ri n̄ kun mɛ yi s̄a nge wuru biresu yānu ganu sɔɔ, ni ba kua ka yāa sansu n̄ kun mɛ k̄ia si ba kua ka w̄ɛɛ dangii n̄ kun mɛ yaa gona, bau ge, yāku kowo u koo gu mɛeriwa. ⁵⁰ Yāku kowo wi, ù n̄ yāa ni mɛera u koo nu yiwa sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵¹ Yen sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa yāa ni mɛeriwa. U n̄ deema disi gomi yi, yi yabi baama, ma ba n̄ kp̄ɛ bu yi w̄ia, saa ye sɔɔ, u koo nu garisiwa yāa disiginu. ⁵² Saa ye s̄ora yāku kowo u koo yāa ni d̄ɔɔ meni. Baa bā n̄ nu kua ka w̄ɛsu n̄ kun mɛ ka w̄ɛɛ dangii n̄ kun mɛ ka yāa sansun w̄ɛɛ n̄ kun mɛ ka mam gona, ka mɛ, ba koo ye kpuro d̄ɔɔ meniwa. Domi ba n̄ kp̄ɛ bu disi gomi yi w̄ia. D̄ɔɔwa u koo ye go. ⁵³ Adama yāku kowo ù n̄ wa gomi yi, yi n̄ yabi yāa ni sɔɔ, ⁵⁴ u koo de bu nu teawa kpa bu maa nu diru kenusi sɔɔ nɔɔba yiru. ⁵⁵ Sɔɔ nɔɔba yiruse te, u koo wure u maa nu mɛeriwa. U n̄ deema disi gomi yi n̄ k̄sa, yi n̄ maa yabi, ba koo yāa ni garisiwa disiginu kpa bu nu d̄ɔɔ doke. Domi disi gomi yi, yi nu di biruɔ n̄ kun mɛ wuswaa. ⁵⁶ Adama yāku kowo ù n̄ deema disi gomi yi, yi burura, u koo ye w̄akawa yāa nin min di. ⁵⁷ Yen biru yi n̄ maa wurama yāa ni sɔɔ, yi ko n̄ sāawa disi gomi. Ba koo yāa ni d̄ɔɔ meniwa.

⁵⁸ Bā n̄ yānu ganu tea ni nu disi gomi kpia, ma disi gomi yi, yi w̄iara, ba koo wure bu maa nu teawa bu sere nu garisi nu deere.

⁵⁹ Yeniwa ya s̄a disi gomin wooda yi yi ra kpi yānu sɔɔ ye ba kua ka w̄ɛsu n̄ kun mɛ ka w̄ɛɛ dangii n̄ kun mɛ ka gona. Wooda yera ya koo s̄ɔsi yāa ni nu deere ka ni nu kun deere.

14

Wi u raa bara disigiru mɔn

deerasiabu

¹ Yinni Gusunɔ u M̄wisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² wee nge mɛ ba koo ka tɔnu deerasia wi u raa bara disigiru mɔ. Ba koo ka nùn dawa yāku kowon mi, ³ kpa yāku kowo u ka nùn yari sansanin di u nùn mɛeri. U n̄ deema u bekura, ⁴ yāku kowo u koo nùn s̄ɔwa ye ba koo ka nùn deerasia. U koo gunɔminu yiru sua ni ba ra ka yākuru ko ka sere dāa ye ba m̄ɔ seduru ka w̄ɛɛ wunɔngii ka dāa kiku gagun k̄aasa ge ba m̄ɔ is̄ɔpu. ⁵ Yāku kowo u koo de bu guno gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka s̄ndu te ta nim gem mɔ. ⁶ Yen biru u koo guno ge ga wasi mi, ka sedurun dāa ye, ka w̄ɛɛ wunɔngii yi, ka is̄ɔpun k̄aasa ye dokewa yem mɛ sɔɔ, mɛ ba wisi nim sɔɔ mi. ⁷ U koo ye ȳkawa n̄n nɔɔba yiru wi ba koo deerasian w̄ollɔ. Yen biru u koo nùn garisiwa u deere kpa u guno ge ȳsu gu doona. ⁸ Wi u koo tii deerasia, u koo win yānu teawa kpa u win sansu k̄ni, kpa u wobure nim sɔɔ. Saa ye s̄ora ba koo nùn garisi u deere. Yen biru, u koo kp̄i u wurama sansaniɔ. Adama u koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru t̄ɔwɔ u kun due win kuu bekurugirɔ.

⁹ Sõ nõõba yiruse te, u koo win sansu kóniwa ka win seri ka win toburu ka win nõni burosu. Ye ya sãa sansu kpuro gesi, u koo kóniwa. U koo maa win yãnu teawa kpa u wobure u deera.

¹⁰ Sõ nõõba itase, u koo yãanu yiru sua ni nu ñ alebu m̃ ka yãa nii teeru w̃õ tiagiru ka som kilo nõõba nne me ba burina ka gum ka sere maa gum litirin bõnu. ¹¹ Yãku kowo wi u koo tãnu wi deerasia u koo nùn tusia Yinni Gusunõn wuswaaõ kuu ten kónnõwõ ka maa win yãku dïanu. ¹² Yãku kowo u koo yãa nin teeru suawa kpa u ka tu yãkuru ko te ba ra ka toraru sãm̃e ka sere gum litirin bõnu ye, kpa u ye kpuro s̃õsi beri berika Yinni Gusunõn wuswaaõ. ¹³ Kpa u tu saka yam deeram mi, mi ba ra torarun yãkuru ka yãku d̃õ mwaararugirun yaa sake. Domi torarun yãku yaa ka ye ba ra ka toranu sãm̃egia ya sãawa d̃ia deeranu ni nu koo ko yãku kowoginu. ¹⁴ Yãku kowo u koo torarun yãku yaa yem sua u t̃eni wi u deerasiamõn soo nãm geuguuõ ka win nãm geun niki bia bakaaõ ka sere win nõõ nãm geuguun niki bia bakaaõ. ¹⁵ Yãku kowo u koo maa gum litirin bõnu ye wisiwa win nãm dwarun nãm wõõrõ. ¹⁶ Kpa u ka win nãm geun niki bia gum me deka u mu ỹeka nãn nõõba yiru Yinni Gusunõn wuswaaõ. ¹⁷ Yen biru, kpa u gum me mu tie t̃eni wi u deerasiamõn soo nãm geuguuõ ka maa win nãm geun niki bia bakaaõ ka win nõõ nãm geuguun niki bia bakaaõ. U koo mu t̃eniwa mi u raa yem me doke. ¹⁸ Kpa u maa me mu tie win nama s̃õ doke ỹeron wiru wallo kpa u nùn deerasiabun wororu koo si Yinni Gusunõn wuswaaõ. ¹⁹ Kpa u nùn torarun yãkuru kua. Nge meya u koo ka nùn deerasia. Yen biruwa u koo yãku d̃õ mwaararugirun yaa go. ²⁰ Kpa u ye d̃õ doke yãku yerõ ka k̃enu. Nge meya u koo ka ỹero torarun yãkuru kua kpa u deera.

Bw̃ẽbw̃ẽ wi u raa

bara disigiru m̃õn deerasiabu

²¹ Wi u bara disigiru m̃õ ma u ñ dam m̃õ u ka yãku yaa saberu wa, yãa teera u koo kasu u ka yãkuru ko te ta sãa torarun sãmbugiru. Yãku kowo u koo ka tu suuru kanabun wororu ko Yinni Gusunõn wuswaaõ. Yen biru durõ wi, u koo som kilo ita w̃ẽ me ba bura ka gum ka sere maa gum litirin bõnu. ²² U koo maa ka kparukonu yiru na ñ kun me totoberenu yiru nge me win waara ne. Ba koo gen teu go win torarun suurun s̃õ. Kpa bu maa ka teu ge ga tie yãku d̃õ mwaararugiru ko. ²³ Win deerasiabun s̃õ itasera u koo ka ye kpuro yãku kowo naawa sãa yerun kónnõwõ Yinni Gusunõn wuswaaõ. ²⁴ Yãku kowo wi, u koo yãa te mwa ka gum litirin bõnu ye, kpa u ye kpuro s̃õsi beri berika Yinni Gusunõn wuswaaõ. ²⁵ Yen biru u koo yãa te saka kpa u ten yem sua u t̃eni wi u raa bara disigiru m̃õn s̃õ bakaaõ ka sere win nõõ nãm geun niki bia bakaaõ ka sere maa win nõõ nãm geuguun niki bia bakaaõ. ²⁶ Yen biru yãku kowo wi, u koo gum me wie win nãm dwarun nãm wõõrõ. ²⁷ Kpa u ka win nãm geun niki bia gum me deka u ỹeka nãn nõõba yiru Yinni Gusunõn wuswaaõ. ²⁸ U koo maa gum me t̃eni wi u raa bara disigiru m̃õn soo nãm geuguuõ ka nãm geun niki bia bakaaõ ka sere win nõõ nãm geuguun niki bia bakaaõ. U koo mu dokewa mi u raa gesi yem t̃eni. ²⁹ Yen biru gum me mu tie win nãm, u koo mu wisiwa wi u raa bara disigiru m̃õn wiru u sere nùn deerasiabun wororu kua Yinni Gusunõn wuswaaõ. ³⁰ Yen biru, u koo gunõ gen teu go, gen bweseru u wa. ³¹ Ba koo ka gen teu torarun suurun yãkuru ko. Teu maa yãku d̃õ mwaararugiru ka som me, ka gum me. Kpa yãku kowo wi, u wi u raa bara disigiru m̃õ deerasiabun wororu kua Yinni Gusunõn wuswaaõ.

³² Wooda yeníwa wi u bara disigiru m̃õ ma u ñ dam m̃õ u koo sw̃i u ka deerasiabun yãkuru ko.

Disi g̃õmi dirun gani s̃õ

³³ Yinni Gusunõ u M̃õwisi ka Aroni s̃õwa u nee, ³⁴ sanam me i ko i du Kananin temõ me kon bee w̃ẽ, nã n dera disi g̃õmi yi kpia diru garu s̃õ t̃e s̃õ i wãa, ³⁵ wi u dii te m̃õ, u koo dawa u yãku kowo s̃õ u nee, wee u gãanu waamõ win diru nge disi g̃õmi. ³⁶ Yãku kowo wi, u sere du u ka dii te m̃eri, u koo dewa bu ten yãnu kpuro yara kpa yãa nin tii nu ku raa disi duura. Yen biru u koo du kpa u disi g̃õmi yi m̃eri. ³⁷ U n deema g̃õmi yi sãa nge wuru bekusu, ñ kun me yi s̃õri, kpa yi n sãa nge wõru gana ye s̃õ, ³⁸ u koo yariwa kpa u dii te ke ne s̃õ nõõba yiru. ³⁹ Sõ nõõba yiruse, yãku kowo u koo wuru diru mi. U n deema disi g̃õmi yi yabi dii ten gani s̃õ, ⁴⁰ u koo de bu dii ten kpenu wõriwa nin mi disi g̃õmi yi, yi kpia bu ka nu yari wuun di bu k̃õ mi n kun deere. ⁴¹ U koo dewa bu dii ten s̃õwõ kpuro kera kpa bu yanim me ba kera mi yari wuun biruõ mi n kun deere. ⁴² Yen biru kpa bu kpee kpaanu k̃õsire ko. Kpa bu wure bu dii te tãwa.

⁴³ Amen biru, disi g̃õmi yi, yi n maa wurama dii te s̃õ, ⁴⁴ yãku kowo u koo maa sewa u da u tu m̃eri. U n deema disi g̃õmi yi, yi maa kpia dii ten gani s̃õ, saa ye s̃õ, n ñ maa kooõ bu yi wã min di. Dii te, ta disi duurawa mi. ⁴⁵ Ba koo tu surawa kpa bu ten kpenu ka d̃ãa ka tem gura bu ka da wuun biruõ mi n kun deere.

⁴⁶ Wi u dua diru mi sanam me ba tu kenusi, u disi duurawa mi sere ka yokaaõ. ⁴⁷ Wi u kpuna mi, ñ kun me u gãanu di mi, u koo win yãnu teawa.

⁴⁸ Sanam me ba dii te sɔnwa ba kpa, yāku kowo ù n wuru a ka tu mɛeri, ma u deema disi gɔmi yi sari, u koo dii te garisiwa ta dɛere. Domi disi gɔmi yi, yi doona.

⁴⁹ Bu ka dii ten dɛerasiabun woronu ko, ba koo gunɔsu yiru kasuwa ka dāa ye ba m̀ sɛduru ka kiku ge ba m̀ isapu ka wɛɛ wunɔmgii. ⁵⁰ U koo gunɔ gen teu sakawa wekeru sɔɔ te ba kua ka sɔndu ta nim gen m̀. ⁵¹ Yen biru, u koo ge ga wasi sua ka sɛduru ye, ka isɔpu ye, ka wɛɛ wunɔmgii yi, kpa u ye kpuro doke guno ge ba sakan yem me sɔɔ, me ba wisi nim sɔɔ mi, kpa u mu yɛka nɔn nɔɔba yiru dii te sɔɔ. ⁵² U koo ka guno gen yem me ba wisi nim sɔɔ mi, disi wɔka ka guno ge ga wasi ka sɛduru ye, ka isɔpu ka wɛɛ wunɔmgii yi. ⁵³ Kpa u guno ge ga wasi yɔsu gu doona yakasɔ. Saa ye sɔɔra u koo dii te dɛerasiabun wororu koosi kpa tu dɛera.

⁵⁴ Wooda yenibara ba ko n da swīi bara disigiru ka wii kpakin s̄s̄ ⁵⁵⁻⁵⁶ ka m̄siru ka debu ka disi gɔmi yi yi ra kpi yānu sɔɔ ka dia sɔɔ. ⁵⁷ Wooda yera ya koo s̄s̄si gāa ni nu dɛere ka ni nu kun dɛere.

15

Tɔn durɔrun disi

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi ka Aroni s̄s̄ɔwa u nɛɛ, ² i Isireliba s̄s̄ɔwɔ i nɛɛ, ben goo ù n kentu kpika m̀, u kuawa mi disigii. ³ Ya ra wī? Ya ku ra wī? Ka me, u kuawa mi disigii. ⁴ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta disi duurawa mi, ka sere maa gāa ni u sinari kpuro. ⁵ Wi u maa kpin yee te baba kpuro u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ⁶ Wi u maa sina mi barɔ wi, u sina, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n s̄s̄awa disigii sere ka yokaa. ⁷ Wi u barɔ wi baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure ka nim. Adama ka me, u ko n s̄s̄awa disigii sere ka yokaa. ⁸ Barɔ wi, ù n goo yāatam sie, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n s̄s̄awa disigii sere ka yokaa. ⁹ Gāa ni barɔ wi, u sɔni kpuro, nu kuawa mi disiginu. ¹⁰ Gāa ni u sakusi kpuro, wi u nu baba yɛro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. Wi u maa nu s̄s̄awa yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹¹ Wi u dera barɔ wi, u n̄n baba, ma u n̄ nie, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, yɛro u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹² Barɔ wi, ù n dendi yānu baba ni ba kua ka sɔndu ba koo nu kasukuwa. N̄n n maa s̄s̄an na ni ba kua ka dāa, ba koo nu teawa.

¹³ Sanam me kentu ye, ya wīibu yōra, u koo kowa s̄s̄o nɔɔba yiru u sere dɛera. U koo win yānu tea kpa u wobure ka nim. Saa ye sɔɔ, u dɛerawa mi. ¹⁴ S̄s̄o nɔɔba itase u koo kparukonu yiru n̄ kun me totoberenu yiru sua u ka da Gusunɔn kurun kɔnnɔwɔ kpa u nu yāku kowo wɛ. ¹⁵ Yāku kowo u koo nin teu gowa torarun s̄s̄. Kpa u ka teu geni yāku d̄s̄o m̄waarugiru ko kpa u n̄n dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kpa u dɛera.

¹⁶ Goon sen nim m̀ n yari, u koo woburewa. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ¹⁷ M̀ n yānu ganu tāre, n̄ kun me gona ye ba ra wukiri, ba koo ye teawa ka nim. Adama ka me, ya ko n disi mɔwa sere ka yokaa.

¹⁸ Kurɔ ka durɔ b̄a n m̄enna, be kpuro ba koo woburewa ka nim. Adama ka me, ba koo bu garisiwa disigibu sere ka yokaa.

Tɔn kurɔrun disi

¹⁹ Tɔn kurɔ ù n yasa m̀, ba koo n̄n garisiwa disigii s̄s̄o nɔɔba yiru. Wi u n̄n baba kpuro u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁰ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro, ta kuawa mi disigiru. Ye u maa sinari kpuro ya kuawa mi disigia. ²¹ Wi u maa kurɔ win kpin yeru baba, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n s̄s̄awa disigii sere ka yokaa. ²² Goo ù n baba ye kurɔ wi, u sinari, yɛro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u ko n disi mɔwa sere ka yokaa. ²³ Gāa ni nu wāa win kpin yee ten w̄llɔ n̄ kun me ye u sinarin w̄llɔ, wi u yen gaa baba, u kuawa mi disigii sere ka yokaa. ²⁴ Tɔn durɔ goo ù n ka n̄n m̄enna, ma win yem mu n̄n tāre, durɔ wi, u kuawa mi disigii sere s̄s̄o nɔɔba yiru. Kpin yee tɛ sɔɔ u gesi kpuna ta maa disi duurawa mi.

²⁵ Tɔn kurɔ wi u yem wīimɔ, win yasan saa baasi, n̄ kun me, mu wīimɔ mu win yasan saa kera, ba koo n̄n garisiwa disigii yem wīi bin saa kpuro s̄s̄o nge win yasan saa. ²⁶ Kpin yee tɛ sɔɔ u kpuna kpuro ka ye u sinari kpuro, ya kuawa mi disigia nge sanam me u win yasa m̀. ²⁷ Wi u kpin yee te baba, n̄ kun me sin yee te, u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka me, u kuawa mi disigii sere ka yokaa.

²⁸ Sanam me yem me, mu yōra u koo kowa s̄s̄o nɔɔba yiru bu sere n̄n garisi wi u dɛere. ²⁹ Yen s̄s̄o nɔɔba itase s̄s̄ara u koo kparukonu yiru n̄ kun me totoberenu yiru kasu kpa u ka yāku kowo daawa Gusunɔn kuu ten kɔnnɔwɔ. ³⁰ Kpa yāku kowo u nin teu sua u ka torarun suurun yākuru ko kpa u maa teu geni sua u ka yāku d̄s̄o m̄waarugiru ko. Yen biruwa u koo kurɔ wi dɛerasiabun wororu koosi Yinni Gusunɔn wuswaaɔ kpa u dɛera.

³¹ Yinni Gusunɔ u kpm Mɔwisi ka Aroni s̄s̄ɔwa u nɛɛ, i Isireliba s̄s̄ɔwɔ i nɛɛ, bu de bu ka n̄n kuu te ta wāa ben suunu s̄s̄o tonda sanam me ba disi m̀ kpa bu ku raa gbi.

³² Wooda yeni ya wāawa kentugibun sō ka wīn sen nim mu yari ³³ ka tōn kurō wi u yasa mō ka tōn durō wi u yem wīimō win tōn durōrun di ka tōn kurō wi yem wīimō win tōn kurōrun di ka maa tōn durō wi u ka tōn kurō disigii kpuna.

16

Wōō ka wōōn yāku te ba ra ko

Isireliba kpuron toranun sō

¹ Aronin bii be ba gu Yinni Gusunōn kurō yēn sō ba ka turare tuka da mi, ben gōōn biruwa Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, ² a wunēn mōō Aroni sōōwō a nēē, u kun da du kiri kiri kuu ten dii te ta dēere gem gem sōō mi woodan kpakorora wāa ka ten wukiritia kpa u ku raa gbin sō. Domi kpakoro ten wukiritian wōōwa kon tii sōōsi guru wii wuroru sōō.

³ Dōma te u duō mi, u koo ketē kinē kpēndu kasuwa u ka win toranun yākuru ko. Kpa u maa yāa kineru kasu u ka yāku dōō mwaararugiru ko. ⁴ Yen biru u koo win tako doke kpa u sokoto kpiribu doke ka sēkatia. Ye kpuro ya ko n sāawa ye ba kua ka wēē dangii kpa u dawani bōke. U koo woburewa u sere yāa ni kpuro doke. ⁵ Isireliba ba koo maa boo kinenu yiru wē u ka ben toranun yāku ko kpa bu nūn yāa kineru wē u ka yāku dōō mwaararugiru ko.

⁶ U n koo yākuru tore, u koo gina win tii ka win yenugibun toranun yākuru kowa ka ketē kinē te. ⁷ Yen biru kpa u boo kinenu yiru ye sua u ka da Yinni Gusunōn wuswaaō kuu ten kōōnōwō. ⁸ Kpa u nu tubu tubu koosi u ka wa ge ga sāa Yinni Gusunōguu ka ge ba koo yōsu ghaburō. ⁹ Boo ge ga sāa Yinni Gusunōguu, gera u koo ka torarun yākuru ko. ¹⁰ Ge ba koo maa yōsu ghaburō, gera ba koo ka torarun suurun wororu ko. Wasira ba koo ka gu na Yinni Gusunōn wuswaaō bu sere gu yōsu gu doona ghaburō.

¹¹ Aroni u koo gina gbiwa u win tiin ketē kinē te go win toranun sō ka sere maa win yenugibuginun sō. ¹² Kpa u dōō gēē gura saa yāku yerun di yi ba yibie dōō guratii sōō kpa u turare buuru sōka nōm kurenu yiru kpa u ka ye kpuro du dii te ta dēere gem gem sōō. ¹³ U koo turare ye doke dōō gēē yi sōō Yinni Gusunōn wuswaaō kpa yen wiisu su woodan kpakoro ten wukiritia wukiri kpa u ku raa ka gbin sō. ¹⁴ Yen biru kpa u ketē yen yem sua u dēka ka win niki bia kpa u mu yēka kpakoro ten wukiritia sōō sōō yari yeru gia. Kpa u maa ko mē kpakoro ten wuswaaō nōn nōōba yiru. ¹⁵ Yen biruwa u koo maa boo ge ga sāa Yinni Gusunōguu mi go Isireliba kpuron toranun sō kpa u gen yem sua u ka da dii te ta dēere gem gem sōō kpa u mu yēka woodan kpakoro ten wukiritia wōōō ka maa ten wuswaaō nge mē u kua ka ketē yen yem. ¹⁶ Kpa u dii te ta dēere gem gem dēerasiabun wororu koosi u ka ten disi wōka yi ta duura Isireliban toranu ka ben mem nōōbu sarirun sō. Nge meya u koo ko u ka dii dēera ten disi wōka, domi ta wāa disigibun suunu sōō. ¹⁷ Goo kun ko n wāa dii ten sōōwō sanam mē Aroni u koo du mi, u ka toranun yākuru ko sere u da u ka yarima. U koo win tii ka win yenugibun toranun yākuru ko. Yen biru kpa u maa Isireliba kpuroguru ko. ¹⁸ U n yariō, u koo dawa yāku yerō kpa u tu dēerasiabun wororu koosi. Yen biru kpa u ketē ye, ka boo gen yem sua u tēeni yāku yerun kāanu nne yen baayere sōō. ¹⁹ U koo yem mē dēkawa ka win niki bia u yēka nōn nōōba yiru yāku yee ten wōōō. Nge meya u koo ka tu dēerasia Isireliban toranun di kpa u tu yi nenem Yinni Gusunōn sō.

²⁰ Sanam mē u dii te ta dēere gem gem dēerasia u kpa, ka dii dēera te, ka yāku yeru, u koo de bu ka boo ge ga wasi mi nawa. ²¹ Aroni u koo win nōma kpuro sōndiwa boo gen wiru wōōō kpa u Isireliban toranu kpuro tuuba ko ka mem nōōbu sari te ba kua kpuro. Kpa u boo ge tora ni kpuro sōbi kpa u de goo u gu gira u ka da ghaburō. ²² Nge meya boo ge, ga koo ka Isireliba kpuron toranu sōbe gu ka doona ghaburō mi goo kun wāa.

²³ Yen biru u koo wura kuu ten mi, kpa u win sāa yāa ni u doke potiri u nu yi mi. ²⁴ Kpa u wobure yam dēeramō kpa u win tiin yānu doke. Yen biru kpa u yari u na u yāku dōō mwaararugiru ko win tiin sō ka sere maa Isireliban sō. Yen biru kpa u toranun yākuru ko win tiin sō ka sere Isireliban sō. Kpa u suuru kanaban woronu ko win tii ka Isireliban sō. ²⁵ Yen biru kpa u yaa yen gum dōō doke yāku yerō ye ba ka torarun yākuru kua mi.

²⁶ Wi u boo ge gira u ka da ghaburō u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere du sansaniō. ²⁷ Ketē ye, ka boo gen yem mē ba ka da dii te ta dēere gem gem sōō toranun sō, ba koo yen yaa ka yen gōni ka yen bisu yarawa ben sansanin di bu dōō doke. ²⁸ Wi u ye kpuro dōō menī u koo win yānu teawa kpa u wobure u sere wurama sansaniō.

²⁹ Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommāō. Suru nōōba yirusen sōō wōkuruse, i nōō bōkuo kpa i bēen sōma deri sere ka sōōō be ba wāa bēen suunu sōō. ³⁰ Domi tōō te sōōra ba koo bēē torarun yākuru kua bu ka bēē dēerasia. Nge meya i ko i ka dēera bēen durum kpuron di Yinni Gusunōn wuswaaō. ³¹ Tōō te, ta koo kowa tōō wēaruguru kpa i n da nōō bōke. Kpa ya n sāa wooda sere ka baadommāō.

³² Amen biru yāku kowo wi ba gum tāre ba gōsa u ka ko yāku kowo tōnwero win baaban kosire, wiya u koo sāa yāa ni doke ni ba kua ka wēē dangii. ³³ Wiya u ko n da yākuru ko u ka

dii te ta dēere gem gem dēerasia ka sere dii dēera te, ka yāku yee te, ka yāku kowobu ka sere maa Isireliba kpuro.

³⁴Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaa. Wōō tia sōō, ba ko n da yāku kowa Isireliba kpuron toranun sō nōn teeru.

Ma Aroni u kua kpuro ye Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa.

NGE MĒ ISIRELIBA BA KO N KA DĒERE

17

Gusunō u yina bu yem di

¹Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, ²a Aroni ka win bibu ka sere Isireliba kpuro sōōwō a nēē, wooda wee ye nē, Yinni Gusunō na wēēmō.

³Isireliba sōō goo ù n kī u saberu garu saka sansaniō ñ kun mē mi u wāa kpuro, u koo gina ka tu nawa nen kuu bekurugirun kōnnōwō u ka tu yāku ko nē, Yinni Gusunōn wuswaaō.

⁴Yēro u kun kue mē, ba koo nūn sabe ten yem bikiawa domi u yem yariwa mi. Saa ye sōō, ba koo yēro yarawa Isireliban suunu sōōn di. ⁵Wooda yeni ya koo dewa Isireliba bu ka ben yaa sabenu na yāku kowon mi nen kuu ten kōnnōwō bu go nē, Yinni Gusunōn wuswaaō. Kpa bu ku raa tu go mi ba tura. Kpa ta n sāa siarabun yāku. ⁶Yāku kowowa u koo ten yem mē yēka yāku yerō kuu ten kōnnōwō. Kpa u ten gum dōō doke mēn nuburu ta koo nē, Yinni Gusunō dore. ⁷Nge mēya Isireliba ba ñ maa ka būnu yāku kuamme nin bwāarokunu nu ka bonu weenē. Yeni ya ko n wāawa ben tiin sō ka ben bibun bibun sō sere ka baadommaa.

⁸N n mēn na, Isireli goo, ñ kun mē sōō goo wi u wāa ben suunu sōō, ù n yāku dōō mwaararugirū mō, ñ kun mē yāku ganu, ⁹ma u ñ ka nu nē nē, Yinni Gusunōn kurun kōnnōwō u ka nin yaa go, ba koo yēro yarawa ben suunu sōōn di.

¹⁰Wee wooda ye nē, Yinni Gusunō na maa wēēmō. Isireli goo, ñ kun mē sōō goo wi u wāa ben suunu sōō ù n yem di, baa ñ n mēren na mu sāa, nē, Yinni Gusunōwa kon yēro wōrima n nūn yara win tōmbun suunu sōōn di. ¹¹Domī yem sōōra hunde koni kpuron wāara wāa. Na dera i yem dendimō yāku yerō i ka bēen toranun suuru wa. Yem mēya mu ra de tōnu u win torarun suuru wa. ¹²Yen sōna na nēē, Isireliban goo ñ kun mē sōō goo bēen suunu sōō u ñ yem dimō.

¹³Bēē Isireliban goo ñ kun mē sōō goo wi u wāa bēen suunu sōō, ù n yaa gaa mwa taasoru sōō ñ kun mē gunō gagu ge ba ra di, u koo yaa ye, ñ kun mē gunō gen yem yariwa kpa u mu yanim wukiri. ¹⁴Domī hunde koni ye ya wasi kpuro, yen wāara wāawa yen yem sōō. Yen sōna na nēē, i ku hunde koni gaan yem di. Domi yem sōōra wāara wāa. Wī u maa yina u mu di, ba koo yēro wunawa wigibun suunu sōōn di.

¹⁵Bēē Isireliban goo, ñ kun mē sōō goo wi u wāa bēen suunu sōō, ù n yaa goru di ñ kun mē yaa ye gbeeku yaa ya go, yēro u koo win yānu teawa kpa u wobure. Adama ka mē, u ko n sāawa disigi sere ka tōō ten yokaa u sere dēera. ¹⁶U kun win yāa ni teye, ma u ñ wobura, u koo win torarun are mwa.

18

Kōō mēna bi bu ñ bēere mō

¹Yinni Gusunō u Mōwisi sōōwa u nēē, ²a Isireliba sōōwō a nēē, nēna na Gusunō bēen Yinni. ³I ku ra ko ye ba ra ko Egibitiō mi i raa sina. I ku maa ko ye Kananiba mō mi na ka bēē dōō. I ku ben komanu swīi. ⁴Adama i nen woodaba ka nen yiirebu mēm nōōwō kpa i ye swīi. Domi nēna na sāa Gusunō bēen Yinni.

⁵N n mēn na, i nēn gere ka nēn woodaba mēm nōōwō. Wī u ye mēm nōōwa u ko n wāawa yen sō. Nē Yinni Gusunōwa na yeni gerumō.

⁶Nēna na wooda yeniba wēēmō. Na nēē, bēen goo u ku raa ka win dusi tōn kurō kōō mēna.

⁷I ku bēen tundo sekuru doke i ka bēen mēro kōō mēna. Domi u sāawa bēen mēro.

⁸I ku ka bēen mēron nisi goo kōō mēna, domi i n kua mē, i bēen tundo sekuru dokewa mi.

⁹I ku ka bēen sesu tundo turosi ñ kun mē mēro turosi kōō mēna baa bā kun bēē seeye yēnu teu sōō.

¹⁰I ku ka bēen nikurōbu kōō mēna baa ù n sāan na tōn durōn bii, ñ kun mē tōn kurōn bii. Domi wi u kua mē, u tii sekuru dokewa mi.

¹¹I ku ka bēen tondon kurō goon bii kōō mēna domi u sāawa bēen sesu.

¹²I ku ka bēen tiō kōō mēna, domi u sāawa bēen tondon dusi.

¹³I ku maa ka bēen mēron wōnō ñ kun mē win mōō kōō mēna. Domi u sāawa bēen mēron dusi.

¹⁴I ku maa bēen tondon wōnō ñ kun mē win mōō sekuru doke i ka win kurō kōō mēna. Domi kurō wi, u sāawa nge bēen tiin mēro.

¹⁵I ku ka bēen bigii kurō kōō mēna, domi u sāawa bēen biin kurō.

¹⁶ I ku ka beɛn wɔnɔ̀ n̄ kun me beɛn mɔɔn kurɔ̀ kɔ̀ menna. I n kua me, i n̄n sekuru dokewa.
¹⁷ I ku ka tɔn kurɔ̀ kɔ̀ menna kpa i maa ka win bii kɔ̀ menna, n̄ kun me win nikurɔ̀bu, domi ba sáawa mi dusinu. I n kua me, ya sáawa mi tora bakaru.
¹⁸ I ku beɛn kurɔn wɔnɔ̀ n̄ kun me win mɔɔ sua kurɔ̀ sanam me kurɔ̀ win tii u wáa wáaru sɔɔ. Domi ya koo nisinu ma.
¹⁹ I ku ka tɔn kurɔ̀ menna sanam me u yasa mɔ̀, domi u sáawa disigii.
²⁰ I ku ka beɛn winsim kurɔ̀ kɔ̀ menna. I n kua me, i tii disii koosiwa mi.
²¹ I ku ka beɛn bii yákuru ko búu wi ba mɔ̀ Mɔ̀lɔ̀kun mi. Domi i n kua me, ne, Yinni Gusunɔ̀n yísira i sankam mi. I n yē ma nena na sáa Gusunɔ̀ beɛn Yinni.
²² I ku ka beɛn tɔn durɔ̀si kɔ̀ menna nge me i ra ka tɔn kurɔ̀ ko. Domi ya sáawa seku bakaru.
²³ I ku ka yaa saberu kɔ̀ menna nge tɔn kurɔ̀. Domi i n kua me, i tii disii dokewa. Nge meya maa tɔn kurɔ̀ goo u ku raa de yaa saberu tu ka n̄n menna. Ya sáawa seku bakaru.
²⁴ I ku de koma ninin bweseru nu beɛ ko disigibu. Domi niya bwese tuku nini nu ra ko ni kon gira beɛn suunu sɔɔn di. ²⁵ Ba tem men tii disii doke, ma na mu seeyasia ma mu men tɔmbu yarinasia.
²⁶ Beɛ Isireliba ka beɛ sɔbu beɛ be i wáa Isireliba sɔɔ, i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔwɔ̀. Kpa i bwese nin koma sekurugii ni deri. ²⁷ Be ba raa sina tem me sɔɔ i sere na, ba koma ni kua ma tem me, mu disii duura. ²⁸ N n men na, beɛn tii i ku mu disii doke kpa mu ku raa maa beɛ yarinasia nge yellugibu. ²⁹ Domi be ba koma nin garu saara Isireliba kpuro sɔɔ, ba koo bu wunawa ben tɔmbun suunu sɔɔn di.
³⁰ Nena Gusunɔ̀ beɛn Yinni. I de i nen gere ka nen wooda ye mem nɔɔwa mam mam. Kpa i ku bwese tuku nin komanu swii ni ba ra ko i sere tunuma mini. Kpa i ku ra tii disii doke.

19

Nge me n weene bu Gusunɔ̀ sá

¹ Yinni Gusunɔ̀ u Mɔ̀wisi sɔɔwa u neɛ, ² a Isireliba kpuro sɔɔwɔ̀ a neɛ, i de i n deere, domi ne Gusunɔ̀ beɛn Yinni na deere.
³ Yen sɔ̀, beɛn baawure u win tundo ka win mero beere wēeyo kpa u n da wēre tɔɔ wērarugiru sɔɔ. Nena Gusunɔ̀ beɛn Yinni.
⁴ I ku tii búnu wē, i ku ra maa bwáaroku gagu seku.
⁵ I n ne, Yinni Gusunɔ̀ siarabun yákuru kuamme, i tu koowo nge me ta koo ka man wēre. ⁶ I ko ten yaa diwa dama te i ka ye yákuru kua n̄ kun me sisiru. Adama ye ya tiara sɔɔ itase, i ko ye dɔɔ meniwa. ⁷ I n ye di sɔɔ itase, na n̄ yáku te mwaamo. Domi yaa ye, ya disii duurawa mi. ⁸ Wi u ye di u koo win torarun are wa, domi u n̄ ye garisi negia. Ba koo yēro wunawa beɛn suunu sɔɔn di.
⁹ I n beɛn díanu gēemɔ̀, i ku gē ye ya wáa gbee gooro. I ku maa beɛn gberun díanu kunɔnu ko. ¹⁰ Meya i ku maa resem gheru sɔɔ resem kunɔnu ko ka maa resem ye ya wɔruma. I ko ye deriwa sáarobu ka sɔbun sɔ. Ne Gusunɔ̀ beɛn Yinniwa na yeni gerua.
¹¹ I ku gbeni, i ku maa beɛn winsim weesu kua n̄ kun me i n̄n nɔni wáke. ¹² I ku bōri weesugii ko ka nen yísiru. Domi i n kua me, i nen yísiru sankawa. Ne Gusunɔ̀ beɛn Yinniwa na yeni gerua.
¹³ I ku beɛn winsim dam dɔre. I ku maa n̄n gáanu mwaari ka dam. I ku beɛn sɔm kowon kasiaru nene sere yam mu ka sára. ¹⁴ I ku soso wame. I ku maa gáanu yi wɔkon wuswaaɔ ni nu koo n̄n sura. I de beɛn daa yu sɔɔsi ma i man nasie ne Gusunɔ̀ beɛn Yinni.
¹⁵ I ku murafitiru ko siribu sɔɔ. I ku goon bwēɛbwēru n̄ kun me win dam meeri i ka n̄n siri. Adama i ko i bu siriwa nge me baawuren gem mu ne. ¹⁶ I ku gari weesugii kpara beɛn tɔnusin sɔ. I ku maa n̄n gari mani yi yi koo n̄n go.
¹⁷ I ku beɛn winsim tusi gōruɔ. Adama i n̄n gerusio kpa i ku ra tii durum sɔbi win sɔ. ¹⁸ I ku beɛn winsim mɔru kasié. I ku maa ka goo mɔru nene. I beɛn tɔnusi kɔ̀ nge beɛn tii. Ne Yinni Gusunɔ̀wa na yeni gerua.
¹⁹ I de i nen wooda yeniba mem nɔɔwa. I ku de yeɛ bwese bweseka yu yɔɔna. I ku día bwesenu yiru duure gbee teeru sɔɔ. I ku yánu doke ni ba kua ka wēɛ bwesenu yiru.
²⁰ Goo u n ka yoo tɔn kurɔ̀ kɔ̀ menna wi ba durɔ̀ ká, adama ba n̄ gina n̄n yakie win yorun di, yēro u koo yen gobi kásiawa, adama ba n̄ bu goomɔ̀. Domi kurɔ̀ wi, u gina sáa yoo. ²¹ Durɔ̀ win torarun sɔ, u koo ka yáa kíneru na Yinni Gusunɔ̀n wuswaaɔ win kurun kɔnɔwɔ̀ u ka torarun sɔmbun yákuru ko. ²² Kpa yáku kowo u n̄n torarun suurun wororu koosi ne Yinni Gusunɔ̀n wuswaaɔ. Saa ye sɔara u koo win torarun suuru wa.
²³ Sanam me i dua Kananin temɔ̀ i kpa, ma i dáa bwese bweseka duura, i ko yen marum garisiwa disigim, wɔɔ ita. I n̄ mu dimɔ̀. ²⁴ Wɔɔ nnesen marum me ya koo ma, mu ko n sáawa ne Yinni Gusunɔ̀gim, i ka man siara tɔɔ bakarun saa. ²⁵ Saa wɔɔ nɔɔbusen diya beɛn tii i ko i n da dáa marum me sɔri i di. Ne Gusunɔ̀ beɛn Yinniwa na yeni gerua.

²⁶ I ku gāanu ganu di ka yem. I ku wɛɛ n̄ kun me guru wiru mɛɛri i ka bikiaru ko. ²⁷ I ku bɛɛn wirun goo gookan seri kɔni bwɛɛrɛkɛ. I ku maa bɛɛn toburun beri berika kɔni. ²⁸ I ku bɛɛn wasi muriri goon gɔɔn s̄. I ku maa bɛɛn wasi yore. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁹ I ku bɛɛn bii wɔndiaba sekuru doke i bu kurɔ tanaru kpɛɛ s̄āaru garun s̄, kpa sakararu ka sekuru sariru tu ku raa yibu tem me s̄. ³⁰ I n da t̄s̄ wɛrarugiru yaaye kpa i nen kuu bekuruguru bɛɛrɛ wɛ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³¹ I ku da be ba ra ḡribu sokun mi n̄ kun me s̄arobun mi kpa i ku ra ka tii dis̄i doke. Domi n̄ɛna na s̄āa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

³² I wi u seri kpiki m̄o kpuro kpunɔ kpa i durɔ t̄kɔ bɛɛrɛ wɛ. I maa nɛ, Yinni Gusunɔ nasio. Domi n̄ɛna na s̄āa bɛɛn Yinni.

³³ S̄ɔɔ goo ù n w̄āa bɛɛn tem s̄ɔɔ, i ku n̄n dam d̄ɔrɛ. ³⁴ I ko i n̄n kuawa nge kpaɔ ȳɛro, kpa i n̄n k̄iā nge bɛɛn tii. Domi bɛɛn tii i raa s̄ɔru di Egibitiɔ. Ne Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na yeni gerua.

³⁵ I ku murafitiru ko siribu s̄ɔɔ, ka ḡāa ȳirubu s̄ɔɔ, ka kiloba s̄ɔɔ ka sakakunu s̄ɔɔ. ³⁶ I de bɛɛn kiloba ka bɛɛn sakakunu ye kpuro ya n s̄āa dee dee. Ne Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua, nɛ wi na bɛɛ yara Egibitin di.

³⁷ I nen woodaba kpuro mem n̄ɔwɔ kpa i ye sw̄i. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

20

S̄āa ni Gusunɔ u yina

¹ Yinni Gusunɔ u M̄owisi s̄ɔɔwa u nɛɛ, ² a Isireliba s̄ɔɔwɔ a nɛɛ, ben goo n̄ kun me s̄ɔɔ wi u w̄āa be s̄ɔɔ ù n win bii sua u ka b̄ūu wi ba m̄ M̄ɔlɔku ȳākuru kua, ba koo n̄n kasukuwa bu go. ³ Ne, Yinni Gusunɔwa kon n̄n w̄ɔri kpa n̄ n̄n wuna nen t̄mbun suunu s̄ɔɔn di ȳɛn s̄ u ka win bii M̄ɔlɔku ȳākuru kua ma u nen kuru dis̄i doke u nen ȳisi d̄ɛraru sank̄a. ⁴ Isireliba b̄ā n̄ yina bu durɔ win bweseru go, ma ba n̄n m̄ɛra u daa yen bweseru m̄, ⁵ nen tiwa kon n̄n w̄ɔri wi ka win yɛnugibu kpuro kpa n̄ n̄n yara win t̄mbun suunu s̄ɔɔn di ka sere be ba maa M̄ɔlɔku ye s̄āam̄.

⁶ Goo ù n bikiaru da ḡɔri sokobun mi n̄ kun me s̄arobun mi, kon n̄n w̄ɔriwa kpa n̄ n̄n wuna win t̄mbun suunu s̄ɔɔn di.

⁷ I de i n d̄ɛrɛ, domi nen tii na d̄ɛrɛ. Ne Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

K̄ɔ menna bi Gusunɔ u yina

⁸ Nɛna Yinni Gusunɔ wi u bɛɛ gosa i n ka d̄ɛrɛ. I ko i nen woodaba mem n̄ɔwawa kpa i s̄i ye s̄ɔɔ.

⁹ Goo ù n win tundo n̄ kun me win m̄ero b̄ɔrusi, ba koo ȳɛro gowa kpa win yem mu w̄ɔri win tii s̄ɔɔ.

¹⁰ Goo ù n ka goon kurɔ kpuna, ba koo kurɔ wi ka durɔ wi gowa.

¹¹ Goo ù n ka win tundo kurɔ kpuna, u win tundo sekuru dokewa. Ba koo ȳɛro gowa ka kurɔ wi sannu kpa ben yem mu w̄ɔri ben tii s̄ɔɔ.

¹² Goo ù n ka win biin kurɔ kpuna, ba koo ȳɛro gowa ka kurɔ wi sannu. Domi seku bakara ba kua mi. Ben yem mu koo w̄ɔriwa ben tii s̄ɔɔ.

¹³ T̄n durɔ ù n ka win t̄n dur̄asi kpuna nge me ba ra ka t̄n kurɔ m̄ennɛ, ba koo be yiru ye kpuro gowa. Domi ḡāa k̄s̄una ba kua mi. Ben yem mu koo w̄ɔriwa ben tii s̄ɔɔ.

¹⁴ Goo ù n bii ka m̄ero sua kurɔ, tora bakara mi. Ba koo be kpuro d̄s̄o meniwa. Kpa yen bweseru ya kun w̄āa bɛɛn suunu s̄ɔɔ.

¹⁵ Goo ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka t̄n kurɔ m̄ennɛ, ba koo ȳɛro gowa ka yaa sabe ten tii.

¹⁶ T̄n kurɔ ù n maa ka yaa saberu menna nge me ba ra ka t̄n durɔ m̄ennɛ, ba koo n̄n gowa ka yaa sabe ten tii. Kpa ben yem mu w̄ɔri ben tii s̄ɔɔ.

¹⁷ Goo ù n win sesu tundo turosi n̄ kun me m̄ero turosi sua kurɔ u ka kpuna, ba tii sekuru dokewa mi. Ba koo bu wunawa ben t̄mbun suunu s̄ɔɔn di. Durɔ wi, u koo win torarun are s̄ɔbewa. Domi u ka win sesu kpuna.

¹⁸ Goo ù n ka t̄n kurɔ menna wi u yasa m̄, ma yen yem me mu yara u mu wa, ba koo be yiru ye yarawa Isireliban suunu s̄ɔɔn di.

¹⁹ I ku ka bɛɛn m̄eron w̄ɔnɔ n̄ kun me win m̄ɔɔ n̄ kun me bɛɛn tiɔ k̄s̄o menna. Domi i s̄āawa dusinu. Wi u kua m̄, u koo yen are wa.

²⁰ Goo ù n ka win tundo w̄ɔnɔ n̄ kun me tundo m̄ɔɔn kurɔ kpuna, u bu sekuru dokewa. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba koo ben toranun are wa. Ba n̄ bii marum̄o sere bu ka gbi.

²¹ Goo ù n win w̄ɔnɔ n̄ kun me win m̄ɔɔn kurɔ sua, u torawa mi. U win w̄ɔnɔ n̄ kun me win m̄ɔɔ wi sekuru dokewa mi. Kurɔ wi, ka durɔ wi, ba n̄ bibu marum̄o.

²² I de i nen woodaba ka nen yiirebu mem nɔɔwa kpa i ka ye sɔmburu ko, kpa tem mi na ka beɛ dɔɔ mu ku raa beɛ yarinasia. ²³ I ku bwese nin komanu swii ni na kon beɛ gira. Domi koma niya ba kua na ka bu yina. ²⁴ Na beɛ sɔɔwa na neɛ, beɛya i ko i n ben tem me mɔ.

Nena kon beɛ mu wɛ.

Tem me, mu tim ka bom yiba.

Nena Gusunɔ beɛn Yinni ne wi na beɛ wuna saa bwese ni nu tien di. ²⁵ Yen sɔna i ko i wunana yaa ye i ko i di ka ye i kun dimɔ ka sere maa gunɔ si i ko i di ka si i n dimɔ kpa i ku ra beɛn tambu disi doke yeɛ yi, ka gunɔ sin sɔ ye na gesi neɛ, i ku di mi.

²⁶ I de i n deere i n waa nen sɔ, domi na deere. Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ wuna nenem bwese ni nu tien suunu sɔɔn di i n ka saa negibu.

²⁷ Goo ù n waa beɛn suunu sɔɔ, tɔn kurɔ ñ kun me tɔn durɔ ma u ra gɔribu soku ñ kun me u ra sɔroru ko, ba koo yɛro kpenu kasukuwa kpa win yem mu wɔri win tii sɔɔ.

21

Yaku kowobun woodaba

1. Wooda ye ya ka

yaku kowon tii ya

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a neɛ, yaku kowo u ku raa tii disi doke u wigii goon goru baba ² ma n kun mɔ win mero ka win tundon goru ka win tiin biigiru ka win wɔnɔ ka win mɔɔgiru ³ ka sere win sesu wi u kun durɔ yɛgiru wi ba ñ gina sue. ⁴ Isireliban suunu sɔɔ, yaku kowo wi, u sɔawa ben guro guro. Yen sɔ, u ñ koo tii disi doke ka ben goon goru.

⁵ Goo ù n gu, yaku kowobu bu ku raa ben wii suunun seri kɔni, bu ku raa maa ben toburun beri berika kɔni. ⁶ Meya bu ku raa maa tii muriri wasi sɔɔ. Ba ko n wɔawa ne Gusunɔ ben Yinnin sɔ. Ba ñ nen yisuru sankumɔ. Domi beya ba ko n da man yakunu kue ni nu saa nen dɔanu. Yen sɔ, ba ko n deerewa.

⁷ Ba ñ koo kurɔ tanɔ ñ kun me wi ba gaba ba ka kpuna sua kurɔ. Ba ñ maa kurɔ wi u win durɔ yina suamɔ. Domi ba ko n deerewa ba n waa ne, Yinni Gusunɔn sɔ. ⁸ Isireli baawurewa u koo yaku kowo garisi tɔn deero. Domi wiya u ra ka beɛn yakunu ne, ne, Yinni Gusunɔn mi. Yen sɔ, ba ko n deerewa, domi ne, Yinni Gusunɔ na deere. Nena na beɛ gɔsa i n ka maa deere.

⁹ Yaku kowo goon bii wɔndia ù n tii sekuru dokemɔ u kurɔ tanaru dimɔ, win tundra u sekuru dokemɔ. Ba koo bii wɔndia wi dɔɔ meniwa.

¹⁰ Yaku kowo wi ba gum tare wirɔ u kua yaku kowo tɔnwerɔ, ma ba nɔn saa yɔnu dokea, u ku maa win seri sanku goon gɔɔn sɔ. Meya u ku maa win yɔnu gɛeku. ¹¹ U ku raa goru garu susi u tii disi doke, baa ñ n win tundo ñ kun me win meron gorun na. ¹² U ñ maa yariɔ nen kurun di goon gorun sɔ, u ku ka kuu te disi doken sɔ. Domi ba nɔn gum tare u n ka saa nenem. Ne, Yinni Gusunɔwa na ye gerua.

¹³ Wɔndia wi u kun durɔ yɛwa yaku kowo tɔnwerɔ u koo sua kurɔ. ¹⁴ U ñ koo gɔmini goo sua kurɔ ñ kun me kurɔ wi ba yina ñ kun me kurɔ wi ba gaba ba ka kpuna ñ kun me kurɔ tanɔ. Adama wɔndia wi u kun durɔ yɛwa u koo sua win dusibu sɔɔ. ¹⁵ Kpa u ku raa bwese tukuru doke win bweseru sɔɔ. Ne Yinni Gusunɔwa na nɔn gɔsa u n ka deere.

2. Wi u kun kpɛ

u ko yaku kowo

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁷ a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a neɛ, baa ka win bibun bweserɔ goo ù n alebu gaa mɔ win wasi sɔɔ, yɛro kun kpɛ u da nen kuu te sɔɔ u ne, Yinni Gusunɔ dɔanu ganu yakuru kua. ¹⁸ Alebugii goo kun kpɛ u nen sɔmbu te ko, aa wɔkowa? Aa kɔri barɔwa? N kun me yɛron wuswaa ya kɔsikirewa? ¹⁹ N kun me yɛron naasu ñ kun me win gɔsera bɔɔrewa? ²⁰ N kun me yɛro u kundu kpiawa? N kun me u sɔawa tɔn kɔmiakubu? N kun me yɛron nɔni kpiawa? N kun me yɛro taataaru ñ kun me debu mɔwa? N kun me win tɔa bii kɔsikira? ²¹ Wi u alebu gaa mɔ wasi sɔɔ gesi Aronin bweseru sɔɔ, u ñ kpɛ u ne, Yinni Gusunɔ yakuru kua. U ñ maa kpɛ u ka dɔanu ganu na u ka yakuru ko nen kuu te sɔɔ. ²² Adama u koo kpɛ u ne, Yinni Gusunɔn dɔa deeranu di. ²³ Win alebun sɔna u ñ kpɛ u susi yaku yero ka kuu ten beku kare ten mi. Kpa u ku raa nen kuu te disi doke. Ne, Yinni Gusunɔwa na ra yaku kowobu gɔsi ba n ka deere.

²⁴ Ma Mɔwisi u Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro gari yi sɔɔwa.

22

3. Be ba koo yaku dɔanu di

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ² a Aroni ka win bibu sɔɔwɔ a neɛ, ba n tii se dɛa ni Isireliba ba ka man naawammɛ sɔɔ, kpa bu ku raa nen yɛsi dɛera te sanku. Nɛna na sɛa Yinni Gusunɔ.

³ Ben bweseru sɔɔ, goo ù n nu susi, ma u disisi gɛɛ mɔ, ba koo yɛro yarawa nen sɔmburun di. ⁴ Aronin bweseru sɔɔ, goo ù n bara disigiru mɔ, ñ kun mɛ ù n kentu kpika mɔ, u ñ yaku dɛa ni dimɔ sere ù n dɛɛra, ⁵ ka sere wi u goru baba ñ kun mɛ win sen nim mu wɛa ñ kun mɛ wi u yaa gaa baba ye ya disisi mɔ ñ kun mɛ wi u goo baba wi u disisi mɔ. ⁶ Wi u yen gaa baba gesi, u disisi duurawa mi sere ka yokaɔ. U ñ kpɛ u yaku dɛa ni di ma n kun mɔ u wobura mam mam. ⁷ U n wobura, yokan di u dɛɛra, u koo kpɛ u nen dɛa ni di. Domi niya nu sɛa win dɛanu. ⁸ Mɛya yaku kowo goo kun yaa goru temmɔ ñ kun mɛ yaa ye gbeku yaa gaa ya go u ku raa ka tii disisi doken sɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Ba koo nen woodaba mem naawawa domi ba ñ nen dɛanu disisi doke, ba koo ben torarun are sɔbe kpa bu gbi. Ne, Yinni Gusunɔwa na bu gɔsa ba ñ ka dɛere.

¹⁰ Tɔn diro kun yaku dɛa ni dimɔ baa yaku kowon sɔm kowo ñ kun mɛ win sɔɔ. Yɛro kun yaku dɛa ni dimɔ. ¹¹ Adama yoo wi yaku kowo u dwa ka wi ba mara win yɛnuɔ, ba koo kpɛ bu dɛa ni di. ¹² Yaku kowon bii tɔn kurɔ ù n tɔn diro sua durɔ, ù ku raa yaku dɛa ni di. ¹³ Adama bii wi, ù n sɛa gɔmini ñ kun mɛ win durɔ u nùn yina, ma u ñ ka durɔ wi mara, ma u gɔsira win tundon yɛnuɔ u sɔ nge sanam mɛ u ñ durɔ sue, u koo kpɛ u dɛa ni di. Ma n kun mɛ, tɔn diro u ku dɛa ni di.

¹⁴ Tɔn tuko goo ù n nu di u ñ ka baaru, u koo nin kɔsire yaku kowo wɛwa. Yen biru kpa u nùn nin bɔnu naɔbun tia sosia.

¹⁵ Yaku kowobu bu ku raa dɛa ni disisi doke ni Isireliba ba ka yakuru kua Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. ¹⁶ Ba ñ nu di sanam mɛ n ñ weene bu nu di, ba Isireliba toranu sɔbimɔwa. Nɛna Yinni Gusunɔ, nɛ wi na ra yakunu dɛerasie.

Sabe te ba koo ka yakuru ko

¹⁷ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ¹⁸ a Aroni ka win bibu ka Isireliba kpuro sɔɔwɔ a neɛ, goo be sɔɔ ñ kun mɛ sɔɔ goo wi u wɛa ben suunu sɔɔ, ù n kɛ u yaku dɔɔ mwaararugiru ko ka kɛru, ñ kun mɛ u ka nɔɔ mwɛeru garu yibia, ¹⁹ ne, Yinni Gusunɔ n sere tu mwa, yaa sabe dɔɔ ge ga ñ alebu mɔ gera u koo ka na, naa, ñ kun mɛ yaaaru, ñ kun mɛ boo, ya n gesi sɛa dwa. ²⁰ U ñ koo ka yaa saberu na te ta alebu gaa mɔ. Domi ù n ka tu yakuru kua, na ñ mwaamɔ. ²¹ Goo ù n siarabun yakuru mɔ ka kɛru ñ kun mɛ u ka nɔɔ mwɛeru garu yibia, u koo tu kowa ka sabe te ta ñ alebu gaa mɔ n sere win yaku te mwa. ²² N n men na, bu ku ka sabe wɔko na, ñ kun mɛ te ta kɔri bɔɔre, ñ kun mɛ te ba so ba kɔsiki, ñ kun mɛ te ta boo boosu ñ kun mɛ taataaru mɔ gɔnɔɔ. Bu ku ka yen gaa yaku dɔɔ mwaararugiru ko. ²³ Ba koo kpɛ bu ka yaa sabe tɛn wasin bee tia kpaaaru bo kɛrun yakuru ko. Adama bu ku ka tu nɔɔ mwɛerugiru ko. ²⁴ Bu ku raa ka yaa sabe tɛn tiara kora ñ kun mɛ ba wɛa ne, Yinni Gusunɔ yakuru kua. Bu ku maa yen bweseru yaa saberu garu kua ba ñ dua ben temɔ. ²⁵ Bu ku ka ne, Yinni Gusunɔ sabe ten bweseru yakuru kua te ba wa sɔbun mi. Domi sabe tɛn wasi ba mɛɛra kua, ta sɛawa nge sabe te ta alebu mɔ. Ne, Yinni Gusunɔ, na ñ yaku ten bweseru mwaamɔ.

²⁶ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ²⁷ ba ñ kete buu mara ñ kun mɛ yaaaru ñ kun mɛ boo, ga koo kowa sɔɔ nɔɔba yiru ka gen mero. Adama saa sɔɔ nɔɔba itasen di, ba koo kpɛ bu ka gu yaku dɔɔ mwaararugiru ko. ²⁸ Bu ku raa yaa saberu garu go ka ten buu sɔɔ teeru.

²⁹ Ba ñ ne, Yinni Gusunɔ siarabun yakuru kuamme, bu tu koowo nge mɛ kon ka tu mwa. ³⁰ Yen doma tera ba koo ten yaa di. Ba ñ yen gaa tiamɔ sere sisiru.

³¹ Ba koo nen wooda ye mem naawawa kpa bu ye swii. ³² Bu ku raa nen yɛsiru sanku kpa bu wa bu man bɛɛre wɛ ben suunu sɔɔ. Nɛna na Yinni Gusunɔ wi u bɛɛ gɔsa i n ka dɛere. ³³ Nɛna na bɛɛ yara saa Egibitin di na n ka sɛa Gusunɔ bɛɛn Yinni.

23

Tɔɔ baka bwese bweseka

¹⁻² Yinni Gusunɔ u Isireliba sɔɔwa saa Mɔwisin nɔɔn di u neɛ, tɔɔ baka ni sɔɔ i ko i n da mɛnne i man sɛ, ni wee.

Tɔɔ wɛrarugiru

³ Alusuma tia sɔɔ, sɔɔ nɔɔba tia i ko i n da sɔmburu ko, sɔɔ nɔɔba yiruse, i ko i wɛra kpa i mɛnna i ka man sɛ. Yen tɔɔ te, i ku ra sɔmburu garu ko. I ko i tu diwa nen sɔ baa mi i wɛa kpuro gesi.

⁴ Tɔɔ baka ni nu maa tie, ni sɔɔ i ko i mɛnna i ka man sɛ, nin tɔnu wee.

Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru

⁵ Yinni Gusunɔ u neɛ, wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ wɔkura nnesen yokan di, i Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru dio ne, Yinni Gusunɔn sɔ.

⁶ Yen s̄o wákura n̄obuse s̄ora i ko i p̄ē ye ba kun seeyatia doken t̄o bakaru tore. I ko i kowa s̄o n̄oba yiru i n p̄ē dim̄o ye ba kun seeyatia doke. ⁷ Alusuma yen t̄o gbiikuru s̄ora i ko i menna i man s̄a. Yen t̄o te, i ku ra s̄omburu garu ko. ⁸ Alusuma yen t̄o baatere i ko i n da man yáku d̄o mwaararugiru kuewa. S̄o n̄oba yiruse, i ko i kpam menna i man s̄a. Yen t̄o te, i ku s̄omburu garu ko.

Gberun d̄ia gbiikinun

t̄o bakaru

⁹⁻¹⁰ Yinni Gusun̄o u maa Isireliba s̄oowa saa M̄owisin n̄on di u n̄e, i n dua tem me kon bee w̄ē s̄o, ma i d̄ianu ḡa, i ko i ka d̄ia gbiikii ni i ḡa mi yáku kowo daawawa. ¹¹ Kpa yáku kowon tii u man nu tusia t̄o w̄erarugirin sisiru kpa n wa n ka bee n̄onu geu m̄eri. ¹² Yen t̄o te, i ko i man yáku d̄o mwaararugiru kua ka yáaru w̄o tiagiru te ta ñ alebu gaa m̄o. ¹³ I ko i maa som kilo n̄oba tia me i ka gum burina s̄andi kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusun̄o dore. Yen biru kpa i tam litiri tia ka b̄onu tare som men w̄oll̄o. ¹⁴ I ñ ko i d̄ia gbiikii nin p̄ē di ñ kun me nin bima ye ba s̄onwa ñ kun me ye ba k̄osuka sere d̄ama te i ka ne, Yinni Gusun̄oḡia na. I ko wooda yeni mem n̄owawa mi i w̄a kpuro sere ka baadommao.

Ḡebun t̄o bakaru

¹⁵ Yinni Gusun̄o u maa Isireliba s̄oowa saa M̄owisin n̄on di u n̄e, i ko i maa alusuma gariwa n̄oba yiru saa t̄o w̄erarugirin sisirun di d̄ama t̄en di i ka been d̄ia gbiikii ni, ne, Yinni Gusun̄o naawa. ¹⁶ I ko i gariwa s̄o weeraakuru sere n ka ko t̄o w̄erarugirin n̄oba yirusen sisiru. Kpa i maa ne, Yinni Gusun̄o yáku kua. ¹⁷ I ko i ka p̄ē yiru na saa been yenun di ȳen baayere ba kua ka som kilo ita ka p̄ē seeyatia. Been gberun d̄ia gbiikii niya i ko i ka yen som me ko, kpa yáku kowo u ye s̄osi beri berika. ¹⁸ Yen biru, i ko i ne, Yinni Gusun̄o yáku d̄o mwaararugiru kua ka yáanu n̄oba yiru ni nu w̄o tia tia m̄o kpa nu kun alebu gaa m̄o ka maa kete kin̄e kpem teeru ka yáa kin̄enu yiru ka sere tam. Kpa ye kpuron nuburu tu ne, Yinni Gusun̄o dore. ¹⁹ I ko i maa boo go been toranun yákurun s̄o ka maa yáanu yiru ni nu w̄o tia tia m̄o siarabun yákurun s̄o ²⁰ ka p̄ē ye sannu. Yáku kowo u koo ka ye kpuro Yinni Gusun̄o daawawa u nu tusiarun wororu koosi. Kpa ye kpuro ya n s̄a ne, Yinni Gusun̄oḡia. Ye kpuron biru, yaa ye kpuro ya koo kowa yáku kowoḡia. ²¹ Yen t̄o te, i ko mennawa bee kpuro i man s̄a. I ñ maa s̄omburu m̄o d̄ama te. Mi i w̄a kpuro, i ko i wooda yeni mem n̄owawa sere ka baadommao.

²² I n been gberun d̄ianu ḡēm̄o, i ku ni nu w̄a been gbee goor̄o ḡe. Yen biru i ku maa nu kun̄onu ko. I ko i nu s̄arobu ka s̄obu deriawa. Ne Gusun̄o been Yinniwa na ye gerua.

T̄o baka t̄e s̄o

ba ra k̄obi wure

²³⁻²⁴ Yinni Gusun̄o u Isireliba s̄oowa saa M̄owisin n̄on di u n̄e, w̄on suru n̄oba yirusen t̄o gbiikuru s̄o, i ko i w̄erawa kpa i k̄obi so Gusun̄o u ka bee yaaya. T̄o te, i ko i mennawa kpa i man s̄a. ²⁵ I ku ra s̄omburu garu ko. Kpa i man yáku d̄o mwaararuginu kua.

Toranun suurun t̄o bakaru

²⁶ Yinni Gusun̄o u M̄owisi s̄oowa u n̄e, ²⁷ w̄on suru n̄oba yirusen s̄o wákurusewa i ko i yáku ko been toranun suurun s̄o. I ko i mennawa kpa i n̄o b̄oke kpa i man s̄a. Kpa i man yáku d̄o mwaararuginu kua. ²⁸ I ku ra s̄omburu garu ko t̄o te s̄o. Domi t̄o te s̄ora ba koo bee toranun suuru kobun woronu koosi Gusun̄o been Yinnin wuswaa. ²⁹ Wi u kun n̄o b̄okue yen t̄o te, ba koo n̄un wunawa win t̄ombun suunu s̄on di. ³⁰ Wi u maa s̄omburu kua t̄o te s̄o, kon de bu ȳero gowa. ³¹ I ku ra s̄omburu garu ko t̄o te. Ya ko n s̄awa wooda ka baadommao ka been bibun bweser̄o. Mi i w̄a kpuro, i ko ye mem n̄owawa. ³² Ya ko n s̄awa nge t̄o w̄erarugiru kpa i n̄o b̄oke. I ko i w̄erawa saa surun s̄o n̄oba n̄nen yokan di sere ka yen sisirun yokaa.

Kunun t̄o bakaru

³³⁻³⁴ Yinni Gusun̄o u Isireliba s̄oowa saa M̄owisin n̄on di u n̄e, saa w̄on suru n̄oba yirusen s̄o wákura n̄obun di, i ko i Kunun t̄o bakaru diwa s̄o n̄oba yiru i ka ne, Yinni Gusun̄o s̄a. ³⁵ Yen t̄o gbiikuru, i ko i menna i man s̄a. I ku ra s̄omburu garu ko t̄o te. ³⁶ T̄o baatere i ko i n da man yáku d̄o mwaararugiru kuewa sere n ka ko s̄o n̄oba yiru ye. Yen s̄o n̄oba itase, i ko i kpam mennawa i man s̄a kpa i man yáku d̄o mwaararuginu kua. T̄o te, i ku ra s̄omburu garu ko. Ta s̄awa ḡa girinu.

³⁷ Yeniba kpuro ya s̄awa t̄o baka ni i ko i di ne Yinni Gusun̄on s̄o. Kpa i man yáku d̄o mwaararuginu kua ka been gberun d̄ianu ka siarabun yáku nu ka tam. Yáku baatere ka ten t̄ru. ³⁸ M̄eya i ku maa t̄o w̄erarugiru duari ka yáku ni i ra man kue ka sere maa k̄ēe ni i ra ka ne ka maa n̄o mw̄erun yáku.

³⁹ Suru n̄oba yirusen s̄o wákura n̄obuse s̄o, i n been gberun d̄ianu ḡa, i ko i t̄o bakaru diwa s̄o n̄oba yiru i ka man beere w̄ē. Yen t̄o gbiikuru ka yen t̄ru n̄oba itase, i ko i w̄erawa

i ku sɔmburu garu ko. ⁴⁰Yen tɔɔ gbiikii te, i ko i dāa marum buram sua ka kpakpa wurusu ka dāa wuru bakasu si su ra n wāa daara kpa i n nuku dobu mɔ nen wuswaaɔ sɔɔ nɔɔba yiru ye. ⁴¹Wɔɔ baagere i ko i n da tɔɔ baka te diwa i ka man bɛɛɛ wɛ suru nɔɔba yiruse ye sɔɔ. Ya ko n sāawa wooda sere ka baadommaɔ. ⁴²Bɛɛ Isireliba kpurowa i ko i n wāa kunu sɔɔ sere sɔɔ nɔɔba yiru. ⁴³Kpa bɛɛn bibun bweseru tu ka gia ma na ben sikadoba sinasia kunu sɔɔ sanam mɛ na bu yarama Egibitin di. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

⁴⁴Nge meya Mɔwisi u Isireliba tɔɔ baka ni sɔɔwa ni ba ko n da di bu ka Yinni Gusunɔ bɛɛrɛ wɛ.

24

Gusunɔn kuu bekurugirun

dabu

¹Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ²a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, bu nɔn olifin gum kasuo mɛ mu gea bo kpa fitilanu nu n ka sɔre yoka baayere. ³Aroni u koo ka gum mɛ dawa nɛ, Yinni Gusunɔn kuu bekurugii ten mi, beku kare ten wuswaaɔ te ta woodan kpakoro te ganua. Kpa u de fitila ni, nu n sɔre yokan di sere yam mu ka sara. Yeni ya ko n sāawa wooda sere ka ben bibun bweserɔ. ⁴Aroni u koo fitila ni sɔndiwa dabu wuraguun wɔlɔ kpa nu n sɔre wɔkuru baatere sere yam mu ka sara.

Pɛɛ ye ba ra Yinni Gusunɔ wɛ

⁵Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, a pɛɛ wɔkura yiru wɔɔwɔ yen baayere ya n sāa kilo nɔɔba tia. ⁶Kaa ye yorewa nen wuswaaɔ tabulu wuragia yen wɔlɔ sɔa yiru, yen baayere sɔɔ pɛɛ nɔɔba tia. ⁷Sɔa baayeren wɔlɔ kaa turare gea sɔndi kpa bu ye dɔɔ manɛ nen sɔ pɛɛ yen ayerɔ kpa n bɛɛ yaaya.

⁸Tɔɔ wɛrarugiru baatere, ba ko n da man pɛɛ yen bweseru yiyewa kpa ya n yii mi baadomma. Ya ko n sāawa wooda bɛɛn bibun bweseru sɔɔ sere ka baadommaɔ. ⁹Pɛɛ ye ba kɔsire kua mi, ya ko n sāawa Aroni ka win bibugia. Ba koo ye diwa yam dɛɛramɔ. Pɛɛ ye, ya sāawa nenem domi nena ba ye wɛ sanam mɛ ba yaku dɔɔ mwaararugiru mɔ. Aronin bwesera ta ko n da ye di sere ka baadommaɔ.

Wi u Gusunɔ gari kam

gerusin sɛɛyasiabu

¹⁰⁻¹¹Sɔɔ teeru Isireliban goo ka Egibitigii goon bii wi u ka Isireli tɔn kurɔ mara ba sanna. Kurɔ Isireli win yisira Selomiti, Debirin bii, Danun bweseru sɔɔ. Selomitin bii wi, u Gusunɔn yisiru gari kam gerusimɔ u bɔrusimɔ. Yera yande ba ka nɔn da Mɔwisin mi. ¹²Ma ba nɔn yii ba ka mara bu wa ye Yinni Gusunɔ u koo gere.

¹³Yera Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁴i ka durɔ wi yario sansanin di. Be ba maa nua u nɛ Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi, kpa bu ben noma sɔndi win wirɔ bu ka seeda di kpa Isireliba kpuro bu nɔn kpenu kasuku bu go. ¹⁵Yen biru wooda yeniwa kaa Isireliba wɛ a nɛɛ, wi u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, yɛro u koo yen are wa. ¹⁶Wi u gesi nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi, ba koo yɛro gowa. Isireliba kpurowa ba koo nɔn kpenu kasuku bu go. Baa ù n sɔan na sɔɔ, ba koo nɔn gowa yɛn sɔ u nɛ, Yinni Gusunɔ gari kam gerusi.

¹⁷Goo ù n win winsim go, ba koo maa yɛro gowa. ¹⁸Goo ù n win winsim yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa wasiru. Hundewa ya hunden kɔsire.

¹⁹Goo ù n maa win winsim mɛɛra kua, mɛɛra yen bwesera ba koo yɛro ko. ²⁰Wi u goo bua, ba koo maa yɛro buawa. Wi u goon nɔni wia, ba koo maa yɛron nɔni wia. Wi u goon dondu bua, ba koo maa yɛrogiru buawa. Kɔsa ye tɔnu u win tɔnusi kua kpuro, yera ba koo maa nɔn kɔsie.

²¹Wi u yaa saberu go, u koo ten kɔsire wɛwa. Wi u maa tɔnu go, ba koo maa yɛro gowa.

²²Wooda tia yera ba koo ka bɛɛ ka bɛɛn sɔbu siri. Nɛ Gusunɔ bɛɛn Yinniwa na ye gerua.

²³Ma Mɔwisi u Isireliba kpuro ye sɔɔwa. Ma ba durɔ wi u Yinni Gusunɔ gari kam gerusi mi yara sansanin di ba nɔn kpenu kasuka ba go. Nge meya ba ka kua ye Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa.

25

Tem wɛrasiabu

¹⁻²Yinni Gusunɔ u ka Mɔwisi gari kua guu te ba mɔ Sinain wɔlɔ u nɛɛ, bɛɛ Isireliba i n dua tem mɛ sɔɔ, mɛ kon bɛɛ wɛ mi, i ko i dewa bɛɛn gbean tem mu wɛra nen sɔ. ³Wɔɔ nɔɔba tia sɔara i ko i bɛɛn gbea duure kpa i bɛɛn resɛm gbaanu sɔmɛ i nin dānu kɔni. Kpa i yen marum sɔri. ⁴Adama wɔɔ nɔɔba yiruse, ya ko n sāawa wɔɔ wɛraruguu Yinni Gusunɔn sɔ. Bɛɛn gbenu nu koo wɛrawa mam mam. I ku ra nu dānu duure, i n ko i maa bɛɛn resɛm kɔni. ⁵Baa dīa ni nu wɔruma sanam mɛ i gɛɛmɔ ma nu kpia ka tii, i n nu gɛɛmɔ. I n maa resɛm sɔrimɔ ye ya ka

tii mara. Domi beɛn gbea ya koo wɛ́rawa mam mam wɔ́o ge sɔ́o. ⁶ Adama wɔ́o wɛ́raruguu ge sɔ́o, ye ya kpia ka tii, yera i ko i di beɛ ka beɛn sɔm kowobu ka beɛn yobu ka sere maa sɔ́o be ba wáa beɛn suunu sɔ́o ⁷ ka beɛn yaa sabenu ka gbeeku yɛɛ. Ye tem mɛ, mu koo kpi yera i ko i di.

Yakiabun wɔ́o

⁸ I ko i wɔ́o nɔ́ɔba yirun suba nɔ́ɔba yiru deriwa yu doona. Ye kpuro ya sáawa mi, wɔ́o weeraakuru tia sari. ⁹ Yen wɔ́o dáakun suru nɔ́ɔba yirusen sɔ́o wákuru, tɔ́o te ba torarun yákuru kua mi, i ko i kɔ́bi wurawa ka kuuki tem mɛ kpuro sɔ́o. ¹⁰ Wɔ́o weeraakurusen wɔ́o ge, ga ko n sáawa nenem ne, Yinni Gusunɔ́n sɔ́. Kpa i kpara ma baawure u tii mɔ́. Wɔ́o ge sɔ́o, ba koo gbee te goo u raa dɔ́ra ñ kun mɛ te ba nùn mwaaari wesiawa tu ko wigiru. Wi u raa maa yoru dimɔ́, u koo yakia ra u wura win yenuɔ́. ¹¹ Nge meya i ko n da wɔ́o weeraakuru baateren yakiabun tɔ́o bakaru di. I ko i wɛ́rawa wɔ́o ge sɔ́o. I ñ dīanu ganu duurumo. I ñ maa dīanu ganu gɛ́emɔ́ ni nu ka tii kpia. Meya i ñ maa resem sɔ́rimɔ́ ye ya mara resem gbaarɔ́ te ba ñ sɔ́nwa. ¹² Domi nuku doobun wɔ́o wa ge i ko i wuna nenem ne Yinni Gusunɔ́n sɔ́. Adama beɛn gbean dīana i ko i di.

¹³ Wɔ́o ge sɔ́o, baawure u koo win tem mwawa mɛ ba raa nùn mwaaari. ¹⁴ I n tem dɔ́ramɔ́, ñ kun mɛ i ñ dwemɔ́, beɛn goo u ku raa win winsim nɔ́ni wɔ́ke. ¹⁵ Wi u kī u win gberu dɔ́ra, u koo gina lasabu kowa u wa mɛn nɔ́o ta koo dīanu ma sere wɔ́o weeraaku te, tu ka yibu tɛ sɔ́o ba ra yakiabun tɔ́o bakaru ko tɛ sɔ́o yɛro u koo tu wesia. ¹⁶ Nge mɛ wɔ́su su dabiru ne, nge meya gbee ten gobi yi ko n kpáaru ne. Wɔ́sun sukum mɛ mu tie mù kun dabi sere wɔ́o weeraaku te, tu ka yibu, ten gobi yi ñ ko yi n kpá. Domi ye ba koo gɛ́ gbee te sɔ́o, yera u dɔ́ramɔ́. ¹⁷ Beɛn goo u ku raa win winsim nɔ́ni wɔ́ke. I ko i man nasiawa domi nɛna na sáa Gusunɔ́n beɛn Yinni. ¹⁸ I nen woodaba mem nɔ́wɔ́o kpa i sī ye sɔ́o. Saa ye sɔ́ra i ko i sina tem mɛ sɔ́o ka bəri yendu. ¹⁹ Tem mɛ, mu koo dīanu ko ni nu koo beɛ turi kpa i n ka wáa bəri yendu sɔ́o.

²⁰ Sɔ́rakudo i ko i tii bikia i nɛɛ, mba i ko i di wɔ́o nɔ́ɔba yiruse te. Domi i ñ wɔ́o ge sɔ́o dīanu duurumo, i ñ maa gɛ́emɔ́. ²¹ Kon beɛ domaru kua wɔ́o nɔ́ɔba tiase kpa beɛn gbea yu wɔ́o itan dīanu ma. ²² Wɔ́o nɔ́ɔba itase sɔ́o, i ko i dīanu duure kpa beɛn dīa gurunu nu n tie sere i ka wɔ́o nɔ́ɔba nnesen dīanu gɛ́.

Tem ka dian yakiabu

²³ Goo kun tɔ́nu tem dɔ́remɔ́ kpa yɛro u n mu mɔ́ sere ka baadommaɔ́, domi ne, Yinni Gusunɔ́wa na tem mɔ́, i maa wáawa nen mi nge sɔ́bu. ²⁴ Yen sɔ́na mi i sina kpuro, i ko i tem yakiabun wooda ye mem nɔ́wawa.

²⁵ Beɛ sɔ́o, goo ù n kua sáaro, ma u win tem sukum dɔ́ra, win dusi goo ù n gobi mɔ́, u koo kpí u mu yakia. ²⁶ Yɛro ù kun maa dusi goo mɔ́ wi u koo mu yakia, win tii u koo kookari kowa u ka mu yakia. ²⁷ U koo wɔ́su gariwa si su tie wɔ́o weeraaku te, tu ka sere yibu kpa u si kpuron gobi kɔ́sia kpa tem mɛ, mu ko wigim. ²⁸ U kun gobi wa u ka mu yakia, u koo mu wi u tu tem mɛ dwa deria sere yakiabun tɔ́o bakaru tu ka turi. Yen biru u koo kpí u wura tem mɛ sɔ́o.

²⁹ Yinni Gusunɔ́ u nɛɛ, goo ù n win diru dɔ́ra te ta wáa wuu gbáaruguu sɔ́o, wɔ́o tia u mɔ́ u ka tu yakia. ³⁰ Yɛro ù n kpána u dii te yakia wɔ́o tia yen baa sɔ́o, ta koo kowa wi u tu dwagiru sere ka baadommaɔ́. U ñ maa tu wesiamɔ́ baa yakiabun tɔ́o bakaru tà n tunuma. ³¹ Adama dii te ta wáa wuu ge ga ñ gbáararu mɔ́ sɔ́o, ba koo tu yakiawa nge mɛ ba ra tem yakie. Baa ñ n meren na, wi u raa dii te mɔ́, ba koo nùn tu wesiawa yakiabun tɔ́o bakaru sɔ́o.

³² Adama Lefiban wusu ka ben dia, ba ko n da kpí bu ye yakie saa kpuro. ³³ Wi u Lefiban goon diru dwa, yakiabun tɔ́o bakaru tà n tunuma, u koo yariwa dii ten min di ka wuu gen min di. Lefiban dia ya sáawa ben tiiginu Isirelibaginun suunu sɔ́o. ³⁴ Gbee ni nu maa ka ben wusu sikerene, ben goo kun kpɛ́ u nu dɔ́ra. Domi bera ba nu mɔ́ sere ka baadommaɔ́.

Bɔ́kurabun wooda

³⁵ Yinni Gusunɔ́ u nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sáaru duura, ma u ñ kpɛ́ u tii nɔ́ari, a de a nùn somi u ka win wáaru di. Nge meya kaa maa sɔ́o kua kpa u wa u sina tem mɛ sɔ́o wunen bɔ́kuɔ́. ³⁶ À n nùn gáanu bɔ́kura, a ku nùn are kasusi. A de a ne Gusunɔ́ wunen Yinni nasia, kpa wunen winsim u wa u n wáa wunen bɔ́kuɔ́. ³⁷ À n nùn gobi bɔ́kura ñ kun mɛ dīanu, a ku nim doke. ³⁸ Ne Gusunɔ́ beɛn Yinniwa na ye gerua. Nena na beɛ yara saa Egibitin di n ka beɛ Kananin tem wɛ́ kpa na n sáa beɛn Yinni.

Yorun wooda

³⁹ Yinni Gusunɔ́ u maa nɛɛ, wunen Isirelisi ù n sáaru duura ma u nun tii dɔ́re, a ku nùn yoo sɔ́ma kɔ́sia. ⁴⁰ U ko n sáawa wunen sɔm kowo, u n wáa wunen yenuɔ́ sere yakiabun tɔ́o bakaru tu ka na. ⁴¹ Yakiabun tɔ́o baka te, tà n tunuma, kaa nùn yakiawa wi ka win bibu kpa u wura u win yenugibu deema, u win sikadoban gbea tubi di. ⁴² Domi ba sáawa nen yobu be na yarama Egibitin di. Ba ñ koo bu dɔ́ra nge mɛ ba ra yobu dɔ́re. ⁴³ A ku nùn dam dɔ́re. A sɔ́sio ma a ne Gusunɔ́ wunen Yinni nasie.

⁴⁴ Á n yobu kī, bwese tuku ni nu ka nun sikerenewa kaa yoru mwēeri ba n sāa wunegibu. ⁴⁵ Kaa kpī a sɔ́bun bibu dwe be ba wāa wunen yenuo ka sere be ba mara been tem sɔ́. Á n bu dwa, ba ko n sáawa wunegibu. ⁴⁶ Wunen bibun bweseru ta koo kpī tu bu tubi di sere ka baadommao. Adama goo u ku raa win Isirelisi dam dāre.

⁴⁷ Sɔ́ goo ù n wāa wunen yenuo, ma u kua gobigii, ma Isireli goo u sáaru duura, ma u tii sɔ́ wi dāre, ñ kun me sɔ́ win dusi goo, ⁴⁸ Isireli wi, u koo kpī u tii yakia ñ kun me win dusi goo u nùn yakia ⁴⁹ ñ kun me win baan mɔ́ ñ kun me win baan wɔ́no ñ kun me ben bii goo ñ kun me win dusi goo gesi. Wi u maa tii dāra mi, ù n dam wa u ka tii yakia, u koo kpī u tii yakia. ⁵⁰ Ba koo wɔ́sun geeru gariwa wi ka wi u nùn dwa saa mìn di u tii dāra sere yakiabun tɔ́o bakaru tu ka turi. Win yakiabun gobin geeru ta ko n sáawa nge gobi yi ba koo sɔ́m kowo kɔ́sia wɔ́o si sɔ́. ⁵¹ Wɔ́su sù n maa tie su kpā yakiabun tɔ́o bakaru tu sere turi, u koo win yakiabun gobi kɔ́siawa nge me wɔ́o sin geera ne. ⁵² Wɔ́su sù kun maa dabi sere yakiabun tɔ́o bakaru tu ka turi, u koo win yakiabun gobi kɔ́siawa nge me wɔ́o sin geera ne. ⁵³ Û n wāa win yinnin mi, yinni wi, u koo nùn kowa nge me ba ra sɔ́m kowo kue. Û ñ koo nùn dam dāre. ⁵⁴ Û kun kpīa u tii yakie ka swaa yen gaa, u koo yakia ra wi ka win bibu yakiabun tɔ́o bakaru sɔ́.

Nena Gusuno been Yinni

⁵⁵ Isireliba ba sáawa ne, Yinni Gusunon yobu be na yara Egibitin di. Ne Gusuno na sáawa ben Yinni.

26

¹ Na nee, i ku bwāaroku gagu sá. I ku ra maa gāanu ganun weenasinu ko. I ku maa kperu garu gira te ba gāanu ganun weenasinu koosi kpa i yiira i sá. Domi nena na Gusuno been Yinni.

² I tɔ́o wērarugiru yaayo kpa i nen kuu bekurugiru beere wē. Ne, Yinni Gusunowa na ye gerua.

Domanu

³ I n nen woodaba mem nɔ́owa ma i ye swīi, ⁴ kon de gura yu ne yen saa sɔ́o kpa tem mu dīanu wē kpa dānu nu binu ma. ⁵ I ko n dīanu gēemowa sere been resem yu ka saribu turi. Kpa resem ye, ya n maa wāa duurubun saa. I ko i di i debu kpa i n wāa ka bəri yendu been tem sɔ́. ⁶ Kon de alafia ya n wāa tem me sɔ́o. Goo kun bee baasimɔ́ i n dɔ́. Kon de yee gobi yi doona. Meya tabu kun maa duɔ́ tem me sɔ́. ⁷ I ko i been yibereba naa girawa kpa i bu takobi səkiri i kamia. ⁸ Been nɔ́obu ba koo kpī bu tɔ́mbu wunɔ́bu (100) naa swīi bu go. Kpa been wunɔ́bu bu tɔ́mbu nɔ́rɔ́bun suba wəkuru (10.000) naa swīi bu go ka takobi. ⁹ Kon ka bee nɔ́nu geu mēeri kpa n de i marura i kawara kpa n de nen arukawani ya n wāa sere ka been bibun bibɔ́. ¹⁰ I ko i been dīa gerunu di sere nu tiara kpa i kpaanu kɔ́sire ko been biranɔ́. ¹¹ Kon de bu nen wāa yeru gira been suunu sɔ́o. Na ñ maa bee biru kisimɔ́. ¹² Na kon sīimowa been suunu sɔ́o kpa na n sáa been Yinni kpa i n maa sáa nen tɔ́mbu. ¹³ Nena Gusuno been Yinni, ne wi na bee yara saa yorun di Egibitiɔ́. Nena na Egibitigibun dam darebu kpeerasia. Tē i ko i kpī i sī n kun ka sekuru.

Bəri

¹⁴ Yinni Gusuno u nee, i kun nen woodaba mem nɔ́owe, ma i ñ sīimɔ́ ye sɔ́o, ¹⁵ ma i nen arukawani yina, i nen woodaba biru kisi, i ñ ka bu sɔ́mburu kue, ¹⁶ wee ye kon bee kua.

Kon bee berum tia kpa n de wasi sun bakaru tu bee wəri i woora sere been nani yi tonda kpa i n wahala mɔ́. Kam sɔ́ara i ko i been dīanu duure. Domi been yiberebara ba koo nu di. ¹⁷ Kon bee biru kisi kpa been yibereba bu bee kamia. Kpa be ba bee tusa bu bee dam dāre. I ko i duki yakikirawa baa bà kun bee naa gire.

¹⁸ Yeniba kpuron biru, i kun man mem nɔ́owe, kon bee seeyasia too too been torarun sɔ́. ¹⁹ Kon been dam bua mèn sɔ́ i tii sue. Kon de wollu tu bɔ́bia nge sisu kpa gura yu ku ne. Kpa tem mu bɔ́bia nge sii gandɔ́. ²⁰ I ko i been dam dārawa kam sɔ́o. Domi tem mu ñ dīanu mɔ́. Meya dānu nu ñ maa marumɔ́.

²¹ I n man seesimɔ́, kon bee seeyasia too too been toranun sɔ́. ²² Kon bee gbeeku yee surema yi been bibu go sere ka been yaa sabeno kpa i kun maa dabi kpa been swee yi gbi.

²³ Seeyasia bini bu kun maa dere i gōru gosie, ma i man seesimɔ́, ²⁴ nen tii kon bee seesi kpa n maa bee seeyasia too too n kere yellu been toranun sɔ́. ²⁵ Kon de tabu bu bee wəri yèn sɔ́ i nen arukawani kusia. I n mennna i kukua been wusu, kon de bararu tu bee wəri kpa yibereba bu bee noma turi. ²⁶ Kon de gōru tu na. Saa ye sɔ́o, tɔ́n kurɔ́bu wəkuru ba koo pēe wōwa doo teu sɔ́o kpa bu ka bee naawa ye ya ñ bee debumɔ́.

²⁷ Yeniban biru i kun man mem nɔ́owe, ma i man seesimɔ́, ²⁸ nen tii kon bee seesi ka mōru kpa n bee seeyasia nɔ́n nɔ́oba yiru n kere yellu been toranun sɔ́. ²⁹ I ko i gōru wa sere i been bibu tem. ³⁰ Kon bee tusi sere n bee gunguu nin mi i ra yākuru ko kɔ́suku ka bwāarokunu ni i ra ka sɔ́o sá. Kon been gonu sɔ́ndi bwāaroku nin kēkin wollo. ³¹ Kon been wusu gosia bansu

kpa n ɓeen sáa yenu kɔsuku. Na ñ maa ɓeen yákuunu mwaaamɔ. ³² Kon ɓeen tem kam kɔsia. ɓeen yiberɛɛ be, ba koo na bu sina mi, kpa biti yu bu mwa. ³³ Kon de bu ɓee tabu wari kpa i yarina i da tem tukumɔ. Kpa ɓeen wusu su ko bansu.

³⁴⁻³⁵ Saa yè sɔɔ i ko i n wāa tem tukum mi, ɓeen tem me, mu koo wēra, wēra bi i ñ daa mu wēere.

³⁶ Be ba koo tiara ba n wāa yiberɛɛban temɔ, kon de bu nuki sankira. Baa wuru kokosun damu, ga koo de bu duka yakurawa. Ba koo yakurawa nge be ba yiberɛɛba wa ba tabu yānu neni ba ka bu naa gire. Ba koo wɔrukuwa baa goo ù kun bu naa swīi. ³⁷ Ba koo wɔrikinawa nge be ba goonamɔ tabu sɔɔ ka takobi. Ba ñ kpē bu yōra bu ben yiberɛɛba ma. ³⁸ Ba koo gbiwa bwese tukunun suunu sɔɔ. Kpa yiberɛɛba bu bu kam kɔsia. ³⁹ Be ba koo tiara yiberɛɛban tem mi, ba koo woorawa ka nuku sankiranu ben toranun sɔ ka ben baababaginun sɔ.

Gusunɔ u koo win arukawani

yaaya

⁴⁰ Isireli be ba tiara, ba koo ben toranu tuuba ko ka ben baababagu ni ba kua ne, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka sere seesi bi ba man seesi. ⁴¹ Ba koo gia ma nena na bu seesi ma na ka bu da tem tukumɔ ben yiberɛɛban mi. Saa ye sɔɔra ba koo tii kawa ben naane sarirun sɔ kpa bu gia ma nena na bu seeyasiama ben toranun sɔ. ⁴² Saa ye sɔɔ, kon nen arukawaniba yaaya ye na bokua ka ben baababa. Bera Aburahamu ka Isaki ka Yakɔbu. Kon maa nen nɔɔ mwɛeru yaaya te na kua ben tem sɔ. ⁴³ Ben biru, tem me, mu koo wēra. Saa ye sɔɔra ba koo seeyasiabu wa yēn sɔ ba nen woodaba deri. ⁴⁴ Adama baa bà n wāa tem tukumɔ ben yiberɛɛban mi, na ñ bu derimɔ mam mam. Na ñ bu biru kisimɔ, na ñ maa bu kpɛerasiamɔ. Na ñ nen arukawani ye kusiamɔ. Domi na sáawa Gusunɔ ben Yinni. ⁴⁵ Ben arufaanin sɔ kon arukawani ye yaaya ye na ka ben baababa bokua mi, ye ya dera na bu yara Egibitin di bwesenu kpuron noni biru, ma na kua ben Yinni. Nena Yinni Gusunɔ.

⁴⁶ Wooda ka sɔɔsi niniwa Yinni Gusunɔ u Mɔwisi wē Sinain guurɔ u ka Isireliba sɔ.

27

Nɔɔ mwɛenun yibiabu

¹ Yinni Gusunɔ u Mɔwisi sɔɔwa u neɛ, ² a Isireliba wooda yeni sɔɔwɔ a neɛ, goo ù n nɔɔ mwɛeru kua u neɛ, u koo ne, Yinni Gusunɔ tɔnu kē, u koo kpī u gobi kɔsia tɔnu win ayero nge mɛni u ka win nɔɔ mwɛeri yibia.

³ Saa tɔn durɔ wi u wɔɔ yendu mɔn di n ka da wɔɔ watagii, sii geesun gobi weeraakura u koo kɔsia nge me ba ra sáa yerun gobi kɔsi. ⁴ N n tɔn kurɔn na, sii geesun gobi tɛna.

⁵ Tɔn durɔ wi u mɔ wɔɔ nɔɔbu n ka da wɔɔ yendugii, sii geesun gobi yenda u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru.

⁶ Saa tɔn durɔ suru tiagii sere n ka da wɔɔ nɔɔbugii, sii geesun gobi nɔɔbuwa u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi itawa u koo kɔsia.

⁷ Goo ù n maa wɔɔ wata mɔ ñ kun me ù n kere me, sii geesun gobi wɔkuru nɔɔbuwa u koo kɔsia. N n maa tɔn kurɔn na, sii geesun gobi wɔkuru u koo kɔsia.

⁸ Goo ù n sáa sáaro too, ma u ñ kpē u kɔsia me ba gerua, ba gee ten bɔnu nɔɔbun tia sosi.

⁹ Goo ù n ne, Yinni Gusunɔ nɔɔ mwɛeru kua ma u koo man yaa saburu kē te ba ra ka yákuuru ko, yaa sabe te, ta ko n sáawa negiru. ¹⁰ Ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ te ta kun wā. Baa tà kun maa wā, ba ñ ka tu garu kɔsinamɔ te ta wā. Ka me, bà n maa ka tu kɔsina, ni yiru kpuro nu ko n sáawa neginu.

¹¹ Goo ù n ka yaa saburu na te ba ku ra ka yákuuru ko, ba koo ka tu dawa yáku kowon mi. ¹² Kpa yáku kowo u tu mɛeri u ten geeru bura. ¹³ Wi u ka yaa sabe te na, ma u kī u tu yakia, gee te yáku kowo u nún bure, tera u koo kɔsia. Kpa u maa gee ten bɔnu nɔɔbun tia sosi.

¹⁴ Goo ù n win diru Yinni Gusunɔ ká, yáku kowowa u koo da u tu mɛeri kpa u ten geerun saka gere. Gee te u gerua mi, tera ba koo ka sɔmburu ko. ¹⁵ Adama ù n kī u win dii te yakia, u koo gina gee te yáku kowo u bura mi kɔsiawa kpa u ten wɔllɔ bɔnu nɔɔbusen tia sosi dii te, tu sere maa ko wigiru.

¹⁶ Goo ù n maa win gberu Yinni Gusunɔ wē, ba koo ten geeru burawa. Dīa ni ba koo duuren kpáara ba koo mɛeri. Nge tē bà n dīa ni ba mɔɔsu duura, ma nu kilo gooba wunɔbu (300) kua, sii geesun gobi weeraakura ba koo kɔsia. ¹⁷ N n sáan na yakiabun tɔɔ bakarun diya u gbee te wē, ten gobi kpurowa u koo kɔsia. ¹⁸ U n gbee te Yinni Gusunɔ wē yakiabun tɔɔ bakarun biru, yáku kowo u koo ten gobi kawawa. U koo wɔɔ si su tie sere yakiabun tɔɔ bakaru tu ka turin gobi kɔsiawa.

¹⁹ Yēro ù n kī u win gbee te yakia, u koo kɔsiawa ye ba bura mi, kpa u yen bɔnu nɔɔbun tia sosi gbee te, tu sere maa ko wigiru.

²⁰ U kun tu yakie, ma ba tu goo dāre, u n̄ maa kpē u tu yakia win tii. ²¹ Yakiabun t̄so bakaru t̄a n̄ tunuma, ta koo kowa Yinni Gusunogiru. Yaku kowoba ba ko n̄ tu m̄o sere ka baadommao.

²² Goo u n̄ Yinni Gusunogheru wē te u dwa, n̄ n̄ m̄o te u tubi di, ²³ yaku kowowa u koo tu m̄eri kpa u ten geeru bura. U koo w̄osu gariwa si su tie yakiabun t̄so bakaru tu ka turi. W̄so si kpuron gobiya u koo gere kpa gobi yi, yi ko Yinni Gusunogii. ²⁴ Adama yakiabun t̄so bakaru t̄a n̄ tunuma, gbee te, ta ko n̄ s̄awa wi u raa n̄n̄ tu doreguru.

²⁵ Ba koo ḡaanu kpuron geeru burawa nge me ba ra s̄a yerun gobi k̄osi. N deema gobi yin tian bunum mu ra n̄ s̄awa garamu w̄okuru.

Kēe bwese bweseka

²⁶ Goo u ku raa win yaa saberun buu gbiikuu Yinni Gusunog kē. Domi ga s̄awa Yinni Gusunoguu k̄o yēn s̄o ga s̄a buu gbiikuu. Baa n̄ n̄ yāarun na n̄ kun me ketē, ga s̄awa Yinni Gusunoguu. ²⁷ Ḡa n̄ maa s̄an na sabe te ba ku ra ka yakuru kon buu gbiikuu, wi u ka tu na u koo kp̄i u tu yakia u n̄ gee te yaku kowo u n̄n̄ bure k̄osia kpa u maa ten b̄onu n̄obun tia sosi. U n̄ kpana u tu yakia, yaku kowo u koo kp̄i u tu goo dāre nge me u ten geeru bure.

²⁸ Ḡa ni ba Yinni Gusunog k̄a sere ka baadommao, aa t̄onuwa? N kun me yaa sabera? N kun me gbee te u tubi diwa? Ḡa ni ba ḡosa ba yi Yinni Gusunogin s̄o gesi, n̄ n̄ maa kooro u nu yakia n̄ kun me u nu d̄ara. Nu ko n̄ s̄awa Yinni Gusunoginu sere ka baadommao. ²⁹ Baa n̄ n̄ t̄onun na n̄ n̄ kooro u n̄n̄ yakia. Ba koo ȳero gowa.

³⁰ I ko i n̄ da Yinni Gusunog b̄eɛn gberun d̄ianun suba w̄okuru s̄o tia yiyewa sere ka d̄aa marum̄o. ³¹ Goo u n̄ k̄i u ye yakia, u koo yen gee te k̄osiawa kpa u maa yen b̄onu n̄obun tia sosi. ³² M̄eya maa yaa sabenu s̄o. Yāara? Ketewa? Boowa? Sabe ni ba kpare gesi, w̄okuru baateren w̄allo Yinni Gusunog u teeru m̄o. ³³ Wi u sabe ni m̄o, u n̄ koo ḡosi te ta w̄a n̄ kun me te ta kun w̄a. U n̄ maa ka tu garu k̄osinam̄o. Baa u n̄ ka tu garu k̄osina, ni yiru kpuro nu ko n̄ s̄awa Yinni Gusunoginu. N n̄ kooro bu nu yakia.

³⁴ Wooda yenibara Yinni Gusunog u M̄owisi wē Isireliban s̄o Sinain guuro.

NARONAA

Musa takada siikɔde

Isarailano kunna gbáranan 9:1-14:45, 20:1-21:35

Balamu 22:1-24:25

9

Vinla dikpekenaa

¹ Dikiri yá ò Musane Sinai gbáranan Isarailano bona Misila wè plade mo káaku gún à pì: ² Isarailano gɔ Vinla dikpe ke a gɔɔɔ. ³ À dikpe pì ke mo dikina gɔɔ gɛro donsariden ɔkɔsi. À ke lákú ma dááre nà pínki kú a dokayá kú ma dáárenɔ.

⁴ Musa ò Isarailanɔne ò Vinla dikpe ke, ⁵ akú ò dikpe pii kè Sinai gbáranan mo káaku gɔɔ gɛro donsariden ɔkɔsi. Ò kè lákú Dikiri ò Musane nà pínki. ⁶ Gbèkenɔ kú gwe ò gbási ví kú ò ɔ nà gèa yaí, akú odi le ò Vinla dikpe kè zì birearo. Akú ò gèa ò Musa kú Harunao lè zì birea gɔnɔ ⁷ ò pì Musane: Gè yá musu o gbàa lè. Bóyáí ò giwera ò su kú gbanɔ Dikirine kú ó gbèno a gɔɔaa? ⁸ Musa wèmma à pì: À ze ari mà ma lákú Dikiri ni o á yá musu nà. ⁹ Akú Dikiri pì Musane: ¹⁰ Ñ o Isarailanɔne, tó n gbèkenɔ ke n burinɔ kpé gbási ví gè yá musu, ke ò gèa wète zàzà ken, oni fɔ ò Vinla dikpe kemene kpekepe. ¹¹ Mo plade gɔɔ gɛro donsaride ɔkɔsin oni dikpe pì ke. Oni sá nɔbɔ só kú burodi futenasario kú lá kyákyáao. ¹² Òsun a ke tó gu d̄baro akús̄ òsun sá pì wá ke éro. Oni Vinla dikpe pì ke lákú ma diteáre nà pínki. ¹³ Gbè kú adi gbà léro akús̄ adi gé wète kero, tó à gí Vinla dikpe pì keí, ò ade bo a gbèno té, zaaku adi sumene kú gbao a gɔɔaro. A taari ni wí a musu. ¹⁴ Bòasu kú à kú á té akús̄ à ye à Vinla dikpe kemene, séde à ke lákú ma a doka diteáre nà. Bòasu kú bedeo n pínki yá dokɔnɔme.

Téluku dana bizakutala

(Bon 40:34-38)

¹⁵ Zì kú ò bizakuta kú d̄, téluku pii dà sèeda kuta pila. Naana zaa ɔkɔsi ari gu gèa à d̄bo téluku pì kú kuta pii musu lán té bà. ¹⁶ Len àdiḡ kun le gɔɔ s̄inda pínki, àdiḡ kú kuta pila fánantè, gwáani s̄ lán té bà. ¹⁷ Tó à gò kuta pila, akú Isarailano di fute kú táo. Gu kú téluku pii zèn, gwen òdi bùra káten. ¹⁸ Tó Dikiri m̄nne le, òdi bùra fute. Tó à m̄nne d̄, òdi era ò bùra káte. Tó téluku pì da kuta pila s̄, n̄ búraa diḡ katename. ¹⁹ Tó téluku pì ten gɔɔ pla ke kuta pila, òdiḡ Dikiri yá ma, òdi bùra futero. ²⁰ Zikenɔa téluku pii di gɔɔ pla ke kutalaro. Tó Dikiri m̄nne, òdi bùra káte, tó Dikiri era à m̄nne d̄, akú òdi bùra fute. ²¹ Zikenɔa s̄ téluku pii di ze gu dokɔnɔ fiti zaa ɔkɔsi ari kɔnkɔ. Tó à gòa kɔnkɔ, akú òdi bùra fute. Fánantè ke gwáanin yá, tó téluku pii gòa, òdi bùra futeme. ²² Tó téluku pii gò zena kuta pila gɔɔ do ke mo do ke wè don yá, òdiḡ katena búran, òdi futero. Tó à gòa, akú òdi bùra fute. ²³ Òdi bùra káte ke ò bùra fute Dikiri lé sariro. Òdiḡ Dikiri yá ma lákú à dà Musane à ònne nà.

10

Andurufu kakáki mèn planɔ

¹ Dikiri yá ò Musane à pì: ² Ñ kákáki pì mèn pla kú andurufu kú ò gbègbè manamanao gbèno kakarabo ù de ò bùra fute. ³ Tó ò kákáki pino pè, gbèno ni su ò kakaranɔyí n pínki dakareki kpélele. ⁴ Tó kákáki mèn don ò pè, Isaraila buri don'arede kú ò de kina ünɔ mé oni su ò kakaranɔyí. ⁵ Tó ò kákáki pino pè kú yisámpanaao, gbè kú n̄ búra kú ifaboki kpanɔ mé oni bùra fute káaku. ⁶ Tó ò a gèn plade pè kú yisámpanaao, gbè kú n̄ búra kú gèno mid̄ɔki kpanɔ mé oni bùra fute. Kákákipena kú yisámpanaao pime gbèno dana zèn sèeda ù. ⁷ Tó ò ye ò gbèno kakara, òḡ pé yisámpanaa sari.

⁸ Haruna né sa'orinɔ mé oni kákáki pino pé. Aniḡ deáre doka ù gɔɔ s̄inda pínki, ákɔnɔ kú á burinɔ. ⁹ Gɔɔ kú a ka á búsun, tó áten gé zì ká kú á ibere kú oni sù ò fute kááonɔ, àḡ kákáki pino pé kú yisámpanaao, de á yá le à d̄ makú Dikiri á Ludagu, mani á bo á ibere pino ɔí. ¹⁰ Gɔɔ kú áten p̄nna ke s̄, dikpen yá, mo dufu gɔɔ káaku zín yá, àḡ kákáki pino pé á sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúnɔa kú á saábukpana sa'opɔnɔ, á yá ni d̄magu. Makúme Dikiri á Luda ù.

Isarailano futena Sinai

¹¹ Wè plade mo plade gɔɔ barode zì, téluku gò sèeda kutala, ¹² akú Isarailano búraa fute Sinai gbáranan, òten bùra s̄s̄s̄ ari téluku gèa à zè Parani gbáranan. ¹³ Ñ búra futena káakun gwe. Ò kè lákú Dikiri dà Musane à ònne nà.

¹⁴ Yuda zikarinɔ mé ò bùraa fùtè gà kù gǎao káaku kù ñ tutaa. Aminadabu né Nasɔme ñ don'arede ù. ¹⁵ Zua né Netanelime Isaka zikarinɔ don'arede ù. ¹⁶ Eloni né Eliabume Zebuluni zikarinɔ don'arede ù. ¹⁷ Gesomu burinɔ kù Merari burinɔ kuta pii gbòro, akù ò sè ò dào zén.

¹⁸ Akù Rubeni zikarinɔ bùraa fùtè gà kù gǎao kù ñ tutaa. Sedeu né Elizume ñ don'arede ù. ¹⁹ Zurisadai né Selumielimé Siméɔ zikarinɔ don'arede ù. ²⁰ Deweli né Eliasafame Gada zikarinɔ don'arede ù. ²¹ Akù Koa burinɔ Luda pónɔ sè ò dào zén. Ò kuta pii dɔ ari ògɔ ká.

²² Akù Eflaimu zikarinɔ bùraa fùtè gà kù gǎao kù ñ tutaa. Amiudu né Elisamame ñ don'arede ù. ²³ Pedazu né Gamalielimé Manase zikarinɔ don'arede ù. ²⁴ Gideoní né Abidáme Biliaminu zikarinɔ don'arede ù.

²⁵ Akù Dá zikarinɔ bùraa fùtè gà kù gǎao kù ñ tutaa. Mókɔnɔ mé òdigɔ té kpekpe. Amisadai né Ayezame ñ don'arede ù. ²⁶ Okorana né Pagielimé Asa zikarinɔ don'arede ù. ²⁷ Enana né Airame Nafatali zikarinɔ don'arede ù. ²⁸ Lákù Isarailanɔ di bùra futefute ògɔ tétékɔi nà n gwe gà kù gǎao.

²⁹ Obabume Musa anzure Rueli né ù, Midiá burime. Musa pine: Óten da zén ò gé bùsu kù Dikiri pi áni ó gban. Ñ mɔ ñ gé kúoo, óni yá mana kenne, zaakù Dikiri nnamana gwe lé sèwɛɛ. ³⁰ Akù à pine: Mani géro, mani era ma bùsun ma bedenɔ kīnaame. ³¹ Musa pi: N yá nna. Ñsun ó tónlo, zaakù ñ bùrakateki mana dɔ akùsɔ mɔkɔn mé ñni ke ó wéde ù. ³² Tó n gɛ kúoo, óni yá mana kù Dikiri ni kewɛɛ kenne se.

³³ Isarailanɔ bùraa fùtè Dikiri kpi sare ò táa ò gɔɔ aakɔ. Ò dò are kù Dikiri bàka konna kúnwo àkpatiio de à bùrakúki mɔñne. ³⁴ Tó ò fùtè ò dà zén, Dikiri tɛluku pii digɔ kúúla fanantɛ.

³⁵ Tó ò dà zén kù àkpatiio, Musa di pi:

Ñ fute Dikiri, de n iberenɔ fákɔa,
n zangurinɔ bàa lénne.

³⁶ Tó ò dite, Musa di pi:

Dikiri, ñ era ñ su Isaraila dúbú ugbandanɔa.

11

Dikiri té futenaa

¹ Isarailanɔ zuka kà Dikirií ñ warikena yáí. Kù Dikiri mà, à pɔ fɛ, akù a té fùtè ñ té, ñ bùra kpado té kù. ² Akù gbɛnɔ wiki lɛ Musaa. Kù à wé kɛ Dikiria, akù té pii zè. ³ Akù ò tɔ kpà gu piine Tabera, kù Dikiri té fute ñ té gwe yáí.

Dikiri kpekperewinɔ gbarenaa

⁴ Buri pàndenɔn kù Isarailanɔ té, òten pɔble pànde ni de, akù Isarailanɔn ten sɔ do se ò pi: Mán óni nɔbo len ò sóo? ⁵ Óten kpɔ kù o sò Misila ó poyeinaaa bege ke kù plɛnɔ kù gbɛzenɔ kù fɛnɔ kù arubasanɔ kù arubasa gizonɔ. ⁶ Tera sà ó lé gà, zaakù odi pɔke lero, séde mana dí baasiro.

⁷ Manaa pi wé kete, à de lán lí'ò bàme. ⁸ Isarailanɔ di sɛtè ò lɔ gbèn ke òdi zɔ gón. Òdi disa ò kàra keo. A nna lán kàra asánaa bà. ⁹ Tó plí kpà bùran gwāani, akù manaa pii di kɔte se.

¹⁰ Musa mà òten sɔ do onle kù onleo. Dikiri pɔ fɛ manamana, akù à kè Musane ñni ¹¹ à pine: Bóyáin nten wé tāmáii? Ma yá kpate mé à kenne vāni, akù n gbɛ pinɔ gwana aso òmɛnɛ? ¹² Makù mé ma gbɛ pinɔ nɔ si yá? Makù mé ma ñ í yá? Bóyáin n pimene mà ñ kù kpe lán nérande bà mà gé kúnwo bùsu kù n la dà ñ dizinɔnɛn? ¹³ Mákpan mani nɔbo len mà kpá gbɛ pinɔa ñ pinkii? Zaakù òten sɔ òmɛnɛ òten pi mà ñ gba nɔbo ò só. ¹⁴ Mani fɔ mà gbɛ pinɔ aso sé ñ pinki madoro, zaakù ñ aso demala. ¹⁵ Tó len ñni kemene le, ñ tó ma n pɔnna le ñ ma de gɔnɔ. Ñsun tó mà wari pi ke doro. ¹⁶ Akù Dikiri pine: Ñ Isaraila gbɛ zɔkɔ kù ñ ñ dɔ don'arede unɔ kakara gbɛnɔn baaakɔ akuri ñ su kúnwo dakareki kuta kia ògɔ kù kúnwo gwe. ¹⁷ Mani kipa mà yá onne gwe mà a Nini kù à kúmma kpado go mà diñne, oni gbɛnɔ gwana aso sé kúnwo de ñsungɔ ñ sena ndo doro yáí. ¹⁸ Ñ ò gbɛnɔnɔ ò gbà bo ñ zidane zia yáí, oni nɔbo le ò só. Zaakù ò sɔ òmɛnɛ ò pi, mán óni nɔbo len la ò sóo? Ò pi ò sàna Misila. Abire yáin mani ñ gba nɔbo ò só. ¹⁹ Oni só adi ke gɔɔ donlo, gɔɔ planlo, gɔɔ sɔɔronlo, gɔɔ kurinlo, gɔɔ baronlo. ²⁰ Oni só mɔ do gbāngbān ari à bo ñ yīn a ni bo ñ pɔn. Zaakù makù Dikiri má kù ñ té, akù ò pā kpāmai. Ò zuka òma ò pi, bóyáí ò bò Misilai? ²¹ Akù Musa pi: Gɔgbɛnɔn kù kúmao tá gún gbɛnɔn dúbú wāa aakɔ, akù n pi ñni nɔbo kpáñma ò só ari mɔ do gbāngbān yá? ²² Bee tó ò sánɔ kù zúnɔ dɛdɛ dasidasi, ani mɔñma yá? Tó ò isira kpònɔ sɛtè pinki, ani mɔñma yá? ²³ Dikiri wɛa à pi: Ma gbāna ni kánloo? Ñni e tera, tó yá kù ma ònne ni ke ke ani kero.

²⁴ Musa bò à Dikiri yá pinɔ òñne. À Isaraila gbɛ zɔkɔnɔ kākara gbɛnɔn baaakɔ akuri à ñ zé ò lika kuta pii. ²⁵ Akù Dikiri kipa tɛluku gún à yá ò kaa. À a Nini kù à kúa kpado gò à di gbɛ

z3k5 gbēnɔn baaak5 akurii pìnɔnɛ. Kū à a Nini pii diinne le, ò annabikeyā ò, abire gbera odi era ò kè dorò. ²⁶ Gbē kū Musa n̄ sé gbēnɔn planɔ g5 būran, gbē do t5n Eledada, gbē do s5 Medada. Odi gé kuta kinaaro, ama Nini pii sũrma se, akũ ò annabikeyā ò būran. ²⁷ Kefenna ke baa lè à gēɛ à pii Musane: Eledada kū Medadao ten annabikeyā o būran. ²⁸ Nuni né Yɔsuame Musa kp̄aasi ũ zaa a kefennakegɔɔa, akũ à pi: Baa Musa, n̄ gĩnɛ. ²⁹ Akũ Musa pine: Nten n̄segɔba ke kũwo ma yā musun yá? Tò Dikiri a Nini di a gbēnɔn ò g5 annabinɔ ũ n̄ pínki, à manaroo? ³⁰ Akũ Musa èra būran kũ Isarailanɔ gbē z3k5 pìnɔ.

³¹ Dikiri tò ìa bò isira kpa à sũ kũ kpekerewinɔ, ò dà būrala. Ò lika būraai gu s̄inda pínki à kà tágɔɔ do ũ, akũs̄ n̄ vurana lei kà gàsákuru pla. ³² Fānantē birea kū gwāanio kū a gu lāa d̄naao ò fũte ò gēɛ ò kpekerewinɔ kũkũ. Gbē kū adi kũkũ dasiro kũkũ būruma baro. Akũ ò fāte à kori kè. ³³ Kũ ò a n̄bɔɔ dà n̄ lén ḡnɔ, odi le ò só dasiro, akũ Dikiri pɔ f̄ñyĩ à gagagyā kàngu. ³⁴ Akũ ò t5 kp̄a gu piine L̄'idenɔ M̄ira, zaakũ gwen ò gbē kū n̄bɔ l̄'i n̄ kũnɔ v̄in. ³⁵ Akũ Isarailanɔ fũte gwe ò gēɛ Azero ò gɔɔ pla kè gwe.

12

Miriamu kũ Harunao Musa taari'ena

¹ Miriamu kũ Harunao Musa taari è Etiopia nɔ kũ à sè yā musu, zaakũ à Etiopia nɔ sè. ² Ò pi: Musa adon Dikiri dìte à yā ò a gāi yá? Adi o ó gāi seroo? Dikiri yā pii mà. ³ Musa bi gbē busseme, a sára kũ andunia gũnlo. ⁴ Gwe ḡnɔ Dikiri pi Musa kũ Harunao kũ Miriamuonɛ: À bote à gé dakareki kuta kia á gbēnɔn aak5. Akũ ò gēɛ n̄ gbēnɔn aak5 n̄ pínki. ⁵ Dikiri k̄pa t̄eluku gũn à zè kuta pi kp̄elelea. À Haruna kũ Miriamuo sisi, akũ ò n̄ai n̄ pla n̄ pínki. ⁶ À piine: À ma yā ma. Tó ma annabi ke kũ á t̄é, madi bo mà sua wégupu gũn madi yā onɛ nana gũmme. ⁷ Ama à de le kũ ma z̄bleri Musaoro. Z̄ikeri n̄aanideme ma ɔn gbēnɔ t̄é n̄ pínki. ⁸ Odi yā bo k5 lén. Madi yā onɛ mà a ke utenero. Àdi wé si ma takale. À kè dera ádi ma z̄bleri Musa taari'ena v̄ina keroo? ⁹ Akũ Dikiri pɔ f̄ñyĩ à a tá o.

¹⁰ Kũ t̄eluku pii gò kuta pila, kusu dà Miriamula ḡnɔ, à pura kũ lán buu bà. Kũ Haruna lite à a gwà, à è kusu dàala, ¹¹ akũ à pi Musane: N yā nna Baa! N̄sun tò ò ȳn̄koyā taarikenaa gbē lero. ¹² N̄sun tò ag5 de lán né kũ ò ì gē ũ a mè kpado yákanaa bàro. ¹³ Musa s̄ɔ d̄ Dikirine à pi: Luda, n yā nna! N̄ a werek5a. ¹⁴ Akũ Dikiri pine: Tó a de mé à l̄'i f̄a à annwa, ani kene wé'yā ũ ari gɔɔ supplaroo? Ò bo k̄aao būra kpe gɔɔ suppla ḡia, gbaso ò a sí. ¹⁵ Miriamu kũ būra kpe ari gɔɔ suppla. Isarailanɔ dí da zénlo sé kũ ò èra ò a sí. ¹⁶ Abire gbera ò fũte Azero ò gēɛ ò būraa k̄ate Parani gbárannan.

13

Gu'asirigwari gbēnɔn kuri aweeplanɔ z̄inaa

¹ Dikiri pi Musane: ² N̄ gbēnɔ z̄i ò gé Kanaanɔ b̄usu kũ maten kp̄a Isarailanɔa yake. N̄ n̄ dizinɔ buri gbē kũ ò de don'arede ũnɔ sé m̄en dodo n̄ n̄ z̄i. ³ Akũ à n̄ gb̄are le bona Parani gbárannan l̄akũ Dikiri ò nà. Gbē pìnɔ bi Isaraila don'aredenɔme n̄ pínki. ⁴ N̄ t̄nɔn dí:

Rubeni burinɔ gũn Zaku né Samua,

⁵ Simeɔ burinɔ gũn Ori né Safata,

⁶ Yuda burinɔ gũn Yefune né Kalebu,

⁷ Isaka burinɔ gũn Yusufu né Igalí,

⁸ Eflaimu burinɔ gũn Nuni né Osea,

⁹ Biliaminu burinɔ gũn Rafu né Paliti,

¹⁰ Z̄ebuluní burinɔ gũn Sodi né Gadieli,

¹¹ Yusufu né Manase burinɔ gũn Susi né Gadi,

¹² D̄a burinɔ gũn Gemali né Amieli,

¹³ Asa burinɔ gũn Mukaila né Setu,

¹⁴ Nafatali burinɔ gũn Vofosi né Nabi,

¹⁵ Gada burinɔ gũn Maki né Gueli.

¹⁶ Gbē kũ Musa n̄ z̄i b̄usu yakenɔn gwe. Musa t5 kp̄a Nuni né Oseane Yɔsua.

¹⁷ Kũ Musa teni n̄ z̄i Kanaanɔ b̄usu yake, à piine: À bote kũ Negevi gbárannao à dí b̄usu gus̄īs̄idea. ¹⁸ À gwa l̄akũ b̄usuu pi de nà, tó a gbēnɔn gb̄ana kes5 ò buse, tó ò dasi kes5 ò dasiro, ¹⁹ tó n̄ b̄usu mana kes5 à v̄ani, tó n̄ w̄etenɔn b̄ini v̄i kes5 à v̄iro, ²⁰ tó a z̄ite gb̄ana kes5 à b̄usa, tó à l̄inɔ v̄i kes5 à v̄iro. À kokari ke à b̄usuu pi l̄inenɔ s̄ete à suo. Zaakũ geepi né k̄aakunɔ mana gɔɔn dí. ²¹ Akũ ò gēɛ ò b̄usuu pii yakè zaa Z̄ini gbárannan ari Reobo, Lebo Amata kpa. ²² Kũ ò b̄ote kũ Negevi gbárannao, ò kà Ebl̄onu, gu kũ Anaki burinɔ Aima kũ Sesaio kũ Talamaio kún.

Eblonu katena Zoā kū à kú Misila ā wè supplamē. ²³ Kū ò kà Esekolu guvuten, ò geepi líneyō do zō gwe ò lòko lía, akū gbēnon planon sena. Ò bisi kū kakapuraoo sè do. ²⁴ Ò tó kpà gu piine Esekolu guvute, geepi líneyō kū Isarailano zō gwe yai. ²⁵ Kū ò būsuu pii yakè goro bupla, akū ò era ò sù.

Gu'asirigwarino baarukpanaa

²⁶ Kū ò sù Kadesi, Parani gbáranan, ò gèe Musa kū Harunao kū Isarailano kínaa pínki. Ò sù kū baaruuo Isarailano ò ní pínki, akū ò būsuu pí líneño mōñne. ²⁷ Ò yá pii gbà Musane ò pí: Ò ge būsú kú n ò zín. Vĩ kú z'io di gwe. A líneño dí. ²⁸ Ama būsupideno gbána. N wētenon bīni vī akūsō n wēte pīno zōk manamana. Ò Anaki burino è gwe se. ²⁹ Amalekinon kú Negēvi gbáranan. Itino kú Yebusino kú Amōrinon kú būsú gusīden, akūsō Kanaanon kú Isira sare kú Yoda sare. ³⁰ Kalebu gbēno lé yite Musa are, akū à pí: Ò gé ò būsú pí sí, zaakū óni fō ò zī bleñma. ³¹ Akū gbē kú ò gèe káaono pí: Óni fō ò léte gbē pīnoaro, zaakū n gbána deóla. ³² Akū ò būsú kú ò yakè pí gya bō Isarailano ò pí: Būsú kú ò yakè pí bī būsú kú àdi a gbēno mómome. Gbē kú ò n é gweno ní pínki bī gbē gbánano. ³³ Ò gbē gbánagbanano è gwe Anaki burino ũ. Ò ó zīda è lán babaneno bà, len ó de le n wén se.

14

Isarailano bona Dikiri kpe

¹ Isarailano ten wiki gbána lé n pínki, òten so do gwáani pia. ² Ò zuka do Musaa kū Harunao ní pínki ò piine: Tó o gaga Misila kesō gbáranan la, de à kè mana. ³ Bóyain Dikiri ten tá kúoo būsuu pinn? Oni ó dede kú fēneadoime, oni ó no gbēno kú ó néno kúkú. Ó erana Misila sáranoo? ⁴ Akū ò pikōne: Ò don'are bo ò era ò tá Misila.

⁵ Musa kū Harunao wùte ní nēsele kutena pari are. ⁶ Akū būsuyakerino gbēnon pla Nuni né Yosua kū Yefune né Kalebuo ní utano gaga ò kēkē ⁷ ò pí gbēno: Būsú kú ò boten ò yakè pí mana manamana. ⁸ Tó ó yá kà Dikirigu, ani gé kúoo būsuu pin, būsú kú vī kú z'io díin piia, à ó gba. ⁹ Ásun bo Dikiri kpero. Ásun vīna ke būsupidenonero, zaakū ò póblenome, ò uteki vī doró. Dikiri kú kúoo, ásun vīna kero.

¹⁰ Gbē sīnda pínki teni pí ò ní pápa kú gbēo, akū Dikiri gakuri bō à sù Isarailano dakareki kuta kia. ¹¹ Dikiri pí Musane: Gbē pīno nigō ma gya bo goro sīnda pínkin yá? Bee kú daboyá dasi kú ma kè n tēno, onigō gí ma náani kei goro sīnda pínkin yá? ¹² Mani gagayá kányi má n kakate, mani n burino ke dasi, n gbána nigō de gbē pinola. ¹³ Akū Musa pí Dikiri: Mókōn mé n gbē pīno bōte Misila kú n gbána. Tó Misilano mà, ¹⁴ oni gí ò būsú dí denoneiro. Zaakū ò dō kú n kú kúoo, ndi bo ò suwá tētētē. Ò dō kú n tēluku dígō kú ó musu, ndi dowere are a gūn fānantē, gwáani sō té gūn. ¹⁵ Tó n gbē pīno de kánto gōno, buri kú ò yá pii mào ni pí: ¹⁶ Dikiri fúa à gé kú gbē pīno būsú kú à la dáñnen, abire yain à ní dede gbáranan. ¹⁷ Dikiri, n n gbána zōkō mōñne sà, lákú n ò nà n pí ¹⁸ ndi pō fē likalikaro, n gbēke vī zōkō, ndi gbēno yá vānino kú ní taarino kēñma, ama ndi tó taaride bō páro. Ndi deno yá vānino wí n burino musu ari à gé à pé n sákpēno kú n nasiono. ¹⁹ Lákú n sūruu kè kú gbē pīno nà zaa Misila ari ò gèe ò kào la, n ní durunna kēñma n gbēke zōkō gūn.

Zukakarino wétammaanaa

²⁰ Akū Dikiri pí: Lákú n wé kēma nà, mani sūru ke kúñwo. ²¹ Ama lákú madigō kun nà akūsō ma gakuri dà anduniala pínki, ²² gbē kú ò ma gakuri è kú daboyá kú ma kè Misila kú gbáranna gūnwo kú ò ma le ò ma gwa gēn kuri ò gí ma yá maino, ²³ n gbēke ni wé sí būsú kú ma la dà ní dizinone pilero. Gbē kú ò ma gya bōno ke ni wé sialero. ²⁴ Lákú ma zōbleri Kalebu nēse bō ado nà, à témai kú nēse doo, mani tó à gē būsú kú à gēn pii gūn, a burino ni le túbí ũ. ²⁵ Zaakū Amalekinon kú Kanaanon kú guvuten gwe, à era à da gbáranna zén zia Isira Tera kpa.

²⁶ Dikiri pí Musane kū Harunao: ²⁷ Gbē vāni díno ni zuka kámai goro sīnda pínkin yá? Ma zuka kú òten kámai mà. ²⁸ N piñne makū Dikiri ma pí má kun. Lákú ò wé kēma nà, len mani keñne le. ²⁹ N gēno ni gō kate gbáranan la, ní gbē kú ò kà wé baro ke à dealano pínki. N gbē kú ò ní náro akūsō ò zuka kāmāno ³⁰ ni gē būsú kú ma a la dáñnenlo, séde Yefune né Kalebu kú Nuni né Yosua baasiro. ³¹ N né kú ò pí oni ní kúkūnon mani gē kúñwo, de ò būsú kú ní deno gii pí nna ma. ³² Mókōno sō, n gēno ni gō katena gbáranan lame. ³³ N néno ni pōno dādā gbáranan la ari wé bupla, ò ní deno náani sari gbē le. N deno gēno ni gō gbáranan la ní pínki. ³⁴ Lákú ò būsú pii yakè goro bupla nà, len onigō ní yá vāni gbē le le ari wé bupla, wé dodo goro dodo, onigō dō lán íberesena kúmao de nà. ³⁵ Makū Dikiri makū mé ma yá pii ò, leme sō mani ke gbē vāni kú ò kákaramai pīno le. Oni gaga gbáranan la ní pínki.

³⁶ Gbē kú Musa n̄ zī ò bùsuu yakē kú ò sù ò bùsuu pì gya bò ò tò ò zuka d̄an̄o, ³⁷ Dikiri gagayá kà gbē p̄in̄o, akú ò gāga. ³⁸ Gbē kú ò gēe ò bùsuu yakēe p̄in̄o té, Nuni né Ȳosua kú Yefun̄e né Kalebuo mé ò ḡō kú w̄ēndiio.

³⁹ Musa yā p̄in̄o gb̄a Isarailan̄one p̄inki, akú ò ɔ̀ d̄ò manamana. ⁴⁰ Ò fùte k̄on̄k̄o káakukaaku, ò m̄i p̄e k̄pin̄o ò p̄i: À gwa, óten ḡé gu kú Dikiri òn. O ó durunna d̄s̄à. ⁴¹ Musa p̄i: B̄óyái áten p̄a Dikiri yān̄e? Abire ni sí k̄ero. ⁴² Àsun ḡéro, zaakú Dikiri kú k̄áoro. Á iberen̄o ni á ble kú z̄iio. ⁴³ Amalekin̄o kú Kanaan̄on kú á are gwe. Oni á dede kú f̄enedao. Dikiri niḡō kú k̄áoro, kú a gi téii yái. ⁴⁴ Akú ò s̄agb̄ana k̄e ò m̄i p̄e k̄pin̄o, bee kú Dikiri b̄aka konna kúñwo ákpatii ḡō b̄uran kú Musao. ⁴⁵ Akú Amalekin̄o kú Kanaa kú ò kú gus̄is̄ide p̄inn̄o l̄eter̄ma ò n̄ blé kú z̄iio ò p̄er̄ma ari ɔ̀ma.

20

Í bona gbèn (Bon 17:1-7)

¹ Isarailan̄o kà Zini gb̄arannan n̄ p̄inki m̄o káaku ḡun, akú ò v̄ute Kadesi. Gwen Miriamu ḡan, ò a v̄i. ² Í kun ò miro, akú ò k̄akara Musa kú Harunaoi. ³ Ò zuka kà Musai ò p̄i: Tó o gaga yā kú gbē kú ò gāga Dikiri aren̄o, de abire s̄ana. ⁴ B̄óyái a su k̄úoo gb̄aranna d̄ik̄inan de ò gaga la kú ò p̄ókaden̄oo? ⁵ B̄óyái a b̄ote k̄úoo Misila a su k̄úoo gu v̄ani d̄ik̄ina ḡunn̄? P̄óblew̄e ke kaka lí ke geepi né ke b̄isi kú laro, akús̄ó í kú la ò miro. ⁶ Musa kú Harunao gò paria ò ḡēe dakarek̄i kp̄élele ò w̄ute n̄ n̄es̄ele kutena, akú Dikiri gakuri bò à s̄ur̄ma. ⁷ Dikiri yā ò Musane ò p̄i: ⁸ Ñ gò sé, m̄ok̄n̄ kú n̄ v̄ini Harunao ò gbē p̄in̄o kakara à yā ò gb̄esi direne n̄ wára, í ni bon. Len̄ ini í boñne gb̄e p̄in̄ ò mi le kú n̄ p̄ókaden̄o.

⁹ Musa ḡoo s̄e Dikiri are lákú à òne n̄a. ¹⁰ Musa kú Harunao n̄ k̄akara gb̄esi p̄i are, akú à p̄inne: À ma á s̄agb̄anaden̄o! Á ye ò í boáre gb̄e d̄inn̄ yá? ¹¹ Akú Musa ɔ̀ s̄e musu à gb̄e p̄i l̄e kú a ḡoo ḡen̄ pla. Í bò manamana, akú ò mi kú n̄ p̄ókaden̄o. ¹² Akú Dikiri p̄i Musane kú Harunao: Zaakú ádi ma náani ke a ma t̄s̄ bò Isarailan̄onero, áni ḡē kúñwo b̄usu kú maten kp̄ámmanlo. ¹³ Meriba ís̄ebokin gwe, gu kú Isarailan̄o zuka k̄an̄ Dikiri, akú à a ludaken̄aa m̄òñne.

Ed̄mun̄o gina Isarailan̄one ò ḡēte n̄ b̄usula

¹⁴ Musa gb̄en̄o z̄i ò bò Kadesi ò ḡēe Ed̄mun̄o k̄ina k̄ina ò p̄i: Ók̄on̄o n̄ dan̄e Isarailan̄o p̄i, n̄ wari kú à ó l̄en̄o d̄s̄ p̄inki. ¹⁵ Ò dizin̄o ḡēe Misila, akú ò ḡi k̄e gwe. Misilan̄o wari d̄w̄á kú ò dizin̄o. ¹⁶ O wiki l̄e Dikiri, akú à yā si k̄úoo. Á a Malaikaa z̄i à bò k̄úoo Misila. Tera s̄a ò kú Kadesi, n̄ b̄usu l̄ezekin̄. ¹⁷ Ñ ò gba z̄é ò ḡēte n̄ b̄usuua. Óni ḡēte burano ke geepi b̄un̄aro, óni á l̄ḡo'í miro. Óniḡō té k̄ina z̄éda ḡum̄me. Óni lite ɔ̀plai ke ɔ̀zeiro ari ò gé ḡēteo n̄ b̄usula. ¹⁸ Akú Ed̄mun̄o p̄inne: Áni le à ḡēte ò b̄usuuaro. Tó a gi, óni bo ò daále kú f̄enedao. ¹⁹ Isarailan̄o p̄inne: Óni ḡēte z̄édaame. Tó ók̄on̄o ke ò p̄ókaden̄o á í m̄i, óni a fina bo. Ḡētenaan̄o óten wete ado. ²⁰ Ed̄mun̄o p̄i: Áni le à ḡetero. Akú n̄ z̄ik̄arin̄o b̄ote dasidasi ò sù dan̄le kú gb̄anao. ²¹ Zaakú Ed̄mun̄o gi Isarailan̄one ò ḡēte n̄ b̄usuua, akú Isarailan̄o p̄áñne.

Haruna ganaa

²² Isarailan̄o bò Kadesi n̄ p̄inki ò kà Oru kp̄ia ²³ Ed̄mu b̄usu l̄ezekin̄. Gwen Dikiri yā òn̄ Musane kú Harunao ò p̄i: ²⁴ Haruna ni ká a dizin̄o la tera, ani ḡē b̄usu kú maten Isarailan̄o gba ḡunlo, kú á gb̄en̄on̄ pla a gi ma yā ma zaa Meriba yái. ²⁵ Ñ Haruna kú a né Eleazao sé ñ didi kúñwo Oru kp̄ia ²⁶ ñ Haruna p̄okasan̄o b̄otea ñ da a né Eleazane gwe. Gwen Haruna ni gan à ká a dizin̄o la.

²⁷ Musa k̄e lákú Dikiri òne n̄a. Á didi Oru kp̄ia gb̄e s̄inda p̄inki wára ²⁸ à Haruna p̄okasan̄o b̄otea ñ da a né Eleazane, akú Haruna ḡa k̄pi p̄ii musu gwe. Kú Musa kú Eleazao k̄pa k̄pi p̄ia ²⁹ akús̄ Isarailan̄o mà kú Haruna ḡa, akú ò a ḡē w̄ēnda k̄e ḡoɔ̀ baraakuri.

21

Z̄iblena Kanaan̄a Negevi b̄usun

¹ Aradi kú à kú Negevi b̄usun k̄ina bi Kanaa gb̄eme. Kú à mà Isarailan̄on té Atarimu z̄én òten su, akú à bò ò dan̄le kú z̄iio ò n̄ gb̄eken̄o k̄uk̄. ² Akú Isarailan̄o l̄e sé Dikirin̄e ò p̄i: Tó n̄ gb̄e p̄in̄o n̄awere ó ɔ̀, óni n̄ w̄ēten̄o kakate mámmam. ³ Dikiri Isarailan̄o yā mà, akú à Kanaa p̄in̄o kp̄ámma. Ò n̄ k̄akate kú n̄ w̄ēten̄o p̄inki, akú ò t̄s̄ kp̄a gu piine ɔ̀ma.

M̄sgot̄e ml̄ēe

⁴ Kù ò fùtè Oru kpi pì kīnaa, ò Isira Tēra zé sè de ò pā Eḍmunoḅ būsune. Akù ò fù menaa zén⁵ ò Luda kù Musao taari è ò pì: Bóyái a ó bôte Misila de ò gaga gbárannann? Póble kunlo, í kunlo, o zā póble gīna dín. ⁶ Akù Dikiri mlè pásīnoḅ zīrma ò n̄ lele, akù ò gāga dasidasi. ⁷ Gbēnoḅ sù Musa kīnaa ò pì: O durunna kè, zaakù o Dikiri kù mōkōnwoo taari è. N̄ kùtè kenewere de ò ó kēkōsa kù mlè dín. Akù ò kùtè kēnefīne. ⁸ Dikiri pine: N̄ mlè pi n̄ loko lía n̄ pète. Tó mlè gbē lè, tó ò wé sè ò a gwà, ani aafia le. ⁹ Akù ò mōgotē pi mlè ũ ò lòko lía ò pète. Tó mlè gbē lè akus̄ ò wé sè ò mōgotē mlè pì gwà, àdi aafia le.

Isarailanoḅ pana Eḍmunoḅ kù Mōabunoḅ būsunoḅ

¹⁰ Isarailanoḅ dà zén, akù ò bùraa kàtè Obo. ¹¹ Bona Obo ò gēe ò bùraa kàtè Iye'abarimu gbárannan Mōabunoḅ būsuo ifáboki kpa. ¹² Bona gwe ò gēe ò bùraa kàtè Zeredi guvuten. ¹³ Bona gwe ò bùraa kàtè An̄o bara dire, gbáranna kù ò kù Amōrinoḅ būsuo lézekin. An̄o pime Mōabunoḅ kù Amōrinoḅ būsunoḅ lézeki ũ. ¹⁴ Abire yāin ò pì Dikiri zikatakada gūn: Waebu kù ò kù Sufa būsunoḅ kù An̄o swa'onen̄o

¹⁵ kù n̄ guvute kù ò tà ari Aranoḅ

Mōabunoḅ būsuo lézekin.

¹⁶ Bona gwe d̄ ò gēe Lōḡo, gu kù Dikiri pin Musane: N̄ gbēnoḅ kakara mà í kpárima. ¹⁷ Gwen Isarailanoḅ lè dīkīna sin:

Í bo lōgon, gbaso ò lè síne,

¹⁸ lōḡo kù ó don'areḍenoḅ ȳ ò kù linoḅ,

lōḡo kù kīnen̄o pà kù n̄ gōnoḅ.

Bona gbárannan ò gēe Matana. ¹⁹ Matana gbera Nalieli, Nalieli gbera Bam̄o. ²⁰ Bam̄o gbera guvute kù ò kù Mōabunoḅ būsunoḅ, gu kù Pisiga mis̄onte are d̄o gbárannaa.

Zīblena Sīs̄ kù Oguoaa

²¹ Isarailanoḅ gbēnoḅ zī Amōrinoḅ kīna Sīsa ò pì: ²² N̄ ó gba zé ò gēte n̄ būsuaa. Óni pà buranoḅ ke geepi líkpelaro, óni á lōḡo'í miro. Óniḡs̄ té kīna zéda gūmme ari ò gé gēteo n̄ būsula. ²³ Sīs̄ dí n̄ gba zé ò gēte a būsuaaro. Á a zīkarinoḅ kākara n̄ pinki, ò bôte óten gényī gbárannan. Kù ò kà Yaza, ò zīi kà kù Isarailanoḅ, ²⁴ akù Isarailanoḅ n̄ dede kù fenedao ò n̄ būsuo símma zaa An̄o ari Yabokui Amōninoḅ būsunoḅ, zaakù Amōninoḅ būsuo lézeki pì pásī, àdi sí gēnoḅ. ²⁵ Isarailanoḅ Amōri wēten̄o sī pinki kù Eseb̄o kù a lakutunoḅ pinki, akù ò vūten. ²⁶ Eseb̄ome Amōrinoḅ kīna Sīs̄ wéra ũ. Sīs̄ zīi kà yā kù Mōabunoḅ kīna káakuo, akù ò a būsuo sía ari An̄o swai. ²⁷ Abire yāin kerenoḅ d̄i pì:

À m̄ Eseb̄o,

ò Sīs̄ wéra pì keke ò kátè!

²⁸ Té b̄o Eseb̄o yā,

zīkarinoḅ b̄o Sīs̄ wēte p̄i gūn,

ò Mōabunoḅ būsuo wéra Ara kākate

An̄o m̄i sísi gbē pinoḅ.

²⁹ Waiyoo Mōabunoḅ!

Kem̄osi gbāgbarinoḅ, a kakateme!

Kem̄osi tò á ḡs̄gbēnoḅ fākōsa,

à á noḅgbēnoḅ kpà Amōrinoḅ kīna Sīsa z̄i z̄onoḅ ũ.

³⁰ Akù o n̄ fú,

o n̄ dede zaa Eseb̄o ari Dib̄o.

O n̄ kākate ari N̄ofa kù Medebao.

³¹ Len Isarailanoḅ vūte Amōrinoḅ būsunoḅ le. ³² Musa gbēnoḅ zī Yaza asiri gwa, akù Isarailanoḅ gwe sī kù a lakutunoḅ pinki, ò pè Amōri kù ò kù gwen̄o.

³³ Akù Isarailanoḅ lite ò Basá zé sè. Akù Basá kīna Ogu gēeñyī kù a zīkarinoḅ n̄ pinki ò zīi kà kũño Eder̄ei. ³⁴ Dikiri pì Musane: N̄sun vīna kenero, zaakù ma a n̄anne n̄ oī kù a gbēnoḅ kù a būsuo pinki. N̄ kene lākū n̄ kè Amōrinoḅ kīna Sīs̄ kù ò k̄i blè Eseb̄one nà. ³⁵ Akù ò Ogu d̄e kù a n̄enoḅ kù a zīkarinoḅ n̄ pinki, bee gbē m̄en do dí boro, akù ò a būsuo p̄i sī.

22

Mōabunoḅ kīna Balaki Balamu sísinaa

¹ Isarailanoḅ dà zén, akù ò bùraa kàtè Mōabunoḅ būsuo s̄en̄ Yoda bara dire kù ò are d̄o Yerikoa. ² Zipo né Balaki Mōabunoḅ kīna è lākū Isarailanoḅ kè Amōrinoḅne nà, ³ akù sw̄e k̄e Mōabunoḅgu, vīna n̄ kù Isarailanoḅ dasike yāi. ⁴ Akù Mōabunoḅ pì Midiaḅ gbē z̄kōnoḅne: Pari dīkīna ni p̄o kù ò likawain̄o ble pinki lán z̄uò d̄i s̄é s̄o nà. ⁵ Akù Balaki gbēnoḅ zī B̄e ò né Balamua ari Peto, Yuflatí

sare a be b̄usun. À pīne ò a s̄isi à su, ò pine: Gb̄e ken̄o b̄o Misila ò dàgula ò k̄ate ma sare. ⁶ N yā nna! Ñ m̄s ñ l̄e kēn̄emene, zaak̄u ñ gb̄ana demala. Òdiḡ d̄oro ke mani le mà z̄l̄ blēr̄ma mà p̄r̄ma b̄usu d̄in gw̄e. Mà d̄s k̄u gb̄e k̄u n sa mana òne niḡs de arubarikade ùme. Gb̄e k̄u n sa v̄ani òne s̄s, aniḡs de láaribona p̄s ùme.

⁷ M̄abu k̄u Midia gb̄e z̄k̄on̄o dà z̄en, ò m̄asokena gba k̄u oni da Balamun̄e k̄una. K̄u ò k̄a a k̄naa, ò yā k̄u Balaki ñ z̄ioo òne. ⁸ À pīne: À i la, mani yā k̄u Dikiri ni omene oare. Ak̄u M̄abu k̄inane pin̄o i Balamu bea. ⁹ Ak̄u Luda b̄o à s̄u Balamua à a là à pi: D̄in̄on gb̄e k̄u ò k̄u k̄unwo d̄ik̄inan̄o ùu? ¹⁰ À w̄eà à pi: Zipo né Balaki, M̄abun̄o k̄ina mé à ñ z̄ima. Ò pi ¹¹ gb̄e ken̄o b̄o Misila ò dàgula. Ak̄u à pi mà su mà l̄e kēn̄ear̄e de à le à z̄l̄ blēr̄ma à p̄r̄ma. ¹² Ak̄u Luda pine: Ñsun t̄énȳiro. Ñsun sa v̄ani ōn̄ero, zaak̄u ma arubarikaa dàngu k̄o. ¹³ K̄u Balamu f̄ute kon̄ko, à pi Balaki k̄inan̄en̄one: À tá à b̄usun, zaak̄u Dikiri gi mà téáí. ¹⁴ Ak̄u M̄abu k̄inane pin̄o f̄ute ò tà Balaki k̄naa ò pi: Balamu gi su k̄uooi.

¹⁵ Balaki era à k̄inane p̄anden̄o z̄l̄ d̄s, ñ dasi k̄u ñ gakurio de gb̄e k̄áakun̄o p̄ola. ¹⁶ K̄u ò k̄a Balamu k̄naa, ò pi: Zipo né Balaki pi ñsun tó p̄oke kp̄anne k̄u suna a k̄naaoro, ¹⁷ zaak̄u áni gba kenne manamana. P̄s k̄u n òare p̄ínki, áni ke. N yā nna! Ñ m̄s ñ l̄e keare gb̄e pin̄o. ¹⁸ Ak̄u Balamu pi Balaki z̄irii pin̄one: Bee tó Balaki andurufu k̄u wura k̄u à k̄u a beaoo kp̄ama p̄ínki, mani f̄s mà bo Dikiri ma Luda yā k̄pero, bee fiti. ¹⁹ À i la gw̄aaniala l̄ák̄u gb̄e k̄áakun̄o k̄e n̄a ari mà ma d̄o yā k̄u Dikiri ni karamene. ²⁰ Luda b̄o à s̄ua gw̄aani à pine: Zaak̄u gb̄e d̄ik̄inan̄o s̄u n s̄isi, ñ fute ñ gé k̄un̄wo, ama yā k̄u mani on ñ ke.

Balamu zaaki ya'onaa

²¹ Balamu f̄ute kon̄ko à gàarii ȳl̄ a zaakine, ak̄u à ḡe k̄u M̄abu k̄inane pin̄o. ²² Luda p̄o f̄e k̄u à ḡe yāi, ak̄u Dikiri Malaikaa ḡe à z̄e à z̄e z̄one. Balamu di a zaaki k̄pe, a z̄ikeri gb̄en̄on plan̄on t̄e k̄aao. ²³ K̄u zaaki pii è Dikiri Malaika zena z̄e ḡun̄ à f̄en̄eda w̄oto à k̄una, ak̄u à lite s̄en̄. Balamu a l̄e, ak̄u à era à dà z̄en. ²⁴ Dikiri Malaikaa ḡe à z̄e z̄e tererennan geepi lík̄pe k̄u gb̄e karaa likain̄o dagura. ²⁵ K̄u zaaki pi Dikiri Malaikaa è, à n̄a gb̄l̄ia à Balamu gb̄a l̄sa. Ak̄u Balamu era à a l̄e d̄o. ²⁶ Dikiri Malaikaa era à ḡe are d̄o à z̄e gu kpakoto k̄u à liteki v̄iron. ²⁷ K̄u zaaki pi Dikiri Malaikaa pii è, à k̄ute k̄u Balamuo. Ak̄u Balamu p̄o f̄e à a l̄e k̄u ḡooo. ²⁸ Ak̄u Dikiri zaaki pii gb̄a l̄e à yā ò Balamun̄e à pi: B̄on ma k̄enne n ma le ari ḡen̄ aak̄o? ²⁹ Balamu w̄eà à pi: K̄u n ȳon̄kyā k̄emene yāime. Tó má f̄ene k̄una, de ma n de ḡon̄o. ³⁰ Ak̄u zaaki pii pine: Ñ zaaki k̄u ndiḡs dia ḡoro s̄inda p̄ínkia ari suna gb̄arame ma ūroo? Ma k̄enne le yā yā? À pi: Oi. ³¹ Ak̄u Dikiri Balamu w̄e k̄ene, à a Malaikaa è zena z̄en à f̄en̄eda w̄oto à k̄una. Ak̄u à k̄ute à m̄i p̄ete.

³² Dikiri Malaika a là à pi: B̄yāin n n zaaki l̄e ari ḡen̄ aak̄o? Ma su z̄e z̄onneme, zaak̄u n w̄amene. ³³ K̄u zaaki pi ma e, ak̄u à litemene ari ḡen̄ aak̄o. Tó adi litemene yāro, de ma n de ma a t̄o. ³⁴ Balamu pi Dikiri Malaikaa pine: Ma durunna k̄e, zaak̄u má d̄s k̄u n z̄e z̄m̄en̄ero. Zaak̄u ma genaa k̄enne ñni, mani era mà tá. ³⁵ Ak̄u Dikiri Malaikaa pi Balamun̄e: Ñ gé k̄u gb̄e pin̄o, yā k̄u mani dann̄en ò. Ak̄u Balamu ḡe k̄u Balaki k̄inane pin̄o.

³⁶ K̄u Balaki mà Balamu ten su, ak̄u à ḡe à dàale w̄ete k̄u à k̄u An̄o bara, M̄abun̄o b̄usu l̄ezekin. ³⁷ Ak̄u à pi Balamun̄e: K̄u ma gb̄en̄o z̄l̄ ò n s̄isi yā, à k̄e dera ñdi suroo? Mani f̄s mà gba k̄ennenloo? ³⁸ Balamu w̄eà à pi: Ma su s̄a, ama má yā s̄inda p̄ínki ona z̄e v̄iro. Yā k̄u Luda ni damenen mani o. ³⁹ Ak̄u Balaki ḡe k̄u Balamuo Kiria'uzo. ⁴⁰ À sa ò k̄u z̄un̄o k̄u s̄an̄o à a n̄b̄oo kp̄a Balamua k̄u k̄inane k̄u ò k̄u k̄aao l̄e len̄o. ⁴¹ K̄u gu d̄b̄, à Balamu s̄e à ḡe k̄aao Bam̄obaali. Gwen Balamu Isarailan̄o b̄ura kpado en̄.

23

Balamu ya káaku k̄u à è onaa

¹ Balamu pi Balakine: Ñ gbagbaki bomene la m̄en suppla, ñ sumene k̄u z̄usan̄o m̄en suppla k̄u s̄akaroon̄ m̄en suppla. ² Balaki k̄e l̄ák̄u Balamu òne n̄a, ak̄u ò sa ò k̄u z̄usaa k̄u s̄akarooo gbagbaki pin̄o p̄ínki. ³ Ak̄u Balamu pine: Ñ ze n sa'opoi. Mani gé mà gwa tó Dikiri ni su yā omene, mani yā k̄u ani omene onne. Ak̄u à ḡe à z̄e gulei gb̄aagbaaa. ⁴ Luda s̄u à a l̄e, ak̄u Balamu pine: Ma gbagbaki b̄o m̄en suppla, ak̄u ma sa ómma p̄ínki k̄u z̄usaa k̄u s̄akarooo. ⁵ Dikiri yā dàne a l̄en, ak̄u à pi: Ñ era ñ gé ñ Balaki le ñ one l̄ák̄u ma dann̄e n̄a. ⁶ Ak̄u à era à ḡe à a l̄e zena a sa'opoi k̄u M̄abu k̄inan̄en̄o ñ p̄ínki, ⁷ ak̄u à yā k̄u à èe ò à pi: M̄abun̄o k̄ina Balaki ma sisi Siria b̄usun, ak̄u ma bo if̄aboki k̄pa kp̄in̄o k̄inaa ma su.

À pi mà boare Isarailan̄o k̄pe, mà su mà sa v̄ani oare Yakubu buri pin̄one.

8 Mani ke dera mà gbē kū Luda dí n̄ káron̄ káa?

Mani ke dera mà bo gbē kū Dikiri dí bo n̄ kperon̄ kpere?

9 Zaa kpi m̄s̄n̄tea mateni n̄ e,
zaa gu lei musu maten wé siñle.

Gbē pin̄n̄ kū n̄dona,
ò n̄ z̄da dite n̄dona kū buri p̄anden̄.

10 Yakubu burin̄n̄ dasi lán b̄usu'atē bà,
oni f̄s̄ ò Isarailan̄ naro ò n̄ lé d̄oro.

Luda tó ma ga ḡs̄ de lán a gbēn̄ p̄s̄ bà,
ma lakana ḡs̄ de lán n̄ p̄s̄ bà.

11 Akū Balaki p̄ine: N̄ k̄emene deran gwee? Ma su k̄unwo de n̄ ma iberen̄ k̄amene, akū sa manan n̄ oñne yá? 12 À wèa à p̄i: Yā kū Dikiri d̄amene ma lénn̄ mani oroo?

Balamu yā plade kū à è onaa

13 Balaki p̄ine: N̄ m̄s̄ ò gé gu p̄andea, gu kū ñni n̄ en. N̄ n̄ k̄amene gwe, zaakū n̄ kpadome ñni e, ñni n̄ e n̄ p̄inkiro. 14 Akū à ḡe k̄aao gud̄akp̄arin̄ buran Pisiga kpi m̄s̄n̄tea. À gbagbaki b̄ò gwe m̄en suppla, akū à sa òm̄ma p̄inki kū z̄usaa kū s̄akarooo. 15 Akū Balamu p̄ine: N̄ ze n̄ sa'op̄i la, mani gé mà a le gwe. 16 Akū Dikiri s̄u à yā d̄ane a lén, akū à p̄ine: N̄ era n̄ ḡe n̄ Balakí le n̄ one lákū ma d̄anne n̄a. 17 Akū à èra à ḡe à a lè zena a sa'op̄i kū M̄abu k̄inanen̄o. Balakí a là à p̄i: Dikiri p̄i deram̄e? 18 Akū à yā kū à èe ò à p̄i:

Zipo né Balakí,

n̄ s̄á kpá n̄ ma yā ma!

19 Luda bi bis̄ásirinlo kū à gbasa à éke to,
àdi nèse lite lán bis̄ásiri bàro.

Ani gí yā kū à ò kei yá?

Ani gí lé kū à gb̄ēñne papai yá?

20 À p̄imene mà sa mana oñneme.

À arubarikaa d̄àngu, mani f̄s̄ mà ḡiro.

21 M̄adi yā v̄ani ke e Yakubu burin̄n̄aro,
m̄adi yā'ummana ke e Isarailan̄aro.

Dikiri n̄ Luda kū k̄unwo,

òdi a k̄ike t̄s̄ sé lei n̄ té.

22 Luda n̄ b̄óte Misila,
ò gb̄ana v̄i lán z̄us̄ente bà.

23 Oni f̄s̄ ò p̄s̄ da Yakubu burin̄n̄aro,
oni f̄s̄ ò àlesi b̄ēne kpá Isarailan̄nero.

Zaa gb̄ara oniḡs̄ ò n̄ yā musu,
yā kū Luda k̄en gwe.

24 Buri p̄i di fute lán m̄usuda bà,
àdi a z̄ida bi lán m̄ususa bà.

Àdi w̄útero ari à gé p̄s̄ kū à só,
ari à gé p̄s̄ kū à d̄en̄ aru mi.

25 Balakí p̄ine: N̄sun n̄ k̄áro. N̄sun sa mana oñne sero. 26 Balamu p̄ine: M̄adi onne kū yā kū Dikiri d̄amenen̄ mani oroo?

Balamu yā aak̄s̄de kū à è onaa

27 Balakí p̄i Balamun̄e: N̄ m̄s̄ s̄a, mani gé k̄unwo gu p̄anden. Òdiḡs̄ d̄oro tó ani ke Ludane n̄ gbē pin̄n̄ k̄amene gwe s̄a. 28 Akū Balakí ḡe k̄aao Peo kpi musu kū à are d̄ò gb̄aranna.

29 Balamu p̄ine: N̄ gbagbaki bomene la m̄en suppla, n̄ m̄omene kū z̄usan̄ m̄en suppla kū s̄akaron̄ m̄en suppla. 30 Balakí k̄e lákū à òne n̄ à sa òm̄ma kū z̄usaa pin̄n̄ kū s̄akaroo pin̄n̄o.

24

1 Kū Balamu è sa mana ona Isarailan̄ne k̄a Dikirigu, adi gé m̄aso ke lán yā bà doro, akū à are d̄ò gb̄aranna. 2 Kū à wé z̄u, akū à Isarailan̄ è katena n̄ buria. Luda Nini k̄ipaa, 3 akū à yā kū à èe ò à p̄i:

Beo né Balamu yān dí,

makū kū ma wé k̄ēna yān dí.

4 Makū kū mad̄i Luda yā ma yān dí.

Ma Gb̄anas̄indapinkide wégupe è,
ma wute nèsele kutena, ma wé wēna.

5 Yakubu burin̄n̄ b̄urakatena mana fá!

Isaraila bizakutanɔn mana!

⁶ Ò katena lán guvute dàkonɔ bà,
lán swa dɔrɔ kara búno bà.

Ò de lán zà lí kù Dikiri bānɔ bà,
lán sida lí kù ò kù í sareno bà.

⁷ Í ni ní orozānɔ pa yéere,
ní pótōnanɔ ni í le manamana.

Ŋ kina gbāna nigɔ de Agaga pōla,
ní kpata ni tɔ bo.

⁸ Luda ní bôte Misila,
ò gbāna vī lán zūsente bà.

Òdi zī ble buri kù ò ibereε kpà kūñwonɔa,
òdi ní wāno wīwi òdi ní pápa kù kàao.

⁹ Òdi sōpete ò wúte lán músuu bà,
dí mé ani fɔ à ní futeε?

Luda arubarika da gbē kù oni sa mana oñnenɔgu,
à gbē kù oni sa vāni oñnenɔ ká.

¹⁰ Balaki pɔ fē Balamui à ɔne d̄ba à pì: Ma iberenɔ kana yāin ma n sisi, akū n sa mana ór̄ne
gèñ aakɔ yá? ¹¹ Ŋ tá n bea gōñɔ. Ma pì mani gba kenneme yā, akūs̄ Dikiri ginne ñ láada le.

¹² Balamu p̄ne: Mādi o gbē kù n ní zīmanɔeroo! ¹³ Ma pì bee tó n ma gba n be kù à pana kù
andurufuuo kù wuraa, mani bo Dikiri yá kpe mà yá ke kù ma zīda poyeinaaoro, a mana ke
a vāni. Yá kù Dikiri pì mà on mani o. ¹⁴ Maten tá ma gbēnɔ kīnaa sà. Ŋ mɔ mà onne lākū gbē
p̄no ni ke n gbēnɔne nà zia.

Balamu ya siik̄de kù à è onaa

¹⁵ Akū Balamu yá kù à èe ò à pì:

Beɔ né Balamu yān dí,
makū kù ma wé kēna yān dí.

¹⁶ Makū kù madi Luda yā ma yān dí.

Má Luda Musude nèsegunyā d̄s.
Ma Gbānasīndapinkide wégupu è,
ma wute nèsele kutena, ma wé wēna.

¹⁷ Maten Isarailanɔ e, adi ke teranlo,
mateni ní gwa, a gɔrɔ dí ká gīaro.

Susune ní bo Yakubu burinɔ té,
kpatableri ni bo Isarailanɔ té,
ani M̄abunɔ mi wīwi,
ani zukakari p̄no m̄itoko f̄f̄f̄.

¹⁸ Ed̄mu b̄usu ni ḡs a p̄s ū,
a ibere Sei b̄usu ni ḡs a p̄s ū,
Isarailanɔ gbāna nigɔ karamε.

¹⁹ Yakubu buri ke ni kí bler̄ma,
ani gbē kpara kù ò gōñɔ kakate.

²⁰ Balamu Amaleki burinɔ è, akū à yā kù à èe ò à pì:
Amaleki burinɔ bi burinɔ mideme,
ama oni kakate zā.

²¹ Kū Balamu Keninɔ è, akū à yā kù à èe ò à pì:

Á kúki gbāna gíngin,
á sà kù gbè musu.

²² Bee kù abireo oni á kakateme,
Asirianɔ ni á kùkù z̄l̄z̄nɔ ū.

²³ Balamu yá kù à èe ò d̄ɔ à pì:
O'o, tó Luda kè le, dí mé ani boo?

²⁴ Gó'it̄enɔ ni bo S̄piru b̄usun,
oni z̄l̄ ble Asirianɔ kù Eberunɔa,
ama m̄sk̄nɔ ni kakateme se.

²⁵ Balamu f̄ute à tà a bea, akū Balaki dà zén se.

DOKAGBESISINAA

Musa takada sɔɔrode

30

Dikiri Isarailanɔ erana n̄ gwena z̄in

¹ Tó arubarika kú láari yá kú ma diteáre dínɔ á lé pínki, àg̃ɔ dɔn buri kú Dikiri á Luda ni pèáwa à á fák̃sa n̄ ténɔ gūn. ² Tó ák̃ɔnɔ kú á néno èra ò are d̃ɔ Dikiri á Ludaa, tó a a yá kú maten diteáre gbàra mà pínki kú nèse doo kú p̃ɔyeinaao, ³ Dikiri á Luda ni á wènda gwa, ani era à á kakara zaa buri kú à á fák̃sa n̄ ténɔ gūn à su kááo á gwena z̄in. ⁴ Bee tó à pèáwa à á fák̃sa bùsu kú ò kú ari andunia léanɔ gūn, ani á burinɔ kakara gwe à su kúnwo. ⁵ Ani era kúnwo bùsu kú à de n̄ dizinɔ p̃ɔ ú gūn. Tó ò bùsuu p̃ii kú, ani arubarikaa dangu, ani tó ò dasi kú de n̄ dizinɔla. ⁶ Dikiri á Luda ni á swè pípiáre kú á burinɔ, á nini nig̃ɔ yei kú nèse doo de àg̃ɔ kú kú wèndiio. ⁷ Dikiri á Luda ni láari dínɔ bo á ibere kú ò zàágu òten wé t̃ááwanɔa, ⁸ áni era à Dikiri yá ma àg̃ɔ z̄i ke kú a yáditena kú maten oáre gbàranɔ. ⁹ Dikiri á Luda ni arubarika daágu kú á z̄i s̄inda pínki, ani tó á néno k̃ɔ kú á p̃kádénɔ kú á burap̃ɔnɔ. A p̃ɔ ni era à keáwa nna, ani yá mana keáre lákū a p̃ɔ kè nna á dizinɔa nà. ¹⁰ Tó a Dikiri á Luda yá mà a a ɔɔk̃i gwá akús̄ á a yáditena kú ò kú doka takada díkina gūnnɔ kúna, tó a are d̃ɔ Dikiri á Ludaa kú nèse doo kú p̃ɔyeinaao, ani abirenɔ keáre pínki.

Wèndi ke ga

¹¹ Yá kú maten diteáre gbàra p̃i z̄i'ú de á gbàna lélaro. À zà kááoro. ¹² À kú ludambero, gbasa à p̃i, dí mé ani gé ludambe à kipao de à ma à z̄i kea. ¹³ À kú ísira bara direro, gbasa à p̃i, dí mé ani bikú ísira bara à suo de à ma àg̃ɔ kúna. ¹⁴ Yá p̃i kú kááo kánikáni, à kú á lén kú á nèseɔ de à le à z̄i kea. ¹⁵ À ma! Maten wèndi kú yá manao dite á are gbàra kú gao kú yá v̄anio. ¹⁶ Maten diteáre gbàra, àg̃ɔ ye Dikiri á Ludai àg̃ɔ té a gèseg̃bèsi, à a ɔɔk̃i gwa àg̃ɔ a yáditenanɔ kú a dokayánɔ kúna, de àg̃ɔ kun à kè dasi, Dikiri á Luda ni arubarika daágu bùsu kú áten gé sí gūn. ¹⁷ Ama tó a kpe line akús̄ ádi a yá maro, tó a kèa akús̄ a t̃ananɔ gbàgba a donȳi kèr̄ine, ¹⁸ maten oáre gbàra, a kakaten gwe! Áni g̃i ke bùsu kú áten bikú Yodaa áten gé sí gūnlo. ¹⁹ Ludambe kú z̄iteome ma s̄eedadenɔ ú gbàra á yá musu. Ma wèndi kú gao dite á are, arubarika yánɔ kú láaribona yánɔ. À wèndi sé de ák̃ɔnɔ kú á néno le àg̃ɔ kun. ²⁰ Àg̃ɔ ye Dikiri á Ludai àg̃ɔ a yá ma à naa, zaakú àkúme á wèndi ú. Ani tó à g̃i ke bùsu kú à la dà á dizi Ibrah̄i kú Isaakuo kú Yakubuonɔne, à p̃i áni kpám̄ma gūn.

31

Ysua dítena Musa g̃ène ú

¹ Kú Musa yá dínɔ ò Isarailanɔne à làka, ² à p̃i: Tera dí bà ma ka wè basuddo, mani f̄ɔ mà doáre are doro. Dikiri pímenɔe mani bikú Yodaaro. ³ Dikiri á Luda mé ani doáre are à bikú. Ani buri kú ò kú gweno kakateáre de à n̄ bùsu sí. Ysua mé anig̃ɔ doáre are sà lákū Dikiri ò nà. ⁴ Dikiri ni ke buri p̃inɔne lákū à kè Am̄rinɔ k̄inanɔne nà Sīs̄ kú Oguo kú n̄ bùsuuo kú à n̄ kákate. ⁵ Dikiri ni n̄ naáre á ɔ̄l̄ áni kēr̄ine lákū ma diteáre nà pínki. ⁶ À á laakari kpáte àg̃ɔ w̄ɔr̄ɔg̃ɔ v̄i! Àsun tó v̄ina á k̄uro, àsun tó swè kèágu n̄ yáiro, zaakú Dikiri á Luda mé áten gé kááo. Ani á tónlo ani p̃a kpáairo.

⁷ Akú Musa Ysua sisi Isarailanɔ wára n̄ pínki à p̃ine: N̄ ze gbàna òg̃ɔ w̄ɔr̄ɔg̃ɔ v̄i, zaakú m̄ɔk̄ɔn mé ìni gé kú gbè dínɔ bùsu kú Dikiri la dà n̄ dizi káakunɔne à p̃i áni kpám̄ma gūn. M̄ɔk̄ɔn mé ìni bùsuu p̃ii kpaatetēr̄ine. ⁸ Dikiri mé ani donne are. Àkú mé anig̃ɔ kú kúnwo, ani n̄ tónlo ani p̃a kpánȳi zikiro. N̄sun tó v̄ina n̄ k̄uro n̄sun bídi kero.

⁹ Musa doka p̃ii kè takada gūn à kpà sa'ori Levi buri kú òdig̃ɔ Dikiri bàka konna kúnwo àkpati senanɔa kú Isaraila gbè z̄k̄ɔn̄ n̄ pínki. ¹⁰ Musa yá ditēr̄ine à p̃i: Wè supplapla gbera, wè kú òdi finadenɔ kè Kutadóna dikpegr̄ɔa, ¹¹ tó Isarailanɔ sù ò n̄ zida m̄ɔ Dikiri n̄ Ludane n̄ pínki gu kú ani sé gūn, àg̃ɔ doka takada díkina kyó kēr̄ine ò ma. ¹² Àg̃ɔ n̄ kakara, g̃ɔgb̄enɔ kú n̄g̃b̄enɔ kú né f̄it̄inɔ kú b̄oasu kú ò kú á w̄etennɔ, de ò ma ò dada, ò le òg̃ɔ Dikiri á Luda v̄ina v̄i, òg̃ɔ dokayá p̃inɔ kúna pínki òg̃ɔ z̄i kea. ¹³ N̄ né kú ò yá p̃i d̄ɔronɔ ni ma, onig̃ɔ v̄inakena Dikiri á Ludane dada ḡɔr̄ɔ kú á kú bùsu kú áten bikú Yodaa à gé sí p̃ii gūn.

Dikiri g̃r̄inake à Isarailanɔ bona a kpe ya ò

¹⁴ Dikiri p̃i Musane: N̄ gaḡɔr̄ɔ kà k̄ini. N̄ Ysua sisi à gé ze dakarekia, mani z̄i nane a ɔ̄l̄. Akú Musa kú Ysuaog̃ɔ g̃è ò zè dakarekia. ¹⁵ Dikiri b̄ò à s̄um̄ma gwe t̄eluku kú à zena kuta p̃i

kpéleleaa gūn. ¹⁶ Akū Dikiri pì Musane: Tó n ka n dizinla, gbē pinō ni fute ò pāpā ke ò do būsū kū òten gēn tñanā. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kúnwo yā gboro. ¹⁷ Zī piia mani pō fēhíyí mà pā kpááyí, mani kpe líñne ò n kakate. Kisianō ni wí n musu dasi ò wari ke. Zī piia oni pi: Kisira pinō wí ò musu kú ó Luda kú kúooro yáinloo? ¹⁸ Zī piian mani kpe líñne yā vāni kú ò kè yāi, ò are dō tñanā.

¹⁹ N lè díkína kē takadan sà ò dada Isarailanōne ò sí, de àgō demene n bona ma kpe sēeda ũ. ²⁰ Tó ma ge kúnwo būsū kú ma la dà n dizi káakunōne gūn, būsū kú vī kú z'io din pii, tó ò kà ò mēe kpà, oni are dō tñanāme ò n gbagba. Oni pā kpámai ò ma bàka kunna kúnwo yā gboro. ²¹ Tó kisira pinō n lé dasi òten wari ke, lēe pì mé ani n yā vāni káñne n cī, zaakū a yā ni sā n burinōguro. Má yā kú à kú n nēsen gbāra dō ari màgō gē kúnwo būsū kú ma la dàñne gūn. ²² Musa lēe pii kē takadan zī piia, akū à dà Isarailanōne.

²³ Dikiri yā dite Nuni né Yōsuane à pi: N laakari kpáte ñgō wórōgō vī! Mōkōn mé ñni gé kú Isarailanō būsū kú ma la dàñne gūn, akūsō makū manigō kú kúnwo.

²⁴ Kū Musa dokayā pinō kē takadan à lāka pínki, ²⁵ à yā dite Levi buri kú òdigō Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanōne à pi: ²⁶ À doka takada díkína sí à dite Dikiri á Luda bàka kunna kááo àkpatii sare, àgō kú gwe á bona Dikiri kpe sēeda ũ. ²⁷ Zaakū má á ságbāna dō, lākū adì gi yāi nà. Zaa gōrō kú má kú kááo adigō bo Dikiri yā kpeme ari kú a terao. Oni ma ga gbera pō ò dō yá? ²⁸ Á á buri gbē zōkōnō kú á don'aredeño kakaramene, de mà yā díno dañne n sñn, ludambe kú zíteo nigō de ma sēedadeno ũ á yā musu. ²⁹ Zaakū má dō kú áni á zīda yaka ma ga gbera, áni kē zé kú ma mǎrae. Abire gbera kisira ni á le, zaakū áni yā kú à vāni Dikirine ke, ani pō fēái tana kú a kēno yāi.

³⁰ Akū Musa lēe pì yā dà Isaraila kú ò kakarananōne n sñn mámmam.

34

Musa ganaa

¹ Musa bō Mōabunō būsū sēnte à didi Nebo kpia ari Pisiga kpi misōnte kú à are dō Yerikoa, akū Dikiri būsū pii mōne pínki zaa Giliada būsū ari Daninō būsū ² kú Nafatalinō būsūuo pínki kú Eflaimunō būsūuo kú Manasenō būsūuo kú Yudanō būsūuo pínki ari Ísira kú à kú ifálete kpa ³ kú Nēgevio kú Yeriko wēte dominalide guvuteo ari Zoa. ⁴ Akū Dikiri pine: Būsū kú ma la dà Ibrahimē kú Isaakuo kú Yakubuo ma pì mani kpá n burinōaa piin gwe. Ma tò n wé siale, ama ñni bikū Yodaa n gēnlo.

⁵ Akū Dikiri zōbleri Musa gà Mōabunō būsū gwe lākū Dikiri ò nà. ⁶ Akū Dikiri a vī guvuten gwe Betepeo kpa. Gbēke a mira ki dōro ari kú a gbārao. ⁷ Musa gà a wē basuddode gūmme. A wé nna akūsō a gbāna dí lagoro. ⁸ Isarailanō a gēe kē gōrō baraaakuri Mōabunō būsū sēnte, akū a gēkena kú ódōo lāka.

⁹ Ondō pápa Nuni né Yōsuua kú Musa ò nàa yāi. Isarailanō a yā mà, ò kē lākū Dikiri dà Musane nà. ¹⁰ Annabi ke dí bo Isarailanō gūn lán Musa bà doro. Àdi yā ò kú Dikirio tētētē ¹¹ akūsō à sēedanō kú daboyā kú Dikiri à zlonō kē Misila, Firi'auna kú a ibanō kú a gbēno are n pínki. ¹² Gbēke dí yā naasi zōkō ke kú iko gbānao lán Musa bà Isarailanō wé siale doro.

YOSUA

Žiblena Kanaanɔ̀ b̀usuua 1:1-11:23

Yosua l̀ezammana k̀u a ganaao 23:1-24:33

Dikiri yaditena Yosuaɔ̀

¹ Dikiri z̀òbleri Musa ga gbera Dikiri ỳa ò Musa kp̀aasi Yosua, Nuni ǹene à pi: ² Ma z̀òbleri Musa g̀a. Ǹ fute ǹ bik̀u Yodaa la s̀a, m̀ak̀ɔ̀n k̀u Isarailanɔ̀ ǹ p̀inki, à g̀e b̀usu k̀u ma kp̀àawan. ³ Gu k̀u á gb̀a p̀eten p̀inki, ma kp̀àawa l̀ak̀u ma ò Musane ǹa. ⁴ Sena zaa gb̀arannan ari gena Lebana b̀usun, sena zaa swa z̀òk̀e k̀u òdi pi Yuflati ari gena Isira k̀u à k̀u ifalete kpa, Itinɔ̀ b̀usuu pi ni g̀s á b̀usu u p̀inki. ⁵ Ari ǹ g̀e gao gb̀eke ni le à ǹ g̀a firo. L̀ak̀u má k̀u k̀u Musao ǹa, len manig̀s k̀u k̀unwo le. Mani ǹ t̀onlo, mani p̀a kp̀anỳi zikiro.

⁶ Ǹ ze gb̀ana ǹg̀s ẁorɔ̀gɔ̀ v̀i, zaak̀u m̀ak̀ɔ̀n m̀e ini b̀usu k̀u ma a la dà á dizi k̀aakunɔ̀ne ma pi mani kp̀am̀ma sí ǹ kp̀a gb̀e d̀inɔ̀a. ⁷ Ǹ ze gb̀ana ǹg̀s ẁorɔ̀gɔ̀ v̀i dé! Ǹ laakari d̀o doka k̀u ma z̀òbleri Musa d̀annea ǹg̀s k̀una p̀inki. Ǹsun k̀eá ǹ na oplai ke ozeiro, ǹ tá ni ke nna. ⁸ Ǹ t̀o Musa doka takada pi ỳa g̀s da ǹ len, ǹg̀s laasun l̀ea f̀anant̀e k̀u gẁaanio. Ǹ laakari d̀o ỳa k̀u à k̀u a g̀unnao p̀inki ǹ z̀i kea, ǹ tá nig̀s nna ǹ ỳa ni bo mana. ⁹ Mak̀u m̀e ma ỳa ditenneroo? Ǹ ze gb̀ana ǹg̀s ẁorɔ̀gɔ̀ v̀i. Ǹsun t̀o v̀ina ǹ k̀uro, ǹsun bídi kero, zaak̀u mak̀u Dikiri ǹ Luda, manig̀s k̀u k̀unwo gu k̀u nten g̀en p̀inki.

¹⁰ Ak̀u Yosua pi Isaraila don'aredeɔ̀ne: ¹¹ Á g̀ete b̀uran à ò gb̀eɔ̀ne ò z̀ana soru ke, zaak̀u g̀orɔ̀ aak̀s gbera oni bik̀u Yodaa la, oni g̀e b̀usu k̀u Dikiri ǹ Luda kp̀am̀ma òg̀s v̀i sí. ¹² Yosua pi Rubeninɔ̀ne k̀u Gadanɔ̀ k̀u Manasenɔ̀ kpadoo: ¹³ Á d̀o ỳa k̀u Dikiri z̀òbleri Musa diteare dín, à pi Dikiri á Luda ni t̀o à k̀ammaboki le à b̀usu d̀ikina kp̀àawa. ¹⁴ Abire ỳai á ǹogb̀eɔ̀n k̀u á ǹe fitinɔ̀ k̀u á p̀ok̀adeno g̀s b̀usu k̀u Musa kp̀àawan Yoda bara la, á z̀ikarinɔ̀ do ǹ gb̀eɔ̀ne are ò bik̀u ǹ p̀inki, òg̀s ǹ g̀kebeɔ̀n k̀una ò kp̀anỳi ¹⁵ ari Dikiri g̀s t̀o á gb̀eɔ̀n k̀ammaboki le l̀ak̀u à k̀eare ǹa, m̀ak̀ɔ̀n s̀o onig̀s b̀usu k̀u Dikiri á Luda ten kp̀am̀ma v̀i. Abire gbera áni su b̀usu k̀u à g̀s á p̀s u d̀ikina g̀un, áni vute b̀usu k̀u Dikiri z̀òbleri Musa kp̀àawa Yoda bara la ifaboki kpa pin. ¹⁶ Ak̀u ò ẁea ò pi: Ỳa k̀u ǹ ditewere p̀inki òni ke. Gu k̀u ǹ ò z̀in p̀inki òni g̀e. ¹⁷ L̀ak̀u ò z̀i k̀e Musa ỳa ǹa p̀inki, len òni z̀i ke ǹ ỳa le se. Dikiri ǹ Luda g̀s k̀u k̀unwo, l̀ak̀u à k̀u k̀u Musao ǹa. ¹⁸ Gb̀e k̀u à b̀o ǹ ỳa kpe à g̀i ỳa k̀u ǹ ditene kei, ade g̀ame. Ǹ ze gb̀ana ǹg̀s ẁorɔ̀gɔ̀ v̀i dé!

2

Gu'asirigwarinɔ̀ z̀ina Yeriko

¹ Zaa Sitimɔ̀ Nuni né Yosua gu'asirigwarinɔ̀ z̀i gb̀eɔ̀n pla asiri g̀un à pi: Á g̀e á ẁe kp̀ate b̀usuu piini, at̀ensa Yeriko. Ak̀u ò g̀e gwe, ò g̀e ò k̀ipa karua k̀u òdi pine Rahabu ben. ² Ak̀u ò pi Yeriko k̀inanɔ̀: Isaraila kenɔ̀ g̀e la oksiála de ò ò b̀usu asiri gwa. ³ Ak̀u kina pi gb̀eɔ̀n z̀i Rahabua ò pi: Ǹ bo k̀u g̀ogb̀e k̀u ò s̀u ǹ k̀inaano, zaak̀u ò b̀usu p̀inki asiri gwana ỳain ò s̀u. ⁴ Ak̀u s̀o ǹogb̀e pi g̀inake à gb̀eɔ̀n pla pinɔ̀ ùte k̀ò, ak̀u à pi: Gb̀e pinɔ̀ s̀u ma k̀inaa la ỳapurame. Má d̀s gu k̀u ò b̀onlo. ⁵ K̀u gu si b̀inisetatagorɔ̀a, ò b̀ote. Má d̀s t̀o gu k̀u ò tanlo. Á ǹ gbese likalika, áni ǹ le. ⁶ Ak̀u s̀o à g̀inake à ǹ se à g̀e k̀unwo kp̀e musu à ǹ ùte b̀awisi lí k̀u à katena gwen k̀ò. ⁷ Žirinɔ̀ p̀eteɔ̀n ỳi z̀en ari Yoda bik̀ukia, ak̀u ò b̀inize t̀ata ǹ kpe g̀on.

⁸ Ari gu'asirigwarinɔ̀ pinɔ̀ g̀s ẁute, Rahabu didi ǹ k̀inaa kp̀e musu ⁹ à pi: Má d̀s k̀u Dikiri b̀usu d̀ikina kp̀àawa. Á v̀ina ò k̀u, ak̀u b̀usu dí denɔ̀ k̀a g̀a ǹ p̀inki á ỳai. ¹⁰ O mà l̀ak̀u Dikiri Isira T̀era z̀òk̀eare ǹa g̀orɔ̀ k̀u a b̀ote Misila k̀u ỳa k̀u a k̀e Si s̀ k̀u Oguone, a Amorinɔ̀ kina gb̀eɔ̀n pla pinɔ̀ k̀e d̀ugudugu Yoda bara dire. ¹¹ K̀u ò mà, sẁe k̀eògu, ò nini kòko á ỳai, zaak̀u Dikiri á Ludame musu k̀u ziteo Luda u. ¹² Zaak̀u ma gb̀eke k̀eare, ák̀on s̀o à la damene s̀a k̀u Dikiri t̀so k̀u áni gb̀eke ke ma de bedeneɔ̀ne. Á s̀eada kemene de màg̀s d̀s s̀ansan ¹³ k̀u áni ma de k̀u ma dao k̀u ma v̀ininɔ̀ k̀u ma dakunano k̀u ò gb̀eɔ̀n mi sí ǹ p̀inki à ò bo ga léi. ¹⁴ Ak̀u g̀ogb̀e pinɔ̀ ẁea ò pi: M̀ak̀omme ò ẁendi u, òk̀onome ǹ ẁendi u se. T̀o ǹdi ò ỳa ò gb̀eke màro, t̀o Dikiri b̀usu d̀ikina kp̀awá, òni gb̀eke kenne ỳapura.

¹⁵ Ak̀u à ǹ b̀ote wondoo g̀un à ǹ k̀ipa bini kpe k̀u bàao, zaak̀u a be k̀u à kun k̀u ẁete bini musume. ¹⁶ Á pi: Á mi p̀e kp̀inɔ̀a de á gb̀eserinɔ̀ s̀un dakare k̀aáoro ỳai. Àg̀s utena gwe g̀orɔ̀ aak̀s ari á gb̀eserinɔ̀ su, gbasá à da z̀en. ¹⁷⁻¹⁸ Ak̀u g̀ogb̀e pinɔ̀ pine: T̀o ò era ò g̀e á b̀usun, ǹ ẁon t̀era d̀ikina d̀o wondo k̀u nten ò b̀oten dia, ǹ ǹ de k̀u ǹ dao k̀u ǹ v̀ininɔ̀ k̀u ǹ dakunano k̀u ǹ de bedeno kakaranỳi ǹ p̀inki ǹ kp̀e d̀ikinan. T̀o ǹdi ke lero, ò bàka nig̀s k̀u ladana k̀u ǹ t̀o ò la d̀annen doru. ¹⁹ T̀o ǹ gb̀eke b̀o ǹ kp̀en à g̀e g̀anulea, à a z̀ida d̀en gwe, ò yan doru. T̀o

ń gbēke kú kúnwo kpén, akú ò a dè, ókòṅṅṅṅ a gana yá ni wí ó musu. ²⁰ Tó n ó kòròṁṁṁṁ kè gbēṅṅṅṅ sṣ, ó bàka nigṣ kú ladana kú n tò o la dānne pin doró. ²¹ Akú Rahabu pi: Àgṣ de lákú a ò nà. Akú à ń gbàrè ò tà. Akú à wṣṅṅṅ tēra pii dṣ a wondooa.

²² Kú ò kipa bīnia le, ò mii pè kpínṁa, akú ò ì gwe gòrṁ aakṣ ari ń gbēsérinṁ gèe sùo. Ní gbēsérii pinṁ ń wéte zé sare pínki odi ń lero. ²³ Akú gbēṅṅṅṅ pla pinṁ dà zén ò kipa kpi pinṁa ò bikú swaa. Kú ò kà Nuni né Yosua kīnaa, ò yá kú à ń lé gbāne pínki ²⁴ ò pi: Dikiri būsuu pii nàwèrè ò ń pínki. Bùsupidenṁ ká gá ń pínki ó yáí.

3

Isarailanṁ bikúna Yodaa

¹ Yosua fúte kònkòṅṅṅṁ kú Isarailanṁ ń pínki. Bona Sitimu ò gèe Yodai, akú ò búraa kàte gwe ari ògṣ gé bikú. ² Gòrṁ aakṣ gbera Isaraila gbē zṣkṅṅṁ kurèkure búraai ³ ò yá dìte gbēṅṅṅṅ ò pi: Tó a è Levi buri sa'orinṁ Dikiri á Luda bàka kunna kúoo àkpati sena, à dà zén àgṣ té ń kpe, ⁴ de à le à dṣ zé kú áni sé, zaakú ádi zé pì sé zikiro. Àgṣ té zázá lán kiloo do taka bà yoo! Àsun na àkpatii piiro. ⁵ Akú Yosua pì gbēṅṅṅṅ: À gbà bo á zīdane, zaakú Dikiri ni yābonsare ke á té zia. ⁶ Akú à èra à pì sa'orinṁ: À Dikiri bàka kunna kúoo àkpati sé à do gbēṅṅṅṅ are à bikúo. Akú ò àkpatii pii sè ò dōo gbēṅṅṅṅ are.

⁷ Dikiri pì Yosua: Mani na n sena leia Isarailanṁ gbāra, onigṣ dṣ kú má kú kúnwo lákú má kú kú Musao nà. ⁸ Ní o sa'ori kú ò ma bàka kunna kááo àkpati senanṁ, tó ò kà Yodai, ò gè ò ze a ín. ⁹ Akú Yosua pì Isarailanṁ: À mṣ la à Dikiri á Luda yá ma. ¹⁰ Akú à èra à pì: Len ániṁ dṣ kú Luda Wéndide kú kááo le, akúṣ ani péáre Kanaanṁ kú Itino kú Ivinṁ kú Perizinṁ kú Gigasinṁ kú Amòrinṁ kú Yebusinṁ. ¹¹ À gwa! Andunia sīnda pínki Dikiri bàka kunna kúoo àkpati ni doáre are ari Yoda ín. ¹² À gbēṅṅṅṅ kuri awèeplanṁ sé á té, buri kú burio gbē mèn dodo. ¹³ Tó sa'ori kú ò andunia sīnda pínki Dikiri àkpati senanṁ gbá pète Yoda ín, í pì ni zṣkṅṅṁ, í kú àten bo swa musu ni ke bīni ù à gṣ zena a gbèn.

¹⁴ Kú gbēṅṅṅṅ búra fúte ò dà zén, òten gé bikú Yodaa, sa'ori kú ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanṁ té ń are le. ¹⁵ Buraponṁ kekegòrṁ sīnda pínki swa pii ò pa ari à dà sīsīla, ama gòrṁ kú àkpatiserii pinṁ kà swa pii, kú ò gbá pète ín, ¹⁶ akú í kú àten bo swa pii musu zṣkṅṅṁ à bīni kè à gṣ zena a gbèn zaa zázá wéte kú òdi pì Adamu sare Zaretá būsun. Í kú àten ta sèbe wisiden zṣkṅṅṁ míómíó, akú gbēṅṅṅṅ bikú aredòkṣana kú Yerikoo. ¹⁷ Sa'ori kú ò Dikiri bàka kunna kúnwo àkpati senanṁ gṣ zena Yoda wèen zīte koria gíngin, akú Isaraila buri sīnda pínki té gukori pin ari ò gèe ò bikú ń pínki ò làka.

4

Gbè mèn kuri awèeplanṁ didikṣana sèeda ù

¹ Kú Isaraila buri sīnda pínki bikú Yodaa ò làka, akú Dikiri pì Yosua: ² Á buri mèn kuri awèeplanṁ té à gbēṅṅṅṅ sén dodo ³ ń onṅṅṅ ò gbè sète swawèen mèn kuri awèepla gu kú sa'orinṁ zen súsú, ò bikúo ò kàte gu kú áni in gwāaniala. ⁴ Akú Yosua gbēṅṅṅṅ kuri awèeplanṁ dìte Isaraila burinṁ té dodo, akú à ń sísí ⁵ à piṅne: À gé Yoda wèen Dikiri á Luda àkpati are, á baadi gbè sé à di a gān á Isaraila burinṁ dasi lén. ⁶ Gbè dínṁ ni gṣáre sèeda ù. Tó á nénṁ á lá zia, bṅn gbè dínṁ deáre a ùu, ⁷ à piṅne, kú ò ye ò bikú kú Dikiri bàka kunna kúoo àkpatii, akú a í zṣkṅṅṁ, akú gbèe pinṁ gṣ Isarailanṁ a dangu pṣ ù ari gòrṁ sīnda pínki. ⁸ Len Isarailanṁ kè le lákú Yosua óṅṅṅ nà. Ò gbèe sète Yoda wèen mèn kuri awèepla Isaraila burinṁ dasi lén lákú Dikiri ò Yosua nà. Ò bikúo ò kàte gu kú ò in. ⁹ Gbè mèn kuri awèepla kú ò sète swawèen sa'ori kú ò àkpati senaa pinṁ zekian Yosua didikṣa, ò kú gwe ari kú a gbārao.

¹⁰ Sa'ori kú ò àkpatii pì senanṁ gṣ zena swawèen ari yá kú Dikiri dìte Yosua ò ò gbēṅṅṅṅ gèe à làkao pínki lákú Musa dītene nà. Gbēṅṅṅṅ kè likalika ò bikú. ¹¹ Kú ò bikú ń pínki ò làka, gbaa sa'orinṁ bikú kú Dikiri àkpatii gbēṅṅṅṅ wára. ¹² Rubeni buri gṣgbēṅṅṅṅ kú Gada buri gṣgbēṅṅṅṅ kú Manasenṁ kpado gṣgbēṅṅṅṅ mé ò dō Isaraila buri kparanṁ are ò bikú lákú Musa óṅṅṅ yá nà. Ò ń zīkabòṅṅṁ kúna. ¹³ Ní zīkarinṁ kà gbēṅṅṅṅ dúbu bupla taka. Ò bikú Dikiri are ò gèe Yeriko gbārannan kú zī soruo. ¹⁴ Zī birean Dikiri Yosua sè lei Isarailanṁ ń pínki, akú ò a yá mà ari à gèe à gào lákú ò Musa yá mà nà.

¹⁵ Akú Dikiri pì Yosua: ¹⁶ Ní o sa'ori kú ò doka àkpati senanṁ ò bo swawèen. ¹⁷ Akú Yosua óṅṅṅ ò bo swawèen, ¹⁸ akú ò bòn. Kú ò gbá pète sīsīia, akú swa'í èra à sù a gbèn gṅṅṁ. À pà à dàgula ari à dà sīsīia lán káakupo bà.

19 Mɔ́ káaku gɔ́ɔ kuride zín Isarailanò bô Yoda swawɛɛn ò gɛ̀ɛ ò bùraa kàtɛ Giligala, Yeriko ifáboki kpa. 20 Yosua gbɛ̀ mèn kuri awɛɛpla kú ò sɛ̀tɛ Yoda wɛ̀ɛn pínɔ̀ didikɔ́a Giligala gwe. 21 À pi gbɛ̀nɔ̀nɛ: Tó á nɛ̀nɔ̀ sù ò ñ denɔ̀ lá zia ò pì, gbɛ̀ dínɔ̀ yáasi de deramɛ̀? 22 Á piñɛ, á bikúna Yodaa gukoria sèedaame, 23 zaakú Dikiri á Luda a í bàbaáre á zén, akú a bikú lákú a bikú Isira Tɛ̀ra kú à a í bàbaára nà. 24 Dikiri kɛ̀ lɛ, de andunia buri sɛ̀nda pínki gɔ́ dɔ́ kú à gbána vɛ̀, ákɔ̀nɔ̀ sɔ́ àgɔ́ Dikiri á Luda vɛ̀na vɛ̀ gɔ́ɔ sɛ̀nda pínki.

5

1 Kú Amɔ̀rinò kína kú ò kú Yoda ifáletɛ kpanɔ̀ kú Kanaanò kína kú ò kú Ísira sarenò mà lákú Dikiri Yoda í zòkɔ̀re Isarailanɔ̀nɛ ò bikú nà, akú swɛ̀ɛ kɛ̀ngú n ká gá ñ pínki Isarailanò yáí.

Tɔ̀zɔ̀na Isarailanɔ̀nɛ Giligala

2 Gɔ́ɔ birea Dikiri pi Yosuaɛ: Ñ gbɛ̀ fɛ̀nɛnɔ̀ kɛ̀ ñ era ñ tɔ̀ zɔ́ Isarailanɔ̀nɛ. 3 Akú Yosua pi ò gbɛ̀ fɛ̀nɛnɔ̀ kɛ, akú ò tɔ̀ zɔ̀ zɔ̀ Isarailanɔ̀nɛ gu kú òdi pi tera gyɔ́fɔ́ɔ Sísii. 4 Yá kú à tò à tɔ̀ zɔ̀nɛn dí. Isarailanò bɔ̀tena Misila gbera, ñ tá gún, gɔ́ gbána kú ò tɔ̀ zɔ̀nɔ̀ gága gbárannan ñ pínki. 5 Gbɛ̀ kú ò bɔ̀tɛ Misilanò tɔ̀zɔ̀na ñ pínki. Gbɛ̀ kú ò ñ í gbárannan zé gún bona Misila gberanò, mɔ́kɔ̀nɔ̀ mé òdi tɔ̀ zɔ̀ro. 6 Isarailanò tɛ̀ gbárannan wɛ̀ bupla ari gbɛ̀ kú ò de gɔ́ gbánanò ù gɔ́ɔ kú ò bɔ̀tɛ Misilanò gɛ̀ɛ ò gágao ñ pínki, zaakú odi Dikiri yá maro. Dikiri piñɛ oni wé si búsu kú a a lé sɛ̀ ñ dizinɔ̀nɛ à pi áni kpámmlero, búsu kú vɛ̀ kú zɔ́'io òin pii. 7 Ñ né kú Dikiri tò ò fùtɛ ñ gberanòn Yosua tɔ̀ zɔ̀nɛn, zaakú gyɔ́fɔ́ɔdenɔ̀mɛ, odi tɔ̀ zɔ̀nɛn zénlo. 8 Kú Isarailanò tɔ̀ zɔ̀ ñ pínki ò láka, ò gɔ́ gu kú ò bùraa kàtɛn gwe ari ñ bɔ̀ gɛ̀ɛ à lákao. 9 Akú Dikiri pi Yosuaɛ: Ma wé'í kú Misilanò dáawa bɔ̀are gbáran gwe. Akú ò tɔ́ kpá gu piñɛ Giligala ari kú a gbárao.

10 Isarailanò bùra katena Giligala akú ò Vɛ̀nla dikpe kɛ̀ Yeriko gbárannan gwe mɔ́ pi gɔ́ɔ gɛ̀ro donsaride zɛ̀ ɔ̀kɔ̀si. 11 Kú ò dikpe pii kɛ̀ gu dɔ́ ò búsuu pi burapɔ̀nɔ̀ blɛ, burodi futenasari kú pɔ̀blewɛ kpatanao. 12 Ñ búsuu pi burapɔ̀nɔ̀ blɛnaa gbera, kú gu dɔ́, manakɔ̀tenaa zɛ̀, adi kɔ̀tɛnɛ doro, akú ò Kanaanò búsu pɔ́ blɛ wɛ̀ birea sà.

Dikiri zɛ̀karinò don'arede

13 Kú Yosua ká káni kú Yerikoo, à wé sɛ̀ à gu gwà, akú à gɔ́gbɛ̀ ke è zɛ̀na a are kú fɛ̀nɛdao na a ɔ̀i. Akú Yosua nài à a là à pi: Ñ kú ó kpen yá, ke ò íberɛno kpe? 14 À wèa à pi: Lenlo. Dikiri zɛ̀karinò don'areden ma ù, ma kanan dí. Akú Yosua kùtɛnɛ à mii pàtɛ, akú à a là à pi: Yá kpaten ma Dikiri ni o makú a zòbleriine? 15 Dikiri zɛ̀karinò don'arede pii wèa à pi: Ñ n kyate bobo, zaakú gu kú ñ zén kú adona. Akú Yosua kɛ̀ lɛ.

6

Yeriko bini letenaa

1 Ó Yeriko biniize gbànò tàta gíngin Isarailanò yáí. Gbɛ̀ke dí boro, gbɛ̀ke dí gɛ̀ro. 2 Akú Dikiri pi Yosuaɛ: Ñ gwa, ma Yeriko nànnɛ n ɔ̀i kú a kinao kú a zɛ̀karinò. 3 Mɔ́kɔ̀n kú n zɛ̀karinò à gé à lika wɛ̀tɛ piiii gɛ̀n do á pínki à su. Àgɔ́ likai gɛ̀n dodo lɛ ari gɔ́ɔ suddo. 4 Sa'ori gbɛ̀nɔ̀n supplanò do àkpatiine are ògɔ́ kuru kúna. A gɔ́ɔ supplade zɛ̀ à lika wɛ̀tɛ piiii gɛ̀n suppla gɔ́ɔ kú sa'orii pínɔ̀ teni ñ kuru pé. 5 Tó ò kuru pé òteni a yísám pá, akú a a ù mà, gbɛ̀ sɛ̀nda pínki wiki lé gbánagbána, wɛ̀tɛ bini ni sikún, á baadi ni sin.

6 Akú Nuni né Yosua sa'orinò sisi à piñɛ: À Dikiri bàka kunna kúoo àkpati sé, a gbɛ̀nɔ̀n supplanò ni done are, á baadi nigɔ́ kuru kúna. 7 Akú à pi gbɛ̀nɔ̀nɛ: À fute à gé à lika wɛ̀tɛi gɛ̀n do. Zɛ̀karinò mé ò do Dikiri àkpatiine are. 8 Kú Yosua yá ò gbɛ̀nɔ̀nɛ, akú sa'ori gbɛ̀nɔ̀n suppla kú ò kuru kúnaa pínɔ̀ fùtɛ ò dò Dikiri bàka kunna kúñwo àkpatiine are, òteni ñ kuru pé. 9 Zɛ̀karinò tɛ̀ sa'orii pínɔ̀ are, pari tɛ̀ àkpati kpe, akúsɔ́ kurunɔ̀ ù dɔ́. 10 À sù à lè Yosua ò gbɛ̀nɔ̀nɛ à pi: Àsun wiki léro. Àsun tó ò á kini maro. Àsun tó yáke bo á lénlo ari gɔ́ɔ kú mani oáre à wiki lé, gbasa à lé. 11 Ó gɛ̀ɛ ò lika wɛ̀tɛ piiii kú àkpatiio gɛ̀n do lɛ, akú ò èra ò tà ñ bùran ò ì gwe.

12 Yosua fùtɛ kɔ̀nkɔ̀kɔ̀nkɔ̀, akú sa'orinò Dikiri àkpatii sè. 13 Sa'ori gbɛ̀nɔ̀n suppla kú ò kuru kúnaa pínɔ̀ dò Dikiri àkpatiine are, òten pé. Zɛ̀karinò dòñnɛ are, pari tɛ̀ àkpatii pi kpe, akúsɔ́ kurunɔ̀ ù dɔ́. 14 Ó lika wɛ̀tɛ piiii gɛ̀n do a gɔ́ɔ plade zɛ̀, akú ò èra ò tà ñ bùran. Ó kɛ̀ lɛ ari gɔ́ɔ suddo. 15 A gɔ́ɔ supplade zɛ̀ ò fùtɛ kɔ̀nkɔ̀ gudnao, akú ò èra ò gɛ̀ɛ ò lika wɛ̀tɛ piiii lákú òdi ke nà. Ama zɛ̀ birea ò likai gɛ̀n supplame. 16 A gɛ̀n supplade piia gɔ́ɔ kú sa'orinò ten gé ñ kuru yísám pá, akú Yosua pi gbɛ̀nɔ̀nɛ: À wiki lé, zaakú Dikiri wɛ̀tɛ pii kpáawame. 17 Dikiri wɛ̀tɛ pi kú pɔ́ kú ò kunnò dite a pɔ́ ùmɛ. Ó ñ kakate ñ pínki. Karua Rahabu kú gbɛ̀ kú ò kú káao a beanò mé oni bo ñtɛnɛ, zaakú àkú mé à gu'asirigwari kú ò ñ zɛ̀nɔ̀ ùtɛ. 18 À laakari ke! Àsun pɔ́

kū Dikiri dīte a pɔ̄ ũ ke séro, de àsun kakatero yāi. Tó a sè, àni yā gáte á bùraane à g̃s kakatena pɔ̄ ũ. ¹⁹ Andurufu kū wuraaŋo kū m̀ogotē póno kū m̀si póno pínki bi Dikiri p̄me. Séde ò ká Dikiri aruzeké utekin.

²⁰ Kū ò kuru pè, akús̄ Isarailano wiki lè gbánagbāna le, wēte bīnino sikun. Akū n̄ baadi sin s̄usu, akū ò wēte pii si. ²¹ Ò p̄s kū ò kunno dīte Dikiri pɔ̄ ũ, akū ò gbēno kàkate n̄ pínki kū fēnedaŋo, g̃s gbēno kū n̄gbēno, né fitino gbē z̄sk̄no kū z̄no kū s̄ano kū zaakin̄o.

²² Yosua pi gbēnoŋ pla kū ò g̃e ò b̄usu pii asiri gwānoŋe: À g̃e karuaa pi kpén à bo k̄aao kū a gbēno, lākū a a la dāne n̄a. ²³ Akū kefenna p̄no g̃e ò b̄o kū Rahabu kū a deo kū a dao kū a v̄inino kū a dakūnano kū a gbēno n̄ pínki. Ò s̄u k̄aao kū a daneno n̄ pínki, akū ò n̄ k̄ate Isarailano būraa sare. ²⁴ Akū ò té s̄s̄ wēte pii a kū p̄s kū ò kunno pínki, tó adi ke andurufu kū wuraaŋo kū m̀ogotē póno kū m̀si p̄s kū ò s̄ete ò k̄ate Dikiri bizakuta aruzeké utekin baasiro. ²⁵ Yosua tò karua Rahabu b̄o aafia kū a de bedeno kū a gbēno n̄ pínki, kū à gu'asirigwari kū Yosua n̄ z̄i Yeriko asiri gwano ūte yāi, akū ò g̃s Isarailano té ari kū a gb̄rao. ²⁶ Goro b̄ira Yosua lé k̄e à pi: Dikiri l̄ari bo gbē kū ani fute à Yeriko wēte dí keke à k̄ate.

Tó à a b̄ini ē p̄te, a daudu ni ga.

Tó à a gb̄ano p̄te s̄s, a né kp̄de ni ga.

²⁷ Dikiri kū kū Yosuaŋo, akū a t̄ dá b̄usu p̄la pínki.

7

Akà durunna ya

¹ Isarailano t̄e p̄s k̄e. Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera s̄akpe, Yuda buri mé à t̄e p̄s keno s̄e, akū Dikiri p̄ f̄e Isarailano.

² Yosua gbēno z̄l à pi, ò bo Yeriko ò gé Ai kū à kū Betavē sare Beteli if̄aboki kpa de ò b̄usu pii asiri gwa. Akū ò g̃e ò Ai asiri gw̄a. ³ Kū ò s̄u Yosua k̄inaa, ò p̄ine: Aidenon dasiro, adi k̄a ò gé gwe ó pinkiro. Tó gbēnoŋ w̄aa kuri ke g̃ero g̃e, oni wēte pi sí. N̄sun wari d̄o gbēnoŋ n̄ pinkiro. ⁴ Kū gbēnoŋ w̄aa g̃eron̄o g̃e gwe, akū Aidenon n̄ f̄u ⁵ ò p̄r̄ma bona zaa n̄ wēte b̄inile ari gb̄ewikia, ò n̄ dede s̄is̄iger̄eēi gbēnoŋ baraaŋuri aw̄esuddo. Akū sw̄e k̄e Isarailanoŋu n̄ nini k̄oko.

⁶ Yosua a uta ḡà à k̄e à w̄ute a n̄esele kutena Dikiri àkpati are ari ok̄osi. Àpi kū Isaraila gb̄e z̄sk̄no b̄usu k̄uku n̄ miia. ⁷ Akū Yosua pi: É'e! Dikiri Luda! À k̄e dera n̄ ó bikū Yodaa n̄ ó ná Am̄r̄inoŋe n̄ ò ò ó kakate? Tó ò vutena Yoda bara dire yā dé! ⁸ N̄ yā nna Dikiri! Zaakū Isarailano b̄oru kpe n̄ iberenoŋe, mani pi dera s̄aa? ⁹ Kanaano kū b̄usu dí deno ni yā pi ma n̄ pínki, ò likawái ò ò kakate andunian. N̄ t̄ z̄sk̄ke s̄s bi? Īni keo derame? ¹⁰ Akū Dikiri pi Yosuaŋe: N̄ fute n̄ ze! À k̄e dera n̄ wute n̄ n̄esele kutenaa? ¹¹ Isarailano durunna k̄e, ò ma b̄aka kunna k̄unwo yā gb̄oro. Ò t̄e p̄s keno s̄e, ò kp̄ani ò, ò manafiki k̄e, ò p̄s pii dà n̄ p̄noŋ ḡun. ¹² Abire yāi odi f̄s ò n̄ iberenoŋ ḡà f̄ro. Ò b̄oru kpeŋne, kū ò g̃s kakatena p̄s ũ yāi. Maniḡs kū k̄aao doro, séto a t̄e p̄s kū à k̄u á t̄eno k̄akate. ¹³ N̄ fute n̄ gé gb̄a bo n̄ gbēnoŋe. N̄ piŋne ò gb̄a bo n̄ z̄idane ari gu g̃s d̄o, zaakū makū Dikiri Isarailano Luda ma pi, t̄e p̄s k̄u á t̄eme. Àni f̄s à z̄e á iberenoŋ arero séto à p̄s pi b̄ò á t̄e. ¹⁴ Tó gu d̄o, à namai buri kū burio. Buri kū ma s̄e ni namai danedane, dane kū ma s̄eno ni namai on̄ kū on̄wo, on̄ kū ma s̄e s̄s, a g̃s gbēnoŋ ni namai dodo. ¹⁵ Gb̄e kū ò s̄u ò t̄e p̄s pii l̄ea, oni ade kpata kū p̄s kū à v̄ino pínki, zaakū à ma b̄aka kunna k̄aao yā gb̄oro, à w̄e'i dà Isarailanoŋa.

¹⁶ Yosua f̄ute konko k̄aakukaaku, à tò Isarailanoŋ n̄a Dikiri buri kū burio, akū gb̄e Yuda buri s̄e. ¹⁷ Akū à tò Yudanoŋ n̄i danedane, akū gb̄e Zera danenoŋ s̄e. À tò Zera danenoŋ n̄i on̄ kū on̄wo, akū gb̄e Zimiri on̄ s̄e. ¹⁸ Akū à tò a on̄ g̃s gbēnoŋ n̄i dodo, akū gb̄e Kaami né Akā, Zimiri daikore, Zera s̄akpe, Yuda buri s̄e. ¹⁹ Akū Yosua pi Akāne: Né, n̄ yāpura o n̄ b̄ere lí Dikiri Isarailanoŋ Ludane. N̄ yā kū n̄ k̄e omene. N̄sun a ke utem̄eno. ²⁰ Akū à w̄e à pi: Yāpurame, ma durunna k̄e Dikiri Isarailanoŋ Ludane. Yā kū ma k̄en dí. ²¹ Ma Babilonia aruk̄imba mana é n̄ p̄noŋ té kū andurufuŋo kiloo pla kū wura kiloo kusuo, akū ma a ni d̄e ma s̄e. À utena w̄een ma kpén, andurufu kū z̄ite. ²² Akū Yosua gbēnoŋ z̄l gwe. Ò k̄e likalika ò g̃e ò g̃e a kpén, akū ò é utena gwe, andurufu kū z̄ite. ²³ Akū ò s̄ete ò s̄uo Yosuaŋe kū Isarailanoŋ n̄ pínki, ò k̄ate Dikiri are. ²⁴ Akū Yosua kū Isarailanoŋ Zera s̄akpe Akā s̄e kū andurufuŋo kū aruk̄imbaŋo kū wuraa p̄io kū a n̄g̃s gbēnoŋ kū a n̄eno gbēnoŋ kū a z̄noŋ kū a zaakin̄o kū a s̄anoŋo kū a bizakutao kū a p̄noŋ pínki, ò g̃e k̄unwo Ako guvuten. ²⁵ Akū Yosua pi: N̄ yā ḡatew̄ere fá! Dikiri ni yā m̄onne gb̄ara s̄s. Akū Isarailanoŋ a p̄pa kū gb̄eŋo n̄ pínki, ò a d̄e kū a gbēnoŋ n̄ pínki, akū ò n̄ kp̄ata. ²⁶ Ò gb̄e k̄akara a musu, gb̄edidik̄ana z̄sk̄s̄o pi kū gwe ari kū a gb̄rao. Akū Dikiri p̄f̄e kp̄ate. Abire yāin òdi pi gu piŋne Akoo guvute.

8

Ai kakatēnaa

¹ Dikiri pi Yosuaane: N̄sun tó vīna n kũro, n̄sun bídi kero. N̄ z̄ikarino s̄ete n̄ gé kũwo n̄ pínki à léte Aia, zaakũ ma Ai kína n̄anne n̄ ōi kũ a gb̄ēno kũ a w̄ēteo kũ a búsuuo. ² N̄ ke Aine kũ a kínao lákũ n̄ k̄e Yerikone n̄a kũ a kínao. Áni f̄s̄ à n̄ p̄ono kũ n̄ p̄ok̄adeno s̄ete à p̄ó ū s̄a. N̄ nateĩne n̄ w̄ēte kpe. ³ Akũ Yosua kũ a z̄ikarino ḡēe ò léte Aia n̄ pínki. À ḡosa gb̄anano s̄e gb̄ēnono dũbu baraakuri, akũ à n̄ gb̄are gwaani ⁴ à piĩne: À s̄a kp̄a! À nateĩne n̄ w̄ēte kpe. Àsun ke z̄a kũ w̄ēte piĩoro. Àḡo kũ soru gũn̄ á pínki. ⁵ Makũ kũ gb̄e kũ ò kũ kũmaono òni na w̄ēte pii. Tó ò b̄o daóle, òniḡs̄ bàa léĩne lán káaku bà. ⁶ Oni p̄éwá ari oni k̄e n̄ w̄ēte z̄a, zaakũ oniḡs̄ da óten bàa léĩne lán káaku bàme. Tó óten bàa léĩne le, ⁷ à fute á utekia à w̄ēte pi sí. Dikiri á Luda naáre á òĩme. ⁸ Tó a w̄ēte pii sí, à té s̄sa lákũ Dikiri ò n̄a. À laakari ke, à ke lákũ ma díteáre n̄a.

⁹ Akũ Yosua n̄ gb̄are, ò ḡēe gu kũ oni le ò n̄ z̄amba ken. Ò n̄ate Beteli kũ Aio dagura Ai ifálete kpa. Gw̄aani birea Yosua ò búran gwe kũ a gb̄ēno. ¹⁰ À fute konk̄onko ò gb̄ēno kákara, akũ àpii kũ Isaraila gb̄e z̄ok̄ono d̄on̄ne are ari ò ḡēe ò k̄ao Ai. ¹¹ Z̄ikari kũ ò kũ k̄aono n̄a w̄ēte pii n̄ pínki. Kũ ò k̄ao k̄ani, ò búraa k̄ate a are gub̄anduru kpa. Guvute kũ n̄ dagura kũ Aio. ¹² Yosua gb̄ēno s̄e dũbu s̄oro. À ḡinake à n̄ úte Beteli kũ Aio dagura k̄o Ai ifálete kpa. ¹³ Isarailano búraa k̄ate w̄ēte gub̄anduru kpa, akũs̄o gb̄e kũ ò natena piĩno kũ w̄ēte ifálete kpa. Gw̄aani birea Yosua ò guvutemme.

¹⁴ Kũ Ai kína Isarailano è le, akũ kũ a w̄ētedeno fute ò k̄e likalika ò ḡēef̄yĩ kũ z̄iio gu kũ à are d̄o Araba gb̄aranna. À d̄o kũ gb̄ēno natena a w̄ēte kperero. ¹⁵ Yosua kũ Isarailano ten ke lákũ Aiden̄o teni n̄ fu bà, óten bàa léĩne ò miĩ p̄e gb̄aranna. ¹⁶ Aiden̄o k̄s̄ sisi n̄ pínki ò b̄ote ò pé Yosuaano, akũ ò pem̄ma ari ò ḡēe ò k̄e n̄ w̄ēte z̄az̄a. ¹⁷ Ḡoḡb̄e ke dí ḡo w̄ēte gũno, ò b̄ote ò pé Isarailano n̄ pínki, akũ ò n̄ w̄ēte b̄inile tò w̄ēna, óten pé Isarailano.

¹⁸ Dikiri pi Yosuaane: N̄ s̄ári kũ n̄ kũna d̄o Aia, zaakũ ma n̄anne n̄ òĩme. Akũ Yosua a s̄ári pii d̄o Aia. ¹⁹ Kũ à ò p̄oro le, akũ gb̄e kũ ò natenano fute ò sí w̄ēten ḡño ò sí, akũ ò k̄e likalika ò té s̄sa. ²⁰ Kũ Aiden̄o lite ò n̄ kpe gw̄a, akũ ò è túsukpe fute à dà n̄ w̄etela, akũ odi géki le doru, zaakũ Isaraila kũ ò bàa le ò miĩ p̄e gb̄arannaano lite ò are d̄o n̄ pem̄mari piĩno. ²¹ Kũ Yosua kũ Isarailano è n̄ gb̄e kũ ò natenano w̄ēte sí akũs̄o ò è túsukpe fute à dà w̄etela, akũ ò era ò léte Aide piĩno. ²² Isaraila kparano b̄ote w̄ēte pin ò ḡēe Aiden̄o kũ z̄iio, akũ ò likaĩf̄yĩ. Ò l̄et̄em̄ma, akũ n̄ gb̄eke dí le à b̄oro, n̄ gb̄eke dí le à bàa l̄ero. ²³ Ama ò Ai kína kũ b̄ēne ò ḡēe k̄aao Yosuaane.

²⁴ Isarailano Aiden̄o d̄ede miĩmiĩ bura kũ s̄ent̄eo gu kũ ò n̄ lén. Kũ ò Aiden̄o d̄ede kũ f̄ēnedao le, akũ ò era ò ḡe w̄ēte pin, ò gb̄e kũ ò ḡo gw̄eno d̄ede d̄o. ²⁵ Gb̄e kũ ò ḡaga z̄i piĩano ḡoḡb̄ēno kũ no gb̄ēno n̄ pínki gb̄ēnono dũbu kuri aw̄eplame. Aiden̄o lén gwe. ²⁶ Yosua ò kũ à s̄ári kũnao piĩ kp̄e d̄ona ari ò ḡēe ò Aiden̄o dúgu z̄o. ²⁷ Isarailano w̄ēte pi p̄ok̄adeno kũ a p̄ono n̄ak̄o à t̄ao lákũ Dikiri ò Yosuaane n̄a. ²⁸ Len Yosua té s̄s̄ Aia le, à tò ò ḡo bezi ū, akũ à ḡo dana kori ari kũ a gb̄aaro. ²⁹ Akũ à Ai kína l̄oko lía ari ok̄osi. Kũ ifant̄e ten ḡe kp̄en̄, à pi ò à ḡe kipa lía ò zu w̄ēte b̄inilele gwe. Akũ ò gb̄e k̄akaraa dasidasi, gb̄edidik̄oanaa pi kũ gwe ari kũ a gb̄aaro.

Dikiri bàka konna kũ Isarailano kek̄ena Ebalã kpi musu

³⁰ Yosua Dikiri Isarailano Luda gb̄agbaki b̄o Ebalã kpi musu ³¹ lákũ Dikiri z̄obleri Musa díte Isarailano n̄e n̄a. À b̄o lákũ Musa k̄e a doka takada gũn̄ n̄a, à pi ò bo kũ gb̄e kũ odi ḡa péte ò arono. Akũ ò sa'op̄o kũ odi k̄a t̄en̄ à té kũ ò Dikiria gwe kũ saábukpana sa'op̄ono. ³² Akũ Yosua dokayã kũ Musa k̄ēe pii k̄e gb̄e piĩno gwe Isarailano w̄ara. ³³ Isaraila s̄inda pínki, bedeno kũ b̄oasuno kũ n̄ gb̄e z̄ok̄ono kũ n̄ don'arsdeno kũ n̄ yákpatekerino zena àkpatii sare òplai kũ òzeo. N̄ are d̄ona Levi buri sa'ori kũ òdiḡs̄ Dikiri bàka konna kũwo àkpati senano. Gb̄e kpadono are d̄ona Gerizimu kpia, gb̄e kpadono s̄s̄ Ebalã kpia, lákũ Dikiri z̄obleri Musa ḡinake à díte n̄ ò sa mana ò Isarailano. ³⁴ Abire gbera Yosua dokayã piĩno kyó k̄ēf̄ne pínki, arubarika kũ Dikiri dí daŋguno kũ láari kũ àdi boŋman̄o lákũ ò kũ Musa doka takada gũn̄ n̄a. ³⁵ Yã kũ Musa díteno té pínki, a ke dí ḡo kũ Yosua ḡi a kyó kei parinero. Bee no gb̄ēno kũ n̄e f̄itino kũ b̄oasu kũ ò kũ n̄ t̄en̄on kũ gwe n̄ pínki.

9

Gibiĩdeno ònd̄s̄kena Isarailano n̄e

¹ Buri kũ ò kũ Yoda ifálete kpano, s̄is̄iden̄o kũ gusaradeno kũ isiraledeno ari à ḡēe pé Lebana búsuua, Itino kũ Am̄orino kũ Kanaano kũ Perizino kũ Ivin̄o kũ Yebusino, kũ n̄ k̄inano Ai yã pi baaruu mà, ² akũ ò k̄o kákara n̄ pínki de ò gé ò z̄l k̄a kũ Yosua ò kũ a gb̄e Isarailano.

³ Kū Gibiḡdeno yā kū Yḡsua kē Yerikonē kū Aio baaruu mà, ⁴ ò ʒndḡ kpàteńyĩ. Ò kusuna kàka asasa zĩkũnanḡ gũn ò didi zaakinḡne kū sēwē tũru zĩ parana nabinabinanḡ. ⁵ Ò kyate nambata nananḡ kpákpana, ò uta kasanḡ dadana. N̄ burodi kusuna korikũna akũsḡ à pukpana.

⁶ Ò fũte ò gēe ò Yḡsua lè kū a gbēno Giligala bùran, akũ ò pińne: Bũsu kū o bon zā. Ó ye à lédokḡno ke kūoo. ⁷ Akũ Isarailanḡ pi lvi pińne: Tó á be kū la kánime, óni lédokḡno ke kááoro yoo! ⁸ Akũ ò pi Yḡsuane: N zḡblerinḡn ó ũ. Akũ Yḡsua n̄ lá à pi: Dínḡme á tũ? A bo máme? ⁹ Ò wēa ò pi: Ókḡno n zḡblerinḡ, o bo bũsu zāzámme Dikiri n Luda tḡ kū à dàgula yāi. O a baaruu mà kū yā kū à kē Misilanḡ pínki ¹⁰ kū yā kū à kē Amḡrinḡ kína gbēnḡn pla kū ò kũ Yoda bara direnḡne, Eḡebḡ kína Siḡ kū Basá kína Ogu kū à kũ Asataroo. ¹¹ Ó gbē zḡkḡno kū ò bũsudenḡ pi ò kusuna sé ò su ò á le, ò piárē á zḡblerinḡme ó ũ. Abire yāi à lédokḡno ke kūoo. ¹² Ó kusunan dí. O boo be burodi wāna ũme gḡḡo kū ò da zén óten su á kínaa. Á gwa deran à kori kū nà à pũu kpà. ¹³ Ó wē tũrunḡn dí. O wē kàn tũru dufu ũme. Á gwa deran ò pàrapara nà. Á ò utanḡ kū ò kyatenḡ gwa. Ò yàkayaka tá gbàna kū o ò yāi. ¹⁴ Akũ Isarailanḡ n̄ kusuna blè kũńwo Dikiri lé sari. ¹⁵ Yḡsua lédokḡno kē kũńwo à pi áni n̄ dedero, akũ Isaraila don'aredenḡ la dà a yā musu.

¹⁶ N̄ lédokḡnokena kũńwo gbera a gḡḡo aakḡde zĩ, akũ ò mà kū n̄ be zā kũńwo, ò kũ kḡ sareme. ¹⁷ Akũ Isarailanḡ dà zén, a gḡḡo aakḡde zĩ ò kà n̄ wētenḡ kínaa, Gibiḡ kũ Kefirao kū Beroo kũ Kiriayarimuo. ¹⁸ Odi léterũmaro, zaakũ n̄ don'aredenḡ la dàńne kũ Dikiri n̄ Luda tḡome. Gbē sinda pínki ten yàkete ká n̄ don'aredenḡ, ¹⁹ akũ don'arede pińo pińne: Ókḡno mé o la dàńne kũ Dikiri ó Luda tḡo. Adi kū ò ḡ nańma doroo. ²⁰ Yā kū óni keńnen dí. Óni n̄ tó gwe ladana kū ò kēńne yāi, de Dikiri sũn pḡ fē kūoo. ²¹ Akũ ò era ò pi: Ó n̄ tó, onigḡ de ó yàkawerinḡ ũ kū ò ítḡḡrinḡ. Akũ Isarailanḡ zè kū n̄ don'aredenḡ yā piio.

²² Akũ Yḡsua Gibiḡdenḡ sisi à pińne: Bóyāi a éke tòwēre lēe? Ase ó katena kḡ gbálame, akũ a pi á kũki zā kūoo yá? ²³ Ma Luda láari bḡáwa sà. Ániḡ de a kpé yàkawerinḡ ũ kū a ítḡḡrinḡno gḡḡo sinda pínki. ²⁴ Akũ ò pińne: Ò pi ókḡno n zḡblerinḡne sũsu lákũ Dikiri n Luda ò a zḡbleri Musane nà. Á pi áni bũsu pi kpááwa pínki à gbē kū ò kunḡ kakateáre n̄ pínki. Abire yāi vĩna ó kũ manamana ó wēndi yā musu, akũ o yā pi kē. ²⁵ Ó kũ n̄ ɔĩme sà. Yā kū à kēnne mana akũsḡ à zé vĩn kēwēre. ²⁶ Len Yḡsua kē le à n̄ bó Isarailanḡ ɔĩ, odi n̄ dedero. ²⁷ Zĩ birean à n̄ díte Isarailanḡ yàkawerinḡ kũ n̄ ítḡḡrinḡ ũ, òdigḡ yàka we òdigḡ í tḡḡ Dikiri gbāgbakine gu kũ Dikiri n̄ díten. Akũ ò kun le ari kũ a gbārao.

10

Ifantē zena a gbèn

¹ Yurusalemu kína Adonizedeke mà kū Yḡsua Ai si à kēne dúgudugu, à kē Aine kū a kínao lákũ à kē Yeriko kū a kínaoone nà. Á mà ɔḡo kũ Gibiḡdenḡ kḡ yā mà kũ Isarailanḡ akũsḡ ò kũ kḡ sare. ² Akũ vĩna Yurusalemudenḡ kũ manamana, zaakũ Gibiḡ bi wérame lákũ kína wēte ke bà. A zḡkḡ de Aila akũsḡ a gḡḡbēno bi zĩkari gbānanḡme. ³ Akũ Yurusalemu kína Adonizedeke légbázà kē Eblḡnu kína Oamune kū Yamu kína Piramuo kū Lakisi kína Yafiao kū Egelḡni kína Debio à pi: ⁴ Á mḡ à kpámai ò gé léte Gibiḡdenḡa, zaakũ ò kḡ yā mà kũ Yḡsuao kũ Isarailanḡ. ⁵ Akũ Amḡrinḡ kína gbēnḡn ɔḡḡo pińḡ, Yurusalemu kína kũ Eblḡnu kínao kũ Yamu kínao kũ Lakisi kínao kũ Egelḡni kínao kũ n̄ zĩkarinḡ kḡ kàkara. Ò gēe ò bùraa kàte Gibiḡ sare, akũ ò gēeńyĩ kũ zĩio.

⁶ Akũ Gibiḡdenḡ gbēnḡ zĩ Yḡsuua Giligala bùran ò pi: N̄sun pà kpá ókḡno n zḡblerinḡiro. N̄ ke likalika n̄ mḡ n̄ ó sura ba. N̄ mḡ n̄ kpáwái, zaakũ Amḡrinḡ kína kū ò kũ gusiḡidenḡno kḡ kàkarawái n̄ pínki. ⁷ Akũ Yḡsua kū a gḡsa gbānanḡ kũ a zĩkarinḡ bḡte Giligala, óten su n̄ pínki. ⁸ Akũ Dikiri pi Yḡsuane: N̄sun vĩna keńnero. Ma n̄ nánne n̄ ɔĩ, n̄ gbēke ni fḡ à n̄ gá firo. ⁹ Bona Giligala Yḡsua táa ò gwāńni ari gu gēe à dḡo à sũńma kánto zena sari. ¹⁰ Akũ Dikiri tò ò kē giri ò lēkḡa Isarailanḡ are, akũ Isarailanḡ léterũma ò n̄ dede manamana Gibiḡ gwe, akũ ò pēńma Betoroni zén ɔḡ. Ò n̄ dede ari à gēe pé Azeka kũ Makedaooa. ¹¹ Kũ óten bàa lé Isarailanḡne zé kū à bḡ Betoroni kū à gēe Azeka gũn, Dikiri legũgbē gbēntēe sińgu. Gbē kū legũgbēe pi n̄ dedenḡn dasi de gbē kũ Isarailanḡ n̄ dede kũ fēnedaonla.

¹² Gḡḡo kũ Dikiri Amḡri pińḡ nà Isarailanḡne n̄ ɔĩ, akũ Yḡsua yā ò kũ Dikiri Isarailanḡ wára à pi:

N̄ tó ifantē ze a gbèn Gibiḡla!

N̄ tó mo ze teene Ayalḡni guvutela!

13 Akú ifántè zè a gbèn le, akú mọ zè dọ ari Isarailanọ gèe ò fínaa bò n iberenọa. Yá pí kú Yasa takadan. Ifántè g̃s zena midangura, adi go a gbènlo ari g̃rọ do gbāngbān. 14 Odi g̃rọ dí taka e zikiro, akú s̃ odi e a gberaro. Dikiri bisásiri yá mà, zaakú àten z̃l ká Isarailanọ neme. 15 Akú Yosua tà Giligala bùran kú a gbèno n pínki.

Yosua Am̃ri ḱnánọ dedenaa

16 Kú ḱna gbènon s̃oro pínọ bàa lè, ò gèe ò ùte gbèwèen zaa Makeda, 17 akú ò pí Yosua: Ò bò ḱna gbènon s̃oro kúnso gbèwèen zaa Makeda. 18 Akú Yosua pí: À gbè gbèntèno yípa à ta gbèwèee pile, à gbèno dite gwe òg̃s dàkpá. 19 Àsun zero. À péte á iberenọ à lèterúma kpe kpa. Àsun tó ò n wèteno lero, zaakú Dikiri á Luda n náare á oíme.

20 Yosua kú a gbèno n dede ari ò ye ò láka, n gbè kú ò bònọ kà n wète b́nidenọ gún. 21 Akú Isarailanọ sù Yosuaa bùran Makeda aafia n pínki. Gbèke dí f̃s à yáke ò Isarailanọ yá musu doro. 22 Akú Yosua pí: À gbè go gbèwèe píia à b̃temene kú ḱna gbènon s̃oro pínọ. 23 Akú ò kè le, ò b̃tene kú ḱna gbènon s̃oro pínọ, Yurusalemu ḱna kú Eblonu ḱnao kú Yamu ḱnao kú Lakisi ḱnao kú Egelni ḱnao. 24 Kú ò n b̃te le, akú à Isaraila źkarinọ sisi n pínki à pí n don'arede kú ò gèe káanon: À na káni à gbá zeze ḱna d́ḱnanọ wakaaa. Akú ò sù ò gbá zeze n wakaaa. 25 Yosua píinne: Àsun tó v́na á kúro, àsun bídi kero. À ze gbána àg̃s w̃rọg̃o v́, zaakú len Dikiri ni ke le kú á ibere kú áni z̃l ká kúnwonọ n pínki. 26 Abire gbera Yosua n dede à n lóko lía, baadi kú a lío, akú ò g̃s lokolokona gwe ari ọkosi. 27 Kú ifántè ten gè kpén, à pí ò n gèno kipa lí pínọ ò n zu gbèwèe kú ò ùten pin. Akú ò kè le, ò gbè gbèntèno tàta wèee pile, à kú gwe ari kú a gbārao. 28 Z̃l b̃irean Yosua Makeda si. À a ḱna kú a gbèno dede n pínki kú f̃enedao à n kákate. Bee gbè mèn do dí boro. Akú à kè Makeda ḱnane lákú à kè Yeriko ḱnane nà.

Yosua z̃blena Am̃rinọ b́suaa

29 Yosua kú Isarailanọ b̃te Makeda n pínki, akú ò gèe Libina ò lètea. 30 Dikiri wète pí kú a ḱnao nàinne n oí, akú ò n dede kú f̃enedao n pínki, n gbèke dí boro. Akú ò kè a ḱnane lákú ò kè Yeriko ḱnane nà. 31 Akú Yosua kú a gbèno b̃te Libina ò gèe Lakisi. Ò likai ò lètea. 32 Dikiri Lakisi nàinne n oí, a g̃rọ plade z̃l ò si. Ò gbè kú ò kunnọ dede kú f̃enedao n pínki lákú ò kè Libinane nà. 33 Kú Geza ḱna Oramu sù à kpá Lakisidenọ, akú Yosua z̃li blèa kú a źkarinọ, n gbèke dí boro. 34 Ò b̃o Lakisi, akú ò gèe ò lika Egelni ò lètea. 35 Ò wète pí si z̃l b̃irea g̃no, akú ò gbè kú ò kunnọ dede kú f̃enedao ò n kákate lákú ò kè Lakisine nà. 36 Kú ò b̃te Egelni, akú ò gèe Eblonu ò lètea. 37 Ò wète pí si ò a gbèno kú a ḱnao dede kú f̃enedao kú a lakutudenọ. Ò gbè kú ò kunnọ kákate, n gbèke dí boro, lákú ò kè Egelnine nà. 38 Akú ò gèe Debi ò lètea. 39 Ò wète pí si kú a ḱnao kú a lakutunọ pínki. Akú ò n dede kú f̃enedao ò gbè kú ò kunnọ kákate lákú ò kè Eblunune nà, n gbèke dí boro. Ò kè Debine kú a ḱnao lákú ò kè Libinane kú a ḱnao nà.

40 Yosua b́supidenọ kú a ḱnánọ dede n pínki, gusísidenọ kú Negevidenọ kú gusaradenọ kú s̃isigeredenọ n pínki. Adi gbèke tó b̃enero, à gbè kú ò kú gweno kákate lákú Dikiri Isarailanọ Luda òne nà. 41 À n dede sena zaa Kadasi Banea ari à gèe pé Gaza, zaa Gosè b́sun pínki ari à gèe pé Gibiṣa. 42 Yosua z̃li blè ḱna pínọ kú n b́sunọ gèn do g̃no, kú Dikiri Isarailanọ Luda ten z̃l káinne yáí. 43 Akú à èra kú a gbèno bùran zaa Giligala.

11

Yosua z̃l ble à lakana Kanaanọ b́suaa

1 Kú Azo ḱna Yabí a baaruu mà, à gbèno z̃l Madṣ ḱna Yobabua kú Simirónu ḱnao kú Akasafa ḱnao 2 kú ḱna kú ò kú gubānduru kpanọ n pínki, ḱna kú ò kú gukpidenọ kú s̃entep̃r̃utu kú ò kú Galilí gènonmid̃ki kpao kú gusarao kú D̃oru gusísíde kú à kú ifálete kpao. 3 Akú à èra à gbèno z̃l d̃o Kanaa kú ò kú ifáboki kpanọa kú ifálete kpanọ n pínki, Am̃rinọ kú Itinọ kú Perizinọ kú Yebusi kú ò kú gukpidenno kú Ivi kú ò kú Mizipa b́sun Emọ gbè sarenọ. 4 Ò b̃te kú n źkarinọ n pínki dasidasi lán ísiralè b́su'atè bà. N̄ s̃no kú n s̃gonon dasi. 5 Akú ḱna pínọ k̃s kákara ò sù ò bùraa kàte leelee Meromu inọ sare, de ò z̃l ká kú Isarailanọ.

6 Akú Dikiri pí Yosua: Nsun v́na keñero. Zia mandara'í mani n na Isarailanone n oí ò n dede. N̄ n̄ s̃no gbátinọ z̃z̃s̃ n̄ n̄ s̃gonon kpata. 7 Akú Yosua kú a źkarinọ g̃eñyí kú z̃lio kánton n pínki ò d̃ánla Meromu inọ sare gwe. 8 Dikiri n nàinne n oí, akú ò n dede ò pé n gbèkenọa ari Sidṣ wéran kú Misirefomaimuo kú Mizipa guvute kú à kú ifáboki kpao. Ò n dede, n gbèke dí boro. 9 Yosua kèñne lákú Dikiri òne nà, à n̄ s̃no gbátinọ z̃z̃s̃ à n̄ s̃gonon kpàta.

10 Z̃l píia Yosua lítè à gèe à Azo si, akú à a ḱna dè kú f̃enedao. Azo píme ḱna pínọ wète mìde ũ g̃rọ b̃irea. 11 Isarailanọ gbè kú ò kunnọ dede kú f̃enedao ò n kákate, n gbèke dí g̃ro, akú ò té

sàa. ¹²Yosua wēte pino si pínki kú n kínano, à n dede kú fēnedao à n kákate lákú Dikiri zòbleri Musa ò nà. ¹³Ama Isarailano dí té s5 wēte kú ò èra ò kàte n bezí gbènnarò, séde Azo kú Yosua té s5aa pii baasiro. ¹⁴Isarailano wēte pino pónò nàk5a n p5 ú kú n p5kádèno ò tàò. Ò n gbèno dède kú fēnedao n pínki ari ò n kákate, odi gbēke tó bēnero. ¹⁵Yá kú Dikiri ò a zòbleri Musane, Musa yá pii ò Yosuané, akú Yosua kè le pínki, adi yá kú Dikiri ò Musane ke tó kperò.

¹⁶Len Yosua búsuu pii si le pínki, a gukpide kú Negevio pínki kú Gosè búsuu pínki kú gusarao kú sèntepòròtuò pínki. À Isaraila gukpide kú gusarao si ¹⁷sena zaa Alaki gbè kú à kú Sei búsun ari à gèe pé Baali Gada kú à kú Lebana búsuu guvuten Emò gbèe sare. À n kínano kùkú n pínki à n dede. ¹⁸À zìkanaa gii kè kú kína pino n pínki. ¹⁹Ivi kú ò kú Gibi5no baasiro wēte ke dí k5 yá mà kú Isarailano, ò n blé kú zliò pínki. ²⁰Dikiri mé à tò n sá gbàgbà, akú ò zli ká kú Isarailano, de Isarailano le ò n kakate n wëndagwanaa sari, à láka kúfiwo mámmam lákú à ò Musane nà.

²¹Gorò pian Yosua gèe à Anakino dède gukpiden kú Eblonuo kú Debio kú Anabuo. À n kákate à n wētèno kè dúgudugu Yuda gukpiden kú Isaraila gukpideo pínki. ²²Anaki buri ke dí g5 Isarailano búsun dorò, séde Gaza kú Gatao kú Asadódiò. ²³Yosua búsuu pii si pínki lákú Dikiri ò Musane nà, akú à kpà Isarailano à kpàateteñe danedane túbi ú. Akú búsuu pii g5 katena aafia zli sari.

23

Yosua lèzana Isarailano

¹À gorò pla kè kú Dikiri tò Isarailano kámma bò n ibere kú ò likañyino yá musu, akú s5 Yosua zì kú yúkuyuku. ²Akú à Isarailano sisi, n gbè z5k5no kú n mideno kú n yákpatekerino kú n don'aredeno n pínki, à piñne: Ma zì kú yúkuyuku. ³Á wé è yá kú Dikiri á Luda kè buri dínòne á yá. Dikiri á Luda mé à zli kááre. ⁴Ma buri kú ò g5 Yoda dagura kú ifálete kpa ísira z5k5ono búsuu kpàate á burinone túbi ú kú buri kú ma n kákatenò p5ò. ⁵Dikiri á Luda ni n yípaáre ani péfumaáre, ani n búsunò sífuma de ág5 ví lákú à a lé sèáre nà. ⁶Á ze gbàna manamana. Á laakari ke ág5 zì ke yá kú à kú Musa doka takada gūnwa. Àsun pāne ɔplai ke ɔzeiro. ⁷Á bàka sūng5 kú kú buri kú ò g5 á té pinoro, àsun n tñano t5 sísiro, àsun la da kúñworo. Àsun donyí à kuteñnero. ⁸Ág5 na Dikiri á Luda ado lákú áten ke nà ari kú a gbàrao. ⁹Dikiri buri z5k5 gbánadeno yípaáre, gbēke dí f5 à á gá firo ari kú a gbàrao. ¹⁰Á gbē mèn do dí gbèno wàa s5o5rono fu, kú Dikiri á Luda ten zì kááre lákú à a lé sèáre nà yá. ¹¹Á laakari ke manamana ág5 ye Dikiri á Ludaí.

¹²Tó a kpe line, akú a na buri kú ò g5 á té pinò, tò a n nōgbèno sè akú s5 a kakara kúñwo, ¹³ág5 d5 sãnsãn kú Dikiri á Luda ni péáre buri pinò dorò. Oni g5áre tankute ke mò ú ke flãno ú á kpedagura kes5 kòkòno ú á wén ari a ge lákao búsuu mana kú Dikiri á Luda kpááwa dí gūn. ¹⁴Á gwa! Ma ka gena gbē sinda pínki gékia tera sà. Á d5 á nēsən kú á laasunnwo pínki kú sa mana kú Dikiri á Luda óárenò gūn, bee mèn do dí ke páro. Á pàpa pínki, n ke dí lète páro. ¹⁵⁻¹⁶Lákú sa mana kú Dikiri á Luda óáre pàpa a musu nà pínki, tò a Dikiri á Luda bàka kunna kááo yá kú à díteáre gbòro, a ge a do tñano a kuteñne, Dikiri ni tò sa vāni kú à òo pinò pínki á le ari à gé à á kakate búsuu mana kú à kpááwa dín. Dikiri ni pōfē kipaáwa, ani láka g5no búsuu mana kú à kpááwa dí pin.

24

Yosua gbèno gbana laakari zaa Sekemu

¹Yosua Isaraila burino kàkara Sekemu. À Isaraila gbē z5k5no kú n mideno kú n yákpatekerino kú n don'aredeno sisi, akú ò sù ò zè Luda are. ²Akú Yosua piñne: Yá kú Dikiri Isarailano Luda òn dí: Á dizino kú Yuflati bara dire yá, ò dò tñano. Ibrahí kú Naono de Tera kú n té. ³Akú ma á dizi káaku Ibrahí sè zaa Yuflati bara dire, ma gēte káao Kanaanò búsun pínki, akú ma tò a buri k5. Ma a gbà Isaaku, ⁴akú ma Isaaku gbà Yakubu kú Isauo. Ma Isau gbà Sei gusí5de. Yakubu kú a nēno s5 ò tà Misila.

⁵Ma Musa kú Harunaoo zì, akú ma wé tã Misilano kú yá kú ma kè n ténò, akú ma á bóten. ⁶Kú ma á dizino bóte Misila, kú a ka ísiraí, akú Misilano pèteáí kú s5gono kú s5deno ari ísira Tèrai. ⁷Kú a 5o dōmēne, akú ma gusira dà á dagura kú Misila pinò, akú ma tò ísira dànlá mími. Á wé yá kú ma kè Misilano è. Abire gbera a gorò pla kè gbáranan.

⁸Ma su kááo Amòri kú ò kú Yoda ifáboki kpanò búsun. Kú ò fùteáí kú zliò, akú ma n nááre á 5í. Ma n kákate, akú n búsuu g5 á p5 ú. ⁹Kú Zipo né Balaki, Mòabuno kína fùteáí kú zliò, à Bèo né Balamu sisi à láari boáwa. ¹⁰Akú ma gi Balamu yá mai ma tò à sa mana óáre, ma á bó

Balaki ɔ́í. ¹¹ Abire gbera a bikú Yodaa a ka Yerikodɔ́ z̄íi kà kááó. Amɔ́rinɔ́ kú Perizinɔ́ kú Kanaanó kú Itinɔ́ kú Gigasinɔ́ kú Ivinɔ́ kú Yebusinɔ́ z̄íi kà kááó dɔ́, akú ma n̄ nááre á ɔ́í. ¹² Ma z̄úmant̄ɛnɔ́ gbàre á are, ò pèáre Amɔ́rinɔ́ kina gbɛ́nɔ́n planɔ́a. Adi ke á f̄neda ke á kà mé à p̄ɛ́nmaro. ¹³ Ma z̄íte kú ák̄nɔ́ mé a a z̄í k̄ero kpàáwa kú w̄ete kú ák̄nɔ́ mé a kàteronɔ́, akú á kú w̄ete pinɔ́ gūn. Át̄en geepi lí kú kú lí kú ák̄nɔ́ mé a bàronɔ́ be ble.

¹⁴ Akú Yosua pi: Àḡs̄ Dikiri v̄ina v̄í àḡs̄ doi yápara kú n̄ɛs̄ɛo m̄en do. À tana kú á dizinɔ́ d̄ónȳi Yuflat̄i bara dire kú Misilaonɔ́ bo á té à do Dikirii. ¹⁵ Tó z̄óblena Dikirine dí keáero, à ze kú tana kú á ye à doiiɔ́ gbara, tana kú á dizinɔ́ d̄ónȳi Yuflat̄i bara direnɔ́n, Am̄ori kú á kú n̄ b̄usunɔ́ p̄ón yá. Makú kú ma bedenɔ́ s̄s̄, Dikirin óniḡs̄ doi. ¹⁶ Akú gb̄ɛnɔ́ w̄èa ò pi: Gyam! Óni f̄s̄ ò pá kpá Dikirii ò do t̄anan̄iɔ́. ¹⁷ Dikiri ó Luda mé à ó bó z̄óblen Misila b̄usun kú ó denɔ́. Àkú mé à daboyá z̄ók̄ɔ́ pinɔ́ k̄è ó wára, à ó d̄akpá ó t̄aa'ona gūn p̄ínki à ó bó buri kú ó ḡt̄e n̄ gūnnɔ́ ɔ́í n̄ p̄ínki. ¹⁸ Dikiri mé à p̄ewere Amɔ́rinɔ́a kú buri kú ò kú b̄usu dik̄inannɔ́. Abire yáí óniḡs̄ do Dikirii se, zaakú àk̄ume ó Luda ũ.

¹⁹ Akú Yosua pi gb̄ɛnɔ́ne: Áni f̄s̄ à do Dikiriio. Zaakú à kú adona, Luda n̄ɛs̄eḡs̄bademe. Ani á taarinɔ́ kú á durunnano k̄éáwaro. ²⁰ Bee kú à yá mana k̄éare yá, tó a pá kpai a do buri z̄ít̄nɔ́ t̄anan̄i, ani era à kisira z̄íáwa à á kakate. ²¹ Akú gb̄ɛnɔ́ pi Yosuan̄e: Lenlo! Dikirin óniḡs̄ doi. ²² Akú Yosua piñne: Ák̄nɔ́me á z̄ida s̄eedadenɔ́ ũ, kú a zeo àḡs̄ do Dikirii. Akú ò pi: Ee! A s̄eedadenɔ́me ó ũ. ²³ Akú Yosua pi: Tó l̄eme, à buri z̄ít̄nɔ́ tana kú ò kú k̄ááonɔ́ bo á té à á sw̄è kpá Dikiri Isarailanɔ́ Ludaa. ²⁴ Akú gb̄ɛnɔ́ pine: Dikiri ó Ludan óniḡs̄ doi òḡs̄ a yá ma.

²⁵ Z̄í b̄irean Yosua èra à Dikiri bàka kunna kúño yá k̄èke gb̄ɛnɔ́ne. Zaa Sekemu gwe à dokaȳanɔ́ kú yáditenano z̄é kp̄at̄ɛñne, ²⁶ akú à yá pinɔ́ k̄è Luda doka takadan. Akú à gb̄è gb̄ɛnt̄ɛ s̄è à p̄ete gbiri lí gbáru Dikiri gb̄agbakia gwe. ²⁷ Akú à pi gb̄ɛnɔ́ne: À gwa! Gb̄è dík̄ina mé aniḡs̄ dewere s̄eedade ũ. Gb̄è pi yá kú Dikiri òwere mà p̄ínki. Aniḡs̄ deáre s̄eedade ũ de àsun manafiki ke á Ludanero. ²⁸ Yosua gb̄ɛnɔ́ gb̄are, akú baadi tà a b̄usu kú ò kpàa túbi ũ gūn.

²⁹ Yá b̄irenɔ́ gbera Dikiri z̄óbleri Yosua, Nuni né ḡà. À k̄è w̄è bas̄ɔ́ro akuri. ³⁰ Ó a v̄l̄ gu kú à de a túbi ũ gūn Timina Sera, Eflaimunɔ́ gukpiden Gaasi kpi gughánduru kpa. ³¹ Isarailanɔ́ z̄ó bl̄è Dikirine Yosua ḡɔ́a p̄ínki kú gb̄è z̄ók̄s̄ kú ò kun a gberanɔ́ ḡɔ́aaoo do. Gb̄è z̄ók̄ɔ́ pinɔ́ w̄é si yá kú Dikiri k̄è Isarailan̄ele p̄ínki.

³² Yusufu wánɔ́ kú Isarailanɔ́ bòo Misila s̄s̄, ò v̄l̄ Sekemu z̄íte gūn, kú Yakubu lù Sekemu de Am̄o n̄én̄a andurufu m̄en bas̄ɔ́ro. Z̄íte pi kú Yusufunɔ́ túbi gūmm̄e. ³³ Kú Haruna né Eleaza ḡà, akú ò a v̄l̄ zaa Gibea, w̄ete kú ò kpà a né Fineasia túbi ũ Eflaimunɔ́ gukpiden.

YĀGĶĶĶRINŌ

Isarailano pākpana Dikirii 1:1-3:6

Yāgōgōri káakuno 3:7-3:31

Debora 4:1-4:24

Gidiōn 6:1-8:35

Samusi 13:1-16:31

Isarailano žikana kū Kanaa buri kū ò gōno

¹Yosua ga gbera Isarailano Dikiri gbēka ò pi: Dīno mé oni gé ži káwēre kū Kanaano káakuu?

²Akū Dikiri pi: Yudano mé oni gé. Á ma! Ma būsuu pii náñne n̄ cōme. ³Akū Yudano pi n̄ dane Simeōno: Á mós à gé zewere gu kū Luda kpáwá túbi ū gūn, ò ži ká kū Kanaano gbasa ò gé zeáre gu kū à kpááwan. Akū Simeōno gēe kūñwo. ⁴Kū Yudano gēe le, Dikiri Kanaano kū Perizino náñne n̄ cō, akū ò n̄ dede zaa Bezeki dūbu kuri. ⁵Gwen ò Adonibezeki lēn ò ži ká káao, akū ò Kanaano kū Perizi pino dēde. ⁶Kū kina pi ten bāa lé, akū ò pēa. Ō a kū, akū ò a onemidano kū a gbānemidano zōzō. ⁷Akū Adonibezeki pi: Ma kina gbēnon baaakō akurino onemidano kū n̄ gbānemidano zōzō, akū ò pōble kū à lēte ma teburu gēi kōno wē. Lákū ma kē gbē pino nē, a fīnan Luda bōmenē. Akū ò gēe káao Yurusalemu, gwen à gān.

⁸Kū Yudano lēte Yurusalemua, ò si, akū ò a gbēno dēde kū fēnedao ò té sōa. ⁹Abire gbera Yudano gēe ò ži ká kū Kanaa kū ò kú gusišidenno kū Negevio kū gusarao. ¹⁰Ō gēe ò lēte Kanaa kū ò kú Eblonuno. Eblonu tōn Kiriataba yā. Gwen ò ži blēn Sesai kū Aimaio kū Talamaiooa.

¹¹Bona gwe ò gēe lēte Debidenoa. Debi tōn Kiriasefa yā. ¹²Akū Kalebu pi: Gbē kū à lēte Kiriasefa pia à sin, mani ma nēngbē Akasa kpáa n̄ ū. ¹³Kalebu dakūna Kenazi né Ōtonieli mé à si, akū Kalebu a nēngbē pii kpáa. ¹⁴Kū à a sē, akū à nákaraa à gé žite wē ke a dea. Kū nōgbē pii kipa a zaakia, akū Kalebu a lā à pi: Bōn n̄ yei? ¹⁵Akū à wēa à pi: N̄ gbēke kemene. Zaakū gu kū n̄ ma gba kū Negevi gbārannan, n̄ ma gba a isēbokide dō. Akū Kalebu a gbà gu kū a isēboki kú sīsi musu kū gu kū a isēboki kú guvute gūnwo.

¹⁶Musa anzure buri kū òdi pi Kenino bō wēte dominaliden kū Yudano, ò gēe ò vūte kūñwo n̄ būsun Aradi sare Negevi gbārannan. ¹⁷Akū Yudano kū n̄ dane Simeōno gēe ò lēte Kanaa kū ò kú Zefano. Ō wēte pii kákate mámmam, akū ò tō kpāne Ōma. ¹⁸Yudano Gaza kū Asakelbio kū Ekerōnuo kū n̄ gūno si. ¹⁹Dikiri kú kūñwo, akū ò n̄ gukpide si, ama odi fō ò pē gusaradenaro, kū gbē pino sōgo mōpōno vī yāi. ²⁰Ō Eblonu kpà Kalebua lákū Musa a lē sē nà, akū à pē Anaki buri gbēnon aakōnoa gwe. ²¹Bilaminuno sō odi pé Yebusi kū ò kú Yurusalemunoaro, akū Yebusinno kū kūñwo Yurusalemu ari kū a gbārao.

²²Yusufuno sō ò lēte Betelia akūsō Dikiri kú kūñwo. ²³Beteli tōn Luzu yā. Kū ò gbēno ži Beteli asiri gwa, ²⁴gu'asirigwarrii pino gōgbē ke è àten bo wēte pin, akū ò pine: N̄ owere deran óni ke nà ò gē wēte gūn óni gbēke kenne. ²⁵Kū à zé mōñne, akū ò wētepideno dēde kū fēnedao, akū ò gōgbē pii tō kú a daneno n̄ pínki. ²⁶Gōgbē pii gēe Iti būsun à wēte kate gwe, akū à tō kpāne Luzu. Tō bire mé à gōne ari kū a gbārao.

²⁷Manaseno dí pé Kanaa kū ò kú Betesá kū Tanakio kū Dōruo kū Ibleamuo kū Megidoo kū n̄ lakutunoro, zaakū ò gi ò kpé vute būsuu pīmme. ²⁸Kū Isarailano gbāna lē, akū ò Kanaano dà zōžin, odi pēñma n̄ pínkiro. ²⁹Leme se Eflaimuno dí pé Kanaa kū ò kú Gezānoro, akū ò kú gwe lēle. ³⁰Leme dō Zebulunio dí pé Kanaa kū ò kú Kitironu kū Naloluonoro, akū ò n̄ dá zōžin. ³¹Leme dō Asano dí pé gbē kū ò kú Ako kū Sidōo kū Alabuo kū Akazibuo kū Elebao kū Afekio kū Reobuoaro, ³²akū ò vūte lēle kū Kanaano būsude pino. ³³Leme dō Nafatalino dí pé Besemesidenno kū Betanadenoro, akū ò vūte lēle kū Kanaano būsude pino ò n̄ dá zōžin. ³⁴Amōrino Dāno yīpa ò n̄ kpá gukpiden, odi weñne ò su vute gusaranlo. ³⁵Amōri pino gi ò kpé vute Eresi kpia kū Ayalbio kū Salabimuo. Kū Yusufuno gbāna kára, akū ò n̄ dá zōžin. ³⁶Amōrino būsuo lēzeki nāa zaa Fí Gbēpakotozen ari à gēe pé Selaa ari à gēe are kpa.

2

Dikiri Malaika bo à suna Isarailanoa zaa Bokimu

¹Dikiri Malaikaa bō Gilligala à gēe Bokimu à pi: Ma á bōte Misila, ma gē káao būsuo kū ma la dá á dizino ò di gūn. Ma pi mani ma bāka kunna káao yā gboro zikiro. ²Ma óare á yā sūn kakara kū būsuo dí denoro. Ma óare à n̄ sa'okinō gboro, akū ádi ma yā maro. Á kē dera a kē lēe? ³Tō! Maten óare, mani pēñmaare dorō. Onigō deare lē ū à gbāntereea akūsō n̄ tanoan

nig5 deáre tankute ũ. 4 Kú Dikiri Malaika yá p̄i ò Isarailanɔne, ò ƆƆ d̄ò gb̄anagb̄ana. 5 Akú ò tó kp̄a gu pīne Bokimu, akú ò sa ò Dikiria gwe.

Isarailanɔ kp̄elina Ludane

6 Yɔsua gb̄enɔ gberena gbera baadi ḡe à gu kú ò kp̄aa túbi ũ kú. 7 Ò d̄ò Dikiri Yɔsua gɔɔa p̄inki kú gb̄e z̄k5 kú ò kun a gberanɔ gɔɔo d̄o. Gb̄e z̄k5 p̄inɔ wé si yá z̄k5 kú Dikiri k̄e Isarailanɔnele p̄inki. 8 Kú Dikiri z̄b̄bleri Nuni né Yɔsua k̄e w̄e basɔro akuri, akú à ḡa. 9 Ò a v̄l gu kú à de a túbi ũ ḡun zaa Timina Eresi, Eflaimunɔ gukpiden, Gaasi kpi gugbanduru kpa.

10 Kú Yɔsua gɔɔo gb̄enɔ ḡaga n̄ pinki, né kú ò f̄ute n̄ gberanɔ Dikiri d̄ɔro, akú s̄ò ò yá kú à k̄e n̄ dizinɔne d̄ɔro. 11 Akú ò yá kú à v̄ani Dikirine k̄e ò d̄ò t̄ananɔi. 12 Ò p̄a kp̄a Dikiri n̄ dizinɔ Luda kú à n̄ b̄ote Misilai, ò t̄e buri kú ò likańȳinɔ t̄ananɔi ò donȳi k̄eńne, akú ò Dikiri p̄o f̄e. 13 Ò p̄a kp̄ai ò d̄ò Baalii kú Asatoro. 14 Akú Dikiri p̄o f̄eńȳi à n̄ ná n̄ w̄et̄ammarinɔne n̄ ɔ̄ ò n̄ w̄ara. À n̄ kp̄a n̄ ibere kú ò likańȳinɔa, akú odi f̄5 ò ḡi kú n̄ z̄idao n̄ ibere p̄inɔ ɔ̄ro. 15 Gɔɔo kú ò ḡe z̄i ká p̄inki, Dikiri di bo n̄ kpe de yá s̄un bo kúńwo nnaro ȳai, lákú à dàńne n̄ s̄an nà, akú ò ḡ5 w̄et̄amma z̄k5 ḡun.

16 Akú Dikiri yágƆgƆrinɔ b̄obo n̄ té de ò n̄ sí n̄ w̄et̄ammarinɔa. 17 Ama òdi n̄ yágƆgƆrii p̄inɔ yá maro, ò p̄ap̄a k̄e ò donȳi k̄e t̄ananɔne. Ò k̄e z̄é kú n̄ dizinɔ s̄eɛa likalika, òdig5 yá kú Dikiri d̄iteńnenɔ kúna lán n̄ dizi p̄inɔ b̄aro. 18 Tó Dikiri yágƆgƆrii b̄ò n̄ té, àdig5 kú kú yágƆgƆrii pīo, akú àdig5 n̄ sí n̄ iberenɔ ɔ̄i ari yágƆgƆrii p̄i w̄endi lén, zaakú tó ò n̄ dà gb̄e kú òten ɔ̄ t̄ɔr̄ma òten wari d̄um̄anɔ ȳai, Dikiri di n̄ w̄enda gwame. 19 Tó yágƆgƆrii ḡa s̄5, òdi era ò yaka de n̄ denla. Òdi do t̄ananɔi, òdi n̄ gbagba, òdi donȳi k̄eńne. Òdi n̄ yav̄anikenaa p̄inɔ kú n̄ s̄agb̄anao tóro.

20 Akú Dikiri p̄o f̄eńȳi à pi: Zaakú buri dí ma bàka kunna kú n̄ dizinɔ yá gb̄oro odi ma yá maro, 21 mani p̄eńne buri kú Yɔsua ḡa à n̄ tó n̄ b̄usunɔ kea doro. 22 Mani n̄ suu ke Isarailanɔa de mà n̄ ȳ5 mà gwa, tó oni ma z̄é sé òg5 ma yá kúna lákú n̄ dizinɔ kú nà, ke tó oni ke lero. 23 Abire ȳain Dikiri buri p̄inɔ tó gwe. Adi n̄ na Yɔsuane a ɔ̄i à p̄eńma ḡɔɔoro.

3

1 Dikiri buri p̄inɔ tó gwe de à Isaraila kú odi Kanaanɔ b̄usu z̄i ká n̄ w̄araronɔ ȳ5 à gwao 2 de d̄o à z̄ikana dada gb̄e kú ò z̄ikana d̄5 ȳaro p̄inɔne. Buri p̄inɔn dí: 3 Filisitini kina gb̄enɔ s̄oɔronɔ kú Kanaanɔ p̄inki kú Sid̄denɔ kú Ivi kú ò kú Lebana gukpidenno zaa Baali Eɔ̄o kpia ari à ḡe p̄e Lebo Amata. 4 À n̄ tó de à Isarailanɔ ȳ5 à gwao, tó onig5 yá kú à d̄ite n̄ dizinɔne Musa ḡainɔ kúna. 5 Abire ȳain Isarailanɔ v̄ute Kanaanɔ té kú Itinɔ kú Am̄orinɔ kú Perizinɔ kú Ivinɔ kú Yebusinɔ. 6 Ò n̄ n̄enɔgb̄enɔ s̄e n̄ ɔ̄ akú s̄5 ò n̄ n̄enɔgb̄enɔ kp̄az̄a buri p̄inɔ nég5gb̄enɔa, akú ò d̄ò n̄ t̄ananɔi.

Ɔ̄t̄nieli

7 Isarailanɔ yá kú Dikiri yeiro k̄e. Dikiri n̄ Luda yá s̄ańgu, akú ò d̄ò Baalii kú Asatoro. 8 Akú Dikiri p̄o f̄eńȳi à n̄ ȳia Mesɔptamia b̄usu kina Kus̄arisataimua, akú ò z̄ò bl̄ene ari w̄e s̄raak5. 9 Kú ò ƆƆ d̄ò Dikirine, akú à surabarii b̄òńne, àkúme Kalebu dakúna Kenazi né Ɔ̄t̄nieli ũ. Akú mé à n̄ bó. 10 Dikiri Nini s̄ua, akú à yá ḡõḡ5 Isarailanɔne à d̄òńne are z̄i ḡun. Dikiri Mesɔptamia b̄usu kina Kus̄arisataimu n̄ane a ɔ̄i, akú à gb̄ana m̄one. 11 Akú n̄ b̄usu ḡ5 katena aafia w̄e bupla ari Kenazi né Ɔ̄t̄nieli ḡe à ḡao.

Eudu

12 Isarailanɔ era ò yá kú Dikiri yeiro k̄e d̄o, akú Dikiri tó M̄abu kina Egelɔni gb̄ana m̄òńne yá v̄ani kú ò k̄e pi ȳai. 13 Egelɔni Am̄oninɔ kú Amalekinɔ n̄awa, akú ò s̄u ò l̄ete Isarailanɔa ò w̄ete dominalide si. 14 Isarailanɔ z̄ò bl̄e M̄abu kina Egelɔnine ari w̄e baro plansari. 15 Akú ò ƆƆ d̄ò Dikirine, akú à surabarii b̄òńne, àkúme Gera né Eudu, Biliaminu buri ũ. Ɔ̄zedeme. Isarailanɔ a z̄i táfe bo M̄abu kina Egelɔnine. 16 Eudu f̄ene lékp̄aplade pi a gb̄ana kà ḡasakuru do. À nà a gb̄ada ɔ̄plaa a uta z̄ite, 17 akú à ḡe à táfe b̄ò Egelɔnine. Egelɔni s̄5 bi gb̄e m̄edeme manamana. 18 Kú Eudu kú gb̄e kú ò táfe s̄e ò ḡeɔnɔ táfe b̄one ò l̄aka, akú Eudu a gb̄e p̄inɔ gb̄are z̄én. 19 Akú à era t̄ana kú à kú Giligala sare à s̄u kina pi kinaa d̄o à pi: Má asiriyá v̄i mà onne. Akú kina p̄i pi: À tó mà yá ma, akú a iba kú ò kú k̄aonɔ b̄ote. 20 Egelɔni vutena ado kp̄e musu ɔ̄ampakia, akú Eudu n̄ai à pi: Má yá kú à b̄ò Luda kinaa v̄i mà onne. Kú kina p̄i f̄ute a gb̄aa, 21 akú Eudu a f̄ene ḡa à w̄oto a ɔ̄pla gb̄adaa kú ɔ̄zeo, akú à a z̄ò a gbera. 22 Akú f̄ene p̄i ḡe a gberen kú a páo p̄inki ari à b̄o a kpe. Eudu dí f̄ene pi wotoro ari a gbera nisi dàala. 23 Eudu b̄o kp̄elelea à kp̄e ɔ̄ampaki pi z̄é t̄ata à m̄òda k̄a.

24 A bona gbera Egelɔni z̄irinɔ s̄u ò è ɔ̄ampaki pi z̄é tatana ò k̄a, akú ò pi: Ke àten b̄inikpe ke kp̄e ɔ̄ampakian yá? 25 Ɔ̄teni a dà ari ò b̄idi k̄e. Kú ò è adi z̄é w̄eńnero, akú ò m̄one s̄e ò w̄e ò ḡe ò n̄

dikiri è wutena zīte gè ũ. ²⁶ Gɔɔ kŭ òtèn kína dā lɛ, Eudu bàa lè à dò tana pínò à tà Seira. ²⁷ Kŭ à kà gwe, à tò ò kuru pè Eflaimu gukpiden, akŭ Isarailanɔ kipa káao kpínɔa, Eudu dòñne are. ²⁸ À piñne: À tɛmai, zaakŭ Dikiri à ibere Mɔabunɔ nàáre á ɔí. Ò tɛi, akŭ ò Yoda bikŭki kŭ àdi gé Mɔabunɔ bŭsun sì, odi we gbèke bikŭ doro. ²⁹ Zī birea ò Mɔabu gŭ gbānanɔ dɛde dŭbu kuri taka bà, ñ gbèke dí boro. ³⁰ Zī kŭa Isarailanɔ gbāna mò Mɔabunɔne, akŭ ñ bŭsuu gŭ katena aafia ari wè basiikŭ.

Samaga

³¹ Eudu gbera Anata né Samaga Filisitininɔ dɛde gbɛ̀nɔn wàa aakŭ kŭ zùdàgòoo. À Isarailanɔ sura bà se.

4

Debora kŭ Barakio

¹ Kŭ Eudu gà, Isarailanɔ èra ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dɔ. ² Akŭ Dikiri ñ yía Kanaa kína Yabí kŭ à wutena Azoa. A zŭkarinɔ gbè zŭkŭ tŭn Sisera. A ben Arose Goyimu. ³ À sŭgo mɔpɔnɔ vī mèn wàa siikŭ kŭ basɔɔroo. À gbāna mò Isarailanɔne pāsípāsí ari wè baro, akŭ Isarailanɔ ɔ dŭ Dikirine.

⁴ Gɔɔ birea nɔgbè annabi kŭ òdi pine Debora, Lapido nanɔ de Isarailanɔ yāgŭgŭri ũ. ⁵ Àdi yā gŭgŭñne a domina lí gbáru Rama kŭ Betelio dagura Eflaimunɔ gukpiden. Isarailanɔ dŭgŭ gé a kínaa gwe. ⁶ Akŭ à Abinɔamu né Barakí kŭ à kŭ Kedesí, Nafatalinɔ bŭsun sisi à pine: Dikiri Isarailanɔ Luda pì ñ fute ñ gé Nafatalinɔ kŭ Zebuluninɔ sè gbɛ̀nɔn dŭbu kuri ñ gé kŭñwo Tabo kpia. ⁷ Dikiri ñ Yabí zŭkarinɔ gbè zŭkŭ Sisera gáte à su káao Kisŭ swai kŭ a sŭgonɔ kŭ a zŭkarinɔ dasidasi, gwen ani a nanne n ɔñ. ⁸ Akŭ Barakí pine: Tó ñni gé kŭmao dé, mani gé. Tó ñni gé kŭmao sŭro, mani géro. ⁹ Akŭ Debora pì: Mani gé kŭñwo, ama kŭ ñ ò lɛ, adi ke ñ tŭ mé ani boro. Nɔgbɛ̀n Dikiri ñ Sisera nanne a ɔí sà. Akŭ Debora fute à gèe káao Kedesí. ¹⁰ Akŭ Barakí Zebuluninɔ kŭ Nafatalinɔ kàkara Kedesí, akŭ à dà zén gèse kŭ gbɛ̀nɔn dŭbu kurii pínɔ. Debora kŭ ñ té.

¹¹ Keni buri Eberu bò Keninɔ bŭsun yā, à sù à bùraa kàte gbiri lí kŭ à kŭ Zanimu gbáru Kedesí sare. Keninɔ bi Musa anzure Obabu burinɔ dome.

¹² Ò pi Siserane Abinɔamu né Barakí gèe Tabo kpia, ¹³ akŭ à a sŭgo mɔpɔnɔ kàkara mèn wàa siikŭ kŭ basɔɔroo kŭ zŭkari kŭ ò kŭ káaonɔ. Bona zaa Arose Goyimu, ò gèe Kisŭ swai. ¹⁴ Akŭ Debora pi Barakine: Ñ gé, zaakŭ gbāran Dikiri ñ Sisera nanne n ɔí. À de Dikiri dòñne are kò fá. Akŭ Barakí kipa Tabo kpia kŭ zŭkari gbɛ̀nɔn dŭbu kurii pínɔ. ¹⁵ Dikiri tò Sisera kŭ a sŭgonɔ kŭ a zŭkarinɔ fákŭsa Barakí fɛ̀nedane, akŭ Sisera bò a sŭgon à bàa lè. ¹⁶ Barakí pète Sisera zŭkarinɔ kŭ ñ sŭgonɔ ari Arose Goyimu. Gwen à ñ dɛden kŭ fɛ̀nedao ñ pínki, bee gbè mèn do adi gŭro. ¹⁷ Akŭ Sisera bàa lè gèse à gèe Keni buri Eberu nanɔ Yaeli kuta kínaa, zaakŭ Azo kína Yabí kŭ Eberu bedenɔ kŭ yā mà yā. ¹⁸ Yaeli bò à dàale à pì: Ñ mó ñ gè kpén, Baa. Ñ gè! Ñsun tó vīna n kŭro. Kŭ à gè, akŭ nɔgbè pii bɔɔgɔ dàala, ¹⁹ akŭ Sisera pine: Ími teni ma de. Ñ ma gba í mà mi. Akŭ à vī tŭruu sè à dāne à mi, akŭ à èra à bɔɔgɔ dàala. ²⁰ Sisera pine: Ñ ze kpélele. Tó gbèke sù à n la à pi, gbèke kŭ la yā, ñ pine, oi. ²¹ Kpasa'í a sè, a gbāna làka, akŭ Eberu nanɔ Yaeli kuta káro sè kŭ éreo à nào Siserai tɛene, akŭ à káro pii pè a mi'are kpadoa à pà ari à gè à gèe à zīte kŭ, akŭ à gà. ²² Barakí sŭ àten pète Siserai, akŭ Yaeli bò à gèe à dàale à pì: Ñ mó mà gbè kŭ nteni wete mɔnne. Kŭ à gè kpén, akŭ à Sisera è wutena, à gà kŭ károo pena a mi'are kpadoa. ²³ Zī birea Luda Kanaa kína Yabí bŭsa Isarailanɔne. ²⁴ Akŭ Isarailanɔ pāsíke ten kara ari ò gèe ò Kanaa kína Yabí dèo.

Akŭ ñ bŭsuu gŭ à laakariia ari wè bupla.

6

Midiānɔ tŭna Isarailanɔa

¹ Isarailanɔ èra ò yā kŭ Dikiri yeiro kè dɔ, akŭ Dikiri ñ ná Midiānɔne ñ ɔí ari wè suppla. ² Kŭ Midiānɔ ten ɔ tŭñma, akŭ Isarailanɔ utekinɔ kèke gukpidenɔn kŭ gbèweɛnɔ kŭ sɛntepɔɔtuo. ³ Tó ò pŭ tŭ, Midiānɔ kŭ Amalekinɔ kŭ ifábokí kpa buri pāndenɔ di su ò léteñmame. ⁴ Òdi su ò bùra kàte ñ bŭsun, akŭ òdi ñ burapɔnɔ yakañne ari à gé péo Gazaa. Òdi pŭke tò Isarailanɔnero ke sà ke zù ke zaaki. ⁵ Òdi su kŭ ñ pŭkādénɔ kŭ ñ bizakutanɔ dasidasi lán sutɛnɔ bà. Gbèke dŭgŭ mŭkŭnɔ kŭ ñ lakuminɔ lé dŭro. Òdi su ò bŭsuu yakame. ⁶ Midiānɔ Isarailanɔ dà takasi gŭn, akŭ ò wiki lè Dikiria.

⁷ Kŭ ò wiki lè Dikiria Midiānɔ yā musu lɛ, ⁸ akŭ Dikiri annabii bóñne à pì: Makŭ Dikiri Isarailanɔ Luda ma pi mà á bó zòbɛn ma á bóte Misila. ⁹ Ma á bó Misilanɔ ɔí kŭ gbè kŭ ò ɔ

tšáwano ñ pínki ma pémmaáre, akú ma ñ búsuu kpàáwa. ¹⁰ Kú ma piáre makúme Dikiri á Luda ú, ásun Amòri kú á kú ñ búsunno tánanò gbagbaro, akú a gi ma yá mai.

Dikiri Malaika bo à suna Gidionwa

¹¹ Dikiri Malaikaa sù à vùte gbiri lí gbáru zaa Ɔfla, Abieza buri Yoasi be wête. A né Gidion ten pówé gbê geepi'iféki wèen de Midianò sún a ero yáí. ¹² Kú Dikiri Malaikaa bò à sùà, à pìne: G5 gbàna, Dikiri kú kúnwo. ¹³ Akú Gidion pìne: Baa, tó Dikiri kú kúoo, b3yáí yá dínò ó lé pínkii? Daboyá kú ó denò a yá bàbawerenon kú máme? Ò pì Dikiri ó bóte Misila, ama tera à pà kpàwáí, akú à ó ná Midianone ñ ɔí. ¹⁴ Akú Dikiri are dša à pi: Ñ gé kú gbàna kú ñ vïo ñ Isarailano bo Midianò ɔí. À de makú mé ma n zí fá. ¹⁵ Akú Gidion a là à pi: Baa, mani f5 mà Isarailano bo derame? Ma on mé à kíana Manaseno té akús5 makúme fiti deña ma de bedeno té. ¹⁶ Dikiri wèa à pi: Manig5 kú kúnwo, ñni Midianò ne lán gbê mèn do bà. ¹⁷ Akú Gidion pìne: Tó ma n pónna lè, ñ sèeda mómene de màg5 d5 kú mòk5n mé nten yá o kúmao. ¹⁸ Nsun go laro ari mà su. Mani sunne kú gbao mà ditenne. Akú à wèa à pi: Manig5 kú la ari ñ su.

¹⁹ Gidion gèe à blène dè à kèkè, à burodi futenasari kè kú wísiti kiloo kuriio. À nòbò kà tánkón à dòo kà dò'oron à sùo gbiri lí pì gbáru gwe, akú à ditene. ²⁰ Luda Malaikaa pìne: Ñ nòbò kú burodiiio sé ñ káte gbè dákinaa ñ dò kúa. Akú à kè le. ²¹ Akú Dikiri Malaikaa gò kú à kúnaa z5 nòbò kú burodii pioa, akú té bò gbèe pì gún à kú nòbò kú burodii pioa, akú Dikiri Malaikaa pì dibi lè. ²² Kú Gidion d5 Dikiri Malaikaame, à pi: É'e! Dikiri Luda, ase n Zìrin ma wé siale tètènté yá? ²³ Akú Dikiri pìne: Ng5 kú aafia! Nsun tó vïna n kúro. Ñni garo. ²⁴ Gidion Dikiri gbagbaki bò gwe, akú à t5 kpà gu piine Dikiri Aafiade. À kú Ɔfla Abieza gwe ari kú a gbàrao.

Tana gbagbaki gboronaa

²⁵ Zì birea gwàani Dikiri pìne: Ñ n de zùsa kú à kà wè suppla kú ñ Baali gbagbaki kú n de vï gboro ñ Asera lí kú à ze a sare z5 ñ ne. ²⁶ Ñ makú Dikiri n Luda gbagbaki bo a zéa sšsì dákina musu. Ñ Asera lí kú n z5 sète yáka ú ñ sa'opo kú òdi ká tén à té kú oma kú zùu piio. ²⁷ Akú Gidion a zìkerino sè gbènon kuri à kè lákú Dikiri òne ná. Kú àten vïna ke a de bedenone kú wètedeno yáí, adi we à kè fánantéro, sé gwàani.

²⁸ Kú wètedeno fùte kónko, ò è ò Baali gbagbaki gbòro ò Asera lí kú à ze a sare z5 ò nè ò sa ò kú zùuo sa'oki dufu kú ò bóa. ²⁹ Akú ò k5 lala: Dí mé à kè lee? Kú ò dònyí ò gbèkagbeka, akú ò mà ò pi: Yoasi né Gidion mé à kè. ³⁰ Akú wètedeno gèe ò pi Yoasine: Ñ bo kú n néo ò a de, zaakú à Baali gbagbaki gbòro akús5 à Asera lí kú à ze a sare z5 à nè. ³¹ Akú Yoasi pì gbè kú ò likaainone: Ák5nò mé áni yá sí Baaline yá? Ák5nò mé áni a bo yá? Oni gbè kú à yá sine de ari gu g5 gé d. Tó tánan a ú, à gi kú a zìdao a gbagbaki kú ò gbòro yáí. ³² Zì birean ò t5 kpà Gidionne Yerubaali ò pi: Ò à tó kú Baalio, zaakú a gbagbakin à gbòro.

Gidion sèedagbekana Dikiria

³³ Midianò kú Amalekinò kú ifáboki kpa gbè pàndenò k5 kàkara ñ pínki ò bikù Yodaa, akú ò bùraa kàte Yezerili guvuten. ³⁴ Dikiri Nini gè Gidion gún, akú à Abiezano sisi kú kuruo de ò su ò téai. ³⁵ À gbèno zì Manaseno búsu gu sinda pínkia ò ñ sisi se ò su ò téai. Akú à gbèno zì Asano búsun kú Zebuluninò búsuuo kú Nafatalinò búsuuo. Akú ò sù ò kàkara kúño.

³⁶ Gidion pì Ludane: Tó ñni Isarailano bo ma gáí lákú n a lé sèmene ná, ³⁷ ñ gwa, maten sáká káte pówégbèkia. Tó plí kpà sáká piia ado akús5 zíte g5 kori, mani d5 sà kú ñni Isarailano bo ma gáí lákú n ò ná. ³⁸ Akú à kè le. Kú gu d5, akú à fùte kónkòkónko à sáká pii fè, a í ta pa. ³⁹ Akú Gidion pì Ludane: Nsun pò fè kúmaoro. Má ye mà yá gbekamma gèn do d. Nó má gwa sákáa gèn do d. Adikina sà, ñ tó plí kpà zíteado, sáká g5 kori. ⁴⁰ Gwàani birea Luda kè le. Plí kpà zíte gu sinda pínkia, sáká mé à g5 kori ado.

7

Gidion kú a gbèno zìblena Midianò

¹ Gidion kú gbè kú ò kú káaono fùte kónko káakukaaku ò gèe ò bùraa kàte Arodi ísèbokia. Midianò bùra kú guvuten gugbánduru kpa Mòre sšsigerèe. ² Akú Dikiri pì Gidionne: Gbè kú ò kú kúnwonò kè dasi, mani Midianò nañne ñ ɔíro. Tó ma ñ náñne ñ ɔí, oni ña dā ò pi ñ zida gbàna mé à ñ bó. ³ Ñ kpàkpa ke gña ñ piñne, gbè kú swèe kèagu àten lukaluka, ade era. Akú gbènon dúbú baro awèepla èra, gbènon dúbú kuri mé ò g5. ⁴ Akú Dikiri pì Gidionne: Ò kpé dasi ari tera. Ñ gé kúño í kinaa, mani ñ pleplenne gwe. Gbè kú ma ònne oni gé kúnwonò mé oni gé, gbè kú ma ònne oni gé kúnwonò s5 mé oni g5. ⁵ Kú à gèe kúño í kinaa, Dikiri pìne: Ñ gbè

kū n è ò lé pète ía lán gbē bāno sé kpado kū gbē kū ò kùte ní kosoa ò í dà kū ɔo òten mino. ⁶ Gbē kū ò lé pète íano gbēnon waa do kpé basɔrome. Gbē kparano sɔ ò kùte ní kosoa ò í mì. ⁷ Akū Dikiri pì Gidiɔnne: Mani Midiaño naare á ɔi kū gbēnon waa do kpé basɔroo kū ò lé pète íano sà mà á bo. N gbē kparano gbare, ní baadi tá a bea. ⁸ Akū Gidiɔn gbēnon waa do kpé basɔroo pino sè, ò gbē kū òten tá beno zānāno kū ní kuruno sirima, akū à ní gbāre.

Gidiɔn kū sīsii musu, Midiaño bura kū guvuten a gēi. ⁹ Gwāani birea Dikiri yā òne à pi: N fute n gényi ní bŭran, zaakū ma ní nānne n ɔi. ¹⁰ Tó vīna teni n kū n gényime, n kipa n gé lele kū n zikeri Purao ¹¹ n sá kpá yā kū òten oi. Yā pi ní n gba swē de n gényi ní bŭran. Akū à kipa kū a zikeri Purao ò nà ní bura léi. ¹² Midiaño kū Amalekinō kū ifaboki kpa gbē pāndenon katena guvuten ní pínki, ò kpá lán sutēno bā. Odi fɔ ò ní lakuminō nāroro, ò dasi lán ísirale būsua'tē bā.

¹³ Kū Gidiɔn kà gwe, à gbēke lè, àteni a nana baba a gbēndonē à pi: N nana kū ma ò ma. Ma é burodi bunduruna ten gbigiri ke, akū à lète ò bŭran à si bizakutaa, akū kuta pii lète kpedangara à gɔ katena. ¹⁴ Akū a gbēndo pii pine: Yoasi né Gidiɔn, Isaraila buri fēnedan n è gwe, adi ke pɔ pāndenlo. Luda Midiaño kū ó bŭraao nāne a ɔi pínki.

¹⁵ Kū Gidiɔn nana pi yā mà kū a bokotenaao, à donyi kē Dikirine. Akū à era Isarailano bŭran à pi: À fute! Dikiri Midiaño nāwete ó ɔi. ¹⁶ À gbēnon waa do kū basɔroo pino kpàate gā aakɔ, akū à kuru kū lo korio kpá ní baadia. Akū ò sète sɔtɔsɔ lo pino gŭn. ¹⁷ À piñne: Maten gé ari ní bura léa. Agɔ ma gwa. Lákū a è ma kè nà, à ke le se. ¹⁸ À lika ní bŭraai pínki. Tó makū kū gbē kū ò kú kumaono ó kuru pè, à á pɔ pé se à wiki lé à pi: Dikiri pɔme kū Gidiɔnwo. ¹⁹ Gidiɔn kū gbēnon basɔroo kū ò kú kaaono kà bura léa lizāno gudákpárinō kɔ lilinkenaa gbera gŭno. Akū ò ní kuru pè ní pínki, ò lo kū ò kŭnāno wiwi. ²⁰ Akū gā aakɔ pino baadi a kuru pè ò ní lonō wiwi. Ò sētēno kŭna ɔzen, ò kuru kū òten pēno kŭna ɔplan. Akū ò wiki lè ò pi: Dikiri kū Gidiɔnwo fēnedame. ²¹ Baadi ze a gbēn likana bŭraai, akū bŭradeno fūte ò lèkɔa kū wikio ò baa lè. ²² Kū ò kuru mēn waa do kū basɔrono pè le, Dikiri tò bŭraa pi deno kɔ dēde kɔ tēne kū fēnedao. Zikarii pino baa lè ò tà Betesita kū Zererao ari Abeli Meola léa Taba kpa. ²³ Ò Nafatalino kū Asano sisi kū Manaseno ní pínki, akū ò pète Midiañoi. ²⁴ Akū Gidiɔn gbēno zì ò gēe Eflaimuno gukpiden pínki, ò piñne: À kipa à gé Midiañoi. À zé zɔñne Yoda bikúkinɔa ari Betebara. Akū ò Eflaimuno sisi ní pínki ò gēe ò zé zɔñne Yoda bikúkinɔa ari Betebara. ²⁵ Akū Eflaimuno Midia kŭnāno kū gbēnon pla, Orebu kū Zebuo. Ò Orebu dē gbēe sare, kū òdi pi tera Orebu gbēe. Ò Zebu dē do, gu pin òdi pi tera Zebu geepi'ifēki. Akū ò era ò pè Midiañoa. Akū ò kina pino mii zɔzɔ ò gēe Gidiɔnne Yoda bara dire.

8

¹ Eflaimuno Gidiɔn là ò pi: Bɔ yā mé à tò n kèwete lee? Kū nten gé zì ká kú Midiaño, akū nídi ò sísiroo? Akū ò yánete kài le manamana, ² akū à piñne: Bón ma kè kú à kà á pɔ uu? Ákɔno Eflaimuno geepi kɔnɔwēna mana de ókɔno Abiezano geepikekēnala. ³ Luda Midia kŭnāno Orebu kū Zebuoo nāare á ɔi. Bón ma fɔ ma kè kú à kà á pɔ uu? Kū à ònne le, gbasā ní pɔfē kpàte sà.

Zeba kū Zalamunao dēdenaa

⁴ Gidiɔn kū a gbē gbēnon waa do kū basɔrono kpé òten pète Midiañoi, bee kū ní gbāna bŭsa. Kū ò kà Yodai, akū ò bikú. ⁵ Akū à pi Sukodenone: À ma gbēno gba pɔble. N gbāna bŭsa akusɔ má kpé maten pète Midia kŭnāno Zeba kū Zalamunaoi. ⁶ Akū Suko gbē zɔkɔno pi: Zeba kū Zalamunao gē n ɔi kɔn yā? Bón tò òni n zikarinō gba pɔblee? ⁷ Gidiɔn wēmma à pi: Zaakū a ò le, tó Dikiri Zeba kū Zalamunao nāmenē ma ɔi, maní á ke yákiyaki kū gbāranna lēe. ⁸ Zaa gwe à gēe Penieli, akū à wé kērma le do. Penielidenō wēa lákū Sukodenō wēa nà do, ⁹ akū à piñne se: Tó ma ge ma su aafia, maní gudákpáki lei dīkina gboro.

¹⁰ Zeba kū Zalamunao kū Kako kū ní zikarinō gbēnon dŭbu gēro. Ifaboki kpa zikari kū ò gŭnon gwe. N fēnedadenō gāga gbēnon dŭbu basuddo. ¹¹ Gidiɔn lagatarinō zé sé Nɔba kū Yɔgbeao ifaboki kpa, akū à si zikarii pino té gɔroo kū ò sà ní zida yān. ¹² Midia kina pino Zeba kū Zalamunao baa lè, akū à pètereŷe à ní kŭkŭ, akū à tò ní zikarinō lèkɔa ní pínki.

¹³ Kū Yoasi né Gidiɔn bò zllan āten su, à bôte Eresi Gbèkpakotozen, ¹⁴ akū à Suko kefenna ke kú à a làla yāi, akū kefenna pi Suko gbē zɔkɔno tɔ kēne takadan gbēnon baaakɔ akuri awesuppla. ¹⁵ Akū Gidiɔn gēe à Sukodenō lè à pi: Zeba kū Zalamunaoon dí. A ma lalandii kè yā a pi, Zeba kū Zalamunao dí gē ma ɔi kɔro. Áni fɔ à ma gbē kū ní gbāna bŭsanō gba pɔblero. ¹⁶ Akū à wēte pi gbē zɔkɔno pino kŭkŭ à ní kè yákiyaki kū gbāranna lēe, ò dš. ¹⁷ Akū à gēe à Penieli gudákpáki lei gbōro à wēte gɔgbēno dēde.

¹⁸ Akū à Zeba kū Zalamunao là à pi: Gbē kū a n dede Tabonon de deramee? Ò wèa ò pi: Ò de lán n bàme, n bona de lán kinanenò bà. ¹⁹ Akū Gidion piinne: Ma vñi dadokōndonden gwe. Tó a n tó yá, kú Dikiri mani á dedero. ²⁰ Akū à pi a daudu Yetane: N fute n n dede. Né pi dí a feneda wotoro, vña a kú, zaakū né fitinname. ²¹ Akū Zeba kú Zalamunao pi: N fute n ó dede n zida. Baadi kú a gbánaome. Akū Gidion fute à n dede à mōzā kú ò dada n lakuminò wakaano bōte.

²² Isarailano pi Gidionne: N gō ó mide ū kū n burino. Zaakū mokōn mé n ó bó Midiāno oī. ²³ Akū Gidion piinne: Mani gō á mide ūro, bee ma né. Dikirime á kina ū. ²⁴ Akū à era à piinne: Maten wé keáwa: Á baadi pōsā kú à siríma kpáma mēn dodo. Midiāno digō wura pōsā dana, zaakū Sumaila burinome. ²⁵ Ò pine: Óni kpámma kú nēseo do. Ò biza kpáte, akū baadi pōsā kú à sirímano dān mēn dodo. ²⁶ Wura pōsā kú à gbēkañma pino tikisii ká kiloo baro, mōzāno kú pōsāno kú arukimba tēra kú Midiā kinanò danano kú mōzā kú ò dada n lakuminò wakaano baasi. ²⁷ Akū à pi māsokēbo ū à pēte a be wēten zaa Ōfa. Akū Isarailano pāpā kē ò dòì n pínki, akū à gō tankute ū Gidionne kú a bedenō.

²⁸ Len Isarailano Midiāno gbāna būsā le. Midiāno dí le ò mui bō doro. Akū Isarailano būsū gō katena aafia Gidion goro ari wē bupla.

Gidion ganaa

²⁹ Yoasi né Gidion gēe à vūte a bea. ³⁰ A négōgbē kú à n ino gbēnon baaakō akurime, zaakū a nonon dasi. ³¹ À nōpose vī dō zaa Sekemu kú à négōgbē i káao, akū ò tō kpāne Abimeleki. ³² Yoasi né Gidion gā a wēmanagoro, akū ò a mira kpākūstū kú a de pōo zaa Ōfa Abieza.

³³ Kū Gidion gā gōno, akū Isarailano era ò pāpā kē ò dò Baalii. Akū ò tana kú òdi pi Baalibakakukūtoō pēte n dikiri ū, ³⁴ akū Dikiri n Luda kú à n bó n ibere kú ò likañyi kpa sinda pínkiano oī yá sáñgu. ³⁵ Odi gbēke ke Gidion kú òdi pine dō Yerubaali bedenone yá mana kú à kēñne pínki musuro.

13

Samusi inaa

¹ Isarailano era ò yá kú Dikiri yeiro kē dō, akū Dikiri n ná Filisitininone n oī ari wē bupla. ² Gōgbē ke kú Zora, Dā burime, a tōn Manoa. A nanao bi parama, adi né iro. ³ Dikiri Malaikaa bō à sù nōgbē piia à pi: N ma! Parama n ū, ndi né iro, ama ñni nò sí n né i gōgbē ū. ⁴ N laakari ke! Nsun wē ke i gbāna ke miro. Nsun tē ke blero. ⁵ Ñni nò sí n né i gōgbē ū. Gē sún na né pli miaro, zaakū anigō de Luda pō ūme zaa a igoro. Akū mé ani na Isarailano bonaaa Filisitininō oī.

⁶ Akū nōgbē pii gēe à ò a zāne à pi: Luda gbēke sù ma Kīnaa. Tó n a è, à de lán Luda Malaikaa bà à naasi vī manamana. Mádi a la tó máme à bōnlo, akūsō adi a tō omenero. ⁷ À pīmene mani nò sí mà né i gōgbē ū. À pīmene māsun wē ke i gbāna ke miro, akū dō māsun tē ke blero, zaakū né pi nigō de Luda pō ūme zaa a ina goro ari a wēndi lén. ⁸ Akū Manoa wé kē Dikiria à pi: N yá nna Dikiri! N tó gbē kú n zī era à su dō à yá kú óni ke kú né plio a inaa gbera dawere. ⁹ Luda Manoa yá mà, akū Luda Malaikaa pii era à sù nōgbē piia goro kú à kú bura. A zā Manoa kú káao gwero, ¹⁰ akū à kē likalika à bāa lè à gēe à òne à pi: Gōgbē kú à bō à sùma zī kú kú dí dee! ¹¹ Manoa fute à tē a nanao. Kú à ká gōgbē pi kīnaa, à a là à pi: Mokōn mé n yá ò kú ma nanao yá? À wèa à pi: Makūme! ¹² Akū Manoa a là à pi: Tó n yá pli pāpa, né pi nigō de deramee? Bō zín anigō kee? ¹³ Dikiri Malaikaa wèa à pi: N nanao gō yá kú ma òne kūna pínki. ¹⁴ Àsun geepi lí pōke blero. Àsun wē ke i gbāna ke miro. Àsun tē ke blero. Àgō yá kú ma ditene kūna pínki. ¹⁵ Akū Manoa pine: N yá nna, n ze gīa ari ò blēne boro kekenne. ¹⁶ Dikiri Malaikaa wèa à pi: Bee tó ma gō la, mani n pōke blero. Tó n sa'oppo kú òdi ká tén à tē kú soru kē, n ò Dikiria. Manoa dí dō kú Dikiri Malaikaamerō, ¹⁷ akū à a là à pi: N tōn deramee? Tó yá kú n òo pli kē, óni sáabu kenne. ¹⁸ Dikiri Malaikaa wèa à pi: Býayin nteni ma tō gbekaa? Tō bonsareme. ¹⁹ Akū Manoa blēne boro kú à flawaa sè à Dikiri gbāgbao gbē ke musu. Kú Manoa kú a nanao ten gwa, akū Dikiri yabonsare kē ²⁰ à tò tē bō sa'oki pin à fute musu, akū Dikiri Malaikaa fute tévuraa pli gūn à tà musu. Kú Manoa kú a nanao è le, akū ò wūte nēsele kutena.

²¹ Dikiri Malaika dí era à sù Manoa kú a nanao a doro, akū Manoa dō sà kú Dikiri Malaikaame. ²² Manoa pi a nanao: O gan yee! Zaakū o Luda è kú wéo. ²³ Akū a nanao pine: Tó Dikiri ye à ó deme, de adi sa kú ò òa kú flawaa síro, de adi yá dínō owerero, akūsō adi yá pi mōwerero.

²⁴ Nōgbē pi né i gōgbē ū, akū à tō kpāne Samusi. Né pi zōkō kú, akūsō Dikiri arubarikaa dāne. ²⁵ Dikiri Nini nà zikēnaaaa a gūn goro kú à kú Dāno buran, Zora dagura kú Esetaoluo.

14

Samusi nɔsena Filisitiniɔ tɛ

¹ Samusi gɛɛ Timina, akū à Filisitini nɛnɔkpare ke è gwe. ² Kū à sù, akū à pì a de kū a daone: Ma Filisitini nɛnɔkpare ke è zaa Timina. À gɛ à a wetemene mà sé nɔ ũ. ³ Akū a de kū a dao pìne: Nɔ kú n danenɔ ke n burinɔ ténloo? Akū ìni gɛ ñ nɔ sé Filisitini gyɔfɔrɔdenɔ tɛ yá? Akū Samusi pì a dene: Ñ gɛ ñ a wetemene dé, zaakū nɔkpare pìn má yei. ⁴ A de kū a dao dí d5 kú yá pìi bô Dikiri kīnaanlo, zaakū Dikiri ten zé wete à yá nɔ Filisitiniɔneme. Gɔrɔ birea Filisitiniɔ mé òten kí ble Isarailanɔa.

⁵ Akū Samusi ten gɛ Timina kú a deo kú a dao. Kū ò kà Timina geepe bura, músunɛ bɔrɔɔ bô Samusii àten pùtá. ⁶ Dikiri Nini súa, akū à músuu pìi kú à kèkɔre lákú blène bɔrɔɔn à kèkɔre bà. À pɔke kúna a ɔ sɔro. Adi yá kú à kèc pì o a de ke a danero. ⁷ Akū à gɛɛ à yá ò kú nɔkpare pìo, nɔkpare pì sɔ à kène mana.

⁸ Kú à gɔrɔ pla kè, à fùte àten gɛ nɔ pì sé, akū à lite à gɛɛ músu gɛɛ pì gwa. Akū à è zónɔ sàa dɔ a gɛɛa ari ò í kè. ⁹ Akū à ɔ dān à a sàa gá à wòto àten ble, akū àten táo. Kú à kà a de kú a dao kīnaa, à līnɛ ò blè, ama adi oñne kú a bô músu gɛɛ gūmmɛro.

Samusi gara kutu dana Filisitiniɔne

¹⁰ A de gɛɛ nɔkpare pì kīnaa, akū Samusi pɔnna pɔble kèñne lákú nɔserii dì ke nà. ¹¹ Kú à sù, ò kefennanɔ sisi gbɛnɔn baraaakuri ògɔ kú káao. ¹² Akū Samusi pìinne: Má gara kutu ke vī mà daare. Ari pɔblena gɔrɔ suppla dí gɛ papao, tó a fɔ à gara pìi bòmene, mani biza kpááwa pì baraaakuri kú utao waka baraaakuri. ¹³ Tó ádi fɔ à bòmene sɔro, ákɔnɔ mé áni biza pì baraaakuri kú uta waka baraaakuri kú kpáma. Akū ò pìne: Ñ ñ gara pì dawere ò ma. ¹⁴ À pìinne: Pɔble bô pɔsorii gūn, pɔ nna bô pɔ gbána gūn.

Akū odi fɔ ò gara pìi boro ari gɔrɔ aakɔ. ¹⁵ A gɔrɔ siikɔdea ò pì Samusi nanɔne: Ñ ɔnd5 ke n zāne à gara pì bowere. Tó lenlo, óni n kpata kú n de bedenɔ. Ase a ó sísi de à ó pónɔ síwámee?

¹⁶ Akū Samusi nanɔ ten ɔɔ dɔne à pì: N zāmagu! Ñ yemairo! N gara ke dà ma gbɛnɔne, akūs5 ñdi a bona omɛnero. Akū à pìne: Mádi o ma de ke ma danero. Bó mé à tò mani onnee? ¹⁷ Àten ɔɔ dɔne ari gɔrɔ suppla pìi gɛɛ à papao. A gɔrɔ supplade pìn akū Samusi gara pìi bōne kú à nákaraa yáí, akū a nɔ pìi gɛɛ à ò a gbɛnɔne. ¹⁸ A gɔrɔ suppladea ari ifantɛ gɔ gɛ kɔpén wɛte pìi kefennanɔ pìne:

Bó nna mé à de zóláa?

Bó gbána mé à de músulaa?

Akū Samusi pìinne: Tó ádi ke a bú wì kú ma zūnuuoro, de ádi fɔ a ma gara pì boro. ¹⁹ Dikiri Nini súa, akū à gɛɛ Asakelɔni à gɔgbɛnɔ dède gbɛnɔn baraaakuri à ñ pɔkasanɔ bòborúma, akū à gɛɛ à kpá gbɛ kú ò a gara pì bōnenɔa. Akū à pɔ fɛ à tà a de bea. ²⁰ Akū ò Samusi nɔ pìi kú ò kpá a gbɛnna kú à zè a sarea nɔ pì ségɔrɔa.

15

Samusi tésna Filisitiniɔ buraɔ

¹ Kú à kè gɔrɔ pla, burapɔnɔ kekɛgɔrɔ kà, akū Samusi blène bɔrɔɔ kú à gɛɛ a nɔ pì gwao. À pì: Má ye mà gɛ ma nanɔi kpén. Akū a kú pì de dí a gba zéro ² à pì: Maten da n yeimero, akū ma a kpá n gbɛnnaa. A dakūna mana deala. Ñ a sé a gēne ũ. ³ Samusi pìinne: Tó ma yá vāni kè à Filisitiniɔne sà, manigɔ taari ví doro.

⁴ Samusi gɛɛ à gbɛgbonnɔ kúkú wàa do kú basɔroo, akū à sɛɛ ylyí téréreterere. À gbɛgbon pìnɔ vlá ylyíkɔa plapla, akū à sɛɛ pìi ylyí ñ vlá pìnɔa. ⁵ À té nà sɛɛ pìnɔa, akū à gbɛgbon pìnɔ gbàre Filisitiniɔ bura. Ñ pɔwɛnɔ tɛ kú pínki kú ñ pɔwe gbàno kú ñ geepe búno kú ñ kùkpenɔ pínki. ⁶ Akū Filisitiniɔ pì: Dí mé à yá dí taka kèwɛere? Akū ò pì: Samusime, Timina gbɛ anzuree. A anzuree pì a nɔ siame, akū à kpá a gbɛnnaa. Akū Filisitiniɔ gɛɛ ò tɛ sɔ nɔ piia kú a deo. ⁷ Samusi pìinne: Zaakú a kè le, mani kámma boro ari ma ge fina booáwa. ⁸ À si ñ tɛ à ñ kè dúgudugu, ñ dedena pì gè onala, akū à gɛɛ à vùte Etamu gbɛwɛen.

Filisitiniɔ dedena kú zaaki gerewao

⁹ Filisitiniɔ gɛɛ ò bùraa kàte Yudanɔ būsun, ò dàgula ari Gerewa sare. ¹⁰ Akū Yudanɔ ñ lá ò pì: Bóyáí a suwáí kú zlioo? Akū ò pì: O su ò Samusi kúme, de ò kene lákú à kèwɛere nà. ¹¹ Akū Yudanɔ gbɛnɔn dúbu aakɔnɔ gɛɛ Etamu gbɛwɛɛ kīnaa ò pì Samusine: Ñ d5 kú Filisitiniɔ mé òten kí blewároo? Bó yān n kèwɛere gwee? À wèrúma à pì: Pó kú ò kèmenen ma kèñne. ¹² Akū ò pì: O su ò n yí ò n kpámma. Akū Samusi pì: À la damene kú áni ma de á zídaro. ¹³ Akū ò pìne: Oi! Óni n dero. Óni n yí kú bàaome ò n nañne ñ ɔí. Akū ò a yí kú bà dufuo mèn pla ò bô káao

gbèwɛɛɛ pɛi gūn. ¹⁴ Kū ò kà káao Gerewa, akú Filisitiniṅ sù ò daale, òten wiki léa. Dikiri Nini sù Samusia, akú bà kú ò a ylo a ɔna muna kú, akú bàa pino z̄z̄k̄ɔre a ɔa. ¹⁵ À zaaki gè dufu gerewa è, akú à nàte à sè à gbɛnɔn waa sɔɔrono dèdɛo. ¹⁶ Samusi pi:

Zaaki gerewan ma gbɛnɔn waa sɔɔrono dèdɛo,
zaaki gerewan ma n̄ t̄t̄k̄ɔao.

¹⁷ Kú à yá p̄i ò à làka, akú à gerewa p̄i zùkúna. Akú ò t̄s̄ kpà gu p̄ine Gerewa Sìs̄i.

¹⁸ Ími a kú gbána, akú à ɔɔ d̄ Dikirine à p̄i: N tò makú n z̄b̄leri ma z̄i blè manamana, akú n̄ ye mà ga kú ímio mà léte Filisitini gyɔfɔɔdeno ɔi yá? ¹⁹ Luda Gerewa guwɛɛ l̄okotoo p̄ara, akú í b̄on. Samusi mì, akú a wèndii sù à gbána lè. Abire yāin òdi gu p̄i s̄isi Enakore. À kú Gerewa ari kú a gbārao. ²⁰ Samusi yá ḡḡɔ Isarailanɔne ari wè baro Filisitiniṅ k̄iblemmanagɔɔ.

16

Samusi Gaza ḡeki gbà gboronaa

¹ Samusi ḡɛ Gaza à karua ke è gwe, akú à ḡɛ à wute káao. ² Ò p̄i Gazadenɔne: Samusi kú la. Akú ò lika z̄s̄ gu pii, òteni a dā w̄ete ḡekia gwāani. Ò ȳite gwāani p̄ia ò p̄i: Tó gu d̄, óni a demɛ. ³ Samusi w̄ete gwe ari lizāndo, akú à f̄ute à ḡɛ à w̄ete ḡeki gbàa kú kú a lípetena m̄en p̄lanɔ à ḡà à wò kú a gbāngao l̄ɛl̄ɛ. À dā a ḡan à ḡɛ à zùkúna s̄is̄i kú à are d̄o Èb̄nua musu.

Samusi kú Delilao

⁴ Abire gbera Samusi yè nɔgb̄ɛ kei zaa S̄ɔreki guvuten, a t̄n Delila. ⁵ Akú Filisitini k̄inanɔ ḡɛ ò nɔgb̄ɛ p̄i lè ò p̄ine: Ñ ɔnd̄s̄ kp̄atei de n̄ le n̄ a gbána z̄k̄ɔ p̄i asiri d̄s̄ kú lákú óni ke nà ò gbána m̄neɔ. Tó o a ȳl̄ bàao o a gbána b̄usa, ó baadi ni n̄ gba andurufu ɔgo m̄en waa sɔɔro kú basɔroo. ⁶ Akú Delila p̄i Samusine: Ñ n̄ gbána z̄k̄ɔ asiri omene kú deran oni ke nà ò n̄ ȳi kú bàao ò n̄ gbána busao. ⁷ À wèa à p̄i: Tó ò ma ȳi kú kyā ȳida m̄en suppla, abire mé ani ma busa m̄aḡɔ de lán baadi bà. ⁸ Filisitini k̄inanɔ sù Delilane kú kyā ȳida kú adi kori keroo m̄en suppla, akú à a ylo. ⁹ A k̄urinon utena kp̄enen, akú Delila p̄i Samusine: Samusi! Filisitiniṅn ze la díee! Akú à kyā p̄ino k̄ɛk̄ɛ lán bà mùkumukuu bà, odi a gbána asiri d̄s̄ro.

¹⁰ Akú Delila p̄ine: Nteni ma lalandi ke, nten éke tomeneme. Ñ omene sà lákú oni n̄ ȳi nà. ¹¹ Akú à p̄ine: Tó ò ma ȳi kú bà gb̄igiri dufu kú odi z̄i keo k̄ro, ani ma busa m̄aḡɔ de lán baadi bà. ¹² Akú Delila bàa p̄i sè à a ylo. A k̄urinon utena kp̄enen, akú à p̄i: Samusi! Filisitiniṅn ze la díee! Akú Samusi bà kú à d̄o a ɔaa p̄i k̄ɛk̄ɛ lán buu bàa bà. ¹³ Delila p̄ine: Nteni ma lalandi ke ari tera. Nten éke tomenɛ. Ñ omene sà lákú oni n̄ ȳi nà? Akú à p̄ine: Tó n̄ ma mikā gbána m̄en supplan̄ kú n̄ dà àsan n̄ t̄ lán gòdoo bà, tó n̄ káro p̄ea, mani busa m̄aḡɔ de lán baadi bà. Delila tò i a sè, akú à a mikā gbána m̄en suppla p̄ino kú à t̄ lán gòdoo bà ¹⁴ à káro p̄ea. Akú à p̄i: Samusi! Filisitiniṅn ze la díee! Akú à vù à àsaa p̄i ḡà à wò kú a mikāo.

¹⁵ Delila èra à p̄ine d̄o: Nd̄iḡɔ p̄i n̄ yemai, akús̄ nd̄i ma náani keroo? N ma lalandi kè à kà ḡɛn aak̄s̄. Nd̄i n̄ gbána z̄k̄ɔ asiri omenero. ¹⁶ Len àdiḡɔ nakaraa le kú ȳi p̄i takao lakanaa sari. Ateni a zida ȳyone ari à ḡɛ à f̄u menaa à ye à ga. ¹⁷ Akú à yá kú à kú a sw̄en òne pinki sà à p̄i: Ḡɛ dí na ma m̄ia zikiro, zaakú ò ma ke Luda p̄i ume. Tó ò ma m̄i b̄o, ma gbána ni bo ma gūn, mani busa m̄aḡɔ de lán baadi bà. ¹⁸ Kú Delila è à yá kú à kú a sw̄en òare pinki, akú à légbazá kè Filisitini k̄inanɔne à p̄i: À era à su ḡɛn do d̄o, zaakú à a s̄inda pinki òmene sà. Akú ò era ò sù a k̄inaa, ò andurufuu p̄i kúna. ¹⁹ Delila tò i Samusi sè a gbála, akú à ḡogb̄ɛ ke s̄isi. À a mikā gbána m̄en suppla p̄ino b̄o, akú à nà busanaaa a gbána p̄i b̄o. ²⁰ Delila pi: Samusi! Filisitiniṅn ze la díee! Akú à vù àten da áni ke lán yá bà à a zida bome. À d̄s̄ kú Dikiri a tonlo. ²¹ Akú Filisitiniṅn a kú, ò a w̄énɔ b̄obo, akú ò ḡɛ káao Gaza. Ò m̄ogot̄ kp̄atii kp̄ane, akú ò a dà àten w̄isi l̄s̄ kp̄ésiran. ²² A mikā p̄i era à nà kunaa d̄o a bonaa gbera.

Samusi ganaa

²³ Filisitini k̄inanɔ k̄s̄ kàkara de ò n̄ t̄ana Daḡni gbagba, akú òten p̄onna ke ò p̄i: Ó t̄ana ó ibere Samusi n̄awere ó ɔi. ²⁴ Kú Filisitiniṅn a è, ò n̄ t̄ana s̄áabu kpà ò p̄i:

Ó ibere ó b̄usuu d̄ɛ,
à ó gb̄ɛnɔ d̄ɛd̄ɛ dúgudugu,

akú ó t̄ana a n̄awere ó ɔi.

²⁵ Lákú n̄ p̄o kè nna nà, ò p̄i: À Samusi s̄isi à f̄ai p̄o kewere. Akú ò a b̄o kp̄ésiran à yáad̄yá k̄ɛrine.

Kú ò a zè kpé gb̄ɛgbano dagura, ²⁶ à p̄i kefenna kú à a ɔ kúnaane: Ñ gé kúmao gb̄ɛgba kú ò kpé k̄unan̄o sare de mà ɔ nanaa mà gbána lea. ²⁷ T̄anakpe p̄i p̄a, ḡogb̄ɛn̄ kú nɔgb̄ɛn̄ kú

gwe kŭ Filisitini kĭnanŏ n̄ pĭnki. Gbē kŭ ò kŭ kpé pìi musu kà gbēnŏn wàa gēro, kŭ ò sù Samusi fāai gwa.

²⁸ Samusi wé kè Dikiria à pì: Dikiri Luda, n̄ tó ma yā dŏngu. Luda, n̄ ma gba gbāna gēn do dŏ de mà fĭna boo Filisitininŏa ma wé mèn pla yā musu. ²⁹ À ŏ nàna gbègba mèn pla kŭ ò kpé pì kŭna guraguranŏa, a ŏpla kŭ a doa a ŏze kŭ a doa dŏ. ³⁰ À pì: N̄ tó mà ga kŭ Filisitininŏo! À kutuu kè, akŭ à ŏ yĭpaa kŭ gbānao, akŭ kpé pìi gbòro à si Filisitini kĭnanŏa kŭ gbē kŭ ò kŭ a gŭnnŏ n̄ pĭnki. Gbē kŭ Samusi n̄ dede a gagŏrŏanŏn dasi de gbē kŭ à n̄ dede gŏrŏ kŭ à kŭ kŭ wēndiioa. ³¹ A dakŭnanŏ kŭ a de bedenŏ sù n̄ pĭnki ò a gēe sè ò tào, akŭ ò a mira kpàkŭsŭ kŭ a de Manŏa pŏo, Zŏra kŭ Esetaoluo dagura. À yā gŏgŏ Isarailanŏne ari wè baro.

RUTU

Naomi kù Rutuo

¹ Gɔɔ kù yágɔgɔrino ten kí ble Isarailano búsun, nàa gè, akù gɔgbè ke bò Betilihamu, Yudano búsun, à gèe à gɔɔ pla kè Mɔabuno búsun kù a nanɔ kù a négɔgbè gbènon planɔ. ² Gɔgbè pi tón Elimeleki. A nanɔ tón Naomi. A néno tón Malonu kù Kilišo. Eflata būsu gbènonme. Ò gèe Mɔabuno búsun, akù ò kù gwe. ³ Gwen Naomi zà Elimeleki gân, akù à gɔ gwe kù a né gbènon pla pìno. ⁴ Ò Mɔabu nɔgbèno sè nɔno ù, a do tón Opa, a do sɔ Rutu. Ò kù gwe lán wè kùri taka bà, a gberan ⁵ Malonu kù Kilišo gà n pla n pínki, akù Naomi gɔ gɔ sari néno sari.

⁶ Kù à kù Mɔabuno búsun gwe, à mà kù Dikiri a gbèno wènda gwà à n gbá pòble, akù à soru kè à ta kù a né nanɔ pìno. ⁷ Akù à fùte gu kù à kunwa à dà zén kù a né nanɔ pìno, òten tá Yudano búsun. ⁸ Akù à pi a né nanɔ pìnonne: À era à tá á danɔ kīnaa. Dikiri gbèke keáre lákù a kè á gɔ kù ò gànɔne nà kù makù. ⁹ Dikiri tó á baadi era à zà ke à vuteki le. Kù à lé zàmma, akù ò sɔ dɔ manamana. ¹⁰ Ò pine: Óni gé kúnwo n gbèno kīnaame. ¹¹ Akù à pi a né gyaano pìnonne: À era! Býyáí áni gé kúmaoo? Mani era mà négɔgbèno i de à le à zà kemma dɔn yá? ¹² À era à tál! Ma zī kù, mani le mà zà ke doru. Bee tó ma pi mani wé dɔ zàkènaai, akù ma lè ɔkɔsiala ma négɔgbèno i káao, ¹³ áni fɔ à n dá ari ò ke zɔkɔ yá? Áni fɔ ágɔ kun pose n yá yá? Oi, ma néno! Dikiri kpe līmeneme. Yá kù à á lé pi dí kemene nnaro fál!

¹⁴ Ò èra ò nà sɔ daa, akù Opa lé zà a zà daa, ama Rutu gi à nà. ¹⁵ Akù Naomi pine: N̄ gwa, n gbèndo ten tá a gbèno kù a tãnanɔi. N̄ era n̄ tá káao. ¹⁶ Akù Rutu pine: N̄sun nakarama mà n tó mà táro. Gu kù n gèsee pèten, ónigɔ leeleme. Gu kù n kipan, gwen mani kipan. N gbèno ni gɔ ma gbèno ù, n Luda ni gɔ ma Luda ù. ¹⁷ Gu kù n gan, gwen mani gan ò ma ví gwe. Ga baasiro pòke ni ó kékɔaro. Tó ma kemma, Dikiri yá kemene pásípási. ¹⁸ Kù Naomi è à zèo kù à tá káome, adi yáke one doru.

¹⁹ Akù n pla n pínki ò gèe are ari ò kà Betilihamu. Kù ò kà gwe, wète wà n yá musu. Gbèno pi: Naomin gwe sɔ yá? ²⁰ Akù à pínne: Àsungɔ ma sisi Naomi doru, séde Mara, zaakù Gbãnasīndapinkide posirayá kèmenene. ²¹ Ma ge wètea kù pónɔ, akù Dikiri sù kúmao ɔkɔri. Bó yá mé à tò áni ma sisi Naomii? Dikiri à ma kpeme, Gbãnasīndapinkide pi yá'ummanaa kpama. ²² Lákù Naomi sù kù Mɔabuno búsuno n̄an gwe kù a né nanɔ Rutu, Mɔabu burio. Ò kà Betilihamu gɔɔ kù ò nà nagákènaaame.

2

Rutu dakarena kù Bɔaza

¹ Naomi zà Elimeleki be gɔgbè ke kun, gbè zɔkɔ aruzekedeme, a tón Bɔaza. ² Mɔabu nɔgbè Rutu pi Naomine: N̄ tó mà gé bura nagá k̄no we màgɔ té gbè kù à ma wènda gwà kpe. Akù à pi a né gyaano pìne: N̄ gé! ³ Akù à fùte à gèe nagá k̄no we bura, àdigɔ té pòkèrino kpe. Akùs bura kù à gèen pi bi Elimeleki dane Bɔaza burame. ⁴ Akù Bɔaza bò Betilihamu. Kù à kà gwe, à fɔ kpà pòkèrinoa à pi: Dikiri gɔ kù kááo! Akù ò pine: Dikiri arubarika dangu! ⁵ Bɔaza pi a zikeri kù à de a pòkèrino gwàri ùne: Dí mé à nɔkpare direkù víi? ⁶ Akù à wèa à pi: Nɔkpare pi bi Mɔabu nɔgbè kù Naomi bò káao Mɔabuno búsun à sù káome. ⁷ À pi mà tó à nagá k̄no we pòkèrino kpe, akù àten zī ke zaa k̄no. Teran à sù kámma bo fiti kuta gūn.

⁸ Akù Bɔaza gèe à pi Rutune: N̄ ma yá ma. N̄sun gé nagá k̄no we bura pãnden doru. N̄sun gètewálaro. N̄ gɔ la kù ma nɔgbè zikerino. ⁹ N̄ wé dɔ zī kù òten kea n̄gɔ té n̄ kpe. Ma ò ma kefennanone ò su wari dɔmmaro. Tó ími teni n de, n̄ gé n̄ í kù ò kà orozãno mi. ¹⁰ À kùtene à mii nàte à pi: À kè dera makù kù buri pãnde nɔgbèno ma ù, n laakaríi d̄ma, akù n yá mana kèmenene? ¹¹ Akù Bɔaza wèa à pi: Ò yá kù n kè n zà dane n zà ga gbera òmene pínki, lákù n n de kù n dao tò nà kù n búsuoo, akù n su n vute gbè kù n n̄ d̄s yáronɔ té. ¹² Dikiri fina bonne yá kù n kèe musu. Lákù n su n sɔzɔ Dikiri Isarailano Luda oruu gūn nà, à a fina bonne manamana. ¹³ Rutu pi: Baa, n yá mana kèmenene fá! N̄ ma laakaríi kpàtemene, n yá nna ò makù n zikeriine, bee kù n zikerino doken ma ùro.

¹⁴ Pòblegɔɔ Bɔaza pine: N̄ mɔ n̄ pòble la n̄gɔ burodi zɔ d̄ooa. Akù à vute pòkèrino sare. Bɔaza pòblewe kpatanaa kpàa, akù à pò blè à kà ari a kpara gɔ. ¹⁵ Kù à fùte àten gé pò k̄no we, akù Bɔaza ò kefennanone à pi: Bee tó àten pò k̄no we nagá kù à katena té, àsun wé'i daaro. ¹⁶ À a sà kenɔ bobone nagá gūn à tó à a k̄no we. Àsun pataaro.

¹⁷ Akū à pɔ̄ kɔ̄nɔ wɛ ari ɔ̄kɔ̄si. Kū à z̄s̄ à a wɛ̀ bò, à kà toko lé do taka bà. ¹⁸ Kū à sè à tào be, akū à pɔ̄ kū à a kɔ̄nɔ wɛ̀ pì m̀ a z̄a danɛ. À pòble kpara kū à ḡs̄ pìi kpàa dɔ. ¹⁹ Akū a z̄a da a là à pì: Mákpan n pɔ̄ kɔ̄nɔ wɛ̀n gbàraa? N z̄i kè máa? Luda arubarika da gbɛ̀ kū à laakaríi d̄mman. Akū à gbɛ̀ kū à z̄i kè a bura yá ònɛ à pì: Gbɛ̀ kū ma z̄i kè a bura gbàra tón Bɔ̄aza. ²⁰ Akū Naomi pì: Ma Dikiri sáabu kè! À kpɛ̀ àten gbɛ̀kɛ ke ókɔ̄nɔ kú ó bɛ̀nɛnɛnɛ kú ó gbɛ̀ kú ó ḡanɔ. Akū à ɛ̀ra à pì: Gbɛ̀ pì bi ó danɛ káni buri m̀n dome. ²¹ Akū Mɔ̄abu nɔgbɛ̀ Rutu pì: À pìmenɛ mà na a z̄ikerinɔ ari ó gé pɔ̄ kè ò lákao. ²² Akū Naomi pì a né gyaanɔ piinɛ: À mana ñ gé kú a nɔgbɛ̀ z̄ikerinɔ de òsun wari d̄mma bura p̄nde ḡunlo yá. ²³ Akū à nà Bɔ̄aza nɔgbɛ̀ z̄ikerinɔ. Àdiḡs̄ pɔ̄ kɔ̄nɔ wɛ̀ ní kpɛ̀ ari ó ḡɛ̀ ò nagā kú gbadoo kè ò làka. À kú a z̄a da beame.

3

Rutu kú Bɔ̄azao zaa pówɛgbɛ̀kia

¹ Naomi pì a né gyaanɔ piinɛ: À mana mà be wɛ̀tɛnnɛ, gu kú ñni le ñḡs̄ kunwa aafia. ² Bɔ̄aza kú ñ kú kú a z̄ikerinɔ bi ó danenloo? Akū mé àten pówɛ gbɛ̀ ɔ̄kɔ̄siala. ³ Ñ z̄ú ó ñ n̄isi d̄ɔkɔ. Ñ n aso mana da ñ gé pówɛgbɛ̀kia. Ñsun tó à d̄s̄ ñ kú gwero ari à pɔ̄ blè à ñ mí à làkao. ⁴ Tó à wùtɛ, ñ gu kú à wùtɛn gwa, ñ gé ñ a biza lé sé ñ wùtɛ a gbá sare. Aní yá kú ñni ke onne. ⁵ Akū à p̄inɛ: Yá kú n ò p̄inkí, mani kemɛ. ⁶ Akū à ḡɛ̀ pówɛgbɛ̀kia à yá kú a z̄a da ònɛ p̄ii kè p̄inkí.

⁷ Bɔ̄aza pɔ̄ blè à ñ mí, a p̄ kè nna. À ḡɛ̀ à wùtɛ pówɛ tuku sare dire kpa, akū Rutu ɔ̄tɛi tɛnɛ, à biza gò a gbáa à wùtɛ gwe. ⁸ Lizándoo kú Bɔ̄aza kè giri, à vù kú io à lite, akū à lè nɔgbɛ̀ mé à wutena a gbá sare. ⁹ Kú à pì, dímeɛ, akū Rutu wèa à pì: N z̄ikeri Rutume. Ñ n biza lé kúmalá, zaakú ma danɛ káni kú aní ma bome n ù. ¹⁰ À p̄inɛ: Dikiri arubarika dangu! Gbɛ̀kɛ kú n kè kpɛ̀kpɛ̀ dík̄ina de a káakupola. Ñdí gé kefenna wɛ̀tɛro, takaside kes̄ aruzekede. ¹¹ Ñsun tó v̄ina n k̄uro. Pɔ̄ kú n wé kè p̄inkí, mani kenne, zaakú w̄ɛtɛdenɔn d̄s̄ kú nɔ maname n ù ñ p̄inkí. ¹² Yápurame! N danɛn ma ù, ama danɛ káni p̄ande kun à káni demala. ¹³ Ñ i la gwāaniala, zia k̄onk̄o tó à ye à ñ bome, à mana, à ñ bo. Ama tó adi wero, ma si kú Dikirio mani n bo. Ñ i la ari gu dɔ.

¹⁴ À wutena a gbá sare gwe ari gudɔo, akū à fùtɛ ari gu ḡs̄ gé kè, zaakú Bɔ̄aza p̄inɛ àsun tó gbɛ̀kɛ d̄s̄ kú à sù pówɛgbɛ̀kiaro. ¹⁵ À p̄inɛ dɔ: Ñ n p̄odangāa poro ñḡs̄ k̄una. Kú à k̄una, akū Bɔ̄aza nagā k̄anɛ zaka lé suddo à d̄inɛ, akū à tào be. ¹⁶ Kú à kà be, à z̄a da a là à pì: Yá kè deraa? Akū à yá kú ḡs̄gbɛ̀ p̄ii kè n̄ɛnɛ ònɛ p̄inkí, ¹⁷ à pì: À ma gba nagā zaka lé suddo dík̄iname. À pì à mana mà tá ma z̄a da k̄ia ɔ̄koriro. ¹⁸ Akū Naomi pì: Ñ vute tɛnɛ ari ñ yá pì lakana d̄s̄, zaakú ḡs̄gbɛ̀ pì ni kámma bo gbàra yá pì lakanaa sariro.

4

Rutu z̄akɛna kú Bɔ̄azao

¹ Bɔ̄aza ḡɛ̀ à vùtɛ w̄ɛtɛ b̄in̄ilea, akū à è danɛ káni b̄ori kú à a yá òo pì ten su. Akū à pì: Ma gbɛ̀, ñ m̀s̄ ñ vute. ² Akū à w̄ɛtɛ gbɛ̀ z̄s̄k̄ɔ̄nɔ sisi gb̄ɛnɔn kuri à pì ò vute. ³ Akū à pì danɛ káni kú aní a sura ba piinɛ: Naomi kú à sù kú Mɔ̄abunɔ b̄usuu teni ó v̄ini Elimeleki bura kpado yá. ⁴ Akū ma è à mana mà a yá onne, de ñ lú ó gbɛ̀ z̄s̄k̄s̄ kú ò vutena lanɔ wára. Tó ñ ye ñ lúme, ñ lú. Tó ñ ye ñ lú s̄ro, ñ omɛnɛ mà ma, zaakú m̄ok̄ɔ̄n m̄é ñ a luna zé v̄i. Tó n bakanlo, séde makú mà lú. Akū ḡs̄gbɛ̀ p̄ii pì: Mani lú. ⁵ Akū Bɔ̄aza pì: Tó n bura p̄ii lú Naomi kú Mɔ̄abu nɔgbɛ̀ Rutuoa, ñni gbɛ̀ kú à ḡa gyaanɔ le dɔ, de a t̄s̄ le à ḡs̄ a t̄ubia. ⁶ Akū danɛ káni b̄orii p̄ii pì: Tó len à de le, mani lúro, de m̄asun ma z̄ida t̄ubi yakaro yá. Ñ n p̄s̄ lú, zaakú mani f̄s̄ mà lúro. ⁷ Isarailanɔ b̄usun yá tó gbɛ̀ ten bura lú ke tó àteni a l̄ilin ke, tó àten yá mi laka, àdi a kyate gbá do bo à kpá gb̄ame yá pì lakana s̄eɛda ù Isarailanɔnɛ. ⁸ Kú danɛ káni b̄orii p̄ii pì Bɔ̄azanɛ à lú, akū à a kyate b̄ò à kpà Bɔ̄azaa. ⁹ Akū Bɔ̄aza pì gbɛ̀ z̄s̄k̄ɔ̄nɔ p̄inɔnɛ kú gbɛ̀ kparanɔ ñ p̄inkí: Ák̄ɔ̄nɔmɛ s̄eɛdadɛnɔ ù gbàra, kú ma Elimeleki kú Malonuo kú Kilišo p̄onɔ lú Naomia p̄inkí. ¹⁰ Akū ma Malonuo gyaanɔ Rutu, Mɔ̄abu nɔgbɛ̀ lè nɔ ù dɔ, de gbɛ̀ kú à ḡaa pì t̄s̄ le à ḡs̄ kú a t̄ubia, de a t̄s̄ s̄un ga a gb̄ɛnɔ t̄ɛ ke a w̄ɛtɛ dík̄ina ḡunlo. Ák̄ɔ̄nɔmɛ yá p̄ii s̄eɛdadɛnɔ ù gbàra.

¹¹ Akū gbɛ̀ z̄s̄k̄ɔ̄nɔ p̄inɔ kú gbɛ̀ kú ò kú ḡanu ḡunno pì ñ p̄inkí: Ók̄ɔ̄nɔmɛ s̄eɛdadɛnɔ ù. Dikiri tó nɔgbɛ̀ kú àten ḡɛ̀ n onn pì ḡs̄ lán Rahila kú Leao bà, kú ò Isarailanɔ buri kè. Aní tó ñ gbàna kú ɛ̀flata b̄usun ñ t̄s̄ bo Betilhamu. ¹² Dikiri tó buri kú aní k̄p̄amma kú nɔgbɛ̀ p̄inɔnɔ ḡs̄ lán Perezí kú Tama i Yudanɛ burinɔ bà.

Dauda buri bozire

¹³ Akū Bɔ̄aza Rutu s̄ɛ nɔ ù. À wùtɛ k̄aa, akū Dikiri tó à n̄ɔ si, akū à né ñ ḡs̄gbɛ̀ ù. ¹⁴ Akū nɔgbɛ̀nɔ pì Naomine: O Dikiri sáabu kè, adi n tó buri sari gbàraroo. Luda tó né pì t̄s̄ bo Isarailanɔ t̄ɛ. ¹⁵ Aní n laakari kp̄atɛnnɛ, aní n gwa n z̄ik̄unaa ḡun, zaakú n né gyaanɔ kú à

yenyĩ mé à a ìnnè, akūsõ à mananne de nэг̃gbè gbènon supplanla. ¹⁶ Akū Naomi né pìi sè à kpà a kùla à g̃s̃ a gwàri ũ. ¹⁷ Akū nɔgbè kū ò kú gwenɔ pì: Ò nэг̃gbè ì Naomine. Akū ò t̃s̃ kp̃anè Ɔbedi. Akūme Yese de, Dauda dizi ũ.

¹⁸ Perezì burinɔ t̃n dí:

Perezì mé à Ezeronu ì,

¹⁹ Ezeronu Ramu ì, Ramu Aminadabu ì,

²⁰ Aminadabu Nas̃ ì, Nas̃ Salamɔ ì,

²¹ Salamɔ Bɔaza ì, Bɔaza Ɔbedi ì,

²² Ɔbedi Yese ì, akū Yese Dauda ì.

SAMUELI TAKADA KAAKU

Samueli 1:1-7:17

Solu 8:1-15:35

Solu kú Daudao 16:1-31:13

Elekana kú a gbēno

¹ Gōgbē ke kú Rama, Eflaimu būsu gusīsīden. Zufu burime, a tón Elekana, Yeroamu néme. Eflaimu buri kú òdi pi Zufu pi mé à Tohu ì, akú Tohu Eliu ì, akú Eliu Yeroamu pii ì. ² Elekana nōnō vī mèn pla, a káaku tón Ana, a plade tón Penina. Penina mé à nēno vī, Ana sō à né víro. ³ Wē kú wēo gōgbē pii di bo a wēte gūn à gé donyī ke Dikiri Žikaridene zaa Silo à sa oa. Eli nēgōgbē mèn plano ōfini kú Fincasio kú gwe Dikiri gbàgbarinō ū. ⁴ Goro kú Elekana sa ò, àdi a nōbō kpà a nāno Peninaa kú a nēgōgbēno kú a nēnōgbēno n pínki, ⁵ akú àdi a leu pla kpà Anaa kú à yei yāi, bee kú Dikiri à kè para ū. ⁶ A gōba pi sō, àdigō a fobo a parakena yāi, de à a nēse futene. ⁷ Len àdigō kene le wē kú wēo. Tó Ana gēe Dikiri kpé gūn, a gōba pii di a fobo, akú àdi ò do ari à fua à pò ble. ⁸ Akú a zā di a lá: Ana, bó mé à n le, nten ò do, nídi pò bleroo? À kè dera n nēsee yàkaa? Má denne nēgōgbē mèn kurilaroo?

⁹ Žikea kú ò kú Silo, ò pò blè ò làka, sa'ori Eli vutena gbàaa Dikiri kpé kpélele, akú Ana fūte ¹⁰ kú nēseyakana zōkōo, à wé kè Dikiria kú òdoo manamana. ¹¹ Akú à lé kè Dikiria à pi: Dikiri Žikaride, n tó makú n zōbleri yā dōngu! N ma wēnda gwa! Tó ma yā dí sānguro, akúsō n ma gba nēgōgbē, manì a kpámma n pò ū ari a wēndi lén, gē ni na a miia zikiro. ¹² Kú a wékēna Dikiriaa pi ten lākaro, akú Eli teni a lé gwa tūi. ¹³ Ana ten adua pi ke a swēe gūn, a lé mé àten ke zúkizuki, adi yā ò à bō a lén gbēke mào. Eli ten da wē teni a deme, ¹⁴ akú à pine: Wē nigō n de ari bōreme? N mī kē wēa. ¹⁵ Akú Ana wēa à pi: Adi ke lenlo Baa! Nōgbē pōsirađen ma ū, mádi wē ke í gbāna ke miro. Mateni ma yā'ummanano ò Dikirineme. ¹⁶ Nsun makú n zōbleri dite nōgbē pā ūro. Ma nēse yakana kú ma kunna bídi gūnwō mé à tò maten wé ke la ari tera. ¹⁷ Akú Eli pine: N tá aafia. Isarailano Luda n gba pò kú n wé kēaa. ¹⁸ Akú Ana pi: N tó makú n zōbleri yā kangu. Akú à tà à pò blè a ānn wēre.

Samueli inaa

¹⁹ Kú gu dō, ò fūte kōnkōkōnko ò gēe ò donyī kè Dikirine. Akú ò era ò tà n wētea Rama. Kú Elekana wūte kú a nāno Anao, a yā dō Dikirigu. ²⁰ Goro birean à nō sī à né ì gōgbē ū, akú à tō kpāne Samueli, zaakú à pi: Ma a wé kè Dikiriame.

²¹ Akú Elekana fūte kú a bedeno n pínki, ò era ò gēe sa kú òdi o wē kú wēo o Dikiria, ò lé kú ò gbēne fīna bo. ²² Ama Ana dí géro. À pi a zāne: Tó né pii kè, akú mani gé a mō Dikirine, anigō kú gwe goro sīnda pínki. ²³ Akú a zā pine: Lākū à kēne mana nà ò ke. N mena ari à kē. Dikiri tó yā pi ke. Akú nōgbē pi a né gwà ari à gēe à kēo.

²⁴ Kú à kē, akú à a sē à gēe káao Dikiri kpén Silo kú zūsa wē aakōo kú wísitio konko do kú sēwēo tūru do. Né pii kè kefenna ū. ²⁵ Kú ò zūsa pii kútu kpà, akú ò gēe kú né pii Eli kīnaa. ²⁶ Akú Ana pine: Baa, n gaafara kemene! Kú n kunnao makúme nōgbē kú à ze la maten wé ke Dikiria n wára ū. ²⁷ Né dīkīnan ma wé kè Dikiria, akú à ma gba pò kú ma gbēkaaa pii. ²⁸ Abire yāin ma su a kpà Dikiria, de àgō kun a pò ū ari a wēndi lén. Akú ò donyī kè Dikirine gwe.

2

Ana aduakēnaa

(Luk 1:46-55)

¹ Akú Ana aduaa kè à pi:

Ma nēse ten yāa dō Dikiria,
ma mi dana la Dikiri yāi.

Maten woo ke ma iberenōa,
ma pō kē nna, kú à ma sura bà.

² Gbēke kú adona lán Dikiri bàro,
gbēke kun lán a bàro,
gbēsi ke kun lán ó Luda bàro.

³ Asun yā bōte kú yōnkōoro,
àsun tó zīda bina yā bo á lenlo,
zaakú Dikiri Ludame yādōri ū,
akú mé àdi ó yākenano yō à gwa.

⁴ Gōsa gbānana sá è'e,

ama gbē funanɔ gbāna asa dɔ́ n̄ pi.
 5 Gbē kána ten a zida aya ke pòble yáí,
 ama nà ten gbē kú àteni a de yá de doró.

Para né ì mèn suppla,
 ama nédasi'iríi g̃s wēnda.

6 Dikiri mé àdi tó gbē gē ga,
 akús̄ àdi tó gbē g̃s kun.

Àkū mé àdi tó gbē gē b̄usuu g̃n,
 akús̄ àdi g̃e vu.

7 Dikiri mé àdi su kú takasio kú kunna nnao,
 àdi ɔ́ t̄s gbēkenɔ, àdi gbēkenɔ sé lei.

8 Àdi wēndadenɔ bo b̄usutitin,
 àdi takasidenɔ bo tuburan.
 Àdi n̄ vute gu dok̄nɔ kú k̄inenɔ,
 àdi tó ò kpata ble kú g̃akurio.
 Zaakú z̄ite p̄etekinɔ bi Dikiri p̄óme,
 akú à andunia kàtea.

9 Àdi a gbēnɔ gb̄apeteki d̄akpáñne,
 àdi yāvānikerinɔ dúgu z̄s g̃usiran.
 Gbēke ni f̄s à ɔ́si ne kú a zida gbānaoro.

10 Dikiri ni a iberenɔ ú l̄s,
 ani pata a iberenɔ zaa musu,
 ani ȳakpate ke k̄ūwo ari andunia lézekia.
 Ani k̄ina kú à k̄aa gba gbāna,
 ani gbē kú à s̄e p̄i m̄i da ía.

11 Akú Elekana tà a be w̄tea Rama, akú néḡs̄gbē p̄i g̃s, àten z̄i ke Dikirine kú sa'ori Elio.

Eli néḡs̄gbēnɔ

12 Eli néḡs̄gbēnɔ bi né p̄ásinɔme, òdi Dikiri daro. 13 Yá kú sa'oríi p̄inɔ di kéñnen dí. Tó gbē sa ò, g̃ɔɔ kú àten n̄bɔɔ p̄i f̄ufu ke, sa'ori iba ke di su kú saka g̃ane aak̄s̄deo k̄ina. 14 Akú àdi sí ta g̃n ke oro ke m̄'oro, akú sa'ori di p̄s̄ kú saka p̄i b̄òò sé a p̄s̄ ù p̄ínki. Len òdi ke Isaraila kú ò sù Silonɔne le n̄ p̄ínki. 15 Bee ari òg̃s̄ g̃e n̄bɔ kpá téa a n̄s̄i láka, sa'ori iba ke di su à p̄i gbē kú à sa òo piine: N̄ n̄bɔ kpá sa'oria à kpá téa, zaakú ani we à n̄bɔ f̄ufukena símmaro, sé a búsu. 16 Tó gbē p̄i p̄ine áni n̄bɔ kpá téa g̃ia a n̄s̄i láka, gbasa p̄s̄ kú à yei à sé s̄a, akú ibaa p̄i di pi: Oi! N̄ kpáma g̃nɔ! Tó n̄ gi, mani bo kú gbānao. 17 Kefenna p̄inɔ durunna z̄k̄s̄ Dikirine manamana, zaakú òteni a sa'onɔbo gya bome.

18 Néḡs̄gbē Samuéli s̄s̄ àdig̃s̄ z̄i ke Dikirine kú uta lokommao dana. 19 A da di uta gyaba fitinna z̄ñe. Tó àten su sa ò kú a z̄ao w̄e kú w̄eɔ, akú àdi suone. 20 Eli di sa mana o Elekane kú a n̄o p̄iio à pi: Dikiri n̄ gba né ɔ́ kú n̄ n̄o p̄iio, né kú à a w̄é k̄e akú à kpá Dikiriiaa p̄i g̃ene ù. Akú òdi tá n̄ bea. 21 Akú Dikiri arubarikaa dà Anane, à èra à né ì mèn s̄ɔɔo, g̃s̄gbē aak̄s̄, n̄gbē pla. Néḡs̄gbē Samuéli s̄s̄ àten z̄k̄s̄ kú Dikiri ɔ́i.

22 Eli z̄i kú yúkuyuku, à yá kú a néno ten ke Isarailanɔne mà p̄ínki kú l̄ákú òdi w̄úte kú n̄gbē kú òdig̃s̄ z̄i ke dakareki kuta kp̄eleleanɔ nà. 23 Akú à n̄ lá à p̄i: B̄s̄ mé à tò àten yá ke lee? Ma mà gbē s̄inda p̄ínki teni á yāvānikena o. 24 Àsun ke lero ma néno! Baaru kú ma mà kú àten dagula Dikiri gbēnɔ té pi manaro. 25 Tó gbē durunna k̄e a gbēdakene, Luda ni a yá g̃g̃s̄, ama tó gbē durunna k̄e Dikirine, dí mé ani k̄úte kenee? Akú ò g̃i n̄ de yá mai, zaakú Dikiri z̄e kú n̄ deɔna yāome. 26 Néḡs̄gbē Samuéli s̄s̄, àten z̄k̄s̄ kú àten kara. Àdig̃s̄ nna kú Dikiriio kú gbē s̄inda p̄ínkiio.

Àlesi b̄ène d̄na Eli bedenɔa

27 Akú Luda gbēke sù à p̄i Eline: Dikiri p̄i, g̃ɔɔ kú n̄ dizi Haruna bedenɔ ten z̄ò ble Firí'aunane zaa Misila, a bo a sur̄ma t̄ēt̄ēt̄e, 28 Isaraila burinɔ té p̄ínki n̄ dizi Harunan a s̄e a gb̄agbari ù. Akú à a gbagba, à turaretiti k̄aare t̄én kú sa'o'utao dana. Dikiri p̄i, a sa'op̄o kú Isarailanɔ di kpáta kpá a burinɔa p̄ínki. 29 Dikiri p̄i, b̄s̄ mé à tò adì a sa'ona n̄bɔ z̄s̄ kú gb̄ao kú gba kú a d̄ite ò suoare a kp̄e g̃nwooo? À p̄i, b̄s̄yáí ndi n̄ néno d̄ite deala, akú àten m̄e kpá kú a gbē Isarailanɔ sa'ona n̄bɔ manaoo? 30 Abire yáí Dikiri Isarailanɔ Luda p̄i, a d̄ite yá n̄ burinɔ kú n̄ dizi burinɔ mé òg̃s̄ a gbagba ari g̃ɔɔ s̄inda p̄ínki, ama tera adì we abirek̄úí doró. À p̄i, gbē kú à a kpe t̄àn áni b̄èere líne, gbē kú à a gya b̄ò áni ke p̄s̄ ùro. 31 N̄ ma! À p̄i, g̃ɔɔke ni su, áni n̄ be gbāna símma kú n̄ de be p̄s̄o. Mare z̄i ke nig̃s̄ kú n̄ ɔ́nn doró. 32 Ìni wari e a bea. Bee tó a arubarikaa p̄isi Isarailanɔa n̄ p̄ínki, mare z̄i ke nig̃s̄ kú n̄ ɔ́nnlo ari g̃ɔɔ s̄inda p̄ínki. 33 N̄ ɔ́ndenɔ ni gaga z̄égb̄an n̄ p̄ínki. N̄ gbē kú adì a bo a gbagbaz̄i g̃unlo ni tó n̄ w̄é bobo

kū ɔ́dɔɔ, n pò ní sira kū. ³⁴N né gbēnɔn pla Ɔfini kū Fineasio ni gaga gɔɔ dokɔnɔ zī ń pínki. Abirekū nigò denne sèeda ũ kū yá kū a ò ní ke pínki. ³⁵Dikiri pi, áni gbē sé sa'ori náanide ũ, ani a pɔyenyina ke lákú á yei ná. Áni a burinɔ gba gbána gíngin, anigò zī ke kína kū áni káne ari gɔɔ sīnda pínki. ³⁶N buri kū ò gòɔnɔ ni su ò kúte kené ɔgɔ ke burodi yáì ò pi: Ñ sa'ori zī ke dawere ò ke, de ò pò fitinna le ògò ble.

3

Dikiri lézuna Samueli

¹Négògbē Samueli ten zī ke Dikirine Eli ɔ́. Gɔɔ birea Dikiri yá dì su gbēa likalikaro, akū wégupu'ena kun dasiro. ²Zikea Eli wutena a wútekiea. A wé búsa, àten gu e manamana doro. ³Samueli wutena Dikiri kpén, gu kū Luda àkpati kunwa. Luda fitila dí ga kòro. ⁴Akū Dikiri lé zù Samuelii. À wèa à pi: Makú dí! ⁵Akū à bàa lè à gèe Eli kínaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à pine: Mádi lé zunyiro. Ñ gé wúte. Akū à èra à gèe à wúte. ⁶Dikiri èra à lé zù dɔ, akū à èra à gèe Eli kínaa à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū à pi: Ma né, mádi lé zunyiro. Ñ gé wúte. ⁷Samueli sɔ́ à Dikiri dɔ́ gíaro, Dikiri yá dí sua yá kòro. ⁸Dikiri èra à lé zù a gèen aakòde, akū à fùte à gèe Eli kínaa dɔ à pi: N lé zùmain yá? Ma su. Akū Eli dɔ́ sà kū Dikiri mé àten lé zù kefenna piiii. ⁹Akū à pine: Ñ gé wúte. Tó à lé zunyí sà, ñ pi: Ñ yá ò Dikiri, n zòbleri sà dɔ. Akū Samueli gèe à wúte a wútekiea.

¹⁰Dikiri sù à zè gwe, à lé zù lákú à kè yá ná à pi: Samueli! Samueli! Akū Samueli pi: Ñ yá ò Dikiri, makú n zòbleri ma sà dɔ. ¹¹Akū Dikiri pine: Ñ ma! Mani yá ke Isarailanɔ té, gbē kū à a baaruu mà ni keke à sá wème. ¹²Gɔɔ birea mani àlesi kū ma dɔ Eli bedenɔa ke pínki zaa a naanaa ari a midenaaa. ¹³Ma pine mani tó yá gò wí a bedeno musu ari gɔɔ sīnda pínki yá vāni kū à a yá dɔ́ yá. A nénó n zida kpe bò, akū adi gínéro. ¹⁴Abire yáì ma la dà Eli bedeno yá musu ma pi: Sa'ona ke gbadana ní Eli bedeno taari kèrma zikiro.

¹⁵Samueli wúte ari gu dɔ, akū à Dikiri kpé gbàno wèwè. À wégupu kū à è ona Eline vīna vī. ¹⁶Akū Eli a sisi à pi: Samueli ma né! À wèa à pi: Makú dí! ¹⁷Akū à a là à pi: À pinne deraa? Ñsun yá pi utemenero. Tó n yá kū à ònne ke utemene, Luda yá kenne pásipási. ¹⁸Akū Samueli yá pii bábane pínki, adi a ke utenero. Akū Eli pi: Dikirime a ũ. Lákú à kène mana ná à ke.

¹⁹Samueli ten zòkò kū, akúsò Dikiri kú káao. Adi tó yá kū à òo lète páro. ²⁰Akū Isaraila kū ò kú zaa Dá ari Besebanɔ dɔ́ ń pínki sà kū Samueli bi Dikiri annabiime yá pura. ²¹Dikiri dígò bo àgò su Samuelia Silo, gu kū à a zida m̀nen káaku. Àdi yá one, akū Isarailanɔ teni a yá ma ń pínki.

4

Filisitininɔ Dikiri àkpati sinaa

¹Isarailanɔ bòte ò gèe Filisitininɔa kū z̄iio. Ò búraa kàte Ebeneza, Filisitininɔ sɔ́, Afeki. ²Filisitininɔ z̄i'ɔ pòro ò gèe Isarailanɔa. Kū z̄i gbána kū, akū Filisitininɔ Isarailanɔ blè ò ń dede z̄ilan gwe lán gbēnɔn waa baro taka bà. ³Kū Isarailanɔ sù ń búran, ń gbē zòkò pi: Bóyáì Dikiri tò Filisitininɔ ò blé kū z̄iio gbāraa? Ò gé ò Dikiri bàka kunna kúoo àkpati sé Silo ò suo àgò kū kúoo, de àgò ó bo ò iberenɔ ɔ́. ⁴Akū ò gbēnɔ z̄i Silo ò gèe ò Dikiri bàka kunna kúno àkpatii sè ò sùo. Akúme Dikiri Z̄ikaride kiblegba ũ kerubunɔ dagura. Eli né gbēnɔn planɔ Ɔfini kū Fineasio kú kū àkpatii piio gwe. ⁵Kū ò kao Isarailanɔ búran, ò fùte kū ponna wikio ń pínki ari zíte ȳgá. ⁶Kū Filisitininɔ wiki pii mà, ò pi: Bó wiki gbána mé à dɔ Eberunɔ búran lee? Kū ò dɔ́ Dikiri àkpati mé à kipa ń búran, ⁷vīna ń kū ò pi: Tāna ke kipa ń búramme. Yá gí kúoo sà! Yá dí taka dí ke zikiro. ⁸Yá gí kúoo! Dí mé ani ò bo tāna gbánade pinɔ ɔ́i? Tāna pinɔ mé ò yá gāte Misalanone gbārannan. ⁹Ókòno Filisitininɔ ò swè dite ò gògbèke ke. Tó ódi ke lero, óni zò ble Eberunone lákú òten blewere ná. Ò gògbèke ke ò z̄i ká kúno.

¹⁰Akū Filisitininɔ fùte Isarailanɔa kū z̄iio ò ń fu, akū ń baadi bàa lè ò tà be, zaakú ń dedenaa kè dasi. Filisitininɔ ń gbē kū ò té gèseno dède gbēnɔn dúbu baraaakuri. ¹¹Ò Luda àkpatii sí, akū ò Eli né gbēnɔn planɔ Ɔfini kū Fineasioo dède.

¹²Biliaminu buri gbèke bò z̄ilan à bàa lè à gèe Silo z̄i piia. À a pòkasanɔ gà à kèkè à bùsuu kú a miia. ¹³Kú à kà, à Eli lè wutena gbāaa zé sare, àten gu dákpa, zaakú a laakari kpatenaro Luda àkpati yáì. Kū gbē pii gè wèten, à baaruu kpà wètedenone, akū òten ɔ́ dɔ ń pínki. ¹⁴Kū Eli wiki pii mà à pi: Zuka dí bò máa? Akū gbē pii kè likalika à gé one. ¹⁵Eli z̄i kú à kà wè basoro plansari, a wé gò daadaa, adi gu e doro. ¹⁶Akū gbē pii pine: Teran ma bo z̄ilan, ma bo zaa gwe kú báao gbārame. Akū Eli a là à pi: Bó mé à kè gwee, ma gbē? ¹⁷Baarukparii pii wèa à pi: Isarailanɔ bàa lè Filisitininɔne, akū Filisitininɔ ń dede dasidasi. N né gbēnɔn planɔ

Ɔfini kũ Fineasio gâ dɔ. Ɔ Luda àkp̄at̄ii s̄ir̄ma dɔ. ¹⁸ Kũ à Luda àkp̄ati yā ò, Eli bò a gbàaa à lète kpedangara wète b̄inile sare, akũ a wakaa è à gâ, zaakũ à z̄i kũ, akũs̄ gbē k̄aname. À dò Isarailan̄ne are ari wē bupla.

¹⁹ Eli né Fineasi nan̄ n̄sina, à kà né'ina. Kũ à Luda àkp̄ati sina baaruu mà kũ a zā de ganaao kũ a zā ganaao, akũ à kùte à né'ì, zaakũ n̄wāwā fùtea. ²⁰ Kũ àten gbās̄i lé, gbē kũ ò a kũkunan̄o p̄ine: Nsun tó v̄ina n̄ kũro, zaakũ n̄ né'ì ḡsḡbē ũ. Ama adi wer̄maro, adi n̄ yā daro. ²¹ Akũ à t̄s̄ kp̄a né piine Ikabodu à p̄i: Isarailan̄o gakuri k̄ò è. Zaakũ ò Luda àkp̄atii s̄ir̄ma, akũs̄ a zā de kũ a zāo gāga dɔ. ²² À p̄i: Isarailan̄o gakuri k̄ò è, zaakũ ò Luda àkp̄atii s̄ir̄ma.

5

Luda àkp̄ati kunna Filisitinin̄o k̄inaa

¹ Kũ Filisitinin̄o Luda àkp̄atii si, ò b̄òo Ebezeza ò t̄ào Asad̄odi. ² Akũ ò ḡòó n̄ t̄ana Daḡs̄ kp̄én ò dite a sare. ³ Kũ gu d̄ò, Asad̄odiden̄o fùte k̄onk̄onk̄o, akũ ò è Daḡs̄ lète z̄ite a gber̄ea Dikiri àkp̄ati are. Akũ ò Daḡs̄ s̄è ò vùte a gb̄èn. ⁴ Kũ gu d̄ò d̄ò, ò fùte k̄onk̄onk̄o, akũ ò è Daḡs̄ lète z̄ite a gber̄ea d̄ò Dikiri àkp̄ati are. A mì kũ a ɔn̄o wòwok̄sa katena kp̄élele gb̄l̄ia. A gb̄an̄ mé à ḡs̄ ditena ado. ⁵ Abire yāi Daḡs̄ gb̄agbarin̄o kũ gbē kũ òten ḡe a kp̄én Asad̄odino di ḡes̄e péte a kp̄é kp̄élele gb̄liaro ari kũ a gb̄arao.

⁶ Dikiri ɔ t̄s̄ Asad̄odiden̄o à n̄ ásar̄u k̄è à gb̄enna k̄àngu, Asad̄odi kũ a lakutun̄o p̄inki. ⁷ Kũ Asad̄odiden̄o è le, ò p̄i: Isarailan̄o t̄ana àkp̄ati ni le àḡs̄ kũ kũoo la doro, zaakũ àten ɔ t̄wá kũ ò t̄ana Daḡs̄o p̄ásip̄as̄i. ⁸ Akũ ò gb̄èn̄o z̄i ò n̄ k̄inan̄o k̄àkara n̄ p̄inki, akũ ò n̄ lá ò p̄i: Deran̄ òni ke nà kũ Isarailan̄o t̄ana àkp̄atiioo? Akũ ò p̄i: Ɔ ḡeo Gata. Akũ ò ḡeoo.

⁹ Kũ ò k̄ào gwe, Dikiri ɔ t̄s̄ wète gwe den̄o d̄ò, akũ wète pii w̄a. Dikiri gagagyá k̄àngu, gb̄enna dàfl̄a n̄ p̄inki né fiti gbē z̄k̄s̄. ¹⁰ Akũ ò ḡe kũ Luda àkp̄atii piio Eker̄onu. Kũ òten ḡeo, wètepiden̄o wiki l̄è ò p̄i: Ɔ ḡewái kũ Isarailan̄o t̄ana àkp̄atii, de ò ó dede ó buriam̄e. ¹¹ Akũ ò gb̄èn̄o z̄i ò n̄ k̄inan̄o k̄àkara n̄ p̄inki ò piinne: À Isarailan̄o t̄ana àkp̄ati sé à t̄áo a gb̄èn, de àsun̄ ó dede ó buriaro. Zaakũ gaga t̄ò wète pii w̄a, Luda ɔ t̄ir̄ma gwe manamana. ¹² Gb̄enna kà gbē kũ odi garon̄gu, akũ wètepiden̄o wiki kà ludambe.

6

Erana kũ àkp̄atii Isarailan̄o b̄usun̄

¹ Dikiri àkp̄ati kũ Filisitinin̄o b̄usun̄ ari m̄o suppla, ² akũ ò sa'orino kũ màsokerino k̄àkara ò n̄ lá ò p̄i: Deran̄ òni ke nà kũ Dikiri àkp̄atiioo? À owere l̄ákũ òni ke nà ò t̄áo a gb̄èn. ³ Akũ ò w̄er̄ma ò p̄i: Tó àten t̄á kũ Isarailan̄o t̄ana àkp̄atii, àsun̄ t̄áo koriro. À a gba p̄ó á taari yāi, áni aafia le, áni yā kũ à t̄ò adi ɔ goáwaro d̄s̄. ⁴ Akũ ò n̄ lá ò p̄i: Bón̄ òni a gba ò t̄áo ó taari yāii? Ɔ w̄er̄ma ò p̄i: À wura pi l̄án gb̄enna bà m̄èn s̄oro kũ ènen̄o d̄ò m̄èn s̄oro á k̄inan̄o dasi l̄én, zaakũ gyá dok̄s̄o p̄i á lé kũ á k̄inan̄o á p̄inki. ⁵ À á gb̄ennan̄o taka pi kũ ène kũ òteni ò b̄usu yaka takan̄o, à Isarailan̄o t̄ana kpe tao. Ke ani ɔ gowá kũ ò t̄anan̄o kũ ò b̄usuuo gwes̄e? ⁶ B̄oyáí á ye à s̄agb̄ana ke l̄ákũ Misilan̄o kũ Firi'aunao k̄è n̄aa? Kũ à n̄ w̄é t̄á ari ò Isarailan̄o gb̄are ò t̄a, a yā dí d̄oáguroo? ⁷ Tera sà à gé à z̄ugo dufu ke, à su kũ z̄ù nérande m̄èn pla kũ òdi gb̄ango dafine yaron̄o. À gó p̄i d̄or̄ma, à n̄ né kũ ò t̄énȳin̄o k̄er̄ma à t̄á kũn̄wo n̄ karaa ḡun̄. ⁸ À Dikiri àkp̄ati sé à da gó pii ḡun̄, à wura p̄ó kũ àten kp̄áz̄ á taari yāin̄o k̄á batan̄ à dite àkp̄atii pii sare, à z̄un̄o k̄á z̄én ò ḡeo ⁹ aḡs̄ gwa. Tó àkp̄atii pi a b̄usu z̄é s̄è àten gé Besemesi kpa, akũ mé à kisira z̄k̄s̄o pii z̄i w̄á. Tó adi s̄ete gwe s̄oro, òniḡs̄ d̄s̄ kũ akũ mé à ɔ t̄wáro, yā mé à s̄ù le.

¹⁰ Akũ ò k̄è le, ò gó d̄s̄ z̄ù nérande m̄èn plan̄o ò n̄ néno k̄á kara ḡun̄, ¹¹ akũ ò Dikiri àkp̄atii dà gó pii ḡun̄ kũ bata kũ wura ènen̄o kũ gb̄enna takan̄on̄ kũ a ḡun̄wo. ¹² Akũ z̄uu p̄in̄o z̄é s̄è s̄usu ò are d̄ò Besemesi z̄éa, òten ḡé òten ɔ d̄ò, odi lite ɔplai ke ɔzeiro. Filisitini k̄inan̄o t̄é n̄ kpe ari Besemesi b̄usu l̄én.

¹³ Besemesiden̄o ten p̄ówe keke guvuten. Kũ ò w̄é s̄è musu, ò àkp̄atii pii è, akũ n̄ p̄o k̄è nna kũ a enaao. ¹⁴⁻¹⁵ Kũ gó pii kà Besemesi gbē Ȳosua búgbeea, akũ à z̄è gb̄è gb̄ènt̄e sare gwe. Akũ Levin̄o Dikiri àkp̄atii pii b̄ò kũ bata kũ wura p̄on̄on̄ kũ a ḡun̄wo, ò k̄ate gb̄è gb̄ènt̄e piia. Akũ Besemesiden̄o gó p̄i l̄í z̄z̄k̄s̄ore yàka ũ, ò sa'op̄o kũ òdi k̄á t̄én à t̄é kũ ò Dikiria kũ z̄uu p̄in̄o. Z̄i piia ò sa'op̄o kũ òdi k̄á t̄én à t̄é k̄un̄o ò Dikiria kũ sa'op̄o p̄anden̄o. ¹⁶ Filisitini k̄ina gb̄èn̄on̄ s̄oron̄o yā pii è, akũ ò era ò t̄à Eker̄onu z̄i piia. ¹⁷ Wura gb̄enna kũ Filisitinin̄o kp̄áz̄a Dikirin̄e n̄ taari yāin̄on̄ dí: Asad̄odi p̄ó do, Gaza p̄ó do, Asakel̄oni p̄ó do, Gata p̄ó do, Eker̄onu p̄ó do. ¹⁸ Wura ènen̄o kun̄ d̄ò Filisitini w̄era p̄in̄o dasi l̄én, n̄ k̄ina gb̄èn̄on̄ s̄oron̄o p̄ó ũ. N̄ w̄era b̄inide p̄in̄o baadi kũ a lakutun̄o. Gb̄è gb̄ènt̄e kũ ò Dikiri àkp̄atii ditea Besemesi gbē Ȳosua búgbeea piime s̄eeda ũ ari kũ a gb̄arao. ¹⁹ Akũ Dikiri Besemeside ken̄o d̄ede, kũ ò a àkp̄atii ḡun̄ gwá yāi.

9

Samueli kɔ'ena kɔ Soluo

¹ Biliaminu buri ke kun, a tɔn Kisi. Aruzekedeme. Biliaminu buri mé à Afia i, Afia Bekora i, Bekora Zero i, Zero Abieli i, akú Abieli Kisi pii i. ² À nɛgɔgbɛ vɛ, a tɔn Solu. Kefenna maname. A mana sára kú Isarailanɔ tɛro, n gbɛke gbàna dí vɛ a gánlaro.

³ Kú Kisi pí zaakinɔ sàte, akú à pí a né piine: N fute n zikerinɔ doke sé à gé zaaki pinɔ wete. ⁴ Akú ò Eflaimu bùsu gusiside pàra kú Salisa bùsuuo, odi n lero. Akú ò Salimu bùsuuo pàra, ama ò kú gwero. Akú ò Biliaminu bùsuuo pàra, odi zaaki pinɔ lero. ⁵ Kú ò kà Zufu bùsun, Solu pí zikeri kú ò lɛle piine: N mɔ ò era. Tó òdi táro, ma mare ni damu ke ó yá musu, ani zaakinɔ yá da doro. ⁶ Akú à wèa: N ma! Luda gbɛke kú wete dí gún. À bèere vɛ, yá kú à pí ani ke, àdi keme. Ò gé gwe. Ke ani zé kú óni sé ò ó zaaki pinɔ leo owere gwɛɛ. ⁷ Akú Solu wèa à pí: Tó òten gé, bón óni géonɛ? Póble ke dí gɔ ó bókɔn doro. Ó póke vɛ ò Luda gbɛ pí gbaro. Ke bón ó vɛi? ⁸ Akú zikerii pii èra à pí Solune: N gwa! Má ɔgo vɛ fitinle la. Mani a gba, ani ó da zé kú à de ò séa. ⁹ Isarailanɔ bùsun yá, tó gbɛ ten gé yá gbeka Ludaa àdi pí: N mɔ ò gé wégupu'eri kinaa. Zaakú gbɛ kú òdi pí gbàra annabi ù gbàra, àkúme òdi sísi yá wégupu'eri ù. ¹⁰ Akú Solu pí a zikeriine: N yá mana ò. Ò gé. Akú òten gé wete kú Luda gbɛ pí kunwa.

¹¹ Kú òten wete pii sísi kú, ò dàkare kú nɔkparenɔ, òten gé í tɔ. Akú ò n lá ò pí: Wégupu'eri kú be yá? ¹² Ò wèmma ò pí: Ee, à kú are gwe. À ke likalika. Gbàran à sù, zaakú ò ye ò sa o gbagbakiamɛ. ¹³ Tó a gɛ wèten, áni a e ari àgɔ gé pɔ ble gbagbaki piia. Zaakú oni pɔ ble gɛaro ari à su, àkú mé ani arubarika da sa'opɔblen gɛa, gbasá gbɛ kú ò n sísinɔ pɔ ble. Àgɔ wána, zaakú a lenagɔrɔn dí.

¹⁴ Kú ò gɛ wete pii gún, akú ò dàkare kú Samuelio gɔnɔ, à bò àten gé gbagbaki piia. ¹⁵ Ari Solu gɔ gé su, Dikiri gɛnake à yá dí dà Samueline a sán à pí: ¹⁶ Zia mandara'i mani Biliaminu bùsu gbɛ zɛmma. N nísí kú à dite ma gbɛ Isarailanɔ don'arede ù. Ani ma gbɛ pinɔ bo Filisitininɔ ɔi. Ma a gbɛ pinɔ wiki mà, akú ma n wènda gwà.

¹⁷ Kú Samueli Solu è, Dikiri piine: Gbɛ kú ma a yá ònne piin gwe. Àkú mé ani kí ble ma gbɛnɔa. ¹⁸ Akú Solu nà Samuelii wete bɛnileá à a là à pí: Wégupu'eri be kú mámeɛ? N mɔmɛne. ¹⁹ Akú Samueli wèa à pí: Makúme ade pí ù. N domene are ò gé gbagbakia, ini pɔ ble kúmao gbàra. Zia kɔnkɔ mani n nɛsegúnýá onne pínki, gbasá mà n gbare. ²⁰ Nsun n zaaki kú ò sàte zaa gɔrɔ aakɔ damu kero, zaakú ò n lé. Dín Isarailanɔn yei n pínkii, tó adi ke mɔkɔn kú n de bedenɔ baasiro? ²¹ Akú Solu pí: Biliaminu burin ma úroo? Ma buri mé à fiti de Isaraila burinɔla n pínki, akú ma danenɔ mé ò kɛányí Biliaminu burinɔ tɛ. Bóyá nten yá dí taka omɛnɛɛ?

²² Akú Samueli Solu kú a zikeriioo sè à gɛ kúńwo pɔblekpen, à vuteki mana kpàmma gbɛ kú ò n sísinɔ tɛ. Gbɛ pinɔ kà gbɛnɔn baraakuri taka bà. ²³ Akú Samueli pí pɔblekeriine: N nòbo kú ma kpàmma ma pí n à diteki ke pí sé n mɔo. ²⁴ Akú pɔblekerii pii sù kú nòbo gbá piio à dite Solu are. Akú Samueli pí: Pɔ kú ò ditennen dí. N só, zaakú ò ditenne ari mandara'i kú gbɛ kú ma n sísinɔ. Akú Solu pɔ blè kú Samuelio zì birea.

²⁵ Kú ò kipa gbagbaki piia, ò gɛ wete gún, akú Samueli gɛɛ à yá ò kú Soluo a kpé musu. ²⁶ Akú ò i gwe. Kú gu ye à dɔ, akú Samueli lé zù Solui kpé musu gwe à pí: N fute, mà gé zenne. Kú Solu fute, àkú kú Samuelio ò bò bàai n pla. ²⁷ Kú ò kà wete kpe, akú Samueli pí Solune: N ò n zikeriine àgɔ gé, mɔkɔn n ze gɛa de mà yá kú Dikiri ò onne.

10

Samueli nísikuna Solu miia

¹ Akú Samueli nísí túruu sè à nísí kú Solune a miia, akú à lé pèa à pí: Dikiri mé à n dite don'arede ù a gbɛ Isarailanɔne. Ini kí ble Dikiri gbɛnɔa n n bo n íbere kú ò likańyínɔ ɔi. Sèeda kú ani tó n dɔ kú Dikiri mé à n dite a gbɛnɔ don'arede ùn dí. ² Tó o kɛkɔa la tera, ini da gbɛnɔn planɔle Zeleza, Rahila mira sare, Biliaminu bùsu léi. Oni pinne: Ò zaaki kú n ge wetenɔ lè. N yá n de kúna gbàna doro, n yán àteni a damu kei sà, àten pí deran áni ke a né yá musu nàa? ³ Bona gwe, tó n te are, tó n ka gbiri lí kú kinaa zaa Tabo, gbɛnɔn aakɔ ni danle gwe dɔ, òten gé Luda gbagba zaa Beteli. N gbɛ do blènenɔ kúna mèn aakɔ, n gbɛ do burodi kúna mèn aakɔ, akú n gbɛ do sèwè kúna túru do. ⁴ Oni n aafia gbeka, oni burodi mèn pla kpàmma, n sí. ⁵ Abire gbera tó n ka Luda sísi kú à kú Gibea, gu kú Filisitininɔ gudákpáki kún, tó n ka káni kú wete piio, ini dakare kú annabinɔ ò tétékɔi, òten kipa gbagbakia. Òten doinne are kú mɔrɔnɔ kú gágánɔ kú gidigbonɔ kú kutenɔ, òten annabikeyá o. ⁶ Dikiri Nini ni summa, ini

annabikeyá o kúńwo, ñni li gbê dufu ũ. ⁷ Tó sèeda bireno kè le, ñ yá kú n a kena zé è ke, zaakú Luda kú kúnwo. ⁸ Ñ domene are gena Giligala, mani n le gwe, mani sa'opo kú òdi ká tén à té kú o kú kennakúkɔo sa'opo. Ñ ma dá gwe ari goro suppla, mani su mà n le gwe, mani yá kú ñni ke onne.

⁹ Kú Solu kpé li Samueline, àten tá, Luda a nêsee litene, akú sèedaa pino kè zĩ birea pínki. ¹⁰ Kú ò kà Gibea, annabino dàale ò tétékɔi, akú Luda Nini súa, àten annabikeyá o kúńwo. ¹¹ Kú gbê kú ò a dɔno a è, àten annabikeyá o kú annabino, ò kɔ là ò pi: Bó mé à Kisi né lèe? Solu kú annabino té see? ¹² Akú Gibea gbêke yá wèrma à pi: Gbê kparano denome dínɔ ũ sɔɔ? Akú à gɔ baaru pɔ ũ òdi pi: Solu kú annabino té see? ¹³ Kú Solu annabikeyá ò à làka, akú à gèe gbagbaki piia.

¹⁴ Kú Solu tà be kú a zĩkeriio, a disè ñ lá à pi: A ge mámeɛ? Solu wèa à pi: O ge zaakino weteme. Kú òdi ní ero, akú o ge Samueli kinaa. ¹⁵ Akú Solu disè pine: Yá kú Samueli òare babamene. ¹⁶ Akú Solu pi: À piwèrè ò zaaki pino lè. Ama adi kpata yá kú Samueli òare babanero.

Samueli Solu kana kín gupuraa

¹⁷ Akú Samueli Isarailano kàkara Dikiri are Mizipa. ¹⁸ À pínne: Dikiri á Luda pi, a á bóte Misila, a á sí Misilano kú buri kú ò ɔ tɔ́áwanɔ ɔi ñ pínki. ¹⁹ Luda á bɔ á yá'ummanano kú á warikenano gún pínki, akú a gii gbàra, a pine à kina kááre. Tɔ, à mɔ à ze Dikiri are sà buri kú burio, ɔn kú ɔnnwo. ²⁰ Kú Samueli sù kú Isaraila burino ñ pínki, akú gbè Biliaminu burino sè. ²¹ Akú à sù kú Biliaminu burino ɔn kú ɔnnwo. Akú Matarì ɔnnn ò zèo. ɔnde pino té Kisi né Solu mé à blè. Kú ò a wète, òdi a lero. ²² Akú ò èra ò Dikiri là do ò pi: Gɔgbè pii sù la kò yá? Akú Dikiri pi: À utena asono dagura. ²³ Akú ò bàa lè ò gèe ò a bò ò sù káao ñ té. Kú à zè ñ té, ñ pínki ñ gbàna zè a gá lén. ²⁴ Akú Samueli pínne ñ pínki: A gbè kú Dikiri sèe è yá? Gbèke kun lán a bà á téro. Akú gbè sinda pínki wiki lè ò pi: Luda ó kina dɔ kú aafiao! ²⁵ Akú Samueli kíblena zé bòkoteñe, akú à kè takadan à dite Dikiri kpén. Akú à ñ gbàre, baadi tà a bea. ²⁶ Solu sɔ à tà a bea Gibea. Gɔ wɔrɔgode kú Luda zĩ kè ñ swèe gúnno tɛi. ²⁷ Akú gbè pà kenɔ pi: Gbè bire mé ani ó sura ba yá? Akú ò a gya bò, odi sunè kú pòkeoro, ama Solu a yítana o.

11

Solu zìblena Amóninɔ

¹ Amóni buri Naasa sù kú a zĩkarino, ò bùraa kàte Yabesi Giliada sare, akú Yabesidenɔ pi Naasane: Ñ lédokɔno ke kúoo, óni mì natenne. ² Akú Naasa pínne: Tó ma á baadi ɔpla wé bòbò, akú wé'i Isarailano kú ñ pínki, gbasa mà lédokɔno ke kááo. ³ Akú Yabesi gbè zɔkɔno pine: Ñ ó gba goro suppla de ò gbèno zĩ Isarailano búsuu gún pínki. Tó gbèke kun á ó sura baro, óni ó zida kpámma.

⁴ Kú zĩrii pino kà Solu bea Gibea, ò yá pii óñne, akú ò wènda ɔɔ do. ⁵ Goro birea Solu ten su kú burao, à té a zúnɔi, akú à pi: Bɔ yá mé à sù, akú óten ɔɔ do? Akú ò Yabeside pino yá bàbane. ⁶ Kú Solu yá pii mà, Luda Nini súa, akú a pɔ fè manamana. ⁷ À zúu sè mèn pla à dè à zɔzɔkɔre, akú à gbèno zìo Isarailano búsuu gún pínki ò pi: Len oni ke gbè kú adi té Solui kú Samuelioro zúnɔne le. Akú vɛna ñ kú Dikiri yá musu, ò bò ò tɛrɔyɛ lèle ñ pínki. ⁸ Solu ñ náro zaa Bezeki. Isarailano kà gbènon dúbu wàa do kpé basɔro. Yudanon kú ñ té gbènon dúbu barakuri.

⁹ Akú ò pi zĩri kú ò sùu pínɔne: À gé à o á gbènonne, zia ari ifantè gɔ gé gbà, óni ñ sura ba. Kú zĩrino tà, ò yá pi baaruu kpà Yabesidenone, akú ñ pɔ kè nna. ¹⁰ Ò pi Amóninone: Óni ó zida kpááwa zia, áni á pɔyeina kɛwá.

¹¹ Solu a gbèno kpàate gá aakɔ. Gudɔn ò si Amóninogu ñ bùran ò ñ dede ari ifantè gèe à gbào. Akú gbè kú ò gɔno fákɔa dodo.

¹² Akú ò pi Samueline: Dínɔ mé ò pi Solu ni kí blewároo? À bóte kúńwo ò ñ dede. ¹³ Akú Solu pi: Oni gbèke de gbàraro, zaakú Dikiri Isarailano sura bà gbàrame. ¹⁴ Akú Samueli pi parine: À mɔ ò gé Giligala ò era ò Solu ká kpatan gwe do. ¹⁵ Akú ò gèe Giligala ñ pínki, ò era ò Solu ká kpatan Dikiri are gwe do, ò kennakúkɔo sa ò Dikiria, akú Solu kú Isarailano ponna kè gwe ñ pínki manamana.

12

Samueli mibona kín

¹ Samueli pi Isarailanone ñ pínki: Ma yá kú a òmene mà pínki, ma kina kááre kpatan. ² Akú mé ani doáre are sà. Makú sɔ ma zĩ kú, ma miká pura kú akú ma nénon kú kááo. Ma doáre are zaa ma kefennaɛgɔro ari kú a gbàroo. ³ Makún dí! À ke ma sèedadenɔ ũ Dikiri kú kina

kū à kàò arɛ. Ma zù ke zaaki sí á gbêkea yá? Ma á gbêke blè yá? Ma wé tà á gbêkea yá? Gusaregba ma wé blè ari ma bo á gbêke kpe yá? Tó ma kè le, mani a fina bone. ⁴ Akū ò wèa ò pì: Ndi ó blero, ndi wé tawáro, ndi p̄ske sí ó gbêkearo. ⁵ Samuéli p̄inne dɔ: Dikiri kú kína kú à kàaooome á sèedadeno ũ gbàra, kú ádi taari emaro. Ò pì: Dikiri mé à ó sèedade ũ. ⁶ Akū Samuéli p̄inne: Dikiri mé à Musa kú Harunaoo dìte, akū ò bò kú á dizinɔ Misila. ⁷ À ze kyáú Dikiri arɛ, mani yá mana kú à kèáre kú á dizinɔ babaáre. ⁸ Yakubunɔ gena Misila gbera á dizinɔ wiki lè Dikiria, akū à Musa kú Harunaoo dìte, ò n̄ bôte Misila, akū ò n̄ káte búsu dín. ⁹ Kú Dikiri n̄ Luda yá s̄ángu yáí, akū à n̄ kpá Azo z̄lkarinɔ gb̄e z̄sk̄ Siseraa kú Filisitininɔ kú M̄abunɔ kínao, òten z̄l ká kúñwo. ¹⁰ Akū ò wiki lè Dikiria ò pì: O durunna kè o p̄a kp̄anyĩ o dò Baalinɔi kú Asatoreno. N̄ ó bo ó iberenɔ ɔ̄ sà, òniḡo donyĩ. ¹¹ Akū Dikiri Gidion dìte kú Barakio kú Yefetao kú Samusio ò á bó á ibere p̄inɔ ɔ̄ gu s̄inda p̄inkia, akū a ḡo katena aafia.

¹² Kú a è Amóni kína Naasa ten su léteáwa, bee kú Dikiri á Ludame á kína ũ, a p̄imene: Oil Kínan á yei! ¹³ Tera sà kína kú a gbêka a s̄en dí, àkúme Dikiri dìteáre. ¹⁴ Tó á Dikiri v̄ina v̄i akū áten doi, tó áteni a yá ma akū ádi bo a yá kpero, tó ák̄onɔ kú gb̄e kú áten kí bleáwao té Dikiri á Ludai, ániḡo aafia. ¹⁵ Tó ádi Dikiri yá ma s̄oro, akū a bo a yá kpe, ani ɔ̄ t̄áwa lákú à kè á dizinɔne nà. ¹⁶ À ze à yá z̄sk̄ kú Dikiri ni keáre e. ¹⁷ Èsek̄eḡon̄ ó kun loo? Mani Dikiri sisi, ani tó leḡu pata à ma, ániḡo d̄o kú á kína gbekanaa kè Dikirine ñi manamana.

¹⁸ Akū Samuéli Dikiri sisi, akū Dikiri tò leḡu pata à mà z̄i birea. Akū gb̄e s̄inda p̄inki v̄ina kè Dikirine kú Samuélio manamana. ¹⁹ Akū ò p̄ine: N̄ wé kewere Dikiri n̄ Luda de ók̄onɔ n̄ z̄blerinɔ s̄un gagarò. O yá v̄ani kára ó durunnao, kú o kína gbêka.

²⁰ Samuéli p̄inne: Àsun tò v̄ina á kúro. A yá v̄ani p̄i kè p̄inki, ama àsun kè Dikiriaro. Áḡo doi kú n̄ese m̄en doo. ²¹ Àsun k̄eá à té p̄o ginan̄iro. Ò àre v̄iro, oni f̄o ò gb̄e boro, zaakū p̄o p̄an̄ome. ²² Dikiri ni a doo zukúnaro a t̄o z̄sk̄ yáí, zaakū à k̄eágu à á kè a gb̄enɔ ũ. ²³ Makú s̄o, Dikiri s̄un tò mà durunna keare mà aduakenaáre tóro. Mani zé mana kú à de à sé m̄oáre. ²⁴ À v̄ina ke Dikirine, áḡo doi kú n̄anio kú n̄ese m̄en doo. À laasun lé yá z̄sk̄ kú à kèáren̄o. ²⁵ Tó a gi a te yá v̄anii, ák̄onɔ kú á kínao, oni á kakate á p̄inki.

13

Samuéli kpákèna Solu

¹ Kú Solu kí blè Isarailanɔ wè pla, ² à n̄ z̄lkarinɔ sè gb̄enɔn wàa ḡero. Gb̄enɔn wàa kuri kú k̄aao Mikimasa kú Beteli gus̄is̄ideo. Gb̄enɔn wàa s̄oro kú kú a né Yonatáo Gibea, Biliaminu búsun. Akū à gb̄e kparanɔ gb̄are, baadi tà a bea.

³ Yonatá lète Filisitini gudákp̄aki kú à kú Gebaa, akū Filisitininɔ a baaruu mà. Akū Solu z̄l kuru pè Isarailanɔ búsu gu s̄inda p̄inkia à p̄i Eberunɔ ma! ⁴ Akū Isarailanɔ mà n̄ p̄inki ò p̄i, Solu lète Filisitini gudákp̄akia, akū Filisitininɔ za Isarailanɔ gb̄in. Akū ò Isarailanɔ sisi, ò sù ò nà Solua Giligala. ⁵ Akū Filisitininɔ k̄o kàkara ò z̄l ká kú Isarailanɔ. N̄ s̄ogonɔ kà d̄ubu baraakuri, n̄ s̄godeno kà d̄ubu suddo, akū n̄ ḡesedenɔn dasi lán isirale búsu'atè bà. Akū ò f̄ute ò ḡe ò búraa kàte Mikimasa, Betavè ifáboki kpa. ⁶ Kú Isarailanɔ è ò kú wari ḡun òten nakara kúñwo, akū ò ùte gb̄ewenɔ ḡun kú d̄akonɔ kú gb̄e s̄ok̄onɔ kú t̄on̄owenɔ kú l̄gon̄o. ⁷ N̄ gb̄ekenɔ gu lè ò bikú Yodaa ari Gada búsun kú Giliada búsuuo. Solu kpé kú Giligala, v̄ina ten gb̄e kú ò kú k̄aonɔ kú manamana.

⁸ À Samuéli dà ḡoro suppla lákú à dìteare nà. Kú adi suro, akū a gb̄enɔ ten fák̄o. ⁹ Akū Solu pì: À m̄omene kú sa'op̄o kú òdi ká tén à té k̄uo kú s̄abukpa sa'op̄on̄o. Akū à sa'op̄o kú òdi ká tén à té kú p̄i ò. ¹⁰ Kú à l̄aka, Samuéli ten ká, akū Solu p̄i ḡe à dàale à gb̄anake kpai. ¹¹ Akū Samuéli p̄ine: Bó yān n̄ kè gw̄ee? Solu wèa à pì: Kú ma è ma gb̄enɔ ten fák̄o, akūs̄o ndi su ḡoro kú n̄ dìtearo yáime. Filisitininɔ ten k̄o kakara Mikimasa, ¹² akū ma p̄i, òsun létema Giligala la ari mà Dikiri gbêka. Akū ma sa p̄i ò tilasi. ¹³ Akū Samuéli p̄ine: N̄ fayasariyá kè! N̄ yá kú Dikiri n̄ Luda dìtenne kúnaro. Tó n̄ kúna yáme, de Dikiri ni tó n̄ burinɔ ḡo kpata ble Isarailanɔ ḡoro s̄inda p̄inki. ¹⁴ Tera sà ñi gi ke kpataa ḡunlo. Lákú n̄ yá kú Dikiri dìtenne kúnaro nà, à ḡinake à gb̄e kú a p̄o kèare wète, à a dite a gb̄enɔ don'arede ũ. ¹⁵ Akū Samuéli f̄ute Giligala à ḡe Gibea, Biliaminu búsun. Akū Solu a z̄lkarì kú ò kú k̄aonɔ n̄aro, ò kà gb̄enɔn wàa aak̄o taka bà.

¹⁶ Solu kú a né Yonatáo kú a z̄lkarì kú ò kú kúñwon̄on kú Gibea, Filisitininɔ s̄o ò búraa kàte Mikimasa. ¹⁷ Z̄lkarì ḡà aak̄on̄o bôte Filisitininɔ búran ò ḡe lète Isarailanɔ. Ḡà do ḡe ɔ̄fla kpa Suala búsun, ¹⁸ ḡà do ḡe Betoroni kpa, akū a aak̄ode ḡe Isarailanɔ búsu lén, s̄is̄i kú à aredon̄a maninɔ guvutea kú gb̄arran̄o.

¹⁹ Sia kú Isarailanɔ búsunlo, zaakū Filisitininɔ p̄i, Eberunɔ s̄un f̄eneda ke s̄ari piro. ²⁰ Filisitininɔ kínaan Isarailanɔ ò gé swakurenɔ kú z̄uswanɔ kú kp̄asanɔ kú kòmanɔ lé keken

pínki. ²¹ Swakure kù zùswa lékekeena kà andurufu plapla, sakanò kù kpásanò s̄s andurufu dodo. ²² A yá mé à tò ẓìi p̄i kágwò Solu kù Yonatáò ẓìkarinò f̄neda ke sári kúnaro, sé Solu kù Yonatáò baasiro.

²³ Filisitini gudákp̄arinò ḡe Mikimasa gb̄esòk̄on.

14

Yonatá ẓìblena Filisitininò

¹ Ẓikea Solu né Yonatá pi kefenna kù à a ẓìkap̄onò kúnanae: Ñ m̄s ò gé Filisitini gudáki kpa zà dire. Adi o a dené s̄sro. ² Solu kù b̄isi lí gbáru Migir̄onu, Gibea sare kù ẓìkarinò gb̄en̄on wàa aak̄s. ³ Sa'ori Ahia kù ñ té, à a uta lokomma dana. Ikabodu v̄ni Aitubu néme. Aitubu pi bi Fincasi néme, Eli kù à de Luda gb̄agbari ũ Silo daikoreme. Ñ gb̄eke d̄s Yonatá ḡe gukearo.

⁴ Gb̄esòk̄o kù Yonatá ye à ḡen à Filisitini gudákp̄arinò le, gb̄e s̄ontenò petep̄etan̄o plai kù ẓe. A do t̄n Bozezi, a do s̄s Sené. ⁵ A do kù gub̄andurun Mikimasa kpa, a do s̄s ḡen̄omid̄ok̄i Geba kpa. ⁶ Akù Yonatá pi kefenna piine: Ñ m̄s ò gé gyof̄r̄ode gudákp̄arii pinò k̄inaa. Ke Dikiri ni kpáwái gw̄e? Zaakù yáke ni f̄s à kpá Dikirine à tó ò ḡí ẓì bleiro, bee tó ò dasi kes̄ ò dasiro. ⁷ Akù a ẓìkap̄on̄oseri pii piine: Lákù à n p̄s gbà nà pínki dé, ñ ke. Lákù n s̄e nà, má kù kúnwo kù n̄ese m̄en doome. ⁸ Akù Yonatá pi: T̄s, ò gényí ò ò ẓida m̄óñne. ⁹ Tó ò piw̄ere ò ze ò ñ d̄ame, óni ze ò gb̄en, óni gényí doró. ¹⁰ Tó ò pi ò sume s̄s, óni gényí, zaakù abirekù mé aniḡs de s̄eda ũ kù Dikiri ñ náw̄ere ò s̄i.

¹¹ Akù ò ñ ẓida m̄s Filisitini gudákp̄arii pin̄one. Akù Filisitini pin̄o pi: Á gwa! Eberunò ten bo w̄e kù ò ùten̄nò ḡun. ¹² Akù gudákp̄arii pin̄o lé zù Yonatá kù a ẓìkap̄on̄oserii ò pi: Á m̄s ò yáke oáre la. Akù Yonatá pi a ẓìkap̄on̄oseriine: Ñḡs té ma kpe, zaakù Dikiri ñ ná Isarailan̄one ñ s̄i. ¹³ Akù Yonatá ten l̄ote kutena, akù a ẓìkap̄on̄oseri té a kpe. Kù Yonatá ñ né, akù a ẓìkap̄on̄oserii pi ñ dede a kpe. ¹⁴ Letemmana káaku pii ḡun Yonatá kù a ẓìkap̄on̄oserii ñ dede gb̄en̄on baro taka bà. Gu pi yáasaa kà bú d̄r̄o bas̄oro taka bà. ¹⁵ Akù sw̄e k̄e Filisitinin̄ogu ñ búran kù ẓìlao pínki. V̄ina ñ ẓìkarinò kù, gudákp̄arinò kù gb̄e kù òdi gé léte Isarailan̄on̄o ñ pínki. Akù ẓite ȳḡaȳḡa. Luda mé à tò sw̄e k̄e nḡu le.

¹⁶ Kù Solu gudákp̄ari kù ò kù káao Gibean̄o è Filisitini ẓìkarinò bàa l̄e òten fák̄sa gu s̄inda pínkia, ¹⁷ akù Solu pi gb̄e kù ò kù káaon̄one: Á w̄é pá ò gb̄en̄o à gwa, óni d̄s gb̄e kù ò b̄o ò té. Kù ò gwà, ò è Yonatá kù a ẓìkap̄on̄oserii mé ò kù ñ t̄éro. ¹⁸ Akù Solu pi Ahiane: Ñ m̄s kù n sa'outao ò Dikiri gb̄eka. Zaakù ẓi b̄irea à uta lokomma pi dana Isarailan̄o té gwe. ¹⁹ Ḡw̄o kù Solu ten yá ò sa'orii piine, zuka kù à d̄s Filisitinin̄o búran k̄eke àten kara, akù Solu piine à tó gwe. ²⁰ Solu a ẓìkarinò kákara ñ pínki, ò gé ẓin, akù ò è sw̄e k̄e Filisitinin̄ogu manamana, òten f̄ene kák̄one. ²¹ Eberu kù ò v̄ute Filisitinin̄o té yá ò sù kúnwo ñ búraa ḡun̄n̄o èra ò nà ñ gb̄e kù ò kù kù Soluo kù Yonatáooa. ²² Kù Isaraila kù ò utena Eflaimu búsu gus̄is̄iden gw̄en̄o má Filisitinin̄o ten bàa lé, ò nà ñ gb̄en̄o d̄s ò p̄t̄eñyí ẓì ḡun. ²³ Len Dikiri Isarailan̄o b̄o le ẓi b̄irea, akù ò ẓì bl̄e ari Betav̄e.

Yonatá ẓìblenaa

²⁴ Isarailan̄o wari k̄e ẓi b̄irea, zaakù Solu yá s̄e kù Luda t̄so a ẓìkarin̄one à pi: Ari ẓk̄osi gé keo, gb̄e kù à p̄s bl̄e ari m̄aḡs gé f̄ina bo ma iberen̄o, ade ḡs l̄áarip̄o ũme. Akù ñ gb̄eke dí p̄s b̄lero. ²⁵ Ẓìkarinò si l̄ákp̄en ñ pínki, akù ò ẓs̄i è dí gu pin. ²⁶ Kù ò si l̄ákp̄en le, ò è ẓs̄i ten bàa lé, ama ñ gb̄eke dí ẓs̄a à dà a l̄énlo, kù òten v̄ina ke ladana kù Solu dà yáí. ²⁷ Yonatá s̄s, adi yá kù a de dite a ẓìkarin̄one maro, akù à a gò kù à kúnnaa ẓs̄ ẓs̄saa piia. Á ẓ n̄aa à dà a l̄én, akù a w̄é k̄e. ²⁸ Akù ẓìkari ke piine: N de yá s̄e a ẓìkarin̄one kù Luda t̄so à pi, gb̄e kù à p̄s bl̄e gb̄ara, ade ḡs l̄áarip̄o ũme. Abire yāin ñ gb̄e s̄inda pínki gb̄ana l̄aka. ²⁹ Akù Yonatá pi: Ma de ten wari d̄r̄umame. Ñ gwa l̄ákù ma w̄é k̄e nà, kù ma ẓs̄ pi m̄s̄o f̄iti yáí. ³⁰ Tó gb̄en̄o p̄s kù ò si ñ iberen̄oaa bl̄e gb̄ara yá dé, de ò Filisitinin̄o d̄ede de abirela.

³¹ Ẓi b̄irean Isarailan̄o Filisitinin̄o d̄ede sena zaa Mikimasa ari Ayal̄oni. Ò kp̄asa búgubugu, ³² akù ò si ñ p̄k̄ad̄en̄o té, ò s̄an̄o kù zùn̄o kù zùn̄en̄o kùkù ò d̄ede gwe ḡs̄n̄o, òten só kù a aruo. ³³ Akù ò a baaruu kp̄a Solune ò pi: Ñ gwa! Òten durunna ke Dikirine, òten n̄b̄o só kù a aruo. Akù Solu pi: A bo Dikiri yá kpe. Á gb̄e gb̄ent̄e ḡbigiri ke à suo ma are la likalika. ³⁴ Akù à pi: Á fák̄sa ñ té, à piñne ñ baadi m̄s ma k̄inaa kù a zùuo ke a s̄a, ò a kùtu kp̄a la ò só. Àsun durunna ke Dikirine à n̄b̄o só kù a aruoro. Akù baadi sù kù a zùuo gw̄aani b̄irea, à a kùtu kp̄aka gwe. ³⁵ Solu Dikiri gb̄agbaki b̄o gwe. Sa'oki kù à b̄o káakun gwe.

³⁶ Akù Solu pi: Ò p̄te Filisitinin̄o gw̄aaniála òḡs ñ dede ari gu gé d̄s. Òsun ñ gb̄eke t̄oro. Akù ò piine: Ñ ke l̄ákù à k̄enne mana nà. Akù sa'orii pi: Á tó ò gb̄eka Ludaa la ḡia. ³⁷ Akù Solu

gb̄eka Luda: Ò péte Filisitinin̄o, ñni n̄ nawere ó w̄i yá? Akū adi wea z̄i birearo. ³⁸ Akū Solu pi: Ák̄n̄o z̄ikari gb̄e z̄s̄k̄n̄o á p̄ínki, à namai la, de ò le ò d̄s̄ durunna k̄u ò k̄e gb̄ara. ³⁹ Kū Dikiri Isarailan̄o Surabari t̄so, bee tò ma né Yonata mé à durunna k̄e, séde à ga. Akū gb̄eke dí lé siro. ⁴⁰ Akū à piñne: À ze kpado gwe, makū kū ma néo óniḡs̄ kú kpado la. Akū ò pine: Ñ ke lákū à k̄enne mana nà. ⁴¹ Solu pi Dikiri Isarailan̄o Ludane: Ñ tò ò yápara d̄s̄. Akū yá Yonata k̄u Soluuo bl̄e, akū baadi m̄ii b̄ò bàn. ⁴² Solu pi: Á gb̄e la makū kū ma néo musu. Kū yá Yonata bl̄e, ⁴³ akū Solu pine: Ñ yá kū n k̄e omene. Akū Yonata pine: Ma gò lé s̄nten ma z̄s̄ z̄sa, fiti ma m̄s̄o. Makūn dí M̄a ga. ⁴⁴ Akū Solu pi: Yonata, tò ñdi garo, Luda yá kemene pásip̄as̄i. ⁴⁵ Akū ò pi Solune: Yonata ga yá! Akū k̄u à tò o z̄li bl̄e yá? Oi! Kū Ludao ódi we kū bee a miká m̄en do à léte z̄itero, zaakū Luda kpányin̄ à yá pii k̄eo gb̄ara. Len ò Yonata m̄ii si le, adi garo. ⁴⁶ Akū Solu kámma b̄ò k̄u petena Filisitinin̄oio, akū Filisitinin̄o tà n̄ b̄usun.

⁴⁷ Kū Solu v̄ute Isarailan̄o kpatan à làka, à z̄li kà k̄u à ibereno gu s̄inda p̄inkia: M̄abun̄o k̄u Am̄onin̄o k̄u Ed̄omun̄o k̄u Zoba k̄inan̄o k̄u Filisitinin̄o. Kpa k̄u à liten p̄ínki, àdi z̄i b̄ler̄mame. ⁴⁸ A w̄or̄oge t̄s̄ b̄ò à z̄li bl̄e Amalekin̄o, à Isarailan̄o si ñ w̄étammarin̄o. ⁴⁹ Yonata k̄u Isiboso k̄u Malakisuaome Solu néḡs̄gb̄en̄o ũ. À nénḡb̄en̄o v̄i gb̄en̄on pla. A káaku t̄on Meraba, a plade Mikala. ⁵⁰ A nan̄o t̄on Ain̄oama, Aimaza néme. A z̄ikarin̄o gb̄e z̄s̄k̄s̄ t̄on Abana. Solu pi dakūname, a dis̄e Ner̄e néme. ⁵¹ Solu de Kisi k̄u Abana de Ner̄eome Abieli néno ũ. ⁵² Solu ḡor̄o àdiḡs̄ pás̄i k̄u Filisitinin̄o ḡor̄o s̄inda p̄ínki. Tó Solu ḡsa gb̄ana ke w̄or̄oḡde è, àdi a sí à na a z̄ikarin̄o.

15

Dikiri gina Solui kina ũ

¹ Samuéli pi Solune: Makūme Dikiri ma z̄i, akū ma n̄isi k̄umma n kana k̄in a gb̄e Isarailan̄o s̄eeda ũ. T̄s̄! Ñ s̄á kpá Dikiri yá! s̄a. ² Dikiri Z̄ikaride pi, áni f̄ina bo Amalekin̄one yá k̄u ò k̄e Isarailan̄one, k̄u ò z̄é z̄s̄ñne ñ botena Misila gbera yá! ³ Ñ gé ñ léter̄uma s̄a, ñ n̄ kakate ñ p̄ínki. Ñsun ñ gb̄eke t̄oro. Ñ n̄ ñ dede ñ p̄ínki, ḡs̄gb̄en̄o k̄u n̄oḡb̄en̄o k̄u néno k̄u nékp̄ant̄en̄o k̄u z̄un̄o k̄u s̄an̄o k̄u lakumin̄o k̄u zaakin̄o.

⁴ Akū Solu a gb̄en̄o sisi à ñ kakara Telaimu. A z̄ikari ḡes̄edeno gb̄en̄on d̄ubu w̄aa dome. Yudan̄o kun d̄o gb̄en̄on d̄ubu kuri. ⁵ Akū Solu ḡe Amalekin̄o w̄eten, àteni ñ kpákpa swaw̄een. ⁶ Solu légb̄aza k̄e Kenin̄one à piñne: Á b̄ote Amalekin̄o té de m̄asun á dede k̄uñworo yá! zaakū ák̄n̄o mé a yá mana k̄e Isarailan̄one ñ b̄otena Misila gbera. Kū Kenin̄o b̄ote Amalekin̄o té, ⁷ akū Solu ḡe à léte Amaleki pin̄o a sena za a Avila ari à ḡe pé Suru k̄u à k̄u Misila if̄aboki kpaa. ⁸ À Amaleki k̄ina Agaga k̄u b̄ene, akū à a gb̄en̄o dede k̄u f̄enedao ñ p̄ínki. ⁹ Solu k̄u a z̄ikarin̄o dí Agaga dero, akū s̄ò ò s̄a manan̄o s̄ete k̄u z̄un̄o k̄u z̄un̄e m̄ekpanan̄o k̄u s̄ane b̄or̄on̄o k̄u p̄ó manan̄o p̄ínki, odi we ò ñ d̄edero. P̄ó ginan̄o k̄u p̄ó yáyanan̄on ò dede p̄ínki.

¹⁰ Akū Dikiri yá s̄u Samuélia à pi: ¹¹ Ma Solu kana kpatan tò ma p̄o yàka, zaakū à kpe limene. Lákū ma d̄ane nà, àdi ke lero. Yá pi Samuéli bídi k̄e, akū à wiki l̄e Dikiria ari gu ḡe à d̄bo. ¹² Kū Samuéli f̄ute k̄onk̄onk̄onk̄o, à ḡe da Solule, akū ò pine: Solu ḡe Kameli. A s̄eedaa p̄ete gwe a z̄ida yád̄ongu yá! akū à era à ḡe Giligala. ¹³ Kū Samuéli Solu l̄e, akū Solu pine: Dikiri arubarika dangu! Ma k̄e lákū Dikiri òmene nà. ¹⁴ Akū Samuéli a là à pi: S̄a wiki k̄u ma s̄a ten ma deramee? Z̄u s̄o d̄o k̄u maten ma b̄ò m̄amee? ¹⁵ Akū Solu w̄ea à pi: Amalekin̄o p̄on̄ome, zaakū ò ñ s̄an̄o k̄u ñ z̄u manan̄o s̄ete ò s̄uo ò sa oo Dikiri n Ludaame. O ñ kparan̄o dede. ¹⁶ Akū Samuéli pine: Ñ ȳite le, mani yá k̄u Dikiri òmene gw̄aaniaala onne. Akū Solu pi: Ñ o. ¹⁷ Akū Samuéli pi: Kū n n z̄ida fiti b̄ò yá, ñdi ḡs̄ Isaraila burin̄o don arede ũroo? Dikiri n ka Isarailan̄o kina ũ, ¹⁸ akū à n z̄i ñ a b̄ok̄ote keare k̄u à pi: Ñ gé ñ Amalekin̄o dede, zaakū durunnakerin̄ome. Ñ gé ñ z̄i ká k̄uñwo ari ñ n̄ kakate. ¹⁹ À k̄e dera n gi Dikiri yá mai, n lete ñ p̄on̄o, n yá k̄u Dikiri yeiro k̄e? ²⁰ Akū Solu pine: Ma Dikiri yá mà, ma b̄ok̄ote k̄u à ma z̄i mà ke k̄e. Ma Amalekin̄o dede ñ p̄ínki, akū ma su k̄u ñ k̄ina Agagao. ²¹ Akū z̄ikarin̄o s̄a manan̄o k̄u z̄u manan̄o b̄ò p̄ó k̄u ò s̄ete pin̄o té, de ò sa oo Dikiri n Luda Giligala la. ²² Akū Samuéli pi:

Dikiri yá k̄una manane de
sa'op̄o k̄u òdi ká t̄en à té k̄ula.

M̄inatnane de sa'onala.

A yámana de

sa'ona k̄u s̄akaro m̄ekpanaoola.

²³ Gina a yá mai durunna lele k̄u m̄asokenaaoome.

D̄ok̄ena k̄aao v̄ani lele k̄u t̄anagbagbanaaoome.

Lákū n gi Dikiri yá mai nà,

àpii gi n k̄inak̄ei se.

²⁴ Akū Solu pine: Ma durunna kè. Ma pā Dikiri yā kū n òmenene, zaakū ma vīna kè gbēnōne, akū ma n yā mā. ²⁵ N sūru ke kūmao kū ma durunna piiō sà. N ɛra n gé kūmao de mà le mà donyī ke Dikirine. ²⁶ Akū Samueli pine: Mani gé künworo. N gi Dikiri yāi, akū à ginne ñgō de Isarailanō kīna ū.

²⁷ Kū Samueli kpe lì, àten ta, akū Solu a kù a uta léa, à kè a ɔī. ²⁸ Akū Samueli pine: Dikiri n bo Isarailanō kpatan gbāra, akū à n gbēdake kū à mana denla kàn. ²⁹ Isarailanō Luda Gakuride di éke toro, àdi a laasun litero, zaakū bisāsirinlo, gbasa à a laasun lite. ³⁰ Akū Solu pine: Ma durunna kè. Bee kū abireo n yā nna, n ma kpe ta Isaraila gbē zōkōnō kū gbē sīnda pinkio arē. N gé zemeɛ de mà le mà donyī ke Dikiri n Ludane. ³¹ Akū Samueli ɛra à gēe à zēne, akū Solu donyī kè Dikirine.

³² Akū Samueli pi: À mō kū Amaleki kīna Agagao. Kū kīna pi ten su, àten kpákpa kū yáke kunlo, zaakū àten da a bo ga léime. ³³ Akū Samueli pi: Lákū n feneda tō nōgbē dasinō kūra n néi nà, len n da ni kura a néi le se. Akū à Agaga zōzōkōre Dikiri arē Giligala gwe. ³⁴ Akū à tà Rama. Solu sō à tà a bea Gibea. ³⁵ Bee kū Solu kè Samueline wēnda, Samueli dí gé a gwa doro ari à gēe gao, zaakū Dikiri pō yāka kū à Solu kà Isarailanō kīna ū yāi.

16

Samueli nísikuna Dauda mīa

¹ Dikiri pi Samueline: Ìnigō ɔɔ dɔ Solu yā musu ari bōremee? Ma gine à kí ble Isarailanō. N nīsi ká bēnen à pa n da zén. Ma n zī Betilhamu gbē Yesē kīnaa, zaakū a néno doken ma sè à gō kīna ū. ² Akū Samueli pi: Deran mani ke mà gé gwee? Tó Solu mà, ani ma de. Akū Dikiri pine: N zūnunu sé n géo n pi n su ma gbagbame. ³ N Yesē sisi sa pi onaa gūn, mani yā kū ñni ke onne, ñni nīsi kúmeɛ gbē kū mani mōnne mīa.

⁴ Samueli yā kū Dikiri òare kè. Kū àten ká Betilhamu, lakutu pi gbē zōkōnō gēe ò dàale. Vīna n kū, akū ò a là ò pi: Aafiaame n su la yá? ⁵ À pi: Aafiaame. Ma su Dikiri gbagbame. À gbà bo à zīdane à gé kūmao sa o. Akū à gbà bō Yesene kū a néngōbēno à n sīsi sa'onaaa. ⁶ Kū ò kà, Samueli Eliabu è, akū à laasun lè à pi: Gbē kū Dikiri sè mé à zena a arē gwe. ⁷ Akū Dikiri pine: Nsun a zena ke a gbàna ke gwaro, ma giime. Madi gbē gwa lákū bisāsiri di gwa nàro. Bisāsiri di gbē gwa a mēeme, makū sō, swēen madi gwa. ⁸ Akū Yesē Abinadabu sisi, à sū Samueli arē, akū à pi: Dikiri dí gbē dīkīna séro. ⁹ Akū Yesē Sama sisi, à sū Samueli arē dɔ, akū à pi: Dikiri dí gbē dīkīna séro. ¹⁰ Akū Yesē a néngōgbē gbēnōn supplanō sisi, ò sū Samueli arē, akū à pi: Dikiri dí n gbēke séro. ¹¹ Akū à Yesē là à pi: N kefennanō lén dí n pínki yá? À wèa à pi: N gbē kpede mé à kú laro, àten sà dāme. Akū Samueli pine: N gbē zī ò a sisi. Oni pōke kero séto à sū. ¹² Akū à gbē zīa, à sū. Né pi bi gbē tērame, a petena mana akūsō a an kēkōana. Akū Dikiri pi: N fute n nīsi kú a mīa, zaakū ãpiin gwe. ¹³ Akū Samueli bēne pii sè à nīsi kú a mīa a vīninō wāra. Zaa zī birean Dikiri Nini sū Daudaa. Abire gbera Samueli ɛra à tà Rama.

Dauda zīkena Solua

¹⁴ Dikiri Nini gō Solua, akū Dikiri tō tāna pāsī sūa. ¹⁵ A ibanō pine: Luda tō tāna pāsī ten wé tamma. ¹⁶ Kīna, n tō ókōnō n ibanō ò gbē kú à mōɔlena dō wete. Tó Luda tō tāna pāsī pii sūmma, anigō mōɔ lénne, n le n ke sàna. ¹⁷ Akū à pi a ibanōne. À gbē kú à mōɔlena dō manamana wete à su káaomene. ¹⁸ Akū a ibanō doke pine: Ma Betilhamu gbē Yesē né ke è, à mōɔlena dō. Žikari wōɔgōdeme, akūsō à yá'ona dō. Gō maname, akūsō Dikiri kú káao. ¹⁹ Akū Solu gbēno žī Yesēa, ò gēe ò pine: Solu pi n n né Dauda kú àdi sánō dā gbareare.

²⁰ Akū Yesē burodii di zaakinē kú séwēo tūru do kú blēkofinine bōɔɔɔ, à a né Dauda gbāreō Solua. ²¹ Kū à kà Solu kīnaa, à gō a žikeri ū. Solu yei manamana, akū à a dite a žikapōnōsērino doke ū. ²² Akū Solu gbē žī Yesēa à pi: N tó Dauda gō ma žikeri ū, zaakū a yā di kemene nna. ²³ Tó Luda tō tāna pii sū Solua, akū Dauda di a mōɔ sé ãgō léne. Tó tāna pii gōa, akū àdi ke sàna, à su a laakariia.

17

Dauda kú Gɔlayao

¹ Filisitininō n žikarinō kākara, òten žī soru ke Soko, Yudanō būsun, akū ò bùraa kàte Efesi Damimu, Soko kú Azekao dagura. ² Solu kú Isarailanō sō ò kō kākara ò bùraa kàte Ela gusaran, òten soru ke ò gé Filisitininōi kú žiio. ³ Filisitininōn kú sīsīia dire kpa, Isarailanōn kú sīsīia la, guvute kú n dagura. ⁴ Akū Gata gōsa gbāna kú òdi pine Gɔlaya bō Filisitininō būran. A gbāna kà gāsākuru suddo. ⁵ À mōgotē fūra kuna, à mōgotē uta kú à de lán kpōteke bā dana kú a tikisii kà kiloo baaakō. ⁶ À mōgotē sōkoto yīna dɔ, akūsō à mōgotē sári lēkete lokona a kpe kpa.

7 À sári s̄nt̄e k̄una, a pá de lán bizat̄ari gòdo lí bà. A wé tikisii kà kiloo suppla. A s̄gbakoseri té a are.

8 Ḡolaya z̄è à lé zù Isaraila z̄ikarin̄oi à pi: B̄y yá mé à tò a b̄ote kù z̄iiioo? Á d̄s kù Filisitiniṃe ma ūroo? Ák̄ōn̄ s̄s̄, Solu z̄ōn̄n̄ á ū. À gb̄eke bo á té à kipa à su ma k̄inaa. 9 Tó ani f̄s̄ à z̄l ká k̄umao à ma de, ma gb̄ēn̄ ni ḡs̄ à z̄ōn̄ ū. Tó mak̄ū mé ma à d̄e s̄s̄, áni ḡs̄ ó z̄ōn̄ ū, áni ḡs̄ z̄ō blew̄ere. 10 Ak̄ū Filisitini pii era à pi: Maten k̄usee biri Isaraila z̄ikarin̄oa gb̄ara. À gb̄e wetemene de ò z̄l ká kù k̄s̄o. 11 Kù Solu kù Isarailan̄o a yá pii mà n̄ pinki, ò bídi k̄e, sw̄ēe k̄ēngu.

12 Dauda bi Eflata gb̄e Yese néme. Yese bi Betilhamu kù à kù Yudan̄o b̄usun gb̄eme. À néḡōgb̄ēn̄ ò gb̄ēn̄n̄ s̄oraak̄s̄. Solu ḡoṛa à z̄ōk̄s̄ kù à z̄l kù manamana. 13 A né gb̄ana gb̄ēn̄n̄ aak̄ōn̄n̄ kù z̄ilan̄ kù Soluo. A daudu t̄ōn̄ Eliabu, a plade t̄ōn̄ Abinadabu, a aak̄ōde t̄ōn̄ Sama. 14 Daudame Yese né kp̄ede ū. A v̄ni pin̄o té Solui, 15 ama Dauda di gé Solu k̄inaa à era à su Betilhamu a de s̄ān̄o d̄a. 16 Filisitini pii di bo à a z̄ida m̄ōñe k̄onko kù z̄ok̄sio ari ḡoṛo bupla.

17 Zikea Yese pi a né Daudane: Ñ ése kpatana kp̄ēne do dí kù burodi m̄ēn̄ kuri d̄in̄o sé ñ géo n̄ v̄nin̄on̄e likalika n̄ b̄uran. 18 Ñ ḡasi m̄ēn̄ kuri d̄in̄o sé ñ kp̄á n̄ ḡà gb̄e z̄ōk̄ōa. Ñ gé ñ n̄ gwa, tó ò aafia, ñ su kù s̄ēdaao kù ò kun aafia. 19 Ò kù kù Soluo kù Isarailan̄o pinki Ela guvuten, òten z̄l ká kù Filisitiniṃo.

20 Dauda f̄ute k̄onk̄ok̄onk̄o, à a s̄ān̄o tò kù s̄ād̄ari p̄and̄eo. À a aso s̄e, ak̄ū à dà z̄én lákū Yese òare n̄a. Kù à kà z̄ikarin̄o b̄uran, à sù à lè òten gé z̄ilan̄, òten wiki gb̄ana lé. 21 Isarailan̄o kù Filisitiniṃo ten soru ke ò are d̄ok̄sa. 22 Ak̄ū Dauda a aso n̄a p̄ódk̄ap̄ariine a oī, ak̄ū à bàa lè à ḡēe z̄ilan̄. À a v̄nin̄o lè gwe, ak̄ū à f̄s̄ kp̄ám̄ma. 23 Kù àten yá o k̄ūñwo, Filisitiniṃo ḡōsa gb̄ana Ḡolaya, Gata gb̄e b̄o Filisitini z̄ikarin̄o té, à era à f̄ute kù a yá pii. Dauda yá pii ma. 24 Kù Isarailan̄o a è, sw̄ēe k̄ēngu, ò l̄ek̄sa n̄ pinki. 25 Òten ok̄ōne òten pi: Ádi ḡōgb̄e pi e à b̄oro? Tó à b̄o, ádi k̄usee biriw̄ame. Gb̄e kù à a d̄e, k̄ina ni ade gba aruz̄eke z̄ōk̄s̄, ani a gba a n̄én̄gb̄e d̄o n̄o ū, ak̄ū s̄ a bed̄en̄o ni be'ḡo kp̄á dor̄o.

26 Ak̄ū Dauda gb̄e kù ò zena a s̄aren̄o là à pi: B̄ōn̄ oni ke gb̄e kù à Filisitini pii d̄e à Isarailan̄o b̄o w̄é'í ḡūnn̄e? D̄in̄ Filisitini gȳof̄ōr̄ode pi ū, gbas̄a àten k̄usee biribiri Luda W̄ēnd̄ide z̄ikarin̄oaa? 27 Ak̄ū ò pine lákū gb̄ēn̄o ten o n̄a: Len̄ oni ke gb̄e kù à a d̄ēne le. 28 Kù a v̄ni z̄ōk̄ōde Eliabu mà Dauda ten yá o kù gb̄ēn̄o, a p̄o f̄ēi à pi: À k̄e d̄era n̄ su laa? D̄in̄ n̄ s̄ā fiti n̄o t̄ōne gb̄árannan? Má n̄ karambaani kù n̄ n̄ēse v̄ānio d̄s̄. N̄ su z̄l gwame. 29 Dauda pi: B̄ōn̄ ma k̄ēe? Bee yá mani oroo? 30 Ak̄ū à kp̄e d̄ōne, à ḡēe à yá dok̄ōn̄o pii là gb̄e p̄and̄ea. Lákū gb̄e káaku òne n̄a, len̄ ò òne le d̄o. 31 Ò yá kù Dauda ò pii gb̄a Solune, ak̄ū à a sisi.

32 Kù Dauda s̄i, à pi Solune: Gb̄eke s̄ún tó sw̄ēe k̄ēagu Filisitini pi yá musuro. Mak̄ū n̄ z̄ōblerii, mani gé z̄l ká k̄āao. 33 Ak̄ū Solu pine: Ìni f̄s̄ ñ gé z̄l ká kù Filisitini piioro. Né f̄itime n̄ ū. Ḡōgb̄e pi s̄s̄ bi z̄ikariime zaa a kefennakeḡoṛa. 34 Ak̄ū Dauda pine: Mak̄ū n̄ z̄ōblerii, mak̄ū mé mad̄iḡs̄ ma de s̄ān̄o d̄a. Tó m̄usu ke mani sù à s̄ā kù kp̄ās̄an̄, 35 mad̄i a gb̄ese mà a gb̄e mà s̄ā pi bo a léi. Tó à era k̄umao, ak̄ū mad̄i a kù a l̄ek̄ās̄aa mà gb̄e mà de. 36 Mak̄ū n̄ z̄ōblerii, ma m̄usu d̄e, ma mani d̄e. Filisitini gȳof̄ōr̄ode pi ni ḡs̄ lán̄ p̄s̄ pin̄o bà, zaak̄ū àten k̄usee biribiri Luda W̄ēnd̄ide z̄ikarin̄oame. 37 Dauda era à pi: Lákū Dikiri ma bo m̄usu kù manio léi n̄a, len̄ ani ma bo Filisitini pi oī le. Ak̄ū Solu pine: Ñ gé! Dikiri ḡs̄ kù k̄ūn̄wo.

38 Solu a z̄lka'uta d̄āne à a m̄oḡot̄e f̄ūraa k̄ūne, ak̄ū à a m̄o uta d̄āne. 39 Dauda Solu f̄ēn̄eda l̄òko z̄lka'uta piia. Kù à n̄a t̄āa, ak̄ū à f̄ūa, zaak̄ū adi d̄ōne k̄eoro. Ak̄ū à pi Solune: Mani f̄s̄ mà gé kù p̄s̄ pin̄oro, zaak̄ū mad̄i d̄ōne k̄eoro. Ak̄ū à p̄s̄ pin̄o b̄ote pinki à k̄āte. 40 À a ḡōo s̄e, ak̄ū à ḡēe à gb̄e p̄ōr̄ōp̄ōr̄o s̄ēte swaw̄een̄ m̄ēn̄ s̄ōro à kà a s̄ād̄ab̄ok̄on̄. Ak̄ū àten na Filisitini pii, à a gb̄ēmba k̄ūna.

41 Ak̄ū Filisitini pi ten na Daudai, a s̄ēgbakoseri ten t̄āa o a are. 42 Kù à Dauda gwà, à è né fiti t̄ēra maname, ak̄ū à d̄ok̄e k̄āao 43 à pine: Gb̄ēdan̄ ma ū, ak̄ū n̄ gbas̄a n̄ten sumai kù ḡōoo yá? Ak̄ū à a kà kù a t̄āna t̄s̄o. 44 Ak̄ū à era à pi: Ñ namai ñ gwa, b̄ān̄o ni n̄ ble, n̄b̄o p̄ās̄in̄o ni n̄ s̄o. 45 Dauda pine: F̄ēn̄eda kù s̄ári l̄ēket̄eoo kù s̄ári s̄ōnt̄eon̄ n̄ten suoma. Mak̄ū s̄s̄, Dikiri Z̄ikaride Isarailan̄o Luda kù n̄ k̄usee biribiria t̄ōn̄ maten suomma. 46 Dikiri ni n̄ namene ma oī gb̄ara. Mani n̄ de mà n̄ mi z̄s̄, mani Filisitini z̄ikarin̄o ḡēn̄o kp̄á b̄ān̄o kù n̄b̄o p̄ās̄in̄o gb̄ara ò s̄o, andunia ni d̄s̄ kù Luda kù kù Isarailan̄o. 47 Gb̄e kù ò kakarana lan̄o ni d̄s̄ kù Dikiri di z̄l ble kù f̄ēn̄edao ke kù s̄ārioro. Dikiri mé a z̄l gb̄ana v̄i, ani á nawere ó oī.

48 Ḡoṛo kù Filisitini pi ten na Daudai àten su, ak̄ū Dauda bàa lè àten su gu kù oni z̄l kán. 49 Ak̄ū à o dà a b̄ōk̄on̄ à gb̄ēe b̄o à dà a gb̄ēmban̄. Kù à Filisitini pii gb̄ao, ak̄ū à a p̄a a area. Gb̄ēe pii vl̄e a are pii ḡūn̄, ak̄ū à l̄ēte a gb̄ere. 50 Gb̄ēmbaan̄ Dauda z̄l bl̄eo Filisitini piia. À a p̄ao à nè, bee f̄ēn̄eda à k̄ūnaro. 51 Ak̄ū à bàa lè à ḡēe à z̄ēala, à a f̄ēn̄eda w̄oto a kp̄fn̄ à a d̄e à a

mii z̄so. Kū Filisitiniᵋ è n̄ ḡsa gbāna pii gā, akū ò lèk̄sa. ⁵² Akū Isarailano kū Yudano p̄teṛnyī kū wikio, ò p̄r̄ma ari Gata b̄n̄ilea kū Eker̄nuo. Gb̄e kū ò n̄ dedeno ḡeno ḡō katena sena zaa Saraimu z̄n̄ ari Gata kū Eker̄nuo. ⁵³ Kū ò sū kū pena Filisitiniᵋaao, akū ò n̄ būra p̄no nāk̄sa ò tào. ⁵⁴ Dauda Filisitini pii mii s̄ è à ḡeᵋo Yurusalemu, à a ḡs̄keᵋono k̄ate a kp̄n̄.

⁵⁵ Goro kū Dauda ten na Filisitini pii, Solu teni a gwa, akū à a z̄lkarino gb̄e z̄k̄s̄ Abana là à pi: Dí n̄eme n̄eḡs̄gb̄e pi uu? À w̄eà à pi: Kina, kū n̄ kunnaao, má d̄s̄ro. ⁵⁶ Akū kina pi: N̄ gb̄eka n̄ ma dí n̄n̄ kefenna pi u. ⁵⁷ Kū Dauda sū kū Filisitini pi denaao, Abana a s̄ è à ḡeᵋo Solu kina, à Filisitini pii mi k̄una. ⁵⁸ Akū Solu a là à pi: Kefenna, dí n̄eme n̄ uu? À w̄eà à pi: N̄ z̄bleri Yese, Betilhamu gb̄e n̄eme ma u.

18

Solu ḡsbakpana kū Daudao

¹ Kū Dauda yā ò kū Soluo à làka, akū Yonatā gb̄enna kp̄a k̄aao à yei lán a z̄ida w̄endii bà. ² Zaa z̄i birean Solu a d̄ite a bea, adi we à tá a de bea dorō. ³ Yonatā yā yī k̄aao kū à yei lán a z̄ida w̄endii bà yāi. ⁴ Akū à a arukimba kū à dana b̄ò à a gb̄a kū a z̄lka'utao kū a f̄eneᵋo kū a s̄áo kū a asaao. ⁵ Gu kū Solu Dauda gb̄aren z̄l̄ ká p̄nki, àdi sa'a keme, akū à a d̄ite z̄lkarino gb̄e z̄k̄s̄ ũ. A yā di ke gb̄e s̄inda p̄nkin̄e nname kū Solu iban̄o n̄ p̄nki.

⁶ Kū z̄lkarino ten su Dauda Filisitini pi denaa gb̄era, n̄gb̄eno b̄ò Isaraila w̄eteno ḡun p̄nki, ò ḡeᵋe da n̄ kina Solule, òten l̄e sí òten ũ w̄a, òten ḡaḡá l̄e òten p̄onna ke òten s̄ekere pá. ⁷ Òten l̄e sí òten d̄ok̄ne, òten ũ w̄a òten pi: Solu gb̄eno d̄ede w̄aa s̄s̄oro, Dauda s̄o d̄ubu leu ũgbangba.

⁸ Yā pii k̄e Solune ñi manamana, akū a p̄o f̄e à pi: Ò d̄ubu leu ũgbangba kp̄a Daudaa, makū s̄o w̄aa s̄s̄oro. Kpata mé à ḡō à sí s̄a. ⁹ Zaa z̄i birean à n̄es̄eḡs̄baa kp̄a k̄aao.

¹⁰ Kū gu d̄u, akū Luda t̄o Solu tana p̄as̄i pii dia, àten yā ya a kp̄n̄, akū Dauda a m̄oro s̄e, àten l̄e l̄ákū àdi l̄e n̄a. Solu a s̄ari k̄una, ¹¹ akū à a gb̄ao, àten da áni Dauda páo de à nak̄sa kū gb̄io. Akū Dauda a z̄ida gb̄atene ḡen̄ pla. ¹² Solu ten v̄ina ke Daudane kū Dikiri kú k̄aao akūs̄ à p̄a kp̄aai yāi. ¹³ Akū à p̄e Daudaa a kia, à a d̄ite z̄lkari gb̄en̄on w̄aa s̄orono gb̄e z̄k̄s̄ ũ. Akū mé àdiḡs̄ t̄éine are z̄lan. ¹⁴ Gu kū à ḡeen̄ p̄nki àdi sa'a keme, kū Dikiri kú k̄aao yāi. ¹⁵ Kū Solu è àdiḡs̄ sa'a le, akū à v̄ina k̄ene de yāla. ¹⁶ Isarailano kū Yudano s̄o ò ye Daudai n̄ p̄nki, kū àdiḡs̄ t̄éine are z̄lan yāi.

¹⁷ Akū Solu pine: Mani ma n̄en̄gb̄e k̄aaku Meraba kp̄amma no ũ. N̄ w̄oroᵋo ke ñ Dikiri z̄l̄ k̄amene. Zaakū Solu laasun l̄e à pi: Mani ᵋ kearo, Filisitiniᵋo mé oni a de. ¹⁸ Akū Dauda pine: Dín ma uu? Dín ma bedeno kū ma de burino ũ kū mani gb̄asa mà ḡō n̄ anzure uu? ¹⁹ Kū Meraba k̄a ò a kp̄a Daudaa, akū Solu a kp̄a Meᵋla gb̄e Adarielia.

²⁰ Solu n̄en̄gb̄e Mikala ye Daudai. Kū ò yā pii ò Solune, à k̄ene nna ²¹ à pi: Mani a kp̄ame, ani ḡone tankute ũ, Filisitiniᵋo ni a de. Akū à pi Daudane: Ñi ma né p̄ande e n̄ s̄e s̄a. ²² Akū à pi a iban̄one: À yā ò Daudane asiri ḡun, à one a yā k̄amagu akūs̄o ma iban̄on yei n̄ p̄nki. À ma n̄en̄gb̄e s̄e. ²³ A iban̄o yā pii da Daudane a s̄an, akū à piñne: Ḡona kina né z̄a ũ bi yā aragan yā? Takasideme ma ũ, dí mé à ma d̄s̄o? ²⁴ Kū Solu iban̄o s̄u, ò Dauda yā pii b̄abane. ²⁵ Akū Solu pi: À one má ye anzure p̄okeiro, séto à f̄ina b̄omene ma ibere Filisitiniᵋo, à sumene kū n̄ gȳfor̄ono m̄en bas̄oro. Àten da Filisitiniᵋo ni a deme.

²⁶ Kū ibaa p̄ino yā pii b̄aba Daudane, ḡona kina né z̄a ũ k̄ene nna s̄a. Ari no pi s̄eᵋoro ḡō ḡé ká, ²⁷ Dauda kū a z̄lkarino f̄ute ò ḡeᵋe ò Filisitiniᵋo d̄ede gb̄en̄on w̄aa do, akū à s̄u kū n̄ gȳfor̄ono à kp̄a kina p̄nki, de à le à ḡō a né z̄a ũ yāi. Akū Solu a né Mikala kp̄aa no ũ. ²⁸ Kū Solu è le, à d̄s̄ kū Dikiri kú kū Daudao akūs̄o a né Mikala yei, ²⁹ akū a v̄inakenane k̄ara, à ḡō a ibere ũ ari à ḡeᵋe ḡao. ³⁰ Goro kū Filisitini k̄inano ten b̄ote ò ḡé z̄l̄ ká, Dauda di sa'a le de Solu iba kparan̄la, akū à t̄s̄ b̄o manama.

19

Solu w̄etena à Dauda de

¹ Solu ò a né Yonatāne kū a iban̄o n̄ p̄nki ò Dauda de. Ama Yonatā yei manamana, ² akū à a gb̄a laakarii à pi: Ma de ten wete à n̄ de. Nḡō n̄ z̄ida k̄una d̄s̄ zia k̄onko. N̄ uteki wete nḡō kun. ³ Mani bo w̄ete kpe kū ma deo, óni ze gu kū n̄ uten. Mani n̄ yā one. Lákū à òmene n̄a, mani onne.

⁴ Akū Yonatā ḡeᵋe à Dauda mana b̄ò a dene à pi: Baa, ñsun yā v̄ani ke n̄ z̄bleri Daudanero, zaakū adi v̄ani ke kennero. A ȳakenano are v̄inne manamana. ⁵ Kū à Filisitini pii d̄e, à ḡi a

wëndiiime, akū Dikiri tò o zì zókò blè ó pínki. N è, akū n pò kè nna. Bó yá mé à tò n ye òn yá vāni ke taarisaride piine ò a de páa? ⁶ Solu a yá mà, akū à yá sè à pi: Kū Dikirio oni a dero. ⁷ A gbera Yonatā Dauda sisi, à yá pii bàbané pínki, akū à gèe kú Daudao Solu kīnaa, akū àten zì kēne lán a zì bà.

⁸ Zì èra à fùte, akū Dauda gèe zì ká kú Filisitininò. À siṅgu à zì blēm̄ma búgubugu, akū ò bà lène.

⁹ Dikiri tò Solu tana pásì pii èra à dia gɔɔ kú à vutena a kpén. À a sári kūna, akū Dauda teni a mɔɔ lēne. ¹⁰ Solu wete à Dauda páo de à a nakṣa kú gbliio. Kū à gbātene, akū sári pii gèe à gblii pà. Gwāani birean Dauda bà lè à tà.

¹¹ Akū Solu gbēnò zì Dauda bea, de ò a dādā ò a de kɔnkò, akū a nanò Mikala a gbà laakarrii à pi: Tó ndi bàa sí gwāanialaro, oni n de zia. ¹² Akū Dauda bò wondoo gūn, Mikala a gbàre kú bàao zite, akū à bàa lè à gè zéla. ¹³ Akū Mikala tana sè à wùte gádo, à blè bára sè à kù tana pii míla, akū à biza kùala. ¹⁴ Kū Solu gbēnò zì ò Dauda kú, Mikala pi à gbānaro. ¹⁵ Akū Solu èra à gbēnò zì Dauda gwa à pírine: À a sé kú a gádoò lēle, à su káaomene de mà a de. ¹⁶ Kū ò gè kpén, tana piin ò è gádo, blè bára kú a míla. ¹⁷ Akū Solu Mikala là à pi: Býyāi n bo ma kpe n ma ibere gbàre à pitima lēe? Mikala wèa à pi: À pimene mà tó à gè zéla. Tó ma gi, áni ma de.

¹⁸ Kū Dauda bàa lè à gè zéla, à gèe Samuēli gwa zaa Rama. À yá kú Solu kèare bàbané pínki, akū ò gèe ò vùte Nayo lēle. ¹⁹ Kū ò ò Solune Dauda kú Nayo zaa Rama, ²⁰ akū Solu gbēnò zì ò a kú. Kū ò ká gwe, ò lè annabi gá ten dede, Samuēli kú n tē n don'arede ũ. Akū Luda Nini sù zìrii pinṣa, òten dede se. ²¹ Kū ò ò Solune, akū à gbē pāndeno zì, akū ò dede le se. Solu èra à gbēnò zì a gèen aakṣde, akū ò dede le se dɔ. ²² Akū Solu pii fùte àten gé Rama a zīda sà. Kū à ká lógò zókò kú à kú Seku sare, à gbēnò là à pi: Samuēli kú Daudao kú māmee? Akū ò pine: Ò kú Nayo zaa Rama. ²³ Kū àten gé gwe, akū Luda Nini sù bee àpia se, àten gé àten dede, ari à gèe à kao Nayo zaa Rama. ²⁴ À a pókasanò pitiawa, à dede Samuēli wára. Zì birea fānantē kú gwāanio pínki àdigò wutena punsime. À yá mé à tò òdi pi: Solu kú annabinò té dɔ see?

20

Dauda kú Yonatāo

¹ Dauda bò Nayo zaa Rama, à bàa lè à gèe à Yonatā lè, akū à a là à pi: Bón ma kèe? Dà kpaten ma kèe? Yá vāni kpaten ma kè n dene kú àten wete à ma dēe? ² À wèa à pi: Gyam! Ìni garo. N gwa, ma de digò yake ke à gí damene ma sányiro, yá zókò ke a fitinnan yá. Ma de nigò yá dí tana ke à gí omenei yá? Lenlo! ³ Akū Dauda pi dɔ: N de dṣ sánsan kú ma n pɔnna è. Abire yāin adi tó n yá pii mào, de n pò sún yakaro yāi. Kū Dikiri kunnaao kú n kunnaao má kú ga léime. ⁴ Akū Yonatā pine: Pṣ kú n yei pínki mani kenne. ⁵ Akū Dauda pine: Ìn gwa, mɔ dufu dikpeme zia. À kú mà vute mà pṣ ble kú kīnaome. Ìn tó mà gé mà te sēnte ari ziando òkosi. ⁶ Tó n de ma gbeka, Ìn pine ma zé gbèkamma mà gé ma be wetea Betilihamu likalika, kú mà bedeno pinki ten sa kú òdi o wè kú wèeo o gwe yāi. ⁷ Tó à pi à mana, manigò aafia, ama tó a pò fē manamana, ñgṣ dṣ kú yá vānin à zèo à kemene gwe. ⁸ Ìn gbèke ke makú n zòbleriine, zaakú n yá yì kúmao kú Dikiri dṣnaaome. Tó má taari vī, Ìn ma de n zida. Ìnsun ma kpá n dearo. ⁹ Akū Yonatā pi: Gyam! Tó má dṣ kú ma de zèo à vāni kenne, de mani onneroo? ¹⁰ Akū Dauda à là à pi: Tó n de sù à yá pásì ònne, dí mé ani omenee? ¹¹ Akū Yonatā pine: Ìn mṣ ò gé sēnte. Akū ò bòte ò gèe sēnte Ìn pla.

¹² Akū Yonatā pi: Ma si kú Dikiri Isarailanò Ludao, ari ziando mandara'i mani ma de yṣ mà gwa. Tó n yá kēne, mani légbāzā kenne. ¹³ Tó ma de ye à vāni kenneme sṣ, akū mádi légbāzā kenne ma n gbare n ta aafiaro, Dikiri yá kemene pásipási. Dikiri gṣ kú kúnwo lākú à kú kú ma deo yá nà. ¹⁴ Lākú má kú kú wëndiiio nà Ìn gbèke kemene lākú Dikiri di keñne nà, kú òsun ma dero yāi. ¹⁵ Ìn gbèke sún laka kú ma bedeno zikiro, bee tò Dikiri tò n ibereṣo laka andunia gūn. ¹⁶ Len Yonatā yá yì kú Daudao lē, akū à pi: Dikiri fina bonne n ibereṣo. ¹⁷ Akū Yonatā tò Dauda èra a la dàare dɔ a yeina yāi, zaakú à yei lán a zīda wëndii bāme.

¹⁸ Akū Yonatā pine: Mɔ dufu dikpe kun zia. Tó odi gbèke e n vutekinlo, oni n gbekame. ¹⁹ Ziando Ìn gé Ìn ute gu kú n uten yá pi naana gɔɔ, Ìnigṣ kú gbè kú à de zite lé sēeda ũ sare gwe. ²⁰ Mani ká zu gbèe pii sare wén aakṣ lándṣ maten pṣ gbá bà, ²¹ mani négṣgbè ke zì à gé káa pinò wete. Tó ma pine, kánṣon kú a kpe, à sète à mṣo, Ìn mṣ, ma si kú Dikirio Ìnigṣ aafiame, kari yá kunlo. ²² Tó ma pine kánṣon kú a are sṣ, Ìn gé, zaakú Dikiri mé à n gbare. ²³ Yá kú o yì kú kṣo sṣ, Dikiri mé anigṣ de yá pii sēdade ũ gɔɔ sīnda pínki.

²⁴ Akū Dauda gèe à ute sēn. Kú mɔ dufu bò, kīna vute de à pṣ ble. ²⁵ À vute a vutekia gblii sare. Yonatā vute a are, Abana kú a sare. Dauda vuteki sṣ, gbèke kú gwero. ²⁶ Solu dí yake

o zĩ birearo, zaakũ àten da yáke mé à a lè, gbāsĩ nàame, abirekũ mé à gĩne. ²⁷ Kũ gu dũ mɔ ɔrɔ plade zĩ, Dauda vuteki da korime, akũ Solu a né là à pi: Bóyái Yesé né dí su pɔ ble ɔ́ia kũ gbáraoro? ²⁸ Akũ à pĩne: À zé gbèkama à pi áni gé Betilihamu. ²⁹ À pi mà tó à gé, zaakũ a bedeno ten sa o wète pĩ gũmme, akũ a vĩni piare à mɔ. À pi tó à kèmene, mà a gbarɛ à gé a vĩnino gwa. À yá mé à tò adi su pɔ ble kũnworu. ³⁰ Akũ Solu pɔ fè Yonatái à pi: Né fayasari ságbánade! Mǎ dũ kũ n ze kũ Yesé néome. N wé'í dà n zidaa kũ n dao. ³¹ Tó Yesé né pĩ ɔ́ kũ kũ wèndiio, ìni le ñ kpata blero. Ñ gbèno zĩ ò a kũ ò su káaomenɛ tera. À gàn gwe. ³² Akũ Yonatá a là à pi: Bó yá mé à tò ani gaa? Bón à kèe? ³³ Akũ Solu Yonatá gbá kũ sário de à le à a de, akũ Yonatá dũ sà kũ a de ze kũ Dauda denaome.

³⁴ Yonatá fùte à gò pɔblea kũ pɔfèo, adi pɔ ble mɔ ɔrɔ plade pi zĩro, zaakũ a nèsee yàka Dauda yá musu, kũ a de a dite gbè futa ũ yáí.

³⁵ Kũ gu dũ, Yonatá bò à gèe Dauda le gu pĩn. Négɔgbè ke téí. ³⁶ Akũ à pi né piine. Ñ bàa lé ñ gé zǎ dire. Tó ma kà zũ, ñ wete. Kũ né pĩ bàa lè àten gé, akũ Yonatá kàa zũ a mìla. ³⁷ Kũ né pĩ kà gu kũ Yonatá kàa pèten, akũ à lé zũ né pĩi à pi: Kàa pĩno kũ n are dire. ³⁸ Akũ Yonatá èra à lé zũ dũ à pi: Ñ gé likalika, ñsun zero. Akũ né pĩ kàa pĩno sète à sũo a dikiriine. ³⁹ Né pí dí yá pi dũro, sé Yonatá kũ Daudao. ⁴⁰ Akũ Yonatá a ɔ́kebo kɔ́pà né piia à pi: Ñ sí ñ táo be.

⁴¹ Kũ né pĩ tà, Dauda fùte gbè kpe à sũ à kùte Yonatáne gènn aakɔ à wùte a gberɛa. Akũ ò lé pèkɔa ò ɔ́ dũ ñ pla ñ pĩnki, Dauda pɔ mé à kè zɔkɔ. ⁴² Akũ Yonatá pĩne: Ñ tá aafia, zaakũ o yá sè kũ Dikiri tɔo o pi, Dikirime ó sèedade ũ ma burino kũ n burino dagura ari ɔrɔ sinda pĩnki. Dauda bò gwe, akũ Yonatá èra à tà be.

21

Dauda kunna Nɔbu

¹ Kũ Dauda ten gé sa'oriki Aimelèki kĩnaa Nɔbu, Aimelèki pĩi bò à gèe à daale. Vĩna a kũ, akũ à a là à pi: Bó mé à tò nten kure ndo, gbèke kũ kũnworoo? ² Dauda wèa à pi: Kĩna mé à zĩ dàmene, à pi màsun tò gbèke yá kũ a ditemenɛ à ma zĩ mà ke dũro. Akũ o gu dàkɔne kũ ma ibanɔ ò domene are. ³ Pɔble kpaten ñ vĩ la teraa? Ñ ma gba burodi mèn ɔoro kesɔ pɔ kũ ñ vĩ pĩnki. ⁴ Akũ sa'oriki pĩi pi: Burodi pà kunlo, séde pɔ kũ ò kàte Ludane baasiro. Tó ñ gbèno dí kakara kũ nɔgbèoro, mani kpámma. ⁵ Akũ Dauda pĩne: À de le kò, ó ó zida kũna nɔgbèno yá musu, lákũ odi ke nà gbasá ò da zĩkazen. Ma gbèno mènɔn gbásiro. Bee ɔrɔ kũ óten poyeina táa o, òdigɔ gbásiro, aténsa tá kũ óten o gbára. ⁶ Akũ sa'oriki pĩi Luda burodii sè à kpàa, zaakũ burodi ke kũ gwero, sé pɔ kũ ò kàte Ludane. Òdi burodii pi sé Dikiri areme, akũ òdi a lilin ke kũ burodi dufuo.

⁷ Solu ibanɔ doke kũ gwe ɔrɔ piia, a tɔn Dogi. Edɔmu burime, àkũ mé à Solu sádàrikina ũ. ⁸ Akũ Dauda Aimelèki là à pi: Ñ sári ke feneda vĩ la yá? Mádi le ma a feneda ke ɔ́kebo ke sèro, zaakũ kĩna zĩ pĩi dàmene likalikame. ⁹ Sa'oriki pĩi wèa à pi: Filisitini kũ n dè Ela guvuten Golaya feneda kũ la. À kũ uta lokomma kpe, biza fifia. Tó ñ yei, ñ sé, zaakũ a pànde kũ la doru, séde abirekũ. Akũ Dauda pi: Ñ kpáma, a sára kunlo.

Dauda ìadeyāno kekēnaa

¹⁰ Dauda bàa lè Solune zĩ birea, à tà Gata kĩna Akisi kĩnaa. ¹¹ Akũ Akisi ibanɔ pĩne: Isarailano bũsu kĩna Daudan díroo? Àkũme òdi ũ wà ò lè sí a yá musuroo? Òdi pi: Solu gbèno dède wàa ɔ́ɔɔro, Dauda sɔ́ dũbu leu ũgbangba.

¹² Yá pi Dauda kũ gbàna, àten vĩna ke Akisine manamana. ¹³ Akũ à a zĩda lite, àten ìadeyāno keke ñ wára. À ɔ́gbè gategate bĩni zé gbànɔa, à tò lé'í dà a lékásaa. ¹⁴ Akũ Akisi pi a ibanɔne: À gwa! Gbè pi bi ìademe. Bóyāin a a sè a su káao ma kĩnaaa? ¹⁵ Ìadeno kdamameɛ, akũ a gbè pĩi sè a su káao ma Kĩnaa de a ìadeyāno kekemene yá? Ani le à gè ma ɔ́nnlo.

22

Solu Nɔbu sa'orino dēdenaa

¹ Dauda bò gwe à bàa lè, à gèe à gè Adulamu gbèwèen. Kũ a vĩnino kũ a de bedeno a baaruu mà, ò gèe ò a lè gwe. ² Yá ùmmadeno kũ finadeno kũ gbè kũ yá di keñnerono kàkarai ñ pĩnki, akũ à ɔ́ ñ gbè zɔkɔ ũ. Ò kà gbèno wàa pla taka bà. ³ Bona zaa gwe Dauda gè Mizipa, Mɔabuno bũsun, à pi Mɔabu kĩnane: Ñ ma de kũ ma dao gba zé ògɔ kũ kũnwo ari mà dũ lákũ Luda ni kemene nà. ⁴ Akũ à ñ tó kũ Mɔabu kĩnao gwe. Ò kũ káao ɔrɔ kũ Dauda kũ sèntepɔrtu.

⁵ Abire gbera annabi Gada sù à yā ò Daudane à pi: Ñsungō kú sènteporōtu dorō. Ñ era ñ tá Yudanō būsun. Akū à fùtè à gèe Ereti líkpen.

⁶ Zíkea Solu vutena sama lí gbáru Gíbea síšíia. À a sári kúna, a íbanō líkai ní pínki. Akū à mà ò Dauda kú gbē kú ò kú káaonō kúki dš. ⁷ Akū à pi a íbaa pínōne: Ákōnō Biliaminu burinō, à ma yā ma á pínki. Yese né ni buranō kú geepe búno kpááwa yá? Aní á díte zíkari gbēnōn wáa sōōōro ke gbēnōn basōōōronō gbē zōkōnō ũ yá? ⁸ Á pínki a lé kpákūsúmáime. Kú ma né yá yl kú Yese néo, á gbēke dí omenero. Á gbēke dí ma wēnda gwaro. Ádí damene ma sán kú ma né ma íbaa pìi nēseē fùtè àgō ma wete à ma de, lákū àten ke nà teraro. ⁹ Edōmu buri Doegi kú kú Solu íbanō gwe, akū à pi: Ma Yese né è, à sù Aitubu né Aimeleki Kínaa Nōbu. ¹⁰ Á yā gbēkane Dikiria, akū à zánaa kpàa kú Filisitini buri Gōlaya fēnedao.

¹¹ Akū kína gbēnō zì ò sa'oriki Aimeleki sísi kú a de bede kú ò de sa'orinō ũ Nōbunō ñ pínki. Akū ò sù kína Kínaa ñ pínki. ¹² Akū Solu pine: Ñ sá kpá ñ ma, Aitubu né. À wèa à pi: Ma sá wē, Baa. ¹³ Akū Solu a là à pi: Bóyáin mōkōn kú Yese néo a lé kpákūsúmaii? Bóyáin n pōble kpàa kú fēnedao? N yā gbēkane Ludaa, de à futemai àgō ma wete à ma de, lákū àten ke nà tera. ¹⁴ Aimeleki wèa à pi: N íbanō té pínki, dí mé à náani ví à kà Dauda ũ? N né záme, n zida dogarinō kíname. À tš bō n bea. ¹⁵ Mádi gbekane Ludaa yároo? Kai! Baa, ñsun yā dí makū n zōbleriario ke ma de bedeno, zaakū má yáke dš yā pìi musuro, bee fíti. ¹⁶ Akū kína pine: Ìni game, mōkōn kú n de bedeno ñ pínki. ¹⁷ Akū à ò dogari kú ò kú gwenōne à pi: À fute à Dikiri gbàgbarinō dede, zaakū ñ ò kú Dauda yámmē. Ò a bàasina yā dš, akū odi omenero. Ama a íbaa pínō dí we ò sè ò Dikiri gbàgbarii pínō dèdero. ¹⁸ Akū kína pi Dogine: Ñ fute ñ sa'ori pínō dede. Akū à fute à ñ dede gōnō. À sa'o'utadarii pínō dède gbēnōn basiikō awēsōōro. ¹⁹ Akū Solu èra à sa'orii pínō wētē Nōbudeno dède dō, gōgbēnō kú nōgbēnō kú né gbānanō kú nékpāntēnō kú zùnō kú zaakinō kú sánō. Ò ñ dede kú fēnedao ñ pínki.

²⁰ Akū Aimeleki né ke pitímma, a tón Abiata. À bàa lè à gèe à nà Daudai. ²¹ À pi Daudane, Solu Dikiri gbàgbarinō dède ñ pínki. ²² Akū Dauda pine: Kú ma Edōmu buri Doegi è gwe zì birea, má dš sánsán kú ani o Solune. Ma yáin ò n de bedeno dède ñ pínki. ²³ Ngō kú kúmao. Ñsun tó vīna n kúro. Gbē kú àteni n wete à n de teni ma wete à ma de se. Yáke ni n le ma oīro.

23

Dauda Keiladenō surabanaa

¹ Ò ò Daudane ò pi: Ñ gwa, Filisitininō ten zì ká kú Keiladenō, òteni ní póweno nakōa. ² Akū Dauda gbēka Dikiria à pi: Má gé mà léte Filisitini pínōan yá? Akū Dikiri pine: Ñ gé ñ létefíma ñ Keiladenō sura ba. ³ Akū Dauda gbēnō pine: Lákū vīna teni ó kú Yudanō būsun la nà, óni fš ò gé ò zì ká kú Filisitininō Keila yá? ⁴ Dauda èra à gbēka Dikiria dō, akū Dikiri pine: Ñ fute ñ gé Keila, zaakū mani Filisitininō nanne n oī. ⁵ Akū Dauda gèe Keila kú a gbēnō, à zìi ká kú Filisitininō, akū à ñ pōkadeno símma. À Filisitininō dède dasidasi, akū à Keiladenō sura bà. ⁶ Kú Aimeleki né Abiata bàa lè àten gé Dauda kínaa yā, à a sa'o'uta kúna, akū à gèe Keila.

Solu petena Daudai

⁷ Kú Solu mà Dauda gèe Keila, à pi: Luda giime, akū à a nàmene ma oī, zaakū à a zida tàta wētē bīnide gūmmē. ⁸ Solu a zíkariño kàkara ñ pínki, de ò gé Dauda kagura ke kú a gbēnō zaa Keila. ⁹ Kú Dauda mà Solu teni a vāni kpákūsū káao, akū à pi sa'ori Abiatane à mós kú sa'o'utao. ¹⁰ Akū Dauda pi: Dikiri Isarailanō Luda, makū n zōbleri ma mà Solu ten zé wētē à su Keila à wētē díkīna kakate ma yāi. ¹¹ Keiladenō ni ma kpáan yá? Solu ni su la lákū ma mà nān yá? Dikiri Isarailanō Luda, ñ o makū n zōbleriine. Akū Dikiri pine: Aní su. ¹² Akū Dauda a là dō: Keiladenō ni ma kpáa kú ma gbēnōn yá? Akū Dikiri pi: Oní á kpáame. ¹³ Akū Dauda kú a gbēnō fùtè, ò kà gbēnōn wáa aakō taka bà. Kú ò bō Keila, akū òten gé gu kú guo. Kú Solu mà Dauda bō Keila, adi gé gwe dorō.

¹⁴ Dauda kú zeki gbānan gbarannan Zifi būsū síšiden. Lákū gu digō dō nà Solu digō a wete à de, ama Luda dí Dauda nane a oīro. ¹⁵ Gōrō kú Dauda kú Zifi būsū líkpen, à mà Solu kú a gbēnō ten su a de. ¹⁶ Akū Solu né Yonatā fùtè à gèe à Dauda lè zaa líkpe pìn, à a gbà swèe kú Luda tōo. ¹⁷ À pine: Ñsun tó vīna n kúro, zaakū ma de ni le à ò nammaro. Mōkōn mé ñni kí ble Isarailanōa, makū sš manigō de n plade ũ. Ma de pi abirekū dš se. ¹⁸ Akū ò yā yl kú kōo ñ pla Dikiri are. Dauda gō líkpen gwe, akū Yonatā tà be.

¹⁹ Abire gbera Zifidenō gèe ò Solu lè Gíbea ò pi: Dauda utena ó būsun sènteporōtu. À kú líkpen Akila síšigereei Yesimō gēnōmidōki kpa. ²⁰ Kína, gōrō kú ñ yei pínki, ñ su gwe, óni a kpámma. ²¹ Akū Solu pi: Dikiri arubarika daágū kú a ma wēnda gwà yāi. ²² À tá à era à soru

ke. À gu kù àdi gén gbekagbeka kù gbē kù ò a èno, zaakù ma mà ò pì, a ɔ̀nd5 bi ɔ̀nd5nlo. ²³ À gbekagbeka de à le à a utekino d5 pinki, à era à su à ma le, de mà a yá ma sánsán, mani gé kááo. Tó à kù á búsun gweme, mani pétei Yuda burino té pinki. ²⁴ Akù ò dà zén, ò dò Solune are gena Zifi. Dauda kù a gbēno s5 ò kù Maoni gbáranan sènte Yesimo gènomidoki kpa.

²⁵ Kù Solu kù a gbēno ten su pétei, à a baaruu mà, akù à kipa kpi piia à gèe à kù Maoni gbáranan. Kù Solu mà, akù à pétei Maoni gbáranan gwe. ²⁶ Soluno ten táa o kpi kpe dire kpa, Daudano ten táa o a kpe la kpa, óten wá óten baa lé Solune. Goro kù Solu kù a gbēno ten lika Daudano ò ní kù, ²⁷ akù gbēke sù à baaruu kpà Solune à pì: Ñ ke likalika, Filisitininò sù ò lète ó búsuu. ²⁸ Akù Solu petena Daudaii tó, à gèe Filisitininò le. Abire yáì òdi gu pì sísi Kòkpaatekpi. ²⁹ Abire gbera Dauda bò gwe à gèe à vùte sènteporo, gu kù òdi pì Engedi.

24

Dauda gina Solu denaai gbèween

¹ Kù Solu sù kù petena Filisitininòio, ò pine Dauda kù Engedi gbáranan. ² Akù à Isaraila zikarinò sète gbēnon waa gēro à dà kúfwo zén, de ò Daudano wete gu kù òdi pì Z3no Gbèea. ³ Kù à kà sáno kara kù à kù zé sare kīnaa, à gbèweee è gwe, akù à gèn à bīnisare ke. Dauda kù a gbēno s5, ò kù gbèweee pin zaa a lézekia. ⁴ Akù Dauda gbēno pine: Ñ gwa, a goro gbára kù Dikiri pì áni n ibere nanne n ɔ̀ ní yá kene lán ní yei ná. Akù Dauda fute teene, à Solu arukimba lé zò à sare. ⁵ A gbera Dauda laasun ten wari d3a Solu uta lé kù à z3ò pì yáì, ⁶ à pì a gbēnon: Kai! Dikiri sún tó mà yá dí taka ke ma dikiri kù à a káanero. Mani ɔ̀ kearo, zaakù Dikiri mé à a kà kín.

⁷ Dauda kpákè a gbēnoi kù yá piio, adi tó ò Solu dero. Kù Solu bò gbèween, àten gē zéla, ⁸ akù Dauda bò gbèweee pin, à lé zùì à pì: Ma dikiri kína! Kù Solu lite à a kpe gwà, akù Dauda kùte à wùte a gbera. ⁹ Akù à pì Solune: Tó ò pì ma yá vāni kpákpa n musu, bó yá mé à tò ndi síí? ¹⁰ Ñ gwa! N wé è gbára lākú Dikiri n namene ma ɔ̀ ná gbèween. Ó pimene mà n de, akù ma n wēnda gwà, ma pì mani ɔ̀ ke ma dikiriaro, zaakù Dikiri mé à a kà kín. ¹¹ Ñ gwa dí Baa! Ñ gwa, má n uta lé kúna dí! Ma n uta lé z3, ama mádi n dero. N d3 sà kù má n kúna kù nēse vāniro. Mádi taari kennero, akù nteni ma wete ñ ma de. ¹² Dikiri yá g3g3were à fina bommamene, ama makù mani ɔ̀ nammaro. ¹³ Lākú ò yáasi zù zaa zī ná ò pì, yá vāni di bo yāvānikerino kīnaame, mani ɔ̀ nammaro. ¹⁴ M3k3n Isarailano kína, dí yāin n boo? Dín nten péteii? Gbēda gēen yá? Ke k3k3 fitinna? ¹⁵ Dikiri ma yá gwa à yá g3g3were. À yá nna kpáma à ze kúma à ma bo n ɔ̀.

¹⁶ Kù Dauda yá dí ò Solune à laka, Solu pì: Ma né Dauda, n kotoon gwe yá? Akù Solu pùtá kù wikio ¹⁷ à pì Daudane: N yá nna demala, zaakù yá vānin ma kēne, akù n fina bōmene kù a manao. ¹⁸ N yá mana kù n kēmene ò tera. Kù Dikiri ma nanne n ɔ̀, nídi ma dero. ¹⁹ Tó gbē bò a ibereea, ádi tó à tà aafia yá? Dikiri yá mana kù n kēmene gbára fina bone. ²⁰ Má d3 sà kù ñni g3 kína ũ, ñig3 kí ble Isarailano. ²¹ Ñ símene kù Dikiri t3o, kù ñni ma buri kakatero, ñni ma t3 de ma de bedeno t3ero. ²² Akù Dauda la dà Solune. Kù Solu tà be, akù Dauda kù a gbēno era ò tà sènteporo.

25

Dauda kù Nabalao kù Abigailio

¹ Samueli gà, akù Isarailano kákara ní pinki, óten ɔ̀ ɔ̀ d3 a ganaa musu, akù ò a vī a bea zaa Rama. Abire gbera Dauda gèe Parani sènte. ² Maoni gbēke kun, à bokote vī Kameli gwe. Aruzekede z3k3ome, à sáno vī waa gēro kù blēno waa soro. Akù à sù Kameli de à a sáno ká z3z3. ³ A t3n Nabala, a nano t3n Abigaili. N3gbē pii laakari vī akús5 a kakana mana, ama a g3 pì gbēke wé'i víro, a yákenanon d3ro víro. Kalebu burime.

⁴ Goro kù Dauda kù sènte, à mà Nabala sù a sáno ká z3z3. ⁵ Akù à a íbanò zì gbēnon kuri, à pine: À fute à gé Nabala kīnaa zaa Kameli, à f3 kpámene ⁶ à one à pì: Luda n d3 kù aafiao kù n ɔ̀nnwo kù n gbēno ní pinki. ⁷ Ma mà n su kù sákakēerino. Kù n sádārinon kù kúoo, odi wari dañmaro, ní kunna Kameli gūn, p3ke dí kīarūmaro. ⁸ Ñ n zikerii pinò la, oni onne. Ñ tó ma íbanò n p3nna e, zaakù dikpe zime. N z3blerii pinò kù makù n néo ñ ò gba p3 kù n è.

⁹ Kù Dauda íbaa pinò kà, ò yá pii bába Nabalane kù Dauda t3o, akù ò zèi. ¹⁰ Akù Nabala pine: Dín Dauda úu? Dín Yesé né pì úu? Z3 kù ò kè n dikirinò gbáranon dasi. ¹¹ Á ye mà a burodi kù ma ío kù n3bo kù ma de ma sákakēerinooneo sète mà kpá gbē kù má ní boki d3ronon yá? ¹² Akù Dauda gbēno era ò dà zén ò tà. Kù ò kà, ò yá pinò gbāne pinki. ¹³ Akù Dauda pì a gbē pinone: Á baadi a fēneda loko. Akù ní baadi a fēneda loko kù Daudao se. Gbē kù ò gèe kù Daudano kà waa pla taka, akù gbēnon waa do g3 kù asono.

¹⁴ À sù à lè zikerii pìno doke gèè à ò Nabala nana Abigailine à pì: Dauda gbèno zì ò bò sènte, ò sù ò fò kpà ò dikiria, akù à pàtaríma. ¹⁵ Gbè pìno sò ò yá mana kèwère manamana, odi wari dawáro. Ó kunná kúwò sènte, póke di sátewáro. ¹⁶ Goro kú óten sá dá ñ sare fánantè kú gwáanio pínki, òdigò likawái lán bini bà. ¹⁷ Ñ laasun lé yá kú Ìni kea, zaakù ò zèò ò yá vání ke ò dikiriine kú a ondeno ñ pínki. Àpi manaro, àdi gbè lédamma maro.

¹⁸ Akù Abigaili burodii kàkara likalika mèn wáa do kú sèwèò tùru pla kú sá kú ò kèkèno mèn sooro kú pòblewe kpatanaao kpène sooro kú geepi kàranò mèn basooro kú kaka né kori kàranò mèn wáa do, ò yì zaakinone. ¹⁹ Akù à pi a zikerinone: Àgò do are, manigò té á kpe. Àdi yáke o a zā Nabalano. ²⁰ Akù à di a zaakia, àten kipa sísíia. Kú à bò sísí kpe, ò dàkare kú Daudao, àten kipa sísíia se kú a gbèno, óten su. ²¹ Dauda ten o a gbèno: Ma gbè pi pónò dàkpáne sènte páme. Ódi a pòke séro, akù à yá mana kú ma kène fina bómene kú a vánío. ²² Tó ma a gògbè ke tò bène ari gu gò gé do, Luda yá kemene pásípási.

²³ Kú Abigaili a è, akù à kipa a zaakia likalika, à kùte Daudane à are pète. ²⁴ Akù à kùte a gbá sare à pi: Baa, taari pii gò ma mèn do musu. Ñ makù n zòbleri gba zé mà yá onne. Ñ sá do makù n zòbleri yá. ²⁵ Baa, Nabala manaro. Ñsun a yá daro. À de lán a tó bàme. A tón Yónko, akùsò yónkoyán àdigò ke. Makù n zòbleri sò, mádi gbè kú n ñ zínò ero. ²⁶ Baa, lákú Dikiri kun akùsò ñ kun ná, Dikiri ginne ñ gbè de ñ mōra kámima n zīda. Dikiri tó n iberenò kú gbè kú óteni n kpákpa kú a váníono gò lán Nabala bà. ²⁷ Tera sá Baa, ñ gba kú makù n zòbleri ma suonne dí sí ñ kpá n ibanoo. ²⁸ Ñ sùru ke kú makù n zòbleriio kú ma taario do. Dikiri ní tó n burino gò kí ble goro sīnda pínki, zaakù ndi zì ká Dikirineme, oni a vání ke emma zikiro. ²⁹ Bee tó gbèke fùte àten pétenyí à n de, Dikiri n Luda ni n wèndiba do kú mōkakōanaame, ani n iberenò wèndi da gbèmban à zu. ³⁰ Baa, tó Dikiri yá mana kèenne lákú à lé sèenne ná pínki, tó à n dite Isarailano gbè zókò ú, ³¹ n laasun sún wari domma à n da yán gbèdena pá ke fīnabona n zīdane yá musuro. Baa, tó Dikiri yá mana kèenne, ñ tó makù n zòbleri ma yá gò dongu.

³² Akù Dauda pi Abigailine: Ó Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá, zaakù à n zī ñ damale gbāra. ³³ Ma n sáabu kpá se kú lédamma kú n ma gbao, zaakù mōkōmmè n kpmene gbāra, akù mádi gbè de ma mōra kámima ma zīdano. ³⁴ Tó abirekúnlo, kú Dikiri Isarailano Luda kú à gīmene mà yá vání kenneo, tó ñdi wá n su n damale yáro, de gu ni do Nabala négògbè kearo. ³⁵ Akù Dauda pò kú Abigaili sūoare si à pi: Ñ ká be aafia. Ma n yá mà, ma yodaado kenne.

³⁶ Kú Abigaili ká Nabala kīnaa, à è àten pò ble lán kīna bà. A pò kè nna, à wè gbè à ká. Akù a nanao pi dí lé bo à yáke òne, bee fitiro, ari gu gèè à do. ³⁷ Kú gu do, wè wère Nabalaa, akù a nanao yá kú à kèe pii òne. Akù swèe kèagu, à gò lán gbèè bà. ³⁸ Kú à kè lán goro kuri taka bà, akù Dikiri gòò tša, à gá.

³⁹ Kú Dauda Nabala gana baaru mà, à pi: Ó Dikiri kú à zè kúmao sáabu kpá, à wé'i kú Nabala dāma bómene. À gīmene mà yá vání ke, akù à tò Nabala vānikēnaa wī a zīda musu. Abire gbera Dauda gbèno zī Abigailia ò one á ye à a sé no ú. ⁴⁰ Kú Dauda íbaa pino ká Abigaili kīnaa Kameli, ò pīne: Dauda mé à ó zīmma, à ye à n sé no ú. ⁴¹ Akù à fùte à kùte à a mii pète à pi: A zòbleriini ma ú, ma soru kè mà a dikiri íbanò gbá pípiñne. ⁴² Akù à fùte à di zaakia gòno. A nògbè zikerino gèe káao kēnao sooro. Ó dà zén kú Dauda zīrinò, akù à gò a no ú. ⁴³ Dauda Yezèrili gbè Aínōama kūna no ú do. Ñ pla ñ pínki a nōnōme. ⁴⁴ Solu a né Mikala kú à de Dauda no ú yá kpá Laisi né Palatieli, Galimu gbèa.

26

Dauda gina Solu denai gèn plade

¹ Zifideno gèè ò Solu lè Gibeà ò pīne: Dauda utena Akila sīsigerēe kú aredōna Yesimō. ² Akù Solu gèe Zifi sènte kú Isaraila zīkarino gbènon wáa gēro, óten Dauda wete ò a de sèe pin. ³ Solu bùraa kàte zé sare Akila sīsigerēe kú à aredōna Yesimō, akù Dauda kú sèn. Kú à mà Solu ten péteai, ⁴ akù à gu'asirigwarino zì, akù à dš sà kú Solu ká. ⁵ Akù Dauda fùte à gèe gu kú Solu bùraa kàten. À Solu kú a zīkarino gbè zókò Nere né Abanao wuteki è. Solu wutena bùraan, a gbèno kàte ò likai. ⁶ Akù Dauda Iti buri Aimèlèki kú Zeruya né Abisaiò là à pi: Dí mé ani gé kúmao bùraa pin Solu kīnaa? Akù Abisai pīne: Makù mé mani gé kúnwo. ⁷ Kú Dauda kú Abisaiò lootè gbè pino gwáani, akù ò Solu è wutena, àten i o bùran, a sári petena a mii. Abana kú a gbènon wutena ò likai ñ pínki.

⁸ Akù Abisai pi Daudane: Luda n ibere nānne n oī gbāra. Ñ tó mà a zō kú sario mà a nakōa kú ziteo. Mani a zō gèn dome, adi ke gèn planlo. ⁹ Akù Dauda pīne: Ñsun a dero. Dí mé ani fō à ò na kīna kú Dikiri káa à bo paa? ¹⁰ Akù Dauda èra à pi: Dikiri kun! Dikiri mé ani gò tōa à

ga, tó a ɔɔɔ pàpa kes5 à gà zllan. ¹¹ Kai! Dikiri sún tó mà ɔ na kína kú à kàaro. Ò gé ò sári kú à kú a mlii sé kú a í loo ò táo. ¹² Dauda sári kú í lo kú à kú Solu mliioo sè, akú ò táo. N gbèke dí n ero, ò n yá d5ro, òten i o n pínki. N gbèke dí vuro, zaakú Dikiri mé à tò i z5k5o dànila.

¹³ Kú Dauda bikù guvute bara dire kpa, akú à zè s5s5i musu zàzà, gu yàasa dana n dagura. ¹⁴ Akú à lé zù Abanaí kú a gbèno à pi: Abana yooo! N yitenan yá? Abana wèa à pi: Dí mé àten lé zù kínai? ¹⁵ Dauda pine: G5sa gbàname n úroo? Gbèke kà lán n bà Isarailano búsun yá? Gbèke sù n dikiri kína de. B5 yá mé à tò ndi a dákparoo? ¹⁶ Ndi yá ke a zéaro. Ma si kú Dikiri a ka ganame, zaakú ádi á dikiri kína kú Dikiri kà dákparoo. N gwa! Kína sári kú a í lo kú à kú a mliio kú mamee? ¹⁷ Solu Dauda kòtoo d5, akú à pi: Dauda ma né, n kòtoon gwe yá? À wèa à pi: Ma dikiri kína, ma kòtoome. ¹⁸ Dauda èra à pi: B5 yá mé à tò ma dikiri ten péte makú a z5bleriiii? B5n ma kèe? B5 taarin ma kèe? ¹⁹ Ma dikiri kína, n sá kpá makú n z5bleri yáí sà. Tó Dikiri mé à n suu kèma, à ma sa'oná gbí ma. Tó bisásirinome s5, Dikiri láari keñma, zaakú ò pèma ò ma bo Dikiri gbèno té, ò pi mà gé do tánanóime. ²⁰ Nsun tó ò ma de zà kú Dikiri oro. Isarailano kína bò, àten kòkò fitinna wete à de, lákú òdig5 pé d5a s5s5ino musu nà. ²¹ Akú Solu pi: Ma durunna kè. Ma né Dauda, n era n su. Mani wari dómma doroo, zaakú n ma wèndii bèere d5 gbàra. Yápurame, ma y5nkoyá kè, ma zā yāa manamana. ²² Akú Dauda pine: N sárin dí. N tó n ibanoo doke bikú à m5 à sí. ²³ Dikiri di fína bo baadine a manakena kú a náanio musu. Dikiri n namene ma ɔí gbàra, ama mádi we mà ɔ nàmmaro kú Dikiri mé à n ka kín yáí. ²⁴ Lákú ma n wèndii bèere d5 gbàra nà, Dikiri ma wèndii bèere d5 le, à ma sí yá vāni sīnda pínkia. ²⁵ Akú Solu pine: Luda arubarika dangu ma né Dauda. Iní yá z5k5 ke, n mi nig5o dana íla. Kú Dauda tà, akú Solu tà be.

27

Dauda konna Filisitinino búsun

¹ Dauda laasun lè à pi: Solu ni ma de zikea. Tó mádi bàa lé ma ta Filisitinino búsunlo, ani bo kúmao nnaro. Tó ma bàa lè, Solu ni ma wètena tó, mani bo a ɔí. ² Akú Dauda fúte à gèe Gata kína Akisi, Maaku né Kínaa. Gbènon wāa aak5no gèe káao. ³ Akú Dauda kú a gbèno vute Gata kú Akisio, baadi kú a bedeno. Dauda kú gwe kú a n5no gbènon pla, Yezerili gbè Ain5ama kú Kameli gbè Abigaili kú à de Nabala n5 ú yāo. ⁴ Kú ò ò Solune Dauda bàa lè à tà Gata, adi pétei doroo.

⁵ Dauda pi Akisine: Tó ma n p5nna è, n ma gba zé mà vute gukea n lakutunoo doke gún. Makú n z5bleri má ye màg5 kú kúnwo n wéranlo. ⁶ Zí birean Akisi Zikilaga kpāa, akú à g5 Yudanoo kínano p5 ú ari kú a gbàrao. ⁷ Dauda konna Filisitinino búsun kà wè do kú m5 siik5o.

⁸ Akú Dauda kú a gbèno gèe ò lète Gesurun5a kú Gizino kú Amalekin. Gbè pín5n kú búsuu pín zaa zime bona zaa Suru ari à gèe pé Misilaa. ⁹ Tó Dauda zli blè búsuu pín lakutun5a, àdi g5gbè ke n5gbè ke tó bēnero, sāno kú zūno kú zaakino kú lakumino kú p5kasano àdi nak5a. Tó à tà, àdi gé Akisi kína. ¹⁰ Tó Akisi a là gu kú à lèten gbènoa gbàra, Dauda di pine a ge Negevi búsun, Yudanoo ke Yerameeli burino ke Kenino Kínaame. ¹¹ Dauda di g5gbè ke n5gbè ke tó bēne ò su káao Gataro, zaakú àten pi: Gbèke ni ó k5r5m5t5o ke à pi dera ma kè nān dí. Len àdig5 ke le ɔɔɔ kú à kú Filisitinino búsun. ¹² Akisi Dauda náani kè à pi a zidane: Isarailano ye a kairo. Anig5 de ma z5bleri úme ɔɔɔ sīnda pínki.

28

Solu kú n5gbè wedekunnade gèsisirio

¹ ɔɔɔ birenoa Filisitinino n zikarino kākara, ò ye ò gé ò zli ká kú Isarailano. Akú Akisi pi Daudane: Asa n d5 kú m5k5n kú n gbèno áni gé kúmao zli ká kó? ² Akú Dauda pine: T5, iní e sà lákú makú n z5bleri mani ke nà. Akú Akisi pine: Tó lemè, mani n ke ma dákpari ú ari ɔɔɔ sīnda pínki.

³ À sù à lè Samuéli gā, Isarailano kākara n pínki, ò 5o d5 a ga yā musu, akú ò a v5 a be wèten Rama. Solu pè wedekunnadenoa kú gèsisirino Isarailano búsun. ⁴ Kú Filisitinino k5 kākara, ò sù ò búraa kàte Sunemu. Akú Solu Isarailano kākara n pínki, ò búraa kàte Giliboa. ⁵ Kú Solu Filisitini zikarino è, vīna a kú, swèe kèagu manamana. ⁶ À gbèka Dikiria, akú Dikiri dí wea nana gún ke kú Urimuo ke annabino gairo. ⁷ Akú Solu pi a ibanone: À n5gbè wedekunnade gèsisirio ke wètemene, de mà gé mà yā gbekaa. Akú ò pine: N5gbè wedekunnade gèsisirio ke kú Endo.

⁸ Akú Solu a zida lite à p5kasa pāndeno dà, akú à gèe à n5gbè pii lè gwāani, a gbènon plano tēi. À pine: N tó n tana su n gè kú mani a t5 onne sísimene. ⁹ Akú n5gbè pii pine: N d5 sāsān yā kú Solu kè. À a búsu zé z5 wedekunnadenoa kú gèsisirino. B5 yá mé à tò nten tankute

kpákpamene de ò ma dee? ¹⁰ Akū Solu la dàne kú Dikirio à pi: Ma si kú Dikirio oni wari òmma yá dí musuro. ¹¹ Akū nɔgbē pii pi: Gè kpaten mà sísinne? À pi: Samueli gèeme. ¹² Kú nɔgbē pi Samueli è, à wiki pùtá à pi Solune: Mòkòmmè Solu úu? Bóyáin n òndò kèmene? ¹³ Akū kína pine: Ìnsun tó vína n kùro. Bón n èe? À pine: Gyáwänden ma è, àten bo zīten. ¹⁴ Solu a là à pi: À kè deramee? À pine: Mare zī ke mé àten su, à arukimba dana. Akū Solu dè kú Samuelime, akū à kùte à wùte a gberèa. ¹⁵ Akū Samueli a là à pi: Bóyáin n wari òmma, kú n ma sisii? À wèa à pi: Ma warikena zókò ème. Filisitinino mé ò sù zī ká kúmao, akū Luda kpe limene. Àdi wema annabi gá ke nana gūn doro. Abire yáin ma n sisi. Ìn omenè lákú mani ke nà. ¹⁶ Samueli pine: Dikiri kpe linne à gō n ibere ū, akū n su nten yá gbekama sō bi? ¹⁷ Dikiri kenne lákú à dàmene ma ònne nà. À n bo kpatan à n gbédake Dauda kàn. ¹⁸ Dikiri abirekú kenne gbára, kú ndi a yá maro yáime. Ndi pofè pásí kpane Amalekinòaro. ¹⁹ Dikiri ni Isarailano kú mòkònwò kpá Filisitininòame. Mòkòn kú n négògbèno nigò kú kúmao la zia. Dikiri ni Isaraila zikarinò kpá Filisitininòa. ²⁰ Samueli yá pii tò vína Solu kú manamana, akū à lète a gberèa sòròrò gōno. A gbána làka, zaakú adi pòke ble gòrò birea ke gwàani kùaro. ²¹ Kú nɔgbē pii sù Solu kínaa, à è swèe kèagu manamana, akū à pine: Makú n zòbleri ma n yá mà, ma a zída kari kè, ma yá kú n òmene kè. ²² Ìn zòbleri yá ma sà. Ìn tó mà pòble ditenne òn ble, de òn gbána kú òn da zén. ²³ Akū Solu gi à pi: Mani pò blero. Kú a ibano nàkaraa lele kú nɔgbē pio, akū à òn yá mà. Akū à fùte zíte à wùte gádo. ²⁴ Nɔgbē pii zù bòrò mèkpana ví bàdona a bea. À gèe à dè gōno, akū à flawa sè à dè, à burodi futenasari kèo. ²⁵ À dite Solune kú a ibano. Ò blè, akū ò fùte ò tà gwàani birea gōno.

29

Filisitini kínano Dauda gbarena Zikilaga

¹ Filisitinino òn zikarinò kàkara Afeki, akúsò Isarailano bùra kú Yezerili ísèbokia. ² Filisitini kínano ten gète kú òn zikari gāno, òn kenò gbènon basòsòro, òn gá kenò wàa sòsòro. Dauda kú a gbèno té òn kpe kú Akisio. ³ Akū Filisitini kína pinò Akisi là ò pi: Eberu díno sō bi? À wèrma à pi: Daudan dí. Isarailano kína Solu iba keme yá. À gòrò pla kè kúmao. À kú kúmao de wè dola. Naana zaa gòrò kú à sù ma kínaa ari gbára, mádi yáke earo. ⁴ Akū kína pinò pò fè káao ò pi: Ìn gògbè pi gbare à tá gu kú n kpàawan. Ani le à gé kúoo zìlanlo, de àsun bo ó kpe gwero yá. Deran ani le à ke nna kú a dikiriio nà, tó adi ke à tà kú ò gbèkenò miio baasiroo? ⁵ Dauda kú ò lèe si ò ū wá a yá musun gweroo? Kú ò pi: Solu gbèno dède wàa sòsòro, Dauda sò mèn dúbu leu úgbangba.

⁶ Akū Akisi Dauda sisi à pine: Ma si kú Dikirio n kemene gbè mana ùme, n gena kúmao zìlan kèmene nna, zaakú naana zaa gòrò kú n su ma kínaa ari gbára, mádi yáke emmaro. Ama òn yá dí ke ò kínanoero. ⁷ Ìn era òn tá kú aafiao de òsun yáke ke à kéne ònro. ⁸ Akū Dauda Akisi là à pi: Bón ma kèe? Naana zaa gòrò kú ma su n kínaa ari gbára, bón n èma? Bóyáin mani gí gé mà zī ká kú ma dikiri kína iberenòroo? ⁹ Akū Akisi pine: Mà dō kú òn manamene lán Luda malaika bà, ama ó kínano pi òsun gé kúoo zìlanlo. ¹⁰ Tó gu dè, òn fute kònkònkò kú n dikiri Solu zòbleri kú ò sù kúnwonò, à tá. ¹¹ Akū Dauda fùte kònkònkò kú a gbèno, òten tá Filisitinino bùsun. Filisitinino sò ò gèe Yezerili.

30

Dauda Amalekinò kakatènaa

¹ Dauda kú a gbèno kà Zikilaga a gòrò aakòde zī. À sù à lè Amalekinò sù ò lète Negevi bùsuua kú Zikilagao òn kpe. Ò lète Zikilagaa ò té sša. ² Ò nɔgbē kú ò kú gweno kùkú, nènògbèno kú nɔgbē zókòno òn pínki. Odi òn gbèke dero, ò òn sète ò tà kúnwo. ³ Kú Dauda kú a gbèno ká òn be wèten, ò è ò té sša ò òn nɔgbèno kú òn négògbèno kú òn nènògbèno kùkú ò tà kúnwo. ⁴ Akū Dauda kú gbè kú ò kú káaonò wiki lè ò sò dō ari òn gbána làka, ari odi fò ò sò dō doro. ⁵ Ò Dauda nonò kùkú ò tà kúnwo òn pla Ainòama kú Abigailio. ⁶ Dauda wétamma è manamana, zaakú òten pi ò a pápa kú gbèeo ò de. Ìn gbè sīnda pínki nèsee yàka òn négògbèno kú òn nènògbèno yá musu. Ama Dauda gbána è Dikiri a Luda, ⁷ akū à pi sa'ori Abiatane: Ìn mós kú n uta lokommao. Kú à gèone, ⁸ akū Dauda yá gbèkào Dikiria, à a là à pi: Mà péte gbánamònerii pinò mani òn le yá? À pine: Ìn péteńyī, òn òn le òn n gbèno m̀ sí. ⁹ Akū Dauda dà zén kú gbènon wàa aakòno. Kú ò kà Beso swai, gbèkenò gō gwe. ¹⁰ Gbènon wàa donò gbána làka, odi fò ò bikú swa piiaro, akú Dauda bikú, à té òn gbèi kú gbènon wàa planò.

¹¹ Ò Misila gbêke è sènte, akú ò gèe káao Dauda kínaa. Ò pòble kpàa à blè, ò í kpàa à mì. ¹² Akú ò kaka né kori kpàa kú geepi kàraao mèn pla à sò. Akú a mèe sù, zaakú à kè fánantè aakò gwàani aakò pòblesari ímisari. ¹³ Akú Dauda à là à pì: Dí gbème n'úu? N bo mámèe? Akú Misila gbè pìi pì: Amaleki zòon ma ù. A gòrò aakòden dí, ma dikiri pà kpàmai kú maten gyà ke yá. ¹⁴ O lete Negevì búsuuame, gu kú Keretinoon kun kú Yudaño kú Kalebu burino, akú ò té sò Zikilagaa. ¹⁵ Akú Dauda à là à pì: Íni f5 ñ gé kúmao gbè pìno kínaa yá? À wèa à pì: Tó n simene kú Ludao kú íni ma dero, tó íni ma kpá ma dikiriaro, mani gé kúnwo ñ kínaa.

¹⁶ Akú à gèe káao. Kú ò kà, ò ñ lé, ò fákòana gu sinda pínkia, òten pò ble òten í mí, òten ponna ke pò zòkò kú ò sète Filisitini búsunno kú Yudaño búsuuo yá. ¹⁷ Akú Dauda si ñ té à ñ dede naana zaa okosi ari gu gèe à dso okosi. N'gbèke dí boki lero, séde kefenna gbènon wàa pla kú ò dí lakumia ò bàa lèno baasiro. ¹⁸ Dauda gbè kú Amalekino ñ kúkúno mii si ñ pínki kú a nono ñ pla. ¹⁹ N'gbèke dí sásaro, né fíti gbè zòkò, négògbèno kú néngògbèno ñ pínki. Bee pò kú ò sèteno, Dauda èra à pò pìno si pínki. ²⁰ À sánò kú zùnò nàkòsa, akú à gbèno pòkade pìno kpán'are kè ò pì: Dauda pónon dí.

²¹ Akú Dauda kà gbènon wàa do kú ñ gbàna làka odi f5 ò gèe káaoro ò gò Beso swaino kínaa. Ò bôte ò dàale kú gbè kú ò kú káaono. Kú Dauda nànyí, à f5 kpámma, ²² akú gbè pásì gaavude kú ò té Daudaino pì: Lákú odi gé kúoro nà, óni pò kú o sino ke kpámmaro, tó adi ke ñ baadi nanao kú a néno baasiro. Ò ñ sé ò tá kúnwo. ²³ Akú Dauda pì: Oi! Ma gbèno, àsun ke le kú pò kú dikiri kpàwánoro, zaakú à ó dákpà à gbánamónneri kú ò lètewáno nàwèe ó wí. ²⁴ Gbèke ni yá kú a ò díkina síro fá. Gbè kú ò gò òten póno dákpáno baka nigò dokóno kú gbè kú ò gèe zìlannome. Óni kpaatetekòne lèlèlèlè. ²⁵ Kú Dauda yá pìi díte, akú à gò doka ù Isarailano zaa zì birea ari kú a gbáaro.

²⁶ Kú Dauda kà Zikilaga, à pò kú à si kenò kpàza Yudaño búsu gbè zòkò kú ò de a gbèna ùnoo ò pì: Gba kú a è pò kú o si dikiri iberenooa gúnnon gwe. ²⁷ À kpàzáfíne Beteli kú Ramo Negevio kú Yatio ²⁸ kú Aroao kú Sifimoo kú Esetemao ²⁹ kú Rakalao kú Yerameeli buri wèteno kú Keni wèteno ³⁰ kú Ɔmao kú Borasão kú Atakao ³¹ kú Eblonuo kú gu kú Dauda kurèn kú a gbèno pínki.

31

Solu gana kú a négògbèno

¹ Filisitinoon zìi kà kú Isarailano, akú Isarailano bàa lèhne ari ñ daside gaga Giliboa sísigerèi. ² Filisitinoon pète Solu kú a négògbèno, akú ò a né pìno Yonatá kú Abinadabuo kú Malakisuaoo dède. ³ Zì kú òten ká Solu sare pásì kú, akú kázurino a pà, à kíinna manamana. ⁴ Akú à pì a zìkapònoseriine: N' n fènedà woto ñ ma z5 ñ ma deo. Tó lenlo, gyofòròde díno ni ma z5 ò fàai bo kúmao. Akú vína a zìkapònoseriini kú, adi weiro, akú Solu a fènedà sè, à a zìda ò'oola. ⁵ Kú a zìkapònoseriini è à gà, akú à a zìda ò'oo a fènedà se à gà. ⁶ Len Solu kú a négògbè gbènon aakò kú a zìkapònoseriino kú a gbèno gaga lèle le zì dokóno pia ñ pínki.

⁷ Kú Isaraila kú ò kú guvuten gwenò kú ñ gbè kú ò kú Yoda bara direno è ñ zìkarino bàa lè, akúsò Solu kú a néno gaga, ò bàa lè ò ñ wèteno tò gwe, akú Filisitinoon sù ò vùten. ⁸ Kú gu d5, akú Filisitinoon sù òten póno bôte gbè kú ò gáganao, akú ò Solu kú a né mèn aakò pìno gèno è katena Giliboa sísigerèi. ⁹ Akú ò Solu mii z5 ò a g5kebono bôtea, akú ò gbèno zì ò a baaruu kpàkpa Filisitinoon búsu gu sinda pínkia kú ñ tánakpeno. ¹⁰ Ò a g5kebono kàte tána kú òdi pi Asatore kpén, akú ò a gèe lòko Betesá bīnia.

¹¹ Kú Yabesi Giliadeno yá kú Filisitinoon kè Solune pìi mà, ¹² akú ñ g5sa gbánano fùte ñ pínki ò tã gwàani ò zì birea, ò Solu kú a néno gèno kupa Betesá bīnia, akú ò tão Yabesi ò té sòmma gwe. ¹³ Ò ñ wáno sète ò vī sáma lí gbáru Yabesi gwe, akú ò lé yì gòrò suppla.

SAMUELI TAKADA PLADE

Dauda kiblena Yudanɔa 1:1-4:12

Dauda kiblena Isaraila buri sɪnda pɪnkinɔa 5:1-12:31

Abusalomu bona Dauda kpɛ 13:1-20:26

Dauda kiblena kpekpe 21:1-24:25

Dauda Solu ga baarumanaa

¹ Solu gana gbera Dauda sù kù zɪblena Amalekinɔaao, akù à g̃s̃ Zikilaga gɔɔ pla. ² A gɔɔ aakɔde zɪ g̃s̃gb̃e ke bò Solu bùran à sù. A p̃okasanɔ k̃ek̃ena, bùsu ká a min. Kù à ká Dauda k̃inaa, à kùt̃ene à wùte a gbera. ³ Dauda a là à pì: N bo máa? À wèa à pì: Ma bo Isarailanɔ bùramme. ⁴ Akù Dauda a là dɔ: À kè dera gwee? Ñ omene. Akù à wèa à pì: Isarailanɔ bò zɪlan ò bàa lè. Ñ daside lète ò g̃aga. Solu kù a né Yonatáò g̃a dɔ. ⁵ Akù Dauda kefenna kù àten baaruu pì kp̃aare là à pì: N ke deran ní d̃s̃ kù Solu kù a né Yonatáò g̃aa? ⁶ À wèa à pì: À sù à lè má kù Giliboa kpi ger̃ei gweme, akù ma Solu è, àten gb̃ana e a s̃aria. S̃godenɔ kù s̃denɔ ten ká k̃aao k̃ini. ⁷ Kù à lite ma kpa, à ma e, akù à ma sisi. Ma pì: Makù dí! ⁸ Akù à ma la, makùme dí úu? Akù ma wea ma pì Amaleki burin ma ũ. ⁹ Akù à p̃imene mà naai mà a de, zaakù á kù ga léime, bee kù a wé kpé k̃ena fiti. ¹⁰ Akù ma nai ma a dè, zaakù má d̃s̃ ani f̃s̃ à ble a letena gbera doru. Akù ma a kífura kù à kunaa sè kù z̃a kù à danaao, akù ma suonne la ma dikiri. ¹¹ Akù Dauda a p̃okasanɔ g̃a à k̃e, akù gb̃e kù ò kù k̃aonɔ ní p̃onɔ k̃ek̃e se. ¹² Ò Solu kù a né Yonatáò gana s̃o d̃s̃ kù Dikiri gb̃e Isarailanɔ, zaakù z̃i ní blé. Wé'i b̃òmma, akù ò lé ỹi ari ok̃osi.

¹³ Dauda kefenna kù à baaruu p̃ii kp̃aare là à pì: N be kù máa? Akù à p̃ine: Bòasu ñen ma ũ, Amaleki buri. ¹⁴ Akù Dauda a là à pì: À kè dera k̃ina kù Dikiri kà dena ṽina dí n k̃uroo? ¹⁵ Akù Dauda a kefenna ke sisi à pì: Ñ a lé ñ de se. Akù à a lè à dè. ¹⁶ Zaakù Dauda g̃inake à p̃ine: N n zida d̃eme. N zida lé mé à n da ỹan, n pi n k̃ina kù Dikiri k̃aa dè.

Wendale kù Dauda si Solu kù Yonatáò ga yá musu

¹⁷ Dauda w̃enda lè dík̃ina si Solu kù a né Yonatáò ga yá musu. ¹⁸ À pì ò l̃e p̃ii dada Yudanɔne. À kù Yasa takadan.

¹⁹ Isarailanɔ gakuridenɔ g̃aga s̃is̃iger̃ei, g̃osa gb̃ananɔ i òme fá!

²⁰ Àsun a baaru kpá Gata zédanlo, de Filisitini ñogb̃enɔ sún a p̃onna kero ỹai.

Àsun a kpàkpa ke Asakel̃niro, de gỹf̃orde ñenogb̃enɔ sún ayuwii kero.

²¹ P̃li sún kpá Giliboa gb̃eaa doru, leg̃u sún ma bura kù ò kù gwenɔn doru,

gwen ò s̃ s̃ g̃osa gb̃ananɔ s̃egbakonɔ, nísi d̃ok̃ona Solu s̃egbakoa lé z̃e!

²² Kù òten g̃osa gb̃ana aru fá gua, òteni ní gber̃e para,

k̃azuri p̃as̃i Yonatá di kpe gwaro, f̃enedade p̃as̃i Solu di su koriro.

²³ Solu kù Yonatáò, gb̃e mana yenỹidenome!

Odi k̃ek̃sa w̃endi ke ganaa g̃unlo.

Ñ w̃ana de ṽaunɔla, ní gb̃ana de m̃usunɔla.

²⁴ Isaraila ñogb̃enɔ, à wé'i bo Solu ga yá musu.

À biza t̃era ỹl̃are kù ñomanableb̃onɔ, à á p̃okasanɔ k̃ek̃eare kù z̃ableb̃o kù ò pi kù wuraaonɔ.

²⁵ G̃osa gb̃ananɔ i ò z̃llan fá!

Yonatá wutena gè ũ s̃is̃iger̃ei.

²⁶ Ma gb̃e Yonatá, ma g̃s̃ warikena g̃un n ỹai, ní manamene sw̃aswa.

Yenyi kú n̄ vī kūmao sára vīro,
à de n̄ yenyila.

²⁷ Gōsa gbānan̄o i ò fá!

Ŋ z̄ikab̄n̄o kàkate.

2

Dauda kana Yudan̄o kpatan̄

¹ Abire gbera Dauda Dikiri gb̄eka à pi: Mà gé Yuda w̄ete ke gūn yá? Dikiri pine à gé, akú Dauda èra à là à pi: Mákpan mà génn̄? Dikiri w̄ea à pi: Ebl̄onu kpa. ² Akú Dauda ḡe gwe kú a n̄ m̄en plan̄o, Yez̄erili gb̄e Ain̄oama kú Nabala gyaan̄o Abigaili, Kaameli gb̄eo. ³ Dauda ḡe kú gb̄e kú ò kú k̄aaon̄o d̄o, baadi kú a beden̄o, akú ò v̄ute Ebl̄onu kú a lakutun̄o. ⁴ Akú Yudan̄o gb̄e z̄ōk̄ōn̄o sù ò n̄isi kú Dauda m̄ia gwe, ò a ká Yudan̄o k̄ina ū.

Kú Dauda mà Yabesi Giliadaden̄o mé ò Solu v̄l, ⁵ à gb̄ēn̄o z̄l̄r̄ma, ò ḡe ò òn̄ne: Dauda pi, Dikiri arubarika daágu, kú a gb̄eke k̄e Solu à dikiriine a a v̄l. ⁶ Dikiri gb̄eke yá kú náani yāo keáre. Makú s̄o mani yá mana keáre kú a yá pi k̄e yai. ⁷ Tera sa à ḡō gb̄ana à kú gb̄ana ke. Á dikiri Solu gá, akú Yudan̄o ma ka n̄ k̄ina ū.

⁸ À sù à l̄e Ner̄e né Abana, Solu z̄ikarin̄o gb̄e z̄ōk̄ō ḡinake à ḡe se kú Solu né Isiboseo Manaimu. ⁹ Akú à a ká k̄ina ū Giliada b̄usun kú Asa burin̄o b̄usuuo kú Yez̄erili kú Eflaimu burin̄o b̄usuuo kú Biliaminu burin̄o b̄usuuo kú Isarailan̄o b̄usu kparan̄o p̄inki. ¹⁰ Solu né Isibose w̄e buplade gūnn̄ a ḡō Isarailan̄o k̄ina ū. À k̄i bl̄e w̄e pla. Yudan̄o s̄ō, Daudan̄o ò z̄eo. ¹¹ Dauda k̄i bl̄e Yudan̄o zaa Ebl̄onu ari w̄e suppla kú m̄o suddoo.

Isarailan̄o z̄ikana kú Yudan̄o

¹² Ner̄e né Abana kú Solu né Isibose z̄ikarin̄o b̄o Manaimu ò ḡe Gibīs. ¹³ Zeruya né Yoabu kú Dauda z̄ikarin̄o f̄ute ò ḡe dañle Gibīs íkaki sare. Ŋ ḡa do kú í bara la, n̄ ḡa do kú í bara dire. ¹⁴ Akú Abana pi Yoabune: Ŋ tó kefenna ken̄o futek̄ō ò gwa. Akú Yoabu pi: Ò gé. ¹⁵ Akú Biliaminu z̄ikarin̄o f̄ute gb̄ēn̄on̄o kuri aw̄epla Isibose p̄ō ū, akú Dauda z̄ikarin̄o f̄ute gb̄ēn̄on̄o kuri aw̄epla se. ¹⁶ Baadi ò ká a òsikari dake k̄ok̄ōn̄o, akú ò k̄ō z̄ōz̄ō k̄ō gb̄ānt̄ereea kú f̄ēno ò l̄ete l̄ele. Akú ò t̄ō k̄p̄a Gibīs gu piine F̄ēnelennabura. ¹⁷ Z̄i kú ò ká z̄i birea pás̄i manamana, akú Dauda z̄ikarin̄o z̄i bl̄e Abana kú Isarailan̄o.

¹⁸ Zeruya né ḡōgb̄e gb̄ēn̄on̄o aak̄ōn̄on̄o kú gwe, Yoabu kú Abisaio kú Asahelio. Asaheli s̄ō a bà nna lán z̄ō bà. ¹⁹ Akú à p̄ete Abanai, adi l̄ite òplai ke òzeiro. ²⁰ Kú Abana a k̄pe gwà à a è, akú à pi: Asaheli, m̄ok̄ōm̄me gwe yá? À w̄ea à pi: Mak̄ūme. ²¹ Akú Abana pine: Ŋ l̄ite n̄ òplai ke n̄ òzei, n̄ kefennan̄o doke kú n̄ a p̄ōn̄o sía. Ama Asaheli dí zenero. ²² Abana èra à pine d̄o: Ŋsun namairo. Ŋ ye mà n̄ den̄ yá? Tó ma n̄ de, mani we ó w̄e ke siik̄ō kú n̄ v̄ini Yoabuo d̄o yá? ²³ Ama Asaheli gi, adi zenero, akú Abana a z̄ō a gbera kú a sári páo ari à b̄o a k̄pe kpa. Gwen à l̄ētan̄o à ḡa ḡōn̄o. Kú gb̄e s̄inda p̄inki ká gu kú à l̄ete à ḡa pin, ò z̄e òtan̄o gwa.

²⁴ Akú Yoabu kú Abisaio p̄e Abanaa ari ifant̄e ḡe à ḡe k̄p̄en̄. Ò ká Ama s̄isi kú à kú Gia ifaboki kpa Gibīs gb̄aranna z̄en̄. ²⁵ Biliaminu burin̄o kàkara Abanai ḡa do, akú ò ḡe òtan̄o ḡi kú n̄ z̄idao s̄isi musu. ²⁶ Akú Abana lé zù Yoabui à pi: Óni ze k̄ōdedenaaneroo? Ŋ d̄ō kú yá pi ni mi de kú p̄osiraoroo? Ŋni o n̄ gb̄ēn̄one ò zewere ò era ò t̄aroo? ²⁷ Akú Yoabu w̄ea à pi: Luda kun! Tó ndi lé sí yāro, ma gb̄ēn̄o ni z̄eáreoro ari gu gé d̄o. ²⁸ Kú Yoabu kuru p̄e, akú a gb̄ēn̄o kámma b̄o, odi gé Isarailan̄o kú z̄l̄io doro.

²⁹ Gwāani birea Abana kú a gb̄ēn̄o t̄aa ò s̄en̄ ò bik̄ū Yodaa, akú ò té swad̄ōn̄o ari ò ḡe ò ká Manaimu. ³⁰ Kú Yoabu sù kú pena Abanaaao, akú à a z̄ikarin̄o kàkara n̄ p̄inki. Dauda gb̄ēn̄o té gb̄ēn̄on̄o baro donsari mé ò kunlo, Asaheli baasi. ³¹ Ò Biliaminu kú ò kú kú Abanaon̄o d̄ede gb̄ēn̄on̄o w̄aa do kú bas̄ōraak̄ō. ³² Ò Asaheli ḡe s̄e ò v̄l a de miran̄o Betilhamu. Akú Yoabu kú a gb̄ēn̄o t̄aa ò gwāani ò ká Ebl̄onu gud̄ōnaao.

3

¹ Z̄i kú Solu beden̄o ká kú Dauda beden̄o ḡi k̄e. Dauda gb̄ana ten kara, Solu beden̄o s̄ō, n̄ gb̄ana ten lago.

Dauda né ḡōgb̄ēn̄o

² Né ḡōgb̄e kú Dauda ò Ebl̄nun̄o t̄on̄ dí. A káaku t̄on̄ Amin̄o. A da t̄on̄ Ain̄oama, Yez̄erili gb̄ēme. ³ A plade t̄on̄ Kiliabu. A da t̄on̄ Abigaili, Nabala gyaan̄o Kaameli gb̄ēme. A aak̄ōde t̄on̄ Abusalomu. A da t̄on̄ Maaka, Gesuru k̄ina Talamai néme. ⁴ A siik̄ōde t̄on̄ Adonia. A da t̄on̄ Agi. A s̄ōrode t̄on̄ Sefatia. A da t̄on̄ Abitali. ⁵ A suddode t̄on̄ Itiriamu. A da t̄on̄ Egela. Dauda n̄on̄o né p̄ino ò Ebl̄n̄ume.

Abana nana Daudaa

⁶ Goro kú Solu bedeno ten zì ká kú Dauda bedeno, Abana ten gbána kú Solu bedeno gún. ⁷ Solu no yigisaride ví yá, a tón Rizipa, Aya néme. Isibose pí Abanane: À kè dera n wute kú ma de nooo? ⁸ Abana pò fè manamana Isibose yá pí yá à pí: Gbedan ma ú Yudanò kpa yá? Maten gbèke ke n de Solu bedeno kú a dakúnano kú a gbènnano ari kú a gbáaro. Mádi n na Daudane a òro, akú nteni ma taari e no gbè pí yá musu saa? ⁹ Tó mádi lé kú Dikiri sè Daudane kenero, Luda yá kemene pásipási. ¹⁰ Mani kpata sí Solu bedeno mà tó Dauda gò Isarailano kú Yudanò kína ú sena zaa Dani ari à gé péo Besébaa. ¹¹ Isibose dí we à wè Abanaa doro, kú àten vîna kene yáí.

¹² Abana gbèno zì Daudaa kú a tso à pine: Dí mé à bùsu víi? Ò lédokòno ke, mani kpányí de Isarailano bàka le àgò kú kúnwo ní pínki. ¹³ Akú Dauda pí: À mana, mani lédokòno ke kúnwo, ama yá mèn don maten gbekamma. Tó nten su ma gwa, tó ndi sumene kú Solu nénogbè Mikalaoro, òsun tó ó wé sikòlero. ¹⁴ Dauda légbazá kè Solu né Isibosene à pí: N ma nana Mikala sukpamene. Ma anzure blè kú Filisitininò gyoforo mèn basoro. ¹⁵ Akú Isibose gbèno zì, ò nògbè pii sì a zà Palatieli, Laisi néa. ¹⁶ Akú a zà pí ten gé káao à téi ari Bahurimu, àten so do. Akú Abana òne à era à tá, akú à era.

¹⁷ Abana yá ò kú Isaraila gbè zòkòno à pí: Zaa zì àten wete Dauda gò de á kína ú. ¹⁸ À a ká sà, zaakú Dikiri lé sène à pí, àni a gbè Isarailano bo Filisitininò kú ní ibereno ò ní pínki a zòbleri Dauda pii gáime. ¹⁹ Abana yá pii dà Biliaminu burinone ní sán do. Akú à gèe Eblonu, de à yá kú à kè Biliaminu burinone kú Isarailanoo pí o Daudane. ²⁰ Kú à kà Dauda kínaa zaa Eblonu kú gbènon baro kú ò kú káanon, akú Dauda ponna pòble kèíne. ²¹ Akú Abana pí Daudane: Ma dikiri kína, ò tó mà fute mà gé mà Isarailano kakaranne ní pínki, de ò lédokòno ke kúnwo, òngò de bùsu kú n pò yei pínki kína ú. Akú Dauda Abana gbàre, à tá aafia.

Abana denaa

²² Zì birea Yoabu kú Dauda gbèno sù kú létemmaanao. Ò póno sí gbènoa manamana ò sùo. Abana kú kú Daudao gwe doro, zaakú à a gbàre, à tá aafia. ²³ Kú Yoabu kú zìkari kú ò kú káanon kà, ò òne Nere né Abana sù kína gwa, akú à a gbàre à tá aafia. ²⁴ Akú Yoabu gèe à kína lè à pí: Bó yán n kè gwee? Kú Abana sù n kínaa, bóyá n tò à tàa? ²⁵ N Nere né Abana doro? À sù òndò kenne, de à le àgò n gégoro kú n sugoro dò kú n yákenano pínki. ²⁶ Kú Yoabu bò Dauda kínaa, akú à gbèno zì, ò pète Abanai. Ò a lè Sira lègo kínaa, akú òten su káao, ama Dauda a yá doro. ²⁷ Kú ò kà kú Abanao Eblonu wete bínileá, akú Yoabu a sisi lándò à ye à asiriya òne bà, akú à a zò a gberèa à a dè. A dakúna Asaheli dena fínaan à bò gwe.

²⁸ Abire gbera kú Dauda mà, à pí: Makú kú ma kikeo, manigò taari ví Dikirine Nere né Abana dena yá musuro. ²⁹ Yá pí ni wí Yoabu musume kú a de bedeno ní pínki. Yoabu bedeno nigò kun kentude ke kusu ke ere ke gbè kú zì a blè ke nàderii sariro. ³⁰ Yoabu kú Abisaio Abana dè, kú àkú mé à ní dakúna Asaheli dè zìlan zaa Gibiò yáí. ³¹ Akú Dauda pí Yoabune kú gbè kú ò kú káanon ní pínki: Á á pòkasano gága à kèkè, à uta kasano daala, àgò té are kú Abana gèe ò kú so do. Kína Dauda sò à té ní kpe. ³² Akú ò a ví Eblonu gwe. Kína wènda so dè gbánagbána Abana miraa, akú gbè sinda pínki so dè se. ³³ Akú kína wèndale díkína sì Abana yá musu à pí:

Abana gana lán mìsaride bà manan gwe yá?

³⁴ Òdi n gá yinne n kpe kparo,

òdi mòkakòana kámero,

n ga lán gbè kú à gè yávanikerino ò bà.

Akú gbè sinda pínki era ò so dè do. ³⁵ Gbè sinda pínki sù ò ò Daudane à pò ble ari gu gò gé sí, ama à la dà à pí: Tó ma burodi ke pòble ke dà ma lén ifantè gèna kpén sari, Luda yá kemene pásipási. ³⁶ Gbè sinda pínki wé tè yá pii, akú à kèíne mana. Yá kú kína ten ke pínki dí ke gbèno maname. ³⁷ Zì birea Dauda gbèno kú Isarailano pínki dè sà kú kína lé kú Nere né Abana dena yánlo. ³⁸ Akú à pí a gbè pìnone: Á dè kú Isaraila don'arede zòkòno gá gbáaroro? ³⁹ Makú sò, bee kú Luda ma ka kína ú, ma busa gbára. Zeruya né pino yákèna pásí de ma pòla. Dikiri mé ani fína bo vánikeriine a vání lén.

4*Isibose denaa*

¹ Kú Solu né Isibose mà Abana gá Eblonu, a ká gá, akú Isarailano gò bídi gún ní pínki. ² Solu né pí zìkari gbè zòkòno ví gbènon pla, a do tón Baana, a do sò Rekabu. Bero gbè Rimò, Biliaminu buri nénome. Ò Bero díte Biliaminu bùsu pò ú yáme, ³ zaakú Berodeno bàà lè ò tà Gitaimu ò kú gwe ari kú a gbáaro. ⁴ Solu né Yonatá sò à né ví ere ú. Goro kú né pí kà wè sooro, akú Solu

kū Yonatāo gana Yezerili baaruu sù. Kū a gwàri a sè àten bàa lé kãao, a wánaa gūnn né pìi pìtia à lète. Abire mé à tò à ere kù. A tón Mefibose.

⁵ Bero gbē Rimō né pīnō Rekabu kū Baanao fūte, ifāntē gbānai ò kà Isibose bea, gōrō kū àten i fānantē o. ⁶ Akū Rekabu kū a dakūna Baanao gē kpén ò kè lándō òten gé pōblewē dā bà. ⁷ Kū ò gē kpén, Isibose wutena a gádo, akū ò gēi kpéne gūn ò a zō ò dē. Akū ò a mii zō ò sè ò tào. Ò pēte Yoda sēn, akū ò taa ò ari gu gēe à dōo. ⁸ Ò sù Dauda kīnaa Eblōnu kū Isibose mīio ò pīne: Ñ gwa, n ibere Solu kū à wēte à n de né Isibose mīin dí. Ó dikiri kīna, Dikiri fīnaa bōnne Solu kū a burinōa gbāra. ⁹ Dauda wēmīma à pi: Dikiri kun! À ma bo ma warikenaa gūn pīnki. ¹⁰ Kū gbēke sù ma kīnaa Zikilaga yā à pi Solu gā, àten da baaru nnan àten kpá, akū ma a kù ma dē. A baaru àreen gwe. ¹¹ Dí denla lākū àkōnō gbē vānino a taarisaride dē a gádo a kpén nā. Mani a dena fīna boáwa mà á wēndi bo se. ¹² Akū Dauda yā ò a gbēnōne, akū ò n dede. Ó n òla kū n gbálanō zōzō, akū ò n gēnō lōko Eblōnu itōki sare. Akū ò Isibose mii sè ò vī Abana miran zaa Eblōnu.

5

Dauda kana Isarailanō kpatan

¹ Isarailanō sù n buria n pīnki Dauda kīnaa zaa Eblōnu ò pi: Ó aru dokōnōme. ² Zaa zī gōrō kū Solu de ó kīna ū, mōkōmmē ndi dowerē are zīlan, gena kū sunaao. Akū Dikiri pīnne, mōkōmmē ñigō de a gbē Isarailanō don'arede ū, n kīna ū. ³ Kū Isaraila gbē zōkōnō sù kīna Dauda kīnaa zaa Eblōnu n pīnki, gwen à lédokōnō kēn kūrwo Dikiri are, akū ò nīsi kū a mīia ò a kà Isarailanō kpatan. ⁴ Dauda wē baraakuri vī gōrō kū à nà kiblenaaa, à vūte kīn wē bupla. ⁵ À de Yudanō kīna ū zaa Eblōnu wē suppla kū mō suddoo, akū à de Yudanō kū Isarailanō pīnki kīna ū zaa Yurusalemu wē baraakuri awē'aakō.

⁶ Kīna kū a gbēnō gēe Yurusalemu de à zī ká kū Yebusi kū ò kú gwēnō. Akū ò ò Daudane: Ìni gē laro, bee vīnanō kū erēnō oni pēmīma. Òten da Dauda ni le à gē gwero. ⁷ Bee kū abireo Dauda wēte bīnide kū òdi pi dō Zaiō pīi sī, akū à gō a wéra ū. ⁸ Zī birea Dauda pi: Tó gbē ye à Yebusinō dede, séde à gē ize kū ò yō gbēn gūn, anī erēnō kū vīnaa pīnō le. Dauda iberenōme. Abire yāi òdi pi, vīnanō kū erēnō oni gē kīnabearo. ⁹ Akū Dauda be kù wēte bīnide pīi gūn, à a zīda tō kpāne, Dauda Wēte. À kpēnō bōbo à likai ari gu kū ò wēe tatan, òdi pi Milo. ¹⁰ Dauda gbāna ten kare, zaakū Dikiri Luda Zīkaride kú káao.

¹¹ Taya kīna Hiramū gbēnō zī Daudaa kū sida līnō kū lí'arinō kū gbē'arinō, akū ò be bōne. ¹² Akū Dauda dō sà kū Dikiri a ka Isarailanō kīna ūme, akūsō à a kpataa kàraare kū Isarailanō de Dikiri gbēnō ū yāi.

¹³ Dauda bona Eblōnu gbera à era à nō pāndēnō sè à kàra Yurusalemu dō kū nō yigisaridēnō, akū à nēgōgbēnō kū nēnōgbēnō ò kūrwo. ¹⁴ Nēgōgbē kū à n í Yurusalemu pīnō tón dí: Samua, Sobabu, Natá, Sulemanu, ¹⁵ Iba, Elisua, Nefegi, Yafia, ¹⁶ Elisama, Eliada kū Òlifelitio.

¹⁷ Kū Filisitininō mà ò Dauda kà Isarailanō kīna ū, akū ò gēe òteni a wete ò a de n pīnki. Kū à n baaruu mà, akū à gēe sēntepōrōtu. ¹⁸ Filisitininō zī'ō pōro Refaimu guvuten, ¹⁹ akū Dauda gbēka Dikiria à pi: Mà gé mà lēte Filisitininōa, ñni n namene ma oī yá? Akū Dikiri wēa à pi: Ñ gé, mani n nanne n oī. ²⁰ Akū Dauda gēe Baali Perazimu, à zīi blēmīma gwe. Akū à pi: Dikiri dōmēne are, à bō à sù ma iberenōa bùi lākū ò dī gu fō nā. Akū à tō kpā gu pīine Baali Perazimu. ²¹ Filisitininō n tānanō tò gwe, akū Dauda kū a gbēnō sēte ò tào.

²² Filisitininō era ò sù dō, ò zī'ō pōro Refaimu guvuten. ²³ Akū Dauda era à gbēka Dikiria dō. Akū Dikiri wēa à pi: Ñsun gēriyí sūsuro. Ñ likaíyí kpe kpa n lētemīma kpē likpe sare. ²⁴ Tó a gēse kīni mà lí pīnō musu, à ke likalika, zaakū makūme ma bo ma doáre are gwe, de mà zī bleáre Filisitini zīkarinōa yāi. ²⁵ Dauda kē lākū Dikiri òne nā, akū à zīi blē Filisitininōa sena zaa Gibiō ari à gēe pé Gezaa.

6

Suna kū Dikiri àkpatii Yurusalemu

¹ Dauda era à Isaraila kū à n sētēnō kākara gbēnōn dúbū baraakuri. ² Akū à fūte à dà kūrwo zén, ò gēe Baala kū à kú Yudanō būsun, de ò Luda àkpati sé ò suo. Dikiri Zīkaride digō vutena kīn àkpatii pī malaika dēmberēdenō dagura, abire yāin òdi pi a tō kúa. ³ Ò àkpatii pīi dà zūgo dufu gūn Abinadabu be sīsī musu, akū ò dào zén. Abinadabu nēnō Uza kū Ahioo mé òten dō zūgo pīii, ⁴ Luda àkpati kún. Ahio mé à té are, ⁵ akū Dauda kū Isarailanō ten ū wā n pīnki

Dikiri are ní gbàna zaka lén kú lésinaao. Òten mọ̀rọ̀ lé kú gidigboo kú sègèsègèo kú fakao kú sègèeo.

⁶ Kú ò kà Nakò ésegbèkia, zùnò gèè sì, akú Uza ọ̀ bọ̀ à nà Luda àkpatia. ⁷ Akú Dikiri ọ̀ fèi, à a lè a dè àkpatii sare gwe dà kú à kè yàí. ⁸ Dauda nèsee yàka, kú Dikiri ọ̀ fè Uzaí yàí, akú òdi gu pì sísi Pọ̀fè'uzai ari kú a gbàrao. ⁹ Zí birea vína Dauda kú Dikiri yá musu à pì: Deran mani ke nà mà Dikiri àkpati sé mà táoo? ¹⁰ Akú adi we à táo a wète gún doró, à lite à tàò Gata gbè Ọ̀bedi Eđomu bea.

¹¹ Dikiri àkpati kú a bea ari mọ̀ aakò, akú Dikiri arubarikaa dàn kú a bedenò ní pínki. ¹² Ò pì kína Daudane: Dikiri arubarikaa dà Ọ̀bedi Eđomu bedenògu kú ọ̀ kú à vínò pínki a àkpati yàí. Akú Dauda gèe gwe, à Luda àkpatii sè àten suo a wète gún kú ọ̀nnao. ¹³ Kú gbè kú ò Dikiri àkpati senanò gbà sè gèèn suddo, akú Dauda sa ò kú zùsaa kú zùne bọ̀rọ̀ m̀kpanaao. ¹⁴ Dauda sa'ò'uta dana, àten ù wà Dikiri are a gbàna zaka lén. ¹⁵ Àpí kú Isarailanò pínki òten su kú Dikiri àkpatii, òten ọ̀nna wíki lé òten kuru pé. ¹⁶ Kú Dikiri àkpati ten gè Dauda wète gún, akú Solu né Míkala ten zíte gwa wondoo gún. Kú à è kína Dauda ten víví àten ù wà Dikiri are, à a gya bọ̀ a swèe gún. ¹⁷ Kú ò sù kú Dikiri àkpatii, ò dite a gbèn bizakuta kú Dauda dònne gún. Akú à sa'ọ̀pọ̀ kú òdi ká tén à té kú ò Dikiri are kú kennakukò sa'ọ̀pọ̀. ¹⁸ Kú à sa ò à làka, à sa mana ò gbènne kú Dikiri Ẹ́karide tso. ¹⁹ Akú à buronii kpàatete Isaraila kú ò kakarana gwenne kúnò dodo gògbènò kú nògbènò ní pínki kú domina kàraao mèn dodo kú geepe kàraao mèn dodo.

²⁰ Kú Dauda ten su be de à sa mana o a bedenòne, akú Solu né Míkala bọ̀ à gèe à dàale à pì: Mòkòn Isarailanò kína, gbè bèere de yàn n kè gwe gbàra yá? N n zída m̀e m̀n n ìba nògbè zikerinòne, lán wé'isarie di a zída m̀e m̀nne nà. ²¹ Akú Dauda pì Míkalanè: Dikirin ma ù wàne. Dikiri mé à ma se n de kú a bedenò gène ù, à ma ke a gbè Isarailanò don'arede ù. ²² Mani futa kú de abirela, mani ma zída kía n enaa gún, ama nògbè zikeri kú ní tẹ́fuma pìnò mé oni ma bèere dɔ. ²³ Akú Solu né Míkala dí né iro ari à gèe à gào.

7

Luda lésena Daudane

¹ Kú kína vùte a bea, Dikiri a bọ̀ ibere kú ò likainò ọ̀ à a gbà ìampaki, ² akú kína pì annabi Natàne: É'e! Kpé kú ò d̀ò kú sida líon manigò vuten, Luda àkpati gò dite na bizakutan yá? ³ Natà wèa à pì: Lákú à kènne nà ñ ke, zaakú Dikiri kú kúnwo. ⁴ Gwàani birea Dikiri yá sú Natàa à pì: ⁵ N gè ñ ò ma zòbleri Daudane kú ma pì, àkú mé ani kpé kú manigò kun bomenero. ⁶ Zaa goro kú ma Isarailanò bòte Misila ari gbàra mádi be kuro. Madigò sòsòsòme, bizakutame ma kúki ù. ⁷ Gu kú ma sòsòn kú ma gbè Isarailanò ní pínki madì don'aredenò dite ò doñne are, ama mádi ò ní gbèkene, b́yáí adi kpé bomene kú sida líoro. ⁸ N gè ñ ò ma zòbleri Daudane, ma Dikiri Ẹ́karide ma pì, ma a sè sádakia de àgò de ma gbè Isarailanò don'arede ù. ⁹ Má kú káao gu kú à gèen pínki, akú ma a iberenò dèdene. Mani a tó bo manamana sà, anigò kú andunia t̀denò té. ¹⁰ Mani b̀usu kpá ma gbè Isarailanò, mani ní káten, oni vuten ní ọ̀pó ù. Ní laakari ni fute doró. Gbè v̀ninò ni le ò wé t̀fuma lákú ò wé t̀fuma káaku ¹¹ goro kú ma don'aredenò diteñne nà doró. Mani a bo a ibere pìnò ọ̀ ní pínki.

Makú Dikiri maten one, makú mé mani be kene a burinò gbànaleki ù. ¹² Tó a goro pápa à gá, mani a buri kú à bọ̀ a m̀en ke sé lei, mani a ká kpatan. ¹³ Àpí mé ani kpé bo kú ma tó nigò kúa, mani a kpatablana gbà péte, anigò kí ble ari goro sínda pínki. ¹⁴ Manigò dene De ù, anigò de ma né ù. Tó à taari kè, mani wé t́a kú gòooome, lákú bisásiri di gbè gbè nà. ¹⁵ Ama ma gbèke ni kèkòa káao lákú ma kèkòa kú Solu kú ma a bọ̀ Dauda are nàro. ¹⁶ A burinò nigò kpata ble goro sínda pínki. A kpata pì nigò lakana víro.

¹⁷ Akú Natà yá pii gbà Daudane lákú Dikiri òare nà pínki.

Dauda wékèna Dikiri

¹⁸ Akú kína Dauda gè à vùte Dikiri are à pì: Dikiri Luda, bón ma ùu? Dínò ma bedenò ù kú n ma ka gwena dí takaaa? ¹⁹ Dikiri Luda, abirekú bi yá fitime n kína, akú n makú n zòbleri buri kú onigò kú zianò yá ò dɔ yá? Len ndi keñne le yá, Dikiri Luda? ²⁰ Dikiri Luda, mani pinne derame dɔ? Makú n zòbleri ní ma dɔ. ²¹ N yá zòkò pii kè lákú n ọ̀ yei nà yá kú n ò yáí, akú n t̀ò makú n zòbleri ma dɔ. ²² Dikiri Luda, ní zòkò fá! Oni gbèke lekòa kúnworo. N baasiro dikiri ke kunlo, lákú ò mà kú ò sáo nà. ²³ Dín oni lekòa kú n gbè Isarailanò? Andunia burinò té buri mèn do p̀in n bo n ge n bò, de ògò de n gbènò ù. N n zída tó bò, n yá zòkò bonsarenò kè n gbè p̀inone, n pe buri kenò kú ní tánanò n gbè kú n ní bó Misilanò are. ²⁴ N Isarailanò dite ògò de n gbènò ù ari goro sínda pínki. Dikiri, n gò ní Luda ù. ²⁵ Dikiri Luda, lé kú n sè makú n zòbleriine kú ma burinò yá musu, ngò zì kea goro sínda pínki. N ke lákú n ò nà ²⁶ de n tó bo

manamana ari gɔɔ sɪnda pɪnki. Gbɛnɔ ni pi Dikiri Zikarideme Isarailanɔ Luda ũ. Makū n zɔbleri Dauda, ĩni ma burinɔ zɪni pɛte, ²⁷ zaakū Dikiri Zikaride Isarailanɔ Luda, n òmene n pi, ĩni ma be kemene ma burinɔ gbɔnaleki ũ. Abire yai makū n zɔbleri ma kùgbana kè ma wéke dikina kemma. ²⁸ Dikiri Luda, mɔkɔmme Luda ũ, n yá náani ví, akū n yá mana dínɔ lé sè makū n zɔbleriine. ²⁹ N arubarika da makū n zɔbleri burinɔgu sà, n wé nigɔ téhíyí gɔɔ sɪnda pɪnki. Dikiri Luda, n yá ò n arubarikaa dà makū n zɔbleri burinɔgu, onigɔ arubarika ví ari gɔɔ sɪnda pɪnki.

8

Dauda zɔblena buri kenɔ

¹ Abire gbera Dauda zɪi blè Filisitininɔ à n búsa à n wéra Gata sirmma. ² À zɪi blè Mɔabunɔa, akū à tò ò wùte kɔ sare zite. A bàa yǒrma. Tó à bà pla daguraa dède, àdi bà ò dagura tó bène. Akū Mɔabunɔ gɔ Dauda zɔblerinɔ ũ, akū òdigɔ táfe bone. ³ Dauda zɪi blè Reobo né Adadeza, Zoba kinaa, gɔɔ kù kina pii èra àten gɔ tɔ Yuflati swasarɛdenɔa. ⁴ Akū à a sɔgonɔ kùkù mèn waa sɔɔro kù sɔgodenɔ gbɛnɔn dúbu suppla kù gbɛ kù ò té gɛsenɔ gbɛnɔn dúbu baro. Akū à n sɔnɔ gbátinɔ zɔzɔ pɪnki, mèn basɔɔro mé ò bò. ⁵ Siria kù ò kù Damasukunɔ sù Adadeza leo, akū Dauda n gbɛnɔ dède dúbu baro awɛepla. ⁶ À gudákpárinɔ dítédite Siria búsun, akū ò gɔ a zɔblerinɔ ũ, òdigɔ táfe bone. Dikiri tò Dauda zɪi blè gu kù à gɛen pɪnki. ⁷ Dauda Adadeza ibanɔ wura sɛgbakonɔ sète à tào Yurusalemu. ⁸ À mɔgotɛ sète dasidasi Adadeza wète kù òdi pi Teba kù Berotaioo gūn.

⁹ Kù Amata kina Tohu mà Dauda zɪi blè Adadeza zikarinɔa n pɪnki, ¹⁰ akū à a né Adoramu zɪ fɔ kpáa. À a sáabu kpà zɪ kù à blè Adadezaa yai, zaakū Tohu zɪi kà káao yá. Adoramu sù kù wura pɔnɔ kù andurufu pɔnɔ kù mɔgotɛ pɔnɔ, ¹¹ akū kina Dauda kàte Dikiri pɔ ũ lákù à kè kù buri kù à gbána blémmanɔ andurufu pɔnɔ kù wura pɔnɔ ná pɪnki, ¹² Edɔmunɔ kù Mɔabunɔ kù Amɔninɔ kù Filisitininɔ kù Amalekinɔ. Len à kè le kù pɔ kù à si Zoba kina Adadeza, Reobo néaao. ¹³ Len Dauda tɔ bò le. Kù à zɪi blè Sirianɔa à sù, à Edɔmunɔ dède Guvute Wisiden gbɛnɔn dúbu baro plansari. ¹⁴ Akū à gudákpárinɔ dítédite Edɔmu búsun dɔ, akū Edɔmu pɪnɔ gɔ a zɔblerinɔ ũ. Gu kù Dauda gɛen pɪnki Dikiri di tò à zɪi bleme.

¹⁵ Daudame Isaraila buri sɪnda pɪnki kina ũ, à yá mana kè a gbɛnɔne a zéa. ¹⁶ Zeruya né Yoabume zikarinɔ gbɛ zɔkɔ ũ. Ailudi né Yosafatame baarukpari ũ. ¹⁷ Aitubu né Zadɔki kù Abiata né Aimelekioome sa'orikinɔ ũ. Serayame takadakèri ũ. ¹⁸ Yoyada né Benayame dogarinɔ gbɛ zɔkɔ ũ. Dauda zida négɔgbɛnɔme a kpáasinɔ ũ.

9

Dauda gbɛkɛkena Mefibosene

¹ Dauda gbɛnɔ là: Solu buri ke dí gɔroo? Má ye mà gbɛke kene Yonatá yai. ² Solu be zikeri ke kun, a tɔn Ziba, akū ò a sisi kina Daudane. A à là à pi: Mɔkɔmme Ziba ũ yá? À wèa à pi: Ee, n zɔbleriin ma ũ. ³ Akū kina pi à là à pi: Solu buri ke kun ari tera yá? Má ye mà gbɛke kù Luda ví keneme. Akū Ziba wèa à pi: Yonatá né ke kun ari tera. Eɛeme. ⁴ Akū kina à là à pi: À kù máme? Ziba wèa à pi: À kù Amieli né Maki bea zaa Lodeba. ⁵ Kina Dauda gbɛnɔ zɪ, akū ò sù káao. ⁶ Kù Yonatá né Mefibose, Solu daikore kà Dauda kinaa, à kùtene à wùte zite. Akū Dauda pi: Mefibose! À wèa à pi: N zɔbleriime ma ũ. ⁷ Akū Dauda pɪne: Nsun tò vɪna n kùro, zaakū mani gbɛke kenne n de Yonatá yai. Mani n dizi Solu buranɔ sukperane pɪnki, ĩnigɔ su pɔ ble kúmao gɔɔ sɪnda pɪnki. ⁸ Mefibose kùtene à pi: Bɔn makū n zɔbleri ũ kù ĩni ma wènda gwaa? Má de lán gbɛnda gɛe bàroo?

⁹ Akū kina Dauda Solu zikeri Ziba sisi à pɪne: Pɔ kù à de Solu pɔ ũ kù a bedenɔ pɔo pɪnki, ma kpà n dikiri daikorea. ¹⁰ Mɔkɔn kù n néno kù n zikerinɔ, àgɔ a zite zɪ kene, à a pɔnɔ keke, de à le àgɔ zàna ví. N dikiri daikore Mefibose nigɔ pɔ ble kúmao gɔɔ sɪnda pɪnki. Ziba sɔ à négɔgbɛnɔ ví gbɛnɔn gɛro kù zikerinɔ gbɛnɔn baro. ¹¹ Akū Ziba pi kɪnane: Yá kù ma dikiri kina ò makū a zɔbleriine, mani ke pɪnkime. Akū Mefibose digɔ pɔ ble kù kinao, à gɔ lán kina néno doke bà. ¹² Mefibose négɔgbɛ ví, a tɔn Mika, akúsɔ Ziba bedenɔ gɔ Mefibose zikerinɔ ũ n pɪnki. ¹³ À kù Yurusalemu, zaakū àdigɔ pɔ ble kù kinao gɔɔ sɪnda pɪnkime. Àkúsɔ eɛeme.

10

Dauda zɔblena Amɔninɔa

¹ Abire gbera Amɔni kina gà, akū a né Anuni vùte a gɛne ũ. ² Dauda pi: Mani gbɛke ke Naasa né Anunine lákù a de gbɛke kèmene yá ná. Akū Dauda a iba kenɔ zɪa, de ò gé Amɔninɔ búsun ò a laakari kpátene a de gana yá musu. Kù Dauda ibaa pɪnɔ kà gwe, ³ Amɔni kɪnenɔ pi n dikiri

Anunine: Nten da Dauda gbēno z̄mma n de gē kpetana yāi de à n laakari kpátēnnen yá? À n z̄i de ò su ò wēte asiri gwame, de ò era ò su ò wēte ble kú z̄lio. ⁴ Akú Anuni Dauda ibaa pinɔ kùkú à n lékásá kpadono bò, à n pókasanɔ z̄z̄s n pòronɔ dagura, akú à n gbàre. ⁵ Kú ò ò Daudane, akú à gbēno z̄i ò gé danlé, zaakú wé'i n kú manamana. Ò p̄inne: Kína p̄i, à vute Yeriko ari á lékásá ká kú gbasá à su.

⁶ Kú Amónino è Dauda ye n kái doro, akú ò fina bò gbēnonɔ de ò z̄i kárine: Siria kú ò kú Betereobu kú Zobaa kú ò té gēsɔno gbēnonɔ dúbu baro kú kína Maaka z̄ikarino gbēnonɔ wáa sɔɔro kú Tobudeno gbēnonɔ dúbu kuri awɛɛpla. ⁷ Kú Dauda a baaruu mà, akú à Yoabu gbàrɛnma kú z̄ikarino n pinki. ⁸ Amónino bò ò z̄i pòro n wēte b̄inilea, akú Zoba kú Betereobuo Siriano kú Tobudeno kú Maaka gbēnonɔ kú s̄en n̄tēne. ⁹ Kú Yoabu è ò z̄i pòro a are kú a kpeo, akú à Isaraila z̄ikari manano s̄è à n kpaatete ò gé léte Siriano. ¹⁰ Akú à z̄ikari kparano nà a dakúna Abisaine a ɔi, akú à n gbàre ò gé léte Amónino. ¹¹ À pi: Tó Siriano gbàna teni ma fu, n m̄s n ɔ dama. Tó Amónino gbàna teni n fumɛ s̄s, mani su mà ɔ damma. ¹² Nḡs gbàna, ò ḡs gbēke ke ó gbēno kú ó Dikiri wētɛno yá musu. Dikiri ni yá kú à k̄are mana ke. ¹³ Akú Yoabu kú z̄ikari kú ò kú k̄aonɔ ḡɛ Siriano kú z̄lio, akú Siria pinɔ bàa l̄ɛne. ¹⁴ Kú Amónino è Siriano bàa l̄è, akú ò bàa l̄è Abisaine se ò si wēte ḡun, akú Yoabu n tó gwe à tà Yurusalemu.

¹⁵ Kú Siriano è Isarailano z̄i bl̄ɛnma, akú ò era ò k̄s kàkara. ¹⁶ Akú Adadeza gbēno z̄i, ò sù kú Siria kú ò kú Yuflati bara direno, akú ò ḡɛ Elamu. Sobakime Adadeza z̄ikarii pinɔ gb̄e z̄k̄s ũ. ¹⁷ Kú Dauda a baaruu mà, akú à Isarailano kàkara n pinki, à bikú kúriwo Yodaa à ḡɛ Elamu. Akú Siriano z̄i pòroi, akú ò si k̄s t̄é. ¹⁸ Kú òten bàa l̄é Isarailano, akú Dauda n dede s̄godeno gbēnonɔ wáa aak̄s kp̄é basɔro kú gb̄e kú ò té gēsɔno gbēnonɔ dúbu bupla. Gwen ò n z̄ikarino gb̄e z̄k̄s Sobaki d̄en. ¹⁹ Kú kína kú ò de Adadeza z̄ɔblerino ũ è Isarailano z̄i bl̄ɛnma l̄e, akú ò l̄edok̄no k̄è kú Isarailano ò ḡs n z̄ɔblerino ũ. V̄ina Siriano kù, odi gé ò ɔ da Amónino doro.

11

Dauda yena Basebai

¹ Kú í bò w̄ɛn, ḡɔro kú k̄inano di gé z̄i ká, akú Dauda Yoabu z̄i kú a ibano kú Isarailano n pinki. Ò Amónino ásarú k̄è, akú ò lika Rabai. Dauda s̄s à kú Yurusalemu. ² Kú ɔkosi k̄è, akú Dauda f̄ute a gádoá, àten lika a kp̄é musu. Zaa kp̄é musu gwe akú à nɔgb̄e ke è, àten zú o. Nɔgb̄e p̄i bi nɔ maname manamana, ³ akú à gb̄e z̄i ò nɔgb̄e p̄i yá gbeka. Akú ò pine: Eliamu né Baseban gwe, Iti buri Uria naname. ⁴ Akú Dauda gbēno z̄i ò a s̄isi. Kú à sù, akú Dauda w̄ute k̄āao, akú nɔgb̄e p̄ii tà be. Àkú s̄s, a okúna gb̄aa bò dufume. ⁵ Kú à n̄ɔ si, akú à l̄égbazá k̄è Daudane à p̄i a n̄ɔ si.

⁶ Akú Dauda gb̄e z̄i Yoabua à pi: N̄ Iti buri Uria gbaremenɛ. Akú Yoabu a gbàrenɛ. ⁷ Kú Uria p̄ii sù, akú Dauda Yoabu aafia gb̄eka kú z̄ikarino kú z̄i kú òten káoo. ⁸ Akú Dauda pine: N̄ tá be n zú o. Kú Uria bò k̄inabea, akú kína gb̄e z̄la kú p̄sbleo. ⁹ Ama Uria dí tá a bearo, k̄inabe ḡānu ḡūn à ñn kú k̄inabe z̄ikarino. ¹⁰ Kú ò ò Daudane ò pi, Uria dí tá a bearo, akú à Uria là à pi: À de n bo tái n sumɛ gwɛɛ? À k̄è dera n̄di tá beroo? ¹¹ Uria w̄eà à pi: Àkpati kú Isarailano kú Yudanɔn kú bizakutano ḡun. Ma dikiri Yoabu kú a gbēnonɔ kú z̄ilan. Mani f̄s mà tá be mà p̄s ble mà í mi, mà w̄ute kú ma nanoro. Kú n kunnao mani yá p̄ii taka kero. ¹² Akú Dauda pine: N̄ ḡs la gb̄ara d̄o, zian mani n gbare. Akú Uria ḡs Yurusalemu z̄i b̄irea kú a gu l̄aa d̄naao d̄o. ¹³ Dauda a s̄isi à p̄s bl̄è à í mi k̄āao, akú Dauda í k̄akane. Ama kú à bò ɔkosi, à ḡɛ à ò kú a dikiri kína z̄ikarinome, adi tá a bearo. ¹⁴ Kú gu d̄s Dauda takada k̄è Yoabune, akú à Uria gb̄areo. ¹⁵ Takada p̄ii ḡun à pi: À Uria doñne are gu kú z̄i p̄ās̄in, à bo a kpe de ò le ò a de.

¹⁶ Ḡɔro kú Yoabu ten lika w̄ete p̄iii, akú à Uria dà gu kú à d̄s ḡs̄a gb̄ananɔn kún. ¹⁷ Kú w̄etedenɔ b̄ote òten z̄i ká kú Yoabuo, ò Dauda z̄ikari kenɔ d̄ede. Iti buri Uria kú n t̄é.

¹⁸ Akú Yoabu gb̄e z̄i Daudaa de à z̄i yá gb̄ane pinki. ¹⁹ À pi z̄irii pine: Tó n z̄i yá gb̄a k̄inane p̄inki n laka, ²⁰ tó a n̄sɛɛ f̄ute à n la à pi: B̄s mé à tò a na w̄etei k̄anikani kú z̄lioo? Á d̄s kú b̄inimusudeno di kà gbarenȳi z̄iteroo? ²¹ Dí mé à Gid̄ion né Abimeleki d̄ɛɛ? Nɔgb̄e mé à ɔ s̄s w̄isilɔgb̄eei zaa b̄ini musu, akú à a d̄è Tebeziroo? À k̄è dera a na b̄inii k̄anikani l̄ɛɛ? Tó à ònne l̄e, n̄ one a z̄ɔbleri Uria, Iti buri ḡa d̄o. ²² Akú z̄irii p̄ii dà z̄én. Kú à kà Dauda k̄inaa, à yá kú Yoabu dàare òne p̄inki. ²³ À pi: Gbēno b̄ote w̄ete ḡun òten gb̄ana m̄owere b̄ini kp̄eme, akú o per̄uma ari n̄ w̄ete b̄inilea. ²⁴ N̄ k̄azurinon kú zaa b̄ini musu, akú ò kà f̄ā n gbēno t̄é z̄ite ò n gb̄ekno d̄ede. N z̄ɔbleri Uria, Iti buri ḡa d̄o. ²⁵ Akú Dauda ò z̄irii pine: N̄ o Yoabune ásun tó

yā pi kene ĩniro. Òdig5 d5 gbē kū zì ní n' blero. À zì ká kū wētepidenō kū gbānao à wēte pi kakate. Ñ a gba swē le. ²⁶ Kū Uria nanō mà a zā gā, à 50 d5. ²⁷ Kū ò gēe kè ò làka, Dauda gbēnō zì ò sù káao a bea, akū à g5 a nō ũ. À né i káao g5gbē ũ, akū yā kū Dauda kēe pii kè Dikirine ĩni.

12

Annabi Natā kpākēna Daudai

¹ Dikiri Natā zì Daudaa. Kū à kà, à pìne: G5gbē gbēnōn pla kenō mè ò kú wēte ke gūn, gbē do bi aruzekedeme, gbē do s5 takasidemē. ² Aruzekede pì sánō kū zùnō vī dasidasi, ³ takaside pì s5 à p5ke vīro, sã nūnu fitinna mēn doken à lù. Akū à dàto ari à z5k5 kū a bea kū a nēnō. Òdig5 p5 dok5nō ble òdig5 i mī ta dok5nōn, àdi wùte a p5te, akū àteni a gwa lán a zida nēnōkpāre bā. ⁴ Kū nibōō kīpa aruzekede piia, akū adi we à sà ke zùu kū a kpāsaa gūn à nibōō pii yàri keoro. Takaside sã nūnu fitinna piin à sia à a nibōō pii yàrii kēo. ⁵ Akū Dauda p5 fē aruzekede pì yā musu manamana, à pì Natāne: Dikiri kun! À kù ò gbē kù à yā pii kè demē. ⁶ Lákū à kè le nà, adi a wēnda gwaro, ani sã pì fīna bo leu siik5. ⁷ Akū Natā pì Daudane: Mòk5mmē ade pì ũ. Dikiri Isarailanō Luda mé à yā dí ò à pì: Ma n ka Isarailanō kīna ũ, ma n bo Solu 5ī, ⁸ akū ma n dikirii pì be kpām̄ma, ma a nōnō nānne n 5ī. Ma Isarailanō kū Yudanō kpām̄ma n gbēnō ũ. Tó adinō kēm̄ma fiti yā, de mà a pāndenō karanne dō. ⁹ B5yāi n ma yā gya bōo? N yā kū má yeiro kè, n Iti buri Uria dè kū fēnedao, n a nō sia n sè. N tò Amōninō a dè zīi gūn. ¹⁰ Zaa gbāra yā pāsī ni kē n bea ziki doro, zaakū n ma gya bō, n Iti buri Uria nō sia n sè. ¹¹ Akū Dikiri èra à yā dí ò dō à pì: Ñ ma! Mani tó n zida bedenō sunyī kenne. Mani n nōnō símma mà n kpā n gbēdake kea n wāra, ani wùte kũnwo gupuraa. ¹² N yā pii kè asiri gūmme. Makū s5 manī yā pì kenne gupuraa Isarailanō wāra n pínki.

¹³ Akū Dauda pì Natāne: Ma durunna kè Dikirine. Akū Natā pìne: Dikiri n durunna kēm̄ma, ĩni garo. ¹⁴ Ama lākū n d5ke kū Dikiriō manamana nā yā pì kenaa musu, nég5gbē kū nōgbē pii i kũnwo ni game. ¹⁵ Kū Natā tà be, akū Dikiri tò né kū Uria nanō i kū Daudao pì gyā kù. ¹⁶ Akū Dauda ten Luda wé ke né pì yā musu kū léyīnaao, gwāani àdig5 wùte zītemē. ¹⁷ A be gbē z5k5nō dig5 zeala de ò a fute zīte, ama àdi wero, àdi p5 ble kũnwo. ¹⁸ A goro supplade zīn né pii gā. Vīna Dauda ibanō kù, odi f5 ò òne kù né pii gāro. Ò pì: Goro kù né pì kun, o yā òne, adi ó yā maro. Deran òni one nà sà kù né pii gāa? Ani yā vāni ke. ¹⁹ Dauda è a ibanō ten yā kpāni ok5ne, akū à d5 kù né pii game. À n lā à pì: Né pii gān yā? Akū ò wèa ò pì: Ee! À game. ²⁰ Dauda fute zīte à zù ò, à nīsi d5kō à a p5kasano lite, akū à gēe à kùte Dikirine a kpén. Kū à èra à tà be, à p5ble gbēka, akū ò kpāa à blē. ²¹ A ibanō a là ò pì: À kè dera nten yā ke lee? Goro kù né pì kun, n lé yī n 50 d5. Kū à gā sà, n fute n p5 blē. ²² À wēm̄ma à pì: Goro kù né pì kun, ma lé yī mà 50 d5, zaakū ma pì, ke Dikiri ni ma wēnda gwa à tó né pì g5 kun gwēe, dí mé à d5o? ²³ Lán à gā nà sà, b5yāin manig5 léyīna dōo? Mani f5 mà a vun yā? Mani gé a Kīnaa, ama ani era à su ma kīnaaro.

²⁴ Dauda a nāno Baseba laakarīi kpātēne, akū à gēe à wùte káao. À né i g5gbē ũ, akū à t5 kpāne Sulemanu. Dikiri yei, ²⁵ akū à annabi Natā zīa à t5 kpā né pīne Yēdidaya Dikiri yenyī pì yāi.

Raba sina Amōninōa

²⁶ Ari tera Yoabu kpé àten zī ká kū Amōninō zaa Raba, akū à kīnabe si. ²⁷ Akū à gbēnō zī Daudaa à pì: Ma zīi kà kù Rabadenō, akū ma n' itōki si. ²⁸ Ñ zīkari kparanō kakara sà, n m5 ñ lika wēte pii n' sí. Tó lenlo, mani sí, oni ma t5 kpāne. ²⁹ Akū Dauda zīkarinō kākara n' pínki, à gēe à lēte Rabaa à si. ³⁰ Ò n' kīna wura fūraa gō a miia ò kù Daudane. A tikisi kà kiloo baraaakuri, akū s5 gbē bèere de kúa. À wēte pì p5nō nāk5a manamana, ³¹ akū à gbē kù ò kù gwenō kũkū à b5te kũnwo, à n' dá sākāsaka zīn kù diga zīo kù kpāsa zīo, akū s5 à tò ò kũnku bō. Len à kè Amōni wētenōne le pínki, akū à èra à tà Yurusalemu kù a zīkarinō n' pínki.

13

Aminōyena a dāre Tamai

¹ Abire gbera Dauda né Abusalomu dāre mana vī, a t5n Tama, akū Dauda né Aminō yei. ² Yā pì ten wari dō Aminō piia ari à kà gyākēna a dāre Tama pì yāi, zaakū à g5gbē d5ro, ani f5 à yāke kenero. ³ Aminō gbēna ke vī, a t5n Yonadabu, Dauda vīni Simea néme. Yonadabu 5nd5 gbāna, ⁴ akū à Aminō là à pì: À kè dera n kīne'ina n mēe dig5 yōna lākū gu dig5 dō nà lee? ĩni omeneroo? Akū Aminō wèa à pì: Má ye ma dakūna Abusalomu dāre Tamaimē. ⁵ Akū Yonadabu pīne: Ñ gé ñ wùte n gádoa lākū gyāren n ũ bā. Tó n de sù n gwa, ñ one n' ye n dāre

Tama su à pòble kpámma. À su à keke n wára de ñgò e, gbasà a nanne n òí. ⁶ Akú Aminò wùte lán gyàre bà. Kú kína sù a gwa, akú à pine: Ñ tó ma dàre Tama su à kàra kemene ma wára, à namene ma òí. ⁷ Akú Dauda gbē zì Tamaa a bea à pi: Ñ gé n vñi Aminò kpén n pòble kene. ⁸ Kú Tama gè a kpén, à a lè wutena, akú à wísiti yà à kàraa kàsao a wára. ⁹ Akú à ta sè à kàraa pìi kànnè. Aminò gí sói à pi: Ñ pé gbēnoa ò bote n pínki. Kú gbē kú ò kú kàaonò bote n pínki, ¹⁰ akú à pi Tamane: Ñ su kú pòble pìio kpéne gún la n namene ma òí. Akú Tama kàra kú à kèe sè à gèò a vñi Aminò pi kínaa kpéne gún. ¹¹ Kú à nài, àten su kpáa à só, akú à a dàre pìi kú à pi: Ñ tó mà wùte kúnwo.

¹² Akú à pi a vñi piine: Oi! Ñsun gbàna mòmenero. Zaakú ó Isarailano odì yà dí taka kero. Ñsun yà dōrosari bire taka kemenero. ¹³ Makú, mán mani gēn kú wé'iyá diio? Mòkōn sō, Isarailano ni n dite gbē pā ũ. Ñ sūru ke! Ñ a yā o kīnane, ani gí ma kpámmairo. ¹⁴ Adi we à a yā mào. À gbàna mōne, akú à kùsia à wùte kàao. ¹⁵ Akú Aminò zàagu pásipāsī. Zāngu kú à sè kú Tama pìio de yenyī kú à vī kàao yāla. Akú à pine: Ñ fute n bo. ¹⁶ Akú nōgbē pìi pi a vñi piine: Oi! N penama taari zók5 de pò kú n kēmenela. Kú abireo adi we à a yā mào. ¹⁷ Akú Aminò a zikeri kefenna sisi à pi: Ñ pé nōgbē dīkīnaa à bomene ma kpén, n gbà ta n a mōne dan. ¹⁸ Akú a zikeri pi a sè à bō kàao bàai, à gbà ta à a mōne dan. Nōgbē pìi uta gbàna dana, zaakú uta bire takan kina nēnōkpare lésino digò dana. ¹⁹ Akú Tama túbu gbē a miia, à a uta gbàna kú à danaa pìi gā à kè à ò di a musu, àten sò do àten tá.

²⁰ A dāgō dadokōnde Abusalomu pine: N dāgō Aminò wùte kúnwon yá? Ñsun o gbēke maro, zaakú n dāgōme. Ñsungō yā pi kúna n swēe gúnlo. Akú Tama wùte a dāgō Abusalomu bea kú poyakao. ²¹ Kú kína Dauda yā pìi mà, a pò fè manamana. ²² Abusalomu dí yake o Aminònero, yā vāni ke a mana. A zāagu, kú à kùsia a dàre Tamaa yāi.

Abusalomu Aminò denaa

²³ Wè pla gbera Abusalomu kú Baali Azo, Eflaimu bùsu lén kú a sákakērerino, akú à kína nēno sisi pōnna pòblea n pínki. ²⁴ Akú à gēe à kína lè à pi: Kína, òteni makú n zòbleri sàno kà zōzō. Mòkōn kú n ibano áni gé kúmaoroo? ²⁵ Akú kína wè a né piia à pi: Oi! Óni fō ò gé ó pínkiro. Óni kenne aso ũ. À nàkara kàao, ama adi géro, akú à sa mana òne. ²⁶ Akú Abusalomu pi: Tó ñni géro, n tó ma vñi Aminò gé kúoo. Kína a là à pi: B'oyai n ye à gé kúnwoo? ²⁷ Abusalomu nákara kàao, akú kína tò Aminò gēe kàao kú a né kparano n pínki.

²⁸ Abusalomu yā dite a gbēnoe à pi: À sá kpá! Tó í Aminò kú, tò ma òàre à a zō, à a de. Àsun tó vīna á kúro. Makú mé ma á dán! À ze gbàna à gōgbēke ke. ²⁹ Abusalomu gbēno kè lákú à òinne nò ò a dè, akú kína né kparano fùte ò di n baragbāsōno kpe ò bàà lè. ³⁰ Goro kú ò kú zén, Dauda a baaru ma ò pi: Abusalomu kína nēno dèdè n pínki, n gbēke dí gōro. ³¹ Dauda fùte à a pòkasano gā à kè, akú à wùte zīte. A ibano zei kú n pòkasano kēkēna. ³² Akú Dauda vñi Simēa né Yonadabu pi: Baa, ñsungō da ò n né kefennano dèdè n pínkiro, Aminò mé à gā ado. Ó yā pìi dē Abusalomu wéa zaa goro kú Aminò kùsi a dàre Tamaame. ³³ Ma dikiri kína, ñsungō yā pi kúna n nēsee gúnlo. N nēgōgbēno dí gaga n pínkiro, séde Aminò ado. ³⁴ Abusalomu sō à bàà lè.

Kú kefenna gudákpári wé zù, à è ò té Oronaimu zén sīsigerēei dasidasi. À gēe à pi kīnane: Ma gbēno è té sīsigerēei Oronaimu kpa. ³⁵ Akú Yonadabu pi kīnane: N è yá? N nēno mé òten su gwe lákú ma ònne nà. ³⁶ Kú à yā pìi ò à làka, akú kína né pino kà gōno, òten wēnda sò do. Kína kú a ibano sò do n pínki manamana do.

³⁷ Abusalomu bàà lè à tà Amiudu né Talamai, Gesuru kína kīnaa. Kína Dauda sō àdigō a né gana sò do goro sīnda pínki. ³⁸ Kú Abusalomu bàà lè à tà Gesuru, à kú gwe ari wè aakō. ³⁹ Kú kína Dauda nēsee kpàte Aminò gana yā musu, akú àten Abusalomu bege ke sà.

14

Abusalomu suna Yurusalemu

¹ Zeruya né Yoabu dō kú kína pò kpé kú Abusalomua, ² akú à gbēno zì Tekoa, ò nōgbē òndōde ke sè ò sù kàao. Akú à pine: Ñ ke lándō nten wēnda ke bà. Ñ gyaano pòkasano da. Ñsun nīsi dokoro. Ñ ke lákú nōgbē kú a gbē gā àteni a sò do à gli kè bà. ³ Ñ gé kína kīnaa lè, n yā dīkīna one. Akú Yoabu yā kàka nōgbē piine. ⁴ Kú Tekoa nōgbē pìi gēe à kína lè, à kùtene kú à mīo zīte à pi: Kína, n ma mī sí! ⁵ Akú kína pi a là à pi: Bón n yēii? À wèa à pi: Gyaanon ma ũ, ma zā gā. ⁶ Makú n zòbleri, má nēgōgbēno vī gbēnon pla. Kú òten fiti ke n kō tēne bura, gbēke kun à n kpaatero. Akú gbē do a gbē do lè à dè. ⁷ Akú ma bedeno fùte n pínki, ò pi makú n zòbleriine mà a né kú à a gbēndo dēe pi kpámma ò de, kú à a gbēndo dē yāi. Ó ye ò yàka mī'oro tēde kú à

gòmene túbibleri ũ pì tè deme, de ma zā súnḡ tó ke buri vī andunia gūn doro yāi. ⁸ Akū kína pì nḡgbē pìine: Ñ tá be, mani yā gwa n yā pìi musu. ⁹ Akū Tekoa nḡgbē pìi pì: Ma dikiri kína, taari pì wí ma musu kú ma de bedeno, mḡkḡn ḡḡ kun taari sari kú n kíkēo. ¹⁰ Akū kína pì: Tó gbēke lé pà yā piia, ñ mḡ káao ma kínaa la, ani le à wari dḡmma doro. ¹¹ Akū nḡgbē pìi pì: Kína, ñ si kú Dikiri n Luda, de mḡrakari sún ma né mèn do kú à ḡḡ lakiti kero yāi. Akū kína pìi pì: Kú Dikiri o né pìi mikā ke ni léte zītero. ¹² Akū nḡgbē pìi pì: Ma dikiri kína, makū n zḡbleri ñ ma gba zé má era ma yā onne. À wēa à pì: Ñ o! ¹³ Akū à pìine: Bḡyāi n yā dí taka kpākūsū kú Luda gbēno? Yā kú n òmene mé à n da yān, zaakū rídi gbē kú n peaa gbese n su káaoro. ¹⁴ Ó pínki óni ga, ónigḡ de lán í kú à kḡte zīte gbēke dí le à sète doro bà. Luda di gbē kú ò pēaa wēndi boro, àdi zé wete ade era à suawame. ¹⁵ Ma su yā pi o ma dikiri kínane, zaakū gbēno tò vīna ma kú. Akū makū n zḡbleri ma pì mani yā pì onne. Òdigḡ dḡro ke ñni ma wékēna sí ¹⁶ ñ ma bo gbē kú à ye à makū kú ma néo zíte kú Luda tḡwēre sí ó ōi. ¹⁷ Ma dikiri kína, makū n zḡbleri ma pì n yā ni tó ma laakari kpáte, zaakū ñ de lán Luda malaikaa bàme, ndi sá kpá yā mana kú a vāniooi pínki. Dikiri n Luda ḡḡ kú kúnwo.

¹⁸ Akū kína pìine: Ñsun gí yā kú mateni n la onaaíro. Akū nḡgbē pìi pì: Ñ o ma dikiri kína! ¹⁹ Akū kína a là à pì: Yoabu lé kú yā pìi gūn yá? Nḡgbē pìi wēa à pì: Ma dikiri kína, kú n kúnnaao yā kú n òo pì gena are kú kpeo vīro. Ee, n zḡbleri Yoabu mé à yā pìi kākamene pínki. ²⁰ N zḡbleri Yoabu kē le, de à le à yā kú à lokona tera díkū kēke yāime. Ma dikiri, ñ ḡndḡ lán Luda malaikaa bàme, í yā kú à kē andunia gūn dḡ pínki. ²¹ Akū kína ḡēe à ò Yoabune: Tḡ, mani yā pì ke sà. Ñ ḡ ñ kēfenna Abusalomu gbese ñ su káao. ²² Akū Yoabu kúte kínane kú à mīio, à a sáabu kpà à pì: Ma dikiri kína, makū n zḡbleri, ma dḡ gbāra sà kú ma yā kàngu, zaakū n ma yā má. ²³ Akū Yoabu fúte à ḡēe à Abusalomu gbese zaa Gesuru à sù káao Yurusalemu. ²⁴ Akū kína pì: Ñ one à ḡé vute a zida bea, ó wé ni ke siikḡro. Akū Abusalomu ḡēe à vùte a bea, odi wé sikḡle kú kínaoro.

²⁵ ḡḡ mana ke kú Isarailano té lán Abusalomu bàro. Òdigḡ a manake yā o manamana. Sena zaa a ḡēsee ari à ḡēe pé a midangura mamberu ke kúaro. ²⁶ Àdigḡ a mi bo wē kú wēeome. Àdi kea tikisi. Tó à bò, àdi yḡ kilooa, a tikisii digḡ de kiloo plala. ²⁷ À nēḡḡgbēno ñ gbēno n aakḡ kú nēnḡgbēo mèn do. Nēnḡgbē pì tḡn Tama. Nḡ maname. ²⁸ Abusalomu kú Yurusalemu ari wē pla wésina kínale sari.

²⁹ Akū à Yoabu sisi à ḡéare kína kínaa, ama Yoabu dí we à sù a kínaoro. Akū à era à a sisi do, adi we à sùro. ³⁰ Akū à pì a zikerino: À Yoabu bura kú à kú ma pḡ sare gwa, a nagā má. À ḡé à té sḡa. Akū Abusalomu zikerino ḡēe ò té sḡ Yoabu bura piia. ³¹ Akū Yoabu fúte à ḡēe Abusalomu bea, à a là à pì: Bḡyāi n zikerino té sḡ ma buraaa? ³² Akū Abusalomu wēra à pì: Ñ gwa, ma gbē zḡmma ma pì ñ mḡ má n zī kínaa, de ñ a la bḡ mé à tò à ma gbese zaa Gesuru à sù kúmaao? Ma kunnā gwe sánamene de gu díla! Má ye má kḡ e kú kínao tera. Tó má taari ke vī, à ma de. ³³ Akū Yoabu ḡēe à yā pìi ò kínane. Akū kína Abusalomu sisi. Kú à sù, à kùtene kú a mīio zíte. Akū kína lé pēa.

15

Abusalomu bona Dauda kpe

¹ Abire gbera Abusalomu sḡgo lé a zīdane kú sḡno kú ḡḡgbēno gbēno n bupla akuri kú onigḡ bàa lé a areno. ² Àdi fute kḡnkḡkḡnkḡ ḡḡ zena bīnile sare. Tó gbē yā vī kú a gbēdakeo àten ḡéo kína kínaa à kekene, Abusalomu di ade sisi à pìine: Wēte kpaten n bonn? Tó à wēa à pì: Makū n zḡbleri ma bo Isaraila buri dí ḡümme, ³ akū Abusalomu di pìine: N yā nname, à zé vī, ama kína gbēke kun à sá kpá n yāiro. ⁴ Abusalomu di era à pì: Tó ò ma ke yákpatekeri ũ ò bḡsun, gbē kú à yā vī ke gbē kú àten gbē gbeka yákpatekēkia ñ pínki anigḡ su ma kínaa, manigḡ a yā kekene a zéa. ⁵ Tó gbē sù à kùte a are, àdi ḡ bo à ade kú à lé péa. ⁶ Len àdigḡ ke le Isaraila kú òten su yákpate ke kína kínaano ñ pínki, akū ñ swēe tà a kpa.

⁷ Wē siikḡ gbera à pì kínane: Ñ ma gba zé má ḡé la kú ma dà Dikiri sa o zaa Eblḡnu. ⁸ Makū n zḡbleri ma lé pìi gbēne ḡro kú má kú Gesuru, Siria bḡsun ma pì: Tó Dikiri tò ma su Yurusalemu, mani sa oa Eblḡnume. ⁹ Kína pìine: Ñ ḡé ñ su aafia! Akū à fúte à ḡēe Eblḡnu. ¹⁰ À gbēno zī Isaraila burino kínaa pínki à pì: Tó a kuru'ũ mà do, à pì Abusalomu mé à kí blē Eblḡnu. ¹¹ ḡro kú àten fute Yurusalemu à gbēno sisi gbēno n wāa do ò ḡé káao, akū ò ḡēe kú nēse mèn doo, ò yā pìi asiri dḡro. ¹² ḡro kú àten sa o, à Gilo gbē Aitofeli, Dauda lédamarii sisi zaa a be wēten, akū lékpākūsūna Daudai ten kara. Gbē kú ò kú kú Abusalomuono dasi ten kara.

Dauda bàasināa

¹³ Baarukparii sù à pì Daudane: Isarailanɔ swèè tà Abusalomua. ¹⁴ Akū Dauda pì a ìba kù ò kú káa Yurusalemunɔne: À fute ò bàa lé. Tó ódí ke lero, óní le ò bo Abusalomu ɔro. Ò ke likalika. Tó ódí ke likalikaro, ani ó le la, ani ó ásarur ke, ani wètedenɔ dede kù fènedao. ¹⁵ Kína ìbanɔ pìne: Ó dikiri kína, yá kù n zeo pínki, ókɔnɔ n zòblerinɔ o lakame. ¹⁶ Akū kína dà zén. A bedenɔ bò ò tēi n pínki, ama à a nɔ yìgisaride mèn kurinɔ tò gwe ógɔ be gwa. ¹⁷ Kína dà zén le kù a gbènɔ. Kù ò kà wète kpe, à lite à zè. ¹⁸ Akū a ìbanɔ pínki kù a dogarinɔ kù Gatadenɔ gbènɔn wàa aakɔ kù ò tēi zaa Gatano gète n pínki.

¹⁹ Akū kína pì Gata gbē Itaine: Bóyáí nten gé kúoomé? Ñ era ñ tá ñgɔ kù kù kína dufuo, zaakū gbē zítɔome n ũ, n bo n búsumme. ²⁰ N suna dí gɔro pla kero, akū n ye ñgɔ likara zɔ kúoo yá? Má dɔ gu kù maten génlo. Ñ n gbènɔ kakara ñ tá kúnwo. Dikiri gbēke kù náani yáo kenne. ²¹ Akū Itai wèa à pì: Ma dikiri kína, kù Dikiri kunnaao kù n kunnaao, gu kù n kun pínki, makū n zòbleri manigɔ kù gweme, mani ga yá kesɔ manigɔ kun ya. ²² Akū Dauda pìne: Ñ domene are ò gé! Akū Gata gbē Itai era à dà zén kù a gbènɔ kù a dane kù ò kú káaonɔ n pínki. ²³ Kù òten gē zéla n pínki, akū búsudeno wiki lè. Kù kína bikú Kidironua, akū n pínki ò gbáranna zé sè.

²⁴ Zadɔki kù gwe dɔ kù Levinɔ n pínki. Ò Luda bàka kunna kúnwo àkpati sena. Ò àkpatii pù dite Abiata sare ari gbènɔ bôte wèten ò làka n pínki. ²⁵ Akū kína pì Zadɔkine: Ñ Luda àkpati sé ñ gèo wète gūn. Tó ma Dikiri ponna lè, ani tó mà su mà wé siale kù a kúkio. ²⁶ Tó à pì ma yá dí káaguro sɔ, ma laka. À kemene lákú à kèare mana ná. ²⁷ Akū kína era à pì sa'ori Zadɔkine: Wégupu'eriime n uroo? Ñ era ñ tá wète gūn aafia kù n né Aimazao kù Abiata né Yonató. À tá kù à né gbènɔn pla pínɔ. ²⁸ Manigɔ zena swabikúkia sènte ari mà baaru maáwa. ²⁹ Akū Zadɔki kù Abiatao Luda àkpatii sè ò tào Yurusalemu, akū ò gɔ gwe. ³⁰ Dauda ten Kùkpe sɔsɔ kù àten ɔɔ dɔ. À pɔ kù a miia, à kyate kpanaro. Gbē kù ò kú káaonɔ pɔ kù n miia n pínki, òten ɔɔ dɔdɔ òten géo. ³¹ Kù ò pì Daudane Aitofeli kù gbē kù ò zè kù Abusalomunɔnɔ té, akū Dauda adua kè à pì: Dikiri, ñ tó à lédamma gɔ de yá fayasaride ũ.

³² Kù Dauda kà sɔsɔ misɔntea, gu kù donyikeki kún, Aki gbē Usai sù à dàale, a uta kèna akúsù búsu kù a miia. ³³ Dauda pìne: Tó n ge kúmao, ñigɔ demene aso ũme. ³⁴ Tó n era n ta wèten, akū n ò Abusalomunɔnɔ a zòbleriime n ũ sɔ, ñni Aitofeli lédamma gboromeneme. Ñ pìne a de zòbleriime n ũ yá, ama tera n gɔ a zòbleri ũme sà. ³⁵ Sa'orino Zadɔki kù Abiatao gɔ kù kúnwo gwe. Ñ yá kù n mà kínabea babañne pínki. ³⁶ Ñ né gbènɔn planɔn kù kúnwo gwe, Zadɔki né Aimaza kù Abiata né Yonató. Tó n yáke mà, ñ né pínɔ zì ò su ò omene. ³⁷ Akū Dauda gbèna Usai pìi tà, à kà Yurusalemu gɔro kù Abusalomu ten gē.

16

Dauda kù Zibao kù Simeio

¹ Kù Dauda vɔ sɔsɔ midangurala fítì, à è Mefibose begwari Ziba gàarii yá zaakinɔne mèn pla, àten su daale. Ò burodì sena mèn wàa do kù geepe kàraao mèn basɔro kù kaka né kàraao mèn basɔro kù sèwèo tūru do. ² Akū Dauda Ziba là à pì: Bó mé à tò n su kù abireoo? Ziba wèa à pì: Kína, zaakinɔ bi n bedeno pómè ò dia. Burodi kù kàranɔ bi n gbènɔ pòbleme. Wè sɔ, gbē kù ò kpàsa gbáranna gūnnɔ pómínaame. ³ Kína a là à pì: N dikiri kù à kè sari daikore kù máme? Ziba wèa à pì: À gɔ Yurusalemu, zaakū àten da Isarailanɔ a ká a dizi kpatan gbàrame. ⁴ Akū kína pìne: Pɔ kù Mefibose vɔ pínki gɔ n pɔ ũ. Akū Ziba pì: Má kúte dí! Ma dikiri kína, ñ tó màgɔ n ponna le le.

⁵ Kù kína Dauda nà Bahurimui, à è gɔgbē ke bò. A tɔn Simeí, Gera néme. Àkūme buri dokɔnɔ kù Solu bedenɔ. À bò wète gūn, àten Dauda ká. ⁶ Àten gbē zuzu kína Daudai kù a gbènɔ, bee kù a zikarinɔ kù a dogarinɔn kù a ɔplai kù a ɔzeio n pínki. ⁷ Àteni a sɔsɔ àten pi: Ñ gé! Ñ gé! Gbēderi! Pɔ pá! ⁸ Dikiri fina bònne Solu kù n kí blè a gène ũ bedeno dedena yá yá. Dikiri n bo kpatan à n né Abusalomu kàn. Ásarur kèmma sà, zaakū gbēderiime n ũ. ⁹ Akū Zeruya né Abisai pì kìnane: Ma dikiri kína, à mana gbēda gè dí gɔ n sɔsɔro. Ñ tó mà gé mà a mì zɔ. ¹⁰ Akū kína pì: Zeruya néno, bó mé à ó kakaraa? Tó Dikiri mé à òne à ma sɔsɔ, akū àteni ma sɔsɔ, dí mé ani fɔ à la à pi, bóyáí àten ke lee? ¹¹ Akū Dauda ò Abisaine kù a ìbanɔ n pínki à pi: À gwa, ma zīda né'ina mé àten wete à ma de. Oni Biliaminu buri díkina pɔ o dɔ yá? À a tó gwe. Tó Dikiri mé à pìne à ma sɔsɔ, à maname. ¹² Òdigɔ dɔro ke Dikiri ni ma wari dɔ à fina bomene kù yá manao sɔsɔ kù òten kemene gbàra yá. ¹³ Kù Dauda té zén kù a gbènɔ, Simeí té sɔsɔ pànde kpadoi, àteni a sɔsɔ àteni gbē zuzui àten búsu fá. ¹⁴ Kù kína kù a gbē kù ò kú káaonɔ kà swai, ò kpàsa, akū ò kámma bò gwe.

Abusalomu kana Yurusalemu

¹⁵ Abusalomu kà Yurusalemu kù Isarailanɔ́ ń pínki. Aitofeli kù káao. ¹⁶ Akù Dauda gbɛ́nna Usai, Aki gbɛ́ gɛ̀e à Abusalomu lè à pìne: Luda n d̄s kù aafiao Zaaki! Luda n d̄s kù aafiao Zaaki! ¹⁷ Abusalomu a là à pi: Gbɛ́ke kù n̄ v̄i kù n gbɛ́nnaon gwe yá? B̄yáí n̄di gé kù n gbɛ́nnaoro? ¹⁸ Usai wèa à pi: Lenlo! Gbɛ́ kù Dikiri kù gbɛ́ dikinanɔ́ sè p̄n ma ù. Ma ze kù kína kù Isarailanɔ́ kàa piio. ¹⁹ Abire gbera d̄o, dí mé à mana mà z̄ò blene, n baasi? Lákù ma z̄ò blè n dene nà, len mà blenne le.

²⁰ Abusalomu pì Aitofeline: À lé dawá. B̄n̄ óni k̄e? ²¹ Akù Aitofeli wèa à pi: Ñ̄ gé n̄ wùte kù n de n̄o yigisaride kù à n̄ tó la òten be gwanɔ́, de Isarailanɔ́ le ò d̄s n̄ pínki kù n t̄o n de ye n kairo, gbɛ́ kù ò kù kúnwonɔ́ gbàna ni kara. ²² Akù ò bizakuta d̄ò Abusalomune kpé musu, akù à gèe à wùte kù a de n̄o p̄nɔ́ gwe Isarailanɔ́ pínki wára. ²³ Ḡoɔ́ birenɔ́a lé kù Aitofeli di daríma de lán gbɛ́ kù à yá gbɛ́ka Ludaa yá bàme. Len Aitofeli lédamma de le Daudane kù Abusalomuo n̄ pínki.

17

Usai ɔ̀nd̄skena Abusalomune

¹ Aitofeli pì Abusalomune: Tó makùme, mani z̄ikarinɔ́ sé gbɛ́nɔ́n dúbu kuri awɛɛpla mà péte Daudaí kún̄wo gwáaniála. ² Mani létea ḡoɔ́ kù à kpàsa a ɔ́ b̄usa, mani a fu. A gbɛ́nɔ́ ni bàa lé n̄ pínki, mani a de ado, ³ mani sunne kù gbɛ́ p̄nɔ́ n̄ pínki. Gbɛ́ kù nten wete ñ̄ de ganan gbɛ́ p̄nɔ́ suna ù n̄ pínki. Tó à gà, gbɛ́ kparanɔ́ ni ḡs̄ aafia n̄ pínki. ⁴ Yá pii kè Abusalomune nna kù Isaraila gbɛ́ z̄k̄n̄ n̄ pínki. ⁵ Akù Abusalomu pi: Ò Aki gbɛ́ Usai sísi d̄o ò ma lákù ani ò nà se. ⁶ Kù Usai kà, Abusalomu pìne: Lákù Aitofeli ò n̄n dí. Ò ke lákù à ò n̄n yá? Ke òsun ke lero. N è deramɛɛ? ⁷ Usai wèa à pi: Lé kù Aitofeli dàáwa gbàra manaro. ⁸ Ñ̄ n de d̄s kù a gbɛ́nɔ́. Z̄ikari mananome n̄ ù, ò p̄s̄i lán músu nérande kù ò a n̄n̄ɔ́ siaa bàme. N de bi z̄ikariime, ani we à i gu dok̄n̄ɔ́ kù a gbɛ́n̄oro. ⁹ Gu kù à kun tera, aniḡs̄ utena gbɛ́wɛɛɛ ḡun ke guke. Tó à sù à létè ò gbɛ́n̄ɔ́a káaku s̄s, gbɛ́ kù à a baaruu mà ni pi, ò z̄i blè Abusalomu z̄ikarinɔ́ame. ¹⁰ Bee ḡsa gbàna kù à w̄oɔ́ḡo v̄i lán músuu b̄an̄o swè ni k̄éngume, zaakù Isarailanɔ́ d̄s n̄ pínki kù n de bi z̄ikari maname, akùs̄ ḡsa gbànanɔ́n kù káao. ¹¹ Abire yáí lédamma yá kù má v̄in dí. Ñ̄ Isarailanɔ́ kakaranyí n̄ pínki zaa Dani ari gena Beseba, òḡs̄ dasi lán ísirale b̄usu'atè bà, ñ̄ doñne are z̄ilan. ¹² Óni a le gu kù à kun pínki, óni létea lán plí di k̄óte z̄itea nà. Àpi kù gbɛ́ kù ò kù káanon̄ n̄ pínki, n̄ gbɛ́ke ni boro. ¹³ Tó à sù à ḡé w̄ete ke ḡumme s̄s, Isaraila gbɛ́ sínda pínki ni bà sé à géo gwe, oni w̄ete pì káteb̄on̄ɔ́ gáte ò táo guvuten. Bee a gbɛ́ kaso ke, oni e gwe doro. ¹⁴ Akù Abusalomu kù Isarailanɔ́ pi n̄ pínki: Usai lédamma mana de Aitofeli p̄la. Dikiri mé à z̄èo à Aitofeli lédamma mana pii gboro, de à le à Abusalomu ásarú ke yáí.

¹⁵ Akù Usai ò sa'ori Zad̄kine kù sa'ori Abiatao à pi: Aitofeli lé dà Abusalomua kù Isaraila gbɛ́ z̄k̄n̄ɔ́ à pi à ke lán dí bà, akù ma lé dàmma ma pì ò ke lán dí bà. ¹⁶ À gbɛ́nɔ́ z̄i likalika ò gé ò o Daudane àsun i swabikùkiaro, à bikù likalika, de òsun àpii kù gbɛ́ kù ò kù káanon̄ dúgu z̄ro yáí. ¹⁷ Yonata kù Aimazao kù Enlogeli, zaakù oni f̄s̄ ò bo gupuraa Yurusalemu. Akù n̄okpare z̄ikeri ke gèe à òñne ò gé baaruu pii kpá kína Daudane. ¹⁸ Akùs̄ kefenna ke n̄ é, akù à gèe à ò Abusalomune. Gbɛ́nɔ́n pla p̄nɔ́ dà zén ḡn̄ɔ́, ò gèe gbɛ́ke bea Bahurimu. Lòḡo kù ɔ́nn gwe, akù ò ḡn̄. ¹⁹ Akù bede pì nan̄o lòḡo pì né kpàale à p̄b̄lewe f̄átea, gbɛ́ke a yá d̄oro. ²⁰ Kù Abusalomu gbɛ́n̄o sù n̄ogb̄e pì bea ò pi: Aimaza kù Yonatao kù mámeɛ? A wèríma à pi: Ò bikù swa'onea. Ò n̄ w̄ete, odi n̄ ero, akù ò era ò tà Yurusalemu. ²¹ Kù ò tà, akù gbɛ́nɔ́n pla p̄nɔ́ b̄òte lòḡo pii ḡun, ò gèe ò pi kína Daudane: Ñ̄ bikù swaa likalika, zaakù Aitofeli n̄ kpakpa kù yá v̄aniome. ²² Dauda dà zén kù gbɛ́ kù ò kù káanon̄ n̄ pínki, ò bikù Yodaa. Kù gu d̄ò, n̄ gbɛ́ke dí ḡoro, ò bikù n̄ pínki. ²³ Kù Aitofeli è òdi z̄i ke a lédamma yáaro, à fùte à gàarii ȳi a zaakine à tà a be w̄eten. À a be p̄n̄o n̄àk̄sa, akù à a z̄ida lòko à gà, akù ò a v̄i a de mirawɛɛn.

²⁴ Dauda gèe Manaimu, akù Abusalomu bikù Yodaa kù Isarailanɔ́ n̄ pínki. ²⁵ Abusalomu Amasa dite z̄ikarinɔ́ gbɛ́ z̄k̄s̄ ù Yoabu ḡene ù. Amasa bi Sumaila buri Yeta néme. A dan Naasa né Abigailli ù, Yoabu da Zeruya dakùname. ²⁶ Isarailanɔ́ kù Abusalomuo b̄uraa kè Giliada b̄usun.

²⁷ Kù Dauda kà Manaimu, Naasa né Sobi, Raba w̄ete kù à kù Am̄onino b̄usun gbɛ́ sù kù Lodeba gbɛ́ Amieli né Makio kù Rogelimu kù à kù Giliada b̄usun gbɛ́ Bazilaio. ²⁸ Ò sù kù wuteb̄on̄ɔ́ kù tan̄o kù oron̄o kù éseo kù naḡao kù w̄is̄itio kù p̄b̄lewe kpatanao kù bláo kù d̄ò p̄n̄o ²⁹ kù z̄o kù v̄if̄aaniio kù s̄a n̄b̄oɔ́o kù ḡasiio, ò kpá Daudaa kù gbɛ́ kù ò kù káanon̄ ò ble, zaakù ò pi: Nà kù ímio gbɛ́ p̄nɔ́ d̄è gbàrannan, ò kpàsa.

18

Abusalomu ganaa

¹ Dauda gbɛ kũ ò kũ kãaonɔ kàkara, akũ à gbɛ zɔkɔnɔ ditedite gbɛnɔn wàa sɔsɔrononɛ kũ gbɛnɔn basɔsɔrononɔ. ² Akũ à a zĩkarĩi pĩnɔ kpàatete gã aakɔ. À gã do nà Zeruya né Yoabunɛ a ɔĩ, a do sɔ Yoabu dakũna Abisai ɔĩ, a do sɔ Gata gbɛ Itai ɔĩ. Akũ kĩna pĩ a zĩkarĩnɔnɛ: Makũme mani doáre are. ³ Akũ gbɛnɔ pĩ: Ñsun géro. Tó o sù o bàa lè, oni ó yá daro. Bee tó ó gbɛ kpadonɔ gãga, oni ó yá daro. Mɔkɔn òteni n gwa de gbɛnɔn dũbu kurinɔla. N kpanawáí wɛte gũn mé à mana. ⁴ Akũ kĩna piĩnɛ: Lákũ à kèáre mana nà n mani ke. Kĩna gèè à zè bĩnile sare, akũ zĩkarĩnɔ bôte gã kũ gãao gbɛnɔn basɔsɔrononɔ kũ gbɛnɔn wàa sɔsɔrononɔ. ⁵ Akũ kĩna yá dite Yoabunɛ kũ Abisaio kũ Itaiò à pĩ: À ke kefenna Abusalomunɛ busebuse ma yáí. Zĩkarĩnɔ yá kũ kĩna dite gbɛ zɔkɔnɛ Abusalomu yá musu mà ní pĩnki. ⁶ Zĩkarĩnɔ bôte ò gèè lákpen, de ò zĩ ká kũ Isarailanɔ, akũ ò sì kɔ té Eflaimu dàkon. ⁷ Dauda zĩkarĩnɔ zĩi blè Isarailanɔa. Gbɛ kũ ò gãga zĩ bireanɔn dasi, gbɛnɔn dũbu barome. ⁸ Zĩi pĩi dà bũsuu pila pĩnki, akũ zĩ birea sɛnte gbɛnɔn blè dasi de fenedala.

⁹ Kũ Abusalomu kpàkũ kũ Dauda gbɛnɔ, à dina baragbàsɔ kpe. Akũ baragbàsɔ pĩi gèè gbiri lí zɔkɔ gãnɔ gbáru, akũ a wakaa kpà lígãn gĩngin, akũ a sɔ pĩi gèè zéla, à gɔ lokona lígãn gwe. ¹⁰ Kũ gbɛke a è, à gèè à pĩ Yoabunɛ: Ma Abusalomu è lokona lígãn. ¹¹ Akũ Yoabu pĩ gbɛ kũ à baaru pĩi kpàarene: Bɔɔ? N a è yá? Bóyáin nídi a lé n dèroo? De yá ma n gba andurufu kuri kũ zĩka'asaa. ¹² Akũ gbɛ pĩi wè Yoabua à pĩ: Bee tó ò andurufu wàa sɔroo yò ò kà ma on, mani fĩ mà ɔ pá kĩna né piaro, zaakũ kĩna yá ditenne kũ Abisaio kũ Itaiò ó sá mà, à pĩ ò ke kefenna Abusalomunɛ busebuse. ¹³ Tó ma a dè, de ma ásarú kè ma zĩdanɛme. A ke utena kĩnanero, mɔkɔn sɔ òni ze kũmaoro. ¹⁴ Yoabu pĩ: Mani n dà doró. Akũ à sári sɔnte sè mèn aakɔ, à gèè à Abusalomu zɔo a swèn gɔro kũ à lokona lígãn bɛne. ¹⁵ Akũ Yoabu zĩkarĩnɔnsɛri gbɛnɔn kurinɔ likai ò a dè.

¹⁶ Akũ Yoabu kuru pè à a zĩkarĩnɔ dàdà, akũ ò kámma bò kũ petena Isarailanɔiio. ¹⁷ Ò Abusalomu gèè sè ò zù wèè zɔkɔ gũn lákpen gwe, akũ ò gbɛè kàkaraa, à gɔ gbɛdidikɔana zɔkɔ ù. Isarailanɔ sɔ ò bàa lè, ní baadi tà a bɛa.

¹⁸ Gɔro kũ Abusalomu kun, à gbɛè pète a zĩdane Kĩna guvuten, zaakũ à pĩ á négɔgbɛ víro, akũ á ye a tó garo. À a zĩda tɔ kpà gbɛ kũ à pète piĩnɛ, akũ òdigɔ gwe sísi Abusalomu Dɔngupɔ ari kũ a gbàrao.

Dauda Abusalomu ga baarumanaa

¹⁹ Zadɔki né Aimaza pĩ: Ñ tó mà bàa lé mà gé baaru kpà kĩnane, lákũ Dikiri yá nna kpàa nà à a bò a iberenɔ ɔĩ. ²⁰ Akũ Yoabu piĩnɛ: Ìni le ò baaru kpà gbàraró, sé gɔro pãnde zĩ. Gbàra pɔ dín Ìni kpàro, kũ kĩna né gã yáí. ²¹ Akũ Yoabu pĩ Etiopia burinɛ: Ñ gé ò yá kũ n è o kĩnane. Akũ Etiopia buri pĩi kũte Yoabunɛ à fùte kũ bàao. ²² Zadɔki né Aimaza èra à pĩ Yoabunɛ: Bee derameɛ, ò tó mà bàa lé màgɔ té Etiopia buri pĩi kpe. Akũ Yoabu piĩnɛ: Né, bóyáí ò ye ò gèè? Baaru pĩi nigɔ àre víñneró. ²³ Akũ Aimaza pĩ: Bee derameɛ, mà ye mà géme. Akũ Yoabu piĩnɛ: Ñ gé! Akũ à bàa lè à gèè à bôte kũ swa sare zéó, à Etiopia buri pĩi kè.

²⁴ Dauda vutena wète bĩnile gbà mèn plano dagura. Gudàkpàrii didi bĩnia ari gãnu pĩi musu. Kũ à wé zù, à gbɛke è à té kũ bàao. ²⁵ À lé zù kĩnai à òne. Akũ kĩna pĩ: Lákũ à té ado nà, àten su kũ baaru nnaome. Kũ àten su, à kà kãni. ²⁶ Akũ gudàkpàrii pĩ gbɛ pãnde è dɔ, àten bàa lé. À lé zù zédàkpàrii pĩ: Gbɛ pãnde té a kpe dire kũ bàao, àten su dɔ. Akũ kĩna pĩ: Àten su kũ baaru nnaome dɔ se. ²⁷ Akũ gudàkpàrii pĩ pĩ: Ma è gbɛ káaku bàasina de lán Zadɔki né Aimaza bàasinaa bà. Akũ kĩna pĩ: Gbɛ maname, baaru nnan àten suo. ²⁸ Aimaza lé zù kĩnai à pĩ: Aafia kun! Akũ à kũte kĩnane à mùi pète zĩte à pĩ: Ò Dikiri n Luda sáabu kpà, à gbɛ kũ ò kũsɛ birimmanɔ kpàmma, ma dikiri kĩna. ²⁹ Akũ kĩna a là à pĩ: Kefenna Abusalomu kun kũ aafiaa yá? Aimaza wèa à pĩ: Kũ Yoabu teni n zòbleri zĩ kũ makũ n zòblerio, ma mà zuka fùte manamana, ama mà dɔ tó bó mé à sùro. ³⁰ Kĩna pĩ: Ñ ze kpado la gĩa. Akũ à zè gwe.

³¹ Kũ Etiopia buri sù, à pĩ: Ma dikiri kĩna, ma sunne kũ baaru nnaome. Dikiri yá nna kpàmma gbàra, à n bo gbɛ kũ ò bò n kpenɔ ɔĩ. ³² Akũ kĩna a là à pĩ: Kefenna Abusalomu kun kũ aafiaa yá? Etiopia buri pĩi wèa à pĩ: Ma dikiri kĩna, Luda tó n iberenɔ kũ gbɛ kũ ò fùte òten wari dɔmmannɔ gɔ lán kefenna pĩi bà. ³³ Swèè kè kĩnagu, à didi à gèè kpé kũ à kũ gãnu pĩi musu, akũ à ɔɔ dɔ gwe. Gɔro kũ àten didi gwe à pĩ: O'o ma né Abusalomu! Ma né Abusalomu! Ma gana n gène ù sàna yá! Abusalomu ma né! Ma né!

19

Yoabu kpakèna Daudai

¹ Ò pi Yoabune: Kína ten ɔɔ ɔɔ, àten wēnda ke Abusalomu yā musu. ² Zī birea zīkarinɔ zīblena pɔnna li wēndakena ũ, zaakū ò mà ò pi, kína nèsee yàka a né yā musu. ³ Zī birea zīkarinɔ gē wēten sɔrɔrɔrɔrɔ lán gbē kú ò bàà lè zīlan, wé'i ñ kúnɔ bà. ⁴ Kína pɔ kú a ànla, àten wēnda ɔɔ ɔɔ àten pi: O'o ma né Abusalomu! Abusalomu ma né! Ma né!

⁵ Akū Yoabu gēe à kína lè kpén à pi: N wé'i dà n gbēnɔa gbāra. Ò n bo gbāra kú n nэг5gbēnɔ kú n nэн5gbēnɔ kú n nɔnɔ kú n nɔ yigisaridenɔ. ⁶ N zangurinɔn ñ yenyí, akú ñ zà n yenyidenɔgu. N mòwere gbāra, ókɔnɔ n zīkari gbē zɔkɔnɔ kú ó gbēnɔ òdi kánne pòke ũro. Ma dɔ sà, tó Abusalomu kun gbāra, akú ókɔnɔ o gaga ó pínki, abirekū mé ani kenne nna. ⁷ Ñ fute ñ bo sà. Ñ gé ñ n gbēnɔ nèse kpáteñne. Ma sinne kú Dikiri, tó ñdi géro, ñ gbēke ni i kúnwo la gwāanialaro. Abirekū ni kenne vāni de yā vāni kú à n le zaa n kefennakegɔɔa ari suna gbārara. ⁸ Akú kína fūte à gēe à vūte bīnilea. Kú ò ò gbēnɔne kína vutena gānun, akú ò sù ò zè a are ñ pínki.

Dauda gbesenaa

Isarailanɔ bàà lè, baadi tà a bea. ⁹ Isaraila burinɔ té pínki gbēnɔ ten lékpakɔana ke ò pi: Kína ó sí ò iberenɔa à ó bó Filisitininɔ ɔɔ, akú à bàà lè à bò ó būsun Abusalomu yāi. ¹⁰ O Abusalomu kà kpatan, akú à gà zīlan. Bón àten dà kú kína gbesenaaoo?

¹¹ Kína Dauda gbēnɔ zī sa'ori Zadkia kú sa'ori Abiatao à pi: Yā kú Isarailanɔ ten o pínki gè ma sán zaa ma kúkia la. À yā dīkina gbeka Yuda gbē zɔkɔnɔa à pi: Bóyāi a gɔ kpe kú ma gbesenaaoo? ¹² Ma gbēnɔ, pɔ dokɔnɔnɔn ó ũ, ó aru dokɔnɔme. À kè dera a gi kè kú ma gbesenaaoo? ¹³ Ñ o Amasane pɔ dokɔnɔnɔn ó ũ, ó aru dokɔnɔme. Tó mádi tó à gɔ ma zīkarinɔ gbē zɔkɔ ũ Yoabu gēne ũ zaa gbāraro, Luda yā kemene pásipási. ¹⁴ A yā Yudanɔ swēe blè, ñ lé kè dokɔnɔ, akú ò légbazà kène ò pi: Ñ su kú n gbēnɔ ñ pínki.

¹⁵ Kína ten su, à kà Yodai, akú Yudanɔ gēe daale zaa Giligala, de ò bikū káao swa piia. ¹⁶ Gera né Simeí, Biliaminu buri kú à kú Bahurimu wá à gé da kína Daudale kú Yudanɔ. ¹⁷ Biliaminu burinɔn kú káao gbēnɔn wáa sɔɔro. Solu begwari Ziba gēe ɔɔ kú a nэг5gbē gbēnɔn gēronɔ kú a zikeri gbēnɔn baronɔ. Ò wà ò kà Yoda léa kína ā, ¹⁸ de ò le ò bikū kú kínabedenɔ, ò yā kú ani ke kínane nna ke yāi. Akú Gera né Simeí wūte kína are ari àgɔ gé bikū Yodaa. ¹⁹ À pine: Ma dikiri, ñsun ma taari yā daro. Yā vāni kú makú n zòbleri ma kenne gɔɔ kú n bo Yurusalemu sún dɔnguro. Ma dikiri kína, ñsungɔ yā pi kúna n swēe gūnlo. ²⁰ Makú n zòbleri, má dɔ kú ma durunna kè. Yusufu burinɔ té ñ pínki, makúme ma doñne are ma su danle gbāra ma dikiri kína. ²¹ Akú Zeruya né Abisai pi: Simeí kína kú Dikiri káa káme. Adi ká ò a deroo? ²² Akú Dauda pi: Zeruya néni, bɔn ò ví kɔoo? Á ye à zé zɔmene gbāran yá? Óni gbēke de Isarailanɔ būsun gbāraro, zaakú má dɔ gbāra kú makúme Isarailanɔ kína ũ. ²³ Akú kína pi Simeine: Ñi garo. Akú kína la dāne.

²⁴ Solu daikore Mefibose gēe da kínale. Zaa gɔɔ kú kína bò wēten ari gɔɔ kú à sù aafia, Mefibose dí a gbá pípiro, adi a yīkà zɔzɔro, adi a pɔnɔ pípiro. ²⁵ Kú à bò Yurusalemu à sù à dà kínale ná, akú kína la à pi: Mefibose, À kè dera ñdi gé kúmaoroo? ²⁶ Á wè à pi: Ma dikiri kína, ma zikeri mé à ɔndɔ kèmene. Ma òne à gàari yīmene ma zaakine mà dia mà gé kúnwo, zaakú erēen ma ũ. ²⁷ Ma dikiri kína, akú à gēe à makú n zòblerii yàka n kínaa. Ma dikiri kína ñ de lán Luda malaika bàme. Ñ ke lākú à kenne mana ná. ²⁸ Ma dikiri kína, à de yā n ma de bedenɔ dède ñ pínki, akú n makú n zòbleri baka kākara kú n gbē kú òdi pɔ blè lelenɔ. Má zé ví mà kúte ke kenne doro. ²⁹ Akú kína pine: Yā kpaten ñni o ɔɔ? Ma dite mɔkɔn kú Zibao, à zíte kpaatekɔneme. ³⁰ Akú Mefibose pi kínane: Ma dikiri kína, lākú n su be aafia ná, ñ tó à sé pínki.

³¹ Giliada būsun gbē Bazilai bò Rogelimu à gēe ze kínane ari Yoda bara dire. ³² Bazilai zī kú manamana à kà wè basiikɔ. À kína yārii kè gɔɔ kú à kú Manaimu, zaakú aruzekede zɔkɔme. ³³ Akú kína pine: Ñ bikū kúmao, mani n gwa ma bea zaa Yurusalemu. ³⁴ Bazilai wè à pi: Wè ũgba mé à gɔmene andunia gūn kú mà tà kúnwo Yurusalemu? ³⁵ Ma ka wè basiikɔ kò. Má pɔ mana kú a vānio dɔkɔne ɔɔ yá? Makú n zòbleri mani fɔ mà pɔ kú ma blè ke íkú ma mì nna ma ɔɔ yá? Mani gɔgbē ke nɔgbē lèsirinɔ koto ma ɔɔ yá? Ma dikiri kína, ñ tó mà aso lagonne. ³⁶ Makú n zòbleri óni Yoda bikū lele, mà zenne kánikáni gwe. À kè dera ñ ye ñ fīna bomene lee? ³⁷ Makú n zòbleri, ñ tó mà era mà tá ma be wēten, de māsun ga ma de kú ma da mirao zāro yāi. Ñ ma né n zòbleri Kimamu gwa la. Ma dikiri kína, ñ tó à bikū kúnwo. Ñ kene lākú à kenne mana ná. ³⁸ Akú kína pi: Kimamu ni bikū kúmao. Mani yā kú à kenne mana kene, yā kú n gbəkama sɔ pínki mani kenne. ³⁹ Gbē sinda pínki bikū Yodaa, akú kína bikū. Kína lé pè Bazilaia à sa mana òne, akú Bazilai era à tà be.

⁴⁰ Kú kína bikū à gēe Giligala, Kimamu bikū káao.

Yuda žikarinɔ n̄ pínki kú Isaraila žikari kpadonɔ kína bikù. ⁴¹ Akú Isaraila buri pínki sù ò kína lè ò pínɛ: Býáí ó gb̄e Yudanɔ bikù kááo kpáni, mɔkɔn kú n̄ bedenɔ kú n̄ gb̄enɔ pínkii? ⁴² Akú Yudanɔ wèríma ò pì: Kú kína de ó danɛ ù yáime. Býáí yá bire kèáre Ìnii? Ódi kína zàna blero, ódi a p̄s̄ke sí ó p̄s̄ úro. ⁴³ Akú Isarailanɔ pì Yudanɔnɛ: Zaakú ó buri lɛu kurime, ó ɔ kú kú kína Daudao de á p̄s̄la. Býáí a ó díte futaa? Ókɔnɔme o kína gbesena yá ò káakuroo? Ama Yudanɔ wena pásí de Isarailanɔ p̄s̄la.

20

Seba bona Dauda kpe

¹ Gaavude ke mé à kú gwe, a t̄sn̄ Seba, Bikiri né, Biliaminu burime. Akú à kuru pè à pì: Ó baka kú kú Daudaoro, ó bàka kú kú Yesɛ néoro, ákɔnɔ Isarailanɔ, á baadi tá a bea. ² Akú Isarailanɔ kè Dauda n̄ pínki ò ḡɛ ò nà Bikiri né Sebaa, ama Yudanɔ zè kú n̄ kínao bona zaa Yodai ari Yurusalemu. ³ Kú Dauda sù a bea Yurusalemu, à a n̄ yigisaride gb̄enɔn kuri kú à tò òten be gwanɔ sè à n̄ ká be ken òḡs̄ n̄ dákpa. Dauda n̄ gwá, ama adi wúte kúíwo doru. Ó n̄ káka kpén gyaanɔnɔ ùme ari ò ḡɛ ò ḡagao. ⁴ Akú kína pi Amasanɛ: N̄ Yuda žikarinɔ sisi ò kakaramai gɔɔ aak̄s̄ dagura. Mɔkɔn s̄, Ìniḡs̄ kú lame. ⁵ Amasa ḡɛ à Yudanɔ sisi, ama à ḡii kè de gɔɔ kú kína ditenela. ⁶ Akú Dauda pì Abisaine: Bikiri né Seba ni wari d̄wá tera de wari kú Abusalomu d̄wála. N̄ ma gb̄enɔ sète à p̄teí, de àsun sí wète b̄iniden à piti ò ɔíro yáí. ⁷ Akú Yoabu gb̄enɔ kú kína dákparinɔ kú žikarinɔ n̄ pínki ò b̄te Yurusalemu ò p̄te Bikiri né Sebai.

⁸ Gɔɔ kú ò kú gb̄ɛnt̄ɛ kú à kú Gibiṣ̄ sare, akú Amasa sù dan̄le. Yoabu žika'uta dana, a f̄ne dona a pi. Kú à nà Amasai, à f̄ne pii wòto a plen ⁹ à pínɛ: Ma gb̄e, n̄ aafia yá? Akú à Amasa kú a lékásaa kú a ɔ plao lákú à ye à lé péaa bà. ¹⁰ Amasa dí f̄ne kú à kú Yoabu ɔn t̄aasi káro, akú Yoabu a z̄so a gberen, a nukaniɔn̄ b̄te à k̄ate žite. Yoabu dí era à a plade z̄s̄ doru, zaa kú à ḡà kò. Akú Yoabu kú a dakúna Abisaio p̄te Bikiri né Sebai.

¹¹ Yoabu ibanɔ do ḡs̄ zena Amasala à pì: Gb̄e kú à zè kú Yoabu kú Daudao, à do Yoabui. ¹² Aru dana Amasa ḡɛla zédan, akú žikari kú òten sunɔ zè òten gwa n̄ pínki. Kú Yoabu ibaa pii è gb̄e kú òten sun gwenɔ n̄ pínki ò zè òten gwa, akú à Amasa ḡɛ ḡate à ḡoo zén à díte s̄en, akú à uta kùala. ¹³ Kú à ḡate à ḡoo zén le, gb̄e s̄inda pínki b̄ò à t̄e Yoabui, akú ò Bikiri né Seba gb̄esɛ.

¹⁴ Seba lika Isaraila burinɔ búsuui pínki ari Abeli Betemaka, akú Beri burinɔ sù ò kákara ò t̄e gwe. ¹⁵ Yoabunɔ sù ò likai zaa Abeli Betemaka. Ó búsuu k̄atekate wète b̄ini sare, akú òten wete ò b̄ini pii gboro. ¹⁶ Akú n̄gb̄e ɔnd̄s̄de ke lé zù zaa wete ḡun à pì: Á sá kpá! Á sá kpá! N̄ o Yoabune à su la, mà yá one. ¹⁷ Kú Yoabu nà n̄gb̄e pii, akú à a là à pì: M̄k̄ómme Yoabu ù yá? Á wèa à pì: Makúme! Akú à pínɛ: N̄ sá kpá makú n̄ zòbleri yáí. Á pì: Ma sá kpá. ¹⁸ Akú n̄gb̄e pii pi: Ódi pi yá, n̄ yá gb̄eka Abelidenɔa, yá le à mì de. ¹⁹ Ó kun yáketete sari Isaraila gb̄e n̄aanidenɔ ù, akú nten wete n̄ Isaraila wète t̄s̄de dí kakate yá? Býáí n̄ ye n̄ Dikiri wète deɛ? ²⁰ Yoabu wèa à pì: Gyam! Oi! Má ye mà á dederu. Má ye mà á wète kakatero. ²¹ Lenlo! Gb̄e kú òdi pínɛ Bikiri né Seba, Eflaimu burinɔ búsuu s̄s̄ide gb̄e mé à f̄ute kína Daudai. Á gb̄e m̄en do pì kpáma, mani go á w̄etela. Akú n̄gb̄e pii pínɛ: N̄ ma! Oni a mì zunne zaa b̄ini musu.

²² N̄gb̄e pii ḡɛ à a gb̄enɔ lè kú a ɔnd̄s̄keo, akú ò Bikiri né Seba mù z̄s̄ ò zù Yoabune. Yoabu kuru pè, akú ò f̄ák̄s̄a, ò wète pii tò gwe. Baadi tà a bea, akú Yoabu pii tà kína Kínaa Yurusalemu.

Dauda ibanɔ

²³ Yoabume Isaraila žikarinɔ pínki gb̄e z̄s̄k̄s̄ ù. Yoyada né Benayame dogarinɔ gb̄e z̄s̄k̄s̄ ù. ²⁴ Adoniramume z̄n̄o gb̄e z̄s̄k̄s̄ ù. Ailudi né Yosafatame baarukpari ù. ²⁵ Sevame takadak̄eri ù. Zad̄oki kú Abiataome sa'orikinɔ ù. ²⁶ Yairi gb̄e Irame Dauda kpáasi ù.

21

F̄inabona Gibiṣ̄denɔnɛ

¹ Nà kun Dauda gɔɔa, à ḡii kè ari w̄e aak̄s̄. Dauda Dikiri are wète, akú Dikiri pi: Solu yáime. Gb̄eɛyá wì a be musu, kú à Gibiṣ̄denɔ deɛde yáí. ² Akú kína Gibiṣ̄denɔ sisi à yá òíne. Gibiṣ̄denɔn de Isarailanɔ úro, Am̄ori buri kú ò ḡn̄n̄me. Isarailanɔ la dàrine yá ò pì oni n̄ dederu, akú Solu wète à n̄ lakiti ke a aniakena Isarailanɔnɛ kú Yudanɔ yáí. ³ Akú Dauda Gibiṣ̄denɔ là à pì: B̄ón á ye mà kèáreɛ? Deran mani kúte kèáre, de à le à Dikiri gb̄enɔ sáabu kpáa? ⁴ Ó wèa ò pì: Ó zé ví ò andurufu ke wura gb̄eka Solua ke a bedeanɔro, akú s̄s̄ ó zé ví ò Isaraila gb̄eke dero. Akú Dauda n̄ lá à pì: Áten pi derameɛ? B̄ón mani kèáreɛ? ⁵ Ó wèa ò pì:

Gbē kú à ó dede à lé kpàküstuwáí à ó láka de à le à ó buri bo Isarailanɔ gūn yáí, ⁶ tó ò a buri gɔgbē mèn supplanɔ kpáwá, óní ń loko lía Dikiri are Gibeá, kína Solu kú Dikiri káa pí be wētén. Akú kína pí: Mani ń kpááwame. ⁷ Kína dí Yonatā né Mefibose, Solu daikore kpáárimaro, lé kú ò kè Dikiria leele kú Yonatāo yáí. ⁸ À négɔgbē gbēnɔn pla kú Aya nénɔgbē Rizipa i kú Soluoo sè. Ń tón dí: Amóni kú Mefiboseo. À négɔgbē gbēnɔn sooro kú Solu nénɔgbē Meraba i kú Mɛɔla gbē Bazilai né Adielionɔ sè do. ⁹ À ń ná Gibiɔdenonɔ ń ɔí, akú ò ń loko lía sísí musu Dikiri are. Gbēnɔn suppla pínɔ gá leeleme, ò ń dede pɔ dúfu kekegɔɔa.

¹⁰ Aya né Rizipa uta kasanɔ sè à kpàte a zídane gbèea gwe. Zaa pɔ dúfu kekegɔɔa ari legú gèè à gèè pínɔ gbèè, àdigɔ gí bānɔne ò díńma fānantē, àdigɔ gí sènte nɔbɔnɔne ò nańyí gwāani. ¹¹ Ó yá kú Solu nɔ yigisaride píi kèè ò Daudane, ¹² akú à gèè à Solu kú a né Yonatāo wánɔ sète Yabesi Giliadadeno kia. Á sù à lè ò ń gèno sète kpáni Betesá gānulea, gu kú Filisitininɔ ń loko bínia Solu dena Giliboa gbera. ¹³ Dauda tò ò ń gèwa pínɔ sète ò tào, ò kàkara kú gbē kú ò ń loko pínɔ gèwano, ¹⁴ akú ò v́ Solu de Kisi miran Zela, Biliaminu burinɔ búsun. Ó yá kú kína díte kè pínki, akú Luda adua kú ò kè Isarailanɔ búsua yá musu sì kúńwo.

Gbē gbānagbananɔ dedena

¹⁵ Filisitininɔ èra ò z̄i ká kú Isarailanɔ do. Dauda kú a gbēno gèè ò z̄i ká kúńwo. Kú Dauda gbāna láka, ¹⁶ akú gbē gbānanɔ buri Isibi Benɔbu pí áni Dauda demé. A m̀gotē sári tikisi de kiloo aakɔla, à fēneda dufu lokona. ¹⁷ Akú Zeruya né Abisai kpàí à Filisitini píi dè. Akú Dauda gbēno la dànɔ ò pí: Īni gé kúoo z̄ilan doró, de ó Isarailanɔ fitila sún garo yáí.

¹⁸ Abire gbera òten z̄i ká kú Filisitininɔ Gobu, akú Usa gbē Sibekai gbē gbāna buri kú òdi pine Safa dè. ¹⁹ Z̄i èra à fùte kú Filisitininɔ Gobu do, akú Betilihamu gbē Yairi né Elana Gata gbē Gɔlaya dakúna Lami dè. Lami sári pá de lán bizatári gòdo lí bàme. ²⁰ Kú òten z̄i ká kúńwo Gata do, gbē tikisi ke kú gwe, a ɔnenɔ kú a gbānenɔ mèn suddodome, à kè pínki baraaoro donsari. Gbē gbānanɔ burime do. ²¹ Á kùsɛ bíri Isarailanɔa, akú Dauda v́ni Simeá né Yonatā a dè. ²² Gbēnɔn siikɔ pínɔ bi Gata gbē gbānanɔ burinɔme. Dauda kú a gbēno mé ò ń dede.

22

Dauda Dikiri sáabukpana a z̄iblena yá musu (Zab 18)

¹ Kú Dikiri kína Dauda bò Solu kú a ibere kparanɔ ɔí, à lèè dà kú Dikiri tóo ² à pí: Dikirime ma gbèsi kú ma zekí gbānoo ũ, ma surabariime.

³ Ma Ludame ma gbèsi ũ, madi nai.

Ákúme ma sēgbako ũ
ma surabari gbāna kú ma guleio,
ma uteki kú ma bokio,
àdi ma sí gbē pásinɔa.

⁴ Dikiri ká ò a sáabu kpá.
Madi a sísi, àdi ma bo ma iberenɔ ɔí.

⁵ Gó'ite vlè kúmao,
ísɔ kú àdi ń kakate teni ma ble.

⁶ Mira bānoo likamai,
ga tankute kpàkpamene ma are.

⁷ Kú má kú wari gūn le, ma Dikiri sísi,
ma wiki lè ma Ludaa,
akú à ma kòtoo mà zaa a bea,
ma wiki ká a kínaa, à gè a sán.

⁸ Zite lùkaluka à ȳgáyigā,
kpínɔ dègedege ari ń z̄inín.
Ó lùkaluka kú a pɔ fē yáí.

⁹ Túsukpe bò a ȳin,
té kú àdi ń kpata bò a lén,
a ȳnɔ ten té ke a are.

¹⁰ Á musu wèè à k̄ipa,
legú sísi a gbá gbáru.

¹¹ Áten vura dína kerubu kpe,

àtɛn yàa kɛ Ìala.

12 À gusira dà a zīdala,
ludambɛ sira kù a kùkila.

13 Zaa a gakuri tékɛnaa gūn
legū tɛn pí pásīpāsī.

14 Dikiri pàta zaa musu,
Luda Musude kòto dɔ legūpūtána ũ.

15 À kàa fà ma ibɛrɛnɔ à ñ fàkɔa,
à tò legū pímma à pèrúma.

16 Kù Dikiri pàtarúma,
kù à pɔ̀ bò a yīn,
ísira zītɛ bò gupuraa,
andunia zīni gò katena pótompo.

17 À ɔ̀ bò zaa musu à ma kù,
à ma bo swada gūn.

18 À ma si ma ibɛrɛ gbāna ɔ̀í
kù ma zānguri kù ñ gbāna demalanɔ.

19 Ò lètɛma ma sunyīkɛgɔɔa,
ama Dikiri zè kúmao.

20 À ma bo à ma gba mɛporoki,
à ma sura bà kù à yemai yāi.

21 Dikiri yā kèmɛnɛ ma nèsemana lén,
à fina bòmɛnɛ ma gbāsīsarikɛ lén.

22 Zaakù má Luda yāditenanɔ kūna,
mádi yā vāni kɛ ma a Luda tònlo.

23 A dokayānɔ dīgɔ domɛnɛ arɛ pinki,
mádi kɛ li yā kù à ditenɔnɛro.

24 Má konna taari vī Dikirinɛro,
má a zīda kūna durunna sari.

25 Dikiri fina bòmɛnɛ ma nèsemana lén,
zaakù à è má kun gbāsī sari.

26 Náanidɛmɛ n ũ náanidenɔnɛ,
taarisaridɛmɛ n ũ taarisaridenɔnɛ.

27 N̄ swáswa gbɛ swáswanɔnɛ,
ama ndi ibɛrɛ kpá kù gbɛ d̄ɔrsaridenɔ.

28 Ndi zīdabusarinɔ sura ba,
ndi zīdabirinɔ lago.

29 Dikiri, mɔkɔmmɛ ma fitila ũ,
Dikiri, ndi ma gusira lite gupura ũ.

30 Kù n gbānao mani f̄ɔ̀ mà kusi karaaa,
ma Luda gāi mani f̄ɔ̀ mà vī gb̄ila.

31 Luda díkīna sɔ̀ a yākɛna papana,
Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa,
à de sɛgbako ũ gbɛ kù ò nāinɔnɛ.

32 Dikiri baasiro, dín Luda ũu?

Ó Luda baasiro, dín gbɛsi ũu?

33 Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkù àdi zé poromɛnɛ súsu.

34 Àdi tó ma gbá kái gɔ̀ nna lán zɔ̀ pɔ̀ bà,
àdi tó màgɔ̀ táa o guleinɔ musu.

35 Àdi zīkanaa dadamɛnɛ,
ari ma gāsā ni f̄ɔ̀ à m̀ògotɛ sá gá.

36 Ndi n zīblɛna sɛgbako kpáma,
ndi nate ñ ma tɔ̀ bo.

37 Ndi ma zé yàasa kùmɛnɛ,
de ma gbá sùn sataro.

38 Ma pete ma ibereṅci ma ní dúgu z̄̀,
 mádi era mà suro, sé ma ge ma ní deḏe.
 39 Ma ní wiwi dúgudugu, odi f̄̀ ò fùte doro,
 ò lète ò ḡ̀ katena ma gbá ḡ̀i.
 40 N ma gba gbána ma z̄̀i kào,
 n tò ma ibereṅci m̄̀i natemene.
 41 N tò ma z̄̀ngurin̄ci kpe li,
 akū ma a ibere pin̄ci kàkate.
 42 Ò wiki lè, gb̄̀eke dí ní sura baro,
 ò lé z̄̀ Dikiri, adi weṛm̄maro.
 43 Ma ní ké nékuncu lán b̄̀sutiti bà,
 ma táa òm̄ma lán zé ḡ̀n b̄̀koto bà.
 44 N ma bo ma gb̄̀e k̄̀ ò f̄̀temain̄ci òi,
 n ma ke burin̄ci m̄̀de ũ.
 Buri k̄̀ má ní d̄̀ron̄ci di z̄̀ blemene,
 45 buri z̄̀t̄on̄ci di k̄̀ natemene.
 Tó ò ma yā mà, òdi m̄̀i natemene.
 46 N̄ k̄̀ di ga,
 òdi bo ní k̄̀ki gb̄̀anan̄ci k̄̀ lukanaao.
 47 Dikiri kun! Arubarikademe ma gb̄̀esi ũ!
 Ò Luda ma gb̄̀esi ma surabari t̄̀ bo!
 48 Luda mé àdi m̄̀ra k̄̀m̄mamene,
 àdi t̄̀ burin̄ci m̄̀i natemene,
 49 àdi t̄̀ mà piti ma ibereṅci.
 N ma gba gbána de ma z̄̀ngurin̄ci la,
 n ma bo gb̄̀e p̄̀s̄in̄ci òi.
 50 Abire yāi man̄i n s̄̀abu kpá burin̄ci t̄̀,
 man̄i n t̄̀ kpá, Dikiri.
 51 Dikiri di z̄̀ z̄̀k̄̀ ble k̄̀na k̄̀ á s̄̀ene,
 àdi gb̄̀eke ke k̄̀na k̄̀ á k̄̀ane,
 mak̄̀ Dauda k̄̀ ma burin̄ci
 ari ḡ̀r̄ci s̄̀inda p̄̀nki.

23

Yā kpede k̄̀ Dauda òo

1 Yā kpede k̄̀ Dauda òon dí.
 Yes̄e né Dauda yān dí,
 gb̄̀e k̄̀ Luda a gbà gbána yā'onaame.
 Yakubu Luda a k̄̀ k̄̀na ũ,
 àk̄̀m̄e Isarailan̄ci lèdari mana ũ.
 2 Dikiri Nini yā d̄̀amene,
 a yā da ma lén.
 3 Isarailan̄ci Luda yā ò,
 Isarailan̄ci Gb̄̀esi p̄̀mene:
 Tó gb̄̀e kí blè gb̄̀en̄ci a z̄̀e,
 tó à kí blè v̄̀nak̄̀ena Ludan̄ci ḡ̀n,
 4 àdiḡ̀ de lán if̄̀ant̄e b̄̀tena gupura bàme,
 lán gud̄̀na guk̄̀k̄̀anaa bà,
 lán leḡ̀ k̄̀ àdi t̄̀ s̄̀e bute bà.
 5 Ma beden̄ci nna k̄̀ Ludaoro?
 A bàka niḡ̀ k̄̀ k̄̀mao ari ḡ̀r̄ci s̄̀inda p̄̀nki.
 À a yā ḡ̀ḡ̀ p̄̀nki, à sika v̄̀ro.
 An̄i bo k̄̀ ma surabanaoro?
 An̄i p̄̀ k̄̀ má a ni v̄̀ kp̄̀ama p̄̀nk̄̀iro?
 6 Gb̄̀e p̄̀an̄ci de lán l̄̀e bàme,
 òdi z̄̀ ò zuk̄̀name, òdi k̄̀ kȳ̀uro.
 7 Gb̄̀e k̄̀ à ye à ò kea,
 séto àḡ̀ ḡ̀kebo ke gò k̄̀na,
 àdi t̄̀ naa gu k̄̀ à k̄̀n.

Dauda g̃sa gb̃ananɔ

⁸ Dauda g̃sa gb̃ananɔ tɔn dí. Takemɔ gb̃e Yasɔbeamumɛ z̃ikari tɔde gb̃enɔn aakɔnɔ gb̃e z̃ɔkɔ ũ. Àkú mé à sári sè gb̃enɔn wàa siikɔnɔ à n̄ z̃ɔz̃ɔ n̄ pínki gɔɔ dokɔnɔ z̃í. ⁹ Gb̃e bire gbera Dodai né Eleaza, Ahoa gb̃e kú z̃ikari gb̃enɔn aakɔ pínɔ té dɔ. À kú kú Dauda gɔɔ kú Isarailanɔ kàkara ò z̃í kà kú Filisitininɔ zaa Pasadamimu. Isarailanɔ bòru kpɛ kpa, ¹⁰ àkú mé à fùtɛ à Filisitininɔ dèdè ari a ɔ wà à g̃ f̃eneda pá kúna. Dikiri tò à z̃í blè manamana z̃í birea. Z̃ikari kparanɔ ɛra ò sù ò à lè, ama p̃nɔ porona g̃enɔ yaïmɛ. ¹¹ Gb̃e dí gbera Age né Sama gus̃is̃ide gb̃e kun. Kú Filisitininɔ g̃aa kàkara gu kú blá bú kún, Isarailanɔ bàa lèñne, ¹² àkú mé à zè à g̃í bú p̃i dagura. À bú p̃i sím̃ma à Filisitininɔ dèdè. Dikiri tò à z̃í blè manamana.

¹³ P̃ókɛgɔɔ wórɔgɔde gb̃enɔn baraakurinɔ té, gb̃enɔn aakɔnɔ bò ò g̃è Dauda k̃naa zaa Adulamu gb̃ewɛen. Filisitininɔ g̃aa bùra katena Refaimu guvuten. ¹⁴ Gɔɔ birea Dauda kú s̃entɛpɔɔtu, Filisitini gudákparinɔ s̃ò ò kú Betilhamu. ¹⁵ Dauda t̃eni a be í ni de à pi: Dí mé ani gé à Betilhamu b̃inile l̃òg̃o'í t̃m̃enɛɛ? ¹⁶ Wórɔgɔde gb̃enɔn aakɔ pínɔ mé ò g̃è ò g̃è Filisitininɔ bùran, ò Betilhamu b̃inile l̃òg̃o'í t̃ò ò sùo Daudane. Àkú adi we à miro, à k̃òtɛ Dikiri are sa'o'í ũ. ¹⁷ À pi: Haba Dikiri, mani f̃ mà í dikú miro. Gb̃e kú ò g̃í n̄ w̃èndiini arume. Adi we à miro. Wórɔgɔde gb̃enɔn aakɔ pínɔ yàkenaan gwe.

¹⁸ Zeruya né Abisai, Yoabu dakúna mé à wórɔgɔde gb̃enɔn baraakurinɔ gb̃e z̃ɔkɔ ũ. Àkú mé à sári sè gb̃enɔn wàa do kpé basɔɔronɔi à n̄ dede, akú à t̃ò b̃ò gb̃enɔn baraakurii pínɔ té. ¹⁹ À t̃ò b̃ò de wórɔgɔde gb̃enɔn aakɔ pínɔla, akú à g̃ò n̄ gb̃e z̃ɔkɔ ũ, ama à kú wórɔgɔde t̃òde gb̃enɔn aakɔ pínɔ t̃éro. ²⁰ Yoyada né Benaya, Kabazeli gb̃emɛ z̃ikari wórɔgɔde ũ. A yàkenanɔn dasi. À Mɔabu z̃ikari t̃denɔ dèdè gb̃enɔn pla. À g̃è w̃èɛɛ g̃un gɔɔ kú legùgb̃e k̃òtɛ, à músuu dè. ²¹ À Misila g̃sa gb̃ana kú à sári k̃ñnaa dè. À n̄ai kú g̃oo à a sári sia à a d̃eo. ²² Yoyada né Benaya mé à yà pínɔ kè, akú à t̃ò b̃ò wórɔgɔde gb̃enɔn baraakurii pínɔ té. ²³ À t̃ò b̃ò de wórɔgɔde gb̃enɔn baraakurii pínɔla, ama à kú wórɔgɔ t̃òde gb̃enɔn aakɔ pínɔ t̃éro. Àkú Dauda a d̃ite a dákparinɔ gb̃e z̃ɔkɔ ũ.

²⁴ Gb̃enɔn baraakurii pínɔ tɔn dí:

Yoabu dakúna Asaheli,
 Dodo né Elana Betilhamu gb̃e,
²⁵ Arodi gb̃enɔ Sama kú Elikao,
²⁶ Paliti gb̃e Elezi,
 Tekoa gb̃e Ikési né Ira,
²⁷ Anato gb̃e Abieza,
 Usa gb̃e M̃ebunai,
²⁸ Ahoa gb̃e Salamɔ,
 Ñetofa gb̃e Marai,
²⁹ Ñetofa gb̃e Baana né Elebu,
 Gib̃ea kú à kú Biliaminu bùsun gb̃e Ribai né Itai,
³⁰ Pirat̃s̃ gb̃e Benaya,
 Gaasi guvutɛ gb̃e Idai,
³¹ Araba gb̃e Abialab̃,
 Bahurimu gb̃e Azamave,
³² Salaboni gb̃e Eliabu,
 Yas̃é ñenɔ,
³³ gus̃is̃ide gb̃e Sama né Yonata,
 gus̃is̃ide gb̃e Saraa né Ahiamu,
³⁴ Maaka gb̃e Asabai né Eliflet̃i,
 Gilo gb̃e Aitofeli né Eliamu,
³⁵ Kaameli gb̃e Ezero,
 Larubu buri Parai,
³⁶ Zoba gb̃e Natá né Igalí,
 Gada buri Bani,
³⁷ Am̃oni buri Z̃eleki,
 Bero gb̃e Narai, Zeruya né Yoabu z̃ikap̃nɔserii,
³⁸ Ỹeta gb̃enɔ Ira kú Garebuo
³⁹ kú Iti buri Uriao.
 N̄ pínki ò gb̃enɔn baraakuri aw̃ɛɛsupplame.

¹ Dikiri era à pò fɛ Isarailanoɔ, akù à Dauda dà à ɔ kà yāi à pì: Ñ gé ñ Isarailano kù Yudanɔ naro. ² Akù kína pì Yoabunɔ kù žikari gbɛ zɔkɔ kù ò kù kaaonɔ à pì: À Isaraila burinɔ bùsu para sena zaa Dani ari à gé pé Besebaa, à žikarinɔ naro de mà le mà ñ dasi lé dɔ. ³ Akù Yoabu pì kínane: Ma dikiri kína, Dikiri n Luda n gbɛnɔ karanne leu basɔro n wé siale, ama ma dikiri kína, À kè dera ñ ye ñ ke leɛ? ⁴ Bee kù abireo kína yā Yoabu kù žikari gbɛ zɔkɔnɔ blè, akù ò bôte kína kínaa ò gɛɛ Isarailano naro. ⁵ Kù ò bikù Yodaa, akù ò bùraa kàte Aroa sare. Wɛte pì kù guvutemme. Akù ò kurè Gada bùsun ari Yaza. ⁶ Ò kurè Giliada bùsun ò gɛɛ Kadesi, Iti bùsun ari Daniyani, akù ò gɛɛ Sidɔ kpa. ⁷ Ò gɛɛ Taya wɛte bīniden kù Ivi wɛtenɔ kù Kanaa wɛtenɔ pínki, akù ò gɛɛ Yudanɔ bùsu gɛnɔmidɔki kpa ari Beseba. ⁸ Ò kurè bùsu pì gūn pínki. Mɔ kɛndo kù gɔro baroo gbera ò era ò sù Yurusalemu. ⁹ Akù Yoabu gbɛ kù à ñ naronɔ lé ò kínane. Isaraila gɔgbɛ kù ò fɛneda dɔnɔ gbɛnɔn dúbu wàa siikɔ. Yudanɔ sɔ gbɛnɔn dúbu wàa pla kpɛ basɔro.

¹⁰ Gbɛ pínɔ naronaa gbera Dauda kù tómadɔyā gūn, akù à pì Dikirine: Ma durunna kè yā pì kenaa gūn manamana. Dikiri, makù n zɔbleri, ñ ma taari kɛma sà, zaakù ma yɔnkɔ yā kè. ¹¹ Ari Dauda gɔ gé fute kɔnkɔ, Dikiri yā didi annabi Gada, Dauda wégupu'eriia à pì: ¹² Ñ gé ñ o Daudane ma pì, mani yā mɛn aakɔ kátene. À yā pínɔ do gwa à sé, mani kene. ¹³ Akù Gada gɛɛ à Dauda lè à pine: Nà kana n bùsun wè suppla ke n iberenɔ petenanyī ñ bàa léfíne mɔ aakɔ ke gagagyā gēna n bùsun gɔro aakɔ, a kpaten n sɛɛ? Ñ lausun léa ñ gwa, mani gé mà o Luda kù à ma zīne. ¹⁴ Akù Dauda pì Gadane: Má kù warikena zɔkɔ gūn. Ma si ò léte ò da Dikiri ɔi, zaakù à wɛnda vī manamana. Àsun tó mà léte mà da bisāsiri ɔiro. ¹⁵ Akù Dikiri tò gagagyā gɛɛ Isarailanogu zaa kɔnkɔ birea ari gɔro kù à zèo. Sena zaa Dani ari à gɛɛ pé Besebaa Isarailano gāga gbɛnɔn dúbu baaakɔ akuri. ¹⁶ Kù malaika ɔ bò à Yurusalemudenɔ kakate, Dikiri a nɛɛɛe lite yā pìi musu, akù à pì malaika kù àteni ñ kakate piine: Ñ ze le! Ñ n ɔ era sà. Yebusi buri Arauna pówɛgbɛkin Dikiri malaikaa pì kún. ¹⁷ Gɔro kù Dauda malaika pì è àteni ñ dede, à pì Dikirine: Makù mé ma durunna kè ma taari kè. Gbɛ pínɔ bi ma kpàsa sánɔme, odi yāke kero. Ñ tó n ɔ su makù kù ma de bedenɔa.

¹⁸ Zi birea Gada gɛɛ à Dauda lè à pine: Ñ gé Dikiri gbagbaki bo Yebusi buri Arauna pówɛgbɛkia. ¹⁹ Akù Dauda gɛɛ lākù Dikiri a yā ò Gadane nà. ²⁰ Kù Arauna wé zù, à è kína kù a gbɛnɔ ten su a kínaa, akù à gɛɛ à kùtene à wùte a gbera ²¹ à pì: Ma dikiri kína, À kè dera nten su makù n zɔbleri kínaa leɛ? Dauda wèa à pì: Ma su mà ñ pówɛgbɛki lúmma mà Dikiri gbagbaki bon, de gagagyā pì le à go gbɛnɔa yāi. ²² Akù Arauna pì Daudane: Ma dikiri kína, ñ pɔ kù à kɛnne mana sé ñ sa oo. Ñ zùnɔ gwa sa'opɔ ũ. Ñ pówɛgbɛgonɔ kù gbāngonɔ séte yāka ũ. ²³ Kína, ma n gb a pínki. Arauna era à pine dɔ: Dikiri n Luda sí kúnwo. ²⁴ Akù kína pine: Oi! Mani lúmma, mani a fīna bonne. Mani sa o Dikiri ma Ludaa pā fīnabonaa sariro. Akù à pówɛgbɛki pì kù zùnɔ lùu andurufu bupla akuri. ²⁵ Akù à Dikiri gbagbaki bò gwe à sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù òa kù kennakúkɔo sa'opɔnɔ. Dikiri sì káao a bùsu yā musu, akù gagagyā pìi zè.

KINANŃ TAKADA KAAKU

Sulemanu kíblena 1:1-2:46

Kína Sulemanu yá 3:1-11:43

YudanŃ kú IsarailanŃ kŃkpaatena 12:1-16:34

Iliasu yá 17:1-22:54

Adonia a zĭda kana kĭna ũ

¹ Kú kĭna Dauda zĭ kú yúkuyuku, bee tó ò bizanŃ kùala, ĩa dì gĭ àgŃ a demē. ² Akú a ibanŃ pine: Ó dikiri kĭ, ñ tó ò nŃkpare wetenne, àgŃ zĭ kenne àgŃ n gwa, àgŃ wute n sare de ĩa sún n de doro. ³ Akú ò gēe ò kpáte kē nŃkpare manai IsarailanŃ bŃsun pĭnki, akú ò bŃ Sunemu nŃgbē Abisagaa, ò a sē ò sù káao kĭnane. ⁴ NŃkpare pĭ bi nŃ maname. ÀdigŃ kĭna gwa àgŃ zĭ kene, ama kĭna dí a dŃ nŃgbē ũro.

⁵ Dauda nanŃ Agi né Adonia a zĭda dite kú a ka, akú à pĭ ákaa mé ani kĭ ble sà. Akú à sŃgonŃ sē kú sŃdenŃ kú gŃgbē gbēnŃn bupla akuri kú onigŃ bàà lé ògŃ tēne arenŃ. ⁶ A de dí kpákēi ziki à pĭ, à kē dera nten ke leero. Àpĭ sŃ bĭ kefenna maname. Abusalomu mé à yŃ mì à kpàa. ⁷ Akú à lédokŃn kē kú Zeruya né Yoabuo kú sa'ori Abiatao, akú ò zē káao. ⁸ Ama sa'ori ZadŃki kú Yoyada né Benayao kú annabi Natáo kú Simēio kú Dauda gbēnnanŃ kú a dogarinŃ dí ze káaoro. ⁹ Adonia sa ò kú sánŃ kú zúnŃ kú zŃne mēkpananŃ Gbēmle kú à kú Enlogeli sarea. À a dakŃna kĭnanenŃ sisi nĭ pĭnki kú Yuda kú ò de kĭna ĩba ũnŃ nĭ pĭnki. ¹⁰ Adĭ annabi Natá sísiro ke Benaya ke Dauda dogarinŃ ke a zĭda dakŃna Sulemanu.

¹¹ Akú Natá gēe à Sulemanu da Baseba là à pĭ: Nĭdi ma kú Agi né Adonia kĭ blē ó dikiri kĭna Dauda dŃnaa sariroo? ¹² TŃ, ñ tó mà lé damma sà lákŃ ĩni ke nà, ñ n zĭda mì sí kú n né Sulemanu pŃo. ¹³ Nĭ fute ñ gē kĭna Dauda le ñ pine, kú à la dànnē yá à pĭ n né Sulemanu mé ani kĭ ble a gēne ũ à vute a gbàn sŃ bi? À kē dera Adonia gŃ kĭna ũu? ¹⁴ GorŃ kú ñ kpé nten yá one, mani gē mà yá'ĭ kara se. ¹⁵ Akú Baseba gēe à kĭna lé a kpéne gŃn, gu kú Sunemu nŃgbē Abisaga teni a gwan. Kĭna sŃ à zĭ kŃ. ¹⁶ Baseba kŃte à mù pētene, akú kĭna a là à pĭ: BŃn nĭ yei? ¹⁷ À wēa à pĭ: Baa, mŃkŃn mé n la dà makú n zŃbleriine kú Dikiri n Luda tŃo, n pĭ ma né Sulemanu mé ani kĭ ble n gēne ũ à vute n gbàn. ¹⁸ Tera sŃ ma dikiri kĭ, Adonia mé à kē kĭna ũ, akŃsŃ nĭ a yá dŃro. ¹⁹ À sa ò kú zúnŃ kú zŃne mēkpananŃ kú sánŃ dasidasi, à n néno sisi nĭ pĭnki kú sa'ori Abiatao kú zĭkari don'arede Yoabuo, ama adĭ n zŃbleri Sulemanu sísiro. ²⁰ Ma dikiri kĭ, mŃkŃmmē IsarailanŃ sà dŃnyĭ nĭ pĭnki ò ma tó dí mé ani ke kĭna ũ n gēne ũ. ²¹ Ma dikiri kĭ, tŃ n ka n dizinŃla, makú kú ma né Sulemanu, onigŃ ó gwa taaridenŃ ũme.

²² Kú à kpé àten yá o kú kĭnao, akú annabi Natá sŃ. ²³ Ò ò kĭnane kú annabi Natá kú la. Akú Natá gēe à kŃte kĭnane à wŃte a nèsele kutena ²⁴ à pĭ: Ma dikiri kĭ, mŃkŃn mé n pĭ Adonia ke kĭna ũ à vute kĭn n gēne ũ yá? ²⁵ Zaakú à gēe à sa ò gbàra kú zúnŃ kú zŃne mēkpananŃ kú sánŃ dasidasi. À n néno sisi nĭ pĭnki kú n zĭkari don'aredeo kú sa'ori Abiatao. Òten pŃ ble káao, òten ĩ mì tera, òten pĭ: Luda kĭna Adonia dŃ kú aafiaao! ²⁶ Ama adĭ makú n zŃbleri sísiro ke sa'ori ZadŃki ke Yoyada né Benaya ke n zŃbleri Sulemanu. ²⁷ Ma dikiri kĭ, ase mŃkŃn mé n kē le, akú n gĭ gbē kú ani vute kĭn n gēne ũ oi ókŃnŃ n zŃblerinŃne yá?

Sulemanu kana kĭna ũ

²⁸ Akú kĭna Dauda pĭ: À Baseba sísimene. Kú Baseba sŃ à gē, à sŃ à zē kĭna are. ²⁹ Akú kĭna la dàne à pĭ: Kú Dikiri kunnaao! Akú mé à ma bo wari sĭnda pĭnki gŃn. ³⁰ Ladana kú ma kenne kú Dikiri IsarailanŃ Luda tŃo, ma pĭ n né Sulemanu mé ani kĭ ble ma gbèn à vute kĭn ma gēne ũ, mani papa gbàra sánsámme. ³¹ Akú Baseba kŃte à mù pēte zĭte kĭnane à pĭ: Ma dikiri kĭna Dauda, Luda n dŃ kú aafiaao gorŃ sĭnda pĭnki!

³² Akú kĭna Dauda pĭ: À sa'ori ZadŃki sísimene kú annabi Natáo kú Yoyada né Benayao. Kú ò sù kĭna kĭnaa, ³³ à piinne: À ma ibanŃ kakara á ma né Sulemanu sé à a dí ma baragbásā, á gé káao Gĭs. ³⁴ Gwen sa'ori ZadŃki kú annabi Natáo ni nĭsi kúa ò a ká IsarailanŃ kĭna ũ, á kuru pē à wiki lé à pĭ: Luda kĭna Sulemanu dŃ kú aafiaao! ³⁵ Abire gbera á su káao, a vute gbàn àgŃ kĭ ble ma gēne ũ. ÁkŃme ma dite IsarailanŃ kú YudanŃ don'arede ũ. ³⁶ Akú Yoyada né Benaya pĭ kĭnane: À ke le! Dikiri n Luda n légbē sí ma dikiri kŃ! ³⁷ LákŃ Dikiri kú kŃnwo nà ma dikiri kĭ, àgŃ kú kú Sulemanuo le, à a kĭke sé lei de n pŃla se.

³⁸ Akú sa'ori ZadŃki kú annabi Natáo kú Yoyada né Benayao kú dogarinŃ gēe ò Sulemanu dì kĭna Dauda baragbásā, ò gēe zene Gĭs. ³⁹ Akú sa'ori ZadŃki nĭsi túruu sē Dikiri kpén, à nĭsi pĭi kú Sulemanu. Akú ò kuru pē, gbē sĭnda pĭnki wiki lē ò pĭ: Luda kĭna Sulemanu dŃ kú

aafiaao! ⁴⁰ Akū gbē sīnda pínki bò ò tèi, òten su òten úra pé, òten pɔnna ke manamana ari zíte yìgá kīni kú òten ke pi yāi.

⁴¹ Kū Adonia kú gbē kú à n̄ sisinɔ pɔ blè ò làka, òten su fute, akū ò kīnii pii mà. Kū Yoabu kuru ū pii mà, akū à pi: Bɔ zuka mé à dɔ wēte gūn lee? ⁴² Adi yā pi ò à làkaro, akū sa'ori Abiata né Yonatá ká gǔnɔ. Akū Adonia pi: N̄ gē. Bèredeme n̄ ū, maten sí baaru nnan n̄ suo. ⁴³ Akū Yonatá pi Adoniane: Lenlo! Ó dikiri kína Dauda Sulemanu ká kín. ⁴⁴ À sa'ori Zadoki kú annabi Natáo kú Yoyada né Benayao kú a dogarinɔ gbàre ò gé káao, akū ò gèe ò a di kína baragbásá. ⁴⁵ Akū sa'ori Zadoki kú annabi Natáo n̄sɔ kúa ò a ká kína ū zaa Gí. Kú ò bò gwe, ò sù kú pɔnnakenaao, akū wēte lòko. Kīni kú a màn gwe. ⁴⁶ Bee derame Sulemanu vùte kín kò. ⁴⁷ Akū ó dikiri kína Dauda ibanɔ sù ò fɔ kpáa se, ò pi Luda tó Sulemanu tɔ bo de a pɔla! Luda a kíkē gba gbána de a pɔla! Akū Dauda mii nàte à donyí kè Dikirine a gádoa ⁴⁸ à pi: Ó Dikiri Isarailanɔ Luda sáabu kpá, kú à tò ma wé sɔ ma gènele kana kína ū gbára.

⁴⁹ Kū gbē kú Adonia ū sisinɔ mà le, akū n̄ laakaríi fùte, baadi a zé kú. ⁵⁰ Kū Adonia ten vīna ke Sulemanune yāi, akū à fùte à gèe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kú. ⁵¹ Akū ò pi Sulemanune: Adonia ten vīna kenneme, à gèe à nà Dikiri gbagbakii à a bēne kúna, àten pi n̄ la da akáa n̄ zǔbleriine gbára, kú ĩni a dero. ⁵² Akū Sulemanu pi: Tó à a zída kúna dɔ gbē mana ū, bee a miká wén do ni léte zítéro. Tó ò sù ò yā vāni ke lèa sɔ, à gāme. ⁵³ Akū kína Sulemanu gbēnɔ zì, ò Adonia gò Dikiri gbagbakia. Kú Adonia pii sù à kùtene, akū Sulemanu pine: N̄ tá n̄ bea.

2

Dauda léditena Sulemanune

¹ Kú Dauda gagɔɔ ká káni, à lé dite a né Sulemanune à pi: ² Maten gé andunia gbē sīnda pínki gékia. N̄ ze gbána, n̄ n̄ zída mɔ kú négɔgbēme n̄ ū! ³ Ngɔ Dikiri n̄ Luda yānɔ kúna, nígɔ té a zéi, nígɔ a ɔɔdki gwa, nígɔ a yáditenanɔ kúna kú a dokayānɔ kú a yá'onnenanɔ, lákú à kú Musa doka takadan ná, yā kú nten ke sīnda pínki nígɔ bo mana, n̄ tá pínki nígɔ nna. ⁴ Len Dikiri ni yā kú à òmene papa le à pi, tó ma nénɔ n̄ zída kúna dɔ akúsɔ ò té ma zéi kú nèse mèn doo kú n̄ pɔyeinaao pínki, ma burinɔ nígɔ vutena Isarailanɔ kín gɔɔ sīnda pínki.

⁵ N̄ yā kú Zeruya né Yoabu kèmene dɔ, lákú à Isaraila zikiri don'arede gbēnɔn planɔ dède nà, Nere né Abana kú Yeta né Amasao. À gbē pinɔ dède, adi ke sɔ zì gɔɔnlo. N̄ aru gɔ a musu, à kú a asaaa kú a kyatenɔ. ⁶ N̄ yā kene n̄ ɔndɔna lén. N̄sun tó a miká pura kú gbasá à ta miran yídaro. ⁷ N̄ gbēke ke Giliada gbē Bazilai négɔgbēnɔne. N̄ n̄ dite gbē kú ániɔ pɔ ble leeeno té, zaakú mókɔnɔ mé ò zè kúmao gɔɔ kú maten baa sí n̄ vīni Abusalomune. ⁸ Biliaminu buri Gera né Simeí, Bahurimu gbē kú kúnwo dɔ. À ma ka pásipási gɔɔ kú maten gé Manaimu. Kú à sù à ma le Yodai, ma la dāne ma pi kú Dikirio mani a dero. ⁹ Bee kú abireo ñsun a tó gwe wétámmanaa sariro. N̄ ɔndɔ, n̄ dɔ deran ĩni kene nà à ga kpám à gē miran.

¹⁰ Akū Dauda gá. Yurusalemu fàrandi kú ò a vīn òdi pi Dauda wēte. ¹¹ À kè Isarailanɔ kína ū ari wè bupla, Ebbnu wè suppla, Yurusalemu wè baraakuri awe'e'aaakɔ. ¹² Sulemanu vùte a de gbàn akúsɔ à kpata zīni petena.

Adonia ganaa

¹³ Agi né Adonia gèe à Sulemanu da Baseba lè, akū Baseba a là à pi: Aafian n̄ su yá? À wèa à pi: Aafiame! ¹⁴ Adonia èra à pi: Má yā vī mà onne. Baseba pi: N̄ o! ¹⁵ Akū Adonia pi: N̄ dɔ kú kpata de ma pɔ ū yā. Isarailanɔ wé kúma n̄ pínki mà ke n̄ kína ū, akū yā lite, ma dakúna mé à kpataa blè, zaakú Dikiri mé à a ká. ¹⁶ Tera sà yā mèn don maten wé kemma, ñsun gí kemeneiro. Baseba pi: N̄ o! ¹⁷ Akū à pi: N̄ wé kemene kína Sulemanua à Sunemu nɔgbē Abisaga kpáma nɔ ū, zaakú ani gínne káaoro. ¹⁸ Baseba pine: Tɔ, maní onenne.

¹⁹ Kú Baseba gèe à kína Sulemanu lè Adonia yā pii musu, akū kína pii fùte à gèe à dàale à kùtene, akū à èra à sù à vùte a kiblegban. Akū ò sù Basebane kú kiblegba pādeo, akū à vùte kína ɔplai. ²⁰ Baseba pi: Póken má yei mà wé kemma, ñsun ma tēro. Akū kína pi: N̄ wé ke Naa, maní n̄ tēro. ²¹ Akū Baseba pi: N̄ tó ò Sunemu nɔgbē Abisaga kpá n̄ vīni Adoniaa à a sé nɔ ū. ²² Akū kína Sulemanu a da là à pi: Bóyāin nten Sunemu nɔgbē Abisaga wé ke Adoniane? N̄ kpata wé kene gǔnɔ sàee! Zaakú ma vīnime. Nten kpata wé kene kú sa'ori Abiatao kú Zeruya né Yoabuome. ²³ Akū kína Sulemanu la dà à pi: Ma si kú Dikirio, tó Adonia dí kura a wéndiii yā kú à wé kè dí yáiro, Luda yā kemene pásipási. ²⁴ Zaakú Dikiri ma ka kín, à ma dite ma de Dauda gēne ū, à ma buri gbà gbána lákú à a lè sè nà, ma si kú Dikirio Adonia ni ga gbárame. ²⁵ Akū kína Sulemanu Yoyada né Benaya dà, à gèe à Adonia lè à dè.

Sulemanu pena Abiataa kú Yoabu ganaao

²⁶ Kína pì sa'ori Abiatane: Ñ era ñ tá n gun Anato. À kù ñ game, ama mani n de teraro, zaakù m̀k̀n mé n Dikiri Luda àkpatii sè n doo ma de Daudane are, akùs̄ n ze káao a wari s̄nda pínki ḡn. ²⁷ Len Sulemanu pè Abiataa le, à a b̀ Dikiri gbagbana z̄n, de yá kù Dikiri ò Eli bedeno musu zaa Silo le à papa yá.

²⁸ Kù Yoabu a baaruu mà, akù à bàa s̄i à ḡe Dikiri bizakuta k̄naa, à nà Dikiri gbagbakii à a b̄eneno kù. Yoabu zè kù Adoniaome yá, ama adi ze kù Abusalomuoro. ²⁹ Ò ò kína Sulemanu kù Yoabu bàa lè à ḡe Dikiri bizakuta k̄naa, à kù sa'oki pii sare, akù Sulemanu pì Yoyada né Benayane à gé à láka káao gwe. ³⁰ Kù Benaya kà Dikiri bizakuta k̄naa, à pine: Kína pì ñ bo gwe! Akù Yoabu pi: Oi! Gu d̄n manì gan. Akù Benaya gb̄en̄ z̄l k̄naa à pi: Lákù Yoabu yá wèma n̄n dí. ³¹ Akù kína pine: Ñ kene lákù à ò nà. Ñ a de, ñ a v̄i, de a gb̄edena p̄a yá s̄n wí makù kù ma de bedeno musuro. ³² Dikiri ni tó a gb̄edena yá wí a musu, zaakù à lèta taarisaride gb̄en̄n pla kù ñ mana dealan̄a. À Ner̄e né Abana, Isaraila z̄lkarin̄o don'arede kù Yeta né Amasa, Yuda z̄lkarin̄o don'aredeo d̄ede ma de lé sari. ³³ Ñ dena yá niḡs̄ wí Yoabu kù a burin̄o musu ḡr̄o s̄nda pínki, ama Dikiri niḡs̄ Dauda kù a burin̄o kù a ònnwo kù a kpataao gba aafia ḡr̄o s̄nda pínki. ³⁴ Akù Yoyada né Benaya ḡe à Yoabu lè à d̄e, akù ò a v̄i a bea zaa gb̄arannan. ³⁵ Akù kína Yoyada né Benaya d̄ite z̄lkarin̄o don'arede ù Yoabu ḡene ù, sa'ori Zadki s̄s, Abiata ḡene ù.

Simej ganaa

³⁶ Kína gb̄en̄o z̄l ò Simej sisi, akù à pine: Ñ be bo Yurusalemu la ñḡs̄ kún. Ñsun bo bera la ñ gé gukearo. ³⁷ Ñḡs̄ d̄s̄ s̄ans̄an ḡr̄o kù n bikù Kidironua, n gan gwe. Ama n n z̄ida d̄e. ³⁸ Akù Simej pì k̄nane: Yá maname ma dikiri kí. Makù n z̄òbleri manì ke lákù n ò nà. Akù à kù Yurusalemu le ari à ḡii kè.

³⁹ W̄e aak̄s̄ gbera Simej zò gb̄en̄n plan̄o bàa s̄i ò tà Maaka né Akisi, Gata kína k̄naa, akù ò pì Simejine: N z̄on̄n kù Gata. ⁴⁰ Akù Simej f̄ute à ḡarii ȳl a zaakine, à ḡe Akisi k̄naa Gata a z̄ò pin̄o wete. Kù à ñ lé, akù à ñ s̄ete Gata à sù k̄nwo. ⁴¹ Akù ò ò Sulemanu, Simej b̀o Yurusalemu à ḡe Gata à era à sù. ⁴² Akù kína gb̄en̄o z̄l ò Simej sisiare, akù à pine: Ma tò n la dà n pì n s̄i kù Dikiri, akù ma lé d̄amma ma pi, z̄i kù n bo la n ge gukea, ñḡs̄ d̄s̄ kù n game. Akù n p̄imene, yá maname, n mà. ⁴³ B̄oȳain n bo ladana kù n s̄i kù Dikiri t̄oo kpe kù yá kù ma d̄anneoo? ⁴⁴ Akù kína era à pine d̄o: Yá v̄ani kù n kè ma de Daudane ònḡu pínki. Dikiri mé ani tó a v̄ani pì wí n musu sà, ⁴⁵ ama ani arubarika damagu à tó Dauda kpata z̄ini ḡs̄ petena ari ḡr̄o s̄nda pínki. ⁴⁶ Kína Yoyada né Benaya dà, akù à ḡe à Simej lè à d̄e. Len Sulemanu kpata z̄ini p̄ete le.

3

Sulemanu ̄nd̄s̄ w̄ekena

¹ Sulemanu lédok̄n̄o kè kù Misila kína Firi'aunao, à a n̄éngb̄e s̄e n̄o ù à sù káao Dauda w̄eten ari àḡs̄ a be kù Dikiri ònnwo kù Yurusalemu b̄inio bo à láka. ² Ḡr̄o b̄irea odi kp̄é bo Dikirine k̄ro, akù òdiḡs̄ sa o kpi musu t̄anagbagbakin̄a. ³ Sulemanu ye Dikiri, à a de Dauda yad̄itenan̄o k̄naa, ama àdi sa o gbagbaki pin̄a, akù òdiḡs̄ turaretiti kpata gwe.

⁴ Akù à ḡe sa o zaa Gib̄s̄, zaakù gbagbaki pì mé à de a kparan̄la. À sa'op̄o kù òdi ká tén à té kù ò gwe m̄en w̄aa s̄ooro. ⁵ Gwen Dikiri b̀ò à s̄ua nana ḡn gw̄aani à pi: Ñ p̄o kù ñ yei w̄e kema. ⁶ Akù Sulemanu pi: N gb̄eke kè n z̄òbleri ma de Daudane manamana, kù à denne gb̄e mana n̄aanide n̄esepurade ù yá. N gb̄eke z̄s̄k̄o k̄ene, n tò makù a né ten kí ble a ḡene ù gb̄ara dí. ⁷ Tera sà Dikiri ma Luda, n makù n z̄òblerii kà kína ù ma de Dauda ḡene ù. Né f̄itin ma ù, má yáke gbá d̄oro. ⁸ Makù n z̄òblerii, má kù n gb̄e kù n s̄en̄o té. Ó dasi, oni f̄s̄ ò ñ n̄aro ò ñ lé d̄oro. ⁹ Ñ makù n z̄òbleri gba ̄nd̄s̄, de m̄aḡs̄ yá ḡs̄ḡs̄ n gb̄en̄one a z̄éa, m̄aḡs̄ a mana d̄k̄one kù a v̄anio. Tó lenlo, deran manì ke nà mà yá ḡs̄ḡs̄ n gb̄e dasi pin̄one? ¹⁰ Yá kù Sulemanu w̄é k̄e pii kè Dikirine, ¹¹ akù à pine: Zaakù yá kù n w̄é k̄en gwe, ñdi w̄endi gb̄ana w̄é kero ke aruzeke ke n iberōn ga, séde yágḡs̄ona a z̄éa d̄onan n w̄é k̄e, ¹² manì ke lákù n w̄é k̄e nà, manì n gba ̄nd̄s̄ kù w̄ez̄eo. Gb̄e ke kun n à ke n gbera kù aniḡs̄ ̄nd̄s̄ lán n b̄aro. ¹³ Manì p̄o kù ñdi w̄é kero kp̄amma d̄o. Manì n gba aruzeke kù gakurio pínki ari n w̄endi lén. Kína ke ni ká n ùro. ¹⁴ Tó ñ t̄emai, akùs̄ ñ ma ya'onn̄enan̄o kù ma yad̄itenan̄o k̄naa lákù n de Dauda k̄naa nà, manì n w̄endi d̄onne kù m̄okak̄s̄anaao. ¹⁵ Akù Sulemanu v̄u, à è kù nanan a ò. Akù à tà Yurusalemu, à ḡe à z̄e Dikiri bàka kunna kù Isarailan̄o àkpati are, à sa'op̄o kù òdi ká tén à té k̄n̄o kù kennak̄k̄s̄o sa'op̄on̄o ò gwe, akù à p̄onna p̄oble kè a iban̄ene.

Sulemanu yaḡs̄ḡna karuan̄ne

¹⁶ Zikea karua gb̄ēn̄on pla ken̄o sù Sulemanu k̄inaa, ò zè a ar̄e. ¹⁷ N̄ gb̄ē do pi: N̄ gaafara kemene k̄ina. Makū kù n̄ogb̄ē dío ó kù kp̄é dok̄on̄me. Akū ma né ì ók̄on̄me ó pla kp̄é pii ḡun. ¹⁸ A ḡor̄o aak̄s̄de z̄i n̄ogb̄ē pi né ì se. Ók̄on̄me ó pla kp̄é pii ḡun, gb̄eke kù k̄úoo gwero. ¹⁹ Kù n̄ogb̄ē pii w̄ute a néḡs̄gb̄ē plia gw̄aani, akū à ḡà. ²⁰ Akū à f̄ute gw̄aani liz̄ando, à ma néḡs̄gb̄ē s̄e ma sare ḡor̄o kù makū n z̄obleri maten i o, à w̄ute a sare, akū à a né ḡeē pii s̄e à w̄utemene ma sare. ²¹ Kū ma vu k̄on̄k̄o mà ȳs̄ kp̄á ma néa, akū ma è ḡe ù. Kū ma gw̄á t̄iui, akū ma è ma n̄n̄lo. ²² Akū n̄ogb̄ē pi gb̄ē do pi: Èkeme! Ma né mé à b̄ēne, n p̄ó mé à ḡà. Akū n̄ogb̄ē k̄áaku pi: Èkeme! N né mé à ḡà, ma p̄ó mé à b̄ēne. Akū òten lékpak̄šana ke k̄ina ar̄e.

²³ Akū k̄ina pi: Gb̄ē dík̄ina ten pi a né mé à b̄ēne, n p̄ó mé à ḡà, akūs̄s̄ gb̄ē dire ten pi, èkeme, n né mé à ḡà, a p̄ó mé à b̄ēne. ²⁴ Akū k̄ina pi: À m̄omene kù f̄enedao. Akū ò s̄uone. ²⁵ Akū k̄ina pi: À né kù à b̄ēne z̄k̄s̄re pla, à kpado kp̄á gb̄ē doa, á kpado kp̄á gb̄ē doa. ²⁶ N̄ogb̄ē kù a né b̄ēne s̄s̄, né pii k̄ēne w̄ēnda, akū à pi k̄inane: Kí, ñ né kù à b̄ēne pi kp̄aa, ñsun a d̄ero. Akū a gb̄ē do pi: Ó a z̄k̄s̄re pla, ó p̄inki ò kurai. ²⁷ Akū k̄ina ȳa mi z̄s̄ à pi: À né kù à b̄ēne pi kp̄á n̄ogb̄ē k̄áakua. Àsun a d̄ero. A dan gwe. ²⁸ Kù Isarailan̄o ȳákpate kù k̄ina k̄eē pii mà, ò v̄ina k̄ēne, zaakū ò è Luda a gb̄à ònd̄s̄ à ȳá ḡs̄ḡs̄ a z̄éa.

4

Sulemanu iban̄o

¹ K̄ina Sulemanume Isaraila buri s̄inda p̄inki k̄ina ù. ² A b̄usu don'aredeno t̄on dí: Zad̄oki né Azariame sa'oriki ù. ³ Sisa néno Èl̄ior̄efi kù Ahiaoom̄e a takadak̄er̄in̄o ù. Ailudi né Yosafatame ȳaz̄ibaaruk̄er̄i ù. ⁴ Yoyada né Benayame a z̄lkari don'arede ù. Zad̄oki kù Abiataoom̄e sa'orin̄o ù. ⁵ Nat̄á né Azariame a gu don'aredeno gb̄ē z̄k̄s̄ ù. Sa'ori Zabudu, Nat̄á néme a kp̄aasi ù. ⁶ Aisame a be azia ù. Abada né Adoniramume z̄z̄i gb̄ē z̄k̄s̄ ù.

⁷ K̄ina Sulemanu Isarailan̄o b̄usu gb̄ē z̄k̄on̄o d̄ited̄ite gun̄oa gb̄ēn̄on kuri aw̄eεpla. W̄è kù w̄èo ñ baadi d̄i su k̄ina kù a on̄den̄one kù p̄obleo ñ baadi kù a m̄oa. ⁸ N̄ t̄on dí: Uru né mé à Èflaimu burin̄o gu s̄s̄s̄ide v̄i. ⁹ Deka né mé à Makaza kù Salabimuo kù Besemesio kù Èl̄oni Betanao v̄i. ¹⁰ Èsedi né mé à Arubo kù Sokoo v̄i kù Èfa guo p̄inki d̄o. ¹¹ Abinadabu né mé à Doru gus̄s̄ide v̄i. Sulemanu n̄en̄ogb̄ē Tafame a no ù. ¹² Ailudi né Baana mé à Tanaki v̄i kù Megidoo kù Betes̄á gu kù à k̄ani kù Zaret̄ao Yezerili ḡei kpa p̄inki zaa Betes̄á ari Abeli M̄eola ari Ȳok̄em̄eamu dire kpa. ¹³ Ḡeba né mé à Ramo Giliada v̄i kù Manase né Yairi lakutu kù ò kù Giliada ḡun̄no kù Agobu gu kù à kù Bas̄ao kù a w̄era b̄inide m̄en baaak̄on̄o. Ó ñ z̄é ḡurukpanan̄o k̄e kù m̄s̄got̄eome. ¹⁴ Ido né Ainadabu mé à Manaimu gu v̄i. ¹⁵ Aimaza mé à Nafatali gu v̄i. Àkū mé à Sulemanu n̄en̄ogb̄ē Basema s̄e no ù. ¹⁶ Usai né Baana mé à Asa gu v̄i kù Alotio. ¹⁷ Parua né Yosafata mé à Isaka gu v̄i. ¹⁸ Ela né Simeí mé à Biliaminu gu v̄i. ¹⁹ Uri né Ḡeba mé à Giliada gu v̄i. Am̄orin̄o k̄ina S̄is̄ kù Bas̄á k̄ina Oguo mé ò kù gwe ȳa. Gebame gu pi don'arede ù ado. ²⁰ Yudan̄o kù Isarailan̄on dasi l̄án ísirale b̄usu'at̄ē b̄à. Ódiḡs̄ p̄ó ble ò ì mi ò p̄onna ke.

Sulemanu nnamana kù a ònd̄s̄o

²¹ Zaa Yuflat̄i ari Filisitinin̄o b̄usun kù Misila b̄usu léo, Sulemanu mé à kí bl̄e b̄usuu p̄in̄oa p̄inki. B̄usuu p̄in̄o gb̄ēno diḡs̄ t̄áfe bon̄e ari a w̄ēndi l̄én. ²² Sulemanu on̄ ḡor̄o do p̄óblen dí: Flawa asasa bupla akuri, w̄ísiti asasa bas̄or̄o. ²³ Z̄ù m̄ek̄pana kù ò gw̄á be m̄en kuri, kp̄asa z̄ù baro, s̄á bas̄or̄o kù ḡāno kù z̄on̄o kù b̄ugan̄o kù ko manan̄o d̄o. ²⁴ Zaakū à kí bl̄e b̄usu kù à kù Yuflat̄i if̄álete kpan̄oa p̄inki s̄ena zaa Tifisa ari Gaza, akūs̄s̄ ȳakete kù gukearo. ²⁵ Sulemanu ḡor̄oa Yudan̄o kù Isaraila kù ò kù zaa D̄á ari Beseban̄o katena ñ b̄usun ñ laakar̄iame, baadi kù a geepi l̄in̄o kù a kakapura l̄in̄o.

²⁶ Sulemanu s̄s̄ kù òdi ḡó ḡáten̄o k̄ós̄o d̄ubu siik̄s̄me. A s̄s̄ kù òdi dímm̄an̄o s̄s̄, d̄ubu kuri aw̄eεpla. ²⁷ Gu gb̄ē z̄k̄s̄o p̄in̄o s̄s̄, ñ baadi diḡs̄ sun̄e kù p̄obleo a m̄oa k̄ina Sulemanu kù gb̄ē kù òdi su p̄ó ble k̄aon̄o p̄ó ù. P̄óke d̄i k̄iárf̄amaro. ²⁸ Ódiḡs̄ su s̄s̄ pin̄one kù éseo kù s̄ēo d̄o gu kù ò kún, l̄ákū ò d̄ite ñ baadine n̄a.

²⁹ Luda Sulemanu gb̄à ònd̄s̄ kù w̄ézeo manamana. Oni f̄s̄ ò a d̄s̄na lé d̄s̄ro, l̄ákū oni f̄s̄ ò ísirale b̄usu'at̄ē lé d̄s̄ro n̄a. ³⁰ Sulemanu ònd̄s̄ de if̄abokikpaden̄o kù Misilan̄o p̄s̄la ñ p̄inki. ³¹ À ònd̄s̄ de gb̄ē s̄inda p̄inkila. À de Ezera buri Etani p̄s̄la kù Maol̄i néno Emani kù Kalakolio kù Daadao. À t̄s̄ b̄ò b̄usu kù ò likain̄o ḡun p̄inki. ³² À ȳási z̄ù d̄ubu aak̄s̄ akūs̄s̄ l̄è kù à d̄āno k̄à d̄ubu do kù m̄en s̄or̄oro. ³³ À l̄in̄o kù l̄āno ȳa bok̄tenaa k̄e, naana zaa sida lí kù à kù Lebana b̄usun ari à ḡeē p̄é s̄ēs̄svl̄a kù àdi bute b̄in̄ian̄oa. À n̄ob̄on̄o ȳá d̄ān̄e d̄o kù b̄āno kù p̄ó kù òdi t̄āa o kù k̄ūaon̄o kù kp̄on̄o. ³⁴ K̄ina kù ò kù andunia ḡun̄no a ònd̄s̄ baaruu mà ñ p̄inki. B̄usu kù b̄usuuo p̄inki ñ gb̄ēno z̄l ò gé a ònd̄s̄ȳa ma.

5

Dikiri on katena soru

¹ Kū Taya kina Hiramū mā kū ò Sulemanu kà kina ū a de gēne ū, à a iba kenō zla, zaakū Dauda gbēnname yā. ² Akū Sulemanu légbázá kè Hiramunē à pi: ³ N̄ d̄s kū ma de Dauda dí le à onn kàte Dikiri a Ludanero, kū buri kū ò likainō ten zì ká káao yāi, ari Dikiri gēe à n̄ kéné tintin ū. ⁴ Tera sà Dikiri ma Luda tò ma ìampaki lè. Iberē ke kú gukearo, ásarū ke kunlo. ⁵ Abire yáin má ye mā kpé bo Dikiri ma Ludane, lákū Dikiri ò ma de Daudane nà, à pi a né kū áni ká kpatan a gēne ū mé ani kpé boare. ⁶ N̄ gbēno da ò Lebana sida lino z̄z̄z̄menē. Ma zikerino n̄ z̄i pi ke kú n zikerino leele, mani n zikeri pino fina bonne lákū n ò nà pinki. N̄ d̄s kū ò gbēke v̄i à l̄f̄z̄na d̄s lán ák̄n̄ Sid̄deno b̄aro.

⁷ Kū Hiramū Sulemanu yā pii mā, a p̄o kè nna manamana à pi: Ò Dikiri t̄s kpá gbára, zaakū à Dauda gbà né ̄nd̄ode, àten do a gbē dasinone are. ⁸ Akū Hiramū gbēno z̄i Sulemanua à pi: Ma légbázá kú n kēmenē mā. Mani ke lákū n̄ yei nà sida lino kū pini lino yā musu. ⁹ Ma zikerino ni lí pino sé zaa Lebana kpino musu, oni kipao ísira léa, mani ȳiȳi mā gbēno z̄ionē ísira musu. Gu kū n òmenen, gwen mani tó ò kátennne, gbasā n̄ táo. M̄ok̄n̄ s̄s, yā kú má ye n̄ kēmenen dí: N̄ p̄oble kpá ma ondena. ¹⁰ Len Hiramū diḡs̄ sida lino kū pini lino kpá Sulemanua le lákū à yei nà. ¹¹ Sulemanu s̄s adiḡs̄ p̄oblewe kpáa w̄e kú w̄eoro ton w̄aa pla kú n̄isio lita d̄ubu w̄aa pla. ¹² Dikiri Sulemanu gbà ̄nd̄s̄ lákū à a lé s̄ene nà. Hiramū kú Sulemanuo nna kú k̄so, akū ò lédok̄no v̄i.

¹³ Kina Sulemanu gbēno s̄esē Isaraila burino té pinki à n̄ dá z̄i pii gūn gbēnon d̄ubu baraakuri. ¹⁴ Adiḡs̄ n̄ z̄i Lebana b̄usun m̄o kū m̄oo gbēnon d̄ubu kuri. Gbē pino di ke Lebana m̄o do, akū òdi su ò ke be m̄o plapla. Adoniramunē z̄z̄i pi gbē z̄ok̄s̄ ū. ¹⁵ Sulemanu gbē arino v̄i gukpiden gbēnon d̄ubu basiik̄s̄, a s̄eserinō s̄s gbēnon d̄ubu baaak̄s̄ akuri. ¹⁶ Gbē pino baasi, Sulemanu gbēno dit̄edite gbēnon d̄ubu aak̄s̄ kú w̄aa aak̄so, òḡs̄ w̄é pá z̄i piia. ¹⁷ Kina yā dite, akū ò gbē gbēnt̄ē manano ȳȳȳ ò à, ò s̄ete ò s̄uo kpé pi èpetegbeno ū. ¹⁸ Len Sulemanu zikerino kú Hiramū zikerino kú Gebalideno lí z̄z̄z̄ le ò k̄ke, ò gbēe k̄ke kpé pii bobo ū.

6

Dikiri on katena

¹ Isarailano bona Misila w̄e w̄aa pla kú basiik̄soo gbera, Sulemanu kiblena w̄e siik̄oden, a m̄o plade kú òdi pi Zivi gūn, akū à nà Dikiri on katena. ² Kpé kú à b̄o Dikirinēe pii gbàna kà ḡs̄akuru baaak̄s̄, a yāasa baro, a lei baraakuri. ³ Kpé pi èda v̄i a are, a gbàna leele kú kpé pio ḡs̄akuru baro, a yāasa s̄s ḡs̄akuru kuri. ⁴ À a wondono bobo, a l̄enon de yāasa, a gūn kpa kpakoto. ⁵ À kp̄enenō bobo à lika kpé pii kú a Ludakurio kpa plapla kú a kp̄eo. ⁶ À didik̄s̄ana aak̄k̄s̄, kp̄ene kú ò kú z̄iteno yāasaa kà ḡs̄akuru s̄s̄oro, a kú ò kú guraguranō suddodo, a kú ò kú musuno supplapla. Dikiri kpé gbē kú ò kú musuno yāasa k̄la z̄ite p̄s̄i, de ò e ò kp̄ene pii lík̄k̄n̄o didia kpé pii gbēf̄naa sari yāi.

⁷ Kū òten kpé pi bo, ò b̄o kú gbē kú ò à zaa a ȳkiaome. Odi ére ke ḡa ke z̄ik̄ebo ke k̄ini ma kpé pi bokiaro. ⁸ Kp̄ene kú ò kú z̄iteno pinki ḡēki kú a ḡen̄mid̄ski kpame. Didiki ḡe kp̄ene kú ò kú guraguranō kú kp̄ene kú ò di a musuno k̄ina. ⁹ Kú à kpé pii b̄o à làka, à d̄s kú z̄a lino kú sida lí l̄keteno. ¹⁰ À kp̄ene pino b̄o kpé pii gbàna l̄emme. A pinki lei ḡs̄akuru s̄s̄orome, ak̄s̄ ò n̄ pépe kpé piia kú sida lío.

¹¹ Akū Dikiri yā ò Sulemanunē à pi: ¹² Kpé kú nten bo d̄ik̄ina yā musu, tó nten ma òd̄oki gwa, tó n ma yādannenano k̄e, tó n̄ yā kú ma dit̄ēnenō k̄ina nten z̄i kea, mani lé kú ma s̄e n de Daudane papanne. ¹³ Maniḡs̄ kú ma gbē Isarailano té, mani n̄ t̄onlo.

¹⁴ Kū Sulemanu kpé pii b̄o à làka, ¹⁵ à sida lí l̄keteno nana a gb̄iia a gūn kp̄em̄kp̄em zaa z̄ite ari a sakaa, akū à pini lí l̄keteno kp̄ate a z̄ite pinki. ¹⁶ À kp̄ene k̄e kpé pii gūn Ludakuri ū, a gbàna kà ḡs̄akuru baro, akū à sida lí l̄keteno nana a gb̄iia kp̄em̄kp̄em zaa z̄ite ari a sakaa. ¹⁷ Kpé pi kp̄eda gbàna kà ḡs̄akuru bupla. ¹⁸ Sida lí kú ò nana kpé pii gūn, ò z̄i k̄ea lán t̄uru kú l̄avu pianaao b̄a. A pinki bi sida líme, a gb̄e ke dí bo gukea ò èro. ¹⁹ À kpé pi né k̄ēke Dikiri b̄aka kunna kú Isarailano àkpati diteki ū. ²⁰ Kp̄ene pii gbàna kà ḡs̄akuru baro, a yāasa d̄o baro, a lei s̄s baro. À wura at̄ene nana kp̄ene pii gb̄iia pinki. À turaretitikpataki kú ò k̄e kú sida lío nana kú wuraa d̄o. ²¹ À wura at̄ene nana kp̄eda gb̄iia d̄o, akū à m̄ok̄k̄s̄ana kú ò pi kú wuraaon̄o lòkoloko kp̄ene gb̄i kú à wuraa nanaaa piia kp̄elele kpa. ²² À wuraa nana kpé pii gūngūn kp̄em̄kp̄em kú turaretitikpataki kú à kú kp̄ene pii sar̄eo.

²³ À kú lí à kerubuno ū m̄en pla, à dite kp̄ene gūn. Kerubuu pino lei kà ḡs̄akuru kuri. ²⁴ N̄ d̄embereno gbàna kà ḡs̄akuru s̄s̄oro. Zaa d̄emberē do léa la ari a do léa dire a gbàna kà

gàsākuru kuri. ²⁵ Kerubu mèn pla pìno bòkša, ò leeleme. ²⁶ N̄ pla n̄ pínki lei kà gàsākuru kurikuri. ²⁷ Akù à n̄ káte kpé pì né gūn. N̄ dèmberen̄n poroporona, a do dèmberè gèe à pè gbliã dire, a do pò pè gbliã la, akù n̄ dèmberè kù ò g̃n̄n̄ pèkša kpéne pì guragura. ²⁸ À wuraa nàna kerubuu pìnoa d̄. ²⁹ À ɔzì kè kpé pìi gb̃n̄na kpéda kù a néo pínki, à kerubun̄o wánzán kè kù domina líno kù lávu pianano. ³⁰ À wuraa kpàte kpé pì zíte d̄, kpéda kù a néo pínki. ³¹ À kpéne pì gbàno kù a lípeteno kè kù kù lío. A musu kè s̄nte. ³² À ɔzì kè kù lí gbà mèn pla pìnoa, à kerubun̄o wánzán kè kù domina líno kù lávu pianano, akù à wuraa nànaa. ³³ À kpéda gbà lí kè kusuru siik̄s kù kù lío d̄. ³⁴ À a gbàno kè kù pini lío né pla. Gbàa pìno né pínki d̄i nakša guragura. ³⁵ Akù à ɔzì kè gbàa pìnoa, à kerubun̄o wánzán kè kù domina lío kù lávu pianaa, akù à wuraa nànaa.

³⁶ À b̃ni b̄ ò à lika a ɔnȳi. B̃ni p̃i gbè kù ò àno v̄i didikšana leu aak̄k̄s, akù sida lí kù ò z̄n̄n̄o kpákpa a musu. ³⁷ Ò Dikiri kpé pì ē pète Sulemanu kíblena wè siik̄sden, a m̄o kù òdi pì Zivi gūmme, ³⁸ akù ò a lakiti kè a wè kuri aweedoden, a m̄o s̄raak̄ode kù òdi pì Bulu gūn lákù à kpé z̄i d̄ite nà. A bona kù a kekènao kà wè suppla.

7

Sulemanu b̄e bonaa

¹ Sulemanu a b̄e bona z̄i kè pínki wè kuri awee'aak̄ōme. ² À kpé kù òdi pì Lebana líkpe b̄o, a gbàna kà gàsākuru bas̄ɔro, a yàasa kà gàsākuru bupla akuri, a lei s̄s̄ baraaakuri. A sida líno pètepete d̄ro siik̄s, akù à sida lí kù ò àno d̄adañla ³ mèn bupla awees̄ɔro, d̄ro kù d̄roɔo ḡroḡero leu aak̄s, akù à sida líno kpákpa lí kù ò kpàa pìnoa. ⁴ À a wondono b̄obo didikšana d̄ro aak̄k̄s, n̄ are d̄d̄okšana. ⁵ Kpé pì léno lei kù a yàasao pínki leeleme. A léno mèn aak̄k̄s dire kpa kù la kpao, n̄ are d̄d̄okšana. ⁶ À lígbano pètepete kpé pì kpélelea. Kpélele p̃i gbàna kà gàsākuru bupla akuri, a yàasa s̄s̄ baraaakuri. À ḡanu b̄o lígba pìno are, akù à lígbano pètepete à éda d̄s̄ ḡanu pì léa.

⁷ À a kíblegbaa d̄ite ḡanu p̃in. Gwen àdi yá ḡḡon, akù òdi pì Yákpatek̄kpe. À sida lí lèketeno nàna a gbliã zaa zíte ari a sakaa. ⁸ A kpé kù àdi in kù are. À bòkša kù ḡanu p̃io. Len kpé kù à d̄s̄ Firi auna n̄n̄ngb̄e kù à s̄e no ūne de le d̄. ⁹ Kpé pìno bona, gbè manan̄n̄ ò p̄teo ari à ḡeé pé a sakaa. Ò gbèe pìno ȳs̄ gbasa ò z̄z̄k̄ore kù s̄akasakaa kpa plapla pínki. Leme ɔn kpa de le kù b̄ai kpao. ¹⁰ Ò kpé pìno ē pète kù gbè gb̄nt̄e manano, a ken̄o gbàna kà gàsākuru kuri, a ken̄o s̄s̄ s̄raak̄s, ¹¹ gbasa ò b̄o kù gbè mana kù ò ȳs̄ ò àno kù sida lío. ¹² À b̃ni b̄o à lika ɔn z̄k̄s̄o p̃i, à gbè kù ò àno v̄i didikšana d̄ro aak̄s, akù sida lí kù ò àno kpákpa a musu, lákù Dikiri kpé kù a édaao ɔn b̃ni de nà.

Dikiri ɔn p̄no

¹³ Kina Sulemanu gb̄en̄o z̄i ò Huramu sísi zaa Taya, akù ò sù k̄aa. ¹⁴ Huramu pì da bi Nafatali burime, akùs̄ gyaan̄ome. A de bi Taya gb̄eme, akùs̄ m̄got̄e ɔz̄ikeriime. Huramu pì ɔnd̄s̄ kù as̄ns̄inio kù d̄naao v̄i m̄got̄e z̄i s̄inda pínki gūn. Kù à sù kina Sulemanu kina, akù à z̄i kù à dàare kè pínki. ¹⁵ À m̄gba pì mèn pla kù m̄got̄eo. A pínki lei kà gàsākuru baro plansari, a lé yàasa kà kuri aweepla. ¹⁶ À a fūraa pì kù m̄got̄eo mèn pla à kùte m̄gba pìno musu. Fūraa pìno lei kà gàsākuru s̄s̄ɔro. ¹⁷ À m̄kakšanao pì, akù à f̄f̄i a fūraa pìnoa lán m̄wakare b̄a, ò lokolokona mèn suppla. ¹⁸ À p̄no pì lán b̄isi néno b̄a à d̄d̄o m̄gba fūraa pìnoa à likai d̄ro pla, m̄kakšanaa pìno ḡei kù a musuo. A fūraa p̄no leeleme pínki. ¹⁹ À Dikiri kpé édaa m̄gba fūraa pìno pì kù d̄naao lán tafetira v̄u b̄a. Tafetira v̄u pìno lei kà gàsākuru siisiik̄s. ²⁰ B̄isi né p̄no d̄d̄o m̄gba fūraa pìno kùd̄oki musu mèn w̄aa dodo likana m̄kakšanaa p̄no d̄ro d̄ro. ²¹ Akù à m̄gba pìno p̄tepete kù ò Dikiri kpé éda k̄una. À t̄s̄ kpa ɔpla p̄ne Aní Káte, ɔze p̄s̄ s̄ Gbana Kúa. ²² M̄gba pìno fūran̄o b̄o lán tafetira v̄u b̄a. Len à m̄gba pìno pì le pínki.

²³ À m̄o k̄asa íkaki ū b̄ukutu. A lé la kpa ari a lé dire kpa kà gàsākuru kuri, a lei kà gàsākuru s̄ɔro, a lé yàasa s̄s̄ baraaakuri. ²⁴ À ɔz̄i kè íkaki p̃ia lán t̄urun̄o b̄a, à lika a léi ḡei d̄ro pla, gàsākuru do pínki t̄uru mèn kuri. À íkaki p̃i k̄asa lele kù t̄uru wánz̄ande p̄no. ²⁵ Íkaki p̃i d̄i z̄usa mèn kuri aweeplanoa. Z̄u mèn aak̄n̄o m̄i d̄o gugb̄anduru kpa, mèn aak̄n̄o íf̄al̄ete kpa, mèn aak̄n̄o ḡen̄mid̄oki kpa, mèn aak̄n̄o s̄ íf̄aboki kpa. Íkaki p̃i d̄i n̄ musu, akùs̄ n̄ p̄ron̄o d̄d̄o guragura. ²⁶ Íkaki p̃i ḡegetee kà ɔla yàasa ū. A s̄a de lán oro s̄a b̄a, lán tafetira s̄a b̄a. Dir̄om lé w̄aa do in àdi sí.

²⁷ À tadib̄no pì kù m̄got̄eo mèn kuri. N̄ pínki gbàna kà gàsākuru siik̄s, a yàasa d̄o siik̄s, a lei s̄s̄ aak̄s. ²⁸ Kù ò tadib̄no p̄no p̃i, ò m̄ lèketeno kpa à gb̄ano dagura. ²⁹ Akù ò m̄usu wánz̄ann̄o

kè mò lèketee pìnoa pínki kú zùsa wánzánno kú kerubu wánzánno. Ò látutána wánzán kè músuu pìno kú zùsa pìno musu kú a géio. ³⁰ Tadiboo pìno mógoté gére kú gòoo ví mèn siisiikó. Ò gbá ví mèn siisiikó dó. Gbá pìno musun ódi ta din. Ò gbá pìno kása, ò látutána wánzán kè a kpa siikósa. ³¹ Tadiboo pìno lé wéna búkutu, a lé kpa bona gásákuru do, akúsó à lòkotoo kà otá do. Ò wánzán kè a lé kú à bò musua dó. Tadiboo pìno mò lèkete kusurudeno ví, ò de búkuturo. ³² Gére pìno kú mò lèketee pìno géi. A gòno pépena tadiboo pìno gbánso. Gére pìno lei kà gásákuru do kú a kusuo. ³³ Ò gére pìno pí lán sògo pó bàme. Ò a gòno kú a géreno kú a mòtererenó kú a orono kása kú mógotéó pínki. ³⁴ Tadiboo pìno kúki ví mèn siisiikó a kusuruno. ³⁵ Tadiboo pìno musu de búkutu, a lei kà otá do. A gbáno kú a mò lèketenon na tadiboo pìno musu. ³⁶ À kerubu wánzán kè a gbáno kú a mò lèketenon kú músu wánzánno kú domina líno wánzánno, gu kú à lè pínki. À látutána wánzán kè à likai dó. ³⁷ Len à tadiboo pìno pí le. À kása pó dokóno gümme, ní zókóke kú ní bonaaó leeleme.

³⁸ Akú à dàгаа pí kú mógotéó mèn kuri. A pínki dì í sí diróm lé siisiikó. Dàгаа pìno yàasa kà gásákuru siisiikó. Kú à dàгаа pìno didi tadiboo mèn kurii pìnoa, ³⁹ akú à kàte Dikiri kpé are, mèn sòoro oplai, mèn sòoro zéi. À íkaki píi díte zé kpa Dikiri kpé kusuru kú à kú ifáboki gènomidóki kpa sare. ⁴⁰ Akú Huramu oro túbukabóno kú a sétebóno kú ta arusibóno pí dó. Len à Dikiri on zí kú kína Sulemanu dàare kè le, à a lakiti kè pínki. ⁴¹ Zí kú à kèe pìnoa dí: Mògba mèn pla, a fúra kú à bò lán lo bà kú à kú mògba pìno musu mèn pla, mòkakšana kú à zà bléo a fúraa pìnoa mèn pla, ⁴² bísi né kú à dèdò mòkakšanaa pìnoa musu mèn wàa pla. À kè ari dèro pla zàblebo ú mògba fúraa pìnoa. ⁴³ Tadiboo pìno mèn kuri kú a dàgano mèn kuri. ⁴⁴ Íkaki mèn do kú zùsa kú à kú a zíténó mèn kuri awéépla. ⁴⁵ Túbukaboo pìno kú a sétebóno kú ta arusibóno. Pó kú Huramu pí kína Sulemanuné Dikiri on pó únó pínki, à ní pí kú mógoté kú ò lèbòome. ⁴⁶ Kína tò ò pó pìno kása kú Yoda gbliio zaa Suko kú Zaretáo dagura. ⁴⁷ Sulemanu dí tò ò pó kú ò pí kú mógotéoo pìno yó kilooa à a tikisi dšro, kú à kè dasi yái.

⁴⁸ Sulemanu pó kú à kú Dikiri kpé gúnno pí dó, turaretitikpataki kú ò kè kú wuraaó kú wura teburu kú òdi Dikiri burodi káteaao ⁴⁹ kú fitiladiboo kú ò kàte kpéda gún kpéne are oplai kú zéoo mèn sòoro. Ò pí kú wuraaó aténe kú a fitilano kú a kpàkonó pínki, ò lávu wánzán kèrma. ⁵⁰ À wura tokono pí dó kú fitiladebóno kú tano kú gómbóno kú téсібóno kú kpéne kú òdi pí Ludakuki gbá asigbeno kú kpéda póno. ⁵¹ Kú kína Sulemanu Dikiri on zí píi kè à láka pínki, akú à sù kú wuraaó kú andurufuuo kú pó kú a de Dauda díte Dikiri pó únó, akú à kà Dikiri on aruzekatekin.

8

Tana kú Dikiri àkpatii a kpén

¹ Akú kína Sulemanu Isaraila gbé zókóno sisi Yurusalemu, ní buri don'aredeno kú ní ombedeno ní pínki, de ò su ò Dikiri bàka konna kúńwo àkpati sé Dauda wéte kú òdi pí Zaió ò suo. ² Akú Isarailano kàkara a are ní pínki mo supplade Etanimu dikpegoro zí. ³ Kú Isaraila gbé zókóno kàkara ní pínki, akú sa'orino Dikiri àkpatii píi sé ⁴ kú dakareki kutao kú Dikiri pó kú ò kú a gúnno. Sa'orino kú Levi burino mé ò pó pìno sè ò sùo, ⁵ akú kína Sulemanu kú Isaraila kú ò kàkaraaino sa ò kú sàno kú zùnó àkpatii pí are. Pó kú ò sa òoo pìnoo dasi kè zókó, adi sí naroro. ⁶ Akú sa'orino gè kú Dikiri bàka konna kúńwo àkpatii a kpén ari kpéne kú òdi pí Ludakukin. Ò díte a ditekia gwe kerubuno géi. ⁷ Kerubuu pìno dèmberenon poroporona àkpatii pí kú a sélinola. ⁸ A séli pìno gbàna ari òdi ní lé e Dikiri kpé kpéda gún, ama òdi e onno. Lí pìnoa kú gwe ari kú a gbàrao. ⁹ Póke kú àkpatii píi gúnno, tó adi ke gbé anlo mèn pla kú Musa dàn zaa Orebu, gu kú Dikiri pí a bàka nigó kú kú Isarailano ní bona Misila gbera baasiro.

¹⁰ Kú sa'orino bôte Dikiri kpén, túsukpe kpé píi pà, ¹¹ odi fš ò gè ò ní zí ke gwero túsukpe pí yái, zaakú Dikiri gakuri a kpé pà. ¹² Akú Sulemanu pí: Dikiri pí ànigó kú túsukpe sira gümme. ¹³ Akú à pí Dikirine: Ma kpé naasi díkina bònne, ñgó kú a gún goró sinda pínki. ¹⁴ Akú à lite à are dò paria à sa mana órñe. ¹⁵ Akú à pí: Ò Dikiri Isarailano Luda sáabu kpá! À lé sè ma de Daudane, akú à pápa. Zaakú à pí, ¹⁶ zaa goró kú a a gbé Isarailano bôte Misila, ádi Isaraila wéte ke díte ò kpé bon arero. Daudan a sè a gbé Isarailano don'arede ú. ¹⁷ Kú ma de Dauda ye à kpé bo Dikiri Isarailano Ludane, ¹⁸ akú Dikiri pine kpébonaare de a tó gó kúa laasan kú à kèe pí mana, ¹⁹ ama adi ke akú mé ani boarero, a zida né ke mé ani boare. ²⁰ Akú Dikiri kè lákú à a lé sène ná. Ma gó ma de Dauda géne ú, ma vute Isaraila kpatan lákú Dikiri Isarailano Luda a lé sè ná, akú ma kpé dí bône de a tó gó kúa yái. ²¹ Gwen ma Dikiri àkpati diteki kèken. Dikiri bàka konna kú ó dizino ní bona Misila gbera yá kú a gún.

²² Sulemanu are dɔ Dikiri gbagbakia Isaraila kù ò kakarana gweno wára ń pínki, akù à a ɔnɔ sè musu ²³ à pi: Dikiri Isarailano Luda, gbèke di sí lekɔa kúnwo musu ke zítéro. N gbèke gún ń bàka kù kù n zòbleri kù ò té n zén kù nèseadoonɔ. ²⁴ N yá kù n a lé sè n zòbleri ma de Daudane pápa. N ò kù léome yá, gbára sà n pápa. ²⁵ Tera sà Dikiri Isarailano Luda, n lé sè n zòbleri ma de Daudane n pi, tó a burino n zida kúna dɔ akúsɔ ò té n zén lákú à téi nà, onigɔ kù Isaraila kpatan gɔɔ sinda pínki. ²⁶ Isarailano Luda, ò tó yá kù n ò n zòbleri ma de Daudane ke yá pura ù sà. ²⁷ Ama Luda, ònigɔ kù zíte la yá puran yá? Musu kù a leikeo ni fɔ à n síro, bele kpé kù ma bònne díkína sàa? ²⁸ Dikiri ma Luda, ò laakari dɔ makù n zòbleriia, ò ma aduakena kù ma kutekena sí. N sá kpá ɔ kù makù n zòbleri maten dɔnyí kù adua kù maten kemmao gbára. ²⁹ N tó n wé gɔ pena kpé díkína gwáani kù fánanté, gu kù n pi n tó nigɔ kù díkína pi. N adua kù makù n zòbleri madí ke areɔna gu dia ma. ³⁰ Tó makù n zòbleri ke n gbè Isarailano are dɔ gu dia, tó ó wé kemma, ònigɔ ó wékéna sí zaa n kúkia musu ò sùru ke kúoo.

³¹ Tó gbè taari kè a gbèdakene, akù ò pine à yá sí kù n tó, tó à sù à yá sí kù n tó n gbagbaki dí are, ³² ònigɔ ze kúnwo zaa n kúkia musu ò mɔíne. Ònigɔ yá gɔgɔ n zòblerinone ò yá da taaridela, de a yákena wí a musu ò yá nna kpá taarisaridea, de ò le ò dɔ kù à yáke víro. ³³ Tó n gbè Isarailano iberenɔ zli blémma durunna kù ò kenne yá, ò tà kúnwo, tó ò èra ò are dɔmma ò n sisi, tó ò wé kemma ò kúte kenne kpé díkína, ³⁴ zaa n kúkia musu ònigɔ ze kúnwo ò sùru ke kúnwo kù ò durunna, ò su kúnwo búsu kù n kpà ò dizinɔa díkína pii gún.

³⁵ Tó ludambe gɔ da wárawara, legú di maro kù ò durunna kenne yá, tó ò are dɔ gu díkína ò wé kemma ò n sisi, akúsɔ ò kpé li ò durunna kù n wé támma yá, ³⁶ zaa n kúkia musu ònigɔ ze kúnwo ò sùru ke kúnwo kù ò durunna. Ònigɔ ò da ze manan, ò tó legú ma n búsu kù n kpà n gbèna ò p'ú ù dí gún. ³⁷ Tó nà ke gagayá kà búsu dí, ke p'wesirakú ke p'ópukpana ke kwanɔ ke kwa'eseblerinɔ ke tó iberenɔ lika ò wéte kei ke tó kisira ke gyá gè ò té, ³⁸ tó ònigɔ yá kù à a le dɔ, tó à a dɔ kpé díkína kpa, tó à wé kemma à kúte kenne, ³⁹ zaa n kúkia musu ònigɔ ze káao ò sùru ke káao, ò kpái. Ònigɔ fina bone a yákenaa, zaakú ò nà nèse dɔ. Mókɔn mé ònigɔ sinda pínki nèse dɔ. ⁴⁰ Len onigɔ vína kenne le ari ò wèndi lén búsu kù n kpà ò dizinɔa díkína gún.

⁴¹⁻⁴² Zaakú oni n tó zókɔ kù n gàsá gbánao kù n ɔ kù à poronaa baaru ma, tó gbè zítɔ kù à de n gbè Isaraila buri ɔro bò búsu zázán à sù n tó yá, tó à are dɔ kpé dia à wé kemma, ⁴³ zaa n kúkia musu ònigɔ ze káao ò yá kù à wé kemma kene, de andunia buri sinda pínki le à n tó dɔ, ò vína kenne lákú n gbè Isarailano di kenne nà, onigɔ dɔ kù n tó kù kpé kù ma bò dia.

⁴⁴ Tó n gbèna bɔte ò gèe zli ká kù ò iberenɔ, bee gu kù n ò zín pínki, tó ò are dɔ wéte kù n sè dia kù kpé kù ma bònne dí, tó ò wé kemma, ⁴⁵ zaa n kúkia musu ònigɔ ze kúnwo kúte kù ò kenne yá, ò yá nna kpámma. ⁴⁶ Zaakú gbèke di gí durunna keiro, tó ò durunna kenne, tó n p'ɔ fènyí n ò ná ò iberenone ò ɔ, tó ò tà kúnwo ò búsun zítɔnɔ ù búsu zázá ke a kánin yá, ⁴⁷ tó ò nèse lite búsu kù òten zò blen pii gún, tó ò èra ò kúte kenne gwe ò pi: O durunna kè, o taari kè, o yá vání kè, ⁴⁸ tó ò are dɔmma kù nèse mèn doo kù ò poyeinao pínki zaa búsu kù òten zò blen ò iberenone pii gún, tó ò are dɔ búsu kù n kpà ò dizinɔa kù wéte kù n sèe kù kpé kù ma bònne díooa, tó ò wé kemma, ⁴⁹ zaa n kúkia musu ònigɔ ze kúnwo kúte kù ò kenne yá, ò yá nna kpámma. ⁵⁰ Ònigɔ sùru ke kù n gbè kù ò durunna kenne kù taari kù ò kèe, ò tó gbè kù òten zò blen ònigɔ ò wéna gwa, ⁵¹ zaakú n p'vínanome, n gbè kù n ò bɔte Misilano wétamma pásí gúnme.

⁵² N tó n wé gɔ kù makù n zòbleriia, ò sá kpá kúte kù ma kennei kù kúte kù n gbè Isarailano kenne. Ò sá kpáyí gɔɔ kù ò wiki lèmma pínki. ⁵³ Dikiri Luda, zaakú andunia buri sinda pínki gún mókɔn ò n ò sé n gbèna ù, lákú n ò n zòbleri Musa gá ò nà gɔɔ kù n ò dizinɔa bɔte Misila.

⁵⁴ Gɔɔ kù Sulemanu ten wé ke Dikiria, à kutena a kosoame kù a ɔnɔ porona musu. Kù à adua kè à láka, akù à fúte à zè Dikiri gbagbakia gwe, ⁵⁵ akù à sa mana ò Isaraila kù ò kù gwene ò pínki, à ò gbánagbána à pi: ⁵⁶ Ò Dikiri sáabu kpá, zaakú à ókɔnɔ a gbè Isarailano gbá òmpaki lákú à ò nà. Yá mana kù à a lé sè a zòbleri Musa gáino pápa pínki, a ke dí léte páro. ⁵⁷ Dikiri ò Luda gɔ kù kúoo, lákú à kù kù ò dizinɔa nà. Ásun ó tónlo, ásun pá kpáwáiro. ⁵⁸ Á tó ò swè kpáawa ògɔ té a zén, ògɔ a yáditenanɔ kúna kù yá kù à dà ò dizinone, ògɔ a ɔɔki gwa. ⁵⁹ Adua kù ma kè Dikiri ò Ludaa gɔ dɔn fánanté kù gwáanio. Ágɔ yá nna kpá makù a zòbleriia kù a gbè Isarailano lákú gu digɔ dɔ nà, ⁶⁰ de andunia buri sinda pínki le à dɔ kù Dikiri bi Ludame, a pánde kunlo. ⁶¹ Á kù à á swè kpá Dikiri ò Ludaa mámmam, ágɔ a ɔɔki gwa, ágɔ a yáditenanɔ kúna lákú á kúna gbára nà.

⁶² Akū kína kú Isarailanɔ́ ń pínki sa ò Dikiria. ⁶³ Sulemanu kennakúkɔ́ sa ò Dikiria kú zùno dúbu baro aweepla kú sãno dúbu basuddo. Len kína kú Isarailanɔ́ ń pínki Dikiri on sa kè le. ⁶⁴ Zì piia kína gbà bò on kú à kú Dikiri kpé kpéleleane, akú à sa'opo kú òdi ká tén à té kú ò gwe kú pòblewe gbao kú kennakúkɔ́ sa nísio, zaakú sa'oki kú à kè kú m̀ogotèo kú à kú Dikiri kpé kpélele zòkɔ́, adi f̄ à si pínkiro. ⁶⁵ Zì birea Sulemanu kú Isarailanɔ́ ń pínki dikpe kè Dikiri ñ Ludane ari goro suppla, akú ò Kutadona dikpe kè goro suppla do. A pínki kè goro gero donsari. Ò dasi manamana, ò bò zaa Lebo Amata ari à gèe pé Misila b̀usu lézeke swaa. ⁶⁶ A goro soraakode zì à ń gbàre, akú ò lé zàa ò tà ń bea kú ponnao. Ń po kè nna yá mana kú Dikiri kè à zòbleri Dauda kú a gbè Isarailanɔ́ne pínki yáí.

9

Dikiri bo à suna Sulemanua

¹ Kú Sulemanu Dikiri onn kàte à làka kú a onnwɔ kú zì kú a po kúano pínki, ² akú Dikiri èra à bò à s̀ua a gèn pladeo lákú à bò à s̀ua Gibiɔ́ nà ³ à pine: Ma adua kú n kè kú kúte kú n kèmeneo ma. Ma kpé kú n b̀oo pii dite ma pò ù, ma t́ nigò kúa lakanaa sari. Ma wé nigò kúa, ma po nigò kúa. ⁴ M̀okɔ́n s̄, tó ń té ma zén s̀usu kú nèse purao lákú n de Dauda bà, tó ń yá kú ma ditenneno kúna kú ma y'onnenano, tó ntení ma oðoki gwa, ⁵ mani n kpata zini péte Isarailanɔ́ té, anigò lakana víro, lákú ma a lé sè n de Daudane nà, ma pi a burino nigò kú Isaraila kpatan goro sinda pínki. ⁶ Tó m̀okɔ́n ke n neno kpé limene s̄, tó á ma dokayano kú yá kú ma diteareno kúnaro, tó a ge do tãnanɔ́ ari átèni ń gbagba, ⁷ mani Isarailanɔ́ bote b̀usu kú ma pãmaman, mani gí kpé kú ma dite ma pò ù pii, oni gò lalandi pò ù, pina pò ù buri sinda pínkine. ⁸ Bee kú kpé pi naasikeo, a yá ni bo gbè kú òten gète a sareno sare. Oni suru gá ò pi: À kè dera Dikiri kè b̀usu dí kú kpé díoone lee? ⁹ Oni piinne: Kú ò pá kpà Dikiri ń Luda kú à ń dizino bote Misilai yáime. Ò zè kú tãnanɔ́, òtení ń gbagba òten kúteñne. Abire yáin Dikiri kisira dí z̄l̄ma pínki.

Sulemanu yakena kparano

¹⁰ Sulemanu on mèn pla pino kàe wè barome, Dikiri on kú a zida beo. Abire gberan ¹¹ à Galili b̀usu wète kpà Taya kína Hiramua mèn baro, zaakú Hiramua sida lí kú pini lío kú wurao kpàa lákú à yei nà. ¹² Kú Hiramua bò Taya à gèe à wète kú Sulemanu kpàawano gwà, adi kenoro, ¹³ akú à pi: Ma gbè, wète kplate takanɔ́n n kpàma gwee? Akú ò t́ kpà gu piine Kabulu ari kú a gbàrao. ¹⁴ Hiramua ḡnake à wuraa kpàzà Sulemanune yá t̄n siikò.

¹⁵ Gbè kú Sulemanu ń dá zòz̄inno yán dí. Gbè pino m̄ ò Dikiri on kú Sulemanu onnwɔ zì kè. Ò Milo wèe t̄ata kú b̀usuuo, ò Yurusalemu b̄ini b̀ò, ò èra ò Azo kú Megidoo kú Gezao kèke ò kàte. ¹⁶ Misila kína Firi'auna lète Geza piia yá, akú à si à té s̀a à Kanaa kú ò kú a gunno dède, akú à kpà a neno gbèa zàkena gba ù goro kú à a kpàzà Sulemanua. ¹⁷ Akú Sulemanu èra à Geza pii kèke à kàte kú Betoroni ḡi p̄o ¹⁸ kú Baalao kú Tadamɔ́ kú à kú a b̀usu gbàrananwo ¹⁹ kú wète kú à kusuna kàtenno kú wète kú a s̄gono kú a s̄nono kunno kú kpé kú à ye à do Yurusalemunɔ́ kú Lebanao kú b̀usu kú àten kí bleano pínki. ²⁰ Buri kú ò de Isaraila urono: Amorino, Itino, Perizino, Ivino kú Yebusi kú ò ḡno ń pínki, ²¹ gbè kú Isarailanɔ́ dí f̄ ò ń dederono, ń buri kú ò ḡ ò b̀usuuo pinnon Sulemanu ń dá zòz̄in, akú òdigò zì pi ke le ari kú a gbàrao. ²² Adì Isarailanɔ́ da zòz̄inlo. M̀okɔ́non à ń dite a z̄ikarinɔ́ ù, a ibano, a kína dakeno, a gbèno don'aredeno, a s̄godeno, a s̄deno. ²³ M̀okɔ́nome zì kú òten ke pi gbè zòkɔ́no ù do, ò gbènon waa pla kú basuppla akurio.

²⁴ Kú Firi'auna neno gbè bò Dauda wèten à tà a kpé kú Sulemanu b̀òaren, a gberan Sulemanu Milo wèe t̄ata. ²⁵ Wè kú wèe Sulemanu digò sa ò gèn aakòkò. Adì sa'opo kú òdi ká tén à té kú kú kennakúkɔ́ sa'opo ò sa'oki kú à bò Dikirinèe, adì turaretiti kpata Dikiri are gwe do. Len à Dikiri on zino kè le mámmam.

²⁶ Kína Sulemanu gó'iteno kè Eziz̄ Geba Elata sare Edom̄ b̀usun Isira Tera léa. ²⁷ Hiramua a góde kú ò ísira d̄no zì, akú ò dì ísira musu lee kú Sulemanu gbèno. ²⁸ Ò gèe Ofi, ò wuraa sète gwe t̄n gero ò s̀uo kína Sulemanune.

10

Seba b̀usu saraunia suna Sulemanu k̄inaa

¹ Kú Seba b̀usu saraunia mà lákú Sulemanu t́ bò nà Dikiri yá musu, akú à s̀u a yò à gwa kú yá z̄i'ù gbekanao. ² À kà Yurusalemu kú a ibano dasidasi kú pò gb̄i nnanɔ́o kú wura sà zòkɔ́o kú gbè bèere de kú lakumino senano, akú à gèe Sulemanu k̄inaa à yá kú à kú a nèe ḡin f̄aai bò k̄aao pínki. ³ Akú Sulemanu yá kú à lalaawano b̀okotene pínki. A ke b̀okotena dí a furo. ⁴ Kú saraunia pi Sulemanu ònd̄yano mà pínki, akús̄ à a be kú à b̀ò è ⁵ kú p̀ble kú

àdi blenɔ kù a ibanɔ gwenaao kù a be zikerinɔ kunnaao kù ní pɔkasanɔ kù a wɛkpaaterinɔ kù sa'opɔ kù òdi ká tén à té kù kù à ò Dikiri ɔnnnɔ, yá pii a kù gbána, akù a lé wè. ⁶ Akù à pi kìnane: N yákenanɔ kù n ɔndɔ baaru kù ma mà mà búsunwo bi yápurame. ⁷ Mádi yá pinɔ síro ari ma ge ma kao la, akù ma wé siále sà. Odi omene pínki sero fá! N ɔndɔ kù n aruzekenɔn de lákù ma a baaru mà nàla zà. ⁸ Minnadeno me n gbènɔ ũ kù n iba kù òdigɔ kù kúnwo gɔɔ sında pínki, ògɔ n ɔndɔyá manɔ! ⁹ Ò Dikiri n Luda sáabu kpá, zaakù n yá kàagu, akù à n ka Isarailanɔ kpatan. Yenyí kù Dikiri vī kù Isarailanɔ gɔɔ sında pínki mé à tò à n ka kína ũ, de ñgɔ yá gɔgɔñne a zéa. ¹⁰ Akù saraunia pi kína gbà wura tɔn siikɔ kù pɔ gbī nnanɔ dasidasi manamana kù gbè bèeredenɔ. Pɔ gbī nna kù à kína Sulemanu gbàa pinɔ zɔkɔ, gbèke dí suone à kà le ziki doro.

¹¹ Hiramú gó'ite kù ò sù kù Ofio kù wuraaonɔ sù kù lí bèeredenɔ manamana kù gbè bèeredenɔ dɔ. ¹² Akù kína Dikiri ɔn pónɔ kèo kù a zída be pónɔ, à mɔɔnɔ kù gidigbonɔ kèo lèsirinɔne dɔ. Odi su kù lí pi burio à kà le ziki doro, odi wé si a takale doro ari kù a gbáaro.

¹³ Pɔ kù Seba búsú saraunia pi yei pínki à gbèka kína Sulemanua, akù à a gbà, gba kù à kène yɔnkɔyɔnkɔnɔ baasi. Akù à èra à tà a búsun kù a ibanɔ.

Sulemanu gakuirike

¹⁴ Wura kù àdi su Sulemanua wè kù wèeo di ká tɔn baro awɛ'aakɔ, ¹⁵ táfe kù táa'orinɔ kù lagatarinɔ kù Larubu kínanɔ kù a búsú gbè zɔkɔnɔ di suone baasi. ¹⁶ À sɛgbako zɔkɔnɔ kè kù wura kù ò gbègbèeo mèn wàa do, ní baadi tikisii kà kiloo aakɔkɔ kù a kusuo. ¹⁷ À sɛgbako fitinnanɔ kèo dɔ, ní baadi tikisii ye à ká kiloo plapla. À sɛgbako pinɔ kàte kpé kù òdi pi Lebana Likpen. ¹⁸ Kína kiblegba zɔkɔ kè kù wisa sakaao, akù à wura atène kùtea. ¹⁹ Gbàa pi didiki vī, a gbápeki mèn suddo. A kpenaki musu de mɔɔ kusuru sari. À gàsadiikinɔ vī, músú taka kù ò kènɔn zezena gàsadiiki pinɔ sare. ²⁰ Músuu pinɔn zezena gbápeki pinɔa kpa pla, a pínki kà kuri awɛɛpla. Odi gbàa pii taka ke búsú ken zikiro. ²¹ Kína Sulemanu tokonɔ bi wuraa me pínki. Kpé kù òdi pi Lebana Likpe pónɔ pínki bi wuraa me atène. Andurufu póke kù gwero, zaakù òdi andurufu dite póke ũ Sulemanu gɔɔaro.

²² Kína gó'itenɔ digɔ dina ísiralá kù Hiramú gónɔ. Wè aakɔ pínki òdigɔ su kù wuraa kù andurufuuo kù wisa sakaao kù gbakúŋ kù zánɔ. ²³ Kína Sulemanu aruzeke kù a ɔndɔ zɔkɔ de andunia kínanɔ pɔla ní pínki. ²⁴ Baadi pínki ten zé wete à wé si Sulemanulé à a ɔndɔyá kù Luda dâne a swèn ma. ²⁵ Wè sında pínki baadi digɔ sune kù a gba: Andurufu pónɔ, wura pónɔ, utanɔ, zìkabanɔ, pɔ gbī nnanɔ, sɔnɔ kù baragbasɔnɔ. ²⁶ Sulemanu sɔgonɔ kù sɔnɔ kàkara. A sɔgo pinɔ kà wàa suppla, a sɔnɔ sɔ dúbu kuri awɛɛpla. Òdi a sɔ pinɔ gwa a sɔgo wètenɔ gūn kù a be Yurusalemuo. ²⁷ Kína tò andurufu gɔ di Yurusalemu lán gbèe bà, akúsɔ sida lí kù òdi kpé boo dasi lán bète lí bà sèn. ²⁸ Òdi bo kù Sulemanu sɔ pinɔ zaa Mísila kù Silisia búsuuome. Kína lagatarinɔ mé òdi gé lúlu gwe. ²⁹ Òdi sɔgonɔ lúlu Mísila andurufu ɔg mèn wàa aakɔme, sɔnɔ sɔ mèn basuppla akurí, akù àdi era à sɔ pinɔ yía Iti kínanɔa kù Siria kínanɔ.

11

Sulemanu nɔnɔ

¹ Kína Sulemanu yè buri pànde nɔgbènoɔ dasi. Firi'auna nénɔgbè baasi, akù à Mɔabunɔ kù Amɔninɔ kù Edɔmunɔ kù Sidɔdenɔ kù Itinɔ sèse nɔnɔ ũ. ² Dikiri pi Isarailanɔne òsun buri pinɔ séro, zaakù oni ní sáteme, de ò té ní tãnanɔ. Bee kù abireo ní yenyí Sulemanu kù gbána. ³ À kínanenɔ sèse nɔnɔ ũ gbènon wàa aakɔ kù basɔroo, akúsɔ à nɔ yigisaridenɔ vī dɔ wàa do kù basɔroo. Akù a nɔ pinɔ a sàte. ⁴ Kù zìkú ten gèn, a nɔnɔ tò à tè tãnanɔ, adi a swè kpá Dikiri a Ludaa mámmam lán a de Dauda bàro. ⁵ À tè Sidɔdenɔ tãna Asatorei kù Amɔninɔ tãna Mɔleki kù Luda zàaguo. ⁶ À yá kù Dikiri yeiro kè, adi téi kù nèsedoo lán a de Dauda bàro. ⁷ Akù à gèe à tãnagbagbaki bò sísi à kù Yurusalemu ifáboki kpa musu Mɔabunɔ tãna gina Kemɔsine kù Amɔninɔ tãna gina Mɔlekio. ⁸ Len à kè le a buri pànde nɔnɔne ní pínki, akù ò turaretiti kpàta ní tãnanɔne ò sa òrmae.

⁹ Akù Dikiri Isarailanɔ Luda pɔ fè Sulemanui kù à kpé line a swè kúa doro yá, zaakù Dikiri bò à súa yá gèn pla. ¹⁰ Bee kù Dikiri pinɔ àsun té tãnanɔiro, adi yá kù Dikiri dite pi maro. ¹¹ Akù Dikiri pinɔ: Zaakù n kè le, nídi ze kù ma bàka konna kúnwo yá kù ma ditennɔoro, mani kpata símma mà n zòblerinɔ doke ká n gène ũ. ¹² Ama n de Dauda yá mani ke le n gɔɔaro, n nèn mani kene. ¹³ Bee kù abireo mani kpata sía pínkiro. Buri leu don mani tò n né piine ma zòbleri Dauda kù Yurusalemu kù ma sè ma pɔ ũo yá.

Sulemanu iberenɔ

¹⁴ Akū Dikiri tò Èdōmu gbē Adada kū à de kine ũ ibereε sè kū Sulemanuo. ¹⁵ Gōrō kū Dauda ten zī ká kū Èdōmuno yá, a zīkarinō don'arede Yoabu gēε à Isarailanō gēnō vī, akū à Èdōmu būsū gōgbēnō dēde gwe ní pínki. ¹⁶ Akū kū a gbēnōn kū gwe ari mō suddo ari ò gēε ò Èdōmu būsū gōgbē pínō dēdeo ní pínki. ¹⁷ Kū Adada bāa sī, àten tá Misila kū a de iba kenō. Gōrō birea sō Adada bi kefenname. ¹⁸ Ò bō Midia ò gēε Parani, akū ò Paranide kenō sè ò gēε kūfwo Misila kina Firi'auna kinaa. Firi'auna kpékpāa kū pōbleo kō ziteo. ¹⁹ Adada yá ká Firi'aunane manamana, akū à a nanō Tapenesi dakūna kpāa nō ũ. ²⁰ Akū Tapenesi dakūna pi né ì gōgbē ũ, òdi pine Genuba, akū Tapenesi né pii gwà Firi'auna onn kū Firi'auna leεε. ²¹ Gōrō kū Adada kū Misila, à mà kū Dauda gà akūsō a zīkarinō don'arede Yoabu gà dō. Akū à pi Firi'aunane: N ma gba zé mà tá ma būsun. ²² Akū Firi'auna a là à pi: Bó mé àten kīamma ma kinaa, gbasā ní ye ñ tá n būsunn? À wèa à pi: Pōke ten kīamaro, ñ ma gba zé dé!

²³ Akū Luda tò dō Eliada né Rezō kū à bàa sī a dikiri Zoba kina Adadezane yá fūte Sulemanui. ²⁴ Kū Dauda Adadeza gbēnō dēde, akū Rezō gbēnō kākaraai ò kē gbānonnerinō gā ũ, akū à gō ñ don'arede ũ. Ò gēε ò vūte Damasuku, akū à gwe sī. ²⁵ Rezōme Isarailanō ibere ũ ari Sulemanu wēndi lén, yákete kū Adada fūteo baasi. À kpata blè Siria būsun, à gī Isarailanō kái.

Yeroboamu bona Sulemanu kpe

²⁶ Nebati né Yeroboamu bi Sulemanu iba keme. Eflaimu burime, kū à bō Zerēda, akū à bō Sulemanu kpe. A da bi gyaanōme, a tōn Zerua. ²⁷ Lákū à kē nà à bō kina kpen dí. Sulemanu wēε kū òdi pi Milo tàta kū būsuo, akū à a de Dauda wēte bīni bō à pēkere. ²⁸ Yeroboamu bi négōgbē laakarideme. Kū Sulemanu è kefenna pi kokari vī, akū à a dite zī gbāna kū Yusufu burinō ten ke pi gbē zōkō ũ. ²⁹ Gōrō birean Yeroboamu bō Yurusalemu, akū à dākare kū annabi Ahia, Silo gbēo zén, à uta dufu dana. Ò kū sēn gwe ní pla. ³⁰ Akū Ahia a uta dufu pii gà à kē à pārapara leu kuri awεεpla. ³¹ Akū à pi Yeroboamune à a paranaa pi sēte mēn kuri, zaakū Dikiri Isarailanō Luda pi: Mani Sulemanu bo kpatamē mà Isaraila buri leu kuri kpámma. ³² Mani buri leu do tōne ma zōbleri Dauda kū Yurusalemu kū ma sē Isaraila buri sīnda pínki wētenō téo yāi. ³³ Mani kene le, kū à ma zukūna à gēε àten Sidōdenō tana Asatore kū Mōabunō tana Kemōsio kū Amōninō tana Mōlekio gbagba yāi. Adi tēmairo, adi yā kū à manamene kero, adi ma dōkōi gwaro, à ma dokayānō kūna lán a de Dauda bāro. ³⁴ Bee kū abireo mani kpata bo a oī sānsānlo, zaakū ma gīnake ma a kē kina ũ ari a wēndi lémme ma zōbleri Dauda kū ma sē yāi, kū à ma yāditenanō kūna akūsō à ma dōkōi gwā. ³⁵ A nēn mani kpata sī a oī mà Isaraila buri leu kurinō kpámma. ³⁶ Isaraila buri leu don mani tó a né piine, de ma zōbleri Dauda buri gō kī blemene Yurusalemu gōrō sīnda pínki, wēte kū ma sē ma tō gō kúaa pii. ³⁷ Mōkōn sō, ma n se Isarailanō kina ũ, de ngō kī ble pō kū n pō yeiia pínki. ³⁸ Tó nten yá kū ma ditenne ke pínki, tó ní tēmai, nten yá kū à manamene ke, tó nteni ma dōkōi gwa akūsō ní ma yāditenanō kūna lán ma zōbleri Dauda bā, manigō kū kúnwo, manigō n burinō ká Isaraila kpatan gōrō sīnda pínki, lákū ma Dauda burinō kàn nà. ³⁹ Mani Dauda burinō era kpe yá kū ò kēε pi yāi, ama adi ke gōrō sīnda pínkinlo.

⁴⁰ Sulemanu zé wēte à Yeroboamu de, akū à fūte à bàa sī à tà Misila kina Sisaki kinaa, à gō gwe ari Sulemanu gēε à gāo. ⁴¹ Sulemanu yá kparanō kū ōndōyā kū à kēnō pínki kū Sulemanu yānō takadan. ⁴² Sulemanu kē Isaraila buri sīnda pínki kina ũ Yurusalemu wēε buplame. ⁴³ Kū à gà, ò a vī a de Dauda wēten, akū a né Reoboamu vūte a gēne ũ.

12

Isarailanō bona Reoboamu kpe

¹ Reoboamu gēε Sekemu, zaakū gwen Isaraila buri sīnda pínki gēen de ò a ká kina ũ. ² Kū Nebati né Yeroboamu a baaruu mà, akū à bō Misila à sū, zaakū gwen à kun zaa gōrō kū à bàa sī Sulemanune. ³ Akū Isaraila kū ò kō kākara pínō a sisi, akū ò gēε ò yā ò leεε kū Reoboamuo ò pi: ⁴ N de zī gbāna dāwεre pāsīpāsī. Mōkōn sō, ñ zī gbāna pi kū aso tikisi kū à diwεreo lago, òni mī natenne. ⁵ Akū à wērīmma à pi: À tá gīa ari gōrō aakō, gbasā à era à su. Akū ò tà.

⁶ Kina Reoboamu yá pii gbā gbē zōkō kū ò de a de Sulemanu iba ūnōne à pi: Yā kpaten a è à mana mà we gbē pínōaa? ⁷ Akū ò wèa ò pi: Tó n mīi nāteñne gbāra, akū n yā mana wērīmma, onigō de n zōblerinō ũ gōrō sīnda pínki. ⁸ Akū Reoboamu gi gbē zōkō pínō lédammai, à gēε à yā pii gbā a iba kefenna kū ò né blè leεlenōne. ⁹ À ní lá à pi: Gbē kū ò pimenē mà zī gbāna kū ma de dāñne lagoñne pínō, yā kpaten a è à mana ò sīnlāa? ¹⁰ Akū kefenna pínō wèa ò pi: Gbē kū ò pinne n de aso tikisii dīñne ñ lagoñne pínō, ñ orñe n onεkpare gbīgiri de n de pīla. ¹¹ N de aso tikisii dīñne, mōkōn sō, ñni aso pi karañne. N de wé tārīmma kū flāaome, ama flā lēden ñni wé tārīmma.

¹² A goro aakode zi Yeroboamu ku Isarailano era o su o Reoboamu le ni pinki, laku o onne na a pi, o era o su goro aakode gbera. ¹³ Aku kina gi gbe zskono ledammai a ya wemma pasipasi. ¹⁴ A te kefennano ledammai a pi: Aso tikisin ma de diare, maku so mani aso pi karaareme. Flaan ma de we taoawa, maku so, fla leden mani we taoawa. ¹⁵ Aku kina gi Isarailano ya mai, zaaku ya pii bo Dikiri kinaame, de ya ku o Nebati ne Yeroboamune annabi Ahia, Silo gbe gai le a ke yai.

¹⁶ Ku Isarailano e kina gi ni ya mai, o pine:

O baka ku ku Daudaoro,

o le ku Yesu ne yanlo.

Isarailano, a baadi ta a bea!

Dauda buri, n n zida be ku!

Aku Isarailano ta ni bea. ¹⁷ Isaraila ku o ku Yuda burino wete gunnon Reoboamu go ni kina u ado. ¹⁸ Kina Reoboamu a zizi gbe zsk Adoniramu zi Isarailano, aku o a papa ku gbeo o a de. Aku kina Reoboamu fute ku wanao a si a sogo gun a ba si a ta Yurusalemu. ¹⁹ Len Isarailano gi Dauda burino le ari ku a gbara. ²⁰ Ku Isarailano ma ni pinki ku Yeroboamu su, aku o a sisi kakaranaa gun, aku o a ka Isaraila burino kina u. Isaraila buri ke di ze ku Dauda burino doro, to adi ke Yuda burino baasiro.

²¹ Ku Reoboamu ka Yurusalemu, a Yudano kakara ni pinki ku Biliaminu burino. Zikarii pino gbennon dubu bakendome. Aku oten ge zi ka ku Isarailano, de o le o Sulemanu ne Reoboamu kpata sine o kpaa do. ²² Aku Luda ya su Luda gbe ku odi pi Semayaa a pi: ²³ N o Yudano kina Sulemanu ne Reoboamune ku Yudano ni pinki ku Biliaminu burino ku gbe kparano, ²⁴ maku Dikiri ma pi, asun ge zi ka ku a Isaraila dakenoro. A baadi ta a bea, zaaku ya ku a kee pii bo ma kinaame. Aku o ya ku Dikiri onne ma o ta.

²⁵ Yeroboamu Sekemu ku a ku Eflaimu gu kpiden bini bo, aku a vuten. Zaa gwen a gee a Penieli kete a kate. ²⁶ Aku a laasun le a pi: Oni Dauda buri era kpatamme fa! ²⁷ To Isarailano ten ge a o Dikiri onn Yurusalemu, oni era o ze ku ni dikiri Yudano kina Reoboamuone, oni ma de o ze kaa. ²⁸ Ku kina ya pii gwa, aku a wura zusanu pi men pla, aku a pi gbennone: Isarailano, a gena Yurusalemu mo le. A dikiri ku o a bote Misilanon di! ²⁹ Aku a a do dite Beteli, a do so ari Da. ³⁰ Aku ya pi goinne durunna u, odi ge donyi ke a done Beteli, a do so ari Da. ³¹ Yeroboamu kpe bo zuu pinone tanagbagbakinoo, aku a gbe dite sa'orino u, bee ku gbe ku o de Levi buri urono. ³² Aku a mo soraakode goro geroode dite dikpe u lan Yudano po ba se, aku a sa o tanagbagbaki ku a ku Beteli piia. A sa o zusanu ku a pii pinoo, aku a sa'orino dite gwe. ³³ Aku a sa o sa'oki ku a ke Beteli piia mo soraakode goro geroode zi. Goro pin a dite a zida poyinaa dikpe u Isarailanone.

13

Luda gbe lekena Beteli sa'okine

¹ Luda gbeke bo Yudano busun a su Beteli laku Dikiri dane na goro ku Yeroboamu zena sa'oki pii sare de a sa o. ² Aku a le ke sa'oki piine a pi: Sa'oki, sa'oki, Dikiri pi oni ne i Dauda bea, oni t kpame Yosia. Aku me ani sa omma ku tanagbagbaki sa'ori ku oten zi ke lano, ani bisasiri wano kpatamma. ³ Gwe gonoo Luda gbe pi ya pi kena seeda onne a pi: Seeda ku Dikiri on di. Sa'oki pi ni parakore a tubu ni kote.

⁴ Ku kina Yeroboamu le ku Luda gbe pii ke Beteli sa'oki piine ma, aku a o dda zaa sa'okia gwe a pi: A a ku! Aku o ku a ddaa pii gbagba, ani fo a koko doro. ⁵ Aku sa'oki pii parakore a tubu kote laku Dikiri da Luda gbe piine a o na. ⁶ Aku kina pi Luda gbe piine: Ni kute kemene Dikiri n Ludane. Ni we kemene de ma o le a su a gben. Aku Luda gbe pi kute ke Dikirine, aku a o su a gben lan ya ba. ⁷ Aku kina pi Luda gbe piine: Ni mo o ge ma bea o po ble ma gba kenne. ⁸ Aku a pi kina piine: Bee to n n aruzeke kpado kpama, mani ge kunworo. Mani po ble ke ma i mi gu dino, ⁹ zaaku Dikiri pimene masun po ble laro, masun i mi laro, akus masun era ku ze ku ma suooro. ¹⁰ Aku a ze pande se, adi ze ku a suo Beteli se doro.

¹¹ Annabi zi ke ku Beteli gwe. Ku a nenoo su, o ya ku Luda gbe pii ke gwe zi birea baba ni dene ku ya ku a o kinaneeo pinki. ¹² Aku ni de ni la a pi: Ze kpaten a see? Aku a nenoo ze ku Luda gbe ku a bo Yudano busun pii see one. ¹³ Aku a pinne: A gaari yimene zaakine. Aku o yine o a di a kpe. ¹⁴ Ku a pete Luda gbe pii, aku a a le vutena gbiri li gbaru. Aku a a la a pi: Luda gbe ku a bo Yudano busumme n u ya? A wea a pi: Makume! ¹⁵ Aku annabi zi pii pine: Ni mo o ge ma bea, ni po ble. ¹⁶ A wea a pi: Mani fo ma era ma ta kunworo. Mani fo ma po ble ke ma i mi kunwo gu dino, ¹⁷ zaaku Dikiri pimene masun po ble ke ma i mi laro, akus masun ta ku ze ku ma suooro. ¹⁸ Aku annabi zi pii pine: Annabiin ma u lan n ba. Malaika ke me a

Dikiri yā òmene à pì mà pétenyí mà su kúnwo ma bea, de ò pò ble ò í mi. Ama éken annabii pì ten to. ¹⁹ Akú Luda gbē pii era káao, à pò blè a bea à í mi. ²⁰ Goro kú ò wutena pòblei, Dikiri yā sù annabi zī kú à sù káaoo pii, ²¹ akú à wiki lè Luda gbē kú à bò Yudanò búsun pii à pì: Dikiri n Luda pì, lákú n gi a yā mai nà, nídi yā kú à ònne maro, ²² n era n su n pò blè n í mù gu kú à ònne òsun pò blenlo òsun í minlo pì, oni n ví kú n dizinoro. ²³ A pòblena kú a íminaaoo gbera, annabi kú à sù káao pì gáarii yíne zaakia. ²⁴ Kú à dà zén, akú à kpàkú kú músuu, akú músuu pì a dè. A gèè gò ditena zén, akú zaaki kú músuu gò zena a gèè pii. ²⁵ Kú gbē kú òten gèteno a gèè è wutena zén gwe kú músú kú à zena a saroo, akú ò gèè ò a baaruu kpà wète kú annabi zī pì kún. ²⁶ Kú annabi kú à sù káaoo pì a baaruu mà, à pì: Luda gbē kú à gi Dikiri yā main gwe. Akú Dikiri a kpà músuu, à a è'è à dè lákú Dikiri òne nà. ²⁷ Akú à pì a nénone: À gáari yímenè zaakine. Akú ò yíne. ²⁸ À dà zén, akú à gèè à a gèè lè wutena, zaaki kú músuu zéi. Músuu pì dí gèè pì sóro akúsò adi zaaki pì é'ero. ²⁹ Akú annabii pii Luda gbē pii gèè sè à dí zaaki musu à sùo a be wèten, de à gè sò dò à a ví. ³⁰ Akú à a ví a zída miraween, à sò dò à pì: Waiyoo ma gbè! ³¹ Kú à a ví à laka, à pì a nénone: Tó ma ga, à ma ví mirawee kú ma Luda gbē pii vín à ó gè kpákúsu. ³² Zaakú yā kú Dikiri dāne à ò Beteli sa'oki musu kú tánakpe kú ò kú Samaria búsú wète tánagbagbakianò ni ke yápura.

³³ Bee kú abireo Yeroboamu dí kpe lí a yávanikenaanero, à era à Isaraila buri sinda pinki dite tánagbagbaki sa'orinò ù dò. Gbē kú ò ye ò gò tánagbagbaki sa'orinò ùn à n ké a ù. ³⁴ Durunna kú à tò ò Yeroboamu burinò dúgu zò ò laka andunia gūnn gwe.

14

Annabi Ahia yā kú ani Yeroboamu le onaa

¹ Goro birea gyā Yeroboamu négògbē Abia kú. ² Akú Yeroboamu pì a nanone: Ñ fute ò n zída lite, de òsun n dō ma nò ùro, ò gé Silo. Annabi Ahia kú gwe. Àkú mé à pìmenè manigò de Isarailanò kína ù. ³ Ñ burodí sé mèn kuri kú kàranò kú zó tùruuo, ò géone. Ani yā kú ani né pì le onne. ⁴ Akú Yeroboamu nanò kè le, à fute à gèè Silo à gèè Ahia bea. Ahia wé dí gu e dorò, zaakú à zī kú a wé gò daadaa. ⁵ Dikiri gínake à ò Ahiane kú Yeroboamu nanò né ten gyā ke, akú àten su à yā gbekamma. Ñ onè lán dí bà lán dí bà, zaakú tó à sù, ani a zída litenne gbē pānde ùme.

⁶ Kú Ahia a gèè kīnii mà, àten gē kpén, à pì: Ñ gē Yeroboamu nanò! Bóyain n n zída lite lee? Yā pásin Luda pì mà onne. ⁷ Ñ gé ò o Yeroboamune, Dikiri Isarailanò Luda pì, akáame a n se n gbēno té, a n ke a gbē Isarailanò don'arede ù. ⁸ A kpataa bò Dauda burinò oí, akú a n kan, ama n de lán a zòbleri Dauda bàro, kú à a yāditenanò kúna, à téi kú nēsēdoo à yā kú à yeii kè. ⁹ N yā vāni kè de gbē kú ò dōnne arenola, n ge n tanaanò kè n zidane, mò kú n kāsano, akú n kpe liare, n a pò fē. ¹⁰ Abire yāin áni ásarú zī n burinò, áni n gògbēno kakate Isarailanò gūn zòno kú zīdadeno n pinki, áni té na n bea, lákú òdi té na zùgbòo nà ari à té kú à laka pinki. ¹¹ Gbēdanò ni n buri kú oni gaga wētēno sò, bāno ni n gbē kú oni gaga sēno ble. Dikiri mé à ò le. ¹² Mòkōn sō nōgbē, ò fute ò tá be. Tó n gèsee pète wète gūn gōno, né pì ni ga. ¹³ Isarailanò ni a gè sò dò ò a ví. Yeroboamu burinò té n pinki, àpiin oni ví ado, zaakú akúme ado Dikiri Isarailanò Luda yā mana lèa Yeroboamu onn. ¹⁴ Dikiri ni kina pānde dite a gbē Isarailanone. Àkú mé ani Yeroboamu burinò dade. Gbāra dí! Bóoo? Leme, tera dí! ¹⁵ Dikiri ni gò tō Isarailanò, oni gò lán leba kú àten yīgá í gūn bà. Ani Isarailanò bote búsú mana kú à kpà n dizinòa dín à n fákōa Yuflati bara dire, kú ò Asatore lí pètepete ò Dikiri pò fēone yāi. ¹⁶ Ani Isarailanò kpámma durunna kú Yeroboamu kè à Isarailanò dà a kenan yāi.

¹⁷ Akú Yeroboamu nanò fute àten tá. Kú à kà Tiza, kú à gèsee zè kpéleleà gòno, akú négògbē pii gā. ¹⁸ Ò a ví, akú Isarailanò sò dò n pinki lákú Dikiri ò a zòbleri annabi Ahia gāi nà. ¹⁹ Yeroboamu yā kparanò n kú Isarailanò kinanò gīayākēna takadan, zī kú à kànò kú a kīkēyāno pinki. ²⁰ Yeroboamu kí blè wè baro awēeplame. Kú à gā, akú a né Nadabu wùte a gēne ù.

Yudanò kína Reoboamu

²¹ Sulemanò né Reoboamune Yudanò kína ù. À kí blè a wèè bupla awēedodemme, akú à kí blè Yurusalemu wè gero awēepla, wète kú Dikiri sè Isaraila buri sinda pinki wētēno té de a tó gò kúa. A da tón Naama, Amóni burime. ²² Yudanò yā kú Dikiri yeiro kè, ò a pò fēne de n dizinòla n pinki n durunna kú ò kè yāi. ²³ Ò tánagbagbakino bò n zidane sīsī lei sinda pinki musu kú lí zòkò sinda pinki gbáruo, ò gbēno kú lino pètepeten. ²⁴ Bee se tánagbagbaki karuanò n kú Isarailanò búsun gògbēno kú nōgbēno. Leme Isarailanò buri kú Dikiri pèrmañnenò dà vāninò sète le pinki.

²⁵ Kína Reoboamu kíblena wè sɔɔrode gūnn Misila kína Sisaki sù à lète Yurusalemu. ²⁶ À Dikiri ɔn aruzekeno kú kínabe póno nàkɔa à wura sɛgbako kú Sulemanu pino sète pínki. ²⁷ Akú kína Reoboamu sɛgbako pino gēne pi kú m̀ogotɛo à nà a be dogari don'arendenone n̄ ɔ́ a be kpélele. ²⁸ Tó kína ten gé Dikiri ɔnn, dogarii pino digɔ sɛgbako pino kúna. Tó ò ɛra ò sù, òdi era ò káte n̄ kpén.

²⁹ Reoboamu yá kparano kú yá kú à kèno pínki kú Yudano kínano ḡayákena takadan. ³⁰ Reoboamu kú Yeroboamuo digɔ z̄l ká kú k̄so ḡɔɔ sinda pínki. ³¹ Kú Reoboamu gà, ò a mira kpákúsú kú a dizino Dauda w̄eten. A da tón Naama, Am̄oni burime. Akú a né Abia vùte a gēne ù.

15

Yudano kína Abia

¹ Nɛbati né Yeroboamu kíblena wè baro plansaride gūnn Abia ḡɔ Yudano kína ù ² à kí blè Yurusalemu wè aakɔme. A da tón Maaka, Abusalomu burime. ³ À durunna kú a de kèno kè pínki, adi a z̄ida kpá Dikiri a Ludaa lán a dizi Dauda bàro. ⁴ Ama Dauda yáin Dikiri a Luda tò a buri kí blè Yurusalemu, à a buri pi dite a gēne ù à tò Yurusalemu gbána lè. ⁵ Zaakú Dauda yá kú Dikiri yeii kè, adi gí yá kú Dikiri ditene mairo ari a w̄endi lén, tó adi ke yá kú à kè Iti buri Uriane baasiro.

⁶ Abia kú Yeroboamuo digɔ z̄l ká kú k̄so ari Abia w̄endi lén. ⁷ Abia yá kparano kú yá kú à kèno pínki kú Yudano kínano ḡayákena takadan. ⁸ Kú à gà, ò a v̄l Dauda w̄eten, akú a né Asa vùte a gēne ù.

Yudano kína Asa

⁹ Isarailano kína Yeroboamu kíblena wè barode gūnn Asa ḡɔ Yudano kína ù, ¹⁰ akú à kí blè Yurusalemu wè bupla awɛɛdo. A dai tón Maaka, Abusalomu burime. ¹¹ Kína Asa yá kú Dikiri yeii kè lán a dizi Dauda bà. ¹² À pè t̄anagbagbaki karuana a b̄usun, akú à t̄ana kú a dizino kèno k̄te pínki. ¹³ Bee se à a dai Maaka b̄o kpatan, kú à Asatore lí ginaa p̄ete yá. Kína Asa lí pi z̄ɔ à té n̄aa Kidironu guvuten. ¹⁴ À a z̄ida kpà Dikiria ari a w̄endi lén, ama adi t̄anagbagbaki kú ò b̄ono gbororo. ¹⁵ À wura kú andurufuuo kú p̄o p̄ande kú ak̄aa kú a deo dite Dikiri p̄o ùno s̄ete à k̄ate Dikiri ɔnn.

¹⁶ Asa kú Isarailano kína Baasao digɔ z̄l ká kú k̄so ari n̄ kíblena lén. ¹⁷ Baasa mé à ḡe à lète Yudano b̄usua, akú àten b̄ini bo à lika Ramai, de gb̄eke s̄un bo ke à ḡe Yudano kína Asa b̄usunlo yá. ¹⁸ Akú Asa andurufu kú wura kú à ḡɔ Dikiri ɔn laasinno s̄ete kú p̄o kú ò kú a be laasinno, à nà a ibanone n̄ ɔ́, akú à n̄ z̄i Damasuku, Siria b̄usu kína Benadada, Tabirim̄o né, Eziɔ daikore k̄naa à pi: ¹⁹ Ó lédok̄no ke l̄akú ma de kú n̄ deo kè n̄a yá. A andurufu kú wuraaon dí. N̄ lédok̄no kú n̄ v̄i kú Isarailano kína Baasao gboro, de à gomala kú a z̄ikarino. ²⁰ Akú Benadada lédok̄no kè kú Asao à a z̄ikarino gb̄are ò ḡe ò lète Isaraila w̄etena. Ó Iyon si kú D̄ao kú Abeli Betemakao kú Genesareti guo kú Nafatali burino guo ò pínki. ²¹ Kú Baasa a baaruu mà, akú à b̄inibona Ramaii tò à t̄a Tiza. ²² Akú kína Asa kpákpa kè Yudanone n̄ pínki, adi gb̄eke t̄e boro à pi, ò Rama gb̄eno kú lí kú Baasa ten b̄ini boono s̄ete. Akú à b̄ini b̄oo à lika Geba kú à kú Biliaminu burino gui kú Mizipao. ²³ Kína Asa yá kparano kú Yudano kínano ḡayákena takadan, a né ḡɔgb̄ekeyano kú yá kú à kèno pínki kú w̄ete b̄ini kú à b̄ono. Kú à z̄i kú, gyá a kú a gb̄alano. ²⁴ Kú à gà, ò a mira kpákúsú kú a dizino a dizi Dauda w̄eten, akú a né Yosafata vùte a gēne ù.

Isarailano kína Nadabu

²⁵ Yudano kína Asa kíblena wè plade gūnn Yeroboamu né Nadabu kè Isarailano kína ù à kí blè wè plame. ²⁶ À yá kú Dikiri yeiro kè à z̄e kú yá kú a de kè à Isarailano dà durunna gūnwɔ. ²⁷ Ahia né Baasa, Isaka buri lé kpákúsú ḡɔɔ kú akú kú Isarailano ten lika Filisitini w̄ete Gibet̄i, akú à a d̄e gwe. ²⁸ À a d̄e Yudano kína Asa kíblena wè aakɔde ḡumme, akú à vùte a gēne ù. ²⁹ Kú à nà kíblena, akú à Yeroboamu burino d̄ede n̄ pínki, adi n̄ gb̄eke t̄oro, à n̄ k̄akate lán Dikiri ò a z̄bleri Ahia, Silo gb̄e ḡai n̄a. ³⁰ Yá pi kè le durunna kú Yeroboamu kè yá, kú à Isarailano dà a kenan à Dikiri Isarailano Luda p̄o f̄eone. ³¹ Nadabu yá kparano kú yá kú à kèno pínki kú Isarailano kínano ḡayákennano takadan. ³² Kína Asa kú Isarailano kína Baasao z̄i ká kú k̄so ari n̄ kíblena lémm̄e.

Isarailano kína Baasa

³³ Yudano kína Asa kíblena wè aakɔde gūnn Ahia né Baasa kè Isarailano kína ù. À kí blè Tiza wè baro awɛɛsiik̄. ³⁴ À yá kú Dikiri yeiro kè à z̄e kú Yeroboamu yákenna kú durunna kú à Isarailano dà a kenanwo.

16

¹ Dikiri yā sù Anani né Yehua, akū à yā ò Baasane à pi: ² Ma n bo būsutitin, ma n ke ma gbē Isarailanŋ don'arede ū, akū n ze kū Yeroboamu yākenaao n ma gbē Isarailanŋ dà durunnakenan, akū n durunna pīnŋ ma pŋ fē. ³ Mōkōn kū n burinŋ, mani á dúgu zōme sa. Mani ke n ɔnnne lākū ma kē Nebati né Yeroboamu ɔnnne nā. ⁴ Gbēdanŋ ni n gbē kū oni gaga wēte gūnnŋ só, bānŋ ni n gbē kū oni gaga sēnnŋ ble. ⁵ Baasa yā kparanŋ, yā kū à kēnŋ kū a négōgbēkeyānŋ kū Isarailanŋ kīnanŋ gīayākenanŋ takadan. ⁶ Kū Baasa gā, ò a vī Tiza, akū a né Ela vūte a gēne ū.

⁷ Dikiri yā pī ò Baasane kū a burinŋ annabi Yehu, Anani né gāi, yā vāni kū à kē à Dikiri pŋ fēone lākū Yeroboamu burinŋ kē nā yāi kū Yeroboamu buri kū à n kakatənŋ yāo dŋ.

Isarailanŋ kīna Ela

⁸ Yudanŋ kīna Asa kīblena wē baraasɔro awēedode gūnn Baasa né Ela kē Isarailanŋ kīna ū à vūte Tiza wē pla. ⁹ A ibanŋ do Zimirime a sōgonŋ kpado gbē zōkŋ ū, akū à lé kpākūsūi kūnwo. Gɔrŋ kū í Ela kū a begwari Aza kpén zaa Tiza, ¹⁰ akū Zimiri gē à a dē Asa kīblena wē baraasɔro awēeplade gūn, akū à vūte a gēne ū. ¹¹ Kū à kī blē gōnŋ, akū à Baasa burinŋ dēde n pīnki, adi gōgbē ke tó a danenŋ ke a gbēnnanŋ tēro. ¹² À Baasa buri pīnŋ kākate n pīnki, lākū Dikiri ò annabi Yehu gāi nā. ¹³ Baasa kū a né Elao Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fēne durunna kū ò kē tāna pāpānŋ yā musu, akū dŋ ò Isarailanŋ dà a kenan yāi. ¹⁴ Ela yā kparanŋ kū yā kū à kēnŋ pīnki kū Isarailanŋ kīnanŋ gīayākena takadan.

Isarailanŋ kīna Zimiri

¹⁵ Yudanŋ kīna Asa kīblena wē baraasɔro awēeplade gūnn Zimiri kī blē Tiza gɔrŋ suppla. Gɔrŋ birea Isaraila zīkarinŋ bura kū Filisitini wēte Gibetŋ sare. ¹⁶ Kū zīkariii pīnŋ mà Zimiri lé kpākūsū kū gbēnŋ kīnai à a dē, akū ò n don'arede Ōmiri kà Isarailanŋ kīna ū n buraan gwe gōnŋ. ¹⁷ Akū Ōmiri kū Isaraila zīkarinŋ fūte Gibetŋ ò gē ò lika Tizai. ¹⁸ Kū Zimiri è ò a wēte siawa, akū à didi à gē a be kpédididikšana musu gūn à té nāa, akū à té kū à gā ¹⁹ durunna kū à kē yāi. À yā kū Dikiri yeiro kē à zē kū Yeroboamu yākenaao. À durunna kē, akū dŋ à Isarailanŋ dà a kenan. ²⁰ Zimiri yā kparanŋ kū lé kū à kpākūsū kūnwo Elaiio kū Isarailanŋ kīnanŋ gīayākena takadan.

Isarailanŋ kīna Ōmiri

²¹ Isarailanŋ kpāate leu pla. N kpadoŋ ye ò Ginati né Tibini ká kīna ū, n kpadoŋ sŋ, Ōmiri. ²² Kū gbē kū ò zē kū Ōmirionŋ gbāna de gbē kū ò zē kū Ginati né Tibinionŋla, akū ò Tibini dē, Ōmiri kī blē. ²³ Yudanŋ kīna Asa kīblena wē baraakuri awēedode gūnn Ōmiri kē Isarailanŋ kīna ū, à kī blē wē kuri awēepla. À kē Tiza wē suddo, ²⁴ akū à Samaria sīsī lū Sema kū andurufuuo kiloo baaakŋ akuri, akū à wēte kàtea à tŋ kpāne Samaria kū Sema mé à sīsī pi vī yā yāi. ²⁵ Ōmiri yā kū Dikiri yeiro kē à durunna kē de gbē kū ò dōne arenŋ pōla n pīnki. ²⁶ À zē kū Nebati né Yeroboamu yākenaao pīnki. À Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fēne kū durunna kū à kē tāna pāpānŋ yā musuo à Isarailanŋ dà a kenan dŋ. ²⁷ Ōmiri yā kparanŋ kū yā kū à kēnŋ kū a négōgbēkeyānŋ kū Isarailanŋ kīnanŋ gīayākena takadan. ²⁸ Kū à gā, ò a vī Samaria, akū a né Ahabu vūte a gēne ū.

Isarailanŋ kīna Ahabu

²⁹ Yudanŋ kīna Asa kīblena wē bupla plansaride gūnn Ōmiri né Ahabu kē Isarailanŋ kīna ū à kī blē Samaria wē baro awēeplame. ³⁰ À yā kū Dikiri yeiro kē de gbē kū ò dōne arenŋ pōla n pīnki. ³¹ A zena kū Nebati né Yeroboamu durunnakenanao dí kene yāke ūro, akū à Sidōdenŋ kīna Etabaali nēnŋgbē Yezebelī sē nŋ ū, akū à nā Baali tanagerbagbanaaa, àdigŋ kūtene. ³² À kpé bŋ Baalīne Samaria, akū à a gbagbaki pēte kpé pīi gūn. ³³ À Asera lí pēten dŋ à èra à Dikiri Isarailanŋ Luda pŋ fēne de Isarailanŋ kīna kū ò dōne arenŋ pōla n pīnki.

³⁴ Ahabu gɔrŋan Beteli gbē Iyeli Yeriko kēke à kàte. Kū à a bīni ē pēte, akū a daudu Abiramu gā. Kū à a zē gbānŋ pēte, akū a né kpede Segubu gā lākū Dikiri ò Nuni né Yŋsua gāi nā.

17

Kaakaannanŋ annabi Iliasu gwanaa

¹ Tisibe gbē Iliasu bŋ a bea Giliada būsun à gē à Ahabu lè à pi: Kū Dikiri Isarailanŋ Luda kū maten doi kunnaao, zaa wēnla plī ni kpáro, legū ni maro, séde gɔrŋ kū ma ò baasiro.

² Akū Dikiri yā sù Iliasua à pi: ³ N fute n gē ifáboki kpa, n ute Keriti swaween Yoda bara dire kpa. ⁴ Inigŋ swa pi í mi. Ma dite kaakaannanŋne ògŋ n gwa gwe. ⁵ Akū à gē à kē lākū Dikiri

tánade pínòne: À zùsa mèn do sé à keke káaku, zaakú ákòno mé á dasi. À á tãna sísi, ama àsun té naoro. ²⁶ Akú ò zùsa kú ò kpámma sì ò kèke, akú òten Baali sísi zaa konko ari ifántè gèe káo midangura. Òten ú wá, òten lika sa'oki kú ò bòoi, òten pi: Baali, ò yá mawá! Bee kú abireo odi yáke maro, adi yá marúmaro. ²⁷ Kú ifántè ká midangura, akú Iliasu teni ò lalandi ke à pi: À wiki lé gbána à kara, akúme dikiri úroo? Ke a laasun tà kpadome. Ke à gèe bínikep keme. Ke à gèe wèteame. Ke àten i ome, akú ádi a vuroo? ²⁸ Akú òten wiki lé kú koto gbánao, òteni ò zida líli kú fenedao kú sáorio lákú òdi ke ná, ari aru ten pla ò mèe. ²⁹ Kú ifántè gò mia, akú òten yá ya ari sa okosi ogoro gèe à kào. Bee kú abireo adi yáke werúmaro, adi yá marúmaro, adi sá kpányíro.

³⁰ Akú Iliasu pi parine: À namai la! Kú ò nài ò pinki, akú à Dikiri gbagbaki kú à gbòroo kèke àten bo. ³¹ À gbèe sèse mèn kuri awèepla Yakubu burino dasi lén. Yakubun Dikiri yá òne yá à pi ògò pine sà Isaraila. ³² Kú à Dikiri gbagbaki pi bò, akú à wèee yò à likai. Wèee pi ká à í sí lita gèro. ³³ À yàkaa ká sa'oki pila, à zùu pii zòzòkòre à ká yàkaa piia à pi: À í tó lo siikò, à ká sa'opo piia kú yàkaa piio. ³⁴ Kú ò tó, akú à pi: À era à tó do. Kú ò tó, akú à pi: À era à tó à ke gèn aakò. Akú ò tó ari gèn aakò. ³⁵ Í pi bàa lè à lika sa'oki pii ari wèee pi pà. ³⁶ Sa okosi ogoro akú annabi Iliasu nài à pi: Dikiri, Ibrahim kú Isaakuo kú Isarailao Luda, ò tó ò dè gbàra kú mókómme Isarailano Luda ú akúsò n zòbleriime ma ú, maten yá dí ke kú mókò n mé n ma dan yá. ³⁷ Ò yá mama Dikiri! Ò yá mama, de gbè díno le ò dè kú Dikiri, mókómme ò Luda ú akúsò nteni ò nèse litefíne de ò era ò summa. ³⁸ Akú Dikiri té sù sa'oboo piia kú yàkaa kú gbèno kú búsuuo, ò té kú, akú í kú à kú wèee pin bàba. ³⁹ Kú gbèno è, akú ò wùte ò nèse kutena ò pi: Dikirime Luda ú! Dikirime Luda ú! ⁴⁰ Akú Iliasu dáfine à pi: À Baali tánagbagbarii pínò kúkú, ò gbèke sùn pitiáwaro. Kú ò ò kúkú, akú Iliasu gèe kúño Kisò guvuten à ò dede gwe.

⁴¹ Iliasu pi Ahabune: Ò gé pò ble ò í mi, zaakú ma legú kíni mà do. ⁴² Akú Ahabu gèe pò ble à í mi. Akú Iliasu didi à gèe Kaameli mèsntea à wùte à mi ká tún. ⁴³ À pi à zíkèriine: Ò gé gu gwa ísira kpa. Akú à gèe à gwá. Kú à sù à pi: Pòke kú gwerò. Akú Iliasu pine à era à gé gu do, akú à gèe le ari gèn suppla. ⁴⁴ A gèn suppladeo zíkèrii pi pi: Ma legú è lokona serere lán òla bà, àten fute ísira musu. Akú Iliasu pine: Ò gé ò ò Ahabune à sògo do sòno à gèn à kipa kpia ari legú gò gé a dáda. ⁴⁵ Legú ten sísi busebuse, zàga'ia fùte, akú legú mà manamana. Ahabu kú sògon, àten tá Yezèrili. ⁴⁶ Dikiri gbána sù Iliasua, akú à a uta zòkò kàkara à kú, à bàa lè à Ahabu kè ari à gèe káo Yezèrili.

19

Dikiri yá'ona kú Iliasuo Orebu

¹ Akú Ahabu yá kú Iliasu kèe bàba Yezebeline pinki, lákú à tánade pínò dède nà kú fenedao ò pinki. ² Akú Yezebeli légbázà kè Iliasune à pi: Ari zia mandara'í, tó mádi kenne lákú n kè tánadenone nàro, tánano yá kemene pásípási! ³ Akú vína Iliasu kú, akú à fùte à bàa sí à a zida miboki wète. Kú à ká Beseba, Yudanò búsun, gwen à a zíkèrii tòn, ⁴ akú à táa ò gbàrannan goro do. À gèe à wùte sè lí gbáru, akú à adua kè à le à ga à pi: Dikiri, yá díkina mòma le. Ò ma wèndi sé gòno, zaakú mà de ma dizinlaro. ⁵ Akú à wùte àten ò ò sè lí pi gbáru.

Káto malaikaa sù à ò kèa à pi: Ò fute ò pò ble. ⁶ Kú Iliasu gu gwá, akú à kàra asána è kú í túruuo katena a mi. Akú à pò blè à í mi à èra à wùte. ⁷ Dikiri Malaikaa èra à sù a gèn pladeo, à ò kèa à pi: Ò fute ò pò ble, zaakú tá gbànan nten su o. ⁸ Akú à fùte à pò blè à í mi. Pòble pi tó à gbána lè, akú à táa ò goro bupla fánantè kú gwaanio ari à gèe à ká Luda kpi kú òdi pi Orebu. ⁹ Akú à gè gbèwèen à ò gwe, akú Dikiri yá sù à pi: Iliasu, bòn nten ke laa? ¹⁰ À wèa à pi: Dikiri Luda Zikaride, ma laakaríi fùte manamana, zaakú Isarailano pà kpà n bàka konna kúño yá, akú ò n gbagbakino gbòro ò n annabino dede kú fenedao. Makú mé ma gò mado, akú òteni ma we se. ¹¹ Akú Dikiri pi: Ò bo ò gé ze ma are kpi musu, mani gète n are.

Zàga'ia gbána fùte, àten kpi pínò para àten gbèno wíwi Dikiri are, ama Dikiri kú ía pi gúnlo. Ía pi gbera zíte yígáyigá, ama Dikiri kú zíte yígáyigánaa pi gúnlo. ¹² Zíte yígánaa pi gbera akú té bò, ama Dikiri kú té pi gúnlo. Té pi gbera akú koto busee bò teene. ¹³ Kú Iliasu kotoo pi mà, à a uta zòkò kú a wéa. Akú à bò à gèe à zè gbèwèee pi léa, à mà ò piare: Iliasu, bòn nten ke laa? ¹⁴ À wèa à pi: Dikiri Luda Zikaride, ma laakaríi fùte manamana, zaakú Isarailano pà kpà n bàka konna kúño yá, akú ò n gbagbakino gbòro ò n annabino dede kú fenedao. Makú mé ma gò mado, akú òteni ma we se. ¹⁵ Akú Dikiri pine: Ò era ò tà Damasuku gbàrannan. Tó n ka gwe, ò Azaili ká Siria kína ú, ¹⁶ ò Nimisi daikore Yehu ká Isarailano kína ú, ò Abeli Meola gbè Safata né Elisa ke n gène ú annabi ú. ¹⁷ Gbè kú bò Azaili feneda léi, Yehu mé ani a de. Tó

à bò Yehu fēneda léi s̄s, Elisa mé ani a de. ¹⁸ Bee kú abireo má Isarailano kúna gbēnon dúbu suppla, kú ní gbēke dí kúte Baaline à lé p̄earo.

Elisa sisinaa

¹⁹ Akú Iliasu fúte à bò gwe à ḡe à Safata né Elisa lè, àten bú wí kú zùnò swa kuri awēplā. Àkú mé à té zù swa kp̄edei. Akú Iliasu nài à a gyabaa gò à dàala. ²⁰ Akú Elisa a zùnò tò gwe à bàa lè à bò à té Iliasu kpe, akú à pine: Ñ tó mà gé lé za ma de kú ma daooa ḡia, gbasā mà su mà tén̄yī s̄a. Akú Iliasu pine: Ñ gé ñ era ñ su. Ñ d̄s yá kú ma k̄enne. ²¹ Akú Elisa era à ḡe à a zùnò kútu kp̄a à té kà kú a zù swa gbāngoo, akú à zùu p̄ino n̄b̄o fufuu k̄e à kp̄a gbēno a s̄o. Akú à bò à t̄e Iliasu, à ḡs à plade ū.

20

Benadada kú a z̄ikarino likana Samariai

¹ Siria kína Benadada a z̄ikarino kākara ní p̄inki. Kína gbēnon baraakuri awēplano kú k̄aao kú ní s̄no kú ní s̄gono. Akú ò ḡe ò lika Samariai ò l̄eta. ² Akú à gbēno z̄l̄ Ahabua w̄te gūn à pi: Makú Benadada ma pi, ³ n andurufu kú n wurao ḡs ma p̄s ū. N n̄o manano kú n né manano ḡs ma p̄s ū d̄o. ⁴ Akú Isarailano kína pi: Ma dikiri kína, makú kú p̄s kú má v̄ino ḡs n p̄s ū p̄inki l̄aku n ò n̄a. ⁵ Akú Benadada era à gbēno z̄la d̄o à pi: Makú Benadada ma gbēno z̄l̄ ma n andurufu kú n wurao kú n n̄ono kú n n̄eno l̄amma. ⁶ Zia mandara'i mani ma gbēno z̄imma ò n be kp̄uke kú n gbēno ben̄o, oni á p̄s b̄eeredeno s̄ete ò suomenē p̄inki. ⁷ Akú Isarailano kína a b̄usu gb̄e z̄sk̄ono sisi ní p̄inki à piñne: A è l̄aku àteni ó lé wete n̄a yá? Kú à gbēno z̄l̄ma, à ma n̄ono kú ma n̄eno kú ma andurufuuo kú ma wurao l̄ama, mádi gionero. ⁸ Akú gb̄e z̄sk̄ono p̄ino kú gb̄e kparano pine: Ñsun a yá maro, ñsun wenero. ⁹ Akú à pi Benadada z̄l̄irino: À gé à o ma dikiri k̄inane, p̄s kú à l̄a makú a z̄bleriia k̄aakun mani k̄e. P̄s kú à l̄ama kp̄eke d̄in mani k̄ero. Akú z̄l̄iri p̄ino era Benadadane kú légb̄az̄a piio. ¹⁰ Akú à era à gbēno z̄l̄ Ahabua d̄o à pi: Tó Samaria b̄usutiti ḡs à kà kú ma gbēno le à d̄ad̄a okú dodo, t̄anano yá kemene p̄asip̄asi! ¹¹ Akú Isarailano kína pi: À gé à one, gb̄e kú àten z̄l̄ka'uta da s̄un̄ ia d̄a l̄aku gb̄e kú à uta piì bò à k̄ate bàro. ¹² Kú Benadada yá piì mà ḡoro kú àten í mi kú a kína dakeno ní bizakutano gūn, akú à pi a gbēno ò soru k̄e. Akú ò ḡe soru k̄e.

Ahabu z̄iblena Benadadaa

¹³ Annabi ke sù à Isarailano kína Ahabu lè à pine: Dikiri pi, n z̄ikari dasino è gwe yá? Áni ní nanne n ɔ̄i gb̄ara, ñiḡs d̄s kú ak̄ame Dikiri ū. ¹⁴ Akú Ahabu a là à pi: Dí mé ani abire kee? À w̄eà à pi: Dikiri pi, n b̄usu gu gb̄e z̄sk̄ono kefenna z̄ikarino mé oni k̄e. Akú Ahabu a là d̄o: Dí mé ani na z̄lia k̄aaku? À w̄eà à pi: M̄ok̄omme! ¹⁵ Akú Ahabu gu gb̄e z̄sk̄ono kefenna z̄ikarii p̄ino kākara gbēnon w̄aa do kú baraakuri awēplao. Akú à a z̄ikarino kākara ní p̄inki, ò k̄e gbēnon dúbu suppla. ¹⁶ Ò fúte w̄eten ifant̄e k̄a midangura, ḡoro kú í ten Benadada kú a kína dake p̄ino de ní bizakutano gūn. ¹⁷ Akú gu gb̄e z̄sk̄ono kefenna z̄ikarii p̄ino b̄ote k̄aaku. Akú Benadada z̄l̄irino ḡe ò òne, gbēno ten bo Samaria. ¹⁸ Akú Benadada pi: Tó aafian òten sun yoo ke kú z̄l̄io, à ní k̄uku b̄ene. ¹⁹ Kú gu gb̄e z̄sk̄ono kefenna p̄ino b̄o w̄eten, z̄ikarino t̄e ní kp̄é, ²⁰ akú ní baadi a iber̄e d̄e. Kú Siriano l̄ek̄sa, akú Isarailano p̄er̄ma, akú Siria kína Benadada kú a s̄ode ken̄o bàa si ò ní k̄e s̄s musu. ²¹ Akú Isarailano kína bò à ḡe à s̄odeno kú s̄godeno d̄ede à Siriano ásar̄u k̄e manamana. ²² Annabi piì era à sù à Isarailano kína lè à pi: Ñ n z̄ikarino kara ñḡs kú soru gūn, zaakú tó S̄ét̄aḡoro k̄a, Siria kína ni era à su lét̄emma d̄o.

²³ Akú Siria kína ibano pine: Isaraila t̄anano bi s̄is̄i t̄anano me. Abire yāin ní gb̄ana deóla. Tó òten z̄l̄ k̄a k̄uño gusaran, ó gb̄ana ñiḡs deñla. ²⁴ Ñ n kína dakeno l̄ilin k̄e, ní don'arede p̄andeno d̄it̄edite ní gb̄en. ²⁵ Séde n z̄ikarino kú n s̄no kú n s̄gono ḡs dasi l̄an k̄aakup̄o kú n kuraino bà, ó z̄l̄ k̄a k̄uño gusaran, ó gb̄ana ni deñla. Kína ní yá mà, akú à k̄e le.

²⁶ Kú S̄ét̄aḡoro k̄a, Benadada Siriano kākara, akú à ḡe z̄l̄ k̄a kú Isarailano zaa Afeki. ²⁷ Ò Isarailano kākara ò kusuna k̄ēñne, akú ò ḡeñyī. Siriano d̄agula gu s̄inda p̄inki, akú Isarailano b̄uraa k̄ate l̄an k̄e kp̄asa fitima ten plan̄o bà, ò are d̄ok̄sa. ²⁸ Akú Luda gb̄e piì sù à pi Isarailano k̄inane: Dikiri pi, zaakú Siriano leu da s̄is̄ino dikirin a ū, guvute dikirin a ūro, áni a z̄ikari dasi dik̄inano nanne n ɔ̄i, ñiḡs d̄s kú ak̄ame Dikiri ū. ²⁹ Ñ b̄urano are d̄o d̄ok̄sana le ari ḡoro suppla, a ḡoro supplade pin ò n̄a z̄lia. Akú Isarailano Siria ḡesedeno d̄ede gbēnon dúbu bas̄oro z̄i piia. ³⁰ Kú gb̄e kparano l̄ek̄sa ò si Afeki w̄eten, akú a b̄ini l̄ete à sir̄ma. Gb̄e p̄ino k̄a gbēnon dúbu baraas̄oro awēsuppla. Benadada s̄s à bàa si à si w̄ete pin se, à ḡe à ūte kp̄ene gūn. ³¹ Akú a ibano pine: O mà Isarailano k̄inano gb̄el̄e v̄i. Ò uta kasano d̄o ó pi, ò bà d̄o ó wakale, ò bo ò gé

ò a le. Òdigõ dõro ke ani n tó kũ wëndiio. ³² Akũ ò uta kasano dõ ñ pi, ò bàà dõ ñ wakale, ò gèè ò Isarailano kina lè ò pi: N zòbleri Benadada pi ñ a tó kũ wëndiio. Akũ Isarailano kina pi: Ase à kpé kun yá? Ma gbème. ³³ Yá pii kè gbè pinone àlesi mana ù, akũ ò ya pii dà ò kũ ò pi: Ee, Benadada bi n gbème. Akũ kina pi: À gé à a sé à su káao. Kũ Benadada sù, akũ Ahabu pine à gè káao a sõgon. ³⁴ Akũ Benadada pine: Wète kũ ma de si n deanõ mani era mà kpámma, Ìnigõ laga yia Damasuku lákũ ma de kè nà Samaria. Akũ Ahabu pi: Ò lédokõno ke abire musu, má n gbare. Akũ à lédokõno kè káao à a gbàre.

Annabi yadana kina Ahabula

³⁵ Dikiri pi annabi gá gbèkene à a lé. Kũ annabii pii òne, akũ à gi. ³⁶ Akũ à pine: Zaakũ ñdi Dikiri yá maro, tó o kèkõa gõno, músu ni n demè. Kũ ò kèkõa, akũ músu a è à dè. ³⁷ Annabii pi gbèke lè dõ, akũ à pine à a lé. Akũ à a lè à kinnna. ³⁸ Akũ annabii pi biza kũ a wéa à a zida lite, akũ à gèè àten kina dá zé léa. ³⁹ Kũ kina ten gète, akũ annabii pi lé zui à pi: Makũ n zòbleri, kũ ma ge zllan, akũ gbèke sù ma kinaa kũ gõgbè keo, à pi màgõ a dàkpá. Tó ma tò à pítima, ma wèndi lén gwe, kesõ mani fina bo kũ andurufuuo kiloo bupla sòrosari. ⁴⁰ Kũ ma laakarrii tà gu pãdea, akũ gõgbè pii gète. Akũ Isarailano kina pine: Lákũ oni wé tãmma nàn n ò gwe. ⁴¹ À biza pii gò a wéa likalika, akũ Isarailano kina a dõ annabi ù. ⁴² Akũ annabii pii pine: Dikiri pi, zaakũ n gõgbè kũ a dìte à ga gbàre, Ìni ga a gène ù, n gbèno ni gaga a gbèno gène ù. ⁴³ Akũ Isarailano kina dà zén à tà a bea zaa Samaria. A nèsee yàka à ànn sisi.

21

Naboti geepi líkpe

¹ Abire gbera Yezeri gbèke kun, a tón Naboti. À geepi líkpe ví gwe Samaria kina Ahabu be sare. ² Akũ Ahabu pine: Ñ n geepi líkpe kpáma mà ke dò kara ù, zaakũ à kũ ma be sare. Mani geepi líkpe kũ à mana de abirela kpámma a gène ù. Tó ñ yei, mani fina bonne kũ andurufuuo láku à kũ nà. ³ Akũ Naboti pi Ahabune: Kai, ani sí kero! Mani fõ mà túbi kũ ma dizino tòmene kpámmaro. ⁴ Akũ Ahabu nèsee yàka, à tà be kũ posirao kũ Yezeri gbè Naboti pine áni túbi kũ a dizino tòare kpáaro yá. Akũ à wùte a gádo a are dõ gbliá à gi pò blei. ⁵ A nãno Yezebeli sù à a là à pi: Bó mé à n le n ànn sisi, ñdi pò bleroo? ⁶ Akũ à wéa à pi: Ma pi Yezeri gbè Nabotine à a geepi líkpe kpáma, mani fina bone kũ andurufuuo. Tó geepi líkpe pãnden à yei sõ, mani kpáa a gène ù. Akũ à pi áni kpámaro. ⁷ Akũ a nãno Yezebeli pine: Mòkõn Isarailano kí'ina yákenan dí yá? Ñ fute ñ pò ble kũ ponnao, mani Yezeri gbè Naboti geepi líkpe sínne.

⁸ Akũ à takadano kèkè kũ Ahabu tóo à a tambari læ, à kpázákpáza gbè zòkõno kũ kine kũ ò kũ Naboti wète gũnnone. ⁹ Takada pine gũn à pi: À léyigõno dìte à a kpákpa ke. À vuteki mana kpá Nabotia gbèno té ¹⁰ à gbè ginano wete gbènon pla à ñ káte a are, de ò yá dia ò pi à Luda kũ kinao tó vání si. À a kũ à bo káao wète kpe, á a pápa kũ gbèeo à de. ¹¹ Akũ Naboti wète gbè zòkõno kũ kineo kè lákũ Yezebeli ò takada kũ à kpázánneno gũn nà. ¹² Ò léyigõno dìte, akũ ò vuteki mana kpá Nabotia gbèno té. ¹³ Akũ gbè gina gbènon pla pine sù ò vùte a are, ò yá dia gbèno wára ò pi à Luda kũ kinao tó vání si. Akũ ò a kũ ò bò káao wète kpe ò a pápa kũ gbèeo ò dè. ¹⁴ Akũ ò légbáza kè Yezebeline ò pi, ò Naboti pápa kũ gbèeo ò dè.

¹⁵ Kũ Yezebeli mà ò Naboti pápa kũ gbèeo ò dè, akũ à gèè à pi Ahabune: Ñ fute ñ gé Naboti geepi líkpe kũ à gionne pi sí n pò ù, zaakũ à kun dorò à a. ¹⁶ Kũ Ahabu mà Naboti gá, akũ à fute àten gé de à a geepi líkpe sí a pò ù.

¹⁷ Akũ Dikiri yá sù Sisibe gbè Iliasua à pi: ¹⁸ Ñ fute ñ gé Samaria kina Ahabu le. À gèè Naboti geepi líkpe sí, à kũ gwe. ¹⁹ Ñ one makũ Dikiri ma pi, à gbè dè à sù a túbi sín gweroo? Ñ one dõ, gu kũ gbèdanõ Naboti aru sásán, gwen oni àpii pò sásán se.

²⁰ Kũ Ahabu Iliasua ò à pi: Ma ibere, ari tera ñdi ma tóroo? Akũ Iliasu pine: Ee, mádi n tóro, zaakũ n n zida dà yá kũ à vání Dikirine kenan. ²¹ Akũ Dikiri pi áni sunyi zìmma áni n burino kakate, n gõgbè ke ni gõ Isarailano búsunlo, bee zidate kesõ zò. ²² Áni ke n onne lákũ à kè Nebati né Yeroboamu onne nà, lákũ à kè Ahia né Baasa onne nà, zaakũ n Isarailano dà durunnakenan n a pò fène. ²³ Yezebeli sõ, Dikiri pi gbèdanõ ni a só Yezeri bini sare. ²⁴ Gbèdanõ ni n gbè kũ oni gaga wète gũnnõ só, bãno ni n gbè kũ oni gaga sènnõ ble.

²⁵ Gbèke kun ziki kũ à a zida dà yá kũ Dikiri yeiro kenan lán Ahabu bàro, akúsõ a nãno Yezebeli di té káagu. ²⁶ À yá kũ ò a tènõ kè manamana, à tè tãnanõ lán Amõrino kè nà, kũ Dikiri pèrma Isarailano.

²⁷ Kũ Ahabu mà le, akũ à a uta gá à kè à uta kasano dà ari à ò, akũ à lé yá à gò té kũ posirao. ²⁸ Akũ Dikiri yá sù Iliasua: ²⁹ N è deran Ahabu a zida nãtemene nà yá? Zaakũ à a zida nãtemene, mani yá vání pi ke a onne a gõroaro. A négõgbèn mani yá vání pi ke a onne.

22

Mikaya annabikeya vāni ona Ahabune

¹ À kà wè aak5 kù Sirianŋ kù Isarailanŋ dī zī ká kù k5oro. ² A wè aak5de pīi gūnn Yudanŋ kīna Yosafata gèè Isarailanŋ kīna lè. ³ Isarailanŋ kīna pīi à gbēnŋone: Á d5 kù Ramŋ Giliada bi ó pómè yāroo? Ama ódī a sina Siria kīnaa yā kekero. ⁴ Akù à Yosafata là à pī: Īni gé kūmao zī ká kù Ramŋ Giliadadenroo? Akù Yosafata wèa à pī: P5 dok5ŋme ó ū, ma gbēnŋ bi n gbēnŋme. Ma s5nŋ bi n s5nŋme. ⁵ Akù à èra à pīne: Ñ Dikiri gbeka ñ ma gīa. ⁶ Akù Isarailanŋ kīna annabinŋ kākara lán gbēnŋon wāa pla bà, akù à ñ lá à pī: Mā gé zī ká kù Ramŋ Giliadadenŋon yā, ke māsun géro? Akù ò wèa ò pī: Ñ gé! Dikiri ni ñ nānne n 5ī. ⁷ Akù Yosafata pī: Dikiri annabi ke kú la ò a laroo? ⁸ Akù Isarailanŋ kīna wèa à pī: G5gbē ke kun dŋ, a tón Mikaya, Imlá néme. Ani f5 à yā gbekawere Dikiria, ama má yeiro, zaakù àdī yā mana omene zikiro, séde a vāni. Akù Yosafata pī: Ñsun o lero kīna! ⁹ Akù Isarailanŋ kīna a ibanŋ doke sīsī à pīne: Ñ gé ñ Imlá né Mikaya sīsī à su likalika.

¹⁰ Isarailanŋ kīna kù Yudanŋ kīna Yosafatao baadi a kible'uta dana, ò vutena ñ kiblegbaaa p5wēgbēki kù à kù Samaria bīnīlea, akù annabii pīnŋon ten annabikeya ò ñ are ñ pīnki. ¹¹ Kenana né Zedekia mōsī pī lán bēne bà à pī: Dikiri pī bēne dīnŋon Īni Sirianŋ z5z5o ñ ñ dede ñ pīnki. ¹² Akù annabii pīnŋon ten yā dok5nŋ ò ñ pīnki òten pī: Ñ gé léte Ramŋ Giliadaa, Īni fuaro. Dikiri ni ñ nānne n 5ī.

¹³ Gbē kù à gēè Mikaya sīsī pīne: N annabi dakenŋ lé kè dok5nŋon yee! Yā nnan òten o kīname. Ñ yā dok5nŋ pī o se ñ yā nna one. ¹⁴ Akù Mikaya pī: Ma sī kù Dikiri kunnaao, yā kù Dikiri òmenen manī o kīname.

¹⁵ Kù à kà, akù kīna a là à pī: Mikaya, ò gé zī ká kù Ramŋ Giliadadenŋon yā, ke òsun géro? Akù à wèa à pī: Ñ gé létefma! Īni fuaro. Dikiri ni ñ nānne n 5ī. ¹⁶ Akù kīna pīne: Gēn ūgban manī n da ñ sī kù Dikiri kù yāpuran Īni omene? ¹⁷ Akù Mikaya pī: Ma Isarailanŋ è fāk5ana sīsīnŋo kpadoa lán sá kù ò dāri vīronŋo bà. Akù Dikiri pīmenē, gbē pīnŋon don'arede vīro. Ñ baadi tá a bea aafia. ¹⁸ Akù Isarailanŋ kīna pī Yosafatane: Ñdī ma gweroo? Mádi onne kù àdī yā nna omene zikiro, séde a vāni? ¹⁹ Akù Mikaya èra à pī: Ñ Dikiri yā ma! Ma Dikiri è vutena a kpatan, ludambe zīkarinŋo zēze a sare ñ pīnki ɔplai kù ɔzeo. ²⁰ Akù Dikiri pī: Dī mé ani 5nd5 kemene Ahabune à gé léte Ramŋ Giliadaa de à ga gwee? Akù gbēke pī la, gbēke pī la dŋ. ²¹ Akù nini ke bō à sù à zē Dikiri are à pī: Makù mé manī gé 5nd5 kene. Akù Dikiri a là à pī: Īni ke derame? ²² Akù à wèa à pī: Manī gé mà ke nini ékede ū mà yā soso mà ká a annabinŋone ñ lén. Akù Dikiri pī: Īni 5nd5 kene, Īni fuaro. Ñ gé ke le. ²³ Len Dikiri tò nini ékede pī yā soso à kà n annabi dīnŋone ñ lén le ñ pīnki. Sunyīn Dikiri kpānyī. ²⁴ Akù Kenana né Zedekia gēè à Mikaya sán kè à pī: Boren Dikiri Nini bōma à gēè à yā ònne? ²⁵ Akù Mikaya wèa à pī: Īni d5 zī kù n bàa lè n ge ute kpēnen. ²⁶ Akù Isarailanŋ kīna pī: À Mikaya kù à tá káao wēte kīna Amŋ kù ma né Yoasio kīnaa, ²⁷ á oñne ma pī ò a da kpésiran, òg5 burodi kpáa kù ío fitifiti ari mà gé suo aafia. ²⁸ Akù Mikaya pī: Tó n ge n su aafia, séde adi ke Dikiri mé à yā ò ma gāiro. Akù Mikaya èra à pī: Asa á baadi pīnki ma yā pīi màa?

Ahabu gana zaa Ramŋ Giliada

²⁹ Isarailanŋ kīna kù Yudanŋ kīna Yosafatao gēè Ramŋ Giliada. ³⁰ Akù Isarailanŋ kīna pī Yosafatane: Manī ma zīda lite mà sī zīn. M5k5n s5, ñg5 kù la kù n kible'utao dana. Akù Isarailanŋ kīna a zīda lite à sī zīn. ³¹ Siria kīna gīnake s5 à ò a s5go don'arede gbēnŋon baraakuri awēplanŋone à pī: Àsun are dŋ gbēkea zīnlo, bee díme, séde Isarailanŋ kīna ado. ³² Kù s5go don'arede pīnŋo Yosafata è, òten da Isarailanŋ kīname. Kù ò s5 dāa, akù Yosafata wiki lè. ³³ Kù ò è Isarailanŋ kīnanlo, akù ò a tò gwe.

³⁴ Kù gbēke kàa gbàre, akù à gēè à Isarailanŋ kīna pà, à gēè a mò'uta pekereki dagura. Akù à pī a s5godene: Ñ s5 lé lite ò bo zīn, ò ma kīnname gwe. ³⁵ Zī pī gbāna kpà zī birea, akù ò kīna pī kùkūna a s5go gūn, ò are dŋ Sirianŋo. Gu kù ò a kīnnan pī ten aru bo àten k5te s5go gūn. Zī pīia ɔk5sin à gā. ³⁶ Kù ífantē ten gē kpén, zīkarinŋo wiki kākara ò pī, baadi tá a būsun ari a be wēten. ³⁷ Len kīna pīi gā le, akù ò a gēè sè ò sūo Samaria ò a vī. ³⁸ Ó a s5go pipi Samaria íkacia, gu kù karuanŋo dī zú on, akù gbēdanŋo sù ò a aru sāsā lākū Dikiri ò nā.

³⁹ Ahabu yā kparanŋon kù Isarailanŋ kīnanŋo gīayākēna takadan, yā kù à kēnŋo pīnki kù kpé kù à bō kù wisa sakaao kù wēte kù à kēke à kàtenŋo. ⁴⁰ Kù Ahabu gā, akù a né Azia vūte a gēne ū.

⁴¹ IsarailanƆ kína Ahabu kíblena wè siikɔde gūnn Asa né Yosafata kè YudanƆ kína ũ. ⁴² A wè baraakuri awɛɛɔɔrode gūnn à kè kína ũ, akū à kí blè Yurusalemu wè baraasɔɔro. A da tón Azuba, Sili néme. ⁴³ À zè kú a de Asa yákenanƆ zé sında pínki gūn, adi pánero, à yá kú Dikiri yeii kè. Bee kú abireo adi tánagbagbaki kú ò bònƆ gbororo. Ò kpé òten sa oa òten turaretiti kpáta gwe.

⁴⁴ Yosafata kú IsarailanƆ kínao kú kú kɔo aafia. ⁴⁵ A yá kparanƆn kú YudanƆ kinanƆ gíayákèna takadan, a nɛgɔgbɛkeyánƆ kú zì kú à kànƆ pínki. ⁴⁶ Tánagbagbaki karua kpara kú ò gɔ a busun zaa a de Asa gɔɔanƆ, à pèńma gɔgbɛnƆ kú nɔgbɛnƆo ní pínki. ⁴⁷ Eɔmu busu kína ví gɔɔo birearo, séde gbɛ zɔkɔ kú YudanƆ kína òte.

⁴⁸ À gó'ite lagatabnƆn kè de ò gé wura sé Ofi, ama odi le ò bo kú táo ísiralero, zaakú gó pínƆ wíwí zaa Eziɔ Gɛba. ⁴⁹ Gɔɔo birean Ahabu né Azia pí Yosafatanɛ à tó a gbɛnƆ da ísira musu kú a gbɛnƆ lele, ama Yosafata dí wero. ⁵⁰ Kú Yosafata gà, ò a mira kpákūsū kú a dizinƆ a dizi Dauda wɛten, akú a né Yoramu vùte a gɛne ũ.

IsarailanƆ kína Azia

⁵¹ YudanƆ kína Yosafata kíblena wè gɛro awɛɛplade gūnn Ahabu né Azia kè IsarailanƆ kína ũ Samaria, à kí blè wè pla. ⁵² À yá kú Dikiri yeiro kè à zè kú a de kú a dao yáo kú dɔ Nebati né Yeroboamu kú à IsarailanƆ ò durunnakenan yáo. ⁵³ À ò Baalii, à a gbàgba, akú à Dikiri IsarailanƆ Luda pɔ fɛne lákú a de kè nà.

KINANŌ TAKADA PLADE

Iliasu yā 1:1-2:18

Elisa yā 2:19-8:15

Yudanŋ kīnanŋ kŋ Isarailanŋ kīnanŋ 8:16-16:20

Isarailanŋ gōna žīzŋnŋ ū 17:1-17:41

Yudanŋ kīnanŋ 18:1-24:20

Yudanŋ gōna žīzŋnŋ ū 25:1-25:30

Iliasu kŋ kīna Ahaziao

¹ Ahabu gana gbera Mɔabunŋ ŋ žīda sī Isarailanŋa. ² Gɔrŋ kŋ Ahazia bākē zaa a kpé musu wondoo gŋn Samaria, à kīnna manamana. Akŋ à gbēnŋ žī à pī: À gé à Ekerŋnu tāna Baalizebubu gbekamene, tó mani aafia le. ³ Akŋ Dikiri Malaikaa pī Tisibe gbē Iliasune: N̄ fute n̄ gé da Samaria kīna žīrinle n̄ n̄ la, Luda kŋ Isarailanŋ bŋsunlo, gbasa ɔten gé yā gbeka Ekerŋnu tāna Baalizebubua yā? ⁴ Abire yāin ma pī, Ahazia ni fute a gyāpe kŋ à wutenaaro, ani game. Akŋ Iliasu gēē à ɔ le.

⁵ Kŋ žīrii pinŋ ɛra ɔ tà kīna kīnaa, akŋ à n̄ lá à pī: À kē dera a ɛra a su likalika le? ⁶ Akŋ ɔ wèa ɔ pī: Gōgbē ke mé à sù à dàále à pīwèrē ɔ ɛra ɔ su ɔ onne, Dikiri pī á kŋ Isarailanŋ bŋsunlo, akŋ n̄ gbēnŋ žī ɔ yā gbeka Ekerŋnu tāna Baalizebubua yā? Abire yāin ŋni fute n̄ gyāpe kŋ n̄ wutenaaro, ŋni game. ⁷ Akŋ kīna n̄ lá à pī: Gōgbē kŋ à sù à dàále à yā ɔáre pī de derame? ⁸ ɔ wèa ɔ pī: Pókā utan gōgbē pī dana, akŋs̄ à bára asa dŋna a pī. Akŋ kīna pī: Tisibe gbē Iliasun gwe.

⁹ Kīna a žīkari gbēnŋn bupla akuri kŋ n̄ don'aredeo žī ɔ Iliasu kŋ, akŋ ɔ gēē ɔ a lè vutena s̄s̄i musu. Don'arede pī pine: Luda gbē, kīna pī n̄ kīpa n̄ mŋ! ¹⁰ Iliasu wèa à pī: Tó Luda gbēn ma ū, té bo ludambe à a dede kŋ n̄ žīkari gbēnŋn bupla akurinŋ. Akŋ té bŋ ludambe à n̄ dede n̄ pínki. ¹¹ Akŋ kīna ɛra à žīkari gbēnŋn bupla akuri pāndenŋ žī dŋ kŋ n̄ don'aredeo. Don'arede pī pī: Luda gbē, kīna pī n̄ kīpa n̄ su likalika! ¹² Iliasu pine: Tó Luda gbēn ma ū, té bo ludambe à a dede kŋ n̄ žīkari gbēnŋn bupla akurinŋ. Akŋ Luda té bŋ zaa musu, à n̄ dede n̄ pínki. ¹³ Akŋ kīna ɛra à žīkari gbēnŋn bupla akuri pāndenŋ žī kŋ n̄ don'aredeo a gēn aakŋdei. Don'arede pī gēē à kŋte Iliasune à kŋte kēne à pī: Luda gbē, makŋ kŋ n̄ zŋbleri gbēnŋn bupla akuri dīnŋ, n̄ ɔ wēndi bèere gwa. ¹⁴ Té bŋ ludambe à don'arede gbēnŋn pla káakunŋ dēde kŋ n̄ žīkarinŋ n̄ pínki. Tera sà n̄ ma wēndi bèere gwa. ¹⁵ Akŋ Dikiri Malaikaa pī Iliasune: N̄ kīpa n̄ téi, n̄sun vīna kenero. Akŋ à kīpa, ɔ gēē kīna kīnaa lele. ¹⁶ Akŋ Iliasu pī kīnane: Dikiri pī á kŋ Isarailanŋ bŋsunlo, gbas a gbēnŋ žī ɔ yā gbeka Ekerŋnu tāna Baalizebubua yā? Abire yāin ŋni fute gyāpe kŋ n̄ wutenaaro, ŋni game. ¹⁷ Akŋ kīna Ahazia gā lákŋ Dikiri ɔ Iliasu gāi nà.

Yudanŋ kīna Yehoramu, Yosafata né kīblena wè plade gŋnn Yoramu vŋte Ahazia gēne ū, kŋ Ahazia négōgbē vīro yāi. ¹⁸ Ahazia yā kparanŋn kŋ Isarailanŋ kīnanŋ gīayakenanŋ takadan kŋ yā kŋ à kēnŋ.

2

Iliasu tana Dikiri kīnaa

¹ Gɔrŋ kŋ Dikiri ye à Iliasu sé kŋ zāga'iao à tá káao a kīnaa, Iliasu kŋ Elisao bŋ Giligala ɔ té zēn. ² Akŋ Iliasu pī Elisane: N̄ ze la! Dikiri ma zī Beteli. Akŋ Elisa pī: Kŋ Dikiri kunnaao kŋ n̄ kunnaao mani kēmmaro. Kŋ ɔten gé Beteli, ³ akŋ annabinŋ gā gbē kŋ ɔ kŋ Betelinŋ bŋ ɔ sù ɔ Elisa là ɔ pī: Asa n̄ dŋ kŋ Dikiri ye à n̄ dikiri símma gbāraa? À wēm̄ma à pī: Má dŋ bi. À abire tó! ⁴ Akŋ Iliasu pī Elisane: N̄ ze la! Dikiri ma zī Yeriko. À wèa à pī: Kŋ Dikiri kunnaao kŋ n̄ kunnaao mani kēmmaro. Akŋ ɔ gēē Yeriko lele. ⁵ Annabinŋ gā gbē kŋ ɔ kŋ Yerikonŋ bŋ ɔ sù ɔ Elisa là ɔ pī: Asa n̄ dŋ kŋ Dikiri ye à n̄ dikiri símma gbāraa? À wēm̄ma à pī: Má dŋ bi! À abire tó! ⁶ Akŋ Iliasu pine: N̄ ze la! Dikiri ma zī Yodan. Akŋ à wèa à pī: Kŋ Dikiri kunnaao kŋ n̄ kunnaao mani kēmmaro.

Akŋ ɔ tékŋi, ⁷ annabi gbēnŋn bupla akurinŋn ténŋyi. Kŋ gbēnŋn pla pinŋ zē Yoda bara, akŋ annabii pinŋ zē zāzā ɔteni n̄ gwa. ⁸ Akŋ Iliasu a utagyabaa bŋ à fī à í leo, akŋ í pī zŋkŋre zaa bara la ari bara dire. Gukori bŋ, akŋ gbēnŋn pla pinŋ bikŋ. ⁹ Kŋ ɔ bikŋ, akŋ Iliasu Elisa là à pī: Bŋn n̄ ye mà kenne ari Luda gŋ gé ma símma? Elisa wèa à pī: N̄ tó n̄ annabikegbāna kŋ n̄ vī gŋmēne tŋbi ū leu pla. ¹⁰ Akŋ Iliasu pine: Yā kŋ n̄ gbēkama pī zī'ŋ. Gɔrŋ kŋ Luda teni ma símma, tó n̄ ma e, ani gŋnne. Tó n̄di ma e s̄ro, ŋni lero. ¹¹ Kŋ ɔ tena, ɔten yā ɔ lele, akŋ sŋgo téde kŋ sŋ tédenŋ n̄ kēkŋa, akŋ Iliasu tà musu kŋ zāga'iao. ¹² Kŋ Elisa è le, à wiki lè à pī: Baa!

Baa! Mòkòmme Isaraila s̄gonò kù a s̄denò ù. Adi a e doro, akù à a pòkasanò gà à kèk̄õr̄e. ¹³ À Iliasu utagyaba kù à bò à lèteaa s̄e, akù à èra à ḡe à z̄e Yoda bara. ¹⁴ À í lè kù Iliasu utagyaba kù à kùnaa p̄iò à p̄i: Dikiri Iliasu Luda kù máme? Kù à í lèò, akù à z̄k̄õr̄e zaa bara la ari bara dire, akù à bikù.

¹⁵ Annabinò ḡà gb̄e kù ò bò Yerikonò teni a gwa, akù ò p̄i: Iliasu annabikegbána ḡò Elisane. Akù ò sù ò dàale ò kùtene ¹⁶ ò p̄i: Ók̄onò n z̄b̄lerinò, ó ḡõsa gbána gb̄enòn bupla akurinò v̄i. Ñ tó ò ḡé n dikiri wete. Òdiḡõ d̄õro tó Dikiri Nini a s̄e à zù kpi ke musu ke guvute ken gw̄e. Akù Elisa p̄i: Àsun ñ z̄iõ. ¹⁷ Ò nàkaraa, akù à ñ wé'í kù à p̄i: À ñ z̄i. Akù ò gb̄enòn bupla akurii p̄inò gb̄are, ò kp̄ate kè Iliasu ḡõr̄o aak̄õ, odi boaro. ¹⁸ Kù ò èra ò sù, ò Elisa lè Yeriko, akù à p̄ine: Aa má òare àsun ḡé à a weteroo?

Elisa daboyá káakunò

¹⁹ W̄etepidenò p̄i Elisane: Ñ gwa dikiri! Ó w̄ete katena mana lákù n è nà. A í mé à nnaro, a z̄ite dì p̄j ke manaro. ²⁰ Akù à p̄i: À wisi ká ta dufun à m̄õm̄ene. Akù ò stione. ²¹ À ḡe is̄ebokia, akù à wisi p̄i kàn à p̄i: Dikiri p̄i a í p̄i ȳõr̄õ kè. Í p̄i ni su kù gaga ke z̄ite p̄õkenamanasario doro. ²² Akù í p̄i kè nna ari kù a gb̄arao lákù Elisa ò nà.

²³ Kù Elisa bò gwe, àten ḡé Beteli. Ḡõr̄o kù à té z̄én, akù kefenna kenò b̄õte w̄ete ḡün ò a kè p̄ãp̄ã ò p̄ine: M̄igbarasude, ñḡõ ḡé! M̄igbarasude, ñḡõ ḡé! ²⁴ À lite à ñ gwá, akù à ñ ká kù Dikiri t̄õ. Akù ñb̄õ p̄ásinò bò líkpen m̄en pla, ò né gb̄enòn bupla aw̄epla p̄inò kèk̄èk̄õr̄e. ²⁵ Kù Elisa bò gwe, à ḡe Kaameli kpi musu, akù à èra à tà Samaria.

3

M̄õabunò ñ z̄ida sina Isarailanò

¹ Yudanò kína Yosafata k̄iblena w̄e baro plansaride ḡün Ahabu né Yoramu kè Isarailanò kína ù Samaria, à k̄i blè w̄e kuri aw̄epla. ² À yá kù Dikiri yeiro kè, ama adi ká a de kù a dao p̄õ ùro. À Baali gb̄e kù a de p̄ete wò, ³ ama à z̄e kù durunna kù N̄ebati né Yeroboamu Isarailanò dà a kenanwo, adi p̄anero.

⁴ M̄õabu kína Mesa s̄ã kp̄asanò v̄i, àdiḡõ s̄ãne b̄õr̄onò táfe bo Isarailanò k̄inane dúbu bas̄õro kù s̄ãkaro dúbu bas̄õronò k̄ão. ⁵ Kù Ahabu ḡà, akù M̄õabu kína a z̄ida si Isarailanò k̄inaa. ⁶ Gwe ḡõnò kína Yoramu bò Samaria à Isarailanò k̄akara ñ p̄inki. ⁷ À gb̄enò z̄l Yudanò kína Yosafataa à p̄i: M̄õabu kína a z̄ida s̄ima. Ñni ḡé k̄ũmao z̄l ká kù M̄õabunòroo? À w̄e à p̄i: Mani ḡé, zaakù p̄õ dok̄on̄õme ó ù. Ma z̄ikarinò bi n z̄ikarin̄õme, ma s̄õnò bi n s̄õn̄õme.

⁸ Kù Yosafata sù, akù à Yoramu là à p̄i: Mákpan òni s̄eten ò lèter̄ĩmaa? Yoramu w̄e à p̄i: Óni s̄ete Ed̄õmu gb̄aranna kp̄ame. ⁹ Akù Isarailanò k̄ina dà z̄én kù Yudanò k̄inao kù Ed̄õmu k̄inao. Kù ò lika gui ḡõr̄õ suppla, akù í làka z̄ikarin̄õa kù ñ p̄sk̄adenò. ¹⁰ Akù Isarailanò k̄ina p̄i: Yá ḡi! Dikiri ók̄onò k̄ina gb̄enòn aak̄onò k̄akara à ó ná M̄õabun̄õne ñ ò yá? ¹¹ Akù Yosafata p̄i: Dikiri annabi ke kù la à Dikiri gbekawereroo? Akù Isarailanò k̄ina ìbano doke p̄i: Safata né Elisa kun. Akù mé àdi í kù Iliasune a òa yá. ¹² Akù Yosafata p̄i: Dikiri kù k̄ãao. Akù Isarailanò k̄ina kù Yosafatao kù Ed̄õmu k̄inao ḡe Elisa k̄inaa. ¹³ Akù Elisa p̄i Isarailanò k̄inane: Ó bàka kù kù k̄õ máme? Ñ ḡé n de kù n dao tánagbagbarinò k̄inaa. Akù Isarailanò k̄ina w̄e à p̄i: Oi! Ók̄onò k̄ina gb̄enòn aak̄onò, Dikiri mé à ó k̄akara à ó ná M̄õabun̄õne ñ ò. ¹⁴ Akù Elisa p̄ine: Kù Dikiri Z̄ikaride kù maten z̄l ken̄e kunnaao, tó adi ke Yudanò k̄ina Yosafata yáinlo, mani wé sé mà n gwa sero. ¹⁵ À sumene kù m̄õr̄lerii. Kù m̄õr̄lerii p̄i nà a lenaa, akù Dikiri gbána sù Elisaa ¹⁶ à p̄i: Dikiri p̄i à w̄e ȳõȳõ swaw̄e d̄ik̄inan. ¹⁷ Dikiri p̄i àni z̄ãḡã'ã kù leḡũero ero, ama í ni guvute dikina pa, àni mi kù à p̄sk̄adenò. ¹⁸ Dikiri k̄inaan yá p̄i z̄i'ũro. Ani M̄õabunò naare á òime d̄õ. ¹⁹ Àni lète ñ w̄ete mana b̄iniden̄õa p̄inki. Àni lí kù òdi a né blenò z̄õz̄ p̄inki. Àni is̄ebokinò tata p̄inki. Àni búgbe mananò yaka kù gb̄eõ p̄inki. ²⁰ Kù gu d̄õ sa k̄onk̄õ oḡõr̄õ, akù í bò Ed̄õmu búsu kpa à dà z̄itela p̄inki.

²¹ Kù M̄õabunò mà k̄ina p̄inò sù z̄l ká k̄ũnwo, ò gb̄e kù ò kà ò z̄l k̄ãnò sisi ñ p̄inki né f̄iti gb̄e z̄k̄õ, akù ò ñ k̄akara ñ búsu lèz̄ekia. ²² Kù ò f̄ute k̄onk̄õ, if̄ant̄e d̄õ í pia ñ are, à deñe t̄e lán aru bà. ²³ Akù ò p̄i: Arun gwe fá! Kína p̄inò are d̄õk̄õ ò k̄õ d̄ede! M̄õabunò, ò ḡé ò ñ p̄õnò s̄ete! ²⁴ Kù ò kà Isarailanò búran, akù Isarailanò f̄ute ò lèter̄ĩma, akù M̄õabu p̄inò f̄ãk̄õa. Akù Isarailanò si ñ búsun ò ñ dede. ²⁵ Ò ñ w̄etenò wiwi. Baadi gb̄e s̄ete ò zùzù búgbe mananòn, ò dà búgbe p̄inola p̄inki. Ò is̄ebokinò tata p̄inki. Ò lí kù òdi a né blenò z̄õz̄ p̄inki. Ñ w̄era Kirarese mé à ḡõ l̄esi ado, akù gb̄ezurinò likai, òten w̄ete p̄i b̄ini pápa kù gb̄e z̄õk̄onò. ²⁶ Kù M̄õabu kína è ò ye ò z̄l bleawa, akù à f̄enedadenò s̄e gb̄enòn w̄aa aak̄õ kù bas̄õroo, de ò gb̄enò k̄e kùo gena Ed̄õmu

kína kīnaa, ama ò fùà. ²⁷ Akū à a daudu kū ani kí ble a gēne ũ sè à sa ò k̄āao bīnia. Akū vīna Isarailano k̄ū, ò gò M̄abunola ò tà n̄ b̄usun.

4

Gyaano n̄isi t̄uru ya

¹ Annabin̄o ḡā gb̄eke n̄ano òò d̄ò Elisaa à pi: Ma z̄ā k̄ū à de n̄ gb̄ē ũ ḡā. N̄ d̄ò k̄ū n̄ gb̄ē pi Dikiri vīna vī. A fīnade ten su à ma n̄éḡōgb̄ē gb̄ēn̄on plan̄o s̄ete a z̄ōno ũ. ² Akū Elisa pine: B̄ón n̄ ye mà kennee? N̄ omene, b̄ón n̄ vī n̄ kp̄enn̄? À pi: Makū n̄ z̄òbleri, n̄isi k̄ū à k̄ū t̄uruu ḡūn baasiro má p̄ōke vīro. ³ Akū Elisa pi: N̄ gé b̄àai n̄ ta korino gbekagbeka n̄ gb̄edaken̄o n̄ p̄inki, àḡō dasi, ⁴ n̄ ḡē kp̄én n̄ z̄é tatanle k̄ū n̄ n̄éno, n̄ḡō n̄isi k̄áka ta p̄ino ḡūn, ta k̄ū à p̄à n̄ḡō d̄ite kp̄ado.

⁵ Akū n̄gb̄ē pii f̄ùte à b̄ò a kīnaa à ḡēe ke le. À ḡē kp̄én k̄ū a n̄éno à z̄é t̄ata, òten ta d̄one, akū àten n̄isi k̄ákan. ⁶ Kū ta p̄ino p̄à p̄inki, à pi a n̄éno d̄okene à ta p̄ande d̄oare, akū à p̄ine ta ke kun doro, akū n̄isi pii yonaa z̄é. ⁷ À ḡēe à ò Luda gb̄ē piine, akū Luda gb̄ē pii pi: N̄ gé n̄ n̄isi pii yía n̄ fīna boo, m̄ok̄ōn k̄ū n̄ n̄éno àn̄iḡō p̄ō ble k̄ū a kpara k̄ū à ḡōo.

Elisa Sunemu n̄gb̄ē né futena gan

⁸ Z̄ikea Elisa ḡēe Sunemu. N̄gb̄ē t̄ode ke k̄ū gwe, à n̄àkaraa à pi, à p̄ō ble a bea, akū à p̄ō ble. Zaa ḡoro b̄irea t̄ò àten ḡēte, àdi b̄ote à p̄ō ble gwe. ⁹ Akū n̄gb̄ē t̄ode pii pi a z̄āne: Má d̄ò k̄ū gb̄ē k̄ū àd̄iḡō ḡēte la ḡēn̄ baaak̄ō pi bi Luda gb̄ēme s̄usu. ¹⁰ Ò kp̄éne bo ó kp̄é musu ò ḡádo d̄itene gwe k̄ū teburuuo k̄ū gb̄āao k̄ū fitilaa. T̄ó à s̄ù ò gwa, an̄iḡō k̄ipa gwe.

¹¹ Z̄ikea k̄ū Elisa s̄ù gwe, à ḡē a kp̄é pin à w̄ute. ¹² Akū à pi a z̄ikeri Geazine. N̄ Sunemu n̄gb̄ē pi s̄isi. Kū à a s̄isi, akū à s̄ù à z̄é Elisa are. ¹³ Akū Elisa pi Geazine: N̄ one à n̄ib̄okenaa k̄ewere manamana. B̄ón à ye ò keare s̄ō? À ye ò ȳake oare k̄inane ke z̄ikari don'arede ne yá? Akū n̄gb̄ē pii pi: P̄ōke ten k̄iama ma gb̄ēno t̄ero. ¹⁴ Akū Elisa Geazi là à pi: B̄ón à de ò kenee? Akū Geazi w̄ea à pi: Too, à n̄éḡōgb̄ē ke vīro, akus̄ō a z̄ā z̄i k̄ū. ¹⁵ Akū Elisa pi: N̄ a s̄isi. Kū à a s̄isi, akū à s̄ù à z̄é kp̄élele. ¹⁶ Akū Elisa pine: Z̄iki mandara'ì n̄iḡō n̄éḡōgb̄ē k̄ūna n̄ ō. Akū n̄gb̄ē pii pi: Oì ma dikiri Luda gb̄ē, òsun makū n̄ z̄òbleri kekero.

¹⁷ Akū n̄gb̄ē pii n̄ò s̄i. Kū w̄ēe pii k̄à, à né ì ḡōgb̄ē ũ l̄ákū Elisa òne n̄à. ¹⁸ Kū né pii k̄è z̄ōk̄ō, akū z̄ikea à ḡēe à a de l̄è bura k̄ū p̄ōk̄erino. ¹⁹ Akū à pi a de piine: Ma mi! Ma mi! Akū a de pi pi a z̄ikeriine: N̄ né pi sé n̄ tá k̄āao a dane. ²⁰ Kū à a s̄è à tá k̄āao a dane, akū a da pi a s̄è à d̄i a gb̄ála. Kū if̄ant̄è k̄à midangura, akū à ḡā. ²¹ Akū à a s̄è à d̄idi k̄āao Luda gb̄ē pi kp̄én à a w̄ute a ḡádo, akū à b̄ò à z̄é t̄ataale. ²² Akū à a z̄ā s̄isi à piine: N̄ z̄ikerino doke gb̄areme k̄ū zaakio. Má ye mà gé Luda gb̄ē kīnaa likalika. ²³ Akū à a l̄á à pi: À k̄è dera nten ḡē a kīnaa gb̄āraa? M̄o dufu ke k̄ammaboḡoro z̄in gb̄āro. Akū n̄gb̄ē pii pi: Ȳake kunlo. ²⁴ À ḡāarii ȳi zaakine à dia, akū à pi a z̄ikeriine: N̄ a kpake ò gé. N̄sun zero, s̄eto ma ònne. ²⁵ Ò dà z̄én ò ḡēe Luda gb̄ē pi kīnaa zaa Kaameli kpi musu. Kū Luda gb̄ē pii a è té zaa z̄ā, à pi a z̄ikeri Geazine: N̄ Sunemu n̄gb̄ē gwa, à té dire! ²⁶ N̄ b̄àa lé n̄ gé daale, n̄ a la, t̄ó à aafia k̄ū a z̄āo k̄ū a néo. Akū n̄gb̄ē pii w̄ea à pi: Aafiaame! ²⁷ Kū à k̄à Luda gb̄ē kīnaa kpi pii musu, akū à a k̄ū a gb̄á. Kū Geazi s̄ù à ò s̄i, akū Luda gb̄ē pii pi: N̄ a t̄o. A n̄ēse ȳaka, ama Dikiri abire ùtemene, adi omenero. ²⁸ Akū n̄gb̄ē pii pi: Ma dikiri, ma n̄éḡōgb̄ē w̄é k̄emman yá? Mádi pi òsun ma kekerooro?

²⁹ Akū Elisa pi Geazine: N̄ n̄ asa d̄omma n̄ ma ḡò sé n̄ gé. T̄ó n̄ dakare k̄ū gb̄ēkeo, òsun f̄o kp̄āaro. T̄ó gb̄ēke f̄o kp̄amma s̄ō, òsun wero. N̄ gé n̄ ma ḡò pi na né pi area. ³⁰ Akū né pi da pi: Kū Dikiri kunnaao k̄ū n̄ kunnaao mani tá n̄ sariro. Akū Elisa b̄ò à t̄éi. ³¹ Geazi d̄ò are à ḡēe à ḡòo pi n̄ né pi area, ama adi k̄ini ke kero, adi ȳiḡāro. Akū Geazi era à ḡēe à dà Elisaa à piine: Né pi dí futero. ³² Kū Elisa k̄à be pin, à né pii è wutena a ḡádo ḡē ũ. ³³ Akū à ḡē né pii ad̄o, à z̄é t̄ata à w̄é k̄è Dikiria. ³⁴ Akū à w̄ute né pia. À lé p̄è a léa à w̄é p̄è a w̄én à ò dàda a òn̄on. L̄ákū à w̄ute né pia n̄à, akū a m̄ēe k̄è l̄óḡol̄oḡo. ³⁵ Elisa f̄ùte à z̄é à t̄aa ò kp̄é pin à ḡēe à s̄ù, akū à era à w̄ute né pia d̄o. Akū né pi ȳi s̄à ḡēn̄ suppla à w̄é w̄ē. ³⁶ Akū Elisa Geazi s̄isi à piine: N̄ Sunemu n̄gb̄ē pi s̄isi. Kū à a s̄isi à s̄ù, akū Elisa pine: N̄ n̄én dí. ³⁷ Akū à k̄ute à mi p̄ete a gb̄á sare à a né pii s̄è à b̄ò k̄āao.

Sewe kana do'oron

³⁸ Elisa à Giligala. Ḡoro b̄irea n̄à k̄ū b̄usuu pin. Annabin̄on k̄ate a are, akū à pi a z̄ikeriine: N̄ d̄aga di t̄éa, n̄ d̄ò kuku annabi d̄in̄one. ³⁹ Kū n̄ gb̄ēke ḡēe d̄ò p̄on̄o wete bura, akū à b̄ò s̄ente boboa. À a né b̄obo à k̄à a uta l̄ébaran à p̄à. Kū à s̄ùo, akū ò p̄arapara ò k̄à d̄on, gb̄ēke d̄ò l̄ákū à de n̄aro. ⁴⁰ Kū ò d̄òo pii d̄à gb̄ē pin̄one ò p̄ō bleo, k̄ū ò lé k̄è, ò wiki l̄è ò pi: Luda gb̄ē, ga k̄ū do'oro pin. Akū odi f̄ò ò bl̄ero. ⁴¹ Akū Elisa pi: À flawa sé à suo. Akū à dà à k̄à do'oro pin à pi: N̄ kpaatef̄ne ò ble. Akū sewe pii l̄àka do'oron.

P̄sblekp̄ana gb̄ēn̄n bas̄oro

⁴² Gb̄ēke b̄o Baali Salisa à sù Luda gb̄ē p̄ine kù burodi kù ò kè kù p̄owe káakuo m̄en baro kù gb̄ado dufuo. Akù Elisa p̄i: Ñ kp̄a gb̄ēn̄a ò só. ⁴³ Akù a z̄ikeri a là à p̄i: Gb̄ē p̄ino kà gb̄ēn̄n bas̄oro, deran mani abire kpaat̄ēne n̄aa? À w̄ea à p̄i: Ñ kp̄ámma ò só, zaakù Dikiri p̄i oni só, a kp̄ara ni ḡs. ⁴⁴ Akù à kp̄ámma, ò só, a kp̄ara ḡs lákù Dikiri ò n̄a.

5

Naama werek̄sana kù a kusuo

¹ Naamame Siria kína z̄ikarin̄o don'arede ù. À bèere v̄i a dikiri ò akus̄o a t̄o b̄o, zaakù a ḡain Dikiri tò Sirian̄o z̄i bl̄e. Né ḡs gb̄ēme z̄i ḡun, ama à kusu kù. ² Ḡoro kù Siria z̄ikari gb̄anam̄onnerin̄o ḡē Isarailan̄o b̄usun yá, ò n̄en̄okpare ke kù, akù à ḡs Naama nan̄o z̄ikeri ù. ³ Akù n̄en̄okpare p̄i p̄i a dikiriine: Tó ó bede ni f̄s à gé annabi kù à kù Samaria kínaa yá, de à a werek̄sa kù a kusuo. ⁴ Akù Naama ḡē kína kína à p̄i: Yá kù n̄okpare kù à b̄o Isarailan̄o b̄usun òn dí. ⁵ Akù Siria kína p̄i: Ñ gé, má takada k̄ Isarailan̄o kinan̄e. Akù Naama andurufuu s̄ete kiloo w̄aa do kù basupplao kù wurao kiloo baaak̄s akuri kù utao waka kuri. ⁶ À ḡē kù takada kù kína k̄ Isarailan̄o kinan̄e do. Takada p̄i ḡun kína p̄i: Ma takada dí kp̄az̄anne kù ma iba Naamao, de ñ a werek̄samene kù a kusuo. ⁷ Kù Isarailan̄o kína takada p̄i kyó k̄, à a uta z̄sk̄o ḡà à k̄ à p̄i: Ludame ma ù kù mani gb̄ē w̄endi bo mà eraone do yá? B̄yáin à gb̄ē díkína gb̄arema mà a werek̄sa kù a kusuo? À gwa lákù àteni ma à lé wete n̄a fá!

⁸ Luda gb̄ē Elisa mà kù Isarailan̄o kína a uta z̄sk̄o ḡà à k̄, akù à légb̄az̄a k̄ene à p̄i: B̄yáin n n uta z̄sk̄o ḡà n k̄ē? Ñ tó ade p̄i su ma kína, ani d̄s kù annabi kù Isarailan̄o b̄usun. ⁹ Akù Naama ḡē a s̄gon à ḡē à z̄ē Elisa be ḡanulea. ¹⁰ Akù Elisa gb̄ē z̄ia à p̄i: Ñ gé ñ zú o Yoda swan ḡēn suppla, n m̄e ni era à su a gb̄ēn, ñni werek̄sa swáswa. ¹¹ Akù Naama p̄t̄ē k̄, àteni tá à p̄i: Maten da ani bo a kp̄én à su à ze ma are à Dikiri a Luda sísi à o lika ma b̄o, de ma kusu p̄i lákame. ¹² Damasuku swan̄o Abana kù Faapao í mana de Isaraila swan̄o ílaroo? Mani f̄s mà zú ò gwe mà ḡs swáswaroo? Akù à era kù p̄f̄e, àteni tá.

¹³ Akù a iban̄o t̄ē ò p̄i: Baa, tó yá z̄i'ùn annabii p̄i d̄anne yá, ñni keroo? Kù à pinne ñ gé zú o, ñ ḡs swáswa, abire ni n fu yá? ¹⁴ Akù à ḡē à a z̄ida kp̄ate Yoda ñ ḡēn suppla lákù Luda gb̄ē p̄i òare n̄a. Akù a m̄ē era à sù a gb̄ēn swáswa lán né f̄iti p̄s b̄a. ¹⁵ Akù Naama kù a iban̄o era ò ḡē Luda gb̄ē kínaa í p̄ínki. À z̄ē a are à p̄i: Má d̄s sà kù Luda kù gukea andunia ḡunlo, séde Isarailan̄o b̄usun. Ñ gba kù makù n z̄bleri ma suon̄e dí sí. ¹⁶ Akù Elisa p̄i: Kù Dikiri kù madi z̄i kene kunnao mani síro. Naama n̄akaraa à sí, bee kù abireo à ḡi sí. ¹⁷ Akù Naama p̄i: Tó ñdi síro, ñ makù n z̄bleri gba z̄é mà b̄usu sé baragb̄as̄o aso pla, zaakù mani sa o t̄anaa doroo, séde Dikiri. ¹⁸ Dikiri s̄uru kemene kù yá díkínao. Tó ma kína ḡē Rim̄o gbagba a kp̄én, tó ma ge zene, tó ma kute Rim̄o kp̄é p̄in, Dikiri s̄uru kemene kù yá piio. ¹⁹ Akù Elisa p̄ine: Ñ ká be aafia!

Kù à dà z̄én, à t̄aa ò f̄iti, ²⁰ akù Luda gb̄ē Elisa z̄ikeri Geazi laasun l̄e à p̄i: Ma dikiri tò Siria gb̄ē Naama ten tá p̄a, adi p̄s kù à s̄uore síro. Kù Dikiri kunnao mani p̄éte mà p̄s̄ke sía. ²¹ Akù Geazi p̄t̄ē Naama. Kù Naama è à té ñ kpe kù b̄aa, akù à b̄o a s̄gon, àteni a dà. Kù à kà, akù Naama a là à p̄i: Aafiaan yá? ²² À w̄ea à p̄i: Aafiaame. Ma dikiri mé à ma z̄imma, à p̄i annabin̄o ḡa kefenna gb̄ēn̄n pla ken̄o mé ò b̄o Eflaimu gusis̄iden ò sù a kínaa tera. Ñ ñ gba andurufu kiloo bupla kù utao waka pla. ²³ Akù Naama p̄i: Tó leme, ñ andurufu kiloo bas̄iik̄s sí ḡn̄o. À k̄ane asasan m̄en pla kù utao waka pla. À kp̄a à iba gb̄ēn̄n plan̄a, akù ò s̄ē ò dò Geazine are. ²⁴ Kù ò kà Elisa bea sísi musu, akù Geazi p̄s̄ p̄ino sírimma à k̄ate a kp̄én, akù à gb̄ē p̄ino gb̄are ò tà. ²⁵ Kù à ḡē a dikiri Elisa kínaa, akù Elisa à là à p̄i: Geazi, mán n genn? À w̄ea à p̄i: Makù n z̄bleri, madi gé gukearo. ²⁶ Akù Elisa p̄ine: Kù ḡs gb̄ē p̄i b̄o a s̄gon, àteni n dá, ñ d̄s kù ma nini kù k̄unwo gweroo? Andurufu ke utano símm̄ana ḡor̄n díro, ke k̄uk̄pen̄o ke geepe b̄un̄o ke s̄ano ke z̄un̄o ke ḡs gb̄ē kù n̄gb̄ē z̄ikerin̄o. ²⁷ Naama kusu ni ḡonne kù n burin̄o ari ḡoro sínda p̄ínki. Kù à b̄o Elisa kínaa, akù kusu p̄i lí píu lán buu b̄a.

6

Kp̄asawe fuma íla

¹ Annabi ḡa gb̄ēno p̄i Elisane: Ñ gwa, gu kù òten k̄okakarana ken k̄ewere f̄iti. ² Ò gé Yodai, ó baadi ni lí z̄s ò kp̄é boo gwe, gu kù óniḡs kun. Akù Elisa p̄i: À gé. ³ Akù ñ gb̄ēke p̄i: Ñni s̄uru ke ñ gé k̄uooroo? Akù à p̄i: Mani gé. ⁴ Akù à ḡē k̄unwo. Kù ò kà Yodai, òten lí z̄z̄s. ⁵ Kù ñ gb̄ēke ten lí z̄s, akù a kp̄asawe wò a p̄an à zù ñn b̄udum, akù à wiki l̄e Elisaa à p̄i: O'ò dikiri, ma kp̄asa p̄i s̄er̄mame fá! ⁶ Akù Luda gb̄ē p̄i: Mákpan à zùn s̄usu? Kù à m̄one, akù Elisa lí z̄s à zù ñn gwe, à tò kp̄asawe p̄i f̄u íla. ⁷ Elisa p̄i: Ñ sé ñ boo! Akù gb̄ē p̄i o b̄o à kù.

Siria žikarinɔ vɪnakunaa

⁸ Siria kina fute Isarailanɔ kɔ žio. À lé kpakusú kú a ibanɔ, akú à piíne gukean oni bura káten. ⁹ Akú Luda gbē légbázà kē Isarailanɔ kinanɛ à pi, àgɔ gu pi dákpa àsun gēalaro, zaaku Sirianɔ ten su gwemɛ. ¹⁰ Akú Isarailanɔ kina gbēnɔ ži gu kú Luda gbē a yá òare pi gūn. Len Elisa digɔ lé daa gēn baaakɔ le, akú àdi tó ògɔ gu pinɔ dákpa. ¹¹ Akú Siria kina laakarii fute yá pi yá. À a ibanɔ kàkara, akú à n lá à pi: Ó dí mé à de Isarailanɔ kina gbē tu? À omene. ¹² A íbaa pinɔ doke wèa à pi: Ma dikiri kí, adi ke ó gbēke bi a gbēnlo. Isarailanɔ búsú annabi Elisa mé àdi yá kú ndi o zaa n kpéne gūn gbā Isarailanɔ kinanɛ. ¹³ Akú kina pi: À gé à a wete gu kú à kún, mani gbēnɔ ži ò a kú. Akú ò pine: À kú Dotámɛ. ¹⁴ Akú kina žikarinɔ gbàre gwe dasidasi kú sɔdenɔ kú sɔgonɔ. Ó gèe gwe gwāani ò lika wete pii.

¹⁵ Kú Luda gbē žikerii fute konkɔ káaku, à bò, akú à žikarii pinɔ è likana wetei kú sɔdenɔ kú sɔgonɔ. Akú à pi Elisane: O'ò dikiri, óni ke derame? ¹⁶ À wèa à pi: Nsun tó vīna n kuro. Gbē kú ò kú kúoñon dasi de gbē kú ò kú kúñwonɔla. ¹⁷ Akú Elisa wé kè à pi: Dikiri, n a wé kēne. Akú Dikiri žikerii pi wé kēne. Kú à gu gwà dɔ, akú à sɔdenɔ kú sɔgo tédene è likana Elisai, ò dà sīsii pila. ¹⁸ Kú Sirianɔ ten su Elisa kú, akú à wé kē Dikiria à pi: N tó gbē pinɔ vīna kú. Akú Dikiri tò ò vīnaa kú lákú Elisa wé kèawa ná. ¹⁹ Akú Elisa pi Siria žikarii pinɔne: Zé dikīnanlo! Wete dikīnanlo! À témai mà gé kááo gbē kú áten wete kīnaa. Akú à gèe kúñwo Samaria. ²⁰ Kú ò gē wete pi gūn, akú Elisa pi: Dikiri, n n wé wēfīne sà. Kú Dikiri n wé wēfīne, ò gu gwà ò è Samarian ò kún. ²¹ Kú Isarailanɔ kina n é, à Elisa là à pi: Mà n deden yá? Baa, mà n deden yá? ²² Akú Elisa wèa à pi: Nsun n dederò. Ndi gbē kú n n kúkú žilanno deden yá? N pòble kpámma ò ble. N í kpámma ò mi, gbasa ò ta n dikiri kīnaa. ²³ Akú kina ponna pòble kēñne, ò blè ò í mi, akú ò n gbàre, ò ta n dikiri kīnaa. Abire gbera Siria gbānamnnerinɔ dí era ò sù lété Isarailanɔ búsuaa dorò.

Sirianɔ Samaria kagurakēnaa

²⁴ Goro pla gbera Siria kina Benadada a žikarinɔ kàkara n pínki, akú ò sù ò Samaria kaguraa kè. ²⁵ Akú nà gbāna kú wete pin, ò a kaguraa kè à gi kè ari òten zaaki mi yía andurufu kiloo do, lukulukú gbò zaka fitinna lé do sɔ andurufu ɔgɔ mèn sɔɔro. ²⁶ Kú Isarailanɔ kina té bīni musu, akú nɔgbē ke sɔ dōne à pi: Ma dikiri kí, n ma sura ba. ²⁷ Akú kina pine: Tó Dikiri dí n sura baro, mani le mà n sura ba derame? Má pòwe ke wé vīn yá? ²⁸ Akú à èra à a là à pi: Bó mé à n lee? Akú nɔgbē pi wèa à pi: Nɔgbē ke mé à pīmene mà su kú ma négɔgbè ò só gbàra, zia sɔ ò a pɔ só. ²⁹ Akú ò ma né kúku ò sò. Kú gu dɔ, akú ma pine à su kú a pɔ se ò só, akú à a pɔ ki úte. ³⁰ Kú kina mà yá kú nɔgbē pi ò, akú à a uta zókɔ gá à kè. Kú ò wé sè ò a gwà lákú à té bīni musu ná, ò a è kú uta kasano dana a uta zókɔ gēi. ³¹ Akú kina pi: Tó mádi Safata né Elisa mi zɔ gbāraro, Luda yá kemene pásipási.

³² Elisa vutena a kpén kú gbē zókɔnɔ. Akú kina gbē ži à doare are à gé Elisa kú ari àgɔ ká. Ari žirri pi gɔ ká gwe, akú Elisa pi gbē zókɔnɔ pinɔne: Gbēderi pi gbē ži, áten su à ma mi zɔ. À laakari ke! Tó žirri pii ká, à zé tatane, ásun tó à gero. Ádi a dikiri gèse kīni ma dɔ a kperoo? ³³ Kú à kpé áten yá ofine, akú žirri pii ká. Akú kina pii ká à pi: Sunyí dí bò Dikiri kīnaame, bó mani wé dɔi dɔɔ?

7

¹ Akú Elisa pi: À Dikiri yá ma! À pi zia mandara'i oni flawa yía Samaria bīnilea zaka lé do andurufu ɔgɔ mèn do, pòblewe zaka lé pla sɔ, andurufu ɔgɔ mèn do. ² Akú kina kpáasi yá si Luda gbē pila à pi: Bee tó Dikiri legú foro fɔ, yá pi ni sí ke yá? Akú Elisa pine: Īni wé siale, ama ĩni le n blero.

Kusunɔ baaru nna kpanaa

³ Kusu gbēnɔn siikɔnɔn kú bīnilea. Akú ò pikɔne: Bóyáin óniğɔ vutena la ari ò gé gagaa? ⁴ Tó ò pi óni gē wete gūn, nà kú gwe, óni gagame. Tó ò gɔ la sɔ, ga dokɔnɔ piime. Ó fute ò gé na Sirianɔ buraai. Tó ò ó tó bēne, óniğɔ kun. Tó ò ó dedeme sɔ, ò gagan gwe. ⁵ Akú ò fute ɔkosi, òten gé Sirianɔ buraan. Kú ò ká bura léa, ò è gbēke kú gwero. ⁶ Dikiri tò Siria buraadenɔ sɔgonɔ kú sɔnɔ kú žikari dasinɔ kīni mà, akú ò pikɔne, Isarailanɔ kina fina bò Iti kīnanɔ kú Misila kīnanɔ ò su ò létewá. ⁷ Akú ò bàa si ɔkosi pii gūn ò n bizakutanɔ tò gwe kú n sɔnɔ kú n žaakinɔ. Ó n buraa tò gwe lákú à de ná, ò lèkɔa ò n žida miboki wete.

⁸ Kú kusu pinɔ ká bura pin gwe, ò gē bizakuta pinɔ doke gūn, ò pɔ blè ò í mi, akú ò andurufu kú wuraa kú pɔkasano sète ò gèe ò úte. Kú ò èra ò sù, ò gē bizakuta pānden dɔ, ò pónɔ kàkara ò gèe ò úte. ⁹ Akú ò pikɔne: Yá kú òten ke dí manaro. Gbàra mé à de ò baaru nna kpá, akú ó yitena yá? Tó ò yite le ari gu gèe à dɔo, a gò ni ó lé. Ó fute gūn ò gé ò kīnabedenɔne. ¹⁰ Kú ò

kà gwe, ò lé zù wète zédàkpārĩnɔ ò pì: O ge Sirianɔ bùran, ódi gbêke e gwero, ódi gbêke kĩni maro. N̄ s̄nɔ kù n̄ zaakinɔ mé ò bàdɔɔna gwe, akùs̄ n̄ bizakutanɔn kù n̄ gbèn gboronaa sari. ¹¹ Kù zédàkpārĩi pinɔ lé zù ò ònne wèten, akù ò a baaruu kpà kinaɔe onn. ¹² Akù kina fùte gwāani, à pì a ibanɔne: Mani yā kù Sirianɔ kèwɛre oáre. Kù ò d̄s̄ kù nà ó kù gbāna, abire yāin ò b̄te n̄ bùran ò ḡe ò ùte s̄n. Òten da òni b̄te wètemme, gbasà ò ó kùkù b̄ne ò ó wète sí. ¹³ Akù a ibanɔ doke pine: Zaakù ók̄nɔ kù ò ḡnɔ ó kù ga léi, n̄ tó ò s̄ m̄n s̄oro kù ò ḡnɔ sé ò gb̄nɔ z̄io, de ò yā kù à k̄e gwa. ¹⁴ Akù ò s̄gonɔ s̄e m̄n pla kù s̄nɔ, akù kina n̄ gb̄are à pì: À gé à Siria z̄ikarinɔ gbese à gwa! ¹⁵ Akù ò n̄ gbese ari Yodai. Ò è kù Sirianɔ bàa sime, ò n̄ p̄kasano kù n̄ ḡk̄ebɔnɔ f̄ak̄sa z̄é ḡun gwe. Akù z̄ir̄ii pinɔ era ò sù ò yā pì gb̄a kinaɔe.

¹⁶ Akù ò b̄te ò ḡe Sirianɔ bùran ò p̄nɔ s̄ete, akù òten flawa yā zaka lé do andurufu ɔɔ m̄n do, p̄blewe zaka lé pla andurufu ɔɔ m̄n do l̄ákù Dikiri ò n̄a. ¹⁷ Kina a kp̄asii dite b̄inile d̄àkp̄ari ù, akù gb̄nɔ ḡes̄e z̄èzeà b̄inilea gwe à gà, l̄ákù Luda gb̄e ḡinake à ò n̄ ḡoro kù kina sù a bea. ¹⁸ À k̄e l̄ákù Luda gb̄e pii ò kinaɔe n̄ à pì: Oni flawa yā zia mandara'i Samaria b̄inilea zaka lé do andurufu ɔɔ m̄n do, p̄blewe s̄s̄ zaka lé pla andurufu ɔɔ m̄n do. ¹⁹ Kina kp̄asii yā wè Luda gb̄e à pì: Bee tó Dikiri legù foro f̄s̄, yā pì ni ke yā? Akù Luda gb̄e pine: Īni wé siale, ama ĩni le ñ b̄lero. ²⁰ Len à k̄e le, ò ḡes̄e z̄èzeà b̄inilea à gà.

8

Kina Sunemu nɔgb̄e bura eranaɔe

¹ Elisa pì nɔgb̄e kù à a né fùte p̄line à fute à tá bùsu p̄anden kù a bedeno à ḡoro pla ke gwe, zaakù Dikiri dite n̄a ni ḡe Isarailanɔ bùsun ari wè supplame. ² Akù nɔgb̄e pii k̄e l̄ákù Luda gb̄e òare n̄a. Àpii kù a bedeno ḡe ò vùte Filisitini bùsun ari wè suppla. ³ Wè suppla pii gberan à b̄ò Filisitini bùsun à sù, akù à ḡe wé ke kinaa a be kù a burao yā musu. ⁴ Ḡoro birea kina ten f̄aai bo kù Luda gb̄e z̄ik̄eri Geazio à pì: N̄ yā z̄sk̄ kù Elisa k̄enɔ babamene. ⁵ Ḡoro kù àteni a ḡefutena yā ò kinaɔe, akù nɔgb̄e kù à a néḡs̄gb̄e f̄utenene pii sù wé ke kina piia, de à a be kù a burao eraare. Akù Geazi pì: Ma dikiri kí, nɔgb̄e kù Elisa a né futenene piin dí kù a néo. ⁶ Kù kina a l̄ala yā pii, akù nɔgb̄e pì yā pii bàbane. Akù kina pì a ibanɔ dokene: N̄ nɔgb̄e pì p̄nɔ erane kù p̄ble kù à k̄e a buranwo zaa ḡoro kù à fute la ari kù a gb̄arao.

Azaili kina Benadada denaa

⁷ Elisa ḡe Damasuku ḡoro kù Siria kina Benadada ten gyā ke. Kù ò òne Luda gb̄e sù la, ⁸ akù kina pì Azailine: N̄ gba sé ñ gé dao Luda gb̄e ñ kp̄aa ñ one à Dikiri gbekamene, tó mani fute kù gyā dikinao. ⁹ Akù Azaili Damasuku p̄s̄ mananɔ s̄ete lakumi aso bupla, akù à ḡe dao Elisale. Kù à kà a kinaa à pì: N z̄b̄leri Siria kina Benadada mé à ma z̄imma mà n gbeka, tó ani fute kù a gyāo. ¹⁰ Akù Elisa wè à pì: N̄ gé ñ one ani fute kù abireo, ama Dikiri m̄mene kù ani game. ¹¹ Akù Luda gb̄e wé p̄e Azailia ari wé'i a kù, akù Luda gb̄e n̄ s̄onanaa. ¹² Akù Azaili a là à pì: Ma dikiri, b̄oyāin nten ɔɔ d̄oi? À wèa à pì: Kù má yā vāni kù ĩni ke Isarailanɔne d̄s̄ yāime. ĩni té na ñ zeki gb̄ananɔa, ĩni ñ kefennanɔ dede kù f̄enɔdao, ĩni ñ n̄nɔ yāmiyāmi, ĩni ñ n̄s̄indarenɔ n̄se f̄f̄s̄. ¹³ Akù Azaili pì: Makù n z̄b̄leri, gb̄edan ma ù, deran mani yā z̄sk̄ b̄ire taka kee? Akù Elisa pine: Dikiri m̄mene kù ĩni ḡs̄ Siria kina ù.

¹⁴ Kù à b̄ò Elisa kinaa, à era à tà a dikiriia. Kù kina yā kù Elisa ò gb̄ekaa, akù à pì: À òmene ĩni fute aafia. ¹⁵ Kù gu d̄b̄, Azaili biza ḡegetee s̄e à yāku, akù à kù kina anla ari à gà, akù Azaili a ḡene bl̄e.

Yudanɔ kina Yehoramù

¹⁶ Isarailanɔ kina Ahabu né Yoramù kiblena wè s̄oroɔde ḡun, Yudanɔ kina Yosafata né Yehoramù n̄a kiblenaaa. ¹⁷ A wè baraakuri aweɛpladen à kí bl̄e, à vùte k̄in Yurusalemu wè s̄oraak̄s̄. ¹⁸ À z̄e kù Isarailanɔ kinanɔ yākenaa l̄an Ahabu bedeno bà, zaakù à Ahabu n̄nɔgb̄e s̄e n̄ ù, akù à yā kù Dikiri yeiro k̄e. ¹⁹ Bee kù abireo Dikiri dí we à Yudanɔ dúgu z̄oro a z̄b̄leri Dauda yāi, zaakù à lé s̄ene à pì, a buri niḡs̄ kí ble ḡoro s̄inda p̄inki.

²⁰ Yehoramù kibleḡoran Ed̄omunɔ ñ z̄ida sì Yudanɔa ò ñ z̄ida kina kà. ²¹ Abire yāi Yehoramù ḡe Zai kù a s̄gonɔ p̄inki, akù Ed̄omunɔ likai kù a s̄gonɔ. À fute à ñ k̄e k̄uo gwāani à tà, akù a z̄ikarinɔ bàa sì ò tà be. ²² Ed̄omunɔ ñ z̄ida sì Yudanɔa ari kù a gb̄arao. Ḡoro b̄irean Libinadenɔ ñ z̄ida sì Yudanɔa se. ²³ Yehoramù yā kparanɔ kù yā kù à k̄enɔ p̄inki kù Yudanɔ kinanɔ ḡiayākenanɔ takadan. ²⁴ Yehoramù gà, ò a mira kp̄ak̄s̄ù kù a dizinɔ Dauda wèten, akù a né Ahazia a ḡene bl̄e.

Yudanɔ kina Ahazia

²⁵ Isarailanɔ kina Ahabu né Yoramù kiblena wè kuri aweɛplade ḡun Yudanɔ kina Yehoramù né Ahazia n̄a kiblenaaa. ²⁶ A wè baro aweɛplade ḡun à kí bl̄e, à kù k̄in Yurusalemu wè dome.

A da tón Atalia, Isarailanŋ kína Ōmiri daikoreme. ²⁷ Ahazia zè kú Ahabu bedeno yákenaaŋ, à yá kú Dikiri yeiro kè lán Ahabu bedeno bà, zaakú a anzurenŋme. ²⁸ À gèe à nà Ahabu né Yoramu, akú òten zì ká lèlè kú Siria kína Azailio zaa Ramŋ Giliada. Kú Siriano Yoramu kìnna, ²⁹ akú à èra à tà Yezerili ari a bòŋ pì gŋ láka. Akú Ahazia gèe wé kpátei gwe.

9

Yehu kana Isarailanŋ kína ū

¹ Annabi Elisa annabi gá gbèke sisi, akú à pine: N asa òmma n kú, n nísí tũru dí sí n géo Ramŋ Giliada. ² Tó n ka gwe, n kpáte ke Yosafata né Yehu, Nimisi daikorei n bo káao a gbèno té, n gè kpén ari kpénen. ³ N tũruu pì nísí kú a miia, n one kú Dikiri pì a a ká Isarailanŋ kína ū. Abire gbera n zé wé, n bàa sí n su. Nsun gi ke gwero. ⁴ Akú annabi kefenna pì gèe Ramŋ Giliada. ⁵ Kú à kà gwe, à zikari don'aredeŋ è katena, akú à pì: Don'arede, má yá ví mà onne. Akú Yehu a là à pì: Ó díme nten oo? À wèa à pì: Mòkòmmè don'arede. ⁶ Kú Yehu fùtè à gè kpén, akú kefenna pì nísí kú a miia à pì: Dikiri Isarailanŋ Luda pì a n ka a gbè Isarailanŋ kína ū. ⁷ N Ahabu bedeno dede, Dikiri ni a zòbleri annabinŋ fína borŋma kú a zòbleri kú Yezebeli n déno n pinki. ⁸ N Ahabu bede pinŋ dede zòno kú zidadenŋ n pinki. N gŋgbè ke sún gŋ Isarailanŋ bũsunlo, ⁹ Ahabu on ni gŋ lán Nebati né Yeroboamu onn bà, lán Ahia né Baasa onn bà. ¹⁰ Gbèdanŋ ni Yezebeli gè só Yezerili bñikpeme, gbèke ni a víro. Akú annabi pì zé wé à bàa sì. ¹¹ Kú Yehu bò à gèe a don'arede dakenŋ kínaa, akú ò a là ò pì: À kè deran iade pì sù n kínaa? À wèrma à pì: À a dŋ kú yázšzšriime. ¹² Akú ò pì: Ekeme! N owere. Akú à pì: Yá kú à òmenen dí. À pì Dikiri pì a ma ka Isarailanŋ kína ū. ¹³ Akú n baadi kè likalika à a uta zòkŋ sè à kàte a gbá sare didikia, akú ò kuru pè ò pì: Yehu kè kína ū.

¹⁴ Akú Yehu lé kpákùsú kũwo Yoramu. Gŋrŋ birea kína Yoramu pì kú Isarailanŋ n pinki ten gi kú Ramŋ Giliadao, òten zì ká kú Siria kína Azailio. ¹⁵ Kú Siriano a kìnna, akú à èra à tà Yezerili ari à aafia le. Akú Yehu pì a gbè pinŋne: Tó a ze kũmaome, àsun tó gbèke bo wèten à gé yá dí baaru kpá Yezeriliro. ¹⁶ Akú Yehu gè a sŋgon, àten gé Yezerili. Yoramu wutena gwe kinnana, Yudanŋ kína Ahazia kú gwe do, à gèe wé kpátei. ¹⁷ Kú gudákpári kú à kú Yezerili gudákpári lei musu Yehu è kú a gbèno, òten su, akú à wiki lè à pì: Ma gbèno è, òten su. Akú Yoramu pì: N sòde gbarè à gé darlè à n la tó aafiaan òten suo. ¹⁸ Akú sòde bò à gèe à Yehu lè à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Yehu wèa à pì: N bàka ūgba kú aafiaaoo? N mó nŋŋ témai. Akú gudákpárii pì: Zìrii pì n lé, ama adi era à sũro. ¹⁹ Akú kína sòde plade gbàre do. Kú à n lé, à pì: Kína pì, aafiaan nten suo yá? Akú Yehu wèa à pì: N bàka ūgba kú aafiaaoo? N mó nŋŋ témai. ²⁰ Akú gudákpárii pì pì: À n lé, ama àkú sŋ adi era à sũro. Gbè pì gófina de lán Nimisi daikore Yehu bà, àdi gó baka lán iade bàme.

²¹ Akú kína Yoramu pì: N gó òmene sòna! Kú ò dŋa, akú à bò wèten kú Yudanŋ kína Ahaziao, baadi kú a sŋgoo, òten gé da Yehule. Akú ò dàkare Yezerili gbè Nabŋti kú ò a dè yá bura. ²² Kú Yoramu wé si Yehule, akú à a là à pì: Yehu, aafiaan nten suo yá? À wèa à pì: Aafia kú máme? Zaakú n da Yezebeli tánagbagbana kú a pòdammanaao dàgula. ²³ Kú Yoramu lite àten bàa sí, akú à lé zù Ahazia à pì: Bonkpeyámè Ahazia! ²⁴ Akú Yehu a sá gá à Yoramu pà a òple dagura. Kàa pì a swèe kú, akú à kè yòkŋ a sŋgon. ²⁵ Akú Yehu pì a zikari gbè zòkŋ Bidikane: N a gè sé n zu Yezerili gbè Nabŋti buran gwe. Ma don kú ó kú sŋgo gũn lèlè yá ó pla, ó té a de Ahabu kpe, gŋrŋ kúa Dikiri gínake à lé kè a yá musu à pì ²⁶ a è lán ò Nabŋti dè nà kú a nŋno. Bura dín àni Nabŋti pò fina bone Ahabua. Abire yáin n a gè sé n zúkũna buran gwe lákú Dikiri ò nà.

²⁷ Kú Yudanŋ kína Ahazia è le, akú à dà Betagá zén kú bàao. Akú Yehu pètei àten pì: À a de se. Akú ò a pà a sŋgo gũn gŋrŋ kú àten Guru sŋsŋ kú Ibleamu sare. Akú à n kè à tà Mègido, gwe à gèe à gàn. ²⁸ A ibanŋ a gèe sè ò dà sŋgo gũn ò tàò Yurusalemu, akú ò a mira kpákùsú kú a dizinŋ Dauda wèten. ²⁹ Ahabu né Yoramu kíblena wè kuri aweedode gũnn Ahazia kè Yudanŋ kína ū.

Yezebeli ganaa

³⁰ Kú Yehu sũ Yezerili, Yezebeli a baaruu mà, akú à kiro kà à a miká kèke. Zaa bñi kpé musu wondoo gũn àten wé kpáte. ³¹ Kú Yehu gè bñilka, akú Yezebeli pì: N ke lèlè kú Zimirio, n n dikiri dè. Aafiaan n suo la yá? ³² Kú Yehu wé sè musu, à wondoo gwà, akú à pì: Dí mé à zè kũmaoo? Dí mé à kú ma kpa? Kú kínabe zikari gbènon pla ke aakŋno sù ò wé kpáte wondoo gũn, ³³ akú Yehu piñne: À ɔ sŋi à lète. Kú ò ɔ sŋi à lète, akú Yehu gèse pètepeteta kú sŋgoo ari a aru fà gbliia kú a sŋno. ³⁴ Kú Yehu gè kínabea, à pò blè à í mi, akú à pì: Bee kú ò láari bò nŋgbè piia, ò a ví, zaakú kína burime. ³⁵ Kú ò gèe ò a gè sé ò ví, akú odi pòke lero, tó adi ke a mitoko kú

a gbálanŋ kú a ɔlanŋ baasiro. ³⁶ Akú ò èra ò gèe ò ò Yehune, akú à pi: Yá kú Dikiri ò a zòbleri Tisibe gbē Iliasu gāin gwe, à pi: Gbēdanŋ ni Yezēbeli nòbò só Yezērili bīni kpe. ³⁷ Yezēbeli gē ni gō káte zīte lán pókāde gbōŋ bà Yezērili bīni kpe. Gbēke ni le à pi Yezēbelin díro.

10

Ahabu burinŋ dedena

¹ Ahabu burinŋ kú Samaria gōgbēnŋ ū gbēnŋn baaakŋ akuri. Akú Yehu takada kē à kpázá Samaria gbānadenŋnē kú gbē zōkōnŋ kú gbē kú òten Ahabu né gwanŋ à pi: ² Tó takada dikina gē á ɔi, zaakú á dikiri Ahabu burinŋn kú kááo akūsŋ á sōgonŋ vī kú sōnŋ kú wēte bīnideo kú zikabōnŋ, ³ á á dikiri né kú à kēare mana de gbē kparanŋa ká a de gēne ū à zī ká á dikiri pi bedenŋnē. ⁴ Akú vīna n kú manamana ò pi: Zaakú kina gbēnŋn planŋ dí fō ò gīnero, ókōnŋ óni fō ò gīne yá? ⁵ Akú kīnabe dākpari kú wēte don'aredeo kú gbē zōkōnŋ kú nēgwarii pinŋ gbēnŋ zī Yehu ò pi: N zòblerinŋme ó ū. Yá kú n òwete pínki óni ke. Óni gbēke ká kina ūro. N ke lákú à kēnne mana ná. ⁶ Akú Yehu takada pānde kēñne à pi: Tó a ze kūmao, áteni ma yá ma, à á dikiri Ahabu négōgbē pinŋ mī zōzō à suomenē Yezērili zia mandara'i.

Kīnane pinŋ sō ò ká gbēnŋn baaakŋ akuri, ò kú kú wēte gbē zōkŋ kú òteni n tūtu kenŋ. ⁷ Kú takada pii ká, akú ò kīnane gbēnŋn baaakŋ akurii pinŋ kūkú ò n dede n pínki, akú ò n mīnŋ zōzō ò káka tánkōn ò kpázāne zaa Yezērili. ⁸ Kú zīrii pii ká, akú à pi Yehune: Ó sù kú kīnane pinŋ mīnŋo. Akú Yehu pi ò káte bīnilea leu pla ari gu dō.

⁹ Kú gu dō, akú Yehu bō à gēe à zē gbēnŋ are à pi: Ákōnŋ á yāke vīro, makú mé ma bo ma dikiri kpe ma a dē, ama dí mé à gbē díno dēdē. ¹⁰ Ágō dō sà kú yá kú Dikiri gīnake à ò Ahabu bedenŋ yá musu, a ke ni léte pāro. Dikiri kē lákú à ò a zòbleri Iliasu gāi ná. ¹¹ Akú Yehu Ahabu bede kú ò gō Yezērilinŋ dēde n pínki kú a iba gbē zōkōnŋ kú a gbēnnanŋ kú a sa'orinŋ. Adi a gbēke tó kú wēndiiro.

¹² Akú à fūte à dà Samaria zén. Kú à ká sādārinŋ būrakūkia, ¹³ akú à dākare kú Yudanŋ kina Ahazia danenŋ à n lā à pi: Dínoŋme á tu? Ó wēa ò pi: Ahazia danenŋme ó ū, o su fō kpá kina Yoramu bedenŋame kú a da Yezēbeli bedenŋ. ¹⁴ Akú Yehu pi a gbēnŋnē: Á n kūkú bēne! Akú ò n kūkú ò n dede būrāa pin lōgō sare. N gbēnŋn bupla awēplame, n gbēke dí boro.

¹⁵ Kú à bō gwe, à dākare kú Rekabu né Yonadabuo, áten su daale. Akú Yehu a lā à pi: N swē kúma lákú ma swē kúmma ná yá? Yonadabu wēa à pi: Ee! Akú Yehu pi: Zaakú leme, n n ɔ dōmenē. Kú à ɔ dō Yehui, akú Yehu a kú à gē káao a sōgo gūn. ¹⁶ Yehu pi: Ó gē lele, ĩni kokari kú má vī kú Dikiri yāo e. Akú à tò à gēe káao lele a sōgo gūn. ¹⁷ Kú Yehu ká Samaria, à Ahabu buri kú ò gō gwenŋ dēde n pínki. Á n dúgu zō lákú Dikiri ò Iliasu gāi ná.

Baali tanagbagbarinŋ dedena

¹⁸ Yehu gbēnŋ kākara n pínki, akú à piñne: Ahabu dō Baalii fitinleme, makú Yehu, mani doi manamana. ¹⁹ N Baali tánadenŋ sísimenē n pínki kú a gbāgbarinŋ kú a don'arendenŋ n pínki. N gbēke sún gí suiro, má ye mà sa zōkŋ o Baaliamē. Gbē kú à gī sui, à gāme. Yehu ten ɔndŋ keñne de à le à Baali gbāgbarii pinŋ kakateme. ²⁰ Akú à pi: Á dikpe dite Baali pŋ ū. Akú ò a kpákpa kē. ²¹ Á légbázá kē Isarailanŋ būsun pínki, akú Baali gbāgbarinŋ sù n pínki, n gbēke dí gīro. Kú ò gē Baali kpén, ò kpé pii pà gīngin, gbāpeteki kunlo. ²² Akú Yehu pi kpé pii utakateki dākpariine: N bote kú utano Baali gbāgbarinŋne n pínki. Akú à bōteñne kú uta pinŋ. ²³ Yehu kú Rekabu né Yonadabuo gē Baali kpén, akú Yehu pi Baali gbāgbarii pinŋne: Á wé pá gbēnŋ à n gwagwa manamana, de Dikiri gbāgbarinŋ sūngŋ kú káao laro, sé ákōnŋ Baali gbāgbarinŋ áteñe baasiro. ²⁴ Akú Yehu kú Yonadabuo gē de ò sa o. Á sù à lē Yehu gīnake à gbēnŋ kátekate bāai gbēnŋn basiikŋ. Á kpákēnyí à pi tó n gbēke tò gbē kú áteni n nañne n ɔinŋ doke pitiawa, à wēndii musume. ²⁵ Kú Yehu sa'opŋ kú ódi ká tén à té kú ò à lāka, akú à pi dogarinŋ kú zīkari gbē zōkŋ pinŋne: Á gē à n dede! Ásun tó n gbēke pitiawaro. Kú ò n dede kú fēnedao ò n gēnŋ kōte bāai, akú ò gē Baali kúkia. ²⁶ Ó Baali tánakpe gbēe sē ò bōo ò té sōa, ²⁷ akú ò wīwi ò a kpé gbōro, akú ò gu pii kē bīnikpekeké ū ari kú a gbārao.

²⁸ Len Yehu Baali tánagbagbanāa mī dē le Isarailanŋ būsun. ²⁹ Bee kú abireo adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero, à té wura zūsane bōro kú ò kú Beteli kú Dāonŋi. ³⁰ Dikiri pine: Zaakú n yá kē mana, n yá kú má yeii kē, n kē Ahabu bedenŋne lákú ma zeo ná, n buri nigŋ kana Isarailanŋ kīn ari n nasionŋa. ³¹ Ama Yehu dí ze kú Dikiri Isarailanŋ Luda dokayāoro, adi laakari dōa kú nēse mēn dooro. Adi kpe li durunna kú Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero.

³² Goro kú Dikiri tò Isarailanŋ būsuu ná lagonaa. Azaili gbāna blē Isarailanŋ būsú ³³ kú à kú Yoda ifáboki kpaa pínki sena zaa Aroa kú à kú Anŋ swadōroŋi ari Giliada kú Basá būsuo.

Gada burinɔ kũ Rubeni burinɔ kũ Manase burinɔn kũ gwe. ³⁴ Yehu yã kpara kũ à kènɔn kũ Isarailanɔ kinanɔ g̃ayakenanɔ takadan kũ a nɛg̃ɔgbɛkɛyãnɔ pínki. ³⁵ Yehu gà, ò a ṽl̃ Samaria, akũ a né Yoaza kè a g̃ɛnɛ ù. ³⁶ Yehu vùte Samaria à kí blè Isarailanɔnɛ wè baraakuri plansari.

11

Yoasi kũ a dai Atalia

¹ Kũ Ahazia da Atalia è a né gà, akũ à fùte àten kina burinɔ dede ñ pínki. ² Akũ kina Yehoram u nɛnɔgbɛ Yoseba, Ahazia däre, Ahazia né Yoasi sè ñ sare kinanɛ kũ òteni ñ dede tɛ. À a ùte Atalianɛ kpé kũ gádonɔn katenan kũ nɔgbɛ kũ àten yɔ kpáaa lele, akũ odi le ò a dero. ³ Né p̃li g̃ò utena Dikiri ɔnn kũ a gwàrii p̃lio ari wè suddo. Goro birea Atalianɛ Yudanɔ bũsu kina ù.

⁴ A wè supplade gũnn sa'oriki Yoyada kınabe dogari gbɛ zɔkɔnɔ kũ z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ sisi, akũ ò sũ kũnwo a kınaa Dikiri ɔnn. Akũ à yã ỹl̃ kũnwo à tò ò la dà Dikiri ɔnn gwe, akũ à kina nɛg̃ɔgbɛ p̃i m̃ñne. ⁵ Akũ à yã diteñne à p̃i: Yã kũ àni ken dí. Tó a su gu dákpa kámmabogoro z̃i, á g̃à káaku nig̃ɔ kınabe dákpa, ⁶ á g̃à plade s̃s Suru g̃anu, á g̃à aak̃ɔde nig̃ɔ g̃anu kũ à kũ dogari kparanɔ kpe dákpa. ⁷ Á g̃à pla kũ òten kámma bo kámmabogoro z̃inɔ nig̃ɔ kina p̃i dákpa Dikiri ɔnn. ⁸ Á likai, á baadi kũ a g̃ɔkeɔɔo kũna. Gbɛ kũ à sũ à nài s̃s, à a de. Ág̃ɔ tɛ kina p̃i gu kũ àten g̃ɛn pínki.

⁹ Z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ kè lákũ sa'oriki Yoyada òñne nà. Ñ baadi a gbɛnɔ sè à g̃ɛ kũnwo Yoyada kina, gbɛ kũ òten kámma bonɔ kũ gbɛ kũ òten su ñ lilin kenɔ ñ pínki. ¹⁰ Akũ Yoyada kina Dauda sárinɔ kũ a s̃ɛgbako kũ ò kũ Dikiri ɔnnnɔ kpà z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ p̃inɔa. ¹¹ Akũ dogarii p̃inɔ sũ ò kâte Dikiri kpé kũ sa'okio kpélele sena zaa Dikiri ɔn ɔplai ari a ɔzei, baadi kũ a g̃ɔkeɔɔo kũna, de òg̃ɔ kina p̃i dákpa. ¹² Akũ Yoyada bò kũ kina nɛg̃ɔgbɛ p̃lio à kifuraa kũne à doka takada kpàa. Kũ ò ñisi kũ a miã ò a kà kina ù, akũ ò ɔkpa lè ò wiki lè ò p̃i: Luda kina d̃s kũ aafiaa! ¹³ Kũ Atalia dogarinɔ kũ gbɛ kparanɔ k̃ini p̃i mà, akũ à fùte à g̃ɛ ñ kina Dikiri ɔnn. ¹⁴ Kũ à wé sè, à kina p̃i è zena gbɛgba sare lákũ òdi ke nà. Z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ kũ kákákiperinɔ zena a sare, akũs̃ gbɛ s̃inda pínki ten p̃onna ke òten kákáki pé. Akũ Atalia a p̃okasanɔ gà à kè à p̃tã kũ wikio à p̃i: Ò bò ma kpe! Ò bò ma kpe! ¹⁵ Akũ sa'oriki Yoyada p̃i z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ p̃inɔnɛ: À nɔgbɛ p̃i sé à bo káaa bàai, á gbɛ kũ ò bò ò téinɔ dede kũ f̃ɛnedao. Zaakũ à p̃i òsun a de Dikiri ɔnnlo. ¹⁶ Goro kũ nɔgbɛ p̃i kà kınabe g̃anu lé kũ s̃nɔ di g̃ɛn zén, akũ ò ɔ p̃teã gwe ò a dè.

¹⁷ Yoyada tò kina kũ a gbɛnɔ Dikiri bàka kunna kũnwo yã kèke, de ò le òg̃ɔ de Dikiri gbɛnɔ ù yã. À tò kina kũ a gbɛnɔ lédokɔnɔ kè kũ k̃ɔo d̃. ¹⁸ Akũ ò g̃ɛ ò Baali kpé gb̃oro, ò a gbagbakinɔ kũ a tãnanɔ w̃iwi dũgudugu, akũ ò Baali gbàgbari Matã dè gbagbaki p̃inɔ sare.

Yoyada Dikiri ɔnn ñi gudákparinɔn ñ ɔi, ¹⁹ akũ à z̃ikari gbɛ zɔkɔnɔ s̃ete kũ dogarinɔ kũ gbɛ kparanɔ ñ pínki, ò bò Dikiri ɔnn kũ kina p̃lio, ò kınabe g̃anu lé kũ dogarinɔ di g̃ɛn zé sè. Kũ ò kà kınabea, akũ kina p̃i vùte kpatan, ²⁰ akũ bũsu p̃i gbɛ s̃inda pínki p̃o kè nna, akũs̃ w̃ete g̃ò yáketete sari, kũ ò Atalia dè kũ f̃ɛnedao kınabea yã. ²¹ Yoasi kí blè a wè supplade gũn.

12

Dikiri ɔn kekɛnaa

¹ À kè kina ù Yehu kiblena wè supplade gũn, akũ à kí blè Yurusalɛmu wè bupla. A da bi Beseba gbɛmɛ, a t̃ɔn Zibia. ² Goro kũ sa'oriki Yoyada lé dà Yoasia, akũ à yã kũ à mana Dikirinɛ kè. ³ Ama adi tãnagbagbaki kũ ò bonɔ gbororo, ò kpé òten sa ò gwe, òten turaretiti kpáta.

⁴ Yoasi p̃i sa'orinɔnɛ: À ɔgo kũ ò sũo Dikiri ɔnn kakara, ɔgo kũ ò lili baadinɛ kũ légb̃ena ɔgo kũ p̃oyena gbanɔ pínki. ⁵ Sa'orinɔ g̃ɔ ɔgo p̃i sí ɔg̃ɔsirinɔa ò Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekɛo. ⁶ Akũ Yoasi kí blè ari wè baro awɛɛ'aak̃s̃, ama sa'orinɔ dí Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekero, ⁷ akũ kina Yoasi sa'oriki Yoyada sisi kũ sa'orinɔ ñ pínki à ñ lá à p̃i: À kè dera adi Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekero? Àsun ɔgo sí ɔg̃ɔsirinɔa dorɔ. À tó òg̃ɔ Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekɛo. ⁸ Akũ sa'orinɔ wè kũ oni ɔgo ke sí gb̃ɛnɔa dorɔ, oni s̃s Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekero. ⁹ Akũ sa'oriki Yoyada àkpatii sè à a né f̃s̃, akũ à dite sa'oki sare tó òten g̃ɛ Dikiri ɔn ɔplai. Akũ sa'ori kũ òten kpé zé dákpanɔ di ɔgo kũ ò sũo Dikiri ɔnn kán pínki. ¹⁰ Tó ò è àkpatii p̃i ɔgo kè dasi, akũ kina takadak̃eri kũ sa'orikio di naro ò káka asasanɔ gũn. ¹¹ Òdi ɔgo p̃i dedebaru kè ò na gbɛ kũ ò Dikiri ɔn z̃i dànnɛnɔn ñ ɔi, akũ òdi f̃ina boó lí'arinɔnɛ kũ kpéborinɔ ¹² kũ gb̃l̃borinɔ kũ gbɛ'arinɔ. Akũ ò lí kũ gbɛ ananɔ l̃l̃l̃uo d̃, de ò Dikiri ɔn gu kũ à yàkanɔ kekɛo yã kũ kpé kekɛna z̃i p̃andenɔ pínki. ¹³ Òdi Dikiri ɔn andurufu tanɔ p̃i kũ ɔgo kũ ò sũo Dikiri ɔnn p̃ioro, ke fitila tédɛb̃onɔ ke arusib̃onɔ ke kákákinɔ ke wura p̃onɔ ke andurufu p̃o kparanɔ. ¹⁴ Dikiri ɔn

kèkerinon òdi fina boofne. ¹⁵ Gbè kù ò ɔgo pìi kpàmma ò fina boo zìkerinoneno, òdi n gbeka ɔgo pìi yairo, zaakù gbè pìno bi nàanidenome. ¹⁶ ɔgo kù ò kpà taari finabobo ke durunna kùtekebo ün, òdi gëo Dikiri onno, sa'orino pome.

¹⁷ Goro kùà Siria kina Azaili gèe à lète Gataa à si, akù à èra àten su lète Yurusalemua do. ¹⁸ Akù Yudan kina Yoasi pò kù à dizi Yudan kinanò Yosafata kù Yoramu kù Ahaziao kpà Dikirianò sète kù pò kù à kpà Dikirianò do kù wura kù à kù Dikiri on laasii günwo kù à be laasii günwo pínki, à kpàzà Azailine, akù Azaili gò Yurusalemula. ¹⁹ Yoasi yà kparano kù yà kù à kèno pínki kù Yudan kinanò gīayākenano takadan. ²⁰ A ibanò lé kpākūsūi, akù ò a dè zaa Betemilo Sila zén. ²¹ Gbè kù ò a dèe pino tón dí: Simeata né Yozabada kù Soma né Yozabadao. Kù Yoasi gā, ò a mira kpākūsūi kù a dizinò Dauda wēten, akù a né Amazia a gēne blè.

13

Isarailanò kina Yoaza

¹ Yudan kina Ahazia né Yoasi kiblana wè baro awèe'aakòde gūnn Yehu né Yoaza kè Isarailanò kina ũ, akù à kí blè Samaria wè gëro awèepla. ² À yà kù Dikiri yeiro kè à zè kù durunna kù Nebati né Yeroboamu Isarailanò dà a kenanwo, adi pānero. ³ Akù Dikiri pò fè Isarailanò à n nà Siria kina Azailine a ɔi kù a né Benadadao ari Yoaza kiblana lén. ⁴ Yoaza kùte kè Dikirine, akù Dikiri si, zaakù à è deran Siria kina pì ten wé tã Isarailanò a nà. ⁵ Dikiri tò ò surabarii lè, akù ò bò Sirianò ɔi, akù baadi kù a onn lán zì bà. ⁶ Ama odi kpè li durunna kù Nebati né Yeroboamu n dà a kenannero, ò zèo. Asera lí sò à kpè petena Samaria. ⁷ Yoaza zikarino kà lakana, séde sòde gbènon bupla akurino kù sgo mèn kurino kù zikari gèsede gbènon dúbu kurino baasiro, zaakù Siria kina n kè búgubugo, ò gò lán búsutiti bà. ⁸ Yoaza yà kparano, yà kù à kèno kù a négōgbèkeyānò kù Isarailanò kinanò gīayākenano takadan. ⁹ Kù Yoaza gā, akù ò a v̄ Samaria, akù a né Yehoasi a gēne blè.

Isarailanò kina Yehoasi

¹⁰ Yudan kina Yoasi kiblana wè baraakuri awèesupplade gūnn Yoaza né Yehoasi kè Isarailanò kina ũ, akù à kí blè wè gëro awèedo. ¹¹ À yà kù Dikiri yeiro kè, adi kpè li durunna kù Nebati né Yeroboamu Isarailanò dà a kenannero, à kpè àten ke. ¹² Yehoasi yà kpara kù à kèno kù a négōgbèkeyānò kù zì kù à kà kù Yudan kina Amaziao kù Isarailanò kinanò gīayākenano takadan. ¹³ Kù à gā, ò a mira kpākūsūi kù Isarailanò kinanò Samaria, akù Yeroboamu a gēne blè.

Elisa ganaa

¹⁴ Elisa ten gyà ke, ani f̄ à ble doro, akù Isarailanò kina Yehoasi gèe à à lè, àten ɔo do à pine: Baa! Baa! Mòkòmme Isarailanò sgonò ũ kù n sòdeno. ¹⁵ Akù Elisa pine: N sá sé kù kànò. Kù à sè, ¹⁶ akù Elisa pine: N kà kpà sála. Kù à kpà sála, akù Elisa a onno òdi kina pì onno ¹⁷ à pì: N ifaboki kpa wondo wè. Kù à wè, akù Elisa pi: N kàa pì zu. Kù à zù, akù Elisa pi: Dikiri zìblena kàan gwe. Zìblena Sirianò kàame. Ìni Sirianò kakate māmman zaa Afeki. ¹⁸ Akù Elisa pi: N kàa pino sète. Kù à sète, akù Elisa pine: N zite léo. À lèo gèn aakò, akù à zè. ¹⁹ Akù Luda gbè pì pò fèi à pì: Tó n zite léo yà gèn soro ke suddome, de n zì blè Sirianò a māmman. Tera sà Ìni zì blènmā gèn aakòme.

²⁰ Elisa gā, akù ò a v̄. Tó Sètāgoro kà, akù M̄abu gbānamōnnerino di su lète Isarailanò búsuua. ²¹ Goro kùà gbènon ten gè v̄. Kù ò gbānamōnnerino gāa è, akù ò gèe pìi sè ò zù Elisa miran. Kù gèe pìi lète à nà Elisa wāno, akù à vù à fūte à zè.

²² Siria kina Azaili gbāna mò Isarailanone ari Yoaza kiblana lén. ²³ Akù Dikiri sūruu kè kūño à wēnda dōñne, à n wé gwà a baka kù à kù kù Ibrahimò kù Isaakuo kù Yakubuo yai. Adi we à n dūgu z̄ro, adi n zukūnaro ari kù a gbārao. ²⁴ Kù Siria kina Azaili gā, akù a né Benadada a gēne blè. ²⁵ Kù Yoaza né Yehoasi z̄li kà kù Azaili né Benadada p̄io, à èra à wēte kù Azaili si a de Yoazaano sia. Yehoasi z̄li blèa gèn aakòme, akù à Isaraila wēte pino sia.

14

Yudanò kina Amazia

¹ Isarailanò kina Yoaza né Yehoasi kiblana wè plade gūnn Yoasi né Amazia kè Yudanò kina ũ. ² A wè baraasoroode gūnn à kí blè, à vùte kìn Yurusalemu wè baraakuri donsari. A da bi Yurusalemu gbème, a tón Yoadi. ³ À yà kù Dikiri yeii kè, ama adi kà a dizi Dauda pò ũro. À a de Yoasi ágba sè súsu. ⁴ Adi tánagbagbaki kù ò bōno gbororo, ò kpè òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. ⁵ Kù à kpata z̄ini pète à laka, akù à a iba kù ò a de dēno dēde se. ⁶ Lákù à kù Musa doka takadan nà, adi gbèderii pino nēno dēdero. Takada p̄ii gün Dikiri pì òsun deno

dede ní néné durunna yáiro, akúṣṣ òsun néné dede ní deno durunna yáiro. Baadi ni ga a zida durunna yáime. ⁷ Amazia mé à zii blé Edòmuna gbēnōn dūbu kuri zaa Guvute Wisiden. Zii pii gūnn à Sela si, akú à tṣ kpàne Yokoteli, tṣ pi kpé kú ari kú a gbàrao.

⁸ Abire gbera Amazia gbēnō zii Isarailano kina Yoaza né Yehoasi, Yehu daikorea, à pine: N mṣ ò kṣ le wédewe zilan. ⁹ Isarailano kina Yoasi wèa à pi: Lebana būsū lèkara légbāzà kè Lebana būsū sida lina à pi à a nēnōgbē kpāzà a néa, akú Lebana būsū nōbō pāsī sū à kitii pà lèkaraa piia. ¹⁰ N zii blé Edòmuna, akú n n zida bi. N ze kú n tṣmanakeo n vute tēene. À kè dera nten o ká yá pásii? Abire ni sunne kú kisirao kú Yudano se. ¹¹ Ama Amazia yá pii kpà sákoto, akú Yehoasi sū létēa. Ò dàkare zaa Besemesi Yudano būsū. ¹² Isarailano zii blé Yudano, akú Yudano bàa si ò tà ní bea. ¹³ Besemesi gwen Yehoasi Amazia kún à gēe káao Yurusalemu. À a bīni gbōro lán mīta wāa do bà zaa Eflaimu gānu léa ari gena Kusuru gānu léa. ¹⁴ À wura kú andurufuuo kú pṣ kú ò kú Dikiri onno kú pṣ kú ò kú kínabe laasinno sète pínki, akú à gbēkeno kùkú à tà kúno Samaria zizono ũ.

¹⁵ Yehoasi yá kpara kú à kēno kú a nēgṣgbēkeyānōn kú Isarailano kīnāno gīayākenāno takadan. Lákú à zii kà kú Yudano kina Amaziao nà kú gwe do. ¹⁶ Kú Yehoasi gā, ò a mira kpākūsū kú Isarailano kīnāno Samaria, akú a né Yeroboamu vute a gēne ũ.

¹⁷ Yudano kina Amazia kè wè gēro Yehoasi ganaa gbera. ¹⁸ Amazia yá kparanōn kú Yudano kīnāno gīayākenāno takadan. ¹⁹ Ò lé kpākūsū Yurusalemu, akú à bàa si à tà Lakisi. Akú ò gbēno gbàre ò pètei ò a dè gwe. ²⁰ Akú ò a gēe sè kú sṣo ò sūo Yurusalemu, ò a mira kpākūsū kú a dizinō Dauda wēten. ²¹ Akú Yudano Uzia kú à kà wè gēro aweedo kà kina ũ a de Amazia gēne ũ. ²² Àkú mé à Elata si à kèke à kàte Yudano a de ganaa gbera.

Isarailano kina Yeroboamu plade

²³ Yudano kina Yoasi né Amazia kīblena wè gērode gūnn Isarailano kina Yoasi né Yeroboamu kè kina ũ Samaria, à kú kīn wè bupla aweedo. ²⁴ À yá kú Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero. ²⁵ Àkú mé à èra à Isarailano būsū siñne zaa Lebo Amata ari gena Isira Wisidei, lákú Dikiri Isarailano Luda ò a zṣbleri Amitai né Inusa, Gatefa gbē gāi nà. ²⁶ Zaakú Dikiri è Isarailano ten wari ke manamana, zṣno kú zidano n pínki, akúṣṣ ò gbēke vi à kpányiro. ²⁷ Dikiri dí pí àni Isaraila tṣ dede andunia gūnlo, akú à ní sura bà Yehoasi né Yeroboamu gāi. ²⁸ Yeroboamu yá kpara kú à kēno kú zii kú à kànōn kú Isarailano kīnāno gīayākenāno takadan. Lákú à èra à Damasuku kú Amatao si Isarailano nà kú gwe do. ²⁹ Kú à gā, ò a mira kpākūsū kú a dizi Isarailano kīnāno, akú a né Zakari vute a gēne ũ.

15

Yudano kina Uzia

¹ Isarailano kina Yeroboamu kīblena wè baraasoro aweeplade gūn Amazia né Uzia kè Yudano kina ũ. ² A wè gēro aweedode gūnn à kī blé, akú à kú kīn Yurusalemu wè bupla akuri aweepla. A da bi Yurusalemu gbēme, a tṣn Yekolia. ³ À yá kú Dikiri yeii kè lákú a de Amazia kè nà. ⁴ Ama adi tṣnagbagbaki kú ò bōno gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. ⁵ Dikiri tò a kusu kú, à kúo ari à gēe à gāo. À kpé kúki ado. A né Yotamu mé à kínabe on kúna, akúme Yudano don'arede ũ. ⁶ Uzia yá kparanōn kú Yudano kīnāno gīayākenāno takadan kú yá kú à kēno pínki. ⁷ Kú à gā, ò a vi kú a dizinō Dauda wēten, akú a né Yotamu vute a gēne ũ.

Isarailano kina Zakari

⁸ Yudano kina Uzia kīblena wè bupla plansaride gūnn Yeroboamu né Zakari kè Isarailano kina ũ Samaria, à kī blé mo suddo. ⁹ À yá kú Dikiri yeiro kè lákú a dizinō kè nà. Adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailano dà a kenannero. ¹⁰ Akú Yabesi né Salumu lé kpākūsū kú gbēno à a dè zaa Ibleamu, akú à a gēne blé. ¹¹ Zakari yá kparanōn kú Isarailano kīnāno gīayākenāno takadan. ¹² Len yá kú Dikiri ò Yehunee kè le, à pi a burinō mé onigṣ Isarailano kī ble ari à gé pé a nasionōa.

Isarailano kina Salumu

¹³ Yabesi né Salumu kè kina ũ Yudano kina Uzia kīblena wè bupla donsaride gūn, à kī blé Samaria mo do. ¹⁴ Akú Gadi né Menahemu bō Tiza à gēe Samaria, akú à Yabesi né Salumu lè à dè gwe, akú à a gēne blé. ¹⁵ Salumu yá kparanōn kú lé kú à kpākūsū kú gbēno Zakariio kú Isarailano kīnāno gīayākenāno takadan. ¹⁶ Goro birean Menahemu bō Tiza à gēe à lète Tifisaa kú gbē kú ò kú a gūnnō kú gu kú à likainō pínki, zaakú ò gī zé wēnei. À nṣindarenō nēsee pàrapara ní pínki do.

Isarailanŋ kína Menahemu

¹⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla donsaride gūnn Gadi né Menahemu kè Isarailanŋ kína ũ, akū à kí blè Samaria wè kuri. ¹⁸ À yá kú Dikiri yeiro kè ari a wèndi lén. Adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero.

¹⁹ Kú Asiria kína Tigila Pilesa lète Isarailanŋ búsuua, akū Menahemu a gbà andurufu tɔn baraakuri awɛsiikɔ, wè Tigila Pilesa le à ɔ daawa, à kpata zīni le à pète yāi. ²⁰ Menahemu tò Isarailanŋ andurufuu pi finaa bò, akū ɔgɔdenŋ andurufu ɔgɔ kpà n̄ miāmīia mèn bupla akurikuri Asiria kína pɔ ũ. Akū Asiria kína pīi èra à tà, adi ze n̄ kúrwo doru. ²¹ Menahemu yá kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayakenanŋ takadan kú yá kú à kènŋ pīnki. ²² Kú à gā, akū a né Pekaya a gēne blè.

Isarailanŋ kína Pekaya

²³ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuride gūnn Menahemu né Pekaya kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè pla. ²⁴ À yá kú Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁵ A zīkari gbè zɔkɔ Remalia né Peka lé kpākūsū kú gbēnŋ. Akū à Giliada búsudənŋ sè gbēnŋn bupla akuri à si kúrwo kína pīii a zeki gbānan Samaria, à a dè kú Agobuo kú Ariɛo, akū à a gēne blè. ²⁶ Pekaya yá kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayakenanŋ takadan kú yá kú à kènŋ pīnki.

Isarailanŋ kína Peka

²⁷ Yudanŋ kína Uzia kíblena wè bupla akuri awɛɛplade gūnn Remalia né Peka kè Isarailanŋ kína ũ, à kí blè Samaria wè baro. ²⁸ À yá kú Dikiri yeiro kè, adi kpe li durunna kú Nebati né Yeroboamu Isarailanŋ dà a kenannero. ²⁹ Peka gɔɔan Asiria kína Tigila Pilesa sù à Iyon si kú Abeli Betemakao kú Yansao kú Kedɛsio kú Azoo. À Nafatali burinŋ gu si dɔ, Giliada kú Galilio pīnki, akū à gupidenŋ kūkū à tà kúrwo Asiria. ³⁰ Ela né Osea lé kpākūsū kú gbēnŋ Peka, akū à a dè à a gēne blè Uzia né Yotamu kíblena wè barode gūn. ³¹ Peka yá kparanŋn kú Isarailanŋ kīnanŋ gīayakenanŋ takadan kú yá kú à kènŋ pīnki.

Yudanŋ kína Yotamu

³² Isarailanŋ kína Remalia né Peka kíblena wè plade gūnn Uzia né Yotamu kè Yudanŋ kína ũ. ³³ A wè baraasɔrode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. A da tɔn Yerusa, Zadaki néme. ³⁴ À yá kú Dikiri yeii kè lākū a de Uzia kè nà. ³⁵ Ama adi tãnagbagbaki kú ò bònŋ gbororo, ò kpé òten sa o gwe òten turaretiti kpátan. Akū mé à Dikiri ɔn gānu kú à kú musu kèke. ³⁶ Yotamu yá kparanŋn kú Yudanŋ kīnanŋ gīayakenanŋ takadan kú yá kú à kènŋ pīnki. ³⁷ Gɔɔ birean Dikiri tò Siria kína Rezi kú Remalia né Pekao nà letena Yudanŋaa. ³⁸ Kú Yotamu gā, ò a mira kpākūsū kú a dizinŋ Dauda wèten, akū a né Aza wùte a gēne ũ.

16*Yudanŋ kína Aza*

¹ Remalia né Peka kíblena wè gēro awɛɛplade gūnn Yotamu né Aza kè Yudanŋ kína ũ. ² A wè barode gūnn à kí blè, akū à kú kīn Yurusalemu wè gēro awɛɛdo. Adi yá kú Dikiri a Luda yei ke lán a dizi Dauda bàro. ³ À zè kú Isarailanŋ kīnanŋ yākenaa ari sé à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò kú a négɔgbè. À yá vāni kè lākū buri kú Dikiri pèñma Isarailanŋnɔnɔ di ke nà yā. ⁴ À sa ò à turaretiti kpàta tãnagbagbaki kú ò bònŋa kú sīsīi musunŋ kú lí zɔkɔ sinda pīnki gbáruo.

⁵ Abire gbera Siria kína Rezi kú Isarailanŋ kína Remalia né Pekao sù zī ká Yurusalemu. Gwen ò lika Azai, ama odi fɔ ò a blè kú zīoro. ⁶ Gɔɔ birean Rezi pè Yudanŋa à n̄ bôte Elata à èra à gwe sirīma, akū Edmūnŋ sù ò wùte gwe ari kú a gbáaro. ⁷ Akū Aza gbēnŋ zī Asiria kína Tigila Pilesaa à pi: N zɔbleriime ma ũ, n néme ma ũ. N mɔ n̄ ma bo Siria kína kú Isarailanŋ kína kú ò fùtemainŋ ɔī. ⁸ Aza andurufu kú wura kú à kú Dikiri ɔnn kú a be laasii gūnwoo sète à Asiria kína gbà à kpázane. ⁹ Akū Asiria kína a yá mà, à gèe à lète Damasukua à si. À Rezi dè, akū à tà kú Damasukudenŋ ari Kiri. ¹⁰ Kína Aza gèe à dà Asiria kína Tigila Pilesale zaa Damasuku. À sa'oki è gwe, akū à a taka gā takada gūn à kpázá sa'ori Uriane kú a kena takao pīnki. ¹¹ Sa'ori Uria sa'oki pīi kè lākū kína Aza kpázāare nà kyá, à a mi dè ari kína pi gɔ su kú Damasukuo. ¹² Kú à sù, à sa'oki pīi è, akū à nài. ¹³ À sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú òa à wísiti kàn à í t̄a à kennakūkɔ sa'o'aru kua. ¹⁴ Dikiri gbagbaki kú ò pi kú mɔgotɛo kú sa'oki dufu pi kú Dikiri kpéo dagura, akū Aza sè à dite sa'oki dufu pi oplai. ¹⁵ Akū à yá dite sa'ori Uriane à pi: Ìnigɔ sa'o konkɔpɔ kú òdi ká tén à té kú ò sa'oki zɔkɔ pīia kú ɔkɔsi pòblewe gbao kú kína sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúo kú a pòblewe gbao kú gbēnŋ sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúo kú n̄ pòblewe

gbao kú n' sa'o'io. Ínigṣ sa'opṣ kú òdi ká tén à té kú kúa kú kennakúkṣo sa'o'aruo. Sa'oki kú ò pi kú mṓgotēo sṣ, anigṣ de ma māsokēki ũ. ¹⁶ Akú sa'ori Uria kē lākú kína Aza òare nà.

¹⁷ Kína Aza mṓ lēketenṣ gōgo tadibṣna à n' tanṣ gò à dite. À ikaki gò mṓgotē zṣsa kú ò kú a zṣtenṣa à dite kīni gbēea. ¹⁸ À kína tintin kú ò hò Dikiri ṣnn kú a gānu kú à kú gweeo gbòro minatēna Asiria kīnanē yāi. ¹⁹ Aza yā kparanṣ kú Yudanṣ kīnanṣ gīayākenanṣ takadan kú yā kú à kēnṣ pínki. ²⁰ Aza gā, akú ò a mira kpākūsú kú a dizinṣ Dauda wēten, akú a né Ezekeya vùte a gēne ũ.

17

Isarailanṣ kína kpede Osea

¹ Yudanṣ kína Aza kīblena wē kuri awēplade gūnn Ela né Osea kē Isarailanṣ kína ũ Samaria, à kí blē wē kēndo. ² À yā kú Dikiri yeiro kē, ama adi ke lākú Isarailanṣ kína kú ò dōare arenṣ kē nāro. ³ Asiria kína Samanesa sù à lētea, akú Osea kē a zṣbleri ũ, àten táfē bonē. ⁴ Osea gbēnṣ zṣ Misila kína Soa, akú adi táfē kú àdi ho Samanesane wē kú wēeo bonē dorō. Kú Samanesa è Osea hò a kpe, akú à a kú à a dà kpésiran. ⁵ Akú Samanesa lēte Isarailanṣ būsua pínki. A gbēnṣ sù ò Samaria kaguraa kē ari wē aakṣ. ⁶ Osea kīblena wē kēndode gūnn Samanesa Samaria si à tà kú Isarailanṣ a būsun, à n' kátēkatē Ala kú Gozá kú à kú Abo barao kú Midiaṣ būsua wētenṣ gūnwō.

Isarailanṣ gṣna zṣzṣnṣ ũ n' durunna yāi

⁷ Yā pii kē le, kú Isarailanṣ durunna kē Dikiri n' Ludane kú à n' bṓte Misila kína Firi'auna ōi yāi. Ò donyí kē tánanṣe ⁸ ò buri kú Dikiri pērṣmaṣnenṣ ògba sè ò zē kú yā kú Isarailanṣ kīnanṣ dànnēnṣ. ⁹ Ò yā dṣrṣsari dite Dikiri n' Luda yā gbèn ò tánagbagbakinṣ hò n' zṣdane n' wētenṣ gūn pínki zaa gudákpákia gena ari wēte bīnidea. ¹⁰ Ò gbēnṣ kú línṣ pētepete sṣsṣ leinṣa pínki kú lí zṣkṣ sīnda pínki gbáruo. ¹¹ Ò turaretiti kpàta tánagbagbaki kú ò hòo pínṣa pínki lākú buri kú Dikiri pērṣmaṣnenṣ kē nà. Yā vāni kú ò kēe pínṣ mé à Dikiri pṣ fēne. ¹² Ò kùte tánanṣe, bee kú Dikiri piṣne òsun kero. ¹³ Dikiri Isarailanṣ kú Yudanṣ sá gā a annabinṣ kú wégupu'erinṣ gāi n' pínki à pi, ò kpe lí n' yā vāninṣe, ògṣ Dikiri yāditenanṣ kú a yādannēnaao kūna, lākú à kú doka takada kú à dite n' dizinṣe gūn nà, akú à èra à ò a zṣbleri annabinṣ gāi.

¹⁴ Bee kú abireo Isarailanṣ gimai, n' sá gbāna lán n' dizi kú odi Dikiri n' Luda náani keronṣ pṣ bāme. ¹⁵ Ò gí a ṣṣṣki gwai, ò a bàka kunna kú n' dizinṣ yā gbòro, odi laakari kú à dànnē yā daro. Ò tē pṣ pāpānṣi, akú mṓkṣnṣ kē pā. Ò buri kú ò likaṣyínṣ ògba sè, buri kú Dikiri pi òsun n' dà séro pínṣ. ¹⁶ Ò pā kpà Dikiri n' Luda yāditenanṣi, ò mṓṣo kása mēn pla lán zṣsane bṓrṣnṣ bà n' tánanṣ ũ, ò Asera lí pēte, ò susunenṣ gbàgba, ò kùte Baaline. ¹⁷ Ò sa'opṣ kú òdi ká tén à té kú ò kú n' nēnṣ, gṣgbēnṣ kú nṣgbēnṣ, ò māsoo kē ò eze vāni kē, ò n' zṣda kpā yā kú Dikiri yeiroa, ò a pṣ fēne. ¹⁸ Akú Dikiri pṣ fēnyí manamana à pērṣma. Yudanṣ mé ò gṣ n' tēne. ¹⁹ Bee se Yudanṣ dī Dikiri n' Luda yāditenanṣ maro, ò Isarailanṣ ògba sè. ²⁰ Akú Dikiri gí Isaraila buri pínṣi n' pínki. À wē tārṣma à n' ná gbē kú òten gbāna mṓnnēnṣe n' ōi ari à gēe pēoṣma.

²¹ Kú Dikiri Isarailanṣ kē Dauda burinṣa, akú ò Nebati né Yeroboamu dite n' kína ũ. Yeroboamu mé à Isarailanṣ sá gbàgbā Dikirine, à tò ò durunna zṣkṣ kē. ²² Isarailanṣ kpé òten durunna kú Yeroboamu kēnṣ ke, odi kpe linero, ²³ akú Dikiri pērṣma lākú à ò a zṣbleri annabinṣ gāi nà. Asirianṣ Isarailanṣ sēte n' būsun ò tà kúṣwō zṣzṣnṣ ũ, akú ò kú gwe ari kú a gbáro.

Samariadenṣ yā

²⁴ Asiria kína tò gbēnṣ bṓte Babilṣnu kú Kutao kú Avao kú Amatao kú Sefavaimuo, akú à n' kátēkatē Samaria wētenṣ gūn Isarailanṣ gbèn. Len ò Samaria būsua kē n' pṣ ũ le, ò vùte vute a wētenṣ gūn. ²⁵ Kú ò ká gwe káaku, odi donyí ke Dikirinero, akú à mūsunṣ gbàrerṣma, òteni n' gbēkenṣ dede. ²⁶ Akú ò gēe ò ò Asiria kīnanē ò pi: Gbē kú n' n' sé n' n' kátēkatē Samaria wētenṣ gūnnṣ, ò būsuu pì tánakēkena dṣro, akú à mūsunṣ gbàrerṣma, òteni n' dede. ²⁷ Akú Asiria kína pi: Ò Samaria sa'ori kú o su kúṣwonṣ doke gbare, à tá gwe à būsuu pì tánakēkena dadañe. ²⁸ Akú Samaria sa'orinṣ doke èra à tà gwe à vùte Beteli. À dàda gbēnṣe deran oni ke nà ò donyí ke Dikirine.

²⁹ Gorṣ birea gbē kú ò sù ò vùte wēte pínṣ gūnnṣ, buri sīnda pínki kú a tánao, akú ò n' tána pínṣ taka kē ò pētepete tánagbagbaki kú Isarailanṣ hònṣ kpénṣ gūn. ³⁰ Babilṣnudēnṣ Sukobenṣti tána kē, Kutadenṣ Negali tána kē, Amatadenṣ Asima tána kē, ³¹ Avadenṣ Nibazi kú Tatakió tána kē, Sefavaimudenṣ sa'opṣ kú òdi ká tén à té kú ò kú n' nēnṣ n' tána Adaramēlekia kú Anamēlekio. ³² Akú ò èra ò donyí kē Dikirine dṣ. Gbēnṣ ditena

tānagbagbaki pīnɔ sa'orinɔ ũ tē vīñnerɔ, akū òdigɔ sa onē tānagbagbaki pīnɔ kpēnɔ gūn. ³³ Ō donyī kē Dikirine, akū òteni n̄ t̄nanɔ gbagba lākū būsɔ kū ò bòn futɔkarayá de nà. ³⁴ Len ò n̄ futɔkarayá kūna le ari kū a gbārao. Odi vīna ke Dikirinero, zaakū òdi a ɔɔki gwaro, òdigɔ a yádanne na kúnaro ke a doka ke yá kū à dìte Yakubu kū à ɛra à tɔ kpāne Isaraila burinɔnɔnɔ. ³⁵ Kū Dikiri pī à bàka nigɔ kū kū Isaraila pīnɔ yā, à pī òsun do t̄nanɔiro òsun kúteñnerɔ, òsun n̄ gbagbaro òsun sa orūmaro, ³⁶ séde akāa kū a n̄ bóte Misila kú a gbāna zókɔɔo kú a gāsá gbānao. Akāame ògɔ donyī keare, ògɔ kúteare, ògɔ sa oawa. ³⁷ À pī ògɔ a ɔɔki gwa, ògɔ a yádannenɔnɔ kūna kú a dokayānɔ kú yáditena kú a kēñne takada gūnnɔ ari gɔɔ sīnda pínki. Ōsun donyī ke t̄nanɔnɔnɔ. ³⁸ Ōsun tó a bàka kunna kúñwo yá sañguro. Ōsun t̄nanɔ sísiro. ³⁹ Ōgɔ donyī ke akāa Dikiri n̄ Ludane ado. Akāa mé ani n̄ bo n̄ ibereɔ ɔi n̄ pínki.

⁴⁰ Bee kú abireo ò gi mai, akū ò zè kú n̄ futɔkarayáo. ⁴¹ Buri pīnɔ donyī kē Dikirine, ama ò kpé òteni n̄ t̄nanɔ gbagba dɔ, akū n̄ néno kú n̄ daikorenɔn ten ke lākū n̄ dizinɔ kē nà ari kú a gbārao.

18

Yudanɔ kína Ezekaya

¹ Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè aakɔde gūnn Aza né Ezekaya kē Yudanɔ kína ũ. ² A wè baraasɔɔrode gūnn à kí blè, à kú kpatan Yurusalemu wè baraakuri donsari. A da t̄n Abia, Zakari néme. ³ À yá kú Dikiri yeii kē lākū a dizi Dauda kē nà pínki. ⁴ À tānagbagbaki kú ò bòn gbòro à t̄na gbèno wīwī à Asera lípetenɔ zòzɔ. À m̀goté mlè kú Musa pii gbègbè à è'e, zaakū ari gɔɔ birea Isarailanɔn kpé òten turaretiti kpátaa. Mlèe piin ò tɔ kpāne Neusutá. ⁵ Ezekaya Dikiri Isarailano Luda náani kē. Yudanɔ kína ke dí sí lekɔa k̄aoro, gbè kú ò kí blè a āno kesɔ gbè kú ò kí blè a kpēnɔ. ⁶ À nà Dikirii, adi kpe linero. À yá kú Dikiri dá Musaneno kúna. ⁷ Dikiri kú k̄aoro, akū yá kú k̄eno sa'fa kē pínki. À bò Asiria kína yá kpe, adi zò blene doro. ⁸ À z̄i blè Filisitininɔa ari Gaza kú gu kú ò likainɔ sena zaa gudákpákia ari wète b̄ñidea.

⁹ Kína Ezekaya kíblena wè aakɔde gūn, Isarailano kína Ela né Osea kíblena wè supplade gūnn Asiria kína Samanesa sù ò Samaria kaguraa kē. Ō katena gwe ¹⁰ ari wè aakɔ, ò wète pii si Ezekaya kíblena wè suddode gūn. Isarailano kína Osea kíblena wè kēndoden gwe. ¹¹ Asiria kína Isarailano sète à t̄ kúñwo a būsun à n̄ kátekate Ala kú Gozà kú à kú Abo bara kú Midia būsɔ wètenɔ gūnwo. ¹² Yá pii kē le kú odi Dikiri n̄ Luda yá maro yáime. Ō a bàka kunna kúñwo yānɔ kúnaro, odi yá kú Dikiri zòbleri Musa dìte ma ò zī k̄eoro.

Asiria kína vīnadana Yurusalemudenɔ

¹³ Kína Ezekaya kíblena wè ḡero donsaride gūnn Asiria kína Senakeribi sù à lète Yuda wète b̄ñidenɔa à s̄i pínki. ¹⁴ Akū Yudanɔ kína Ezekaya gbèno z̄i Asiria kínaa zaa Lakisi à pi: Ma taari kē. N̄ gomala, manigɔ fīna bonne lākū ñni limene nà. Akū Asiria kína andurufuu li Ezekayane t̄n kuri kú wuraa t̄n do. ¹⁵ Akū Ezekaya andurufu kú à lè Dikiri ɔnn kú a be laasii gūnwo kpāa pínki. ¹⁶ Gɔɔ birea à wuraa gò Dikiri kpé gbānɔa kú pɔ kú à kùte gbāa pīnɔ lípetenɔaao à kpá Asiria kínaa.

¹⁷ Akū Asiria kína a kpāasi kú a ibanɔ gbè zókɔɔo kú a z̄ikari gbè zókɔɔo z̄i, ò bò Lakisi ò sù Yurusalemu kína Ezekaya kínaa kú z̄ikarinɔ dasidasi. Kú ò kà Yurusalemu, ò sù ò zè musu kpa ikaki sare òsiwera z̄én. ¹⁸ Ō kína sisi, akū k̄inabegwari Ilikia né Eliakimu kú a takadak̄eri Sebenao kú a yāz̄ibaaruk̄eri Asafa né Yoao bò ò ḡe n̄ kínaa. ¹⁹ Akū z̄ikarinɔ gbè zókɔɔo pii piñne: À gé ò Ezekayane, Asiria kína zókɔ mé àteni a la à pi: B̄n à ḡesee p̄etea lee? ²⁰ À pi à z̄ikana gbá d̄s akúsɔ á gbāna, ama yá pā korime. D̄n àten náani ke, akū à bò ma yá kpe? ²¹ À Misila kína kú àteni a náani ke pi gwa. À de lán leba gò enaa b̄ame. Gbè kú à gbāna l̄ea, adi a lí a ɔame. ²² Tó a p̄imene Dikiri á Ludame á náanikena, à de a tānagbagbakinɔ kú a sa'okinɔn Ezekaya gbòro fá! Akū à pi Yurusalemudenɔ kú Yudanone n̄ pínki ò su ò donyī ke sa'oki dia Yurusalemu. ²³ À ḡoḡo à d̄ok̄si kú ma dikiri Asiria kínao, mani a gba s̄o d̄ubu pla, tó á gbèno v̄i kú oni d̄iñma dé! ²⁴ Zaakū àten Misila s̄ogonɔ kú s̄denɔ náani ke, deran ani f̄s à kpá bee ma dikiri z̄ikari gbè zókɔ kú à k̄iñyīno dokenee? ²⁵ Àten da ma dikiri sù l̄ete gu dia à a kakate Dikiri lé sarin yá? Dikiri mé à p̄ine à l̄ete b̄usu dí piia à a kakate.

²⁶ Akū Eliakimu kú Sebenao kú Yoao pi z̄ikarinɔ gbè zókɔɔo piñne: N̄ yá ò ókɔnɔ n zòblerinɔnɔ kú Siria yāo, zaakū odi ma. N̄sun yá owere kú Eberu yāoro, de gbè kú ò kú b̄ni musunɔ s̄un maro yāi. ²⁷ Akū gbè zókɔɔo pii w̄emma à pi: Ma dikiri dí ma z̄i mà yá pii óare kú á dikiriò át̄neno, kú gbè kú ò vutena b̄ini musunɔme dɔ, zaakū oni n̄ zida b̄oto ble, oni n̄ zida osoro mi lán á bà. ²⁸ Akū gbè zókɔɔo pii f̄ute à p̄utá kú Eberu yāo à pi: À Asiria kína zókɔ yá ma! ²⁹ Kína pii pi, ásun tó Ezekaya á kekero, zaakū ani f̄s à á bo a ɔiro. ³⁰ Ezekaya pi Dikiri ní á bo ani á wète

dí kpá Asiria kínaaro. Àsun Ezekaya yá ma à Dikiri náani ke yá dí musuro. ³¹ Àsun Ezekaya yá maro. Asiria kína pì, à a yá ma à su a kpa, á baadi ni a zida geepi né kú a zida kaka néo ble, ani a zida oroza í mí ³² ari àgõ su á sète à tá kááo bùsu kú à de lán á pú bàa gún. Póblewe kú sèwè nnao dimme, burodi kú geepi búo kú kú línò kú z'io dimme. À ze kú wèndiio. Àsun ze kú gaoro. Ezekaya pì Dikiri ni á bo, ama àsun weiro, àsun tó à á kekero. ³³ Burino tána ke fí à gí Asiria kínane kú ní bùsuuo de àsun sírímáro yá? ³⁴ Amata kú Apadao tánanón kú mámeé? Sefavaimu ke Ena ke Iva tánanón kú mámeé? Samaria tánanón fí ò gíne kú ní wéteo yá? ³⁵ Bùsuu pínò kpate tána mé à fí à gíne kú a bùsuuoo? Gbasa ò pì Dikiri ni fí à gíne kú Yurusalemuoo?

³⁶ Gbèno yítèna kítikiti, odi yá wearo, zaakú ní kína pínne òsun yá wearo. ³⁷ Akú kínabegwari Ilikia né Eliakimu kú a takadakèri Sebenao kú Asafa né Yoa a yázibaarukèriio ní pòkasanò kèkè ò èra ò sù Ezekayaa ò zìkarinò gbè zókò yá pìi gbàne.

19

Ezekaya wékèna Dikiria

¹ Kú kína Ezekaya yá pìi mà, à a uta gà à kè, akú à uta kasa dàala à gèe Dikiri onn. ² À a begwari Eliakimu kú a takadakèri Sebenao kú sa'orikinò zì annabi Isaya, Amozu néa kú uta kasanò dadana. ³ Ò pínne: Ezekaya pì yá gí gbàra, ò kpàkèwáí ò wé'í dàdawá. O gõ lán nògbè kú a né kà bona à gbàna ví à fí à iro bà. ⁴ Asiria kína a zìkari gbè zókò zì, à sù à Luda Wèndide lalandii kè. Dikiri n Luda yá pìi mà, ani kpàkèi yá pì ona yáin yá, ó dõro. Ñ adua ke ókòno gbè kpàra kú o gòno.

⁵ Kú kína Ezekaya zìrii pínò gèe ò Isaya lè le, ⁶ à pínne: À gé o á dikiriine, Dikiri pì àsun tó vína a kú Asiria kína ibanò dákèna káao yá kú à màa pì yáiro. ⁷ À ma! Tó Asiria kína baaru ke mà, Dikiri ni tó laasun gèagu à tá a bùsun, Dikiri ni tó ó a de kú fènedao gwe.

⁸ Kú zìkari gbè zókò mà Asiria kína fùte Lakisi, akú à èra à gèe à a lè, àten zì ká kú Libinadenò. ⁹ Kú Asiria kína mà Etiopia kína Tiraka ten su zì ká káao, akú à èra à zìrinò gbàre Ezekayaa kú takadao à pì: ¹⁰ À o Yudanò kína Ezekayane, tána kú àteni a náani ke gbasa à pì áni Yurusalemu namene ma òro, àsun tó tána pì a kekero. ¹¹ Adi ma lákú Asiria kínano kè bùsunone nà à ní kè búgubugu pínkiroo? Akú mé ani bo ado sàa? ¹² Buri kú ma dizinò ní kákate Gozá kú Aranao kú Rezeño kú Edeni kú à kú Telasaonò, ní tánanò ní bó yá? ¹³ Amata kína kú máa? Apada kína kú máa? Sefavaimu ke Ena ke Iva kínano kú máa?

¹⁴ Ezekaya Asirianò takada si zìrii pínò. Kú à a kyó kè, akú à gèe Dikiri onn à pòro a are ¹⁵ à wé kèa à pì: Dikiri Isarailanò Luda, ní kú kerubunò dagura, mòkómme bùsu kú à kú andunia gún pínki Luda ú. Mòkòn mé n musu kú zítèoo kè. ¹⁶ Ñ sá kpá ñ yá ma, Dikiri. Ñ wé sé ñ gu gwa, Dikiri. Ñ dákèna kú mòkòn Luda Wèndideo légbázá kú Senakeribi kè ma fá! ¹⁷ Yápurame Dikiri, Asiria kínano buri pínò kákate ní pínki, ní bùsunò gò bezí ú. ¹⁸ Ó ní tánanò kà tén ò ní kpáta, zaakú pò pínò kú pòke léiro, pò kú bisásiri kè kú lífo kú gbèenome. ¹⁹ Dikiri ó Luda, ní ó bo a òí, de bùsu kú à kú andunia gún sínda pínki gò dõ kú mòkòn Dikiri, mòkómme Luda ú ndo.

Senakeribi ganaa

²⁰ Akú Amozu né Isaya légbázá kè Ezekayane à pì: Dikiri Isarailanò Luda pì a wékèna kú n kè Asiria kína Senakeribi yá musu mà, ²¹ akú à lé kène a pì:

Zaiõ nòkpare búnu teni n gya bo,
àteni n lalandi ke n kpe.

Yurusalemu nògbè ten ère ke,
àteni a mì dada a gán.

²² Dín n dòke káao n sòsò?

Dín n pataa n n mìi dàne íaa?

Isarailanò Luda kú à kú adonan n abire kène.

²³ N dà n zìrinone, akú ò Dikiri sòsò,

n pì n didi kpínò musu

kú n sògonò dasidasi

ari Lebana bùsu kpi misòntea.

N sida lí gbànanò zòzò,

n pini lí zòkòno nè,

n ka a léa musu ari a líkpe sisinan.

²⁴ N lègò yò buri pàndenò bùsun,

n a í mî,
n g̃s̃e p̃et̃epete Misila swaña ari ñ í bàba.
²⁵ Kū makū mé ma d̃ite le zaa zī,
ńdi maroo?

Ma z̃eo à g̃ii k̃è, akū ma tò à k̃è.
Ma tò ñ ñ w̃ete b̃inideño gb̃oro gb̃irim,
a gb̃eño g̃ò katena.

²⁶ W̃et̃epideño gb̃ana k̃la,
ò g̃ò s̃uum, w̃é'i ñ k̃ū,
ò de lán s̃èe bà, lán s̃èla b̃òt̃o bà,
lán s̃è k̃ū à b̃ò kp̃é musu à kori k̃è g̃oño bà.

²⁷ Má n kúki d̃s̃,
má n g̃ena k̃ū n sunaao d̃s̃,
má n futenamai d̃s̃.

²⁸ Zaakū n futemai,
n w̃ékáká k̃ū n ṽi yá g̃è ma s̃an,
mani bà kánne n ỹin,
mani s̃om̃o kánne n lén,
mani tó ñ era ñ tá k̃ū z̃é k̃ū n suooo.

²⁹ Ezekaya, yá dik̃ina nig̃o denne s̃eeda ũ:

Áni p̃s̃ z̃à ble w̃enla,
ziki d̃o áni ble gwe.
Ziki dire s̃à á p̃s̃ t̃s̃ áni p̃s̃ keke,
á geepi lí pépe áni a né ble.

³⁰ Yuda kpara k̃ū ò g̃oño
ni z̃ini p̃éte z̃ite gbasa ò né i musu.

³¹ Zaakū gb̃e kparaño ni bo Yurusalemume,
gb̃e k̃ū ò g̃oño p̃iño ni ɔ tá zaa Zaĩs̃ kpia.
Dikiri Z̃ikaride kokari mé ani abire ke.

³² Abire yáin ma yá dí ò Asiria k̃ina musu:
Ani g̃e w̃ete d̃inlo,
ani k̃a zunlo,
ani a s̃egbako d̃onẽro,
ani likai à gb̃à lei dairo.

³³ Ani era à tá k̃ū z̃é k̃ū à s̃uooo,
ani g̃e w̃ete d̃inlo.
Makū Dikiri makū mé ma ò.

³⁴ Mani g̃i k̃ū w̃ete díome,
mani a sura ba ma z̃ida yá
k̃ū ma z̃òbleri Dauda yáo d̃o.

³⁵ Gw̃aani k̃ua Dikiri Malaikaa b̃ò à g̃e Asiriaño b̃urañ à gb̃eño d̃ede d̃úbu bak̃endo aw̃ẽs̃oro.
K̃ū ò f̃ute k̃onko, akū ò g̃eño è katena gu s̃inda p̃inkia. ³⁶ Akū Asiria k̃ina Senakeribi f̃ute a
b̃uraa p̃iñ à era à tà Nineva à g̃ò gwe. ³⁷ Z̃ikea k̃ū à kutena a t̃ana Nisiroku kp̃én, akū a ñeño
Adaramel̃eki k̃ū Sarezao a d̃e k̃ū f̃enedao. Ò bà si ò tà Ararata b̃usun, akū a né Esarad̃s̃ a g̃ene
bl̃e.

20

Ezekaya gyákenaa

¹ G̃oro b̃irea Ezekaya gyá k̃è à k̃a gana, akū annabi Isaya, Am̃ozu né g̃e à a lè à p̃ine: Dikiri
p̃i ñ lé dite n gb̃eñone, zaakū nten su game, ñni fute doró. ² Akū Ezekaya are d̃ò gb̃ia à w̃é k̃è
Dikiria ³ à pi: Dikiri, n yá nna! Zaakū ma donỹi k̃ū yápurao, akūs̃ ma yá k̃ū ñ yeii k̃è k̃ū
ñese m̃eñ doo, ñ tó à dongu. Akū à w̃enda ɔ d̃o. ⁴ De Isaya g̃ó gé bo onn, akū Dikiri yá s̃ua à
pi: ⁵ Ñ gé ñ o ma gb̃eño don'arede Ezekayane, k̃ū makū Dikiri a dizi Dauda Luda, ma p̃i ma a
aduak̃enaa mà, ma a w̃é'i è. Mani a gba aafiaa, a g̃oro aak̃ode z̃i ani gé ma kp̃én. ⁶ Ma a g̃oro
k̃arañe w̃è g̃ero. Mani a sí Asiria k̃inaa k̃ū w̃ete dío. Mani g̃i k̃ū w̃ete dío ma z̃ida yá k̃ū ma
z̃òbleri Dauda yáo.

⁷ Isaya p̃i ò kaka né l̃s̃. K̃ū ò l̃, ò d̃òk̃o a b̃òb̃unua, akū à aafiaa lè. ⁸ Akū Ezekaya Isaya là à pi:
Zaakū Dikiri p̃i áni ma gba aafiaa mani gé a kp̃én a g̃oro aak̃ode z̃i, b̃ó mé anig̃s̃ de a s̃eeda ũu?
⁹ Akū Isaya w̃ea à pi: S̃eeda k̃ū Dikiri ni kenne lé k̃ū à s̃enne yá musun dí. Ura k̃ū if̃ant̃e ten suo
Aza didikiña, ñ ye à gé ari a gb̃apeki m̃eñ kuriiañ yá, ke à era à su kp̃e kpa m̃eñ kuriame?

10 Akū Ezekaya wèa à pi: Ura kipana gbápeki mèn kuriia zī'uro. À tó à era kpe kpa gbápeki mèn kuriia. 11 Kū annabi Isaya Dikiri wé kè, akū ura kū ifantē ten suo era à didi gbápeki mèn kuri kū à kípaa yānɔa.

Babilonu būsɔ zīrinɔ suna Yurusalemu

12 Gɔɔ birea Baladā né Merodaki Baladā, Babilonu kína takada kpàzā Ezekayane kū gbao, kū à a gyákena baaruu mà yāi. 13 Ezekaya gbánake kpà zīrii pínɔi à gèe kúfwo a laasin, à a andurufu pónɔ mǎñne kū wura pónɔ kū pɔ gbí nnanɔo kū nísí manao. À gèe kúfwo a gǔkeɔkatekin dɔ à a aruzekɛnɔ mǎñne mámmam. Póke kú a bea ke a būsun kū à gi mǎñneiro. 14 Akū annabi Isaya gèe à a lè à a là à pi: Yā kpaten gbɛ pínɔ ònne? Zaa mákpan ò bòn ò sù n kīnaaa? Akū Ezekaya wèa à pi: N boki zā, Babilonun ò bòn. 15 Akū Isaya a là à pi: Bón ò è n beaa? À wèa à pi: Ó ma be pɔ sinda pínki è. Ma aruzekɛ ke kun kū ma gi mǎñneiro. 16 Akū Isaya pine: N yā kū Dikiri ò ma: 17 Gɔɔ ten su, oni n be pɔ sinda pínki kū aruzekɛ kū n dizinɔ tónne n kūna ari gbáranɔ sète ò táo Babilonu. Dikiri pì a ke ni gɔro. 18 Oni né kú ñni n i kenɔ sète ò tá kúfwo, oni gɔ Babilonu kínabe zīkérinɔ ũ. 19 Akū Ezekaya pi Isayane: Dikiri yā kū n òmene pi mana. Zaa kú àten da vutena aafia yákete sari áni gɔ kun ari a wèndi lémmɛ. 20 Ezekaya yā kparanɔ kū a né gɔgbɛkeyánɔn kū Yudanɔ kínanɔ gīayákenanɔ takadan kū lákú à íkaki kè nà kū íbaze kū à sɔ gbèn ádi su kū ío wète gúnwo. 21 Kū à gà, akū a né Manase a gène blè.

21

Yudanɔ kína Manase

1 Manase wèe kuri awɛɛplade gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wèe baaakɔ asɔɔrosari. A da tón Efeziba. 2 À yā kū Dikiri yeiro kè à zè kū buri kū Dikiri pèñma Isarailanɔnenɔ yāvānikenanɔ. 3 À tánagbagbaki kū a de Ezekaya gbòronɔ kèkè à bò kū Baali sa'okinɔ. À Asera lí pète lákú Isarailanɔ kína Ahabu kè nà yā. À kùte susunenɔne à n gbagba. 4 À sa'okinɔ bò Dikiri onn Yurusalemu, gu kù Dikiri pi a tɔ nigɔ kúaa pii. 5 À sa'okinɔ bò Dikiri on mèn planɔ gūn susunenɔne pínki. 6 À sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò kú a né gɔgbɛo, à pɔ dàrma à mǎson kè, à yā gbèka gèsisirinɔa kū wedekūnnadenɔ, à yā kū Dikiri yeiro kè manamana, akū à a pɔ fène. 7 À Asera tána kū à kèe pii dite Dikiri onn kū Dikiri pi Daudane kū a né Sulemanu a tɔ nigɔ kúaa gɔɔ sinda pínki, zaakū Isaraila wètenɔ té pínki Yurusalemun à sè. 8 À pi, tó Isarailanɔn yā kū a diteñnenɔ kúna pínki, tó ò zè kú doka kū a zɔbleri Musa kpámmao pínki, áni era à n bote būsú kū a kpà n dizinɔanlo, áni tó ò likara zɔ dorɔ. 9 Bee kú abireo ò gi a yā mai. Manase n sáte, akū ò yā vāni kè de buri kū Dikiri n kakate n dizinɔnenɔ pɔla.

10 Akū Dikiri yā ò a zɔbleri annabinɔ gāi à pi: 11 Zaakū Yudanɔ kína Manase yā kū à de tē ũnɔ kè à yā vāni kè de Amɔri kú ò kú a ánoɔla, à Yudanɔ dà durunnakenan tána kū à kèno yā musu, 12 abire yāin makū Dikiri Isarailanɔ Luda ma pi, mani ásarú zī Yurusalemu kū Yudanɔ būsuo pínki. Gbɛ kú ò a baaruu mǎnɔ ni ke giri. 13 Zaka kú ma yɔo Samarianen mani yɔo Yurusalemunɛ se. Mani kene lákú ma kè Ahabu bene nà. Mani Yurusalemu wawa lákú òdi ta wawa ò a lé kúte nà. 14 Mani pā kpá ma gbɛ kpara pínɔi mà n nà n íberenɔne n òi. Oni n pónɔ nakɔa ò n sète, 15 zaakū ò yā kú má yeiro kè, òdigɔ ma pɔ fèmene zaa gɔɔ kú n dizinɔ bò Misila ari kū a gbárao.

16 Manase taarisaridenɔ dède dasidasi ari n gèno Yurusalemu pà zaa a léa la ari a léa dire, durunna kū à kè à Yudanɔ dà yā kū Dikiri yeiro kenan baasi. 17 Manase yā kparanɔ kū durunna kū à kèno pínki kú Yudanɔ kínanɔ gīayákenanɔ takadan. 18 Kū à gà, ò a vɔ a bea, Uza karan, akū a né Amɔ a gène blè.

Yudanɔ kína Amɔ

19 Amɔ wèe baro awɛɛplade gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wèe pla. A da tón Mesuleme, Aruzu né, Yɔtɔba gbɛme. 20 À yā kū Dikiri yeiro kè lákú a de Manase kè nà. 21 À a de ágba sè pínki. À dò tána kū a de dónyínɔi à kùteñne. 22 À Dikiri a dizinɔ Luda tòn, adi a zé séro. 23 Akū a íbanɔ lé kpákústii ò a dè a bea. 24 Kū Yudanɔ gbɛ kú ò lé kpákústii pínɔ dède n pínki, akū ò a né Yosia ká kína ũ a gbèn. 25 Amɔ yā kparanɔn kú Yudanɔ kínanɔ gīayákenanɔ takadan kū yā kú à kèno pínki. 26 Kū ò a vɔ Uza karan, akū a né Yosia vùte a gène ũ.

22

Yudanɔ kína Yosia

1 Yosia wèe sɔraakɔde gūnn à kí blè, akū à kú kín Yurusalemu wèe baraakuri awèedo. A da tón Yedida, Adaya né, Bɔzɔka gbɛme. 2 À yā kū Dikiri yeii kè à a dizi Dauda ágba sè pínki, adi pāne ɔplai ke ɔzeiro. 3 A kiblena wèe baro plansaride gūnn à a takadakèri Safana, Azalia né,

Mesulamu daikore zì Dikiri ɔnn à pi: ⁴ N gé sa'oriki Ilikia kīnaa n̄ one à ɔgo kù ò sùo Dikiri ɔnn kù zédákpárinɔ si n̄ ɔi naro ⁵ à na gbē kù ò n̄ díte Dikiri ɔn zikerinɔ gbē zókɔ ũnɔne n̄ ɔi, ò fina boo gbē kù òten kpé pi gu kù à yákanɔ kekenɔne, ⁶ If'arinɔ kù kpéborinɔ kù gbē'arinɔ. Ò lí lúo dɔ kù gbē ananɔ ò kpé pi kekɛo. ⁷ Ọsun gbeka lákú ò ɔgo kù ò nàinne n̄ ɔi pi dē nàro, zaakú gbē nāanidenɔme.

⁸ Sa'oriki Ilikia pi takadakēri Safananɛ a bo Musa doka takadaa Dikiri ɔnn, akú à kpàa. Kù à a kyó kè, ⁹ akú à gèe kīna kīnaa à a yā gbāne à pi: N íbanɔ ɔgo kù à kù Dikiri ɔnn bôte ò nà ɔn zikerinɔ gbē zókɔne n̄ ɔi. ¹⁰ À èra à pine sa'ori Ilikia takada kpàawa, akú à a kyó kè kīnane. ¹¹ Kù kīna Musa doka takada pi yā mà, akú à a uta zókɔ gā à kè. ¹² Akú à pi sa'ori Ilikiane kù Safana né Aikamuo kù Mikaya né Akaboo kù takadakēri Safanao kù à ìba Asayao à pi: ¹³ À gé gbekamene Dikiria Yudanɔne n̄ pínki takada kù ò bōa dí yā musu. Dikiri pɔ fēwái à kè zókɔ, zaakú ó dizinɔ dí ó yā kù à kù takada dí gūn ma ò zì kèaro. ¹⁴ Akú sa'ori Ilikia kù Aikamuo kù Akaboo kù Safanao kù Asayao gèe ò yā pii ò nɔgbē annabi Uludane. Nɔgbē pi kù Yurusalemu fārandi plade gūmme, a zā t̄n Salumu, Tikiva né, Arasa daikoreme. Arasan Dikiri ɔn utakateki dákpári ũ. ¹⁵ Dikiri Isarailanɔ Luda yā sù nɔgbē piia à pi: À gé à ò gbē kù à á zīmane, ¹⁶ makú Dikiri ma pi mani kisira kpá gu díkīnai kù gbē kù ò kunnɔ lákú à kù takada kù Yudanɔ kīna a kyó kèe pii gūn nà. ¹⁷ Mani pɔfē kipa gu díkīnaa, ma pɔfē pi ni kpátero, zaakú ò ma ton ò turaretiti kpàta tānanɔ ò ma pɔ fēmene tana kù ò kèe pīnɔ yāi. ¹⁸ À ò Yudanɔ kīna kù à á zī à gbekamane, yā kù à màa pii musu, makú Dikiri Isarailanɔ Luda ma pi ¹⁹ yā kù ma ò gu díkīnaa kù gbē kù ò kunnɔ, ma pi ani gō bēzī ũ kana pɔ ũme, zaakú à swēe kpá yā piia à a zīda būsá à a uta zókɔ gā à kè à ɔɔ dɔ, abire yāi ma a yā mà. Makú Dikiri makú mé ma ò. ²⁰ Abire yāin mani tó à ga, ò a vī yīda gūn. A wé ni si asaru kù mani zī gu dālaro. Akú zīrii pinɔ èra ò tà kīna kīnaa kù yā pio.

23

Yosia zena kù Dikiri bàka konna kù Isarailanɔ yáo

¹ Kīna Yurusalemu gbē zókɔnɔ kù Yuda gbē zókɔnɔ sisi, akú ò kàkarai n̄ pínki. ² À gèe kūrīwo Dikiri ɔnn kù sa'orinɔ kù annabinɔ kù Yurusalemu denɔ kù Yudanɔ n̄ pínki, né fiti gbē zókɔ, akú à tò ò Dikiri bàka konna kūrīwo takada kù ò lè a ɔnn pi kyó kè n̄ wára pínki. ³ Kīna zena kpé gbēgba sare, akú à èra à zè kù Dikiri bàka konna kūrīwo yānɔ. À pi á té Dikiri, ániḡ a yāditenanɔ kù a yādannenanɔ kūna, ániḡ a ɔdɔki gwa kù n̄sɛ m̄en doo kù a poyeinaao pínki, lákú à kù takada pii gūn nà. Akú baadi pínki zè kù Dikiri bàka konna kūrīwo yáo dɔ.

⁴ Kīna pi sa'oriki Ilikiane kù a kpáasiio kù Dikiri ɔn zédákpárinɔ ò pɔ kù ò kè Baaline kù Aserao kù susunenɔ sète ò boo Dikiri kpén. Akú à gèe à té n̄a Yurusalemu bīni kpe Kidironu guvute búgben, akú ò a túbu sète ò tào Beteli. ⁵ Akú kīna pè tana sa'orinɔa kù Yudanɔ kīnanɔ n̄ díte ò sa ò Yuda wète tãnagbagbakina kù pɔ kù ò lika Yurusalemuinɔ n̄ pínki kù sa'ori kù ò sa ò Baalianɔ kù ifántɔo kù m̄ovuraaoo kù susune tɔdenɔ kù susune kparanɔ pínki. ⁶ À Asera lípete sè à bōo Dikiri ɔnn à gèe à té n̄a Yurusalemu bīni kpe zaa Kidironu guvuten, akú à a tí bō à a fāfā talakanɔ miranɔa. ⁷ À gōgbē karuanɔ kpé kù à kù Dikiri ɔnnnɔ gbòro dɔ. Kpé pīnɔ gūnn nɔgbēnɔ di Asera kuta bizanɔ tãn. ⁸ À tò sa'ori kù ò kù Yuda wētennɔ sù Yurusalemu, akú à tãnagbagbaki kù ò bō kù sa'orinɔ sa ònan gbāa lè sena zaa Geba ari Beseba. À tãnagbagbaki kù ò kù wète don'arède Yɔsua gānu léa wète pi bīnile ɔzeinɔ gbòro. ⁹ Bee kù tãnagbagbaki sa'orii pīnɔ di sa ò Dikiria Yurusalemuro, òdi burodi futenasari só kù n̄ sa'ori dakenɔ. ¹⁰ À tò sa'oki kù à kù Tofeti, Beninɔmu guvuten gbāa lè, de gbēke sún sa'opo kù òdi ká tén à té kù ò Mòlekia kù a n̄éḡgbē ke a n̄énḡgbēo doroo. ¹¹ À s̄s kù Yudanɔ kīnanɔ sa kè ifántɔ pɔ ũnɔ Dikiri kpé kpélelea gō, akú à s̄s pīnɔ gōnɔ kpàta. S̄s pīnɔn kù gbānade Natámekleki kpé sare. ¹² À sa'oki kù Yudanɔ kīnanɔ bō Aza kpé musuanɔ gbòro kù a kù Manase bō Dikiri ɔn m̄en pla gūnnɔ. À wīwi búgubugu, akú à a búruu sète à kòte Kidironu guvuten. ¹³ Isarailanɔ kīna Sulemanu tãnagbagbakina bō yā Sidōdenɔ tana Asatorene kù M̄abunɔ tana K̄em̄osio kù Am̄oninɔ tana Mòlekio Yurusalemu ifáboki kpa zaa Kùkpe s̄s̄s̄geresei ḡen̄midiki kpa, akú Yosia tãnagbagbaki pīnɔ gbāa lè. ¹⁴ À a gbèpetenɔ wīwi à a lípetenɔ z̄z̄z̄, akú à bisāsiri ḡewanɔ fāk̄sa gu pīnɔla.

¹⁵ Bee tãnagbagbaki kù Nebati né Yeroboamu bō Beteli kù a sa'okio à Isarailanɔ dào durunnakenan pii, Yosia gbagbaki pi kù a sa'okio gbòro. À gbagbaki pii gbènɔ wīwi à a tí bō à té n̄a Asera lípetea dɔ. ¹⁶ Kù à wé zù, à miranɔ è s̄s̄s̄ia gwe, akú à ḡewanɔ bōten à kpàta sa'oki piia à a gbāa lè, lán Dikiri gīnake à ò n̄a Luda gbē gāi. ¹⁷ Akú kīna pi: Dí miran ò s̄eedaa kea zā diree? Akú w̄etepidenɔ pi: Luda gbē kù à bō Yudanɔ búsumme. Akú mé à gīnake à yā kù

n kè Beteli sa'oki díkínanæe pii ò. ¹⁸ Akú kína pi: À a tó gwe. Gbêke sún a wá sé à s̄s̄s̄oro. Akú ò a wánò tò gwe kú annabi kú à bò Samaria wáo. ¹⁹ Tánagbagbaki kpé kú Isarailanò kínanò bò Samaria búsu wéténò gún ò Dikiri pò f̄eonen̄on Yosia wíwí pínki lákú à kè Beteli pónè nà. ²⁰ Akú à gbagbaki pínò sa'orinò kùtu kpákpa sa'oki kú òdi sa oan̄a n̄ pínki à bisásiri gèwanò kpátaa, akú à èra à tà Yurusalemu.

²¹ Kína pi gb̄e s̄inda pínkine: À Vínla dikpe ke Dikiri á Ludane lákú à kú Dikiri bàka kunna kúoo takada dí gún nà. ²² Zaa ḡorò kú yáḡs̄ḡorinò d̄ò Isarailan̄one are kú ḡorò kú Isarailanò kínanò kú Yudanò kínanò ten kí bleo pínki, òdi Vínla dikpe pi ke à kà lero. ²³ Kína Yosia kíblena wè baro plansaride gūnn ò Vínla dikpe pii kè Yurusalemu. ²⁴ Abire gbera à ḡesisirinò kú wedekūnnadenò miì dè kú kpé gūn t̄ananò kú ɔn t̄ananò kú t̄e p̄s̄ kú ò è Yurusalemu kú Yudanò búsuuonò pínki, de à z̄i ke dokayá kú ò kú takada kú sa'oriki Ilikia bòa Dikiri ɔnn pínò. ²⁵ Kína kú ò kú a àn̄o kú kína kú ò kú a gberanò t̄e, n̄ gb̄eke dí are d̄ò Dikiria kú nèse m̄en doo kú a p̄oyeinaao pínki lákú a bàro. À Musa doka kúna pínki a gb̄ana lén. ²⁶ Bee kú abireo Dikiri p̄of̄ena Yudan̄o kú p̄ēt̄e p̄ás̄io yá v̄ani kú Manase kè yáì dí kpátero. ²⁷ Dikiri pi: Mani p̄e Yudan̄o mà n̄ gomala lákú ma p̄e Isarailan̄o mà n̄ gómala nà. Mani gí Yurusalemu kú ma s̄èi kú kpé kú ma pi ma t̄s̄ niḡs̄ kúaa. ²⁸ Yosia yá kparan̄on kú Yudanò kínanò ḡiayákenanò takadan kú yá kú à k̄en̄o pínki.

²⁹ Kína Yosia ḡor̄o kú Misila kína Firi'auna Neko ten gé Asiria kína le Yuflatí, akú Yosia ḡeè z̄i ká k̄aaò M̄egido. Kú ò k̄s̄ l̄è, akú Neko a d̄e. ³⁰ A iban̄o a ḡeè s̄e ò dà s̄go gūn ò s̄uo Yurusalemu ò v̄i. Akú Yudan̄o a né Yoaza kà kína ũ a ḡēne ũ.

Yudanò kína Yoaza

³¹ Yoaza wè baro aw̄e'aak̄s̄de gūnn à kí bl̄è, akú à kú kín Yurusalemu m̄o aak̄s̄. A da t̄ón Amutali, Ilimia né, Libina gb̄eme. ³² À yá kú Dikiri yeiro kè lákú a dizinò kè nà. ³³ Akú Firi'auna Neko m̄òò k̄aa Ribla, Amata búsun, de àsunḡs̄ de kína ũ Yurusalemuro yáì, akú à pi Yudan̄o f̄ina boare andurufu t̄on aak̄s̄ kú a kusuo kú wurao kiloo barakuri aw̄eess̄oro. ³⁴ Akú à Yosia né Eliakimu d̄ite kína ũ a de ḡēne ũ, akú à a t̄s̄ litene Yoyakimu. Akú à Yoaza s̄e à tà k̄aaò Misila, gwen à ḡan. ³⁵ Yoyakimu andurufu kú wura kú Firi'auna Neko gb̄èkaawa si a búsudena baadi gb̄ana lén, akú à kp̄aa.

Yudanò kína Yoyakimu

³⁶ Yoyakimu wè baras̄oode gūnn à kí bl̄è, akú à kú kín Yurusalemu wè kuri aw̄eedo. A da t̄ón Zebida, Pedaya né, Ruma gb̄eme. ³⁷ À yá kú Dikiri yeiro kè lákú a dizinò kè nà.

24

¹ Yoyakimu k̄ibleḡor̄an Babil̄onu kína Nebukaneza s̄u à l̄ete Yudanò búsuua, akú Yoyakimu ḡs̄ a z̄òbleri ũ ari wè aak̄s̄. Abire gbera Yoyakimu nèse lite, akú à bò a kpe. ² Dikiri Babil̄onia gb̄anam̄onnerinò gb̄ars̄e kú Sirianò kú M̄abunò kú Am̄onin̄o. À n̄ gb̄ars̄e ò Yudanò búsu kakate lákú à ò a z̄òbleri annabinò ḡai nà. ³ Yá pi Yudanò lè kú Dikiri mé à ò yáì, de à p̄érima à n̄ goala durunna kú Manase k̄en̄o yáì kú yá kú à k̄en̄o pínki ⁴ kú taarisaride kú à n̄ dedenò yáò. Manase tò Yurusalemu pà kú taarisaride kú à n̄ dedenò aruo. Abire yáì Dikiri dí we à s̄uru kè k̄aaoro. ⁵ Yoyakimu yá kparan̄on kú Yudanò kínanò ḡiayákenanò takadan kú yá kú à k̄en̄o pínki. ⁶ Kú à ḡà, akú a né Yoyakini a ḡēne bl̄è. ⁷ Misila kína dí era à bò a búsun doro, zaakú Babil̄onu kína búsu kú à de Misila p̄s̄ ũ yá sia pínki sena zaa Misila búsu l̄ezeki swai ari Yuflatíi.

Yudanò kína Yoyakini

⁸ Yoyakini wè baro plansaride gūnn à kí bl̄è, akú à kú kín Yurusalemu m̄o aak̄s̄. A da t̄ón Neusuta, Elenatá né, Yurusalemu gb̄eme. ⁹ À yá kú Dikiri yeiro kè lákú a de kè nà. ¹⁰ Ḡor̄o hirean Babil̄onu kína Nebukaneza z̄ikarinò s̄u Yurusalemu ò a kaguraa kè. ¹¹ Akú Nebukaneza s̄u gwe ḡor̄o kú a z̄ikariì p̄in̄on likai. ¹² Akú Yudanò kína Yoyakini bò à ḡeè à a z̄ida kp̄aa, àpii kú a dao kú a iban̄o kú a sakpanò kú a kp̄aasinò. Babil̄onu kína Yoyakini kú a kíblena wè s̄oraak̄s̄de gūn. ¹³ Akú à Dikiri ɔn aruzek̄en̄o kàkara à bòo gwe kú k̄inabe aruzek̄en̄o pínki. À wura p̄s̄ kú Isarailan̄o kína Sulemanu kè Dikiri kpé p̄s̄ ũn̄o z̄s̄z̄k̄ore pínki lákú Dikiri ḡinake à ò nà. ¹⁴ À Yurusalemu gb̄e z̄s̄k̄on̄o kú z̄ikarinò kùkù à tà kúñwo z̄iz̄on̄o ũ n̄ pínki. Ò kà gb̄ēn̄on d̄ubu kuri. À tà kú lí'arin̄o kú sianò d̄o. Gb̄eke dí ḡs̄ro, séde talakanò baasiro. ¹⁵ Len à Yoyakini kú Yurusalemu le kú a dao kú a n̄on̄o kú a kp̄aasinò kú búsu gb̄e z̄s̄k̄on̄o à tà kúñwo Babil̄onu z̄iz̄on̄o ũ. ¹⁶ À tà Babil̄onu kú ḡs̄ gb̄ananò gb̄ēn̄on d̄ubu suppl̄a kú ɔz̄ikerinò kú sianò gb̄ēn̄on w̄aa s̄oro. N̄ pínki z̄ikari gb̄anan̄ome. ¹⁷ À Yoyakini dis̄e Matania d̄ite kína ũ a ḡēne ũ, akú à a t̄s̄ litene Zedekia.

Yudano kina Zedekia

¹⁸ Zedekia wɛ̃ baro awɛɛdode gūnn à kɪ blɛ, akū à kú kɪn Yurusalemu wɛ̃ kuri awɛɛdo. A da tɔn Amutali, Ilimia né, Libina gbɛmɛ. ¹⁹ À yá kú Dikiri yeiro kɛ̀ lákú Yoyakimu kɛ̀ ná. ²⁰ Dikiri pɔ̃fɛ́ mé à tò yá pì Yurusalemu kú Yudano búsuuoò lè pínki ari à gɛ̀ɛ périmma à n̄ goala. Akú Zedekia bò Babilonu kina kpɛ.

25*Yurusalemu kakatena*

¹ Zedekia kíblena wɛ̃ kɛ̀ndode gūn, a mɔ kuri gɔɔrɔ kuriden Babilonu kina Nɛbukaneza sù létɛ Yurusalemu, àpìi kú a zɪkarinɔ́ n̄ pínki. Ò búraa pɛ̀tɛ a b̄ni sare, akú ò gbà leinɔ́ d̄ ò likai. ² Ò wɛ̀tɛ pì kaguraa kɛ̀ lɛ ari kina Zedekia kíblena wɛ̃ kuri awɛɛdode gūn. ³ A mɔ siikɔ́ gɔɔrɔ kɛ̀ndoden nà gbána kpà wɛ̀tɛ pìn, gbɛ̀kɛ pɔ̀blɛ v̄i dorɔ. ⁴ Kú ò b̄ni f̄s̄, bee kú Babilonianɔ́n likana wɛ̀tɛ pìii, akú Yuda zɪkarinɔ́ bàa s̄i n̄ pínki, ò b̄tɛ kú kɪnabe karaaò ò b̄tɛ wɛ̀tɛ gɛ̀kia gwāani, akú ò pɛ̀tɛ Yoda s̄ɛn. ⁵ Akú Babilonia zɪkarinɔ́ pɛ̀tɛ kina p̄ii ò a lè s̄ɛn Yeriko kpa. Kú Zedekia zɪkarinɔ́ lɛ̀k̄s̄a ò a tòn, ⁶ akú ò a kù ò tà k̄áo Babilonu kɪnane zaa Ribla, akú ò yá dàala. ⁷ Ò a néno dèdɛ a wára, akú ò a wé b̄bobo ò m̄gotɛ̀ kp̄at̄ii kp̄anɛ ò tà k̄áo Babilonu.

⁸ Babilonu kina kíblena wɛ̃ baro donsaride gūn, a mɔ sɔɔro gɔɔrɔ supplade z̄i a iba Nɛbuzaradà sù Yurusalemu. Akūmɛ Nɛbukaneza dogarinɔ́ gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ ū. ⁹ À tɛ̀ nà Dikiri ɔ́nnwa kú kɪnabeo kú Yurusalemu kpɛ̀no pínki. Kpɛ̀ kú à de kpɛ̀ z̄s̄k̄s̄ ū pínki, à tɛ̀ nà. ¹⁰ Akú à tò Babilonia zɪkarinɔ́ n̄ pínki Yurusalemu b̄ni gb̄oro. ¹¹ À gbɛ̀ kú ò ḡs̄ wɛ̀tɛ p̄ii gūnnɔ́ kākara à tà kúŋwo Babilonu kú gbɛ̀ kú ò gɛ̀ɛ ò nà Babilonu kinaano kú gbɛ̀ kparano. ¹² Talakanɔ́n à tòn de òḡs̄ geepi búno kú búgbɛno s̄ɛ wa.

¹³ Babilonianɔ́ Dikiri ɔ́nn m̄gotɛ̀ gb̄ano kú tadibɔno kú íkaki z̄s̄k̄s̄o w̄iwi ò tào Babilonu. ¹⁴ Ò túbukabɔno kú a sɛ̀tɛbɔno kú fitiladebɔno kú ḡombɔno kú m̄gotɛ̀ p̄p̄ p̄ande kú òdi Dikiri z̄i keono kākara ò tào dɔ. ¹⁵ Akú dogarinɔ́ gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ p̄i takasonɔ́ kú arusbɔno kú p̄p̄ kú ò p̄i kú wuraa ke kú andurufuono sɛ̀tɛ pínki. ¹⁶ M̄gba m̄n pla kú íkaki p̄io kú tadibɔ kú Sulemanu p̄i Dikiri ɔ́n p̄p̄ ūno, òdi f̄s̄ ò a m̄gotɛ̀ ȳs̄ kiloaro, a t̄ikisii kɛ̀ z̄s̄k̄s̄. ¹⁷ M̄gba p̄ino lei kà ḡásákuru baro plansari, akús̄ a f̄ura kú ò kú musuno lei kà ḡásákuru sɔɔro. M̄kak̄s̄ana tana kú ɔ̄z̄i kú ò kɛ̀ lán b̄isi né b̄anon likana f̄uraa p̄ino pínki. M̄gba m̄n pla p̄ino lɛlelɛ.

¹⁸ Dogari gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ p̄i sa'oriki Seraya kú kú a plade Zefanayao kú zédakp̄ari gbɛ̀nɔ́n aak̄no. ¹⁹ À gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ kú à de zɪkari don'arɛde ū kú wɛ̀tɛ gūn kú kina iba gbɛ̀nɔ́n sɔɔro kú à b̄òr̄ma wɛ̀tɛ gūnnɔ́ d̄o kú zɪkari gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ takadak̄eri kú àdi gbɛ̀nɔ́ t̄s̄ da sozanwo kú a gbɛ̀nɔ́ gbɛ̀nɔ́n baaak̄s̄ kú ò b̄òr̄ma wɛ̀tɛ gūnnɔ́. ²⁰ Nɛbuzaradà n̄ kākara à tà kúŋwo Babilonu kɪnane zaa Ribla, ²¹ akú Babilonu kina n̄ dɛdɛ Ribla gwe Amata búsun. Len ò Yudano kākara n̄ búsun ò tà kúŋwo lɛ.

Gedalia ditena Yudano búsu gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ ū

²² Babilonu kina Nɛbukaneza Aikamu né Gedalia, Safana daikore ditɛ gbɛ̃ kú ò ḡs̄ Yudano búsunno gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ ū. ²³ Kú zɪkari don'arɛdeno kú n̄ gbɛ̀nɔ́ mà Babilonu kina Gedalia ditɛ gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ ū, akú ò sù a k̄ina Mizipa. Netania né Sumaila kú n̄ tɛ̀ kú Karea né Yoananao kú Tanume né Seraya, Netofa gb̄eo kú Maaka gb̄ɛ̀ né Yazaniao kú n̄ gbɛ̀nɔ́. ²⁴ Akú Gedalia la dànnɛ kú n̄ gbɛ̃ p̄ino à p̄i: Àsun v̄ina ke Babilonia gb̄anadenɔ́nero. À vutɛ ó búsun la à z̄s̄ blɛ Babilonu kɪnane, àniḡs̄ aafia. ²⁵ Ama a mɔ supplade gūnn Netania né Sumaila, Elisama daikore kú à de k̄ine ū sù kú gbɛ̀nɔ́n kurinɔ́ à Gedalia dɛ̀ kú Yuda kú ò kú k̄áo Mizipano kú Babilonia kú ò kú k̄áo gweno. ²⁶ Akú Yudano f̄utɛ, né fiti gbɛ̃ z̄s̄k̄s̄ n̄ pínki kú zɪkari don'arɛde p̄ino, ò bàa s̄i ò tà Misila, kú òtɛn v̄ina ke Babilonianɔ́nɛ ȳai.

Yoyakini gbarenaa

²⁷ Yudano kina Yoyakini tana Babilonu wɛ̃ baraakuri awɛɛsupplade, a mɔ kuri awɛɛpla gɔɔrɔ baraasɔɔro awɛɛpladen Babilonu kina Evili Merodaki a b̄ò kpɛ̀siran a kíblena wɛ̃ káaku gūn. ²⁸ À yá mana ɔ́nɛ, akú à vuteki kp̄aa kú à de a kina dake kú ò kú k̄áo Babilonunɔ́ p̄s̄la. ²⁹ Akú Yoyakini a kpɛ̀sira uta b̄ò à k̄atɛ, àdiḡs̄ p̄p̄ ble kú k̄inao lɛlɛ ari a wɛ̀ndi lén. ³⁰ Lákú gu diḡs̄ d̄o nà kina diḡs̄ p̄oble kú à yei kp̄aa ari à gɛ̀ɛ à ḡa.

ISIRELIBAN BANDUN GARI GBIIKI

À n gina Isireliban bandun garin tire gbiikiru gara kaa n̄e, Samuelin tirera ȳero u sua u ka tu yorua. Dafidin bandun gariya u m̄ò te Gusunon tii u sw̄i. Ȳero u k̄i u sun s̄oosi ma Gusunurowa u s̄aa Isireliban sina boko. Ma ben sinam be u ra sw̄i mi, ba s̄aa win s̄om kowobu.

Ta maa sun s̄oom̄o ma Dafidiwa u s̄aa yerun banan himba ka ten soma kpuron s̄ooru kua. Ma u Lefiba bonu kua wuu wuuka s̄aarun s̄o. Adama Salom̄owa u tu bana.

Tire ten kpunaa

1. Bwese t̄oki ka yin t̄ambun ȳisa, wiru 1n di sere wiru 9.
2. S̄oolun ḡoo, wiru 10.
3. Dafidin bandun gari, wiru 11n di sere wiru 29.

ISIRELIBAN BWESE T̄OKI

Adamun bweserun t̄okan di

n ka girari Esaun bibun

bweser̄o

¹ Adamuwa u s̄aa Setin tundo. Ma Seti u maa En̄osi mara. ² Ma En̄osi u Kenani mara. Ma Kenani u Mahalal̄eeli mara. Ma Mahalal̄eeli u maa Yer̄edi mara. ³ Yer̄ediwa u En̄oku Mara. Ma En̄oku u Metusela mara. Ma Metusela u Lemeki mara. ⁴ Ma Lemeki u maa N̄owe mara. N̄owe wiya u s̄aa Semu ka Kamu ka Yafetin tundo.

⁵ Be ba s̄aa Yafetin bibu, bera Gomēe, ka M̄oḡo, ka Madai, ka Yafani, ka Tubali, ka M̄eseki, ka sere maa Tirasi. ⁶ Be ba s̄aa Gomēen bibu, bera Asikenasi, ka Rifati, ka Togaama. ⁷ Be ba s̄aa Yafanin bibu, bera Elisa, ka Taasisa, ka Kitimu, ka sere Dodanimu.

⁸ Kamun biba, Kusi, ka Misiraimu, ka Puti, ka sere Kanani. ⁹ Kusin biba maa, Saba, ka Hafila, ka Sabuta, ka Raema, ka sere Sabuteka. Be ba s̄aa Raeman bibu, bera Seba ka Dedani. ¹⁰ Kusi u maa bii mara wi ba sokum̄o Nimurodu. Wiya u gbia u kua w̄oruḡo dangii handunia s̄oo. ¹¹ Misiraimuwa u Ludiba mara ka Ananiba, ka Lehabuba, ka Nafituba, ¹² ka Paturusigibu, ka Kasulugibu, min di Filisitiban bwesera yarima, ka sere Kafitorigibu. ¹³ Kananiwa u Sidoni ka Heti mara. Sidoni wiya u s̄aa win bii gbiikoo. ¹⁴ Kanani win bibu gaba ba kua Yebusiba, ka Am̄oreba, ka Girigasiba, ¹⁵ ka Hefiba, ka Aakiba, ka Siniba, ¹⁶ ka maa Aafadiba, ka Semarigibu, ka Hamatiba.

¹⁷ Be ba s̄aa Semun bibun bweseru, bera Elamu, ka Asuri, ka Aapasadi, ka Ludi, ka Aramu, ka Usi, ka Uli, ka Getēe, ka sere Meseki. ¹⁸ Aapasadiwa u Sela mara. Ma Sela u maa Heberu mara. ¹⁹ Bii tan dur̄obu yiruwa Heberu u mara. Gbiikoon ȳisira Pelegi. Ȳisi ten tubusiana, ba bonu kua, ȳen s̄o win waati s̄oora duniagiba tem bonu kua. Win w̄anon ȳisira maa Yokutani. ²⁰ Yokutaniwa u Alim̄odadi mara, ka Selsefu, ka Hasamafeti, ka Yeraa, ²¹ ka Hadoramu, ka Usali, ka Dikila, ²² ka Ebali ka Abimaeli, ka Seba, ka Ofiri, ka Hafila, ka Yobabu. ²³ Beni kpurowa ba s̄aa Yokutanin bibu.

²⁴ Semuwa u Aapasadi mara. Ma Aapasadi u maa Sela mara. ²⁵ Selawa u Heberu mara. Ma Heberu u Pelegi mara. Ma Pelegi u maa Rehu mara. ²⁶ Rehuwa u Serugu mara. Ma Serugu u Nakori mara. Ma Nakori u maa Tera mara. ²⁷ Terawa u Aburamu mara wi ba maa sokum̄o Aburahamu.

²⁸ Aburahamun biba, Isaki ka Isimēeli. ²⁹ Ben bibun bweseru wee.

Isimēelin bii gbiikoowa Nebaȳotu. Win w̄an̄oba Kedaa, ka Adibeli, ka Mibusamu, ³⁰ ka Mikima, ka Duma, ka Masa, ka Hadadi, ka Tema, ³¹ ka Yeturi, ka Nafisi, ka sere Kedima. Beniwa ba s̄aa Isimēelin bibu.

³² Aburahamun kur̄o wi ba m̄ò Ketura, win biba Simurani, ka Yokusani, ka Medani, ka Madiani, ka Yisibaku, ka sere Sua. Yokusanin biba maa Seba ka Dedani. ³³ Madianin biba Efa, ka Efēe, ka En̄oku, ka Abida, ka Elida. Beni kpurowa ba s̄aa Keturan bibu ka win nikur̄ominu.

³⁴ Aburahamuwa u Isaki mara. Isakin biba Esau ka Isireli. ³⁵ Be ba s̄aa Esaun bibu, bera Elifasi, ka Reweli, ka Yeusi, ka Yalamu, ka sere Kore. ³⁶ Be ba s̄aa Elifasin bibu, bera Temani, ka Omaa, ka Sefi, ka Gatamu, ka Kenasi, ka Tinna, ka sere Amaleki. ³⁷ Be ba s̄aa Rewelin bibu, bera Nahati, ka Seraki, ka Sama, ka sere Misa. ³⁸ Seirin biba Lotani, ka Sobali, ka Sibeoni, ka Ana, ka Disoni, ka Esee, ka sere Disani. ³⁹ Be ba s̄aa Lotanin bibu, bera Hori, ka Homamu. Lotanin sesuwa Tinna. ⁴⁰ Be ba s̄aa Sobalin bibu, bera Aliani, ka Manahati, ka Ebali, ka Sefi, ka sere Onamu. Sibeonin biba maa Aya ka Ana. ⁴¹ Anan biuwa Disoni. Disonin biba maa Hamurani, ka Esibani, ka Yitirani, ka sere Kerani. ⁴² Be ba s̄aa Eseēn bibu, bera Bilani, ka Safani, ka Yakani. Be ba maa s̄aa Disanin bibu, bera Usi ka Arani.

*Edōmun sinambu**(I maa mērio Torubu 36:31-43)*

⁴³ Sinam be ba bandu di Edōmu, Isireliba bu sere maa bandu swī ben tem, bera Bela, Beorin bii. Win wuun yīsira Dinaba. ⁴⁴ Ye Bela u gu, ma Yobabu, Serakin bii, Botisiragii u gona kōsire kua. ⁴⁵ Ye Yobabu u gu, ma Husamu, Temanigii u gona kōsire kua. ⁴⁶ Ye Husamu u gu, ma Hadadi, Bedadin bii u gona kōsire kua. Wiya u Madianiba go Mōabun baru kpaanu. Win wuuwa Afiti. ⁴⁷ Ye Hadadi u gu, ma Samula, Masirekagii u gona kōsire kua. ⁴⁸ Ye Samula u gu, ma Soolu, Rehobotugii u gona kōsire kua. Rehobotu ye, ya wāawa daa bakarun bera gia. ⁴⁹ Ye Soolu u gu, ma Baali Hanani, Akaborin bii, u gona kōsire kua. ⁵⁰ Ye Baali Hanani u gu, ma Hadari, Paigii, u gona kōsire kua. Win kurōn yīsira Mehetabeli, Matiredin bii, Mēsaabun debubu.

⁵¹ Hadarin gōon biru, Edōmuba ba bandu bōnu kuawa bwese kera ka bwese kera. Be ba kua wirugibu bwese keri yi sō, bera Tinna, ka Alifa, ka Yeteti, ⁵² ka Oholibama, ka Ela, ka Pinōni, ⁵³ ka Kenasi, ka Temani, ka Mibisaa, ⁵⁴ ka Madieli, ka Iramu. Be ba kua ben bwese kerin wirugibu Edōmu, bera mi.

2*Yudan bibun bweseru*

¹ Yakōbu wi ba maa sokumō Isireli, win bibun yīsa wee. Rubeni, ka Sime, ka Lefi, ka Yuda, ka Isakari, ka Sabuloni, ² ka Danu, ka Yosefu, ka Benyame, ka Nefitali, ka Gadi, ka Asee.

³ Be ba maa sāa Yudan bibu, bera Eri ka Onani, ka Sela. Ben merowa Sua, Kananigii. Eri, Yudan bii gbiikoo wi, u kōsa kua Yinni Gusunōn nōni sō, ma Yinni Gusunō u dera u gu. ⁴ Tamaa Yudan biigii kurōwa u nūn Peresi ka Seraki marua. Ma Yudan bibu kpuro ba kua tōmbu nōbu. ⁵ Be ba sāa Peresin bibu, bera Hesironi, ka Hamulu. ⁶ Serakin biba maa Simiri, ka Etani, ka Hemani, ka Kalikoli, ka sere Dara. Be kpuro ba kuawa mi tōmbu nōbu. ⁷ Kaamiwa u Akani mara. Akani wiya u Isireliba nōni swāaru kpēe kōsa ye u kuan sō. U yānu sua ni Gusunō u nē bu kpeerasia mam mam. ⁸ Etanin biywa Asaria. ⁹ Be ba maa sāa Hesironin bibu, bera Yerameeli, ka Ramu, ka Kalebu, wi ba maa sokumō Kelubai.

¹⁰ Ramuwa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u maa Nasoni mara, wi u kua Yudaban wirugii. ¹¹ Nasoni wiya u Saluma mara. Ma Saluma u maa Boasi mara. ¹² Boasiwa u Yobedi mara. Ma Yobedi u maa Isai mara. ¹³ Eliabuwa u sāa Isain bii gbiikoo. Ma Abinadabu u sāa yiruse. Ma Sama u sāa itase. ¹⁴ Ma Netanēli u sāa nnese. Ma Radai u sāa nōbuse. ¹⁵ Ma Osemu u sāa nōba tiase. Ma Dafidi u sāa nōba yiruse. ¹⁶ Ben sesuba Seruya ka Abigali. Be ba sāa Seruyan bibu, bera Abisai ka Yoabu ka Asaeli. Ba sāawa mi, be ita. ¹⁷ Amasan merowa Abigali. Win tundowa maa Yetē, Isimeeli.

¹⁸ Kalebu, Hesironin bii u tōn durōbu ita mara ka win kurō Asuba. Bera Yesē ka Sobabu ka Aadoni. U maa ka Yeriōtu mara. ¹⁹ Ye Asuba u gu, ma Kalebu u Efarata sua kurō. Ma Efarata wi, u nūn Huri marua. ²⁰ Huri wiya u Uri mara. Ma Uri u maa Besaleli mara.

²¹ Yen biru, ye Hesironi u kua wō wata, yera u Makiri, Galadin tondon bii sua kurō. Ma u nūn Segubu marua. ²² Segubu wiya u Yairi mara. Yairi wi, u wusu wawa yenda ita Galadin tem. ²³ Adama Gesuriba ka Sirigibu ba Yairin wuu si wari ba mwa ka Kenatin wusu ka sin baru kpaanu kpuro. Su sāawa wusu wata. Be ba wāa wuu si sō kpuro, ba sāawa Makiri Galadin tondon debuminu. ²⁴ Hesironi, Abian durōn gōon biru, Kalebu u maa ka Efarata menna ma u nūn bii tōn durō marua wi ba sokumō Asuri. Asuri wiya u sāa Tekoagibun sikado.

²⁵ Yerameeli, Hesironin bii gbiikoon biba, Ramu, ka Buna, ka Oreni, ka Osemu, ka Akiya. Ramuwa u sāa ben gbiikoo. ²⁶ Yerameeli wi, u maa kurō goo sua wi ba sokumō Atara, Onamun mero. ²⁷ Ramu, Yerameelin bii gbiikoon biba Maasi, ka Yamini, ka Eke. ²⁸ Be ba sāa Onamun bibu, bera Samai, ka Yada. Be ba maa sāa Samain bibu, bera Nadabu ka Abisuri. ²⁹ Abisurin kurōn yīsira Abihaili. Wiya u nūn Akubani ka Mōlidi marua. ³⁰ Be ba sāa Nadabun bibu, bera Seledi ka Apaimu. Seledi wi, u n bii mara u ka gu. ³¹ Apaimuwa u Yisei mara. Ma Yisei u Sesani mara. Ma Sesani u maa Alai mara. ³² Be ba sāa Yada, Samain wōnōn bibu, bera Yetē ka Yonatam. Yetē wi, u n bii mara u ka gu. ³³ Be ba sāa Yonatam bibu, bera Peleti ka Sasa. Beni kpurowa ba sāa Yerameelin bibun bweseru.

³⁴ Sesani u n bii tōn durōbu mara. Bii tōn kurōbu tōnawa u mara. Sesani wi, u Egibitigii goo mō yoo, wi ba ra soku Yara. ³⁵ Ma Sesani u win bii tōn kurō sua u Yara win yoo Egibitigii wi wē u sua kurō. Ma u nūn Atai marua. ³⁶ Ataiwa u Natani mara. Ma Natani u maa Sabadi mara. ³⁷ Sabadiwa u Efilali mara. Ma Efilali u Obedi mara. ³⁸ Obediwa u Yehu mara. Ma Yehu u maa Asaria mara. ³⁹ Asariawa u Halesi mara. Ma Halesi u maa Elasa mara. ⁴⁰ Elasa u Sisimai mara. Ma Sisimai u maa Salumu mara. ⁴¹ Salumuwa u Yekamia mara. Ma Yekamia u Elisama mara.

⁴² Kalebū, Yerameelin mæon bii gbiikoowa Mæsa, wi u sãa Sifun tundo ka Maresa wi u sãa Heboronin tundo. ⁴³ Be ba sãa Heboronin bibu, bera Kore, ka Tapua ka Rekeṃmu, ka Sema. ⁴⁴ Semawa u Rakamu, Yækamun tundo mara. Rekeṃmuwa u maa Sammai mara. ⁴⁵ Sammaiwa u Maoni mara. Ma Maoni u Beti Suri mara. ⁴⁶ Efa, Kalebun kurə goo, wiya u Harani, ka Masa, ka Gasesi mara. Harani wi, u maa bii mara ma u n̄n yīsiru kã Gasesi. ⁴⁷ Be ba sãa Yadaïn bibu, bera Regemū ka Yotamu, ka Gesani, ka Peleti, ka Efa, ka Saafu. ⁴⁸ Maaka, Kalebun kurə goowa u Sebeē ka Tirana mara. ⁴⁹ Yen biru u maa Saafu, Madimanan tundo mara, ka Sefa, Makibena ka Gibeān tundo. Kalebū u bii t̄n kurə mara. Wiya ba m̄ə Akusa.

⁵⁰ Win kurə Efaratan bii gbiikoowa Huri. Bibu itawa Huri u mara. Bera Sobali wi u sãa Kiriati Yarimun kaba wuko, ⁵¹ ka Saluma, Betelehemun kaba wuko, ka Harefu, Beti Gedēn kaba wuko. ⁵² Be ba sãa Sobali, Kiriati Yarimun kaba wukon bweseru, bera Haroegibu, ka Mēnuh̄otugibun sukum, ⁵³ ka bwese kerī yi yi wãa Kiriati Yarimū. Yiya Yetēba, ka Putiba, ka Sumatiba, ka Misiraba. Bwese kerī yin min diya Soreagibu ka Esitaoligibu ba yara.

⁵⁴ Saluman min diya Betelehemugibu ba yara ka Netofagibu, ka Atarətu Beti Yoabugibu, ka Manahatigibun sukum, ka Soreagibu, ⁵⁵ ka be ba ra tirenu yore ba ka wãa Yabesio. Bera Tireatigibu ka Simeatigibu ka Sukatigibu. Ba sãawa Keniba be ba yara Hamatin bweserun di wi u sãa Rekabun bweserun sikado.

3

Dafidin bibun bweserun tãka

¹ Bii be Dafidi u mara Heboroni ben yīsa wee. Amə, Akinəamu Yisireeligiin biiwa u sãa gbiikoo. Ma Danieli, Abigali, Kaameliigiin bii u sãa yiruse. ² Ma Abusaləmu, Maakan bii u sãa itase. Maaka wi, u sãawa Talimai, Gesurin sina bokon bii. Ma Adoniya, Hagitin bii u sãa n̄nese. ³ Ma Sefatia, Abitalin bii u sãa n̄nəbuse. Ma Yitireamu, Egilan bii u sãa n̄nəba tiase. Egila wi, u maa sãawa Dafidin kurəbun turo. ⁴ Be n̄nəba tia yera ba n̄n marua Heboroni. Dafidi u bandu diwa Heboroni mi w̄ə n̄nəba yiru ka suru n̄nəba tia. Yen biruwa u maa bandu di Yerusaləmu w̄ə tena ka ita. ⁵ Bii be u maa mara Yerusaləmu, bera Simeā, ka Sobabu, ka Natani ka Salomə. Bibu n̄nə ye, ya sãawa Bati Seba, Amielin biin bibu. ⁶ Dafidi u maa bibu gabu mara. Bera Yibaa, ka Elisua, ka Elifeleti, ⁷ ka Nəga, ka Nefegi, ka Yafia, ka Elisama, ⁸ ka Eliada, ka Elifeleti. Ba sãawa mi be n̄nəba n̄nə. ⁹ Be ba sãa Dafidin bibu bera mi, win kurəbu gabun bibu baasi. Ben sesuwa Tamaa.

¹⁰ Saloməowa u Roboamu mara. Ma Roboamu u Abiya mara. Ma Abia u Asa mara. Ma Asa u Yosafati mara. ¹¹ Ma Yosafati u Yoramu mara. Ma Yoramu u Akasia mara. Ma Akasia u Yoasi mara. ¹² Ma Yoasi u Amasia mara. Ma Amasia u Asaria mara. Ma Asaria u Yotamu mara. ¹³ Ma Yotamu u Akasi mara. Ma Akasi u Esekiasi mara. Ma Esekiasi u Manase mara. ¹⁴ Ma Manase u Amə mara. Ma Amə u Yosiasin mara. ¹⁵ Be ba sãa Yosiasin bibu, be wee. Yohananiwa u sãa gbiikoo. Ma Yoyakimu u sãa yiruse. Ma Sedesiasi u sãa itase. Ma Salumu u sãa n̄nese. ¹⁶ Be ba sãa Yoyakimun bibu, bera Yekonia ka Sedesiasi.

¹⁷ Be ba maa sãa Yekonian bibu, bera Asiri wi u Sealitili mara, ¹⁸ ka Maakiramu, ka Pedaya, ka Senasaa, ka Yekamia, ka Hosama, ka Nedabia. ¹⁹ Be ba sãa Pedayan bibu, bera Sorobabeli ka Simeī. Be ba maa sãa Sorobabelin bibu, bera Məsulamu ka Hanania. Selomitiwa u sãa ben sesu. ²⁰ Pedaya wi, u maa bibu n̄nəbu gabu mara. Bera Hasuba, ka Oheli, ka Berekia, ka Hasadia, ka Yusabu Hesedi.

²¹ Be ba sãa Hananian bibun bweseru, bera Pelatia, ka Esai, ka Refayan bibu, ka Ananin bibu, ka Abudiasin bibu, ka Sekanian bibu. ²² Bibu n̄nəba tia Sekania u mara. Bera Semaya, ka Hatusi, ka Yigeali, ka Bariaki, ka Nearia, ka Safati. ²³ Bibu itawa Nearia u mara. Bera Elionai, ka Esekiasi, ka Asirikamu. ²⁴ Be ba maa sãa Elionain bibu, bera Hodafia, ka Eliasibu, ka Pelaya, ka Akubu, ka Yokanani, ka Delaya, ka Anani. Ba maa sãawa mi be n̄nəba yiru.

4

Yudan bibun bweseru

¹ Be ba sãa Yudan bibu, bera Peresi, ka Həsironi, ka Kaami, ka Huri, ka Sobali. ² Reaya, Sobalin biiwa u Yasati mara. Ma Yasati u Akumai ka Lahadi mara. Bera ba sãa Sorean bweserun tãka.

³⁻⁴ Huri, Efaratan bii gbiikoo, Betelehemun kaba wuko, u bibu mara. Bera Etamu, ka Yisireeli, ka Yisima, ka Yidibasi, ka ben sesu Heseleponi, ka Penueli, Gedorin kaba wuko, ka Esee, Husan kaba wuko.

⁵ Kurəbu yiruwa Asuri, Tekoan kaba wuko u m̄ə. Bera Helea ka Naara. ⁶ Be Naara u n̄n marua, bera Akusamu, ka Hefee, ka Temeni, ka Akasitari. ⁷ Be ba sãa Helean bibu, bera Sereti, ka Sokaa, ka Etinani.

⁸ Kòsiwa u Anubu ka Sobeba mara. Hosi win min diya Akaakeli, Harumun biin bwese tōka ya yara.

⁹ Yabesi u bæere mō n kere win wōnōbu. Win mero u nūn yīsi te kāwa yēn sō u wahala kua win marubu sō. ¹⁰ Yabesi wi, u kanaru kua u nēe, Gusunō, Isireliban Yinni, a de wunen domaru ta n man wāasi. A nen tem kpāaru sosio. A wunen nomu demio a man kōsu. Kpa a de nōni swāaru ka wahala yu ka man tonda.

Ma Gusunō u nūn kua ye u bikia.

¹¹ Kelubu, Sukan mōowa u Mēkiri, Esitonin tundo mara. ¹² Esitoniwa u sāa Rafa ka Paseaki ka Tekinan yenugibun sikado. Tekina wiya u wuu ge ba mō Nakasi swīi. Ben bibun bwesera ta sina Rekaō.

¹³ Be ba sāa Kenasin bibu, bera Otinieli ka Seraya. Otinielin biiwa maa Hatati. ¹⁴ Menōtaiwa u Ofara mara. Ma Seraya u maa Yoabu mara. Yoabu wiya u sāa sōm kowobun sikado be ba wāa wōwao ye ba mō Nōman sōm kowobun wōwa.

¹⁵ Kalebū, Yefunen biiwa u Iru ka Ela ka Naamu mara. Elawa u maa Kenasi mara.

¹⁶ Be ba sāa Yehaleelin bibu, bera Sifu, ka Sifa, ka Tiria, ka Asarēli.

¹⁷⁻¹⁸ Esidarasin biba Yetēe, ka Mēredi, ka Efēe, ka Yaloni. Mēredi u Bitiya Egibiti sunōn bii wōndia sua kurō, ma u nūn Mariamu ka Samai ka Yisiba marua. Yisiba wiya u wuu ge ba mō Esitemōa swīi. Ma Mēredi wi, u maa kurō Yuda goo sua. Wiya u Yēredi mara, ka Hebēe, ka Yekutieli. Yērediwa u wuu ge ba mō Gedori swīi, ma Hebēe u maa Soko swīi, ma Yekutieli u maa Sañōa swīi.

¹⁹ Hodiyaawa u Nakamun sesu sua kurō. Win bibun bwesera Gaamiba be ba wāa Keilao ka sere Maakagibu be ba wāa Esitemōao.

²⁰ Be ba sāa Simōon bibu, bera Amōo, ka Rina, ka Beni Hanani, ka Tiloni. Be ba maa sāa Yisein bibun bweseru, bera Soketi ka win bii.

²¹ Be ba sāa Sela, Yudan biin bweseru, bera Eri, wi u wuu ge ba mō Leka swīi, ka Lada, wi u maa Maresa swīi, ka sere maa bwese te ta ra beka wesi ka wēe dangii Beti Asibeao, ²² ka Yokimu ka tōn be ba wāa Kosebāo ka Yoasi ka Sarafu be ba Mōabuba sua kurōbu, ba sere na ba sina Lesemua. Yeni ya koorawa yee yellun di. ²³ Ben bibun bwesera ta ra wekenu mōm. Ba ra n wāa dāa gbaanō ka kpara yenō ba n sina boko sōmburu kuammē.

Simēon bibun bweseru

²⁴ Be ba sāa Simēon bibun bweseru, bera Nemueli, ka Yamini, ka Yaribu, ka Seraki, ka Sōolu. ²⁵ Ye Sōolu u seewa, yera u Salumu mara. Ma Salumu u maa seewa u Mibusamu mara. Ma Mibusamu u maa Misama mara. ²⁶ Ye Misama u seewa, yera u Hamueli mara. Ma Hamueli u maa seewa u Sakuri mara. Ma Sakuri u maa Simeī mara. ²⁷ Bii tōn durōbu wōkura nōōbu ka tia Simeī u mara ka sere bii tōn kurōbu nōōba tia. Ben bweseru ta n mara n dabi. Yen sōna ta n kuure too nge Yudan bweseru.

²⁸⁻³¹ Wuu si sōo ba wāa sere n ka girari Dafidin bandun waati sōo, si ka sin baru kpaanu, siya Beri Seba, ka Mōlada, ka Hasaa Suuli, ka Bila, ka Etisemu, ka Toladi, ka Betueli, ka Hōoma, ka Sikilagi, ka Beti Maakabōti, ka Hasaa Susimu, ka Beti Bire, ka Saaramu, ³² ka maa wusu nōōbu yeni, Etamu, ka Aini, ka Rimōo, ka Tokeni, ka Asani, ³³ ka sere maa wuu si su ka bu sikerene ka sin baru kpaanu n ka girari sere Balatiō. Ye ba yorua ben wāa yenu ka ben bwese tōkan sō, yera mi.

³⁴ Be ba sāa Simēon bwese keran wirugibu, bera Mēsobabu, ka Yamuleki, ka Yosa, Amasian bii, ³⁵ ka Yoeli ka Yehu, Yosibian bii, Serayan debubu, Asiēlin sikadobu, ³⁶ ka Elionai, ka Yaakoba, ka Yesosaya, ka Asaya, ka Adieli, ka Yesimieli, ka Benaya, ³⁷ ka Sisa, Sifein bii, Alonin debubu, Yedayi ka Simuri ka Semayan sikadobu. ³⁸ Beniwa ba sāa wirugibu ben bwese kerī sōo. Ma ben bwesera marura ba dabia. ³⁹ Ma ba da Gedorin bera gia n ka da wōwan sōo yari yeru gia bu ka yakasu kasu ben yaa sabenun sō. ⁴⁰ Ba yaka geesu wa mi. Ben tem mē, mu kpā. Ma mu wāa bōri yendu sōo. Domi be ba raa wāa mi yellu ba sāawa Kamun bweseru. ⁴¹ Esekiasi, Yudaban sina bokon waati sōora tōn be, ba na tem mē sōo, ma ba Maoniba kpeerasia mam mam. Ma ba ben kunu wōri ba kōsuka. Ma ba sina tem mē sōo. Domi yakasu wāa mi, ben yāanun sō.

⁴² Simēon bwese keran tōmbu gabu ba da Seirin guuro. Ben geera sāawa tōmbu nēera wunōbu (500). Be ba maa sāa ben wirugibu, bera Pelatiō, ka Nearia, ka Refaya, ka Usieli, Yisein bii. ⁴³ Ma ba Amaleki be ba tie mi go. Ma ba sina mi, sere ka gison giso.

5

Rubenin bwese keran tōmbu

¹ Rubeni u sāawa Isirelin bii gbiikoo. N deema Rubeni wi, u ka win tundon kurō kpuna. Ma ba win yerumaru mwa ba win wōnō Yosefun bibu wē. Yen sōna ba n win bwese keran

tombun yīsa tireru doke yerumarun swaa sō. ² Isirelin bii be sō, Yudawa u dam bo. Win bwese keran diya kparo u yara. Adama Yosefun biba ba yerumaru wē.

³ Be ba sāa Rubeni, Isirelin bii gbiikoon bibu, bera Enaku, ka Paalu, ka Hesironi, ka Kaami.

⁴ Yoeliwa u Semaya mara. Ma Semaya u seewa u Gogu mara. Ma Gogu u maa seewa u Simej mara. ⁵ Ye Simej u seewa, ma u Miseen mara, ma Miseen u seewa u Reaya mara. ⁶ Ma Reaya u seewa u Baali mara. Ma Baali u seewa u Beera mara. Wiya u sāa Rubeniban wirugii. Wiya Tigilati Pilesee, Asirin sina boko u yoru mwa.

⁷ Beeran tombun yīsa wee nge me ba ka bu tireru doke yenu ka yenu, bwese kera ka bwese kera, ka nge me ba ka kerane. Yeyeliwa u sāa ben gbiikoo. Ma Sakari u swii, ⁸ ka Bela, Asasin bii, Seman debubu, Yoelin sikadobu.

Belan tema Aroeen di, n ka da guu te ba mō Nebō, sere ka Baali Meāni. ⁹ Sō yari yeru gia, win tem mu wāawa saa Efaratin daarun di sere n ka da gbaburun duu yero. Domi ben yaa sabenu nu dabi Galadin tem me sō. ¹⁰ Sōlu, sina bokon waati sō, ba ka Hagareniba tabu kua ba kamia. Ma ba sina ben wāa yeno Galadin sō yari yerun bera gia kpuo.

Gadin bwese keran tōmbu

¹¹ Gadin bwese keran tōmbu ba sina Rubeniban deedeeru sō yēsan nōm geu gia, Basanin temō sere n ka girari Salika sō yari yeru gia. ¹² Yoelin bwese kera ya kpāaru bo. Ma Safamugia ya sāa yiruse. Ma Yanaigia ka Safatigia ya wāa Basani. ¹³ Bwese kerī nōba yiru gee maa wāa. Yiya Mikaelin bwese kera, ka Mēsulamugia, ka Sebagia, ka Yoraigia, ka Yakanagia, ka Siagia, ka sere Ebeigia. ¹⁴ Be ba sāa Abihailin bibun bweseru, bera Huri, ka Yaroasi, ka Galadi, ka Mikaeli, ka Yēsisai, ka Yado, ka sere Busi. ¹⁵ Aki, Abudielin bii, Gunin debubuwa u sāa ben wirugii. ¹⁶ Gadin bwese kerin tōn be, ba wāawa Galadi ka Basani ka yen baru kpaano ka yen kpara yeno saa Saronin di n ka da yen nō bura yeno.

¹⁷ Ba ben bwese kerī yi kpuo tireru dokewa nge me yi ka swiine, Yotamu Yudaban sina boko ka Yeroboamu Isireliban sina bokon waati sō.

¹⁸ Rubenin bwese kera ka Gadigia ka sere Manasen bwese keran bōnu ba tabu durō damgibu mō be ba koo kpī bu tēruu ka takobi nene kpa bu tendu to. Ba maa tabu tobu yē gem gem. Ben geera sāawa tōmbu nōrōbun suba weeru ka nne ka tōmbu nata ka wunōbu ka wata (44.760). Ba maa sōru sāa bu ka tabu to. ¹⁹ Ma ba Hagareniba ka Yeturigibu, ka Nafisigibu, ka Nōdabugibu tabu wari. ²⁰ Sanam me ba taa bi mō, ba Yinni Gusunō somiru kana domi ba ben naane doke wi sō. Ma ba Hagarenigii be, ka be ba bu somiru na kamia. ²¹ Ma ba ben yaa sabenu mwēera. Niya yooyoosu nōrōbun suba weeraakuru (50.000) ka yāa ninu nōrōbun suba goobu ka weeraakuru (250.000) ka ketekunu nōrōbun suba yiru (2.000) ka sere tōmbu nōrōbun suba wunōbu (100.000). ²² Tōn be ba go taa bi sō, ba dabi. Domi Yinni Gusunōwa u dera n koorā me. Ma ba sina tem mi sere n ka tura saa ye ba bu yoru mwa ba ka doona.

Manasen bwese kera

²³ Manasen bwese keran sukum mu na mu sinawa tem me mu wāa Basani, n ka da Baali Hēemōwō ka Seniri, sere ka guu te ba mō Hēemō. Tōn be, ba dabi. ²⁴ Ben wirugibun yīsa wee. Efee, ka Yisei, ka Elieli, ka Asirieli, ka Yeremi, ka Hodafia, ka Yadieli. Ba sāawa tōn durō wōrugōba, ma ba yisuru yara.

²⁵ Adama ba Gusunō ben baababan Yinni torari. Ba bwese tukunun būnu sāwa ni u raa kam koosia. ²⁶ Yen sōna wi, Gusunō Isireliban Yinni u dera Asirin sinam beni, Pulu ka Tigilati Pilesee ba Rubeniba, ka Gadiba, ka Manasen bwese keran sukum yoru mwēera ba ka da Salasia, ka Saborio, ka Harā, ka sere Gosanin daarun bōku. Miya ba wāa sere ka giso.

Lefi be ba sāa yāku kowo

tōnwerobu

²⁷ Be ba sāa Lefin bibu, bera Gēesoni, ka Kehati, ka Merari. ²⁸ Ye Kehati u seewa, ma u Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli mara. ²⁹ Ye Amuramu u seewa, ma u Aroni ka Mōwisi ka Mariamu mara. Ma Aroni u maa seewa u Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa mara. ³⁰ Ye Eleasaa u seewa, ma u Fineesi mara. Ma Fineesi u seewa u Abisua mara. ³¹ Ye Abisua u seewa ma u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. ³² Ye Usi u seewa, ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Merayōtu mara. ³³ Ye Merayōtu u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁴ Ye Akitubu u seewa, ma u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Akimasi mara. ³⁵ Ye Akimasi u seewa, ma u Asaria mara. Ma Asaria u seewa u Yokanani mara. ³⁶ Ye Yokanani u seewa, ma u Asaria mara. Asaria wiya u ra yākunu ko Yinni Gusunōn sāa yero te Salomō u bana Yerusalemu. ³⁷ Ye Asaria wi, u seewa, ma u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ye Akitubu u seewa ma u Sadōku mara. Ma Sadōku u seewa u Salumu mara. ³⁹ Ye Salumu u seewa, ma u Hilikiya mara. Ma Hilikiya u seewa u Asaria mara. ⁴⁰ Ye Asaria u seewa ma u Seraya mara. Ma Seraya u seewa u Yosadaki

mara. ⁴¹ Sanam me Yinni Gusunɔ u dera Nebukanɛsaa u Yudaba ka Yerusalemugibu yoru mwɛɛra u ka doona, ka Yosadaki wi sanna mi.

6

Lefin bwese keran

tɔmbu gabu

¹ Lefiwa u Gɛɛsɔni ka Kehati ka Merari mara. ² Ye Gɛɛsɔni u seewa, ma u Libini ka Simeɪ mara. ³ Be ba s̄aa Kehatin bibu, bera Amuramu, ka Yisehari, ka Heboroni, ka Usieli. ⁴ Be ba maa s̄aa Merarin bibu, bera Makili ka Musi. Beni kpurowa ba kua wirugibu Lefin bwese kerɪ s̄oo.

⁵ Ma Gɛɛsɔni u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Yasati mara. Ma Yasati u seewa u Simma mara. ⁶ Ma Simma u seewa u Yoasi mara. Ma Yoasi u seewa u Ido mara. Ma Ido u seewa u Seraki mara. Ma Seraki u seewa u Yatarai mara.

⁷ Kehatiba s̄oo, Kehati u seewa u Aminadabu mara. Ma Aminadabu u seewa u Kore mara. Ma Kore u seewa u Asiri mara. ⁸ Ma Asiri u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Abiasafu mara. Ma Abiasafu u seewa u Asiri mara. ⁹ Ma Asiri u seewa u Tahati mara. Ma Tahati u seewa u Urieli mara. Ma Urieli u seewa u Osiasi mara. Ma Osiasi u seewa u Sɔɔlu mara.

¹⁰ Be ba s̄aa Elikanan bibu gabu, bera Amasai ka Akimɔti. ¹¹ Ahimɔtin bweseru s̄oo, Akimɔti u seewa u Elikana mara. Ma Elikana u seewa u Sofai mara. Ma Sofai u seewa u Nahati mara. ¹² Ma Nahati u seewa u Eliabu mara. Ma Eliabu u seewa u Yeroamu mara. Ma Yeroamu u seewa u Elikana goo mara. ¹³ Samuelin biba maa s̄aa Yoeli ka Abiya.

¹⁴ Merarin bwese kerɪ s̄oo, Merari u seewa u Makili mara. Ma Makili u seewa u Libini mara. Ma Libini u seewa u Simeɪ mara. Ma Simeɪ u seewa u Usa mara. ¹⁵ Ma Usa u seewa u Simeɪ mara. Ma Sima u seewa u Hagiya mara. Ma Hagiya u seewa u Asaya mara.

¹⁶ Sanam me ba Yinni Gusunɔn woodan kpakororu yii yeru waawa, sanam meya Dafidi u Lefi ben gabu kua wom kowobun wirugibu Yinni Gusunɔn s̄aa yera. ¹⁷ Bera ba ra wom kowobu kpare Yinni Gusunɔn kuu bekurugirun wuswaa sere Salomɔ u ra ka Yinni Gusunɔn s̄aa yeru bana Yerusalemɔ. Ba ben s̄amburu kuawa dee dee nge me ba bu ten wooda w̄ɛ.

¹⁸ Be ba kua wom kowobun wirugibu ka ben bibun bweseru wee.

Kehatin bweseru s̄oo, Hemanɪwa u s̄aa wom kowobun wirugii. Win sikadobara Yoeli ka Samuɛli, ¹⁹ ka Elikana, ka Yeroamu, ka Elieli, ka Toa, ²⁰ ka Sufu, ka Elikana, ka Mahati, ka Amasai, ²¹ ka maa Elikana goo, ka Yoeli goo ka Asaria, ka Sofoni, ²² ka Tahati, ka Asiri, ka Abiasafu, ka Kore, ²³ ka Yisehari, ka Kehati, ka Lefi, ka Isireli.

²⁴ Asafu u maa s̄awa wom kowobun wirugii turo. Wiya u ra n w̄aa Hemanin nɔm geɔ u n n̄un somimo. Win sikadobara Berekia, ka Simeɪ, ²⁵ ka Mikaeli, ka Baaseya, ka Maakiya, ²⁶ ka Etini, ka Seraki, ka Adaya, ²⁷ ka Etani, ka Simma, ka Simeɪ, ²⁸ ka Yasati, ka Gɛɛsɔni, ka Lefi.

²⁹ Merarin bweseru s̄oo, be ba ra womusu ko, ba ra n w̄awa Hemanin nɔm dware gia. Ben wirugiiwa Etani. Etani win sikadobara Kisi, ka Abudi, ka Maluku, ³⁰ ka Hasabia, ka Amasia, ka Hilikiya, ³¹ ka Amusi, ka Sani, ka Semɛɛ, ³² ka Makili, ka Musi, ka Merari, ka Lefi.

³³ Ben mero bisi be ba tie, bera ba ra s̄oma ko ye ya w̄aa Yinni Gusunɔn s̄aa yera kpuro.

³⁴ Aroni ka win bibun bwesera ba ra ȳaku d̄ɔ mwaararuginu ko ȳaku yeru w̄ollɔ kpa bu maa turare d̄ɔ doke mi. Bera ba ra s̄oma kpuro ko dii te ta d̄ɛre gem gem s̄oo kpa bu torarin ȳakunu ko Isireliban s̄o nge me M̄owisi, Gusunɔn s̄om kowo u bu yiire. ³⁵ Aronin bweserun t̄ka wee. Aroni u seewa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u seewa u Fineɛsi mara. Ma Fineɛsi u seewa u Abisua mara. ³⁶ Ma Abisua u seewa u Buki mara. Ma Buki u seewa u Usi mara. Ma Usi u seewa u Seraya mara. ³⁷ Ma Seraya u seewa u Merayotu mara. Ma Merayotu u seewa u Amaria mara. Ma Amaria u seewa u Akitubu mara. ³⁸ Ma Akitubu u seewa u Sadoku mara. Ma Sadoku u seewa u Akimasi mara.

Wuu si ba Lefin bibun

bweseru w̄ɛ

³⁹ Ye ba tete toba, be ba gbia ba tem w̄ɛ bera Kehatin bwese keragibu, Aronin bweseru s̄oo. Ben w̄aa yenu ka ben kpara yenu ka ben tem n̄oo bura yenu wee. ⁴⁰ Niya Heboroni ye ya w̄aa Yudan temɔ ka yen kpara yenu ni nu ka ye sikerene. ⁴¹ Adama yen baru kpaanu, Kalebu, Yefunen biiwa ba mi w̄ɛ. ⁴² Wuu si ba Aronin bibun bweseru w̄ɛ, siya Heboroni mi ba ko n da kpikiru de, ka Libina ka yen kpara yenu, ka Yatiri, ka Esitemɔa ka yen kpara yenu, ⁴³ ka Hileni ka yen kpara yenu, ka Debiri ka yen kpara yenu, ⁴⁴ ka Asani ka yen kpara yenu, ka Beti Semɛsi ka yen kpara yenu, ⁴⁵ ka Benyamɛn tem wuu sini, Gibeaa ka yen kpara yenu,

ka Alemeti ka yen kpara yenu, ka Anatotu ka yen kpara yenu. Wuu si kpuro su kuawa mi wokura ita nge me bwese keru yi, yi geeru ne.

⁴⁶ Ye ba maa tete toba, Kehatin bibun bwese te ta tie, ta wusu wakuru wa Efaraimun bwese keran tem soa ka Danun bwese keragim soa, ka Manasen bwese keran sukungim soa. ⁴⁷ Geesonin bibun bweseru ta wusu wawa wokura ita nge me ben bwese kerin geera ne. Wuu si, su wawa Isakarin bwese keran tem soa ka Aseen bwese keragim soa, ka Nefitalin bwese keragim soa ka Manasen bwese keragim soa Basani. ⁴⁸ Ye ba maa wure ba tete toba, wusu wokura yiruwa Merarin bibun bwesera wa Rubenin bwese keran tem soa, ka Gadigian tem soa, ka Sabulonigian tem soa nge me ben bwese kerin geera ne. ⁴⁹ Isireliba ba maa Lefiba wusu gasu we ka sin kpara yenu. ⁵⁰ Ba wuu si gasawa ka tete Yudan bwese keran tem, ka Simeon bwese keragim soa, ka Benyameen bwese keragim soa.

⁵¹ Kehatin bibun bwese te ta maa tie, ta wusu wawa Efaraimun bwese keran tem soa. ⁵² Wuu si ba bu we, siya Sikemu ye ya waa Efaraimun guuro, ka yen kpara yenu. Miya ba ka na da kpikuru de. Ka Gese ka yen kpara yenu, ⁵³ ka Yokumeamu ka yen kpara yenu, ka Beti Horoni ka yen kpara yenu, ⁵⁴ ka Ayaloni ka yen kpara yenu, ka sere maa Gati Rimoo ka yen kpara yenu. ⁵⁵ Wuu si Manasen bwese keran sukum mu maa wa, siya Anee ka yen kpara yenu, ka Bileamu ka yen kpara yenu. Siya ba Kehatin bwese keragii be ba tie we.

⁵⁶ Ba maa Geesonin bwese keran tambu wusu we. Wuu si ba wa Manasen bwese keran sukum min di, siya Golani ye ya waa Basani ka yen kpara yenu, ka Asitaratu ka yen kpara yenu. ⁵⁷ Wuu si ba wa Isakarin bwese keran min di, siya Kedesi ka yen kpara yenu, ka Dabarati ka yen kpara yenu, ⁵⁸ ka Ramoti ka yen kpara yenu, ka sere Anemu ka yen kpara yenu. ⁵⁹ Wuu si ba wa Aseen bwese keran min di, siya Masikali ka yen kpara yenu, ka Abudoni ka yen kpara yenu, ⁶⁰ ka Hukoku ka yen kpara yenu, ka sere Rehobu ka yen kpara yenu. ⁶¹ Wuu si ba wa Nefitalin bwese keran min di, siya Kedesi ye ya waa Galilen tem ka yen kpara yenu, ka Hamoo ka yen kpara yenu, ka sere Kiriataimu ka yen kpara yenu.

⁶² Ba Lefi be ba tie Merarin bweseru soa wusu we. Wuu si ba wa Sabulonin bwese keran min di, siya Rimoo ka yen kpara yenu, ka Tabori ka yen kpara yenu. ⁶³ Wuu si ba wa Rubenin bwese keran min di Yuudenin guru gi, Yerikon deedeeru soa yari yeru gia, siya Beseri ye ya waa tem saaraa ka yen kpara yenu, ka Yasa ka yen kpara yenu, ⁶⁴ ka Kedemoti ka yen kpara yenu, ka sere Mefati ka yen kpara yenu. ⁶⁵ Wuu si ba maa wa Gadin bwese keran min di, siya Ramoti, Galadin tem ka yen kpara yenu, ka Mahanaimu ka yen kpara yenu, ⁶⁶ ka Hesiboni ka yen kpara yenu, ka sere Yasee ka yen kpara yenu.

7

Isakarin bibun bweseru

¹ Bibu nnewa Isakari u mara. Bera Tola, ka Pua, ka Yasubu, ka Simuroni. ² Tolan biba Usi, ka Refaya, ka Yerieli ka Yamai, ka Yibisamu, ka sere Samueli. Bera ba saa wirugibu ben yenuso, Tolan bwese kera soa. Ba saawa worugoba ben waati ye soa. Dafidin waati soa, ben geera saawa norobun suba yenda yiru ka tambu nata (22.600). ³ Usin biiwa Yisiraya. Yisiraya ka win bibu ba saawa be wirugibu noobu. Win bii bera Mikaeli, ka Abudiasi, ka Yoeli, ka Yisiya. ⁴ Be ba waa ka be sannu, ton kurabu ka bibu ba dabi sere ba koo kpi bu ton durabu norobun suba tena ka nooba tia (36.000) wa be soa be ba koo kpi bu tabu ko.

⁵ Isakarin bwese kera soa, be ba tireru doke, ben geera saawa norobun suba wene ka nooba yiru (87.000). Be kpuro ba saawa worugoba.

Benyamee ka Nefitalin

bibun bweseru

⁶ Bibu itawa Benyamee u mara. Bera Bela, ka Bekee, ka Yedieli. ⁷ Bibu noobuwa Bela u mara. Bera Esiboni, ka Usi, ka Usieli, ka Yerimoti, ka maa Iri. Ben baawure u saawa win bwese keran wirugii. Be kpuro maa worugobara. Ba bu tireru doke ma ben geera kua norobun suba yenda yiru ka tambu tena ka nne (22.034). ⁸ Bekeen biba Semira, ka Yoasi, ka Eliesee, ka Elionai, ka Omiri, ka Yeremoti, ka Abiya, ka Anatotu, ka Alameti. Beni kpurowa ba saa Bekeen bibu. ⁹ Ma ba bu tireru doke nge me ba ka swiine bwese kera ye soa. Be kpuro ba saawa yenu yero worugoba. Ma ben geera saa ton norobun suba yendu ka goobu (20.200). ¹⁰ Yedielin biiwa Bilihani. Bilihanin bibu maa Yeusi, ka Benyamee, ka Ehudu, ka Kenaana, ka Setani, ka Taasisi, ka sere Akisasaa. ¹¹ Be kpuro ba saawa Yedielin bibun bweseru. Be kpuro maa worugobara. Ma ben baawure u saa wirugii win bwese kera soa. Ben geera saawa norobun suba wokura noobu ka yiru, ka tambu goobu (17.200) be ba koo kpi bu tabu ko.

¹² Supimu ka Hupimu ba saawa Iri bibu. Ma Husimu u maa saa Akeen bii.

¹³ Nefitalin biba Yasieli, ka Guni, ka Yesee, ka sere Salumu. Beni kpuro ba saawa Bilihan nikuraminu.

Manasen bibun bweseru

¹⁴ Bii be Manase u ka win kurɔ Sirigii mara, bera Asirieli ka Makiri wi u s̄aa Galadin tundo. ¹⁵ Makiri wiya u Hupimu ka Supimu kurɔbu sua. Win sesun ȳisira Maaka. Win bii yirusen ȳisira Selofadi. Bii t̄on kurɔba Selofadi wi, u mara. ¹⁶ Maaka, Makirin kurɔ u bii t̄on durɔ mara ma ba n̄un ȳisuru k̄a Peresi. U maa wure u bii t̄on durɔ mara ma ba n̄un ȳisuru k̄a Seresi. Seresi wiya u Ulamu ka Rekeṃmu mara. ¹⁷ Ulamun biiwa Bedani.

Beniwa ba s̄aa Galadi, Makirin bii, Manasen debubun bibun bweseru.

¹⁸ Hamaleketi, Galadin sesuwa u Isodu ka Abiesee ka Mala mara. ¹⁹ Be ba s̄aa Semidan bibu, bera Akiyani ka Sikemu ka Likisi ka sere Aniamu.

Efaraimun bibun bweseru

²⁰ Efaraimun bibun bweseru wee. Efaraimu u Sutelaki mara. Ma Sutelaki u Beredi mara. Ma Beredi u Tahati mara. Ma Tahati u Eleada mara. Ma Eleada u Tahati mara. ²¹ Ma Tahati u Sabadi mara. Ma Sabadi u Sutelaki mara. Efaraimu u maa bibu yiru mara, Sutelaki baasi, beya Esee ka Eleadi. Bera ba Gatigibu w̄ori bu ka sibun yaa sabenu mwa. Adama Gatigii be, siba bu go. ²² Ma Efaraimu u ḡoo wooru sina n ka te. Ma win mero bisibu ba na ba n̄un nukuru yemiasia. ²³ Yen biruwa u ka win kurɔ menna, ma u gura sua u bii t̄on durɔ mara. Ma ba n̄un ȳisuru k̄a Beria ȳen s̄o u nuku sankiranu wa win yenu. ²⁴ U maa bii t̄on kurɔ mara wi ba m̄o Seraki. Wiya u Beti Horoni bana ye ya w̄aa w̄waa, ka ye ya w̄aa gunguru w̄allo, ka maa Useni Seera. ²⁵ Ma Beria wi, u seewa u Refa mara. Ma Refa u seewa u Resefu mara. Ma Resefu u seewa u Telaki mara. Ma Telaki u seewa u Takani mara. ²⁶ Ma Takani u seewa u Ladani mara. Ma Ladani u seewa u Amihudu mara. Ma Amihudu u seewa u Elisama mara. ²⁷ Ma Elisama u seewa u Nuni mara. Ma Nuni u seewa u Yosue mara.

²⁸ Tem me ba wa ba sina meya Beteli ka yen wuu si su ka ye sikerene. Siya Naarani ye ya w̄aa s̄oo yari yeru gia ka Gesee ye ya w̄aa s̄oo duu yeru gia ka yen baru kpaanu, ka Sikemu ka yen baru kpaanu, n ka girari Gasoo ka yen baru kpaano.

²⁹ Tem me Manasen bibun bwesera wa, meya Beti Seani ka yen baru kpaanu, ka Taanaki ka yen baru kpaanu, ka Megido ka yen baru kpaanu, ka sere Dori ka yen baru kpaanu.

Wuu si s̄oora Yosufu, Isirelin biin bibun bwesera sina.

Aseen bibun bweseru

³⁰ Be ba s̄aa Aseen bibu, bera Yimina ka Yisifa ka Yisifi ka Beria ka sere ben sesu Seraki.

³¹ Be ba s̄aa Berian bibu, bera Hebee ka Maakieli. Maakieli wiya u wuu ge ba m̄o Biisafiti swii.

³² Hebeewa u Yafiletin mara ka Somee ka Hotamu ka sere ben sesu Sua. ³³ Be ba s̄aa Yafiletin bibu, bera Pasaki ka Bimali ka sere Asifati. Be ba s̄aa Yafiletin bibu, bera mi. ³⁴ Be ba s̄aa Sameen bibu, bera Aki ka Roga ka Huba ka sere Aramu. ³⁵ Be ba s̄aa win w̄onoo Helemun bibu, bera Sofaki ka Yimina ka Selesi ka sere Amali. ³⁶ Be ba s̄aa Sofakin bibu, bera Sua ka Haanefee ka Suali ka Beri ka Yimura, ³⁷ ka Beseri ka Hodu ka Samma ka Silisa ka Yitirani ka sere Beera. ³⁸ Be ba s̄aa Yeteen bibu, bera Yefune ka Pisipa ka sere Ara.

³⁹ Be ba s̄aa Ulan bibu, bera Ara ka Hanieli ka sere Risia.

⁴⁰ Be ba s̄aa Aseen bibun bweseru, bera mi. Ben baawure u s̄aawa wirugii win berao. Be kpuro ba s̄aawa w̄orugoba. Be ba tireru doke, ben geera s̄aawa n̄orobun suba yenda n̄obu ka tia (26.000) be, be ba koo kp̄i bu tabu ko.

8*Benyameen bwese keragii**be ba w̄aa Yerusalemu*

¹ Bibu n̄obuwa Benyameen u mara. Wee nge me ba ka swiine, Bela ka Asibeli ² ka Ara ka Noka ka sere Rafa. ³ Be ba s̄aa Belan bibu, bera Adari ka Gera ka Abihudu ⁴ ka Abisua ka Naama ka Akoasi ⁵ ka Gera ka Sefani ka sere Huramu.

⁶ Ehudun bii be ba s̄aa wirugibu Gebagibun suunu s̄oo, ma ba ka bu da Manahatio, ⁷ bera Namani ka Akiya ka sere Gera. Gera wi u ka bu da mi, wiya u Usa ka Ahihudu mara.

⁸ Saaraimu u win kurɔbu yiru beni gira. Bera Husimu ka Baara. Yen biruwa u bibu gabu mara M̄oabuban tem̄o. ⁹ Bii be u ka win kurɔ Hodesi mara, bera Yobabu ka Sibiya ka Mesa ka Malikamu, ¹⁰ ka Yeusi ka Sokia ka sere Mirima. Be kpuro ba s̄aawa yenu ȳerobu. ¹¹ Be u ka win kurɔ Husimu mara, bera Abitubu ka Elipali. ¹² Be ba s̄aa Elipalin bibu, bera Ebee ka Miseamu ka sere Semee wi u wuu ge ba m̄o Onoo bana ka sere maa Lodu ka yen baru kpaanu.

¹³ Beria ka Sema be ba s̄aa wirugibu Ayalonigibun suunu s̄oo, bera ba Gatigibu gira. ¹⁴⁻¹⁶ Be ba s̄aa Berian bibu, bera Akiyo ka Sasaki ka Yeremoti ka Sebadia ka Aradi ka Edee ka Mikaeli ka Yisifa ka sere Yoasi.

¹⁷⁻¹⁸ Be ba s̄aa Elipalin bibu, bera Sebadia ka Mesulamu ka Hisiki ka Hebee ka Yisimerai ka Yisilia ka sere Yobabu.

¹⁹⁻²¹ Be ba sāa Simēin bibu, bera Yakimu ka Sikiri ka Sabidi ka Elienai, ka Silitai ka Elieli ka Adaya ka Beraya ka Simurati.

²²⁻²⁵ Be ba sāa Sasakin bibu, bera Yisipani ka Ebeε ka Elieli ka Abudoni ka Sikiri ka Hananu ka Hanania ka Elamu ka Antotia ka Yifideya ka sere Penueli.

²⁶⁻²⁷ Be ba sāa Yerohamun bibu, bera Sanserai ka Seharai ka Atalia ka Yaaresia ka Eliya ka sere Sikiri.

²⁸ Be ba sāa wirugibu nge mε ba ka swīne, bera mi. Ba wāawa Yerusalemu.

²⁹ Wi u Gabaoni swīi, u wāa Gabaoni mi. Win kurōn yīsira Maaka. ³⁰ Win bii gbiikoowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Nadabu, ³¹ ka Gedori ka Akiyo ka Sekεε, ³² ka sere Mikoloti, Simēan tundo. Ben tii ba wāawa Yerusalemu, ben mero bisibun bōkuu.

Səulun bibun bweseru

(I maa mεerio 9:39-44)

³³ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u Səulu mara. Ma Səulu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ³⁴ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Misee mara. ³⁵ Be ba sāa Miseen bibu, bera Pitoni ka Mεlεki ka Tarea ka sere Akasi. ³⁶ Akasiwa u Yehoyada mara. Ma Yehoyada u Aleteti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u Mōsa mara. ³⁷ Ma Mōsa u Binea mara. Ma Binea u Rafa mara. Ma Rafa u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ³⁸ Bibu nōba tia Aseli u mara. Bera Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Beni kpurowa ba sāa Aselin bibu. ³⁹ Aseli wi, u wōno mō wi ba sokumō Eseki. Bibu itawa Eseki wi, u mara. Bera Ulamu ka Yeusi ka Elifeleti. ⁴⁰ Ulamun bibu ba kuawa wōrugōba ka ten towobu. Ben bibu ka ben debuminu dabi. Ba tura nge tambu wunaa weeru ka wōkuru (150).

Be kpurowa ba sāawa Benyamēen bibun bweseru.

9

¹ Ba Isireliba kpuron yīsa yorua ben gari garin tireru sōo nge mε ba ka swīne, bwese kera ka bwese kera.

Isireli be ba wurama yorun di

N deema ba Yudaba kpurowa yoru mwa ba ka da Babiloniō kōsa ye ba kuan sō. ² Be ba gbia ba sina ben tem wusu sōo, bera Isireliba ka yāku kowobu ka Lefiba ka sere Netiniba.

³ Be ba na ba sina Yerusalemu, bera Yudan bweseru ka Benyamēen bweseru ka Efaraimugiru ka Manasegiru.

⁴ Ka sere Utai wi u wāa Yudan bwese kera sōo. U sāawa Amihudun bii. Amihudu wi, u sāawa Omirin bii, Imirin debubu, Banin sikadobu, Perēsin bwese kera sōo. ⁵ Silonigibun bwese kera sōora Asaya u wāa ka win bibu. Asaya wiya u sāa win bii gbiikoo. ⁶ Serakin bwese kera sōora Yeweli ka wigibu ba wāa. Ben geera sāawa nata ka wene ka wōkuru (690).

⁷ Be ba wāa Benyamēen bwese kera sōo, bera Salu, Mēsulamun bii, Hodafian debubu, Asenuan sikadobu, ⁸ ka Yibinea, Yoramun bii, ka Ela, Usin bii, Mikirin debubu ka Mēsulamu, Sefatian bii, Rewelin debubu, Yibinian sikadobu, ka sere ben tambu gabu. ⁹ Tōn be kpurowa ba sāa wirugibu ben yenuso nge mε ba ka swīne. Ben geera sāawa nene ka wunōbu ka weeraakuru ka nōba tia (956).

¹⁰ Be ba sāa yāku kowobu, bera Yedaya ka Yoyaribu ka Yakini, ¹¹ ka Asaria. Win sikadobara Hilikiya ka Mēsulamu ka Sadōku ka Mērayōtu ka sere Akitubu wi u sāa Yinni Gusunōn sāa yerun wirugii. ¹² Adaya u maa sāa yāku kowo. Win sikadobara Yerohamu ka Pasuri ka Maakiya ka Masai ka Adieli ka Yasisia ka Mēsulamu ka Mēsilēmiti ka Imeri. ¹³ Be ka begii be ba sāa wirugibu ben yenuso, ben geera sāawa tambu nōrōbu ka nata ka wunōbu ka wata (1.760). Be kpurowa ba sāawa wōrugōba. Bera ba ra sōmburu ko Yinni Gusunōn sāa yerō.

¹⁴ Semaya u sāawa Lefi. Win sikadoba wee, nge mε ba ka swīne. Bera Hasubu ka Asirikamu ka sere Hasabia, Merarin bwese kera sōo. ¹⁵ Be ba maa sāa Lefiba, bera Bakibakaa ka Heresi ka Galali ka Matania. Matania win sikadobara Misee ka Sikiri ka Asafu. ¹⁶ Abudiasin tii u sāa wa Lefi. Win sikadobara Semaya ka Galali ka Yedutum. Berēkia, Asan bii, Elikanan debubu wi u wāa Netofagibun temō, u maa sāawa Lefi.

¹⁷ Be ba sāa kōnnō kōsobu, bera Salumu ka Akubu ka Talumō, ka Ahimani ka begibu. Salumuwa u sāa ben wirugii. ¹⁸ Wiya u ra n wāa sina bokon kōnnōwō ge ga wāa sōo yari yeru gia sere ka giso. Be ba sāa kōnnō kōsobu Lefin bweseru sōo, bera mi. ¹⁹ Salumu, Koren bii, Abiasafun debubu, Koren sikadobu ka wigii be ba tie, bera ba ra Yinni Gusunōn kuu bekurugirun kōnnō kōsu. Ben sikadobara ba ra raa sōmbu te ko. ²⁰ Finēsi, Eleasaan biiwa u sāa ben wirugii. Ma Yinni Gusunō u wāa ka wi. ²¹ Sakari, Meselemian biiwa u ra kuu bekurugii ten kōnnō kōsu.

²² Be kpuron geera s̄awa mi goobu ka w̄kura yiru (212). Bera ba ra k̄nn̄osu k̄osu. Ben yisa ba maa doke tireru s̄o ka ben wusu. Dafidi ka Gusun̄on s̄om̄o Samuēliwa ba bu s̄ombu te n̄omu s̄andia. ²³ Be ka ben bibun bwesera ba ra Yinni Gusun̄on s̄aa yee ten k̄nn̄on si k̄osu.

²⁴ Be ba s̄aa yerun k̄nn̄on si k̄osu mi, ba ra n w̄awa bera ka bera, s̄o yari yer̄o ka s̄o duu yer̄o, ka s̄o ȳesan n̄om geūo ka yen n̄om d̄war̄o. ²⁵ Begibu gabu ba ra n̄e ben mi saa ben wusun di bu ka bu sina mi alusuma tia. ²⁶ K̄nn̄o k̄sobun wirugibu n̄ne be, ba s̄awa Lefiba. Ba ra n w̄awa ben s̄omburu s̄o baadomma. Bera ba ra maa s̄aa yerun di s̄osu ka s̄aa yee ten arumani k̄osu. ²⁷ Ba ra kpun̄ewa bu ka s̄aa yee te sikerena. Yam m̄u n s̄ara, kpa bu ten k̄nn̄osu wukia.

²⁸ K̄nn̄o k̄so ben gaba ba ra ȳakurun dendi ȳanu k̄osu. Ba ra nu gariwa b̄a n nu yaram̄o. Kpa bu maa nu gari b̄a n nu duusiam̄o. ²⁹ Ben gaba ba ra maa s̄aa yerun dendi ȳa ni nu tie k̄osu ka sere maa som ka tam ka gum ka turare ye ba ra d̄o doke ka maa turare nubu durorugia. ³⁰ Ȳaku kowoba ba ra turare nubu durorugia ye ko.

³¹ Lefi ben turo, Matitia, Salumun bii gbiikoo, Koren bweseru s̄o, wiya u ra kiranu w̄o. ³² Wigibu gabu Kehatin bweseru s̄o, bera ba ra t̄o w̄er̄arugiru baateren p̄e ko, ye ba ra Yinni Gusun̄o ȳiye.

³³ Bera ba s̄aa Lefiban ȳenu ȳerobu. Bera ba ra maa wom kowobu kpare. Ba ra n w̄awa s̄aa yerun dinu ganu s̄o. Ba ku ra maa s̄oma gaa ko, ȳen s̄ ba ra n s̄omburu m̄ s̄o s̄o ka w̄okuru.

³⁴ Bera ba s̄aa Lefiban ȳenu ȳerobu nge m̄e ba ka sw̄iine. Be, ba w̄awa Yerusalem̄o.

S̄oalun bibun bweseru
(*I maa m̄er̄io 8:29-38*)

³⁵ Yeyeli wi u Gabaoni sw̄i, u w̄awa Gabaonio. Win kur̄on ȳisira Maaka. ³⁶ Win bii gbiikooowa Abudoni. Be ba maa tie, bera Suri ka Kisi ka Baali ka Neri ka Nadabu, ³⁷ ka Gedori ka Akiyo ka Sakari ka sere Mikoloti. ³⁸ Mikoloti wiya u Simeamu mara. Be kpuro ba w̄awa Yerusalem̄o begibun b̄oku.

³⁹ Neriwa u Kisi mara. Ma Kisi u S̄oalu mara. Ma S̄oalu u Yonatam mara ka Maakisua ka Abinadabu ka sere Esibaali. ⁴⁰ Yonatamwa u Meribu Baali mara. Ma Meribu Baali u maa Miseen mara. ⁴¹ Miseen biba Pitoni ka Meleki ka sere Tarea. ⁴² Akasiwa u Yara mara. Ma Yara u Alemeti mara ka Asimafeti ka sere Simiri. Simiriwa u M̄sa mara. Ma M̄sa u maa Binea mara. ⁴³ Bineaawa u Refaya mara. Ma Refaya u Eleasaa mara. Ma Eleasaa u Aseli mara. ⁴⁴ Bibu n̄ōba tia Aseli u mara. Ben yisa wee, Asirikamu ka Bokuru ka Isimeeli ka Searia ka Abudiasi ka sere Hananu. Be ba s̄aa Aselin bibu, bera mi.

DAFIDI, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

S̄oalu ka win bibun ḡo
(*I maa m̄er̄io Samuēli I, 31:1-13*)

10

¹ Filisitiba ba Isireliba tabu w̄ari. Ma Isireliban tabu kowobu ba duki sua. Filisiti be, ba bu naa gira ba go go Giliboan guur̄o. ² Ba maa S̄oalun tii ka win bibu ita Yonatam ka Abinadabu ka Maakisua naamwe. Ma ba bii be go. ³ Sann̄o ge, ga S̄oalu sw̄ie. Ten towobu ba n̄un s̄̄enu t̄wee ba m̄era kua gem gem. ⁴ Yera u win tabu ȳaa s̄ōwo s̄ōwa u n̄e, u win takobi wom̄o u n̄un ye s̄oku kpa bango sarirugii be, bu ku raa n̄un s̄oku bu yaa kasiki.

Adama dur̄o wi, u yina u ko m̄e, domi berum n̄un m̄wa gem gem. Ma S̄oalu u takobi ye m̄wa u ka tii s̄oka u kibarisi u taare. ⁵ Ye win tabu ȳaa s̄ōwo wi, u wa ma u gu, yera u maa win takobi sua u tii s̄oka nge m̄e S̄oalu u kua. Ma ba gu yam tem mi.

⁶ Nge m̄eya S̄oalu u ka gu ka win bibu ita be, ka win tabu ȳaa s̄ōwo ka sere maa win tabu kowobu kpuro sannu. ⁷ Ye Isireli be ba w̄aa Yisireelin w̄owāo ba nua ma ben tabu kowoba duki sua, S̄oalu ka win bii t̄on dur̄obu ba maa gu, yera ba ben wusu deri ba duki sua. Ma Filisitiba ba na ba sina wuu si s̄o.

⁸ Ye n kua sisiru Filisitiba ba na ba goo nin ȳanu potirim̄o. Yera ba S̄oalu ka win bibu itan gonu wa Giliboan guur̄o. ⁹ Ma ba S̄oalun wiru bura ba win tabu ȳanu kpuro potira. Yera ba s̄om̄bu gor̄a bu yen labaari kpara ben b̄uu diāo ka ben t̄ombun mi, ben tem s̄ō kpuro. ¹⁰ Yera ba win tabu ȳanu sua ba doke ben b̄uu dir̄o. Ma ba win wiru sua ba bw̄e ben b̄uu wi ba m̄ Dagonin dir̄o.

¹¹ Sanam m̄e Yabesi ye ya w̄aa Galadin tem̄o, yen t̄ombu ba nua ye Filisitiba ba S̄oalu kua, ¹² yera be ba s̄aa tabu dur̄o w̄aruḡōba ba seewa ba S̄oalu ka win bibun goo ni sua ba ka da Yabesio. Ma ba ben kukunu sikua d̄aru garun nuur̄o Yabesi mi. Ma ba n̄ō b̄okua s̄ō n̄ōba yiru.

¹³ Sɔɔlu u guwa yèn sɔ u Yinni Gusunɔ tɔnu kam kom kua, u n̄ win woodaba mɛm nɔwɛ. U bikiaru dawa be ba ra ɔribu sokun mi. ¹⁴ U n̄ Yinni Gusunɔ bikie. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. Ma u win bandu sua u Isain bii, Dafidi wɛ.

Dafidi u kua Isireliban sunɔ
(*I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:1-3*)

11

¹ Isireliba kpuro ba menna ba na Dafidin mi Heboroniɔ. Ma ba n̄n sɔɔwa ba nɛɛ, bɛsɛ ka wune, sa sɔɔwa yem tem. ² Baa yellun di, saa ye Sɔɔlu u sɔa bɛsɛn sunɔ, wuna a ra sun mɛnɛ a sun kpara a ka tabu da, kpa a ka maa sun wurama. Gusunɔ wunen Yinni u maa nun sɔɔwa u nɛɛ, wuna kaa ko bɛsɛn wirugii kpa a bɛsɛ win tɔmbu kpara.

³ Yera Isireliban guro gurobu kpuro ba na Dafidi sina bokon mi Heboroniɔ. Ma u ka bu arukawani bakua Yinni Gusunan wuswaaɔ Heboroni mi. Yera ba n̄n gum tare wirɔ, ba n̄n kua be, Isireliban sunɔ nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua saa Samuɛlin nɔɔn di.

Dafidi u Yerusalemu wɔri

u mwa

(*I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:6-10*)

⁴ Sɔɔ teeru, Dafidi ka Isireliba kpuro ba Yerusalemu wɔri. Yerusalemu yera ba maa sokumɔ Yebusi. Miya Yebusiba ba wɔa. ⁵ Yera ba Dafidi sɔɔwa ba bɛɛ, n̄ n̄ koorɔ u duuma wuu ge sɔɔ.

Adama Dafidi u bu wɔri u ben wuu gb̄araruguu ge mwa. N deema gera ba maa sokumɔ Siɔni. Yen biru ba gu soka Dafidin wuu. ⁶ N deema Dafidi u raa win tabu kowobu sɔɔwa u nɛɛ, wi u gbia u Yebusiba wɔri u kamia, yɛrowa u koo ko tabu kowobun wirugii. Ma Yoabu, Seruyan bii u gbia u bu wɔri u kamia. Ma u kua wirugii.

⁷ Dafidi u da u sina wuu gb̄araruguu gen mi. Yen sɔna ba gu soka Dafidin wuu. ⁸ Ma u bani kua u ka gu sikerena. U banawa saa Milon di u ka sikerena. Ma Yoabu u maa gen mi n̄ tie sɔnwa.

⁹ Ma Dafidin dam mu sosimɔ. Domi Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u wɔa ka wi.

Dafidin tabu kowobu

(*I maa mɛɛrio Samuɛli II, 23:8-39*)

¹⁰ Wee be ba sɔa Dafidin tabu kowobun wirugibu. Be ka Isireliba kpurowa ba n̄n kua sina boko nge mɛ Yinni Gusunɔ u gerua win tɔmbun sɔ. Ba n̄n mɛm nɔwɔwa mam mam win bandun waati ye kpuro sɔɔ.

¹¹ Yasobeamu, Hakumɔnin bii u sɔa tabu kowobun wirugii ben turo. Wiya u tɔmbu gooba wunɔbu (300) go ka yaasa non teerun tabu sɔɔ.

¹² Yen biru Eleasaa, Dodon bii, Akosigii, u sɔawa tabu kowobu ita yen turo. ¹³ U wɔa ka Dafidi Pasi Damimɔ, sanam mɛ Filisitiba ba menna bu ka bu tabu wɔri. Ma Isireliba ba duki Filisitiban wuswaaɔn di. N deema gberu gara wɔa mi, tɛ sɔɔ ba ɔsu duura. ¹⁴ Yera Eleasaa ka win tɔmbu ba yɔra gbee ten suunu sɔɔ ba ka tu yina. Ma ba ka Filisitiba tabu kua ba bu go. Yinni Gusunɔ u bu nasara baka wɛ dɔma te.

¹⁵ Sɔɔ teeru Dafidin tabu sinambu tena ye sɔɔ, ben ita ba da ba n̄n deema Adulamun kpee wɔruɔ, sanam mɛ Filisitiban tabu kowobun wuuru garu ta na ta ten sansani gira Refaban wɔwɔɔ. ¹⁶ Saa ye sɔɔ, Dafidi u wɔa kpee wɔru ge sɔɔ, ma Filisitiban sansani ya maa gire Betelehɛmuɔ. ¹⁷ Ma Dafidi u Betelehɛmun beke kua u nɛɛ, wara u koo ka man Betelehɛmun gb̄ara kɔnnɔn dɔkɔn nim naawa n̄ nɔ.

¹⁸ Yera win tabu durɔbu ita be, ba da ba Filisitiban sansani ye wɔri ka dam ba Dafidi nim mɛ takama ba ka na. Adama u n̄ mu nɔra. U ka mu yɔkuru kuawa, u Yinni Gusunɔ yaria. ¹⁹ U nɛɛ, Gusunɔ u man gb̄ara bu nɛɛ, nɛna na nim mɛ nɔra. Domi mɛn sɔna tɔn beni ba ben wɔaru kari barie. Nim mɛ, mu sɔawa nge ben yem mɛ mu koo raa yari.

Yen sɔna u yina u mu nɔ.

Yeniba kpurowa Dafidin tabu kowobu ita be, ba kua.

²⁰ Abisai, Yoabun wɔnɔwa u sɔa tabu sinambu tena yen wirugii. Tɔmbu gooba wunɔbuwa (300) u go ka win yaasa. Ma u yisuru yara wigibun suunu sɔɔ. ²¹ Ba n̄n bɛɛɛ wɛ too. Adama u n̄ tabu durɔbu ita be tura.

²² Benaya, Kabisɛligii, Yehoyadan bii, u sɔawa tabu durɔ wɔrugɔ. Ma u yisuru yara nasara dabi te u wan sɔ. Wiya u Mɔabuban tɔmbu yiru gabu go, be ba sɛ nge gbee sinansu. Wiya u maa dua dɔkɔ kpiriru sɔɔ u gbee sunɔ kɔasi mi, u go puran saa sɔɔ. ²³ Ma u Egibitin tabu durɔ dangii goo go. Win gunum mu sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. Ma u yaasa neni. Yen buru ta sɔawa nge weson deka ye u ra beku yasa tɛke. Saa yɛ sɔɔ u n̄n wɔrim dɔɔ, bokura u neni. Ye u tura mi, ma u durɔ win yaasa ye u neni mi wɔra u ka n̄n sɔka u go. ²⁴ Yeniba kpurowa Benaya Yehoyadan bii u kua. Ma u yisuru yara tabu kowobu tena ye sɔɔ. ²⁵ U bɛɛɛ baka wa Dafidin

tabu durɔbu tɛna ye sɔɔ. Adama ya n̄ tabu durɔ gbiikobu ita begia tura. Ma Dafidi u n̄n kua win tiin k̄sobun wirugii.

²⁶ Dafidin tabu kowo ben gabun ȳisa wee, Asaɛli, Yoabun wɔnɔ, ka Elikanani, Dodon bii, Betelehemugii, ²⁷ ka Samoti, Harorigii, ka Helesi, Palonigii, ²⁸ ka Ira, Ikesin bii, Tekoagii, ka Abiesɛɛ, Anatɔtugii, ²⁹ ka Sibekai, Husagii, ka Ilai, Akoasigii, ³⁰ ka Maharai, Netofagii, ka Helɛdi, Baanan bii, wi u maa s̄aa Netofagii, ³¹ ka Itai, Ribain bii, Gibeagii, ye ya w̄aa Benyameɛn temɔ, ka Benaya, Piratonigii, ³² ka Hurai, Nasale Gaasigii, ka Abieli, Arabagii, ³³ ka Asimafeti, Basarumugii, ka Eliaba, Saabonigii, ³⁴ ka Benɛ Hasemu, Gisonigii, ka Yonatam, Sagen bii, Hararigii, ³⁵ ka Akiamu, Sakaan bii, Hararigii, ka Elifali, Urun bii, ³⁶ ka Hefɛɛ, Mekeragii, ka Akiya, Palonigii, ³⁷ ka Hesiro, Kaameligii, ka Naarai, Esibain bii, ³⁸ ka Yoeli, Natanin mɔɔ, ka Mibisaa, Hagirin bii, ³⁹ ka Seleki, Amɔnigii, ka Nakarai, Berɔtugii wi u ra Yoabu, Seruyan biin tabu ȳanu sɔbe, ⁴⁰ ka Ira, ka Garɛbu be ba s̄aa Yetɛɛba, ⁴¹ ka Uri, Heti, ka Sabadi, Alaigii, ⁴² ka Adina, Sisan bii, Rubɛnin bwese keran wirugii turo, wi u tabu kowobu tɛna mɔ, ⁴³ ka Hanani, Maakan bii, ka Yosafati, Mitinigii, ⁴⁴ ka Osiasi, Asitarɔtugii, ka Sama, ka Yeyeli be ba s̄aa Hotamun bibu, Aroɛɛgibu, ⁴⁵ ka Yedieli, Simurin bii, ka win wɔnɔ Yoka, Tisigii, ⁴⁶ ka Elieli, Makafimugii, ka Yeribai, ka Yosafia, Elinamun bibu, ka Yitima, Mɔabu, ⁴⁷ ka Elieli, ka Obedi, ka Yasieli, Sobagii.

12

Tabu kowo be ba ka Dafidi

nɔɔ tia kua Sɔɔlun waati

¹ Sanam mɛ Dafidi u kpikuru sua u da Sikilagiɔ u ka Sɔɔlu Kisin bii tonda, yera gaba seewa ba da win mi. Ba s̄aawa tabu durɔ worugɔba be ba sɔɔru s̄aa bu ka n̄n tabu somi. ² Ma ba tennu ka kpurantɛnu neni. Ba maa ye kpuron tobu ȳɛwa nɔm geu ka nɔm dware.

Be ba s̄aa Benyameɛba, Sɔɔlun bwese kɛra sɔɔ, ³ bera tabu sunɔ Akiesɛɛ ka Yoasi be ba s̄aa Sema, Gibeagiin bibu, ka Yesieli, ka Peleti be ba s̄aa Asimafetin bibu, ka Beraka ka Yehu be ba s̄aa Anatɔtugibu, ⁴ ka Yisimaya, Gabaonigii, wi u s̄aa tabu sinambu tɛna yen wirugii turo, ⁵ ka Yeremi ka Yasieli, ka Yokanani ka Yosabadi, Gederagii, ⁶ ka Elusai ka Yerimoti ka Bealia ka Semaria ka Sefatia, Harɔfugii, ⁷ ka Elikana ka Yisiya ka Asareli, ka Yoeseɛ ka Yasobeamu, be ba s̄aa Koren bwese keragibu, ⁸ ka Yoela ka Sebadia be ba s̄aa Yerohamun bibu, Gedorigibu.

⁹ Gadiba sɔɔ, tabu durɔ worugɔba ba na Dafidin mi kpee wɔru gen mi, gɔbaburɔ. Ba s̄aawa be ba tabu tobu ȳɛ. Ma ba terenu ka yaasi neni. Ba dam mɔwa nge gbee sinansu. Ma ba s̄au nge nem ni nu w̄aa guunu wɔllɔ. ¹⁰⁻¹⁴ Ba s̄aawa tɔnu wɔkura tia. Bera tabu sunɔ Eɛɛ ka Abudiasi ka Eliabu ka Misimana ka Yeremi ka Atai ka Elieli ka Yokanani ka Elisabadi ka Yeremi ka Makibanai. ¹⁵ Be ba s̄aa Gadigibu ba ka s̄aa tabu sinambu, bera mi. Wi u piiburu bo be sɔɔ, wiya u koo tɔmbu wunɔbu (100) tabu wari. Wi u maa bo, kpa u tɔmbu nɔrɔbu (1.000) tabu wari. ¹⁶ Bera ba Yuudenɛi tɔbura wɔn suru gbiikoo sɔɔ, sanam mɛ ya nim yiba sere bɔɔwɔ. Bera ba maa tɔn be ba w̄aa wɔwi sɔɔ gira yen sɔɔ yari yeru gia ka yen sɔɔ duu yeru gia.

¹⁷ Benyameɛba ka Yudaba ben tii ba maa na Dafidin mi kpee wɔru mi. ¹⁸ Dafidi u bu sennɔ da, ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, i n ween na nen mi ka bwisiku geenu, i ka man somi, kon ka bɛɛ nɔɔ tia ko. Adama i n ween na i ka man samba ko, kpa nen yibereba bu ka man go sanam mɛ na n̄ taarɛ gaa kue, Gusunɔ besɛn baababan Yinni u ye waawo, kpa u sun siria.

¹⁹ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u dua Amasai, tabu sinambu tɛna yen turo sɔɔ, ma u gerua u nɛɛ,

wuna sa ka ȳɔra,

wunɛ Dafidi, Isain bii.

Wunɛ ka be ba nun somimɔn bwɛra yu kpunɔ.

Domi Gusunɔ wunen Yinni u nun faaba kua.

Ma Dafidi u bu mwa ka nuku dobu. Ma u dera ba dua win tabu sinambun wuuru sɔɔ.

²⁰ Manasen bwese keran tɔmbu ba Dafidi sw̄ii sanam mɛ wi ka Filisitiɔba ba dɔɔ bu ka Sɔɔlu tabu ko. Adama ba n̄ Filisiti be somi. Domi ye Filisiti ben wirugibu ba wesiana, ba Dafidi girawa ba nɛɛ, u ko n w̄aawa Sɔɔlu win yinnin biruɔ kpa u ra bu wiru bɔari. ²¹ Manasen bwese keragii be ba Dafidi sw̄iima sanam mɛ u gɔsirama Sikilagiɔ, bera Adina ka Yosabadi ka Yedieli ka Mikɛli ka Yosabadi goo ka Elihu ka Silitai. Be kpuro ba s̄aawa Manasen bwese keran tabu kowo wunun wirugibu. ²² Bera ba Dafidi somi domi be kpuro ba s̄aawa tabu durɔ worugɔba ka maa tabu sinambu. ²³ T̄ɔɔ baatere, tɔmbu ba ra n naamawa Dafidin mi bu ka n̄n somi sere win tabu kowobu ba dabia ba dam kua nge Gusunɔn tabu kowobu.

Tabu sinam be ba Dafidi kua

Isireliba kpuron suno

²⁴ Tabu kowo be ba na Dafidin mi Heboroni^o bu ka n^un S^oalun bandu wesia nge m^e Yinni Gusun^o u gerua, ben geeru wee.

²⁵ Yudan bwese kera s^oo, tabu kowo be ba ter^enu ka yaasi n^eni, ba s^aawa t^onu n^or^obun suba n^oba tia ka n^ene (6.800). ²⁶ Sime^on bwese kera s^oo, be ba s^aa tabu dur^o w^orug^oba ben geera s^aawa n^or^obun suba n^oba yiru ka wun^obu (7.100). ²⁷ Lefiban bwese kera s^oo, t^ombu n^or^obun suba n^e (4.600) ba w^aa, ²⁸ ka Yehoyada, Aronin yenun wirugii ka win t^ombu n^or^obun suba ita ka nata ka wun^obu (3.700), ²⁹ ka Sad^oku, aluwaasi kp^embu wi u s^aa tabu dur^o w^orug^o ka wirugibu yenda yiru be ba s^aa win t^undon yenugibu. ³⁰ Benyam^en bwese kera s^oo, be ba s^aa S^oalun mero bisibu, ba s^aawa t^ombu n^or^obun suba ita (3.000) domi ben dabira ba ka S^oalu y^ora n ka saa ye girari. ³¹ Efaraimun bwese kera s^oo ba s^aawa n^or^obun suba yendu ka n^ene (20.800). Ba bu gara y^enu ka y^enu. Ba s^aawa tabu dur^o w^orug^oba be ba yⁱsi ru yara. ³² Manasen bwese keran sukumgibu ba s^aawa n^or^obun suba w^okura n^obu ka ita (18.000). Bera ba soka ka ben yⁱsa bu ka da bu Dafidi ko sun^o. ³³ Isakarin bwese kera s^oo, ba s^aawa tabu sinambu goobu (200) ka sere maa ben t^on be ba kp^are. Isakarin bwese keragii be, ba ben waatin asansi ye bu ka tubu ye Isireliba ba koo ko. ³⁴ Sabulonin bwese kera s^oo, ba s^aawa t^ombu n^or^obun suba weeraakuru (50.000) be ba tabu y^e, ba maa tabu y^aa bwese bweseka n^eni, ba s^oru kpeere bu ka tabu ko ka g^oru tia. ³⁵ N^efitalin bwese kera s^oo, ba s^aawa tabu sinambu n^or^obun (1.000) ka sere maa tabu kowobu n^or^obun suba t^ena ka n^oba yiru (37.000) be ba ter^enu ka yaasi n^eni. ³⁶ Danun bwese kera s^oo, be ba tabun s^oru kpeere, ba s^aawa t^ombu n^or^obun suba yenda n^obu ka ita ka t^onu nata (28.600). ³⁷ Ase^en bwese kera s^oo, be ba tabu ye ma ba s^oru s^aa bu ka tabu ko, ba s^aawa t^ombu n^or^obun suba weeru (40.000). ³⁸ Be ba w^aa Yuudenin s^oo yari yeru gia, Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgibu ba s^aawa t^ombu n^or^obun suba wunaa teeru (120.000). Ba maa tabu y^aa bwese bweseka ma.

³⁹ T^on be ba tabun s^oru s^aa mi, be kpurowa ba na Heboroni^o ka g^oru tia, kpa bu ka Dafidi ko Isireliba kpuron sun^o. Ma Isireli be ba tie ba ka bu n^oo tia kua. ⁴⁰ Ma ba kua s^oo ita Dafidin mi, ba dim^o ba n^orum^o. Domi begibu ba dⁱanun s^oru kua ben s^o. ⁴¹ Yen biru be ba w^aa ben b^okuo n ka girari Isakariba, ka Sabuloniba ka sere N^efitaliba, ba ra ben ketekunu ka ben yooyoosu ka ben birak^osu ka sere maa ben keteba dⁱanu s^obimewa bu ka na, ka maa som ka figi gbebi, ka res^em gbebi, ka tam ka gum, ka keteba ka y^aanu dabi dabinu, domi be kpuro ba w^aa nuku dobu s^oo.

Dafidi u Yinni Gusun^on

woodan kpakororu yi

Obedi Ed^omun y^enu^o

(I maa m^eer^oo Samu^oeli II, 6:1-11)

13

¹ S^oo teeru Dafidi u tabu kowobu n^or^om n^or^om ka wun^om wun^om wirugibu menna ka sere maa wirugii be ba tie. ² Ma u be kpuro s^owa u n^ee, y^eni y^a n ween na Gusun^o besen Yinnin min di, ma ya b^ee w^ere, i de su s^om^obu g^ori besegibun mi Isirelin tem kpuro s^oo, y^aku kowobu ka Lefiban mi be ba w^aa wuu maros^o ka kpara y^eno kpa bu mennama. ³ Kpa su ka Gusun^o besen Yinnin woodan kpakoro te wurama. Domi sa n ten gari kue S^oalun waati s^oo.

⁴ Ma t^on be kpuro ba wura bu ko m^e. Domi gari yi, yi ka bu naawa. ⁵ Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna saa Sikorin di ye ya w^aa Egibiti^o sere ka Hamatin duu y^ero kpa bu da bu Yinni Gusun^on woodan kpakoro te suama Kiriati Yarimun di. ⁶ Yera Dafidi u seewa ka Isireli be kpuro ba da Baala^o ye ba maa m^o Kiriati Yarimu, Yudan tem^o, bu ka Yinni Gusun^on woodan kpakoro te tama, t^en wuswaa^o ba ra Yinni Gusun^on yⁱsi ru soku, wi u ra n s^o ten w^oll^o wallun k^osobun suunu s^oo. ⁷ Ma ba tu sua ba doke naa keke kpa^o gaa s^oo ba ka doona Aminadabun yenun di. Usa ka Akiyowa ba naa keke ye kp^are. ⁸ Ma Dafidi ka Isireliba kpuro ba bu swⁱ ba m^or^oku^onu soom^o ka g^og^onu, ka bara kp^anu, ka sek^etirenu, ka yankokonu. Ma ba womusu m^o ba yaam^o ka ben dam kpuro ba ka Gusun^o s^aam^o. ⁹ Saa ye s^oo ba tura Kidonin doo s^oo y^ero, yera kpakoro te, ta w^orumaa d^oo, ma Usa u n^oma demia u tu gaba. ¹⁰ Mii mii, Yinni Gusun^o u ka n^un m^oru kua. Ma u dera u w^oruma kpakoro ten b^oku^o u gu, y^en s^o u tu baba.

¹¹ Dafidi u m^oru kua too y^en s^o Yinni Gusun^o u ka Usa se^eyasia m^e. Ma u yam mi yⁱsi ru ka Peresi Usa. Yen tubusiana Usan goo yeru. Yⁱsi tera ba ka mu sokum^o sere ka gⁱson gⁱso.

¹² Ma Dafidi u Yinni Gusun^o nasia domo te. Yera n dera u ka n^ee, am^ona u koo ko u ka Yinni Gusun^on woodan kpakoro te turi win y^enu^o.

¹³ U n dere bu gina ka tu da win y^enu^o Yerusalemu. U dera ba ka tu dawa Obedi Ed^omu Gatigiin y^enu^o. ¹⁴ Ma ta kua mi suru ita. Ma Yinni Gusun^o u dur^o wi ka win yenugibu ka maa ye u m^o kpuro domaru kua.

Dafidi u wāa Yerusalemuo

(I maa mɛɛrio 3:5-9; Samuɛli II, 5:11-16)

14

¹ Sōo teeru, Hiramu, Tirin suno u Dafidi sɔmɔbu goria ka dāa gea ye ba sokumɔ sɛduru ka dāa dākobu ka be ba ra kpenu dāku, kpa bu nūn sina kpaaru bania. ² Dafidi u tuba ma Gusunowa u win bandun dam siremɔ. Wiya u maa ban te wolle suamɔ win tɔmbu Isireliban sō.

³ Yen biru Dafidi u maa kurɔbu gabu sua Yerusalemuo. Ma ba nūn bii tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu marua. ⁴ Bera Samua ka Sobabu ka Natani ka Salomɔɔ ⁵ ka Yibaa ka Elisua ka Elifeleti ⁶ ka Noga ka Nefegi ka Yafia ⁷ ka Elisama ka Beliada ka sere Elifeleti goo.

Dafidi u Filisitiba kamia

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 5:17-25)

⁸ Ye Filisitiba ba nua ba Dafidi gum täre wirɔ u kua Isireliba kpuron suno, yera be kpuro ba seewa ba nūn wɔrim wee. Ye u nua mɛ, yera u sara u da u ka bu yinna. ⁹ Saa ye sɔra Filisiti be, ba tunuma ba teria Refan wɔwaa. ¹⁰ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n doo n Filisiti be wɔri? Kaa man bu nɔmu beria?

Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nɛɛ, a doo, kon nun bu nɔmu beria.

¹¹ Ma ba seewa ba da Baali Perasimu. Miya Dafidi u Filisiti be go go. Ma u gerua u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u nɛn yibereban wuuru gīa nge mɛ nīm tora ya ra guna gīe.

Yen sōna ba yam mi yīsiru kā Baali Perasimu. ¹² Yera Filisiti be, ba duki sua ba ben bwāarokunu deri mi. Ma Dafidi u win tɔmbu sōowa bu nu guro bu dōo mɛni.

¹³ Amen biru, Filisiti be, ba kpm na ba teria Refan wɔwa mi. ¹⁴ Ma Dafidi u Yinni Gusunɔ bikia u nɛɛ, n maa doo n bu wɔri? Ma Yinni Gusunɔ u nūn wisa u nɛɛ, oo. Adama a ku da sɔru sɔrum mɛ. A besiro kpa a da a n wāa dāa ye ba mō miren sōwɔ. ¹⁵ Sanam mɛ a naa damu damusu gasu nōomɔ dāa wollo, a yarima. Domi nɛ, Yinni Gusunowa na nun gbiye n ka ben sansani ye wɔri.

¹⁶ Ma Dafidi u kua nge mɛ Yinni Gusunɔ u nūn sōowa. U da u Filisiti be go go saa Gabaonin di n ka da Gesɛɛ. ¹⁷ Ma Dafidi u yīsiru yara tem baama kpuro sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u nūn dam wē bwesenu kpuro sɔɔ.

15

Dafidi u Yinni Gusunon

woodan kpakororu wāa yeru

sɔɔru kua

¹ Yeniban biru, Dafidi u tii dia bania Yerusalemuo. U maa Yinni Gusunon woodan kpakororu wāa yeru kua mi. ² Ma u nɛɛ, Lefiba tɔnawa n weene bu tu sɔbe. Domi bera Yinni Gusunɔ u gɔsa bu ka tu sɔbe, kpa bu maa ten sɔmburu ko saa kpuro sɔɔ.

³ Ma Dafidi u Isireliba kpuro menna Yerusalemuo bu ka Yinni Gusunon woodan kpakoro te da ten ayero mi u sɔru kua ten sō. ⁴ U maa yāku kowobu Aronin bweserugibu ka Lefiba menna. ⁵ Kehatin bweseru sɔɔ, Urieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunaa teeru (120). ⁶ Merarin bwese kera sɔɔ, Asayawa u sāa wirugii, ka wigibu tɔmbu goobu ka yendu (220). ⁷ Geesonin bwese kera sɔɔ, Yoeliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔmbu wunaa teeru ka wɔkuru (130). ⁸ Elisafanin bwese kera sɔɔ, Semayawa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu goobu (200). ⁹ Heboronin bwese kera sɔɔ, Elieliwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wene (80). ¹⁰ Usielin bwese kera sɔɔ, Aminadabuwa u sāa wirugii ka wigibu tɔnu wunɔbu ka wɔkura yiru (112). ¹¹ Ma Dafidi u yāku kowobu Sadoku ka Abiataa soka, ka sere maa Lefi beni, Urieli ka Asaya ka Yoeli ka Semaya ka Elieli ka sere Aminadabu. ¹² Ma u bu sōowa u nɛɛ, beɣya i sāa wirugibu Isireliban bwese keri sɔɔ. Yen sō, i tii deerasio beɛ ka beɛn yenugibu, kpa i da i ka Gusunɔ beɛ Isireliban Yinnin woodan kpakororu suama i ka na yam mi na tu wāa yeru kua sɔɔ. ¹³ Yellu, Gusunɔ besen Yinni u sun seɣyasia ka gɔɔ yèn sō i n daa wāa mi, ma sa n win wooda mɛm nɔwɛ.

¹⁴ Yera yāku kowo be, ka Lefi be, ba tii deerasia bu wa bu ka Gusunɔ be Isireliban Yinnin woodan kpakoro te suama. ¹⁵ Ma Lefi be, ba kpakoro te sua ba seru sɔndi ka ten dāa pɔsi yi ba ra ka tu sue nge mɛ Yinni Gusunɔ u raa yiire bu ko saa Mawisin nɔn di. ¹⁶ Ma Dafidi u maa Lefiban wirugii be sōowa u nɛɛ, bu begibu sɔru koosio be ba koo womusu ko ba n guunu ka mɔrɔkunu ka seketirenu soomɔ ka dam bu ka nuku dobu sōsi. ¹⁷ Be Lefiba ba sɔru koosia, bera Hernani, Yoelin bii ka win sɔm kowosii beni, Asafu, Berekian bii ka sere maa Etani, Kusayan bii, Merarin bwese keragii. ¹⁸ Be ba maa swīi, bera Sakari ka Beni ka Yaasieli ka Semiramotu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Benaya ka Maaseya ka Matitia ka Elifele

ka Mikineya ka Obedi Edomu ka sere Yeyeli. N deema beni kpuro ba sāawa kənnə kəsobu. ¹⁹ Wom kowo be ba seketirenu soomə ni ba kua ka sii gandū, bera Hemani ka Asafu ka sere Etani. ²⁰ Be ba maa guunu soomə ni nu gōru yāka mə, bera Sakari ka Asieli ka Semiramətu ka Yehieli ka Uni ka Eliabu ka Maaseya ka sere maa Benaya. ²¹ Matitia ka Elifēle ka Mikineya ka Obedi Edomu ka Yeyeli ka sere Asasia, bera ba mərəku serum nəəba itaginu soomə ba ka womusu swii. ²² Lefi be sə, Kenaniawa u sāa wom kowo ben wirugii. Wiya u bu womusu koosiamə domi u yēru mə. ²³ Be ba ra Yinni Gusunən woodan kpakoro te səbe, bera Berekia ka Elikana ²⁴ ka Obedi Edomu ka Yehia. Yāku kowo be ba ra kəbi so Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaa, bera Sebania ka Yosafati ka Netanēli ka Amasai ka Sakari ka Benaya ka sere Eliesē.

Yinni Gusunən

woodan kpakororu

ta tura Yerusalemu

(I maa mēerio Samuēli II, 6:12-19)

²⁵ Dafidi ka Isireliban guro gurobu ka tabu kowobu nərəm nərəm wirugibu ba swaa wəri ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te wee Obedi Edomun yēnun di ka nuku dobu. ²⁶ Yinni Gusunə u wāa ka Lefi be ba win woodan kpakoro te səwa. Ma ba ketē nəəba yiru ka yāa kinenu nəəba yiru go ba ka yākuru kua. ²⁷ Dafidi ka Lefi be ba woodan kpakoro te səwa ka wom kowobu, ka sere Kenania wi u wom kowo be kpare, be kpuro ba yabenu sebuə ni ba kua ka wēē dangii. Yen biru, Dafidi u maa yāku kowon yabe tarakpe doke. ²⁸ Isireliba kpuro ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te na Yerusalemu. Ba kuuki mə nuku dobun sə, ma ba kəbi ka seketirenu ka guunu ka mərəkunu soomə.

²⁹ Ye ba ka Yinni Gusunən woodan kpakoro te duə Dafidin wuu, yera Mikali Səəlun bii tən kurə u mēerima saa fənentin di. Ye u wa sina boko Dafidi u yəkuma u yaamo, yera u nən gema.

16

¹ Ye ba ka kpakoro te tunuma, yera ba tu doke ten ayerə kuu bekurugiru sə te Dafidi u kua ten sə. Yen biruwa u Yinni Gusunə yāku də mwaararuginu ka siarabun yākunū kua. ² Ye Dafidi u yāku ni kua u kpa, yera u win tumbu Isireliba domaru kua ka Yinni Gusunən yisiru. ³ Ma u be kpuro dīanu bənu kua, tən kurəbu ka tən durəbu. U baawure pēē ka yaa wōra wē ka sere maa kira te ba kua ka resəm gbeba.

Lefiba ba Yinni Gusunə

siaramə ka womusu

(I maa mēerio Womu 105:1-15; 96; 106:1,47-48)

⁴ Ma Dafidi u Lefi ben gabu səma wē woodan kpakoro ten sə, kpa bu ka Gusunə be Isireliban Yinni sā. Kpa bu nən siara, kpa bu nən beere wē. ⁵ Asafuwa u sāa ben wirugii. Ma Sakari u sāa win yiruse. Ma Yeyeli ka Semiramətu ka Yehieli ka Matitia ka Eliabu ka Benaya ka Obedi Edomu ka sere Yeyeli ba guunu ka mərəkunu soomə. Ma Asafu u maa seketirenu soomə. ⁶ Ma yāku kowo beni, Benaya ka Yasieli ba kəbi soomə tāa tāa Yinni Gusunən woodan kpakoro ten wuswaa. ⁷ Tə tera Dafidi u dera Asafu ka wigibu ba Yinni Gusunə təmam torua. Ba nē,

⁸ i Yinni Gusunə siaro, kpa i nən sā,

kpa i bwesenu nəsia səm baka ni u kua.

⁹ I nən təm.

I nən siaro ka womusu,

kpa i win səm maamaakiginun gari kpara.

¹⁰ I yēerio win yisi dēerun sə,

kpa i nuku dobu ko

bēē bən gōru ga nən kasu.

¹¹ I gəsiro Yinni Gusunə Dam kpurogiin mi,

kpa i nən kasu baadomma.

¹²⁻¹³ Bēē Isireliba, Yəkəbu Gusunən səm kowon bweseru,

bēē be u gəsa,

i yaayo səm maamaakigii ni u kua

ka gari yi u bēē səwa.

¹⁴ Gusunəwa u sāa bēsen Yinni.

Wiya u koo handunia kpuro siri.

¹⁵⁻¹⁶ I arukawani ye yaayo baadomma

ye u ka Aburahamu bəku

ka maa nɔɔ mwɛɛ te u Isaki kua.

¹⁷ U ka ye Isireliba, Yakɔɔbun bweseru bɔkuawa
ya n sɔa wooda sere ka baadommaɔ.

¹⁸ U nɛɛ, u koo bu Kananin tem wɛ
bu tubi di.

¹⁹ N deema sanam me,
Isireliba ba n dabi,
ma ba sɔa sɔbu tem me sɔɔ.

²⁰ Ba ra n daamɔwa bwese tukunun mi
ka wuu tukusɔ.

²¹ Adama u n dere goo u bu dam dɔre.

U maa sinambu sɛɛyasia ben sɔ.

²² U nɛɛ, i ku nen tɔn be na gɔsa baba.

I ku maa nen sɔmɔbu kɔsa kua.

²³ Yen sɔ, bɛɛ handuniagibu,
i Yinni Gusunɔ tɔmɔ.

I win faaban gari kparɔ tɔɔ baatere.

²⁴ I win yiikon girima ka win sɔm maamaakiginu kparɔ
bwesenun suunu sɔɔ.

²⁵ Domi Yinni Gusunɔ u kpɔ.

Wiya n weenɛ bu siara.

U bɔnu kpuro nanum kere.

²⁶ Bwese tukunun bɔnu nu sɔawa kam dirum.

Adama Yinni Gusunɔwa u wɔllu kua.

²⁷ Yiiko ka girima ya wɔa win wuswaaɔ.

Ma dam ka nuku dobu wɔa win wɔa yero.

²⁸ Bɛɛ bwesenu kpuro,
i Yinni Gusunɔ yiiko ka bɛɛɛ wɛɛyɔ.

²⁹ I Yinni Gusunɔn yisiru yiiko wɛɛyɔ.

I ka nɔn kɛnu daawo win sɔa yero.

Kpa i yiira win wuswaaɔ

i nɔn sɔ win dɛɛrarun sɔ.

³⁰ Bɛɛ handuniagibu kpuro,

i diirio win wuswaaɔ.

Tem mu dam mɔ,

mu n bɔarimɔ.

³¹ Wɔllu, a yɛɛrio,

kpa tem mu nuku dobu ko.

I bwesenu kpuro sɔɔwɔ

ma Yinni Gusunɔ u bandu dii.

³² Nim wɔku gu kuuki koowo,

ka ye ya wɔa ge sɔɔ.

Ye ya wɔa gen bera mi gia kpuro,

yu nuku dobu koowo.

³³ Dɔnu, i nuku doɔn kuuki koowo

Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

Domu u wee u handuniagibu siri.

³⁴ I Yinni Gusunɔ siaro win tɔn geerun sɔ.

Win kɔru ta n nɔru mɔ.

³⁵ I nɔn nɔɔguru sueyo i nɛɛ,

Gusunɔ bɛsɛn Faaba kowo, a sun faaba koowo.

A sun wɔro bwese tukunun nɔman di,

kpa a sun menna.

Saa yera sa ko nun tɔma

sa n wunen yisi dɛɛraru soku,

kpa sa n yɛɛrimɔ, sa n mɔ,

³⁶ Gusunɔ, Isireliban Yinni,

wuna ba ko n siaramɔ sere ka baadommaɔ.

Ma tɔmbu kpuro ba nɛɛ, ami! I Yinni Gusunɔ siaro.

³⁷ Yen biru Dafidi u Asafu ka wigibu yiire ba n wɔa Yinni Gusunɔn woodan kpakoro ten
mi, ba n sɔmburu mɔ baadomma. ³⁸ Ma u Obɛdi Edomu ka Hosa ka begibu gɔsa. Ben geera

sāawa tumbu wata ka nōba ita (68). Obedi Edamu, Yedutum bii, ka Hosa ba sāawa kōnno kōsobu.

³⁹ Ma Dafidi u yāku kowo Sadaku ka wigibu yiire bu sāmburu ko gunguru wōllō Gabaoniō, mi ba ra Yinni Gusunō yākuru kue, ⁴⁰ ba n da nūn yāku dōo mwaararuginu kue baadomma yāku yerō, bururu ka yoka, kpa bu maa ko kpuro ye ya wāa wooda sōo ye u Isireliba wē. ⁴¹ Be sōra Hemani ka Yedutum ka sere be ba gōsa ba ben yīsa sia sia mi, bu ka Yinni Gusunō sā ba wāa. Domi wi, Yinni Gusunōn tōn geeru ta ra n wāawa sere ka baadommaō. ⁴² Hemani ka Yedutum, bera ba ra kabi ka seketirenu ka sere maa yāa ni nu tien wunanōsu ko, ni ba ra ka womusu ko bā n Yinni Gusunō sāmō. Yedutum biba ba maa sāa kōnnōn kōsobu.

⁴³ Yen biru, tumbu kpuro ba gosira ba wura ben yenusō. Ma Dafidi u maa da win yenuō u ka win yenugibu domaru kua.

Nōo mwēē te Gusunō u Dafidi

ka win bibun bweseru kua

(I maa mēerio Samuēli II, 7:1-17)

17

¹ Ye Dafidi u da u sina win yenuō, yera u Gusunōn sāmō Natani sōwa u nēē, n weene na n wāa diru sōo te ba kua ka dāa gea ye ba mō sēduru, kpa Gusunōn woodan kpakororu ta n wāa kuu bekurugiru sōo?

² Ma Natani u nūn wisa u nēē, a doo a ko nge mē a gōru doke kpuro. Domi Yinni Gusunō u wāa ka wunē.

³ Ye n kua wōkuru, yera Yinni Gusunō u Natani sōwa kāsiru sōo u nēē, ⁴ a doo a nen sām kowo Dafidi sō a nēē, nē, Yinni Gusunō na nūn sōmō ma n n wi u koo man diru bania mi na ko n wāa. ⁵ Domi ni na n sinare diru goru sōo saa mīn di na ka Isireliba yarama Egibitin di sere n ka kua giso. Adama na ra n wāawa kuu bekurugirō kpa ba n ka man bōsu. ⁶ Baama mi sa da ne ka Isireliba, na ra kparobu gosiwa ba n be ba tie kpare. Adama na n ben goo taarē wēere n nēē, mban sōna u n man diru banie ka dāa ye ba mō sēduru. ⁷ Yen sō, a doo a Dafidi nen sām kowo sō a nēē, nē, Gusunō wōllu ka tem Yinni, na nēē, yāa kparabun diya na nūn wunama u n ka sāa nen tumbu Isireliban kparo. ⁸ Na wāa ka wi, baama kpuro mi u da. Meyā na nūn win yibereba dera. Ma na dera u yīsiru yara nge tōn boko dunia sōo. ⁹ Na nen tumbu Isireliba ayeru kua na bu sinasia ba n ka wāa mi ka bōri yendu, kpa tōn kōsobu bu ku raa maa se bu bu nōni sō ¹⁰ nge mē ba bu kua yellu kparobun waati sōo. Na win yibereba kpuro sekuru doke. Ne, Yinni Gusunōwa na nūn sōmō ma kon nūn ko bwese bakarun nuuru. ¹¹ Win saa yā n tura u gu, ba nūn sika win baababan sikaō, kon win bii turo wuna u bandu di, kpa n ban ten dam sire. ¹² Bii wiya u koo man diru bania, kpa n win sina gōna swīi ya n dam mō sere ka baadommaō. ¹³ Na kon sāa nge win tundo, kpa u n maa sāa nge nen bii. Na n nūn nen durom wunarimō nge mē na mu sunō wi u nūn gbiiye wunari. ¹⁴ Kon nūn ko nen tōmbun sunō, kpa n win ban ten dam sire sere ka baadommaō.

¹⁵ Ye Natani u gari yi kpuro nua u kpa, yera u da u yi Dafidi sōwa nge mē Yinni Gusunō u nūn sōsōi kāsī te sōo.

Dafidi u kanaru kua

(I maa mēerio Samuēli II, 7:18-29)

¹⁶ Ma Dafidi u seewa u da Yinni Gusunōn sāa yerō. U gerua u nēē, Yinni Gusunō, na yē ma n n sāa gāanu. Nen bwesera kun maa gāanu tura. Ka mē, a man kua sunō Yerusalēmu mini. ¹⁷ Ma a ye garisi gāa piimīnu wunen mi. Domi a kpm gerumō nge mē nen bweseru ta ko n sāa sia. Ma wunē wi a kpā, a man ye sōmō nē wi na sāa tōn diro. ¹⁸ Mba kon maa gere beere ye a man doke min sō. Domi a man yē ko. ¹⁹ Yinni Gusunō, wunen gari ka maa wunen gōrun kīrun saabuwa a ka man gāa baka nini kpuro kua. Ma a man nu sōsi. ²⁰ Gāanu kpuro ye sa nua a kua, ya sōsi ma a kpā. Goo sari wi u sāa nge wunē. Wunē turowa a sāa Gusunō. ²¹ Bweseru garu maa sari nge besē Isireliba te ta koo nēē, ten būu u tu yakīama yorun di, ma u tu yīsiru kā ta n ka sāa wigiru. Ka geema, gāa bakana a sun kua. A maa gāa maamaakiginu kua besen wuswaō ye a ka bwese tukunu gira besen wuswaan di, ma a sun yakīama Egibitigibun min di. ²² A wunen tumbu Isireliba swīi ba n ka sāa wunegibu mam mam sere ka baadommaō. Ma wunē Gusunō, a kua ben Yinni. ²³ N n men na, gari yi a gerua nē ka nen bweserun sō a de yi koorā sere ka baadommaō. ²⁴ A de wunen yīsiru tu wōlle suara sere ka baadommaō. Kpa bu nēē, wunē Gusunō wōllu ka tem Yinniwa a sāa Isireliban Yinni. Kpa a de nen bwese kera ya n bandu dii wunen wuswaō. ²⁵ Yinni Gusunō, wunen tiīwa a man sōwa a nēē, kaa de nen bibun bweseru tu bandu dii nen biru. Yen sōna na ka kākā na kana teni mō. ²⁶ Yinni, wuna a sāa Gusunō. Wuna a maa nē wunen sām kowo durom menin nōo mwēeru kua. ²⁷ N n men na, a nen bweseru domaru kuo, kpa ta n bandu dii sere ka baadommaō wunen wuswaō. Ye a domaru kua, ya ko n maa domaru mōwa sere ka baadommaō.

*Dafidi u bwese tukunu kamia
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 8:1-14)*

18

¹ Yeniban biru, Dafidi u Filisitiba kamia, u bu sekuru doke. Ma u Gati ka yen baru kpaanu mwa. ² Ma u Mɔabuba kamia ba kua win yobu. Ma ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. ³ Yen biru u Hadadesɛɛ, Soban sina boko kamia Hamatin bera gia, sanam mɛ wi, Hadadesɛɛ u dɔɔ u win tem yasia daa te ba mɔ Efaratiɔ. ⁴ Ma Dafidi u nɔn tabu keke nɔrɔbu (1.000) mwaari ye dumi gawe, ka maasɔbu nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000), ka naanaakobu nɔrɔbun suba yendu (20.000). Ma u ben dumi kpuron naa sɔinu bɔɔra ma n kun mɔ wunɔbu (100) yi u tii deria. ⁵ Sirigii be ba wɔa Damasiɔ ba na bu ka Hadadesɛɛ, Soban sina boko somi. Ma Dafidi u ben tambu nɔrɔbun suba yenda yiru (22.000) go. ⁶ Ma u bu kparobu yiyi. Ma Sirigii be, ba kua win yobu, ba nɔn wɔɔ gobi kɔsiamɔ. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da. ⁷ Ma u Hadadesɛɛn sɔm kowobun tɛɛnu mwɛɛra ni ba kua ka wura. Ma u ka nu na Yerusalemɔ. ⁸ U maa sii gandu gurama ta kpɔ Tibusati ka Kunun di. Wusu yiru ye, ya sɔawa Hadadesɛɛgisu. Sii gan teya Salomɔ u ka boo kua ka gen yɔratii ka maa sɔa yerun dendi yɔnu.

⁹ Ye Tohu, Hamatin sina boko u nua ma Dafidi u Hadadesɛɛ, Soban sina boko ka win tabu kowobu kamia, ¹⁰ yera u win bii Hadoramɔ gɔra Dafidin mi u nɔn tɔbiri kpa u nɔn siara yɛn sɔ u Hadadesɛɛ tabu wɔri u kamia. Domi Tohu u ra ka Hadadesɛɛ tabu mɔwa. Ma u Dafidi gbɛa mɔrisia bwese bweseka ye ba kua ka wura ka sii geesu ka maa sii gandu. ¹¹ Ma Dafidi u ye kpuro yi Yinni Gusunɔn sɔ, ka maa sii geesu, ka wura ye u mwɛɛra bwese tuku ninin min di. Niya, Edɔmuba ka Mɔabuba ka Amɔniba ka Filisitiba ka sere Amalekiba.

¹² Abisai, Seruyan bii, u Edɔmuba kamia wɔwɔ ye ba mɔ Bɔru. Ma u ben nɔrɔbun suba yendu yiru sari (18.000) go. ¹³ Ma u kparobu yi yi Edɔmu mi. Ma Edɔmu be kpuro ba kua Dafidin yobu. Yinni Gusunɔ u ra n Dafidi kɔsuwa baama kpuro mi u da.

*Dafidin sɔm kowobun yisa
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 8:15-18)*

¹⁴ Dafidi u bandu di Isireliba kpuro sɔɔ. Ma u gea mɔ, u bu siriamme dee dee. ¹⁵ Yoabu, Seruyan biiwa u tabu kowobu kpare. Ma Yosafati, Ahiludun bii u sɔa tirenun bero. ¹⁶ Sadaku, Akitubun bii, ka Abimeleki, Abiataan biiwa ba sɔa yaku kowobu. Ma Safusa u sɔa tire yoro. ¹⁷ Benaya, Yehoyadan biiwa u sɔa Keretiba ka Peletiban kparo. Ma Dafidin bibu ba sɔa win gerunasibu.

*Ba Dafidin sina asakpɔbu
sekuru doke
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 10:1-5)*

19

¹ Yeniban biru Nakasi, Amɔniban sina boko u gu. Ma win bii u bandu kɔsire kua. ² Ma Dafidi u nɛɛ, kon Hanuni, Nakasin bii wi tɔn geeru kua. Domi meya win tundo u man kua. Yera Dafidi u sɔmɔbu gɔra bu nɔn nukuru yemiasia win tundo gɔn sɔ. Ye Dafidin sɔmɔ be, ba tura Hanuni win mi, Amɔniban temɔ bu ka nɔn nukuru yemiasia, ³ yera Amɔniban wirugibu ba Hanuni sɔɔwa ba nɛɛ, a tamaa Dafidi u ka wunen tundo beɛɛ wɛn sɔna u sɔmɔbu gɔrima bu nun nukuru yemiasia? A n̄ yɛ bu ka wuu ge bukiana bu gen saria gia kpa bu gu wɔrima bu kam koosian sɔna sɔmɔ beni ba na wunen mi?

⁴ Yera Hanuni u Dafidin sɔmɔ be mwa u ben toba kɔna ma u ben yabenu karana saa suunun di sere taanɔ. Ma u bu yɔsu ba doona. ⁵ Ye Dafidi u nua ye n tɔn be deema ma u wa ba wɔa seku bakaru sɔɔ, yera u gabu gɔra bu ka bu yinna kpa bu bu sɔ bu gina doo bu sina Yerikɔ sere ben toba ye, yɔ n kpia bu sere wurama.

*Dafidi u ka Amɔniba
ka Sirigibu tabu kua
(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 10:6-19)*

⁶ Ye Amɔni be, ba wa ma ba Dafidin mɔru seeyawa, yera Hanuni ka Amɔni be, ba sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) mɔrisia Sirigibun mi be ba wɔa Mesopotamiɔ ka Maakɔ ka sere Sobɔ bu ka bu tabu kekeba ka maasɔbu wɛɛma. ⁷ Ma ba bu tabu keke nɔrɔbun suba tena ka yiru (32.000) wɛɛma, ka maa Maakan sunɔ ka win tabu kowobu. Ma ba na ba ben sansani gira Mɛdebɔ. Ma Amɔniba ba maa yarima ben wusun di ba menna ka tabun sɔru.

⁸ Ye Dafidi u nua mɛ, yera u bu Yoabu ka win tabu kowo damgibu sure. ⁹ Ma Amɔniba ba yarima ba wɔa wun duu yerɔ. Sinam be ba maa bu somiru na, ma ba da ba yɔra nennɛna. ¹⁰ Ma Yoabu u deema u koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma u Isireliban tabu kowo damgibu

səɔ tabu kowo wuuru sua u Sirigibu kpare. ¹¹Ma u maa win wənɔ Abisai tabu kowo be ba tie wɛ bu ka Aməniba wəri. ¹²Ma u nɛɛ, Sirigibu bə n man kamiamɔ, a man somiru na. Aməniba bə n maa nun kamiamɔ, kon nun somiru na. ¹³A de a n wərugəru mɔ, kpa su taa bi ko ka wərugəru bɛsɛn tambun sɔ ka maa Gusunɔ bɛsɛn Yinnin wusun sɔ. Kpa Yinni Gusunɔ u ko ye n ko n nùn wɛre.

¹⁴Ma Yoabu ka win tumbu ba Sirigibu tabu wəri. Ma Sirigii be, ba duki sua Yoabun wuswaan di. ¹⁵Ye Aməniba ba wa ma Sirigibu ba duki sua, yera ben tii ba maa duki yarina Abisai, Yoabun wənɔn wuswaan di ba dua wuuɔ. Ma Yoabu u gəsirama Yerusalemua.

¹⁶Ye Sirigibu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba sɔmɔbu gɔra bu Sirigii be ba wāa daarun guru giɔ sokuma. Sofaki, Hadadesɛn tabu kowobun wirugii u bu gbiye. ¹⁷Ma ba ye Dafidi nɔsɔsia. Yera u Isireliban tabu kowobu kpuro mɛnna, u ka bu Yuudɛni tɔbura, ma ba sɔa ba da Sirigii ben bera gia ba bu tabu wəri ba kamia. Ma Sirigii be, ba duki sua Isireliban wuswaan di. ¹⁸Dafidi u ben tabu kɛkɛ be dumi gawe nɔrɔbun suba nɔɔba yiru (7.000) kɔsuka ka be ba wāa be sɔɔ, ka naanaakobu nɔrɔbun suba weeru (40.000), ka sere maa ben tabu sunɔ Sofaki.

¹⁹Ye Hadadesɛn sɔm kowobu ba wa ma Isireliba ba bu kamiawa, yera ba ka Dafidi nɔɔ tia kua ba nùn tii wɛ. Saa dɔma ten di, Sirigibu ba ku ra maa kā bu Aməniba somiru da.

Yoabu u Raba tabu wəri

u mwa

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 11:1; 12:26-31)

20

¹Wɔɔ kpɔɔn saa yɛ sɔɔ sinambu ba ra tabu yari, yera Yoabu ka win tabu kowo dangii be u kpare ba da ba Aməniban tem wəri ba kɔsuka. Ma ba Raba tarusi ba mwa. N deema saa ye sɔɔ, Dafidi u wāawa win yenuɔ Yerusalemua.

²Yen biruwa Dafidi u wuu win sunɔn furɔ wuragu mwa. Gen bunum mu sāawa kilo tena ka nɛɛ. Ma ba gu kpee gobiginu gore. Ma ba gu sua ba Dafidi dokea wirɔ. Yen dɔma te, dukia baka Dafidi u gura wuu gen min di u ka doona. ³Ma u gen tumbu yoo sɔma koosia. Ben gaba dāa bɔɔrimɔ ka sii, gabu ka gbɛɛ, gaba kpenu dākumɔ, ma gaba tem gbemɔ ka dākunu. Nge mɛya u maa Aməniban wusu kpuron tumbu yoo sɔma koosia. Yen biru, Dafidi u gəsirama Yerusalemua ka win tabu kowobu.

Ba Filisitiba kamia

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 21:18-22)

⁴Yeniban biru Isireliba ba ka Filisitiba tabu kua Gesɛɛɔ. Saa ye sɔɔra Sibekai, Husagii u Sipai, Rafan bweserun turo go. Ma u Filisiti be sekuru doke. ⁵Yen biru tabu maa seewa Isireliba ka Filisitiban suunu sɔɔ. Yera Elikanani Yairin bii, u Lasimi, Goliati, Gatigiin wɔnɔ go. Lasimi win yaasan buru ta bɔɔruwa nge weson beku tɛketiru. ⁶Isireliba ba maa ka Filisitiba tabu kua Gati mi. Miya tabu kowo goo wāa u gunu too. Niki binu nɔɔba tia tiawa u mɔ nɔmɔ ka naasɔ. Ma ni kpuro nu kua yenda nɛɛ. Win tii u sāawa Rafan bweserugii. ⁷U Isireliba nɔɔ kuura, ma Yonatan, Dafidin mɔɔ, Simean bii, u nùn go.

⁸Tɔn be kpuro ba sāawa Rafan bweseru. Dafidi ka win tabu kowoba ba bu go Gatio.

Dafidi u dera ba Isireliba gara

(I maa mɛɛrio Samuɛli II, 24:1-9)

21

¹Sɔɔ teeru Setam u Isireliba seesi, ma u Dafidi bɔrie u ka bu gari. ²Ma Dafidi u Yoabu ka tabu kowobun wirugii be ba tie sɔɔwa u nɛɛ, bu doo bu Isireliba gari saa ben tem sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di sere men sɔɔ yɛsan nɔm dware, kpa bu na bu nùn gɔra tusia. Nge mɛya u koo ka ben geeru gia.

³Yoabu u wisa u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u de win tumbu bu dabia wunɔm wunɔm subenu. Nen yinni sina boko, tɔn beni kpurowa ba sāa wunen sɔm kowobu. Mban sɔna a maa yeni bikiamɔ. Mban sɔna kaa bu torasia.

⁴Adama sina boko u yɔrariwa win wooda ye sɔɔ dim dim, ye u Yoabu wɛ mi. Ma Yoabu u da u Isireliban tem kpuro bukiana. Ma u wurama Yerusalemua. ⁵U Dafidi gari gari yi tusia. Isireli be ba koo kpɔ bu tabu ko, ben geera sāawa yako tia ka tumbu nɔrɔbun suba wunɔbu (1.100.000). Yudaban geera sāawa nɔrɔbun suba nɛɛru ka wata ka wɔkuru (470.000).

⁶Yoabu u n Lefin bwese keragibu ka Benyamɛn bwese keragibu gara. Domi sina bokon wooda ye, ya n ka nùn naawe.

Yinni Gusunɔ u Dafidi

taare wē

(I maa mærio Samueli II, 24:10-17)

⁷ Dafidin wooda ye, ya ñ Yinni Gusunō dore. Ma u Isireliba seeyasia. ⁸ Ma Dafidi u Yinni Gusunō sōwa u nee, ye na kua mi, tora bakara. A de a ne wunen sōm kowo suuru kua, domi wiira kookoosa na kua mi.

⁹ Ma Yinni Gusunō u win sōmō Gadi sōwa u nee, ¹⁰ a doo a Dafidi sō a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunō na gerua. Na nee, wee, na nūn nōni swāanu ita yiye. U gosio te u kī n ka nūn seeyasia.

¹¹ Yera Gadi u da Dafidin mi, ma u nūn sōwa u nee, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. ¹² U nee, gōoru tu wunen tem wōri wōo ita, ñ kun me wunen yiberēba bu ka nun tabu ko suru ita bu kamia, ñ kun me Yinni Gusunō u de gōon gōrado u kēsi kēsi bararu pusi Isireliban tem kpuro sōo u mu kpeerasia. Nōni swāanu ita ye sōo, a gosio ye a kī kpa n da n ye Yinni Gusunō sō, wi u man gōrima.

¹³ Dafidi u Gadi wisa u nee, na wāa nuku sankira bakanu sōo. Adama n buram bo n wōri Yinni Gusunōn nōmuo ye kon ka wōri tōmbun nōmao. Domi win wonwōnda kpā.

¹⁴ Ma Yinni Gusunō u kēsi kēsi bararu sure Isireliba sōo. Ma tōmbu nōrōbun suba wata ka wākuru (70.000) ba gu. ¹⁵ Yinni Gusunō u win gōrado gōra Yerusalemō u ye kpeerasia. Sanam me gōrado wi, u ye kpeerasiamō, Yinni Gusunō u mæra, ma u gōru gosia kōsa yen di. Ma u win gōrado wi u wuu ge kpeerasiamō mi, sōwa u nee, n den tura me, a wunen nōmu wunō.

N deema gōrado wi, u wāawa Jōnani, Yebusin doo soo yerō. ¹⁶ Dafidi u nōni seeya u gōrado wi wa u wāa wōllu ka tem baa sōo, u win takobi sue Yerusalemun bera gia. Yera Dafidi ka win tōmbun guro gurobu ba saaki dewa ma ba yiira ba wuswāa tem girari nuku sankiranun sō. ¹⁷ Yera Dafidi u Yinni Gusunō sōwa u nee, nēna na wooda wē bu tōn be gari. N n men na, nēna na tora. Tōn beni ba ñ gāanu kue. Yen sō, a ne ka nēn yenugibu nōma dokeo kpa a wunen tōmbu Isireliba deri.

Dafidi u Yinni Gusunō

yāku yeru bania

(I maa mærio Samueli II, 24:18-25)

¹⁸ Yinni Gusunōn gōrado u Gadi sōwa u nee, a Dafidi sōwō a nee, u doo Jōnani, Yebusin doo soo yeru mi, u Yinni Gusunō yāku yeru bania.

¹⁹ Ma Dafidi u seewa u da nge me Yinni Gusunō u Gadi sōwa. ²⁰ N deema Jōnani u wāa win doo soo yerō ka win bibu nne ba alikama soomō. Ye u sīra yera u Gusunōn gōrado wa ma ba da ba kukua. ²¹ Ma Dafidi u da Jōnanin mi. Ye Jōnani u Dafidi wa, yera u yarima doo soo yee ten min di u yiira win wuswāa u siriru tem girari. ²² Ma Dafidi u nūn sōwa u nee, a man wunen doo soo yee te derio n Yinni Gusunō yāku yeru bania mi. Kpa wahala ye ya nēn tōmbu deema mi, yu kpe. Kon tu dwe ka sii geesun gobi nge me kaa ten gobin geeru bure.

²³ Ma u Dafidi sōwa u nee, nēn yinni sina boko, a tu suo a ka ko ye a kī. Keteba wee, a ka yāku dōo mwaararugiru ko. Naa kekeba wee yi ko yāku dāa. Alikama wee a ka kērun yākuru ko. Ye kpuro na nun kāwa.

²⁴ Ma Dafidi sina boko u nūn wisa u nee, aawo, kon tu dwewa nge me kaa ten gobin geeru bura. Na ñ Yinni Gusunō gāanu wēimō ni nu sāa wuneginu n ka nūn yāku dōo mwaararugiru kua te ta ñ man gāanu diiri.

²⁵ Ma Dafidi u nūn wuran gobi nata (600) wē yam min sō. ²⁶ Dafidi u Yinni Gusunō yāku yeru bania mi. Ma u yāku dōo mwaararuginu ka siarabun yākunu kua. Yen biru u Yinni Gusunō kana. Ma Yinni Gusunō u win kanaru mwa, u dera dōo u sarama wōllun di yāku yeru wōllu mi, u yāku ni mwa. ²⁷ Yinni Gusunō u ka win gōrado wi gari kua, ma u win takobi wesia yen kararo.

²⁸ Saa yera Dafidi u tuba ma Yinni Gusunō u win kanaru mwa Jōnani Yebusin doo soo yeru mi. Saa dōma ten diya u ra nūn yākuru kue mi. ²⁹ Saa ye sōo, Yinni Gusunōn kuu bekurugii te Mōwisi u kua gbaburō, ta wāawa Gabaonin gungurō ka yāku yeru sannu mi ba ra yāku dōo mwaararuginu ko. ³⁰ Dafidi kun kpē u da kuu bekurugii ten mi, u ka bikiaru ko Yinni Gusunōn mi, yēn sō berum nūn mwa gōrado win sō.

22

¹ Ma Dafidi u nee, yam miniwa ba koo Yinni Gusunōn sāa yeru bani. Miya yāku yera ko n maa wāa mi Isireliba ba ko n da yāku dōo mwaararuginu ko.

Dafidi u Yinni Gusunōn

sāa yerun sōoru mō

² Dafidi u dera ba sɔbu kpuro menna be ba wāa Isirelio. Ma u bu yiire bu kpee bakanu daku bu ka Yinni Gusunɔn s̄a yeru bani. ³ U maa sisu s̄oru kua siki siki bu ka kulumba seku gamboban kadiriban s̄ ka maa s̄oretii. Sii gan te u menna, ta kp̄a sere n n̄ koorɔ bu tu yiire. ⁴ Meya u maa d̄aa gea ye ba m̄ s̄eduruba menna siki siki sere ba n̄ kp̄e bu ye gari. Sidonigibu ka Tirigiba ba ka n̄un ye naawa. ⁵ Domi Dafidi u tii s̄ɔwa u n̄e, win bii Salomɔɔ u s̄awa bii piibu. U n̄ gina bwisi ma. Wee s̄a yee te ba koo Yinni Gusunɔn bania mi, ta ko n̄ ȳisuru yarawa tem kpuro s̄o ten giriman kp̄arun s̄. Yen s̄na u k̄i u n̄un ten s̄oru kua. Ma Dafidi u s̄oru dabinu kua u sere gu.

Dafidi u Salomɔɔ yiire

u Yinni Gusunɔn s̄a yee te

bani

⁶ Dafidi u win bii Salomɔɔ soka ma u n̄un yiire u n̄e, a Gusunɔ Isireliban Yinni s̄a yeru bania. ⁷ Nen bii, nen tiwa na raa ḡoru doke n̄ n̄un tu bania. ⁸ Adama u man s̄ɔwa u n̄e, na t̄ambu yem yari too win wuswaa taa baka bi na kuan s̄. Yen s̄ n̄ n̄e kon n̄un s̄a yeru bania mi ba ko n̄ da n̄un s̄. ⁹ Adama kon bii ma. Bii wi, u ko n̄ w̄awa b̄ari yendu s̄o. U koo maa n̄un w̄ora win yiberɛ be ba ka n̄un sikerenen n̄oman di. Ba koo n̄un sokuwa Salomɔɔ. Yen tubusiana b̄ari yendu. Domi win bandun s̄a s̄o, u koo de Isireliba ba n̄ w̄a b̄ari yendu s̄o. ¹⁰ Wiya u koo n̄un s̄a yeru bania. U ko n̄ s̄awa win bii, kpa wi, u n̄ maa s̄a win tundo. Kpa u win bandun dam sire Isireliban suunu s̄o sere ka baadommaɔ. ¹¹ T̄e, nen bii, Gusunɔ wunen Yinni u ko n̄ ka n̄un w̄a. Kpa wunen w̄aru tu daka da. Kpa a kp̄i a n̄un s̄a yee te bania nge m̄e u n̄un yiire. ¹² U de a n̄ bwisi ka ȳeru m̄o sanam m̄e u koo de a bandu di Isireliba s̄o, kpa a win woodaba m̄em n̄ɔwa. ¹³ A n̄ Yinni Gusunɔn wooda ka win yiirebu m̄em n̄ɔwa bi u M̄owisi w̄e Isireliban s̄, s̄a yera ye a m̄o kpuro ya koo n̄un kooro. A n̄ gesi dam ka w̄ruguru m̄o. A ku nanda, a ku maa berum ko. ¹⁴ Wee na kookari kua na wura s̄oru kua ya tonnu n̄r̄obun suba ita (3.000) kere Yinni Gusunɔn s̄a yee ten s̄. Ma na sii geesu s̄oru kua su tonnu n̄r̄obun suba tena (30.000) kere. Na sii gandu ka sii w̄kusu s̄oru kua siki siki sere ba n̄ kp̄e bu s̄. Meya na maa d̄aa ka kpenu s̄oru kua. Adama wunen tii kaa kp̄i a maa sosi mi s̄o. ¹⁵ S̄om kowoba ko n̄ w̄a wunen b̄aku dabi dabinu. Bera be ba ra kpenu daku ka be ba ra d̄aa daku ka sere be ba s̄om bwese bwese kan kobu ȳe. ¹⁶ Wee a wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii w̄kusu m̄o su n̄ geeru m̄o. T̄e, a seewo, kpa a s̄ambu te ko. Kpa Yinni Gusunɔ u n̄ ka n̄un w̄a.

¹⁷ Yen biru Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro yiire bu win bii Salomɔɔ somi s̄ambu te s̄o. ¹⁸ U maa bu s̄ɔwa u n̄e, Gusunɔ b̄een Yinni u w̄a ka b̄e. Wiya u dera u w̄a b̄ari yendu s̄o beri berika. Domi u man tem m̄e n̄omu beria. Ma mu kua wi ka win t̄ambugim. ¹⁹ T̄e i Gusunɔ b̄een Yinni kasuo ka b̄een ḡoru kpuro ka b̄een bw̄era kpuro. I seewo u win s̄a yeru bani, kpa i ka win woodan kpakororu ka win s̄arun dendi ȳanu kpuro da mi.

23

Dafidi u dera ba Lefiba gara

¹ Ye Dafidi u t̄akɔ kua, yera u win bii Salomɔɔ kua Isireliban suno. ² Ma u Isireliban guro gurobu ka ȳaku kowobu ka Lefiba menna.

³ Ma ba Lefiba gara tia tia be ba w̄o tena m̄o, ka be ba kere m̄e. Ma ben geera kua n̄r̄obun suba tena ka n̄ɔba ita (38.000). ⁴ Ma Dafidi u t̄ambu n̄r̄obun suba yenda n̄e (24.000) ḡosa be s̄o, be ba ko n̄ da Yinni Gusunɔn s̄a yee ten bana n̄ni doke, ka t̄ambu n̄r̄obun suba n̄ɔba tia (6.000) be ba koo t̄ambu kpara, kpa ba n̄ da bu sirie. ⁵ U maa t̄ambu n̄r̄obun suba n̄e (4.000) ḡosa be ba tie s̄o, ba n̄ da s̄a yee ten k̄ann̄asu k̄asu, kpa t̄ambu n̄r̄obun suba n̄e (4.000) be ba tie ba n̄ da Yinni Gusunɔ t̄ome ka dwee ȳa ni wi, Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunɔ siara. ⁶ Ma u bu b̄onu kua wuu wuuka nge m̄e ba ka w̄a Ḡees̄oni ka Kehati ka M̄erari, Lefin bibun bwese ker̄i s̄o.

⁷ Ḡees̄onin biba Ladani ka Simēi. ⁸ Bibu itawa Ladani u mara. Bera Yehieli ka Setamu ka Yoeli. Yehieliwa u s̄a ben ḡbiikoo. ⁹ Bibu itawa Simēi u mara. Bera Selomiti ka Hasieli ka Harani. Bera ba s̄a Ladani bwese ker̄an wirugibu. ¹⁰ Simēi u maa bibu n̄e gabu mara. Bera Yasati ka Sina ka Yeusi ka Beria. ¹¹ Yasatiwa u s̄a ben ḡbiikoo. Ma Sina u s̄a yiruse. Yeusi ka Beria ba n̄ bibu mara n̄ dabi. Ma ba bu garisi bwese ker̄i tia.

¹² Bibu n̄n̄wa Kehati u mara. Bera Amuramu ka Yisehari ka Heboroni ka Usieli. ¹³ Amuramun biba Aroni ka M̄owisi. Ma ba Aroni ka win bibun bweseru ḡosa ba yi n̄enem sere ka baadommaɔ ba n̄ da ka Yinni Gusunɔ turare d̄ɔ dokeye, kpa ba n̄ da maa s̄arun s̄amburu ko, kpa ba n̄ da maa t̄ambu domaru kue ka Yinni Gusunɔn ȳisuru. ¹⁴ Adama ba M̄owisi Gusunɔn s̄om kowon bibu garisiwa Lefin bwese ker̄a s̄o. ¹⁵ M̄owisin biba, Ḡees̄omu ka Elies̄e. ¹⁶ Ḡees̄omun bii ḡbiikoowa Sebueli. ¹⁷ Elies̄e n̄ b̄iwa Rehabia. Bii turo win biru u

n̄ maa goo mara. Adama Rehabia u bibu mara ba dabi. ¹⁸Yiseharin bii gbiikoowa Selomiti. ¹⁹Bibu n̄ewa Heboroni u mara. Bera Yeriya ka Amaria ka Yasieli ka Yekameamu. ²⁰Bibu yiruwu Usieli u mara. Bera Mises ka Yisiya.

²¹Merarin biba Makili ka Musi. Makilin biba maa Eleasaa ka Kisi. ²²Eleasaa u n̄ bii t̄n dur̄abu mara u ka gu. Bii t̄n kur̄aba u mara. Bera ben m̄ero bisibu Kisin bibu ba sua kur̄abu. ²³Bibu itawa Musi u mara. Bera Makili ka Edeē ka Yerem̄oti.

²⁴Be ba sāa ben yerun wirugibu Lefin bibun bweseru s̄o nge m̄e ba ka bu tireru doke tia tia, bera mi. Bera ba ko n̄ da s̄omburu ko Yinni Gusun̄n sāa yer̄o saa be ba w̄o yendu m̄n̄ di n̄ ka da be ba m̄e kere. ²⁵Domi Dafidi u raa n̄e, Gusun̄ Isireliban Yinni u win t̄mbu b̄ari yendu w̄e. Yen biru u ko n̄ w̄awa Yerusalem̄o sere ka baadomma. ²⁶Saa ye s̄o, Lefiba ba n̄ maa Yinni Gusun̄n kuu bekurugiru ka ten dendi ȳanu s̄om̄o. ²⁷Dafidin yiire d̄aaki bin biruwa ba Lefiba gara saa be ba w̄o yendu m̄n̄ di n̄ ka girari be ba kere m̄e. ²⁸Ba bu dokewa Aronin bibun bweseru wuuru s̄o bu ka s̄omburu ko Yinni Gusun̄n sāa yerun yaarao ka ten d̄i s̄o. Bera ba ko n̄ da sāa yee ten dendi ȳanu kpuo deerasie kpa bu maa s̄oma gaa ko mi. ²⁹Bera ba ko n̄ da p̄e ye ba ko n̄ da Yinni Gusun̄n ȳiye ko, ka sere maa som m̄e ba ko n̄ da ka k̄nun ȳakunu ko, ka p̄e ye ba ku ra seeyatia doke, ka p̄e ye ba ra w̄o perenti s̄o, ka kira ni ba ra s̄ome. Beya ba ko n̄ da yeba kpuron kp̄aru ka yen d̄ebun saria m̄eri. ³⁰Ba ko n̄ da n̄ewa sāa yeru mi bururu ka yoka bu ka Yinni Gusun̄n t̄ma, kpa bu n̄n beere w̄e. ³¹Meya ba ko n̄ da maa n̄n ȳaku d̄o m̄waaruginu kue baadomma t̄o w̄er̄arugiru s̄o, ka suru kpāo ù n̄ yara, ka t̄o baka ni nu tia s̄o nge m̄e nin geera n̄e ka nge m̄e ba nin wooda yi. ³²Bera ba ko n̄ da Yinni Gusun̄n kuu bekurugirun s̄omburu ko, kpa Aronin bibun bweseru tu maa win sāa yerun s̄omburu ko.

24

Ȳaku kowobun wuunu

¹Ba Aronin bibun bweseru b̄onu kua wuuru ka wuuru. Bibu n̄ewa Aroni wi, u mara. Bera Nadabu ka Abihu ka Eleasaa ka Itamaa. ²Nadabu ka Abihu ba gbia ba guwa ben tundo u sere gu. Be, ba n̄ bibu mara. Eleasaa ka Itamaa, be t̄nawa ba ȳaku s̄oma kua. ³Dafidi u Aronin bibun bweseru b̄onu kuawa nge m̄e ben baawuren s̄ombura sāa. Sad̄oku u w̄awa Eleasaan bibun bweseru s̄o. Ma Akim̄el̄eki u maa w̄a Itamaan bibun bweseru s̄o. ⁴N̄ deema t̄mba dabiru bo Eleasaan bibun bweseru s̄o n̄ kere Itamaan bibugiru s̄o. Yen s̄na ba Eleasaan bibun bweseru b̄onu kua wuuru w̄akura n̄ōbu ka tia, nin baatere ka ten wirugii. Ma ba maa Itamaan bibugiru b̄onu kua wuuru n̄ōba ita, nin baatere ka ten wirugii. ⁵Ba bu b̄onu kuawa ka tete. Domi be ba sāa sāa yerun wirugibu ka Yinni Gusun̄n s̄aarun wirugibu, be kpuo ba sāawa Eleasaa ka Itamaan bibun bweseru.

⁶Tire yoro Semaya, Netan̄elin bii, Lefin bwese kera s̄o, wiya u ben ȳisa tireru doke sina boko ka wirugibu ka ȳaku kowo Sad̄oku ka Akim̄el̄eki, Abiataan bii ka ȳaku kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswaa. Ba Eleasaa ka Itamaan bibun bwese nin ȳisa tireru dokewa ka tete. Ba ra gina Eleasaagibu ḡosiwa, yen biru kpa bu maa Itamaagibu ḡosi. ⁷⁻¹⁸Wuuru ka wuurun wirugii be ba gosa ka tete, ben ȳisa wee.

Yehoyaribuwa u sāa gbiikoo.

Ma Yedaya u sāa yiruse.

Ma Harimu u sāa itase.

Ma Seorimu u sāa n̄ese.

Ma Maakiya u sāa n̄obuse.

Ma Miyamini u sāa n̄ōba tiase.

Ma Hak̄otu u sāa n̄ōba yiruse.

Ma Abiya u sāa n̄ōba itase.

Ma Yosue u sāa n̄ōba n̄ese.

Ma Sekania u sāa w̄akuruse.

Ma Eliasibu u sāa w̄akura tiase.

Ma Yakimu u sāa w̄akura yiruse.

Ma Hupa u sāa w̄akura itase.

Ma Yesebabu u sāa w̄akura n̄ese.

Ma Biliga u sāa w̄akura n̄obuse.

Ma Im̄eri u sāa w̄akura n̄ōbu ka tiase.

Ma Hesiri u sāa w̄akura n̄ōbu ka yiruse.

Ma Hapisesi u sāa w̄akura n̄ōbu ka itase.

Ma Petahia u sāa w̄akura n̄ōbu ka n̄ese.

Ma Esekieli u sāa yenduse.

Ma Yakini u sāa yenda tiase.

Ma Gamulu u sãa yenda yiruse.

Ma Delaya u sãa yenda itase.

Ma Maasia u sãa yenda nnese.

¹⁹ Nge meya ba ka bu yi yi bu ka sãmburu ko Yinni Gusunãn sãa yerã. Ba ra ben sãmburu kowa nge me ben sikado Aroni u bu yiire bu ko. N deema Gusunã Isireliban Yinnin tiwa u Aroni wooda ye wẽ.

Lefi be ba tien yĩsa

²⁰ Lefin bibun bweserun wirugii be ba tien yĩsa wee.

Amuramun bibun bweseru sãã, Subaeliwa. Subaelin bibun bweseru sãã, Yesidiawa.

²¹ Rekebian bibun bweseru sãã, Yisiyawa u sãa gbiikoo. ²² Yiseharin bibun bweseru sãã,

Selomotuwa. Selomoton bibun bweseru sãã maa, Yasatiwa. ²³ Heboronin bibun bweseru

sãã, Yeriya u sãa gbiikoo. Ma Amaria u sãa yiruse. Ma Yasieli u sãa itase. Ma Yekameamu

u sãa nnese. ²⁴ Usielin bibun bweseru sãã, Miseewa. Miseen bibun bweseru sãã, Samiriwa.

²⁵ Yisiya, Miseen mãon bibun bweseru sãã, Sakariwa. ²⁶ Merarin bibun bweseru sãã, Makili

ka Musi ka Musin bii Yasian biba. ²⁷ Yaasiya, Merarin biin bibun bweseru sãã, Sohamu ka

Sakuri ka Ibiruwa. ²⁸⁻²⁹ Makilin bibun bweseru sãã, Eleasaawa, wi u kun bibu mara. Kisin

bibun bweseru sãã, Yerameeliwa. ³⁰ Musin bibun bweseru sãã, Makili ka Ede ka Yerimotiwa.

Be ba sãa Lefin bibun bweserun kerĩ, bera mi. ³¹ Ben ti ba tete tobawa nge me begibu

Aronin bibun bweserugibu ba kua sina boko Dafidi ka Sadoku ka Akimeleki ka yaku

kowobun wirugibu ka Lefiban wirugibun wuswããã. Ka woro tee teya ba ka ben baawuren

yĩsiru tireru doke, ba ñ ben keranaa meara.

25

Wom kowobun wuunu

¹ Dafidi ka tabu sinambu ba Asafun bibun bweseru ka Hemanin bibuguru ka Yedutum bibuguru gosa ba yi nenem sãarun sã. Gari yi Gusunã u bu sããwa, yiya ba ra ka womusu ko ka mãrãkunu ka guunu ka seketirẽnu. Be ba sãma ye mã, ben yĩsa wee.

² Asafun bibun bweseru sãã, Sakuri ka Yosefu ka Netania ka Asarela. Ben tundo Asafuwa u ra n bu kpate. Gari yi Gusunã u nũn sããwa yiya u ra n ka womu mã nge me sina boko u nũn yiire.

³ Yedutum bibun bweseru sãã, Gedalia ka Seri ka Esai ka Hasabia ka Matitia ka Simeywa. Ben tundo Yedutumwa u ra n bu kpate. Gari yi Gusunã u nũn sããwa, yiya u ra n ka womu mã ka mãrãku, u n ka Gusunã siaramã kpa u n nũn beere wẽẽm.

⁴ Hemanin bibun bweseru sãã maa, Bukia ka Matania ka Usieli ka Sebueli ka Yerimoti ka Hanania ka Hanani ka Eleata ka Gidaliti ka Romanti Esee ka Yosibekasa ka Maloti ka Hotiri ka Makasioti. ⁵ Beni kpurowa ba sãã Hemanin bibun bweseru. Hemani wiya u ra Yinni Gusunãn dam wãlle sue kpa u sina boko sã ye Yinni Gusunã u gerua. Hemani wi, u bii tãn durãbu mara wãkura nne, bii tãn kurãbu maa ita.

⁶ Tãn be kpurowa ba ra womusu ko Yinni Gusunãn sãa yerã ka seketirẽnu ka guunu ka mãrãkunu kpa ben tundobu ba n bu kpate. Ba ra ben sãmburu kowa ka sina bokon wooda. Kpa Asafu ka Yedutum ka Hemanin ba n bu gbiye. ⁷ Be ba womusu yẽ ka be ba bu swii, be kpuron geera sããwa goobu ka wene ka nããba ita (288).

⁸ Ba tete tobawa bu ka sãmburun kpunãã yi. Ba ñ nee, bukurowa gee, ñ kun me biiwa gee. Meya ba ñ maa nee, be ba womusu yẽwa gee, ñ kun me be ba torumãwa gee.

⁹⁻³¹ Wuuru ka wuurun wirugii be ba gosa ka tete, be wee.

Yosefu, Asafun bweseru sãã, wiya u sãa gbiikoo.

Ma Gedalia u sãa yiruse.

Ma Sakuri u sãa itase.

Ma Yiseri u sãa nnese.

Ma Netania u sãa nããbuse.

Ma Bukia u sãa nããba tiase.

Ma Yesarela u sãa nããba yiruse.

Ma Esai u sãa nããba itase.

Ma Matania u sãa nããba nnese.

Ma Simeyi u sãa wãkurse.

Ma Asareli u sãa wãkura tiase.

Ma Hasabia u sãa wãkura yiruse.

Ma Subaeli u sãa wãkura itase.

Ma Matitia u sãa wãkura nnese.

Ma Yeremoti u sãa wãkura nããbuse.

Ma Hanania u sãa wãkura nããbu ka tiase.

Ma Yosibekasa u s̄a w̄kura n̄obu ka yiruse.

Ma Hanani u s̄a w̄kura n̄obu ka itase.

Ma Maloti u s̄a w̄kura n̄obu ka n̄ese.

Ma Eliata u s̄a yenduse.

Ma Hotiri u s̄a yenda tiase.

Ma Gidaliti u s̄a yenda yiruse.

Ma Makasioti u s̄a yenda itase.

Ma Romanti Esee u s̄a yenda n̄ese.

Wuuru baateren wirugii ka win yenugibu ba ra n s̄awa w̄kura yiru.

26

Be ba ra s̄a yerun k̄on̄osu

k̄osu

¹ Ba be ba ra s̄a yerun k̄on̄osu k̄osu b̄onu kua wuu wuuka. Koren bweseru s̄o, Meselemia, Koren bii, Asafun debubuwa ba ḡosa. ² Bibu n̄oba yiruwa u mara. Wee nge me ba ka sw̄ine. Sakari ka Yedieli ka Sebadia ka Yatinieli, ³ ka Elamu ka Yokanani ka sere Elionai.

⁴ Ba maa Obedi Edomu ḡosa. Ma Yinni Gusun̄o u n̄un domaru kua, u bibu n̄oba ita mara. Wee nge me ba ka sw̄ine. Semaya ka Yosabadi ka Yoasi ka Sakaa ka Netaneli, ⁵ ka Amieli ka Isakari ka sere Pelitai. ⁶ Semaya, Obedi Edomun bii ḡbiikoo u bibu mara be ba kua dangibu, begibun suunu s̄o. Domi ba s̄awa w̄ruḡaba. ⁷ Bii bera, Otini ka Refaeli ka Obedi ka Elisabadi ka sere ben w̄n̄obu yiru beni, Elihu ka Semaya be ba s̄a w̄ruḡaba. ⁸ Ton be kpurowa ba s̄a Obedi Edomun bibun bweseru. Be ka ben bibu ka ben dusibu ba s̄awa w̄ruḡaba ma ba hania m̄o s̄amburu s̄o. Ba s̄awa t̄ambu wata ka yiru.

⁹ Meselemian bibu ka win w̄n̄obu ba s̄awa t̄ambu w̄kura n̄obu ka ita. Be kpuro ba s̄awa w̄ruḡaba.

¹⁰⁻¹¹ Merarin bweseru s̄o, Hosawa ba ḡosa. Bibu n̄ewa u mara. Bera Simiri ka Hilikiya ka Tebalia ka Sakari. Ma u Simuri kua ben wirugii baa me n n̄ wi u s̄a bii ḡbiikoo. Hosan bibu ka win w̄n̄obu ba s̄awa t̄ambu w̄kura ita.

¹² K̄on̄n̄o k̄osobun wuu ni, ka nin wirugibu ka ben mero bisibu, bera ba ko n da k̄on̄n̄o k̄osu Yinni Gusun̄an s̄a yero. ¹³ Ba k̄on̄n̄o b̄onu kuawa ka tete, yenu ka yenu, bibu ka bukorobu, baawure u n ka ȳ mi u koo k̄osu.

¹⁴ Ye ba tete toba, s̄o yari yeru giara Selemia u wa. Ma win bii Sakari wi u s̄a bwisi k̄eo u maa s̄o ȳsan n̄om geu gia tete di. ¹⁵ Obedi Edomuwa u s̄o ȳsan n̄om d̄warugia tete di. Ma win bii u maa yenusu tete di mi ba ra d̄ianu bere. ¹⁶ Supimu ka Hosawa ba k̄on̄n̄o ge ga w̄a s̄o duu yeru gia tete di, ka ge ba m̄o Saleketi, ga m̄era swaa ye ya d̄o gunguru gia. K̄so be, ba m̄erin̄ewa.

¹⁷ T̄o baatere Lefiba n̄oba tia ba ra n w̄a s̄o yari yeru gia, kpa t̄ambu n̄e ba n w̄a s̄o ȳsan n̄om geu gia, kpa n̄e ba n w̄a s̄o ȳsan n̄om d̄war̄o kpa n̄e ba n maa w̄a d̄iao mi ba ra d̄ianu bere. Adama ba diagii be b̄onu s̄awa wuunu yiru, wuu teer̄o t̄ambu yiru. ¹⁸ S̄o duu yeru gia, dia ye ba ḡori gori s̄o, t̄ambu yiru, swaan bera gia, maa t̄ambu yiru.

¹⁹ K̄on̄n̄o k̄osobun wuu ni ba kua Kore ka Merarin bwese ker̄i s̄o, niya mi.

S̄ma ye ba Lefti gabu w̄

²⁰ Lefiba s̄o, Akiyawa u ra Yinni Gusun̄an s̄a yerun arumani bere ka sere maa k̄e ni ba ka Yinni Gusun̄o naawa. ²¹ Geeesonin bweseru s̄o, Ladanin bibun bwesera ba s̄a yenu ȳrobu. Wee nge me ba ka sw̄ine. ²² Yeyeli ka win bibu Setamu ka win w̄n̄o Yoeli bera ba ra Yinni Gusun̄an s̄a yerun arumani bere. ²³ Amuramun bweseru s̄o ka Yiseharin bweseru s̄o, ka Heboronin bweseru s̄o ka Usielin bweseru s̄o, ²⁴ Sebueli, Geeesonun bii, M̄owisin debubuwa u s̄a arumanin berobun wirugii. ²⁵ Win bweseru s̄ora Eliesee, Geeesonun w̄n̄on bibun bwesera w̄a. Rehabia, Elieseen bii u Esai mara. Ma Esai u Yoramu mara. Ma Yoramu u Sikiri mara. Ma Sikiri u Selomiti mara. ²⁶ Arumani ye sina boko Dafidi ka yenu ȳrobu ka tabu kowobu n̄or̄om n̄or̄om ka wun̄om wun̄om wirugibu ka tabu sinambu ba ka Yinni Gusun̄o naawa, yera Selomiti ka wigibu ba k̄osu. ²⁷ N deema arumani ye ba tabu di, yen sukuma ba ka Yinni Gusun̄o naawa bu ka win s̄a yeru s̄om̄e. ²⁸ Arumani ye Gusun̄an s̄om̄e Samueli ka S̄olu, Kisin bii ka Abinee, Nerin bii ka Yoabu, Seruyan bii, ba ka Yinni Gusun̄o naawa, Selomiti ka wigii bera ba maa ye kpuro berua.

²⁹ Kenania ka win bibu be ba w̄a Yiseharin bweseru s̄o, bera ba ra t̄ambun wun̄an̄osu ka siribu ko Isirelin tem̄o.

³⁰ Hasabia ka t̄ambu n̄or̄obu ka nata ka wun̄obu (1.700) gabu be ba s̄a w̄ruḡaba Yiseharin bweseru s̄o, bera ba Isireliban tem̄ kpare me mu w̄a Yuudenin s̄o duu yeru gia. Bera ba ra maa Yinni Gusun̄an s̄a yerun s̄amburu ko ka maa sina bokogiru. ³¹ Yeriya u s̄a wirugii Heboronin bweseru s̄o. Dafidin bandun w̄o weeruse s̄ora ba bwese ten t̄okan kaso kua.

Ma ba wɔrugɔba wa be sɔɔ Yasɛɛ Galadin temɔ. ³² Yerian mɛro bisi be, ba sɔɔawa wɔrugɔba. Be kpuro maa yenu yɛroba. Ben geera sɔɔawa nɔɔɔbun suba yiru ka tɔmbu nata ka wunɔbu (2.700). Bera ba Yinni Gusunɔn sɔɔa yerun sɔmburu ka maa sina bokogiru nɔmu bɛria bera mi Rubeniba ka Gadigibu ka Manasen bwese keran sukumgiba wɔa sɔɔ yari yeru gia.

27

Tabu kowobun sɔma

¹ Wee Isireli be ba sina bokon sɔmburu mɔ. Ba sɔɔawa yenu yɛrobu ka tabu kowobu nɔɔɔm nɔɔɔm ka wunɔm wunɔm wirugibu. Bera ba ra tabu kowobun wuunu kpare be ba ra n sɔmburu naamɔ suru ka suru, wɔɔ sɔɔ. Wuuru baatere ta sɔɔawa tɔmbu nɔɔɔbun suba yɛnda nne (24.000). ²⁻¹⁵ Wuu nin baatere ta ten wirugii mɔ.

Suru gbiikoo sɔɔ, Yasobeamu, Sabudiɛlin bii, Perɛsin bweseru sɔɔ, wiya u wuu gbiikii ten tabu sinambu kpara.

Suru yiruse sɔɔ, Dodai, Akosigiwa u wuuru yiruse kpara. Ma Mikoloti u sɔa win yiruse.

Suru itase sɔɔ, Benaya, yaku kowo Yehoyadan biiwa u wuuru itase kpara. U sɔɔawa tabu durɔ wɔrugɔba tenan turo. Wiya u maa sɔa ben wirugii. Win bii Amisabadiwa u nɔn kɔsire kua u wuu te kpara.

Suru nnese sɔɔ, Asaeli, Yoabun mɔɔwa u wuuru nnese kpara. Yen biruwa win bii Sebadia u nɔn kɔsire kua.

Suru nɔɔbuse sɔɔ, Samɛhutu Yisiragiiwa u wuuru nɔɔbuse kpara.

Suru nɔɔba tiase sɔɔ, Yira, Ikɛsin bii, Tekoagiiwa u wuuru nɔɔba tiase kpara.

Suru nɔɔba yiruse sɔɔ, Helasi Palonigii, Efaraimun bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba yiruse kpara.

Suru nɔɔba itase sɔɔ, Sibekai Husagii, Serakin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba itase kpara.

Suru nɔɔba nnese sɔɔ, Abiesɛ Anatatugii, Bɛnyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru nɔɔba nnese kpara.

Suru wɔkuruse sɔɔ, Marai Netofagii, Serakin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkuruse kpara.

Suru wɔkura tiase sɔɔ, Bɛnaya Piratonigii, Efaraimun bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura tiase kpara.

Suru wɔkura yiruse sɔɔ, Helidai Netofagii, Otiniɛlin bwese kɛra sɔɔ, wiya u wuuru wɔkura yiruse kpara.

Bwese kɛrin wirugibu

¹⁶ Wee be ba sɔa Isireliban bwese kɛrin wirugibu.

Rubenin bwese kɛra sɔɔ, Eliesɛɛ, Sikirin biiwa u sɔa wirugii.

Simeɔn bwese kɛra sɔɔ, Sefatia, Maakan biiwa u sɔa wirugii.

¹⁷ Lefin bwese kɛra sɔɔ, Hasabia, Kemuɛlin biiwa u sɔa wirugii.

Aronin bibun bweseru sɔɔ, Sadɔkuwa u sɔa wirugii.

¹⁸ Yudan bwese kɛra sɔɔ, Elihu, Dafidin mɛro bisibu sɔɔ, wiya u sɔa wirugii.

Isakaran bwese kɛra sɔɔ, Omiri, Mikaelin biiwa u sɔa wirugii.

¹⁹ Sabulonin bwese kɛra sɔɔ, Yisimaya, Abudiasin biiwa u sɔa wirugii.

Nefitalin bwese kɛra sɔɔ, Yerimoti, Asiriɛlin biiwa u sɔa wirugii.

²⁰ Efaraimun bibun bweseru sɔɔ, Hosee, Asasian biiwa u sɔa wirugii.

Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba wɔa sɔɔ duu yeru gia, Yoeli, Pedayan biiwa u sɔa wirugii.

²¹ Manasen bwese keran sukumgibu sɔɔ, be ba maa wɔa sɔɔ yari yeru gia, Galadin temɔ, Ido, Sakarin biiwa u sɔa wirugii.

Bɛnyamɛɛn bwese kɛra sɔɔ, Yaasieli, Abunɛɛn biiwa u sɔa wirugii.

²² Danun bwese kɛra sɔɔ, Asarɛli, Yerohamun biiwa u sɔa wirugii.

Tɔn beni kpurowa ba sɔa Isireliban bwese kɛrin wirugibu.

²³ Dafidi u n Isireliba gara be ba wɔɔ yɛndu mɔ ka be ba n tura mɛ, yɛn sɔ Yinni Gusunɔ u nɔ mweɛru kua ma u koo Isireliba dabiasia nge wɔllun kperi. ²⁴ Yoabu, Seruyan biiwa u raa Isireliba garibu torua, ma ya Yinni Gusunɔ mɔru kua. Yen sɔna u n ye kurasio. Adama ba n tɔn be ba gara min geeru yorua sina boko Dafidin wɔarun faagin tireru sɔɔ.

Dafidin sɔm kowobu gabu

²⁵ Asimafeti, Abudiɛlin biiwa u ra sina bokon arumani bere.

Yonatan, Osiasin biiwa u ra maa gbean dɛanu bere, wuu marosuginu ka baru kpaanuginu, ka sere kɔsu yenuginu.

²⁶ Esiri, Kelubun bii wiya u sɔa be ba gbean sɔma mɔn wirugii.

²⁷ Sime, Ramagii, wiya u sɔa resɛm gbaa sɔm kowobun wirugii.

Sabidi Sefamugii, wiya u sɔa mi ba ra tam bere kpuron wirugii.

²⁸ Baali Hanani, Gedεεgii, wiya u ra dāa ye ba mō olifi ka sikamāre ye ya wāa wōwa ye ba mō Sefalañ wunanōsu ko.

Yoasi, wiya u maa sāa gum beru yenun wirugii.

²⁹ Sitarai Saronigii, wiya u ra ketε yi ba kparamō Saroniñ wunanōsu ko.

Safati, Adilain bii, wiya u ra maa ketε yi ba kparamō wōwi sōñ wunanōsu ko.

³⁰ Obili, Isimēli, wiya u ra yooyoo si ba mōn wunanōsu ko.

Yesidia Meronōtugii, wiya u ra maa keteku ninu ni ba mōn wunanōsu ko.

³¹ Yasisi Hagarenigii, wiya u ra yāa ni ba mōn wunanōsu ko.

Beni kpurowa ba sina boko Dafidin arumanin wunanōsu mō.

Sina bokon gerunasibu

³² Yonatam, Dafidin dusiwa u sāa win bwisi kēō. Yonatam wi, u bwisi ka yēru mō too. Yehieli, Hakumōnin bii wiya u sāa sina bokon bibun keu koosio. ³³ Ahitofeli u maa sāawa sina bokon bwisi kēō. Usai Aakigii, wiya u sāa sina bokon bōō kpaasi. ³⁴ Ahitofelin biru, Yehoyada, Benayan bii ka Abiataa, beya ba maa kua win bwisi kēōbu. Ma Yoabu u sāa win tabu sunō.

28

Dafidi u Salomō yiiire

u Yinni Gusunōn sāa yeru bani

¹ Dafidi u Isireliban guro gurobu kpuro mēna Yerusalemuō ka ben bwese kerin wirugibu ka tabu kowo wuunon wirugibu ka tabu sinam be ba tabu kowobu nōrōm nōrōm ka wunōm wunōm kpare ka be ba sina bokon arumani ka win sabenun wunanōsu mōn wirugibu, ka win bibun keu koosiobu ka win sina kpaarun sōm kowobu ka win tabu durō wōrugōba ka ben damgibu kpuro gesi. ² Yera sina boko Dafidi u seewa u yōra u nεε, bεε nen mero bisibu, bεε nen tambu kpuro, i man swaa dakio i nō. Wee na raa gōru doke n Gusunō besen Yinni diru bania mi ba koo win woodan kparororu yi te ta sāa win naa sōnditiru, ma na sōru sāa n ka tu bani. ³ Adama u man sōōwa u nεε, n n̄ ne kon tu bani. Domi na sāawa tōnu wi u tabu kua ma u yem yari. ⁴ Wi, Gusunō beε Isireliban Yinni u man gōsa nen tndon yenun di n ka ko bεε Isireliban sunō sere ka baadommaō. Yellun di, Yudan bwesera u kua wirugii. Yudan bwese te sōō, ma u nen tndon yenu gōsa. Nen tndon yenu ge sōō, ma u man gōsa n ka bandu di bεε Isireliba sōō. ⁵ Yinni Gusunō u man bii dabiru kā. Be sōōra u Salomō gōsa u swii bεε Isireliban sina gōna sōō, ye ya sāa wi, Yinni Gusunōgia. ⁶ U man sōōwa u nεε, nen bii Salomōōwa u koo nūn diru bania ka ten yaari mi ba ko n da nūn sā. Domi wiya u gōsa u n ka sāa nge win bii kpa wi, Yinni Gusunō u n maa sāa nge win tundo. ⁷ U koo win bandun dam sire sere ka baadommaō ù n win woodaba ka win yiiirebu mem nōōwammε nge mε u mō giso. ⁸ Tē, negibu, na bεε yiiiremō Isireliba, Gusunōn tōmbun wuswaaō ka Gusunō besen Yinnin tii wi u sun swaa dakin wuswaaō, i de i win wooda mem nōōwa, i ye nεne bεen gōrusōō kpa i wa i n tem mε mō, kpa i maa bεen bibu mu deria bu tubi di sere ka baadommaō.

⁹ Ma u maa nεε, wunε maa Salomōō nen bii, a Gusunō, nε wunen tndon Yinni gio kpa a nūn sā ka wunen gōru kpuro ka wunen bwēra kpuro. Domi wiya u ra tōmbun gōrusu ka ben bwisikunu wēeri. À n nūn kasu, u koo de a nūn wa. Adama à n nūn deri, u koo maa nun deriwa sere ka baadommaō. ¹⁰ Tē, a n yē ma Yinni Gusunō u nun gōsawa a ka nūn diru bania mi ba ko n da nūn sā. Yen sō a de a n wōrugōru mō kpa a se a sōmburu ko.

Dafidi u Salomō

sāa yee ten kpunaa wē

¹¹ Yen biru Dafidi u win bii Salomōō sāa yee ten kpunaa wē ka ten dia ye ba gōri gōrgia, ka ten arumani beru yerugia, ka dii wōrukinugia, ka dii sōōkinugia, ka dii tēn mi ba koo Yinni Gusunōn woodan kparororu yigia. ¹² Dii ten kpunaa kpurowa u nūn wē ye u raa himba sāa u ko kpuro. Yera sāa yerun yaarin kpunaa ka dia ye ya ka yi sikerenegia ka dia yēn mi ba ko n da sāa yee ten arumani beregia, ka yēn mi ba ko n da kēnu beregia ni ba Gusunō wē, ¹³ ka nge mε ba yāku kowobu ka Lefiba banu kua wuu wuukagia, ka nge mε ba ko n da ben sōmburu koosine Yinni Gusunōn sāa yerōgia, ka sere maa dendi yāa ni ba ko n da ka sōmburu kogia. ¹⁴ U nūn wura sōōsi ye u koo ka dendi yāa wuraginu ko, nge mε nin baaniren bunum ne. Ma u nūn sii geesu sōōsi si u koo ka dendi yāa sii geesuginu ko, nge mε nin baaniren bunum ne. Ba koo dendi yāa ni kowa nin baanire ka nin sōmburu. ¹⁵ Mēya u maa bu wura ka sii geesun bunum saka wē ye ba koo ka dabu wuraginu ka sii geesuginu ko, ni kpuro ka nin fitilaba. ¹⁶ U maa nūn wura wē mēn saka ba koo ka tabulu wuragii ko mi ba ko n da Yinni Gusunō pēε yiiye, ma u maa nūn sii geesu wē u ka tabulu gεε ko. ¹⁷ Yen biru u maa nūn sōōsi nge mε ba koo kaato donnuginu koosina ka gbēa ka nari yi ba kua ka wura gea ka sii geesugii, ka yin baayeren bunum, ¹⁸ ka yāku yee wuragiru mi ba ko n da turare dōō doke ka ten bunum. U maa nūn sōōsi nge mε ba koo naa kεkε ka wollun kōsobun weenasibu koosina ka wura. Yin

kasi yi ko n deriewa yi n Yinni Gusunon woodan kpakororu wukiri. ¹⁹ Ma Dafidi u nee, Yinni Gusunon tiwa u yeniba kpuron kpunaa yorua u man we. Ma u man yen bwisi we n ka ye tubu.

²⁰ Yen biru, Dafidi u win bii Salomoo sowa u nee, a tii dam keo, kpa a n worugaru ma, kpa a se a samburu ko. A ku berum ko, a ku maa nanda. Domi Gusunon nen Yinni u ko n ka nun wa. U n nun derima, u n maa nun biru kisimo sere win saa yee ten samburu kpuro tu ka wiru goora. ²¹ Yaku kowobu ka Lefiba wee ba bonu saa wuu wuuka bu ka Yinni Gusunon saarun sama ko. N n saa yee ten banan son na, tambu wee be ba sam bwese bwesekan kobu ye ba maa tii we ka kiru. Be ka wirugibu ka Isireliba kpuro ba koo nun wiru kpriya.

29

Kee ni ba we

saa yee ten banan so

¹ Sina boko Dafidi u ton be ba menne mi kpuro sowa u nee, nen bii Salomoo wi Yinni Gusunon u gosa, u sawa bii piibu. U n gina tambun kparabun bwisi ma. Sambu te u koo maa ko ta kpa, domi saa yee te, ta n ko n saa tonugiru. Ta ko n sawa Yinni Gusunon giru. ² Na nen dam kpuro doke n ka Gusunon nen Yinni saa yee ten banan saru ko. Dendi ya ni ba koo ko ka wura, na nin wura yii. Ni ba koo maa ko ka sii geesu, na nin sii geesu yii. Ni ba koo maa ko ka sii gandu, na nin sii gandu yii. Ni ba koo maa ko ka sii wakusu ko, na nin sii wakusu yii. Ni ba koo maa ko ka daa, na nin daa yii. Ni ba koo maa ko ka kpee gobigii noni bwese bwesekaginu, na nin kpee gobiginu yii. Ma maa kpee kpiki buranu yii nu kpa. ³ Gusunon nen Yinnin saa yee ten kirun so, wura ye na ma ka sii gee si na ma, ye kpurowa na we saa yee ten so ye na ra saru kua yellu baasi. ⁴ Yera wura ye ya na Ofirin di tonnu wunabu (100), ka sii geesu tonnu goobu ka weeru (240) bu ka saa yee ten gani pote, ⁵ ka sere maa dendi ya ni ba koo ka wura ko ka ni ba koo ka sii geesu ko, dendi ya ni sam kowo be, ba koo gesi ko kpuro. Te, bee so, wara ki u Yinni Gusunon keru we ka nuku tia, kpa sam kowobu bu ka ye ga wuraginu ka sii geesuginu seku.

⁶ Yera yenu yero bu ka Isireliban bwese kerin wirugibu ka tabu kowobu nonon nonon ka wunon wunon wirugibu ka sina bokon sam kowobun wirugibu ba kenu we ka nuku tia. ⁷ Ye ba we Yinni Gusunon saa yee ten so, yera wuran tonnu wunaa wata ka wakuru ka wuran gobi nonon suba wakuru (10.000) ka sii geesun tonnu gooba wunabu (300) ka sii gandun tonnu nata (600) ka sii wakusun tonnu nonon suba ita (3.000). ⁸ Be ba kpee gobiginu ma, ba nu Yeyeli, Geesonin bweserugii we u doke Yinni Gusunon saa yerun arumanin beru yero. ⁹ Ton be kpuro ba nuku dobu kua kee ni ba Yinni Gusunon wen so, domi ba nu wewa ka nuku tia. Ma sina boko Dafidin tii u nuku doo bakabu kua.

Dafidin kanaru

¹⁰ Dafidi u Yinni Gusunon siara ton be ba menne mi kpuron wuswaa. U nee, i Gusunon besen sikado Yakobun Yinni siaro sere ka baadomma. ¹¹ Yinni Gusunon, wuna a kpa, a dam ma, a maa yiiko ma. A n naru ma. Domi wuna a ma kpuro ye ya wa wallo ka ye ya wa temo. Wuna a bandu dii, wuna a kpuro kere. ¹² Wunen min diya dukia ka beere ya ra ne. Wuna a bandu dii kpuron wallo. Wunen nomura dam kpuro mu wa. Wuna kaa kpi a ganu kpuro wolle sua kpa a nu tasisia. ¹³ Te, Gusunon besen Yinni, sa nun siarama, sa maa wunen yisiran kparu beere weemo. ¹⁴ Ne ka nen tambu sa n ganu tura sa ka nun kenu we. Ganu kpuro naama wunen min di. Ye sa maa nun weemo kpuro, wunen min diya sa ye waama. ¹⁵ Sa besen wauru dimawa wunen wuswaa nge sabu nge me besen sikadoba ba kua. Besen waurun taru kpuro koo doonawa nge saaru, yiyo bu sari. ¹⁶ Gusunon besen Yinni, wuna a kpuro ma. Wunen min diya arumani yeni kpuro ya wee ye sa saru kua su ka nun diru bania te ta ko n wunen yisi deraru sowa. ¹⁷ Gusunon nen Yinni, na ye ma wuna a ra tonun goru weeri, a ra maa gem ka. Wee na ka nun kee nini naawa ka goru deero. Na maa wa wunen ton be ba wa mini, ba nun kenu weemo ka nuku dobu. ¹⁸ Gusunon, besen sikadoba Aburahamu ka Isaki ka Yakobun Yinni, a de wunen tambun gorusu ka ben bwisikunu nu n saa meni baadomma, kpa ben gorusu su n tisa wune so. ¹⁹ Kpa a de nen bii Salomoon goru ga n so, u ka wunen yiirebu ka wunen sosinu ka wunen woodaba mem nawa, u ka ye kpuro samburu ko, kpa u saa yee te bani ten so na saru yeni kpuro kua.

²⁰ Dafidi u maa ton be ba menne mi kpuro sowa u nee, i Gusunon besen Yinni siaro.

Ma be kpuro ba Gusunon ben sikadoban Yinni siara, ba yiira win wuswaa ka maa sina bokon wuswaa.

Ba Salomoo kua sina boko

²¹ Yen sisiru, ba Yinni Gusunon siarabun yakunu ka yaku doo mwaaruginu kua ka keten nonon (1.000) ka ya kinenu nonon (1.000) ka ya kpemminu nonon (1.000), yaku nin

baatere ka ten tam. Ma ba maa yāku dabīnu ganu kua Isireliba kpuron s̄s. ²² Yen t̄s̄o te, ba di ba n̄ra Yinni Gusun̄n wuswaāa ka nuku doo bakabu. Ma ba maa Salom̄o Dafidin biin bandu dam sire ba n̄n gum tāre wir̄o n̄n yiruse Yinni Gusun̄n wuswaāa, u ka ko kparo. Yen biru, ba maa Sad̄aku gum tāre wir̄o ba n̄n kua yāku kowo. ²³ Salom̄o u sina Isireliban sina ḡn̄āo ye ya maa s̄a Yinni Gusun̄gia. U kua sun̄o win tundo Dafidin ayero. U kuura, ma Isireliba kpuro ba n̄n wiru kp̄īya. ²⁴ Wirugibu ka tabu kowo dangibu ka mam sina boko Dafidin bii be ba tie kpuro, ba n̄n wiru kp̄īyawa. ²⁵ Yinni Gusun̄o u Salom̄o w̄lle sua Isireliba kpuron suunu s̄o. Ma u win bandu girima doke n kere sinam be ba n̄n gbiiye Isirelio.

Dafidin ḡo

²⁶ Dafidi Isain bii u bandu di Isireliba kpuro s̄o. ²⁷ U bandu diwa w̄o weeru Isireliba s̄o. Heboronīo w̄o n̄ba yiru, Yerusalem̄o maa w̄o tena ka ita. ²⁸ Dafidi u dukia ka girima wa. U t̄ka kuawa k̄o k̄o. Ma u gu b̄ri yendu s̄o. Ma win bii Salom̄o u bandu k̄sire kua.

²⁹ Ye sina boko Dafidi u gb̄ia u kua, ka ye u kua d̄aku te, ye kpuron gari yi yorua yam wao Samuelin tireru s̄o ka Gusun̄n s̄m̄o Natanin tireru s̄o, ka sere maa yam wao Gadin tireru s̄o. ³⁰ Tire ni s̄ora ba maa win bandun gari yorua ka win w̄ruḡoru, ka ye n koorā Isireliban tem̄o ka tem tukum̄o win waati ye s̄o.

ISIRELIBAN BANDUN GARI YIRUSE

Saloməon bandun faagiwa tire te, ta m̀ ka nge me Isireliban bwese keri wəkuru ta win bii Roboamu seesi ma ta Yeroboamu kua ten sina boko. Ma Roboamu u kua Yudaba tnan sina boko ma win bibun bwesera ban te wēenamə sere Babilonigibu ba ra ka na ba Yerusalemu wəri ba kamia.

Tire ten kpunaa

1. Saloməon bandun gari, wiru 1n di sere wiru 9.
2. Isireliban banda banu kua yiru, wiru 10:1n di sere wiru 11:4.
3. Yudaban bandun gari, wiru 11:5n di sere wiru 36:23.

SALOMƏO, ISIRELIBAN SINA BOKON GARI

¹ Saloməo, Dafidin biin banda dam kua domi Gusunə win Yinni u wāa ka wi, ma u nūn wolle sua.

Saloməo u bwisi kana

(I maa mēerio Sinambu I, 3:4-15)

² Səo teeru Saloməo u ka Isireliba kpuro gari kua ka ben tabu kowobu nərəm nərəm (1.000) ka wunəm wunəm sinambu ka ben siri kowobu ka ben yenu yērobu, ben wirugibu kpuro gesi. ³ U ka tən be kpuro da Gabaoniə gunguro. N deema miya Yinni Gusunən kuu bekurugiru ta wāa te Məwisi Gusunən səm kowo u kua sanam me Isireliba ba wāa gbaburə.

⁴ Adama ba Yinni Gusunən woodan kpakororu sua saa Kiriati Yarimun di ba ka da Yerusalemu ba yi kuu bekurugirə. ⁵ N deema kuu ten wuswaaara yāku yee te Besaleli, Urin bii, Hurin debubu u kua ka sii gandu ta wāa.

Miya Saloməo ka tən be kpuro ba bikiaru kua Yinni Gusunən mi. ⁶ Yera Saloməo u da u yākuru kua yāku yee ten mi, te ta wāa kuu bekurugii ten wuswaa. Yāanu nərəbuwa (1.000) u ka yāku dəo mwaararuginu kua. ⁷ Ye n kua wəkuru, yera Yinni Gusunə u Saloməo kure. Ma u nūn səowa u nē, a man bikio ye a ki n nun kē.

⁸ Ma Saloməo u nē, wee a nən tundo Dafidi durom kua. Ma a man kəsire kua win ayerə. ⁹ Tē, a de wunen nəo mweeru tu yibiara te a nən tundo Dafidi kua. Domi a dera na bandu di tən wuurun suunu səo te ta dabi nge yani seeri. ¹⁰ Yen sē tē, a man bwisi ka laakari kēeyə, kpa n kpi n ka tən be kpara. Ma n kun me, wara u koo kpi u wunen tən dabi te kpara.

¹¹ Gusunə u Saloməo səowa u nē, na nua ye ya wāa wunen gōru. Wee, a n dukia ka arumani bikie, n kun me beere, n kun me be ba nun tusan gəo. Meya a n maa bikie wunen wāaru tu dakaa da. Adama bwisi ka laakariwa a bikia a ka nən tumbu kpara bən wolle na dera a bandu dii. ¹² Tē, kon nun bwisi ka laakari ye wē. Ye baasi, kon maa nun dukia ka arumani ka beere wē ye sinam be ba nun gbiye ba n waare a sere bandu di. Meya wunen biru, goo kun maa ye wasi.

¹³ Yeniban biru, Saloməo u sarama gunguu ten min di, mi Yinni Gusunən kuu bekurugira wāa. Ma u wurama Yerusalemu u bandu dii Isireliba kpuron wolle.

Yiiko ka arumani

ye Saloməo u mo

(I maa mēerio 9:25-28, Sinambu I, 10:26-29)

¹⁴ Saloməo u tabu keke yi dumi gawe menna nərəbu ka nēeru (1.400). Ma u maa maasəbu menna nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u be kpuro yi yi wusu gasu səo ka sere maa Yerusalemu mi win tii u wāa. ¹⁵ U dera wura ka sii geesu dabia Yerusalemu nge kpenu. Ma u dera dāa ye ba m̀ seduru ya maa dabia baama nge dāa ye ba m̀ sikaməre ye ya ra n wāa Sefalan wəwəo. ¹⁶ Egibitin diya ba ra ka nūn dumi naawe. Tenkubara ba ra yi dwem de. ¹⁷ Ba ra nūn tabu keke yi dumi gawen tia dərewa sii geesun gobi nata (600). Kpa bu maa nūn duma dare sii geesun gobi wunaa weeru ka wəkuru. Bera ba ra maa ka Hctiban sinambu ka Sirigibun sinambu dumi daawe.

Saloməo u sāa yerun banan

səaru m̀

(I maa mēerio Sinambu I, 5:15-32, 7:13-14)

¹⁸ Saloməo u wooda wē bu Yinni Gusunə diru bania, kpa bu maa win tii sina kpaaru bania.

2

¹ Yera u tumbu nərəbun suba wata ka wəkuru (70.000) gəsa be ba ko n da səmunu sue, ka tumbu nərəbun suba wene (80.000) be ba ko n da kpenu daku guunə. Ma u maa tumbu nərəbun suba ita ka nata (3.600) gəsa be ba ko n sambu te nōni doke.

² Salomoo u Hiram, Tirin suno goria u nee, nge me a raa nen tundo Dafidi daa ye ba mo seduru ka u ka win sina kpaaru bana, nge meya nen tii na maa ki a man keema. ³ Wee na Gusunoo nen Yinni diru baniamme ta n saa wigiru. Miya ba ko n da nun turare nubu durorugia doo dokeye, kpa bu win pxe yi mi baadomma. Miya ba ko n da maa yaku doo mwaararuginu ko bururu ka yoka, too baatere, ka too werarugiru soo, ka suru kpaoo baawure soo, ka Yinni Gusunon too bakaru baatere soo nge me ba Isireliba yen wooda we sere ka baadommao. ⁴ Dii te, ta ko n kpa. Domi Gusunoo besen Yinni u bunu kpuro kpaaru kere. ⁵ N n men na, goo kun kpe u nun diru bania. Domi baa wollu ka ten kpaaru ta n kpe tu nun mwa. Yen sa, wara ra n ne, Salomoo n sere ka nun diru bania. Negia n ko mi ko na n da nun turare doo dokeye. ⁶ Yen sa te, wunee Hiram, a man goo marisiamu wi u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wokusun somburu ye ka sere beka ye ba wokua ka wunom ka maa gaadura kpa u n maa gaanun weenasinun kobu ye gana soo, kpa bu somburu ko sannu ka nen ton be ba maa yeru mo ba ka wa Yerusalemu mini ka Yudan tem kpuro soo. Ton be, ba saawa be nen tundo Dafidi u gosa. ⁷ A de a man daa ye ba mo seduru ka sipere ka santali marisiamu Libanin di. Domi na ye ma wunen som kowobu ba yen burabu ye. Nen som kowobu ba koo bu somi sombu te soo. ⁸ A de bu man daa ye kasuama ya n kpa. Domi dii te na ki n bani mi, ta kpa. Ta ko n maa wa. ⁹ Saa ye soo, kon wunen som kowobu alikaman som tonnu norobun suba nooba tia (6.000) ka dia bimi yi ba mo osun som tonnu norobun suba nooba tia ka tam ditiri norobun suba nene (800.000) ka sere maa gum ditiri norobun suba nene.

¹⁰ Ma Hiram, Tirin suno, u Salomoo wisa tireru soo u nee, geema, yen sa Yinni Gusunoo u win tombu ki, yen ssa na u nun kua ben suno. ¹¹ I ka man Gusunoo Isireliban Yinni siaro wi u wollu ka tem taka kua. Wee u Dafidi bii bwisigii ka laakarigii ka wi u koo wi, Yinni Gusunoo saa yeru bania ka sere maa win tiin sina kpaaru. ¹² Te, wunee Salomoo, kon som yero goo marisiamu. Yero u bwisi ma too. Win yisira Huramabi. ¹³ U saawa kuroo goon bii. Kuroo wi, u saawa Danun bweserugii. Ma win tundo u saa Tirigii. Huramabi wi, u wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wokusu ka kpenu ka daan somburu ye. U maa bekan somburu ye, ye ba kua ka wee wunomgii ka gaaduragii, ka wee swee ka sere maa wee damgii. Meya u maa gaanun weenasinun kobu gani soon somburu ye. Sombu te ba gesi nun nomu sandia kpuro, u koo kpi u tu kowa. U koo sombu te kowa ka wunen som kowobu sannu ka sere be nen Yinni Dafidi wunen tundo u gosa. ¹⁴ Te, wunee maa, a sun alikama ka osu ka gum ka tam me marisiamu yen gari a gerua mi. ¹⁵ Besa sa ko maa nun daa booria nge men noo a ki, kpa su ye marisiamu ka goo nimkusuu sere Yafoo. Kpa wunegibu bu maa na bu ka ye da Yerusalemu.

¹⁶ Salomoo u sobu gara be ba wa Isireliba soo. N deema win tundo Dafidi u raa bu gara. Soo ben geera kuawa tonu norobun suba wunaa weeru ka wakura ita ka nata (153.600). ¹⁷ Ma u ben norobun suba wata ka wakuru (70.000) gosa ba n da somunu sue, kpa ben norobun suba wene (80.000) ba n da kpenu daku guuno. Ben norobun suba ita ka nata (3.600) ye ya tie, ba n da som kowo be ba tie noni doke.

Saa yerun bana

(I maa meerio Sinambu I, 6:1-38)

3

¹ Salomoo u saa yee ten bana torua Yerusalemoo guu te ba mo Mariyan wollo mi ba win tundo Dafidi soosi. N deema yam mi n daa saawa Jonani, Yebusin doo soo yeru. ² U saa yee ten bana toruawa win bandun woo nnesen suru yirusen soo yiruse soo.

³ Ba dii te yirawa ka yellun yirutia ye ba ra ka gaanu yire. Ten deebu bu saawa gom soonu wata. Ten yasum maa saa gom soonu yendu. ⁴ Dii ten yasum ka ten duu yee gbiikirun deebu n newa. N saawa gom soonu yendu. Ma ten gunum mu saa gom soonu wunaa teeru. Ma Salomoo u ten soowo wura gea pote. ⁵ Ma u dii ten tiin gani daa ye ba mo sipere wukiri. Yen biru, u maa ye wura ye ya gea saa pote. Ma u dera ba kpa kpa wurusu ka yonin weenasii kua kua gani yi soo. ⁶ Ma u tu buraru kua ka kpee gobiginu. N deema wura ye u ka sama ye kpuro kua mi, ya weewa saa Paafaimun di. ⁷ U dii te wura potewa ka ten gberaba soo, ka ten konno suukuso ka ten gani, ka ten gamboba soo, ma u wollun kosobun weenasibu kua ten gani soo.

⁸ Ma u dii te ta deere gem gem bana mi. Ten deebu ka dii ten tiin yasum mu newa. Mu saawa gom soonu yendu. Ma ten yasum maa saa gom soonu yendu. Ma u tu wura gea pote. Wura yen geera saawa tonnu yendu. ⁹ Wura ye ba ka kulumba kuan geera saawa kilon bonu. Baa ka dia ye ya wa wollo kpuro ba ye wura potewa.

¹⁰ U maa kosobun weenasibu yiru kua dii te ta deere gem gem mi soo. Ma u ye wura pote. ¹¹ Wollun koso ben kasa nne ye kpuron deebu bu saawa gom soonu yendu. Kasa yen tian deebu bu saawa gom soonu noobu. Ma ben turon kase teeru ta gana girari. Ma tee teni ta ka koso yirusegirun teeru girarine. ¹² Ma koso yiruse win kase teeru ta maa dii ten goo teono girari. N deema ten yirusewa ta ka gbiikoo wigiru girarine. ¹³ Koso be kpuron kasa

ya deriarewa. Ma yen dɛɛbu kua gɔm soonu yendu. Ma ba yɔ ba wuswaa tii dii ten kɔnnɔ gia. ¹⁴Ma u dii ten beku kareru kua ka wɛɛ damgii yi ba wɔkua ka gaadura ka wunɔm ka sere maa tom. Ma ba maa kɔsobun weenasibu kua beku te sɔɔ.

Dii ten ghere be ba kua

ka sii gandu

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 7:15-22)

¹⁵U dii ten wuswaaɔ ghere yiru kua. Yen baayeren gunum mu sɔawa gɔm soonu tena ka nɔɔbu. Ma ba ye furɔsu sɔndia wɔlɔ. Sin gunum mu sɔawa gɔm soonu nɔɔbu. ¹⁶U maa yɔnin weenasiin buraru garu kua nge te u raa kua sɔa yeru mi. Ma u bura te doke furɔ sin wɔlɔ. Ma u dɔa marum gam weenasim kua wunɔbu (100) u doke yɔni yi sɔɔ. ¹⁷Ma u ghere yiru ye gira sɔa yee ten wuswaaɔ. Tia nɔm geuɔ, tia maa nɔm dwarɔ. Ma u nɔm geugia ye yisiru kɔ Yakini. Ma u maa nɔm dwarugia ye yisiru kɔ Boasi.

4

¹U maa yaku yeru kua ka sii gandu. Ten dɛɛbu bu sɔawa gɔm soonu yendu. Ma ten yasum maa sɔa gɔm soonu yendu. Ma ten gunum mu sɔa gɔm soonu wɔkuru.

Boo sii ganduguu

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 7:23-26)

²U boo sii ganduguu kua. Gen nɔɔn yasum mu sɔawa gɔm soonu wɔkuru. Gen gunum maa gɔm soonu nɔɔbu. Ma gen kekera sɔa gɔm soonu tena. Ga sɔawa bwɛɛɛke mam mam. ³Ba gen nɔɔ bɔkan temɔ ketɛban weenasii kua ba ka sikerena. Gɔm soo teerun baa sɔɔ, ketɛ wɔkura bu kua. Ba ketɛn weenasii yi kuawa sɔa yiru. Ma ye kpuro ya sɔa sii bari tia ka boo sii ganduguu ge. ⁴Ba boo ge sɔndiwa ketɛn weenasii wɔkura yirun wɔlɔ. Yen ita ya wuswaa kisi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, ita maa sɔɔ duu yeru gia, ita yeni maa sɔɔ yɛsan nɔm dwaru gia, ita ye ya maa tie, sɔɔ yari yeru gia. Ma boo ge, ga sɔndi ketɛn weenasii yin wɔlɔ. Ma ketɛ ben biru ga wurɔ sɔɔwɔ. ⁵Boo gen sinum mu ka nɔm tararu nɛ. Ma ba gen nɔɔ bɔka kua nge nɔragia. Ma ga maa nɔɔ deriare nge biibii. Ga koo kpɛ gu nim mwa ditiri nɔɔɔbun suba wunaa teeru (120.000).

⁶U wekenu wɔkuru kua ma u nin nɔɔbu yi sɔa yee ten nɔm geuɔ. Nɔɔbu yeni maa ten nɔm dwarɔ bu wa bu ka tii sɔrasia, kpa bu maa ka yaku yaa kpakia bɔ n yaku dɔɔ mwaaruginu mɔ. Boo sii ganduguu gen nima yaku kowobu ba ra ka ben nɔna ka naasu kpakie.

Dendi yaa ni ba kua ka sisu

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 7:40-51)

⁷U maa dabu wuruginu kua wasi wɔkuru. U nu kuawa nge mɛ ba nin wooda yi. Ma u nin nɔɔbu yi sɔa yee ten nɔm geuɔ. Nɔɔbu yeni maa nɔm dwarɔ.

⁸U tabulu wɔkuru kua u yi sɔa yeru mi. U nɔɔbu yi nɔm dwarɔ, ma u maa nɔɔbu yi nɔm geuɔ.

Ma u maa gbɛɛ wuruginu kua wunɔbu (100) ni sɔɔ ba ko n da yaku yaa yem doke bu ka yɛka.

⁹U yaara gaa kua yaku kowobun sɔ. Yen biru, u maa yaara baka gaa kua ka yen gamboba. Ma u gambo be sii gandu pote.

¹⁰U boo sii ganduguu ge yiwa yaara yen nɔm geuɔ sɔɔ yari yerun nɔm dwaru gia.

¹¹Huramu u torom guratii kua ka kaatonu ka gbɛa ye sɔɔ ba ko n da yaku yaa yem doke bu ka yɛka. Nge mɛya u ka sɔmbu te kua u kpa te sina boko Salomɔɔ u nɔn yiire u ko Yinni Gusunɔn sɔa yee ten sɔ. ¹²Wee ye u maa kua. Yera ghere yiru ka furɔsu yiru si ba koo doke ghere ben wɔlɔ ka kɔkɔsɔ bwesenu yiru ye ba koo sɔndi furɔ sin wɔlɔ.

¹³U maa dɔa marum weenasim kua nɛɛru (400) kɔkɔsɔ yiru yen sɔ. Kɔkɔsɔ yiru yen baayere sɔɔ, dɔa marum weenasim mɛn sɔa yiru yiruwa u kua u ka sɔndi furɔ sin wɔlɔ.

¹⁴U wekenu kua wɔkuru ka nin sɔwaritii wɔkuru.

¹⁵U boo sii ganduguu kua, ka ketɛn weenasii wɔkura yiru yi yi boo ge sɔɔwa.

¹⁶U maa torom guratii kua, ka kaatonu, ka kaato donnuginu.

Dendi yaa ni sina boko Salomɔɔ u dera Huramabi u kua mi, u nu kuawa ka sii gan te ba wɔriasia. ¹⁷U dera ba yaa ni kpuro kua ka sii gandu Yuudenin wɔwaa mi sɔnda waa Sukotu ka Seredan baa sɔɔ. ¹⁸Salomɔɔ u dera ba dendi yaa ni kua nu dabi sere ba n maa sii gan ten bunum yira.

¹⁹Salomɔɔ u maa dera ba dendi yaa ni nu tie kua. Niya yaku yee wuragii te,

ka tabulu ye sɔɔ ba ra pɛɛ sɔndi,

²⁰ka dabunu ka nin fitilanu ni ba kua ka wuru gea. Ba koo nu sɔrawa nge mɛ sɔa yerun wooda ya gerua.

²¹ U maa biibiin weenasii kua ka fitilanu ka nin bakusu. U ye kpuro kuawa ka wura gea.

²² U maa woba kua, ka n̄ri, ka gb̄a, ka d̄o guratii. Ba ye kpuro kuawa ka wura gea.

U maa dii te ta d̄ere gem gem gamboba ka s̄a yee ten tiin k̄onn̄n gamboba kua ka wura.

5

¹ Ye Salom̄o u s̄a yee ten s̄amburu kua u kpa, yera u sii geesu ka wura ka ḡaa ni win tundo u raa yi s̄a yee ten s̄o kpuro gurama u doke Yinni Gusun̄n arumanin beru yera.

Ba woodan kpakororu yi

Yinni Gusun̄n s̄a yera

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:1-13)

² Yen biru, Salom̄o u Isireliban guro gurobu ka ben yenu ȳerobu ka bwese k̄era baayeren wirugibu sokusia Yerusalem̄u bu ka Yinni Gusun̄n woodan kpakororu suama s̄a Dafidin sina kpaarun di te ba maa m̄o S̄iñi, kpa bu tu doke s̄a yera mi. ³ Yera Isireliba kpuro ba menna Salom̄on mi w̄on suru n̄oɓa yiruse wi s̄o ba ra t̄o bakaru garu ko. ⁴ Ye ben guro guro be kpuro ba tunuma, yera Lefiba ba Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te sua, ⁵ ka win kuu bekurugii te, ka sere s̄aarun dendi ȳa ni nu w̄a te s̄o kpuro. Ȳaku kowobu ka Lefibara ba ye kpuro suama. ⁶ Sina boko Salom̄o ka Isireliba kpuro be ba menna mi, ba na ba ȳora Yinni Gusun̄n woodan kpakoro ten wuswaa. Ma ba ȳaanu ka k̄ete dabinu go ba ka ȳakunu kua. Sabe ni ba go mi, nu ñ garir̄o.

⁷ Ma ȳaku kowobu ba ka Yinni Gusun̄n woodan kpakoro te da ten ayer̄o dii te ta d̄ere gem gem s̄o. Ba tu yiwa w̄ollun k̄sobun weenasibu yirun kasin k̄ok̄o. ⁸ K̄so be, ba kasa deriewa ba woodan kpakoro te ka ten nenutii wukiri. ⁹ Ba koo kpi bu nenutii yi wa yi tere saa dii te ta d̄ere gem gem k̄onn̄n di. Domi ba yi kuawa yi d̄u. Adama ba ñ kp̄e bu yi wa saa t̄on di. Miya kpakoro te, ta w̄a sere ka gison ḡis̄o. ¹⁰ Ḡaanu sari kpakoro te s̄o, ma n kun m̄o wooda w̄akurun kpee besi yiru ye M̄owisi u doke mi. Yinni Gusun̄wa u n̄un yi w̄e Horebun guur̄o sanam me u ka Isireliba arukawani b̄kua ye ba yarima Egibitin di.

¹¹ Ȳaku kowobu ba tii d̄erasia. Adama ba ñ kue nge me wooda ya n̄e bu ko wuuru ka wuuru. Ma be kpuro ba yara s̄a yee ten min di. ¹² Ma Lefiba kpuro be ba s̄a wom kowobu, Asafu ka Heman̄i ka Yedutum ka ben bibu ka begibu kpuro ba yabenu sebua ni ba kua ka w̄e damgii ba ka ȳo ȳaku yerun s̄o yari yeru gia ba seketirenu neni ka guunu ka m̄orokunu. Ma ȳaku kowobu wunaa teeru ba w̄a ben b̄kuɓa ba k̄abi soom̄o. ¹³ Be ba k̄abi soom̄o ka be ba womusu m̄o ba Yinni Gusun̄o siaram̄o ba m̄o, i Yinni Gusun̄o siaro, domi u s̄awa t̄on geo, win durom mu ko n w̄awa sere ka baadomma.

Ye ba m̄o me, saa yera guru wii wurora Yinni Gusun̄n s̄a yee te wukiri. ¹⁴ Ma ȳaku kowobu ba kpana bu ȳora bu ben s̄amburu ko guru wii ten s̄o. Domi Yinni Gusun̄n ȳikon girima ya dii te yiba.

6

¹ Yera Salom̄o u n̄oɓgiru sua u n̄e,

Yinni Gusun̄o, a bwisika a n w̄a guru wii sinumgiru s̄o.

² Adama n̄e, na nun w̄a yee geeru bania

mi kaa n w̄a sere ka baadomma.

Gari yi Salom̄o

u Isireliba s̄o wa

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:14-21)

³ Yera sina boko Salom̄o u siira Isireliba kpuron mi gia, mi ba ȳo. Ma u bu domaru kua. ⁴ U gerua u n̄e, na Gusun̄o Isireliban Yinni siara. Domi u win n̄o mw̄eru yibia te u Dafidi nen tundo kua u n̄e, ⁵ saa min di u win tambu Isireliba yarama Egibitin di, u ñ wuu gagu ḡosa ben wusu gasu s̄o bu ka diru bani mi ba koo n̄un s̄a. U ñ maa goo ḡosa u n ka s̄a win tambun kparo. ⁶ Adama Yerusalem̄uwa u ḡosa bu ka n̄un s̄a yeru bania mi. M̄eya u maa Dafidi ḡosa u n ka s̄a ben kparo. ⁷ Nen tundo Dafidi wi, u raa ḡoru doke u Gusun̄o besen Yinni diru bania. ⁸ Ma Yinni Gusun̄o u n̄un s̄o wa u n̄e, ya w̄a ye u ḡoru doke u ka n̄un diru bania. ⁹ Adama n ñ wi, u koo n̄un tu bania. Win bii wi u koo ma, wiya u koo tu bani. ¹⁰ T̄e, Yinni Gusun̄o u win n̄o mw̄e te yibia. Wee n̄e, Salom̄o, na sina bese Isireliban sina ḡona w̄oll̄o na kua nen tundo Dafidin k̄osire. Yen biru, na Gusun̄o besen Yinni dii te bania mi ba ko n da n̄un s̄a. ¹¹ Dii te s̄ora na win woodan kpakororu w̄a yeru kua. Kpee besi yiruwa yi w̄a kpakoro te s̄o, yi s̄o ba win woodaba yorua be u besen baababa w̄e.

Salom̄on kanaru

(I maa m̄erio Sinambu I, 8:22-53)

¹² Yera Saloməə u yōra Yinni Gusunəŋ yāku yerun wuswaaə Isireliban nōni biru, ma u noma yīiya wəllə u kanaru kua. ¹³ N deema Saloməə u raa turaru garu kua ka sii gandū. Ma u tu doke sāa yerun yaara yen suunu sōə. Tura ten dēebu bu sāawa gəm soonu nōəbu. Ten yasum maa gəm soonu nōəbu. Ma ten yinum maa sāa gəm soonu ita. Miya u yōəwa u yīira Isireliba kpuron wuswaaə. Ma u noma yīiya wəllə u nēe, ¹⁴ Gusunə, bese Isireliban Yinni, goo maa sari nge wunə wəllə ka temə. Wunen bwāa be ba nun mēm nōəwammə ka gōru tia, a ra arukawani ye a ka bu bəkua yibie, kpa a bu wunen wənwəndu sōəsi. ¹⁵ Wee a wunen nōə mwēeru yibia te a wunen bōə Dafidi nən tundo kua. Ye a nūn sōəwa kpuro, a ye kua gisə ka wunen dam. ¹⁶ Yen sō, Gusunə beseŋ Yinni, a nōə mwēe te yibio te a nūn kua mi. A nēe, u n̄ kōsire biamə win bibun bweseru sōə wi u koo win bandu di, bii be, bā n̄ tii nēni dee dee ben wāaru sōə, ma ba nun mēm nōəwammə nge mē wi, Dafidi u kua. ¹⁷ N n̄ men na, Gusunə beseŋ Yinni, a de wunen gari yi a nūn sōəwa mi kpuro yi koorā.

¹⁸ Adama kaa sere kpī a sina tem me sōə ka gem? Domi wəllə kun nun tura. Kaa sere gere dii te na nun bania mini? ¹⁹ Ka mē, Gusunə nən Yinni, a nən gere swaa dakio, kpa a nən kanaru nō te na m̄ gisə. ²⁰ A de wunen nōni yi n̄ wāa dii te sōə wōkuru ka sōə sōə. A nən kanaru swaa dakio te na m̄ yam mini. Domi miya a nēe, kaa tii sōəsi. ²¹ Ne ka wunen tambu, s̄a n̄ menna yam mini, sa kanaru m̄, a sun swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a sun suuru kua.

²² Goo ū n̄ win winsim torari, ma ba yēro tilasi kua u ka na mini u bōre yāku yera, ²³ na nun kanamə a yēro swaa dakio wəllun di kpa a bu siria. A tən kōso nūn win kōsa kōsieyo, kpa a maa gemgii nūn win gem wē.

²⁴ Yiberēba bā n̄ wunen tambu Isireliba kamia yēn sō ba nun torari, ma ba gōru gosia ba na ba nun suuru kanamə dii teni sōə, ²⁵ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. Kpa a de be ba yoru mwēera bu wurama tem me sōə mē a raa ben baababa wē.

²⁶ Ā n̄ dera gura ya yōra yēn sō ba nun torari, ma ba gōru gosia yēn sō a bu sekuru doke, ma ba mēerima yam mini ba nun sāmə ba kanaru m̄, ²⁷ a bu swaa dakio saa wəllun di, kpa a bu ben durum suuru kua. A bu swaa gēa sōsio yē sōə ba koo sī, kpa a de gura yu nē tem me sōə, mē bese wunen tambu sa tubi di mi.

²⁸ Gōru tā n̄ dua tem me sōə, n̄ kun me kēsi kēsi bararu, n̄ kun me dīanun gōə, n̄ kun me twee, n̄ kun me kəkōnu ganu ni nu ra dīanu sanku, n̄ kun me yiberēba bā n̄ tem mēn wusu tarusi, n̄ kun me bara bwese bweseka yā n̄ wunen tambu deema, n̄ kun me wahala gaa, ²⁹ bā n̄ seewa ba kanaru m̄ ma ben baawure u win toraru wura win gōru, ma u win noma suema dii tenin bera gia, ³⁰ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu suuru kua a baawure kua nge mē u sāa. Domi wunə turowa a tōnun gōru yē. ³¹ Kpa bu nun nasia ba n̄ sīma wunen swēe sōə ben wāaru kpuro sōə tem me sōə, mē a ben baababa wē.

³² Tōn tuko goo ū n̄ na u ka nun s̄a yēn sō u nua wunen yīsira kpā, ma a dam bakam mō, ma yēro u kanaru m̄ dii te sōə, ³³ a nūn swaa dakio saa wəllun di mi a wāa, kpa a nūn kua ye u nun bikiamə. Kpa handunian tambu kpuro bu nun gia, kpa bu nun nasia nge mē wunen tambu Isireliba ba nun nasie, kpa ba n̄ yē ma wuna ba ra s̄a dii te sōə, te na bana mini.

³⁴ Ā n̄ wunen tambu Isireliba wooda wē bu da bu ben yiberēba tabu wori, ma ba kanaru koosima wunen mi, ba mēerima wunen gee a gosā, ka dii te na nun banian bera gia, ³⁵ a ben kanaru swaa dakio wəllun di kpa a bu kua dee dee.

³⁶ Bā n̄ daa maa nun torari domi goo sari wi u ku ra tore, ma wunen mōru ya seewa, a bu yiberēba nōmu sōndia, ma ba bu mwēera ba ka da ba yoru dimə turukū n̄ kun mē mi n̄ toma, ³⁷⁻³⁸ bā n̄ bwisika tem mi ba yoru dimə mi ma ba gōru gosia mam mam ba nun tii wē, ma ba tem mēni mēerima mē a ben baaba wē, ka wuu geni ge a gosā ka s̄a yee te na nun bania mini, bā n̄ kanaru m̄ ba m̄, ba nun torari, ba durum kua, ³⁹ a bu swaa dakio saa wəllun di mi a wāa kpa a bu kua dee dee, kpa a bu ben toranu kpuron suuru kua. ⁴⁰ Tē, Gusunə nən Yinni, a de a nōni wukia kpa a swaa daki kana te na m̄.

⁴¹ Yinni Gusunə,

a seewo a na mi a ra wēre,
wunə ka wunen woodan kpakororu,
mi wunen dam mu ra sōəsire.
A de wunen yāku kowobu ba n̄ faaba mō.
Kpa be ba nun mēm nōəwammə
ba n̄ nuku dobu m̄ doo nōəru sō.

⁴² Yinni Gusunə,

a ku wi a gosā biru kisi.
A wunen durom yaayo
mē a Dafidi wunen sōm kowo kua.

*Sāa yee ten wukiabu
(I maa mēerio Sinambu I, 8:62-66)*

7

¹ Sanam me Salomao u kanaru kua u kpa, yera dso u sarama wollun di u yaku dso mwaararugii ni ka yaku ni nu tie mwa. Ma Yinni Gusunon yiikon girima ya dii te wukiri. ² Yaku kowobu ba n kpia bu du Yinni Gusunon saa yera, domi win yiikon girima ya yiba ten mi. ³ Ye Isireliba kpuro ba dso wi ka Yinni Gusunon yiikon girima ye wa ya sarama ya waa saa yee ten wollo, yera ba yiira ba siruru tem girari turarun wollo te ba kua ka kpenu. Ma ba Yinni Gusunon sarama ba md, Yinni Gusunon u saawa ton geo. Win durom mu ra n wawaa sere ka baadommao.

⁴ Isireliba kpuro ka sina boko ba yakunu kua Yinni Gusunon wuswaa. ⁵ Yen doma te, Salomao u naa kinenu norobun suba yenda yiru (22.000) go ka yaanu norobun suba wunaa teeru (120.000). Nge meya ba ka saa yee te wukia. ⁶ Yaku kowobu ba yb ben ayeno, ma Lefiba ba dwee yanu sooma, ni sina boko Dafidi u dera ba kua bu ka Yinni Gusunon sa. N deema u ra ba yiire bu womu geni ko bu nee, Gusunon durom mu ko n wawaa sere ka baadommao. Ma yaku kowobu ba kabi sooma Isireliba kpuron wuswaa mi ba ya. ⁷ Salomao u saa yee ten yaaran suunu deerasia ye ya waa saa yee ten tii tiin wuswaa. Domi miya u yaku dso mwaararuginu ka siarabun yakunu kua yen so yaku yee te ba kua ka sii gandu ten ayera kun tura bu ka yaku ni kpuro ko mi.

⁸ Salomao ka Isireliba kpuro ba tso baka te diwa sere soo nooba yiru. Ma ton dabiru ta na saa Hamatin tem kpuron di, n ka girari Egibitin daaru gian di. ⁹ Soo nooba itase, ba maa menna be kpuro ba yaku yee te deerasia ba yi nenem. Ba ye kuawa soo nooba yiru. Yen biruwa ba maa tso bakarun tii di sere soo nooba yiru. ¹⁰ Woon suru nooba yirusen soo yenda itase soora Salomao u dera tamba wura ben yenuso. Ma ba nuku dobu md durom me Gusunon u Dafidi ka Salomao ka sere win tambu Isireliba kuan so.

*Yinni Gusunon**u kpat Salomao kure**(I maa meerio 1:7-12, Sinambu I, 9:1-9)*

¹¹ Sanam me Salomao u Yinni Gusunon saa yeru ka win tiin sina kpaaru bana u kpa, ma ye kpuro ya kooro, ye u goru doke u ko Yinni Gusunon saa yera ka sere maa win tiin sina kpaaro, ¹² yera Yinni Gusunon u nun kure wakuru. Ma u nun soowa u nee, na wunen kanaru nua. Na yam mi gosa. Miya ba ko n da man yakunu kua. ¹³ Na n wollu kenua, ma gura kun maa nemo, n kun me na dera twee yi tem me wukiri yi men dianu di, n kun me na n men tambu kesi kesi baranu sure, ¹⁴ saa ye soo, bee be i saa nen tambu, i nen yisuru soowa, ma i tii kawa i been daa kosa deri, ma i man soka, kon bee wurari wollun di kpa n bee been toranu suuru kua, kpa n been tem arumani wesia. ¹⁵ Saa ye soo, kon bee meeri kpa n kana ni i man koosima saa yeru mini swaa daki. ¹⁶ Te, na tu gosa na yi nenem nen so, ta n ka nen yisuru soowa. Ten miya nen nani ka nen goru kpuro ko n woo. ¹⁷ Wune maa Salomao, a n simo nge me wunen tundo Dafidi u sia, ma a md ye na nun yiire kpuro, ma a nen woadaba mem noowamme, ¹⁸ kon wunen bandun dam sire nge me na wunen tundo Dafidi noo mweeru kua na nee, u n kosire biamo wi u koo bandu di Isireliba. ¹⁹ Adama i n gosira i nen woadaba deri be na bee we, ma i maa da i bunu sawa, ²⁰ kon bee wunawa nen tem di me na bee we. Kpa n dii te yina te na gosa na yi nenem nen yisurun so mi. Kpa n de bwesenu kpuro nu tu ye. ²¹ Be ba raa ten kpaaru ye yellu, ba n sar mi, biti koo bu mwa kpa bu bikia bu nee, mban sōna Yinni Gusunon u wuu geni ka dii teni kua me. ²² Kpa bu wisi bu nee, ba Gusunon ben baababan Yinni deriwa, wi, wi u bu yarama Egibitin di ma ba da ba bunu yiiramme ba saama. Yen sōna u dera wahala yeni kpuro ya bu deema.

*Ye Salomao u maa kua**(I maa meerio Sinambu I, 9:10-28)*

8

¹ Wso yendun baa soora Salomao u Yinni Gusunon saa yeru ka sere maa win tiin sina kpaaru bana u kpa. ² U maa wuu si Huramu u nun ka sonwa. Ma u dera Isireliba ba sina mi.

³ Salomao u Hamati wari ye ya waa Soban bera gia, ma u ye mwa. ⁴ U tem mi gaanu ku ra kpin wuu ge ba md Tadimari bana ka sere maa Hamatin wuu sin mi ba ko n da win dianu bere. ⁵ U Beti Horoni ye ya waa gunguru wollo ka ye ya waa wowa bana. Wuu si, su gbāranu ka gamboba ma, ka maa yen sere tinu. ⁶ U maa wuu ge ba md Balati bana ka wuu sin mi u ko n da win dianu bere. Ma u sin gasu soo win tabu keke yi dumi gawe berua ka maasabu. Ye Salomoon goru ga ki, yera u bana Yerusalem ka Libania, ka sere wuu si u md soo.

⁷ Ton be ba tie Hetiba soo, ka Amoreba soo, ka Feresiba soo, ka Hefiba soo, ka Yebusiba soo, be, be ba n saa Isireliba, ⁸ ben bibun bwese te ta seewa ben biru, tera Salomao u yoo sama koosia sere ka gison giso. ⁹ Salomao u n Isireliban goo yoo samburu koosie. Be, ba saawa win tabu kowobu ka wirugibu, ka tabu sinambu, ka tabu keke yi dumi gawen kparobu. ¹⁰ Wirugii be

Saloməo u gəsa bu ka win təmbu kpara səmbu te səo, ben geera sāawa goobu ka weeraakuru (250).

¹¹ Saloməo u dera win kurə wi u sāa Egibiti sunən bii u yara Dafidin yənnun di ge u bana. U nɛɛ, win kurə kun sinamə Dafidi Isireliban sina bokon yenuə. Domi mi ba woodan kpakororu doke, yam mi, mu kuawa mi yam dɛɛram.

¹² Yera Saloməo u yaku dɔo mwaararuginu kua yaku yee ten wəllə te u bana Yinni Gusunən sāa yerun wuswaaə. ¹³ U ra yakunu ko nge mɛ Məwisin wooda ya gerua tɔo baateren sɔ, ka suru kpaon sɔ, ka tɔo wɛɛrarugiru sɔo ka tɔo bakanu ita yenin sɔ ni ba ra ko wɔo tia sɔo. Niya pɛɛ ye ba ku ra seeyatia doken tɔo bakaru, ka duurubun tɔo bakaru, ka sere maa Kunun tɔo bakaru. ¹⁴ U yaku kowobu yi wuu wuuka nge mɛ win tundo Dafidi u raa kua. Yaku kowo ben baawure ka win səmburu. Lefiba ka maa ben səmburu. Bera ba ra n Yinni Gusunə siaramə tɔo baatere kpa bu maa yaku kowobu somi ben sɔma sɔo. Ma ba kənnəsun kəsobu yi yi wuu wuuka. ¹⁵ Ba n sina bokon wooda sare ye u yi yaku kowobu ka Lefiban sɔ ka sere maa arumani beru yerun sɔ.

¹⁶ Nge mɛya ba ka sāa yee ten səmbu te kpuro kpara saa ten torubun di sere ba da ba ka tu wiru go. Nge mɛya ba ka dii te bana ba kpa.

¹⁷ Yen biru Saloməo u da Ɛsioni Gebeəo ka Elotuo. Wuu si, su wāawa nim wəkun bəkun Edəmən temə. ¹⁸ Huramu u dera win sɔm kowo be ba nim yɛ ba ka Saloməo goo nimkusu daawa. Ma ba da Ofiriə ka Saloməon sɔm kowobu sannu. Min diya ba ka sina boko Saloməo wuran tɔnnu wəkura ita naawa.

Seban sunə tən kurə

u Saloməo mɛɛrim da

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 10:1-13)

9

¹ Saa yɛ sɔo Seban sunə tən kurə u nua ma Yinni Gusunə u dera Saloməo u yisuru yara, yera u da u ka Saloməon bwisi yin saka mɛeri kpa u nūn gāa dabinu bikia. U tura Yerusaleməo, ka win sina bwāa dabinu be ba nūn swii, ka yooyoo si su turare ka wura dabinu sɔəwa, ka kpee gobiginu. Ye u tura Saloməon mi, ma u gerua kpuro ye ya wāa win gōruə. ² Ma Saloməo u nūn wisa kpuro ye u bikia. Yen gaa kun nūn wisibu sɛsɛ. ³ Ye kurə wi, u Saloməon bwisi yi kpuro wa, ka dii te u bana ⁴ ka dīa ni u ra di, ka win bwāabun wāa yeru, ka win sɔm kowobun yāa ni ba ra doke bu ka nūn nɔəri, ka sere be ba ra nūn tam dokeye nɔrəgɛginu, ka yaku ni u ra ko diru mi u ra Yinni Gusunə sɔ, ⁵ ye kpuro ya nūn bitɛ mwa sere u wom mwɛ. Ma u sina boko Saloməo sɔəwa u nɛɛ, wunen dam ka wunen bwisin baaru ye na nua saa nɛn tem di, ye kpuro geema. ⁶ Adama na n daa gari yi naanɛ kue sere na ka tunuma mini. Wee nɛn nɔni yi ye kpuro wa. Ka gem, ye na wa mini, ba n daa man yen bɔnu sɔəwa. Wunen bwisi ka wunen dukia ya kpā n kere nge mɛ wunen yisira yara. ⁷ Doo nɔrəgiba wunen tɔmbu ka wunen sɔm kowo be ba nūn nɔrɛrimə saa baayerɛ. Ma ba wunen bwisi yin gari swaa daki. ⁸ Na Gusunə wunen Yinni siara wi u nun durom kua u nun swii Isireliban sina gɔna wəllə. U bu kīwa sere ka baadomməo. Yen sɔna u nun kua ben sunə a n da ka bu sirie dee dee.

⁹ Ma u sina boko wura kā tɔnnu ita ka bɔnu, ka maa turare ka kpee gobiginu. Saloməo kun maa turare waare gam gum di ya n kpāaru nɛ mɛ.

¹⁰ Huramun sɔm kowobu ka Saloməogii be ba ka wura naamə Ofirin di, beya ba maa ka dāa gea ye ba mɔ santali ka kpee gobiginu naamə. ¹¹ Ma sina boko u ka dāa ye yɔɔtii kua sāa yero ka sere maa win tiin dirə. Dāa yera u maa ka wom kowobun mərəkunu ka ben guunu kua. Dāa yen bwesera kun saara mɔ. Mɛya ba n maa yen bweseru waare Yudan temə.

¹² Saloməo u sunə tən kurə wi wɛ kpuro ye u bikia. U nūn kəru kāwa n kere ye u ka na. Yen biru, ma kurə wi, u gəsira u wura win temə ka win bwāabu.

Saloməon dukia

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 10:14-29)

¹³ Wura ye Saloməo u ra wa wɔo ka wɔo ya sāawa tɔnnu yendu. ¹⁴ Ye baasi, u ra maa wura ka sii geesu mwɛ tenkuban mi ka maa sinam be u ka arukawani bəkuan mi, ka sere maa win tem beri berikan wirugibun mi.

¹⁵⁻¹⁶ U dera ba tɛrɛ bakanu goobu (200) ka tɛrɛ piiminu gooba wunəbu (300) kua ka wura. Tɛrɛ baka nin teerun bunum mu sāawa kilo nɔəba tia. Ma piimii nin teerun bunum mu maa sāa kilo ita. Ma u tɛrɛ ni doke diru garu sɔo te ba sokumə Libanin dāa sɔo, win sina kpaarə.

¹⁷ Yera u maa sina kitaru kua ka suunu donnu, ma u tu wura gean tii pote. ¹⁸ Sina kita te, ta yɔɔtia mɔwa naa dabusanu nɔəba tia. Ma ba ten naa sɔnditia kua ka wura. Ma ta nɔm sɔnditia mɔ yɛsi yɛsika. Yen baayeren bəkura ba gbee sunən weenasia kua ya yɔ, tia nɔm dware, tia maa nɔm geuə. ¹⁹ Ma ba maa gbee sinan sin weenasisu kua wokura yiru ba doke tia tia yɔɔtia

yen naa dabusaru baateren yēsi yēsikaō. Nəəba tia ya wāa nəm dwarə, nəəba tia maa wāa nəm geu. Sunə goo maa sari wi ba maa kita ten bweseru kuare.

²⁰ Saloməən nəri kpuro yi sāawa wura gea ka sere maa win gbēa ye u ra ka di win sina kpaarə te ba sokumə Libanin dāa sō. Gāanu ganu sari mi ni ba kua ka sii geesu, domi win waati ye sō, ba n̄ sii geesu garisi gāanu. ²¹ Yēn sō Huramun səm kowobu ba ka Saloməən goo nimkusu tenkuru mō su ra n̄ naamə wōō ita ka wōō ita saa tontonden di, su n̄ wuraba ka sii geesu sōwa ka suunu donnu, ka wənnu ka gunə burasu.

²² Salomə u sinam be ba wāa dunia sō kpuro bwisi ka dukia kere. ²³ Sinambu kpuro ba ra n̄ kasuwa bu win gari n̄ win bwisi yi Yinni Gusunə u n̄n kən sō. ²⁴ Wōō baagere, ben baawure u ra ka n̄n kēru naawewa. Gabu sii geesu, gabu wura, gabu yabenu, gabu tabu yānu, gabu turare, gabu maa dumi ka kəkəkunu.

²⁵ Ma Salomə u tabu kəkēba kasu yi dumi gawe ka maasəbu. U dum gōnu kua nərəbun suba nne (4.000). Maasə be, ba maa sāa nərəbun suba wəkura yiru (12.000). Ma u bu yi yi wuu marosə, mi win tabu kəkēba ba wāa ka sere maa Yerusalemu mi win tii u wāa. ²⁶ Sinam be ba wāa saa daa te ba mō Efaratin di sere n̄ ka girari Filisitiban temə, n̄ ka da Egibitin daarə, Saloməwa u be kpuro mō. ²⁷ Ma u dera sii geesu koorə Yerusalemu mi nge kpenu. Meya u maa dera dāa gea ye ba mō seduru ya dabia nge yakasun dāa ye ba mō sikaməre ye ya ra n̄ wāa Sefalan wəwə. ²⁸ Salomə u tenkuba mō be ba ra n̄n dumi dwem daawe Egibitiə ka sere maa tem baamaə.

Saloməən gō

(I maa mēerio Sinambu I, 11:41-43)

²⁹ Saloməən kookoo si u kua, gbiikisu ka dāakisū, si kpuron garin sukum yoruə Gusunəən sōmə Natanin tireru sō, ka Gusunəən sōmə Akiya, Siligiin tireru sō, ka sere maa Gusunəən sōmə Yedon kāsīnun tireru sō. Yedo wiya u Yeroboamu, Nebatin bii, Isireliban sina bokon wāarun faagi yoruə. ³⁰ Salomə u bandu diwa wōō weeru Isireliba kpuron wollo Yerusalemu. ³¹ Yen biruwa u kpuna u gu. Ma ba n̄n sikua win tundo Dafidin wuu. Ma win bii Roboamu u bandu kəsire kua.

YUDAN SINAMBUN GARI

Isireliban banda

bənu kua yiru

(I maa mēerio Sinambu I, 12:1-15)

10

¹ Roboamu u da Sikemuə. Domi Isireliba kpurowa ba da mi bu ka n̄n ko sunə. ² N deema Yeroboamu, Nebatin bii, u raa kpikuru sua Saloməən sō u da u wāa Egibitiə. Sanam mē u nua Roboamu u bandu di, yera u gəsirama Egibiti min di. ³ Yera ba n̄n sōmə goria ba nē, u na. Ye u tunuma, yera wi ka Isireliban bwese kerī wəkuru ba menna ba da ba Roboamu sōwa ba nē, ⁴ wunen tundo u sun yoo sōma koosia, ma ya sun bunie nge keten sugu. Adama wune a sun tu kawo kpa su nun swī.

⁵ Ma u bu sōwa u nē, i gina doo. N n̄ kua sō ita kpa i wurama.

Ma tən be, ba doona. ⁶ Yera Roboamu u Isireliban bukurobu menna win mi, be ba ra raa win tundo Salomə bwisi kē. Ma u bu bikia u nē, bwisi yirə i man kēmə n̄ tən be sō.

⁷ Ma ba n̄n wisa ba nē, à n̄ wura saa gison di, a tən be nəri kpa a ko ye ba nun bikia, kpa a bu wisi ka kīru, ba ko n̄ sāawa wunen tōmbu sere ka baadommaə.

⁸ Adama Roboamu wi, u n̄ bukuro ben gari wure. Win saarasi ka be u biru di sannu, bera u bwisi bikia. ⁹ U bu sōwa u nē, bwisi yirə i man kēmə n̄ ka tən be wisi be ba nē, n̄ bu yoo sōma kawo ye nen tundo u raa bu koosia.

¹⁰ Yera ba n̄n wisa ba nē, a bu sōwə a nē, wunen niki bii piibu ga wunen tundon pəra bōorum kere. ¹¹ Wunen tundo u raa bu yoo sōma koosia. Meya kaa maa tu sosi. Wunen tundo u raa bu seeyasia ka yii sennu. Meya kaa maa bu seeyasia ka som kpaki.

¹² Yera Yeroboamu ka tən be kpuro ba na Roboamun mi sō itase te, nge mē u raa gerua. ¹³ Roboamu u tən be wisa ka dam. U n̄ bukuro ben gari yi garisi gāanu. ¹⁴ Adama win saarasi ben bwisiya u ka samburu kua, ma u nē, nen tundo u raa be yoo sōma koosia. Adama tē, negira ta koo kera. U raa be seeyasia ka yii sennu. Adama nē, som kpakiya kon ka be seeyasia.

¹⁵ Nge meya Roboamu u yina u tən begii swaa daki, domi Yinni Gusunəwa u dera n̄ koorə mē, kpa win gari yi ka koorə yi u raa Yeroboamu, Nebatin bii sōwa saa Akiya, Siligiin nōn di.

Roboamu

u kua Yudaban sunə

(I maa mēerio Sinambu I, 12:16-25)

¹⁶ Ye Isireliba kpuro ba wa ma sina boko u n ben gere swaa daki, yera ba nùn sɔwa ba nɛɛ, mba n sun mɔsine bɛɛ ka Dafidi, Isain bii.

Sa n̄ maa bɔnu gaa mɔ ka wi.

Bɛɛ Isireliba i de su gɔsira
su wura bɛɛɛn yɛnuɔ.

Wunɛ Roboamu,

a wunen bweserun wunanɔ koowo.

Ma Isireli be, ba gɔsira ba wura ben yɛnuɔ. ¹⁷ Ma Roboamu u kua Yudaba tɔnan sunɔ. ¹⁸ Saa ye sɔara u Hadoramɔ gɔra Isireliban mi, wi u ra bu kpare bu ka wɔɔ gobi mwa. Ma ba nùn kpɛnu kasuka ba go. Yera n dera Roboamun tii u win tabu keke wɔri fuuku fuuku u da Yerusalemɔ. ¹⁹ Nge mɛya Isireliban bwese kɛri wɔku te, ta ka Dafidin yɛnugibu karana sere ka gisɔ.

11

¹ Saa yɛ sɔɔ Roboamu u tunuma Yerusalemɔ, yera u Yudaba ka Benyamɛɛba kpuro mɛna, ma u be sɔɔ tabu durɔ dangibu nɔrɔbun suba wunɔbu ka wɛnɛ (180.000) gɔsa bu da bu Isireliban bwese kɛri wɔku te wɔri kpa bu ban te wɔrama bu nùn wesia. ² Adama Gusunɔ u ka win sɔmɔ Semaya gari kua u nɛɛ, ³ a Roboamu, Salomɔɔn bii, Yudaban sunɔ ka Yudaba ka Benyamɛɛba kpuro sɔwɔ a nɛɛ, ⁴ wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku raa da bu ka ben mɛro bisibu Isireliba tabu ko. Ben baawure u gɔsiro win yɛnuɔ. Domi yeni ya nawa saa nen min di.

Ma ba Yinni Gusunɔn gere wura, ba gɔsira ba wura ben yɛnuɔ.

Roboamu

u wusu gb̄aranu banisi

⁵ Roboamu u da u sina Yerusalemɔ. Ma u Yudan wusu gb̄aranu banisi. ⁶ U Betelehemu bana, ka Etamu ka Tekoa ⁷ ka Beti Suri ka Soko ka Adulamu ⁸ ka Gati ka Maresa ka Sifu ⁹ ka Adoraimu ka Lakisi ka Aseka ¹⁰ ka Sorea ka Ayaloni ka Heboroni. Wuu si, su wāawa Yudan temɔ ka Benyamɛɛn temɔ. Ma u su tāsisa. ¹¹ U su gb̄aranu toosi, ma u tabu sinambu yi yi mi. Ma u dia kua mi ba ko n da dīanu ka gum ka tam bere. ¹² U wuu sin baagere sɔɔ tɛrɛnu ka yaasi yi. Ma u su tāsisa. Ma Yudaba ka Benyamɛɛba ba ka nùn yɔra.

Yāku kowobu ka Lefiba

ba wura Roboamun mi gia

¹³ Yāku kowobu ka Lefi be ba wāa Isireliban tem sɔɔ kpuro, ba seewa ben wāa yerun di ba na Roboamun mi. ¹⁴ Lefiba ba ben wāa yenu deri ma ba na Yudaɔ ka Yerusalemɔ yɛn sɔ Yeroboamu ka win bibu ba bu yinari bu ben yāku kowo sɔma ko. ¹⁵ Yeroboamu u yāku kowobu yi yi win bwāarokunun sɔ, ni u kua nu ka boo kinɛnu ka kɛtɛba weene. ¹⁶ Isireli be ba tie ba Yinni Gusunɔn sāraru kīru mɔ, ba Lefiba swī Yerusalemɔ bu ka Gusunɔ ben baababan Yinni yākuru kua. ¹⁷ Ma ba Yudan bandun dam sire, ba Roboamu, Salomɔɔn bii tāsisa wɔɔ ita. Wɔɔ ita ye sɔara ba sīa Dafidi ka Salomɔɔn yira sɔɔ.

Roboamun bweseru

¹⁸ Roboamu u Mahalati sua kurɔ. Mahalatin tondon yīsira Yerimɔti, Dafidin bii. Win mɛron yīsira Abihaili, Eliabun bii, Isain debubu. ¹⁹ Mahalati wi, u bii tɔn durɔbu mara. Bera Yeusi ka Semaria ka Sahamu. ²⁰ Mahalatin biru, u Maaka sua kurɔ. Maaka wi, u sāawa Abusalɔmun bii. Ma u Roboamu Abia ka Atai marua ka maa Sisa ka Selomiti. ²¹ Roboamu u Maaka kī too n kere win kurɔ be ba tie. Domi kurɔbu yɛndu yiru sariwa u sue yɛnuɔ ma u maa kurɔ tanɔbu mɔ wata tɔwɔ. Bii tɔn durɔbu tɛna yiru sariwa u mara. Bii tɔn kurɔbu maa wata. ²² Roboamu u Abia, Maakan bii yerumaru wɛ. Ma u nùn kua win maabu ka win wɔnɔbun guro guro. Domi u kī u nùn ko sunɔ. ²³ Yen biru, u win bii be ba tie yarinasia ka bwisi. U dera ba da ba wāa Yudaba ka Benyamɛɛn wuu gb̄aranugisu sɔɔ. U bu dīanu wɛ nu kpā. Ma u maa bu kurɔ dabinu sua.

Egibitin sunɔ Sisaki

u Yudaba wɔri

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 14:25-28)

12

¹ Ye Roboamu u wa ma win banda dam kua, u tāsā, yera u Yinni Gusunɔn woodaba deri. Ma Isireliba kpuro ba maa win yira swī. ² Roboamun bandun wɔɔ nɔɔbuse sɔara Sisaki, Egibitin sunɔ u Yerusalemu wɔri. Domi Roboamu ka wigibu ba Yinni Gusunɔ torari. ³ Sisaki wi, u tabu kekeba mɔwa nɔrɔbu ka goobu (1.200), maasɔbu maa nɔrɔbun suba wata (60.000). Ma u

na saa Egibitin di ka tòn dabi dabinu. Bera Libigibu ka Sukigibu ka Etiopigibu. ⁴Ma u Yudan wuu gbàranugisu mwɛera sere n ka girari Yerusalemu. ⁵Yera Gusunɔn sɔmɔ Semaya u da u Roboamu deema ka Yudaban tabu sinambu be ba duki sua sanam mɛ Sisaki u wee. Ma u bu sɔwɔa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, i nùn deri. Wee u koo maa bɛɛn tii deri, kpa u bɛɛ bɛri Sisakin nɔmuɔ.

⁶Isireliban tabu sinambu ka ben sina bokon tii, ba ben toranu wura ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ u sáawa gemgii.

⁷Ye Yinni Gusunɔ u wa ba tii kawa, yera u Semaya sɔwɔa u nɛɛ, wee ba tii kawa. Yen sɔ, na n maa bu kpeerasiamɔ. Na n tɛɛmɔ n ka bu somiru na. Na n derimɔ Sisaki u maa Yerusalemu wɔri nɛn mɔrun sɔ. ⁸Adama ba koo ko Sisakin yobu kpa bu gia ma nɛn yinniru ka handunian sinambun yinniru nu n tia.

⁹Sisaki, Egibitin sina boko u da u Yerusalemu wɔri ma u Yinni Gusunɔn sáa yeru ka sina bokon dirun arumani gura. Ye kpurowa u sua. U maa tɛrenu gura ni Salomɔɔ u kua ka wura.

¹⁰Ma Roboamu u tɛɛ nin kɔsire kua ka sii gandu. Ma u nu sina kpaarun kɔnɔn kɔsɔbun wirugibu nɔmu sɔndia. ¹¹Mɛn nɔɔ sina boko u gesi dɔɔ Yinni Gusunɔn sáa yeru, kɔnɔn kɔsɔ be, ba ra nɛwa bu nu sua. Yen biru, kpa bu maa ka nu wura bu yi ben dirɔ.

¹²Mɔru ye Yinni Gusunɔ u raɔ ka Roboamu sáa ya sure yɛn sɔ u tii kawa. Ma u n dere bu nùn kam koosia mam mam. Ma u dera gáa geenu tiara Yudaɔ.

Roboamun bandun kpeeru

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 14:21-24,29-31)

¹³Roboamu u mɔwa wɔɔ weeru ka tia sanam mɛ u bandu di Yerusalemuɔ. Ma u win bandun dam sire. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka yiru bandu sɔɔ Yerusalemu mi. N deema wuu gɛra Yinni Gusunɔ u gɔsa Isireliba kpuron sɔ ga n ka win yísiru sɔwɔa. Roboamu win mɛron yísira Naama, wi u sáa Amɔni. ¹⁴Kɔsa u kua, domi u n Yinni Gusunɔ kasu ka win gɔru kpuro.

¹⁵Roboamun kookoo si u kua, gbiikisu ka dáakisu, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔbu Semaya ka Idon tirenu sɔɔ. Tire ni sɔɔra ba ben yísa yorua nge mɛ ba ka swíine. Roboamu ka Yeroboamu ba ra n tabu mɔwa baadomma. ¹⁶Roboamu u kpuna u gu, ma ba nùn sikua win baababan sikɔɔ Dafidin wuuɔ. Ma win bii Abia u bandu kɔsire kua.

Abia u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 15:1-8)

13

¹Yeroboamun bandun wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka itase sɔɔra Abia u bandu di Yudaɔ. ²U bandu diwa wɔɔ ita Yerusalemuɔ. Win mɛron yísira Maaka, Urieli, Gibeagiiin bii.

Abia ka Yeroboamu ba tabu kuawa ben wáaru kpuro sɔɔ. ³Abia u tabu kowo dangibu sua nɔɔɔbun suba nɛɛru (400.000) u ka Yeroboamu wɔri. Ma Yeroboamu u maa tabu durɔ dangibu sua nɔɔɔbun suba nɛnɛ (800.000) u bu sure. ⁴Yera Abia u seewa u nɔɔgíru sua saa guu te ba mɔ Semaraimun di. Guu te, ta sáawa Efaraimun guurun bee tia. U nɛɛ, Yeroboamu, wune ka Isireliba, i man swaa dakio i nɔ. ⁵I n yɛ ma Dafidi ka win bibun bwesera Gusunɔ Isireliban Yinni u bandu wɛ Isireliba kpuro sɔɔ? U maa nɛɛ, u n arukawani ye kusiamɔ.

⁶Adama Yeroboamu, Nebatin bii, Salomɔɔ, Dafidin biin sɔm kowo u win yinni seesi. ⁷N deema garu koo saribara ba menna ba na wi Yeroboamun mi. Ma ba Roboamu kamia. Roboamu u sáawa aluwaasi. U ku ra gáanu ko ka toro sindu. Ma u kpuna u yɔra dim dim ben wuswaaɔ. ⁸Tɛ, i tamaa i ko i ka ban te yina te Yinni Gusunɔ u Dafidin bibun bweseru nɔɔ mwɛeru kua. Geema i dabi too. Ma i kɛɛn bwáarokunu mɔ ni Yeroboamu u bɛɛ kua ka wura nu n sáa bɛɛn yinnibu. ⁹Ma i Yinni Gusunɔn yáku kowobu Aronin bibu ka sere Lefiba yina. Ma i tii yáku kowo kpaobu kua nge bwese tukunu. Wi u gesi seewa u ka naa kpema ka yáa kinenu nɔɔba yiru na, wiya ba ra ko bwáaroku nin yáku kowo, ni, ni nu n sáa Gusunɔ. ¹⁰Adama bɛɛ Yudaba, Gusunɔwa u sáa bɛɛn Yinni. Sa n maa nùn deri. Yáku kowobu Aronin bweseru ka Lefiba, bera ba win sɔma mɔ. ¹¹Sa ra Yinni Gusunɔ tɔɔ baateren yáku dɔɔ mwaararuginu kue bururu ka yoka. Sa ra nùn turare dɔɔ dokeye kpa sa nùn pɛɛ yiya tabulu deɛra yen wɔllɔ. Mɛya sa ra maa fitilanu sɛre yoka baayerɛ dabu wuraguu gen wɔllɔ. Bɛɛ, sa nùn mɛm nɔɔwammɛ. Adama bɛɛ i nùn deri. ¹²Mɛya Gusunɔ ka win yáku kowobu ba wáa ka bɛɛ. Ba sun swaa gbiie. Mɛya sa kɔbi mɔ yin swíi yi dam mɔ. Sa ko bɛɛ yi swee. Bɛɛ Isireliba, i ku ka Gusunɔ bɛɛn baababan Yinni tabu ko. Domi i n kamiamɔ.

¹³Yera Yeroboamu u dera win tɔn be ba kukua Yudaban biruɔ ba yarima ba Yuda be wɔri. N deema Yeroboamun tabu kowobu gabu ba wáa Yudaban wuswaaɔ. Nge mɛya n kua ba ka bu suunu doke. ¹⁴Ye Yudaba ba síira, yera ba wa ma ba koo tabu kowa biruɔ ka wuswaaɔ. Ma ba nɔɔgíru sua ba Yinni Gusunɔ somiru kana. Sanam mɛ, yáku kowobu ba kɔbi soomɔ, ¹⁵yera Yudaba kpuro ba tabun kuuki wura. Ma Yinni Gusunɔ u Yeroboamu ka wigibu wɔri

Abia ka Yudaban wuswaa. ¹⁶ Isireliba ba duki yakikira adama Gusunɔ u bu bɛri Yudaban nɔmaa. ¹⁷ Ma Abia ka win tɔmbu ba Isireliba kamia. Isireli be sɔɔ, tɔmbu nɔrɔbun suba nɛɛra wunɔbuwa (500.000) ba wɔruka ba gu. ¹⁸ Isireliba ba sekuru wa dɔma te. Ma Yudaba ba nasara sua. Domi Gusunɔ ben baababan Yinniwa ba tɔsa. ¹⁹ Abia u Yeroboamu naa gira, ma u nɔn wuu sini mwaari, Beteli ka yen baru kpaanu ka Yesana ka yen baru kpaanu ka Eforoni ka yen baru kpaanu.

²⁰ Yeroboamun dam kpuro mu kpa Abian waati ye sɔɔ. Ma Yinni Gusunɔ u dera u gu. ²¹ Yen biru, Abia u win bandun dam sire. U kurɔbu sua wɔkura nne. Ma u bii tɔn durɔbu yenda yiru mara ka bii tɔn kurɔbu wɔkura nɔɔbu ka tia.

²² Ye Abia u kuan sukum ka ye u gerua, ya yorua Gusunɔn sɔmɔ Idon tireru sɔɔ. ²³ Abia u kpuna u gu, ma ba nɔn sikua win baababan sikaɔ, Dafidin wuu. Ma win bii Asa u bandu kasire kua.

Asa u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 15:9-11)

Ma bɛri yenda dua tem mɛ sɔɔ sere wɔɔ wɔkuru.

14

¹ Asa u sɔa dee dee Gusunɔ win Yinnin wuswaa. ² U bɔu yaku yenu ka gungunu ka bwɔarokunu kasuka. ³ U Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, bu Gusunɔ ben baababan Yinni kasu, kpa bu win yirebu ka win woodaba mem nɔɔwa. ⁴ U bwɔaroku ka gungunu mi ba ra bɔnu sɔ kpuro kasuka. Ma win banda waa bɛri yendu sɔɔ. ⁵ U dera ba wuu gbɔranugisu seeya. Win bandu sɔɔ, tabu sari. Bɛri yenda ta waa, domi Yinni Gusunɔ u dera u wɛra. ⁶ Asa u maa Yudaba sɔɔwa u nɛɛ, su wuu si sɔme su si gbɔranu ka kɔsu yenu toosi kpa su sin kɔnnɔsun gamboba kɔkɔɔba doke, domi tem me, mu sɔawa bɛsegim. Mɛya sa Gusunɔ bɛsen Yinni kasu ma u sun wɛrabu wɛ bɛri berika kpuro.

Ma ba kpia ba wuu si sɔnwa.

⁷ Asa u tabu kowobu nɔrɔbun suba gooba wunɔbu (300.000) mɔ Yudaba sɔɔ be ba tɛɛnu ka yaasi ma. Benyamɛɛba sɔɔ maa, tɔmbu nɔrɔbun suba goobu ka wɛnɛ (280.000) be ba tɛɛnu neni ma ba ten toobu yɛ. Be kpuro ba sɔawa tabu durɔ damgibu. ⁸ Yera Seraki, Etiopigii u Yudaba wɔrim wee. Ma u tunuma Maresaɔ ka win tabu kowobu nɔrɔbun suba nɔrɔbu (1.000.000), ka tabu kɛkɛ yi dumi gawe gooba wunɔbu (300). ⁹ Ma Asa u seema u ka nɔn yinna wɔwa ye ba mɔ Sefataɔ, Maresan baku. ¹⁰ Ma Asa u Gusunɔ win Yinni kana u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wune turowa kaa kpɛ a damgii n̄ kun mɛ dam sarirugii somiru na. Yen sɔ, a na a sun somi. Domi wune sɔɔra sa tɔsa. Mɛya ka wunen yisira sa ka tɔn dabi teni wɔrim na. Gusunɔ bɛsen Yinni, a ku de tɔnu u nasara wa wunen wɔlɔ.

¹¹ Ma Yinni Gusunɔ u dera Asa ka Yudaba ba Etiopigibu kamia, ba duki yarina Yudaban wuswaan di. ¹² Ma Asa ka wigibu ba bu naa gira sere Geraɔ. Ma Etiopigii be, ba wɔruka ba gu. Domi Yinni Gusunɔ ka win tabu kowoba ba Etiopigii be kam koosia. Yen dɔma te, Yudaba ba yɔnu gurawa too. ¹³ Asa ka win tɔmbu ba wuu si su waa Geraɔ wɔri ba kasuka. Ma ba dukia baka gura. Domi sin tɔmba Yinni Gusunɔn berum kua ba nanda. ¹⁴ Ba be ba yaa sabenu kɔsun kuu bekunuginu kasuka. Ma ba yaa nu ka yooyoosu mwɛɛra dabi dabinu. Yen biru, ba gosira ba wuru Yerusalemua.

Asa u bɔu sɔaru yina

(I maa mɛɛrio Sinambu I, 15:12-15)

15

¹ Yinni Gusunɔ u dera win Hunde u Asaria, Odɛdin bii yɔɔwa. ² Ma u da Asan wuswaa u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Asa, wune ka Yudaba, ka Benyamɛɛba, i swaa dakio i nɔ. Yinni Gusunɔ u waa ka bɛɛ, i n̄ ka nɔn yɔra. I n̄ nɔn kasu, i ko i nɔn wa. Adama i n̄ nɔn deri, u koo maa bɛɛ deri. ³ N deema saa ye sɔɔ, Isireliba ba Yinni Gusunɔ deri. Ba n̄ yaku kowobu mɔ be ba koo bu Yinni Gusunɔn woodaba sɔsi. Mɛya ba n̄ maa Gusunɔn wooda gaa mɔ. ⁴ Adama ben nuku sankiranu sɔɔ, ba gosirama Gusunɔ ben Yinnin mi ba nɔn kasu. Ma u tii bu sɔsi. ⁵ Waati ye sɔɔ, be ba dumɔ ka be ba yarimɔ ba n̄ bɛri yendu mɔ. Domi tabu waa wa tem kpuro sɔɔ. ⁶ Tabu waa bwesenu sɔɔ ka wusu sɔɔ. Domi Gusunɔwa u bu wahala dabi ni suremɔ. ⁷ Yen sɔ tɛ, i yɔro dim dim, kpa i ku mwia kpana. Domi i ko i bɛɛn kookoosun are wa i mwa.

⁸ Ye Asa u Gusunɔn sɔmɔ Asaria, Odɛdin biin gari yi nua, yera u dam wa ma u bɔu ni nu waa Yudan tem sɔɔ ka Benyamɛɛn tem sɔɔ kpuro kpeerasia ka sere maa ni nu waa wuu si ba mwɛɛra sɔɔ Efaraimun guuro. Ma u Yinni Gusunɔn yaku yeru seeya te ta ra n̄ waa sɔa yerun wuswaa. ⁹ Ma u Yudaba kpuro menna ka Benyamɛɛba ka Efaraimuba ka Manaseba ka sere Simeɔba, be, be ba wurama win mi Yudaɔ. Domi Isireliba dabira ta wurama Yudaɔ yɛn sɔ ba wa ma Gusunɔ, Asan Yinni u ka nɔn waa. ¹⁰ Ma ba menna Yerusalemua wɔn suru itase sɔɔ.

N deema Asan bandun wōō wōkura nōōbuse sōōra mi. ¹¹ Yen tōō te, arumani ye ba gura sōō, keƐƐ nata ka wunōbu (700) ka yāōnu nōōrōbun suba nōōba yiruwā (7.000) ba ka Yinni Gusunō yāōkunu kua. ¹² Ba nōō mwēƐƐru kua ma ba koo Gusunō ben baababan Yinni kasuwa ka ben gōru kpuro, ka ben bwēra kpuro. ¹³ Ben wi u yina u Gusunō Isireliban Yinni kasu, ba koo yēro gowa, baa ū n sāan na bukuro n kun mē bii, tōn durō n kun mē tōn kurō. ¹⁴ Ma ba bōri yi wuramō ka dam Yinni Gusunōn wuswaaō, ma ba nuku dobnun kuuki mō ba kōbi ka guunu soosimō. ¹⁵ Ma Yudaba kpuro ba nuku dobnun kua ben nōō mwēƐ te ba kuan sō. Domi ba tu kuawa ka ben gōru kpuro. Ma ba Yinni Gusunō kasu ka ben gōru kpuro. Ma u bu tii sōōsi, u bu wērabu wē beri berika.

¹⁶ Asa u mam Maaka win mero yara bandun di. Domi u bwāaroku kua Asitaaten sō. Ma Asa u gu kōsuka muku muku u dōō menī wōwaa ye ba mō Sedoroni. ¹⁷ Adama Asa u n kpīa u gungunu mi ba ra būnu sō kpuro kpeerasie baa mē u tii Gusunō wē mam mam win wāaru kpuro sō. ¹⁸ Wi ka win tundo ba sii geesu ka wura ka gāa bwese bwese ka yi Yinni Gusunōn sō. Ma u ye kpuro sua u ka da Yinni Gusunōn sōa yera.

¹⁹ Ma tabu yōra saa ye sō, sere n ka kua Asan bandun wōō tēna ka nōōbuse sō.

Asa u ka Basa,

Isireliban sina boko tabu kua

(I maa mērio Sinambu I, 15:16-22)

16

¹ Asan bandun wōō tēna ka nōōba tiase sō, yera Basa, Isireliban sina boko u Yudaba tabu wōrima. Ma u Rama gbāraru toosi u ka Asan tōmbu Yudaba yinari bu du bu yari. ² Yera Asa u sii geesu ka wura yarama Yinni Gusunōn arumani beru yerun di ka maa sina bokon arumani beru yerun di. Ma u ka ye kpuro gara Sirin sina boko Beni Hadadin mi, wi u wāa Damasio. ³ U nē, u de bu arukawani bōke nge mē ben baababa ba raa bōkua. Wee u nūn sii geesu ka wura mōrisiamme. Yen sō, u de u win arukawani kusia ye wi ka Basa Isireliban sina boko ba bōkua, kpa Basa u wa u wi, Asa deri. ⁴ Ma Beni Hadadi u Asan gari yi wura. Ma u win tabu sinambu gara bu Isireliban wusu wōri. Ma ba Iyoni wōri ka Danu ka Abeli Maimu ka sere maa Nefitalin wuu sin mi ba ra dīanu bere. ⁵ Sanam mē Basa u ye nua, yera u win sōmburu yōrasia u Raman bana ye deri. ⁶ Ma Asa u dera Yudaba ba kpenu ka dāa ye Basa u raa ka Rama banimō mi gura. Ma ba ka ye Geba ka Misipa bana.

Asa u Gusunōn sōmō Hanani

pirisōm doke

⁷ Saa ye sōōra, Gusunōn sōmō Hanani u da u Asa Yudaban sina boko deema u nē, yēn sō a wunen naane doke Sirin sina boko sō, n n mō Gusunō wunen Yinni sō, yen sō, Sirin sina bokon tabu kowobu ba koo nun kisirari. ⁸ Etiopigibu ka Libigibu ba tabu kowo dabi dabinu mō ka tabu keke dabi dabinu yi dumi gawe, ka sere maa maasōbu. Ka mē, Yinni Gusunō u nun bu nōmu beria yēn sō a nūn naane kua. ⁹ Domi Yinni Gusunō u kpuro mēra handunia ye sō u ka wa be ba nūn kī ka ben gōru kpuro. Adama wunē, a gari baka kookoosu kua gari yi sō. Yen sō, saa tēn di, ba koo ka nun tabu ko.

¹⁰ Ma Asa u ka Gusunōn sōmō wi mōru kua gem gem. Ma u dera ba nūn pirisōm doke. Saa ye sōōra u maa Yudaban gabu dam dōremō.

Asan bandun kpeeru

(I maa mērio Sinambu I, 15:23-24)

¹¹ Asan bandun tore ka ten kpeerun gari yi yorua Yudaban sinambu ka Isireliban sinambun tireru sō. ¹² Asan bandun wōō weeru tia sarise sō, u naasu bara sere u nōni sōōra. Baa mē u barō, ka mē, u n Yinni Gusunō kasu. Tingiba u kasu. ¹³ Ma Asa u kpuna u gu win bandun wōō weeru ka tiase sō. U da u win baababa deema. ¹⁴ Ba nūn sikua siki ni u dera ba gban teerō Dafidin wuu. Bu sere nūn sike, ba nūn kpīwa kpīn yeru garun mi tē sō ba turare bwese bwese ka mēna ye ba kua nge mē turare kowobu ba ra ko. Ma ba nūn ye dōō dokea gem gem.

17

Yosafati u bandu di

¹ Asan gōon biru, win bii Yosafatiwa u bandu kōsire kua. ² U win bandun dam sire Isireliban sō. Ma u tabu kowobu yi yi Yudan wuu gbāranugisu kpuro sō. Ma u maa wirugibu yi yi Yudan tem mē sō ka sere maa Efaraimun wusu sō si win tundo Asa u raa mwēƐra. ³ Yinni Gusunō u ka Yosafati wāa. Domi u sīa Dafidi win sikadon yiri gbiiki sō. U n būu wi ba mō Baali kasu u sāwa. ⁴ Gusunō win sikadon Yinniwa u kasu. Ma u win woodaba mēm nōōwa. U n Isireliban yira swī. ⁵ Yinni Gusunō u Yosafatin bandu dam sire. Ma Yudaba

kpuro ba ka nùn kēnu naawamme. U dukia baka ka beere baka wa. ⁶ Ma win gōru ga tāsā Yinni Gusunō sōo. Ma u dera ba būnu ka nin sāa yenu kāsuka Yudaō.

⁷ Win bandun wāo itase sōo, yera u win tabu sinam beni gōsa bu da bu keu sōosi Yudan wusu sōo. Bera Beni Haili ka Abudiasi ka Sakari ka Netanēeli ka Miseen. ⁸ Ma u dera Lefiba ba bu swīi. Lefi bera Semaya ka Netania ka Sebadia ka Asaeli ka Semiramotu ka Yonatam ka Adoniya ka Tobiya ka Tobi Adoniya ka sere yāku kowo beni, Elisama ka Yoramu. ⁹ Ba Yinni Gusunōn woodan tireru neni ba ka Yudaban wusu bukianē, ba bu wooda yen keu sōosimo.

Yosafatin bandun dam

¹⁰ Sinam be ba ka Yudaba sikerene ba berum duura Yinni Gusunōn sō. Ba n̄ maa ka Yosafati tabu kue. ¹¹ Filisitiba ba ka Yosafati kēnu naawa, ka sere maa wāo gobi yi ba ra nùn kāsie ka sii geesun gobi. Ma Daarububa ba ka nùn yaa sabenu naawa. Niya yāanu nārōbun suba nōōba yiru ka nata ka wunōbu (7.700) ka bonu nārōbun suba nōōba yiru ka nata ka wunōbu.

¹² Ma Yosafatin yiiko ya sosimo ya dōo. Ma u dii damginu ka maa wusu bana Yudaō mi ba ra dīanu bere. ¹³ U sōm dabi dabinu kua Yudan wusu sōo. Ma u tabu kowo worugōba mō Yerusalemuō. ¹⁴ Tabu kowo ben geeru wee yenu ka yenu. Yudaba sōo, be ba sāa tabu kowobu nōrōm nōrōm (1.000) wirugibu, be wee. Adina ka win tabu kowo worugōba nārōbun suba gooba wunōbu (300.000). ¹⁵ Yen biru, Yokanani ka win tabu kowobu nārōbun suba goobu ka wene (280.000). ¹⁶ Ma Amasia, Sikirin bii wi u tii Yinni Gusunō wē ka kīru, u maa tabu kowobu nārōbun suba goobu (200.000) kpāre. ¹⁷ Benyameen bweseru sōo, Eliada tabu kowo worugōwa u tabu kowobu nārōbun suba goobu (200.000) kpāre be ba tennu ka terenu mō. ¹⁸ Ma Sosabadi u maa tōmbu nārōbun suba wunōbu ka wene (180.000) kpāre be ba tabu yānu neni. ¹⁹ Tabu kowo beniwa ba sina bokon sōma mō, be ba wāa Yudan wuu gbāranugisu sōo baasi.

Yosafati u ka Akabu

arukawani bōkua

(I maa mēerio Sinambu I, 22:1-4)

18

¹ Yosafati u dukia baka ka beere baka wa. Ma u ka Akabu arukawani bōkua kurō kēēnaa sōo. ² Amen biru, u da u Akabu deema Samariō. Ma Akabu u dera ba ka yāanu ka kete dabi dabinu go Yosafati ka win tōmbun sō. Ma Akabu u Yosafati kana bu da bu Ramōti wōri ye ya wāa Galadin temō. ³ U nēē, Yosafati, kaa ka man da Ramōti, Galadin temō?

Ma Yosafati u nùn wisa u nēē, oo. A n sōru kpa, na maa kpawa mi. Wunen tōmbu bā n seewa, nēgiba maa seewawa mi. Sa ko ka nun taa bi da kpa su wuu ge wōri sannu.

Sōmō weesugiba nēē,

Akabu koo tabu di

(I maa mēerio Sinambu I, 22:5-12)

⁴ Ma Yosafati u Isireliban sina boko sōōwa u nēē, adama a gina Yinni Gusunō bikio a nō mē u koo nun sō.

⁵ Ma Isireliban sina boko u sōmōbu mēnna tōmbu nēeru (400). Ma u bu bikia u nēē, su tabu doo Ramōtiō Galadin temō? Nge su ku da.

Ma ba wisa ba nēē, a doo, Gusunō u koo nun ge nōmu beria.

⁶ Adama Yosafati u maa bikia u nēē, Yinni Gusunōn sōmō goo maa sari mini win min di sa ko win gere nō?

⁷ Isireliban sina boko u wisa u nēē, Gusunōn sōmō turowa u wāa mini win min di sa ko kpī su Gusunōn gere nō. Adama na nùn tusa domi u ku ra man gāa geenu sō ma n kun mō gāa kōsunu. Win yīsira Miseen Yimilan bii.

Ma Yosafati u nùn sōōwa u nēē, sina boko, a ku gere mē.

⁸ Yera Isireliban sina boko u win sōm kowo gōra u da u Miseen Yimilan bii sokuma fuuku.

⁹ Ma Isireliban sina boko wi, ka Yosafati Yudaban sina boko ba ben sina yānu doke, ben baawure u sō win sina kitarō Samarin gbāra kōnnōwō. Ma Gusunōn sōmō be kpuro ba wāa ben wuswāō ba gari mō. ¹⁰ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u sisun kōbunu seka. U nēē, ameniwa Yinni Gusunō u gerua. U nēē, kōbi yini yi sāawa yīru te ta wunen dam sōosimo mē kaa ka Sirigibu go mam mam.

¹¹ Ma Gusunōn sōmō be kpuro ba gari tee yi gerua. Ba mō, a doo Ramōtiō Galadin temō. Kaa nasara wa. Yinni Gusunō u koo nun wuu ge nōmu beria.

Miseen u nēē,

ba koo Akabu kamia

(I maa mēerio Sinambu I, 22:13-28)

¹² Səmə wi ba ɣərə u bu Miseen sokua u Miseen sɔwə u nɛɛ, wee Gusunən səmə be ba wāa mi kpuro ba sina boko gari dori gerua. Yen sɔ, a de wunɛ ka ben gari yi ko tee.

¹³ Ma Miseen u wisa u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunən wāaru, ye wi, Gusunə nɛn Yinni u man sɔwə, yera kon gere.

¹⁴ Ye Miseen u tunuma sina bokon mi, yera sina boko u nùn bikia u nɛɛ, Miseen, sa ko kpī su tabu da Ramotio Galadin temə? Nge su ku da.

Ma Miseen u wisa u nɛɛ, i doo mɛ. I ko i nasara wa. Yinni Gusunə u koo nun bu nəmu bɛria.

¹⁵ Adama sina boko u nɛɛ, nən nyewa kon nun bɔrusia a sere man gem sɔ mɛ Yinni Gusunə u nun sɔwə a gere.

¹⁶ Miseen u nɛɛ,
na Isireliba wa ba yarine guunu wəllə,
ba sāa nge yāa ni nu kun kparo mə.

Ma Yinni Gusunə u nɛɛ,
tən beni ba n̄ kparo mə.

Ben baawure u ɣosirowa u wura yenuə ka alafia.

¹⁷ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔwə u nɛɛ, na n̄ daa nun sɔwə ma u ku ra man ɣāa geenu sɔ, ma n̄ kun mə ɣāa kɔsunu?

¹⁸ Yera Miseen u Akabu sɔwə u nɛɛ, a Yinni Gusunən gari swaa dakio. Na nùn wa u sɔ win sina kitarə. Ma win tabu kowobu ba yɔ win nəm ɣeɔ ka win nəm dware. ¹⁹ Ma u nɛɛ, wara koo Akabu nən wəke u ka taa bi da Ramotio Galadin temə, kpa u gbi mi. Ma ba yen wesiənə mə. Wini n̄ n gerua mən, wiənə u gere mɛ. ²⁰ Yera hunde ɣaa ya yarima ya yōra Yinni Gusunən wuswaa ya nɛɛ, kon Akabu wi nən wəke. Ma Yinni Gusunə u ye bikia u nɛɛ, amənə kaa koosina. ²¹ Hunde ye, ya nɛɛ, kon yari kpa n̄ du Gusunən səmə be sɔ, kpa n̄ de bu weesu ko bu ka sina boko nən wəke. Ma Yinni Gusunə u ye wisa u nɛɛ, ya wā. Swaa ɣea. Kaa ma kpī a bu nən wəke. N n̄ mən na, a yario a da a ko mɛ. ²² Wee tɛ, Yinni Gusunə u dera hunde ye, ya dua win səmə be sɔ bu ka nun weesu kua. Yen sɔ, a n̄ yɛ ma kɔsa Yinni Gusunə u koo de yu nun deema.

²³ Yera Sedesiasi, Kenaanan bii u susi Miseen bəkuə, u nùn baara so. Ma u nɛɛ, swaa yerə Yinni Gusunən hunde u ka yara nən m̄n di u ka sere nun gari kua.

²⁴ Miseen u nùn wisa u nɛɛ, kaa ye ɣia dōma te kaa n̄ duku dukubu mə a n̄ kuku yeru kasu dia.

²⁵ Yera Isireliban sina boko u nɛɛ, i Miseen məə i ka da Aməə wi u sāa wuun wirugii ka maə Yoasi sina bokon biin mi. ²⁶ Kpa i bu sɔ i nɛɛ, aməniwa nɛ sina boko na gerua. Na nɛɛ, bu nùn məə bu kpɛ pirisəm sɔ kpa ba n̄ nùn dīanu ka nim wɛɛmə saka sɔ sere n̄ ka wurama tabu gberun di ka alafia.

²⁷ Miseen u nùn sɔwə u nɛɛ, à n̄ wurama ka alafia, n̄ n̄ Yinni Gusunə u ka man gari kua. Bɛ be i wāa mini, bɛn baawure u gari yi swaa suo.

Akabun ɣəə

(I ma mɛrio Sinambu I, 22:29-40)

²⁸ Yeniban biru, Isireliban sina boko ka Yosafati, Yudaban sina boko ba seewa ba taa bi da Ramotio Galadin temə. ²⁹ Yera Isireliban sina boko u Yosafati sɔwə u nɛɛ, kon yānu ganu kəsi ni ba n̄ ka man tubu. Adama wunɛ, a n̄ wunen sina yānu doke.

Mesuma Isireliban sina boko u kua u ka taa bi da. ³⁰ N deema Sirin sina boko u win tabu kekeban tabu sinambu sɔwə u nɛɛ, i ku goo go ma n̄ kun mə Isireliban sina boko tona.

³¹ Ye tabu sinam be, ba Yosafati wende kua, yera ba nɛɛ, Isireliban sunəwa. Ma ba nùn kooro bure bu ka nùn wəri. Adama u nəɣiru sua u somiru kana. Ma Yinni Gusunə u nùn somi, u bu gira ba ka nùn tonda. ³² Ye tabu sinam be, ba wa ma n̄ n̄ Isireliban sina boko mi, yera ba nùn deri ba doona.

³³ Yera goo u sɛu tooma Isireliban mi ɣia. U n̄ goo yīsi. Adama ga na ga Akabu wəri deedeeru mi win tarakpe ga yōra. Yera u win tabu keke swaa sɔsio sɔwə u nɛɛ, a tabu keke ye sīyo biru, kpa a man yara tabu sian di. Domi ba man mɛra kua.

³⁴ Tabu swia yen dōma te, sere ba sina boko neni u ka yɔ win tabu keke sɔ u mɛra Sirigibun sansani ɣia sere n̄ ka kua yoka. Ye sɔ u dua, ma u gu.

19

Yosafati u wirugibu ɣəsa

¹ Yeniban biru, Yosafati u wurama Yerusaleməə ka bari yendu. ² Ma Yehu, Gusunən səmə Hananin bii u nùn sennə da. Ma u Yosafati sɔwə u nɛɛ, ba ra tən kɔso somi? A be ba Gusunə tusa kī? Yeniban sɔ, Yinni Gusunə u ka nun m̄ru sā. ³ Adama u ɣāa geenu wa ni a kua. Yera a būu wi ba mə Asitaaten bwāarokunu kpuro kəsuka mam mam tem mɛ kpuro sɔ. Ma a wunen tii wɛ a ka wi, Yinni Gusunə kasu.

⁴ Yen biru Yosafati u maa sina Yerusalemu. Ma u win tumbu bera saa Beri Seban di n ka da Efaraimun guuno. Ma u ben gorusu wesia Gusuno ben baababan Yinnin mi. ⁵ Ma u siri kowobu yi Yudan wuu gb̄araruguu baagere soo. ⁶ Ma u siri kowo be s̄owa u nee, i de i n tii se ye i sirima soo. Domi n ñ t̄mbun s̄i i siribu m̄. Yinni Gusunon s̄na i sirima. U ko n maa waa been b̄kuo. ⁷ Yen s̄i, i de i n̄un nasia kpa i n tii se. Domi Yinni Gusunon mi, weesu sari. U ku ra maa goo garisi tuko. Meya u ku ra maa ñom biram k̄nu mwe.

⁸ Sanam me ba wurama Yerusalemu, Yosafati u Lefiba ka yaku kowobu yi, ka sere maa Isireliban guro gurobu, bu ka tumbu siria ba n gari gee m̄. ⁹⁻¹⁰ Wee wooda ye u bu w̄. U nee, goo ù n ka siribu na been mi saa wuu gagun di ȳen s̄i ba goo go, ñ kun me goo u wooda sara, ñ kun me u Yinni Gusunon yiirebu gabu yina, i ko i n̄un siriawa dee dee Gusunon nasiaru soo, ka murafitiru sariru soo, ka ḡoru deero. I de i bu swaa gea s̄osi kpa bu ku raa Yinni Gusunon torari kpa u ku bee ka beegibu m̄ru ko. Nge meya i ko i n da ka bu sirie kpa i ku ka taare wa. ¹¹ Wee yaku kowo tonwero Amaria u ko n s̄aa wirugii saarun swaa soo, kpa Sebadia, Isimeelin bii Yudaban yenu ȳero u n s̄aa wi u n s̄aa s̄i na bokon yenun wunanosu ko, kpa Lefiba ba n maa s̄aa siri kowobu. Yen s̄i, i tii dam k̄eyo kpa i se i s̄oma ko, kpa Yinni Gusunon u n waa ka wi u koo gea ko.

20

Yosafati u ka Edomuba

tabu kua

¹ Yeniban biru, Moabuba ka Am̄niba ba seewa ba Yosafati tabu w̄rim wee. ² Ma ba na ba ye Yosafati s̄owa. Ba nee, wee t̄n dabiru ta nun w̄rim wee saa nim w̄ku b̄ruguun guru ḡon di, Edomun tem̄. Ba waa Hasas̄on Tamaa ye ya waa Engedio.

³ Yera Yosafati u nanda. Ma u Gusunon kasu. U dera ba noo bokua Yudan tem kpuro soo. ⁴ Ma Yudaba kpuro ba men̄na bu ka Yinni Gusunon kana. Tumbu kpurowa ba na saa Yudan wusu kpuron di bu ka Yinni Gusunon kasu. ⁵ Yosafati u seewa u ȳra Yudaba ka Yerusalemugii ben suunu soo Yinni Gusunon s̄aa yerun yaara kpaan wuswaa. ⁶ Ma u nee, Gusunon besen baababan Yinni, wuna a s̄aa Yinni wallo. Wuna a bwesenu kpuron bandu neni. Wuna a maa dam kpuro neni wunen nom̄. Goo sari wi u koo ka nun tabu ko. ⁷ Yinni Gusunon, wuna a tem min tumbu gira bese, wunen tumbu Isireliban wuswaan di. Ma a mu bese, Aburahamu wi u nun k̄an bibun bweseru w̄. ⁸ Sa sina tem me soo. Ma sa s̄aa yeru bana te ta wunen ȳsiru s̄owa. ⁹ Sa nee, wahala gaa ya n sun deema, aa, taba? Wunen siribu bu sun w̄riwa? Aa, barara? Aa, ḡora? Ma sa seema sa na diru mini wunen wuswaa sa nun kana besen wahala soo, kaa sun wurari kpa a sun faaba ko. ¹⁰⁻¹¹ Wee t̄, Moabuba ka Am̄niba ka Edomuba be ba waa Seirin guuro ba na bu bese Isireliba gira tem me a sun w̄n di. N deema a raa besen baababa s̄owa a nee, bu ku du bwese ni soo sanam me ba wee Egibitin di. Ma ba bu deri, ba ñ bu kam koosie. Wee, ba wee bu sun k̄sa kua. ¹² Yera wune Yinni Gusunon, a ñ kaa bwese ni siri? Domi bese, sa ñ dam gam m̄. Wee t̄n dabira sun w̄rim wee, sa ñ ȳe ye sa ko ko. Adama wuna sa m̄era.

¹³ Ma Yudaba kpuro ba ȳ Yinni Gusunon wuswaa ka ben kur̄bu ka bibu kpuro.

Gusunon u dera

Yudaba ba tabu di

¹⁴ Yera Yinni Gusunon Hunde u Yaasieli, Sakarin bii ȳowa t̄mbun suunu soo. Yaasieli wi, u s̄awa Asafun bweseru, Lefiba soo. Win sikadobara Benaya ka Yeyeli ka Matania. ¹⁵ Ma Yaasieli u nee, bee Yudaba kpuro, ka bee Yerusalemugibu kpuro, ka sere wune sina boko Yosafati, i swaa dakio i no ye Yinni Gusunon u gerum̄. U nee, i ku nanda, i ku maa wurura t̄n dabi ten wuswaa. Domi n ñ bee i ko i tabu ko. Wi, Yinni Gusunon tiiwa u koo taa bi ko. ¹⁶ Sia i doo i bu w̄ri. Ba koo kurana saa gunguu te ba m̄ Sisin di, kpa i bu deema w̄wi piibu gagu soo gbabu te ba m̄ Yeruelio. ¹⁷ Been tii i ñ tabu m̄. Adama i gesi doo i ȳra mi. I ko i wa faaba ye Yinni Gusunon u koo bee ko. Bee Yudaba ka bee Yerusalemugibu, i ku nanda, i ku maa wurura. Sia i yario i ka bu yinna. Wi, Yinni Gusunon u ko n ka bee waa.

¹⁸ Yera Yosafati ka Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu ba yiira ba wuswaa tem girari Yinni Gusunon wuswaa bu ka n̄un beere w̄. ¹⁹ Yera Lefiba soo, Kehatiba ka Koreba ba seewa ba Gusunon Isireliban Yinni siaram̄ ka noogiru.

²⁰ Yera ba yara buru buru yellu ba da gbaburu gia te ba m̄ Tekoa. Sanam me ba yario, yera Yosafati u seewa u ȳra. U nee, bee Yudaba ka bee Yerusalemugibu, i man swaa dakio i no. I Gusunon been Yinni naane koowo, kpa i dam wa. I been naane dokeo win s̄om̄bun gere soo, kpa i nasara wa.

²¹Ma ba n̄əsina ka t̄on be. Yera Yosafati u wom kowobu ḡosa ba n s̄aa ȳanu sebua, kpa ba n tabu kowobu ḡbiye, ba n Yinni Gusun̄o siaram̄o ka womu geni, ba n m̄ò, i Yinni Gusun̄o siaro. Domi win durom mu n̄ n̄oru m̄o.

²²Sanam m̄e t̄on be, ba taki seewa ba womu m̄ò bu ka Yinni Gusun̄o siara, yera Yinni Gusun̄o u Amaniba ka M̄abuba ka Ed̄omu be ba w̄aa guu te ba m̄ò Seirio burisina. Ma ba s̄esukuna ben tii tiine. ²³Amaniba ka M̄abuba ba Ed̄omuba w̄ari ba kam koosia mam mam. Ye ba bu go ba kpa, yera ba w̄arina ben tii tiine ba goona. ²⁴Sanam m̄e Yudaba ba tunuma min di ba ra n tem mi ḡaanu ku ra kpi wende s̄aa, yera ba m̄era bera mi gia t̄on dabira raa w̄aa, ma ba deema gona nu kp̄i kp̄i. Goo kun kisire. ²⁵Yera Yosafati ka wigibu ba na ba goo nin ȳanu potira. Ba dukia gurawa be s̄oo ka sere ḡaa gobiginu. Ba ȳaa ni gurawa nge m̄en n̄oo ba koo kp̄i bu sua. Ba kuawa s̄oo ita ba ȳaa ni gurama. Domi nu kp̄a.

²⁶S̄oo n̄neŋe, ba m̄enna w̄owaa ye ba m̄ò Beraka. Ma ba Yinni Gusun̄o siara. Yen s̄ona ba yam mi ȳisuru k̄a Beraka. Tera ba ka mu sokum̄o sere ka giso. Ȳisi ten tubusiana, mi ba Yinni Gusun̄o siara. ²⁷Yosafati u Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro kpara ka nuku dobu ba ka wura Yerusalem̄o. Domi Yinni Gusun̄o u bu nuku dobu w̄e ben yiber̄e be u bu kamian s̄o. ²⁸Ba dua Yerusalem̄o ba womusu m̄ò ka m̄orokunu ka ḡooŋenu ka k̄obi ba ka dua sere Yinni Gusun̄on s̄aa yero.

²⁹Ma tem tukum sinambu kpuro ba Yinni Gusun̄o nasia sanam m̄e ba nua ma u Isireliban yiber̄eba kpeerasia. ³⁰Yosafati u win bandu diwa b̄ari ȳendu s̄oo. Ma Gusun̄o win Yinni u n̄un w̄erabu w̄e beri berika kpuro.

Yosafatin bandun kpeeru

(I maa m̄erio Sinambu I, 22:41-51)

³¹Sanam m̄e Yosafati u bandu di Yudāo, w̄oo tena ka n̄obuwa u m̄o. Win meron ȳisira Asuba, Silikin bii. Ma u kua w̄oo ȳendu n̄obu bandu s̄oo Yerusalem̄o. ³²Yosafati u win tundo Asan yira sw̄iwa mam mam. Gea u kua Yinni Gusun̄on wuswaa. ³³Adama u n̄ gunguu nin mi ba ra b̄uu ȳakunu ko kpuro kpeerasia. Domi win t̄ombu Yudaba ba n̄ ben ḡoru Gusun̄o ben baababan Yinni w̄e mam mam. ³⁴Yosafatin kookoosun sukum, ḡbiikisu ka d̄aakisu, ye kpuro ya yorua Yehu, Hananin biin tireru s̄oo te ba doke Isireliban sinambun faagin tireru s̄oo.

³⁵Yeniban biru, Yosafati u da u ka Akasia Isireliban sina boko arukawani b̄okua. Akasia wi, u n̄ Yinni Gusun̄on b̄ere ȳe. ³⁶Duro wiya Yosafati u ka arukawani b̄okua ma ba goo nimkusu kua si su ra de Taasisia. Ba goo nimkuu si kuawa Ēsioni Gebēe. ³⁷Yera Eliesēe, Dodafan bii, Maresagii u Gusun̄on gari gerua Yosafatin s̄o u n̄e, Yinni Gusun̄o u koo wunen s̄omburu kam koosia ȳen s̄o a ka Akasia arukawani b̄okua.

Yen biruwa goo nimkuu si, su k̄osikira. Su n̄ maa kp̄ia su Taasisi de.

21

¹Yeniban biru, Yosafati u kpuna u gu. Ma ba n̄un sika win baababan sikaa, Dafidin wuuu. Ma win bii Yoramu u bandu k̄osire kua.

Yoram u bandu di

(I maa m̄erio Sinambu II, 8:16-24)

²Yoram u w̄on̄obu m̄owa n̄oba tia. Be kpuro ba s̄aawa Yosafatin bibu. Bera Asaria ka Yeyeli ka Sakari ka Asaria ka Mikaeli ka Sefatia. ³Ben tundo u ben baawure k̄eru w̄e ta kp̄a. Tera sii geesu ka wura ka ḡaa gobiginu ka wuu si su gb̄aranu m̄o Yudan tem̄o. Adama Yoramuwa u bandu w̄e domi wiya u s̄aa win bii ḡbiikoo.

⁴Sanam m̄e Yoram u ban te di u kpa, ma u tu t̄asisia, yera u win w̄on̄o be kpuro ka Isireliban bukurobu gabu go. ⁵Sanam m̄e Yoram u ban te di, u m̄owa w̄oo tena ka yiru. Ma u kua w̄oo n̄oba ita bandu s̄oo Yerusalem̄o. ⁶Isireliban sinambun yira u sw̄i nge m̄e Akabun ȳenugibu ba kua. Domi Akabun bii t̄on kur̄o wa u sua kur̄o. K̄asa u kua Yinni Gusun̄on wuswaa. ⁷Adama Yinni Gusun̄o u n̄ wure u n̄un go, arukawani ye u ka Dafidi b̄okuan s̄o ye u n̄e, Dafidi kun k̄osire biam̄o bandu s̄oo win bweser̄o.

⁸Yoramun waati ye s̄oo, Ed̄omuba ba ka tii yina, ma ba ben sun̄o kua. ⁹Yera Yoram u seewa ka win tabu sinambu ka tabu keke yi dumi gawe, ma ba bu tarusi. Adama, ye n kua w̄okuru, ma ba duki yakura. ¹⁰Saa yen d̄oma ten diya Ed̄omuba ba ka tii yine sere ka gison giso.

Ma Libinagibu ba maa Yudaba seesi ȳen s̄o ba Gusun̄o ben baababan Yinni deri. ¹¹Yoram u mam b̄uu ȳaku yenu kua Yudaban guunu wallo. Ma u dera ba b̄uu gasirinu w̄ari. U bu b̄oriawa ni s̄oo mam mam.

¹²Yera Gusun̄on s̄om̄o Eli u n̄un yorua u n̄e, ameniwa Gusun̄o wunen baaba Dafidin Yinni u gerua. U n̄e, wee, a n̄ s̄ia wunen baababa Yosafati ka Asa, Yudaban sinambun yira s̄oo. ¹³Isireliban sinambun yira s̄ora a s̄ia. Ma a dera Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ba b̄uu

gasirinu wəri nge me Akabun yenugibu ba dera Isireliba ba kua. Yen biru, a maa wunen bəndabu mwεεra a go, be, be ba nun sanə kere wunen tundon yenuə. ¹⁴Yen sə, Yinni Gusunə u koo wunen təmbu wahala baka doke, ka wunen kurəbu ka wunen bibu ka sere maa beən arumani ye i mə. ¹⁵Kpa u wunen tii bara bakaru kpεε nuki sə. Kpa ta n kpεamə tə baatere sere tu ka wunen nuki yarama təwə.

¹⁶Yera Yinni Gusunə u Filisitiba seeya ka Daarububa be ba wāa Kusigibun bəkuə. Ma ba Yoram u wəri. ¹⁷Yera ba Yudaba wəri ba ben dukiaba mwεεra ye ya wāa sina bokon yenuə ka maa win bibu ka win kurəbu ba ka doona. Win bii dāako Akasiawa ba deri, wi ba maa mə Yoakasi.

¹⁸Yeniban biru, Yinni Gusunə u sina bokon tii bararu kpεε nukurə te u n bεkuramə. ¹⁹Ma win bara te, ta sosimə tə baatere. Bara ten wəwə yiruse səwə win nuki yarima ten wahalan sə. Ma u gu nən swāa bakaru sə. Win təmbu ba n nūn turare dəwə dokeye nge me u win baababa kua.

²⁰Yoram u məwa wəwə tena ka yiru sanam me u bandu di. Ma u kua wəwə nəwəba ita bandu sə Yerusalemə. Ye u gu, goo kun nūn wənwəndu kue. Ma ba nūn sikua Dafidin wuu. Adama n n mə sinambun sikaə.

Akasia u bandu di Yudaə

(I maa mεerio Sinambu II, 8:25-29, 9:27-29)

22

¹Yerusalemugibu ba dera Akasia, Yoramun bii dāako u bandu di win tundon ayerə. Domi yiberε be ba na ka Daarububa ba win maabu kpuro wəri ba go. Nge meya Akasia u ka bandu wa u di. ²Sanam me u bandu di, u məwa wəwə yenda yiru. Wəwə tia u kua bandu sə Yerusalemə. Win meron yīsira Atali, Omirin bii. ³U sīawa Akabun yenugibun yira sə. Domi bwisi kōsiya win mero u nūn kēmə u ka kōsa ko. ⁴Kōsa u kua Yinni Gusunən nən sə nge me Akabun yenugibu ba kua. Ben miya u bwisi kēwəbu wa win tundon goən biru. Ba nūn bwisi kōsi kā, ma yi nūn kam koosia. ⁵Domi u ka Yoram u Akabun bii, Isireliban sina boko tabu da bu ka Hasaeli, Sirin sina boko tabu wəri Ramətio Galadin temə. Ma Sirigibu ba Yoram mεera kua. ⁶Ma u gəsira Yisireliəbu ka win mεera ye tim kua. Yera Akasia, Yoramun bii, Yudaban sina boko u na Yisireli mi u ka nūn wa mi ba nūn tim nendu kuamme. Domi mεera ye, ya n sanə mə.

⁷Yinni Gusunə u dera Akasia u Yoram beram da kpa u ka kam ko mi. Ye Akasia u tura mi, yera wi ka Yoram ba Yehu, Nimusin bii wərim da. N deema Yinni Gusunəwa u Yehu wi gəsa u ka Akabun yenugibu kpeerasia. ⁸Sanam me u Akabun yenugii be kpeerasiamə, yera u ka Akasian sina bwāabu yinna ka win maabun bibu be ba nūn kōsu. Ma Yehu u be kpuro mwεεra u go. ⁹Ma ba Akasian tii kasu ba mwa Samariə, mi u kukua. Ba ka nūn na Yehun mi, ba go. Ma ba nūn sikua yən sə u sāa sina boko Yosafati wi u Gusunə kasu ka win gūru kpuron bii.

Akasian bwese te sə, goo sari wi u sāa dee dee u ka bandu di.

Atali u bandu di

(I maa mεerio Sinambu II, 11:1-3)

¹⁰Ye Atali u wa win bii Akasia u gu, yera u Yudaban sina bibu kpuro go. ¹¹Sanam me ba bii be goomə, yera Yoseba, sina boko Yoramun bii tən kurə u Yoasi, Akasian bii sua u berua asiri sə. Ma u nūn sua u ka da ka win nəorio mi kpin yenu wāa sāa yerə. Nge meya Yoseba, yaku kowo Yehoyadan kurə u ka Yoasi wəra Atalin naman di, u n ka nūn wa u go. Yoseba wi, u sāawa Akasian sesu. ¹²Ba nūn beruawa wəwə nəwəba tia Yinni Gusunən sāa yerə. Domi Atali u bandu dii saa ye.

Ba Atali bandu yara

(I maa mεerio Sinambu II, 11:4-20)

23

¹Wəwə nəwəba yiruse sə, Yehoyada u wərugəru kua u ka tabu kowobun wirugii be ba tabu kowobu wunəm wunəm kparε arukawani bəkuə. Bera Asaria, Yerohamun bii ka Isimēli, Yokananin bii ka Asaria, Obedin bii ka Maseya, Adayan bii ka Elisafati, Sikirin bii. ²Ba Yudan tem bukiana. Ma ba Lefiba menna saa Yudan wusu kpuron di ka sere Isireliban yenu yērobu. Be kpuro ba na Yerusalemə. ³Ma be kpuro ba ka sina bokon bii Yoasi arukawani bəkuə Yinni Gusunən sāa yerə. Yera Yehoyada u bu səwəwa u neε, wee, sina bokon bii u koo bandu di Yerusalemə nge me Yinni Gusunə u gerua Dafidin bibun sə. ⁴Wee ye ba koo ko. Be ba koo səmburu ko təwərarugiru sə, yaku kowobu ka Lefiba, ba koo tii bənu kowa wuunu ita. ⁵Wuu teeru ta n sāa yerun kənnəsə kōsu, kpa wuu teeru ta n sina kpaaru kōsu, kpa itaseru ta n wāa kənnəwə ge ba mə Kpεεkpεεku, kpa tən be ba tie kpuro ba n yə sāa yerun yaarə. ⁶Goo

u ku raa du Yinni Gusunən sãa yerō ma n kun mō yāku kowobu ka Lefiba be ba sɔmburu m̄ dōma te. Beya ba koo kp̄i bu du mi, domi beya ba d̄ere. Tɔmbu kpuro ba koo ȳarawa tɔwō bu kɔnnō k̄sō. ⁷ Lefiba ba koo sina boko sikerenawa, kpa ben baawure u n tabu yānu neni, wi u dua mi, bu ka n̄n go. I ko i n wāawa sina bokon b̄oku sanam m̄e u duō ka sanam m̄e u yario.

⁸ Lefiba ka Yudaba kpuro ba kua kpuro ye yāku kowo Yehoyada u gerua. Ben baawure u win tɔmbu sua be ba duō sɔmburu s̄ō ka be ba yario t̄ō w̄erarugii te s̄ō. Domi yāku kowo Yehoyada u ñ goo bure. ⁹ U tabu kowobu wunom wirugibu yaasi ka t̄ere bakanu ka piiminu w̄e. T̄ere ni, nu s̄āwa sina boko Dafidiginu ni nu wāa Yinni Gusunən sãa yerō. ¹⁰ Ma u tɔmbu yi yi ba sina boko sikerene saa sãa yee ten nam geu gian di n ka da ten nam d̄warō yāku yerun b̄oku. Ben baawure u win tabu yānu neni. ¹¹ Yera ba ka Yoasi susima. Ma Yehoyada ka win bibu ba n̄n bandun gum t̄are u kua sina boko. Ma ba n̄n sina furō dokea. Ma ba n̄n woodan t̄ireru w̄e ba n̄e, sina boko, wunen wāaru tu daka da.

¹² Ye Atali u nua tɔmba duki m̄ō ba sina boko t̄omam̄, ¹³ yera u na ben mi, Yinni Gusunən sãa yerō. U m̄era u deema sina boko u ȳō turaru w̄ollo. Ma wirugibu ka be ba k̄bi wuram̄ ba ȳō win b̄oku. Tɔmbu kpuro ba nuku dobu m̄ō, ba k̄bi sooma. Yera wom kowobu ba womusu m̄ō ka ben dwee yānu ba Yinni Gusunō siaram̄. Yera Atali u win yānu nenua u ḡēka nuku sankiranun s̄ō. U n̄e, ba man seesi! Ba man seesi!

¹⁴ Ma Yehoyada u tabu sinam be yara be ba sãa tabu kowobu wunom wunom wirugibu. U bu s̄ōwa u n̄e, i Atali wi yaro. Wi u maa n̄n sw̄ii, kpa i ȳerō go ka takobi. N deema yāku kowo Yehoyada u raa bu s̄ōwa u n̄e, bu ku n̄n go sãa yeru mi.

¹⁵ Ma ba n̄n deri u da sina bokon dir̄ō saa dumin k̄nnō di. Miya ba n̄n s̄ere ba go.

¹⁶ Yeniban biru, Yehoyada ka t̄on be ba tie ka sina boko Yoasi ba arukawani b̄okua ba n̄e, ba ko n s̄āwa Yinni Gusunən tɔmbu. ¹⁷ Ma t̄on be kpuro ba dua b̄ūu wi ba m̄ō Baalin dir̄ō ba ye k̄suka ka yen turarō ka yen b̄w̄arokunō. Ma ba yen yāku kowo Matani go yen yāku yeno. ¹⁸ Yehoyada u Yinni Gusunən sãa yeru Lefi be ba sãa yāku kowobu namu beria bu k̄sō. N deema Dafidi u raa bu b̄onu kua wuu wuuka bu ka Yinni Gusunō yāku d̄ō m̄w̄aaruginu kua nge m̄e M̄owisin wooda ya gerua. Kpa ba n da maa womusu ko ka nuku dobu bu ka Gusunō siara. ¹⁹ U k̄nnōn k̄sō be yiwa sãa yee ten k̄nnōwō kpa disigii goo u ku raa ka du mi.

²⁰ U tabu sinambu ka sina bibu ka wuun bukurobu ka sere tɔmbu kpuro m̄enna. Ma u dera ba ka sina boko yara Yinni Gusunən sãa yerun di, ma ba ka n̄n da sina kpaar̄ō saa k̄nnō ge ga wāa gunguru gian di. Miya ba sina boko sinasia sina kitarō. ²¹ Ma tɔmbu kpuro ba nuku dobu m̄ō.

Wuu ga wāa b̄ari yendu s̄ō ȳen s̄ō ba Atali go.

Yoasi u dera ba Yinni Gusunən

sãa yeru s̄onwa

(I maa m̄er̄io Sinambu II, 12:1-17)

24

¹ W̄ō n̄ōba yiruwā Yoasi u m̄ō sanam m̄e u bandu di. Ma u kua w̄ō weeru bandu s̄ō Yerusalem̄. Win meron ȳisira Sibia, Beri Sebagii. ² Yoasi u kuawa ye ya Yinni Gusunō w̄ere yāku kowo Yehoyadan wāaru kpuro s̄ō. ³ Yera Yehoyada u Yoasi kur̄ōbu yiru sua. Ma ba Yoasi bii t̄on dur̄ōbu ka t̄on kur̄ōbu marua.

⁴ Yeniban biruwā Yoasi u ḡoru doke u Yinni Gusunən sãa yeru s̄ome. ⁵ Ma u yāku kowobu ka Lefiba m̄enna u n̄e, i yario i da Yudaban wusu s̄ō, ka Isirelibagisō i gobi m̄w̄eri w̄ō baagere i ka Gusunō bes̄en Yinnin sãa yeru s̄ome. I de i ye ko fuuku.

Adama Lefiba ba ñ ye kue. ⁶ Yera sina boko u yāku kowo Yehoyada soka. U n̄n bikia u n̄e, mban s̄ōna a ñ Lefiba gobi yi bikie yi M̄owisi Yinni Gusunən s̄om kowo u Isireliba bure bu ka Yinni Gusunən sãa yeru s̄ome. ⁷ Domi Atali t̄on k̄sō wi ka win bibu ba Yinni Gusunən sãa yerun yānu gura ka ten dendi yānu ba ka b̄ūu wi ba m̄ō Baali s̄āwa.

⁸ Yera sina boko u n̄e, bu de bu kpakoro piibu gagu ko, kpa bu gu yi sãa yerun k̄nnōwō t̄ōwō. ⁹ Ma ba kpara Yudaō ka Yerusalem̄ ba n̄e, bu ka gobi yi na yi M̄owisi Gusunən s̄om kowo u Isireliba bure gb̄aburō mi ḡaanu ku ra kpi. ¹⁰ Yenu ȳerōbu ka t̄on be kpuro ba nuku dobu kua. Ma ba ka gobi na ba k̄p̄em̄ō k̄pakoro te s̄ō sere ta ka yiba. ¹¹ T̄ō baatere Lefiba ba ra n̄wa bu k̄pakoro te sua bu ka da t̄on be sina boko u ḡōsa ba n da gina tu m̄erim mi. B̄a n deema k̄pakoro te, ta yiba, yera sina bokon tire yoro ka yāku kowo t̄onweron s̄om̄ ba ra gobi yi wie kpa bu k̄pakoro te wesia ten ayerō. Nge m̄eya ba ra ko t̄ō baatere, kpa bu gobi wa yi n kp̄. ¹² Yen biru sina boko ka Yehoyada ba ra gobi yi t̄on be w̄e be ba s̄ombu te namu s̄andia. Domi ba s̄om kowobu sua be ba koo gobi k̄sia. Ben gabu ba s̄āwa k̄pee d̄akobu, gabu d̄ā d̄akobu, gabu maa be ba ra sisu ka sii gandun s̄omburu ko. T̄on beni kpurowa ba koo dii te

samɛ. ¹³ Be ba sɔmbu te nɔmu sɔndia, ba sɔmburu kua. Ma ba dera ba s̄a yee te sɔmmɔ. Ba dii te sɔnwa ta dam kua.

¹⁴ Sanam mɛ ba sɔmbu te kua ba kpa yera ba ka gobi yi yi tie na sina boko ka Yehoyadan mi. Ba s̄a yee ten dendi yānu kua ka mi ba ra yāku d̄ɔ mwaararuginu kon dendi yānu, ka nɔri, ka dendi yānu ganu ni ba kua ka wura ka sii geesu. Ba ra yāku d̄ɔ mwaararugii ni kowa Yehoyadan wāarun t̄ru kpuro s̄ɔ Yinni Gusunɔn s̄a yeraɔ.

Yoasi u Gusunɔ biru kisi

¹⁵ Yen biru, Yehoyada u t̄kɔru kua k̄ɔ k̄ɔ. Ma u kpuna u gu. U m̄wa w̄ɔ wunaa teeru ka w̄kuru sanam mɛ u gu. ¹⁶ Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuɔ, mi ba ra sinambu sike. Domi u gea kua Isireliɔ ka maa Yinni Gusunɔn wuswaaɔ ka sere s̄a yee ten mi.

¹⁷ Yehoyadan ḡɔn biru, Yudan wirugibu ba na ba sina boko kpuna ka b̄ɛɛɛ, ma u ben gari swaa daki. ¹⁸ Yera ba Gusunɔ ben baababan Yinnin s̄a yera biru kisi. Ma ba da ba b̄u wi ba m̄ Asitaate s̄amɔ ka sere bw̄arokunu ganu. Yera Yinni Gusunɔ u ka Yudaba ka Yerusalemugibu m̄ru kua. Domi ba tora. ¹⁹ Yinni Gusunɔ u bu win s̄ɔmbu ḡria bu wa bu ka ḡru ḡsia bu wurama win mi. Ma s̄amɔ be, ba ka bu gari kua. Adama ba n̄ swaa daki. ²⁰ Yera Yinni Gusunɔn Hunde u Sakari, yāku kowo Yehoyadan bii ȳɔwa. Ma u ȳra t̄mbun wuswaaɔ u n̄ɛ, am̄niwa Yinni Gusunɔ u gerumɔ. U n̄ɛ, mban s̄na i win woodaba saramɔ. I n̄ maa koorɔ. Domi i wi, Yinni Gusunɔ deri. Yen s̄na win ti u koo maa b̄ɛɛ deri.

²¹ Yera ba n̄ɔ toosi kua ka sina boko. Ma u bu wooda w̄ɛ bu ka Sakari kpenu kasuku bu go Yinni Gusunɔn s̄a yerun yaaraɔ. ²² Sina boko Yoasi u duari gea ye Sakarin tundo Yehoyada u n̄n kua. Ye Sakari u ḡɔ d̄ɔ, yera u n̄ɛ, Yinni Gusunɔ, a waawo kpa a baawure siria.

Yoasin bandun kpeeru

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 12:18-22)

²³ W̄ɔ tian biru, Sirigibun tabu kowobu ba Yoasi w̄rima. Ba Yudan tem kpuro wukiri, ba tunuma sere Yerusalemɔ. Ma ba wirugibu go go ba ben yānu gura ba ka ben sina boko daawa Damasɔ. ²⁴ Tabu kowo be Sirigibu ba ka na mi, ba n̄ dabi. Adama ka mɛ, Yinni Gusunɔ u dera ba Yudaban tabu kowo dabi dabinu kamia. Domi ba wi, Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Nge m̄ya Yinni Gusunɔ u Sirigibu denda u ka Yoasi s̄ɛyasia. ²⁵ Sanam mɛ Sirigii be, ba biru kisi, ba Yoasi deri wahala baka s̄ɔ, ma win bw̄aba n̄n seesi ba go win kpin yera ȳn s̄ɔ u yāku kowo Yehoyadan bibu go. Ma ba n̄n sikua Dafidin wuuɔ. Adama ba n̄ ka n̄n de mi ba ra sinambu sike. ²⁶ Be ba n̄n seesi, bera Sabadi ka Yosabadi. Sabadin meron ȳsira Simeati, wi u s̄a Am̄ni, Yosabadin meron ȳsira maa Simeriti, wi u s̄a M̄abu.

²⁷ Yoasin bibun geeru ka gari yi ba gerua win s̄ɔ ka sere Yinni Gusunɔn s̄a yee te u s̄nwa, ye kpuron gari yi yorua sinambun faagin tireru s̄ɔ. Win bii Amasiawa u bandu di win ayeraɔ.

Amasia

u kua Yudaban sina boko

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 14:1-7)

25

¹ Amasia u m̄wa w̄ɔ yenda n̄ɔbu sanam mɛ u bandu di Yerusalemɔ. Ma u kua w̄ɔ yenda n̄ɔbu ka n̄ɛ bandu s̄ɔ. Win meron ȳsira Yoarani, Yerusalemugii. ² U kua dee dee Yinni Gusunɔn n̄ni s̄ɔ. Adama u n̄ win ḡru kpuro Yinni Gusunɔ w̄ɛ.

³ Sanam mɛ win banda dam kua, yera u win bw̄abu go be ba raa win tundo go. ⁴ Adama u n̄ ben bibu go. U Yinni Gusunɔn wooda sw̄iwa ye u M̄wisi s̄ɔwa u yorua woodan tireru s̄ɔ u n̄ɛ, baababa ba n̄ gbimɔ ben bibun toranun s̄ɔ. M̄ya maa bibu ba n̄ gbimɔ ben baababan toranun s̄ɔ. Baawure u koo gbiwa win tiin torarun s̄ɔ.

⁵ Yera Amasia u Yudaba ka Benyameeba menna yenu ka sere tabu sinam be ba tabu kowobu wunɔm wunɔm ka n̄ɔm n̄ɔm (1.000) kpare. Ma u bu gara saa be ba w̄ɔ yendu m̄n di n̄ ka girari be ba kere mɛ. Ma ba kua t̄mbu n̄ɔbun suba gooba wunɔbu (300.000). Ba s̄awa be ba tabu ȳ s̄a s̄a. Ba koo kp̄i bu ka yaasi ka terenu sanna. ⁶ Ma u maa tabu d̄rɔ w̄ruḡaba kasu Isireliba s̄ɔ, t̄mbu n̄ɔbun suba wunɔbu (100.000) bu ka n̄n somi kpa u bu sii geesun gobi t̄nnu ita w̄ɛ. ⁷ Yera Gusunɔn s̄amɔ goo u na u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛ, Yinni, a ku de Isireliba bu ka nun da. Domi Yinni Gusunɔ u n̄ ka bu w̄a, be Efaraimu be. ⁸ A n̄ ka bu da, baa mɛ a dam m̄, Gusunɔ u koo nun sura yibereban wuswaaɔ. Domi wiya u ra somi kpa u kamia.

⁹ Ma Amasia u s̄amɔ wi s̄ɔwa u n̄ɛ, am̄na kon ko t̄ɛ n̄ ka n̄n sii geesun gobi t̄nnu ita ye m̄wa ye na Isireliban tabu kowo be w̄ɛ mi.

Yera s̄amɔ wi, u n̄n wisa u n̄ɛ, Gusunɔ u koo kp̄i u nun w̄ɛ n̄ ye kpuro kere.

¹⁰ Yera Amasia u tabu kowo be ba na saa Efaraimuban min di mi wuna, kpa bu ka ḡsira bu we. Adama tabu kowo be, ba ka Yudaba m̄ru kua, ma ba ḡsira ben ȳnusa ka m̄ru baka.

¹¹ Ma Amasia u wərugəru seewa u win təmbu kpara ma u da u wāa wəwəaə ye ba mō Bəru. Miya u təmbu nərəbun suba wəkuru (10.000) go Seirin bibun bweseru səə. ¹² Ma ba maa tan ben nərəbun suba wəkuru (10.000) mwεera wasiru ba ka da guuru wəllə. Min diya ba bu kasi kooma ba kasikira.

¹³ Adama Efaraimu be Amasia u yinari bu ka nūn tabu da mi, ba pusi Yudan wusu səə saa Samarin di n ka da Beti Horoniə. Ma ba təmbu nərəbun suba ita (3.000) go, ba ben yānu gura.

Yoasi, Isireliban sina boko

u Amasia kamia

(I maa mεerio Sinambu II, 14:8-14)

¹⁴ Sanam mε Amasia u Edəmuba kamia u wurama, yera u dera ba Seirin bibun bweserun būnu gurama ba ka na win temə. Ma u nu kua win tiiginu. U nu yiiramme u sāmə. Ma u nu turare dšə dokeamme. ¹⁵ Yera Yinni Gusunə u ka Amasia məru kua. Ma u nūn win səmə goəriama. U nūn bikia u nεε, mban sōna a Edəmuban būnu gurama, ni, ni nu n̄ kpīa nu bu wəre wunen nōman di.

¹⁶ Sanam mε u gari yi mō u dəə, yera Amasia u nūn sōwa u nεε, wara nun gosa a n ka sāa ne sina bokon bwisi kēə. A doonə min di. Mban sōna a kī bu nun go.

Ye səmə wi, u doonə, yera u nūn sōwa u nεε, na yē ma Gusunə u gōru doke u nun kpeerasia yèn sš a kua mε. Wee a n̄ n̄en bwisi kēru wure.

¹⁷ Sanam mε Amasia ka wigibu ba nəsina, yera u gəra bu Yoasi, Isireliban sina boko Yoakasin bii, Yehun debubu sš bu nεε, u na bu tabu yinna. ¹⁸ Yera Yoasi Isireliban sina boko u wisima u nεε, sākīn kikiru garu ta wāa Libanin guurə. Tera ta dāa bakaru səməbu goria Libaniə ta nεε, a man wunen bii wəndia kēema u ko n̄en biin kuro. Adama gbeeku yε yi seewa yi da yi sākīn kiki te taaka yi go. ¹⁹ Geema Amasia. Wee, a Edəmuba kamia. Ma a tii sue. Yen sš, a sinə sēε wunen yenuə. Mban sōna kaa tii tabu sure bi bu koo ka nun kōsa naawa. Domi wune ka Yudaba, sa ko bεε kam koosia.

²⁰ Adama Amasia kun nūn swaa daki. Domi ye kpuro ya weewa saa Yinni Gusunən min di u ka wa u nūn yiberəba nōmu beria. Domi Amasia wi, u Edəmuban būnu guramawa u sāmə. ²¹ Yera Yoasi, Isireliban sina boko u seewa u da u Amasia, Yudaban sina boko wəri Beti Semesio Yudaban temə. ²² Ma Isireliba ba Yudaba kamia. Ma Yuda ben baawure u duka sua u wura win yenuə. ²³ Yoasi, Isireliban sina boko u Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, Yoakasin debubu yoru mwa Beti Semesio. Ma u ka nūn da Yerusalemuə. Saa ye səəra wi, Yoasi, u Yerusalemun gbāraru sura gəm soonu nεeru (400) saa kənnə ge ba mō Efaraimun di sere n ka da kənnəwə ge ba mō Gani gəmburu. ²⁴ Ma Yoasi wi, u wura ka sii geesu gura ka sāa yerun gāa gee ni nu wāa Obēdi Edəmūn yenuə ka sere maa sina kpaarun arumani. Ma u gabu məəru mwεera u ka gosira win wuuə Samario.

Amasian gəə

(I maa mεerio Sinambu II, 14:15-20)

²⁵ Isireliban sina boko Yoasi, Yoakasin biin gəən biru, Amasia, Yudaban sina boko Yoasin bii, u maa kua wšə wəkura nəəbu bandu səə. ²⁶ Ye Amasia u gbia u kua ka ye u kua dāku ten sukum, ye kpuro ya yorua Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru səə. ²⁷ Ye Amasia u ka Yinni Gusunə tonda u kpa, yera ba nūn seesi Yerusalemuə. Ma u duka sua u da u wāa Lakisio. Miya ba nūn naa swīi ba go. ²⁸ Ma ba win goru suama ka dumi ba ka na ba sikua win baababan sikaə Dafidin wuuə.

Osiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mεerio Sinambu II, 14:21-22, 15:1-3)

26

¹ Amasian gəən biru, Yudaba kpuro ba Osiasi sua ba swīi bandu səə win tundo Amasian ayero. Saa ye səə, u mōwa wšə wəkura nəəbu ka tia. ² Wiya u Elati bana u sənwa. Ma u dera ya kua Yudabagia win tundon gəən biru.

³ Osiasi u kuawa wšə weeraakuru ka yiru Yerusalemuə. Win meron yīsira Yekolia Yerusalemugii. ⁴ U sīawa dee dee Yinni Gusunən wuswaaə nge mε win tundo Amasia u kua.

Osiasi u Gusunə biru kisi

⁵ Osiasi u kookari kua u ka Yinni Gusunə sāwa Sakarin wāaru kpuro səə. Sakari wi, u bwisi mō u ka kāsīnu tubusia ni nu wee Gusunən min di. Saa ye səə, ye Osiasi u mō kpuro ya ra nūn koorewa.

⁶ Sšə teeru u yara u ka Filisitiba wəri. Ma u da u Gatin gbāraru yaba ka Yabinegiru ka Asidədugiru. Ma u wusu bana Asidədugibun temə Filisitiban wusun suunu səə. ⁷ Yinni

Gusunə u nùn somi u ka Filisitiba ka Daarububa tabu kua ka be ba wāa Guri Baaliə ka sere Maoniba.

⁸ Saa ye səə, Aməniba ba ka Osiasi kēnu naawamme ma u yīsiru yara sere Egibitin tem nəə bura yerə. Domi win dam mu nəəra baama kpurə. ⁹ Osiasi u kəsū yenu kua Yerusaleməə kənnəwə ge ba mē Gani gəmburu, ka ge ga wāa wəwa gia, ka gbārarun goo gəmkirə. Ma u dera nu dam mə. ¹⁰ U maa kəsū yenu bana gbaburə, ni u dəkə dabi dabinu gba, domi u sabe dabi dabinu mə ni nu wāa Sefalan wəwəə ka nīm wəkun goorə. Meya u maa gbaa wukobu mə ka be ba ra resəm səmburu ko guunə ka guu te ba mē Kaamelio. Domi u ra gbee səmburu kə.

¹¹ Osiasi u tabu durəbu mə be ba ra tabu de wuu wuuka nge mē win tire yoro Yeyeli ka win tabu sunə turo Maaseya ba ka bu gara. Win sina asakpə turo wi ba mē Hanania, wiya u bu kpare. ¹² Yenu yērobu ka tabu durə wərugəba, be kpuron geera sāawa nərəbun suba yiru ka nata (2.600). ¹³ Tən be, ba tabu durəbu nərəbun suba gooba wunəbu ka nəəba yiru ka nēra wunəbu mə ba kpare (307.500). Bera ba ra sina boko somi tabu səə. ¹⁴ Osiasi u tabu kowo be kpuro tereku ka yaasi wē ka sii furəsu ka yabe tarəkpenu ka tennu ka kpurantəenu. ¹⁵ U dera bwisigii goo u tabu yānu ganu kua ni ba yi kəsū yenə ka gani gəmunə. Niya nu ra n sēenu toomə, n kun mē nu n kpenu kasukumə. Ma sina boko Osiasi u yīsiru yara n toma. Domi u somiru wa sere u ka win bandu tāsisia.

¹⁶ Sanam mē Osiasi u win bandu tāsisia u kpa, yera u tii sua sere bu nùn kam kua. U n Gusunə win Yinni mēm nəəwē. Ma u da Yinni Gusunən sāa yerə u ka turare dəə doke mi, ka tii. ¹⁷ Yen biru, yāku kowo Asaria u dua mi, ka yāku kowobu wene, ¹⁸ be ba wərugəru mə. Ma ba sina boko Osiasi səəwa ba nē, Osiasi, n n wune kaa Yinni Gusunə turare dəə doke. Aronin bibun bwesera ba gəsa yen sē. N n mən na, a yario sāa yeru min di. Domi a kua mēm nəə sari. A n maa bēere wasi Yinni Gusunən wuswaa.

¹⁹ Yera sina boko Osiasi u mərə seewa. N deema u ye ba ra ka turare dəə doke neni. Yera bara disigira nùn wəri win sirikanəə yāku kowo ben neni biru Yinni Gusunən sāa yeru mi, mi ba ra turare dəə doken wuswaa. ²⁰ Yera yāku kowo tənwerə Asaria ka yāku kowo be ba tie, ba nùn mēra, ma ba deema wee, bara disigira win sirikanəə. Yera ba yande nē, u yario təəwə. Ma Osiasi u yara təəwə fuuku fuuku, domi u wa ma Yinni Gusunə u nùn bara disigiru kpē.

Osiasin bandun kpeeru

(I maa mērio Sinambu II, 15:5-7)

²¹ Ma bara disigii te, ta Osiasi wāasi sere u da u ka gu. Ba nùn yara Isireliban suunu səən di, u da u wāa wi turo. Win bii Yotamuwa u nùn kəsire kua u tem mē kparamə. ²² Ye Osiasi u gbia u kua, ka ye u kua win wāa dāakiru səə, ye kpuron gari yi yoruə Gusunən səmə Esai, Amətin biin tireru səə. ²³ Osiasi u kpuna u gu. Ma ba ka nùn da mi ba ra sinambu sike. Adama ba n nùn sikua win baababan siki wəruə, domi ba nē, u bara disigiru mə. Ma win bii Yotamu u bandu kəsire kua.

Yotamu

u kua Yudaban sina boko

(I maa mērio Sinambu II, 15:32-38)

27

¹ Wəə yenda nəəbuwa Yotamu u mə sanam mē u bandu di. Ma u kua wəə wəkura nəəbu ka tia bandu səə Yerusaleməə. Win meron yīsira Yerusə, Sadəkun bii. ² U sāawa dee dee Yinni Gusunən wuswaa. Win tundo Osiasin yira u swī mam mam. Adama u n due Yinni Gusunən sāa yerə. Yen biru, u dera təmba sankiramə win tem mē səə.

³ Wiya u Yinni Gusunən sāa yerun kənnə ge ga wāa gunguru gia bana. Ma u maa bani dabinu kua Ofelin gbārarə. ⁴ U wusu bana Yudan guunə. Ma u maa kəsū maru yenu kua ka dii baka danginu yakasə.

⁵ U maa ka Aməniba tabu kua, ma u bu kamia. Wəə ge səə, Aməniba ba nùn sii geesun gobi wunəbu (100) wē ka dīa bimi yi ba mē əsun tənnu nərəbun suba ita (3.000) ka alikaman tənnu nərəbun suba ita. Nge meya ba mē sere n ka girari wəə ita. ⁶ Yotamu u dam kua. Domi u win naane doke Yinni Gusunə səə.

⁷ Ye Yotamu u kuan sukum, win tabu ka win səma ye u kua, ye kpuron gari yoruə Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru səə. ⁸ Yotamu u məwa wəə yenda nəəbu sanam mē u kua sina boko. Ma u kua wəə wəkura nəəbu ka tia ban te səə Yerusaleməə. ⁹ Yen biru, u kpuna u gu. Ma ba nùn sikua Dafidin wuu. Ma win bii Akasi u bandu kəsire kua.

Akasi u kua sina boko Yudaə

(I maa mērio Sinambu II, 16:1-6)

28

¹ Akasi u mɔwa wɔɔ yɛndu sanam mɛ u bandu di. U kuawa wɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia bandu sɔɔ Yerusalemu. U n̄ s̄ia dee dee Yinni Gusunɔn wuswaaɔ. U n̄ win sikado Dafidin yira sw̄i. ² Isireliban sinambun yira u sw̄i. U mam b̄u wi ba m̄ɔ Baalin bw̄aroku sii ganduguu kua. ³ U turare d̄ɔ doke Hinɔmun hibun bweserun wɔwaaɔ. Ma u ka win tiin bibu ȳaku d̄ɔ mwaararuginu kua nge mɛ bwese tukunu nu ra ko ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di. ⁴ U ra b̄u ȳakunu ko kpa u nu turare d̄ɔ dokea gungunɔ ka guunɔ ka sere d̄aa kubeno.

⁵ Gusunɔ wi, Akasin Yinni u n̄n Sirin sina boko nɔmu beria. Ma ba n̄n kamia ba win tan dabinu mwɛɛra ba ka da Damasɔ. Yen biru, Gusunɔ u maa n̄n beri Isireliban nɔmaɔ. Ma Isireli be, ba n̄n kamia. ⁶ Peka, Remalian bii, u t̄mbu n̄ɔɔɔn suba wunaa teeru (120.000) go s̄ɔ teerun s̄ɔ, ȳɛn s̄ɔ ba Gusunɔ ben baababan Yinni deri. Ton be ba go mi, be kpuro ba s̄awa tabu durɔ w̄arugaba. ⁷ Sikiri, Efaraimuban tabu durɔ u Maaseya, sina bokon bii go ka Asirikamu wi u s̄aa sina bokon yɛnun s̄ɔm kowobun wirugii ka sere Elikana sina bokon sina asakpa gbii koo. ⁸ Isireliba ba ben mero bisibu Yudaba yoru mwa t̄mbu n̄ɔɔɔn suba goobu (200.000), kurɔbu ka bibu. Ma ba ben ȳaa dabinu gura ba ka da Samario.

⁹ N deema Yinni Gusunɔn s̄ɔm go u w̄aa mi. Win ȳsira Odedi. Yera u tabu kowo be sennɔ da. U n̄ɛ, wee Gusunɔ b̄ɛɛn baababan Yinni u ka Yudaba m̄oru kua, ma u b̄ɛɛ bu n̄mu beria, ma i bu go ka wɔnw̄andu sariru sere ben wuri yi n̄n girari. ¹⁰ Yera i k̄i t̄ɛ, Yuda be, ka Yerusalemugii be, bu ko b̄ɛɛn yobu? I n̄ tamaa i Gusunɔ b̄ɛɛn Yinni torari? ¹¹ I swaa dakio i n̄. I yoo be i mwɛɛra b̄ɛɛn mero bisibu s̄ɔ mi ȳsuo bu wura ben yɛnusɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka b̄ɛɛ m̄oru baka m̄ɔ.

¹² Efaraimuban wirugibu gabu, Asaria, Yokananin bii ka Berekia, M̄silem̄otun bii ka Esekias, Salumun bii ka Amasa, Adilain bii, bera ba tabu kowobu seesi be ba wee tabu gberun di. ¹³ Ba bu s̄ɔwa ba n̄ɛ, i n̄ ka yoo be duɔ mini. I k̄i i b̄ɛɛn taare sosiwa Yinni Gusunɔn mi. Domi sa tore k̄ɔ. Ma Yinni Gusunɔ u ka sun m̄oru s̄aa.

¹⁴ Yera tabu kowo be, ba yoo be ȳsu, ba bu ben ȳanu wesia Isireliba ka ben wirugibun wuswaaɔ. ¹⁵ Wirugii be ba soka ka ben ȳsa ba yoo be sua, ba ben be ba w̄aa tereru ȳanu dokea ni tabu kowoba mwɛɛrima. Ba bu ȳanu ka baranu w̄ɛ. Ba dera ba di ma ba n̄ra. Ma ba ben m̄ɛran bosu b̄okua. Ma ba yoo be s̄ɔ be ba kun kp̄ɛ bu s̄i ketekunu s̄andi ba ka da Yerikoo mi kpakpa b̄ɛɛ w̄aa. Yen biru, Isireli be ba ka bu da ba wurama Samario.

Akasi u somiru kasu

Asirigibun mi

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 16:7-20)

¹⁶ Saa ye s̄ɔra sina boko Akasi u ḡra Asirin sinambun mi, u bu somiru kana. ¹⁷ Ed̄muba ba na ka kram Yudaba w̄ori ba kamia, ma ba Yuda be, yoru mwɛɛra ba ka doona. ¹⁸ Filisitiba ba w̄raa na wuu si su w̄aa Sefalan wɔwaaɔ ka si su w̄aa Yudan tem s̄ɔ ȳɛsan n̄m d̄waru gia. Ma ba Beti Semesi ka Ayaloni mwa ka Gederɔtu ka Soko ka yen baru kpaanu ka Tinna ka yen baru kpaanu ka Gimuso ka yen baru kpaanu. Ma ba sina wuu si s̄ɔ. ¹⁹ Domi Yinni Gusunɔ u Yudaba sekuru doke ben sina boko Akasin s̄ɔ. Akasi wi, u kom bereteke kuawa Yudaɔ, u Yinni Gusunɔ mem n̄ɔɔɔn sariru koosiwa mam mam.

²⁰ Ma Asirin sina boko Tigilati Pilesee u na u n̄n w̄ori nge yibere. U n̄ n̄n somi. ²¹ Domi Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yeru ka sina kpaaru ka win tem wirugibun arumani gura u Asirin sina boko w̄ɛ. Adama ka mɛ, yen gaa kun n̄n yare. ²² Sanam mɛ u w̄aa nuku sankiranu s̄ɔ, ka mɛ, u Yinni Gusunɔ mem n̄ɔɔɔn sariru koosim̄wa u d̄ɔ. ²³ U Damasɔn b̄unu ȳakuru kua ni nu n̄n kamia mi. Domi u n̄ɛ, wee Sirin sina bokon b̄unu nu ra bu somi. T̄ɛ, win tii u koo maa nu ȳakuru kua kpa nu wa nu n̄n somi. Adama nu n̄ n̄n somi. Nu n̄n kam kuawa wi ka Isireliba kpuro. ²⁴ Akasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳanu kpaasina u k̄suka. Ma u dera ba tu kenua. Ma u b̄u ȳaku yenu kua beri berika kpuro Yerusalemu. ²⁵ Yera u gungunu kua Yudan wusu kpuro s̄ɔ bu ka b̄unu ȳakuru kua kpa bu maa nu turare d̄ɔ dokea mi. Nge meya u kua u ka Gusunɔ win baababan Yinnin m̄oru seeya.

²⁶ Akasin kookoosun sukum gbii kisu ka d̄aa kisu si kpuro su yoru Yudaba ka Isireliban sinambun faagin tireru s̄ɔ. ²⁷ Yen biru, Akasi u kpuna u gu, ma ba n̄n sikua Yerusalemu. Adama ba n̄ n̄n sikua Isireliban sinambun sikaɔ. Yen biru, win bii Esekias i bandu k̄sire kua.

Esekias i bandu di Yudaɔ

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 18:1-4)

29

¹ Esekiasi u mawa wɔɔ yenda nɔɔbu sanam me u bandu di. Win meron yisira Abiya, Sakarin bii. U kuawa wɔɔ yenda nɔɔbu ka nne bandu sɔɔ Yerusalemuɔ. ² U kua ye ya Yinni Gusunɔ wɛre. Win sikado Dafidin yira u swii mam mam.

³ Win bandun wɔɔ gbiikuun suru gbiikoo sɔɔ, u Yinni Gusunɔn sɔa yeru kenia. Ma u ten gamboba sanwa. ⁴ U dera yaku kowobu ka Lefiba ba na. Ma u bu menna sɔa yerun batumaɔ ye ya wa sɔɔ yari yeru gia. ⁵ Ma u bu sɔɔwa u nee, bee Lefiba i swaa dakio i na. I tii deerasio, kpa i maa Gusunɔ been baababan Yinnin sɔa yeru deerasia. I ye ya disi ma kpuro yaro sɔa yee ten min di. ⁶ Besen baababa ba kua mem nɔɔ sariba. Ba kɔsa kua Gusunɔ besen Yinnin noni sɔɔ. Ba wi ka win sɔa yeru biru kisi. ⁷ Ma ba sɔa yee te kenua, ba ten fitilaba go. Ba ku ra nun turare dɔɔ dokeye. Ba ku ra maa nun yaku dɔɔ mwaararuginu kue. ⁸ Yera Yinni Gusunɔ u Yuda ka Yerusalemu mɔru seesi. Ma u dera ye kpuro ya kua bansu ba ye yema nge me i waama gisɔ. ⁹ Besen baababa ba gbisuka tabu sɔɔ ma besen bii ton durɔbu ka ton kurɔbu ka besen kurɔbu ba yoru da tem tukuma Yinni Gusunɔn mɔru yen sɔ. ¹⁰ Tɛ, na ki n ka Gusunɔ besɛ Isireliban Yinni arukawani boke, kpa win mɔru ye, yu wa yu sure u sun deri. ¹¹ Yen sɔ, nen bibu, i ku maa Gusunɔ atafiru ko. Domi u bee gosawa i ka nun sɔmburu kua, i n nun sɔama, kpa i n nun turare dɔɔ dokeamme.

¹² Lefiba be ba seewa ba na, bera Mahati, Amasain bii ka Yoeli, Asarian bii Kehatin bibun bweseru sɔɔ ka Kisi, Abudin bii ka Asaria, Yehaleelin bii Merarin bibun bweseru sɔɔ ka Yoasi, Simman bii ka Edeni, Yoan bii Gesanin bibun bweseru sɔɔ ¹³ ka Simuri ka Yeyeli Elisafanin bibun bweseru sɔɔ ka Sakari ka Matania Asafun bibun bweseru sɔɔ ¹⁴ ka Yeyeli ka Simei Hemanin bibun bweseru sɔɔ ka Tukumɔ Yinni Gusunɔn bibun bweseru sɔɔ. ¹⁵ Ba ben mero bisibu menna ye ba tii deerasia ba kpa. Yen biru, ba Yinni Gusunɔn sɔa yeru deerasia nge me sina boko u gerua ka nge me Yinni Gusunɔ u wooda wɛ. ¹⁶ Yaku kowobu ba dua Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ bu ka tu deerasia. Ma ba disinu kpuro yara ni nu wa sɔa yeru mi, ka ten yaaraɔ. Min diya Lefiba ba disi ni gura ba ka da ba kube wɔwaɔ ye ba mɔ Sedoroni. ¹⁷ Ba sɔa yee ten deerasiabɔ toruawa wɔɔn suru gbiikoo tɔɔ gbiikirun di. Yen sɔɔ nɔɔba itase, ma ba tura ten aderɔwo. Yen biruwa ba maa kua sɔɔ nɔɔba ita ba ka tu deerasia ba kpa. Sɔɔ wɔkura nɔɔbu ka tia ba kua ba ka te kpuro deerasia ba kpa.

¹⁸ Ma ba da sina boko Esekiasin mi ba na, bera sɔa yee te deerasia sa kpa ka yaku yee te, ka ten dendi yanu ka tabulu mi ba ra pɛɛ yi ka yen dendi yanu. ¹⁹ Yaa ni kpurowa sa sɔnwa, ma sa nu deerasia ni Akasi u raa disi doke win mem nɔɔbu sarirun sɔ sanam me u bandu dii. Ni kpurowa sa yi Yinni Gusunɔn yaku yerun wuswaaɔ.

*Esekiasi u maa**Yinni Gusunɔn sɔaru seeya*

²⁰ Yera sɔɔ teeru, Esekiasi u seewa buru buru yellu u wuun wirugibu menna, ma ba da Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ. ²¹ Ma ba ka maa kinenu nɔɔba yiru na ka ya kinenu nɔɔba yiru ka ya kpemminu nɔɔba yiru ka boɔ kinenu nɔɔba yiru bu ka toranun yakunu ko bandun sɔ ka yaku yee ten sɔ ka sere Yudaban sɔ. Yera sina boko u yaku kowobu Aronin bibun bweseru sɔɔwa u nee, bu ye kpuro goowo Yinni Gusunɔn yaku yerɔ. ²² Ma ba kete kinɛ ni sakira ba nin yem sua ba yɛka yaku yerɔ. Yen biru, ba ya kinɛ ni sakira ma ba nin yem yɛka yaku yerɔ. Meyɔ ba maa ya kpemmi ni sakira ba nin yem yɛka yaku yerɔ. ²³ Yen biru, ba maa ka boɔ kinɛ ni na sina bokon wuswaaɔ ka tɔmbu kpuron wuswaaɔ bu ka toranun yakunu ko. Ma be kpuro ba ben noma sɔndi boɔ nin wiru wɔɔɔ. ²⁴ Ma yaku kowobu ba boɔ ni sakira ba nin yem yari yaku yerun temɔ. Ba yaku te kuawa Isireliba kpuron toranun sɔ. Domi sina boko u nee, yaku dɔɔ mwaararugii ni, ka toranun yaku ni, ba koo nu kowa Isireliba kpuron sɔ.

²⁵ U Lefiba doke Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ba seketirenu neni ka guunu ka mɔɔkunu nge me Dafidi ka Gusunɔn sɔmɔbu Gadi ka maa Natani ba wooda wɛ bu ko. Yinni Gusunɔwa u bu wooda ye wɛ. ²⁶ Ma Lefiba ba na ba sina Yinni Gusunɔn sɔa yerɔ ka dwee yaɔ ni Dafidi u dera ba kua. Ma yaku kowobu ba maa dua ka ben kɔbi. ²⁷ Ma Esekiasi u nee, bu yaku dɔɔ mwaararugiru koowo yaku yeru wɔɔɔ. Ye ba yaku dɔɔ mwaararugii te torua, yera ba maa womusu torua. Ma ba kɔbi so ka sere Dafidi Isireliban sina bokon dwee yaɔ ni. ²⁸ Ma ton be kpuro ba yiira bu ka Yinni Gusunɔn beere wɛ. Ba kɔbi soomɔ, ba womusu mɔ sere ba ka yaku dɔɔ mwaararugii te wiru go. ²⁹ Sanam me ba yaku ni kua ba kpa, yera sina boko ka win ton be kpuro ba yiira ba Yinni Gusunɔn beere wɛ. ³⁰ Yera Esekiasi ka Yudaban wirugibu ba Lefiba sɔɔwa ba nee, bu Yinni Gusunɔn sɔa ka Dafidin womusu ka maa Asafun womusu. Ma ba Yinni Gusunɔn kpuna ba nun sɔwa ka nuku doɔ bakabu.

³¹ Esekiasi u nee, tɛ, wee i tii deerasia, i kua Yinni Gusunɔgibu. Yen sɔ, i susima i nun siarabun yakunu kua win sɔa yerɔ.

Yera ton be, ba maa ka yaa sabenu na ba ka nun siarabun yaku ni kua. Ma gaba maa nun yaku dɔɔ mwaararuginu kua ka nuku tia. ³² Yaa sabe ni ba ka yaku dɔɔ mwaararugii ni kua

mi, nu dabi. Kete ban geera sãawa wata ka wøkuru, yãa kinenu maa wunõbu (100) ka sere yãa kpemminu goobu (200). Ye kpurowa ba ka yãku dõõ mwaararugii ni kua. ³³ Yen biru, ba maa kete nata (600) go ka yãanu narõbun suba ita (3.000). ³⁴ Adama yãku kowobu ba ñ dabi dõma te. Yen sõna ba ñ kpia bu yãku yãa ni koku. Ben mero bisibu Lefibara ba bu somi ba ka sõmbu te kua sere saa ye yãku kowobu be ba tie ba tii deerasia. Domi Lefiba ba tii wẽ ka kãru n kere yãku kowobu. ³⁵ Dõma te, ba yãku dõõ mwaararuginu kua nu dabi ka siarabun yãku ni ba kua ka yaa gum ka sere tam me ba ka yãku dõõ mwaararuginu kua.

Nge meya ba ka sãaru seeya Yinni Gusunõn sãa yero. ³⁶ Esekiasi ka tøn be kpuro ba nuku dobu kua yèn sõ Gusunõ u doke tõmbun gõrusõ ba ka win sãaru seeya mesum fuuku.

30

Gõõ sararibun tõõ bakarun

sõõru

¹ Esekiasi u sõmbu gõra Isireliõ ka Yudaõ. N deema u raa Efaraimuba ka Manaseba tireru yorua bu ka na bu Gõõ sararibun tõõ bakarun di Gusunõ, be Isireliban Yinnin sãa yero, Yerusalemõ. ² Sina boko Esekiasi ka win sina asakpõbu ka Yudaba ba nõõsina ma ba koo Gõõ sararibun tõõ baka te di wõõn suru yiruse sõõ. ³ Domi ba ñ kpẽ bu tu di ten saa sõõ yèn sõ yãku kowo dabiru ta ñ tii deerasie. Meya tøn dabira kun maa menne Yerusalemõ. ⁴ Sina boko ka tøn be kpuro ba tõõ te wura. ⁵ Ma ba dera ba kpapa Isirelin tem kpuro sõõ saa Beri Seban di n ka da sere Danuõ, tõmbu bu ka na Yerusalemõ bu Gusunõ Isireliban Yinni Gõõ sararibun tõõ baka te diiya. Domi tøn dabiru ta ku ra raa maa tu di nge me ba yorua bu ko. ⁶ Ma gõro be, ba sina boko ka win sina asakpõbun tire ni sua ba ka da Isireliõ ka Yudaõ. Ma ba bu sõõwa ka sina bokon yisiru ba nee, bee Isireliba, i wurama Gusunõ Aburahamu ka Isaki ka Yakõbun Yinnin mi, kpa win tii u maa wurama been mi. I de i wurama be be i kisira Asirin sina bokon naman di. ⁷ I ku been baababa ka been maabu saari be ba ñ Gusunõ ben baababan Yinni mem nõõwe, ma u bu kam koosia nge me i waamõ gisõ. ⁸ I ku swaa taaya nge been baababa. I wurama Yinni Gusunõn mi. I na i nùn sã win sãa yero te u tii yiye sere ka baadomma. I na i Gusunõ been Yinni sã kpa win mæru baka ye, yu bee doonari. ⁹ I n wurama Yinni Gusunõn mi, been tãmbu ka been bii be ba mwæera ba ka yoru da, ba koo bu wõnwõndu kua kpa bu den de bu wurama tem me sõõ. Domi Gusunõ been Yinni u ra suuru ko. Win wõnwõnda kpã. U ñ maa bee biru kisimõ i n wurama win mi.

¹⁰ Nge meya gõro be, ba gerumõ ba ka wusu gasirimõ saa Efaraimun tem di ka Manasen temõ n ka girari Sabulonin temõ. Ma ba bu yẽemõ ba yaakoruu koosimõ. ¹¹ Adama gaba tii kawa Aseen temõ ka Manasen temõ ka Sabulonin temõ, ma ba seema ba na Yerusalemõ. ¹² Meya maa Yinni Gusunõ u ka Yudaba wãa. Ma u dera ben gõru ga kua tia bu ka sina boko ka win sina asakpõbun gari mem nõõwa nge me wi, Yinni Gusunõ u gerua.

Gõõ sararibun tõõ bakarun

¹³ Tøn dabiru ta menna wõõn suru yiruse sõõ Yerusalemõ bu ka pẽe ye ba kun seeyatia doken tõõ bakarun ko. Dõma te, tøn be, ba dabia. ¹⁴ Yera ba seewa ba bũu yãku yee ni nu wãa Yerusalemõ kãsuka ka sere mi ba ra nu turare dõõ dokeye. Ma ba ye kpuro gura ba sure wõawa ye ba mõ Sedoroni. ¹⁵ Yen biru, ba Gõõ sararibun tõõ bakarun yãku yaa sakira wõõn suru yirusen sõõ wøkura nnese sõõ. Sekura yãku kowobu ka Lefiba mwa, ma ba tii deerasia. Ba yãku dõõ mwaararuginu kua Yinni Gusunõn sãa yero. ¹⁶ Ben baawure u da u wãa win ayero nge me Mõwisri Yinni Gusunõn tõnu u yorua woodan tireru sõõ. Ma yãku kowobu ba yem yẽkamõ me Lefiba ba bu wẽemõ. ¹⁷ Nge me tøn dabira wãa be ba ñ tii deerasie dõma te, yera n dera Lefiba ba bu yãku yee yi sakiriamme, kpa bu ka yi deerasia bu yi nenem Yinni Gusunõn sã. ¹⁸⁻¹⁹ Tøn dabiru ta wãa te ta ñ tii deerasie, n mam neere Efaraimuba sõõ ka Manaseba sõõ ka Isakariba sõõ ka sere Sabuloniba sõõ. Ba Gõõ sararibun tõõ bakarun di. Adama ba ñ ten wooda swii. Yen sõna Esekiasi u bu kanaru kua u nee, Yinni Gusunõ, wunõ tøn geowa. Be ba tii wẽ ka ben gõru kpuro ba ka wunõ Gusunõ ben baababan Yinni kasu, baa me ba ñ tii deerasie, a bu suuru kuo.

²⁰ Yinni Gusunõ u Esekiasin kana te mwa ma u tøn be suuru kua.

²¹ Nge meya Isireli be ba menna Yerusalemõ, ba ka pẽe ye ba kun seeyatia doken tõõ bakarun di sõõ nõõba yiru ka nuku dobu. Tõõ baatere yãku kowobu ka Lefiba ba ra n Yinni Gusunõ siaramõwa ka dwee yãnu. ²² Esekiasi u Lefi baawure siara sõmbu te u kuan sõ Yinni Gusunõn sõ. Ba yãku yaa ye tema sõõ nõõba yiru. Ma ba siarabun yãkunu kua ba ka Gusunõ ben baababan Yinni siara. ²³ Yen biru, tøn be, ba maa wura bu tõõ bakarun di sõõ nõõba yiru. Ma ba maa sina sõõ nõõba yiru ba tõõ bakarun di ka nuku dobu. ²⁴ Domi Esekiasi u kete kinenu narõbu (1.000) gõsa ka yãanu narõbun suba nõõba yiru (7.000). Ma win sina asakpõbu ba maa kete kinenu narõbu gõsa ka yãanu narõbun suba wøkuru (10.000). Ma yãku kowobu dabunu ba tii deerasia. ²⁵ Yudaba kpuro ka yãku kowobu ka Lefiba ka sere be ba na Isirelin di ka sabu

be ba wāa Isireliō ka Yudaō, be kpurowa ba nuku dobu kua dōma te. ²⁶ Nuku doo bakabu bu wāa Yerusalemuō. Saa Salomōō Dafidi Isireliban sina bokon biin waatin di, ba n̄ tōō baka ten bweseru koore Yerusalemuō. ²⁷ Yera yāku kowobu ka Lefiba ba seewa ba tōn be domaru kua. Yinni Gusunō u ben nōō nua domi ben kana te, ta n̄n girari sere win wāa yee dēerarō wollo.

31

Esekiasi

u Yinni Gusunōn sāaru seeya

¹ Yeniba kpuron biru, Isireli be ba wāa mi, ba seewa ba da Yudan wusu kpuro sōō ba bwāarokunu kōsuka ma ba gungunu ka b̄ūu yāku yenu kpuro kōsuka Yudan temō ka Benyamēen temō ka Efaraimun temō ka Manasen temō. Yen biru, be kpuro ba wurama ben temō, ben baawure u da u wāa win wāa yerō.

² Esekiasi u wure u yāku kowobu ka Lefiba wesia ben sōmburu sōō nge mē ba ka bōnu sāa ka sōmbu te baawure u ra ko. Bera ba ko n da yāku dōō mwaararuginu ka siarabun yākunū ko ka sere womusu bu ka Yinni Gusunō siara win sāa yerun kōnnōwō. ³ Sina boko Esekiasi u win dukian sukum wē bu ka yāku dōō mwaararuginu ko ni ba ra ko bururu ka yoka ka ni ba ra ko tōō wērarugiru sōō ka suru kpaon tōō bakaru sōō ka sere tōō baka ni nu tie sōō nge mē ba yorua woodan t̄reru sōō.

⁴ Yera u Yerusalemugibu sōōwa u nēē, bu yāku kowobu ka Lefiba ben baa wēyō, kpa bu kp̄i bu Yinni Gusunōn woodaba mem nōōwa sāa sāa. ⁵ Sanam mē gari yi, yi nōōra baama, yera Isireliba ba ben alikama ye ya gbia ya ye wē ka tam kpm ka gum ka tim ka sere ben d̄ianu ganu. Mēya ba maa ka gāanu kpuron wākuru baateren wōllōn tia tia na. ⁶ Mēya Isireliba ka Yudaba be ba wāa Yudan wuu marosō ba ben yaa sabenun wākuru baateren wōllōn tia tia wē ka sere gāa ni ba gōsa ba yi nenem Yinni Gusunōn sō. Ma ba nu suba suba. ⁷ Ba nin subenu toruawa saa wōōn suru itasen di n ka da wōō gen suru nōōba yiruse sōō. ⁸ Esekiasi ka win sina bwāabu ba na ba subu ni wa, yera ba Yinni Gusunō ka win tōmbu siara.

⁹ Ma Esekiasi u yāku kowobu ka Lefi be bikia u nēē, subu nirā mini. ¹⁰ Yera yāku kowo tōnwerō Asaria, Sadōkun bweseru sōō, u n̄n wisa u nēē, saa m̄n di ba ka kēnu naamō Yinni Gusunōn sāa yerō, d̄ianu ra n wāawa sa n dimō, sa n debumō. Ni nu tiara nu kp̄a niya mini. Domi Yinni Gusunō u sun domaru kua.

¹¹ Ma Esekiasi u wooda wē bu dinu sōmē mi ba koo nu yi. Ma ba dinu sōnwa. ¹² Ma ba ka kēnu ka wākuru baateren wōllōn tia tia na ka yāku d̄ia ni nu sāa Yinni Gusunōginu. Lefi wi ba mō Konania wiya ba d̄ia ni nōmu sōndia, ma win mero bisi Simeī u sāa win yiruse. ¹³ Yeyeli ka Asasia ka Nakati ka Asaeli ka Yerimōti ka Yosabadi ka Elieli ka Yisimakia ka Makati ka Benaya be kpurowa Konania ka win mero bisi Simeī ba kpare nge mē sina boko Esekiasi ka yāku kowo Asaria Yinni Gusunōn sāa yerun wirugii ba wooda wē. ¹⁴ Kore wi u sāa Lefi Yimīnan bii, u sāawa kōnnō ge ga wāa sōō yari yeru gian kōso. Wiya ba kēē ni nōmu sōndia ni ba ka Yinni Gusunō naawa ka nuku tia ka sere ni ba ra wunē Yinni Gusunōn sō. Beya ba ko n da kēē ni bōnu ko. ¹⁵ Yāku kowobun wusu sōō, Edeni ka Miyamini ka Yosue ka Semaya ka Amaria ka Sekaniawa ba gōsa bu Kore wi somi ba n da ka kēē ni begibu bōnu kue dee dee bibu ka bukurobu kpuro nge mē ba ka bu bōnu sāa wuu wuuka. ¹⁶ Beya tōn durō bii be ba gara saa wōō itan di n ka da be ba kere mē, ka be ba gesi dumō Yinni Gusunōn sāa yerō tōō baatere bu ka ben sōma ko wuu wuuka, ¹⁷ ka yāku kowo be ba gara yenu ka yenu ka Lefiba be ba gara saa be ba wōō yendu m̄n di nge mē ben sambura sāa wuu wuuka, ¹⁸ ka sere ma tōn be ba tie kpuro ka ben debuminu ka ben kurōbu ka bii tōn durōbu ka tōn kurōbu, domi ba tii wēwa mam mam Yinni Gusunōn sāa yerun sōmburu sōō. ¹⁹ Aronin bibun bweseru te ta sāa yāku kowobu baru kpaanō wuu marosun bōkuō, ba tōmbu gōsa wuu baagere sōō be ba ko n da bu d̄ianu bōnu kue ben suunu sōō, ka sere Lefi be ba gara garan suunu sōō.

²⁰ Wee ye Esekiasi u kua Yuda kpuro sōō. U siawa dee dee gem sōō Gusunō win Yinnin wuswaaō. ²¹ Sōma ye u kua bu ka s̄aru ko Yinni Gusunōn sāa yerō ka sere win woodan mem nōōbu, u ye kpuro kuawa ka ḡōru tia. Ma u kōora.

Asirin sina boko Sankeribu

u Yudan tem w̄ari

(I maa mērio Sinambu II, 18:13, Esai 36:1)

32

¹ Esekiasi u s̄a dee dee Yinni Gusunōn wuswaaō. Yeniban biruwa Sankeribu, Asirin sina boko u na Yudaō, ma u dera ba wuu gb̄ararugisu tarusi. U nēē, u koo su w̄ariwa ka dam. ² Ye Esekiasi u wa Sankeribu u na u ka Yerusalemu tarusi, yera u wirugibu ka tabu kowo dangibu soka, ³ bu wesiana bu ka bwii yi kene yi yi wāa wun biruō. ⁴ Tōn dabira ta n̄n

somi ba ka bwii yi kɔrua ka nim tora ye ya kokumɔ beɔa yen suunu sɔɔ. Domi Esekiasi u nɛɛ, u n̄ kī Asirigibu b̄a n̄ tunuma bu nim deema n̄ kp̄a.

⁵Ma u win bandun dam tāsisia. U Yerusalemun gb̄ararun mi n̄ w̄aruma seeya ka maa wuun k̄s̄u yenu. Ma u gb̄araru garu bana wuun biruɔ u ka sikerena. Ma u kari ye sɔnwa ye ba m̄ Milo Dafidin wuuɔ. U tabu ȳa dabi dabinu kasu ka maa tɛɛnu.

⁶U tabu sinambu kua ma u bu menna wuun gb̄ararun kɔnnɔwɔ. Ma u bu kirɔ kua u nɛɛ, ⁷bu tii dam k̄ɛɛyɔ kp̄a bu w̄arugoru s̄ɔsi. Bu ku berum ku bu diiri Asirin sina boko ka win tɔn dabi ten wuswaaɔ. Domi be ba ka bu w̄a ba dabi n̄ kere be ba ka n̄n w̄a. ⁸Tɔmba ba ka n̄n w̄a. Adama be, Gusunɔ ben Yinniwa u koo bu somi. Wiya u koo bu dam w̄ɛ tabu sɔɔ.

Ma tɔn be, ba Esekiasi Yudan sina bokon gari yi naane kua.

Sankeribu u ḡora

Yerusalemuɔ

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 18:17-37, Esai 36:2-22)

⁹Yeniban biru, Sankeribu, Asirin sina boko u win s̄ɔm kowobu ḡora Yerusalemuɔ sanam m̄ɛ u w̄a Lakisiɔ ka win tabu kowobu kpuro. U s̄ɔm kowo be ḡorawa Esekiasi ka Yuda be ba w̄a Yerusalemuɔ kpuron mi, ¹⁰bu nɛɛ, ameniwa wi, Sankeribu, Asirin sina boko u gerua. U nɛɛ, ma s̄ɔra ba ben naane doke ba ka w̄a Yerusalemuɔ ka nuku sankiranu. ¹¹Bu ku de Esekiasi u bu n̄ni w̄ake kp̄a u de bu gbi ḡɔru ka nim narun s̄ɔ ye u nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni u koo bu w̄ra wi, Asirin sina bokon n̄man di. ¹²Ba n̄ ȳɛ ma wi, Esekiasiwa u gungunu k̄s̄uka ka Yinni Gusunɔn ȳaku yee te? Ma u bu s̄ɔwa u nɛɛ, ȳaku yee teeru tɔnan miya ba ko n̄ da de bu yiira bu Yinni Gusunɔn s̄a kp̄a bu n̄n turare d̄ɔ dokea. ¹³Adama be, ba n̄ yaaye ye wi, Sankeribu ka win baababa ba bwesenu kpuro kua? Nin b̄unu nu kp̄ia nu bu yara saa win n̄man di? ¹⁴Bwese ni win baababa ba kam koosia sɔɔ, nin niren b̄una nu kp̄ia nu bu yakia win n̄man di ben tii bu ka sere nɛɛ, Gusunɔ ben Yinni u koo bu yakia. ¹⁵Yen s̄ɔ, bu ku de Esekiasi u bu n̄ni w̄ake kp̄a u n̄ bu ḡari seeyamɔ m̄esum. Bu ku n̄n naane ko. Domi bweseru garun b̄unu kun kp̄ia nu tu w̄ore win n̄man di, n̄ kun m̄ɛ win baababan n̄man di. Kaa sere gere Yudaban b̄unu?

¹⁶Nge m̄ɛya Sankeribun s̄ɔmɔ be, ba Yinni Gusunɔ ka win s̄ɔm kowo Esekiasi w̄ammɔ.

Sankeribun s̄ɔmɔbu

ba Yinni Gusunɔ w̄ammɔ

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 19:14-19, Esai 37:14-20)

¹⁷Sankeribu u tireru yorua u ka Gusunɔ Isireliban Yinni w̄amɛ. U nɛɛ, nge m̄ɛ bwese ni nu tien b̄unu nu n̄ kp̄ia nu nin t̄mbu w̄ore win n̄man di, nge m̄ɛya Gusunɔ, Esekiasin Yinni u n̄ maa kp̄ɛ u bu w̄ra win n̄man di.

¹⁸Ma Sankeribun s̄ɔmɔ be, ba gb̄aramɔ ka dam ka Yudan barum bu ka t̄mbu nandasia be ba w̄a gb̄ara ten s̄ɔwɔ kp̄a bu wa bu wuu ge mwa. ¹⁹Ba Gusunɔ Yerusalemugibu Yinnin gari m̄ nge bwese ni nu tien b̄u ni ba ka tii seka.

Asirigibu ba duki yakikira

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 19:15,35-37, Esai 37:15,36-38)

²⁰Yera Esekiasi ka Gusunɔn s̄ɔmɔ Esai, Amatin bii ba kanaru w̄ari gari yin s̄ɔ ba Yinni Gusunɔ n̄ɔgiri sue w̄allɔ. ²¹Yera Yinni Gusunɔ u ḡorado goo ḡora u Asirigibun sansani w̄ari u ben tabu durɔ w̄arugɔba ka ben tabu sinambu ka ben wirugibu go. Yera Asirin sina boko u ḡosira u wura win temɔ ka sekuru. Ma u da win b̄u dirɔ. Miya win tiin bibu ba na ba n̄n k̄aasi ba go ka takobi.

²²Nge m̄ɛya Yinni Gusunɔ u ka Esekiasi ka Yerusalemugibu faaba kua saa Sankeribun n̄man di ka sere be ba tie kpuron n̄man di. Ma u bu k̄s̄u be ba ka bu sikerenɛn s̄ɔ. ²³Tɔn dabira ta ra ka Yinni Gusunɔ k̄enu naawe Yerusalemuɔ kp̄a tu maa ka Esekiasin tii k̄ɛ gobiginu naawa. Saa yen dama ten di, u ȳisuru yarawa bwesenu kpuro sɔɔ.

Esekiasin bandun kpeeru

(I maa m̄ɛrio Sinambu II, 20:1-21, Esai 38:1-8, 39)

²⁴Saa ye sɔɔ, Esekiasi u bara sere u ḡɔɔ turuku kua. Ma u Yinni Gusunɔ kana. Ma Yinni Gusunɔ u n̄n wisa, ma u n̄n s̄ɔm maamaakiginu kua. ²⁵Adama Esekiasi kun kue nge u durom wa Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii sua. Yera Yinni Gusunɔ u bu m̄aru seesi wi ka Yudaba ka Yerusalemugibu. ²⁶Ye u wa me, yera wi ka Yerusalemugibu ba tii kawa. Ma Yinni Gusunɔn m̄aru ya doona ben min di Esekiasin waati ye sɔɔ.

²⁷Esekiasi u dukia baka ka b̄ɛɛɛ baka wa. U sii geesu ka wura ka kpee gobiginu ka turareba kasu ka tɛɛnu ka ḡaa bwese bweseka ye ya w̄a. ²⁸U alikaman biranu kua, ma u tam kpam ka gum beru yenu kua ma u yaa sabenu baaniren ḡru kua ka sere nin dii yenu. ²⁹Ma u tii

wusu bania. U yaa sabenu wa dabi dabinu, ketɛba ka yāanu ka bonu. Domi Yinni Gusunɔ u nūn dukia baka wɛ.

³⁰ Wiya u maa Gihonin yɛru gɛn nɔɔ ga wāa gungurun bera gia kɔrua, ma u nɔɔ kpɔɔ yaba Dafidin wuun sɔɔ duu yeru gia.

Ye Esekiasi u gɔru doke u ko kpuro, ya nūn koorawa. ³¹ Adama sanam mɛ Babilonin sina boko u sɔmɔbu mɔrisia u ka wa sɔm maamaaki ye Yinni Gusunɔ u mɔ Isireliɔ, yera Gusunɔ u Esekiasi deri u ka wa ye ya wāa win gɔruɔ.

³² Ye Esekiasi u kuan sukum ka nge mɛ u Gusunɔ sāwa ka naane, ye kpuron gari yi yorua Gusunɔn sɔmɔ Esai, Amatin biin kāsinnun tireru sɔɔ ka maa Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru sɔɔ. ³³ Esekiasi u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua Dafidin bibun bweserun siku yerɔ bera gee n gunum bo. Yerusalemugibu ka Yudaba ba nūn gɔɔ swīiya. Yen biru, win bii Manase u bandu kəsire kua.

Manase

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 21:1-18)

33

¹ Manase u mɔwa wɔɔ wəkura yiru sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wɔɔ weeraakuru ka nɔɔbu ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Bwese ni Yinni Gusunɔ u gira Isireliban wuswaan di nin kom kɔsum mɛya u swīi. ³ U wure u gungunu seeya ni win tundo Esekiasi u kəsuka. Ma u būu wi ba mɔ Baalīn yāku yenu kua ka būu wi ba mɔ Asitaaten bwārokunu ni win tundo u raa kəsuka. Ma u kperi ka sɔɔ ka surun sāaru wɔri. ⁴ U būu turanu bana Yinni Gusunɔn sāa yerɔ tɛn mi Yinni Gusunɔ u win yīsiru doke sere ka baadommaɔ. ⁵ U maa suru ka sɔɔ ka kperin yāku yenu kua sāa yee ten yaari yiru ye sɔɔ. ⁶ U dera ba ka win bii tɔn durɔbu yākuru kua Hinɔmun wɔwɔ. U ra ka wɛɛ ka guru winu sororu ko kpa u dobo doɔboba ko. U gori sokobu yii be ba ra nūn sian gari sɔ. Ma u kɔsa mɔ u dɔɔ ye ya Yinni Gusunɔn mɔru seeya. ⁷ U win būun bwāaroku kua u yi Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. N deema Yinni Gusunɔ u raa Dafidi ka win bii Salomɔ sɔwɔwa u nɛɛ, sāa yee teni ka Yerusalemu yeniwa na gɔsa Isireliban suunu sɔɔ ya n ka nɛn yīsiru sɔwɔwa sere ka baadommaɔ. ⁸ Na n maa Isireliba yaromɔ saa ben tem di mɛ na ben baababa wɛ bā n gesi nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔwammɛ ye na Mɔwisi wɛ u yorua. ⁹ Adama Manase u dera Yudaba ka Yerusalemugibu ba ka Yinni Gusunɔ tonda, ma ba kɔsa kua n kere bwese ni Yinni Gusunɔn tii u gira be Isireliban wuswaan di.

¹⁰ Yinni Gusunɔ u ka Manase ka win tumbu gari kua. Adama ba n nūn swaa daki. ¹¹ Yera Yinni Gusunɔ u Asirin sina bokon tabu sinambu gɔra ba Manase mwa ba yɔni doke, ma ba nūn bakua ka sii gandun yɔni ba ka da Babiloniɔ. ¹² Sanam mɛ u wāa nūn sankiranu sɔɔ, yera u tii kawa Gusunɔ win baababan Yinnin wuswaaɔ. Ma u nūn kana. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia u win kanaru mwa, u ka nūn wura Yerusalemɔ win bandu sɔɔ. Saa ye sɔra Manase u gia ma Gusunɔwa u sāa Yinni.

¹⁴ Yeniban biru, u gana bana Yerusalemun tɔwɔ Gihonin sɔɔ duu yeru gia wɔwɔ. Gana ye, ya dawa sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ. Ma ya ka Yerusalemun wɔɔ bera ye ba mɔ Ofeli sikerena. U dera gana ye, ya gunia too. Ma u tabu sinambu doke Yudan wuu si su gbāranu mɔ kpuro sɔɔ. ¹⁵ Ma u tɔn tukobun būnun bwārokunu ka win tiiguu ge, ni u raa doke Yinni Gusunɔn sāa yerɔ kpuro wuna ka sere būu yāku yee ni u bana Yinni Gusunɔn sāa yerun guurɔ Yerusalemɔ. Ma u nu kasi kua wuun biruɔ. ¹⁶ Yera u Yinni Gusunɔn yāku yeru wesia sāa yerɔ. Ma u siarabun yākunuu kua. U Yudaba wooda wɛ bu Gusunɔ Isireliban Yinni wi turo sā. ¹⁷ Saa ye sɔɔ, tɔmba yākunuu mɔ gungunɔ, adama Gusunɔ ben Yinniwa ba nu kuammɛ.

¹⁸ Ye Manase u kuan sukum ka kana te u kua ka Yinni Gusunɔn gari yi win sɔmɔbu ba nūn sɔwɔwa, ye kpuro ya yorua Isireliban sinambun faagin tireru sɔɔ. ¹⁹ Win kanaru ka nge mɛ Yinni Gusunɔ u nūn wurari ka win toranu ka gunguu ni u kua ka mɛm nɔɔbu sari te u kua ka sere bwāaroku ni u seka ma u nu gira u sāwa u sere tii kawa, ye kpuron gari yi yorua Hosain tireru sɔɔ. ²⁰ Yen biruwa Manase u kpuna u gu. Ma ba nūn sikua win tiin dirɔ. Ma win bii Amɔɔ u bandu kəsire kua.

Amɔɔ u kua sina boko Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 21:19-26)

²¹ Wɔɔ yenda yiruwu Amɔɔ u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ yiru ban te sɔɔ Yerusalemɔ. ²² Kɔsa u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ nge win tundo Manase. U bwāaroku ni Manase u kua kpuro yākuru kua u sāwa. ²³ U n tii kawe Yinni Gusunɔn wuswaaɔ nge mɛ win tundo u tii kawa. Adama u win toranu sosimɔwa u dɔɔ.

²⁴ Win sɔm kowobu ba nūn seesi ma ba nūn go win dirɔ. ²⁵ Adama be ba nūn seesi ba go mi, tɔmba maa ben tii so ba go. Ma ba win bii Yosiasia kəsire kua bandu sɔɔ.

Yosiasi

u kua Yudaban sina boko

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:1-2, 23:4-20)

34

¹ Wɔɔ nɔɔba itawa Yosiasi u mɔ sanam mɛ u bandu di. Ma u kua wɔɔ tɛna ka tia bandu sɔɔ Yerusalemu. ² Gea u kua Yinni Gusunɔn nɔni sɔɔ. Win sikado Dafidin yira sɔɔra u sɔa mam mam. U n̄ yen gam gere.

³ Win bandun wɔɔ nɔɔba itase sɔɔ, sanam mɛ u sɔa aluwaasi, u Gusunɔ win sikado Dafidin Yinni kasum wɔri. Win bandun wɔɔ wɔkura yiruse sɔɔ, u Yerusalemu ka Yuda dɛɛɛɛasiabu torua. U gunguu nin mi ba ra b̄nu s̄a kɔsuka ka nin bw̄aroku bwese bweseka. ⁴ Ba b̄nu wi ba m̄ Baalin ȳaku yenu kɔsuka win wuswaaɔ. Ma u bw̄aroku ni ba kua s̄ɔn s̄ɔ ka ni ba kua ka sii gandu kɔsuka. U dera ba nu munkawa ma ba nin k̄eki gura ba wisi be ba nu s̄aaman sikan wollɔ. ⁵ Ma u b̄nu ȳaku kowobun kukunu sikia u d̄ɔ doke ben ȳaku yeno. Nge mɛya u ka Yuda ka Yerusalemu dɛɛɛɛasia.

⁶ Manasen wusu sɔɔ ka Efaraimugisɔ ka Simeɔgisɔ ka Nefitaligisɔ si su kua bansu, u b̄nu ȳaku yenu kɔsukawa ⁷ ma u bw̄arokunu surura ma ba nu kɔsuka muku muku nu kua tua. Mɛya u maa bw̄aroku ni ba kua s̄ɔn s̄ɔ kɔsuka Isireliban tem kpuro sɔɔ. Ma u gɔsira u wura Yerusalemu.

Ȳaku kowo tɔnwero

u woodan tireru wa

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:3-10)

⁸ Yosiasin bandun wɔɔ yendu yiru sarise sɔɔ, sanam mɛ u tem mɛ, ka Yinni Gusunɔn s̄a yee te dɛɛɛɛasia u kpa, yera u Safani, Asalian bii gɔra ka Maaseya wi u s̄a wuun guro guro kua Yoasi, Yoakasin bii wi u s̄a tire bero bu ka Gusunɔ win Yinnin s̄a yera sɔmɛ. ⁹ Tɔn be kpuro ba da ȳaku kowo tɔnwero Hilikiyan mi. Ma ba n̄n gobi wɛ yi Lefiba ba raa mwɛɛra Yinni Gusunɔn s̄a yerun s̄ɔ saa Manasen tem di ka Efaraimun tem di ka Yudaban min di ka Isireliba kpuron min di ka Benyamɛɛn tem di ka sere Yerusalemugibun min di. ¹⁰ Be ba sɔmbu te kpore bera ba gobi yi n̄mu s̄andia ma ba yi s̄m kowobu wɛ be ba s̄a yee te s̄ammɔ. ¹¹ Bera d̄aa d̄akobu ka banɔbu. Gobi yiya ba koo ka kpee bakanu dwe ka d̄aa ye ba koo ka dia kpe ye Yudaban sinamba sankaa. ¹² Tɔn be, ba s̄amburu kuawa ka naane. Yasati ka Abudiasi be ba s̄a Lefiba, Merarin bweseru sɔɔ ka Sakari ka Mɛsulamu, Kehatin bweseru sɔɔ, bera ba bu kpore. ¹³ Lefi be ba womusu ka dweebu yɛ, bera ba ra maa be ba ra s̄omunu sue n̄ni doke ka sere maa s̄a yee ten s̄m bwese bwesekan kowobu. Ma Lefiba ba s̄a tire yorobu ka s̄aman guro gurobu. Gaba maa s̄a k̄annɔn k̄sɔbu.

¹⁴ Sanam mɛ ba da bu ka gobi yi sua yi ba wɛ Yinni Gusunɔn s̄a yerun s̄ɔ, yera ȳaku kowo Hilikiya u woodan tireru wa tɛ Yinni Gusunɔ u raa M̄wisi wɛ. ¹⁵ Yera Hilikiya u Safani, tire yoro s̄ɔwa u n̄ɛ, na woodan tireru wa Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. Ma Hilikiya u tu suama u Safani wɛ. ¹⁶ Ma Safani u tire te sua u ka sina boko daawa. Ma u n̄n s̄ɔwa u n̄ɛ, wunen s̄m kowobu ba kua kpuro ye a bu yiire. ¹⁷ Ba tɔn be a s̄a yee ten s̄amburu n̄mu s̄andia ka tɔn be ba s̄oma m̄ mi, gobi yi wɛ.

¹⁸ Yen biru, ȳaku kowo Hilikiya u maa man tireru garu wɛ.

Ma Safani u tu gara sina bokon wuswaaɔ.

Yosiasi u tambu gɔra

bu bikiaru ko Huludan mi

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:11-20a)

¹⁹ Sanam mɛ sina boko u wooda yen gari nua, yera u win ȳanu n̄enua u karana nuku sankiranun s̄ɔ. ²⁰ Yera sina boko u Hilikiya ka Akikamu, Safanin bii ka Abudoni, Miseen bii ka tire yoro Safani ka Asaya win s̄m kowo s̄ɔwa u n̄ɛ, ²¹ i doo i bikiaru ko Yinni Gusunɔn mi Isireliba ka Yuda be ba tien s̄ɔ tire te sa wa minin garin s̄ɔ. Domi Yinni Gusunɔ u ka sun m̄ru m̄ ya kp̄a ȳen s̄ɔ besen baababa ba n̄ win gari m̄m n̄ɔwe. Ba n̄ kue nge mɛ ya yorua woodan tire te sɔɔ.

²² Hilikiya ka tɔn be sina boko u gɔsa mi, ba da Gusunɔn s̄omɔ tɔn kurɔ Huludan mi. Huluda wi, u s̄awa Salumun kurɔ, Tokehatin bii, Hasira wi u ra s̄a ȳanu k̄sun d̄ebubu. Huluda wi, u w̄awa Yerusalemun wɔɔ beri kpaɔɔ. Sanam mɛ ba n̄n s̄ɔwa ye ba k̄i, ²³ yera u bu wisa u n̄ɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni u gerua. U n̄ɛ, i durɔ wi u b̄ɛ ḡrima s̄ɔwɔ i n̄ɛ, ²⁴ u koo de k̄sa ka b̄ri yi tem m̄n t̄mbu deema yi yi yorua tireru sɔɔ tɛ i gara Yudaban sina bokon wuswaaɔ. ²⁵ Domi ba n̄n biru kisi ba da ba b̄nu turare d̄ɔ dokeammɛ. Ma ba win m̄ru seeya ka bw̄aroku ni ba tii kua ba s̄aamɔ. Yen s̄ɔ, u ko n̄ ka tem m̄n t̄mbu m̄ru s̄awa, ya n̄ suremɔ. ²⁶⁻²⁷ Adama i ko i Yudaban sina boko wi u b̄ɛ ḡrima i ka bikiaru ko

Yinni Gusunən mi sō i nɛɛ, Gusunō Isireliban Yinni u nɛɛ, u win kanaru mwa. Domi ye u win woodan gari yi nua, yi win gōru taare wē, ma u tii kawa Gusunən wuswaa, ma u win yaberu nenua u karana nuku sankiranun sō, ma u swī wī, Gusunən wuswaa. ²⁸ Tē, Gusunō wī, u koo de u gbi bori yendu sō kpa bu nūn sike win sikirō. Win nōni kun wahala ye wasi ye u koo de yu Yerusalemu ka yen tambu deema.

Yosiasi u wure u ka Gusunō

arukawani bōkua

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 22:20b-23:3)

Yera Hilikiya ka wigibu ba ka sina boko gari yi daawa. ²⁹ Ma sina boko u gōra bu Yudaba ka Yerusalemun guro gurobu kpuro menna. ³⁰ Yen biru, u da Yinni Gusunən sāa yerō ka Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro ka yāku kowobu ka Lefiba tambu kpuro gesi, saa bukurobun di n ka da bibō. Ma u be kpuro Yinni Gusunən woodan tire te garia te ba wa sāa yee ten mi. ³¹ Yera sina boko u yōra win turaru wālō, ma u ka Yinni Gusunō arukawani bōkua u nɛɛ, u koo wī, Yinni Gusunən woodaba ka win gere swīwa ka win gōru kpuro ka win bwēra kpuro kpa u ka gari yi mem nōwa yi ba yorua woodan tire te sō. ³² Ma u dera tōn be ba wāa Yerusalemu ka Benyamēen temō ba dua arukawani ye sō. Ma ba kua nge mɛ Gusunō ben baababan Yinnin arukawani ye, ya gerumo. ³³ Yosiasi u būnun bwāarokunu kōsuka ni Isireliba ba waama tem tukum di. Ma u be ba wāa Isireli kpuro tilasi kua bu ka Gusunō ben Yinni sā. Win wāarun tōru kpuro sō, ba n̄ gere Yinni Gusunən yiran di.

Yosiasi

u Gō sararibun tōo bakaru di

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:21-23)

35

¹ Yosiasi u Gō sararibun tōo bakaru di Yerusalemu Yinni Gusunən sō. Ba ten yāku yee sakirawa wōn suru gbiikoon sōo wākura nnese sō. ² U yāku kowobu doke ben sōmburu sō. Ma u bu dam kā bu ka Yinni Gusunən sāa yerun sōmburu ko. ³ U Lefi be ba gōsa nenem Yinni Gusunən sō ba Isireliba keu sōsimo sōowa u nɛɛ, i Yinni Gusunən woodan kpakoro dɛɛra te doke sāa yerō tē Salomō Dafidi Isireliban sina bokon bii u bana. I n̄ maa tu suamō senō. I de bɛɛ ka bɛɛn tambu i Gusunō bɛɛn Yinni sā. ⁴ I de i n̄ sōru sāa yenu ka yenu ka nge mɛ Dafidi Isireliban sina boko ka win bii Salomō ba bɛɛ bōnu kua ba yorua. ⁵ I de i bɛɛn ayeru mwa sāa yerō yenu ka yenu nge mɛ ba bɛɛn mero bisibu Lefiba bōnu sāa. ⁶ Bɛɛya i ko i Gō sararibun yāku yee sakiri. Yen sō, i de i tii dɛɛrasia, kpa i ten sōru ko bɛɛn mero bisibun sō nge mɛ Yinni Gusunō u Mōwisi wooda wē.

⁷ Yosiasi u tōn be ba wāa mi yānu ka bonu wē nōrōbun suba tēna (30.000) ka sere keteba nōrōbun suba ita (3.000) bu ka ye kpuro Gō sararibun tōo bakaru ko. Yaa sabe ni kpuro nu weewa sina bokon arumanin di. ⁸ Win sina bwāabu ba tambu ka yāku kowobu ka Lefiba kēnu kā ka nuku tia. Ma sāa yerun wirugibu, Hilikiya ka Sakari ka Yehieli ba yāku kowobu yānu nōrōbun suba yira ka nata (2.600) ka sere keteba gooba wunōbu (300) wē. ⁹ Konania ka Semaya ka Netaneeli ka ben mero bisibu Lefiban wirugibu, Hasabia ka Yeyeli ka Yosabadi ba Lefiba yānu nōrōbun suba nōbu (5.000) ka keteba nɛɛra wunōbu (500) wē. ¹⁰ Wee nge mɛ ba tōo baka ten kpunaa koosina. Yāku kowobu ka Lefiba ba ben ayeru sua wuu wuuka nge mɛ sina boko u gerua. ¹¹ Ba Gō sararibun yee go. Ma yāku kowobu ba ye wīkamō mɛ Lefiba ba bu taimō. Yen biru, ma Lefi be, ba yee yi kokumō. ¹² Ba yāku dōo mwaararuginun yee yi nenem bu ka ye tambu wē yenu ka yenu kpa bu ka ye Yinni Gusunō yākuru kua nge mɛ ba yorua woodan tireru sō te Yinni Gusunō u Mōwisi wē. Nge mɛya ba maa kua ka keteba. ¹³ Ba Gō sararibun yāku yaa ye wōwa nge mɛ wooda ya gerua. Yen biru, ba yaa ye ba wāa nenem Yinni Gusunən sō yikua. Ma ba yande ye tambu kpuro bōnu kua. ¹⁴ Yen biruwa ba ben tiigia ka yāku kowobugia yikua. Domi yāku kowo Aronin bibu ba sōmburu kua sere ka wākuru. Ba yāku dōo mwaararuginu ka yaa gum yākunu mō. Yen sōna Lefiba ba bu yaa yikuamme. ¹⁵ Wom kowa Asafun bibu ba wāa ben ayerō nge mɛ Dafidi ka Asafu ka Hemani ka Yedutum, sina bokon bwisi kēo ba wooda yi. Ma kōnnōn kōsobu ba yō kōnnō baageren mi. Ba n̄ doone ben ayerun di, domi Lefiba ba bu ben dīanu kuamme. ¹⁶ Nge mɛya ba kpunaa yi dama te, bu ka Gō sararibun tōo bakaru di, kpa bu yāku dōo mwaararuginu ko Yinni Gusunən yāku yerō nge mɛ sina boko u wooda yi.

¹⁷ Isireli be ba wāa mi kpuro ba Gō sararibun tōo bakaru di dama te, ma ba pɛɛ ye ba kun seeyatia doken tōo bakaru di sōo nōba yiru. ¹⁸ Saa Gusunən sōmō Samuelin waatin di sere n ka gisō girari, ba n̄ Gō sararibun tōo bakaru garu diire mɛ Isireliō. Mɛya sina boko goo maa sari Isireliō wī u Gō sararibun tōo bakaru diire nge Yosiasi ka yāku kowobu ka Lefiba

ka Yudaba ka Isireliba be ba wāa Yerusalemuɔ dama te. ¹⁹Yosiasin bandun wōɔ yendu yiru sarise sɔɔra ba Gɔɔ sararibun tɔɔ baka te di.

*Yosiasin bandun kpeeru
(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:28-30)*

²⁰Ye Yosiasi u Yinni Gusunɔn s̄aa yee te sɔnw̄a u kpa, yen biruwa Egibitin sunɔ Nɛko u seewa u tabu dɔɔ Kaakemisɔ, daa te ba m̄ɔ Efaratɔ. Yera Yosiasi u seewa u n̄un wɔrim da mi. ²¹Yera Nɛko u n̄un sɔmɔbu gɔria u nɛɛ, mba n sun m̄ɔssinɛ nɛ ka wunɛ Yudaban sina boko. Domi n n̄ wunɛ na tabu wɔrim wee gisɔ. Yenu ge ga ka man tabu m̄ɔ, gera na wɔrim dɔɔ. Yinni Gusunɔwa u man s̄ɔwa u nɛɛ, n doo fuuku. Yen s̄ɔ, a ku ka Gusunɔ gabirina wi u ka man wāa, kpa u ku raa nun kam koosia. ²²Adama Yosiasi u yina u n̄un deri. U n̄ Nɛkon gari yi wure yi yi wee Yinni Gusunɔn min di. Ma u tii kɔsa bu ku ka n̄un tubu. U da u Neko tabu wɔri wɔwɔɔ ye ba m̄ɔ Megido. ²³Yera ten towobu ba Yosiasi twee. Ma u win sɔm kowobu s̄ɔwa u nɛɛ, i ka man doonɔ minin di, domi ba man mɛɛra kua ya kp̄a.

²⁴Win sɔm kowobu ba n̄un sua saa win tabu keken di ma ba n̄un doke win tabu keke gaa s̄ɔ ba ka da Yerusalemuɔ. Ma u kpuna u gu. Ma ba n̄un sikua win baababan sikaa. Ma Yudaba ka Yerusalemugibu ba win gɔɔ swī.

²⁵Yeremi u gɔɔ swī Yosiasin s̄ɔ. Ma wom kowobu, tɔn durɔbu ka tɔn kurɔbu ba Yosiasi doke gɔɔ swīin womusu s̄ɔ sere ka gisɔ. Su kua wororu Isireliɔ. Womu si, su wāa ben gɔɔ swīin womusun tireru s̄ɔ.

²⁶⁻²⁷Ye Yosiasi u kuan sukum, ye u gb̄ia u kua ka ye u kua d̄aku te, ka nge mɛ u Gusunɔ s̄awa ka naanɛ nge mɛ Yinni Gusunɔn woodan tirera gerua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru s̄ɔ.

Yoakasi ka Yoyakimu

ka Yoyakini ba bandu di

ba wɛɛna

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 23:30-24:17)

36

¹Tɔmba Yoakasi, Yosiasin bii sua ma ba n̄un kua sunɔ win tundon ayero Yerusalemuɔ. ²Yoakasi u m̄wa wōɔ yenda ita sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua suru ita ban te s̄ɔ Yerusalemuɔ. ³Egibitin sunɔwa u n̄un bandu yara. Ma u win tɔmbu sii geesun tɔnnu ita ka wuran kilo tena bure bu k̄asia wōɔ ka wōɔ. ⁴Yen biruwa u Yoakasi win w̄nɔ, Eliakimu sua u kosire kua bandu s̄ɔ. Ma u n̄un ȳisi kpaaru k̄a Yoyakimu. Ma u Yoakasi sua u ka da Egibitiɔ.

Yoyakimu

u kua Yudaban sina boko

⁵Yoyakimu u m̄wa wōɔ yenda n̄ɔɔbu sanam mɛ u bandu di Yudaɔ, ma u kua wōɔ w̄kura tia bandu s̄ɔ. K̄sa u kua Gusunɔ win Yinnin n̄oni s̄ɔ. ⁶Yera s̄ɔ teeru Babilonin sina boko, Nebukanɛsaa u na u Yoyakimu tabu w̄ri. Ma u n̄un m̄wa u b̄okua ka sii gandun ȳoni u ka da Babiloniɔ. ⁷Nebukanɛsaa u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳanu gura u ka da u yi win sina kpaaro.

⁸Ye Yoyakimu u kuan sukum ka k̄sa ye u kua, ye kpuron gari yi yorua Isireliba ka Yudaban sinambun faagin tireru s̄ɔ. Yen biru, win bii Yoyakiniwa u bandu k̄osire kua.

Yoyakini

u kua Yudaban sina boko

⁹Wōɔ n̄ɔɔba itawa* Yoyakini u m̄ɔ saa ye u bandu di. Ma u kua suru ita ka s̄ɔ w̄kuru ban te s̄ɔ Yerusalemuɔ. K̄sa u kua Yinni Gusunɔn n̄oni s̄ɔ. ¹⁰Ye n kua wōɔ kp̄ɔɔ, yera Nebukanɛsaa Babilonin sina boko u na u Yoyakini m̄wa u ka da Babiloniɔ. Ma u Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳanu ganu gura. Ma u Yoyakinin baa ȳakabu Sedesiasi kua sunɔ Yudaban suunu s̄ɔ Yerusalemuɔ.

Sedesiasi u bandu di Yudaɔ

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 24:18-25:21, Yeremi 39:1-10, 52:1-27)

¹¹Sedesiasi u m̄wa wōɔ yenda tia sanam mɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua wōɔ w̄kura tia ban te s̄ɔ Yerusalemuɔ. ¹²K̄sa u kua Gusunɔ win Yinnin wuswaaɔ. U n̄ tii kawɛ Gusunɔn s̄m̄ɔ Yeremin wuswaaɔ wi u ra n̄un Yinni Gusunɔn gari s̄ɔ. ¹³U swaa taaya, ma u ḡoru b̄obia. U n̄ win ḡoru wesie Gusunɔ Isireliban Yinnin mi gia. U mam Nebukanɛsaa seesiwa wi u n̄un b̄rusia ka Yinni Gusunɔn ȳisiru sanam mɛ ba arukawani b̄okumɔ. ¹⁴Ȳaku kowobun

* 36:9 wōɔ n̄ɔɔba itawa - Sinambu II, 24:8 ya nɛɛ, Yoyakini u m̄wa wōɔ w̄kura n̄ɔɔbu ka ita sanam mɛ u bandu di.

wirugibu ka Yuda be ba tie kpuro ba kōsa kua ya kpā. Domi ba tɔn tukobun komanu swī. Ma ba Yinni Gusunɔn s̄a yeru disi doke te u gɔsa Yerusalemuɔ. ¹⁵ N deema Gusunɔ ben baababan Yinni wi, u bu kirɔ kua yee yellun di saa win sɔmɔbun min di. Domi u kī u win tɔmbu ka win s̄a yee te faaba ko. ¹⁶ Adama ba Yinni Gusunɔn s̄a be yēe ba yaakoru koosi. Ba ben gari atafiru kua sere Yinni Gusunɔn tii u ka bu mɔru kua ye ba n̄ kpē bu suresia. ¹⁷ Yera Yinni Gusunɔ u dera Nebukanesa, Babilonin sina boko u bu tabu wɔri, ma u ben aluwaasiba takobinu sɔkura u go ben s̄a yerɔ. U n̄ goo deri, aluwaasiba ka wɔndiaba ka durɔ tɔkɔnu. Be kpurowa Yinni Gusunɔ u b̄eri win nɔmaɔ. ¹⁸ Nebukanesa u Yinni Gusunɔn s̄a yerun arumani gura baka ka piibu ka ben sina kpaarun arumani ka sina bokon tiigia ka sere maa win sina bwābugia. ¹⁹ Ma ba Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka Yerusalemun dii geenu d̄ɔ s̄aka. Ma ba yen ḡa geenu kɔsuka. Ma ba yen gb̄araru sura. ²⁰ Nebukanesa u be ba n̄ go tabu s̄ɔ gura u ka da Babiloniɔ. Ma ba kua wi ka win bibun yobu sere P̄esiba ba ka bandu di. ²¹ Nge meya Yinni Gusunɔn gari yi ka koorɔ yi win s̄amɔ Yere mi u raa gerua u n̄e, ba koo Yudaba yoru mwa kpa tem me, mu wa mu sanam w̄eragim di kpa mu w̄era sere w̄ɔ wata ka w̄akuru, wahala ye mu raa wan s̄.

Sirusi u Yudaba wooda wē

bu wura ben temɔ

²² Sirusi, P̄esin sina bokon bandun w̄ɔ gb̄iikuu s̄ɔ, yera Yinni Gusunɔ u ḡɔru doke u win gari yibia yi u raa gerua saa win ḡɔro Yere min n̄ɔn di. Ma u doke Sirusin ḡɔruɔ bu ka gari yini yore. Ma ba yi kpara win tem kpuro s̄ɔ. ²³ Yi n̄e, ameniwa Sirusi, P̄esin sina boko u gerua. U n̄e, Gusunɔ W̄ɔrukoo u man handunian bannu kpuro wē. Ma u man yiire n̄ n̄n s̄a yeru bania Yerusalemuɔ Yudaban temɔ. Yen s̄, be ba s̄a Isireliba kpuro bu wuro Yerusalemuɔ kpa Gusunɔ ben Yinni u n̄ ka bu w̄a.

EZERA

Sirusu Isarailanɔ gbarɛnaa

¹ Pesianɔ kína Sirusu kíblena wè káaku gūn Dikiri té kàagu de yā kū à dà llimiane à ò ke yāi. Akū Sirusu kpàkpaa kè a būsun pínki, gbasà à kè takadan à pi: ² Yā kū makū Sirusu, Pesianɔ kína ma òon dí. Dikiri Luda Musude tò andunia kpata sīnda pínki gṣ̄ ma pṣ̄ ũ, akū à ma dite mà kpé boare Yurusalemu, Yudanɔ būsun. ³ Gbē kū à de a gbē ũ á té, Luda gṣ̄ kú kāao à tá Yurusalemu, Yudanɔ būsun, à kpé bo Dikiri Isarailanɔ Luda kú à de Dikiri ũ Yurusalemune gwe. ⁴ N̄ gbē kū ò gṣ̄ pīnɔ gbēdakenɔ kpányī kū andurufuuo kū wuraaoo kū aruzekenɔ kū pókadenɔ kú Luda kpé kú òten gé bo Yurusalemu gbanɔ.

⁵ Akū Yudanɔ kú Biliaminunɔ ɔmbedenɔ kú sa'orinɔ kú Levinɔ kú gbē kú Luda té kàrgunɔ fūte, òten gé Dikiri kpé bo Yurusalemu. ⁶ N̄ gbēdakenɔ ɔ dàrima ò í gbá andurufu pónɔ kú wura pónɔ kú aruzekenɔ kú pókadenɔ kú pṣ̄ ɔgṣ̄denɔ kú Dikiri kpé gbanɔ pínki. ⁷ Akū Pesianɔ kína Sirusu bò kú Dikiri kpé pṣ̄ kú Nebukaneza sēte yā zaa Yurusalemu à kàte a tāna kpé gūnnɔ. ⁸ À pi a ɔgṣ̄ uteri Mitirɛdane à pṣ̄ pīnɔ nara à kpá Yudanɔ kína Sesebazaa, akū à kè le. ⁹ Pṣ̄ pīnɔ dasi lén dí:

Wura ta baraaakuri,
andurufu ta wàa ɔɔro,
tire baraaakuri donsari,
¹⁰ wura toko baraaakuri,
andurufu toko wàa pla kú kuriio,
ta buri pāndenɔ wàa ɔɔro.

¹¹ Wura kú andurufu tanɔ fūte pínki mèn dúbu ɔɔro kpé wàa pla. Kú zīzṣ̄ pīnɔ bôte Babilonu ò sù Yurusalemu, akú Sesebaza sù kú pṣ̄ pīnɔ pínki.

2

Zīzṣ̄ kú ò sùnɔ

¹ Babilonu kína Nebukaneza Isarailanɔ kùkū zīzṣ̄ ũ à tà kūrwo Babilonu yā, akū í gbēkenɔ bò zīzṣ̄ ke pin ò sù Yurusalemu, Yudanɔ būsun sà, akū í baadi tà wētea. ² N̄ don'ardenɔn dí: Zerubabeli, Yesua, N̄emaya, Seraya, Relaya, M̄dekai, Bilisá, Misipa, Bigivai, Reumu kú Baanao. Isaraila gṣ̄gbē kú ò sùnɔ dasi lén dí.

³ Parɔsu burinɔ gbēnɔn dúbu pla kú mèn basɔraakṣ̄ akuri awēɛɛplao.

⁴ Sefatia burinɔ gbēnɔn wàa do kú mèn basɔraakṣ̄ akuri awēɛɛplao.

⁵ Ara burinɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn bakēndo ɔɔrosario.

⁶ Pamɔabu buri kú ò de Yesua kú Yoabuo burinɔ ũnɔ gbēnɔn wàa gēro donsari kú kuri awēɛɛplao.

⁷ Elamu burinɔ gbēnɔn wàa suddo kú mèn bupla akuri awēɛsiikṣ̄o.

⁸ Zatu burinɔ gbēnɔn wàa siikṣ̄ kú mèn basuppla awēɛɔɔroo.

⁹ Zakai burinɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn basɔraakṣ̄o.

¹⁰ Bani burinɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn bupla awēɛɛplao.

¹¹ Bəbai burinɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn baro awēɛ'aakṣ̄o.

¹² Azagada burinɔ gbēnɔn wàa suddo kú mèn baro awēɛɛplao.

¹³ Adonikamu burinɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn baaakṣ̄ awēɛsuddoo.

¹⁴ Bigivai burinɔ gbēnɔn wàa kuri kú mèn bupla akuri awēɛsuddoo.

¹⁵ Adini burinɔ gbēnɔn wàa pla kú mèn bupla akuri awēɛsiikṣ̄o.

¹⁶ Ata burinɔ gbēnɔn basɔro plansari.

¹⁷ Bezai burinɔ gbēnɔn wàa do kú mèn basuddo awēɛ'aakṣ̄o.

¹⁸ Yora burinɔ gbēnɔn basɔro akuri awēɛɛpla.

¹⁹ Asumu burinɔ gbēnɔn wàa do kú mèn baro awēɛ'aakṣ̄o.

²⁰ Giba burinɔ gbēnɔn basiikṣ̄ akuri awēɛɔɔro.

²¹ Betilihamudenɔ gbēnɔn basuddo awēɛ'aakṣ̄o.

²² Netofadenɔ gbēnɔn bupla akuri awēɛsuddoo.

²³ Anatodenɔ gbēnɔn basuddo akuri plansari.

²⁴ Azamavēdenɔ gbēnɔn bupla awēɛɛpla.

²⁵ Kiriayarimudenɔ kú Kefiradenɔ kú Berodenɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn basuppla awēɛ'aakṣ̄o.

²⁶ Ramadenɔ kú Gəbadenɔ gbēnɔn wàa aakṣ̄ kú mèn baro awēɛɛdoo.

²⁷ Mikimasadenɔ gbēnɔn basuddo awēɛɛpla.

28 Betelideno kù Aidenò gbēnòn wàa do kù mèn baro awēē'aakōo.
 29 Nēbodenò gbēnòn bupla akuri awēēpla.
 30 Magbisidenò gbēnòn basuppla akuri awēēsuddo.
 31 Elamu pānde burinò gbēnòn wàa suddo kù mèn bupla akuri awēēsiikōo.
 32 Arimu burinò gbēnòn wàa do kù mèn basuddo.
 33 Lodudenò kù Adididenò kù Onòdenò gbēnòn wàa aakō kù mèn basuddo awēēsooro.
 34 Yerikodenò gbēnòn wàa do kù mèn basuppla awēēsooro.
 35 Senadenò gbēnòn wàa baro plansari kù mèn baraakurio.
 36 Sa'ori buri kù ò sùnòn dí:
 Yesua buri Yedaya burinò gbēnòn wàa siikō kù mèn basōraakō akuri awēē'aakōo.
 37 Ima burinò gbēnòn wàa sooro kù mèn bupla akuri awēēplao.
 38 Pasu burinò gbēnòn wàa suddo kù mèn bupla awēēsupplao.
 39 Arimu burinò gbēnòn wàa sooro kù mèn gēro awēēplao.
 40 Levi kù ò sùnòn dí:
 Odavia buri Yesua kù Kadamielio burinò gbēnòn baaakō akuri awēēsiikōo.
 41 Asafa buri lèsirinò gbēnòn basuddo akuri plansari.
 42 Zédākpāri kù ò de Salumu kù Atao kù Talamò kù Akubuo kù Atitao kù Sobaiò buri ūnò
 gbēnòn basuppla donsari.

43 Gbē dínò burinò mé ò Luda òn zikerinò ū:
 Zia, Asufa, Tabao,
 44 Kerosu, Sia, Padō,
 45 Lebana, Agaba, Akubu,
 46 Agabu, Salamai, Anana,
 47 Gideli, Gaa, Raya,
 48 Rezī, Nekoda, Gazamu,
 49 Ūza, Pasea, Besai,
 50 Asana, Mēunimu, Nefusimu,
 51 Bakabuku, Akufa, Aru,
 52 Bazalu, Meida, Asa,
 53 Bakosi, Sisera, Tema,
 54 Nezia kù Atifao.
 55 Sulemanu zōbleri dínò burinò mé ò bō zìzōken ò sù:
 Sotai, Asoferē, Peruda,
 56 Yala, Daakō, Gideli,
 57 Sefatia, Atili, Pōkerē Azebaimu kù Amio.

58 Luda òn zikerii pinò kù Sulemanu zōblerii buri pinò kà gbēnòn wàa do kù mèn bakēndo akuri awēēplao.

59 Gbēkenò bō Telemēla kù Telasao kù Kerubuo kù Adōso kù Imao, akù odi le ò n̄ buri bozire òn̄ne kù Isarailanome n̄ ūro. ⁶⁰ Delaya kù Tobiao kù Nekodao burinome, ò kà gbēnòn wàa aakō kù mèn bupla akuri awēēplao. ⁶¹ Sa'ori buri kù ò de Obaya kù Akozuo kù Bazilaio burinò ū sù do. Bazilai pi Giliada būsū gbē Bazilai né sē yā, akù à a anzure pi tó sē. ⁶² Gbē pinò n̄ tó wēte buri bozire takadan, ama odi boaro, akù ò giñne kù sa'orikeo. ⁶³ Būsū don'arede piñne, tó adi ke sa'ori n̄ yā gwā kù Urimuo kù Tumimuo baasiro, òsun sa'opò blero.

⁶⁴ Gbē pinò n̄ pínki gbēnòn dūbu bupla awēēpla kpé wàa do kù basōraakōome. ⁶⁵ N̄ zōbleri gōgbēnò kù nōgbēnò kun ò gbēnòn dūbu suppla kpé wàa do kù basuddo akuri awēēsupplao. Lèsirinò gōgbē kù nōgbēo kù kūñwo ò gbēnòn wàa do. ⁶⁶ Ō sō vī mèn wàa aakō kù mèn basuddo akuri awēēsuddo, baragbāsō wàa do kù mèn bupla awēēsooro, ⁶⁷ lakumi wàa pla kù mèn baraakuri awēēsooro, zaaki dūbu suddo kpé wàa aakō kù basuddo.

⁶⁸ Kù ò kà Dikiri kpé hokia Yurusalemu, n̄ òmbedenò gba dà, de ò le ò Luda kpé keke ò boo a gbēn. ⁶⁹ Ō gba dà kpé zī gōgōditeki gūn n̄ gbāna lén, wura kiloo wàa pla kpé basōoro, andurufu tòn aakō kù sa'ori gyabano basōoro. ⁷⁰ Sa'orinò kù Levinò kù lèsirinò kù zédākpārinò kù Luda òn zikerinò kù gbē kpara kenò vùtevute lakutu kù ò kēkēñnenò gūn, akù Isaraila kparano vùte n̄ wētenò gūn.

3

Dikiri gbagbaki bonaa

¹ Kù wē mō supplade kà, Isarailanòn vutena n̄ wētenò gūn, akù ò kō kākara Yurusalemu gbē dokōnòn ū. ² Yozadaka né Yesua kù a sa'ori dakenò kù Sealatieli né Zerubabelio kù a gbēnò Isarailanò Luda gbagbaki bō, de ò sa'opò kù òdi ká tén à tē kù oa lākū Luda gbē Musa ò a doka gūn nà. ³ Bee kù òten vīna ke gbē kù ò kù būsū pii gūnnōne, ò gbagbaki pii bō a gbēn, akù ò sa'opò kù òdi ká tén à tē kù ò Dikiria konkò kù òkōsio. ⁴ Ō Kutadnò dikpe kē lākū à kù takada

gün nà, òdigò sa'opò kù òdi ká tén à té kù o lákù gu digò dò nà lákù ò a lé dite nà. ⁵ Abire gbera ò sa'opò kù òdigò ká tén à té kù gòrò sinda pínki ò kù mò dufu pòo kù dikpe kù Dikiri ditenò pòo kù gba kù òdi suoneno. ⁶ Mò supplade gòrò káaku zín ò nà Dikiri gbagbanana le, bee kù odi a kpé bo kòro.

⁷ Ò ɔgò kpà gbè'arinò kù lí'arinò, akù ò pòble kù pòmínaao kù nísio kpà Sidòdenò kù Tayadenò, de ò sida lí zòzò Lebana bùsun ò yíyí ò géo ari Yòpa funa ísiralà, lákù Pesianò kína Sirusu ñ gbá zé nà. ⁸ Ñ kana Luda kpé bokia Yurusalemu wè plade mò plade gün, Sealatieli né Zerubabeli kù Yozadaka né Yesuao nà zía kù ñ gbè kparanò, sa'orinò kù Levinò kù gbè kù ò bò zìzòken ò sù Yurusalemunò ñ pínki. Ò Levi kù ò kà wè baro ke kù ò dealanò dite Dikiri kpé zì pi gbè zòkòno ù. ⁹ Yesua kù a burinò nàkà kù Kadamielio kù a né Odavia burinò, akù ò gò zì pi gbè zòkòno ù kù Enadadao kù a burinò. Levinòme ñ pínki. ¹⁰ Kù Dikiri kpéborinò ten kpé pi ñ pète, sa'orinò zezè gwe sa'ori pòkasanò dadana, ò ñ kákákinò kùkùna, akùs Levi né Asafa burinò kù gwe dò kù sègèno de ò Dikiri táaki léo lákù Isarailanò kína Dauda dite yá nà. ¹¹ Ò lè si ò Dikiri táaki lè ò a sáabu kpà ò pi:

Dikiri mana,

a gbèke kena ókòno Isarailanòne lakana víro.

Akù gbè sinda pínki wiki gbàna lè ò Dikiri táaki lè, kù ò Dikiri kpé ñ pète yá. ¹² Ama sa'ori paride kù Levinò kù bede kù ò zì kù ò wé si kpé káakulenò, kù ò kpé pi ñbonaa è, ò wènda ɔɔ dð. Gbè kparanò sò, òten pònna wiki lé dasi. ¹³ Gbèke dí pònna wiki dòkòne kù wènda ɔ kù òten dòo doro, kù baadi ten wiki gbàna lé yá, akùs ò wiki pi mà zà.

4

Iberesena kù Dikiri kpéborinò

¹ Kù Yudanò kù Biliaminunò ibereno mà zìzò kù ò sùnò ten kpé bo Dikiri Isarailanò Ludane, ² ò sù ò Zerubabeli kù ɔmbedenò lè ò piñne: À tó ò kpé bo kááo, zaakù odi á Luda ki wete lán á bàme se. Òdigò a gbagbame zaa gòrò kù Asirianò kína Esaradò sù kúoo la. ³ Akù Zerubabeli kù Yesuao kù Isaraila bede kparanò piñne: Ó Luda kpébona de á yá úro. Óní ò pò bo Dikiri Isarailanò Ludane ó tène lákù Pesianò kína Sirusu ditewere nà. ⁴ Akù bùsupidenò ten wete ò Yudanò nèsee yaka, òten wé tàmma de òsun kpé pi boro yá. ⁵ Ò fina bò kína lédammarinòne zaa Sirusu gòrò ari á gèe pé Pesianò kína Dariusu kiblegòra, akù ò giñne kù yá kù òten péaaò.

⁶ Ò takada kè Asuerune kù á ki blè gòno ò gbè kù ò kù Yurusalemunò kù Yudanò bùsuuo pínki káara kè a kia. ⁷ Bisilamu kù Mitiredao kù Tabelio kù ñ gbè kparanò takada kè Pesianò kína Atasesene dò a kiblegòra. Ò kène kù Siria yáo, akù ò bòkotene. ⁸ Bùsu gbè zòkò Reumu kù a takadakèri Simisaio takada kè kína Atasesene Yurusalemu yá musu dò ò pi: ⁹ Bùsu gbè zòkò Reumu kù a takadakèri Simisaio kù ñ gbè kpara yákpatekerinò kù gbánadenò kù Tiripilidenò kù Pesianò kù Erekideno kù Babilunudenò kù Susade kù ò bòte Elamu bùsuu gùnno ¹⁰ kù gbè kù kína zòkò bèere de Asubanipali ñ bòte ñ bùsun à ñ vútèvute Samaria wèten kù Yuflati bara la gu pándenò, ¹¹ ókòno Yuflati baraladenò n zòblerinò mé o takada dí kène kína Atasese, o pi:

¹² Kína, ñgò dò kù Yuda kù ò bò n kínaa ò sù lanò gèe òten Yurusalemu wète vání pásì pi káte, ò era òteni a bíni bo dò, òteni a bezí fute. ¹³ Kína, ñgò dò dò, tó ò era ò wète pii káte ò a bíni bò ò laka, oni táfe bonne doro ke ete'ogò ke be'ogò, n ɔgò kù ndi sí ni lago. ¹⁴ Tera lán dí bà kína, lákù n be wisin odi ble ná, adi kù ò n kpe ero. A yá mé à tó ò takada díkina kpázanne de ò yá pi onne. ¹⁵ Ñ wete n dizinò takadanò gùn ñ gwa, ñni dò dera wètepidenò sá gbàna, ò wari dò kinanò kù bùsu gbánadenò. Zaa zì wètepidenò yáketè kè zòkò. Abire yáin ò wète pii gbòro. ¹⁶ Kína, òten onne, tó ò era ò wète pii fute ò era ò a bíni bò ò laka, ñigò pòke ví Yuflati bara la doro.

¹⁷ Abire gbera kína takada kpázanne à pi: Bùsu gbè zòkò Reumu kù a takadakèri Simisaio kù á gbè kpara kù ò kù Samaria kù Yuflati bara direnò, ma fò kpááwa. ¹⁸ Takada kù a kpázamene, ò a kyó kè ò bòkotemene. ¹⁹ Ma pi ò wete takada zínò gün, akù ò lè yápurame, wètepidenò digò bo kinanò kpeme. Zaa zì yáketedenòme. ²⁰ Kína zòkòno kpata blè Yurusalemu gwe, ò gbàna blè Yuflati baradirendenò ñ pínki, akù ò táfe bòine kù ete'ogò kù be'ogò. ²¹ À yá dite gbè pinòne ò kámma bo sà. Òsun era ò wète pi futero ari mà ñ gba lé. ²² À laakari ke! Àsun nigázi kpá yá piario, de yá vání pi sùn ɔ tá à ó ásarú kero yá.

²³ Kù ò kína Atasese takada pi kyó kè ò bòkote Reumune kù a takadakèri Simisaio kù ñ gbè kparanò, akù ò fute ò gèe ò Yudanò lè Yurusalemu gòno. Ò giñne pásìpási ò pi ò kámma bo. ²⁴ Len ò kámma bò le kù Luda kpé zì kù òten ke Yurusalemuo ari Pesianò kína Dariusu kiblena wè plade gün.

5

Tatenai takadakēna kina Dariusune

¹ Annabi Agai kú annabi Zakari, Ido néo annabikeyā ò Yuda kú ò kú Yurusalemuᵋ kú Yudaᵋ búsuno kú Isarailano Luda tso. ² Akú Sealatieli né Zerubabeli kú Yozadaka né Yesuao fúte ò nà Luda kpé bonaa Yurusalemu. Luda annabii pinon kú kúñwo òten kpányi. ³ Gwe gñᵋ Yuflati bara la don'arede Tatenai kú Seta Bozenaio kú ñ gbēᵋ sù ò ñ lé ò ñ lá ò ñ pi: Dí mé à á gbá zé à kpé dí keke à boo? ⁴ Ò gbē kú òten kpé pi bono tó gbēka do. ⁵ Ama Luda wé té Yuda gbē zókᵋ pinoi, akú odi ofine ò kamma boro. Ò pi oni légbāzā ke Dariusune gīa, oni takada kú ani kē à yā musu le. ⁶ Yuflati bara la don'arede Tatenai kú Seta Bozenaio kú ñ gbē Pesiano takada kē, akú ò kpāzā kina Dariusune. ⁷ Légbāzā kú ò kēneen dí, ò pi:

Kina Dariusu, o fᵋ kpamma manamana. ⁸ Kina, ñgᵋ dᵋ kú o ge Yudaᵋ busun ari Luda kú à zókᵋ kpén. Òten kpé pi bo kú gbē gbēntēᵋ òten lí lēkete kpáte kpé pii gbñon. Òten zī pi ke kú laakarriio àten táa o. ⁹ O yā lāla ñ gbē zókᵋna o pi: Dí mé à á gbá zé à kpé dikina keke à boo? ¹⁰ O ñ tó gbēka de ò le ò onne, akú ò ñ don'arede pinᵋ tó dà takadan. ¹¹ Lákú ò yā wéwá nán dí. Ò pi, musu kú zīteᵋ Luda zᵋblerinᵋme ñ ú. Kpé kú ò bò yā à wēe kè ò kēke òten bo do. Isarailano kina zókᵋ mé à bò yā. ¹² Ò pi ñ dizinᵋ Luda Musude pᵋ fē, akú à ñ ná Kaladia buri Nebukaneza, Babilonu kinanᵋ a oi, akú à kpé pii wiwi à gbē pinᵋ sēte à tà kúñwo Babilonu. ¹³ Ama Babilonu kina Sirusu kiblena wē káaku gūn à yā dite à pi ò era ò Luda kpé pi bo do. ¹⁴ Bee wura kú andurufu pᵋ kú Nebukaneza sēte Luda kpén zaa Yurusalemu à káte a tána kpén Babilonno, kina Sirusu bōte à kpā Sesebaza kú à dite būsuno don'arede ua. ¹⁵ À pinᵋ à pᵋ pinᵋ sé à gé à káte Luda kpén zaa Yurusalemu, tó ò kpé pii kēke ò bò. ¹⁶ Akú Sesebaza sù Luda kpé ē pēte. Òten kpé pi bo zaa goro kú ari kú a gbārao, ama adi láka koro. ¹⁷ Kina, tó à kēne mana, ñ takada wete kinanᵋ takadakatekia zaa Babilonu ñ gwa tó kina Sirusu yā dite ò Luda kpé bo Yurusalemu. Lákú ñ è nà, ñ légbāzā kewere.

6

Dariusu yaditena Luda kpé bona yā musu

¹ Kina Dariusu yā dite, akú ò takada pii wēte takada kú ò káte Babilonu takadakatekiano tē. ² Akú ò bò takada kokonaa Ekebatana wēte bñiden Midiā busun. Yā dikina kú a gūn de osun sāsairo yāi:

³ Kina Sirusu kiblena wē káaku gūn à yā dite Luda kpé kú à kú Yurusalemu musu, à pi ò kpé pi bo sa'oki ū. Ò a ē kpáte, kpé pi lei ká gāsákuru baaakᵋ, a yāsa gāsákuru baaakᵋ. ⁴ Ò gbē gbēntē mēn aakᵋ didikᵋa, lí lēkete mēn do, gbē gbēntē aakᵋ, lí lēkete mēn do. Oni a fina bo kú kina be goᵋ. ⁵ Wura kú andurufu pᵋ kú Nebukaneza sēte Luda kpén Yurusalemu à sù Babilonno sᵋ, oni era ò gé káte a gbēn Luda kpén Yurusalemu.

⁶ Akú kina Dariusu légbāzā kē à pi: Tera sà Yuflati bara dire gbē zókᵋ Tatenai kú Seta Bozenaio kú á gbē kú ò kú Yuflati bara gweno, à á zida gá gwe. ⁷ Á Luda kpé bōrinᵋ tó teene. Á tó Yuda don'aredeno kú ñ gbē zókᵋno Luda kpé pi keke ò bo. ⁸ Maten yā kú asun ke Yuda gbē zókᵋnoᵋ Luda kpé pi bonaa musu diteare. Á pᵋ kú ò yeino sēte ma aruzeketekin gwe kú Yuflati bara dire táfe kú ò bō, à kpámma pínki de zī pi sún ze dorᵋ yāi. ⁹ Pᵋ kú ò yei pínki, zúsa, sákaroo, sáne bōro kú òdi Luda Musude gbagbaoo, pᵋblewe, wisi, sēwē, nísi, àgᵋ kpá Yurusalemu sa'orinᵋa lákú gu digᵋ do nà lákú ò gbēka nà funaa sari, ¹⁰ de ò le ò sa kú à ká Luda Musudegu oa, ò wé keameᵋ ke ma négᵋgbēᵋ. ¹¹ Tó gbēke yā kú ma dite dikina lite, oni ade kpé lí wo ò a páa ò pēte ò a be ke tubura ū. ¹² Tó kina ke buri ke ten wete yā pi lite ke àten wete Luda kpé kú à kú Yurusalemu pi wí, Luda kú à tò a tó kúaa pi a kakate. Makú Dariusu makú mé ma yā pii dite. Ò zī kea manamana.

Luda kpé sakēnaa

¹³ Kú kina Dariusu légbāzā pii kē le, Yuflati bara la gbē zókᵋ Tatenai kú Seta Bozenaio kú ñ gbēᵋ yā pii kē kú laakarriio. ¹⁴ Akú Yuda gbē zókᵋno kpébona ten ge are lákú annabi Agai kú annabi Zakari Ido néo annabikeyā ò nà. Ò kpé pii bō ò láka lákú Isarailano Luda ò nà, lákú Pesiano kiano Sirusu kú Dariusu kú Ataseseo a yā dite nà. ¹⁵ Ò Luda kpé láka Ada goro aakᵋde zī kina Dariusu kiblena wē suddode gūn. ¹⁶ Akú Isarailano Luda kpé sa kè kú ponnao, sa'orinᵋ kú Levinᵋ kú gbē kpara kú ò sù kú zizᵋkeono ñ pínki. ¹⁷ Luda kpé sakēnaa pi yāi ò sa ò kú zúsanᵋ mēn basoro kú sákarono mēn wāa do kú sáne bōroᵋ mēn wāa pla, akú ò sa ò kú bifofininᵋ mēn kuri awēepla Isaraila dasi lén ñ pínki durunna kútekebo ū.

¹⁸ Ò sa'orinᵋ ditedite gá kú gāao, akú ò Levinᵋ ditedite gá kú gāao do de ò zī ke Ludane Yurusalemu lákú à kú Musa takada gūn nà. ¹⁹ Mᵋ káaku goro kuri aweesiikᵋde zī, zizᵋ kú ò

sùu pìno Vínla dikpe kè. ²⁰ Sa'orinò kù Levinò gbà bò ñ zīdane ò gò gbāsī sari ñ pínki, akù ò Vínla sá kùtu kpàkpa zīzò kù ò sùnne kù ñ sa'ori dakenò pòo kù ñ zīda pòo. ²¹ Isaraila zīzò kù ò sùu pìno mé ò sò kù gbè kù ò ñ zīda kè buri pàndenò yàbènekènanò a òten Dikiri Isarailanò Luda kī wetenò. ²² Akù ò Burodi Futenasari dikpe kè kù pònnao ari gòo suppla. Dikiri tò ñ pò kè nna, zaakù à tò Asirianò kīna nēsēe litè ñ yā musu, akù à kpàñyī a kpé bona zī gūn, Isarailanò Luda pii.

7

Ezera su à Yurusalemu sorukenaa

¹⁻⁵ Yā birenò gbera Pesianò kīna Atasese kiblegòo a Ezera bò Babilonu à sù. Sa'oriki zòkò Haruna mé à Eléza ì, Eléza Fineasi ì, Fineasi Abisua ì, Abisua Buki ì, Buki Uzi ì, Uzi Zeraya ì, Zeraya Merayo ì, Merayo Azaria ì, Azaria Amaria ì, Amaria Aitubu ì, Aitubu Zadoki ì, Zadoki Salumu ì, Salumu Ilikia ì, Ilikia Azaria ì, Azaria Seraya ì, akù Seraya Ezera pii ì. ⁶ Ezera bi yādanneriime, à Musa doka kù Dikiri Isarailanò Luda dite dō sànsàn. Lákù Dikiri a Luda ò kúa nà, kīna pò kù à wé kèaa kpàa pínki. ⁷ Kīna Atasese kīblena wè supplade gūn Isaraila kenò sù Yurusalemu dō. Sa'orinò kù ñ té kù Levinò kù lèsirinò kù zédákpárinò kù Luda on zikerinò. ⁸ Ezera kà Yurusalemu kīna kīblena wè supplade mò sòrode gūn. ⁹ À fùte Babilonu mò káaku gòo káaku zī, akù à kà Yurusalemu mò sòro gòo káaku zī. A Luda ò kúa, ¹⁰ zaakù Ezera mēe kpà Dikiri doka wáaripanaaa kù a kenaa, de à le à a yāditenanò kù a dokayànò dada Isarailanòne.

Takada kù kīna Atasese kpà Ezeraa

¹¹ Takada kù kīna Atasese kpà sa'ori Ezeraa yān dí, kù àdi Dikiri yāditenanò kù a dokayànò da Isarailanòne. ¹² Atasese, kīnanò kīna mé à takada dikīna kè Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezeraane. Ma fò kpàmma. ¹³ Ma yā dite ma pi Isaraila ke sa'ori ke Levi kù à kù ma busun kù à ye à gé kúnwo Yurusalemu à gé. ¹⁴ Makù kù ma ìba gbènon supplanò mé ò n gbare de ñ gé Yurusalemu kù Yudanò bùsuuo pínki yā gwagwa n Luda doka kù ñ kūna musu. ¹⁵ Ñ andurufu kù wura kù makù kù ma ìbanò o Isarailanò Luda kù a be kù Yurusalemu gbà sète ñ géo ¹⁶ kù andurufuuo kù wura kù n lè Babilonu busunwo pínki kù pò kù gbèno kù sa'orinò kpà ñ Luda kpé pò ù Yurusalemuo. ¹⁷ Ñ zùsanò kù sàkaronò kù sàne bòronò lùlu kù ògò piiò n laakarīia ñ sa'opò kù òdi ká tén à té kù ò n Luda kpé gbagbakia Yurusalemu kù flawa gbao kù pómīna gbao. ¹⁸ Mòkòn kù n gbèno à ke kù andurufuuo kù wura kù à gòòo lákù à kéare mana nà, lákù á Luda yei nà. ¹⁹ Ñ pò kù ò nàne n oī n Luda kpé donyikebò unò kpà Luda kù à kù Yurusalemu pii. ²⁰ Tó ñ ye Luda kpé pò kparanò, tó a kekenaa gò ñ yā ùme, ñ sé ma laasin gwe. ²¹ Makù kīna Atasese, ma yā dite Yuflati bara dire ògò'uterinòne ñ pínki. À wéke kù Luda Musude dokadanneri sa'ori Ezera kèawa kpàa gòonò pínki. ²² Andurufu sùn de tòn aakšlaro. Pòblewe sùn de tòn baraaKurilaro. Sèwè kù nisio sùn de lita wàa basòòòrolaro. Wisi sò, lákù à yei nà lén. ²³ Lákù Luda Musude dite pínki nà, à kpà gòno a kpé pò ù, de àsun pète ke kù ma kíkèo ke kù ma nénòoro. ²⁴ Àgò dō sò kù á zé vī à táfe ke ete'ogò ke be'ogò sí Luda onn pi zikerinòaro ke sa'orinò ke Levinò ke lèsirinò ke zédákpárinò ke zikeri pàndenò. ²⁵ Mòkòn sò Ezera, ñ yàkpatekerinò kù yàgògòrinò ditèditè òndò kù n Luda kpàmma lén, de ògò yā keke a zéa gbè kù ò kù Yuflati bara direnòne ñ pínki. Onigò de gbè kù ò n Luda doka dōnò ù. Gbè kù ò dōronò sò, ñ dadañne. ²⁶ Gbè kù n Luda doka kù būsuo dokao kūna oplaplaro, oni yā daala, a denaa ke a bona busun ke a aruzèke sinaa ke a dana kpésirann yā.

²⁷ Akù Ezera pi: Ò Dikiri ó dizinò Luda sáabu kpá! À laasun mana dà kīnane a swèñ, akù kīna pi gbāna kpà a kpé kù à kù Yurusalemua le. ²⁸ À tò ma yā kà kīna kù a ìbanògu kù a kīna gbānade dakenò ñ pínki. Lákù Dikiri ma Luda ò kúma nà, ma kùu kè gbāna, akù ma Isaraila don'arèdenò kàkara ò gé kúmao.

NEEMAYA

Neemaya Yurusalemu damukena

¹ Akalia né Neemaya yán dí. Atasese kiblena wè barode mo kú òdi pi Kisilevi gūn má kú kinabea Susa wéran. ² Akú ma dakúna Anani bò Yudanò búsun à sù kú gbèkeno. Ma yá lalárima Yuda gbè kpara kú ò bò zìzkenanno musu kú Yurusalemu. ³ Ò wèma ò pi, gbè kú ò bò zìzken ò tà Yudanò búsuu gūnnon ten wari ke manamana, òteni n lalandi ke, zaakú Yurusalemu bīni gborona akúsò a bīnile gbàno tékúna. ⁴ Kú ma yá pii mà, ma vute, akú wé'i bòma. Ma sò dò goro pla, maten lé yí maten wé ke Luda Musudea ⁵ ma pi: N yá nna Dikiri Luda Musude! N zòkò akúsò n naasi ví. Gbèke gūn n bàka digò kú kú gbè kú ò yenyí ò n yáditenanò kúnano. ⁶ N wé té makú n zòbleri n sà kpá adua kú maten ke fānantè kú gwāanio n zòbleri Isarailanonea. Maten durunna kú o kènne yá o. Bee makú kú ma de bedeno durunna kè se. ⁷ O yá vāni kènne manamana, ódi n yáditenanò daro, ódi n òdòki gwaro, ó n doka kú n dite n zòbleri Musane yá kúnaro. ⁸ N tó yá kú n dite n zòbleri Musane díkína dongu. N pi tò o bo n kpe, ìni ó fákòsa burino té. ⁹ N pi dò tò o era o are òmma akúsò ó n yáditenanò kúna óten zì kea, bee kú n pèwá ari andunia léa, ìni ó kakara n su kúoo gu kú n sè n tó kúaa kún. ¹⁰ Gbè pino bi n zòblerinome, n gbè kú n n bó kú n iko zòkòo kú n gāsà gbānaonome. ¹¹ N yá nna Dikiri, n sà kpá makú n zòbleri aduakenaai kú n zòbleri kú n yá dí keíne nna akúsò ò n vīna vīno aduakenaao. N tó makú n zòbleri sa'a kú gbāra de kína ma wēnda gwa. Goro birea sò, kína pi wèkpaateriime ma ú.

2

Kína Atasese Neemaya zīna Yurusalemu

¹ Kína Atasese kiblena wè barode mo kú òdi pi Nisá gūn kína ye à wē mi, akú ma sè ma kpáa. Adi ma e kú ànsisinao zikiro, ² akú à ma la à pi: Bó yá mé à tò n àn sisinaa? Nten gyá kero. N nèse mé à yàkaa? Vīna ma kú manamana, ³ akú ma pīne: Luda n dō kú aafiaao, Zaaki! Ma àn sisina, zaakú wēte kú ma dizino mira kun gò bezí ú. A bīnile gbàno tékúna. ⁴ Akú à pīmene: N ye mà ke deramee? Ma wé kè Luda Musudea gīa, ⁵ akú ma wea ma pi: Kí, tò à kènne mana akúsò makú n zòbleri yá kàngu, n ma zī Yudanò búsuu wēte kú ma dizino mira kun pin, de mà le mà keke mà káte. ⁶ Kína pi hano vutena a sare, akú à ma la à pi: Ìnigò kú gwe ari boreme? Bore n ìni suu? Kú kína wè ma genaai, akú ma goro ditene. ⁷ Ma pīne: Tó à kènne, n takada kè Yuflati bara dire don'aredenone n kpáma. N onne ò tò mà gé n búsun ari mà gé káo Yudanò búsun. ⁸ N takada kè n líkpe dákpari Asafane do. N one à ma gba lí mà zeki gbāna kú à kú Luda kpé sare léno keo kú bīnileno kú kpé kú manigò kun pòo. Akú kína pò kú ma gbèkaawa kpáma, zaakú ma Luda o kúma. ⁹ Kína soza bādeno kú sōdeno dāmene ò gé kúmao. Akú ma ge ma Yuflati bara dire don'aredeno lè ma kína takadano kpámma. ¹⁰ Kú Oronu gbè Sambala kú a ìba Tobia, Amōni burio mà gbèke sù Isarailano gwena kara, à kèíne ìni manamana. ¹¹ Kú ma ka Yurusalemu, ma kámma bò gīa goro aakò. ¹² Akú ma fute gwāani kú gbèkeno, mádi yá kú ma Luda dà ma swèn mà ke Yurusalemu o gbèkenero. Má di zaaki kpe, gbè kparano té gèse. ¹³ Ma bo Guvute bīnilen gwāani ma mii pè Gbègbon lōgōa kú Tubura bīnileo. Maten Yurusalemu bīni kú ò gbòro gwagwa kú a bīnile tékúnano. ¹⁴ Akú ma ge are ari Ísèboki bīnile kú Kína íkakió. Gu ke kú gwe, ma zaaki dí fò à gēno, ¹⁵ akú má té swaweeen gwāani, maten bīni gwagwa. Akú ma era ma su ma ge Guvute bīnilen. ¹⁶ Gbānadenson gu kú ma gen ke yá kú ma kè dōro, zaakú mádi yáke o Yudanone gīaro, bee sa'orino ke kīnenò ke gbānadeno ke gbè kpara kú oni zī pi keno. ¹⁷ Akú ma pīne: A wari kú à ó lé è yá? Yurusalemu gò bezí ú, a bīnilenò tékúna. À tò ò era ò bīni bo dò de òsungò de lalandi pò ú doró yáí. ¹⁸ Ma pīne dò lākú ma Luda o kúma nà kú yá kú kína òmēneo. Akú ò pi: Ò fute ò na a bonaaa. Akú ò nà zī mana piia opla.

¹⁹ Kú Oronu gbè Sambala kú a ìba Tobia, Amōni burio kú Larubu buri Gesemuo a baaruu mà, ò ó fobò ò ó gya bò ò pi: Bón áten ke gwee? Áten bo kína yá kpen yá? ²⁰ Akú ma yá sínlá ma pi: Luda Musude ni tò ò sa'a kú. Ókòno a zòblerino, Yurusalemu bīnibonaan óten naa dí. Ákòno sò à baka kunlo. Á yá kú la doró, á tó nigò dò gbèkegu wēte dí gūn doró.

4

Iberesena kú Yurusalemu bīniborino

¹ Kū Sambala mà ókɔ̀nɔ̀ Yudano óten Yurusalemu bīni bo, a pɔ̀ fɛ̀ laakarīi fūte manamana, akū àteni ó lalandi ke. ² À pi a gbɛ̀nɔ̀ kū Samaria žikarīnɔ̀ wára: Bón Yuda gīnaa pīnɔ̀ ten ke? oni fɛ̀ ò era ò bīni pi bo yá? Oni sa o ò zī pi né gɔ̀ɔ̀ do yá? Oni fɛ̀ ò wɛ̀te pi vu kú gbè kú à té kú à katēnaa pīnɔ̀ yá? ³ Amōni buri Tobia kú a sare, akū à pi: Bīni kú òten bo pii, tó gbɛ̀gbon didia, a gbɛ̀nɔ̀ gboro fál

⁴ Akū ma pi: Ó Luda, n̄ ó yā ma, zaakū ò dɔ̀kè kūoo. N̄ tó ó lalandi kú òten ke wí n̄ musu. N̄ tó ò n̄ kúkú ò tá kúñwo žizɔ̀nɔ̀ ũ. ⁵ N̄sun lá kú n̄ taarinɔ̀laro. N̄sun n̄ durunnaɔ̀ wararo, zaakū ò bīniborīnɔ̀ s̄s̄s̄. ⁶ Len o bīni pii bò le ari à pèkɔ̀a, akū a lei kà guragura, zaakū gbɛ̀nɔ̀ ten zī pi ke kú n̄sɛ̀ mèn doome.

⁷ Kū Sambala kú Tobiao kú Larubunɔ̀ kú Amōnīnɔ̀ kú Asadɔ̀didenɔ̀ mà Yurusalemu bīnikēkena ten gé are guforonɔ̀ ten tata, n̄ pɔ̀ fɛ̀ manamana. ⁸ Akū ò lé kpàkūsū n̄ pīnki ò pi oni su létɛ Yurusalema ò yákele likañyī. ⁹ Akū ò wé kè ò Luda akūs̄ ò gudákpārīnɔ̀ dītédite fānantɛ kú gwāanio n̄ yāi. ¹⁰ Akū Yudano pi: Asoserīnɔ̀ gbāna ten láka. Gbè kú ò gbòro ò wūte dasi, óni fɛ̀ ò bīni pi bo ò a láraro. ¹¹ Ó iberenɔ̀ pi, ari òḡs̄ gé n̄ yá d̄s̄, oni siógu ò ò dede, zī pi ni ḡs̄ kpana zén. ¹² Ó gbè kú ò kú n̄ sarenɔ̀ su ò piwɛ̀re à kà ḡn̄ kuri ò pi: òten bo gu sīnda pīnkia, ò ye ò su ò létewá. ¹³ Akū ma gbɛ̀nɔ̀ dītédite bīni foronɔ̀ gūn kú a gu kú ò kè etenlenɔ̀. Ma n̄ dītédite danedane, baadi kú a fēnɛdao kú a sário kú a sáo. ¹⁴ Kū ma wé pè gunci, ma fute ma pi kīnenɔ̀ne kú gbānadeno kú gbè kparanɔ̀: Àsun vīna keñnero. Àḡs̄ d̄s̄ kú Dikiri z̄s̄k̄s̄ à naasi vī. À žī ká á gbɛ̀nɔ̀ne kú á néḡs̄gbɛ̀nɔ̀ kú á n̄nɔ̀gbɛ̀nɔ̀ kú á n̄nɔ̀ kú á benɔ̀. ¹⁵ Kū ò iberenɔ̀ mà Luda n̄ fū à tò ò n̄ lékpakūsūna asiri mà, akū ó pīnki ò era ò na bīnibonaaa, baadi kú a žio.

¹⁶ Zaa gɔ̀ɔ̀ bīrea ma gbɛ̀nɔ̀ kpàatete leu pla. Gbèkenɔ̀ ten zī ke, gbèkenɔ̀ sári kūna kú s̄ḡbakoo kú sáo kú m̄'utao dana. Gbè z̄s̄k̄n̄n̄ zena gbè kú òten bīni bonɔ̀ kpe. ¹⁷ Gbè kú ò aso senano aso kūna ɔ̀do, ḡs̄kebo ɔ̀do. ¹⁸ Bīniborīnɔ̀ fēnɛda d̄na n̄ pi n̄ pīnki. Kuruperi diḡs̄ kú ma sare. ¹⁹ Akū ma pi kīnenɔ̀ne kú gbānadeno kú gbè kparanɔ̀: Zī dasi akūs̄ bīni pii gbāna, akū ò k̄s̄ kpàatete a lén. ²⁰ Gu kú a mà òten kuru pén, à k̄s̄ kakarawái gwe, ó Luda ni žī káwɛ̀re. ²¹ Akū ò era ò na žia, gbèkenɔ̀ sári kūna zaa gugurugurua ari susunenɔ̀ ḡe ò b̄t̄eo. ²² Zī kúma ma pi gbɛ̀nɔ̀ne: Á baadi ḡs̄ i Yurusalema la kú a ibanɔ̀, de àḡs̄ le à gu dákpá gwānio àḡs̄ žī ke fānantɛ. ²³ Makū kú ma dakūnanɔ̀ kú ma ibanɔ̀ kú gudákpāri kú ò kú kúmaonɔ̀, odi ò pókasa boro, baadi diḡs̄ a ḡs̄kebo kūna a ɔ̀plamme.

5

N̄emaya zena kú takasidenɔ̀

¹ Gɔ̀ɔ̀ kúa ó Yuda kenɔ̀ kú n̄ nanonɔ̀ ten wiki lé n̄ gbɛ̀nɔ̀a manamana. ² N̄ gbèkenɔ̀ pi: Ókɔ̀nɔ̀ kú ò néno ò dasi. Ó ye p̄blewei ò p̄ ble ò le òḡs̄ aafia. ³ N̄ gbèkenɔ̀ pi d̄s̄: Nà kun, akū ò ó burano kú ó geepi búno kú ò kpénɔ̀ t̄ɔ̀ɔ̀ma kè p̄blewe yāi. ⁴ N̄ gbèkenɔ̀ pi: O ɔ̀ḡ s̄ák̄a de ò ó burano kú ó geepi búno táfe bo kīnane yāi. ⁵ Bee tó ó buri dok̄n̄me, akūs̄ ò néno dok̄n̄ kú n̄ néno, óteni ò néno yīañma z̄nɔ̀ ũ tilasi. Ó nénḡbè kenɔ̀ ten z̄s̄ ble k̄s̄ akūs̄ ò gbāna dí ká ò p̄ke k̄ero, zaakū ó burano kú ó geepi búno ḡs̄ n̄ p̄ ũme.

⁶ Kú ma n̄ wiki pii mà kú gbɛ̀nɔ̀ káara kú ò k̄eɛo, ma pɔ̀ fɛ̀ manamana. ⁷ Ma yā pii laasun le ma swèe gūn, akū ma zuka d̄s̄ kīnenɔ̀ kú gbānadeno ma pīñe: Á baadi ten ɔ̀ḡ'i ká a gbèdakene. Akū ma pi ò pari kakara n̄ yā pi yāi. ⁸ Ma pīñe: O ò gbè Yuda kú ò ḡs̄ buri pādenɔ̀ p̄ ũno bò ò gbāna lén, akū a tò á gbɛ̀nɔ̀ teni n̄ žida yīawá d̄s̄ yá? Akū ò yīte kp̄n̄, òdi yake le ò òro. ⁹ Akū ma era ma pi: Yā kú áten ke pi manaro. Àḡs̄ ó Luda vīna vī de ò iberɛ buri pādenɔ̀ sún ò s̄s̄s̄ro yāi. ¹⁰ Makū kú ma danenɔ̀ kú ma ibanɔ̀, o ɔ̀ḡ kú p̄w̄eo s̄ák̄añne d̄s̄. À ɔ̀ḡ'ikannena tó sà, ¹¹ à n̄ burano kú n̄ geepi búno kú n̄ k̄k̄penɔ̀ kú n̄ kpénɔ̀ sukpañne kú p̄ bas̄ɔ̀rode kú áten sīfma ɔ̀ḡ'i ũo, ɔ̀ḡ kú p̄w̄eo kú w̄eo kú n̄isio pīnki. ¹² Akū ò pi: Óni sukpañne, óni p̄ke weterfma dorō. Óni ke lākū n̄ ò nà. Akū ma sa'orīnɔ̀ sisi ma tò gbè pīno la dàñ wára lākū ò a lé s̄è nà. ¹³ Ma a uta z̄s̄k̄s̄ kp̄uke ma pi: Luda gbè kú adi zī ke lé kú à gbèè piaro kp̄uke le à a b̄e kú a aruzek̄enɔ̀ sía. Luda a kp̄uke de à ḡs̄ kori le. Pari pi: Aami! Akū ò Dikiri sáabu kp̄a. Akū gbɛ̀nɔ̀ kè lākū ò a lé s̄è nà.

¹⁴ Abire gbera zaa gɔ̀ɔ̀ kú kīna Atasese ma dite Yudano b̄su don'arede ũ a kīblena w̄e baroden ari a w̄e baraakuri aw̄eplade gūn, à kà w̄e kuri aw̄epla, makū kú ma danenɔ̀ òdi don'aredeke p̄s̄ blero. ¹⁵ Don'arede káaku kú à d̄omene arenɔ̀ aso tikisii t̄s̄ gbɛ̀nɔ̀a, ò p̄ble kú s̄ew̄eo si baadia kú andurufu ɔ̀ḡ mèn buplabuplao. N̄ ibanɔ̀ gbāna bl̄ér̄fma d̄s̄. Makū s̄s̄, mádi ke lero, zaakū má Luda vīna vī. ¹⁶ Ma m̄e kp̄a bīni pi bonaaa, mádi žite sé ma p̄ ũro. Ma ibanɔ̀ kakarana gwe zī pi yāi. ¹⁷ Yudano diḡs̄ p̄s̄ ble ma bea gbɛ̀nɔ̀n̄ basuppla akurikuri, gbānadeno kú gbè kú ò b̄o buri kú ò likanawáino kīnaano. ¹⁸ Lākū gu diḡs̄ d̄s̄ nà òdiḡs̄ z̄ú kekemene mèn

dodo kú sá mèkpananɔ mèn suddodo kú konɔ, akú s̄ òdiḡ s̄ s̄wē ba z̄sk̄z̄sk̄ ḡɔɔ k̄uri kú ḡɔɔ kuriio. Bee kú abireo mádi don'aredeke p̄oble gb̄ekam̄maro, zaakú z̄i kú gb̄e abireno ten ke z̄k̄s̄. ¹⁹ Ma Luda, yá mana kú ma k̄e gb̄e d̄inɔne p̄ínki ḡs̄ d̄ongu.

6

Neemaya ibereɔ zéwetena ò ɔnd̄s̄ kene

¹ Ma b̄ini b̄ò ma làka a foro kú gukea dorɔ, ama mádi a b̄inile gb̄anɔ p̄etepete ḡiáro. Kú Sambala kú Tobiao kú Larubu buri Gesemuo kú ma ibere kpananɔ a baaruu mà, ² Sambala kú Gesemu piio légbázá k̄emene ò pi mà m̄ó mà dañle Ono guvute lakutu ke ḡun. Yá v̄anin òten wete kúmao. ³ Ma gb̄enɔ z̄i r̄uma ma p̄i: Maten z̄i z̄k̄s̄ keme, mani le mà surɔ. Mani le mà z̄i p̄i t̄on mà su á k̄inaaro. ⁴ Ò légbázá p̄i k̄emene ḡen siik̄s̄, akú ma yá mèn do p̄i siñla. ⁵ A ḡen s̄ɔɔro Sambala a iba ke z̄ima. Á takada kú òdi k̄ani'ɔ naaro kúna. ⁶ Ò k̄e takada p̄i ḡun ò pi: O yáke mà burinɔ k̄inaa, akú Gesemu pi yápurame. Á pi m̄ok̄n kú Yuda kpananɔ a z̄eo à bo k̄ina yá kpeme. Abire yáin áten b̄ini p̄i bo. Ò pi d̄o n̄ ye ñ ḡs̄ Yudanɔ k̄ina ùme, ⁷ akú n̄ annabinɔ dite ò o Yurusalemu, m̄ok̄s̄mme n̄ k̄ina ù. K̄ina ni yá p̄i ma. A yá mé à tò ñ m̄ó ò lé kp̄ak̄us̄. ⁸ Akú ma légbázá k̄ene ma p̄i: Yá kú nten o kunlo. M̄ok̄s̄mme n̄ yá p̄i ò n̄ z̄idaa. ⁹ N̄ p̄ínki ò ye v̄ina ma kú ò pi, ò n̄ ni ḡs̄ d̄wáime, òni le ò z̄i p̄i lákaro. Ma Luda, ñ ma ɔ gba gb̄ana.

¹⁰ Ma ge Delaya né Semaya, Metabeli daikore bea, zaakú ò a z̄ida yá a kp̄én. Á pi: Ò dakare Luda kp̄én ò a gb̄a taóle, zaakú gb̄enɔ ten su n̄ dem̄e. Oni su ò n̄ de gw̄aanime. ¹¹ Akú ma p̄i: Ma taka di b̄aa sí yá? Ma taka ni f̄s̄ à gé ute Luda kp̄én ma z̄ida surabana yá yá? Mani géro. ¹² Má d̄s̄ ma z̄idaa a yá p̄i dí bo Luda k̄inaaro. Á annabikyá p̄i ò ma yá musu kú Tobia kú Sambalao f̄inaa b̄one yáime. ¹³ Á f̄inaa b̄one de v̄ina le à ma kú mà durunna ke mà gé gwe, ḡbasa ò ma t̄y yaka ò ma s̄s̄s̄. ¹⁴ Ma Luda, Tobia kú Sambalao yákenaa pi ḡs̄ d̄ongu. N̄gb̄e annabi N̄adia yá ḡs̄ d̄ongu d̄o kú annabi kpara kú ò ye v̄ina ma kúnɔ.

Yurusalemu b̄ini lakanaa

¹⁵ Ḡɔɔ bupla akuri aweepla gbera ò b̄ini p̄i làka Elulu m̄o ḡɔɔ baraas̄ɔrodea. ¹⁶ Kú ó ibereɔ a baaruu mà akú s̄ buri kú ò likanawáinɔ w̄e siale, n̄ k̄a ḡà ò d̄s̄ s̄à kú o z̄i p̄i k̄e kú ò Luda gb̄anao. ¹⁷ Ḡɔɔ b̄irea Yudanɔ k̄inenɔ ten takada kp̄ázá Tobiane dasi, akú s̄ Tobia pi ten kp̄ázáine. ¹⁸ Yudanɔ yá yá k̄aa dasi, zaakú Ara né Sekaniame a anzure ù akú s̄ Berekia né Mesulamu mé à Tobia né Yoanana anzure ù. ¹⁹ Òdi a s̄áabu kp̄a ma w̄ara d̄o, akú òdi era ò ma yá babane. Tobia pi takadanɔ kp̄ázámene d̄o de v̄ina le à ma kú.

7

¹ Kú o b̄ini b̄ò akú s̄ ma a lé gb̄anɔ p̄etepete, ò z̄édák̄p̄arinɔ kú l̄esirinɔ kú Levinɔ dite. ² Akú ma a dakúna Anani dite Yurusalemu gb̄e z̄k̄s̄ ù kú zeki gb̄ana gb̄e z̄k̄s̄ Ananiao, zaakú gb̄e n̄aanideme. Á Luda v̄ina v̄i de gb̄e dasinɔla. ³ Ma piñne: Òsunḡs̄ Yurusalemu b̄inile gb̄anɔ w̄ero ari if̄ant̄e gé gb̄ana kú. Òḡs̄ z̄é tata ò lígurukpanɔ dan ari z̄édák̄p̄arinɔ tá. Ò Yurusalemudeno ditedite gudák̄p̄arinɔ ù d̄o, n̄ gb̄ekenɔ ḡs̄ kú dák̄p̄akia, n̄ gb̄ekenɔ n̄ be sare.

8

Ezera Musa doka kyókēnaa

¹ Baadi p̄ínki k̄ákara kú l̄edok̄s̄nɔo batu kú à kú í b̄inile sare, akú ò pi danneri Ezerane à bo kú Musa doka kú Dikiri dite Isarailanɔne takadao. ² M̄o suppla ḡɔɔ k̄áakun sa'ori Ezera b̄ò kú Musa dokaɔ pari are. Ḡs̄gb̄enɔ kú n̄gb̄enɔ kú gb̄e kú oni f̄s̄ ò yá manɔ n̄ p̄ínki kú gwe. ³ Á are d̄s̄ batu kú à kú í b̄inile p̄i sare, akú áten takada pi kyó ke zaa k̄nk̄ok̄nɔ ari if̄ant̄e k̄a midangura ḡs̄gb̄enɔ kú n̄gb̄enɔ kú gb̄e kú oni f̄s̄ ò manɔ w̄ara. Gb̄e s̄inda p̄ínki s̄á d̄s̄ Musa doka takada pi kyókēnaa. ⁴ Danneri Ezera zena tintin lei kú ò k̄e kú lío musu takada pi kyókēna yá. Matitia kú Semao kú Anayao kú Uriao kú Ilíkiao kú Masiao kú a ɔplai. Pedaya kú Misailio kú Malakiao kú Asumuo kú Asabadanao kú Zakario kú Mesulamuo kú a ɔzei. ⁵ Kú Ezera takada w̄e, gb̄e s̄inda p̄ínki è, zaakú a zeki lei deñla. Kú à w̄e, gb̄e s̄inda p̄ínki f̄ute ò z̄e. ⁶ Ezera Dikiri Luda z̄k̄s̄de s̄áabu kp̄a, akú gb̄e s̄inda p̄ínki ɔ s̄e musu ò pi: Aami! Aami! Akú ò mi p̄ete z̄ite ò donyí k̄e Dikirine. ⁷ Ḡɔɔ kú gb̄enɔ zena gwe, Levi kenɔ Musa doka dádañne. Levi p̄inɔ t̄on di: Yesua, Bani, Serebia, Yami, Akubu, Sabetai, Odia, Masia, Kelita, Azaria, Yozabada, Anana kú Pelayao. ⁸ Ò Luda doka takada pi kyó k̄e, akú ò b̄ok̄te ò a w̄e w̄eñne, de ò le ò kyó pi ma. ⁹ Akú b̄usu gb̄anade Neemaya kú danneri sa'ori Ezerao kú Levi kú òten yá dada gb̄enɔnenɔ piñne: Ḡɔɔ dík̄ina bi Dikiri á Luda p̄óme. Ásun w̄enda kero ásun s̄o d̄oro. Zaakú kú òten Musa doka yá ma, òten s̄o d̄o n̄ p̄ínki. ¹⁰ Neemaya pi: Á gé à p̄ó n̄side ble à í nnanna mi. Á li gb̄e kú ò p̄ke v̄ironɔne. Ḡɔɔ dík̄ina bi ó Dikiri p̄óme. Ásun w̄enda s̄o d̄oro, zaakú ponna

kū Dikiri dī kpáwá de á gbānaleki ũ. ¹¹ Levinɔ gɛɛ ò gbɛ̃nɔ nɛsɛɛ kpàtɛ̃nɛ ò pì: À yīte! Gɔɔ dīkīna bi Luda pɔ̃mɛ, àsun wɛ̃nda sɔ̃ dɔro. ¹² Akū ò fùtɛ ò gɛɛ ò pɔ̃ blè ò í mì, ò likɔ̃nɛ ò pɔ̃na kɛ manamana, zaakū ò yá kú ò òr̃nɛ mà sà.

¹³ Mɔ̃ pì gɔɔ pladea ɔ̃ndɛnɔ kú sa'orinɔ kú Levinɔ kàkara danneri Ezerai, de ò le ò wé tɛ Musa dokai. ¹⁴ Akū ò yá kú Dikiri dītɛ Musanɛ lè gwe à pì, Isarailanɔ gɔ̃ kú lá kutanɔ gūn mɔ̃ supplade dikpɛgɔɔ, ¹⁵ ò yá dīkīna kpàkpa ke í lakutunɔ gūn kú Yurusalɛmuo ò pì: À bɔtɛ à gé sɛ̃n à kú lánɔ kɛ à suo kú sàma lánɔ kú gbɛ̃tɛ lánɔ kú domina lánɔ kú lí urade lánɔ, de à lá kutanɔ dɔo lákū à kú takadan nà. ¹⁶ Akū gbɛ̃nɔ gɛɛ ò kɛ̃kɛ ò sùo, baadi kuta dɔo a kpé musu ke ɔ̃nn ke Luda ɔ̃nn ke í bīnile batun ke Eflaimu bīnile batun. ¹⁷ Gbɛ̃ kú ò bò z̃lɔ̃ken pìnɔ lá kutanɔ dɔ̃dɔ ñ pínki, akū ò kú a gūn. Zaa Nuni né Yɔ̃sua gɔɔ ari gɔɔ birea Isarailanɔ dī dikpɛ pì ke lero. Akū ò pɔ̃na kɛ manamana. ¹⁸ Ezerai digɔ̃ Luda doka takada kyó ke lákū gu digɔ̃ dɔ̃ nà naana zaa dikpɛgɔɔ káakua ari à gɛɛ à lákao. Ò dikpɛ pì kɛ gɔɔ supplamɛ. A gɔɔ sɔ̃raakɔ̃dea ò kɔ̃kakaranaa kɛ lákū ò dītɛ nà.

9

Isarailanɔ ñ durunnaɔ ona Ludanɛ

¹ Mɔ̃ dokɔ̃nɔ pì gɔɔ baro awɛɛsiikɔ̃dea Isarailanɔ kɔ̃ kàkara kú léyīnaao kú uta kasanɔ dadana, b̃usu ká ñ mìn. ² Ò ñ z̃ida kɛ̃ buri pāndenɔa akū ò zɛna, òtɛni ñ durunnaɔ kú ñ dizinɔ yāvānikɛnanɔ o. ³ Ò gɔ̃ zɛna gu kú ò kún, akū ò Dikiri ñ Luda doka takada kyó kɛ̃nɛnɛ awa aakɔ̃, akū ò ñ durunnaɔ ò ò donyī kɛ̃ Dikiri ñ Ludanɛ awa aakɔ̃. ⁴ Levi kenɔ zɛna tintin kú ò kɛ̃nɛnɛ musu, ò lé z̃ Dikiri ñ Ludai gbāngbān. Ní tɔ̃nɔn dī: Yesua, Bani, Kadamieli, Sebania, Buni, Serebia, Bani kú Kenanio. ⁵ Levinɔ Yesua kú Kadamielio kú Banio kú Asabaniao kú Serebiao kú Odiao kú Sebaniao kú Petayao pì:

À fute à Dikiri á Luda táaki lé!

À kun zaa káaku ari gɔɔ s̃inda pínki.

Ò n tɔ̃ gakturide bo,

à de gbɛ̃ tɔ̃kpana kú táakiola pínki.

⁶ Mɔ̃kɔ̃mmɛ Dikiri ũ ndo.

N sarapura kɛ̃ kú n bɛ̃ kú à kú musuo

kú pɔ̃ kú ò kú gwɛnɔ pínki.

N andunia kɛ̃ kú pɔ̃ kú ò kúnɔ.

N ísira kɛ̃ kú pɔ̃ kú ò kú a gūnnɔ.

Ndī wɛ̃ndi kpá ñ pínkia,

n bɛ̃ malaika dasinɔ dī donyī kenne.

⁷ Mɔ̃kɔ̃mmɛ Dikiri Luda kú à Abramú sɛ̃ ũ,

n bo káao Uru, Kaladia b̃usun,

n a tɔ̃ litɛnɛ Ibrahim̃.

⁸ N è à n náani ví a swɛ̃ɛ gūn,

akū n pi n bàka nigɔ̃ kú káao,

ĩni Kanaanɔ b̃usu kpáa kú a burinɔ,

b̃usu kú Itinɔ kú Amɔ̃rinɔn kún

kú Perizinɔ kú Yebusinɔ kú Gigasinɔ.

Akū n lé kú ñ gbɛ̃nɛɛ pì pàpa,

kú ñ mana yāi.

⁹ N wari kú ó dizinɔ kɛ̃ Misila è,

n wiki kú ò lè Ísira Tɛ̃raii mà.

¹⁰ N sèedanɔ kú daboyānɔ kɛ̃ Firi'aunanc,

n sunyī kpāi kú a ibanɔ

kú a b̃usudenɔ ñ pínki,

zaakū ñ dɔ̃ lákū ò ania pásī kɛ̃ kú ó dizinɔ nà.

N tɔ̃ bò lákū à kun ari kú a gbārao nà.

¹¹ N ísira z̃kɔ̃rɛ̃f̃nɛ,

akū ò táa ò gukoria ò bikù.

N gbɛ̃ kú ò pɛ̃tɛ̃nyīnɔ zù í lókoton,

n ñ zù lán gbɛ̃ɛ bà í z̃kɔ̃ pìi gūn.

¹² N do n gbɛ̃nɔnɛ arɛ̃ tɛ̃luku gūn fānantɛ̃,

gwāani sɔ̃ tɛ̃ gūn.

N zé kú à de ò sé pūñnɛ.

¹³ N kipa Sinai kpi musu,

n yā òñnɛ zaa musu.

N doka zéde yápurade kpámma
kū yā mana kū n ditenɔ.

¹⁴ N tò ò kámmabogɔɔ dɔ̃ n pɔ̃ ũ.

N n yāditenanɔ kū n ɔɔkio
kū n dokao dà n zɔ̀bleri Musane
akū à kpámma.

¹⁵ Kū nà n̄ dé, n pɔ̀ble gbàreíne zaa musu.

Kū ími n̄ dé, n í bònne gbèsin.

Bùsu kū n a la dàrine n̄ pì ìni kpámman
n pìne ò gé ò sí n̄ pɔ̃ ũ.

¹⁶ Bee kū abireo ó dizi pìno karambaani vī,

n̄ sã gbána kù,

òdigɔ̃ n yāditenanɔ kúnaro.

¹⁷ Ò gì n yā mai,

daboyá kū n kènnenɔ yā sãngu.

N̄ sã gbána kù ò bò n yā kpe
ò don'arede dìte à era à tá kúnwo zòbblen.

Luda, ndi gbèno durunna kèríma,

n̄ sùru vī kū wèndao,

n pɔ̃ di fè likaro, n̄ gbèke vī zɔ̀kɔ̃,

akū n̄di pã kpányĩro.

¹⁸ Bee kū ò m̄no kása lán zùsane b̄roɔ̀ bà,

ò pì n̄ dikiri kū à n̄ bôte Misilan gwe,

akúsɔ̃ ò dɔ̀kè kúnwo manamana,

¹⁹ n̄di pã kpányĩ gbárananlo

n wènda zɔ̀kɔ̃ yãí.

Téluku pìi dònne are à zé m̄nne fānantɛ,

té pì zé kū à de ò sé pùnne gwāani,

adi n̄ tón zikiro.

²⁰ N n Nini kpámma à yā dàrine.

N̄di n̄ tē manaro,

kū ími teni n̄ de, n̄ n̄ gbá í.

²¹ N n̄ gwá gbáranan wè bupla,

pɔ̀ke di k̄arūmaro.

N̄ pɔ̀kasanɔ̃ dí yakaro,

n̄ gbá dí séséro.

²² N burino kpámma kū n̄ būsuno,

n̄ n̄ būsuu pìno kpàateteíne m̄m̄m̄.

Ò Esebɔ̃ kína Siɔ̃ būsuu si n̄ pɔ̃ ũ

kū Basá kína Ogu pɔ̃o.

²³ N tò n̄ burino dasi kù lán susunenɔ bà,

n gè kúnwo būsú kū n ò n̄ denone ò gé ò sí n̄ pɔ̃ ũ gūn.

²⁴ Kū n̄ n̄eno gèe ò būsuu pìi si n̄ pɔ̃ ũ,

akū n̄ Kanaa kū ò kú gweno kã dèíne,

n̄ n̄ nánne n̄ ɔ̃i kū n̄ kínano n̄ pínki,

n̄ būsuu pìi burino kpámma,

ò n̄ pɔ̀yeinaa kèríma.

²⁵ Ò wète b̄nidenɔ si kū zíte manao,

ò kpéno si kū pɔ̃ mana kū ò kunno

kū l̄go kū ò ȳno

kū geepi búno kū kùkpenɔ

kū lí kū òdi a né blenɔ̃ à kè zɔ̀kɔ̃.

Ò pɔ̃ blè ò kã ò m̄e kpà,

ò nnamanaa mà n arubarika zɔ̀kɔ̃ yãí.

²⁶ Bee kū abireo n̄ sã gbána kù,

akū ò bò n yā kpe ò kpe ò kpe lí n dokane.

Ò annabi kū ò lé dàríma

de ò summanɔ̃ dèdè,

ò dɔ̀kè kúnwo manamana.

²⁷ N n̄ ná n̄ íberenone n̄ ɔ̃i,

ò gbāna sùrínε,
akū ò wiki lēm̄ma n̄ warikεnaa gūn.
Zaa musu n n̄ wéke si
n wēnda zók̄s̄ yāi,
n surabarínε ðitεrínε,
akū ò n̄ bó n̄ ibεrεε pin̄o ɔ̄i.

²⁸ Tó ò a yīda lè,
òdi era ò yā kū à vāninne keme,
akū n n̄ kpá n̄ ibεrεnɔa,
ò gbāna blēm̄ma.

Ò era ò wiki lēm̄ma,
akū zaa musu n n̄ wéke si,
n n̄ bó gēn ūgbangba n wēnda yāi.
²⁹ N lé dàr̄ma ò are d̄o n dokaa,
ama ò ðok̄ε kúnwo òdiḡs̄ n yāditenan̄o kúnaro,
yā kū tó gbē kūna aniḡs̄ kun a gāi.

Ò zā n yā pin̄o a ò kpe linne,
n̄ s̄a gbāna kù ò gi n yā mai.
³⁰ N mena kúnwo a wē dasi,
n Nini yā dà n annabin̄oε,
akū ò lé dàor̄ma, ama odi s̄a ðairo,
akū n n̄ ná buri pānden̄oε n̄ ɔ̄i.

³¹ N wēnda zók̄s̄o gūn n̄di n̄ lākaro,
Luda sūruðe wēndad̄s̄nnerime n ū,
n̄di pā kpányīro.

³² A yā mé à tò ó Luda,
n̄ zók̄s̄, n̄ gbāna akūs̄ n̄ naasi vī,
lākū n bāka diḡs̄ kú kúoo n gbēke gūn nà,
wari kū à ó lé
kū ó kínan̄o kū ó don'arēden̄o
kū ó sa'orin̄o kū ó annabin̄o
kū ó dizin̄o kū n gbēn̄o n̄ pinki
zaa Asiria kínan̄o ḡo ari kū a gbārao,
ñsun tó à kenne fitiro.

³³ Yā kū à ó léno pinki musu n̄ mana,
bee kū o yā vāni kē, n̄ náani vī.

³⁴ Ó kínan̄o kū ó don'arēden̄o
kū ó sa'orin̄o kū ó dizin̄o
odi zī ke n dokaaro,
odi laakari d̄o n yāditenan̄oaro
ke lé kū n dàr̄man̄o.

³⁵ Bee ḡo kū ò n̄ zīda vī
akūs̄ ò p̄o mana dasi kū n n̄ gbán̄o vī
kū b̄usu yāasa t̄ok̄t̄ede kū n kpār̄mmao,
odi donyīro odi kpe li n̄ yā vānin̄oεero.

³⁶ N̄ gwa! Z̄n̄on̄ ó ū gbāra.
B̄usu kū n kpà ó dizin̄o a
ò a lín̄en̄o kū a p̄o manan̄o ble,
z̄n̄on̄ ó ū a gūn.

³⁷ Kína kū n tò ò kí blewán̄o
ó búgbe yāasan̄o ḡs̄ n̄ p̄o ū ó durunnan̄o yāi.
Òdi kí blewá kū ó p̄okād̄en̄o
lākū ò yei nà.

Ó kú wēt̄amma zók̄s̄o gūn.

³⁸ Yā biren̄o yāi pinki óten lédok̄s̄n̄o ke kúnwo kū yāpuraó óten kē takada gūn. Ó don'arēden̄o
kū Levin̄o kū ó sa'orin̄o t̄eni n̄ sēeda kea.

ESITA

Kína Asueru nano Vasati bona kpatan

¹ Kína Asueru gɔɔa à kí blè bùsu mèn basuddo awɛɛsupplana sɛna zaa India bùsun ari à gɛɛ pé Etiopia bùsuu. ² Vutena a bea Susa wéran ³ a kúblena wɛ aakɔde gùn à gbánadenɔ kù a ibanɔ kákara ń pínki dikpe póblea. Pesia kù Midiaɔ bùsu zíkari bàdenɔn kù gwe kù gbɛ bèɛredenɔ kù bùsu gbánadenɔ. ⁴ À a kpata aruzɛke zɔkɔnɔ kù a zɔkɔke gakurio mɔ́nne ari mɔ suddo. ⁵ Kù gɔɔo birenɔ pàpa, à dikpe póble kè gbɛ kù ò kù Susanone, kínɛnɔ kù talakanɔ ń pínki. Ò dikpe pób blè ari gɔɔo suppla a be ɔn líkpen. ⁶ Ò biza pura kù a búguo dɔ̀dɔ andurufu tánkana kù bà puranɔ kù bà gaaruradenɔ, akù ò lòko kpé gbɛgba kù ò bò kù gbèpuna. Wura kù andurufu wutɛbɔnɔ katena gusara kù ò kè kù gbèpuo kù gbɛtɛo kù gbèsiraɔ kù gbè búguo. ⁷ Ò wɛ kpàparíma gwe kù wura tokonɔ. Toko pínɔ buri donadona kɔ̀ne pínki. Kína wɛ pìi kpàríma à gɛ̀la. ⁸ Kína dìte kù òsun gí wɛmírinɔnero. À pìi a begwarinɔne ò wɛ kpá baadia lákù à yei nà.

⁹ Kína Asueru nano Vasati dikpe póble kè nɔgbɛnɔne kínabea dɔ. ¹⁰ A gɔɔo supplade zì kína pɔ kè nna wɛa, akù à pìi a dogari gbɛnɔn suppla kù ò ń fɛɛɛ kènɔne: Mɛuma, Bizita, Abona, Bigita, Abagata, Zeta kù Kakasao, ¹¹ ò suare kù a nano Vasatio kù a kí nano fùraao kuna, de à a manake mɔ gbɛnɔne kù gbánadenɔ, zaakù nɔgbɛ pìi bi nome. ¹² Kù kína dogari pínɔ yá pìi ò a nanɔne, à gí sui, akù kína pɛtɛ kè a pɔ fɛi manamana. ¹³ Kína yá pìi ò wɛzɛri susune tásakarínɔne, zaakù àdigɔ̀ yá sinda pínki gbeka gbɛ kù ò bùsu doka dɔ̀nɔame. ¹⁴ Pesia kù Midiaɔ gbánade kù òdigɔ̀ kù a sare gbɛnɔn supplanɔ tɔ̀n dí: Kasena, Seta, Adamata, Tasisi, Mɛɛsi, Masena kù Memukáo. Mɔ̀kɔnɔme a kpáasinɔ ù. A kpata gbánadenɔn gwe. ¹⁵ À pínne: Ma a dogarinɔ zì ma nano Vasatia kù yáo, akù à gí mai. Oni ke káao derameɛ? Doka pìi derameɛ? ¹⁶ Akù Memuká pìi kínane kù gbánade pínɔ: Kí, mɔ̀kɔmmɛ n nano Vasati taari kénne ndoro, à taari kè gbánadenɔne kù n bùsu gbɛ sinda pínki. ¹⁷ Yá kù n nano pìi kè ni dagula, nɔgbɛ sinda pínki ni ma ò n zánɔ gya bo ò pi: Kína Asueru pìi ò a nano Vasati sísiare, akù à gí sui. ¹⁸ Pesia kù Midiaɔ bùsu gbánadenɔ nɔgbɛ kù ò n nano yá pìi mánɔ nigɔ̀ yá wáni we n zánɔa tera. L'éna kɔ̀a kù zukao ni ke dasi. ¹⁹ Kí, tó à kàngu, n yá dìte Vasatine àsun wɛ ke pla kúnwo doro, n nɔgbɛ kù à deala ká kpatan a gɛ̀ne ù. Oni yá pìi kè Pesia kù Midiaɔ doka kù òdi ghororo takada gùn. ²⁰ Tó ò yá kù n dìte kpàkpa kè n bùsu zɔkɔ̀n gùn pínki, nɔgbɛnɔ ni bèɛɛ lí n zánɔne, n gbánadenɔ kù n fitinnanɔ ń pínki. ²¹ Yá pìi ká kínagu kù gbánadenɔ ń pínki, akù à kè lákù Memuká òne nà. ²² Akù à légbázá kè bùsu kù à vínɔne pínki, bùsu kù bùsuuo kù a takadakéna burio, buri kù burio baadi kù a buriyáo. À pìi gɔ̀gbɛ mé anigɔ̀ gbána ble ɔ̀nn, a buriyan ògɔ̀ ɔ̀nn pìi gùn.

2

Esita gɔ̀na kína nano ù

¹ Yá birenɔ gbera kù kína Asueru pɔ̀ kpàte, yá kù Vasati kène kù yá kù à dìte a yá musuo dí saaguro. ² Akù kína ibanɔ pìine: Kí, n tó ò nɔkpare mananɔ wɛtenne. ³ N gbɛ zɔkɔ̀n dìte n bùsunɔ gùn pínki ò nɔkpare mananɔ kakara ò su ò n ká n nɔgbɛnɔ té Susa la. N nɔgbɛnɔ gwàri Egai kù ò a fɛɛɛ kè ni n gwa kù n nɔnɔ, oni n kɛke kù nísidɔ̀kɔnanɔ swáswa. ⁴ Nɔgbɛ kù à kàngu ni gɔ̀ n nano ù Vasati gɛ̀ne ù. Yá pìi kè kínane nna, akù à zɛ̀o le.

⁵ Yuda ke kù Susa Biliaminu burime, a tɔ̀n Mɔ̀dekai, Yairi nɛme. Simeí kù Kisio kù a dizinɔ té. ⁶ À kù zìzɔ̀n té kù Babilɔnu kína Nebukanɛza ń kùkù Yurusalemu kù Yudanɔ kína Yekɔ̀niao à tà kúnwo. ⁷ Àteni a disɛ né Adasa kù òdi pìine dɔ̀ Esita gwa, zaakù a de kù a dao kunlo. Nɔkpare pìi kakana mana akúsɔ̀ à mana. Kù a de kù a dao gà, Mɔ̀dekai a sè a né ù. ⁸ Kù ò yá kù kína dìte pìi mà, akù ò gɛ̀ɛ kù nɔkparenɔ dasidasi Susa ò n ná Egaíne a ɔ̀. Akù ò Esita sè ò gɛ̀ɛ káao kínabea kína nɔgbɛnɔ gwàrii pìine. ⁹ Nɔkpare pìi kène mana, akù à gbɛke kène à pìi ò a kɛke kù nísidɔ̀kɔnanɔ swáswa gɔ̀nɔ, ò póble mana kpáa. À kínabea nɔkpare kù a sè gbɛnɔn supplanɔ kpáa, akù à kpé mana kpáa kína nɔgbɛnɔ bea. ¹⁰ Esita dí a buri ke a be bùsu ò gbɛkenɛro, zaakù Mɔ̀dekai pìine àsun tó gbɛke dɔ̀ro. ¹¹ Láku gu digɔ̀ dɔ̀ nà Mɔ̀dekai digɔ̀ kína nɔgbɛnɔ be gánule zé sɔ̀, de à le àgɔ̀ Esita konna dɔ̀ kù yá kù àteni a leo.

¹² Ari nɔkparenɔ zé e ògɔ̀ gé í kù kína Asueruo, séto ò yá kù ò dìtɛ́nne ke gía ari mɔ̀ kuri awɛɛpla. Òdigɔ̀ nísí kù ò kè kù lí'ɔ̀ gbí nnao dɔ̀kɔ̀ríma ari mɔ̀ suddo, akù òdigɔ̀ ń kɛke kù nísí gbí nnanɔ kù nɔgbɛ mèkɛkɛbɔnɔ ari mɔ̀ suddo. ¹³ Nɔkpare kù kína pìi ina káa, kína nɔnɔ be pɔ̀ kù à gbèka pínki òdi kpáa à géome. ¹⁴ Àdi gé ɔ̀kɔ̀sì à su kína nɔnɔ bea kɔ̀nkɔ gwàri kù òdi pìine Sasagaza kù ò a fɛɛɛ kè fàrandi. Àkù mé àdi ɔ̀ lika kína nɔ̀ yigisaride pínɔ. Àdi le à era

à gé kína kínaa doro, séto a yá kà kína pìn à a sisi dɔ baasiro. ¹⁵ Kú inaa kà Abihaili né Esita kú a disé Mɔdekai a sè né ũ piia, adi póke gbekaro, séde pɔ kú kína ngbɛnɔ gwári Egai pii òne baasiro. Esita yá kà gbɛ kú ò a ènɔgu n̄ pínki. ¹⁶ Kína kíblena wɛ supplade gūn ò gɛe káa a bea mɔ kuride Tebe gūn. ¹⁷ Kína ye Esitai de a nɔ kparanɔla n̄ pínki. A yá kàagu, à kɛne mana de nɔkpare kparanɔla n̄ pínki, akú à kína nanɔ fúraa kúne à a dite a nɔ Vasati gɛne ũ. ¹⁸ Akú kína pì dikpe pɔble kàkara gbánadenɔne kú a ibanɔ Esita sena yá musu. À dite kú ò dikpe zɔkɔ ke, akú ò a kpàkpaa kè bùsu kú bùsuuo, akú à gba dà gbɛnɔne à gɛ ɔla.

Mɔdekai kú Amanao

¹⁹ Nɔkparenɔ kakarana gɛn pladen Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn. ²⁰ Esita dí a be bùsu ke a buriyá ò gbɛke m̄aro lākú Mɔdekai òne nà. À tɛ Mɔdekai yāi lākú àdigɔ ke nà zaa gɔrɔ kú àteni a gwa. ²¹ Kú Mɔdekai vutena kínabe gānu gūn le, kína Asueru dogari zédákpári gbɛnɔn planɔ pɔ fɛ kínai, akú ò lé kpákúsúì ò a de. N̄ tón dí: Bigitana kú Teresio. ²² Kú Mɔdekai yá pii mà kpāni, à ò kína nanɔ Esitanɛ, akú Esita ò kínane kú Mɔdekai tɔo. ²³ Ò yá pii gwāgwa ò è yāpurame, akú ò gbɛnɔn pla pino lòko lía ò gā. Ò yá pii kè bùsu gīyākena takadan kína wāra.

3

¹ Yá birenɔ gbera kína Asueru Amedata né Amana, Agaga buri gwena kàra à a gbà gbāna, à vuteki kú à de a gbánade dakenɔ pɔla n̄ pínki kpāa. ² Kína iba kú ò kú a be gānu gūnno di kúte ò m̄i nate Amanane lākú kína dite nà, ama Mɔdekai di kúte à m̄i natenero. ³ Akú kína ibaa pino Mɔdekai là ò pi: A kè dera ndi kína yá maroo? ⁴ Lākú gu digɔ dɔ nà àdigɔ one le, ama adi n̄ yá daro, à pi Yudan a ũ. Akú ò ò Amanane de ò le ò dɔ tó ani Mɔdekai yākenaa pi fɛ. ⁵ Kú Amana è Mɔdekai di kúte à m̄i natearero, akú a pɔ fɛ. ⁶ Kú ò Mɔdekai buri òne, akú a dena ado kɛne fiti, akú àten zé wete à Mɔdekai buri Yuda kú ò kú Asueru bùsuuo gūnno dede n̄ pínki.

Amana lékpakúsuna Yudanɔ

⁷ Kína Asueru kíblena wɛ kuri aweɛpladen a mɔ káaku Nisá gūn, Amana gbè kú òdi pi purimu zù à gu gwà, de à mɔ kú ani yá pi kea dɔ kú a gɔrɔo. Akú gugwanaa pii bò mɔ kuri aweɛpla kú òdi pi Ada gūn. ⁸ Akú Amana pi kína Asuerune: Buri ke kun a gbɛnɔ fākɔa buri pāndenɔ tɛ n bùsu dasinɔ gūn pínki. N̄ futɛokarayānɔ donadona kú buri kparanɔ pɔo, òdi n doka daro. Adi kɔ si n̄ n̄ tó tɛnero. ⁹ Kí, tó à kɛnne nna, n̄ yá dite de ò lāka kúw̄o, man̄i andurufu tɔn wāa pla kpá n ɔgɔuterinɔa ò ká n aruzekatekin. ¹⁰ Kína a tánkā sèedakebɔo bò à kpà Amedata né Amana, Agaga buri Yudanɔ zāngurii piia ¹¹ à pi: N̄ ke buri piine lākú à kɛnne mana nà, ngɔ andurufu pi kúna n pɔ ũ.

¹² Mɔ káaku gɔrɔo kuri aweɛ'aakɔde zī Amana kína takadakɛrinɔ sisi. Ò yá kú Amana dite kína ibanɔ kú kína kú ò kú bùsu kú bùsuuonɔ, buri kú burio gbánadenɔne dà takadan. Ò kè buri kú burioone, baadi kú a yá takao, bùsu kú bùsuuo kú a takadakɛna burio. Ò kè kú kína Asueru tɔo, akú ò a sèedaa kè takada piia kú a tánkāo. ¹³ Ò takada pino nà zīrinɔne n̄ ɔi ò n̄ gbāre kína bùsu dasinɔ gūn. Takada pii gūn ò pi ò Yudanɔ dede ò lāka kúw̄o ò n̄ buri bo, né fiti gbɛ zɔkɔ, gɔgbɛnɔ kú ngbɛnɔ gɔrɔo do gūn, mɔ kuri aweɛplade Ada gɔrɔo kuri aweɛ'aakɔde zī, ò n̄ pɔnɔ kakara. ¹⁴ Oni yá kú à dite pi takada kpázā bùsu kú bùsuuone pínki de àgɔ de doka ũ, oni a kpàkpa ke buri sīnda pinkine de àgɔ kú soru gūn gɔrɔo pi zī. ¹⁵ Zīrinɔ wà ò gɛe gɔnɔ yá kú kína dite pi yāi, akú ò a kpàkpaa kè Susa wéran. Kína kú Amanao vùte òten i gbɛ. Susadenɔ sɔ ò bídi kè yá piia.

4

Mɔdekai wékena Esitaa de à lé da yān

¹ Kú Mɔdekai yá kú ò kèe pii mà, à a pókasanɔ gā à kè, akú à uta kasanɔ kùala à túbu gbè a m̄ia, akú àten kure wɛte gūn àten wɛnda ɔ gbāna dɔ. ² À gɛe ari kínabe gānulea, zaakú gbɛke di fɛ à gɛ kínabe gānu gūn kú uta kasanɔ danaro. ³ Ò yá kú kína dite doka ũ pii kpàkpaa kè bùsu kú bùsuuone pínki, akú Yudanɔ nà ɔɔɔnānaa manamana gu sīnda pínki kú léyīnaao. Òten wɛtɛ kɔte òten wɛnda ɔɔ dɔ. N̄ gbɛnɔ uta kasanɔ dàda dasi ò túbu gbè n̄ m̄ia.

⁴ Kú Esita iba ngbɛnɔ kú gɔgbɛnɔ sù ò òne, a nɛsɛe yāka manamana. À pókasanɔ kpázā Mɔdekaine à da uta kasanɔ gbɛn, ama adi we à s̄iro. ⁵ Ataka kú ò a fɛrɛe kɛeme dogari kú kína dite àgɔ kú Esita sare ũ. Esita a sisi à a zī Mɔdekaia à gé à a lá: Bɔ yá mé à s̄uu? Bɔ yá mé à t̄o àten ke lɛe? ⁶ Ataka bò kínabe gānulea à Mɔdekai lè. ⁷ Mɔdekai yá kú à a le bābanɛ pínki, akú à andurufu kú Amana pi ani ká kína aruzekatekin Yudanɔ dedena yāi lé òne papana. ⁸ À yá kú ò dite Yudanɔ dedena yá musu kú ò a kpàkpaa kè Susa takada kpāa dɔ de à mɔ Esitanɛ à

a bokotene. À pi à o Esitane à gé kína kínaa à kúte kene à wé kea a gbēno yá musu. ⁹ Ataka tà à yá kú Mɔdekai ò bàba Esitane.

¹⁰ Akú Esita pine à gé à yá dí o Mɔdekaine: ¹¹ Kíá ibanɔ kú a bùsu gbēno dɔ́ ń pinki kú tó gɔ́gbē ke nɔ́gbē nà kínai a kpé gūn, tó adi a sísiro, doka kun mèn dome. Òdi ade dame, tó adi ke kína a wura gòo dɔ́ adea de à le àgɔ́ kun baasiro. Makú sɔ́, à kà gɔ́ro baraakuri kú odi ma sísi mà gé kína kínaaro. ¹² Kú à gèe à Esita yá pi bàba Mɔdekaine, ¹³ akú Mɔdekai era à légbázá kène à pi: Ñsungɔ́ da mɔkɔ́n mé ìni bo ndo Yudanɔ́ té n konna kínabe yáiro. ¹⁴ Tó ń yítana gɔ́ro díkina taka gūn, kpányí ni bo gukea à Yudanɔ́ mì sí à ń bo. Mɔkɔ́n kú n de bedeno sɔ́ áni gaga. Tó gɔ́ro díkina taka yáime n gɔ́ kína nana ù, dí mé à dɔ́o? ¹⁵ Akú Esita légbázá kè Mɔdekaine à pi: ¹⁶ Ñ gé ń Yuda kú ò kú Susanɔ́ kakara ń pinki, à lé yí ma yá musu. Àsun pɔ́ blero àsun í miro gɔ́ro aakɔ́ fánanté kú gwáanio. Makú kú ma ibanɔ óni lé yí le se. Abire gbera mani gé kína kínaa, bee tó má gena zé víro. Tó sɔ́ ma ga, ma gan gwe. ¹⁷ Akú Mɔdekai tà à yá kú Esita ónce kè pinki.

5

Esita wékena kínaa

¹ A gɔ́ro aakɔ́de zī Esita a kína nana bizano yí, akú à gèe à zè kínabe onn kpé kú à kun kpélelea. Kína vutena kiblegbaaa kpé gūn gwe, a are dɔ́na kpélelea. ² Kú à a nana Esita è zena kpélelea, a pɔ́ kèa nna, akú à a wura gò kú a kúna dɔ́a. Esita nàì à ɔ́ kè a gòo pi léa. ³ Kína a là à pi: Esita, bɔ́mæe? Bón nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁴ À wèa à pi: Kí, tó à kèenne mana, ń Amana sísi pòble kú maten kennea gbára. ⁵ Akú kína pi ò su kú Amanao gɔ́no, de ò gé ò yá kú Esita gbékaa pi ke. Akú kína kú Amanao gèe de ò pòble kú Esita kèíne pi ble.

⁶ Kú òten sèwè mí, kína Esita là à pi: Bón nten wé ke maa? Mani kenne. Yá kpaten nten gbekamaa? Bee tó ma kpata kpadome mani kpámma. ⁷ Esita wèa à pi: Yá kú maten wé kemman dí. ⁸ Kína, tó ma n ponna lè, tó à kèenne, ń yá kú maten wé kemma kemene, à mɔ́ à pòble kú mani keáre zia ble, mani yá kú n ma lai onne.

⁹ Kú Amana bò zī birea, a pɔ́ kè nna àten yáa dɔ́. Ama kú à Mɔdekai è kínabe gānu gūn adi fute à zèarero adi vīna kearero, akú à pɔ́ fèi. ¹⁰ À a zīda kú à tà be. Kú à a gbēnnano sísi kú a nana Zeresio, ¹¹ akú àten ía dá a aruzeke zɔ́kɔ́ kú a négɔ́gbē dasino yá musu. À pi a karanaa lè kína kínaa à a gba gbána de a iba kparanla kú gbánadenon ń pinki. ¹² À pi dɔ́: Madon kína nana Esita ma sísi à pòble kèmene kú kínao. À era à ma sísi mà pò ble kú kínao zia dɔ́. ¹³ Bee kú abireto tó ma Yuda buri Mɔdekai è vutena kínabe gānu gūn, yá birenɔ́ pinki di kemene pòke úro. ¹⁴ Akú a nana Zeresi kú a gbēnnano pine: Ñ tó gbēno lí pétenne a lei kà gāsakuru bupla akuri, ń wé ke kínaa zia konkɔ́ à n gba zé ń Mɔdekai lokoa, gbaso ń gé kú kínao ń pò ble kú ponnao. Yá pii kà Amanagu manamana, akú à lí pii pète.

6

Bèerekarana Mɔdekaine

¹ Gwāani birea kína dí fɔ́ à i òro. Akú à pi ò mɔ́ kú a bùsu gāyākèna takadao. Ò a kyó kène, ² akú ò Mɔdekai yá è gwe, lákú kína dogari zédákpári gbēnon plano Bigitana kú Teresio lé kpákúsui ná, akú Mɔdekai bòo. ³ Kína a ibanɔ là à pi: Ò Mɔdekai bèere kara ò a gbà gbána yá pi yáì deramæe? Ò wèa ò pi: Odi yáke kenero. ⁴ Akú kína pi: Dí mé à kú onn gwee? Gɔ́ro kúa Amana gè kínabe onn gɔ́no de à Mɔdekai lokona lí kú à pète piia yá one. ⁵ Akú kína ibanɔ wèa ò pi: Amana mé à kú onn gwe. Akú kína pi à gè. ⁶ Kú à gè, kína a là à pi: Bón oni ke gɔ́gbē kú má ye mà a karanae? Amana laasunn lè à pi: Dí n kína ye à bèere karane de makúlaa? ⁷ Akú à wèa à pi: Tó ń ye ń gbè bèere kara, ⁸ oni kína arukimba kú n dà yá sé ò mɔ́o kú n sɔ́ kú ò kifuraa kúaa. ⁹ Ñ arukimbaa pi kú sɔ́ piio kpá n gbánade bèeredeno dokea, à arukimbaa pi da gbè kú ń ye ń a bèere karane à a di sɔ́a àgɔ́ té a are wète zédano gūn àgɔ́ pútá àgɔ́ pi: Len kína di ke le gbè kú à ye à a bèere karanae. ¹⁰ Akú kína pine: Ñ gé ń arukimbaa pi sé gɔ́no kú sɔ́o lákú n ò nà, ń yá pi ke Yuda buri Mɔdekai kú àdigɔ́ vutena ma be gānu gūnne. Ñsun yá kú n pi ò kenne pi ke tóro.

¹¹ Amana gèe à arukimbaa pii sé kú sɔ́ piio à sùo. Akú à arukimbaa pii dà Mɔdekaine à a di sɔ́a, à té a are wète zédano gūn, àten pútá à pi: Len kína di ke le gbè kú à ye à a bèere karanae. ¹² Kú ò sù, Mɔdekai gèe à vùte kínabe gānu gūn, akú Amana ɔ́ kú a wèa à tà be kú sɔ́dɔ́o. ¹³ À yá kú à a le bàba a nana Zeresine kú a gbēnnano ń pinki. Akú a lédamarii pino kú Zeresio pine: Zaakú Mɔdekai kú n gɔ́ kpe a yá pi bi Yuda burime, ìni a fɔ́ doro, ìnigɔ́ kíai ñgɔ́ géme. ¹⁴ Gɔ́ro kú òten yá pi one, kína dogari kú ò ń fèere kèno kà, akú ò a sè likalika ò gèe káao pòble kú Esita kèea.

7

Amana lokona lía

¹ Akú kína kú Amanao gèe pò ble kú Esitao. ² Goro kú òten wé mi a goro plade pì zì, akú kína Esita là à pì: Esita, bòn ìni wé kemaa? Mani kenne. Yá kpaten nten gbekamaa? Bee ma kpata kpadome mani kpámma. ³ À wèa à pì: Tó ma n ponna lè akús yá pii kenne, ò tó màgò kú wèndiio. Wéke kú ma kèmmann gwe. Ò tó ma gbèno gò wèndi vī. Yá kú ma gbèkan gwe. ⁴ Zaakú makú kú ma gbèno, ò dite kú ò ó dede ò láka kúñwo ò ó buri bome. Tó òteni ó yía zòno ù yáme, de má yítana. Wari dí taka dí ká mà wari dómáro. ⁵ Akú kína a là à pì: Dímee? Dí mé ani fò à ze kú yá bire taka buri kènaao? ⁶ À wèa à pì: Amanaa vāni dīkīnan ibere kú à zàógu pì ù. Swèe kè Amanaa kína kú a nanno piio yá musu. ⁷ Kína fùte a wèla pofè gūn à gèe líkpen a onn. Amanaa sò à gò gwe kú Esitao, akú Amanaa ten kúte kene a wèndi yá musu, zaakú à è kú kína zèò à vāni keareme. ⁸ Kú kína bò líkpen à sù pòblekia gòno, Amanaa lèle gbà wutebo kú Esita gengesekènaaa, akú à pì: À ye à kusi ma nanna ma wára kpé gūn lan yá? Kú yá pii bò kína lén gòno, ò sù ò pò yá Amanaa annwa. ⁹ Kína dogarino doke Abona pine: Lí petena Amanaa pì be sare à kà gāsakuru bupla akuri. Àkú mé à lí pii pète de à le à Mòdekai kú à yá mana kenne loko. Akú kína pì: À a loko. ¹⁰ Kú ò Amanaa loko lí kú à pète Mòdekaine piia, akú kína pò kpàte.

8

Kína yá pānde ditena Yudanò yá musu

¹ Zì pīian kína Asueru Yudanò zānguri Amanaa be kpà a nanno Esitaa. Esita pì kīnane Mòdekaine a dane ù, akú Mòdekai nà kīnai. ² Kína a tanka kú à sī Amanaa bò à dà Mòdekaine, akú Esita Amanaa be nāne a oī.

³ Esita èra à gèe yá ò kīnane do. À wūte a gbá are àten wéte kóte, à kúte kēne de à yá vāni kú Agaga buri Amanaa a lé kpākūsū Yudanōii gboro. ⁴ Kína wura gò dōa, akú à fūte à zè a are ⁵ à pì: Tó ma yá kangu akús ma n ponna lè, tó yá dīkīna zé vī akús ma yá kenne, zaakú Amedata né Amanaa, Agaga buri zèò à Yuda kú ò kú n būsū gūnno dede n pīnki, ò ò n takadakērinone ò takada kè ò Amanaa yá pì lite kpedangara. ⁶ Mani ke deran mà kisira kú ani su ma gbèno le gwaa? Mani ke dera mà wé ke pla kú ma burino dedenaao? ⁷ Akú kína Asueru pì a nanno Esitane kú Mòdekaio: À gwa, ma Amanaa be kpà Esitaa, akú ma Amanaa pii loko lía kú à yá vāni kpākūsū Yudanōi yāi. ⁸ À takada kē Yudanò yá musu lākū à kēare mana nā. À kē kú ma tso à ma tanka sēda kea, zaakú takada kú ò kē kú ma tso ò ma tanka sēdaa kēa litēna vīro. ⁹ Gwe gōno ò kína takadakērinō sisi. Mō aakōde Sivā goro baro awee'aakōde zīn ò yá kú Mòdekai dite Yudanone kú kína ibano kú kīnano kú būsū gbānadeno kē pīnki būsū mēn basuddo awesuplanone sena zaa India būsun ari à gèe pé Etiopia būsua. Ò takada kē būsū kú būsuo kú n takadakēna burio, buri kú burio kú n yāo. Ò takada kē Yudanone kú n takadakēna takao kú n buriyāo do. ¹⁰ Mòdekai takada kē kú kína Asueru tso à kína tanka sēdaa kēa à takada pino nā zīrinone n oī, akú ò dī sō bāaleri kú ò bō kína sōyīkianōa ò gēe.

¹¹ Yá kú kína dite pì Yuda kú ò kú wéte kú wéteono gbà zé ò kō kakara ò gí kú n zīdao. Tó buri ke būsū zīkari ke lētēmma kú n nēno kú n nōgbēno, ò n dede ò láka kúñwo ò n mī de ò n pōno sēte. ¹² À n gbá zé ò abire ke kína Asueru būsuno gūn pīnki mō kuri aweeplade Ada goro kuri awee'aakōde zīn. ¹³ Ò yá kú à dite pì takada kpāzā būsū kú būsuo pīnki doka ù. Ò a kpākpaa kē buri sīnda pīnkinē de Yudanō gō kú soru gūn ò yá yā n iberenōa zī bīrea. ¹⁴ Kína yādītēna pì yāin zīrii pino kē líkalika dīna kína sō bāalerinōa ò gèe. Akús ò yá pii kpākpaa kē Susa wéran. ¹⁵ Mòdekai bō kīnabēa à kīke pō pura kú pō búguo dana, à kífura zōkō kú ò pì kú wurao kuna. À táaru biza arukīmba tēra dana do, akú Susadeno ayuwīi kē kú ponnao. ¹⁶ Gu pū Yudanone zī bīrea, òten ponna ke kú yāa doo, zaakú ò n gbá gbāna. ¹⁷ Būsū kú būsuo wéte kú wéteo, gu kú kína yá dītēnaa pii kán pīnki Yudanō ponna kē kú yāa doo ò dikpe kē kú pòblegbēnaao. Buri pāndeno gō Yudanō ù dasi, kú vīna n kú Yudanō yá musu yāi.

9

Yudanò zīblēna n iberenōa

¹ Mō kuri aweeplade Ada goro kuri awee'aakōde zīn yá kú kína dite kegoro ù. Zī kúa Yudanò iberenō wé dōi yá kú ò gbāna mō Yudanone, ama yá pii lite kpedangara, akú Yudanò gbāna mō n iberenone. ² Kína Asueru būsuno gūn pīnki Yudanō kō kākara fārāndi kú ò kun de ò léte gbē kú ò yá vāni kpākūsūyīnōa. Gbēke dí fō à n furo, zaakú buri pāndeno ten vīna kēne n pīnki. ³ Būsū gbānadeno, kína ibano kú kīneno kú a zīkerino n pīnki zē Yudanō kpe, kú òten vīna

ke Mɔdekaine yāi. ⁴ Mɔdekai bèɛɛ vī kɪnabea, akū a tɔ dà būsū sīnda pínkila, zaakū a gbāna ten karamɛ.

⁵ Yudanɔ n̄ iberɛnɔ dɛdɛ kū fɛnɛdao ò láka kūrɔwò n̄ pínki ò n̄ pɔyeinaa kè n̄ zāngurii pínɔa. ⁶ Ò gɔgbɛnɔ dɛdɛ Susa wɛran gbɛnɔn wàa pla kpɛ basɔɔro. ⁷ Ò Pasandata kū Dalafɔ kū Asapatao ⁸ kū Poratao kū Adaliao kū Aridatao ⁹ kū Pamasatao kū Arisaio kū Aridaio kū Vaizatao dɛdɛ dɔ. ¹⁰ Gbɛ pínɔ bi Amedata né Amana, Yudanɔ zānguri négɔgbɛ gbɛnɔn kurinɔmɛ. Bee kū abireo odi ɔ kè n̄ pɔkearo.

¹¹ Zī dokɔnɔ piian ò gbɛ kū ò n̄ dedɛ Susanɔ dasi lé gbà kɪnane. ¹² Akū à pi a nanɔ Esitane: Yudanɔ gɔgbɛnɔ dɛdɛ Susa la gbɛnɔn wàa pla kpɛ basɔɔro kū Amana négɔgbɛ gbɛnɔn kurinɔ. Bɔn ò kè ma būsū kparanɔ gūn sɛɛ! Yā kpaten nten wé kema dɔɔ? Mani kennɛ. Bó yān nten gbɛkamaa? Mani kpámma. ¹³ Esita wɛa à pi: Kína, tó à kennɛ mana, n̄ Yuda kū ò kú Susa lanɔ gba zé ò yā kū n̄ dite ò kɛ gbāra ke zia dɔ, ò Amana négɔgbɛ gbɛnɔn kurii pínɔ loko lía. ¹⁴ Kína pi, ò kɛ le. Ò a kpàkpa a kè Susa, akū ò Amana né pínɔ gɛɛ lòkoloko. ¹⁵ Yuda kū ò kú Susanɔ kɔ kākara Ada gɔɔ gɛro donsaride zī, akū ò gɔgbɛnɔ dɛdɛ dɔ gbɛnɔn wàa do kpɛ basɔɔro. Bee kū abireo odi ɔ kè n̄ pɔkearo.

¹⁶ Yuda kpara kū ò kú kína būsunɔ gūnnɔ n̄ pínki kɔ kākara de ò gí kú n̄ zidao ò bo n̄ iberɛnɔ yān, akū ò n̄ zāngurii pínɔ dɛdɛ gbɛnɔn dúbú basiikɔ ɔɔro sari. Bee kū abireo odi ɔ kè n̄ pɔkearo. ¹⁷ Ò yā pii kè Ada gɔɔ kuri awɛɛ aakɔde zīmɛ, a gɔɔ gɛro donsaride zīn ò kámma bò. Ò gɔɔ pii dite dikpe ũ de ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke gɔɔ pii.

¹⁸ Yuda kū ò kú Susanɔ kɔ kākara a gɔɔ kuri awɛɛ aakɔde zī kū a gɔɔ gɛro donsaride zīo, akū ò kámma bò a gɔɔ gɛrode zī. Ò gɔɔ pii dite dikpe ũ de ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke gɔɔ pii. ¹⁹ Abire yāin Yuda búbari kū ò kú lakutu gūnnɔ di dikpe pi ke Ada gɔɔ gɛro donsaride zī ò dikpe pɔble ke ò pɔnna ke ò di pɔble dakɔne.

Purimu dikpe ditɛnaa

²⁰ Mɔdekai yā pínɔ kè takada gūn, akū à kpàzā Yuda kū ò kú kína Asueru būsuu gūnnɔ n̄ pínki, gbɛ kū ò kú káninɔ kú gbɛ kū ò kú zānɔ n̄ pínki. ²¹ À ditɛnɛ kū ò gɔ dikpe pi ke wè kú wɛɛo Ada gɔɔ gɛro donsaride zī kú a gɔɔ gɛrode zīo. ²² Gɔɔ pínɔmɛ Yudanɔ bona n̄ iberɛnɔ ò dikpe ũ. Mɔ pii gūn n̄ pɔsira lite pɔnna ũ, n̄ wɛndakenaa lite dikpekɛna ũ. Ò gɔ dikpe pi ke gɔɔ pínɔ zī, ò gɔ dikpe pɔble ke ò gɔ pɔnna ke, ò gɔ pɔble dakɔne, ò gɔ gba da takasidenɔnɛ. ²³ Yudanɔ zé kú yā kú Mɔdekai kɛnɛo, akū dikpe kú ò kè pii gɔnɛ futeokarayā ũ.

²⁴ Amedata né Amana, Agaga buri Yudanɔ pínki zānguri yā vāni kpàkūsūn̄yī kú à n̄ dedɛ, akū à gbɛ kú ò di pi purimu zū à a gu gwà de à le à n̄ fu à n̄ dedɛ. ²⁵ Ama kú kína yā pii ma kpāni, à yā dite takada gūn, de yā vāni kú à a lé kpàkūsū Yudanɔii pi era a musu. Akū ò a lòko lía kú a négɔgbɛnɔ lele. ²⁶ A yā mé à tò ò di gɔɔ pínɔ sīsī Purimu, zaakū gbɛ kú à zū à a gu gwà tɔn gwe. Yā kú Mɔdekai kè takada pii gūn kú yā kú à n̄ léno yāin ²⁷ ò si kú ò dikpe ke gɔɔ pla pínɔ gūn wè kú wɛɛo. Ò pi mɔkɔnɔ kú n̄ nɛnɔ kú gbɛ kú ò nāmmanɔ n̄ gí dikpe pi keiro, ò gɔ ke a gɔɔa lākū ò kè takadan nà. ²⁸ Wè kú wɛɛo gɔɔ pínɔ yā gɔ dɔngɔ, ò gɔ a dikpe ke ɔn kú ɔnnwo wɛtɛ kú wɛtɛo būsū kú būsuu, de Purimu dikpe pi sūn láka Yudanɔ kɪnaaro yāi, a ke gɔɔ sūn m̄ de n̄ burinɔaro.

²⁹ Kína nanɔ Esita, Abihaili né takada plade kè kú a ikooo pínki Purimu yā musu, à gbāna kpāo takada kú Yuda buri Mɔdekai kɛa. ³⁰ Mɔdekai takada pii kpàzā Yuda kú ò kú kína Asueru būsū mɛn basuddo awɛɛsuppla gūnnɔnɛ. À konna aafia kú laakarikipatɛnao yā ònɛ, ³¹ akū à Purimu dikpe pii dite a gɔɔa, lākū à pii kú kína nanɔ Esitao ditɛnɛ nà, lākū mɔkɔnɔ sɔ ò si ò kɛ nà kú n̄ burinɔ n̄ kpe kú léyinao kú ɔɔdɔ. ³² Yā kú Esita dite pi gbāna kpā Purimu doka pínɔa, akū ò kè takadan.

10

Kína Asueru kú Mɔdekaio ya

¹ Kína Asueru tò gbɛ kú ò kú a būsuu gūnnɔ pínki kú ísira luannɔ táfɛ boare. ² Yā zɔkɔ kú à kɛnɔ kú a ikokeyanɔ kɛna Midiānɔ kú Pesianɔ kɪnanɔ gīayākɛna takadan. Lākū kína Mɔdekai gbà gbāna à gɔ gbɛ zɔkɔ ũ nà, a yā kú takada pii gūn dɔ. ³ Yuda buri Mɔdekaimɛ kína Asueru kpāsi ũ. À tɔ bò Yudanɔ tɛ akūsɔ a yā kàngu dasi, zaakū à a gbɛnɔ aafiaa wɛtɛ, akū à konna nna zé kèkɛ a buri pínɔnɛ.

AYUBA

Setan Ayuba yōnaa 1:1-2:13
 Ayuba a igorɔ gyabonaa 3:1-3:26
 Ayuba gbɛnnanɔ yāweanaa 4:1-5:22
 Ayuba wena a gbɛnnanɔa 14, 19, 31
 Dikiri wena Ayubaa 38:1-41:34
 Ayuba yā midenaa 42:1-42:17

Setan Ayuba yōna káaku

¹ Gɔgbɛ ke kú Uzu bùsun yā, a tón Ayuba. Gbɛ maname, àdigɔ taari vīro. À Luda vīna vī akūsɔ à gì yāvānikenaai. ² À nэгɔgbɛnɔ vī gbɛnɔn suppla, nэгnɔgbɛnɔ gbɛnɔn aakɔ. ³ À sānɔ vī dūbu suppla, lakuminɔ dūbu aakɔ, zūnɔ wāa sɔɔro, zaakinɔ wāa pla kpɛ basɔɔro, akūsɔ a zikerinɔn dasi manamana. À aruzekɛ zɔkɔ de gbɛ sīnda pínki pɔla ifāboki kpa. ⁴ A nэгɔgbɛnɔ digɔ ponna pɔble kekɔne be kú beo, òdi n̄ dāre pinɔ sīsì ò m̄s ò pɔ ble ò í mī kūñwo lele. ⁵ Gɔɔ kú ò ponna pɔ ble ò làka pínki, Ayuba dì gbɛ zīnma ò gbà boñne. Tó gu dò, àdi fute kɔnkɔkɔnkɔ à sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú ò n̄ baadine à pi: Òdigɔ d̄sro ma nэгnɔ durunna kè ò dɔkè kú Ludao n̄ swɛn gwɛ. Len Ayuba digɔ ke le gɔɔ sīnda pínki.

⁶ Zīkea malaikanɔ sù ò zè Dikiri arɛ, akūsɔ Setan kú n̄ té. ⁷ Akū Dikiri pì Setanne: N bo māmɛ? À wèa à pi: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmɛ. ⁸ Akū Dikiri pìne: N ma zɔbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbɛ maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsɔ à gì yāvānikenaai. ⁹ Akū Setan pì Dikirine: Ayuba n vīna vī pān yá? ¹⁰ Mɔkɔmmɛ n karaa kpà n̄ likai kú a beo kú pɔ kú à vīnɔ pínki. N arubarikaa dà a zīn, akū a pɔnɔ kàra à dàgula. ¹¹ N̄ ɔ bo n̄ pá a pɔnɔa pínki n̄ gwa, tó adi yā vāni onnero. ¹² Akū Dikiri pìne: Tɔ! Ma a pɔ sīnda pínki nānne n̄ ɔī, ama ñsun ɔ pá a m̄ɛaro. Akū Setan gò Dikiri arɛ.

¹³ Zīkea Ayuba nэгɔgbɛnɔ kú a nэгnɔgbɛnɔ ten pɔ ble òten sèwɛ mi n̄ vīni bea. ¹⁴ Akū gbɛke sù Ayuba kīnaa à pi: Zūnɔ ten bú wí akūsɔ zaakinɔ ten sè ble n̄ sare, ¹⁵ akū Sebanɔ lètemma ò n̄ sète ò tà kūñwo, ò n̄ dārinɔ dèdɛ kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁶ Adi yā ò à làkaro, akū gbɛ pānde sù à pi: Sura pète n̄ sā kpāsana ò té kú, pɔdārinɔ gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁷ Adi yā ò à làkaro, akū gbɛ pānde sù à pi: Kaladianɔ kɔ kpāatete gā aakɔ ò sù ò lète n̄ lakuminɔa ò n̄ sète ò tà kūñwo, ò n̄ dārinɔ dèdɛ kú fēnedao. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne. ¹⁸ Adi yā ò à làkaro, akū gbɛ pānde sù à pi: N nэгɔgbɛnɔ kú n̄ nэгnɔgbɛnɔ ten pɔ ble òten sèwɛ mi n̄ vīni bea, ¹⁹ akū zāga'ra gbāna kàka à bò gbārannan à sù n̄ kpɛ kusuru siikɔnɔa, akū à lète à sī né pinɔa ò gāga. Makū mé ma bo mado ma su a baaru kpánne.

²⁰ Akū Ayuba fūte à a uta gā à kè à a mī bò. Akū à wùte a gberea à donyī kè Ludane ²¹ à pi: Ma bo ma da gberen ɔkori akūsɔ mani era mà tá ɔkori. Dikiri kpāma akū à èra à sima. Ò Dikiri sáabu kpá.

²² Yā pinɔ gūn pínki Ayuba dí durunna ke à Luda taari èro.

2

Setan Ayuba yōna a gɛn plade

¹ Zīkea malaikanɔ èra ò sù ò zè Dikiri arɛ, akūsɔ Setan kú n̄ té. À zè Dikiri arɛ, ² akū Dikiri a là à pi: N bo māmɛ? À wèa à pi: Maten gé maten su maten likara andunia gūmmɛ. ³ Akū Dikiri pìne: N ma zɔbleri Ayuba è yá? A sára kú andunia gūnlo. Gbɛ maname, à taari vīro. À ma vīna vī akūsɔ à gì yāvānikenaai. Bee kú n̄ ma sā vūne, ma kisira kpai pá, à kpɛ kun taari sari ari tera. ⁴ Akū Setan pìne: N̄ kemene mà kenne. Pɔ kú gbɛ vī sīnda pínki ani kpá a surabana yāi. ⁵ N̄ n̄ ɔ bo n̄ pá a m̄ɛa n̄ gwa. Ani yā vāni onne. ⁶ Akū Dikiri pìne: Tɔ! Ma a nānne n̄ ɔī, ama n̄ a wèndi tó.

⁷ Setan gò Dikiri arɛ, akū à bɔbūnu zī Ayubaa sena zaa a gèseɛa ari à gèe pé a midangura. ⁸ Akū Ayuba takaso sè à gèe à vùte tubura, àteni a zīda wao. ⁹ A nanɔ pìne: Ìnigɔ kpɛ kun taari sari ari teran yá? N̄ yā vāni ò Ludane n̄ ga. ¹⁰ Akū à pìne: Nten yā ò lán nɔgbɛ yōnkɔ bà. Ònigɔ yā mana le Luda ɔī ò gí a vāni lei yá? Yā pinɔ gūn pínki Ayuba dí durunna ke a ya'onaa gūnlo.

Ayuba gbɛnnanɔ suna a kīnaa

¹¹ Kū Ayuba gbēnna gbēnɔn aakɔnɔ kisira kū à a lèno baaruu mà, ní baadi hò a bea ò kɔ kàkara, akū ò gèe ò wēnda ke káao ò a laakari kpátene. Ní tónɔn dí: Temana gbē Elifaza, Sua gbē Bilidada kū Naamati gbē Zofao. ¹² Kū ò a wīna kè zàzà, odi a dɔro, akū ò sɔ dɔ, ní baadi a uta gà à kè, akū ò būsuu dà ò fā musu ní mīla. ¹³ Akū ò vùte káao zíte gɔro suppla fānantē kū gwāanio. Ní gbēke dí yáke o káaoro, zaakū ò è lákū a warikena kè zɔkɔ manamana nà.

3

Ayuba a igɔro gyabonaa

¹ Abire gbera Ayuba lé wè à yā vāni ò a igɔro musu ² à pì:

³ Luda ma igɔro ke pā
atēnsa gwāani kū ò ma nò sīi pīi.

⁴ Gɔro pī li gusira ū,
zaa musu Luda sún a yā daro,
àsun tó gu puaro.

⁵ Gusira kū níkiniki gɔro pīia,
ludambe sira kútea,
gusira bitim daala.

⁶ Gwāani pī sɔ à sira kū níkiniki,
òsun a da wè gɔro tɛ doro,
òsun a naro mɔ gɔro gūnlo.

⁷ Gwāani pī ke gwāani fīni ū,
ayuwii súnḡ dɔ gɔro kúaro.

⁸ Pɔdamari kū òdi tó ifāntē gu puronɔ láari ke gɔro pīia,
gbē kū ò dɔ lákū òdi ò ká kwāsaai pīnɔ.

⁹ A gudɔnao susunenɔ sira kū,
oní a gudɔna dá pā, gu ní kèro.

¹⁰ Zaakū gɔro pī dí ma da né'isɔ zé tatamalero,
à tò ma wé wari è.

¹¹ À kè dera òdi ma i gè ūroo?
Býyāi mádi bo gberen ma era ḡnɔroo?

¹² À kè dera ò ma kpa gbálaa?

Býyāin ò yɔ kpàma ma mīi?

¹³ Tó ma ga yā, de ma ḡ kítikiti,
de ma i ò ma kamma bò

¹⁴ Kū kīnanɔ kū andunia ḡn lédammari
kū ò kīnabe zīnɔ kèke ò bò ní zīdanenɔ,

¹⁵ kīne kū ò wuraa kàkarañyīnɔ
akūsɔ ò andurufuu kà ní kpén à pà.

¹⁶ À mana yā ò ma vī lán nòbɔtene bà,
lán né kū à sù gè ū adi andunia ero bà.

¹⁷ Gwen yāvānikerinɔ di ní vānikena tón
akūsɔ gbē busananɔ di kamma bon.

¹⁸ Zīzɔnɔ di Ìampaki le gwe,
òdi ní wétāmmarinɔ kòto ma doro.

¹⁹ Gbānadenɔ kū talakanɔn kú gwe ní pínki,
akūsɔ zɔɔ digɔ de a dikiri pɔ ū gwe doro.

²⁰ Býyāi Luda di gu pu wēndadenɔne?

À kè dera àdi wēndi kpá gbē kū ní pɔ siranɔaa?

²¹ Ní wé digɔ dɔ gai òdi lero,
òdi kpáte kei de aruzeke kū à utenala.

²² Tó ò gà ò ní vī, òdi pɔnna ke,
ní nèse di ke nna.

²³ Luda ní zia yā ūteñne,
à karaa likañyī kpa sīnda pínkia.

²⁴ Wesakakara à bona mé à ḡɔ ma pɔble ū,
ma ndanaa di lákaro.

²⁵ Yā kū ma vīna kène pī mé à ma le,
yā kū ma ká gi pī mé à sùma.

26 Má Ìampana vīro, ma laakari kpáténaro.
Má kámmabona vīro, ma wari di lákaro.

4

Elifaza yāwena Ayubaa

1 Akū Ternana gbē Elifaza yā wèa à pì:
2 Asa tó gbē yā ònnè, ìni pɔ fēroo?
Zaakū mani fɔ màgɔ yīténaro.
3 Ñ dɔn lákū n lé dà gbēnɔ dasi nà,
n gbē kū ñ gbāna làkanɔ gbà swèè.
4 N yā gbē kū òtèn funɔ sè lei,
n gbē kū ò busananɔ gbà gbāna.
5 Kū yā n le sà, akū nten fu,
kū à sùmma, n bídi kè.
6 N vīnakèna Ludanè dí n laakari kpátéroo?
N kunna taari sari di tó ñgɔ támaa vīroo?
7 Ñ laasun lé ñ gwa!
Kisira taarisaride lè ziki ari à gà yá?
Mán ò gbē mananɔ kàkaten zikii?
8 Gbē kū à yā vāni bú wi à yākete t̄sà,
ma è abire mé àdi butene.
9 Luda lé ʼa mé àdi a kakate,
a pɔ bona a yīn mé àdi a dúgu z̄s.
10 A pūtana kū koto gbānao lán músuu bà di lāka,
Luda di a saka woronè.
11 Àdi ga lán músu kū à nɔbɔɔ wètè à kùraii bà,
a nénɔ ni gbasa ò fákɔa.
12 Yā sùma kpāni asiri gūn,
a ʼa gè ma sán.
13 Gɔɔ kū maten nana bènè o gwāani,
gɔɔ kū gbēnɔ i ò ò kà z̄à,
14 vīna ma kū maten lukaluka,
ma màgu sīnda pínki ten luka.
15 ʼa ke buri ma pa ma ànnwa,
ma mèkāseseè fùtè à zè.
16 Kū à zè, mádi a taka d̄sro,
pɔ pì kú ma are,
akū ma a koto kpāni mà à pì,
17 bisāsiri ni fɔ àgɔ de yānnade ũ Ludanè yá?
Gbē ni fɔ àgɔ zēna a Kèri are yá?
18 Zaakū Luda di a malaikanɔ náani kero,
akūs̄ àdi a zikerii pinɔ taari le,
19 ókɔnɔ kū ó mè de lán ē kpé bà,
ó kasana de b̄usu kori ũ
akūs̄ òdi ó dúgu z̄s lán d̄amboroo bà,
oni ó pɔ o dɔ yá?
20 Zaa kɔnkɔ ari ɔkɔsi gbēnɔ di gaga,
òdi kakate ari gɔɔ sīnda pínki,
òdi ñ tāasi káro.
21 Luda di ñ kuta lí gboronè,
akū òdi ga ɔndɔ sari.

5

1 Ñ lé zú sà ñ ma tó gbēke ni wemma.
Malaika kpaten ìni are dɔaa?
2 Íbetesènaa di yɔnkɔ de,
nèseḡɔbaa di misaride kakate.
3 Ma è yɔnkɔ zīni pètè,
akū zīni p̄ii yò kánto.

⁴ A néné zà kù aafia kīnaao,
òdi ní yāno mátematefīne yákpatekēkia,
gbēke di ze kūrūworo.

⁵ Nàderino di a burapono ble,
bee pò kù à lèe likaino,
imiderino di luka a aruzekēi.

⁶ Kísira di fute bùsunlo,
wari di bute zītero.

⁷ Lákù tépútana gena musu sika vīro nà,
len gbē kù ò ì pínki di wari le le.

⁸ Tó makūme sō, Ludan mani gbēka,
mani ma yā kpáte a are.

⁹ Àdi yā zōkō ke kù oni fō ò a gbá dōro,
oni fō ò a yābonsarekenano lé dōro.

¹⁰ Àdi tó legū ma zīte,
àdi tó a í dagula sēnte.

¹¹ Àdi gbē busanano sé lei,
àdi wēndadeno da pōnnan.

¹² Àdi yā kù manafikidenō ten péa gboro,
de ní zī sūngō arubarika vīro yāi.

¹³ Àdi òndōrinō kù ní wéze gūn,
àdi tó yálekperē'orino yāgōgōna ke pā.

¹⁴ Gu di sira kūrūma fānantē,
òdi ò mátemate fānantē lán gwāani bà.

¹⁵ Àdi takasidenō bo ga léi,
àdi pōsaridenō bo gbānamōnnerino òi.

¹⁶ A yā mé à tò gbānasaridenōn tāmaa vī,
yāzedesaridenō di yīte kyáu.

¹⁷ Arubarikaden gbē kù Luda di a toto ū.
Tó àteni n sá gaga, òsun yāvunu káro.

¹⁸ Zaakū àdi gbē kīna akū àdi a bō gwa,
àdi gbē wīwi akū àdi a werekōa.

¹⁹ Anì n bo yān gēn suddo,
bee tó à kà gēn suppla, kisira ni n lero.

²⁰ Anì n sí gaa nàgōro,
anì n bo fēnda léi zīlan.

²¹ Dikiri ni n bo gbēyakarino òi,
tó yakanaa sù, vīna ni n kūro.

²² Īni yakana kù nàao yāa dō,
īni vīna ke nōbo pāsīnōnero.

²³ Zaakū ìnigō kun aafia kù gbēno,
ìnigō nna kù nōbōsēntenō,

²⁴ Ìnigō dō kù n òn nigō nna,
tó n ge n kpāsan, pōke ni kīaro.

²⁵ Ìnigō dō kù n nēno ni ke dasi,
n burino ni dagula lán sēe bà.

²⁶ Īni zī kù yúkuyuku gbasa ò ga
lán ése kù à mà ò kē a gōraa bà.

²⁷ Kù o yā pì asiri gbēka, len à de le.

Ñ yā pì sí ñgō dō kù n zīda yāme.

14

Ayuba yá'ona Ludan

¹ Bisāsiri di bo nōgbē kīnaame,
a wēndii kusu, àdigō kun yáketē sariro.

² Àdi pia lán lávu bà àdi kori ke,
àdi gēte lán uraa bà àdi gī kero.

³ Gbē dí takan ĩni wé dɔa
 ñ yákpate ke káao yá?
⁴ Pó gbāsī ni f̄ à p̄ gbāsīsari i yá?
 Ani sí kero.
⁵ N bisásiri ḡɔɔ ditene,
 a m̄ lé kú n ɔ̄,
 n a w̄ lé d̄ane, ani f̄ à v̄ialaro.
⁶ N wé goa ñ a tó gwe
 ari a ḡɔɔ lé papa lán zamalingakerii bà.

⁷ Lí d̄iḡ t̄amaa v̄ime,
 zaakū tó ò z̄s̄, àdi era à b̄òt̄ pá,
 akūs̄ a b̄òt̄ dufu pii di furo.
⁸ Bee tó a z̄īni z̄ī kù z̄ite ḡūn,
 akūs̄ a mukutu ḡà b̄usun,
⁹ tó à í gb̄i mà, ani b̄òt̄ pá,
 ani ḡà bo lán lí kù ò p̄e bà.
¹⁰ Tó gb̄e ḡà s̄s̄, àdiḡ wutena s̄ɔɔɔɔ,
 àdi tá àdiḡ kun doro.
¹¹ Lákū s̄e'be'i di lago nà,
 akūs̄ swa'i di baba à láka.
¹² Len bisásiri di wúte le àdi fute doro,
 ari ludambe gé ḡe'eo, ani vuro,
 ani vu kú i pioro.
¹³ Tó ĩni ma ute gyáwān̄n
 ñ ɔ kúma ari n p̄ ḡoma dé!
 Tó ĩni ḡɔɔ lé ditemene gwe
 gbasa ñ d̄o ma yān dé!

¹⁴ Tó gb̄e ḡà, ani era àḡs̄ kun yá?
 Tó leme, maniḡs̄ wé d̄o ma vunaai
 ma ɔsikanaa ḡūn ḡɔɔ s̄inda p̄inki.
¹⁵ ĩni lé zumai mani wemma,
 ĩni makū kú má de n ɔz̄i ū bege ke.
¹⁶ Ḡɔɔ hirea n wé niḡs̄ té ma yákenan̄i,
 ama ĩni ma durunna yá da doro.
¹⁷ ĩni ma taarin̄o ká b̄òk̄on ñ yī ñ dite,
 ĩni lá kú ma yāvānikena a p̄in̄o.

¹⁸ Lákū kpi di gboro à fāk̄o nà,
 akūs̄ s̄l̄s̄i musu gb̄e gb̄ent̄e di s̄s̄s̄,
¹⁹ lákū swa'i di gb̄e l̄l̄o nà,
 akūs̄ í di b̄usu s̄ete à táo,
 len nd̄i bisásiri t̄amaa nene le.
²⁰ Nd̄i gb̄ana m̄one à tá, àdi su doro,
 nd̄i tó a ān lit̄e à andunia tó.
²¹ Tó a n̄ēn̄o ḡs̄ gb̄e b̄e'ed̄ēn̄o ū, ani d̄oro,
 tó ò k̄e gb̄e fitin̄o ūme s̄s̄, ani ero.
²² Wāwān̄ aniḡs̄ ma ado,
 a z̄ida p̄osiran̄ adiḡs̄ ke.

19

Ayuba wena a gb̄ennan̄o

¹ Akū Ayuba w̄e a gb̄ennan̄o à pi:
² Ari b̄oren̄ aniḡs̄ wari d̄oma,
 àḡs̄ ma n̄ese yakamene kú yāz̄z̄ōnaaoo?
³ A ma s̄s̄s̄ à k̄e ḡen̄ kuri s̄a,
 át̄eni ma fobo, w̄e'i di á k̄uro.
⁴ Tó ma s̄ate me yāpura,
 ma taari de ma z̄ida yā ūme.
⁵ Tó a gi át̄eni à z̄ida sé lei demala,

akūsō átēni ma taari e yā kū à ma le musu,
 6 àgō dō kū Luda mé à yā dí kēmene kpēdangara,
 à tankute kpākpamene à ma kū.

7 Madi faaba wiki lé, gbēke di wemaro,
 madi surabana ɔ̀ dɔ̀, yāzede kunlo.

8 Luda zé zōmene, gēki kunlo,
 à gusira dà ma zéla.

9 À ma kpe bō,
 à ma fūraa gō.

10 Àdi ma wíwi kpa sīnda pínkia ari ma laka,
 àdi ma támaa ne lākū òdi lí né nà.

11 Àdi a pɔ̀fē kipama,
 àdi ma díte a ibere ũ.

12 A zīkarinɔ̀ di futēmai lelele,
 òdi ma kagura ke,
 òdi bùra káte ò lika ma kpéi.

13 À tò ma gbēnɔ̀ di kakara kūmao doro,
 gbē kū ò ma dōnɔ̀ lèe zō ò tàtamale.

14 Ma danenɔ̀ pā kpāmai,
 ma gbēnnanɔ̀ sà ma yān.

15 Ma gō nibɔ̀ ũ ma be zīkerinɔ̀ne,
 ma gōfīne lán buri zītɔ̀ bà.

16 Tó ma a begwarii sisi, àdi wema doro,
 bee tó ma kúte kēne kū ma zīda léo.

17 Ma lé'á di ke ma nanɔ̀ne léfɔ̀tɔ̀ ũme,
 ma vīninɔ̀ kū ma dakūnanɔ̀ yemai doro.

18 Bee né ketenɔ̀ di ma gya bo se,
 tó ma fute ma ze, òdigō ma lalandi keme.

19 Ma kpāasinɔ̀n ye ma yāiro,
 ma gbē yenyīdenɔ̀ bō ma kpe.

20 Ma mè yitoro kù,
 à gō fīti mà ga.

21 À ma wēnda gwa ma gbēnnanɔ̀,
 à ma wēnda gwa, zaakū Luda ɔ̀ tōmame.

22 À kè dera adì wé dɔ̀ma lán Luda di wé dɔ̀ma nà?
 Ma nòbɔ̀ sona dí mósáwa leroo?

23 De ò ma yānɔ̀ kè
 ò kà takadan.

24 De ò kè gbēea kū gāo,
 ò daruma kpàtēn àgō kun ari gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki.

25 Zaakū má dō kū ma Zekūnwode kun,
 ani fute à ze ma sēedade ũ kpēkpē.

26 Tó ma mèbara díkīna kàkate,
 mani wé si Ludale mèe sari.

27 Mani wé siale ma zīda,
 ani kēmene gbē zītɔ̀ ũro.
 Yā pi ma kūna gbāna ma swēe gūn.

28 À kè dera a wé dōmene,
 a pi makū ma a zīda lèoo?

29 À vīna ke Luda fēnedane,
 zaakū ani pɔ̀fē kipao yāvānikerinɔ̀a,
 de àgō dō kū yākpate teni á dá.

31

Ayuba zena kū a taarisarikēo

1 Ma la dà kū ma wé nigō kú nɔ̀kpārearo.

2 Bō mé ani gō bisāsiri baka ũ Luda kīnaa zaa musuu?

Bō túbini ani le Gbānasīndapinkide kīnaa zaa ludambēe?

3 Gbē vāninɔn kisira di ní leroo?
 Vānikerinɔn kakatenaa di gēnyíroo?
 4 À de Luda teni ma yākenanɔ e
 à ma gēsēsena lé dōroo?

5 Madigō táa o kú manafikion yá?
 Madì wā mà gbē sātēn yá?
 6 Luda ma yō a zéa à gwa,
 ani dō kú má taari vīro.
 7 Tó ma pā zéne,
 akūsō pō kú ma wé ènɔ mé àtēni ma swè ble,
 ke tó ma ɔ kú yā vāni ke gūn,
 8 tó lemē, mà pō tō gbē pāndenɔ ble,
 ò pō kú ma bànɔ wowo.

9 Tó gbēke nɔ ni gē ma swēn,
 tó ma nagui ma gbēdake nɔ yāi,
 10 tó lemē, gbē pānde gbá di ma nanɔa,
 àgō kīni ke dakenɔne.
 11 Zaakū tó ma yā pīi kē, dà vānime,
 durunna kú à kà ò a yā gōgōme.
 12 Yā pīi bi tē pōkakateriime,
 kú à de à dɔ ma burapɔnɔa à tē kú kororo.

13 Tó ma gōgbē ke nɔgbē zīkeri yā vī kūmao,
 tó mádi gōgō a zéaro,
 14 mani ke derame, tó Luda fùtēmaii?
 Tó à sūmai, mani pine deramee?
 15 Luda kú à ma í kàsa né'ison mé à ade í kàsa seroo?
 Luda mèn do pī mé à ó baadi kè a da gbērenloo?

16 Tó ma takaside tē pō kú àtēni a ni de,
 tó ma gi gyaanɔ wēnda gwai,
 17 tó ma pō blē,
 ma tonē kú à gwàri vīro tē sō, tō!
 18 Lenlo! Zaa ma kefennakegɔɔa
 tonenɔ demē ma ū.
 Zaa lákú ma bo ma da né'ison nà
 gyaanɔnɔ kpānyīriime ma ū.
 19 Tó ma gbēke è kú ía teni a de,
 ke tó ma takaside è kú à biza vī à kúalaro,
 20 tó adi ma sáabu kpá
 kú ma a sāká biza kúala a mēe kē lógɔɔgɔro,
 21 tó ma gbāna mō tonene,
 kú má dō kú oni ze kūmao yākpatekenan yāi,
 22 ma gā bokūn,
 ma gāsá wó a pēkia.
 23 Má Luda wētāmmanaa vīna vī,
 a zōkōke yāi mani fō mà yā dí taka kero.

24 Tó wuraan ma gbāna lèa,
 tó ma pī wura atēne má náanikena,
 25 tó ma aruzēke zōkōn ma pō dɔa,
 ɔgɔda kú à gē ma ɔī pīi,
 26 tó ifāntē tēkenaan má tēi,
 ke mɔvura táa'ona kú a manakeo,
 27 akū ní yā teni ma swè ble busebuse,
 ari ma lé pē ma ɔa ma fō kpàoríma,
 28 abirekū bi durunna kú à kà ò a yā gōgōme,
 manafikikena Luda Musudenen gwe.

29 Mádi pɔnna ke ma zānguri kú kisira a lè yā musuro,

mádi a yáa dɔ kú yá a lè yáiro.

³⁰ Mádi we ma durunna kè ma a kàro.

³¹ Dí mé à kípama kú adi pɔ ble à károo?

Ma bedenɔme ma sèedadenɔ ũ.

³² Ma be zé digɔ wèna nibɔnɔne,

madi we nibɔ gèzela ì batunlo.

³³ Ma a taarinɔ úte gbènnɔne yá?

Ma lá kù ma durunnanɔan yá?

³⁴ Pari vīna ma kú ari ma fua mà yá o yá?

Kú oni ma gya bo yáin ma gi bo kpényī yá?

³⁵ O'o! Dí mé ani ma yá díkīna mamaa?

Ma zεo. Gbānasīndapinkide wema sà.

Luda kú à yá vī kūmao pì kē takadan.

³⁶ Mani takada pì sε mà da ma gân,
mani kú fura ũ,

³⁷ mani gε mà yá kú ma kènɔ babane pinki,
mani nai lán kīne bà.

³⁸ Tó ma bura ten gímai,

akūsɔ a dbrɔnɔn ten wiki léma,

³⁹ tó ma burapɔ blè akūsɔ mádi zīte pii fīna boro,
ke tó ma gbē kú ò vī yānɔ dēde,

⁴⁰ tó leme, lèkara bute gbado gēne ũ,
pampara sɔ à bute ése gbèn.

Ayuba yá lén gwe.

38

Dikiri a kīke mōna Ayubane

¹ Akú Dikiri yá wè Ayubaa zàga'īa gūn à pì:

² Dí mé àten fayasariyá ká ma òndɔlaa?

³ N fute ò ze lán négɔgbē bà,
mani n la yāi, ìni wema.

⁴ Kú ma andunia kàte, ñ kú mámeε?
Tó ñ dōna vī, ò omene.

⁵ Dí mé à a zīte lé sèedaa lèε?

Dí mé à bàa yōa à gwāa? A de ñ dōɔ?

⁶ Bó mé à zīte kūnaa?

Dí mé à a ē pēte

⁷ gɔɔ kú gudɔna susunɔnɔn ten ayuwii ke,
malaikanɔ pɔnna wiki dɔ ñ pinkii?

⁸ Kú ísira gu fɔ à bò,

dí mé à zé tàtaaleε?

⁹ Ma ludambe luku dànε pókasa ũ,
ma gusira yīne biza ũ.

¹⁰ Ma a lézeki dànε,

ma zénɔ tàta ma gùrukpanɔ dàdan.

¹¹ Ma pine: Ìnigɔ ká la ñsun vīaloro,
n ísōkena gbānanɔ ni ze la.

¹² Zaa lákū ò n i nà n yá òte kɔnkɔne yá?

N boki mɔ gudɔnaane ziki yá?

¹³ Gudɔnaa ò andunia kú a léa
de à gbake lán biza bà a yāvānikerinɔ kóte.

¹⁴ Àdi andunia lite kokūkokū lán kwā kpe bà,
kpínɔ ò bo gupuraa lán uta yīyíkōanaa bà.

¹⁵ Àdi gí yāvānikerinɔne ò ñ gusira yá ke,
àdi ñ ɔ sena musu é'ε.

¹⁶ N gε ari zaa ísira ísēbokinɔa yá?

N táa ò í lòkotoo pìi gānūn ziki yá?

17 Ò ga bīnile gbàṅṅò m̀̀nne yá?

N gyāwān gānulenò è yá?

18 N andunia yàasa lé tāsii kà yá?

Tó n̄ yā birenò d̄s pinki, ñ omene.

19 Gupura b̄e zén máa?

Ñ gusirakuki d̄s yá?

20 Ìni f̄s ñ ḡé kúíwo ñ b̀̀sun yá?

Ñ n̄ b̄e zé d̄sroo?

21 Ñ d̄s s̄àee! A de ò n̄ i ḡorò birea!

À de n̄ w̄è lé v̄iroo?

22 N ḡé laasi k̄u ma gu ȳida k̄àten yá?

N ma leḡugb̄e d̄sò è yá?

23 Madì ut̄e ari warik̄eḡor̄a,

madì gb̄ar̄e z̄ikaḡor̄o z̄i.

24 Gupura d̄i bo máme à dagulaa?

Ifáboki kp̄a ìa d̄i bo à da z̄it̄ela deramee?

25 Dí mé àdì zé bo leḡu dasinee?

Dí mé àdì gu para surap̄ūt̄anaane?

26 Àdì m̄ot̄o p̄isi z̄ite k̄u gb̄ēke kunloa,

bee gb̄ar̄anna k̄u bisāsiri kunlo.

27 Àdì bez̄i k̄u t̄aragao ȳida k̄u,

àdì tó s̄è but̄e gwe.

28 Leḡu de v̄i yá?

Dí mé à pl̄i ìi?

29 Dí né'is̄on leḡugb̄e d̄i bonn?

Dí mé àdì suka i gbasa à kp̄áa?

30 Dí mé àdì tó í l̄i à ke gb̄è ù

à tó ísira musu ke kpakparakpa?

31 Ìni f̄s ñ susune m̀̀n supplanò ȳi ñ kakara yá?

Ìni f̄s ñ susune azianò f̄ak̄s̄a yá?

32 Ìni f̄s ñ m̄'azia bo a ḡor̄a yá?

Ìni f̄s ñ gu m̄o susune ko nérande k̄u a n̄én̄ne yá?

33 Ñ musu p̄s̄nò doka d̄s yá?

Ìni f̄s ñ ñ k̄a kpatan z̄it̄ela yá?

34 Ìni f̄s ñ lé zu leḡu

de à sisi à í bo à n̄ yaku yá?

35 Ìni f̄s ñ leḡupinanò gb̄ar̄e ò da zén yá?

Òdì su ò onne ók̄s̄nò dí yá?

36 Dí mé à ònd̄s dà ludamb̄e lukun̄ne à leḡu maa?

Dí mé à d̄snaa kp̄a sukaa à kp̄áa?

37 Dí ònd̄s mé à k̄a à ludamb̄e lukun̄o naroo?

Dí mé ani f̄s à musu oroz̄ānò kp̄akasia kee?

38 Tó a í b̄òte, b̀̀su kori d̄i ḡò b̄òk̄ot̄o ù,

l̄àkpak̄s̄n̄n̄o d̄i nanak̄s̄a.

39-40 M̄ok̄s̄m̄me nd̄i tofe k̄a m̀̀sudane,

tó àten n̄b̄o d̄ád̄à d̄àkoo ḡūn yá?

M̄ok̄s̄m̄me nd̄i p̄òble kp̄a a n̄én̄o ò k̄a

ḡor̄o k̄u ò k̄u ñ t̄on yá?

41 Tó k̄aak̄anna n̄én̄o ten likara gui,

òten lé zu Ludai k̄u p̄òble k̄ar̄uma ȳai,

dí mé àdì p̄òble kp̄ar̄umaa?

39

1 Ñ z̄s né'iḡor̄o d̄s yá?

N ḡasi è ḡor̄o k̄u àten né i yá?

² Ndí n̄ n̄ m̄ d̄ d̄ yá?

Ndí n̄ né'iḡō d̄ yá?

³ Òdi kúte ò né ime,
akū́ n̄ né'iwāwā̀ dì kpáte.

⁴ Ñ̄ nénō dì gbāna kū s̄n̄ òdi péte,
òdi gē z̄ēla òdi su n̄ dan̄a dorō.

⁵ Dí mé à tò zaakis̄ente ḡò a z̄īdan̄e?

Dí mé à a p̄oro à a gbàre?

⁶ Ma s̄ente d̄itene a be ūme,
ma z̄ite wiside k̄ene a kúki ū.

⁷ Adi p̄a kpá w̄ete k̄īni,
àdi a kp̄akerii zuka maro.

⁸ Àdiḡō kure s̄s̄īn̄ō àḡō s̄ē wete,
àdiḡō kpáte ke p̄ó ís̄īn̄ō p̄ínki.

⁹ Z̄ūs̄ente ni we à z̄ī kenne yá?

Ani we à i n̄ z̄ūn̄ō karan yá?

¹⁰ Ìni bà d̄ōa de à bú w̄inne yá?

Ìni gbāngo dan̄e de à kpase k̄enne yá?

¹¹ Ìni náani d̄ōa a gbāna z̄ōk̄ō yāii?

Ìni n̄ z̄ī t̄one yá?

¹² Ìni a náani ke à n̄ p̄owe s̄ése
à suon̄ne p̄owe gb̄ek̄ia yá?

¹³ S̄ōbā̀ dì a d̄ēmberēn̄ō poro kū p̄onnao,
ama ani sí lek̄ōa kū tokū d̄ēmberēoro.

¹⁴ Àdi négb̄īni da z̄ite,
àdi t̄ó b̄usu'atē négb̄īni p̄īn̄ō wā̀ à pipi.

¹⁵ À s̄ās̄ān̄ kū oni su ò ḡese pétea à w̄īwi,
kes̄ō n̄b̄ōs̄ēntēn̄ō ni t̄āa oa.

¹⁶ Àdiḡō p̄ās̄ī kū a nénō,
īniḡō d̄ō se a z̄īda nénōn̄ō,
z̄ī p̄a kenaà dì kene yāke ūro.

¹⁷ Zaakū́ mádi a gba ònd̄oro,
mádi a baka da fayaden̄ō t̄ero.

¹⁸ Ama t̄ó à f̄ute à b̄ò kū bàao,
àdi gē s̄ōla à a òri yāa d̄o.

¹⁹ M̄ōk̄ōn̄ mé ndi t̄ó s̄ō ḡō gbāna v̄ī yá?

M̄ōk̄ōn̄ mé n̄ s̄erek̄ā̀ p̄epe a wakaaà yá?

²⁰ M̄ōk̄ōn̄ mé ndi t̄ó àḡō v̄iv̄ī lán̄ kwa bà yá?
A p̄ó bona a ȳīn̄ k̄īni gbāna dì t̄ó v̄īna n̄ kū.

²¹ Àdi a gbá gát̄egate guvuten,
àdi p̄onna ke a gbāna yāi,
akū́ àdi gé da z̄īkarin̄ōle.

²² Àdi p̄ó kū òdi v̄īna kene yāa d̄o,
sw̄è̀e dì k̄ēaguro, àdi boru kp̄e f̄ēnedan̄ero.

²³ K̄āa diḡō k̄īni ke gbàtan̄ a musu,
s̄ári l̄ekete kū s̄ári ḡesedeò dì pí.

²⁴ T̄ó ò z̄ī kuru p̄è, àdiḡō a z̄īda daki d̄oro,
àdiḡō z̄ite l̄éle àdiḡō v̄iv̄ī àdiḡō ke k̄èrekere.

²⁵ T̄ó ò kuru ȳīs̄ām̄ p̄a,
àdi p̄ó bo a ȳīn̄ à pí, ēh̄é!

Àdiḡō z̄ī ìa s̄ése zaa z̄àz̄a
kū gb̄ē z̄ōk̄ōn̄ō wiki gbānao kū k̄ūwikikēnaao.

²⁶ N̄ ònd̄ō mé à tò boro dì yāa ke,
à a d̄ēmberē poro à gé ḡēn̄omid̄ōki kpa yá?

²⁷ M̄ōk̄ōn̄ mé n̄ d̄ite v̄aune

àgõ vura zãã à a sà da zaa musu yá?
 28 Àdigõ kú gbèe musu, gwen àdi in,
 àdi dì gbè misõntea a aafialeki ù.
 29 Zaa gwen àdigõ kpáte ke pòblei,
 àdi wé pá póna zaa zã.
 30 Arun a néno pòble ù,
 gu kú pò gè kún, gwen àdigõ kún.

40

Bisásiri dì f̣s à Luda v̄ani boro

1 Akū Dikiri èra à pì Ayubane:
 2 Makū Gbānasīndapinkide,
 ĩni ma taari e ñ ma gba laakari yá?
 Ludavānibori, ñ yā wema sà.

3 Akū Ayuba wèa à pì:
 4 Póken ma ūro fá! Deran mani wemmaa?
 Séde mà ɔ kú ma léa baasiro.
 5 Ma yā ò gèn do, mani era mà o doro,
 ma ò gèn pla se, mani yā wemma doro.

6 Akū Dikiri èra à yā ò Ayubane zàgãta gūn à pì:
 7 Ñ fute ñ ze lán négõgbè bà,
 mani n lala yāi, ĩni wema.
 8 ĩni lá kú ma yākena a zéalan yá?
 Ní ye ñ ma taari e de n yā bo nnan yá?
 9 N gāsá gbāna kà ma pò ù yá?
 N koto ni f̣s à gu yīgã lán ma pò bà yá?
 10 Ñ zõkõke kú kíkẽo da pókasa manano ù,
 ñ gakuri kú bèrẽeo da uta zõkõ ù.
 11 Ñ n pofẽ kiparĩma,
 ñ zĩdabirino gwa kú wé pásio ñ wé'i darĩma.
 12 Ñ zĩdabirino gwa kú wé pásio ñ ní busa,
 ñ ní dúgu zõ gu kú ò kún,
 13 ñ ní vī zĩte ní pinki,
 ñ ní yīyī ñ ní ká gyāwānn,
 14 gbasa mà n sáabu kpá,
 kú n zĩi blè kú n gāsã gbānao yāi.

Ūma yā

15 Ñ ūma gwa,
 kú ma a kè lákú ma n ke nà.
 Àdi sè ble lán zìu bàme.
 16 A gbāna kú a wógbaaame,
 a iko kú a gberẽ báasiame.
 17 A vlã porona lán sida lí bà,
 a gbáda f̣i de lán bà tánaa bà.
 18 A wáno gbāna lán m̀gotè bà,
 a gbáno de lán m̀ gòo bà.
 19 A zõkõ mé à de pò bẽne kú ma kènola pinki,
 a Kèri ado mé aní a f̣s.
 20 Sīsĩno musun àdi pò blen,
 gwen ǹbõsẽnteno dì f̄ai bon ní pinki.
 21 Àdi wúte lè'ite gbáru,
 àdigõ soto v̄on dádãa gūn.
 22 Lè'ite uraa dì daala,
 swa sare lubano dì likai.
 23 Bee tó isõ ten v̄iv̄i, àdi bídi kero,
 tó Yoda isõkena teni a lé pá,
 a laakarĩi digõ kpátename.

24 Oni f̄s ò a wé wíwí ò a kú yá?
Oni f̄s ò ɔndɔ kɛnɛ ò a yī f̄s yá?

41

Kwā kàsaraa

- 1 Īni f̄s ò kwā kàsaraa kú kú daburuuo
ò gáte ò boo yá?
Īni f̄s ò bà dɔ a néne a yá?
2 Īni f̄s ò bà ká a yīn yá?
Īni f̄s ò a légbako f̄s kú kúrao yá?
3 Ani kúte kenne ò a gbarɛ yá?
Ani pinne ò sùru ke yá?
4 Ani wenne ò a sé n zò ũ
ari a wèndi lén yá?
5 Īni a dato lákú òdi bà dato nà yá?
Īni bà dɔa ò kpá n néngbēnɔa yá?
6 Sɔrɔkɔnɔ ni kwā kàsaraa pì tɔkɛr̄ma yá?
Oni a líli lagatarinɔne yá?
7 Īni f̄s ò a pápa kú sakao ò a bára f̄s yá?
Īni f̄s ò a mì ke yákiyaki kú sário yá?
8 Ñ wete ò naa ò gwa!
Ɔsi pì yá ni sánguro,
īni we ò a buri ke doro.
9 Tó nten da īni a f̄s, nteni n zīda kekeme,
tó n wé siále, ndiḡ sùumme.
10 Zaakú gb̄ke wɔrɔgɔ dí ká à a go a gb̄nlo,
dí mé ani f̄s à ze ma are sɔɔ?
11 Dí fīna mé à dɔma kú mani bonɛɛ?
Pó kú à kú andunia gūn sīnda pinki bi ma póme.
12 Mani gí kwā kàsaraa pì gb̄nɔ yā oiro
ke a ḡsagb̄anake ke a manake.
13 Dí mé ani f̄s à a tèkeɛ gogoo?
Dí mé ani we à s̄mɔ káneɛ?
14 Dí mé ani we à a lé wēk̄ɔaa?
A saka kà à gb̄e naasi kú.
15 A tèke de lán sēgbakɔnɔ bà a kpɛ,
à didik̄ana sarapura sari d̄rɔd̄rɔ.
16 A tèkeɛ p̄nɔ nanak̄ame,
bee ia di gēki lero.
17 Ò pépekerena ḡngin,
oni sí gok̄aro.
18 Tó à yī sá, gu di pume,
a wé de lán if̄antē bina k̄onkɔ bà.
19 Ténene di bote a lén,
sīsī téde di bon dɔ.
20 Túsukpe diḡ bote a yīn
lán í kú ò di téa àten p̄p̄i puusu bà.
21 A lé'ia di tó sīsī té sé,
ténene di bo a lén.
22 A gb̄ana kú a wakaaame,
gb̄e kú à bòa m̄e di ke kp̄m̄.
23 A báasi diḡ s̄s̄k̄ana ḡngin,
à naa gb̄angb̄an, àdi yīḡaro.
24 A kú gb̄ana lán gb̄e bà,
lán wísil̄gb̄e da bà.
25 Tó à f̄ute, sw̄eɛ di kē ḡsa gb̄ananɔgu,
òdi k̄o kē k̄uo ò kura ḡk̄i.
26 Fēneda kú ò a l̄eo pinki di póke kenero
ke sári ke kà ke saka.

27 Àdi m̀̀sì gwa lán leba bàme,
m̀̀gotē digō denē lán lí mùkumukuu bàme.

28 Àdi bàa lé kàanero,
gb̀̀mba gb̀̀eē digō denē lán ēse ùkà bàme.

29 Àdigō gò gwa lán s̀̀ kori bàme,
s̀̀rì k̀̀nì digō denē yáadoyá ùme.

30 A gberē tèkē de lán takaso bà,
a gb̀̀eē digō té b̀̀k̀̀t̀̀n
lán z̀̀swa guwib̀̀ẁ̀ bà.

31 Àdi í l̀̀k̀̀oto ya lán í k̀̀ àt̀̀n pípi oron bà,
àdi ísira de lán ǹ̀sidenaa bà.

32 Íwisi digō té a kpe,
ísira pí dì ya a kpe píu.

33 A s̀̀ra k̀̀ andunia g̀̀nlo,
ma p̀̀ǹẁ̀ té àk̀̀ m̀̀ à v̀̀na v̀̀ro.

34 Àdi ǹ̀b̀̀ẁ̀ k̀̀ òdì ñ z̀̀da b̀̀ǹẁ̀ da p̀̀ke ùro,
àk̀̀m̀̀e ǹ̀b̀̀ẁ̀ k̀̀ ò d̀̀t̀̀e ò k̀̀ǹẁ̀ k̀̀na ù.

42

Ayuba minatena Ludane

¹ Ak̀̀ Ayuba pí Dikirinē:

² Má d̀̀ k̀̀ ñni f̀̀ ñ yá s̀̀nda p̀̀nki k̀̀,
gb̀̀ke ni f̀̀ à kpá n p̀̀yeinaanero.

³ N pí, dí mé àt̀̀n kpá ònd̀̀ne d̀̀naa sarií?
Yápurame, ma yá k̀̀ má a gbá d̀̀ro ò,
yábonsarē k̀̀ à de ma d̀̀nala.

⁴ N pí mà sá kpá, ñni yá o,
ñni yá lalama, mani wemma.

⁵ Ma n yá mà k̀̀ sáome yá,
tera sà ma wé sinle.

⁶ Abire yáí ma a z̀̀da gya b̀̀,
ma a ǹ̀sēē l̀̀te ma vute b̀̀sutitin tubura.

Dikiri era à Ayuba z̀̀ni petenaa

⁷ Dikiri yá bireno onaa gbera à yá ò Temana gb̀̀ Elifazane à pí: Ma p̀̀ f̀̀nyí k̀̀ n gb̀̀nna gb̀̀ǹn plaǹ̀, zaak̀̀ ádi ma yá o a zéa lán ma z̀̀bleri Ayuba bàro. ⁸ À z̀̀sane b̀̀r̀ẁ̀ sé m̀̀n suppla k̀̀ s̀̀karoo m̀̀n suppla, à géo ma z̀̀bleri Ayuba k̀̀naa à sa'op̀̀ k̀̀ òdì ká tén à té k̀̀ oo, ma z̀̀bleri Ayuba ni adua keáre. Mani a aduakena sí mani keáre á ỳ̀nk̀̀kenaaaro. Ádi ma yá o a zéa lán ma z̀̀bleri Ayuba bàro. ⁹ Ak̀̀ Temana gb̀̀ Elifaza k̀̀ Sua gb̀̀ Bilidadao k̀̀ Naamatí gb̀̀ Zofao g̀̀e ò k̀̀ lák̀̀ Dikiri òr̀̀ne nà, ak̀̀ Dikiri Ayuba aduakennena si.

¹⁰ Ayuba aduakena a gb̀̀nnaǹ̀ne gbera Dikiri tò à s̀̀ a gwena z̀̀n. À era à p̀̀ k̀̀ à v̀̀ yá k̀̀ranē leu pla. ¹¹ A v̀̀ni k̀̀ a dak̀̀naǹ̀ẁ̀ s̀̀ a k̀̀naa ñ p̀̀nki k̀̀ a gb̀̀ d̀̀naǹ̀ẁ̀ ñ p̀̀nki. Ò p̀̀ bl̀̀e k̀̀ao a bea ò ẁ̀nda k̀̀ k̀ao, ò a laakaríi kpátene yá k̀̀ Dikiri tò à a l̀̀e p̀̀nki yáí. Ak̀̀ ñ baadi a gbá andurufu ẁ̀g̀ k̀̀ wura t̀̀nkao m̀̀n dodo.

¹² Dikiri arubarikaa dà Ayubagu kpekpe de káakup̀̀la. À s̀̀ǹẁ̀ v̀̀ d̀̀bu g̀̀ro donsari, lakumiǹ̀ẁ̀ d̀̀bu suddo, z̀̀ǹẁ̀ wàa kuri k̀̀ zaakiǹ̀ẁ̀ wàa s̀̀ẁ̀ro. ¹³ À néng̀̀gb̀̀ǹẁ̀ ì gb̀̀ǹn suppla k̀̀ néng̀̀gb̀̀ǹẁ̀ m̀̀n aak̀̀ d̀̀. ¹⁴ A néng̀̀gb̀̀e káakude t̀̀n Yemima, a plade t̀̀n Kezia, a aak̀̀de t̀̀n Kerenapuku. ¹⁵ B̀̀suu píi g̀̀n p̀̀nki ǹ̀gb̀̀e ke kun a mana kà Ayuba néng̀̀gb̀̀e p̀̀ǹẁ̀ ùro. Ñ de ñ t̀̀bí d̀̀t̀̀eñne k̀̀ ñ d̀̀g̀ǹẁ̀.

¹⁶ Ayuba warikena gbera à k̀̀ ẁ̀ basuppla d̀̀, à wé sí a daikoreno k̀̀ a s̀̀kpeǹ̀ẁ̀ k̀̀ a nasioǹ̀ẁ̀ lé. ¹⁷ À z̀̀ k̀̀ ỳ̀kuyuku, àk̀̀ à g̀̀.

ZABURA TAKADA KAAKU

1

Zabura 1-41

Arubarikade

¹ Arubarikaden gbē kū àdi gbē vāninɔ lédamma maro ũ,
àdi kifirino zé séro,

àdi vute kū gbē foborinɔoro.

² Dikiri doka mé àdi káagu,
àdigõ laasun léa fānantē kū gwāanio.

³ À de lán lí kū ò pète swa sare bà,
a lá dì kori kero,

àdigõ né i a gɔɔa,
yā kū àdi ke pínki karana vī.

⁴ À de lēle kū gbē vāninɔoro,
ò de lán ése ũkā kū ïa dì sété bà.

⁵ Gbē vāninɔ ni bo mana yákpatekegɔɔ zīro,
kifirino ni ze gbē mananɔ sarero.

⁶ Dikiri di gbē mananɔ zé dākpāñne,
gbē vāninɔ zé s̄ à mù pé kakatenaana.

2

Kína kū Luda kà

¹ B̄yāi burino ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákūsūu?

² Andunia kinanɔ ten z̄i soru ke,
kpatablerinɔ ten kakara Dikiri
kū Kína kū à kào.

³ Òten pi: Ò n̄ m̄kakɔananɔ kēkē,
ò n̄ bàa porowá.

⁴ Dikiri teni n̄ fobo,
à vutena musu, àteni n̄ yáa dɔ.

⁵ Àten patar̄ma kū pɔf̄eɔ,
a pētē di n̄ gba vīna.

⁶ À pi a a Kína kà a kpi Zaiɔ musu.

⁷ Mani yā kū Dikiri d̄temene o kū à pi:
Ma Néme n̄ ũ, gbāran ma n̄ i.

⁸ N̄ wé kema,
mani buri s̄inda pínki kpámma n̄ p̄s̄ ũ,
mani n̄ gba andunia kusuru siik̄o.

⁹ Ìni kí bler̄ma kū m̄ò ḡoo,
ìni n̄ wíwi lákū òdi oro wíwi nà.

¹⁰ Kínanɔ, à lédamma díkīna ma,
andunia kpatablerinɔ, à ɔnd̄s̄ kū sà.

¹¹ À do Dikiri kū vīnao,
à p̄onna keo kū lukanaao.

¹² À lé pé a Néa
de a p̄o s̄un f̄eáí à gaga zénlo,
zaakū a p̄o di f̄e kántome.

Arubarikaden gbē kū à nài ũ.

3

Lézuna Ludai ibereṅo yá musu
(2Sa 15:13-17)

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à bàa lè a né Abusalomune.

¹ Dikiri, ma weterinɔn dimme fá,
gbè kú ò ibereε sè kúmaonɔn dasi.

² Òteni ma yā o dasidasi,
òten pi Luda ni ma sura baro.

³ Mɔkɔn sɔ Dikiri,
ndi ɔ likamai sègbako ũ,
ma gakturime n ũ,
ndi tó ma mì gɔ dana íla.

⁴ Madi wiki lé Dikiria,
àdi wema zaa a kúkia kpi musu.

⁵ Madi wúte mà i o mà vu,
zaakú Dikirime ma kúna ũ.

⁶ Gbèṅon dúbu kurinɔ teni ma we kpa sínda pínkia,
ama madi vīna keńnero.

⁷ Ñ fute, Dikiri,
ñ ma sura ba, ma Luda,
ñ ma ibereṅo sán keke,
ñ gbè vāninɔ saka é'ε.

⁸ Dikiri mé àdi gbè sura ba.
Ñ arubarika da n gbèṅogu.

4

Okosi aduakēnaa

Dauda lèε. Òdi sí kú mɔɔlenaaome.

¹ Tó ma n sisi, ñ wema Luda ma zekúnwode,
tó má kakúnna, ñ ma gba ñampaki,
ñ ma wēnda gwa ñ ma aduakēna sí.

² Gbèṅo, áni gí àgɔ wé'i da ma Luda gakturidea ari bɔremεε?
Ánigɔ ye pɔ pānɔi àgɔ té tānanɔin yá?

³ Àgɔ dɔ kú Dikiri a gbèṅo dite adona,
tó ma a sisi, ani ma yā ma.

⁴ Tó a pɔ fè, àsun durunna kero,
à laasun lé á wutebɔ musu à yīte.

⁵ À sa kú à de à o o,
à Dikiri náani ke.

⁶ Parinɔ di pi: Dí mé ani yā mana kewεεε?
Ñ an werewá, Dikiri, ñ arubarika daógu.

⁷ Bee tó póblewε kú sèwεo dińyī,
pɔnna kú ñ dāmeṅe ma swēn de n póla.

⁸ Madi wúte mà i o nnanna,
zaakú Dikiri, mɔkɔmme ndi tó màgɔ kú ma laakariia.

5

Kɔnkɔ aduakēnaa

Dauda lèε. Òdi sí kú kutepēnaaome.

¹ Ñ sá kpá ma yāi, Dikiri,
ñ laakari dɔ ma ndanaaa.

² Ma Kína, ñ ma ɔɔɔna ma,
ma Luda, maten wé kemma.

³ Dikiri, ndi ma koto ma gudɔo,

madi ma yānɔ dɔdɔnnɛ kɔnkɔ,
ma wé digɔ dɔnyī.

⁴ Mɔkɔn Luda n̄ ye yā vāniiro,
ndigɔ kú lɛɛɛ kú gbɛ vāniro.

⁵ Īadārii di le à ze n arero,
n zā yāvānikerinɔi n̄ pínki.

⁶ Dikiri, ndi ékedenɔ mi de,
n̄ ye gbēderinɔ kú gbēblerinɔ kairo.

⁷ Makū s̄s, mani gē n ɔnn n gbēke z̄sk̄s yāi,
mani kúte mà arɛ dɔ n kpéa mà mi natenne.

⁸ Dikiri, n̄ ma da zén n nāanikena yāi,
n̄ zé poromene ma weterinɔ yāi.

⁹ Zaakū n̄ yake náani vīro,
n̄ nèse de lán kaka be bàme,
n̄ koto de lán mira wēnaa bàme,
òdi lénna kéíne.

¹⁰ N̄ tó yā vuteríma Luda,
n̄ tó yā vāni kú òten kpákpanɔ wí n̄ musu.

N̄ p̄érima n arɛ n̄ taari dasinɔ yāi,
zaakū ò gi n yā mai.

¹¹ N̄ tó gbē kú ò utena n kīnaanɔ yāa dɔ,
òḡs̄ lè sí kú p̄onnao ḡrɔ s̄inda pínki.

N̄ ɔ kú gbē kú ò yenyīnɔa,
de ò p̄onna ke n yā musu.

¹² Dikiri, ndi arubarika da gbē mananɔgu,
ndi likańyī kú yenyio lán sēgbako bà.

6

Faaba wikilena Luda

Dauda lè. Òdi sí kú m̄ɔlɛnaaome.

¹ Dikiri, n̄sun patama kú p̄et̄oro,
n̄sun ma toto kú p̄of̄oro.

² N̄ ma wēnda gwa, Dikiri,
zaakū ma ḡs̄ f̄ef̄ena,
n̄ ma gba aafiaa, Dikiri,
zaakū ma wánɔ ten wíme.

³ Ma p̄o yāka manamana,
Dikiri, ĩni kpámai b̄orem̄e?

⁴ N̄ era n̄ ma mi sí, Dikiri,
n̄ ma sura ba n gbēke yāi.

⁵ Zaakū gē ni le à n t̄s̄ kpáro,
oní n sáabu kpá mira gūnlo.

⁶ Ma ndana ma kpasa,
ma m̄ibɔkɔ di yaku kú wé'io,
ma wutebɔ di yida kú ari gu gé dɔ.

⁷ Ma wé kakana kú p̄osira ɔ́dɔnaao,
àten ga kú ma iberenɔn dasi yāi.

⁸ À go ma kīnaa yāvānikerinɔ,
zaakū Dikiri ma ɔ́ dɔ mà.

⁹ Dikiri ma wikilena mà,
Dikiri ma aduakɛnaa si.

¹⁰ Wé'i ni ma iberenɔ kú ò ḡs̄ bídi gūn,
oní fua kánto ò kpe li n̄ pínki.

7

Ñya nna kpáma, Dikiri!

Lè kù Dauda sí Dikirine Biliaminu buri Kusu yá musu.

¹ Dikiri ma Luda, ma nanyí,

ñ ma mì sí ñ ma sura ba

gbē kù ò pètemaino òí.

² Tó lenlo, oni ma ke yákiyaki

lán músuu ò keñe nàme,

oni ma kēkēkōre,

gbēke ni ma mì síro.

³ Dikiri ma Luda, tó ma taari ke kè,

tó ma o kù yá vānin,

⁴ tó ma a vāni kè ma gbēdakene,

ke tó ma gbāna mò ma ibereene pá,

⁵ ñ tó ma ibere pì pètemai à ma kù,

à gèse pèpètema zíte,

à ma ví búsu'atēn.

⁶ Ñ fute ñ ze kù pofeo, Dikiri,

ñ fute ma iberenoi ñ nèse kpákpá yāi.

Ñ vu, ma Luda,

ñ yā gōgō a zéa.

⁷ Ñ tó gbēno kakaranyí,

ñ kí bleñma zaa musu.

⁸ Dikiri, ndi yákpate ke kù gbēno.

Dikiri, ñ tó yá bo kúmao nna ma yāzedeke lén.

Luda Musude, ñ yá kemene ma nēsepura lén.

⁹ Luda, mōkōmmē mana,

ndi nèse kù laasunnwo kpáte ke.

Ñ gbē vāninō pāsikēnaa mì de,

ñ gbē manano gba zeki.

¹⁰ Luda Musudemē ma sēgbako ũ,

àdi gbē kù ñ nèse manano sura ba.

¹¹ Luda di yákpate ke a zéa,

àdi tó yá gō vutēmuma gōro sīnda pínki.

¹² Tó gbē dí a nèse lítéro,

Luda di a fēnda lé keke

àdi a sá kù à ká.

¹³ Àdi a gōkebo kù àdi ga ínēno keke,

àdi a kà tēdeno kpá sála.

¹⁴ Ñ gwa, yá vāni di nò do gbēn,

akū àdi wari nò sí à né i éke ũ.

¹⁵ Àdi wēe yō gbēnoñe zāzā tankute ũ,

akū àdi zu wēe kù à yōo pìi gūn.

¹⁶ A àlesi pásì di doi,

a wétāna gbēnoa di wí a mīa.

¹⁷ Mani Dikiri sáabu kpá a manake yāi,

mani Dikiri Musude tó bo kù lēsinaao.

8

Luda gakuri yá'onaa

Dauda lēe.

¹ Dikiri ó Dikiri, n tó bò andunia gūn pínki,

n gakuri bò gupuraa musu.

² N dà né fítinone kù nékpántēno ò n sáabu kpá

de n iberenō kù n zānguri mōrakarinō yīte.

3 Kū ma n zī gwà musu,
 mɔvura kū susune kū n pèpe gweno,
 4 ma pi bɔn bisāsiri ũ kū a yā digō dɔnguu?
 Bóme a ũ kū n laakari dɔaa?
 5 N a kè kīana malaikanoi fíti,
 n a kà kpatan kū gakurio kū bèereeo.
 6 N tò à kí blè pɔ́ kū n kènɔa,
 n tò pɔ́ sīnda pínki mì nàtene,
 7 sãno kū zùnɔ kū nɔ̀bɔsɛntenɔ pínki,
 8 bãno kū kpɔ̀no kū pɔ́ kū ò kú ísira gūnno.
 9 Dikiri ó Dikiri, n tɔ̀ bò andunia gūn pínki.

9

Luda sáabukpana kū àdi ya keke gbēnɔne yai
 Dauda lèe.

1 Dikiri, mani n sáabu kpá kū nèsedoo,
 mani n yábonsarekenano kpàkpa keńne.
 2 Mani pɔ̀nna ke mà ìa dá n yá musu,
 Luda Musude, mani n tɔ̀ kpá kū lèsinaao.
 3 Ma ibereno di kpe li,
 òdi léte ò gaga n are.
 4 Zaakū n ze kúmao n yá nna kpàma,
 vutena n tuntinwa n yá gōgō a zéa.
 5 N kpákē burinɔi,
 n gbē vāninɔ kàkate n n tɔ̀ dède míomio.
 6 N kisira kū àdi lākaro kpà ma zāngurinɔi,
 n n wētenɔ gbòro, n yá dɔ̀ gbēkegu doro.
 7 Dikiri di kí ble gɔ̀ɔ sīnda pínki,
 à a kpata dite yákpatekena yai.
 8 Aní yákpate ke kū andunia gbēno sūsu,
 ani kí ble burinɔa a zéa.
 9 Dikirimé uteki ũ gbē kū òten gbāna mɔ́nɛnɔne,
 à deńne aafialeki ũ warikegɔ̀ɔa.
 10 Dikiri, gbē kū ò n tɔ̀ dɔ̀nɔn n náani ví,
 ndi n ki weterinɔ zukūnaro.
 11 À lè sí Dikirine, àten kí ble zaa Zaiɔ,
 à a yākenano kpàkpa ke buri sīnda pínkine.
 12 Zaakū àdi mɔ̀raa ká gbēderiia, yá di sãno,
 àdi takasidenɔ wikilena yá da.
 13 Dikiri, n gwa lākū ma ibereno ten wari dɔ̀ma nà,
 n ma wēnda gwa n ma bo ga léi,
 14 de mà n tɔ̀ kpá Zaiɔ bīnilea,
 mà pɔ̀nna ke kū n ma sura bà yai.
 15 Burinɔ si wèe kū ò yɔ̀n,
 n gbá zù bà kū ò kpàkpan.
 16 Ó Dikiri dɔ́ kū yákpatekena a zéaao,
 àdi tó gbē vāni yākena era a musu.
 17 Gbē vāninɔ di tá gyāwān,
 buri kū òdi Luda yá daro pínɔ.
 18 Wēdadeno yá ní sāagu zikiro,
 takaside sɔ̀ à wédɔina lakana vīro.
 19 N fute Dikiri, n̄sun tó bisāsiri n gā fīro,
 n buri sīnda pínki kakara n yákpate ke kúńwo.
 20 Dikiri, n tó vīna burinɔ kū,
 de ò le ò dɔ́ kū bisasirinɔme n ũ.

10

Wékèna Luda a yákpate ke bisásirinɔne

¹ Dikiri, b́yáí n̄ zena zázáa?

À kè dera ndi n zída ute warikegɔɔaa?

² Gbē vāni dī gbānasaride wete à de zídabi gūn,
àdi manafiki kene à a kù.

³ Gbē vāni dī a pónidenanɔ Ìa dā,
àdi sánkarade sáabu kpá àdi Dikiri tó yaka.

⁴ Gbē vāni zídabi mé à tò àdi Dikiri kī wetero,
à Luda laasun víro.

⁵ Yá kù àdi ke pínki dī bone maname,
àdi a zída kara, àdi n doka daro,
àdi lézuki ke a iberenɔa.

⁶ Àdi pi áni kpáguaro,
ánigɔ kù kù pɔnnao warikenaa sari.

⁷ Eke kù gbēkanaao kù yá pásio a lé pà,
àlesi pásí kù yá vānio mé àdigɔ da a lén.

⁸ Àdi nate taarisaridene lakutu kpe
de à le à a de asiri gūn,
àdi àleside kpákpa gukpado.

⁹ Àdi nate gbēnɔne asiri gūn lán músu bà,
àdi nate lákpen de à le à gbānasaride kù.

Tó à a kù, àdi a gáte kù a bàao.

¹⁰ Gbē kù à a lè à kù digɔ wutena sùum,
gbāna mé à a nè.

¹¹ Gbē vāni dī pi Luda dī yá tàasi káro,
àdi ɔ kù a wéame àdi gu ero.

¹² Dikiri, n̄ fute n̄ su kù n gbānao,
Luda, ñgɔ takasidenɔ tàasi ká.

¹³ Luda, b́yáín gbē vāni dī dɔke kúnwo lee?

Àdi pi a swēe gūn Ìni wari dɔáwaro.

¹⁴ Bee kù abireo ndi gbēnɔ yá'úmmana e sánsán,
ndi n̄ pɔsira yá da de n̄ le n̄ ɔ darúma.

Gbānasaride dī a zída kpámma,
tone kù à gwàri víro kpányíriime n ũ.

¹⁵ N̄ gbē vāninɔ kù gbē pásínɔ gāsá éñne,
n̄ n̄ yá vāni kù ɔten da ò dɔro erafúma.

¹⁶ Dikiri digɔ kí ble gɔɔ sīnda pínki,
a yádarisarinɔ ni kakate a b́usun.

¹⁷ Dikiri dī takasidenɔ wékèna sí,
àdi n̄ gba swēe, àdi sá kpá n̄ ɔ dɔi.

¹⁸ Àdi ze kù tone kù à gwàri víronɔ
kù gbē kù ɔten wé táfumanɔ,
de bisásiri kù à de b́sutiti ũ
sún tó swē kē gbēnɔgu doró yáí.

11

Laakarikipatènaa

Dauda lèe.

¹ Ma na Dikirii.

B́yá mé à tò áten pimenɔ mà vura
mà tá kpi musu lán bā bàa?

² À yāvānikerinɔ gwa, ò kàa kpà sála,
ò nate gusare ò n̄ sá gà,
ò kàa d̀d̀d̀ nèsemanadenɔa.

³ Tó futeokarayá ten kakate,
gbē mananɔ ni ke deramee?

4 Dikiri kú a kpé kú à kú adonaa gūn,
 à vutena kpatan musu gwe.
 Àdi wé pé bisásirinɔla à n̄ tàasi ká.
 5 Dikiri di gbē mananɔ gwagwa,
 ama à zà yāvānikerinɔgu
 kú gbē kú yā pásī di kēñne nnanɔ.
 6 An̄i t́ȳs̄ kú ifāntēgbōɔ kú yāvānikerinɔ,
 ĩa wāna mé aniḡs̄ de n̄ baka ũ.
 7 Zaakū Dikiri di yā ke a zéa,
 yāmanakenaa di kēne nna,
 gbē mananɔ ni wé ke káao pla.

12

Bisāsiri vānikē

Dauda l̄ē. Ōdi sí kú m̄ɔɔlɛnaaomē.
 1 N̄ ma sura ba, Dikiri,
 zaakū gbē mana ke kun doro,
 nāanide l̄aka bisásirinɔ t̄é.
 2 Baadi di éke to a gbēdakene,
 àdi l̄enna kásaf̄ne kú n̄s̄eplao.
 3 Dikiri, n̄ l̄ennade lé k̄ò é
 kú z̄idabiri p̄ínki p̄ó.
 4 Ōdi pi n̄ lé mé an̄i t̄ó ò z̄l̄ ble,
 ò n̄ lé v̄i, dí mé an̄i kí bl̄er̄umaa?
 5 W̄étana gbē busenɔa
 kú w̄ēndadenɔ ndanaao yāi
 Dikiri pi an̄i fute sà
 à n̄ gba z̄éboki kú òteni a ni de.
 6 Dikiri yā mamberu v̄iro,
 à de lán andurufu kú ò ȳs̄ t̄évuraa gūn
 ò bàasa ḡēn suppla bà.
 7 M̄ok̄s̄n̄ Dikiri, ĩniḡs̄ ó d̄akp̄a ḡɔɔ s̄inda p̄ínki,
 n̄ ó sí gbē bire takan̄a.
 8 T̄ó gb̄ēnɔ yā b̄ēne kú òplapla,
 gbē vānino diḡs̄ kure kú z̄idabio gu s̄inda p̄ínkia.

13

Wikilena Luda

Dauda l̄ē.
 1 Ari b̄ɔɔē, Dikiri?
 Ma yā niḡs̄ s̄āngu ḡɔɔ s̄inda p̄ínkin yā?
 ĩni kp̄e lim̄ene ari b̄ɔɔem̄e?
 2 Maniḡs̄ ɔsi ká kú ma laasunnɔ ari b̄ɔɔem̄e?
 Ma p̄ɔ diḡs̄ sira l̄ákū gu diḡs̄ d̄ɔ nà,
 ma ĩber̄e niḡs̄ gbāna blema ari b̄ɔɔem̄e?
 3 Dikiri ma Luda, n̄ ma gwa n̄ ma yā ma,
 n̄ ma ān werem̄ene de m̄asun garo yāi,
 4 de ma ĩber̄e sún pi a ma n̄ero yāi,
 de ma zāngurinɔ sún p̄onna ke ma fuana yā musuro.
 5 Mateni n gbēke náani ke,
 ma p̄ɔ k̄e nna kú n ma sura bà.
 6 Mani l̄è sí Dikirin̄e,
 zaakū à yā mana k̄em̄ene.

14

Yōnkɔ yá'onaa

Dauda lɛɛ.

¹ Yōnkɔ ò o a swɛ̀n Luda kunlo.
Gbɛ̀nɔ̀ yàku kpà, ñ yàkɛna vāni,
yāmanakeri ke kú ñ téro.

² Zaa musu Dikiri ò bisāsirinɔ̀ tāsasi ká
à gwa tó gbɛ̀ke ɔ̀ndɔ̀ kà à a ki wɛ̀tɛ.

³ Ó sàtɛ ñ pínki ò gɔ̀ dɔ̀rɔ̀ sari míómí,
yāmanakeri ke kú ñ téro, bee mèn do.

⁴ Vānikerinɔ̀n dōna vīnloo?
Òdi ma gbɛ̀nɔ̀ mómɔ̀ lán ú bà,
òdi Dikiri sísiro.

⁵ Gwen vīna ñ kún manamana,
zaakú Luda kú kú gbɛ̀ mananɔ̀.

⁶ Òdi kpá takasidenɛ a pɔ̀yeinakenaa,
ama Dikirimɛ a utékí ũ.

⁷ Luda, ñ bo Zaiɔ̀ ñ mɔ̀ ñ Isarailanɔ̀ sura ba!
Tó Dikiri sù kú a gbɛ̀nɔ̀ ñ gwena zín,
Yakubu burinɔ̀ ñi pɔ̀nna ke,
Isarailanɔ̀ ñi yáa dɔ̀.

15

Ludayamari yá'onaa

Dauda lɛɛ.

¹ Dikiri, dí mé à zé vī à gɛ̀ n bɛ̀ ɔ̀nnn?
Dí mé ani fɔ̀ àgɔ̀ kú n kpi musuu?

² Gbɛ̀ kú àdigɔ̀ kun taari sari,
àdi yā ke a zéa,
àdi yāpura o zaa a nɛ̀sɛn.

³ Àdi yā di gbɛ̀kearo,
àdi taari ke a gbɛ̀dakenɛro,
àdi a gbɛ̀ do sɔ̀sɔ̀ro.

⁴ Àdi ludayādarisarinɔ̀ gya bo,
àdi bèɛɛ li ludayāmarinɔ̀nɛ.
Àdi a légbɛ̀na papa, bee tó à kɛ̀nɛ zī'ũ.

⁵ Àdi ɔ̀gɔ̀ sákáñnɛ kú a foro,
àdi bo taarisaride kpe gusarɛgba yáiro.

Gbɛ̀ kú àdi ke le ñi kpágula zikiro.

16

Nana Ludai aduaa

Dauda lɛɛ.

¹ Ñ ma dákpá Luda, mɔ̀kɔ̀n ma nanyī.
² Ma pì Dikirine: Mɔ̀kɔ̀mmɛ ma Dikiri ũ,
n baasiro má pɔ̀ mana ke vīro.
³ Ñ gbɛ̀ kú ò kú bùsu dí gūnnɔ̀,
mɔ̀kɔ̀nɔ̀mɛ gakuride kú ò kāmaganɔ̀ ũ.
⁴ Gbɛ̀ kú òdi wā ò gé tana kīnaanɔ̀
dì yā'ūmmāna kpá ñ zīdaimɛ.
Mani sa'o'aru kóte kūrīworɔ,
oni ñ tānanɔ̀ tɔ̀ ma ma lénlo.

⁵ Dikiri, mɔ̀kɔ̀mmɛ má n vī ndo,
n ma ka ma bakaaa,
ma wēndi kú n ɔ̀imɛ.

6 N zĩte lézεkinɔ dàmene gu mana gūn,
gba kū n dàmene kàmagu.

7 Mani Dikiri sáabu kpá kù àdi lé dama yáì,
bee gwáani àdi tó ma swè ma gba laakaríi.

8 Madigɔ Dikiri e ma wén baala'ì,
lákù à kù ma ɔplai nà, péke ni ma lukaro.

9 Abire yáì ma pɔ digɔ nna,
ma nèsεgūn pù.

Má támaa ví kù ma mè nigɔ kun,

10 zaakù ìni ma tó mira gūnlo,
ìni we n gbè kù à kù adona yagi kùro.

11 N ma da wèndi zéa,
ma pɔnna nigɔ pana n kīnaa,
pɔ mananɔ nigɔ kù n ɔi gɔɔ sīnda pínki.

17

Taarisaride aduakεnaa

Dauda aduakεnaa

1 Dikiri, ñ ma yāzede ma,
ñ sá kpá ma wikilenaai,
ñ ma wéke na sí,

zaakù maten ke kù manafikioro.

2 N kīnaan mani yā nna len,
n wé ten yā kù à zé ví e sānsān.

3 N ma swèε gwà, n wé témai gwáani,
n ma tàasii kà, ñdi yáke emaro,
zaakù ma zεo kù ma lé ni ma kari boro.

4 Madi té bisāsiri yākenanɔiro,
madi gbè pásīnɔ turuba séro.

5 Ma kure n zén sūsu,
mádi pā n yānero.

6 Maten lé zunyī, zaakù ìni wema.
Luda, ñ sá kpá ma aduakεnaai.

7 Ñ n gbèke yābonsare kemene,
ñ gbè kù ò nānyīnɔ bo ñ iberenɔ ɔi.

8 Ñ laakari dɔma lán n wéne bà,
ñ ma sɔtɔ n orun.

9 Ñ ma sí gbè pásī kù òdi wari dɔmanɔa,
ma ibere kù ò likanamai pinɔ.

10 Òdi gbèke wé gwaro,
ñ lé di zīda sēna lei yā o.

11 Ò pètēmai ò likamai,
ò wé pītima de ò le ò ma pāte zĩte.

12 Ò ye ò ma ke yákiyaki
lákù músu nàderi di ke nà,
lán músu kù à natena gukpado bà.

13 Dikiri, ñ fute ñ dañle ñ ñ ne,
ñ ma sí gbè pásīnɔa kù n fēnεdao.

14 Ñ ma bo ñ ɔi kù n gbānao.

Ñ baka kù andunia dīkīna gūn,
ñ aruzeke digɔ diñyī, ñ nēnɔ di ká,
òdi pɔ kù à diñyīnɔ káte ñ nēnɔne.

15 Makù sɔ, mani wé ke pla kúnwo ma nèsεmana yáì,
tó ma n e ma vugɔɔa, abirekù ni ma ká.

18

Zìble sáabukpanaa
(2Sa 22:1-51)

Lè kú Dikiri zòbleri Dauda sìne gɔɔ kú à a bò Solu kú a ibere kparanɔ ɔĩ.

¹ Má yenyĩ Dikiri, mɔkɔmmɛ ma gbána ũ.

² Dikirime ma gbèsi ũ kú ma zeki gbánao, ma surabariime.

Ma Ludame ma zeki gbána ũ, madì nai.

Àkúme ma sēgbako ũ, ma surabari gbána kú ma guleio.

³ Dikiri kà ò a sáabu kpá.

Madì a sísi, àdi ma bo ma ibereɔ ɔĩ.

⁴ Gó'ite vlè kúmao, ípaka kú àdi ní kakate teni ma ble.

⁵ Míra bànɔ likamai, ga tankute kpàkpamene ma are.

⁶ Kú má kakúnna, ma Dikiri sísi, ma wiki lè ma Luda, akú à ma kòtoo mà zaa a bea, ma wiki kà à kīnaa, à gè a sán.

⁷ Zíte lùkaluka à yìgāyīgā, kpínɔ dègedege ari ní zīnin.

Ò lùkaluka kú à pɔ fè yāi.

⁸ Túsukpe bò a yīn, té kú àdi ní kpata bò a lén, a yòno ten té ke a are.

⁹ À musu wè à kīpa, legū sisi a gèse gbáru.

¹⁰ Àten vura dina kerubu kpe, àten yàa ke Ìala.

¹¹ À gusira dà a zīdala, ludambe sira kú a kúkila.

¹² Zaa a gakuri tékenaa gūn legū ten sisi, legūgbɛ ten kɔte, legū ten pí pásīpāsī.

¹³ Dikiri pàta zaa musu, Luda Musude kòto dɔ legūpūtāna ũ.

¹⁴ À kàa fà ma ibereɔ a ní fākōa, à tò legū pírima à pèrūma.

¹⁵ Kú n patarūma Dikiri, kú n pɔ bò n yīn, ísira zíte bò gupuraa, andunia zīni gò katena punsi.

¹⁶ À ɔ bò zaa musu à ma kú, à ma bo swada gūn.

¹⁷ À ma si ma ibere gbána ɔi kú ma zànguri kú ní gbána demalanɔ.

¹⁸ Ò lètema ma sunyíkɛgɔɔa, ama Dikiri zè kúmao.

¹⁹ À ma bo à ma gba mèporoki, à ma sura bà kú à yemai yāi.

²⁰ Dikiri yá kèmene ma nèsemana lén, à fīna bōmene ma gbāsīsarikena lén.

²¹ Zaakū má Luda yāditenanɔ kúna, mádi yá vāni ke ma a Luda tònlo.

²² A dokayānɔ dígɔ domene are pinki,

mádi kpe li yā kú à ditenonero.

²³ Ma konna taari vī Dikirinero,
má a zīda kūna durunna sari.

²⁴ Dikiri fina bōmene ma nēsēmana lén,
zaakū à è má kun gbāsī sari.

²⁵ Náanideme n ū náanidenone,
taarisarideme n ū taarisaridenone.

²⁶ N swáswa gbē swáswanone,
ama ndi kisira li gbē dōrosaridenoi.

²⁷ Ndi zīdabusarinō sura ba,
ndi zīdabirinō lago.

²⁸ Dikiri, ndi ma fitila té tó nana,
ma Luda, ndi ma gusira lite gupura ū.

²⁹ Kū n gbānao mani fō mà kūsē kpá karaa,
ma Luda gāi mani fō mà vī gbīla.

³⁰ Luda dikīna sō a yākēna bōtena.
Dikiri yā mamberu vīro, à swáswa.

À de sēgbako ū gbē kú ò nainone.

³¹ Dikiri baasiro, díme Luda ūu?

Ó Luda baasiro, dín gbēsi ūu?

³² Luda mé àdi ma gba gbāna,
àkū mé àdi zé poromene súsu.

³³ Àdi tó ma gbá kái gō nna lán zō pō bà,
àdi tó màgō taa o guleinō musu.

³⁴ Àdi zīkanaa dadamene
ari ma gāsá ni fō à mōgotē sá gá.

³⁵ Ndi n zīblesēgbako kpáma,
ń ma kūna n opla,
ndi nate ñ ma tō bo.

³⁶ Ndi ma zé yàasa kūmene
de ma gbá sūn sataro.

³⁷ Ma pete ma iberenoi ma ń kūkū,
mádi era ma suro, sé ma ge ma ń dede.

³⁸ Ma ń zōzō, odi fō ò fūte doro,
ò lēte ò gō katena ma gbá léi.

³⁹ N ma gba gbāna ma zīi kào,
n tò ma iberenō mīi natemene.

⁴⁰ N tò ma zāngurinō kpe lì,
akū ma a iberē pinō kàkate.

⁴¹ Ò wiki lè, gbēke dí ń sura baro,
ò lé zù Dikirii, adi weñmaro.

⁴² Ma ń ké nēkuneku lán būsutiti kū ña sēte bà,
ma taa òmma lán zé gūn bōkōtō bà.

⁴³ N ma bo gbē kú ò fūte kūmaonō oī,
n ma ke buri kú burio mīde ū.

Buri kú má ń dōronō di zō blemene,

⁴⁴ buri zītōnō di ká natemene.

Tó ò ma yā mà, òdi mī natemene.

⁴⁵ N ká di busa,

òdi bo kú lukanaao ń zeki gbānanon.

⁴⁶ Dikiri kun! Arubarikademe ma gbēsi ū!

Ò Luda ma surabari tō bo.

⁴⁷ Luda mé àdi mōra kámmamene,

àdi tó burinō mī natemene,

⁴⁸ àdi tó mà piti ma iberenōa.

N ma gba gbāna de ma zāngurinōla,

n ma bo gbē pāsīnɔ ɔĩ.

⁴⁹ Abire yāi mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n tó kpá, Dikiri.

⁵⁰ Dikiri dì zì zókò ble kína kù à a sèene,
àdi gbēke ke kína kù à a kàane,
makù Dauda kù ma burinɔ
ari gɔɔ sinda pínki.

19

Ludambe gakuri kù Luda yá gakurio

Dauda lèe.

¹ Musu dì Luda gakuri bo gupuraa,
sarapurapɔnɔ dì a ɔzì mɔñne.

² Adigò yá o'òñne lán gu digò dɔ nà,
àdi dɔna kpáñne gwáani kù gwáanio.

³ Àdi yá oro, a yá'ona buri ke kunlo,
òdi a kīni maro.

⁴ A kòtoo dì da anduniala pínki,
a yá'onaa dì gé ari zīte léa.

Luda kpé bò ifántēne gwe,

⁵ àdi bo kpén à fute lán nɔserii bà,
àdi fute táo kù pɔnnao lán gòsa gbána bà.

⁶ Àdi fute ludambelea la,
àdi bikù à gé ari a léa dire,
póke digò utena a puusuiro.

⁷ Dikiri doka papana,
àdi n konna keke à keñne dɔ.
Dikiri yá náani vī,
àdi lé da ɔndɔsaridenɔa.

⁸ Dikiri dì ɔɔkì dɔñne sùsu,
àdi n pɔ ke nna.
Dikiri yáditenanɔn gbāsī vīro,
àdi n ɔn wereñne.

⁹ Minatena Dikirine zé pì wébona,
onigò téi gɔɔ sinda pínki,
Dikiri yákpatekena yápura vī,
àdigò mana swáswa.

¹⁰ A mana de wurala, bee wura mana,
a nna de zó'ila, bee zó búsu.

¹¹ Abire musu ndi lé da makù n zòbleriaa,
gbē kù à n yá kúnaa àree digò zókò.

¹² Dí mé ani fò à yá kù à zàanɔ dɔɔ?

Ñ sùru ke kúmao kù ma taari kù ò utenanɔ.

¹³ Ñsun tó makù n zòbleri taari kenne gbīnigbīniro,
ñsun tó durunnanɔ kì blemaro,
manigò kun swáswa taari zókò sari.

¹⁴ Ñ tó yá kù àten bo ma lén kángu
kù laasun kù à kù ma swèe gūnwɔ,
Dikiri, ma gbèsi, ma surabarii.

20

Zìble wékenaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri sí kúnwo n warikegɔɔɔa,
Yakubu Luda ɔ kúmma.

² À n sura ba bona a kúkia,
à kpáiyi bona zaa Zaiɔ.

³ À n sa'ona sí pínki,
n sa'opɔ kũ òdi ká tén à té kũnɔ dɔn.

⁴ À pɔ kũ n pɔ yei kpámma,
à tó ò pɔ kũ nten péa le.

⁵ Óni ayuwii ke zì kũ n blè yā musu,
óni tuta dɔ musu kũ ó Luda tso.
Dikiri wéke kũ n kè sí pínki.

⁶ Má dɔ sà kũ Dikiri di kína kũ à à kà sura ba,
àdi yā sí káao zaa a be kũ à kú adona,
àdi tó à zì ble kũ a gāsā gbānao.

⁷ Gbēkenɔ di sɔgonɔ náani ke,
gbēkenɔ di sɔnɔ náani ke,
ókɔnɔ sɔ, Dikiri ó Ludan odi náani ke.

⁸ Oni sata ò léte,
ókɔnɔ sɔ ónigɔ zena gíngin.

⁹ Dikiri, ò tó kína zì ble.
Tó o n sisi, ò wewá.

21

Zible sáabukpana

Dauda lèe.

¹ Dikiri, kína ten pɔnna ke kũ n gbānao,
a pɔ nna manamana kũ n tò à zì blè.

² N pɔ kũ a pɔ yeii kpàa,
ñdi gí a wékèna síro.

³ N daale kũ arubarika zɔkɔɔ,
n wura fūraa kùne.

⁴ À wèndii gbèkamma, akũ n kpàa,
n tò ágɔ kun arí gɔrɔ sinda pínki.

⁵ A gakuri zɔkɔ kũ n tò à zì blè,
n bèere kũ zɔkɔkèo kpàa.

⁶ Ndígɔ arubarika daagu gɔrɔ sinda pínki,
n kunna káao tò a pɔ kè nna.

⁷ Zaakũ kína Dikiri náani kè,
kunna Luda Musude gbèken ani yīgāro.

⁸ N ɔ ni n ibereɔ kũ ñ pínki,
ñni n zāngurinɔ kũ kũ n ɔplao.

⁹ Ìni ñ ke tāmáte yàka ũ n sugɔɔa.
Dikiri ni ñ kakate a pɔfēgɔɔa,
ani tó té ñ ble.

¹⁰ Ìni ñ néno dede andunia gūn,
ñni ñ burinɔ kē bisāsirinɔa.

¹¹ Bee tó ò lé kpākūsūnyī,
ñ pɔyeinayā ñ zì kero.

¹² Ìni kà dɔdɔ ñ wéa,
ñni tó ò kpe li.

¹³ N gbānake gūn, Dikiri, ò n zīda sé lei,
óni lè sí ò n zɔkɔke sáabu kpá.

22

Ɔɔɔna Luda

Dauda lèe.

¹ Ma Luda, ma Luda,
à kè dera n ma tonn?

Ma wiki lè,
à kè dera ñdi su ma sura baroo?

² Ma Luda,
ma lé zùnyĩ fānantē, ama ndi wemaro,
ma wiki lèmma gwāani dɔ, mádi yītero.

³ Ní kú adona ní vutena kpatan,
mɔkɔn kú Isarailanɔ di n sáabu kpá.

⁴ Mɔkɔmmē ó dizinɔ náani kè,
ò n náani kè, akū n ní mii sù.

⁵ Ó lé zùnyĩ, akū ò boki lè,
ò n náani kè, akū wé'í dí ní kūro.

⁶ Kòkò fitinnan ma ũ, bisásirime ma ũro,
òteni ma s̄s̄s̄, òteni ma gya bo.

⁷ Gbē kú òteni ma gwano teni ma fobo,
òten lézuki kema,

òteni ní mī kē dékúdekú òten pi:

⁸ Lákú àten Dikiri náani kē nà, à a sura ba,
tó a yá kàagumē, à a mī sí.

⁹ Mɔkɔmmē n ma bo ma da nèsen,
n ma gwa aafia ma yòmigoro.

¹⁰ Má na n ɔ̄i zaa né'isɔmmē,
ma Ludamē n ũ zaade má kú ma da nèsen.

¹¹ Nsunḡó kú kúmao zàro,
zaakū wari kè káni kúmao,
gbēke kun à kpámairo.

¹² Ò likamai dasidasi lán zùsano bà,
ò ma kaguraa kè lán Basā bùsu zùsa gbānanao bà.

¹³ Òten lé atēma lán músu ɔ̄ɔd̄ori
kū òten p̄ó kē yákiyakinɔ bà.

¹⁴ Ma gbāna tà lán í k̄tenaa bà,
ma mē gupekinɔ bòkūn p̄ínki,

ma mē yò lán z̄s̄s̄aa bà.

¹⁵ Ma kòto kori kè lán kp̄ēne kaso bà,
ma néne nà ma lé musu,

ò ma wute lán ḡèè bà lukutēn.

¹⁶ Lewannanɔ ḡà likanamai,
gbē vāni p̄inɔ nākarama,

ò ma ɔ̄nɔ kú ma gbānɔ z̄z̄z̄.

¹⁷ Mani f̄s̄ mà a wánɔ naro p̄ínki,
ò wé bìribiri, òteni ma gwa.

¹⁸ Ò ma p̄okasanɔ kp̄àatek̄ōne,
ò kápaa kpà ma uta yá musu.

¹⁹ Dikiri, ñsunḡó kú kúmao zàro,
mɔkɔmmē ma gbāna ũ,

ñ m̄s̄ ñ kpámai likalika.

²⁰ N̄ ma bo ní f̄ēn̄eda léi,
ñ ma wēndi sí lewanna p̄inɔa.

²¹ N̄ ma bo músu p̄inɔ léi,
ñ ma si z̄ùs̄ēnte p̄inɔ b̄ēn̄ea.

²² Mani n t̄ó bo ma gbēnɔ té,
mani n sáabu kpá k̄kakaranaa gūn.

²³ Ák̄ōnɔ Dikiri v̄inakerinɔ, à a sáabu kpá,
ák̄ōnɔ Yakubu burinɔ, à a t̄ó bo,
ák̄ōnɔ Isarailanɔ, à mī natene.

²⁴ Zaa kú adi takaside gya boro,
adi a wēndake foboro,

adi m̄kp̄ere zunero,

à sã kpà a wikilenaai.

²⁵ Mani n sáabu kpá pari kɔkakaranaa gūn,
mani lé kú ma gbɛ̀nne papa n vɛ̀nakerinɔ wára.

²⁶ Takasidenɔ ni pɔ ble ò kã,
Dikiri ki weterinɔ ni a sáabu kpá,
onigɔ́ kú kú wɛ̀ndiio gɔɔ sɛ̀nda pínki.

²⁷ Andunia lézekidenɔ nigɔ́ Dikiri dɔ ò arɛ dɔa,
buri kú ò kunnɔ ni kútenɛ́ n pínki,

²⁸ zaakú kíblena bi Dikiri póme,
àdi ki ble buri sɛ̀nda pinkia.

²⁹ Andunia aruzekedenɔ ni donyí kené n pínki,
kú gbɛ́ kú ò kú ga léinɔ,
gbɛ́ kú ò gèe gékianɔ ni mù natené n pínki.

³⁰ Zia gbɛ̀nɔ ni donyí,
oni Dikiri yá baba gbɛ́ kú oni sunɔne.

³¹ Ò surabana yá o gbɛ́ kú òdi n i kɔronɔne,
zaakú à gɛ̀nake à kè.

23

Dikirime ma dàri ù

Dauda lèe.

¹ Dikirime ma dàri ù,
póke ni kíamaro.

² Àdi ma wúte sɛ̀la bòtonɔn,
àdi gé kúmao í katena kítikiti sare.

³ Àdi ma konna keke dɔ,
àdi domené arɛ zé mananɔ́ gūn a tɔbona yáí.

⁴ Bee tó ma táa ò guvute sira pásín,
mani yá vāni vīna kero, zaakú n kú kúmao,
n sári kú n gòo dì ma laakari kpátemene.

⁵ Ndi pɔble káte ma arɛ ma ibereɔnɔ wára,
ndi nísí gbɛ̀nnade kú ma miia,
ndi í ká ma tokon ari à pa yéere.

⁶ Yápura Dikiri gbɛ́ke kú a yenyíno nigɔ́ kú kúmao gɔɔ sɛ̀nda pínki,
manigɔ́ kú a ɔnn ari ma wɛ̀ndi lén.

24

Dikiri gēna a kpé gūn

Dauda lèe.

¹ Zíte kú pɔ́ kú ò kúnno bi Dikiri póme,
andunia kú gbɛ́ kú ò kúnno n pínki.

² À zíte zīni pète ísiran,
à andunia káte kú swanɔ.

³ Dí mé à zé vī à didi Dikiri kpiaa?
Dí mé ani fɔ́ à gɛ́ a ɔnnn?

⁴ Gbɛ́ kú à taari vīro akúsɔ́ a nèse mana,
gbɛ́ kú a laakari dì tá tánanɔ́ kparo
akúsɔ́ àdi sí kú tána tóoro.

⁵ Dikiri ni arubarika da adegú,
Luda a surabari ni tó yá bo káao nna.

⁶ Len à de le kú a ki weterinɔ,
Yakubu burinɔ Luda arɛ weterinɔ.

⁷ À bīnilenɔ wɛ̀wɛ́,
à gbà zīnɔ wɛ̀wɛ́,

à tó Kína gakuride gɛ́.

⁸ Díme Kína gakuride pí uu?

Dikiri gbānazōkōdemε,
 àkūmε Dikiri žīkari gbānade pì ũ.
 9 À bīnilenō wēwē,
 à gbà zīnō wēwē,
 à tó Kína gakturide gē.
 10 Dín Kína gakturide pì ũu?
 Dikiri Žīkaridemε Kína gakturide pì ũ.

25

Luda ó dākparii

Dauda lēε.
 1 Dikiri, ma a swēε kpàmma,
 2 Ma Luda, mateni n náani ke,
 ñsun tó wé'i ma kūro,
 ñsun tó ma iberenō ma nero.
 3 Wé'i ni gbē kū ò wé dōnyīnō kū zikiro,
 sé gbē kū ò bō n kpe sēeda ke sarinō.
 4 Dikiri, ñ n zé mōmεne,
 ñ n yā dadamεne.
 5 Ñ ma da n yāpura zén,
 ñ a yā dadamεne,
 zaakū Luda ma surabariime n ũ,
 ma wé dīgō dōnyīme gōrō sīnda pínki.
 6 N wēnda kū n yenyīo gō dōngu,
 zaakū abirekūnō kú kūnwo zaa zī, Dikiri.
 7 Ñsun taari kū ma kēnō yā daro
 ke durunna kū ma kē ma kefennakεgōrōanō.
 Ñ tó ma yā gō dōngu yenyī gūn,
 kū n mana yāi, Dikiri.
 8 Dikiri mana, àdi yā ke a zéa,
 abire yāi àdi a yā dada durunnakerinōne.
 9 Àdi zīdabusarinō da a zéa,
 àdi yā mana dadañne.
 10 Dikiri dīgō yenyī kū náanio vī
 kū gbē kū ò a bàka konna kūnwo yā kūnanō.
 11 Bee kū ma durunna zōkō Dikiri,
 ñ kēma n tōbona yāi.
 12 Dí mé à Dikiri vīna vīi?
 Dikiri di ade da zé kū à de à séa.
 13 Ade nigō kú nnamanaa gūn,
 a burinō mé onigō n būsū vī.
 14 Dikiri nna kū a vīnakerinō,
 àdi tó ògō a bàka konna kūnwo yā dō.
 15 Ma wé dīgō dō Dikiria baala'i,
 àkū mé àdi ma gbá bo bàn.
 16 Ñ are dōma, n ma wēnda gwa,
 zaakū má kú mado wétamma gūn.
 17 Ma yā'ūmmananō kàra ma nēsεε gūn,
 ñ ma bo ma wari pīn.
 18 Ñ ma wétamma kū ma pōsirao gwa,
 ñ ma durunnānō kēma pínki.
 19 Ñ gwa lākū ma iberenō dāgula nà,
 ò zāmagu pāsīpāsī.
 20 Ñ ma wēndi dākpa, n ma sura ba,
 ñsun tó wé'i ma kūro, zaakū ma nanyī.
 21 Ñ tó yāpura kū konna manao gō ma dākpa,
 zaakū ma wé dīgō dōnyī.

22 Luda, ñ Isarailano bo ñ warikenanɔn pínki.

26

Gbē mana aduakena

Dauda lè.

1 Ñ yā nna kpáma Dikiri,

zaakū ma yā kè a zéa,
ma n náani kè sikaa sari.

2 Ñ ma yō ñ ma gwa Dikiri,

ñ ma nèse kú ma laasunno gwa,

3 zaakū n yenyī digō domene are,
madi zī ke n yápuraa.

4 Madi vute kú ékedenoro,

madi gē manafikideno téro.

5 Ma zá durunnakerino kōkakaranan,

madi vute kú gbē vāninoro.

6 Ma ɔ pipi ma taarisarike sēeda ũ,

maten lika n gbagbaki, Dikiri,

7 de mà le mà n sáabu kpá lésinaa gūn,

mà n yābonsarenɔ kpákpa ke.

8 Dikiri, má ye n kpé kú ndigō kunyī,

gu kú n gakuri di kipan.

9 Ñsun ma kakara kú durunnakerinoro,

ñsun ma baka kakara kú gbēderino pōoro.

10 Laasun vāni mé àdigō doñne are,

ñ ɔ digō pa kú ɔɔnkpegbano.

11 Makū sō, madi yā ke a zéa,

ñ ma wēnda gwa, ñ ma sura ba.

12 Ma zeki è gu manan,

mani Dikiri sáabu kpá pari kōkakaranaa gūn.

27

Dikirime ma gupura ũ

Dauda lè.

1 Dikirime ma gupura ũ kú ma surabariio,

dín mani vīna kene?

Dikirime ma uteki ũ,

dí vīnan mani ke?

2 Tó gbē vāninɔ simagu de ò ma ke yákiyaki

ke tó ma iberenɔ kú ma zāngurinɔ lētema,

ò gē sí ò lété.

3 Bee tó zīkarinɔ likamai,

ma kù ni vīro,

bee tó gbēnɔ fütema kú zīio,

ma laakari nigō kpatena.

4 Yā mèn don maten gbeka Dikiria,

yā pìn maten wete manamana.

Má ye màgō kú Dikiri ɔnn ari ma wēndi lén,

de mà le màgō a are wete a kpén gwe,

má wé dɔ a manakenaai.

5 Ani ma ute a kpén warikegɔɔɔa,

ani ma gwa a bizakutan,

ani ma ze gbē musu aafia.

6 Ma mi ni bo ma iberɛ kú ò likamainɔ pōla,

má sa o Dikiri ɔnn kú ayuwiikenaao,

má lè sí mà a sáabu kpá.

7 Tó ma n sisi Dikiri, ñ wema,

̀n ma wēnda gwa, ń ma yā ma.

⁸ Ma nēse ten lé dama mà n are wete,
Dikiri, mateni n are wete.

⁹ ̀Nsun n mikpere zu makū n zòbleriinero,
̀nsun kpe domene kú p̄f̄oro.

Ma kpanyĩriime n ũ, ̀nsun ma zukūnaro,
Luda ma surabarii, ̀nsun ma tónlo.

¹⁰ Tó ma de kú ma dao pā kpāmai,
Dikiri ni ɔ likamai.

¹¹ Dikiri, ̀n ma da n zéa,
̀n domene are zé sūsu gūn ma wétāmmarinɔ yāi.

¹² ̀Nsun tó ma iberenɔ poyeina kemenero,
zaakū sēda ékedeno ten yā dima,
gbē pásinɔ ten yī fēma.

¹³ Má yā díkīna náanikena,
kú Dikiri ni yā mana kemene andunia díkīna gūn.

¹⁴ ̀N wé dɔ Dikirii,
̀n ze gbāna, ń laakari kpáte,
̀n wé dɔ Dikirii.

28

Wékena kú sáabukpanaao

Dauda lèe.

¹ Dikiri, mɔkɔmme ma gbēsi ũ, mateni n sísi,
̀nsun n sá tatamenero.

Tó n yītema dé,
mani ḡs lán gbē kú ò si gyāwānnnɔ bàme.

² Maten kpányĩ ɔ dɔnne,
̀n sá kpāmai,
mateni ma ɔ sé n kúkia.

³ ̀Nsun ma gáte lele kú gbē bēnenɔ ke vānikerinɔoro.
Òdi yā nna o ń gbēdakenɔne,
ama zāngu mé à kú ń swēn.

⁴ ̀N kéńne ń yākenaaa kú ń vānikenaao,
̀n fina bońne ń dàaa
de a gbē wí ń musu.

⁵ Òdi Dikiri yākena kú à zikenaa yā daro,
ani ń lite kpedangara, ani ń fute doro.

⁶ Arubarikademe Dikiri ũ,
zaakū à sá kpā ma wēnda wikilenaai.

⁷ Dikirime ma gbāna ũ kú ma sēgbakoo,
má a náani vī ma swēn.

Ádi kpāmai, ma pɔ di ke nna,
madi a sáabu kpá kú lēsinaao.

⁸ Dikirime a gbēnɔ gbāna ũ,
à de uteki ũ kīna kú à kàane, ádi a sura ba.

⁹ ̀N n gbēnɔ sura ba ̀n arubarika dańgu,
̀n ń dākpá nḡɔ ń kūna ḡrɔ sīnda pinki.

29

Dikiri ya'ona zāga'ra gūn

Dauda lèe.

¹ Ákɔnɔ malaikanɔ, à Dikiri tɔ kpá,
à gakuri kú gbānao dɔ Dikirine.

² À Dikiri tɔ kpá,
à kúte Dikirine a kúadona gupuran.

3 Dikiri kòto kú íno musu,
 Luda Gakuride di tó legū pūtā,
 Dikiri kòto kīni dɔ́ íno musu.
 4 Dikiri kòto gbāna dɔ́,
 Dikiri kòto gakuri vī.
 5 Dikiri kòtoo di sida líno para,
 Dikiri di Lebana būsua sida líno para.
 6 Àdi tó Lebana kpino vīvī lán zùne bà,
 Emɔ́ gbè sɔ́ lán zùsane b̀rɔ̀ɔ̀ bà.
 7 Dikiri kòtoo di bo kú legūpinano,
 8 Dikiri kòtoo di gbāranna yīgāyīgā,
 Dikiri di Kadesi gbāranna yīgāyīgā.
 9 Dikiri kòtoo di líno yīgāyīgā,
 àdi líkpenɔ́ pura kú,
 gbè kú ò kú à ɔ̀nnɔ́ ten pine,
 Gakurideme a ũ.
 10 Dikiri kú í kú à da anduniala musu,
 Dikiri vutena Kína ũ gɔ̀rɔ́ sīnda pínki.
 11 Dikiri di a gbēno gba gbāna,
 Dikiri di arubarika dan̄gu ògɔ́ aafia.

30

Dikiri sáabukpanaa

Lè kú Dauda dà Luda ɔ̀n sakena yāi.
 1 Mani n tó sé lei Dikiri,
 zaakū n ma kara,
 nídi tó ma iberenɔ́ ma nero.
 2 Dikiri ma Luda, ma sɔ́ dɔ̀nne,
 akū n ma gba aafia.
 3 Dikiri, n ma si miraa,
 nídi tó ma si gyāwānnlo.
 4 Dikiri gbēno, à a tó kpá,
 à a tó kú à kú adona sáabu kpá.
 5 Zaakū a pɔ́fēnaa di la kú lao lero,
 à arubarika mé àdìgɔ́ kun ari gbè wēndi lén.
 Ɔ̀dɔ̀naa dīgɔ́ kun gwāani,
 akū gu di dɔ́ kú pɔ̀nnao.
 6 Kú má kú nnamanaa gūn ma pì:
 Mani kpágula zikiro.
 7 Dikiri, kú n arubarikaa dāmagu,
 n ma ze gíngin lán kpi bà.
 Ama kú n kpe limene,
 ma gɔ́ bídi gūn.
 8 Mòkɔ̀n Dikiri, ma n sisi,
 ma kúte kè ma dikiriine ma pì:
 9 B́ áreen ma gana ke ma sina gyāwān vīi?
 Ma mira ni n tó kpán yá?
 Ani n náani kpàkpa ken yá?
 10 Ñ ma yā ma Dikiri ñ ma wēnda gwa,
 Dikiri, ñgɔ́ de ma kpanyiri ũ.
 11 N ma Ɔ̀dɔ̀naa lite úwāna ũ,
 n ma uta kasano b̀tɛma,
 n pɔ̀nna dāmene pókasa ũ.
 12 Manigɔ́ yītenaro, manigɔ́ n tó kpáme,
 Dikiri ma Luda,
 manigɔ́ n sáabu kpá gɔ̀rɔ́ sīnda pínki.

31

Zidakpana Dikiria

Dauda lèe.

¹ Dikiri, m̀ok̀onn ma nanyĩ,
 ñsun tó wé'i ma kũ zikiro.
 Ñ ma sura ba n manakena yāi.

² Ñ sã kpámai ní ma faaba ke likalika,
 ñ g̃õ ma uteki gbè ù,
 zeki gbána kũ ani ma faaba ke ù.

³ Ma gbèsi kũ ma zeki gbánaoomè n ù,
 ñ domène arè ní ma da zéa n tó yāi.

⁴ Ñsun tó mà zu bà kũ ò kpàkpamenenlo,
 zaakũ ma surabariime n ù.

⁵ Ma a nini nànnè n ɔĩ,
 ñ ma sura ba Dikiri Luda yapurade.

⁶ Ma zã gbè kũ òdi na tãnanɔnɔn,
 Dikirin ma náani kè.

⁷ Mani yáa dɔ mà ponna ke kũ n yenyĩ,
 zaakũ n ma yá'ummanaa è,
 n ma warikènaa d̃mène.

⁸ N̄di ma na ma iberenɔne ní ɔĩro,
 n ma gba m̃eporoki.

⁹ Ñ ma w̃enda gwa Dikiri,
 zaakũ má kũ wari g̃ummè,
 pɔsira tò ma wé g̃õ súkusuku,
 ma pɔ sira kũ ma ñs̃eè yàka.

¹⁰ Pɔsira teni ma swè ble,
 ndana teni ma wè lago,
 laasun tò má gbána ví doro,
 ma wánɔ b̃usa.

¹¹ Ma gbèdakenɔ di ma gya bo ma iberenɔ yāi,
 ma yá di ma gbèɔ gba v̄ina manamana,
 gbè kũ odì dakarè batunɔ di p̄amene.

¹² Ma yá dí dɔ gbèkegu doro,
 ma g̃õ lán g̃èè bà,
 ma g̃ṍnè lán oro kaso bà.

¹³ Madì ma kũ gbèɔ teni ma pi dasi,
 v̄inapɔnɔn likamai.
 Òdi kakara ò lé kpákúsũmai,
 òdi lédok̃nɔ ke ma w̃endibona yāi.

¹⁴ Ama ma n náani kè Dikiri,
 madì pi ma Ludamè n ù.

¹⁵ Ma w̃endii d̄ig̃õ kũ n ɔĩ g̃ɔrɔ s̄inda p̄inki,
 ñ ma sí ma ibere kũ òteni ma wete
 ò ma denɔ ɔĩ.

¹⁶ Ñ ãn were makũ n z̀òbleriia,
 ní ma sura ba n yenyĩ g̃ũn.

¹⁷ Dikiri, ñsun tó wé'i ma kũro,
 zaakũ ma wiki lèmma.

Ñ tó wé'i yāvānikerinɔ kũ,
 ñ tó ní lé g̃õ nak̃sana gyāwānn,
¹⁸ ñ tó éketorii p̄inɔ n̄éne nate.

Òdi d̃ɔke kũ gbè mananɔ,
 òdi ní gya bo kũ iadānaao.

¹⁹ Aruzèke kũ n kākara n v̄inakèrinɔne z̃õk̃s,
 ndì arubarika da gbè kũ ò nanyĩnɔgu

gbē sīnda pínki wára.

²⁰ Tó gbēno lé kpákúsúnyĩ, ndi ní ute n kuru,
tó óten lékpakósa ke kúfwo, ndi ní dákpa n kukia.

²¹ Arubarikademe Dikiri ú,
zaakú à yenyĩ zókó mómene
wēte kú ó likaii gūn.

²² Swēe kēmagu gwe,
akú ma dà, n ma zukūname.
Kú ma faaba lé zūnyĩ,
n ma wēnda ódónaa mà.

²³ Ágō ye Dikirii, ákōno á gbēno.
Dikiri di a náanikerino dákpa,
àdi fina bo zīdabirinone pásīpāsī.

²⁴ Ákōno kú á wé dō Dikiriiino,
ágō gbāna à á swē kpáte.

32

Durunna'ona Ludane

Dauda lēe.

¹ Arubarikademe gbē kú Luda a taarino tòne
à a durunnao kēne ú.

² Arubarikademe gbē kú Dikiri di a durunna yá daro ú,
akúsō manafiki kú à nēsee gūnlo.

³ Kú ma yíte kú ma durunnao, ma fēfē,
ma wiki dīgō dō zaa kōnkō ari ókōsi.

⁴ Nō dīgō tōnama fānantē kú gwāanio,
ma gbāna lāka lākū guwānagō ifāntē ma le bà.

⁵ Akú ma wennē ma durunnai,
mádi ma yá vāni utenne doro.
Ma pì, mani ma taarino o Dikirine,
akú a ma durunna kēmene.

⁶ Abire yāi n náanikeri wé kemma a gōra,
tó kisira ten su, aní a lero.

⁷ Ma utekime n ú,
ndi ma bo wētāmmanaa gūn,
ndi likamai ñ ma sura ba.

⁸ Mani yá danne mà n da zé kú à de ñ séa,
mani lé damma, ma wé gō tēnyĩ.

⁹ N̄sungō kun laasunn sari
lán sō ke baragbāsō bàro,
tó ndi sōmō kārīne kú a bāaoro,
òdi da n dōrōaro.

¹⁰ Yā'ummanaa di da gbē vāninola,
Dikiri yenyĩ di lika a náanikerinōa.

¹¹ Gbē manano, à pōnna ke Dikiri yāi,
nēsepuradeno, à ayuwii ke à yáa dō.

33

Luda sáabukpanaa

¹ À ayuwii ke Dikirine gbē manano,
à kú nēsepuradeno a sáabu kpá.

² À Dikiri tó kpá kú gidigboo,
à lē síne kú mōrōo.

³ À lē dufu síne,
à p'uborino lé kú dōnaao kú pōnna wikio.

4 Zaakū yā kū Dikiri ò bi yāpurame,
à náani vī a yākenaa gūn pínki.

5 À ye yā manai kū yāzedeo,
Dikiri yenyī andunia pà.

6 Dikiri yā'ona mé à musu kè,
a lé'ia mé à musupɔnɔ pèpe.

7 À í kàte gu dokɔnɔ, à gɔ́ ísira ũ,
à ínɔ kākara, à gɔ́ í lòkoto ũ.

8 Andunia gbē sīnda pínki, à vīna ke Dikirine,
gbē bēnenɔ pínki, à mì natene.

9 Zaakū à yā ò, akū andunia gɔ́ katena,
à yā dite, akū pɔ́ sīnda pínki gɔ́ kun.

10 Dikiri ò lé kū burinɔ kpàkūsū ke pà,
àdi kpá būsudenɔne kū pɔ́ kū òten péaao.

11 Yā kū Dikiri zèò digɔ́ zena gíngin,
yā kū à a pɔ́ gbà digɔ́ kun gɔ́rɔ sīnda pínki.

12 Arubarikaden buri kū Dikiri de a Luda ũ ũ,
gbē kū à n sè a pɔ́ ũnɔ.

13 Zaa musu Dikiri ò gu gwa zíte,
àdi bisāsirinɔ e n pínki.

14 Zaa gu kū à kun àdi wé pà
gbē kū ò kú andunia gūnnɔla n pínki.

15 Akū mé à gbē sīnda pínki swèè kè,
àdi n yākenanɔ dɔ́ pínki.

16 Kína ke ò zī ble a zīkari gbānanɔ yāiro,
zīkari ke ò bo a gɔ́sagbānake yāiro.

17 Sɔ́ náanikena à n mì sí bí ékeme,
bee kū a gbānakenaò ani fɔ́ à gbē sura baro.

18 Dikiri wé kú a vīnakerinɔa,
gbē kū n wé dɔ́ a yenyīanɔ.

19 Ani n bo ga léi,
ani n gwa nàgɔ́rɔ.

20 Ó wé digɔ́ dɔ́ Dikirii,
àkūme ó kpanyīri ũ kú ó sēgbakoo.

21 Zaakū Dikirin ó pɔ́ digɔ́ nna káao,
ó a tɔ́ kū à kú adona náani vī.

22 Dikiri, n tó n yenyī gɔ́ kú kúoo
lákū ó wé dɔ́nyī nà.

34

Dikiri manakenaa

Lè kū Dauda dà gɔ́rɔ kū à a zīda dite ĩade ũ Abimeleki are, ari Abimeleki pèa à tà.

1 Manigɔ́ Dikiri tɔ́ sè lei lakanaa sari,
manigɔ́ a tɔ́ kpá lákū gu digɔ́ dɔ́ nà.

2 Manigɔ́ ĩa dà Dikiri yā musu,
takasidenɔ ni ma ò pɔ́nna ke.

3 À zɔ́kɔ́ke dɔ́ Dikirine kúmao,
ò a tɔ́ bo lèlè.

4 Ma Dikiri ki wète, akū à wèma,
à ma bo ma vīnanɔ gūn.

5 Gbē kū n wé dɔ́inɔ àn nigɔ́ werena,
wé'i ni n kú zikiro.

6 Gbē takaside dí Dikiri sisi, akū à wèa,
à a bò a warinɔ gūn pínki.

7 Dikiri Malaika digɔ́ kú a vīnakerinɔ sare,
àdi n mì sí.

8 À lé ke à gwa, áni d5 kú Dikiri nna,
arubarikaden gbē kú à nàì ù.
9 Dikiri gbēno, à vīna keke,
póke di kīa à vīnakerinɔaro.
10 Nà di mūsuno de, pòble di kīam̄ma,
ama pò mana ke di kīa Dikiri ki weterinɔaro.

11 Gbēno, à mó à ma yā ma,
mà vīnakeña Dikirinɛɛ dadaáre.
12 Ákōno kú á ye á wēndi gō mana
akūsō á ye á kunna gō nna,
13 à á lé kú kú yāvāni'onaao,
àsun tó éke bo á lénlo.
14 À kpe li yā vānīne à yā mana ke,
à aafia zé wete àgō téi.

15 Dikiri digō wé té gbē mananoì,
àdi sã kpá n̄ sɔdɔnaai.
16 Dikiri di kpe li yāvānikerinone,
de n̄ yā sún dɔ gbēkeguro yāi.

17 Tó gbē manano lé zù Dikiri, àdi ma,
àdi n̄ bo n̄ warino gūn pínki.
18 Dikiri kāni kú gbē kú n̄ pɔ yākanɔ,
àdi kpá gbē kú n̄ án sisananoì.

19 Wari digō gbē mana le gèn baaakō,
ama Dikiri di a bo a gūn pínki.
20 Àdi a wāno dākpá pínki,
a ke di éro, bee mèn do.

21 Kisira ni gbē vānino dede,
yā ni vute gbē mana iberenoa.
22 Dikiri di a zòblerino mì sí,
yā ni vute gbē kú à naiaro.

35

Gbē mana sɔdɔna Dikirinɛ

Dauda lèɛ.

1 Dikiri, n̄ iberɛ sé kú ma iberenoɔ,
n̄ zì ká kú gbē kú òten zì ká kūmaono.
2 N̄ n̄ sēgbako kú n̄ zìkabono sète,
n̄ fute n̄ kpámai.
3 N̄ n̄ sári kú n̄ fēnedao sé dɔ,
n̄ gé n̄ da gbē kú òten pétemainɔle.
N̄ omene ma surabariime n̄ ù.
4 Gbē kú òteni ma wete ò ma deno,
n̄ tó ò kpe li, wé'i n̄ kú.
Gbē kú òten kisira gōgōmaino,
n̄ tó ò fua, mà n̄ kpe e.
5 Ògō de lán ése ūkã kú ïa sète bà,
Dikiri Malaika péfuma.
6 N̄ zé gō gusira ū kú guzāreɛo,
Dikiri Malaika ɔ sōnyí.
7 Zaakū ò wēɛɛ yōmene pá,
mádi yāke keñnero, akū ò bàa kpàkpamene.
8 N̄ tó kisira n̄ le kanto,
n̄ tó bà kú ò kpàkpamene n̄ kú
de ò léte wēɛ kú ò yṑ̀ pìi gūn.
9 Ma pɔ ni gbasa à ke Dikiri nna,

mani ponna ke kù à ma sura bà yáì.

¹⁰ Mani pi kù nèsedoo,

Dikiri, dí mé à de lán n bàa?

Ndì takasidenò sí gbānamōnnerinò, ndì wēndadenò bo ñ wétāmmarinò ɔ̃.

¹¹ Sèeda ékedenò dì futemai,

òdi yā kù má a yā dōro lalama.

¹² Òdi yā mana fīna bomene kù yā vānio, akū ma gō boado ũ.

¹³ Tó ò gyā kè s̄s̄, ma uta kasa dà,

ma ma zīda b̄usa kù l̄yīnao,

ma adua k̄ēñe lakanaa sari,

¹⁴ lākū ò de ma gbēnna ke ma dane ũ bà.

Ma kure má m̄petena kù p̄sirao,

lākū ma dan maten wēnda keneɛ bà.

¹⁵ Ama kù ma ḡɛɛ s̄i,

ò likamai kù p̄nnao,

ò ma ke p̄à ò l̄etema,

ò ma yaka lakanaa sari.

¹⁶ Ò ma fobò p̄s̄ip̄asi,

ò saka p̄itima.

¹⁷ Dikiri, ñigō ma gwa le ari b̄oreɛ?

M̄usu p̄ino teni ma ke yákiyaki,

ñ ma símma m̄agō kù wēndiio.

¹⁸ Mani n s̄áabu kpá pari k̄ōkakarana gūn,

mani n tó kpá gbēnò wára.

¹⁹ Ñsun tó ma ibereɛnò ma yáa dōro,

ñsun tó gbē kù ò z̄amagu p̄ano

ma gwa kù wé vānioro.

²⁰ Yā nna di bo ñ l̄enlo,

òdi yā di yāketesaridenò.

²¹ Òdi lé at̄e ò pi:

Èh̄e, èh̄e, ó wé è.

²² Dikiri, n wé è, ñsungō ȳitenaro,

ma Dikiri, ñsungō z̄a k̄ūmaoro.

²³ Ma Luda, ñ fute ñ ze k̄ūmao,

ma Dikiri, ñ tó yā bo k̄ūmao nna.

²⁴ Ndì yā ke a z̄éa,

Dikiri ma Luda, ñ yā nna kpáma,

ñsun tó ò ma yáa dōro.

²⁵ Ñsun tó ò o ñ sw̄en ò ma nero,

ñsun tó ò pi ò ma m̄o b̄enero.

²⁶ Lākū òten p̄onna ke ma wétāmmaanaa musu nà,

ñ tó wé'i ñ kù, mà ñ kpe e.

Lākū òten z̄ōkōke m̄omene nà,

ñ wé'i dar̄ma ñ ñ kpe bo.

²⁷ Gbē kù ma bona mana di keñne nnanò

ñ tó ò p̄onna ke ò ayuwii ke.

Gbē kù ma bona aafiaa di kárgunò

ñ tó ògō pi baala'i, Dikiri mé à z̄ōkō.

²⁸ Makū s̄s̄, mani n náani yā o,

manigō n s̄áabu kpá ḡoro s̄inda p̄inki.

à wé ògò Luda wé'i víro.

² Zaakū àdigò a zída e gbē mana ūme,
àdi a durunna dō gbasà à zánlo.

³ Èkè kú manafikio kú a lén,
à òndò kú manakènaao tò.

⁴ Àdi yā vāni laasun lé a wútekia,
àdi gi yā pásīro,
àdi a zída da zé fayasariden.

⁵ Dikiri, n yenyī zòkòò kà ludambèa,
ń náani ví manamana, à zò susunèna.

⁶ N manakèna zòkò lán kpínò bà,
n yàzedeke lé víro lán ísira lòkotoo bà.
Dikiri, ndi bisásirinò kú nòbòno bo píinki.

⁷ Luda, n yenyī bèere ví fá,
bisásirinò di utè n orun.

⁸ Òdi n ɔn pòble nísìde ble ò ká,
ndi n swa'i pònnade kpámma ò mi.

⁹ Zaakū mòkòmmè wèndiboki ũ,
ó kunna n gupuran mé à ó wé kè.

¹⁰ Ògò yenyī mò gbē kú ò n dònòne,
ògò nèsepuradenò sura ba ògò gé.

¹¹ Òsun tó zídabirinò gèse pétepetemaro,
òsun tó yāvānikerinò ɔ sōmairo.

¹² Ò gwa, manafikide pínò lète,
ò gò wutèna sòròrò, oni fò ò futero.

37

Gbē mananò kú gbē vāninò ziaakpe zī
Dauda lèe.

¹ Òsun tó gbē vāninò yā n kú gbānaro,
òsun yāvānikerinò gwena ni òero,

² zaakū ò kori kè tera lán sèe bàme,
ń manakèna ni láka lán sèla ísì bà.

³ Ò Dikiri náani kè, ògò yā mana kè,
ògò kú bùsu dín, ògò nna ma.

⁴ Ò tó n pò gò nna kú Dikirio,
ani pò kú n nèse yei kpámma.

⁵ Ò ze kú Dikirio ò n náani kè,
ani yā dínò kenne.

⁶ Aní tó yā bo kúnwo nna lán gudónaa bà,
ani tó ò bo mana lán fānantè gupurakūnaa bà.

⁷ Ò ze kú menao Dikiri arè ò a dà,
òsun tó aruzekede yā n kú gbāna
gòrò kú à bò kú a wéze vānioro.

⁸ Ò pòfè tó ò mi kè pētèa.

Òsun tó yā bireno n kú gbānaro,
àdi su kú yāvānikènaaome.

⁹ Zaakū gbē vāninò ní kakate,
gbē kú ń wé dò Dikiriinò mé ògò bùsu ví.

¹⁰ À gò fiti kú gbē vāninò nigò kun doro,
bee tó n ń wéte, òni ń lero.

¹¹ Zídabusingò mé onigò bùsu ví,
onigò pònna kè kú aafia zòkòò.

12 Gbē vāni dì yā vāni kpákpa gbē manane,
àdi sakaa pítia.

13 Ama Dikiri digō a yáa dō,
zaakū à dō kū a goro ni papa.

14 Gbē vāninō dì fēneda woto,
òdi ní kà kpá sála,
de ò le ò takasidenō kū wēndadenō dedeō,
ò gbē kū ní yákēna mananō kakate.

15 Ní zīda fēneda ni ní zō ní swèn,
oni ní sánō é'é'ine.

16 Pó fiti kū gbē mana vī

de gbē vāni dasinō aruzekela,

17 zaakū gbē vāninō gbāna ni mī de,
ama Dikirime gbē mananō kūna ũ.

18 Dikiri taarisaridenō yā dō,
ní bakaa digō de ní pō ũ goro sīnda pínki.

19 Wé'i ni ní kū yā pásī goro zīro,
bee tó nàa kà, onigō kána.

20 Gbē vāninō sō oni kakate,
Dikiri ibeerenō ni láka lán sēla bōtō bā,
ò gēte lán túsukpe bā.

21 Gbē vāni dì pō sākáńma à a fīna boro,
gbē mana sō àdi gba da yōnkōyōnko.

22 Gbē kū Dikiri arubarikaa dāngunō mé ògō būsū vī,
gbē kū à lé kēńnenō sō oni kakate.

23 Dikiri mé àdi zémile kū gbēne,
a pō digō nna a kunnāaa.

24 Bee tó à gēe si, ani léte sorooro,
kū Dikiri a kūna yāi.

25 Kefennan ma ũ yā, akū ma zī kù,
mádi e Luda gbē mana zúkūna zikīro,
mádi e à nēnō ten bara kero.

26 Adigō gba da goro sīnda pínki
àdigō pō sākáńne,
a nēnō nigō de arubarikadenō ũ.

27 Ní kpē li yā vānine ñgō yā mana ke,
ñigō kū būsū dín goro sīnda pínki.

28 Zaakū Dikiri ye yāzedei,
ani a náanikerinō zúkūnaro.

Onigō kun aafia goro sīnda pínki,
gbē vāninō sō oni kakate.

29 Gbē mananō mé ògō būsū vī,
onigō kun goro sīnda pínki.

30 Ọndōyā dì bo gbē mana lén,
a lé dì yāzede o.

31 A Luda doka kú a swèn,
a gbá dì sata pókearo.

32 Gbē vāni dì gbē mana kpákpa
de à le à a de,

33 ama Dikiri ni a tó a zīro,
ani we yákpate a blero.

34 Ñ Dikiri dá ñgõ a yā kūna,
ani n kara de ñgõ búsu vī,
īni gbē vāninɔ mīdena e.

35 Ma gbē pásī gbānade ke è yā,
àten ɔ tá lán lí kú zīte kēne nna bà.

36 Kú tá kà kúmao gwe, à kú gwe doro,
ma a wētē, mádi a lero.

37 Ñ taarisaride yā gwa,
ñ wé pé gbē mana yāi,
zaakū nēsēyīdade burinɔ ni gõ buri ũ.
38 Durunnakerinɔ sõ oni kakatē lelelelele,
gbē vāninɔ buri ni mī de.

39 Dikiri mé ani gbē mananɔ sura ba,
anigõ deñne utēki ũ warikegɔɔɔa.

40 Dikiri ni kpányī à ñ bo,
ani ñ sí gbē vāninɔa à ñ sura ba
kū ò nài yāi.

38

Takaside aduakēnaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri, ñsun ma toto kū pofēoro,
ñsun ma sã fī kú pētēoro.

² N kànɔ ma papa,
n ɔ t̄ma.

³ Ma mē gbāna làka n pētē yāi,
ma wá aafiaro ma durunna yāi.

⁴ Ma taarinɔ dāmala,
ò t̄ma lán aso tikisii bà.

⁵ Ma bònɔ lí f̄nna ũ,
ò yagi kē ma ȳnkòke yāi.

⁶ Má kuna, ma gõ z̄b̄b̄,
madigõ té ànsisiname gɔɔ s̄inda p̄inki.

⁷ Ma kpewa ten wí yāpura,
ma mē gbāna vīro.

⁸ Má gbāna vīro, ma mē kē búgubugu,
maten wiki lé ma poyakana yāi.

⁹ Dikiri, ñ p̄ó kú má yei d̄s̄ p̄inki,
ndi ma ndana ma s̄ans̄an.

¹⁰ Ma kú ten vī gb̄i gb̄i, ma gbāna làka,
ma wé ten té ke doro.

¹¹ Ma gbēnnanɔ kú ma gbēnɔ di gb̄atēmenē,
ma danenɔ di bà lémenē ma b̄onɔ yāi.

¹² Gbē kú ò wete ò ma denɔ di bà kpákpaмене,
ma weterinɔ di yā vāni kpákúsú kúmao,
òdigõ manafikiyá gwa kú k̄so gɔɔ s̄inda p̄inki.

¹³ Ma gõ lán s̄ato bà, madì yā maro,
lán gbē kú a néne n̄ate bà, madì lé wēk̄aro.

¹⁴ Má de lán gbē kú àdi yā maro bà,
madì wer̄maro.

¹⁵ Dikiri, m̄k̄ommē ma wé d̄onyī,
īni ma yā ma, Dikiri ma Luda.

¹⁶ Ma p̄i, ñsun tó ò ȳḡõ kemaro,
ñsun tó ò ìa dá ma satana yāiro.

¹⁷ Ma ka letena,

madig̃ kú yá'úmmanaa gūn.
 18 Mani ma yá vānin̄ onne sà,
 zaakū ma durunna yāin ma p̄ yakana.
 19 Ma ibere pásīn̄n lé vīro,
 gbē kú ò zāmagu pāpān̄n dasi.
 20 Òdi yá mana fīna bomene kú yá vānio,
 yá manan má téi, akū ò ibere sè kūmao.
 21 Dikiri, ñsun ma zukūnaro,
 ma Luda, ñsung̃ kú kūmao zāro.
 22 Ñ m̄ ñ kpāmai likalika,
 ma Dikiri, ma surabarii.

39

Takaside 30bna Ludan

Dauda lèe.

1 Ma pì, manig̃ ma zīda kūna d̄s,
 mani tó ma lé ma da durunnakēnaa gūnlo.
 Tó gbē vāni kú kūmao, mani ma lé kú.
 2 Ma lé nakōana, ma yīte kitikiti,
 mádi yáke oro, bee yá mana se,
 akū ma yá'úmmanaa era à kàra.
 3 Ma swēe puusu bò ma gūn,
 kú ma laasunn lè, ma nēse wà,
 akū ma lé bò ma pi:
 4 Dikiri, ñ tó mà a wēndig̃r̄ lé d̄s
 kú ma g̃r̄ dasi léo.
 Ñ tó màg̃ d̄s lākū ma wēndii ni láka nà araga.
 5 N ma wēndi lé ȳ ñ ò la lén,
 ma konna de wé kú yīola n kīnaaro.
 Gbē sīnda pinki d̄i gēte lán ia bàme,
 6 bisāsiri tena dig̃ de lán uraa bàme.
 Àdi ke gāragara à aruzēke kakara,
 ama à d̄s ke d̄in ani g̃ñero.
 7 Tó leme, b̄ tāmaan manig̃ vīi?
 M̄kōmme ma wé donyī, Dikiri.
 8 Ñ ma taarin̄ kēma,
 ñsun tó ȳnk̄n̄ ma foboro.
 9 Ma lé nakōana, mádi ma lé wēkōaro,
 zaakū m̄k̄n̄ mé n yá bire kè.
 10 Ñsun ma lé doro,
 n okū teni ma ká gaa.
 11 Nd̄i gbē toto nd̄i wé taa a durunna yāi,
 nd̄i a aruzēke ble lán blé bà.
 Gbē sīnda pinki d̄i gēte lán ia bàme.
 12 Ñ ma aduakēna sí Dikiri,
 ñ s̄ kpá ma wikilēnaaa.
 Ñsun s̄ tata ma 30d̄naanero,
 zaakū n nib̄n̄ ma ū,
 má de gbē z̄it̄ ū lán ma dizin̄ bà.
 13 Ñ wé goma de ma p̄ le ag̃ nna d̄o,
 ari màg̃ gé andunia tó.

40

Dikiri sáabukpanaa

Dauda lèe.

¹ Ma wé dò Dikirii manamana,
akū à aré dōma à ma òdōnaa mà.

² À ma bo tñnwééé gūn,
à ma bo fokon.

À ma gbá pèté gbèsi musu,
à ma zé gwe gíngin.

³ À lè dufu dàmené ma lén
ó Luda sáabukpana pò ũ.
Gbēnò ni e dasi, vīna ni n̄ kú,
ò Dikiri náani ké.

⁴ Arubarikaden gbē kú à Dikiri náani vī ũ,
akūsò àdi aré dò zīdabirinò kú tǎnagbagbarinòaro.

⁵ Dikiri ma Luda, n yābonsarékēnanon dasi,
oni f̄s ò yá kú nten péawere dōdoro.
Tó maten babanne, à lé vīro,
mani f̄s mà o pínkiro.

⁶ N̄ ye sa'opò ke gbairo,
akū n ma gba sá mà yá mao.
N̄di sa'opò kú òdi ká tén à té kú
ke durunna kútekebo gbekaro.

⁷ Akú ma pi: Makúme la,
ma su lákú à kēna takadan ma yá musu nà.

⁸ Má ye n poyenyīna kéme, ma Luda,
n doka kú ma swèé gūn.

⁹ Mani yázedé baaru kpá pari kōkakaranaa gūn,
mani ma lé nakōaro, lákú n̄ d̄s nà Dikiri.

¹⁰ Mádi n yázedéke utéñnero,
ma n náani kú n surabanaao yá ò.
Mádi gí n yenyī kú n yápurao oi
pari kōkakaranaa gūnlo.

¹¹ Dikiri, ñsun gí ma wēnda gwairo,
n yenyī kú n yápurao ḡs ma dákpa.

¹² Zaakú yá vāni kú à likanamai lé vīro,
ma taarinò dāmala, maten gu ero,
à dasi de ma mikála, swèé k̄magu.

¹³ Dikiri, ñ sùru ké ñ ma sura ba,
Dikiri, ñ ké likalika ñ m̄s n̄ kpámai.

¹⁴ Wé'i gbē kú òten wete ò ma denò kú,
ò n̄ m̄i péte.

Gbē kú ò ye mà kisira enò kpe li,
n̄ an̄ ḡs sisina.

¹⁵ Gbē kú òdi pimene, taare, taarenò,
wé'i n̄ kú ò ḡs giri.

¹⁶ Gbē kú òteni n ki wetenò,
n̄ tò n̄ p̄o kemma nna ò yáa d̄o.

Gbē kú ò ye n surabanainò
ḡs pi Dikiri z̄k̄s.

¹⁷ Takaside wēndademe ma ũ,
n̄ laasun lé ma yáa, Dikiri.
M̄k̄ōmme ma kpanyīri ũ kú ma m̄sirioo,
ma Luda, ñsun ḡi kero.

41

Gyare aduakēnaa

Dauda lèé.

¹ Arubarikaden gbē kú àdi gbānasaride yá da ũ,

Dikiri di a bo warikenagorɔa.

² Dikiri ni à dākpa à a gba wèndi gbàna,
ani arubarika daagu a būsun,
ani a kpá a iberenɔa ò n poyeina kearo.

³ Dikiri ni ze káao tó à wutena gyán,
ani tó à fute gyá pìn aafia.

⁴ Ma pì: Dikiri, ma durunna kènne,
n ma wènda gwa, n ma gba aafiaa.

⁵ Ma iberenɔ teni ma wete kú gao ò pì:
Bɔren ani ga de a tó sátee?

⁶ Tó ò sù ma gwa, yá pán òdi omene,
òdi baaru vání wete ma yá musu,
gbasa òdi fute ò gé ò yá pì fá bàai.

⁷ Ma zāngurino di ma kpákpa kú yá vānio,
n pínki òdi àlesi vání dɔma ò pì:

⁸ Gagagyá mé à a lè,
ani fute a wutena bire gūn doro.

⁹ Bee ma gbēna kú ma a náani kè,
kú òdi ɔ kakara ta dokɔnɔ gūn bò ma kpe.

¹⁰ Mɔkɔn sɔ Dikiri, n ma wènda gwa,
n ma gba aafiaa de mà fīna boñne.

¹¹ Tó ma iberenɔ dí ma yǔgɔ kemaro,
manigɔ dɔ sà kú ma yá kangu.

¹² N ma kūna ma nēsemāna yāi,
n tò màgɔ kú n are gɔɔ sīnda pínki.

¹³ Arubarikade Dikiri, Isarailano Luda
zaa káaku ari gɔɔ sīnda pínki!

Aami! Aami!

TAKADA PLADE

Zabura 42-72

42

Zizɔ sɔdɔnaa

Kora burino lèe.

¹ Lákú zɔ di swa sare ni de nà,
len n ni di ma de le, Luda.

² Ma nini ten Luda ni de, Luda Wèndide pii.
Bɔren mani le mà gé daalee?

³ Wétē mé à gɔ ma pɔble ũ
fānantē kú gwāanio,
òdigɔ pimene gɔɔ sīnda pínki:
N Luda kú máa?

⁴ Ma nēsee wēnne, akú yá dīkīnāno dɔmagu,
lákú madì gé pari gūn nà ari Luda ɔnn,
gbēno òdigɔ tété ma kpe kú ayuwīlo,
dikpekerino di dodomai kú sáabukpanaa.

⁵ Bóyāin ma nēsee yàkaa?

À kè dera ma laakarīi fùtee?

Séde màgɔ wé dɔ Ludai,
zaakú mani era màgɔ à sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

⁶ Ma nēsee yàka, akú n yá dɔmagu
zaa Miza kpigereei ari Yoda mīia,
zaa Emɔ kpino musu.

⁷ Ndì tó ísɔkena kīni gɔ dɔ,
í lòkotonɔ ten lé zúkì.

N tò í ten damala,
a sɔ̄ ten tá kúmao.

⁸ Dikiri di yenyí mómene fánantɛ,
a lɛɛ digɔ̄ dɔ ma lén gwāani,
maten wé ke Luda kú à de ma wèndi úa.

⁹ Madi pi Luda ma gbèsine:
Bóyáin ma yá sànguu?
À kè dera n tò màgɔ̄ té kú pɔ̄sirao
ma ibere wétámmana yáii?

¹⁰ Ma waridɔmmarinɔ̄ di ma sɔ̄sɔ̄,
akú ma wáno digɔ̄ wí,
òdigɔ̄ pimene gɔ̄ɔ̄ sɛnda pínki:
N Luda kú máa?

¹¹ Bóyáin ma nèsee yàkaa?
À kè dera ma laakaríi fùtɛɛ?
Séde màgɔ̄ wé dɔ Ludai,
zaakú mani era màgɔ̄ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

43

¹ Ñ ma yá nna kpáma Luda,
ñ ze kúmao buri ludadɔrisarinɔ̄ yá musu,
ñ ma bo gbɛ vání manafikidenɔ̄ ɔ̄í.

² Luda, mɔ̄kɔ̄mmɛ ma uteki ú,
bóyáin n gimaii?
À kè dera n tò ma gɔ̄ té kú pɔ̄sirao
ma ibere wétámmana yáii?

³ Ñ n gupura kú n yápurao zíma,
à domene are n kpi musu,
à gé kúmao ari n kúkia gwe.

⁴ Gbasa mà gé n gbagbakia Luda,
ma pɔ̄ ni kemma nna, Luda ma pɔ̄nna,
mani n tɔ̄ kpá kú mɔ̄ɔ̄ɔ̄,
Luda ma Luda.

⁵ Bóyáin ma nèsee yàkaa?
À kè dera ma laakaríi fùtɛɛ?
Manigɔ̄ wé dɔ Ludai,
zaakú mani era màgɔ̄ a sáabu kpá,
ma Surabari, ma Luda.

44

Isarailanɔ̄ faaba wékɛnaa

Kora burinɔ̄ lɛɛ.

¹ Luda, yá kú n kè zaa gikena ó dizinɔ̄ gɔ̄ɔ̄a,
ò òwere ó sá mà.

² N ɔ̄ sɔ̄ burinɔ̄i n wari dɔ́m̄ma,
n ó dizinɔ̄ kàte ní gbèn,
n ní kara ò dàgula.

³ Adi ke ní fɛnda mé à ní ká bùsu díaro,
ní gàsá gbānan ò z̄iì blèoro.
N z̄ida gàsá gbāna mé à tò,
n are dɔ́m̄ma kú ní yeñyí yáì.

⁴ Mɔ̄kɔ̄mmɛ ma Kína ú ma Luda,
ndi tó Yakubu burinɔ̄ z̄iì ble.

⁵ N gáin odi ɔ̄ sɔ̄ ó ibereɔ̄i,
kú n tson odi gbá pétepete ó zāngurinɔ̄a.

6 Adi ke ma sá náanikenanlo,
 adi ke ma fēnda mé àdi ma boro.
 7 Zaakū m̀k̀n mé ndì ó sí ó ibereṅa,
 ndì wé'i da ó zāngurinṅa.
 8 Luda, odig̃ n sáabu kpá g̃rṅ sīnda pínki,
 odig̃ n tó kpá lakanaa sari.

9 Bee kú abireo n giwái n tò wé'i ó kú,
 ndì bo kú ó z̀karinṅ doró.

10 N tò o boru kpe ó ibereṅne,
 n tò ó zāngurinṅ ó pónṅ nàk̃a.

11 N ñ gbá zé ò ó deḍe lán sánṅ bà,
 n ó fák̃a burinṅ té.

12 N n gbēṅ yia araga,
 ñdi àre le a gūnlo.

13 N tò ó gbēdakenṅ ó s̃s̃s̃,
 gbē kú ò kú ó sarenṅ ó lalandii kē.

14 N tò o g̃ baaru p̃ ũ burinṅne,
 gbēṅ di ñ mi yīgawere.

15 Madig̃ kú kú wé'io g̃rṅ sīnda pínki,
 ma gasuu g̃ kpá ma wéi

16 ma lalandikerinṅ kú ma s̃s̃rinṅ yāi
 kú ma ibere kú ò ye ò fīna bomanṅ yāo.

17 Abirekū ó lé pínki,
 bee kú n yā dí s̃óguro,
 ódi n bàka kunna kūo yā gbororo.

18 Ó laasun dí kēmmaro,
 ódi kē n zéaro.

19 N ó kē dúgudugu,
 n ó bùsu kē gbēgbonnṅ kureki ũ,
 n gusira níkiniki dàòla.

20 Tó ó Dikiri tó s̃ògu yā,
 ke tó ó wé d̃ buri z̃tṅ t̃ananṅ,

21 Luda ni gí ei yá?
 Zaakū àkū mé à ó nèsegūnyānṅ d̃s̃ pínki.

22 N yāi ó kú ga léi zaa k̃nṅ ari ṅk̃si,
 òdi ó dite lán s̃a kú oni ñ kùtu kp̃nṅ bà.

23 Ñ vu Dikiri! À kē dera nten i oo?
 Ñ fute! Ñsun giwái g̃rṅ sīnda pínkiro.

24 À kē dera n k̃k̃ṅ d̃w̃ere?
 Ó wēndake kú ó wét̃ammanaao s̃angun yá?

25 O g̃ yīna lukutēn,
 o g̃ wutena z̃ite.

26 Ñ fute ñ kpáwái,
 ñ m̃ ñ ó bo n yenyī yāi.

45

Kína ñsena lē

Yenyī lē kú Kora burinṅ dà.

1 Yā nna ten p̃p̃i ma sw̃ēe gūn,
 lākū maten lē dík̃ina da k̃inanē nà.
 Ma lé nna lán takadakeri mana takadakēb̃ṅ bà.

2 N manake de gbē sīnda pínkila,
 n légb̃e d̃ig̃ nna,
 arubarika kú Luda dàngu lakana ṽiro.

3 Mòkòñ zìkari pāsī, ò n fēneda sé
 ò loko n kíkègakuri sèeda ù.
 4 Ò di s̄sa ò ḡé z̄ì ble n gakerikè gūn
 yāpura kù n̄esedoo kù yāzedeo yāi,
 ò yā n̄asideno ke kù n ɔpla gbānao.
 5 Kí, n k̄ano lé s̄onte,
 àdi ḡé à n ibereno sw̄è z̄ò,
 burino di létè n gbá sare.
 6 Luda, òniḡò vutena kpatan ḡo s̄inda p̄inki,
 òniḡò n kíkègo k̄una yāzede ù.
 7 Ò ye yāmanakenaai, n z̄a a yāvānikenagu.
 À yā mé à tò Luda, n Luda, n ka k̄in,
 à p̄onna p̄isimma de n gb̄enola.
 8 Lí'ò gb̄i nnanna p̄isi n p̄okasan̄o,
 m̄o'ò ù di n p̄o ke nna
 n kp̄é kù ò k̄èke kù wisa sakaao gūn.
 9 K̄ina n̄en̄gb̄en̄on kù n n̄o yenyiden̄o té,
 n n̄o dufu kù n ɔplai,
 à Ofi bùsu wurap̄on̄o dana.

10 N̄en̄okpare, ò s̄a kp̄á ò ma!
 N de be kù n gb̄en̄o yā s̄un donne arero.
 11 N n̄omanakè ten k̄ina m̄èè luka,
 ò m̄i natene, zaakù n dikirime a ù.
 12 Tayaden̄o ni su ò gba danne,
 aruzekeden̄o ni n wé wete.
 13 K̄ina n̄en̄okpare vutena kp̄ène gūn kù gakerio,
 ò z̄ì k̄è a p̄okasan̄o kù wura bàao.
 14 Òten su k̄aao k̄inane
 kù a p̄okasa wānzānden̄o dana.
 N̄en̄okpare zenn̄erino téi,
 òten su k̄aao a k̄inaa.
 15 Òten ḡé k̄ūwo k̄inabea,
 òten p̄onna ke kù ayuwiikenaao.
 16 N n̄égḡb̄en̄o ni ḡò n den̄o ḡène ù,
 òni ò ditedite k̄inano ù andunia gūn p̄inki.
 17 Mani tó n tó ḡò d̄o gb̄en̄ogu lakanaa sari,
 burino niḡò n s̄áabu kp̄á ḡo s̄inda p̄inki.

46

Luda kù k̄oo

Kora burino l̄èe.

1 Ludan ó uteki ù kù ó gb̄anao,
 àdiḡò kp̄awái ḡo s̄inda p̄inki ó warik̄ena gūn.
 2-3 A yā mé à tò bee tó andunia yàka
 ak̄us̄ò kp̄ino létè ò si ísiran,
 bee tó í p̄i k̄ini k̄à à f̄utaa bò
 ak̄us̄ò kp̄ino d̄ège kù k̄inio,
 sw̄è ni k̄èóguro.

4 Swa ke kun kù a í di su kù p̄onnao Luda w̄ete gūn,
 Luda Musude k̄uki kù à kù adonaa p̄ii.
 5 Luda kù w̄ete p̄ii gūn, ani ḡò bez̄i ūro,
 Luda ni kp̄ái gud̄o.
 6 Burino ten wiki lé, kpatano ten ȳiḡá,
 Luda p̄ut̄á, akù andunia yò.
 7 Dikiri Z̄ikaride kù k̄oo,
 Yakubu Ludan ó uteki ù.

⁸ À mɔ́ à Dikiri yākenanɔ́ gwa,
lákū à yā yia anduniaa nà.
⁹ Àkū mé àdi zīi mī de ari andunia lén,
àdi sánɔ́ é'ε àdi sárinɔ́ dúgu zɔ́,
àdi té sɔ́ sēgbakonɔ́a.
¹⁰ À ze teene àgɔ́ dɔ́ kú makūme Luda ũ.
Burinɔ́ nī ma tɔ́ sé lei,
oni ma tɔ́ kpá andunia gūn pínki.

¹¹ Dikiri Zīkaride kú kūoo,
Yakubu Ludan ó uteki ũ.

47

Ludame andunia pínki kína ũ

Kora burinɔ́ lēε.
¹ Buri sīnda pínki, à ɔ́kpa lé,
à pɔ́nna wiki lé Ludane kú ayuwiiio.
² Zaakū Dikiri Musude naasi vī,
andunia pínki Kína zɔ́kɔ́me a ũ.
³ À tò o zīi blè burinɔ́a,
à tò o gēseε pète gbēnɔ́a.
⁴ À ó zīte bakaa kpàwá,
a yenyīde Yakubu burinɔ́ ìadábɔ́ ũ.

⁵ Luda fùte, òten ayuwii ke,
Dikiri zena, òten kuru pé.

⁶ À lè sí Ludane, à lè síne,
à lè sí ó Kínane, à lè síne.

⁷ Zaakū andunia pínki Kínane a ũ,
à lè síne kú dōnaao.

⁸ Luda ten kí ble burinɔ́a,
à vutena a kpata kú à kú adonaa.
⁹ Burinɔ́ kpatablerinɔ́ ten kɔ́ kakara
gbē kú ò de Ibrahī Luda gbēnɔ́ ũ,
zaakū andunia kínanɔ́ bi Luda póme.
À deńla nī pínki.

48

Zaiš bi Luda wēte me

Kora burinɔ́ lēε.
¹ Dikiri zɔ́kɔ́, à kà ò a sáabu kpá manamana
ó Luda wēte gūn a kpi kú à kú adonaa musu.
² Zaiš gbè katena mana,
à de andunia gbē sīnda pínkine pɔ́nna ũ.
Kína zɔ́kɔ́ wēte pi kú kpi gugbānduru kpa.
³ Luda kú a gudākpākinɔ́ gūn,
à tò ò a dɔ́ aafialekī ũ.

⁴ Kú kínanɔ́ lédokɔ́nɔ́ kè
de ò su ò létεa lēεle,

⁵ kú ò wēte pii è le, akū à bò nī sare,
vīna nī kú, akū ò bàa lè.

⁶ Ò gɔ́ kú lukanaao
lān nɔ́gbē nòwāwākērii bà.

⁷ N nī ké dúgudugu
lákū ifábokī ìa ò ì lagatarinɔ́ gó'itenɔ́ kakate nà.

⁸ Yā kú o mään ó wé è
Dikiri Zīkaride ó Luda wēte gūn.
Luda wēte pii kàte àgɔ́ kun gɔ́rɔ́ sīnda pínki.

9 Luda, ó kú n kpé ɔnn,
 óten laasun lé n yenyike naaa.
 10 Luda, lákú n tó dàgula ari andunia lén nà,
 lén n sáabukpanaa dàgula le dɔ.
 Ndì yá gōgō n gbēnɔne a zéa.
 11 Zaiš kpidenɔ ten pɔnna ke,
 Yudanɔ bùsu wētedenɔ pɔ kè nna,
 yákpate kú n kènɔ yáí.
 12 À dɔdɔkɔa à lika Zaiši,
 à a bīni dákpáki lei dasinɔ naro.
 13 À a bīninɔ tàasi ká kú a zeki gbānana
 de à le à baba ziaidenɔne.
 14 Zaakú Luda díme ó Luda ũ gɔɔ sīnda pínki,
 àdi dowerɛ are ari ò gé gao.

49

Aruzeke náanikena bi yōnkoyame

Kora burinɔ lèe.

1 Buri sīnda pínki, à yá díkīna ma,
 andunia pínki, à sá kpá,
 2 kīnanɔ kú talakanɔ,
 aruzekedenɔ kú takasidenɔ á pínki.
 3 ɔndōyá kú ma lén,
 dōna kú ma swèn.
 4 Mani sá dɔ yáasi yáí
 mà a bɔkɔte ke kú mɔɔlɛnaao.
 5 Mani vīna ke yá pásí gɔɔnɛro,
 bee tó ma zāngurinɔ likanamai.
 6 Ò n aruzekɛ náani vī,
 òdi n ɔgɔda ía dá.
 7 Gbēke ni fš à gí a gbēdakenɛ ga kú ani gairo,
 ani le à pōke kpá Ludaa à a wēndi booro.
 8 Zaakú gbē wēndi bona zī'ū,
 aruzekɛ ni fš à bo zikiro.
 9 Ani fš à tó àgō kun gɔɔ sīnda pínkiro,
 ani fš à gīne àsun wé ke pla kú gyāwānworo.
 10 Zaakú ò dš kú bee ɔndōrinɔ di ga,
 misaridenɔ kú yōnkɔnɔ di mi de le se,
 òdi n aruzekɛ tó gbē pāndenɔne.
 11 Bee kú ò n tónɔ kpá būsunɔne yā,
 n mira nigō de n be ũme gɔɔ sīnda pínki,
 anigō n kúki ũ ari n buria.
 12 Bisāsiri kú a bèerekɛo
 digō kun gɔɔ sīnda pínkiro,
 ani kakate lán nɔbɔnɔ bàme.
 13 Misaridenɔ lakanaan gwe,
 lɛme à de le dɔ kú gbē kú ò té n ágbainɔ.
 14 Oni si gyāwānn lán sánɔ bà,
 ga mé anigō de n dàri ũ,
 gbē mananɔ ni kí bleríma gudɔ.
 N mènɔ ni yagi kú miran,
 gyāwān mé anigō de n be ũ.
 15 Ama Luda ni ma wēndi sí gyāwānnwa
 à gbānake kpámai.
 16 Tó gbē ten gō aruzekede ũ
 akūsɔ a be tó ten bo nna,

ñsun tó à kenne yáke ũro,
 17 zaakū ani le à póke sé à táo a gagaroro,
 a aruzekenō ni bo téiro.
 18 Bee tó à a zīda d̄s arubarikade ũ a wèndi goro
 akūs̄ ò a sáabu kpà a nnamana yái,
 19 ani ká a dizinolame,
 ani wé ke pla kú gupurao ziki doro.
 20 Bisásiri kú a bèerekeo,
 tó a wé dí kēro,
 ani gēte lán nòbōno bàme.

50

Donyikena yápura

Asafa lèe.

1 Dikiri Luda Gbānasīndapinkide ten yā o,
 àten lé zu andunia gbēnō
 zaa ifáboki kpa ari a léte kpa.
 2 Luda gakuri ten bi Zaiš,
 wēte kú a manake papana.
 3 Ó Luda ten su, aniḡs̄ yītenaro.
 Té kú àdi n̄ ble kú a are,
 zāga'ia pásí likai.
 4 Àten musudenō s̄isi kú zītēdenō
 de à le à yákpate ke kú a gbēnō.
 5 Á pi: Á ma yámarinō kakaramene,
 gbē kú ma bàka kú kúr̄wo sa'onaa gāinō.
 6 Ludame yákpatekeri ũ,
 musudenō ò a yákena a zéa kpàkpa ke.
 7 À ma, ma gbēnō, má yā vī mà oáre,
 Isarailanō, mani á dà bobo,
 makūme Luda á Luda ũ.
 8 Maten zuka káái á sa'onaa yáiro,
 ke sa'opō kú adiḡs̄ ká tén à té kú.
 9 Má zūsa kú à kú á kpāsan ni vīro,
 kes̄ blē kú à kú á karaa gūn,
 10 zaakū nòbōsēntenō bi ma pónōme
 kú pókade kpāsa kú ò kú s̄is̄i dasinō musuo.
 11 Má kpi musu bānō d̄s̄ pínki,
 s̄ēnte p̄s̄ ketenō kun ma p̄s̄ ũme.
 12 Tó nà teni ma de, mani oárrero,
 zaakū makūme má andunia vī
 kú p̄s̄ kú ò kunnō pínki.
 13 Madi zūsa nòbō s̄ón yá?
 Madi blēkofinii aru m̄in yá?
 14 À sa oma kennakūk̄s̄o p̄s̄ ũ,
 à lé kú a gbē makū Luda Musudea fīna bo.
 15 Á ma s̄isi warikēgor̄a,
 mani á bo, áni bèere límene.
 16 Akū Luda pi yāvānikerinōne:
 À kè dera átēni ma yādītenanō d̄od̄o?
 B̄oyái ma bàka konna kúr̄wo yā da á lénn?
 17 Á ye ma yádannenaairo,
 a ma yānō kpà kpe.
 18 Tó a kpāni è, adì a ke á gbēnna ũme,
 á bàkaa diḡs̄ kú kú zinakerinō.
 19 Á légbēe vāni,
 adì lénnā keñne.

20 Adìg̃ á gbēndo pi,
adi á da né ék̃e bo.

21 A yā biren̄ k̃e, akū má yīt̃ena.
Át̃en da má de lán á bàme,
ama mani kpák̃éái mà á dà bobo.

22 Ák̃ōn̄ kū ma yā sàágun̄, à yā pì ma.
Tó len s̄s̄ro, mani á ke yákiyaki,
gb̃eke ní f̄ à á símaro.

23 Gb̃e kū à kennakūk̃ō sa òma z̄k̄k̃e d̄m̄ene,
àt̃eni ma gba zé mà m̄áre
lákū madi gb̃ēn̄ sura ba nà.

51

Sùrukpana Ludaa

Lè kú Dauda dà ḡr̄o kú annabi Natá g̃e a k̄inaa a zinakena kú Basebao gbera

1 Luda, ò ma wēnda gwa n yenyī gūn,
ò ma taarin̄ gogo n mana z̄k̄ yāi.

2 Ò ma durunna kēma mà ḡ swáswa,
ò ma durunna kēma míom̄o.

3 Má a taarin̄ d̄s̄ sà,
ma durunna d̄ḡ s̄maguro.

4 M̄ok̄mm̄e ma durunna k̄enne,
ma yā kū ní yeiro k̄e.

Tó n yā ò, n yā niḡ zé vī,
tó n yákpate k̄e kúmao, n yā niḡ nna.

5 Zaa ma da n̄sen má vāni,
má durunna vī zaa ma ina ḡr̄ome.

6 N̄sem̄ana mé ádi kángu,
ò ònd̄ dam̄ene ma sw̄e gūn.

7 Ò ma zú o kú sakoo mà pu swáswa,
ò ma n̄se p̄ipim̄ene mà ḡ p̄ú táitai.

8 Ò tó mà p̄onna ke kú yáad̄naao,
ò tó ma wá kú n bùsan̄ were.

9 Òsun ma durunn̄o yā daro,
ò ma yā vānin̄ bo ò zukūna p̄inki.

10 Luda, ò n̄sepura dam̄ene,
ò era ò tó ma laakari ḡ kpat̃ena.

11 Òsun ma zukūnaro,
òsun n Nini símaro.

12 Ò era ò tó ma p̄ ke nna
kū n ma sura bà yāi.

Ò ma nini gba m̄ḡ n yā ma,
13 gbasa mà n yā dada yāvānikerin̄ene,
durunnakerin̄ ni era ò are d̄mma.

14 Ò ma bo gb̃ēdena yān,
Luda, Luda ma surabarii,
mani lè sí n yākena a z̄ea musu.

15 Dikiri, ò ma gba lé
mà n sáabu kpá.

16 Sa'onaa di k̄ene n̄naro,
tó len̄o de ma ò.

Sa'op̄o kú òdi ká t̄én à té kú di kánguro.

17 Sa kú mat̃en omm̄ame ma n̄seyida ũ,
ndi wēndade s̄urude gya boro.

18 Luda, ò arubarika da Zaiṣgu

n poyeina mana gūn,
 ñ Yurusalemu bīni gba gbāna,
¹⁹gbasa sa'ona a zéa ni kángu
 kú sa'opɔ kú òdi ká tén à té kúo,
 oni sa o kú zùsanenɔ n gbagbakia.

52

Aruzeke de ìadānaa

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à gèe Aimelèki bea, akú Edomu gbē Doegi gèe à ò Solunee

¹Gōsa gbāna, Luda gbēke kun gɔɔ sīnda pínki,
 à kè dera nten ìa dá kú yā vānioo?

²Ndīgō léfɔtɔ ke kú gbēnɔ gɔɔ sīnda pínki,
 n lé nna lán gē mibobɔɔ bà,
 ndì gbēnɔ gbákí zōo.

³Ñ ye yā vānii de a manala,
 éketonaa di kennē nna de yāpurala.

⁴Ñ ye gbēkakatena yāi,
 manafikiyā mé à da n lén.

⁵Luda ni n gbāna kò é ari gɔɔ sīnda pínki,
 ani n kú à bo kúnwo n kpén,
 ani n bo gbē bēnenɔ té.

⁶Tó gbē mananɔ è, vīna ni n kú,
 oni n lalandi ke ò pi:

⁷Gbē kú adi Luda ke a uteki úron dí!
 À náani kpà a aruzeke zōkōa,
 à gō gbānade ù gbēkakatēnaa gūn.

⁸Má de lán kú lāsirade kú à kú Luda ɔnn bà,
 manigō ze kú Luda yenyīo gɔɔ sīnda pínkime.

⁹Manigō n sáabu kpá gɔɔ sīnda pínki
 yā kú n kè yāi,
 mani n tó sé lei n yāmarinɔ wára,
 kú n mana yāi.

53

Yōnkɔ yā'onaa

Dauda lèe.

¹Yōnkɔ di pi a swēn Luda kunlo.
 Gbēnɔ yāka, n yākenaa vāni,
 yāmanakeri ke kú n tēro.

²Zaa musu Luda di bisāsirinɔ tàasi ká
 à gwa tó gbēke ɔndō kà à a kīnaa wete.

³Ò sàte n pínki ò gō dōrɔɔ sari mímio,
 yāmanakeri ke kú n tēro, bee mēn do.

⁴Yāvānikerinɔ dōna vīroo?
 Òdi ma gbēnɔ mómɔ lán ú bà,
 òdi Luda sísiro.

⁵Gwen vīna n kún manamana,
 vīnapɔnɔn kú gwe sōro.

Luda tò gbē kú ò lētéáwanɔ gō katēna gēnɔ ù,
 a wé'i dàmma kú Luda gínýi yāi.

⁶Luda, n bo Zaiō n mō ñ Isarailanɔ sura ba!
 Tó Luda èra à sù kú a gbēnɔ n gwena zīn,
 Yakubu burinɔ ni pōnna ke,
 Isarailanɔ ni yāa dɔ.

54

Gbē kū òten wé taa aduakɛnaa

Lè kū Dauda dà gɔrɔ kū Zifidenɔ gɛɛ ò pì Solunɛ, Dauda utena n̄ b̄usun.

¹ Luda, n̄ ma sura ba n t̄s̄ yāi,
n̄ yā s̄imɛnɛ kū n gbānao.

² Luda, n̄ ma aduakɛna ma,
n̄ s̄á kpá ma yá'onaai.

³ Zaakū buri pāndenɔ f̄utɛmai,
gbē pās̄inɔ teni ma wɛ ò ma de,
òdi Luda yā daro.

⁴ Ludamɛ ma kpanyĩri ũ,
Dikiri mé à ma kūna.

⁵ N̄ ma zāngurinɔ vāni eram̄ma,
n̄ n̄ dúgu z̄s̄ n náani yāi.

⁶ Mani sa omma kū ma p̄oyeinaao,
mani n t̄s̄ bo Dikiri, zaakū n̄ mana.

⁷ À ma bo ma warinɔ gūn pinki,
à tò ma ȳḡḡ kè ma ibɛɛnɔa.

55

Aduakɛna kunna wét̄ammana gūn

Dauda lèɛ. Òdi sí kū guruminɔmɛ.

¹ Luda, n̄ ma aduakɛna ma,
n̄sun lá kú ma yálaro.

² N̄ s̄á wē ma yāi n̄ wema,
ma laasun ma likara ma ḡs̄ bídi gūn,

³ ma ibɛɛnɔ yá'ona yāi
kū gbē vāninɔ wébirimanaao,
zaakū òten wari òmame,
ò ma kūna kū p̄ɔf̄eo.

⁴ Sw̄ɛ kèmagu,

ga v̄ina gèmagu.

⁵ V̄ina ma kū, maten lukaluka,
ma nini v̄ura.

⁶ Tó má d̄ɛmberɛ v̄i lán pot̄ɛnɛ bà,
de mani vura mà gé kámma bo,

⁷ mani bàa lé mà gé z̄áz̄á,
mani gé mà vute gbārannan.

⁸ Mani wā mà gé mà uteki wete,
de z̄aga'ia gbāna sún ma lero yāi.

⁹ N̄ n̄ yā gboro, Dikiri, n̄ n̄ yā yákatɛn̄nɛ,
zaakū ma è zuka kū fitiio kū w̄ɛte gūn.

¹⁰ Òdi kpáte kɛ b̄ini musu f̄anant̄ɛ kū gwāanio,
yā vāni kū yā gbānao di w̄ɛte gūn.

¹¹ Gb̄ɛdɛdɛyá mé à w̄ɛte pii pà,
gbānam̄nn̄na kū manafikio di k̄e a batunlo.

¹² Tó ma ibɛɛ mé àtɛni ma s̄s̄s̄ yā, mani mena,
tó ma zānguri mé à f̄utɛmai, mani utɛnɛ.

¹³ Ama m̄ɔk̄ɔn, m̄ɔk̄ɔn kū ó s̄ára léle,
ma gb̄endo, ma gb̄enna!

¹⁴ Odi f̄aai bo kū k̄so yā nnanna,
odiḡs̄ t̄éks̄i pari té Luda ònn.

¹⁵ Ga ni z̄amba kɛ ma ibɛɛnɔnɛ,
ò si gyāwān n̄ gbānaḡɔrɔ,

zaakū vāni vutēki è n̄ gūn.

16 Makū s̄s, madì Luda s̄sì,
akū Dikiri ò ma sura ba.

17 K̄onk̄o, f̄anantē k̄ū òk̄osio
madiḡs̄ ma yā'ummanan̄o b̄otene k̄ū ndanaao,
akū àdi ma yā ma.

18 Bee k̄ū ma ib̄eren̄on dasi,
àdi ma s̄i à ma bo fitin aafia.

19 Luda diḡs̄ vutena kpatan ḡor̄o s̄inda p̄ínki,
ani ma yā ma, ani wé'ì dam̄ma,
zaakū òdi n̄ dà litero, ò Luda v̄ina v̄iro.

20 Ma gb̄ē p̄ìi fiti k̄ē k̄ū a gb̄ēn̄o,
à b̄ò lédok̄on̄o k̄ū ò k̄ē k̄ū k̄s̄o kpe.

21 Àdi yā nna o lán z̄s̄ bà,
ama fiti laasun k̄ū a sw̄ēn.
Àdi lénna k̄ēñne páipai,
ama yáad̄omma bà da a b̄òk̄omme.

22 Ñ n̄ yā'ummanan̄o tó Dikirine,
aniḡs̄ n̄ k̄ūna,
àdi tó gb̄ē mana fu zikiro.

23 Gb̄ēderi n̄áanisariden̄o ni n̄ ḡor̄o dagura lero,
Luda, ìni tó ò si gyāwān t̄n̄ow̄een.

Makū s̄s, maniḡs̄ n̄ náani v̄i.

56

Zidakpana Ludaa

Lè k̄ū Dauda dà ḡor̄o k̄ū Filisitinin̄o a k̄ū zaa Gata.

1 Ñ ma w̄enda gwa Luda, òten péma,
òdiḡs̄ z̄ì ká k̄ūmao òḡs̄ wé t̄ama ḡor̄o s̄inda p̄ínki.

2 Ma kp̄akparin̄o diḡs̄ péma ḡor̄o s̄inda p̄ínki,
n̄ karambaani yāin òten z̄ì ká k̄ūmao.

3 Tó v̄ina teni ma k̄ū, mani n̄ náani ke.

4 Mani Luda t̄s̄ kpá yā k̄ū à ò yāi,
má Luda náani v̄i, mani v̄ina kero.
B̄s̄n̄ bis̄asiri ni f̄s̄ à kemenee?

5 Òdiḡs̄ ma yā lite kpedangara ḡor̄o s̄inda p̄ínki,
òdiḡs̄ ma kp̄ákpa k̄ū yā v̄anio.

6 Òdi k̄s̄ kakaramai ò natemene,
òdi ma kp̄ákpa òḡs̄ ye ò ma de.

7 Luda, ñsun tó n̄ gb̄ēke boro,
ñ burin̄o ne k̄ū p̄f̄eo.

8 Ñ ma warik̄ena yā da,
ñ ma wétēk̄otena ká n̄ t̄uruu gūn.
À k̄ū n̄ takada gūnloo?

9 Tó ma lé z̄ù Ludai,
ma ib̄eren̄o ni boru k̄ū kpeo,
maniḡs̄ d̄s̄ k̄ū à yā simene.

10 Mani Luda t̄s̄ kpá yā k̄ū à ò yāi,
ee, mani Dikiri t̄s̄ kpá yā p̄i ona yāi.

11 Má Luda náani v̄i, mani v̄ina kero.
B̄s̄n̄ bis̄asiri ni f̄s̄ à kemenee?

12 Luda, mani lé k̄ū ma gb̄ēnen̄o f̄ina bo,

mani kennakūkō sa omma.
 13 Zaakū n ma si ga léi,
 ndi tó ma gèè sīro,
 de màgō kure kúnwo
 gupura kú àdi wèndi kpárima gūn.

57

Wikilena Luda Musudei

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à bàa lè Solune à ùte gbèwèen.

1 N ma wènda gwa Luda, n ma wènda gwa,
 zaakū m̀kōmmè ma nanyī.

N ma sɔɔ n orun ari ma bo ga léi.

2 Maten wiki lé Luda Musudei,
 Luda kú àdi yá kú à ò papamene pìi.

3 Ani tó kpányī bo zaa musu à ma sura ba,
 ani wé'í da gbè kú òten pémanɔa,
 ani a gbèke kú a náaniyāo kemene.

4 Má kú músunɔ té,
 ma gō wutena ǹbɔ pāsīnɔ dagura.
 Gbè pìnɔ néne nna lán fènda bà,
 ní saka bi sárimè kú kàao.

5 Luda, n n zīda tó sé lei ari musumusu,
 n tó n gakuri da anduniala pínki.

6 Ò tankute kpàkpaмене ma zén,
 akú ma gō wari gūn,
 ò wèèè yō ma arè, akú ò zù wèèè pìn.

7 Ma laakari kpatena Luda, ma laakari kpatena,
 mani lè sí mà n táaki lé.

8 N vu, ma swè!
 Ma m̀ɔɔ kú ma gidigboo kú máa?
 Mani gudɔ pá m̀io.

9 Dikiri, mani n sáabu kpá burinɔ té,
 mani n táaki lé gbènonè.

10 Zaakū n gbèke zōkō ká n kīnaa,
 n náani ludambè luku lè.

11 Luda, n n zīda tó sé lei ari músumusu,
 n tó n gakuri da anduniala pínki.

58

Gbè vāninɔ tona kú Ludao

Dauda lèè.

1 Gbānadeno, adì yá o a zéa sō yá?
 Adì yákpate ke kú gbèno sūsu yá?

2 Adì yá vāni laasun lé á swèè gūn,
 adì gbāna m̀ gbènonè á búsun.

3 Gbè vāninɔn sātèna zaa ní ina gɔɔme,
 ékèdenɔn yakana zaa ní da nèsen.

4 N légbè de lán mlè sewè bà,
 ò de lán káre kú à a sá tātāa bà,
 5 de mlèè pì sún a kōkō'ori úra ũ maro,
 de àsun a dabukeri gonike ero.

6 Luda, n ní saka é'èñne ní lén,
 Dikiri, n músuu pìnɔ saka sōntenɔ é'èñne.

7 N tó ò gète lán í bàasinaa bà.

Tó ò sá gǎ, ò ñ kàṅ é'éríne.

⁸ Ñ tó ò kori ke zén lán kòntò lé'i bà,
òg̃s̃ de lán nòb̃otene kù adi ifántē ero bà.

⁹ Ari yàka té g̃s̃ oro wǎ,
gbē vānínò ni gēte kù Ìao.

¹⁰ Gbē mananò ni p̃onna ke
zì kù Luda fīna b̃òríne gbē vānínò,
kù ò ñ gbá p̃ipi ñ aru gūn.

¹¹ Gbēnò ni pi: Gbē mananò láada ví fá!
Luda kun, àdi yákpate ke andunia gūn.

59

Ñ ma sí ma ibereṅṅa

Lè kù Dauda dà g̃r̃ò kù Solu gbēnò z̃ì ò a dáda a bea ò a de.

¹ Ma Luda, ñ ma sí ma ibereṅṅa,
ñ ma bo gbē kù ò fùtemainò ɔ̃í.

² Ñ ma sí yāvānikerínò,
ñ ma bo gbēderínò ɔ̃í.

³ Ñ gwa, òteni ma kpákpa,
gbē pásínò ten fiti ke kúmao.
Dikiri, mádi taari ke durunna keńnero,

⁴ mádi zǎńne yákearo,
akū ò kú kù soruo ò nakarama.
Ñ ma wēnda gwa ñ fute ñ mós ñ kpámai!

⁵ M̃k̃s̃ñ Dikiri Luda Z̃ikaride, Isarailanò Luda,
ñ fute ñ wé tá buri kúnò ñ pínki.
Ñsun bonkpede vāni kúnò wēnda gwaro.

⁶ Òdi era ò su ɔ̃k̃s̃i d̃ò,
òdi likara z̃s̃ wēten,
òdi hùu kema lán gbēnò bà.

⁷ Ñ gwa, ñ lé'i ten t̃ò,
fēne kpá ñ lén,
òdi p̃i gbēke teni ñ maro.

⁸ M̃k̃s̃ñ s̃s̃ Dikiri, ndi ñ yáa d̃ò,
ndi buri p̃inò lalandi ke ñ pínki.

⁹ Luda ma gbāna, ma wé d̃onyí,
m̃k̃s̃m̃me ma aafialeki ũ.

¹⁰ Luda ni domene are a gbēke gūn,
ani tó mà ỹg̃s̃ ke ma zāngurinò.

¹¹ Dikiri ó sēgbako, ñsun ñ d̃eđero,
de ñ yá sún sǎ ma gbēñoguro yái.
Ñ tó ò likara z̃s̃ ñ ñ k̃s̃te kù n gbānao.

¹² Yá kù àdi bo ñ lén bi durunna yāme.
Ñ tó ñ karambaanikena ñ kù,
zaakū òdi éke to òdi gbē ká.

¹³ Ñ ñ kakate kù p̃p̃f̃eò,
ñ ñ dúgu z̃s̃, òsung̃s̃ kun doro,
gbasa òg̃s̃ d̃s̃ ari andunia léa
kù Luda ten kí ble Yakubu burínò.

¹⁴ Òdi era ò su ɔ̃k̃s̃i d̃ò,
òdi likara z̃s̃ wēte gūn,
òdi hùu ke lán gbēnò bà.

¹⁵ Òdi likara òg̃s̃ p̃óble wete,
tó odi káro, òdi wiki lé.

¹⁶ Makū s̃s̃, mani lè sí n gbāna yá musu,

mà ayuwii ke kɔnkɔ n gbēke yāi,
 zaakū mɔkɔmmɛ ma aafialekɪ ũ,
 mɔkɔmmɛ ma utɛki ũ warikɛgɔɔa.

¹⁷ Luda ma gbāna, mani n táaki lé,
 zaakū mɔkɔmmɛ ma aafialekɪ ũ,
 Luda kú àdi gbēke kemene.

60

Óni zì ble kú Luda gbānao

Lè kú Dauda dà gɔɔ kú à zì ká kú Siria kú ò kú Mesopotamia búsun kú Zoba búsuu gūnnɔ,
 akú Yoabu sù à Edòmuno dèdɛ Guvute Wisiden gbɛnɔn dúbu kuri awɛɛpla.

¹ Luda, n ɔ fɛwái,
 n ɔ gbàrɛwái n ó zukúna.

Ñ era ò are dɔwá sà.

² N tò ó búsuu yìgá ari à pàra.

Ñ era ò tata a gbɛn,

zaakú à gò kpámme.

³ N tò yá zì'ũ sù n gbɛnɔa,

n ó káka kú í gbānao,

akú óten tātantatan ke.

⁴ Ama n tuta dò n vīnakerinɔne,
 de ò le ò bo gbɛnɔ ságana léi.

⁵ Ñ wewá ò ó sura ba kú n gāsá gbānao
 de ókɔnɔ n gbɛ yenyīdenɔ le ò bo.

⁶ Luda yá ò zaa a kúkia à pi:

Mani Sɛkemu kpaate kú kúwikio,

mani gba da kú Suko guvuteo.

⁷ Giliada búsú bi ma pómɛ,

Manase burinɔ búsú bi ma pómɛ,

Èflaimu burinɔ búsú bi ma mɔfuraamɛ,

Yudano búsú bi ma gòomɛ.

⁸ Mɔabunɔ búsú bi ma ɔpipibɔɔmɛ,

madi ma kyate kátɛ Edòmuno búsun,

madi kúwiki dɔ Filisitininɔ búsuaa.

⁹ Dí mé ani gɛ kúmao wɛtɛ bīnide gūnn?

Dí mé ani domɛne are ari Edòmuno búsunn?

¹⁰ Luda, à de mɔkɔn mé n ɔ gbàrɛwái,

ndi bo kú ó zìkarinɔ doroo?

¹¹ Ñ ɔ dawá ó ibɛrenɔ yāi,

zaakú bisāsiri kpányí bi yá pámɛ.

¹² Óni zì ble kú Luda gbānao,

akú mé ani gɛsɛ pétepete ó ibɛrenɔa.

61

Kína aduakɛnaa

Dauda lɛɛ.

¹ Luda, ò sá kpá ma wikilɛnaai,

ò ma aduakɛna ma.

² Kunna zaa andunialɛa ma wiki lɛmma,

kú ma wɛndii gò lɛkɛɛ, akú ma n sisi.

Ñ gɛ kúmao gbɛsi kú à lei demala kínaa.

³ Zaakú mɔkɔmmɛ ma aafialekɪ ũ,

ma utɛki gbāna ũ ma ibɛrenɔ are.

⁴ Má ye màgò kú n ɔnn gɔɔ sīnda pínki,

màgò sɔtɔna n orun.

⁵ Luda, zaakú n lé kú ma gbɛnnɛ mà,

n n vīnakerinɔ bakaa kpàma.

⁶ Ñ kína dɔ̄ kũ aafiaao,
ñ tó à ká a gɔɔa.

⁷ Àgɔ̄ kpata ble n dɔ̄naa gũn gɔɔɔ sīnda pínki,
ñ a dákpá n gbèkɛ kũ n náanikenaaoyái,

⁸ gbasa màgɔ̄ n táaki lé lákũ gu ñigɔ̄ dɔ̄ nà,
manigɔ̄ lé kũ ma gbènne fīna bo gɔɔɔ sīnda pínki.

62

Ludame uteki ũ

Dauda lèɛ.

¹ Luda ado mé à tò ma laakari kpátena,
àkũ mé àdi ma sura ba.

² Àkũmɛ ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
madì gbána lea, mani yīgā zikiro.

³ Gèñ ugban ániḡɔ̄ fute gbēaa?

Áni a ne lán gbì kũ à è à kpán
ke kara zī bàn yá?

⁴ A gona a tía lén áten kpákūsũ,
éketona mé àdi kéáre nna.

Adì sa mana o gbènɛ kũ léome,
akũ adi n ká á swèɛ gũn.

⁵ Luda ado mé à tò ma laakari kpátena,
zaakũ àkũmɛ ma wé dɔ̄i.

⁶ Àkũmɛ ma gbèsi ũ ma surabari ũ,
madì gbána lea, mani yīgā zikiro.

⁷ Ma aafia kũ ma bèɛɛɛo ñi bo a kīnaame,
àkũmɛ ma gbèsi gbána ũ, ma uteki ũ.

⁸ Gbèñɔ̄, àḡɔ̄ a náani vī gɔɔɔ sīnda pínki,
à á swè wēne, àkũmɛ ó uteki ũ.

⁹ Talakanɔ̄n de lán lé'ía bàme,
gbánadenɔ̄n kú póke léiɔ̄.

Tó ò n yɔ̄ kilooa,
ñ pínki nigɔ̄ de fáuunle.

¹⁰ Àsun gbèble'ogɔ̄ náani kɛro,
àsun ía dá kũ kpáni póro.

Tó á aruzekɛ ten kɔ̄,
àsun tó à á swè blero.

¹¹ Yá mèn don Luda ò,
yá mèn pla dínɔ̄n ma mà:

Luda, mɔ̄kɔ̄n mé n gbána vī,

¹² Dikiri, mɔ̄kɔ̄n mé n gbèkɛ vī,
akũ ndi fīna bo baadinɛ a yákenaaa.

63

Luda nidɛnaa

Lè kũ Dauda dà gɔɔɔ kũ à kũ Yuda gbárannan.

¹ Luda, ma Ludame n ũ,

mateni n arɛ wɛtɛ,

ma nini yenyī, mateni lukanyī

lán zīte kori kũ à ye íi bà.

² Ma n e n kúkia,

ma wé sī n gbána kũ n gakuriolɛ.

³ Zaakũ n gbèkɛ manamɛnɛ de wèndila,
n sáabukpana nigɔ̄ da ma lén.

4 Manigõ n tó kpá ari ma wèndi lén,
 mani ɔ sé musu mà n sísi.
 5 Ma nèε ni ká lákū òdi pò nna ble ò ká nà,
 n táakilena nigõ da ma lén kú ayuwiikenaao.
 6 N yá di dɔmagu ma wútekia,
 madi laasun lémma gwáani.
 7 Ma sɔtɔna n orun, maten lè sí,
 zaakū mɔkɔmme ma kpanyiri ũ.
 8 Ma nini namma,
 ní ma kúna n ɔplan.
 9 Gbē kú òtɛni ma wɛnɔ ni kakatɛ,
 ò gē zīte.
 10 Luda ni tó ò n dɛdɛ kú fɛnɛdaome,
 ò gõ gbēgbonno pòble ũ.
 11 Kína sõ ani pɔnna ke kú Ludao.
 Gbē kú òdi la da kú Ludaonɔ ni a sáabu kpá,
 ékɛdenɔ sõ, ní lé nigõ nakšana.

64

N ma sí gbē vāninɔ ɔĩ

Dauda lèε.

1 Luda, n ma ndana ma,
 n ma bo ma ibere kú òtɛni vīna damainɔ ɔĩ.
 2 N ma ute gbē vāni kú ò lé kpākūsūmainɔne,
 yāvānikeri zukade pinɔ.
 3 Òdi ní lé keke lán fɛnɛda bà,
 yá pásinɔ di bo ní lén lán ká sewede bà.
 4 Òdi taarisaride dádá ò a pá,
 òdi a pá kánto, vīna di ní kúro.
 5 Òdi té kákõgu ní vānikena gūn,
 òdi bàkpakpannena gusare yá gõgõ
 òdi pi: Gbēke ni ó ero.
 6 Òdi vānikena yá gõgõ ò pi,
 yá kú o a lé kpākūsū papana.
 Bisāsiri nèεgūnyānɔ asiri zókõ.
 7 Ama Luda ni ní pá kú kàao,
 ani ní kīna kánto.
 8 Ani tó yá kú ò ò wí ní musu,
 gbē kú à ní é pínki nigõ mi ke dékūdekū
 ò pi taare.
 9 Vīna ni gbē sīnda pínki kú,
 oni Luda yákenanɔ baba,
 onigõ yá kú à kènɔ laasun lé.
 10 Gbē mananɔ, àgõ pɔnna ke Dikiri gūn ò nai,
 nèεpuradenɔ, àgõ a táaki lé ní pínki.

65

Buri sīnda pínki wé dɔ Ludai

Dauda lèε.

1 Luda, à kú ò n táaki lé Zaiõ
 ò lé kú ò gbènnɛnɔ fīna bo.
 2 Mɔkõn kú ndi aduakena ma,
 n kīnaan buri sīnda pínki ni sun.
 3 Ó yá vāninɔ ó fú,
 akū n ó taarinɔ kēwá.

⁴ Arubarikademε gbē kū n sè
n gē káao n ɔnn ũ.
N kpé pɔ́ mananɔ mɔ́wá,
n kpé kū à kú adona pii.

⁵ Ndi wewá kū yá mana naasidenɔ,
Luda ó Surabari.
Andunia lézekidenɔ kū ísirabaradenɔ
wé dɔnyí n pínki.

⁶ N gbána dānla,
n kpínɔ kè kū n ikoo.

⁷ Ndi ísira kū a sɔnɔ kīni kpáte,
ndi burinɔ zuka lákaíne.

⁸ N daboyánɔ di swè ké
gbē kū ò kú zíteleanɔn,
òdi ayuwii dɔmma zaa ifaboki kpa
kú a léte kpao.

⁹ Ndi laakari dɔ anduniaa, ndi a gba í,
ndi taaki ká zítene, n swanɔn pana kú ío,
ndi tó pɔwenɔ ke, zaakū len n dite le.

¹⁰ Ndi í dagula ari búgbanɔ pa,
ndi gunɔ foko fɛ́ kú legúo,
ndi arubarika da pɔ́ kú à büténɔgu.

¹¹ Ndi arubarika da burazín wè kú wèeo,
pɔ́ble níside di kóte n ágban.

¹² Pɔ́dádákinɔ sèla bòtɔ kú sènte,
sísínɔ pɔ́nna dà uta ũ.

¹³ Pɔ́kädenɔ dágula n dádákinɔa,
pɔ́we dágula sísígereei.
Òten pɔ́nna wiki lé, òten lè sí.

66

Luda sáabukpanaa

¹ Andunia gbē sinda pínki,
à ayuwii ke Dikiria.

² À lè sí a tɔ́ gakurike musu,
à a táaki lé à a tɔ́ bo.

³ À o Ludane: N yákenanɔn naasi ví,
n gbána zɔ́kɔ́ di tó n íberenɔ ká nate.

⁴ Andunia pínki di kútenne,
òdi n táaki lé ò n tɔ́ bo.

⁵ À mɔ́ à Luda yákenanɔ gwa,
yá kú àdi ke bisásirinɔne naasi ví.

⁶ À ísira li gukori ũ,
ò swa bikù gèse.

Ò pɔ́nna ke a yá musu.

⁷ Ádigɔ́ kí ble kú a gbánao gɔ́ɔ́ sinda pínki,
a wé digɔ́ kú burinɔa.
Ságbánadenɔ sún dɔ́ke káaoro.

⁸ Burinɔ, à ó Luda sáabu kpá,
a táakilena gɔ́ dɔ́ á lén.

⁹ À ó wèndi dákpawere,
adi tó ó gbá sàtaro.

¹⁰ Luda, zaakū n ó lé n ó gwá,
n ó baasa lán andurufuu bà.

¹¹ N ó ká kpésiran,
n aso tikisii dìwère ó kpe.

¹² N tò ò ò ò dīwá lán sɔ́ bà,

ó wé té mà, í dàóla,
akū n su kūoo nnamana kīnaa.

¹³ Mani su n ɔnn mà sa'opɔ kū òdi ká tén à té kū o,
mani lé kū ma kèmmaɔ fīna bo,

¹⁴ yā kū à bò ma lén ma warikεgɔɔa.

¹⁵ Mani sa omma kū pɔ məkpananɔ,
mani sákaronɔ kpátanne,
mani n gbagba kū zúsanɔ kū blèkofīninɔo.

¹⁶ Ákɔnɔ kū á Luda vīna vīnɔ,
à mɔ à ma á pínki,
mani yā kū à kèmene oáre.

¹⁷ Ma wiki lèa,
a táakilena da ma lén.

¹⁸ Tó ma yā vāni dà ma swèn,
de Dikiri gi ma yā mai.

¹⁹ Ama à ma yā mà,
akū à ma aduakena si.

²⁰ Arubarikademe Dikiri ũ,
adi gí ma aduakena mairo,
adi gí gbèke kemeɛiro.

67

Arubarika gbekana Luda

Lè kū òdi sí kū guruminɔo.

¹ Luda, ñ ó wēnda gwa,
ñ ān werewá ñ arubarika daógu,
² de andunia pínki gɔ n zé dɔ,
buri sīnda pínki dɔ lākū ndi gbē sura ba nà.

³ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé.

⁴ Burinɔ pɔnna ke à ayuwii ke,
zaakū ndi yákpate ke kū gbēnɔ a zéa,
ndi do andunia burinɔne are.

⁵ Ò n táaki lé Luda,
gbē sīnda pínki n táaki lé,

⁶ gbasaa zīte póble ke,
Luda ó Luda ni arubarika daógu.

⁷ Luda ni arubarika daógu,
andunia lézekidenɔ ni vīna kene í pínki.

68

Luda zɔkɔke

Dauda lèe.

¹ Luda fute, a ibereɔ fákɔa,
a zāngurinɔ bàa léne.

² Lākū túsukpe di gēte kū íao nà,
ñ tó ò gēte le.

Lākū zɔsaa di yó té sare nà,
yāvānikerinɔ ni kakate Luda are le.

³ Gbē mananɔ sɔ ò pɔnna ke,
ò yáa dɔ Luda are,
ò vīvī kū pɔnna zɔkɔo.

⁴ À lè sí Ludane à lé maa,
à di ludambε lukua, à a tɔ bo,
a tɔn Dikiri, à pɔnna wiki lé a are.

⁵ Kunna a kpé kū à kú adonaa gūn,
Luda bi tonenɔ deme,

gyaanɔnɔ zekūnwodemɛ.

⁶ Luda di be ke gbē kù à gbē vīrone,
àdi purusunanɔ bɔte à ñ da nnamanan,
sāgbānadennɔ sɔ onigɔ kù gu kori gūmmɛ.

⁷ Luda, kù n do n gbēnɔnɛ arɛ,
gɔrɔ kù n taa ò kũwo gbārannan,

⁸ zītɛ yīgāyīgā, ludambe legū gbārɛ n arɛ,
mɔkɔn Luda kù n yā ò Sinai kpi musu,
Luda, Isarailanɔ Luda.

⁹ Luda, n mùsɛɛ pìsi ñ bùsuua baala'i,
n n gbē busananɔ gbà gbāna.

¹⁰ N gbēnɔ vùte a gūn Luda,
akù n wēndadennɔ gbà pɔ n manakɛ yāi.

¹¹ Dikiri yā ò,
akù nɔgbēnɔ gɔ̀ a baarukparinɔ ù dasi.

¹² Kínanɔ kù ñ zīkarinɔ ten bàa lé likalika,
nɔgbē kù ò gɔ̀ bennɔ teni ñ pɔnɔ kpaatete.

¹³ Bee kù a wute a kpàsa guragura,
andurufu í kù ma potēne dēmbereɔa,
a kǎnɔ ten té ke lán wuraa bà.

¹⁴ Kù Gbānasīndapinkide kínanɔ fàkɔa,
ò kòte Zalamɔ kpia lán legūgbɛɛ bà.

¹⁵ Basā kpi gakuri vī,
Basā kpi misɔntennɔn dasi.

¹⁶ Ákɔnɔ kpi misɔntennɔ,
bɔyāi áten kpi kù Luda sè
a kibleki ù gwa kù nèseg̃s̃baaoo?
Gwen Dikiri nigɔ̀ kun gɔrɔ sīnda pinki.

¹⁷ Luda s̃gonɔ lé vīro,
à kà dúbu leu úgbangba,
Dikiri bòo zaa Sinai,
à sù à kipa a gu kù à kù adonan.

¹⁸ N fute n ta musu dona zīzɔnɔnɛ arɛ,
n gba si gbēnɔa ari kù sāgbānadennɔ,
akù n vute gwe, Dikiri Luda.

¹⁹ Arubarikademɛ Dikiri Luda ó surabari ù,
àkùme àdigɔ̀ ó asonɔ sena lākù gu digɔ̀ dɔ̀ nà.

²⁰ Ó Luda bi Luda kù àdi ñ sura bame,
Dikiri Luda mé àdi ó bo ga léi.

²¹ Luda ni a ibereɔnɔ mi wíwíine,
bisāsiri miká dɔre kù ò té ñ durunnaanɔ.

²² Dikiri pi: Mani ñ bote Basā būsun,
mani ñ bote ísira lòn,

²³ de à á gbá ya á ibereɔnɔ arun,
á gbēdanɔ ni néne maten ò ñ baka ble.

²⁴ Luda, o n gbēnɔ è ò tétékɔi,
ma Luda ma Kína, òten su n kúkia.

²⁵ Lèsirinɔn té arɛ, batanɔn té ñ kpe,
nɔkpare s̃g̃s̃g̃s̃g̃parinɔn té ñ guragura.

²⁶ À Luda tɔ̀ bo pari kɔkakaranaa gūn,
à Dikiri sáabu kpá ákɔnɔ Isaraila burinɔ.

²⁷ Né kpede Biliaminu burinɔn té arɛ gwe,
abire gbera Yudanɔ kínenɔ kù ñ gbēnɔ
kù Zebuluni buri kínenɔ
kù Nafatali buri kínenɔ.

²⁸ Luda, ñ n gbāna m̀wɛrɛ,
Luda, ñ bo kù n gbāna kù n m̀wɛrɛ yāo.

²⁹ Kínanɔ ni sunnɛ kù ñ gbano
n kpé kù à kù Yurusalemu yāi.

³⁰ Ñ kpākɛ Misila itɛnɔbɔɔi,
ñ pata burinɔ zùsanɔa kù ñ gbɛnɔ.

Ñ andurufu gò t̄r̄ma,
ñ gbɛ kù z̄ikanaa di kɛr̄nɛ nnanɔ fak̄sa.

³¹ Misilanɔ ni z̄irinɔ gbarɛmma,
Etiopianɔ ni ɔ dɔmma, Luda.

³² Andunia kpatablerinɔ, à lè sí Ludanɛ,
à Dikiri táaki lé,

³³ àkù kù à di ludambe kù à kun zaa z̄iz̄ia.
À ma, àtɛn p̄t̄a gbānagbāna.

³⁴ À Luda gbāna kpàkpa kɛ,
ò a z̄ɔk̄kɛ d̄s Isarailanɔ,
a gbāna kù ludambea.

³⁵ Luda, ñ naasi v̄i n kùkia,
Isarailanɔ Luda di gbāna kù ikooɔ kpá a gbɛnɔa.

Arubarikademɛ Luda ù!

69

Wétammaana gūn aduakɛnaa

Dauda lɛɛ.

¹ Luda, ñ ma sura ba,
zaakù í ma kù ma wakale.

² Foko tɛni ma m̄ɔ ma ka z̄à,
ḡɛsɛpɛtɛki kunlo,
ma kpatɛ í lòkoton,
is̄ɔ tɛn damala.

³ Ma wiki lè ma kpasa,
ma kotoo nà,
ma wé d̄ɔ ma Ludai
ari ma wé tɛn sira kù.

⁴ Gbɛ kù ò z̄amagu p̄anɔn
dasi de ma mikála.
Ma ibɛrɛnɔn lé v̄iro,
ò ye ò ma de p̄kɛ wírinɛ sari.
P̄ɔ kù mádi a kp̄ani oron
ò pi mà kp̄árima.

⁵ Luda, ñ ma ȳnk̄ɔȳánɔ d̄ɔ,
ma taarinɔn utɛnannɛro.

⁶ Dikiri Luda Z̄ikaride,
gbɛ kù ñ wé d̄ɔnȳinɔ
ñsun tó wé'í ñ kù ma yáiro.

Isarailanɔ Luda,
gbɛ kù òdi n ki wɛtɛnɔ
ñsun tó ñ t̄ɔ yaka ma yáiro.

⁷ Zaakù n yáin matɛn s̄s̄s̄na f̄ɔ,
akù ma gasuu ḡɔ kpá ma wéi.

⁸ Ma ḡɔ z̄it̄ɔ ù ma gbɛnɔ tɛ,
ma ḡɔ boado ù ma da bedɛnɔ tɛ.

⁹ N̄ɔn yā ma kù gbāna manamana,
gbɛnɔ d̄kɛna kúnwo ḡɔmɛnɛ.

¹⁰ Tó ma lé ȳi p̄ɔsira gūn,
òdiḡɔ ma s̄s̄s̄.

¹¹ Tó ma uta kasanɔ f̄if̄ima,

òdigò ma lalandi ke.

¹² Gbē kù ò vutena gānuleanò dì ma pi,
ígbānamirinò dì lè da ma yāi.

¹³ Ama tó à gò ma yāi, Dikiri,
mòkòñ manigò wé kemma a gòrɔa.

Ñ wema Luda n gbēke zòkò yāi,
n ma sura ba yápura.

¹⁴ Ñ ma bo fokon,
ñsun tó mà vlēnlo.

Ñ ma bo í lòkoton,
n ma sí ma zāngurinɔa.

¹⁵ Ñsun tó ísò damalaro,
ñsun tó mà kpáte í lòkotonlo,
ñsun tó wèe tatamalero.

¹⁶ Ñ wema Dikiri, zaakù n gbēke mana,
n are dɔma n sùru zòkò gūn.

¹⁷ Ñsun mikpepe zu n zòbleriinero,
n wema likalika,
zaakù ma gò kagura gūmme.

¹⁸ Ñ namai n ma mi sí,
n ma sura ba ma ibereɛnɔa.

¹⁹ Ñ ma sòsòna dò
kù ma wé'idammanaao kù ma kpebonaao,
nten gbē kù ò ma kùna kù yāonò e.

²⁰ Sòsònaa ma swèe zò, ma gò gbāna sari,
gbē kù ani ma wēnda gwan ma wète,
mádi lero,
gbē kù ani ma nèse kpátemenen ma wé dòi,
à kunlo.

²¹ Ò eze vāni kāmene pòblen,
kù ími ma kù, ò sèwē kpàkpāa kpàma mà mi.

²² Ñ dikpekena gòñne tankute ù
à n kù à yā lúrine.

²³ Ñ wé sira kù de òsun gu ero,
n wó gò kokona.

²⁴ Ñ n pētē kiparíma,
n n pòfē pásí pisiníma.

²⁵ Ñ be gò bezi ùme,
n gbēke súnigò kun de à vute n kpén doro.

²⁶ Zaakù òdi wé tá gbē kù n n lénɔa,
òdi gbē kù n n kinnanò wāwā yā o.

²⁷ Ñ n yā sinda pínki taari diñne,
n baka súnigò kù n surabanaa gūnlo.

²⁸ Ñ n tó gogo wēndi takada gūn,
n tó súnigò kù kù gbē mananò tóoro.

²⁹ Luda, má kù wāwā kù yā'ummanaao gūn,
n ma sé lei de mà bo aafia.

³⁰ Mani Luda tó bo lèsinaa gūn,
mani a sáabu ke mà a tó sé lei.

³¹ Abirekù ni ká Dikirigu de sa'ona kù zùuola,
bee zùsane kù à bēne vī.

³² Takasidenò ni e ò ponna ke,
ákòno Luda ki weterinò nigò wēndi vī.

³³ Zaakù Dikiri di wēndadenò yā ma,
àdi a gbē kù ò de zìzò ùnò gya boro.

34 À a táaki lé musu kú zĩtεo,
 ísira kú pó kú ò kú a gũnnɔ pínki.
 35 Zaakú Luda ni Zaiɔ sura ba,
 ani era à Yuda wεtεnɔ káte,
 a gbεnɔ ni vuten ñ pó ú.
 36 A zòbleri nénn mé ògɔ ví,
 gbε kú ò ye a tó nnainɔ nigɔ kún.

70

Wikilena surabarii
 (Zab 40:14-18)

Dauda lèε.
 1 N yá nna Luda, ñ ma mì sí,
 Dikiri, ñ ke likalika ñ mós ñ kpámai.
 2 Ñ tó wé'i gbε kú òteni ma we ò ma denɔ kú,
 ò ñ mì péte.
 Ñ tó gbε kú ò ye mà sunyĩ leno kpε li,
 ñ an gɔ sisina.
 3 Gbε kú òdi omene, taare, taarenɔ,
 ñ tó ò era kú wé'iyáo.
 4 Gbε kú òteni n kí wεtεnɔ pɔ kemma nna ò yáa dɔ,
 gbε kú ò ye ñ surabanaainɔ gɔ pi Luda zókɔ.
 5 Takaside wëndademe ma ú,
 Luda, ñ ke likalika.
 Mókómme ma kpanyiri ú kú ma surabarii,
 Dikiri, ñsun gi kero.

71

Mare zókɔ aduakenna

1 Dikiri, mókónn ma nanyĩ,
 ñsun tó wé'i ma kú zikiro.
 2 Ñ ma bo ñ ma mì sí n manakena yáí,
 ñ sá kpámai ñ ma sura ba.
 3 Ñgɔ de ma uteki gbε kú manigɔ gé uten ú.
 N òte ñ ma sura ba,
 ma gbési kú ma zeki gbánaoomε n ú fá!
 4 Ma Luda, ñ ma bo yávanikerinɔ ɔí,
 ñ ma sí gbε vání pásinɔa.
 5 Mókónn ma wé dɔnyĩ, Dikiri Luda,
 mókónn má n náani ví zaa ma kefennakegɔɔa.
 6 Ma gbána lèmma zaa ma igɔɔ,
 mókón mé n ma bo ma da nesen.
 N táakin madigɔ lé.
 7 Ma kunna de yábonsare ú gbεnɔε dasi,
 zaakú mókómme ma uteki gbána ú.
 8 N táakilena ðigɔ da ma lén,
 madigɔ n manake bo kɔnkɔ kú ɔkɔsio.
 9 Ñsun pá kpámai ma zíkúkena yáiro,
 ñsun ma zukúna ma gbána lakana yáiro.
 10 Zaakú ma iberenɔ teni ma pi,
 ma weterinɔ ten lé kpákúsúmai ma wëndi bona yáí.
 11 Ò pi: Luda giime, ò péa ò kú,
 gbéke kun kú à a sura baro.
 12 Luda, ñsungɔ kú kúmao záro,
 ma Luda, ñ ke likalika ñ mós ñ kpámai.
 13 Ñ tó wé'i gbε kú òten yá dimanɔ kú
 de ò kakate,

̀n t́o s̀s̀s̀na da gb̄e k̀u òten wé t́amaǹla
de ń t́yaka.

¹⁴ Mak̀u s̀, ma wé nig̀s̀ ðnỳi,
manig̀s̀ n t́aaki lé màg̀s̀ gé.

¹⁵ N manakena nig̀s̀ da ma lén g̀oꝛo s̀inda pínki
k̀u n surabana k̀u má a lé d̀s̀roo.

¹⁶ Mani su mà n z̀k̀s̀keyaǹo o Dikiri Luda
n m̀en do manaken mani da gb̄eǹone.

¹⁷ N yá ðamene zaa ma kefeǹnakeg̀oꝛa,
Luda, ari tera mateni n yábonsareǹo o'ò.

¹⁸ Bee k̀u ma z̀i k̀u, ma miká pura,
̀nsun ma tónlo, Luda,
de mà le mà n gbána baba teradeǹone,
mà n gbánakeyá da gb̄e k̀u òten futeǹone ń pínki.

¹⁹ Luda, n manakena z̀s̀ susuneǹoa,
n yá z̀k̀s̀o k̀e, dín oni lek̀sa k̀unwo?

²⁰ N tò wari pási ma le dasidasi,
ama ̀ini era ̀n ma gba ẁendii ðo,
̀ini era ̀n ma bo z̀ite.

²¹ ̀Ini ma b̀eere karamene,
̀ini era ̀n ma laakari kpátemene ðo.

²² Ma Luda, mani n sáabu kpá
k̀u m̀oꝛo n náani yáí.
Isarailaǹo Luda k̀u ń k̀u adona,
mani n t́aaki lé k̀u gidigboo.

²³ Ayuwii nig̀s̀ ðo ma lén,
mak̀u k̀u n ma m̀i si mani n t́aaki lé.

²⁴ Manig̀s̀ n manakena o g̀oꝛo s̀inda pínki,
zaak̀u wé'í gb̄e k̀u ò ma wete k̀u v̀anioǹo k̀u,
ò g̀s̀ bídi g̀un.

72

Aduakena ḱinane

Sulemanu l̀e.

¹ Luda, ̀n dada ḱinane à yákpate ke k̀u yápurao,
̀n t́o ḱina yá mana ke lákú ndi ke ná,

² de à ðo n gb̄eǹone are a zéa,
à yá g̀s̀s̀ talakaǹone súsu,

³ gbasa kpínò ni su gb̄eǹone k̀u aafiaao,
s̀s̀s̀nò ni t́o òg̀s̀ k̀u nmananaa g̀un.

⁴ Ḱina ni t́o yá bo k̀u talakaǹo nna,
ani takaside néno sura ba,
ani gbánam̀nneriǹo dúgu z̀s̀.

⁵ Anig̀s̀ kun lákú ifánté ðig̀s̀ kun ná,
lán m̀ovura ðig̀s̀ kun ná wé k̀u wéeo.

⁶ Anig̀s̀ de lán kabura legú bà,
lán m̀oꝛo k̀u àdi pisi z̀iteaa bà.

⁷ Gb̄e manaǹo ni ̀o tá a g̀oꝛa,
nmanana nig̀s̀ z̀k̀s̀ ari m̀o s̀ung̀s̀ kun doroo.

⁸ Ani kí ble zaa ísira bara la k̀u bara direo,
sena zaa Yuflati ari gena andunia léa.

⁹ Buri k̀u ò k̀u gbáranna g̀unno ni su ò kútene,
a ibereǹo ni wúte k̀u k̀uaao a are.

¹⁰ Tasisi ḱina k̀u ísira bara ḱinaǹo ni t́afe bone,
Seba k̀u Seba ḱinaǹo ni su ò gba dane.

¹¹ Ḱinaǹo ni su ò kúte a are ń pínki,

huri sīnda pínki ni donyĩ.

¹² Zaakū ani wēndade kū n̄ wiki d̄n̄ɔ bome,
ani takaside kū ò kpanyĩri v̄ron̄ɔ sura ba.

¹³ Ani gbānasariden̄ɔ wēnda gwa,
ani takasiden̄ɔ bo ga léi.

¹⁴ Ani n̄ bo gbānam̄n̄nerin̄ɔ kū gbē pāsīn̄ɔ ɔĩ,
zaakū à ye n̄ aruk̄t̄enaairo.

¹⁵ Luda kína d̄s̄ kū aafiaao!
Òḡs̄ a gba Seba b̄usu wuraa,
òḡs̄ w̄é k̄en̄e Luda lakanaa sari,
òḡs̄ sa mana on̄e ḡr̄ɔ sīnda pínki.

¹⁶ N̄ tó burap̄ɔn̄ɔ ke a b̄usun manamana,
a lán̄ɔ ḡs̄ da s̄s̄in̄ɔ musu síi,
ò né i ò pia lán̄ Lešana lákpe bà,
ò gbā lán̄ kàsapl̄i bà s̄nt̄e.

¹⁷ N̄ tó a t̄s̄ ḡs̄ kun ḡr̄ɔ sīnda pínki
lán̄ ifant̄ē bà,
huri sīnda pínki ni arubarika le a ḡai,
on̄i a t̄s̄ nna sí.

¹⁸ Arubarikaden̄ Dikiri Luda, Isarailan̄ɔ Luda!
Àkū mé àdi yābonsaren̄ɔ ke ado.

¹⁹ Òḡs̄ a t̄s̄ gakuride bo ḡr̄ɔ sīnda pínki!
À tó a gakuri da anduniala pínki!
Aami! Aami!

²⁰ Ȳes̄e né Dauda aduak̄ena lén̄ gwe.

TAKADA AAK̄ODE

Zabura 73-89

73

Yāvānik̄erin̄ɔ nnamanaa

Asafa l̄e.

¹ Luda d̄i yā mana ke Isarailan̄ɔn̄e yāpurame,
at̄ēnsa n̄es̄epuraden̄ɔ.

² Makū s̄s̄, ma ka k̄ani let̄ena,
ma gbá ye à satame yā.

³ Kū ma yāvānik̄erin̄ɔ kunna mana è,
ma ìad̄ar̄ii p̄in̄ɔ gwena ni d̄e.

⁴ Yāke di kp̄án̄ero,
aafia m̄m̄ma ak̄ús̄ ò m̄kpana.

⁵ Òdi wari ke lán̄ daken̄ɔ b̄aro,
òdi gyā ke lán̄ daken̄ɔ b̄aro.

⁶ Òdi ìad̄ana da n̄ wakan lán̄ m̄ɔwakare bà,
òdi p̄as̄ike da p̄ókasa ũ.

⁷ N̄ sw̄èè k̄e gbāna kū yāvānik̄enaao,
yā b̄n̄e n̄ n̄es̄eè p̄à.

⁸ Òdi gbē lalandi ke òdi yā v̄ani l̄im̄ma,
òdi gbāna m̄m̄ne n̄ z̄sk̄ke yāi.

⁹ Òdi pi: Luda kipa ò ɔsi ká,
ak̄ús̄ n̄ yā mé àdi ble andunia ḡn̄.

¹⁰ Abire yāi òdi era n̄ kpa,
òdi yā kū ò ò p̄inki sí yāpura ũ.

¹¹ Òdi pi: Luda d̄s̄ mámeè?
Luda Musude d̄s̄na kà le yá?

¹² N̄ yāvānik̄erin̄ɔ gwa, òdi yāke damu k̄ero,

ń gwena a digõ kara gɔɔ sɪnda pɪnki.

13 Ase ma nɛsɛ pura pɔn yá?

Ma a ɔ bõte taarin swáswa pãme yá?

14 Ndigõ ma gbẽ gɔɔ sɪnda pɪnki,
ndigõ ma sã gágamɛnɛ lákú gu digõ dɔ ná.

15 Tó ma zɛ kú yã dí taka onaa,
abirekú nigõ de bona n gbɛnɔ kpɛ yã ùmɛ.

16 Kú ma laasunn lɛ yã piia de mà dõ,
à kɛmɛnɛ zT'ũ.

17 Sé kú ma gẽ Luda kúkia,
gbasa ma wé kɛ lákú oni láka ná.

18 N ń dá guzãrɛ kpa yãpura,
ndi ɔ sɔnyĩ ò létɛ ò kakatɛ.

19 Odi gõ kakatena pɔ ù kãnto,
vɪnɔpɔnɔ di ń lɛ ò láka.

20 Lákú nana di gẽtɛ kú Ìao ná tó gbẽ vù,
tó n fute Dikiri, ń tó ò gẽtɛ lɛ.

21 Kú ma nɛsɛ yàka,

akúsõ ma pɔ sira kú,

22 ma kɛ yɔnkɔ, má yãke dõro,
ma gõnnɛ lán nòbɔsɛntɛ bà.

23 Bee kú abireo madigõ kú kúnwo,
ń ma kúna ma ɔplaa.

24 Ndi domɛnɛ arɛ kú n lédammao,
Ìni láka ń ma sí n gakuri gún.

25 Dín ma wé dɔi musu n baasii?
N baasiro pɔke ni teni ma de andunia gúnlo.

26 Bee tó ma mɛ kú ma swɛɛo ten láka,
Ludamɛ ma swɛɛ gbãnaleki ù,
àkúme ma baka ù gɔɔ sɪnda pɪnki.

27 Gbẽ kú ò kɛmmannɔ ni láka,

Ìni gbẽ kú ò bò n kpɛnɔ kakatɛ.

28 Luda, ma nanyina mé à kɛmɛnɛ nna,
Dikiri Luda, ma n kɛ ma uteki ù,
mani n yãkɛnanɔ babañne.

74

Wikilena Ludai a kpé kú ò wì yáì

Asafa lɛɛ.

1 Luda, bɔyãì n giwáì ari gɔɔ sɪnda pɪnkii?

À kɛ dera n pɛtɛ ten fute n kpása sãnɔii?

2 ń tó gbẽ kú n ń sí zaa zɪnɔ yã dɔngu,
buri kú n bò ò gõ n pɔ ùnɔ
kú Zaiõ kpi kú n kɛ n kúki ùo.

3 N ibɛrɛnɔ n kúki wì ò dàtɛ mámmam,
ń dɔdɔi ń gwa, à gbòro pɪnki.

4 N zãngurinɔ zuka kàkara gu kú odi danlen,
ò ń zida tutannɔ pɛtɛ gwe sɛɛda ù.

5 O è, ń kpása dɔ musu,
òten kɛ lákú òdigõ dàko gbẽ ná.

6 Lí ana mana kú ò nàna n kpé kpataaa,
ò gbẽ ò gbòro kú kpásao kú adao.

7 O tɛ sõ n kúkia à kòtɛ,
ò tò kpé kú n tɔ kúaa pii gbàa lɛ.

8 Ò ò ń nɛsɛn: Ò ɔ tɔmɪma mámmam.

Ó té s̄ó ó bùsu aduakεkpen̄a.

⁹ N kp̄é s̄eedan̄o kun doro,
annabi ke kun doro.

Óniḡo kun le ari b̄oremeε?

Ó gb̄eke d̄oro.

¹⁰ Luda, ñni tó n iberēn̄o ḡo n yáa d̄o ari b̄oremeε?

N zāngurin̄o niḡo n gya bo lakanaa sarin yá?

¹¹ B̄óyāin n ɔ kakūnnaa?

Ñ ɔ go n kùaaa ñ ñ dede.

¹² Ludame ma kína ũ zaa káaku,
àkū mé àdi gb̄e sura ba andunia gūn.

¹³ M̄ōk̄ōn mé n ísira z̄ōk̄ōre kú n gb̄anao,
n kw̄a k̄asaraa m̄in̄o w̄iwi í gūn.

¹⁴ N Misilano k̄akate gwe,
n ñ ḡen̄o kp̄a gb̄aranna n̄b̄on̄o p̄oble ũ.

¹⁵ N swano b̄o n zé w̄é ís̄ebokin̄one,
n swa kú a í babana v̄iro z̄ōk̄ōre.

¹⁶ F̄ānant̄e kú gw̄āanio de n p̄ó ũ,
n m̄ovura kú if̄ant̄e kú k̄éñne.

¹⁷ M̄ōk̄ōn mé n andunia lézēkin̄o dà p̄ínki,
n sakare kú bunsirēe ɔ ɔ d̄ite.

¹⁸ N yá kú n iberēn̄o d̄o yā d̄ongu Dikiri,
ȳon̄k̄on̄o n tó gya b̄o.

¹⁹ Ñsun n pot̄ēne kp̄a n̄b̄o p̄ās̄in̄aro,
n gb̄e w̄ēndaden̄o yā s̄un sānguro.

²⁰ Ñ laakari d̄o n bàka kunna k̄ūōōo,
zaakū ó bùsu gusarēn̄o p̄ās̄i kú p̄ínki.

²¹ Ñsun tó ó ḡōnawēndaden̄o boru kp̄e kú w̄é'ioro,
ñ tó w̄ēndaden̄o kú takasiden̄o n t̄āaki lé.

²² Luda, ñ fute ñ gí kú n z̄īdao,

ñ n yá kú ȳon̄k̄on̄o ten d̄o zēnaa sari ma dé!

²³ Ñsun zuka kú n iberēn̄o ten kányī kp̄a s̄akotoro,
n zāngurin̄o k̄īni diḡo d̄o lakanaa sari.

75

Ludame yākpatekeri ũ

Asafa l̄e.

¹ O n s̄áabu k̄e Luda, o n s̄áabu k̄e.

Tó ó n yābonsarēn̄o bàba, ndiḡo kú k̄āni.

² Luda p̄i: Ma ɔ ɔ d̄ite
kú mani yākpate ke a z̄éa.

³ Tó andunia ȳl̄ḡa kú gb̄e kú ò kunno ñ p̄ínki,
makū mé madi a gb̄ēgbano kú ḡinḡin.

⁴ Madi o z̄īdabirin̄one òsun ña d̄āro,
madi o yāvānikerin̄one òsun kua biriro.

⁵ Àsun kua biri ludambearo,
àsun waka n̄on̄omairo.

⁶ Zaakū gb̄ana di bo if̄aboki kpa ke a léte kparo,
àdi bo gb̄arannanlo,

⁷ Ludame yākpatekeri ũ,
àkū mé àdi gb̄e do lago à gb̄e do kara.

⁸ Toko kú Dikiri ɔ, í gb̄ana kán à pà,
àten s̄én a p̄of̄e ũ f̄ūuu.

Àdi at̄e andunia yāvānikerin̄o ñ p̄ínki,
òdi mi à láka láí kú a gb̄ōo.

⁹ Makū s̄, maniḡ yā pì o ḡr̄ s̄inda pínki,
mani Yakubu Luda táaki lé.
¹⁰ Mani yāvānikerin̄ bēne é'ε,
gb̄ manan̄ bēne s̄, mani sé musu.

76

Ludame z̄blena gb̄ana ũ

Asafa l̄ε. Òdi sí kú gurumin̄.

¹ Ò Luda d̄s Yudan̄ b̄summe,
a t̄s z̄k̄s̄ Isarailan̄ té.

² A bizakuta kú Salemu,
a kúki kú Zaīs̄.

³ Zaa gwen à kà wānan̄ é'en
kū s̄gbakon̄ kú f̄nedan̄ kú z̄ikabon̄.

⁴ Ndì gu pu ndiḡs̄ té ke,
n z̄k̄s̄ke de kpi kú ò kun ḡr̄ s̄inda pínkin̄la.

⁵ N kùgbānaden̄ ḡskebon̄ s̄in̄ma,
ò wutena kú ga'io,
ḡs̄ gb̄ana pin̄ doke dí f̄s̄ à a ɔ s̄ero.

⁶ Yakubu Luda, n kpākēyī,
akū s̄s̄den̄ kú n̄ s̄on̄ ḡs̄ katena ḡen̄ ũ.

⁷ M̄k̄s̄n̄ mé n̄ naasi vī ndo,
tó n p̄s̄ b̄ò n yīn̄,

dí mé ani f̄s̄ à ze n areε?

⁸ Zaa musu n yákpate k̄e,
akū vīna andunia k̄e, à yīte kítikiti,

⁹ z̄i kú Luda, n fute n̄ yā ḡḡs̄ anduniane
de n̄ gb̄anasariden̄ sura ba.

¹⁰ N p̄f̄ena gb̄en̄ di n t̄s̄ bo,
n p̄f̄ε kpara diḡs̄ d̄o n pi.

¹¹ À lé ke Dikiri á Ludaa à a fīna bo.
Ák̄s̄n̄ kú á likanawáin̄, à m̄s̄
à Luda kú à de òḡs̄ a vīna vī gba p̄s̄.

¹² Àdi kpatablerin̄ ká kpáte,
àdi tó vīna andunia k̄inan̄ kú.

77

Luda kpányī begek̄ena wari gūn

Asafa l̄ε.

¹ Ma lé z̄ù Ludai ma a sisi,
ma wiki l̄ε Ludaa de à ma yā ma.

² Kū má kú wari gūn ma Dikiri ki w̄ete,
ma ɔ s̄ε musu gwāani kámmabonaa sar̄i,
ma laakari ḡi kpát̄ei.

³ Kū ma laasun t̄a Luda k̄inaa, akū ma á'á,
kū ma d̄o a yān̄, ma ḡs̄ k̄pam l̄εεkeε.

⁴ N t̄o ma wé t̄ē i'onaa,
ma ḡs̄ bídi gūn má d̄s̄ deran ma ò n̄aro.

⁵ Ma d̄o yā z̄in̄
kū w̄ε kú ò ḡeten̄.

⁶ Ma laasunn l̄ε ma sw̄εε gūn gwāani,
ma a z̄ida là mà wete mà d̄s̄.

⁷ Ma p̄i: Dikiri ḡiwai s̄ans̄ann̄ yá?

A p̄o ni ke nna k̄úoo doroo?

⁸ A gb̄εke làka mámmann̄ yá?

A yā niḡs̄ futena ḡr̄ s̄inda pínkin̄ yá?

⁹ Ó w̄ēndagwana yā s̄a Ludagun yá?

A pɔ fɛ́wáí, ani wɛ́nda kɛwɛɛ doroo?

¹⁰ Akú ma pí: Yá kú à ùman dí.
Luda Musude ɔ búawɛɛ.

¹¹ Mani laasun lé Dikiri yábonsarɛnɔa,
mani dɔ yá kú à kè yánɔn.

¹² Mani n daboyákenanɔ laasun lé pínki,
mani n yázɔkɔkenanɔ da ma swɛ́n.

¹³ Luda, n zé kú adona.

Dikiri kpate zɔkɔ mé à kà lán ó Luda bàa?

¹⁴ Mɔkɔmmɛ Luda yábonsarɛkeri ú,
n n gbána mɔ burinɔnɛ.

¹⁵ N n gbɛ́nɔ sura bà kú n gàsá gbánao,
ókɔnɔ Yakubu kú Yusufu burinɔ.

¹⁶ Kú ísira wé sínle Luda,
kú ísira wé sínle, akú à kótɔ kpà,
à yígáyīgá ari a lòkoton.

¹⁷ Ludambe í kòtɛ,
surapatana kīni dɔ musu,
n kànɔ tɛn fá legúpina ú.

¹⁸ N pútana kīni dɔ zàgáṭa gūn,
n legúpinaa andunia pù pínki,
zítɛ kè gírì à yígáyīgá.

¹⁹ N zé dà ísiran,
n gɛ́ki kè í zɔkɔnɔ dagura,
odí n gɛ́sɛgbɛ ero.

²⁰ N do n gbɛ́nɔnɛ arɛ lán sá kpàsaa bà
Musa kú Harunao gáí.

78

Lè kú Isarailanɔ yá ó gbáo laakaríi

Asafa lèɛ.

¹ Ma gbɛ́nɔ, à ma yádannɛna ma,
à sá kpá ma yáí.

² Mani yá oáɛ kú yáasio,
mani yá kú à utena zaa zī bɔkɔtɛáɛɛ,

³ yá kú o mà akúsɔ́ ó dɔ,
yá kú ó denɔ bábawɛɛ.

⁴ Óni yá pí ute ó nɛ́nɔnɛro,
óni Dikiri táakilɛna da ó daikorenɔnɛ,
a gbána kú yábonsarɛ kú à kɛ́nɔ.

⁵ A yá ditɛ Yakubu burinɔnɛ,
à a doka dà Isarailanɔnɛ,
à ditɛ ó dizinɔnɛ ò tó n nɛ́nɔ dɔ,
⁶ de à gɔ́ n buri kú ò kpɛ́nɔnɛ futɛokarayá ú,
gbasa ò fute ò dada n nɛ́nɔnɛ se,

⁷ de ò le ò Luda náani kɛ,
a yákenanɔ sún sáńguro,
ama onígɔ́ a yáditenanɔ kúna.

⁸ Ógɔ́ de lán n dizinɔ bāro,
zaakú ò ságbána kè ò gí Luda yáí,
n swè kú Ludaaro, ò yápura vīnɛro.

⁹ Ɛflaimu burinɔ bi kàzurinɔmɛ,
akú ò bòru kpɛ zīi gūn.

¹⁰ Odi zɛ kú Luda bàka kunna kúńwo yáoro,
ò gí tɛ a dokaiii.

¹¹ A yákenanɔ sáńgu
kú yábonsarɛ kú à mɔ́nɛnɔ.

12 À daboyānɔ kɛ̀ n̄ dizinɔ wára
Zoā wēte gūn, Misila būsun.

13 À ísira zòkòre à bikù kúńwo,
à tò í gò zena lán bīni bà.

14 À dòrɛne arɛ tɛluku gūn fānantɛ,
gwāani sɔ̀ kù tɛ gupurao.

15 À gbɛsi pàra gbáranan,
à í kpàmmá zòkò lán ísira'í bà.

16 À tò í bòrɛne gbèn,
à tò í bàa lè lán sèbɛɛ bà.

17 Akù ò kpé òten durunna kɛne,
ò gí Luda Musude yā mai gbáranan.

18 Ò Luda lè ò gwà kù nɛsɛ plao,
ò n̄ poyeina pòble gbèkaa.

19 Ò Luda vāni bò ò pi:
Luda ni fɔ̀ à ó gbá pòble gbáranan la yá?

20 Bee kù à gbɛɛ lè, í bò à dàgula,
ani fɔ̀ à pòble ke nòbɔ kpáwá dɔ̀ yá?

21 Kù Dikiri yā pìi mà, à pɔ̀ fɛ̀,
akù tɛ̀ fùte à dà Yakubu burinɔla,
à pɔ̀fɛ̀ kipa Isarailanɔ.

22 Zaakù odi Luda yā síro,
odi a surabana gbāna náani kero.

23 Bee kù abireo à yā dite ilukunɛ,
à musu zé wɛ̀,

24 akù à mana kòtɛrɛne ò blè,
à pòble kù à bò musu kpàmmá.

25 Ò malaikanɔ pòble blè,
à zānaa kɛrɛne, à gɛ̀ ɔla.

26 À tò ía gbāna bò ifáboki kpa,
à pè gɛ̀nɔmidɔki kpa íaa dɔ̀ kù à gbānao,

27 akù à nòbɔ kòtɛrɛne dasi lán lukutɛ̀ bà,
bānɔ dàńla lán ísirale būsú'atɛ̀ bà.

28 À tò ò kùpakipa n̄ búrɛn,
ò gò káte likana n̄ kpénoí.

29 Luda pò kù òtɛni a ni dɛno kpàmmá,
akù ò blè ò kà gíngin.

30 De a ni kpé à bońma,
gɔ̀ɔ̀ kù pòble pìi kpé da n̄ lén,

31 Luda pɔ̀fɛ̀ fùtɛńyí,
à Isaraila gò gbānanɔ dɛde,
à n̄ kɛfennanɔ lè à nè.

32 Bee kù abireo ò kpé òten durunna kɛ,
bee kù a yābonsarekenanɔ, odi a náani kero.

33 Akù à n̄ wɛ̀ndii kɛrɛne pā lán lɛ́ ía bà,
à tò sunyí n̄ lé.

34 Tó à n̄ gbékenɔ dɛde, òdi a ki wete,
òdi ɛra ò arɛ dɔa kù wánao.

35 Akù ò dòn sà kù Ludame n̄ gbɛsi ũ,
ò dɔ̀ kù Luda Musudeme n̄ surabari ũ.

36 Gɔ̀ɔ̀ kù sà òdi lɛ́ maa,
òdi éke tone,

37 n̄ swɛ̀ kúaro,
ò a bàka kunna kúńwo yā gbòro.

38 Api sɔ̀ à n̄ wɛ̀nda gwà,
à n̄ durunnanɔ kɛrɛnma, adi n̄ kakatɛro.

Àdigò a zída mìlɛ̀ blɛ baala'í,
àdi a pɔ̀fɛ̀kipammana ɔ̀ lago.

39 À ní bisásirike dǎ́rma,
kū òdi gēte sunaa sari lán ía bà.

40 Ò sǎgbána kènɛ gbárannan gɛ̀n ùgbangbaa!

Ò a pɔ̀ yàkane sɛ̀nte gwe à kè dasi.

41 Ò Luda lè ò gwà, ò Luda lè ò gwà,
ò Isarailanɔ̀ Luda kū à kú adonaa fɛ̀.

42 A iko gbána sǎ́ngu,

lákū à ní sí ní iberenɔ̀a nà,

43 lákū à daboyanɔ̀ kè Misila nà,
akūsɔ̀ à yábonsarenɔ̀ kè Zoá busun.

44 À ní swa ínɔ̀ li aru ũ,
akū odi fɔ̀ ò a í mì doró.

45 À ífininɔ̀ kǎ́ngu, ò ní soso,
kū kaso kū ò kisira kpáńyínɔ̀.

46 À tò kwanɔ̀ ní bú pɔ̀blewenɔ̀ blè,
à sutɛ̀nɔ̀ kà ní burapɔ̀nɔ̀.

47 À tò legúgbɛ̀ ní geepe líkpɛ̀nɔ̀ kè búgubugu,
zǎ́ga'íta ní kaka línɔ̀ è'è.

48 À ní pɔ̀kadenɔ̀ kàkate kū legúgbɛ̀o,
sura pɛ̀te ní kpàsanɔ̀a.

49 À a pɔ̀fɛ̀ zókɔ̀ bòborúma,
à kè íni kúnwo kū pɔ̀fɛ̀o kū pɛ̀tɛ̀o,
à malaika kisiradenɔ̀ gbàrémma.

50 À a pɔ̀fɛ̀ zé wè, adi gí ganɛ doró,
à gagagyá kǎ́ngu.

51 À Misila daudunɔ̀ dèdè ní pínki,
Hamu buri négǔgbɛ̀ káakunɔ̀ gága.

52 Ama à bò kū a gbɛ̀nɔ̀ lán sánɔ̀ bà,
à dònne arɛ gbárannan lán sá kpàsanɔ̀ bà.

53 À té kúnwo kū laakariio kpátɛna vīna sari,
ní iberenɔ̀ sɔ̀, ísira dàńla.

54 À kà kúnwo a búsu lén,
gusíside kū à sì kū a gbánaoo pìi.

55 À pèńne burinɔ̀a,
akū à ní búsuu kpàatɛtɛ́nne ní pɔ̀ ũ,
à ɔ̀nn kpàkpa Isaraila burinɔ̀a.

56 Akū ò Luda yǔ̀ ò gwà ò gí a yá mai,
ò Luda Musude yáditɛnanɔ̀ kúnaro.

57 Ò ɛ̀ra ò bò a kpɛ̀ lán ní denɔ̀ bà,
ò náani víro lán sá kotinaa bà.

58 Ò a pɔ̀ fɛ̀ kū ní sa'okinɔ̀,
ò a nèseǔ́ba fùte kū ní tánanɔ̀.

59 Kū Luda dǔ̀ le, akū a pɔ̀ fɛ̀,
à gí Isarailanɔ̀ pǎ́sípásí.

60 À a bizakuta tò zaa Silo gwe,
a bɛ̀ kū à dǔ̀ bisásirinɔ̀ té pìi.

61 À tò ní wɛ̀terinɔ̀ sù ò a àkpatii sè,
àkúme a gbána kū a gakuribokio ũ.

62 À tò ò a gbɛ̀nɔ̀ dèdè kū fɛ̀nedao,
a pɔ̀ fɛ̀ buri kū ní séi.

63 Ní kɛ̀fennanɔ̀ té kū zìi gūn,
ní nɔ̀kparenɔ̀ dí le ò zǎ̀kɛ̀lɛ̀ sù doró.

64 Ò ní sa'orinɔ̀ dèdè kū fɛ̀nedao,
ní gyaanɔ̀nɔ̀ dí fɔ̀ ò ɔ̀ dɔ̀ro.

65 Akū Dikiri fùte sà lán i'orii bà,
lán ǔ́sa kū à vù kū wé'io bà.

66 À n weterinɔ gbè, ò bòru kpe,
à tò ò gò kù wé'io gɔɔ sɪnda pínki.
67 À gɪ Eflaimu burinɔ,
adi Yusufu buri pì sɛ dorɔ.
68 Yuda burin à sɛ sà
kù Zaiš kpi kù à yeiio.
69 À a kúki bò musumusu gwe,
anigɔ kun gɔɔ sɪnda pínki lán andunia katenaà bà.
70 Akù à a zòbleri Dauda sɛ,
à a bò sàkpasan.
71 À a bò sàdānan, à dò Isarailanɔnɛ arɛ,
Luda gbɛ Yakubu burinɔ kɪnamɛ.
72 Dauda n kɔ́pá a kpe kù nɛsɛdoo,
à dò́nɛ arɛ kù a ɔ arubarikadeo.

79

Ɔɔɔna Yurusalemu wina yā musu

Asafa lɛɛ.

1 Luda, burinɔ sɪ n būsun,
ò n kpé kù à kù adona yàka,
ò Yurusalemu wìwi ò dàtɛ.
2 Ò n zòblerinɔ gɛɛ kpà bāna,
ò n yamarinɔ mɛɛ tò nòbɔ pásinɔnɛ pòble ũ.
3 Ò n aru kòtɛ lán í bà Yurusalemu bīnikpe,
gbɛke kun à n vīro.
4 O gɔ sɔsɔna pó ũ ó sarɛdenɔnɛ,
o gɔ lalandi pó ũ gbɛ kù ò likawáinɔnɛ.
5 Dikiri, ñinigɔ pɔ fɛ kúoo ari bɔɔɛmɛɛ?
N pɛtɛ tɛ nigɔ kù gɔɔ sɪnda pínkin yá?
6 N pɔfɛ kipa buri kù ò n dɔronɔ,
gbɛ kù òdi n sísironɔ būsunɔ.
7 Zaakù ò Yakubu burinɔ blè,
ò n būsuu yàka.
8 Ñsun ó denɔ durunnano wí ó musuro.
Ñ wɛnda dɔwɛɛ likalika,
zaakù o busa o gɔ búgubugu.

9 Ñ kpáwái, Luda ó surabari,
ñ ó sura ba de ñ tó bo,
ñ ó durunnano kɛwá n tó yái.
10 Bóyái ñni tó burinɔ ó lá ò pi:
Ó Luda kú máme sɛɛ?
Ñ tó burinɔ gɔ dɔ ó wára
kù ndi n zòblerinɔ dɛdɛna fīna bońma.
11 Ñ tó zɪzɔnɔ ɔɔɔna gɛ n sán,
ñ gbɛ kù ò kù ga léinɔ bo
kù n gāsá gbānao.

12 Ñ lalandi kù buri kù ò likawáinɔ kɛnne
fīna bońma gɛn suppla, Dikiri.
13 Ókɔnɔ n gbɛnɔ, n kpása sánɔ,
ónigɔ n sáabu kpá gɔɔ sɪnda pínki,
ónigɔ n tó babańne ari ó buria.

80

Isarailanɔ suna n gwena zīn aduakɛnaa

Asafa lɛɛ.

1 Ñ sá kpá, Isarailanɔ Don'arɛde,
mɔkɔn kù ndi Yusufu burinɔ dá lán sá bà.

Ñ bo ñ mós, məkɔn kū n vutena kerubunɔ dagura,
 2 ñ do Ɛflaimu burinɔne are
 kū Biliaminu burinɔ kū Manase burinɔ.
 Ñ fute kū n gbānao, ñ mós ñ ó sura ba!

3 Luda, ñ tó ò era ò su ó gwena zīn,
 ñ ān werewá, ñ ó sura ba.

4 Dikiri Luda Zīkaride,
 ñni fɛ ñ gí n gbēnɔ aduakena síi ari bɔremɛɛ?

5 N wé'i dɔ́ñne n pómína ũ,
 n n wé'i yɔ́ñne a pɔ́ pà, ò mi.

6 N tò o gɔ́ fobona pɔ́ ũ ó sarɛdenɔne,
 ó ibereɛnɔ teni ó lalandi ke.

7 Luda Zīkaride, ñ tó ò su ó gwena zīn,
 ñ ān werewá ñ ò sura ba.

8 N geepi lí wò Misila,
 n pɛ burinɔa, akū n lí pii pè ñ gbèn.

9 N gu kèkɛne à zīni pète,
 akū à ɔ̀ tà à gu sì.

10 A uraa dà kpínɔla,
 a gānɔ de sida lí zɔ́kɔnɔla.

11 À ɔ̀ tà à gɛɛ ari ísira léa,
 a ɔ̀nenɔ kà ari Yuflati.

12 Bɔ́yāin n a karaa gbòro
 de gbɛ kū òten gɛtenɔ gɔ́ ɔ̀ máte a néii?

13 Sàkpanɔ dì lé kái ò bi,
 nòbɔsɛntenɔ dì su ò a lá ble.

14 N yā nna! Luda Zīkaride, ñ era ñ are dɔ́wá!
 Zaa musu ñ wé kpáte ñ gwa!

Ñ laakari dɔ́ geepi lí día,
 15 pɔ́ kū n pè kū n ɔ̀plao,
 né kū n tūtuu kè n zīdanɛɛ.

16 Ò n geepi lí pii zò ò té sàa,
 ñ wé tɛra pitimma de ò kakate.

17 Ñ ɔ̀ kú gbɛ kū à kú n ɔ̀plaiia,
 bisásiri né kū n sè n pɔ́ ũ pii,

18 óni kɛmma doró.
 Ñ ó konna kɛke ñ kewɛɛ, óni n sísi.

19 Dikiri Luda Zīkaride,
 ñ tó ò su ó gwena zīn,
 ñ ān werewá ñ ó sura ba.

81

Isarailanɔ dikpe lɛɛ

Aşafa lɛɛ.

1 À ayuwii ke Luda ó gbānaa,
 à pɔ̀nna wiki lé Yakubu burinɔ Ludaa.

2 À lɛ dɔ̀ à bata lé
 kū mɔ̀rɔ̀'ũ nnao kū gidigboo.

3 À kuru pé mɔ̀ dufu bonaao,
 à pé tó mɔ̀ kè papana ó dikpegrɔ̀,

4 zaakū à de doka ũ Isarailanɔneme,
 yā kū Yakubu burinɔ Luda diten gwe.

5 À yā pii dà Yusufu burinɔne
 grɔ̀ kū à vɛ Misila būsula.

Ò kòto kù ò d̄s̄ro mà à pì:

⁶ Ma aso gò á ḡàaa,
ma á ɔ̀ b̄ò ēbona z̄in.

⁷ A ɔ̀ d̄òm̄ene warik̄eɔ̀r̄o, akū ma á bó,
ma weáwa zaa leḡúv̄inaa ḡūn,
ma á lé ma á gwá zaa Meriba í k̄inaa.

⁸ À s̄ā kpá ma gb̄ēn̄, mani lé daáwa,
ák̄ōn̄ Isarailan̄, tó áni ma yā ma dé!

⁹ Àsunḡ buri z̄it̄on̄ t̄ana v̄í á t̄éro,
àsun k̄ute dikiri p̄āndenero.

¹⁰ Mak̄ūm̄e Dikiri á Luda ū,
ma á b̄óte Misila.

À á lé w̄ē, mani tó à k̄ā.

¹¹ Ama Isarailan̄ ḡi ma yā mai,
ma gb̄ē pin̄ dí m̄i nat̄em̄enero.

¹² Akū ma n̄ tó k̄ū n̄ s̄āgb̄anak̄e, o,
ò t̄é n̄ z̄ida p̄oyeinaai.

¹³ Tó ò p̄i Isarailan̄ ni ma yā ma,
tó ma gb̄ēn̄on̄ t̄é ma yāi,

¹⁴ de mani n̄ ib̄er̄en̄ s̄ōpete ḡōn̄ḡōn̄,
mani ɔ̀ s̄ō n̄ z̄āngurin̄o.

¹⁵ Ma z̄āngurin̄o ni k̄ā nate ma are,
n̄ w̄ét̄āmm̄ana niḡō lakana v̄iro.

¹⁶ Gbasa mà á gwa k̄ū p̄ōblewe manao,
mà era mà gb̄ē z̄ó'i kpááwa à m̄óawa.

82

Yákpatek̄ena k̄ū gb̄ānaden̄

Asafa l̄ē.

¹ Luda vutena pari k̄ōkakaranaa ḡūn,
àten yákpate k̄e k̄ū Ludan̄ à pì:

² Ari b̄oren̄ ániḡ yákpate k̄e á kp̄edangara
à yā sí yāv̄ānik̄er̄in̄on̄e?

³ À yā nna kpá gb̄ānasariden̄a k̄ū tonen̄o,
à z̄e k̄ū takasiden̄o k̄ū gb̄ē k̄ū òten w̄é t̄āf̄m̄man̄o.

⁴ À gb̄ānasariden̄o k̄ū w̄ēndaden̄o sura ba,
à n̄ bo yāv̄ānik̄er̄in̄o ɔ̀.

⁵ Ò yake d̄s̄ro, ò a ke gbá d̄s̄ro,
ò k̄ū gusira ḡūmm̄e,
akū andunia ȳl̄ḡā ari a ḡēi.

⁶ Ma p̄i Ludan̄m̄e á ū,
Luda Musude n̄én̄on̄ á ū á p̄inki.

⁷ Bee k̄ū abireo áni ga bis̄āsiri gana ūm̄e,
áni kpágula lán gb̄ānade kparan̄o bàme.

⁸ Luda, n̄ fute n̄ yákpate k̄e k̄ū anduniaio,
zaakū buri s̄inda p̄inki bi n̄ p̄ōm̄e.

83

Iber̄en̄o k̄pana Luda

Asafa l̄ē.

¹ Luda, n̄sunḡ ȳitenaro,
n̄ lé s̄unḡō nak̄ōanaro,
n̄sunḡō kun k̄ítik̄itiro, Luda.

² N̄ n̄ ib̄er̄en̄o gwa lákū ò f̄ute ò z̄ē nà,
n̄ z̄āngurin̄o teni n̄ m̄i zuzu.

3 Òten ɔ̀ndɔ̀ ke n gbɛ̀nɔ̀ne,
òten lé kpákùsù n gbɛ̀ yenyìdɛ̀nɔ̀.

4 Òten pí: À mós ò n buri bo,
de n t́ Isaraíla sùngɔ̀ dɔ̀ gbɛ̀ken dorɔ̀.

5 Ò lé kpákùsù, n yá kɔ̀ sè,
ò lé̀dòkɔ̀nɔ̀ kè kù kɔ̀o ò futɛ̀nyí.

6 Ɖ̀dɔ̀munɔ̀ kù Sumaíla burinɔ̀
kù Mɔ̀abunɔ̀ kù Hazara burinɔ̀

7 kù Gebalidenɔ̀ kù Amɔ̀ninɔ̀
kù Amalɛ̀kinɔ̀ kù Filisitininɔ̀ kù Tayadenɔ̀o.

8 Bee se Asirianɔ̀ nà́mma dɔ̀,
de ò ɔ̀ da Lutu burinɔ̀a.

9 N̄ kéne lákù n kè Midiánɔ̀ne nà,
lákù n kè Sisera kù Yabíone nà Kisíi.

10 N̄ n̄ kè búgubugu Ɖ̀ndɔ̀,
akù ò gɔ̀ katena zítɛ̀ lán bisaa bà.

11 N̄ ke n̄ wɛ̀neɔ̀ne
lákù ò kè Orebu kù Zebuone nà.

N̄ ke n̄ ḱnanɛ̀nɔ̀ne
lákù ò kè Zeba kù Zalamunaone nà.

12 Mɔ̀kɔ̀nɔ̀ mé ò pí yá,
ò Luda sá̀dákí sé n̄ pɔ̀ ú.

13 Ma Luda, n̄ tó ò gɔ̀ lán sè́ɽampuruu bà,
lán ɛ̀se úkà kù ɽa ten sé bà.

14 Lákù dàkoo dì té kù nà,
kesɔ̀ lákù té dì kpínɔ̀ ble nà,

15 n̄ pétényí kù n zàgáɽao,
n̄ tó n ɽa pásí swè kè́ngu.

16 N̄ tó n̄ gasu gɔ̀ kpá n̄ wéi,
de ò n gbána dɔ̀ Dikiri.

17 Wé'i nigɔ̀ n̄ kù gɔ̀rɔ̀ s̄inda pínki kù bídio,
ò boru kpe ò mì de.

18 N̄ tó ògɔ̀ dɔ̀ kù n t́n Dikiri,
mòkɔ̀mmɛ Luda Musude ú andunia gūn pínki.

84

Luda n̄ beɛkenaa

Kora burinɔ̀ lèe.

1 N̄ kúki mana fá, Dikiri Zìkaride!

2 Maten Dikiri ɔ̀n beɛ ke ari gu ten lima,
ma nini kù ma mèeɔ ten luka Luda Wèndidei.

3 Dikiri Zìkaride ma Kína ma Luda,
bee bántoro sàa dà n gbagbaki sare,
Ludakibɛ̀bá kpé bò gwe à a n̄nɔ̀ kàn.

4 Arubarikadenɔ̀me gbɛ̀ kù ò kù n ɔ̀nnɔ̀ ú,
òdigɔ̀ n táaki lé gɔ̀rɔ̀ s̄inda pínki.

5 Arubarikadenɔ̀me gbɛ̀ kù n̄ gbánan n̄ únɔ̀ ú,
n ɔ̀n gena yá kù n̄ swèe gūn.

6 Tó òten gète Baka guvutea,
àdi gɔ̀ lán gu kù à isèbokinɔ̀ ví bà,
pɔ̀tɔ̀gɔ̀rɔ̀ legù dì tó arubarika dagula.

7 N̄ gena gūn n̄ gbána digɔ̀ karamɛ
ari ò gé káo n ḱnaa Zaiɔ̀.

8 Dikiri Luda Zìkaride, n̄ ma aduakɛna sí,
n̄ sá kpá ma yái, Yakubu Luda.

9 Luda, ñ kína kũ à de ó sēgbako ũ gwa,
ñ wé pé kína kũ n kàai.

10 Kunna n ɔn gɔɔ do manamene
de kunna gu pāndea gɔɔ wāa sɔɔrola.
Ma Luda ɔn zédákparike si
de kunna ɔn dokɔnɔ kũ yāvānikerinoola.

11 Dikiri Luda deñne ifāntē kũ sēgbako ũ,
Dikiri di gbēke keñne kũ bèereeo,
àdi gi pó mana kpá taarisaridenɔairo.

12 Dikiri Zìkaride,
arubarikademe gbē kũ àteni n náani ke ũ.

85

Aafia wékena Luda

Kora burinɔ lèe.

1 N arubarikaa dà n būsun, Dikiri,
n su kũ Yakubu burinɔ ñ gwena zīn.

2 N n gbēnɔ taarinɔ gómma,
n ñ durunnano kèrma pínki.

3 N n pɔ kpàkpāa tò pínki,
n n pɔfē pásī tò.

4 Ñ su kũoo ó gwena zīn, Luda ó Surabari,
ñ pētē kũ n kè kũoo lago.

5 N pɔ nigɔ fēnawái gɔɔ sīnda pínkin yá?
Ñnigɔ n pɔfēgɔɔ gága wè kũ wèeon yá?

6 Ìni era ñ n gbēnɔ kunna keke ñ keñne do,
de ñ pɔ le à kemma nnaroo?

7 Dikiri, ñ n gbēke mɔwewe,
ñ ó sura ba kũ n gbānao.

8 Ma sā do Dikiri Luda yá'onaaa,
zaakũ àdi aafia lé sé a yāmarinone,
tó odi era ò sù ñ yōnkoyānɔaro.

9 A vīnakerinɔ surabanaa gɔɔ zāro,
de a gakuri le àgɔ kũ ó būsun yāi.

10 Gbēke kũ náanio di dakare,
yāzede kũ aafiao di ɔ kpákɔa.

11 Náani di ɔ poro musu,
yāzede di ɔ nonɔ zīte.

12 Dikiri ni yá mana kewewe,
ó zīte ni póbte ke.

13 Yāzede digɔ té a are,
àdi zé kekene.

86

Kpányī wékena Luda

Dauda lèe.

1 Dikiri, ñ sā kpá ma yāi ñ wema,
zaakũ takaside wēndaden ma ũ.

2 Ñ ma wēndi dákpa,
zaakũ má a zīda kpámma.

Ñ makũ n zòbleri sura ba,
zaakũ mateni n náani ke,
mɔkɔmme ma Luda ũ.

3 Ñ sùru ke kũmao, Dikiri,
zaakũ madigɔ n sísí kɔnkɔ kũ ɔkɔsio.

4 Ñ makũ n zòbleri pɔ ke nna,

zaakū ma laakarīi tà n kīnaa, Dikiri.

⁵ Ñ mana akūsō ñ sùru vī, Dikiri,
n gbēke zōkō n sisirinōne.

⁶ Dikiri, ñ sá kpá ma wékenaai,
ñ laakari dō ma wēnda wikia.

⁷ Mani n sīsī ma warikegōrō zī,
zaakū ndi wema.

⁸ Tāna ke ni sí lekōa kūnworō, Dikiri,
gbēke di fō à n kena kero.

⁹ Buri kū n kēnō ni su ò kútēne,
ò n tō bo ñ pínki.

¹⁰ Zaakū ñ zōkō akūsō ndi daboyānō ke,
mōkōmme Luda ū ndo.

¹¹ Ñ n zé mōmene, Dikiri, manigō taa o n yāpura gūn,
ñ ma laasun kemene do, de mōgō n vīna vī.

¹² Mani n sáabu kpá kū nèsedoo,
Dikiri ma Luda, manigō n tō bo gōrō sīnda pínki.

¹³ Zaakū gbēke kū n kēmene zōkō,
n ma wēndii si gyāwān òn.

¹⁴ Luda, karambaanidenō ten futēmai,
gbē pāsīnō teni ma wē, òdi n yā daro.

¹⁵ Mōkōn Dikiri, Luda wēndadōnnerime n ū,
ñ sùru vī akūsō n pō di fē likalikaro,
n gbēke kū n náanio zōkō.

¹⁶ Ñ are dōma ñ ma wēnda gwa,
ñ n zòbleri gba gbāna,
ñ makū n zōnōkpare né sura ba.

¹⁷ Ñ yāmanakēna sēeda kemene
de ma zāngurinō e, wé'i ñ kū,
zaakū Dikiri, n kpamai,
n ma laakarīi kpātemene.

87

Zaiš bi Luda wētēme

Kora burinō lēe.

¹ Luda a wētē kātē

kpi kū à kú adona musu,

² Dikiri ye Zaiš bīnilenō
de Yakubu burinō wētē kparanōla pínki.

³ Luda wētē,

Luda gakuriyā ò n musu à pi:

⁴ Mani Misilanō kū Babilōnudēnō da
gbē kū ò ma dōnō té.

Filisitininōn kú a gūn dō
kū Tayadenō kū Etiopianō.

Oni pi, ò gbē birenō ì gweme.

⁵ Zaiš yā musu oni pi:

Ò wāane kū wāane ò ì gweme,
Luda Musude mé àdi a zīni pétē gīngin.

⁶ Tó Dikiri ten gbēnō tō da takadan,
ani pi: Ò gbē dí ì gweme.

⁷ Lēširinō kū ūwārinō ñ pínki ò pi:

Ó manake pínki di bo Zaišme.

88

Kunna ga léi aduakēnaa

Ezera buri Emani lēe.

¹ Dikiri Luda ma Surabari,
maten wiki lémma fánantē kū gwāanio.

² Ò tó ma aduakena kámma,
n̄ s̄a kpá ma ɔ̀ɔ̀ɔ̀naai.

³ Zaakū yá'úmmana ma nèsee pà,
ma wèndii kú ga léi.

⁴ Ò ma da gbē kū òten si gyāwánnno té,
ma ḡo gbānasaride ũ.

⁵ Ò p̄a kpāmai ò ma da ḡenɔ́ té
lán gbē kū ò wutena miran s̄ɔ̀ɔ̀ɔ̀nɔ́nɔ́ bà,
lán gbē kū n̄ yá d̄ɔ̀ngu doró
n̄ bàka kú kúnworonɔ́ bà.

⁶ N ma zu w̄eɛ̀ lòkoton
ari z̄ite tú t̄ɔ̀nɔ́w̄eɛ̀ gusiran.

⁷ N p̄ɔ̀f̄e t̄ɔ̀ma,
a ís̄ d̄ámala.

⁸ N tò ma gb̄enɔ́ ma zukūna,
n tò ò ye ma k̄airo.

Ò ma tata, boki kunlo,
⁹ warikena ma w̄e sira k̄u.

Mateni n sisi zaa k̄onkɔ́ ari ɔ̀kɔ́si,
ma ɔ̀nɔ́ d̄ɔ̀nanyĩ.

¹⁰ Ḡenɔ́n ndi yābonsare k̄eĩne yá?
Gyāwāndenɔ́ mé òdi fute ò n s̄áabu kpá yá?

¹¹ Òdi n gb̄eke baba mira ḡunn yá?
Òdi n náanikena yá o gyāwānn yá?

¹² Ò n daboyānɔ́ d̄s̄ gusira ḡunn yá?
N yāmanakenanɔ́ d̄ɔ̀na kú yāsānguki ḡunn yá?

¹³ Dikiri, maten ɔ̀ d̄ɔ̀nn̄e,
ma aduakena k̄onkɔ́ di ká n k̄inaa.

¹⁴ B̄óyái nten ḡimaii, Dikiri?

À k̄e dera n mik̄p̄ere z̄umeneɛ̀?

¹⁵ Má kú ga léi w̄endawēnda zaa ma k̄efennak̄eɔ̀ɔ̀ɔ̀,
n yá p̄ás̄inɔ́ t̄ɔ̀ma, ma ḡo s̄áii.

¹⁶ N p̄ɔ̀f̄enamai d̄ámala,
n v̄inap̄ɔ̀nɔ́ ma kakate.

¹⁷ Ò d̄ámala lán í bà zaa k̄onkɔ́ ari ɔ̀kɔ́si,
ò likamai mámmam.

¹⁸ N tò ma gb̄enɔ́ kú ma gb̄ennanɔ́ ma zukūna,
gusira mé à ḡo ma kp̄àasi ũ.

89

Luda lésena Daudane

Ezera buri Etani l̄eɛ̀.

¹ Dikiri, maniḡo l̄e sí n gb̄eke yá musu lakanaa sari,
maniḡo n náanikena kp̄àkpa k̄e w̄e kú w̄eɛ̀o.

² Mani o kú n gb̄eke lakana v̄iro,
n náanikena z̄ĩni petena n bea zaa musu.

³ N p̄i: Ma bàka kú kú gb̄e kú ma s̄eɛ̀o,
ma l̄e s̄e ma z̄òbleri Daudane.

⁴ Mani tó a buri ḡo k̄i ble ɔ̀ɔ̀ s̄inda p̄inki,
mani a kpata gba gb̄ana ari a buria.

⁵ Musudenɔ́ di n daboyānɔ́ s̄áabu kpá, Dikiri,
malaikanɔ́ di n náanikena yá o n̄ k̄òkakaranaa ḡun.

6 Zaakū gbēke kú musu kú à kà Dikiri úro,
malaika ke ni sí lēkōa káaro.

7 Luda vīna dì malaikanō kú ní kōkakaranan,
à naasi vī de gbē kú ò likainola.

8 Dikiri Luda Žikaride, dí mé à lēle kúnwoo?
Ní gbāna kú náanio vī yā sīnda pínki gūn.

9 Ndi gbāna mō ísirane,
tó à sō fūte kú vīvīnaao, ndi a gbāna fō.

10 N Misilano dúgu zō, ò gō gēno ū,
n n zāngurino fākōa kú n gāsā gbānao.

11 Musu bi n pómē, zītē dō bi n pómē,
n andunia kāte kú pō kú ò kú a gūnnō pínki.

12 N gugbānduru kú gēno midōkio kē,
Tabo kú Emō gbēno di ayuwii ke kú n tōo.

13 N gāsā bi gbāna pómē,
n o gbāna akūsō n opla dō musu.

14 Yāmanake kú yāzedekeoome n kpata zīni ū,
gbēke kú náanio mé à donne are.

15 Arubarikadenome gbē kú ò ayuwiiemmano ū,
kú òdigō tāa o gupura kú à kú n kurunyī, Dikiri.

16 Òdigō pōnna ke kú n tōo gōrō sīnda pínki,
òdi ía dā kú n manakeo.

17 Zaakū ní gakuri kú ní gbānaome n ū,
n zēna kūoo di ó sé lei.

18 Ó kína bi Dikiri pómē,
ó sēgbako pì bi Isarailano Luda pómē.

19 N yā ò n yāmarinoe yā wégupu'ena gūn
n pì: Ma kpányī kē gōsaane,
ma kefenna sē musu a gbēno té.

20 Ma a zōbleri Dauda lē,
ma a nīsi kua ma a dītē.

21 Manigō a kūna ma ōi,
ma gāsā gbāna nigō kú kāao.

22 Ibere ke ni fō à táfe síaro,
gbē vāni ke ni le à gbāna mōnero.

23 Mani a weterino mī de a are,
mani a zāngurino nē.

24 Mani gbēke kene kú náanio,
oni a sé lei kú ma tōo.

25 Mani ísira nane a ōi,
anigō iko vī swanoa.

26 Ani ma sísi à pì,
má de a De ū kú a Ludao,

a gbēsi ū kú a surabario.

27 Mani a ke ma daudu ū,
anigō de andunia kīnano mīde ū.

28 Manigō gbēke vī kāao gōrō sīnda pínki,
ma bāka kú à kú kāao gborona vīro.

29 Mani tó a buri gō kí ble gōrō sīnda pínki,
a kpata nigō kun lākū ludambe digō kun nā.

30 Tó a burino pā kpà ma dokai,
akūsō odi té ma yāditenanoiro,

31 tó ò bō ma yā kpe,
akūsō ò ma yādannenano kūnaro,

32 mani gō tōmā ní taarino yāi,
mani ní ke búgubugu ní vānikēnaa musu.

33 Ama gbēke kú má vī kāao ni lākaro,
mani fō mà náanisariyā kero.

34 Mani ma bàka kunna káao yá gbororo,
 mani yá kú à bò ma lén lítéro.
 35 Ma si kú ma kunnaao gèn do,
 mani éke to Daudanéro, kú ma pí,
 36 a buri nigõ kun gɔɔ sɪnda pínki,
 a kpata nigõ kun ma wára lán ifántè bà.
 37 Lákú mɔvura de sèeda náanide ũ musu nà,
 len a kpata nigõ kun gɔɔ sɪnda pínki le.
 38 Bee kú abireo n gi kína kú n kái,
 n ɔ gbàrei n pɔ fè káao manamana.
 39 N n bàka kunna kú n zòbleriio yá gbòro,
 n a kífura gya bò n pàte zíte.
 40 N a wète bínino gbòro,
 n a zeki gbànanɔ kòte n dàte.
 41 Gbè kú òten gètenɔ n baka bòn n pínki,
 à gò lalandi pɔ ũ a buri dakenɔne.
 42 N a weterino gáa sè lei,
 n tò a iberenɔ ponna kè.
 43 N a fènda gbána è,
 ndi ze káao zli gúnlo.
 44 N a kíkègoo sia,
 n a kpataa nè.
 45 N tò à zī kú a gbànan,
 n wé'i dàa arukimba ũ.
 46 Dikiri, ìnigõ utenawere ari bɔramèe?
 N pɔfè té nigõ kú gɔɔ sɪnda pínkin yá?
 47 N laasun lé ma wèndi kutukea.
 N bisásiri kè pán yá?
 48 Dí mé anigõ kun à gí gaii?
 Dí mé ani fɔ à a zida sí mira gbánaaa?
 49 Dikiri, gbèke kú n ví yá gèe máa?
 N yenyí kú n a lé sè Daudane kú náanio sɔ bi?
 50 N tò n zòbleri fobona yá dɔngu,
 burinɔ ma sɔsɔ ò ma nèsee yàka.
 51 N iberenɔ kína kú n kà lalandii kè
 ari gu kú a gèsee pèten, Dikiri.
 52 Arubarikaden Dikiri ũ ari gɔɔ sɪnda pínki!
 Aami! Aami!

TAKADA SIIKɔDE

Zabura 90-106

90

Luda kú bisasirio

Luda gbè Musa aduakènaa.

¹ Dikiri, ó utèkime n ũ wè kú wèeo.

² De n kpé n kpino ke,

de n kpé n zíte kú anduniaio káte,

Ludame n ũ zaa káaku ari gɔɔ sɪnda pínki.

³ N dite kú bisásiri era zíte,

ndi piñne ò era busun.

⁴ Wè wàa sɔɔro denne lán gɔɔ do bà,

à denne lán gĩa ke gwāani zaka bà.

⁵ Ndi bisásiri sé kú ga'io,

ò de lán sè yida bà kɔnkɔ.

⁶ Àdi bute kɔnkɔ à gbā,

àdi yitoro kú ɔkosi à kori ke.

7 N pɔfɛ di ó kakate,
 n patammaanaa di swɛ kɛ́ógu.
 8 Ó yá vānínɔn katena n are,
 ó asiriyānɔ bò gupuran n kùru.
 9 Ó gɔrɔ di gɛte n pɛtɛ yāi,
 ó wɛndii di láka kù ndanaao.
 10 Ó wɛɛ di ká baaakɔ akuri,
 tó ó gbāna sɔ, basiikɔ.
 Wari kù pɔsiraoon wɛɛ pìnɔ di suowere,
 òdi gɛte likalika, akù odì kpágui.

11 Dí mé à n pɔfɛ gbāna lé dɔɔ?
 n pɛtɛ zɔkɔɔ kà vīna kù à de ò kenne ũ.
 12 Ñ dadawere ògɔ́ ó wɛndi kutuke lé dɔ,
 de ò ɔndɔ le ó swɛɛ gūn.

13 Dikiri, bɔren ĩni n pɔfɛ kpátee?
 Ñ n zɔblerinɔ wɛnda gwa.
 14 Ñ tó n gbɛke suwá lākū gu digɔ́ dɔ nà,
 de ògɔ́ pɔnna ke kù ayuwiikenanao ari ó gɔrɔ lén.
 15 Ñ ó pɔ ke nna ɔ kù n tɔ́wá gɔrɔ lén,
 wari kù o kè wɛ lén.
 16 Ñ n yākenanɔ mɔ ókɔnɔ n zɔblerinɔne,
 ñ tó ó nɛnɔ n gbāna gakuri dɔ.
 17 Dikiri ó Luda, ñ tó ò n pɔnna le,
 ñ tó ó zī àre le,
 ee, ñ tó ó zī àre le.

91

Ludame ó dākpari ũ

1 Gbɛ́ kù à utena Luda Musude ɔĩ
 nigɔ́ kù Gbānasīndapinkide uraai.
 2 Anì pì Dikirime a zeki gbāna ũ,
 a Ludame a uteki ũ, á a náani vī.
 3 Àkū mé ani n sí kariia,
 anì n sura ba kù gagagyāo.
 4 Anì n sɔtɔ a pɔten, ĩnigɔ́ utena a orun,
 a náanikena mé ani n dākpa lán sɛgbako bà.
 5 Gwāani karinɔ kù fānantɛ kà vīnlanɔ
 ní ke vīna ni n kùro,
 6 ke gagagyā kù àdigɔ́ tɛ gusiran
 ke gyāgɛwɛte kù àdi ní le fānantɛ gbāna.
 7 Bee tó gbɛnɔn wāa sɔro ten létɛ n sare,
 ke gbɛnɔn dúbu kuri ten ga n ɔplai,
 pɔke ni n lero.
 8 ĩni wé sé ñ gwa,
 ĩni e lākū òdi wé tǎ yāvānikerinɔa nà.
 9 Tó n Luda Musude kè n uteki ũ,
 tó n Dikiri kè n kúki ũ,
 10 yá vāni ke ni n lero,
 kisira ni gɛ n ɔnnlo.
 11 Zaakū ani n yā o a malaikanɔne,
 de ò n dākpa gu kù nten gɛn pínki.
 12 Oni n sé ní ɔĩ
 de ñsun gɛ́ sí gbɛɛaro yāi.
 13 ĩni gɛɛe ze músua kù káreo,
 ĩni gɛɛe pɛtɛpete sàbooa kù pitikoo.

14 Dikiri pì: Zaakù à nàmai, mani a bo,
 zaakù à ma d̄s, mani ɔ kúa.
 15 Ani ma sísi, mani wea,
 tó yā nàkaraa, maniḡ kú k̄āao,
 mani a sura ba mà a kpe ta.
 16 Mani a p̄ ke nna kù w̄endi gb̄ānao,
 mani tó à e lákù madì gb̄e sura ba nà.

92

Luda sáabukpanaa

Kámmaboḡɔ l̄e.

1 À mana ò n sáabu kpá, Dikiri,
 ò l̄e sí ò n t̄s bo, Luda Musude,
 2 ò n gb̄eke baba k̄nko,
 ò n náanik̄eyā o gwāani,
 3 ò n táaki lé kù m̄ɔɔo
 kù gidiḡboo kù kontigiio.
 4 N yākenan̄o di ma p̄ ke nna, Dikiri,
 madì ayuwii ke n ɔz̄ikenan̄o.
 5 Dikiri, n yākenan̄n z̄k̄ manamana,
 n laasunn̄n z̄à à k̄e z̄k̄.
 6 Ȳnko yā p̄i d̄sro,
 m̄saride n̄i f̄s à d̄sro d̄sro.
 7 Bee tó gb̄e vānin̄o f̄ute ò gb̄á lán s̄e b̄a
 akus̄ yāvānik̄erin̄o karana l̄e n̄ pinki,
 n̄ zia bi kakat̄ena lakanasarime.
 8 M̄k̄s̄n s̄o Dikiri,
 ndiḡ kù musu ḡɔɔ s̄inda p̄inki.
 9 N̄ gwa, n iber̄en̄o ten láka,
 vānik̄erin̄o ten f̄ák̄s̄a n̄ pinki.
 10 N ma gba gb̄āna lán z̄us̄ente b̄a,
 n n̄isi mana kù ma m̄ia.
 11 Ma wé s̄i ma w̄eterin̄o let̄enale,
 ma s̄a ma ibere vānin̄o wikil̄enaa mà d̄o.
 12 Gb̄e manan̄o ni gb̄á lán domina l̄in̄o b̄a,
 oni ke z̄k̄ lán Lebana sida l̄in̄o b̄a.
 13 Ò p̄ena Dikiri be ḡun,
 oni gb̄á ó Luda ɔnn.
 14 Bee kù n̄ z̄ik̄keo oniḡ n̄e ime,
 n̄ lá niḡ t̄e ke síi pl̄eple.
 15 Ò pi, Dikiri mana,
 àk̄ume ó gb̄esi ũ, vāni ke kù a ḡunlo.

93

Dikirime K̄ina ũ

1 Dikiri mé àten kí ble,
 à z̄k̄ke dana uta ũ.
 Dikiri z̄k̄ke dana,
 à gb̄āna d̄o a pi,
 à andunia k̄ate ḡinḡin,
 ani ȳḡaro.
 2 N kpata petena zaa z̄iz̄i,
 n̄ kun zaa k̄áaku.
 3 Í z̄k̄ d̄agula Dikiri,
 í z̄k̄ k̄ini d̄o,
 í z̄k̄ ten ḡāḡá lé.

⁴ Dikirin kú musu, à zṣkṣ,
a zṣkṣ de í dasi kīnila,
a gbāna de ísira sṣ vīvīnala.

⁵ Dikiri, n yāditenanṁn gborona vīro,
à kù n kpé gṣ kú adona ari gṁṁ sīnda pínki.

94

Ludame yákpatekeri ũ

¹ Dikiri Luda Mṁrakari,

Luda Mṁrakari, ñ bo gupuran!

² Andunia yákpatekeri, ñ fute,
ñ fina bo zīdabirinṁa ñ yákenaaa.

³ Gbē vāninṁ nigṣ pṁnna ke ari bṁremee?
Ari bṁremee, Dikiri?

⁴ Yāvānikerinṁ dì gṣsa yā o,
òdi yā bṁte òdi ía dá ñ pínki.

⁵ Dikiri, òdi n gbēnṁ dūgu zṣ,
òdi gbāna mṁ gbē kù n ñ sēnṁne.

⁶ Òdi gyaanṁnṁ kù bṁasunṁ dede,
òdi tonṁnṁ kakate.

⁷ Òdi pi Dikiri dí ñ ero,
Yakubu burinṁ Luda laakari kúrúmaro.

⁸ Ákṣnṁ yṣnkṁnṁ, à laakari ke!
Ákṣnṁ misaridenṁ, áni ʘndṣ kù bṁremee?

⁹ Luda mé à sá pè, ani gí yā mai yá?

À wé kè, ani gí gu ei yá?

¹⁰ Àdi burinṁ toto, ani ñ sá gágaro yá?

Àdi yā daíne, à dṣna vīro yá?

¹¹ Dikiri bisāsiri laasun dṣ,
kù yā páme.

¹² Arubarikademe gbē kù ndi toto
ñ n doka dadane ũ, Dikiri.

¹³ Ndi a laakari kpátene warikegṁṁa
ari ò gé wēe yṣ vānikeriine.

¹⁴ Dikiri ni pá kpá a gbēnṁiro,
ani gbē kù à ñ sé a pṁ ũnṁ zókūnaro.

¹⁵ Oni era ò yákpate ke a zéa,
nèsepuradenṁ ni zeo.

¹⁶ Dí mé ani futemene gbē vāninṁaa?
Dí mé ani ze kúmao yāvānikerinṁ yā musuu?

¹⁷ Tó adi ke Dikiri kpányí kèmenenlo,
de má kú miran kítikiti kò.

¹⁸ Kù ma pi guzāre teni ma sète,
n ma kù n gbēke gūn, Dikiri.

¹⁹ Kù laasun pá ma swēn,
n ma laakaríi kpátemene n ma pṁ kè nna.

²⁰ N bàka nigṣ kú kù yálekperēgṣṣrinṁ kpataao yá?
Ñ yāditenanṁ dì suíne kù wario.

²¹ Òdi lé kpákusú gbē manai,
òdi yā da taarisaridela ò a de.

²² Dikirime ma zeki gbāna ũ,
ma Ludame gbèsi kù madí uten ũ.

²³ Ani ñ vānikena eraríma,
ani ñ buri bo ñ taarinṁ yāi.
Dikiri ó Luda ni ñ buri bo.

95

Luda táakilenaa

¹ À mós ò pɔnna lè sí Dikirine,
ò ayuwii dɔ Gbèsi kù àdi ó sura baa.

² Ò su a are ò a sáabu kpá,
ò lè sí ò a táaki lé.

³ Zaakù Dikiri bi Luda kù à zókòme.
Kína zókòme, à de dikiri sinda pínkila.

⁴ Zíte lòkoto kù a ɔi,
kpi misɔntenɔ bi a pómé.

⁵ Ísira bi a pómé, zaakù à kè,
àkù mé à zíte í kàsa kù a ɔo.

⁶ À mós ò kúte ò donyí ke
ò wúte Dikiri ó Kèri are.

⁷ Zaakù àkúme ó Luda ù,
a kpása gbènanɔme ó ù,
a sá kù àteni n̄ dānɔ ù.

Tó a a kòtoo mà gbāra,
⁸ àsun ságbāna ke lákú á dizinɔ kè nà zaa Meribaro
ke Masa gɔrɔ kù ò kù gbārannan.

⁹ Bee kù ò ma yáke nanɔ è,
ò ma le ò ma gwa gwe.

¹⁰ Akù ma pɔ fè gbè pinɔi ari wè bupla,
ma pì gbè sāsānanɔme n̄ ù,
ò ma zéno d̄sro.

¹¹ Akù ma la dà ma pɔfè gūn ma pì,
oní gè ma kámmabokinlo.

96

Dikirime Kína zókò u

¹ À lè dufu sí Dikirine,
andunia gbè sinda pínki, à lè sí Dikirine.

² À lè sí Dikirine à a tó bo,
àgɔ a surabana baaru kpá lákú gu digɔ dɔ nà.

³ À a gakurikéyá o burinɔne,
à a yābonsarɔnɔ baba gbè sinda pínkine.

⁴ Dikirin zókò, à kà ò a táaki lé,
à kù ò vīna ke de tānanɔla n̄ pínki.

⁵ Burinɔ tānanɔ bi pɔ ginanɔme,
ama Dikiri mé à musu kè.

⁶ Zókòke kù bèereeo kúa,
gbāna kù gakurio kù a kúkiame.

⁷ À gakuri kù gbānao d̄s Dikirine,
b̄usu sinda pínki gbèno, à d̄s Dikirine.

⁸ À Dikiri tó gakuri d̄sne,
à mós kù gbao à gèo a ɔnn.

⁹ À donyí ke Dikirine a kúadona manaken,
zitedenɔ, àgɔ luka a are á pínki.

¹⁰ À o burinɔne, Dikiri ten kí ble.
Andunia katena gíngin, à yīgāna vīro,
ani yákpate ke kù gbè sinda pínki a zéa.

¹¹ Musudenɔ, à pɔnna ke,
zitedenɔ, à vī kù pɔnnao,
ísira kù pɔ kù ò kunno, à kīni ke.

¹² Sènte kù pɔ kù ò kunno, à pɔnna wiki lé,

lí kú ò kú dàkoo gūnnò, à ayuwii ke á pínki.
 13 Oni ponna ke Dikiri are, zaakū àten su,
 àten su yákpate ke kú anduniaio.
 Ani yákpate ke kú anduniaio a zéa,
 à yá gōgō gbēnōne kú yápurao.

97

Dikiri sunaa

- 1 Dikiri mé àten kí ble,
 zítēdenò ponna ke,
 ísirabaradenò gō kú ponna gūn.
- 2 Legū luku kú gusira níkinikio likai,
 manake kú yāzedeoome a kpata zīni ũ.
- 3 Tē digō kú a are,
 àdi ibere kú ò likainò kpata.
- 4 A legūpinaa di zíte pu,
 tó andunia è, àdi luka.
- 5 Kpinò di yó lán zōsaa bà Dikiri are,
 andunia pínki Dikiri are.
- 6 Musudenò di a manake kpàkpa ke,
 buri sīnda pínki di a gakuri e.
- 7 Wé'i di tánagbagbarinò kú n pínki,
 gbē kú òdi ía dá kú pō ginanò.
 Tānanò ni donyī kene n pínki.
- 8 Zaiōdenò mà ò ponna kè,
 Yuda wētēdenon kú ponna gūn
 n yákpatekenanò yāi, Dikiri.
- 9 Zaakū n kú musu de andunia pínkila,
 Dikiri, n de tānanola n pínki.
- 10 Dikiri ye gbē kú ò zā yā vāninnò,
 àdigō a yāmarinò wēndi dākpa,
 àdi n bo yāvānikerinò oī.
- 11 Gu di dō gbē mananò,
 nèsepuradenon ponna vī.
- 12 Gbē mananò, à ponna ke Dikiri gūn,
 à a tó kú à kú adona bo.

98

Dikiri suna táakilenaa

- 1 À lè dufu sí Dikirine,
 zaakū à yābonsarenò kè,
 à zīi blè kú a òpla kú à kú adona gbānao.
- 2 Dikiri tò ò a surabanaa dō,
 à a manakēnaa mō burinōne.
- 3 Gbēke kú náani kú à vī kú Isarailanò dōn,
 andunia lézekidenò ó Luda surabanaa è n pínki.
- 4 Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria,
 à kakūn kú ayuwīkēnaao.
- 5 À mōrōlena ũ dō Dikirine,
 à mōrō lēne kú lēsinaao
- 6 kú kākākipēnaao kú kuru yīsāmpānaao.
 À ponna wiki lé Dikiri ó Kīnane.
- 7 Ísira kú pō kú ò kunnò kīni ke,
 andunia kú gbē kú ò kunnò n pínki.
- 8 Swanò òkpa lé Dikiri are,

kpinɔ ayuwii ke lɛɛɛ,
 9 zaakū àtɛn su yákpate ke zītɛmɛ,
 ani yákpate ke kú anduniaɔ a zéa,
 ani yā gōgō gbɛnɔnɛ kú yápurao.

99

Luda kú à kú adonaa

1 Dikiri tɛn kí ble, burinɔ luka,
 à vutɛna kerubunɔ dagura,
 andunia yīgā
 2 Dikirin zōkō Zaiō,
 à de buri sīnda pínkila.
 3 Ó a tó zōkō à naaside bo,
 à kú adona.

4 Kína pì gbāna vī, à ye yāzɛdei,
 àkū mé à yákpatekɛna a zéaa dà,
 à yā gōgō Yakubu burinɔnɛ a zéa.

5 À Dikiri ó Luda tó sé lei,
 à kúte a tintin are,
 à kú adona.

6 Musa kú Harunao kú a gbàgbarinɔ té,
 Samuelimɛ a sīsirinɔ doke ũ,
 ò a sisi, akū à wérma.
 7 Zaa téluku gūnn à yā ónnɛ,
 ò a doka kú a yádannɛnanɔ kūna.

8 Dikiri ó Luda, n wérma,
 mōkōmmɛ Luda kú àdi ní taari kērma ũ,
 bee kú abireo n ní yā vāninɔ wī ní musu.

9 À Dikiri ó Luda tó sé lei,
 à donyī kɛnɛ a kpi kú à kú adona musu,
 zaakū Dikiri ó Luda kú adona.

100

Dikiri sáabukɛnaa

Sáabukɛna lɛɛ.
 1 Andunia pínki, à ponna wiki lé Dikiria.
 2 À donyī ke Dikirinɛ kú ponnao,
 à mós a kīnaa kú ayuwiikɛnaao.
 3 À dō kú Dikirimɛ Luda ũ,
 àkū mé à ó ké, ó de a pō ũ,
 ó de a gbɛnɔ ũ, a kpāsa sānɔ ũ.

4 À gē a onlɛn kú sáabukɛnaao,
 à gē a onn kú a táakilɛnaao,
 à a sáabu ke à a tó sé lei.

5 Zaakū Dikiri mana, a gbɛkɛ lakana vīro,
 àdigō náani vī gōrɔ sīnda pínki.

101

Kína lésɛna Ludanɛ

Dauda lɛɛ.
 1 Mani lè da gbɛkɛ kú yāzɛdeoo musu,
 mani lè sínɛnɛ, Dikiri.
 2 Mani laakari ke màgō kun taari sari,
 bōrɛn İni sumaa?
 Manigō kú ma onn kú nɛsɛpurao.
 3 Ma wé nigō kú pō ginaaaro,
 mani zā yādōrɔsarikɛnan, ani namaro.

4 Ma nèse nigõ manafiki vīro,
 ma bàka nigõ kú kú yá vānioro.
 5 Mani gbē kú àdi a gbēdake yaka a kpε kakate,
 mani sūru f̄ kú karambaanidenõ kú zīdabirinõoro.
 6 Ma wé nigõ kú ma bùsu náanidenõ,
 de ògõ kú kūmao,
 gbē kú àdigõ kú taari sari nigõ de ma zīkeri ũ.
 7 Mani we gbēsāteri gõ kú ma bearo,
 mani tó manafikide zε ma arero.
 8 Manigõ ma bùsu gbē vāninõ láka lākú gu digõ dõ nà,
 manigõ yāvānikerinõ buri bo Dikiri wēte gūn.

102

Gbanasaride aduakēnaa

Wēndade gbanasaride kú àteni a yá'ummanano bote Dikirinεε aduakēnaa.

1 Dikiri, ñ ma aduakēna ma,
 ñ tó ma wiki n ki le.
 2 Nsun wé utemεne ma warikεgõroaro,
 ñ sã kpámai,
 tó ma n sisi, ñ wema likalika.
 3 Zaakū ma gõro ten gēte lán túsukpe bà,
 ma mē ten puusu bo lán téyõ bà.
 4 Ma nèseε yàka, ma gõ lán sē kori bà,
 ma sã pòbleyān.
 5 Ma ndana gbāna mé à tò
 ma gõ wàakuu ũ.
 6 Ma gõ lán gbāranna tiongo bà,
 lán bezī kóro bà.
 7 I dī gē ma wénlo,
 ma gõ lán bā kú à di kpé musu ado bà.
 8 Ma ibereno digõ ma sōsõ gõro sīnda pínki,
 ma foborinõ dī gbē ká kú ma tso.
 9 Túbume ma pòblee ũ,
 ma wé'í dī ká ma ímibõn
 10 n pōfē kú n pētēo yāi,
 zaakū n ma se n ma zukūna.
 11 Ma gõro ten gēte lán uraa bà,
 akū maten kori ke lán sēε bà.
 12 Mòkõn sõ Dikiri,
 ndigõ kú kpatan gõro sīnda pínki,
 n tó ni garo ari ó buria.
 13 Ìni fute ñ Zaiõ wēnda gwa, zaakū gõro kà,
 gõro kú n dite kà, kú ìni a ponna wete.
 14 A gbèno kè n zòblerinõne mana,
 a gborona bùsuu dī keñne wēnda.
 15 Buri sīnda pínki ni vīna kenne, Dikiri,
 andunia kīnana ñi n kīke dõ ñ pínki.
 16 Zaakū Dikiri ni Zaiõ keke à bo dõ,
 ani bo à surūma kú gakurio.
 17 Ani takasidenõ aduakēna sí,
 ani ñ wēkena kpá sákotoro.
 18 Ò yá dí kē kpēdenõ yāi
 de gbē kú ò kpénõ Dikiri táaki lé.
 19 Dikiri zīte gwà zaa a kúkia,
 zaa musu à wé kpàte zīte,
 20 de à gbēno zòble sò dõ ma
 à ñ bo ga léi yāi.
 21 Oni Dikiri tó bo Zaiõ,

oni a táaki lé Yurusalemu,
 22 zī kú būsú sīnda pínki gbēno ni kō kakara gwe,
 kú kpatablerinō ò donyī keɛɛ.

23 À ma gbāna būsá zégbān,
 à ma wēndi kè kutu,
 24 akū ma pi: Ma Luda,
 ñsun ma wēndi bo gugbānlo,
 mɔkɔn kú n̄ kun ari ó buria.
 25 N andunia zīni pète zaa káaku,
 musu bi n̄ zīme.
 26 N̄ pínki ni gēte, ama ñinigō kun,
 oni zī kú lán pókasa bà,
 ñni n̄ lite lán uta bà ñ n̄ zukūna.
 27 Mɔkɔn s̄s̄ n̄ kunnaa ñigō dokɔnɔ,
 n̄ gɔɔ lakana vīro.
 28 N̄ zɔblerinō n̄énɔ nigō kun aafia,
 n̄ burinɔ ni zīni pète n̄ kuru.

103

Luda gbēke

Dauda lèɛ.

1 Ma swē, ñ Dikiri sáabu kpá,
 ma gu sīnda pínki, ñ a tó kú à kú adona bo.
 2 Ma swē, ñ Dikiri sáabu kpá,
 ñsun sá a yāmanakena kenlo.
 3 Àdi ma taarinɔ kēma pínki,
 àdi ma werekōa kú ma gyāno pínki.
 4 Àdi ma wēndi bo gyāwān,
 àdi a nna diramene a gbēke kú a wēndaoo gūn.
 5 Àdi tó p̄s̄ mana kú má yeinɔ m̄s̄ma,
 de ma kefenake le àgō dufu lán vāu p̄s̄ bà.
 6 Dikiri di yā ke a zéa,
 àdi tó yā bo gōnawēndadenɔ nna.
 7 À tò Musa a p̄yeina yā d̄s̄,
 à a yābonsarenɔ m̄s̄ Isarailanɔɛ.
 8 Dikiri sūru vī kú wēndao,
 a p̄ di fē likaro, a gbēke dasi manamana.
 9 Ani n̄ taari le gēn̄ baaakōro,
 ani p̄fē da a n̄esen gɔɔ sīnda pínkiro.
 10 Àdi yā kewere lán ó durunnanɔn de n̄aro,
 àdi fīna bowá lán ó sátenanɔn de n̄aro.
 11 Lákū ludambe lei de nà kú zīt̄eo,
 len à gbēke zōkō kú a vīnakerinɔ le.
 12 Lákū ifáboki zākōne kú a lété kpao nà,
 len àdi ó taarinɔ kēwá le.
 13 Lákū de di a n̄énɔ wēnda gwa nà,
 len Dikiri di wēnda d̄s̄ a vīnakerinɔ le.
 14 Zaakū à d̄s̄ p̄s̄ kú à ó kéo,
 à d̄n̄ kú būsuum̄e ó ū.
 15 Bisásiri wēndi kutu lán s̄ɛɛ bà,
 àdigō gakuri vī gɔɔ pla lán lāvú bà.
 16 Tó ña pàa, àdi gēte,
 gu kú à kunn̄ pii di d̄s̄ a yān dorō.
 17 Dikiri ñigō gbēke vī kú a vīnakerinɔ
 zaa káaku ari gɔɔ sīnda pínki,
 àdi yā mana ke ñ n̄énɔne kú ñ daikorenɔ,
 18 gbē kú ò zè kú a bàka kunna kufiwo yāo

akūsò ò yā kù à dìtèno kūnanò.

¹⁹ Dikiri a kpataa dìte musu,
à gbāna vī gbē sīnda pīnkia.

²⁰ À Dikiri sáabu kpá, ákòno a malaikanò,
ákòno gbānade kù adì a yā ma à zī keano.

²¹ À Dikiri sáabu kpá, ákòno ludambe zìkarino á pínki,
ákòno a zíkèri kù adì a poyenyīna yā kenò.

²² À Dikiri sáabu kpá, ákòno a pòkenano á pínki
gu kù àten kí blenno pínki.

Ma swè, ò Dikiri sáabu kpá.

104

Dikiri Pòsīndapinkikeri táakilenaa

¹ Ma swè, ò Dikiri sáabu kpá.

Dikiri ma Luda, ò zòkò manamana,
ò gakuri dana pòkasa ù, àten té ke,

² n gupura kùnlá lán biza bà,
n musu kpàte lán pèe bà,

³ n be bò ínòla musu.

N ludambe luku kè n sògo ù,
ndì di ìa òa.

⁴ Ndi ìa ke n zìrino ù,
ndì tévura ke n zíkèrino ù.

⁵ N andunia kàte, n a zīni pète,
à yīgāna vī zikiro.

⁶ N isira kùa arukimba ù,
í pìi dà kpínòla.

⁷ N kpákè í pìii, akù à bàa lè,
n pataa, akù à nàgui.

⁸ Kpino bò gupuran, guvuteno sikhin,
akù í tà gu kù n dìtènen.

⁹ N lézeki kè í pìine, ani fí à vīalaro,
ani era à da zītela ziki doro.

¹⁰ Ndi tò ísèbokinò í pisi swa'ònenò,
akù a í digò bàa lé kpino dagura.

¹¹ Sènte pò sīnda pínki digò a í mi,
a í di sagino ími kèrma.

¹² Bāno di sà da swano sare,
òdigò kù a dàkoo gūn, ò wiki digò do.

¹³ Zaa n be musu ndì legù gbare kpino,
n zī gbèe di andunia ká.

¹⁴ Ndi tò sè bute pòkadenone,
ndì tò burapono bute bisāsirinone,
ndì pòble butèñne zītea,

¹⁵ sèwè kù adì ò pò ke nna
kù nīsi kù adì ò an té keo
kù pòble kù adì ò gba gbānao.

¹⁶ Dikiri lino di mto le manamana,
Sida lí kù à bà Lebanano.

¹⁷ Gwen bāno di sà dadan,
zùbaanano di be ke pini lí musu.

¹⁸ Kpi leino de kpasarano kúki ù,
gbèso-kono de gbè'ènenò uteki ù.

¹⁹ N mōvura kè goro tāasikabo ù
kù ifántè kù à a gēna kpén goro dōo.

20 Ndi tó gu si, akū gwāani di ke,
lákpe póno di fute kú táo ní pínki.

21 Músuno di nàdena ɔ̀ɔ̀,
òdi pòble wete Ludaa.

22 Tó ifántɛ̀ bò, òdi lɔ̀ɔ̀te
ò tá wúte ní tòn.

23 Bisásiri di bo à gé zĩ ke,
àdigɔ̀ a zĩda yā ma ari ɔ̀kɔ̀si.

24 Dikiri, n yākenanɔ̀n dasi fá!
A sīnda pínki bò n ɔ̀ndɔ̀ gūmme,
andunia pà kú pó kú n kènɔ̀.

25 Ísira kun, à zɔ̀kɔ̀ akūsɔ̀ à yàasa,
pó bēne kú ò kú a gūnnɔ̀n lé vīro,
a fiti kú a zɔ̀kɔ̀o pínki.

26 Gó'itenɔ̀ òdigɔ̀ táa on
kú kwā zɔ̀kɔ̀ kú n kè à kɔ̀kɔ̀ o a gūnwɔ̀.

27 Pó pìnɔ̀ di wé dɔ̀nyĩ ní pínki
de ò pòble kpámma a gɔ̀ɔ̀a.

28 Ndi kpámma, òdi sète,
ndi ɔ̀ poroíne, akú pó mananɔ̀ di mómma.

29 Tó n míkperɛ̀ zùnnɛ̀, òdi bídi kemɛ̀,
tó n wèndii sīmma, òdi ga ò era ò tá būsutitin.

30 Tó n n Nini gbàre, póno di wèndi le,
ndi tó zíte era à ke dufu.

31 Ò tó Dikiri gakuri gɔ̀ kun gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki,
ò tó Dikiri pɔ̀ ke nna a yākenanɔ̀a.

32 Akū mé àdi zíte gwa, akū àdi yīgá,
àdi ɔ̀ na kpínɔ̀a, akú túsukpè di bo.

33 Mani lé sí Dikirinɛ̀ ari ma wèndi lén,
mani ma Luda táaki lé ari ma gɔ̀ɔ̀ lén.

34 N̄ tó ma laasun kánne, Dikiri,
lákū matɛ̀n pɔ̀nna ke kūnwɔ̀ nà.

35 Durunnakerinɔ̀ mi de andunia gūn,
yāvānikerinɔ̀ súngɔ̀ kun doro.

Ma swè, ò Dikiri sáabu kpá.
Aleluya!

105

Luda a gbēnɔ̀ surabanaa

1 À Dikiri sáabu ke à a tó kpá,
à tó burinɔ̀ a yākenanɔ̀ dɔ̀.

2 À lé sí à a táaki lé,
à a yābonsarekenanɔ̀ baba pínki.

3 À ĩa dā kú Dikiri tó kú à kú adonaa,
ákɔ̀nɔ̀ Dikiri kiweterinɔ̀ à pɔ̀nna ke.

4 À Dikiri ki wete à gbāna wé kea,
àgɔ̀ a are wete lakanaa sari.

5 À tó yābonsare kú à kènɔ̀ dɔ̀águ,
a daboyākenanɔ̀ kú a yākpatekenanɔ̀o,

6 ákɔ̀nɔ̀ Dikiri zòbleri Ibrahim̄ burinɔ̀,
ákɔ̀nɔ̀ Yakubu buri kú à á sɛ̀nɔ̀.

7 Akūmɛ̀ Dikiri ó Luda ũ,
a yākpatekena kú andunia gūn pínki.

8 A bàka kunna kúoo yā di sáagu zikiro,

yā kū à dīte nigō kun ari ó buria.

⁹ A bàka kú kú Ibrahimō,
à èra à sì kú a kunnaao Isaakune dō.

¹⁰ A yā pìi pàpa Yakubune dokayā ũ,
akū à kú kú Isarailanō ari gōrō sīnda pínki.

¹¹ À pì áni Kanaanō būsū kpárima,
anigō de ní baka ũ kú ògō vī.

¹² Gōrō birea ò dasiro, òdi ní yā daro,
ò kú Kanaanō būsūn bōasunō ũme.

¹³ Òdigō likara zō buri kú burionō té,
òdigō kure būsū kú būsūuo.

¹⁴ Adi we ò gbána mōnīnero,
à kpákē kīnanōi ní yā musu à pì,

¹⁵ òsun ō na gbē kú a ní sēnōaro,
òsun wé tá a annabinōaro.

¹⁶ Akū à tò nàa gē būsūu pìn,
à tò ní zānaa làka pínki.

¹⁷ Akū à Yusufu gbàre à dōrīne ní are,
ò a yīa zō ũ.

¹⁸ Ò mōkpatii kpà a gbáa,
ò mōkākōanaa kà a wakale

¹⁹ ari yā kú à gīnake à òo gēe à pàpao,
akū yā kú Dikiri dāneē tò yā bō kāao nna.

²⁰ Kū kīna gbē zī, akū ò a gbàre,
būsū gbē zōkō pì a kē.

²¹ À a dīte a būsū don'arede ũ,
à tò à iko vī a aruzekenōa pínki.

²² Yusufu a kīnanenō tòto a pōyeinaaa,
à òndō dàda a ìbanōne.

²³ Akū Yakubu sù Misila,
Isarailanōn kun nibōnō ũ Hamu burinō būsūn.

²⁴ Dikiri tò a gbēnō kō gwe manamana,
à tò ò dasi kú de ní ìberenōla.

²⁵ À ní ìberēe pīnō sá vùrīne, akū ò zà a gbēnōgu,
de ò òndō ke a zōblerinōne.

²⁶ À a zōbleri Musa zīmīma
kū Haruna kú à a sēeo.

²⁷ Ò dabodabonō kē Misilanōne,
ò yābonsarenō kē Hamu burinō būsūn.

²⁸ À gusira gbàerīma, gu sì ní būsūn,
kū ò gī a yā mai yāi.

²⁹ À ní ìnō lì aru ũ,
akū ní kpōnō gāga.

³⁰ Kasonō dà ní būsūla
kū ní gbānadēnō wutekinō pínki.

³¹ À yā ò, akū ìfīnīnō dànlā,
sāanō sì ní té ari ní būsū lēn pínki.

³² À legūgbēe kōtefīne legū gēne ũ,
surapatanaa dà ní būsūla pínki.

³³ À ní geepi līnō ē'ē kú ní kakapura līnō,
à ní būsū līnō kē búgubugu.

³⁴ À yā ò, akū kwanō dānlā,
kwa zēkōnō kà ò lé vīro.

³⁵ Ò ní būsū sē kú láo blē ò nè,
ò ní burapōnō blē pínki.

³⁶ À ní būsū daudunō dēde ní pínki,
ní né daudu kú ò ì ní kefēnnakegōrōanō.

37 À bọ̀ kú Isarailanọ,
 ò andurufu kú wuraaọ sẹna,
 ń buri gbẹke dí gẹ̀ sí zínlo.
 38 Kú ò bọ̀tẹ, Misilanọ pọ̀ kẹ̀ nna,
 kú vīna ń kú Isarailanọ yá musu.
 39 À tẹ́luku dà a gbẹ̀nọla,
 à kẹ̀ té ń gwáani à gu pùńne.
 40 Ò wé kẹ̀a, akú à sùńne kú kpẹkperewinọ,
 à musu pọ̀ble kpàńma, ò mọńma.
 41 À gbẹ̀si pàra, akú í bòn,
 í bàa lẹ̀ gbàranan gwe lán swa'í bà.
 42 Zaakú à dọ̀ lé kú à sẹ̀
 a zò̀bleri Ibrahĩne yān.
 43 À bọ̀ kú a gbẹ̀nọ, òten pọ̀nna ke,
 gbẹ̀ kú à ń sẹ̀nọ ten ayuwii dọ.
 44 À burinọ búsuu kpàńma,
 ò zī kú dakenọ kẹ̀e àree blẹ,
 45 de ò le òg̃s a yáditẹnanọ kúna,
 ò a dokayānọ da.
 Aleluya!

106

Isarailanọ ń durunnanọ ona Ludanẹ

1 Aleluya!
 À Dikiri sáabu ke, zaakú à mana,
 a gbẹ̀ke lakana vīro.
 2 Dí mé ani f̃s à Dikiri yázòkòkenanọ oo?
 Dí mé ani f̃s à a táaki lé pínkii?
 3 Arubarikadenon gbẹ̀ kú òdi yā ke a zéanọ ń,
 kú òdi yā mana ke g̃wọ̀ sīnda pínki.
 4 Tó ntení a nna ke n gbẹ̀nọne,
 ń tó ma yā g̃s dọngu, Dikiri,
 tó ntení ń sura ba, ń ma wé gwa,
 5 de ma baka le àg̃s kú n gbẹ̀nọ nmananan,
 mà pọ̀nna ke kú buri kú n ń sẹ̀nọ,
 de mani n táaki lé n gbẹ̀ pìnọ té.
 6 O durunna kẹ̀ lán ó dizinọ bà,
 o taari kẹ̀ o yā vāni kẹ̀.
 7 Kú ó dizinọ kú Misila,
 odi Dikiri daboyákenanọ yā daro,
 gbẹ̀keyá dasi kú à kẹ̀ńnenọ sǎńgu,
 akú ò sǎgbāna kẹ̀ Isira Tēra sare.
 8 Bee kú abireo à ń sura bà a tó yāi,
 de à a gbāna zòkò mọńne.
 9 À kpàkẹ̀ Isira Tērai, akú gukori bọ̀,
 à gẹ̀ kúńwo a wẹ̀en, ò bikú lán ò pi gbàranan bà.
 10 À ń bó ń ibereńọ ń,
 à ń sí ń zāngurinọ gbānaa.
 11 Í dà ń weterinọla,
 bee ń gbẹ̀ mèn do adi boro.
 12 Akú ò a yā kú à òo si,
 ò a táaki lẹ̀.
 13 Ama a yákenanọ sǎńgu g̃nọ,
 akú odi ze de à lé darumaro.
 14 Ò pọ̀ble pānde ni dẹ̀ gbàranan,
 akú ò Dikiri lẹ̀ ò gwà sẹ̀nte gwe.
 15 À pọ̀ kú ò wé kẹ̀awa kpàńma,

akū à mè'ibabagyā zīm̄ma.

16 Ò ḡs̄ba kpà kū Musao b̄uran
kū Haruna kū à kú adona Dikirin̄ēo.

17 Zīte p̄ara à Datani m̄ò,
à n̄àk̄sa Abiramua kū a gb̄ēn̄o.

18 T̄é f̄ùte n̄ iban̄o t̄é,
t̄évuraa k̄ùte gb̄ē v̄ānin̄o à n̄ bl̄é.

19 Ò m̄ò p̄i zaa Orebu lán z̄ūsane b̄òr̄o bà,
ò donyī k̄è n̄ t̄āna kū ò piine.

20 Ò Luda gakuride lilin̄ k̄è
kū z̄ù s̄ēs̄orii takao.

21 Ò s̄ās̄a Luda n̄ surabari ȳān,
kū à ȳa z̄ōk̄ōn̄o k̄ēñ̄e zaa M̄isila,

22 kū à daboyān̄o k̄è Hamu burin̄o b̄usun,
kū à naasiyān̄o k̄è Isira T̄ēra léa.

23 Abire ȳāin̄ à p̄i āni a gb̄ēn̄o kakate,
akū Musa kū à a s̄ēē kp̄āne,
à tò a p̄o kp̄āte, adi n̄ kakat̄ero.

24 Ò b̄usu nide k̄ù gya b̄ò,
ò ḡi Dikiri ȳa n̄āani k̄ēi.

25 Ò ȳāvunu k̄à n̄ bizakutan̄o ḡūn,
odi do Dikiri ȳāiro.

26 Akū à ò p̄āte à la d̄āñ̄e à p̄i,
āni t̄ó ò gaga gb̄ārannan,

27 āni t̄ó n̄ burin̄o gaga burin̄o t̄é
āni n̄ f̄āk̄sa b̄usun̄o ḡūn.

28 Ò d̄ò Peo t̄ānai,
ò p̄ó k̄ù ò sa òo p̄ógen̄oaa bl̄é.

29 N̄ ȳākenan̄o Dikiri p̄o f̄ē,
akū gagagyā ḡēñ̄gu.

30 Fineasi f̄ùte à ȳa p̄i t̄é d̄è,
akū gyā p̄i z̄è.

31 Akū Dikiri tò ȳa b̄ò k̄āao nna,
a bàka kú k̄āao ari a buria.

32 Ò Dikiri p̄o f̄ē Meriba í k̄īnaa,
akū ȳa b̄ò kū Musao v̄āni n̄ ȳāi.

33 Zaakū ò a n̄ēs̄ēē ȳāka,
akū à ȳa ò laasunn sari.

34 Odi b̄usupiden̄o kakate
lákū Dikiri d̄it̄ēñ̄e n̄aro.

35 Ò k̄è k̄ō gb̄ēn̄o ū kū buri pin̄o,
ò n̄ futeokara ágba s̄è.

36 Ò d̄ò n̄ t̄ānan̄o,
akū ȳa p̄i ḡōñ̄e tankute ū.

37 Ò n̄ n̄éḡōgb̄ēn̄o k̄è sa'op̄o ū,
ò sa ò t̄ānan̄o kū n̄ n̄én̄o gb̄ēn̄o.

38 Ò taarisariden̄o k̄ùtu kp̄àkpa,
n̄ n̄éḡōgb̄ēn̄o kū n̄ n̄én̄o gb̄ē pin̄o.

Ò sa ò k̄ūñ̄wo Kanaan̄o b̄usu t̄ānan̄o,
akū n̄ b̄usuu p̄i gb̄āa l̄è.

39 Ò gb̄āa l̄è n̄ ȳākenan̄o ȳāi,
ò ḡò n̄ānisariden̄o ū n̄ ȳākenan̄o.

40 Akū Dikiri p̄of̄ē k̄ip̄āñ̄ma,
à ye gb̄ē kū à n̄ s̄én̄o k̄āi doro.

41 À n kpá burinɔ,
akū n zāngurinɔ kɪ blè n musu.

42 N̄ iberenɔ gbāna m̄n̄ne,
ò ɔ t̄m̄ma.

43 Adiḡɔ n̄ bo ḡen̄ baaak̄ɔ,
ama ò zè kū n̄ s̄agb̄anak̄enaao,
akū ò vl̄è n̄ durunna gūn.

44 Bee kū abireo tó à n̄ wiki mà,
àdi n̄ warik̄ena yā da.

45 N̄ yāi àdi d̄ɔ a bàka konna kūn̄wo yān,
àdi a n̄ese lit̄e a gb̄eke z̄ɔk̄ɔ yāi.

46 À tò gb̄e kū ò n̄ k̄ukū z̄iz̄ɔ t̄n̄ɔ
n̄ w̄enda gwà.

47 Dikiri ó Luda, n̄ ó sura ba,
n̄ ó b̄ote burinɔ té n̄ ó kakara,
de ò n̄ t̄ɔ kū à kú adona bo
ò ãa dá kū n̄ t̄áak̄ilenaao.

48 Arubarikade Dikiri, Isarailanɔ Luda
zaa káaku ari ḡɔr̄ɔ s̄inda p̄ínki!
Gb̄e s̄inda p̄ínki pi aami!
Aleluya!

TAKADA S̄J̄RODE

Zabura 107-150

107

Dikiri s̄áabuk̄ena

1 À Dikiri s̄áabu ke, zaakū à mana,
a gb̄eke lakana v̄iro.

2 Gb̄e kū Dikiri n̄ bó n̄ iberenɔ ɔn̄ɔ.
gb̄e kū à n̄ bó n̄ iberenɔ ɔn̄ɔ.

3 Gb̄e kū à n̄ bó b̄usu kū b̄usuuo à n̄ kakara
bona if̄aboki kpa kū a lét̄e kpao
kū gub̄anduru kpao kū ḡen̄mid̄ɔki kpaonɔ.

4 N̄ gb̄ekenɔ likara z̄ɔ gb̄arannan,
odi w̄ete kū oni ḡé vuten zé d̄ɔro.

5 Nà n̄ dé, ími n̄ kū,
n̄ w̄endii ḡɔ l̄ekeke.

6 Akū ò wiki l̄e Dikiria n̄ warik̄enan,
akū à n̄ bó n̄ w̄ét̄era gūn.

7 À n̄ dá zé s̄usun
ari ò kà w̄ete kū oni vuten.

8 Ó Dikiri s̄áabu ke a gb̄eke yāi
kū yābonsare kū àdi ke gb̄en̄neeo.

9 Zaakū àdi ímiderinɔ koto ȳida kūn̄ne,
àdi p̄ɔ mana kpá n̄aderinɔ ò k̄a.

10 N̄ gb̄ekenɔ kú ga gusiran,
òten wari ke ȳina kū m̄kak̄s̄anaao.

11 Zaakū ò ḡi Luda yā mai,
ò Luda Musude l̄edamma gya b̄ò.

12 À tò ò n̄ búsa kū z̄i gb̄anao,
ò ḡèe s̄i ò lét̄e, kpanȳiri kunlo.

13 Akū ò wiki l̄e Dikiria n̄ warik̄enan,
akū à n̄ bó n̄ w̄ét̄era gūn.

14 À n̄ bó ga gusiran,
à n̄ m̄kak̄s̄ananɔ ḡa à k̄èk̄e.

15 Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēeo.

16 Zaakū àdi bīnile gbà kū ò pì kū m̀gotēoo gboro,
àdi m̀sì gbāngo zētatabōnō é'e.

17 Ñ gbēkenō likara n̄ sāgbāna yâi,
ò wétamma lè n̄ taarinō yâi.

18 Póble ni bō n̄ p̄n,
ò kà gana.

19 Akū ò wiki lè Dikiria n̄ warikenan,
akū à n̄ bó n̄ wétēra gūn.

20 À a yā zīm̄ma, akū ò wèrekōa,
à n̄ bó ga léi.

21 Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēeo.

22 Ò kennakūkō sa oa,
ò a yākenanō baba kū ayuwiikēnaao.

23 Ñ gbēkenō di ísira musu gó gūn,
òten laga tá í zōkōla.

24 Ò Dikiri yākenanō è,
kū yābonsare kū àdi ke í daguranōo.

25 À yā ò, akū zàgā'īa gbāna kàka,
ísira s̄ ò fùte musumusu.

26 Òten fute musu, òten su zīte,
ò kú kari léi, akū swēe kēngu.

27 Gó yìgayīgā kúnwo,
ò tātantatan kè lán wēderii bà,
ite'ondō sīnda pīnki lākām̄ma.

28 Akū ò wiki lè Dikiria n̄ warikenan,
akū à n̄ bó n̄ wétēra gūn.

29 À īa gbāna zè, à ḡō īa fēēē ū,
à ís̄ō kpāte, akū í zè kítikiti.

30 Kū gu ȳl, n̄ p̄o kè nna,
akū à gēe kúnwo góḁki kū òten wete kpa.

31 Ò Dikiri sáabu ke a gbêke yâi
kū yābonsare kū àdi ke gbēnōnēeo.

32 Ò a t̄o bo dasi kōkakaranaa gūn,
ò a táaki lé don'arēdenō kakaranan.

33 À swa ídenō kè gbáranna ū,
à tò ísēbokino ḡō gukori ū.

34 À zīte arubarikade li guwiside ū
gbē kū ò vutenō yāvānikēna yâi.

35 À gbáranna li sēbe ū,
à tò gukori ḡō ísēbokino ū.

36 À nāderino kàte gwe,
akū ò wēte kàte ò vūten.

37 Ò burapōnō t̄ō, ò geepi lino bà,
akū à né ínne manamana.

38 À arubarikaa dàngu, ò kè dasi manamana,
adi tó n̄ p̄okādenō làgoro.

39 Akū à n̄ lago ḁ, ò bùsa
gbānamōnēna kū kisirao kū p̄osirao yâi.

40 À wé'í dà kínenōa,
à tò ò likara z̄ō gukori zēsaride gūn.

41 Ama à wēndadenō bō takasiken à n̄ sé lei,
à tò n̄ ondenō kè dasi lán kpāsapōnō bà.

42 Tó gbē mananō è, òdi p̄ōnna ke,

gbē vāninɔ sɔ òdi n lé nakɔa.

⁴³ Ɔndɔde laakari dɔ yā pinɔa,
à Dikiri gbēke gwa lākú à de nà.

108

Luda mé àdi tó ò zì ble

Dauda lèe.

¹ Ma laakari kpatena, Luda,
mani lè sí mà n táaki lé kú nèsedoo.

² Ma mɔrɔ kú ma gidigboo kú máa?
Mani gudɔ pá mliio.

³ Dikiri, mani n sáabu kpá burinɔ té,
mani n táaki lé gbēnɔne.

⁴ Zaakú n gbēke zɔkɔ kà n kīnaa,
n náanikenaa ludambe luku lè.

⁵ Luda, ò n tɔ sé lei ari n kukia,
n tó n gakuri da anduniala pínki.

⁶ N wewá n ó sura ba kú n gàsá gbānao,
de ókɔnɔ n gbē yenyīdeno le ò bo.

⁷ Luda yā ò zaa a kúkia à pi:
Mani Sekemu kpaatete kú kùwikio,
mani Suko guvute kpárima.

⁸ Giliada bùsu bi ma pɔme,
Manase burinɔ bùsu bi ma pɔme,
Eflaimu burinɔ bùsu bi ma mɔfuraame,
Yuda bùsu bi ma gòome.

⁹ Mɔabunɔ bùsu bi ma ɔpipibɔme,
madì ma kyate káte Edɔmunɔ bùsuua,
madì kùwiki dɔ Filisitininɔ bùsuua.

¹⁰ Dí mé ani gē kúmao wēte bīnide gūnn?
Dí mé ani domene are ari Edɔmunɔ būsunn?

¹¹ Luda, à de mɔkɔn mé n ɔ gbàrewái,
ndi bo kú ó zikarinɔ doroo?

¹² N ɔ dawá ó iberenɔ yāi,
zaakú bisásiri kpányi bi yā pāme.

¹³ Óni zì ble kú Luda gbānao,
àkú mé ani gèse pétepete ó iberenɔa.

109

Sa vāni ona iberene

Dauda lèe.

¹ Luda, mɔkɔnn madì n táaki lé,
n̄sungɔ yītenaro.

² Zaakú gbē vāni bonkpedenɔ di ma yaka,
òdi lé bo ò ékeyá dima.

³ Òdi likamai kú zānguyāo,
òdi fiti ke kúmao pɔke wīwinneana sari.

⁴ Òdi yenyī eramene kú yādimmanaao,
bee kú madì adua keñne.

⁵ Òdi yā mana fina bomene kú a vānio,
yenyī sɔ, kú zānguo.

⁶ N Setan sùu kea,
n a kpakú kú Ibilisio.

⁷ N tó yákpate a ne,
n tó a aduakena yā ine.

⁸ A wèndi gɔ kutu,
gbē pānde gɔ a gēne ũ.

9 Ñ tó a néno g5 de sari,
 a nano g5 gyaano ũ.
 10 A néno g5 likarazōrinō ũ òg5 bara ke,
 òg5 ñ kpake ñ be zīino gūn.
 11 A fīnade a pōno nakōa pīnki,
 buri zītōno a zī are sía.
 12 Gbēke sūn gbēke kenero,
 òsun wēnda d5 a né kū à tōnoero.
 13 Ñ tó a burino láka,
 ñ t5 sūng5 kú buri kú oni futeno téro.
 14 A dizino vānikena yā g5 òngu, Dikiri,
 ñsun tó a da durunna kēa zikiro.
 15 Ñ durunna g5 òngu, Dikiri,
 ñ yā sá gbēngu andunia gūn.
 16 Zaakū adi òn à gbēke ke gbēkenero,
 àdi wé tā takasidenōa kū wēndadeno
 kū pōsiradenōo ari gyāwān.
 17 À ye sa vāni onnenaai,
 ñ tó à wí a musu.
 Sa mana onnenaai dī kánero,
 ñ tó arubarika ke káao zā.
 18 À lékennenaai dà lán uta bà,
 à a mēe yāku lán í bà,
 à gē a wāno lán nísi bà.
 19 Kanaa pī g5 daala lán uta bà,
 àg5 ò a pī lán asa bà.
 20 Dikiri fīna bo ma yādimmarino le
 kú gbē kú òdi yā vāni o ma musuno.
 21 Dikiri Gbānasīndapinkide,
 ñ ma wēnda gwa n t5 yāi,
 ñ ma bo n manake kú n gbēkeo yāi.
 22 Zaakū takaside wēndademe ma ũ,
 ma pō yāka búgubugu.
 23 Maten gēte lán òkōsi uraa bà,
 má de lán kwa kú ía ten sé bà.
 24 Léyīnaa tò ma gbá dī sí sé dorō,
 ma fēfē ma g5 wāakuu.
 25 Ma g5 yáadōnapō ũ ma yādimmarinoe,
 òdi ma gwa ò mī gbāke.
 26 Ñ kpāmai, Dikiri ma Luda,
 ñ ma sura ba n gbēke yāi,
 27 de ò d5 kú n ò mé à kē,
 mōkōn Dikiri, n kenaame.
 28 Bee tó ò ma ka, íni arubarika damagu,
 tó ò fūtemai, wé'i ní ñ kú,
 makū n zōbleri mani pōnna ke.
 29 T5 vāni ní g5 ma yādimmarinoe uta ũ,
 oni wé'i dañma lán arukīmbaa bà.
 30 Mani Dikiri sáabu kpá kú kōto gbāno,
 mani a táaki lé dasi kōkakaranaa gūn.
 31 Zaakū àdi ze kú wēndadeno,
 àdi ñ sí gbē kú òdi yā vūtemānao.

110

Arumasihu kīke

Dauda lēe.

1 Dikiri pī ma dikiriine à vute a òplai
 ari àg5 a íbereno kene a tintin ũ.

² Dikiri ni tó n iko dagula,
 Ìni kí ble n íberenᵋa zaa Zaiᵋ.
³ N gbēᵋ ni n̄ zīda kpámma zīkagᵋᵋ
 kpi kú à kú adona musu,
 n kẹfennanᵋ ni su n kīnaa lán gudᵋ plíkpanaa bà.

⁴ Dikiri la dà, ani lé sukparo à pi:
 Ìnigᵋ de sa'ori ũ ari gᵋᵋ sīnda pínki
 lán Melekizedeki bàme.

⁵ Dikiri kú n ᵋplai,
 ani kīnanᵋ dúgu zᵋ a pᵋfegᵋᵋ.
⁶ Ani yákpate ke kú burinᵋᵋ,
 n̄ gēᵋ nigᵋ kpá,
 ani andunia pínki kīnanᵋ dúgu zᵋ.
⁷ Ani í mi swai zé léa,
 abire yáin a mì nigᵋ dana íla.

111

Dikiri tᵋbonaa

¹ Aleluya!
 Mani Dikiri sáabu kpá kú n̄esedoo
 gbē mananᵋ kᵋkakaranaa gūn.
² Dikiri yákenanᵋᵋ zᵋkᵋ,
 gbē kú a yá kēñne nnanᵋ di a laasun lé.
³ A yákenanᵋᵋ b̄ere vī kú gakurio,
 a yámanakena lakana vīro.
⁴ Dikiri tò a yábonsarekenanᵋᵋ dᵋógu,
 à sūru vī kú wēndao.
⁵ Àdi pᵋble kpá a vīnakerinᵋᵋ,
 àdigᵋ dᵋ a bàka kunna kúñwo yān.
⁶ À a yákenanᵋᵋ gbāna mᵋ a gbēᵋᵋ,
 à buri pādenᵋᵋ b̄usunᵋ si à kpámma.
⁷ A yákenanᵋᵋ náani vī akusᵋ à zé vī,
 a yádannenanᵋᵋ yápura vī pínki.
⁸ Yá pinᵋ zīni petena gᵋᵋ sīnda pínki,
 àdi yá ke a zéa kú náanio.
⁹ À surabarii zī à a gbēᵋᵋ bᵋ,
 a bàka kú kúñwo gᵋᵋ sīnda pínki.
 A tᵋ kú adona, à naasi vī.
¹⁰ Vīnakena Dikirin̄eme ᵋndᵋ zīni ũ,
 gbē kú ò a vīna vīn̄me asānsīnidēᵋ ũ.
 A táakilena nigᵋ lakana vīro.

112

Gbē kú à Dikiri vīna vī

¹ Aleluya!
 Arubarikademe gbē kú à Dikiri vīna vī ũ,
 akusᵋ Dikiri yáditenanᵋᵋ di káne manamana.
² A n̄enᵋ nigᵋ gbānadenᵋᵋ ũ n̄ b̄usun,
 n̄esepurade burinᵋᵋ nigᵋ de arubarikadenᵋᵋ ũ.
³ ᵋgᵋ kú aruzek̄eo di a b̄ea,
 a yámanakena lakana vīro.
⁴ Bee gusiran gu di pu gbē manan̄e,
 n̄esepurade kú à sūru kú wēndao vī.
⁵ Gbē kú àdi ᵋ poro, kú àdi pᵋ sákāñne,
 akusᵋ àdi yá ke a zéa, yá di bo káo nna.
⁶ Pᵋke ni gbē mana lá ble zikiro,
 a yá nigᵋ dᵋngu gᵋᵋ sīnda pínki.

7 Baaru vāni dì a vīna kūro,
a laakarīi digō kpatena, àdigō Dikiri náani vī.

8 A kùu dì vīro, vīna dì a kūro
ari à gé à yōgō ke a ibereṅa.

9 Àdi pō fā takasidenṅe,
a yāmanakena lakana vīro,
a gbāna digō kara kù bèereṅo.

10 Gbē vāni dì a e à pō fē,
àdi saka kakūn à nagui,
gbē vāni poyeinaa dì ke pā.

113

Dikiri táakilenaa

1 Aleluya!

Dikiri zōblerinṅ, à a táaki lé,
à Dikiri tō bo!

2 Ò Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari gōrṅ sīnda pínki.

3 Ò Dikiri tō bo
zaa ifāboki kpa ari a léte kpa.

4 Dikiri zōkō de buri sīnda pínkila,
a gakuri dana musula.

5 Dí mé à kà Dikiri ó Luda tu?

À vutena kpatan zaa musu,

6 àdi wé zu zīte
à musu kù zīteṅo gwa.

7 Àdi gbānasaridenṅ bo bùsu té à n fute,
àdi wēndadenṅ bo tuburan à n sé lei.

8 Àdi n da kīnanenṅ té,
buri kù à sē kīnanenṅ.

9 Àdi para kara a ben,
àdi a ke nérande pōnnade ũ.

Aleluya!

114

Vīnla dikpe lēc

1 Kù Isarailanṅ bō Misila,
kù Yakubu burinṅ bō gbē zītṅnṅ té,

2 Yudanṅ bùsuu gō Dikiri kúki ũ,
Isarailanṅ bùsuu gō a kibleki ũ.

3 Isira Tēra wé sīnle à bàa lè,
Yoda í èra kpe.

4 Kpinṅ vīvī lán sākaronṅ bà,
sīsīnṅ kōrṅ lè lán sānenṅ bà.

5 Ísira, bō mé à n le n bàa lēc?

Yoda, à kè dera n èra kpe?

6 Kpinṅ, bōyāin a vīvī lán sākaronṅ bàa?

Sīsīnṅ, à kè dera a kōrṅ lè lán sānenṅ bàa?

7 Andunia, n yīgāyīgā Dikiri are,
Yakubu Luda are.

8 À gbēsi kè íkatēki ũ,
à gbēpu li ísēboki ũ.

115

Dikiri mé àdi arubarika dañgu

¹ Adi ke ókòṅṅlo Dikiri,
adi ke ókòṅṅlo,
mòkòmmè ní de ò n tó bo
n gbèke kù n náanio yáí.

² À kè dera burinᵒ dì ó la
ò pi ó Luda kú máa?

³ Ó Luda kú musu,
pó kù à yein àdi ke.

⁴ Ò ní tãnanᵒ pi kù andurufuuo kù wuraaò,
bisàsiri ᵒzìme.

⁵ Ò lé ví, ama òdi yá oro,
ò wé ví, ama òdi gu ero.

⁶ Ò sã ví, ama òdi yá maro,
ò yí ví, ama òdi pó gbí maro.

⁷ Ò ᵒ ví, ama òdi pó kùro,
ò gbá ví, ama òdi táa oro,
òdi kòto kekero.

⁸ Ní pìrinᵒn lèele kùfᵒwome
kù gbè kù òteni ní náani kenᵒ ní pínki.

⁹ Isarailanᵒ, à Dikiri náani ke!

Àkùme á kpanyíri ù kù á sègbakoo.

¹⁰ Haruna burinᵒ, à Dikiri náani ke!

Àkùme á kpanyíri ù kù á sègbakoo.

¹¹ Dikiri vīnakerinᵒ, à Dikiri náani ke!

Àkùme á kpanyíri ù kù á sègbakoo.

¹² Dikiri dò ó yán,
aní arubarika daógu.

Ani arubarika da Isaraila burinᵒgu,

aní arubarika da Haruna burinᵒgu,

¹³ ani arubarika da a vīnakerinᵒgu,
né fiti gbè zókò.

¹⁴ Dikiri á buri kara,
ákòṅᵒ kù á nénᵒ.

¹⁵ Dikiri arubarika daágu,
musu kù zíteo Kèrii.

¹⁶ Musu bi Dikiri pómè,
ama à zíte nà bisàsirinᵒne ní cī.

¹⁷ Adi ke gènᵒ mé òdi Dikiri táaki léro,
kesò gbè kù ní lé yītenᵒ.

¹⁸ Ókòṅᵒ, ónigò Dikiri sáabu kpá
zaa tera ari gᵒrᵒ sīnda pínki.
Aleluya!

116

Gbè kù à bò ga léi Dikiri sáabukpanaa

¹ Má ye Dikiri, zaakù à ma yá mà,
à ma wikilenaawa mà.

² Manigò a sísi ari ma wèndi lén,
kù à sã kpàmai yáí.

³ Ga bàa fíkamai yá,
mira wáwá tòma,
wétámmama kù pòsirao dàkala.

⁴ Akù ma Dikiri sísi ma pi:
Dikiri, n yá nna, ò ma mì sí.

⁵ Dikirin sùru ví akùsò à mana,

ó Luda wēnda vī.

⁶ Dikiri ði gbānasaridenɔ ðákpá,
kū ma busa, à ma sura bà.

⁷ Ma swè, ñ keke ñ kpáte,
zaakū Dikiri yā mana kènne.

⁸ Dikiri, n ma bo ga léi,
n wé'i wāramene, ñdi tó ma gè síro,
⁹ de màgō té n are gbē bēnenɔ kukia la.

¹⁰ Bee kū wari tōma ma gō búgubugu,
má kpé a náanikena, akū ma yā ò.

¹¹ Bídí ma kū ma pì:
Gbē sīnda pínki bi ékedenɔme.

¹² Bón mani fīna boo Dikirine
yā mana kū à kèmene pínki musuu?

¹³ Mani Dikiri surabana toko sé musu,
mani a sísió.

¹⁴ Mani lé kū ma kè Dikirianɔ papa
a gbēnɔ wára ñ pínki.

¹⁵ Dikiri yāmarinɔ gana bèere vīne.

¹⁶ Dikiri, n yā nna, n zòbleriime ma ũ,
nɔgbē kū à zò blènne néme ma ũ,
n ma bo bàn.

¹⁷ Mani kennakúkō sa omma,
mani n sísió, Dikiri.

¹⁸ Mani lé kū ma kè Dikirianɔ papa
a gbēnɔ wára ñ pínki

¹⁹ a kpé ònn Yurusalemu gūn.
Aleluya!

117

Dikiri táakilenaa

¹ Ákōnɔ buri sīnda pínkinɔ à Dikiri tó kpá,
ákōnɔ búsu sīnda pínki gbēnɔ à a táaki lé.

² Zaaakū gbēke kū à vī kūo kè zókō,
Dikiri náani vī gɔɔ sīnda pínki.
Aleluya!

118

Gena Dikiri ònn kū sáabukenaao

¹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gbēke lakana vīro.

² Isarailanɔ o:
A gbēke lakana vīro.

³ Haruna burinɔ o:
A gbēke lakana vīro.

⁴ A vīnakerinɔ o:
A gbēke lakana vīro.

⁵ Ma lé zù Dikirii ma warikena gūn,
akū à wèma à ma gba m̀poroki.

⁶ Dikiri kú kúmao, vīna ni ma kúro.
Bón bisāsiri ni fō à kemene?

⁷ Dikiri kú kúmao ma kpányiri ũ,
mani yògō ke ma iberenɔa.

⁸ Nana Dikirii mana de
bisāsiri náanikenala.

⁹ Nana Dikirii mana de
gbànadenn̄ nàanikenala.

¹⁰ Buri sīnda pínki líkamai,
akū ma n̄ kakate kū Dikiri tóo.

¹¹ Ó líkamai kpa sīnda pínki,
akū ma n̄ kakate kū Dikiri tóo.

¹² Ó fīma lán zón̄n̄ bà,
akū ò lāka lán kāni tékūnaa bà,
ma n̄ kakate kū Dikiri tóo.

¹³ Ó ò sòmai kpe, má ye mà léte,
akū Dikiri kpàmai.

¹⁴ Dikiri mé à ma gbàna ũ, a táakin madì lé,
àkū mé à g̃s̄ ma surabari ũ.

¹⁵ À ma, p̄nna wiki d̄o gbē manan̄n̄ b̄uran,
Dikiri òpla zì z̄k̄k̄ k̄e.

¹⁶ Dikiri òpla kú musu,
Dikiri òpla zì z̄k̄k̄ k̄e.

¹⁷ Mani garo, manig̃s̄ kun,
manig̃s̄ Dikiri yākenan̄n̄ baba.

¹⁸ Dikiri ma toto manamana,
ama adi tó ga ma sero.

¹⁹ À zé mana gbàn̄n̄ wēmen̄e,
de mà gē mà Dikiri sáabu kpá.

²⁰ Dikiri ɔn zén̄ dí,
gbē manan̄n̄ mé òdi g̃n̄.

²¹ Ma n̄ sáabu k̄e Dikiri, zaakū n̄ wema,
n̄ g̃s̄ ma surabari ũ.

²² Gbè kū kpéborin̄n̄ pà kpài
mé à g̃s̄ kpé kusuru gbè m̄ide ũ.

²³ Dikiri mé à abirekū k̄e,
akū à k̄ewere yābonsare ũ.

²⁴ Ḡr̄o kū Dikiri d̄iten̄ dí,
ò p̄nna ken̄ ó n̄ese ke nna.

²⁵ N̄ yā nna Dikiri! N̄ ó sura ba!
N̄ s̄uru ke Dikiri! N̄ tó ò sa'a le!

²⁶ Arubarikademe gbē kū àten su kū Dikiri tóo ũ,
zaa Dikiri ɔnn̄ óten̄ gbànake kpányĩ.

²⁷ Dikirim̄e Luda ũ, à gu p̄w̄ere.
À zà lá kpákpa àg̃s̄ t̄eo dikp̄ekerin̄n̄
ari sa'oki b̄ēn̄n̄n̄ k̄īnaa.

²⁸ Ma Ludame n̄ ũ, mani n̄ sáabu ke,
ma Luda, mani n̄ t̄s̄ sé lei.

²⁹ À Dikiri sáabu ke, zaakū à mana,
a gb̄eke lakana v̄iro.

119

Luda yā sena lei

¹ Arubarikaden̄n̄me gbē kū ò kun taari sari
ò Dikiri doka k̄ūnan̄n̄ ũ.

² Arubarikaden̄n̄me gbē kū ò Dikiri yā kūna
ò a k̄i wete kū n̄es̄doon̄n̄ ũ.

³ Òdi yā kp̄edangara k̄ero,
òdi t̄aa o a zé ḡūn̄.

4 N n ɔ̀ɔ̀ki m̀wɛrɛ,
de ɔ̀gɔ́ t́i kú laakaríio.

5 Má ye màgɔ́ kú ma d̀ɔ̀ɔ̀ɔ̀
màgɔ́ n yádannɛnanɔ́ kúna.

6 Tó má n yáditɛnanɔ́ kúna pínki,
abirekú ni tó wé'í ma kúro.

7 Gɔ̀ɔ̀ kú matɛni n dokayá mananɔ́ dada,
mani n sáabu kpá kú ǹɛɛpuraɔ.

8 Manigɔ́ n yádannɛnanɔ́ kúna,
̀nsun ma tón sánsánlo.

9 Deran kefenna ni f̀ ̀ágɔ́ kun gbási sari nàa?
Séde a yákena kɔ́ sé kú n yáo.

10 Matɛni n ki wɛtɛ kú ǹɛɛɔdoɔ,
̀nsun tó mà zá n yáditɛnanɔ́aro.

11 Ma n yá dà ma swèè gún
de màsun durunna kɛnnero yái.

12 Arubarikademe m̀kɔ́n Dikiri ú,
̀n n yáditɛnanɔ́ damɛnɛ.

13 Dokayá kú ̀ò b̀ò n l̀nnɔ́ pínki,
mani babańne kú ma léo.

14 Madi pɔ́nna kɛ kú n yáno
lákú ̀òdi kɛ kú aruzɛkɛ z̀kɔ́ɔ́ nà.

15 Madi laasun lé n ɔ̀ɔ̀kia,
ma wé kú n zénoa.

16 Ma pɔ́ kè nna n yáditɛnanɔ́a,
n yá ni sámaguro.

17 ̀N yá mana kɛ makú n z̀ɔ̀bleriine
de màgɔ́ kun kú wèndiiio, màgɔ́ n yá kúna.

18 ̀N ma wé kɛmɛnɛ
de mà wé si yábonsarɛnɔ́lɛ n dokan.

19 Nibɔ́ɔ́mɛ ma ú andunia gún,
̀nsun n yáditɛnanɔ́ utɛmɛnɛro.

20 N dokayáno nidɛna baala'í
ma swèè blè.

21 Ndi kpákè karambaanide kú lé n kúnɔ́i,
gbè kú ̀ò z̀á n yáditɛnanɔ́ano.

22 ̀N ma bo s̀s̀s̀nan kú gyabonaaɔ,
zaakú má n yáno kúna.

23 Bee kú ḱinanɛnɔ́ vùtɛ ̀ò lé kpákúsúmai,
ma laasun nigɔ́ kú n yádannɛnanɔ́a.

24 N yáno di ma pɔ́ kɛ nna,
n yá pi di lé dama.

25 Ma gɔ́ wutena zíte,
̀n ma wèndi dákpá lákú n ̀ò nà.

26 Ma a yákenano d̀ɔ̀ɔ̀nnɛ, akú n wema,
̀n n yádannɛnanɔ́ damɛnɛ.

27 ̀N tó mà n ɔ̀ɔ̀kinɔ́ d̀s̀,
ma laasun nigɔ́ kú n yábonsarɛnɔ́a.

28 Ma pɔ́ sira à kè z̀kɔ́,
̀n ma gba gbána lákú n ̀ò nà.

29 ̀N ma bo manafiki zéa,
̀n ma gba zé mà zɛ kú n dokao.

30 Ma yápara zé sè,
ma swèè digɔ́ kú n dokaa.

31 Má n yáno kúna ɔ̀plapla,
̀nsun tó wé'í ma kúro, Dikiri.

32 Madi wá n yáditɛnanɔ́ zéi,
zaakú n ma laakaríi kpátɛmɛnɛ.

33 Dikiri, ò n yádannenanò zé mómene
de màgò kùna ari ma wèndi lén.

34 Ñ ma gba ɔndò màgò n doka kùna,
màgò zī kea kù nèsedoo.

35 Ñ ma da n yáditenanò zén,
zaakú abirekú mé àdi kámagu.

36 Ñ tó ma swè tá n yānɔa,
àsun tá bīni zénlo.

37 Ñ ma wé go pò pānɔa,
ò ma wèndi dākpā lākū n ò nà.

38 Ñ yā kù n ò papa makū n zòbleriine,
lé kù n sè n vīnakerinɔne.

39 Ñ tó sòsòna kù madi a vīna ke goma,
zaakú n dokayānɔn mana.

40 Má ye n ɔ̀ɔ̀kii fá,
ò ma wèndi dākpā n manake gūn.

41 Dikiri, ò mò ò gbēke kemene,
ò ma sura ba lākū n ò nà,

42 gbasà mà yā we ma sòsòrinɔa,
zaakú mateni n yā náani ke.

43 Ñsun yāpura yā sí ma lénlo,
zaakú n dokayānɔn ma wé ɔ̀i.

44 Manigò n doka kùna
ari gòrɔ sīnda pínki.

45 Manigò té aafia,
zaakú ma n ɔ̀ɔ̀ki wète.

46 Mani n yānɔ o kīnanɔ are,
wé'ì ni ma kùro.

47 Ñ yáditenanò di ma pò gba,
zaakú má yei.

48 Ma gāa sè n yáditena kù má yeinɔne,
madi laasun lé n yádannenanɔa.

49 Ñ ɔ̀ yā kù n ò n zòbleriinen,
zaakú n tò ma wé ɔ̀i.

50 Yā kù àdi ma laakari kpáte ma warikenan dí,
n lésena mé àdi ma wèndi dākpā.

51 Karambaanidenɔ teni ma fobo lakanaa sari,
bee kù abireo madi zā n dokaaro.

52 Madi ɔ̀ n dokayā kù à kù zaa zīnɔn,
akú òdi ma nèsè yīda kùmene, Dikiri.

53 Madi pò fē manamana,
kù yāvānikerinɔ di pā kpá n dokai yāi.

54 Madi lè sí n yádannenanò musu
ma kunna andunia dikīna gūn.

55 Ñ yā digò ɔ̀magu gwāani, Dikiri,
madigò n dokayānɔ kùna.

56 Ma ɔ̀ne kè kù yā birenɔ,
zaakú madigò n ɔ̀ɔ̀ki gwa.

57 Dikiri, mòkòmmè ma baka ũ,
ma lé sè kù mani n yā ma.

58 Madi kúte kenne kù nèsedoo,
ò sùru ke kùmao lākū n ò nà.

59 Ma a yākenanɔ laasunn lè,
akú ma era n dokayānɔa.

60 Mani wā, mani zezero,
de mà n yáditenanò da.

61 Bee kù gbē vāninɔ bāa fīkamai,

n dokayānɔ ni sāmaguro.

⁶² Madì fute mà sáabu kenne lizāndo
n dokayā mananɔ musu.

⁶³ N vīakeri pínki gbēname ma ũ,
gbē kũ òdi n ɔɔki gwanɔ.

⁶⁴ Dikiri, n gbēke andunia pà,
n n yāditenanɔ damene.

⁶⁵ N a mana kè makũ n zòbleriine,
lákũ n ò nà, Dikiri.

⁶⁶ N wézé kũ dōnao damene,
zaakũ ma n yāditenanɔ sɪ.

⁶⁷ De n kpé n ɔ tōma, má sátename,
ama tera sà má n yá kũna.

⁶⁸ N mana, akūsɔ n yákenanɔn mana,
n n yāditenanɔ damene.

⁶⁹ Bee kũ karambaanidenɔ yāsira nàma,
madigɔ n ɔɔkí gwa kũ nèsedoo.

⁷⁰ N sá di, àdi yá maro,
makũ sɔ ma pɔ nna n dokaa.

⁷¹ N ɔtōmanaa kēmene mana,
de mà le mà n yādannenɔn dada.

⁷² Doka kũ à bò n lén manamene
de wura kũ andurufu mèn dúbu ũgbangbanɔla.

⁷³ N ɔ ma í kàsa à ma ke,
n ma gba ɔndɔ mà n yāditenanɔ dada.

⁷⁴ N vīakerinɔ ni ma e ò pɔnna ke,
zaakũ n yān ma wé òi.

⁷⁵ Dikiri, má dɔ kũ n dokayānɔn mana,
kũ n náani vī yāin n ɔ tōma.

⁷⁶ N gbēke kēmene de ma nèse le à yīda kũ,
lákũ n ò makũ n zòbleriine nà.

⁷⁷ N mɔ n wēnda dōmene de màgɔ kun,
zaakũ n dokayānɔme ma pɔnna ũ.

⁷⁸ N tó wé'i karambaanide kũ ò taari kēmene pānɔ kũ,
makũ sɔ mani laasun lé n ɔɔkia.

⁷⁹ N tó n vīakerinɔ su ma kīnaa,
gbē kũ ò n yānɔ dōnɔ.

⁸⁰ N tó ma nèse gɔ yáke vīro n yānɔ musu
de wé'i sún ma kúro yāi.

⁸¹ N surabana yā teni ma swè ble,
n yān ma wé òi.

⁸² Ma wé dɔɔna n lésenaai ari ma wé wò,
bɔren ìni ma nèse yīda kūmene?

⁸³ Má de lán bára bòkɔ kũ à túsukpe màa bà,
bee kũ abireo n yāditenanɔ di sāmaguro.

⁸⁴ Makũ n zòbleri manigɔ n dà ari bɔre?
Bɔren ìni wari dɔ ma wétāmmarinɔaa?

⁸⁵ Karambaanidenɔ di wèe yōmene mà zun,
n yā di kɔ sé kũ n dokaoro.

⁸⁶ N yāditenanɔ pínki náani vī,
n kpámai, zaakũ òten wé tāma páme.

⁸⁷ À gɔ fti kũ oni láka kũmao andunian,
makũ sɔ mádi pá kpá n ɔɔkinero.

⁸⁸ N ma wēndi dákpá n gbēke yāi,
mani n yānɔ da.

⁸⁹ Dikiri, n yá digɔ kun gɔɔ sīnda pínki,
a zīni petena zaa musu.

90 N náani ví wè kú wèè,ò,
n andunia kàte, akú à kpé kun.
91 Pó sînda pínki kpé kun gbára n doka yáí,
zaakú pó sînda pínki di donyí.
92 Tó n dokame ma ponna ú yáro,
de ma laka ma warikénaa gún.
93 N ɔ̀ɔ̀ki ni sámagu zikiro,
zaakú a gáin n ma wèndii dàkpá.
94 N pómé ma ú, ñ ma sura ba,
zaakú ma n ɔ̀ɔ̀ki wète.
95 Gbè vāninɔ̀ teni ma dá ò ma de,
ama ma laakari kú n yānɔ̀a.
96 Ma è kú pó mana sînda pínki zaka lé kumme,
ama n yáditenanɔ̀ zókó lé víro.

97 Má ye n dokai à kè zókó fá,
madigó laasun léa zaa kɔ̀nkɔ̀ ari ɔ̀kɔ̀si.
98 N yáditenanɔ̀ di tó ma ɔ̀ndó gó de ma iberenɔ̀ póla,
zaakú à kú ma swèn gɔ̀rɔ̀ sînda pínki.
99 Ma wézé de ma yádannerinɔ̀ póla ñ pínki,
zaakú ma laasun digó kú n yānɔ̀ame.
100 Ma ɔ̀ndó de marenɔ̀ póla,
zaakú madigó n ɔ̀ɔ̀kínɔ̀ gwa.
101 Madì mì kè zé vāni sînda pínkia
de mà le màgó n yā kúna yāí.
102 Mádi kè n dokayānɔ̀aro,
zaakú mɔ̀kɔ̀n mé n dàmené.
103 N yānɔ̀n nnamené à kè zókó,
à nna de zóla ma lén.
104 N ɔ̀ɔ̀ki di ma gba laakarii,
abire yáí ma zā sātana zé sînda pínkin.

105 N yāme fitila ú ma gbáne,
àdi gu pumené zén.
106 Ma la dà ma zé
kú manigó té n dokayá manansi.
107 Ma wétāmmaanaa kè zókó, Dikiri,
ñ ma wèndi dàkpá lākú n ò nà.
108 N ma sáabukpana sí,
gbasa ñ n dokayānɔ̀ damené, Dikiri.
109 Madigó ma zída da karií gún,
bee kú abireo n dokayānɔ̀ di sámaguro.
110 Yāvānikerinɔ̀ tankute kpàkpamené,
ama mádi zā n ɔ̀ɔ̀kiaro.
111 N yānɔ̀me ma túbi ú ari gɔ̀rɔ̀ sînda pínki,
mɔ̀kɔ̀nɔ̀me ma ponna ú.
112 Ma swè kú n yádannenanɔ̀a
ari ma wèndi lén.

113 Ma zā nèsepladenɔ̀n,
má ye n dokai.
114 Mɔ̀kómme ma utéki kú ma sēgbakoo ú,
n yān ma wé dɔ̀i.
115 À gomala ákɔ̀nɔ̀ yāvānikerinɔ̀
de màgó ma Luda yáditenanɔ̀ kúna.
116 Ngó ma kúna lākú n ò nà, manigó kun,
ñsun tó támaa ma nɛro.
117 N ma sé musu de mà bo aafia,
ma wé nigó pé n yádannenanɔ̀a.
118 Ndi gí gbè kú ò zā n yádannenaanɔ̀i,
ñ manafikikena bi páme.

119 Ndi andunia yāvānikerino kóte lán m̀ògb̀ò̀ bà,
 abire yāin má ye n yā̀ǹi.
 120 Ma m̀è̀è dì fute n vīna yāi,
 n dokayā̀ǹn naasi vīme.

121 Ma yā̀ k̀è a zéa s̀us̀u,
 ñsun ma tó ma wétāmmariǹǹero.
 122 Ñ zenkpeke s̀è makū n z̀ò̀bleriine de mà bo mana,
 ñsun tó karambaanideǹǹ ma wé tāro.
 123 Ma wé d̀ò n surabanaai ari ma kpasa,
 mateni n lésena mana dá.
 124 Ñ yā̀ kemèǹè n gb̀èke gūn,
 ñ n yādannenano da makū n z̀ò̀bleriine.
 125 N z̀ò̀bleriime ma ũ, ñ ma gba laakarīi
 de mà n yā̀ǹn d̀ò̀r̀ǹ d̀s̀.
 126 Yā̀k̀ena g̀òr̀ǹ kà, Dikiri,
 zaakū òten bo n doka kpe.
 127 Má ye n yā̀ditenaǹi de wurala,
 bee wura baasanaa.
 128 Ma è̀ n ̀ò̀d̀ki mana,
 abire yāi sātēna zé pínki dì kemèǹero.

129 N yā̀ǹn demene yābonsare ũ,
 abire yāi má kūna ma swēn.
 130 N yā̀ b̀ò̀k̀etenaa dì gu puíne,
 àdi ǹesedodeǹǹ gba laakarīi.
 131 Ma lé wēna, maten wesa bo f̀èkuu,
 zaakū n dokayā̀ǹn ni teni ma de.
 132 Ñ arē d̀òma ñ s̀uru ke kūmao,
 lākū ndi ke gb̀è kū ò ye n t̀s̀iǹǹè nà.
 133 Ñ ma da zéa lākū n ò nà,
 ñsun tó yā̀ vāni ke kí blemaro.
 134 Ñ ma bo gb̀è takikerino ̀i
 de mà n ̀ò̀d̀ki gwa.
 135 Ñ an were makū n z̀ò̀bleriia,
 ñ tó mà n yādannenano d̀s̀.
 136 Wé'í ten pla ma wēn
 kū ò n doka kūnaro yāi.

137 Dikiri, n mana,
 n dokayā̀ǹn zé vī.
 138 N n yā̀ǹn d̀ite a zéa,
 ò náani vī manamana.
 139 Ma ibereǹǹ sà n yā̀ǹ,
 akū n yā̀ ma kū gbāna manamana.
 140 Ò n yā̀ ỳò̀ ò gwà à sānkara ke vīro,
 makū n z̀ò̀bleri, má yei manamana.
 141 P̀ó̀ken ma ũro, òdi ma gya bo,
 bee kū abireo n ̀ò̀d̀ki dì sāmaguro.
 142 N yā̀manakēna lakana vīro,
 n doka yā̀pura vī.
 143 Wari kū yā̀'ummanaao ma le,
 ama n yā̀ditenaǹǹme ma p̀ǹna ũ.
 144 N yā̀ǹn mana g̀òr̀ǹ sīnda pínki,
 ñ ma gba laakari de màg̀s̀ kun.

145 Madi n sísí kū ǹesedoo Dikiri,
 ñ wema, manig̀s̀ n yā̀ditenaǹǹ kūna.
 146 Madi lé zunyī ñ ma sura ba,
 manig̀s̀ n yā̀ǹn kūna.
 147 Madi fute gud̀ò mà wiki lémma,

n yān ma wé ðoi.

¹⁴⁸ I ði na ma wéa gwāaniro
de mà le mà laasun lé n yāa yāi.

¹⁴⁹ Ñ ma yā ma n gbēke yāi, Dikiri,

ñ ma wēndi dākpa lākū n yāzedeke de nà.

¹⁵⁰ Gbē kū òdi lé kpākūsūmaino kāni kūmao,
ama ò zà kū n dokao.

¹⁵¹ Ñ kú kūmao kāni Dikiri,
n yāditenano pínki yāpura vī.

¹⁵² Zaa gikena ma ðō n yāno
kū n ðite àgō kun goro sīnda pínki.

¹⁵³ Ñ ma warikena gwa ñ ma sura ba,
zaakū n doka dí sāmaguro.

¹⁵⁴ Ñ ze kūmao ñ ma bo,
ñ ma wēndi dākpa lākū n a lé sè nà.

¹⁵⁵ N surabanaa zà kū yāvānikerinō,
zaakū òdi n yādannenanō wetero.

¹⁵⁶ N wēnda zōkō, Dikiri,
ñ ma wēndi dākpa lākū n yāzedeke de nà.

¹⁵⁷ Ma ibere kú òdi wé tāmānōn dasi,
ama mádi zā n yānoaro.

¹⁵⁸ Má ye n náanisaridenō kairo,
kū ò n yā kūnaro yāi.

¹⁵⁹ Ñ gwa lākū má ye n òðokii nà.
Dikiri, ñ ma wēndi dākpa n gbēke yāi.

¹⁶⁰ N yā sīnda pínki bi yāpurame,
n dokayāno mana ò lakana vīro.

¹⁶¹ Gbānadenō ði wé tāma pā,
ama n yā vīna ði ma kú.

¹⁶² Madì pōnna ke kú n lésēnaao,
lākū ma aruzeke zōkō sète zīi gūn bà.

¹⁶³ Ma zā manafikin, má ye a yāiro,
n dokan má yei.

¹⁶⁴ Madigō n táaki lé goro do gēn suplapla
kū n dokayāno mana yāi.

¹⁶⁵ Gbē kú ò ye n dokainō aafia zōkō,
yāke ði tó ò furo.

¹⁶⁶ Ma wé ðoi ñ ma sura ba, Dikiri,
madì té n yāditenanoi.

¹⁶⁷ Má n yāno kūna,
zaakū má yei manamana.

¹⁶⁸ Madì n òðoki gwa madì n yāno ma,
zaakū ma yākena sīnda pínki kú n òime.

¹⁶⁹ Ñ tó ma wikilena n kīnaa le, Dikiri,
ñ ma gba laakari lākū n ò nà.

¹⁷⁰ Ñ tó ma aduakena n ki le,
ñ ma sura ba lākū n lé sè nà.

¹⁷¹ N táakilena gō ða ma lén,
zaakū ndi n yādannenanō damene.

¹⁷² Mani lè sí n lésēnaa musu,
zaakū n yāditenanōn mana pínki.

¹⁷³ Ngō kú kú soruo ñ ò dama,
zaakū ma ze kú n òðokio.

¹⁷⁴ Mateni a ni ðe ñ ma sura ba, Dikiri,
n dokame ma pōnna ũ.

¹⁷⁵ Ñ tó màgō kun, manigō n táaki lé,
ñ tó n dokayāno gō ma kūna.

¹⁷⁶ Ma zā zéa lán sã kũ à sãtɛ bà,
 ñ makũ n zɔ̀bleri wete,
 zaakũ n yádanne nanɔ́ dí sãmaguro.

120

Kunna yaketedenɔ́ té

Gena Yurusalemu lèɛ.

¹ Ma warikenaa gũn ma Dikiri sisi,
 akũ à wèma.

² Ñ ma sí yásiradenɔ́ ɔ́ĩ
 kũ manafikidenɔ́ léo.

³ Manafikide, deran Luda ni kɛ̀ nà kũnwoo?
 Ke bɔ́n ani kennɛɛ?

⁴ Ani wé táma kũ gɔ́sa kà lé nnanɔ́
 kũ sɛ̀ lí sísí wānao.

⁵ Waiyoo makũ kũ má kũ Mesekinɔ́ té,
 má vutena Kedanɔ́ bizakutan.

⁶ Ma vute à gĩ kè manamana
 kũ gbɛ̀ kũ ò zã aafiaanɔ́.

⁷ Vutena aafiaan má yei,
 ama tó ma yā ò, fittiin òdi futɛomai.

121

Dikiri ó Dákpárii

Gena Yurusalemu lèɛ.

¹ Ma wé dɔ́ sísínɔ́ kpa,
 gu kũ ma kpányĩ dī bon.

² Ma kpányĩ dī bo Dikiri Kĩnaame,
 àkũ mé à musu kũ zītɛoo kè.

³ Ani tó n gbá sataro,
 n dákpári ni idekũ dero.

⁴ Isarailanɔ́ dákpári ni idekũ dero fá,
 ani i o sero.

⁵ Dikirime n dákpári ũ,
 Dikiri denne ura ũ n ɔplai.

⁶ Ifántɛ̀ ni n lé fánantɛ̀ro,
 kesɔ́ mɔ́vura gwāani.

⁷ Dikiri ni n sí kisira sīnda pínkia,
 ani n wèndi dákpānne.

⁸ Dikiri ni n dákpā n genaa gũn kũ n sunaao
 zaa tera ari gɔ́rɔ́ sīnda pínki.

122

Dauda aduakena Yurusalemune

Gena Yurusalemu lèɛ.

¹ Kũ ò pìmenɛ̀ ò gé Dikiri ɔ́nn,
 ma pɔ́ kè nna.

² Ó zena n bīnilea sà Yurusalemu.

³ Ò Yurusalemu kàtɛ̀ nanakɔ́ana gíngin.

⁴ Gwen Isaraila burinɔ́ dī gɛ̀n,
 buri kũ Dikiri sɛ̀ɛ̀ pínɔ́.

Òdi gé Dikiri sáabu kpá
 lákũ à díteíne nà.

⁵ Gwen yágɔ́gɔ́rinɔ́ gbànɔ́n kátɛ̀n,
 Dauda burinɔ́ kpata gbànɔ́ ũ.

⁶ À aafia wé ke Yurusalemunε à pi:
 Luda tó gbē kú ò yenyínò arubarika le!
⁷ Aafia g̃ kú n bīninò dagura,
 n gudákpákinò g̃ katena nna.
⁸ Ma gbēnò kú ma gbēnnanò yáì mani pi,
 Luda n gba aafia.
⁹ Dikiri ó Luda kpé yáì
 mani yá mana wé kenne.

123

Wédona Ludai

Gená Yurusalemu lèε.
¹ Ma wé sè, mateni n ki gwa,
 mɔkɔn kú n kpata kú zaa musu.
² Lákú zò wé òg̃ dɔ pói a bede ɔí nà
 akúsò zòngbē wé òg̃ dɔ a dai,
 len ó wé òg̃ dɔ Dikiri ó Ludai le
 ari à gé ó wēnda gwao.
³ Ñ ó wé gwa, Dikiri, ñ ó wé gwa,
 zaakú gbēnò ó gyabona ó kpassa manamana.
⁴ O zīdabirinò lalandikεnaa f̃ manamana
 kú karambaanidenò gyabonao.

124

Dikiri ó zekunwode

Gená Yurusalemu lè kú Dauda dàa.
¹ Tó Dikiri kú kúoo yāro,
 Isarailanò o:
² Tó Dikiri kú kúoo yāro
 gɔɔ kú ò fùtewái,
³ de ò ó mɔmɔ bēne kú ò pɔ f̃wái,
⁴ de ò dàóla lán í z̃k̃ò bà,
 de ò ó s̃te ò tà kúoo lán swa panaa bà,
⁵ de ò ó wára lán swa'i kú à f̃ε bà.
⁶ Arubarikademε Dikiri ũ,
 kú adi tó ò ó ke yákiyakiro.
⁷ O bo tankuten lán bā bà,
 bàa k̃, o pitimma.
⁸ Ó kpányī dì bo Dikiri kīnaame,
 àkú mé à musu kú zītεoo k̃.

125

Luda gbēnò kunna aafia

Gená Yurusalemu lèε.
¹ Dikiri náanikerinò n de lán Zaiš kpi bà,
 à yīgāyīgāna vīro, àdig̃ kun gɔɔ s̃inda pínki.
² Lákú kpínò n likana Yurusalemuí nà,
 len Dikiri likana a gbēnò le
 zaa tera ari gɔɔ s̃inda pínki.
³ Gbē vāninò ni le òg̃ kí ble
 gbē mananò b̃usun òg̃ g̃éro,
 de gbē mananò s̃ún ò da vānikεnanlo yáì.
⁴ Dikiri, ñ yá mana ke gbē mananòε,
 gbē kú ñ ñεε puranò.
⁵ Gbē kú ò zé kotinaa s̃enò s̃,
 Dikiri ni ñ wara kú vānikεrinòε.

Luda Isarailanɔ gba aafia!

126

Isarailanɔ suna ní gwena zīn

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Kū Dikiri ó bó zòbblen à su kūoo Zaiṣ,
à dewere lán nana bàme.

² O vī kū yáadóo o ayuwii kè,
akū burinɔ pikōne,
Dikiri yā zṣkṣo kèwewe.

³ Dikiri yā zṣkṣo kèwewe,
akū óten ponna ke.

⁴ Dikiri, ñ su kūoo ó gwena zīn,
lákū ndi su kū ío gbárannan nà.

⁵ Gbè kū ò pṣ tṣ kū wé'ionɔ,
adenɔ ni keke kū ayuwiikenaaoṃe.

⁶ Gbè kū à bò kū sódoo kū pṣwe burio kūna,
ade ni era à su kū ayuwiikenaao
kū èse bàkaao sena.

127

Pṣ sīnda pínki bi Luda gbame

Gena Yurusalemu lè kū Sulemanu dàa.

¹ Tó adi ke Dikiri mé à kpé boro,
a bōrinɔ ten zī pá keme.

Tó adi ke Dikiri mé à wēte dàkpáro,
a dàkpárinɔ ten ibēne ke páme.

² Futena kōnkōkōnkō, wutena lizāndo,
zíkēna bāmbām pṣble yāi bi páme,
zaakū Dikiri ò a gbè yenyīdenɔ gba íampanaa.

³ Néḡṣgbēnɔ bi Dikiri gbame,
néno bi a láadame.

⁴ Lákū kànɔn de nà zīkari ɔī,
len kefennakeḡoṣo néḡṣgbēnɔn de le.

⁵ Arubarikaden gbè kū à gbàta pana kūńwo ũ,
tó a íberenɔ a lè gánulea, wé'í ni a kuro.

128

Yā mana kū Dikiri vīnakerii ò le

Gena Yurusalemu lèè.

¹ Arubarikademe gbè kū à Dikiri vīna vī
akūsṣ à té a zén ũ.

² Íni n zī àre ble,
ínigṣ arubarika vī, ínigṣ kun aafia.

³ N nṣ nigṣ kú n ɔnn
lán geepi lí né'irii bà,
n néḡṣgbēnɔ nigṣ lika n teburuui
lán kú lí ketenɔ bà.

⁴ Len gbè kū à Dikiri vīna vī
dìḡṣ arubarika vī le.

⁵ Zaa Zaiṣ Dikiri arubarika dangu
ari n wēndi lén.

À tó ñ wé sí Yurusalemu nmananale,

⁶ à tó ñ n daikorenɔ e kū wéo.

Dikiri Isarailanɔ gba aafia!

129

Isarailanɔ sa vāni ona n̄ ibɛɛnɛnɛ

Gɛna Yurusalemu lɛɛ.

¹ Zaa ó n̄éfítíkɛgɔɔ ò wé tàwá a lé vīro.

Isarailanɔ o:

² Zaa ó n̄éfítíkɛgɔɔ ò wé tàwá a lé vīro,
ama òdi f̄s̄ ò ó fúro.

³ Ó ó kpɛdagura bú kpàtɛ,
ò a d̄ɔɔ kɛ gb̄anagb̄ana.

⁴ Dikirin mana,
à gb̄ɛ vāninɔ bàa z̄wɛɛɛ.

⁵ Gb̄ɛ k̄ú ò z̄à Zaiɔnnɔ
ɛra kpɛ k̄ú wé'iyāo.

⁶ Óḡs̄ de lán s̄ɛ k̄ú à bùtɛ kpé musu bà,
ari àḡs̄ gb̄á à kori kè.

⁷ Ani s̄ɛk̄ɛri okū paro,
ani bàka kɛ à sí yī ò da ḡanlo.

⁸ Gb̄ɛ k̄ú òtɛn ḡɛtɛnɔ sún pi,
Dikiri arubarika daŋguro,
ke ò arubarika daŋgu k̄ú Dikiri t̄so.

130

Wéd̄na Dikirii

Gɛna Yurusalemu lɛɛ.

¹ Zaa í l̄òkoton ma wiki lɛ Dikiria ma pi,

² Dikiri, n̄ ma yā ma,
n̄ s̄á kpá ma wikilɛnaai n̄ ma wé gwa.

³ Dikiri, tó ndi ó durunnanɔ kɛ n̄ ditɛmɛ,
Dikiri, dí mé ani boo?

⁴ M̄ok̄s̄n mé n̄ durunnak̄ɛmmana zé vī,
abire yāin òdi vīna kenne.

⁵ Ma wé òḡs̄ d̄ɔ Dikirii, mateni a dā,
a yā nāanin má vī.

⁶ Lákū gudákp̄arinɔ wé òḡs̄ d̄ɔ gud̄naai nà,
ma wé òḡs̄ d̄ɔ Dikirii deñla,
ee, à de gudákp̄arinɔ wéd̄na gud̄naailla.

⁷ Ák̄s̄nɔ Isarailanɔ, à wé d̄ɔ Dikirii,
zaakū Dikiri gb̄ɛkɛ vī,
à surabana gb̄ana vī papana.

⁸ Ákū mé ani Isarailanɔ bo
n̄ durunnanɔ ḡt̄n p̄inki.

131

Nana Dikirii

Gɛna Yurusalemu lè k̄ú Dauda dàa.

¹ Dikiri, madì ma z̄ida biro,
madì wé matɛnyīro,
madì ɔ ká yā k̄ú à demalairo
kes̄s̄ yā k̄ú à z̄ī'umɛnɛ.

² Lɛnlo! Ma a n̄ɛsɛɛ dà dok̄s̄nɔ,
ma a laakar̄ii kpàtɛ
lán né ȳm̄iri k̄ú à k̄ú a da ɔi bà,
ma n̄ɛsɛ de lán né ȳm̄iri p̄ó bà.

³ Ák̄s̄nɔ Isarailanɔ, á wé ḡs̄ d̄ɔ Dikirii
zaa tera ari ḡɔɔ s̄inda p̄inki.

132

Dauda burinɔ vute na kpatan Zaiɔ

Gen a Yurusalemu lɛɛ.

¹ Dikiri, n̄ tó Dauda yá gɔ dɔngu
kū wari kū à kènɔ pínki.

² À la dà Dikirine,
à lé sè Yakubu Luda gbānadene à pì,

³ áni gē kpénlo,

áni wúte a gádoaro,

⁴ áni we à idekū dero,

áni tó i na a wéaro,

⁵ ari à gé gu leo Dikirine

à kpé bo Yakubu Luda gbānadene.

⁶ O a baaruu mà ɛflata būsun,

o boa Yarimu bura.

⁷ Ó gé a kúkia,

ò kúte a tintin arɛ.

⁸ Dikiri, n̄ fute n̄ su n kípakia,

mɔkɔn kū n gbānake àkpatii.

⁹ N gbàgbarinɔ manake da uta ũ,
n yāmarinɔ ayuwii gɔ dɔ.

¹⁰ N̄sun mikpere zu kína kū n kàanero

n zɔbleri Dauda yáí.

¹¹ Dikiri si kū a kunnao Daudane,

à náani vī, ani lé litero, à pì:

Mani n burinɔ doke ká n kpatan.

¹² Tó n burinɔ ma bàka kunna kúńwo yá dà,

tó ò yá kū ma dàínenɔ kūna,

ń burinɔ nigɔ vute n kpatan gɔɔ sinda pínki.

¹³ Zaakū Dikiri Zaiɔ sè,

à ye àgɔ de a vuteki ũ, à pì:

¹⁴ Gu dín manigɔ kun gɔɔ sinda pínki,

lan manigɔ vutena, zaakū à ma pɔ gbàmɛ.

¹⁵ Mani arubarika dan manamana,

mani pɔble kpá a takasidenɔa à mórma.

¹⁶ Mani surabana da a sa'orinɔne uta ũ,

ma yāmarinɔ ayuwii nigɔ dɔ.

¹⁷ Gwen mani Dauda buri kína gbānade bon,

gwen kína kū ma kà té nigɔ kún.

¹⁸ Mani wé'i da a iberenɔa,

a kífura nigɔ pí a mīia.

133

Kunna kū kɔo kū lédokɔnɔo

Gen a Yurusalemu lè kū Dauda dàa.

¹ À gwa lákū à mana nà akūs à nna,

tó Luda gbɛnɔ kun kū kɔo kū lédokɔnɔo.

² À de lán sakɛna nísi

kū ò kù Haruna mīiaa bà,

kū à plà a lékásái ari à kà a uta léa.

³ À de lákū ò pi

ɛmɔ plí mé àten kpá Zaiɔ kpínɔa bà.

Gwen Dikiri a arubarikadangunaa diten

wèndi lakanasari ũ.

134

Dikiri sáabukpana gwaani

Gená Yurusalemu lèe.

¹ Ákõno Dikiri zĩkerino,
à Dikiri sáabu kpá á pínki,
ákõno kũ áten zĩ ke Dikiri onn gwāanino.

² À á ɔ sé musu Dikiri kúki kpa,
à a sáabu kpá.

³ Zaa Zaiṣ Dikiri arubarika daágu,
àkũ mé à musu kũ zĩteoo kè.

135

Dikiri táakilenaa

¹ Aleluya!

À Dikiri tó bo!
À Dikiri sáabu kpá, ákõno a zĩkerino!

² Ákõno kũ adi zĩ ke Dikiri beanɔ,
á gbē kũ adigõ zena ó Luda onno.

³ À Dikiri tó bo, zaakũ à mana,
à a táaki lé, zaakũ abirekũ mé à nna.

⁴ Dikiri Yakubu burino sè a pó ũ,
à Isarailano dite a gbē yenyidenɔ ũ.

⁵ Má dṣ kũ Dikirin zókõ,
ó Luda mé à de tãnanɔla nĩ pínki.

⁶ Dikiri di yá kũ à yei ke
musu kũ zĩteo,
ísira gũn kũ a lɔno.

⁷ Àdi tó legũ sisi ari andunia lézeka,
àdi tó legũ ma kũ a pinaao,
àdi bo kũ zãga'iao a pókatekin.

⁸ À Misila dauduno dède
kũ pókáde né káakuno pínki.

⁹ À sèedanɔ kũ daboyano kè Misila,
à wé tã Firi'auna kũ a ibanɔa nĩ pínki.

¹⁰ À burino lãka dasi,
à kina gbãnadeno dède,

¹¹ Amorino kina Siṣ
kũ Basá kina Oguo
kũ Kanaanɔ bũsu kinanɔ nĩ pínki.

¹² À nĩ bũsu si à kpá
a gbē Isarailanoa túbi ũ.

¹³ Dikiri, n tó digõ kun gɔɔ sinda pínki,
Dikiri, n yá nigõ dɔ gbẽngu ari ó buria.

¹⁴ Zaakũ Dikiri ni tó a gbẽno bo mana,
ani a zɔblerino wenda gwa.

¹⁵ Burino nĩ tãnanɔ pi kũ andurufuuo kũ wuraaoo,
bisãsiri ɔzĩno me.

¹⁶ Ò lé vĩ, ama òdi yá oro,

ò wé vĩ, ama òdi gu ero,

¹⁷ Ò sã vĩ, ama òdi yá maro,
òdi wesa boro.

¹⁸ Nĩ pirinon lele kũnwome
kũ gbē kũ òteni nĩ náani kenɔ nĩ pínki.

¹⁹ Isarailano, à Dikiri sáabu kpá!

Haruna burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
²⁰ Levi burinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
 Dikiri vɛnakɛrinɔ, à Dikiri sáabu kpá!
²¹ Arubarikademe Dikiri ũ zaa Zaiɔ,
 àkū kū à kú Yurusalemu.
 Aleluya!

136

Dikiri sáabukɛnaa

¹ À Dikiri sáabu kɛ, zaakū à mana,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
² À Luda kū à de tãnanɔla sáabu kɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
³ À Dikiri kū à de dikirinɔla sáabu kɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁴ Àkū mɛ àdi daboyá zɔkɔnɔ kɛ ado,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁵ À musu kɛ kū a ɔndɔɔ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁶ À zite kpàte í musu,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁷ À pɔgupuri zɔkɔnɔ kɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁸ À ifantɛ kɛ à kí ble fãnantɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
⁹ À mɔvura kū susunenɔ kɛ ò kí ble gwãani,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁰ À Misila daudunɔ dɛdɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro,
¹¹ À Isarailanɔ bɔte ñ té,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹² À a gãa pòro kū a iko gbãnao,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹³ À Isira Tɛra zɔkɔre pla,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁴ À tò Isarailanɔ gɛtɛ a dagura,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁵ À Firi'aua kū a zikarinɔ kà Isira Tɛran,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁶ À dò a gbɛnɔne are gbárannan,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁷ À kína zɔkɔnɔ lè à nè,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁸ À kína gbãnadɛnɔ dɛdɛ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
¹⁹ Amɔrinɔ kína Siɔ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²⁰ Kū Basá kína Oguo,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²¹ À ñ búsuu si à gba dào,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²² À kpá a zɔbleri Isarailanɔa túbí ũ,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²³ À dò ó yãn ó gwena vãnin,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²⁴ À ó bó ó ibɛɛɛnɔ ɔí,
 a gbɛkɛ lakana vɛro.
²⁵ Àdi pɔble kpá pɔ sãnda pínkia,

a gbêke lakana vîro.

²⁶ À Luda Musude sáabu ke,
a gbêke lakana vîro.

137

Zìzɔnɔ wikilena

¹ Kù o vute Babilɔnu swanɔ sare,
Zaiɔ yá d̀òògu, akù o ɔ́ d̀ò.

² O ó m̀ɔrɔnɔ tò lokona luba línɔa gwe.

³ Gwen gbê kù ò ó kúnanɔ pì ò lè sííne,
ó wétámmarinɔ ye ò k̀k̀k̀ óńne,
ò Zaiɔ lèno doke sííne.

⁴ Deran óni Dikiri lèno sí nà
buri pãndenɔ b̀usuu g̀nn?

⁵ Tó n yá sámagu Yurusalemu,
ma ɔ́pla ga.

⁶ Tó Yurusalemu yá dí d̀maguro,
tó mádi a dite ma p̀nnakena mìde úro,
ma néne nate.

⁷ Dikiri, ñ d̀ yá kù Eɔmunɔ kèn
zì kù ò yá m̀ Yurusalemune
ò pì: À wíwi,
à wíwi à date manamana.

⁸ Babilɔnudenɔ bi p̀ kakatenanɔme!
Arubarikademé gbê kù ani yá kù a k̀wewé f̀ina boáre ú,

⁹ kù ani á néno k̀k̀k̀ à ñ pápa gbêea.

138

Dikiri sáabukpana a gbêke yáí

Dauda lèe.

¹ Mani n sáabu kpá kù nèsedoo,
mani n táaki lé gbãnadeno are.

² Mani kúte mà are d̀
n kpé kù à kù adona kpa,
mani n t́ bo n gbêke kù n náanio yáí,
zaakù n n t́ kù n yáoo sè lei de p̀ sínda pínkila.

³ Kù ma n sisi, n wema,
ñ ma kù ke gbãna, ñ ma swè kpáte.

⁴ Tó andunia ḱinanɔ yá kù n òo mà,
oni n sáabu kpá ñ pínki, Dikiri.

⁵ Oni lè sí Dikiri yákenanɔ musu,
zaakù Dikiri gakuri z̀k̀k̀.

⁶ Bee kù Dikiri kunnamusukeo,
àdi gbê ḱinanɔ wènda gwa,
àdi wé tá z̀dabirinola.

⁷ Bee tó wétámmánaa likamai,
ndi ma wèndi dákpa,
ndi ma ibereɔ p̀fè kpáte,
ndi ma sura ba kù n gá gbãnao.

⁸ Dikiri ni yá kù à ò papamene.
Dikiri, n gbêke lakana vîro,
ñsun makù kù n ma ke tóro.

139

Dikiri yá sínda pínki d̀

Dauda lèe.

- 1 Dikiri, n ma yā gwàgwa n dṣ̄,
 2 ní ma vutena kú ma futenaao dṣ̄,
 zaa zàzà ní ma laasunnṵ dṣ̄.
 3 Ndi ma táa'ona kú ma wutenaao tàasi ká,
 n kṵ dṣ̄ kú ma yāṅṵ pinki.
 4 Ari yā gṣ̄ bo ma lén,
 Dikiri, ní dṣ̄ sànsān.
- 5 Ní likamai kpe kú arɛo,
 n ṵ kúmala.
 6 Dṣ̄na bire demene daboyā ūme,
 à demala, ma ɔndṵ dí káaro.
- 7 Mán mani géñ mà kē n Niniaa?
 Mán mani bàa sí mà géñ mà kuranyīi?
 8 Tó ma fute ma ge musu, ní kú gwe!
 Tó ma wuteki kē gyāwān, mṵkṵmmɛ gwe!
 9 Tó ma fute ma ge ifáboki kpa,
 tó ma ge vute ísira bara ifálete kpa,
 10 bee gweme má na n ɔi,
 ñigṵ ma kúna kú n ɔplao.
- 11 Tó ma pì gusira damala,
 ke gupura kú à likamai li gwāani ū,
 12 gu digṵ sirannero,
 gwāani digṵ denne lán fānantē bàme,
 gupura kú gusirao digṵ lɛɛlennɛmɛ.
- 13 Mṵkṵn mé n ma gūn kè,
 n ma í kàsa ma da nèsen.
 14 Ma n sáabu kè kú ma kena naasi vī
 akṵsṵ à yābonsare vī.
 N yākenanṵ di bo ní sare,
 má dṣ̄ sànsān ma nèsen.
 15 Gṵrṵ kú n ma í kàsa né'isṵṵ gūn,
 ma wá ke utenannero.
 Kú ma mè ten li asiri gūn gwe,
 16 n wé sì ma négbīnile.
 Lákú n ma gṵrṵ dite nà pínki,
 a lé kú n takadan
 zaade a ke dí naaro.
- 17 Luda, n laasunn bèere vīmene manamana,
 a lé vīro fá!
 18 Tó má ye mà naro,
 ní dasi de bùsu'atēla,
 tó ma vu,
 madigṵ kú kúnwo ari tera.
- 19 Luda, tó ñni gbē vāninṵ dɛdɛ dé?
 À gomala, ákṵnṵ gbēderinṵ!
 20 N iberenṵ di n yā o kú nèse vānio,
 n tṵ bèere vī n lénlo.
 21 Dikiri, madi zā gbē kú ò zàngunṵguroo?
 Madi gí gbē kú ò fùtenyīnṵ kái.
 22 Má yáke vīñnerṵ, se zāngu,
 madi ní dite ma iberenṵ ūme.
- 23 Luda, ñ ma gwagwa ñ ma nèse dṣ̄,
 ñ ma yṵ ñ ma gwa ñ ma laasun dṣ̄.
 24 N gwa tó má laasun vāni ke vī,
 ñ ma da zé kú àdigṵ kun gṵrṵ sīnda pínkiaa gūn.

140

Aduakena gbē vāninɔ musu

Dauda lèe.

¹ Dikiri, ñ ma sí gbē vāninɔa,
ñ ma dākpá gbē pásínɔa yāi.

² Òdi yā vāni laasun lé ñ swèè gūn,
fitiin òdigɔ wete gɔɔ sīnda pínki.

³ Òdi ñ lé keke lán mlèe bà,
ñ légbè bi pitiko seweme.

⁴ Dikiri, ñsun tó gbē vāninɔ ɔ namaro,
ñ ma sí gbē pásínɔa,
òdi lé kpákúsū de ò ma pāte.

⁵ Zidabirinɔ wèe yǎmene,
ò tankute kpàkpamene,
ò bàa kpàmene zén.

⁶ Dikiri, ma pìnne: Ma Ludame n ũ,
ñ sá kpá ma wēnda wikii, Dikiri.

⁷ Dikiri Luda, ma surabari gbāna,
mɔkɔn kũ ndi ɔ kúmala zīlan,

⁸ ñsun tó gbē vāninɔ ñ poyeina zé lero,
Dikiri, ñsun tó ñ lékpákúsūna kɔ séro.

⁹ Gbē kũ ò likamainɔ,
ñ tó yā vāni kũ òteni ma kpákpaó wí ñ musu.

¹⁰ Ñ tó tégɔ wāna kúmma, ñ tó ò ñ zu tén,
ñ tó ò si wèe kũ oni bonlo gūn.

¹¹ Ñsun tó gbēyakarinɔ zeki le andunia gūnlo,
ñ tó kīsira gɔ gbē pásínɔ we zena sari.

¹² Má dɔ kũ Dikiri ò yā nna kpá wēndadenɔa,
àdi yā keke takasidenɔne a zéa.

¹³ Yápura, gbē mananɔ ni n tɔ bo,
nèsepuradenɔ nigɔ kú n are.

141

Surabana aduakēnaa

Dauda lèe.

¹ Dikiri, maten wiki lényí, ñ ke likalika,
tó ma n sisi, ñ sá kpá ma yāi.

² Ñ tó ma aduakēna ká n kīnaa
lán turaretiti túsukpe bà.

Ñ tó ma ɔ òna musu gɔ denne
sa ɔkɔsi ona ũ.

³ Dikiri, ñ léso damene ma léne,
ñ tó mà a lé fɔ.

⁴ Ñsun tó yā vāni ma swè gátero,
de māsun kakara kũ yāvānikerinɔ
ñ yāvānikēnaa gūnlo,
de māsun ñ pɔ nnanɔ ble kũńworo.

⁵ Tó gbē mana ma le, à gbèke kèmeneme!
Tó à kpàkēmai, mani giíro,
nísi kũ a kpèoomè.

Madigɔ adua ke baala'i
de gbē vāninɔ yākena gboro.

⁶ Tó ò ñ gbānadénɔ kà sīsīgororo wèen,
yāvānikerinɔ ni sí kũ ma yā mé à nna.

⁷ Lákū òdi yàkaa para a bùru fákṣa nà,
len ñ wá nigṣ fákṣana ñ mira léa le.

⁸ Dikiri Luda, mṁkṣmme ma wé dṁnyī,
ma nanyī, ñsun ma kpá gairo.

⁹ Ñ ma bo tankute kú ò kpàkpamenenṁ,
bà kú yāvānikerinṁ kpàkpamenenṁ.

¹⁰ Ñ tó gbē vāninṁ si ñ zīda bàa gūn,
makū sṣ mani gēte aafia.

142

Aduakena gbèween

Dauda aduakena gorṁ kú à kú gbèween.

¹ Maten ṣ gbāna dṁ Dikirine,
maten wēnda wiki lé Dikiria.

² Mateni ma yā'ūmmāna bṁtene,
mateni ma warikena gbāne.

³ Tó ma nèṣe yàka manamana,
mṁkṣn, ndigṣ ma gēseseṁa dṁ.

Ò tankute kpàkpamene ma zēn.

⁴ Ñ wé sé ñ ma ṁpla gwa,
gbēke di ma yā daro.

Má naki vī dorō,
gbēke di ma aafiaa gbekaro.

⁵ Dikiri, maten wiki lémma ma pì:

Mṁkṣmme ma uteki ū,
mṁkṣmme ma baka ū andunian.

⁶ Ñ sá kpá ma wikilēnaai,
zaakū ma gṣ múkumukume.

Ñ ma sí gbē kú òten pémanṁa,
zaakū ñ gbāna demala.

⁷ Ñ ma bo kagura díkīnan,
de mà n tṣ bo,

gbasa gbē mananṁ likamai
kú n yā mana kēmene yāi.

143

Kunna ibereṁ ṁ aduakēnaa

Dauda lēe.

¹ Dikiri, ñ ma aduakena sí,
ñ sá kpá ma wēnda wiki,

ñ wema n náani kú n manao yāi.

² Ñsun yákpate ke kú makū n zṣbleriioro,
zaakū gbēke taari sari n kínaaro.

³ Ma ibereṁ pètemai à ma ne,
à tò má kú gusiran

lán gbē kú à gà zaa gikēnaa bà.

⁴ Akū ma nèṣe yàka manamana,
ma sṣpète vāni.

⁵ Yā zīzīnṁ dṁmagu,
madi laasun lé n zīkenanṁa,

madi n yākenanṁ da.

⁶ Ma a ṁ dṁnyī,
madi n ni de lán gukori di í ni de nà.

⁷ Ñ wema likalika Dikiri,

ma gbāna làka.

Ñsun mikpere zumenoro,

de màsun gō lán gbē kū ò sì gyāwānno bàro.

⁸ Ñ n gbēke mōmene kōnko,
zaakū mōkōmme má n náani vī.
Ñ ma da zé kū à de mà séa,
zaakū mōkōmme ma a swēe kpamma.

⁹ Ñ ma sí ma ibereṅṅa, Dikiri,
mōkōmme ma nanyī.

¹⁰ Mōkōmme ma Luda ũ,
ñ n poyenyīna yā damene.

Ñ tó n Nini mana domene are gusaran.

¹¹ Ñ ma wēndi dākpa n tó yāi, Dikiri,
ñ ma bo yā'ummanaa gūn n mana yāi.

¹² Ñ ma ibereṅṅo láka n gbēke yāi,
ñ ma zāngurinō dede ñ pínki,
zaakū n zòbleriime ma ũ.

144

Aduakena surabana yā musu

Dauda lèe.

¹ Arubarikademe Dikiri ma gbèsi ũ,
àdi zīkana dadamene,
àdi ma ɔ tūtu ke zīkana yāi.

² Àkūme ma uteki ũ, àdi gbēke kemene,
à de ma zeki gbāna ũ, àdi ma sura ba.

À de ma sēngbako ũ kū madī nai,
àdi tó burinō mì natemene.

³ Dikiri, bón bisāsiri ũ
kū a yā digō dōnguu?
Bón a ũ kū ndi laakari dōaa?

⁴ Bisāsiri de lán kàsa plí bàme,
a wēndii di gēte lán uraa bà.

⁵ Dikiri, ñ musu nate ñ kipa,
ñ ɔ na kpinoa de ò túsukpe bo.

⁶ Ñ tó legū pí ñ gbēno fākōa,
ñ kà fā ñ té ò lekōa.

⁷ Ñ ɔ bo zaa musu ñ ma kū,
ñ ma bo í zōkōo gūn,

ñ ma sí buri zītōna.

⁸ Èketona ñ lé pà,
òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

⁹ Luda, mani lè dufu sínne,
mani n táaki lé kū mōro bà mèn kurideo,

¹⁰ mōkōn kū ndi tó kīnāno zī ble,
ndi n zòbleri Dauda bo fēneda pásī léi.

¹¹ Ñ ma sí ñ ma bo buri zītōno ɔī,
èketona ñ lé pà,
òdi ɔ pāte kū lépāgbēnaao.

¹² Ó négōgbēno ni fute ñ kefennakegōroa
lán lí kū à nna màa bà,
ó néngbēno gō de
lán kīnabe gbēgba kū ò zā blēaa bà.

¹³ Ó dōno ni pa kū pō buri sīnda pīnkio.

Ó sāno ni kō leu wàa do,
oni ká ũgbangba ó kpāsan.

¹⁴ Ó zūno nigō de nérandenō ũ,

nòbòtèna nigò kunlo,
lagona nigò kunlo,
wènda'òdòna nigò kú gānulearo.

¹⁵ Arubarikadenome gbē kū n̄ kunna de leno ū,
arubarikadenome gbē kū Dikiri de n̄ Luda ūno ū.

145

Dikiri táakilena a manakena yāi

Dikiri táaki kū Dauda lēe.

¹ Mani n̄ táaki lé, ma Luda ma Kína,
manigò n̄ tó bo gòrò s̄inda pínki.

² Manigò n̄ sáabu kpá lákú gu òigò dò nà,
manigò n̄ táaki lé lakanaa sari.

³ Dikiri zókò, à kà ò a táaki lé,
a zókòké lé v̄iro.

⁴ Kpàinò ni n̄ yákenanò sáabu kpá Wurenone,
oní n̄ yázókòkenanò kpàkpa ke.

⁵ Oni n̄ manake zókò gakuride yā o,
mani n̄ yābonsarekenanò laasun lé.

⁶ Oni n̄ yákena naasi gbāna yā o,
mani n̄ zókòké gadi keñne.

⁷ Oni n̄ manake zókò baaru kpá,
oní ayuwii ke n̄ yāzedekekenanò yāi.

⁸ Dikiri sùru v̄i kū wēndao,
àdi pò f̄e likaro, à gbēke v̄i zókò.

⁹ Dikiri òi yā mana ke gbē s̄inda pínki,
àdi a pò kū à kènò wēnda gwa n̄ pínki.

¹⁰ Pó kū n̄ kènò ni n̄ sáabu kpá n̄ pínki,
n̄ yāmarinò ni n̄ tó sé lei, Dikiri.

¹¹ Oni n̄ kpata gakuri gadi ke,
oní n̄ iko gbāna yā o,

¹² de gbē s̄inda pínki n̄ yāzókòkenanò d̄ò
kū n̄ kpata mana gakuride yāo.

¹³ N̄ kpata bi kpata lakanasarime,
ñigò de kína ū ari ó buria.

Dikirin náani v̄i yā kū à ò musu pínki,
à sùru v̄i kū pò kū à kènò n̄ pínki.

¹⁴ Dikiri òi gbē kū òten létèno kū,
àdi gbē kū wari tòr̄manò fute.

¹⁵ Pó s̄inda pínki wé d̄onyi,
ndi pòble kpár̄ma a gòr̄o.

¹⁶ Ndi ò poroñne pò m̄r̄ma,
ndi pò s̄inda pínki poyeina bókòtene.

¹⁷ Dikiri yákenanòn mana pínki,
à gbēke v̄i a yā s̄inda pínki kènaa gūn.

¹⁸ Dikiri káni kū a sisirinò n̄ pínki,
gbē kū òdi a sísi kū yápuraonò.

¹⁹ Àdi a v̄inakerinò poyeina bókòteñne,
àdi n̄ wikilena ma à n̄ sura ba.

²⁰ Dikiri òi gbē kū ò yeainò dákpā n̄ pínki,
ama ani yāvānikerinò kakate.

²¹ Dikiri táakilena nigò da ma lén,
pó s̄inda pínki gò a tó kū à kú adona bo
gòrò s̄inda pínki.

146

Dikiri laakarid̄na wēndaden̄a

¹ Aleluya!

Ma swē, ñ Dikiri táaki lé.

² Maniḡs̄ Dikiri táaki lé ari ma wēndi léa,
maniḡs̄ lē sí ma Ludan̄e ari ma kunna léa.

³ Àsun náani kpá gbānaden̄aro,
surabana kú bisāsiri kīnaaro.

⁴ Tó ñ wēndii tà, òdi era ò gē b̄sun,
zī birean yā kú òten péa di láka.

⁵ Arubarikadem̄e gbē kú Yakubu Luda de a kpanyĩri ũ ũ,
kū à wé d̄o Dikiri a Ludai.

⁶ Àkū mé à musu kú z̄iteo kē,
ísira kú p̄s̄ kú ò kú a gūnn̄o p̄inki.

Dikiri náani vī ḡo s̄inda p̄inki,
⁷ àdi yā sí kú gbē kú òten gbāna m̄ōñnen̄o,
àdi p̄s̄ble kpá nàderin̄a.

Dikiri di bàa poro gbē kú ò yīnan̄a,

⁸ Dikiri di v̄nan̄o wé wēñne,
Dikiri di gbē kú wari t̄r̄mman̄o fute,
Dikiri diḡs̄ ye gbē manan̄o.

⁹ Dikiri di b̄oasun̄o gwa,
àdi ò da gyaan̄o kú tonen̄o,
ama àdi zé yākat̄e gbē vānin̄o.

¹⁰ Dikiri diḡs̄ kí ble ḡo s̄inda p̄inki,
Zaīs̄den̄o, á Luda diḡs̄ kun ari á buria.
Aleluya!

147

P̄s̄ s̄inda p̄inki kú Luda ã

¹ Aleluya!

Lēsina ó Ludan̄e mana,
à nna akūs̄ à kú ò a táaki lé.

² Dikiri ten Yurusalemu fute d̄o,
à Isaraila z̄iz̄on̄o kākara àten era à su kūñwo.

³ Àdi gbē kú ñ nēs̄eē yākan̄o laakari kpátēñe,
àdi ñ b̄o p̄ip̄iñe.

⁴ À susunen̄o lé d̄s̄,
àdi ñ baadi sisi a t̄sa.

⁵ Ó Dikiri z̄s̄k̄s̄, à iko vī manamana,
a ãnd̄s̄ lé v̄iro.

⁶ Dikiri di z̄idabusarin̄o gba gbāna,
ama àdi ò t̄s̄ yāvānikerin̄a ari z̄ite.

⁷ À lē sí Dikirin̄e kú a s̄ábuk̄enaao,
à ó Luda táaki lé kú m̄oꝛ̄o.

⁸ Àdi tó legū sisi,
àdi z̄ite gba legū,

àdi tó s̄ē bute s̄is̄in̄a.

⁹ Àdi p̄s̄ble kpá n̄ob̄on̄a
kú kākāanna n̄én̄o, tó òten wiki pé.

¹⁰ Àdi ke s̄s̄ gbānake mé àdi k̄anero,
adi ke ḡs̄s̄agbānake mé àdi k̄anero.

¹¹ Gbē kú ò a v̄ina v̄in̄o mé àdi k̄ané,
gbē kú ñ wé d̄o a gbēk̄ein̄o.

12 Yurusalemudenɔ, à Dikiri tɔ bo,
Zaiɔdenɔ, à á Luda táaki lé.

13 Zaakū àdi arubarika daágu,
àdi á wēte bīnilenɔ gbāna karaáre.

14 Àdi á gba aafia ari á būsule lén,
àdi pɔburi mana kpááwa à kã.

15 Àdi yā o à kpāzā zītene,
a yā di ká gɔnɔgɔnɔ.

16 Àdi tó legūgbɛ kóte púu lán buu bà,
àdi tó plí kpá lán túbu bà,

17 àdi legūgbɛ fá lán gbèkɔsɔɔ bà.
Dí mé ani fɔ à ze a ía yīdaii?

18 Àdi yā o à kpāzā, legūgbɛɛ di yó,
àdi ía gbare, a í di bàa lé.

19 Àdi tó Yakubu burinɔ gɔ a yā dɔ,
àdi doka kú à dìtenɔ da Isarailanɔne.

20 Àdi abirekú ke buri pānde kenɛro,
ò a yāditenanɔ dɔro.
Aleluya!

148

Dikiri pɔ kú à kènɔ a táakilenaa

¹ Aleluya!

À Dikiri táaki lé, a bedenɔ!

À a táaki lé zaa musu!

² À a táaki lé, a malaikanɔ á pínki!

À a táaki lé, a ibanɔ á pínki!

³ À a táaki lé, ifāntē kú mɔvuraaɔ!

À a táaki lé, susune ínnanɔ pínki!

⁴ À a táaki lé, sarapura musumusu pɔnɔ
kú í kú à kú ludambelanɔ.

⁵ Ò Dikiri tɔ bo,
zaakū à yā ò, akū ò kun.

⁶ À n̄ pepe n̄ pépekia
de ògɔ kú gwe gɔɔ sīnda pínki,
à doka dìtɛ́nɛ, oni fɔ ò vɛ́laro.

⁷ À Dikiri táaki lé, pɔ kú ò kú zītɛnɔ,
kpɔ gbɛntɛnɔ kú ísira lɔnɔ

⁸ kú legūpinaaɔ kú legūgbɛɛɔ kú legūsisinaaɔ
kú zāga'íá kú àdi mii nate a yāneɛɔ,

⁹ kú kpínɔ kú s̄s̄ínɔ pínki
kú lí né'irinɔ kú sida línɔ pínki,

¹⁰ kú n̄bɔsɛntɛnɔ kú pɔkādɛnɔ pínki
kú pɔ kú òdi táa o kú kùaaɔnɔ kú bānɔ,

¹¹ kú andunia kínanɔ kú burinɔ pínki
kú kínanɛnɔ kú būsú gbānadenɔ n̄ pínki,

¹² kú kefeñnanɔ kú n̄kparenɔ n̄ pínki
kú gbɛ zɔkɔnɔ kú né fitinɔ.

¹³ Ò Dikiri tɔ bo,
zaakū a mèn do tɔ mé à zɔkɔ,
a gakuri de musu kú zītɛola.

¹⁴ À kína kà a gbɛnɔne,
kú a yāmarinɔ di a táaki lé,
Isaraila kú ò káni káaonɔ.
Aleluya!

149

Dikiri gbɛ̀nɔ yakpatɛkɛna kũ burinɔ

¹ Aleluya!

À lè dufu sí Dikirine,
à a táaki lé a gbɛ̀nɔ kɔ́kakaranaa gũn.

² Isarailanɔ pɔ́ ke nna ní Kèriia,
Zaiɔdenɔ pɔ́nna ke kũ ní kínao.

³ Ò ũ wā ò a tɔ́ bo,
ò a táaki lé kũ mɔ́ɔɔ kũ sɛ̀gɛ̀sɛ̀gɛ̀o.

⁴ Zaakũ Dikiri gbɛ̀nɔ yā di káagu,
àdi surabana fura kũ zidabusarinɔne.

⁵ Dikiri yāmarinɔ pɔ́nna wiki lé ní zɔ́blena yāi,
ò ayuwii ke ní wutebɔ́ musu.

⁶ Luda táakilena gɔ́ da ní lén,
fɛ̀nɛ̀da lékpaplade gɔ́ na ní ɔ́i,

⁷ de ò mɔ́ra káo burinɔ,
ò búsu sɛ̀nda pínki gbɛ̀nɔ wé tão,

⁸ de ò ní kínanɔ yíyí kũ m̀kákɔ́ananɔ,
ò m̀ ká ní kínenɔ,

⁹ de ò yā dańla lákũ à kɛ̀na takada gũn nà.
Gakuri kũ Dikiri yāmarinɔ ni len gwe.
Aleluya!

150

Dikiri táakilena

¹ Aleluya!

À Luda táaki lé a kúkia,
à a táaki lé sarapura zɔ́kɔ́ gũn.

² À a táaki lé a gbánake yāi,
à a táaki lé kũ a zɔ́kɔ́ deńla yāi.

³ À a táaki lé kũ kurupɛ̀naao,
à a táaki lé kũ mɔ́ɔɔ kũ gidigboo.

⁴ À a táaki lé kũ gágáao kũ úwánaao,
à a táaki lé kũ gugeo kũ úrao.

⁵ À a táaki lé kũ sɛ̀gɛ̀panaao,
à a táaki lé kũ sɛ̀gɛ̀ ũ gbánao.

⁶ Pɔ́ bɛ̀ne sɛ̀nda pínki, à Dikiri táaki lé!
Aleluya!

YAASINŌ

Ya kū à tò òdi yáasi zu

¹ Yáasi kū Dauda né Sulemanu, Isarailanŋ kína zù,
² de gbēnŋ le ò òndŋ kū ògŋ laakari vī,
 ò dŋna yā dada,
³ ò gŋ wézēri laakaridenŋ ū
 manakena kū yázedeo kū náanio yā gūn.
⁴ Yáasi díno òdi nēsedode gba laakarii,
 àdi tó kefenna gŋ kú a dŋrŋa kū dŋnaao.
⁵ Laakaride ni ma, a yádadana le à kara,
 nēsele ni lédamma le a gūn,
⁶ ani yáasi kū yálekŋanaao mì dŋ
 kū òndŋrinŋ yá'onaao kū n̄ gara kutu yāno.
⁷ Vínakena Dikirineme dŋna naana ū,
 ama yŋnkŋ òdi òndŋ kū lédammao gya bo.

Laakarikena gbē vāni manafikū

⁸ Ma né, n̄ n de yá'onnena ma,
 òsun pā kpá n da lédammairo.
⁹ Anigŋ de fūra mana ū n̄ mīia,
 anigŋ de mŋwakare ū n̄ wakaaa.
¹⁰ Tó durunnakerinŋ teni n laakari gáte,
 òsun wero, ma né.
¹¹ Òdi pi: N̄ mŋ ò gé gbēnŋ dáda ò n̄ dede,
 ò taarisaridenŋ kpákpa ò n̄ kŋkŋ.
¹² Ò n̄ mŋno bēne lākū mira òdi ke nà,
 ò n̄ mŋ vāni lākū gyāwān òdi ke nà,
¹³ óni pŋ ògŋde buri sīnda pínki le,
 ó kpéno ni pa kū pŋ kŋ ò nàkŋano.
¹⁴ N̄ mŋ ò ó baka kakara,
 ó pínki ó ògŋsŋno nigŋ dokŋno.
¹⁵ Ma né, òsun gé kŋn̄woro,
 òsun zé sé kŋn̄woro.
¹⁶ Zaakū òdigŋ lika kū yāvānikenaao,
 ò wāna kū gbēdenaao.
¹⁷ Bākpakpana bāno wāra bi yā pāme.
¹⁸ Òten tankute kpákpa n̄ zidaneme,
 n̄ toke mé à n̄ para.
¹⁹ Ōgŋvāniweterinŋ zian gwe n̄ pínki,
 n̄ lukana pŋi mé àdi n̄ wēndi bo.

Ōndŋ teni ó sisi

²⁰ Ōndŋ ten wiki lé gānulea,
 a kòto dŋ zédan.
²¹ Àten lé zu zé kŋ òdi kŋ kakaran léa,
 àten kpákpa ke wēte bīnilenŋ gūn à pi:
²² Ōndŋsaridenŋ, anigŋ kun kū òndŋsarikéo ari bŋre?
 Lalandikerinŋ, ani ma fobona tó bŋre?
 Yŋnkŋno, anigŋ zā dŋnan ari bŋre?
²³ Tó a ma lédamma mà yā,
 de ma a dŋnaa pisiáwa,
 maní tó ágŋ ma laasun vī.
²⁴ Lākū ma á sisi a gi sá kpái nà,
 ma ò pòroáre á gbēke òdi laakari kero,
²⁵ lākū a ma lédamma kpà sākoto nà pínki,
 àdi we laakari kū ma á gbáiro,
²⁶ tó kisira á lé, maní á yāa dŋme,
 tó yā á lé, maní á lalandi keme,

27 bee tó yá á lé lán zàgà'īa bà,
 ke tó kisira á lé lán tùtuu bà,
 ke tó takasi kù yá'ummanaao gèái.
 28 Zī birea áni lé zumai, mani we sōro,
 áni ma ki wete, áni ma e sōro.
 29 Zaakū a zā dōnan,
 ádi ze kù vīnakena Dikirineero.
 30 Ádi we ma lédammairo,
 a laakari kù ma á gbá gya bò.
 31 Áni á dāa gbè le,
 yā vāni kù a zēo ni wí á musu.
 32 Kpelina ɔndōne ni ɔndōsaridenɔ dede,
 laasunsari ni yōnkɔnɔ dūgu zō.
 33 Gbē kù à ma yā kūna sō anigō kun aafia,
 anigō kun kù laakariio kpatena vīnakena vāninee sari.

2

Tena ɔndōi àree

1 Ma né, tó n ma yā sì,
 tó n ma yāditenanɔ kūna n swēn,
 2 tó nten sá kpá ɔndōyāi,
 tó n swēe kpà yā asānsia,
 3 tó n lé zù wézēi,
 tó n wiki lè yā dōrɔ dōnaaa,
 4 tó n kpatē kēi lán andurufuu bà,
 tó n wēte lán aruzekē kù à utēnaa bà,
 5 Īnigō vīnakena Dikirine dō sà,
 ĩni bo Luda dōnaaa.
 6 Zaakū Dikiri mé ádi n gba ɔndō,
 dōna kù yā dōrɔ dōnaao di bo a kīnaame.
 7 À zīblena kūna gbē mananɔne,
 à de sēgbako ũ taarisaridenɔne.
 8 Ádi ɔ lika gbē mananɔi n zé gūn,
 àdi a yāmarinɔ dākpā n taa'onaa gūn.
 9 Īnigō yāzede dō sà kù yā sūsuo
 kù yā manao kù zé manao pínki.
 10 Zaakū ɔndō ni gē n swēn,
 dōna ni n pɔ ke nna.
 11 N laakari ni n dākpā,
 asānsi ni ɔ likanyī.
 12 Ani n bo gbē vāninɔ zén
 ani n sí yābēne'orinɔ ɔi.
 13 Gbē pínɔ pà zé sūsune,
 ò gusira zé sē.
 14 Òdi pɔnna ke vānikēnaa gūn,
 òdi yā vāni fayasari nna ma.
 15 N yākena sūsuro,
 òdigō yā ke kù manafikiome.
 16 ɔndō pi ni n sí zinakeri ɔi,
 ani n bo karua yānnanna'onnenan.
 17 Nɔgbē pi pà kpà a nēnɔkparekegɔrɔ gōi,
 à Luda bāka kunna kāao yā gbōro.
 18 A be di mī pé kūnwo gaame,
 a kpé zé di tá kūnwo gyāwān.
 19 Gbē kù à gēii di nēse litero,
 àdi wēndi zé le doro.
 20 ɔndō pi ni n da gbē mananɔ zéa,

ĩnigŏ dŏrŏdenŏ zé kũna.

²¹ Zaakũ nĕsepuradenŏ mé oni gŏ bũsu vĩ,
taarisaridenŏ mé onigŏ kũ a gũn.

²² Yávanikerinŏ sŏ, oni pĕrĩma ò ñ bŏte bũsun,
oni náanisaridenŏ kpake a gũn.

3

Dikiri náanikenaa di ñ gba ɔndŏ

¹ Ma né, ñsun tó ma yádanneena sānguro,
ñgŏ yā kũ ma ðitenneno kũna n swĕn.

² Zaakũ ani n ká wĕndi gbānaa,
ani aafia karanne.

³ Gbĕke kũ náanio sún kĕmmaro,
ñgŏ dana mŏwakare ũ,

ñ kĕ n swĕĕa lākũ òdi yā kĕ anloa nà,

⁴ n tŏ nigŏ nna,

ĩnigŏ mana Luda kĩnaa kũ bisāsirinŏ.

⁵ Ñ Dikiri náani ke kũ nĕse mĕn doo,
ñsun gbāna kpá n zĩda dŏnaaaro.

⁶ Ñgŏ a dŏ n yā sĩnda pĩnki kenaa gũn,
ani zé poronne sũsu.

⁷ Ñsun n zĩda gwa ɔndŏde ũro,
ñgŏ Dikiri vĩna vĩ ñ kĕ yā vānia.

⁸ Abirekũ nigŏ de n mĕ aafia eze ũ,
ani n wáno gba gbāna.

⁹ Ñ bĕere lí Dikirinĕ kũ n aruzekĕo
kũ n burapo káakuno pĩnki,

¹⁰ pŏbleweno ni n dŏ pa ari agŏ kŏte,
n lo zŏkŏno ni pa yĕreĕe kũ sĕwĕ dufuo.

¹¹ Ma né, tŏ Dikiri ten foru dŏmma,
ñsun dŏke kũ a yāoro,

tŏ à kpākĕnyĩ, ñsun tŏ à kenne ĩniro.

¹² Zaakũ gbĕ kũ Dikiri yeiin àdi toto,
lākũ de ði ke a né kũ à kĕne manane nà.

ɔndŏ àree

¹³ Arubarikaden gbĕ kũ à ɔndŏ lè à kũ
à dŏnaa lè à pāpa ũ.

¹⁴ Zaakũ à àre vĩ de andurufula,
àdi karana keĩne de wurala.

¹⁵ À bĕere vĩ de gbĕ bĕeredela,
pŏ kũ ñ a ní vĩno ke ði ká a ũro.

¹⁶ Wĕndi gbāna kũ a ɔplan,
aruzekĕ kũ gakurio kũ a ɔzen.

¹⁷ A yākenanŏn nna,
a zé sĩnda pĩnki aafia vĩ.

¹⁸ À de lí wĕndide ũ gbĕ kũ ò kũnanŏne,
arubarikadenŏn gbĕ kũ ò sino ũ.

¹⁹ Dikiri gonike gũn à zĩte kàte,
a ɔndŏ gũn à musu kĕ.

²⁰ À ísira wĕĕe bŏ a dŏnaa gũn,
à tò ludambe luku mŏto vĩ.

²¹ Ma né, ñgŏ wéze vĩ kũ fayaa,
ñsun wé vĩaloro.

²² Anigŏ de n nini wĕndi ũ,
anigŏ de mŏwakare ũ n wakaaa.

²³ ĩnigŏ kure n laakariia,
pŏke ni kpánnero.

24 Tó n wute, vīna ni n kūro,
 ĩni wúte ñ ì o nna.
 25 ĩni vīna ke kariinero,
 ke kisira kú àdi yāvānikerinŋ le kánto.
 26 Zaakū Dikiri nigŋ de n mīkpaki ũme,
 ani tó n gbá vī tankutela.
 27 Tó n ɔ teni n kpe le,
 ñsun gí ñ yā mana ke gbē kú à de ñ keneenero.
 28 Tó ñ kpányī zé vī,
 ñsun pi n gbēdakene à gé gīa ari ziari.
 29 N gbēdake kú à kú n sare kú à n náanikena,
 ñsun a kú yā vānioro.
 30 Tó gbē dí yāke kennero,
 ñsun lékpakŋa ke káao páro.
 31 Ñsun gbānamōnneri kunna ni dero,
 ñsun té a yākena keiro.
 32 Zaakū Dikiri tēeme manafikidenŋ ũ,
 nēsepuradenŋ àdi ke a kpāasinŋ ũ.
 33 Dikiri ò láari bo gbē vāninŋ ɔnnwa,
 àdi arubarika da gbē mananŋ ben.
 34 Àdi lalandidenŋ lalandi ke,
 ama à gbēke vī kú zīdabusarinŋ.
 35 ɔndŋde ò bēere le,
 yōnkŋ sŋ àdi wé'ì da a zīdaa.

4

Gbē zŋkŋ lédamma

1 Ma néŋ, à gbē zŋkŋ lédamma ma,
 à laakari dŋa de à asānsi le.
 2 Dŋna sūsun maten daāre,
 àsun pā kpá ma yādannenaairo.
 3 Kú má kun né ũ ma de ɔ,
 má busana ma da né mēn do légelege ũ.
 4 Ma de yā dāmenē à pi:
 Ñgŋ ma yā kūna n swēe gūn,
 ñ ma yāditenanŋ da ĩnigŋ kun.
 5 Ñ ŋndŋ kú ñgŋ dŋna vī,
 ñsun sāsāi ñ pā ma yānero.
 6 Ñsun pā kpá ŋndŋiro, ani n dākpā,
 ñgŋ yei, ani ɔ kúmma.
 7 Ñ ŋndŋ kú, àkūme yā sīnda pínki mī ũ,
 ñ dŋna wete kú aruzeke kú ñ vīo pínki.
 8 Ñ a kú gbāngbān, ani n kara,
 ñ a kú ɔplapla, ani bēere línne.
 9 Anigŋ de fūra mana ũ n mīia,
 anigŋ denne kífura gakuride ũ.
 10 Ma né, ñ sā kpá ma yāi,
 ñ yā pì da, n wēndi nigŋ gbāna.
 11 Ma ŋndŋ zé mōnne,
 ma n da yā mana zēn.
 12 Tó nten taa on, pŋke ni kpānnero,
 tó nten baa lén, ĩni gē sīro.
 13 Ñgŋ ma lédamma kūna, ñsun gbarero,
 ñ a kú gbāna, zaakū àkūme n wēndi ũ.
 14 Ñsun yāvānikerinŋ zé séro,
 ñsun té gbē vāninŋ zéiro.
 15 Ñ pāñne, ñsun nañmaro,
 ñ kēmuma ñ n gēna ke.

16 Tó odi vāni le ò kèro, òdi i oro,
 tó odi gbē le ò kari boro, i di gē ní wénlo.
 17 Zaakū vānikenaame ní póbile ū,
 wétāna gbēnaame ní pómīna ū.
 18 Gbē manano zé de lán gudōnaa bàme,
 a gupura digō bo lán ifāntē bonaa bà.
 19 Yāvānikerinō zé de lán gusira níkiniki bàme,
 òdi pó kū à tò òdi gē sí dōro.
 20 Ma né, ò laakari dō yā pīnōa,
 ò sá kpá ma yá'onnenāaa.
 21 Nsun kpá sākotoro,
 òngō kūna n swēē gūn.
 22 Zaakū à de wēndi ū gbē kū à lè à kūnaane,
 à de mè pínki aafia ū.
 23 A kū à denla ò laakari dō n swē yāa,
 zaakū wēndi zīni bō swē kīnaame.
 24 N bo yāvāni'onan,
 ò mi kē yālekperē'onāaa.
 25 N wé dō n arē,
 ò gu gwa n kuru sūsu.
 26 N zé sé sūsu,
 n yākenano pínki ni bo mana.
 27 Nsun na oplaī ke ozeiro,
 òsun gbá pēte yā vāni zénlo.

5

Laakarikēna karuāai

1 Ma né, ò laakari dō ma dōnaaa,
 ò sá kpá ò ma òndō yā ma,
 2 de òngō kú n laakariia,
 dōna yā nigō kú n lén.
 3 Karua yā'onāa digō nna lán zō bàme,
 àdi ní gāte kū lénnao,
 4 ama kpēkpē àdi kēnē kyākūyā lán sewe bà,
 àdi ní zō lán fēnda lénna kpa plade bà.
 5 A zé di mi pé kūnwo gaa,
 àdi si kū gbē kū ò tēinōo gyāwān.
 6 Àdi laasun lé wēndi zéaro,
 à dō a zā zé piaro.
 7 Ma né, ò sá kpá ma yāi sà,
 òsun kpe li ma lédammanero.
 8 N pā nōgbē dí takane zāzā,
 òsun na a be gānuleiro,
 9 de n bēere sūn gō gbē pāndenōnero,
 de òsun n wēndi kpá gbē pāsīnōaro,
 10 de n aruzekēno sūn gō dakenōnero,
 de n zī àre sūn gō on pānde bedenōnero.
 11 Inigō nda n gōro lakanāaa,
 òni fēfē n gbāna ni láka.
 12 Ìni pi: Ma gi lédammai fá!
 Ma dōkēna kū foruo mé à tò.
 13 Mādi arufannano yā'onnenā maro,
 mádi sá kpá ma yādannerinōiro.
 14 À gō fiti kū mà kpe bo
 andunia dagura.
 15 N n zīda oro zā í mi,

ñ zε kũ n zīda lògɔ'io.

¹⁶ N í kɔtena bàai manaro.

N í bona gānulea zé vīro.

¹⁷ Ñ tó àgɔ de n nanɔ pɔ ũ ado,

àsungɔ de gbē pānde pɔ ũro.

¹⁸ Luda arubarika da n íboki pín,

ñ pɔnna ke kũ n kefennakegɔɔ nɔo.

¹⁹ N gā yenyīde! N bikyao mana!

Ñ tó a bāndaragana gɔ kennε nna,

ñ a yenyī ni de lākũ gu ògɔ dɔ nà.

²⁰ Ma né, bɔyāin ìni karua ni deε?

Bɔyāin ìni bāndara gá kũ gbē pānde nɔoo?

²¹ Bisāsiri yākena ke utena Dikirinero,

àdigɔ zé kũ à sè dɔ pínki.

²² Yāvānikeri taari ò di bà kpákpane,

a durunna ò di a kũ.

²³ Lédammamanasari ni a kpá gai,

a yɔnkɔke zɔkɔ ni a sáte.

6

Fīna kũ ma'ao kũ bisāsiri pao yā

¹ Ma né, tó n n gbēdake fīna ò ni musu,

tó n zenkpeke sè gbēne,

² tó n lé n ásarú kè,

tó n yā'ona n da yān,

³ ñ ke ò di bà, ma né, ñ lé bo yā pín,

zaakũ n na n gbēdake ō.

Ñ gé ñgɔ zεzε n gbēdake pii,

ñ kúte keεε.

⁴ Ñsun tó i gē n wé gūnlo,

ñsun tó n wébara tókisi kũro,

⁵ ñ n zīda sía lākũ gá ò ñ kē nà,

lākũ bà ò di bo gbāgidikpakpari ɔn nà.

⁶ Ma'ade, ñ gé blènɔ gwa,

ñ a yākena tàasi ká ìni ɔndɔ kũ.

⁷ À don'arede vīro,

à gbē zɔkɔ ke dikiri vīro.

⁸ Adi zāna zī ò di sakareme,

àdi a pɔble kakara pɔkēgɔɔa.

⁹ Ma'ade, ìnigɔ wutena ari bɔreε?

Bɔren ìni vu inn?

¹⁰ Ndi kamma bo fiti ndi i o fiti,

ndi wúte fiti ɔkpana n kùseεa.

¹¹ Takasi ni gēnyī lán kpāni wédewe bà,

pókāmmana ni summa

lán gbē kũ à gɔkεbɔ kũna bà.

¹² Bisāsiri pā bi gbē vānime,

àdigɔ kure kũ ékeo da a lén.

¹³ Àdi yā o kũ wéo kũ ɔo,

àdi sèeda keñne kũ gbáo.

¹⁴ Manafiki mé à a nèse pana,

yā vāni laasunn òdigɔ lé gɔɔ sīnda pínki.

¹⁵ Abire yāi kisira ni sua lézammana sari,

kakatena ni gēi kánto, anigɔ futena vīro.

¹⁶ Yā mèn suddo kun kũ Dikiri zāagu,

à kà se suppla kũ à denε tē ũ.

¹⁷ Zīdabinaa, éketonaa, taarisaride denaa,

¹⁸ yā pásí laasunlanaa, wāna vāni,

19 sèeda ékɛtona kũ danɛno dɔkɔanaao.

Laakarikena zinakenaai

20 Ma né, ñgɔ n de yáditenano kũna,
ñsun pá kpá n da yádannenaairo.

21 Ñgɔ kũna n swɛɛ gũn,
ñgɔ dana mɔwakarɛ ú.

22 Ani donne arɛ n táa'onaa gũn,
ani n dákpá n wutenaa gũn.
Tó n vu, ani lé damma.

23 Zaakũ yáditenaa pinɔ bi fitilamɛ,
yádannenaai pi bi gupuramɛ,
lédamma kũ foruo bi zé wèndidemɛ.

24 Ani n sí nɔgbɛ vání ɔí,
ani n bo gbɛ pánde nɔ yánnanna'onnenan.

25 Ñsun a manakɛ ni dɛro,
ñsun tó a wékpántɛ n kũro.

26 Karuaa di ñ ke kori,
gbɛ pánde nɔ sɔ ádi ñ wèndi bèereɛde kakate.

27 Tó gbɛ té sɛ à dà a pɔten,
a pókasa ni gí té kũ yá?

28 Tó gbɛ gɛsɛɛ pɛte tɛyɔa,
ani gí a kpátai yá?

29 Lɛn à de lɛ kũ gbɛ kũ à gɛ a gbédake noio,
zaakũ tó à ɔ kɛa, ani bo páro.

30 Tó nà ten gbɛ dɛ, tó à kpáni ò,
òdi a yá da pá yá?

31 Tó ò a kù, ani a fína bo lɛu suppla,
ani pɔ kũ à ví a ɔnn kpá pínki.

32 Zínakeri laasun víro,
gbɛ kũ ádi abirekú ke di a zída kakatɛmɛ.

33 Gbɛna mana kũ kpebonaaoomɛ a baka ú,
a tɔ vání ni kɛaro.

34 Zaakũ gɔgbɛ nèsegɔba mé ani su kũ pɔfɛo,
tó àten fína borúma, ani ñ wènda dɔro.

35 Ani kútekebo ke síro,
bee tó à gba zɔkɔ dâne, ani weiro.

7

Laakarikena karuaai

1 Ma né, ñgɔ ma yáno kũna,
ñ ma yáditenano da n nèsen.

2 Ñgɔ ma yáditenano kũna ñnigɔ kun kũ wèndiio,
ñ laakarí dɔ ma yádannenaai lán n wéne bà.

3 Ñ da n ɔneá tánka ú,
ñ kɛ n swɛɛa lákú òdi kɛ anloa nà.

4 N o ɔndɔne n dären a ú,
ñ asánsi sísi n gbɛ ú.

5 Ani n sí bona karua ɔí,
ani n bo gbɛ pánde nɔ yánnanna'onnenan.

6 Má zena ma kpé wondoo gũn,
matɛn bàai gwa.

7 Akũ ma gɔ gbána kenɔ è, ɔndɔ klarúma,
kefenna ke kú ñ té, à laasun víro.

8 Àten líkara karua gánulea,
àten wakalokú kekɛi a be kpa

9 zaa ifántɛ letenaao ari gwáani,
ari gu gɛ à sira kũ manamana.

10 Akũ nɔgbɛ pii bò à sù daale ɔndɔ'ɔndɔ,
àten ɔ má a zídaa lán karuaa bà.

- 11 Kùgbānademe, à wé'isari vī,
a pòrò dì pète bero.
- 12 Zikenᵋ à òdigò kù zédan, zikenᵋ gānulea,
àdigò kpáte ke zérankpakᵋa.
- 13 Akù à kefenna pii kù à lé pèa,
à wékpántē mātēi à pì:
- 14 Sáabukpa sa'ona kúma yā,
akù ma lé kù ma gbèè pì fīnaa bò gbāra.
- 15 Ó kò'ena yāin ma boi,
mateni n wete ma n e la sᵋ.
- 16 Ma bɔrɔgɔ kpáte ma gádoa
kù Mísila búsu biza wé manao.
- 17 Ma turare'i fāke ma wútekia
kù ò kè kù lí'ò gbī nnao kù lítekeeo.
- 18 Ñ mᵋ ò yenyī ke ari gu gé dᵋo,
ò ó poyeina ke ari à mᵋwá.
- 19 Zaakù ma zā kù bero,
wēte kù à gēen zā.
- 20 À ᵋgᵋsᵋnᵋ ᵋlì à gèeo,
ari àgᵋ gé su mᵋ nì ke papana.
- 21 À a swèc blè kù yā dasi fānaao,
à gā nāa kù yānnanna'onāao.
- 22 Akù kefenna pii bò à tèi gᵋnᵋ,
lān zù kù òten gé a kùtu kpá bà,
lān gā kù àten gbá pète goron bà,
- 23 lān bá kù àten wá à sᵋ gbèsaan bà.
Adi dᵋ kù a a zīda kpà gairo,
ari kàa gèe à a swèc kù.
- 24 Tera sà, ma nēnᵋ, à ma yā ma,
à laakari dᵋ yā kù àten bo ma lénwa.
- 25 Asun tó á laasun tá a kīnaaro,
àsun sāte à gē a zénlo.
- 26 Gbē kù à nì né à nì kakatenᵋn dasi,
gbē kù à nì dede pìnᵋ lé víro.
- 27 A be bi mira zédame,
àdi gē kùñwo gyāwān kpénen.

8

ᵋndᵋ teni ó sisi

- 1 ᵋndᵋ mé àten lé zuwáiroo?
Wézē mé àteni ó sísiroo?
- 2 À kù sísi musu zé kpado,
à zena zérankpakᵋa.
- 3 À kù wēte bīnile sare,
a kòto dᵋ bīnile pii gbānᵋ kīnaa.
- 4 Gbēnᵋ, ákᵋnᵋ mateni á sisi,
bisāsirinᵋ, maten lé zuái.
- 5 Nigāzikerinᵋ, à laakari wete àgᵋ vī,
yᵋnkᵋnᵋ, à tó àgᵋ laasun vī.
- 6 À sā kpá, zaakù yā tikisiin mani oáre,
yā dᵋrᵋde mé ani bo ma lén.
- 7 Zaakù ma lé dì yāpura o,
ma zā yā vānigu.
- 8 Yā kù ò da ma lēnnᵋn mana,
nì ke manafiki ke sātēna víro.
- 9 À sūsu asānsīnidenᵋne pínki,
à zé vī gbē kù ò dᵋna vīnᵋne.
- 10 À ma lédamma sé de andurufula,

à dōna sé de wura manala.

¹¹ Zaakū ōndō bēere vī de gbē bēere denola,
póke ni kúmma kū à kà a ūro.

¹² Makū ōndō má laakari vī,
má yákēna a zéa dōna vī.

¹³ Vīnakēna Dikirinēeme zāna yā vānigu ū.
Ma zā zīdabinan kū íadānaao
kū kunna vānio kū yálekperē'onaa.

¹⁴ Lédamma kū fayayákēnaao bi ma póme,
ma kīnaan gbāna dì bon kū asāsīnio.

¹⁵ Kīnanō dì kpata ble ma gāime,
kpatablerinō dì yáede dite kū ma gbānao.

¹⁶ Gbānadenō dì iko ke ma gāime
kū andunia kpatadenō ń pínki.

¹⁷ Má ye gbē kū ò yemainōi,
gbē kū òdi ma wetenō mé òdi ma e.

¹⁸ Aruzēke kū gakurio kú ma ɔí
kū ɔgɔda karanaao kú kunna nnao.

¹⁹ Né kú madì íinne sàna de wura manala,
karana kú madì keíne de andurufu swáswala.

²⁰ Má té yā mana zén,
madi táa o zé sūsu gūn.

²¹ Madi gbē kú ò yemainō gba pó,
madi ń aruzēkekatekinō paíne.

²² Dikiri ma ke a zī naanagɔɔa,
ari àgō gé yā kú à kè zaa káakuno ke.

²³ À ma dite zaa káakume,
zaa a naana gɔɔa, de adi andunia ke kòro.

²⁴ À ma i zaade ísira kunlo,
ísēboki ke kun gɔɔ kùaro.

²⁵ À ma i kpino ā,
ari àgō gé sīsīno zīni péte,

²⁶ ari àgō gé andunia káte,
ke sēnte ke búsu wén do.

²⁷ Kú àten pó kú ò kú musuno ke,
kú àten sarapura da ísiralá,

²⁸ kú àten legū na musu,
kú àten zīte í zé fō,

²⁹ kú àten ísira lézeki ke
de a í sún vīaláro,
kú àten andunia káte, má kú gwe.

³⁰ Má kú a sare ɔzikeri mana ū,
ma pɔ digō nna a are lákū gu digō dɔ nà,
madigō ponna ke káao gɔɔ sīnda pínki.

³¹ Ma pɔ digō nna Dikiri anduniaa,
bisāsirinō de ma ponnakebo ū.

³² Tera sà, ma néno, à ma yā ma,
arubarikaden gbē kú à ma zé kūna ū.

³³ À ma lédamma ma à ōndō kú,
àsun pá kpáiro.

³⁴ Arubarikaden gbē kú àten sá kpá ma yāi ū
kú àdigō ma wete ma kpélelea,
kú àdigō ma dá gɔɔ sīnda pínki.

³⁵ Zaakū gbē kú à ma e wëndii è,
anigō nna kú Dikirio.

³⁶ Gbē kú à kùramai yā vāni i a zīdaneme,
gbē kú à zāmagunōn ye gaimē.

9

Ɔndŏ kŭ yŏnkŏkeŏ

- ¹Ɔndŏ a kpé bŏ,
à a gbègbano à mèn suppla à pètepete,
²à nòbŏŏ dè à sèwè bà,
à pòblenŏ soru kè à kàte.
³À a nŏkpare zīkerinŏ zī,
àten lé zu wète sīsī misŏntea à pì:
⁴Ákŏnŏ fayasaridenŏ à era à mó la!
Ákŏnŏ laasunsaridenŏ maten oáre,
⁵à mó à ma pòble ble,
à wè kŭ ma bà mì.
⁶À á yŏnkŏke tŏ, anigŏ kun wèndiio,
à táa o wèkèna zén.

⁷Gbè kŭ àten lalandide da zéa ten sŏsŏ weteme,
gbè kŭ àten kpákè yávanikeriŏ ten taari wete a zīdaneme.
⁸Ŋsun kpákè lalandideiro, ani ke kŭnwo ìni,
ñ òndŏde da zéa, anigŏ yenyī.
⁹Ŋ yā da òndŏdene, a òndŏ nigŏ din,
ñ yā o gbè manane, a dŏna ni kara.

¹⁰Vīnakena Dikirineeme òndŏ naana ũ,
Luda kŭ à kŭ adona dŏnaame wèkèna zé ũ.
¹¹Zaakŭ ìni gī ke ma gāi,
n wèndi gbàna ni kara.
¹²Tŏ ñ òndŏ, n zīdaneme,
tŏ lalandideme n ũ, n mìi musu.

¹³Yŏnkŏke de lán nŏgbè léde bàme,
à òndŏ vīro akŭsŏ à yáke dŏro.
¹⁴Àdi vute gbàaa a kpélelea,
a kpé kŭ wète sīsīia,
¹⁵àten lé zu gbè kŭ òten gètenŏi,
àten pi gbè kŭ ò té zén sŏsunŏne:
¹⁶Ákŏnŏ fayasaridenŏ à era à mó la!
Ákŏnŏ laasunsaridenŏ, maten oáre,
¹⁷í kpāni minaa ðigŏ nna,
pòblenaa asiri gŭn bi zŏme.
¹⁸Gbè pìnŏn dŏ kŭ abire bi gyāwān zénlo,
gbè kŭ yŏnkŏke ñ sisinŏ sī gyāwān tŏnŏween.

10

Sulemanu yáasinŏ

- ¹Né òndŏde ði tŏ a de pŏ ke nna,
né yŏnkŏ ði a da nèseŏ yakanŏ.
²Ɔgŏ vāni ði àre kero,
yákèna a zéa ði ñ sí ga ŏī.
³Dikiri ði tŏ nà gbè mana dero,
àdi yávanikerinŏ tē pŏ kŭ ò yei.
⁴Ɔ ma'ade ði su kŭ takasio,
zīkena ɔplapla mé àdi su kŭ aruzekŏo.
⁵Né kŭ àdi pŏwe kakara sakare bi laakarideme,
né kŭ àdi i o pŏkègŏrŏ wé'i vīro.
⁶Gbè mana mì ðigŏ arubarika vī,
yā pásī ði yávanikeri lé pa.
⁷Gbè mana ði ga kŭ a tŏoro,
yávanikeri tŏ ði kakatame.
⁸Ɔndŏde ði zī ke yāditenanŏa,
yáboteri ði a zīda ne.

9 Gbē kū àdi yā ke a zéa kú a laakaríia,
 yāvānikeri yā ni bo gupuraa.
 10 Gbēgwana kū wédoo di su kū yāo,
 gbē kū àdi yā ute a nēsee gūnlo mé àdi ibere mi de.
 11 Gbē mana lé bi isēboki wèndideme,
 yā pāsī di yāvānikeri lé pa.
 12 Zāngu di fiti da,
 yenyī di lá kúte taari sīnda pínkila.
 13 Ǫndō yā digō kū laakaride lén,
 flāan fayasaride pō ū a kpēa.
 14 Ǫndōrinō di dōna zī di,
 laakarisaride lé di a kakate araga.
 15 Ǫgode aruzekē digō denē lán wēte bīnide bà,
 takaside takasi sō àdi a kakate.
 16 Gbē mana láada di sunē kū wèndiio,
 yāvānikerii àree di wétamma inē.
 17 Gbē kū àdi lédamma ma di wèndi zé mórīne,
 gbē kū àdi pā kpá foruii di n sate.
 18 Gbē kū àdi zāngu ute bi ékedeme,
 guderi bi yōnkōme.
 19 Yā dasi bōtenaa digō durunna sariro,
 gbē kū àdi a lé kū bi laakarideme.
 20 Gbē mana nēne de lán andurufu swáswa bà,
 yāvānikerii nēsee bēere vīro.
 21 Gbē mana yā'onaa di gbē dasinō da zéa,
 laakarisaride di ga fayasarikē gūmme.
 22 Dikiri arubarikaa di n ke aruzekede ū,
 zīkena kū wario di pōke kararo.
 23 Vānikena de yōnkōne kōkōyā ū,
 Ǫndō di ke laakaridene nna.
 24 Yā kū yāvānikeri ten vīna kenē mé ani a le,
 Luda ni pō kū gbē mana yei kpāa.
 25 Tó zāga'īa kàka à gē, yāvānikerinō digō kun doro,
 gbē mana zīni digō petena gōrō sīnda pínki.
 26 Lákū lemu kpākpāa di ke sakaane nà,
 lākū tūsukpe di ke wēne nà,
 len ma'ade de le gbē kū ò a zīnōne.
 27 Vīnakena Dikirinē di wèndi gbāna kara,
 yāvānikerinō sō, n wèndi nigō kutume.
 28 Gbē mananō wé digō dō pōnnai,
 yāvānikerinō sō, wédōina ni n ne.
 29 Dikiri zé de uteki ū gbē mananōne,
 yāvānikerinō sō, àdi n kakateme.
 30 Oni gbē mana fute a gbèn zikiro,
 gbē vāni sō ani vuteki e būsuno.
 31 Ǫndō yā di bo gbē mana lén,
 lēvānide sō, oni a nēne zōkōrēme.
 32 Gbē mana yā kū à kō sio ò oīne dō,
 yākpēdangara'onaa digō da gbē vāni lén.

11

1 Dikiri zā pōyōna kū manafikion,
 kilooyōna sūsun à yei.

2 Zīdabina di su kū wé'io,
 zīdabusanaame Ǫndōyā ū.

3 Gbē mana nēsepura di a da zéa,
 náanisaride nēse vāni di a yaka.

4 Aruzekē àre vī yākpatekēgōrō zīro,
 yākena a zéa sō àdi n sí gaa.

5 Taarisaride manakenaa di zé porone,
 yāvānikeri yāvānikēna di a ne.

6 Nèsepurade manakenaa di a bo,
 nánisaride pónidena s̄ òdi a kũ.
 7 Tó gbē vāni gā, a wédoinaa di m̄ de,
 p̄ kũ à nánikena a gbānaḡo di láka pínki.
 8 Gbē mana di bo wétámma,
 akũ gbē vāni di gēn a gēne ũ.
 9 Ludayádarisari lé di a gbēdake yaka,
 ama d̄naa di gbē mana bon.
 10 Tó gbē manan̄n kú nmanan, wēte diḡo nna,
 tó gbē vānin̄o gāga, òdi ayuwii ke.
 11 Wēte di kara nèsepuraden̄o gāi,
 gbē vānin̄o lé di wēte de.
 12 Fayasaride di a gbēdake fobo,
 laakaride di a lé kũ.
 13 K̄ōm̄ōde di bo kũ asiriyāo gupuraa,
 gbē náanide di n̄ asiri ta.
 14 Don'aredesarike di tó gbēno fu,
 yākekeri dasin̄o di tó ò z̄ ble.
 15 Tó n gbē pānde fina di n musu,
 wétámma n leme,
 gbē kũ a ɔ b̄ten di ḡo a laakariia.
 16 Gbānam̄nnerii diḡo aruzeke vī,
 ama n̄gbē nèsemanade diḡo b̄ere vīrne.
 17 S̄urude di mana i a z̄dane,
 gbē pásí di a z̄da kpá waria.
 18 Gbē vāni láada diḡo arubarika vīro,
 yāmanat̄s̄rii di àre e yāpura.
 19 Kunna mana yāpura di n̄ ká w̄ndiia,
 tena yā vāniii di su kũ gao.
 20 Dikiri t̄eme nèsevānideno ũ,
 a p̄o di ke nna taarisariden̄o.
 21 Yāpura, gbē vānin̄o ni bo pāro,
 ama gbē manan̄o ni bo aafia.
 22 Lákũ wura t̄anka de nà alede yīn,
 len n̄o mana ̄nd̄saride de le.
 23 Gbē manan̄o p̄yeina di n̄ ká nmananaaa,
 gbē vānin̄o wédoinaa di n̄ ne.
 24 Gbē kũ àdi ɔ poro di karana le,
 gbē kũ à ḡi p̄o kũ à de à kpá kpáii di ḡo takasimme.
 25 Bisásiri arubarikade ni nna ma,
 gbē kũ àdi n̄ p̄yīda kũ ni p̄yīda le se.
 26 Òdi gbē kũ àdi p̄blewe ute láari bo,
 òdi sa mana o gbē kũ àdi yiaŋmane.
 27 Gbē kũ àdi yā mana wete niḡo nna kũ gbēno,
 gbē kũ àdi yā vāni wete, yā vāni ni a le.
 28 Gbē kũ àdi a aruzeke náani ke ni léte,
 gbē mana ni ɔ tá lán lí láde bà.
 29 Gbē kũ à yā ì a ɔnn̄e ni ḡo kori,
 yōnk̄o ni ḡo ̄nd̄s̄de z̄ ò.
 30 Gbē mana yāken̄nena bi lí w̄ndideme,
 gbē kũ àdi gbēno le ̄nd̄s̄ vī.
 31 Zaakũ Luda di fina bo gbē manane andunian,
 oni ludayádarisari kũ durunnakeriio p̄o o d̄o yá?

12

1 Gbē kũ lédamma di ken̄e nna ye d̄naai,
 gbē kũ foru di ken̄e vāni m̄i vīro.
 2 Gbē mana di Dikiri p̄onna le,
 ama Dikiri di yā da manafikidela.
 3 Vānikena di gbēke z̄ini p̄etero,
 gbē mana z̄ini yīgāyīgāna vīro.

4 Nɔ mana de a zāne lán fūraa bà,
 nɔ wé'idammari dene lán mèkemunaa bà.
 5 Gbē mananɔ dì pé yāzede,
 gbē vāninɔ lédamma manafiki vī.
 6 Gbē vāninɔ yā bi gbēdena yāme,
 gbē mananɔ lé sɔ àdi n bo.
 7 Òdi gbē vāninɔ lite n kpedangara ò m̀i de,
 ama gbē mananɔ onn dig̃o kun.
 8 Òdi gbē tɔ bo a ɔndɔ lémm̃e,
 òdi fayasaride gya bo.
 9 Gbē futa kù à zīri vī sàna de
 gbē kù àdi a zida dite pòke ũ akūsɔ à pòble vīrola.
 10 Gbē mana a pòkādennɔ gwana dɔ,
 gbē vāninɔ dà pásí kù n pónɔ.
 11 Búbari aniade dig̃o kána,
 laasun kla gbē kù àdi pé gukoríaa.
 12 Gbē vāni dì ɔgɔ vāni n̄i de,
 ama gbē mana zīni dig̃o m̀ɔɔ vī.
 13 Gbē vāni lé vāni dì a kù,
 ama gbē mana dì bo yáketen.
 14 Lé mana dì n̄ ká pò manaa,
 zī kù gbē kè, a àree dì sua.
 15 Yōnkɔ yákenaa dì kene mana,
 ɔndɔde sɔ àdi lédamma ma.
 16 Yōnkɔ dì tó ò a pòfē dɔ g̃ónɔ,
 laakaride sɔ àdi s̃s̃s̃ daro.
 17 Yápura'orii dì yāzede o,
 s̃eeda'ekede yā dig̃o manafiki vīme.
 18 Laasunsariyā dì n̄ sw̃ē z̃ɔ lán f̃ēneda bà,
 ɔndɔde légb̃e dì su kù aafiaao.
 19 Yápura kù ò òo dig̃o gikena,
 éke sɔ àdi gē z̃éla lán wé'ipakenaa bà.
 20 Manafiki kù vānilēkpakūsūrinɔ sw̃ēn,
 gbē'aafiaweterinɔ mé ò pónna vī.
 21 Vāni ke dì gbē mana lero,
 gbē vāninɔ s̃s̃, yā dì daŋla.
 22 Dikiri t̃ēme ékede ũ,
 a pò dig̃o nna yāpuradea.
 23 Laakaride dig̃o a d̃s̃na k̃na a sw̃ēn,
 yōnkɔ dì yā fayasari kpàkpa ke.
 24 Zikena ɔplapla dì tó gbē kí ble,
 ma'á dì gbē da z̃òblen.
 25 Kunna bídi g̃un dì gbē s̃ɔpete,
 yānna'onnenaa dì n̄ pò ke nna.
 26 Gbē mana dì a gbēdake da z̃éa,
 gbē vāninɔ yákenaa dì n̄ s̃ate.
 27 Ma'ade dì a n̄b̄o ká wawaro,
 aniade dì laakari d̄o a pónɔa.
 28 Kunna yāzede z̃én w̃ēndi vī,
 z̃é p̄i senaa dì n̄ kpá gairo.

13

1 Né ɔndɔde dì a de lédamma ma,
 lalandide dì gí kpákēnai.
 2 Légb̃e nna dì gbē ká pò manaa,
 náanisaride dì ble a pásí g̃umme.
 3 Gbē kù àdi a lé kù dì a w̃ēndi dākpa,
 gbē kù a lé dì kúro dì a zida yaka.
 4 Ma'ade dì pò kù à yei lero,
 aniade s̃s̃ àdi nna ma.

5 Gbē mana zà manafikiyān,
 gbē vāni di wé'i darūma àdi n̄ kpe bo.
 6 Manakεnaa di taarisaride sura ba,
 vānikεnaa di durunnakeri lite kpédangara.
 7 Gbēkeno di n̄ zīda dite aruzekede ũ,
 ama òdigō pōke vīro.
 Gbēkeno di n̄ zīda dite takaside ũ,
 ama òdigō pō vī zōkō.
 8 Aruzekede di a zīda bo kū a aruzekεkeo,
 takaside sō àdi wétāmma lero.
 9 Gbē manano gupura digō puna,
 gbē vānino fitilaa di garūma.
 10 Zidabinaa di fiti da,
 lédammamana di tó ò ɔndō kū.
 11 ɔgo vāni di gé arero,
 ɔgo kū ò lè ísirma gūn sō àdi kō.
 12 Wédōinaa gikεnaa di n̄ nèsee yaka,
 pō kū ò yei lenaa di su kū wèndi dufuo.
 13 Gbē kū àdi yā daro ni yā le,
 gbē kū àdi yā ma ni àre le.
 14 ɔndōde yādannenaame ísēboki wèndide ũ,
 àdi n̄ bo ga bàn.
 15 Wézē mana di tó gbē dakare mìnnao,
 ama náanisaridenō zé pásī.
 16 Laakaridenō di yā ke kū dōnaao,
 yōnkō di a fayasarike mōfīne.
 17 Zīri vāni di gē yān,
 iba náanide di su aafia.
 18 Gina foruii di su kū takasio kū wé'io,
 lédammamanaa di bèere lífīne.
 19 Pōnidena lenaa di n̄ pō ke nna,
 ama yōnkō ye kēna yāvānikεnaairo.
 20 Gbē kū à té ɔndōrinōii di ɔndō kū,
 gbē kū à kakarana kū yōnkōno di yā le.
 21 Kisira digō té durunnakerinōi,
 nmanamε gbē manano àre ũ.
 22 Gbē mana di túbi tó a daikorenōne,
 durunnakeri aruzεke ni gō gbē manane.
 23 Takaside bura di pōble ke manamana,
 ama yākεna lékpepe di tó à kurai.
 24 Gbē kū àdi a né gbēro zān,
 gbē kū à ye a néi di a toto káaku.
 25 Gbē mana di pōble à kā,
 gbē vānino nèsee digō da kori.

14

1 Nōgbē ɔndōde di ɔn káte,
 a fayasaride sō àdi ɔn fákōa.
 2 Gbē kū àdi yā ke a zéa Dikiri vīna vī,
 gbē kū àdi zé sé súuro sō àdi a gya bo.
 3 Fayasaride léme a gbēbo ũ,
 ɔndōde yā'onaa di a bo.
 4 Tó zù kunlo, pōble gbàa digō da korime,
 òdi àre zōkō le kū zūno gbānao.
 5 Sèeda yāpurade di éke toro,
 sèeda ékede yā digō manafiki vī.
 6 Lalandide di kpáte ke ɔndōi à kurai,
 yādōnaa araga laakaridene.
 7 N̄ kē yōnkōa zāzā,
 zaakū īni dōna learo.
 8 ɔndō di tó laakaride laasun lé a zéa,

yōnkō fayasarikē dī a sāte.
 9 Fayasaridenō dī taari kutēkena gya bo,
 gbē mananō digō nna kū kōo.
 10 Baadi a zīda yā'ūmmana dō,
 gbē pōnna digō de gbē pānde pō ūro.
 11 Gbē vāninō on ni mī de,
 gbē mananō be ni o tā.
 12 Zé ke kun àdi ke gbēnōne mana,
 ama a mīdeki bi game.
 13 Bee yāadōnaa gūn nēsēē dī yaka,
 pōnna kun kū àdi mī de kū pōsirao.
 14 Borukpēde yākenaa dī wī a musu,
 gbē mana dī a yākenaa gbē le.
 15 Laasunsaride dī yā sīnda pīnki sīme,
 laakaride dī yā nāani ke laasunlēnaa sariro.
 16 Ōndōde digō vānikēnaa vīna vī àdi pāne,
 yōnkō dī nāani kpá a zīdaa àdigō wāna.
 17 Pōfērii dī yā futa ke,
 manafikide dī zāngu i a zīdane.
 18 Ōndōsaridenō dī gō faya sari,
 laakaridenō dī dōna kú fūra ū.
 19 Gbē vāninō ni mī nate gbē mananōne,
 yāvānikerīnō ni kúte nēsēpuradenō kpélele.
 20 Takaside, bee a gbēdake dī zān,
 ama aruzekēde gbēnnaō digō dasi.
 21 N gbēdake gyabona bi durunname.
 Arubarikaden gbē kú àdi wēnda dō takasidenōne ū.
 22 Yā vāni lékpakūsūrīnō nī sātēnaro?
 Yā mana laasunlērīnōn sūru vī kū nāanio.
 23 Mēkpana zīa digō āre vī,
 yābōtēna pā dī su kīanaao.
 24 Ōndōdenō aruzekēme nī fūra ū,
 yōnkōnō fayasarikē dī su kū fayasariyāo.
 25 Sēeda yāpurade dī gbē sura ba,
 ama sēeda ēkēde yā manafiki vī.
 26 Vīnakēna Dikirīne bi gbānaleki nāanideme,
 à de surabaki ū a nēnōne.
 27 Vīnakēna Dikirīne bi isēboki wēndideme,
 àdi tó ò bo ga bàn.
 28 Tó kīna gbēnōn dasi, àdigō gakuri vī,
 būsugbēsarikē bi kpatableri kisirame.
 29 Gbē kū àdi pōfē likaro wé kēna,
 pōfērii dī a futakē sé lei.
 30 Laakarīkpatēna bi mē aafiaame,
 zāngu dī mēkemuna zīmā.
 31 Wēndade wētāmmariī dī a Kēri kpe bo,
 takaside wégwariī dī a Kēri kpe ta.
 32 Tó kisira sū, àdi yāvānikerī neme,
 bee tó gbē mana gā, à uteki vī.
 33 Ōndō dī vutēki le laakaride nēsēn,
 ama òdi e yōnkōaro.
 34 Yāzede dī būsū sé lei,
 durunna dī wé'i da gbēnōa, bee díme.
 35 Zōbleri laakaride yā dī ká kīnagu,
 ama àdi a pōfē kīpa a wé'idammariia.

15

1 Yāwemmanaa dī pōfē kpáte,
 yā pāsī dī nī pō fē.

2 Ōndōde yā'onaa dī nī gba dōnaa,
 ama yōnkō yā digō faya sari.

3 Dikiri wé kú gu sīnda pinkia,

àdigō gbē vāninō kū gbē mananō tàasi ká.
⁴ Yābuse'onaa di n̄ gba wèndi dufu,
 yálekperē di n̄ ká de.
⁵ Fayasaride di a de foru gya bo,
 lédammamari sō à laakari vī.
⁶ Gbē mana onn digō aruzekē vī zōkō,
 gbē vāni pōnō digō yáketē vī.
⁷ Ōndōde lé di dōna fá,
 yōnkōnō sō, ò nēse vīro.
⁸ Dikiri tēeme gbē vāninō sa'ona ū,
 ama gbē mananō wékenaa di káagu.
⁹ Dikiri zà gbē vāni yākenan,
 à ye gbē kū ò tē yāzedeinōi.
¹⁰ Foru pāsime gbē kū à pā zéne pō ū,
 gbē kū à ye lédammairo sō ani game.
¹¹ Lākū Dikiri gyāwān kū kakatēnaao yā dō nà,
 oni bisāsiri swē pō o dō yá?
¹² Lalandide digō ye ò a gba laakariro,
 àdi gé ōndōrinō kīnaaro.
¹³ Nēse nna di tó an gō werena,
 nēse yakanaa di gbē mè de.
¹⁴ Laasunde di dōna wete,
 yōnkō di yāfayasari mōmō.
¹⁵ Gōrō sīnda pinki digō pāsī wēndadeneme,
 pōnnade digō kū dikpē gūn.
¹⁶ Pō vīna fiti vīnakēna Dikirineē gūn
 mana de aruzekē zōkō kūna wari gūnla.
¹⁷ Dò pā blēna yenyī gūn
 mana de nōbō nīsīde sona kū zānguola.
¹⁸ Pōfērii di fiti da,
 nēseyīdade di zuka mī de.
¹⁹ Ma'āde zé digō denē lēkara ūme,
 gbē mana zé bi zédame.
²⁰ Né ōndōde di tó a de pō kē nna,
 bisāsiri yōnkō di a da gya bo.
²¹ Yāfayasarii di kē laasunsaridene nna,
 laasunde di zé sé sūsū.
²² Lēkpakūsūnasari di yā gboro,
 lédammari dasinō di tó yā kē.
²³ Yāwemmanaa di a òri pō kē nna,
 yā'ona a gōrōaa digō nna fá!
²⁴ Wèndi zé di gé kū laakaridenō musu
 de òsun sí gyāwānnlo yāi.
²⁵ Dikiri di zīdabiri on wī,
 àdi gyaanō gulezēki dākpā.
²⁶ Dikiri zà laasun vānin,
 yānna'onaa di kēne gbāsīro.
²⁷ Ōgōvāniwētērii di wari dō a onnwa,
 gbē kū à zā gusaregban nigō kun aafia.
²⁸ Gbē mana di laasun lé yā kū ani werfīmaa,
 yā vāni di bo gbē vāninō lēn gōnō.
²⁹ Dikiri zà kū gbē vāninō,
 àdi sā kpā gbē mananō aduakēnaai.
³⁰ Anwerēnaa di n̄ pō kē nna,
 baaru nna di n̄ wā were.
³¹ Gbē kū àdi sā dō aafia lédammai
 nigō bedē ū ōndōrinō tē.
³² Gbē kū à gi foruui zā a zīdan,
 lédammamari sō àdi gō laakaride ū.
³³ Vīnakēna Dikirineē di ōndō dañne,

zĩdabusanaa ò b̃̀ere línñ̀e.

16

- ¹ Bisāsiri ò yā òite a sw̃̀n,
ama a m̃̀denaa ò bo Dikiri l̃̀m̃̀m̃̀e.
² Baadi ò a yākenaa e maname,
ama Dikiri ò ò ñ̀es̃̀g̃̀nyāñ̀o ỹ̀ ò g̃̀wa.
³ Ñ̃̀ yā k̃̀u ñ̀ten ke na Dikiri ò,
ñ̀ p̃̀oyeina ni bo mana.
⁴ Dikiri p̃̀s̃̀ s̃̀inda p̃̀inki k̃̀e a p̃̀oyeina yāime,
yāvānik̃̀er̃̀iñ̀o p̃̀ñ̀ w̃̀t̃̀āmm̃̀ag̃̀o ù.
⁵ Dikiri t̃̀es̃̀m̃̀e z̃̀idabiriñ̀o ù,
yāpura, oni bo p̃̀āro.
⁶ Gb̃̀e k̃̀u ñ̀āanio ò l̃̀á k̃̀á taarila,
ṽ̀iñ̀ak̃̀ena Dikiriñ̀e ò t̃̀ó ò p̃̀ā yā ṽ̀āñ̀ine.
⁷ T̃̀ó gb̃̀e yākenañ̀o k̃̀e Dikiriñ̀e ñ̀na,
à ò t̃̀ó a òber̃̀eñ̀o k̃̀e k̃̀āao ñ̀na se.
⁸ P̃̀s̃̀ fiti lena manak̃̀enaa g̃̀ñ̀
mana de àre ṽ̀āni z̃̀k̃̀s̃̀ lenala.
⁹ Bisāsiri ò z̃̀é k̃̀u àten s̃̀é laasun l̃̀é,
ama Dikiri ò a g̃̀es̃̀e da z̃̀éa.
¹⁰ L̃̀ák̃̀ú k̃̀ina ò yā òite Luda g̃̀ēne ù ñ̀ā,
à mana a yā bo yāzede k̃̀pero.
¹¹ Zaka mana k̃̀u kiloo s̃̀us̃̀uo bi Dikiri p̃̀ome,
p̃̀st̃̀ik̃̀is̃̀ig̃̀wab̃̀o s̃̀inda p̃̀inki bi a p̃̀okenañ̀ome.
¹² Adi k̃̀s̃̀ s̃̀io k̃̀ina yā ṽ̀āni k̃̀ero,
ò òi k̃̀pata z̃̀ini p̃̀ete yāzede musum̃̀e.
¹³ Yāzede'or̃̀ii ò ke k̃̀inañ̀e ñ̀na,
à òig̃̀s̃̀ ye yāpura'or̃̀iii.
¹⁴ K̃̀ina p̃̀of̃̀e de l̃̀āñ̀ ga z̃̀ir̃̀ii b̃̀āme,
ama ònd̃̀s̃̀de ò a t̃̀é de.
¹⁵ K̃̀ina āñ̀ wer̃̀enaa òig̃̀s̃̀ aafia ṽ̀i,
a manak̃̀enñ̀ena de l̃̀āñ̀ p̃̀st̃̀og̃̀o leg̃̀u b̃̀āme.
¹⁶ Ònd̃̀s̃̀k̃̀ūna mana de wurala z̃̀ā,
g̃̀na laakaride ù b̃̀ere ṽ̀i de andurufu manala.
¹⁷ Gb̃̀e mana z̃̀é k̃̀u à òi s̃̀é p̃̀ā z̃̀é ṽ̀āñ̀ine,
gb̃̀e k̃̀u à a z̃̀ida k̃̀ūna òs̃̀ ò ò a w̃̀endi òākp̃̀ā.
¹⁸ Īadānaa ò su k̃̀u let̃̀enaa,
z̃̀idabinaa ò su k̃̀u kakat̃̀enaa.
¹⁹ Z̃̀idabusana talakañ̀o t̃̀é mana
de baka k̃̀unna k̃̀u z̃̀idabiriñ̀o.
²⁰ Gb̃̀e k̃̀u à òi yā'onñ̀ena ma ò yā mana le,
Dikiri ñ̀āañ̀iker̃̀i òig̃̀s̃̀ p̃̀ñ̀na ṽ̀i.
²¹ Gb̃̀e k̃̀u a ñ̀es̃̀e panañ̀ ò òi s̃̀isi laakaride,
gb̃̀e k̃̀u a l̃̀é ñ̀nañ̀ ò òi a yād̃̀s̃̀na z̃̀é e.
²² Laakariime w̃̀endi m̃̀i ù gb̃̀e k̃̀u ò ṽ̀iñ̀one,
fayasarideñ̀o yāfayasari ò w̃̀é t̃̀āf̃̀ima.
²³ Ònd̃̀s̃̀de laasun ò a l̃̀é da z̃̀én,
a l̃̀é ò t̃̀ó ò a yād̃̀s̃̀na z̃̀é e.
²⁴ Yāñ̀na'ona bi z̃̀ome,
à ñ̀na ñ̀es̃̀eñ̀ ak̃̀ūs̃̀ ò òi m̃̀e g̃̀ba aafia.
²⁵ Z̃̀é ke kuñ̀ ò òi ke gb̃̀ēñ̀one mana,
ama a m̃̀ideki bi game.
²⁶ B̃̀ubar̃̀ii ñ̀es̃̀e ò òi da z̃̀iñ̀,
zaak̃̀u ñ̀ā ò t̃̀é k̃̀āime.
²⁷ Gb̃̀e p̃̀ā ò òi yā ṽ̀āni g̃̀s̃̀g̃̀s̃̀,
a l̃̀é gb̃̀e de l̃̀āñ̀ t̃̀é k̃̀u àten k̃̀u b̃̀āme.
²⁸ Gb̃̀e òr̃̀saride ò òi fiti da,
k̃̀õ̃m̃̀õ̃de ò òi gb̃̀ēñ̀añ̀o k̃̀ēk̃̀s̃̀a.
²⁹ Gb̃̀e p̃̀ās̃̀i ò òi manafiki ke a gb̃̀ēdakene,
gb̃̀asa à a da z̃̀é ṽ̀āniñ̀.

30 Gbē kù àtèn wé lé laasun ògō kpèdangara,
 gbē kù àtèn lézuki kē zè kù yā vāniomē.
 31 Mīkā pura bi fūra gakuridemē,
 manakenaa di ñ káa.
 32 Nēseyīdade mana de zīkarila,
 gbē kù à a zīda kūna dō mana de wētesirila.
 33 Òdi yā gbēka kù ɔgɔ purao,
 ama a bɔkɔtenaa di bo Dikiri kīnaame.

17

1 Burodi kusu kori sona yākete sari
 mana de nɔbɔgbēna ɔn fitidenla.
 2 Zō laakaride nigō gbāna vī né wé'idammarii musu,
 anigō baka vī ɔn túbí gūn.
 3 Òdi andurufu kù wurao baasa,
 ama Dikiri di ñ swēē tāasi ká.
 4 Gbē vāni sá ògō nna kù yádɔɔsario,
 ékede laakaríi ògō kù gbēpiriia.
 5 Gbē kù àdi takaside fobo di a Kèri gya bo,
 gbē kù àdi gbē yāa dɔ kisiraa ni bo pāro.
 6 Daikorenomē ñ dizinɔ gakuri ũ,
 denomē ñ néno ìadābo ũ.
 7 Yāzede'onaa di kō sí kù yōnkɔoro,
 ékē di kō sí kù bēeredeoro.
 8 Gusaregba de yɔbande ũ a dàriine,
 gu kù à liten pínki a tá ògō nname.
 9 Gbē kù à lá kù taarila ten yenyī wētēme,
 yāzifuteri sō, àdi gbēna kēkōa.
 10 ɔndōde di kpākēnyīna ma,
 ama yōnkɔ di gbēna gēn baaakō daro.
 11 Yā vāni di do ságbānadene are,
 oni zīri wēndadōrisaride gbarea.
 12 Dakarena kù músu kù ò a néno sētēo
 sāna de dakarena kù yōnkɔo a yōnkɔkē gūnla.
 13 Tó gbē yā mana fīna bō kù yā vānio,
 yā vāni ni kē a ɔnnwaro.
 14 Lékpakōana naana de lán íze wēnaa bàme,
 ñ bo gwe ari fiti gō gé fute.
 15 Yā nna kpāna taaridea kù yādana taarisaridelao,
 Dikiri zā yā birenɔn pínki.
 16 Bó àreen yōnkɔ vī ɔgɔblena kyódōnaa musuu?
 Zaakú à nēse vīro.
 17 Gbēna yenyī ògō kun gɔɔ sīnda pínki,
 vīni kù dakūnanɔ kun í yā dōkōnena yāime.
 18 Yōnkɔ di gbē fīna di a musu,
 àdi zenkpeke sé a gbēdakene.
 19 Gbē kù à ye fitiitii ye durunnaime,
 gbē kù à a gānule bō yāasa di kisira wete a zīdane.
 20 Laasunkpèdangarade di yā mana lero,
 léfɔɔde di léte à da yān.
 21 Yōnkɔ da pɔ ògō sirame,
 fayasaride de pɔ ògō nnaro.
 22 Nēse nname eze mana ũ,
 pɔsira di ñ fēfē.
 23 Yāvānikeríi di gusaregba sɔɔ a utan,
 de à yāzede mi deo yāi.
 24 Laakaride wé ògō kù ɔndōa,
 ama yōnkɔ wépeki ògō zāme.
 25 Né yōnkɔ di tó a de pɔ gō sira,
 àdi a da'ina nēsee yaka.
 26 À mana ò wé tá taarisaridearo,

bèereḁe gbēna a nèsemana yāi zé vīro.

²⁷ Gbē kū àḁi a lé kū dōna vī,
nèseyīdade digō laakari vī.

²⁸ Bee yōnkō, tó à yītena, òḁi a dite ōndōde ūme,
gbē kū àḁi a lé kū bi laakarideme.

18

¹ Zida poyeina òḁi do gbē kū àḁi kērūmane are,
àḁi gí lédamma sīnda pīnkii.

² Yōnkō òḁi pōnna ke laakari yā musuro,
yā kū à bō a lén àḁi o.

³ Vānikēnaa òḁi su kū gbē gyabonaame,
kpeboyā òḁi su kū wé'io.

⁴ Bisāsiri légbē bi í lōkotoome,
swa'í bàasinaame, ísēboki wēndideme.

⁵ Kena vānikeriine kèrekere
ke yākena taarisaridene lékperē manaro.

⁶ Yōnkō lé òḁi a da fitin,
a yā'ona òḁi a kpá gbēnaai.

⁷ Yōnkō lé òḁi a yaka,
a yā'ona òḁi a kū lán tankute bà.

⁸ Gbēpiri yā òḁi kērne lán zō bà,
àḁi gē lén dō ari nèsee gūn.

⁹ Gbē kū àḁi pā kpá a zī bi
ásarude dakūname.

¹⁰ Dikiri tō bi uteki leime,
gbē mana òḁi bà lé à gēn à aafia le.

¹¹ Ōgode aruzekere dene lán wēte kū ò lèkara likai bà,
lán bīni kū oni fō ò didiario bà.

¹² Zīdabinaa òḁi su gbēne kū letēnaao,
zīdabusanaa òḁi su kū bèereeo.

¹³ Gbē kū àḁi wēm̄ma sākpanaa sari,
yōnkōke kū kpebonaao gōne.

¹⁴ Kāgbānake òḁi gbē gba gbāna gyāpēea,
ama dí mé ani pōsira fō?

¹⁵ Laakaride òḁi yā dada a swēn,
ōndōde sá digō dō dōnaai.

¹⁶ Gba kū gbē òḁi zé kekene,
àḁi zé wēne gena gbē zōkōnō kīnaa.

¹⁷ Gbē kū à yā ò káakun òḁi a gwa yānnade ū,
ari a ibere gō gē a éke bo.

¹⁸ Líkpanaa òḁi fiti m̄ de,
àḁi gōsa gbānanō kpaate.

¹⁹ Dane kū ò taari kēne yā digō gbāna lán bīni bà,
í fiti de lán zékakana kū lēeo bà.

²⁰ Yā'ona dō òḁi su gbēne kū kánaao,
a légbē òḁi tó pō mōa.

²¹ Ga kū wēndiio kū lémmē,
gbē kū à ye yā'onaai ní a gbē le.

²² Gbē kū à nō lè à sè pō mana lè,
arubarika dí bō Dikiri kīnaame.

²³ Takaside òḁi yā o wēndawēnda,
aruzekede òḁi wēm̄ma gbānagbāna.

²⁴ Gbēnna berēkete òḁi yā vāni ínneme,
gbēnna kenō kun òḁi na gbēi de on gbēla.

19

¹ Kunna takaside taarisaride ū mana
de kunna yōnkō yāvāni'ori ūla.

² Kokari vīna dōnaa sari manaro,
wāna zōkō òḁi ní kē zéame.

³ Bisāsiri fayasarike di zé yakane,
 akū àdi Dikiri taari e.
⁴ Aruzekε di tó ò gbēnna le dasi,
 takaside gbēnna di kēame.
⁵ Sèeda ékεde ni bo páro,
 ékεde ni gí wétamma leiro.
⁶ Gbē daside di kpatableri tó nna sí,
 gbē sīnda pinki digō ye gbadari gō de a gbē ūme.
⁷ Takaside danenŋ di pá kpáime,
 oni a gbēnnanŋ kēnaa o doro.
 Tó àten wete à yā o kūrwo,
 òdigō kú bεro.
⁸ Gbē kú àten ōndō kú ye a zīdaimε,
 gbē kú à ye laakarīii di yā mana le.
⁹ Sèeda ékεde ni bo páro,
 éketori ni kakate.
¹⁰ Lákū nmananaa dí kō sí kú yōnkōoro nà,
 len zò kīblena zīdadensa dí kō síoro le.
¹¹ Laakaride pō di fē likaro,
 lākana taarilame a lādābō ū.
¹² Kīna pōfēna de lán mūsu pūtānaa bà,
 a manakennena de lán mōtōpisina sēεa bàme.
¹³ Né yōnkōmε a de yakana ū,
 nō fitide de lán íttōna zēnaa sari bàme.
¹⁴ Ōdi bε kú a aruzekεo le túbi ūme,
 ama nō laakaride lenaa di bo Dikiri kīnaame.
¹⁵ Ma'ákēnaa di ní da izōkō'onan,
 nàa di gbē gina de.
¹⁶ Gbē kú àdi yā'onnenā da di a wēndi dākpā,
 gbē kú àdi a zīda yākena daro ni ga.
¹⁷ Gbē kú à wēnda dō takasidene pō sākā Dikirinεme,
 àkū mé ani a yākenanŋ fīna bone.
¹⁸ Ñ n né toto a gōrōa,
 ama ñsun tó à gē ōla ari à garo.
¹⁹ Pōfēri ni fīna bome,
 tó n a bō, a bona nigō lé vīro.
²⁰ Ñ lédamma ma ñ totona da,
 de ñ ōndō kú arε yāi.
²¹ Laasun kú bisāsiri nēsen dasi,
 ama yā kú Dikiri zēo mé àdi kε.
²² Gbēken ōdi wete bisāsiria,
 takaside mana de ékεdela.
²³ Vīnakena Dikirine di su kú wēndiio,
 gbē kú à vī di i o laakarīio kpatēna,
 yā vāni di a lero.
²⁴ Ma'āde di a ō da tan
 à fu pōblelinaa à da a lén.
²⁵ Ñ lalandide gbē, yōnkō ni gō laakari vī,
 ñ kpākē laakaridei, ani yā dada.
²⁶ Né kú àdi a de gbē à pé a daa né
 né gina kú àdi wé'i dānmame.
²⁷ Ma né, tó n kāmna bō kú lédammamanaao,
 n pá yādōnaanēn gwe.
²⁸ Sèeda vānide di yāzede fobo,
 yāvānikerīi di yā vāni mómō vāni.
²⁹ Gōo lokona lalandikerinōla,
 gbēnan yōnkōnō pō ū ní kpεa.

gbē kū à tò à a de ɔ̀ndɔ̀ vīro.

² Kína pɔ̀fēna de lán músu pūtānaa bà,
gbē kū à tò à pɔ̀ fē a zída kpá gaime.

³ Bāalena ledikpanaane bèere vī,
fayasaridenɔ̀ dì kasa fiti kero.

⁴ Ma'ade dì bú wí a gɔ̀ɔ̀aro,
tó à gēe bura pókēgɔ̀ɔ̀, àdi póke lero.

⁵ Bisásiri nēsēgūnyā bi í lòkotoome,
ama laakaride mé à yā pínɔ̀ tɔ̀na dɔ̀.

⁶ Gbē daside dì a manakena yā o,
ama bona gbē náanidea zī'ū.

⁷ Gbē mana digɔ̀ kun taari sari,
arubarikadenɔ̀n né kū à n tónɔ̀ ū.

⁸ Kína kū à vutena a yákpatekēkia
dì yā vāni sīnda pínki dɔ̀ a wé gūn à ple dodo.

⁹ Dí mé ani fɔ̀ à o kū a nēsē yake vīro,
á kun durunna sari swáswaa?

¹⁰ Kilooyɔ̀na vāni kū manafiki zakaao,
Dikiri zā abirenɔ̀n pínki.

¹¹ Bee kókɔ̀'ona gūn òdi dɔ̀ néa,
tó a yákēna mana ke à zé vī.

¹² Sā kū òdi yā mao kū wé kū òdi gu eooo,
Dikiri mé à n kē n pínki.

¹³ Tó n ye i'onaai, ìni gɔ̀ takaside ūme,
n ibēne ke, pɔ̀ble ni mómma.

¹⁴ Pɔ̀lurii dì pi: À manaro! À manaro!
Tó à kào are, àdi a zída sáabu kpá.

¹⁵ Wura kun, akús'oso din,
ama dɔ̀na kunna lémmē gbē bèere de ū.

¹⁶ Tó gbē nibɔ̀ fīnaa dì a musu,
n a uta sí ngɔ̀ kūna tɔ̀ɔ̀ma ū ade gēne ū.

¹⁷ Dibidibi pɔ̀ble digɔ̀ nna gbēneme,
àdi láka à gɔ̀ n lén lán gbēwa bà.

¹⁸ N zē kū yāo lédamma musu,
n yā gwa manamana gbasa n zī ká.

¹⁹ Kɔ̀ɔ̀mɔ̀ɔ̀de digɔ̀ kure kū dakenɔ̀ asiriyaome,
n sun kakara kū yābɔ̀teriioro.

²⁰ Gbē kū à lé kē a de ke a dane,
a fitila ni ga gusira níkinikimme.

²¹ Túbiblena káaku warikesari
digɔ̀ arubarika vī saaro.

²² N sun yā vāni fīnabonaa laasun léro.
N Dikiri dá à n sura ba.

²³ Dikiri zā kilooyɔ̀na vānin,
manafiki zakaa dì káaguro.

²⁴ Dikiri mé àdi bisásiri gēsē da zéa.
Deran gbē ni yā kū ani ke zé dɔ̀ɔ̀?

²⁵ Gba lésena Ludane wānawāna kari vī,
ìni láka n laasun lé lé kū n kēne pīa.

²⁶ Kína ɔ̀ndɔ̀de dì gbē vāninɔ̀ pleple
à n ká gbēn à n akara ke.

²⁷ Dikiri fitilaa dì bisásiri laasun pu,
àdi nēsēgūnyā tāasi ká pínki.

²⁸ Gbēke kū náaniome kína dākpārinɔ̀ ū,
manakēnaa dì a kpata zīni péte.

²⁹ Kefennanɔ̀ gbāname n íadābɔ̀ ū,
mare zɔ̀kɔ̀nɔ̀ mīkā purame n gākuri ū.

³⁰ Wétāmmaanaa dì yā vāni kēfīma,
flā ūmmaanaa dì yā bēne bo nēsēn.

21

- ¹ Kína nèse kú Dikiri ɔ́ lán íze bàme,
àdi a lite gu kú à yeiia.
- ² Baadi digō e a yákena mana,
ama Dikiri mé àdigō n̄ nèse d̄s.
- ³ Manakena kú yákena a zéaao
dì ke Dikirine de sa'onala.
- ⁴ Zidabina kú Ìadāo
dì yāvānikerin̄o durunna bo gupuraa.
- ⁵ Kokaride laasun dì a ká nmananaaa,
nèsewānade dì gē takasin.
- ⁶ Aruzeke kú gbē lè éketonaa gūn
nì gētē kú Ìao à n̄ kpá gai.
- ⁷ Yāvānikerin̄o pāsíkēna ni tá kūńwo,
zaakū òdi we ò yāzede kero.
- ⁸ Taaride yákenaa digō d̄r̄o vīro,
taarisaride yákenaa digō swáswa.
- ⁹ Ina kpé laasin mana
de kunna kpén l̄e l̄e kú n̄o fitideola.
- ¹⁰ Yāvānikerii swēē digō kú yā vāniame,
àdi a gbēdake wēnda gwaro.
- ¹¹ Tó ò wé tà lalandeida, yōnk̄o dì ɔ́nd̄s̄ k̄t̄me,
tó ò kpākē ɔ́nd̄s̄dei, a d̄n̄aa dì karamē.
- ¹² Luda mana, àdi yāvānikeri bē tàasi ká,
àdi yāvānikerin̄o ká kakatenan.
- ¹³ Gbē kú adi s̄a kpá wēndade wikiaro,
àpī ni wiki lé se, gbēke ni wearo.
- ¹⁴ Gbadana asiri gūn dì p̄fē kpátē,
gusaregba s̄ot̄na utan dì p̄fē m̄i de.
- ¹⁵ Yāḡḡs̄na a zéaa dì gbē mana p̄o ke nna,
ama àdi vīna dada yāvānikeriine.
- ¹⁶ Gbē kú à p̄a laakari zéne
ni s̄i gyāwānden̄o tēme.
- ¹⁷ Gbē kú à nèseē kpá p̄onnakēnaaa ni ḡs̄ takasin,
gbē kú à ye wēi kú n̄isio ni ke aruzekede ūro.
- ¹⁸ Yāvānikerin̄ome gbē manan̄o t̄r̄o makpab̄o ū,
Luda dì wé tà nāanisariden̄o nèsepuraden̄o gēne ū.
- ¹⁹ Kunna gbārannan mana
de vutēna kú n̄o fitide pētēdeola.
- ²⁰ P̄oble mana kú n̄isio digō katena ɔ́nd̄s̄de bea,
ama yōnk̄o dì a p̄o m̄óm̄o ḡn̄ome.
- ²¹ Gbē kú àdi yāzede kú gbēkeo wete
dì wēndi kú yā nnao kú bèereeo le.
- ²² ɔ́nd̄s̄de dì si ḡs̄a gbānan̄o wētea,
àdi zeki gbāna kú òtēni a nāani ke gboro.
- ²³ Gbē kú à a lé f̄s̄ akūs̄ ò a néne kú,
àkū mé àdi a zida bo yān.
- ²⁴ Gbē kú à zida bina vī kú Ìadānao t̄n̄ fobori,
àdi yā ke kú zāzā z̄s̄k̄oome.
- ²⁵ Ma'ade p̄oyeinaa dì a kpá gai,
kú à ɔ́ gbāre z̄i yāi.
- ²⁶ Àdigō kú p̄onidenan ḡr̄o s̄inda p̄inki,
gbē mana s̄s̄, àdi gba da kú nèse mēn doo.
- ²⁷ Gbē vāni sa'ona Dikiria bi tēeme,
atēnsa tó àtēn o kú manafikio.
- ²⁸ Sēeda ékede ni m̄i de,
gbē kú à tē a yāi ni kakate.
- ²⁹ Gbē vāni wé digō pāsīme,
nèsepurade wé digō tē a yákenaai.
- ³⁰ ɔ́nd̄s̄ ke wézē ke lédamma,

ń ke ni f̄s à Dikiri furo.

³¹ Ōdi s̄s̄ soru ke z̄l̄ yāime,
ama Dikiri mé à z̄ibl̄ena yā d̄s̄.

22

¹ T̄s̄ nna de aruzekela,
nna k̄u gb̄en̄o de wura k̄u andurufuuola.

² Aruzekede k̄u takasideo z̄ini dok̄on̄ome,
Dikiri mé à ń k̄é ń p̄inki.

³ Laakaride di ḡinake à yā vāni e à utene,
̄nd̄s̄saride di ḡō ḡé ari à w̄étamma le.

⁴ Z̄idabusana k̄u v̄inakena Dikirin̄ēo gb̄ēme
aruzeke k̄u b̄ēēēo k̄u w̄ēnd̄iiio ū.

⁵ L̄ēe k̄u tankuteo k̄u gb̄ē d̄ō̄saride z̄én,
gb̄ē k̄u à ye aafiai di k̄ē̄n̄ma.

⁶ ̄N̄ né fiti da z̄é k̄u à de à s̄éa,
t̄ó à z̄s̄k̄s̄ k̄u, ani k̄ēaro.

⁷ Aruzekede di gb̄ana m̄o takasidene,
p̄s̄s̄ak̄arii di z̄ō ble p̄odene.

⁸ Gb̄ē k̄u à yā vāni t̄s̄, ade ni yā le a k̄ēḡōa,
a p̄ās̄ikego ni a gb̄ē.

⁹ Luda ni arubarika da gb̄ē k̄u à gb̄ēke v̄ine
k̄u à di p̄ōble k̄paate takasiden̄one yāi.

¹⁰ ̄N̄ pé lalandikeriia, fiti ni mi de,
ȳakete k̄u w̄é'io ni láka.

¹¹ N̄es̄epurade k̄u a légb̄e nna
mé aniḡō de k̄ina gb̄ēnna ū.

¹² Dikiri w̄é di ḡō pé d̄ōnaai,
à di m̄ik̄pere zu n̄āanisaride yāne.

¹³ Ma'ade di pi m̄usu k̄u b̄ai,
t̄ó ma bo, ani ma de ḡanulea.

¹⁴ Karua lé bi w̄ēe l̄okotoome,
gb̄ē k̄u Dikiri p̄o f̄ē k̄āao di l̄éte à sin.

¹⁵ Fayasariyā di ḡō k̄u n̄é̄n̄o sw̄ēn,
foru k̄u fl̄āao ni t̄ó ò k̄ēa.

¹⁶ Gb̄ē k̄u à di w̄é t̄a takasidea de à a aruzeke kara
k̄u gb̄ē k̄u à di gba da ̄ḡoden̄ēo, ń p̄inki ni k̄ia.

̄Nd̄s̄den̄o l̄édamma

¹⁷ ̄N̄ s̄á kp̄á ñ ̄nd̄ō̄rin̄o yā'onn̄ena ma,
ñ n̄ n̄es̄e w̄ē ma yādann̄enaane,

¹⁸ zaak̄u à nna ñḡō k̄ūna n̄ sw̄ēe ḡūn,
àḡō k̄u n̄ l̄én.

¹⁹ Bee m̄ok̄ōn̄, maten yā danne gb̄āra,
de ñḡō Dikiri n̄āani v̄i yāime.

²⁰ Ma yā'onn̄enaa k̄ē̄n̄ne m̄ēn̄ baraakuri,
yā pin̄o l̄édamma k̄u d̄ōnao v̄i.

²¹ Maten yāpura k̄u à n̄āani v̄i danne,
de ñ le ñ yā w̄ē̄n̄ma a z̄éame.

²² ̄N̄sun gb̄ānasaride ble a gb̄ānasarike yāiro,
̄n̄sun gb̄āna m̄o w̄ēndadene yākpatek̄ek̄iario,

²³ zaak̄u Dikiri ni yā sí k̄ūr̄wo,
ani w̄é t̄a gb̄ē k̄u ò̄ten w̄é t̄ā̄r̄m̄āo.

²⁴ ̄N̄sun gb̄ēnna kp̄á k̄u p̄ōf̄ēriiōro,
̄n̄sun kure k̄u n̄es̄ewānadeoro,

²⁵ de ̄n̄sun a dà s̄éte
ñ n̄ z̄ida da yānlo yāi.

²⁶ ̄N̄sun gb̄ēke f̄ina di n̄ musuro,

̀nsun zenkpeke śnero.
 27 T́o ń ṕoke v́i ń fina booro,
 oni n wutebo śe n źitea.

28 ̀Nsun źite ĺe śeada źi woro,
 n dizińo ḿe ò a p̀ete.

29 N gb̄e k̄u à a źi d́s manamana è yá?
 Ade ni źi ke ḱinanone,
 adi ke talakanome ani kénnero.

23

1 T́o n su ṕo ble k̄u gb̄anadeo,
 nḡo d́s gb̄e k̄u à k̄u n are.
 2 T́o s̄ankarademe n ũ,
 n̄ f̄ene da n k̄otooa.
 3 ̀Nsun w̄ak̄u ke a ṕoble ńsideiro,
 zaak̄u ṕoble pi de lán daburuzunnena a bàme.

4 ̀Nsun wari do n źidaa oḡodasiwetena yáiro,
 n̄ ̀nd̄s k̄u nḡo n źidak̄una d́s.
 5 Òdi ẃe ĺe oḡoa, ak̄u àdi ḡe źéla,
 àdi d̄ember̄e bobo à vura lán v̄au bà.

6 ̀Nsun aniap̄as̄ide ṕo blero,
 ̀nsun w̄ak̄u ke a ṕoble ńsideiro,
 7 zaak̄u àdiḡo a oḡo naro a n̄semme.
 Ani pinne n̄ ṕo ble n̄ í mi,
 ama adi kēne a n̄senlo.
 8 ̀Ini a f̄iti k̄u n bl̄e pisime,
 s̄aabu k̄u n k̄e ni ke p̄a.

9 ̀Nsun ȳa o ȳonko s̄anlo,
 zaak̄u ani p̄a kp̄a n ̀nd̄ȳaime.

10 ̀Nsun źite ĺe śeada źi woro,
 ̀nsun tonen̄o bú ĺe n̄ k̄a n ṕolaro,
 11 zaak̄u n̄ D̄akp̄ari gb̄ana,
 ani bo n kpe à yá sí k̄uñwo.

12 ̀N̄ ĺedamma ȳa da n sw̄èn,
 n̄ laakari do d̄ona ȳaa.

13 ̀Nsun ǵi n né foruiro,
 t́o n a gb̄e k̄u fl̄aao, ani garo.

14 ̀N̄ a gb̄e k̄u fl̄aao,
 de n̄ a bo ga ōi.

15 Ma né, t́o n ̀nd̄s v́i n sw̄èn,
 ma p̄o ni ke nna.

16 T́o ȳazede ten bo n lén,
 ma p̄o ni ke nna.

17 ̀Nsun durunnakerin̄o gwena ni dero,
 nḡo Dikiri v́ina v́i gor̄o s̄inda p̄ínki,
 18 zaak̄u ñiḡo zia v́ime,
 t̄amaa ni n nero.

19 Ma né, n̄ ma ȳa ma, ñni ̀nd̄s k̄u,
 n̄ t́o n sw̄è ḡo té zé manai.

20 ̀Nsun kakara k̄u w̄emirin̄oro,
 ̀nsunḡo k̄u ĺe iden̄o téro,

21 zaakū wēderi kū lé'ideo di gō takasidenō ū,
ń mēkpeteē di ń da utakasadanamme.

22 Ẹ n de'ina yā ma,

tó n da zī kù, ñsun a gya boro.

23 Ẹgō yāpura wete, ñsun ɔ gbarairo,

ñ 5ndō kū kū yādadanāo kū wézēo.

24 Gbē mana de pɔ di gō nna manamana,

gbē kū à né 5ndōde i pɔ di gō nnaame.

25 Ẹ tó n de kū n dao pɔ kemma nna,

ñ tó n da'ina ayuwii kemma.

26 Ma né, ñ n nēse wēmene,

n wé gō té ma yākēnaai,

27 zaakū karua bi wēse lōkotoome,

nɔ pāpākeri bi lōgɔ sɔrɔrɔme.

28 Àdi gbē kpákpa lán kpāni wédewe bà,

àdi tó gōgbēnɔ gō náani sari dasi.

29 Dín òdi waiyoo kēneē?

Dín òdi o'o kēneē?

Dí mé à lékpakōana vīi?

Dí mé à zuka vīi?

Dí mé àdi kīna pāa?

Dí wé mé à tēraa?

30 Gbē kū òdi gi kē wēmikianɔ,

kū òdi gé kpáte kē sēwē yākatēnanɔime.

31 Ẹsun wé biri sēwēa

de a tēra kē n ni dero,

zaakū àdigō pípi zaa tūruu gūn,

akūsō a gēna lén di gō nna.

32 Ani láka saka tōmma lán mlēe bà,

ani n gbā à n kū lán pitiko bà.

33 Ẹni wé kē pla kū pó kū ńdi e yāroo,

ĩni laasun kpedangara lé n swēn.

34 Ẹni gō de lán gbē kū à wutēna gón ísira musu bà,

lán gbē kū à kū gó'ite biza mīsōntea bà.

35 Ẹni pi: Ò ma gbē, adi ūmaro,

ò ma kē búgubugu, mádi a wari maro.

Bɔren ma wé ni were de mà í wete mà mi dɔɔ?

24

1 Ẹsun luka gbē vāninɔ gwēnaairo,

ñsun kakara kūrwo ni de sero,

2 zaakū yā pásī laasun mé àdigō kú ń swēn,

yākete di gō kú n lén.

3 Ẹndōn òdi be péteo,

laakarīi di tó àgō arubarika vī.

4 Dōnaan òdi pó káo kpénɔ pa

kū aruzekē mana bèereдео.

5 Ẹndōde gbāna di gō karamē,

dōri ikoo di gō gé arēme.

6 Baaruu di tó ò zī asānsīni dō,

tó yākekērinɔn dasi, àdi tó ò zī ble.

7 Ẹndō lei de fayasaridela,

lakutu kōkakarānaa gūn a lé di gō nakōaname.

8 Gbē kū àdigō vānikēnnēna laasun vīn

òdi a sísi manafikide.

⁹ Yáfayasari wàaripana bi durunname,
gbēke ògō ye lalandikeriirō.

¹⁰ Tó n mēbusee kē warikegōra,
n gbāna zōkōro.

¹¹ Ñ gbē kū ò m̀i p̀e gaano sura ba,
ñ gí gbē kū ò soro òten si kakatenannone.

¹² Tó n pi: O'o, ó dō yāro fá,
Luda kū à nēsgūnyā dō ni eroo?
N wēndi Gwari a yā dō,
ani fīna bo baadine a yākenaaame.

¹³ Ma né, ñ zō ble, zaakū à mana,
zōsa di ke léne nna.

¹⁴ Len òndō di ke gbēne nna a nēsen le.
Tó n òndō kù, ìngō zia vī,
tāmaa ni n nero.

¹⁵ Dàde, ñsun gbē mana on kpáparo,
ñsun a be póno wararo.

¹⁶ Bee tó gbē mana lēte gēn suppla,
àdi era à futeme,
yāvānikerinō sō, kisira di n fu.

¹⁷ Tó n ibere lēte, ñsun ponna kero,
tó à fù, ñsun à yāa doro.

¹⁸ Tó Dikiri è le, ani kene nnaro,
a pōfē ni were n ibere piame.

¹⁹ Ñsun tó gbē vāninō yā n kū gbānaro,
ñsun yāvānikerinō gwena ni dero,

²⁰ zaakū gbē vāni nigō zia vīro,
Luda ni yāvānikerinō fitila té de.

²¹ Ma né, ñ vīna ke Dikirine kū kínao,
ñsun gbēnna kpá kū gbē kū ò bō n kpenoro,

²² zaakū yā ni n le kantomē.
Dí mé à dō lākū oni n ásarū ke nāa?

Òndōdenō yān dí dō

²³ Òndōdenō yān dí dō:
Gbēwegwana yákpate gūn manaro.

²⁴ Gbē kū àdi yā nna kpá taaridea,
gbēnō ni sa vāni one, burinō ni a ká.

²⁵ Gbē kū àdi yā da taaridela nigō yā mana le,
Luda ni arubarika daagu manamana.

²⁶ Yāwemmana sūsū
de lán lépēna léaa bà.

²⁷ Ñ n bàai zī ke ñ n bura soru ke,
gbasa ñ kpé bo sà.

²⁸ Ñsun n gbēdake bobo a dàn pāpāro,
ñsun tó n lé gbēnō sātēro.

²⁹ Ñsun pi: Mani kene lākū à kēmenē nāro,
kesō mani fīna bone a yākenaaa.

³⁰ Ma pā ma'āde búne,
ma do fayasaride geepe búi,

³¹ akū ma è lēte b̀ute à dàgula píngi,
à sēe kù, gb̀l kù à b̀ò kù gb̀eoo lēte.

32 Ma yá dí gwà ma laasun lèa,
akū pó kū ma è yá dàdamene.
33 Tó n pì: Mani i o fíti, mani kámma bo fíti,
mani wúte fíti okpana ma kúua,
34 takasi ni bo n á lán kpāni bà,
pókāmmāna ni summa
lán gbē kū à gōkebo kūnaa bà.

25

Sulemanu yáasi pānden

1 Sulemanu yáasi kū Yudanō kína Ezekaya gbēno kē takada gūnnōn dí.
2 Luda gakuri vī à yā ute,
kínānō gakuri vī ò yā tàasi ká.
3 Lán óni fō ò ludambe lei kū zīte lōkotooo dōro nà,
lén óni fō ò kína laasun dōro le.
4 N andurufu gbāsī bote,
a piri ni pó mana pio,
5 n yāvānikerino bote kína are,
a kpata ni gbāna kū yāzede musu.
6 Nsun n zida sé lei kína arero,
nsun vute gbē zōkōnō vutekiaro.
7 Zaakū à sāna à pinne n su are la
de à n dite kīana gbē bēere deno arela.
8 Yā kū n wé è,
nsungō wāna kū a gōgōnaaoro,
zaakū tó ò n yā éke bō,
bōn īni lāka n kee?
9 Tó nten yā gōgō kū n gbēdakeo,
nsun bo kū gbē pānde asirioro.
10 Tó à mà, ani wé'i dammame,
n tó vāni ni lāka doro.
11 Yāmana'ona a gōrōa nna
lán mangoro tēra kū à da andurufu tan bà.
12 Ōndōde lédamma mana gbē kū à nèse vīne
à de lán wura nōmanablebo bāme.
13 Lākū í yida digō de nà pōkerinōne,
lén zīri náanide de le gbē kū ò a zīnōne,
àdi n nèse yīda kūrīne.
14 Gbē kū àdi gbādana lé sé akū àdi daro
de lán legū kū à sisi a ĩa kàka adi maro bāme.
15 Menana di tó kína a yāze e,
kpatena yāii di tó a yā ble.
16 Tó n zó lè, n ble n nèse lén,
de nsun ble dasi n lé sukparo yāi.
17 Nsun n gbēdake be zé soro,
de asun kpasa kūnwō à zānguro yāi.
18 Gbē kū à yā di a gbēdakea
de lán gò ke fēneda ke kàle sōnte bāme.
19 Nana náanisarīdea warikegōrōa
de lán saka gyāre ke gbá eree bāme.
20 Pōnna lēsina pōsiradene
de lán utasimmana ĩampurugōrō
ke yūku kana bōa bāme.
21 Tó nà tēni n iberē de, n pōble kpāa,
tó ĩmīme sō, n a gba í.
22 Tó n kē le, ntenī a o kúnē a léame,
Dikiri ni fīna bonne.
23 Lākū gūgbānduru kpa ĩa di su kū legūo nà,

len gbēpinaa dī su ānsisinaao le.

²⁴ Ina kpé laasin mana
de kunna kpén lɛɛle kũ nɔ fitideola.

²⁵ Baaru nna bonaa bũsu zāzān
de lán iyídakpana gbē kũ a gbāna lākaaa bàme.

²⁶ Gbē mana kũ àdī we vānikeriine
de lán isēboki kũ a í yānaa bàme,
lán lɔgɔ kũ a í yākaa bà.

²⁷ Zóblena dasi manaro,
gbē bèereɛlina a zīdane gakuri vīro.

²⁸ Gbē kũ à a zīda kũna dōro
de lán wēte kũ a bīni gboronaa bàme.

26

¹ Lán legūsisina de nà sakare
kesɔ lán legūmana de nà pókɛgɔɔa,
len gakuri dī kɔ sí kũ yōnkɔoro le.

² Lákũ bāntoro kũ ludakibebāoo
dīgɔ vuravura à gé la à su gwe nà,
len gbēkana pā dī póke boŋmaro le.

³ Gese bi sɔ póme,
bà bi zaaki póme,
yōnkɔ pón gò ũ a kpɛa.

⁴ Ŋsun we yōnkɔa a fayasarikɛaro,
de ŋsun gɔ lán a bàro yāi.

⁵ Ŋ yā we yōnkɔa a fayasarike lén,
de àsun a zīda gwa ōndɔde ũro yāi.

⁶ Tó n légbázá kè yōnkɔ gāi,
n n zīda yākame, n yā wēte n zīdane.

⁷ Yāasi kũ à kũ yōnkɔ lén
de lán ɛɛ gbá kũ àten gbāke bàme.

⁸ Bèereɛlina yōnkɔne
de lán gbèdana gbèmban bà.

⁹ Yāasi kũ à kũ yōnkɔ lén
de lán lè kũ à dana wēderi ɔī bàme.

¹⁰ Gbē kũ à yōnkɔ ke gbē kũ àten gēte dà zīn
de lán tofekari kũ àdī nòbɔ sīnda pínki gbā bàme.

¹¹ Yōnkɔ ɛrana a yāfayasarikenaana
de lán gbēda kũ à ɛra à a pisi blèe bàme.

¹² N gbē kũ à a zīda dite ōndɔde ũ è yá?
Yōnkɔ sàna deala.

¹³ Ma'ade dī pi: Músu kũ zémme,
nòbɔ pāsī té batun.

¹⁴ Lákũ gbàa dīgɔ yīgā a asigbeaa nà,
len ma'ade dīgɔ lítelite a wútekia le.

¹⁵ Ma'ade dī ɔ da tan
à fu pòblelinaa à da a lén.

¹⁶ Ma'ade dīgɔ da a ōndɔ
de yāwemmadōri gbēnɔn supplanɔla.

¹⁷ Gbē kũ à vī à pète dakenɔ ledikpanan
de lán gbē kũ à gbēda kũ a sāaa bà.

¹⁸⁻¹⁹ Gbē kũ à a gbēdake sàte
gbasa à pìne: Maten fāai bome
de lán bānde kũ àten kà téde
kũ kàgbao zuñyī bàme.

²⁰ Tó yāka kunlo, té dī game,
tó kɔɔmɔɔde kunlo, fitii dī lākame.

²¹ Lákũ sīsī dī ke téyōne nà,
lákũ yākaa dī ke tène nà,

len lékpakɔade di fiti da le.

²² Kɔɔmɔɔde yá di kéne lán zó bà,
àdi gē lén dɔ̀ ari nèse gūn.

²³ Nèsepāsīde kū àdi yá nnanna oñne
de lán lo kú ò andurufu í lèaa bàme.

²⁴ Zāngurii di a zīda keke kū léome,
ama manafiki mé à kú a swèn.

²⁵ Tó yá nnanna bò a lén, òsun síro,
zaakū yá vāni mèn suppla mé à kú a swèn.

²⁶ Bee tó à a zāngu ùte manafiki gūn,
a vāni di bo gupuraa pari wára.

²⁷ Gbē kū àten wèe yóñne ni zu a gūmme,
gbē kū àten gbè gbigiri ke, gbēe pí ni si adea.

²⁸ Èkede di zā gbē kū àdi ñ yakan,
manafikide di gbē kpá letenaai.

27

¹ Ñsun n zīda sáabu kpá zia yá musuro,
zaakū ñ dō yá kú ani su ziaro.

² Ñ tó ò n sáabu kpá,
òsun n zīda sáabu kpáro.

Ñ tó à bo gbēnɔ lén,
òsun tó à bo n lénlo.

³ Gbēe tikisi, būsua'tē bi asome,
ama yōnkɔ pɔfē tikisi de abirekūnɔla pínki.

⁴ Pētē pásī, pɔfē di dañla,
ama dí mé ani nēsegɔba fɔɔ?

⁵ Kpákēna gbēi pari wára mana
de yena gbēi asiri gūnla.

⁶ Gbēnna yá'úmmana kpáyí náani ví,
iberē lépemma manafiki ví.

⁷ Gbē kú à kána di zàzà kú kú zóome,
ama nàderi pó kyákyá dōro.

⁸ Gbē kú à kè a ɔnnwa àten likara
de lán bā kú à sàte a sàaa bàme.

⁹ Nísi gbī nnanna kú turaretitio di ñ pɔ ke nna,
lédakɔana kú nèse mèn doo di gbēnnanɔ ke nna.

¹⁰ Ñsun pá kpá n gbēnnairo ke n de gbēnna.
Tó yá n le, òsun gé n vīni ke n dakūna bearo.

N gbēdake kú à kú káni kúñwo mana
de n be gbē kú à kú zāla.

¹¹ Ma né, ñgɔ ɔndɔ, ma pɔ ni kemma nna,
mani we ma sòsòrinɔa sà.

¹² Laakaride di yá pásī e káaku, akū àdi utene,
laasunsaride di gí ñgɔ gé, akū àdi yá le.

¹³ Tó gbē nibɔ fīnaa di a musu,
ñ a uta sí ñgɔ kūna tɔɔma ũ ade gēne ũ.

¹⁴ Tó n yá ò gbānagbāna
n sa mana ò n gbēdakene kɔnkɔkɔnkɔ,
onígɔ da sa vānime.

¹⁵ Nɔ fitide de lán legū'i
kū àten tɔɔ zēnaa sari bàme,

¹⁶ a dādāna de lán ña dādānaa bàme,
ade ten nísí'íwa kú kú ɔome.

¹⁷ Lákū mɔnɔ di kɔ lé keke nà,
len bisāsiri di a gbēdake keke le.

¹⁸ Tó gbē laakaríi dɔ kaka lía, ani a né ble,
tó gbē a dikiri yá mà, ani a kpe ta.

19 Lákū gbē dì a nini e ín nà,
 len bisāsirinŋ digŋ kŋ laasun dŋ le.
 20 Lákū gēnŋ dì mŋ gaaro nà kū gyāwānwŋ,
 len gbē wé yena pŋi dì mŋaro le.
 21 Lákū òdi andurufuu kū wuraaŋo mana dŋ a baasanaa gūn nà,
 len òdi bēere lí gbēne a tŋbonaa gūn le.
 22 Bee tŋ n fayasaride dà gŋn
 n a sabŋ lán pŋblewē bà,
 a fayasarikē ni kēaro.

23 Ngŋ n pŋkadenŋ kunna dŋ manamana,
 ñ laakari dŋ n kpāsa pŋnŋa,
 24 zaakū aruzēke digŋ kun gŋrŋ sīnda pīnkiro,
 beekpata dì gŋ gbē pŋ ū ai a buriaro.
 25 Sēe dì láka, a dufu dì bute,
 ndi a tārāgaā kpā pŋnŋa,
 26 ndi pŋkasa kē kū n sānŋ kāo,
 ndi bú lú kū n blēe ɔgŋo,
 27 n blēnŋ vī digŋ dinyī n pŋble ū,
 ndi n ɔndenŋ kū n nŋgbē zikerinŋ gwao.

28

1 Yāvānikerīi dì bàa lé, bee tŋ òten péaro,
 gbē mana digŋ wŋrŋgŋ vī lán músu bà.
 2 Tŋ búsu taari kē zŋkŋ, a kīnanŋ digŋ dasime,
 ama laakaride yādŋri ni tŋ aafia gŋ kun.
 3 Kīna kū àdi wé tā takasidenŋa
 de lán legū kū à mà à pŋble yākaa bàme.
 4 Dokadarisarinŋ dì yāvānikerinŋ sáabu kpá,
 dokadarinŋ sŋ òdi fiti kē kūnŋwo.
 5 Gbē vāninŋ yāzede mì dŋro,
 ama gbē kū òdi Dikiri arē wetenŋ dŋ swāswa.
 6 Takaside taarisaride mana
 de aruzēkede yālekperēkerila.
 7 Né dokadari asānsīni vī,
 pāpādenŋ gbēnna dì wé'i da a deame.
 8 Gbē kū àdi a aruzēke kara ɔgŋ'i zŋkŋ gūn
 ten pŋ kakara gbē kū àdi takasidenŋ wēnda gwaneme.
 9 Gbē kū àdi doka kpā sākoto,
 Luda dì zā a aduakenan.
 10 Gbē kū àdi gbē mananŋ da zé vānia
 ni léte à da a zīda tankutemme,
 taarisaridenŋ sŋ oni bo mana.
 11 ɔgŋde dì a zīda dite ɔndŋde ūme,
 ama takaside asānsīnide dì a ɔndŋ dŋame.
 12 Tŋ gbē mananŋ zīi blē,
 gbē sīnda pīnki dì ĩa dāme,
 tŋ yāvānikerinŋ kpata blē,
 baadi digŋ mì kpāguime.
 13 Tŋ n n taarinŋ ùte, ĩni gé arero,
 tŋ n ò akūsŋ n tò, Luda ni n wēnda gwa.
 14 Arubarikademe gbē kū àdigŋ Dikiri vīna vī ū,
 sāgbānade sŋ àdi léte à da yān.
 15 Gbē pāsī kū àdi kī ble takasidenŋa
 de lán músu kū àten pūtā bàme,
 lán sàbo kū àten kusīmma bà.
 16 Don'arede kū àdi wé tā a gbēnŋa faya vīro,
 gbē kū à zā ɔgŋvānilenan wēndii digŋ gbāna.
 17 Gbēderi kū a laasun ten wari dŋa
 nigŋ bàa lé ari à gé gaome.
 Gbēke sūn kpānero.

18 Gbē kū àdi yā ke a zéa nigō aafiame,
yáðwosarikeri sō ani léte kánto.
19 Gbē kū àdi laakari ðo a bú zīa ðigō kāna,
gbē kū àdi pé gukoria sō àdigō kú takasi gūmme.
20 Luda ni arubarika da náaniden manamana,
gbē kū àten wā à ke ògode ū ni bo páro.
21 Gbēwegwana manaro,
bee kū abireo gbē ni taari ke burodi kusu yāi.
22 Sankarade ði wā kū aruzekelenaa,
àdigō ðō kú takasi ni a lero.
23 Gbē kū àdi kpākē gbēi nigō nna káao
de gbē kū à a tó nna sila.
24 Gbē kū à kpāni ò a de ke a daa,
akū àten pí, taarinlo,
ade lelele kú kpāni wédeweme.
25 Gbē kū à wākū vī ði fiti dame,
gbē kū à Dikiri náani vī mé ani karana le.
26 Gbē kū àteni a zīda náani ke bi yōnkome,
gbē kū à té òndōi mé ani bo mana.
27 Pō ði kīa gbē kū àdi takasidenō gba pōaro,
òdi gbē kū àdi ní wé gwaro káme.
28 Tó yāvānikerinō kpata blè,
baadi ðigō mi kpāguime.
Tó ò gāga, gbē mananō ði dagula.

29

1 Gbē kū ò kpākēi manamana, akū à gī mai,
ade ni kakate kánto yòrō sari.
2 Tó gbē mananō dàgula, gbēnō pō ðigō nname,
tó gbē pásì kú kpatan, òdigō n dame.
3 Gbē kū à ye òndōii ði a de pō ke nna,
karuanō be zéserii ði a ògō yaka.
4 Kína ði tò a bùsu gbāna kū yāzede musu,
gusaregbasiri sō àdi a bùsu ðeme.
5 Gbē kū àten léna ke a gbēðakene
ten bà kpākpa a zīdane.
6 Gbē vāni taarikenaa ði a kú tankute ūme,
gbē mana ði ayuwii ke kú pōnnao.
7 Gbē mana ði laakari ðo takaside yāgōgōnaaa,
yāvānikeri sō àdi a yā daro.
8 Lalandikerinō ði wēte wā,
òndōrinō ði gbēnō laakari kpáteíne.
9 Tó òndōde gēe yākpate ke kú yōnkōo,
yōnkō pìi ði pō fē àdi yāa ðo, a lé ði nakōaro.
10 Gbēðerinō ði zā taarisaridegume,
òdigō gbē mananō wete ò ní ðe.
11 Yōnkō pōfē ði pisi a wéame,
òndōde sō, àdi mena fōme.
12 Tó gbānade ten sá kpá ékeyāi,
a ibanō ði gō yāvānikerinō ū ní pinkime.
13 Takaside kú gbānamōnneriio yā mèn do dí vī,
Dikiri mé à tò ní wé ten gu e ní pinki.
14 Kína kú àdi yākpate ke takasidenōne kú yāpurao,
a kpata zīnipetena nigō gbāna gōrō sīnda pinki.
15 Totona kú flāao ði tò gbē òndō kú,
né kú ò tò a zīdane ði wé'i da a daame.
16 Tó yāvānikerinō dàgula, taarikenaa ði kōme,
ama gbē mananō ní ní kpe e.
17 N n né toto, ani n laakari kpátenne,
ani tó n pō ke nna.
18 Gu kú Luda yā kunlo, òdigō ní zīdakūna ðōro.

Arubarikaden gbē kū à a doka kūna ũ.

¹⁹ Ōdi zòo toto kū léoro,
bee tó à mà, ani zī kéaro.

²⁰ N gbē kū àdi wá à yá o è yá?

Yònkò sána de adela.

²¹ Zò kū ò a vâ zaa a fítì gòrò,
ani láka à gò guturu ùme.

²² Pòfèrii di fiti da,

nèsefutade di durunna ké manamana.

²³ Íadánaa di ní busame,

zídabusana mé àdi ní kara.

²⁴ Gbē kū àdi ble kū kpānio zà a zīdagume,
àdi sí kū Luda, ama àdi we à yápura oro.

²⁵ Vínakena bisásirine bi tankuteme,

gbē kū àdi Dikiri náani ké mì nigò da íla.

²⁶ Gbēnò di gbánade aré wete dasi,
ama yákpatekena bi Dikiri yáme.

²⁷ Gbē mana ye ékédeiro,

gbē vāni di zā zésususerigume.

30

Agu yá'onaa

¹ Yake né Agu yá'onaame.

Ma kpasa Luda, ma kpasa manamana,

² zaakū ma yònkòké de dakenò póla,

má bisásiri asánsīni vīro.

³ Mádi òndò dadaro,

má Luda dōna vīro.

⁴ Dí mé à gèe ludambe yá à sùu?

Dí mé à ía kàkara à kù a ɔīi?

Dí mé à legū'i kòko a pòkasann?

Dí mé à zíte lézekinò kèe?

A tón deraa? A Né tón deraa?

Tó ní dō.

⁵ Luda yānò pínki à mamberu vīro,
àdigò de sègbako ũ gbē kū à nàaiine.

⁶ Nsun yake kara a yá gūnlo,

de àsun n éké kánne n ɔīro yāi.

⁷ Yá mèn plan maten gbekamma Dikiri,

ñsun gíomènero ari màgò gé ga.

⁸ N ma ké yápá'onaaa kū éketonaa,

ngò ma gba pòble mòkòana.

Ñsun ma ké takaside kesò ɔgòdaside ũro,

⁹ de pò súnghò dimai mà ledi kpányi

mà pi díme Dikiri ũ yāi,

de takasi sún ma kū mà kpāni o

mà n tó yakaro yāi.

¹⁰ Nsun yá dí zòo a dikiri kīnaaro,

de àsun n ká à wí n musuro yāi.

¹¹ Gbèkenò kun òdi ní denò tó bène sí,

òdi ní danò sòsò.

¹² Gbèkenò kun òdigò da ò gbāsīro,

ama ní vānike dí kémmaro.

¹³ Gbèkenò kun òdi ní zida bi,

òdi gbènò gwa ò mì zu.

¹⁴ Gbèkenò kun ní saka de lán fènedà bà,

ní saka sòntenòn de lán fènenò bà,

òdi andunia takasidenò kū bisásiri wèndadenò kéo yákiyaki.

15 Toro nénᵒgbēnᵒ vī mèn pla,
òdi pi: N̄ ó gba, ò ó gba.

Pᵒ mèn aakᵒ kun kú òdi káro,
à kà siikᵒ se, òdi pi pᵒ m̄d̄r̄m̄aro:

16 Gyāwān kú para né'isᵒᵒ
kú zīte kú í dī m̄ároo
kú té kú àdi pi a károo.

17 Wé kú né dī a de foboo
akūsᵒ àdi a da gya boo,
swawēē kākāannanᵒ ni a wé pì bo,
yumburukunᵒ ni a gē ble.

18 Yā mèn aakᵒ kun kú ò de ma d̄n̄nala,
à kà mèn siikᵒ se má n̄ m̄i d̄ro:

19 Zé kú vāu dīgᵒ tēo musu,
zé kú ml̄ē dīgᵒ taa on gbè sàraaa,
zé kú gó'ite dīgᵒ tén ísira dagura
kú zé kú gᵒgbē dīgᵒ ye n̄kpareiio.

20 Nᵒ zinakeri yākēnaan dí:

Àdi pᵒ ble à ᵒ má a léa
à pi àdi yā vāni kero.

21 Yā mèn aakᵒ mé àdi tó zīte lukaluka,
à kà siikᵒ se, zīte ni yā p̄nᵒ f̄ro:

22 Zᵒ kú à kpata blè,
yᵒnkᵒ kú à pᵒ blè à ká,
23 nᵒgbē kú ò zāagu akū à zā kē
kú zᵒ n̄kpare kú à gᵒ a dikiri zā nᵒ ūo.

24 Pᵒ f̄tinᵒn kú zīte mèn siikᵒ,
ama ò ̄ndᵒ vī manamana:

25 Babarenᵒn kun pᵒ gbānanᵒ ūro,
ama òdi pᵒble zāna ke sakareme.

26 Gbè'enenᵒn kun pᵒ zᵒkᵒnᵒ ūro,
ama òdi be bo gbè dagurame.

27 Kwanᵒ dīgᵒ kina vīro,
ama òdi bᵒte ò zeze gā kú gāaome.

28 Īni f̄ᵒ ò zukpata kú kú ᵒo,
ama àdi gé na kina kpé sakaaimē.

29 Pᵒ mèn aakᵒ kun kú n̄ tena mana,
à kà siikᵒ se, n̄ taa'ona nna:

30 M̄usu kú à de gᵒsa ū n̄bᵒnᵒ té,
àdi boru kpe pᵒkenero

31 kú kosa kú à tuke b̄oᵒo kú blèkof̄niio
kú kina kú à kú a z̄ikarinᵒ areo.

32 Tó n yᵒnkᵒyā kē z̄idabinaa gūn
ke tó n yā vāni laasun lè,

ñ ᵒ kú n léa,
33 zaakū lākū òdi vī fakam pá à n̄isi bo nà,
ke lākū òdi yī kú ò f̄i à aru bo nà,
len gbē pᵒfēnaa dī f̄iti da lē.

31

Kina Lemueli yā

¹ Kina Lemueli da lé dāa à pì:
² Derameē, ma né? B̄m̄ē, ma né'ina?
À kē derameē, né kú ma a lé sè Ludanē?

³ Ñsun n wó de nɔgbēnɔ kīnaaro,
ñsun zé kú àdi kīnanɔ yaka séro.

⁴ Lemueli, sèwē de kīnanɔ pómīna ūro,
í gbāna de kpatablerinɔ pómīna ūro,
⁵ de ɔsun mi, dokayānɔ sāngu,
ò yā gōgō takasidenɔne faya sariro yāi.

⁶ À í gbāna kpá gbē kú ɔten ganɔa,
à sèwē kpá pɔsiradenɔa

⁷ ɔ mi, ñ takasi sāngu,
ñ yā'ummana súnḡḡ dónḡḡ doro.

⁸ Ñ yā ɔ gbē kú oni fɔ ɔ yā oronɔ gēne ū,
ñ yā sí gbē kú ɔ kpanyíri víronɔne.

⁹ Ñsungō yītenaro, ñ yákpate ke a zéa.

Ñ takasidenɔ kú wēndadenɔ yā nna kpámma.

Nɔ laakaride

¹⁰ Dí mé ani nɔ laakaride lee?

A bèere ví de gbē bèereɛdenɔla zà.

¹¹ A zā òḡḡ a náani ke kú nēsedomē,
pó mana ke ò kīaaro.

¹² Yā manan àḡḡḡ ke a zāne,
adi ke yā vāninlo ari a wēndi lén.

¹³ Àdi sākā kú bàwisio wete
à a zī ke kú pannaɔ.

¹⁴ Àdi gé pòble sé zā
lān gó'ite lagatarii bà.

¹⁵ Àdi fute gukēkōana à pòble ke a ɔndenɔne,
àdi zī kpaatete a nɔkpārenɔne.

¹⁶ Àdi zīte mana wete à lú,
àdi geepe líno pépen kú a zīda bókɔ ɔḡɔ.

¹⁷ Àdi gbāna dɔ a pia asa ū
à gāsāwa bobo a zīa.

¹⁸ Àḡḡḡ dō kú àni ete le,
a fitilaa òḡḡ nana gwāanimē.

¹⁹ A ɔ òḡḡ porona àḡḡ buutábɔ kūna,
àḡḡḡ keke ū wā kú a ɔneɔ.

²⁰ Àdi ɔ poro wēndadenɔne,
àdi ɔ lika takasidenɔ.

²¹ Àdi ìampurugɔrɔ vīna ke a bedenɔ yā musuro,
zaakū a ɔndenɔ òdi òdi òḡḡame.

²² Àdi wuteɔ bizaɔ tā a zīda,
a pókasanɔ bi táaru biza kú biza gaaruradenɔme.

²³ A zā ò tó bo fāaibokia,
àḡḡḡ vutena gu dokōnɔ kú bùsu gbē zōkōnɔ.

²⁴ Nɔgbē pii ò pódangān ke àḡḡ yīa,
àdi gēre tā à kpá a lagatarinɔa.

²⁵ Àḡḡḡ gbāna kú gakurio dana pókasa ū,
a kunna zia yā ò swē kēaguro.

²⁶ ɔndōyā òḡḡ da a lén,
àdi yā òḡḡ kú yenyīo.

²⁷ A wé òḡḡ pé a ɔn yākenaai,
àdi pòble ma'anlo.

²⁸ A néno òdi fute ɔ sa mana one,
a zā òdi a sáabu kpá à pi:

²⁹ Nɔgbēnɔ kokari ví òdasi fá,
ama mɔkōn mé ñ deñla ñ pínki.

³⁰ Kakana mana òḡḡ náani víro,
nomanake òdi gē zélame,
nɔgbē kú à Dikiri vīna vīn òdi sáabu kpá.

³¹ Ñ zĩ kũ à kè àre kpáa,
ñ a tó kpá a yákenaa musu batun.

LAASUNDE

A pínki pámé

¹ Laasunde Dauda né, Yurusalemu kína yán dí.

² Makú laasunde ma pí:

Yá pá búgubugu,

yá pá búgubugu,

a pínki pámé.

³ Bó àreen bisásiri dì le andunia gún

wari kú àten ke a zì sinda pínki gúnwaa?

⁴ Kpáinɔ̀ dì gēte, wurenɔ̀ dì su,

ama andunia digɔ̀ kun gɔ̀ɔ̀ sinda pínkime.

⁵ Ifántē dì bo àdi gē,

àdi wá à era à gé gu kú àdi bon.

⁶ Ía dì káka gɛ̀nɔ̀midɔ̀ki kpa,

àdi era à su gugbánduru kpa,

àdigɔ̀ likara ágɔ̀ gé ágɔ̀ su.

⁷ Swa sinda pínki í digɔ̀ ká ísira gúmme,

ama ísira dì paro,

í pinɔ̀ dì era ò su swa pinɔ̀ mùiamé.

⁸ Pó sinda pínki dì n̄ kpasa,

kpasa pí yá gè onala.

Gugwana dì mɔ̀ wéaro,

yámana dì sá paro.

⁹ Yá kú à kun yá mé ani era ágɔ̀ kun dɔ̀,

yá kú ò kè yán oni era ò ke dɔ̀.

A dufu ke kú andunia gúnlo.

¹⁰ Póke kun kú oni pí:

N̄ pɔ̀ dufu ke gwa yá?

Oi! À g̃nake à kun ó á zaa zì kò.

¹¹ Gbē káakunɔ̀ yá digɔ̀ dɔ̀ gbēken doro.

Bee gbē kú onigɔ̀ kun zianɔ̀,

n̄ yá ni dɔ̀ gbēken ziakepeziro.

¹² Makú laasunde ma kí blè Isarailanɔ̀a Yurusalemu. ¹³ Ma m̄e kpá yá kú òten ke andunia gún pínki táasikanaaa, ma gwàgwa ɔ̀ndɔ̀ ɔ̀ndɔ̀ ma è Luda zì pásí dà bisásirinɔ̀ne ò ke. ¹⁴ Ma yá kú òten ke andunia gún è pínki, a pínki bi páme, pena gukoriamé.

¹⁵ Pó fikarana porona víro,

òdi le ò pɔ̀ kú à kunlo naroro.

¹⁶ Akú ma ò ma swèe gún ma pí: N̄ gwa! Ma ɔ̀ndɔ̀ zɔ̀kɔ̀ de gbē kú ò kpata blè Yurusalemu ma ánoɔ̀a n̄ pínki, ma ɔ̀ndɔ̀ kú ma d̄naao wé bò manamana. ¹⁷ Akú ma m̄e kpá ɔ̀ndɔ̀ asiri d̄naaa de mà ȳnkɔ̀ke kú misariyáò asiri d̄s, akú ma è abirekú bi pena gukoriamé dɔ̀.

¹⁸ ɔ̀ndɔ̀ zɔ̀kɔ̀ dì su kú n̄seyakana zɔ̀kɔ̀ome,

òdi yá ùmmana le n̄ d̄na lémmé.

2

Pɔ̀nnakena páme

¹ Ma ò ma z̄idane: N̄ fute n̄ pɔ̀nnakena ȳ n̄ gwa n̄ nnamana d̄s, akú ma è abirekú páme dɔ̀.

² Ma è kú yáadna bi ȳnkoyáme. Pɔ̀nnakena s̄s, b̄n̄ òdi leaa? ³ Ma pɔ̀nna w̄ete w̄eminaa gún ma ɔ̀ lika ȳnkoyáí, ama ma swè ten domene are ɔ̀ndɔ̀ gún de mà d̄s yá kú à mana bisásirine à ke andunia gún a w̄endi zaka lén.

⁴ Ma zì z̄k̄ɔ̀nɔ̀ ɔ̀ kpá, ma kpéɔ̀nɔ̀ bò ma z̄idane ma geepe línò p̄pe dasidasi. ⁵ Ma karanò kpákpa ma swa d̄akonɔ̀ k̄eke ma lí kú òdi a né ble buri sinda pínki b̄aban. ⁶ Ma ikakinɔ̀ k̄eke òḡs m̄ɔ̀tɔ̀ pisi líkpe pinɔ̀a. ⁷ Ma z̄nɔ̀ l̄l̄u ḡgb̄enɔ̀ kú n̄gb̄enɔ̀, ò a kenɔ̀ i ma bea. Má z̄unɔ̀ kú p̄k̄ade ketenɔ̀ ví dasidasi de gbē kú ò kú Yurusalemu ma ánoɔ̀a n̄ pínki. ⁸ Ma andurufu kú wuraaò k̄akaramai kú k̄inanɔ̀ aruzekenò kú n̄ búsu p̄onɔ̀. Ma l̄esirinɔ̀ s̄e ḡgb̄e kú n̄gb̄enɔ̀, ma n̄gb̄e kú ḡgb̄e dì lukañȳinɔ̀ s̄e dasi. ⁹ Ma t̄s bò, má z̄k̄ɔ̀ de gbē kú ò kú Yurusalemu ma ánoɔ̀a n̄ pínki, akú má kpé ɔ̀ndɔ̀ ví a pínki gún.

¹⁰ Mádi gí ma zídane
 kú pó kú à ma wé bléoro.
 Mádi pó kú à ma pò gbà ke tóro.
 Ma pò kè nna ma zíkèna sīnda pínkia,
 àkúme ma ísimmawarana pínki láada ũ.
¹¹ Kú ma wé pè yá kú ma kènçi pínki
 kú ísirma kú ma wàraao a musu,
 ma è a pínki bi páme, pèna gukoriame,
 à àre ví andunia gūnlo.
¹² Akū ma laasun lè gena ɔndɔ
 kú yɔnkɔkɛo kú mīsarikɛo kpa.
 Yá kú ò kè zaa zī baasiro,
 a kpaten kīna gēne ni ke dɔɔ?
¹³ Ma è ɔndɔ àre ví de yɔnkɔkɛla
 lākū gupura dīgɔ àre ví de gusirala nà.
¹⁴ ɔndɔri wé dīgɔ kú a are,
 yɔnkɔ dīgɔ kure gusiran.
 Akū ma è gó dokɔnɔ mé ani nī bikū nī pínki.
¹⁵ Akū ma laasun lè ma swēn ma pì,
 zaakū gó dokɔnɔ mé ani ó bikū kú yɔnkɔnɔ nà,
 bɔ àreen mani le ma ɔndɔaa?
 Akū ma pì, abirekū páme dɔ.
¹⁶ ɔndɔri yá ni dɔ gbēken de yɔnkɔlaro,
 nī pínki nī yá ni sá gbēnɔn zia.
 ɔndɔri dī ga lán yɔnkɔ bàme.

Ísimmawarana páme

¹⁷ Akū ma a konna gya bò, zaakū yá kú òten ke andunia gūn pínki dī kèmene nèseyakayá
 ũme. A pínki bi páme, pèna gukoriame. ¹⁸ Akū ma zī kú ma kè andunia gūnɔ gya bò pínki
 kú mani tó ma gēne yá. ¹⁹ Dī mé à dɔ tó ɔndɔri ke yɔnkɔn a ũu? Bee kú abireo zī kú ma kè
 andunia gūn kú ɔndɔo ni gōneme. Abirekū páme dɔ. ²⁰ Akū ma pò yáka ísirma kú ma wàra
 andunia gūn pínki yá musu. ²¹ Zaakū gbē dī zī ke kú ɔndɔo kú dōnaao kú gonikɛo, akū àdī tó
 gbē kú adi a ke kerone à gɔ a pò ũ. Abirekū páme dɔ, nèseyakayáme manamana. ²² Bɔn gbē dī
 le ísirma kú à wàra andunia gūn kú ɔsi kú à kàao pínki yá musuu? ²³ A konna andunia gūn
 gɔɔ sīnda pínki a zī dīgɔ sunɛ kú yá ũmmanaao kú pɔyakanaaome. Bee gwāani a laakarīi
 dīgɔ kpatenaro. Abirekū páme dɔ.

²⁴ Yá kú à mana kú bisásirio mé à de à pò ble à í mi à a zī sáabu kpá. Ma è abirekū bò Luda
 ɔime dɔ. ²⁵ Luda kpányī sari dī mé ani fɔ à pò ble à ponna kɛɛ? ²⁶ Luda dī ɔndɔ kú dōnaao kú
 ponnao kpá gbē kú à kènɛɛa, ama àdī aruzekɛ kakarana zī da durunnakeriine de à sí à kpá
 gbē kú à kènɛɛa. Abirekū páme dɔ, pèna gukoriame.

3

Yá sīnda pínki kú a gɔɔome

¹ Yá sīnda pínki kú a gɔɔome,
 bɔkɔtɛ sīnda pínki kú a kɛgɔɔo.
² Né'igɔɔ kun, gagɔɔ kun,
 pótɔgɔɔ kun, a wotogɔɔ kun.
³ Degɔɔ kun, gbana aafia gɔɔ kun,
 gborogɔɔ kun, a dɔgɔɔ kun.
⁴ ɔdɔgɔɔ kun, yáadɔgɔɔ kun,
 wēndakɛgɔɔ kun, kɔkɔ'ogɔɔ kun.
⁵ Gbèkɔtɛna gɔɔ kun, gbèkakarana gɔɔ kun,
 bāndaragagɔɔ kun, a kēna gɔɔ kun.
⁶ Pɔswetena gɔɔ kun, a gbarɛna gɔɔ kun,
 pókūna gɔɔ kun, a gbarɛna gɔɔ kun.
⁷ Pɔgaokēna gɔɔ kun, a nabigɔɔ kun,
 lékūna gɔɔ kun, yá'ona gɔɔ kun.
⁸ Yenyī gɔɔ kun, zāngu gɔɔ kun,
 zlkana gɔɔ kun, vutena aafia gɔɔ kun.

⁹ Bɔ̀ àreen zíkèri dì le wari kù à kèaa? ¹⁰ Ma zī kù Luda dà bisāsirinɔ̀ne ò ke è. ¹¹ Luda tò pɔ̀ sīnda pínki mana a gɔ̀ɔ̀a. À kunna gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki laasun dà bisāsiri swèn dɔ̀, bee kù abireo ani fɔ̀ à yā kù Luda ten ke zaa andunia naana ari a lakanaa d̄ɔ̀ d̄ɔ̀. ¹² Má d̄ɔ̀ kù pòke mana kù bisāsirio de kunna pɔ̀nna gūn kù manakenaao a wèndi lénlaro. ¹³ Tó gb̄e ten pɔ̀ ble àten í mí àteni a zī sīnda pínki sáabu kpá, Luda mé à a gbà. ¹⁴ Má d̄ɔ̀ kù yā kù Luda dì ke nigɔ̀ kun gɔ̀ɔ̀ sīnda pínki. Oni fɔ̀ ò pòke karanlo, oni fɔ̀ ò pòke lagonlo. Luda kè le de ògɔ̀ a vīna vī yáime. ¹⁵ Pɔ̀ kù à kun tera gínake à kun zaa zī kò. Pɔ̀ kù anigɔ̀ kun zia kun yā kò. Luda dì yā kù ò kè yānɔ̀ gbè sísi.

¹⁶ Ma yā è andunia gūn dɔ̀,
gu kù à de yāzede gɔ̀ kún,
yāzesaride mé à kú gwe,
gu kù à de yā mana gɔ̀ kun sɔ̀,
yā vāni mé à kú gwe.

¹⁷ Ma ò ma swèè gūn,
Luda ni yákpate ke kù gb̄e manano
kù gb̄e vāninɔ̀ ní pínki,
zaakù yākèna sīnda pínki kù a gɔ̀ɔ̀ome,
bòkɔ̀te sīnda pínki kù a kegɔ̀ɔ̀.

¹⁸ Ma ò ma swèè gūn dɔ̀, bisāsirinɔ̀ sɔ̀, Luda dì ní yā wé wéíne de ò d̄ɔ̀ ní zīdaa kù ò de lán nòbɔ̀nɔ̀ bàme. ¹⁹ Bee zaa zī bisāsirinɔ̀ kù nòbɔ̀nɔ̀, gó dokɔ̀nɔ̀ mé àteni ní bikù. Lákù nòbɔ̀nɔ̀ dì ga nà len bisāsiri dì ga le se, ní we'ona dokɔ̀nɔ̀me. Bisāsiri de nòbolaro, zaakù a pínki pāme. ²⁰ Ní pínki dì gé gu dokɔ̀nɔ̀me, zaakù ní pínki bò b̄usutiti gūmme, ní pínki ni era à gɔ̀ b̄usutiti ūme. ²¹ Tó bisāsiri nini dì tá musu, nòbɔ̀ pɔ̀ sɔ̀ àdi tá zīteme, dí mé à d̄ɔ̀? ²² A yā mé à tò ma è yake mana kù bisāsirio de à a zī sáabu kpálaro, zaakù a bakaan gwe. Dí mé ani tó à d̄ɔ̀ yā kù ani ke a gberaa?

4

Kunna kù k̄ɔ̀

¹ Akù ma gbāna kù òten mɔ̀ gb̄enɔ̀ne andunia gūn yā gwà dɔ̀ pínki. Ma gb̄e kù òten wé tārūmanɔ̀ wétè è, ò laakarikipateri vīro. Ò laakarikipateri vīro, zaakù ní wétāmmarii pínɔ̀ mé ò gbāna vī. ² Akù ma pì, gb̄e kù ò gānɔ̀n sáabu vī de gb̄e kù ò kunnɔ̀la, ³ ama gb̄e kù odi i k̄ɔ̀ro akùs̄ adì wé ke pla kù a vāni kù òdi ke andunia gūnworò s̄anarūma ní pínki. ⁴ Ma è kù pɔ̀ kù à tò gb̄e dì zī ke à mè kpáa, de àgɔ̀ de a gb̄edakela yáime. Abirekù pāme dɔ̀, p̄ena gukoriaime. ⁵ Yōnkɔ̀ dì ɔ̀ kpa a kùla ari à f̄ef̄e.

⁶ Kunna kù pɔ̀ okù doo kù laakarikipatenaao
mana de kunna kù pɔ̀ okù plao
kù ísimmawaranaao kù p̄ena gukoriaola.

⁷ Akù ma era ma yā pā pānde è andunia gūn dɔ̀. ⁸ Gb̄eke mé à kun à né vīro, à vīni kes̄ dakūna vīro. A ísima dì lākaro, bee kù abireo a aruzɔ̀ke dì m̄saro. Dí yāin àten zī kee? Bóyāi à nnamanaa t̄è a zīdanee? Abirekù pāme dɔ̀, yābòkɔ̀te pásīme.

⁹ Pla de dola,
zaakù ní zīkèna àre nigɔ̀ mana.

¹⁰ Tó gb̄e mèn do l̄ete, a gb̄endo ni a sé.

Waiyoo gb̄e mèn do!

Tó à l̄ete, anigɔ̀ s̄eri vīro.

¹¹ Tó gb̄enɔ̀n planɔ̀n wutena gu dokɔ̀nɔ̀n,
oni k̄ɔ̀ puusu ma.

Deran gb̄e mèn do ni ke nà à bo ïann?

¹² Òdi gbāna mɔ̀ gb̄emendone,

gb̄enɔ̀n planɔ̀ s̄ɔ̀ òdi ze ò gīme.

Bà né mèn aakɔ̀ dì k̄e likaro.

¹³ Kefenna ònd̄ɔ̀ri takaside mana de kína zīkūna yōnkɔ̀ kù àdi lédamma ma dorola, ¹⁴ bee tó kefenna p̄iì bò kp̄ésira gūn, akù à gɔ̀ kína ū, ke tó ò a i b̄usuu p̄in takaside ū. ¹⁵ Ma è andunia t̄è kína ḡène kù à de kefenna ū p̄iime. ¹⁶ Gɔ̀ɔ̀ b̄irea à gb̄enɔ̀ dasi lé vīro, à de ní don'ar̄ede ū. Ama gb̄e kù ò sù zānɔ̀ dí a sáabu kpáro. Abirekù pāme dɔ̀, p̄ena gukoriaime.

5

Lékèna Ludaa laasunlènaa sari

¹ Tó n gè Luda ɔnn, ñgõ kú kú laakariio. Ñ nai ñ a yá ma mana de yǒnkɔɔ sa'ona gwela, zaakú ñ yádnasari mé àdi tó ò yá vání ke. ² N lé sùngõ wánaro, ñsun wá ñ yá o Ludanero. Lákú à kú musu ñ kú zíte nà, ñsun yá o dasiro. ³ Lákú yábɔkɔtɛ dasi dì su kú nana'onaaò nà, len yá dasi bɔtenaa dì su kú yǒnkɔyáò le. ⁴ Tó n lé kè Ludaa, ñsun a finabona gɔɔ gágaro. Ñ a fina bo, zaakú yǒnkɔɔ yá dì kánero. ⁵ Lékèna Ludaa sari mana de n lé kèa papanaa sarila. ⁶ Ñsun tó n lé n da yánlo. Ñsun o sa'oriine n pi n sá lékèna yánlo. Ñ ye Luda pɔ fěnyí n yá pi yáí à zí kú nten ke kakaten yá? ⁷ Nana dasi ona kú yá dasi bɔtenaaò dì su kú yá páome. Abire yáí ñgõ Luda vína ví.

Aruzekè pámè

⁸ Tó n è òten gbána mɔ takasidenɔne gukea, òten gíinne kú yáze deo òten yá gǒgǒinne a zéaro, ñsun tó yá pi bo n sarero, zaakú búsuu pi gbánadenɔ ten wé dɔkɔsi, akú ñ gbè zǔkɔno ten wé dɔnyí dɔ. ⁹ Ñ pinki dì búsuu pi baka blemè, zaakú kína mé à burano ví.

¹⁰ Gbè kú à ye ɔgɔɔi dì kīaa, gbè kú à ye aruzekèii àree dì m̄saro. Abirekú pámè dɔ.

¹¹ Tó aruzekè ten kara, a blèrinɔ digõ karame. Bó àreen à ví a dikiriinne?

À wé pitia baasiro. ¹² Zígbanakerii dì i nna o à pó blè fitin yá ke dasin yá.

Aruzekede s̄s̄ a pó dasi dì tó à i oro.

¹³ Ma n̄seyakana yá pásí è andunia gūn, gbèke zé t̄ata a ɔgɔdale à a zída kariii bò,

¹⁴ akú à bɔkɔtɛ vání kèò, a aruzekè làka pinki.

Kú à négõgbè ì, à póke ví kú à tónero.

¹⁵ Bisásiri dì bo a da gbèren pótompome.

Lákú à sù nà len àdi era à tá le dɔ, àdi a zí àre ke le à sé à na a ɔí à táoro.

¹⁶ Abirekú bi n̄seyakayá pásime dɔ.

Lákú gbè sù nà len àdi era à tá le dɔ.

À ísimma w̄ara à pè gukoria pá,

bó mé à gǒnèè?

¹⁷ Abire gbera à a gɔɔ dè gusiran

kú n̄seyakana zǔkɔɔ

kú gyáò kú pɔfèò.

¹⁸ Akú ma è à mana kú bisásirio à pó ble à í mi à zí kú à kè kú wario andunia gūn s̄áabu kpá a w̄endi zaka kú Luda a gbà lén, zaakú a bakaan gwe. ¹⁹ Abire gbera tó Luda gbè gbà ɔgɔda kú aruzekèo, akú à a gbà zé à anfáni keo, à ze kú a bakaao à a zí s̄áabu kpá. Luda mé à a gbà. ²⁰ Àdigõ laasun lé a w̄endi zakaa dasi doro, zaakú Luda mé à yá m̄aa kú pɔnnao.

6

¹ Ma n̄seyakana yá è andunia gūn dɔ kú à t̄s̄ bisásirinɔa. ² Luda gbè gbà ɔgɔda kú aruzekèo kú bèereò, a pó kú à de àgõ a ni de pinki ví, akú Luda dí a gba zé à anfáni kèoro, gbè p̄ande mé à ḡõ ví. Abirekú pámè, n̄seyakayá pásime dɔ.

³ Tó gbè né ì mèn basɔɔro, akú à zí kú yúkuyuku, bee kú a gikenakeo, tó adi pɔnna keoro, tó à gà, tó a gèví kpetanaro, ma pi né kú ò ì gè ù s̄ána deala. ⁴ Zaakú né pii sù pámè, akú à tà gusiran, a t̄s̄ ḡõ tatana. ⁵ Bee kú adi ifántè ero akús̄ à yáke d̄oro, à nna mà de aruzekede p̄ila.

⁶ À de gbè kú à kun wè w̄aa kuri pɔnnakesarila. Gu dokɔnɔn òdi ḡén ñ pínkinloo?

⁷ Bisásiri ísimma kú à w̄ara,

de à pó le à da lén yáime,

ama a gbère dì k̄aro.

⁸ B̄n̄ ònd̄ri deo yǒnkɔlaa?

Bó àreen yákèna a zéaa dì ì takasidenèè?

9 Pɔnnakena kù pɔ kù ñ vīo
mana de a pānde nidɛnala.
Abirekù pāme dɔ, pɛna gukoriame.

10 Pɔ kù à kè yā tɔ vī kò,
pɔ kù bisāsiri de a ù sɔ, ò dɔ kò.
Bisāsiri ni fɔ à lékpakɔa ke
kù gbē kù a gbāna dealaoro.

11 Yābɔtena dasi di yā yaka.
Bɔ àreen abire vī gbēnɛɛ?

12 Dí mé à dɔ pɔ kù à mana kù bisāsirio a wèndi kori zaka kù àdi gētɛ lán uraa bà gūnn? Dí
mé ani fɔ à yā kù ani ke a kpe andunia gūn onɛɛ?

7

Ɔndɔdannɛnaa

1 Tɔ nna mana de nísi gbī nna bèɛɛdela,
gagɔɔ mana de igɔɔla.

2 Gēna ɔn kù òten gē ɔɔ dɔn mana
de gēna ɔn kù òten dikpe kenla,
zaakù gbē sīnda pínki lakanaan gwe,
à mana gbē kù ò kunnɔ yā pì da.

3 Wèndakɛna mana de yáadɔnala,
pɔsirakɛnaa gbera nɛsɛɛ di were.

4 Ɔndɔri laakaríi digɔ kù ɔn kù òten ɔɔ dɔnwa,
yɔnkɔ laakaríi digɔ kù ɔn kù òten pɔnna kenwa.

5 À mana ñ ɔndɔri kpákɛnyína da
de ñ sà kpá yɔnkɔ n tɔkpanala,

6 zaakù yɔnkɔnɔ yáadɔna de
lán sàkpa lí tɛpútana kīnii gūn bàme.
Abirekù pāme dɔ.

7 Gbāna mɔna gbēnɔnɛɛ di tó ɔndɔri yɔnkɔ kùme,
gusarɛgba di gbē yakame.

8 Yā midɛna mana de a naanala,
mɛna mana de ñ zīda binala.

9 Nsun tó n pɔ fɛ likalikaro,
zaakù yɔnkɔ mé àdigɔ pɔfɛ vī.

10 Nsun pi, bɔyáin yāgɔɔ mana de tera pólaro,
zaakù yálana dí taka bi ɔndɔyánlo.

11 Ɔndɔ bi pɔ maname lán túbì bà,
à àre vī gbē kù òten ifántɛ enɔne.

12 Ɔndɔ bi utekime,
lákù ɔgɔ de uteki ù nà,
ama dɔna àreen dí:
Ɔndɔ di gbē kù ò vīnɔ sura ba.

13 Ñ laasun lé Luda yākenanɔa.
Dí mé ani fɔ à pɔ kù à kè kotinaa dɔdɔɔ?

14 Tó gɔɔ nna sùmma, ñ pɔnna keo.
Tó gɔɔ vānime sɔ, ñ laasun lé.
Luda mé à a pínki kè,
de gbēke sùngɔ a zia dɔro yāi.

15 Ma wèndi kori dí gūn
ma yā díkīnanɔ è pínki.
Ma gbē mana è,
à gà a manakɛnaa gūn,
ma gbē vāni è,
àten gí ke a yāvānikɛnaa gūn.

16 Nsun tó n manakɛna gē olaro,
ñsun tó n ɔndɔ gē olaro.

À kè dera ñni n zīda kakatɛɛ?

17 N vāni sùn gē olaro,

̀nsungɔ̄ yɔ̄nkɔ̄ ũro.

À kè dera ìni ga n gɔ̄rɔ̄ ̀aa?

¹⁸ À mana ñgɔ̄ yá mèn pla pínɔ̄ kúname,
̀nsun ɔ̄ gbarɛ̄iro,

zaakú gbɛ̄ kú à Luda v́ina v́i

dì a pla pínɔ̄ zé le pínkime.

¹⁹ Ɔ̄ndɔ̄ dì tó ̀ndɔ̄ri gbána gɔ̄ de

wéte gbánade gbɛ̄nɔ̄n kurinola.

²⁰ Gbɛ̄ mana kú àdigɔ̄ yá mana ke

kú àdi durunna kero kú andunia gúnlo.

²¹ ̀Nsun sá kpá yá kú gbɛ̄nɔ̄ ten oi pínkiro,
de ̀nsun ma n zíkɛ̄ri teni n sɔ̄sɔ̄ro.

²² Zaa kú ñ d̄s n zídane,

kú mɔ̄kɔ̄n se n gbɛ̄nɔ̄ sɔ̄sɔ̄ dasi.

²³ Ma yá birenɔ̄ gwá kú ̀ndɔ̄o pínki,

ma zɛ̄o kú mà ̀ndɔ̄ kú,

akú à zà kúmao.

²⁴ Bee tó ̀ndɔ̄ f̄s àgɔ̄ dera, a kúki zà,

a asiri z̄s̄kɔ̄ manamana,

dí mé ani f̄s à boaa?

²⁵ Ma ̀ndɔ̄ kú yá s̄inda pínkiɔ̄ m̄i t̄aasii kà,

ma gwágwa de mà le mà d̄s,

de mà yáwánikena d̄s yɔ̄nkɔ̄ke ũ,

de mà yɔ̄nkɔ̄ke d̄s m̄isarike ũ.

²⁶ Nɔ̄gbɛ̄ kú à de tankute ũ

a swé bi gbàgidiime

a ɔ̄nɔ̄ bi m̀k̄ak̄ɔ̄anaame,

a yá dì ma pɔ̄ yaka de gala.

Gbɛ̄ kú a yá kà Ludanēe dì wotoa,

ama nɔ̄gbɛ̄ pii dì durunnakeri kúme.

²⁷ Makú laasunde ma pì,

̀n yá kú ma boa gwa.

Kú maten yá gwa zéazea

de mà le mà a m̄i d̄s,

²⁸ gɔ̄rɔ̄ kú maten wete lenaa sari,

ma gɔ̄gbɛ̄ mana lè mèn do

gbɛ̄nɔ̄n wàa sɔ̄ronɔ̄ t̄é,

ama bee nɔ̄gbɛ̄ mana mèn do

mádi le ñ t̄éro.

²⁹ Yá kú ma boaan dí.

Luda bisásirinɔ̄ kè n̄sepuradenɔ̄ ũme,

akú ò ḡè manafiki zén.

8

¹ Dí mé à de lán ̀ndɔ̄rii bàa?

Dí mé à yá nɔ̄ b̄k̄ɔ̄tena d̄sɔ̄?

Ɔ̄ndɔ̄ dì bisásiri ̀n werene,

àdi a wé pásì lite wé mana ũ.

² ̀N m̄i nate kína yáne,

zaakú n lé k̄èa kú Luda t̄óome.

³ ̀Nsun wá ñ go a arero,

̀nsun ze yá kú àdi kene v́ani kperɔ̄,

zaakú yá kú à k̄ene nnan àdi ke pínki.

⁴ Zaa kú kína yá mé à zé v́i,

dí mé ani f̄s à pinɛ: B̄s̄n nten ke gwee?

⁵ Gbɛ̄ kú à m̄i n̄atene ni ḡé yánlo,

gbɛ̄ kú à ̀ndɔ̄ ni a gɔ̄rɔ̄ kú a kenaa d̄s.

⁶ Yá s̄inda pínki a gɔ̄rɔ̄ kú a kenaa v́ime,

bee tó ya' ̀ummana ten t̄s̄ gb̄e manamana.

⁷ Zaa kú gb̄eke zia d̄sro,

dí mé ani f̄s à yá kú ani su oneɛ?

⁸ Gbēke a wēndi kūna gbāna vīro,
 lemε se gbēke ni f5 à a gawo s5s5 arero.
 Òdi le ò bò sozan zīi gūnlo,
 lemε do yā vāni di a kērino gbarero.

⁹ Kū ma yā kū òten ke andunia gūn laasun lè pínki, ma è bisāsiri di gbāna blerūma à wari kpányī. ¹⁰ Akū ma yāvānikeri kū òteni n vīno è. Gbēno bò Luda onn ò sù n t5 nna sí wētε kū ò n yā vāni kèn gūn. Abirekū pāmε do. ¹¹ Tó odi wari do dākəriia likalikaro, a yā di tó gbēno zεo n swēn ò a vāni kemε se. ¹² Bee tó durunnakerii dāa kε gēn baaak5, akū à gūi kε, má d5 kū gbē kū ò Luda vīna vī akū5 òten mi nateneno sāna deala. ¹³ Yā ni bo kū gbē vāninoo nnao, kū ò Luda vīna vīro yāi, n goro ni gi kero lán uraa bāmε.

¹⁴ Yā pá pānde kun àten ke andunia gūn. Yā di gbē mana le lākū yāvānikeriin a ū bà, yā di yāvānikeri le lākū gbē manan a ū bà. Ma pi abirekū pāmε do. ¹⁵ Madī pōnnakena sáabu kpá, zaakū à mana kū bisāsirio andunia gūn à p5 ble à i mi à pōnna ke, pōnna pi ni done arε a zikenaa gūn lākū Luda a gbà a wēndi lén nà andunia gūn.

¹⁶ Ma mēε kpà 5nd5kūnaaa, akū bokote kū òten ke andunia gūn kū i di na n wēno fānantε kū gwāanio, ma a laasun lè ¹⁷ ma è Luda tó gbēke ni f5 à yā kū àten ke andunia gūn d5ro. Bee tó gbē kpátε kēi manamana, ani a mi d5ro. Bee tó 5nd5rii pi à d5, ani f5 à boaro.

9

Yā dok5no mé àten gbē sīnda pínki dā

¹ Ma abireno laasun lè pínki, akū ma zεo kū gbē manano kū 5nd5rino kū n yākenanōn kū Luda 5ime. Gbēke dig5 d5 tó yenyī ke zāngu teni a dāro. ² Yā dok5no mé àten gbē sīnda pínki dā, yāpuradeno kū nēspāsīdeno, gbē manano kū gbē vānino, gbāsīsaridenō kū gbāsīdeno, ludagbagbarino kū ludagbagbarisarinō. Lākū à de kū gbē manano nā, len à de le kū durunnakerino. Lākū à de nā kū gbē kū òdi la da kū Ludaono, len à de le kū gbē kū òdi la da kaaoronō. ³ Yā kū àdi ke andunia gūn pínki nēseyakayāme, kū yā dok5no mé àdi gbē sīnda pínki le. Yā vāni k5 bisāsirinō swēn, yōnkoyā mé àdi doīne arε, a gbera òdi tá gyāwānn. ⁴ Goro kū gbē kū kū wēndiio àdig5 tāmaa vī. Bee gbēda bēne à sāna de músu gēla. ⁵ Gbē bēnenō d5 kū oni ga, gēno s5 ò p5ke d5ro. Ò láada ke vī doro, n yā ni do gbēken doro. ⁶ N yena gbēi kū n zāna gbēnwō kū n nēseg5bakenaao gē zélan gwe kō. N bāka nig5 kū kū yā kū àdi ke andunia gūnwō ziki doro. ⁷ N gé n n p5 ble kū pōnnao, n n sēwε mi kū yādōnaao, zaakū Luda n yākenaa pino sáabu kpá kō. ⁸ Ng5 uta pura dana goro sīnda pínki. Nsung5 kun nīsi dōkōna n mīia sariro. ⁹ N pōnna ke kū n nano yenyīdeo n wēndi kori kū Luda kpāmna andunia gūn lén, zaakū n bakaan gwe goro kū nten ísimma wara andunia gūn.

¹⁰ Zi kū n nā a kenaaa, n ke n gbāna lén, zaakū zī ke yāg5ōna ke dōna ke 5nd5 kū gyāwān kū nten tánlo. ¹¹ Ma è andunia gūn do kū bākpakūsūblenaa di ke bà nna yānlo, zīblenaa di ke gbāna yānlo, p5blenaa di ke 5nd5 yānlo, aruzekelenaa di ke wēzē yānlo, nna kū gbēno di ke kyódōna yānlo, zaakū goro vāni kū kisirao di n lé n pínki, ¹² gbēke goro kū yā vāni ni a le d5ro. Lán kp5 kū à si táaru gūn bà, lán bā kū bà a kūu bà, len gu di do gbēne vānivāni à a kū būrum le.

Ōnd5 de gbānala

¹³ Ma 5nd5 ke taka è andunia gūn, a yā ma kū gbāna. ¹⁴ Lakutu ke kun yā, a gbēno dasiro, akū kīna gbānade sū à lētea à lika a bīni. ¹⁵ G5gbē takaside 5nd5ri ke kū lakutu pii gūn, à lakutu sura bà kū a 5nd5o, akū takaside pi yā di do gbēkenlo. ¹⁶ Akū ma pi 5nd5 de gbānala, ama òdi takaside 5nd5 gya bo, òdi a yā dāro.

¹⁷ 5nd5ri yā yīdayīda kū ò sá kpai mana de yōnkōnō kīna patammanala.

¹⁸ 5nd5 mana de g5kēbōnōla, ama durunnakeri mēn do di yā mana z5k5o yakamε.

10

Yōnkōke kariī

¹ Lákú ífíni gè̀nò dì tó turarekeri nísi gbí wáni kú nà,
lèn yònkòkè fítì dì gbē kú à ɔ̀ndɔ́ vī kú bēereeo tó yaka le.

² Ɔ̀ndɔ́ri laasun dì tá ɔ̀plai,
yònkò pɔ́ dì ta ɔ̀zei.

³ Bee tó yònkò ten táa o zén,
a ɔ̀ndɔ́ digɔ́ kíaname,
àdì tó gbē sīnda pínki a m̀sarike dɔ́.

⁴ Tó gbānade pɔ́ fēnyī,
̀nsun go n tiaro,
kunna n laakariia dì lá ká taari zòkɔ́a.

⁵ Ma nèseyakayá ke è andunia gūn,
à de gbānade sātēna yāa ũme.

⁶ Ɔ̀di yònkòkò ká kpata zòkɔ́n dasi,
aruzekedenɔ́ sɔ́ ɔ̀digɔ́ kú kpata fítin.

⁷ Ma zò̀nɔ́ è di sɔ́a,
zìdadenɔ́ sɔ́ ɔ̀ten táa o gè̀se lán zò̀nɔ́ bà.

⁸ Gbē kú àten wèe yɔ́ nì zu a gūn,
gbē kú àten bīni gboro, mlè̀ nì a só.

⁹ Gbē kú àten gbè wí, gbè̀ nì a kína,
gbē kú àten yaka para, yaka nì a kari bo.

¹⁰ Tó kpása lén̄naro,
akú odì a lé kekero,
sé ñ gāsāwa boboi kú gbānao,
ama ɔ̀ndɔ́ dì tó ɔ́ zé leme.

¹¹ Tó mlè̀ bon'á kè a kòkò'oriine à a sò,
à àre vī a gūn doro.

¹² Ɔ̀ndɔ́ri légbē nna,
ama yònkò lé dì a kakateme.

¹³ Àdì na yá'onaaa yònkòyònkò,
àdì a mì de kú m̀sariyā wānio,
¹⁴ zaakú yònkò dì yá bɔ́teme.

Lákú gbēke yá kú ani su d̄sro nà,
dí mé ani fɔ́ à yá kú ani ke a kpe onee?

¹⁵ Yònkò zī dì a kpasame,
ari se àdì zé dɔ́ gena wēte gūnlo.

¹⁶ Waiyoo búsu kú a kína de kefenna ũ,
a ìbanò digɔ́ pɔ́ble gbē zaa kònkò.

¹⁷ Minnaden búsu kú a kína de kínanɛ ũ,
a ìbanò dì pɔ́ble a gɔ́ra gbānakarana yāi,
adi ke wēdena yáinlo.

¹⁸ Tó gbē ma'á vī,
a kpé líkòkú̀nɔ́ digɔ́ sikúname,
tó àten gwa kú wéo,
a kpé nì í bo.

¹⁹ Ɔ̀di pɔ́ble zòkɔ́ ke pònnakena yáime,
wēmina dì su kú yáadɔ́o,
ama ɔ́gɔ́ mé àdì su kú a pínki.

²⁰ ̀Nsun kína sòsòro, bee n nèsee gūn,
̀nsun aruzekede káro, bee n kpé gūn,
zaakú bá nì yá pì sète à gé à ónne.

11

¹ ̀N gba da kú pɔ́bleo gbēnɔ́ne,
zíkēa ìni le dɔ́.

² ̀N kpaatete gbēnɔ́n supplanɔ́ne ke soraakɔ́,
zaakú ñ kisiira kú ani búsu le d̄sro.

³ Tó ludambē sira kú kú ío,
àdì ma zīte legū ũme,
tó lí lète ifáboki kpa ke ifálete kpa,
gu kú à lèten, gwen àdigɔ́ wúten.

⁴ Gbē kú à wé dɔ́ ìai dì pɔ́ t̄sro,

gbē kù àtèn ludambē sira gwa dì pò kēro.

⁵ Lákù ñ wèndiboki dōro nà
ke né kasana a da gberen,
īni fō ñ Luda Pòsīndapinkikeri zī dōro.

⁶ Ñ pò tō kònkò,
ñsun ma'a kù ɔkòsiro,
zaakù ñ dō a kpate mé ani arubarika kero.
Adíkīnan yá ke adirekùn yá,
ke onigò mana ñ pínkin yá, ñ dōro.

⁷ Gupura nna,
ifantē'ena dì kárgu.

⁸ Bee tó gbē wèndi gbàna fō àgò dera,
à pònna kèn pínki.
Bee kù abireo à laasun lé gusira gòrò,
zaakù onigò dasime.
Yá kù àtèn su pínki pàme.

Lédana kefennanɔ

⁹ Kefenna, ñ pònna ke n kefennakegòrò,
ñ tó n pò ke nna n négògbēkegòrò zī.

Ñ yá kù à n pò gbà ke
ñ té pò kù à kàngui,
ama a pínki gùn ñgò dō kù
Luda ni yákpate ke kùnwo.

¹⁰ Ñsun tó n pò yakaro,
ñ n mè'ummanò gonla,
zaakù kefennake kù mikā sirao dì gē zélame.

12

¹ Ñ tó n Kèri yá gò dɔngu n kefennakegòrò zī
ari gòrò vāni gé ká,
ari wē kù īni pi nteni a nna ma doroo.

² Ñ tó a yá gò dɔngu
ari ifantē kù gupurao gò lago,
ari mɔvura kù susunenò gò sira kù,
ari legūmanaa gbera guweresari gò gé su.

³ Gòrò birea n ɔnò nigò lukaluka,
n gbánò ni koko,
n pòsobònò ni kámma bo kù ò dasi doroo yāi,
n gugwabònò ni gu e ñ wondoo gùn dāadāa.

⁴ Ñ lé nigò nakšana gānulea,
wísilògbē kīni ni buse kúnne.
Bánò wiki ni n vu in,
nòkparenò lè ni kenne buse.

⁵ Ìni vīna ke guleine kù kurena zé gūnwo,
n mikā ni pura kù lán desu vù bà.
Ìni n zīda gáte lán kwa táa'onaa bà,
pòke ni n mè fute doroo,
zaakù bisāsiri dì gé a gékiamé,
akù ɔɔdòrinò digò kure gānulea.

⁶ Ñ tó n Kèri yá gò dɔngu
ari n andurufu bà gò gé kē,
ari n wura ta gò gé kpakoto kù,
ari n í lo gò gé wíwi,
ari n lògò guga gò gé wí,

⁷ ari n būsutiti gò era à gé gē zītèn,
gu kù à bòn,
ari n nini gò gé tá
Luda kù à kpamma kīnaa.

⁸ Makù laasunde ma pì:
Yá pà búgubugu,

a pínki pāme.

Ya pì lakanaa

⁹ Abire gbera lākū laasunde pì ɔ̀ndɔ̀ nà, à dɔ̀naa dàdaɔ̀ne. À laasun lè à kpáte kè yāi, akū à yāasinɔ̀ lè dasi. ¹⁰ À kpáte kè yā manai, akū a yā pìnɔ̀ kè a zéa, akūsɔ̀ yāpurame.

¹¹ Ɔ̀ndɔ̀ri yānɔ̀n de
lākū gò kú òdi pɔ̀kādenu léo bàme,
ń yā ɔ̀nanɔ̀n de
lán koosa kú ò pà gínginnɔ̀ bà.
Sádari mèn do mé à yā pìnɔ̀ dà.

¹² Ma né, ń laakari ke, ńsun yāke karanlo. Òdi takadanɔ̀ kè dasidasi, à lé víro. Kyókɛna zɔ̀kɔ̀ sɔ̀ àdi mèe kpasame. ¹³ Ò a pínki mà, a mìdenaan dí:

Ñ vīna ke Ludane,
ngɔ̀ a yāditenanɔ̀ kūna,
zaakū gbè sīnda pínki yān gwe.
¹⁴ Luda ni yākpáte ke ó yā sīnda pínki musu,
kū yā kú utenaao pínki,
bee a mana ke a vāni.

WOMU GE GA DOBU BO

Ka Heberum ba tire te sokawa Womu ge ga dobu bo. Kurɔ ka durɔn k̄irun gariya ta m̀. Yuuba ba tire ten gari weesinawa ka k̄i te Gusunɔ u win t̄mbu Isireliba k̄i. Ma naane dokeobu ba maa tu weesina ka k̄i te Yesu Kirisi u win yigberu k̄i.

Tire ten kpunaa

1. Womu 1, wiru 1.1n di sere wiru 2.7.
2. Womu 2, wiru 2.8-17.
3. Womu 3, wiru 3.1n di sere wiru 5.1.
4. Womu 4, wiru 5.2n di sere wiru 6.3.
5. Womu 5, wiru 6.4n di sere wiru 7.11.
6. Womu 6, wiru 7.12n di sere wiru 8.5a.
7. Womu 7, wiru 8.5b-14.

¹ Womu ge ga dobu bo wee. Salomɔwa ga ka ȳa.

Kurɔ ka durɔn faagi

Kurɔ u n̄e,

² a man s̄suo ka wunen tiin n̄o.

Domi wunen k̄irun kookoosu su tam dobu kere.

³ Wunen wani yi nuburu do.

A s̄awa nge turare ye ya pusa.

Yen s̄na w̄ndiaba ba nun k̄i.

⁴ A man tii gawema kpa su nun naa sw̄i ka duka.

A s̄awa nen sunɔ, a ka man doo wunen w̄a yerɔ.

Wunen saabuwa sa nuku dobu m̄.

Wunen k̄iru ta tam dobu kere.

Ba gem m̄ be ba nun k̄i.

⁵ Yerusalemun w̄ndiaba, i swaa dakio i n̄o.

Na t̄ri, adama na s̄a kurɔ burɔ.

Na t̄ri nge Kedaan kuu bekuruginu,

adama na w̄awa nge beku karenu ni nu w̄a Salomɔn sina kparaɔ.

⁶ I ku man gem ȳen s̄o na t̄ri.

S̄owa u man kua m̄.

N̄en sesubu ba ka man m̄ru kua.

Ba man kua ben reseem d̄a gbaarun k̄so.

Adama na n̄ nen tiigiru k̄so.

⁷ A man s̄owɔ nen k̄nasi mi a ra wunen sabenu kpare,

ka mi a ra de nu s̄o sure.

Kpa na kun maa sirene wunen berusebun sabenun suunu s̄o.

Ȳa kparaɔ n̄e,

⁸ wune wi a t̄n kurɔbu kpuro buram kere,

à kun yam mi ȳe, a doo a ȳa ḡɔn yira sw̄i.

Kpa a wunen bonu kpara kparobun w̄a yerun boku.

Durɔ u n̄e,

⁹ nen k̄nasi, a ka dum nia weene

ye ya Egibitin sunɔn tabu keke gawam̄.

¹⁰ Wunen bura ȳanu nu ra de wunen baanu nu man w̄re.

Wunen w̄ira ka goonu w̄a.

Ȳa kparaɔ n̄e,

¹¹ sa ko nun saba kua ye ya wura ka sii geesu m̄enne.

Kurɔ u n̄e,

¹² sanam m̄e sina boko u s̄o ka wigibu,

nen turaren nubura pusa.

¹³ N̄en k̄nasi u nuburu dowa nge turare ye ba m̄ miru,

ye ya sure nen tororɔ.

¹⁴ N̄en k̄nasi u s̄awa nge d̄a w̄e burasu.

Su ra kpiwa reseem d̄a gbaarɔ Enḡdiɔ.

Durɔ u n̄e,

¹⁵ nen k̄nasi, a s̄awa kurɔ burɔ.

Wunen nani yi ballimo nge waa bakagii.

Kurɔ u neɛ,

¹⁶nen kinasɪ, a s̄awa durɔ burɔ,
wuna a man w̄ere.

Besen kpin yeru ta ko n nɔɔ ne nge yaka bekusu.

¹⁷D̄aa ye ba m̄ɔ s̄duru, yera ba ka besen dirun d̄aa mwaanatia kua.
Ma ba ten yari kua ka d̄aa ye ba m̄ɔ sipere.

2

¹Nena na s̄aa nge gunarun biibii ye ya kpia tem teeraɔ.

Na maa s̄aa nge yakasun biibii ye ya w̄aa w̄awaɔ.

Durɔ u neɛ,

²à n nen kinasɪ wa win w̄andia kpaasibun wuuro,
u ra n s̄awa nge biibii ye ya w̄aa s̄akin suunu s̄ɔɔ.

Kurɔ u neɛ,

³à n nen kinasɪ wa aluwaasiban suunu s̄ɔɔ,
u s̄awa nge d̄aa te ba m̄ɔ p̄mie d̄anun suunu s̄ɔɔ t̄en marum mu dibu do.
Na ra k̄a na n s̄ɔ win saarɔ.

⁴U ka man da mi ba ra t̄ɔ baka d̄ianu di.

Ma u man n̄enua ka k̄iru.

⁵Wee k̄ira man barɔ kua.

A man dam k̄e ka kira duronu, ka p̄mien marum.

⁶Na k̄i na n nen wiru s̄andi win n̄am d̄warɔ,
kpa win n̄am geu gu man bakasi.

Durɔ u neɛ,

⁷b̄ee Yerusalemun w̄andiaba, na b̄ee s̄ɔm̄ɔ
ka yeɛ kpiki ka n̄ennun ȳisinu,
i ku nen kinasɪ yamla saa ye u n̄ k̄i u se.

Durɔ u wee

Kurɔ u neɛ,

⁸na nen kinasɪn n̄ɔɔ n̄ɔm̄ɔ.

W̄ɔɔ u guunu sarikiram̄ɔ u wee.

⁹U s̄awa nge yaa kpiku n̄ kun m̄e nge gini kpema.

Wi wee dirun biruɔ,

u man m̄erima f̄enentin di.

¹⁰Ma u ka man gari kua u neɛ,

a seewo nen kinasɪ, kurɔ burɔ, a na.

¹¹Wee puran saa ya doona,

ma gura ya ȳɔra.*

¹²Biibii ya kpia yam kpuro.

Sa gunɔ bwese bwesekan sw̄ii n̄ɔm̄ɔ.

Kparukonun sw̄ii yi n̄ɔɔra besen tem s̄ɔɔ.

¹³D̄aa te ba m̄ɔ figie ta marum torum̄ɔ,

ma res̄em t̄okan w̄esun nubura pusa.

A seewo, a na nen kinasɪ, kurɔ burɔ,

¹⁴wun̄e wi a s̄aa nge s̄akus̄a ye ya w̄aa kpee baa s̄ɔɔ ya kukua.

A man wunen wuswaa s̄ɔs̄io.

A de n wunen n̄ɔɔ n̄ɔ.

Domi wunen d̄okora n̄ɔɔbu do.

M̄eya maa wunen wuswaa ra man w̄ere.

Kurɔn m̄ero u neɛ,

¹⁵i sun demaku binu mw̄erio

ni nu besen res̄em gbaaru sankum̄ɔ saa ye ya w̄esu s̄aa.

Kurɔ u neɛ,

¹⁶nen kinasɪ u s̄awa negii,

na maa s̄aa wigii.

U win sabenu kparam̄ɔ yakasun biibiin suunu s̄ɔɔ.

¹⁷A de a ḡosira, nen kinasɪ, a n w̄aa guunu w̄ollɔ

a n s̄aa nge yaa kpiku n̄ kun m̄e nge gini kpema,

sere s̄ɔɔ u ka du saaru tu kp̄ɛa.

* 2:11 gura ya ȳɔra - Isireliban temo, puran saa gura ra ne.

Kurɔ u ka win kīnasi dosimɔ
Kurɔ u nɛɛ,

3

1 wɔku girira na kpī nen kpin yeru wɔllɔ.

Na kasu wi nen gɔru ga kī.

Adama na n̄ n̄n wa.

² N n men na, kon sewa n bɔsu wuu sɔɔ,

gen swɛɛɔ ka gen yaburɔ na n kasu wi nen gɔru ga kī.

Na n̄n kasu kasu, adama na n̄ n̄n wa.

³ Ye wuu gen kɔsoba bɔsu ba wuu mɛɛrimɔ, ba man wa,
 ma na bu bikia na nɛɛ, i nen kīnasi wa?

⁴ Ye na bu deri kese, yera na nen kīnasi wi wa.

Na n̄n s̄ere, na n̄ n̄n ȳs̄u

sere na ka n̄n da nen mero wi u man maran dirɔ.

⁵ Bɛɛ Yerusalemun wɔndiaba,

na bɛɛ s̄ɔmɔ ka yɛɛ kpiki ka nennun yīsinu,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u n̄ kī u se.

Kurɔ u nɛɛ,

⁶ wara u saram wee gɓaburun di meni nge wii fīa.

U turare ye ba m̄ miru ka turare dɛkagia bwese bwesekan nuburu mɔ.

⁷ Salomɔɔn kpin yera ba s̄ɔwa ba ka wee,

Isireliban tabu durɔ damgibu wata ba n̄n swī ba wāa gɔn gɔnka.

⁸ Be kpuro ba ka takobi sannɔ yɛ.

Ba s̄awa tabu durɔbu.

Ben baawure u win takobi bɛki win yɛs̄aɔ

u ka s̄ɔru s̄a ba yiberɛba b̄a n kurama wɔkuru.

⁹ Sina boko Salomɔɔ u dera ba n̄n amakeɛn kitaru kua ka d̄a ye ba ka na Libanin di.

¹⁰ Ma ba ten suatian dɛki kua ka sii geesu.

Ba maa ten gballitia kua ka wura.

Ba ten sin yerun leferi beku wunɔmgiru wukiri

te Yerusalemun wɔndiaba ba buraru kua kīrun s̄ɔ.

¹¹ I yarima bɛɛ Siɔnin wɔndiaba, i sina boko Salomɔɔ wa.

U win furɔ doke ge win mero n̄n doke saa ye u kurɔ kpaaru kua.

Dɔma te, u wāa nuku dobu s̄ɔɔ.

Durɔ u nɛɛ,

4

1 a s̄awa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

Wunen nani yi ballimɔ nge waa bakagii wunen s̄onditian w̄erin di.

Wunen seri yi s̄a nge boo wuuru te ta saramamɔ Galadin guuru wollun di.

² Wunen donnu nu buriri nge yāa nin sansu ba b̄ɔra nu nim n̄rum wee.

Nu maa n̄ɔ nɛwa swɛɛ swɛɛ, nin gara kun kande.

³ Wunen n̄ɔ ga sw̄eriwa nge tom,

ma ga waabu wā.

Wunen baanu nu ballimɔwa nge dire s̄ons̄om bia wunen s̄onditian w̄erin di.

⁴ Wunen wīira wāwa nge Dafidin dii bwereku gagu

mi ba ra tabu yānu bere.

Wunen saban bataniba ba s̄a nge tabu yā ni ba bw̄e mi.

⁵ Bɛsen nani yi n yinna, n̄ kun mɛ n̄a n wunen saban batani tia wa,

sere s̄ɔ u ka du saaru tu kp̄ɛa,
 kon da guuru wollɔ mi turare ye ba m̄ miru ka turare dɛkagia ya wāa.

⁷ A s̄awa kurɔ burɔ, nen kīnasi.

A n̄ bau gagu mɔ.

⁸ A na su doona saa Libanin guunun di

ka Seniri ka Hɛɛmɔɔn guurun di

mi gbee sinansu ka musuku yambarɔsu ra n wāa.

⁹ Bɛsen nani yi n yinna, n̄ kun mɛ n̄a n wunen saban batani tia wa,

wunen kīra ra nen ḡɔru kpuro mwɛwa, nen sesu, nen kurɔ.

¹⁰ Wunen kīru ta nuku dobu mɔ nen sesu, nen kurɔ.

Wunen kīru ta tam dobu kere.

Meya maa wunen turaren nuburu ta do ta turare kpuro kere.

11 Wunen nɔɔ ga sɔsubu do nge tim bau.
 Tim ka bom mu wāa wunen nɔɔ sɔɔ.
 Wunen yānu nu nuburu dowā nge dāa te ba mɔ seduru Libaniɔ.
 12 A sāawa nge dāa gbaaru te ba kara koosi, nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 A sāawa nge dɔkɔ ye ba kenua, n̄ kun mɛ nge bwia ye ba mara.
 13 Wunen nim mu dāa gbaarun dānu yēkamɔ.
 Nin binu ni ba sokumɔ gerenadi nu do too.
 Mɛya lalle ka naadi ya maa kpia mi,
 14 ka safarani, ka yaka si su nuburu do, ka kaneli,
 ka dāa ni ba ra ka turare dekagia ko, ka miru, ka aloesi,
 ka sere yaka si su nuburu do bu kpuro.
 15 Wunɛ a sāawa nge dāa gbaarun dɔkɔ
 n̄ kun mɛ nge bwia ye ya nim sumɔ
 mɛ mu wee saa Libanin guunun di.
Kurɔ u nɛɛ,
 16 sɔɔ yēsi yēsikan wosu,
 i seewo i nɛn dāa gbaarun dānu kɔ,
 kpa nin nubu duroru tu yari kpuro.
 I de nɛn kīnasi u du win dāa gbaaru sɔɔ
 kpa u yen dāa bii geenu di.

Durɔ u wee

Durɔ u nɛɛ,

5

1 na dua nɛn dāa gbaaru sɔɔ,
 nɛn sesu, nɛn kurɔ.
 Na nɛn turare ye ba mɔ mirun dāa yorimɔ ka kiki si su nuburu do.
 Na nɛn tim baun tim dimɔ.
 Na nɛn tam ka nɛn bom nɔrumɔ.
Yerusalemun wāndiaba ba nɛɛ,
 i d̄io, bɛɛ be i kīane.
 I nɔruo kpa i n kīru barɔ.

Kurɔ u gambo wukia

adama n dākuru kua

Kurɔ u nɛɛ,

2 na d̄o adama nɛn bwēra ya n̄ kpī.
 Na ka nɛn kīnasi dosimɔ u gambo soomɔ.

Durɔ u nɛɛ,

a man ken̄iɔ, nɛn sesu, nɛn kīnasi.
 Wunɛ wi a sāa nge sākusā, a yiba.
 Nɛn wira nikerera.
 Ma nɛn seri nim sēera.

Kurɔ u nɛɛ,

3 wee na nɛn yaberu pota.
 Kon maa kpī n se n tu sebe?
 Na nɛn kōri kpakia kɔ, yera kon maa se n yi disinu ko?
 4 Yera nɛn kīnasi wi, u win n̄omu kpēema gambon wem di,
 ma nɛn bwēra wura win mi.

5 Na seewa n ka n̄n ken̄iɔ.

Turare ye ba mɔ miru ya dāakumɔ nɛn n̄oman di gambon nɛnutia sɔɔ.

6 Na nɛn kīnasi ken̄iɔ,

adama na deema u doona.

Nɛn bwēra raa wura win mi, sanam mɛ na win nɔɔ nua.

Na n̄n kasu kasu, na n̄ n̄n wa.

Na n̄n soka, u n̄ wure.

7 Wuu gen k̄sɔbu ba ka man yinna.

Ba man so ba mēera kua.

Be ba gbāraru k̄su, ba nɛn s̄anditia mwa.

8 Bɛɛ Yerusalemun wāndiaba, na bɛɛ kanamɔ,
 i n nɛn kīnasi wa, i n̄n s̄ɔwɔ win kīra man barɔ kua.

Yerusalemun wāndiaba ba nɛɛ,

⁹ wunε wi a kurɔbu kpuro buram kere,
m̄ba wunen k̄nasi wi, u m̄o ye goo kun m̄o a ka sun s̄ɔm̄o m̄e.

Kurɔ u nεε,

¹⁰ nen k̄nasi, t̄ɔn sw̄aɔwa, win wuswaa ballimo.
T̄ambu n̄rɔbun suba w̄okuru (10.000) s̄ɔɔ, wiya kaa waabu gbi.

¹¹ Win wuswaa ya ballim̄o nge wura gea.

Win seri yi t̄iriwa nge guno m̄oran sansu.

¹² Win n̄oni yi s̄aawa nge waa bakagii ye ya w̄aa daara.

Win n̄oni kpiki yi s̄aawa nge bom bekum.

N̄oni yi, yi ka kpee gobiginu weene ni ba doke taabu s̄ɔɔ.

¹³ Win baanu nu w̄awa nge turare bii yi yi kpiibu wee.

Win n̄oo ga s̄aawa nge biibii ȳen min di turare ya d̄aakum̄o.

¹⁴ Win n̄oma ya ka wuran suma weene ye ba kpee gobiginu dokea.

Win wasi yi w̄oru nge suunu don te ba w̄oriasia

ba buraru koosi ka kpee buranu ni nu n̄oni boogu m̄o.

¹⁵ Win k̄ori yi s̄aawa nge gberε yiru ye ba kua ka kpee kpikiru.

Ma ba ye gira wura gean w̄allo.

À n n̄un m̄εεra, u s̄aawa nge Libanin d̄aa ni ba m̄o seduru.

¹⁶ Win n̄oon gari do.

Wi s̄orra nen bw̄era ra n w̄aa mam mam.

Bεε Yerusalemun w̄andiaba, m̄e nen b̄orɔ k̄nasi wi, u s̄aawa mi.

Yerusalemun w̄andiaba ba nεε,

6

¹ mana wunen k̄nasi wi, u da,

wunε wi a kurɔbu kpuro buram kere.

Bera mana u gere, kpa su ka nun wi kasu.

Kurɔ u nεε,

² nen k̄nasi u dawa win d̄aa gbaarɔ,

mi turare bii w̄aa yi yi kpiibu wee,

u ka win sabenu kpara kpa u biibii b̄ori.

³ Na s̄aawa nen k̄nasigii, ma u maa s̄aa n̄egii.

U win sabenu kparamo biibiin suunu s̄ɔɔ.

Nge m̄e kurɔ win wasi s̄aa

Durɔ u nεε,

⁴ a girima m̄o nge wuu ge ba m̄o Tirisa.

Nen k̄nasi, a w̄a nge Yerusalemu.

A nanum m̄o nge tabu s̄ia ka yen gidi b̄ora.

⁵ A ku maa man m̄εeri.

Dom̄i wunen n̄oni yi nen k̄iru seeyam̄o.

Wunen seri yi s̄aa nge boo wuuru

te ta saramam̄o Galadin guurun w̄ollun di.

⁶ Wunen donnu nu buriri nge ȳaa n̄n sansu ba b̄ora

nu nim n̄orum wee, nu maa n̄oo n̄εwa sw̄εε sw̄εε, nin gara kun kande.

⁷ Wunen baanu nu ballim̄owa nge dire s̄onsom bia wunen s̄anditian w̄erin di.

⁸ Sinanibun geera s̄aawa wata,

sina kurɔbu maa wene.

W̄andiaban geera kun n̄oru m̄o be.

⁹ Adama nen k̄nasi wi, u n̄ bau m̄o,

u s̄aawa nenem be s̄ɔɔ.

U s̄aawa win m̄eron bii w̄andia teeruru te u k̄i too.

W̄andia be ba n̄un wa, ba n̄εε,

u s̄aawa domarugii.

Sinanibu ka ban sina kurɔbu ba maa n̄un siara ba n̄εε,

¹⁰ wara u yarimam wee nge buruku s̄ɔɔ.

Wara u w̄a m̄e nge suru.

Wara u ballim̄o nge s̄ɔɔ.

U nanum m̄o nge tabu s̄ia ka yen gidi b̄ora.

¹¹ Na da d̄aa gbaarɔ mi d̄aa marum w̄aa,

n ka wa yakasu s̄u n kpia w̄owao,

kpa n wa res̄em t̄oka ȳa n kpara,

kpa n maa wa dāa te ba m̀d gerenadi t̀a n w̄esu s̄aa.

¹² Na ñ ka baaru nen bw̄era man sua,
ya man doke nen t̄ambun tabu kekeban suunu s̄oo yi dumi gawe.
Kur̄o ba w̄ondiaba ba n̄e,

7

¹ a gosirama, a gosirama, Sunemun bii,

a gosirama su nun m̄eri.

Mban s̄ona i n̄e Sunemun bii m̄era

nge wi u yaam̄o t̄on wuunu yirun baa s̄oo.

Dur̄o u n̄e,

² w̄ondia b̄eregi, wunen naasu su w̄a salubata s̄oo.

Wunen p̄ara ya w̄awa nge saba.

Wi u ye kua m̄am̄an tiwa.

³ Wunen bw̄irun gira yera s̄awa b̄werere nge n̄oran n̄oo

ye ya ku ra tam kpe.

Wunen b̄os̄o ga sw̄eri nge alikama ye ba ka biibii sikerene.

⁴ Wunen bw̄asu s̄awa nge yaa kpikun binu yiru.

⁵ Wunen w̄iru ta buririwa nge suunu donnu.

Wunen n̄ani yi d̄erewa nge H̄esibonin yeru

si su w̄a wuu b̄oko gen k̄onn̄an b̄okuo.

Wunen w̄eru ta dendewa mam mam nge Libanin k̄osu yeru
te ta Damasi m̄era.

⁶ Wunen wira suarewa nge guu te ba m̀d Kaameli.

Ma wunen tara ya ballim̄o nge beku gobigiru

sere ya sina bokon bw̄era kpuro mwa.

⁷ Wunen buram banda, a man w̄ere too.

Wune s̄ora nen k̄iru kpuro w̄a.

⁸ Wunen wasi yi dendewa nge kpakpa b̄aa.

Wunen bw̄asu su s̄awa nge d̄aa marum swaaru.

⁹ Na n̄e, kon kpakpa ȳowa kpa n yen marum n̄ene.

Wunen bw̄asu su s̄awa nge res̄em swaaru.

Wunen w̄es̄iaru ta nuburu do nge d̄aa marum m̄e ba m̀d p̄omu.

¹⁰ Na n nun s̄osu, na ra n nuku dobu m̄o nge wi u tam durom n̄ora.

Kur̄o u n̄e,

tam m̄e, mu kokuo nen k̄inasin s̄o

mu du win n̄oo s̄oo ù n dweyam̄o.

¹¹ Na s̄awa nen k̄inasigii,

ma win k̄iru kpuro w̄a n̄e s̄oo.

K̄iana s̄ora nuku doba w̄a

Kur̄o u n̄e,

¹² nen k̄inasi, a yarima su da baru kpaan̄o kpa sa n w̄a mi.

¹³ Bururu sa ko se su da d̄aa gbaara,

su wa res̄em t̄oka ka d̄aa te ba m̀d

gerenadi ȳa n kpare ya w̄esu s̄aa.

Miya kon nun k̄iru s̄osi.

¹⁴ D̄aa te ba m̀d mandaragore ta ten turare ȳekam̄o.

B̄esen ȳenu k̄onn̄aw̄o, sa d̄aa marum kpuro m̄o m̄e mu dobu bo,

ginakugim ka ḡis̄oku gegim.

Na m̄e kpuro yii wunen s̄o nen k̄inasi.

8

¹ À n daa s̄aa nen sesu mero turosi, kon ka nun yinna t̄ow̄o,

kpa n nun b̄okasi, goo kun maa man gemm̄o.

² Kon ka nun da nen meron ȳenuo

kpa a man bwisi k̄e.

Kon nun tam nubu durorugim w̄e

m̄e na kua ka d̄aa bii ni ba m̀d gerenadi.

³ Na k̄i na n nen wiru s̄andi win n̄am d̄war̄o,

kpa win n̄am geu gu man b̄okasi.

⁴ B̄e Yerusalemun w̄ondiaba, na b̄e s̄om̄o,

i ku nen kīnasi yamia saa ye u n kī u se.

Wāndiaba ba nee,

⁵ wara u wee gbaaburun di u win kīnasi gballi.

Kīrun dam

Kurɔ u nee,

na nun yamia dāa saarɔ wunen yenun bɔkuɔ,
mi wunen mero u wunen gura sua u nun mara.

⁶ A de ne turon gari yi n wāa wunen gōruo.

A de a n ne turo bokasi.

Domi kīru ta dam mōwa nge gɔo.

Nisinu nu maa sāawa gāa gɔbunu nge gɔribun wāa yeru.

Nin dam mu sāawa nge dōo yari.

Yinni Gusunɔn min diya yi wee.

⁷ Nim wɔkun nim ka men kpāaru mu n kpē mu kīrun dōo go.

Meya maa daanun nim yiburu ta n kpē tu kīi te wukiri.

Tɔnu wi u win dukia kpuro wē bu ka nūn kīan sɔ,

u n kīi te wasi.

Yen kɔkɔrɔ, ba koo nūn gɛmwa.

Kurɔn sesubu ba nee,

⁸ sa sesu piibu mɔ wi u kun gina bwāa kpia.

Amɔna sa ko nūn kua sanam me ba nūn kīan na.

⁹ U n sāa nge gbāraru,

sa ko tu tāsisiawa ka sii geesu.

U n maa sāa nge kɔnnɔ,

sa ko ge kɔrewa ka dāa ye ba mɔ sedurun gambo.

Kurɔ u nee,

¹⁰ na sāawa nge gbāraru,

ma nen bwāa ya sāa nge wuu kōsobun wāa yeru.

Nen kīnasi u yē ma na bɔri yendu mɔ win mi.

Durɔ u nee,

¹¹ Salomɔɔ u resem tɔkan gbaaru mɔ Baali Hamɔɔwɔ.

Ma u gbaa te kōsobu nɔmu sɔndia.

Ben baawure u ra ka sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) nɛwa

bu sere gbaa ten marum sɔri.

¹² Salomɔɔ u win sii geesun gobi nɔrɔbu (1.000) suo u n mɔ,

kpɔ u win gbaa kōsobu yen goobu (200) wē.

Nɛna na nen tiin resem gbaaru mɔ,

ma na tu kōsu.

¹³ A de n wunen nɔɔ nɔ nen kīnasi,

wune wi a ra n wāa dāa gbaaru sɔɔ.

Kpɔasiba kī bu gu nɔ.

Kurɔ u nee,

¹⁴ a wasi suo nen kīnasi,

kpɔ a n sāa nge yaa kpiku n kun me nge gini kpɛma

ye ya wāa guuru wɔllɔ mi yaka nubu durorugisu wāa.

YEREMI

Gusunan sɔmɔ Yeremi u sɔawa yaku kowon bweseru. U nani swāaru wa win tɔmbun suunu sɔɔ. Ba nūn tusa win garin sɔ. Gusunən sɔmɔ Esain biru, n kuɔawa nge wɔɔ wunɔbu (100) u sere win sɔmburu torua. Win wāaru sɔɔ, u Yinni Gusunən tɔmbu Yudaba kirɔ kua bu ka ben būu sāanu ka ben toranu deri. Ma n kun mɛ, bwese tukunu nu koo na nu bu wɔri. Win gari yi kooa win nani biru. Babilonin sina boko u Yerusalemu ka Yinni Gusunən sɔa yeru wɔri. Ma u Yudaban sina boko ka tɔn dabinu yoru mwɛɛra u ka da win temɔ. Mɛya Yeremi u maa tɔmbu Gusunən gari sɔɔwa u nɛɛ, sɔɔ teeru ben sukum koo wurama yoo ten di.

Tire ten kpunaa

1. Yeremin sokuru u ka ko Gusunən sɔmɔ, wiru 1.
2. Gari yi Yeremi u gerua Yosiasia ka Yoyakimu ka Yoyakini ka sere Sedesiasin waati sɔɔ, wiru 2n di sere wiru 25.
3. Ye ya kooa Yeremin wāaru sɔɔ, wiru 26n di sere wiru 45.
4. Ye Gusunɔ u gerua bwese tukunun sɔ, wiru 46n di sere wiru 51.
5. Yerusalemu ya wɔruma, wiru 52.

¹ Tire ten gari yi sun sɔmɔ ye Yeremi Hilikiyan bii u kua ka gari yi Yinni Gusunɔ u nūn sɔɔwa. Hilikiya wi, u sɔawa yaku kowo goo Anatɔtuɔ, Bɛnyamɛɛn temɔ. ² Yudaban sina boko Yosiasia Amɔɔn biin bandun wɔɔ wɔkura itase sɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi wi gari kua. ³ U maa ka nūn gari kua Yoyakimu wi u sɔa Yosiasin bii Yudaban sina bokon waati sɔɔ, ka maa Sedesiasia Yosiasin biin waati sɔɔ sere n ka girari win bandun wɔɔ wɔkura tiasen suru nɔɔbuse. Saa ye sɔra ba Yerusalemugibu yoru mwɛɛra ba ka da Babiloni.

Gusunɔ u Yeremi soka

u ka ko win gɔro

⁴ Sɔɔ teeru Yinni Gusunɔ u ka nɛ, Yeremi gari kua u nɛɛ,
⁵ u sere man mɔmɛ
 nɛn mɛron nukurɔ,
 u man yɛ saa ba n man marubu kpa.
 U man gɔsa u yi nɛnɛm
 n ka ko win gɔro handunian bwesenun mi
 bu sere man ma.

⁶ Ma na nūn wisa na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, wee na n kpɛ n gari gere tɔn dabinun wuswaaɔ, domi nɛ biywa.

⁷ Adama Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
 n ku gere mɛ.

Domi bɛn mi u man gɔriɔ kpuro kon dawa.
 Ye u maa man sɔɔwa kpuro kon ye gerewa.

⁸ N ku ben bɛrum ko.

Domi u ko n ka man wāa,
 kpa u man wɔra karin di.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. ⁹ Ma u win nɔmu dɛmia u nɛn nɔɔ baba u nɛɛ, wee u win gari doke nɛn nɔɔwɔ. ¹⁰ Yen biruwa u maa nɛɛ,

wee gisɔ, u man yiiko wɛ
 bwesenu ka nin sinambu kpuron wɔllɔ
 n ka nu wukiri n sura,
 kpa n maa wure n nu gira nge dāa.

Mɛya n maa ka nu kɔsuku n kam koosia,
 kpa n maa wure n nu seeya.

Kasinu yiru

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Ma na nūn wisa na nɛɛ, dāru garun kāsaa na waamɔ.

¹² Ma u nɛɛ, na wawa dee dee, domi u ko n tii sɛ u ka win nɔɔ mwɛɛru yibia.

¹³ Ma u kpam man bikia u nɛɛ, mba na maa waamɔ mi.

Na nūn wisa na nɛɛ, wekerɔ na wa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ta man nɔɔ sike ta swɛɛ ta ghisimɔ.

¹⁴ Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

geema saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian diya

wahala ya koo na yu tem men tɔmbu kpuro wɔri.

15 U koo sinam be ba wāa sōo yēsan nōm geu gia seeyama
 bu na bu Yerusalemu ka Yudan wuu si su tie tabu wōri
 kpa bu Yerusalemu ye tarusi
 bu sina yen gbāra kōnnōso nge siri kowobu.
 16 U koo win tambu seeyasia ben kōsa yen sō
 ye ba ka nūn deri,
 ba būnu turare dōo dokea,
 ma ba bwāaroku ni ben nōmu ga kua yiira ba sāwa.
 17 Adama nē, n be sōoru koowo,
 n kpaka sēka
 kpa n se n bu sō kpuro
 ye u koo man yiire.
 U nē, n ku de nen tororu tu kara ben suunu sōo,
 kpa u ku raa man berum sosia n diiri ben wuswaa.
 18-19 Wee tē, Yudaban sinambu ka ben wirugibu ka ben yāku kowobu
 ka sere tōn be ba tie kpuro
 ba koo ka man tabu ko.
 Adama ba n kpē bu man kamia.
 Domi saa ye sōo, u koo man dam wē nge wuu ge ba gbāraru toosi,
 n kun mē nge ghere ye ba kua ka sisu,
 n kun mē nge gbāra te ba kua ka sii gandū.
 U ko n wāawa ka nē u ka man wōra ben nōman di.
 Wī, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

2

Isireliban sikadoban durum

1 Yinni Gusunō u man sōowa u nē, 2 n doo n bēe Yerusalemugibu sō n nē,
 u yaaye nge mē i nūn kīa yellu nge kuro kpao,
 i ka nūn swīi gbabu tēn mi gāanu ku ra kpi.
 3 Bēe Isireliba, i raa wāawa wi turon sō.
 I sāawa win arumani ye u tii gosia.
 Wi u na u bēe gura, wahala ya ra yēro deemewa.
 Wī, Yinni Gusunōwa u yeni gerua.
 4 Tē, bēe Isireliba,
 bēe be i sāa Yakōbun bweseru,
 i swaa dakio i nō.
 5 Yinni Gusunō u nē,
 tora terà bēen sikadoba ba nūn waasi ba ka nūn deri,
 ba da ba kam swīi,
 ma ben tii ba kam kua.
 6 Ba n tii bikie bu nē,
 mana wi, Yinni Gusunō u wāa, wi, wi u bu yarama Egibitin di.
 Mana u wāa, wī, wī u ka bu da gbaburō mi gāanu ku ra kpi.
 Gbabu te sōo, nim sari,
 dōkō kpirina nu yiba,
 wāara maa sē mi.
 Yen sōna goo kun wāa mi,
 goo ku ra maa sī mi.
 7 Yen biru, u ka bu da mi tem gem wāa,
 kpa bu ka mēn dāa bii duronu ka mēn dāa geenu di.
 Adama ye ba tura mi,
 ba tem mē sankā,
 ba mu disī doke.
 8 Ben yāku kowobu ba n bikie bu nē,
 mana Yinni Gusunō u wāa.
 Mēya maa wooda yērobu ba n nūn gie.
 Ben wirugibu ba nūn seesi.
 Būu wi ba mō Baali, win gariya Gusunōn sāmōbu ba swīi ba ka gari mō.
 Ma ba da ba būnu sāwa ni nu n bu arufaani gaa wēemō.
 9 Yen sōna u koo bēe ka bēen bibun bweseru siribu soku.
 10 I be ba wāa nim wōkun tem bure te ba sokumō Sipu mēerio.

I goo gario Kedaao
 u mɛɛri s̄aa s̄aa u ka wa
 bà n m̄o nge bɛɛ,
 11 u ka wa bweseru garu tà n ten b̄unu k̄osire
 baa mɛ nu n̄ s̄aa gem,
 nge mɛ bɛɛ, i Gusun̄o deri
 w̄i u s̄aa b̄een b̄eɛɛ.
 Ma i wura yè s̄oo i n̄ arufaani gaa wasi.
 12 Yinni Gusun̄o u nɛɛ,
 b̄eɛ w̄ollugibu, i bit̄i sooro yenin s̄o,
 kpa i w̄enu wura.
 13 Wee win t̄ambu ba durum yiru kua.
 Ba n̄un deri, w̄i, w̄i u s̄aa nge nim gem mɛ mu koo n̄arura,
 ma ba da ba b̄unu sw̄i ni nu s̄aa nge d̄ok̄o kp̄iri ni nu n̄ nim n̄enum̄o.

Isireliban naane sarirun are

14 Isireliba, i n̄ s̄aa yobu.
 Ba n̄ b̄eɛ mara yoru s̄oo.
 N n̄ m̄en na, mban s̄ona b̄een yib̄ereba ba b̄eɛ naa sw̄i nge gb̄ee ku yɛɛ.
 15 Wee ba b̄eɛ kukirisi nge gb̄ee sinansu.
 Ba b̄een tem ȳanu gura,
 ma ba b̄een wusu d̄oo m̄eniki,
 goo maa sari mi.
 16 N̄ofu ka Tapan̄esigibun t̄ii
 ba koo b̄eɛ k̄oni bu p̄ōru woka
 bu ka b̄eɛ yoru mw̄eɛri.
 17 Yeni ya koo b̄eɛ deema,
 domi i Gusun̄o b̄een Yinni deri sanam mɛ u b̄eɛ kp̄are swaa gea s̄oo.
 18 I n̄ da i t̄ii Asirigibu
 n̄ kun mɛ Egibit̄igibu w̄ɛ,
 i b̄en dāarun nim n̄orum̄o,
 m̄ba i ko wa.
 19 I n̄ ȳe ma b̄een nuku k̄osuru ka b̄een naane sariru ta koo b̄eɛ n̄oni s̄o.
 Saa ye s̄ōra i ko wa,
 kpa i gia ma ḡaa k̄osuna i kua mi,
 ye i ka man deri,
 i n̄ maa man nasie.
 Ne, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Isireliba ba s̄awa nge kur̄o

wi u kun naane m̄o
 20 Yinni Gusun̄o u nɛɛ,
 saa yellun di, i t̄ii yoru yara,
 i sugu ka ȳoni yi ba raa b̄eɛ doke kasuka.
 Ma i nɛɛ, i n̄ maa k̄i i man yoru diiya.
 Ma i da gungunu w̄oll̄o ka d̄aa kubeno
 i b̄unu gasirim̄o i s̄aam̄o.
 21 Yellu, na b̄een bweseru duurawa
 nge res̄em d̄aa geeru te ta kpuro kere,
 adama t̄ɛ, i k̄osa i kua
 nge res̄em d̄aa te ta yina.
 22 Baa i n̄ wobura ka werem mɛ mu ḡem durom m̄o,
 ka mɛ, ko na n̄ b̄een disi yi waam̄owa.
 Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.
 23 Am̄ona i ko kp̄i i siki i nɛɛ,
 i n̄ t̄ii disi koosi,
 i n̄ b̄uu wi ba m̄o Baali s̄awa.
 I b̄een naasun yira m̄eɛrio w̄owa s̄oo.
 I de i wura ye i kua,
 b̄eɛ be i s̄aa nge yooyoo niu
 ge ga b̄osu ga dur̄abu kasu.
 24 B̄eɛ be i s̄aa nge gb̄ee ku keteku niu

ge ga ghaburun dɔɔne mɔ.
 Gen yɔɔbun saa sɔɔ,
 ga ra n yɔɔkumɔwa,
 goo kun kpɛ u gu yɔrasia.
 Keteku dwaa ye ya gu kasu kpuro,
 ya ku ra wasire yu ka gu wa.
 Domi ya ra gu deemewa gen yɔɔbun saa sɔɔ.

²⁵ Bɛɛ Isireliba, na nɛɛ,
 i ku bɔnu gasiri sere bɛɛn baranu nu diira,
 kra nim nɔru gu bɛɛ go.
 Adama i n wure.
 Ma i nɛɛ, n n koorɔ,
 domi niya i ki,
 i ko maa nu swi i sɔwa.

Ba koo Isireliba seeyasia

²⁶ Nge mɛ sekuru ta ra gbɛnɔ mwe
 ba n nɔn mwa subaru sɔɔ,
 nge meya bɛɛ Isireliba ka bɛɛn sinambu
 ka bɛɛn wirugibu ka bɛɛn yaku kowobu
 ka Gusunɔn sɔmɔbu i ko i sekuru wa.

²⁷ Domi i bɔnu daru sokumɔ bɛɛn baaba,
 ma i maa kperu sokumɔ bɛɛn mero.
 Wee bɛɛ Isireliba kpuro i man biru kisi,
 i n maa man mɛɛrimɔ.

Adama i n waa wahala sɔɔ,
 i ra nɛɛwa, n seema n bɛɛ faaba ko.

²⁸ Bɛɛ Yudaba, bɛɛn bwɔaroku ni i tii sekua
 nu ka bɛɛn wusu geeru nɛ mi,
 mana nu waa.
 Nu seewo nu bɛɛ faaba ko wahalan saa sɔɔ
 nɔn n koo kpɛ.

²⁹ Mban sɔna i ka man sikirinamɔ.

Wee bɛɛ kpuro i n ka man yɔre.

³⁰ Kam sɔra na bɛɛ seeyasia.

I n nen seeyasia bi garisi gaanu.

I Gusunɔn sɔmɔbu wɔri i go
 nge mɛ gbee sunɔ ga ra yaa wɔri gu go.

³¹ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i tie, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio i nɔ.

Na bɛɛ sɔawewa nge tem mi gaanu ku ra kpi?

Na bɛɛ sɔawewa nge yam wɔku nanumgiru?

Mban sɔna bɛɛ nen tɔmbu i gerumɔ i mɔ,
 i tii mɔ,

i n gɔsiramamɔ nen mi.

³² Wɔndia u ra win bura yɔnu duari ro?

Kurɔ kpao u ra win sɔnditia duari?

Amɔna bɛɛ nen tɔmbu i ka man duari n ka tɛ mɛ,
 na n mam yen tɔnun geeru yɛ.

³³ I durɔ dama bwisi mɔ sere kurɔ tanɔbu ba yi giamɔ bɛɛn min di.

³⁴ Wee tɔn be ba n toren yem mu yiba bɛɛn yabɛnɔ
 be, be i n ka gaa kɔsunu ganu mwe.

³⁵ Ka mɛ, i tii sokumɔ be ba deere.

Ma i mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn mɔru yu bɛɛ doonari.

Adama kon bɛɛ siribu soku yɛn sɔ i mɔ, i n durum mɔ.

³⁶ Mban sɔna i sirene i ka swaa kɔsi.

Egibitigiba koo bɛɛ sekuru doke

nge mɛ Asirigiba bɛɛ kua.

³⁷ Kpa i yari min di i n tuke.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na be i naane sɔa mi yina.

I n maa somiru garu wasi ben min di.

3

*Isireliba**ba s̄awa naane sarirugibu*

¹ Yinni Gusunɔ u maa neɛ,
 goo ù n win kurɔ yina,
 ma kurɔ wi, u da u durɔ goo sua,
 durɔ guro wi, u ra maa kurɔ wi naa de?
 Aawo. U n kua me, ya koo win tem disi doke.
 Adama beɛ Isireliba, i kua me.

I da i b̄u dabiru s̄amɔ,
 ma i k̄i n maa beɛ mwaaama.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

² I seewo i m̄eri guunu gia,
 kpa i wa nge guuru gara w̄a t̄en mi i ñ b̄nu s̄awa.
 Wee, i ra b̄nu kasu
 nge me kurɔ tanɔ u ra win k̄inasibu kasu.
 I s̄a nge Daarubu swaa dio be ba ra n t̄ambu mara swɛɛ s̄oɔ.
 Ma i tem me disi doke beɛn b̄u gasiribu ka beɛn nuku k̄osurun s̄s̄.

³ Yen s̄na gura kun t̄aramɔ
 bu sere neɛ, ya koo ne.

Adama ka me,
 i b̄nu gasirimɔ i d̄ɔwa.
 Sekura kun beɛ m̄.

⁴ Wee t̄ɛ, i man n̄ogiru suemɔ i m̄,
 i man n̄ogiru m̄ i gerumɔ
 neɛna na s̄a beɛn baaba,
 i maa man k̄iwa saa beɛn piiburun di.

⁵ Ma i bikiamɔ,
 ko na n ka beɛ m̄ru s̄awa sere ka baadommaɔ?
 Beɛ Isireliba, yeniwa i ra n gerumɔ,
 adama i k̄sa m̄ i d̄ɔ
 nge m̄n n̄o i k̄i.

*Yudaba ka Isireliba,**i de i ḡru ḡsia*

⁶ Yudaban sina boko Yosiasin waati s̄oɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u neɛ, a wa ye Isireliba ba m̄? Ba s̄awa mem n̄o sariba. Wee, ba da mi gungunu ka d̄a kubenu w̄a kpuro, ba b̄nu s̄amɔ. ⁷ Ma ne, Yinni Gusunɔ na tii s̄ɔwa na neɛ, ba n yeniba kpuro kua, ba koo wurama nen mi. Adama ba ñ wurame. Ben mero bisibu, Yudan bweseru te ta s̄a nge kurɔ naane sarirugii, ben tii ba wa me. ⁸⁻¹⁰ Isireliba ba tem me disi doke ben b̄u gasiribun s̄s̄ ka ben sekuru sarirun s̄s̄ te baawure u gerumɔ. Ma ba b̄u s̄amɔ kpenu ka d̄anun nuuro. Yen s̄na na bu yina ma na bu yinabun tireru w̄ɛ. Ka me, na wa Yudaba ba ñ berum kue. Ba dawa ba b̄nu gasira ben tii. Ba ñ wurame nen mi ka ben ḡru kpuro. Weesu s̄ɔra ba ȳs̄.

¹¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔwa u neɛ, baa me Isireliba ba s̄a mem n̄o sariba, ba sano bo ka sere Yudaba. ¹² Yen s̄s̄, a d̄oo s̄o ȳsan nom geu gia a Isireliba gari yini s̄s̄ a neɛ,
 bu wurama, na ñ ka bu n̄nu k̄su m̄erimɔ.
 Domi na s̄awa w̄n̄w̄ndugii.
 Na ku ra m̄ru ko n ka te.

¹³ Bu gesi ben durum wuro.
 Bu wuro ma ba ñ ka man ȳre,
 ne, Gusunɔ ben Yinni.
 Domi ba da ba b̄nu gasira d̄a kubeno.
 Ba yina bu nen gari swaa daki.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

*Yinni Gusunɔn t̄ambu**ba koo wurama win mi*

¹⁴ Bu wurama nen mi, be, bii mem n̄o sariba. Domi na s̄awa ben Yinni. Kon be ba tie yarama wuu sin mi ba w̄a kpuron di, baa ñ n t̄on turon na, ñ kun me yiru. Kpa n ka bu wurama nen mi S̄on̄o. ¹⁵ Saa ye s̄oɔ, kon bu kparobu w̄ɛ be nen ḡru ga k̄i. Kpa bu bu kpara ka bwisi, ka laakari.

¹⁶ Ba koo marura bu dabia tem me sɔɔ. Sanam me sɔɔ, ba koo man gia. Ba ñ maa nen woodan kpakororun gari mɔ. Goo kun maa ten bwisikunu mɔ. Goo kun maa tu yaayamɔ u nee, mana ta waa. Goo kun maa ten kɔsire mɔ. ¹⁷ Saa ye sɔɔ, nen sina gɔna ya ko n wāawa Yerusalemuɔ. Kpa bwese ni nu tie kpuro nu maa menna mi, nen yisirun sɔ. Ba ñ maa ben bwisi kɔsi swiimɔ. ¹⁸ Saa ye sɔɔ, Yudaba ka Isireliba ba koo menna bu ko tia. Domi ba koo wurama sannu saa sɔɔ ye san nom geu gian di. Kpa bu sina tem me sɔɔ me na ben baababa wɛ ba tubi di.

¹⁹ Ne, Yinni Gusunɔ na gerua na nee,
kon daa beɛ Isireliba kowa nen bii kinasibu,
kpa n beɛ tem gem wɛ
me mu buram bo handunia yeni sɔɔ.
Na raa tamaa i ko man sokuwa beɛn Baaba,
kpa i ku maa man deri.

²⁰ Adama i man tonu kam kom kua
nge me kurɔ naane sarirugii u ra win durɔ kue.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²¹ Wee, nɔɔ gagu ga nɔɔra guuru wɔllɔ.
Ase Isirelibara ba kuuki mɔ ba būnu kanamɔ,
domi ben sanu sanusu kpuro su sankira,
ba ne, Gusunɔ ben Yinni duari.

²² Beɛ, bii mem nɔɔ sariba, i wurama nen mi.
Kon beɛ beɛn mem nɔɔbu sariru suuru kua.
Ma Isireliba ba nee, Gusunɔ, wuna a sāa besen Yinni.
Beɛse wee, wunen miya sa wee.

²³ Geema būu ni sa raa sāamɔ guunu wɔllɔ sa kuuki mɔ,
nu sāawa weesu.

Adama Gusunɔ besen Yinni,
wuna a sāa beɛ Isireliban faaba kowo.

²⁴ Wee, saa besen birun di sa waamɔ būu wi ba mɔ Baali,
wiya u besen baababan gbean dīanu di kpuro,
ka maa ben yāanu ka ben keteba ka sere ben bibu.
Ma ba sekuru wa.

²⁵ Su kpuna sekuru sɔɔ
kpa su besen beere sariru wukiri nge bekuru.
Domi beɛ ka besen baababa
sa wune Gusunɔ besen Yinni torari.
Saa besen birun di n ka gisɔ girari
sa ñ wunen gere wure.

4

¹ Yinni Gusunɔ u nee,

beɛ Isireliba,
i n kī i wurama nen mi, i ko kpī i wurama.
I n beɛn būu sɔaru deri, i ñ maa yaayaare mɔ,

² i n da bɔre gem sɔɔ ka gɔru deere,
i nee, ka Yinni Gusunɔn wāaru,
saa yera bwese tukunu nu koo domaru wa nen min di,
kpa bu woo kana nen sɔ.

³ Ne, Yinni Gusunɔwa na beɛ Yudaba ka Yerusalemugibu sɔomɔ na mɔ,
i gbee kpaanu kasirio, i dāa dɔɔ go.
I ku ra maa beɛn dīanu duure sāki sɔɔ.

⁴ Geema, i bango sāa wasi sɔɔ.
Adama n tiewa i man tii wɛ,
kpa nen mɔru yu ku raa yabura nge dɔɔ,
wi goo kun kpɛ u go,
domi beɛn nuku kɔsuru ta kpā.

Ba Yudaba wɔrima

⁵ Yeremi u nee,
i Yudaba sɔowɔ kpa i gbāra Yerusalemuɔ.
I kaba soowo tem me kpuro sɔɔ.
I nɔɔguru suo ka dam i nee,
bu mennama bu da wuu si su gbāranu mɔ sɔɔ.

6 Bu gidi bɔra sueyo Siɔni gia
 bu duki yakuro bu ku yɔra.
 Domi Gusunɔ u koo de kɔsa yu na
 saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
 7 Yiberɛ be ba ra bwesenu kam koosie
 ba seewa ben waa yerun di nge gbee sunɔ
 ge ga tii demiamɔ gen bweun di,
 ba wee bu ka tem me kam koosia.
 Bɛɛ Yudaba, ba koo bɛɛn wusu kɔsuku
 kpa su ko bansu.

8 I saaki sebuo nuku sankiranun sɔ
 kpa i swi i weeweenu ko,
 domi Yinni Gusunɔn mɔru kun sun doonarimɔ.

9 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 yen tɔɔ te sɔɔ,
 sina boko ka win sina asakpɔbu ba koo mwia kpana
 kpa yaku kowobu bu biti soora,
 kpa Gusunɔn sɔmɔbu bu nɔsu nɛnɛ,
 10 bu nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ
 na be, Yudaba ka Yerusalemugibu nɔni wɔkuwa
 ye na nɛɛ, ba koo bɔri yendu wa.
 Wee tɛ ba woburu sɔndi ben wiino.

Yiberɛba ba Yudaba sikerɛnɛ

11 Saa ye sɔɔ, kon bu sɔ n nɛɛ,
 wee, woo ga wee saa gɔbaburun guunun di,
 gu ka nɛn tɔmbu Yudaba swee.
 Woo ge, ga n sɔa fɛrɛ fɛrɛ
 nge ge ba koo ka dobi sara.

12 Ga ko n dam mɔwa.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na gu sokusiamɔ.
 Tɛwa kon bu siri.

13 Ma Yudaba ba nɛɛ,
 gbera sun di, domi sa kam kua.
 Wee, wi u koo sun kam koosia u sɔimɔ nge guru wiru.
 Win tabu keke yi sɔa nge guru woo.
 Ma win dumi yi gunɔ bakeru sɔabu kere.

14 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu,
 sere saa yerà i kɔi i n kɔsa bwisikumɔ.
 I bɛɛn gɔrusu dɛerasio, kpa i faaba wa.
 15 I swaa dakio gari yi ba ka na Danun tem di
 ka Efaraimun guunun di
 ba nɛɛ, kɔsa wee.

16 I ye bwesenu kpuro nɔɔsio.
 Kpa i ye Yerusalemugibu sɔ i nɛɛ,
 yiberɛba ba wee saa tontonden di.
 Ba koo Yudaban wusu tabun kuuki koosi.

17 Kpa bu Yerusalemu sikerena
 nge be ba gberu kɔsu.
 Domi yen tɔmbu ba man seesi.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
 18 Bɛɛ Yudaba, geema wahala ya bɛɛ nɔni sɔɔwa sere bɛɛn woo sɔndɔ.
 Adama ya sɔawa bɛɛn kom kɔsum ka bɛɛn nuku kɔsurun are.

Yeremi u wasikiramɔ

win tɔmbun wahalan sɔ

19 Yeremi u nɛɛ,
 nɛn nuki man wuririmɔ ma nɛn torora kara.
 Na n kpɛ n nɔɔ mari wahala yenin sɔ.
 Na tabun kɔba nɔɔmɔ. Bu wee.
 20 Ba sun nɔɔsiamɔ ma ba wuu dabinu kɔsuka.

Tem me kpuro mu kam kobu dɔɔwa.
 Subaru sɔɔra ba na ba bɛsɛn tabu kowobun kuu bekuruginu wukura.
 Ma ba nu gura ba ka doona.
 21 Sere domma na kon yiberɛban gidi bɔra waamɔ,
 kra na n kɔban swii nɔɔmɔ taa taa.
 22 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee, nɛn tɔmbu ba n bwisi mɔ.
 Meya ba n man yɛ.
 Ba sɔawa gari bakasu.
 Ba kɔsan kobun bwisi mɔ,
 adama ba n gean kobu yɛ.

Kam kobu wee

23 Na tem mɛɛra ma mu sɔa bitam,
 gaaɛn sari mɛn wɔllɔ.
 Na maa wɔllu mɛɛra,
 na deema yam bururam sari mi.
 24 Na guunu mɛɛra, na wa wee,
 nu wɔruma. Ma gungunu nu baarimɔ.
 25 Na maa mɛɛra na wa wee,
 tɔnu sari tem sɔɔ.
 Ma gunɔsu su yarina kpuro.
 26 Na tem mɛɛra me mu raa sɔa tem gem.
 Na deema wee, mu kua tem saaram.
 Ma wuu si su waa mi, su wɔruka.
 Yinni Gusunɔwa u ye kua win mɔrun saabu.
 27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 u koo tem me gosia tem saaram,
 adama u maa nɛɛ,
 u n derimɔ mu n sɔa me ka baadommaɔ.
 28 Yen sɔ, tem mu ko n gɔɔ wooru sɔ,
 kra wɔllu tu yam tira.
 Domi u himba yi kɔ, u n maa biru wurɔ.
 29 Ye wusu kpuron tɔmbu ba maasɔbu ka ten towobun wɔkinu nua,
 yera ba duki yakikira kpuro.
 Gaba wɔriki dɔa sɔsɔ ma gaba dua kpee baaba sɔɔ.
 Ba wuu si deri su kua bansu.
 30 Wunɛ Yerusalemu, buraru mba kaa maa tii kua.
 Kaa tii beku wunɔngiru kasuawa a dewe,
 kra a wuran saba sebe, kra a kiro doke?
 Kam sɔara kaa tii buraru kua.
 Wee wunen kinasibu ba nun tusa
 ba kasu bu nun go.
 31 Na wuri ka weeweenu nɔɔmɔ
 nge tɔn kurɔ wi u yiire u ki u win bii ghiikoo ma.
 Ase Yerusalemun nɔɔwa ga nɔɔramɔ mi.
 Ya wom gabamɔ, ya nɔma demie ya mɔ,
 ya kam kuawa.
 Wee yen yiberɛba ba ye sɛre, ya gɔɔ dɔɔ.

5

Yerusalemugibun toraru

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn swɛɛ kpuro swiiyo.
 I doo ka mi tamba ra mɛnɛ i kasu
 i n ko i goo wa wi u ra ko dee dee
 ma u ra gem gere.
 I n yɛro wa,
 saa ye sɔara nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bɛɛn durum wɔka.
 2 Ma Yeremi u nɛɛ,
 wee, ba ra n bɔrumɔ ba n mɔ,
 ka Yinni Gusunɔn wɔaru,

adama weesu sɔɔra ba b̄ri yi m̄.

³ Yinni, n ñ wi u gem sw̄i, wiya a kasu?

Wee, a bu sura adama ba nun atafiiru kua.

A bu n̄ni s̄ɔwa, adama ka me, ba ñ ḡanu gie.

Ben ḡoru ga b̄biawa nge kperu.

Ba yina bu wurama wunen mi.

⁴ Ma na nee, ba s̄awa nge bibu,

ba m̄wa nge gari bakasu.

Domi ba ñ wunen sw̄e yē,

ba ñ maa wunen woodaba yē.

⁵ Kon ḡsira n da be ba bukuren mi,

kpa n ka bu gari ko.

Domi be, ba wunen sw̄e yē,

ba maa wunen woodaba yē.

Wee, ben tii ba nun yina

nge ȳa te ta w̄e yina

ma ta yi kasuka.

⁶ Yen s̄na b̄ n dua d̄a s̄ɔwɔ,

gbee sinansu su ra bu go.

B̄ n dua yakasɔ,

gbeeku b̄nu nu ra bu go.

Ma musuku gbeeku ga ra bu ȳoru bw̄eȳe

ben wuun gb̄ararun k̄nn̄wɔ,

be ba yara min di,

gu ka bu s̄re gu kasuku.

Domi ben toranu nu dabia.

Ben naane sariru ta kp̄a.

⁷ Yinni Gusunɔ u nee,

m̄ban s̄na kon n̄n tambun durum w̄ka.

Domi wee, ba man deri

ma ba b̄rumɔ ka b̄nun ȳsinu.

Na bu debia,

adama b̄na ba ka arukawani b̄kua

ba nu gasirimɔ.

⁸ Ba s̄awa nge dum dw̄e yi yi deba

yi wuri m̄ yi kurɔbu gire.

Nge meya ba ra n ben berusebun kurɔbu naa gire,

ba n kpeeki m̄.

⁹ M̄ban s̄na na ñ ko n bwese teni m̄ru kasie,

kpa n tu seeyasia yenin s̄.

¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔ,

kon bu yibereba surema,

be, be ba s̄a nge n̄n res̄em gbaaru.

Ba koo ten kara sura

kpa bu ten d̄a k̄asi b̄ori yi yi ñ s̄a negii.

Adama ba ñ gbaa te kam koosiamɔ kpuro.

¹¹ Meya kon ko domi Isireliba ka Yudaba

ba ñ ka ne turo ȳre.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Ye ya koo Isireliba deema

¹² Yinni Gusunɔ u nee,

Isireliba ba man siki

ba nee, na ñ dam gam m̄.

K̄sa kun maa bu deemamɔ.

Ba ñ tabu wasi,

ba ñ maa ḡoru wasi.

¹³ N̄n sam̄bun gari yi maa s̄awa nge wom dirum.

Ben goo ku ra bu gari gee s̄.

Ba maa gerumɔ ba m̄,

s̄m̄ ben gari yi w̄ri ben tii s̄ɔ.

¹⁴ Yen s̄, ne, Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni,

na nεε, ye ba ka gerua me,
wee, nen gari yi ko n s̄aa nge d̄o wune Yeremin n̄o s̄o,
kpa nen t̄on be, ba n s̄aa nge d̄aa ye d̄o wi, u koo mwa.

¹⁵ T̄ε beε nen t̄ambu, Isireliba,
kon beε bweseru garu surema tontonden di.

Bwese te, ta dam m̄o
ta raa maa w̄aawa saa yellun di.

I ñ maa ten barum n̄o m̄o.

¹⁶ Ba s̄aawa tabu dur̄obu be kpuro.

Ben s̄εenun saabu,
gonu ra n yibawa sikāo.

¹⁷ Bwese te, ta koo beεn d̄ianu kam koosia,
ka beεn bibu, ka beεn yaa sabenu, ka beεn d̄aa marum,

kpa bu beεn wuu si su gb̄aranu m̄o tabu w̄ari,
bu k̄osuku,

si s̄o beεn ȳiȳobu w̄a.

¹⁸ Adama yen t̄o te, n ñ beε kpuro kon kam koosia. ¹⁹ T̄ε Yeremi, b̄a n nεε, mban s̄na ne,
Gusun̄o ben Yinni na bu yenin bweseru kuamme, kaa bu wisiwa a nεε, ba man deri ba ka
t̄on tukobun b̄unu na ben tem̄o ba s̄aam̄o. Nge meya ben tii ba koo da bu t̄on tukobu s̄a tem
tukum̄o.

Gusun̄o u win t̄ambu kir̄o m̄o

²⁰ Yinni Gusun̄o u nεε,

i Yak̄obun bweseru s̄ow̄o,

be, be ba s̄aa Yudaba, i nεε,

²¹ bu swaa dakio ye na bu s̄o m̄o.

Ba s̄aawa nge w̄okobu, ba ñ bwisi m̄o.

Ba n̄oni m̄o, adama ba ñ yam waam̄o.

Ba swasu m̄o, adama ba ñ gari n̄o m̄o.

²² Ba ñ koo man nasia?

Ba ñ koo diiri nen wuswaa?

N̄ena na dera yani s̄eri yi nim w̄okun nim gunua.

Ma na nεε, mu ñ maa sar̄am̄o

mi na men n̄o bura yeru yi mi.

Miya mu ko n w̄a sere ka baadommāo.

Baa me nim kurenu nu ra se, nu ñ dam m̄o.

Baa me nu ra w̄aki, mu ku ra gam de.

²³ Adama be, nen t̄ambu, ba s̄aawa mem̄o n̄o sariba.

Ba ra ka man m̄aru ko kpa bu man deri.

²⁴ Ba ku ra tii s̄o bu nεε,

bu ne, Yinni Gusun̄o nasia,

ne wi na ra bu gura w̄ε

w̄o ka w̄o yen saa s̄o,

kpa n maa saa yi bu ka d̄ianu ḡε.

²⁵ Ba n ȳε ma ben durum ka ben toranun s̄na

ba ku ra maa doma ten bweseru wa.

²⁶ Domi ben suunu s̄o t̄on k̄sob̄a w̄a.

Ba ra t̄ambu ȳεri beriewa bu ka bu mw̄εeri

nge be ba ra gun̄osu taa yin̄uε.

²⁷ Takiwa ya ra n yiba ben yen̄uso,

nge me gun̄o taason gun̄o diru

ta ra n gun̄osu yiba.

Nge meya ba kuura ma ba dam kua.

²⁸ Ba d̄ia geenu di ma ba b̄oria.

Ba ra k̄sa kowa yu banda.

Ba ku ra ka gobeku yin̄ε, ñ kun me s̄aro.

Ba ku ra bu ben gem w̄ε.

Kpa ben tii ba n kuuram̄o.

²⁹ Mban s̄na na ñ kon bwese teni m̄aru k̄sie,

kpa n bu s̄eyasia yenin s̄o.

³⁰ Wee, nen t̄omba ḡaa k̄sunu m̄o tem me s̄o.

³¹ Ben som̄obu ba gari weesugii m̄o.

Ma yāku kowobu ba ben tiin arufaani kasu.
 Ma nen tumbu ba bu yen dam kēma.
 Sanam me kpuro ya koo naru ko, amona ba koo ko.

6

Yiberɛba ba Yerusalemu tarusi

¹ Bɛɛ Benyameɛba,
 i duki yakuro Yerusalemun di.
 I kɔba soowo Tekoa.
 I yīreru koowo Beti Hakerɛmu.
 Domi noni swāa bakaru ka kam kobu sisi,
 saa sɔɔ yēsān nɔm geu gian di.
² Ba koo Yerusalemu, wuu burɔ ge kosuku.
³ Wee, tamba ye wɔrim wee
 nge kparobu ka ben yaa sabenu.
 Ba ben sansani gira ba ka ye sikerena.
 Ben baawure u win bweu mwa, wi ka win tabu kowobu.
⁴ Ba kuuki mɔ ba mɔ,
 i de su se sɔɔ sɔɔ gbāara su wuu ge wɔri.
 Adama tē sɔɔ kpa, yam maa tīramɔ.
⁵ N n mɛn na, i de su se wɔkuru
 su da su gen dii geenu kosuku.
⁶ Ma Yinni Gusunɔ u bu sɔɔwa u nɛɛ,
 bu dāa bɔɔrio kpa bu ka ye sasanu gira
 bu ka Yerusalemu sikerena, bu ye sɛɛyasia
 yèn sɔ yen tamba dam dɔrenamɔ.
⁷ Nge me dɔkɔ ya ra nim swi mu n kokumɔ,
 nge meya Yerusalemugibun nuku kāsuru
 ta ra n sɔɔsiramɔ.
 Daa bɔɔbɔya ka kam kobun kookoosun gariya
 yi ra n nɔɔramɔ mi.
 Na ra n waamɔ baadomma
 ba tumbu noni sɔɔmɔ ba bu mɛɛra mɔ.
⁸ N n mɛn na, bɛɛ Yerusalemugibu,
 i nen sɔɔsiru laakari koowo,
 kpa n ku ra nen tii gawa saa bɛɛn min di
 n bɛɛn tem kam koosia.

Isireliba

ba kua mem nɔɔbu sariba

⁹ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,
 ba koo Isireli be ba tie gura mam mam
 nge me ba ra dāa binu sɔri
 ba kun gāanu deri.
¹⁰ Ma Yeremi u wisa u nɛɛ,
 wara kon gari sɔ, kpa n nūn kirɔ ko.
 Wara koo man swaa daki.
 Wee, ba swaa tau. Ba n kpɛ bu laakari ko.
 Ben mi, wune Yinni Gusunɔn gari
 yi ra bu sekuru kowa.
 Ba ku ra kā bu yi nɔ.
¹¹ Yinni Gusunɔ,
 wee, na ka tɔn be mɔru mɔ wunen sɔ.
 Na kpana n tii nene.
 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 a de mɔru ye a man kuamme mi,
 yu wɔri bibu sɔɔ be ba dweemɔ dāa saanɔ,
 ka sere maa aluwaaasiban wuunu sɔɔ.
 Domi kurɔbu ka durɔbu ka tɔkɔnu,
 kpurowa ba koo gura bu ka doona.
¹² Kpa ben yenusu su ko gabugisu
 ka ben gbea ka ben kurɔbu.

Domi kon tem me kpuron tumbu nen dam sɔɔsi.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Domi saa bwɛɛbwɛɛbun di sere ka damgibo,
ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire.

Nɛn sɔmɔbu ka yaku kowobun tii,
ba ra n weesu mɔwa.

¹⁴ Ba ra n nen tumbun wahala atafiiru sɔawa,
ba n mɔ, alafia wɔa,
adama alafia gaa sari.

¹⁵ N weenɛwa sekuru ta n bu mɔ,
kɔsa ye ba mɔn sɔ,
adama ba n sekuru mɔ.

Ba n mam wure ma ba tore.

Yen sɔna ba koo wɔruma bu ghi.

Ba koo fukura bu wɔruku
dɔma te kon bu seeyasia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni kpuro gerua.

¹⁶ Yinni Gusunɔ u win tumbu sɔɔwa u nɛɛ,
i seewo i swɛɛ mɛɛri

i bɛɛn yellun swaa bura ye kasu i swɔi,
kpa i wa i n wɔa bɔri yendu sɔɔ.

Adama ba wisa ba nɛɛ,
sa n ye swiimɔ.

¹⁷ Gusunɔ u nɛɛ,

na bɛɛ kɔsobu wɛ
i ka ben kɔban swi swaa daki.

Adama ba wisa ba nɛɛ,
sa n swaa dakimɔ.

¹⁸ Yen sɔ, u nɛɛ, bɛɛ bwese ni nu tie,
i swaa dakio i nɔ ye ya koo nen tumbu deema.

¹⁹ Bɛɛ temgibu, i waaɔwo.

Wee kon nen tumbu kɔsa sure.

Yera ya ko n sɔa ben bwisikunun are.

Domi ba n nen gari swaa daki,
ma ba nen woodaba gɛma.

²⁰ Na n ben turare ye ya wee Seban di
n kun me dɔa kiku nubu duroruguu
ge ba ka na saa tontonden din bukata mɔ sɔarun sɔ.

Na n ben yaku dɔɔ mwaararuginu ki.

Mɛya ben yaku ni nu tie, nu n maa man wɛremɔ.

²¹ Yen sɔna kon bu sokuratia dokea,
kpa baababa ka ben bibu,

tɔnu maa ka win bɔrɔ
bu sokura mi bu ghi.

Ba koo Isireliba wɔrima

²² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
wee bweseru gara sisi

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
mi n toma.

Bwese ten tumbu ba dam mɔ.

²³ Ba tennu ka yaasi nɛni.

Ba nuki sosu, ba n wɔnwɔndu mɔ.

Ma ba kukirimɔ nge nim wɔkun nim.

Ba yɔɔwa dumi wɔllɔ,

ma ba yɔ swɛɛ swɛɛ, ba tabun sɔru sɔa

bu ka wune Yerusalemu wɔri, wune wi a sɔa Sioni.

²⁴ Yerusalemugiba nɛɛ,
ye sa ben labaari nua,

yera bɛɛn gɔma dwiia.

Sa wurura nge tɔn kuro
wi u yiire u ki u ma.

25 Goo u ku raa yari u da swɛɛɔ.
 Goo ku raa maa yari u da yakasɔ.
 Domi yiberɛba ba wāa mi,
 ba ben takobiba nɛni.
 Tamba bɛrum soore baama.
 26 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 bɛɛ nɛn tɔmbu, i saaki pɔra sɛkeo
 kpa i tii torom wisi nuku sankiranun sɔ.
 Bɛɛn baawure u gɔɔ swīiyɔ
 nge wi u win bii teeruru bia.
 I wuri koowo ka nɔni yīresu.
 Domi wi u koo bɛɛ kpeerasia
 u koo bɛɛ wɔriwa subaru sɔɔ.

Isireliba ba swaa tau

27 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wune Yeremi, na nun yi a ka nɛn tɔmbu sɔwa
 nge mɛ seko u ra sii geesu sɔwe,
 kpa a ka ben daa gia.
 28 Ma Yeremi u nɛɛ,
 tɔn be, ba sɔawa wee kowobu ka mɛm nɔɔ sariba.
 Ba bɔɔbuwa nge sisu. Be kpuro ba sankirewa.
 29 Bā n sisu ka pɛɛrum dɔɔ doke ba wure,
 ye kpuro ya ra yandewa,
 kpa pɛɛrum mɛ, mu sii si sɔwa.
 Adama kam sɔra ba Isireliba sɔwa.
 Ben tɔn kɔsobu ba ñ wunarama,
 30 ma ba bu sokumɔ sii si su ñ gea sāa.
 Domi Yinni Gusunɔ u bu biru kisi.

Yeremi u waasu mɔ

*Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ
 (I maa mɛɛrio 26:1-19)*

7

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a doo a yɔra nɛn s̄a yerun kɔnnɔwɔ a nɛɛ, yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be Yudaba, be, be ba ra gesi du saa kɔnnɔ minin di bu ka man s̄a, bu swaa dakio bu nɔ. ³ Ne, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na gerua na nɛɛ, bu ben sanu sanusu ka ben daa kɔsio. Saa yera kon de ba n wāa tem mɛ sɔɔ. ⁴ Bu ku ben naane doke dii teni sɔɔ ba n mɔ, nɛ, Yinni Gusunɔn s̄a yera mi! ⁵ Bā n ben sanu sanusu ka ben daa kɔsa, ma ba gea kuanamme, ⁶ ma ba kun sɔbu ka gɔminibu ka gobekuba dam dɔremɔ, ma ba kun maa tɔnu wi u kun gāanu kuen yem yarimo, ma ba kun būnu s̄amɔ ni nu koo de bu kam ko, ⁷ saa yera kon de ba n wāa tem mɛ sɔɔ mɛ na ben baababa wɛ, ba n mɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Adama wee gari weesugiiya ba naane s̄a yi yi ñ arufaani gaa mɔ. ⁹ Ba ra n gbenimɔ, ba ra n tambu goomɔ, ba ra n sakararu mɔ, kpa ba n nɔɔ mwɛɛ weesuginu mɔ, kpa ba n būu wi ba mɔ Baali turare dɔɔ dokeamme, kpa ba n maa būu s̄aaru mɔ te ba ku ra raa ko. ¹⁰ K̄si yiniwa ba ra n mɔ, kpa bu sere na bu yɔra dii tɛn mi ba ra man s̄a ba n mɔ, sa yakiara yiberɛban nɔman di. ¹¹ Ba tamaa dii tɛn mi ba ra man s̄a ta s̄awa gbenɔbun wāa yeru? Domi mɛsuma na waamɔ.

¹² N n mɛn na, bu doo Siloɔ bu yam mi na raa gɔsa bu ka man s̄a mɛri. Kpa bu wa nge mɛ na nu kua nɛn tɔmbu Isireliban daa kɔsan s̄s. ¹³ Tɛ, yɛn s̄s ba kookoo sinin bweseru kua, ma na bu gerusi kpeetim sari adama ba ñ man swaa daki, na bu soka ma ba ñ man wurari, ¹⁴ yen s̄na kon nɛn s̄a yee tɛ sɔɔ ba ben naane doke ka tem mɛ na be ka ben baababa wɛ kam koosia nge mɛ na Silo kua. ¹⁵ Kon bu gira bu tonda nɛn wuswaan di nge mɛ na ben mero bisibu Isireliba gira.

Gusunɔ u Yerebin

kanaru yina Yudaban s̄s

¹⁶ Wune Yeremi, a ku man suuru kana Yudaban s̄s. A ku bu kanaru garu kua. Domi na ñ nun swaa dakimɔ. ¹⁷ A ñ waamɔwa ye ba mɔ Yudaban wuu marosɔ ka sere Yerusalemun swɛɛ sɔɔ? ¹⁸ Bibu ba dāa guramɔ būu yākunun s̄s. Ma ben baababa ba ka ye dɔɔ s̄rumɔ būu s̄a yeno. Tɔn kurɔba pɛɛ som burimɔ bu ka kiranu ko ni ba koo ka būu wi ba mɔ Asitaate ka

sere maa bũnu ganu sã, kpa bu ka man torari. ¹⁹ Adama ka gem, n ñ ñe ba torarimã, beya ba tii sekuru dokemã.

²⁰ Yen sãna na ñee, kon de nen m̄ru yu w̄ri nen sãa yee te sã, ka tãmbu sã, ka yaa sabenu sã, ka dãaã ka sere maa d̄ianu sã. Nen m̄ru ye, ya ko n gb̄isim̄wa, ya ñ suremã.

Yudaban mem nãabu sariru

²¹ Wee ye ñe, Gusunã Isireliban Yinni, ñe wi na wãllu ka tem m̄ã na gerua na ñee, i ra yãkunu ko ñn sukum i ñee di, ka yãku d̄ã m̄waararuginu, adama n buram bo i ni kpuro mena i beeyam di. ²² Domi na ñ been baababa yãkuru garu yiire doma te na bu yara saa Egibitin di. ²³ Ye na bu yiire yera, bu nen gari nãwã, kpa na n sãa ben Yinni, kpa be, ba n maa sãa nen tãmbu. Bu nen wooda kpuro sw̄iyo ye na bu w̄e, kpa ben wãaru tu w̄era. ²⁴ Adama ba ñ swaa tem kp̄i bu nen gari nã. Ben tiin ḡõru k̄ira ba sw̄i, ma ben daa k̄õsa ya sosi. ²⁵ Saa d̄ama t̄en di been baababa ba yara Egibitin di sere n ka gisã girari, na ra n been nen sãmbu ḡoriam̄ewa saa baayere. ²⁶ Adama i swaa taaya i ñ man swaa daki. Ma i k̄õsa kua n kere ye been baababa ba kua.

²⁷ Wunẽ Yeremi, à n yeniba kpuro gerua, ba ñ nun swaa dakimã. À n maa bu soka, ba ñ nun wurarimã. ²⁸ Ka me, a bu sãwã a ñee, ba sãawa bwese te ta ku ra Gusunã ten Yinnin gari nã. Tora tee teya ba ra n m̄ã baa ù n bu seeyasia. Gem ku ra n maa wãa ben nãso.

Durum ye Yudaba ba kua

Beni Hinãmun wãwã

²⁹ Yinni Gusunã u ñee,
Yudaba bu ben seri buro bu k̄õ
yi yi sãsimã ma ba sãa ñegibu.
Bu yãwã guuru wãllã,
kpa bu ḡõ sw̄i.
Wee ba ñen m̄ru seeya,
ma na bu biru kisi.

³⁰ Domi be, Yudaba ba k̄õsa kua nen nãni sã. Ba ka bũnu dua diru mi ba ra man sã, ba tu dis̄i doke. ³¹ Ma ba bũu turanu bana Tofetiã, Beni Hinãmun wãwã bu ka ben bibu yãku d̄ã m̄waararuginu ko mi, yãku ñn bweseru na ñ mam ḡõru doke n bu s̄õ bu ko.

³² Yen sãna t̄õnu ganu sisi ni sã ba ñ maa wãwa ye sokumã Tofeti ñ kun me Beni Hinãmu. Ba koo ye sokuwa t̄õn goo yeru. Miya ba koo tãmbu sike ȳen s̄õ ayeru maa sari gam. ³³ Gunãsu ka ye ye yi koo t̄õn gonu di. Goo sari wi u koo yi yinari. ³⁴ Kon de Yerusalẽmu ka Yudaban wusu su mari s̄õ s̄õ, ba ñ maa nuku dobun kuuki m̄ã wuu si sã. Meya ba ñ maa kurã kpaarun womusu nãmã mi. Domi tem me, mu koo kowa bansu.

8

¹ Yinni Gusunã u ñee, yen t̄õ te, ba koo Yudaban sinãmbu ka ben asãkp̄õbun kukunu sikia sikirun di ka ben yãku kowobuginu ka ben sãmbuginu ka sere maa Yerusalẽmun tãmbuginu. ² Sã sã, nu ko n s̄õ soore. Wãkuru kpa nu n wãa suru ka kperin tarum sã. Ba ñ maa nu guramã bu sike. Nu koo kowa taaki tem sã. Domi sã ka suru ka kperi yiya ba raa k̄ia ma ba yiira ba yi sãwa. ³ Be ba koo tiara be, Yuda daa k̄õsagii be sã, mi na bu yarinasia kpuro, ḡõwa ba ko n k̄i n kere wãaru. Ne, Yinni Gusunãwa na yeni gerua.

Yudaban bwisikunu

kun asansi m̄ã

⁴ Yinni Gusunã u Yeremi s̄õwa u ñee, a nen tãmbu bikio a ñee,
t̄õnu ù n w̄rumã, u ku ra se?

Goo ù n ḡera win swaaan di, u ku ra wurame?

⁵ N n men na, mban sãna nen tãmbu Yudaba
ba swaa k̄õsa sw̄i ba dã.

Ba ȳãrariwa ñin ñin ben weesu sã

ba n bũnu sãamã.

Ba ñ k̄i bu ḡõsirama nen mi.

⁶ Na ȳõ s̄ẽe na bu swaa daki ka laakari.

Ba gari gerumã yi yi ñ asansi gaa mã.

Ben goo kun ḡõru ḡõsiamã win nuku k̄õsurun di,

u ñee, mban sãna u yeni m̄ã.

Be kpuro ba ben tiin swaa sw̄iwa

nge duma ye ya wãa tabu sã.

⁷ Baa tionko ka kpurabu ka kpaaru baniku

nu ȳẽ saa ye n weene nu s̄i

ka saa ye n weene nu wurama nin wāa yero.
Adama nen tambu ba ñ nen wooda yē
ye na ka bu kpare.

Be ba tii garisi bwisigibu

⁸ Yinni Gusunō u maa nee,
amona ba koo ka kpī bu nee ba bwisi mō.
Beya ba ne Gusunōn wooda mō.
Domi be ba wooda ye yorua, ba ye gosiawa.
⁹ Wee bwisigiba ne, Yinni Gusunōn gari gema.
Ma ba yiberēban yina mwaara
ba wāa bitī ka sekuru sō.
N n men na, bwisi yirā ba maa mō.
¹⁰ Yen sōna ne, Yinni Gusunō,
kon de yiberēba bu ben kurōbu ka ben gbea mwēeri.
Domi saa ben bwēebwēebun di
n ka girari ben damgibo,
ben tii tiin arufaaniwa ba ra n naa gire ka taki.
Nen sōmōbu ka yāku kowobu, weesa ba ra n mō.
¹¹ Ba ra n nen tōmbun wahala atafiuru sāawa,
ba n mō, alafia wāa,
adama alafia gaa sari.
¹² N weenewa sekuru tu bu mwa kōsa ye ba mōn sō.
Adama sekura ku ra bu mwe bu tuka.
Ba ku ra maa ben toranu tubu.
Yen sōna ba koo wōruma bu gbi
dōma te kon bu seeyasia.
Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunō ka win tōmbu

¹³ Yinni Gusunō u nee,
gbaa wuko u ra win dīanu gēwa u menna.
Adama wee, na kī n nen dīanu menna Isireliban mi,
ma na deema ba sāawa nge resem
ñ kun me nge figie ye ya wurusu della
ya ñ binu mō.
Yen sōna kon bu deri swaa sarobun sō.
¹⁴ Yudaba ba nee,
mban sōna sa sō mini.
I de su menna
kpa su da wuu si su gbāranu mōn mi,
sa n gōō mara.
Domi Gusunō besen Yinni u yiwa su gbi.
U koo sun nim dēegim nōrusia,
yèn sō sa nūn torari.
¹⁵ Wee, sa tamaa wāara koo kōsi,
adama ya ñ koore.
Sa tamaa saa gaa wee yē sō besen nōni swāaru
ta koo kpe,
adama nandaba bu sun deema.
¹⁶ Wee sa yiberēban dumin wōkinu nōmō Danun bera gia.
Ma yi wuri mō, yi tem kpuro neni mu diirimō.
Yiberē be, ba dīanu guramō ba gbea mwaamō,
ka sere Yerusalemu ka yen tōmbu.
¹⁷ Adama Yinni Gusunō u wisa u nee,
na ñ daa bēe sōwa me ro?
Wee kon bēe wēe dēegii kparema
yi yi ñ dobo dobogibun gari nōmō.
Yi koo bēe dwēewa.

Yeremin nuki sankira

¹⁸ Yeremi u nee,
nen nuki sankira nen tambun wahalan sō.

Na kī n tii nukuru yemiasia,
adama ya ñ koorɔ.

¹⁹ Wee, na ñen tɔmbun weeweenu nɔɔmɔ baaman di.

Ba mɔ, Yinni Gusunɔ u sariwa Siɔniɔ?

Yen sunɔ u ñ maa wāawa mi?

Ma Yinni Gusunɔ u wisa u ñe,
mban sɔna ba ñen mɔru seeya
ba būnu sāmɔ ñin bwāarokunu
ba wāama tɔn tukobun min di.

²⁰ Ma Yeremi u ñe,
saa ye sa raa yīiyɔ su faaba wa,
ya doona nge gēebun saa.
Wee, sa ñ faaba wa.

²¹ Ñen tɔmbu ba ñoni sɔɔre.
Ben ñoni swāa te, ta man bɔkana.
Na nande, na nuki sankire.

²² Tibu sariwa Galadiɔ?

Dokotoro goo sariwa mi?
Nge mban sɔna Isireliban bosu kun kpeemɔ.

²³ Ñen wiru tɔ ñ daa nim yiba
ma ñen ñoni yi sāa nge bwii,
kon daa wuri kowa sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru
ñen tɔn be ba gun sɔ.

9

Bwese weesugiru

¹ Yeremi u ñe,

na ñ daa kuru mɔ gbaburɔ, kon daa dawa ten mi,
ñ ñen tɔmbu deri na ñ ka bu tondine.
Domi be kpuro ba sāawa nge sakara kowobu.
Ma ba kua naane sarirugibu.

² Yinni Gusunɔ u gerua u ñe,
ba ra ñ nɔɔ dēerawa bu ka weesu ko.
Ba ku ra tem mɛ kpare dee dee gem sɔɔ,
sere ka weesu.

Wee siya su kua ben dam.
Ba ra ñ nuku kɔsuru mɔwa ba ñ dɔɔ.
Mɛya ba ku ra ñe, Yinni Gusunɔ wure.

³ Baawure u ra ñ win kraasi taki dimɔwa.
Ba ñ naane mɔɔsine.
Ba ra ñ kɔrumɔtɔnu kuanammewa,
kpa ba ñ weesu sɔɔnamɔ.

⁴ Kpa ba ñ ñoni wɔkunamɔ.
Ba ku ra gem sɔɔne,
kpa ba ñ ben nɔɔ dēerimɔ bu ka weesu ko.
Mɛya ba ra ñ mɛerimɔ nge mɛ ba koo ka kɔsa ko.

⁵ Ba ra tii wɛ kɔsan kobu ka weesu sɔɔ
sere ba yina bu man wura.

⁶ Ñe, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, na ñe,
wee, kon bu sɔwa ñ ben laakari mɛeri.
Domi na ñ yɛ ye kon ka ñen tɔn beni ko
ben nuku kɔsurun sɔ.

⁷ Wee, tɔn ben yara ya sāawa nge sɛɛ dɛɛguu
ge ga ra go.
Weesa ba ra ñ mɔ,
kpa ba ñ ben berusebu bɔri yɛndun gari sɔɔmɔ.
Adama ben gɔruɔ, yina ba ra ñ bu berie.

⁸ Yeniban sɔ, kon bu seeyasia
kpa ñ bu mɔru kɔsie.
Ñe, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Wuri ka swīn sanam

⁹ Yeremi u nee,
kon guunu ka mi ba ra raa yaa sabenu kpare swiia.
Domi nu gbera, goo ku ra maa sare mi,
ba ku ra maa yaa sabenun wuri no mi.
Ma guno su ka gbeeku yee yi duki yakikira min di.
Gaanu kun maa wa mi.

¹⁰ Yinni Gusuno u nee,
u koo de Yerusalemu yu ko bansu,
kpa yu ko gbeeku bonun wa yeru.
Meya u koo maa de Yudaban wusu su ko bansu.

¹¹ Wara u bwisi mo u ka ye tubusia.
Yinni Gusuno u n ka yero gari kua,
u geruo yen so tem me, mu kua bansu
mi goo ku ra maa sare.

¹² Yinni Gusuno u maa nee, yeni ya koorawa yen so nen tambu ba nen woodaba deri ye na bu we, ma ba n nen gere wure, ba n ka ye samburu kue. ¹³ Ma ba ben tiin kiru swi ba buu wi ba mo Baali sawa nge me ben baababa ba bu so si. ¹⁴ Yen sone ne, Gusuno Isireliban Yinni, ne wi na wollu ka tem mo, na nee, wee, kon bu daa kiku gagu* ge ga sosu diisia, kpa n bu nim me mu dee mo norusia. ¹⁵ Kpa n de bu yarina bu da bwese tukunun suunu so, mi be ka ben baababa ba n daa ye. Kon de bu bu go ka takobi, kpa bu bu kam koosia mam mam. ¹⁶ Ne, Gusuno wollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

Yeremi u nee,
i doo i ton kuro be ba ra goo swi kasuma.
I doo i yen goniba sokuma
¹⁷ bu na fuuku bu sun goo wuri kua,
kpa besen noni yiresu su koku.

¹⁸ Domi wuri noora Sionio.
Ba mo, wee, ba sun gura,
seku bakara sun deema.
N kua tilasi su ka besen tem deri.
Wee ba besen yenusu kosuka.
¹⁹ Bee kurabu, i Yinni Gusunan gari no wo.
Kpa i swaa daki i no ye u gerumo.
I besen wondiaba wuri so sio,
i goo wuri so sino.

²⁰ Domi goo u sun kaasi saa fenentin di,
ma u dua sere sina kpaaro.
Meya u maa bii be ba bosu swee soo goomo,
ka sere maa aluwaasiba mi ba ra gesi menne kpuro.

²¹ Yinni Gusuno u nee,
tamba koo woruku bu ghisuku,
kpa ben gonu nu n terie yakaso nge naa bisu,
n kun me nge dobi yi yi gea yina ba deri gbero.
Ba n maa yi suamo.

A n ki a n bwisi gee mo,

a Gusuno gio

²² Yen so, bwisigii u ku woo kana win bwisin so.
Dangii u ku maa woo kana win dam so.
Meya dukiagii u ku woo kana win dukian so.

²³ Adama wi u ki u woo kana,
u woo kana yen so u bwisi mo u ka man tubu,
ma u ye ma nena na saa Yinni Gusuno.
Na sawa naanegii wi u ra siri dee dee,
kpa u de durom mu n wa tem so.
Ton benin bwesera ba ra man were.
Ne, Yinni Gusonowa na yeni gerua.

Kiro

Yuu be ba n Gusuno yen so

* 9:14 daa kiku gagu - Daa kiku gera ba ra soku abusenti.

²⁴Wee tōru gara sisi tē sōo kon bu kam koosia be ba bango mō wasi sōo ma ba ku ra nen arukawani yibie. ²⁵Beya Egibitigibu, ka Yudaba, ka Edomuba, ka Amōniba, ka Mōabuba, ka be ba ra ben wii baarun seri kōni, ka sere be ba wāa gbaburō. Domi bwese tuku ni kpuro ka mam Isireliban tii, ba sāawa bango sariba ben gōrusō.

10

Būnu ka Yinni Gusunō

¹Bēē Isireliba, i swaa dakio i nō ye Yinni Gusunō u bēē sōowō. U nēē,

²i ku bwese tukunun yira swīi.

I ku wurura wōllun yīre nin sō,

ni bwese tukunu nū n wa,

nu ra nande.

³Domi bwese nin sāaru ta sāawa kam dirum.

Nu ra sewa nu da dāa sōowō nu dāa bura.

Kpa dāa dāko u ka ye bwāaroku ko.

⁴Kpa bu gu buraru kua,

bu gu sii geesu ka wura pote.

Kpa bu gira bu kulumba kpare ka matalaka,

gu ku ka wōruman sō.

⁵Bwāarokunu nu ra n sāawa

nge nare ye ba ra ko gberō.

Nu n gari mō, ba ra n nu sōowawa,

domi nu n kpē nu ka tii sī.

Yen sō, i ku nin berum ko.

Nu n kpē nu bēē kōsa n kun mē gea kua.

⁶Ma Yeremi u Gusunō siara u nēē,

Yinni Gusunō, a kpā.

Goo sari wi u ka nun weene.

Ma a yīsiru yara wunen dam saabu.

⁷Wuna a sōa bwesenu kpuron sina boko.

Wara u n koo nun nasia.

Wuna a yiiko kpuro mō.

Bwesenu kpuron bwisigibu sōo,

goo sari wi u ka nun weene.

⁸Be kpuro ba n bwisi mō.

Ben yēru ta sāawa kam.

Domi dāra ba ra dāku ba n sāamō.

⁹Kpa bu tu sii geesu pote, si ba ka na Taasisin di,

n kun mē wura ye ya wee Ufasin di,

kpa bu tu yabe gaaduragiru ka wunōngiru sebusia.

Yeba kpuro ya sāawa tōnun nōman sōmburu.

¹⁰Adama wunē Yinni Gusunō,

a sāawa Yinni, wuna n weene bu sā.

A wāawa. Kaa n maa bandu diiwa sere ka baadommao.

Wunen mōru yā n seewa,

tem mu ra yīiriwa,

kpa bwesenu kpuro nu kpāna nu yōra wunen wuswāaō.

¹¹Bēē bwese tukunu, i swaa dakio i nō, bēēn būu ni, nu n wōllu ka tem taka kue. Nin tii nu koo kam kowa mam mam.

¹²Yinni Gusunōwa u tem taka kua

ka win dam, ka win yēru,

ma u wōllu teria ka win bwisi.

¹³Wiya u ra de bukō gu se wōllo,

kpa u woo seeyama saa gen wāa yerun di,

kpa guru winu nu nim kpaasina,

kpa guru maakinu nu kōora, kpa gura yu nē.

¹⁴Tōnu ù n ye kpuro mēera, u ra biti soorewa.

Sekuru ta ra maa sekobu mwēwa

bā n ben bwāaroku ni wa.

Domi nu n kpē nu ko mē, nu n wēsiaru mō.

¹⁵Ba nu kuawa bu ka tōmbu nōni wōke.

Nu ñ sãa gãanu. Nu koo kam ko são teeru,
 ðama te Yinni Gusunɔ u koo nu siri.
 16 Gusunɔ, Isireliban Yinni u ñ sãa nge ni.
 Domi wiya u kpuro taka kua.
 Wiya u sãa win tɔmbun arumani.
 Win yĩsira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Yerusalemun wɔrumaa

ya turuku kua

17 Yeremi u nɛɛ,
 bɛɛ Yerusalemugibu, wee, yiberɛ ba bɛɛ tarusi.
 I seewo i bɛɛn yãnu kpaasina.
 18 Domi Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 u koo de yiberɛ be, bu bɛɛ wɔri,
 kpa bu bɛɛ gura bu ka bɛɛ da mi n toma.
 19 Yerusalemugibu ba wuri wɔri ba mɔ,
 sa kam kua. Wee, bɛɛn bosu kpɛa,
 bɛɛn noni swãara banda.
 Sa raa nɛɛ, kɔsa yà n sun deema,
 sa ko kpĩ su ye ma.
 20 Adama bɛɛn ðia ya wɔruka.
 Yen wɛɛ kpuro kasikira.
 Ma ba bɛɛn bibu gura kpuro.
 Goo sari wi u koo maa bɛɛn wuu seeya.

21 Yera Yeremi u nɛɛ,
 bɛɛn kparobu ba kua gari bakasu.
 Ba ñ Yinni Gusunɔ kasu.
 Yen sɔna ba ñ kuure,
 ma bɛɛ kpuro i yarina.
 22 Wee damu gagu ga nɔɔramɔ.
 Tɔn dabira wee saa são yɛsan nam geu gian di,
 bu ka Yudaban wusu kpeerasia,
 kpa su ko gbeeku bɔnnun wãa yeru.

Yeremi u kanaru mɔ

ka win tɔmbun yĩsiru

23 Yinni Gusunɔ, na yɛ
 ma tɔnu kun kpɛ u win tii kpara
 nge me n weene.
 Goo sari wi u koo kpĩ u win tii swaa gea sure.
 24 Yinni Gusunɔ, a man seeyasio saka sɔɔ,
 n kun ka mɔru, kpa a ku ra man kam koosia.
 25 A wunen mɔru sureo
 bwese ni nu ñ nun mɛm nɔɔwammɛn mi,
 ni, ni nu ñ nun sãamɔ.
 Domi nu wunen tɔmbu Yakɔbun bweseru kpeerasiamɔ,
 nu ben tem bansu koosiamɔ.

11

Isireliba ba Yinni Gusunɔn

arukawani kusia

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa. U nɛɛ, ² a nɛn arukawanin gari nɔɔwɔ, kpa a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a nɛɛ, ³ nɛ, Yinni Gusunɔ, na gerua na nɛɛ, bɔrurowa wi u yina u nɛn arukawani yenin gari nɔ, ⁴ ye na raa ka bɛɛn baababa bokua sanam me na bu yara Egibitin di mi ba raa noni sɔɔre too. Miya na bu sɔɔwa na nɛɛ, bu nɛn gari swaa dakio, kpa bu ko ye na bu sɔɔwa. Saa ye sɔɔra ba ko n sãa nɛn tɔmbu, kpa na n maa sãa ben Yinni. ⁵ Nge meya kon ka nɛn nɔɔ mwɛɛru yibia te na bɛɛn baababa kua na nɛɛ, kon bu tem wɛ mɛ sɔɔ tim ka bom mu kokumɔ. Tem meya i waamɔ giso.

Ma Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ, ami.

⁶ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a gari yini geruo Yudaban wusu kpuro sɔɔ ka Yerusalemun nukurun swɛɛ kpuro sɔɔ, a nɛɛ, bu nɛn arukawanin gari swaa dakio kpa bu yi mɛm nɔɔwa. ⁷ Saa ðama tɛn di na ben baababa yarama Egibitin di sere ka giso, na ra n bu

sōmōwa bu de bu man mem nōwa. ⁸ Adama ba ñ nen gari yi swaa daki, bu sere yi mem nōwa. Ben baawure u win tiin gōru kīru swīwa. Ma na dera bōri yin gari yi wā arukawani ye sō, yi bu di.

⁹ Yinni Gusunō u maa Yeremi sōwa u nē, wee Yudaba ka Yerusalemugibu ba nō tia kua. ¹⁰ Ba wura ben baababan yira sō, be, be ba yina bu nen gari swaa daki. Ma ba ka būnu arukawani bōkua ba nu sāmō. Isireliba ka Yudaba ba nen arukawani ye kusia ye na ka ben baababa bōkua.

¹¹ Yen sōna nē, Yinni Gusunō, kon de kōsa yu bu wari. Ba ñ yariō kōsa yen min di. Ba koo man nōguru sue adama na ñ bu swaa dakimō. ¹² Yudaba ka Yerusalemugibu ba koo da bu būnu soku ni ba yākunu koosimō. Adama būni, nu ñ bu faaba mō wahalan saa sō. ¹³ Bēe Yudaba, nge mē bēen wusu su geeru nē, nge mēya bēen būnu nu geeru nē. Nge mē Yerusalemun swēe yi geeru nē, nge mēya yen sāa yenu nu geeru nē, mi i ra būni wi ba mō Baali sā. ¹⁴ Adama wunē Yeremi, a ku kanaru ko tōn ben sō. Domi baa bā n man soka ben wahalan saa sō, na ñ bu wurarimō.

Isireliba ba sāa nge dāa

te ta ñ maa arufaani mō

¹⁵ Yinni Gusunō u maa nē, e,

bēe nen tōn be na kī,

mba i kasu nen sāa yero.

Domī murafitira i ra n mō.

I tamaa kon maa bēen yākunu mwa,

kpa i kun maa nōni sōore?

I tamaa kon de i yari wahalan di?

¹⁶ Yellu i sāa nge nen dāa geeru,

te ta kpare ta maa bii geenu marumō.

Adama tē kon dāa te ka ten kāasi kpuro dōō meni subaru sō.

¹⁷ Nē, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na raa bēe gira nge dāa. Nēna kon de kōsa yu bēe deema bēe Isireliba ka bēe Yudaba, kōsa ye i kua i ka nen mōru seeyan sō. Domi i būni wi ba mō Baali yākunu koosimō.

Yeremin yēnugibu

ba nūn seesi

¹⁸ Yinni Gusunō u man sōsi ye nen tōmbu ba man bōkuammē. U man ben sanu sanusu sōsi. ¹⁹ Na raa bu naane sāawa nge yāa te ba ka dōō bu go. Na ñ yē kōsa ba man bwisikusimō, ba mō, bu de bu dāa te sura ka ten marum. Bu tu wuna wasobun suunu sōn di kpa bu ku maa ten yīsiru nō.

²⁰ Adama wunē Gusunō, wōllu ka tem Yinni,

a sāawa wi u ra siri dee dee.

Wuna a tōnun gōru ka win bwisikunu yē.

Wuna na nen weeweenu nōmu sōndia.

Na marawa n wa mōru ye kaa bu kōsia.

²¹ Ma Yinni Gusunō u nē, wee ye u koo Anatōtugibu kua, be, be ba kasu bu nen wāaru wuna ba mō, n ku Gusunōn gari gere ka win yīsiru. Nā n maa yina, ba koo man go. ²² Yen sōna wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u koo bu mōru kōsia. Ben aluwaasiba ba koo gbi tabu sō, kpa ben bii tōn durōbu ka tōn kurōbu bu gbi gōōrun sō. ²³ Domi u koo Anatōtugibu nōni swāaru kpēewa wōō gē sō u koo bu mōru kōsia kpa goo kun tiare be sō.

12

Yeremi

u Yinni Gusunō gari bikiamō

¹ Yinni Gusunō, a sāawa gemgii baadomma,

na ñ kpē n nun siribu soku.

Adama ka mē, na kī n nun gāanu bikia

wunen gem mē sō.

Ye na bikiamō wee.

Mban sōna durumgiin wāaru ta ra n kuuramō.

Mban sōna a ra de be ba ñ nun naane sāa

ba n wāa bōri yēndu sō.

² Wuna a bu duura nge dāru, ma ba nuuru kua,

ba kpēa ba binu marumō.

Meya wunen gari ra n wāa ben nōwō.

Adama yi n wāa ben gōruo.

³ Yinni Gusunō, a man yē.

A man waamō ma a nen gōru wēera,

a wa ma ga wāa ka wunē.

A tōn kōso be wunō nge yāa ni ba ra mwe bu sake.

A bu sōoru koowo a yi

tōo te ba koo tōmbu gon sō.

⁴ Sere saa yerā kaa n dera besen tem mu n wāa nuku sankiranu sō. Wee yakasu kpuro gberamō, ma gbeeku yee ka gunōsu gbimō besen tem men tōn kōsobun sō. Domi ba gerumō ba mō, a n ben sanu sanusu waamō.

⁵ Yinni Gusunō u nēē,

Yeremi,

à n ka naasugibu duka mō,

ma a bu kpana, a wasira,

amōna kaa ka kpī a ka dumigibu duka da.

À n bōri yendu mō sanam me tem mu alafia mō tōna,

amōna kaa ko Yuudenin daaru tà n nim yiba ta yarimō.

⁶ Domi wunen mero bisibu ka wunen yenugibu ba nun naane sarirun kom kuamme. Wee ba nun nōogiru suemō biruō. A ku bu naane ko, baa bà n nun gari dori sōomō.

Yinni Gusunō

u win tōmbu deri

⁷ Yinni Gusunō u nēē,

na nen sāa yeru deri. Na nen tōmbu biru kisi,

be, be ba sāa nen arumani.

Wee be, be na kī mi, na bu yiberēba nōmu sōndia.

⁸ Domi ba man seesi nge gbee sunō

ge ga kukirimō dāa sōwō.

Yen sōna na n māa bu kī nge yellu.

⁹ Ba kua nge gunō ge gunōsu gasu su kasu su di.

Kon gbeeku yee kpuro soku yi na yi di.

¹⁰ Yiberē dabiru ba na nen tōmbun temō ba mu sanku,

nge me yaa sabenu nu ra gberun dīanu sanku.

Tem me, mu raa wā,

adama ba n gāanu deri mi.

¹¹ Ba tem me gōsia nge tem saaram.

Wee mu sāare nge tōnu wi u gōō sumō u nuki sankire.

Tem me kpuro mu kam kua.

Goo sari wi u men weeweenu kua.

¹² Ka guunun wii kpiirō kpuro yiberēba ba yōwawa.

Na dera tabu bu tem me kpuro wukiri.

Goo sari wi u wāa bōri yendu sō.

¹³ Wee ba dīanu duura, ma sāki kpia.

Ba tii wahala kua kam.

Sekura ba gā ne, Yinni Gusunōn mōrun sō.

Nōo mwee te Yinni Gusunō

u bwese ni nu ka Isireliba sikerene kua

¹⁴ Yinni Gusunō u nēē, bwese ni nu ka Isireliba sikerene, nu sāawa tōn kōsobu. Nu tem me mwa me ne, Yinni Gusunō na Isireliba wē mu n sāa ben tubi. Wee ye na gerumō bwese nin sō. Na nēē, kon nu wuka saa nin tem di, kpa n Yudaba wuna nin suunu sōon di.

¹⁵ Adama sanam me na nu wuka na kpa, kon maa nin wōnwōndu ko kpa n de nin baatere tu wura ten temō me ta tubi di.

¹⁶ Geema ba raa nen tōmbu sōosi bu bōre ka būu wi ba mō Baalin yīsiru, adama bà n gōru gōsia, ba mō nge me n weene nen tōmbu bu ko, kpa ba n bōrumō ba n mō, ka ne, Yinni Gusunōn wāaru. Saa yera kon de bu sina ka nuku dobu nen tōmbun suunu sō.

¹⁷ Adama bwese te ta yina tu man mem nōowa, kon tu wukawa kpa n tu kpeerasia. Ne, Yinni Gusunōwa na yenī gerua.

ka wɛɛ damgii

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, nɛ, Yeremi, n doo n kpaka dwe kpa n ye sɛka pɔraɔ, adama n ku ye doke nim sɔɔ. ² Ma na kpaka ye dwa na sɛka pɔraɔ nge mɛ u man sɔɔwa. ³ Ma Yinni Gusunɔ u kpa n nɛɛ, ⁴ n kpaka ye suo kpa n se n da daa te ba mɔ Efaratiɔ kpa n ye bere mi, kpee wɔru gagu sɔɔ. ⁵ Ma na seewa na da na ye berua mi, nge mɛ u gerua. ⁶ Ye n tɛ, u maa nɛɛ, n wuro Efarati mi, kpa n kpaka ye suama ye u raa nɛɛ, n bere mi. ⁷ Ma na seewa na da na kpaka ye sua mi ya raa beruan di. Adama na deema wee, ya sankira ya n̄ maa garu koorɔ.

⁸ Yera Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, ⁹ nge mɛya u koo Yudaba ka Yerusalemugibun tii suabu kpeerasia. ¹⁰ U nɛɛ, ba sɔawa tɔn kɔsobu, ba ku ra wure bu win gari nɔ. Ben gɔru k̄irun gariya ba ra n yɔrari, kpa ba n b̄unu yiiramme ba n sɔama. Ba koo kowa nge kpaka ye, ye ya n̄ maa garu koorɔ mi. ¹¹ Nge mɛ ba ra kpaka sɛke pɔraɔ, nge mɛya u raa Isireliba ka Yudaba kpuro sua u tii sɛke ba n ka s̄aa win tɔmbu, ba n win ȳisiru sɔɔwa, ba n s̄aa win buraru, kpa tɔmba n n̄n siaramɔ ben s̄ɔ. Adama ba n̄ win gari wure. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn mɔru

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, n doo n nen tɔmbu Isireliba s̄ɔ ma wi, ben Yinni, u gerua u nɛɛ, tam b̄wɔara wɔawa tam s̄ɔ. Adama b̄a n wisa ba nɛɛ, ba yɛ mɛ, ¹³ saa yera kon bu s̄ɔ n nɛɛ, mesuma wi, Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, u koo de win mɔru yu ko nge tam mɛ mu koo Yerusalemun tɔmbu kpuro go, ka sinam be ba s̄ɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ, ka yaku kowobu, ka win sɔmɔbu, tem men tɔmbu kpuro gesi. ¹⁴ Kpa bu soona bu kɔsukuna, baaba ka bii, u n̄ ben goon wɔnwɔndu mɔ. Gaa nu maa sari ni nu koo n̄n yɔrasia sere u ka be kpuro go.

*Yinni Gusunɔ u tɔmbu**kirɔ mɔ ben tii suabun s̄ɔ*

¹⁵ Bɛɛ, Isireliba,
i swaa dakio i nɔ, ye na gerumɔ.
I ku maa tii sua,
domi Yinni Gusunɔ u ka bɛɛ gari mɔ.

¹⁶ I Gusunɔ bɛɛn Yinni bɛɛɛ wɛɛyɔ
u sere ka yam wɔkuru na
te ta koo de i sokukira guunu wɔllo.
Mɛya i yam bururam mara,
adama u koo de mu t̄ira mam mam
kpa mu gɔsia yam wɔku bakaru
nge te ta waa ḡaribun waa yera.

¹⁷ I kun gari yi swaa daki,
kon da n sw̄i b̄okuɔ bɛɛn tii sua bin s̄ɔ.
Kon nɔni ȳiresu yari n banda.
Domi ba koo bɛɛ Yinni Gusunɔn tɔmbu yoru mwɛeri
bu ka da tem tukumɔ.

¹⁸ Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ,
n sina boko ka win mɛrɔ sɔɔwɔ n nɛɛ,
bu sinɔ temɔ domi ben sina furɔsu wɔruka
si su s̄aa ben buraru.

¹⁹ Wee, wuu si su waa s̄ɔ yɛsan nɔm d̄waru gia Negebuɔ,
sin tɔmba doona kpuro,
ma wuu si, su kenua.
Goo sari wi u koo maa su kenia,
domi ba sin tɔmbu Yudaba gura kpuro sem
ba ka doona tem tukumɔ.

Ba Yerusalemun bɛɛɛ wuna

²⁰ Wunɛ Yerusalemu, a nɔni seeyo a wa,
wee, wunen yiberɛba ba wee s̄ɔ yɛsan nɔm geu gian di.
Mana tɔn be na raa nun nɔmu s̄ondia ba waa,
bɛn s̄ɔ a raa bɛɛɛ mɔ.

²¹ Be ba raa nun sokumɔ yinni,
b̄a n nun sɛɛyasiabu na, mba kaa gere.
Saa ye s̄ara wuriribu bu koo nun deema
nge tɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

²² Kaa tii bikia ḡɔruɔ a nɛɛ, mban s̄ona yeni ya nun deema.
Wunen tora dabinun s̄ona ba wunen bekuru pota ka dam
ba nun sekuru doke.

23 Etiopigii u koo kpī u win wasin gona kōsi?
Musuku gbeeku ga koo maa kpī gu gen sansun bausu kōsi?
Aawo.

Nge meya beε be i kōsan dōne mō,
i n kpē i gea ko.

24 Yen sō, kon beε yarinasiawa
nge me woo ga ra yakasu yarinasiε gbaburo.

25 Wunε, Yerusalemu,
yèn sō a nε, Yinni Gusunō duari,
ma a wunen naane doke weesu sō,
wee ye na nun yiiye.

26 Kon wunen bekuru ghabia
kpa bu wunen tereru wa.

27 Na waamō sakararu ka kuuki yi a mō,
sanam me a būnu gasirimō a sāmō guunu wōllō ka yakasō.
Ya sāawa gāa kōsunu nen nōni sō.
Yen sō, wunε Yerusalemu, kaa kam ko à kun tii deerasie.
Saa yerà a mara, a ka tii deerasia.

14

Nim gōo bakaru

¹ Sanam me nim gōora wāa, Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nεε,
² Yudaba ba gōo wooru sō.

Goo maa sari ben wuu marosun kōnnōsō.
Wee ba wōruka temō ba nuki sankire.
Ma Yerusalemugibu ba nōgiri sue ba faaba kanamō.
³ Damgibu ba bwēebwēebu gōrimō bu nim kasuma.

Adama bà n dākō da ba ku ra nim wa.
Ba ra gōsiramēwa ka koto ghebusu,
kpa seku bakaru ta n bu mō, ba n wuswaa gāanu wukiri.
⁴ Tem mu besikira yèn sō gura kun nεmō.

Ma sekura gbee wukobu mō ba wuswaa gāanu wukiri.
⁵ Yaka bekusu sari.

Batuma sōra nennu ra ma
kpa nu doona nu binu deri.
⁶ Wee gbeeku ketekunu nu wāa guunu wōllō,
nu wom gabirimō nge gbeeku bōnu.

Nin nōni tonda yèn sō yakasu sari.
⁷ Yudaba ba gerumō ba mō,
baa me sa taare mō besen durum sō,
Yinni Gusunō, a sun somio wunen yīsirin beeren sō.
Wee sa kua mem nōo sariba, ma sa nun torari.

⁸ Wunε wi beε Isireliba sa naane sāa,
wuna a ra sun faaba ko wahalan saa sō.
Mban sōna kaa n sāa nge sō wi u sarō besen temō
u kpuna wōku teeru tōna.

⁹ Mban sōna kaa n sāa nge wi ba wōri subaru sō,
n kun me nge tabu durō wi u kpāna u sun faaba ko,
a sere wāa besen suunu sō.
Yinni Gusunō, ma sa wunen yīsiru sōwa,
a ku sun deri.

¹⁰ Wee ye Yinni Gusunō u gerua win tōmbun sō. U nεε, ba ra kā ba n yaayaare mō. Ba ku ra
kpī bu sina bu tii nεnε. Ba n maa nūn wēremō. U ben durum yaaye. Yen sōna u bu seeyasiamō.

¹¹ Ma Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nεε, a ku tōn be kanaru kua n ka bu gea kua. ¹² Domi
baa bà n nōo bōkua, na n ben kanaru nōomō. Bà n maa yāku dō mwaararuginu ka kēnu ganu
kua, na n nu mwaaamō. Kon de bu gbiwa gōorun sō ka kēsi kēsi bararun sō ka maa tabu sō.

¹³ Ma Yeremi u wisa u nεε, Yinni Gusunō, wee wunen sōmōbu ba wunen tōmbu sōomō ba
mō, ba n tabu wasi. Gōora kun maa duō ben temō. Kaa de ba n wāawa bōri yendu sō ka toro
sindu.

¹⁴ Yinni Gusunō u maa nūn sōwa u nεε, weesa ba gerumō ka nen yīsiru. Na n bu gōre, na n
bu wooda gaa wē. Meyā na n maa bu gari geε sōwa. Kāsīnu ka sian gari ka ben gōrusun gari

yi ba gerumɔ, ye kpuro weesa. ¹⁵ Yen sɔ, sɔmɔ be na n̄ gɔre mi, ba ka tɔmbu sɔmɔ ba mɔ, ba n̄ tabu wasi ben temɔ, gɔɔra kun duɔ mi, kon de bu gbi tabu sɔɔ, ka gɔɔrun sɔ. ¹⁶ Kpa tɔn be ba maa weesun gari sɔmɔ mi, ba n̄ wɔruka Yerusalemun swɛɛ sɔɔ gɔɔ te, ka taa bin sɔ. Ba n̄ goo wasi wi u koo bu sike, be ka ben kurɔbu ka bibu. Kon de ben nuku kɔsuru tu wɔriwa ben tii sɔɔ.

¹⁷ Yeremi u nɛɛ, Gusunɔ u man sɔɔwa n̄ tɔn be sɔ n̄ nɛɛ, nen nɔni yĩresu su kokumɔ bururu ka yoka, su n̄ yɔre.

Domi wahala baka ya nen tɔmbu deema.

Ba bu sɔ ba mɛɛra kua.

¹⁸ Nà n̄ yara na da yakasɔ,

na ra tɔn be ba go tabu sɔɔn gonu wawa nu kpĩ.

Nà n̄ maa wurama wuuɔ,

kpa n̄ deema tɔmba barɔ gɔɔrun saabu.

Gusunɔn sɔmɔbu ka yãku kowobu

ba ra n̄ den sireɛwa tem mɛ sɔɔ.

Ba n̄ yē ye ba mɔ.

Isireliba ba Yinni Gusunɔ

suuru kanamɔ

¹⁹ Yinni Gusunɔ,

a beɛ Yudaba biru kisiwa mam mam?

A sun bwēra yarawa?

Mban sɔna a sun sɛɛyasiamɔ a mɛɛra mɔ

ye ya n̄ bekuramɔ.

Sa bari yendu mara, adama sa n̄ tu wa.

Sa mɔra a sun bekiã, adama nɔni swāaru sɔɔra sa wāa.

²⁰ Yinni Gusunɔ, sa durum kua wunen mi.

Sa tuba ma nuku kɔsura sa kua, beɛ ka besen baababa.

²¹ A wunen arukawani yaayo ye a ka sun bɔkua.

Wunen yĩsirun sɔ, a ku sun gem.

A ku maa Yerusalemu funɛ wĩã

mĩ a wunen sina gɔna yĩllogia yii.

²² Bũu goo sari wi u koo kpĩ u gura nɛɛsia,

wɔllun tii, ta n̄ kpē tu gura nɛɛsia.

Gusunɔ besen Yinni, wuna a ra de gura yu nɛ.

Wuna sa maa naane sãa. Domi wuna a ra ye kpuro ko.

15

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, na n̄ nen tɔmbu Yudaba wɔnwɔndu kuammɛ, baa Mɔwisi ka Samuɛli b̄ã n̄ na nen mi, bu ka man suuru kana ben sɔ. Kon bu sɔɔwa n̄ nɛɛ, bu doonɔ nen wuswaan di. ² B̄ã n̄ maa wunɛ Yeremi bikia ba nɛɛ, mana ba koo da, kpa a bu wisi a nɛɛ,

ba koo gbiwa.

Gaba koo ben yaron gɔɔ gbi, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi tabu sɔɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Gaba koo gbi gɔɔrun sɔ, gɔɔ wiya koo bu sua.

Kpa bu maa gabu yoru mwɛɛri, yoo tera ba koo di.

³ Kon de kɛsinu nne yu bu deema. Ba koo gbi tabu sɔɔ, kpa b̄ãnu nu ben gonu gɛɛri, kpa gbɛeku yeɛ ka gunɔsu bu di mam mam. ⁴ Biti ka b̄erum koo bwese tukunu mwa b̄ã n̄ wa ye ya bu deema, ye Yudan sina boko Manase Esekiasin bii u kuan sɔ kpuro Yerusalemuɔ.

Yinni Gusunɔ

u koo Yudaba sɛɛyasia

⁵ Saa ye sɔɔ, Yerusalemu,

wara u koo wunen wɔnwɔndu wa.

Wara u koo nun wanyo kua.

Wara u koo na u bikia ye n̄ nun mɔ.

⁶ Wee a man deri, ma a biru wura.

Yen sɔ, kon nun nɔma doke n̄ nun kpeerasia.

Domĩ na wasira ka baadomman wɔnwɔn te na nun kuammɛ.

7 Kon nɛn tɔn be sarawa nge dobi
 wusun gbāra kɔnnɔsɔ.
 Kon de bu ben bibu bia, kpa n bu kam koosia.
 Domi ba yina bu ben swɛɛ kɔsi deri.
 8 Kon de ben gɔminibu bu yani sɛɛri dabiru kera
 yi yi wāa nim wɔkun gooro.
 Kon de yiberɛba bu na
 bu ben aluwaasiban merobu wɔri sɔɔ sɔɔ gbāara.
 Kpa nuku sankiraru ka bɛrum ben mero be deema subaru sɔɔ.
 9 Wi ba raa bɛɛɛ wɛɛmɔ
 yɛn sɔ u bii tɔn durɔbu nɔɔba yiru mara
 u wasikiramɔ.
 U koo mam gbiwa sekum ka seku bakaru.
 Be ba tie, kon de yiberɛba bu bu gowa tabu sɔɔ.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

weeweenu koosimɔ

10 Yeremi u nɛɛ,
 nɛn mero, mban sɔna a man mara.
 Wee na kua bɔruro.
 Domi nɛn sɔna tem mɛn tɔmbu kpuro
 ba sikirinamɔ ba sannamɔ.
 Na n goon mi gāanu bɔkure,
 na n maa goo gāanu bɔkure.
 Adama ka mɛ, ba man bɔrusimɔwa kpuro.
 11 Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 kon nun yakia wunen gean sɔ,
 kpa n nun wunen yiberɛba kamia
 wahala ka nuku sankiranun saa.
 12 Goo kun kpɛ u sisu bɔɔku,
 si su wee sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di
 ka sere maa sii gandu.
 13 Kon de yiberɛba bu na
 bu tem mɛn arumani kpuro gura
 nɛn tɔmbun durum sɔ ye ba kua tem mɛ kpuro sɔɔ.
 14 Kon de bu ben yiberɛba sɔ tem tukumɔ mi ba n yɛ.
 Domi nɛn mɔru seewawa be sɔɔ nge dɔɔ.

15 Yera Yeremi u Yinni Gusunɔ wisa u nɛɛ,
 a kpuro yɛ.

A man yaayo. A ku man duari.
 A be ba man nɔni sɔɔmɔ mɔru kɔsio.
 A ku man go, wunɛ wi a suuru mɔ.
 A yɛ ma wunen sɔna na sekuru sɔɔwa.

16 Wunen gari kpurowa na swaa daki.
 Ma na yi doke gɔruɔ.

Yiya yi man nuku dobu wɛ.
 Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,
 a n yɛ ma wunen yisira na sɔɔwa.

17 Mɛya na n wure n sina ka tɔn yaa kasikiobu
 su ka nuku dobu ko sannu.
 Na tii gɔwawa na sɔ nɛ turo,
 domi a dera nɛn mɔru seewa.

18 Yinni Gusunɔ,
 mban sɔna na wahala mɔ sere ka tɛ.
 Mban sɔna ya sɔa nge boo wi u ku ra kpe.
 Yinni, kaa n man sɔawɛwa nge bwia ye ya n naane mɔ,
 n kun mɛ nge daa te ta ra nim kpe?

19 Ma Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa u nɛɛ,
 à n gɔsirama nɛn mi,
 kon de a maa ko nɛn sɔm kowo.
 À n wuru a mɛm saarinu deri

kpa a gari arufaanigii gere,
kon maa nen gari doke wunen nɔwɔ.
N n̄ mɔ wuna kaa gɔsira ben mi,
beya n weene bu wurama wunen mi.

²⁰ Kon de a n dam mɔ
nge gb̄ara te ba kua ka sii gandu.
Ba koo ka nun tabu ko,
adama ba n̄ nun kamiamɔ.

Domi ko na n̄ ka nun w̄a n̄ nun faaba ko.

²¹ Kon nun yakia tɔn k̄sɔbun n̄man di.

Kpa n̄ nun w̄ara be ba nuki sosun n̄man di.
N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

16

Gusunɔ u yina

Yeremi u kurɔ sua

¹ Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u n̄e, ² a ku kurɔ sua, kpa a ku bibu ma tem mini. ³ Wee ye ya koo bii be ba koo marura tem m̄e s̄ɔ deema, ka ben m̄erobu ka ben tundobu. ⁴ Barara ta koo bu go. Ba n̄ bu ḡɔ sw̄iyamm̄e. Ba n̄ maa bu sikumɔ. Ba koo kowa taaki tem s̄ɔ. Be ba tia kpa bu bu go tabu s̄ɔ, n̄ kun m̄e, ḡɔru tu bu go, kpa gbeeku ȳe ka gunɔsu ben gonu di.

⁵ Yinni Gusunɔ u maa n̄e, a ku du diru mi ba ḡɔ wooru s̄ɔ a ka bu duura. Domi na nen b̄ari yendu wuna tɔn ben min di. Na n̄ ben k̄iru mɔ, m̄eya na n̄ maa ben w̄anw̄andu m̄. ⁶ Damgibu ka bw̄ɛbw̄ɛbu ba koo gbiwa. Ba n̄ bu sikumɔ, ba n̄ maa ben ḡɔ wooru sinamɔ. Goo kun tii muririmɔ, goo kun maa k̄onimɔ ben ḡɔn nuku sankiranun s̄. ⁷ B̄en t̄amba gu mi, ba n̄ goo wasi wi u koo ka bu d̄ianu naawa u ka bu nukuru ȳemiasia. Goo maa sari wi u koo ka bu tam naawa u ka bu dam k̄e, baa n̄ n ben m̄eron na u gu, n̄ kun m̄e, ben tundo.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔwa u n̄e, ȳenu mi ba t̄ɔ baka dim m̄, a ku du mi, i di i n̄o ka be sannu. ⁹ Domi n̄e, Gusunɔ Isireliban Yinni, n̄e wi na w̄allu ka tem m̄, na kon yam min nuku dobu kpeerasia b̄en n̄oni biru. Ba n̄ maa nuku dobun womusu ka be ba suanam̄n n̄ɔguru n̄ɔm̄ mi.

¹⁰ Sanam m̄e kaa tɔn be gari yi n̄ɔsia, ba koo nun bikia bu n̄e, mban s̄na n̄e, Yinni Gusunɔ na bu n̄oni sw̄a tenin bweserun gari s̄ɔm̄. Mba ba n̄e, Gusunɔ ben Yinni torari. ¹¹ Saa ye s̄ɔra kaa bu wisi a n̄e, ben baababa ba man deri, ma ba da ba b̄unu s̄awa ba yiira nin nuurɔ, ma ba man biru kisi, ba n̄ nen woodaba m̄em n̄ɔwe. ¹² Ma ben tii ba k̄sa kua n̄ kere ben baaba be. Wee ben baawure u ȳrari u win ḡɔrun k̄iru kankam sw̄i. Ba n̄ nen gari swaa dakimɔ. ¹³ Yen s̄, kon bu yara tem minin di, kpa bu da tem mi ben baababa ka ben tii ba n̄ ȳ. Miya ba koo b̄unu s̄a s̄ɔ s̄ɔ ka w̄kuru. Domi na n̄ maa bu durom gam kuamm̄e.

Isireliba ba koo wurama

¹⁴ Yinni Gusunɔ u n̄e, yen s̄na t̄onu ganu sisi ni s̄ɔ ba n̄ maa b̄orumɔ bu n̄e, ka Yinni Gusunɔn w̄aru wi u Isireliba yarama Egibitin di. ¹⁵ Adama ba koo b̄orewa bu n̄e, ka Yinni Gusunɔn w̄aru wi u Isireliba yarama saa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gian di ka sere tem mi u raa bu yarinasian di. Domi kon de bu wurama ben temɔ m̄e na raa ben baababa w̄e.

Seeyasia bi bu wee

¹⁶ Yinni Gusunɔ u n̄e, wee, kon yib̄ereba seeya bu Isireliba m̄w̄ɛri nge m̄e susure kowobu ba ra sw̄ɛ m̄w̄ɛri. Yeniban biru, kon maa yib̄ere gabu seeya bu bu w̄ari bu go gungunu w̄allɔ ka guunɔ, ka sere maa kpee baaba s̄ɔ nge m̄e taasobu ba ra ȳe wari bu go. ¹⁷ Domi nen n̄oni yi ben sanu sanusu m̄ɛra, sin gasu kun berua nen n̄oni s̄ɔ. M̄eya na maa ben toranu kpuro waam̄. ¹⁸ Kon bu ben durum are w̄e mam mam. Domi ba nen tem disi doke m̄e mu s̄a nen arumani, ma ba dera mu ben b̄un bw̄arokunu yiba ni nu n̄ w̄aru m̄.

T̄ambu kpuro

ba koo Gusunɔ tubu

¹⁹ Yeremi u n̄e,

Yinni Gusunɔ, a s̄awa nen dam

ka nen kuku yee damguru, n̄ni sw̄arun saa.

Wunen miya handunian goonu n̄n̄e kpuron tambu ba koo na,

kpa bu n̄e, weesa ben baababa ba sw̄i.

Ben b̄unu nu n̄ ḡanu sosi, nu s̄awa kam dirum.

²⁰ T̄onu u koo kp̄i u tii kua ye u koo s̄a.

Adama ka gem, nu n̄ s̄a Gusunɔ.

21 Yen s̄na, wunε Yinni Gusunɔ a nεε,
kaa bu wunεn dam s̄s̄si,
kpa bu gia ma wuna a s̄a Yinni Gusunɔ.

17

Yudaban durum

ka ben s̄εyasiabu

1 Yudaban durum ya yorua ben ḡorus̄.
Ya maa s̄s̄sire ben ȳaku yenun k̄aanu s̄s̄.
Ma n s̄are ba ye yorua mi,
ka yorutii sisuḡia ka kpee te ta b̄abunu bo.
2 Ya s̄awa seeda ye ya bu taarε w̄εεm̄.
Nge m̄ya ben b̄uu turanu ka ben bw̄arokunu
ka ben d̄aa kubenu ka ben gungunu mi ba ra b̄uu wi ba m̄ Asitaate s̄a,
ya maa bu taarε w̄εεm̄.
3 Yen s̄na nε, Yinni Gusunɔ,
kon n̄en guu t̄en mi ba ra man s̄a,
ka ben dukia ka ben gb̄ea
ka gungunu mi ba ra b̄ūnu s̄a
yib̄εr̄εba n̄omu b̄eria, ben durum yen saabu
ye ba kua ben tem m̄ε kpuro s̄s̄.
4 Ben toranun s̄na ba koo ben tem bia
m̄ε mu s̄a ben tubi.
Kon bu ko ben yib̄εr̄εban yobu,
kpa bu da tem mi ba n̄ ȳε.
Domi ba dera n̄en m̄aru ya yabura nge d̄s̄.
Ya ko n maa yaburewa sere ka baadommaɔ.

A kun t̄onu naanε s̄a

5 Nε, Yinni Gusunɔwa na nεε,
b̄r̄iḡiwa wi u win ḡoru s̄iia n̄en min di,
ma u t̄onu naanε s̄a, u t̄asa w̄i s̄s̄.
6 U ko n w̄anw̄andu soorewa
nge d̄aa kiki si su w̄a mi ḡaanu ku ra kpi.
U n̄ nuku dobu wasi.
U ko n w̄awa tem saaram̄ mi goo sari.
7 Adama domaruḡiwa wi u win naanε doke nε, Yinni Gusunɔ s̄s̄,
ma win toro sindu ta w̄a nε s̄s̄.
8 Ȳero ko n s̄awa nge d̄aa te ta ȳd̄ daarun gooro,
t̄en gb̄ini yi ku ra nim bie.
D̄aa ten bweseru ta ku ra n yam susuru gara.
Ten wurusu ra n bekusu s̄awa saa kpuro.
S̄s̄ s̄arerun saa ȳa n na,
ta ku ra gb̄ere, baa w̄s̄ ge gb̄ebura ȳra.
M̄ya ta ku ra maa marubu ȳre.
9 T̄onun ḡoru ga ra k̄sa berewa.
M̄ya gen barara ku ra bekure.
Goo u w̄a w̄i u koo kp̄i u gen bwisikunu gia?
10 Nε, Yinni Gusunɔwa
na ra t̄onun ḡoru ka win bwisikunu w̄εeri,
n ka n̄un ye u kuan are w̄ε.
11 Wi u dukia guram̄ ka swaa k̄sa,
u s̄awa nge kusu ge ga s̄a tuka wee ye ga n̄ ka.
Dukia ye, ya koo n̄un deriwa
win w̄aarun suunu suunuka s̄s̄,
kpa u n s̄a nge gari b̄oko win w̄a d̄aakiru s̄s̄.

Yinni Gusunɔ turowa

u s̄a w̄aarun bwia

12 B̄εs̄en s̄a yee d̄εraru
ta s̄awa nge sina kita ȳiikogiru
te ta w̄olle suare yellun di.

13 Yinni Gusunɔ, wuna beɛɛ Isireliba sa yīiyɔ.
 Be ba nun biru kisi, ba koo sekuru wa.
 Be ba ka nun tondine, ba koo bu duari.
 Ba ko n sáawa nge bèn yīsa ba yorua tua sɔɔ.
 Domi ba wunɛ Yinni Gusunɔ deri,
 wunɛ wi a sáa nge bwia yèn nim mu wáaru wēemɔ.

Yeremi u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

14 Yinni Gusunɔ, a man bekio,
 kpa n wa n bekura mam mam.
 A man faaba koowo kpa n faaba wa.
 Domi wunɛ turowa na ra n siaramɔ.
 15 Yinni Gusunɔ, wee, tɔmba man bikiamɔ ba mò,
 mana nɔni swáarun gari yi a bu sɔɔwa mi, yi woo.
 I den bu wɔrima.
 16 Adama na ñ yinɛ n wunen tɔmbu kpara.
 N ñ nɛ, na sende nɔni swáa ten tɔru tu ka na.
 Wunen tii, a yē mɛ.
 A maa yē gari yi na yara nɛn nɔɔn di kpuro.
 17 Yen sɔ, a ku de na n maa berum soore wunen sɔ,
 wunɛ wi a sáa nɛn kuku yeru nɔni swáarun saa.
 18 A de be ba man nɔni sɔɔmɔ bu sekuru wa.
 Kpa nɛ, na kun tu wa.
 A de bu diiri, kpa nɛ, na n wáa ka toro sindu.
 A de nɔni swáaru tu bu deema,
 kpa a bu sɛɛyasía n kpá.

Tɔɔ wērarugirun beɛɛɛ wēebu

19 Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Yeremi, a seewo a da a yōra kɔnnɔwɔ ge ba mò tɔmbun kɔnnɔ mi
 Yudaban sinambu ba ra ka du kpa bu ka yari, kpa a maa da a yōra kɔnnɔ si su tien mi. ²⁰ Kpa
 a bu sɔ a nɛɛ, be, Yudaba ka ben sunɔ ka be, Yerusalemugibu, be kpuro be ba dumɔ kɔnnɔ sin
 min di, bu nɛ Yinni Gusunɔgia swaa dakio bu nɔ. ²¹ Na nɛɛ, ba n tii sɛ kpa bu ku raa sɔmunu
 sobe tɔɔ wērarugiru sɔɔ. Bu ku raa maa nu duusia Yerusalemun gbára kɔnnɔs di. ²² Bu ku
 raa mam nu yara ben yenusun di. Bu ku sɔmburu garu ko. Adama bu sanam mɛ yīiyɔ nɛ,
 Yinni Gusunɔn sɔ nge mɛ na ben baababa yiire. ²³ Geema, ben baaba be, ba swaa taaya. Ba ñ
 man swaa daki. Ba nɛn sɔɔsinu yina.
²⁴ Adama be, bà n man swaa daki ka gem, ma ba ñ sɔmunu ganu duusie Yerusalemun
 kɔnnɔs di tɔɔ wērarugiru sɔɔ, ma ba tɔɔ te yi nɛ, Yinni Gusunɔn sɔ, ma ba ñ sɔmburu garu
 kue te sɔɔ, ²⁵ saa yera sinam be ba sɔ Dafidin sina gɔnɔɔ ka ben sina asakpɔbu ba koo du saa
 Yerusalemun kɔnnɔ sin min di, ba n tabu kekeba dua, be dumi gawe, kpa gabu ba n dumi
 soni. Meyá Yudaba kpuro ka Yerusalemugibu kpuro ba koo maa du mi, kpa Yerusalemu ya n
 tɔmbu yiba sere ka baadommaa. ²⁶ Tɔmba koo na nɛn sáa yera Yudan wusu ka Yerusalemun
 baru kpaanu kpuron di ka Benyamɛɛn tem di, ka sere maa guunun di ka wɔwin di, ka sɔɔ
 yēsan nɔm dware gian di, tem mɛ kpuron di gesi, bu yáku dɔɔ mwaaaruginu ko ka siarabun
 yáku nu, kpa bu ka kēnu na, kpa bu turare dɔɔ doke mi. ²⁷ Adama bà kun nɛn gari swaa daki,
 yi na nɛɛ, bu man tɔɔ wērarugii te yīiya, ma ba dumɔ Yerusalemun kɔnnɔs di, ba n sɔmunu
 sɔɔwa, tɔɔ wērarugii te sɔɔ, saa yera kon wuu ge dɔɔ doke wi u n gbimɔ kpa be kpuro bu dɔɔ
 mwaaara.

18

Yeremi u da mɔmɔn yenuɔ

1 Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, ² a seewo kpa a da mɔmɔn yenuɔ. Miya kon nun gari
 sɔ.
³ Ma u seewa u da mɔmɔn yenu mi. U deema wee u wekeru mò. ⁴ Weke te u mò mi, ta ñ
 gea kue. Ma u ten sɔn te sua u ka weke kpaaru kua te ta nún wēre. ⁵ Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
⁶ mban sɔna na ñ kpɛ n ka beɛ Isireliba ko nge mɛ. Wee nge mɛ mɔmɔ wi, u sɔndu sua u nɛni
 win nɔmuɔ, nge meya i maa wáa nɛn nɔmuɔ. ⁷ Gasɔ, na ra gere bweseru garun sɔ n nɛɛ, kon
 tu wuka n sura nge dáa, kpa n tu kam koosia. ⁸ Adama bwese te, tà n ten daa kɔsa ta nuku
 kɔsuru deri, na ra tu deriwa na kun maa tu kɔsa kue. ⁹ Meyá gasɔ, na ra maa gere bweseru
 garun sɔ n nɛɛ, kon tu seeya. ¹⁰ Adama bwese te, tà n kɔsa mò ma ta ñ nɛn gere swaa sue, na
 ku ra maa tu gea ye kue ye na raa gōru doke mi. ¹¹ Yen sɔ, a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔwɔ

a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ na sɔɔru mɔ̀n ka bu kɔ̀sa kua. Na yen kpunaa yi. N n mɛn na, ben baawure u win daa kɔ̀sa derio u wurama nɛn mi.

¹² Adama ba koo gere bu nɛɛ, mban sɔ̀na ba koo kɔ̀si. Ben baawure u koo win bwisiku kɔ̀sunu swiwa u ko ye u ki.

Isireliba ba Gusunɔ yina

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
Isireliba ba gaa kɔ̀sunu kua n sara.
I bwesenu kpuro bikio,
wara u yenin bweseru nɔ̀re.

¹⁴ Nim mu ra kokubu kpe Libanin guunu wollun di?
Daa te ta kokumɔ,
ta ra nim gem kpe?

¹⁵ Adama nen tambu ba man duari
ba da ba bɔ̀nu turare dɔ̀ɔ dokeammɛ.
Ya dera ba n̄ yɛ ye ba mɔ̀ ben swɛɛ sɔ̀ɔ.
Ba ben yellun swaa dosu derimɔ,
ma ba swaa kisi swi.

¹⁶ Ba dera ben tem mu sankira.
Ma tambu ba bu yɛɛmɔ baadomma.
Wi u sarɔ mi gesi, u n mu wa,
u ra wiru kparewa.

¹⁷ Yen sɔ̀na kon de bu yarina yiberɛban wuswaaɔ
nge tua ye sɔ̀ɔ yari yerun woo ga yarinasia.
Kon bu biru kisi.
Na n̄ bu mɛɛrimɔ sanam mɛ ba nɔ̀ni sɔ̀re.

Ba nɔ̀ tia kua

bu ka Yeremi mwa

¹⁸ Yera tɔ̀n be, ba nɛɛ, su Yeremi nɔ̀ tia kua su n̄n mwa. Domi wooda kun gbimɔ baa yaku kowobu ba kun waa. Bwisi kun kpeemɔ baa bwisigibu ba kun waa. Gusunɔn gari kun gbimɔ yɛn sɔ̀ win sɔ̀mɔba sari. N n mɛn na, i na su n̄n wari su yaa kasiki, kpa su ku maa win gari nɔ̀ su sere yi laakari ko.

¹⁹ Saa yera Yeremi u Yinni Gusunɔ kana u nɛɛ,
Yinni Gusunɔ,
a man swaa dakio.

A nɛn yiberɛban gari yi nɔ̀wɔ.

²⁰ Kaa de gea yu gɔ̀sira kɔ̀sa?

Wee ba dɔ̀kɔ kpiriru gba
bu ka man kpɛɛ sɔ̀ɔ.

A yaayo ma na yɔ̀ra wunen wuswaaɔ ben sɔ̀,
na ka nun gari kua

kpa a ku maa ka bu mɔ̀ru ko.

²¹ Yen sɔ̀, a de gɔ̀ru tu ben bibu go.

A de bu gbisuku tabu sɔ̀ɔ,
kpa kurɔbu bu durɔbu ka bibu bia,
kpa bu ko gɔ̀minibu.

A de baranu nu durɔ be go,
kpa bu ben aluwaasiba go tabu sɔ̀ɔ.

²² A de tabu kowo wunu nu bu wari.

Kpa wuri yi nɔ̀ra ben yenusɔ.

Domi ba dɔ̀kɔ kpiriru gba
bu ka man kpɛɛ te sɔ̀ɔ.

Ba man yina beria nɛn swaa sɔ̀ɔ.

²³ Adama wune, Yinni Gusunɔ,

a ben nɔ̀sinaa kpuro yɛ,

ye ba kua bu ka man go.

Yen sɔ̀, a ku bu ben toranu wɔka.

A ku ben durum ye duari.

A de bu fukura wunen wuswaaɔ.

A bu seeyasio wunen mɔ̀run saa sɔ̀ɔ.

19

Weke te ta kəsira

¹ Yinni Gusunə u Yeremi sḡwa u nee, a doo məmən mi a boo dwe ge ba kua ka səndu. Kpa a yāku kowo be ba bukure ka wuun guro gurobu menna, ² kpa i da wəwa ye ba mḡ Beni Hīnəmū ye ya wāa kənnə gen mi gia, mi ba ra wekenu məm. Miya kaa nḡguru sua a gari gere yi kon nun sḡ. ³ Kaa Yudaban sinambu ka Yerusalemugibu sḡ bu swaa dakio bu nḡ ye ne Gusunə, Isireliban Yinni, ne wi na wəllu ka tem mḡ na gerua. Kon de nḡni swāaru tu na Yerusalemḡ sere wi u ten gari nua kpuro, win swasu su sikari. ⁴ Domi ba man deri, ma ba yam mi disi doke. Ba būnu turare dḡḡ dokea mi, ni be ka ben sikadoba ka ben sinambu ba n̄ yē. Ma ba tən dabinu go mi, be ba n̄ gāanu kue. ⁵ Ba būnu wi ba mḡ Baali yāku yeru bania gunguru wəllḡ. Miya ba ra ka ben bibu yāku dḡḡ mwaararuguru ko, yāku tən bweseru na n̄ bu yiire, na n̄ mam ten bwisikunu koore.

⁶ Yen sḡna ne, Yinni Gusunə na nee, tḡnu ganu sisi n̄ sḡḡ ba n̄ maa wəwa ye sokumḡ Tofeti n̄ kun mē Beni Hīnəmu. Ba koo ye sokuwa tən goo yeru. ⁷ Wəwa yen miya kon Yudaba ka Yerusalemugibun nḡḡ tia ye ba kua kam koosia, kpa n de yibereba bu bu go tabu sḡḡ. Kon de gbeeku ye ka gunḡḡ ben gonu di. ⁸ Kpa n de Yerusalemu yu ko bansu si ba koo yēe. Wi u sarḡ mi kpuro, ḡ n ye wa, u biti soora u wia ko nḡni swāa ten sḡ. ⁹ Kon de yibere be, bu bu nḡni sḡ sere bu ben berusebu ka ben bibun gonun yaa di.

¹⁰ Yen biruwa wune Yeremi kaa boo ge kḡra tən be ba ka nun da min wuswaaḡ. ¹¹ Kpa a nee, ne Gusunə, wəllu ka tem Yinni na nee, kon bu yarinasia kpa n wuu ge kḡsuku nge boo ge, ge ba n̄ kpē bu maa sḡmē. Tofetin wəwa miya ba koo tḡmbu sike yēn sḡḡ ba n̄ maa ayeru wasi gam. ¹² Meya kon tem mē ka men tḡmbu kua, kpa Yerusalemu yu ko nge Tofeti. ¹³ Yerusalemugibun yenusu ka Yudaban sinambun yenusu, yenusu kpuro gesi mi ba ra būnu turare dḡḡ dokeye ka mi ba ra suru ka kperi ka sḡḡ sḡ, ka sere mi ba ra maa būnu ganu sḡ, si kpuro su koo disi duurawa nge Tofeti.

¹⁴ Yen biru, Yeremi u gḡsiramḡ Tofetin di mi Yinni Gusunə u nḡn gḡra u win gari gere. Ma u na u yḡra Yinni Gusunə sḡa yerun yaaraḡ u tḡmbu kpuro sḡḡwa u nee, ¹⁵ Gusunə Isireliban Yinni wi u wəllu ka tem mḡ u nee, wee u koo de kḡsa ye u raa gerua kpuro yu Yerusalemu ka yen wuu si su tie deema. Domi sin tḡmba swaa taaya, ba n̄ win gere nua.

20

Ba Yeremi dāa doke

¹ Yera sḡḡ teeru, Pasuri Imerin bii wi u sḡa yāku kowo u ka maa sḡa Yinni Gusunəḡn sḡa yerun kḡsobun tənwero u nua ma Yeremi u yeniban gari gerua. ² Yera u dera ba nḡn so, ma ba nḡn dāa doke nge wiuro Yinni Gusunəḡn sḡa yerḡ, kənnə ge ba sokumḡ Benyamēen kənnən berə gia. ³ Adama yen sisiru bururu, Pasuri u Yeremi dāa ye wuna. Ma Yeremi u nḡn sḡḡwa u nee, Yinni Gusunə kun maa nun sokumḡ Pasuri. Yisi ten tubusiana bəri yenda ka nun sikerene. Adama tē, u nun sokumḡ Magḡḡ Misabibu. Yen tubusiana nandabu ka nun sikerene. ⁴ Domi Yinni Gusunə u gerua u nee, u koo wune ka wunen bḡrḡba nandabu kpēe. U koo de beēn yibereba bu beēn gabu go tabu sḡḡ, kpa a ye wa ka wunen nḡni. Kpa Babilonin sina boko u Yudaba go kpa u gabu yoru mwēeri u ka da Babilonḡ. ⁵ U koo de yibereba bu Yerusalemun arumani gura, ka sḡma ye tḡmba kuan are kpuro, ka sere gāa gee ni nu wāa ye sḡḡ. U koo de bu Yudaban sinambun arumani gura, kpa bu ka ye kpuro da Babiloni mi. ⁶ Pasuri, wune ka wunen yenugibu, ba koo beē yoru mwa bu ka da Babilonḡ. Miya i ko i gbi, wune ka be a gari weesugii kua, kpa bu beē sike mi.

*Yeremi u Yinni Gusunə**weeweenu koosimḡ*

⁷ Yinni Gusunə, a man kəkura,
ma na wunen gari wura.
A man sēre a kamia.
Wee tḡru baatere
tḡmbu kpuro ba ra n man yēemḡwa,
kpa ba n man gari bḡkḡ mḡ.

⁸ Nā n kī n gari gere,
sere n nḡḡguru sua ka dam n nee,
yibereba ba wee bu sun dam dḡre,
kpa bu sun kam koosia.
Yinni Gusunə,
tḡmba ra n man yēemḡwa wunen garin sḡ baadomma.
⁹ Nā n nee, kon nun deriwa,

na ñ maa wunen gari kparamo,
 n da n s̄awa nge d̄o u w̄a nen wasi s̄o
 u nen kukunu menimo.
 Kpa n kookari ko n ka tii marisi,
 adama na ku ra kp̄i.
¹⁰ Na n̄om̄o t̄on dabinu nu man k̄sa bwisikusim̄o.
 Ba m̄o, nandabu w̄a baama.
 Su ka win gari da wirugibun mi.
 Be ba raa ka man n̄o tia s̄a
 ba m̄erim̄o ña n kon sokura.
 Ba m̄o, s̄orokudo kon de bu man samba ko.
 Kpa bu wa bu man mwa bu m̄aru k̄sie.
¹¹ Adama na ȳe ma wun̄e Yinni Gusun̄o, a w̄a ka ne
 nge tabu dur̄o dangii.
 Yen s̄na be ba man n̄oni s̄om̄o ba koo sokura.
 Ba ñ kp̄e bu man kamia.
 Yen s̄na ba koo sekuru wa
 kpa ba n tu yaaye sere ka baadommao.
¹² Wun̄e Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni,
 wun̄e wi a ra t̄onu w̄eri,
 a ka wa ù n s̄a gemgii,
 kpa a n win bwisikunu ka win ḡorun gari ȳe,
 wuna kon de a nen yibereba m̄aru k̄sie.
 Domi wuna na tii n̄omu s̄ondia.
¹³ I Yinni Gusun̄o siaro ka womusu.
 Domi u ra w̄onw̄ondo w̄ore
 saa t̄on k̄son n̄oman di.
¹⁴ T̄o b̄origira t̄o t̄e s̄o ba man mara.
 T̄o te, tu ku domaru wa.
¹⁵ B̄uruwa wi u da u nen tundo s̄owa u n̄e,
 wee, ba n̄un bii t̄on dur̄o marua.
 Ma labaari ye, ya n̄un nuku doo bakabu w̄e.
¹⁶ Dur̄o wi, u kam koowo
 nge wuu si Yinni Gusun̄o u kam koosia
 u ñ sin w̄onw̄ondu kue.
 Kpa u wuri n̄o bururu,
 kpa u tabun wurenu n̄o s̄o s̄o gb̄aara.
¹⁷ Mban s̄na Gusun̄o u ñ yande dere n gbi
 sanam me na w̄a nen meron nukur̄o,
 kpa nuku te, tu yande ko nen sikiru,
 kpa na n w̄a mi sere ka t̄e.
¹⁸ Mban s̄na na yara nen meron nukurun di,
 na ka sere wahala yeni ka wasi wuriri bini waamo,
 ma nen w̄ara wiru gooram̄o ka sekuru.

21

Yerusalemu koo kam ko

¹⁻² Sina boko Sedesiasi u Pasuri, Maakiyan bii, ka Sofoni, ȳaku kowo Maseyan bii ḡora Yeremin mi, bu n̄un s̄o bu n̄e, u bu bikiaru kuo Yinni Gusun̄on mi, domi Nebukan̄esaa, Babilonin sina boko, u ka bu tabu m̄o. S̄orokudo Yinni Gusun̄o u koo n̄un maamaaki gaa kpare ben s̄o, kpa u wa u bu deri. Yera Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua.

³ Ma Yeremi u t̄on be wisa u n̄e, bu doo sina boko Sedesiasin mi bu n̄e, ⁴ am̄eniwa Gusun̄o Isireliban Yinni u gerua. U n̄e, wee, u koo de ben tabu kowo be ba ka Babilonin sina boko ka win t̄ambu sannam̄o wuun birūo bu duki su bu wura wuu ge s̄o. ⁵ Kpa wi, Gusun̄on tii u ka be Yudaba sanna ka m̄aru u bu win dam s̄osi, ⁶ u de bara k̄suru tu hunde koniba kpuro w̄ari tu go wuu ge s̄o, t̄ambu ka yaa sabenu. ⁷ Yen biruwa u koo sina boko Sedesiasi, Nebukan̄esaa n̄omu beria, wi ka win s̄om kowobu ka win t̄on be ba w̄a wuu ge s̄o, be ba gesi yara bararun di, ka tabun di, ka ḡorun di. Be kpurowa Nebukan̄esaa u koo go. U ñ ben w̄onw̄ondu m̄o. U ñ maa goo derim̄o.

⁸ Wee ye Yinni Gusun̄o u maa Yeremi s̄owa win t̄ambun s̄o. U n̄e, wee, u bu swaa yiru yiyam̄e, swaa ȳen mi w̄ara w̄a, ka ȳen mi ḡo u w̄a. ⁹ Wi u koo gesi ȳra wuu ge s̄o, u koo

gbiwa tabu sɔɔ, n̄ kun mɛ ka gɔɔru, n̄ kun mɛ ka bararu. Adama wi u yara u tii Babilonigibu wɛ be ba bu tarusi, yɛro koo win wāaru wɔra. Teya ta ko n s̄a win arumani ye u kp̄ia u yara. ¹⁰ Domi u yɔrariwa u wuu ge k̄sa kua, n̄ n̄ ma gea. U koo gu Babilonin sina boko n̄mu s̄ondiawa u gu d̄ɔɔ meni.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u Dafidin bweseru s̄ɔwa

¹¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, amɛniwa wunɛ Yeremi kaa Yudaban sina bokon bweseru s̄ɔ. A nɛɛ, bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari n̄ɔwɔ.

¹² Be, Dafidin bweseru,
ba n da gem sw̄i baadomma.
Kpa bu be ba dam d̄are yakia
be ba bu dam d̄arem̄an n̄man di.

Bà kun kue mɛ,
nen m̄aru ya koo bu yabure
ben kom k̄sum s̄ɔ.

Ba n̄ maa kp̄ɛ bu ye go.

¹³ Kon Yerusalemugibu w̄ori.

Be, be ba wāa w̄wa s̄ɔ kperun w̄ollɔ,
baa bà n gerum̄o ba m̄ɔ,
wara u koo kp̄i u du ben wāa yerɔ,
u ben kuku yeru turi.

¹⁴ Kon bu s̄ɛyasia nge mɛ ben kookoosu nɛ.

Kon ben sina kpaaru d̄ɔɔ meni
te ba bana ka d̄aa ye ba m̄ɔ s̄eduru,
kpa ye ya ka tu sikerene kpuro yu d̄ɔɔ mwaara.

22

¹ Yinni Gusunɔ u maa Yeremi s̄ɔwa u nɛɛ, a doo Yudan sina bokon yenuɔ kpa a bu gari yini s̄ɔ. ² A nɛɛ, wi, Yudaban sina boko, wi, wi u s̄ɔ Dafidin sina ḡonɔɔ, ka win bwāabu ka win t̄ambu ka be ba gesi wāa sina kpaaru mi, ³ bu nɛ, Yinni Gusunɔn gari yini swaa dakio bu n̄o. Bu gem sw̄iyo. Bu be ba dam d̄arem̄o w̄oro be ba bu dam d̄arem̄an n̄man di. Bu ku s̄obu ka ḡominibu ka gobekuban ḡaanu mwa ka dam. Bu ku maa taare sarirugibu go yam mini. ⁴ Bà n wooda yeni m̄em̄ n̄ɔwɔ, gabu ben bweseru s̄ɔɔ, ba ko n bandu diiwa ba n s̄ɔ Dafidin sina ḡona yeni s̄ɔɔ. Ba koo du saa k̄nn̄o minin di ba n dua tabu keke s̄ɔɔ ye dumi gawe, n̄ kun mɛ, ba n dumi s̄oni, be ka ben bwāabu ka ben t̄ambu. ⁵ Adama bà n yina bu ye m̄en n̄ɔwɔ, sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wāaru, sina kpa te, ta koo kowa bansu.

⁶ Wee ye na maa gerua Yudaban sina kpaarun s̄ɔ. Na nɛɛ,

baa mɛ na sina kpa te wa ta wā
nge d̄aa s̄ɔ ge ga wāa Galadiɔ,
n̄ kun mɛ, nge Libanin guurun wii kpiiru,
ka gem kon tu bansu koosia.
Goo kun maa sinam̄o mi.

⁷ Kon tabu kowobu tabu yānu sebusia bu tu w̄ori.

Kpa bu ten ghere yi ba kua ka d̄aa ye ba m̄ɔ s̄eduru wukiri bu d̄ɔɔ doke.

⁸ T̄ɔn tuko dabinu ba koo sara wuu gen mi, kpa bu s̄ɔna bu nɛɛ, mban s̄ina Yinni Gusunɔ u wuu b̄ok̄o geni kua m̄esum. ⁹ Kpa bu bu wisi bu nɛɛ, gen t̄ambu ba wi, ben Yinnin arukawani kusiawa, ma ba da ba b̄unu s̄am̄o.

Ye Yinni Gusunɔ u gerua

Salumun s̄ɔ

¹⁰ Bɛɛ Yudaba,
i ku wuri ko Yosias̄i wi u gun s̄ɔ.
I ku maa win ario ko.
Adama i wuri koowo Salumun s̄ɔ,
wi ba yoru mwa ba ka da tem tukum̄o.

Domi u n̄ maa wee.

M̄eya u n̄ maa tem mɛ wasi
mi ba n̄n mara mini.

¹¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Salumu, Yosias̄i Yudaban sina bokon biin s̄ɔ, wi u bandu dii win baan ayerɔ. U nɛɛ, u doona, u n̄ maa wee. ¹² U koo gbiwa d̄esiru s̄ɔɔ mi ba ka n̄n da mi, u n̄ maa tem mɛ wasi.

*Yinni Gusuno**u Yoyakimu gerusi*

¹³ Yeremi u Yoyakimu sɔɔwa u nɛɛ, wee ye Yinni Gusuno u gerua. U nɛɛ,
wune Yoyakimu, bɔruowa a saa.

Wee a wunen sina kpaaru bana,
adama a n̄ gem swii.

A tu gidambisaba sosia
adama ye n weene a tɔmbu kua,
a n̄ bu kuamme.

A ra gabu sɔmburu koosie kam.

A ku ra bu ben kɔsiaru wɛ.

¹⁴ Ma a nɛɛ, kaa tii sina kpa bakaru baniawa
kpa ta n gidambisa baka mɔ.

Ma a fenɛntiba doke,
a ten gani dɔa gea ye ba mɔ sɛduru wukiri.

Ma a tu swɛrasia kom kom a ka sɔsi ma sina kpaara.

¹⁵⁻¹⁶ Yɛn sɔ a ka sina kpa te sɛduruba bana,
yeya n dera a saa sina boko?

Wunen baaban tii u n̄ saa sina boko ro?

U ra diwa kpa u nɔ nge baawure,
adama u ra baawure kuewa ye n weene u ko.

U ra sɔarobu ka wɔnwɔndobu siriewa dee dee.

Yen sɔna ye kpuro ya n̄n koora dee dee win wɔaru sɔɔ.

Wi u maa mɔ nge mɛ,

wiya u wi, Yinni Gusuno yɛ ka gem.

¹⁷ Adama wune, wunen tiin arufaaniwa a kasu.

A kasuwa a taare sarirugibu dam dɔre

kpa a bu go.

¹⁸ Yen biru, Yeremi u maa nɛɛ, wee ye Yinni Gusuno u gerumo Yoyakimu, Yosiasin bii,
Yudaban sina bokon sɔ. U nɛɛ,

ù n gu, ba n̄ n̄n gɔɔ swiiyamme bu nɛɛ,

waiyo nen mɔɔ!

Waiyo nen sesu!

Waiyo nen yinni!

¹⁹ Adama ba koo win goru gawawa bu yara Yerusalemun di
bu sike nge yaa saberu.

Yerusalemu ya koo sekuru wa

²⁰ Yeremi u nɛɛ,

wee ye Yinni Gusuno u gerua.

U nɛɛ, bɛɛ Yerusalemugibu,

i dɔo i yɔ guu te ba mɔ Libanio,

ka Basanin guuro,

ka Abarimun gungunu wɔllɔ,

kpa i kuuki ko i nɔogiru sua.

Domi be i ka arukawani bɔkua ba munkira.

²¹ U bɛɛ kirɔ kua sanam mɛ i wɔa bɔri yendu sɔɔ,

adama i nɛɛ, i n̄ n̄n swaa dakimo.

Nge meya bɛɛn daa ya saa saa bɛɛn piiburun di,

i ku ra n̄n swaa daki.

²² Tɛ, bɛɛn kparobu ba koo ka woo doona

kpa be i ka arukawani bɔkua

bu bu yoru mwɛɛri bu ka da tem tukumo.

Saa ye sɔra i ko i sekuru wa,

bɛɛn kom kɔsum sɔ.

²³ Bɛɛ Yerusalemugibu,

bɛɛ be i sɔ sɛɛ bɛɛn dii buranu sɔɔ

ni i kua ka Libanin dɔa gea,

amɔna bɛɛn weeweenu ko n nɛ,

sanam mɛ wuriribu koo bɛɛ deema

nge tɔn kurɔ wi u yiire u ki u ma.

*Yinni Gusunɔ**u Yoyakini sirimɔ*

²⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, kaa Yoyakini, wi ba maa mɔ Yekonia, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko sɔ a neɛ, sere ka nen wāaru, baa ù n sāan na nge taabu nen nɔm geuɔ, kon nùn wuna min di. ²⁵ Kon nùn win yibereba nɔmu sɔndia, be, be ba kasu bu nùn go. Kon nùn bu nɔmu sɔndia be, bèn berum u mɔ mi. Beya Nebukanesa, Babilonin sina boko ka win tabu kowobu. ²⁶ Kon bu kɔ, wi ka win mero wi u nùn mara. Kpa bu ka bu da tem tukumɔ mi ba ñ bu mara. Miya ba koo gbi. ²⁷ Saa gaa sɔɔ, ba ko ba n kɔ bu gɔsirama ben temɔ adama ya ñ koorɔ.

²⁸ Gaba koo bikia bu neɛ, Yoyakini wi, u sāawa nge weke te ta kɔsire, ñ kun mɛ, nge gāa ni goo kun maa kɔ? Aawo. N n mɛn na, mban sɔna ba wi ka win bweseru tem yara ma ba ka bu da sere mi ba ñ yɛ.

²⁹ Ma Yeremi u neɛ, nen temgibu, i nɔɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ³⁰ U neɛ, i durɔ wi garisio wi u ñ kooramɔ win wāaru sɔɔ. U ko n sāawa nge wi u bibu bia, domi win bweseru sɔɔ, goo kun maa sinamɔ sina gɔna sɔɔ u Yudaba kpara.

23*Kpara kɔsobu*

¹⁻² Gusunɔ Isireliban Yinni u neɛ, bɔruroba kpara be ba nen tɔmbu goomɔ, ma ba bu yarinasiama nge yāa kpara kɔsobu. Na maa neɛ, wee ba nen tɔmbu gira, ba bu yarinasia ba yina bu bu nɔɔri. Yen sɔ, kon bu seeyasia ben nuku kɔsu ten saabu.

³ Kpa n nen tɔn be ba tie mweerima tem kpuron di, mi na raa dera ba yarine, n ka bu wurama ben temɔ, kpa bu marura bu dabia. ⁴ Ne, Yinni Gusunɔ kon bu kpara kpaobu wɛ be ba koo bu kpara. Ba ñ maa nandamɔ berum sɔ. Baa ben turo kun maa biaramɔ.

⁵ Wee saa ya sisi

yɛ sɔɔ kon gemgii goo seeya Dafidin bweserun di

nge dāa kpɔi pɔtura,

kpa u n bandu dii ka baadommaɔ.

U koo tɔn be kparawa ka bwisi gee.

Kpa u gem sɔɔsi tem mɛ sɔɔ.

⁶ Win waati ye sɔɔ,

Yudaba ba koo faaba wa.

Kpa u de Isireliba ba n wāa bɔri yɛndu sɔɔ.

Kpa ba n nùn sokumɔ ba n mɔ,

Yinni Gusunɔwa u sāa ben faaba kowo.

⁷ Yen sɔna na neɛ, wee saa ya maa sisi yɛ sɔɔ ba ñ maa bɔrumɔ bu neɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu yarama saa Egibitin tem di. ⁸ Adama ba ko n da gerewa bu neɛ, ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u bu yarinasia sɔɔ yɛsan nɔm geu gia ka wusu gasu sɔɔ, ma u maa ka bu wurama min di, bu ka sina ben temɔ.

*Gari yi Yeremi**u sɔmɔ weesugibu sɔɔwa*

⁹ N n sɔmɔbun sɔn na,

nen gɔru ga sankira too,

ma na diirimɔ sere ka nen kukunɔ.

Na sāa nge wi tam mu goomɔ

Yinni Gusunɔ ka win gari deerin sɔ,

yi u man sɔɔwa u neɛ,

¹⁰ tɔmba yiba tem mɛ sɔɔ,

be ba sakararu mɔ.

Kɔsa ba naa gire.

Miya ben dam mu wāa.

Yen sɔna tem mɛ, mu sankire,

ma mɛn kpara yee ni nu wāa gbaburun bera gia nu gbera.

Domi u mu bɔrusi.

¹¹ Gusunɔn sɔmɔbu ka yāku kowobu ba sankire,

u wa ma ba nuku kɔsu kom mɔ

sere ka win sāa yerɔ.

¹² Yen sɔna ben swaa ya koo wɔria,

kpa yu bu yam tɔre.

U koo de bu bu bɔria,

kpa bu wɔruku saa ye u koo bu sɛɛyasia
u de wahala yu bu deema.
Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yudan Gusunɔn sɔmɔbun

kɔsan kpɔaru

¹³ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
kɔsa ye na wa nɛn sɔmɔbu ba mɔ Samariɔ,
ya n̄ ka nɔɔ gerurɔ.
Domi b̄uu wi ba mɔ Baalin ȳisira ba ka gari mɔ.
Ma ba nɛn tɔmbu Isireliba gerasia nɛn swaan di.
¹⁴ Adama kom kɔsum mɛ na wa Gusunɔn sɔmɔbun suunu sɔɔ Yerusalemɔ,
mu beɔnɔgim kere.
Ba s̄aawa sakara kowobu,
ma ba weesu mɔ,
ba tɔn kɔsobu dam kɛmɔ bu ku ka ben kom kɔsum deri,
ma na be kpuro garisi nge Sodomu ka Gomɔran tɔmbu.
¹⁵ Yen s̄ɔna nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
na nɛn sɔmɔbu Yerusalemɔ s̄ɔm̄ɔ
ma wee kon de bu d̄aa kiku gagu* ge ga sosu di,
kpa bu nim mɛ mu d̄ɛɛ mɔ nɔ.
Domi beya ba dera tem mɛn tɔmbu kpuro ba n̄ maa man bɛɛɛ w̄ɛɛmɔ.

Sɔmɔ weesugibu

¹⁶ Ameniwa nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ,
i ku maa nɛn sɔmɔ ben gari swaa daki.
Domi ba dera i ȳiɔ ye i n̄ wasi.
Ben tiin ḡorun bwisikuna ba gerumɔ,
n̄ n̄ mɔ yi yi wee nɛn nɔɔn di.
¹⁷ Ba ra mam be ba man gɛma s̄ɔ bu nɛɛ,
na be gerua na nɛɛ,
ba koo b̄ari yendu wa.
Kpa ba n be ba ben tii tiin ḡoru k̄iru mɔ s̄ɔmɔ ba n mɔ,
ba n̄ kɔsa gaa wasi.
¹⁸ Yeremi u nɛɛ,
ben wara u ka Yinni Gusunɔ wesiana.
Nge ben wara u win gari nua u yi laakari kua.
¹⁹ Wee Yinni Gusunɔn m̄aru ya koo na nge guru woo b̄ako
kpa yu tɔn kɔsobu w̄ari.
²⁰ Win m̄aru ye, ya n̄ suremɔ,
ma n kun mɔ u win himba yibia.
Amen biru, ya koo bɛɛ nɛn tɔmbu yeeri.
²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
sɔmɔ be, ba duki da, baa mɛ na n̄ bu gɔre.
Ba maa gari gerua, baa mɛ na n̄ ka bu gari kue.
²² B̄a n d̄aa nɛn gari swaa daki,
nɛn gariya ba koo raa kpara nɛn tɔmbun suunu sɔɔ.
Kpa bu wa bu ḡoru gɔsia bu ben kom kɔsum deri.

Yinni Gusunɔ

u w̄aa yam kpuro

²³ Nɛ Gusunɔ, na w̄aawa yam kpuro,
turuku ka tontondeɔ.
²⁴ Goo u koo kp̄i u kuke na kun n̄n wa?
Na w̄aawa yam kpuro, w̄ollo ka temɔ.

Mba yakasu ka dobi

yi m̄ɔsine

²⁵ Na nɔɔmɔ ye sɔmɔbu ba gerumɔ. Be ba gari weesugii mɔ ka nɛn ȳisiru ba mɔ, na ka bu
gari kua dosu sɔɔ, ²⁶ sere saa yer̄a sɔmɔ beni ba ko n gari weesugii mɔ, kpa ba n nɛn tɔmbu
noni w̄okumɔ ka ben ḡorun gari. ²⁷ Ba k̄iwa ben dosu weesugisun gari yi de nɛn tɔmbu bu

* 23:15 d̄aa kiku gagu - A mɛɛrio 9:14.

nen yĩsiru duari nge me ben baababa ba raa man duari bũu wi ba mð Baalin s̄. ²⁸ S̄m̄o wi u dosa u geruo ma u dosa. Wi na maa ka gari kua u yi tusio dee dee.

Ne, Yinni Gusun̄o na nee,

m̄ba yakasu ka dobi yi m̄āos̄ine.

²⁹ Nen gari kun s̄aa nge d̄ōo ro?

Yi ñ s̄aa nge matalaka ye ya ra kperu k̄are ro?

³⁰ Yen s̄ona ne, Yinni Gusun̄o, kon s̄m̄o be seeyasia, be, be ba ben winsim gari suam̄o ba ka gari weesugii m̄. ³¹ Kon bu seeyasia be ba ben tii tiin gari suam̄o ba gerum̄o ka nen yĩsiru.

³² Kon bu seeyasia be ba ben dosu weesugisu tambu s̄om̄o. Ma ba dera nen t̄amba k̄ōram̄o ben wee si ka ben t̄on biarun s̄. Na ñ bu ḡore, na ñ maa bu wooda w̄e. M̄ya ba ñ maa arufaan̄i gaa m̄o t̄on ben suunu s̄o.

Yinni Gusun̄on gari

yi s̄aa wa s̄omunu

³³ Yinni Gusun̄o u Yeremi s̄ōwa u nee, t̄on ben goo, ñ kun me nen s̄om̄o goo, ñ kun me ȳaku kowo goo ù n nun bikia u nee, m̄ba ne, Yinni Gusun̄o na gerua, samu nira na bu s̄obi, kaa n̄un wisiwa a nee, bera ba s̄aa nen s̄omunu. Adama kon bu biru kisi. ³⁴ Ben wi u gesi n̄ōo wukia u nee, ne, Yinni Gusun̄o na bu s̄omunu s̄obi, kon ȳero seeyasiawa wi ka win yenugibu. ³⁵ Ye baawure u koo kp̄i u win winsim bikia, yera, u nee, m̄ba Yinni Gusun̄o u gerua, m̄ba u wisa.

³⁶ Adama bu ku raa maa gere bu nee, na bu s̄omunu s̄obi. Wi u ye gerua, win gari koo w̄ori win tii s̄o. Domi ba nen gari temam̄owa ne wi na s̄aa ben Yinni wi u ra n w̄aa, u dam kpuro m̄. ³⁷ Kaa maa s̄om̄o be bikia a nee, m̄ba ne, Yinni Gusun̄o na bu s̄ōwa. M̄ba na bu wisa. ³⁸ B̄a n maa nun wisa ba nee, ne, Yinni Gusun̄o na bu s̄omunu s̄obi, baa me na nee, bu ku maa yen gari ko, a bu wisio a nee, ameniwa ne, Yinni Gusun̄o na gerua. Na nee, ³⁹ kon bu biru kisi kpa n bu duari, be ka ben wuu ge na raa be ka ben baababa w̄e. ⁴⁰ Kon maa bu seku bakaru doke te ta ñ duarir̄o sere ka baadommāo. Kpa ba kun maa beere m̄o t̄ambun noni s̄o.

24

Figie bii

ni nu w̄aa birenu yiru s̄āon gari

¹ Ye Nebukan̄esaa, Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko mwa ka win sina asakp̄o bu ka ben d̄aa d̄akobu ka ben sekobu, u ka bu da Babilonia, saa ye s̄ōra Yinni Gusun̄o u Yeremi figie bii ni ba doke birenu yiru s̄ō s̄ōsi s̄aa yerun k̄onn̄ōw̄o. ² Bire nin teeru ta figie bii geenu yiba ni nu s̄aa nge yen marum ḡbiikum. Ma teera ma bii k̄osunu yiba ni nu ñ diiro.

³ Ma Yinni Gusun̄o u Yeremi bikia u nee, Yeremi, m̄ba a waam̄o mi. Ma u wisa u nee, birenu yiruw̄a na waam̄o, ni nu figie binu yiba. Ganu gea s̄aa, ma ganu k̄osunu s̄aa, nu ñ diiro.

⁴ Yera Yinni Gusun̄o u n̄un s̄ōwa u nee, ⁵ wee ye na gerua, ne, Gusun̄o Isireliban Yinni. Na nee, nge me figie bii gee ni, nu ra tambu w̄ere, nge m̄ya kon Isireli be ba yoru mw̄era ba ka da Babilonia m̄eri ka n̄onu geu. ⁶ Kon de bu wurama ben tem mini. Na ñ maa bu suram̄o, kon bu t̄asisiawa. Na ñ maa bu wukam̄o, kon bu girawa n sire. ⁷ Kon bu ḡoru kp̄ōo w̄e, kpa bu gia ma nena na s̄aa kpuron Yinni. Ba koo wurama nen mi kpa ba n s̄aa nen tambu ba n man s̄am̄o.

⁸ Adama Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win sina asakp̄o bu ka t̄on be ba tie Yerusalem̄o ka be kpuro be ba s̄o tem me s̄o, ka sere be ba kpikuru da Egibitīo, kon dewa ba n s̄aa nge figie bii k̄asu ni nu ñ diiro mi. ⁹ Tambu b̄a n bu wa ba koo biti soora. Gee kon bu yarinasia kpuro, ba koo bu ȳɛzwa bu bu yaakor̄u koosi kpa ba n w̄aa sekuru s̄o kpa ba n da ka ben yĩsiru tambu b̄rusi. ¹⁰ Kon bu tabu surema ka ḡōru ka baranu sere bu ka ḡbi tem me kpuro s̄o, me na be ka ben baababa w̄e.

25

Yudaban mem̄ n̄o sarirun are

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄ō n̄ese s̄ōra Yinni Gusun̄o u ka Yeremi gari kua Yudaban s̄. Ya s̄aawa Nebukan̄esaa, Babilonin sina bokon bandun w̄ō ḡbiikuu. ² Ma Yeremi u Yudaba ka Yerusalem̄ugibu kpuro s̄ōwa u nee, ³ saa Yosias̄i, Am̄on biin bandun w̄ō w̄akura itasen di, n ka gis̄o girari, yen w̄ō yenda itawa mi. Saa min diya na ra n beɛ Gusun̄on gari s̄om̄o adama i ku ra man swaa daki. ⁴ Yinni Gusun̄o u ra n beɛ win s̄om̄o kowobu ḡoriam̄me, bera win s̄om̄o bu. U dera ba na na saa yee yellun di. Adama i ñ bu swaa daki, i ñ ben gari wure. ⁵ S̄om̄o be, ba ra n gerum̄o ba n m̄o, i ḡoru gosio kpa i beɛn daa k̄osa deri, kpa i wa i n w̄aa beɛn tem s̄o, me Yinni Gusun̄o u beɛ ka beɛn baababa w̄e sere ka baadommāo. ⁶ I ku maa b̄uu goo yiira i n̄un s̄a. I ku Gusun̄on m̄oru seeya ka beɛn bw̄arok̄u

ni i kua ka bɛɛn tii, kpa u ku maa bɛɛ kɔsa gaa kua. ⁷ Adama Yinni Gusunɔn tii u nɛɛ, i n̄n n̄n swaa daki. I win m̄ru seeyawa bɛɛn bw̄aroku ni i kuan s̄s. Ma ya ka bɛɛ kɔsa naawa.

⁸ Yen s̄na wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinni u nɛɛ, ȳɛn s̄s i n̄n n̄n swaa daki, ⁹ yen s̄na u koo maa s̄s ȳɛsan n̄m geun t̄mbu kpuro gurama ka win s̄m kowo Nebukanɛsaa, Babilonin sina boko. Kpa bu bɛɛn tem m̄n t̄mbu w̄ri bu kam koosia, ka be ba bɛɛ sikerene kpuro. Tem m̄ɛ, mu koo kowa bansu sere ka baadomma. Wi u sarɔ mi, kpa biti yu n̄n mwa, sere u wia ko. ¹⁰ Ba n̄ maa t̄sɔ bakanun womusu n̄ɔm̄ mi, ka sere kuro kpaanun womusu. Mɛya ba n̄ maa nambun w̄kinu n̄ɔm̄. Ba n̄ maa fitilanu wasi mi. ¹¹ Tem m̄ɛ kpuro mu koo kowa bansu, kpa bɛɛ, win t̄mbu, i Babilonin sina boko yoru diiya w̄sɔ wata ka w̄kuru.

¹² Adama w̄sɔ wata ka w̄ku ten biru, Yinni Gusunɔ u koo Babilonin sina boko ka win t̄mbu seesima ben tora ni ba kuan s̄s, kpa u ben tem kam koosia mu ko bansu sere ka baadomma. ¹³ B̄ri yi u gerua tem m̄n s̄s, ka sere ȳɛn gari nɛ, Yeremi na gerua na yorua tire te s̄s, bwesenu kpuron s̄s, yi koo koorawa. ¹⁴ Domi bwese damginu ka sinam damgiba koo bu yoru mw̄eri. Nge mɛya Gusunɔ u koo ka bu ben k̄sa k̄sie ye ba raa kua.

Gusunɔ

u koo bwesenu kpuro seeyasia

¹⁵ Yinni Gusunɔ u win m̄ru weesina ka tam m̄ɛ u doke n̄ra s̄s u nɛ, Yeremi t̄i u nɛɛ, n ye m̄sɔ kpa n de bwese n̄n mi u man ḡriɔ nu ye n̄. ¹⁶ B̄a n wa ma u dera yiberɛba ba bu w̄ri ba goom̄, ba ko n b̄arimawa kpa ba n burisine nge wiirubu.

¹⁷ Yera na n̄ra ye mwa Yinni Gusunɔn n̄man di. Ma na dera bwese n̄n mi u man ḡra nu win m̄ru ye n̄ra. ¹⁸ Na torua na ye Yerusalemugibu n̄rusia, ka Yudan wusu kpuron t̄mbu ka ben sinambu ka ben sina asakp̄bu, kpa Gusunɔ u wa u ben tem kam koosia kpa wi u sarɔ mi, u biti soora sere u wia ko. Kpa ba n da ka ye t̄mbu b̄rusi nge m̄ɛ ya koor̄ t̄.

¹⁹ Yen biru, na bwese ni nu tiegibu ye n̄rusia. Beya Egibitin sunɔ ka win sina asakp̄bu, ka win t̄mbu kpuro, ²⁰ ka bwese tuku ni nu w̄a Egibiti, ka Usan sinambu, ka Filisitiban sinambu, beya Asikalonigii, ka Gasagii, ka Ekoronigii, ka sere be ba maa tie Asid̄duɔ, ben sunɔ, ²¹ ka Ed̄muba, ka M̄abuba, ka Am̄nigibu, ²² ka Tirin sinambu ka Sidonin sinambu, ka sere sinam be ba w̄a nim w̄kun bera giɔ, ²³ ka sere maa Dedanigibu, ka Temagibu, ka Busigibu, ka be ba ra wii baanun seri k̄ni, ²⁴ ka maa Daarububan sinambu, ka bwesenu kpuron sinambu be ba w̄a gbabur̄ mi yani seeri w̄a, ²⁵ ka Simirin sinambu ka Elamun sinambu ka sere Mediban sinambu, ²⁶ ka sinam be ba w̄a s̄s ȳɛsan n̄m geu gia kpuro, be ba w̄a turuku ka be ba toma.

Bwese ni nu gesi w̄a handunia s̄s, ni ka n̄n sinambu ba m̄ru ye n̄ra ma Babiloni ye ba maa m̄s̄ Sesaki, yen sina boko u ye dakura.

²⁷ Yinni Gusunɔ u maa man s̄sɔwa n Isireliba s̄sɔw̄ n nɛɛ, ameniwa wi, ben Yinni, wi u maa s̄a w̄llu ka tem Yinni u gerua. U nɛɛ, bu n̄ruo sere yu bu go, bu siruku kpa bu w̄ruku sere bu kpana bu se ȳɛn s̄s u dera yiberɛba ba bu w̄ri ba goom̄. ²⁸ U maa nɛɛ, bwese n̄n garu t̄a n yina tu n̄ ye na tu t̄i, n tu s̄sɔw̄ n nɛɛ, tu n̄ruo baa n̄ n m̄ren na. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinnin woodawa. ²⁹ Domi u n̄ win wuu Yerusalemu deri. N n m̄n na, u koo bweseru garu deri? Aawo, u n̄ derim̄. Bwesenu kpuro s̄sɔra u koo win m̄ru sure. Wi, Gusunɔ w̄llu ka tem Yinniwa u yen gerua.

³⁰ U maa man s̄sɔwa u nɛɛ, n bu s̄sɔw̄ n nɛɛ, wi, Yinni Gusunɔ u koo kukiri w̄llun di. Win n̄sɔ ga koo n̄ra saa win w̄a yee d̄ɛrarun di. U koo win tem kukirisi.

U koo handuniagibu kpuro kukirisi nge t̄n dabi te ta d̄ianu ḡɛm̄ gber̄.

³¹ Win kukiribu koo n̄ra handunia kpuro s̄s. Domi u t̄mbu kpuro sokum̄ win siri gbabur̄. Wi siribu di, u koo ȳro gowa ka takobi.

³² Wi Gusunɔ, w̄llu ka tem Yinni, u maa nɛɛ, win siribu bu ko n s̄awa nge woo b̄kɔ ge ga bwesenu kpuro gasirim̄, ga handunian goonu n̄n kpuro bukiane.

³³ Be Yinni Gusunɔ u koo de bu gbi siri bi s̄s, ba ko n t̄riewa baama handuniaɔ. Goo sari wi u koo ben gonu m̄na u sike, kpa bu ben ḡs̄ sw̄i. Nu koo kowa taaki tem s̄s.

³⁴ Bɛɛ, win t̄mbun kparobu, i wuri koowo, i bindio tem̄.

Domi t̄ra tunuma t̄ɛ s̄s ba koo bɛɛ sakiri.

I ko i w̄ruma i k̄sikira

nge tem m̄n weke buraru.

35 I ñ kisirama

domi i ñ kuku yeru wasi.

36 Wee, kparo ben wuri yi koo naɔra

domi Yinni Gusunɔ u koo ben tem kam koosia

37 ka win mɔru baka.

Tem me, mu waa bari yendu sɔɔ,

adama mu koo ko bansu.

38 Nge me gbee sunɔ ga ra yari gen waa yerun di

gu ka ñianu kasu,

nge meya Yinni Gusunɔ u koo yari win waa yerun di,

u de bwesenu nu goona

kpa tem mu tumbu bia win mɔru bakan sɔ.

26

Yeremi u waa Yudaban

wirugibuɔ wuswaaɔ

1 Ye Yoyakimu, Yosiasin bii Yudan sina boko u bandu di, yen sɔɔ meɛ tera Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari yini kua u neɛ, 2 ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua na neɛ, a yɔro sɔa yerun yaara mini. Tɔn be ba koo na sɔa Yudan wusu kpuron di bu ka man sɔ, kpa a bu gari yi kpuro sɔ yi na neɛ, a bu sɔ. Baa yin tia a ku ra bure. 3 Ba n wura ba nun swaa daki, ma ba wura ben daɔ sɔɔ, ba ben kom kɔsum deri, kɔsa ye na raa gɔru doke n bu kua, kon ye deri. 4 A bu sɔɔwa a neɛ, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na neɛ, bu man swaa dakio bu nen woodaba swii ye na bu wɛ, 5 kpa bu ku nen gorobun gari atafiru ko. Na ra be bu gɔrie sɔa yellun di, adama ba ñ bu swaa daki. 6 Yen sɔ, kon sɔa yee te kam koosia nge me na Silogiru kua, kpa n de bwesenu kpuro nu wuu gen yisuru sia nu n bɔrumɔ.

7 Yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ka wuun tumbu ba Yeremin gari yi nua yi u gerumɔ Yinni Gusunɔn sɔa yero. 8 Ye u gari yi gerua u kpa yi Yinni Gusunɔ u nun yiire u tɔn be kpuro sɔ mi, yera yaku kowo be, ka Gusunɔn sɔmɔ be, ka sere wuun tɔn be ba tie kpuro ba na ba nun sɛre. Ba gbɔsukumɔ ba mɔ, kaa gbiwa. 9 Tumbu kpuro ba na ba Yeremi mɛne Yinni Gusunɔn sɔa yeru mi, ba mɔ, mban sɔna a gerumɔ ka Yinni Gusunɔ yisuru a mɔ, sɔa yee teni ta koo kam kowa nge Silogiru, kpa Yerusalemu yu ko bansu.

10 Ye Yudan wirugibu ba nua me, yera ba seewa sina kpaarun di ba da Yinni Gusunɔn sɔa yero, ma ba sina sɔa yee ten kɔnɔwɔ ge ba sokumɔ kɔnnɔ kpɔɔ. 11 Ma yaku kowo be, ka Gusunɔn sɔmɔ be, ba wirugibu ka tɔn be ba tie kpuro sɔɔwa ba neɛ, n weenɛwa bu durɔ wini go. Domi gari kamwa u wuu geni gerusimɔ. Bɛɛn tii i maa yi nua ka bɛɛn swaa.

12 Ma Yeremi u wirugii be ka tɔn be kpuro sɔɔwa u neɛ, Yinni Gusunɔwa u man gɔrima n ka gari ko sɔa yee teni ka wuu genin sɔ, nge me i nua kpuro. 13 I gɔru gosio kpa i kom kɔsum deri. I Gusunɔ bɛɛn Yinnin gari swaa dakio, kpa u kɔsa ye deri ye u raa ki u bɛɛ kua. 14 Adama ne wee bɛɛn namaɔ, i ka man koowo nge me n bɛɛ dɛnde. 15 I yɛ ma na ñ taarɛ gaa mɔ. Yen sɔ, i n man go, nen yem mu kua bɛɛ ka bɛɛn wuu gen sɔmunu. Domi ka gem Yinni Gusunɔwa u man gɔrima n ka bɛɛ gari yini kpuro sɔ.

16 Yera wirugii be, ka tɔn be ba tie ba yaku kowo be, ka sɔmɔ be sɔɔwa ba neɛ, n ñ weene su durɔ wi go domi ka Gusunɔ bɛɛn Yinnin yisira u gari yini gerua.

17 Ma wuu gen guro gurobu gabu ba seewa ba tɔn wɔru ge sɔɔwa ba neɛ, 18 Misee Moresetigii u raa Gusunɔn gari gerua Yudan sina boko Esekiasin waati u neɛ, ameniwa Gusunɔ, wallu ka tem Yinni u gerua. U neɛ, ba koo Yerusalemu bwiiya nge gberu, kpa yu ko nge kpee ni ba suba, kpa guu tɛn wallɔ ba Yinni Gusunɔn sɔa yee te bana, tu ñanu kpi n ko ña sɔɔ bɔkɔ.

19 Yudaba ka ben sina boko Esekiasi wi, ba Misee wi go? Esekiasi wi, u ñ Yinni Gusunɔ nasie? Nge u ñ Yinni Gusunɔ suuru kanɛ ro? Ma Yinni Gusunɔ u kɔsa ye deri ye u raa ki u bu kua. Yera i ko de bɛɛ, su tii durum baka yeni sɔbi?

Yoyakimu

u Gusunɔn sɔmɔ Uri go

20-21 N deema Yoyakimun waati ye sɔɔ, durɔ goo maa waa wi ba mɔ Uri, Semaya Kiriati Yarimugiin bii. Durɔ wi, u ra gari gere ka Yinni Gusunɔn yisuru. Ma u gari tee yi gerua win tii, wuu genin sɔ nge me Yeremi u gerua mi. Ma Yoyakimu ka win tabu durɔbu ka maa win sina asakpɔbu ba gari yi nua. Yera sina boko wi, u kasu u Uri go. Ye Uri u nua me, u berum soora, ma u kpikiru sua u da Egibitio. 22 Yera Yoyakimu u Elinatani Akaborin bii gɔra Egibitio

ka tǎmbu gabu sannu bu ka Uri mwaaama. ²³Ma ba Uri wi mwaaama ba ka nùn na sina bokon mi. Ma u dera ba nùn go ka takobi. Yera ba win goru kare mi ba ra tǎn dirobu sike.

²⁴Adama Akikamu Safanin bii u yǎrawa ka Yeremi ma u yina bu tǎn be Yeremi nǎmu beria bu go.

27

Yeremi

u sugu sǎndi win seru wǎllu

¹Ye Sedesiasi Yosiasin bii, Yudaban sina boko u bandu di u kpa, n tǎ fiiko, yera Yinni Gusunǎ u ka Yeremi gari kua u nǎe, ²Yeremi, a tii suguba kuo ka maa wǎe a ye sǎbe, ³kpa a ye sǎmǎbu wǎe be sinam beni, Edǎmuban sunǎ, ka Mǎǎbuban sunǎ, ka Amǎniban sunǎ, ka Tirin sunǎ, ka Sidonin sunǎ ba gǎra Yerusalǎmuǎ Sedesiasi, Yudaban sina bokon mi, kpa be baawure u ka ye win yinni daawa. ⁴Kpa a maa bu sǎ bu ben yinnibu sǎ bu nǎe, nǎe, Gusunǎ, wǎllu ka tem Yinni, wi Isireliba ba sǎama, na nǎe, ⁵nǎna na tem taka kua ka tambu ka ye ye yi wǎa mǎe sǎo, ka nǎn dam bakam. Wi na kǎi, wiya na ra mu wǎe. ⁶Wee tǎ kon bǎen tem mǎe kpuro nǎn sǎm kowo Nebukanǎsaa, Babilonin sina boko wǎe. Kpa n de sere ka gbeeku ye ye yi nùn sǎmburu kua. ⁷Bwesenu kpuro nu koo wi ka win bibu, ka win debuminu sǎ. Adama saa gaa koo na yǎe sǎo bwese damginu ni nu sinam damgibu mǎ, nu koo ra win tii ka win temgibu yoru mwa.

⁸Bweseru garu tǎ n yina tu Nebukanǎsaa sǎ tu nùn yoru diiya, nǎe, Yinni Gusunǎ, kon de u bwese te tabu wǎri. Kon maa tu bararu ka gǎǎru kpǎe, u ka kpǎi u tu kpeerasia.

⁹N n mǎn na, bǎe, i ku maa bǎen sǎmǎbu swaa daki, ka bǎen sǎrobu ka bǎen tiin dosusu, ka bǎen gǎri sokobu, be, be ba ra bǎe sǎ bu nǎe, i n ko Babilonin sina boko sǎ. ¹⁰Domi weesa ba gerumǎ, ye ya koo de n bǎe tondasia bǎen tem di kpa n bǎe kpeerasia.

¹¹Adama bwese te ta wura tu Babilonin sina bokon sugu sǎbe, tu nùn yoru diiya, kon bwese te deri ten tem sǎo kpa tu gbea ko mi, ta n wǎa. Ne, Yinni Gusunǎwa na yeni gerua.

¹²Ma Yeremi u maa gari tee yi Sedesiasi sǎowa. U nǎe, Sedesiasi, wunǎe ka wunen tǎmbu, i Babilonin sina bokon sugu dokeo, i nùn yoru diiya, wi ka win tǎmbu, kpa i wa i n wǎa. ¹³Mban sǎna kaa de bu wunǎe ka wunen tǎmbu go tabu sǎo, n kuu mǎe i gbi gǎǎru ka baranun sǎ nge mǎe Yinni Gusunǎ u gerua. U nǎe, bwese te ta yina tu Babilonin sina boko wiru kpǎiya ta koo gbiwa nge mǎe. ¹⁴U maa nǎe, i ku sǎmǎ ben gari swaa daki, be, be ba bǎe sǎmǎ ba mǎ, i n Babilonin sina boko yoru diiyammǎe. Domi gari weesugiyi ba mǎ. ¹⁵N n nǎe, Yinni Gusunǎ na bu gǎra. Ba gari mǎwa ka nǎn yǎsiru adama weesa ba mǎ. I n bu swaa daki, kon bǎe girawa, kpa i gbi, bǎe ka be sannu.

¹⁶Ma Yeremi u maa yǎku kowobu ka tǎn be ba mǎnǎe mi, gari yi sǎowa. U nǎe, wee ye Yinni Gusunǎ u gerua. U nǎe, i ku bǎen sǎmǎbun gari swaa daki, be ba gerumǎ ba mǎ, ba koo ka Yinni Gusunǎn sǎa yerun dendi yǎnu wurama saa Babilonin di n n tǎemǎ. Domi gari weesugiyi ba mǎ mi. ¹⁷I ku bu swaa daki. I Babilonin sina boko wiru kpǎiyǎ, kpa i wa i n wǎa. Mban sǎna i ko i de besen wuu geni gu ko bansu.

¹⁸Yeremi u maa nǎe, sǎmǎ be, bǎ n sǎan na Gusunǎn sǎmǎbu ka gem ma win gariya ba kparamǎ, bu nùn kanǎ, wi, wǎllu ka tem Yinni, u ku de bu yǎa ni gura ni nu tie win sǎa yera ka Yudaban sina kpaarǎe ka Yerusalǎmu sǎo kpuro, bu ka da Babiloniǎ. ¹⁹⁻²⁰Domi sanam mǎe Babilonin sina boko u Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko yoru mwa ka win sina asakpǎbu, u n gina dendi yǎa nini gure, gbereba, ka boo sii ganduguu, ka gen sǎwaritii, ka dendi yǎa ni nu tie Yerusalǎmuǎ. ²¹Wee ye Yinni Gusunǎ u gerua dendi yǎa nin sǎ. ²²U nǎe, ni kpurowa ba koo gura bu ka da Babiloniǎ. Miya nu ko n wǎa sere win tii u ra ka de bu ka nu wurama min di.

28

Yeremi

ka Gusunǎn sǎmǎ Hanania

¹Sedesiasin bandun wǎo nǎese te sǎo, yen suru nǎobuse sǎo, Hanania, Asurin bii, wi u sǎa Gusunǎn sǎmǎ Gabaniǎ, u ka Yeremi gari kua yǎku kowobu ka tambu kpuron wuswaa, Yinni Gusunǎn sǎa yera. ²U nǎe, ameniwa Gusunǎ, Isireliban Yinni wi u wǎllu ka tem mǎ u gerua. U nǎe, u koo wigibu yara Babilonigibun yorun di, te ta sǎa nge sugu ben wǎinǎ. ³N ka ko wǎo yiru u koo de Nebukanǎsaa u ka wi, Yinni Gusunǎn sǎa yerun dendi yǎa ni wurama, ni u raa gura u ka da Babiloniǎ. ⁴U koo maa de Yoyakini, Yoyakimun bii, Yudaban sina boko u wurama, ka sere Yudaban tǎn be ba ka da Babiloniǎ. Domi u koo bu yara Babilonin yorun di.

⁵Yera Yeremi u Gusunǎn sǎmǎ Hanania wisa yǎku kowobu ka tǎn be ba wǎa Yinni Gusunǎn sǎa yeru mi kpuron wuswaa, ⁶u nǎe, ami. Gusunǎ u de yu kooa nge mǎe a gerua. Kpa u de

tɔn be kpuro bu wurama Babilonin di ka Yinni Gusunɔn s̄aa yerun dendi ȳaa ni. ⁷ Adama Hanania, a gari yini swaa dakio a nɔ, yi na gerumɔ wunɛn wuswaaɔ ka tɔn ben wuswaaɔ. ⁸ Gusunɔn s̄omɔ be ba gbia ba na yellun di, sa sere na, nɔni sw̄aaru ka tabu ka baranun gariya ba bwese bakanu ka sina bokobu s̄ɔwa. ⁹ T̄ɛ Gusunɔn s̄omɔ goo ù n seewa u bari yɛndun gari m̄ɔ, amana t̄amba koo ka tubu ma Gusunɔwa u ȳɛro ḡorima, ma n kun m̄ɔ ye u gerua mi, ya koorɔ.

¹⁰ Yera Gusunɔn s̄omɔ Hanania u Yeremi sugu ye wuna ma u ye b̄ɔɔka. ¹¹ Ma u t̄ambu kpuro s̄ɔwa u n̄ɛɛ, amɛniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄ɛɛ, n ka ko w̄ɔɔ yiru u koo Babilonigibun dam m̄ɛ bua nge m̄ɛ na sugu ye b̄ɔɔka.

Ma Yeremi u win swaa mwa u n doona.

¹² Sanam m̄ɛ Hanania u sugu d̄aa ye wuna Yereimin w̄irun di u b̄ɔɔka u kpa, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u n̄ɛɛ, ¹³ a doo a Hanania s̄ɔ a n̄ɛɛ, u kp̄ia u sugu d̄aagia ye b̄ɔɔka, adama u koo yen k̄osire wa ye ya s̄aa sisugia.

¹⁴ N̄ɛ Gusunɔ, Isireliban Yinni, n̄ɛ wi na w̄ollu ka tem m̄ɔ, na n̄ɛɛ, wee na sugu sisugia dokemɔ bwese ni kpuron w̄inɔ, kpa nu ka N̄ɛbukanesaa, Babilonin sina boko yoru diiya. Baa ka gbeeku ȳɛȳɔ, kon n̄un ye n̄omu beriawa.

¹⁵ Yera Yeremi u Hanania s̄ɔwa u n̄ɛɛ, a swaa dakio a nɔ, Yinni Gusunɔ kun nun ḡore. Ka m̄ɛ, a da a t̄ambu gari weesugii s̄ɔwa, ma ba yi naane kua. ¹⁶ Yen s̄ɔ, t̄ɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U n̄ɛɛ, u koo nun wuna tem minin di, domi wunɛn gari yi dera t̄amba n̄un seesi. Kaa gbi gis̄oku ge.

¹⁷ Ma Gusunɔn s̄omɔ Hanania wi, u gu w̄ɔɔ gen suru n̄ɔɔba yiruse s̄ɔɔ.

29

Yeremi u Yuda be ba w̄aa

Babiloniɔ tireru kua

¹ Saa Yerusalemun diya Yeremi u bukurobu ka ȳaku kowobu ka Gusunɔn s̄omɔbu tireru kua, t̄ambu kpuro gesi be N̄ɛbukanesaa, Babilonin sina boko u yoru mw̄ɛɛra u ka da Babiloniɔ. ² N̄ deema saa ye s̄ɔɔ, ba sina boko Yoyakini mwa kɔ ka win m̄ɛro ka win s̄om kowo be ba maatam kua, ka wirugibu be ba w̄aa Yerusalemuɔ ka Yudan wuu si su tie s̄ɔɔ, ka d̄aa d̄akobu ka sekobu. ³ Wee saa ye s̄ɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina boko u Eleasaa Safanin bii, ka Gemaria, Hilikiyan bii ḡoriɔ N̄ɛbukanesaan mi, Babiloniɔ. Ma Yeremi u bu win tire te w̄ɛ. Wee ye tire te, ta gerumɔ.

⁴ Ta n̄ɛɛ, Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni, u maa s̄aa b̄ɛɛ Isireliban Yinni. Wiya u ka b̄ɛɛ gari m̄ɔ, b̄ɛɛ be u dera ba yoru mw̄ɛɛra ba ka da Babilonin temɔ. ⁵ U n̄ɛɛ, i dia banio kpa i n w̄aa ye s̄ɔɔ. I gbea koowo kpa i yen d̄ianu di. ⁶ I kur̄ɔbu suo kpa i bibu ma. I de b̄ɛɛn bii t̄ɔn dur̄ɔbu bu kur̄ɔbu sua bu bibu ma, kpa i b̄ɛɛn bii t̄ɔn kur̄ɔbu dur̄ɔbu k̄ɛ kpa ben tii bu maa k̄ɔwara. I dabio mi i w̄aa mi, i ku kaara. ⁷ I kasuo nge m̄ɛ tem m̄ɔ, m̄ɛ m̄ɛ koo ka kuura mi Yinni Gusunɔ u dera i yoru dim̄ɔ. Kpa i n̄un kana tem m̄ɛn s̄ɔ, domi m̄n n̄ kuura, b̄ɛɛn tii i ko i kuurawa.

⁸ Gusunɔ, b̄ɛɛn Yinni wi, u maa n̄ɛɛ, i ku de n̄ɛn s̄omɔ be ba w̄aa b̄ɛɛn suunu s̄ɔɔ, bu b̄ɛɛ n̄oni w̄ɔke. I ku s̄orobu ka be ba b̄ɛɛ b̄ɛɛn dosusu tubusiam̄ɔ naane ko. ⁹ Domi ba gerumɔ ba m̄ɔ, wiya u bu ḡɔra, bu ka b̄ɛɛ gari s̄ɔ. Adama weesa ba m̄ɔ, n̄ ù wi.

¹⁰ U maa n̄ɛɛ, w̄ɔɔ wata ka w̄ɔkurun baa ȳa n̄ doona, u koo na u b̄ɛɛ yara u ka wurama b̄ɛɛn temɔ. Nge m̄ɛya u koo ka win n̄ɔɔ mw̄ɛɛru yibia. ¹¹ Yinni Gusunɔ u maa n̄ɛɛ, u ȳɛ himba ye u yii b̄ɛɛn s̄ɔ. Himba gea, n̄ n̄ himba k̄ɔsa. U koo de ye i ȳiyȳɔ yu b̄ɛɛ koorɔ sia. ¹² Saa ye s̄ɔɔ, ì n̄ n̄un soka b̄ɛɛn kanaru s̄ɔɔ, u koo b̄ɛɛ swaa daki kpa u b̄ɛɛ wurari. ¹³ Ì n̄ n̄un kasu ka b̄ɛɛn ḡoru kpuro, u koo de i n̄un wa, ¹⁴ kpa u b̄ɛɛ be ba raa yoru mw̄ɛɛra mi, m̄ɛnnama saa tem kpuron di ka bwesenu kpuro s̄ɔɔn di mi u dera i yarinɛ, kpa u b̄ɛɛ ḡɔs̄iama i wurama b̄ɛɛn temɔ, min di u dera ba b̄ɛɛ gura. Wi, Yinni Gusunɔwa u yen i gerua.

¹⁵ U b̄ɛɛ yen i s̄ɔm̄ɔwa, domi i gerumɔ i m̄ɔ, wiya u b̄ɛɛ s̄omɔbu w̄ɛ Babiloniɔ.

¹⁶ T̄ɛ, wee ye u gerumɔ sunɔ wi u s̄ɔ Dafidin sina ḡɔnaɔn s̄ɔ, ka sere t̄ɔn be ba w̄aa Yerusalemuɔ be ba ñ yoru mw̄ɛ ba ka de Babilonin s̄ɔ. ¹⁷ U n̄ɛɛ, wee, u koo de bu bu tabu w̄orima kpa ḡɔɔru ka bararu tu bu w̄ori. U koo bu wahala kp̄ɛɛ kpa ba n̄ s̄aa nge d̄aa marum m̄ɛ mu k̄ɔsa ba yina bu di. ¹⁸ B̄a n̄ duki yakura, u koo bu naa girawa ka tabu, kpa u de ḡɔru ka bararu tu bu w̄ori sere bwesenu kpuro nu nanda n̄n bu wa. Kpa u bu yarinasia bwesenu kpuro s̄ɔɔ kpa ba n̄ da ka ben ȳisuru t̄ambu b̄rusi, ñ kun m̄ɛ, bu ka goo ḡaa k̄ɔsunu sie, ñ kun m̄ɛ ḡaa nanunginu, ñ kun m̄ɛ, ḡaa sekuruginu. ¹⁹ Domi ba ñ wi, Yinni Gusunɔn gari swaa sue baa m̄ɛ u ra n̄ bu yi s̄ɔm̄ɔ saa win s̄om̄ɔbun n̄ɔn di. Wi, Yinni Gusunɔwa u yen i gerua.

²⁰ Adama b̄ɛɛ be u dera ba gura ba ka da Babiloniɔ, i swaa dakio i n̄ɔ ye u gerumɔ.

²¹ U n̄ɛɛ, Akabu, Kolayan bii ka Sedesiasi, Maseyan bii, be, be ba b̄ɛɛ gari weesugii s̄ɔm̄ɔ ka win ȳisuru, u koo bu N̄ɛbukanesaa, Babilonin sina boko n̄omu beria kpa u bu so u go, b̄ɛɛn n̄oni biru. ²² Kpa b̄ɛɛ Yudaba, b̄ɛɛ be i w̄aa Babiloniɔ, i t̄ambu yiru yen ȳisuru sua i n̄ da ka t̄ambu

bōrusi, i nee, Gusunō u nun kua nge Sedesiasi ka Akabu be Babilonin sina boko u sēewa dō sō. ²³ Domi tōn be, ba gāa kōsunu kua, ba sakararu kua ka ben berusebun kurōbu. Ma ba weesu kua ka wi, Yinni Gusunōn yīsiru, baa me u n bu yiire. Adama u yē ye ba kua kpuro, u sāa yen seedagii.

Semayan tireru

²⁴⁻²⁵ Gusunō Isireliban Yinni wi u wallu ka tem taka kua, u Yeremi gōra Semaya, Neelamugiin mi. N deema Semaya wi, u raa yāku kowo Sofoni, Maseyan bii tireru mōrisia ka sere yāku kowo be ba tie, ka Yerusalemugibu kpuro. ²⁶ Ye u gerua tire te sō wee. U nee, Sofoni, Yinni Gusunōwa u nun gōsa a ka ko yāku kowo Yehoyadan ayero, kpa a Yinni Gusunōn sāa yeru kōsu. Goo ù n seewa u tii kua nge wiiro ma u tii sokumō Gusunōn sōmō, kpa a nūn mwa a bōke ka wēe dangii ka yōni. ²⁷ N n men na, mban sōna a n Yeremi, Anatōtugii mwē a seeyasie, wi u tii kua Gusunōn sōmō beēn suunu sō. ²⁸ Wee, u mam sun goo gōriama Babiloni mini u sun sō ma sa ko yoru di mini n ka te. Yen sō, su be dia baniō kpa sa n wāa ye sō, kpa su be gbea ko kpa su yen dīanu di.

²⁹ Ma Sofoni u Yeremi tire te garia. ³⁰ Saa yera Yinni Gusunō u Yeremi sōwa u nee, ³¹ a be ba yoru mwēera ba ka da Babiloniō mi gōrio a nee, ³² wee ye ne, Yinni Gusunō na gerua Semaya, Neelamugiin sō. Semaya wi, u beē gari sōwa, adama na n nūn gari geē sōwa beēn sō. Wee tē u dera i weesu naane kua. Yen sō, ne, Yinni Gusunō kon nūn wōri wi ka win bweseru kpuro. Ben goo kun maa wāaru dimō beēn suunu sō. U n maa durom me wasi me kon nen tōmbu kua. Domi u dera ba man seesi.

30

Nōo mwēe ni Yinni Gusunō

u Isireliba kua

¹ Gusunō, Isireliban Yinni, u Yeremi sōwa u nee, ² a gari yi kpuro yoruo tireru sōo yi na nun sōwa. ³ Na nee, tōru gara sisi tē sōo kon nen tōmbu Isireliba ka Yudaba yakiamā yorun di, n ka bu wurama ben temō. Kon de bu wurama tem me na ben baababa wē sōo, kpa mu ko begim.

⁴ Wee ye Yinni Gusunō u Yeremi sōwa Isireliba ka Yudaban sō. ⁵ U nee, na nandabun kuukī nōomō.

Tōmba berum soore,
ba n bōri yēndu mō.

⁶ I bikio kpa i nō tōn durō ù n da yiire u ma.

N n men na, mban sōna na tōmbu wa
ba ben gāanu nēni

nge tōn kurō wi u yiire u kī u ma.

Mban sōna be kpuron wuswaa burisine.

⁷ Anna a wahala baka wa ya wee.

Tōo te, tōo kōsura.

Ta n ka tōru garu weene.

Te sōora Isireliba ba koo nōni swāa bakaru wa.

Adama ka me, kon bu faaba ko.

⁸ Yen tōo te, ne, Yinni Gusunō, ne wi na wallu ka tem taka kua, kon ben sugu wuna saa ben wīnun di n bōku kpa n wēe yi ba raa ka bu sōri kasuku, n ben yoru kpeesia. Ba n maa tōn tukobu sāmō. ⁹ Ne, Gusunō ben Yinniwa ba koo sā, ka sere maa Dafidīn kōsire wi kon swī ben sina gōnāo.

¹⁰ Beē Isireliba, Yakōbun bweseru,

beē be i sāa nen sōm kowobu,

i ku nanda, i ku diiri.

Wee, kon beē yakiamā saa tem tukum di mi i yoru dii,

beē ka beēn bibun bweseru.

I ko i wurama kpa i wēra i n wāa bōri yēndu sōo.

Goo kun maa beē tōya mō.

¹¹ Domi ko na n ka beē wāa kpa n beē faaba ko.

Kon bwesenu kpuro kpeerasia nīn mi i raa yarine i wāa.

Adama beē, na n beē kpeerasiāmō.

Kon beē seeyasiawa nge me n weene.

Domi na n kpē n beē deri n nee, i n gāanu kue.

12 Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na maa bɛe Yerusalemugibu sɔmɔ.

Na neɛ, bɛɛn barara kpā,
bɛɛn mɛɛra ya ñ bekuramɔ.

13 Goo kun bɛɛn wɔnwɔndu mɔ u bɛɛn mɛɛra ye tim doke.

Tim gam sari me mu koo bɛɛn mɛɛra ye bekia.

14 Be ba raa ka bɛɛ arukawani bɔkua, ba ñ maa bɛɛ kasu,
domi na bɛɛ sowa nge me ba ra yiberɛ so.

Na bɛɛ seɛyasia ka dam bɛɛn durum dabinun sɔ.

15 Mban sɔna i mɛɛran weeweenu mɔ ye i wa bɛɛn toranun sɔ.

I n yɛ ma bɛɛn durum bakan sɔna na bɛɛ yeni kua.

16 Adama be ba bɛɛ wɔri ba di, kon ben tii wɔriwa n di.

Be ba sɔa bɛɛn yiberɛba kpuro

ba koo bu yoru mwɛɛriwa.

Be ba bɛɛn yānu guramɔ,

kon de bu maa ben tiin yānu gura.

17 Adama bɛɛ, be ba raa mɔ i kam kua,

ma goo kun bɛɛn laakari mɔ,

kon bɛɛn mɛɛran bosu bekia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

18 Na wure na neɛ,

wee, kon bɛɛ Isireliba Yakɔbun bweseru yara yorun di,

kpa i wura bɛɛn yenusɔ.

Kon bɛɛn yenusun wɔnwɔndu ko,

kpa n bɛɛn wuu bani gen bansɔ

n bɛɛn sina kpaaru seeya n swīi mi ta raa wāa.

19 I ko i siarabun womusu ko ka nuku dobun kuuki.

Kon bɛɛ dabiasia, i ñ maa kaaramɔ.

Kon de bu bɛɛ beɛre wɛ, kpa bu ku bɛɛ gem.

20 I ko i n sɔawa nge yellu,

kpa i n da bɛɛn mennɔsu ko nen wuswaaɔ.

Kpa n be ba bɛɛ dam dɔremɔ kpuro seɛyasia.

21 Bɛɛn turowa koo ko bɛɛn sunɔ.

Kpa n de u man susima,

domi goo kun kākɔ u man susi,

ma n kun mɔ na nūn soka.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

22 Saa ye sɔra i ko i n maa sɔa nen tambu,

kpa n ko bɛɛn Yinni.

23 Wee, ne, Yinni Gusunɔn mɔru ya wee nge guru woo bɔkɔ,

kpa yu tɔn kɔsobu wɔri.

24 Nɛn mɔru ye, ya ñ suremɔ

ma n kun mɔ ya nen himba yibia.

Amen biru kpa yu bɛɛ yeeri.

31

Isireliba

ba koo gasirama yenuɔ

1 Yinni Gusunɔ u neɛ, saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon maa ko Isireliban bwesenu kpuron Yinni, kpa be, ba n maa sɔa nen tambu.

2 Sanam me ba wāa gɔburɔ,

na bu nen durom sɔɔsi,

ben be ba yara tabun di,

ba wee bu wɛra sere ka baadommaɔ.

3 Bɛɛ Isireliba, na bɛɛ nen tii sɔɔsi saa yellun di.

Na bɛɛ kīwa sere ka baadommaɔ.

Yen sɔna na bɛɛ nen durom derie.

4 Bɛɛ Isireliba, kon maa wure n bɛɛ swīi,

kpa i yɔra.

Kon de i bɛɛn baranu so,

kpa i yari i n yaamɔ be ba nuku dobu mɔn suunu sɔɔ,
 5 i ko i maa resɛmba duure Samarin guunɔ,
 kpa i yen binu wa i sɔri.

6 Saa ya sisi yɛ sɔɔ wuun kɔsobu ba koo nɔɔguru sua
 Efaraimun guuru wɔllun di
 bu nɛɛ, i seewo su da Sionio
 mi Gusunɔ besɛn Yinni u waa.

7 Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 i Yakɔbun bweseru taki kuo ka nuku dobu.
 I yɛɛrio ten sɔ te ta sãa bwesenun wiru.
 I nɔɔguru suo kpa i siarabun womusu ko.
 I nɛɛ, Yinni Gusunɔ u win tɔmbu Isireli be ba tie faaba mɔ.

8 Wee na ka bu wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.
 Na bu mɛnnamɔ handunian goonu nɛn di.
 Tɔn be, ba dabi.

Be sɔɔ, wɔkoba waa ka yemɔbu ka gurigibu,
 ka be ba yiire ba kɔ bu ma.

9 Be wee ba wee ka swɔi, ba man kanamɔ.
 Ma na bu kpare na ka dɔɔ nim bwerɔ
 ka swaa ye ya nɔɔ nɛ sɔɔ,
 mi ba n sokuramɔ.
 Domi na sãawa Isirelin bweserun Baaba.
 Ma ta maa sãa nɛn bii yeruma.

10 Bɛɛ bwese tukunu, i nɛ, Yinni Gusunɔn gari swaa dakio,
 kpa i yi kpara
 i ka da sere mi n toma.

I nɛɛ, nɛ wi na Isireliban bweseru yarinasia,
 na kon maa tu mɛnna,
 kpa n tu kɔsu nge mɛ yãa kparo u ra win yãanu kɔsu.

11 Domi nɛ, Yinni Gusunɔ na Yakɔbun bweseru yakia,
 na tu wɛra saa wi u tu dam keren nɔmun di.

12 Ba koo na Sionin guuru wɔllɔ,
 ba n nuku dobu mɔ ka kuuki.
 Ba koo duki na arumani ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu wɛn sɔ.
 Yeya, dobi ka resɛm ka olifi ye ba ra ka gum ko, ka yãanu ka nɛɛ.
 Ben bwɛra koo yɛmiawa nge dãa gbaaru te ta nim waamɔ.
 Ba n koo maa wahala ko.

13 Wɔndiaba ba koo nuku dobu ko, ba n yaamɔ.
 Mɛya maa aluwaasiba ka durɔ tɔkɔnu ko n yɛɛrimo.
 Domi kon ben nuku sankiranu gɔsia nuku dobu,
 n bu nukuru yɛmiasia.

Kpa n maa ben nɔni swãaru gɔsia bɔri yɛndu.
 14 Kon de nɛn yãku kowobu bu dĩa geenu di bu debu,
 kpa nɛn tambu bu debu nɛn arumanin sɔ.
 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

15 Ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ,
 ba swɔi gɛɛ nɔɔmɔ Ramɔ.
 Yɛro u sumɔ u weeweenu mɔ.
 Ase, Raseliwa u sumɔ win bibun sɔ.
 Ma u yinamɔ bu nɔn suuru kana
 domi bii be kpurowa ba gu.

16 Adama na nɛɛ,
 u mario,
 u win nɔni yĩresu woko.
 Domi u koo are wa ye u win bibu kuan sɔ.
 Ba koo wurama yibɛɛban tem di.

17 Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, win sia ya koo wɛra,
 domi win biba koo wurama ben temɔ.

18 Na Isireliban nɔɔ nɔɔmɔ ba weeweenu mɔ, ba mɔ,

n de bu wurama nen mi ka gem.
 Ba s̄awa nge naa buu ge ga gen tii kpare,
 ma na bu seeyasia.
 Domi nena na s̄aa Gusun̄o ben Yinni.
 19 Ye ben laakari ya wurama, ma ba tuuba kua.
 Ye ba ben toranu gia,
 ma ba tuka ka sekuru
 ye ba kua saa ben aluwaasirun din s̄o.
 20 Isirelin bweseru ta s̄awa nge nen bii k̄inasi.
 M̄eya na maa tu k̄iru s̄ōsi.
 Domi nge m̄en n̄aru na ten gari m̄o,
 nge m̄eya ten k̄iru ta ra n w̄aa nen ḡōruo.
 N̄en bw̄era kun kpune ten s̄o.
 Kon tu w̄onw̄on bakaru kua.
 Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua.

21 B̄ee Isireliba, i ȳireru koowo b̄een swaa s̄ōo
 kpa i d̄aa gira.
 I swaa ye laakari koowo ye i raa sw̄ii.
 B̄ee Isireliba, i wurama b̄een wus̄o.
 22 Sere saa yer̄a i ko i n k̄ōore i n yaayaare m̄o, b̄ee naane sariba.
 Wee ne Yinni Gusun̄o, na ḡaa kpaanu kua tem̄o.
 T̄on kur̄owa u koo dur̄o kasu.

Arumani ye Yinni Gusun̄o

u koo win t̄ambu w̄e

23 Gusun̄o Isireliban Yinni wi u w̄ollu ka tem m̄o u gerua u nee, n̄a n ka Isireliba wurama
 saa yorun di, ameniwa ba koo gere Yudan tem kpuro s̄ōo bu nee,
 Yinni Gusun̄o u guu te u ḡōsa Yerusalemuo domaru kuo,
 mi gem mu w̄aa.

24 Yudaba kpuro, ka ben gb̄aa wukobu, ka be ba ra yaa sabenu kpare ba koo wura bu sina
 ben tem wuu maroso ka men baru kpaano. 25 Domi kon wi nim n̄aru ga m̄o nim w̄e, kpa win
 ḡōru gu yemia. Kpa n de wi u w̄okonu warim̄o ḡōrun s̄ō u di u debu. 26 Saa ye s̄ōo, Yeremi u
 dom yanda, ma u m̄era u deema win dosu ge, ga dora.

27 Ma Yinni Gusun̄o u nee, wee saa ya sisi ye s̄ōo kon de yaa sabenu ka t̄ambu bu yibu Isirelibo
 ka Yuda. 28 Nge me na raa bu wukura na surura nge d̄anu, na bu k̄osuka na kam koosia nge
 dia, nge m̄eya kon maa wure n bu seeya n gira. Ne, Yinni Gusun̄owa na yeni gerua. 29 Saa ye
 s̄ōo, ba n̄ maa gerum̄o bu nee,
 baababara ba res̄em ḡoma di,
 ma ben bibun n̄osu yaaya.

30 Adama wi u win res̄em ḡoma di, win n̄ōwa ga koo yaaya. Wi u maa durum kua, wiya u
 koo ghi.

31 Ne, Yinni Gusun̄o na nee, t̄ōnu ganu sisi n̄i s̄ōo kon ka Isireliba ka Yudaba arukawani
 kpaa b̄oke. 32 Adama ya n̄ ko n s̄aa ȳen bweseru na raa ka ben baababa b̄okua sanam me na
 bu n̄omu nenua na yarama Egibitin di. Ba n̄ ye m̄em n̄ōwe, baa me ne, Yinni Gusun̄o na s̄aa
 ben Yinni. 33 T̄e, arukawani kpaa ye wee, ye kon ka Isireliba b̄oke. Ne, Yinni Gusun̄o, kon
 de nen woodaba ba n w̄aa ben bwisikunu s̄ōo, kpa n ye yorusi ben ḡōruso. Kpa na n s̄aa ben
 Yinni, kpa be, ba n maa s̄aa nen t̄ambu. 34 Domi t̄ambu kpurowa ba ko n man ȳe saa bibun
 di sere ka bukurob̄o. Goo kun maa win winsim n̄ kun me win mero bisi goo keu m̄o u ka
 Gusun̄o gia. Kon bu ben durum w̄oka, kpa n ku maa ye yaaya.

35 Yinni Gusun̄owa u s̄ōo kua u ka yam d̄eerasia s̄ōo s̄ōo.
 Ma u suru ka kperi yi yi, yi ka yam d̄eerasia w̄okuru.
 U ra maa de nim kurenu nu se nim w̄ōkun di, kpa nu w̄oki.
 Win ȳisira Yinni Gusun̄o wi u w̄ollu ka tem m̄o.
 Wiya u gerua u nee,

36 taka koor̄a yeniba kpuro ya n koo kpe,
 Isireliban bwesera koo maa kpe,
 kpa ta kun maa w̄aa.

37 U maa gerua u nee,
 ma ba kp̄ia ba w̄ollun kp̄āaru ȳira ba gia,

ma ba dua temo ba men kpeεkpeεkun asansi gia,
saa yera u koo maa Isirelin bweseru kpuro yina kosa ye ba kuan so.

³⁸ Wee saa ya sisi ye soo ba koo man beere we bu Yerusalemu bani saa Hananelin di sere n ka da wuun gb̄ararun k̄onn̄owo ge ba mo gani gomburun k̄onn̄o. ³⁹ Kpa bu maa weε demiamama min di bu yire bu ka da Garebun gunguro, kpa bu besira bu da sere Goatio. ⁴⁰ Wowa ye kpuro mi ba ra gonu sike kpa bu kubanu yari mi, ka gbea ye ya wa bera mi sere n ka da Sedoronin daaro, ka k̄onn̄o ge ga wa soo yari yeru gia, min di dumi yi ra ka du, yeba kpurowa ya ko n saa ne, Yinni Gusunogia. Ba n maa ye kosukumo sere ka baadommao.

32

Yeremi u gberu garu dwa

¹ Yudaban sina boko Sedesiasin bandun wo wokuruse so, Yinni Gusuno u ka Yeremi gari kua. N deema Babilonin sina boko Nebukanesaan bandun wo yendu yiru sarisewa mi. ² Saa ye soora win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi, ma Yeremi u wa pirisom so Yudaban sina kpaaro. ³ Sedesiasi wiya u nun pirisom ye kpeε yen so u Gusunon gari gerua u neε, wee Yinni Gusuno u Babilonin sina boko wuu geni nomu beria kpa u gu kamia. ⁴ Sedesiasi kun maa kisiram tabu kowobun noman di. Babilonin sina boko u koo nun noma turi, kpa bu waana noni ka noni bu gari ko. ⁵ Babilonin sina boko wi, u koo ka nun da Babilonia. Miya u ko n wa sere Gusuno u ka win gari ko. Yen so, baa i n ka Babilonigibu tabu mo te, i n bu kamiamoa.

⁶ Yeremi u neε, Yinni Gusuno u maa man soowa u neε, ⁷ wee, Hanameeli, Salumun bii, nen baan tundo turosin bii, u koo na u neε, n na n win gberu dwe Anatoto, Benyamεen temo. Domi nena n weene n tem me yakia n tubi di.

⁸ Yera n kooro nge me Yinni Gusuno u gerua. Hanameeli wi, u na nen mi pirisom diru u neε, n win tem me dweeyo me mu wa Anatoto Benyamεen temo domi nena n weene n mu yakia n tubi di.

Saa ye soora na tuba ma Gusunowa u ki me.

⁹ Ma na gbee te yakia ka sii geesun gobi wokura noobu ka yiru. ¹⁰⁻¹¹ Ma na seedagibu sua na tem men dwee tirenu yorua yiru na nen yireru doke ten teeru wollo na wukiri nge me wooda ya gerua ma na sii gee si sua na kilo sandi seedagii ben wuswaa. Ma na tire ni sua ¹² na Baruku, Neriyan bii, Maseyan debubu we Hanameeli ka seedagii be ba ben yirenu doke tire te soo ka sere maa Yudaba be ba wa pirisom dii yaara min noni biru. ¹³ Be kpuron noni bira na maa Baruku soowa ¹⁴ na neε, Isireliban Yinni wi u wollo ka tem mo, wiya u gerua u neε, u dwee tirenu yiru ye suo, te ba yireru koosi, u da u nu doke wekeru soo kpa nu ku raa sankira.

¹⁵ Domi soo teeru tambu ba koo maa dia ka gbea dwe tem me soo.

Yeremin kanaru

¹⁶ Sanam me na tem men dwee tire ni Baruku, Neriyan bii we na kpa, na Yinni Gusuno kana na neε, ¹⁷ Yinni Gusuno, a wollo ka tem kua wunen dam bakam ka wunen yiikon saabu. Gaanu sari ni a kpane. ¹⁸ A ra bwesenu durom kue sere ka nin bibun bibo. Adama baababa ba n tora, a ra ben bibu seeyasie tora nin so. Gusuno, a saawa Yinni boko, ma a dam mo. Wunen yisira wollo ka tem Yinni. ¹⁹ Wunen himba ya kpa, a maa dam mo a ka ye yibia. A ra n mεera ye tamba mo kpa a baawure kua nge me win kookoosu ne.

²⁰ A som maamaakiginu kua sanam me besen sikadoba ba wa Egitio. Meya giso a maa mo besen suunu so Isirelio ka bwese ni nu tien suunu so. Ma a yisiru yaara nge me sa nomo giso. ²¹ A wunen dam soosi, a som maamaakiginu kua. Ma tamba nanda. Yera ya dera a wunen tambu yaara saa Egitin di. ²² Ma a bu tem me we me a ben baababa noo mweeru kua ka bori, me mu tim ka bom yiba. ²³ Meya ba maa na ba tem me mwa mu kua begim. Adama ba n wunen gere mem noowe. Ba n maa wunen woodaba swi. Meya ba n maa kue ye a bu yiire. Saa yera a dera kosa yeni kpuro ya bu deema.

²⁴ Wee te Babilonigibu ba gungunu bana bu ka wa bu wuu ge wari. Ba koo maa gu mwa, domi a bu gu nomu beria. Kaa de bu gu kamia ka tabu ka gooru ka bararu. Meya ye a gerua kpuro ya kooro, Yinni Gusuno, a maa ye waamo. ²⁵ Wee wuu ge, ga wa Babilonigibun noma so. Adama ka me, a man soowa a neε, n tem dweeyo ka gobi kpa n yi kosia seedagibun wuswaa.

Yinni Gusuno u Yeremi wisa

²⁶ Yera Yinni Gusuno u Yeremi wisa u neε, ²⁷ wee, ne Gusuno, na saawa handuniagibu kpuron Yinni. Gaanu sari ni na kpane. ²⁸ Yen sōna na neε, kon de Babilonin sina boko Nebukanesa ka win tabu kowobu bu Yerusalemu noma turi. U koo maa ye mwa. ²⁹ Ba koo ye wari kpa bu ye doo meni kpa bu dia yen wollo Yudaba ba ra buu wi ba mo Baali yakuru kue

dɔ sɔku, ka sere mi ba ra tɔn tukobun bũu sã bu tam tãra. Domi yeba kpurowa ba ka nen mɔru seeya.

³⁰Wee kɔsa Isireliba ka Yudaba ba ra n mɔ saa ben toren di. Ben ye ba mɔ kpuro ya ra nen mɔru seeyewa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³¹Saa min di ba wuu ge swĩ, n ka girari giso, gen tɔmbu ba ra nen mɔru seeyewa. Yen sɔna na ñ kĩ n gu wa nen wuswaa. ³²Domi Yudaba ka Yerusalemgibu ka Isireliba, be ka ben sinambu ka ben sina asakpɔbu ka ben yaku kowobu ba Gusunɔn sɔmɔbu, ba kɔsa kua. Yera ya nen mɔru seeya. ³³Ba yina bu man mɛeri. Biruwa ba man kisi. Na bu keu kua saa yee yellun di. Adama ba yina bu nen sɔsɔsiru nɔ. ³⁴N ñ mam ye tɔna, ba maa ben bwãarokunu duusiawa nen sãa yerɔ ba tu disidoke. ³⁵Ba bũu wi ba mɔ Baali sãa yeru bania Beni Hinɔmun wɔwaa. Miya ba ra ka ben bibu yaku dɔ mwaararuginu ko Mɔlokun sɔ. N deema na ñ bu yen gaa yiire. Na ñ mam bwisika bu kɔsa yenin bweseru ko ye ya dera Yudaba kpuro ba man torari.

³⁶Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na nɛɛ, Yeremi, Yerusalemu ye i nɛɛ, ba koo Babilonin sina boko nɔmu beria mi, kpa u ye wɔri u kamia ka tabu ka gɔɔru ka bararu, ³⁷wee, kon yen tɔmbu menna bu wuru ye sɔɔ. Domi na raa ka bu mɔru kua gem gem, ma na bu yarinasia baama, adama kon de bu wurama mini kpa ba n wãa bɔri yendu sɔɔ. ³⁸Ba koo wure bu ko nen tɔmbu kpa na n maa sãa ben Yinni. ³⁹Kon de ba n wãa nɔɔ tia sɔɔ ba n kookoo teesu mɔ, kpa ba n man nasie baadomma. Yera ya koo de ba n nuku dobu mɔ sere ka ben bibun bibɔ. ⁴⁰Kon ka bu arukawani bɔke ye ya kun kpeemɔ. Na ñ bu biru kisimɔ, kon bu gea kuawa, kpa n de ba n man nasie ben gɔruɔ kpa bu ku raa maa gera nen swaan di. ⁴¹Ka nuku doba kon bu gea kua kpa n bu swĩ mam mam tem mɛ sɔɔ ka gɔru tia.

⁴²Ne, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, nge mɛ na dera kɔsa baka ya tɔn be deema, nge mɛya kon maa de durɔm bakam mu na be sɔɔ mɛn nɔɔ mwɛɛru na kua. ⁴³Yeremi, a gerua a nɛɛ, ba tem mɛ Babilonigibu nɔmu beria. Wee, mu kua bansu. Tɔmbu ka yaa sabenu maa sari mɛ sɔɔ. Adama miya tɔmbu ba koo wuru kpa bu gbea dwe. ⁴⁴Ka gem ba koo gbea dwe baama kpuro ka gobi, kpa bu yen dwee tirenu ko, bu nu yĩrenu koosi seedagibun wuswaa. Ba koo gbea dwe Benyamɛn temɔ ka Yerusalemun baru kpaanɔ, ka Yudan wusɔ, ka wuu si su wãa guunun bera gia, ka si su wãa wɔwi sɔɔ, ka si su wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia. Domi sin tɔn be ba raa yoru mwɛera mi, kon de bu wurama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

33

Nɔɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u kua Yerusalemun sɔ

¹Yinni Gusunɔ u kpaam ka Yeremi gari kua sanam mɛ u wãa pirisɔm sɔɔ. ²U nɛɛ, nɛ wi na ra n wãa, nɛ wi na tem taka kua ma na mu neni, nɛna na nɛɛ, ³a man sokuo, kon nun wurari. Kon nun gãa baka asiriginu sɔsɔ ni a ñ yɛ. ⁴Ne Gusunɔ, Isireliban Yinni, na gãanu mɔ ni na kĩ a nɔ, Yerusalemun dia ka sere Yudaban sina kpaanun sɔ, ni Babilonigiba wɔri ba surura. ⁵Ma be ba ka Babilonigii be tabu kua, ben gonu yiba wuu ge sɔɔ, nen mɔru bakan sɔ, domi Yerusalemgibu ba kɔsa kua sere na ñ maa kĩ n wuu ge wa.

⁶Wee, saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon gu nɔɔri nge barɔ. Kon gu bekia n bwãa dorasia, kpa n de gen tɔmbu ba n wãa bɔri yendu sɔɔ. ⁷Kon de be ba yoru mwɛera Yudan di, ben wãaru tu kɔsi, kpa n bu swĩ nge yellu. ⁸Kon bu ben durɔm kpuro wɔka ye ba man koosi. Kon ben tora ni ba man torari sanam mɛ ba man seesi suuru kua. ⁹Saa ye sɔɔ, na kon nuku dobu mɔ Yerusalemun sɔ, kpa ya n nen yĩsiru bɛɛɛ wɛɛmɔ, kpa bwese tukunu n n man siaramɔ. Bwese ni, nù n wa durɔm bakam mɛ kon ye kua ka doo nɔɔ te kon ye wɛ, nu koo biti ko sere nu diiri.

¹⁰Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Yudaba, i nɛɛ, bɛɛn tem mu kua bansu. Tɔmbu ka yɛɛ maa sari mi. Ma Yerusalemu ka Yudaban wusun swɛɛ yi kua swɛɛ gonu yi goo ku ra maa sɔ. ¹¹Adama ba koo wure bu nuku dobn kuuki nɔ ka tɔɔ bakarugii. Ba koo kurɔ kpaanun womusu nɔ. Ba koo maa wure bu womu geni nɔ, ge ga nɛɛ,

i Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni siaro.

Domi u sãa tɔn geo.

Win kĩru ta ñ nɔru mɔ.

Mɛya ba koo maa tɔn be ba ka yãkunu na sãa yerɔn womusu nɔ. Domi kon de tɔn be ba raa yoru mwɛera mi, bu wurama tem mɛ sɔɔ, kpa n bu wesia nge yellu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹²Yinni Gusunɔ u maa Yeremi sɔɔwa u nɛɛ,

tem me, mu raa kua bansu mi goo sari, yaa sabenu sari men wusu kpuro soo. Adama te, ya kparobu ba koo wa yeru wa mi, kpa ben yaa sabenu nu weera. ¹³ Ya kparobu ba koo maa yaanu kpara baama kpuro wuu si su wa guunna bera gia ka si su wa wawi soo, ka si su wa sso yesan nam dwaru gia, ka Benyamēn temo ka Yerusalemun baru kpaano ka Yudaban wuso. Ne, Yinni Gusunwa na yeni gerua.

Gusuno

ku ra win nso mweeru kobie

¹⁴ Yinni Gusuno u nee, tra sisi te soo kon nen nso mwee gee ni yibia ni na Isireliba ka Yudaba kua. ¹⁵ Saa ye, ya n tunuma, kon goo seeya nge daa kpui patura Dafidin bweseru soo u n saa gengii, kpa u tambu kpara gem soo. ¹⁶ Yen tso te, Yuuba ba koo faaba wa kpa Yerusalemu ya n wa bori yendu soo, kpa bu ye yisuru ke, Yinni Gusunan miya besen gem wa.

¹⁷ Yinni Gusuno u maa nee, Dafidi sina boko u n goo biamo wi u koo sina win bweserun sina gona Isirelio sere ka baadommao. ¹⁸ Meya maa Lefiba be ba saa yaku kowobu, ba n kasire biamo ben bweseru soo bu ka man yaku dso mwaararuginu kua, kpa bu man turare dso dokea kpa ba n da yakunu ko tso baatere.

¹⁹ Yinni Gusuno u maa Yeremi ssowa u nee, ²⁰ nena na ka soo soo ka wokuru arukawani bokua. In ko i kpi i yen gaa yorasia yu ku maa samburu ko yen saa soo, kpa yu nen arukawani ye kusia, ²¹ saa yera nen tii, kon maa nen arukawani kusia ye na ka Dafidi nen som kowo bokua, kpa u kasire bia win bweseru soo wi u koo bandu di. Kon maa nen arukawani kusia ye na ka yaku kowobu Lefin bweseru bokua be ba ra samburu ko nen saa yera. ²² Adama n n kooro me. Kon Dafidin bweseru ka yaku kowobun bweseru dabiasawa nge kperi, n kun me nge yani seeri yi yi wa daaran gooro yi ba n kpe bu gari.

²³ Yinni Gusuno u maa Yeremi ssowa u nee, ²⁴ a n nomo ye tamba gerumo? Ba mo, na Isireliban bweseru ka Yudaban bweseru ni na gosa biru kisi. Yen sna ba bu gema, ba n bu gari bweseru. ²⁵ Adama wee ye na gerumo, ne wi na ka soo soo ka wokuru arukawani bokua, ma na wollu ka tem wooda yiiya, ²⁶ nena kon Isireliban bweseru ka Dafidi nen som kowon bweseru biru kisi? Kpa na kun win bweseru soo goo gosa u bandu di Aburahamu ka Isaki ka Yakobun bweserun suunu soo?

Aawo. Kon ben wonwonda ko be ba yoru mweera mi, kpa n de bu wurama.

34

Gari yi Yinni Gusuno

u Sedesiasi ssowa

¹ Nebukanesa, Babilonin sina boko, u Yerusalemu ka Yudan wusu tabu wari. Saa ye soo, win tabu kowobu kpuro ba wa mi, ka handunia sinambun tabu kowobu kpuro ka sere maa be u tabu di. Saa yera Yinni Gusuno u Yeremi ssowa ² u nee, ne Gusuno, Isireliban Yinni, na nun sso, a doo a Sedesiasi, Yudaban sina boko deema kpa a nun so, wee ye ne, Yinni Gusuno na nun sso. Kon Yerusalemu Babilonin sina boko nomo beria u ye kam koosia u dso meni. ³ Meya wi, Sedesiasi u n nun kisirarimo. U koo nun mwa kpa bu waana noni ka noni bu gari geruna u sere ka nun da Babilonia.

⁴ Yen so, u nen gari swaa dakio yi na gerumo. Na nee, u n gbimo tabu soo, ⁵ u koo gbiwa bori yendu soo kpa bu win soo ko nge me ba win sikado sinam be ba nun gbiyegii kua. Ba koo nun turare dso dokea kpa bu nun soo wuri yini kua bu nee, wanyo! Sina boko u gu! Ne, Yinni Gusunwa na yeni gerua.

⁶ Ma Yeremi u da u gari yi Sedesiasi, Yudaban sina boko ssowa Yerusalemu mi. ⁷ N deema saa ye soo, Babilonin sina bokon tabu kowobu ba Yerusalemu ka Yudaban wusu kpuro wari. Wuu gbarrugii si su raa tie, siya Lakisi ka Aseka.

Yoo be ba raa yakia,

ba wure ba maa mweera

⁸ Yinni Gusuno u maa ka Yeremi gari kua sanam me Sedesiasi u ka Yerusalemugibu nso tia kua bu ben yobu kpuro yakia. ⁹ Saa ye soo, baawure wi u win Heberusi mo yoo, ton kurawa? A, ta durawa? U koo yero karawa u yari yorun di. Goo u ku maa win winsim yoru mwa u samburu koosia. ¹⁰ Ma Yerusalemun wirugibu ka ton be ba tie kpuro ba wura batuma soo bu ku maa ben yobu samburu koosia. Ba koo bu karawa ba n tii ma. Ma ben baawure u win yobu kara ba doona. ¹¹ Adama amen biru ton be, ba gari yi yina. Ba ben yoo be naa swi ba mwaama ba yoo soma koosia ka tilasi.

¹² Saa yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, a tɔn be sɔɔwɔ a neɛ, ¹³ wee, ne Gusunɔ ben Yinni, na ka ben sikadoba arukawani bɔkua sanam me na bu yarama Egibitin di, mi ba raa yoru dimɔ. ¹⁴ Na neɛ, baawure wi u win Heberusi dwa yoo, ma yoo wi, u nɔn sɔmburu kua wɔɔ nɔɔba tia, yen nɔɔba yiruse u koo nɔn karawa yoo ten di, u n tii mɔ. Adama ben sikado be, ba n man swaa daki bu sere nen gere nɔ. ¹⁵ Wee tɛ ba wurama ben dɔɔ sɔɔ ma ba gea kua nen nɔni sɔɔ. Domi ba nɔɔ tia kua ba neɛ, baawure wi u yoo mɔ u nɔn karo u n tii mɔ. N deema nen sɔa yerɔwa ba nɔɔ tia kua. ¹⁶ Yen biruwa ba gari yi yina ma ba nen yɔsiru sanku. Ben baawure u win yoo naa da. Ba maa wure ba bu kua ben yobu ka tilasi.

¹⁷ Yen sɔ, wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. N daa weenɛwa ben baawure u win yobu kara ba n tii mɔ. Adama ba yina, ba n man mem nɔɔwe. Yen sɔna kon bu yɔsu tabu sɔɔ kpa n bu baranu ka gɔɔru kpɛɛ kpa bwese ni nu tie nɔn bu wa nu biti ko.

¹⁸⁻²⁰ Wee tɛ, Yudaban wirugibu ka Yerusalemun wirugibu ka yaku kowobu ka sunɔn sɔm kowobu ka sere tɔn be ba tie, be, be ba raa ka man arukawani bɔkua batuma sɔɔ sere ba naa buu go ba berana, ma ba dua gen besɔ yin suunu sɔɔ bu ka ben arukawani ye sire, ba n ye mem nɔɔwe, ba n ben nɔɔ mwɛɛ te yibie. Yen sɔ, kon bu ben yiberɛ be ba kasu bu bu go nɔmu beria, kpa yaberekunu ka gbeeku yɛɛ yi ben gonu di. ²¹ Mɛya kon Sedesiasi Yudaban sina boko ka win sina asakpɔbu kua. Kon bu yiberɛba nɔmu beria be ba kasu bu bu go. Kon bu Babilonin tabu kowobu nɔmu beria baa ba n ka bu tonde. ²² Kon de bu na bu wuu ge wɔri bu dɔɔ meni kpa Yudan wusu su ko bansu. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

35

Yeremi ka Rekabun bweseru

¹ Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon waati sɔɔ, Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, ² a doo a Rekabun bweseru deema kpa a ka tu na nen sɔa yerɔ dia ye ya waa ten yɛsi yɛsibun teerɔ kpa a bu tam wɛ mi, bu nɔ.

³ Ma Yeremi u da u Yaasania Yeremin bii, Habasinian debubu soka ka win dusibu ka win bibu kpuro, Rekabun bweseru kpuro gesi. ⁴ Ma u ka bu da Yinni Gusunɔn sɔa yerun dii teeru mi, tɛn mi Hananu, Yigidalian bii, Gusunɔn sɔm kowo u waa. Dii te, ta waaawa sina asakpɔbun dirun bɔkuɔ, gbara kɔso, Maaseya, Salumun biin dirun wɔllɔ. ⁵ Ma Yeremi u bu tam bwaaunu wɛ ka nari u neɛ, bu nɔruo.

⁶ Adama ba nɔn wisa ba neɛ, sa n tam nɔrumɔ. Domi besen sikado Yonadabu, Rekabun bii, u sun wooda wɛ u neɛ,

su ku ra tam nɔ sere ka besen bibun bibɔ,

⁷ su ku ra dia bani,

su ku ra gbenu ko,

su ku ra maa resɛm gbaanu ko,

sa n kpɛ sa n mam ye mɔ.

Adama sa ko n waaawa kuu bekunuginu sɔɔ besen waaaru kpuro sɔɔ.

Nge mɛya sa ko ka te tem me sɔɔ,

mi sa waa sa sɔru dimɔ mini.

⁸ Yen sɔ, besɛ ka besen bibu sa Yonadabu, Rekabun biin gere ye mem nɔɔwamme. Sa n tam nɔrumɔ besen waaarun tɔnu kpuro sɔɔ, besɛ ka besen kurɔbu ka besen bibu. ⁹ Sa n maa dia banimɔ ye sɔɔ sa ko n waa. Mɛya sa n gbea mɔ, sa n maa resɛm gbaanu mɔ. ¹⁰ Sa waa kuu bekuruginu sɔɔ. Mesuma sa ka besen sikado Yonadabun gere ye mem nɔɔwamme. ¹¹ Adama sanam ne Nebukanesa, Babilonin sina boko u tem me wɔrima, yera sa neɛ, su se su da Yerusalemɔ, kpa su Babilonin tabu kowobu ka Sirigibu duka suuri. Yen sɔna sa waa Yerusalemu mini gisɔ.

¹² Yera Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa u neɛ, ¹³ ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, ne wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na neɛ, a doo a Yudaba ka Yerusalemugibu sɔ a neɛ, ba n nen kirɔba swaa dakimɔ kpa bu man mem nɔɔwa? ¹⁴ Wee Rekabun bweseru ta Yonadabu, Rekabun biin gere mem nɔɔwa ye u neɛ, win bibu bu ku raa tam nɔ. Mɛya ba n maa tam me nɔra sere ka gison gisɔ. Ba ben sikado mem nɔɔwa. Adama ne, na ka be, Yudaba gari kua saa yee yellun di, ma ba n man swaa daki. ¹⁵ Na bu nen sɔmɔbu goriama saa yellun di, bu ka ben baawure sɔ u win daa kɔsa deri. Bu ku maa bɔnu sɔ kpa bu wa ba n waa tem me sɔɔ, me na ben baababa wɛ. Adama ba n sɔmɔ be swaa daki, bu sere man mem nɔɔwa. ¹⁶ Yonadabu, Rekabun biin bweseru ta ten sikadon gere mem nɔɔwa. Adama be, nen tɔmbu, ba ku ra man mem nɔɔwe.

¹⁷ Yen sɔna ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, ne wi na maa sɔa Isireliban Yinni, na neɛ, wee kon de kɔsa kpuro ye na raa gerua mi yu Yudaba ka Yerusalemugibu deema. Domi na ka bu gari kua, ba n man swaa daki. Na bu soka, ba n man wurari.

¹⁸ Yera Yeremi u Rekabun bwese te sɔɔwa u neɛ, amɛniwa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni wi u maa sɔa Isireliban Yinni u gerua. U neɛ, wee i besen sikado Yonadabun gere ka win yiirebu

kpuro mem nɔɔwa. ¹⁹ Yen sɔ, Yonadabu, Rekabun bii wi, u n̄ kɔsireba biamɔ win bweseru sɔɔ be ba ko n̄ nen sɔmburu m̄.

36

Baruku u tireru kusia u gara

Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ

¹ Yudaban sina boko Yoyakimu Yosiasin biin bandun w̄ɔ n̄nɛse sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Yeremi gari kua u n̄ɛɛ, ² a tireru suo, kpa a gari yi yore yi na raa nun s̄ɔwa Yudaba ka Isireliba ka bwese tukunu kpuron s̄s saa d̄ma t̄n di na ka nun gari torua Yosiasin waati sɔɔ n̄ ka ḡisɔ girari. ³ Yudaba b̄ n̄ nua k̄sa ye kon bu kua s̄ɔɔkudo ba koo ḡɔru ḡɔsia bu ben kom k̄sum deri. Saa yera kon bu ben durum w̄ka.

⁴ Yen biru Yeremi u Baruku N̄riyan bii soka ma u n̄n s̄ɔwa kpuro ye Yinni Gusunɔ u n̄n s̄ɔwa. Ma Baruku u ye yorua tire te sɔɔ.

⁵ Yera Yeremi u maa n̄n s̄ɔwa u n̄ɛɛ, wee ba man mwa ba n̄ni, na n̄ kp̄ɛ n̄ da Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. ⁶ Yen s̄ɔ, d̄ma te ba koo n̄ɔ b̄ke, a doo wun̄ɛn t̄i, kpa a Yinni Gusunɔn gari yi na nun s̄ɔwa a yore mi gari s̄a yeru mi. Kpa Yuda be ba koo na saa ben wusun di ka sere maa t̄n be ba ko n̄ w̄a mi kpuro bu yi n̄. ⁷ S̄ɔɔkudo ba koo ḡɔru ḡɔsia bu ben daa k̄sa deri, kpa bu Yinni Gusunɔ suuru kana. Domi win m̄ru ya kp̄a ye u ka bu m̄.

⁸ Yera Baruku N̄riyan bii wi, u kua kpuro ye Yeremi u n̄n s̄ɔwa. U Yinni Gusunɔn gari yi gara s̄a yee ten mi. ⁹ Yoyakimun ban ten w̄ɔ n̄ɔɔbuse sɔɔ, yen suru n̄ɔba n̄nɛse sɔɔ, yera ba n̄ɔ bokurun t̄ru yi t̄e sɔɔ Yerusalemugibu ka Yudaba kpuro ba koo na bu n̄ɔ b̄ke Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ. ¹⁰ Yen t̄ɔ te sɔɔra Baruku u Yeremin gari yi gara t̄n ben wuswaaɔ Yinni Gusunɔn s̄a yerɔ, saa Gemaria, Safanin biin dirun di, wi u s̄a tire yoro. Dii te, ta w̄awa k̄n̄nɔ ge ba m̄ k̄n̄nɔ kp̄ɔn bera ḡia, gunguru w̄l̄l̄.

Misee u wirugibu

tire ten gari s̄ɔwa

¹¹ Ye Misee Gemarian bii, Safanin debubu u Yinni Gusunɔn gari yi nua yi ba yorua tire te sɔɔ, ¹² yera u da sina bokon ȳn̄ɔ sere win tire yoron dirɔ. Ma u deema wirugii beni ba m̄n̄n̄ mi. Beya, tire yoro Elisama ka Delaya Semayan bii, ka Elinatani, Akaborin bii, ka Gemaria Safanin bii, ka Sedesiasi Hananian bii ka sere wirugii be ba tie. ¹³ Ma Misee u bu s̄ɔwa kpuro gari yi u nua Baruku u t̄n be garia.

¹⁴ Yeniban biru, wirugii be, ba Baruku Yehudi Netanian bii, Selemian debubu, Kusin sikadobu goria ba n̄ɛɛ, u ka tire te na te u Yudaba garia mi. Ma Baruku u tire te sua u ka da. ¹⁵ Ye u tura mi, yera ba n̄n s̄ɔwa ba n̄ɛɛ, a sinɔ kpa a sun tire te garia.

Ma Baruku u sina u bu tu garia. ¹⁶ Ye ba gari yi nua, yera ba m̄ɛrina ka nandabu ma ba Baruku bikia ba n̄ɛɛ, ¹⁷ a sun s̄ɔw̄ɔ n̄ge m̄e a koosina a ka gari yi yorua. Sa ko ka yi sina boko daawawa.

¹⁸ Yera Baruku u bu wisa u n̄ɛɛ, Yeremiwa u man gari yi s̄ɔm̄ɔ ma na yorun̄ɔ tireru sɔɔ ka ankiri.

¹⁹ Ma wirugii be, ba n̄n wisa ba n̄ɛɛ, i doo i kuke wun̄ɛ ka Yeremi, kpa goo u ku raa b̄ɛɛ wa.

Sina boko u tire te d̄ɔ meni

²⁰ Yeniban biru, wirugiba tire te mwa ba berua Elisama tire yoron dirɔ. Ma ba da sina bokon mi, ba n̄n gari yi s̄ɔwa.

²¹ Yera sina boko u Yehudi ḡra u n̄ɛɛ, u doo u tire te suama. Ma u da Elisaman dirɔ u tu suama u gara sina boko ka wirugii ben wuswaaɔ. ²² N deema saa ye, puran saawa. W̄ɔn suru n̄ɔba n̄nɛse sɔɔra m̄e. Ma u deema sina boko u s̄ɔ u d̄ɔ w̄s̄u win diru mi u ra sine puran saa. ²³ Yehudi ù n̄ tire ten kabura ita, n̄ kun m̄e n̄nɛ ḡra u kpa, yera sina boko u ra tire yoron k̄ɔ piibu gagu sue u ka mi ba gara bura u kp̄ɛ d̄ɔ sɔɔ, sere te kpuro ta ka d̄ɔ mwaara muku muku. ²⁴ Ye sina boko ka win b̄w̄abu ba ye kpuro nua ba n̄ nande, ba n̄ maa ben ȳn̄u ḡɛka n̄ge m̄e ba ra ko nuku sankiranun s̄s. ²⁵ Sina boko u sere tire te d̄ɔ meni, Elinatani ka Delaya ka Gemaria ba n̄n suuru kana gem gem u ku ka tu d̄ɔ meni. Adama u n̄ bu swaa daki. ²⁶ Yera sina boko u Yerameeli wi u s̄a sun̄ɔn bii, ka Seraya Asirielin bii, ka Selemia Abudelin bii wooda w̄ɛ u n̄ɛɛ, bu tire yoro Baruku ka Gusunɔn s̄m̄ɔ Yeremi mwaama, adama Gusunɔ u bu berua, ba n̄ bu wa.

Yeremi

u tire ten kpaaru yorua

²⁷ Sanam m̄e sina boko u tire te d̄ɔ meni, te Yeremi u Baruku s̄ɔwa u yore mi, yera Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄ɔwa u n̄ɛɛ, ²⁸ a maa tire kpaaru suo kpa a gari yi yore yi yi raa w̄a tire te

sɔɔ, te sina boko Yoyakimu u dɔɔ mɛni mi. ²⁹ Kpa a maa nùn sɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Wee u tire te dɔɔ mɛni, ma u nɛɛ, mban sɔna wunɛ Yeremi a yorua ma Babilonin sina boko u koo na kpa u tem mɛ kam koosia, kpa u mɛn tɔmbu ka mɛn yaa sabɛnu gura. ³⁰ Yen sɔna, nɛ, Yinni Gusunɔ na wi sina boko Yoyakimu sɔmɔ, ma win goo kun maa sinamɔ Dafidin sina gɔna sɔɔ. Mɛya ba koo maa win tiin goru deri tɔwɔ sɔɔ sɔɔ ka wɔkuru ta n sɔɔ ka pura sooramɔ. ³¹ Kon bu sɛɛyasia ben durum sɔ wi ka win bibun bweseru, ka win bwɔabu. Kon de kɔsa yu Yerusalemugibu ka Yudaba deema, ye na raa bu sɔwa, yɛn sɔ ba n wure bu man swaa daki.

³² Ma Yeremi u tireru garu sua u Baruku, Neriyan bii, wi u sɔa tire yoro wɛ. Yera u maa nùn tire te Yoyakimu u dɔɔ mɛni min gari sɔwa kpuro. Ma u yi yorua u maa gari gɛɛ yorua yi ka yi weene.

37

Sedesiasi

u Yeremi gɔra u bu Gusunɔ kana

¹ Babilonin sina boko Nebukanɛsaa u Sedesiasi Yosiasin bii kua sina boko Yudaɔ, Yekonia Yoyakimun biin ayɛɔ. ² Sedesiasi wi, ka win bwɔabu, ka win tambu ba n Yinni Gusunɔn gari yi swaa daki yi Gusunɔn sɔmɔ Yeremi u bu sɔwa mi.

³⁻⁴ N deema saa ye sɔɔ, ba n gina Yeremi pirisɔm doke. U ra dewa mi u kɔ, win tambun suunu sɔɔ. Yera sina boko Sedesiasi u Yukali Selemian bii ka Sofoni Maaseyan bii wi u sɔa yaku kowo gɔra win mi, bu ka nùn sɔ u bu Gusunɔ ben Yinni kana u ka bu nɔnu geu mɛɛri. ⁵ Saa yera Babilonigibu ba Yerusalemu tarusi. Ye ba nua ma Egibiti sunɔn tabu kowobu ba Yerusalemugii be somiru sisi, yera ba yarina ba doona min di. ⁶⁻⁷ Saa yera Gusunɔ Isireliban Yinni u Yeremi sɔwa u nɛɛ, a Yudaban sina boko wi u nun gɔrima nen mi sɔwɔ a nɛɛ, wee, Egibiti sunon tabu kowo be ba raa wee bu ka nùn somi ba gɔsirɔ ben temɔ. ⁸ Tɛ, Babilonigii be, ba koo maa wurama bu Yerusalemu wɔri bu ye mwa, bu dɔɔ sɔku. ⁹ Yen sɔ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii nɔni wɔke bu nɛɛ, Babilonigii be, ba tonda. Adama ba n yɛ ma ba n gam de. ¹⁰ Baa bɔn Babilonin tabu kowo be kamia, kpa n tie be ba mɛɛra kua, ka me, ba koo se saa ben kuu bekuruginun di bu wuu ge dɔɔ mɛni.

Ba Yeremi kpɛɛ pirisɔm dirɔ

¹¹ Sanam mɛ Babilonigibun tabu kowo be, ba yarina ba Yerusalemu deri Egibiti sunɔn tabu kowo ben sɔ, ¹² yera Yeremi u kɔ u yari Yerusalemun di u da Benyamɛn temɔ u ka win baa sua tubi ye ba bɔnu mɔ sɔɔ. ¹³ Sanam mɛ u yariɔ u kɔnɔ tura ge ba mɔ Benyamɛɛ, ma u deema ben kɔsobun tɔnwero wi ba mɔ Yirɛya Selemian bii, Hananian debubu u yɔ mi. Ma u nùn yɔrasia u nɛɛ, a tii Babilonigibu wɛ.

¹⁴ Yera u nɛɛ, aawɔ, na n nen tii Babilonigibu wɛ.

Adama durɔ wi, u n win gari yi wure. Ma u nùn mwa u ka da wirugibun mi. ¹⁵ Yera wirugii ben mɔru ya seewa ba nùn mwa ba so ba pirisɔm doke Yonatam dirɔ wi u sɔa tire yoro. N deema ba win dii te gɔsiawa pirisɔm diru. ¹⁶ Nge mɛya ba ka nùn pirisɔm doke dirɔ wɔru sɔɔ sere n ka te.

¹⁷ Sɔɔ teuru, sina boko Sedesiasi u gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma. Ye u na, ma u nùn gari bikia asiri sɔɔ u nɛɛ, Yeremi, a gari gɛɛ mɔ yi yi wee Yinni Gusunɔn min di a man sɔ?

Ma u nùn wisa u nɛɛ, oo. Yinni Gusunɔ u koo de Babilonin sina boko u nun nɔma turi.

¹⁸ Ma Yeremi u maa nùn bikia u nɛɛ, tora terà na bɛɛ tora wunɛ ka wunen bwɔabu ka sere wunen tɔmbu kpuro i ka man mwa i pirisɔm kpɛɛ. ¹⁹ Mana bɛɛn sɔmɔ be, ba wɔa be ba bɛɛ gari sɔwa ba nɛɛ, Babilonin sina boko kun nun wɔrim wee u sere tem mɛ mwa.

²⁰ Tɛ, nen yinni sina boko, a man swaa dakio kpa a nen kanaru nɔ, kpa a man kua ye na kɔ. A ku maa de n wura Yonatam tire yoron diru mi, kpa n ku ra ka gbi.

²¹ Yera sina boko Sedesiasi u wooda wɛ u nɛɛ, bu nùn yiyo pirisɔm dirun yaaraɔ kpa ba n da nùn pɛɛ kuse teuru wɛ baadomma ye wuun pɛɛ kowoba ra ko sere wuu nukurun pɛɛ yu ka kpe. Nge mɛya u ka sina pirisɔm dirun yaara mi.

38

Ba Yeremi kpɛɛ

dɔkɔ kpiriru sɔɔ

¹ Sefatia Matanin bii, ka Gedalia Pasurin bii, ka Yukali Selemian bii, ka Pasuri Maakiyan bii ba nua ye Yeremi u tɔn be sɔwa. U nɛɛ, ² ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wi u sina Yerusalemu ye sɔɔ, yiberɛba ba koo nùn gowa tabu sɔɔ, n kun mɛ u gbi gɔɔrun saabu, n kun

mɛ ka bararu garu. Adama wi u tii Babilonigibu nɔmu sɔndia, wiya ko n wāa. Win wāa tera ta ko n sāa win dukia ye u wa u ka yara wahala yen min di.

³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, u koo de Babilonin tabu kowobu bu Yerusalemu mwa.

⁴ Yera wirugibu ba na ba sina boko sɔɔwa ba nɛɛ, durɔ wini u tabu kowobu ka tɔn be ba wāa wuu ge sɔɔ berum tiamɔwa ka win gari. U n̄ bɛsɛn gea kasu sere bɛsɛn kɔsa. N n mɛn na, n weenɛ bu n̄n go.

⁵ Ma sina boko Sedesiasi u wisa u nɛɛ, wi wee u wāa bɛɛn nɔmuɔ. Na n̄ kpɛ n bɛɛ gāanu yinari.

⁶ Yera ba n̄n sua ba kpɛɛ sina bii wi ba m̄, Maakiyan dɔkɔ kpiriru garu sɔɔ. Dɔkɔ kpiri te, ta wāawa pirisɔm dirun yaaraɔ. Te sɔara ba n̄n kpɛɛ ka wɛɛ. Adama ta n̄ nim m̄. Pɔtɔkɔwa ta m̄, ma u numa pɔtɔkɔ ye sɔɔ.

⁷ Etiopigii goo wi ba m̄, Ebɛdi Meleki u wāa u sɔmburu m̄ sina kpaaru mi. Yera u nua ma ba Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. Saa ye sɔɔ, sina boko u wāa u s̄ gbāra kɔnnɔwɔ ge ba sokumu Benyameɛ, u sirimɔ. ⁸ Yera Ebɛdi Meleki wi, u yara sina kpaarun di u da u sina boko deema u nɛɛ, ⁹ nɛn yinni sina boko, ye tɔn be, ba kua mi, ya n̄ wā, ye ba ka Yeremi kpɛɛ dɔkɔ kpiriru sɔɔ. U koo gbi mi, ḡsɔrun s̄, domi dīanu kun maa wāa wuuɔ.

¹⁰ Ma sina boko u Ebɛdi Meleki wooda wɛ u nɛɛ, a tambu tena suo kpa i da i Yeremi yara saa dɔkɔ kpiri ten min di u sere gbi.

¹¹ Yera Ebɛdi Meleki wi, u tɔn be sua. Ma u da sina kpaarun arumani beru yerɔ u yāa tɔkɔnu yarama. U nu Yeremi kpɛɛya dɔkɔ ye sɔɔ ka wɛɛ. ¹² Ma u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a yāa tɔkɔ ni dokeo wunen būu bakusɔ a sere wɛɛ yi doke.

Ma Yeremi u kua mɛ. ¹³ Ma ba n̄n yarama ka wɛɛ yi, saa dɔkɔ kpiri ten min di, ba dera u wāa pirisɔm dirun yaaraɔ.

Sedesiasi

u Yeremi bwisi bikiamɔ

¹⁴ S̄ɔ teeru Sedesiasi u maa gɔra u nɛɛ, bu Yeremi sokuma kpa u na u n̄n deema Yinni Gusunɔn s̄aa yerun kɔnnɔ itaserɔ. Ye u tunuma, yera sina boko u nɛɛ, na gari gɛɛ m̄ kon nun bikia. A ku man gāanu berua.

¹⁵ Ma u n̄n wisa u nɛɛ, n̄ n nun ye sɔɔwa, a n̄ man goomɔ? Na yɛ ma n̄ n nun bwisi kɛmɔ a n̄ man swaa dakimɔ.

¹⁶ Yera sina boko Sedesiasi u b̄rɔra asiri sɔɔ u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn wāaru wi u sun wāaru wɛ, na n̄ nun goomɔ. Na n̄ maa nun tɔn be nɔmu beriammɛ be ba kasu bu nun go mi.

¹⁷ Yera u sina boko Sedesiasi sɔɔwa u nɛɛ, ameniwa Gusunɔ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, à n wunen tii Babilonin sunɔn tabu sinambu wɛ kaa n̄ wāawa wunɛ ka wunen yenugibu. Meya u n̄ maa wuu ge d̄sɔ menimɔ. ¹⁸ Adama à kun bu tii wɛ, u koo bu wuu ge nɔmu beria kpa bu gu d̄sɔ meni. A n̄ maa kisiramɔ ben nɔman di.

¹⁹ Yera Sedesiasi u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, na wurure Yuu be ba tii Babilonigibu wɛn s̄. Na berum m̄ bu ku raa man bu nɔmu sɔndia kpa bu man n̄ni s̄.

²⁰ Ma Yeremi u n̄n wisa u nɛɛ, ba n̄ nun bu nɔmu sɔndiammɛ. A n̄ɔwɔ ye Yinni Gusunɔ u gerumɔ saa nɛn min di, kpa a faaba wa, a n̄ wāa. ²¹ Adama à n̄ yina a bu tii wɛ, wee ye Yinni Gusunɔ u man s̄ɔsi kāsiru sɔɔ. ²² Na wa ba wunɛ Yudan sina bokon kurɔ be ba tie mwɛɛra ba ka da Babilonin sunɔn tabu sinambun mi. Ma kurɔ be, ba m̄,

wee, be ba raa nun gari sɔɔwa ba nɛɛ,

kaa n̄ b̄ri yɛndu m̄ mi,

ba nun n̄ni w̄kua

ma ba nun kamia.

Ye ba deema a nummɔ pɔtɔkɔ sɔɔ,

ma ba yarina ba nun deri.

²³ Wee ba koo wunen kurɔbu ka wunen bibu kpuro mwɛeri bu ka da Babilonigibun mi. Wunen tii a n̄ maa kisiramɔ ben nɔman di. Ben sina bokowa koo nun mwa kpa u wuu ge d̄sɔ meni.

²⁴ Yera Sedesiasi u Yeremi sɔɔwa u nɛɛ, a ku ra de goo u gari yi n̄ kpa bu ku raa nun go. ²⁵ Wirugibu b̄a n̄ nua ma na ka nun gari kua, ma ba na ba nun bikia ba nɛɛ, a ku bu gāanu berua ye a man sɔɔwa ka ye na nun sɔɔwa sɔɔ, kpa bu ku raa nun go, ²⁶ saa ye sɔɔ, a bu wisio a nɛɛ, a man suuru kanam nawa n̄ ku ka nun da Yonatam yɛnuɔ kpa a ku ra ka gbi.

²⁷ Yera wirugii be kpuro ba na Yeremin mi, ba n̄n gari yi bikia. Ma u bu wisa nge mɛ sina boko u n̄n sɔɔwa mam mam, ma ba n̄ɔ mari ba yara. Domi gari yi u n̄n sɔɔwa mi, yi n̄ gina yara t̄ɔwɔ. ²⁸ Pirisɔm dirun yaara miya u wāa sere ba ka Yerusalemu mwa.

Babilonigibu

ba Yerusalemu mwa

(I maa mεεrio 52:4-16, Sinambu II, 25:1-12)

Wee ye n koorα sanam mε Babilonigiba Yerusalemu mwa.

39

¹ Sedesiasi Yudaban sina bokon bandun wōo nōɔba nnese, yen suru wōkuruse sōɔra Nebukanεsaa, Babilonin sina boko u Yerusalemu wōrima ka win tabu kowobu kpuro. Ma ba sansani gira yen bōkuα, ma ba kuku yenu kua ba ka sikerena. ² Sedesiasin bandun wōo wōkura tiasen suru nnese, yen sōo nōɔba nnese sōɔra ba gbāraru yaba. ³ Saa yera Babilonin tabu sinambu ba dua ba wuu ge tarusi gen kōnnō wuu suunuguu gian di. Tabu sinam ben yīsa wee, Nεεgali Sareseε, ka Sangaa Nebu, ka Saasekimu, sina bokon sōm kowobun wirugii, ka maa Nεεgali Sareseε wi u sāa dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinam be ba tie.

⁴ Ye Sedesiasi, Yudaban sina boko ka win tabu kowobu ba bu wa, yera ba duki yarina wōkuru ba yara ka kōnnō ge ga wāa gbāranu yirun baa sōo sina bokon dāa gbaarun bōkuα wōwan bera gia. ⁵ Adama Babilonin tabu kowo be, ba sina boko Sedesiasi naa swīi ma ba nūn naamwε Yerikon wōwαo. Yera ba nūn mwa ba ka da Babilonin sina bokon mi, Ribilao, Hamatin temō. Miya u nūn siri. ⁶ Ma u dera ba Sedesiasin bibu ka win sina asakpabu sakira Ribila mi, win nōni biru. ⁷ Yen biru u Sedesiasin tiin nōni wōwa ma u nūn bōkuα ka sii gandun yōni ba ka da Babiloniα.

⁸ Babilonigii be, ba Yerusalemun sina kpaaru ka yen yεnusu dōo meni, ma ba yen gbāraru surura. ⁹ Yen biru Nebusarada, kōsobun wirugii, u tɔn be ba tie Yerusalemu ka be ba nūn tii wε ka sere maa be ba tie tem mε sōo gura u ka doona Babiloniα. ¹⁰ Adama u ben bwεεbwεε be ba n gāanu mō deri tem mε sōo ma u bu gbea wε.

Ba Yeremi yara pirisəm di

¹¹ Ma Nebukanεsaa, Babilonin sina boko u Nebusarada, kōsobun wirugii wooda wε Yeremin sō u nεε, ¹² a nūn mεεrio kpa a nūn kōsu. A ku nūn kōsa gaa kua. Ye u nun sōwa kpuro, a koowo. ¹³ Ma Nebusarada, kōsobun wirugii, ka Nebusasibani, sina bokon sōm kowobun wirugii, ka Nεεgali Sareseε, dobo dobogibun wirugii, ka sere sina bokon tabu sinambu kpuro, ¹⁴ ba gōra bu Yeremi yarama pirisəm dirun di, kpa bu ka nūn da bu Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu nōmu sōndia. Wiya u ka nūn da win yenuα. Nge mεya Yeremi ka ka yara u wāa ka Yuda be ba tie.

Gari yi Yinni Gusunō

u Ebedi Meleki sōowa

¹⁵ Saa yè sōo Yeremi u wāa pirisəm sōo, Yinni Gusunō u nūn sōowa u nεε, ¹⁶ a doo a Ebedi Meleki, Etiopigii wi sō a nεε, nε, Gusunō Isireliban Yinni, nε wi na wōllu ka tem mō, na raa gerua na nεε, kōsa ya koo wuu ge deema, n n mō gea. Tε, kon de kōsa ye, yu tunuma. Ye kpurowa ya koo koorα win nōni biru. ¹⁷ Adama yen tōo te, kon nūn yakia. Bēn bεrum u mō mi, ba n nūn nōma turi. ¹⁸ Na n derimō bu nūn go. Kon win wāaru yakia, domi u man naane kua. Nε, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

40

Yeremi u da Gedalian mi,

Misipao

¹ Yinni Gusunō u ka Yeremi gari kua sanam mε Nebusarada u dera u wurama saa Raman di.

N deema ba raa nūn bōkuαwa wi ka Yerusalemugibu gabu ba ka dōo Babiloniα. Min diya Nebusarada u nūn yara. ² Ma Nebusarada wi, u nūn soka u ka da bee tia u nεε, Gusunō wunen Yinni u raa gerua u nεε, kōsa ya koo wuu geni deema. ³ Wee, tε, ye u gerua mi, ya koorα yēn sō i nūn torari, i n win gere mēm nōowε. ⁴ Tε, kon nun yakia n nun yōni yi pota. Adama à n kī a ka man da Babiloniα, a na su da. Kon nun nōori. À kun maa kī, a sinō. A doo a sina mi n nun wēre.

⁵ Sanam mε Nebusarada u wa ma Yeremi kun fuuku wisa, yera u nεε, n n mēn na, a doo a Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deema. Wiya sina boko Nebukanεsaa u kua suno Yudaban wusu sōo. Kaa n ka nūn wāa ka tɔn be ba tie sannu, n kun mε, a doo mi a kī.

Ma Nebusarada wi, u nūn dīanu kusenu kua ka sere maa kēnu ganu. Ma u dera u doona. ⁶ Yera Yeremi u da Gedalian mi, Misipao, u sina mi ka tɔn be ba tie tem mε sōo sannu.

Gedalia u Yudan tem kpare

(I maa mεεrio Sinambu II, 25:23-24)

⁷ Saa yè sɔɔ tabu sinam be ba raa woo tabu gberɔ ka ben tabu kowobu ba nua ma Babilonin sina boko u Gedalia, Akikamun bii kua Yudaban sunɔ, ma u nùn tɔn be ba tie Yudaa kpuro nɔmu beria, ka sere bwɛɛbwɛɛ be ba ñ yoru mwe ba ka de Babiloniɔ, ⁸ yera ba da Gedalian mi, Misipaɔ. Be ba da mi, bera, Isimeeli, Netanian bii, ka Yokanani ka Yonatam, Karean bibu, ka Seraya, Tanumetin bii, ka Efai Netofagiin bibu, ka Yesania, Maakagiin bii, be kpuro ka ben tumbu. ⁹ Yera Gedalia u bu sɔɔwa ka bɔri u neɛ, i ku berum ko i ka Babilonigibu sã. I gesi sino besen tem me sɔɔ kpa i Babilonin sina boko sã. Saa yera i ko i n wãa bari yendu sɔɔ. ¹⁰ Wee, na wãa Misipa mini na n ka sãa beɛn nɔni Babilonigii ben mi. Adama beɛ, i doo i gberun dãa marum sɔri me ba ra di ka me ba ra ka maa gum ka tam ko. Kpa i mu bere beɛn wekenɔ, kpa i sina i n wãa wuu si i mwa sɔɔ.

¹¹ Ma Yuda be ba wãa Mɔabun temɔ ka Amɔniban temɔ ka Edɔmuban temɔ, ba nua ma Babilonin sunɔ u gabu deri Yudaban temɔ, ma u Gedalia kua ben kparo. ¹² Yera be kpuro ba wurama ben temɔ. Ma ba da ba Gedalia deema Misipaɔ. Wɔɔ ge sɔɔ, ba resɛm wa too, ka maa dãa marum gam.

Ba Gedalia go

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:25-26)

¹³ Sɔɔ teeru Yokanani, Karean bii, ka sere tabu sinam be ba wurama tabu gberun di mi, ba na Gedalian mi Misipaɔ. ¹⁴ Ma ba nùn sɔɔwa ba neɛ, a yɛ ma Baalisi, Amɔniban sina boko u Isimeeli, Netanian bii gɔra u nun go?

Adama Gedalia u ñ ye wure. ¹⁵ Ma Yokanani u da Misipaɔ u Gedalia sɔɔwa asiri sɔɔ u neɛ, a de n da n Isimeeli, Netanian bii wi go, kpa goo u kun yɛ. Nge mban sɔna kaa de u nun go, kpa Yuda be ba mɛnne mini bu maa yarina kpa ben gabu bu gbi.

¹⁶ Ma Gedalia u Yokanani wisa u neɛ, a ku Isimeeli go, domi ye a gerua win sɔ mi, weesa.

41

¹ Adama wɔɔ gen suru nɔɔba yiruse sɔɔ, yera Isimeeli u na Misipaɔ Gedalian mi. Isimeeli wi, u sãawa sina bii ka maa sina asakpɔ. Tumbu wɔkura ba nùn swiima ba ka na mi. Sanam me ba sɔ ba dimɔ ka Gedalia, ² yera Isimeeli ka tɔn be ba nùn yɔsirima mi, ba seewa sannu sannu ba Gedalia takobi sɔkura ba go, wi, wi Babilonin sina boko u gɔsa u ka Yudan tem kpara mi. ³ Isimeeli wi, u maa Yudaba kpuro ka Babilonin tabu kowo be ba wãa mi go.

Isimeeli u tumbu wene go

⁴ N deema goo kun yɛ ma Gedalia u gu. Ye n kua sɔɔ yiru, win gɔɔn biru, ⁵ yera tumbu wene gabu ba seema saa Sikɛmu ka Silo ka Samarin di. Tɔn be, ba ben toba kɔna, ben yãnu nu gɛɛkire ma ba tii murura baama nuku sankirarun sɔ. Meya ba maa alikama sɔɔwa ka turare bu ka Yinni Gusunɔ yakuru kua Yerusalemuɔ win sãa yera. ⁶ Yera Isimeeli u seewa Misipan di u da u ka bu yinna swaɔɔ, u sumɔ. Ye u tura ben mi, ma u neɛ, i na su da Gedalian mi.

⁷ Adama ye ba dua wuuɔ, yera wi ka win tumbu ba tɔn be mwa ba sakira. Ma ba ben gonu kpɛɛ dɔkɔ kpikiru garu sɔɔ. ⁸ N deema be sɔɔ, u ñ tumbu wɔkuru go yèn sɔ ba raa nùn sɔɔwa ba neɛ, u ku bu go, be, ba alikama ka gbɛɛ, ka gum ka tim berua yakasɔ. ⁹ Dɔkɔ kpiri tè sɔɔ u tɔn ben gonu doke mi, ta sãawa te Asa u dera ba gba sanam me wi ka Basa Isireliban sina boko ba tabu mɔ. Te sɔra u tɔn goo ni yibia.

¹⁰ Yen biru, u be ba tiara mi yoru mwɛera u ka doona ka sina bokon bii wɔndiaba ka sere tɔn be Nɛbusarada, kɔsobun wirugii u Gedalia deria. Be kpurowa u yoru mwɛera u ka da Amɔniban mi.

Ba yoo be Isimeeli u mwɛera

yakia

¹¹ Yokanani, Karean bii, ka Yudaban tabu sinam be ba wãa ka wi, ba nua kɔsa ye Isimeeli u kua. ¹² Yera ba tabu durɔbu sua ba da bu ka Isimeeli wɔri. Ma ba nùn deema yeru bɔkɔwɔ ge ga wãa Gabaoniɔ. ¹³ Tɔn be Isimeeli u mwɛera mi, ye ba Yokanani wa ka win tabu sinambu, yera ben nuki dora. ¹⁴ Ma be kpuro ba Isimeeli deri, ba da ba Yokanani deema. ¹⁵ Adama Isimeeli wi, u duka yakura Yokananin min di ka tumbu nɔɔba ita gabu, ma u da u wãa Amɔniban mi.

¹⁶ Yokanani ka win tabu sinam be, ba tɔn be ba tie mwɛera Isimeelin nɔman di, be u raa mwɛera sanam me u Gedalia go. Bera tabu kowobu ka tɔn kurɔbu ka bibu ka sina bokon sɔm kowobu. Be kpurowa u mwɛerima saa Gabaonin di. ¹⁷ Ma ba da ba wãa sɔban sɔbia yeru garan mi, te ba ra soku Kimuhamu Betelehɛmun bɔkuɔ. Yen biru, ba kpikiru da Egibitiɔ. ¹⁸ Domi ba Babilonigibun berum mɔ yèn sɔ Isimeeli u Gedalia go wi Babilonin sina boko u kua Yudaban kparo.

42

Yudaba ba Yeremi bikia

u bu Gusunɔ kana

¹ Yera tabu sinam be ba raa kpikuru sua, ka Yokanani, Karean bii, ka Yesania, Hoseen bii, ka tɔn be ba tie kpuro, saa wirugibun di sere ka bwɛɛɛbwɛɛɛbɔ, ba na ba Yeremi sɔɔwa ba nɛɛ, ² a de a na ye sa nun bikiamɔ. A sun Gusunɔ kana, bɛɛɛ be sa tien sɔ, domi sa raa dabi, adama tɛ sa kaara, nge mɛ a waamɔ. ³ A Gusunɔ wunen Yinni kanɔ u sun sɔɔsi mi sa ko da ka ye sa ko ko.

⁴ Ma Yeremi u bu wisa u nɛɛ, na nua. Kon Gusunɔ bɛɛɛn Yinni kana nge mɛ i man bikia kpa n wurama n bɛɛ sɔ ye u man sɔɔwa. Na n bɛɛ gāanu beruamme.

⁵ Ma ba Yeremi wisa ba nɛɛ, sa wura su ko mam mam ye Yinni Gusunɔ u koo nun sɔ su ko. Wiya u koo ko bɛɛɛn seeda dio gemgii ka naanegii sɔ kun bɛɛɛn nɔɔ mwɛɛru yibie. ⁶ Wee bɛɛɛra sa nun gɔra a sun Gusunɔ bɛɛɛn Yinni bikia. Yen sɔ, sa ko ko ye u sun sɔɔwa su ko, baa ya kun sun wɛre. Ka mɛ, sa ko n nuku dobu mɔ yɛn sɔ sa nɔn mɛm nɔɔwamme.

Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa

⁷ Sɔɔ wɔkurun biru, Yinni Gusunɔ u Yeremi wisa. ⁸ Ma Yeremi u Yokanani, Karean bii sokusia ka tabu sinam be ba nɔn swii ka sere ben tambu kpuro be ba wāa mi, wirugibu ka bwɛɛɛbwɛɛɛbu. ⁹ Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, wee bɛɛya i man gɔra n Gusunɔ bɛɛ Isireliban Yinni bikia. Ye u man sɔɔwa wee. U nɛɛ,

¹⁰ i n sina tem mɛ sɔɔ,

u koo de bɛɛɛn tɔmbu bu tasi.

U n maa bu goomɔ.

U koo bɛɛ swiwa i n nuuru mɔ.

U n bɛɛ wukamɔ,

u n maa derimɔ kɔsa yu bɛɛ deema

ye u raa bwisika u bɛɛ kua.

¹¹ N n mɛn na, i ku maa Babilonin sina bokon berum ko.

Domu wi, Yinni Gusunɔ u ko n ka bɛɛ wāa kpa u bɛɛ faaba ko.

¹² Wi, Gusunɔ u koo de u bɛɛɛn wɔnwɔndu wa.

Kpa u de i wurama bɛɛn temɔ.

¹³ Adama i n nɛɛ, i n wi, Yinni Gusunɔ mɛm nɔɔwamme, i n sinamɔ tem mɛni sɔɔ, ¹⁴ i ko i dawa Egibitiɔ mi i n tabu wasi, baa bin kɔban swii i n nɔɔmɔ, i n maa dīanu biamɔ, yen sɔ, miya i ko sina, ¹⁵ tɛ i swaa dakio ye Gusunɔ, bɛɛ Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ, u gerumɔ. U nɛɛ,

bɛɛ Yuda be i tie, i n gɔru doke i ka da Egibitiɔ ka gem,

kpa i n wāa mi,

¹⁶ sanam mɛya taa bin berum i mɔ,

bu koo bɛɛ deema Egibiti mi.

Gɔɔ tɛn weeweenu i maa mɔ mi,

ta koo bɛɛ deema,

kpa i gbisuku mi gia.

¹⁷ Be ba gesi nia kua

bu ka da Egibitiɔ bu kuke,

ba koo gbiwa tabu sɔɔ,

ka gɔru sɔɔ, ka baranu sɔɔ.

Ben goo kun kisiramɔ kɔsa yen di

ye u koo bu surema mi.

¹⁸ Yeremi u nɛɛ, wee ye Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ, nge mɛ u Yerusalemgugibu win mɔru seesi, nge mɛya u koo maa bɛɛ ye seesi, i n da Egibitiɔ. Saa ye sɔɔra ba ko n da ka bɛɛɛn yisuru tɔmbu bɔrusi, n kun mɛ, bu ka goo gāa kɔsunu sie, kpa bu bɛɛ gem i seku bakaru wa kpa i kun maa sine tem mɛ sɔɔ.

¹⁹ U maa nɛɛ, i ku Egibiti da, bɛɛ be i tie Yudaban bweseru sɔɔ. I de i n yɛ ma u bɛɛ ye yinariwa giso. ²⁰ Sanam mɛ i man gɔra n bɛɛ Yinni Gusunɔ kana, ye na wurama, i gerua i nɛɛ, n bɛɛ sɔɔwɔ mam mam ye Gusunɔ bɛɛɛn Yinni u man sɔɔwa kpa i ye ko. Adama weesa i ti kua.

²¹ Domi giso, na ka win wisibu na adama i n bin gabu swaa daki bi u nɛɛ, n bɛɛ sɔ. ²² Tɛ, mi i dɔɔ i sina mi, i n yɛ ma tabu sɔɔra i ko i gbi, n kun mɛ gɔru sɔɔ, n kun mɛ baranu sɔɔ.

43*Ba ka Yeremi da Egibitiɔ**ka dam*

¹ Sanam mɛ Yeremi u gari yi tɔn be ba wāa mi kpuro sɔɔwa, yi Gusunɔ ben Yinni u nɛɛ, u bu sɔ, ² yera Asaria, Hoseen bii, ka Yokanani, Karean bii, be kpuro ba Yeremi wisa ka tɔn piiburur ba nɛɛ, ye a gerua mi, weesa. Gusunɔ bɛɛɛn Yinni kun nun sɔɔwa a sun sɔ, su ku

Egibiti da. ³ Adama Baruku, Neriyān biiwa u nun b̄ariem̄o a ka sun s̄o su ku da mi, domi u k̄iwa Babilonigibu bu sun mw̄eri bu go, ñ kun m̄e bu sun yoru mwa bu ka da ben temo.

⁴ Nge meya Yokanani, Karean bii, ka tabu sinambu kpuro ka ben t̄ambu kpuro ba yina bu Yinni Gusunon gari n̄o ye u nee, bu de bu sina ben tem mi. ⁵ Yera Yokanani ka tabu sinam be, ba ka Yuda be ba tie da Egibiti, be, be ba raa kpikuru da tem tukum̄o ba wurama, ⁶ t̄on dur̄abu ka t̄on kur̄abu ka bibu ka sina bokon bii w̄andiaba, be kpuro gesi be Nebusarada, k̄s̄obun wirugii, u Gedalia, Akikamun bii, Safanin debubu deria. Ma ba ka Yeremin tii da ka maa Baruku Neriyān bii. ⁷ Ba da ba w̄aa Egibitin wuu ge ba m̄o Tapanesio. Nge meya ba ñ ka Gusunon gere mem̄ n̄owe.

Ba koo Egibiti tabu w̄ori

⁸ S̄o teeru Yinni Gusunon u Yeremi s̄owa Tapanesio u nee, ⁹ a kpee bakanu suo kpa a da a nu sike Yudaba kpuron wuswaa mi ba ra birikiba w̄o ye ya w̄aa Egibitin sina kpaarun k̄ann̄ow̄o Tapanesio. ¹⁰ Kpa a Yudaba s̄o a nee, ameniwa ne, Gusunon Isireliban Yinni, ne wi na w̄ollu ka tem m̄o, na gerua. Na nee, wee, kon de bu Nebukanesaa, nen som̄ kowo kasum̄ da kpa n win bandu sw̄i kpee ni a sikuan w̄oll̄o kpa u win sina ḡona teria mi, ¹¹ kpa u Egibitigibu seeyasia. Be u koo go, u go, be u koo mw̄eri u ko yobu kpa u mw̄eri, be u koo maa sakiri ka takobi, kpa u sakiri. ¹² Kpa u ben b̄uu dia d̄o men̄i, kpa u b̄uu nin tii gura kpa u maa ben ȳanu gura ya kun n̄un s̄esie kpa u yari min di ka b̄ori ȳendu, nge m̄e naa kpar̄o u ra win kpara yaberu sebe u n doon̄o. ¹³ U koo Beti Semesin bw̄arokunu k̄osuku, kpa u b̄uu dia ye ya tie d̄o men̄i Egibiti mi.

44

Gari yi Yinni Gusunon u Yuda

be ba kpikuru da Egibiti

s̄owa

¹ Yinni Gusunon u Yuda be ba w̄aa Migidolio ka Tapanesio ka Menfisio ka Patur̄asio Egibitin tem̄o s̄owa saa Yeremin min di u nee, ² wee, ye ne Gusunon, w̄ollu ka tem Yinni na gerua. Na nee, i k̄sa ye kpuro wa ye na Yerusalemu kua ka Yudan wuu si su tie. Wee, su kua bansu. Goo maa sari mi. ³ Domi ba k̄sa kua ba nen m̄oru seeya ye ba ka da ba b̄unu ȳakunu kuamme ni bee ka been baababa i ñ daa ȳe. ⁴ Na bee nen som̄abu ḡoria saa yellun di bu ka bee s̄o, i ku saa k̄su nini ko, ni nen tii na tusa. ⁵ Adama i ñ man swaa daki. I ñ been kom̄ k̄sum̄ deri. I ñ maa b̄uu ȳaku kobu deri. ⁶ Ma na ka bee m̄oru kua gem gem. Na Yudan wusu ka Yerusalemun sw̄e kpeerasia ma ye kpuro ya kua bansu, nge m̄e i waam̄o giso.

⁷ Yen s̄o t̄e, ameniwa ne, Gusunon Isireliban Yinni, ne wi na w̄ollu ka tem m̄o, na gerua. Na nee, mban s̄ona i tii durum̄ baka yeni s̄obim̄o ye i ka dera ba kur̄abu ka dur̄abu ka bibu ka bii w̄enu go sere goo kun maa tie. ⁸ I k̄iwa i nen m̄oru seeya ka been b̄uu ȳaku kookoo si i m̄o Egibiti mi i w̄aa? I k̄iwa i tii kam ko, kpa i ko b̄origibu ka sekurugibu handunia ye s̄o? ⁹ I duariwa k̄sa ye been baababa ka been sinambu ka ben kur̄abu ka been tii ka been kur̄abu i kua Yuda ka Yerusalem̄o? ¹⁰ Wee, sere ka t̄e i ñ tii kaw̄e i ḡoru ḡosie. I ñ man nasie, i ñ maa nen woodaba sw̄i ye na bee ka been baababa w̄e.

¹¹ Yen s̄ona ne, Gusunon Isireliban Yinni, ne wi na w̄ollu ka tem m̄o na bee biru kisi ma na bee k̄sa kua n ka bee Yudaba kpuro kam koosia. ¹² Kon Yuda be ba kpikuru da Egibiti kam koosia. Egibiti miya ba koo gbi kpuro. Ba ñ goo burem̄o. Ba koo gbiwa tabu s̄o, ka ḡoru s̄o kpa bu bu gem bu sekuru wa, kpa ba n da ben ȳisiru sie bu ka goo b̄orusi, ñ kun m̄e bu n̄un ḡaa k̄sunu gerusi. ¹³ Kon bu seeyasiawa nge m̄e na Yerusalemugibu seeyasia ka tabu, ka ḡoru, ka maa baranu. ¹⁴ Kon de ben fiiko bu kpikuru su. Be baasi, goo kun kisiram̄o. Goo kun maa wee Yudan tem̄o baa me ba ko n k̄i bu wurama amen biru.

Ba Asitaate ȳakuru kuamme

¹⁵ Yera be kpuro be ba ȳe ma ben kur̄abu ba ra b̄unu turare d̄o dokeye ka t̄on kur̄o dabunu kpuro be ba w̄aa mi, ka t̄on dabi te ta tie Patur̄asio, Egibitin tem mi, ba Yeremi s̄owa ba nee, ¹⁶ sa ñ gari yi mem̄ n̄owamm̄e yi a gerua a nee, yi weewa Yinni Gusunon min di. ¹⁷ Sa ko kowa nge m̄e sa gerua, su b̄uu wi ba m̄o Asitaate turare d̄o dokea, kpa su maa n̄un tam t̄ara nge m̄e sa ra raa ko, bese ka besen baababa, ka besen sinambu ka besen wirugibu Yudan wusu s̄o ka Yerusalemun sw̄e s̄o. Domi saa ye s̄ara sa ra wa su di su debu, sa n nuku dobu m̄o kpa sa kun wahala gaa wa. ¹⁸ Adama saa d̄oma t̄en di sa ñ maa b̄uu wi turare d̄o dokeare, sa ñ maa n̄un tam t̄arare, saa min diya sa kpuro bia. Tabu sun di, ma ḡora sun go.

¹⁹ Ma t̄on kur̄o be, ba gerua ba nee, sanam m̄e sa b̄uu wi ȳakunu kuamme, ka besen dur̄obun ȳera. Ba ȳe ma sa ra b̄uu wi kiraru kue su ka n̄un beere w̄e, kpa su n̄un tam t̄ara tem̄o.

²⁰ Ma Yeremi u t̄on be kpuro wisa, kur̄abu ka dur̄abu, u nee, ²¹ bee ka been baababa ka been sinambu ka been wirugibu, i ra b̄uu ȳakunu kue Yudan wusu s̄o ka Yerusalemun sw̄e s̄o.

Nge weesa? I tamaa Yinni Gusunɔ kun ye yɛ? Nge i tamaa u ye duariwa. ²² Aawo, u n̄ ye duari. U ka bɛɛ wasirawa bɛɛn kom kɔsum s̄s̄ ka daa kɔsa ye i kuan s̄s̄. Yen s̄na bɛɛn tem mu kua bansu. Goo maa sari me s̄s̄. Ma mu kua tem b̄ruram nge me sa waamɔ giso. ²³ Wahala ye, ya bɛɛ deemamawa giso yɛn s̄s̄ i b̄nu yākuru kua ma i Yinni Gusunɔ torari i n̄ win gere wure, i n̄ maa win s̄s̄sinu ka win woodaba ka win kirɔba sw̄i.

²⁴ Yeremi u maa t̄n be kpuro, kurɔbu ka durɔbu, s̄s̄wa u nɛɛ, bɛɛ Yudaba, bɛɛ be i w̄a Egibitɔ, i swaa dakio i n̄ ye Yinni Gusunɔ u gerua. ²⁵ Wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni wi u w̄llu ka tem m̄ u gerua. U nɛɛ, bɛɛ ka bɛɛn kurɔbu, i nɛɛ, i ko i bɛɛn n̄ɔ mwɛnu yibia ni i b̄u t̄n kurɔ wi ba m̄ Asitaate kua. Wiya i ko i turare d̄s̄ dokea, kpa i maa n̄n tam t̄ra tem. Wee, i maa ye kua. ²⁶ Yen s̄s̄ t̄ɛ, i swaa dakio i n̄ ye wi, Yinni Gusunɔ u bɛɛ s̄s̄m̄. U b̄rum̄ ka win ȳisi bakaru ma Egibitin tem kpuro s̄s̄, Yuda goo kun maa b̄rum̄ ka win ȳisuru u nɛɛ, sere ka Yinni Gusunɔn w̄aru. ²⁷ U koo dewa kɔsa yu bɛɛ deema, n̄ n̄ m̄ gea. Yuda be ba w̄a Egibitɔ kpuro, ba koo gbiwa tabu s̄s̄ ka ḡs̄ru s̄s̄. ²⁸ Ka me, bɛɛn fiiko ba koo kisira tabun d̄i, kpa bu wurama Yuda. Saa yera, bɛɛ be i da mi kpuro i ko i gia n̄ n̄ nen garin na yi kooro, n̄ n̄ maa bɛɛgiin na yi kooro. ²⁹ U koo bɛɛ deema Egibiti mi, kpa u bɛɛ ȳireru w̄ɛ te ta koo bɛɛ s̄s̄si ma kɔsa ye u raa gerua ya koo nawa ka gem. Ȳre tera, ³⁰ u koo Egibitin sunɔ Hofara win yiberɛba n̄mu beria be ba kasu bu n̄n go, nge me u Yudaban sina boko Sedesiasi Nebukanesa n̄mu beria, wi, wi u kasu u n̄n go. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

45

Gari yi Yeremi u Baruku

s̄s̄wa

¹ Sanam me Baruku Neriyan bii u gari yi yorua tireru s̄s̄ yi Yeremi u n̄n s̄s̄wa Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄s̄ nnese s̄s̄ra mi. Yen biru Yeremi u Baruku s̄s̄wa u nɛɛ, ² wee ye Gusunɔ Isireliban Yinni, u gerua wunen s̄s̄. ³ U nɛɛ, a gerum̄ a m̄, a kam kuawa domi wi, Yinni Gusunɔ u wunen wahala sosim̄. Ma a weeweenu m̄ sere a wasira. Adama a bia mi kaa w̄ra.

⁴ Wee, ye Yinni Gusunɔ u nɛɛ n̄ nun s̄s̄. U nɛɛ, u koo ye u raa bana k̄sukuwa, kpa u ye u raa duura wukiri. Yen tubusiana, u koo tem me kpuro sanku.

⁵ U maa nɛɛ, ḡa bakana a kasu wunen tiin s̄s̄? A ku be nu kasu. Domi u koo de kɔsa yu na yu t̄mbu kpuro w̄ari. Adama wunɛ u koo wunen w̄aru yara mi a da kpuro. Tera ta ko n̄ s̄a nge wunen arumani ye a gura tabu s̄s̄.

46

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi s̄s̄wa bwese tukunun s̄s̄.

Ba Egibitigibu kamia

Kaakemisio

² Babilonin sina boko u Egibitin sunɔ Neko ka win tabu kowobu kamia Kaakemisio, Efaratin daaran b̄ku. N̄ deema saa ye s̄s̄, Yoyakimu, Yosiasin bii, Yudaban sina bokon bandun w̄s̄ nnese s̄s̄ra mi. Saa ye s̄s̄ra Yinni Gusunɔ u gari yini gerua Egibitin sina boko ka win tabu kowobun s̄s̄ u nɛɛ,

³ wee Egibitin tabu sinambu ba kuuki m̄ ba m̄, i t̄renu s̄s̄ru koowo, bakanu ka piiminu, kpa i se i tabu da.

⁴ I bɛɛn tabu k̄k̄e be dumi gawe s̄s̄ru koowo. Bɛɛ maas̄bu, i bɛɛn dumi ȳow̄o, kpa i bɛɛn tabu fur̄su doke. I bɛɛn yaasi sunkuo yi balli, kpa i bɛɛn tarakpenu sebe.

⁵ Adama mba Yinni Gusunɔ u sere waam̄ ya kooram̄ ben suunu s̄s̄. U nɛɛ, be wee ba mwia kpana ba biruku yira wuram̄. Ba ben tabu durɔbu kamia. Ma ba duki m̄, ba n̄ n̄ mam biru m̄erim̄. Tem me kpuro mu berum duura.

⁶ Kam sɔɔra be ba sɔu ba duki mɔ.

Baa tabu durɔ dangibu bɔ n duki sua kama.
Domi sɔɔ yɛsan nɔm geu gia, Efaratin daarun bɔkuɔ,
dabiru ta sokuramɔ ta wɔrukumɔ.

⁷ Wara u ka daa te ba mɔ Nilu weene tɔ n yiba.

Wara u ka tu weene sanam me ten tora bɔ.

⁸ Egibitigiba ba ka tu weene.

Domi ba nee, nge me Nilun nim mu ra terie ka dam tem sɔɔ,
nge meya ben tabu kowobu ba koo maa teria tem sɔɔ,
kpa bu wusu ka sin tɔmbu kam koosia.

⁹ Wee ba mɔ, ben maasɔbu bu seewo fuuku.

Be ba tabu keke be dumi gawe dua,
bu duki doo.

Ben tabu durɔbu bu seewo.

Puti ka Kusin tabu durɔbu be ba tere piiminu neni,
ka sere Ludiba be ba sɔa ten towobu,
bu seewo.

¹⁰ Adama tɔɔ teni, ta ko n sɔawa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinnigiru.

Ta ko n sɔawa tɛ sɔɔ u win yiberɛba mɔru kɔsiemɔ.

Takobi ya koo tɔmbu di,
kpa yu yem debu.

Tɔn dabi te ya koo go,
Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔ,
ta ko n kpɔ nge yaku yaa
Efaratin daarun gooro,
sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.

¹¹ Bɛɛ Egibitigibun tabu kowobu,
baa i n seewa i da Galadiɔ i tim kasu, kama.

Bɛɛn mɛɛra ya n kpeemɔ.

¹² Bwesenu kpuro nu koo nɔ
nge me ba bɛɛ sekuru doke.

Domi ba koo bɛɛn desirun kuuki nɔ baama.

Bɛɛn tabu durɔbu ba ko n bɔarimɔwa.

Bɔ n yinna, ba koo wɔrukuwa sannu.

Nebukanɛsaa u Egibiti wɔri

¹³ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa sanam me Babilonin sina boko, Nebukanɛsaa
u na u Egibiti wɔri. U nee,

¹⁴ a Egibitigibu nɔɔsio

ka be ba waa yen wuu si ba mɔ Migidoli, ka Menfisi, ka Tapanɛsi sɔɔ,
a nee, ben baawure u seewo u sɔɔru ko.

Domi ba bu tabu wɔrima baaman di.

¹⁵ Ben tabu durɔ dangibu ba wɔruka.

Ba n kpɔa ba ka tii yine.

Ne, Yinni Gusunɔwa na bu fuka.

¹⁶ Na dera ben tabu kowo dabiru ta sokura ta wɔruka.

Ma ba mɔ, bu seewo bu wura ben temɔ

mi ba bu mara, mi tabu sari.

¹⁷ Ne, Yinni Gusunɔ na nee,

bu Egibitin sunɔ yisi kpaaru kɛɛyɔ

bu nee, woo kanɔ.

U dera saa gea nɔn doonari.

¹⁸ Ne Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

ne wi na sɔa sina boko,

sere ka nen waaaru,

nge me ba ye ma guu te ba mɔ Tabori

ta guu ni nu tie gunum kere,

ka nge me ba ye ma guu te ba mɔ Kaameli

ta waa nim wɔkun bɔkuɔ,

nge meya ba n ye kam kam

ma yiberɛba ba koo na bu bu wɔri.

¹⁹ Bɛɛ Egibitigibu, i sɔɔru koowo i bɛɛn yɔnu gura,

ba koo bɛɛ yoru mwɛɛri.

Domi wee, Mɛnfisi ya koo ko bansu.

Goo kun maa sinamɔ ye sɔɔ.

²⁰ Bɛɛ Egibitigibu, i sɔawa nge naa gbiiba ye ya wɔ.

Adama wee, daru swɔa gaa ya wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

yu ye wɔri.

²¹ Bɛɛn tabu kowo be ba ra bɛɛ somi gobin sɔ,

ba bɔɔru nge naa gumgia.

Ka mɛ, ben tii ba koo biruku yira wura

bu duki yakikira.

Domi nɔni swɔara koo bu wɔri.

Ben sɛɛyasiabun saa ya tura.

²² Egibitigiba duki mɔ

nge wɛɛ yi yi doonɔ wɔkinu sari.

Domi yiberɛba ba bu wɔrimɔ ba suririmɔ,

nge dɔa buro wi u dɔa suririmɔ ka gbɔa, dɔa sɔɔwɔ.

²³ Baa mɛ ben dɔa sɔɔ ga kpɔ

sere goo kun kpɛ u du mi,

ka mɛ, ba koo gu bɔɔriwa.

Domi yiberɛ be, ba twee dabiru kere.

Goo kun kpɛ u ben geeru gia.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁴ Egibitigiba wɔa sekuru sɔɔ.

Domi wee, ba bu sɔɔ yɛsan nɔm geugibu nɔmu sɔndia.

²⁵ Nɛ, Gusunɔ Isireliban Yinni, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ, na maa nɛɛ, kon bɔu wi ba mɔ Amɔɔ sɛɛyasia wi u wɔa Tebesio, ka Egibitin sunɔ, ka Egibitigibu kpuro ka ben bɔnu ka ben sinambu, ka sere maa be ba Egibitin sunɔ wi naanɛ sɔa. ²⁶ Kon bu Nɛbukanesaa, Babilonin sina boko ka win sɔm kowobu nɔmu beria, be ba kasu bu bu go.

Adama yeniban biru, Egibiti ya koo wurama nge yellu. Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba yakia

(I maa mɛɛrio 30:10-11)

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

bɛɛ, nɛn sɔm kowobu,

i ku berum ko, i ku maa nanda.

Domi kon bɛɛ wɔrama saa tontonden di.

Kon bɛɛn bweseru yakiaama saa yorun di.

I ko i wurama i wɛra,

i n wɔa bɔri yendu sɔɔ.

Goo kun maa bɛɛ nɔni sɔɔmɔ.

²⁸ I ku berum ko.

Domi na wɔa ka bɛɛ.

Kon bwese ni kpuro kpeerasia,

nɛn suunu sɔɔ na raa bɛɛ yarinasia mi.

Adama bɛɛ, na n bɛɛ kpeerasiamɔ.

Kon bɛɛ sɛɛyasiawa nge mɛ n weenɛ,

domi na n kpɛ na kun bɛɛ sɛɛyasie.

47

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Filisitiban sɔ

¹ Egibitin sina boko u sere Gasa tabu wɔri, wee ye Yinni Gusunɔ u Yeremi sɔɔwa Filisitiban sɔ. U nɛɛ,

² wee, yiberɛba ba wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

ba teriamɔ tem sɔɔ nge daa te ta nim yibumɔ ta bɔɔ saramɔ.

Ma ba tem ka ye ya wɔa mɛ sɔɔ wukiri

ka mɛn wusu ka tɔn be ba wɔa si kpuro sɔɔ.

Tɔn be kpuro ba kuuki mɔ, ba weeweenu mɔ.

³ Dumin naa damu damusu ka tabu kekeban uruuban wəkinu nəoramə.
Baababa ba ben bibu derimə,
domi ben gəma kpuro dwiiya.

⁴ Saa ya tunuma yə sɔɔ ba koo Filisitiba kpuro go,
ka tən be ba koo kpī bu Tirigibu, ka Sidonigibu somi,
ka tən be ba tie ba wāa tem bure te ba m̄ Kafitorio.

⁵ Gasagibu ba wāawa nuku sankiranu sɔɔ
ba wii pɔɔnu pote.
Asikalonigibu ka be ba wāa wəwao ba nɔɔ maari.
Bɛɛ be i tie, sere saa yerà i ko i n wāa
i n tii muririmə i ka gɔɔ swī.

⁶ Wee, i gerumə i m̄,
Yinni Gusunən takobi, domma kaa wēra.
A wuro wunen kararə,
kpa a n wāa mi s̄ɛɛ.

⁷ Aməna ya koo ka wēra.
Domi Yinni Gusunən tiwa u ye wooda wē,
yu ka Asikalonigibu ka nim wəkun goonugibu wəri.

48

Gari yi Yinni Gusunə u gerua

Məabuban s̄ɔ

¹ Wee ye Gusunə Isireliban Yinni wi u wollu ka tem m̄, u gerua Məabuban s̄ɔ. U nɛɛ,

Nebo ya kam kua
domi wee ba yen yānu gura.
Kiriataimu ya wāa sekuru sɔɔ
domi ba ye mwa.
Misigabu ya wāa sekuru sɔɔ,
domi ba ye kəsuka.

² Məabun bɛɛɛɛ ya kpa.
Ma ba bwisikumə bu Həsiboni kam koosia.
Ba m̄, su da su ye kam koosia
kpa ya kun maa wāa handunia sɔɔ.
Wunɛ Madimeni, kaa ko bansu,
domi wee ba nun tabu wərimam wee.

³ Ba faaba kanamə saa Koronaimun di, ba m̄,
wee ba bɛsɛn yānu guramə.
Wee ba kpuro kəsukumə.

⁴ Ba Məabu kam koosia.
Ma bibun nɔɔ ga nəoramə.

⁵ Ba wuri wennɛ guu te ba m̄ Lusitio,
ma nuku sankiranun kuuki yi saramamə saa Koronaimun guurun di.

⁶ Ba m̄, i duki yakuro, i bɛɛn wāaru wəra,
kpa i da i n wāa nge gbeeku ketekunu gbaburə.

⁷ Domi i bɛɛn naanɛ dokewa bɛɛn nɔman səmburu ka bɛɛn arumaniba sɔɔ.

Wee, t̄ɛ ba koo bɛɛn tii mwɛɛri
kpa bu bɛɛn bū wi ba m̄ Keməsi
ka win yāku kowobu ka win wirugibu
yoru mwa bu ka doona.

⁸ Be ba koo bu kam koosia mi.
Ba koo duwa wuu baagere sɔɔ.
Gen gaga kun kisiramə ben nɔman di.
Ba koo kpuro kam koosiawa wəwi sɔɔ ka tem t̄ɛri sɔɔ.

⁹ U maa nɛɛ,
i Məabuban sika sɔɔru koowo,
domi ben gɔɔ turuku kua.
Ben wusu su koo ko bansu.
Goo kun ko n maa wāa si sɔɔ.
¹⁰ Be ba Gusunən səmburu m̄ ka atafiiru, u bu b̄rusio.
Be ba yinamə bu tambu go ka takobi,

Gusunō u bu bōrusio.

11 Wee, saa yellun di, Mōabuba ba wāa b̄ari yendu sōo.

Ba ñ yoru diire gam.

Ba sōwa kpetee nge tam kōruru.

Ba ñ bu gōsiare gam sōo nge tam.

Ben dobu ka ben wani kun kōsa.

12 Yen sōna ne, Yinni Gusunō na nee, tōru gara sisi tē sōo kon bu tōmbu surema bu bu gōsie wekenu ganu sōo, kpa bu weke ni kōsuku. 13 Mōabu be, ba koo sekuru wa ben būu wi ba mō Kemōsin sō, nge mē Isireliba ba sekuru wa būu wi u wāa Betelion sō, domi wi sōra ba ben naane doke.

14 Bēe Mōabuba, amōna i ko i ka kpī i gere i nee,
i sāawa tabu durōbu be ba wāa tabun sō.

15 Domi wee, i kam kua.

Bēen wusu su dōo mwaara.

Ma yibereba ba bēen aluwaasi dangibu mweera ba sakira.

Yeniwa sina boko u gerua. Win yīsira Gusunō, wōllu ka tem Yinni. U nee,

16 Mōabun kam kobu turuku kua.

Nōni swāa te ba koo wa, ta wee fuuku fuuku.

17 Bēe be i wāa ben turuku, i ka bu gōo sinō.

Bēe be i bu yē, i bu bikio i nee,

amōna n koosina ba ka ban tenin dam bakam mē kpeerasia mē.

18 Bēe maa Dibonigibu, i bēen sin yee bēereginu derio,

kpa i na i sina temō.

Domi be ba Mōabuba kam koosia,

ba wee bu bēe wōri,

kpa bu bēen gbāra danginu kōsuku.

19 Bēe Aroegibu, i doo swaaw i mēeri,

kpa i Mōabu be ba kpikuru sua bikia i nee,

m̄ba n kōora.

20 Ba koo bēe wisi bu nee,

ba wāawa sekuru sōo ba diirimō.

I kuuki koowo, i gbāra,

kpa i baawure nōosia Aanōwō

ma ba Mōabuba gura.

21 Yinni Gusunōwa u bu seeyasiama be ba wāa wōwa sōo ka yen wuu sini sōo, si ba mō, Holoni ka Yahasi ka Mefati, 22 ka Diboni ka Nēbo ka Bēti Dibilataimu, 23 ka Kiriataimu ka Bēti Gamulu ka Bēti Mēoni, 24 ka Keriōtu ka Botisira, Mōabuban wusu kpuro gesi, si su wāa turuku ka tontondeo.

25 Ba Mōabuban dam bua,

ma ben yiiko ya kpa.

Yinni Gusunōwa u yeni gerua.

26 Mōabuba ba tii sua Gusunōn wuswaa. Yen sō, bu bu tam taasio sere bu mu siruku kpa bu bu yēe. 27 Bēe Mōabuba, i yaayo ma i raa Isireliba yēe. I raa bu wii gimanu koosi nge be i gbena mwa.

28 Tē, i yario bēen wusun di

kpa i da i n wāa kpee baaba sōo,

kpa i kpee goominu saari,

i bēen wāa yenu ko kpee baaba sōo.

29 Sa Mōabuban tii suabun gari nua, ka ben tōn biaru,

ka sere maa ben woo kanabu,

ka ben degangam, ka ben nōni yōnnu.

30 Yinni Gusunō u nee, nen tii, na yē ma ba ra tii sue ben gari gerubu sōo. Adama ye ba mō kpuro, ya ku ra n arufaani gaa mō.

31 Yen sōna na Mōabuba kpuro gōo swīyamme.

Ma na Kiri Heresigibu weeweenu kuamme.

32 Sibiman resem gbaaru, na wuri mō wunen sō.

Nēn wuri yi, yi Yaseegibugii kere.

Yellu, wunen dāa kāasi yi nim wōku saramō.

Yi mam Yaseen daaruun nim dekamō.

Adama wee, kam koosio u yin marum wari u kam koosia.

³³ Nuku dohun womusu kun maa waa Mɔabuban gbeaɔ.

Goo ku ra maa tam game mi.

Tam sari wekenu saa.

Nuku dohun kuuki kun maa naaramo mi,

ma n kun mo tabugii.

³⁴ Hesibonigibu ba naogiru sue ba somiru kanamo. Ba ben nao naamo Elealeo, ka Yahasio, ka Soario, ka Koronaimoo, ka Egalati Selasio. Domi ba Nimurimun daaru ta kam kua.

³⁵ Yinni Gusuno u nee, kon den Mɔabuba kpeerasia, be, be ba yoomo ben buu turano ba nu turare dɔo dokeamme.

³⁶ Yen sɔna nen goɔ ga sumo nge guuru Mɔabuba ka Kiri Heresigibun sɔ. Domi ben dukia ye ba gura kpuro ya kam kua. ³⁷ Tɔmbu kpuro ba ben seri ka ben toba kana, ba tii murura noma yiru kpuro, ba saaki deewa ben nuku sankiranun sɔ. ³⁸ Ba goɔ wuri mo yenu baagere sɔo ka sere mi ba ra menne kpuro gesi domi na Mɔabuban tem kasuka nge weke te goo kun maa ki. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua. ³⁹ I goɔ swiyo, Mɔabuba ba woruma. Ba biruku yira wura. Anna a sekuru wa. Be ba ka bu sikerene kpuro, ba bu yeɛmo.

⁴⁰ Yinni Gusuno u nee, wee, yiberɛba ba koo na nge yaberekunu ni nu bellimo wollo.

⁴¹ Kpa bu wuu ge ba mo Keristu mwa,

bu gen gbaranu kasuku.

Mɔabun tabu durɔo damgibu ba koo nanda nge ton kurɔ wi u yiire u ki u ma.

⁴² Ba koo Mɔabuba kpeerasia.

Ben bwesera koo naru ko,

domi ba ne, Yinni Gusuno seesi.

⁴³ Wee, ba bu yina ka taa ka suura berie.

⁴⁴ Wi u duka mo berum sɔ,

u koo wariba suura ye saa.

Wi u maa yara suura yen di,

kpa u taa mwaara.

Domi kon de Mɔabun seeyasiabun tɔru tu na.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

⁴⁵ Be ba kpikuru sua ba n maa dam tie,

ba wera yeru kasu Hesibonio.

Adama dɔo yari yi koo yari yen sina boko Sihonin dirun di,

yi da yi Mɔabuban tem nao bura yenu ka men guunu di.

⁴⁶ Bee, Mɔabuba, i kam kuawa.

Bee Kemosigibu, i kpeerawa.

Wee, ba koo been bibu yoru mwɛeri bu ka doona.

⁴⁷ Adama saa gaa sisi

ye saa kon ka Mɔabu be ba yoru mwɛera mi wurama ben temo.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

Nge meya kon ka Mɔabuba seeyasia.

49

Gari yi Yinni Gusuno u gerua

Amɔniban sɔ

¹ Wee ye Yinni Gusuno u gerua Amɔniban sɔ. U nee,

mban sɔna buu wi ba mo Malikomu u Gadin tem mwa.

Mban sɔna win tɔmbu Amɔniba ba Isireliban wusu wara.

Isireliba ba n bibu mowa be ba koo mu tubi di?

² Yen sɔ te, kon de tabun wurenu nu naara ben wuu maroo ge ba mo Raba.

Raba ye, ya koo bansu ko,

kpa yen baru kpaanu nu dɔo mwaakira.

Nge meya Isireliba ba koo bu gira be, be ba raa bu gira.

Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

³ Bee, Hesibonigibu, i goɔ swiyo.

Domi ba koo Ayi kam koosia.

Raban baru kpaanugibu, i naogiru suo i somiru kana.

I saaki deewo nuku sankiranun sɔ,

kpa i n sirene i n goɔ sumo.

Domi ba koo been buu wi ba mo Malikomu sua,

ka win yāku kowobu ka win wirugibu bu ka doona.

⁴ Bɛɛ Rabagibu, bɛɛ be i ku ra mɛm nɔ,
wee i tii sue bɛɛn wɔwa ye ya tem gem mɔn sɔ.

Ma i bɛɛn dukia naane sɔa.

Ma i mɔ, wara u koo kpī u bɛɛ wɔrima.

⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,
wee kon bɛɛ nɔni swāaru surema.

Ta koo nawa saa baaman di,
kpa i yarina.

Goo maa sari wi u koo bɛɛ menna.

⁶ Adama amɛn biru kon de be ba yarine mi, bu wurama.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Edɔmuban sɔ

⁷ Wee ye Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u gerua Edɔmuban sɔ. U nɛɛ,
bwisi yi kpawa Temaniɔ?

Ben bwisigibun bwisi yi kpawa?

Mana yi kpuro yi doona.

⁸ Bɛɛ Dedanigibu, i gɔsiro,
i duki yakuro i da i kuke kpee baaba sɔɔ.

Domi kon Esaugibu nɔni swāaru kpɛɛ
sanam mɛ kon bu sɛɛyasia.

⁹ Be ba ra resɛm sɔri bɔ n na bɛɛn mi,
ba ra fiiko deri.

Gbɛnɔbu bɔ n tɔmbu wɔri,
ba ra suewa ye ba koo kpī.

¹⁰ Adama nɛ, Yinni Gusunɔ,
kon Esaun bweseru kpuron yānu gurawa.

Kon bu sikiamma ben kuku yenun di.

Ba n kpɛ bu kuke.

Ben bibu ka ben dusibu ka be ba ka bu sikerene kpuro ba koo ghiwa.

Goo kun tiaramɔ.

¹¹ Baa bɔ n ben bibu deri ba kua gobekuba,
nɛna kon de ba n wāa,

kpa ben gɔminibu bu man naane ko.

¹² Na maa nɛɛ, be na n daa sɛɛyasiaɔ, kon bu sɛɛyasia. Yera bɛɛ, Edɔmuba, i tamaa i yara
min di? Aawo, kon bɛɛ sɛɛyasiaɔ. ¹³ Na bɔrumɔ sere ka nɛn wāaru ma bɛɛn wuu maro
Bɔtisira ga koo bansu ko kpa n sɔa sekuru, kpa tɔmbu ba n da gu sie bɔ n goo bɔrusimɔ. Mɛya
maa bɛɛn wuu si su tie su koo ko bansu sere ka baadommaɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni
gerua.

¹⁴ Yinni Gusunɔ u Yeremi labaari yeni sɔɔwa u nɛɛ,
ba sɔmɔ goo gɔra bwesenun suunu sɔɔ u nu sɔ u nɛɛ,
nu mɛnnama nu Edɔmuba wɔri,
nu seewo nu bu tabu wɔri.

¹⁵ Domi nɛ, Yinni Gusunɔ, kon bu ko dāakobu bwesenu kpuro sɔɔ,
be tɔmba ko n gɛma.

¹⁶ Ben tii suabu ka ben nɔnigiru ta dera ba kɔɔra.
Be ba wāa kpee baaba sɔɔ, ka sere gungunun wii kpiinɔ,
baa bɔ n wāa yenu kua sere wɔllun sɔɔ sɔɔwɔ, nge gunɔ bakeru,
kon bu surama min di.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁷ Edɔmu ya koo kowa bansu. Be ba sarɔ mi, bɔ n ye wa, biti ya koo bu mwa kpa bu wia
ko asɔrɔ yen sɔ. ¹⁸ Domi ya ko n sɔawa nge mɛ ba Sodomu ka Gomɔra kpeerasia ka yen baru
kpaanɔ. Goo kun maa sinamɔ mi.

¹⁹ Ko na n sɔawa nge gbɛe sunɔ
ge ga yarima Yuudenin gbɛe surorun di ga dɔɔ gu nim nɔ.
Kpa n tɔmbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.
Saa ye sɔɔra kon Edɔmuba sunɔ kpao wɛ wi nɛn tii na gɔsa.
Nge wara u ka man nɛ.

Wara u koo kpī u man wooda wɛ.

Sina boko wara u koo kpī u yɔra nɛn wuswaaɔ.

20 Yen sɔ̄, i swaa dakio i nɔ himba ye na kua Edɔmuban sɔ̄,
ka sere kpunaa ye na yi Temanigibun sɔ̄.
Na nɛɛ, kam kam, kon de bu be kpuro mwɛɛriwa nge yāanu
bu ka da tem tukuma.

Ba koo ben tem kpuro kam koosiawa.

21 Kam koo bin wurenu sɔ̄, tem mu koo yiri.

Tɔmba koo nɔɔgiru sua bu somiru kana,
kpa ben nɔsu su nɔɔra sere nim wɔkuɔ, ge ba mɔ̄ Sɔ̄.

22 Wee, yiberɛba ba koo Botisira wukiri nge mɛ yaberekunu nu ra yaa gonu kunisi. Yen
dɔma te, Edɔmun tabu durɔ damgibu ba ko n kpaɔ wɔri mɔ̄wa nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u
ma.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Damasin sɔ̄

23 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Damasin sɔ̄. U nɛɛ,
yen wuu sini, Hamati ka Aapadi,
sin tɔmba wāa sekuru sɔ̄.

Ba labaaari kɔsa nua, ma ba diirimɔ.
Ben laakari ya burisina nge nim wɔkun nim,
sere ya n̄ kpia ya wurame.

24 Damasigibu ba mwia kpana ba gɔsira bu ka duki su,
adama ba berum soore.

Ma nuku sankiranu ka wuriribu bu neni
nge tɔn kurɔ wi u yiire u kɪ u ma.

25 Wuu gɛn sɔ̄ na ra n nuku dobu mɔ,
mban sɔ̄na gen tɔmbu ba n̄ kpikuru sua.

Wuu bɔkɔ ge, ge ga yisuru yara mi,
mban sɔ̄na gen tɔmbu ba n̄ gu deri.

26-27 Sɔ̄ teeru ba koo gen aluwaasiba go gen swɛɛ sɔ̄. Ba koo maa gen tabu kowobu kpuro
kpeerasia, kpa n de bu gu dɔɔ mɛni ka Beni Hadadin sina kpaaru. Nɛ, Gusunɔ, wɔllu ka tem
Yinniwa na yeni gerua.

Gari yi Yinni Gusunɔ

u gerua Kedaagibu

ka Hasorigibun sɔ̄

28 Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Kedaagibun sɔ̄ ka bwese ni nu wāa Hasoriɔn sɔ̄, ni
Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u kamia. U nɛɛ,
i seewo i Kedaagibu wɔri.

I be, sɔ̄ yari yerugii be kpuro goowo.

29 I ben kuu bekunuginu ka ben yaa sabenu kpuro guro,
ka ben beka ka ben samunu ka ben yooyoosu,
kpa i kuuki ko baama i bu berum tia.

30 Bɛɛ Hasorigibu i seewo i duki su fuuku,
kpa i da i kuke wɔrusu sɔ̄.

Domi Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u kpunaa kua u ka bɛɛ wɔri.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

31 U maa nɛɛ,

i doo i bu wɔri be, be ba wāa bari yendu sɔ̄, ba sɔ̄ sɛɛ ben yenusa.

Ben wusu su n̄ gamboba ka kɔkɔɔba mɔ,
ma ba ka tɔmbu desire.

32 Yiberɛba ba koo ben yooyoosu mwɛɛri
ka sere maa ben yaa sabenu ya n dabi.

Kon bu yarinasia baama,
be, be ba ra ben wii baanu kɔni beri berika.

Kon de yiberɛba bu na baaman di bu bu kam koosia.
Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

33 Hasorin wuu ga koo ko bansu,
kpa ga n s̄aa gbeeku bɔnun wāa yeru sere ka baadommaɔ.
Goo kun maa sinamɔ mi.

Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua

Elamun sɔ̄

³⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Yeremi sɔwɔa Elamun sɔ. Saa ye sɔɔ, Sedesiasi, Yudaban sina bokon bandun torewa mi. ³⁵ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, wee, kon Elamugibu tɛnnu bɔɔku ni nu sɔa ben dam nuuru.

³⁶ Kon bu handunian goonu nne kpuron woo kparema, kpa n bu yarinasia baama. Tem gam sari mi ba n ko n wɔa.

³⁷ Kon de Elamugibu bu diiri ben yiberɛba ka be ba kasu bu bu gon wuswaaɔ. Nɛn mɔrun saabu kon bu nɔni swɔa bakaru kpɛɛ. Taba kon ka bu go n kpe,

³⁸ kpa n ben sinambu ka ben wirugibu go kpa n nɛn tiin bandu swii.

Nɛ, Yinni Gusunɔwɔa na yeni gerua.

³⁹ Adama tɔru gara wee tɛ sɔɔ kon de be ba raa yarina mi, bu wurama.

50

Babiloni ya kam kua

¹ Wee gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ ka yen tem kpuron sɔ, saa Yeremin min di. U nɛɛ,

² i bwesenu labaari yeni nɔɔsio.

I yirenu koowo nu ka ye gia.

I ye kparo i nɛɛ,

Babiloni ya wɔruma.

Yen bɔnu nu sekuru sua.

Bɔu ni ba mɔ Bɛli ka Mɛrodaki

nu wɔa sekuru sɔɔ.

Nin bwɔarokunu nu bɛrum soora.

³ Bweseru gara ye wɔrim wee

saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Ta koo tem mɛ gɔsiwɔa bansu.

Goo kun ko n maa wɔa mi.

Tɔmbu ka yɛɛ kpuro koo yarina min di.

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

yen tɔɔ te, Isireliba ka Yudaba ba koo wurama ben temɔ sannu,

ba n sumɔ, ba n nɛ Gusunɔ, ben Yinni kasu.

⁵ Ba koo Siɔnin swaa bikia,

bu wɔrima yen mi,

kpa bu na

bu ka man arukawani bɔke

ye ba n duarimɔ sere ka baadommaɔ.

⁶ Be, nɛn tɔmbu, wee ba sɔa nge yɔa gɔɔ

ge ga raa kɔɔre.

Ben kparoba raa bu kɔ

ba dɛra ba sirene guunu wɔllo

ba gasirimɔ gee ka gio,

sere ba ben wɔa yeru duari.

⁷ Yiberɛ be ba bu wɔri gesi,

ba ra bu gurewa.

Kpa yiberɛ be, bu nɛɛ,

ba n kɔsa kue.

Be, Isireli ben tiɔwa ba Yinni Gusunɔ torari,

wi, wi u sɔa gemgii

ka wi ben sikadoba ba naane sɔa.

⁸ Bɛɛ Isireliba, i yario i duki su Babilonin di,

nge boo ni nu gɔɔ gbiiye.

⁹ Domi wee, kon bwesenu seeya wuu wuuka

kpa n de nu Babiloni wɔri.

Ba koo nawa saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,

kpa bu ye tarusi bu mwa.

Ben sɛɛnu nu n kam wɔrimɔ.

Baa ben tabu durɔ turo kun gɔsirɔ nɔm dira.

¹⁰ Babilonigibu ba ñ kisiramɔ kam koo bin di.

Be ba koo ben yānu gura kpuro,

ba koo nu gurawa ka nuku tia.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹¹ Bɛɛ Babilonigibu, bɛɛ be i nɛn arumani gura,
i nuki doro.

I n yɔɔkumɔ nge naa kpɛmi yakasɔ.

I n sumɔ nge dum dwɛɛ.

¹² Adama i bɛɛn tem mɛɛrio.

Wee, mu wāa sekuru sɔɔ.

Wee, mu kua bansu, nge tem mi gāanu ku ra kpi.

Ma mu biru wuru tem kpuro sɔɔ.

¹³ Yinni Gusunɔn mɔrun saabu, mu kua bansu.

Be ba koo sara Babilonin tem mi, biti koo bu mwa
kpa bu wia ko.

¹⁴ Bɛɛ be i ra tendu to,

i na i Babiloni tarusi.

I ye sɛɛnu tweeyo.

I ku yen wɔnwɔndu ko.

Domi ya nɛ, Yinni Gusunɔ torari.

¹⁵ I tabun kuuki koowo baama

domi Babilonin gani yi wɔruka,

yen gbārara suba.

Wee yen tamba nɔma yiiye

ba tii yiberɛba wɛ.

Ne, Yinni Gusunɔwa na ye mɔru kɔsiemɔ,

na mɔ, i ye mɔru kɔsieyo.

I ye kuo nge mɛ ya raa gabu kua.

¹⁶ Tabu wee ka kam kobu sannu.

I bu goowo be ba duurumɔ

ka be ba gɛɛmɔ.

Baawure u seewo u da win temɔ mi win bwesera wāa.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

Isireliba ba sɔawa nge yāa ni nu kɔɔra

ma gbee sinansu su nu naa swi.

Asirin sina bokowa u gbia u nu wɔri u gura, ma Babilonin sina boko u maa na u nu wɔri u
kɔsuka. ¹⁸ Yen sɔna, nɛ Gusunɔ Isireliban Yinni, wi u wɔllu ka tem mɔ, na nɛɛ, kon Babilonin
sina boko ka win temgibu sɛɛyasia nge mɛ na Asirin sunɔ sɛɛyasia.

¹⁹ Adama kon de Isireliba bu wurama ben wāa yerɔ,

kpa bu ben dīanu yewe guu te ba mɔ Kaamelio

ka Basanio ka guu te ba mɔ Efaraimuɔ,

ka sere maa Galadin temɔ.

Ba ñ maa gāanun yāaru mɔ.

²⁰ Yen doma te, ba koo Isireliba ka Yudaban durum kasu ba kun wa,

domi be, be ba tie mi, kon bu ben durum wɔka.

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i Merataimugibu ka Pekodigibu wɔrio.

I bu goowo i kam koosia mam mam.

I nɛn woodaba kpuro yibio.

²² Wee, tabun wurenu nɔɔramɔ tem mɛ kpuro sɔɔ.

Asɔrɔ baka ya tunuma.

²³ Babiloni ye ya handunia kpuro kɔsuka, nge matalaka,

yen tii wee, ya kɔsikira,

ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

²⁴ Babiloni, na nun yina beria,

ma ya nun mwa a ñ ka baaru.

Wee, tɛ, a kua pirisɔm,

domi a nɛ, Yinni Gusunɔ wɔri.

²⁵ Ma na nɛn tabu yānun beru yeru wukia.

Ma na nɛn mɔru sɔɔsi ka tabu yāa ni.

Domi nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

na sɔmburu mɔ te kon ko Babiloniɔ.

²⁶ Bɛɛ handuniagibu kpuro,
i na i Babilonigibun biranu suriri,
kpa i ben yānu gura i subu subu nge yakasu,
i ye kam koosia.

Gāanu nu ku maa tiara mi.
²⁷ I ben tabu durɔ damgibu goowo.

I bu sakirio nge yaa sabenu.
Ba kam kua, domi ben tōra tunuma,
tè sɔɔ ba koo bu sɛɛyasia.

²⁸ Yera Isireliba be ba kpikuru suuma
ba na Yerusalemuɔ ba mɔ,
Yerusalemu, Yinni Gusunɔ u nun mɔru kɔsia.
U win s̄aa yee dɛɛraru mɔru kɔsia.

²⁹ I ten towobu mɛnnɔ bu Babiloni w̄ari,
kpa bu ben sansani gira bu ka ye sikerena,
kpa bu ku raa de goo u kisira min di.
Bu bu kɔsieyo nge mɛ ben daa ya nɛ.
Bu bu kuo nge mɛ ba raa gabu kua.
Domi ba tii w̄olle sua nɛ, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ,
nɛ wi na s̄aa Isireliban Yinni Dɛɛro.

³⁰ Yen s̄s̄, mi ben aluwaasiba ba w̄aa kpuro, ba koo gbisukuwa, kpa ben tabu kowobun tii
bu gbisuku t̄ɔɔ te.

³¹ Nɛ, Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni, na nɛɛ,
wunɛ Babiloni, wunɛ wi a tii sue,
na ka nun mɔru s̄aa.

Wunen tōra tunuma tè sɔɔ kon nun sɛɛyasia.
³² Wunɛ wi a tii sue mi, kaa fukura a w̄oruma.
Goo sari wi u koo nun seeya.

Kon wuu si su ka nun sikerenɛ d̄ɔɔ doke
kpa u sin tem kpuro di.

³³ Nɛ, Gusunɔ, Isireliban Yinni, nɛ wi na w̄ollu ka tem mɔ, na maa nɛɛ,
wee ba Isireliba ka Yudaba dam d̄are
ba bu yoru nɛnusi,
ma ba yinamɔ bu bu ȳɔsu.

³⁴ Adama nɛ, ben yakio, na dam mɔ.
Nɛn ȳisira Gusunɔ, w̄ollu ka tem Yinni.
Kon ka bu yina kpa n ben tem b̄ari yendu w̄ɛ,
kpa n Babilonigibu burisina.

Himba ye Yinni Gusunɔ u yi

Babilonin s̄s̄

³⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
i Babilonigibu tabu w̄ario
ka sere ben wuu b̄ɔkɔ gen t̄ambu
ka ben sina asakp̄ɔbu ka ben bwisigibu.

³⁶ I ben s̄amɔ tii suo be tabu w̄ario
kpa bu ḡɔsira wiirɔbu.
I ben tabu durɔ damgibu w̄ario
kpa bu nanda.

³⁷ I ben dumi ka ben tabu keke yi dumi gawe tabu w̄ario.
I t̄on be ba kana ba bu somimɔ tabu s̄ɔɔ, tabu w̄ario,
kpa bu b̄erum soora nge t̄on kur̄ɔbu.
I ben dukia w̄ario i gura.

³⁸ Ben daanun nim mu gbero.
Domi tem mi, b̄una ba ra s̄a,
ma nu dera ba wiru bie.

³⁹ Yen s̄ɔna kon de Babiloni yu ko bansu sere ka baadommaɔ,
kpa purukanu ka taataanu nu na nu n w̄aa mi.

⁴⁰ Kon Babiloni ye k̄ɔsukuwa nge Sodomu ka Gom̄ora
ka sin wuu si nɛ, Yinni Gusunɔ na kam koosia.
Goo kun maa sinamɔ mi.

Nε, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴¹ Wee, bweseru gara wee saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di.

Bwese te, ta kpā.

Ten sinambu ba dam mɔ.

Be wee, ba swaa mɔ ba wee saa tontonden di.

⁴² Ben tabu kowobu ba takobi ka tema neni.

Ba n̄ wɔnwɔndu mɔ, ba bɔɔbu.

Ba wɔki nge nim wɔkun nim.

Ba dumi yɔɔwa ba swiine swεε swεε.

Ba tabun sɔɔru s̄a bu ka Babilonigibu wɔri.

⁴³ Ye Babilonin sina boko u labaari ye nua,

yera win goma dwiia.

Berum ka wuriribu n̄n mwa

nge tɔn kurɔ wi u yiire u k̄i u ma.

⁴⁴ Nε, Yinni Gusunɔ, kon wuu gb̄araruguu wɔri

nge gbee sunɔ ge ga yarima

saa Yuudenin gbee surorun di,

kpa n gen tumbu kpuro yarinasia subaru sɔɔ.

Saa ye sɔɔ, kon bu sunɔ kpao wɛ

wi n̄n tii na gɔsa.

Nge wara u ka man nε.

Wara u koo kp̄i u man wooda wɛ.

Sina boko wara u koo kp̄i u ȳra n̄n wuswaaɔ.

⁴⁵ Yen s̄ɔ, i swaa dakio i nɔ himba ye na yi

Babiloni ka yen tɔmbun s̄ɔ.

Na nεε, kam kam kon de bu be kpuro gura

nge ȳaanu bu ka da tem tukumɔ.

Ba koo ben w̄a yeru kpuro kam koosiawa.

⁴⁶ Babilonin kam koo bin wurenu sɔɔ,

tem mu koo ȳiri,

kpa wɔki bakanu nu se saa handunian baama kpuron di.

51

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin s̄ɔ. U nεε,
kon de woo gu Babiloni swee,

ye ka yen tumbu,

kpa gu bu kam koosia.

² Kon de tumbu bu bu yarinasia

nge mε woo ga ra yakasu yarinasia.

T̄ɔ k̄ɔsu te sɔɔ, ba koo ye w̄arima baaman di.

³ Ten towobu bu wuu gen tumbu tweeyo.

Bu ȳero tweeyo wi u win tarakpe naane s̄a.

Bu ku gen aluwaasiba deri.

Bu gen tabu kowobu kpuro goowo.

⁴ Kpa bu ben gonu deri

nu n kp̄i kp̄i ben tem kpuro sɔɔ ka Babilonin swεεyɔ.

⁵ Domi ba Gusunɔ Isireliban Yinni Dεero torari n kp̄a.

Adama wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,

u ka win tumbu Isireliba ka Yudaba w̄a.

⁶ I duki yario Babilonin di.

Baawure u win w̄aaru w̄ero,

kpa u ku raa gbi Babiloni ye sɔɔ,

ye, ye ya koo ko bansu mi.

Domi Yinni Gusunɔn m̄arun t̄ra tunuma.

U koo Babilonigibu ben kookoosun are wɛ.

⁷ Babiloni ya raa s̄awa nge n̄ra wuragia Yinni Gusunɔn n̄ma sɔɔ.

Yera u ka handuniagibu tam wɛ ba n̄ra

sere mu bu go ba wiru bia.

⁸ Wee subaru sɔɔ, Babiloni ya w̄aruma ya k̄osikira.

I gɔɔ sw̄iɔȳ yen s̄ɔ,

kpa i ka tim na i doke mi ya bosu wa.

Sorokudo ya koo bεkura.

⁹ Sɔɔ be ba wāa mi, ba neɛ,
sa Babiloni tim kã,
adama ya ñ bekure.
Su ye deri su gɔsira bɛsɛn temɔ,
domi yen sɛɛyasia bi, bu kpã
sere bu nɔɔra handunia kpuro sɔɔ.

¹⁰ Gusunɔ bɛsɛn Yinni u sun siria.
Su da Sionɔ su kpara ye u sun kua.

¹¹ Yinni Gusunɔ u kɪ u Babiloni kam koosia, kpa u win sãa yee dɛɛraru mɔru kɔsia. Yen sɔna u Mediban sinambu dam kɛmɔ bu ka ye wɔri.
I bɛɛn sɛɛnɔn nɔsu sɔnwɔ,
kpa i bɛɛn tɛɛnu sua.

¹² I yĩreru koowo kpa i Babiloni wɔri.
Wuun kɔsobu, bu wureo bu yɔrɔ sɔmɛ ben kɔsu yerɔ.
I Babiloni yɔɔru bwɛɛyɔ.
Domi ye Yinni Gusunɔ u yɔrari u ko ye sɔɔ,
u koo ye kowa.

¹³ Wunɛ Babiloni, wunɛ wi a sɔ daa bakanun bɔkuɔ,
wunɛ wi a dukia yiba,
wee wunen kpeerun tɔru ta tura.
Wunen binɛ ya koo kpe.

¹⁴ Domi Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni,
u bɔrua u neɛ, sere ka win wāaru,
u koo nun tɔmbu kparema nge twee
kpa bu nun nasaran kuuki koosi.

Yinni Gusunɔn yiiko

¹⁵ Yinni Gusunɔwa u tem taka kua ka win dam.
Wiya u maa handunia swi ka win yɛru,
ma u wɔllu teria ka win bwisi.

¹⁶ U n nɔɔgiri sua u wooda wɛ,
nim mu ra kraasinɛwa wɔllɔ,
kpa guru winu nu n siimo,
kpa guru maakinu nu de gura yu ne,
kpa woo gu seema gen wāa yerun di.

¹⁷ Tɔmbu bɔ n ye kpuro mɛɛra,
ba ra biti soorewa,
kpa sekuru tu bwāarokunun sekobu mwa,
domi nu sãawa weesu, nu ñ wāaru mɔ.

¹⁸ Nu sãawa kam dirum mɛ mu tɔmbu nɔni wɔkumɔ.
Ni kpuro nu koo doonawa
sanam mɛ Yinni Gusunɔ u koo nu sɛɛyasia.

¹⁹ Adama Gusunɔ u ñ sãa nge bwāaroku ni.
U sãawa Isireliban arumani.

Wiya u kpuro taka kua,
wiya u maa Isireliba mɔ.
Win yisira Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni.

Babilonin kpeeru

²⁰ Yinni Gusunɔ u neɛ,
Babiloni, a raa sãawa nge nen matalaka baka tabu sɔɔ.
Wuna na denda na ka bwese dabinu kɔsuka,
ma na nin bannu surura.

²¹ Wuna na maa denda na ka maasɔbu
ka ben dumi kɔsuka,
ka tabu keke yi dumi gawe ka yin kparobu,

²² ka durɔbu ka kurɔbu,
tɔkɔnu ka bibu, aluwaasiba ka wɔndiaba.

²³ Wuna na maa denda na ka yãa kparobu ka ben yãanu kɔsuka
ka gbaa wukobu ka ben naa wukuba
ka sinambu ka ben sina asakpɔbu.

²⁴ Adama ne, Yinni Gusunɔ na neɛ,
kon wunɛ Babiloni ka wunen tem tɔmbu kɔsie

wunen nɔni biru kɔsa ye i kua Siɔniɔ.

²⁵ Kon nun wɔrima, wunɛ wi a sɔa
nge guu te ta handuniagibu kpuro kam koosia.

Kon nun nɔma demie,
kpa a binda a wɔruma temɔ.

Kaa kowa nge guu te ta dɔɔ mwaara.

²⁶ Baa wunen kperu garu,
ba ñ maa suamɔ bu ka dirun koru swii.

Kaa kowa bansu sere ka baadommaɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
²⁷ I tabun gidi bɔra yɔrasio i Babiloni wɔri.

I kɔba soowo kpa bwesenu nu mennna.

I nu sɔɔru koosio.

I sinam be ba waa Araratio ka Minio
ka Asikenasio mennama bu Babiloni tabu wɔri.

I tabu sinambu gɔsio

kpa i de dumi yi se nge twee

yi bu wɔri.

²⁸ I bwesenu kpuro sɔɔru koosio
n mam nɛɛre Mediban sinambu
ka ben bera ka heran wirugibu
ka sere tɔn be ba waa ben tem sɔɔ kpuro.

²⁹ Wee tem mu yiirimɔ.

Yinni Gusunɔn himba ya koo kooa Babiloni sɔɔ.

U koo de yu ko bansu.

³⁰ Yen tabu durɔbu ba koo kpana bu maa tabu ko.

Ba koo da bu kuke kuku yee damginu sɔɔ.

Ben dam mu koo kpe,

kpa bu ko nge tɔn kurɔbu.

Ben gbɔra kɔnnɔsu ko n wukiare,

kpa bu ben yenusu dɔɔ doke.

³¹ Sɔmɔbu ba ko n daamɔ ba n wuramamɔ

bu ka Babilonin sina boko sɔ

ma ba win wuu mwa beri berika.

³² Ba sweɛ kpuro bɔɔra.

Ba maa kuku yenu kpuro dɔɔ meni.

Ma tabu durɔbu ba wurure.

³³ Amenywa Gusunɔ, Isireliban Yinni wi u wɔllu ka tem mɔ u gerua. U nɛɛ,
wee yiberɛba ba koo na bu Babilonigibu suriri

kpa bu bu taaku nge dobi

yi yi waa doo soo yero.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba somi

³⁴ Yerusalemu ya nɛɛ,

Babilonin sina boko Nɛbukanesaa u raa man gura,

ma u man deri nge weke diiru.

U man sɛre nge yaa gɔba,

ma u sua ye ya gea sɔa kpuro nɛ sɔɔ.

Yen biru u nen tɔmbu gira.

³⁵ Yen sɔ, Babilonigii be, bu nɔni sɔɔro dam mɛ ba man dɔren sɔ,

kpa yem mɛ ba yari mi, mu wɔri ben wiru wɔllɔ.

³⁶ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Yerusalemugibun sɔ. U nɛɛ,
wee, kon bɛɛ sanna.

Kon Babilonin daanu ka yen bwii kpuro gberasia.

³⁷ Babiloni koo kowa bansu

mi gbeeku bɔnu nu ko n waa.

Tɔnu kun ko n maa waa mi,

kpa bu ye yɛɛ.

³⁸ Wee yen tɔmba gina sɔa nge gbee sinansu si su kukirimɔ.

³⁹ Adama sanam mɛ ba gari seewa,

kon de bu tam nɔ sere n banda,
 kpa ba n nuku dobu mɔ,
 kpa mu bu go, bu dweeya sere ka baadommaɔ.
 Ba ñ maa seemɔ.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁴⁰ Kon bu sakiriwa nge yāanu ka bonu yaa goo yero.

Ba Babiloni goɔ swīyammɛ

⁴¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin sɔ. U nɛɛ,
 anna a wa ma Babiloni,
 wuu bɔkɔ ge tamba raa siaramɔ,
 ya wɔruma.

Wee, ya kua bansu bwesenu kpuron suunu sɔɔ.

⁴² Nim kurenu nu ye swee,
 ma nu ye wukiri.

⁴³ Yen baru kpaanu nu kua bansu,
 ma tem mu gbera mu kua tem saaram.
 Goo kun maa wāa mi.

Goo ku ra maa sare mi.

⁴⁴ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,
 kon Babilonin būu wi ba mɔ Beli seesi.

Kon nùn siasia ye u raa mwɛ,
 kpa tumbu bu ku maa na win mi.
 Wee Babilonin gbārara wɔruma.

⁴⁵ Bɛɛ, nɛn tumbu Isireliba, i yario min di.
 Baawure u win wāaru wɔro nɛn mɔru baka ye ya ween di.

⁴⁶ I ku nanda. I ku maa diiri labaari ye ya nɔoramɔ tem mɛ kpuro sɔɔn sɔ. Wɔɔ baagere ka
 gen labaariwa. Tumbu ba ko n dam diinamɔ, kpa sinambu ba n seesinamɔ.

⁴⁷ Adama sɔɔ teeru kon Babilonin būnu seesi,
 kpa yen tem kpuron tumbu bu sekuru wa.
 Gonu nu ko n tɛriewa baama kpuro.

⁴⁸ Wɔllɔ ka temɔ ka yam kpuro,
 nuku dobu nu kuuki koo nɔra Babilonin sɔ.
 Domi yiberɛba ba koo na saa sɔɔ yɛsan nɔm geu gian di,
 bu ye kpeerasia.

⁴⁹ Yen tamba tɔn dabinu go handunia kpuro sɔɔ.

Tɛ yen tiin saa ya tunuma yu ka wɔruma.
 Domi ba Isireliba dabinu go.

⁵⁰ Bɛɛ Isireliba, bɛɛ be i kisira ben nɔman di,
 i ku maa yɔra mini.

I doonɔ n toma Babilonin di.
 Saa min di, i Yinni Gusunɔ yaayo
 ka bɛɛn wuu Yerusalemu.

⁵¹ Ma Isireliba ba nɛɛ,
 sanam mɛ sa nua ba sun wɔmmɔ,
 sekura ra sun mwɛwa.
 Sanam mɛ yiberɛba ba Yinni Gusunɔn sɔa yeru wɔri ba kɔsuka,
 sekura sun mwawa.

⁵² Adama wi, Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 wee, tɔnu sisi ni sɔɔ u koo Babilonin būnu seesi,
 kpa be ba mɛɛra wan wuri yi nɔra tem kpuro sɔɔ.

⁵³ Baa Babilonigibu bā n seewa ba da wɔllɔ,
 baa bā n ben gbāranun dam sosi
 sere goo kun kpɛ u da mi,
 ka mɛ, u koo de yiberɛba bu bu wɔri bu kam koosia.

⁵⁴ Kam kobu Babilonin tem deema,
 ma kuuki nɔoramɔ yen wusu sɔɔ.

⁵⁵ Yinni Gusunɔwa u ben wusu kam koosia.
 U koo de ben kuuki yi kpe.

Yiberɛba ba wee ba wɔki nge nim wɔku.

⁵⁶ Ba wee bu Babilonigii be wɔri,
 kpa bu ben tabu kowo dangibu mwɛɛri bu ben tɛnnu bɔku.

Domi Gusunɔ u s̄awa Yinni
wi u ra baawure k̄sɛ ye u kua.

⁵⁷ U s̄awa sunɔ. Win ȳsira w̄llu ka tem Yinni. U n̄ɛɛ, u koo de tam mu Babilonin sinambu go, ka ben bwisigibu ka ben tem ȳrobu ka ben wirugibu ka ben tabu durɔ damgibu kpa bu dweeya sere ka baadommaɔ ba kun maa seewe.

⁵⁸ Babilonin gb̄ara baka ni, nu koo w̄ruma.

Nin k̄n̄nɔ baka si, su koo d̄ɔ mwaara.

Nge meya s̄ambu te ba kua gb̄ara ten s̄ɔ, ta koo kam ko.

Ben hania kpuro ya koo kam kowa d̄ɔ s̄ɔɔ.

Ba Yeremin tireru kp̄ɛɛ

daa te ba m̄ɔ Efaratiɔ

⁵⁹ Seraya, N̄eriyān bii, Maseyan debubu, u s̄awa Sedesiasi, Yudaban sina bokon s̄om kowobun wirugii. Sedesiasin bandun w̄ɔ n̄n̄se s̄ɔra ba da Babiloniɔ wi ka sina boko. ⁶⁰ Yera Yeremi u yoru tireru s̄ɔ k̄s̄a ye ya koo Babiloni deema ka sere maa gari kpuro yi Yinni Gusunɔ u gerua Babilonin s̄ɔ. ⁶¹ Ma u Seraya yiire u n̄ɛɛ, sanam m̄ɛ a tura Babiloniɔ, a kookari koowo a gari yini gari ka dam t̄mbu bu n̄ɔ. ⁶² Kpa a kanaru ko a n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ, wuna a gerua a n̄ɛɛ, goo kun maa sinam̄ɔ Babiloniɔ sere ka yeɛȳɔ. Ya koo kowa bansu sere ka baadommaɔ. ⁶³ A n̄ tire te gara a kpa, a tu kperu gb̄inisio kpa a tu kp̄ɛɛ daa te ba m̄ɔ Efaratiɔ, ⁶⁴ kpa a n̄ɛɛ, nge m̄ɛ tire te, ta numā mi, nge meya Babiloni ya koo kam ko. Ya n̄ maa seemo, k̄s̄a ye Yinni Gusunɔ u ye surem̄n s̄ɔ. Ya koo w̄rumawa kpa ya kun maa dam m̄ɔ.

Yeremin garin kpurowa mi.

Yerusalemu ya w̄ruma

(I maa m̄ɛrio 39:4-7, Sinambu II, 24:18-25:7)

52

¹ W̄ɔ yenda tia Sedesiasi u m̄ɔ sanam m̄ɛ u bandu di Yudaɔ. Ma u kua w̄ɔ w̄kura tia bandu s̄ɔ Yerusalem̄ɔ. Win m̄eron ȳsira Hamutali, Yeremi, Libinagiin bii. ² Sedesiasi wi, k̄s̄a u kua Yinni Gusunɔn n̄ni s̄ɔ. U kua mam mam nge m̄ɛ Yoyakimu u raa kua. ³ Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu ka Yudaba m̄ru kua, ma u bu gira win wuswaan di.

Ma Sedesiasi u Nebukan̄saa Babilonin sina boko seesi. ⁴ Sedesiasin bandun w̄ɔ n̄ɔba n̄n̄sen suru w̄kurusen s̄ɔ w̄kuruse, yera Nebukan̄saa u na ka win tabu kowobu kpuro bu ka Yerusalem̄ w̄ri. Ma ba ben sansani gira gb̄ararun ḡara. Miya ba kuku yenu gba gba ba ka gb̄ara te sikerena. ⁵ Ma ba Yerusalem̄u ye tarusi sere n̄ ka kua Sedesiasin bandun w̄ɔ w̄kura tia se.

⁶ W̄ɔ gen suru n̄n̄sen s̄ɔ n̄ɔba n̄n̄se s̄ɔ, yera ḡɔra wuu ge n̄enu. Domi d̄ianu maa sari tem m̄ɛ s̄ɔ ni t̄mba koo di. ⁷ Yera ba gb̄araru yaba, ma Yerusalem̄un tabu kowobu kpuro ba duki yakikira w̄kuru. Ba yara saa k̄n̄n̄n di ge ga w̄a gb̄araru yirun baa s̄ɔ sina bokon d̄a gb̄arun b̄kuɔ. N̄ deema saa ye s̄ɔ, Babilonigiba wuu ge sikerene. Be ba duki yakikira mi, ba kpa wa ka swaa ye ya d̄ɔ Yuudenin w̄wa gia. ⁸ Ma Babilonin tabu kowobu ba sina boko Sedesiasi naa gira, ba n̄n̄ mwa Yerikon w̄waa. Yera win tabu kowobu kpuro ba yarina ba n̄n̄ deri. ⁹ Babilonigii be, ba sina boko Sedesiasi mwa ba ka da ben sina bokon mi Ribila, Hamatin tem̄. Ma u n̄n̄ siri. ¹⁰ U dera ba Sedesiasin bibu ka Yudan wirugibu kpuro sakira wi, Sedesiasin tiin n̄ni biru Ribila mi. ¹¹ Ma u Sedesiasin tiin n̄ni w̄wa u n̄n̄ b̄kuɔ ka sii gandun yoni. Yen biru, u n̄n̄ sua u ka da Babiloniɔ u n̄n̄ doke piris̄ɔm s̄ɔ sere u ka gu.

Ba Yinni Gusunɔn s̄a yeru

d̄ɔ m̄eni

(I maa m̄ɛrio 39:8-10, Sinambu II, 25:8-21)

¹² Yeniban biru, Nebukan̄saa bandun w̄ɔ yendu tia sarise s̄ɔ, yen suru n̄ɔbusen s̄ɔ w̄kuruse, yera Nebusarada wi u s̄a sina bokon k̄s̄obun guro guro u na Yerusalem̄u. ¹³ Ma u Yinni Gusunɔn s̄a yeru d̄ɔ m̄eni, ka sina kpaaru, ka ye nu si su tie Yerusalem̄u mi kpuro, kaa sere gere damgibun ye nu su? ¹⁴ Ma Nebusarada wi, ka win tabu kowobu ba Yerusalem̄un gb̄araru k̄suka ba surura.

¹⁵ Ma ba bw̄ɛbw̄ɛbu gabu yoru mw̄ɛra ka be ba tie wuu ge s̄ɔ ka be ba tii w̄ɛ ka sere n̄man s̄om kowobu. ¹⁶ Adama Nebusarada u bw̄ɛbw̄ɛ ben gabu deri bu ka res̄em gbaanu ka gbea wuku.

¹⁷⁻¹⁸ Yen biru, Babilonigii be, ba s̄a yee ten torom ḡariti sua ka kaatonu ka woba ka n̄ri ka gb̄a ye s̄ɔ ba ra yaku yem doke ka sere s̄a yee ten dendi ȳa ni ba kua ka sii gandu. Ma ba s̄a yee ten gbereba surura yi ba kua ka sii gandu, ma ba boo sii ganduguu ge k̄suka ka gen ȳratii. Yen biru, ba sii gan ni kpuro gura ba ka da Babiloniɔ. ¹⁹ Ma k̄sobun guro guro

wi, u maa gbɛɛ yorukunu sua ka dɔɔ guratii ka nɔri ka torom gārītii ka gbɛa yè sɔɔ ba ra yāku yɛm doke, ka dabunu. Ye kpurowa ba gura ye ba gesi kua mi ka wura ka sii geesu.

²⁰ Gbere yiru ye, ka boo sii ganduguu ge, ka sere keten weenasii wākura yiru ye ya boo ge sɔɔwa, ye sina boko Salomɔɔ u kua ka sii gandu Yinni Gusunɔn s̄a yee ten s̄ɔ, goo kun yen bunum geeru yɛ. ²¹ Gbere yiru ye, ya gunum nɛwa. Yen baayeren gunum mu s̄awa gɔm soonu yendu yiru sari. Ma yen bɔɔrum mu s̄a gɔm soonu wākura yiru. Yen baayere ya wem mɔwa. Ma sii si ba ka ye kuan sinum mu s̄a nɔm tararun saka. ²² Ba yen baayere furɔ doke ge ba kua ka sii gandu. Furɔ gen baageren dɛɛbu s̄awa gɔm soonu nɔɔbu, ma ba gen baagere sii yɔni ka d̄a marum weenasii gore ba ka sikerena. Ba ye kpuro kuawa ka sii gandu. ²³ D̄a marum weenasii wunɔbuwa (100) ba gen baagere gore ba ka sikerena. Adama wunɔbu nne sariwa ba koo kp̄i bu wa saa tem di.

Ba ka Yudaba da Babiloni

²⁴ Nɛbusarada sina bokon k̄sobun guro guro wi, u Seraya yāku kowo t̄nwerɔ mwa ka Sofoni wi u s̄a yāku kowo Serayan yiruse ka s̄a yerun k̄nnɔn k̄sobu ita, ²⁵ ka sina kpaarun tabu kowobun wirugii goo, ka t̄mbu nɔɔba yiru gabu be ba ra ka sina boko wesiane ka tabu kowobun wirugii tire yoro wi u ra tabu kowobun ȳisa yore tireru sɔɔ ka sere maa t̄mbu wata be ba s̄a wuugibu. ²⁶ Be kpurowa u mwɛɛra, ma u bu kpara u ka da Babilonin sina bokon mi Ribilaɔ. ²⁷ Ma sina boko u bu so so. Ma u dera ba bu go Ribila mi, Hamatin temɔ.

Nge mɛya ba ka Yudaba yoru mwɛɛra ba ka doona n toma ben tem di.

²⁸ Yuda be Nɛbukanesaa u yoru mwɛɛra u ka da win temɔ win bandun w̄ɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ben geera s̄awa t̄mbu n̄rɔɔbun suba ita ka yenda ita (3.023).

²⁹ Be u maa yoru mwɛɛra Yerusalem̄u win bandun w̄ɔ yendu yiru sarise sɔɔ, ben geera s̄awa t̄mbu nene ka tena ka yiru (832).

³⁰ Win bandun w̄ɔ yenda itase sɔɔ, yera Nɛbusarada wi, u t̄mbu nata ka wunaa weeru ka nɔɔbu (745) mwɛɛra Yerusalem̄u u ka da. Yuda be ba mwɛɛra mi kpuro, ben geera kuawa t̄mbu n̄rɔɔbun suba nne ka nata (4.600).

Babilonin sina boko

u Yoyakini yakia

(I maa mɛɛrio Sinambu II, 25:27-30)

³¹ Efilī Mɛrodaki Babilonin sina boko, win bandun w̄ɔ gbiikuu sɔɔ, yera u Yoyakini Yudaban sina boko w̄lle sua ma u n̄n yara piris̄am di win yoru dibun w̄ɔ weeru ita sarise sɔɔ, yen suru wākura yirusen s̄ɔ yenda nɔɔbuse sɔɔ. ³² U ka n̄n gari kua ka k̄iru ma u win bandu w̄lle sua n kere sinam be ba yoru mwɛɛra ba ka w̄a Babiloni mi, ka wi sannu. ³³ Ma u win piris̄am yānu k̄sa, u dera u ra di ka wi, sina boko sannu sere ka win wāarun n̄rɔ.

³⁴ Babilonin sina boko wiya u ra n̄n n̄rɔri baadomma kpa u n̄n w̄ ȳn bukata u m̄ kpuro sere u da u ka gu.

YEREMIN SWII

Yeremi u swi Yerusalemu ye ba wari ba kosukan sɔ ka sere Yudaban toranun sɔ. U wigibu tubusia yèn sɔ Gusunɔ u dera yiberɛba ba kua mɛ. Adama u nɛɛ, Yudaba bà n gɔru gɔsia, Gusunɔ u koo bu win wɔnwɔndu sɔsi.

Tire ten kpunaa

1. Yerusalemu ya sãa nge kurɔ gɔmini, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seɛyasia, wiru 2.
3. Nɔni swãaru sɔɔ, yiyɔbu wãa, wiru 3.
4. Yerusalemugibun wahala tabun sɔ, wiru 4.
5. Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi, wiru 5.

Yerusalemu ya sãa nge kurɔ gɔmini

¹Yerusalemu yè sɔɔ tamba raa dabi,
wee ya wãa ye tana,
ya kua nge gɔmini.

Ya raa yisuru yara bwesenun suunu sɔɔ.

Wee tɛ ba ye yoru diisiamɔ.

²Ya wuri mɔ wɔku giriru

ma yen nɔni yiresu kokumɔ.

Be ba raa sãa yen kinasibu,

ben goo sari wi u ye nukuru yemiasiamɔ.

Be kpuro ba kuawa naane sariba,

ma ba kua yen yiberɛba.

³Ba Yudaba gura ba ka doona tem tukumɔ.

Mɛya, ba bu dam dɔremɔ ba yoru diisiamɔ.

Ba ku ra n wɛrabu mɔ.

Ben yiberɛba ba bu wari subaru sɔɔ

ba deema ba wãa nɔni swãaru garu sɔɔ.

⁴Yerusalemu ya wãa nuku sankiranu sɔɔ,

domi ba ku ra maa yen swɛɛ sɔ bu tɔɔ bakaru na.

Goo kun maa wãa yen gbãra kɔnnɔwɔ.

Yen yãku kowobu ba weeweenu mɔ.

Yen wɔndiaban nuki sankira.

Yen tii ya wãa nuku sankira bakaru sɔɔ.

⁵Yen yiberɛba ba ye tabu di,

ma ba wãa bari yendu sɔɔ.

Yinni Gusunɔwa u ye nuku sankira ni kpɛɛ

yen tora dabinun sɔ.

Wee yiberɛba ba yen bibu kpaa

ba ka da ba yoru diisiamɔ.

⁶Yerusalemun beɛɛɛ ya kpa.

Ma yen wirugibu ba ka gini weene

yi yi n yakasu wa yi di.

Yi n maa dam mɔ

ma yi duki mɔ taason wuswaan di.

⁷Saa yeni sɔɔ, Yerusalemu ya wãa yãaru sɔɔ,

yen tamba yaayaare mɔ.

Yera ya yaaya gãa gee ni ya raa mɔ yellu.

Sanam mɛ yen yiberɛba ba ye kamia,

ya goo bia u na u ye somi,

ma n yiberɛ be dore, ba ye yaakoru koosimɔ.

⁸Yerusalemu ya tora too.

Yen sɔna ba ye tusa.

Be ba raa ye doke,

bà n yen bansu wa ba ra ye gemwa.

Wee, yen tii, ya weeweenu mɔ,

ya wãa sekuru sɔɔ.

⁹Wee, yen durum yireru ta wãa yen yabero.

Adama ya n daa yen kpeeru bwisika.

Ya w̄aruma subaru s̄oo
 goo kun ye nukuru yemiasie.
 Ma ya n̄ogiru sua ya n̄e,
 Yinni Gusun̄o, a n̄en n̄oni sw̄āaru m̄eerio.
 A m̄eerio nge m̄e yibere u tii sue.
 10 Wee, ba n̄en ḡāa gee ni na m̄o gura.
 Wee, bwese tuku ni a yina nu n w̄āa ka wunen t̄ambu sannu,
 nu dua wunen s̄āa yer̄o.
 11 Wee, Yerusalemugibu kpuro ba wasire
 ba d̄ianu kasu ni ba koo di.
 Ma ba ka ben ḡāa geenu d̄īa ni k̄osina
 bu wa ba n ka w̄āa.
 Yerusalemu ya n̄e,
 Yinni Gusun̄o, a m̄eerio nge m̄e na w̄onw̄ondu soore.

12 B̄eeya na ka ȳā, b̄ee be i sar̄o mini kpuro.
 I m̄eerio n̄oni sw̄āaru garu t̄a n maa negii teni kere,
 te Yinni Gusun̄o u man kp̄ē win m̄arun saa s̄oo.
 13 Saa w̄ollun di n s̄āare u d̄ōo surema n̄en wasi s̄oo,
 ma u man di.
 U n̄en naasu yina beria.
 Ma u man sura ḡbaru ḡbara
 u man kp̄ē nuku sankiranu s̄oo sere ka baadommāo.
 14 U n̄en toranu kpuro m̄enna
 nge w̄ēe yi ba tara.
 Ma u nu ḡbinisi n̄en w̄īr̄o.
 U n̄en dam bua.
 Ma u man yibere n̄omu beria
 mi na ñ kp̄ē n ka tii yina.
 15 Yinni Gusun̄o u n̄en tabu kowobu surura.
 U tabu dur̄abu m̄enna
 bu ka n̄en aluwaasiba kam koosia.
 U n̄e, Yerusalemu taaka
 nge m̄e ba ra resem taaku.
 16 Yen s̄ōna na wura m̄o,
 na n̄oni ȳiresu kokum̄o.
 Wi u koo man nukuru yemiasia u man w̄āaru wesia,
 u man deri.
 N̄en biba nuki sankire,
 domi yibere u man kamia.

17 Na n̄oma ȳiia na kanaru kua.
 Adama goo kun n̄e u man nukuru yemiasia.
 Yinni Gusun̄o u dera be ba ka n̄en t̄ambu Isireliba sikerene
 ba kua n̄en yibereba,
 ma ba man garisi disi.

18 Yinni Gusun̄o u gem m̄o ye u ka kua m̄e.
 Domi na ñ win gere m̄em n̄ōw̄e.
 B̄ee bwesenu kpuro, i swaa dakio i n̄o,
 kpa i n̄en nuku sankiranu wa.
 N̄en w̄ondiaba ka n̄en aluwaasiba ba yoru da tem tukum̄o.
 19 Na n̄en k̄inasibu somiru kana,
 adama ba man b̄or̄o k̄ōru kua.
 N̄en ȳaku kowobu ka wuun guro gurobu ba gu n̄en sw̄ee s̄oo
 sanam m̄e ba d̄ianu kasu ni ba koo di ba n ka w̄āa.
 20 Yinni Gusun̄o, a n̄en n̄oni sw̄āaru m̄eerio,
 n̄en bw̄era kun kp̄i.
 Na nuki sankire too,
 domi na ñ nun m̄em n̄ōw̄e.
 T̄ōw̄o tabu sun dim̄o.
 Ma wuun s̄ōw̄o ḡōo w̄āa.

21 Ba nen weeweenu nua.
 Adama goo kun man nukuru yemiasie.
 Yiberɛban nukura dora, yɛn sɔ a man kua mɛ.
 N n mɛn na, a de tɔɔ te, tu na te a gerua mi,
 kpa bu ko nge nɛ.
 22 A ben nuku kɔsuru mɛɛrio,
 kpa a bu kua nge mɛ a man kua nen durum kp̄arun sɔ.
 A mɛɛrio nge mɛ na weeweenu mɔ, nen nuki sankire.

2

Yinni Gusunɔ u Yerusalemu seɛyasia

1 Yinni Gusunɔn mɔru baka ya seewa.
 Ma ya Yerusalemu wukiri nge guru wii bakaru.
 Yen bɛɛɛ ye ya raa girari sere guru winɔ,
 u ye kara u kɔ temɔ.
 Win mɔru yen saa sɔɔ,
 u n yaaye ma Yerusalemu ya s̄aa win naa sɔnditia.
 2 U Isireliban w̄aa yenu
 ka ben wusun gb̄aranu kpuro surura ka mɔru wɔnwɔndu sari.
 Ni wee nu wɔruka temɔ.
 U ben bandu ka ten wirugibun dam bua.
 3 U Isireliban dam kpuro bua win mɔru bakan sɔ.
 U tii bɔkua sanam mɛ yiberɛba ba bu wɔrim na.
 Ma u Isireli be dɔɔ kare,
 ma dɔɔ wi, u bu di beri berika.
 4 U bu win tɛndu gawe ka win nɔm geu.
 Ma u bu yiisi nge yiberɛ,
 u kpuro go ye ya gea s̄aa ben nɔni sɔɔ.
 U dera win mɔru yabura nge dɔɔ
 ben w̄aa yenɔ Yerusalemuɔ.
 5 Yinni Gusunɔ u Isireliba wɔri nge yiberɛ.
 U bu mwa nge dɔɔ u ben dii geenu di.
 U ben gb̄aranu kɔsuka,
 ma u dera wuri yi nɔɔramɔ baama ben suunu sɔɔ.
 6 U win s̄aa yeru kɔsuka.
 U dera ba ku ra maa s̄aarun tɔɔ bakanu ka tɔɔ w̄ɛrarugiru di.
 Win mɔru seewa ka dam.
 Ma u sina boko ka ȳaku kowobu yina.
 7 U win s̄aa yeru mi ba ra n̄un ȳakuru kue biru kisi.
 U yiberɛba Yerusalemun dii geenu nɔmu beria.
 Ma w̄akinu nɔɔra win s̄aa yeru mi, nge tɔɔ bakanun saa.
 8 Yinni Gusunɔ u ḡɔru doke u Yerusalemun gb̄aranu kɔsuku.
 Wee u nu kɔsuka kpuro mam mam.
 Ya kua wɔnwɔndu baama kpuro.
 Gb̄aranu yiru ye kpuro ya kua bansu.
 9 Yen kɔnnɔsu su numa temɔ.
 Sin d̄aa ye ba ra ka su s̄esuku ya b̄ɔkira.
 Ma ba yen sina boko ka yen wirugibu gura
 ba ka da tem tukumɔ.
 Wooda maa sari.
 Baa Gusunɔn sɔmɔbu ba n̄ maa k̄asinu waamɔ win min di.
 10 Wee, yen guro gurobu ba s̄ɔ temɔ ba n̄su maari.
 Ba tii torom wisi winɔ,
 ba saaki deewa nuku sankiranun s̄ɔ.
 Ma yen wɔndiaba ba s̄ɔ ba tuke.
 11 Nen nɔni yandamɔ wurin s̄ɔ.
 Nen wasi gb̄isimɔ ma nen torora kare.
 Domi nen t̄amba kam kua.
 Wee, bii w̄ɛɛnu ka bibu ba w̄aa Yerusalemun swɛɛ sɔɔ,
 ba n̄ maa dam mɔ.
 12 Ba ben mɛrobu s̄ɔmɔ ba mɔ,

mana sa ko dīanu wa.
Ma ba w̄rukum̄ sw̄εε s̄ɔɔ nge be ba m̄εera kua.
Gaba ḡbisukum̄ ben m̄eron tororu w̄ll̄ɔ.

13 Yerusalemu, m̄ba kon nun s̄ɔ.
M̄ba kon ka nun weesina.
Wara u m̄aa n̄ɔni s̄ɔɔre nge wune,
n ka kp̄i n nun nukuru yemiasia.
Domi wunen n̄ɔni sw̄āara kp̄ā nge nim w̄skun nim.
Goo sari wi u koo kp̄i u tu kpeesia.

14 Wunen s̄ɔm̄ɔbu ba nun gari weesugii s̄ɔɔwa.
Ba n̄ nun wunen toranu s̄ɔɔsi
bu ka nun ḡbara yorun di.
Gari weesugiiya ba nun s̄ɔɔwa yi yi nun n̄ɔni w̄kua.

15 Wee, t̄ε wi u sar̄ɔ u ra nun taka koosiwa u ȳε,
kpa u wia ko u n̄ε,
wuu geniwa ba ra raa soku wuu bur̄ɔ,
ḡen s̄ɔ handunian t̄ambu kpuro ba ra n nuku dobu m̄ɔ?

16 Kpa yiber̄εba ba n n̄ɔɔ t̄endu b̄eri
ba n nun ȳεm̄ɔ ba n m̄ɔ,
sa nun m̄we nge d̄ia d̄aka.

Wee, t̄ɔ te sa mara ta tunuma,
sa tu wa.

17 Yinni Gusun̄ɔ u kua ye u ḡɔru doke.
U yibia ye u gerua saa yellun di u n̄ε,
u koo ko.

Wee u wune Yerusalemu kam kua.
U n̄ wunen w̄n̄w̄ndu wa.
U dera yiber̄εban nukura dora wunen s̄ɔ,
domi u bu dam k̄a.

18 Yerusalemu, a Yinni Gusun̄ɔ n̄ɔɔgiru sueyo,
a de u wunen wuri n̄ɔ.

A n̄ɔni ȳiresu kokuo nge daaru.
A ku w̄era, a ku wuri mari.

19 A seewo a wuri ko w̄kuru,
a wunen ḡɔru kpuro kusia Yinni Gusun̄ɔn wuswaaɔ.
A n̄ma yiyo a n̄n̄n kana wunen bibun s̄ɔ
be ba gbim̄ɔ sw̄εε s̄ɔɔ ḡɔɔrun s̄ɔ.

20 Yinni Gusun̄ɔ, a m̄εerio a wa.
Wara a kuare nge m̄ε.

M̄ban s̄na a dera t̄an kur̄ɔba ben bibu tema be ba k̄i mi.
M̄ban s̄na a dera yiber̄εba ba m̄aa wunen s̄ɔm̄ɔbu ka ȳaku kowobu go wunen s̄aa yero.

21 Wee bukurobu ka bibun gonu nu kp̄i sw̄εε s̄ɔɔ.

Ba n̄n̄n w̄ndiaba ka aluwaasiba go tabu s̄ɔɔ.
A dera ba bu sakira w̄n̄w̄ndu sari, wunen m̄arun saa.

22 A n̄n̄n yiber̄ε be na nasie sokusia baaman di
ba m̄enna nge t̄ɔɔ bakarun saa.

Yen d̄ama te, goo kun kisire.
Goo kun m̄aa seewe bii be na k̄i na seeya s̄ɔɔ.

A dera n̄n̄n yiber̄ε u bu go kpuro.

3

N̄ɔni sw̄āaru s̄ɔɔ, ȳiȳɔbu w̄ā

1 Na s̄āawa t̄onu wi u n̄ɔni sw̄āaru ȳε
te ta na Yinni Gusun̄ɔn m̄arun s̄ɔ.

2 U dera na da yam w̄kuru s̄ɔɔ, mi yam bururam sari.

3 Ne turowa u n̄ma doke bururu ka yoka.

4 U dera na woora saa n̄n̄n wirun di sere ka n̄n̄n naas̄ɔ.

N̄ s̄āare u n̄n̄n kukunu k̄osuka,

5 u ka man nuku sankiranu ka n̄ɔni sw̄āaru bunana nge gb̄araru.

6 U dera na da yam wākuru sɔɔ
nge ɔ̄ri be ba gu n te.

7 U man gbāraru bunana n ku ka yari,
ma u man bākua ka yoni damgii.

8 Ma na nɔ̄giri sua na somiru kana.
Adama u n̄ man swaa daki u sere nen kanaru mwa.

9 U nen swaa kenua ka kpee bakanu,
u ye go.

10 U kukua u man mara
nge gbeeku b̄ɔ ge ga yaa mara.

U man mara nge gbee sunɔ
ge ga yaa yɔ̄ru bw̄ɛɛye.

11 U nen swɛɛ b̄ɔra,
ma u man mwa u ḡɛka.

U man deri biti sɔɔ.

12 U win tendu beri
ma u man kua nge yaa ye u koo to.

13 U nen ȳɛsa yabura ka s̄ɛnu.

14 Ma t̄ambu kpuro ba man ȳɛmɔ
ba womusu dokemɔ t̄ɔ baatere.

15 U dera na n̄ni swāaru wa
ma nuku sankirara man goomɔ nge tam.

16 U dera na kpenu tema
ma nen donnu b̄ɔkira.

Ma u man torom wisi.

17 U dera na n̄ maa wāa b̄ri yendu sɔɔ,
na n̄ maa nuku dobu mɔ.

18 Ma na gerua na n̄ɛɛ,
na n̄ maa dam mɔ,

na n̄ maa ḡānu ȳiyɔ wi, Yinni Gusunɔn mi.

19 N̄a n̄ nen n̄ni swāaru yaaya,
n da n̄ s̄ārewa nge d̄āa sosurarun nima na n̄ra ka d̄ɛɛ.

20 N̄a n̄ yeniba kpuro yaaya, na ra wururewa.

21 Adama wee ye ya man ȳiyɔbu w̄ɛmɔ.
Na k̄i n̄ tii ye yaayasia n gere.

22 Yera, Yinni Gusunɔn durom kun kpa,
win w̄ɔnw̄ɔnda kun maa n̄ru kue.

23 Ta ra n̄ wuramam̄wa bururu baatere.
Win b̄ɔr̄akiniru ta kp̄ā.

24 Na n̄ɛɛ, Yinni Gusunɔ u s̄āwa negii.
Yen s̄ɔna na ȳiyɔbu mɔ wi sɔɔ.

25 U ra wi u n̄n̄ naane s̄āa k̄iru s̄ɔsi,
kpa u wi u n̄n̄ kasu durom kua.

26 Ya w̄a t̄ɔnu ù n̄ Gusunɔn somiru mara ka temanabu.

27 Ya w̄a t̄ɔnu u Gusunɔn yoru wura win aluwaasiru sɔɔ.

28 U n̄ laakari m̄ɛribu gabu wa,
u tii gawo s̄ɛɛ u da u n̄ wāa wi turo,
domi Yinni Gusunɔwa u n̄n̄ bu kp̄ɛɛ.

29 U n̄ n̄n̄ wiru kp̄iye win nuku sankiranu sɔɔ,
kpa u n̄ ȳiyɔ ma u koo n̄n̄ somi.

30 U wi u n̄n̄ baara soomɔ baaru t̄iyɔ u s̄ɔmɛ,
kpa u wura bu n̄n̄ w̄ɔmɛ.

31 Domi Yinni Gusunɔ u ku ra t̄ɔnu biru kisi ka baadommaɔ.

32 Baa ù n̄ dera ȳero u n̄ni swāaru wa,
ka mɛ, u n̄n̄ k̄i too,
domi win w̄ɔnw̄ɔnda kp̄ā.

33 N̄ n̄ win k̄iru u ka t̄ɔnu n̄ni s̄ɔ,
kpa u n̄n̄ nuki sanku.

34-36 Yinni Gusunɔ u ȳɛ
sanam mɛ ba yobu n̄ni s̄ɔmɔ ba taakumɔ.

U yē sanam mē ba ñ tǎmbu kuammē nge mē n weene.
 U yē sanam mē ba ñ bu siriammē dee dee.
 37 Goo kun kpē u nēē, gāanu nu kooro,
 Yinni Gusunō ù kun ñin wooda wē.
 38 Wi, Gusunō Wōrukoo
 wiya u ra de gea ka kōsa yu na.
 39 N n mēn na, mban sōna tōnu u ko n weeweenu mǎ.
 U de u weeweenu ko win durum sō.
 40 Yēn sō, i de su bēsen daa mēeri
 kpa su ye wēeri
 su wa su ka gōsirama Yinni Gusunōn mi.
 41 Gusunō u wāa wollo.
 I de su nōma yīya su ñun kana.
 42 Su nēē, Yinni, sa durum kua,
 sa nun seesi.
 A ñ sun suuru kue.
 43 A tii berua wunen mōru bakan sō,
 ma a sun naa gira a go wōnwōndu sari.
 44 A dua guru wiru sōo a ku ka bēsen kanaru nōn sō.
 45 A dera ba sun garisi nge kubanu bwesenun suunu sōo.
 46 Bēsen yiberēba kpuro ba sun nōo kuurimō.
 47 Ye ya sun tie, yera nandabu ka berum,
 domi ba bēsen yānu gura,
 bēsen tem mu kua bansu.
 48 Wee na nōni yīresu kokumō
 yēn sō ñēn tōmba kam kua.
 49 Nēn nōni yīresu kokumō, su ñ yōre,
 50 na ka mara Yinni Gusunō u ñēn laakari kooma wōllun di,
 51 kpa u wa ma ye ya Yerusalemugibu deemamō,
 ya ñēn nuki sankā.
 52 Be ba man tusa kam sōo
 ba man naa gira nge gunō.
 53 Ba kī bu ñēn wāaru kpeesia wōru sōo.
 Ba man kpenu kasuka.
 54 Nim mu man mwēemō,
 ma na nēē, na kam kuawa.
 55 Saa ye sōo, na kanaru kua na nēē,
 Yinni Gusunō, na nun soka saa wōru ge sōon di,
 56 ma a ñēn nōo nua.
 A ku wunen swaa kōre.
 A ñēn wuri ka ñēn weeweenu nōowō.
 57 Dōma te, a man susi,
 a man sōowa a nēē, n ku berum ko.
 58 Yinni a man siria
 ma a ñēn wāaru yakia.
 59 A wa kōsa ye ba man kua,
 a man sirio.
 60 A wa mōru ye ba man kōsiemō
 ka nōo tia ye ba mō bu ka man seesi.
 61 Yinni Gusunō, a ben wōma nua ye ba man koosimō.
 62 A ben nōo tia wa ye ba man koosi
 ba ka man gerusimō tōo baatere.
 63 Ye ba mō kpuro sōo gesi,
 ñēna ba ra n womu dokemō.
 64 Yinni Gusunō, na yē ma kaa bu kōsie
 nge mē ben kookoosu nē.
 65 Kaa ben gōrun nōni wōke
 kpa a de wunen bōri yi n sāa ben baa.
 66 Kaa bu naa gira ka mōru baka
 kpa a bu kpeerasia
 ba kun maa wāa tem mē sōo.

4

Yerusalemugibun wahala tabun sɔ

¹ Yinni Gusunɔn s̄aa yerun wura gea ye, ya t̄ira.
Ten kpenu nu yari swɛɛ kpuro s̄oo.

² Yerusalemun t̄on be ba raa garisi nge wura gea,
ba gis̄o bu garisiwa nge tem m̄onnu.

³ Baa ka gbeeku b̄ɔnɔ, nu ra nin binu bom k̄ɛ.
Adama n̄en t̄ambu ba n̄ ben bibun w̄onw̄ondu m̄o.
Ba s̄aawa nge taataa niru te ta w̄aa gbabur̄o.

⁴ Ba dera ben bii w̄ɛɛnun yari mani nin darosu s̄oo nim n̄arun s̄o.
Bibu ba d̄ianu kasu, adama goo sari wi u koo bu w̄ɛ.

⁵ Be ba ra raa d̄ia geenu di,
ba gbisukum̄o swɛɛ s̄oo.

Be ba seeya doo n̄aru s̄oo,
ba kubanu b̄uurim̄o.

⁶ Nen t̄ambun s̄ɛɛyasiabu bu kp̄a, bu Sodomugibu kere,
wuu ge Yinni Gusun̄o u kpeerasia n̄oni kpaki teeru
goon n̄oma sari mi s̄oo.

⁷ Ben sina bibu ba raa w̄ɛsu bururam kere.
Ba mam bom bekum bururam kere.

Ben wasin ḡona ra n s̄oriwa
kp̄a ben wuswaa ya n ballim̄o nge kpee gobiginu.

⁸ Adama t̄ɛ ba d̄oo durom t̄iram kere.

Ba ku ra maa bu tubu swɛɛ s̄oo.

Ba woorewa sere ben ḡona ya kukunu mani.
Ma ben wasi gbere nge d̄aa gbeba.

⁹ Be ba gbim̄o tabu s̄oo, ben ḡoo buram bo
n kere be ba ra n̄oni s̄ore

bu woora ḡɔɔrun s̄o bu sere gbi.

¹⁰ Baa m̄e bii m̄erobu ba ben bibu k̄i too,
ka m̄e, ba bu yikum̄o ba dim̄o
wahala ye ya be, n̄en t̄ambu deeman s̄o.

¹¹ Yinni Gusun̄o u win m̄aru kpuro s̄ɔsi,
u Yerusalemu d̄oo s̄ore

ma ya d̄oo m̄waaara sere ka yen kpeekpeeku.

¹² Sina boko goo n̄ kun m̄e t̄on d̄iro goo sari handunia s̄oo
wi u raa tamaa yiber̄e u koo kp̄i u du Yerusalemun gb̄ararun k̄onn̄on di.

¹³ Wahala baka yeni ya nawa

Gusun̄on s̄am̄abu ka ȳaku kowobun toranun s̄o.

Domi bera ba be ba n̄ toranu ganu kuen yem yari Yerusalemun swɛɛ s̄oo.

¹⁴ Ba ra n siren̄ewa swɛɛ s̄oo ba n babi nge w̄okobu
ba n disi s̄ɔwa t̄ambun yem s̄o.

Goo kun k̄ak̄o u mam ben ȳanu baba.

¹⁵ B̄a n da t̄ambun b̄okuo, ba ra bu girewa bu n̄ɛɛ,
i doon̄o minin di, b̄ɛɛ disigibu.

I ku susima i sun baba.

Yera ba ra doon̄e min di ba kun ȳɛ mi ba d̄oo.

B̄a n maa w̄aa bwese tukunun suunu s̄oo,
nu ra bu s̄ɔwa nu n̄ɛɛ,

i ku sina b̄ɛɛn suunu s̄oo mini n ka te.

¹⁶ Yinni Gusun̄on t̄ii u bu yarinasia ka m̄aru.

U n̄ k̄i u bu wa.

U n̄ ben ȳaku kowo goo doke ḡaanu.

U n̄ maa ben dur̄o t̄ak̄onun w̄onw̄ondu kue.

¹⁷ Sa swaa m̄ɛɛra sa wasira

su ka wa min di somira koo sun naawa.

Sa raa bweseru garu m̄ɛɛra

te sa ȳīiȳo ta koo sun faaba ko.

Wee, ta n̄ sun faaba kue.

¹⁸ Yiber̄eba ba b̄ɛɛn sanu sanusu m̄ɛɛra,

bu ka sun yinari su da wuun batuma sɔɔ.
 Bɛsɛn gɔɔ turuku kua.
 Bɛsɛn wāarun tōra kpawā mi.
 19 Bɛsɛn yibɛrɛ be, ba gunɔ bakeru sāabu kere.
 Ba sun yōɔru bwɛyɛ gbaburɔ.
 Ba sun naa gire sere guunu wɔllo.
 20 Bɛsɛn sina boko wi u dera sa wāa,
 wi, wi Yinni Gusunɔ u gɔsa,
 wee, ba nùn yina mwa.
 N deema sa raa nɛɛ,
 win saabuwa sa ka tii mɔ bwesenun suunu sɔɔ.

21 Bɛɛ maa Edɔmuba, bɛɛ be i wāa Usiɔ,
 i ko kpī i nuku dobu ko tɛ,
 adama i n yɛ ma siribu bɛɛ mara.
 I ko i ko nge be tam mu goomɔ kpa i tereru yōra.
 22 Bɛɛ Yerusalemugibu, bɛɛn sɛɛyasiabu kpa.
 Ba n maa bɛɛ yoru mwaaamɔ bu ka doona.
 Adama bɛɛ Edɔmuba, Yinni Gusunɔ u koo bɛɛ mɔru kɔsia,
 kpa u bɛɛn toranu terasia.

5

Yinni Gusunɔ, a de su wurama wunen mi

1 Yinni Gusunɔ, a yaayo ye n sun deema.
 A mɛɛriɔ a wa nge mɛ sa wāa sekuru sɔɔ.
 2 Bɛsɛn tem mɛ a sun wɛ mu kua gabugim.
 Tɔn tukoba ba wāa bɛsɛn diaɔ.
 3 Bɛsɛn baababa ba gu,
 ma bɛsɛn mɛrobu ba gɔminiru sɔ.
 Sa wāa tundobu sari.
 4 Gobiya sa ra kɔsie su sere bɛsɛn tiin dɔkɔn nim nɔ.
 Gobiya sa ra maa ka bɛsɛn tem dāa dwe.
 5 Wee, bɛsɛn yibɛrɛba ba sun yoru diisiamɔ.
 Sa wasire, ba n maa sun wɛrabu wɛɛmɔ.
 6 Sa Asirigibu ka Egibitigibu dīanu kana.
 7 Wee, bɛsɛn baababa ba kōsa kua,
 adama ba n maa ka sun wāa.
 Bɛsɛra sa yen wahala sɔɔwa.
 8 Yoba ba kua bɛsɛn yinnibu.
 Goo maa sari wi u koo sun wɔra ben nɔman di.
 9 Sa ra bɛsɛn wāaru kari bɔriewa,
 domi sa ra ka yibereba tabu kowa gbaburɔ
 su sere wa su di.
 10 Gōɔrun sɔ bɛsɛn wasi swīa nge pɛɛ wɔɔ yeru.
 11 Ba tɔn kurɔbu ka wɔndiaba gabirimɔ
 Yudan tem kpuro sɔɔ ka sere Yerusalemɔ.
 12 Ba bɛsɛn wirugibu mwɛɛra ba soora doke.
 Ba n durɔ tɔkɔnu bɛɛrɛ wɛ.
 13 Ba bɛsɛn aluwaasiba mwɛɛra nge yobu bu ka som nam.
 Ma biba dāa guramɔ ba wɔrukumɔ yen bunum sɔ.
 14 Bɛsɛn bukurobu ba ku ra maa sine
 bu siribu ko siri yerɔ.
 Mɛya bɛsɛn aluwaasiba ba ku ra maa womusu ko.
 15 Bɛsɛn nuku dobu bu kpa.
 Bɛsɛn nuku dobu yaabu gɔsira nuku sankiranu.
 16 Bɛsɛn bɛɛrɛ ya kpa.
 Anna a wahala baka wa tora ni sa kuan sɔ.
 17 Giso sa nuki sankire,
 ma sa nɔni yīresu kokumɔ,
 18 yɛn sɔ guu te ba mɔ Sionɔ ta kua bansu,
 ma ta kua gbɛeku bɔnnun wāa yeru.
 19 Adama wunɛ Yinni Gusunɔ, a sāawa sunɔ.

Kaa n bandu diiwa sere ka baadommao.

²⁰ Kaa n sun deriwa n ka te?

Mban sōna kaa n sun duari sere ka baadommao.

²¹ Yinni Gusunə, à n nεε, su wurama wunεn mi, sa ko wurama.

A de beεn wāaru tu wurama nge yellu.

²² Kaa n ka sun mōru baka sāawa?

Kaa n sun deriwa mam mam?

ESEKIELI

Sanam me Esekieli u Gusunon gari yini gerua u wawa Babilonia u yoru dima ka win mero bisibu Yuda gabu. U wawa yoo te so, Babilonigibu ba sere Yerusalemu kosuka.

Gbiikaa, u Yudaba sdoma ma Gusuno u koo bu siri kpa u de yiberaba bu Yerusalemu wari bu kamia. Yiruse, Gusuno u koo maa bwese tukunu siri yen s5 nu win tambu dam dore. Itase, u Yudaba nukuru yemiasiam, domi Gusuno u na mwereu kua ma u koo de bu wurama Yerusalemu kpa ben sia yu wera. Nnese, u wa win kasiru so nge me Yinni Gusunon saa yeru ta koo kpan wurama.

Tire ten kpunaa

1. Esekielin sokuru, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Gari yi u gerua Yudaban s5 yiberaba bu sere Yerusalemu wari, wiru 4n di sere wiru 24.
3. Gari yi u gerua bwese tukunun s5, wiru 25n di sere wiru 32.
4. Ba koo Yerusalemu seeya, wiru 33n di sere wiru 39.
5. Saa yee kpaaru kasiru so, wiru 40n di sere wiru 48.

Yinni Gusuno

u tii Esekieli s5asi

¹⁻³ W5o tenasen suru nnesen s5o naobuse soora Esekieli, yaku kowo Busin bii u wa daa te ba mo Kebarin gooro ka Yuu be ba yoru mwerrima sannu. Miya u wa walla keniana ma Gusuno u dera u kasiru wa. U ka nun gari kua ma win dam nun nenua. N deema sina boko Yoyakimun w5o naobusewa mi, ye u ka wa yoru so Babilonia.

⁴ Wee ye u wa kasi te so. U woo bokwa ga seema saa s5o yesan nom geu gian di ga guru wiru soowa ka guru maokinu. Ma yam bururam mu guru wii te sikerene. Ma ten suunu so n ballimo nge sii gan te ba wariasia. ⁵ Guru wii te so, hunde koniba nne ba wa mi be ba ka tambu weene. ⁶ Ben baawure wuswaa nne ka kasenu nnewa u ma. ⁷ Ben kari yi dende. Ma ben naasu su ka naa buun naa kaburosu weene, ma su ballimo nge sii gan te ba wariasia. ⁸ Kasa yen baayeren temo, tanun nomuwa ga wa mi. Noma yen baayere ya demiewa mi wuswaa ka kasa ye, ya merra. ⁹ Kasa ye kpuro ya nosu girarinewa. Hunde koni be, ba n siimo, ba ku ra siire. Mi ba doo, miya ba ra n merra. ¹⁰ Hunde koni ben baawure u wuswaa mowa nne. Tia ya saa tanun wuswaa. Yen nom geu gia, gbee sunon wuswaa. Yen nom dwareu gia keten wuswaa. Yen biru gia maa guno bakerun wuswaa. ¹¹ Ben baawuren kasa yiru ya demiarewa wallo ma ya girarinewa mi gia. Ma yiru ye ya maa tie ya ben wasi wukiri. ¹² Mi wuswaa yen baayere ya wa, mi giawa ya merra. Yen sana mi ba ki bu da kpuro, ba ra dewa ba kun siire. ¹³ Hunde koni ben baa so, doo geyaya yi wa mi, yi fiam nge wi bonnu. Doo win yam bururam mu kpa. Min diya doo buri yi yarimo nge guru maokinu. ¹⁴ Hunde koni be, ba ra n sauwa nge guru maokinu, ba n doo, ba n wee.

¹⁵ Ye u bu merra mesum, yera u uruu wa ya tem girari ben baawuren bokwa. ¹⁶ Uruu be, ba ballimowa nge kpee gobiginu. Ma ba weene. Ma n saare uruu baayere ya wa uruu gaa so. ¹⁷ Ba koo kpi bu da bera nne kpuro so ba kun tii siye. ¹⁸ Ben gunum mu nanum ma. Ma ben nosu so n saare gaanu mani mani ni nu ballimo. ¹⁹ Hunde koni be, ba n sanum seewa, uruu be, ba ra n wawa ben bokwa. Ba n maa yowa, ka be sanna. ²⁰ Hunde koni be, ba ra dewa mi ba ki, adama ka uruu be sanna. Domi beya ba uruu be gawe. ²¹ Yen sana ba n siimo, uruu be, ba ra n maa siimo. Ba n yora kpa uruu be, bu yora. Ba n maa seewa, kpa uruu be, bu maa se. Domi hunde koni ben hunde ya wawa uruu be so.

²² Ma gaanu terie hunde koni ben wallo nu ballimo nge kpee gobiginu. ²³ Ma ba ben kasa yiru yiru demie ya girarinewa gaa nin temo. Ma yiru yiru ye ya bu tie ya ben wasi wukiri. ²⁴ Sanam me ba siimo, yera na ben kasan wokinu nomo nge nim wokun wokinu, n kun me nge Gusuno Dam kpurogiin no, n kun me nge tabu kowo wuurun wokinu. Adama ye ba yora, ba ben kasa ye kuruawa. ²⁵ Ma na maa wokinu nomo gaa nin wallun di. ²⁶ Ma na gaanu wa mi, nu ka sina kitaru weene, nu ballimo nge kpee gobiginu. Ma na maa gaanu wa nu s5 sina kita ten wallo nu ka tonu weene. ²⁷ Ma n saare tonu wi, u ballimo nge sii gan te ba wariasia doon suunu so. Ma yam bururam ka nun sikerene. ²⁸ Yam bururam me, mu ka guru waa weene ye ya ballimo sanam me gura nemo. Yeniba kpuro ya sawa Yinni Gusunon yiikon girima.

Gusuno u Esekieli gora

Isireliban mi

Ye u ye kpuro wa me, yera u yiira u wuswaa tem girari. Ma u nua goo u ka nun gari kua.

2

¹ U nee, tɔnɔn bii, a seewo a yɔra, kpa n nun gari sɔ.

² Sanam me u ka nɔn gari yi mɔ, yera Yinni Gusunɔn Hunde u nɔn yɔɔwa ma u nɔn yɔrasia. Ma u yɔro swaa daki wi u ka nɔn gari mɔ mi. ³ U nee, tɔnɔn bii, na nun gɔriɔ Isireliban mi, be ba man seesimɔ. Wee be, ka ben baababa ba man tora sere ka gisɔ. ⁴ Tɔn be, ba swaa tau, ba maa gɔru baɔbu. Ben miya na nun gɔriɔ kpa a bu sɔ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. ⁵ Na nee, wee ba sɔa mem nɔɔ sariba. Ba nun swaa daki? Ba nɔ nun swaa daki? Ka me, ba koo gia ma Gusunɔn sɔmɔ u waa ben suunu sɔɔ.

⁶ Wunɛ Esekieli, a ku bu nasia, a ku maa ben garin berum ko, baa me n ko n sɔare a waa saki ka nɔn suunu sɔɔ. Domi ba sɔawa mem nɔɔ sariba. ⁷ Ba nun swaa daki? Ba nɔ nun swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ye na gerua, baa me ba sɔa mem nɔɔ sariba.

⁸ Adama wunɛ, tɔnɔn bii, a nɔɔwɔ ye kon nun sɔ. A ku ko mem nɔɔ sari nge bwese te. A wunɛn nɔɔ wukio kpa a tem ye kon nun wɛ.

⁹ Saa yera Esekieli u nɔmu gagu wa ga demie win mi gia, ga tireru neni te ba kurua. ¹⁰ Nɔmu ge, ga tire te kusia win wuswaaɔ. Ba tu yoruawa bera yiru kpuro. Gari yi yi yorua tire te sɔɔ, yiya weeweenu ka wuri ka nuku sankiranun gari.

3

¹ U maa nee, tɔnɔn bii, a tire teni temwɔ kpa a da a ka Isireliba gari ko.

² Ye u nɔɔ wukia, yera Gusunɔ u tire te kpɛɛ mi, u dera u tu tema. ³ Ma u nee, tɔnɔn bii, a wunɛn nukuru yibio kpa a wunɛn wasi diisia ka tire te na nun wɛ mi.

Ye u tire te tema, ma ta nɔn dore nge tim.

⁴ Yera u maa nee, Esekieli, a seewo a da Isireliban mi kpa a bu nen gari sɔ. ⁵⁻⁶ N nɔ mɔ na nun gɔriɔ bwese tuku dabinun mi, nɔn barum mu nɔɔbu sɛ, a nɔ maa kpɛ a ben gari tubu. Adama Isireliban miya na nun gɔriɔ. Na n daa nun gɔra bwese tuku nin mi, nu koo nun swaa daki, ⁷ adama wee, Isireliba ba nɔ nun swaa dakimɔ. Domi ba nɔ kɔ bu nen gere nɔ yɛn sɔ be kpuro ba swaa tau ma ben gɔru ga baɔbu. ⁸ Yen sɔ, kon maa wunɛn tii bobiasia kpa a swaa taaya nge be, ⁹ a n gɔru bɔ nge kperu. A ku berum ko ben swaa taa bin sɔ. Domi ba sɔawa bwese te ta ku ra mem nɔ.

¹⁰ Ma u maa kpa m nee, Esekieli, a swaa dakio a nɔ kpa a gari yi kon nun sɔ nene wunɛn gɔrua. ¹¹ Yen biru, kpa a da a wunɛn mero bisibu deema mi ba yoru dimɔ. Ba nun swaa daki? Ba nɔ nun swaa daki? A gesi bu sɔɔwɔ ma nena na ka bu gari mɔ.

¹² Yera Gusunɔn Hunde u Esekieli sua ma u nɔɔguru nua win biruɔ ta gerumɔ ka dam ta mɔ, bu Yinni Gusunɔ siaro mi u waa u win yiiko baka sɔɔsimɔ.

¹³ Ma u hunde koni ben kasan wakinu nɔmɔ ya soonamɔ ka sere maa ben uruuban wakinu. Waki ni, nu kpɛa n banda. ¹⁴ Gusunɔn Hunde wi u nɔn sua mi, u ka nɔn doona, ma win dam nɔn nenua. Ma Esekielin mɔru seewa u burisina. ¹⁵ U tura Teli Abibuɔ, Kebarin daarin bɔkuɔ mi yoo be, ba waa. Ma u sina ka biti baka ben suunu sɔɔ sɔɔ nɔɔba yiru.

Esekieli koo Isireliba kirɔ ko

¹⁶ Sɔɔ nɔɔba yiru yen biru, Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nee, ¹⁷ wunɛ tɔnɔn bii, kon de a Isireliba nɔni doke. Kaa n da nen gari swaa daki kpa a ka bu kirɔ ko. ¹⁸ Ne, Yinni Gusunɔ, na n tɛ nee, tɔn kɔso goo u koo gbi, ma a nɔ nɔn kirɔ kue u win daa kɔsa ye deri u ka win waa ru wɔra, tɔn kɔso wi, u koo gbiwa win daa yen sɔ. Wuna kon maa win yem bikia. ¹⁹ Adama a n nɔn kirɔ kua, ma u nɔ win daa kɔsa ye deri, u koo gbiwa win daa kɔsa yen sɔ kpa wunɛ a wunɛn waa ru wɔra. ²⁰ Gemgii u n gem deri u kɔsa kua ma a nɔ nɔn kirɔ kue, ma na nɔn yina beria, u koo gbiwa kɔsa yen sɔ. Na nɔ win yellun daa gea garisimɔ, adama wuna kon win yem bikia. ²¹ A n maa nɔn kirɔ kua u ku ka durum ko, ma u n durum ye kue, u n gbimɔ. Wunɛn tii a maa wunɛn waa ru wɔra wa mi, domi a nɔn kirɔ kua.

Esekieli

kun maa kpɛ u gari ko

²² Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli yɔɔwa ma u nɔn sɔɔwa u nee, a seewo a da wɔwaa. Miya kon nun gari sɔ.

²³ Ma u seewa u da wɔwa mi. Ma u Gusunɔn yikon girima wa nge sanam me u raa waa Kebarin daarin boku mi. Ma u yiira ka dam u siriru tem girari. ²⁴ Yera Gusunɔn Hunde u maa nɔn yɔɔwa. Ma u nɔn seeya u yɔrasia. Saa ye sɔra Yinni Gusunɔ u nee, a doo a tii kenusi wunɛn dirɔ. ²⁵ Meya ba koo nun ba ke kpa a kpana a yari tɔɔwɔ, tambu bu nun wa. ²⁶ Kon de wunɛn yara yu wunɛn daro mani kpa a kpana a gari ko. Meya a n kaa kpɛ a maa bu gerusi be, be ba ku ra mem nɔ mi. ²⁷ Adama na n ka nun gari kua, kon wunɛn nɔɔ wukia. Saa ye sɔra kaa tɔn be sɔ a nee, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Adama ben gaba ba koo nun swaa daki, gaba kun maa nun swaa dakimɔ. Domi ba sɔawa bwese te ta ku ra mem nɔ.

4

Gusunon somo u nee,

ba koo Yerusalemu tarusi

¹ Yinni Gusuno u nee, wune Esekieli tonun bii, a biriki suo kpa a ye doke wunen wuswaa a Yerusalemun weenasia ko ka yora biriki yen wollo. ² A ye koowo nge wuu ge ba tarusi, a kuku yenu doke kpa a gungunu bani a sansani gira kpa a tabu sinambu yi yi a ka sikerena. ³ A sii si su yasu suo kpa a su doke wune ka ganan baa soo, kpa a su wuswaa kisi. Ba koo gu tarusi, wunen tii kaa n gu yore, kpa ye kpuro ya n saa yiferu Isireliban s5.

⁴ Yen biru kpa a kpuna ka wunen yesi nom dwarugia kpa a n Isireliban toranu soowa sere t5o te kaa se. ⁵ T5o nin geeru ta kon saawa w5o sin geeru, si soo Isireliba ba man torari. Nu saawa s5o gooba wunabu ka wene ka wakuru (390). T5o ni kpuro soora kaa n ben tora ni soowa. ⁶ Yen biru kpa a gosia a ka wunen yesi nom geugia kpuna s5o weeru kpa a wahala ko Yudaban toranun s5. S5o teeru ta ko n saawa w5o tia. ⁷ Kpa a wunen wuswaa kisi Yerusalemu gia ye ba tarusi, kpa a ye gaseru kpare kpa a yen gari gere. ⁸ Meya ne, Yinni Gusuno kon ka nun wee boke kpa a ku ra siira. Meya kaa n kpi ka yesi tia ye, sere t5o te na nun bura mi, tu ka yibu. ⁹ Kpa a alikama ka swii ka gbex ka dasi ka dobi sua a ye menna gbex teeru soo a burina a ka pex ko. Yera kaa n da di sere s5o gooba wunabu ka wene ka wakuru te, tu ka yibu, kpa a n kpi ka yesi tia ye. ¹⁰ Pex kure piibuwa kaa n da di nge garamu goobun (200) saka s5o teeru. Nge meya kaa n dimo mi sere t5o te, tu ka yibu. ¹¹ Meya nim me kaa maa no mu ko n saka mawa, ditiri tian sakawa kaa n da no s5o teeru. ¹² Tombun bii ghebua kaa ka pex w5. Kaa n da ye w5wa ben noni biru. ¹³ Nge meya Isireliba ba ko n da ben dianu di ka disi ton tukobun suunu soo mi kon bu yarinasia.

¹⁴ Esekieli u Yinni Gusuno wisa u nee, na tii nenua disi kpuron di. Na n yaa goru garu diire saa nen piiburun di. Na n maa yaa disigia gaa tende. ¹⁵ Yinni Gusuno u wisa u nee, a naa bisu suo a ka wunen doo ko kpa a tombun bisu deri.

¹⁶ Kon dianu fiiko ye ya tie Yerusalemuo kpeesia kpa bu bu dianu ka nim saka kua kpa bu di bu no ka nuku sankiranu ka wururabu. ¹⁷ Nge meya ba koo dianu ka nim bia kpa ba n nuki sankire be kpuro. Ba koo woorawa ben toranun s5.

5

Gusuno u koo Isireli seeyasia

¹ Yinni Gusuno u nee, wune tonun bii, a k5o suo ge ga n5o do kpa a ka wunen seri ka wunen toburu koni. Yen biru kpa a kilo sua a seri yi yire kpa a yi bonu ko suba ita. ² Kpa a sube teeru sua a d5o doke Yerusalemun suunu soo sanam me yen tarusibun t5ra yiba. Yen biru kpa a maa sube teeru sua a n ka tu k5o ge soomo a ka wuu ge sikerena. Yeniban biru kpa a maa suberu itase sua a pusi yam kpuro, yen biruwa kon bu takobi suesi. ³ Kpa a seri yin fiiko kure wunen yaberun swaa buaa. ⁴ Kpa yi soo, a gex sua a d5o doke kpa d5o wi, u Isireliba kpuro seesi.

⁵ Yinni Gusuno u nee, yire ni, Yerusalemuwa nu ka ya. Wee na ye kua handunian suunu. Ton tukobun tem mu ye sikerene. ⁶ Ma yen tambu ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene. Domi ba nen woodaba yina. Ba n nen gere swi. ⁷ Yen s5na ne, Yinni Gusuno na nee, wee ba man seesi n kere bwese tuku ni nu ka bu sikerene, ma ba n nen woodaba mem n5owe. Ba n maa nen gere swi ye na bu s5owa. Ben daa k5a ya mam bwese ni nu ka bu sikerengia kere. ⁸ Yen s5, nen tii kon bu seesi. Kon bu siriwa handuniagibun wuswaa. ⁹ Kpa n bu seeyasia bi na n daa bu koore ben buu sanun s5. Meya na n maa bin bweseru m5o kpa. ¹⁰ Yen s5na tundoba koo ben bibu tem, kpa bibu bu maa ben tundobu tem. Kon bu siriwa n go, kpa n be ba tie yarinasia handunian goonu nne soo.

¹¹ Wee ba nen saa yeri disi doke ka ben buu kpuro. Yen s5, sere ka nen w5aru nen tii kon bu biru kisi, na n maa bu m5erimo ka wonwandu. ¹² Ba n bu bonu kua subenu ita, sube teeru ta koo gbiwa Yerusalemun nukuro, bararu ka g5orun s5, kpa suberu yiruseru tu maa gbi tabu soo Yerusalemun biru. Kpa n maa sube te ta tie mini yarinasia handunian goonu nne kpuro soo. Kon bu takobi suesiwa. ¹³ Ne, Yinni Gusuno kon bu nen maru seesiwa mam mam sere nen bwera yu ka kpuna. Na n bu maru kasie, saa yera ba koo gia ma na n ki ba n saa mem no sariba. ¹⁴ Ben tem mu koo ko bansu, kpa mu beere bia bwese ni nu bu sikerenen wuswaa. ¹⁵ Kon bu siriwa ka nen maru baka n bu seeyasia ka dam. Kpa bwese ni nu ka bu sikerene mi, nu bu yex. Adama yeni ya ko n saawa nge kir5 ye ya koo de ben tii bu berum duura. Ne Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹⁶ Kon de bu ghisuku g5orun s5. G5o te, ta koo bu noni s5wa nge be ba seenu tweek. Kon ben dia ni nu tie kpeerasia kpa bu ghisuku g5orun s5. ¹⁷ Kon bu g5oru ka gbeeku yex sure kpa yi ben bibu go. Bararu ka ton goberu ka tabu, ye kpurowa ya koo bu kpeerasia. Ne Yinni Gusunowa na yeni gerua.

6

Be ba būnu sāmō

¹ Yinni Gusunō u nēē, ² wunē tōnun bii, a wunen wuswaa seeyo Isireliban guunun bera gia, kpa a nen gari gere be ba wāa mīn sō. ³ A nēē, nē, Yinni Gusunō kon be ba wāa Isireliban guunō ka gungunō ka nīn wōwī sō wōrima ka takobi, kpa n ben gunguu nīn mi ba ra būu yākuru ko kōsuku. ⁴ Kon ben būu yāku yenu kōsuku ka mi ba ra nu turare dōo dokeye, kpa ben gonu nu n wōruka ben būnun nuurō. ⁵ Kon Isireliban gonu kpī ben bwāarokunun wuswaa. Kpa n ben kukunu yaruku ben būu yāku yeno. ⁶ Wuu sīn mi ba wāa kpuro, su koo kowa bansu. Kpa n ben yāku yenu kōsuku ni ba kua gungunu wōllō. Kon ben bwāaroku ni gura n kōsuku, kpa nu kun maa wāa mi. Mēya kon bwāaroku ni ba ra ka sōo sā suriri. Ye ba gesi seka ka nōma ya koo kam kowa mam mam. ⁷ Ben suunu sōo gaba koo wōruku bu ghisuku. Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ⁸ Adama kon de bu kisira tabun di, kpa ba n yarine tem tukumō. ⁹ Saa ye sōo, be, be ba kisira ba koo man yaaya mi ba yoru dimō. Domi kon ben gōru ge wīa ge ga n ka nē turo yō. Kon ben sakara nōni wīa yi ba ka būnu mēera. Ben tii ba koo tii tusi, kōsa kpuro ye ba kuan sō. ¹⁰ Saa ye sōora ba koo gia ma nēna Yinni Gusunō. N n kam sōo na ka bu gerusi, ye na nēē, kon bu wahala yeni kpēē.

¹¹ Wee ye nē, Yinni Gusunō na nun sōomō. A nōma suo kpa a ka naasu tem so a nēē, wanyo. Wee Isireliba ba kōsa kua ya kpā. Yen sō, ba koo gbi tabu sōo, ka gōoru sōo, ka bararu sōo. ¹² Wi u toma, barara ta koo nūn go. Wi u maa wāa turuku, tabu sōora ba koo nūn go. Wi u koo sina yenuo, ba koo nūn tarusiwa kpa u gbi gōorun sō. Kon bu mōru seesiwa mam mam. ¹³ Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō bā n wa gonu kpī ben būnun bōkuo ka sere ben yāku yeno ka gungunō ka guunō ka dāa kubenō ka dāa koo bakano mi ba ra ra būnu turare dōo dokeye, ya n nubu duroru mō. ¹⁴ Kon bu nen nomu demie kpa n de tem me, mu ko bansu saa sōo yēsan nom dwarun di n ka girari Dibilaō sōo yēsan nom geu gia. Mi ba wāa kpuro kpa bu gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

7

*Isireliban seeyasiabu**bu turuku kua*

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nēē, ² wunē tōnun bii, a swaa dakio a nō ye na gerumō beē Isireliban sō. Na nēē, kpeera wee. Ta pusi beēn tem goonu nne kpuro sōo. ³ Tē ta koo beē deema. Kon de nen mōru yu beē wōri. Kon beē siriwa nge mē beēn sanu sanusu sāa. Kpa n beē kōsa ye i kua kpuron are kōsie. ⁴ Na n beē mērimō ka wōnwōndu. Nā n beē seeyasiamō, na n tii nenunumō. Kōsa ye i kua yera kon beē kōsia. Kpa i gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁵ Ameniwa nē, Yinni Gusunō na gerua. Na nēē, kōsa wee, ya n maa ka gaa weene. ⁶ Kpeera wee, kpeera wee. Wee ta seemō ta wee beēn mi. Wee ta sisi. ⁷ Beē Isireliba, beē be i wāa tem mē sōo, saa ya turuku kua. Tōo te, ta turuku kua, ta ko n sāawa wahalan tōru. Tōo te sōo, nuku dohun kuuki kun maa nōoramō guunu wōllō. ⁸ Tē kon de nen mōru yu se. Na n ye yōrasiamō ma n kun mō ya ka tii sara. Kon beē siriwa nge mē beēn daa ya nē. ⁹ Na n beē mērimō ka wōnwōndu. Nā n beē seeyasiamō, na n maa tii nenunumō. Kōsa ye i kua yera kon beē kōsie kpa i gia ma nē, Yinni Gusunōwa na beē seeyasia.

¹⁰ Tōo te wee ta tunuma, ta turuku kua. Bōbunu ka tii suabu bu sosimō. ¹¹ Bōbunu nu kua nge dēka ye ba ra ka tōmbu so. Gāanu kun maa beē tiamme. Tōn dabiru ta koo gbi. Baa wōkinu kun maa nōoramō. Goo kun maa weeweenu mō beēn sō. ¹² Saa ya turuku mō. Tōo te, ta wee. Wi u dwemō u ku yēeri. Wi u maa dōramō u ku swī. Domi nē, Yinni Gusunon mōru sisi tōn be ba wāa tem mē sōo kpuron sō. ¹³ Wi u dara u n maa ye u dara wasi u mwa baa u n wāa wāaru sōo. Domi gari yi ba gerua tōn be kpuron sō, yi koo kōora. Goo sari wi u koo yakia ra yēn sō baawure u wāa kom beretēkē sōo. ¹⁴ Wee ba kōba so ba sōoru kpa. Adama ben goo kun tabu seemō, domi nē, Yinni Gusunōn mōru seewa be tōn dabi ten sō.

*Goo sari**wi u koo seeyasiabu kisirari*

¹⁵ Yinni Gusunō u maa Esekieli sōowa u nēē, tabu ko n wāawa swēē sōo kpa baranu ka gōonu nu n wāa yenusō. Tōmbu ba koo gbi tabu sōo yakasō. Be ba maa wāa wuu sōo ba koo gbiwa gōoru ka baranun sō. ¹⁶ Be ba maa kisira ba koo kpikiru dawa guunu wōllō nge kparukonu kpa bu weeweenu ko ben toranun sō.

¹⁷ Ben nōma ko n sāare dam sarirun sō.

Kpa ben dūa yu diiri.

¹⁸ Ba koo saaki sebewa kpa bu ben seri koni nuku sankiranun sō.

Ba koo nanda kpa sekuru bu mwa.

¹⁹ Ba koo gobi kō swēē sōo,

kpa bu ben wuraba garisi nge kubanu,
domi sii geesu n̄ kun m̄e wura
yen gaa kun kp̄e yu bu faaba ko Gusun̄n m̄arun t̄oru s̄o.
Ba n̄ ḡaanu wasi ye ya koo bu debu,
n̄ kun m̄e ye ya koo ben bin̄e kpunasia,
domi sii geesu ka wura yera ya dera ba tora.

²⁰ Ba tii sua ben wuran s̄o.

Ma ba ka ye bw̄aroku bakanu kua ni nu nanum m̄o.
Yen s̄ina ne, Yinni Gusun̄o kon de bu ye tusi.

²¹ Kon de t̄on tukobu bu ben dukia ye gura,
kpa be ba n̄ Gusun̄n b̄ere ȳe bu ye tubi di bu ye kpuro disi doke.

²² Na n̄ ka b̄e yinam̄o

sanam m̄e gb̄en̄obu ba koo nen s̄aa yerun dukia disi doke bu gura.

²³ A yoni s̄oru koowo domi tem m̄e, mu t̄on gowobu yibawa.

M̄eya b̄een wuu ge, ga t̄ambu yiba be ba daa b̄ōb̄oya m̄o.

²⁴ Kon bwesenu sokuma ni nu nuku k̄s̄uru bo,

kpa nu b̄een yenusu mw̄eri.

Kon b̄een damgibun tii suabu kpeesia.

Kpa n de bu b̄een s̄aa yenu disi doke.

²⁵ Kam kobu wee.

I ko i faaba kasu, adama i n̄ wasi.

²⁶ K̄sa ya koo sosi k̄sa s̄o.

M̄eya labaari k̄si yi ko yi n n̄oram̄o yi n d̄o.

I ko i Gusun̄n s̄om̄obu bikia bu k̄s̄iru kasu kpa bu b̄e s̄o ye ya koo na.

Adama ȳaku kowobu ba n̄ ko n Yinni Gusun̄n wooda ȳe.

B̄een guro gurobu ba n̄ maa bwisi ḡe m̄o bu t̄onu k̄e.

²⁷ B̄een sina boko u koo ḡo sina

kpa sina bibu ba n wurure.

T̄ambu kpuro ba ko n diirim̄o.

Kon bu kuawa nge m̄e ben kookoosu ne.

Saa ye s̄ora ba koo gia ma n̄ena na s̄aa Yinni Gusun̄o.

8

Ba b̄ūnu s̄aam̄o

Yinni Gusun̄n s̄aa yero

¹ W̄ō n̄oba tiasen suru n̄oba tiasen s̄o n̄oobuse s̄o, Esekieli u s̄o win dir̄o ka Yudan guro gurobu. Yera Yinni Gusun̄n dam n̄un ȳōwa. ² Yera u m̄era u wa ḡaanu kurama nu ka t̄onu weene. Win p̄oran tem gia ya s̄aa nge d̄o ma win w̄ollu gia ya ballim̄o nge sii gan te ba w̄ariasia. ³ Ma u ḡaanu demia nge n̄oma u ka wi, Esekielin seri n̄enua. K̄si te s̄o, Gusun̄n Hunde n̄un sua w̄oll̄o ma u ka n̄un da Yerusalemūo. U deema yen k̄onn̄o ge ga w̄aa s̄o ȳesan n̄om geu gia ba bw̄aroku ḡagu ȳrasie ge ga Gusun̄n nisinu seeye. ⁴ Ma Gusun̄o Isireliban Yinnin ȳikon yam bururan n̄un kure mi nge m̄e u raa mu wa w̄ōwa. ⁵ U n̄e, t̄onun bii, a m̄erio s̄o ȳesan n̄om geu gia.

Ma u m̄era. U wa ȳaku yerun duu yero bw̄aroku gaga ȳo ge ga Gusun̄n nisinu seeye. ⁶ Ma Yinni Gusun̄o u n̄e, t̄onun bii, a wa ye ya kooram̄o mi? Wee Isireliba ba b̄ūnu s̄aam̄o bu ka man gira nen s̄aa yerun di. N n̄ maa ye t̄ona, kon kpam nun gam s̄ōsi.

⁷ Ma u maa n̄un sua u ka da t̄ōw̄o s̄aa yerun yaaran k̄onn̄ow̄o. Ma u w̄oru ḡagu wa gan̄a. ⁸ Gusun̄o u n̄e, t̄onun bii, a gana ye yabo.

Ma u ye yaba u deema k̄onn̄o gaga w̄aa mi. ⁹ U n̄e, a duo kpa a wa kom k̄osum m̄e t̄on be, ba m̄o mini.

¹⁰ U dua mi. Ye u wa wee, ȳe yi yi ra kabiri ka ȳe k̄osi ḡeen weenasii ba kua gani s̄o ba ka sikerena ka sere maa b̄ūnu kpuro ni ba ra s̄a. ¹¹ Ma u Isireliban guro gurobu wa t̄onu wata ka w̄okuru ȳeen weenasii yi kpuron wuswaa. Ma Yaasania Safanin bii u w̄aa be s̄o. Bukuro ben baawure u turare ka ḡaanu neni ȳe s̄o ba ra turare d̄o doke. Ma turaren wiisu b̄okua w̄oll̄o tuku tuku. ¹² Yinni Gusun̄o u bikia u n̄e, t̄onun bii, a wa ye Isireliban guro gurobu ba m̄o asiri s̄o? Ben baawure u win b̄ūnu yeru m̄o. Ma ba tii gafara kuamme ba m̄o, ne, Yinni Gusun̄o na n̄ bu waam̄o. Domi na ben tem deri.

¹³ U n̄e, a na a maa wa ye ba m̄o ye ya yeni kere.

¹⁴ Ma u ka n̄un da win s̄aa yerun k̄onn̄ow̄o ge ga s̄o ȳesan n̄om geu gia m̄era. U deema t̄on kur̄oba s̄o ba b̄ūnu wi ba m̄o Tamusi sw̄iyamme. ¹⁵ Yera u maa n̄e, a wa nge m̄e mi n̄ s̄aa? T̄e, a na a maa gam wa ye ya yeni kere.

¹⁶ Ma u nùn sua u ka da sãa yerun yaaraa yaku yeru ka dii deerarun konnaon baa soo. Miya u tambu yenda naabu wa ba sãa yeru biri kisi ba yiire soo yari yeru gia ba soo saama. ¹⁷ Gusuno u maa nee, wunen tii a wa ye ba ma. Yeniba kpuron kobu ya n Yudaba tura, ma ba maa kosa ma ba goonama tem me soo bu ka nen maru seeya. Adama beya ba tii weru deka sokuma. ¹⁸ Nen tii kon bu ye ba kua kosisie ka nen maru baka. Na n bu meerimo ka wonwundu. Ba koo wuri kowa ka dam bu ka man somiru kana. Adama na n bu swaa dakima.

9

Yerusalemun seeyasiabu

¹ Yen biri Esekieli u Yinni Gusunon nao nua. U nee, i susima bee be i ko i Yerusalemugibu seeyasia. Baawure u n win tabu yanu neni ni u koo ka bu kam koosia.

² Yera u wa wee tambu naaba tia ba yarima saa sãa yerun konna ge ga waa gungunu wollu gian di, soo yesan nam geu. Ma ben baawure u win tabu yanu neni ni u koo ka tambu kam koosia. Ma ben suunu soo goo u waa u yaku kowon yaberu doke ba gaanu sare win kpaka soo ni soo u koo yore. Yera u na u yora yaku yerun bakua ni ba kua ka sii gandui. ³ Ma Gusunon yiiko ye ya raa waa wollun kosobun weenasibu soo, ya seewa ya da sãa yerun konna gia. Ma Yinni Gusuno u duru wi soka wi u yaku kowon yanu doke mi, ka ga ni soo u koo yore. ⁴ U nun sowa u nee, a doo wuu suunu soo a tambu yireru koosi sirikanaa be ba weeweenu ma kosa ye tamba ma Yerusalemun so.

⁵ Ma Esekieli u nua duru wi, u be ba tie sowa u ma, i duru wi swiyu wuu ge soo kpa i tambu so i go. I ku bu meeri ka wonwundu. I ku tii nene. ⁶ I bu goowo mam mam takanu ka aluwaasiba ka wondiaba ka ten kurabu ka bibu. Adama i ku be ba yireru koosi mi baba. I toruu saa nen sãa yerun di.

Ma ba torua ka Isireliban guro gurobu be ba waa dii ten konna. ⁷ U nee, i saa yee te disi dokeo i ten yaari ton gonu yibie. Yen biri kpa i da tawa i tambu go.

Ma ba yara tawa ba tambu sesuka ba go.

⁸ Sanam me tamba ton be goomo, Esekieli u yo mi. Yera u yiira u siriru tem girari, u naogiru sua wolla u nee, Yinni Gusuno kaa Isireli be ba tie kpuro gowa wunen maru yen so?

⁹ Yinni Gusuno u nee, be Isireliba ka Yudaban torana nu kpea. Wee ben tem me soo, ton gobera ta waa, gem sari. Domi ba ma, ne, Yinni Gusuno na ben tem deri. Na n maa waama ye ba ma. ¹⁰ Yen sana nen tii na n bu seeyasiam, na n bu meerimo ka wonwundu. Na n maa tii nenumo. Kon bu ben daa kosiwa ye ba kua.

¹¹ Duru wi u yaku kowon yanu doke mi, u Yinni Gusuno sowa u nee, wee, na kua kpuro ye a man sowa.

Yinni Gusuno

u maa Esekieli tii sosa

(I maa meerio 1:1-28)

10

¹ Esekieli u meera wollun kosobun weenasii ben wolla. Ma u kpee gobigiru wa ta ka sina kitaru weene. ² Ma Gusuno u duru wi u yaku kowon yanu doke mi sowa u nee, a duo uruu ben baa soo, be ba waa wollun koso ben tem. Kpa a doo gee gure wunen namao wollun koso ben suunu soon di kpa a da a doo gee yi wisi wuu ge soo.

Yera Esekieli u wa duru wi, u da u doo gee yi sua. ³ Sanam me u tura saa yee ten mi, wollun koso be, ba yo ten nam geu gia. Ma guri wiru ta dii te yiba. ⁴ Ma Yinni Gusunon yiikon girima ya seewa wollun koso ben wollun di ya da saa yee ten konna. Ma saa yee te, ta wiisu yiba. Yera Yinni Gusunon yiikon giriman yam bururam sosira sere ka ten yaaraa. ⁵ Ma wollun kosobun kasenun wakiru nu naara sere saa yee ten yaaraa. Ma n saare nge Gusuno Dam kpurogiin sowa ga gari ma. ⁶ Yera Yinni Gusuno u wi u yaku kowon yanu seba mi sowa u nee, a doo a doo sua uruu be soo, wollun koso ben baa soo. Ma duru wi, u da uruu ben bakua. ⁷ Ma koso ben turo u nama demie doo gia, wi u waa ben suunu soo. Ma u ka ye doo gura u duru wi we. Ma duru wi, u ka doona.

⁸ Ma n saare tanun nama yarima saa koso ben kasan tem di. ⁹ Ma Esekieli u maa uruu nne wa, yen baayere ya waa wollun koso ben turon bakua. Uruu yen baayere ya ballimawa nge kpee gobigiru. ¹⁰ Ye kpuro ya weenawa ma n saare tia waa tian sowa. ¹¹ Ya koo kp'i yu si beri nne kpuro ya kun tii siye. Ma ya doo mi gia wollun kosobun wira waa. ¹² Koso ben wasi ka biri ka nama ka kasenu, ye kpuro ya nani mawa. Nge meya maa uruu nne ye kpuro ya ma. ¹³ Ma Esekieli u nua ba uruu be sokuma woo guna. ¹⁴ Wuswaa nnewa wollun koso ben baawure u ma. Wuswaa gbiikaa ya ka Gusunon goradogia weene. Yiruse ya ka tanugia weene. Itase ya ka gbee sunogia weene. Nnese maa ya ka guno bakerugia weene. ¹⁵ Ma wollun koso be, ba yowa wolla. Ba saare nge hunde koni ye u wa Kebarin daaru bakua. ¹⁶ Ba n swaa

wəri, uruu be, ba ra n maa swaa wəriwa. Bà n seewa bu ka yō, uruu be, ba ku ra bu deri. ¹⁷ Bà n yōra, uruu ben tii ba ra yōrewa. Bà n yōwa ba ra ka bu yōwa. Domi hunde koni beya, ba uruu be gawe.

Yinni Gusunon yiiko

ya sāa yee te derimo

¹⁸ Yera Yinni Gusunon yiikon girima ya doona dii kōnno gen min di ma ya na ya sina wollun kōso be sōo. ¹⁹ Yera Esekieli u wa kōso be, ba ben kasi deria ba seewa ba yōwa ka uruu be. Ma ba da ba yōra sāa yerun kōnno wō ge ga wāa sōo yari yeru gia. Ma Gusunō Isireliban Yinnin yiikon girima ya ballimō ben wollo. ²⁰ Hunde koni ben bwesera Gusunō u dera u raa wa Kebariō. Ma u gia ma wollun kōsobā. ²¹ Ben baawure u wuswaa nne mō ka kasenu nne. Ma ba noma mō nge tōnugia ya wāa ben kasan temō. ²² Ben wuswēe yi, yi ka hunde koni ye u wa Kebariō migii weene. Ben baawure u dōwa deedeeru mi u wuswaa kisi.

11

Yinni Gusunō

u koo Yerusalemugibu siri

ben toranun sō

¹ Yinni Gusunon Hunde u Esekieli sua ma u ka nūn da sāa yerun kōnno wō ge ga wāa sōo yari yeru gia. Kōnno gen miya u tōmbu yenda nōobu wa. Be sōo, u Yaasanā Asurin bii tuba ka Pelatia Benayan bii. Be kpuro ba sāawa Isireliban wirugibu. ² Yinni Gusunō u nēe, tōnun bii, tōn be a wa mi, ba sāawa be ba kōsa bwisikumō ma ba tōmbu bwisi kōsi kēmō Yerusalemuō. ³ Ba mō, n n mō tē sa ko dinu bani. Domi Yerusalemu ya sāawa nge wekeru. Ma bese yen tōmbu sa sāa nge yaa ye ya wāa te sōo. ⁴ Yen sō, tē tōnun bii, a bu gerusio.

⁵ Ma Yinni Gusunon Hunde u nūn yōwa u nēe, a bu sōowō a nēe, nē, Yinni Gusunō na yē ye be Isireliba ba bwisikumō ka ye ba gerumō. ⁶ Wee ba begibu goomō dabi dabinu wuu ge sōo. Ma gonu yiba ben swēe sōo. ⁷ Yen sō, begii be ba go mi, ba sāawa nge yaa. Ma wuu gen tii ga sāa nge wekeru. Adama be ba tie ba wasi, ba koo bu yarawa bu ka doona. ⁸ Wee ba tabun berum mō. Adama kon de taa bi, bu bu deema. Nē, Yinni Gusunōwa na ye gerua. ⁹ Kon de bu yari wuu gen di. Kpa n bu tōn tukobu nōmu bēria. Nge meya kon ka bu sirisina. ¹⁰ Tabu sōora ba koo gbi. Kon bu siri be Isireliba, ben tem nōo bura yerō. Saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō. ¹¹ Wuu ge, ga n bu nenumō nge wekeru. Ba n ko n maa sāa nge yaa te sōo. Ben tem nōo bura yerōwa kon bu siri. ¹² Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō wīn gere ba n mēm nōowē, ka wīn woodaba ba n swīi. Ma ba sere bwese tuku ni nu ka bu sikerenen gari swīi.

¹³ Sanam mē Esekieli u Yinni Gusunon gari yi gerumō, yera Pelatia Benayan bii u kpuna u gu. Saa ye sōora Esekieli u wuswaa tem girari u nōogiru sua u nēe, Yinni Gusunō, kaa dewa Isireli be ba tie bu ghisuku?

Yinni Gusunō u koo wīn tōn

be ba yarine mēna

¹⁴ Yinni Gusunō u nēe, ¹⁵ tōnun bii, wee, be ba wāa Yerusalemuō ba Isireliba, wunen mero bisibu, ka be ba tie bwisi kēmō ba mō, bu yōro mi ba yoru dimō mi, ba n ka Yinni Gusunō tonde, domi be, be ba wāa Yerusalemuō mi, beya ba tem mē wē. ¹⁶ Adama a bu sōowō a nēe, baa mē na dera ba yarine mi, ba wāa tem tukumō, sōo teeru ko na n ka bu wāa nge mē na ra n wāa sāa yerō. ¹⁷ Kpa n bu mēna n yara bwese nin suunu sōon di mi ba yarine mi, n bu Isireliban tem wē. ¹⁸ Meya ba koo na kpa bu būni ni kpuro wuna ni ba ra raa sā mi, ni nē, Yinni Gusunō na n kī. ¹⁹ Kon bu gōru teu wē kpa n bu bwisiku kpaanu wē. Kon ben gōru ge ga raa bōobu nge kperu mi wuna, kpa n bu gōru kpō wē ge ga du. ²⁰ Kpa bu ka nēn gere mēm nōowā, bu nēn woodaba swīi. Ba ko n sāawa nēn tōmbu, kpa na n maa sāa Gusunō ben Yinni. ²¹ Adama be ba yōrari ba ben kīru swīi ba da ba būnu sāamō ni nē, Yinni Gusunō na n kī mi, kon bu ben kookoosun are kōsia. Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Yinni Gusunon yiikon girima

ya yara Yerusalemun di

²² Yen biruwa wollun kōso be, ba kasi deria ba seewa ka ben uruu be sannu. Ma Yinni Gusunon yiikon girima ya sōosire ben wollo. ²³ Ma wīn yiikon girima ye, ya seewa wuu suunun di ya da ya wāa guuru garun wollo, wuun sōo yari yeru gia. ²⁴ Ma Gusunon Hunde u Esekieli sua kāsī te sōo, u ka wurama Babiloniō mi Isireliba ba yoru dimō. Saa yera kāsī te u waamō mi, ta kpa. ²⁵ Ma u Isireli be ba yoru dimō mi, sōowā kpuro ye Yinni Gusunō u dera u wa.

12

Ba koo Isireliba yoru mwɛeri

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ² tɔnɔn bii, wee a wāa mɛm nɔɔ sariban suunu sɔɔ. Ba nɔni mɔ adama ba ñ kī bu ka yam wa. Ba swasu mɔ, adama ba ñ kī bu ka gari nɔ yɛn sɔ ba bɔ. ³ Yen sɔ, a sɔɔru koowo kpa a se a doona sɔɔ sɔɔ ben baawuren nɔni biru a da a n wāa gam. Sɔɔkudo ba koo gia ma ba sāa bwese mɛm nɔɔ sariba. ⁴ Yen biru Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a wunen yānu mɛnɔ a yara wunen dirun di sɔɔ sɔɔ gbāara. Kpa a yari wuu gen min di yoka ben baawuren nɔni biru nge wi ba yoru mwa. ⁵ Kpa a gana yaba ben nɔni biru a wunen yānu yara min di. ⁶ U maa nɛɛ, a yāa ni sɔɔwo ben nɔni biru kpa a ka nu yari wɔkuru. Kpa a tii wōke ka yasa a ku ka tem mɛ mɛɛri. Domi na kīwa a n sāa yīreru Isireliban sɔ.

⁷ Ma u kua ye Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa. U yara sɔɔ sɔɔ gbāara ka win sɔɔru nge wi ba yoru mwa. Yoka u da u gbāraru yaba ka nɔma u win yāa ni sua u yara wɔkuru tɔmbun nɔni biru. ⁸ Buru buru Yinni Gusunɔ u ka nɔn gari kua u nɛɛ, ⁹ Isireliba, mɛm nɔɔ sari be, bā n nun bikia ba nɛɛ, mba a mɔ mi, ¹⁰ a bu wisio a nɛɛ, Isireliban sunɔ wi u wāa Yerusalemu mi, wiya ye a mɔ ya ka yā, ka sere maa Isireliba kpuro be ba wāa mi. ¹¹ A sāawa yīreru te ta sɔsimo ma ba koo yoru da tem gam. Ya koo maa koorā. ¹² Sunɔ wi u wāa ben suunu sɔɔ u koo win yānu gura wɔkuru kpa u yari. Ba koo gbāraru yabawa bu ka yari min di. Kpa u tii wōke u ku ka win tem wa. ¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nɔn yina beria kpa u wɔri ye sɔɔ. Kon ka nɔn da Babilonin temɔ. Adama u ñ tem mɛ wasi. Miya u koo gbi. ¹⁴ Win sina asakpɔbu ka win kɔsobu ka win tabu kowobu be kpurowa kon yarinasia kpa n de bu bu takobi sɔkiri. ¹⁵ Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ, nā n bu yarinasia bwese tukunun suunu sɔɔ. ¹⁶ Adama kon de gabu bu kisira tabun di ka gɔɔrun di ka bararun di kpa bu wa bu ka gere kɔsa ye ba nɛ, Yinni Gusunɔ kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁸ tɔnɔn bii, ka nandaba kaa wunen pɛɛ di kpa a n diirimɔ a n ka nim nɔrumɔ. ¹⁹ Kpa a Isireliba sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, be, Yerusalemugibu ba koo ben dīanu diwa ka berum kpa bu nim nɔ ka nuku sankiranu. Domi ben tem mu kua bansu. Gāa ni nu wāa mi kpuro, nu koo kam kowa ben tɔn dam dɔrebun sɔ. ²⁰ Wuu si su tɔmbu dabi su koo kowa bansu, kpa tem mɛ kpuro mu kam ko. Saa ye sɔɔra Isireliba ba koo gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

*Yinni Gusunɔn gari**yi koo koorā*

²¹ Yinni Gusunɔ u maa Esekieli sɔɔwa u nɛɛ, ²² mban sɔna Isireliba ba ra n mɔndu mɔ ba n mɔ, wee tɔra dɛnyamɔ, adama kāsī nin gara kun kooramɔ. ²³ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon de mɔn te, tu kpe. Ba ñ maa tu gerumɔ Isireliɔ. Adama a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, tɔra turuku mɔ. Kāsī nin baatere ta koo koorawa. ²⁴ Domi nin garu sari te ta koo kam ko. Nɛn gari gɛɛ maa sari yi ba gerua bu ka bu nɔni wōke Isireliɔ. ²⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ, ye na gerua kon ye ko. Ya koo koorawa ya ñ tɛɛmɔ. Be, mɛm nɔɔ sariba, ka gem ben nɔni bira kon de gari yi, yi koorā.

²⁶ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ²⁷ tɔnɔn bii, wee Isireliba ba nɛɛ, kāsī ni a wa mi, nu ñ kooramɔ tɛ. Nu koo koorawa sere saa gaa. Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, ²⁸ nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, gari yi na gerua kpuro yi koo koorawa tɛ, ya ñ tɛɛmɔ.

13

Sɔmɔ weesugibu

¹ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ² tɔnɔn bii, a tɔn be gerusio be ba tii kua nɛn sɔmɔbu. A de bu swaa daki ye kon bu sɔ. ³ Wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔmɔ. Na nɛɛ, kɔsa koo bu deema be, be ba sāa gari bakasu. Domi ben tiin bwisikuna ba swīi ba ka gari gerumɔ, ba ñ gāanu ganu waamɔ. ⁴ Bɛɛ Isireliba bɛɛn sɔmɔbu ba sāawa nge gbeku bɔnu ni nu bɔso bansu. ⁵ Wee ba ñ dere bu gbāraru kuunu kɔre. Ba ñ maa gbāraru bane tu ka bu gane nɛ, Gusunɔn mɔrun saa sɔɔ. ⁶ Wee ba kāsī weesuginu saarimɔ, ma ba gari gerumɔ yi yi ñ sāa gem. Ba mɔ, wee nɛ, Yinni Gusunɔwa na bu ye kpuro wɛ. Adama na ñ bu gɔre. Ma ba tamaa kon ben garin dam sirewa. ⁷ Adama na nɛn sɔmɔ be sɔmɔ ma ben kāsīnu nu sāawa ni ben tii ba seka. Ben gari yi maa sāawa weesu. Ba tamaa nɛn gariya ba tɔmbu sɔmɔ. N deema na ñ mam ka bu gari koore. ⁸ Yen sɔ tɛ, kon bu wɔrima domi ba kāsīnu seka ma ba weesu kparamɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.

⁹ Kon bu nɛn dam sɔsi be, be ba weesu kparamɔ mi. Ba ñ ayeru wasi nɛn tɔmbun suunu sɔɔ. Ba koo ben yīsa go mi nɛn tɔmbun yīsa yorua. Ba ñ maa wurɔ ben temɔ. Nge meya ba koo ka gia ma nɛna na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Wee ba nɛn tɔmbu nɔni wɔkumɔ ba mɔ, bari yɛnda wāa. Adama bari yɛndu garu sari. Nɛn tɔmba gani seeyamɔ. Ma sɔmɔ be, ba ye soo tɛɛnimɔ. ¹¹ Adama a be ba soo tɛɛnimɔ mi

sɔwɔ a nɛɛ, gana ye, ya koo wɔruma. Guru baka ya koo nɛ ka kpenu sannu kpa woo bɔkɔ gu se. ¹² Gana ye, yà n wɔruma saa yera tɔmba koo bikia bu nɛɛ, mba soo yen arufaani ye ba tɛɛni mi. ¹³ Yen sɔ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de nen mɔru yu woo bɔkɔ seeya, kpa guru baka yu nɛ. Kpa guru kpenu nu nɛ ka dam nu gāanu kpuro go. ¹⁴ Kon gana ye sura yu wɔruma temɔ, kpa yen kpɛɛkpɛɛku gu sɔsɔsira. Ya koo bɛɛ wɔri kpa i gbisuku. Saa yera ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. ¹⁵ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon nen mɔru yɔsuwa mam mam gana yen sɔ ka be ba ye soo doken sɔ. Saa ye sɔɔ, ba koo gere bu nɛɛ, gana ye, ya wɔruma. Be ba raa ye soo doke, ben goo kun maa wāa! ¹⁶ Sɔmɔ weesugii be, ba kpa be, be ba raa gari gerumɔ Yerusalemun sɔ, be, be ba ra n waama kāsiru sɔɔ ma bɔri yenda wāa, adama bɔri yendu garu sari. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Sɔmɔ tɔn kurɔ weesugibu

¹⁷ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliban tɔn kurɔ be ba tii kua nen sɔmɔbu sɔwɔ a nɛɛ, ¹⁸ bɔruroba ba sɔa. Domi ba kiasu gbinumɔ tɔmbun nɔm wīnu sɔɔ nge bɔki ma ba tɔmbu kpuro yasi sɛkemɔ wirɔ bukurubu ka bibɔ kpa bu wa ba n ka tɔn be taare. Ba kiwa bu nen tɔmbun wāaru kpeesia kpa na n begiru berua. ¹⁹ Wee ba n man bɛɛɛ wɛɛmɔ nen tɔmbun wuswaaɔ dīa nɔm wɔnɔn sɔ. Ma ba tɔmbu goomɔ be n n weene bu go. Ma ba gabu deri be n weene bu go. Mɛya ba ra nen tɔmbu weesu kue kpa ba n ben wee si swaa daki. ²⁰ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon bu wɔri ben kīa sin sɔ, si ba ka tɔmbun wāaru mwɛɛrimɔ mi. Kon bu si mwaariwa n gɛɛku kpa n be ba raa mwa yakia. ²¹ Kon ben yasi yi gɛɛku kpa n nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Ba n maa kpɛ ba n bu mɔ. Ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. ²² Ben weesun sɔ, ba gemgibu nukuru sankɔ, be, be na n daa kī n kɔsa kua. Ba yina bu tɔn kɔsobu kirɔ ko bu ka ben kom kɔsum deri kpa bu ben wāaru yakia. ²³ Yen sɔ, ba n maa kāsiru ka gari weesugii mɔ. Kon nen tɔmbu yakia ben nɔman di. Nge mɛya ba koo ka gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

14

Gusunɔ u bīu s̄aaruu yina

¹ Sɔɔ teeru Isireliban guro gurobu gabu ba na ba Esekieli deema u ka bu bikiaru kua Gusunɔn mi. ² Yera Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ³ tɔnun bii, tɔn be, ba bīu s̄aamɔwa ben ḡoruu, ma ba tii nu wɛ, ma nu dera ba wāa durum sɔɔ. Yera ba tamma kon ben bikiaru wura? ⁴ A bu sɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, Isireli goo ù n tii wɛ bīu s̄aaruu sɔɔ, ma ta dera u toramɔ, ma u na nen sɔmɔ goon mi u ka nùn bikiaru kua nɛ, Yinni Gusunɔn mi, nen tiiwa kon ȳero wisi nge m̄en nɔɔ win bīnu dabiru nɛ. ⁵ Nen wisi biya bu koo de Isireliba bu bwisiku ben ḡoruu be, be ba man yina ben bīu s̄aarun sɔ. ⁶ Yen sɔ, a bu sɔwɔ a nɛɛ, nɛna na nɛɛ, bu ḡoru ḡosio kpa bu ben bīnu deri ka maa kom kɔsum mɛ ba mɔ, mɛ mu n̄ nɛ, Yinni Gusunɔ w̄ɛremɔ.

⁷ Isireliban goo n̄ kun mɛ sɔɔ goo ben suunu sɔɔ ù n man deri u bīnu s̄aamɔ ma ta dera u toramɔ ma u na nen sɔmɔn mi u ka bikiaru ko nen mi, nɛ, Yinni Gusunɔn tiiwa kon nùn wisi. ⁸ Kon ȳero w̄oriwa n s̄eeyasia kpa u n s̄a seeda ye ba ko n da ka m̄endu ko. Kon nùn wunawa nen tɔmbun suunu sɔɔn di, kpa i gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

⁹ Nen sɔmɔ goo ù n wura durɔ wi, u nùn n̄ni w̄okua, ma u nùn bikiaru kua, nɛ, Yinni Gusunɔwa na dera u kua mɛ. Nen tiiwa kon sɔmɔ wi wuna nen tɔmbun suunu sɔɔn di. ¹⁰ Sɔmɔ wi ka durɔ wi u bikiaru na mi, be kpurowa ba ko n s̄a torobu. Ba koo maa ben tora nin are s̄abe. ¹¹ Nge mɛya be Isireliba ba n̄ maa tondamɔ nen swaan di. Ba n̄ maa ben tii dis̄i dokemɔ ka ben tora dabi ni. Ba ko n s̄awa nen tɔmbu kpa na n s̄a ben Yinni. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Gāanu sari ni nu koo Gusunɔn siribu ȳrasia

¹² Yinni Gusunɔ u maa gerua u nɛɛ, ¹³ tɔnun bii, su tɛ nɛɛ, tem gam tɔmbu ba man mem nɔɔbu sariru kua. Ma na bu nen dam s̄os̄i na ben dīanu kam koosia na bu ḡoru kpɛ ba gbisukumɔ be ka ben yaa sabeno kpuro, ¹⁴ baa tɔmbu ita beni N̄wɛ ka Danieli ka Yoobu b̄a n wāa mi, ba n̄ kpɛ bu tem m̄en tɔmbu kpuro faaba ko ben gem sɔ. Ben tii tɔnawa ben gem mu koo de bu faaba wa. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹⁵ N kun mɛ n̄ n dera gbɛeku yɛɛ yi tem mɛ w̄ori yi bu go kpuro kpa tem mɛ, mu ko bansu sere goo kun maa sarɔ mi, gbɛeku yɛɛ yin sɔ, ¹⁶ sere ka nen wāaru, baa tɔmbu ita be, b̄a n wāa tem mɛ sɔɔ, tem mɛgibu ba n̄ kpɛ bu faaba wa. Tɔmbu ita be tɔnawa ba koo faaba wa, baa ben tiin bibu ba n̄ kpɛ bu faaba wa. Ma tem mɛ, mu koo kowa bansu.

¹⁷ N kun mɛ n̄ n dera ba tɔn be tabu w̄orima, ma ba bu kam koosia sere ka ben yaa sabeno, ¹⁸ baa tɔmbu ita be, b̄a n wāa mi, be tɔnawa ba koo faaba wa. Sere ka nɛ, Yinni Gusunɔn wāaru, ba n̄ kpɛ bu mam ben tiin bibu faaba ko.

¹⁹ N kun mɛ n̄ n dera barara dua tem mɛ sɔɔ, ma ba gbisuka be ka ben yaa sabeno, ²⁰ baa N̄wɛ ka Danieli ka Yoobu b̄a n wāa tem mɛ sɔɔ, tem m̄en tɔmbu ba n̄ kpɛ bu faaba wa ben sɔ.

Be ita ye tɔnawa ba koo faaba wa ben gem sɔ̄. Baa mam ben tiin bibu ba ñ kp̄e bu faaba ko ben gem sɔ̄.

²¹Yen biruwa Yinni Gusunɔ̄ u nee, wee na Yerusalemu wahala baka nne yeni kp̄e n ka yen tambu ka ben yaa sabenu go. Yera tabu ka ḡɔru ka gbeeku yee gabi ka baranu. ²²Adama gabu ba koo tiara kpa bu bu yara wuun di, kpa bu bee deema kpiki yeru mi. Saa ye sɔ̄, i n ben daa ka ben kookoosu wa, biti kun maa bee m̄ k̄sa ye na Yerusalemu kuan sɔ̄. ²³Ya koo been nukuru yemiasia i n ben daa ka ben kookoosu wa. Saa ye sɔ̄, i ko i gia ma n ñ kam sɔ̄ na bu wahala yeba kp̄e. Ne, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

15

Resem dāa te ba d̄ɔ̄ doke

¹Yinni Gusunɔ̄ u nee, ²tɔnun bii, resẽm dāa ya dāa ye ya tie beere kere? Yen dāa kāasa ya dāa kāasi yi yi tie kere? ³Ba koo kp̄i bu ye dendi bu ka sɔmburu garu ko? Ba koo kp̄i bu ka ye gabatia ko? ⁴Geema ya wāawa bu ka ye d̄ɔ̄ s̄re adama yen nosu yiru kpuro ka yen suunu sɔ̄ yà n d̄ɔ̄ mwaaara sɔmbu terà ya koo maa kp̄i yu ko. ⁵Sanam me ya ñ d̄ɔ̄ mwaaare ba ñ ka ye gāanu kue. Kaa sere gere ye ya den d̄ɔ̄ mwaaara, ya ñ maa garu koorɔ?

⁶Wee ye ne, Yinni Gusunɔ̄ na gerumɔ̄. Nge me dānu sɔ̄ resẽm dāa ba ra d̄ɔ̄ doke, nge meya kon maa Yerusalemugibu seeyasia. ⁷Kon bu w̄rima. Ba tamaa ba yara d̄ɔ̄n di. Adama d̄ɔ̄ wi, u koo na u bu di, kpa bu gia ma nena na s̄aa Yinni Gusunɔ̄. ⁸Kon de ben tem me, mu ko bansu, domi ba man mem n̄ɔ̄bu sariru koosi. Ne, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

16

Yerusalemu ya raa s̄aaWa

nge bii wi ba k̄

¹⁻²Yinni Gusunɔ̄ u Yerusalemu yen k̄sa s̄ɔ̄si saa Esekielin n̄ɔ̄n di, u nee, ³Yerusalemu, ba nun marawa Kananiin temɔ̄. Wunen tundo u s̄aaWa Am̄reban bweseru. Ma wunen mero u s̄aa Hetiban bweseru. ⁴D̄oma te ba nun mara ba ñ nun bwia bure. Ba ñ maa nun wobura a ka deera. Ba ñ nun s̄re ka b̄ru. Ba ñ maa nun bekuru t̄kusi. ⁵Goo kun wunen w̄n̄w̄ndu kue u sere nun ḡaa nin gaa kua. Adama ba nun k̄wa yakas̄ d̄oma te ba nun mara, domi ba nun tusa. ⁶Saa ye ne, Yinni Gusunɔ̄ na sarɔ wunen b̄kuɔ, na wa a w̄ri m̄ wunen maru yānu sɔ̄. Ma na gerua na nee, bu de a n wāa baa me a yem wobura. ⁷Ma na dera a kp̄e nge dāa yakas̄. A kp̄e a kua kurɔ burɔ. Wunen bwāsu su ye. Ma wunen seri yi kp̄e. Adama terera a s̄im̄ mam mam. ⁸Ma na sara wunen b̄kuɔ na nun meera ma na wa saa ya tura su ka k̄ru ko. Ma na nen yaberun soo sua na ka wunen tereru wukiri. Ma na ka nun arukawani b̄kua ka b̄ri na nee, a kua negii. Ne, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

⁹Ma na nun wobura ka nim, na yem me a mwaaare wuna, ma na nun gum sawa. ¹⁰Ma na nun yabe te ba s̄oma kua dokea ka bara ni ba kua ka ḡna ba buraru koosi, ka s̄ekatia ye ba kua ka w̄e dangii, ka sere yabe geeru. ¹¹Ma na nun bura yānu dokea ka sumi n̄omaɔ ka saba w̄irɔ. ¹²Ma na taabu doke wunen w̄rɔ ka swaa tonkunu ka sere yasi beeregia wunen wirɔ. ¹³Nge meya na nun buraru kua ka wura ka sii geesu ka sere beku geeru te ba kua ka w̄e dangii ka yabe te ba s̄oma dokea. D̄ia ni a ra maa di, nu s̄aawa som gem ka tim ka olifin gum. Ma a buram sosim̄ a d̄ɔ̄ nge sina kurɔ. ¹⁴Ma a ȳsiru yara bwesenun suunu sɔ̄ wunen buram s̄. Wunen buram me, mu yibawa nen bura yāa ni na nun kuan s̄. Ne, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua.

Yerusalemu

ya tii kurɔ tanaru kp̄e

¹⁵Yinni Gusunɔ̄ u maa nee, Yerusalemu, a wunen naane doke wunen buram sɔ̄. Ma a tii kua nge kurɔ tano ȳsi te a yaran s̄. T̄onu baawure wi u sarɔ mi kpuro, a ra n̄n tii w̄wa. ¹⁶Ma a wunen yāa n̄niginu sua a ka da a wunen gungunu mi a ra b̄nu s̄a buraru kua. Miya a tii w̄. Ye a kua mi, goo kun yen bweseru waare. Meya yen bwesera kun maa kooram̄. ¹⁷Ma a wunen bura yāa ni ba kua ka wura ka sii geesu sua a ka b̄nu t̄n dur̄bu seka ma a nu sakararu koosi. ¹⁸Ma a wunen yāa ni ba s̄oma doke sua a b̄nu ni wukiri. Ma a maa nen gum ka nen turare sua a nu w̄. ¹⁹Ma a maa d̄ia ni na ra ka nun diisie sua a ka b̄nu ni yākuru kua nge me ba ra man yāku nubu duroruguru kue. D̄ia niya som ka gum ka tim. Yeniwa ya kooru. Ne, Yinni Gusunɔ̄wa na yeni gerua. ²⁰Adama sakara te, ta ñ nun tura. Ma a wunen bii be a man marua mw̄era a ka b̄nu ni yākuru kua. ²¹Wee a nen bibu sakira a ka b̄nu yāku d̄ɔ̄ mwaaararuguru kua. ²²Yen kom k̄sum me sɔ̄, a ñ maa wunen w̄ndiaru yaaye ka sanam me a wāa tereru wunen maru yem sɔ̄.

²³Ne, Yinni Gusunɔ̄ na gerum̄ ma a kua b̄rura k̄sa ye a kuan s̄. ²⁴Wee a tii sakara kunu gira ka maa b̄nu turanu baama kpuro. ²⁵Wee swaa keenanu baama a b̄nu turanu kua, ma

a kom kōsum kua a tii tōmbu kpuro wē. Be ba gesi sarō mi kpuro, ba ra ka nun dendiwa. Ma a wunen sakararu kpēasia. ²⁶ A ka wunen berusebu Egibitigibu be ba wasin dam mō mi, sakararu kua. Ma a wunen sakararu kpēasia a ka nen mōru seeya. ²⁷ Yera na nun nen dam sōsi na nun nōma demie. Ma na nun doke nen yibereban nōmu sō. Yibere bera, Filisitiba be ba biti soora wunen daa kōsan sō. ²⁸ Yen biru ma a da a ka Asirigibu sakararu kua, domi a n deba. A da a tii bu wē. Adama ka me, a n deba. ²⁹ Ma a da a ka Kanabiba sakararu kua ka Babilonigibu. Ka me, a n deba. ³⁰ Anna a dam sariru wa mi. A tii kuawa nge sakara kowobun yinni. ³¹ Domi a sakara kunu gira swaa kēnanō ma a būu turanu kua baama kpuro, a ku ra mam maa kurō tanō gobi mwe. ³² A sāawa nge kurō tanō sakara kowo wi u durō tukobu mwaamō win durōn ayerō. ³³ Kurō tanō baawurewa ba ra gāanu kē. Adama wune, a durō tanōbu gāanu wēemō kpa a ka bu gawama beri berika kpuron di. ³⁴ Ye kurō tanōbu ba ku ra ko yera a kua sakararu sō, domi ye kaa ka durō tanōbu kēnu mwaari, wunen tiwa a ra bu wē.

³⁵ Tē, ne, Yinni Gusunō na nee, Yerusalemu, a man swaa dakio wune wi a sāa nge kurō tanō. ³⁶ Wee a dera ba wunen dukia yarinasia baama, ma ba wunen tereru wa sanam me a sakararu mō ka būnu ni a kī, ni nu kun mam waabu wā. Ma a wunen bibun yem yari a ka būu ni yakuru kua. ³⁷ Yen sōna kon wunen kīnasi be mēna ka sere maa be a tusa. Be kpurowa kon mēnna baama kpuron di, kpa n nun yōsu tereru ben wuswaa. ³⁸ Kon nun seeyasiawa nge me ba ra tan gonobu ka kurō tanōbu seeyasie. Yem mu koo nun wukiri nen mōru ka nen nisinun saabu. ³⁹ Kon nun beri wunen kīnasi ben nōma. Ba koo wunen kunu ka wunen gunguu ni kosuku. Ba koo wunen bura yāa ni a doke potiri kpa bu nun yōsu tereru. ⁴⁰ Saa ye sō, kon tōmbu seeya bu nun seesi bu kpenu kasuku kpa bu nun takobiba sakiri. ⁴¹ Ba koo wunen dia dōo meniki kpa bu nun seeyasia kurō dabinin wuswaa kpa n de wunen sakararu tu kpe. A n maa ben goo gāanu wēemō. ⁴² Nen mōru koo sure. Na n maa ka nun nisinu mō. Meya na n maa ka nun mōru mō. ⁴³ Ka me, yēn sō a n yaaye nge me na nun nōari wunen birun di, ma a nen mōru seeya ka wunen kookoosu, yen sō, kon de a yen are wa. Domi a sekuru sari kom kua ma a būnu sāwa.

Yerusalemuwa ya daa kōsa bo

⁴⁴ Wee be ba ra man teni ko bu nee, nge me mero u sāa, nge meya win bii wōndia u ra n sāa, ba koo nee, wuna ta ka yā. ⁴⁵ A sāawa wunen meron bii wi u durō ka bibu yina. A sāawa nge wunen maabu be ba durō ka bibu yina. Bēn mero u sāawa Heti. Ma bēn tundo u sāa Amōregii. ⁴⁶ Wunen mōo wi u wāa sōo yēsan nōm geu gia, wiya Samari ka yen bii wōndiaba. Wunen wōnō wi u maa wāa sōo yēsan nōm dwardu gia wiya Sodomu ka yen bibu. ⁴⁷ N n mō ben yira a swīi tōna. Ye a kua ya kpā. Wee a sankira a bu kere wunen swēe kpuro sō. ⁴⁸ Sere ka nen wāaru Sodomu ye ya sāa wunen wōnō ya n kue nge me a kua wune ka wunen bibu. ⁴⁹ Tora ni ya kua wee. Ya tii sue ma ya wāa dōo nōuru ka bōri yendu sō. Ya ku ra wōnwōndobu ka sārōbu somi. ⁵⁰ Wunen mero bisi be, ba tōnu bie ba kōsa kua nen nōni sō. Ye na wa me, yera na bu gira. ⁵¹ Wunen mōo Samari kun mam wunen torarun saka kue. Wunen kōsa ya wigia dabinu kera. Ma wunen kom kōsum mu dera ba nun sanō kera. ⁵² Wune wi a ra raa bu taare wē wee a sekuru wa. Domi wunen kom kōsum mu begim kera. Bā n wunen daa ye mēra ba ra deemewa be, ba mam deere. Tē a kua sekurugii yēn sō Bā n wunen daa mēra ba ra wa ba sanō sāa.

Sodomu ka Samari

ya koo wurama nge yellu

⁵³ Yinni Gusunō u Yerusalemu sōowa u nee, kon Sodomu ka Samari ka ben bii wōndiaba seeya ka sere maa wune Yerusalemugibu. ⁵⁴ Wunen mōo Samari ye, ka wunen wōnō Sodomu ben nukura koo yemia yēn sō wunen tii a sekuru wa. ⁵⁵ Ba koo wurama nge yellu be, ka ben bibu. Meya maa wunen tii kaa wurama nge yellu wune ka wunen bibu sannu. ⁵⁶ Sanam me a tii sue, a ra ka Sodomu gari kowa ka tii suabu wunen kōsa ya sere sōsira batuma sō. ⁵⁷ Tē, wuna Edōmuba ka Filisitiba ba koo yēe. Wee ba nun gema yuru. ⁵⁸ Ma a wunen sekuru sariru ka daa kōsan are sōowa. Ne Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

⁵⁹ Ne, Yinni Gusunō na nee, wee a man gema. A n nen arukawani yibie. Yen sō, kon nun kōsie ye a man kua. ⁶⁰ Adama ka me, na n nen arukawani ye duarimō ye na ka nun bōkuwa wunen wōndiarun di. Kon maa ka nun arukawani bōke ya n wāa sere ka baadomma. ⁶¹ Kaa bwisiku ye a kua kpa sekuru tu nun mwa nā n nun wunen maabu ka wōnōbu nōmu beria bu nun wiru kpīya nge wunen bibu. Adama na n ye mō arukawani ye na ka nun bōkuwan sō. ⁶² Kon kpam ka nun nen arukawani bōke kpa a gia ma mēna na sāa Yinni Gusunō. ⁶³ Kpa a yaaya ye a kua gasō, kpa sekuru tu nun mwa sere a kpana a gari gere. Adama ne kon nun wunen toranu kpuro suuru kua. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

17

Gunõ bakeru ka resẽm

¹ Yinni Gusunõ u gerua u nee, ² tønun bii, a Isireliba mǎndu kuo. ³ A nee, ameniwa ne, Yinni Gusunõ na gerua. Na nee, gunõ bakeru gara wǎa ta kasa dẽu ma ta san bakasu mǎ si su noni bwese bweseka mǎ. Ma ta yõwǎa ta da sere Libanin guurun wii kpiirõ. Ma ta da ta dǎa ye ba mǎ sedurun wii kpiiru wǎa. ⁴ Ma ta dǎa ten kǎasa ye ya gunum bo wǎa ta ka da ta yi tem mi ba ra tenkuru ko, wuu gẽ sǎo tenkuba ba wǎa. ⁵ Ma ta dǎa kpii pǎtura gaa sua ta da ta gira nge dǎa ye ya ra n wǎa nim bõkuo mi tem gem mu wǎa, mi nim mu yiba. ⁶ Kpii pǎtura ye, ya seewa ya kpẽa nge resẽm koru te ta yasia adama ta ñ gunu. Ma ten kǎasi yi mẽera gunõ bake ten bera gia. Ma ten gbini yi dua tem mẽn sǎowǎo. Ma dǎa ye, ya gosia resẽm, ya kpara ya kǎasi kua. ⁷ Yen biruwa gunõ bakeru gara na ta kasa dẽu. Ten sansu taasine. Ma resẽm koo te, ta ten gbini ka ten kǎasi gosie gunõ bake ten mi gia, domi ta tamaa ta koo nim wa mi gia. ⁸ N deema ta raa girewa tem gem sǎo mi nim yiba kpa tu kǎasi geenu ko tu bii geenu ma kpa ta n sǎa resẽm gea.

⁹ Wee ye ne, Yinni Gusunõ na bikia. Na nee, resẽm yen bweseru ya koo kpĩ yu kuura? Gunõ bake gbiikii te, ta koo wura tu ye deri ta kun yen gbini wukura? Ta koo wura ta kun yen marum go, kpa ten kpara kpẽm me, mu gbera? N n mẽn na, n ñ maa tilasi tøn dabinu bu na bu ka ye wuka. ¹⁰ Wee ta duura, adama ta koo kuura? Sǎo yari yerun woo gǎ n tu baba, ta ñ koo gbera? Geema ta koo gbera mi ta duura.

Mǎn ten tubusianu

¹¹ Yinni Gusunõ u maa nee, ¹² a Yudan mēm nǎo sari be bikio a nee, ba mǎn ten tubusianu yẽ? A bu sǎowǎo a nee, wee Babilonin sina boko u da Yerusalemuo. U ben sina boko mwa ka win sina asakpõbu ma u ka bu da Babilonio. ¹³ Ma u turo gosa wi u sǎa nge kpii pǎtura sina bibu sǎo, u ka nùn arukawani bõkuu. U nùn bõrusia. Ma Babilonin sina boko wi, u ben bukurobu gura u ka da win tem. ¹⁴ Kpa Yudaban tem mu biru wura, mu ku maa kuura. Kpa bu win arukawani ye mēm nǎowa. ¹⁵ Adama be Yudaba ba Babilonin sina boko wi seesi ba sǎmõbu gora Egibitio bu ka dumi kasuma ka sere maa tøn dabinu. Wi u yen bweseru kua, u koo kisira? Domi u arukawani kusia.

¹⁶ Ne, Yinni Gusunõ na nee, sere ka nen wǎaru, sina boko wi, u koo gbiwa sunõ wi u nùn bandu wẽn tem. Domi u ñ win nǎo mwẽeru yibie. Babiloni miya u koo gbi. ¹⁷ Baa Egibitin sunõ ù n tabu kowo dabiru mǎ be ba dam mǎ, u ñ kpẽ u bu somi bu ka tii yina sanam me Babilonin sina boko u koo na u wõrusu gbe u tabu sǎa kpĩ u ka tøn dabinu go. ¹⁸ Domi durõ wi, u maa win nǎo mwẽeru atafiiru kua, ma u arukawani kusia yẽ sǎo u raa win nǎo mwẽeru doke. Yen sõ, u ñ kisiramõ.

¹⁹ Yen sǎna ne, Yinni Gusunõ na nee, sere ka nen wǎaru, nen arukawaniwa Isireliban sina boko u atafiiru kua u kusia. Yen sõ, u koo yen are wa. ²⁰ Kon nùn yina beria kpa u wõri ye sǎo. Kon ka nùn da Babilonio. Miya kon nùn siri win naane sari te u kuan sõ. ²¹ Win tabu kowo be ba koo duki su, kon bu naa swĩwa n go ka takobi. Be ba tiara kpa bu yarina nge woo. Saa ye sǎo, ba koo gia ma nena na yeni gerua.

Yinni Gusunõn nǎo mwẽeru

²² Amenawa ne, Yinni Gusunõ na gerua. Na nee, nen tiwa kon dǎa kǎasa kpẽma mẽeri seduru yen wii kpiirõ kpa n ye bura, kpa n da n ye gira guuru garun wǎo te ta gunu. ²³ Kon ye girawa guuru garun wǎo te ta gunum bo Isirelio. Ten kǎasi yi koo kuurawa kpa tu binu ma ta n sǎa dǎa te ta waabu wǎ. Gunõ bwese bweseka ya koo sokuru ko ten kǎasi sǎo. Kpa su n kukua ten saarõ. ²⁴ Saa yera dǎnu kpuro nu koo gia ma nena na sǎa Yinni Gusunõ. Neña na ra dǎa ni nu gunu kawe, kpa n ni nu piiburu bo gunum sosi. Meyã na ra ni nu wuru bekusu sǎa gberasie, kpa n ni nu ghere bõrõm dokea. Ne, Yinni Gusunõwa na yeni gerua. Meyã ya koo maa koorã.

18

*Gusunõ u ra baawure siriwa**nge me win daa ya ne*

¹ Yinni Gusunõ u gerua u nee, ² Esekieli, mban sǎna Isireliba ba ra mǎn teni ko bu nee, baababa ba resẽm birenu di, ma ben bibun nǎsu yaaya.

³ Adama ne, Yinni Gusunõ, na beẽ sǎomõ ma sere ka nen wǎaru, i ñ maa mǎn teni gerumõ Isirelio. ⁴ Geema, nena na baawuren wǎaru neni, baaba ka bii. Yen sõ, wi u tora wiya u koo gbi.

⁵ Su tẽ nee, goo u wǎa u gea mǎ, win daa ya wǎ. ⁶ U ku ra de gungunõ u bũu sǎ. U ku ra maa bũu yǎkunu di. U ku ra ka goon kurõ menne. Meyã u ku ra maa ka tøn kurõ menne sanam me

u yasa m̀. ⁷ U ku ra goo gbeni. U ku ra maa goo sɔmburu koosie kam. U ra wi u win dibu neni win tɔruba wesie. U ra wi gɔra m̀ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ⁸ U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ku ra n maa wāa weesun swaa sɔɔ. U ra siriwa dee dee, u baawure nūn win gem wē. ⁹ U ra nen woodaba mem nɔwɛ mam mam. Tɔnu win bwesera ne, Yinni Gusunɔ na ra soku gemgii. Win wāara ta koo dakaa da.

¹⁰ Su maa tē nɛɛ, durɔ wi, u bii mɔ wi u ra tɔmbu wori u go, u ben yānu gura, n̄ kun mɛ u ra daa kōsa gaa ko. ¹¹ N deema win baaba ku ra yen bweseru ko. Bii wi, u ra būu yākuru de gungunɔ. U ra ka gabun kurɔbu mɛnnɛ. ¹² U ra bwēɛbwēɛ sɔmburu koosie kam. U ra tɔmbu gbeni. U ku ra be u tɔruba mwaari ye wesie. U ra būnu s̄a, kpa u n kom beretɛkɛ m̀. ¹³ U ra tɔmbu gobi bɔkure u nim doke. N weenɛ tɔnu win bweseru u n wāa? Aawo, u koo gbiwa. Domi u daa kōsa kua. Win yem mu koo wɔriwa win tii sɔɔ.

¹⁴ Su tē nɛɛ, bii wi, u seewa u mara. Ma win bii u seewa u win tundon toranu kpuro wa. Adama u n̄ win tundon yira ye swīi. ¹⁵ U ku ra būu yākuru de gungunɔ. U ku ra būnu s̄a ni Isireliba ba s̄amɔ. U ku ra ka goon kurɔ mɛnnɛ. ¹⁶ U ku ra goo sɔmburu koosie kam. U ku ra be ba win dibu neni tɔruba mwaari. U ku ra gbeni. U ra wi gɔra m̀ dīanu wē. Kpa u wi u tereru sīimɔ yānu wē. ¹⁷ U ku ra n wāa weesun swaa sɔɔ. U ku ra tɔnu gobi bɔkure u nim doke. U ra nen woodaba mem nɔwɛ. Bii wi, u n̄ gbimɔ win tundon toranun s̄. U ko n wāawa ka gem. ¹⁸ Adama tundo wiya u koo gbi win toranun s̄ domi u tɔmbu t̄ya kua u gbeni.

¹⁹ I bikiamɔ i m̀, mban s̄na bii kun win tundon durum are sɔmɔ. Geema, bii kun ye sɔmɔ yèn s̄ u gea kua. Ma u s̄a dee dee n̄n yira sɔɔ, u n̄n woodaba mem nɔwɛ mam mam. Yen s̄na u ko n wāa. ²⁰ Wi u tora, wiya u koo gbi. Bibu ba n̄ ben baababan toranun are sɔmɔ. M̄ya baababa ba n̄ maa ben bibun toranun are sɔmɔ. Kon gemgii nūn win are wē yèn s̄ u kom gem kua. Kpa n maa tɔn kōso seeyasia yèn s̄ u kōsa kua.

Kōsan kirɔ

²¹ Tɔn kōso ù n win daa kōsa deri, ma u gem swīi nge mɛ n̄n wooda ya gerua kpuro, u n̄ maa gbimɔ. ²² Kon win toranu kpuro duari, kpa n de u n wāa gea ye u m̀n s̄. ²³ I tamaa ne, Yinni Gusunɔ na kī tɔn kōso u gbi? Aawo. Ye na kī, yera u ḡru gosia kpa u n wāa. ²⁴ Adama wi u gem deri, ma u daa kōsa m̀ nge tɔn kōso, i tamaa u ko n wāa? Aawo. Kon win yellun daa gea ye duariwa kpa n de u gbi win daa kōsa ka win mem nɔ sarirun s̄. ²⁵ Bɛɛ Isireliba, i m̀, n̄n gere ye, ya n̄ s̄a dee dee. I swaa dakio i nɔ. N̄n gerewa ya n̄ s̄a dee dee? Nge b̄eya i saka saramɔ. ²⁶ Gemgii ù n gea deri, ma u kōsa m̀, u koo gbiwa kōsa yen s̄. ²⁷ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u daa gea m̀, u win wāaru wɔramɔwa. ²⁸ U ko n wāa, domi u gia ma kōsa u raa m̀, ma u ye deri. N n m̄n na, u n̄ maa gbimɔ. ²⁹ Bɛɛ Isireliba i m̀, n̄n gere ya n̄ s̄a dee dee. Adama n̄ mɛ, b̄eya i saka saramɔ. ³⁰ Yen s̄, kon baawure siriwa nge mɛ win daa ya s̄a. N n m̄n na, i b̄ɛn daa kōsio i kōsa deri. I ku de b̄ɛn daa kōsa yu b̄ɛ kam koosia. ³¹ I b̄ɛn daa kōsa derio kpa i b̄ɛn ḡrun bwisikunu gosia. Mban s̄na i ko i tii go. ³² I yē ma ne, Yinni Gusunɔ, na n̄ goon gɔɔ kī. N n m̄n na, i ḡru gosio kpa i wa i n wāa.

19

Ba Isireliban sinambu

gɔɔ wuri kuammɛ

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, a gɔɔ swīiyɔ Isireliban sina bibun s̄, a nɛɛ,

² ben mero u s̄awa nge gbee sunɔ niu geu

ge ba yē gbee sinansun suunu sɔɔ.

Ga ra n gen binu kpunɛwa

ga n nu diisiamɔ.

³ Ma ga gen buu teu seeya

ga kua kpambu.

Ga gu yaa mwaabu s̄s̄si,

ma ga tɔmbu s̄s̄sukum wɔri.

⁴ Ye s̄aba gen gari nua,

ma ba gu yina beria.

Yera ba gu mwa ka k̄k̄ɔru

ba ka da Egibitio.

⁵ Ma gen mero ga mara gu wurama.

Adama ga temanabu kpana,

ga wa n̄ n̄ koorɔ.

Yen biruwa ga maa gen buu teu sua

ga seeya ga dam kua,

ga kua gbee sunɔ kpambu.

⁶ Ma ga wɔri gbee sinansun wuuru sɔɔ.

Ga yaa mwaabu mæera.
 Ma ga tãmbu sësukum wõri.
 7 Ga tem min sina kpaaru wõri ga sura.
 Ma mæn wusu kua bansu.
 Ma tãmbu ka ye ya wãa tem mæ são kpuro
 ya berum soora gen kukiribun sã.
 8 Ma bwesenu nu mænna
 nu ka gu tabu kua.
 Bwese ni, nu nawa yam kpuron di.
 Ba gu suura kua ga wõri.
 9 Ma ba gen wëru yaba
 ba taabu doke
 ba gu sãri diru garu são.
 Yen biru ba ka gu da Babilonin sina bokon mi.
 Ma ba gu kenusi
 sere ba ñ maa gen kukiribu nãomã Isireliban guuno.
 10 Yinni Gusunã u maa næe,
 ben mero u sãawa nge resem
 ye ba duura daa toran bõkuo.
 Resem ye, ya ra ma.
 Ya maa kãasi yiba nim mæ ya waamøn sã.
 11 Ya kãasi dangii mã yi ba koo kpĩ bu ka sina deki ko.
 Ya waabu wã, yen gunum ka yen kãasi dabinun sã.
 12 Adama ba ye wuka ka mõru
 ba sura temã.
 Woo ge ga wee são yari yerun di,
 ga yen marum gberasia.
 Yen kãasi dangii yi, yi gbera yi dõo mwaara.
 13 Të ya gire tem gbebum são
 mi gãanu ku ra kpi.
 14 Ma dõo u yara saa yen kãasin di
 u yen marum mwa.
 Ya ñ maa kãasa dangia mã
 ye ya koo ko sina deka.
 Womu geni ga sãawa gão wuri. Geya ba ko n da ko bà n gão wuri mã.

20

Isireliba

ba Yinni Gusunã seesi

1 Sanam mæ Isireliba ba wãa yoru são Babiloniã, yoo ten wão nãoba yirusen suru nãobusen são wõkuruse sãora ben gurobu gabu ba na Esekielin mi u ka bu bikiaru kua Yinni Gusunøn mi. Ma ba na ba sina win wuswaaã. 2 Yera Yinni Gusunã u næe, 3 tønun bii, a tøn beni sãowã a næe, ameniwa næ, Yinni Gusunã na gerumã. Na næe, n ñ Isireliba ba nawa bu ka nen kĩru bikia? Sere ka nen wãaru na ñ wuramã bu man gãanu bikia.

4 Të a sãaru koowo a ka bu siri. A bu yaayasio kom kãsum mæ ben baababa ba man kua. 5 Ye næ, Yinni Gusunã na gerumã wee. Na næe, sanam mæ na be, Isireliba gõsa be, be ba sãa Yakõbun bweseru na bu não mwæeru kua ka bõri. Ma na bu tii sãosi Egibitiã, na bu sãowa na næe, nena na ko n sãa ben Yinni. 6 Yen dõma tera na bu não mwæeru kua ka bõri na næe, kon bu yara Egibitin di. Kpa n ka bu da tem mæ na bu gõsia são mi tim ka bom mu yiba. Tem mæ, mu sãawa mæ mu tem kpuro buram kere. 7 Na bu sãowa na næe, baawure u win bũu ge u kodẽ sãa derio kpa u ku raã tii disi doke ka Egibitin bũu ni. Domi nena na sãa Gusunã ben Yinni.

8 Ka mæ, ba man seesi ba yina bu man swaa daki. Ben goo kun bũu ni deri, ni são ben kodẽ wãa. Ba ñ Egibitin bũu ni deri. Ma na bwisika n bu mõru kpuro seesi n bu wõri Egibitiã. 9 Adama na bu deri, domi na ñ kĩ nen yĩsiru tu sankira bwese tukunun suunu são yèn sã na tii bwese tuku ni sãosi 10 sanam mæ na Isireliba yara Egibitin di na ka da gbaburã. 11 Ma na bu sãowa ye ba koo ko ka sere nen woodaba ye ba koo swĩi ba n ka wãa. 12 Na bu tão wërarugiru wë ta n sãa yĩreru te ta sãosimã ma næ, Yinni Gusunãwa na bu wuna nenem. 13 Adama be Isireliba ba man seesi gbaburã ba ñ nen woodaba ka nen gere mem nãowæ ye bà n swĩi ba ko n wãaru mã. Meya ba ñ maa nen tão wërarugiru mem nãowæ sere na bwisika n ka bu maru ko n bu kpeerasia gbaburã. 14 Adama nã n ye kua, bwese tukunu nu koo nen yĩsiru gem, nin noni biru na bu yara Egibitin di. 15 Yen sãna gbaburã na nõmu sua na bõrua na næe, na ñ maa

ka bu dɔɔ tem buram mɛ sɔɔ, mi tim ka bom mu kokumɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua. ¹⁶ Domi ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔɔwɛ. Mɛya ba maa nɛn tɔɔ wɛrarugii te disɔ doke yɛn sɔ ben gɔru ga woo b̄nun mi gia. ¹⁷ Ka mɛ, na ben wɔnwɔndu wa na n̄ bu go gɔburɔ.

Isireliba ba n̄ ben

mɛm nɔɔbu sariru deri

¹⁸ Na ben bibu sɔɔwa gɔburɔ na nɛɛ, bu ku ben baababan yira swii, bu ku ko ye ba bu sɔɔwa, bu ku maa tii disɔ koosi ka ben b̄nu. ¹⁹ Adama bu nɛ Gusunɔ ben Yinnin woodaba ka nɛn gere swiiyɔ kpa bu ka ye kpuro sɔmburu ko. ²⁰ Bu nɛn tɔɔ wɛrarugiru wunɔ nɛnɛm kpa ta n̄ s̄a ȳireru nɛ ka ben baa sɔɔ, te ba koo ka gia ma na s̄awa Gusunɔ ben Yinni. ²¹ Adama ka mɛ, bii be, ba man seesi, ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔɔwɛ ye b̄a n̄ swii ba ko n̄ w̄aru ma. Ba nɛn tɔɔ wɛrarugiru disɔ doke. Ma na bwisika n̄ ka bu nɛn m̄ru seesi gɔburu mi. ²² Adama bwese tukunu nu ku ka nɛn ȳisuru gem sɔ, na n̄ bu ḡanu kue. Domi bwese nin wuswaaɔra na be, Isireliba yara Egibitin di. ²³ Gɔburu miya na n̄ma sua wallo na b̄rua na nɛɛ, kon bu yarinasia bwesenu sɔɔ ka tem tukumɔ. ²⁴ Domi ba n̄ nɛn woodaba ka nɛn gere mɛm nɔɔwɛ. Ma ba nɛn tɔɔ wɛrarugii te disɔ doke. Ma ba ben kɔde doke ben baababan b̄nu sɔɔ. ²⁵ Nɛna na maa bu wooda wɛ ye ya n̄ bu gea maruammɛ ka ye ya n̄ bu w̄aru wɛɛm. ²⁶ Na dera ba disɔ duura ye ba ka ben bii gbiikobu ȳaku dɔɔ mwaarugiru m̄, kpa nanum bu mwa kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Gusunɔ u koo Isireliban

b̄u s̄aru kpeesia

²⁷ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, tɔnun bii, a Isireliba sɔɔwɔ a nɛɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, ben baababan tii ba man tora, ba n̄ nɛn arukawani yibie. ²⁸ Na ka bu da tem mɛ sɔɔ mɛ na bu nɔɔ mwɛɛru kua na sire ka b̄ri. Miya ba ben bine doke gungunu gia ka d̄a kubenu gia. Ma ye kpuro ya kua ben b̄u ȳaku yenu. Miya ba ra ȳaku dɔɔ mwaaruginu ko ka sere ni ba ra ko ka gberun d̄anu ka tam kpa bu turare dɔɔ doke. Ye kpuro ya dera nɛn m̄ru seewa. ²⁹ Ma na bu bikia na nɛɛ, mba gunguu ni, nin mi i ra n̄ naamɔ. Saa yen dama ten di, ba ben ȳaku yenu sokumɔ gungunu. ³⁰ Yen sɔ, a bu sɔɔwɔ a nɛɛ, amɛniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, bu ku tii disɔ koosi nge ben baababa. Bu ku maa b̄nu gasiri bu s̄a. ³¹ Wee tɛ, ba tii disɔ m̄ ba b̄nu gasirimɔ ba ka nu k̄nu daawammɛ ma ba ka nu ben bibu ȳakunu kuammɛ. Yera ba tamaa ba koo bikiaru ko nɛn mi? Aawo, sere ka nɛn w̄aru na n̄ wuramɔ bu bikiaru ko nɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³² Ba tamaa ba koo ko nge bwese ni nu tie, kpa ba n̄ d̄anu ka kpenu s̄aamɔ. Adama n̄ n̄ koorɔ. ³³ Sere ka nɛn w̄aru ka dama kon bu w̄ari kpa n̄ bu seesi, kpa na n̄ bandu dii be sɔɔ. ³⁴ Kon bu yara bwese tuku nin suunu sɔɔn di mi ba yarinɛ kpa n̄ bu menna n̄ bu nɛn dam ka nɛn m̄ru sɔɔsi. ³⁵ Kon ka bu da gɔburɔ be tona mi goo kun w̄a. Miya kon bu siri. ³⁶ Kon bu siri nge mɛ na ben sikadoba siri gɔburɔ sanam mɛ ba wee Egibitin di. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ³⁷ Saa ye sɔɔ, kon bu tilasi ko ka sɛna ba n̄ ka s̄a nge nɛn ȳa ḡɔ kpa bu arukawani ye mɛm nɔɔwɔ ye na ka bu bakua. ³⁸ Kon bu wuna ben suunu sɔɔn di be ba man seesi ka be ba s̄a tɔn k̄sobu kpa n̄ bu yara tem mi ba w̄an di. Adama ba n̄ dɔɔ Isireliɔ. Saa ye sɔɔra be, Isireliba ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ. ³⁹ Tɛ, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua ben sɔ. Na nɛɛ, bu doo bu ben b̄nu s̄a. Adama amɛn biru, ba koo man mɛm nɔɔwa. Ba n̄ maa nɛn ȳisuru sankumɔ ka ben b̄u s̄aru. ⁴⁰ Domi Isireliba kpurowa ba koo man s̄a Isirelin guurɔ te na gɔsa nɛn sɔ. Miya kon ka bu n̄nu geu mɛri. Kpa n̄ bu ȳakunu bikia ka k̄ɛ gee ni ba s̄aru kua nɛn sɔ. ⁴¹ N̄ n̄ bu yara bwese tukunun suunu sɔɔn di mi ba raa yarinɛ ma na bu menna, saa yera kon bu mwa nge ȳaku nubu durorugiru. Bwese tuku ni, n̄ n̄ wa mɛ, kpa nu gia ma nɛna Yinni Gusunɔ Dɛero. ⁴² Mɛya ben tii ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ n̄ n̄ bu kpar na ka da Isireliɔ mi na ben baababa nɔɔ mwɛɛru kua. ⁴³ Ba koo bwisiku daa k̄sa ye ba kua yellu, yɛ sɔɔ ba tii disɔ doke kpa bu tii tusi k̄sa ye ba kuan sɔ. ⁴⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ n̄ n̄ bu seeyasia nɛn ȳisurin bɛɛɛn sɔ. N̄ n̄ m̄ ben daa k̄sa ye ba kuan sɔ. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

21

Labari k̄sa Isireliban s̄ɔ

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ² tɔnun bii, a mɛriro sɔɔ yɛsan n̄m dwarɔ, kpa a bu gerusi be ba w̄a d̄a s̄o mi. ³ A de bu nɛn gari swaa daki yi kon gere d̄a s̄o ge ga w̄a s̄o yɛsan n̄m dwaru gia mi. A nɛɛ, kon gu d̄o doke, kpa d̄o wi, u d̄a bekonu ka gɔbunɔ mwa. D̄o wi, kun gbimɔ. Tɔmbu kpurowa ba koo d̄o soora saa s̄o yɛsan n̄m dwarun di n̄ ka da n̄m geu. ⁴ Tɔmbu kpurowa ba koo wa ma nɛ, Yinni Gusunɔwa na d̄o wi s̄rua, u n̄ maa gbimɔ.

⁵ Ma Esekieli u Yinni Gusunɔ sɔɔwa u nɛɛ, wee ba ra n̄ ka man w̄oki ba n̄ m̄, suka na ra n̄ bu kuammɛ.

⁶ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn sɔwɔa u nɛɛ, ⁷ wunɛ, tɔnun bii, a mɛerio Yerusalemu gia kpa a Isirelin tem ka mɛn sɔa yenu gerusi. ⁸ A Isireliba sɔwɔ a nɛɛ, wee ye na gerumɔ ben sɔ. Na nɛɛ, kon bu deema, kpa n nɛn takobi woma yen kararun di kpa n gemgii ka tɔn kɔso go. ⁹ Kon bɛɛ kpuro kpeerasia. Yen sɔna kon nɛn takobi woma saa yen kararun di, kpa n tɔmbu go saa sɔwɔ yɛsan nɔm dwaru gian di n ka da nɔm geuɔ. ¹⁰ Tɔmbu kpuro ba koo gia ma na nɛn takobi woma saa yen kararun di, na nɛn maa ye wesiamɔ mi. ¹¹ Yen sɔ, wunɛ tɔnun bii, a yɔaro a weeweenu ko nge win gabu ga bɔɔra. ¹² Bɔ n nun bikia mban sɔna a weeweenu mɔ, kaa bu wisiwa a nɛɛ, labaari kɔsa a nua. Ya koo maa tunuma. Kpa tambun toronu nu kara. Ba koo gɔma dwiiya. Kpa ben wɔrugɔru tu kpe, bu dũunu soona. Wee, ya koo na ya mam tunuma. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Takobi ya wee

¹³ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ, ¹⁴ wunɛ tɔnun bii, a tɔmbu gerusio. A bu sɔwɔ ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, takobi gaa wee ya wee, ya nɔwɔ dɛɛrawa mam mam.

¹⁵ Ya ballimɔ,

yera ba koo ka tɔmbu go.

I tamaa bɛɛn bandu ta n̄ kpeemɔ,*

¹⁶ adama ba takobi ye nɔwɔ dɛɛrawa ba nɛni.

Ba ye tɔn gowo nɔmu berie.

¹⁷ A gbɔro, kpa a weeweenu ko, wunɛ tɔnun bii.

Domi ba ye nɛn tɔmbu Isireliba ka ben sinambu suesi.

¹⁸ Wee ba be kpuro yiberɛba nɔmu beria.

A wunɛn nɔma bɔkuo,

nɔni swɔa bakara wee.

Bɛɛn bandu ta n̄ wɔruma maa ni.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.†

¹⁹ Tɛ wunɛ tɔnun bii, a bu gerusio.

A taka koowo nɔn teeru,

yen biru nɔn yiru, yen biru nɔn ita,

a ka takobi yen dam sɔsi.

Domi ya sɔawa takobi

ye ya ka gɔwɔ wee.

Gɔwɔ bokowa ya ka wee baaman di.

²⁰ Ya baawuren wɔrugɔrun dam buamɔ.

Ya dera ba wɔrukumɔ.

Wee na dera ya wɔa baawuren kɔnnɔwɔ.

Wee ya ballimɔ nge guru maakinu,

ya sɔwɔ sɔa yu ka go.

²¹ Na maa ye sɔwɔ na mɔ,

yu soowo nɔm geu gia, kpa yu wuru nɔm dwaru gia.

Takobi nɔwɔ durɔra wunɛ,

a doo mi ba nun tii.

²² Nɛ, Yinni Gusunɔn tii, kon taka ko kpa n nɛn mɔru kpuro sɔsi mam mam sere yu ka sara. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Babilonin sina boko

u koo Yerusalemu wɔri

²³ Yinni Gusunɔ u kɔam gerua u nɛɛ, ²⁴ wunɛ tɔnun bii, a swaa yiru yabo ye ya koo sɔsi min di Babilonin sina boko u koo ka tabu duuma. A de ye yiru ye, yu yari wuu teun di kpa a yen baayere yireru ko yu ka sɔsi wuu gɛn mi ya dɔwɔ. ²⁵ Kaa swaa yiru ye kowa, tia ya n dɔwɔ Raba gia, ye ba koo swii bu ka Amɔniba tabu wɔri, tia maa Yerusalemu gia ye ba koo swii bu ka Yudaba tabu wɔri. ²⁶ Domi wee Babilonin sina boko u wɔa swaa yiru yen kɛɛnanɔ u bikiaru mɔ bũu ni ba mɔ Terafimun mi, ka sɛɛnu ka yaa woru. ²⁷ Ma bikia te, ta Yerusalemu sɔsi win nɔm geu sɔwɔ. Tɛ, u koo wooda wɛ bu Yerusalemu wɔri ba n tabun kuuki mɔ. U koo tabu yɔnu yi yi Yerusalemun kɔnnɔsɔ. Kpa bu gungunu ka kuku yenu ko mi, bu ka ye wɔri. ²⁸ Adama Yerusalemugibu ba tamaa win bikia ten gari yi n̄ sɔa gem. Domi ba tamaa u koo bu deri arukawani ye ba ka n̄n bɔkuan sɔ. Adama u n̄ ben toranu duari. Yen sɔ, u koo bu wɔri. ²⁹ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ na bu sɔwɔ na mɔ, wee ben mɛm nɔwɔ sari te ta sɔsiramɔ ben

* 21:15 - Naa sin sukum Heberum sɔwɔ mu n̄ dɛere. † 21:18 - Naa sin sukum ka Heberum mu n̄ dɛere.

daa sɔɔ, ta man ben toranu yaayasiama ma nu bu taare weema. Ba n maa nu deri. Yen sɔ, kon bu nɔmu doke n wɔa.

³⁰ Wune maa Isireliban kparo, wunen tɔra turuku mɔ. Wunen toranu nu den tura me. ³¹ Ba koo wunen sina furɔ pota. Gaa nu koo kɔsi. Be ba tii kawe ba koo walle suara. Kpa be ba tii sue bu woruma. ³² Kon de Yerusalemu yu ko bansu mam mam. Ya koo koorawa saa ye wi kon yen dam wɛ u tunuma.

Ba koo Amɔniba tabu wɔri

³³ Yinni Gusunɔ u maa nee, wune tɔnun bii, a Amɔniba gerusio ben kom kɔsum me ba Isireliba kuan sɔ. A bu sɔwɔ a nee, wee, ba takobi nɔɔ dɛera ya ballimɔ ya bu mara yu go. ³⁴ Ben kasi weesugii ni ka gari weesugii yin sɔ, ba koo bu gowa nge tɔn kɔsobu be ba wiru bɔra. Domi ben tɔra turuku mɔ, ben toranu nu den tura me. ³⁵ Bu ben takobiba wesio ben karano. Kon bu siri mi ba bu mara. ³⁶ Kon bu mɔru seesi n bu wure nge dɔɔ kpa n bu tambu nɔmu beria be ba koo bu wɔri ka dam bu kam koosia. ³⁷ Kon de dɔɔ u bu di, kpa ben yem mu yari ben tem suunu sɔɔ. Ba n maa bu yaayama. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

22

Yerusalemugibu daa kɔsa

¹ Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ² wune tɔnun bii, a sɔɔru koowo a ka Yerusalemugibu siri be ba sɔa tɔn gowobu mi. A ku sika ko. A de bu bwisiku ben daa kɔsa ye ba kuan sɔ. ³ A bu sɔwɔ a nee, ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Wee ba tambu goomɔ. Yera ya koo de ben wuu Yerusalemun tii yu kam ko. Wee ba bwɔarokunu sekumu ma ba ben tem disi doke. ⁴ Tɔn be ba go mi, ben taarewa. Ba tii disi doke ye ba ka tii bwɔarokunu kua. Nge meya ba ka ben wɔarun tɔnu kawa. Yen sɔna kon de bwese tukunu nu bu ye. ⁵ Be ba toma ka be ba wɔa turuku ba koo bu ye yen sɔ ben wuu Yerusalemun yisira beere bia, ma ya burisire.

⁶ Wee be, Isireliban sinambu ba tambu dam dɔremɔ ba goomɔ Yerusalemu ye sɔɔ. ⁷ Ma yen tambu ba ben merobu ka ben tundobu gema. Gaba sɔbu dam dɔremɔ. Gaba maa gobekuba ka gominibu taki dimɔ. ⁸ Tambu ba n nen sɔa yeru daabu ki. Ba n maa ki bu nen tɔɔ wɛrarugiru mem nɔwɔa. ⁹ Gaba wɔa ba ben winsim kɔsa gerumɔ bu ka nɔn go. Meya maa tambu ba ra bɔnun dɔanu di gungunun wɔlɔ kpa ba n sekuru sari kookoosu mɔ. ¹⁰ Gabu ba wɔa ba ra ka ben tondon kurɔbu kpune. Gabu ba ra mam tɔn kurɔbu gabe sanam me ba yasa mɔ. ¹¹ Gaba maa wɔa ba sakararu mɔ ka ben bensim kurɔbu, n kun me ka ben biin kurɔ n kun me ka ben sesu tundo turosibu. ¹² Gaba maa wɔa be ba ra wure bu gobi mwa bu ka tambu go. Gaba wɔa ba ra are beke kasu ba n ben winsim gobi bakura. Gaba wɔa be ba ben winsim taki dimɔ bu ka gobi ko. Ma ba ne, Yinni Gusunɔ duari mam mam. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Wee kon bu so be, Yerusalemugibu ben gbena ka tɔn be ba gon sɔ. ¹⁴ Na n bu wori yen tɔɔ te, ba n ko n maa dam ka mwia mɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. Ya koo maa koorɔ. ¹⁵ Kon de bu yorina ba n wɔa bwese tukunu sɔɔ. Kpa bu da baama. Nge meya kon ka ben disi yi wuna Yerusalemu ye sɔɔn di. ¹⁶ Bwese ni nu tie, nu koo bu gem. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

¹⁷ Yen biru, Yinni Gusunɔ u maa nee, ¹⁸ tɔnun bii, wee nen nɔni sɔɔ Isireliba ba sɔa nge sii bisu n kun me nge sii gandu n kun me nge sii kpikisu n kun me nge pɛerum n kun me nge sii wɔkusu si ba doke sɔwatia sɔɔ bu ka su sɔwa. Ba sɔawa nge sii geesun bisu. ¹⁹ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nee, kon bu menna Yerusalemu sɔɔ. ²⁰ Nge me ba ra sii geesu ka sii gandu ka sii wɔkusu ka sii kpikisu ka sii pɛerum menna bu doke sɔwatia sɔɔ, kpa bu dɔɔ doke su ka yanda, nge meya kon bu menna nen mɔru sɔɔ, kpa n bu deri bu yanda. ²¹ Kon bu menna sube teeru sɔɔ, kpa n bu kpɛɛ nen mɔrun sundu sɔɔ kpa bu yanda nge sisu. ²² Nge me sii geesu su ra yande dɔɔ sɔɔ, nge meya ben tii ba koo yanda Yerusalemun suunu sɔɔ. Saa yera ba koo gia ma na ka bu mɔru seewa.

²³ Yinni Gusunɔ u maa gerua u nee, ²⁴ tɔnun bii, a Yerusalemugibu sɔwɔ a nee, ben tem mu sɔawa nge mi gura ku ra ne. Yen sɔ, kon de mu kam ko nen mɔrun saa sɔɔ. ²⁵ Ben sɔmɔbu ba sɔawa nge gbee sinan si su kukirimɔ sanam me su yaa wa su sɛre. Domi ba tambu goomɔ. Ma ba gabun gobi ka dukia worama. Ma ba derimɔ kurɔ gominibu ba dabiama. ²⁶ Ben yaku kowobu ba ku ra nen wodobaa mem nɔwɔe. Ba ku ra maa nen sɔa yeru beere wɛ. Ba ku ra wunanɛ ye ya sɔa negia ka ye ya n sɔa negia. Ba ku ra maa tambu sɔɔsi ye ya dɛere ka ye ya n dɛere. Ba ku ra mam nen tɔɔ wɛrarugii te mem nɔwɔe. Ye kpuro sɔara ba ku ra man beere wɛ. ²⁷ Ben sinambu ba sɔawa nge gbeku ye. Domi ba tambu goomɔ bu wa bu ka ben bine suresia. ²⁸ Ben sɔmɔbu ba ye kpuro wukirimɔ nge gaa ni ba soo tɛni. Wee ba bu kasi weesuginu ka gari weesugii sɔɔmɔ. Ba gerumɔ ba mɔ, gari yi ba tambu sɔɔmɔ yi weewa nen min di. N deema ne, Yinni Gusunɔ na n bu gaa nu sɔwɔa. ²⁹ Tem men tambu ba dam dɔrenamɔ ba gbenimɔ ba sɔarobu ka be ba n dam mɔ taaremɔ. Ma ba sɔbu taki dimɔ ba gem biramɔ. ³⁰ Wee na goo kasu ben suunu sɔɔ u gbɔraru bani u ka sikerena, n kun me u yɔra

kururu mi, u ka tem me yina n ku ka mu kam koosia. Adama na ñ goo wa. ³¹ Kon bu mōru seesiwa. Na ñ yōramo sere nen mōru yu ka kpe. Kon de bu bu ben daan are kōsie. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

23

Samari ya s̄aa nge kurō tanō

¹ Yinni Gusunō u nee, ² tanun bii, kurōbu yiruwa ba wāa be kpuro mero turo. ³ Ma ba da ba kurō tanaru di Egibitiō ben wōndiaru sōō. Miya ba ben bwāsu s̄ekura. Ba ben toronu bōkasi. ⁴ Mōon yīsira Ohola. Wōnōgira maa Oholiba. Ohola u s̄āawa Samari. Oholiba u maa s̄āa Yerusalemu. Na bu sua kurōbu ma ba man bii tōn durōbu ka tōn kurōbu marua. ⁵ Ohola wi, u kua naane sarirugii, u kurō tanaru wōri. Ma u Asirigibu k̄ia too too be ba wāa win bōkuo. ⁶ Tōn be, ba yāa wunōmginu doke domi ba s̄āawa tem yērobu ka siri kowobu. Ba s̄āawa aluwaasi durō burabu. Ma ba maasōru yē. ⁷ Beya Ohola u tii wē. Be ba s̄āa Asirin wirugibu mi, be kpurowa u ka sakararu kua. U bu k̄ia too sere u ben būnu s̄āwa. ⁸ U ñ win sakara te deri te u raa kua Egibitiō. Domi sanam me u s̄āa wōndia, ba ra n ka nūn kpunōmō ba n win bwāsu babirimō, ma ba nūn sakararu kpē. ⁹ Yen sōna na nūn deri win k̄inasi Asirigii ben nōmuo. ¹⁰ Ma ba win yānu potira ba nūn yōsu tereru. Ma ba win bibu gura ba ka doona. Yen biru ba win tii go ka takobi. U s̄eyasiabu wa bi bu kua seeda tōn kurō be ba tien sō.

Yerusalemu ya sakararu kua

¹¹ Yinni Gusunō u maa nee, Oholan wōnō Oholiba u win mōon sakara kookoo si wa. Ka me, wigira ta boya sere ta ñ ka nōo geruro. ¹² Ma win tii u Asirin tem yērobu k̄ia ka ben siri kowobu. Tōn be, ba s̄āawa aluwaasi durō burabu. Ba yāa buranu doke, ba maa maasōru yē. ¹³ Ne, Yinni Gusunō na wa ma Oholiban tii u disi mō. Be kpuro swaa tia yera ba sw̄i mi. ¹⁴ Oholiba wi, u mam kua ye ya sakararu kere. Sōo teeru u tōmbun weenasibu wa ba yorusi gani sōō. Ba bu kuawa ka gāa swāanu. Tōn be, ba s̄āawa Babilonigibu. ¹⁵ Ba kpaki s̄ēke pōrao, ma ba dawani nōni bwese bwesekagii bōkua wirō. Be kpuro ba s̄āawa nge sinambu ba ka Babilonigibu weene. ¹⁶ Ye u bu wa me, yera u bu k̄ia sere u sōmōbu gōra Babiloni mi. ¹⁷ Ma ba na win mi ba ka nūn kpuna ba nūn sakararu kpē sere win bwēra yōnōwa ben min di. ¹⁸ U win sakara te sōosi batuma sōō. Ma nen gōru ga doona win min di nge me ga raa doona win mōon min di. ¹⁹ Ka me, u sakara te mō u dōowa nge me u kua win wōndiarun saa sōō Egibitiō, ²⁰ mi u tii kurō dama kowobu wē be ba ra n kurōbu yōmō nge ketekunu ñ kun me nge dumi.

Yerusalemun s̄eyasiabu

²¹ Yinni Gusunō u maa nee, Oholiba, wee a maa wure a wura sekuru sariru sōō te a raa kua wunen wōndiaru sōō sanam me a dera Egibitigibu ba wunen bwāsu babura. ²² Wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumo. Kon de wunen yellun k̄inasi be a tusa mi tē bu nun seesi kpa bu na baama kpuron di bu nun wōri. ²³ Beya Babilonigibu ka Pekodigibu ka Koagibu ka sere maa Asirigibu. Ben aluwaasi durō burō be ka ben tem yērobu ka ben sinambu ka ben tabu durōbu be kpuro ba yōowa dumin wōllō. ²⁴ Wee ba nun wōrim wee ba tabu yānu nēni ka tabu kekēba yi dumi gawe. Ba mēna ba dabi ba ka nun sikerene yam kpuro. Be kpuro ba sii furōsu doke ma ba tēnu nēni. Kon bu siribu nōmu sōndia kpa bu nun siri ka ben wooda. ²⁵ Kon nun mōru seesi kpa n de bu nun wōri ka dam. Ba koo wunen wēru ka wunen wasu bōori kpa bu nun dakura tabu sōō, kpa bu wunen bibu gura. Be ba tiara kpa bu be dōō mēni. ²⁶ Ba koo wunen yānu gura kpa bu wunen bura yānu wuna. ²⁷ Kon wunen sekuru sariru kpeesia te a mō saa yee yellun di Egibitiō. Wunen nōni kun maa wurō ben mi gia. A ñ maa bu yaayamo.

²⁸ Ne, Yinni Gusunō na nee, wee na nun beri be a tusan nōmuo, bēn mi wunen bwēra kun maa wāa. ²⁹ Ba koo nun nōni sō tusirun sō kpa bu wunen dukia gura bu nun deri ka nōm dira basi mam mam. Wunen sekuru sariru ka wunen sakara te, ta koo sōsira. ³⁰ Ye kpurowa ya koo nun deema domi a ka bwese tukunu sakararu kua ma a tii disi doke būu s̄āarun swaa sōō. ³¹ A wunen mōon yira sw̄i. Yen sōna kon de a nen mōrun nōra ye nō nge wi. ³² Ne, Yinni Gusunō na maa nee, kaa ka nōra ye nō ye wunen mō u ka nōra. Nōra ye, ya yasu, ya maa dēu. Yera ya koo de bu nun yē bu yaakoru koosi.

Nōra ye, ya nen mōru yibawa sere ka nōwō.

³³ Ya koo nun go nge tam

kpa yu nun nōni sō.

Nōra ye, ya ra ka nuku sankiranu ka kam kobu nēwa.

Yera wunen mō Samari u nōra.

³⁴ Kaa ye nɔwa mam mam sere a ye kɔra ka donnu kpa a wunen tororu mɛera ko ka yen kɛki. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³⁵ Wee a man duari ma a man deri. Tɛ, a wunen sekuru sarirun are sɔwo.

Gusunɔ u Yerusalemu

ka Samari taare wɛ

³⁶ Yinni Gusunɔ u maa man sɔwa u neɛ, tɔnun bii, a Ohola ka Oholiba sirio. A bu sɔwo kɔsa ye ba kua. ³⁷ Wee ba sɔawa kurɔ sakara kowobu ma ben nɔma yem yiba. Domi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba ka ben bibu yaku dɔɔ mwaararuginu mɔ. N deema nena ba raa bii be wɛ. ³⁸ Wee ye ba maa man kua. Ba nen sɔa yeru disi doke, ma ba n nen tɔɔ wɛrarugirun wooda mem nɔwe. ³⁹ Domi dɔma te ba dua nen sɔa yerɔ ba ka ben bibu bɔnu yakunu kua ma ba tu disi doke. Yenin bwesera ba kua nen sɔa yerun sɔwo. ⁴⁰ Yem biru, ba maa sɔmɔbu gɔra bu bu durɔbu kasuama saa tontonden di. Ma durɔ be, ba seema ba na. Saa yera ba wobura ma ba kiro doke ma ba ben bura yanu doke durɔ ben sɔ. ⁴¹ Ma ba da ba sina kita buranu sɔ. Tabulu ya yii ben wuswaaɔ yɛn wɔlɔ ba nen turare ye ba ra dɔɔ doke ka gum nubu durorugim sɔndi. ⁴² Ma tɔn dabira bu naɔwa te ta n gɔanun bwisikunu mɔ, ta wure. Tɔn be, ba sɔawa Sebagibu be ba na saa gbaburun di. Ma ba kurɔ be sumi dokea nɔm wɔinɔ, ma ba maa bu sina furɔ burasɔ dokea winɔ. ⁴³ Yera na neɛ, baa ka wi u tɔkɔ kua sakara te sɔ, u ko n tu mɔwa u n dɔɔ? Durɔba ko n maa nɔn naawammɛ? ⁴⁴ Wee durɔbu ba ra ne bu ka nɔn dendi nge kurɔ tano. Nge mɛya ba Ohola ka Oholiba kua be, be ba sankire. ⁴⁵ Adama gemgibu ba koo kurɔ be siri bu bu taare wɛ ben sakararun sɔ ka tɔn be ba gon sɔ. Domi ben nɔma ya yem yiba.

⁴⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na neɛ, kon de tɔn dabiru tu da tu bu wɔri kpa tu bu nɔni swaaru kpɛɛ, kpa tu ben dukia gura. ⁴⁷ Kpa tu bu kpenu kasuku tu go, kpa tu bu bɔtiri ka takobi. Kpa tu ben bibu go tu ben yenusu dɔɔ meniki. ⁴⁸ Nge mɛya kon ka sakararu kpeesia tem mɛ sɔ. Kon tɔn kurɔ baawure sɔ u ku maa ben maabu yiru yen yira swi. ⁴⁹ Domi ba sakararu kua ba bɔnu sɔwa. Yen sɔ, ba koo ben toranun are sɔbe. Nge mɛya ba koo ka gia ma nena na sɔa Yinni Gusunɔ.

24

Yerusalemu ya sɔa

nge weke te ta wuuru diira

¹ Isireliban yorun wɔɔ nɔɔba nnesen suru wɔkurusen sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwa u neɛ, ² wunɛ tɔnun bii, a gisɔn tɔɔ te yoruo. Domi gisɔra Babilonin sina boko u koo Yerusalemu tarusim tore. ³ A nen tɔmbu mem nɔɔ sari be mɔn teni sɔwo a ka bu kiro ko. A neɛ, nena na nun yiire na neɛ, a sii wekeru suo kpa a tu nim doke.

⁴ Kpa a yaa taarun yaa gea ka yaa nɔmun yaa gea sua a doke mi.

Yen biru, kpa a yaa kuku bɔrɔkɔba sɔndi yen wɔlɔ.

⁵ A maa yaa geeru gɔsio wunen yaa gɔɔn di

kpa a ten yaa doke weke te sɔ.

Kpa a doo dɔa doke

a yaa ye kpuro yike yu ye

sere ka yen kukunɔ.

⁶ Kpa a yaa ye wuna tia tia.

Baa yen tia a ku ra deri mi.

Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.

Na neɛ, Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Ya sɔawa nge sii weke te ta wuuru diire,

te ba n kpɛ bu tea bu naamwe.

⁷ Yem mɛ Yerusalemu ya yari mi,

mu wɔawa yen suunu sɔ.

Ya mu yariwa kperu wɔlɔ,

n n mɔ tem diira sɔɔ tua yu sere mu wukiri.

⁸ Tɛ kon yem mɛ deri kpee ten wɔllu mi,

mi mu n berurɔ,

kpa nen mɔru yu ku ka se

n Yerusalemu ye mɔru kɔsie.

⁹ Ne, Yinni Gusunɔ na neɛ,

Yerusalemu ya sɔawa bɔrura yen tɔn goberun sɔ.

Nen tii kon dāa sube bakaru ko.

¹⁰ A dāa taasio kpa a dōo doke
kpa a de yaa ye, yu ye mēte mēte.

A ye kpee yānu dokeo

kpa a de yen kukunu nu dōo mwaara mam mam.

¹¹ Yen biru, a weke dii te sōndio dōo gēe sōo
sere tu swāa tu swēra.

Kpa disu ni nu raa wāa te sōo nu kpe
ta kun maa wuuru diire.

¹² Ka me, kookari ye, ya koo kam kowa, domi dōo kun kpē u wuu diiram men bweseru kpeesia. ¹³ Nge mēya Yerusalemu ya disu duura yen tora ni ya kuan sō. Wee na kīa n ye dēerasia adama ya n wure. Yen sō tē, ya n maa kpē yu dēera sere nen mōru yu ka sure. ¹⁴ Ne, Yinni Gusunowa na yen gerua. Kon ye siriwa nge me yen daa ya ne, na n yen wānwāndu mō. Ya koo maa kooro. Kon ye kowa na n sika mō. Na n biru wuramō.

Esekielin kurən gōo

¹⁵ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee, ¹⁶ tōnun bii, kon nun wi a kīru bo goori subaru sōo. Adama a n yēron gōo yeru mō. A n win gōo sinamō. A n maa gōo sumō win sō. ¹⁷ A weeweenu koowo wunen tii sōo a ku de goo u nō. A ku gōo sina. A wunen dawani bōkwo kpa a wunen baranu doke nge me a ra ko. A ku wunen wuswaa wukiri. A ku maa gōo dīanu di.

¹⁸ Yera Esekieli u ye tōmbu sōowa bururu ma yen yoka win kurō u kpuna u gu. Yen sisiru bururu ma u kua nge me Yinni Gusunō u nūn yiire. ¹⁹ Yera tōmbu ba nūn bikiamō ba mō, u bu tubusio ye u mō mi. ²⁰ Yera u bu wisa u nee, Yinni Gusunōwa u nūn sōowa u nee, ²¹ u be Isireliba gari yini sōowa u nee, wi, Yinni Gusunō u koo de bu win sāa yeru kōsuku tēn sō ba tii sue ka te bā n mēera ba ra n nuku dobu mō ka tē sōo ba ben yīyōbu doke. Ba koo ben bii be ba tie Yerusalemō mwēeri bu go. ²² Ba koo kowa nge me Esekieli u kua. Ba n ben wuswaa wukirimō nuku sankiranun sō, ba n maa gōo dīanu dimō. ²³ Ba koo ben dawani bōkewa kpa bu ben baranu doke. Ba n koo gōo yeru ko, ba n koo maa gōo swī. Adama ba koo woora ben toranun sō kpa ba n weeweenu mō. ²⁴ Wi, Esekieli u ko n sāawa yīreru ben suunu sōo. Ba koo kowa nge me u kua. Sanam me yeba kpuro ya koo bu deema, saa ye sōora ba koo gia ma Gusunō u sāawa Yinni.

²⁵ Yen biruwa Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee, u koo de Isireliba bu win sāa yeru bia te ta sāa ben kuku yeru mi, te bā n mēera ta ra bu nuku dobu wē mi, ka tēn sō ba tii sue mi, ma ba ben yīyōbu doke te sōo. Yen biru kpa u de ben bibu bu gbisuku. ²⁶ Sanam me kēsi ni, nu koo bu deema, goo u koo nu kisirari kpa u na u nun sō. ²⁷ Yen tōo te, wunen nōo ga koo wukiara kpa a ka yēro gari ko. Wuna kaa n sāa yīreru wunen tōmbun sō. Saa ye sōo, ba koo gia ma ne Gusunō na sāawa Yinni.

25

Gari yi ba gerua Amōniban sō

¹ Yinni Gusunō u Esekieli sōowa u nee, ² tōnun bii, a wuswaa sīyō Amōniban mi gia. ³ Kpa a bu sō a nee, bu ne, Yinni Gusunōn gari swaa dakio bu nō. Yēn sō ba yēe sanam me nen sāa yera disu duura ka yēn sō Isireliba ba kam kua ma ba Yudaba yoru mwa ba ka doona, ⁴ yen sō tē, kon bu sōo yari yerugibu nōmu bēria, kpa bu ben karaba gira ben tem suunu sōo, kpa bu ben wāa yenu ko mi. Beya ba koo ben dāa marum di kpa bu ben sabenun bom nō. ⁵ Kon de Raba yu ko yooyosun kpara yeru kpa ben tem kpuro mu n sāa yāanun wāa yeru. Saa ye sōora ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

⁶ Wee ye ne, Yinni Gusunō na maa gerua. Na nee, yēn sō ba taki kua, ba yōka ma ba nuku dobu kua sanam me Isireliba ba nōni sōore, ⁷ yen sōna tē, kon bu nōmu demie, kpa n bu bwesenu ganu nōmu bēria nge gbeku ye. Kon bu kpeerasia bwesenu suunu sōon di kpa bu kam ko mam mam. Saa ye sōo, ba koo gia ma nēna na sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Mōabuban sō

⁸ Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, yēn sō Mōabuba ka Edōmuba ba nee, Isireliba ba sāawa tia ka bwese ni nu tie handunia ye sōo, ⁹ yen sō tē, u koo wuu si wari si su dam mō mi, si su n derimō bu Mōabuban tem du. Wuu si, su koo wōrukuwa tia tia baa ka si su buram bo nge Bēti Yesimōti ka Baali Mēoni ka Kiriataimu. ¹⁰ U koo dewa sōo yari yerugibu bu bu wari nge me ba Amōniba kua sere ba n maa bu yaayamō sere ka baadommao. ¹¹ Ba koo win siribu wa. Saa ye sōora ba koo gia ma wiya u sāa Yinni Gusunō.

Gari yi ba gerua Edōmuban sō

¹² Wee ye Yinni Gusunō u gerua. U nee, yēn sō Edōmuba ba tora ba Yudaba mōru kōsie, ¹³ yen sō tē, u koo bu nōmu demie kpa u tōmbu ka sabenu go. U koo de ben tem mu ko bansu

saa Temanin di n ka da Dedania, kpa men tumbu bu ghisuku tabu sɔɔ. ¹⁴ U koo de win tumbu Isireliba bu bu mɔru kɔsie. Ba koo bu kua nge mɛ win mɔru ya kp̄aaru ne kpa bu gia ma ba ku ra n̄n tore kam. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Gari yi ba gerua Filisitiban s̄s

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ, wee Filisitiba ba Isireliba mɔru kɔsie ka dam domi ba s̄awa ben yibereba saa yellun di. ¹⁶ Yen s̄s t̄ɛ, u koo bu win n̄mu demie kpa u be kpuro kpeerasia be, be ba wee Keretin di ba ka w̄a nim w̄kun gooro. ¹⁷ U koo bu seeyasia u mɔru kɔsia ka dam. Saa ye s̄ɔra ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusunɔ.

26

Gari yi ba gerua Tirin s̄s

¹ Isireliban yorun w̄ɔ wakura tiasen surun t̄ɔ gbiikuru s̄ɔra Yinni Gusunɔ u ka Esekieli gari kua. U nɛɛ, ² t̄onun bii, wee Tirigibu ba Yerusalemu ȳɛm̄ɔ ba m̄, wee ya kam kua ȳn mi gia tumbu ba ra raa kpe b̄a n gam d̄ɔ. T̄ɛ ben mi gia tumba koo wura kpa be, bu gobi ko. Domi Yerusalemu ya kua bansu. ³ Yen s̄s t̄ɛ, Yinni Gusunɔ u koo Tiri ye mɔru seesi u de bwese dabinu nu ye w̄ri nu teria nge mɛ daara ra nim yibu. ⁴ Kpa nu yen gb̄aranu kɔsuku ka yen tabu dur̄abun kuku yenu. Nu koo ye kpuro kerawa mam mam kpa Tiri ye, ya n s̄a nge kpee saara. ⁵ Ya koo kowa nge tem bureru te ta w̄a nim w̄ku s̄ɔ mi sur̄kɔba ba ra ben ȳakoronu kewe. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua. Bwese tukunu nu koo na nu wuu ge w̄ri. ⁶ Kpa nu be ba w̄a gen turuku go go. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma wiya u s̄a Yinni Gusunɔ.

⁷ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Babilonin sina boko wi u sinambu kpuro dam kere u na saa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian di u Tiri ye w̄ri. U koo na ka dumi ka tabu keke be dumi gawe ka sere maas̄abu ka tabu kowo dabi dabinu. ⁸ U koo Tirin baru kpaanu kpuro kpeerasia. Tabu kowobu ba koo kuku yenu gbe kpa bu tabu s̄a kp̄i ba n t̄ɛrenu n̄ni bu ka tii gane. ⁹ Ba koo Tiri yen gb̄aranu kɔsuku bu suriri ka ben tabu ȳanu. ¹⁰ Kpa ben dumi dabi dabi ten tua yu ye wukiri kpa yen gani yi n diirim̄o maas̄obun w̄kinun s̄s ka tabu keke ben w̄kinun s̄s. Domi ba koo Tiri ye w̄riwa nge wuu ge ba kamia k̄ɔ. ¹¹ Ba koo ka dumi sweɛ kpuro sw̄iwa kpa ba n tumbu goom̄o ka takobi kpa bu yen b̄u s̄a yenun gbereba suriri b̄n s̄s ya woo kanam̄o. ¹² Ba koo yen dukia ka yen kia ni ya d̄oram̄o gurawa nge ye ba tabu diima kpa bu yen gb̄aranu ka yen dii geenu kɔsuku bu suriri kpa bu yen kpenu ka yen d̄a ka yen k̄eki gura bu sure nim w̄ku s̄ɔ. ¹³ U koo de ben womusu n n̄ru ko. Ba n̄ maa m̄arakunun sw̄i n̄om̄o mi. ¹⁴ U koo de yu kowa nge kpee saara ȳn w̄llo sur̄kɔba ba ko n da ben ȳakoronu kewe. Ba n̄ yen bansu seeyam̄o. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

¹⁵ Wee ye Yinni Gusunɔ u gerum̄o Tiri yen s̄s. U nɛɛ, be ba w̄a n toma nim w̄kun gooro, b̄a n nua Tiri ya bansu kua ma ba be ba m̄ɛra wan weeweenu n̄om̄o, ba koo diiri. ¹⁶ Wee tem m̄n kparo be ba w̄a nim w̄kun bera gia kpuro ba koo se ben sina kitanun di bu ben yabe bakanu ka ben yabe ni ba s̄oma doke potiri ba n wurure ba n s̄s tem̄o. Saa kpuro s̄ɔ, ba ko n b̄erun soorewa kpa ba n nuki sankire Tirin s̄s. ¹⁷ Ba ko n ḡɔ wuri m̄ Tirin s̄s ba n m̄, wee ya kam kua ye, ye ya raa ȳsiru yara mi.

Ye, ȳn tumbu ba raa dabiru bo nim w̄kun bera mi gia.

Beya ba raa maa dam bo,

ma be ba ka bu sikerene ba bu nasie.

¹⁸ Wee be ba w̄a tem bureno

ba diirim̄o Tiri yen kam kobun s̄s.

Be ba toma ba ka w̄a nim w̄kun gooro

ba nande yen kpeerun s̄s.

¹⁹ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa gerua. U nɛɛ, u koo de Tiri yu ko bansu kpa goo u kun maa w̄a mi. Sonam m̄ya u koo de nim w̄kun nim mu ye wukiri kpa ye kpuro yu num ya n w̄a ḡaribun w̄a yer̄o mi yeruku tumba kp̄i. ²⁰ U koo de yu da sere tem s̄ɔw̄o mi yeruku tumba w̄a kpa ya n k̄ɔre mi. U koo de ya n w̄a mi ka ḡaribu. Goo kun maa sinam̄o ye s̄ɔ. Ya n̄ maa ayeru wasobun suunu s̄ɔ. ²¹ Tumba koo nanda ye ya koo ye deeman s̄s. Ya n̄ ko ya n maa s̄a ḡanu. Domi ba koo ye kɔsukuwa mam mam kpa bu ye kasu bu bia. Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

27

Wuri yi ba kua Tirin bansun s̄s

¹ Esekieli u nɛɛ, Tiri, Yinni Gusunɔ u man s̄ɔw̄a u nɛɛ, ² n nun ḡɔ wuri kuo, ³ n nun s̄s n nɛɛ, wune Tiri a w̄awa nim w̄kun gooro ma a ka bwese dabinu tenkuru m̄. Ye Yinni Gusunɔ u gerua wee. U nɛɛ,

wune Tiri, a ra raa nɛɛ, a s̄awa wuu bur̄o.

⁴ Wunen dam mu w̄awa sere nim w̄kuo.

Be ba nun bana, ba nun kuawa nge goo nimkuu burɔ.

⁵ Ma ba wunen wasi kua ka dāa ye ba mɔ sipere ye ya wee Senirin di. Ma ba dāa ye ba mɔ seduru ye ya wee Libanin di sua ba ka wunen beku sɔretiru kua.

⁶ Ma ba wunen sesenu kua ka Basanin dāa gea ye ba mɔ sɛeni.

Ma ba wunen kitanu kua ka dāa ye ba mɔ buyi ye ba ka na saa Kitimun di

ma ba nu suunu donnu mani.

⁷ Ma ba beku ni ba koo nun karea kua Egibitiɔ ka wɛɛ dangii ba sɔma doke.

Beku ni, nu sāawa nge wunen gidi bɔra.

Ma ba beka ye ya ra wunen kianu wukiri kua ka wɛɛ gaaduragii, ka maa wɛɛ wunɔngii yi ye wee saa tem bure te ba mɔ Sipun di.

⁸ Sidonigibu ka Aafadiba ba ra wunen sesenu bwie

kpa wunɛgii be ba yɛru bo ba n bu kpare.

⁹ Gebalin nɔman sɔm kowo be ba sɔma ye yɛ sāa sāa, bera ba ra wunen wɔrusu kɔre.

Be ba tenkuru mɔ ka goo nimkusu kpuro,

ba ra yɔrewa wunen mi bu wunen kiaru dwe.

¹⁰ Pɛesiba ka Ludiba ka Putigibun tii ba raa sāawa wunen tabu kowobu.

Ba sāawa tabu durɔbu ka gem.

Wunen miya ba ra ben terɛnu ka ben sii furɔ kɔkɔnu bwɛ

kpa ye kpuro ya n nun bɛɛre doke.

¹¹ Aafadiba ka wunen tiin tabu kowoba ba ra wunen gbāraru kɔsu bu ka sikerena. Tabu kowo dangibu gaba ba ra maa wunen kuku yenu kɔsu. Wunen gbārarɔwa ba ra ben terɛnu bwɛ kpa nu n nun bɛɛre doke.

Tiri ya sāawa wuu bɔkɔ

gɛn mi ba ra tenkuru ko

¹² Tiri, wunen arumani bakan sɔna Taasisigibu ba ra tenkuru nɛ wunen mi. Beya ba ra n ka kianu naamɔ wunen yaburɔ. Niya sii geesu, ka sii wɔkusu, ka sii kpikisu, ka sii pɛɛrum.

¹³ Wunɛ ka Gɛɛkiba, ka Tubaligibu, ka Mɛɛkigibun tii i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun yobu ka gāa ni ba seka ka sii gandu kiaru dweeri. ¹⁴ Togaamagibu ba ra maa dumi yi ba ra ka sɔmburu ko ka yi ba ra ka tabu de ka ketekunu daram nɛ wunen yaburɔ. ¹⁵ Wunɛ ka Dedanigibu ka be ba wāa tem bureru gia kpuro i ra maa tenkuru koosine. Ba ra nun wunen dibu kɔsie ka suunu donnu ka dāa ye ba mɔ ebɛni. ¹⁶ Wunɛ maa ka Sirigibu i ra tenkuru koosine. Gāa dabina ba ra nun dweeri kpa bu ka nun kpee gobiginu naawa ni nu sāa nge yaka bekusu, ka beku gaaduraginu, ka beku ni ba sɔma doke, ka beku ni ba kua ka wɛɛ dangii,

ka nim wɔkun kpee buranu,* ka kpee gobigii ni nu sɔri. ¹⁷ Wunɛ ka Yudaba ka Isireliba i ra tenkuru koosine. Ba ra ka nun alikama ye ya wee Minitin di ka pɛɛ bwese bweseka ka tim ka gum ka sere gum sawaram kiaru dweeri. ¹⁸ Wunɛ ka Damasigibu i ra tenkuru koosine wunen arumani bakan sɔ. Ba ra ka nun tam mɛ mu wee Helubonin di ka wɛɛ kpiki yi ba kua ka yāa sansu kiaru dweeri. ¹⁹ Saa Usalin di, Yafanigibu ka Gɛɛkiba ba ra ka kianu nɛ wunen yaburɔ. Niya, sisu ka dāa gaa ka sere dāa kiki nubu durorugisu kpa bu ka nun ye kpuro kiaru dweeri. ²⁰ Wunɛ ka Dedanigibu i ra tenkuru koosine kpa bu nun gaari beka dɔre. ²¹ Wunɛ ka Daarububa ka Kedaan wirugibu i tenkuru koosinamɔ. Ba ra nun kiaru dweeriwa ka yāa kpemminu ka yāa kinenu ka sere maa bonu. ²² Wunɛ ka Seban tenkuba ka Ramagibu i ra tenkuru koosine. Ba ra ka turare ye ya gea bo nɛ wunen yaburɔ ka kpee gobiginu bwese bweseka ka sere maa wura. ²³ Wunɛ ka Haranigibu ka Kannegibu ka Edenigibu ka Seban tenkuba ka Asirigibu ka Kilimadigibu i ra tenkuru koosine. ²⁴ Yāa gobigina ba ra ka nun kiaru dweeri. Yāa ni ba ra ka nɛ wunen yaburɔ, yabe gaaduraginu ka yabe ni ba sɔma doke ka beka ye ba sɔma doke ka sere maa wɛɛ dangii yi ba tara.

Ba Tiri gɔɔ swīyamme

²⁵ Taasisin goo nimkusa su ra n wunen kianu sɔɔwa.

Ma wunen dukia ka wunen bɛɛre ya kpɛa nim wɔkun bera mi gia.

²⁶ Goo temɔbu ba ka nun bɔsu nim bakam sɔɔ.

Adama woo gaga koo na saa sɔɔ yari yerun di

gu nun kɔsuku nim wɔku gen suunu sɔɔ.

²⁷ Wunen dukia ka wunen kianu

* 27:16 - nim wɔkun kpee buranu Ya sāawa yaa piibu gagun kukunu ni ba ra ka bura yānu ko.

ka be ba ra wunen sesenu bwie ka be ba ra bu kpare
 ka be ba ra wunen worusu kare ka wunen kia dorobu
 ka wunen tabu kowobu ka sere be kpuro be ba waa wunen tii soo
 ba koo num nim wokun sawo dama te a wuruma.

²⁸ Be ba ra nun kpare ba koo kuuki ko
 kpa nim wokun goonu nu diiri.

²⁹ Be ba wunen sesenu bwiamo ka be ba bu kpare,
 be kpuro ba koo sarawa wunen min di bu na tem dirao.

³⁰ Ba koo nongiru sua
 bu nun wuri kosi koosi
 kpa bu tii tua wisi wino
 bu bindi torom soo nuku sankiranun so.

³¹ Ba koo ben wunu koni wunen so,
 kpa bu saakiba dewe
 bu nun goo swiya nuku sankiranun so.

³² Ben nuku sankira ni soo,
 ba koo nun womu koosi bu nee,
 wune Tiri, a n ka wuu gagu weene.
 Wee a kam kua nim wokun suunu soo.

³³ Sanam me a wunen tenkuru mɔ tɔn dabira a ra diisie.
 Wunen dukia ka wunen kianun kpaaarun so,
 a dera sinamba kua dukiagibu.

³⁴ Adama a kosikira a wari nim wokun sawo
 ma wune ka wunen kianu ka wunen tɔn dabi te kpuro i nim diira.

³⁵ Be ba waa tem burenu soo ba nuki sankire wunen so.
 Ma ben sinambu ba berum soore ba wuswaa burisine.

³⁶ Tem tukum tenku be ba koo sara mi, biti koo bu mwa
 kpa bu nun wia koosi.
 Domi a kam kua.

A n kaa n maa waa sere ka baadomma.

28

Gari yi ba gerua

Tirin sunon so

¹ Yinni Gusuno u gerua u nee, ² tonun bii, a Tirin suno sawo a nee, ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerumo. Na nee, wee u tii sua sere u gerumo u mɔ, wiya u saa Gusuno. Ma u so Gusunon sina kitaru wallo nim wokun suunu soo. Adama u n ye ma u sawa tonu, n n mo Gusuno, baa me u tamaa win bwisikunu sawa teenu ka ne Gusunoginu. ³ U tamaa u Danieli bwisi kere ma asiri gaa kun nun berue. ⁴ Win yaru ka win bwisin so u tii kua dukiagii. U wura ka sii geesu yibia win arumanin beru yero. ⁵ Win bwisi beke ka win tenkurun so, win dukia ya kuura. Ma u tii sua dukia yen so.

⁶ Yen sɔna ne, Yinni Gusuno na nee, yen so u tamaa win bwisikunu nu sawa teenu ka neginu, ⁷ yen sɔna kon nun tɔn tukobu kparema be ba nuki sosum bwesenu kpuro kere. Ba koo nun takobi sokiri bwisi beke yin so kpa bu win beere ye disi doke. ⁸ Ba koo nun surewa goribun waa yero, kpa u gbi nim wokun suunu soo nge wi ba sokura. ⁹ Saa ye soo, ba n nun goobu (200) na, u koo kpi u maa nee, u sawa Gusuno? Aawo, u ko n sawa tonu, n n mo Gusuno, wi u nun goomɔn namo. ¹⁰ U koo gbiwa nge wi u kun Gusuno ye. Tɔn tukoba ba koo nun go. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

¹¹ Yinni Gusuno u maa nee, ¹² tonun bii, a maa goo swiyo Tirin sunon so. A nun sawo a nee, ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerumo. Na nee, wee u raa saa wi u yiban yireru bwisi soo ka buram soo. ¹³ U raa wawa Edenio, Yinni Gusunon gbaaro. Ma ba nun kpee gobigii bwese bweseka dokeye ni nu noni swaaru mo ka dom buuru ka digi ka wuru beku ka swaaru ka boogu ka swaaru ka sere maa wuru beku ka wura. Ma ba nun gaa su ka guunu soowamme ni ba ka wura. Ma ba nun gaa su ka guunu soowamme ni ba sooru kua win marubun tɔrun so. ¹⁴ U raa sawa nge wallun koso ma u kasa derie. Ma na dera u waa nen guu deerao u simo kpee ni nu ballimɔn wallo. ¹⁵ Saa min di ba nun taka kua, win daa ya wawa sere n ka girari tao te ba daa kosa gaa wa wi soo. ¹⁶ Win tenkurun kpaaaru ta dera u bobunu ka keeta wari. Yen so, kon nun sura saa nen guu deera ten min di, wi, wi u saa nge wallun koso mi. Kon de u doona saa kpee ni nu ballimɔ min suunu soon di. ¹⁷ U tii sua win buram so ma u win bwisi ka win beere ye kpuro sanki. Yen so, kon nun kɔ temo kpa sinam be ba tie bu nun ka. ¹⁸ Win durum kpaaaru ka win keeta ye u mɔ tenkuru soon so, u win wunu saa yenu disi doke. Yen so, kon de

dɔɔ u se win tiin min di kpa u nùn gosia torom tɔn be ba nùn mɛɛran nɔni biru. ¹⁹ Saa ye sɔɔ, bwese ni nu nùn yɛ kpuro nu koo biti kowa, domi u koo kam ko. U n̄ ko n maa wāa sere ka baadommaɔ.

Gari yi ba gerua Sidonin s̄

²⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nɛɛ, ²¹ tɔnun bii, a mɛɛrio Sidonin bera gia kpa a ye gerusi. ²² A nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon ye wɔri. Kon ye nɛn dam s̄ɔsi kpa bu man bɛɛɛ wɛ yen suunu sɔɔ. N̄a n ye siri, ma na ye s̄ɔsi ma na s̄awa Dɛero, saa yera ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ. ²³ Kon de baranu nu ye wɔri. Kon de bu tɔmbu go yen swɛɛ sɔɔ. Tɔmba koo wɔruku bu gbisuku taa bi ba koo ye wɔrima beri berikan din s̄. Saa ye s̄ara ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Isireliba

ba ko n wāa b̄ori yendu s̄ɔ

²⁴ Bwese ni nu Isireliba sikerene nu bu gema nu n̄ ko n maa s̄a nge s̄aku ni nu bu mɛɛra m̄ nu ḡɛkumɔ. Saa yera ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

²⁵ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, sanam mɛ kon Isireliba mennama bwese tukunun suunu s̄ɔn di mi ba yarine, kon s̄ɔsi bwese tuku nin n̄ni biru ma na s̄awa Dɛero. Saa ye s̄ara Isireliba ba koo da bu sina ben temɔ mɛ na ben baaba Yakɔbu wɛ. ²⁶ Ba koo sina b̄ori yendu s̄ɔ. Ba koo dia bani kpa bu resɛmba duure. Ba ko n wāa b̄ori yendu s̄ɔ domi kon be ba ka bu sikerene ba bu gema siri n s̄eyasia. Saa ye s̄ara ba koo gia ma nɛna na s̄a Gusunɔ ben Yinni.

29

Gari yi ba gerua Egibitin s̄

¹ Isireliban yorun w̄ɔ wɔkurusen suru wɔkurusen s̄ɔ wɔkura yiruse s̄ara Yinni Gusunɔ u Esekieli s̄ɔwa u nɛɛ, ² tɔnun bii, a wunen wuswaa kisio Egibiti sunɔn mi gia kpa a wi, ka win temgibu kpuro s̄ ³ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee kon nùn wɔrima wi, wi u s̄a nge karaku ge ga nanum m̄ ga kp̄i daa te ba m̄ Nilu. Ma u gerumɔ u m̄, daa te, ta s̄awa wigiru domi wiya u tu kua. ⁴ Kon kɔkɔnu sore win baa saburosu s̄ɔ kpa n de daa ten swɛɛ yi n s̄ore s̄ore win koko wɔrukis̄. Kpa n nùn gawa n yara daa ten min d̄i ka swɛɛ yi sannu. ⁵ Kpa n nùn sua n k̄ gbaburɔ ka swɛɛ yi kpuro. U koo wɔriwa yakas̄. Goo kun nùn seeyam̄, goo kun maa nùn d̄bam̄. Gbeeku yɛɛ ka gunas̄a su koo win goru di. ⁶ Saa ye s̄ara Egibitigibu kpuro ba koo gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi somi te u Isireliba kua ta s̄awa nge kabaru, ta n̄ dam m̄. ⁷ Ba nùn t̄asisi ma u b̄ara ben n̄mam̄ u ben senu mɛɛra kua ma u dera ba suba. ⁸ Yen s̄, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerumɔ. Na nɛɛ, kon de bu nùn wɔrima ka takobi kpa n de bu win tɔmbu ka yɛɛ kpuro go. ⁹ Egibitin tem mu koo ko bansu kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

Domi yen sunɔ u nɛɛ, wiya u daa te ba m̄ Nilu m̄. Wiya u maa be tu kua. ¹⁰ Yen s̄, kon wi ka win daa te wɔrima. Kpa win tem mu ko bansu saa Migidolin di n ka da Asuania ka Etiopin tem n̄ɔ bura yenɔ. ¹¹ Tɔnu kun maa sarɔ mi, mɛya yaa gaa kun maa sarɔ mi. Ya koo kowa w̄ɔ weeru goo kun maa wāa mi. ¹² W̄ɔ weerun baa s̄ɔ, kon de Egibitin tem ka yen wusu su ko bansu n kere bansu kpuro. Kon bu yarinasia n de ba n wāa bwese tukunun suunu s̄ɔ.

¹³ Ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua. Na nɛɛ, w̄ɔ wee ten biru, kon Egibitigibu mennama bwese tukunun suunu s̄ɔn di mi ba yarine. ¹⁴ Be, Egibitigii be ba raa yoru dimɔ kon ka bu wurama ben tem̄ bera mi ba m̄ Paturasi. Miya ba koo bandu swii te ta n̄ dam m̄. ¹⁵ Ta ko n s̄awa ban te ta piiburu bo kpa ta kun dam m̄ bwese ni nu tie s̄ɔ. Kon tu kawawa kpa tu ku raa ka bwese ni nu tie taare. ¹⁶ Isireliba ba n̄ maa tu naane m̄. Ba n̄ maa d̄ɔ ten mi, bu somiru kana ye ya ko n s̄a ben durum. Saa ye s̄ɔ, ba koo gia ma nɛna na Yinni Gusunɔ.

Nebukanasaa u koo Egibiti

tabu wɔri u mwa

¹⁷ Isireliban yorun w̄ɔ yenda n̄ɔbu ka yirusen suru gbiikoon t̄ɔ gbiikiru s̄ara Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ¹⁸ tɔnun bii, wee Nebukanasaa Babilonin sina boko u dera win tabu kowobu ba s̄m s̄ɛs̄oginu kua bu ka Tiri kamia. Adama win tabu kowo be kpuro ba wii kpaki kua ma ben senu potikira. Ka mɛ, Babilonin sina bokon tii ka win tabu kowo be, ba n̄ arufaan̄i gaa wa s̄mbu te s̄ɔ, te ba kua. ¹⁹ Yen s̄na nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon Babilonin sina boko Egibitin dukia kpuro wɛ. U koo ben yānu gura kpa nu n s̄a win tabu kowobun kasiaru. ²⁰ Kon nùn Egibiti wɛwa ya n s̄a win s̄mbu te u kuan kasiaru. Domi nɛna, wi ka win s̄m kowobu ba s̄mburu kua.

²¹ Yen t̄ɔ te, kon Isireliba dam k̄ kpa n maa wune tɔnun biin n̄ɔ wukia a ka bu gari ko kpa bu gia ma nɛna na s̄a Yinni Gusunɔ.

30

*Yinni Gusunɔ**u koo Egibiti sɛɛyasia*

¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Egibitigibu gerusio kpa a bu sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nɛɛ, wee tɔɔ kɔsura wee. Bu weeweenu koowo. ³ Tɔɔ te, ta sisi tɛ sɔɔ nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu wɔri. Wee ta mam turuku kua. Ta ko n sɔawa yam wɔkuru. ⁴ Tabu koo na Egibitiɔ kpa bu tɔn dabiru go mi, bu ben dukia gura kpa tem mɛ, mu ko bansu, kpa nuku sankira bakanu nu n wɔa Etiopiɔ. ⁵ Etiopigibu ka Putigibu ka Ludiba ka Daarububa kpuro ka Libigibu ka sere maa nɛn tɔmbu Isireli be ba ka bu nɔɔ tia sɔa ba koo wɔruku bu ghisuku taa bi sɔɔ. ⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, be ba ka Egibitigibu yinamɔ mi, ba koo bu go tabu sɔɔ saa Migidolin di n ka girari Asuanɔ kpa dam mɛ Egibitigibu ba raa ka tii sue mi, mu kpe. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁷ Ben tem mɛ, mu koo ko bansu n kere tem mɛ n tie handunia sɔɔ. Ben wusu su koo kowa bansu mam mam n kere wuu si su tie. ⁸ Nɔ n Egibitigibu dɔɔ sɔkuma ma na dera be ba ka bu yinamɔ min dam mu kpa, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. ⁹ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon sɔmɔbu gɔri goo nimkusu sɔɔ bu Etiopigii be ba raa wɔa bɔri yendu sɔɔ nandasia kpa bu bɛrum soora Egibitigibun wahalan tɔɔ te sɔɔ, te ta sisi.

¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ, kon sina boko Nɛbukanesaa dendi n ka Egibitin tɔn dabi te kpuro kpeerasia. ¹¹ Wi, ka win tabu kowo wɔnwandu sarirugii be, ba koo na bu tem mɛ wɔri bu kpeerasia. Ba koo Egibitigibu go ka takobi kpa gonu nu yibu tem mɛ kpuro sɔɔ. ¹² Kon de daa te ba mɔ Nilun kɛri yi gbera kpa n Egibitin tem tɔn kɔsobu nɔmu bɛria. Tɔn tukobu ba koo na bu ye kpuro kam koosia. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

¹³ Nɛ, Yinni Gusunɔ na maa gerua na nɛɛ, kon Nɔfun bɔu turanun bɔwɔrokunu kpuro kɔsuku. Goo kun maa bandu dimɔ Egibitiɔ. Kon dewa tem mɛ, mu bɛrum duura. ¹⁴ Kon Paturasi kpeerasia kpa n Soani dɔɔ meni kpa n maa Tebesi siri. ¹⁵ Kon ka Sini mɔru ko ye, ye ya sɔa nge Egibitigibun gbɔra bakaru kpa n Tebesin tɔn dabi dabi te go. ¹⁶ Kon Egibiti dɔɔ sɔku kpa Sini yu burisina. Ba koo Tebesin gbɔraru kɔra kpa yibereba bu Nɔfu kamia sɔɔ sɔɔ gbɔara. ¹⁷ Ba koo Onin aluwaasiba ka Pibesetigibu go ka takobi. Wuu si kpuron tɔmba ba koo yoru mwa. ¹⁸ Nɔ n Egibitigibun dam bua mɛ ba mɔ ba ka tɔmbu yoru diisie, ma dam mɛ ba raa ka tii sue mi, mu nɔru kua, yam mu koo tɔra Tapanesio kpa bu yen tɔmbu yoru mwɛeri. ¹⁹ Kon Egibitigibu siri kpa bu gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

*Babilonin sina boko**u sɔawa Gusunɔn denditia*

²⁰ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru gbiikoon sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔra Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, ²¹ tɔnun bii, na Egibitin sunɔn gɔseru bua. Wee, ba n wa wi u koo nɔn bekia. Domi ba n win mɛra ye hɔkue u sere nɛɛ, u koo kpɔ u takobi nɛnɛ. ²² Wee na Egibitin sunɔ wi wɔrim wee. Kon win gɔsenu kpuro bɔɔku te ta gea sɔa ka te ta n gea sɔa. Kon de takobi yu wɔruma win nɔman di. ²³ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwese tukunun suunu sɔɔ. Kon de bu da tem baamere sɔɔ. ²⁴ Kon Babilonin sina boko dam wɛ kpa n nɔn nɛn takobi nɔmu bɛria. Adama kon Egibitin sunɔn gɔseru bua kpa u weeweenu ko Babilonin sina bokon wuswaaɔ nge u gɔɔ dɔɔ. ²⁵ Kon Babilonin sina boko dam wɛ kpa Egibitin sina bokogim mu kpe. Nɔ n nɛn takobi Babilonin sina boko nɔmu bɛria, ma u ka ye Egibitigibu wɔri, saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ. ²⁶ Kon Egibitigibu yarinasia bu da bwesenu kpuro sɔɔ. Kon dewa bu da tem baamere sɔɔ. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.

31

*Egibitin sina boko u sɔawa**nge dɔa ye ba mɔ seduru*

¹ Isireliban yorun wɔɔ wɔkura tiasen suru itasen tɔɔ gbiikiru sɔɔra Yinni Gusunɔ u nɛɛ, ² tɔnun bii, a Egibitin sunɔ ka win tɔn dabi dabi te sɔɔwɔ a nɛɛ, wara ka nɔn weenɛ win kpɔaru sɔɔ.

³ Wee u sɔawa nge Libanin dɔa ye ba mɔ seduru.

Yen kɔasi yi wɔ

ma yen wurusu kubenu sɔa.

Ma ya gunu ya guru winu girari.

⁴ Gura ya ye kpɛasia.

Nim mɛ mu dua tem sɔɔ mu dera ya gunia.

Nim mɛ kpuro mu kokumɔwa mi yen gbini yi wɔa.

Min diya mu kokumɔ mu daamɔ dɔa ni nu tien mi.

⁵ Yen sōna ya kp̄a ya dānu kpuro gunum kera.
Yen kāasi yi dabia ma yi teria.
Domi ya nim waamō too.

⁶ Gunōsu na su sin sokunu kua yen kāasio.
Ma gbeeku yeε na yi maruramō yen kōkōrō.
Ma bwese dabira na ta sō yen saarō.

⁷ Ya sāawa dāa buraru
ma ya gunu ya kāasi d̄eu.
Domi yen nuwi yi duawa sere tem sōwō mi nim mu kp̄a.

⁸ Baa ne, Gusunōn dāa gbaa te ba mō Edeni sō,
seduru gaa sari ye ya ka ye weene.
Meya dāa ye ba maa mō siperε yen gaa sari ye ya kāasi bure mō nge ye.
Dāa wuru bakasu gasu maa sari si su ka yegisu weene.

⁹ Dāru garu sari te ta ka ye buram ne.
⁹ Kāasi bureya na ye wē sere dāa ni nu wāa ne, Gusunōn dāa gbaa te ba mō Edeni nu nisinu seewa.

Egibitin sunō u koo bōra

nge dāa ye ba mō seduru

¹⁰ Wee ye ne, Yinni Gusunō na gerua. Na neε, seduru ye, ya kp̄a ya guru winu girari. Ma ya tii sua. ¹¹ Yen sōna kon ye gira kpa n ye sina boko wī u sinambu kpuro dam kere nōmu beria kpa u ye kua nge me yen torara ne. ¹² Tōn tuko be ba nuku kōsuru bo ba koo ye kīi bu sura bu kō. Kpa yen kāasi yi wōri guunu ka wōwi sōo kpa yi bōkīra tem me kpuron wōwi sōo. Kpa tōn be ba raa wāa yen saarō bu yarina bu ye deri. ¹³ Yen bīrun wōllōwa gunōsu su koo na su sina. Kpa gbeeku yeε yi yin wāa yeru ko yen kōkōrō. ¹⁴ Yeni ya koo koorawa kpa dāa ni nu nim waamō nu ku raa ka gunia nu guru winu girari nu sere tii sua nin gunum sō. Domi dānu ka tambu kpuro ba koo gbiwa bu da bu gōribu deema.

¹⁵ Wee ye ne, Yinni Gusunō na gerumō. Na neε, dōma te seduru ye, ya koo du gōribun wāa yero, kon de taka kooro ye ya wāa yam mi kpuro yu gōo wooru sina. Kon nim yōrasia yen sō, kpa n de daanu nō kokubu yōra. Kon maa de yam mu tīra Libaniō, kpa n dānu gberasia yakasō. ¹⁶ Sanam me kon de seduru ye, yu wōruma yu da gōriō ka tōn be ba dōo mi sannu, be ba koo yen wōrumaan damu nō ba koo diiri berum sō. Gbaa te ba mō Edenin dāa ni nu buram bo ka ni nu gea sāa ni kpuro ni nu gesi nim waamō Libaniō nu ko n nuku dobu mōwa sere tem sōwō. ¹⁷ Nin tii nu koo sara nu da gōribun wāa yero nu bu deema be ba go ka takobi. Ba raa sāawa yen dam ma ba wāa yen saarō tōmbun suunu sōo.

¹⁸ Edenin gbaa te sōo, dāa gaa kun ka Egibitin sina boko ne buram sōo ka kp̄aru sōo. Ka me, ba koo nūn surewa gōribun wāa yero tem sōo sōwō ka dāa ni nu wāa Edeni mi sannu kpa u n kp̄i ka be ba go tabu sōo ka takobi, be ba ñ Gusunō yēn suunu sōo. Yeniwa ya koo Egibitin sina boko ka win tōn dabi te kpuro deema. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni kpuro gerua.

32

Ba koo Egibitigibu

ka ben sina boko gōo swīya

¹ Isireliban yorun wōo wōkura yirusen suru wōkura yirusen tōo gbiikiru sōora Yinni Gusunō u neε, ² tōnun bii, a gōo swīyo Egibitin sunōn sō. A nūn sōwō a neε,
wee u sāawa nge gbee sunō kp̄ambu bwesenun suunu sōo.

Ma u maa sāa nge karaku nim wōku sōo.

U ra tii kp̄are daa ten nim sōo

kpa u ten nim buri ka naasu

kpa ten kurenu nu soona.

³ Yen sō, amēniwa ne, Yinni Gusunō na gerumō. Na neε, kon nūn nen yāakororu surema sanam me tōn dabinu nu mennε kpa bu nūn gawa bu yarama. ⁴ Kon nūn yarawa kasō kpa n nūn kō yakasō. Kon dēwa gunōsu su na su sina win wōllō kpa gbeeku yeε yi nūn di. ⁵ Kon win yaa yariwa guunu wōllō kpa n ye ya tie taasi wōwi sōo. ⁶ Kon de win yem mu n yari tem mē sōo u wāa sere ka guunō kpa yem mu n yiba mēn wōwi sōo. ⁷ Sanam me u koo gbi, kon de wōllu tu tīra. Kon kperin yam bururam go kpa guru wiru tu sōo wukiri, kpa suru u ku maa yam bururasi. ⁸ Kon wōllun fitilanu kpuro go win sō. Kpa n de yam mu tīra win tem sōo. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua. ⁹ Kon de bwese dabinu nu biti soora nū n win kpeerabun labaari nua, baa ka tem me u ñ ye. ¹⁰ Kon de bwese ni, nu n biti soore win sō. Kpa nin sinambu ba n diirimō berum sō sanam me kon nen takobi fīa ben wuswaa. Sanam me u koo kpeerami, ba ko n diirimōwa saa kpuro sōo, ben baawure u n ka win wāaru nande.

¹¹ Dòmí amèniwá nẹ, Yinni Gusunọ ná gerumọ. Ná nẹẹ, Babilonin sína bokon tabu kowobu ba koo nùn wọri ka takobi. ¹² Kon nùn tabu kowo dangibu be ba nuku kọsuru bo surema bu win tọn dabi te go. Kpa Egibitin tii suabu bu kpe. ¹³ Kon win yaa sabenu go nim bakam bọkuo kpa tambu òn kun mẹ yaa sabenun naasu su ku maa nim mẹ buri. ¹⁴ Kon de mu kpunawa kpa mu n kokumọ nge gum yarum. Ne, Yinni Gusunọwa ná yeni gerua. ¹⁵ Nà n dera Egibiti ya kua bansu ma ná yen dukia gura mam mam, ná yen tambu kam koosia, saa ye sọra ba koo gia ma nẹna ná sáa Yinni Gusunọ.

¹⁶ Womu geniwa bwesenu kpuron tọn kurọbu ba koo ko Egibiti ka yen tọn dabi ten sọ. Ne, Yinni Gusunọwa ná yeni gerua.

Ba koo bwese ni ba kamia

gọọ swííya

¹⁷ Isireliban yorun wọọ wákura yirusen suru wákura yirusen sọọ wákura nọobuse sọọ, Yinni Gusunọ u nẹẹ, ¹⁸ tónun bii, a gọọ wuri koowo Egibitigibun sọ kpa a de wunen gọọ wuri yi, yi bu sure sere tem sọọwọ gọribun wáa yerọ be ka bwese ni nu dam mọn tambu. ¹⁹ A bu sọwọ a nẹẹ, ba tamaa ba gabu bẹẹre kerewa? Aawo! Ba koo dawa gọribun wáa yerọ ba n kpí mi sannu ka be ba kun Gusunọ yẹ. ²⁰ Ba koo wọrukuwa bu kpuna ka be ba go tabu sọ sannu. Wee, ba takobi woma kararun di bu ka be kpuro go. ²¹ Tabu durọ dangii be ba wáa gọribun wáa yerọ ka be, Egibitigibun somio be ba gu, ba koo nọgiru sua bu bu dam koosia bu nẹẹ, be wee ba sarama be, be ba òn Gusunọ yẹ. Wee ba kpí. Ba bu gowa ka takobi.

²² Meya Asirin sína boko ka win tọn dabinu ba kpí ma ben sika ya nùn sikerenẹ. Be kpurowa ba gu tabu sọ. ²³ Siki ni, nu wáawa sere tem sọọ sọwọ, ma nu ka ben sína bokogiru sikerenẹ. Tabu sọra ba be kpuro go be, be ba raa nasie.

²⁴ Meya maa Elamun sína boko ka win tabu kowobu ba kpí. Ma win tabu kowobun sikinu wigiru sikerenẹ. Be kpurowa ba go tabu sọ be, be tamba raa nasie. Ba òn Gusunọ yẹ. Wee ba wáa sika sere tem sọwọ. Ba sekuru sọwọ gọribun wáa yeru mi. ²⁵ Elamun sína boko ka win tabu kowobu ba kpí ka be ba go tabu sọ. Win tabu kowobun sika ya wigiru sikerenẹ. Be, be ba òn Gusunọ yẹ ba gu tabu gberọ. Beya tamba raa nasie. Be wee tẹ ba kpí ba sekuru sọwọ ka be ba gu taa bii sọ.

²⁶ Meseke ka Tubali ba kpí ka ben tabu kowobu kpuro. Ma tabu kowo ben sika begia sikerenẹ. Be, be ba òn Gusunọ yẹ mi, ba guwa tabu sọ. Beya tamba raa nasie. ²⁷ Be, be ba òn Gusunọ yẹ mi, ba òn ka bu yellun tabu durọ dangibu mẹnne ba sikua. Ba duawa gọribun wáa yerọ ka ben tabu yánu ba kpuna ben toranun sọ, ma ben takobiba ba kua ben leferi. N deema beya tambu ba raa nasie. ²⁸ Nge meya Egibitigibu ba koo maa gbisuku kpa bu bu sike tón be ba òn Gusunọ yẹn suunu sọ be, be ba go tabu gberọ.

²⁹ Edómuba ka ben sína asakpọbu ben tii ba wáa gọribun wáa yeru mi. Baa mẹ ba wọrugoru mọ, ba bu gowa. Wee ba bu sikua ka be ba òn Gusunọ yẹ sannu.

³⁰ Sọọ yẹsan nọm geu gian sinambu ka sere Sidonigibu ba sara ba da gọribun wáa yerọ. Wee tón be, ba wáa sekuru sọ baa mẹ ba raa bu nasie ben wọrugorun sọ. Adama tẹ, ba da ba kpí ka be ba go tabu sọ sannu be, be ba òn Gusunọ yẹ mi. Ba sekuru sọwọ gọribun wáa yeru mi.

³¹ Egibitin sína boko u koo bu wa kpa win laakari yu kpuna win tón dabi ten sọ ka win tabu kowobun sọ be ba go tabu sọ. Ne, Yinni Gusunọwa ná yeni gerua. ³² Ná dera tambu ba ra n berum soore Egibitin sína boko win sọ. Adama tẹ, wi ka win tabu kowo be ba gu tabu sọ, ba koo bu sikewa be ba òn Gusunọ yẹn suunu sọ. Ne, Yinni Gusunọwa ná yeni gerua.

Yinni Gusunọ u Esekieli kua

Isireliban kirọ kowo

(I maa meerio 3:16-21)

33

¹ Yinni Gusunọ u Esekieli sọwọ u nẹẹ, ² wunẹ tónun bii, a wunegibu Isireliba sọwọ a nẹẹ, tabu bù n wáa ben tem sọ, ba ra gbamgba sowo gọsiwa. ³ Saa ye sọ, gbamgba sowo wi, òn yibereba wa kpa u gbamgba so u ka wigibu nọsia. ⁴ Wi u gbamgba ye nua, ma u ye atafiru kua, yibere òn n nùn samba kua u go, saa ye sọ, win yem mu koo wọriwa win tii sọ. ⁵ U koo gbiwa yèn sọ u gbamgba ye atafiru kua. U kun daa ye atafiru kue, u koo raa win wáaru wọra. ⁶ Su nẹẹ, gbamgba sowo wi, u yibereba waamọ ba wee, ma u òn gbamgba so u ka wigibu nọsia. Saa ye sọ, ba òn goo samba kua ba mwa ba go, u koo gbiwa win durum sọ. Adama gbamgba sowo win taarewa. Wiya ba koo wi ba go mìn yem bikia.

⁷ Tónun bii, wuna ná gọsa nge gbamgba sowo Isireliban suunu sọ a ka bu kirọ ko. A de a nen gari ka nen kirọba swaa daki kpa a bu ye nọsia. ⁸ Nà n tẹ nẹẹ, tón kọso goo u koo gbi, ma a òn nùn kirọ kue u ka win daa kọsa ye deri, u koo gbiwa win durum sọ kpa n nun win yem

bikia. ⁹ Adama à n nùn kiro kua u ka win daa kōsa deri, ma u yina u ye deri, yēro u koo gbiwa win durum sɔɔ. Kpa wunε a wunεn wāaru wōra.

Wi u win daa kōsa deri,

u koo wāaru wa

¹⁰ Yinni Gusunɔ u Esekieli sōwa u nεε, tɔnun bii, a Isireliba yeni sōwɔ a nεε, wee ba ra gere bu nεε, ben toran ka ben durum ya bu wāasi. Yen sōna ba nɔni sōore. Amɔna ba koo ka kpī ba n wāa. ¹¹ Adama a bu wisio a nεε, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sere ka nen wāaru, na ñ tɔn kōson gɔɔ kī. Na kīwa u gōru gōsia kpa u wa u n wāa. Yen s̄, be, Isireliba bu gōru gōsio. Mban sōna ba koo tii go.

¹² Tɔnun bii, a maa wunεgibu sōwɔ a nεε, gemgii ù n kōsa m̀, win gea ye u raa kua ya ñ win wāaru wōramɔ. Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri u gea m̀, win yellun daa kōsa ye, ya ñ derimɔ u kam ko. Yen sōna gemgii ù n kōsa m̀, win yellun daa ya ñ win wāaru wōramɔ. ¹³ Nà n gemgii sōwa na nεε, u ko n wāaru m̀ win daa gean s̄, ma u tamaa win daa gea ye, ya tura, ma u seewa u daa kōsa w̄ri, u n yē ma kon win yellun daa gea ye duariwa. Kpa u gbi win daa kōsan s̄. ¹⁴ Nà n maa tɔn kōso sōwa na nεε, u koo gbi, ma u gōru gōsia u win daa kōsa deri, ma u gea m̀ u gem swī, ¹⁵ ma u taruba ye u raa goo mwaari ka sere maa gāa ni u raa gbena wesia, ma u nen woodaba mem nɔwammε be ba wāaru wēεmɔ, u ñ gbimɔ. U ko n wāawa ka gem, domi u gea m̀. ¹⁶ Kon win toranu kpuro duariwa kpa u n wāa domi u gea m̀.

¹⁷ Tɔnun bii, wunεgiba nεε, nen gere ye, ya ñ s̄a dee dee. Adama bera ba saka saramɔ. ¹⁸ Gemgii ù n win daa gea deri, ma u kōsa m̀, u koo gbiwa kōsa yen s̄. ¹⁹ Tɔn kōso ù n maa win daa kōsa deri, ma u gea m̀, u ko n wāawa yen s̄.

²⁰ Be, Isireliba ba nεε, nen gari yi, yi ñ s̄a dee dee. Ba n yē ma kon baawure siriwa nge mε win daa ya nε.

Ba koo Isireliban tem

kam koosia

²¹ Sanam mε Isireliba ba wāa yoru sɔɔ, ten w̄ɔ w̄kura yirusen suru w̄kurusen s̄ɔ nɔɔbuse sɔɔ, yera goo u kisirama Yerusalemun di. Ma u na Esekielin mi u nεε, ba Yerusalemu mwa.

²² N deema yoka durɔ wi, u sere tunuma, Yinni Gusunɔ u Esekieli win dam wē, ma win yara kusiaru. Ye durɔ wi, u na sisiru bururu win mi, yera u ka nùn gari kua.

²³ Yinni Gusunɔ u Esekieli sōwa u nεε, ²⁴ tɔnun bii, wee ye tɔn be ba tiara Yerusalemun bansɔ ba gerumɔ. Ba m̀, Aburhamu u wāawa wi turo. Ka mε, u tem mε mwa. Kaa sere gere beεe be sa dabi, ma ba sun tem mε wē? ²⁵ Yen s̄, a bu sōwɔ a nεε, wee ye nε, Yinni Gusunɔ na bu sōmɔ. Na nεε, ba yaa temmɔ ka yen yem sannu. Ba b̄nu s̄amɔ, ma ba t̄mbu goomɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n s̄a begim? ²⁶ Ben tabu yāna ba ra n naane s̄a. Ba ra n daa kōsa m̀wa, baawure u ka win winsim kurɔ kpunamɔ. Yera ba tamaa tem mε, mu ko n s̄a begim?

²⁷ A maa bu sōwɔ a nεε, ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nεε, sere ka nen wāaru, be ba wāa bansu sɔɔ mi, ba koo bu gowa ka takobi. Be ba wāa yakasu sɔɔ, gbeku yεya yi koo bu tem. Be ba maa kukua gbāra damginu sɔɔ ka kpee baaba sɔɔ, barara ta koo bu go. ²⁸ Kon tem mε gōsia bansu. Mεn dam mu koo kpe m̄n s̄ ba tii sue. Ba koo m̄n guunu deri. Goo kun maa sarɔ mi. ²⁹ Nà n tem mε bansu koosia mam mam n ka be, Isireliba seeyasia ben daa kōsan s̄, saa ye s̄ɔra ba koo gia ma nena na s̄a Yinni Gusunɔ.

³⁰ Tɔnun bii, wunεgibu Isireliba ba wunεn faagi m̀ ganin b̄kuɔ ka dii k̄nn̄s̄ɔ. Baawure u win winsim s̄ɔmɔ u m̀, a na su da su Yinni Gusunɔn gari n̄.

³¹ Ma ba naamɔ dabi dabinu ba nun swaa daki. Adama ba ñ m̀ ye a bu s̄ɔmɔ. Ba wunεn gari yaakoru s̄a ma ba ben tii tiin arufaan̄i naa gire. ³² Wee a s̄awa nge ben barɔ wi u d̄koru do. A maa bara soberu yē. Ba ra wunεn kir̄ɔba swaa daki kpa ba kun be m̄m n̄ɔwε. ³³ Adama ye a bu s̄ɔwa mi kpuro yà n koor̄a, ba koo gia ma nen s̄mɔ u wāa ben suunu sɔɔ.

34

Yinni Gusunɔ u Isireliban

kparobu gerusimɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sōwa u nεε, ² wunε tɔnun bii, a Isireliban kparobu gerusio. A bu nen kir̄ɔba sōwɔ. Wee ye na bu s̄ɔmɔ. Na nεε, be, Isireliban kparobu, ba kuawa b̄rurubu. Domi ben tiin gariya ba m̀. Ba ñ yāa ḡɔ n̄ɔrimɔ. ³ Wee ba yāa ni nu gum m̀ goomɔ ba temmɔ ma ba nin bom n̄rumɔ. Adama ba ñ nu kparamɔ. ⁴ Ba ñ ni nu kpanamɔ somi. Ba ñ ni nu barɔ n̄ɔri. Ba ñ ni nu m̄εra wan bosu tim doke. Ba ñ ni nu geram̄ sure swaa gea

sɔɔ. Meya ba ñ ni nu kɔɔra kasu. Adama ba nu dam dɔremɔwa. ⁵ Ma nu yarina domi nu ñ kparo mɔ. Nu kua gbeeku yɛn dɔranu. ⁶ Ma nu sirene guunu ka gungunu wɔlɔ nu yarine tem kpuro sɔɔ. Goo kun nin bwisikunu kue u sere mam nu kasum da. ⁷ Yen sɔ, be, Isireliban kparobu bu swaa dakio bu na ye na bu sɔmɔ. ⁸ Ne, Yinni Gusunɔ, sere ka nen wāaru, na wa ma ba nen yāanu wɔri ba goomɔ. Ma nu kua gbeeku yɛn dɔranu yèn sɔ nin kparoba kun nin bwisikunu kue bu nu nɔɔri. Ma ba sere ben tii nɔɔrimɔ. ⁹ Yen sɔ, bu swaa dakio bu na ye na bu sɔmɔ. ¹⁰ Ne, Yinni Gusunɔ, na bu seesimɔ. Ba ñ ko n maa sāa nen yāanun kparobu bu sere nin arufaani di. Kon nu wɔra ben noman di, kpa nu kun maa sāa ben dɔranu.

Yinni Gusunɔ u ko n sāa

win yāanun kparɔ

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerumɔ saa tɛn di. Na nee, nen tiiwa kon nen yāanu menna n nu nɔɔri. ¹² Kon nu mennawa nge me yāa kparɔ u ra win yāanu menne nù n yarina. Tɔɔ te nu yarina ta sāawa yam wōku bakaru. Kon da n nu kasuwa baama mi nu yarine. ¹³ Kon nu yarima tem tukum di. Kpa n nu menna n ka na nin temɔ Isireliɔ. Kon nu kpara guunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere mi tamba wāa kpuro. ¹⁴ Kon ka nu da kpara yee geeru sɔɔ. Kpa nu di nu wɛra. Nu koo yɔ Isireliban guunɔ kpa nu yaka geesu wa nu di. ¹⁵ Nen tiiwa kon nu kpara kpa n de nu wɛra. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁶ Kon ni nu kɔɔra kasuma n ka na. Kpa n ni nu mɛra wan bosu tim doke. Kpa n maa ni nu barɔ nɔɔri nu dam ko. Adama kon ni nu bɔɔru go. Nen tiiwa kon nen yāanu kpara gem sɔɔ.

Gusunɔ

u win tumbu somiru wee

¹⁷ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na Isireliba be ba sāa nge yāanu sɔmɔ. Na nee, kon nin geenu ka kɔsunu wunana. Kon yāanu ka bonu wunana. ¹⁸ Domi yaka gee si nin ganu di su nu tura sere nu si nu ñ di taakumɔ. Nu nim gem nɔra n nu tura ma nu me mu tie taaka nu burisi. ¹⁹ Yaka si nu taaka mi, siya nen yāa ni nu tie nu dimɔ. Nim me nu maa burisi mi, meya nu nɔrumɔ. ²⁰ Yen sɔna ne, Yinni Gusunɔ na nu sɔmɔ na mɔ, kon yāa ni nu bɔɔru ka ni nu woore wunana. ²¹ Domi ni nu bɔɔru nu ni nu woore ka kɔbi bɔrikia nu yarinasia. ²² Wee na nu somiru wee. Kpa goo u ku raa maa nu mwɛeri. Kon nu siria. ²³ Kon nu kparɔ turo wɛ wi u koo nu nɔɔri. U koo yariwa nen sɔm kowo Dafidin bweserun di. U koo nu nɔɔri kpa u n sāa nin kparɔ geo. ²⁴ Ne Gusunɔ ko na n sāa nin Yinni. Kpa nen sɔm kowo Dafidi u n sāa nin kparɔ. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

²⁵ Na nɔɔ mwɛeru kua ma kon nu bɔri yendu wɛ. Kon de gbeeku yɛe kpuro yi doona tem minin di. Saa ye sɔɔ, nu koo kpɔ nu kpuna gbaburo ka dāa sɔwɔ. ²⁶ Kon de nu n wāa guu te na gɔsan bɔkuɔ. Kpa n nu domaru kua n de gura yu ne yen saa sɔɔ. ²⁷ Dānu nu koo binu ma. Tem mu koo de dɔranu nu ma, kpa baawure u n wāa bɔri yendu sɔɔ. Kon nen tambun yorun yoni kasuku kpa n bu yakia be ba bu yoru mwɛeran noman di. Kpa bu gia ma nena Yinni Gusunɔ. ²⁸ Tɔn tukobu ba ñ maa bu dimɔ. Gbeeku yɛe yi ñ maa bu mwɛirimɔ. Ba koo yariwa karin di. Goo kun maa bu narumɔ. ²⁹ Kon bu gbea wɛ ye ya koo yisuru yari. Ba ñ maa gɔɔrun wahala mɔ ben tem sɔɔ. Tɔn tukobu ba ñ maa bu sekuru dokemɔ. ³⁰ Ba koo gia ma ne Gusunɔ na sāawa ben Yinni. Nena na ka be, Isireliba wāa. Ba sāawa nen tumbu. Nena na yeni gerua.

³¹ Be nen tambu, beya ba sāa nen yāa ni na nɔɔrimɔ mi. Domi na sāawa ben Yinni. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

35

Gari yi ba gerua Edamuban sɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔwɔwa u nee, ² tɔnun bii, a mɛrio Seirin guurun bera gia, kpa a tu sɔ a nee, ³ ameniwa ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee, wee kon tu wɔrima. Kon tu nen nɔmu demie kpa n tu ko bansu. ⁴ Kon ten wusu bansu koosia, kpa tu yɔra diiru. Saa ye sɔra ta koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ. ⁵ Wee ta ka Isireliba yiberɛ tɛru neni sere ka giso. Isireliban wahalan saa sɔɔ, ta bu takobi sɔkura sanam me ben durum ya yewa. ⁶ Yen sɔ, ne, Yinni Gusunɔ na nee, sere ka nen wāaru, kon ten yem yari. Yem me ta raa yari mi, mu ko n tu swi. Domi ta ñ tambun yem yaribu yine. Yen sɔ, ba koo ten tiin yem yari. ⁷ Kon de Seirin guu te, tu ko bansu. Kon be ba sarɔ mi kpuro go. ⁸ Tɔn be ba gon gonu nu ko n teriewa baama guunɔ ka gungunɔ ka wɔwi sɔɔ ka sere maa warusa. ⁹ Kon de tu kowa bansu sere ka baadommaɔ. Goo kun maa sinamɔ ten wusu sɔɔ. Saa ye sɔra ba koo gia ma nena na sāa Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Seiri ya nee, Isireli ka Yudan temgibu ba koo ko yegibu. Ya koo be kpuro mwa baa me na wāa mi. ¹¹ Yen sɔ, sere ka ne, Yinni Gusunɔn wāaru, kon ye mɔru ka nisinu ka tusiru kɔsie nge me ya raa bu kua. Kon bu tii sɔsi sanam me kon ye siri. ¹² Saa ye sɔɔ, ya koo gia ma ne, Yinni Gusunɔ na nua wɔma ye ya Isireliban guunu wɔnwa. Ya nee, wee nu kam kua. Wee ba

ye nu noma sɔndia nge gbeeku yee. ¹³ Ya tii sua nen wuswaaɔ ka yen gari gerubu. Ya man tɔn bia gari gerusi. Nen tiiwa na ye nua.

¹⁴ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nee, sanam me tem kpuro mu ko n waa nuku dobu sɔɔ, yen tem mu koo ko bansu. ¹⁵ Domi ya nuku dobu kua sanam me ya Isireliban tem kam koosia. Nge meya kon Seirin guuru ka Edɔmun tem me kpuro kam koosia kpa n ko bansu. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nena na saa Yinni Gusunɔ.

36

Isireliba

ba koo wurama ben temɔ

¹ Yinni Gusunɔ u Esekieli sɔɔwa u nee, tɔnun bii, a Isireliban guunu nen gari sɔɔwɔ kpa nu yi swaa daki. Ma Esekieli u ka guu ni gari kua u nee, i swaa dakio i nɔ ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nee, ² wee yiberɛba ba gerumɔ ba mɔ, ehɛ, tɛ i kua beginu. ³ Yen sɔ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u nee, n beɛ sɔ. U nee, u wa ma ba kɔa bu beɛ kpeerasia beri berika kpuro, bu beɛ mwe. Kpa bwese ni nu tie nu n beɛ mɔ. Meya nu ra n beɛ yɛɛmɔ nu n ka faagi mɔ yam kpuro. ⁴ Yen sɔ, u nee, beɛ guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi ka bansu ka wuu si ba deri si yiberɛba ba wɔri ba yānu gura ma bwese ni nu ka su sikerene nu su yɛɛmɔ, i swaa dakio i nɔ ye u gerumɔ beɛn sɔ. ⁵ Wi, Yinni Gusunɔ u gerua u nee, ka nisi bakana u ka Edɔmuba kpuro gari mɔ ka bwese ni nu tie, ni nu tii win tem wɛ ka nuku dobu ka win gɛndu ma nu ka men yānu kpuro gura. ⁶ Beɛ Isireliban tem guunu ka gungunu ka daanu ka wɔwi, wee ye u nee, n beɛ sɔ. U nee, wi wee u gari gerumɔ mɔru ka nisinun sɔ. Domi bwese tukunu nu beɛ sekuru doke. ⁷ Yen sɔna u noma yiya u bɔrua u nee, bwese ni nu ka beɛ sikerene mi, niya nu koo sekuru wa. ⁸ Saa ye sɔɔ, beɛ guunun dānu i ko kpara kpa i binu ma win tɔmbu Isireliban sɔ. Domi ben wuramaru ta turuku kua kɔ. ⁹ Wi wee u ka beɛ waa. U koo beɛ wuswaa kisima. Ba koo maa wuku beɛn temɔ bu duure. ¹⁰ U koo de tɔmbu bu dabia. Isireliba kpuro ba koo wurama mi, kpa ba n waa beɛn suunu sɔɔ. Kpa bu bansu sɔɔ dii kpaanu bani. ¹¹ U koo de tɔmbu ka yaa sabenu bu dabia bu kɔwara kpa bu sina mi nge yellu. Kpa u bu gea kua n kere ye u raa kua. Saa ye sɔɔ, ba koo gia ma wiya u saa Yinni Gusunɔ. ¹² U koo de win tɔmbu Isireliba bu si beɛn wallo kpa ba n beɛ mɔ. I ko n saa ben tubi. Saa ye sɔɔ, i n maa derimɔ bu ben bibu bia. ¹³ Wee tɔmba gerumɔ ba mɔ, Isirelin tem mu saa nge gbeeku yaa ye ya yen tiin binu temmɔ. ¹⁴ Yen sɔna i n maa tɔmbu temmɔ. I n beɛn tɔmbu kam koosiamɔ. ¹⁵ U n maa derimɔ i bwese tukunun wɔma nɔ. Ba n maa beɛ sekuru dokemɔ. Meya i n maa derimɔ beɛn tɔmbu bu kam ko. Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba menna

¹⁶ Yinni Gusunɔ u maa gerua u nee, ¹⁷ tɔnun bii, sanam me Isireliba ba waa ben temɔ, ba mu disi doke ben daan sɔ ka ben kookoosun sɔ. Ma na ben kookoo si garisi disi nge tɔn kuro wi u yasa mɔ. ¹⁸ Yen sɔna na bu mɔru seesi yem me ba yari ben tem sɔɔn sɔ ka sere bɔu ni ba ka mu disi doke. ¹⁹ Na bu siri ben daa ka ben kookoosun sɔ. Ma na bu yarinasia ba waa waa bwesenu ganu sɔɔ tem tukumɔ. ²⁰ Ye ba waa bwese nin mi, ni ba tii wɛ, miya ba nen yi si deera te sanko sere tɔmba mɔ, Yinni Gusunɔn tɔmba. Win tem diya ba yarima. ²¹ Yen sɔna na ki n nen yi si deera te faaba ko te be, Isireliba ba sankumɔ bwesenun suunu sɔɔ mi ba waa. ²² Yen sɔ, tɔnun bii, a kpaam Isireliba sɔɔwɔ a nee, n n ben sɔ na yeni mɔ. Nen yi si deera ten sɔna te ba sanko bwesenu sɔɔ. ²³ Kon nen yi si baka te beere wesia te ba sanko bwesenun suunu sɔɔ mi. Bwese ni, n n wa ba man beere weemɔ, nu koo gia ma nena na saa Yinni Gusunɔ.

²⁴ Kon bu wuna bwese nin suunu sɔɔn di n bu menna n ka wurama ben temɔ. ²⁵ Kon bu nim deeram wisi kpa bu deera. Kon ben toranu kpuro waka kpa n ben bɔnu kpuro wuna n kɔ. ²⁶ Kon bu bwisiku kpaanu ka gɔru kpaasu wɛ. Kon ben gɔru si su bɔɔbu nge kperu wuna kpa n bu gɔrusu wɛ si su du nge wasi. ²⁷ Kon bu nen Hunde wɛ kpa n de bu nen woodaba mem nɔɔwa ba n ka ye sɔmburu mɔ. ²⁸ Ba koo sina tem me na ben baababa nɔ mwɛɛru kua sɔɔ, kpa bu ko nen tɔmbu kpa na n maa saa ben Yinni. ²⁹ Kon bu toranu kpuro gbara. Kon de bu dānu wa nu n kpā. Na n maa bu gɔru kparemɔ. ³⁰ Kon de dānu nu ma, kpa gbea yu dānu ko kpa bu ku maa sekuru wa gɔrun sɔ bwesenu sɔɔ. ³¹ Saa ye sɔɔra ba koo tubu ma ben kookoosu ka ben daa ya n wā kpa bu tii tusi yen sɔ. ³² Adama be, Isireliba ba n yɛ ma n n ben sɔ na mɔ me. Bu de sekuru tu bu mwa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

³³ Ne, Yinni Gusunɔ na maa nee, dɔma te kon bu deerasia ben toranu kpuron di, kon de tɔmbu bu yibu wusu sɔɔ kpa bu ben bansu seeya. ³⁴ Ba koo maa dānu yewe tem me sɔɔ, me ba raa deri tɔmbu kpuro bu ka wa ma gānu ku ra kpi mi. ³⁵ Kpa bu nee, tem mi gānu ku ra kpi mi, wee mu kua nge gbaa te ba mɔ Edeni. Men wuu si su raa bansu saa su tɛ tɔmbu yiba

ma ba su gbāranu toosi. ³⁶ Kpa bwese ni nu ka bεε sikerenε nu gia ma nεna na ye ba raa sura seeya, ma na ye ba raa wuka gira. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua. Kon maa ye ko.

³⁷ Wee ye kon maa wure n Isireliba kua. Kon bu dabiasia nge yāa gōō. ³⁸ Wuu si su raa bansu sāa, su koo tambu yibu nge yāa gōō si ba gōsa yākurun sō, si ba ra ka nε Yerusalemuō tōō bakarun sō. Saa ye sōō, ba koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

37

Esekieli u kuku ghebunu wa

kāsiru sōō

¹ Yinni Gusunōn dam mu Esekieli nenua ma mu win bwēra sua mu ka da wōwa gaan suunu sōō. Wōwa ye sōō, kukuna nu yiba. ² Ma dam mε, mu dera u sīa kuku nin suunu sōō. U deema nu dabi wōwa ye sōō, ma nu gbere woko woko.

³ Ma Yinni Gusunō u nεε, tōnun bii, kuku ni, nu koo kpī nu wāaru wa?

Ma u wisa u nεε, wuna a yē mε, Yinni.

⁴ Ma u nūn sōōwa u nεε, a gari geruo kuku gbebu nin sō a nu sō a nεε, nu nε, Yinni Gusunōn gari swaa dakio nu nō. ⁵ Na nεε, kon nu hunde kpa wē kpa nu maa se nu n wāa. ⁶ Kon nu sīi kpaanu wē kpa n de nu wasi kpara. Kon nu hunde kpa wē kpa nu se nu n wāa. Saa yera ba koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō.

⁷ Ma Esekieli u gari yi gerua nge mε Yinni Gusunō u nūn sōōwa. Sanam mε u gari yi mō, yera u damu gagu ka yīribu gabu nua ma kuku ni, nu susina. ⁸ Yera u wa nu sīmu kua ma nu wasi kpara, adama nu n gina hunde mō. ⁹ Yinni Gusunō u maa nεε, tōnun bii, a gari geruo a hunde sō a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, hunde yu na saa handunian goonu nnen di kpa yu goo ni wom wure kpa nu se nu n wāa.

¹⁰ Ma u gari gerua nge mε Yinni Gusunō u nūn sōōwa. Ma hunde ya na ni sōō, nu wāaru wa ma nu seewa nu yōra. Nu dabi nge tabu kowobu.

¹¹ Yinni Gusunō u maa nεε, tōnun bii, kuku ni, nu sāawa Isireliba. Wee ba mō, ben kukunu nu gbera. Ben yīyōbu bu doona ma ba kōōra. ¹² Yen sō tē, a bu sōōwō a nεε, wee kon be, nen tambun sika wukia kpa n bu yara min di n ka bu wurama ben temō. ¹³ Nā n bu kua mε, ba koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō. ¹⁴ Kon bu nen Hunde dokea kpa bu wa ba n wāa. Kon de bu wura bu sina ben temō. Saa ye sōōra ba koo gia ma nε, Yinni Gusunō na gari gerua na maa yi kua.

Yudaba ka Isireliban banda

koo ko teeru

¹⁵ Yinni Gusunō u maa nεε, ¹⁶ wunε tōnun bii, a dāa kukuru garu suo kpa a Yudaban bandun yīsiru yore ten wōlō. Kpa a maa dāa kukuru garu sua a Isireliban bandun yīsiru yore ten wōlō. ¹⁷ Kpa a dāa kukunu yiru ye swεena nu ko nge dāa kuku teeru wunεn nōma sōō. ¹⁸ Sanam mε tōmba koo nun bikia bu nεε, a n kaa sun dāa yen tubusianu sō? ¹⁹ Saa ye sōōra kaa bu wisi a nεε, ameniwa nε, Yinni Gusunō na gerua. Na nεε, kon Isireliban bandun dāa kuku te sua kpa n tu swεena ka Yudaban bandugiru nu ko dāa kuku teeru nen nōma. ²⁰ Dāa kuku ni, nu ko n wāawa wunεn nōmaō ba n waamō. ²¹ A maa bu sōōwō a nεε, wee, kon Isireliba mennama beri berikan di mi ba yarine bwesenu sōō, kpa n de bu wurama ben temō. ²² Ba koo ko bwese teeru sere ka be ba wāa guunō kpa ba n sunō turo mō. Ba n ko n maa sāa bwesenu yiru. Ba n ko n maa sinambu yiru mō. ²³ Ba n maa tii disi dokemō ben būu sāanun sō ka ben toranun sō. Kon bu yaramawa mi ba wāa ba ka tora kpuron di. Kon bu dεerasiawa mam mam. Ba ko n sāawa nen tambu kpa na n maa sāa ben Yinni. ²⁴ Dafidi nen sōm kowon bibun bweseru sōōra ba koo sunō wa. Kparo turowa ba ko n mō. Ba koo nen woodaba mεm nōōwa kpa bu ka ye sōmburu ko. ²⁵ Ba koo wure ba n wāa tem mε sōō mε na nen sōm kowo Yakōbu wē. Miya ben baababa ba sina. Ben tii ba koo maa sina mi sere ka ben bibun bibō ka baadommaō. Dafidin bibun bwesera ta ko n bandu dii mi sere ka baadommaō. ²⁶ Kon ka bu arukawani bōri yendugia bōke ye ya ko n wāa sere ka baadommaō. Kon de bu sina tem mi, kpa bu dabia. Kpa n nen sāa yeru gira ben suunu sōō sere ka baadommaō. ²⁷ Nen wāa yeru ta ko n wāawa ben suunu sōō. Ba ko n sāawa nen tambu kpa na n sāa ben Yinni. ²⁸ Nen sāa yeru tā n wāa ben suunu sōō sere ka baadommaō, saa ye sōōra bwesenu nu koo gia ma nεna na sāa Yinni Gusunō wi u Isireliba gōsa nεnεm.

38

Gari yi ba gerua Gōgun sō

¹ Yinni Gusunō u nεε, ² tōnun bii, a mεerio Gōgun bera gia Magōgun temō wi, wi u sāa Meseki ka Tubalin kparo kpa a nūn gerusi a nεε, ³ wee ye nε, Yinni Gusunō na gerumō. Na nεε, kon

Gögu wërima wi u sãa Meseki ka Tubalin kparo. ⁴ Kon nùn gösiamã kpa n kòkònu doke win baã saburoso, kpa n nùn gawama, wi ka win tabu kowobu ka dumì ka maasobu, kpa win tòn dabi te, ta n tabu yãnu sebua ta n tere bakanu ka piiminu neni kpa ta n takobiba fiamo. ⁵ Pëesiba ka Etiopigibu ka Putigibu be kpuro ba tere nu ka sii furò kòkònu doke, be kpurowa ba koo ka nùn da. ⁶ Gomëen tabu kowobu ka Bëti Togaamagii be ba wãa são yësan nòm geun são são gia, be ka ben tabu kowobu kpuro ka sere bwese dabi dabinun tãmbu, be kpurowa ba koo nùn swi. ⁷ U gesi win sãuru koowo wi ka tòn be ba koo nùn swi kpa u n sãuru kpeere. Wiya u koo bu kpara. ⁸ Amen biru kon de u ko ben wirugii, kpa u Isireliba wori be ba kisira tabun di. N deema ba raa yarinëwa tem tukumò ma ba seema tem kpuron di mi ba raa wãa. Ba wurama ba menna Isireliban guunò ni ba raa deri n te. Ma ba sina mi ka bori yendu. ⁹ Adama wi ka win tòn be ba nùn swi ba koo tem më wukiriwa nge woo boko ñ kun më nge guru wiru. ¹⁰ Në, Yinni Gusunò na nëe, saa ye, yà n tunuma, bwisiku kãsunu koo nùn deema kpa u kãsa himba ko. ¹¹ U koo göru doke u nëe, u koo tem gam tãmbu wori be ba wãa bori yendu são, ben wusu su ñ gbãranu ka gamboba mò. ¹² U koo da u tãmbu wori be ba ben wuun bansu seeya kpa u ben yãnu gura. Tòn be, ba wuramawa saa tòn tukobun suunu sãon di. Ba dukia ka yaa sabenu wa. Ma ben tem mu wãa handunian suunu são. ¹³ Saban tãmbu ka Dedanigibu ka Taasisin tenkuba ka sere be ba wãa turuku mi, ba koo nùn bikia bu nëe, mban sãna u tòn dabi teni menna. U kãwa u tãmbu wori u ben yãnu gura? U kãwa u tãmbun sii geesu ka ben wura gura? U kãwa u ben yaa sabenu ñ kun më ben dukia baka gura?

¹⁴ Wunë tãnun bii, a Gögu sãowò a nëe, amëniwa në Yinni Gusunò na gerumò. Na nëe, dõma te nen tãmbu Isireliba ba koo sina bori yendu são, u ko n yë. ¹⁵ Saa ye, u koo na saa win wãa yerun di são yësan nòm geu wi ka bwese dabi dabinun tabu kowobu be kpuro ba n yõwa dumin wõlò. ¹⁶ Yen biru u koo sewa u nen tãmbu Isireliba seesi kpa win tabu kowo be, bu Isireliba wukiri nge më guru wiru ta ra tem wukiri. Amen biru kon de u na u nen tem wori kpa n bwese ni nu tie sãosi saa wi, Gögun min di ma nena na sãa dëero.

¹⁷ Amëniwa në, Yinni Gusunò na gerua. Na nëe, Gögu wi, u sãawa win gari na dera nen sãmbu ba gerua gasan di Isireliò. Na nëe, kon de u nen tãmbu wori. ¹⁸ Tõ tẽ são Gögu u koo Isireliban tem wori, në Yinni Gusunò kon wëru wura ka mõru. ¹⁹ Nena na maa yeni gerua ka nisinu ka mõru baka. Na nëe, tão te, tem mu koo yãiri too too Isireliò. ²⁰ Swëe ka gunõsu koo diiri berum sõ nen wuswaaã ka sere gbeeku yëe ka yëe yi yi ra kabiri ka tãmbu kpuro. Guunu nu koo wõruku kpa kpenu nu kankira kpa gbãranu kpuro nu wõruku. ²¹ Kon de tabu bu nùn wori nen guunu kpuron wõlò. Baawure u koo win winsim tabu wõriwa. ²² Kon Gögu wi siri n nùn bararu kpëe kpa n de bu nùn go bu yem yari. Kon de guru baka yu nëe ka kpenu kpa dõo ka são bisu yu wi ka win tabu kowobu wori ka sere tòn dabi te ta wãa ka wi. ²³ Nge meya kon ka bwese dabinu sãosi ma na kpã na maa sãa dëero kpa nu gia ma nena na sãa Yinni Gusunò.

39

Ba Gögu kamia

¹ Wunë tãnun bii, a Gögu gerusio a nëe, amëniwa në, Yinni Gusunò na gerua. Na nëe, në wee na Gögu seesi wi, wi u sãa Meseki ka Tubalin kparo. ² Kon nùn yara win tem di më mu wãa são yësan nòm geun são sãowò. Kpa n de u Isireliba wori. ³ Adama kon win tendu wõra win nòm dwarun di kpa n win sãenu mwëeri win nòm geun di. ⁴ U koo wõruma Isireliban guunu wõlò wi, ka win tabu kowobu ka tòn be ba nùn swiima. Kpa gunõsu ka gbeeku yëe yi ben yaa di. ⁵ U koo wõrumawa temò nge më nëe, Yinni Gusunò na gerua. ⁶ Kon Magõgu ye dõo doke ka sere be ba wãa tem burerò bori yendu são. Saa ye são, ba koo gia ma nena na sãa Yinni Gusunò. ⁷ Kon de bu nen yisi dëeraru gia Isireliban suunu são. Na ñ derimò bu tu sanku. Saa yera bwesenu kpuro nu koo gia ma nena na sãa Gusunò Isireliban Yinni Dëero. ⁸ Wee ye kpuro ya kooramò ya wee. Ya koo koorawa tão te nen tii na yi. Në, Yinni Gusunòwa na yeni gerua. ⁹ Yen tão te, Isireliba ba koo yari ben wusun di, kpa bu ben yibereban tere bakanu ka piiminu mwëeri ka ben tema ka sãenu ka ben yaasi ka ben bori kpa bu ka ye kpuro dõo sõre wõo nãoba yiru. ¹⁰ Ba ñ maa dãa kaso dão yakaso. Mëya ba ñ maa dãa buramò dãa sãowò bu ka doo ko. Domi tabu yãa niya ba koo ka dõo sõre. Ba koo ben yibereba mwëeri be, be ba raa bu mwëera. Ba koo tãmbun yãnu gura be ba raa ben yãnu gura. Në Yinni Gusunòwa na yeni gerua.

¹¹ Yen tão te, Isireliò kon Gögu siku yeru wë nim wõku bõruguun são yari yeru gia, mi tãmba ra sare. Kpa tu bera min swaa go. Miya ba koo Gögu ka win tòn dabi te sike, kpa bu yam mi soku Gögun tòn dabinun wowa. ¹² Isirelibara ba koo bu sike kpa bu wa bu ka ben tem dëerasia. Ba koo ye kowa suru nãoba yiru. ¹³ Isireliba kpurowa ba koo goo ni sike. Yen tão te, ba koo man beere wë, kpa bu mòm. Në, Yinni Gusunòwa na yeni gerua. ¹⁴ Suru nãoba yiru yen baa são, ba koo tãmbu gösi be ba ko n sirene ba n goo ni nu tie kasu ba n sikumò. Be ba sarò mi kpuro, ba koo bu somi. Mëya ba koo ka tem më kpuro dëerasia. ¹⁵ Tòn be ba bõsu tem më são, bà n tòn kukunu wa, kpa bu yãreru ko mi. Be ba siku ten sãmburu mò bà n na

kpa bu kuku ni gura bu sike Gogun tɔn dabi ten wɔwa mi. ¹⁶ Ba koo mam wuu gagu yĩsiru kɛ Hamana. Yisi ten tubusiana dabiru. Nge meya ba koo ka tem me deerasia.

¹⁷ Yinni Gusuno u nee, tɔnun bii, a guno bwese bweseka ka gbeeku yee kpuro sɔwɔ a nee, yi mennama baama kpuron di nen yaku te kon kon sɔ. Kon yaku bakaru ko Isireliban guuno kpa yi yaa tem yi yem no. ¹⁸ Yi koo tabu durɔbun gonu di kpa yi wirugibun yem no be, be ba saa nge Basanin yaa kinenu ka yaa kpemminu ka bonu ka kete kine ni nu gum ma. ¹⁹ Yi koo yaa gum di yi debu kpa yi yem no sere mu yi go nge tam nen yaku te kon yi kua min sɔ. ²⁰ Ne, Yinni Gusuno na nee, yi koo dumi ka yin maasobun yaa di ka tabu durɔbu ka sere tabu kwobu be ba tie. Yi koo yaa ye diwa yi debu nen dii yero.

²¹ Kon bwesenu nen yiiko sɔsi kpa nu wa nge me na bu siri ka seeyasia bi na bu kua. ²² Saa yen dama ten di sere ka baadomma, nen tambu Isireliba ba koo gia ma nena na saa Gusuno ben Yinni.

Esekielin garin wiru

²³ Bwesenu nu koo gia ma Isireliban toranun sɔna ne, Yinni Gusuno na bu biru kisi ma na dera ba bu yoru mwɛera ba ka da tem tukumo. Na bu ben yibereba nomu sɔndia ba bu go tabu sɔ. ²⁴ Na bu seeyasia nge me ben toranu nu ne ni nu bu kua disigibu. Ma na bu nen wuswaa berua. ²⁵ Adama te ne, Yinni Gusuno na nee, kon de Isireliba be, Yakɔbun bweseru bu wurama yorun di. Kon be kpuron wɔnwɔndu ko. Saa ye sɔɔ, kon nisinu se nen yisi deera ten sɔ. ²⁶ Sanam me ba koo sina ba n waa bari yendu sɔɔ, goo kun maa bu baasim ba koo ben sekuru duari ka ben naane sari te ba man kua. ²⁷ Tambu ba koo man beere we nɔ n Isireliba wunama ben yibereban suunu sɔn di na ka wurama. ²⁸ Ba koo gia ma nena na saa Gusuno ben Yinni, ne wi na dera ba ka bu yoru da bwese tukunnu suunu sɔɔ, ma na dera ba maa wurama ben tem. Baa ben turo na n derimo u sina tem tukumo. ²⁹ Na n maa bu biru kisimo. Domi kon bu nen Hunde we. Ne Yinni Gusunowa na yeni gerua.

ESEKIELI U UINNI GUSUNɔN SAA YEE KPAARU WA KASIRU Sɔɔ
40

Esekieli u kasiru wa

¹ Ye ba Isireliba yoru mwa yen wɔɔ yenda nɔɔbusen suru gbiikoon sɔɔ wɔkuruse sɔɔra Yinni Gusunɔn dam mu Esekieli nenua. N deema ye ba Yerusalemu wari ba kasuka yen wɔɔ wɔkura nnese sɔɔra mi. Ma u nun kpaa u ka da Isireliban tem ² kasiru sɔɔ. U nun sua u yi guuru wɔllo te ta gunu too. Ten sɔɔ yɛsan nom dware gia, u dia wa ya saa nge wuu. ³ Ma u ka nun da mi gia. Ma u durɔ goo wa mi, u ka sii gandu weene u wee dangii ka deka neni ye ba ka ka yĩre. Ma u yɔ gambon bɔkuɔ kɔnnɔwɔ. ⁴ Durɔ wi, u nee, tɔnun bii, a meeri kpa a swaa daki a de a ye kpuro laakari ko ye kon nun sɔsi. Domi ba ka nun nawa mini a ka meeri kpa a ka wa a Isireliba tubusia ye a wa.

Yaara ka kɔnnɔ tɔɔkisu

⁵ Wee ye u wa. U gbarru wa ta saa yee te sikerene. U deka wa durɔ win noma sɔɔ. Yen deebu bu ka gɔm soonu nɔɔba tia ne. Adama yen gɔm soo ten baatera ta deebu sosiwa ka nom wi teeru. Yen yasum ma kua deka tia. Yen gunum maa kua deka tia. ⁶ Ma u da kɔnnɔ ge ga waa sɔɔ yari yeru gia ma u yɔwaa gen yɔɔtiaɔ. Ma u kɔnnɔ gen yasum yĩira. Ma mu kua deka tia. Aderɔ ga waa dii ten suunu sɔɔ ma kɔsu yenu waa gen yɛsi yɛsikaɔ. ⁷ Kɔsu yee nin baateren deebu ka ten yasum mu newa. Ye kpuro ya sɔwaa deka tia. Batuma ye ya nu karane ya sɔwaa gɔm soonu nɔɔbu. Gambo ye ya waa dii sɔn kɔnnɔwɔ a sere saa yerun tii du, yen yasum mu sɔwaa deka tia. ⁸⁻⁹ Ma durɔ wi, u dii sɔɔ ge yĩira. Gen ganan gunum mu sɔwaa deka nɔɔba ita. Ma gen gani tɔkii yi maa saa gɔm soonu yiru kɔnnɔ gen sɔwɔ. Diru gara waa saa yee ten bɔkuɔ. ¹⁰ Kɔsu yerun dii ni kpuro ni nu waa sɔɔ yari yeru gia nu newa. Dia ita itawa ya waa aderɔ gen beri berikaɔ. Batuma ye ya bu karane ya maa newa. ¹¹ Durɔ wi, u maa kɔnnɔ gen yasum yĩira ma ya kua gɔm soonu wɔkuru. Ma gen deebu bu kua gɔm soonu wɔkura ita. ¹² Kɔsu yee nin baateren wuswaaɔ ba batuma gaa wia gɔm soo teeru. Kɔsu yee ten baateren goonu nu sɔwaa gɔm soonu nɔɔba tia tia. ¹³ Durɔ wi, u yĩira saa kɔsu yee teerun gana sɔn di n ka girari yirusen gana sɔɔ te ta gbiikii te meera. Ma n kua gɔm soonu yenda nɔɔbu. ¹⁴ U maa dii sɔɔ ge yĩira ma ga kua gɔm soonu yendu. Dii ten bera gia, saa yee ten yaara ya ka kɔnnɔ ge sikerenewa. ¹⁵ Batuma ye ya waa kɔnnɔ gen min di ba ra ka du n ka da kɔnnɔ ge ga waa sɔwɔ, yen deebu bu sɔwaa gɔm soonu weeraakuru. ¹⁶ Ba kɔsu yee nin fenentiba kuawa nge kɔkɔsɔ nin gani tɔkiiɔ ka maa gani yi yi nu burane sɔɔ ka sere dii sɔɔ gen gani sɔɔ. Ma ba dii nin ganin sɔwɔ kpakpa wurusun weenasisu koosi ye ya kua yen buraru.

¹⁷ Yen biru durɔ wi, u ka nun da saa yee ten yaara tɔɔkaɔ mi dia tena ya waa. N deema ba gaa nu tawa nge simaa ba ya yaara ye sikerena. ¹⁸ Simaa ye ba tawa mi, ya wawa dia yen bokuɔ. Ma ya ka dia yen gani deebu ne. Adama ya n yaara sɔɔkaa gunum tura. ¹⁹ Ma u

batuma yen dēebu yīira saa kōnnō gbiikuun sōon di n ka girari yaara sōokaaŋaŋa ma n kua gōm soonu wunōbu (100). U ye yīira sōo yari yeru gia ka sōo yēsān nōm geu gia. ²⁰ Ma u maa yaara tōokaaŋaŋa kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gian dēebu ka yasum yīira. ²¹ Kōnnō ge, ga kōsu yenu nōoba tia mō, ita ita gen adērōn yēsī yēsīkaa. Gen gani yi, ka gen dīi sōo ya ka kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gia dēebu ka yasum nēwa. ²² Yen fēnentiba ka dīi sōo ge, ka kpakpa wurusun bura ni ba kua mi, ye kpuro ya sāawa tia ka kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru mi. A ka da yen kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia, kaa yōotia yōwa naa dabusanu nōoba yiru. ²³ Sōo yēsān nōm geun kōnnōn dee deeru, kōnnō gaga wāa sōowō gēn min di ba ra ka du yaara sōokaaŋaŋa. Kōnnōsu yiru yen baa sōo ya sāawa gōm soonu wunōbu nge mē n sāa sōo yari yeru gia. ²⁴ Ma u ka man da sōo yēsān nōm dwardu gia mi kōnnō gaga wāa. Ma u gen kōsu yenu ka gen dīi sōo ka gen gani yīira. Ye kpuro ya ka kōnnō sionōgia nēwa. ²⁵ Kōnnō ge, ka gen dia ya fēnentiba mō ya ka sikerene nge fēnenti beōnō. Gen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gōm soonu yenda nōobu. ²⁶ Gen yōotia ya mōwa naa dabusanu nōoba yiru a ka da dīi sōo gen mi. Ba dīi ten gani sōokii buraru kuawa ka kpakpa wurusun weenasisu. ²⁷ Yaara sōokaaŋaŋa ya maa kōnnō mō sōo yēsān nōm dwardu gia. Kōnnōsu yiru ye, ya tondinēwa ka gōm soonu weeraakuru.

Yaara ka kōnnō sōokisu

²⁸ Durō wi, u ka maa man da yaara sōokaaŋaŋa yen mi, sōo yēsān nōm dwardu gian kōnnōn di. Ma u kōnnō ge yīira u deema ya nēwa ka yaara tōokaaŋaŋa kōnnōsu. ²⁹ Gen kōsu yenu ka gen gani ka gen dīi sōo, ye kpuro ya nēwa ka yaara tōokaaŋaŋa kōnnōsu. Kōnnō ge, ga fēnentiba mō ba ka sikerene. Gen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru. Ma gen yasum maa sāa gōm soonu yenda nōobu. ³⁰ Kōnnō gen dēebu bu sāa gōm soonu weeraakuru. Gen yasum maa sāa gōm soonu yenda nōobu. ³¹ Dīi sōo gen kōnnō ga mēerawa yaara tōokaaŋaŋa. Ba gen gani sōokii buraru koosiwa ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yōotia ye, ya naa dabusanu mōwa nōoba ita. ³² Yen biru, u maa ka man da yaara sōokaaŋaŋa yen mi, saa kōnnō ge ga wāa sōo yari yeru gian di. Ma u kōnnō ge yīira u deema ga ka si u raa yīira mi nēwa. ³³ Gen dīi sōo ka gen gani ka gen kōsu yenu, ye kpuro ya nēwa ka kōnnō si u raa yīira. Yen biru ga fēnentiba mō ya ka sikerene. Kōnnō gen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru. Gen yasum maa gōm soonu yenda nōobu. ³⁴ Gen dīi sōo ga yaara tōokaaŋaŋa mēerawa. Ma ba gen gani sōokii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Ma gen yōotia ya naa dabusanu mō nōoba ita.

³⁵ U ka maa man da kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia. Ma u gu yīira. U deema kōnnō ge, ka si u raa yīira mi, su dēebu ka yasum nēwa. ³⁶ Kōnnō ge, ga maa kōsu yenu mō ka gani yi yi nu burane ka sere dīi sōo. Ma ba fēnentiba kua ba ka gu sikerene. Gen dēebu bu sāawa gōm soonu weeraakuru, ma gen yasum maa sāa gōm soonu yenda nōobu. ³⁷ Dīi sōo ge, ga yaara tōokaaŋaŋa mēerawa. Ma ba gen gani sōokii buraru koosi ka kpakpa wurusun weenasisu. Gen yōotian naa dabusanu sāawa nōoba ita.

³⁸ Kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia ga diru garu mō te ta mēera gen dīi sōo gia. Miya ba ra yāku dō mwaararuginun yaa kpakie. ³⁹ Dīi sōo gen beri berikaaŋaŋa tōowō, tabulu yiru yiruwa ya wāa. Tabulu ben wōllōwa ba ra yāku dō mwaararuginu ka toranun yākuŋu ka yāku ni ba ra ka toranu sōmen yaa sake. ⁴⁰ Dīi sōo gen tōowō, tabulu nēwa ya wāa. A n dō kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia, kaa kpī a ye wa bera ka bera yiru yiru. ⁴¹ Tabulu nōoba itawa ba mō yēn wōllō ba ra yāku yaa go. Ba ye yiwa nne nne kōnnō gen beri berikaaŋaŋa. ⁴² Tabulu yen nne sōora ba ra yāku dō mwaararuginu sōoru ko. Ba ye kua ka kpee ni ba dāka. Yen dēebu bu sāawa gōm soo teeru ka bōnu, yen yasum maa sāa gōm soo teeru ka bōnu, ma yen gunum mu sāa gōm soo teeru. Tabulu yen miya ba ra yāku sōm yānu yi. ⁴³ Ma ba tabulu ye nōo bōki kua nōm tararun yasum saka. Tabulu yen wōllōwa ba ra yāku yaa sōndi. ⁴⁴ Yen biruwa durō wi, u ka man da yaara sōokaaŋaŋa. Ma na dia yiru wa mi. Teera wāa kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm geu gia ma ta nōo tīi sōo yēsān nōm dwardu gia. Teera maa wāa kōnnō ge ga wāa sōo yēsān nōm dwardu gia ma ten kōnnō ge maa tīi sōo yēsān nōm geu gia. ⁴⁵ U man sōowa u nēe, dīi tēn kōnnō ga tīi sōo yēsān nōm dwardu gia mi, ta sāawa yāku kowobun diru be ba ra sāa yerun sōmburu ko. ⁴⁶ Dīi tēn kōnnō ga maa tīi sōo yēsān nōm geu gia mi, ta sāawa yāku kowobuguru be ba ra yākuŋu ko yāku yero. Ma u maa nēe, Lefin bweseru sōo, Sadōkun bwese kera ya koo kpī yu du sāa yero yu Yinni Gusunō sāa.

Yinni Gusunōn sāa yeru

⁴⁷ Durō wi, u sāa yee ten yaara sōokaaŋaŋa kpuro yīira ma u deema yen goonu kpuro nu nēwa. Yen dēebu bu sāa gōm soonu wunōbu (100) ma yen yasum maa sāa gōm soonu wunōbu. Ma yāku yera wāa sāa yee ten kōnnōwō. ⁴⁸ Ma u maa ka man da sāa yee ten adērōwō mīn di ba ra ka du. Ma u adērō gen gbereba yīira. Ma yen baayeren bōorum mu sāa gōm soonu nōobu. Kōnnō gen yasum mu sāawa gōm soonu wōkura nne. Gen yēsā baayeren dāa ya maa sāa gōm soonu ita. ⁴⁹ Adērō gen tiin dēebu bu sāawa gōm soonu yendu. Ma gen yasum maa sāa gōm

soonu wəkura tia. Ba ra gu duwa ka yəətia ye ya naa dabusanu wəkuru mə. Ma ga gberə mə bera ka bera tia tia.

41

¹ Durə wi, u ka maa man da sāa yerun suunu sōw. Ma u ye kpuro yīra. Aderə gen ganin sinum mu sāawa gəm soonu nōba tia. ² Kənnə gen yasum maa sāawa gəm soonu wəkuru, gen beri berika nōbu nōbu. Ma u sāa yee ten tii yīra. Ten dēebu sāawa gəm soonu weeru. Ma ten yasum maa sāa gəm soonu yendu. ³ Yen biru u dua dii ten sōwə u ten kənnən dāa yīra, ya kuawa gəm soonu yiru. Ma kənnə gen tiin yasum sāa gəm soonu nōba tia. Ma gen ganin yasum beri berika mu sāa gəm soonu nōba yiru yiru. ⁴ Ma u dii sōw gen tii yīra, gen dēebu ka gen yasum mu nēwa. Ya sāawa gəm soonu yendu. Ma u man sōwa u nē, ga sāawa dii te ta dēere gem gem.

Dia ye ba gəri gəri

⁵ Sāa yee te, ta gani yiru mə, tia sōwə, tia maa tōwə. Ma durə wi, u ten gana sōkaa yīra ma yen sinum mu kua gəm soonu nōba tia. Ma ba dinu gəri gəri gani yiru yen baa sō ba ka sikerena. ⁶ Dii ni, nu swēnēwa gidambisa ita ita beri berika. Gidambisa baayeren dian geera sāawa tēna. Dii nin gani yi ka tōkaaginū maninē adama yi n̄ ka sōkaaginū maninē. ⁷ Gidambisa ye, ya yasum keranē wəllu gia. Domi yen gana tōkaa ya sinum kaara. Meya n sāa ya ka sāa yee te sikerena. Yen sōna wəllu gia batuma ya kpāaru bo yen sōwə. Saa gidambisa ye ya wāa temən di, tōnu koo kpī u yə u da sere ye ya wāa wəllu u kun kpa ka swaa gaa. ⁸ Ma na dia ye kpuron gunum mēera na deema ye ba gəri gəri mi, saa yen kpeekpēekun di, yen gunum mu sāawa dēka nōba tia tia. ⁹ Dia yen gana tōkaan sinum mu sāawa gəm soonu nōbu. Dia ye ba gəri gəri sāa yee ten yēsi yēsikaə, ¹⁰ ka yāku kowobun dian baa sō, ba batuma deri yēn yasum mu sāa gəm soonu yendu. ¹¹ Dia ye ba gəri gəri mi, ya nō tīiwa batuma ye ba derin bera gia. Kənnəsū yirūwa ya wāa mi. Teu sōw yēsan nəm geu gia, teu maa sōw yēsan nəm dwaru gia. Gana ye ya batuma ye sikerene, yen sinum mu sāawa gəm soonu nōbu. ¹² Sāa yee ten sōw duu yeru gia, diru gara wāa ta batuma ye ba deri mi nō tii. Dii ten dēebu bu sāawa gəm soonu wənē ka wəkuru. Ma ten yasum mu sāa gəm soonu wata ka wəkuru. Ten ganan sinum maa sāa gəm soonu nōbu. ¹³ Durə wi, u sāa yee te yīra ma ten dēebu kua gəm soonu wunəbu (100). Batuma ye ba maa deri mi, ka dii te ba bana sōw duu yeru gia mi, ye kpuro ya maa kua gəm soonu wunəbu. ¹⁴ Sōw yari yeru gia, sāa yee ten dēebu ka batuma ye ba deri min yasum mu sāawa gəm soonu wunəbu. ¹⁵ Ma u maa dii te ta wāa sāa yerun biru yīra ka batuma ye ba deri ma ye kpuro ya maa kua gəm soonu wunəbu.

Sāa yee ten sōwə

Sāa yee ten duu yeru ka dii dēeraru ka dii te ta dēere gem gem mi, ¹⁶ ba ye kpuron gani ka fənentiban kadiriba dāa bēsi maniwa. Meya ba maa kua gidambisa yeba sōw. ¹⁷ Sāa yee ten tōwə ka ten sōwə saa ten kənnən di sere ka dii te ta dēere gem gem mi, ba ye kpuron gani buraru koosiwa ¹⁸ ka wəllun kōsobun weenasibu ka maa kpakpa wurusun weenasisu. Kpakpa wurusun weenasii si, ka wəllun kōsobun weenasii be, ba yōwenēwa. ¹⁹ Wəllun kōsobun weenasii ben baawure u wuswaa mōwa yiru. Wuswē yin tia ya ka tanugia weenē ya kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Wuswaa tia ya maa ka gbee sunəgia weenē ma ya maa kpakpa wuru sin weenasi teu wuswaa kisi. Nge meya ba ka dii te kpuron gani buraru kua. ²⁰ Ba wəllun kōsobun weenasii be ka kpakpa wurusun weenasii si kuawa ten temə ka ten ganō ka ten kənnəsun wəllə. ²¹ Sāa yee ten kənnən kadirin dānu nu nēwa.

Dii te ta dēere gem gem wuswaa, gāanu wāa mi. ²² Nu sāare nge yāku yeru te ba kua ka dāa. Ten gunum mu sāa gəm soonu ita. Ten dēebu maa gəm soonu yiru. Ba tu nōw baka kuawa ka dāa. Yera durə wi, u man sōwa u nē, tabulu ye ba ra n yii Yinni Gusunən wuswaa yera mi.

²³ Dii dēeraru ka dii te ta dēere gem gem nu mōwa kənnəsū yiru. ²⁴ Gambo sikanē yirūwa kənnə si, su mə. Ye kpuro ya ra n keniarewa. ²⁵ Ba gambo yen wəllə wəllun kōsobun weenasibu ka kpakpa wurusun weenasisu kua nge mē ba kua gani yi sōw. Ma ba kəbē kua ten tōwə dii dēera ten kənnəwə. ²⁶ Dii ten yēsi yēsikaə ka sere dii ni ba gəri gəri mi ka maa yen kəbē, ba yen fənentiba kəkərə dokeawa ka kpakpa wurusun weenasisu.

42

Dinu ganu sāa yee ten bōku

¹ Durə wi, u ka man da sāa yee ten yaara tōkaa sōw yēsan nəm geu gia, sere dia ye ya wāa batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruən deedeeru. ² Dia yen dēebu bu sāawa gəm soonu wunəbu (100) ma yen yasum mu sāa gəm soonu weerakuru. ³ Yen bee tia ya batuma ye ba deri mi nōw kisi. Batuma yen dēebu bu sāawa gəm soonu yendu. Ma ya ka sāa yee te sikerene. Bee tia, dia ye, ya maa yaara tōkaa ye ba simaa doke nōw kisi. Ya gidambisa

ita mō. Ma ba ye kabɛ kua kua. ⁴ Dia yen wuswaaɔ, ba batuma deri gōm soonu wōkuru saka. Ma ba swaa wāa ye sō gōm soo teeru. Dia yen kōnnōsu su nōō fīwa sōō yēsan nōm geu gia. ⁵ Dia ye ya wāa wōllō ya piiminu bo ya kere ye ya wāa temō ka ye ya wāa suunu sōō. Domi kabɛ ye ba kua mi, ya yen sukum kawawa. ⁶ Adama yen kabɛ ya ñ gbereba mō nge yaara yen dinun gbereba. Yen sōna dia ye ya wāa wōllō ya ñ suunukinu ka temkinu kpāaru tura. ⁷ Dia yen gana ye ya yaara tōkkaa mēera, yen dēɛbu bu sāawa gōm soonu weeraakuru. ⁸ Domi dia yen tiin dēɛbu bu sāawa gōm soonu yenda nōōbu. Adama sāa yee ten bera gia, yen dēɛbu bu sāawa gōm soonu wunōbu (100). ⁹ Bā n wee saa yaara tōkkaan di, kōnnō gaga wāa dia yen temō sōō yari yeru gia gēn min di ba ra ka du. ¹⁰ Kōnnō ge, ga wāa mi yaara tōkkaan gana ya torua.

Dia maa wāa yaara tōkkaaɔ sōō yēsan nōm dwardu gia batuma ye ba deri ka dii te ta wāa sāa yee ten biruan deedeeru. ¹¹ Dia yen wuswaaɔ, swaa wāa. Dia ye, ya ka ye ya wāa sōō yēsan nōm geu gia weene. Yen dēɛbu ka yen yasum ka nge mē ba ye banisina ka yen kōnnōsu ye kpuro ya sāawa tia. ¹² Nge meya dia ye ya wāa sōō yēsan nōm dwardu gian kōnnōsu su sāa. Kōnnō gaga wāa swaa yen duu yerō, yaara tōkkaan ganaɔ sōō yari yeru gia. Min diya ba ra ka du. ¹³ Durō wi, u man sōowa u nē, dia ye ya wāa sōō yēsan nōm geu gia mi, ka ye ya wāa sōō yēsan nōm dwardu gia mi, ya wāawa Yinni Gusunōn sō. Miya yāku kowo be ba ra du Yinni Gusunōn sāa yerō ba ko n da yāku dia ni di. Dia ye, ya deerewa. Miya ba koo maa kēnu yi ka yāku yaa ye ba ka toranun yākunu kua ka ni ba ka toranu sōnwa. ¹⁴ Yāku kowobu bā n dua mi, ba ñ yariō tōwō ka ben yānu. Ba koo gina nu potiriwa. Domi yāa ni, nu sāawa sāa yānu. Ben tiin yāna ba ko n da doke bu ka da sāa yerun yaaraɔ mi tōn be ba tie ba yō.

Gani tōkkiin dēɛbu

¹⁵ Sanam mē durō wi, u dii ten sōwō yīira u kpa, yera u dera na yara ka sōō yari yeru gian kōnnō. Ma u batuma ye ya ka sāa yee te sikerene yīirubu wari. ¹⁶ Yera u sōō yari yeru gian bera yīira ka win dēka ma ya kua dēka yen nēera wunōbu (500). ¹⁷ Ma u maa sōō yēsan nōm geu gia yīira. Ma ya maa kua dēka yen nēera wunōbu. ¹⁸ U maa sōō yēsan nōm dwardu gia yīira ma ya kua dēka yen nēera wunōbu. ¹⁹ U maa yīira sōō duu yeru gia ma mi gian ti maa kua dēka nēera wunōbu. ²⁰ Nge meya u gana yen goonu nne kpuro yīira u ka sikerena. Yen dēɛbu ka yen yasum mu nēwa. Yen baayere dēka nēera wunōbu. Gana ye, ya sāa yee te wuna nenem Yinni Gusunōn sō.

43

Gusunō

u wurama win sāa yerō

¹ Durō wi, u ka Esekieli da kōnnō ge ga wāa sōō yari yeru gia. ² Yera Gusunō Isireliban Yinnin yiiko ya na saa sōō yari yeru gian di. Ma win nōō ga nōōramō nge nim bakam. Ma tem mu win yiikon girima yiba. ³ Kāsi te u wa mi, ta ka te u wa sanam mē Gusunō u kī u Yerusalemu kam koosiagiru weene. Meya ta maa ka kāsi ni u wa Kebarin daaru bokuagin weene. Ma u yīira u wuswaa tem girari. ⁴ Ma Yinni Gusunōn yiikon girima ye, ya dua sāa yee te sōō saa kōnnō ge ga wāa sōō yari yeru gian di. ⁵ Yera Hunde nūn sua saa sāa yee ten yaaran di ya ka nūn da sōwō. Saa ye sōra Yinni Gusunōn yiikon girima ya dii te yibumō. ⁶ Yera u nua goo u ka nūn gari mō saa dii ten min di. Ma durō wi u ka nūn wāa mi, u yō win bōku. ⁷ Ma u nūn sōowa u nē, tōnun bii, yam miniwa nen sina kitaru. Miya kon nen naasu sōndi. Kon ka Isireliba sina sere ka baadommaɔ. Be ka ben sinambu ba ñ maa nen yīsi deera te sankumō ba n būnu gasirimō ka sere sinambu gonu ni ba sikua gungunu wōllō mi ba ra yākuru ko. ⁸ Domi ben sinam be, ba ben sina kpāarun kōnnōsu bakunasia nen sāa yerun kōnnōsun bōku. Gana tia tōna ya nu karane. Meya ba maa nen yīsi deera te disi doke ka ben daa kōsa ye ba kua. Yen sōna na bu wari ka nen maru baka. ⁹ Tē ben būu gasiribu bu koo naru ko kpa bu ben sinambun goo nin gari duari. Kpa na n wāa ben suunu sōō sere ka baadommaɔ.

¹⁰ Wunē tōnun bii, a Isireliba dii ten kpunaa sōsio kpa bu sekuru wa ben toranun sō, kpa bu wa bu yen kpunaa yen asansi mēeri. ¹¹ Sekuru tā n bu mwa yēn sō ba tuba ye ba kua, a bu dii ten kpunaa sōsio nge mē ba koo tu banisina, ten dēɛbu ka ten yasum ka ten kōnnōsu ka ten ganān buraru ka ten woodaba, a ye kpuro yoruo ben nani biru. Ba koo wooda ye kpuro swīwa ten bana sōō. Yeni ya ko n sāawa ten banan wooda. ¹² Guuru wōllō batuma ye ya ka bu sikerene, ba koo ye garisiwa deera. Yeniwa ya sāa dii ten wooda.

Yāku yeru ka yākunu

¹³ Durō wi, u yāku yeru yīira ka yīirutia ye ya ka gōm soo teeru ka nōm wīi teeru nē. Wōru ge ga ka yāku yee te sikerene gen yasum mu sāawa yīirutia tia. Ma yen dukum mu sāa yīirutia tia. Ma yen nōō bōkan biru, ya sāa gōm soorun bōnu. ¹⁴ Saa wōru gen tem di n ka girari sāa yee ten temō ya kua yīirutii yiru. Ma yen yasum mu maa sāa yīirutia tia. Saa yāku yee ten boka

piibun di n ka girari ten baka bakaa, ya saawa yirutii nne. Ma yen yasum maa saa yirutia tia. ¹⁵ Yaku yee ten wallo mi ba ra dso sore, ten gunum mu saawa yirutii nne, ma ba kaanu nne kua ba gira tia tia ten goonun yinna yeno. ¹⁶ Yaku yee ten goonu nne kpuro nu newa. Nu saawa yirutii wakura yiru yiru. ¹⁷ Ten baka yirusen goonu nne kpuro na newa. Ni kpuro nu mawa yirutii wakura nne nne. Ma ba wuru kua ye soo ba ka ye sikerena yirutia tian yasum saka. Baka yen nso baka ya saawa gom soorun bonu. Ma yen yootii yi meara soo yari yeri gia.

¹⁸ Duru wi, u maa nun sowa u nee, tonun bii, ameniwa Yinni Gusuno u gerua. U nee, doma te ba yaku yee te bana ba kpa, ma ba ki bu yaku dso mwaaruginu ko kpa bu yem yeka, wooda ye ba koo swii wee. ¹⁹ Lefiba soo, Sadakun bweseru soora kaa yaku kowobu wuna ba n da nun yakuru kua kpa a bu naa kine kpendu we moyaru yakurun so. ²⁰ Kpa a ten yem sua a yeka yaku yee ten kaanu nne ye soo ka ten goonu nne ye soo ka sere maa yen baka yiruse ye soo a ka sikerena. Nge meya kaa ka yaku yee te disi waka kpa a tu sarasia. ²¹ Kpa a naa kine ten yaa sua a doke dso soo batuma gaa soo ye ba sooru kua toowo. ²² Toru yiruse soo, kaa ka bo kineru nawa te ta ni alebu gaa mo kpa a ka tu yakuru ko torarun so. Nge meya kaa ka saa yee te sarasia nge me a raa kua ka naa kine te. ²³ A n torarun yaku te kua a kpa, kaa maa naa kineru ka yaa kineru sua ni nu kun alebu gaa mo. ²⁴ Kpa a ka nu da wi, Yinni Gusunon mi a ka yakuru ko. Yaku kowobu ba koo nin yaa boru yekawa kpa bu ka nun ye yaku dso mwaaruginu kua. ²⁵ Soo nooba yirun baa soo tso baatere, kaa n da bo kineru ka naa kineru ka yaa kineru gowa a ka torarun yakuru ko. ²⁶ Nge meya soo nooba yiru yen baa soo ba koo ka yaku yee te sarasia kpa ta n wa wi, Yinni Gusunon so. ²⁷ Soo nooba yiru yen biru, soo nooba itase, yaku kowobu ba koo kpi bu den tambu yaku dso mwaaruginu ka siarabuginu kua wi, Yinni Gusunon mi. Kpa u ka bee nonu geu meari. Wi, Yinni Gusunowa u yeni gerua.

44

Saa yerun konno

ge ga waa soo yari yeri gia

¹ Duru wi, u maa ka Esekieli da toowo konno ge ga waa soo yari yeri gia. N deema konno ge, ga kenuawa. ² Yera Yinni Gusuno u nun sowa u nee, konno ge, ga ko n kenuawa ba n gu keniamo. Goo kun maa saru mi, domi ne, Gusuno Isireliban Yinniwa na dua min di. Yen so, ga ko n kenuawa. ³ Adama been kparo u koo kpi u sina mi, u ka di ne Yinni Gusunon wuswaa. Wiya u koo maa kpi u du konno gen aderon di kpa u yari min di.

Bango sariba ba n du

Yinni Gusunon saa yero

⁴ Ma duru wi, u ka Esekieli da konnowo ge ga waa soo yesan nom geu gia saa yee ten dee deeru. Ye Esekieli u meara yera u wa wee Yinni Gusunon yikon girima ya win saa yee te yiba. Ma u yiira u wiru ten girari. ⁵ Yera Yinni Gusuno u nee, tonun bii, a wunen laakari dokeo kpa a meari saa saa ka wunen tiin noni kpa a swaa daki a no ye kon nun so saa yee ten woodaban so. A yen dubu ka yen yaribun wooda noni dokeo.

⁶ A Isireliba sowa be, be ba saa mem no sariba a nee, ben daa kosa ye, ya den man nua. ⁷ Wee ba dera ton tuko bango sariba be ba n man saama ba dua nen saa yero ba tu disi doke. Sanam me be, Isireliba ba man yakuru kuamme ka pre ka yaa gum ka yaa yem, ba ku ra nen arukawani mem noowe ben daa kosan so. ⁸ Ben ti ba n nen saa yerun samburu noni doke. Adama saba ba tu nomu sondia. ⁹ Ne, Yinni Gusuno na nee, te, soo goo u n waa ben suunu soo, ma u n man saama, ma u n maa bango kua, u n du nen saa yeri mi.

Woda Lefiban so

¹⁰ Yeniban biru, Yinni Gusuno u maa nee, Lefi be ba raa ka man tonda sanam me Isireliba ba man deri ma ba da ba bunu swii, ba koo ben toranun are mwa. ¹¹ Ba ko n saawa nen saa yerun som kowobu. Bera ba ko n da n saa yee ten konnosu mara. Kpa ba n ten soma mo. Beya ba ko n da Isireliban yaku dso mwaaruginu yaa sake kpa ba n waa ne Yinni Gusunon so. ¹² Wee te, ba saa Isireliban yaku kowobu bunun nuura, ma ba dera Isireliba ba tora. Yen so, kon nama sua n bu so kpa bu ben toranun are mwa. ¹³ Na n maa wurama bu man susi bu Isireliba yakuru kua. Ba n maa du nen saa yerun dii derao ka dii te ta dere gem gem mi. Ba koo sekuru wa kpa bu ben daa kosan are mwa. ¹⁴ Saa yerun nenun soma kon bu we bu ko.

Woda

yaku kowo tonwerobun so

¹⁵ Adama yaku kowobu Lefiba Sadakun bweseru soo, be ba samburu kua nen saa yero sanam me Isireliba ba tora ba man deri, beya ba ko n da man susi bu yakuru ko ka pre ka yaa gum ka yaa yem. Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua. ¹⁶ Beya ba ko n da du nen saa yero

kpa bu susi nen tabuluᵋ bu man sā. Kpa bu nen sāa yee ten sɔmburu nɔni doke. ¹⁷ Bā n duᵋ sāa yee ten yaara sɔkaaᵋ, kon de ba n sāa yānu dokewa ni ba kua ka wēe dangii. Bā n sɔmburu mᵋ sāa yee ten yaara mi ka sere ten tiin sɔwᵋ bā n yānu dokemᵋ ni ba kua ka yāa sansu. ¹⁸ Ba ko n dawani bakuawa kpa ba n sokoto kpirinu deewa, ye kpuro ya n sāa ye ba wesa ka wēe dangii. Kpa bu ku raa kpaka sēke bu ku ka wenyān sᵋ. ¹⁹ Bu sere yari bu da yaara mi Isireliba ba mēne, ba koo gina ben yāku yāa ni potiriwa bu yi sāa yeru mi. Kpa bu ku raa ka nu tɔmbu baban sᵋ nu disi duura. Saa ye, kpa bu ganu doke bu ka yarima.

²⁰ Yāku kowobu ba n̄ wii pᵋuru potamᵋ. Ba n̄ maa derimᵋ ben seri yi denya. ²¹ Yāku kowo goo u ku raa tam nᵋ u sere da nen sāa yerun yaara sɔkaaᵋ. ²² Ben goo u ku raa maa gᵋmini n̄ kun mē kurᵋ wi ba yina sua kurᵋ. Isireliba sᵋra u koo wᵋndia wi u kun durᵋ yē sua. Adama u koo kpī u yāku kowo goon gᵋmini sua.

²³ Ba koo nen tɔmbu sᵋsiwa ye ya sāa nē Gusunᵋgia ka ye ya n̄ sāa nēgia. Yeya, ye ya dēere ka ye ya n̄ dēere. ²⁴ Bera ba koo nen tɔmbu siria nge mē nen woodaba ba gerua. Kpa bu nen woodaba mēn nᵋwa ka nen tᵋo baka ni na bu wē, kpa bu nen tᵋo wērarugiru bēere wē.

²⁵ Yāku kowo u ku goon goru baba kpa u ku raa tii disi doke. Adama u koo kpī u win tiin tondon goru baba ka win merogiru ka win bibuginu ka win mᵋᵋguru ka win wᵋnaguru ka win sesu wi u kun durᵋ yēguru. ²⁶ U n̄ tii dēerasia goo ten sᵋ, sᵋ nᵋba yiruwa u koo ko u sere win sɔmburu tore. ²⁷ Dᵋma te u koo du d̄ii te ta dēere mi, u koo gina win tiin toranun yākuru ko. Nē, Yinni Gusunᵋwa na yeni gerua. ²⁸ Wee ye ya ko n̄ sāa ben tubi. Nēna ba koo sɔmburu kua. Ba n̄ bu tem gam wēemᵋ bā n̄ mᵋ Isireliᵋ. Nēna ko na n̄ sāa nge ben tem kosire. ²⁹ Ye ba ka torarun yākunū ka yāku ni ba ra ka toranu sᵋme kua ka kēe ni ba ka naamᵋ ka sere ye ba yi nē, Yinni Gusunᵋn sᵋ, ye kpuro ya ko n̄ sāawa ben d̄ianu. ³⁰ D̄ia gbiikii ni ba koo ka nē, Yinni Gusunᵋ naawa, nu koo kowa yāku kowobuginu. Isireliba ba ko n̄ da ben d̄ia bimin som gem yāku kowobu wēwa kpa n̄ bu domaru kua. ³¹ Adama yāku kowobu ba n̄ yaa goru n̄ kun mē gunᵋ goru dimᵋ n̄ kun mē ye gāanu kasuka nu go.

45

Tem mē ba koo wuna nenem

¹ Yinni Gusunᵋ u maa nēe, sanam mē ba koo Isireliban bwese keri yi tem bᵋnu kua, ba koo tem gam wunawa mu n̄ sāa kēru te ba Yinni Gusunᵋ wē. Tem men dēebu ko n̄ sāawa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba yenda nᵋbu (25.000). Men yasum maa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba wᵋkuru (10.000). Mē kpuro mu ko n̄ sāawa mē ba wuna ba yi Yinni Gusunᵋn sᵋ. ² Tem mē sᵋra ba koo batuma wuna sāa yerun sᵋ. Yen dēebu ka yen yasum mu ko n̄ nēwa mu n̄ sāa deka nēra wunᵋm wunᵋm (500) kpa bu maa batuma gaa deri mi, bu ka sikerena ya n̄ sāa gᵋm soonu weeraakuru. ³ Ba koo maa batuma gaa wuna gbiikaa ye sᵋ mi ba koo Yinni Gusunᵋn sāa yeru swī. Ya ko n̄ sāawa nenem Yinni Gusunᵋn sᵋ tem mē sᵋ. ⁴ Yera ya ko n̄ sāa yāku kowobugia be, be ba ra Yinni Gusunᵋ sɔmburu kue sāa yerᵋ. Miya ben dia ko n̄ wāa ka Yinni Gusunᵋn sāa yeru. ⁵ Batuma mi Lefiba ba ko n̄ wāa yen dēebu ko n̄ sāawa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba yenda nᵋbu (25.000). Yen yasum maa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba wᵋkuru (10.000). Kpa bu dia yendu ko mi. ⁶ Yinni Gusunᵋn batuma yen deedeeru, ba koo maa batuma gaa wuna mi Isireliba ba koo ben dia bani. Batuma yen dēebu bu ko n̄ sāawa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba yenda nᵋbu (25.000) kpa yen yasum mu n̄ sāa gᵋm soonu nᵋrᵋbun suba nᵋbu (5.000). ⁷ Ba koo maa batuma gaa wuna ben kparon sᵋ. Ya ko n̄ wāawa Isirelibagian nᵋwᵋ ka sere maa Yinni Gusunᵋgian nᵋwᵋ. Batuma ye, ya koo dawa saa sᵋo duu yerun di n̄ ka girari nim wᵋku, saa maa sᵋo yari yerun di sere ka mi Isireliban tem mu yᵋra. Yen dēebu bu ko n̄ ka Isireliban bwese kera tian tem nēwa. ⁸ Nge meya kparobu ba ko n̄ ben tem mᵋ Isireliᵋ. Bā n̄ maa nen tɔmbu dam dᵋremᵋ bu begim mwa. Ba koo bu mu deriawa.

Sina bokon saria ka tɔmbugia

⁹ Wee ye nē, Yinni Gusunᵋ na gerua. Na nēe, bēe Isireliban sina bibu ya den tura. I de wᵋraru ka dam dᵋrebu bu kpe. I gem ka wooda swīyo kpa i ku maa nen tɔmbu wᵋrari ye ba mᵋ. Nē, Yinni Gusunᵋwa na yeni gerua.

¹⁰ I de bēen kiloba ka bēen yīrutinu nu n̄ sāa dee dee. ¹¹ Sakaku ge ba ra ka d̄ia bimi yīre ba mᵋ efa ka ge ba ra ka gāa yarum yīre ba mᵋ bati, i de ni kpuro nu n̄ nē. Kpa ye kpuro ya n̄ sāa sakaku ge ba mᵋ homerin bᵋnu wᵋkurun tia. ¹² Sii geesun gobi sikili tia ya n̄ maa sāa gobi yi ba mᵋ gera yendu, kpa sikilin gobi wata ya n̄ maa sāa minu tia.

¹³ Wee kēe ni i ko i n̄ da wē. I n̄ bēen alikama ka d̄ia bima ye ba mᵋ ᵋsu gā, i ko efan bᵋnu nᵋba tian sube teeru suawa homeri tia sᵋ. ¹⁴ I n̄ maa gum wēemᵋ, i ko i mu yīrewa ka sakaku ge ba mᵋ bati. Bati wᵋkuru ta sāawa homeri tia. Homeri ka keri ya sāawa tia. Batin bᵋnu wᵋkurun tia i ko i wuna. ¹⁵ Isireliᵋ, yāa gᵋo sᵋo, yāanu goobu (200) n̄ n̄ wāa, yāa teera i ko i wē kērun sᵋ n̄ kun mē yāku dᵋo mwaararugirun sᵋ n̄ kun mē siarabun yākurun sᵋ. Nge meya nē, Yinni Gusunᵋ kon ka bēe bēen toranu suuru kua. Nē Yinni Gusunᵋwa na yeni gerua.

¹⁶ Isireliba kpurowa ba ko n da ben kparo kɛɛ te wɛ. ¹⁷ Domi wiya u ko n da yāku nin wunanasu ko Isireliban sɔ suru kpao baawure sɔɔ ka tɔ wɛrarugiru sɔɔ, tɔɔ bakaru baatere sɔɔ gesi. Yāku ni ba ko n da ko mi, niya yāku dɔɔ mwaararuginu ka kɛnu ka yāku ni ba ra ko ka gberun dīanu ka torarun yākunu ka sere siarabun yākunu.

Yāku yerun deerasiabu

¹⁸ Ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na neɛ, suru gbiikoon tɔɔ gbiikiru, ba koo naa kineru sua te ta ñ alebu gaa mɔ. Kpa bu ka sãa yee te disi wɔka. ¹⁹ Yāku kowo u koo naa yen yem sua kpa u yɛka sãa yee teo kɔnnɔn kadiriba sɔɔ ka sere yāku yerun goonu nneɛ nɔɔ bɔkan wɔllɔ ka sere dii yaara ye ya wãa sɔwɔn kɔnnɔwɔ kadiriba sɔɔ. ²⁰ Suru win sɔɔ nɔɔba yiruse sɔɔ, ba koo maa yākuru ko be ba tora ba ñ ka baarun sɔ. Nge meya ba koo ka sãa yee te sãrasia.

²¹ Suru gbiikoon sɔɔ wākura nneɛ sɔra ba koo Gɔɔ sararibun tɔɔ bakaru di. Ba koo tɔɔ te diwa sɔɔ nɔɔba yiru. Pɛɛ ye ba kun seeyatia dokewa ba koo di tɔɔ ni sɔɔ. ²² Yen dama te, Isireliban kparo u koo naa kineru gowa win toranu ka win tambuginun sɔ. ²³ Sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ, tɔɔ baatere ketɛ kinenu nɔɔba yiru ka yãa kinenu nɔɔba yiruwã u koo go u ka yāku dɔɔ mwaararuginu ko. Kpa u maa boɔ kinenu nɔɔba yiru go toranun yākunun sɔ, yen gaa ya kun alebu gaa mɔ. ²⁴ Yen biru alikaman som kilo tena ka gum ditiri nɔɔba tia ba koo sɔndi naa ka yāaru baateren wɔllɔ.

²⁵ Suru nɔɔba yirusen sɔɔ wākura nɔɔbuse sɔɔ, tɔɔ bakarun sanam, yāku tee niya ba koo ko sɔɔ nɔɔba yiru ye sɔɔ ka yen som mɛ, ka gum mɛ.

46

Wooda

ye Isireliban kparo u koo swi

¹ Ne, Yinni Gusuno na neɛ, sãa yerun yaara sɔkaan kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia, ga ko n kenuwãa sɔɔ nɔɔba tia ye sɔɔ ba ra sɔmburu ko. Adama ba koo gu keniwãa tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpao ù n yara. ² Isireliban kparo u koo duwa saa kɔnnɔ ge ga wãa tɔwɔn di kpa u na u yɔra kɔnnɔ gen kadirin bɔkuɔ sanam mɛ yāku kowobu ba nùn yāku dɔɔ mwaararugiru ka siarabun yākuru kuammɛ. Saa ye sɔɔ, u ko n yiirewã kɔnnɔ gen mi. Yen biru kpa u yari. Ba ñ kɔnnɔ ge kenunɔ sere yoka. ³ Isireliba ba koo na bu kpunawã bu Yinni Gusuno beere wɛ kɔnnɔ gen mi tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ ka sere maa suru kpao baawure sɔɔ.

⁴ Tɔɔ wɛrarugii te sɔɔ, sina boko u koo yāku dɔɔ mwaararugiru ko ka yãa kpemminu nɔɔba tia ka sere maa yãa kinɛ teeru. Ni kpuro nu kun alebu gaa mɔ. ⁵ U koo maa alikaman som kilo tena sɔndi yãa kineru baateren wɔllɔ ka sere maa gum ditiri nɔɔba tia som men wɔllɔ. Som mɛ u kiwa u koo sɔndi yãa kpemminu wɔllɔ. ⁶ Suru kpao ù n yara, u koo naa kinɛ kpendu gowa te ta ñ alebu mɔ ka yãa kpemminu nɔɔba tia ka yãa kinɛ teeru, ni kpuro nu kun alebu mɔ. ⁷ Meyã u koo maa alikaman som kilo tena sɔndi naa kineru baateren wɔllɔ ka yãa kineru baateren wɔllɔ. U koo gum ditiri nɔɔba tia doke som mɛ sɔɔ kpa u yãa kpemmii nin wɔllɔ som sɔndi mɛ u ki. ⁸ Ben kparo u koo duwa saa dii yaaran kɔnnɔn di. Min diya u koo maa ka yari. ⁹ Adama Isireliba bã ñ man sãaru na tɔɔ bakaru garu sɔɔ, be ba dua saa kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nom geu gian di, ba koo yariwã ka kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nom dwaru gia. Be ba maa dua saa kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nom dwaru gian di, ba koo yariwã ka kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yɛsan nom geu gia. Goo kun yari kɔnnɔ ge u ka duan di. ¹⁰ Ben kparo u koo du sanam mɛ ba duɔ kpa u yari sanam mɛ ba yariɔ.

Yākunun wooda

¹¹ Tɔɔ bakanun sanam, bã ñ yākuru mɔ ka naa kineru ka yãa kineru, alikaman som kilo tena ba ko n da sɔndi sabe nin baateren wɔllɔ ka gum ditiri nɔɔba tia. Adama ñ n yãa kinɛ kpendun na ba ka mɔ, som mɛn nɔɔ ba kiwã ba koo ka na.

¹² Ben kparo ù n gɔru doke u yāku dɔɔ mwaararugiru ñ kun mɛ siarabun yākuru ko, ba ko n da nùn kɔnnɔ ge ga wãa sɔɔ yari yeru gia keniewã. U koo tu kowa nge mɛ u ra ko tɔɔ wɛrarugiru sɔɔ. U n yara u doona kpa bu kɔnnɔ ge kene.

¹³ Tɔɔ baatere ba ko n da Yinni Gusuno yāku dɔɔ mwaararugiru kuwãa ka yāaru wɔɔ tiagiru te ta ñ alebu gaa mɔ. Ba ko n da tu kowa bururu baatere. ¹⁴ Bururu baatere, ba ko n da yākuru kowa ka som kilo nɔɔbu ye ba burina ka gum ditiri yiru. Meyã ba ko n da tu ko tɔɔ baatere sere ka baadommaɔ. ¹⁵ Nge meya bururu baatere ba ko n da Yinni Gusuno yāku dɔɔ mwaararugiru kue ka yãa kinɛ kpendu ka som ka sere maa gum. Meyã ba ko n da tu ko sere ka baadommaɔ.

Ye n sãa Isireliban kparon

bibugia

¹⁶ Ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na nee, Isireliban kparo u n win bibun turo tem ka, tem me, mu koo kowa bii win bibun bweserugim. ¹⁷ Adama u n win yoo tem ka, yakiabun wso ga n tura yoo wi, u n ko n maa tem me mo. Saa ye soo, mu koo kowa wi, kparo wigim. Win bibu tanawa ba koo kpi bu win tem tubi di. ¹⁸ Kparo wi, u ku raa win tambu tem mwaari. Ye u koo win bibu we kparo u de ya n wee win marun di. Kpa nen tambu soo goo u ku raa ka win tem bia.

Saa yerun doo koo yeru

¹⁹ Duru wi, u ka Esekieli da diru te ta wa yaaku kowobun s5 saa yero. U dua saa konno ge ga wa s5o yesan nom geu gian di. Yen soo mi, ayeru gara wa s5o duu yeru gia. ²⁰ Ma u nun s5owa u nee, aye te, ta saawa mi yaku kowobu ba ko n da toranun yaku yaa yike kpa bu som me ba ka yakunu kua some. Nge meya ba n maa ka yi doo soowo Isireliba bu sere ye babiri. Domi ya saawa Yinni Gusungia.

²¹ Yen biru u maa ka nun da yaara tokaaa. Ma ba da yen goonu nne ye kpuron mi. Ma u deema ba batuma gaa wa goo ten baateren mi. ²² Batuma yen baayeren deebu bu saawa gom soonu weeru ma yen yasum maa saa gom soonu tena. Ye nne ye kpero ya newa. ²³ Ba gana kua ba ka ye nne ye kpero sikerena. Ma ba dosu gira gana ye soo. ²⁴ Ma duru wi, u nun s5owa u nee, ya saawa mi saa yee ten som kowobu ba ko n da yaa yike ye tamba ka yakuru na.

47

Daa te ta yarimo

saa saa yerun di

¹ Yen biru duru wi, u ka Esekieli gosira saa yerun konnowo. Yera nim mu kuramo dii ten konnon tem di soo yari yeru gia. Domi dii ten konno ga merawa soo yari yeru gia. Ma nim me, mu kokumu mu doo saa yerun nom geu gia yaku yerun soo yesan nom dwaru gia. ² Ma u maa ka nun da konno, ge ga wa s5o yesan nom geu gia. Ma ba besira ba da soowo sere konnowo ge ga wa s5o yari yeru gia. Ma Esekieli u wa nim me, mu kokumawa nom geu gia. ³ Duru wi, u da soo yari yeru gia. N deema u wee neni win nomoo. Nge me u doo, u yam mi yira gom soonu norobu (1.000). Ma u Esekieli taburasia. Ma nim me, mu na sere win naa wina. ⁴ Yen biru u maa gom soonu norobu yira. Ma u dera Esekieli u nim me tabura. Ma nim me, mu na sere win duu wina. Ma u maa susi u yira gom soonu norobu. Ma mu na sere win poroo. ⁵ Ma u maa yira gom soonu norobu mi n saa nim bwee bakaru te Esekieli u n kpe u tabura. Domi nim me, mu duku. Goo kun kpe u maa tabura ma n kun mo ka keeri. ⁶ Ma u Esekieli s5owa u nee, tonun bii, a ye kpero mera saa saa?

Ma u ka nun wurama daa ten soowo. ⁷ Ye u ka nun tura mi, yera u wa danu nu dabi daa ten goo gookoo. ⁸ Ma u nun s5owa u nee, nim me, mu koo kokuwa mu da woo bera ye ya wa s5o yari yeru gaa ka wowa ye ba m Arabaa kpa mu sere da nim waku. Meya mu koo nim wkun nim deerasia. ⁹ Mi nim me, mu gesi dua kpero, hunde koni ye ya wa mi ya ko n wauru mawa. Kpa swee yi n dabi. Domi mi nim me, mu dua kpero mu koo me mu te deerasiawa. ¹⁰ Saa Engedin di n ka da Eni Egalaimu, surakaba ba ko n da n wawa mi, ba n yakoronu keewa daa ten gooro. Ta ko n swee bwese bweseka mawa nge nim waku ge ba sokumu Mediterane. Swee yi, yi ko n dabi. ¹¹ Adama ba koo ten daa burenu ka ten yerusu deriwa boo te ta wa min s5. ¹² Ten goono daa ko n kpiawa nin wurusu kun deruramu, nin marum kun maa kpeemo. Nu ko n da yewa suru baawure. Domi nu ko n nim waamawa saa yerun di. Ba ko n da daa nin marum diwa kpa bu ka nin wurusu bararun tim ko.

Yinni Gusuno u Isireliban

tem noo bura yenu yimo

¹³ Ameniwa ne, Yinni Gusuno na gerua. Na nee, bee Isireliba, tem me i ko i bonu ko, kon bee men noo bura yenu s5osi. Yosefun bwese kera bonu yiruwa ya koo wa. ¹⁴ Bwese keri yi yi tien bonu ya ko n newa. Domi ne, Yinni Gusuno na nama sua na borua na nee, been baababara kon mu we. Yen s5ona bee i ko i mu wa i tubi di. ¹⁵ Tem men noo bura yeru wee. S5o yesan nom geu gia, ta torua saa nim waku ge ba m Mediteranen di n ka da Hetilonin swaa sere ka Sedadin wuu duu yero, ¹⁶ ka Hamati ka Berotaa ka Siburaimu. N deema wuu si, su wawa Damasi ka Hamatin noo bura yerun baa soo ka Hasee Hatikonin tem Hafaranin tem noo bura yeru gia. ¹⁷ Nge meya soo yesan nom geun tem noo bura yee te, ta ko n wa saa nim waku ge ba m Mediteranen di n ka girari Hasaa Enoowo Damasin tem noo bura yero ka Safonio Hamatin tem noo bura yero. ¹⁸ S5o yari yeru gia maa tem men noo bura yeru ta koo daa te ba m Yuudeni swiwa Hafarani ka Damasi ka Galadi ka Isireliban tem baa soo. Ta ko n wawa saa tem noo bura yee te ta wa s5o yesan nom geu gian di n ka na nim waku boruguu soo yari yeru gia. ¹⁹ S5o yesan nom dwaru gian tem noo bura yee te, ta koo dawa saa Tamaan di sere ka Meriban bwiaa Kadasi kpa tu Egibitin daaru swi sere n ka girari nim waku ge ba m Mediterane.

Nɔɔ bura yee te ta wāa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia, tera mi. ²⁰ Sɔɔ duu yeru gian tem nɔɔ bura yeru ta ko n sāawa nim wāku ge ba mɔ Mediterane ma ya yāra Hamatin deedeeru sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yerugiara maa mi.

²¹ Bɛɛ Isireliban bwese keri wākura yiru sɔɔ ²² i ko i tem mɛ bɔnu ko ka tete bɛɛn tii tiine sɔɔ ka sɔɔ be ba wāa ka bɛɛ ba ka bibu mara bɛɛn suunu sɔɔ. I ko i bu garisiwa nge Isireliba. Kpa i tibi ye bɔnu ko ka be sannu ka tete. ²³ I ko i sɔɔ nùn win baa wēwa bwese kera ye sɔɔ u wāa. Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

48

Ba tem mɛ bɔnu kua

¹ Isireliban bwese kera baayeren yīsiru wee ka bɔnu ye yen baayere ya wa. Danun bwese kera ya yen baa wa sɔɔ yēsan nɔm geu gia, swaa ye ya dɔɔ Hɛtiloniɔ Hamatin di n ka da Hasaa Enɔɔ gia Damasi ka Hamatigibun tem bɔkuɔ. Tem mɛ, mu wāawa saa sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yerun di n ka da sɔɔ duu yeru gia. ² Danu ben bɔkuɔ, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero Aseɛbagima mu wāa mi. ³ Aseɛbagim bɔkuɔ Nefitalibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero. ⁴ Nefitalibagim bɔkuɔ, Manasebagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero. ⁵ Manasebagim bɔkuɔ Efaraimubagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero. ⁶ Efaraimubagim bɔkuɔ Rubenibagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero. ⁷ Rubenibagim bɔkuɔ Yudabagima mu wāa mi, saa sɔɔ yari yerun di n ka da sɔɔ duu yero.

Tem

mɛ ba koo Yinni Gusunɔ wɛ

⁸ Yudaban tem bɔkuɔ sɔɔ yari yeru gian tem nɔɔ bura yeru mi, n ka da nim wāku ge ba mɔ Mediterane sɔɔ duu yeru gia, bera miya ba koo Yinni Gusunɔn tem yīre. Men dɛɛbu bu ko n ka Isirelibagim nɛwa kpa men yasum mu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu (25.000). Kpa bu Yinni Gusunɔn sāa yeru bani men suunu sɔɔ. ⁹ Batuma ye ba koo Yinni Gusunɔ deria mi, yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu (25.000). Kpa yen yasum mu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba wākuru (10.000). ¹⁰ Yāku kowoba ba koo batuma yen sukum sua. Kpa ya n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yēsan nɔm geu gia. Sɔɔ duu yeru gia gɔm soonu nɔrɔbun suba wākuru. Sɔɔ yari yeru gia maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wākuru kpa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gia yen dɛɛbu bu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu. Kpa Yinni Gusunɔn sāa yeru ta n wāa yen suunu sɔɔ. ¹¹ Yāku kowo Sadakun bibun bwesera ta ko n tem mɛ mɔ. Domi beya ba wāa ne, Yinni Gusunɔn samburu sɔɔ sanam mɛ Lefi yāku kowo be ba tie ka Isireliba ba man deri. ¹² Batuma ye, ya ko n sāawa nenem ye ba wuna Isireliban tem di Lefiban tem nɔɔ bura yerun bɔkuɔ. ¹³ Lefi ben tem mu ko n wāawa yāku kowobugim bɔkuɔ. Mu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu. Yen yasum maa gɔm soonu nɔrɔbun suba wākuru. ¹⁴ Ba n mɛ sɔɔ gam gum dɔramɔ. Ba n maa kpɛ bu ka mu gam kasina n kun mɛ bu mu goo wɛ. Domi mɛya mu kpuro kere yèn sɔ mu sāa Yinni Gusunɔgim.

Batuma ye ya ko n sāa

sina bokogia ka wuugibugia

¹⁵ Tem mɛ mu tie, men yasum mu sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba nɔɔbu (5.000). Ma men dɛɛbu bu sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu (25.000). Ye kpuro ya ko n sāawa wuugibugia. Me sɔɔra ba koo ben dia bani ka sere ye ya tie. Wuun batuma yen goonu nne ye kpuro ya ko n nɛwa, ¹⁶ gooru baatere ta n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba nne ka nɛra wunɔbu (4.500). ¹⁷ Ba koo batuma gaa deriwa bu ka wuu ge sikerena ya n sāa gɔm soonu goobu ka weeraakuru (250) yen goonu nne ye kpuro sɔɔ. ¹⁸ Batuma ye ya tie wuugian yēsi yēsiaka ya ko n wāawa yāku kowobugim bɔkuɔ. Yen dɛɛbu bu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba wākuru (10.000) sɔɔ yari yeru gia ka maa sɔɔ duu yeru gia. Batuma ye sɔɔra ba koo dīanu duure ni ba ko n da ka be ba wuu gen samburu mɔ nɔɔri. ¹⁹ Ba koo som kowo be gosiwa bwese kera baayeren min di. Be kpurowa ba koo wuku tem mɛ sɔɔ. ²⁰ Yinni Gusunɔn tem mɛ kpuron goonu nne kpuro nu ko n nɛwa, nu n sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu nɔɔbu (25.000). Mɛ sɔɔra ba koo wuun batuma wāa. ²¹ Batuma ye ya tie, ya ko n sāawa sina bokogia kpa ya n Yinni Gusunɔgia ye suunu doke ka sere mi wuugibu ba koo sina. Yen yasum mu ko n sāawa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ yari yerun tem nɔɔ bura yeru gia, yen dɛɛbu bu n maa sāa gɔm soonu nɔrɔbun suba yenda nɔɔbu sɔɔ duu yeru gia nim wāku ge ba mɔ Mediterane gia. Nge mɛya batuma ye ba wuna Yinni Gusunɔn sɔ ka sāa yee ten sɔ, ye kpuro ya ko n wāawa tem men suunu sɔɔ. ²² Lefiban batuma ka wuugia ye, ya ko n ben kparogia bɔnu sāawa yiru. Ya ko n wāawa Yudabagia ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm geu gia ka sere Benyamɛbagia ye ya wāa sɔɔ yēsan nɔm dɔwaru gian baa sɔɔ.

*Bwese keri yi yi wāa**sōo yēsan nōm dwardan tem*

²³ Bwese keri yi yi tien tem wee. Benyamēbagim mu ko n wāawa saa Isireliban tem nōo bura yerun sōo yari yerun di n ka da nim wōku ge ba mō Mediteranēo sōo duu yero. ²⁴ Benyamēbagim bōkuo Simeābagima mu ko n wāa mi, sōo yari yerun di n ka da sōo duu yero. ²⁵ Simeābagim bōkuo Isakaribagima mu ko n maa wāa mi, saa sōo yari yerun di n ka da sōo duu yero. ²⁶ Isakaribagim bōkuo Sabulonibagima mu ko n maa wāa mi, sōo yari yerun di n ka da sōo duu yero. ²⁷ Sabulonibagim bōkuo Gadibagima mu ko n maa wāa mi, sōo yari yerun di n ka da sōo duu yero. ²⁸ Gadibagima mu ko n sāa Isireliban tem nōo bura yeru sōo yēsan nōm dwardu gia. Ta koo dawa saa Tamaan di sere Meriban bwiaō Kadēsio, kpa tu Egibitin daaru swīi sere n ka da nim wōku ge ba mō Mediteranēo. ²⁹ Tem meya i ko i bonu ko ka tete beē Isireliban bwese keri sōo kpa beēn baawure u win bonu wa. Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

*Yerusalemun kōnnōsu**wōkura yiru*

³⁰⁻³¹ Kōnnōsu wōkura yiruwa ba koo doke Yerusalemuō. Sin baagere ga koo bwese kera tian yīsiro sōbewa. Sōo yēsan nōm geu gia, gana yen dēebu sāawa gōm soonu nōrōbun suba nne ka neera wunōbu (4.500). Kōnnōsu itawa ba koo doke mi. Teu sōo, ba koo Rubenin yīsiro doke, yiruse sōo Yudagiru, itase sōo maa Lefigiru. ³² Sōo yari yeru gia maa gana ya ko n wāa. Yen dēebu bu ko n sāa gōm soonu nōrōbun suba nne ka neera wunōbu (4.500). Ba koo kōnnōsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Yosefun yīsiro mō, yiruse Benyamēgiru, itase maa Danugiru. ³³ Sōo yēsan nōm dwardu gian gana ya ko n ka yōnō dēebu nēwa. Ba koo maa kōnnōsu ita yaba mi. Gbiikuu ga ko n Simeon yīsiro mō, yiruse Isakarigiru, itase maa Sabulonigiru. ³⁴ Sōo duu yeru gian gana ya ko n ka yi yi tie dēebu nēwa. Kpa bu yi kōnnōsu ita yaba nge me ba yōnō kua. Gbiikuu ga ko n Gadin yīsiro mō, yiruse Aseegiru, itase maa Nefitaligiru. ³⁵ Gana ye ya koo wuu ge sikerena kpuren dēebu bu ko n sāawa gōm soonu nōrōbun suba yēndu yiru sari (18.000).

Saa dōma ten di, ba ko n da wuu ge sokuwa Yinni Gusunō u wāa mini.

DANIĒLI

Danielin tireru, Yudaban wahala ka ben nōni swāara ta ka yā sanam mē ba wāa yoru sōo tōn tukobun mi. U tu yorua u ka win tōmbu dam kē bu ka temana baa bā n wāa nōni swāaru sōo. Domi Gusunō u koo bu nasara wē.

Tire te, ta Gusunōn kpāaru ka win girima sōosimō. Wiya u bannu kpuro neni. Wiya u handunia kpare.

Sa ko kpī su tire ten gari bōnu ko yiru. Gbiikaa Danieli ka win bōrōba ba nasara wa ben yiberēban wallo yēn sō ba ben naanē doke Gusunō sōo. Yiruse Danieli u kāsī dabinu wa ni nu sōosimō nge mē bannu ganu koo swīina kpa nu wōruku. Adama Gusunōn tamba koo nasara wa.

Tire ten kpunaa

1. Danieli ka win bōrōba, wiru 1n di sere wiru 6.

2. Danielin kāsīnu, wiru 7n di sere wiru 12.

Danieli ka win kpaasibu

ba wāa Babiloniō

¹ Yoyakimu, Yudaban sina bokon bandun wōo itase sōara Nebukanēsaa Babilonin sunō u na ka win tabu kowobu ba Yerusalemu tarusi. ² Yera Yinni Gusunō u dera u Yoyakimu ka win tōmbu gabu mwa. Ma u dera u sāa yerun dendi yānu ganu gura u ka da Babiloniō u yi win būu dirun arumanin beru yerō.

³ Yen biru, u Asipenasi win sōm kowobun wirugii sōowa u nēē, u Isireliba sōo sina bibu ka wirugibun bibu gabu gosio ⁴ ba n sāa durō burōbu be ba n alebu gaa mō. Kpa ba n bwisi ka yēru ka laakarī mō bu ka kpī bu Babilonin barum keu ko, kpa bu sōmburu ko sina kpaarō. ⁵ Ma sina boko u win tiin dīa nīn bweseru u ra di ka tam mēn bweseru u ra nō bu wē ba n dimō kpa ba n nōrumō baadomma ba n ka keu mō sere n ka ko wōo ita bu sere sōmburu tore sina kpaarō.

⁶ Be ba gōsa mi sōara Yuda beni ba wāa, Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. ⁷ Ma sina bokon sōm kowobun wirugii wi, u bu yīsinu kōsa. Danieligira Belitasaa. Hananiagira Sadaki. Miseligira Mesaki. Asariagira maa Abenēgo. ⁸ Danieli u gōru doke u sina bokon dīanu ka win tam mē yina, kpa u ku raa tii disi doke. Ma u sōm kowobun wirugii wi, suuru kana u ku nūn tilasi ko u ka sese te di. ⁹ Ma Gusunō u dera wirugii wi, u ka Danieli nōnu geu mēera u nūn durom kua. ¹⁰ U nēē, na nēn yinni sina bokon berum mō. Domi wiya u yi ye i ko i di ka ye i ko i nō. U n da maa wa i n bōaru nge bēggii be ba tie, saa ye sōo, kari sōara i man doke mi. Domi ba koo kpī bu man wiru bura.

¹¹ Yera Danieli u be nne yen nōario wi wirugii wi, u bu nōmu sōndia sōowa u nēē, ¹² a de su dīanu di yaa sari kpa su nīm dirum nō sōo wōkurun saka. ¹³ Yen biru, kpa a besen wuswaa mēeri kpa a maa be ba sunōn dīanu dimōn wuswaa mēeri. Yen mē a wa kpa a sun kua mē.

¹⁴ Ma u ben gari yi wura u bu deri sere sōo wōku te. ¹⁵ Ye sōo wōku te, ta tura, yera u ben wuswaa mēera ma u wa ba bwāa do. Ba maa be ba sina bokon dīa duronu dimō bōorum kere. ¹⁶ Ma Danieliban nōario wi, u n maa bu dīa duro ni, ka tam mē wē. U bu dīanu wēwa yaa sari. ¹⁷ Gusunō u aluwaasi nne ye yēru wē. Ma u bu bwisi kā ba Kaladen barum tireru gīa sāa sāa. Ma u bu kua laakarigibu. U maa Danieli bwisi kā u ka dosusu ka kāsīnu kpuro tubusia.

¹⁸ Ye wōo ita ye, ya yiba, ye sina boko Nebukanēsaa u bura mi, yera sōm kowobun wirugii wi, u aluwaasi be kpuro yara u ka nūn bu daawa. ¹⁹ Ma sina boko wi, u ka bu gari kua. Be kpuro sōo, gōo sari wi u sāa nge Danieli ka Hanania ka Miseli ka Asaria. Yen sōna sina boko u bu wura ba n sāa win sōm kowobu. ²⁰ Gari yi sina boko u bu bikia kpuro, ba ra yi wisiwa ka bwisi, ka yēru. Ma u wa ba dobo dobogibu ka sōrobu bwisi kere sere mi n toma, be ba wāa win tem sōo kpuro.

²¹ Ma Danieli u wāa mi sere Sirusi u ka bandu di.

2

Nebukanēsaan dosu

¹ Nebukanēsaan bandun wōo yiruse sōo, u dosu gagu kua. Dosu ge, ga nūn berum mwa sere u kpana u dweeya. ² Yera u dobo dobogibu sokusia ka sōrobu ka būu sinambu ka bwisigibu bu ka nūn win dosu ge sō. Ma tōn be kpuro ba na ba mēna win wuswaa. ³ Ma u bu sōowa u nēē, na dosawa. Ga maa man berum mwa. Na kīwa i man sō ye na dosa.

⁴ Ma bwisigii be, ba sina boko sōowa ka Aramugibun barum ba nēē, yinni, wunēn hunde yu dakaa da! A sun dosu ge sōowō kpa su nun gu tubusia.

⁵ Ma sina boko u maa bu sōwa u nɛɛ, wee ye na gōru doke n bɛɛ kua. I kun man dosu gen tii sōwa ka gen tubusianu sannu, kon de bu bɛɛ botiri botiriwa kpa bɛɛn yɛnusu su ko bansu. ⁶ Adama ì n man gu sōwa ka gen tubusianu sannu, kon bɛɛ kɛɛ dabinu wɛ. Kpa i bɛɛrɛ baka wa. Yɛn sō tɛ, i man dosu gen tii sōwa ka gen tubusianu.

⁷ Ba kɔam nùn wisa ba nɛɛ, yinni, a sun wunɛn dosu ge sōwa kpa su nun gu tubusia.

⁸ Sina boko u bu wisa u nɛɛ, na yɛ sã sã ma i kɪ i gari gawawa. Domi i nua ye na gōru doke n bɛɛ kua. ⁹ Ma i ñ man dosu ge sōwa, ye na gōru doke n bɛɛ kua mi, ya koo bɛɛ kpuro deema. Domi i sōru kpa i ka man weesu ka gari suninu naawawa kpa n ka nɛn gere kōsi. Yɛn sō, i man dosu gen tii sōwa kpa n gia ma i ko i kpɪ i gu tubusia.

¹⁰ Yera ba nùn sōwa ba nɛɛ, goo sari dunia sō mini wi u koo kpɪ u wunɛn gari yini wisi baa be ba dam mō nge wunɛ, ben goo sari wi u gari yinin bweseru bikiare sɔrobun mi, ñ kun mɛ dobo dobogibun mi, ñ kun mɛ Babilonin bwisigibun mi. ¹¹ Ye wunɛ sina boko a bikia mini, goo sari wi u koo kpɪ u nun ye tubusia sere bũnu baasi ya! Wee nu ku ra n maa wãa tɔmbun suunu sō.

¹² Ye sina boko u ben gari yi nua, yera u mōru besira. Ma u wooda wɛ bu Babilonin bwisigibu kpuro go. ¹³ Ma ba sina bokon gari yi kpara ma ba koo Babilonin bwisigii be go. Ma ba Danieli ka win kpaasibu kasu bu go.

Gusunɔ

u Danieli dosu ge sōwa

¹⁴ Sanam mɛ Ariaku sina bokon kirukuban guro guro u yara u ka Babilonin bwisigii be go, Danieli u ka nùn gari kua ka bwisi ka laakari. ¹⁵ U nɛɛ, amɔna sina bokon wooda yeni ya ka dam mō mɛ. Yera Ariaku u nùn gari yin asansi tubusia. ¹⁶ Ma Danieli u da sina bokon mi u nùn kana u nùn deri saa fiiko, kpa u wa u nùn dosu ge tubusia.

¹⁷ Ma Danieli u wuru dirɔ u win kpaasibu Hanania ka Miseli ka Asaria gari yi sōwa. ¹⁸ Ma u bu yiire bu Wōrukoo kana u ben wɔnwɔndu wa kpa u bu dosu ge sō kpa bu ku raa bu go ka bwisigii be sannu.

¹⁹ Yɛn biruwa Gusunɔ u Danieli dosu ge sōwa wōkuru, kāsiru sō. Ma Danieli u nùn siara. U nɛɛ,

²⁰ Yinni Gusunɔ,

wuna ko na n siaramɔ ka baadommɔ.

Wuna a bwisi ka dam mō.

²¹ Wuna a ra saaba gōsie.

Wuna a ra sinambu bandu wɛ.

Wuna a ra maa bu bandu yare.

Wuna a ra laakarigibu laakari wɛ,

kpa a bwisigibu yɛru kɛ.

²² Wuna a ra tɔnu sōsi ye ya berua,

ye u ñ kpɛ u ka tii tubu.

A yɛ ye ya wãa wōkuru sō.

Domi yam bururam mu ra n wãawa wunɛn mi.

²³ Gusunɔ nɛn baababan Yinni, na nun siaramɔ.

Na takaru mō bwisi ka dam mɛ a man kãn sō.

Domi a man sōsi ye sa nun bikia.

A sun sina bokon dosu ge sōwa.

²⁴ Yɛn biru, Danieli u da Ariakun mi, wi sina boko u wooda wɛ u ka Babilonin bwisigibu go. Ma u nùn sōwa u nɛɛ, a ku tɔn be go. A de a ka man da sina bokon mi. Kpa n nùn win dosu ge tubusia.

²⁵ Ma Ariaku u ka Danieli da fuuku sina bokon mi. Ye ba tura mi, yera u sina boko sōwa u nɛɛ, wee na durɔ goo wa Yuda be ba mwɛɛrima sō, wi u koo nun wunɛn dosu ge tubusia.

Danieli u sina boko dosu ge

sōwa ka gen tubusianu

²⁶ Ma sina boko u Danieli wi ba maa yĩsiru kã Bɛlitasaa bikia u nɛɛ, kaa kpɪ a man nɛn dosu gen tii sō ka gen tubusianu?

²⁷ Danieli u sina boko sōwa u nɛɛ, bwisigibu ka sɔrobu ka dobo dobogibu ka bũu sinambu ba ñ kpɛ bu nun asiri ye a bikia mini sō. ²⁸ Adama Yinni goo wãa wallo wi u ra tɔnu asiri sōsi, wiya Gusunɔ. U maa nun sōsi ye n koo kooru. Sanam mɛ a kpɪ, ye a dosa ka ye a wa kāsiru sō wee. ²⁹ Sian bwisikuna a mō. Yera wi u ra tɔnu asiri sōsi u nun sōsi ye n koo kooru. ³⁰ Adama ba ñ man asiri ye sōsi yɛn sō na tɔn be ba tie bwisi kere. Ba man ye sōsiwa kpa n ka nun tubusia kpa a n ka yɛ ye a bwisika wunɛn gōru.

³¹ Sina boko, ye a wa wee. Bwāaroku bakō gaga ga yō wunen wuswaaō. Bwāaroku ge, ga gunu, ga ballimō gem gem. Ma ga nanum mō n kpā. ³² Gen wiru ta sāawa wura gean tii tii. Gen tororu ka gen gāsenu maa sāa sii geesu. Gen nukuru ka gen taanu maa sāa sii gandu. ³³ Gen kōri yi maa sāa sii wōkusu. Ma gen naasu sāa sii wōku si ba ka sōndu mēna. ³⁴ Sanam mē a gu mēera, yera kperu garu ta mendama guurun di te goo kun karamē. Ta na ta gen naasu so ta kōsuka muku muku. ³⁵ Ma sii wōku si, ka sōn te, ka sii gan te, ka sii gee si, ka wura ye, ye kpuro ya sunkura muku muku. Ma ya kua nge doo diri yi ba sara sōō sārērun saa. Ma yi ka woo doona. Baa yin yira a n̄ maa kpē a wa. Adama kpee te ta bwāaroku ge so mi, ta gōsirawa guu bakaru. Ma ta handunian tem kpuro wukiri.

³⁶ Dosu geya mi. Tē, gen tubusianu wee. ³⁷⁻³⁸ Wunē sina boko, wuna a sāa sinambun sunō. Wuna a sāa nge wii wuragii te. Wōrukoowa u nun bandu ka dam ka yiiko ka bēere wē. Ma u nun tambu ka gbeeku yēē ka gunōsu nama bēria a n ka sāa ye kpuron yinni. ³⁹ Wunēn biru, bandu garu ta koo se te ta n̄ wunēgiru dam tura. Yen biru, bandu itaseru gara koo maa se kpa ta n̄ dam mō handunia kpuro sōō. Tera ta sāa nge sii gandu. ⁴⁰ Ma bandu nneseru gara koo maa se, kpa ta n̄ dam mō nge sii wōkusu si su ra gāanu kpuro kōsuku. Nge mēya ban te, ta ko n̄ dam mō tu ka bannu kpuro kōsuku. ⁴¹ Mēya a maa wa ma bwāaroku gen naasu ka gen niki binu sāawa sii wōkusu si ba mēna ka sōndu. Yen tubusiana ban te, ta ko n̄ bōnu sāawa yiru. Ka mē, bōnu tia ya ko n̄ dam mō nge sii wōku si. ⁴² Kpa bōnu tia yu dam bia nge naa niki bii ni nu sāa sii wōku si ba ka sōndu mēna. ⁴³ Sii wōkusu ka sōn te a wa ya mēnne mi sannu, ya maa sōōsimō ma ban ten wirugibu ba ko n̄ kasu ben bibu bu suana kpa bwesenu nu ka ko tia. Adama ya n̄ koorō nge mē ya n̄ koorō sisu ka sōndu bu ko tia.

⁴⁴⁻⁴⁵ Kpee te a wa ta mendama ka tii mi, ma ta sii wōku si, ka sii gan te, ka sōn te, ka sii gee si, ka wura ye kpuro kōsuka muku muku mi, ten tubusiana, ban ten sinambun waati sōō, Wōrukoo u koo bandu garu swii. Goo sari wi u koo ban te fuka. Bweseru garu maa sari te ta koo tu yoru diisia. Ban te, ta koo ban ni nu tie kpeerasia kpa te tōna ta n̄ wāa sere ka baadomaaō. Gusunō Dam kpurogii wiya u nun sōōsi ye n̄ koo kōora. Ye a wa wunen dosu ge sōō kpuro, ya weewa win m̄n di. Yen tubusianu maa sāawa nge mē na nun sōōwa.

⁴⁶ Yera sina boko Nebukanesaa u yiira u wiru tem girari Danielin wuswaaō. Ma u dera ba yākuru kua ka turare bu ka Danieli siara. ⁴⁷ Sina boko u Danieli sōōwa u nēē, ka geema bēēn Yinni wini u būnu kpuro kere, u maa sāawa sinambun Yinni. Wiya u ra tōnu gari asirigii sō. Domi u dera a kpīa a gari asirigii yini gerua.

⁴⁸ Yera sina boko u Danieli kua tōn boko win bandu sōō. Ma u n̄n kēē baka dabinu kā. Yen biru, u n̄n kua Babilonin beran wirugii ka maa yen bwisigibun tōnwero. ⁴⁹ Ma Danieli u sina boko kana u Sadaki ka Mesaki ka Abenego Babilonin bera ye n̄mu bēria. Ma win tii u kua sina bokon bwisi kēō.

3

Nebukanesaa u wooda wē

bu win bwāaroku wuraguu s̄a

¹ Sina boko Nebukanesaa u bwāaroku wuraguu kua. Gen gunum mu sāa gōm soonu wata. Gen yasum maa sāa gōm soonu n̄ōba tia. Ba gu yōrasia batuma gaa sōō ye ba mō Dura, Babilonin tem bera mi. ² Yera sina boko u dera ba tem men sinambu kpuro mēna ka men beri berikan wirugibu ka men bwisi kēōbu ka men siri kowobu ka be ba ra men arumaniba bere ka sere maa men wirugii be ba tie bu ka bwāaroku gen s̄aru tore. ³ Ma tōn be kpuro ba mēna. Ben baawure u yōra bwāaroku gen wuswaaō bu ka gen s̄aru tore.

⁴ Saa yera sina bokon barō u kpara u nēē, bēē bwesenu kpuro i swaa dakio i n̄o ye sina boko u bēē yiirema. ⁵ Ma i nua ba kōba so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, i ko i yiirawa i bwāaroku wuraguu ge s̄a ge sina boko u kua mi. ⁶ Wi u kun yiire u gu sāwa ba koo n̄n kpēēwa mii mii dōō boko wi ba s̄runa suunu sōō.

⁷ Yen sōna saa ye tōn be, ba nua ba kōbi yi ka guu ni so ka mōrōku ni, ka bara ni, ka gāa si, ba yiira ba bwāaroku wuraguu ge sāwa.

Danielin kpaasibu ita be,

ba yina bu bwāaroku ge s̄a

⁸ Yen dama te, Babilonigibu gabu ba seewa ba da ba Yuuba damē sina bokon mi. ⁹ Ba n̄n sōōwa ba nēē, sina boko, wunen hunde yu daka da! ¹⁰ Wunē sina boko, wuna a wooda wē a nēē, baawure wi u nua ba kōbi so ka guunu ka mōrōkunu ka baranu ka gāasu ka bara bwese ni nu tie, u yiire u bwāaroku ge s̄a. ¹¹ Mēya a maa nēē, wi u kun yiire u gu sāwa bu n̄n kpēēyo dōō boko wi ba s̄rūa sōō. ¹² Adama wee Sadaki ka Mesaki ka Abenego, Yuu be a kua Babilonin tem beran wirugibu mi, ba n̄ wunen wooda ye garisi gāanu. Ba ku ra wunen būnu s̄a. Mēya ba n̄ maa yiire ba wunen bwāaroku ge sāwa.

¹³ Ye sina boko u gari yi nua, yera win m̄ru ya seewa u nee, bu doo bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego mwaama. Ma ba da ba bu mwaama ba ka na wi, sina bokon mi. ¹⁴ Ma sina boko Nebukanesa u bu bikia u nee, ka gem, i yinawa i nen b̄nu ka nen bw̄aroku wuragu u ge na kua mi s̄a? ¹⁵ T̄e, i doo i n s̄aru s̄a. I n k̄pam nua ba k̄ba so ka guunu ka m̄r̄kunu ka baranu ka ḡasu ka bara bwese ni nu tie, i yīro k̄pa i bw̄aroku ge s̄a. I n yina, ba koo bee k̄p̄ewa mī mii d̄o boko wi ba s̄rua s̄o k̄pa n wa n̄ n b̄nu weren na u koo bee w̄ra sa n̄n n̄mun di.

¹⁶ Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba n̄n wisa ba nee, yinni, sa n̄ ka tii yinam̄. ¹⁷ A n sun k̄p̄e d̄o boko wi s̄o, Gusun̄ wi sa s̄am̄ u koo k̄p̄i u sun yara d̄o win min di k̄pa u sun w̄ra wunen n̄oman di. ¹⁸ Baa n̄ n meren na, a n ȳe ma sa n̄ wunen b̄nu s̄am̄. Meya sa n̄ maa wunen bw̄aroku ge yīramme.

¹⁹ Ye u ben gari yi nua, yera u ka bu m̄ru kua. Ma u gerua u nee, bu d̄o win k̄p̄aru sosio gem gem. ²⁰ Ma u dur̄o ḡebunu ḡsa win tabu kowobu s̄o be ba dam bo u nee, bu Sadaki ka Mesaki ka Abenego bakuo bu k̄p̄e d̄o boko wi s̄o. ²¹ Yera ba tan be mwa ba b̄kua, ma ba bu k̄p̄e d̄o boko wi s̄o ka ben ȳa ni ba doke sannu. Niya ben yabenu ka ben sokoto ka sere maa ben fur̄su. ²² Ma ba d̄o win k̄p̄aru sosi nge me sina bokon wooda dangia ye, ya gerua. Yera d̄o win yam susura tabu dur̄o be go be ba Sadaki ka Mesaki ka Abenego k̄p̄ebu da mi. ²³ Ma Sadaki ka Mesaki ka Abenego ba w̄ri d̄o boko wi s̄o nge me ba ka bu b̄kua.

Danielin kpaasibu ita be,

ba n̄ d̄o mwaare

²⁴ Yera sina boko Nebukanesa u nanda ma u seewa fia u be ba ra n̄n bwisi k̄e bikia u nee, n̄ n̄ tambu itawa sa b̄kua sa k̄p̄e d̄o boko wi s̄o?

Ba n̄n wisa ba nee, oo, meya.

²⁵ Ma u bu wisa u nee, wee tambu n̄ewa na waam̄ ba s̄im̄ d̄o boko win suunu s̄o. Ba n̄ d̄o mwaare. Be kpuro ba maa kusiarewa ma ben n̄ese u ka w̄llun t̄nu weene.

²⁶ Saa ye s̄aru Nebukanesa u susi d̄o boko win b̄ku u nee, Sadaki, Mesaki, Abenego, bee W̄rukoon s̄m kowobu, i yarima i na mini.

Ma ba yara d̄o boko win min di. ²⁷ Yera wirugii be sina boko u raa soka ba menna mi, be kpuro ba wa ma d̄o kun dam m̄ dur̄o be s̄o. Meya baa ben seri tia ya n̄ d̄o mwaare. Ben ȳa ni ba sebua nu n̄ d̄o numie. ²⁸ Ma Nebukanesa u nāḡiru sua u nee, i Gusun̄ s̄aro wi u s̄a Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni. Domi wiya u win ḡrado ḡrima u ka win bw̄a be ba n̄n naane kua mi faaba ko. Ba ne sina bokon wooda yina, ba n̄ ben wasin wahala garisi ḡanu. Ba yina bu b̄nu goo s̄a ma n̄ kun m̄ Gusun̄. ²⁹ T̄e wooda ye na w̄em̄ wee, t̄nu baawure baa n̄ n bwese teren na u s̄a, ma u Gusun̄, Sadaki ka Mesaki ka Abenego Yinni gari kam gerusi, na kon de bu ȳro b̄tiriwa, k̄pa win yenu gu ko bansu. Domi goo maa sari wi u koo k̄p̄i u t̄nu faaba ko nge me.

³⁰ Yeniban biru, sina boko Nebukanesa u Sadaki ka Mesaki ka Abenego aye bakanu w̄ Babilonin tem bera mi.

Nebukanesaan dosu yiruse

³¹ Sina boko Nebukanesa u bwese ni nu w̄a handunia s̄o kpuro t̄bura u nee, Gusun̄ u de i n alafia m̄.

³² N man w̄re n̄ ka bee s̄ ȳirenu ka maamaaki be W̄rukoo u man s̄osi.

³³ Win ȳre ni, nu k̄p̄a.

Maamaaki ye, win sinara.

Win banda kun k̄peem̄.

U ko n̄ s̄awa sun̄ sere ka baadomma.

4

¹ Ne, Nebukanesa, na w̄a nen sina k̄p̄ar̄o ka b̄ri yendu ka nuku dobu. ² Yera w̄kuru garu s̄o, na dosu gagu kua ge ga man b̄rum mwa. K̄asi ni na wa sanam me na k̄p̄i, nu man nanam mwa. ³ Yen s̄na na wooda yara na nee, Babilonin bwisigibu kpuro bu mennama nen mi k̄pa bu man dosu ge tubusia. ⁴ Yera dobo dobogibu ka s̄obu ka b̄nu sinambu ka Babilonin bwisigibu ba na. Na bu dosu ge s̄owa, adama ba k̄p̄ana bu man gu tubusia. ⁵ Yen biru, Danieli wi ba sokum̄ ka nen b̄un ȳisuru Belitasa u na. N deema b̄nu geeba* ka n̄n w̄a. Ma na n̄n nen dosu ge s̄owa. ⁶ Na nee, w̄i, w̄i u s̄a bwisigibu kpuron wirugii, na ȳe ma b̄nu geebun hunde ya n̄n w̄asi. Yen s̄o, asiri gaa sari ye ya ka n̄n s̄e. Nen dosu ge wee. U man gu tubusio. ⁷ Sanam me na k̄p̄i, ye na dosa wee. D̄aru gara na wa ta ȳs̄ handunian suunu s̄o.

* 4:5 b̄nu geebu - Nebukanesa u n̄ gina tuba ma Yinni Gusun̄wa u w̄a ka Danieli. Yen s̄na u nee, b̄nu geeba ba Danieli somim̄.

Dāa te, ta gunu too.

⁸Ma ta dam mə.

Ten gunum mu sosi sere mu wəllu girari.

Handunian goonu nneḡibu kpuro ba tu waaməwa.

⁹Ten wurusu wā

ma ta mara siki siki nge gandia.

Te səəra handuniagibu kpuro ba ra ben dīanu wa.

Ten saarəwa gbeeku yee yi ra səə sure.

Ten kāasi wəlləwa gunəsu su sokunu sāa.

Te səəra hunde koni baayere ya ra yen dīanu wa.

¹⁰Ma na Gusunən ḡorado goo wa u sarama wəllun di. ¹¹U nəḡiru sua u nēe,

i dāa te kīiyə i sura

kpa i ten kāasi bəəri bəəri.

I ten wurusu wəko

kpa i ten marum səri i yari.

Kpa gbeeku yee yi duki su saa ten saarun di.

Kpa gunəsu su se saa ten kāasin di.

¹²Adama i ten koo kpiriru derio tem səə

ka ten gbini yakasə

ta n bəkua ka sisu ka sii gandun yəni.

Kpa ta n dirum soore

ta n yakasu dimə nge gbeeku yee.

¹³Bu tu tənun bwisikunu wunario.

Kpa bu tu gbeeku yaan bwisikunu dokea.

Kpa ta n sāa me wəə nəəba yiru.

¹⁴Wooda ye, ya weewa saa Gusunən ḡoradoban min di kpa tambu kpuro bu ka ḡia ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra nu wē. U ra wi ba n mam garisi ḡāanu wolle sue.

¹⁵Dosu gera mi, ge nē, Nebukanəsaa na dosa. Tē, wunē Belitasaa, a man gu tubusio domi bwisigii be ba wāa nen tem me səə kpuro ba kpāna bu man gu tubusia. Adama wunē, kaa kpī yən s̄ b̄u geeba ka nun wāa.

Danieli u dosu ge tubusia

¹⁶Yera Danieli wi ba maa sokumə Belitasaa u nanda. Ma u biti soora saa fiiko. Ma Nebukanəsaa u nēe, Belitasaa, a ku de dosu ge, ka gen tubusianu nu nun biti ko.

Danieli u wisa u nēe, yinni, dosu gen tubusianu nu ka wunen yiberəba nēra. ¹⁷A dāru wa ta kpā. Ma ta dam mə. Ten gunum mu girari wəllə. Ma ba tu waamo handunia gira kpuro.

¹⁸Ten wurusu wā. Ma ta binu mara siki siki. Ma handuniagibu kpuro ba ben dīanu waamə te səə. Gbeeku yee yi ra n wāa ten saarə. Gunəsu su maa sin sokunu mə ten kāasi wəllə. ¹⁹Dāa te, ta sāawa wunē sina boko. Domi a kpēa a dam kua ma mu wəllu girari. Ma wunen bandun

dam mu s̄s̄s̄ira handunian goonu nne səə. ²⁰Yen biru, a Gusunən ḡorado goo wa u sarama wəllun di ma u nēe, i dāa te kīiyə i sura tu kam ko. Adama i ten koo kpiriru derio tem səə

mi, ka ten gbini ta n bəkua ka sisu, ka sii gandun yəni yakasu mi. Kpa ta n dirum soore ta n yakasu dimə nge gbeeku yee sere wəə nəəba yiru. ²¹Nen yinni, dosu gen tubusianu wee.

Wərukoowa u nun win himba s̄s̄si ye u kua wunen s̄. ²²Ba koo nun gira tɔmbun suunu s̄ən di. Kpa a n wāa ka gbeeku yee sannu. Kpa a yakasu di nge naa, a n dirum soore sere

wəə nəəba yiru sere a ka ḡia ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē. ²³Wooda ye ba wē ba nēe, bu dāa ten koo kpiriru ka ten gbini derio mi, yen tubusiana ba koo

nun wunen bandu wesia saa ye a wura ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. ²⁴Yen s̄, sina boko, a de a nen gere wura. A de a gea ko a ka wunen durum wuna. A daa k̄s̄a kpuro derio

kpa a s̄arobu wənwendu kua. Saa yera wunen alafia ya koo dakaa da.

Dosu gen gari yi koora

²⁵Yeniba kpuro ya sina boko Nebukanəsaa deema. ²⁶Ye n kua suru wəkura yirun biru, s̄ə teuru yera u s̄imə win d̄ii t̄era wəllə Babiloniə. ²⁷Ma u nēe, Babiloni wee, wuu bəko ge na bana ka nen tiin dam ga n ka sāa nen sina kpaaru. Ga maa nen yiiko ka nen b̄ere s̄əsimə.

²⁸Sanam me sina boko u gari yi gerumə u n̄ kpa, yera nəə ḡaḡa n̄ora wəllun di ḡa nēe, sina boko Nebukanəsaa, a swaa dakio a n̄. Ba nun bandu yara. ²⁹Ba koo nun gira tɔmbun suunu s̄ən di. Kpa a n wāa ka gbeeku yee sannu kpa a n yakasu dimə nge naa sere wəə nəəba yiru

sere a ka wura ma Wərukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kīwa u ra maa nu wē.

³⁰Yande gari yi, yi Nebukanəsaa deema. Ba n̄n gira tɔmbun suunu s̄ən di. Ma u yakasu dim wəri nge naa u dirum soore. Ma win seri denya nge gunə bakerun sansu. Ma win nii

kəkəs̄u su denya nge gunəḡisu.

*Nebukanēsaa**u maa wure u kua tōnu*

³¹ Ma Nebukanēsaa u nēē, ye saa ye, ya doona, yera na nōni seeya wōllō. Ma nen bwisikunu wure nu kua tōnuginu. Ma na Worukoo siara ka bēere wi u wāa sere ka baadommaa. Wiya u yiiko kpuro mō. Win sinanda kun nōru mō. Win bandu ta ko n wāawa sere ka baadommaa.

³² Baa handunian tōmbu kpuro bā n mēnna, ben dam kun sāa gāanu win nōni sōo. U ra ko nge mē u kī win gōradoban suunu sōo ka tōmbun suunu sōo. Goo sari wi u koo kpī u win nōmu deba n kun mē u nūn sō u nēē, mba u mō mē.

³³ Sanam mē nen laakari ya wurama, yera ba maa man nen bēere ka nen girima ka nen bandun yiiko kpuro wesia. Nēn bwisi kēōbu ka nen sina asakpōbu kpuro ba na nen mi ba man nen bandu wesia. Ma ten dam mu sosi mu kera yellu. ³⁴ Tē, nē Nebukanēsaa, na wōllun sina boko siara ka bēere. Na nūn wōlle sua. Domi ye u mō kpuro ya sāawa gea. Win swēē kpuro yi sāawa dee dee. U koo mam kpī u be ba tii suamō kawa.

5*Bēesaa u tōmbu dim soka*

¹ Nebukanēsaan biru, sina boko Bēesaa u bandu di. Yera sōo teeru u win sina asakpōbu nōrōbu (1.000) dim soka. Ma ba tam nōrumō wi ka be sannu. ² Ye tam mē, mu Bēesaa nuka, yera u gōra u nēē, bu win nōri wuragii ka sii geesugii yarama yi win baaba Nebukanēsaa u gurama saa Gusunōn sāa yerun di te ta wāa Yerusalemō. Kpa wi ka win sina asakpōbu ka win kurōbu ka win sinanibu bu ka yi tam nō. ³ Yera ba ka nōri wuragii yi na, ba ka yi tam nōrumō wi ka win tōn be kpuro. ⁴ Tam nōru bi sōo, ba ben būnu siaramō nūn bwāarokunu ba kua ka wura ka sii geesu ka sii gandu ka sii wōkusu ka dāa ka kpenu.

⁵ Saa ye sōra sina boko u nōmu gagu wa ga yarima mi fitilan yam bururam mu sōosire, ma ga yorūmō sina kpaarun gana wōllō mi ba soo kpika tēni. ⁶ Yera u nanda, win wuswaa burisina. Win torora kara, u diirimō sere win dūu winu soonamō. ⁷ Yera u nōogiru sua ka dam u nēē, bu nūn sōrobu ka Babilonin bwisigibu ka būu sinambu sokuama. Ye ba na, yera u nēē, wi u kpīa u yora yeni gara u ye tubusia u koo yēri wuran saba dokea kpa u nūn gurumusuru sebusia u nūn win bandun dam sukum wē u n ka sāa tōnu itase win bandu sōo.

⁸ Sina bokon bwisigii be kpuro ba dua mi yora ye, ya wāa. Adama ba kpana bu ye gari bu sere mam nēē, ba koo ye tubusia. ⁹ Ma ya sina boko nanda too sere win wuswaa burisina. Ma win sina asakpōbun tii ba biti soora.

*Danieli u yora ye gara**u tubusia*

¹⁰ Sina bokon mero u sunō ka win sina asakpōbun gari yi nua. Yera u dua mi ba mēnne ba tōo bakaru dimō. U nēē, sina boko, wunen hunde yu daka da! A ku nanda sere wunen wuswaa ya n burisine. ¹¹ Domi goo u wāa wunen tem mē sōo, wi u būu geebun* hunde mō. U bwisi ka laakari mō nge būnu. Yen sōna wunen baaba Nebukanēsaan waati sōo, u nūn kua sōrobu ka dobo dobogibu ka Babilonin bwisigibun wirugii. ¹² Durō win yīsiru Danieli. Wiya sina boko Nebukanēsaa u yīsiru kō Belitasaa. Ba wa ma u bwisi ka yēē bakaru mō, ma u suka ka dosusu ka gāa ni nu sēn tubusianun kēru mō. N n mēn na, a nūn sokusio, u koo nun yora ye tubusia.

¹³ Yera ba ka Danieli da sina bokon wuswaa. Ma sina boko u nūn bikia u nēē, wuna Danieli wi? A sāawa Yuu ben turo be nen baaba sina boko u mwēerima Yudan tem di? ¹⁴ Ba man wunen gari sōowa ma būu geeba ka nun wāa. Yen biru, a bwisi ka laakari gea mō a ka tōnu gāa sēsōginu tubusia. ¹⁵ Wee ba ka man bwisigibu ka sōrobu naawa bu ka man yora yeni garia kpa bu man yen tubusianu sō. Adama ba kpana. ¹⁶ Na maa nua ma a ra tōmbu gāanu tubusie ni nu bu bitani mō kpa a dosu tubusia. Tē, ā n kpīa a yora yeni gara ma a man yen tubusianu sōowa, kon nun gurumusuru sebusia kpa n nun wuran saba dokea n nun nen bandun dam sukum wē. Kpa a ko tōnu itase nen bandu sōo.

¹⁷ Yera Danieli u nūn wisa u nēē, yinni, a wunen kēē ni tii yiyyo, n kun mē a goo wē. Adama kon nun yora ye garia kpa n nun yen gari tubusia. ¹⁸ N n mēn na, yinni, a swaa dakio a nō. Wōrukoo u wunen tundo Nebukanēsaa bandu wē ka bēere ka girima ka yiiko. ¹⁹ Dam mē u nūn wēn sō, bwesenu kpuro nu nūn nasie sere nu ra n diirimō win wuswaa. Ye u kī, yera u ra ka tōnu ko. U koo kpī u nūn go, n kun mē u nūn deri, n kun mē u nūn wōlle sua, n kun mē u nūn taare. ²⁰ Adama saa ye sōo, u tii sua u gōru bōbia, yera Gusunō u nūn yara bandun di ma u gina nūn yiiko ye mwaari. ²¹ U nūn wuna tōmbun suunu sōon di. Ma win bwisikunu gosia nge gbēeku yaaginū. U da u wāa ka ketē gbēekinu sannu ma u yakasu dimō nge naa u

* 5:11 būu geebu - I wiru 4:5n tubusianu mēerio.

dirum soore sere u ka wura ma Wɔrukoowa u bannu kpuro neni. Wi u kɔwa u ra maa nu wɛ. ²² Wee, wunɛ maa Bɛɛsasaa, wunɛ wi a sɔa win bii, baa mɛ a ye kpuro yɛ, a yina a tii kawa. ²³ Ma a tii sue Yinni Wɔrukoon wuswaaa. A dera ba ka win sɔa yerun nɔri na i ka tam nɔra wunɛ ka wunen sina asakpɔbu ka wunen kurɔbu ka wunen sinanibu. Ma a seewa a wunen bɔnu siaramɔ nɛn bwɔarokunu ba kua ka sii geesu ka wura ka sii gandu ka sii wɔkusu ka dɔa ka kpenu, baa mɛ nu ñ gari nɔmɔ, nu ñ yam waamɔ, nu ñ maa gɔanu yɛ. Adama Gusunɔ wi u wunen wɔaru neni, a ñ nɔn bɛɛrɛ wɛ. ²⁴ Yen sɔna u nɔmu ge gɔrima ge ga yora ye kua. ²⁵ Ye ba yoru mi wee, ba gara, ba gara, ba yɔira, ba bɔnu kua. ²⁶ Yen tubusianu wee. Ba gara, ya gerumɔwa Gusunɔ u wunen bandun sanam gara ma u tu nɔru koosia. ²⁷ Ba yɔira, ya gerumɔwa ba wunen bunum yɔira ba deema a ñ bunu. ²⁸ Ba bɔnu kua, ya maa gerumɔwa ba wunen bandu bɔnu kua. Ma ba tu Mɛdiba ka Pɛɛsiba wɛ.

²⁹ Yande mi kɔ, Bɛɛsasaa u nɛɛ, bu Danieli gurumusuru sebusio kpa bu nɔn wuran saba dokea kpa bu kpara ma u kua tɔnu itase win bandu sɔɔ.

³⁰ Dɔma ten wɔkura ba Bɛɛsasaa Babilonin sina boko wi go.

6

¹ Ma Darusi wi u sɔa Mɛdin bweseru u bandu di. Saa ye, u mɔwa wɔɔ wata ka yiru.

Danielin yiberɛba

ba nɔn yina beria

² Darusi u tɔmbu wunaa teeru gɔsa ba n sɔa win tem beri berikan wirugibu. ³ Ma u tɔmbu ita gɔsa u bu kua wirugii ben tɔnwerobu. Ben miya wirugii be, ba ko n da nɛ bu ben sama tusia. Kpa sunɔ u ku raa ka asara wa. Danieli u sɔawa tɔnwerobu ben turo. ⁴ U beri berikan wirugii be, ka ben tɔnwerobu bwisi kere. Yen sɔna sina boko u bwisika u nɔn ko tem mɛ kpuron wirugii. ⁵ Saa ye sɔara Danielin tɔnwerosii be, ka beri berikan wirugii be, ba nɔɔ tia kua bu ka nɔn toraru garu mani sina bokon bandun swaa sɔɔ. Adama ba ñ toraru garu wa wi sɔɔ. Domi u sɔawa naanɛgii, u ñ kɔsa gaa koore. U ñ maa sɔmburu garu atafiiru koore. ⁶ Yera tɔn be, ba nɛɛ, sa ñ gɔanu ganu wasi su Danieli mani ma n kun mɔ ye ya sɔa win Gusunɔ sɔarun gari baasi.

⁷ Ma ba nɔɔ tia kua ba da sina bokon mi ba nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaa da! ⁸ Bɛɛɛ beri berikan wirugibu ka tɔnwerobu ka siri kowobu ka wunen wesianɔsibu, bɛɛɛ kpurowa sa nɔɔ tia kua a ka wooda yara ye ya gerumɔ baawure u nun sɔa sere sɔɔ tena. Wi u ye yina ma u bɔu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sɔa sere n ka ko sɔɔ tena ye, ba koo yɛro kpɛɛwa wɔru mi sɔɔ gbee sinansu wɔa. ⁹ Tɛ yinni, a wooda ye sireo a nɔma doke kpa ye ko nge Mɛdiba ka Pɛɛsiban wooda ye ba ku ra kɔsi.

¹⁰ Ma sina boko u wooda ye nɔma doke ba ye yara.

Ba Danieli kpɛɛ

gbee sinansun wɔru

¹¹ Saa ye Danieli u nua ma ba wooda ye nɔma doke, yera u da win gidambisan wɔlɔ u dua yen dɔi sɔɔwɔ gɛn fɛnɛnti ya wukiare Yerusalemun bera gia. Miya u yɔira u kanaru kua u Gusunɔ siara nge mɛ u ra ko tɔru baatere nɔn ita. ¹² Yera sɔɔ teeru tɔn be, ba nɔn duwi ba deema wee u Gusunɔ kanamɔ u somiru bikiamɔ. ¹³ Yen biru, tɔn be, ba yara ba da sina bokon mi ba nɔn wooda ye yaayasia ba nɛɛ, n ñ wuna a wooda yara ye ya gerumɔ bu nun sɔa? N ñ wuna a nɛɛ, ma goo ñ n bɔu goo ñ kun mɛ tɔnu goo sɔa sere tenan baa sɔɔ, ba koo yɛro kpɛɛwa wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wɔa?

Ma sina boko u wura u nɛɛ, wooda ye, ya wɔawa dim dim nge mɛ Mɛdiba ka Pɛɛsiban wooda ya sɔa. N ñ koorɔ bu ye kɔsi.

¹⁴ Ma ba nɛɛ, too, wee, Danieli wi u sɔa Isireliban turo be ba mwɛɛrima Yudan di, u ñ nun garisi gɔanu, u ñ maa wunen wooda ye a nɔmu doke mi mam nɔwɛ. U ra win Gusunɔ kanɛwa tɔru baatere nɔn ita.

¹⁵ Ye sina boko u gari yi nua, yera win nukura sankira gem gem. Ma u gɔru doke u Danieli yara wooda ye sɔn di. Ma u kookari kua sere sɔɔ u ka dua. ¹⁶ Adama tɔn be, ba kpam menna ba da sina bokon mi ba nɛɛ, a yaayo ma Mɛdiba ka Pɛɛsiban wooda ya ku ra kɔsi sina boko ù n ye nɔma doke.

¹⁷ Yera sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, mi gbee sinansu wɔa mi. Saa yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔ wunen Yinni wi a sɔamɔ baadomma mi, u nun faaba koowo.

¹⁸ Ma ba kpɛɛ bakaru tama ba ka wɔru gen nɔɔ kɔrua. Yera sina boko u win taabu ka win sina asakpɔbun yɔreru doke kpɛɛ ten wɔlɔ, goo u ku raa ka Danieli faaba ko. ¹⁹ Yen biru, u wura win sina kpaarɔ. Wɔku te, u ñ di, u ñ nɔra, u ñ maa kpune sinani goon bokus. Mɛya u ñ maa dweeye dɔma te.

Danieli u yara baani

²⁰ Yera sina boko Darusi u seewa buru buru yellu u da wɔru gen mi fuuku fuuku. ²¹ Ye u yam mi turuku kua, yera u Danieli sokum wari ka nuku sankiranu u mɔ, Danieli Gusunɔn sam kowo, Gusunɔ wi a ra n sɔamɔ wɛrabu sari mi, u kpia u nun wɔra gbee sinan sin nɔɔn di?

²² Saa yera Danieli u nɔn wisa u nɛɛ, yinni, wunen hunde yu dakaɔ dal ²³ Gusunɔ nen Yinni u win gorado gorima u gbee sinan sin nɔsu bokua. Su n man mɛɛra gaa kua domi u wa ma na n toraru garu kua win wuswaaɔ ka maa wunen wuswaaɔ.

²⁴ Yera sina bokon nukura dora ma u wooda wɛ u nɛɛ, bu Danieli yarama saa wɔru gen min di. Ye ba Danieli yarama, ba n mɛɛra gaa wa win wasi sɔɔ. Domi u Gusunɔ win Yinni naane sɔa. ²⁵ Ma sina boko u wooda wɛ u nɛɛ, bu tɔn be ba raa Danieli taare wɛ mi mwaaɔ bu kpɛɛ wɔru ge sɔɔ, be ka ben bibu ka ben kurabu kpuro. Tɔn be, bu sere mam turi wɔru gen temɔ, gbee sinan si, su bu sɛsukawa su kukunu kɔsuka.

²⁶ Yen biru, sina boko u bwesenu kpuro tirenu yorua u nɛɛ, alafia ya n sosimɔ beɛ sɔɔ ya n dɔɔ.

²⁷ Wooda ye na wɛɛmɔ wee. Be ba waa nen tem sɔɔ kpuro gesi, bu de bu Gusunɔ Danielin Yinni nasia kpa bu nɔn beɛɛ wɛ.

Domi u sɔawa waso.

U ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

Win bandu ta n kpeemɔ.

Ten dam mu ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

²⁸ Wiya u ra tɔnu wɔre u faaba ko.

U ra maamaakiba ka yirenu ko wɔllɔ ka temɔ.

Wiya u Danieli wɔra gbee sinansun nɔsun di.

²⁹ Darusin bandun waati ye sɔɔ, Danieli u kua tɔn boko sere n ka girari Sirusi Pɛɛsin bandu sɔɔ.

7*Danieli u gbeeku yeɛ nne wa**dosu sɔɔ*

¹ Beɛsasaɔ Babilonin sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔara Danieli u dosa. U kɔsiru wa saa ye u kpɛ win kpin yerɔ. Yen biru, u yorua ye n weene tɔmbu bu gia dosu ge sɔɔ. ² U gerua u nɛɛ, ye na wa kɔsi te sɔɔ wɔkuru wee. Na woo gagu wa ga na wallun beri berika nɛn di ga nim wɔku bɔkan nim so. ³ Yera gbeeku yeɛ beke nne yi yarima nim wɔku gen min di, yen gaa kun ka gaa weene. ⁴ Ye na gbia na wa ya ka gbee sunɔ weene ma ya gunɔ bakerun kasa mɔ. Ye na maa mɛɛra, yera na wa ba kasa ye wuna. Ma ba yen tii seeya ba yɔrasia nge tɔnu. Ma ba ye tɔnun bwisikunu dokea. ⁵ Yen yiruse ya ka yaa gɔba weene ma ya ka yɛsi tia yɔ. Yɛsan kukunu itawa ya nɔɔ beri. Ma ba ye sɔɔwa ba nɛɛ, yu seewo yu yaa mwe. ⁶ Yen biru, na itase wa ya ka musuku gbeeku weene ma ya kasa nne mɔ yen biru wɔllɔ. Ma ya winu nne mɔ. Ba ye yiiko wɛ yu ka bandu di. ⁷ Yeniban biru, yera na yaa nneɛ wa nen kɔsi te sɔɔ. Yaa ye, ya nanum mɔ. Ya maa dam mɔ too. Ma ya don sisugii bakanu mɔ. Ya n yaa mwa, ya ra yaa yen kukunu kɔsukuwa kpa yu di. Ye ya tiara kpa yu taaku taaku. Yaa ye, ya n ka yeɛ gbiikii yi weene. Kɔbi wɔkura ya mɔ. ⁸ Ye na kɔbi yi mɛɛra sɔa sɔa, yera na kɔbu piibu gagu wa ga yarima yen wirun di ga waa yionɔn suunu sɔɔ. Kɔbu piibu ge, ga kɔbi wɔku ten ita wuka. Ga nɔni mɔ nge tɔnu, ga maa nɔɔ mɔ ga gari mɔ ka tii suabu.

Gusunɔn siribu

⁹ Ye na mɛɛra tii, yera na wa ba sina kitaru yiimɔ. Ma na goo wa nge durɔ tɔkɔ u na u sina win sina kitaru sɔɔ. Yaa kpikinu fara farawa u doke. Ma win seri yi buriri fem fem. Win sina kita te, ta ballimɔwa nge dɔɔ yari bakaru. Meya maa ten naasun tii. ¹⁰ Ma dɔɔ yari bakaru ta yarimɔ win sina kita ten min di ta kokumɔ nge nim. Gusunɔn goradoba nɔrɔm nɔrɔm ba na ba nɔn sɔamɔ. Ma ben gabu ba yɔ win wuswaaɔ. Siri kowobu ba na ba sina. Ma ba tirenu wukia.

¹¹ Ye na kɔbu piibu ge mɛɛra ga tii sua gari gerumɔ, yera ba na ba yaa ye go, ba ye sua ba kpɛɛ dɔɔ boko sɔɔ. ¹² Gbeeku yeɛ yi yi tie, ba yin dam wɔra. Adama ba dera yi waa sere saa gaa.

¹³ Wɔku te, kɔsi te sɔɔ, ye na maa wa wee. Na goo wa u sarama wɔllun di guru wii wururu sɔɔ. Ma u da durɔ tɔkɔ win mi gia. Ma ba nɔn susisia win wuswaaɔ. ¹⁴ Ba nɔn bandu ka beɛɛ ka yiiko wɛ. Ma ba nɔn gbanu kpuro nɔmu sɔndia. Bwesenu kpuro nu nɔn sɔawa. Win banda kun nɔru mɔ. Ta ko n wɔawa sere ka baadommaɔ.

Kasinun tubusianu

¹⁵ Ne Danieli nen bwera kun kpune domi kasi ni na wa mi, nu man nanda. ¹⁶ Yera na gorado ben turo susi be ba waa mi. Ma na nun bikia na nee, mba gari yi kpuron tubusianu. U man sowa u nee, ¹⁷ gbeeku yee beke nne ye, ya saawa sinambu nne be ba koo bandu di di dunia so. ¹⁸ Yen biru, Worukoo u koo de win ton deero bu bandu mwa ba n dii sere ka baadomma. ¹⁹ Ka me, na kasu n gbeeku yaa nnese ye ya n ka ita yeon weene min tubusianu gia dee dee. Domi yaa ye, ya nanum mo too. Yen donnu nu saawa sisu ma yen nikisu su saa sii gandu. Ya n yaa mwa ya ra yen kukunu kosukuwa kpa yu di. Yen ye ya tiara kpa yu taaku taaku. ²⁰ Na maa kasu n kabi woku ten tubusianu gia te ya mo yen wiru ka sere maa kabi piibu ge ga yarima yen wirun di ga waa yionon suunu so. Kabi woku ten ita ya wuruka yen wuswaa. Ga noni mo, ga noo mo, ma ga gari mo ka tii suabu, ga maa nanum mo ga yion kere. ²¹ Ma na kabi piibu ge wa ga ka Worukoon ton deero tabu mo ga bu kamiamo. ²² Adama duru toko wi, u na u Gusunan ton be gem we. Sanam me saa ya tura ma ba bandu di. ²³ Ma duru wi, u man tubusia u nee, yaa nnese ye, ya saawa bandu nnese te ba koo swi handunia yeni so. Ban te, ta n ka goru weene. Ta koo handunia kpuro go tu taaku tu munia muku muku. ²⁴ Kabi woku te, ta saawa sinambu wakuru be ba koo ban te di. Yen biru, suno goo wi u n ka ben goo weene u koo sinambu woku ten ita bandu yara kpa u bandu di. ²⁵ Suno wi, u koo Worukoo gari kam gerusi kpa u win ton deero noni so. U ko n maa ki u saaba ka woodaba kosi. Ba koo nun ton deero noni nmu sandia sere saa ita ka bonu. ²⁶ Yen biru, Yinni Gusun u koo suno wi siri, kpa u nun bandu yara mam mam sere ka baadomma. ²⁷ Yen biru, ba koo ban ni nu waa handunia so kpuron dam ka nin yiiko Worukoon ton deero noni nmu beria. Win bandu ta ko n wawa sere ka baadomma. Wiya sinambu kpuro ba koo sa kpa bu nun mem nawa. ²⁸ Ye ne Danieli na wa yera mi. Ye na ye bwisika, na nanda ma nen wuswaa burisina. Adama na ye kpuro berua nen goru.

8

Danieli u yaa kineru

ka boo wa kasiru so

¹ Beesasaan bandun wao itase so, ne Danieli na kasiru wa te na raa wa baasi. ² Sanam me na kasi te meara n man saare na waa wuu bako ge ba mo Susio Elamun temo. Ma n saare na waa daa te ba mo Ulain bokuo. ³ Ye na noni seeya na meara, yera na yaa kineru wa ta kabi bakano yiru mo ta y3 daa ten dee deuru. Kabi teuru ta teuru deebu kere. Te ta deebu bo mi, tera ta kpia dakuru. ⁴ Yera yaa kine te, ta ten kabi soom so duu yeru gia ka so yesan nom geu gia ka so yesan nom dwaru gia. Yaa gaa sari ye ya koo ka tu gabirina. Goo maa sari wi u koo ten yiber wera ten naman di. Ta mwa ye ta ki. Ma ta kpeamo ta dam mo.

⁵ Sanam me na laakari mo, yera na meara ma na boo wa ga yarima saa so duu yeru gian di ka duki baka ga tem bosu ma n saare ga n tem dake. Boo ge, ga kaba nanungia mo gen nonin baa so. ⁶ Ma ga tura sere yaa kine ten mi, te na raa wa ka kabi yiru mi, ta y3 daa ten dee deuru. Ma ga yaa kine te gure ka gen dam kpuro. ⁷ Na gu wa ga yaa te susi ka maru ga tu so ga kabi bokka. Yaa te, ta kpana tu ka tii yina. Ma ga tu sura temo ga yasisima. Goo sari wi u tu wera gen naman di. ⁸ Ma boo ge, ga kpea. Ye ga kpea ga kpa, yera kaba baka ye, ya bora. Kaba yen ayerowa kabi nne nanungii yi kpia. Ma yi meara handunian goonu nne kpuro so, yen baayere goo teuru gia.

⁹ Saa kabi yin tian di, kabi piibu gaga yara ga kpea so yesan nom dwaru gia ka so yari yeru gia ka sere tem me mu gea bo gia. ¹⁰ Ma ga seewa ga wallun tabu kowobu girari ma ga ben sukum ka kperi surura temo ga taaka. ¹¹ Ma ga maa seewa ga tabu kowo ben guro guro seesi. Ma ga bururu baateren yaku te ba ra nun kue yrasia. Ma ga win saa yeru kasuka. ¹² Ga wallun tabu kowobu ka baadomman yakunu nama doke ga kamia toranun so. Ma ga gem kasa kua temo. Ye ga bwisika gu ko kpuro, ya gu koorawa.

¹³ Ma na ton deero goon gari nua. Yen biruwa ton deero goo u gbiikoo wi bikia u nee, sere saa yer ba ko n baadomman yaku ten kobu yrasie. Sere saa yer ba kam kobu ko n waa gem sarirun so. Sere saa yer ba yee te, ta ko n disi duure mesum. Sere saa yer ba ko n wallun tabu kowo be taakumo. ¹⁴ Ma gbiikoo wi, u wisa u nee, sere tonu norobun suba yiru ka gooba wunobun (2.300) baa ya n doona. Yen biruwa yaku yee te, ta koo wurama ta n deere nge yellu.

Kasi ten tubusianu

¹⁵ Sanam me ne Danieli na kasi te waamo, ma na kasu tu man yeeri, yera na ganu wa nu ka tonu weene nu y3 nen wuswaa. ¹⁶ Ma na maa goon noo nua daa te ba mo Ulain suunun di. U naogiru sua u nee, Gabirie, a duru wini kasi te tubusio. ¹⁷ Ma u man susima. Ye u man turuku kooma, yera berum man mwa. Ma na wuruma temo. U man sowa u nee, tonun bii, a de yi nun yeeri. Kasi te, ta wawa sanam daakim so. ¹⁸ Sanam me u ka man gari mo, yera biti baka

man mwa. Ma na siriru tem girari. U man baba u seeya u yōrasia mi na raa wāa. ¹⁹Yen biru, u maa man sōwa u nēe, wee kon nun sō ye ya koo na Yinni Gusunon mōrun tōru sō sanam dāakim sō. ²⁰Yāa kine te a wa ta kōbi yiru mō mi, ta sāawa Mediba ka Peesiban sinambu. ²¹Boo ge, ga sāawa Gerēsın suno. Kōba baka ye ya bōkīra mi, ya sāawa suno gbiikoo. ²²Kōba nne ye ya kpia baka ye ya bōkīran min di, ya sāawa sinambu nne gabu be ba koo yari suno gbiikoo win min di. Adama ba n dam wasi nge wi. ²³Sinambu nne yen bandu t̄ n kpa, ma ba durumgibu kpeerasia, suno goo u koo yari u tii sua kpa u n tōmbu nōni wōkubu yē. ²⁴Win dam mu koo nuuru ko n n̄ mō ka win tiin dam. U koo gāa dabīnu kam koosia ye ya n̄ ka nō geruro. Win ye u m̄ kpuro ya koo n̄n̄ kōora. U koo bwese damginu go ka maa Gusunon tōmbu. ²⁵U koo tii sua win dukian sō ka win bwisin sō. U koo t̄n dabīnu go be ba wāa b̄ri yendu sō. U koo mam sina boko seesi. Adama u koo kōsikira goo u kun n̄n̄ babe. ²⁶Kāsi te a wa t̄nu n̄r̄obun suba yiru ka gooba wun̄bun (2.300) sō, ta sāawa gem. A ye nenūo asiri sō. Domi ya wāawa sanam dāakim sō. ²⁷Ma nē Danieli na kua sōo dabīru na baro. Na n̄ dam mō. Yen biruwa na seewa na nen s̄mburu mō te sina boko u man wē. Ma na wāa nandabu sōo k̄si ten sō. Domi ta n̄ man yeeri.

9

Danieli u kanaru kua

win tōmbun sō

¹Saa ye Darusi, Asuresin bii, Medin bweseru u bandu dii Babilonin temo, ²win bandun wōo gbiikuu sōo, Danieli u tirenu m̄erimō ma u girari mi Yinni Gusunō u win s̄m̄o Yeremi sōwa u nēe, wōo wata ka wōkura Yerusalemu ya ko n s̄a bansu. ³Ma u nōo bōkuu u saaki deewa u tii torom wisi nuku sankiranun sō. Ma u kanaru koosi Yinni Gusunon mi gia, ⁴u win tōmbun toranu tuuba mō.

U nēe, Yinni Gusunō, a kpa ma sa nun nasie. A ra wunen nōo mwēeru yibie kpa a wunegibu kīru s̄s̄osi be ba nun kī ba wunen woodaba m̄m̄ nōowammē. ⁵Sa tora, sa daa kōsa kua, sa s̄a nuku kōsurugibu, sa wunen gari yina, sa maa wunen woodaba sara. ⁶Sa n̄ wunen s̄m̄obu swaa daki sanam mē ba bēsen sinambu ka bēsen wirugibu ka bēsen baababa ka bēsen tōmbu kpuro wunen gari sōwa. ⁷Yinni Gusunō, a s̄aawa gemgii. Bēsera sa tora. Ma sa wāa sekuru sōo gisō bese Yudaba ka be ba wāa Yerusalemu ka Isireliba kpuro be a yarinasio tontondēo ka turukuo yēn sō sa n̄ nun m̄m̄ nōowe. ⁸Yinni, wee sa sekuru sōwa bese ka bēsen sinambu ka bēsen wirugibu ka bēsen baababa. Domi sa nun torari. ⁹Gusunō besen Yinni, a sun suuru kuo wunen w̄n̄w̄ndun saabu baa mē sa wunen gari yina. ¹⁰Sa n̄ maa wunen gere swaa daki su sere nēe, sa ko wunen woodaba swīi ye wunen s̄m̄obu ba sun nōosia. ¹¹Meya bese Isireliba kpuro sa wunen woodaba sara, sa n̄ wunen gere swaa daki. Sa tora. Yen sōna b̄ri yi a dera wunen s̄m̄ kowo M̄wisi u yorua woodan tireru sōo yi sun di. ¹²Nge meya a dera wunen gari yi kōora yi a nēe, kaa bese ka bēsen wirugibu kua. A dera Yerusalemu ya nōni swāaru wa t̄n̄ bweseru ba n̄ waare gam. ¹³Wahala ye kpuro, ya sun deema nge mē M̄wisi u yorua woodan tireru sōo. Ka mē, sa n̄ bēsen daa kōsa deri su wunen gem swīi kpa su wunen kīi geeru kasu. ¹⁴Gusunō besen Yinni, wahala ye a nēe, sa ko wa, yera ya sun deema. Ye a kua kpuro ya s̄aawa dee dee. Bēsera sa n̄ nun m̄m̄ nōowe.

¹⁵Gusunō besen Yinni, ye a sun yarama Egibitin tem di, wunen dam mu s̄s̄osira. A yīsiru yara te ta wāa sere ka gisō. Adama bese, sa durum ka daa kōsa kua gem gem. ¹⁶Tē Yinni, na nun kanamō wunen durom sō, a de wunen m̄ru yu doona wunen wuu Yerusalemun min di, ge ga wāa wunen guu te a gōsan wōllo. Domi be ba sun sikerene ba Yerusalemu ka bese wunen tōmbu gema bēsen toranu ka bēsen baababan daa kōsan sō. ¹⁷Gusunō, a nen nōo swaa dakio kpa a nen kanaru nō. A wunen s̄a yee te ta bansu s̄a mi m̄erio wunen yīsirun sō. ¹⁸Gusunō nen Yinni, a swaa dakio a nō. A nōni seeyo a wuu ge ba ka wunen yīsiru sokumo m̄eri nge mē ga bansu kua. Sa yē ma bēsen d̄erara kun tura su ka nun gāanu ganu kana. Adama wunen w̄n̄w̄n̄ bakarun s̄na sa nun yeni kanamō. ¹⁹Yinni, a bēsen kanaru nōowō kpa a sun suuru kua. A bēsen gere swaa dakio kpa a ko ye sa bikia. A ku de n̄ te wunen yīsirun sō. Domi wuna a wuu ge ka t̄n̄ be kpuro mō.

Gabirie u kāsiru tubusia

²⁰⁻²¹Sanam mē Danieli u kana te mō u gari gerumo u n̄ kpa, u wi ka win tōmbun toranu tuuba mō, ma u Gusunō win Yinni kanamō win s̄a yee d̄era ten sō, yera durō wi, Gabirie wi u raa wa win k̄si gbiikuru sōo, u n̄n̄ yōosima ka dam u sura win bōkuo saa yē sōo ba ra yokan yākuru ko. ²²U ka n̄n̄ gari kua u nēe, na nawa wunen mi, n̄ ka nun k̄si te tubusia. ²³Saa yēn di a wunen kanaru torua, Gusunō u tu mwa. Yen sōna na nun win gari s̄s̄obu na, domi Gusunō u nun kī. N n̄ m̄n̄ na, a swaa dakio n̄ nun k̄si te tubusia. ²⁴Saa nōaba yirun nōn wata ka wōkura Gusunō u himba kua yu doona u sere wunen tōmbu ka wunen wuu d̄ero yakia toranu ka kōsa kpuron di. Yen biru, u koo bu ben toranu suuru kua kpa u bu gem wē

sere ka baadommaa. Gusunɔn sɔmɔnbun gari ka kɔsinun baa ya koo doona kpa tɔn deero goo u ko suna. ²⁵ N n mɛn na, a bwisikuo kpa a tubu. Saa min di ba wooda wɛ bu Yerusalemu sɔmɛ bu bani, sere wirugii wi Gusunɔ u gɔsa u ka na, ya koo kowa saa nɔɔba yirun nɔn nɔɔba yiru. Yen biru, ba koo yen swɛɛ sɔmɛ ka yen gbɔraru saa nɔɔba yirun non wata ka yiru sɔɔ. Saa ye, ya ko n sɔawa wahalan saa. ²⁶ Saa nɔɔba yirun nɔn wata ka yiru ye, yà n doona, ba koo wirugii wi Gusunɔ u gɔsa go. Goo sari wi u koo ka nùn yina. Kpa suna kpao ka win tabu kowobu bu wuu ge, ka sãa yee te wisire bu kɔsuku kpa ba n asɔrɔ mɛ sere Gusunɔ u ra ka nùn kpeerasia nge mɛ u yi. ²⁷ Wirugii wi, u ko n ka tɔn dabiru nɔɔ tia sãa sere saa nɔɔba yiru. Saa ita ka bɔnnun biru, u koo de yãkunu ka abɔnu nu kpe kpa u gãa kɔsunu ko sãa yerɔ nɔn bweseru goo kun koore sere kam koo bi Yinni Gusunɔ u yi win sɔ bu ka nùn deema.

10

Danieli u tɔnu wa

Tigirin daarɔ kɔsiru sɔɔ

¹ Sirusi, Pɛɛsin sina bokon bandun wɔɔ itase sɔɔ, Yinni Gusunɔ u ka Danieli gari kua wi, wi ba maa mɔ Belitasaa. Gari yi, yi sãawa gem. Yi ka nɔni swãa bakaru yã te ta koo na. Ma gari yi, yi nùn yeeri. Saa ye sɔra u kãsi te tuba.

² N deema u wãa nuku sankiraru sɔɔ alusuma ita. ³ Alusuma ita ye sɔɔ, u n dĩa geenu ganu diire. U n yaa tende. Tam kun maa win nɔɔ duure. Mɛya u n maa tii gum saware. ⁴ Wɔɔn suru gbiikoon sɔɔ yenda nneɛ sɔɔ, u wãa u yɔ daa te ba mɔ Tigirin bɔkuu. ⁵ Yera u nɔni sua u durɔ goo wa u yãnu doke ni ba kua ka wɛɛ damgii ma u kpaka sɛke ye ba kua ka wura ye ya wee Ufasin di. ⁶ Win wasi yi ballimɔ nge kpee ni nu wuru beku nɔni mɔ, ma win wuswaa ya ballimɔ nge guru maakinu. Ma win nɔni yi ballimɔ nge dɔɔ yari, ma win gãsenu ka win naasu sãa nge sii gan te ba wɔriasia. Ma win nɔɔ ga nɔra nge tɔn dabinun nɔɔ. ⁷ Danieli turowa u kãsi te wa. Tɔn be ba ka nùn wãa mi, ba n tu wa. Adama ba nanda ba duki sua bu ka kuke. ⁸ Wi turowa u yɔra ma u kãsi te wa. Win wuswaa ya burisina. Ma win gɔma dwiia u dam bia. ⁹ U durɔ win nɔɔ nua ma u nanda u wiru tem girari. ¹⁰ Yera nɔmu gaga nùn baba ma u diira u dũu winu ka nɔm taranu soonamɔ. ¹¹ Ma u nɛɛ, kɔnasi Danieli, a de gari yi, yi kon nun sɔ, yi nun yeeri, kpa a se a yɔra mi a wãa mi. Domi ba man gɔrimawa wunen mi. Ye u nùn gari yi sɔɔwa u kpa, yera Danieli u seewa u yɔra ma u diira. ¹² Durɔ wi, u gerua u nɛɛ, Danieli, a ku berum ko. Domi saa dɔma tɛn di gari yi, yi nun yeeri, ma a tii kawa Gusunɔ wunen Yinnin wuswaaɔ, saa dɔma ten diya Gusunɔ u wunen kanaru nua. Yen sɔna na na. ¹³ Pɛɛsiban sina boko u man seesi sɔɔ yenda tia ma na sina win bɔkuu. Adama wee Miseli wɔllun tabu kowobun suna turo u na u man somi. ¹⁴ Tɛ, na nawa n ka nun tubusia ye n koo wunen tɔmbu deema sia. Domi sian gariya kãsi te, ta ka yã.

¹⁵ Saa ye u nùn gari yi sɔɔmɔ, yera wi, Danieli u tuka ma u mari. ¹⁶ Yera u gãanu wa nu ka tɔnu weenɛ ma nu na nu win nɔɔ baba. Ma u nɔɔ wukia u nɛɛ, nen Yinni, nen wuswaa ya burisina, na n maa dam gam mɔ kãsi te na wan sɔ. ¹⁷ Ne wi na sãa wunen sɔm kowo, amɔna kon ka kpɔ n ka nun gari ko. Domi na n dam gam mɔ. ¹⁸ Wi u ka tɔnu weenɛ mi, u maa nùn baba u dam kã. ¹⁹ Yera u nùn sɔɔwa u nɛɛ, a ku berum ko durɔ kɔnasi, alafia ya n ka nun wãa. A tii dam kɛyɔ. Ye u ka nùn gari mɔ, yera u dam wa u nɛɛ, Yinni, a de a ka man gari ko. Domi a man dam kã. ²⁰ Durɔ wi, u nùn bikia u nɛɛ, a yɛ yɛn sɔ na na wunen mi? Tɛ, kon da n Pɛɛsiban sina boko tabu wɔri. Nà n doona, Gerekiban sina boko u koo na. ²¹ Adama kon nun sɔ ye ya yorua gem tireru sɔɔ. Goo kun man somimɔ tɔn ben sɔ, ma n kun mɔ Miseli bɛɛ Isireliban kɔso,

11

¹ wi nen tii na somi na dam kã Darusi Mɛdiban sina bokon bandun wɔɔ gbiikuu sɔɔ. ² Wee tɛ, kon wunɛ Danieli gem sɔ.

Sinambun tabu

Wee sinambu ita ba koo bandu di di Pɛɛsiɔ. Yen biru, sina boko nneɛ u koo bandu di kpa u dukia gura n kere sina bokobu ita ye. U n dam kua win dukia yen sɔ, u koo Gerekiban sina boko seesi. ³ Adama sina boko wɔrugɔ goo u koo se u dam bakam wa kpa u ko ye u kɔ. ⁴ Saa ye sɔɔ win banda dam kua, saa ye sɔra ta koo wɔruma kpa tu bɔnu ko handunian goonu nne kpuro sɔɔ. Win bibun bweseru ta n ban te dimɔ. Ban te, ta n maa dam mɔ nge mɛ ta raa sãa. Domi ta koo karana kpa tu wura gabun nɔmuɔ.

⁵ Sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian banda ko n dam mɔ. Adama win sina asakpɔ turo u koo nùn dam kera kpa u nùn taare. Win dam mɛ, mu ko n kpã. ⁶ Wɔsu gasun biru, ba koo arukawani bɔkuna kpa sina boko wi u wãa sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gian bii wɔndia u na sɔɔ yɛsan nɔm geu gian sunan mi bu ka arukawani bɔke, bu suana. Adama wɔndia win dam mu koo kpe. Durɔ win tii u koo gbi, wi ka win bibun bweseru. Ba koo mam wɔndia win tii go

ka be ba nùn yōsirima ka win tundo ka tən be ba ka nùn yōra waati ye sɔɔ kpuro gesi. ⁷ Goo u koo se nge kp̄ii p̄tura kurɔ win bweserun di u win tondon bandu di. Kpa u na u sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m geu gia mi w̄ari gb̄aranu sɔɔ u ko ye u k̄i. Yēro u koo dam ko. ⁸ U koo ben būnun bw̄arokunu gura ni ba kua ka sii gandū ka ben gāa gee ni ba ka wura ka sii geesu kua u ka da Egibitiɔ. Kpa u ka sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m geu gia mi tonda saa fiiko. ⁹ Yen biru, sunɔ wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m geu gia u koo da u sɔɔ yēsān n̄m dwarugii tabu w̄ari kpa u ḡosirama win temɔ.

¹⁰ Saa ye sɔɔra win bibu ba koo tabun sɔɔru ko kpa bu tabu kowobu m̄enna ba n dabi too too. Bii ben turo u koo tabu se wi ka win tabu kowobu gabu, kpa u win tem n̄ɔɔ bura yeru sara nge daa te ta nim yiba ta b̄ɔ sarama. U koo sɔɔ yēsān n̄m dwaru gian sunɔn gb̄araru w̄ari kpa u ḡosira u wurama. ¹¹ Saa ye sɔɔ, sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m dwaru gia mi, u koo m̄aru se kpa u n̄m geugii wi, tabu w̄ari. N̄m geugii wi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu m̄enna bu w̄iɔn̄ w̄ari. Adama ba koo n̄m geugii win tabu kowo be kamia. ¹² Sɔɔ yēsān n̄m dwarugii wi, u koo tii sua win nasara yen s̄. U koo tabu kowo dabinu go. Adama ka me, u n̄ nasara wasi mam mam. ¹³ Yeniban biru, sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m geu gia mi, u koo maa tabu kowo dabi dabinu m̄enna n kere be u raa m̄enna yellu. W̄ɔsu gasun biru, u koo wurama ka tabu kowo be, ka tabu yāa geenu u n̄m dwarugii wi w̄ari. ¹⁴ Saa ye sɔɔ, tən dabinu nu koo sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m dwaru gia mi, u koo maa n̄m m̄aa n̄n seesi wune Danielin t̄mbun suunu sɔɔn di wunen k̄asi ten gari yi ka koora. Adama ba koo ben tii kamia. ¹⁵ Sɔɔ yēsān n̄m geugii wi, u koo tem takanu ko kpa u wuu gb̄ararugisu mw̄eri. Saa ye sɔɔ, ba koo sɔɔ yēsān n̄m dwarugii wi, ka win tabu kowo dangibu kamia. Domi ba n̄ dam wasi bu ka tabu ko. ¹⁶ Wi u gesi seewa u n̄m geugii wi w̄ari kpuro, yēro u koo kowa ye u k̄i. Goo kun kp̄ɛ u n̄n yinari. Yēro u koo mam da tem men mi n buram bo sɔɔ, kpa u go ye u n̄ma tura. ¹⁷ Yen biru, u koo ḡoru doke u na ka win tabu kowobu kpuro kpa u ka n̄m dwarugii wi b̄ari yendun arukawani b̄oke u n̄n win bii w̄andia w̄ɛ u sua kurɔ, kpa u ka swaa wa u win tem kam koosia. Adama win bwisi yi, yi n̄ n̄n yarama. ¹⁸ Yen biru, u koo s̄ira wuu si su wāa nim w̄kun b̄okuɔ kpa u sin dabinu mw̄eri. Adama tabu sunɔ goo u koo win dam m̄e bua sere u kpana u maru kosia. ¹⁹ Saa ye sɔɔra u koo ḡosirama win temɔ u ka kuke win wuu gb̄ararugisu sɔɔ, adama u koo w̄aruma u gbi, ba n̄ maa win yira wasi. ²⁰ Wi u koo n̄n k̄sire ko, u koo dam dio doke tem men mi n buram bo sɔɔ. Adama amen biru, dam dio wi, u koo b̄okira, n̄ n̄ m̄o m̄arun s̄, n̄ n̄ maa m̄o tabu sɔɔ.

²¹ Wi ba gema, wiya ba koo bandu k̄sire ko. Ba n̄ n̄n sina yānu w̄ɛm̄o. Bori yendu sɔɔra u koo na u bandu di ka taki. ²² Tabu kowo be ba koo yari bu n̄n w̄orima nge nim, u koo bu kasukuwa u kpeerasia, baa ka mam be ba arukawani b̄okuan wirugii turo. ²³ U koo tən be u ka arukawani b̄okua n̄ni w̄oke. U koo bandu di kpa u dam wa ka t̄mbu fiiko. ²⁴ U koo da bera mi tem gem wāa ka bari yendu kpa u ko ye win baababa ka win sikadoba ba n̄ daa koore. U koo tem men dukia gura kpa u win b̄arɔba b̄onu kua. U koo mam bwisiku u gb̄aranu w̄ari. Adama u n̄ yeni m̄o n ka t̄.

²⁵ U koo win dam ka win w̄aruḡaru ka win tabu kowobu dendi u ka sɔɔ yēsān n̄m dwarugii wi w̄ari. N̄m dwarugii wi, u koo maa se ka tabu kowo dangii dabinu, adama u n̄ kamiam̄o. Domi ba koo n̄n murafitiru kuawa. ²⁶ Be ba ka n̄n dim̄o, beya ba koo n̄n kam koosia. Ba koo win tabu kowobu yarinasia nge daa toran nim kpa bu gb̄isuku dabi dabinu. ²⁷ Sinsambu yiru ye, ba koo kasu bu k̄sa ko, kpa mi ba dim̄o mi, bu weesu kuana. Adama yen gaa kun dim̄o. Domi kam koo bi, bu koo nawa saa ye ba yi mi, ya n tura. ²⁸ Sina boko wi u wāa sɔɔ yēsān n̄m geu gia, u koo ḡosira win temɔ ka dukia baka. Swaa sɔɔ, u koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani b̄okua seesi. Yen biru, u koo ḡosira u da win temɔ.

²⁹ Saa ye ba yi ya n tunuma, n̄m geugii wi, u koo sɔɔ yēsān n̄m dwarugii wi seesi kpm̄a. Adama u n̄ nasara wasi nge me u raa wa yellu. ³⁰ Domi t̄mba koo na saa Kitimun di ka goo nimkusu bu n̄n w̄ari. Saa ye sɔɔ, win kabia ya koo b̄ɔra, kpa u ḡosira u wura. U koo Isireli be Gusunɔ u ka arukawani b̄okua mi, m̄aru seesi kpa u n ka be ba arukawani ye deri n̄ɔɔ tia s̄a. ³¹ U koo tabu kowobu sure bu Yinni Gusunɔn s̄a yeru ka ten agbara disi doke. Kpa bu t̄ɔ baateren yakunu kpeesia. Kpa bu kam koosion bw̄aroku k̄su gira yaku yeru mi. ³² U koo t̄mbu n̄ni w̄oke be ba Yinni Gusunɔn arukawani ye deri. Adama t̄n be ba Yinni Gusunɔ ȳ, ba ko n̄ ȳwa dim dim ben daa gea sɔɔ. ³³ Be ba bwisi m̄o, ba koo dabinu keu ko. Saa fiiko sɔɔ, ba koo gabu go tabu sɔɔ, kpa bu gabu d̄ɔ m̄eni, kpa bu gabu yoru mw̄eri, kpa bu gabun yānu gura. ³⁴ Saa ye sɔɔ, ba koo somiru fiiko wa. T̄n dabira ba koo ka bu n̄ɔɔ tia ko ka murafitiru. ³⁵ Bwisigii ben gaba koo gbi bu ka bu s̄wa bu d̄era mam mam sere kpeerun t̄ru tu ka tunuma. Domi yeni ya koo koorawa saa ye ba yii sɔɔ.

³⁶ Sina boko wi, u koo ko ye u k̄i. U koo tii sua u n̄ɛ, wiya u būnu kpuro kere. Kpa u Gusunɔ wi u kpuro kere w̄am̄e. W̄ambu te, ta n̄ ka n̄ɔ gerurɔ. T̄mbu ba koo n̄n naan̄e ko sere Gusunɔn m̄aru yu ka s̄ɔsira. Domi ye wi, Gusunɔ u gerua, ya koo koorawa. ³⁷ U n̄ win sikadoban būnu gasirim̄o, u n̄ maa būu wi t̄n kurɔba k̄i gasirim̄o, būnu kpuro gesi. Domi u

koo tii sua n kpuro kere. ³⁸ Adama u koo bũu sã wi u ra n gb̄aranu k̄osu wi win sikadoba ba ñ yē. U koo nùn sã ka wura ka sii geesu ka kpee gobiginu, ka sere ḡaa ni nu gobi m̄o. ³⁹ U koo wuu si su gb̄araru m̄o tabu w̄ori ka win bũu wi u wa tem tukum di. U koo be ba bũu wi wura beere wē, kpa u de bu bandu di t̄an dabinun w̄olla, kpa u bu tem b̄onu kua mu n sãa ben are.

⁴⁰ Kpeerun saa s̄o, sina boko wi u w̄aa s̄o ȳesan n̄om d̄waru gia u koo ka maa n̄un sanna. Adama s̄o ȳesan n̄om geugii wi, u koo n̄om d̄warugii wi wukiri nge woo bok̄o ka tabu keke ye dumi gawe ka maas̄obu ka goo nimkuu dabiru. Kpa u win tem w̄ori u sara nge m̄e nim mu ra daaru yibu mu sare. ⁴¹ Kpa u maa w̄ori tem m̄en mi n buram bo s̄o. Adama Edomuba ka M̄oabuba ka sere Am̄oniban wirugibu ba koo n̄un kisirari. ⁴² U koo tem dabinu n̄oma sikerena. Egibitigibu ba ñ mam kisiram̄o win naman di. ⁴³ Sun̄o wi, u koo Egibitigibun wuraba ka ben sii geesu ka ben ȳaa gobiginu gura. Libigibu ka Etiopigibu ba koo n̄un sã. ⁴⁴ Labaari ya koo na saa s̄o yari yeru gian di ka s̄o ȳesan n̄om geu gian di yu n̄un nandasia. Saa ye s̄ora u koo m̄oru baka se u t̄an dabinu go. ⁴⁵ U koo win sina kunu gira nim w̄oku ka Yinni Gusun̄on guu deera ten baa s̄o. Saa yera ḡo u koo n̄un deema subaru ba kun n̄un somi.

12

Sanam d̄aakim

¹ Sanam d̄aakim s̄o, Miseli, maleeka wi u sãa tabu sun̄o, u koo seema, wi, wi u ka wun̄e Danielin t̄ambu ȳs. Saa ye, ya ko n s̄awa n̄oni sw̄aarun t̄uru t̄en bweseru ta ñ koore saa m̄in di bwesenu nu torua sere n ka saa ye girari. Saa ye s̄ora wun̄en t̄ambu ba koo faaba wa b̄en ȳisa ya yorua w̄aarun tireru s̄o. ² Dabiru be ba d̄o sikira, ba koo dom yanda. Ben gabu ba koo se bu ka w̄aarun te ta ku ra kpe wa. Gabu ba koo maa se bu ka sekuru ka n̄oni sw̄aarun wa sere ka baadommao. ³ Be ba bwisi m̄o, ba koo balliwa nge wallun yam bururam. Be ba maa t̄an dabinu gem swaa s̄osi, ba koo balliwa nge kperi sere ka baadommao.

⁴ Wun̄e Danieli, a gari yi n̄enūo asiri s̄o kpa a yi ȳireru koosi tire te s̄o bu ku ka tu wukia sere kpeerun saa. Sanam m̄e, t̄an dabinu nu koo yi gari kpa ȳeru tu sosi.

Kpeerun saa

ya ko n s̄awa asiri

⁵ Yen biru, Danieli u m̄era ma u t̄ambu yiru wa ba ȳs turo daaru gooru gee, turo maa w̄aa daaru gooru gīo. ⁶ Ma turo u wi u ȳanu doke ni ba kua ka w̄e damgii u ȳs daa ten nim w̄olla bikia u n̄e, saa yer̄a maamaaki yen kpeera koo na. ⁷ Yera Danieli u wa ḡorado wi, u win n̄oma yiru kpuro yiya w̄olla ma u b̄orua ka wi u ra n w̄aa sere ka baadommaon ȳisiru u n̄e, n̄oni sw̄aa te, ta ko n w̄awa sere saa ita ka b̄onu kpa tu kpe d̄oma te ba Gusun̄on t̄ambun dam bua mam.

⁸ Danieli u gari yi nua adama yi ñ n̄un yeeri. Ma u n̄e, nen Yinni, am̄ona gari yi, yi koo ka wiru goora. ⁹ Yera u n̄un wisa u n̄e, Danieli, a wun̄en laakari kp̄iyo. Gari yi, yi ko n s̄awa asiri sere kpeerun saa yu ka turi. ¹⁰ Ba koo dabinu s̄arasia bu deera mam mam. T̄on k̄sobu ba ko n k̄sa m̄o. Ben goo kun tubu ye ya kooram̄o. Adama be ba bwisi m̄o, beya ba koo tubu. ¹¹ Saa dama t̄en di ba koo t̄so baateren ȳaku ni ba ra Yinni Gusun̄o kue ȳrasia ka saa ye kam koosion bw̄aaroku k̄osu ga ko n w̄aa ȳaku yer̄o, ya ko n s̄awa s̄o n̄ar̄obu ka gooba wun̄obu w̄okuru sari (1.290). ¹² Doo n̄ar̄ugiiwa wi u t̄emana sere s̄o n̄ar̄obu ka gooba wun̄obu ka t̄ena ka n̄obu (1.335). ¹³ Adama wun̄e Danieli, a de a t̄emana sere ka n̄ar̄o. Saa ye s̄ora kaa w̄era kpa a se a wun̄en are mwa kpeerun saa s̄o.

OSEE

Oseen tire teni, Isireliban bwese keri wəkura ta gerusimə yèn sɔ̄ ba kua naanɛ sariba Yinni Gusunən mi. Osee u tu yoruawa u ka wigibu kirɔ̄ ko bu ka wa bu gɔ̄ru gɔ̄sia kpa bu wura Gusunən mi. U sɔ̄osimɔ̄ ma Yinni Gusunən kɪru ta kpā, ta n̄ maa n̄ru ma. Tire te, ta k̄i te ta wāa Gusunɔ̄ ka Isireliban baa sɔ̄o weesinamɔ̄wa nge k̄i te ta wāa durɔ̄ ka win kurɔ̄ ka ben bibun baa sɔ̄o.

Tire ten kpunaa

- 1 Oseen kurɔ̄ suabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Osee u Isireliba gerusimɔ̄, wiru 4n di sere wiru 13.
3. U bu kirɔ̄ mɔ̄ bu gɔ̄ru gɔ̄sia, wiru 14.

¹ Sanam mɛ sinam beni Osiasi ka Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ba bandu di di Yudan temɔ̄, ka saa ye Yeroboamu Yoasin bii u bandu dii Isirelin temɔ̄, sanam meya Yinni Gusunɔ̄ u ka Osee Berin bii gari kua.

Oseen kurɔ̄ ka win bibu

² Gari yi Yinni Gusunɔ̄ u gbia u Osee sɔ̄owa yi wee. U nɛɛ, Osee, a doo a kurɔ̄ sua wi u ra sakararu ko. Bɛɛn bibu ba koo maa win yira sw̄i. Domi Isireliba ba b̄nu gasirimɔ̄ ba s̄amɔ̄ nge kurɔ̄ sakara wi u durɔ̄bu gasirimɔ̄. Ma ba nɛ, Yinni Gusunɔ̄ deri.

³ Ma Osee u seewa u Gomeɛ Dibilaimun bii sua kurɔ̄. Yera u ka n̄n menna. Ma kurɔ̄ wi, u gura sua u n̄n bii tɔn durɔ̄ marua. ⁴ Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ, i bii wi ȳisiru k̄ɛyɔ̄ Yisireli.

Domi saa filko sɔ̄o kon Yehun yenugibu w̄ari yèn sɔ̄ ba tɔmbun yem yari Yisireliɔ̄, kpa n̄ Isireliban bandu kpeerasia.

⁵ Tɔ̄o te sɔ̄o, kon Isireliban tabu durɔ̄bun tennu bɔ̄oku Yisirelin wɔ̄waa.

⁶ Yeniban biru, Gomeɛ u maa gura sua ma u bii tɔn kurɔ̄ mara. Ma Yinni Gusunɔ̄ u Osee sɔ̄owa u nɛɛ,

a n̄n ȳisiru k̄ɛyɔ̄ Lo Ruhama.

Yen tubusiana bii wi ba yina.

Domi na n̄ maa Isireliba wɔn wɔ̄ndu kuammɛ.

Na n̄ bu suuru kuammɛ.

⁷ Adama kon Yudaba wɔn wɔ̄ndu kua, kpa nɛn tii n̄ bu faaba ko nɛ wi na s̄aa Gusunɔ̄ ben Yinni. Adama n̄ n̄ mɔ̄ kon ka ben yibereba tabu ko. Na n̄ tendu dendimɔ̄ n̄ kun mɛ takobi n̄ kun mɛ dumi ka yin maasɔ̄bu.

⁸ Yeniban biru, Gomeɛ u bii wi bom kara. Ma u wure u gura sua u bii tɔn durɔ̄ mara. ⁹ Ma Yinni Gusunɔ̄ u nɛɛ,

a n̄n ȳisiru k̄ɛyɔ̄ Lo Ami.

Yen tubusiana n̄ n̄ nɛn tɔmbu.

Domi i n̄ maa s̄aa nɛn tɔmbu,

na n̄ maa s̄aa bɛɛn Yinni.

2

Isireliba

ba koo wurama nge yellu

¹ Yinni Gusunɔ̄ u Osee sɔ̄owa u nɛɛ, saa ya sisi yè sɔ̄o Isireliba ba koo dabia nge nim wɔ̄kun yani seeri.

Ba n̄ kp̄ɛ bu ben geeru gari.

Mi ba ku ra raa bu soku nɛn tɔmbu,

miya ba koo bu soku nɛ Gusunɔ̄, Yinni wason bibu.

² Yudaba ka Isireliba ba koo menna sannu

kpa bu goo gɔ̄si u n̄ s̄aa be kpuron sunɔ̄.

Domi ba koo dabia bu teria tem mɛ kpuro sɔ̄o.

Yen dɔma te, t̄ɔ̄o bakara Yisireliɔ̄.

³ Bɛɛ Yudaba ka Isireliba, i s̄ɔ̄nɔ̄ ma i s̄awa nɛn tɔn be na k̄i.

Isireli u s̄awa naane sarirugii

⁴ Nɛn bibu, i bɛɛn mɛrɔ taare wɛɛyɔ,
domi u n̄ maa s̄aa nɛn kurɔ,
mɛya na n̄ maa s̄aa win durɔ.

I n̄n s̄ɔwɔ u de u win durɔ dama n̄ni yi wuna,
kpa u sakara kookoosu wuna win ḡrun di.

⁵ Ma n̄ kun mɛ, kon win ȳanu potiri mam mam
kpa n̄ n̄n ȳsu tereru
nge mɛ ba ka n̄n mara.

Kon de u n̄ s̄aa nge tem
mi ḡanu ku ra kpi,

kpa n̄ de nim n̄ru gu n̄n go.

⁶ Na n̄ maa bɛɛ win bibun w̄n̄w̄ndu m̄,
domi bɛɛn mɛrɔ u s̄awa sakara kowo.

⁷ U kurɔ tanaru ka sekuru sariru d̄ara.

Domi u nɛɛ, u koo win durɔ tanɔbu sw̄iwa
kpa bu n̄n nim ka d̄ianu ka tam ka gum ka ȳanu wɛ ni u koo doke.

⁸ Yen s̄ɔ, kon win swaa kɛnɛ ka s̄aki,
kpa n̄ ye d̄aa s̄ɛsuku kpa u kun maa win swaa ye sw̄i.

⁹ Baa ù n̄ daa yara u win durɔ tanɔ be naa gira,
u n̄ maa bu naa turi.

Baa ù n̄ bu kasu,
u n̄ maa bu wasi.

Saa ye s̄ɔra u koo nɛɛ,
n̄ n̄ mɛn na, a de n̄ wura nɛn durɔ gbiikoon mi,
domi na raa nuku dobu m̄ win mi n̄ kere t̄ɛ.

¹⁰ Mɛya u n̄ daa gie ma nɛna na n̄n dobi ka tam kpa m̄ ka gum wɛɛm̄.
Mɛya na maa n̄n sii geesu ka wura taasi.

Adama u ka ye b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa.

¹¹ Yen s̄ɔ, kon ḡosirama n̄ nɛn dobi mwa yin ḡɛbun saa s̄ɔ,
ka tam mɛn saa s̄ɔ ka sere ȳaa ni u sebua u ka win tereru wukiri,

¹² kpa n̄ n̄n sekuru doke win durɔ tanɔbun wuswaaɔ.

Goo sari wi u koo n̄n w̄ra nɛn n̄man di.

¹³ Kon win nuku dobu kpuro kpeerasia
ka t̄ɔ baka ni u ra ko suru ka suru

ka t̄ɔ w̄ɛrarugiru ka sere mɛn̄n̄ si u ra ko s̄arun swaa s̄ɔ.

¹⁴ Kon de win resɛm d̄anu ka win figieba bu kam ko
be u nɛɛ, u wa durɔ tanɔbun min di.

Kon de gbee ni, nu ko d̄aa s̄ɔ,
kpa gbeeku yɛɛ yi d̄aa nin marum di.

¹⁵ Kon n̄n sɛyasia ȳen s̄ɔ u man deri
u b̄u wi ba m̄ Baali turare d̄ɔ dokeamme.

Ma u win saba ka win taaminu doke u da u win durɔ tanɔbu sw̄i.

Nɛ, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

¹⁶ Adama saa ya sisi ȳɛ s̄ɔ kon n̄n k̄kiri n̄ ka da gbaburɔ
kpa n̄ ka n̄n gari ko ka k̄ru.

¹⁷ Kon n̄n win resɛm gbaaru wesia
te ta w̄a Ak̄ɔn w̄waaɔ.

Yisi ten tubusiana n̄ni sw̄arun w̄wa.

Yera ya ko n̄ s̄aa win ȳiȳobun tore,

kpa u womu ko nge sanam mɛ u yarima saa Egibitin di win w̄ndiaru.

*Yinni Gusunɔ**u koo ka win t̄ambu d̄ora*

¹⁸ Yen t̄ɔ te, u koo man soku win durɔ.

U n̄ maa man sokum̄ Baali win yinni.

¹⁹ Kon de u b̄u wi ba m̄ Baalin ȳisiru duari

kpa u kun mam kp̄ia u tu sia.

²⁰ Saa yera kon ka gbeeku yɛɛ ka gun̄su ka sere yɛɛ yi yi ra kabiri arukawani b̄oke
yi ku ka nɛn t̄ambu k̄sa gaa kua.

Kon de tabu bu kpe, kpa ba n̄ w̄a b̄ori yendu s̄ɔ.

²¹⁻²² Isireli, kon maa nun ko nge nɛn kurɔ sere ka baadommaɔ,

kpa n nun gem ka wɔnwɔndu ka durom sɔɔsi.
 Bɔrɔkiniru sɔɔra kon ka nun arukawani bɔke.
 Saa ye sɔɔra kaa wura ma nɛna na sɔa Yinni Gusunɔ.
 23-24 Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerumɔ.
 Saa gaa sisi yɛ sɔɔ kon wɔllun kananu nɔ,
 kpa n tu nim kɛ.
 Wɔlla koo tem kanaru nɔ kpa tu gura nɛesia.
 Kpa tem mu dobi ka resɛm ka olifin kanaru nɔ
 kpa ye kpuro yu kpi.
 Kpa yu Yisireelin bukata wunana.
 25 Kon de nɛn tɔmbu bu sina tem mɛ kpuro sɔɔ
 kpa n bu wɔnwɔndu kua
 be, be na raa yina n wɔnwɔndu kua.
 Kpa be, be ba ku ra raa soku nɛn tɔmbu,
 n bu soku nɛn tɔmbu.
 Kpa be, bu maa man soku ben Yinni.

3

Osee u win kurɔn

laakari mɛɛra

¹ Ma Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ u man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n kɔam nɛn kurɔ wi kɔa wi goo u kɔa ma u sekuru sariru mɔ. N kurɔ wi kɔa nge mɛ wi, Yinni Gusunɔ u Isireliba kɔ, baa mɛ ba nɔn biru kisi ba da ba bɔnu sɔamɔ ma ba resɛm kiranu kɔ ni ba ra ka bɔnu ni sɔ. ² Ma na da na kurɔ wi yakia ka sii geesun gobi wɔkura nɔɔbu ka sere ɔɔsu* ditiri nata† (600). ³ Ma na nɔn sɔɔwa na nɛɛ, a de a n wɔa nɛn sɔ n ka te. A ku maa sakararu ko. A ku maa da durɔ goon mi. Nɛn tii kon maa tii nɛnɛ.

⁴ Nge mɛya Isireliba ba ko n wɔa sunɔ sari n ka te. Mɛya ba n ko n maa wirugii mɔ. Ba n maa yɔkunu mɔ. Ba n maa bɔnu ganu sɔamɔ. Mɛya yaku kowo goo kun ko n maa wɔa ben suunu sɔɔ u ka bu bikiaru kua. ⁵ Yeniban biru, ba koo wurama bu Gusunɔ ben Yinni kasu ka maa ben sikado Dafidin bandu wi u raa sɔa ben sina boko. Ba koo nuku dobu ko bɔ n Yinni Gusunɔ wa ka win kɔi te u koo bu sɔɔsi saa ye sɔɔ.

4

Yinni Gusunɔ

u Isireliba taarɛ wɛ

¹ Bɛɛ Isireliba, i nɛ, Yinni Gusunɔ swaa dakio.
 Domi na siribu mɔ ka bɛɛ tem mɛn tɔmbu
 yɛn sɔ wɔnwɔndugii goo sari bɛɛ sɔɔ,
 gemgii goo maa sari.

Mɛya bɛɛn goo kun maa man yɛ.

² I nɔɔ mwɛɛnu mɔ ka bɔri, adama weesa i mɔ.
 Mɛya i maa tɔmbu goomɔ, i gbɛnimɔ, i sakararu mɔ.
 I dam dɔrenamɔ, ma tɔn gobera sɔsimɔ ta dɔɔ.

³ Yen sɔna nɛ, Yinni Gusunɔ, kon de tem mɛ, mu gbera.
 Bɛɛ be i wɔa mi kpuro, i ko woorawa
 saa gbɛeku yɛɛn di n ka da gunɔsɔ ka wɛɛyɔ,
 ye kpurowa ya koo kam ko.

Yinni Gusunɔ

u yaku kowobu taarɛ wɛɛmɔ

⁴ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, goo u ku raa ka tii yina
 n kun mɛ u goo gerusi.

Domu wunɛ yaku kowo tɔnwerowa na ka sannamɔ.

⁵ Sɔɔ teeru kaa wɔrumawa sɔɔ sɔɔ gbɔara
 kpa wunɛn beruse nɛn sɔmɔ u maa wɔruma wɔkuru.
 Kon maa Isirelin bweseru go te ta sɔa nge wunɛn mɛro.

⁶ Wee nɛn tɔmba gbimɔ yɛn sɔ ba n man yɛ.

Adama wunɛn tii, a yina a man wura.

* 3:2 ɔɔsu - Dia bimi geɛn bwesera yi yi ka gbɛɛ weene. † 3:2 ditiri nata - Ya sɔawa saaki nɔɔba yirun saka.

Yen s̄, kon nun yina kpa a kun maa s̄a nen yāku kowo t̄nwerō.

Nge m̄e a ne, Yinni Gusun̄n woodaba duari,
nge m̄eya kon maa wunen bibu duari.

⁷Nge m̄e ba dabiam̄, nge m̄eya ba man torarim̄ ba d̄o.

Kon ben b̄eεε kpeesia kpa bu sekuru wa.

⁸Wee ba kuuram̄ nen t̄mbun toranun s̄.

Ma ba bu b̄oriem̄ ba n ka toram̄ ba n d̄o.

⁹Yen s̄, s̄eεyasia tee biya kon nen t̄mbu ka ben yāku kowobu ko.

Kon bu s̄eεyasia wa nge m̄e ben daa ya ne.

Kon bu k̄asiawa nge m̄e ben kookoosu ne.

¹⁰Ba koo di, adama ba n̄ debum̄.

Ba koo sakararu ko b̄ūu nuur̄o bu ka bibu wan s̄.

Adama ba n̄ marum̄ ȳen s̄ ba ne, Yinni Gusun̄o biru kisi

ba n̄ nen woodaba sw̄i.

¹¹Yinni Gusun̄o u neε, sakararu ka tama mu nen t̄mbun wiru ḡosia.

¹²D̄aa kukun miya ba ra bikiaru de gu ka bu gari s̄.

B̄ūu gasiribu dera ba k̄ōra ma ba ka man tonda.

¹³Ba ra de ba n̄ yākunū m̄o guunu w̄ollo,

kpa ba n̄ turare d̄ō dokem̄o gungunu w̄ollo

ka d̄aa baka bwese bwesekan nuur̄o nin saara bu w̄ere.

Yen s̄na ben bii w̄andiaba ba sekuru sariru m̄o.

Ma ben biigii kur̄o bu ba sakararu m̄o.

¹⁴Na n̄ ben bii w̄andia be, ka ben biigii kur̄o be s̄eεyasia m̄o

ben sekuru sari te, ka ben sakara te ba m̄n s̄.

Domi ben m̄aw̄abun tii ba sakararu m̄o ka kur̄o be ba w̄aa b̄ūu s̄arun s̄.

Ma ba maa yākunū m̄o sannu ka be.

Adama ba n̄ ȳe nge m̄e m̄ondu gara gerua ta neε,

t̄n be ba n̄ laakari m̄o, ba kam kobu d̄ōwa.

¹⁵Isireliba ba b̄ūnu gasirim̄o,

adama Yudaba bu ku ra ba bu sw̄i.

Bu ku da Giligaliō n̄ kun m̄e Beteli Afeniō* bu ka yākunū ko

kpa ba n̄ b̄ōrum̄o ba n̄ m̄o,

sere ka Yinni Gusun̄n w̄aru.

¹⁶Isireliba ba s̄awa nge naa gbii ba ye ba kp̄ana bu kp̄ara. Adama t̄ε, Yinni Gusun̄o u koo

bu ȳosu batuma s̄o nge ȳanu. ¹⁷Isireliba ba b̄ūnu s̄am̄o. A bu derio mi. ¹⁸Ba n̄ tam n̄ra ba

kpa, ba ra n̄ yande d̄ōwa bu sakararu ko. Wee ben wirugibu ba ra n̄ k̄iwa ba n̄ w̄aa sekuru

sari kom s̄o. ¹⁹S̄ō teeru woo ga koo na gu bu sua gu ka doona kpa bu sekuru wa ben yāku

nin s̄.

5

Keu koosio k̄sobu

¹Yinni Gusun̄o u neε,

b̄eε yāku kowobu, i yeniba swaa dakio.

B̄eε Isireliba, i swaa dakio i n̄o.

B̄eε sina kpaarugibu, i swaa tem kp̄iyo i n̄o.

B̄eεya siri bini bu ka yā.

Domi i kua t̄mbun yina Misip̄o,

ma i kua ben ta Taboriō.

²Ma ba man biru kisi ba numa durum s̄o.

Yen s̄, kon b̄eε kpuro s̄eεyasia.

³Na Isireliba ȳewa s̄aa s̄aa.

Ben goo kun man berue.

Wee ba da ba b̄ūnu gasira

ba tii disi doke.

⁴Osee u neε,

ba n̄ kp̄ε bu maa wurama ben Yinnin mi ben kookoosun s̄.

Domi b̄ūu s̄arun gasiribu gina w̄aa ben ḡōru s̄o.

M̄eya ba n̄ maa wi, Yinni Gusun̄o ȳe.

⁵Isireliban tii suabu bu s̄ōsim̄o m̄e ba s̄aa.

Ba koo w̄aruma ben durum s̄.

* 4:15 Beteli Afeniō - yen tubusiana d̄ōn w̄aa yeru

Yudaban tii ba koo wɔruma ka be sannu.

⁶Sanam gam sisi
mɛ sɔɔ ba koo bikiaru da Yinni Gusunɔn mi,
kpa bu ka nɔn yāanu ka ketɛba yākuru kua.
Adama ba n nɔn wasi,
domi u bu deri.

⁷Beya ba nɔn tɔnu kandu kua.
Domi ba da ba bii seegeba mara be ba n nɔn yɛ.
Tɛ, n n tɛɛmɔ u ka bu kam koosia be ka ben arumani.

Gusunɔ u koo de Yudaba

ka Isireliba bu tabu ko

⁸Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
i tabun kɔba soowo Gibeɔɔ ka Ramɔɔ.
I tabun wurenu koowo Betɛli Afɛniɔ.
Bɛɛ Bɛnyamɛɛba, tabu durɔba wee bɛɛn birun di.

⁹Gari geeya na Isireliba sɔɔmɔ.
Dɔma te kon bu sɛɛyasia, ba koo kam kowa.
¹⁰Wee Yudaban wirugibu ba sāawa nge be ba ra tem gbɛni
bu ka ben tiin tem sosi.

Yen sɔ, kon bu nɛn mɔru wisi nge nim tora.
¹¹Siribu bu Isireliba di, ma ba bu dam dɔremɔ
yɛn sɔ ba kam naa gire.

¹²Na kon bu di nge gɛmi.
Kpa na n Yudaba wahala mɔ nge bara te ta kukunu temmɔ.
¹³Mɛya Isireliba ba tii bararu waasi.

Ma Yudaba ba ben bosu wa.
Ma Isireliba ba gɔra Asiriɔ
bu ka sina boko Yarebu somiru kana.
Adama u n kpɛ u bu bɛkia
u sere nɛɛ, u koo ben bosu kpeesia.
¹⁴Na ko n sāawa nge gbee sunɔ Isireliba ka Yudaban sɔ.
Kon bu wɔri n yaaku kpa n bu sua n ka doona.
Goo sari wi u koo bu wɔra saa nɛn nɔman di.

Isireliba ba ben durum

tuuba kua ka murafitiru

¹⁵Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
n n mɛn na, kon bu biru kisi
kpa n wura nɛn wāa yerɔ
sere bu ka tubu ma ba tora.
Ben nani swāaru ta koo de bu man kasu
kpa bu man somiru kana.

6

¹Isireliba ba sɔɔna ba nɛɛ,
i na su gɔsira Yinni Gusunɔn mi.
Wee u sun so u mɛɛra kua.
Adama u koo bɛsɛn mɛɛra ye nɔɔri u sun bɛkia.

²N n maa tɛɛmɔ u ka sun wāaru wɛ,
kpa sa n wāa win wuswaaɔ.

³I de su kasu su nɔn gia.
Nge mɛ sa ra n yɛ kam kam ma sɔɔ u koo yari,
nge mɛya sa n maa yɛ ma u koo na.
U koo nawa nge tom buruku gura ye ya ra tem yɛmiasie.

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Yudaba ka Isireliba, mba kon bɛɛ kua.
Wee bɛɛn kɔru nɛn sɔ ta sāawa nge bururun kakoru
n kun mɛ nge dirum mɛ mu ra yarine fuuku.

⁵Yen sɔna kon bɛɛ nɛn sɔmɔbu goriama
bu bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ sɛɛyasia.
Kpa bu maa bɛɛ sɔ ma kon bɛɛ go.

Nɛn siribu bu koo sɔ̄sira nge yam bururam.

⁶ Domi wɔnwɔnda na kī, n ñ mɔ yākuru.

Meya na maa kī nɛn tɔmbu bu man gia
n kere bu man yāku dɔ̄ mwaararuginu kua.

⁷ Ba nɛn arukawani kusia nge me tɔmbu ba ra n kuanamme.

Wee ba man tɔnu kandu kua.

⁸ Galadigibu ba sāawa tɔn kɔsobu

ma ba yem yari baama.

⁹ Nge me swaa diobu ba ra n swaa mara,

nge meya yāku kowobun wuuru ta wāa Sikemun swaa ta tɔmbu goomɔ.

¹⁰ Na gāa kɔsunu wa Isireliɔ,

niya ba būnu gasirimɔ,

ba tii disɔ dokemɔ nge sakara kowo.

¹¹ Saa ya sisi yè sɔ̄ kon maa bɛɛ Yudaba sɛɛyasɔ̄.

Isireliba ka bwese tukunu

Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

sanam me na kī nɛn tɔmbu Isireliba bu wurama yorun di,

7

¹ Kpa n bu bɛkia,

saa yera ben durum maa sɔ̄sira Samariɔ.

Gbɛnɔbu ba dumɔ diaɔ ba gbɛnimɔ.

Ma ben gaba yiba swɛɛ sɔ̄.

² Adama ben goo sari wi u ra tii sɔ̄ u nɛɛ,

na yaaye kɔsa ye ba mɔ.

Tɛ, wee ba mwaara ben kom kɔsum me sɔ̄.

Na ye kpuro waamɔ.

³ Ben nuku kɔsu kookoosu ka ben weesu

su sina boko ka ben wirugibu nuku dobu wɛɛmɔ.

⁴ Be kpuro ba sāawa sakara kowobu ba sum

nge pɛɛ wɔ̄ yeru te pɛɛ kowo u dɔ̄ doke u deri.

Ma u da u win pɛɛ som bura u yi sere mu ka se.

⁵ Bɔ̄ n ben sina bokon tɔ̄ bakaru mɔ,

ben sina asakpɔbu ka sunɔn tii ba ra tam nɔwa

kpa ba n tɔmbu yaa kasikimɔ.

⁶ Be ba ra nɔ̄ tia ko bu ka tɔmbu seesi,

ba sāa nge pɛɛ wɔ̄ yeru.

Wɔ̄kuru, ben wɔruguru ta ra yemiɛwa

kpa yam sɔ̄re bururu tu se nge ba gāanu dɔ̄ doke.

⁷ Be kpuro ba sumwa nge dɔ̄.

Ba ra ben kparobu gowa

kpa ben sinambu ba n wɔrukumɔ tia tia.

Adama ben goo ku ra maa man somiru kanɛ.

⁸ Yinni Gusunɔ u maa nɛɛ,

Isireliba ba ka bwese tukunu menna.

Ma ba kua nge kira te ba ñ gɔsie.

⁹ Bwese tuku ni, nu bu dam mwaarimɔ.

Adama ba ñ yɛ me.

Tɔkɔra bu deemamɔwa,

adama ba ñ tuba.

¹⁰ Ben tii suabu sɔ̄siramɔ.

Domi ba ñ gɔsiramɛ nɛ Gusunɔ ben Yinnin mi.

Ka yen de kpuro, ba ñ man kasu.

¹¹ Ba sāawa nge totobɛɛ

te ta ñ bwisi mɔ.

Ba Egibitigibu somiru kanamɔ,

ma ba daamɔ Asiriɔ.

¹² Adama bɔ̄ n swaa wɔri na ra bu taa beriewa

n bu mwɛɛri nge gunɔsu.

Kpa n bu sɛɛyasɔ̄ nge me ba bu nɔ̄sɔ̄.

¹³ Ba kam kuawa mi, domi ba man duka suurimɔ.

Ba man seesi, ba man weesu kua.
 N deema nena kon daa bu faaba ko.
 14 Ba n man somiru kanamɔ, ba ku ra tu ko gɔruo.
 Adama ba ra sinewa ba n tii muririmɔ.
 Kpa ba n yiyiɔ yeya ya koo de ben gbea yu alikama ka resem gea ma.
 Nge meya ba ra n mɔ bu ka man seesi.
 15 N deema nena na bu noni doke na bu dam wɛ.
 Adama ka mɛ, ba man kɔsa bwisikusimɔ.
 16 Ba gɔsira goon mi gia.
 Ba sɔa nge ten te ta n gea sɔa.
 Yen sɔ, ba koo ben wirugibu go tabu sɔɔ
 ben gari kam gerubun sɔ.
 Yera ya koo de bu bu yɛɛ Egibitiɔ.

8

Ye a duura yera kaa gɛ

1 Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 i kɔba soowo.
 Wee yiberɛba ba nen sɔa yeru wuusima nge kasi.
 Domi Isireliba ba nen arukawani kusia.
 Ma ba nen sɔsiru yina.
 2 Ba koo man nɔgiru suema bu nɛɛ,
 ba nɛ ben Yinni yɛ.
 3 Adama ba gea deri,
 ma yiberɛba ba koo bu naa swii.
 4 Ba tii sinambu kua
 ba n man saawara kue.
 Ma ba bɔnu seka ka sii geesu ka wura.
 Yen sɔna ba koo kam kɔ.
 5 Bɛɛ Samarigibu, na bɛɛn naa wuragia ye tusa.
 Na maa ka bɛɛ mɔru mɔ.
 Saa yerà i ko i sina ba ku n bɛɛ taarɛ wɛ.
 6 Wi u bwɔarokunun sɔmburu yɛ Isireliba sɔɔ
 wiya u naa wuragia ye kua.
 Ya n sɔa Gusunɔ.
 Yen sɔna ba koo ye kɔsuku muku muku.
 7 Wee i woo duura,
 yen sɔna i ko i woo bɔkɔ gɛ.
 Mɔndu gara nɛɛ, dobi bɛm sari ku ra n som mɔ.
 I n maa yɛ mɔ bɛɛn gbean dɔanu nù n daa gea kua,
 sɔba ba koo nu gura.
 8 Isireliba ba dera ba bu mwɛ.
 Be wee bwesenu sɔɔ nge weke te goo kun maa kɔ.
 9 Domi ba da Asiriɔ nge gbeeku keteku ge ga tii kpare.
 Ba da ba somiru kasu mi.
 10 Ba bwese tukunu gobi kɔsia ba n ka nɔɔ tia sɔa.
 Adama ka mɛ, kon bu menna,
 kpa Asirin sina boko u bu yoo sɔma koosia.
 11 Isireliba ba bɔu turanu kua nu dabi.
 Niya nu dera ba durum mɔ.
 12 Baa nà n bu nen woodaba yorua sere ka yen gari piiminɔ,
 ba ra ye garisiwa nge ye ya wee tɔn tukon min di.
 13 Ba ra yɛɛ go bu ka man yɔkuru kua,
 kpa bu yin yaa tem.
 Adama ben yaku ni, nu n man doremɔ.
 Na n ben toranu duari.
 Kon bu sɛɛyasia.
 Yen sɔna ba koo gɔsira bu da Egibitiɔ.
 14 Isireliba ba tii sina kpaaru bania.
 Ma ba nɛ ben taka kowo duari.
 Yudaba ba maa ben wuu dabinu gbàraru toosi.

Adama kon ben wusu dɔɔ sɔkiri kpa u ben dii geenu di.

9

Yinni Gusunɔn tɔmbu

ba koo kpuro bia

¹ Bɛɛ Isireliba, i ku tɔɔ bakaru ko gɛɛbun saa sɔɔ nge bwese ni nu tie.

Domi i Yinni Gusunɔ biru kisi.

Ma i da i bũnu gasirimɔ

i nu siaramɔ mi ba alikama soomɔ kpuro.

² Adama alikama ye ba soomɔ ka gum mɛ ba gamamɔ,

yen gaa kun ko n sãa bɛɛgia.

Meya i n tam kparam wasi i wuna.

³ Isireliba ba n sinamɔ tem mɛ Yinni Gusunɔ u bu wɛ sɔɔ.

Ba koo wurama Egibitɔ n kun mɛ Asiria.

Kpa bu dia sesenuginu di mi.

⁴ Saa ye sɔɔ, ba n maa kpɛ bu yãkuru ko ka tam.

Baa bã n tu kua,

ta n Gusunɔ wɛremɔ.

Ben yaku dianu nu ko n sãawa nge gɔɔ dianu.

Wi u nu di, u koo disi duurawa.

Dia ni, nu koo win gɔɔru kpeesia.

Adama ba n ka ye duɔ Yinni Gusunɔn sãa yerɔ.

⁵ Mba i ko ko Yinni Gusunɔn tɔɔ bakanu sɔɔ.

⁶ I n bɛɛn yenusu deri bansu,

Egibitigiba koo bɛɛ dam koosia ben mi.

Adama yen wuu ge ba mɔ Mɛnfisi ga ko n sãawa nge bɛɛn sikiru.

Awii yi koo bɛɛn arumani di.

Kpa sãki yi kpi bɛɛn kunɔ.

⁷ Saa ya tura ye sɔɔ Yinni Gusunɔ u koo siri.

Saa ya tunuma ye sɔɔ u koo baawure kɔsia ye u kua.

Bɛɛ Isireliba i ko ye wa.

Wee bɛɛn toranu ka bɛɛn tusirun kpãarun sɔ,

i ra n tamaa Gusunɔn sɔmɔ u wiirawa.

Wi, wi Yinni Gusunɔ u ka gari kua u tam nɔrawa.

N deema bɛɛ, i torewa n kpã, ma i nùn tusa.

⁸ Adama sɔmɔ wi u bɛɛ kirɔ mɔ,

u wãa ka Gusunɔ.

Ka mɛ, i nùn yina beriammɛ mi u dɔɔ kpuro.

I ra mam nùn seesiwa Gusunɔ win Yinnin sãa yerɔ.

⁹ Wee i da i kɔsa kua nge mɛ i ra kua Gibeaa.

Yinni Gusunɔ kun bɛɛn toranu duari.

U koo bɛɛ sɛɛyasia nin sɔ.

Yinni Gusunɔ u nuki sankira

¹⁰ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, sanam mɛ na gbia na Isireliba wa,

nen nɔni sɔɔ, ba sãawa nge resem marum

mɛ ba wa mi gãanu ku ra kpi.

Ma na maa ben baababa wa nge figie marum gbiikum.

Adama ye ba tunuma Baali Peoria,

miya ba tii bũu wi ba mɔ Baali wɛ.

Ma na bu tusa nge bũu wi.

¹¹ Tɛ Isireliban bɛɛre ya koo doona nge gunɔ mɔrin wuuru.

Ben kurɔbu ba n maa guri suamɔ bu sere ma.

¹² Bã n maa bibu seeya, kon de bu gbiwa bu sere bukura.

Ba koo wahala baka wa nã n bu biru kisi.

¹³ Nge mɛ na Isireliba waasinamɔ,

ba sãawa nge dãa

ni ba duura tem gem sɔɔ.

Adama ba koo ben bibu yibereba nɔmu beria

be ba koo bu go.

¹⁴ Osee u nɛɛ, Yinni Gusunɔ, bã n koo Isireliba sɛɛyasia,

seeɣasia birà ba koo gɔsi.
 A de ben kurɔbu bu nukuru yari,
 kpa ben bwāsu su gbera.
¹⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 geema ben nuku kɔsuru kpuro ta sɔsira Giligalia.
 Miya na bu wa ma na bu tusa.
 Kon bu gira nɛn wuswaan di ye ba kuan sɔ.
 Na n̄ maa bu kī.
 Domi ben sinambu kpurowa ba man seesimɔ.
¹⁶ Na be, Isireliba seeɣasia.
 Ba sāa nge dāa te ta gbera nuurun di kpuro.
 Ta n̄ maa binu marumɔ.
 Baa bà n maa bibu mara, kon de bii be ba kī mi, bu gbiwa.
¹⁷ Osee u nɛɛ, Gusunɔ nɛn Yinni u bu yina
 yèn sɔ ba n̄ win gari swaa daki.
 Ba koo kowa yaayaare kowobu bwesenun suunu sɔɔ.

10

Isireliban banda kpa

¹ Isirelin bweseru ta raa sāawa nge resɛm gea
 ye ya ra ma too.
 Adama nge mɛ ba dabiamɔ,
 nge meya ba būu yenu dabiasiamɔ.
 Nge mɛ ben tem mu kuuramɔ,
 nge meya ba būu yenu sɔmmɔ ka kpee geenu.
² Tɔn be, ba sāawa gɔrusu yirugibu.
 Ba koo yen are sɔbe.
 Yinni Gusunɔ u koo ben būu yee ni ka nin kpee geenu kɔsuku.
³ Ba koo tɛ nɛɛ, yèn sɔ sa n̄ Gusunɔ nasie,
 yen sɔna sa n̄ sina boko mɔ.
 Adama tɛn wāa te sa wāa mini,
 mba sina boko koo maa kpī u sun wunana.
⁴ Wee ba gari kam gerumɔ,
 ma ba arukawani bɔkumɔ ka b̄ri weesugii.
 Yen sɔ, siribu dabiamɔ nge yaka kɔsusu
 si su ra kpi gbee te ba wuka sɔɔ.
⁵ Kpa Samarigii be ba naa buu wuraguu sāamɔ
 ge ge wāa Betɛli Afeniɔ bu nanda
 kpa bu gɔɔ sina gen sɔ.
 Gen yāku kowobu ba koo diiri
 bà n wa gen bɛɛɛ ya kpa.
⁶ Domi ba koo ka gu da Asiriɔ
 bu gu ben sina boko wɛ.
 Isireliba ba koo sekuru wa.
 Ba koo n̄ n daa yɛ ko
 ye ba ka būu kua ben suunu sɔɔ.
⁷ N n̄ Samarin s̄n na, ye kpuro ya kpawa mi.
 Domi ba koo ka yen sina boko doona
 nge dɛka ye nim mu ka doonɔ.
⁸ Ba koo ben būu yenu kpuro kɔsuku mi ba tora.
 Kpa yakasu ka s̄ki yi kpi mi.
 Saa gaa sisi yè sɔɔ ba koo guunu ka gungunu sɔ bu nɛɛ,
 i sun s̄sikio i wukiri.

Isireliba

ba koo gɛ ye ba duura

⁹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
 saa dɔma tɛn di Isireliba ba durum kua Gibeaɔ,
 ba toramɔ ba dɔɔwa.
 N n̄ weene tabu bu tɔn kɔso be w̄ri mi?
¹⁰ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon bu seeɣasia nge mɛ na kī,
 kpa bwesenu nu nɔɔ tia ko nu bu w̄ri ben tora bakanun sɔ.

11 Isireliba ba sāawa nge naa kpemi yi yi ra dobi taaku.
 Adama kon sugu doke ben wīi bura ni sɔɔ.
 Kon de Yudaba bu kərɔ ko,
 kpa be, Yakəbun bweseru bu tem kusanu kəsuku.
 12 Yen sɔ tē, bɛɛ Isireliba i gbee kpaaru koowo i gem duure.
 Kpa i durom gē.
 Domi saa ya tura i ka gəsirama ne, Yinni Gusunən mi,
 kpa n bɛɛ susi n bɛɛ gea kua.
 13 Adama bɛɛ, i kōsa duura ma i kōsa gā.
 Ma i bɛɛn weesun are di.
 I bɛɛn naane doke bɛɛn tiin dam
 ka tabu kowo dabi dabiru sɔɔ.
 14 Yen sōna tabun wurenu koo nɔɔra bɛɛn suunu sɔɔ.
 Kpa bu bɛɛn gbārānu kpuro kəsuku
 nge me Saluman sina boko u Beti Aribeli wəri,
 ma u bii mero bu ka ben bibu munku.
 15 Bɛɛ Beteligibu, wee ye kon bɛɛ kua bɛɛn nuku kōsurun sɔ.
 Bururu yam sāruru yande,
 tabu sɔɔra ba koo bɛɛn sina boko go.

11

Yinni Gusunə u win təmbu kī

baa me ba nūn seesimə

1 Yinni Gusunə u neɛ,
 saa Isirelin bweserun torubun diya na tu kīa.
 Ma na tu yarama Egibitin di na tu soka nen bii.
 2 Adama nge me na bu sokumə
 nge meya ba ka man tondamə.
 Ba da ba būu ni ba mɔ Baali sāmə.
 Ma ba nu turare dɔɔ dokeamme.
 3 N deema nena na bu kpare,
 na ben noma neni.
 Adama ba n tuba
 ma nena na bu nɔɔrimə.
 4 Na bu gawama nen mi ka kīru
 ma na bu dīanu wē
 nge wi u yaa sabenun sugu yiyamə u ka nu nɔɔri.
 5 Adama ba yina bu na nen mi.
 Yen sōna na neɛ, ba koo da Egibitə
 kpa Asirigii u ko ben sunə.
 6 Ba koo ben wusu tabu wəri,
 kpa bu ben damgibu kəsuku
 yən sɔ ba ben tiin kpunaa swīi.
 7 Wee nen təmbu ba yɔrari bu ka man tonda.
 Ba bu soka bu gōru gosia bu wurama ne, Wərukoon mi.
 Adama ben goo kun wure.
 8 Ka me, bɛɛ Isireliba,
 na n kpē n bɛɛ deri,
 n bɛɛ tɔnu kandu kua.
 Na n kpē n bɛɛ kam koosia
 nge me na wuu si ba mɔ Adima ka Seboimu kua.
 Wee nen gōru ga sankire,
 nen bwēra kun kpune.
 9 Na n maa bɛɛ kpeerasiamə ka nen mɔru baka ye.
 Na n maa wee n bɛɛ kam koosia.
 Domi na sāawa Gusunə n n mɔ tɔnu.
 Na sāawa Dɛero bɛɛn suunu sɔɔ.
 Na n bɛɛ wərim wee ka mɔru.
 10 Bɛɛ nen bibu, i ko ne, Yinni Gusunə swīi
 nà n kukura nge gbee sunə
 kpa i duki na saa sɔɔ duu yerun di.

¹¹ I ko duki na saa Egibitin di nge guno mōri
kpa i na saa Asirin di nge totoberenu,
kpa n de i sina been yenuso.
Ne, Yinni Gusunowa na yeni gerua.

12

Saa yellun diya Isireliba

ba Gusunon nuki sanku

¹ Isireliba ba ra n man weesu kuammewa,
kpa ba n man nani wokuma.
Adama Yudaba ba ka ne, Yinni Gusuno Deero siimo dee dee.
² Isireliba ba Egibitigibu gum weemo.
Ma ba ka Asirigibu arukawani bokuma.
Nge meya ba ka kpaasibu kasu be ba n saa gāanu.
N saare ba woo naa gire.
Ba ben weesu dabiashamo to baatere.
Ma ba daa booboya mo ba doo.
³ Ne, Yinni Gusuno na Yudaba siribu sokuma.
Kon be Yakobun bweseru worima ben daa kosan so.
Kpa n bu ben kosan are kosia.
⁴ Ben baaba Yakabu u win moon naa tokuru nenua
saa win meron nukurun di.
Ye ba nun mara u kpea,
ma u ka ne Gusuno wori kua ka win dam kpuro.
⁵ U ka nen gorado wori kua, ma u kamia.
U swi, ma u gorado wi kana u nun domaru kua.
Beteli miya u ka ne Gusuno yinna.
Ma na ka nun gari kua.
⁶ Nena Gusuno wollu ka tem Yinni.
Nen yisira Wi u ra n wa.
⁷ Bee Isireliba, i de i wurama ne been Yinnin mi.
I de i gea ko kpa i n man naane saa baadomma.
⁸ Bee Isireliba i saawa nge tenku be ba kilo weesugia neni.
Ba ra gbena ka.
⁹ Kpa i nee, ka gem i gobi wa, i dukia baka gura.
Kosa gaa sari ye so. Been samburun areya.
¹⁰ Adama ne, Gusuno na saawa been Yinni
saa min di i wa Egibiti.
Kon maa de i wura i n wa kuu bekuruginu so
nge sanam me na be yarama Egibitin di i wa gbaburo.
¹¹ Nen samoba na ka gari kua kasinu so,
kpa be, bu maa ka be gari ko.
Beya ba maa be nen himba soosi ya ka giso girari.
¹² Ka me, Galadigibu ba kua tan kosobu.
Ma ba koo kam ko.
Ba ra kete kine dabinu go Giligali.
Adama ben yaku yenu nu koo ko kpee subenu gbaanun kpfi so.
¹³ Yakabu u kpikiru da Aramu.
Miya u samburu kua u yāanu kpara u ka kurō wa.
¹⁴ Adama samo goowa Yinni Gusuno u gora
u da u win bweseru Isireliba yarama Egibitin di.
Samo wiya u bu kpara.
¹⁵ Adama yeniba kpuro so,
Isireliba ba Yinni Gusuno nuki sanku too too.
Yen so, u koo de yem me ba yari mi, mu wori ben wiru wollo.
U koo de bu yen sekuru wa.

13

Siri daaki bi ba Isireliba kua

¹ Yellu Efaraimubara ba dam bo Isireliba so.
Ba n bwese keri yi yi tie gari soawa,

ba ra nandewa.

Adama ba b̄u wi ba m̄ Baali s̄awa,
ma ba gu.

²Wee sere ka t̄, ba durum m̄ ba d̄o.

Ba tii bw̄aroku sii geesuginu kua.

Ben t̄iwa ba bwisika

ma ba nu seka ka ben n̄oma

nu ka naa binu weene.

Ma ba gerum̄ nin s̄ ba m̄,

be ba ȳakuru na,

bu yiuro bu naa bii ni s̄su.

³Yen s̄na ba koo doona nge bururun kakoru

n̄ kun m̄e nge dirum.

Ba s̄a nge yaka si ba gura ba yari doo soo yerun di
su ka woo doon̄o

n̄ kun m̄e nge wii si su yarim̄o ghaburun di.

⁴Adama ne, na s̄awa Gusun̄o ben Yinni

saa m̄n di na bu yarama Egibitin di.

Ba n̄ maa Yinni goo m̄o ma n̄ kun m̄o ne.

Faaba kowo maa sari ne baasi.

⁵Na bu kpara saa m̄n di ba w̄a ghabur̄o

mi ḡaanu ku ra kpi.

⁶Sanam m̄e ba dua tem m̄e s̄o,

ba di ba deba nge yaa sabe ni ba kpare,

ma ba tii suabu torua ba man duari.

⁷T̄, ko na n̄ s̄awa nge gbee sun̄o

na n̄ bu mara swaa nge musuku gbeeku.

⁸Kon bu w̄rimawa nge gbeeku yaa ḡoba

ȳn binu ba mwa.

Kpa n̄ ben toronu b̄esuku.

M̄ya kon bu kasuku

nge m̄e gbeeku ȳe yi ra yaa kasuku,

kpa gbee sun̄o niu gu bu tem.

⁹Isireliba, wee i kam kua

ȳn s̄ i man seesi ne wi kon kp̄i n̄ b̄e somi.

¹⁰Mana b̄e n̄ sina boko u w̄a.

I de u b̄e faaba ko b̄e n̄ wusu kpuro s̄o.

Mana b̄e n̄ kparoba w̄a be i bikia i n̄e,

bu b̄e sinambu kua.

¹¹Na raa b̄e n̄ sina boko w̄e ka m̄ru.

M̄ya kon maa b̄e n̄ n̄n mwaari ka m̄ru.

¹²Na Isireliban durum yorua na yii sere saa gaa.

¹³Isirelin bweseru ta s̄awa nge bii w̄n marubun saa ya tura

ma u kpara w̄ri m̄,

adama bii wi, u yina u yarima.

¹⁴Kon bu wuna saa ḡaribun w̄a yerun dam di.

Kpa n̄ bu yakia ḡo n̄ n̄oman di.

Ḡo, a na ka wunen bara te a ra ka t̄nu go.

Ḡaribun w̄a yeru, a na ka wunen kam kootia.

Dom̄i na n̄ maa ben w̄n w̄n̄du m̄.

¹⁵Baa Isireliba b̄a n̄ kuura am̄o,

begibun suunu s̄o,

yiber̄eba ba koo na nge woo sum saa s̄o yari yerun di.

Ne, Yinni Gusun̄o na kon bu seeyamawa ghaburun di,

kpa bu d̄ok̄oba gberasia.

Kpa bwii yi nim kpe.

Ḡa ni nu gea s̄a kpurowa ba koo gura bu ka doona.

14

¹Na kon de bu Samari seeyasia

ȳn s̄ yen t̄mbu ba ne Gusun̄o ben Yinni seesi.

Ba koo bu gowa tabu s̄o

kpa bu ben bii piiminu nam.
Kpa bu ben kurɔ be ba guri mɔn nukunu beɛsuku.

Osee u Isireliba kɔkirimɔ

² Osee u Isireliba sɔɔwa u nɛɛ,

bu wurama Gusunɔ ben Yinnin mi,
domi ba wɔruma ben toranun sɔ.

³ Bu wurama win mi bu kana teni ko
te ta nɛɛ, Yinni Gusunɔ,

a sun beɛsen toranu kpuro suuru kuo.

Kpa a sun mɛɛri ka nɔnu geu.

Ye sa ko ka nun yɔkuru kua,
sa ko nun siara.

⁴ Asirigii wi, u n kpɛ u sun faaba ko.

Sa maa yɛ ma dumi kun sun faaba mɔ tabu sɔɔ.

Sa n maa bwɔaroku ni sa tii kua sokumɔ beɛsen yinnibu pai.

Domi wuna a ra gobekuba wɔnwɔndu kue.

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

kon de nɛn tɔmbu bu ka den nɛ turo yɔra

kpa n bu kɔa too.

Na n maa ka bu mɔru mɔ.

⁶ Ko na n sɔawa nge kakoru be, Isireliban sɔ.

Ba ko n wɔwa nge dɔa wɛsu,

kpa bu nuuru gira nge dɔa ni nu wɔa Libaniɔ.

⁷ Ben kɔasi yi koo tɛriawa

kpa yi n wɔ nge dɔa te ba mɔ olifi,

kpa yi n nuburu do nge dɔa ni nu wɔa Libaniɔ.

⁸ Ba koo gɔsirama bu sina nɛn kɔkɔrɔ

kpa bu maa alikama duure.

Ba koo kparawa nge resɛm dɔa

kpa bu yɛsiru yari nge Libanin tam.

⁹ Saa ye, Isireliba ba n maa bɔnu sɔamɔ.

Domi kon ben kanaru nɔ,

kpa n bu nɔni doke.

Na kon sɔawa nge dɔa ye ya ku ra gbere ben sɔ.

Nɛn min diya ba koo domaru wa.

¹⁰ Wi u laakari mɔ, u de u n tii sɛ gari yinin sɔ.

Wi u maa bwisi mɔ, u de yi nɔn yeeri.

Domi Yinni Gusunɔn swɛɛ yi sɔawa dee dee.

Gemgiba ba koo sɔ yi sɔɔ.

Adama be ba nɔn seesimɔ, ba koo wɔruma yi sɔɔ.

YOELI

Gusunɔn sɔmɔ Yoelin waasu ya s̄aa kirɔ ye u win tɔmbu kua. U nɛɛ, Yinni Gusunɔn siribu bu koo na bin saa sɔɔ. Siri bin saawa u sokumɔ Yinni Gusunɔn t̄ɔru. Saa ye sɔɔ, twee yi koo na yi tem wukiri yi arumaniba kam koosia. Nge mɛ twee yi, yi koo tem kam koosia, nge mɛya Gusunɔ u koo maa tɔn be ba n̄ n̄n̄n̄ naanɛ doke kam koosia.

Yoeli u maa nɛɛ, sanam d̄aakim sɔɔ, Yinni Gusunɔ u koo de win Hunde u na win tɔmbu sɔɔ. Ya maa koorɔ nge mɛ sa garimɔ GK 2:16-21 sɔɔ.

Yoeli, ȳisi ten tubusiana Gusunɔ u s̄aawa Yinni.

Tire ten kpunaa

1. Twee yi koo tem wukiri, wiru 1.
2. Yinni Gusunɔn t̄ɔru, wiru 2:1-17.
3. Ye ya koo Yinni Gusunɔn tɔmbu deema, wiru 2:18n di sere wiru 4:21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u Yoeli, Petuelin bii s̄ɔɔwa u Yudaba s̄ɔ.

Twee wuuru ka gbeburu

² U nɛɛ, bɛɛ Yudaban guro gurobu,
i swaa dakio i nɔ.
Bɛɛ Yudaba kpuro kpuro
i swaa tem kp̄īyɔ i gari yi nɔ.
Ḡaa ninin bweseru nu koore bɛɛn waati sɔɔ,
n̄ kun mɛ bɛɛn sikadoban waati sɔɔ?

³ I bɛɛn bibu yen gari s̄ɔɔwɔ.
Kpa bii be, bu maa ben bibu s̄ɔ,
kpa be, b̄a n seewa bu maa begibu s̄ɔ.

⁴ Wee d̄ia ni kɔkɔnu nu di n tiara,

twee yi na yi di.
Ye twee yi na yi di n tiara
ma sw̄ini yi na yi di.
Ye sw̄ini yi di n tiara,
ma gbaanu na nu ye di.

⁵ Bɛɛ be tam mu goomɔ, i dom yando kpa i sw̄i.
Bɛɛ tam n̄ɔrobɔ, i weeweenu koowo.
Domi tam mu koo kpe resɛm biarun s̄ɔ.

⁶ Domi twee wuura na nge tabu kowobu
ta bɛsɛn tem wukiri.

Yi dabi, yi maa dam mɔ.
Yin donnu dam m̄owa nge gbee sinansuginu.
Yi bɛsɛn resɛm gbaanu kam koosiamɔ.

⁷ Yi bɛsɛn figie d̄anu dimɔ.
Yi yen kokosu w̄iamɔ.
Ma yi yen k̄aasi derimɔ kokosu sari.

⁸ I wuri koowo nge kurɔ kpao wi ḡaminira deema.
⁹ Ba ku ra maa ka k̄enu de Yinni Gusunɔn s̄aa yero
ni nu s̄aa alikama ka tam.

Yen s̄ana Yinni Gusunɔn som kowo be ba s̄aa ȳaku kowobu ba s̄aare ba ḡɔɔ s̄ɔ.

¹⁰ Gbea kpuro ya kam kua.

Ma yen tem mu saara.
Alikama sari, resɛm ka gum maa sari.

¹¹ Gbee wukobu ba s̄ɔ biti sɔɔ.
Be ba ra resɛm yewe, weeweena ba m̄ɔ.
Domi d̄ia bimi sari.

D̄ianu kpuro nu kam kua.
¹² Resɛm gbaanu nu gbera.

Figie ya d̄ella.
D̄aa gbaanu kpuro nu gea yina.
Ya dera tɔmbu ba n̄ maa nuku dobu mɔ.

Yoeli u tɔmbu kanamɔ

bu Yinni Gusunɔ suuru kana

13 Bɛɛ Yinni Gusunɔn sɔm kowobu, yāku kowobu,
i saaki sebuo
i ka kpuna wōku giriru nuku sankiranun sō.
Domi wee ba ku ra maa ka alikama ka tam kēnu ne
Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sāa yerɔ.
14 I tōru garu wunɔ
tè sɔɔ i ko i nɔɔ bɔke.
I tɔmbu kpuro mɛnna sere ka durɔ tɔkɔnɔ
Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sāa yerɔ,
kpa i nùn kana.

Yinni Gusunɔn mɔrun tōru

15 Yinni Gusunɔn tōru ta turuku kua.
Tōɔ te, ta sāawa win tōru.
Te sɔɔra wi, Dam kpurogii u koo kpuro kam koosia.
Anna a tōɔ kōsuru wa te ta sisi mi.
16 Wee sa mɛɛra ba ka bɛsɛn dīanu doonɔ.
Ma nuku dobu kpa Gusunɔ bɛsɛn Yinnin sāa yerɔ.
17 Ye ba duura, ya gbera tem kusanu sɔɔ.
Dīanu kpa biranu sɔɔ.
Ma bira ni, nu wɔrukumɔ.
Domi nu n̄ maa dīanu mɔ.
18 I swaa dakio i nɔ nge mɛ yɛɛ yi wuri mɔ,
ma yi bɔsu baama.
Domi yi n̄ yakasu wa kpara yerɔ.
Baa ka yāanɔ nu nɔni sōɔre.

Yoeli u kanaru mɔ

19 Yinni Gusunɔ, wuna na nɔɔgiri suemɔ.
Domi wee, yakasu ka dāa dōɔ mwaara gberɔ.
20 Ma yɛɛ yi nɔɔgiri sue yi nun kanamɔ.
Domi daanu gbera, yakasu maa dōɔ mwaakira gbaburɔ.

2

Yinni Gusunɔn tōru

ta turuku kua

1 I kɔba soowo Siɔniɔ.
I de bu ye nɔ Yinni Gusunɔn guu dɛɛraru mi.
Bɛɛ be i wāa tem mɛ sɔɔ kpuro, i diirio bɛrum sɔ.
Domi Yinni Gusunɔn mɔrun tōra wee.
Wee ta mam turuku kua.
2 Tōɔ te, ta tīriwa.
Ta guru wiru ka buku sɔɔwa.
Ma twee wuura wee yi dabi,
yi maa dam mɔ.
Yin wuu te, ta tīriwa
nge yam wōkura guuru wukiri.
Sa n̄ yen bweseru waare.
Sa n̄ maa yen bweseru wasi.
3 Mi yi sara kpuro,
n da kowa nge dōɔ mwaara u doona.
Yi ku ra gāanu deri.
Yellu bɛsɛn tem mu gea sāa
nge gbaa te ba mɔ Edeni.
Adama tē yi mu kua nge mi gāanu ku ra kpi.
4 Twee yi, yi sāawa nge tabu maasɔbu
be ba dumi yakiamɔ.
5 Yi yōɔkumɔ yi guunu gasirimɔ.
À n yen wəkinu nua
a ra n tamaa nge tabu kekɛbara,
n̄ kun mɛ yaka si su dōɔ mwaaramɔn wəkinu.
Yi ra n weewa nge tabu durɔ be ba tabun sɔɔru sāa.

⁶Tambu kpuro ba ra n nandewa yi n tunuma.

Kpa ben wuswaa yu burisina.

⁷Yi ra tii yosuwa nge tabu durabu,

yi n gb̄araru gasirimɔ,

yen baayere ya n yen swaa sw̄i.

Yi ku ra gam gere.

⁸Yi ku ra maa baasine.

Yen baayere ya ra n yen s̄a sw̄iwa.

Ḡaa ni nu koo ye ḡangere ko,

yi ra nu w̄ariwa sannu.

Nu ku ra maa ye ȳrasie.

⁹Yi ra wuu wukiriwa

yi n gb̄araru ka yenusu gasirimɔ,

kpa yi n dumɔ f̄en̄entiban di nge gbenɔbu.

¹⁰Mi yi dua, tem mu ra diiriwa,

kpa n s̄aare w̄alla koo w̄oruma,

kpa suru ka s̄s̄o yam t̄ira,

kpa kperin ballibu kpe.

¹¹Nge m̄eya Yinni Gusunɔ ù n gari gerua win tabu kowobun wuswaaɔ,

ba ra n̄un m̄em n̄ɔwewa.

Ba dabi, ba maa dam m̄ɔ.

Yen s̄ina win t̄s̄o te, ta nanum m̄ɔ.

Wara u koo ȳra u tu ma.

I ḡoru ḡasia

¹²⁻¹³Yinni Gusunɔ u n̄e,

na s̄awa w̄onw̄ondugii.

N̄en k̄iru ta kp̄a.

N̄en m̄aru ya ku ra fuuku se.

Na ra maa t̄onu suuru kue

k̄s̄a ye na raa k̄i n n̄un kua s̄ɔ.

T̄e, i wurama ka b̄een ḡoru kpuro n̄en mi,

i n̄ɔ b̄ake, kpa i wuri ko.

B̄een ḡoruwa i ko i ḡasia,

n ñ m̄ɔ i ȳanu ḡēeku t̄ona.

I wurama n̄e, Gusunɔ b̄een Yinnin mi.

¹⁴S̄ɔr̄okudo kon ḡoru ḡasia,

kpa n b̄ee durōm kua.

Saa ye s̄ɔra i ko i kp̄i i ka man alikama ka tam k̄enu naawa.

I kanaru koowo

ka n̄ɔ b̄okuru

¹⁵I k̄aba soowo S̄ion̄iɔ.

I t̄ambu m̄ennɔ,

kpa i n̄ɔ b̄okurun t̄oru yi.

¹⁶I t̄ambu m̄ennɔ bu man s̄a,

guro gurobu ka bibu, ka bii w̄ēn̄ɔ.

Baa ka be ba w̄aa kurɔ kpāa dirɔ,

bu yario ben kurɔ kpāa dirun di.

¹⁷Kpa ȳaku kowo be ba man s̄aamɔ

bu du n̄en s̄a yero ka sw̄i,

ȳaku yeru ka k̄ann̄on baa s̄ɔ,

bu n̄e ben Yinni kana bu n̄e,

n ben w̄onw̄ondu waawo, be, n̄en t̄ambu.

N ku bu sekuru doke.

N ku de t̄on tukobu bu bu ȳēe bu n̄e,

mana n̄e, ben Yinni na w̄a.

Yinni Gusunɔ

u win t̄ambu wisimɔ

¹⁸Yinni Gusunɔ u nisinu m̄ɔ win tem s̄ɔ.

U win t̄ambun w̄onw̄ondu m̄ɔ.

¹⁹Ma u win t̄ambun kanaru wisa,

u n̄e, kon b̄e alikama kpa w̄, ka res̄em, ka gum.

I ko i deburu wa.

Na ñ maa derim̄o bweseru garu tu b̄e ȳe.

²⁰ Kon b̄e yib̄e be ba na saa s̄o ȳsan n̄m geu gian di gira, kpa n de bu da n toma

mi tem mu ghere ma ḡanu ku ra kpi.

Kon de ben swaa ghiobu bu nim w̄ku b̄ruguu w̄ri.

Kpa be ba w̄a birūo bu nim w̄ku ge ba m̄o Mediterane w̄ri.

Ben gonu nu koo numia sere bu kpana bu w̄sia.

Geema, Yinni Gusun̄o u ḡa bakanu kua.

²¹ Tem, a ku b̄rum ko,

a nuku dobu koowo,

domi Yinni Gusun̄o u ḡa bakanu kua.

²² B̄e gbeeku ȳe, i ku nanda.

Domi yakasu su koo wure su kpi tem̄o,

kpa d̄anu nu ma.

Figie ka res̄em ya koo binu ma siki siki.

²³ B̄e Sīonigibu i nuku dobu koowo Gusun̄o b̄en Yinni s̄o.

Domi u koo de gura yu n̄e yen saa s̄o nge yellu.

U koo de yu n̄e saa ye ya ra tore

kpa u de yu kpe saa ye ya ra kpe.

²⁴ Alikaman soo yera kun maa gberam̄o.

Olifin gum, ka res̄em tam kun maa biaram̄o wekeno.

²⁵ Kon b̄e w̄o si ka d̄ia nin k̄sire w̄,

ni n̄en tabu kowobu, k̄k̄onu, ka gbaanu, ka twee yi di

w̄o si su doona s̄o.

²⁶ B̄e n̄en t̄mbu, i ko i di i debu.

I ñ sekuru wasi.

Kpa i n̄e, Yinni Gusun̄o b̄ere w̄,

n̄e wi na b̄e s̄m maamaakiginu kua.

²⁷ Saa ye s̄o, i ko i ḡia

ma na w̄a b̄e Isireliban suunu s̄o.

Ma na s̄a Gusun̄o b̄en Yinni.

N̄e baasi, Yinni goo maa sari.

B̄e n̄en t̄mbu, i ñ maa sekuru wasi.

3

Yinni Gusun̄o u koo

win Hunde doke t̄mbu s̄o

¹ Yen biru kon n̄en Hunde doke t̄mbu kpuro s̄o.

B̄en bii t̄n dur̄o bu ka t̄n kur̄o bu ba koo n̄en gari gere,

kpa b̄en dur̄o t̄k̄onu nu n dosusu m̄o,

kpa b̄en aluwaasiba bu k̄asinu wa.

² Baa ka yob̄o, kon bu n̄en Hunde w̄wa t̄o te.

³ Yen t̄o te s̄o, kon maamaakiba ko.

Kon de ȳem ka d̄o ka wii bakasu s̄osira w̄ll̄o ka tem̄o.

⁴ S̄o u koo yam t̄ra,

kpa suru u sw̄ra nge ȳem,

Yinni Gusun̄on t̄o nanumgii te, tu sere tunuma.

⁵ Adama yen t̄o te,

wi u Yinni Gusun̄o soka, u koo faaba wa.

Gabu ba koo kisira n̄ni sw̄a ten di

Sīonin guur̄o Yerusalemuo

nge m̄e Yinni Gusun̄o u gerua.

Beya be u soka ba n ka w̄aru m̄o.

4

Yinni Gusun̄o

u koo bwese tukunu siri

¹ Yinni Gusun̄o u n̄e, yen t̄o te,

kon Yudaba ka ben wuu Yerusalemu wesia nge yellu.

² Kpa n bwese tukunu kpuro mennu
n nu sure Yosafatin wɔwa sɔɔ.

Miya kon nu siri

kɔsa ye nu nen tɔmbu Isireliba kuan sɔ.

Domi nu bu yarinasia tem kpuro sɔɔ.

Ma nu ben tem bɔnu kua.

³ Nu nen tɔmbu bɔnu kua ka tete.

Nu ben aluwaasiba mwɛɛra nu dɔra

nu ka wa nu kurɔ tanɔbu dwe.

Ma nu wɔndiaba mwɛɛra nu dɔra nu ka tam nɔ.

⁴ Bɛɛ Tirigibu ka Sidonigibu ka sere be ba waa Filisitiban temɔ,
mɔba i ki nen mi.

I ki i man mɔru kɔsiawa?

N n men na, na n tɛɛmɔ n ka maa bɛɛ mɔru kɔsie.

⁵ Wee i nen sii geesu ka nen wura

ka nen arumani gura.

Ma i da i ye kpuro yi bɛɛn bɔu sɔa yerɔ.

⁶ Ma i Yudaba ka Yerusalemugibu mwɛɛra i Gerekiba dɔre.

Nge meya i ka bu tondasia ben tem di.

⁷ Adama nɛ, kon ka bu wurama mi ba raa waa.

Kon de kɔsa ye i bu kua mi,

yu wɔri bɛɛn wiru wɔlɔ.

⁸ Kon bɛɛn bibu Yudaba dɔre.

Kpa be maa, bu be Sabegibu dɔre,

be ba waa n toma.

Yeniwa nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua.

Taa daakibu ka siribu

⁹ Yoeli u nɛɛ,

i bwese tukunu nɔsio bu tabun sɔɔru kɔ.

Nu tabu durɔ dangibu seesio, kpa bu swaa wɔri,

tabu kowobu kpuro gesi.

¹⁰ Nu nin naa tebonu gɔsio takobiba,

kpa nu nin kɔmbɔnu gɔsia yaasi.

Be ba raa sɔa bɛrurobu, bu tii koowo tabu durɔbu.

¹¹ I seewo fuuku i na.

Bɛɛ bwese ni i waa turuku, i mennama.

Yinni Gusunɔ, a de wunen tabu kowobu bu na.

¹² Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, bɛɛ bwesenu kpuro,

i seewo i na Yosafatin wɔwa yen mi.

Domi miya kon sina

n bwese ni nu waa mi kpuro siri.

¹³ Domi ben nuku kɔsura banda.

I kɔmbɔnu suo i tɔn be gɛ nge dɔa ni nu ye.

I na i bu munku nge resɛm ye ba doke gama yerɔ,

ma yen nim mu kotosu yiba.

¹⁴ Wee tɔn wɔru ga wee wɔwa yɛn mi ba koo tɔmbu siri.

Domi nɛ, Yinni Gusunɔn tɔɔ te, ta tura

tɛ sɔɔ kon nen mɔru sɔɔsi.

¹⁵ Sɔɔ ka suru kun maa ballimɔ.

Ma kperi yi yam tira.

¹⁶ Nɛ, Yinni Gusunɔ na kukirimɔ Sionin guurun di.

Nɛn nɔɔ ga nɔɔramɔ Yerusalemun di.

Wɔllu ka tem mu yirimɔ.

Adama na nen tɔmbu Isireliba kɔsu.

Nɛna na sɔa ben kuku yeru.

¹⁷ Bɛɛ Isireliba, i ko i gia

ma nɛ Gusunɔ na sɔawa bɛɛn Yinni,

nɛ wi na waa Sionɔ nen guu dɛɛraru mi.

Yerusalemu kpuro ya koo kpaɔm ko nɛgia.

Tɔn tukobu ba n maa ye wɔrimɔ.

*Yinni Gusunə**u koo win təmbu domaru kua*

¹⁸ Saa gaa wee yè səə resəm ya koo gea ko
sere ka gungunu wəllə.

Kpa sabenu nu di mi.

Kpa nu bom ko mu n kpā.

Yudan tem daanu kpuro nu koo nim koku.

Daru koka gaa koo yari

Yinni Gusunən sāa yerun di,

kpa yen nim mu da

sere Sitimun wəwaa.

¹⁹ Egibiti ya koo kam ko,

kpa Edəmun tem mu ko bansu.

Domi ba Yudaba dam dəre,

ma ba taare sarirugibu go.

²⁰⁻²¹ Adama kon be ba təmbun yem yari mi məru kəsia.

Kpa Yudaba ka Yerusalemugibu ba n wāa ben temə

sere ka baadommaə.

Kpa ne, Yinni Gusunə na n wāa Siəniə.

AMOSU

Amosu wi, u sãawa yaa sabenuƚƚ kparo. Yaa sabe niya u kparamo Yinni Gusuno u ka nũn soka u ka bwese ni nu ka Isireliba sikerene sũ siri bi Yinni Gusuno u koo nu kua. Amosun waati ye sũ, Isireliba ba dukia mowa too, adama ben wãasinaa ka Gusuno ya biru wura. Baa me ba sãaru neni, ben gũru ga ñ wãa te sũ. Ba ñ sãarobu naorimo. Ba bwẽebwẽebu gem biramo. Ba tambu taki dimo tenkurun swaa sũ.

N deema saa ye sũ, Asirigiba dam mo. Amosu u Isireliba yaayasiama wooda ye Yinni Gusuno u Mowisi wẽ ben sũ ka nge me u bu yarama saa Egibitin di. Yen sũ, ba kun Gusuno sãama ka gem, mem naabu sarira ba mo. U maa bu sũomã ma Yinni Gusunon siri bu wee be sũ.

Amosu u sãawa Isireliban bwese kera wakura yiru yen sãmo dãako wi Gusuno u bu goria Asirigibu bu sere bu yoru mwa bu ka doona.

Tire ten kpunaa

1. Yinni Gusuno u koo win tambu ka bwese tukunu siri, wiru 1n di sere wiru 2.
2. Isireliban toranu ka kirũ ye Yinni Gusuno u bu kua, wiru 3n di sere wiru 6.
3. Kãsinu naabu, wiru 7n di sere wiru 9:10.
4. Yinni Gusuno u koo maa Isireliba seeya, wiru 9:11-15.

¹ Amosu u sãawa yãa kparo Tekoa. Wiya Yinni Gusuno u ka gari kua Isireliban sũ, n kua wão yiru tem mu sere yiira. Saa ye sũ, Osiasiwa u bandu dii Yuda, ma Yeroboamu, Yoasin bii u maa bandu dii Isireli. ² Amosu u nee, Yinni Gusunon na ga naaramo Siõnin guuro Yerusalemu. Yakasu maa sari kpara yen, ma guu te ba mo Kaameli, ten wii kpiira gbera.

Yinni Gusuno

u koo Sirigibu seeyasia

³ Ne, Yinni Gusuno na nee,
Damasigibun toranu nu kpãa.
Yen sũ, na ñ nen himba gãsiama.
Domi ba Galadigibu taaka ba munku.
⁴ Tẽ, kon de dõo u na u sina boko Hasaelin yenu wari,
kpa u Beni Hadadin sina kpaaru di mam mam.
⁵ Kon ben wuu Damasim gbãrarun gamboba kasuku,
kpa n Bikati Afenin tambu kpeerasia.
Kpa n Beti Edenin suno go.
Kpa n de bu Sirigibu yoru mweeri bu ka da Kirio.
Ne, Yinni Gusunowa na yen geru.

Yinni Gusuno

u koo Filisitiba seeyasia

⁶ Ne, Yinni Gusuno na nee,
Filisitiban toranu nu kpãa.
Yen sũ, na ñ nen himba gãsiama.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mweera
ba Edamuba nomu beria.
⁷ Meya kon de bu ben wuu Gasa dõo saku,
kpa u yen dii geenu di.
⁸ Kon Asidõdun tambu ka Asikalonin suno kpeerasia.
Kon Ekoronigibu wari.
Kpa Filisiti be ba tie mi kpuro bu kam ko.
Ne, Yinni Gusunowa na yen geru.

Yinni Gusuno

u koo Fenisiba seeyasia

⁹ Ne, Yinni Gusuno na nee,
Fenisiban toranu nu kpãa.
Yen sũ, na ñ nen himba gãsiama.
Domi ba Isireli dabi dabinu yoru mweera
ba Edamuba nomu beria.

Ba ñ ben arukawani yibie ye ba raa ka bu bɔkua.
 10 Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tiri dɔɔ sɔku,
 kpa u yen dii geenu di.

Yinni Gusuno

u koo Edamuba seeyasia

11 Ne, Yinni Gusuno na nee,
 Edamuban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba gɔsiamɔ.
 Domi ba ben mero bisibu Isireliba naa swii ka takobi.
 Ba ñ bu wɔnwɔndu kue.
 Ben mɔru kun maa sure.
 Ma ba ka bu wereru saa dim dim saa kpuro.
 12 Yen sɔ, kon de bu ben wuu Tema dɔɔ sɔku
 kpa u Botisiran dii geenu di.

Yinni Gusuno

u koo Amɔniba seeyasia

13 Ne, Yinni Gusuno na nee,
 Amɔniban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba gɔsiamɔ.
 Domi ba gurigibun nukunu besuka Galadiɔ,
 saa ye ba Galadigii ben tem mwaamɔ
 begim mu ka yasian sɔ.
 14 Yen sɔ, kon de bu ben wuu Raba tabu wari bu ye dɔɔ sɔku,
 kpa u yen dii geenu di mam mam.
 Saa ye sɔɔ, tabun wurenu koo naɔra nge woo bɔkɔ.
 15 Kpa bu ben sina boko ka win tabu sinambu yoru mweeri.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

2

Yinni Gusuno

u koo Mɔabuba seeyasia

1 Ne, Yinni Gusuno na nee,
 Mɔabuban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba gɔsiamɔ.
 Domi ba Edɔmun sina bokon kukunu dɔɔ meni nu kua torom.
 2 Yen sɔ, kon de bu Mɔabuban tem dɔɔ meni
 kpa u ben wuu Keriatun dii geenu di mam mam.
 Kpa Mɔabu be, bu kam ko tabu gberɔ,
 sanam me tabu swia ba kɔbi soomɔ, ba kuuki mɔ.
 3 Kon ben sina boko ka win tabu sinambu kpuro kpeerasia.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Yinni Gusuno

u koo Yudaba seeyasia

4 Ne, Yinni Gusuno na nee,
 Yudaban toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba gɔsiamɔ.
 Domi ba nen woodaba yina.
 Ba ñ ye mem naawe.
 Ma ba bunun weesu swii, ni ben baababa ba raa swii.
 Ma nu dera ba gera nen swaan di.
 5 Yen sɔ, kon de bu ben tem dɔɔ meni.
 Kpa u ben wuu Yerusalemun dii geenu di mam mam.

Yinni Gusuno

u koo Isireliba seeyasia

6 Ne, Yinni Gusuno na nee,
 beɛ Isireliba, beɛn toranu nu kpɛa.
 Yen sɔ, na ñ nen himba gɔsiamɔ.
 Domi i gemgibu dɔra i ka beɛn dibu wa i mwa.

Ma i ka sāarobu baranun gobi kōsinamō.

⁷ I ra n kīwa i wōnwōndobu taare
kpa ba n wiru tua sāa nuku sankiranun sō.

Kpa i n bwēbwēbu dam dōremō.

Bii ka baa ba ka kurō turo mēnnamō.

Nge mēya i ka ne, Yinni Gusunōn yīsi dēeraru sankumō.

⁸ I ra n kpī kpī bēen būnun nuuno

yānu wōllō ni i tōruba mwa,

kpa i n tam nōrumō mē i yokuma.

⁹ Ka mē, na Amōreba kam koosia mam mam bēen sō,
be, be ba gunu nge dāa ye ba mō seduru.

Ma ba dam mō nge dāa damgia.

¹⁰ Mēya na bēe yarama Egibitin tem di.

Ma na bēe kpara ghaburō wōō weeru

n ka bēe Amōre ben tem wē.

¹¹ Na sōmōbu seeya bēen bibu sōō.

Ma na gabu gōsa nen sō bēen aluwaasiba sōō,

ma ba man tii wē ba bōrua bu ku tam nō.

Bēe Isireliba geema? Nge weesa.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni bikiamō.

¹² I dera be na gōsa mi, ba tam nōra.

Ma i nen sōmōbu wooda wē i nēe,

bu ku maa tōmbu nen gari sō.

¹³ Wee tē, kon bēe munku muku muku

nge mē naa kēkē ye ya dīanu sōōwa ya ra tem kōsuku.

¹⁴ Yen dōma te, wasi kasanugiba kun maa kpē bu duka su.

Damgiba kun maa kpē bu ben dam dendi bu ka gāanu ko.

Mēya tabu durō damgiba kun maa kpē bu ben wāaru wōra.

¹⁵ Tēn towoba kun maa kpē bu ka tii yina.

Be ba maa naasu sāu, ba n kisiramō.

Mēya maasōba kun maa kpē bu we ben dumin dugin saabu.

¹⁶ Be ba sāa tabu durō damgibu be sōō dōma te,

ba koo ben tabu yānu kōwa bu duki su nōm dira.

Nē, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

3

Yinni Gusunōn tōmbu

ba koo ben daa tusia

¹ I swaa dakio i nō ye nē, Yinni Gusunō na gerumō, bēe Isireliba kpuron sō, bēe be na yarama Egibitin di.

² Handunian bwesenu kpuro sōō, bēe tōnawa na gōsa.

Yen sōna kon bēe sēeyasia bēen durum ye i kua kpuron sō.

Gusunō ù n gari gerua,

Gusunōn sōmō kun kpē

u nōō mari

³ Tōmbu yiru ba koo swaa wōri sannu

ba kun gīna nōōsinē?

⁴ Gbee sunō ga ra gbāre yakasō

ga kun yaa mwē rō?

Gbee sunō buu ga ra kukiri gen kpin yerun di

ga kun yaa wa ga dimō?

⁵ Gunō ga koo taa mwaara temō

ba kun ye bēri?

Taa ya koo se wōllō

gāanu kun ye kēsie?

⁶ Ba ra tabun kōba so wuuō

wuugibu ba kun nande?

Kēsiru garu ta ra koore wuuō

n kun nen min di?

⁷ Aawo, na ku ra gāanu ganu ko

na kun yè nen sòmò sɔwà.

⁸ Gbèe sunò gà n gbàrà,
wara ku ra nande.

Nɛ, Yinni Gusunò nà n gari gerua,
nen sòmò wara kun yi kparamò.

Yinni Gusunò

u koo Samari seeyasia

⁹ I Asidòdu ka Egibitin tem sina kpaanugibu nɔɔgiru sueyo i nɛɛ,
bu mennama Samarin guunò,
kpa bu wa daa bereteke ka dam dorenàa
ye ya wàa ben suunu sɔɔ.

¹⁰ Ba ku ra kà bu gea ko.
Ma ba arumani guramò ka dam ka taki,
ba taasimò ben sina kpaanò.

¹¹ Yen sɔna kon de yiberèba bu na
bu tem me tarusi, bu ben dam kpeerasia.
Kpa bu ben sina kpaanu kɔsuku.
Nɛ, Yinni Gusunòwa na yeni gerua.

Faaba ye ya n nuku dobu mɔ

¹² Wee ye na maa gerua. Na nɛɛ,
nge me yàa kparò u ra win sabenun sukum wɔre gbèe sunò nɔn di,
nge meya kon bɛɛ Isireliba wàa
bɛɛ be i na i sɔ Samariò kpin yee buranu sɔɔ.

Kiròba

¹³ I swaa dakio i nɔ
kpa i Yakòbun bweseru kirò ko
i bu sɔ ye nɛ Gusunò wàllu ka tem Yinni na gerua.

¹⁴ Na nɛɛ, sanam me sɔɔ, kon Isireliba seeyasia ben durum sɔ.
Kon Betelin yàku turanu kɔsuku,
kpa nin kàanu nu bɔkìra nu wòruku.

¹⁵ Kon bɛɛn dia mi i ra n wàa yam susurun saa ka puran saa kɔsuku.
Kpa n bɛɛn sina kpaanu kam koosia
ni, ni ba buraru koosi ka suunu donnu,
ka sere dii gee ni nu tie.
Nɛ, Yinni Gusunòwa na yeni gerua.

4

¹ Bɛɛ Samarin tɔn kuròbu,
bɛɛ be i dimò i bariamò nge Basanin naa gbiibi
yi yi wàa Samarin guurò,
i wɔnwɔndobu dam dɔremò,
i bwɛɛbwɛɛbu taki dimò,
ma i bɛɛn duròbu sɔòmò bu ka tam na i nɔ.

Tɛ, i swaa dakio i nɔ.

² Nɛ, Yinni Gusunò na bɔrumò ka nen tiin yìsi dɛɛraru na mɔ,
wee saa ya sisi yè sɔɔ ba koo bɛɛ ka bɛɛn bibun bweseru kòkònu sɔre bu gawa nge swɛɛ.

³ Bɛɛn baawure u koo yari kururun di
kpa bu bɛɛ kuba sɔɔ yɛsan nɔm geu gia.
Nɛ, Yinni Gusunòwa na yeni gerua.

Isireliban gòru bɔbunu

⁴ Yinni Gusunò u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, i doo yàku yee ten mi Beteliò,
kpa i n man torarimò.

I doo Giligaliò,
kpa i n man torarimò nge mèn nɔɔ i ko kpì.
I n bɛɛn yàkunu mɔ bururu baatere,
kpa i n ka bɛɛn kɛnu naamò sɔɔ ita ka sɔɔ ita.

⁵ I bɛɛn siarabun yàkunu koowo ka pɛɛ ye ba seeyatia doke.
Kpa i tɔmbu sɔ ma i kɛnu kua ka kùru.
Domi yera bɛɛ Isireliba i kùru bo.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

Kirɔ ye ya kam kua

⁶ N wee na dera gɔɔra dua beɛn wuu marosu kpuro sɔɔ.

Ma i dɛanu bia beɛn yenusu kpuro sɔɔ.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁷ Na yina gura yu ne ye n tie suru ita bu ka dɛanu gɛ.

Na dera gura ya na wusu gasun mi.

Ma na n̄ wure yu ne gasun mi.

Na dera ya na gbenu ganu sɔɔ.

Ma na n̄ wure yu ne ganun mi.

Ma nu gbera.

⁸ Yera beɛn wusu gasun tɔmbu ba da wuu gagun mi

bu ka nim wa bu na.

Adama ben nim nɔru ga n̄ kpa.

Ka me, i n̄ gɔsirame nen mi.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁹ Na dera beɛn dɛanu kusenu kua,

ma twee yi na yi beɛn gbean dɛanu ka beɛn dɛa gbaanun wurusu kpuro di.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame ne Gusunɔ beɛn Yinnin mi.

¹⁰ Na maa beɛ kɛsi kɛsi bararu sure nge me na kua Egibitia.

Na dera ba beɛn aluwaasiba go tabu sɔɔ.

Ma ba ben dumi mweera.

Na dera i beɛn tɔn be ba gun nuburu nua beɛn sansania.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame nen mi.

¹¹ Na beɛ sura na kɔsuka nge Sodomu ka Gomɔra ye na kam koosia.

Ma i kua nge dɛa nɔɔ ge ba wuna dɔɔn di.

Adama ka me, i n̄ gɔsirame ne, Yinni Gusunɔn mi.

¹² Yen sɔna beɛ Isireliba kon beɛ seeyasia.

N n̄ men na, i n̄ sɔɔru sɛa i n̄ ka ne Gusunɔ beɛn Yinnin siribu mara.

¹³ Domi nena na guunu mɔma,

ma na woo taka kua.

Na ra nen bwisikunu tɔnu giasie.

Na ra maa yam bururam gɔsie yam wɔkuru,

kpa na n̄ s̄imɔ guunu wɔllo.

Nen yisira Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni.

5

Isireliba, i de i ḡru gɔsia

¹ Beɛ Isireliba, i swaa dakio i nɔ gɔɔ swi yi na mɔ beɛn sɔ.

² Beɛ be i wɔrumɛ temɔ nge wɔndia be ba gu,
i n̄ maa seemɔ.

Goo sari wi u koo beɛ seeya.

³ Domi Yinni Gusunɔ u gerua u neɛ,

beɛn wuu ge ga tabu durɔbu nɔɔɔbu (1.000) mɔ,

bà n̄ tabu da, tɔmbu wunɔbuwa (100) ba koo wurama.

Ge ga maa tabu durɔbu wunɔbu mɔ,

tɔmbu wɔkura ba koo tia.

I wurama Gusunɔn mi

n sere dākuru ko

⁴ Wee ye Yinni Gusunɔ u maa beɛ Isireliba sɔmɔ.

U neɛ; i n̄ k̄i i n̄ w̄a, wiya i ko kasu.

⁵ I ku maa s̄aru da Beteliɔ ka Giligaliɔ ka Beri Sebɔɔ.

Domu u koo de bu Giligaligibu yoru mweɛri.

Kpa bu Beteligibu kam koosia.

⁶⁻⁷ Beɛ be i ra gem gɔsie weesu,

kpa i kun mu garisi ḡaanu,

i na wi, Yinni Gusunɔn mi,

kpa i wa i n̄ w̄a,

kpa u ku raa beɛ Isireliba wɔri u mwa nge dɔɔ.

Kpa i goo bia Betelio wi u koo dɔɔ wi go.

⁸ Yinni Gusunɔwa u kperi bwese ka kua,
ma u yen baayere yi yen ayero.

U ra yam wɔkuru gosie yam bururam.

Kpa u de sɔɔ sɔɔ gu tira, gu gosia wɔkuru.

U ra nim wɔkun nim menne,
kpa u mu yɛkana tem kpuro sɔɔ.

⁹ Wiya u ra dangibun dam bue.

Kpa u de bu ben wusun gb̄aranu kɔsuku.

Ka gem, win yisira Yinni Gusunɔ.

¹⁰ Bɛɛ Isireliba, be ba bɛɛ sirimɔ dee dee,
i ra n bu tusa,

kpa i n ka wi u gem gerumɔ kɔrua.

¹¹ I ra bwɛɛbwɛɛbu dam dare,

i n ben gbean dianu mwɛɛrimɔ ka dam.

Yen sɔ, i n sinamɔ bɛɛn dia sɔɔ

ye i bana ka kpee ni i daka.

Meya i n maa bɛɛn reseme ye i duuran bii duronun tam nɔrumɔ.

¹² Domi u bɛɛn toranu yɛ nu kp̄a,

u maa yɛ ma i durum kua too.

I gemgibu nani sɔɔmɔ.

I nam biran kɛnu mwaamɔ.

Ma i yinamɔ bu s̄arobu ben gem wɛ siri yero.

¹³ Sanam meni, sanam kɔsuma.

Yen sɔ, wi u laakari mɔ, wiya u ko n nɔɔ maari.

¹⁴ I de i n gea mɔ n kun mɔ kɔsa.

Kpa i wa i n w̄a.

Nge meya Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u ko n ka bɛɛ w̄a nge me i ra gere.

¹⁵ I kɔsa tusio kpa i gea k̄a.

I de gem mu siribu di siri yero.

Sɔrɔkudo Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u koo bɛɛ Isireliban tɔn be ba tiara wɔnwɔndu kua.

¹⁶ Yen sɔ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u nɛɛ,

tɔmba koo gɔɔ wuri ko yam kpuro,

kpa ba n sumɔ swɛɛ sɔɔ, ba n mɔ, wee, wee!

Ba koo gb̄aa wukobu sokuma bu gɔɔ wooru sina,

kpa bu gɔɔ sw̄igibu mennama.

¹⁷ Sanam me u koo bɛɛ wɔrima,

ka be ba w̄a gberɔ kpuro ba koo gɔɔ sw̄iwa.

Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

Yinni Gusunɔn siribun t̄oru

¹⁸ Bɔruroba bɛɛ be i Yinni Gusunɔn siribun t̄oru mara.

Mba i ȳiyɔ i wa t̄ɔ te sɔɔ.

I n yɛ ma ta ko n s̄awa yam wɔkuru, n n̄ mɔ yam bururam.

¹⁹ I ko i n s̄awa nge tɔnu wi u gbee sunɔ duka suurimɔ,

ma u ka yaa gɔba gaa yinna.

Ye u dua win dirɔ u gana nɛnuɔ,

ma waa ya n̄n dɔma.

²⁰ Yinni Gusunɔn t̄ɔ te, ta s̄awa yam wɔkuru n n̄ mɔ yam bururam.

Ta t̄riwa niki niki, yam bururam sari.

S̄aa te Yinni Gusunɔ u tusa

²¹ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, u bɛɛn t̄ɔ baka ni i ra n̄n diiye tusa.

U n̄ mam maa k̄i u bɛɛn mennɔsun woo nɔ.

²² I n n̄n ȳaku d̄ɔɔ mwaararugiru kua ka maa kɛnu,

u ku ra nu mwe.

Meya u ku ra maa bɛɛn siarabun ȳakunu mɛeri

ni i ra ko ka yaa sabe ni nu gum mɔ.

²³ I ka bɛɛn womusun w̄akinu doonɔ win bɔkun di.

U n̄ maa k̄i u bɛɛn m̄ɔrɔkunun wurenu nɔ.

²⁴ Adama i de gem mu n w̄a bɛɛn suunu sɔɔ,

mu n kokumɔ nge nim me mu ku ra kpe.

²⁵ Bɛɛ Isireliba, i ka kua wɔɔ weeru gbaburu sɔɔ, i nɔn yākunu ka kɛnu kuare nge mɛ? ²⁶ Būu wi ba mɔ Sakutu wi i garisi bɛɛn sunɔ ka sere kpera ye i sāmɔ i mɔ Kewani, i nin bwāaroku ni i tii kua sɔɔre nge mɛ i sɔɔwa gisɔ? Bɛɛn tii i yɛ ma i n̄ koore mɛ.

²⁷ Yen sɔ, u koo de bu bɛɛ yoru mwɛɛri

bu ka da sere Damasın bera gɔ.

Wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

6

Ba koo Isireliba kpeerasia

¹ Bōruoba bɛɛ be i wāa Siɔniɔ bəri yendu sɔɔ,

ka bɛɛ be i sɔ Samarin guurɔ ka toro sindu.

Ma i tamaa i sāa bwese te ta kpāaru bon wirugibu.

Ma Isireliba ba somiru mara bɛɛn min di.

² I doo Kalineɔ i wa.

Min di, kpa i da Hamatiɔ wuu bɔkɔ gen mi.

Kpa i sara i da Gatiɔ Filisitiban temɔ.

Ben wuu si, su bɛɛ Isireliba ka Yudaban wusu gea tura?

Ben tem mɛ, mu bɛɛn tem kpāaru tura?

³ Wee i n̄ kī wahalan tōru tu bɛɛ naawa.

Ma i sere tii daa kōsa gawemɔ.

Ma ya bandu dii bɛɛn suunu sɔɔ.

⁴ Ma i kpī sau kpin yee buranu sɔɔ, n̄ ba buraru kua ka suunu donnu.

I tii yāa kpeɔmm̄nu ka naa kpeɔmi yi yi gum mɔ gɔsiamme ḡsun di i temmɔ.

⁵ I m̄rɔkunu soomɔ i womusu m̄ bwisikunu sariru sɔɔ.

Ma i tamaa i nin soberu yɛwa nge Dafidi.

⁶ I tam n̄rumɔ ka n̄ri bɛkɛ.

I tii gum turaregim sawamɔ.

Ma i n̄ nuki sankire yɛn sɔ bɛɛn bweseru ta koo kam ko.

⁷ Yen sōna ba koo gbi bu bɛɛ yoru mwɛɛri bu ka doona
kpa bɛɛn nuku dobun kuuki ka bɛɛn tōɔ baka dim mu kpe.

Samari ya koo kam ko

⁸ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u bōrua ka win tiin wāaru u nɛɛ,

u n̄ bɛɛ Isireliban tii suabu kī.

U maa bɛɛn sina kpaanu tusa.

U koo de bu Samari mwa ka ye ya wāa ye sɔɔ kpuro.

⁹ Tambu wokuru b̄ n̄ tie yenu gagu sɔɔ, ba koo gbiwa. ¹⁰ Goo ù n win tɔnun goru sua yenun di u ka yara u dɔɔ u d̄ɔɔ mɛni, u koo wi u wāa yenu sɔɔwɔ bikia u nɛɛ, goo maa tie u wāa ka wune?

Kpa yēro u n̄n wisi u nɛɛ, goo sari.

Kpa wini u nɛɛ, a mario. N n̄ weene su Gusunɔn yīsiru sia saa yeni sɔɔ kpa u sun s̄irema.

¹¹ Domi Yinni Gusunɔ u wooda yeni w̄ɛ u nɛɛ,

u koo yenusu kpuro kɔsukuwa, bakasu ka piiminu.

Nasara kam

¹² Ba ra dumi yakie kpee saara wɔllɔ?

Ba ra ka nɛɛ wuku mi?

Adama wee bɛɛ i gem ḡsia d̄ɛɛ.

Ma i gea ḡsia gāa sosuranu.

¹³ Bɛɛ i nuku dobu m̄ kam sɔɔ, ma i gerumɔ i m̄, bɛɛn tiin dama i ka nasara wa. ¹⁴ Yen sōna Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, u koo de bwese tukuru garu tu bɛɛ seesi. Kpa tu bɛɛ dam d̄re saa Hamatin duu yerun di sere n̄ ka da nim toraɔ ye ya wāa gbaburun bera gɔa mi gāanu ku ra kpi.

7

Amosun kāsiru sɔɔ,

u twee wa yi terie

¹ Wee ye Yinni Gusunɔ u dera na wa kāsiru sɔɔ. Tweeya u dera yi kɔwara dabi dabinu sanam mɛ yakasu kparam wee si sina boko u raa b̄ɔra win yaa sabenun s̄ɔ. ² Sanam mɛ yi tem min yaka si kpuro di, yera na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a suuru koowo. Am̄na Yakɔbun bweseru ta ko n̄ ka wāa. Domi ta n̄ maa dam m̄.

³ Ma Yinni Gusunɔ u ḡru ḡsia kōsa yen di. U nɛɛ, yeni ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u maa dɔɔ wa

win kāsiru sɔɔ

⁴Wee ye Yinni Gusunɔ u maa dera na wa kāsiru garu sɔɔ. U nɛɛ, u koo tɔmbu seeyasia ka dɔɔ. Kpa u de dɔɔ wi, u nim mɛ mu wāa tem sɔɔwɔ gberasia kpa u Isireliban tem kpuro di.

⁵Ma na nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ye yɔrasio. Amɔna Yakɔbun bweseru ta ko n ka wāa. Domi ta n̄ dam mɔ.

⁶Ma Yinni Gusunɔ u gɔru gɔsia kɔsa yen di u nɛɛ, yenin tii ya n̄ maa kooramɔ.

Amosu u nifoo wa

win kāsiru sɔɔ

⁷Wee ye na maa wa kāsiru garu sɔɔ. Na Yinni Gusunɔ wa u yɔ ganaɔ ma u nifoo neni. ⁸Ma u man bikia u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na n̄n wisa na nɛɛ, nifoo.

Ma u man sɔɔwa u nɛɛ, nifoowa kon ka nen tɔmbu Isireliba yīire nge gana. Na n̄ maa bu suuru kuamme.

⁹Kon ben sikado Isakin būu turanu kəsuku,

kpa n Isirelin sāa yenu suriri,

kpa n Yeroboamun bandu sura ka takobi

n tu kpeerasia.

Amosu ka yāku kowo Amasia

¹⁰Yera Amasia Betelin yāku kowo u Yeroboamu Isireliban sina boko gɔria u nɛɛ, wee Amosu u nun seesimɔ Isireliban suunu sɔɔ. Win gari yi u maa gerua mi, yi tɔmbu kpuro burisina. ¹¹Domi u nɛɛ,

wune Yeroboamu, ba koo nun gowa tabu sɔɔ ka takobi.

Kpa bu Isireliba yoru mweeri ben tem di

bu ka da mi n toma.

¹²Yen biruwa Amasia u na Amosun mi, u n̄n sɔɔwa u nɛɛ, Gusunɔn sɔmɔ wune, a doo Yudan tem gia, kpa a n wunen gari yi m̄ mi, a ka wa a n dimɔ. ¹³Adama a ku maa Gusunɔn gari gere Beteli mi, domi ya sāawa sina boko ka Isireliba kpuron sāa yeru.

¹⁴Ma Amosu u n̄n wisa u nɛɛ, na n̄ sāa Gusunɔn sɔmɔ. Na n̄ maa Gusunɔn sɔmɔn bɔɔ. Nɛ,

yāa kparowa. Sikamɔrewa* na ra yewe. ¹⁵Yera Yinni Gusunɔ u man gɔsa sanam mɛ na yāanu

kpamam. U man sɔɔwa u nɛɛ, n doo n win tɔmbu Isireliba win gari sɔ. ¹⁶Tɛ, a swaa dakio a

Yinni Gusunɔn gari nɔ. Wune Amasia, wune wi a nɛɛ, n ku Isireliba Gusunɔn gari sɔ. ¹⁷Wee

ye Yinni Gusunɔ u gerua. U nɛɛ,

wunen kurɔ u koo sakararu ko wuu sɔɔ,

kpa bu wunen bibu go tabu sɔɔ,

kpa bu wunen gberu bɔnu ko,

domi wunen tii kaa gbi tem tukumɔ mi n toma,

mi ba koo ka Isireliba da bu yoru di.

8

Amosu u bireru wa win

kāsiru sɔɔ ta dāa marum yiba

¹Wee ye Yinni Gusunɔ u maa man sɔɔsi kási teni sɔɔ. Na dāa marum wa bireru sɔɔ mɛ mu ye. ²Ma Yinni Gusunɔ u nɛɛ, mba na waamɔ mi.

Na n̄n wisa na nɛɛ, dāa maruma na wa mɛ mu ye.

Yera u maa man sɔɔwa u nɛɛ,

saa ya tura u ka win tɔmbu Isireliba seeyasia.

U n̄ maa bu suuru kuamme.

³U maa nɛɛ, yen tɔɔ te,

sina kpaarun womusu koo gɔsia nuku sankiranun womusu.

Kpa tɔn dabinun gonu nu n terie baama.

Kpa yam mu n maari sɔɔ sɔɔ.

Ba koo Isireliba seeyasia

⁴Yinni Gusunɔ u nɛɛ,

i swaa dakio bɛɛ be i sāarobu dam dɔremɔ.

Ma i bwɛɛbwɛɛbu kam koosiamɔ.

⁵I m̄, domma suru kpaon tɔɔ bakara koo kpe.

* 7:14 sikamɔre - Ya sāa dāa tɛn binu ba ra di.

Kpa su wa su beɛn alikama dɔra.
 Domma tɔɔ wɛrarugira koo kpe,
 kpa su wa su beɛn biranu wukia.
 Sa ko sakaku kawa,
 kpa su yen gobi sosi.
 Sa ko kilo gɔsia su ka tɔmbu gbeni.
 Kpa su doo sɛinu dɔra.

⁶ Sa ko wɔnwɔndobu dwe ka gobi,
 kpa su s̄arobu ka baranun gobi kɔsina.

⁷ Ne, Yinni Gusunɔ, na b̄rua ka nen tiin ȳsiru na neɛ,
 na n̄ beɛ Isireliba kɔsa ye i kua duarimɔ.

⁸ Beɛn tem mu koo ȳiri,
 kpa beɛ nen tɔmbu i n̄ gɔɔ wooru s̄ɔ.
 Tem mɛ kpuro mu koo kuke
 kpa mu sure nge Egibitin daaron nim.

⁹ Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ kon de s̄ɔ u du s̄ɔ s̄ɔ gb̄aara
 kpa yam mu t̄ira.

¹⁰ Kon beɛn tɔɔ bakanu gɔsia nuku sankiranu,
 kpa beɛn womusu su n̄ s̄aa weeweenu.
 Kpa beɛn baawure u saakiba dɔke u n̄ wii p̄ɔru pote nuku sankiranun s̄ɔ.
 Kon de tɔmbu ba n̄ nuki sankire tem mɛ s̄ɔ
 nge be ba ben bii teereru bie.

Tɔɔ te, ta ko n̄ s̄aawa n̄ni sw̄arugiru.

¹¹ Wee ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua.
 Na neɛ, kon de ḡɔru tu du tem mɛ s̄ɔ.

N̄ n̄ m̄ɔ d̄ianun ḡɔru, n̄ n̄ maa m̄ɔ nim n̄ru.
 Adama nen garin ḡɔru ka yin nim n̄ruwa i ko i n̄ m̄ɔ.

¹² I ko i n̄ yarinewa saa s̄ɔ ȳɛsan n̄m d̄waru gian di n̄ ka da s̄ɔ duu yerɔ,
 saa maa s̄ɔ ȳɛsan n̄m geu gian di n̄ ka da s̄ɔ yari yerɔ,
 i n̄ b̄osu baama, i n̄ kasu i nen gari n̄ɔ.

Adama i n̄ wasi i yi n̄ɔ.

¹³ Saa ye s̄ɔ, beɛn w̄andia burɔbu ka beɛn aluwaasiba ba koo gbi nim n̄run saabu.

¹⁴ Be ba b̄orumɔ ka Samarigibun b̄unun ȳsiru ba m̄ɔ,
 ka b̄uu wi u w̄aa Danuɔn w̄aaru,
 n̄ kun mɛ ka s̄aa te ba m̄ɔ Beri Sebao,
 be kpurowa kon de bu w̄aruku,
 kpa bu kpana bu se.

9

Yinni Gusunɔ

u koo tɔmbu siri

¹ Amosu, u Yinni Gusunɔ wa u ȳɔ s̄aa yerun ȳaku yerɔ. Ma u n̄n̄n s̄ɔwa u neɛ, u s̄aa yerun
 gbereba soowo saa ben w̄ollun di kpa tem mu diiri,
 kpa bu w̄aruku bu t̄ɔn be ba w̄aa mi kpuron winu kɔsuku.

Kpa wi, Yinni Gusunɔ u de bu be ba tie go tabu s̄ɔ ka takobi.
 Baa ben goo kun kp̄ɛ u kisira u doona.

² Baa b̄a n̄ kukua ḡariɔ, win n̄mu ga koo bu yarama.

Baa b̄a n̄ ȳɔwa w̄ollu, u koo bu sarasiama.

³ B̄a n̄ da ba kukua guu te ba m̄ɔ Kaamelin wii kpiirɔ, u koo bu kasu,
 kpa u bu mwa.

B̄a n̄ num̄a nim w̄ɔkun s̄ɔwɔ,
 u koo de waa baka yu bu dw̄ɛ migum.

⁴ Ben yibereba b̄a n̄ maa bu yoru mw̄ɛɛra,
 u koo de yibere be, bu bu go ka takobi.

U ko n̄ bu n̄ni girariwa,
 kpa u bu k̄sa kua, n̄ n̄ m̄ɔ gea.

⁵ Ma Amosu u neɛ,
 Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u tem baba,
 ma mu k̄sikira.

Ma men tɔmbu kpuro ba ḡɔɔ wooru s̄ɔ.
 Mɛ kpuro mu kukumɔ,

ma mu suremɔ
 nge Egibitin daa baka te ba mɔ Nilun nim.
 6 U win wāa yeru bana wallo,
 ma u dera walla kua tem girum kpeeru.
 U nim wɔkun nim menna,
 ma u mu yɛka tem sɔɔ.
 Win yisira Yinni Gusunɔ.

Taaregibun siribu

7 Yinni Gusunɔ u maa nee,
 beɛ Isireliba, i n̄ Etiopigibu kere nen nɔni sɔɔ.
 Geema, na beɛ yara Egibitin tem di.
 Adama na maa Filisitiba yara Kafitorin di.
 Ma na maa Sirigibu yara Kirin di.
 8 Wee, ne, Yinni Gusunɔ na Isireliban bandu nɔni girari,
 domi ta tora.
 Kon tu kpeerasiawa handunia sɔɔ.
 Adama n n̄ mɔ Isireliba kpurowa kon kpeerasia.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.
 9 Wee, kon nen woodaba wɛ,
 kpa n Isireliba siire
 bwese tukunun suunu sɔɔ
 nge me ba ra dobi siire,
 baa yen bin teeru ta kun ka wɔra.
 10 Nen tɔn be ba durum mɔ,
 ma ba gerumɔ ba mɔ,
 na n̄ bu nɔni swāaru suremɔ,
 ba koo be kpuro gowa tabu sɔɔ.

Isireliban tem koo wurama

nge yellu

11 Tōru gara sisi tɛ sɔɔ kon Dafidin bandu seeya
 te ta s̄aa nge yenu ge ga bansu kua.
 Kon tu s̄ame, kpa tu se tu wurama nge yellu.
 12 Kpa bu wa bu Edamuban tem ka bwese tuku ni nu raa man s̄aamɔn tem mwa.
 Ne, Yinni Gusunɔwa kon yeni ko.
 13 Wee saa ya sisi yɛ sɔɔ b̄a n ḡa, n n̄ tɛemɔ bu ka kpaɔm duure.
 B̄a n resɛm duura, n n̄ tɛemɔ bu ka ye gama.
 Baa ka guunu wallo resɛm ya koo kpiwa
 ya n tɛrie bu ka tam ko.
 14 Kon nen tɔmbu Isireliba yakia yorun di.
 Kpa bu wure bu wuu si su raa bansu kua seeya
 bu sina mi.
 Ba koo resɛmba duure,
 kpa bu yen tam nɔ.
 Ba koo d̄aa gbaanu ko,
 kpa bu yen marum di.
 15 Kon den bu girawa n sire dim dim nge d̄aa,
 ba n wāa ben temɔ me na bu wɛ mi.
 Goo kun maa bu wukamɔ me sɔɔn di.
 Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

ABUDIASI

Ba ñ yē sāa sāa sanam me Abudiasi wi, u win sɔmburu kua. Adama Yudaban temowa u Gusunɔn gari gerua Edɔmuban sɔ. Edɔmu be, ba sāawa Esaun bibun bweseru. Ba ra n Isireliba tusawa baa me sikado turowa ba mɔ. Ba yina Isireliba bu kpe ka ben temɔ sanam me ba wee Egibitin di. Yen biru, ba ra mam Isireliba wɔraa dewa bu ben yānu gura. Yen sɔna Abudiasi u bu sɔowa ma ba koo ben toranun are wa. Domi Gusunɔ u koo bu siri.

Tire ten kpunaa

1. Sɛɛyasia bi Gusunɔ u koo Edɔmugibu ko, naasu 1n di sere naasu 5.
2. Yinni Gusunɔn siribun tɔru, naasu 6n di sere naasu 21.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u nɛɛ, Abudiasi u gere Edɔmuban sɔ. Yinni Gusunɔ u sɔmɔ gɔra bwese tukunun suunu sɔɔ u nɛɛ, nu seewo nu Edɔmuba tabu wɔri.

Edɔmuba ba koo kam ko

² Yinni Gusunɔ u Edɔmuba sɔowa saa Abudiasin nɔɔn di u nɛɛ, bɛɛ Edɔmuba, kon bɛɛ ko bwese dam sarirugiru bwesenu kpuro sɔɔ. Tɔmbu kpuro ba koo bɛɛ gɛm.

³ Wee bɛɛn tii suabu bɛɛ nɔni wɔkua,

ma i sɔ kpee baaba sɔɔ

mɔ goo kun kpɛ u bɛɛ naa turi.

Ma i tii sɔmɔ i mɔ,

wara u koo sun sura minin di.

⁴ Yen sɔ, i n yē ma baa i n da sere mi gunɔ bakeru ta ten sokuru mɔ,

ñ kun me, i dua kperio i bɛɛn wāa yenu kua mi,

kon bɛɛ sarasiama.

Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

⁵ Gbɛnɔbu bā n na ba bɛɛ wɔri subaru sɔɔ wɔkuru,

ba koo bɛɛn yānu gurawa.

Bā n bɛɛn resɛm gbɛa wɔri,

ba koo ye sɔriwa,

kpa bu bɛɛ fiiko deria.

⁶ Adama bɛɛ Esaun bibun bweseru,

yiberɛba ba koo bɛɛn arumani gura,

baa ka bɛɛn dukia ye ya berua.

⁷ Be i raa ka nɔɔ tia sāa, ba koo bɛɛ tɔnu kandu kua,

kpa bu bɛɛ gira sere bɛɛn tem nɔɔ bura yerɔ.

Be ba raa sāa bɛɛn bɔrɔba, ba koo bɛɛ dam dɔre.

Ka be i ra raa di sannu, ba koo bɛɛ yina beria.

Adama i ñ ye tubumɔ.

⁸ Nɛ, Yinni Gusunɔ na nɛɛ,

nɛn mɔrun tɔru sɔɔ, kon bwisigibu kpeerasia Edamun tem sɔɔ,

kpa n laakarigibu go.

⁹ Bɛɛ Temagibu, bɛɛn tabu kowobu ba koo burisina

kpa bu be kpuro go.

Yɛn sɔ ba koo Edɔmuba

Sɛɛyasia

¹⁰ Bɛɛ Edɔmuba, wee i bɛɛn mɛro bisibu Yakɔbun bweseru mwɛɛra i go.

Yen sɔ, i ko i sekuru wa.

I ko i kam kowa sere ka baadommaɔ.

¹¹ Domi i wāa mi sanam me yiberɛba ba Isireliba tabu kamia

ma ba dua ben wusɔ.

Ma ba ben yānu gura Yerusalemɔ ba tete toosi.

Bɛɛn tii i sāa nge yiberɛ be.

¹² Bɛɛ Edɔmuba, n ñ daa weenɛ i bɛɛn mɛro bisibu Yudaba mɛɛri ka nuku dobu sanam me ba nɔni sɔɔre.

N ñ daa weenɛ i nuku dobu ko

ñ kun me i bu wɔme sanam me ba nuki sankire.

¹³ Bɛɛ Edɔmuba, n ñ daa weenɛ i du nɛn tɔmbun wuuɔ

sanam me yiberɛba ba gu kpeerasia.
 N n̄ daa weenɛ i gen bansu mɛɛri ka nuku doɓu.
 N n̄ daa weenɛ i gen dukia gura i tii koosi.
¹⁴N n̄ daa weenɛ i yɔra swaa yinna yero
 i ben be ba duki m̄d mwɛɛri i go,
 n̄ kun mɛ i bu mwa i yiberɛba n̄mu s̄ndia n̄ni swāa te s̄ɔ.
¹⁵Domi saa ya turuku kua
 yè s̄ɔ Yinni Gusunɔ u koo bwesenu kpuro siri.
 Saa ye s̄ɔ, ba koo bɛɛ kua nge mɛ i gabu kua.
 K̄sa ye i kua mi, ya koo w̄riwa bɛɛn wiru w̄llɔ.

Isireliba

ba koo Ed̄muba m̄ru k̄sie

¹⁶Bɛɛ Isireliba, i nen m̄ru ye na ka bɛɛ s̄ɛɛyasia n̄ra
 nen guu d̄ɛɛrarun w̄llɔ.
 Mɛya bwese ni nu tie, nu n̄ kp̄ɛ nu ye n̄ nu kpe.
 Nu ko n ye n̄rum̄wa sere yu ka nu go
 kpa nu kpeera mam mam.
¹⁷Saa ye s̄ɔ, Sīni koo maa ko nɛ Gusun̄n guu d̄ɛɛaru.
 Be ba yara tabun di Yak̄ɔbun bweseru s̄ɔ ba koo faaba wa mi,
 kpa bu ben tem mwa be ba raa mu mwan n̄man di.
¹⁸Yak̄ɔbun bibun bweseru ka Yosefun bibun bwesera ko n s̄aawa nge d̄ɔ.
 Ba koo Esaun bweseru d̄ɔ m̄niwa nge yakasu.
 Ba koo bu d̄ɔ m̄niwa mam mam, ba n̄ goo derim̄o mi.
 Nɛ, Yinni Gusun̄wa na yeni gerua.

Isireliba ba koo wure

bu be ba bu sikerɛn̄n tem mwa

¹⁹Yuda be ba w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia ba koo Ed̄muban tem mɛ mwa. Be ba w̄a
 w̄w̄a, ba koo Filisitiban tem ka Samarigim ka Efaraimugim mwa, kpa Benyamɛɛba bu maa
 Galadin tem mwa.
²⁰Isireliban tabu kowo be ba raa kpikuru sua saa s̄ɔ ȳsan n̄m geu gian di, ba koo
 Kananiban tem mwa sere n ka da Sarepatā. Yerusalemugii be ba maa kpikuru da Sefaradī,
 ba koo wuu si su w̄a s̄ɔ ȳsan n̄m d̄waru gia mwa. ²¹Ka nasarawa ba koo Sīnin guuru ȳ.
 Min diya ba ko n Ed̄muba kpare.
 Kpa Yinni Gusun̄o u n bandu dii!

YONASI

Tɔn dabira ta Yonasin gari yɛ. Yonasi u n̄ ka Gusunɔn sɔmɔ goo weenɛ. Domi Gusunɔ u n̄n sɔɔsi ma handuniagibu kpurowa u kɪ, n̄ n̄ mɔ Isireliba tɔna. Yen sɔna u n̄n gɔra u da u Ninifugibu waasu kua bu ka gɔru gɔsia. Adama Yonasi u yina. Domi Ninifugii be, ba s̄awa Isireliban yiberɛ kpokoba. Adama Gusunɔ u n̄n tilasi kua u ka da.

Tire ten gari yi sun gɔru gɔsiabun arufaani sɔɔmɔ. Yesu u Yonasin gari yi sua u ka win seebu gɔrin din gari tubusia, Mateu 12:38-42.

Tire ten kpunaa

1. Yonasin mɛm nɔɔbu sariru, wiru 1.
2. Yonasin kanaru, wiru 2.
3. Yonasin waasu Ninifuɔ, wiru 3.
4. Gusunɔn durom Ninifugibun sɔ, wiru 4.

Yonasi u kookari kua

u ka Gusunɔ duka suuri

¹ Sɔɔ teeru, Yinni Gusunɔ u Yonasi, Amitain bii sɔɔwa u nɛɛ, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro bɔkɔ gen mi. Kpa a nɔɔgiru sua a bu gerusi. Domi ben nuku kɔsuru ta banda sere ta man girari.

³ Adama Yonasi u seewa u duka sua u Taasisin swaa wɔri, u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda. Ma u da Yafɔɔ u goo nimkuu dua. Ma u yen daabun gobi kɔsia. Nge mɛya u ka Taasisin swaa wɔri wi ka tɔn be ba dɔɔ Taasisi mi sannu u wa u ka Yinni Gusunɔ tonda.

⁴ Adama Yinni Gusunɔ u dera woo bɔkɔ ga seewa nim wɔku gen mi. Ma n s̄are goo ge, ga koo nim diira. ⁵ Be ba goo ge tɛmamɔ, ba berum soora. Ma ben baawure u win b̄u soku. Ma ba goo gen s̄amunu kawa ba sure nim wɔku gen bunum mu ka kaara. Adama Yonasi u da u kpi u dɔ mam mam sere goo gen sɔɔwɔ. ⁶ Ma goo gen tɛmɔ tɔnwerɔ u susi u Yonasi yamia u n̄n bikia u nɛɛ, mban sɔna a dɔ. A seewo a wunen b̄u soku. Sɔrɔkudo u koo sun yaaya kpa sa kun kam kue.

⁷ Ma ba geruna ba nɛɛ, i na su tubu tubu ko kpa su ka gia win sɔ kɔsa yeni ya sun deema.

Yera ba tubu tubu ye kua. Ma ya Yonasi di. ⁸ Yera ba n̄n bikia ba nɛɛ, a sun sɔɔwɔ wi u sun kɔsa yeni kparemɔ. Man diya a wee. Amɔna wunen ȳsiru. Bwese terà a s̄aa. Sɔmbu teren sɔna a w̄a mini.

⁹ Ma Yonasi u bu wisa u nɛɛ, na s̄awa Heberu. Yinni Gusunɔwa na ra s̄a wi u wɔllu ka tem ka nim wɔku taka kua.

¹⁰⁻¹¹ Yera tɔn be, ba nanda ye ba gia ma Yonasi u Yinni Gusunɔ duka suurimɔwa domi win tii u bu sɔɔwa mɛ. Ma ba n̄n bikia ba nɛɛ, mban sɔna a kua mɛ. Amɔna sa ko nun kua nim mɛ, mu ka kpuna.

N deema nim mɛ, mu seemɔ mu dɔɔwa. ¹² Ma u bu wisa u nɛɛ, i man suo i kpɛɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera nim mɛ, mu koo mari. Domi na yɛ ma nɛn sɔna woo bɔkɔ geni ga seewa.

¹³ Ka mɛ, goo tɛmɔ be, ba seewa ba hania mɔ bu ka turi nim mɛn goorɔ. Adama ba kpuna. Domi nim mɛ, mu seewawa. ¹⁴ Yera ba Yinni Gusunɔ soka ba nɛɛ, Yinni Gusunɔ, a ku sun kpeerasia tɔnu winin w̄aarun sɔ. A ku sun wi u kun sun ḡaanu kuen yem sɔbi. Domi a ra kowa ye a kɪ.

¹⁵ Yera ba Yonasi sua ba kpɛɛ nim wɔku ge sɔɔ. Saa yera ga kpuna sɛɛ. ¹⁶ Yera tɔn be, ba Yinni Gusunɔ nasia, ba n̄n ȳakuru kua. Ma ba nɔɔ mwɛɛru kua ma wiya ba koo s̄a.

2

Yonasin kanaru

swāan nukurɔ

¹ Yinni Gusunɔ u dera sw̄aa baka ya Yonasi mwɛ. Ma u kua wɔkuru ita ka sɔɔ sɔɔ ita sw̄aa yen nukurɔ. ² Sw̄aa yen nukurun diya Yonasi u Gusunɔ win Yinni kana. ³ U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, sanam mɛ na w̄a nuku sankiraru sɔɔ, na nun nɔɔgiru sue, ma a man wisa.

Saa ḡaribun w̄a yerun di na nun soka.

Ma a nɛn nɔɔ nua.

⁴ Wee a man kpɛɛ sere nim wɔkun sɔɔwɔ.

Ma nim man mwɛ.

Nim kurenu kpuro man taare.

⁵ Na raa tii sɔɔmɔ na mɔ, wee a man gira wunen wuswaan di,

na da sere mi n toma.

Adama wee tē, kon maa wunen sāa yee dēeraru wa.

⁶ Nim man mwε sere na kī n gbi.

Mu man wukiri, ma yaka si su wāa mēn sōwō

su man tēkusi sere wirō.

⁷ Na numa na da sere guunun kpεεkpεεkuo,
ma tem sōwōn gamboba ba man kēnusi dim dim.

Adama Gusunō nēn Yinni, a man yara min di wasiru.

⁸ Sanam mε na kom yaa bia

na wunε Yinni Gusunō yaaya,

ma a nēn kanaru nua wunen sāa yee dēeraru mi.

⁹ Be ba būnu sāamō, ba n maa wunen durom wasi.

¹⁰ Adama nε, kon nun yākuru kua.

Kon nun siara,

kpa n nēn nōō mwεeru yibia.

Yinni Gusunō, wuna a ra man faaba ko.

¹¹ Saa yera Yinni Gusunō u swāa ye sōwa u nεε, yu doo yu Yonasi sia kasao. Ma swāa ye, ya da kasao ya Yonasi sia.

3

Yonasi u waasu mō Ninifu

¹ Yinni Gusunō u kpm Yonasi sōwa u nεε, ² Yonasi, a seewo a da Ninifu wuu maro gen mi. Kpa a gari yi gere yi kon nun sō.

³ Ma Yonasi u seewa u da Ninifu nge mε Yinni Gusunō u gerua. N deema Ninifu sāawa wuu bōkō gē sō ba koo sī sō ita bu sere gen gooru wa. ⁴ Ye Yonasi u tura mi, u sīa tōō giriru, u nōōgiru sue u gerumō u mō, sōō weerun biru, Ninifu ya koo kpe. ⁵ Ma Ninifugibu ba Gusunō naanε kua. Ba nōō bōkuru kpara, ba saakiba sebua nuku sankiranun sō saa dangibun di n ka da bwēbwbēbō. ⁶ Ye Ninifun sina boko u gari yi nua ma u seewa saa win sina kitarun di u win yaberu pota. Ma u saaki sebua, u tii torom wisi wirō nuku sankiranun sō. ⁷ Ma u kpara Ninifu u nεε, sina boko ka win sina asakpōbu ba wooda yara ba nεε, saa tōnu sere ka yaa sabeno, bu ku gāanu di, bu ku maa nim nō. ⁸ Kpa tambu kpuro ka yaa sabeno, bu saakiba sebe nuku sankiranun sō. Kpa bu Gusunō nōōgiru sue ka dam bu nūn kana, kpa bu ben kom kōsum deri ka ben daa bōbōya ye ba ra raa ko. ⁹ Sōrōkudo Gusunō u koo gōru gōsia kpa win mōru yu sure u kun maa sun kam koosie.

¹⁰ Ye Gusunō u wa ma Ninifugibu ba gōru gōsia, ba ben daa kōsa deri, yera u win himba gōsia. Ma u n maa bu kōsa ye kue ye u raa gōru doke u bu kua.

4

Yonasin mōru

Gusunōn durom sō

¹ Yera Yonasin mōru seewa gāa ni Gusunō u Ninifugibu kuan sō. ² Ma u Yinni Gusunō sōwa u nεε, Yinni Gusunō, yeniban beruma na mō sanam mε na wāa nēn temō. Yen sōna na duka yakura fuuku na dōō Taasisiō. Na yē ma a sāawa wōnwōndugii, a maa suuru mō. Wunen kīru ta kpā. A ra tōnu kōsa wīari ye a raa gōru doke a nūn kua. ³ Tē, a de n gbi, domi n buram bo n gbi ye ko na n ka wāa.

⁴ Yinni Gusunō u nεε, a n gem mō Yonasi, a ka mōru yenin bweseru ko.

⁵ Yera Yonasi u yarima Ninifu yen min di u da u wāa yen sōō yari yeru gia, u kuru gira mi. Miya u mara u wa ye ya koo wuu ge deema. ⁶ Ma Yinni Gusunō u dāa kiku gagu kpiisia ga Yonasi gunum kere, gu ka nūn saaru kua, kpa win bwēra yu kpuna. Yera n Yonasi dore too too. ⁷ Adama sisiru bururu, Gusunō u maa dera kōkōru gara na ta dāa te di. Ma ta gbera. ⁸ Sanam mε sōō yara, u dera woo sum ga na saa sōō yari yerun di. Ma sōō wi, u Yonasi sō wirō sere u wasikira. Ma u nεε, n buram bo u gbi ye u ko n ka maa wāa.

⁹ Yera Gusunō u nūn sōōwa u nεε, a n gem mō a ka mōru ko dāa kiku gen sō.

Ma Yonasi u nεε, na gem mō n ka mōru ko too too sere n gōō kana.

¹⁰ Ma Yinni Gusunō u wisa u nεε, a n sōmburu garu kue dāa ten sō. N n wunε a tu kpiisia. Wee ta kpēa wōku teeru, ma ta gu wōku kpaaru. Ka mε, wee a tu wōnwōndu kuammε.

¹¹ Ninifu wuu bōkō gen tambu ba sāawa tambu nōrōbun suba wunaa teeru (120.000), ba n maa gea ka kōsan wunanō yē. Yera a n kī n be ka ben yaa sabe dabinu wōnwōndu kua?

MISEE

Misee ka Esai, waati tia ba ben gari gerua. Miseen tireru sɔɔ, u Isireliba ka Yudaba gerusi yèn sɔ weesu ka naanɛ sariru ka karanabu ka dam dɔrebu ka sere daa bɔɔbɔya ya wāa ben suunu sɔɔ. Gobigibun arumani kun bu tura sere ba maa s̄arobu ka tɔn kurɔbu giramɔ ba bu ben yenusu wɔrarimɔ. Ben wirugibu ba nɔm biran k̄ɛnu mwaaamɔ. Ben yaku kowobu ka Gusunɔn sɔmɔbu ba tɔmbu gobi mwaarimɔ bu sere ben samburu ko. Durum yeniba kpuron s̄ɔna Misee u bu gerusi. Yen biru, u bu s̄ɔwa ma Gusunɔn durom mu kp̄a. Yen s̄ɔ, bu de bu ḡɔru gosia kpa bu wurama Yinni Gusunɔn mi. Mɛya u maa s̄arobu dam k̄ɛmɔ bu ka ben tii Gusunɔ w̄ɛ. Yinni Gusunɔ u ra kpuro ko dee dee. Yen s̄ɔna n n̄ koorɔ u kun k̄ɔsan kowobu s̄ɛɛyasie. S̄ɔ teeru u koo win tɔmbu yakia u bu yara sekurun di. Kpa u de b̄ari yendu ka gem mu n wāa ben suunu sɔɔ.

Tire ten kpunaa

1. Isireliban toranu ka ben s̄ɛɛyasiabu, wiru 1n di sere wiru 3.
2. Yinni Gusunɔn durom, wiru 4n di sere wiru 5.
3. Yinni Gusunɔ u koo win tɔmbu siri, wiru 6:1n di sere wiru 7:7.
4. Gusunɔn nɔɔ mwɛɛ duronu, wiru 7:8-20.

¹ Yudaban sina boko Yotamu ka Akasi ka Esekiasi ben waati s̄ɔra Yinni Gusunɔ u Misee M̄oresetigii s̄ɔwa ye ya koo Samari ka Yerusalemu deema.

Yinni Gusunɔ

u win tɔmbu taare w̄ɛ

² Bɛɛ bwesenu kpuro, i swaa dakio.

Bɛɛ handuniagibu, i swaa tem kp̄iyo i nɔ.

Yinni Gusunɔ u koo na saa win wāa yee d̄ɛɛrarun di u b̄ɛɛ taare w̄ɛ.

³ Wee u yarim wee saa win wāa yee ten min di,

u s̄imɔ guunun wollo.

⁴ U n nu taara, nu ra numwa.

Kpa w̄ɔwi yi n yandamɔ nge gum yarum

n̄ kun mɛ nge nim mɛ mu saram wee gungunun di.

⁵ Isireliba Yakɔbun bibun toranun s̄ɔna

yeni kpuro ya koorɔ.

Wara u Isireliba dam k̄a bu ka Gusunɔ seesi.

Ben wuu maro Samariwa.

Wara u Yudaba suremɔ b̄uu s̄aaru sɔɔ.

Ben wuu maro Yerusalemuwa.

⁶ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, yenibara ya koo de Samari yu ko bansu

kpa bu resem duure mi.

U koo yen ganin kpenu sure sere w̄ɔwan s̄ɔwɔ.

Kpa bu yen kpeɛkpeɛku wa.

⁷ Ba koo yen bw̄arokunu kpuro k̄ɔsuku.

K̄ɛɛ ni ba raa wa, ba koo nu d̄ɔɔ meni.

U koo de bu yen b̄unun s̄aa ȳanu kpuro gura.

Domi sakara gobiya* ba ka nu dwa.

T̄ɛ, tɔn tukobu ba koo nu gura bu ka s̄aaru ko.

Wahala ya Yerusalemu deema

⁸ Nɛ Misee kon weeweenu ko n sw̄i.

Kon s̄i tereru, ka naa dirisu.

Kon wuri ko nge gb̄eeku b̄ɔɔ.

Kpa n sw̄i nge taataaru.

⁹ Samarin n̄ɔni sw̄aa te ya wa sere ta Yudaba girari, ta n̄ kpeemɔ.

Wee ta tunuma sere Yerusalemu nen tɔmbun wuun k̄ɔnnɔwɔ.

¹⁰ I ku ye kpara Gatiɔ.

I ku maa sw̄i Akoɔ.

I bindio tua s̄ɔɔ nuku sankiranun s̄ɔ B̄eti Leafaraɔ.

¹¹ Wee b̄ɛɛ Safirigibu ba koo b̄ɛɛ yoru mwɛɛri,

kpa i n wāa tereru ka sekuru sɔɔ.

* 1:7 sakara gobi - Ben b̄uu s̄aaru s̄ɔɔ ba ra sakararu ko ka kuro be ba ra n wāa ben b̄uu diru mi. Sakara gobi yira ba ka dii te bana.

Sananigibu ba ñ kākɔ bu yari ben wuun di.
Betisalegibun weeweenu dera ba ñ wāa yeru mɔ.

¹² Marɔtigibu ba diirimɔ ben alafian sɔ.
Nɔni swāa te, ta weewa Yinni Gusunɔn min di.

Ta maa Yerusalemun gbāra kɔnnɔ girari.
¹³ Bɛɛ Lakisigibu i bɛɛn keke yi dumi gawe sɔɔru kowo.
Domi i Isireliban daa kɔsa saarimɔ.

Ma i dera Yerusalemugibu ba man seesi.
¹⁴ Yen sɔna i ko tɛ karana ka Mɔreseti Gatigibu.

Akisibugiba kun maa Isireliban sinambu somiru wee.
¹⁵ Bɛɛ Maresagibu, Yinni Gusunɔ u koo kpam bɛɛ yiberɛ kpao nɔmu sɔndia.
Isireliban sina yikogibu ba koo da bu kuke kpee te ba mɔ Adulamɔ.

¹⁶ Bɛɛ Yerusalemugibu, i bɛɛn seri kɔniɔ i wii kparanu yi nuku sankiranun sɔ.
I swiyo bɛɛn bii be i kɔn sɔ.

Wee ba koo bu mwɛeri bu ka da tem tukumɔ.

2

Be ba tɔmbu dam dɔremɔ

¹ Bɔruroba be ba ra n kɔsa bwisikumɔ wɔkuru mi ba kpɪ.
Bà n seewa buru buru kpa bu ye ko yèn sɔ ba yen dam mɔ.

² Bà n goon gberu binɛ kua, kpa bu tu mwa.
Bà n goon diru binɛ kua, kpa bu tu mwa.

Ba ra yɛro ka win yenugibu dam dɔrewa
kpa bu du bu ben dukia kpuro gura.

³ Yen sɔna Yinni Gusunɔ u nɛɛ, wee na kɔsan sɔɔru mɔ tɔn ben sɔ.
Ba ñ maa kpɛ bu ye duka suuri.

Mɛya ba ñ maa kpɛ bu si ba n wɪiru yɔrasie dam dam.
Domi tɔɔ te ta wee mi, tɔɔ kɔsura.

⁴ Yen tɔɔ te, ba koo gɔɔ wura yeni ko bu nɛɛ,
wee! Ba bu gura kpuro mam mam.

Ben tɔmbu ba ñ maa tem mɔ.
Ba bu gira ben gbean di.

Ba ye bɔnu kua ben tii tiine sɔɔ.
Mban sɔna ba bu gura nge mɛ.

⁵ Adama saa gaa sisi yɛ sɔɔ ben goo kun maa tem wasi
Yinni Gusunɔn tɔmbu bà n tem bɔnu mɔ.

Gabu ba Gusunɔn sɔmɔ

Miseen gari siki

⁶ Ben gaba ba seewa ba Misee sɔɔwa ba nɛɛ,
a ku maa gari suni a n mɔ, kɔsa ye, ya weewa kam kam.

⁷ Ba Isireliban bweseru bɔrusiwa?
Yinni Gusunɔ u suuru kpanawa?

Nge mɛya u ra raa sun kue?
Adama Misee bu wisa u nɛɛ,
gari doriya na gerumɔ be ba kom gem mɔn sɔ.

⁸ Adama bɛɛya Yinni Gusunɔ u sɔɔmɔ u mɔ,
i kua win tɔmbun yiberɛba.
I tɔmbu sɛre be ba wee tabu gberun di i ben yānu potira.

⁹ I ben kurɔbu gira saa yɛnu si ba kɔn min di,
ma i dera ben biba kun maa girima wasi sere ka baadommaɔ yɛ na raa bu wɛ.

¹⁰ I seewo i doona,
i ñ maa bɔri yɛndu wasi tem mɛ sɔɔ.

Wahala baka ya bɛɛ mara bɛɛn mɛm nɔɔbu sarirun sɔ.
¹¹ Domi Gusunɔn sɔmɔ benin bwesera i ra kã

be ba ra bɛɛ weesu kue bu nɛɛ,
i ko i tam wa i nɔ, yen tam bɔɔbɔm mam.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireli be ba tie mɛnna

¹² Yinni Gusunɔ u nɛɛ,
bɛɛ Isireliba, Yakɔbun bweseru,

kon bæe be i tie kpuro menna.
 Kon bæe menna nge yāanu gōo teu sōo.
 Kpa i n wāa sannu nge yāanu kpara yero.
 Bæen tem mu koo tambu yibu.
¹³ Nε, Yinni Gusunō bæen sina boko,
 nena na bæe kpare.
 Kon na n bæe swaa gbiiye.
 Nena kon bæe swaa kenia i ka yakiara.
 I ko i swaa gīa kpa i yari min di.

3

Misee u Isireliban wirugibu

kirō mō

¹ Bæe Isireliba Yakōbun bweserun wirugiba na ka yā.
 N n bæeya n weene i n woodaba yē?
² Adama wee i n gea kī,
 kōsa i kī.
 I ra tumbu ben gāanu kpuro mwaariwa.
 Kpa i bu yōsu tereru.
³ I ra bu diwa mam mam nge yaa ye ba koka ba kukunu kāsuka,
 ma ba ye bōtira ba doke wekerō.
⁴ Yen sōna i n Yinni Gusunō kana u bæe somi,
 u n bæe wisimō.
 U koo bæe biru kisiwa kōsa ye i kua min sō.

Gusunōn sōmō

be ba Isireliba nōni wōkumō

⁵ Misee u nεε, wee ye Yinni Gusunō u gerumō sōmō be ba win tumbu nōni wōkumōn sō. U
 nεε,
 bà n bu gāanu nōo dokea,
 ba ra nεewa, bōri yenda wee.
 Bà kun maa bu gāanu wē,
 kpa bu nεε, tabu sisi.
⁶ Yen sō, ba n maa yam wasi.
 Ba n maa win gari mō.
 Yam wōkura koo ka bu sikerena.
 Ba n maa gāanu wasi.
⁷ Sōmō be, ba koo ben wuswaa wukiriwa sekurun sō.
 Domi Yinni Gusunō u n bu wisimō.
⁸ Adama nε Misee, kon na n dam yibawa.
 Domi Yinni Gusunō u man win Hunde wē.
 Na gem ka wōrugoru sebua.
 Ma na Isireliba, be Yakōbun bweseru ben mεm nōobu sariru sōamō.

Yerusalēmu koo ko bansu

⁹ Bæe Isireliba Yakōbun bweserun wirugibu,
 i swaa dakio i nō.
 I ku ra gem kā.
 I ra mu gosiewa kōsa.
¹⁰ Wee i tumbu goomō,
 i ben dukia suamō i ka Yerusalēmu banimō.
¹¹ Ma i nōm biran kēnu mwaamō i sere siri.
 Yāku kowobu ba ra gina tumbu gobi mwaariwa bu sere wooda sōosi,
 kpa Gusunōn sōmōbu bu gobi mwa bu sere win gari gere.
 Kpa ba n sere mō ba sāawa Gusunōn tumbu.
 Gāanu kun bu deemamō yēn sō u ka bu wāa.
¹² Tē, bæen sō, ba koo Sionī kera nge gbee te ba wuka.
 Kpa Yerusalēmu yu ko bansu.
 Kpa guu te ta wāa sāa yero tu kikisu kpi.

4

Yerusalemu ya ko n wāa

bəri yendu sɔɔ

¹ Saa gaa sisi yɛ sɔɔ guu tɛn mi Yinni Gusunɔn s̄aa yera raa gire,
ta koo guu ni nu tie bɛɛɛ kera.

Kpa bwese dabinu nu na mi,

² nu nɛɛ, i na su da Yerusalemuɔ Yinni Gusunɔn guuro

mi Isireliba ba ra n̄n s̄a,

kpa u sun win swɛɛ s̄ɔɔsi su s̄i yi s̄ɔɔ.

Min diya u koo win wooda yara kpa u gari geruma.

³ U koo bwese dabinu siri,

ni nu dam m̄ɔ nu na tontonden di.

Kpa bwese ni, nu nin takobiba b̄əri nu ka tebonu seku.

Mɛya nu koo nin yaasi b̄əri nu woba so.

Bweseru gara kun garu seesim̄ɔ.

Ba n̄ maa tabun gari m̄ɔ ben suunu s̄ɔɔ.

⁴ Baawure u ko n wāa win gberu kraanɛɔ b̄əri yendu s̄ɔɔ.

Goo kun maa n̄n nandasiam̄ɔ.

Gusun̄ɔ w̄allu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

⁵ Bweseru baatere ta ra kāwa tu ten būu m̄ɛm n̄ɔwa.

Adama b̄ɛɛ, Gusun̄ɔ b̄ɛɛn Yinniwa sa ko m̄ɛm n̄ɔwa sere ka baadommaɔ.

Yinni Gusun̄ɔwa u s̄aa sun̄ɔ

Yerusalemuɔ

⁶ T̄oru gara sisi t̄ɛ s̄ɔɔ kon be ba m̄ɛɛra kua m̄ɛnna,

kpa n be ba kpikuru sua sokusiam̄ɔ,

be, be na raa n̄ni s̄ɔɔwa mi.

⁷ Kon be ba m̄ɛɛra kua mi m̄ɛnna.

Kpa be, ba n s̄aa nen t̄ɔmbun sukum m̄ɛ mu tie.

Kpa n be, be ba raa kpikuru sua mi ko bwese damguru.

Kpa nɛ, Yinni Gusun̄ɔ na n s̄aa ben sun̄ɔ Sian̄ɔ sere ka baadommaɔ.

⁸ Wune Yerusalemun guuru,

wunɛ wi a s̄aa nge wuu k̄sobun diru,

a t̄ombu k̄osu,

kaa maa wunɛn b̄ɛɛɛ wa nge yellu.

Domi Yerusalemu ya koo kpa ko Isireliban wuu maro.

Yerusalemugibun n̄ni

swāaru ka ben yakiabu

⁹ Mban s̄ɔna i kuuki m̄ɔ b̄ɛɛ Yerusalemugibu.

Mban s̄ɔna i tii t̄ɛbirim̄ɔ nge t̄ɔn kur̄ɔ wi k̄i u ma.

Mana b̄ɛɛn sun̄ɔ u wāa.

Mana b̄ɛɛn bwisi k̄ɛɔbu ba da.

¹⁰ B̄ɛɛ Yerusalemugibu, i wuri koowo

nge t̄ɔn kur̄ɔ wi u yiire u k̄i u ma.

Domi t̄ɛ, i ko i yari Yerusalemun di.

Kpa i da i n wāa yakas̄ɔ.

Ba koo ka b̄ɛɛ da sere Babilonīɔ.

Adama Yinni Gusun̄ɔ u koo ra b̄ɛɛ yakiam̄ɔ min di.

Kpa u b̄ɛɛ w̄ɔra b̄ɛɛn yibereban n̄man di.

¹¹ T̄ɛ, bwese dabinu nu m̄ɛnna m̄ɔ nu ka b̄ɛɛ seesi.

Nu m̄ɔ, su de ben wuu Yerusalemu ye, yu b̄ɛɛɛ bia, yu ko bansu.

Kpa sa n su m̄ɛɛra.

¹² Adama t̄ɔn be, ba n̄ yɛ himba ye Yinni Gusun̄ɔ u yi win t̄ɔmbun s̄ɔ.

Ba n̄ win bwisikunu yɛ.

U k̄i u bu m̄ɛnna nge alikama ye ba suba mi ba ra ye so.

¹³ Yinni Gusun̄ɔ u nɛɛ,

b̄ɛɛ Yerusalemugibu, i seewo i b̄ɛɛn yibereba so nge alikama.

Kon de i n dam m̄ɔ nge ket̄ɛn k̄ɔba ye ya dam m̄ɔ nge sisu.

Ma yen naa konnu nu dam m̄ɔ nge sii gandu.

I ko i bwese dabinu munkuwa.

Kpa i ben arumani gea mwa i ne Gusunɔ tem kpuron Yinni yiiya.

¹⁴ Adama beɛ Yerusalemugibu,
i beɛn tabu kowobu mennama.

Wee ba beɛ tarusi.

Ma ba beɛn sina boko soomɔ baanɔ ka bokunu.

5

Faaba kowo koo yariwa

Betelehemun di

¹ Yinni Gusunɔ u neɛ,

wune Betelehemu, Efaratagibun wuu,

wuna a piiburu bo Yudan wusu sɔɔ.

Adama wunen min diya kparo koo yari

wi u koo nen tambu Isireliba kpara.

U wāawa saa yee yellun di.

² Adama ko na n gina nen tɔn be deriwa ben yiberɛban nɔma sɔɔ
sere kurɔ wi u koo kparo wi ma, u ka ma.

Be ba kpikiru da, ba koo gɔsirama bu Isireli be ba tie deema.

³ Kpa kparo wi na beɛ nɔɔ mwɛɛru kua mi,

u beɛ nen tambu menna u kpara mam mam

ka ne, Yinni Gusunɔn dam ka nen yiiko.

Win tambu ba ko n wāa bəri yendu sɔɔ.

Kpa u yisiru yari handunian goonu nne ye sɔɔ.

⁴ Wiya u koo ka bəri yendu na.

Asirigibu bā n na, ba beɛn tem wəri

ba dua sere beɛn sina kpaarɔ,

sa ko beɛn kparo be ba dam bo seeya bu bu wəri.

⁵ Ben tabu yānun sɔɔ,

ba koo Asirigibu ka Nimurodugii be taare,

kpa bu sun wəra Asirigibu bā n beɛn tem wərima.

Isireli be ba wāa

bwese ni nu tien suunu sɔɔ

⁶ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tɔn dabinun suunu sɔɔ nge kako arufaanigiru

te Yinni Gusunɔ u dera ta wəruma,

ñ kun me nge gura ye ya nemɔ tɛɛru,

ya ñ gāanu yiyyɔ tɔnun min di.

⁷ Isireli be ba tiara ba ko n wāa tambun suunu sɔɔ,

kpa ba n dam mɔ nge gbee sunɔ ge ga wāa gbeeku yeɛn suunu sɔɔ,

ñ kun me yāa gɔɔ sɔɔ.

Mi ga dua kpuro, ga ra yaa kasukuwa gu mwɛ.

Goo kun maa kpɛ u gu mwaari.

⁸ Isireliba, i seewo i beɛn yiberɛba wəri.

Kpa i bu go mam mam.

Yinni Gusunɔ

u ye ba gballi wuna

⁹ Yinni Gusunɔ u neɛ,

tɔru gara sisi tɛ sɔɔ kon beɛn dumi ka beɛn tabu kekeba kpeerasia.

¹⁰ Kpa n beɛn wusu kam koosia.

Kpa n beɛn gbāranu suriri.

¹¹ Kon beɛn dobo dobogibu go.

I ñ maa ben dobo dobo wasi beɛn suunu sɔɔ.

¹² Kon bwāarokunu ka kpee ni i gira kɔsuku.

I ñ maa nu sāamɔ.

¹³ Kon būu wi ba mɔ Asitaaten sāa yerun dānu wukiri.

Kpa n beɛn wusu kɔsuku.

¹⁴ Nen mɔru koo se,

kpa n nen dam sɔɔsi bwese ni nu ñ man mem nɔwammɛn mi.

6

*Yinni Gusunɔ u win tɔmbu**taare wɛɛmɔ*

1 I swaa dakio ye ne, Yinni Gusunɔ na gerua. Na nee,
Isireliba, i seewo

i ka tii yina guunu ka gungunun wuswaaɔ.

2 Bɛɛ guunu, i swaa dakio.

Bɛɛ tem kpɛɛkpɛɛku damginu,

ne, Yinni Gusunɔ na nen tɔmbu taare wɛɛmɔ.

Na kɪ n bu siribu soku.

3 Bɛɛ Isireliba, bɛɛ nen tɔmbu, kɔsa mba na bɛɛ kua.

Ma sɔra na dera i wasira.

I man wisio.

4 I man taare wɛɛmɔ yèn sɔ na bɛɛ Isireliba yara saa Egibitin di?

N kun me yèn sɔ na bɛɛ yara saa yorun di?

N kun me yèn sɔ na bɛɛ kparo beni goriama, Mɔwisi ka Aroni ka Mariamu?

5 Bɛɛ nen tɔmbu, i yaayo kɔsa ye Balaki Mɔabun sina boko u bwisika u bɛɛ kua.

I maa yaayo ye Balamu Beorin bii u nùn wisa.

Na bɛɛ yɔsiri bɛɛn sanum sɔɔ saa Sitimun di sere Giligaliɔ.

Ma i nen durom wa me ne, Yinni Gusunɔ na bɛɛ kua.

*Ye Yinni Gusunɔ u tɔmbu**bikiamɔ*

6 Kɛɛ terà kon ka Yinni Gusunɔ wi, wi u kpuro kere daawa

nà n dɔɔ win sàa yera.

Kɛɛ terà ko na n neni n ka nùn yiira.

Naa wɔɔ tiagia kon ka nùn yaku dɔɔ mwaararugiru kua?

7 Yinni Gusunɔ u yāa kine dabi dabinun bukata mɔ?

Gum kotosun bukatawa u mɔ?

Nen bii gbiikoowa kon nùn wɛ u sere man nen toranu suuru kua?

8 Aawo, Yinni Gusunɔ u tɔmbu gea sɔɔsi ye u ra kã.

Ye u bu kanamɔ bu ko,

yera bu ben berusebu wɛ ye n sãa begia.

Kpa bu bu kɪru sɔɔsi.

Kpa bu wi, Gusunɔ ben Yinni swi ka tii kawabu.

*Yinni Gusunɔ u ra gbɛnɔbu**ka daa bɔɔɔyagibu seeyasie*

9 Yinni Gusunɔ u ka Yerusalemugibu yã.

Wi u bwisi mɔ, u koo nùn nasia.

Bɛɛ Yudaba, i de nen siribu bu bɛɛ yeeri.

10 Kon wura tɔn kɔso u dukia gure win dirɔ ka gbɛna?

Kpa u n sakaku mɔ ge na n kɪ?

11 I tamaa wi u kilo weesugia mɔ u deere?

12 Wee bɛɛn gobigibu ba tɔmbu dam dɔremɔ,

ba ra n weesu mɔ.

Kpa ba n gabu nɔni wɔkumɔ ka ben gari.

13 Tɛ, na sɔru kpa n ka bɛɛ sɛsuku bɛɛn durum sɔ,

kpa i kam ko.

14 I ko i di, adama i n debumɔ.

I ko i nɔɔguru sua gɔɔrun sɔ.

Mɛya n n koorɔ i gāanu bere.

I n maa gāanu berua, taba kon ka ye kam koosia.

15 I ko i duure, adama i n gɛɛmɔ.

I ko i olifi gama,

adama i n wasi i yen gum sawa.

I ko i resɛm tam wia,

adama i n wasi i mu nɔ.

16 Domi i sina boko Omirin daa kɔsa saarimɔ ka sere maa Akabugia.

I ben daa saarimɔwa mam mam.

Yen sɔna kon de bɛɛn wuu gu ko bansu.

Kpa n de bu bæe yêe.
I ko i sekuru wa bæe kpuro nge me nen tumbu ba ra wa.

7

Misee u weeweenu m̀

¹ Misee u nee,
wee na wɔnwɔndu soore nge wi u d̄aa binu kunɔnu m̀.
Ma u n̄ ḡaanu wa u di.
U n̄ maa resem yeba wa ye win ḡɔru ga k̄i u di.
² Domi tem me s̄ɔɔ, goo sari wi u Gusunɔ mem n̄ɔwamm̄e.
Goo kun m̀ dee dee.
Be kpuro ba bwisikum̄wa bu tumbu go.
Ma ba s̄akirianamm̄e.
³ Ba k̄osan kobun ȳeru m̄.
Ma sinambu ka siri kowobu ba tumbu nam biram k̄enu mwaarim̄.
Ben dangibu ba ben bine s̄ɔsimo.
Ma be kpuro ba n̄ɔ tia s̄aa bu ka ko ye ba k̄i.
⁴ Ben w̄i u sanɔ bo, u s̄awa nge s̄aka.
Ben wi u deere, u aw̄i k̄osi kere.
Yen s̄ɔ t̄e, t̄ɔ te Gusunɔn s̄am̄ɔbu ba bu n̄ɔsia
t̄e s̄ɔɔ ba koo bu seeyasia ta tunuma.
Wee ba burisine k̄ɔ nuku sankiranun s̄ɔ.
⁵ Yen s̄ɔ, a ku wunen berusebu naane ko.
A de a wunen yara nene wunen tiin kurɔn wuswaaɔ.
⁶ Domi bii u ra win tundo w̄ame,
kpa bii w̄andia u win m̄ero seesi,
kpa bigii kurɔ u win dwaa m̄ero seesi.
Baawure u ra n win yiber̄e m̄owa win tiin yenu s̄ɔɔ.
⁷ Adama ne, Yinni Gusun̄wa ko na n m̄era.
Wiya ko na n naane s̄aa.
Domi u ra man faaba ko.
Wiya u koo man wisi.

Yinni Gusunɔ

u koo Isireliba faaba ko

⁸ B̄ee be i s̄aa besen yiber̄eba,
i ku ȳe ye ya sun deeman s̄ɔ.
Baa s̄a n w̄ɔruma, sa ko se.
S̄a n maa w̄aa yam w̄okuru s̄ɔɔ,
Yinni Gusun̄wa u ko n s̄aa besen yam bururam.
⁹ Sa ko Yinni Gusunɔn m̄ɔru s̄abe,
domi sa n̄un tora.
Adama saa gaa sisi ȳe s̄ɔɔ u koo ka sun yina,
kpa u sun gem w̄e.
U koo ka sun na yam bururam s̄ɔɔ
kpa u sun durom kua.
¹⁰ Besen yiber̄eba ba koo ye wa.
Saa ye s̄ara ba koo sekuru wa,
be, be ba ra raa bikie bu nee,
mana Gusunɔ besen Yinni u w̄aa.
Ba koo bu taaku nge pot̄ak̄ɔ,
kpa su bu ȳe.
¹¹ T̄ɔru gara sisi t̄e s̄ɔɔ ba koo Yerusalemun gani seeya,
kpa bu besen tem n̄ɔ bura yeru yasia tu tonda.
¹² Saa ye s̄ɔɔ, besegii be ba w̄aa Asiriɔ ka Egibit̄iɔ
ka d̄aa ni ba m̀ Nilu ka Efaratin goorɔ,
ka sere maa be ba w̄aa nim w̄okun goorɔ ka guuno,
ba koo wurama besen tem̄.
¹³ Kpa tem me mu tie dunia s̄ɔɔ mu ko bansu,
t̄ɔn be ba w̄aa min kom k̄osum s̄ɔ.
¹⁴ Yinni Gusunɔ,
a wunen t̄ɔn be a ḡosa kpara ka wunen kpara d̄eka.

Be wee ba wāa be tōna dāa sōwō mi tem gem wāa.

A bu kparo Basani ka Galadin kpara yenō nge yellu.

¹⁵ A sōm maamaakigia koowo nge mē a kua sanam mē a sun yarama saa Egibitin di.

¹⁶ Bwesenu nu koo maamaaki ye wa.

Kpa nu sekuru wa baa mē nu dam mō.

Nu koo nōō nōma wukiri, nu yōra nu kun gari gerua,

kpa nu kun gāanu nua.

¹⁷ Kpa nu tua di nge waa,

ñ kun mē nge yēē yi yi kabirimō.

Nu koo yari saa nin kuku yerun di ka berum,

nu na wunē Yinni Gusunōn mi, nu n diirimō,

kpa nu n nun nasie wunen dam sō.

¹⁸ Wara u ka nun weene.

Wee, a ra ka bēse wunen tōmbun bweserun sukum mē mu tie tēmanē

bēse be sa sāa wunen arumani

kpa a sun bēsen toranu suuru kua.

Wunen mōru ku ra tē.

Domi kīra a ra sun sōōsi.

¹⁹ Kaa maa bēsen wōnwōndu wa.

Kpa a ku bēsen toranu garisi.

Kpa a bēsen durum wuna a kō yu da sere nim wōkun temō.

²⁰ Kaa bēse be sa sāa Aburahamu ka Yakōbun sikadominu kīru ka bōrōkiniru sōōsi nge mē a bēsen sikadoba nōō mwēeru kua saa yellun di.

NAHUMU

Nahumu u sãosimã win tireru são torã ni Ninifugibu ba mð. Yen sãna u bu sãomã ma ba koo ben wuu ge wõri bu kpeerasia. Yeniba kpuro são, Gusunã u koo be ba nùn naane sãa wõnwõndu ka durõm kua sanam me u koo Asirigibu siri.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Gusunãn yiiko, wiru 1:2-8.
3. Gusunãn siribu, wiru 1:9n di sere wiru 2:3.
4. Ninifu ya koo kam ko, wiru 2:4n di sere wiru 3:19.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunã u gerua wuu ge ba mð Ninifun sã. Nahumu Elikosigiwa Gusunã u dera u yi wa kãsiru são ma u yorua.

Yinni Gusunã u do u sã

² Yinni Gusunã u sãawa nisinugii.

U ra mõru kãsie.

Win mõru ya kpã.

U ra win yiberẽba mõru kãsie.

U ku ra bu suuru kue.

³ U ku ra toro deri u kun nùn seeyasie.

Adama u ku ra mõru se fuuku.

Win dam mu kpã.

U n sãimã, woo guna ya ra n seewawa,

kpã guru winu nu n sãa nge win naasun tua.

⁴ U n nim wõku gbãre, ga ra gberewa.

U ra daanu kpuron nim gberasiewa,

kpã yaka si su wãa Basaniã ka Kaamelin gãanã su gbera,

kpã dãa wẽe si su wãa Libaniã su della.

⁵ U dera guunu bãarimã.

Ma gungunu diirimã.

Ma tem ka mẽn tõmbu ba yiyaramã win wuswaaã.

⁶ Wara u koo kpĩ u yõra u win mõru ma.

Wara u koo ka win mõru gabirina.

Win mõru ya ra pusiwa nge dõo.

Wee ya kpenu besukumã.

⁷ Yinni Gusunã u sãawa tøn geo.

U sãawa be ba wãa wahala sãon kuku yeru.

Be ba nùn naane sãa, bera u ra nãari.

⁸ U koo Ninifu kpeerasia mam mam ka nim bakam,

kpã u win yiberẽba naa gira sere gõribun wãa yerõ yam wõkuru são.

Gari yi Gusunã u gerua

Yuda ka Ninifun sã

⁹ Mba i Yinni Gusunã bwisikusimã.

Wiya u ra kam koosie mam mam.

Ba ku ra nõni swãaru wa nõn yiruse.

¹⁰ Yibere be, ba sãa nge sãki kãkõnu,

ba ra tam nõ sere mu bu go.

Ka me, ba koo dõo mwaarawa mam mam nge yaka gbebusu.

¹¹ Ninifu, wunen min diya goo u yara

wi u Gusunã kõsa bwisikusimã,

ma u kĩ u nùn seesi.

¹² Yinni Gusunã u Yudaba sãõwa u nẽe,

bãa bẽn yiberẽba bã n dabi amã,

ma ba dam mõ amã,

ka me, kon bu gowa mam mam.

Na bẽn sekuru doke.

Na ñ maa wuremã n bẽn kua nge me.

¹³ Kon ben yoo te ba bẽn diisiamã kpeerasia.

Kon ten yõni kasuku.

14 Bɛɛ Ninifugibu, wee ye nɛ, Yinni Gusunɔ na gerua bɛɛn sɔ.
 Na nɛɛ, i n̄ bweseru wasi
 te ta koo bɛɛn yīsiru sɔbe.
 Kon bɛɛn bwāaroku dāaginu ka sisuginu kpuro wuna bɛɛn būu dirun di,
 kpa n̄ bɛɛn sika sɔɔru ko.
 Domi i n̄ sāa gāanu.

2

1 Bɛɛ Yudaba, wee goo u na guunu wɔllo
 u bori yɛndun labaari gea kparamo.
 Yen sɔ, i bɛɛn tɔɔ baka ni i ra raa di Yinni Gusunɔn sɔ dio.
 I bɛɛn nɔɔ mwɛɛnu yibio.
 Domi tɔn kɔso wi, u n̄ maa wee bɛɛn suunu sɔɔ.
 Na n̄n̄n̄n̄ kpeerasiawa mam mam.
 2 Bɛɛ Ninifugibu, kam koosio u bɛɛ wɔrim wee.
 Yen sɔ, i bɛɛn gbāraru maruo,
 kpa i bɛɛn swɛɛ kɔsu.
 I sɔɔru koowo,
 kpa i wɔrugɔru sɔɔsi ka bɛɛn dam kpuro.
 3 Wee Yinni Gusunɔ u Yakɔbun bweseru, Isireliba ben bɛɛɛ wesiamo,
 be, be yiberɛba ba wɔri ba ben yānu gura
 nge mɛ ba ra resɛm kāsasi yakiri.

Ba Ninifu wɔri

ba yen yānu gura

4 Ninifun yiberɛban tabu durɔ damgibun terenu nu sɔri.
 Ma ba yāa wunɔmginu doke.
 Tabun tɔru tā n tura,
 ben tabu keke be dumi gawe
 yi ra kuramɛwa yi n ballimɔ nge dɔɔ buri,
 kpa ba n yaasi fiama.
 5 Ba tabu kekeba yakiamɔ swɛɛ sɔɔ nge wiirubu.
 Ba daamɔ batuma kpuro sɔɔ ka dam.
 A n bu wa, a ra n tamaa dɔɔ yariya.
 Kpa ba n duki mɔ nge guru maakinu.
 6 Ninifun sina boko u win tabu durɔ damgibu yaaya u sokumɔ.
 Adama be wee, ba sīimɔ ba bāarimɔ.
 Ben yiberɛba ba sende ba ka dɔɔ wuun gbāraru gia.
 Ma ba tii kuku yenu kua.
 7 Subaru sɔɔ, ba daanun swɛɛ kenia,
 ma sina kpaara wɔruka.
 8 Ba Ninifu ye mwa ba yen yānu gura ba ka doona.
 Yen tɔn kurɔbu ba sumɔ nge kparukonu,
 ma ba toronu soomɔ.
 9 Ninifu ye, ya sāawa nge nim bwee bakaru
 tɛn nim mu gɛɛra mu doona.
 Ma nɔɔgira nɔɔramɔ ta mɔ,
 i yɔro, i yɔro.
 Adama goo kun yɔre.
 10 I sii geesu ka wura guro.
 Ben dukia ya n̄ nɔru mɔ.
 Dukia bwese bwesekawa ba mɔ.
 11 Ba guramɔ, ba goomɔ, ba sankumɔ.
 Tɔmbu kpuron gɔma dwiia.
 Ben dūunu soonamɔ, ma ben dam doona.
 Be kpuron wuswaa burisine.

Ninifu ya sāawa

nge gbee sunɔ ge ba kamia

12 Mana Ninifu ye, ya wāa tɛ,
 ye, ye ya raa sāa nge gbee sinansun wāa yeru,
 mi gbee sunɔ dwaɔ ka ninu ka binu nu ra n bɔsu,

goo ku ra maa nu nare,

¹³ kpa dɔwaa ye, yu yen kurɔbu ka yen binu yaa goowa,
kpa yu waa yee te yaa yibia.

¹⁴ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ, nɛ wee.

Nɛna na s̄aa yen yiberɛ.

Kon de yen tabu kɛkɛba bu d̄ɔ mwaara.

Kon de bu yen bibu go tabu s̄ɔɔ.

Kon de yu ku maa tɔmbun yānu gura.

Goo kun maa yen s̄ɔmɔbun n̄ɔ n̄ɔm̄ɔ.

3

Ba Ninifu kam koosia

¹ Ninifugiba kua b̄ɔrurɔbu.

Domi ba s̄aawa tɔn gowɔbu.

Ba weesu yiba.

Ma ba kuuram̄ɔ ka gbana.

Ba ra n tɔmbun yānu guram̄ɔwa.

² Wee senan damusu n̄ɔram̄ɔ wuu ge s̄ɔɔ.

Wee tabu kɛkɛban uruun wɔkinu n̄ɔram̄ɔ,

ma dumi yi yi gawe yi ȳɔkum̄ɔ.

³ Maasɔbu ba wee,

ba takɔbiba ka yaasi neni yi ballim̄ɔ.

Wee ba tɔmbu m̄ɛɛra kua,

ma gonu t̄ɛrie baama, nu n̄ garir̄ɔ.

Ma ba nu w̄ɔrikim̄ɔ.

Ba Ninifu sekuru doke

⁴ Ninifu ya s̄aawa nge kur̄ɔ sakara kowo kpoko.

Ya bwese dabinu yoru diisia yen buram ka yen s̄ɔrorun s̄ɔ.

⁵ Yen s̄ana nɛ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni, kon ye w̄ɔrima.

Kon yen yaberu gbabia n ka yen wuswaa wukiri,

kpa n yen tereru bwesenu s̄ɔɔsi,

kpa yu sekuru wa.

⁶ Kon ye kubanu sure, kpa tɔmbu bu ye ka.

⁷ Saa yera wi u ye wa u koo duka su,

kpa u nɛɛ, Ninifu ya kua bansu.

Wara u koo ye w̄ɔnw̄ɔndu kua.

Mana kon bu wa be ba koo ye nukuru yemiasia.

Ninifu ya koo kowa

nge Tebesi

⁸ Tebesi ya waa Nilun nim swɛɛ yi ba gban b̄ɔkuɔ.

Nim mu ka ye sikerene.

Ma mu s̄aa yen gb̄araru.

Ninifu, a tamaa a Tebesi ye san̄ɔ kere?

⁹ Etiopigibu ka Egibitigiba ba s̄aa yen dam.

Putigibu ka Libigibu ba s̄aawa yen somiɔbu.

¹⁰ Ka mɛ kpuro, yen tii ya yoru da.

Ba ye mwa ma ba yen bibu go swɛɛ kpuro s̄ɔɔ.

Ba yen wirugibu tete toosi,

ma ba yen damgibu mwɛɛra ba ȳɔni doke.

¹¹ Wunɛ Ninifu, kaa n̄ni s̄ɔɔrawa,

kpa a n s̄aa nge wi u tam goore,

kpa a kuku yeru kasu yiberɛban s̄ɔ a kuke.

¹² Saa ye s̄ɔɔ, wunen gb̄aranu kpuro nu ko n s̄aawa nge d̄aa n̄n marum mu ye.

B̄a n mu sira kpa mu w̄ɔri wi u koo mu din n̄ɔw̄ɔ.

¹³ Wee wunen tɔmbu ba s̄aa nge tɔn kur̄ɔbu wunen suunu s̄ɔɔ.

Wunen tem wusun k̄ann̄ɔsu su ken̄iara mam mam yiberɛban wuswaaɔ.

Ma d̄ɔ u sin k̄ɔk̄ɔɔba di.

¹⁴ Bɛɛ Ninifugibu, i nim takirio i yi.

Domi ba koo b̄ɛɛn wuu tarusi.

I b̄ɛɛn gb̄ararun dam sosio.

I birikiba muro kpa i sɔndu taaku i ka tu bani.

¹⁵ Baa i n̄ ye ba kpuro kua,
ka mɛ, d̄sɔ u koo na u bɛɛ di,
n̄ kun mɛ bu bɛɛ go ka takobi.
Ba koo bɛɛ kpeerasiawa nge mɛ twee yi ra d̄a wurusu di.

Ba Ninifun t̄mbu kpuro go

Wee, i dabi nge twee.

¹⁶ Bɛɛn tenkuba ba kperi dabiru kere.

Adama be kpuro ba doona
nge twee yi yi ȳsɔwa.

¹⁷ Bɛɛn k̄sɔbu ba dabi nge gbabu sw̄ɛɛ.

Bɛɛn s̄m kowobu ba dabi nge twee
yi yi sina d̄a kikisɔ bururu.

Adama ye s̄sɔ u yara ma yi ȳsɔwa yi doona,
ba n̄ tuba mi yi da.

¹⁸ Wunɛ Asirin̄ sina boko,

wee wunen̄ kparobu ba dom̄ ȳbirimɔ.

Wunen̄ tabu durɔ dangibu ba n̄ maa wasi.

Ma wunen̄ t̄mbu ba yarin̄ɛ yam kpuro guunu wolla,
goo sari wi u koo bu kpaasina.

¹⁹ Goo kun wunen̄ mɛɛra ye n̄arimɔ.

Ya koo nun gowa.

Wi u nua ye ya nun deema, u koo taka kowa nuku dobun s̄sɔ.

Domi goo sari wi a n̄ n̄ni s̄sɔwa.

HABAKUKU

Habakuku u win sɔmburu kuawa Yudaban sina boko Yoyakimun waati sɔɔ. Wi ka Yeremiwa ba sɔmburu kua waati tia sɔɔ.

Habakukun tireru ta win biti ka win nuku sankiranu sɔsɔsimɔ win tɔmbun sɔ. Saa ye sɔɔ, Babilonigibu ba Isireliba dam dɔremɔ. Meya bwese ni nu ka bu sikerenen tii nu bu kuammɛ. Yera Isireliba ba tii bikiamɔ ba mɔ, amɔna ben wɔara ko n sɔa be ka Gusunɔ. Ma Gusunɔ u bu wisa saa win sɔmɔ Habakukun nɔɔn di u nɛɛ, wi u Gusunɔ naane doke, wiya u koo kpɔi u n wɔa. Wi u mara Gusunɔ u nɔn yakia, wiya u ko n wɔa, wiru 2:4.

Tire ten kpunaa

1. Garin wiru, wiru 1:1.
2. Habakuku u ka Gusunɔ gari mɔ, wiru 1:2n di sere wiru 2:20.
3. Habakuku u Gusunɔ siara, wiru 3.

¹ Gari wee yi Yinni Gusunɔ u win sɔmɔ Habakuku sɔɔwa.

Habakuku u Yinni Gusunɔ

somiru kanamɔ

² Yinni Gusunɔ, sere saa yerà ko na n nun somiru kanamɔ.

Sere saa yerà kaa n man maari.

Sere saa yerà kaa de na n nun sɔmɔ
ma tɔmba dam dɔrenamɔ.

Nge sere saa yerà kaa na a sun wɔra.

³ Mban sɔna a dera na kɔsa mɛera.

Mban sɔna kaa n tɔmbu mɛera
ba n gem biranamɔ.

Wee, tɔmba dam dɔrenamɔ

ba daa kɔsa mɔ baama kpuro.

Sannɔsu yiba, ma tɔmba siribu sokunamɔ baama kpuro.

⁴ Goo sari wi u wooda mɛm nɔwammɛ.

Ba ku ra tɔmbu ben gem wɛ nge mɛ n weene.

Tɔn kɔsowa u ra gemgii siribu di.

Gusunɔ u Habakuku wisa

u nɛɛ, Babilonigiba wee

⁵ Yinni Gusunɔ u nɛɛ, i bwesenu mɛeri i ka sikerena.

I de biti yu bɛɛ mwa.

Domi kon gāanu ko bɛɛn nɔni biru

ni i n naane mɔ,

baa goo ù n bɛɛ nu tusia.

⁶ Wee, kon Babilonigibu seeyama.

Tɔn be, ba nuki sum.

Ba tem kpuro bukianamɔ

bu wa bu ka bwesenu ganun wɔa yenu mwɛeri.

⁷ Ba nanum mɔ ben dam saabu.

Bera ba ra gɔsi ye ba kɔ.

⁸ Ben dumi yi sannɛkunu n kun mɛ gbeeku bɔnu duka kere.

Saa tontonden diya yi ra yɔ,

kpa yi yiberɛ wɔri nge kasa ye ya goo buu wa.

⁹ Be kpurowa ba wee bu ka tɔmbun yānu gura.

Ba nɔni girariwa mi ba dɔɔ.

Ma ba yobu mwɛerimɔ ba mɛnnamɔ nge yani sɛeri.

¹⁰ Ba sinambu gema.

Ba tem yɛrobu yɛemɔ.

Ba n wusun gbāranu gara.

Domi ba ra tem turenu kowa bu ka gbāra ni yo

kpa bu wuu si mwa.

¹¹ Yen biru kpa bu yari min di nge woo guna,

kpa bu maa da bu gam wɔri bu kɔsa ko.

Ben dama ba naane sɔa, mu sɔa nge ben bɔu.

Habakuku u maa Gusunɔ soku

¹² Saa yellun di, wuna a s̄a Gusun̄o.

Wuna a s̄a n̄n Yinni.

A d̄ere. Yen s̄o, sa n̄ gbim̄o.

Yinni, wuna a s̄a n̄n kpee baa mi na ra kuke.

Wuna a Babilonigibu ḡosa,

ma a bu dam k̄a kpa bu ka sun s̄eɛyasia.

¹³ Adama a n̄ kp̄e a ȳra a n̄ k̄osa m̄era,

domi a d̄ere too.

N n̄ m̄en na, m̄ban s̄ona a m̄era ye t̄on k̄sob̄a m̄,

ma a n̄ ḡaanu gerum̄o.

M̄ban s̄ona a maari t̄on k̄sob̄o ba gemgibu goom̄o.

¹⁴ M̄ban s̄ona a t̄ambu kuamm̄e nge sw̄eɛ,

n̄ kun m̄e nge k̄ok̄o ni nu n̄ kpar̄o m̄o.

¹⁵ Babilonigibu ba t̄ambu mw̄erim̄o

nge sw̄eɛ yi ba m̄wa ka k̄ok̄onu

n̄ kun m̄e ka ȳakoronu,

kpa bu bu gura bu ka doona ka nuku dobu.

¹⁶ Yen s̄ona ba ra ben ȳakoronu ȳakunu kue,

kpa bu nu turare d̄o dokea.

Domi nin saabuwa

ba koo ka kp̄i bu d̄ia geenu wa

ni nu do bu di.

¹⁷ Domma ba koo den ben takobiba wesia ben karano.

Ba ko n̄ bwesenu sakirim̄owa w̄n̄w̄ndu sariru s̄o sere ka baadomm̄o?

2

¹ Adama n̄e, Habakuku na ȳwa gb̄araru w̄ll̄o n̄n k̄su yero

nge wi u ȳoru bw̄eɛ,

kpa n̄ ka n̄o ye Gusun̄o u koo man s̄o,

ka nge m̄e u koo man wisi n̄n weeweenun s̄o.

Gusun̄o u Habakuku wisa

² Yera Yinni Gusun̄o u man wisa u n̄eɛ,

n̄ gari yi yoruo yi u man s̄om̄o.

N̄ yi yoruo kpasasa kpee besi s̄o.

³ Yin t̄ra kun gina tura yi ka koor̄a.

Adama yi koo koor̄a yin saa ȳa n̄ tura.

Baa yi n̄ t̄em̄o, na n̄ gesi yi mara.

Domi yi koo koor̄awa kam kam.

⁴ N̄ yoruo ma wi u tii sue u n̄ w̄a swaa gea s̄o.

Adama wi u kua gemgii naane dokebu s̄o, u ko n̄ w̄awa.

⁵ Wi u tii sue, u ku ra sine s̄eɛ.

U ra n̄ s̄awa nge tam n̄oro,

kpa u n̄ n̄o wukie nge garibun w̄a yeru.

U ku ra debu nge ḡo.

U ra n̄ tii bwesenu gawem̄owa u ka ko nin yinni.

B̄rusibu n̄obu

⁶ Adama bwese ni u mw̄era mi,

nu koo n̄n seesi nu n̄n gari s̄o ka w̄ma ka m̄n̄nu, nu n̄eɛ,

u kuawa b̄ruro wi, wi u dukia m̄n̄nam̄o ye ya n̄ s̄a wiḡia,

ma u gabun ȳanu guram̄o u t̄ruba yiim̄o.

Sere saa yer̄a u ko n̄ m̄o nge m̄e.

⁷ B̄n̄ dibu u n̄eni, ba koo n̄n seesi subaru s̄o,

kpa bu gura ye u m̄o.

⁸ Nge m̄e u t̄on dabinu w̄ari u nin ȳanu gura,

nge m̄ya be ba tie, ba koo maa n̄n w̄ari bu win ȳanu gura

ȳen s̄o u t̄ambun yem̄ yari,

ma u tem̄ ka m̄en wusu ka m̄en t̄ambu dam d̄ere.

⁹ B̄rurowa wi u dukia guram̄o

ye ya n̄ d̄ere win berusebun mi,

kpa u wa u n̄ w̄a aye b̄er̄egiru s̄o,

mi u n̄ maa n̄ni sw̄aru wasi.

10 Adama win yenun sekura u sɔɔru kua mi,
 ye u ka bwese dabinu go.
 Win tiin wāara u kari bɔrie.
 11 Domi baa ka ganiɔ, yi koo wuri ko yi nùn taare wē,
 kpa kpɛɛrun yari yi wuri wura.
 12 Bɔrurowa wi u win wuun kpɛekpɛeku swīimɔ yem wollo,
 ma u tambu dam dɔremɔ.
 13 Ye tamba mɔ kpuro, ya koo dɔɔ mwaara.
 Ba tii nɔwia mɔwa kam sɔɔ.
 Gusunɔ wollu ka tem Yinniwa u koo ye kpuro kam koosia.
 14 Saa ye sɔɔ, Yinni Gusunɔn bɛɛɛ yɛru ta ko n yibawa tem sɔɔ
 nge mɛ nim wɔku ga ra n nim yiba.
 15 Bɔrurowa wi u win beruse tam bɔɔbɔm wɛɛmɔ
 mu ka nùn go nge dɛɛ, u n yɔ tereru,
 kpa u nùn sekuru doke u n mɛɛra.
 16 Yɛro u tii sekuru dokemɔwa mi, n n mɔ bɛɛɛ.
 Win tii u mu nɔruo kpa u tereru yɔra.
 Yinni Gusunɔ u koo nùn tilasi ko
 u ka win mɔrun nɔra nɔ kpuro,
 kpa win bɛɛɛ ye u raa mɔ yu gɔsia sekuru.
 17 Daa kɔsa ye u kua Libaniɔ,
 ya koo wɔri win wiru wollo.
 U yɛɛ go.
 Adama yɛɛ yi, yi koo nùn nandasia.
 Yeni kpuro ya koo nùn deema yem mɛ u yarin sɔ,
 ka dam mɛ u tem mɛ ka mɛn wusu ka mɛn tambu dɔren sɔ.
 18 Arufaani yerà bwāarokunu nu mɔ tɔnu u ka sina u nu seku.
 Nu sāawa ni ba seka ka sisu,
 ma nu dera u weesu naane sāa.
 Mban sɔna tɔnu u koo win naane doke bwāaroku ni u seka sɔɔ,
 ni, ni nu n kpɛ nu gari gere.
 19 Bɔrurowa wi u dāa kuku sɔɔmɔ u mɔ, gu seewo,
 ma u kperu sɔɔmɔ u mɔ, tu dom yando.
 Yen gaa ya koo kpī yu nùn bwisi kɛ?
 Geema, u nu wura ka sii geesu pote.
 Adama nu n hunde mɔ, nu n sere wāaru mɔ.
 20 Yinni Gusunɔ u wāa win sāa yee dɛɛraɔ.
 Tambu kpuro bu nɔɔ mario win wuswaaɔ.

3

Habakukun kanaru

1 Wee kana te Gusunɔn sɔmɔ Habakuku u kua ka weeweenu.
 2 U nɛɛ, Yinni Gusunɔ, na nua ye a gerua.
 Ma na nanda.
 A de yu kooa wɔɔ sini sɔɔ.
 A de tambu bu ye wa bɛsɛn waati yeni sɔɔ.
 Adama wunen mɔru ye sɔɔ, a yaayo a sun wɔnwɔndu kua.
 3 Gusunɔ, a na saa Edɔmun di.
 Wune, Dɛɛro, a na Paranin guurun di.
 Wunen yiiko ya wollu yam bururasie.
 Ma tem kpuro mu nun siaramɔ.
 4 A na, ma yam mu burura.
 Sɔɔ yāna yara wunen nɔman di,
 mi wunen dam mu wāa.
 5 A dera baranu nu pusimɔ.
 A nu derimɔ mi a sara kpuro.
 6 À n yɔra, tem mu ra yīiriwa.
 À n bwesenu mɛɛra, nu ra diiriwa.
 Guu ni nu wāa saa yee yellun di, nu wɔruka,
 gunguu ni nu wāa saa tɛɛbun di, nu kɔsikira,
 domi niya nu raa sāa wunen swaa ye a ra sī.

7 Na Kusanigibun weeweenu nɔɔmɔ.

Na maa wa ma Madianiba ba berum soore.

8 Yinni Gusunɔ, a ka daanu mɔru mɔwa?

Nge nim wɔkuwa a ka mɔru mɔ.

Wee a yɔɔwa guru winu wɔllɔ

nge wi u yɔɔwa tabu keken wɔllɔ,

ma ya nɔn nasara wɛ.

9 A wunen tendu bɛri.

Wunen bɔri yi sɔawa nge sɛenu.

A tem bɛra ma daanu koka min di.

10 Guunu nɔ n nun wa, nu ra diiriwa.

Gura ya nɛmɔ ka dam, ma nim wɔkun nim mu wɔki,

mu nim kurenu kɔɔmɔ sere wɔllɔ.

11 Sɔɔ ka suru ba yɔra ye ba wunen guru maakinu wa

nu ballimɔ nge yaasa, ma nu dɔɔ nge sɛenu.

12 Wee a tem bukianamɔ,

a bwesenu kɔsukumɔ ka mɔru baka.

13 Wee a yara

a wunen tɔmbu ka wunen sunɔ wi a gɔsa somiru na.

A tɔn kɔsobun sunɔ go.

A win bwɔabu kpeerasia mam mam.

14 A yibɛreban sinambun winu yabura ka ben tiin sɛenu.

Ba raa sun wɔrim wee ka sendaru nge woo bɔkɔ,

bu ka sun yarinasia.

Ba nuku dobun kuuki mɔ.

Ba sɔɔru sɔa bu ka sun go bɛsɛn kuku yenɔ.

15 Yinni Gusunɔ, a sɔ wunen dumin wɔllɔ,

a nim wɔku taakumɔ

ge ga nim kɔɔmɔ ga wɔki.

16 Na gen wɔkinu nɔɔmɔ too.

Ma na nanda gem gem,

nɛn nɔɔ ga diirimɔ berum sɔ.

Ma nɛn wasi yi wɔkɔnu wɔrimɔ,

na yɔ sɛɛ na nuku sankiranun tɔru mara

te ta wee bwese ni nu koo sun dam dɔren sɔ.

17 Figien dɔnu nu n ko n binu mɔ.

Resɛm dɔnu nu n maa marumɔ.

Olifin dɔnu nu n maa binu marumɔ.

Gbea kun maa dɔanu wɛɛmɔ.

Yɔanu ka ketɛ kun ko n maa wɔa gɔɔwɔ.

18 Adama nɛ, nɛn nuku dobu weewa wunɛ Yinni Gusunɔn min di.

Na nuku dobu mɔ yɛn sɔ a ra man faaba ko.

19 Wuna a sɔa nɛn dam.

A ra de na n sɔu nge nɛmu.

Kpa na n sɔimɔ guunu wɔllɔ.

Womu geniwa ba wom kowobun wirugji kua ka mɔrɔku.

SOFONI

Sofoni u Yudaba ka Yerusalemugibu sɔɔmɔ ma Gusunɔ u koo bu seeyasia. Ma u maa tɔn tukobu kirɔ mɔ be ba ka bu sikerene u neɛ, Yinni Gusunɔn siribun tɔra wee. Tɔɔ te, nɔni swaarugira. Adama amen biru, Isireliban sukum ba koo wurama Gusunɔn mi kpa bu kram Yerusalemu seeya.

Tire ten kpunaa

1. Gusunɔ u koo Yudaba ka Yerusalemugibu siri, wiru 1:1n di sere wiru 2:3.
2. Gusunɔ u koo bwese tukunu kpeerasia, wiru 2:4-15.
3. Yinni Gusunɔ u koo Yerusalemu seeya, wiru 3:1-20.

¹ Gari yiniwa Yinni Gusunɔ u Sofoni, Kusin bii sɔɔwa Yosiasi, Amɔɔn bii, Yudaban sina bokon bandun waati sɔɔ. Sofoni wi, u sɔɔwa Gedalian debubu, Amarian sikadobu, Esekiasin yɔasebu.

Yinni Gusunɔ

u koo handunia seeyasia

- ² Yinni Gusunɔ u neɛ,
kon kpuro kpeerasia handunia sɔɔ.
³ Kon tɔmbu ka yeɛ ka gunɔsu ka swɛɛ kpeerasia
ka sere maa tɔn kɔsobu ka ye ya ra bu sokurasie.
Kon tɔmbu kpuro kpeerasia handunia sɔɔ.
Ne, Yinni Gusunɔwa na yen gerua.

Yinni Gusunɔ u koo Yudaba

ka Yerusalemugibu seeyasia

- ⁴ Yinni Gusunɔ u maa neɛ,
kon Yudaba ka Yerusalemugibu kpuro nɔma doke.
Kon bɔu wi ba mɔ Baalin sɔa yee ni nu tie kpeerasia min di.
Kon yen wirugibu ka yen yaku kowobun yisa go.
⁵ Be ba dii tɛeri wɔlɔ kperi ka suru sɔamɔ
ka be ba bɔrumɔ ka ne, Yinni Gusunɔn yisuru,
ma ba wure ba bɔrumɔ ka ben bɔun yisuru,
be kpurowa kon go.
⁶ Be ba man biru kisi ka be ba ku ra man kasu,
ka sere maa be ba ku ra man ben gari saawara ko,
be kpurowa kon go.
⁷ I nɔɔ mario wi, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.
Domi win tɔru ta turuku kua.
U win yakuru sɔru kua.
U maa gɔsa be ba koo tu di.
⁸ Wi, Yinni Gusunɔn yaku ten tɔru sɔɔ,
u koo wirugibu ka sina bokon bibu wɔri,
ka sere maa be ba tɔn tukobun komanu swii.
⁹ Yen tɔɔ te, be ba ku ra sɔa yerun kɔnnɔ suuku taaram ka nge bɔu sɔɔbu,
ka sere be ba ben sunɔn yenu dukia yibiamɔ
ye ba gurama ka gbena, ka dam dibu,
be kpurowa u koo wɔri.
¹⁰ Yen tɔɔ te, ba koo wuri nɔ sere kɔnnɔwɔ ge ba mɔ Swɛɛ,
ka maa wuun wɔɔ bera gaan mi.
Mɛya nɔni swaa bakara ko n waa guunu wɔlɔ.
¹¹ Bɛɛ Makitesigibu, i wuri koowo.
Domi tenkuba kpuro ba koo kam ko.
Be ba gobi kɔsimɔ kpuro ba koo kpeera.
¹² Yen tɔɔ te, u koo Yerusalemu bɔuri ka fitilanu.
U koo tɔmbu wɔrima be ba sɔ kpetɛɛ nge tam kɔrɔnu.
Ma ba gerumɔ ben gɔrua ba mɔ,
wi, Yinni Gusunɔ u n gea mɔ, u n maa kɔsa mɔ.
¹³ Ba koo ben arumani gura kpa ben yenusu su ko bansu.
Ba koo dia bani ye sɔɔ ba n sinamɔ.
Ba koo resem duure, adama ba n yen tam nɔrumɔ.

Yinni Gusunən tōru

¹⁴ Yinni Gusunən tōo nanungira ta turuku kua.

Te wee ta wee fuuku, ta nōogiru sue.

Tabu durō damgii u koo kuuki ko dāma te.

¹⁵ Tōo te, ta sāawa mōrun tōru.

Tōo te, ta sāawa nuku sankiranun tōru.

Ta sāawa kam kobun tōru.

Tōo te, yam wōkura koo tu wukiriwa nge buko ka guru winu.

¹⁶ Yen tōo te, tabu kowobu ba koo kōbi so

kpa bu kuuki ko bu ka wuu si su gbāranu mō wōri.

¹⁷ U koo tōmbu nuku sankiranu kpēe

kpa ba n sīimō nge wōkobu.

Domi Yinni Gusunōwa ba torari.

U koo de ben yem mu n terie nge tua,

kpa ben gonu nu n sāa nge kubanu.

¹⁸ Yen dāma te, ben sii geesu n kun me ben wura,

yen gaa kun kpēe yu bu wōra Yinni Gusunən mōru baka yen min di.

Tem me kpuro mu koo dōo mwaara win mōrun sō.

U koo mēn tōmbu kpuro gowa subaru sōo.

2*I tii kawo*

¹ Bēe sekuru sariba,

i de i sina i bwisiku,

² Yinni Gusunən himba yu sere koorā.

Kpa tōo te, tu ku raā bēe samba ko

nge dōo sako ge ga ka woo doonō.

I de i sina i bwisiku

Yinni Gusunən mōru baka yen tōru tu sere tunuma

tu bēe deema.

³ Bēe be i tii kawo kpuro tem me sōo,

i Yinni Gusunō kasuo.

Bēe be i nūn mem nōowe,

i gem kasuo, kpa i tii kawo.

Sorokudo i ko i yari Gusunən mōrun tōo te sōon di.

Gusunən gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sōo duu yeru gian sō

⁴ Gasan tem mu koo hansu ko.

Kpa Asikaloni yu yōra dira.

Ba koo Asidōdun tōmbu gira sōo sōo gbāara.

Kpa bu Ekoronin tōmbu seeya ben wuun di.

⁵ Bēe Keretin bweseru, bēe be i wāa nim wōkun gooro,

i kam kuawa.

Wunē maa Kanani, wunē wi a sāa Filisitiban tem,

Yinni Gusunō u nun gerusimō.

U nēe, u koo nun kpeerasia.

Goo kun maa sinamō wunē sōo.

⁶ Nim wōkun goo te, ta koo kowa kpara yenu,

mi kparōbu ba ko n da bōsu ba n ben yāanu kparamō.

⁷ Domi saa ye sōo,

Gusunō, Yudaban Yinni u koo ben be ba tie kpara

kpa u ka ben yobu wurama.

Nim wōkun goo te, ta koo ko begiru.

Miya ba ko n da yaa sabenu kpare,

kpa yoka bu kpuna Asikaloni gibun dia mi.

Gusunən gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wāa

sōo yari yeru gian sō

8 U Mɔabuba ka Amɔniban wɔma nua ye ba ka win tambu sekuru doke.
 Ma ba tii sua ba ben tem nɔɔ bura yenu susisia.
 9 Yen sɔna wi, Gusunɔ Isireliban Yinni,
 wi, wi u wɔllu ka tem mɔ,
 u nɛɛ, sere ka win wɔaru, u koo de Mɔabuba bu kam ko nge Sodomugibu,
 kpa Amɔniba bu maa kam ko nge Gomɔragibu,
 ben tem mu yaka kɔsusu kpi,
 n̄ kun mɛ mu gɔsira bɔru.
 Gãanu kun maa kpiimɔ mi sere ka baadommaɔ.
 Win tɔn be ba tie,
 ba koo Mɔabu be, ka Amɔni be wɔri
 bu ben yãnu gura bu tem tubi di.
 10 Yeniwa Gusunɔ u koo de yu bu deema ben tii suabun sɔ
 ka sere maa ye ba wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin tambu wɔnwa
 ba sekuru doke.
 11 Wi, Yinni Gusunɔ, u n̄ ka bu wɔnwɔndu mɔ.
 U koo handunia kpuron bũnu kam koosia.
 Baa bwese ni nu wãa tem bureno,
 nu koo yiira win wuswaaɔ nin wusɔ.

Gusunɔn gari yi ba gerua

bwese tuku ni nu wãa

sɔ yɛsi yɛsika gian sɔ

12 Bɛɛ Etiopigibu, ba koo maa bɛɛ sɔkiri ka win takobi bu go.
 13 U koo win nɔmu demie sɔɔ yɛsan nɔm geuɔ
 u Asirigibu kam koosia,
 kpa Ninifu yu ko bansu.
 Gãanu kun maa kpiimɔ mi.
 14 Yaa sabena nu koo sina mi,
 yɛɛ bwese bweseka gesi.
 Boorosu ka duuru bɛɛkuna nu koo kpuna furɔ si ba yen gbereba kuan sɔɔwɔ.
 Ba koo kuuki nɔ saa fɛnɛntiban di.
 Nɔni swãara ko n wãa yen kɔnnɔwɔ.
 Domi dirun bura te ba kua ka sɛdurun dãa ta koo kesikira.
 15 Nge mɛya wuu ge, ga koo ko,
 ge, ge ga raa tii sue mi,
 ma ga tamaa ga wãawa bɔri yendu sɔɔ,
 ma ga tii sɔɔmɔ ga mɔ,
 gera ga kpuro kere.
 Wee ga wɔruma ga bansu kua.
 Ga kua yɛɛn wãa yeru.
 Wi u sarɔ mi, u koo wia kowa u nɔma kpara.

3

Yerusalemugibu

ba n̄ Gusunɔn gere wure

1 Bɔrurɔba bɛɛ Yerusalemugibu.
 Domi i sãawa mem nɔɔ sariba,
 ma i disu mɔ, i dam diinamɔ.
 2 I ku ra googii nɔ.
 I ku ra maa sɛyasiabu wure.
 I ku ra Gusunɔ bɛɛn Yinni naanɛ ko.
 I ku ra maa n̄n susi.
 3 Bɛɛn sina asakpɔbu ba sãawa nge gbee sinan
 si su kukirimɔ wuu ge sɔɔ.
 Ma bɛɛn siri kowobu ba maa sãa nge yokan puruka
 ni nu ku ra dianu yi bururun sɔ.
 4 Gusunɔn sɔmɔbu ba sãawa naanɛ sariba.
 Ba ku ra gere ye Gusunɔ u bu sɔɔwa.
 Bɛɛn yãku kowobu ba Gusunɔn sãaru disu dokemɔ.
 Ba ku ra woodaba mem nɔɔwɛ.

5 Adama ka me, Yinni Gusuno u waa ka bee.
 U saawa gemgii, u ku ra weesu ko.
 U ra win gem terasiewa siribu soo bururu baatere.
 U ku ra toru bure.
 Adama tan kosoba ba kosa ma, sekura kun bu ma.
 6 Wi, Yinni Gusuno u nee,
 u bwese girinu go,
 ma u nin gbaranu ka nin kuku yenu kosuka.
 U dera goo ku ra maa si nin swee soo.
 U nin wusu kosuka, goo kun maa waa mi.
 7 Yera u nee, bee Yerusalemugibu, i n daa nun nasie,
 ma i win seeyasiabu wurama,
 u n daa been waa yenu kosukumao.
 U n daa maa bee seeyasiamao nge me u kua,
 adama i ra n sendewa kosan kobu soo.
 8 Yen so, wi, Yinni Gusuno u nee,
 i nun maruo too te soo u koo se u bee worima.
 Domi u goru doke u bwesenu ka nin sinambu menna
 u bu win maru soosi ka yen dam.
 Kpa n saare nge ba tem me kpuro dso doke win marun so.

Yinni Gusuno

u nso mweeru kua

9 Saa ye soo, Yinni Gusuno u koo tambun yari deerasia
 kpa bu win yisuru soku bu nun sa sannu.
 10 Be ba nun saama ba yarine baama,
 ba koo ka nun kenu naawa saa Etiopin daanun gurun di.
 11 Yen too te, bee win tambu Isireliba,
 i n sekuru wasi been daa kosa ka been tora ni i kua soo.
 Domi u koo be ba ra tii sue been suunu soo wuna,
 kpa been tiin tan biaru tu kpe win guu deerarun wallo.
 12 U koo de tambu fiiko ba n waa been suunu soo
 be ba n tii sue.
 Ba koo win yisuru soku u ka bu kosu.
 13 Isireli be ba tie, ba n maa kosa ma.
 Ba n maa weesu ma.
 Gari kosi yi n ko n waa ben nso.
 Ba ko n wewewa,
 goo kun bu baasima.

Yerusalemugibu

ba koo wurama

14 Bee Siōnigibu, i goru dobon kuuki koowo.
 Bee Isireliba kpuro gesi, i nuku dobon kuuki koowo.
 Bee Yerusalemugibu, i yerio
 kpa i nasaran kuuki ko ka been goru kpuro.
 15 Yinni Gusuno u been seeyasiabu kpeesia bi u koo raa bee ko.
 U been yiberaba yarinasia.
 Gusuno sina boko, bee Isireliban Yinni, u waa been suunu soo.
 I n maa kosa gaa wasi.
 16 Yen too te, ba koo bee Yerusalemugibu so bu nee,
 i ku berum ko Siōnio.
 I ku de been goma dwiia.
 17 Gusuno been Yinni u waa been suunu soo.
 U saawa nge tabu duru wi u ra faaba ko.
 U koo nuku doo bakabu ko been so.
 U n maa gaanu geruma yen so u bee ki.
 U ko n nuku doo bakabu ma.
 18 Be ba waa nuku sankiranu soo
 yen so ba ka Yerusalemu tonda,
 ba waa sekuru soo te ta bu buniamao nge somunu,
 ma ba ku ra maa win too bakanu di,

beya u koo mennama.

¹⁹ Yen tɔɔ te, u koo be ba bɛɛ dam dimɔ wɔri,
kpa u yemɔbu faaba ko.

U koo be ba raa gira menna
kpa u de bu tɔmbu nuku dobu wɛ
kpa bu yĩsiru yari tem kpuro sɔɔ
mi ben baawure u raa sekuru dimɔ.

²⁰ Yen tɔɔ te, u koo de i wurama.

Saa ye sɔɔ, u koo bɛɛ menna.

Tɔmbu ba koo bɛɛ bɛɛɛ wɛ
kpa i yĩsiru yari handunian bwesenu kpuron suunu sɔɔ
sanam mɛ u koo ka bɛɛn yobu wurama i bu wa.

Wi, Yinni Gusunɔwa u yeni gerua.

ASEE

Saa Babilonin diya Asee u wurama yorun di Yerusalemuɔ ka Yuda gabu sannu. Saa ye Yuda be, ba wurama ba wāa Yerusalemuɔ, yera ba Yinni Gusunɔn s̄aa yee ten bana seewa. Adama ben hania ye, ya ra yemia ma ba s̄aa yee ten bana deri wahala ye ba waamɔn s̄s̄ saa Samarigibun min di ka sere maa ḡɔɔ te ta dua ben suunu s̄ɔɔn s̄s̄. Yera be ba dukia m̄ɔ, ba tii dii geenu baniamme. Saa ye s̄ɔɔ, ben goo kun maa K̄iru m̄ɔ u ka Yinni Gusunɔn s̄ɔmburu ko. Ma Asee u seewa u Yudaba gerusi.

Yen biri u bu dam k̄em̄ɔ bu ka bana ye se. Win gari yi s̄ɔɔ, u n̄e, bu Gusunɔ m̄em̄ n̄ɔw̄ɔ kpa bu win s̄ɔmburu n̄ɔni doke. Yera ya buram bo n kere ba n ben tiin arufaani kasu.

Tire ten kpunaa

1. S̄aa yerun bana, wiru 1.
2. S̄aa yee kpaa ten girima, wiru 2.

S̄aa yerun bana

¹ Darusi P̄eesiban sina bokon bandun w̄ɔɔ yirusen suru n̄ɔɔba tiasen t̄ɔɔ ḡbiikuru s̄ɔɔra Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni u ka Sorobabeli Sealitielin bii, Yudaban kparɔ ka ȳaku kowo t̄ɔnwero Yosue, Yosadakin bii gari kua saa win s̄ɔm̄ɔ Aseen n̄ɔɔn di u n̄e, ² b̄e Isireliba i m̄ɔ, saa kun tura i ka nen s̄aa yeru bani. ³ Yen s̄ɔna na b̄e gari yini s̄ɔm̄ɔ na n̄e, ⁴ n b̄e w̄ere i n w̄aa dii buranu s̄ɔɔ ni ba s̄ama kua, kpa nen s̄aa yeru ta n bansu s̄aa? ⁵ Yen s̄ɔna n̄e, w̄ollu ka tem Yinni na n̄e, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄ɔn s̄s̄. ⁶ Wee i d̄ianu duurum̄ɔ too, adama fiikowa i ḡɛem̄ɔ. I dim̄ɔ, adama i n̄ debum̄ɔ. I n̄ɔrum̄ɔ, adama b̄een n̄ɔru kun kpeem̄ɔ. I ȳanu dokem̄ɔ, adama nu n̄ b̄e wooru giramm̄e. I n b̄een k̄ɔsiaru mwa, ta ra doonewa nge te ba doke b̄ɔɔ ḡɛere s̄ɔɔ. ⁷ Yen s̄s̄, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni na n̄e, i bwisikuo b̄een daa ye i m̄ɔn s̄s̄. ⁸ I seewo i da guur̄ɔ i d̄aa kasuma i ka nen s̄aa yee te bani, kpa i man b̄eere w̄e. Ye s̄ɔra ko na n nuku dobu mo. N̄e, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁹ I tamaa i ko i d̄ianu wawa too b̄een gbean di. Adama wee fiikowa i wa. Fiiko ye i wa i ka da yenuɔ mi, ma na ye wom wure na yarinasia. Mban s̄s̄. Ȳen s̄s̄ i nen s̄aa yeru deri ta kua bansu. Ma baawure u sende u ka win tiin diru bani. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ¹⁰ Yen s̄ɔna gura kun maa nem̄ɔ. M̄eya tem kun maa b̄e d̄ianu w̄em̄ɔ nge m̄e n weene. ¹¹ Na dera gbeburu kua b̄een tem kpuro s̄ɔɔ ka guunɔ. Ma alikama ka res̄em̄ ka olifi kpuro ya gbera. D̄ia ni tem mu ra kpiisie gesi kpuro, nu gberawa. Ma t̄ambu ka yaa sabenu n̄ɔni s̄ɔɔre. Ma b̄een s̄ama ye i m̄ɔ kpuro ya kua kam.

¹² Yera Sorobabeli, Sealitielin bii, ka ȳaku kowo t̄ɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka Isireli be ba tie kpuro, ba Gusunɔ ben Yinnin gari yi m̄em̄ n̄ɔw̄a nge m̄e Gusunɔ u win s̄ɔm̄ɔ Asee s̄ɔw̄a u bu s̄s̄. Ma ba nanda w̄i, Yinni Gusunɔn wuswaaɔ.

¹³ Asee, Yinni Gusunɔn ḡɔro u bu s̄ɔw̄a ye Yinni Gusunɔ u n̄n̄ s̄ɔw̄a. U n̄e, Yinni Gusunɔ u w̄aa ka b̄e.

¹⁴ Ma u Sorobabeli, Yudaban kparɔ ka Yosue, ȳaku kowo t̄ɔnwero ka sere Isireli be ba tie dom yam̄ia. Ba na ba ben Yinni w̄i u w̄ollu ka tem m̄ɔn s̄aa yee ten s̄ɔmburu torua, ¹⁵ Darusin bandun w̄ɔɔ yirusen suru n̄ɔɔba tiasen s̄ɔɔ yenda n̄nese s̄ɔɔ.

2

S̄aa yee kpaa ten girima

¹ W̄ɔɔn suru n̄ɔɔba yirusen s̄ɔɔ yenda tiase s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u Asee s̄ɔw̄a u n̄e, ² a Sorobabeli, Sealitielin bii, Yudaban kparɔ, ka ȳaku kowo t̄ɔnwero Yosue, Yosadakin bii, ka sere Isireli be ba tie s̄ɔw̄a a n̄e, ³ be, be ba tie s̄ɔɔ, ben wara u s̄aa yee ten yellu ȳe ten girima ḡbiikaa s̄ɔɔ. T̄e, am̄ɔna ba tu waasin̄e. Nge m̄e ta s̄aa mi, ta n̄ s̄aare kam dirum̄ ben n̄ɔni s̄ɔɔ? ⁴ Yen s̄s̄ t̄e, n̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni, na n̄e, Sorobabeli, ka Yosue, ka Isireli be ba tie, bu tii dam k̄ɛeȳɔ, kpa bu s̄ɔmburu ko. Domi na w̄aa ka be. ⁵ Nge m̄e na bu n̄ɔ mw̄eɛru kua sanam m̄e na bu yarama Egibitin di, nge m̄eya na maa bu s̄ɔm̄ɔ gis̄ɔ ma nen Hunde w̄aa ka be. Yen s̄s̄, bu ku berum ko. ⁶ N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinni, na n̄ maa t̄em̄ɔ n̄ ka w̄ollu ka tem ka nim w̄ɔku sira. ⁷ Kon bwesenu kpuro sira kpa n̄ de bu nin dukia gea kpuro gurama bu ka na nen s̄aa yeru mini. Kpa n̄ s̄aa yee te girima yibia. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua. ⁸ N̄ena na sii geesu ka wura m̄ɔ. ⁹ T̄e, dii ten girima ya koo yellugia kera. Miya kon t̄ambu b̄ari yendu w̄e. N̄e, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

T̄ɔn be ba n̄ d̄eere

¹⁰ Darusin bandun w̄ɔɔ yirusen suru n̄ɔɔba n̄nesen s̄ɔɔ yenda n̄nese s̄ɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win s̄ɔm̄ɔ Asee gari kua u n̄e, ¹¹ a ȳaku kowobu woodan gari yini bikio a n̄e, ¹² goo ù n̄

yāku yaa bākua win yaberun kasa, ma win yabe kasa ye, ya pɛɛ baba, n̄ kun mɛ kpee, n̄ kun mɛ tam, n̄ kun mɛ gum, n̄ kun mɛ dīanu ganu, ba tamaa dīa ni, nu kua Yinni Gusunoginu?

Ye Asee u bu bikia mɛ, yera ba wisa ba nɛɛ, aawo!

¹³ Ma Asee u maa bu bikia u nɛɛ, goo ù n̄ disi duura yèn s̄o u goru baba, ma u seewa u maa dīa ni baba, dīa nin tii nu kua disiginu?

Ma yāku kowo be, ba wisa ba nɛɛ, oo, dīa nin tii nu disi duurawa mi.

¹⁴ Yera Asee u maa nɛɛ, ameniwa Yinni Gusunɔ u gerua u nɛɛ, nge mɛya bɛɛ Isireliba i s̄a win noni s̄o. Mɛya maa bɛɛn n̄man s̄oma ya s̄a. Ye i n̄n wɛɛm̄o kpuro, ya disi m̄o.

I laakari koowo saa t̄ɛn di

¹⁵ N n̄ mɛn na, i bwisikuo ye ya bɛɛ deema n̄ ka gis̄o girari i sere kpenu menna i ka s̄a yee te bani. ¹⁶ Wee bɛɛn goo ù n̄ seewa u alikaman sakaku yendu kasum da birar̄o, ma u ye so, w̄okura u ra wa. U n̄ maa seewa u tam ditiri weeraakuru kasum da resɛm gama yer̄o, ditiri yenda u ra wa. ¹⁷ Nɛ, Gusunɔ na bɛɛn s̄amburu kam koosia. Na dera guru kpenu bɛɛn dīanu sanku nu k̄sa, nu bukusa duura. Adama ka mɛ, i n̄ wuramɛ n̄n mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ¹⁸ Yen s̄o, i bwisikuo ye ya bɛɛ deema n̄ ka gis̄o girari saa m̄in di ba ka s̄a yee ten kpeɛkpɛɛku sw̄i ba deri. Gis̄on t̄ɔru ta s̄awa w̄ɔn suru n̄ɔba n̄nɛsɛn s̄o yenda n̄nɛseru. I de i bwisiku. ¹⁹ I maa dīanu m̄o biranu s̄o? Bɛɛn gbean d̄a binuginu mara? Aawo, adama saa gis̄on di, kon bɛɛ durom kua.

N̄ɔ mwɛɛ ni Yinni Gusunɔ

u Sorobabeli kua

²⁰ Yinni Gusunɔ u kpam ka Asee gari kua n̄n m̄ɛruse suru win s̄o yenda n̄nɛse te s̄o u nɛɛ, ²¹ a Sorobabeli, Yudaban kpar̄o s̄o w̄o a nɛɛ, nɛ, Yinni Gusunɔ kon w̄ollu ka tem sira. ²² Kon sinambu kpuron bandu fuka kpa n̄ ben dam kpeesia. Kon bɛɛn tabu kɛkɛ yi dumi gawe ka be ba dua yi s̄o fukiri ka sere maa dumi ka yin maas̄abu. Ben tii tiinɛwa ba koo goona ka takobiba. ²³ Yen t̄ɔ te, kon n̄n s̄am kowo Sorobabeli, Sealitielin bii sua kpa n̄ n̄n ko n̄n yireru. Domi wiya na ḡsa. Nɛ, Gusunɔ w̄ollu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

SAKARI

Sakari ka Asee, waati tia sɔɔra ba ben sɔmburu kua. Adama ben gari kun sɔa tia. Asee u Isireliba kirɔ kuawa bu ka Yinni Gusunɔn sɔa yeru bani. Ma Sakari u gerua ye ya sia wee ye ya ka handuniagibu kpuro yɔ. Win kɔsi dabi ni u wan sɔ, u tumbu kirɔ kua bu ka gɔru gɔsia. U nɛɛ, sunɔ win nɔɔ mwɛɛru Gusunɔ u kua, u koo na u bandu di kpa u tumbu yakia yorun di.

Sa ko kpɔ si tire ten gari bɔnu ko yiru.

Tire ten kpunaa

1. Sakarin kɔsi ni u wa ka win kirɔba, wiru 1n di sere wiru 8.
2. Ye ya koo kooa sia, wiru 9n di sere wiru 14.

SAKARIN KƆSINU

Yinni Gusunɔ u win tumbu

sokumɔ bu wurama

¹ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru nɔɔba itase sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua u nɛɛ, ² nɛ, Yinni Gusunɔ na ka bɛɛn baababa mɔru kua too. ³ Yen sɔ, na bɛɛ sɔɔmɔ, i wurama nen mi, kpa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni n maa wura bɛɛn mi. Nɛ, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua. ⁴ I ku ka bɛɛn baababa weena be nen sɔmɔ gbiikobu ba nen gari sɔɔwa ba nɛɛ, bu ben daa kɔsa derio. Adama ba n sɔmɔ be swaa daki bu sere man mɛm nɔɔwa. ⁵ Mana bɛɛn baaba be, ba waa tɛ. Sɔmɔ ben tii, ba waa sere ka tɛ? ⁶ Aawo, ba gu. Ka mɛ, wooda ka gari yi na nen sɔmɔ be wɛ, ba yi bɛɛn baababa sɔɔwa, ma ba gɔru gɔsia ba nɛɛ, nɛ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na bu kua nge mɛ na gɔru doke ben daa kɔsan sɔ.

Sakari u dumi wa kɔsiru sɔɔ

⁷ Darusin bandun wɔɔ yirusen suru wɔkura tiase, wi ba mɔ Sebati, win sɔɔ yenda nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka win sɔmɔ Sakari, Berekian bii, Idon debubu gari kua kɔsiru sɔɔ. ⁸ Wee ye u wa kɔsi te sɔɔ. Wɔkuru, u durɔ goo wa u dum swaa sɔni u ka yɔ dɔnu ganun suunuɔ, wɔwa gaa sɔɔ. Ma dum swɛɛ ka dum bɛɔ wurusu ka dum kaaba yi waa win biru. ⁹ Ma u bikia u nɛɛ, nen Yinni, mba dumi yin tubusianu.

Ma Gusunɔn gɔrado wi, u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, kon nun yi tubusia. ¹⁰ Yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, dumi yi, yi sɔawa yi Gusunɔ u gɔrima yi ka tem bukiana.

¹¹ Ma dumi yin tii yi gɔrado wi sɔɔwa yi nɛɛ, sa tem bukiana sa wa mɛ kpuro mu waa bɔri yendu sɔɔ.

¹² Ma gɔrado wi, u nɛɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni, sere saa yerɔ kaa Yerusalemu ka Yudaban wuu si su tien wɔnwɔndu wa, si a ka mɔru sɔa saa wɔɔ wata ka wɔkurun di.

¹³ Ma Yinni Gusunɔ u gɔrado wi wisa ka gari dori yi yi nɔn gɔru yemia.

Yinni Gusunɔ

u koo kɔam Yerusalemu gosi

¹⁴ Gɔrado wi, u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a geruo a nɛɛ, ameniwa wi, Yinni Gusunɔ u gerua.

U nɛɛ, u Yerusalemu ka Sionin kɔru mɔ ta kpɔ.

¹⁵ Mɛya u ka bwese ni nu tii sue mɔru mɔ.

Yellu u raa ka nu mɔru kua filko.

Ma nu Yerusalemu kɔsa kua.

¹⁶ Yen sɔna wi, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,

u koo Yerusalemun wɔnwɔndu ko.

Ba koo win sɔa yeru bani.

Kpa bu Yerusalemun kpɛɛkpɛɛku yɔire.

¹⁷ Win wusu su koo dukia yibu.

U koo maa Yerusalemu nukuru yemiasia.

Kpa u maa ye gɔsi win tiin sɔ.

Wi, Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

2

Sakari u kɔbi nne

ka sekobu nne wa kɔsiru sɔɔ

¹ Sakari u nɔni seeya ma u maa kɔbi nne wa. ² Ma u gɔrado wi u ka nɔn gari mɔ bikia u nɛɛ, kɔbi yirɔ mini.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, kɔbi yi yi Yudaba ka Isireliba ka Yerusalemugibu yarinasiawa mi.

³Yen biru, Yinni Gusunō u maa nūn sekobu nne sōsi. ⁴Ma u nūn bikia u nēε, mba seko be, ba kobu na.

Ma u nūn wisa u nēε, ba nawa bu ka kabi yi tōya ko, kpa bu yi bōoku yi, yi yi Yudan tem wōri yi mēn tambu yarinasia sere ben goo kun kpīa u ka tii yina.

Sakari u wēε wa kāsiru sō

⁵Ye Sakari u maa mēera, yera u durō goo wa u wēε yīrutii nēni. ⁶Ma u nūn bikia u nēε, mana a dōo.

Ma u wisa u nēε, na dōowa n Yerusalemu yīire n ka yen dēεbu ka yen yasum wa.

⁷Sanam mē Gusunōn gōrado wi u ka nūn gari mō, u susim wee, yera gōrado goo u maa na u ka wiānō yinna. ⁸Ma u nūn sōwa u nēε, a duka doo a aluwaasi wi sō a nēε, Yerusalemu ya koo ko wuu gē ba n maa gbāraru toosimō. Domi gen tambu ka gen yaa sabenu koo dabia. ⁹Yinni Gusunō u maa nēε, u ko n sāa nge gbāra dōogiru Yerusalemu yen sō. Mēya u ko n maa sāa yen bēεε.

Yinni Gusunō u be ba raa

kpikiru da soku

¹⁰Sakari u nēε,

Yinni Gusunō u gerua u nēε,

bēε be u raa yarinasia handunian goonu nne ye sōo,
i wurama.

I seema i wurama saa sōo yēsān nām geu gian di.

¹¹Bēε Yerusalemugibu, bēε be i yoru dimō Babiloniō,
i kisirama.

¹²Domi wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u nēε,
yeniban biru,

Yerusalemun bēεε ya koo wurama.

Wee u man gōriō bwese ni nu bēεn yānu guran mi.

U nēε, nū n maa bēε baba,

ya sāawa nge win tiin nōniya nu baba.

¹³Wee u koo nu nōma doke

kpa nu gōsia bēεn yobu.

Saa ye sōra nu koo gia ma Gusunō, wōllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

¹⁴Wiyā u nēε, bēε Yerusalemugibu, i nuku dobun kuuki koowo.

Domī u koo na u n ka bēε wāa.

¹⁵Bwese dabina nu koo wura wi, Yinni Gusunōn mi gia yen tōo te,

kpa nu ko win tambu,

kpa u n wāa ka be.

Saa ye sōra i ko i gia ma wi, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa u man gōrima.

¹⁶U ko n maa Yuda mō tem dēεram mē sōo.

U koo maa Yerusalemu gōsi.

¹⁷Baawure u koo nōo mari Yinni Gusunōn wuswaaō.

Domī u koo seema win wāa yee dēεrarun di.

3

Sakari u yāku kowo wa

kāsiru sōo

¹Sakari u Yosue yāku kowo tōnwero wa u yō Yinni Gusunōn gōradon* wuswaaō. Ma Setam† u yō win nām geuō u ka nūn taare wē. ²Ma Yinni Gusunōn gōrado u Setam sōwa u nēε, Gusunō u nun gerusi wi, wi u Yerusalemu gōsa. A n yē ma Yosue u sāawa nge dāa nōo ge ba wuna dōon di?

³N deema yāa disinugina Yosue u sebuā u ka yō gōrado win wuswaaō. ⁴Ma gōrado wi, u be ba yō win wuswaaō sōwa u nēε, bu Yosuen yāa disinugii ni wunō. Ma u Yosue sōwa u nēε, wee na nun wunen toranu wuna. Ma na nun tōo baka yānu sebusia.

⁵U maa wooda wē u nēε, bu nūn dawani ye ya dēεre bōkusio. Ma ba nūn ye bōkusia. Ma ba nūn yānu sebusia. Saa ye sōo, gōrado wi, u yō mi. ⁶U Yosue gari yini sōwa u nēε, ⁷amēniwa wi, Gusunō wōllu ka tem Yinni u gerua. U nēε,

ā n sīimō win swēε sōo,
ma a win woodaba mēm nōowammē,

* **3:1** Yinni Gusunōn gōrado - Ka Heberum ba yorua Yinni Gusunō tōna. † **3:1** Setam - Win sōmbura u ka taare da Gusunōn wuswaaō.

wuna kaa win s̄aa yeru ka ten yaaran s̄amburu kpara.
U koo nun kowa be ba win s̄amburu m̄n turo.

Yinni Gusun̄o

u koo win s̄am kowo naawa

⁸ Yosue, wune ȳaku kowo t̄onwero,
wune ka wunen̄ t̄on be ba s̄o wunen̄ wuswaāo,
i swaa dakio i n̄o.

T̄on be, ba ko n̄ gina s̄aawa ȳireru wi u s̄isin s̄o.
Domi Yinni Gusun̄o u koo win s̄am kowo ḡarima wi u s̄aa kp̄ii p̄otura.

⁹ Wune Yosuen wuswaāo, u kperu garu yiim̄o.

Wusw̄eε n̄ōba yiruwa ta m̄o.

Win t̄iiwa u koo yore te s̄ō.

Kpa u tem m̄en toranu wuna s̄ō teeru.

¹⁰ Wi, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinni u n̄eε,
yen t̄so te, i ko i sokuna i nuku dobu ko b̄ori yendun s̄o b̄eεn d̄aa gbaano.

4

Sakari u dabu wuraguu

ka d̄aa ye ba m̄o olifi wa

k̄ās̄iru s̄ō

¹ Gusun̄on̄ ḡorado wi u ka Sakari gari m̄o u na u n̄un yamia nge m̄e ba ra t̄onu dom yamie.
² Ma u n̄un bikia u n̄eε, mba a waam̄o mi.

Ma u n̄un wisa u n̄eε, wuran dabuwa na waam̄o ḡen w̄oll̄o ba wekeru garu s̄ondi. Weke te, ta k̄aanu n̄ōba yiru m̄o. Nin w̄oll̄owa ba fitilanu s̄ondi tia tia. K̄aa nin min diya gum mu ra ka de fitila nin mi. ³ Olifin d̄anu yiru ya w̄aa weke ten b̄okūo. Teeru n̄om d̄waru gia, teeru maa n̄om geu gia.

⁴ Ma Sakari u wure u ḡorado wi bikia u n̄eε, yinni, mba yeniba kpuron tubusianu.

⁵ Ma Gusun̄on̄ ḡorado u n̄eε, a ñ yen tubusianu ȳe?

⁶⁻¹⁰ Ma Sakari u n̄eε, aawo, yinni. Ma ḡorado u n̄eε, fitila n̄ōba yiru ye, ya s̄aawa Yinni Gusun̄on̄ n̄ani yi yi tem bukianam̄o.

¹¹ Ma Sakari u maa n̄eε, mba olifin d̄anu yiru ye ya w̄aa dabu gen n̄om geuo ka gen n̄om d̄war̄o min tubusianu.

¹² U maa bikia u n̄eε, mba olifin k̄aanu yiru yen tubusianu ni nu w̄aa dabun k̄aanu yiru yen b̄okūo, min di gum kokum̄o nge wura.

¹³ Yera u wisa u n̄eε, a ñ nin tubusianu ȳe?

Ma u n̄eε, aawo, Yinni.

¹⁴ U n̄un wisa u n̄eε, nu s̄aawa t̄ambu yiru be na ḡosa ba ne, tem kpuron Yinni s̄aam̄o.

N̄o mw̄eenu Sorobabelin s̄o

(^{6b}) Yera u maa n̄eε, wee ye Yinni Gusun̄o u Sorobabeli s̄oam̄o. U n̄eε,
n ñ m̄o ka wi, Sorobabelin dam

ñ kun m̄e ka win yiikowa

u koo kp̄i u s̄amburu ko.

Adama ka wi, Gusun̄on̄ Hunden dama.

Wi, w̄ollu ka tem Yinniwa u yeni gerua.

(⁷) U maa n̄eε,

Sakari, mba n̄ da n̄ guu baka te ta w̄aa Sorobabelin wuswaāo.

Sorobabeli wi, u koo tu k̄ora

kpa u kpee geeru yara

te ba koo s̄ondi s̄aa yerun wii kp̄iir̄o.

Saa ye s̄ō, t̄ambu ba koo nuku dobu kuuki ko ba n̄ m̄o
anna a kpee buraru wa.

(⁸) Yinni Gusun̄o u maa Sakari s̄ōwa u n̄eε,

(⁹) Sorobabeliwa u dii ten kp̄eεkp̄eεku sw̄i.

Wiya u koo maa ten bana wiru go.

Saa ye s̄ora nen t̄ambu ba koo gia ma ne, Gusun̄o w̄ollu ka tem Yinniwa na nun ḡarima.

(¹⁰) Yen s̄ō, bu ku s̄ambu ten tore ḡem

baa t̄a n̄ s̄aan na piibu.

Ba koo nuku dobu ko

b̄a n̄ w̄eε wa

yi ba ra ka ganan dendabu mɛɛri
Sorobabelin nɔmɔ.

5

Sakari u tireru wa ta yɔɔwa

¹ Sakari u maa nɔni seeya kāsiru sɔɔ ma u tire kureru garu wa ta yɔɔwa. ² Ma Gusunɔn gɔrado u nɔn bikia u nɛɛ, mba a waamɔ mi.

Ma u nɔn wisa u nɛɛ, tire kureru gara na waamɔ ta yɔɔwa. Ten dɛɛbu sɔɔwa gɔm soonu yendu. Ten yasum maa gɔm soonu wɔkuru.

³ Yera u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, bōriya ta sɔɔwa yi yi koo yabi tem mɛ kpuro sɔɔ. Ten bee tiaɔ, ba yoruawa ma ba koo gbɛnɔbu kpuro gira minin di. Bee tiaɔ maa ba koo be ba ra bōri weesugii ko gira. ⁴ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni tiywa u koo de bōri yi, yi na kpa yi gbɛnɔbun yenusu di ka sere be ba ra ka Yinni Gusunɔn yisuru bōre kam. Miya yi koo sina yi yin waa yeru ko kpa yi ben dirun kpɛɛkpɛɛku ka ten kpenu di.

Sakari u tɔn kurɔ goo wa

kāsiru sɔɔ

⁵ Gusunɔn gɔrado wi, u Sakari susi ma u nɛɛ, a nɔni seeyo a wa ye ya yarim wee.

⁶ Ma u nɔn wisa u nɛɛ, mba mi.

Ma u nɛɛ, birera mi, ta yarim wee tɛ sɔɔ tem min tɔmbu kpuron toranu yiba.

⁷ Sanam mɛ bire ten wukiritia ye ba kua ka pɛɛrum ya wukiara, yera u kurɔ goo wa u sɔ ten sɔɔwɔ. ⁸ Ma gɔrado wi, u nɛɛ, kurɔ wi, u sɔɔwa toranu.

Ma u wure u kurɔ wi taare bire ten sɔɔwɔ, ma u wukiri. ⁹ Ye u maa nɔni seeya wɔllɔ, yera u kurɔbu yiru gabu wa kāsiru sɔɔ. Kurɔ be, ba kasi mɔ nge kpakpaye, ma woo ga yi suamɔ. Ma ba na ba bire te sua ba ka da wɔllɔ. ¹⁰ Ma u gɔrado wi bikia u nɛɛ, mana ba ka tu dɔɔ. ¹¹ U nɔn wisa u nɛɛ, ba ka tu dɔɔwa Babilonin temɔ. Miya ba koo tu diru bania. Bā n tu bana ba kpa, kpa bire te, ta n waa mi.

6

Sakari u tabu keke nne wa

kāsiru sɔɔ yi dumi gawe

¹ Sakari u maa nɔni seeya ma u tabu keke nne wa yi dumi gawe yi yariɔ guunu yirun baan di. Guu ni, nu sɔɔwa sii ganduginu. ² Tabu keke gbiikaa, dum swɛɛya yi gawe. Yiruse, kɔnkɔrɔba.

³ Itase, kaaba. Nnese, dumi yi yi bau swāasu mɔ. ⁴ Ma u gɔrado wi u ka nɔn gari mɔ bikia u nɛɛ, berà mi nen Yinni.

⁵ U nɔn wisa u nɛɛ, wɔllun goonu nnen wosa si su raa wāa Gusunɔ, tem kpuron Yinnin bɔkuɔ. Siya su tɛ doonɔ.

⁶ Dum kɔnkɔrɔ be ba tabu keke yen tia gawe mi, ba dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm geu gia. Ma dum kaa be, ba swii. Adama dum bau swāasugii yi, yi dɔɔwa sɔɔ yɛsan nɔm dwareu gia. ⁷ Dum swɛɛ yi, yi yara ma yi kana yi da yi tem bukiana. Ma gɔrado wi, u yi sɔɔwa u nɛɛ, yi doo yi tem mɛ bukiana.

Ma yi tem mɛ bukiana. ⁸ Gɔrado wi, u nɔn soka u nɛɛ, a mɛɛrio a wa. Dumi yi yi da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia mi, yi Gusunɔn mɔru suresiawa bera mi.

Ba koo Yinni Gusunɔn

sāa yeru seeya

⁹ Yinni Gusunɔ u Sakari sɔɔwa u nɛɛ, ¹⁰ a yoo beni, Helidai ka Tobiya ka Yedayan kɛnu mɔɔ kpa a da Yosiasi, Sofonin biin yenuɔ mi yoo be, ba wāa sanam mɛ ba tunuma Babiloniɔ. ¹¹ Kpa a sii geesu ka wuru sua a ka sina furɔ ko ge kaa doke Yosue, yāku kowo tɔnwero, Yosadakin biin wirɔ. ¹² Kpa a nɔn sɔ a nɛɛ, ameniwa nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni na gerua. Na nɛɛ, goo wāa wi ba mɔ kpɛii pɔtura.

Saa win min diya wāara koo yari

kpa u nen sāa yee te bani.

¹³ U koo sina yānu sebe,

kpa u sina win sina gɔnɔɔ u tumbu kpara.

Yāku kowo ko n wāa win bɔkuɔ

kpa ba n nɔɔ tia sāa mam mam.

¹⁴ Sina furɔ ge, ga ko n wāawa nɛ, Yinni Gusunɔn sāa yerɔ. Geya ga koo de bu Helemu ka Tobiya ka Yedaya ka Heni, Sofonin bii yaaya.

¹⁵ Ma Sakari u nɛɛ, be ba wāa n toma, ba koo na bu sāa yee te bani. Saa ye sɔɔra ba koo gia ma nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na nun gorima.

Yeni kpuro ya koo koorawa ì n ne, Gusunɔ beɛn Yinnin gere mem nɔɔwa mam mam.

7

Nɔɔ bɔku te ba ka

Yerusalemun bansu yaayama

¹ Darusin bandun wɔɔ nnese sɔɔ, yen suru nɔɔba nnese wi ba mɔ Kisilun sɔɔ nnese sɔɔra Yinni Gusunɔ u ka Sakari gari kua u neɛ, ² Beteligibu ba raa Saresɛɛ ka Regemu Meleki ka gabu gɔra Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin sɔa yerɔ bu ka win durom kana. ³ Kpa bu maa yaku kowobu ka win sɔmɔbu bikia bɔ n ko ba n sumɔn na, kpa ba n nɔɔ bɔkua wɔɔn suru nɔɔbuse kpuro sɔɔ nge me ba mɔ tɛɛbun di.

⁴ Yera Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u Sakari sɔɔwa u neɛ, ⁵ a yaku kowobu ka tɔn be kpuro wisio a neɛ,

saa wɔɔ wata ka wɔkurun di, ba ra nɔɔ bɔke

kpa ba n wɔa nuku sankiranu sɔɔ wɔɔn suru nɔɔbuse ka nɔɔba yiruse sɔɔ.

Adama ba ñ ye mɔ bu ka man beɛɛɛ wɛ.

⁶ Bɔ ñ maa dimɔ, ba nɔrumɔ, ben tiin sɔna.

⁷ Yellu, ne, Yinni Gusunɔ na tɔmbu kirɔ kua ka gari yinin bweseru nen sɔmɔ gbiikobun min di. Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ka wuu si su ka ye sikerenen tɔmbu ba wɔa bɔri yendu sɔɔ, ma tɔmba yiba sɔɔ yɛsan nom dware gia ka wɔwɔa.

⁸⁻⁹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u maa Sakari sɔɔwa u neɛ, a tɔn be gari yini yaayasio yi yi neɛ,

bu tɔmbu sirio dee dee,

kpa ba n tɔn geeru ka wɔnwɔndu mɔɔsine.

¹⁰ Bu ku gɔminibu ka gobekuba

ka sɔbu ka sɔarɔbu dam dɔre.

Bu ku maa ben winsim kɔsa bwisikusi.

¹¹ Adama ba ñ gari yi swaa sue. Ba swaa taayawa. ¹² Ma ba ben gɔrusu babiasia nge kpee kpikiru. Ba ñ ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin wooda ye swaa daki, ye na bu wɛ saa nen sɔmɔbun min di, be nen Hunde u ka gari kua. Ma ben swaa taa bi, bu man mɔru kua too.

¹³ Sanam me na bu soka, ba ñ wisa.

Yen sɔna nen tii na ñ maa bu wisa

sanam me ba man somiru kana.

¹⁴ Yen sɔna na bu yarinasia bwesenu kpuron suunu sɔɔ ni ba ñ daa yɛ.

Ma ba ben tem deri dirum

gɔɔ ku ra maa sare mi.

Ma tem gem me, mu kua bansu.

Ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

8

Yinni Gusunɔ u koo

Yerusalemu wesia nge yellu

¹ Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni u gerua u neɛ,

² nen nisinu kpɔ Yerusalemun sɔ.

Domi na ye kɔ gem gem.

³ Yen sɔna na neɛ, kon wura Yerusalemu ye sɔɔ

kpa na n wɔa mi.

Ba koo ye soku wuu gemguu.

Kpa bu maa ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinnin guu te soku guu dɛɛraru.

⁴ Durɔ tɔkɔnu ka kurɔ tɔkɔnu

nu koo ka deki siima

kpa nu na nu sina yen batumaba sɔɔ.

⁵ Bii aluwaasiba ka bii wɔndiaba

ba koo yibu yen batuma be sɔɔ

ba n dweebu mɔ.

⁶ Isireli be ba tien nɔni sɔɔ,

ya ko n sɔa nge ye ya kun kpɛ yu kooru.

Adama ne, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni,

kon kpɔ n maamaaki ye ko.

Nena na yeni gerua.

⁷ Wee na nen tɔmbu faaba mɔ

be ba wāa sōo yari yerō ka sōo duu yerō.

⁸ Kon ka bu wurama kpa bu sina Yerusalemuo

ba n sāa nen tōmbu

kpa na n maa sāa ben Yinni gemgii

wi u naane mō.

⁹ Wee ye ne, Gusunō wōllu ka tem Yinni na gerua.

Na nee, i wōrugōru koowo

bēe be i nua gīsō ye nen sōmōbu ba gerua

sanam me ba nen sāa yee ten kpeekpeeku swīi.

¹⁰ Domi yellu, goo ku ra win sōmburun kōsiaru wa.

Goo ku ra maa yaa sabe ni nu nūn sōmburu kuan kōsiaru wē.

Saa ye sōo, goo ku ra yari.

Goo ku ra maa du ka bōri yēndu yiberēban sō.

Domī na tōmbu yōsuwa bu ka wōrina.

¹¹ Adama tē, na n maa Isireli be ba tie kuamme nge me na kua yellu.

Ne, Gusunō wōllu ka tem Yinniwa na yeni gerua.

¹² Kon de bōri yēndu tu duwa tem sōo kpuro.

Resem ya koo ma.

Gura ya koo ne

kpa tem mu dīanu ko.

Doma nini kpurowa kon Isireli be ba tie kua.

¹³ Bēe Yudaba ka Isireliba,

wee i kua bwese te na bōrusi bwesenun suunu sōo.

Adama tē, kon bēe faaba ko

kpa i n sāa domarugibu tōmbun suunu sōo.

Yen sō, i ku bērum ko.

I de i n wōrugōru mō.

¹⁴ Amenīwa ne, Gusunō wōllu ka tem Yinni na gerua.

Na nee, na raa gōru doke n bēe kōsa kua

yēn sō bēen baababa ba nen mōru seeya.

Na n daa gōru gōsie n ye kōbia.

¹⁵ Adama tē, na gōru doke

n Yerusalemu ka Yudan tem kpuro gea kua.

Yen sō, i ku bērum ko.

¹⁶ I ka gari yini sōmburu koowo.

Yiya, baawure u n da win winsim gem sō.

Kpa i n da baawure siri gem sōo

i n ka wāa bōri yēndu sōo.

¹⁷ I ku goo kōsa kua.

I ku bōri weesugii ko.

Domī yeniba kpurowa na tusa.

Ne, Yinni Gusunōwa na yeni gerua.

Nōo bōkurun tōru ta koo

gōsira nuku doḃun tōru

¹⁸ Gusunō wōllu ka tem Yinni u nee, ¹⁹ nōo bōku ni i ra ko suru nnese sōo ka suru nōobuse sōo ka suru nōoba yiruse sōo ka suru wōkuruse sōo, nu koo gōsira nuku doḃun tōnu Yudaō. Ni sōōra ba ko n da tōo bakanu di.

Adama yeba kpuro sōo, i de i gem ka bōri yēndu kīa.

²⁰ Na maa wure na nee,

tōmbu ba koo na Yerusalemuo

saa wusu dabinun di.

²¹ Wusu gasun tōmbu ba koo gasun tōmbu sō bu nee,

bu da bu ne, Gusunō wōllu ka tem Yinnin durom kasu Yerusalemuo

kpa bu man sā.

²² Geema, bwese dabinu ka maa bwese ni nu dam mō

nu koo na nu nen durom me kasu

kpa nu man sā.

²³ Ne, Gusunō wōllu ka tem Yinni na nee,

yen tōo te, bweseru baatere sōo,

tōmbu wōku wōkubu ba ko n Yuu turon yabe soo neni

ba n mō, ba koo ka nūn da.

Domi ba nua ma ne, Gusunɔ na wāa ka wi.

ISIRELIBA KA BWESE TUKUNU

9

Yinni Gusunɔ

u koo bwese ni nu tie siri

¹ Amenɔwa Yinni Gusunɔ u gerua Hadarakin tem sɔ u neɛ,
kon wuu ge ba mɔ Damasi siri.

Domi nen nɔni wāa tɔmbu sɔɔ
nge me yi wāa Isireliban bwese keri kpuro sɔɔ.

² Kon maa Hamati ye ya wāa Damasin tem nɔɔ burɔ yerɔn tem siri
ka Tiri ka sere maa Sidoni,
baa me wuu sin tɔmbu ba bwisi mɔ.

³ Tiri ye, ya wāa gbāra damgirun suunu sɔɔ.
Meya ya gobi guramɔ nge tua.

Ma ya wura guramɔ nge potɔkɔ.

⁴ Adama ne, Yinni Gusunɔ, kon ye kpuro mwa.
Kon yen dam sure nim wɔku sɔɔ

kpa n de yu dɔɔ mwaara.

⁵ Asikalonigibu ba koo ye wa
kpa bu berum duura.

Kon de tem yiiri bakabu bu Gasɔ wɔri,
kpa Ekoronigibun yiyɔbu kpuro bu kam ko.

Gasɔ ya koo sunɔ bia.

Goo kun ko n maa wāa Asikalonio.

⁶ Sɔbu ba koo na bu sina Asidɔduɔ.

Kpa n Filisitiban tii suabu kpeerasia.

⁷ Ba n maa yem dimɔ.

Ba n maa buu yaku dɔanu dimɔ.

Ba koo kowa ne, Gusunɔn tɔmbu nge Yudaba

kpa Ekoronigibu ba n maa sɔa nen tɔmbu

nge me Yebusiba ba kua.

⁸ Kon nen sansani gira n ka nen sɔa yeru sikerena.

Kpa yibere be ba daamɔ ba wuramamɔ bu ku raa ye wɔri.

Dam dioba kun maa sarɔ mi.

Domi nen nɔni wāa mi.

Sunɔ wi u ka bɔri yendu sisi

⁹ Bɛɛ Siɔnigibu, i nuku dobun kuuki koowo.

Bɛɛ Yerusalemugibu, i yɛerio nuku dobun sɔ.

Wee bɛɛn sina boko u sisi bɛɛn mi.

U sɔawa gemgii ka faaba kowo.

U n tii sue.

Keteku buuwa u sɔni.

¹⁰ Kon de tabu keke yi kpe Efaraimun temɔ

kpa dumi ka ten ni ba raa ka tabu kua yu kpeera Yerusalemuɔ.

Sunɔ wi, u koo ka bwesenu bɔri yendu naawa.

U ko n bandu diiwa nim wɔku geen di

sere ka nim wɔku giɔ,

saa maa daa te ba mɔ Efaratin di n ka da handunian goonu nne sɔɔ.

Pirisɔmban karabu

¹¹ Yinni Gusunɔ u neɛ,

nen arukawani ye na ka bɛɛ bɔkuan sɔ,

ma i ye sire ka yaku yaa yem,

kon bɛɛn yobu yara dɔkɔ kpirirun di te ta n nim mɔ.

¹² Bɛɛ yobu, bɛɛ be i yiyɔ bakabu mɔ,

i wuro bɛɛn wusɔ si su gbāranu mɔ.

Na maa bɛɛ nɔɔsiamɔ ma kon bɛɛ domaru kua

nge yellugirun nɔn yiru.

¹³ Kon Yuda dendi nge tendu.

Kpa Efaraimu ya n sɔa ten sɛɛnu.

Yerusalemu, kon wunen bibu sua bu Gerekiba tabu wari.

Kon bu kowa nge tabu durɔ damgiin takobi.

¹⁴ Ne, Yinni Gusuno, kon tii sɔɔsi wallo.

Nen sɛu ga koo doona nge guru maakinu.

Kon kɔba so,

kpa n sarama guru woo bɔkɔ sɔɔ,

ge ga wee saa sɔɔ yɛsan nom dɔwaru gian di.

¹⁵ Ne, Gusuno, wallo ka tem Yinni, kon nen tɔmbu kɔsu.

Ba koo ben yiberɛba kamia bu ben kpurantɛɛnun kpenu kɔsuku.

Kon de yiberɛ ben yem mu yari nge tam,

n kun me nge yaku yaa yem me mu ra gbɛɛru yibu

bu yɛka yaku yerun kaana.

¹⁶ Yen tɔɔ te, kon nen tɔmbu faaba ko

nge me yaa kparɔ u ra win yaanu faaba ko.

Ba koo balli ben temɔ nge kpee gobigii

ni ba mani sina furɔ sɔɔ.

¹⁷ Tem miya doo nɔɔru ka buram mu ko n waa.

Alikama ka tam koo de aluwaasiba ka wɔndiaba ba n dam mɔ.

10

Gusuno turowa saa Yinni

¹ I Yinni Gusuno kana u bɛɛ tom buruku gura kɛ.

U koo de guru woo gu na

kpa guru baka yu ne.

Kpa yakasu su kpi baama.

² Domi buu nin bwɔarokunu ba mɔ Terafimu nu weesu mɔ.

Sorobu ba kasi weesuginu waama.

Ben dosusu su saawa weesu.

Sin nuku yemiasia bu saawa kam dirum.

Yen sɔna ba sirene nge yaa sabenu.

Ba wɔnwɔndu soore,

domi ba n kparɔ mɔ.

Yinni Gusuno

u koo win tɔmbu yakia

³ Yinni Gusuno u neɛ,

na ka kparɔ tuko be ba nen tɔmbu kpare mɔru mɔ.

Be, be ba saa nge bonu mi, kon bu wɔrima.

Domi ne, Gusuno wallo ka tem Yinni

na nen tɔmbu Yudaba naawa.

Kon bu dendiwa tabu sɔɔ nge dum girimagia.

⁴ Ben min diya sinambu ba koo yari.

Kpa ba n dam mɔ nge gani gɔmburun kperu,

n kun me nge kuu bekurugirun gbere,

n kun me nge ten te ba ra ka tabu de.

⁵ Ba ko n saawa nge tabu durɔ damgii

be ba ben yiberɛba taakumɔ swɛɛ sɔɔ nge pɔtɔka.

Ba koo tabu ko yen sɔ ne, Yinni Gusuno ko na n ka bu waa.

Ben yiberɛ be ba dumi yɔɔwa ba koo sekuru wa.

⁶ Kon Yudaba tasisia,

kpa n Isireliba wɔra.

Kon ka bu wurama,

domi na ben wɔnwɔndu mɔ.

Ba ko n saawa nge be na n daa biru kisi.

Domi nena na saa Gusuno ben Yinni.

Kon ben kanaru mwa.

⁷ Efaraimuba ba ko n saawa nge tabu durɔ damgibu.

Ba ko n nuku dobu mɔ nge wi u tam nɔra.

Ben bibu ba koo ye wa kpa bu nuku dobu ko.

Ba koo nuku dobu ko ne, Yinni Gusuno n sɔ.

⁸ Kon wia ko bu ka mennama.

Domi nena na bu yakiamɔ.

Ba koo dabia nge yellu.

⁹ Kpa n de ba n pusa bwesenun suunu sɔɔ.

Mi ba wāa n toma mi,

ba ko n da man yaaye min di.

Kpa ba n wāa mi ka ben bibu.

Yen biru, ba koo wurama.

¹⁰ Kon de bu wurama saa Egibitin di.

Kon bu mennama saa Asirin di.

Kpa n de bu wurama Galadiɔ ka Libaniɔ.

Batuma kun bu turi.

¹¹ Ba koo nim wōku tɔbura mi ba nuku sankiraru wa.

Gusunɔ u koo gen nim kurenu so,

kpa Nilun daarun nim mu gbera.

Asirigibun tii suabu koo kpe.

Kpa Egibitigibun bandu tu nɔru ko.

¹² Kon nen tɔmbu tāsisia.

Kpa ba n sīimɔ ka nen yīsiru.

Ne, Yinni Gusunɔwa na yeni gerua.

11

Ba damgibu kosuka

¹ Bɛɛ Libanigibu, i bɛɛn kɔnnɔsu kenio

kpa dɔɔ u bɛɛn dāa ye ba mɔ sɛduru di.

² Bɛɛ dāa ye ba mɔ sipɛɛ, i weeweenu koowo.

Domi sɛduruba ba wɔruka.

Be ba tii sue mi, ba kpeera.

Bɛɛ Basanin dāa bakanu, i weeweenu koowo.

Domi dāa sɔɔ ge ba n dāa kpɛ bu du ga wɔruka.

³ Kparobu ba wuri mɔ,

domi ben bɛɛɛ ya kpa.

Gbee sinansu su kukirimɔ,

domi Yuudenin dāa sɔɔn bɛɛɛ ya kpa.

Kparobu yiru

⁴ Ameniwa Yinni Gusunɔ u Sakari sɔɔwa. U nɛɛ, a yāanu kparo ni ba koo go. ⁵ Be ba nu dwemɔ ba goomɔ ba n bu sɛyasiama. Be ba maa nu dɔramɔ ba mɔ, ba nɛ, Gusunɔ siara, domi ba gobi mɔ. Nin kparobu ba ku ra maa ka nu yine. ⁶ Ne, Yinni Gusunɔ na n maa tɔmbun wɔnwɔndu mɔ tem mɛ sɔɔ. Kon baawure bɛriwa win winsim nɔmuɔ ka win sunɔn nɔmuɔ. Ba koo ben tem arumani gurawa. Na n maa bu wɔramɔ ben yibereban nɔmun di.

⁷ Yera Sakari u yāanu kparabu wɔri ni ba koo go. Yāa niya nu kɔsuru bo. Ma u kpara deki yiru kasu. U tia soka durom, tia maa nɔɔ tia. Ma u da u yāa ni nɔɔri. ⁸ Suru tian baa sɔɔ u nin kparobu ita go. Ma u ka nu tii kpara u temanabu kpana. Ma nin tii nu nɔn tusa. ⁹ Ma u nɛɛ, na n maa nu kparamɔ. Nin ni nu koo gbi, nu gbio. Ni nu koo maa tiara nu tennɔ.

¹⁰ Ma u win deka ye u soka durom bɔɔka u ka sɔɔsi ma u win arukawani kusia ye u raa ka bwesenu kpuro bɔkuu. ¹¹ Yen tɔɔ tera u arukawani ye kusia. Ma yāa kɔsu ni nu nɔn mɛɛra mi, nu gia ma Yinni Gusunon gariya yi kooramɔ. ¹² Ma u bu sɔɔwa u nɛɛ, yāa n bu wɛɛɛ, bu nɔn kɔsiaru wɛɛyɔ, ya kun maa bu wɛɛɛ, bu derio.

Yera ba sii geesun gobi tɛna yīra ba nɔn kɔsia. ¹³ Ma Yinni Gusunɔ u nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a sii geesun gobi tɛna ye ba mɛɛra bure mi, mɔmɔ wɛɛyɔ.

Ma u gobi yi sua u yari Gusunon sāa yerɔ yi ka ko mɔmɔgii. ¹⁴ Yen biru, u maa win kpara deka yiruse ye u soka nɔɔ tia mi, bɔɔka u ka sɔɔsi ma Yudaba ka Isireliban baa sɔɔ nɔɔ tia maa sari. ¹⁵ Yinni Gusunɔ u maa nɔn sɔɔwa u nɛɛ, a kparo nge kparo gari bɔkɔ. ¹⁶ Domi kon kparo goo seeya tem mɛ sɔɔ, wi u kun yāanu nɔɔrimɔ ni nu gɔɔ dɔɔ. U nɔn binu kasum dɔɔ. U nɔn ni nu mɛɛra wa tim kuamɛ. Mɛya u nɔn maa ni nu bwāa do nɔɔrimɔ. Adama u koo ni nu gum mɔn yaa tem sere ka nin kɔriɔ.

¹⁷ Bɔrurowa kparo gari bɔkɔ wi u yāanu derimɔ.

Takobi yu win gāseru ka win nɔm geun nɔnu kɔsukuo,

kpa gāse te, tu gbera kpa nɔnu ge, gu gbi.

12

u koo Yerusalemu yakia

¹ Gari yi Yinni Gusunɔ u gerua Isireliban sɔ wee.

Wi, wi u wɔllu ka tem mɔma,
ma u maa tɔnu hunde dokea

² u nɛɛ, na Yerusalemu kua nge nɔra ye ya nen mɔru yiba nge tam. Ya koo bwese ni nu ka ye sikerene woo tiro kpɛɛ. Woo tiro ge, ga koo Yudaba kpuro nɛnɛ bɔn Yerusalemu tarusi.

³ Tɔɔ te sɔɔ, kon ye gosia nge kpee bakaru. Be ba kɔ bu tu sua ba koo mɛɛra wa. Handunian bwesenu kpuro nu koo mɛnna nu tu wari. ⁴ Yen tɔɔ te, Yinni Gusunɔ u nɛɛ, kon ben dumi woo tiro kpɛɛ kpa n yin maasɔbu nɔni swɔaru kpɛɛ, kpa n bwese tukunun dumi wɔkoru kpɛɛ. Adama kon Yudaba kɔsu. ⁵ Yudan wirugibu ba koo nɛɛ, Yerusalemugiba ba sɔa ben dam nɛ, Gusunɔ ben Yinnin sɔ, nɛ wi na wɔllu ka tem mɔ. ⁶ Yen tɔɔ te sɔɔ, kon Yudaban wirugibu kowa nge dɔɔ boko dɔa sɔɔwɔ, n̄ kun mɛ nge wii bɔn tɛn dɔɔ ba sɔka dia bɔkunu sɔɔ. Ba koo bwese ni nu ka bu sikerene kamiawa mam mam. Adama Yerusalemugibu ba ko n sɔwa ben temɔ.

⁷ Nɛ, Yinni Gusunɔ kon Yudaban yenusu faaba ko, kpa Dafidin yenun bɛɛɛ ka Yerusalemugibun bɛɛɛ ye ku raa Yuda be ba tiegia kera. ⁸ Yen tɔɔ te, kon Yerusalemugibu kɔsu. Be sɔɔ, wi u kun daa dam mɔ, u koo dam kowa nge Dafidi. Kpa Dafidin yenugibu ba n sɔa nge Gusunɔn gorado wi u yɔ ben wuswaaɔ.

Ba gɔɔ wooru sɔ

tem mɛ kpuro sɔɔ

⁹ Yen tɔɔ te, kon kookari ko n bwese ni kpuro go ni nu Yerusalemu wɔrim wee. ¹⁰ Kon de Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibu ba n wɔnwɔndu mɔ kpa ba n da kanaru ko, kpa bu gosirama nen mi, nɛ wi ba yaasa sɔka. Ba koo man swiisi nge win bii teereru ta gu. Ba koo swiwa ka nuku sankira bakanu nge win bii gbiikoo u gu. ¹¹ Yen tɔɔ te, nuku sankiraru ta ko n kpɔ Yerusalemuɔ nge te ba kua Hadadirimɔn sɔ Mɛgidon wɔwaaɔ. ¹² Tem mɛ kpuro sɔɔ, ba ko n gɔɔ wooru sɔwa yenu ka yenu. Dafidin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Natanin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹³ Lefin yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. Simein yenugibu, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm. ¹⁴ Nge meya yenu si su maa tien tɔmbu ba ko n gɔɔ wooru sɔ nɛnɛnka, kurɔbu ka durɔbu nɛnɛm.

13

¹ Yen tɔɔ te, bwia gaa ya koo yari yu ka Dafidin yenugibu ka Yerusalemugibun toranu waka.

Yinni Gusunɔ u koo

win sɔmɔ weesugibun

bwɔarokunu kɔsuku

² Yen tɔɔ te, nɛ, Gusunɔ wɔllu ka tem Yinni kon bɔnun yɔsinu kpeerasia tem mɛ sɔɔ kpa bu ku raa maa nu yaaya. Kon maa nen sɔmɔ weesugii be ba bɔu sɔarun kɔru mɔ mi wuna. ³ Goo u n gari weesugii mɔ, win tundo ka win mero ba koo n̄n sɔwa bu nɛɛ, kaa gbi. Domi a weesu mɔwa ka Yinni Gusunɔn yɔsiru. Kpa tundo wi, ka mero wi, bu n̄n takobi saku bu go sanam mɛ u gari yi mɔ. ⁴ Yen tɔɔ te, Gusunɔn sɔmɔbu ba koo sekuru wa ben kɔsi weesuginun sɔ. Bɔ n gari mɔ, ba n̄ maa yabe sansuginu sebumɔ bu ka tɔmbu nɔni wɔke. ⁵ Ben baawure u koo nɛɛwa, u n̄ sɔa Gusunɔn sɔmɔ. Wi, gbaa wukowa. Domi ba n̄n dwawa saa win piiburun di. ⁶ Bɔ n̄n bikia ba nɛɛ, mana u sere mɛɛra yeni wa ye ya waa win nɔmaa, kpa u wisi u nɛɛ, u ye wawa win bɔrɔ kɔnasibun yenu.

Ba koo gia ma

Gusunɔwa u sɔa Yinni

⁷ Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinni u nɛɛ,
takobi, a nen kparɔ wi na kua nen bɔɔ wariɔ.

A n̄n goowo kpa yaanu nu yarina,
kpa n ni nu kun dam mɔ wari.

⁸ U maa nɛɛ, bɔ n tem men tɔmbu bɔnu kua suba ita, yen suba yiru ya koo gbi kpa sube tee teni tu tiara. ⁹ Kon sube tee te dɔɔ doke kpa n tu sɔwa nge mɛ ba ra sii geesu sɔwe. Kon tu sɔwawa nge mɛ ba ra wura sɔwe. Ta koo nen yɔsiru soku kpa n tu wurari. Kon tu sɔ n nɛɛ, ta sɔawa nen tɔmbu. Kpa ten tii tu maa nɛɛ, na sɔawa Gusunɔ ten Yinni.

14

Yinni Gusunɔn tɔru

¹ Bɛɛ Yerusalemugibu, Yinni Gusunɔn tɔra wee.

Ba koo bɛɛn yɔnu gura bu bɔnu ko bɛɛn nɔni biru.

² U koo bwesenu kpuro menna nu ka Yerusalemu wari.

Ba koo ye mwa kpa bu yen yenusu dɔɔ saku.

Ba koo ka yen tɔn kurabu kpuna ka dam.

Kpa bu yen tɔmbun bɔnu yoru mwɛeri bu ka doona.

Adama ba n be ba tie goomɔ.

³ Saa ye sɔɔra Yinni Gusunɔ u koo tii sɔɔsi

kpa u ka bwese ni tabu ko nge me u ra ko tabu sɔɔ.

⁴ Yen tɔɔ te, u koo win naasu sɔndi Olifin guuro

te ta waa Yerusalemun dee deuru, sɔɔ yari yeru gia.

Olifin guu te, ta koo besira suunuɔ

saa sɔɔ yari yerun di sere sɔɔ duu yera.

Wɔwi baka ya koo yari ten suunu sɔɔ.

Guu ten bee tia ya koo da sɔɔ yɛsan nɔm geu gia

kpa bee tia yu maa da sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia.

⁵ Saa ye sɔɔ, i ko i duki dawa win guunun wɔwa sɔɔ.

Domi wɔwa ye, ya ko n wɔawa sere Atiseliɔ.

I ko i duki suwa nge me i raa kua

sanam me tem yiribu bes deema

Osiasi Yudaban sina bokon waati.

Saa ye sɔɔra Gusunɔ nen Yinni u koo na ka win tɔn deerobu.

⁶ Yen tɔɔ te, yam bururam mu n ko n maa waa.

Pura ya ko n waa ka sere maa nim me mu gɔsira nge kperu.

⁷ Tɔɔ te, ta ko n sɔawa nenem te Yinni Gusunɔ u ye.

Ba n wɔkuru ka sɔɔ sɔɔ wunanamɔ.

Adama yoka, yam bururam mu koo sɔɔsira.

⁸ Yen tɔɔ te, nim gem mu koo yari Yerusalemun di

kpa men sukum mu koku mu da nim wɔkuɔ

ge ga waa sɔɔ yari yeru gia,

kpa sukum mu da nim wɔku ge ga waa sɔɔ duu yeru gia.

Nge me ya n ko n saa sɔɔ sɔɔruru ka guran saa.

⁹ Yinni Gusunɔwa u ko n saa tem kpuron sunɔ.

Wi turowa u ko n saa Yinni.

Win turon yisira tɔmbu kpuro ba koo gia.

¹⁰ Isireliban tem kpuro mu koo gɔsia wɔwa

saa Geban di sɔɔ yɛsan nɔm geu gia

n ka da Rimɔwɔ Yerusalemun sɔɔ yɛsan nɔm dɔwaru gia.

Saa ye sɔɔ, Yerusalemu ya koo yisuru yari

kpa ya n waa yen ayera.

Ya ko n wɔawa saa kɔnnɔ ge ba mɔ Benyamɛen di,

n ka da kɔnnɔ gbiikuuɔ,

sere ka kɔnnɔwɔ ge ba mɔ gani gɔmbunu.

Saa maa kɔsu yee te ba mɔ Hananɛelin di,

n ka girari sina bokon resem gama yera.

¹¹ Tamba koo sina ye sɔɔ.

Ba n maa ye kam koosiamɔ.

Ya ko n wɔawa bari yendu sɔɔ.

¹² Wee nɔni swaa te Yinni Gusunɔ u koo tɔmbu kpɛɛ

be ba Yerusalemu tabu wari.

Ben wasi koo kɔsiwa ba n ka sɔimɔ.

Ben nani yi koo kɔsi ben nani wɔrusu sɔɔ,

kpa ben yari yi kɔsi ben nɔsɔ.

¹³ Yen tɔɔ te, ne, Yinni Gusunɔ kon wahala baka doke ben suunu sɔɔ.

Kpa bu wɔrina bu soona.

¹⁴ Yudaba ba koo tabu ko Yerusalemuɔ,

kpa bu bwese tuku ni nu ka bu sikerenen dukia gurama.

Yera, wura ka sii geesu ka yaa dabinu.

¹⁵ Nin dumi ka nin birakɔsu

ka nin yooyoosu ka nin ketekunu

ka sere maa yaa sabe ni nu waa mi,

kpuro nu koo dumgbeku mwaara.

Dumgbeku tia yera ya koo nu deema.

¹⁶ Bwese ni nu raa Yerusalemu ye wari,

nin ni nu tie, nu ko n da newa wɔɔ baagere
 nu yiira Gusunɔ sina bokon wuswaaɔ,
 wi u s̄aa wɔllu ka tem Yinni,
 kpa nu Kunun t̄ɔɔ bakaru ko.

¹⁷ Bweseru garu t̄a kun de
 tu Gusunɔ sina boko wi u s̄aa wɔllu ka tem Yinni yiira
 tu s̄a Yerusalemɔ,
 gura kun nemɔ ten temɔ.

¹⁸ Egibitigibu b̄a kun de Yerusalemɔ
 bu ka Kunun t̄ɔɔ bakaru ko,
 gura kun nemɔ ben temɔ.
 U koo bu wahala dokewa
 nge bwese ni nu yina nu da
 nu Kunun t̄ɔɔ bakaru ko.

¹⁹ Nge m̄eya u koo Egibitigibu ka bwese ni nu yina nu Kunun t̄ɔɔ bakaru da Yerusalemɔ kua.

²⁰ Yen t̄ɔɔ te, ba koo dumin yangirenu s̄ɔɔ yore bu n̄eɛ, Yinni Gusunɔgia.
 S̄aa yerun wekenu kpuro nu ko n s̄aawa nge ȳaku yerun gb̄ēa.

²¹ Wekenu kpuro nu ko n s̄aawa Gusunɔ, wɔllu ka tem Yinniginu Yerusalemɔ ka Yudaɔ.

Be ba koo ȳakuru na,
 bera ba ko n da nu sue
 bu ka ben ȳaku yaa yike.

Yen t̄ɔɔ te s̄ɔɔ, ba ñ maa tenkuba wasi s̄aa yeru mi,
 ba n ȳanu d̄aramɔ.

MALAKI

Sa'onaya

¹ Yá kú Dikiri ò Isarailanɔne Malaki gáin dí. ² Makú Dikiri ma pí má yeáí, akú a pí ma yeáí derameε? Makú Dikiri ma pí Isau bi Yakubu v̄ninloo? Bee kú abireo Yakubun má yei ³ ma gi Isauí, akú ma a gusíside lí gugbagaraga ú, ma a búసుu kè gbáranna gbēgbonno kúki ú. ⁴ Edomu gbē píno pí ò ní wēteno dúgu z̄s, oni era ò ní bez̄ino fute. Akú makú Dikiri Z̄ikaride ma pí: Tó ò kèkè ò kàte, mani gboro, oni pírne B̄usu V̄anidenɔ, gbē kú Dikiri pētē kè kúŋwo ari gɔɔ s̄inda pínkino! ⁵ Á wé ní yá pí e à pí Dikiri z̄sk̄o ari Isarailanɔ búsu lé dire kpa.

⁶ Né di a de kpe ta akús̄ z̄b̄lerii di a dikiri kpe ta. Kú má de á De ú, átēni ma kpe ta yá? Kú má de á Dikiri ú, á ma v̄ina ví yá? Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé matēni á la. Ák̄ɔno sa'orino ák̄ɔno mé átēni ma gya bo. Adi pí: Deran o n gya b̄oo? ⁷ Kú a ma teburu gya b̄o yáime. Adi su ma gbagbakia kú p̄óbe gbás̄io. Adi pí: Deran o n gbagbaki gb̄aa lèε? ⁸ Kú a su sa oma kú p̄ó v̄inanɔ, yá v̄anin gweroo? Kú a sa òma kú p̄ó ɛrenɔ kú a gyárenɔ, yá v̄anin gweroo? À gé kpá búsu gbē z̄sk̄o a gwa! Á yá ní káagu yá? Ani á sáabu kpá yá? Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé matēni á la.

⁹ Á kúte kemene mà á wēnda gwa. Ama tó p̄ó dí takanɔn kú á ɔi, mani sí yá? Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé matēni á la. ¹⁰ Ò pí á gbēke gēε à ma ɔn zé tàta yá, de ɔsun gē ò té ká ma gbagbakia p̄aro. Abirekú s̄ana. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò. Á yá ten kemene nnaro, mani á gba síro. ¹¹ Zaa ífáboki kpa ari a léte kpa ma t̄s niḡs̄ z̄sk̄o burino té. Oni turaretiti kpátamene oni sumene kú gba gbás̄isarino gu s̄inda pinkia, zaakú ma t̄s niḡs̄ z̄sk̄o burino té. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò. ¹² Ama ák̄ɔno adi d̄oke kú ma t̄so adi pí ma teburuu gbás̄i ví, akú adi sa oa kú p̄ókade ginano. ¹³ Makú Dikiri Z̄ikaride ma pí: Adi pí á kpa sa kú yá píio, akú adi l̄ezuki kea. Tó a su ma gbagba kú p̄ó k̄ɔnokunanɔ kú p̄ó ɛrenɔ kú p̄ó gyárenɔ, mani abireno sí yá? Makú Dikiri makú mé matēni á la. ¹⁴ Manafikide kú à p̄ó sà ví a kp̄asan kú à lé s̄emene, akú à gēε à ma gbagba kú p̄ó mamberudeo a gēne ú, ma láari b̄o adea. Zaakú makúme Kína z̄sk̄o ú, ma t̄s di burino naasi kú. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò.

2

¹ Makú Dikiri Z̄ikaride ma pí: Ák̄ɔno sa'orino á yān dí sà. ² Tó ádi ma yá maro, tó ádi da á sw̄en à ma t̄s kp̄áro, mani láari boáwa de àsun ḡs̄ arubarika víro. Ma b̄oáwa se k̄o, zaakú ádi da á sw̄en a ma t̄s kp̄áro. ³ Á ma! Mani kpákē á burino á yáí, mani dikpe sa'op̄ono gb̄ò l̄s̄l̄ á ánnwa, oni á s̄éte ò á k̄óte. ⁴ Ániḡs̄ d̄s̄ sà kú ma yá dí dit̄éare de ma b̄aka kunna kú Levi burino kpé kun. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò. ⁵ Ma b̄aka kunna kúŋwo píi gun ma wēndi kú aafiao kp̄ám̄ma de òḡs̄ ma v̄ina ví, akú ò ma v̄ina ví, ní nini k̄oko ma t̄s yáí. ⁶ Yádannena yápara da ní lén, odi ék̄eyá ma ní lénlo. Ò táa ò kúmao kú lédok̄ɔno kú n̄esepuraò ò gb̄eno b̄o yá v̄ani gūn dasi. ⁷ Á mana sa'ori ḡs̄ d̄s̄na ví de gb̄eno le ò yádannena ma a léí, zaakú ákúme makú Dikiri Z̄ikaride z̄lri ú. ⁸ Ák̄ɔno s̄s̄ a z̄á z̄éa, á yádannenanɔ t̄o gb̄eno fū dasi, a ma b̄aka kunna kú Levi burino gb̄oro. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò. ⁹ Akú ma t̄o ò á gya b̄o ma á k̄ia gbē s̄inda pínki k̄inaa, kú ádi té ma ágbairo akús̄ adi gb̄eno t̄ē ho doka musu.

Yigidenaya

¹⁰ À de ò pínki De m̄en domεε? À de Luda dok̄ɔno mé à ó keε? B̄s̄ mé à t̄o odi yáfute kek̄ɔneε? O Luda b̄aka kunna kú ó dizino yá gb̄oro. ¹¹ Yudanɔ yafute kè ò yá v̄ani kè Isarailanɔ búsun kú Yurusalemuo, zaakú ò tánagbagbarino s̄e nɔ ò ò Dikiri kpé kú à yeii gb̄aa l̄eo. ¹² Gbē kú à yá dí taka kè, Dikiri a kē Yakubu burino, bee tó díme, bee tó à sù kú gbanɔ Dikiri Z̄ikaridene.

¹³ Yá plade kú adi ken dí. Adiḡs̄ ɔo d̄s̄ àḡs̄ wiki pé, á wéí diḡs̄ kú Dikiri gbagbakia, kú adi wé sé à gba kú a suone gwa ghasa à siro yáí. ¹⁴ Adi pí: B̄s̄ mé à sù kú yá díoo? Kú Dikiri mé à s̄eedade ú á dagura kú n kefennakegɔɔ n̄okpammao yáime. Zaakú n n̄okpamma pin n gb̄endo kú a k̄s̄ yá mà ú, akú n yá f̄utene. ¹⁵ À de Dikiri á ke m̄e dok̄ɔno ú de á mè kú á léo ḡs̄ dok̄ɔno yáimeε? B̄ón Luda ten péa á m̄edok̄ɔnoke pii musuu? De á néno le ò a yá ma yáime. Abire yáí àḡs̄ á z̄ida kúna d̄s̄ de àsun yá fute á n̄okpammanero. ¹⁶ Makú Dikiri Isarailanɔ Luda ma pí, ma z̄á yigidenan kú n̄o kpebonaao. Makú Dikiri Z̄ikaride makú mé ma ò. Àḡs̄ á z̄ida kúna d̄s̄, àsun yá futenero.

¹⁷ A tò Dikiri kpàsa kù á yā'onaao. Adì pi: Ó yā kpate mé à a kpàsaa? Kù adì pi vānikerinò mana Dikirine, akù ñ yā dì káagu yāi. Adì pi dɔ Luda kù àdi yákpate ke kù gbēnò a zéa pi kù māmee?

3

Dikiri yákpatekegɔɔ zĩ

¹ Makù Dikiri Žikaride ma pi: À ma! Mani ma Žiri gbare à domene are à zé kekemene. Dikiri kù adì a kīnaa wete ni gē a kpén kānto. À ma, ma bàka kunna kááo Malaika kù á pɔ dɔaa pì ten su! ² Ama dí mé ani a sugɔɔ fɔɔ? Tó à bò gupuraa, dí mé ani fɔ à zee? Zaakù anigɔ de lán m̀baasari té bàme, lán p̀pipirii m̀sɔnɔ gbàna bà. ³ Ani vute à gbēnò baasa à gbāsì boñe. Ani gbāsì bo Levi burinòne lākù òdi ke wura kù andurufuooone nà, gbēnò ni gbasa ò su Dikirine kù gbanò a zéa. ⁴ Gɔɔ birea Yurusalemudenò kù Yudanò ñ pínki gba ni ká Dikirigu lán yā bà, lán a zĩ bà.

⁵ Makù Dikiri Žikaride ma pi: Mani suái yákpatekokia manigɔ wāna mà gbē kù ò ma vīna vironò bobo ñ dān: P̀sdammarinò kù zinakerinò kù gbē kù òdi la da ékeyā musunò kù gbē kù òdi gbàna m̀ ñ žikērinòne kù gyaanònò kù tonenò kù bōasunò.

Kpāni'ona Luda

⁶ Makù Dikiri madì litero. Abire yāin ákɔnò Yakubu burinò ádi kakatero. ⁷ Makù Dikiri Žikaride ma pi: Zaa á dizinò gɔɔa a pā ma yāne á téiro. À are dɔma, mani are dɔáwa. Adì pi, daran óni are dɔmmaa?

⁸ Bisāsiri di kpāni o Luda yā? Ama áteni kpāni oma. Adì pi, bɔ musun áten kpāni omaa? Á p̀s kuride kù á gbanò yā musume. ⁹ Á buri sīnda pínki g̀s̀ láari p̀s̀ ũ kù áten kpāni oma yāi. ¹⁰ Á su kù p̀s kurideo pínki à ká ma aruzekatekin, de p̀sble g̀s̀ kù ma kpén. Makù Dikiri Žikaride makù mé ma ò. À ma lé abire musu à gwa, tó mádi musu zé wē ma arubarikaa pisiáre a kura a kákakiro. ¹¹ Makù Dikiri Žikaride ma pi: Mani kpá á burapò yàkarinòne de òsun á p̀nò kakatero. Á geepi línò né ni wororo. ¹² Buri sīnda pínki ni pi arubarikadenò ñ á ũ, zaakù á b̀s̀u nigɔ nna. Makù Dikiri Žikaride makù mé ma ò.

¹³ Makù Dikiri ma pi: A yā pásì ò ma musu. Adì pi, bɔ yān o ò n musuu? ¹⁴ A pì z̀bblena Ludane bi yā pāme. Kù o zĩ kē Dikiri Žikaride yāa akūsò o uta kasanò dà a yāi, bɔ àreen o lèe? ¹⁵ Tera lán dí bà adì pi ñadārinòn arubarikadenò ũ. Áten da yāvānikerinò mé òten zīni pēte, gbē kù àdi pi Luda kipa ò s̀si ká s̀s̀, yāke di a lero.

¹⁶ Akù gbē kù ò Dikiri vīna vīnò yā ò kù k̀s̀o, akù à sá kpà ñ yāi à mà. Akù ò gbē kù ò Dikiri vīna vī kù òdi laasun léanò t̀s̀ kē dɔngu takadan a are. ¹⁷ Makù Dikiri Žikaride ma pi gɔɔ kù ma bo kù yāo, onigɔ de ma p̀s̀ ũ ma aruzeke ũ. Mani s̀uru ke kũñwo lākù gbē di s̀uru ke kù a né kù àten zĩ kenēo nà. ¹⁸ Áni gbē mananò kù gbē vāninò d̀s̀k̀s̀ne sà, gbē kù òten do Ludainò kù gbē kù òten doironò.

4

Dikiri sugɔɔ zĩ

¹ Makù Dikiri Žikaride ma pi: À ma! Gɔɔ pì ten su, anigɔ wāna lán tāmte bà, akūsò ñadārinò kù yāvānikerinò nigɔ de lán s̀s̀ kori bà. Gɔɔ pì ni ñ kpata ñ pínki, ñ zīni ke ñ ɔne ni gɔro. ² Ákɔnò kù á ma vīna vīnò s̀s̀, á surabana Ifāntē ni bo, aafia nigɔ kù a gupurai. Áni bote ág̀s̀ vīvī lán zūne kù ò ñ gbārenò bà. ³ Makù Dikiri Žikaride ma pi: Gɔɔ kù ma bo kù yāo áni gēse pētepete gbē vāninò, onigɔ de lán t̀bu bà á gbá gēi.

⁴ Á tó doka kù ma kpà ma z̀b̀leri Musaa zaa Orēbu g̀s̀ d̀águ, yā kù ma d̀te Isarailanòne kù yā kù ma dāñe. ⁵ À ma! Mani annabi Ilia zīáwa ari ma sugɔɔ z̀s̀k̀s̀ vīnade g̀s̀ gé ká. ⁶ Ani tó denò p̀s̀ g̀s̀ kù ñ nēnò akūsò nēnò p̀s̀ nigɔ kù ñ denò. Tó lenlo, mani su mà ɔ pātepāte á b̀sun mà lé kéare.

*Yesu Kirisi inaa**(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Deran ò Yesu Kirisi ì nàndí: A da Mariama kun Yusufu nɔ̀kpamma ùmɛ. Ari àg̃s̃ gé zà ke, à nò si kù Luda Nini gbànao. ¹⁹ A g̃s̃kpamma Yusufu bi gb̃e maname, à ye à wé'í daaro, akú à zèò kù áni bo a yàn asiri gūn. ²⁰ G̃ɔ̀r̃ɔ̀ kù àten laasun lé yā piia, Dikiri malaika bò à sùta nana gūn à pine: Dauda buri Yusufu, ñsun bídi ke n nɔ̀kpamma Mariama sena yā musuro, zaakú nò kù à sinaa bò Luda Nini kīnaame. ²¹ Ani né i g̃s̃gb̃e ù, ñni tó kpáne Yesu, zaakú ani a gb̃eñɔ̀ bo ñ durunnano gūn. ²² Abirekú kè pínki, de yā kù Dikiri dà annabii gāi ke, à pi:

²³ Nɔ̀kpare lési mé ani nò sí

à né i g̃s̃gb̃e ù,

oni tó kpáne Imanueli.

Tó pi pi, Luda kù kúoo.

²⁴ Kù Yusufu vù, à kè lákú Dikiri malaika ditene nà, à a nɔ̀ pii sè. ²⁵ Ama adi a d̃s̃ nɔ̀gb̃e ùro ari à g̃e à nég̃s̃gb̃e pii ì. Akú à tó kpáne Yesu.

2*Susuneyád̃r̃inɔ̀ suna Yesu gwa*

¹ Ò Yesu ì Betilihamu Yudea b̃usun kína Her̃ɔ̀du g̃ɔ̀r̃ɔ̀a. Akú susuneyád̃r̃inɔ̀ bò ifáboki kpa, ò sù Yurusalemu, ² ò gb̃eñɔ̀ là ò pi: Né kù ò ì Yudanɔ̀ kína ù kù máa? O a susunè ifáboki kpa, akú o su kútene. ³ Kù kína Her̃ɔ̀du yā pi mà, à bídi kè kù Yurusalemudenɔ̀ ñ pínki. ⁴ À Yuda sa'orik̃inɔ̀ kù ludayádannerinɔ̀ kàkara ñ pínki, akú à ñ lá gu kù oni Arumasihu in. ⁵ Ò wèa ò pi: Betilihamume zaa Yudea b̃usun. Zaakú lákú annabii kè nàndí:

⁶ Betilihamu kù à kù Yudanɔ̀ b̃usun,

ñ kīana Yuda wēt̃eñoiro fá.

Zaakú n gūnn kína ni bon,

kù ani do ma gb̃e Isarailañone are.

⁷ Akú Her̃ɔ̀du susuneyád̃r̃inɔ̀ sisi asiri gūn, à susunè pi bog̃ɔ̀r̃ɔ̀ s̃ans̃an gb̃ekar̃mma. ⁸ Akú à ñ gbare Betilihamu à pi: À gé à né pi baaru gb̃ekagbeka kù laakariio. Tó a a è, à su à omene, makú se, mani gé kútene.

⁹ Kù ò kína yā mà, akú ò dà zén. Akú susunè kù ò è ifáboki kpa yā pi d̃oñne are d̃o ari à g̃e à zè né pi kúkila. ¹⁰ Kù ò susunè pii è, ñ p̃o kè nna manamana. ¹¹ Ò g̃e kp̃én, ò né pii è kù a da Mariamao, akú ò kùtè ò donyí kène. Akú ò ñ aruzeke àkpatinɔ̀ w̃èw̃è, ò a gbà wura kù turaretitio kù lí'ò gb̃i nnanna. ¹² Luda òñne nana gūn kù òsun b̃ote Her̃ɔ̀du kīnaaro, akú ò tà ñ b̃usun kù zé p̃and̃e.

Gena kù Yesuo Misila

¹³ Ñ tanaa gb̃era Dikiri malaikaa bò à sù Yusufua nana gūn à pi: Ñ fute ñ né pi sé kù a dao, ñ bàa lé ñ gé kúñwo Misila, ñig̃s̃ kù gwe ari mà su mà yā onne d̃o, zaakú Her̃ɔ̀du ni né pi w̃ete à dem̃e.

¹⁴ Akú Yusufu fute gw̃aani, à né pii sè kù a dao, à g̃e kúñwo Misila. ¹⁵ À kù gwe ari Her̃ɔ̀du g̃e à g̃ào. Abirekú kè, de yā kù Dikirii ò annabii gāi ke yāime, à pi: Ma a né gb̃ese Misila.

Nég̃s̃gb̃eñɔ̀ d̃edenaa

¹⁶ Kù Her̃ɔ̀du è susuneyád̃r̃inɔ̀ ònd̃s̃ kèare, akú a p̃o f̃e manamana. À susunè bog̃ɔ̀r̃ɔ̀ taka d̃s̃ yā kù à gb̃eka susuneyád̃r̃ii piñɔ̀a yāi, akú à gb̃eñɔ̀ z̃i ò nég̃s̃gb̃e kù ò kà w̃è pla ke kù ò k̃laiño d̃ede Betilihamu kù a buranɔ̀ pínki. ¹⁷ Yā kù annabi Ilimia òo kè sà, à pi:

¹⁸ Ò wiki gb̃ana mà Rama,

òten s̃o d̃o, òten wiki pé.

Rahila teni a néñɔ̀ s̃o d̃o,

à gi ò a ñese kp̃atéi,

zaakú ò kun doro.

Suna kù Misilao

¹⁹ Kù Her̃ɔ̀du g̃à, akú Dikiri malaika bò à sù Yusufua Misila nana gūn ²⁰ à pi: Ñ fute ñ né pi sé kù a dao, ñ tà kúñwo Isarailaño b̃usun, zaakú gb̃e kù òten wete ò né pi denɔ̀ g̃aga.

²¹ Akú à fute à né pii sè kù a dao, à tà kúñwo Isarailaño b̃usun. ²² Kù à mà Akelau mé àten kí ble Yudea a de Her̃ɔ̀du g̃ene ù, vutena gwe vīna a kù. Luda yā òne nana gūn, akú à tà Gallili b̃usun, ²³ à g̃e à vùtè w̃ete kù òdi pi Nazera gūn. Len yā kù annabiño òo p̃apa, kù ò pi: Oni a sisi Nazera gb̃e.

3

*Yahaya Da'itekeri waazikenaa**(Maa 1:1-8, Luk 3:1-18, Yuh 1:19-28)*

¹ Abire gbera Yahaya Da'itekerii sù Yudea gbàrannan, àten waazi ke ² à pi: À nèse lite, kpata kù à bò Luda kīnaa kà kāni. ³ A yān annabi Isaya ò yā à pi:

À baarukparii kòto ma dɔ gbàrannan,

àten pi à zé keke Dikirine,

à zé térerenɔ porone sùsu.

⁴ Yahaya digɔ pɔkasa kù ò tà kù lakumi káonɔ dana, àdi bára asa dɔ a pi. Kwa kù zó'io me a pɔble ũ. ⁵ Òdigɔ bɔte Yurusalemu kù Yudea bùsu gu sīnda pínki kù Yoda dɔrɔɔio ògɔ su a kīnaa. ⁶ Òdi n durunnaɔ o gupuraa, akù àdi n da'ite ke Yodan.

⁷ Kù Yahaya è Farisinɔ kù Sadusinɔ ten su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akù à piñne: Bisāsiri pitikonɔ! Dí mé à lé dàáwa à bàa sí pɔfɛ kù Luda ni kiparímanee? ⁸ À nèselitena yā ke, onigɔ dɔ kù a lite. ⁹ Kù Ibrahim de á dizi ũ, àsungɔ da kù abirekù mé ani á boro. Maten oáre, Luda ni fɔ à gbè dínɔ ke Ibrahim burinɔ ũ. ¹⁰ Kpása ditena línɔi kò. Luda ni lí kù àdi né mana iro zɔ à zu té gūn. ¹¹ Mateni á da'ite ke á nèselitena sèeda ũme, ama gbèke ni su ma gbera a gbāna demala, mádi ká mà a kyate sètenero. Àkù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio kù téo. ¹² À gbaka kùna a ɔi ésegbèkia. Tó à fà, ani a pɔblewe ká a dɔn, ani a sàko ká té kù àdi garo gūn.

*Yesu da'itekenaa**(Maa 1:9-11, Luk 3:21-22)*

¹³ Akù Yesu bò Galili būsun, à sù Yahaya kīnaa Yodai de à a da'ite ke. ¹⁴ Yahaya ye à gí à pi: Makù kù má de n ma da'ite ken n su ma kīnaa yá? ¹⁵ Akù Yesu wèa à pi: Àgɔ de le gīa, zaakù à kɔ si kúoo le yā sīnda pínki kena a zéa yāi. Akù à wè. ¹⁶ Kù Yesu da'ite kè, à bikù gɔnɔ. Zī birea ludambe wèkɔa, akù à è Luda Nini ten su lán potine bà à diawa. ¹⁷ Akù ò kòtoo mà bona ludambe à pi: Ma né mèn do légelege yenyiden dí, kù ma pɔ nnaa manamana.

4

*Yesu yɔgwanaa**(Maa 1:12-13, Luk 4:1-13)*

¹ Akù Luda Nini gèe kù Yesuo gbàrannan de Ibilisi a yɔ à gwa. ² Yesu lé yì fānantɛ kù gwānio ari gorɔ bupla. Kù nà teni a de, ³ akù gbèkekerii pii nài à pi: Tó Luda Nème n ũ, n pi gbè dínɔ li burodi ũ. ⁴ Yesu wèa à pi: À kù Luda yān ò pi: Pɔblen bisāsiri nigɔ kúo adoro, sé yā kù Luda ten o pínki.

⁵ Akù Ibilisi a sè à gèeo Luda wèten, à a zè Luda kpé mīsɔntea ⁶ à pi: Tó Luda Nème n ũ, n ɔ gbare n zidai la, zaakù à kēna Luda yān ò pi: Ani n yā o a malaikanɔne.

Oni n sé n ɔi de ñsun gèe sí gbèearo yāi.

⁷ Yesu wèa à pi: Ò kè dɔ ò pi,

ñsun Dikiri n Luda lé n gwaro.

⁸ Akù Ibilisi a sè à gèeo dɔ kpi lei manamana musu, à andunia kpatanɔ mɔne pínki kù n aruzekenɔ ⁹ à pi: Mani n gba adinɔ pínki, tó n kutɛ n donyī kemene. ¹⁰ Akù Yesu pìne: Ñ gomala Setan! Zaakù ò kè Luda yān ò pi:

Ñ donyī ke Dikiri n Ludane

ngɔ doi ado.

¹¹ Akù Ibilisi a tò gwe sà, akù malaikanɔ sù ò kpai.

*Yesu nana a zīa zaa Galili**(Maa 1:14-15, Luk 4:14-15)*

¹² Kù Yesu mà ò Yahaya kù ò dà kpésiran, akù à tà Galili. ¹³ Adi vute Nazera doro, à gèe à vute sèbe sàre Kapenam, Zebuluni burinɔ kù Nafatali burinɔ būsun, ¹⁴ de yā kù annabi Isaya ò ke yāi à pi:

¹⁵ Zebuluni burinɔ kù Nafatali burinɔ bùsu, zaa ísira kpa ari Yoda bara,

Galili bùsu kù buri pāndenɔ kun pii,

¹⁶ n gbè kù ò kù gusira gūnnɔ gupura zɔkɔ è,

gu dɔ bùsu kù à kù ga léi pi denone sà.

¹⁷ Zaa gorɔ kùa Yesu nà waazikenanaa à pi: À nèse lite, kpata kù à bò Luda kīnaa kà kāni.

Yesu iba káakunɔ sisinaa
(Maa 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Kú Yesu ten do Galili sɛ̀bɛsi, à gbɛ̀nɔn planɔ è, v̄ni kú dakúnao, Simɔ kú òdi pi Pita kú a dakúna Anduruo. Òten táaru kpá sɛ̀bɛɛ pìn, zaakú sɔ̀rɔ̀kɔ̀nɔmɛ. ¹⁹ Akú Yesu piñne: À mɔ́ à tɛ̀mai, maní à ke gbɛ̀weterinɔ ù. ²⁰ Zaa gwe g̃nɔ ò n̄ táarunɔ tòn, ò bò ò tɛ̀i. ²¹ Kú à gɛ̀ɛ are, à gbɛ̀nɔn pla pãndenɔ è, v̄ni kú dakúnao do, Zebedi né Yamisi kú a dakúna Yuhanao. Ò kú gó'ite gūn kú n̄ de Zebedio, òteni n̄ táarunɔ keke. Yesu n̄ s̄isi, ²² akú ò n̄ de tò gó gūn gwe g̃nɔ, ò bò ò tɛ̀i.

Yesu yadannɛnaa
(Luk 6:17-19)

²³ Yesu dig̃ kure Galili b̄usun, àdi yá dañne n̄ aduakekpenɔ gūn, àdi kpata kú à bò Luda k̄inaa baaru kpá, àdi gbɛ̀nɔ kék̄sa kú gyá buri s̄inda pinkio. ²⁴ A t̄s dà Siria b̄usula pinki, akú òdig̃ sune kú gbɛ̀ kú òten gyá buri s̄inda pinki kú wáwáo kenɔ kú tánadenɔ kú létɛ̀lɛ̀gɛ̀yãdenɔ kú ɛ̀renɔ, akú àdi n̄ werek̄sa. ²⁵ Ò bò Galili kú Wɛ̀temɛ̀nkuri b̄usuuo kú Yurusalɛ̀muo kú Yudeao kú Yoda barao dasidasi ò tɛ̀i.

5

Arubarikadenɔmɛ Yesu ibanɔ ù
(Luk 6:20-23)

¹ Kú Yesu pari p̄inɔ è, à didi s̄is̄iia. Kú à v̄ute, a ibanɔ sù a k̄inaa, ² akú à nà yadannɛnaaa à pi:

³ Arubarikadenɔmɛ gbɛ̀ kú ò n̄ k̄inaa d̄ɔnɔ ù, zaakú kpata kú à bò Luda k̄inaa de n̄ p̄ó ù.

⁴ Arubarikadenɔmɛ p̄ɔ̀siradenɔ ù, zaakú Luda ni n̄ laakari kpátef̄ine.

⁵ Arubarikadenɔmɛ z̄idabusarinɔ ù, zaakú m̄ók̄nɔ mé onig̃ andunia v̄i.

⁶ Arubarikadenɔmɛ yãzede nidɛ̀rinɔ ù, zaakú m̄ók̄nɔ mé oni kã.

⁷ Arubarikadenɔmɛ w̄endad̄ɔnnɛrinɔ ù, zaakú Luda ni n̄ w̄enda d̄s.

⁸ Arubarikadenɔmɛ n̄ɛ̀sepuradenɔ ù, zaakú m̄ók̄nɔ mé oni w̄é si Ludale.

⁹ Arubarikadenɔmɛ ibɛ̀rɛ̀midɛ̀rinɔ ù, zaakú oni n̄ s̄isi Luda n̄énɔ.

¹⁰ Arubarikadenɔmɛ gbɛ̀ kú òdi wari d̄ɔr̄ma n̄ yámanakɛna yáinɔ ù, zaakú kpata kú à bò Luda k̄inaa de n̄ p̄ó ù.

¹¹ Arubarikadenɔmɛ á ù, tó ò á s̄s̄s̄, tó ò wari d̄áwa, tó ò yá v̄ani s̄inda pinki diáwa ma yã.

¹² À p̄onna ke à yáa d̄o, zaakú á láada z̄sk̄5 ludambe. Len ò wari d̄s̄ annabi kú ò kú á ãnɔa le.

Yesu ibanɔmɛ wisi ù kú gupuraa
(Maa 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ Ák̄nɔ mé á wisi ù anduniane. Tó wisi i nna tà, deran oni ke nà à g̃s̄ wisi ù d̄oɔ? À ãre ke v̄i doro, séde ò k̄ote gbɛ̀nɔ táa oa.

¹⁴ Ák̄nɔ mé á gupura ù anduniane. W̄ɛ̀te kú ò k̄ate s̄is̄i musu di f̄5 àg̃s̄ utɛ̀naro. ¹⁵ Òdi fitila na ò gbaka kútearo. Òdi a di a dib̄ɔ musumɛ, de à gu pu gbɛ̀ kú ò kú ɔ̀nnnɔne. ¹⁶ À gu pu gbɛ̀nɔne le, de ò á yámanakɛnanɔ è ò á De kú à kú musu t̄s̄ kpá.

Musa doka b̄ok̄tenaa

¹⁷ Ásung̃s̄ da ma su Musa doka kú annabinɔ yãnɔ gboronlo. Mádi su gbororo, ma su de mà papame. ¹⁸ Yãpuran maten oáre, ludambe kú z̄it̄eo ni ḡɛ̀te, ama doka pi wãnzãn fitinle ke a p̄ó kete ke ni ḡɛ̀tero, yá s̄inda pinki ni ke. ¹⁹ Abire yá tó gbɛ̀ gi yá kú ò dite pinɔ dokei, bee a kú à k̄iañyí, tó àdi da gbɛ̀nɔne ò ke le, ade nig̃s̄ k̄iañyí kpata kú à bò Luda k̄inaa gbɛ̀nɔ tɛ̀. ²⁰ Maten oáre, tó á yámanakɛna de ludayãdannerinɔ kú Farisinɔ p̄olaro, áni ḡɛ̀ kpata kú à bò Luda k̄inaa gūnlo.

P̄f̄ɛ̀naa

²¹ A mà ò pi yãdenɔne òsun gbɛ̀ dero. Gbɛ̀ kú à gbɛ̀ d̄ɛ̀ɛ, oni yãkpatɛ ke kãao. ²² Makú s̄s̄, maten oáre, gbɛ̀ kú à p̄o f̄ɛ̀ a gbɛ̀dakeii kà ò yãkpatɛ ke kãao. Gbɛ̀ kú à a gbɛ̀dake s̄s̄s̄s̄ kà ò gé kãao gbãandenɔ k̄inaa. Gbɛ̀ kú à pi a gbɛ̀dakɛne misaride s̄s̄ kà à ḡɛ̀ t̄n gyáwãnn. ²³ Tó n su n̄

Luda gba pɔ́ a gbagbakia, tó n dɔ́n gwe kú n gbɛ́dake n yá kúna, ²⁴ ñ n gba tó sa'oki are gwe, ñ gé ñ kúte ke n adene gíá, gbasa ñ su ñ sa o sà. ²⁵ Tó n ibere ten gé kúnwo yákpatekɛkia, ñ ke likalika ñ ke káao nna zaa zén, de àsun n kpá yákpatekɛriario yáí. Tó nídi ke lero, yákpatekɛri pi ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ²⁶ Yápuran maten onne, ñni bo gwero ari ñ gé fína boo pínki. Bee kɔ́bo ni gɔ́ ténýíro.

Zinakenaa

²⁷ A mà ò pì, àsun zina kero. ²⁸ Makú sɔ́, maten oáre, tó gbɛ́ nɔ́gbɛ́ gwà kú laasun pándeo, ade zina kè káaon gwe kò. ²⁹ Tó n ɔ́pla wé di tó ñ fu, ñ a bo ñ zúkúna. N kurana n mɛ́gu kei mana de ò n mɛ́gu sɛ́nda pínki zu ténla. ³⁰ Tó n ɔ́pla di tó ñ fu, ñ zɔ́ ñ zúkúna. N kurana n mɛ́gu kei mana de n mɛ́gu sɛ́nda pínki tana ténla.

Yigidenaa

(Mat 19:9, Maa 10:11-12, Luk 16:18)

³¹ O pi dɔ́, tó gbɛ́ ten gí a nanɔ́i, à yigidetakada kpáa. ³² Makú sɔ́, maten oáre, gbɛ́ kú à gí a nanɔ́i, tó adi ke à gɔ́pose kènlo, a zā pi mé àdi tó à gɔ́ zinakeri ú. Gbɛ́ kú à nɔ́ kú ò gíii sè sɔ́, à zina kèn gwe.

Ladanaa

³³ A mà ò pì yádenɔ́ne dɔ́, ò yá kú ò sɔ́ kú Dikirio papa, òsun fuaro. ³⁴ Makú sɔ́, maten oáre, àsun la da sero. Àsun la da kú ludambɛoro, zaakú Luda kiblegbaame, ³⁵ ke andunia, zaakú Luda tintimmm, ke Yurusalemu, zaakú Kína zɔ́kɔ́ wɛ́tɛme. ³⁶ Nsun la da kú n mioro, zaakú ñni fɔ́ ñ n mika mèn do pura kú ke ñ a sira kúro. ³⁷ Àgɔ́ pi ee ke oi. Yá kú à de abirekúla bò yá vāni gümme.

Fɛ́nabonaa

(Luk 6:29-30)

³⁸ A mà ò pì, ò wé fína bo kú wéo, saka kú sakaao. ³⁹ Makú sɔ́, maten oáre, àsun fína bo gbɛ́ kú à vāni kèárearo. Tó gbɛ́ n sán kè n ɔ́pla gasuua, ñ a do dɔ́ne dɔ́. ⁴⁰ Tó gbɛ́ ye à n uta lokomma yákpate ke kúnwo, ñ n uta zɔ́kɔ́ tóne dɔ́. ⁴¹ Tó gbɛ́ gā namma ñ aso séare kiloo do, ñ géone kiloo pla. ⁴² Tó gbɛ́ pɔ́ wé kèmma, ñ kpáa. Nsun gbɛ́ kú à ye à pɔ́ sákamma tɛro.

Yena ibereci

(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ A mà ò pì, àgɔ́ ye á gbɛ́dakei, à zā á iberegu. ⁴⁴ Makú sɔ́, maten oáre, àgɔ́ ye á iberenɔ́i, à adua ke gbɛ́ kú òdi wé tǎáwanɔ́ne, ⁴⁵ de à gɔ́ á De kú à kú musu néno ú yápura. Zaakú àdi ifántɛ bo gbɛ́ vāninɔ́ne kú gbɛ́ mananɔ́ ñ pínki, àdi legú ma taarisaridenɔ́ne kú taaridenɔ́ ñ pínki. ⁴⁶ Tó gbɛ́ kú ò yeáinɔ́n á yeñyí, áni láada ke le Luda kínaa yá? Bee be'ogɔ́sirinɔ́ di ke leroo? ⁴⁷ Tó á gbɛ́nɔ́n adi fɔ́ kpákpáñma ñtɛne, bɔ́ á deo gbɛ́ pándenɔ́laa? Bee kifirinɔ́ di ke leroo? ⁴⁸ Abire yáí àgɔ́ kun papana, lán á De kú à kú musu kun papana ná.

6

Gbadanaa

¹ À laakari ke á donyiyákɛna gupuraa. Àsun ke bisásiri wé yairo. Tó áten ke le, áni láada le á De kú à kú musu kínaaro. ² Tó nten gba da takasidenɔ́ne, ñsun a kpákpa ke lán manafikidenɔ́nò bàro. Òdi ke aduakɛkpenɔ́n gún kú gánuleanɔ́ de gbɛ́nɔ́ ñ tó nna sí yáime. Yápuran maten oáre, ò ñ láada lèn gwe kò! ³ Mòkɔ́n, tó nten gba da takasidenɔ́ne, ñsun tó n ɔ́ze dɔ́ lán n ɔ́pla ten ke nàro. ⁴ Ñ tó n gbadana ke asiriyá ú, n De kú à asiriyá dɔ́ ni a fína bonne.

Aduakɛnaa

(Luk 11:2-4)

⁵ Tó áten adua ke, àsungɔ́ de lán manafikidenɔ́nò bàro. Òdigɔ́ ye ò adua ke zena aduakɛkpen kú zérankpakɔ́nanɔ́ de gbɛ́nɔ́ ñ e yáí. Yápuran maten oáre, ò ñ láada lèn gwe kò! ⁶ Mòkɔ́n, tó nten adua ke, ñ gé n kpé gún, ñ gbà tata, ñ wé ke n De kú à kú gwe asiri gúnwa, n De kú à asiriyá dɔ́ ni sí kúnwo. ⁷ Tó áten adua ke, àsun yá bote dasi lán kifirinɔ́nò bàro. Òdigɔ́ da ñ yábotena dasi gún Luda ni sí kúnwo. ⁸ Àsungɔ́ de lán ñ bàro, zaakú á De pɔ́ kú á a ni ví dɔ́ ari àgɔ́ gé gbekaa. ⁹ Àgɔ́ adua ke lán dí bà:

Ó De kú à kú musu,
 ñ tó ògɔ́ dɔ́ kú n tɔ́ adona,

¹⁰ Ñ tó kpata kú à bò n kínaa bo gupuraa,
 ò n pɔ́yenyína ke andunia gún,
 lákú òdi ke zaa musu ná.

¹¹ Ñ ó gba ú kú òni ble gbàra.

12 Ñ ó taarinɔ kēwá,
lákū odi kē gbē kū ò taari kèwɛrɛnɔnɛ nà.

13 Ñsun tó ò fu yɔgwanaaaaro,
ñ ó sí a vānia.

14 Tó a gbēnɔ taari kēñne, á De kū à kú musu ni á pɔ kēáre se. 15 Tó adi gbēnɔ taarinɔ kēñne sɔro, á De ni á taarinɔ kēáre ro.

Léyīnaa

16 Tó á léyīna sɔ, àsun àn sisi lán manafikidenɔ bàro. Òdi ñ àn yákatɛ de gbēnɔ gɔ dɔ kū ò léyīna yāi. Yápuran maten oáre, ò ñ láada lèn gwe kò! 17 Mòkɔn, tó ñ léyīna, ñ àn pípi, ñ nísí māmamma, 18 de gbēnɔ sún dɔ ñ léyīnaro, sé n De kū à kú asiri gūn baasiro. N De kū à asiri yá dɔ ñ ni á fina bonne.

Aruzeke yá

(Luk 11:33-36, 12:33-34, 16:13)

19 Àsun aruzeke kakaraáí andunia gūn laro, gu kū kòkɔnɔ di pɔ yakan, pɔnɔ di dāa kpán akūsɔ kpāninɔ di gu fɔ ò pɔnɔ sétɛn. 20 Á á aruzeke kakara ludambe, gu kū kòkɔnɔ di pɔ yakanlo, pɔnɔ di dāa kpánlo akūsɔ kpāninɔ di gu fɔ ò pɔnɔ sétɛnlo. 21 Zaakū gu kū n aruzeke kún, gwen n laakarií di gɔ kún se.

22 Wéme mè fitila ũ. Tó n wé aafia, n mè pínki nigɔ gupura ũ. 23 Tó n wé manaro sɔ, n mè pínki nigɔ gusira ũ. Tó gupura kū ñ kúna de gusira ũ, gusira pí zɔkɔ. 24 Gbēke di fɔ à zɔ ble dikiri mèn planero, zaakū ani zā gbē don àgɔ ye gbē doi, kesɔ ani na gbē doa à gbē do gya bo. Áni fɔ àgɔ zɔ ble Ludanɛ kū ɔgɔ lo lɛlɛro.

Ludanaanikenaa

(Luk 12:22-31)

25 Abire yāi maten oáre, àsun á wèndi damu ke à pi bɔn óni ble ke bɔn óni miro. Àsun mè damu ke à pi bɔn óni daro. Wèndi de pɔblelaroo? Mè de pɔkasalaroo? 26 Á gwa bānɔa. Òdi pɔ tɔro, òdi pɔ kero, òdi pɔ ká dɔɔ gūnlo, ama á De kū à kú musu di pɔble kpárima. Á bèere vī manamana de bānolaroo? 27 Á té, dí mé ani fɔ à a wèndi gbāna kara, bee gɔro do, a damukenaa gūnn?

28 Býyāin adi pɔkasa damu ke? Á lāvunɔ gwa sèn lákū ò de nà. Òdi zī kero, òdi buu táro, 29 ama maten oáre, bee Sulemanu kū a aruzekeo, adi uta da a mana kà ñ ke ũro. 30 Sèla kū à kun gbāra ani té kū zia, lákū Luda di pɔ nai le nà, ákɔnɔ ludanaanikīanadenɔ, oni á pɔ ò dɔ yá? 31 Abire yāi àsun pɔke damu ke à pi bɔn óni ble ke bɔn óni mi ke bɔn óni daro. 32 Kifirinɔn pɔ pínɔ pínki yā di doñne are. Zaakū á De kū à kú musu dɔ kū pɔnɔ kɔ sī kááɔ, 33 à tó kpata kū à bò a kīnaa kū a yázeo doáre are gīa, ani á pɔ pínɔ karaáre pínki. 34 Abire yāi àsun zia damu kero, zaakū zia a zīda yā dɔ. Gɔro sīnda pínki yā ũmmanaa m̀a.

7

Kɔ taari'ena

(Luk 6:37-38, 41-42)

1 Àsun gbē taari ero, Luda ni á taari e sero. 2 Zaakū lákū ndi gbē taari e nà, lɛn Luda ni n taari e le. Zaka kū n yɔofine ani yɔonne. 3 Býyāi nten sèburu kū à da n gbēdake wén ei, akūsɔ nten límukutu kū à da n wén yá daroo? 4 Kú límukutu da n wén, à kè dera ñni pi n gbēdakene à tó ñ sèburu kū à da a wén bone? 5 Manafikide! Ñ límukutu kū à da n wén bo gīa, gbasa ñ gu e swáswa de ñ le ñ sèburu kū à da n gbēdake wén bone.

6 Àsun Luda pɔ kpá kifirinɔaro,
de òsun era ò á kari kero yāi.

Àsun á gbè bèereɛdenɔ zu alɛdenɔnero,
de òsun tāa o'oaro yāi.

Wékenaa

(Luk 11:9-13)

7 Á wé ke, Luda ni kpááwa. Á wete, áni le. Á gbà lé, Luda ni wéáre. 8 Zaakū gbē kū à wé kèen òdi kpáa, gbē kū à wete sɔ ádi le, gbē kū à gbà lèn oni wène. 9 Á té, dí mé ani gbē kpá a néa, tó à burodi wé kèaa? 10 Tó à kpɔ wé kèa sɔ, ani mlè sé à kpáa yá? 11 Bee kū á vānikɛo, á pɔ mana kpāna á nénɔa dɔ. Oni á De kū à kú musu pɔ mana kpāna gbē kū ò wé kèanɔa pɔ ò dɔ yá?

12 Á ke gbēnɔnɛ lákū á ye ò kéáre nà. Musa doka kū annabinɔ yānɔ m̀in gwe.

Zéle kpakoto

(Luk 13:24)

¹³ À zèle kpakoto sé. Zé kú a lé yàasa akú à mèporoki ví dì gé kúnwo kakatènaa gümme. Abirekún pari ten sé. ¹⁴ Zé kú àdi gé kúnwo wèndii gún lé kpakoto à nakàana, akúsò gbè kú ò lè ò sènon dasiro.

Gbè d5na a yakènaaa
(Luk 6:43-44, 13:25-27)

¹⁵ À laakari ke annabi ékenò. Òdi su à kīnaa kú sá bárao dana, ama lewanna nàderinòme ñ ù. ¹⁶ Áni ñ d5 ñ yakènaaa. Òdi geepe bo lè líaro. Òdi kaka e babare láaro. ¹⁷ Lí mana dì né nna i, lí vāni dì né gina i. ¹⁸ Lí mana dì f5 à né ginaa iro, lí vāni dì f5 à né nna iro. ¹⁹ Òdi lí kú àdi né mana iro z5 ò zu té gümme. ²⁰ Leme áni ñ d5 ñ yakènaaa le.

²¹ Adi ke gbè kú àdigò ma sísi Dikiri, Dikiri, mé ani gē kpata kú à bò Luda kīnaa gūnlo, sé gbè kú àdi ma De kú à kú musu ppyenyina kee. ²² Yakpatekegò zī pari ni pimene: Dikiri, Dikiri, o Luda yā òñne kú n tso bi! O tānāno gòmma kú n tso bi! O daboyāno kè dasi kú n tso bi! ²³ Mani piinne súu: Má á d5 zikiro. À gomala yāvānikerinò!

Kpèbori gbènon planò
(Luk 6:47-49)

²⁴ Abire yāi gbè kú à ma yā dīno mà, akú à zī kèa de lán gbè laakaride kú à a kpé bò gbèea bàme. ²⁵ Kú legù mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akú adi létero, kú ò a ē pète gbèea yāi. ²⁶ Gbè kú à ma yā dīno mà, akú adi zī kearo de lán misaride kú à a kpé bò búsu'atèa bàme. ²⁷ Kú legù mà, í dàgula, ía kàka à sù kpé piia, akú à gbòro à lète gbirim.

Yesu ikoo

²⁸ Kú Yesu yā bireno ò à làka, a yādannènaa bò pari sare, ²⁹ zaakú adi yā dañne lán ludayādannerino bàro, à dañne kú ikooome.

8

Kusu werekānaa
(Maa 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Kú Yesu kīpa sīsīa, pari téi. ² Akú kusu ke sù à kùte a are à pi: Dikiri, tó ñ yei, ñi f5 ñ ma werekā swáswa. ³ Yesu ò bò à nàa à pi: Má yei. Ñ gò swáswa. Zaa gwe gōno a kusu làka. ⁴ Akú Yesu pine: Ñsun o gbèke maro. Ñ gé ñ n zida mo sa'oriine, ñ sa'opo kú Musa dite kpá n werekāna sèeda ù gbènono.

Sozāno gbè z5k5 zikeri werekānaa
(Luk 7:1-10)

⁵ Kú Yesu ten gē Kapènamu, akú Romu sozāno gbè z5k5 sù a kīnaa, a wé kèa ⁶ à pi: Dikiri, ma zikeri wútèna be, à kōno kù, mè ten ùa manamana. ⁷ Akú Yesu pine: Mani gé mà a werekā. ⁸ Akú gbè z5k5 pi pine: Dikiri, mádi ká ñ gé ma bearo. Ñ yā o dé, ma zikeri ni werekā. ⁹ Zaakú makú se, ò iko ví ma musume, akú má iko ví sozāno. Madì o ñ gbè done à gé, àdi gé. Madì o a pāndene à m5, àdi su. Madì o ma zikeriine à adikú ke, akú àdi ke.

¹⁰ Kú Yesu yā pii mà, à bò a sare, akú à pi gbè kú ò téinone: Yāpura maten oáre, mádi le gbèke ma náani kè le Isarailano téro. ¹¹ Maten oáre, gbèno ni bo ifáboki kpa kú ifálete kpao dasidasi oni su p5 ble kú Ibrahimó kú Isaakuo kú Yakubuo kpata kú à bò Luda kīnaa gūn. ¹² Gbè kú ò de yā òg5 kú kpataa pi gūnno s5, oni ñ zu bàai gusira gümme. Gwen oni s5 don ò ò di ñ miia. ¹³ Akú Yesu pi sozāno gbè z5k5 piine: Ñ tá be. À kenne lākú n ma náani kè nà. Akú a zikerii pi gbāna kú goro kú gōno.

Yesu gyārenò werekāna dasidasi
(Maa 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Yesu gēe Pita bea, akú à è a nāno da wútèna, àten mèwāna ke. ¹⁵ Kú à ò nà a o, akú a mè yīda kú, akú à fùte à p5ble kène.

¹⁶ Kú òkosi kè, akú ò sùne kú tādānenò dasidasi, akú à tāna pinò gòmma kú yā'onāao, à gyārenò werekāna ñ pínki. ¹⁷ Len yā kú annabi Isaya òo kè le à pi:

À ó gbānasarīkè sè,
à ó gyāno kèwá.

Gbè kú ò ye ò té Yesuino
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Kú Yesu è pari kākaraai, akú à pi a ibanone: Ò bikú sèbèe bara. ¹⁹ Akú ludayādanneri ke sù à pi Yesune: Danneri, gu kú nten gén sīnda pínki manig5 tényī. ²⁰ Yesu pine: Gbègbonno ñ tò ví, bānon ñ sà ví, Bisāsiri Né s5 à ñampaki víro.

²¹ Akū ìba pānde pìnc: Dikiri, ò tó ari ma de kpáguí gĩa. ²² Akū Yesu pìnc: Ñ tēmai. Ñ tó gènc ñ gènc vī.

Yesu zàgāīa zēnaa
(Maa 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Yesu gè gó'ite gūn, akū a ìbanc tēi ò dà zén. ²⁴ Kānto zàgāīa gbāna kàka sèbela, í ten vīvī àten kàka ñ gón. Yesu ten i o, ²⁵ akū a ìbanc nài, ò a vù ò pì: Dikiri, ñ ó sura ba, óten kakateme. ²⁶ Akū à pìnc: Ludanaanikīanadenc! À kè dera á vīna vī lèc? Akū à fùte à gi ìanc kū ío, akū gu kè kítikiti. ²⁷ Yā pìi bò gbē pìnc sare ò pì: Gbē kpate taka burin dí? Bee ìa kū ío di a yā mame.

Tānanō gbarēna alēdenā
(Maa 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Kū Yesu bikū bara dire Gadara būsun, tānade gbēncn pla kenō bō miranc tē, ò sù ò dàale. Ò pāsī manamana, gbēke di fō à bōte gwero. ²⁹ Ò wiki lè ò pì: Bón ó vī kō oī, Luda Né? N su wé tawá la ari a goro gō kán yá? ³⁰ Alēde kpāsa zōkō kū kúñwo zā dire, óten pō ble. ³¹ Akū tāna pìnc kúte kè Yesunc ò pì: Tó n pèwá, ñ ó gbarē alēde kpāsa dire gūn. ³² Akū Yesu pìnc: À gé. Akū ò gómma ò gè alēdenō gūn. Akū alēde kpāsaa pìi wì kū bàao pínki, ò soro sīsīgororooa, ò sī sèben, akū ò gāga í gūn gwe. ³³ Akū alēdēdārinc bàa lè ò gè wēte gūn, ò yā pìnc bàabānc kū yā kū à tānadenc lēeo pínki. ³⁴ Akū wētedenc bōte ò gèc da Yesule í pínki. Kū ò a è, ò kúte kēnc kū à bōñc ñ būsun.

9

Kñncde werekānaa
(Maa 2:1-12, Luk 5:17-26)

¹ Yesu gè gó gūn, à èra à sèbe bikū à kà a be wētea. ² Akū gbēkenō mōnc kū kñncdeo wútena gyāresēbnc. Kū Yesu è ò a náani vī, akū à pì kñncde pìnc: Ma gbē, ñ laakari kpáte! N durunnanc kēmma. ³ Ludayādanneri kenō kú gwe, akū ò ò ñ nēsēc gūn ò pì: Gbē bire ten dōke kū Ludaome. ⁴ Yesu ñ laasun dō, akū à ñ lá à pì: Bóyāi àten laasun vāni lē á nēsēc gūnn? ⁵ Tó ma pì, a durunnanc kēa, ke tó ma pì à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? ⁶ Ma ò le de àgō dō kū Bisāsiri Né durunnanc kēmma iko vī zīte lame. Akū à pì kñncde pìnc: Ñ fute ñ n wútebō sé ñ tã be. ⁷ Akū à fute à tã be. ⁸ Kū pari è le, vīna ñ kū, ò Luda kū à iko bire taka kpà bisāsirinā tō bō.

Matiu sisinaa
(Maa 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu bō gwe, àten gēte, akū à gbē kū òdi pi Matiu è vutena a be'ogōsīkpen. À pìnc: Ñ mō ñ tēmai. Akū à fute à tēi. ¹⁰ Kū Yesu ten pō ble a bea, be'ogōsīrinc kū kifīrincn kú gwe dasi, óten pō ble kāao kū a ìbanc lēle. ¹¹ Kū Farisinc è le, akū ò a ìbanc là ò pì: Bóyāi à dikiri ten pō ble kú be'ogōsīrinc kú kifīrincnc? ¹² Kū Yesu yā pìi mà à pì: Gbē kú à aafia vī bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. ¹³ À gé à laasun lē yā kú à kēna Luda yān bire mīia ò pì: Kō wēndagwanaan má yei, adì ke sa'onaañlo. Mádi su gbē mananc sīsīro, sé kifīrinc.

Léyīnaa
(Maa 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Akū Yahaya Da'itēkeri ìbanc sù ò Yesu là ò pì: À kè dera ókōnc kú Farisinc odì lē yī, akū n ìbanc ò yī sōroo? ¹⁵ Akū Yesu yā lēkōañc à pì: Nōseri gbēncn ñ pōsira ke goro kú à kú kúñwo nōcē gūn yā? Oī, ama a goro ñ su kú onì nōseri pì bo ñ tē, gbasa ò lē yī sà. ¹⁶ Gbēke di uta zī nambata na kú pōle dufuoro, zaakū a dufu ñ sōkūn à kēkōre, uta zī fōna ñ kara. ¹⁷ Òdi sēwē dufu ká tūru zī gūñlo. Tó ò kè le, tūru ñ pūtāme, wē pì ñ kōte, tūru ñ wīwi. Oī, òdi sēwē dufu ká tūru dufu gūmmē, onigō mana ñ pínki.

Nēncpare vuna kū nōgbē kú à ò nà Yesu utaaa
(Maa 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Goro kú Yesu ten yā birenc onñc, gbānade ke sù à kúte a are à pì: Ma nēncgbē gà tera dí. Ñ mō ñ ò naa, anigō kú wēndiio. ¹⁹ Akū Yesu fute à tēi kú a ìbanc.

²⁰ Nōgbē ke kú gwe, aru di bōtea à kà wēc kuri awēepla. À sù à ò nà Yesu uta lēa a kpe kpa. ²¹ Zaakū à pì: Bee tó ma ò nà a utaa dé, mani werekōa. ²² Yesu lite à a è, akū à pì: Ñ n laakari kpáte, nōgbē! Ma náani kú n kè mé à n werekōa. Gwe gōnc nōgbē pì werekōa.

²³ Kū Yesu kà gbānade pì bea, à è óten kute pé, pari kīni dō. ²⁴ Akū Yesu pì: À á zīda gá. Né pì dí garo, àten i ome. Akū óten a lalandi ke. ²⁵ Kū ò pè gbēncn ò bōte bàai, akū Yesu gè kpén, à né pìi kú a òa, akū à fute. ²⁶ Akū yā pì baaruu dà būsuu pila pínki.

Vɪnanɔ werekɔanaa

²⁷ Kū Yesu bō gwe, vɪna gbɛnɔn planɔn tɛi kū wikio òten pi: N̄ ó wɛnda gwa, Dauda buri!
²⁸ Kū Yesu kà be, vɪna pɪnɔ nài, akū à n̄ lá à pi: Á ma náani ví kú mani f̄s mà yá pì keáre yá? Ò wèa ò pi: Leme, Dikiri. ²⁹ Akū à ɔ nà n̄ wéa à pi: Àḡs deáre lákū a ma náani kè nà. ³⁰ Akū n̄ wé gu è. Yesu kpàkɛnyĩ à pi: Àsun o gbêke maro. ³¹ Bee kú abireo ò ḡɛ ò a baaruu dàgula bùsuu pɪn pinki.

Nɛnɛnatɛnade werekɔanaa

³² Gɔɔ kú vɪnanɔ ten bɔte, ò sù Yesune kú tánade kú a néne natenaao. ³³ Kū Yesu tána pì gòa, akū à yá ò. Yá pì bō pari sare ò pi: Ódi yá bire taka e Isarailanɔ bùsun yāro. ³⁴ Akū Farisinɔ pi: Ádi tána gof̄ma kú tánanɔ kína gbánaome.

Yesu wɛndad̄sna gbɛnɔne

³⁵ Yesu ḡɛ wɛtenɔ kú lakutunɔ pínki, à yá dàrne n̄ aduakekpɛnɔ gūn, à kpata kú à bō Luda kínaa baaru nna kpàrne, à gyārenɔ wèrekɔa n̄ pínki kú gbānasaridenɔ n̄ pínki. ³⁶ Kū à pari è, akū ò kène wɛnda, zaakū ò kú bídin, ò likara lán sá kú ò dàri víronɔ bà. ³⁷ Akū Yesu pì a ibanɔne: Pókèna zók̄s, ama zikerinɔn dasiro. ³⁸ À wé ke Buradea de à zikerinɔ gbare ò a pónɔ kè.

10

Yesu z̄iri gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ ditɛnaa

(Maa 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu a iba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ sisi, akū à n̄ gba iko ò tánanɔ gof̄ma, ò gyārenɔ werekɔa kú gbānasaridenɔ n̄ pinki. ² Z̄iri gbɛnɔn kuri awɛɛpla pɪnɔ t̄nɔn dí: Gb̄é káaku Simɔ kú òdi pine Pita kú a dakūna Anduruo, Zebedi né Yamisi kú a dakūna Yuhanao, ³ Filipi, Batɔɔmiu, Tomasi, be'oḡsiri Matiu, Alafeu né Yamisi, Tadeu, ⁴ Simɔ Kokaride kú Yudasi Isikariɔti kú à bō a kpeo.

Yesu z̄irinɔ z̄inaa

(Maa 6:7-13, Luk 9:1-6)

⁵ Kū Yesu ten gbɛnɔn kuri awɛɛpla pɪnɔ z̄i, à piñne: Àsun gé buri pāndenɔ kínaaro. Àsun ḡɛ Samaria wɛtenɔ gūnlo. ⁶ À gé Isaraila kú ò sàte lán sá bānɔ kínaa. ⁷ À gé àḡs waazi ke àḡs géo à pi: Kpata kú à bō Luda kínaa kà kani! ⁸ À gyārenɔ werekɔa, à ḡnɔ vu bona gan, à kusunɔ werekɔa swáswa, à tánanɔ gof̄ma. Lákū a lè pókèkpanaa sari nà, à keñne pókésinaa sari. ⁹ Àsun ɔḡs da á bòkɔnlo. ¹⁰ Àsun bòkɔlokona séro ke uta plade ke kyate ke gòo, zaakū zikerii kà à a pòble le. ¹¹ Wɛte kú áni kán sinda pínki ke lakutu, à gb̄ɛ mana wete à kipaa, àḡs kú gwe ari à gé géo zéla. ¹² Tó a ḡɛ onn, à f̄ɔ nna kpámma. ¹³ Tó ondenɔ kà, á f̄ɔ nna ni ḡs̄ñne. Tó odi ká s̄sro, á f̄ɔ nna ni era à sukpaáwa. ¹⁴ Gu kú odi gbānake kpáái ke odi sá kpá á yairo, à bo on ke lakutu pìi gūn à lukutè warawara á gbánɔa. ¹⁵ Yāpuran maten oáre, yākpatekeḡɔɔ z̄i wétámmana kú Sòdɔmu kú Gómɔradenɔ ni le niḡs sána de wɛte pi denɔ pòla.

Ya kú ani Yesu ibanɔ le onnɛnaa

(Maa 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ Mateni á z̄i lán sánɔ bà lewannanɔ téme. Àḡs laakari ví lán mlènnɔ bà, àḡs de yākekerisaridenɔ ũ lán potènenɔ bà. ¹⁷ À laakari ke bisásirinɔ, zaakū oni á kùkù ò á na yākpatekerinɔne n̄ si, oni á gb̄ɛgb̄ɛ n̄ aduakekpɛnɔ gūn. ¹⁸ Oni gé kááo bùsu gb̄ɛ zók̄nɔ kú kɪnanɔ kínaa ma yāi. Ániḡs deñne ma sèedadenɔ ũ kú buri pāndenɔ. ¹⁹ Tó ò á kpámma, àsun yá kú áni o damu kero ke yá kú áni liñma. Z̄i kúa Luda mé ani yá kú áni o da á lén. ²⁰ Adi ke ák̄nɔ mé áni yá oro, á De Nini mé ani yá da á lén.

²¹ V̄ini kú dakūnanɔ ni k̄s kpámma ò de. Denɔ ni bo n̄ nénnɔ kpe. Nénnɔ ni bo n̄ denɔ kú n̄ danɔ kpe ò n̄ de. ²² Gb̄ɛ s̄inda pínki ni zāágu ma yāi, ama gb̄ɛ kú à zena gbāna ari a ḡɔɔ léa ni surabana le. ²³ Tó òten wé tááwa wɛte ken, à bàa lé à tá a pānden. Yāpuran maten oáre, áni gé Isarailanɔ bùsu wɛtenɔ gūn à láka pínkiro, Bisásiri Né ni ḡinake à su. ²⁴ Ibaa diḡs de a dannɛrilaro. Z̄irii diḡs de a dikirilaro. ²⁵ Tó iba a yādanneri lenaa lè ke tó z̄iri a dikiri lenaa lè, abirekū mò le. Tó ò tó kpà on bedene Belezɛbubu, tó kú a vāni de abirekūlan oni kpá a ondenɔne.

Zena kú Yesuo gbɛnɔ are

(Luk 12:2-9)

²⁶ Àsun v̄ina keñnero. Póke kun utena kú ani bo gupuraaro. Asiriya ke kun kú oni gí d̄siro. ²⁷ À yá kú maten oáre gusiran o gupuraa. À yá kú áten ma á sá gūn kpàka ke gānulea. ²⁸ Gb̄ɛ

kū òdi mè kakate, ama òdi f̄ ò nini d̄eron, àsun v̄ina keñnero. À v̄ina ke Ludane, kū ani f̄ ò nini kū m̄eoo kakate té gūn p̄inki. ²⁹ Òdi b̄antoro m̄en pla ȳia k̄ob̄o donloo? Ama ñ ke di léte z̄ite á De ȳad̄naa sariro. ³⁰ Bee á mik̄ano, à a lé d̄s. ³¹ Abire ȳai àsun v̄ina kero. Á bèere de b̄antoro dasinola.

³² Gb̄e kū à z̄e k̄umao gb̄eno are, mani ze k̄aao ma De kū à kú musu are. ³³ Gb̄e kū à ledi kp̄amai gb̄eno are s̄s, mani ledi kp̄ai ma De kū à kú musu are.

K̄ek̄k̄šana Yesu ȳai

(Luk 12:51-53, 14:26-27)

³⁴ Ásunḡo da ma su de gb̄eno ḡo nna kū k̄so andunia ḡunnlo. Mádi su de gb̄eno ḡo nna kū k̄so ȳainlo, sé futena kū k̄so. ³⁵ Ma sume, de ḡogb̄e bo a de kpe, n̄ogb̄e bo a da kpe, n̄oz̄are bo a z̄á da kpe. ³⁶ Gb̄e bedeno ni ḡo a ib̄eren̄o ú. ³⁷ Gb̄e kū à ye a de ke a dai demala dí ká àḡo de ma iba úro. Gb̄e kū à ye a n̄éḡogb̄e ke a n̄ogb̄ei demala dí ká àḡo de ma iba úro. ³⁸ Gb̄e kū adi a lib̄andurukpana sé àḡo téomairo, ade dí ká àḡo de ma iba úro. ³⁹ Gb̄e kū à a w̄endi k̄una, ade ni kurai. Gb̄e kū à gi a w̄endiii ma ȳai s̄s, ade niḡo w̄endi v̄i.

Láada ȳa

⁴⁰ Gb̄e kū à á sí ma sim̄e. Gb̄e kū à ma si s̄s, ade gb̄e kū à ma z̄i sim̄e. ⁴¹ Gb̄e kū à annabii si a annabike ȳai ni annabi láada le. Gb̄e kū à gb̄e mana si a manake ȳai ni gb̄e mana láada le. ⁴² Bee í ȳidan, gb̄e kū à né d̄ino doke gb̄a ma ibake ȳai, ȳapuran maten oáre, ade ni kura a láadairo.

11

Yahaya Da'itek̄eri z̄irin̄o

(Luk 7:18-35)

¹ Kú Yesu ȳa biren̄o dà a iba gb̄en̄on kuri aw̄eplan̄one à làka, à bò gwe, à ḡe waazi ke ñ w̄en̄en̄o ḡun, àten ȳa dañne.

² Zaa kp̄esiran Yahaya Kiri si ȳakenan̄o mà, akú à a iba ken̄o z̄i ³ ò a la, àkú mé à gb̄e kū ani su ú ȳa, ke òḡo w̄é d̄o gb̄e p̄andeime? ⁴ Akú Yesu w̄en̄ma à pi: Á gé ȳa kú áten ma áten e gb̄a Yahayane à pi, ⁵ v̄inan̄o ten gu e, er̄en̄o ten t̄aa o, kusun̄o ten werek̄o, s̄aton̄o ten ȳa ma, ḡen̄o ten vu, takasiden̄o ten baaru nna waazi ma. ⁶ Arubarikademe gb̄e kū àdi fu ma ȳaroo ú.

⁷ Kú Yaaya z̄irin̄o tà, Yesu Yahaya ȳa ò parine à pi: B̄ón a ge gwa gb̄arannan? K̄apa kú ía ten ȳiḡan ȳa? ⁸ B̄ón a ge gwa s̄aa? Gb̄e kū à p̄okasa z̄ane danan ȳa? P̄okasamanadarin̄o diḡo kú k̄inabeame. ⁹ B̄ón a ge gwa s̄aa? Annabiin̄o ȳa? Leme! Maten oáre, à de annabila se. ¹⁰ Zaakú Yahayan ò a ȳa k̄é Luda ȳan ò pi: Mani ma z̄iri gbare ñ á de à z̄é kek̄enne.

¹¹ Ȳapuran maten oáre, n̄ogb̄e né'inaa ḡun gb̄eke dí bo à k̄a Yahaya Da'itek̄eri úro. Bee kū abireo gb̄e kū à de gb̄e kp̄ede ú kpata kū à bò Luda k̄inaa ḡun deala. ¹² Zaa ḡoro kū Yahaya Da'itek̄erii n̄a waazikenanaa ari suna gb̄aa, òten k̄ode ke ò ḡe kpataa pin, akú k̄uḡbanaden̄o ten ḡen̄. ¹³ Musa kū annabin̄o p̄inki ḡinake ò a ȳa ò ari à ḡe pé Yahayaa. ¹⁴ Tó áni f̄ ò sí, Yahaya pi mé à Iliasi kū ò pi ani su ú. ¹⁵ Gb̄e kū à s̄a v̄i à ȳa pi ma.

¹⁶ B̄ón mani gb̄aragb̄en̄o lek̄s̄aoo? Ò de lán né kū ò kú ete ḡunn̄o bà òten lé zuk̄i ¹⁷ òten pi: O kut̄e p̄éare, ádi ú w̄aro, o w̄enda l̄e siáre, ádi s̄o d̄oro.

¹⁸ Zaakú Yahaya s̄u, adi burodi sóro, adi w̄e miro, akú ò pi tánademe. ¹⁹ Kú Bis̄asiri Né s̄u, ádi p̄ó ble, ádi í mí, akú ò pi: Guturu w̄emirime, be'oḡosirin̄o kú kifirin̄o gb̄enname! Ama òdi ònd̄o d̄s a ȳakenaame.

Yesu zukakana w̄ete ken̄o den̄o

(Luk 10:13-15)

²⁰ Akú Yesu f̄ute à zuka k̄a w̄ete kū à a daboyá paride k̄enn̄o gb̄en̄o, kú odi ñ n̄ese litero ȳai à pi: ²¹ Waiyoo K̄raziden̄o! Waiyoo Betesaidaden̄o! Tó ma daboyá kú ma k̄é á t̄en̄o k̄é Taya kú Sid̄o ȳa, de w̄etepiden̄o p̄okasan̄o dádañla, ò v̄ute tuburaa à ḡi k̄é n̄eselitena s̄eeda ú. ²² Maten oáre, ȳakpatek̄eḡoro z̄i á w̄etámm̄ana niḡo de Tayaden̄o kú Sid̄iden̄o p̄ola. ²³ Ák̄on̄o Kapenamuden̄o s̄s áni gb̄a à z̄s Ludaan ȳa? Oni ò z̄s̄ái ari gȳaw̄ann. Zaakú tó ò daboyá kú ma k̄éaren̄o k̄é S̄od̄omu ȳa, de à kun ari kú a gb̄arao. ²⁴ Maten oáre, ȳakpatek̄eḡoro z̄i á w̄etámm̄ana niḡo de S̄od̄omuden̄o p̄ola.

Kámmabona Yesu k̄inaa

(Luk 10:21-22)

²⁵ Z̄i k̄ua Yesu pi: Baa, musu kú z̄iteo Dikiri, ma n̄ s̄áabu k̄é, kú n̄ ȳa biren̄o úte ȳad̄sirin̄one kú ònd̄sirin̄o, akú n̄ boo kȳód̄srisarin̄one. ²⁶ Leme, Baa, zaakú n̄ p̄oyenȳinaame. ²⁷ Ma De p̄ó

sinda pínki nàmenε ma ɔ́. Gbēke Luda Né d̄ro, tó adi ke De Luda baasiro. Gbēke De Luda d̄ro, tó adi ke a Né kú gbē kú Né pi ye à a m̄ɔ́nenɔ baasiro.

²⁸ À m̄s ma k̄naa ák̄ɔnɔ kú á aso sena a kpasanɔ pínki, mani á gba zé à kámma bo. ²⁹ À ma gbángo sé à yá dada ma k̄naa, á laakari ni kpáte, zaakú má busε akús̄s ma n̄sε ȳida. ³⁰ Ma gbángo sena z̄'uro, ma aso tikisiro.

12

Kámmabogɔɔyá

(Maa 2:23-3:6, Luk 6:1-11)

¹ Gɔɔɔ birea Yesu ten p̄a buranɔla kámmabogɔɔɔ z̄i. Nà teni a ibanɔ de, akú ò p̄óblewε w̄oro, òten só. ² Kú Farisinɔ è le, akú ò pine: Ñ n ibanɔ gwa, òten yá kú òdi ke kámmabogɔɔɔ z̄iro ke. ³ Akú Yesu pīine: Adi kyó ke a è lákú Dauda k̄è nà kú a gb̄enɔ gɔɔɔ kú nà teni ñ deroo? ⁴ Á ḡé Luda ɔnn, àp̄ii kú a gb̄enɔ burodi kú ò k̄ate Ludanε sò, burodi kú ò a sona zé v̄iro, sé sa'orinɔ. ⁵ Kú sa'ori kú ò kú Luda ɔnn kámmabogɔɔɔ z̄inɔ òdi gɔɔɔ pi yá daro, akús̄s adi k̄é̄ne taari ɔro, ádi a kyó ke a è Luda yánloo? ⁶ Maten oáre: P̄ó kú à z̄sk̄s de Luda ɔnla kú la. ⁷ Tó á yá dík̄ina mì d̄s, kú k̄w̄endagwanaa má yei, adi ke sa'onaaanlo, de ádi taarisaridenɔ taari lero. ⁸ Zaakú Bisásiri Né mé à iko v̄i kámmabogɔɔɔa.

⁹ Kú Yesu bò gwe, akú à ḡé ñ aduakekpen. ¹⁰ Ḡs̄gb̄ε ke kú gwe, a ɔ do ibana. Gb̄ekenɔ ten zé wete ò yá di Yesua, akú ò a là ò pi: Gb̄ε werek̄ɔana kámmabogɔɔɔ z̄i zé v̄i yá? ¹¹ Akú à w̄er̄mma à pi: Tó á gb̄εke s̄a v̄i à zu w̄en kámmabogɔɔɔ z̄i, à ḡi ḡé à boii? ¹² Bisásiri de s̄ala z̄á. Abire yá̄i yámanakena kámmabogɔɔɔ z̄i zé v̄i. ¹³ Akú Yesu pi ḡs̄gb̄ε pīine: Ñ n ɔ pīi poro. Kú à p̄oro, akú à k̄e a gb̄en swáswa lán a do bà. ¹⁴ Akú Farisinɔ b̄òte ò ḡε ò yá ḡs̄ḡs̄ deran ò ke nà ò Yesu de.

Zikeri kú Luda s̄εε

¹⁵ Yesu d̄s, akú à ḡo gwe. Pari bò ò t̄ei, akú à ñ gȳarenɔ w̄erek̄ɔa ñ pínki, ¹⁶ à ḡin̄ne ò o gb̄ε kú à de a ũ. ¹⁷ Len Luda yá kú annabi Isaya òo k̄è le, à pi:

¹⁸ Ma zikeri kú ma s̄en dí,
ma yenȳide kú a yá di kámagu.
Mani ma Nini di a musu,
ani yāzede da burinɔne.

¹⁹ Ani lékpak̄ɔa kero, ani patar̄maro,
gb̄εke ni a zuka ma do batunlo.

²⁰ Ani k̄apa kú à kpana z̄én éro,
ani fitila w̄'ipakena dero,
ari à tó yāzede z̄i ble.

²¹ Buri s̄inda pínki t̄amaa niḡs̄ d̄ɔa.

Tanagona gb̄enɔa

(Maa 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Akú ò sù Yesunε kú t̄anade v̄ina kú a n̄ene natenaao. Yesu a w̄erek̄ɔa, àten yá o s̄à, àten gu e. ²³ Akú yá pīi bò gb̄enɔ sare ñ pínki ò pi: Dauda buri pīin díroo? ²⁴ Kú Farisinɔ mà, akú ò pi: Gb̄ε dík̄ina ni f̄s̄ à t̄ana gōr̄umaro sé kú t̄ananɔ k̄ina Belez̄ebubu gb̄anao. ²⁵ Yesu ñ laasun d̄s, akú à pi: Kpata kú a gb̄enɔ ibereε s̄ε kú k̄s̄o ni kakate. W̄εte ke ɔn kú a gb̄enɔ ibereε s̄ε kú k̄s̄o ni ḡs̄ bez̄i ũme. ²⁶ Tó Setan teni a z̄ida go gb̄enɔa, à ibereε s̄ε kú a z̄idaon gwe. A kpata ni gi ke derameε? ²⁷ Tó Belez̄ebubu gb̄anan madiḡs̄ t̄ananɔ goor̄uma s̄s, á gb̄enɔ di ñ go kú dí gb̄anaomeε? Len á z̄ida gb̄enɔ á éke bò le. ²⁸ Tó Luda Nini gb̄anan mat̄en t̄ana goor̄uma, áḡs̄ d̄s kú k̄ina kú Luda k̄aa sù à á lén gwe.

²⁹ Deran gb̄ε ni ke nà à ḡé ḡs̄sa gb̄ana kp̄én à a p̄ónɔ séteε? Séto à a ȳi ḡia, gbas̄a à a kp̄é wara. ³⁰ Gb̄ε kú à de ma gb̄ε ɔro bi ma ibereεme. Gb̄ε kú àten p̄ó kakara k̄umaoro ten f̄ák̄s̄ame. ³¹ Abire yá̄i maten oáre, Luda ni gb̄enɔ durunnanɔ k̄ē̄n̄ma kú a t̄s̄ v̄ani kú òdi s̄is̄inɔ pínki, ama ani gb̄ε kú à a Nini t̄s̄ v̄ani si k̄ero. ³² Tó gb̄ε Bisásiri Né t̄s̄ v̄ani bò, Luda ni k̄ē̄a, ama tó gb̄ε Luda Nini t̄s̄ v̄ani bò, ani ade k̄ē̄ andunia tera dík̄ina ḡunlo ke a kú àten su.

Gb̄ε d̄s̄na a yak̄enaana

(Luk 6:43-45)

³³ Tó lí mana, a né niḡs̄ maname. Tó lí v̄ani s̄s, a né niḡs̄ v̄animε. Zaakú l̄inen òdi lí d̄s̄a. ³⁴ Bisásiri pitikonɔ! Kú á v̄ani, à k̄è dera áni f̄s̄ à yá mana oo? Zaakú yá kú à sw̄èε p̄àn lé di o. ³⁵ Gb̄ε mana di a mana bo a mana kú à katena a ḡum̄m̄me. Gb̄ε v̄ani s̄s ádi a v̄ani bo a v̄ani kú à katena a ḡum̄m̄me. ³⁶ Maten oáre, yákpatekegɔɔɔ z̄i gb̄enɔ ni ñ fayasariyá kú ò ò baba Ludanε pínki. ³⁷ Zaakú yá kú n ò mé ani yá nna kp̄amma kes̄s̄ à yá danla.

Sèedagbekana Yesua
(Maa 8:11-12, Luk 11:29-32)

³⁸ Akū ludayādannerinɔ kū Farisi kenɔ pi Yesunɛ: Danneri, ó ye ñ sèeda ke ke ò e.
³⁹ Akū Yesu wèrma à pi: Gbàragbè vāni ludanaanikerisarinɔ mé òdi sèeda gbekama, ama mani sèeda ke keñero, sé annabi Inusa pɔ. ⁴⁰ Lákū Inusa kè kpò gbèntè gbere gūn nà fānantè kū gwāanio ari gɔɔ aakɔ, len Bisāsiri Né ni ke le ziten fānantè aakɔ gwāani aakɔ.
⁴¹ Yákpatekegɔɔ zī Ninevadenɔ ni fute ò yā da gbàragbèɔla, zaakū kú ò Inusa waaazi mà, ò ñ nèsee líte, akū gbè kú à zɔkɔ de Inusala kú la. ⁴² Yákpatekegɔɔ zī gènomidɔki kpa saraunia ni fute à yā da gbàragbèɔla, zaakū à bò zaa andunia léa à sù Sulemanu ɔndɔyā ma, akū gbè kú à de Sulemanula kú la sà.

Tāna erana a be zīa
(Luk 11:24-26)

⁴³ Tó ò tāna gò gbèa, adigɔ likara zɔ gukorin agɔ vuteki wete. Tó adi lero, ⁴⁴ akū àdi pi: Mani era mà tá ma be zīame. Tó à kà gwe, àdi le à da pā, à warana swáswa zéazea. ⁴⁵ Akū àdi gé à à tāna kú ñ pásí dealanɔ sète mèn suppla à su kúñwo òdi gé ò vuten. Leme ade gwena kpede vāni digɔ de a káakupɔla. Gó dokɔnɔ pi mé ani gbàragbè vāninɔ bikú sɔ.

Yesu danɛnɔ
(Maa 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Kū Yesu ten yā o gbèɔnɛ, akū a da kú a dakūnanɔ kà, ò zè bàai, ò ye ò yā o káao. ⁴⁷ Akū ò pìne: N da kú n dakūnanɔ zena bàai, ò ye ò yā o kúnwo. ⁴⁸ Akū à wèa à pi: Dín ma da úu? Dín ma dakūnanɔ úu? ⁴⁹ Akū à ɔ dɔ a ibanɔa à pi: Ma da kú ma dakūnanɔ dí. ⁵⁰ Zaakū gbè kú àdi ma De kú à kú musu pɔyenyīna ken ma dakūna kú ma dāreo kú ma dao ú.

13

Yalékšana kú pɔwefariio
(Maa 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Gɔɔ dokɔnɔ pi zī Yesu bò be à gèe à vùte sèbe léa. ² Ò kàkarai dasidasi, akū à gèe à vùte gó'iten, gbèɔnɔ gɔ sísīia ñ pinki. ³ Akū à yā lèkɔañne dasi à pi: Búbari ke mé à bò à gèe pɔwe fā. ⁴ Lákū áten fā nà, akū a kenɔ lète zé gūn, bānɔ sù ò blè. ⁵ A kenɔ lète gbè sàraa musu, gu kú à būsui ví zɔkɔro, akū ò bòte gɔnɔ, kú būsui gègete gwero yāi. ⁶ Kū ifāntè fùte, akū ò té kú ò gāga, kú ò zīni víro yāi. ⁷ A kenɔ lète lèe gūn, akū lèe fute à nàkaraiima. ⁸ A kenɔ sɔ ò lète zite mana gūn, ò fute ò né ì, a kenɔ wé basɔɔɔro, a kenɔ baaakɔkɔ, a kenɔ baraaakurikuri. ⁹ Gbè kú à sà ví, à yā pi ma.

¹⁰ Akū Yesu ibanɔ nàì, ò a là ò pi: Bóyāi nten yā oñne kú yalékšanaa? ¹¹ Akū à wèrma à pi: Luda á gbá zé à kpata kú à bò a kīnaa asirinɔ dɔ, ama adi ñ gba zéro. ¹² Zaakū gbè kú à pɔ vīn Luda ni karane ari agɔ dasi. Gbè kú à pɔke víro sɔ, bee a fiti kú à vīn Luda ni síame. ¹³ Abire yāin maten yā oñne kú yalékšanaa, de ò gu gwa pɔke'ena sari, òdi sà kpá yāmanaa sari, a dɔɔ dɔnaa sari.

¹⁴ Luda yā kú annabi Isaya òo kèrma à pi: onigɔ sá kpá yākemanaa sari, onigɔ gu gwa pɔke'ena sari.

¹⁵ Ò nèse víro de òsun ɔndɔ kuro yāi, ñ sà gbāna de òsun yā maro yāi, ñ wé kukurena de òsun gu ero yāi, zaakū ò ye ò are dɔma mà ñ gba aafiara.

¹⁶ Arubarikadenɔme á ú kú á wé ten gu e akúsɔ á sà ten yā ma. ¹⁷ Yāpuraan maten oáre, annabinɔ kú gbè mananɔn kun yā dasi, ò ye ò pɔ kú áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yā kú áten manɔ ma, odi maro.

¹⁸ Á pɔwefari yā mi dɔ sà. ¹⁹ Tó gbè kpata kú à bò Luda kīnaa yā mà akū adi dɔro, Setan di su à pɔ kú ò tɔ a swèe gūn pi síame. Pɔwe kú à lète zé gūn mìn gwe. ²⁰ Pɔwe kú à lète gbè sàraaa sɔ, abirekúme gbè kú à yā mà à si gɔnɔ kú pɔnnao ú. ²¹ Zaakū à zīni víro, àdi ke gɔɔ plaro. Tó yā'ummana a lè ke tó ò wé taa yā pi yāi, àdi fume gɔnɔ. ²² Pɔwe kú à lète lèe gūn de lán gbè kú à yā mà à si bà, ama andunia yā damukena kú yena aruzekèiio dí nakaraa, akū àdi gɔ áree sari. ²³ Pɔwe kú à lète zite mana gūn de lán gbè kú à yā pii mà à a dɔɔ dɔ bà. Àdi ke karana pɔ ú, ñ kenɔ basɔɔɔro, kenɔ baaakɔkɔ, kenɔ baraaakurikuri.

Yalékšana kú fɔnɔ

²⁴ Yesu yā pānde lèkɔañne à pi: Lákū kpata kú à bò Luda kīnaa de nān dí: Gbèke ése mana tɔ a bura. ²⁵ Gɔɔ kú òten i o, akū a ibereɛ sù à fɔnɔ wé fā ése pin, akū à gè zéla. ²⁶ Kú ése nòɔ si, áten pia, akū fɔnɔ pii bò gupuraa. ²⁷ Akū burade zikerinɔ sù ò pìne: Dikiri, pɔwe manan n tɔ

n buranloo? F5nɔ gɛɛ à bò máa? ²⁸ Akú à piínne: Iberɛ mé à abirekú kè. Akú zikerinɔ piínne: N' ye ò gé wotowoton yá? ²⁹ Akú à pi: Oi! Tó àten wotowoto, áni woto kú éseome. ³⁰ À tó ò fute leele ari p5kɛgɔɔ. Mani ò p5kɛrinɔne ò f5nɔ pi kɛ gia, ò à bàka yí té p5 ú, gbaso ò ése kè ò ká ma d5n.

Yalɛk5ana kú musadi wéo
(Maa 4:30-32, Luk 13:18-19)

³¹ Yesu yá pánde lɛk5aínne à pi: Kpata kú à bò Luda kínaa de lán musadi wé kú gbɛ sè à t5 a buraa bàme. ³² A wé kete de p5wɛnɔla pínki, ama tó à fùte, àdi ke z5k5 de dò pónɔla pínki. Àdi lí ke ari bānɔ di su ò didi a gāna.

Yalɛk5ana kú lùbeneɛo
(Luk 13:20-21)

³³ Yesu yá pánde lɛk5aínne à pi: Kpata kú à bò Luda kínaa de lán lùbene kú nɔgbɛ sè à ká flawa zaka lé aak5 gūn à yàkate pínki bà.

P5 kú à tò Yesu ya lɛk5aínne
(Maa 4:33-34)

³⁴ Yesu yá birenɔ ò gbɛnɔne kú yalɛk5anaao. Àdi yake oínne yalɛk5anaa sariro, ³⁵ de yá kú annabii ò ke yáí, zaakú à pi: Mani lé wɛ mà yalɛk5ana oínne, mani yá kú à utena zaa anduniakatena gɔɔ oínne.

F5nɔ ya bɔkɛtenaa

³⁶ Akú Yesu gbɛnɔ tò gwe à tà be. A ibanɔ nài ò pi: N' bura f5nɔ yá bɔkɛte kɛwɛɛ. ³⁷ Akú à piínne: P5wɛmanat5ri bi Bisāsiri Néme. ³⁸ Bura bi anduniame. P5wɛ mana bi kpata kú à bò Luda kínaa gbɛnɔme. F5nɔ bi Setan gbɛnɔme. ³⁹ Iberɛ kú à n' t5 bi Ibilissime. P5kɛna bi andunialakagɔɔme. P5kɛrinɔ bi malaikanɔme. ⁴⁰ Lákú òdi f5nɔ kè ò ká tén nà, len ani ke le andunialakagɔɔa. ⁴¹ Bisāsiri Né ni a malaikanɔ gbarɛ ò gbɛkɛkerinɔ kú yáwánikerinɔ bɔte a kpata gbɛnɔ té n' pínki, ⁴² ò n' ká té pásí gūn. Gwen oni 5ɔ dɔn ò ɔ di n' miia. ⁴³ Akú gbɛ mananɔ nig5 té ke lán ifántɛ bà kpata kú à bò n' De kínaa gūn. Gbɛ kú à sá ví à yá pi mà.

Yalɛk5ana kú aruzekɛo

⁴⁴ Kpata kú à bò Luda kínaa de lán aruzekɛ kú à utena zíte gūn bàme. Kú gbɛke bòa, à kèke à ute, akú pónna gūnn à tà à p5 kú à vīnɔ yia pínki, akú à zíte pii lù.

Yalɛk5ana kú gbɛ bèɛɛɛde

⁴⁵ Lákú kpata kú à bò Luda kínaa de nán dí ɔ. Lagatari mé àten òso mananɔ wɛte. ⁴⁶ Kú à òso ɔgɔde lé, akú à tà à p5 kú à vīnɔ yia pínki, akú à òsoo pii lù.

Yalɛk5ana kú táaru

⁴⁷ Lákú kpata kú à bò Luda kínaa de nán dí ɔ. Ò táaru kpà sèben, à kpò buri sīnda pínki kú. ⁴⁸ Kú à pà, ò gāte ò bikúo bara, akú ò vùte ò a mananɔ plèple ò ká tánkɔn, ò a vāninɔ k5te. ⁴⁹ Len anig5 de le andunialakagɔɔ. Malaikanɔ ni su gbɛ vāninɔ sɛte ò n' bo gbɛ mananɔ té, ⁵⁰ oni n' ká té pásí gūn. Gwen oni 5ɔ dɔn ò ɔ di n' miia. ⁵¹ Akú Yesu n' lá à pi: A yá birenɔ mi d5 sà pínki yá? Ò wɛa ò pi: Ee! ⁵² Akú à piínne: Tó yādanneri kpata kú à bò Luda kínaa yá dàda, anig5 de lán bede kú àdi p5 dufu kú a zīo bo a laasii gūn bàme.

Nazeradenɔ gina Yesui
(Maa 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Kú Yesu yá birenɔ lɛk5aínne à làka, à bò gwe, ⁵⁴ à gɛɛ a be wɛten, akú èe yá daaínne n' aduakɛpen. A yá bò n' sare ò pi: Mákpan g5gbɛ pi 5nd5 kú daboyá birenɔ lènn? ⁵⁵ Lí'ari nén díroo? A da t5n Mariamaroo? A dakúnanɔn Yamisi kú Yusufuo kú Simɔo kú Yudao úroo? ⁵⁶ A dàrenɔ kú kúoo laroo? A yá birenɔ lè máme pínkii? ⁵⁷ Akú ò gii. Yesu piínne: Annabii dig5 bèɛɛɛ sariro, sé a be wɛten kú a ɔnnwo. ⁵⁸ Àdi daboyá ke gwe dasiro, kú òteni a náani kero yáí.

14

Yahaya Da'itekɛri ganaa
(Maa 6:14-29, Luk 9:7-9)

¹ Gɔɔ kúà būsuu pi kína Herɔdu Yesu baaruu mà. ² Akú à pi a ibanɔne: Gbɛ pi bi Yahaya Da'itekɛriime. À vù bona gan. Abire yáin à gbána lè àten daboyānɔ ke. ³ Zaakú Herɔdu Yahaya kú yá, à mɔò kàa, à a dà kpɛsiran a vīni Filipi nanɔ Herɔdia yáí. ⁴ Zaakú Yahaya dig5

pine: N Herodia kūna no ū zé vīro. ⁵ Herodu ye à a de, ama àten vīna ke gbēnɔne, zaakū ò a annabike si.

⁶ Herodu igɔɔ lāa kɔkɔ zī Herodia nénokpare ū wà gbē kú ò sù gwenɔne, akú à kè Herodune nna manamana. ⁷ Akú à lé sè à pi: Ma la dà kú mani n gba pɔ kú n a wé kèma pinki. ⁸ Akú a da yā kàkanè à pi: N ma gba Yahaya Da'itekerii mi dana tiree gūn la tera. ⁹ Akú kina pɔ yāka, ama kú à la dà nibɔno wára yāin à pi ò kpáa. ¹⁰ Akú à gbē zī ò Yahaya mi zò kpésiran. ¹¹ Kú ò sù kú a miio dana tiree gūn, ò kpà né piia, akú à gèe a dane. ¹² Akú Yahaya ibanɔ sù ò a gèe sè ò vī, akú ò gèe ò ò Yesune.

Yesu pɔblekpana gɔgbē gbēnɔn dūbu sɔɔronɔa
(Maa 6:30-44, Luk 9:10-17, Yuh 6:1-15)

¹³ Kú Yesu yā pii mà, akú a gè gó'ite gūn, àten gé gusare de àgɔ kú ado. Kú gbēnɔ mà, ò bò wēte kú wēte dasi ò pète gèe. ¹⁴ Kú Yesu bò gó gūn, à gbēnɔ è dasidasi, akú ò kène wēnda, akú à n gyārenɔ gbà aafia. ¹⁵ Kú ɔkosi kè, a ibanɔ nài ò pi: Gu dīkina bi sēntepɔtume, akú sɔ gu ten si. N gbēnɔ gbare ò tá lakutuno gūn, ò pɔble wete ò lú. ¹⁶ Akú Yesu wérma à pi: Adi ke tilasi ò táro. À pɔ kpámma ò ble. ¹⁷ Akú ò pine: Burodi mèn sɔɔro kú kpò mèn plaon ó vī la. ¹⁸ Yesu piinne: Á mɔomene la. ¹⁹ Á ò gbē pinɔne ò vute sèea, akú à burodi mèn sɔɔro kú kpò mèn pla piio sè, à a wé sè musu, à arubarikaa dàn. Akú à burodii pii lilikɔre à kpà a ibanɔa, ò kpàatete gbēnɔne. ²⁰ Ò pɔ blè ò kà n pinki. Akú ò a kpára kú ò gɔnɔ sète tãnko mèn kuri awēepla pà. ²¹ Gɔgbē kú ò pɔ blèno kà gbēnɔn dūbu sɔɔro taka, nɔgbēnɔ kú néno baasi.

Yesu táa'ona sèbela
(Maa 6:45-56, Yuh 6:16-25)

²² Yesu gā nà a ibanɔa gɔnɔ ò gè gó'iten, ò done are gena sèbee bara dire ari àgɔ pari gbare. ²³ N gbarenaa gbèra, à didi sīsī musu à adua ke ado. Gu ten si, à kú gwe ado. ²⁴ Gó'ite pii kà zà kú í léao, akú í teni góro pi yīpayīpa kú zàgá'ia kàkariyī yāi. ²⁵ Gudɔo Yesu gèe n kīnaa, àten táa o íla. ²⁶ Kú ò a è àten táa o íla, akú swèe kèngu ò pi: Gyāwāndeme! Ò wiki lè kú vīnao, ²⁷ akú Yesu piinne gɔnɔ: Á á laakari kpáte, makúme! Ásun tó vīna á kúro. ²⁸ Akú Pita pine: Dikiri, tó mɔkɔmme, n tó mà táa o íla mà su n kīnaa. ²⁹ Akú Yesu pi: N mɔ! Akú Pita bò gó gūn, àten táa o íla, àten gé a kīnaa. ³⁰ Kú à è ía ten káka, akú vīna a kú. Àten vlē, akú à wiki lè ò pi: Dikiri, n ma sura ba. ³¹ Gwe gɔnɔ Yesu ò bò à a kú, akú à pine: Ludanaanikīnade! Býāi n sikaa kèe? ³² Kú ò gè gó gūn, ía zè. ³³ Akú gbē kú ò kú gó gūnnɔ donyī kène ò pi: Luda Néme n ū yápura.

Yesu gyārenɔ werekšana zaa Genesareti

³⁴ Kú ò bikú bara, ò kà Genesareti būsun. ³⁵ Gwedenɔ Yesu dɔ, akú ò a baaruu dàgula būsuu pìn gu sīnda pinki, akú ò mɔne kú gyārenɔ n pinki. ³⁶ Ò wé kèa de ò na bee a uta léa. Akú gbē kú ò ò nàano wèrekša n pinki.

15

Futeokaraya
(Maa 7:1-13)

¹ Farisino kú luyadanneri kenɔ bò Yurusalemu ò sù Yesu kīnaa, akú ò a là ò pi: ² Býāi n ibanɔ digɔ ó dizino futeokarayā kūnaroò? Òdi ò pípi gbasà ò pɔ blero. ³ Akú Yesu wérma à pi: Býāin adi pà kpá Luda yāditenanɔa de àgɔ a futeokarayā kūnaa? ⁴ Zaakú Luda pi, à á de kú á dao bèere dɔ. À pi dɔ, gbē kú à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ⁵ Ákɔnɔ sɔ adi pi, tó gbē pi a de ke a dane, pɔ kú á vī à n kpe tao gɔ Luda pɔ ū, ⁶ àton a de kpe taoro. Lemé adi Luda yā ke pā le, de àgɔ á futeokarayā kūna yāi. ⁷ Á manafikidenɔ! Isaya annabikéyā ò á yā musu swáswa à pi:

⁸ Buri bire di bèere limene kú léome,
n swè dɔmaro.

⁹ Òdigɔ donyī kemene pāme,
bisāsiri yāzekpaten òdi dañne.

Yā kú àdi tó ò gɔ gbasī
(Maa 7:14-23)

¹⁰ Akú Yesu pari sisiai à pi: Á sá kpá à yā ma. ¹¹ Adi ke pɔ kú àdi gē lén mé àdi tó gbē gɔ gbāsīro. Yā kú àdi bo lén mé àdi tó gbē gɔ gbasī. ¹² Akú a ibanɔ nài ò pi: N dɔ kú Farisino yā pii mà à n zɔ n swèearoo? ¹³ Yesu wérma à pi: Pɔ kú ma De kú à kú musu dí tɔro oni wuteme. ¹⁴ Á n tó gwe. Vīna don'aredenome! Tó vīnaa gò kūna vīnaane, n pla n pinki ni zu wèemme. ¹⁵ Pita pine: N yā pi bokɔwewere. ¹⁶ Akú Yesu pi: Á laasun kpé yida se yá? ¹⁷ Á dɔ kú pɔ kú à gè

lén di tá gberen gbasa a bo mè gūnloo? ¹⁸Yā kū àdi bo lén s̄ àdi bo sw̄ɛɛ gūmme. Àkū mé àdi tó gb̄ɛ ḡs gb̄ásí. ¹⁹Zaakū zaa sw̄ɛɛ gūnn laasun v̄áni di bon: Gb̄ɛdenaa, zinakɛnaa, p̄ap̄akɛnaa, kp̄ání'ona, ɛketona kú gb̄ɛs̄s̄naa. ²⁰Yā bireno mé àdi tó gb̄ɛ ḡs gb̄ásí. P̄óblena ɔpipisari di tó gb̄ɛ ḡs gb̄ásíro.

Nɔgb̄ɛ z̄it̄ w̄ɛkɛnaa
(Maa 7:24-30)

²¹Akū Yesu b̄ò gwe, à ḡɛ Taya kú Sid̄o b̄usun. ²²Kanaa nɔgb̄ɛ ke kú b̄usuu pin, à s̄ù à wiki l̄ea à p̄i: Dikiri, Dauda Buri, ñ ma w̄ɛnda gwa. T̄ana ten w̄é tá ma n̄nɔkp̄area manamana. ²³Akū Yesu dí wearo. A ìban̄o n̄ai, ò w̄é k̄ea ò p̄i: Ñ p̄é nɔgb̄ɛ pii, zaakū àdiḡs̄ t̄éwái kú wikiome. ²⁴Yesu w̄ér̄ma à p̄i: Isarailano s̄atena l̄án s̄ano b̄am̄e. Ñ k̄inaan Luda ma z̄in ado. ²⁵Akū nɔgb̄ɛ pii s̄ù à donyí k̄ɛne à p̄i: Dikiri, ñ kp̄amai. ²⁶Yesu pin̄e: À mana ò n̄eno p̄oble sé ò zu gb̄ɛdan̄o nero. ²⁷Akū nɔgb̄ɛ pii p̄i: Ȳapurame Dikiri! Ama bee gb̄ɛdan̄o di p̄oble b̄uru kú ò l̄ete ñ dikiri teburuu z̄iten̄o s̄ɛɛ. ²⁸Akū Yesu w̄ea à p̄i: Nɔgb̄ɛ, ñ ma náani v̄i z̄ók̄s̄. À k̄enne l̄ákū ñ yei ná. Akū a n̄nɔkp̄are pii afaia l̄è ḡoro b̄irea ḡóno.

Yesu gȳaren̄o w̄erek̄anaa

²⁹Yesu b̄ò gwe à ḡɛ àten do Galili s̄ɛɛɛi, akū à bikù à v̄ute s̄s̄fia. ³⁰Ò s̄une kú ereno kú v̄inan̄o kú k̄n̄oden̄o kú s̄ato kp̄aturukun̄o kú gȳare p̄anden̄o dasidasi. Ò ñ k̄ate a are, akū à ñ w̄erek̄a. ³¹Kú gb̄ɛno è s̄ato kp̄aturukun̄o ten ȳa o, k̄n̄oden̄o ten ḡs sw̄aswa, ereno ten t̄aa o, v̄inan̄o ten gu e, ȳa pii b̄ò ñ sare, akū ò Isarailano Luda s̄áabu kp̄a.

Yesu p̄s̄blekp̄ana gb̄ɛno n̄ d̄ubu siik̄ona
(Maa 8:1-10)

³²Yesu a ìban̄o sisiai à p̄ir̄ne: Gb̄ɛ d̄ino k̄emene w̄ɛnda, zaakū ò ḡinak̄e ò kú k̄umao ḡoro aak̄s̄, akū ò p̄s̄ke v̄i ò blero. Má ye mà ñ ḡbare kú n̄aoro, de gu s̄un lim̄ma z̄enlo ȳai. ³³Akū a ìban̄o a là ò p̄i: M̄akpan òni p̄oble len s̄entep̄oro tu la, à pari dí taka k̄aa? ³⁴Akū Yesu ñ lá à p̄i: Burodi m̄en ugban̄o à v̄i? Ò p̄i: M̄en supplame kú kp̄o kete ken̄o. ³⁵Akū à p̄i pari vute z̄ite. ³⁶Akū à burodi m̄en suppla pin̄o s̄è kú kp̄ono, à s̄áabu k̄e, akū à lilik̄ore à kp̄a a ìban̄o, ò kp̄a gb̄ɛno. ³⁷Gb̄ɛ s̄inda p̄inki p̄ó bl̄è ò k̄a. Ò a kp̄ara kú à ḡono s̄ete ari t̄anko m̄en suppla p̄a. ³⁸Ḡogb̄ɛ kú ò p̄ó bl̄èno k̄a gb̄ɛno d̄ubu siik̄s̄, nɔgb̄ɛno kú n̄eno baasi. ³⁹Kú Yesu gb̄ɛno gb̄are, akū à ḡé ḡó'ite ḡun, à ḡɛ Magad̄a b̄usun.

16

Farisino manafiki
(Maa 8:11-21, Luk 12:54-56)

¹Farisino kú Sadusino s̄u Yesu k̄inaa de ò a ȳs̄ ò gwa, akū ò a gb̄eka à s̄eeda ke k̄ér̄ne kú Luda gb̄anao ò e. ²Akū Yesu w̄ér̄ma à p̄i: Tó ifant̄ɛ ḡé kp̄n̄ adì pi, ludambe ni k̄ék̄sa, zaakū à t̄era kú. ³Tó k̄onk̄ome adì pi, legū ni ma gb̄ara, zaakū ludambe de t̄ɛ ḡɛneḡɛne. Á ludambe w̄é d̄ók̄ne, ama ádi f̄s̄ à ḡoro dik̄ina s̄eeda d̄oro. ⁴Gb̄aragb̄e v̄ani ludanaanikerisarin̄o mé òdi s̄eedaa gb̄ekama, ama mani s̄eeda ke k̄ér̄nero, sé Inusa p̄ó. Akū à ñ tó gwe à tà.

⁵Kú a ìban̄o bikù bara gwe, burodi z̄ana ȳa s̄ángu. ⁶Akū Yesu pin̄e: Àḡs̄ à z̄ida k̄una d̄s̄! À laakari ke Farisino kú Sadusino l̄uben̄ɛɛi. ⁷Akū òten pik̄one: Kú òdi burodi séro ȳain à ò le. ⁸Yesu d̄óm̄ma, akū à ñ lá à p̄i: Ludanaanik̄anaden̄o, b̄óȳain àten pik̄one kú á burodi v̄iro ȳaim̄e? ⁹Ari tera adì d̄oro? Burodi m̄en s̄oro kú ma kp̄a gb̄ɛno d̄ubu s̄oron̄o ȳa dí d̄águroo? Á s̄ete t̄anko m̄en uḡbam̄e? ¹⁰Burodi m̄en suppla kú ma kp̄a gb̄ɛno d̄ubu siik̄on̄o s̄s̄, à s̄ete t̄anko m̄en uḡbam̄e? ¹¹B̄óȳain adì d̄s̄ kú burodi ȳan m̄adi ōáreroro? À laakari ke Farisino kú Sadusino l̄uben̄ɛɛi! ¹²Akū ò d̄s̄ s̄a adì ke l̄uben̄ɛɛn àten on̄ne ò laakari keiro, Farisino kú Sadusino ȳadannenaame.

Pita Yesu Arumasihuk̄ena onaa
(Maa 8:27-33, Luk 9:18-22)

¹³Kú Yesu k̄a Sizaria Filipi b̄usun, akū à a ìban̄o là à p̄i: D̄in gb̄ɛno ten pi Bis̄asiri Né de a ùu? ¹⁴Ò w̄ea ò p̄i: Gb̄eken̄o di pi Yahaya Da'it̄ekeriime, gb̄eken̄o di pi Iliasu, gb̄eken̄o di pi d̄o Ilimia ke annabi ȳano dokeme ñ ù. ¹⁵Yesu p̄i: Ák̄no s̄s̄, d̄in adì pi má de a ùu? ¹⁶Sim̄o Pita w̄ea à p̄i: Arumasihume ñ ù, Luda W̄ɛndide Né. ¹⁷Akū Yesu pin̄e: Arubarikademe ñ ù, Inusa né Sim̄o! Zaakū adì ke bis̄asiri mé à ȳa bire d̄annero, ma De kú à kú musume. ¹⁸Maten onne: Pitame ñ ù, gb̄esi pin̄o mani ma s̄osi k̄ate, gȳaw̄an gb̄ana ni z̄l̄ blearo. ¹⁹Mani kpata kú à b̄ò

Luda kína ma ònèno kpámma. Pó kú n yí zíte yína musu. Pó kú n pòro zíte porona musu. ²⁰ Akú Yesu a ibanò sá ñíne de òsun o gbèkene kú Arumasihun a turo.

Yesu a ga kú a vunaao ya'ona
(Maa 8:31-38, Luk 9:22-26)

²¹ Zaa goro kúda Yesu teni a Yurusalemu gena bokote a ibanone à pi, séde à wétamma le manamana gbè zókòno kú sa'orikino kú ludayadannerino oi, oni a de, a goro aakòde zì ani vu. ²² Akú Pita gèe káao kpado, àten gíne à pi: Kai Dikiri! Abirekú ni n lero! ²³ Akú Yesu lite à pi Pitane: Ñ gomene gwe Setan! Ñ ye ñ zé zòmeneme. N laasun bi Luda pónlo, bisásiri póme.

²⁴ Akú Yesu pi a ibanone: Tó gbè ye à ke ma iba ú, séde à gí a zída wèndiii, à a lígbándurukpana sé à téomai. ²⁵ Gbè kú à ye àgò a wèndi kúna ni kurai. Gbè kú à gi a wèndiii ma yá sò, ade mé anigò wèndi ví. ²⁶ Tó gbè gò à andunia ví pinki, tó à kúra a wèndiii, bó àreen ani lee? Bón gbè ni le à a wèndi lilin keoo? ²⁷ Zaakú Bisásiri Né ni era à su a De gakuri gún kú a malaikano, ani fina bo baadine a yakenaaa.

²⁸ Yápuran maten oáre, gbèkeno kú gu dín oni garo ari ò Bisásiri Né e, àten su kína ú.

17

Yesu linaa
(Maa 8:34-9:13, Luk 9:23-36)

¹ Goro suddo gbera Yesu Pita kú Yamisio kú a dakúna Yuhanao sète à gèe kúriwo kpi leia ñtène. ² Akú à li ñ wára. A ãn ten té ke lán ifántè bà, a pòkasanò gò pú táitai lán legúpinaa bà. ³ Akú Musa kú Iliasuo bò ò súmma, òten yá o kú Yesuo. ⁴ Akú Pita pi Yesune: Dikiri, à mana kú ó kú la. Tó ñ yei, mani kuta do mèn aakò, n pó mèn do, Musa pó mèn do, Iliasu pó mèn do. ⁵ Goro kú àten yá o, ludambe luku tékenaa dàníla, akú ò kòtoo mà a gún à pi: Akúme ma Né mèn do légelege yenyide ú, a yá di kámagu. À a yá ma. ⁶ Kú a lbaa pino kòtoo pii mà, vīna ñ kú manamana, ò wùte ñ gbera. ⁷ Akú Yesu nányi, à o nàmma à pi: À fute, àsun vīna kero. ⁸ Kú ò wé sè musu, odi gbèke ero, sé Yesu ado.

⁹ Kú òten kipa kpi piia, Yesu diteñe à pi: Àsun wégupu kú a è yá o gbèke maro ari Bisásiri Né vu bona gan. ¹⁰ Akú a ibanò a là ò pi: Bóyáin ludayadannerino di pi Iliasu mé ani su káakuu? ¹¹ Akú à wèmma à pi: Iliasu ni su yápurame, ani yá sinda pinki keke a gbèn. ¹² Ama maten oáre, Iliasu sù kò, akú odi a dōro, akú ò ñ poyeinaa kène. Len ò wé tá Bisásiri Néa le do. ¹³ Akú a ibanò dš kú Yahaya Da'itekeri à téa.

Yesu nэгgbè tánade werekšanaa
(Maa 9:14-29, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kú ò kà pari gún, gōgbè ke sù à kùte Yesune ¹⁵ à pi: Dikiri, ñ ma né wènda gwa, zaakú gasindademe. Àdi wari ke manamana, àdigò létè tén ke ín baala'i. ¹⁶ Ma su káao n ibanone, odi fò ò a wèrekšaro. ¹⁷ Akú Yesu pi: Gbàragbè yakana ludanaanikerisarinò! Manigò kú káao ari bōremee? Manigò mena káao ari bōremee? À mōmene kú né pìio la. ¹⁸ Yesu gi tñane, akú à gò né piia, à wèrekša gwe gšno.

¹⁹ Abire gbera Yesu ibanò nài ñtène, ò a là ò pi: À kè dera ódi fò o pé tana piia à bōroo? ²⁰ À wèmma à pi: Kú á Luda náani ví zókšoro yáime. Yápuran maten oáre: Tó á Luda náani ví fiti lán efò wé bà, áni o kpi dikinane à go la à gé zaa, ani ke le. Yake ni á furo. ²¹ Tãna dí taka dí sí boro, sé kú aduakenaao kú léyinaao.

Yesu era à a ga kú a vunaao ya'ona
(Maa 9:30-32, Luk 9:43-45)

²² Goro kú à kú kú a ibanò lele Galili, à pìrine: Oni Bisásiri Né nañne ñ oi, ²³ oni a de, a goro aakòde zì ani vu. Akú ñ po yàka manamana.

Luda on ogò finabonaa

²⁴ Kú ò kà Kapenamú, Luda on ogòsirino sù ò Pita là ò pi: Á dannerii di Luda on ogò kpároo? ²⁵ Pita wèmma à pi: Àdi kpá. Kú Pita ten gè be, Yesu gñake à pine gšno: Simò, dínnon andunia dí kínano di be'ogò ke ete'ogò símmaa? Ñ nénon yá ke gbè pāndenome? N yá pii è deraa? ²⁶ Pita pi: Gbè pāndenome. Yesu pine: Tó leme, ñ néno bàka kunlo. ²⁷ Ama de ó yá sún úmamaro yáí, ñ gé ñ daburu da sèbe gún. Kpò kú ñni kú káaku, ñ a lé wé, ñni ogò le a gún. Ñ abirekú sé ñ kpámma, makú kú mokšnwo pó ú.

18

Tena Yesui lán né bà

(Maa 9:33-48, Luk 9:46-48, 15:3-7)

¹ Zi kúa Yesu ibano sù ò a là ò pi: Dí mé à deńla kpata kú à bò Luda kinaa gbẽno tée? ² Akú Yesu né fiti ke sisi à a zè ñ are ³ à pi: Yápuran maten oáre, tó ádi nese lite a gõ lán né fiti bano, áni gẽ kpata kú à bò Luda kinaa gũno. ⁴ Gbẽ kú à a zida bũsa à gõ lán né fiti dikina bà, ade mé à deńla kpata kú à bò Luda kinaa gbẽno gũn. ⁵ Gbẽ kú à né bire taka si ma ibake yai, makũme à ma si.

Ya kũ ádi tó ò sate

⁶ Tó gbẽ tó né kú à ma náani ví dikinano do sate, anigõ sána adene ò wísilõgbẽ gbẽntẽ do a wakale ò a zu sèbe lòkoton. ⁷ Waiyoo andunia, kũ yá kũ ádi tó ò sate kú a gũn yai. Séde yá kũ ádi tó ò sate gõ kun, ama waiyoo gbẽ kú sate na yá pii bò a kinaa. ⁸ Tó n ɔ ke n gbá mé ádi tó ñ sate, ñ zõ ñ zũkũna. À sãnanne ñ gẽ wëndii gũn kú ɔ kusuo ke ere ù de n gõ ɔ mèn pla ke gbá mèn pla víla ò n zu té kú ádi garo gũn. ⁹ Tó n wé mé ádi tó ñ sate, ñ bo ñ zũkũna. À sãnanne ñ gẽ wëndii gũn kú wé doo de n gõ wé mèn pla víla ò n zu té gũn gyáwãnn.

Yalẽkõana kũ sá sate naao

¹⁰⁻¹¹ À laakari ke dokena kú né dikinano dooi, zaakũ maten oáre, ñ malaikanon kú musu, ò kú kõ wén kú ma De kú à kú gweo baala'i. ¹² Áten da deramee? Tó gbẽ sã ví mèn basõro, tó a do sate, ani a mèn basõro donsari tó sísigerẽe gwe, à gẽ à a sá kú à sate pi weteroo? ¹³ Yápuran maten oáre, tó à bõa, a pɔ nigõ nnaa de a mèn basõro donsari kú odi sateronla. ¹⁴ Len á De kú à kú musu ye né dínɔ doke sate sɔro le.

Sũrukena kũ kõo

¹⁵ Tó n gbẽdake taari kè, ñ gé ñ a le ndo, ñ yá pi bone gupuraa. Tó à n yá mà, n n gbẽ pii mile blè. ¹⁶ Tó ádi n yá ma sɔro, ñ gbẽ mèn doke gbẽnon pla sé ñ namma, de à yá pi sí sèedade gbẽnon pla ke aakõ musu. ¹⁷ Tó à gi ñ yá mai, ñ yá pi o sasi gbẽnonne. Tó à gi à sasi gbẽ pion yá mai do, ñ a dite kifiri ke gbẽ zítũ ù.

¹⁸ Yápuran maten oáre, pɔ kú a yí zíte yina musu, pɔ kú a pòro zíte porona musu. ¹⁹ Maten oáre do, tó á gbẽnon plano lé kè dokõno zíte la, yá kú a a wé kè ma De kú à kú musua pínki, ani kéáre. ²⁰ Zaakũ gu kú gbẽnon pla ke gbẽnon aakõno kõ kákaran kú ma tso, má kú ñ té.

²¹ Abire gbera Pita sù à Yesu là à pi: Dikiri, gèn ugban mà sũru ke kú ma gbẽ kú ádigõ taari kemeneoo? Gèn supplan yá? ²² Yesu wèa à pi: Maten onne, adi ke gèn supplanlo, gèn suppla leu baaakõ akurime.

²³ Abire yai kpata kú à bò Luda kinaa de lán dí bà. Kina ke mé à ye à a ɔgõ yá gõgõ kú a ibano. ²⁴ Kú à nà ɔgõ pi yáa, akú ò sũne kú gbẽ kú à a fina sena miliõ wáa kuriio. ²⁵ Kú à ɔgõ ví à fina pi boro, akú a dikiri pi ò a yia kú a nanɔ kú a néno kú pɔ kú à vĩno pínki gbaso ò a kè. ²⁶ Akú ibaa pii wùte a dikiri are, à kúte kène à pi: Ñ mena ke kũmao, mani n fina bonne pínki. ²⁷ Akú a dikiri a wenda gwá a a gbàre, à fina pi tõe. ²⁸ Kú ibaa pii bò dé, à dàkare kú a iba dake kú a fina do a andurufu ɔgõ mèn basõroo. Akú à a kú, àten ɔ tɔ a kòtooa à pi: Ñ ma fina bomene. ²⁹ A gbẽdake pii wùte a are, à kúte kène à pi: Ñ menamene, mani n fina bonne. ³⁰ Ama adi wero. À tò ò a dà kpèsiran ari à a fina bone. ³¹ Kú a iba kparano è le, ñ pɔ yàka manamana, akú ò gèe ò yá kú à kèe pii gbá ñ dikiriine pínki. ³² Akú dikiri pi a sisi à pi: Iba pásii! Ma n fina tònne pínki, kú n kúte kèmene yai. ³³ Lákũ ma sũru kè kũnwò na, de n sũru kè kú n gbẽdakeo le se. ³⁴ A dikiri pi pɔ fè, à tò ò a dà kpèsiran, ɔgõ wé taa ari à gẽ à fina pi boo pínki. ³⁵ Akú Yesu era à pi: Tó á baadi di sũru ke kú a gbẽdakeo kú neseo mèn doru, len ma De kú à kú musu ni kéáre le se.

19

Yigidena ya

(Maa 10:1-12)

¹ Kú Yesu yá bireno ò à làka, à bò Galili, à gèe Yudea bũsu kpadò Yoda bara. ² Pari téi, akú à ñ gyanò wèrekõarĩma gwe. ³ Farisi kenõ sù ò a yõ ò gwa, akú ò a là ò pi: Gõgbè zé ví à yigi de yá sinda pínki yáin yá? ⁴ À wèmma à pi: Kú Luda ñ kè gõgbè kú nɔgbèo ù zaa káaku, ádi a kyó ke a mårõo? ⁵ Luda pi, abire yáin gõgbè ni a de kú a dao tó, ò nakõa kú a nanɔ, ñ gbẽnon pla ni gõ mè do ù. ⁶ Ò kun pla doru, sé do. Abire yai gbẽ kú Luda ñ nákanõ, bisásiri sún ñ kèkõaro. ⁷ Akú Farisino a là ò pi: Bóyái Musa dite gõgbè yigidetakada kpá a nanɔ à a gbareoo? ⁸ Yesu wèmma à pi: Á sãbãna yáin Musa á gbá zé à a nɔno gbare, ama à de le zaa káakuro. ⁹ Maten oáre, gbẽ kú à yigii dè kú a nanɔ, tó ádi ke à gõpose kènlo, tó à nɔ pande sè, ade zina kèn gwe.

¹⁰ Akū a ibanɔ pìne: Tó len gɔgbɛ yá de le kú a nanɔ, à mana ò nɔ séro. ¹¹ Akū Yesu pìne: Adi ke gɔgbɛ sɪnda pínki mé ani yá pì fɔro, sé gbɛ kú Luda n gbá a zénɔ. ¹² Zaakú gbɛkeno ò nɔ séro, kú ò n í le yá, gbɛkeno digɔ kun le kú ò n fɛrɛ ke yá, gbɛkeno n zida kú le kpata kú à bò Luda kɪnaa yá. Gbɛ kú ani yá pì fɔ à fɔ.

Arubarikadana nɛngu
(Maa 10:13-16, Luk 18:15-17)

¹³ Òdi su Yesu kú nɛnɔ de à ɔ naɪma à adua keɪne, akú a ibanɔ gɪrɪne. ¹⁴ Akú Yesu pì: À tó nɛnɔ mɔ ma kɪnaa. Àsun gɪrɪnero, zaakú n takanɔ pómɛ kpata kú à bò Luda kɪnaa ũ. ¹⁵ Kú à ɔ nanaɪma, akú à bò gwe.

Aruzekede
(Maa 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Akú gɔgbɛ ke sù Yesu kɪnaa, à a là à pì: Danneri, bó manan mani ke mà wɛndi kú àdi lákaro lee? ¹⁷ À wèa à pì: À kè dera nteni ma la manakena yáii? Luda ado mé à mana. Tó n ye n gɛ wɛndii pii gún, ñgɔ a yáditenanɔ kúna. ¹⁸ Akú à a là à pì: A kpatemɛ? Akú Yesu pì: Ñsun gbɛ dero, ñsun zina kero, ñsun kpáni oro, ñsun yá di n gbɛdakearo, ¹⁹ ñgɔ bèrɛ lí n de kú n daoone, ñgɔ ye n gbɛdakei lán n zida wɛndii bà. ²⁰ Kefenna pii pìne: Má yá bireno kúna pínki. A kpate mé à gómene do? ²¹ Yesu pìne: Tó n ye ñgɔ papana, n gɛ n n póno yía pínki, n a ɔgo kpá takasidenɔa, n mɔ n témai, ñigɔ aruzeke ví ludambe. ²² Kú kefenna pì yá pii mà, à tà kú posirao, kú à aruzekeno ví dasi yá.

²³ Akú Yesu pì a ibanɔne: Yápuran maten oáre, à zɪ'ú aruzekedene à gɛ kpata kú à bò Luda kɪnaa gún. ²⁴ Maten oáre do, lakumi gɛna porɔwɛn araga de aruzekede gɛna kpata kú à bò Luda kɪnaa gúnla. ²⁵ Kú a ibanɔ yá pii mà, akú à bò n sare manamana ò pì: Tó lɛme, dí mé ani fɔ à surabana lee? ²⁶ Akú Yesu n gwá tii, à pìne: Bisásiri ni fɔro. Luda kɪnaa bee pɔ sɪnda pínki ò sí ke.

²⁷ Akú Pita wèa à pì: O pɔ sɪnda pínki tò o tenyí. Bó mé ani gɔwɛre saa? ²⁸ Yesu pìne: Yápuran maten oáre: Tó Bisásiri Né vùte a kiblegba gakuridea andunia dufu gún, ákɔnɔ kú à témainɔ áni vute kiblegba mèn kuri awɛɛplanɔa, àgɔ yá gɔgɔ Isaraila buri mèn kuri awɛɛplanɔne. ²⁹ Gbɛ kú à a bɛ ke a vɪninɔ tò ke a dakúnanɔ ke a de ke a da ke a nɛnɔ ke a buranɔ ma yá, ade ní era à abire taka le leu basɔro, akúsɔ ani wɛndi kú àdi lákaro lee. ³⁰ Ama gbɛ káakunɔ nigɔ gbɛ kpedeno ũ dasi, gbɛ kpedeno nigɔ gbɛ káakunɔ ũ dasi.

20

Yalɛkɔana kú zamalingakerinɔ

¹ Lákú kpata kú à bò Luda kɪnaa de nán dí: Ɔmbede ke mé à bò kɔnkɔkɔnkɔ, à gɛɛ zamalingakerinɔ wete ò zɪ keare a bura. ² N yá kɔ sè à fina boíne andurufu ɔgo mèn dodo. Akú à n gbáre a bura. ³ À bò do mɔ kɛndo, akú à gbɛ pændeno lè ete gún katena pã. ⁴ À pìne: Ákɔnɔ sɔ, à gé à zɪ ke ma bura, mani fina boáre a zéa. ⁵ Akú ò gɛɛ. À èra à bò do ifántɛ midangura, akú à èra à bò ifántɛ ura kipana, à ò gbɛ pændenɔne le do. ⁶ Kú à bò ɔkɔsi, à gbɛ pændeno lè katena, akú à n lá à pì: Bóyá a katena la pã zaa kɔnkɔ? ⁷ Ò wèa ò pì: Kú òdi zɪ dawerero yáime. À pìne: Á gé à zɪ ke ma bura se. ⁸ Ifántɛ gɛna kpénn burade pii pì a zamalingakerinɔ gbɛ zɔkɔne: N zamalingakerinɔ sísi n fina boíne. N naa gbɛ kpedenɔa ari à gé mù de gbɛ káakunɔa. ⁹ Akú ɔkɔsidenɔ sù, ò andurufu ɔgo lè mèn dodo. ¹⁰ Kú gbɛ káakunɔ sù, òten da n ɔgo nigɔ de gbɛ kpedeno pólame, akú andurufu ɔgo mèn don ò lè n pínki. ¹¹ Kú ò n ɔgo si, akú ò léfɔtɔ kà bede pii ¹² ò pì: Awa don gbɛ kpedeno zɪ kè, akú n n ké sára kú ókɔn kú ò zɪ zɔkɔ kè ifántɛ gbána gúnwoo yá? ¹³ Akú à wè n gbɛ do pii à pì: Ma gbɛ, mádi n blero. O kɔ yá mà andurufu ɔgo mèn do musunloo? ¹⁴ N n pɔ sí n tá. Má ye mà kpá gbɛ kpede díkɪnaa lán n pɔ bàme. ¹⁵ Má zé ví mà ke kú ma ɔgo lákú má yei nàroo? Nten wé boboi kú mà gbɛke ví yáin yá? ¹⁶ Len gbɛ kpedeno nigɔ gbɛ káakunɔ ũ le, gbɛ káakunɔ nigɔ gbɛ kpedeno ũ.

Yesu era à a ga kú a vunaa ya'onaa
(Maa 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Gɔro kú Yesu ten gé Yurusalemu, à a iba gbɛnon kuri awɛɛplanɔ sɛte ndona, à yá òrɪne zén à pì: ¹⁸ Òten gé Yurusalemume. Gwen oni Bisásiri Né kpá sa'orikɔna kú ludayadannerinɔ, oni yá daala à ga, ¹⁹ oni a kpá buri pãnde gbɛnɔa. Oni a fobo, oni a gbɛ kú fláao, oni a pá lía ò a de, a gɔro aakɔde zɪ ani vu.

Yamisi kú Yuhanao wékenaa
(Maa 10:35-45)

²⁰ Akú Zebedi néno da sù Yesu kínaa kú a néno. À ye à wé kea, akú à kùtene. ²¹ Akú à à là à pi: Bón n̄ yeii? À wèa à pi: N̄ tó ma né gbēn̄on pla dín̄o vute kúnwo n̄ kpata, gbē do n̄ oplai, gbē do ɔzei. ²² Akú Yesu pi né pin̄one: Á yá kú áteni a wé kema d̄oro. Toko'i kú mani mi, áni f̄i à mi yá? Ò wèa ò pi: Óni f̄i. ²³ Yesu piñne: Toko'i kú mani mi, áni mi fá, ama vutena ma oplai ke ma ɔzei bi ma yánlo. Gbē kú ma De k̄ek̄eñnen̄o p̄ome. ²⁴ Kú a iba gbēn̄on kuri kparano yá pii mà, n̄ p̄o f̄e v̄l̄ni kú dakunaoo pii. ²⁵ Akú Yesu n̄ kákara à piñne: Á d̄s̄ kú buri p̄ande kínan̄o di gbána ble n̄ gbēn̄o, gbánaden̄o s̄s̄ òdi iko m̄óñne, ²⁶ ama à de le á kínaaro. Á té gbē kú à ye à ḡs̄ gbē z̄sk̄s̄ ũ, sé ade ke á z̄l̄ri ũ. ²⁷ Leme d̄o gbē kú à ye à ḡs̄ gbē káaku ũ, sé ade ke á z̄s̄ ũ. ²⁸ Zaakú Bisásiri Né dí su de ò z̄i kenero, à sù de à z̄i k̄eñneme, à a z̄ida w̄endi kpá de à gbēno bo dasi yá.

V̄ina barakerino werek̄s̄anaa
(Maa 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁹ Gor̄o kú òten bo Yeriko, pari té Yesu. ³⁰ V̄ina gbēn̄on plan̄o vutena zé léa, ò mà Yesu mé àten ḡete, akú òten lé gbána zu ò pi: Dikiri, Dauda Buri, n̄ ò w̄enda gwa! ³¹ Ò ḡinne ò pi ò ȳite, akú ò lé gbána zunaa k̄ara òten pi: Dikiri, Dauda Buri, n̄ ò w̄enda gwa! ³² Akú Yesu z̄e à n̄ sísi, à n̄ lá à pi: Bón á ye mà k̄eáre? ³³ Ò wèa ò pi: Dikiri, ó ye ó wé gu eme. ³⁴ Yesu n̄ w̄enda gwá, à ɔ nà n̄ w̄éa. Gwe ḡõno n̄ wé gu è, akú ò t̄ei.

21

Gbanakekpana Yesu i Yurusalemu
(Maa 11:1-26, Luk 19:28-48, Yuh 12:12-22)

¹ Kú ò kà k̄ani kú Yurusalemuo, ò kà Betefage lakutu kú à kú Kùkpe s̄is̄iger̄e, akú Yesu a iba z̄i gbēn̄on pla ² à piñne: Á gé lakutu kú à kát̄e á are dire ḡun. Tó a ḡe ḡõno, áni zaaki e kú a néo b̄ad̄na gwe. À poro à suomene. ³ Tó ò á lá ò pi, à k̄e deraa, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ Á k̄e le de yá kú annabii ò ke yáime à pi:

⁵ Á o Zaīs̄den̄one
n̄ kína mé àten su n̄ kínaa.
À buse à di zaakine b̄oro kpe.

⁶ Ibaa pin̄o ḡe ò k̄e lán Yesu òñne nà. ⁷ Ò sù kú zaaki piio kú a néo, ò n̄ utano kp̄ater̄ma, akú Yesu dia. ⁸ Gbēno teni n̄ utano kp̄ate z̄en dasidasi, gb̄ekeno ten lá z̄s̄, òten kp̄ate z̄en d̄o. ⁹ Gbē kú ò té areno kú gbē kú ò té kpeno ten wiki lé òten pi:

N̄ gbána ke, Dauda buri!
Arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri t̄so ũ!
Ò gbánake kpái ari ludambe.

¹⁰ Kú Yesu ḡe Yurusalemu, w̄ete lòko, gbē s̄inda pinki ten pi: Dín gbē bire ũu? ¹¹ Pari pi: Annabi Yesume. À bò Nazera, Galili b̄usun.

Yesu kunna Luda onn
(Maa 11:15-19, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Yesu ḡe Luda onn, à p̄e lagayarin̄o kú lagalurin̄o à n̄ bóte n̄ pinki. A ɔḡolinkerino teburuno kú pot̄eneyarin̄o gb̄ano ȳl̄pa à k̄oteñne. ¹³ Á piñne: Ò k̄e Luda yān, ma kp̄e niḡs̄ de aduakekpe ũ, akú a k̄e gb̄eblerin̄o tò ũ.

¹⁴ V̄inan̄o kú er̄eno sù a kínaa Luda onn gwe, akú à n̄ w̄erek̄sa. ¹⁵ Kú sa'orikin̄o kú ludayadannerino yābonsare kú àten ken̄o è, akús̄ ò mà néno ten wiki d̄oa Luda onn òten pi, n̄ gbána ke, Dauda Buri, akú n̄ p̄o f̄e. ¹⁶ Ò pine: N̄ mà lákú òten o nà yá? Yesu w̄emma à pi: Leme! Kú Luda dà né fitin̄one kú n̄ekp̄ant̄eno ò a sáabu kpá, ádi a kyó ke a m̄aroo? ¹⁷ Akú à bò w̄ete pin à n̄ tón, à ḡe à i Betani.

Yesu kaka lí kanaa
(Maa 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Kú gu d̄o k̄onk̄onk̄o, à èra àten su w̄eten, akú nà teni a de. ¹⁹ Á kaka lí è zé léa, akú à n̄ai adi p̄oke learo, sé a lán̄o. Akú à pi lí piñne: Ìni né i ziki doro. Gwe ḡõno lí pii kori k̄e à ḡa. ²⁰ Kú a iban̄o è, akú à bò n̄ sare ò pi: Á k̄e dera kaka lí pii kori k̄e le ḡõnḡõno? ²¹ Yesu w̄emma à pi: Yápuran maten oáre, tó á Luda náani v̄i s̄ikaa sari, adi ke kaka lí pi yān áni ke adoro. Tó a ò kpi díne à fute à a z̄ida sé à zu s̄eben, ani ke le. ²² Tó á Luda náani v̄i, yá kú a a wé k̄ea aduak̄enaa ḡun pinki, áni le.

Yesu gbekana a ikooi
(Maa 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu gɛ̀ Luda ɔ̀nn, àtɛn yá dańne. Akú sa'orikinɔ̀ kú gbɛ̀ zɔ̀kɔ̀nɔ̀ sù ò a là ò pì: Iko kpaten nten yá dínɔ̀ keoo? Dí mé à n gba ikoo pii? ²⁴ Akú Yesu wèrma à pì: Makú sɔ̀, yá mèn don mani gbekaáwa. Tó a òmɛne, mani iko kú maten yá dínɔ̀ keo oáre. ²⁵ Dí ikoon Yahaya gbɛ̀nɔ̀ da'ite kèoo? À bò Luda kínaan yáa, ke bisásiri kínaame? Akú ò yá gɔ̀gɔ̀ ò pì: Tó o pì Luda kínaame, ani ó la, b́yáin ódi Yahaya yá síroo. ²⁶ Tó o pì bisásiri kínaame sɔ̀, ó gbɛ̀nɔ̀ v́na ví, zaakú gbɛ̀ śnda pínki Yahaya annabike sí. ²⁷ Akú ò wè Yesua ò pì: Ó d́ro. Akú Yesu píńne: Eħɛ makú se, mani iko kú maten yá dínɔ̀ keo oáreɔ̀.

Né̄gɔ̀gbɛ̀ gbɛ̀nɔ̀n planɔ̀

²⁸ Akú Yesu pì: Gbɛ̀ke né̄gɔ̀gbɛ̀nɔ̀n v́i gbɛ̀nɔ̀n pla. Akú à pì Worune: N̄ gɛ̀ ò źi ke bura gbára. ²⁹ Woru pì: Mani géro. Akú à a nè̄sɛɛ̀ líte źa à gɛ̀ɛ. ³⁰ Mare pii gɛ̀ɛ à pì Sabine le dɔ̀. Sabi pì: Tò. Akú adi géro. ³¹ A è deraa? Gbɛ̀nɔ̀n pla pínɔ̀ gún, ní dí mé à a de pɔ̀yeinaa kɛɛ? Ó pì: Worume. Akú Yesu píńne: Yápuran maten oáre, be'ɔ̀gɔ̀sirinɔ̀ kú karuanɔ̀ ni gɛ̀ kpata kú à bò Luda kínaa gún á á. ³² Zaakú Yahaya sù, à zé súsú m̀áre, ádi a yá síro. Be'ɔ̀gɔ̀sirinɔ̀ kú karuanɔ̀ mé ò a yá sí. Bee kú abirekú enaaó ádi á nè̄sɛ líte źa a a yá síro.

Geepi líkpe arukerinɔ̀
(Maa 12:1-12, Luk 20:9-18)

³³ Á yá pánde ma dɔ̀. Burade ke mé à kun, à geepi líkpe bà à karaa líkai, à wèe yɔ̀ a gún geepi'ifèkí ũ à búdákpágbaa dɔ̀. Akú à bú pii ná arukerinɔ̀ne ní ɔ̀i, akú à fùte kú táo. ³⁴ Kú geepizɔ̀gɔ̀rɔ̀ ká, akú à a źirinɔ̀ źi arukerii pínɔ̀a, de ò a geepi né sí. ³⁵ Akú arukerii pínɔ̀ a źirinɔ̀ kúkú, ò ní gbɛ̀ do gbɛ̀, ò ní gbɛ̀ do dè, ò ní gbɛ̀ do pàpa kú gbɛ̀ɛo ò a dè. ³⁶ Akú à èra à źiri pándenɔ̀ źírma, ní dasi de gbɛ̀ káakunola, akú ò kèńne le dɔ̀. ³⁷ Kpɛkpe à a né źírma à pì: Oni ma né yá da. ³⁸ Kú arukerii pínɔ̀ né pii è, ò pikɔ̀ne: Túbibleriin dí. Á tó ò a de, a túbí ni gɔ̀ ó pó ũ. ³⁹ Akú ò a kú ò bò káao bura gún, ò a dè. ⁴⁰ Tò! Tó burade pii sù, b́on ani ke arukerii pínɔ̀neɛ? ⁴¹ Ó wèa ò pì: Ani gbɛ̀ pásí pínɔ̀ dede pásípási, ani bura pì na arukeri pánde kú oni a baka kpáa a gɔ̀ɔ̀anɔ̀ne ní ɔ̀i. ⁴² Akú Yesu píńne: Ádi Luda yá dí kyó keroo?

Gbè kú kpéborinɔ̀ pà kpàì
mé à gɔ̀ kpé kusuru gbè mide ũ.
Dikiri mé à abirekú kè
akú à kèwɛɛɛ yábonsarɛ ũ.

⁴³⁻⁴⁴ Abire yáì maten oáre: Luda ni á bo kpata kú à bò a kínaa gún, ani gbɛ̀ kú oni a baka kpáanɔ̀ kán.

⁴⁵ Kú sa'orikinɔ̀ kú Farisinɔ̀ Yesu yálekɔ̀anaa pínɔ̀ mà, ò dɔ̀ kú ní yán àten o. ⁴⁶ Akú ò zé wète ò a kú, ama ò v́na kè parine, kú ò a díte annabi ũ yáì.

22

Nɔ̀sɛ pɔ̀nnakɛnaa
(Luk 14:15-24)

¹ Yesu èra à yá lèkɔ̀ańne à pì: ² Lákú kpata kú à bò Luda kínaa de nán dí dɔ̀. Kína ke mé àten nɔ̀sɛ pɔ̀nna ke a néne, ³ akú à a źirinɔ̀ źi ò o gbɛ̀ kú à ní sisi ò ḿp pɔ̀ blenɔ̀ne ò ḿp, ama ò ye ò suru. ⁴ Akú à èra à źiri pándenɔ̀ źi à píńne: À gé à o gbɛ̀ kú ma ní sísinɔ̀ne ma sorumii mà, ma zúsano kú pókáde m̀ekpanano dè ma kèke kò. Ó ḿp nɔ̀sɛpòblekia. ⁵ Akú odi laakari dɔ̀ yá piiaro, ní baadi gɛ̀ a bokote kè. Gbèkeno gɛ̀ɛ ní bura, gbèkeno gɛ̀ɛ laga tá. ⁶ Gbɛ̀ kparano źirri pínɔ̀ kúkú, ò wé'i dańma, ò ní dede. ⁷ Akú kína pì pɔ̀ fɛ̀, à a sozano gbàre, ò gɛ̀ ò gbɛ̀derii pínɔ̀ dèdè, akú ò té sɔ̀ ní wèta. ⁸ Akú kína pii pì a źirinɔ̀ne: Nɔ̀sɛpòble mà, ama gbɛ̀ kú ma ní sísinɔ̀ dí kó síoro. ⁹ Á gé zérankpakɔ̀ano gún, à gbɛ̀ kú a lè śnda pínki sisi nɔ̀sɛpòblea. ¹⁰ Akú źirri pínɔ̀ fùte ò gɛ̀ zéno gún, ò gbɛ̀ kú ò ní léno kákara, gbɛ̀ v́aninɔ̀ kú gbɛ̀ manano ní pinki. Len nɔ̀sɛ pɔ̀nnakerinɔ̀ gu pà le.

¹¹ Kú kína pii gɛ̀ à pɔ̀nnakerii pínɔ̀ gwa, à gɔ̀gbɛ̀ ke è gwe, à nɔ̀sɛ pɔ̀nna uta danaro, ¹² akú à pìne: Ma gbɛ̀, à kè dera n gɛ̀ la nɔ̀sɛ pɔ̀nna uta danaa sarii? Akú à yítana kítkiti. ¹³ Akú kína pì a dogarinɔ̀ne: À a ɔ̀nɔ̀ yí kú a gbánɔ̀, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ɔ̀ dɔ̀n ò ɔ̀ dí ní m̀ia. ¹⁴ Zaakú gbɛ̀ kú Luda ní sísinɔ̀n dasi, ama gbɛ̀ kú à ní sɛnon dasiro.

Be'ɔ̀gɔ̀kpana Sizaa yá
(Maa 12:13-17, Luk 20:20-26)

¹⁵ Abire gberan Farisinɔ̀ bò ò gɛ̀ ò yá gɔ̀gɔ̀ lákú oni ke nà ò Yesu kú a yá'onaa gún. ¹⁶ Akú ò ní ibanɔ̀ źla kú Herɔ̀du gbɛ̀nɔ̀ ò pì: Danneri, ó dɔ̀ kú gbɛ̀ yápurademɛ n ũ. Ndi Luda zé dańne súsú, ndi gbɛ̀ wé gwaro, ndi gbɛ̀ gwena gwaro. ¹⁷ Lákú n è nà ò owere. Á zé v́i ò be'ɔ̀gɔ̀ kpá Sizaa yá, ke à zé víro? ¹⁸ Yesu ní nè̄sɛ v́ani d́rma, akú à pì: Manafikideno! B́yáì áteni ma yɔ̀

à gwaa? ¹⁹ À ɔ̄gɔ̄ kù òdi bɛ'ɔ̄gɔ̄ kpáoo mɔ̄mɛnɛ. Akù ò ɔ̄gɔ̄ pì do kpáa. ²⁰ Akù à n'í lá à pì: Dí mì wánzán dí kù a tsoo? ²¹ Ò wèa ò pì: Siza pómɛ. Akù à piáne: Èhɛ à p'ɔ̄ kù à de Siza p'ɔ̄ ù kpá Siza, à p'ɔ̄ kù à de Luda p'ɔ̄ ù kpá Luda. ²² Kù ò yá pìi mà, à b'ò n' sare, akù ò tà ò a tò gwe.

Gɛ̄nɔ̄ vuna yá
(Maa 12:18-27, Luk 20:27-40)

²³ Gɔ̄rɔ̄ dokɔ̄nɔ̄ pì zì Sadusi kù òdi pì gɛ̄nɔ̄ dì ga à vuronɔ̄ sù Yesu kinaa., akù ò a gbèka ò pì: ²⁴ Danneri, Musa òwɛrɛ tó g'ɔ̄gbɛ̄ gá n'ɛ'isari, a dakúna a v'ini gyaano sé de à n'ɛ' buri dato a v'inine. ²⁵ T'ɔ̄. Dedokɔ̄nɔ̄denɔ̄n kù ó té yá gbɛ̄nɔ̄n suppla. Woru nɔ̄ sɛ, akù à gá à nɔ̄ p'ii tò n'ɛ'isari, akù gyaano g'ɔ̄ Sabine. ²⁶ À kɛ Sabine le dɔ̄ kù Biso ari à g'ɛɛ p'ɛ n' suppladea. ²⁷ N' pinki gberan nɔ̄ p'ii gá se. ²⁸ T'ɔ̄! Gɛ̄nɔ̄ vuna gɔ̄rɔ̄ zì n' gbɛ̄nɔ̄n suppla p'ino té dí mé anig'ɔ̄ nɔ̄ pì v'ii? Zaakù n' pinki ò a d'ɔ̄ nɔ̄ ù. ²⁹ Akù Yesu w'ɛ̀mma à pì: A sáte á Luda takada kù a gbánao d'naa sari yá. ³⁰ Tó gɛ̄nɔ̄ vù, ò nɔ̄ séro, ò zà kero, onig'ɔ̄ kun lán malaikanɔ̄n kun ná ludambɛme. ³¹ Gɛ̄nɔ̄ vuna yá musu ádi yá kù Luda òáre kyó keroo? À pì ³² akáame Ibrahim kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ù. Luda dì kɛ gɛ̄nɔ̄ Luda úro, gbɛ̄ b'ɛnɛnɔ̄ Ludame. ³³ Kù gbɛ̄nɔ̄ yá p'ii mà, a yádannɛnaa b'ò n' sare.

Dokayá kù à deñla
(Maa 12:28-34, Luk 10:25-28)

³⁴ Kù Farisinɔ̄ mà Yesu Sadusinɔ̄ fù, ò k'ɔ̄ kákara. ³⁵ Akù n' dokad'rinɔ̄ do a y'ɔ̄ à gwa, à a là à pì: ³⁶ Danneri, dokayá kpatɛ mé à de a kparanɔ̄laa? ³⁷ Yesu wèa à pì: Ng'ɔ̄ ye Dikiri n' Ludai kù n'ɛɛ mèn doo kù n' ninio pinki kù n' laasunnwo pinki. ³⁸ Dokayá kù à b'ɛɛrɛ v'í de a kparanɔ̄lan gwe. ³⁹ A plade kù à b'òk'ɔ̄aon dí: Ng'ɔ̄ ye n' gbɛ̄dakei lán n' z'ida w'ɛ̀ndii bà. ⁴⁰ Musa doka pinki kù annabinɔ̄ yáoo lokona dokayá mèn pla d'ínɔ̄ame.

Arumasihu buri yá
(Maa 12:35-37, Luk 20:41-44)

⁴¹ Lákù Farisinɔ̄ kakarana ná, Yesu n' lá à pì: ⁴² A è dera Arumasihu yá musuu? Dí burin a úu? Ò wèa ò pì: Dauda burimɛ. ⁴³ Akù Yesu piáne: À kɛ dera Luda Nini didi Daudaa, akù Dauda Arumasihu sisi Dikirii? À pì, ⁴⁴ Dikiri pì ma dikirinɛ à vute a ɔ̄plai ari àg'ɔ̄ à ibɛrɛnɔ̄ kátɛnɛ a gbá gbáru. ⁴⁵ Kù Dauda pine Dikiri, à kɛ dera anig'ɔ̄ de a buri ù dɔɔ? ⁴⁶ Gb'ɛke dí f'ɔ̄ à w'ɛaro. Zaa gɔ̄rɔ̄ birea gb'ɛke dí sù à yáke laa doroo.

23

Ludayádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄ manafiki
(Maa 12:38-39, Luk 11:43, 46, 20:45-46)

¹ Abire g'ɛra Yesu yá ò gbɛ̄nɔ̄nɛ kù a ibano ² à pì: Ludayádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄ mé ò g'ɔ̄ Musa g'ɛnɛ ù. ³ Abire yá à yá kù òdi oárenɔ̄ kɛ pinki àg'ɔ̄ kúna. Ama àsun n' yákɛna kero, zaakù òdi yá kù òdi o kero. ⁴ Òdi aso tikisi yiyí ò di gbɛ̄nɔ̄nɛ n' gán akúš'ɔ̄ bee ɔ̄nɛ do òdig'ɔ̄ ye ò káiro. ⁵ Òdi n' yá s'inda pinki kɛ de gbɛ̄nɔ̄ n' é yáime. Len òdi Luda yá ezɛba gb'ɛnt'ɛ da le, òdi b'usubusu gbána da n' p'ókasanɔ̄. ⁶ Òdig'ɔ̄ ye ò vute p'onna p'óble vuteki mananɔ̄n kù aduakekpe vuteki mananɔ̄. ⁷ Òdig'ɔ̄ ye òg'ɔ̄ f'ɔ̄ kpákpar'uma etɛnɔ̄, òg'ɔ̄ n' s'isi Rabi. ⁸ Àsun tó ò á s'isi Rabio, zaakù á pinki v'ininɔ̄ kù dakunanɔ̄mɛ á ù, á Danneri mèn dome. ⁹ Àsun gb'ɛke s'isi á de z'ite laro, zaakù á De mèn dome, àkù mé à kù musu. ¹⁰ Àsun tó ò á s'isi Arɛdero, zaakù á Arɛde mèn dome, àkù mé à Arumasihu ù. ¹¹ Á z'irin gb'ɛ z'ɔ̄k'ɔ̄ ù á té. ¹² Gb'ɛ kù àdi a z'ida kara, Luda ni a busa. Gb'ɛ kù àdi a z'ida busa, Luda ni a kara.

Yesu kpákɛna ludayádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄
(Luk 11:37-42, 44, 52)

¹³ Waiyoo ák'ɔ̄nɔ̄ yádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄! Manafikidenɔ̄! Adì kpata kù à b'ò Luda k'inaa zé tata gbɛ̄nɔ̄nɛ. Adì g'ɛ a gúnlo, akúš'ɔ̄ adì we gb'ɛ kù ò ye ò g'ɛ a gúnno g'ɛn sero.

¹⁴ Waiyoo ák'ɔ̄nɔ̄ yádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄! Manafikidenɔ̄! Adì adua gbána kɛ de gbɛ̄nɔ̄ á e yá, akù adì gyaano k'pɛ s'ímma. Abire yá á w'ɛtámma nig'ɔ̄ p'ásí de gb'ɛ s'inda pinki p'óla.

¹⁵ Waiyoo ák'ɔ̄nɔ̄ yádannerinɔ̄ kù Farisinɔ̄! Manafikidenɔ̄! Adì kure z'ite kù isirao iba mèn do lena yá. Tó a a lè s'ɔ̄, adì a kɛ té p'ɔ̄ ù deála leu pla.

¹⁶ Waiyoo ák'ɔ̄nɔ̄ v'ina don'arɛdenɔ̄! Adì pi, tó ò pì ò si kù Luda kp'éo, à yáke v'iro, ama tó ò pì ò si kù Luda kp'ɛ wuraa, abirekù mé à yá v'í. ¹⁷ V'ina y'ɔ̄nk'ɔ̄nɔ̄! A kpatɛ mé à z'ɔ̄k'ɔ̄? Wuraa yá, kɛ Luda kp'ɛ kù àdi tó wuraa g'ɔ̄ a p'ɔ̄ ù? ¹⁸ Adì pi dɔ, tó ò la dà kù sa'okio, a yáke v'iro, ama tó ò la dà kù sa'ob'ɔ̄ kù à kù gweo, abirekù mé à yá v'í. ¹⁹ V'inanɔ̄! A kpatɛ mé à z'ɔ̄k'ɔ̄? Sa'ob'ɔ̄n

yá, ke sa'oki kú àdi tó sa'obò g̃s Luda p̃s ú? ²⁰ Gb̃e kú à la dà kú sa'okio la dà kú p̃s kú à kú gwenò p̃nkime d̃. ²¹ Gb̃e kú à la dà kú Luda kp̃s la dà kú Luda kú à kú a g̃ñwome d̃. ²² Gb̃e kú à la dà kú ludamb̃e la dà kú Luda k̃iblegbaao kú Luda kú à vutenaao.

²³ Waiyoo ák̃ñ yádanneriñ kú Farisiñ! Manafikideñ! Adì tofeñ t̃ok̃t̃edo kú kp̃'ak̃áo kú dà láo kuride kp̃á Ludaa, akú adì dokaỹ tikisiñ t̃ón, yázede kú s̃uruo kú náanio. Yá bireno mé à de òg̃ kúna a kpara tonaa sari. ²⁴ Ṽina don'ar̃edeñ! Adì m̃s̃ né bo á p̃óminan, akú adì lakumi m̃s̃.

²⁵ Waiyoo ák̃ñ yádanneriñ kú Farisiñ! Manafikideñ! Adì tokoñ kpe gb̃ásì bo kú tañ, ama wákú kú z̃idakúnad̃nasario mé à á nèsee p̃á. ²⁶ M̃ok̃ñ Farisi ṽina! Ñ gb̃ásì bo toko g̃ñne g̃ia, a kpe ni g̃s gb̃ásì sari.

²⁷ Waiyoo ák̃ñ yádanneriñ kú Farisiñ! Manafikideñ! Á de lán mira kú ò gb̃e pura l̃eañ bàme. Ñ kpe mana w̃ene, ama g̃ewañ kú gb̃ásì p̃inkio mé à ñ g̃ñ p̃á. ²⁸ Leme ák̃ñ se d̃, á kunñ mana gb̃eñ w̃ene, ama manafiki kú yá ṽanio mé à á g̃ñ p̃á.

²⁹ Waiyoo ák̃ñ yádanneriñ kú Farisiñ! Manafikideñ! Adì p̃s bo annabiñ mirañ, adì z̃á ble Luda gb̃eñ p̃sá ³⁰ adì pi: Tó ó kun yá ó diziñ g̃r̃oa, ó bàka nig̃s kú kúñwo annabiñ ded̃naa g̃ñlo. ³¹ Leme a s̃i kú gb̃e kú ò annabiñ d̃èd̃no buriñ a ú. ³² À ania ke, à á diziñ t̃aragaa ba à a mì de sà! ³³ Ml̃eñ! Bis̃asiri pitikoñ! Áni ke dera à bo té yá kú à danaála g̃ñn?

³⁴ Abire yáì mani annabiñ kú ònd̃riñ kú yádanneriñ z̃iáwa. Áni ñ gb̃ekeñ dede, áni ñ gb̃ekeñ p̃á l̃ia, áni ñ gb̃ekeñ gb̃e kú fl̃aao á aduakekpeñ g̃ñ, áni p̃éñma w̃ete kú w̃eteo.

³⁵ Leme Luda gb̃e kú ò ñ ded̃no yá ni wí á musu le, sena zaa gb̃e mana Habila denaaa ari à g̃e p̃é Berekia né Zakari kú a a d̃e Luda kp̃é kú sa'okio daguraa. ³⁶ Yápuran maten oáre, yá bireno p̃ínki ni wí gb̃aragb̃eñ musume.

*Yurusalemu ya
(Luk 13:34-35)*

³⁷ Yurusalemudeñ, Yurusalemudeñ! Adì annabiñ dede, adì gb̃e kú Luda ñ z̃iáwañ papa kú gb̃eò a ñ dede. Madig̃ ye mà á kakaramai g̃eñ baaak̃s, lán ko di a d̃ember̃e kú a ñeñla nà, ama ádi weiro. ³⁸ Luda ni á kp̃é toáre bez̃i ùme sà. ³⁹ Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gb̃e kú àten su kú Dikiri t̃óo ú.

24

*Yurusalemu yakana kú andunia l̃akag̃r̃o s̃èedañ
(Maa 13:1-20, Luk 21:5-24)*

¹ Yesu bò Luda ònn àten tá, akú a ìbañ ñaai ò l̃ézuki k̃ene a kp̃eñ. ² Akú Yesu p̃ínne: A abirekú è p̃ínki yá? Yápuran maten oáre, oni gb̃e ke tó dik̃saro, oni gboro p̃nkime.

³ G̃r̃o kú Yesu vutena Kùkpe s̃is̃ig̃ereei, a ìbañ s̃u a k̃inaa gusare, ò a là ò pi: Ñ ow̃ere, b̃oren yá d̃íño ni kee? B̃s̃ mé anig̃s de ñ suna kú andunialakag̃r̃o s̃èeda úu? ⁴ Yesu w̃éñma à pi: À laakar̃i ke, àsun tó ò á s̃atero. ⁵ Zaakú oni su dasi kú ma t̃o, onig̃s pi Arumasihu ñ ú, oni gb̃eñ s̃ate dasi. ⁶ Áni z̃l̃ñ baaru ma kú a òpiio. Àsun bídi kero. Sé abirekúño ke, ama g̃r̃o lakana kp̃é. ⁷ Buri kú burio ni fute kú k̃s̃o, leme d̃ò b̃usu kú b̃usuuo. Nà kú z̃ite ỹig̃ỹig̃anaao nig̃s kú gukeñ. ⁸ Yá bireno p̃ínki ñw̃aw̃a naana ú. ⁹ Abire gbera oni á kúkú ò á kp̃ám̃ma, ò w̃é tááwa ò á de, buri s̃inda p̃ínki ni z̃aágu ma yáì. ¹⁰ Gb̃eñ ni fuma dasi, ò bo k̃s̃ kpe, oni z̃ak̃ñ. ¹¹ Annabi ékeñ ni su dasi ò gb̃eñ s̃ate dasi. ¹² Yá ṽani ni k̃s̃, gb̃eñ yenỹi ni busa dasi. ¹³ Gb̃e kú à zena gb̃ana ari a g̃r̃o l̃éa mé ani surabana le. ¹⁴ Oni kpata kú à bò Luda k̃inaa pi baaru kp̃á andunia gu s̃inda p̃ínkia s̃èeda ú buri s̃inda p̃ínkine, gbasa p̃s̃ p̃ínki ni l̃áka.

¹⁵ Tó a t̃è guyakari kú annabi Danieli a yá òo è Luda ònn, kyókeri g̃s̃ d̃s̃, ¹⁶ gb̃e kú ò kú Yudeano b̃aa sí ò mì p̃é kp̃ina. ¹⁷ Gb̃e kú à kú a kp̃é musu s̃uñ kipa à g̃é kp̃é g̃ñ à p̃s̃ke sé à booro. ¹⁸ Gb̃e kú à kú bura s̃uñ era be à a uta séro. ¹⁹ Waiyoo ñs̃indareñ kú ñerandeñ g̃r̃o b̃irea. ²⁰ Á adua ke de b̃asinaa pi s̃uñ ke bunsire ke k̃ammabog̃r̃o z̃iro. ²¹ Zaakú g̃r̃o pi w̃étám̃ma nig̃s z̃ók̃s̃. Zaa g̃r̃o kú Luda andunia k̃e ari gb̃ara, a taka dí kero, akús̃ ani ke zikiro. ²² Tó Luda dí g̃r̃o p̃ino lagoro, de gb̃eke ni boro. Ama ani g̃r̃o p̃ino lago a gb̃e kú à ñ s̃eñ yáime.

*Bisasiri Né sunaa
(Maa 13:21-37, Luk 17:20-37, 21:25-33)*

²³ G̃r̃o b̃irea tó gb̃eke piáre, à Arumasihu gwa la kes̃ à Arumasihu gwa z̃aa, àsun síro. ²⁴ Zaakú Arumasihu ékeñ kú annabi ékeñ ni su ò s̃èeda z̃ók̃ñ kú daboỹño ke, de ò gb̃e kú Luda ñ s̃eñ s̃ateo se, tó ani sí ke. ²⁵ Á ma, ma g̃inake ma òáre zaa k̃áaku k̃. ²⁶ Tó ò piáre à gwa, à kú s̃eñ, àsun g̃éro. Ke tó ò piáre à gwa, à kú kp̃éne g̃ñ, àsun síro. ²⁷ Zaakú l̃ákú leg̃ú di pí à

ludambe pura kù zaa ifáboki kpa ari a léte kpa nà, len Bisásiri Né suna nigõ de le. ²⁸ Gu kù gè kún, gwen yumburukunò ni kò kakaran.

²⁹ Goro pino wétamma gbera gònò ifanté ni sira kù, mɔvura ni í kero, susunenò ni wowo ludambe, gbána kù ò kù musunò ni dege. ³⁰ Bisásiri Né sèeda gbasà à bo ludambe, buri kù ò kù andunia gúnno ni ñ zida kèkè ñ pinki, oni Bisásiri Né suna e ludambe lukun kù gbánao kù gakuri zòkò. ³¹ Ani a malaikanò zì kù kákákí'ù gbánao, oni a gbè kù à ñ séno kakara andunia kusuru siikò zaa ludambe lé dikú kù a lé direkú.

³² À yá dada kaka lía. Tó a gánò í kpàkpa, àten lá bòtò kù, á dõ guwánagoro kà káni. ³³ Leme sò, tó a yá pino è pinki le, ágõ dõ kù a sunaa kà káni, à kù kpélele. ³⁴ Yápuran maten oáre, goro dí gbèno ni gètero ari yá pino gé keo pinki. ³⁵ Musu kù zítèo ni gète, ama ma yánon gètena víro.

³⁶ Gbèke a goro ke a goro zaka dõro, bee malaika kù ò kù musunò ke Luda Né, sé De Luda. ³⁷ Lákú à de nà Nuhu goro, len anigõ de le se Bisásiri Né sugoro. ³⁸ Goro kù í dí da andunialaro, òten pò ble òten í mí, òten nò sé òten zà ke ari Nuhu gèe à gè gó'ite gún. ³⁹ Odi dõro, akú í sù à ñ sète ñ pinki. Len anigõ de le se Bisásiri Né sugoro. ⁴⁰ Goro birea gbènono plano nigõ kù bura, oni gbè do sé ò gbè do tón. ⁴¹ Nògbè gbènono plano nigõ pò lólò gbèn, oni gbè do sé ò gbè do tón. ⁴² Abire yáí á wé gõ dò, zaakú á dõ goro kù á Dikiri ni surò. ⁴³ Ágõ adikína dõ. Tó bede goro zaka kù kpáni ni suawa dõ yá, de á wé gõ dò, ani tó à a kpé fõro. ⁴⁴ Abire yáí ákòno sò, ágõ kù kù soruo, zaakú Bisásiri Né ni su goro zaka kù á wé dõiroame.

*Zikeri náanide laakaride
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Díme zikeri náanide laakaride kù a dikiri a zikerino nàne a oí de à pòble kpámma a goroa úu? ⁴⁶ Arubarikaden zikeri kù a dikiri a lè àten ke le a sugoro ú. ⁴⁷ Yápuran maten oáre, ani a aruzekè sinda pinki nane a díme. ⁴⁸ Ama tó zikerii pí pásí, akú à pí a nèsee gún a dikiri ten gí ke, ⁴⁹ akú à nà a zikeri dakenò gbègbènaaa, àten pò ble àten í mí kù wèderino, ⁵⁰ a dikiri ni su goro kù a wé dõiroame, goro zaka kù à dõroa, ⁵¹ ani a zòzòkòre, à a baka da kù manafikideno. Gwen oni ò ò ò ò ò di ñ mià.

25

Nòkpare gbènono kurino

¹ Goro birea kpata kù à bò Luda kínaa nigõ de lán nòkpare gbènono kuri kù ò ñ fitilano sè ò bòo, òten gé da nòserile bàme. ² Ñ gbènono sòrono bi yònkònomè. Ñ gbènono sòrono sò laakaridenome. ³ A yònkòno ñ fitilano sè nísi zànaa sari, ⁴ a laakarideno sò ò ñ fitilano sè kù nísi zànaao. ⁵ Nòseri dí su likalikaro, akú i ñ sé ñ pinki, òten i o. ⁶ Lizándo ò wiki lè: Nòseri ten su! À fute à gé daale. ⁷ Akú nòkpare pino vù ñ pinki, ò ñ fitilano kèke. ⁸ Akú yònkòno pí laakaridenone: Á ó gba nísi fíti sáae! Ó fitila ten ga bi! ⁹ Akú laakaride pino wèmma ò pí: Ani mówá kááo pinkiro. Á gé à á pò lú a yíarino kínaa. ¹⁰ Kù ò gèe lú, akú nòserii kà. Gbè kù ñ soru kènò gè káao nòse gún, akú ò gbàa tàta. ¹¹ Kù à kè saa nòkpare kpapa pino sù, òten lé zu: Dikiri, Dikiri! Ñ ze wèwère! ¹² Akú à wèmma à pí: Yápuran maten oáre, má á dõro. ¹³ Abire yáí á wé gõ dò, zaakú á a goro ke a goro zaka dõro.

*Ɔgòdakena zikerinone
(Luk 19:11-27)*

¹⁴ Kpata kù à bò Luda kínaa de lán gbè kù àten gé wètea bà, akú à a zikerino sisi, à a aruzekè nàfíne ñ oí. ¹⁵ À ɔgòda kè ñ gbè done sòno sòoro, gbè plade sòno pla, gbè aakòde sòno do, ñ baadi gbána lén, akú à gèe wètea. ¹⁶ Sònosòrode gèe à laga tà kù ɔgò pìio gònò, akú à àree lè sòno sòoro. ¹⁷ Sòno plade kè le dò, akú à àree lè sòno pla. ¹⁸ Sònodode sò à gèe à wèe yò, akú à a dikiri ɔgò pìi úten. ¹⁹ Goro pla gbera zikerii pino dikirii sù, akú àteni a ɔgò yá gògò kúnúwo. ²⁰ Sònosòrode sù kù sòno sòoro pànde kù à léeo à pí: Dikiri, ñ sòno sòoro kù n kpàma gwa, à àree kàramene sòno sòoro dò. ²¹ Akú a dikirii pine: N kè zikeri mana náanide! Lákú ñ náani ví kù a fítio nà, mani a zòkò nanne n oí sà. Ñ gè ma ponnakenaa gún. ²² Sòno plade sù dò à pí: Dikiri, ñ sòno pla kù n kpàma gwa, à àree kàramene sòno pla dò. ²³ Akú a dikirii pine: N kè zikeri mana náanide! Lákú ñ náani ví kù a fítio nà, mani a zòkò nanne n oí sà. Ñ gè ma ponnakenaa gún. ²⁴ Akú sònodode sù sà à pí: Dikiri, má dõ kù n yánon zì'ù. Ndi pò kè gu kù ñdi tónlo. Ndi pò kakara gu kù ñdi gbèno. ²⁵ Akú vína ma kù, ma ge ma n ɔgò úte wèen. N pón dí. ²⁶ Akú a dikirii pine: Zikeri vání ma'ade! Ñ dõ kù madi pò kè gu kù mádi tónlo, madi pò kakara gu kù mádi gbèno? ²⁷ À mana yá n ɔgòda kèo gbèkene, de tó ma su, mà a pò sí kù a ío. ²⁸ À sòno do pí sia à kpá sònosòrode. ²⁹ Zaakú gbè kù à pò vín Luda ni karane ari ágõ din. Gbè kù à víro sò, bee pò kù à ví Luda ni siame. ³⁰ Zikeri pá dí sò, à a zu bàai gusiran. Gwen oni ò ò ò ò ò di ñ mià.

Ziakpe zīyākpatekenaa

³¹ Tó Bisāsiri Né sù a gakuri gūn kù a malaikanɔ̀ n̄ pínki, ani vute a kiblegba gaku ridea. ³² Andunia burinɔ̀ ni kakara a arɛ́ n̄ pínki, ani n̄ kèk̄s̄a, lākū pódārīi dī s̄anɔ̀ kèk̄s̄a kù bl̄enɔ̀ n̄a. ³³ Ani s̄anɔ̀ kpá a ɔ̀plai, bl̄enɔ̀ s̄s̄ ɔ̀zei. ³⁴ Abire gbera Kína pì ni pi gb̄e kù ò kù a ɔ̀plainɔ̀ne: Ák̄onɔ̀ kù ma De arubarikaa dàagunɔ̀, à m̄s̄ à kpata kù à a soru kèàre zaa anduniakatena gɔ̀ɔ̀ ble. ³⁵ Zaakù kù nà teni ma de, a p̄s̄ble kpàma. Kù ími teni ma de, a í kpàma. Kù má kun nib̄ ɔ̀ ũ, a ma si. ³⁶ Kù má kun punsi, a asiri tàmene. Kù maten gyà ke, a ma gwa. Kù ò ma da kpésiran, a su wé kpàtemai.

³⁷ Gb̄e mananɔ̀ ni pine: Dikiri, b̄ɔ̀ren o è nà teni n de o p̄s̄ble kpàmma ke ími teni n de, o í kpàmmaa? ³⁸ B̄ɔ̀ren o n e nib̄ ɔ̀ ũ o n si, ke n̄ kun punsi o asiri tàmene? ³⁹ B̄ɔ̀ren o n e nten gyà ke, ke ò n da kpésiran o ge wé kpàtenyīi? ⁴⁰ Kína pi ni wér̄ma à pi: Yāpuran maten oàre, yā kù a kè gb̄e kīanaane ma gb̄e dīnɔ̀ té, makūme a kèmenɛ.

⁴¹ Abire gbera ani pi gb̄e kù ò kù a ɔ̀zeinɔ̀ne: À gomeɛ gwe ák̄onɔ̀ kù Luda lé kèàrenɔ̀! À tá té kù àdi garo kù Luda kèke íbilisine kù a íbanɔ̀ gūn. ⁴² Zaakù nà teni ma de, ádi p̄s̄ble kpámaro. Ími teni ma de, ádi í kpámaro. ⁴³ Má de nib̄ ɔ̀ ũ, ádi ma síro. Má kun punsi, ádi asiri tàmenero. Maten gyà ke ke ò ma da kpésiran, ádi su à wé kpàtemairo. ⁴⁴ Oni gbas̄a ò a la ò pi: Dikiri, b̄ɔ̀ren o n e kù n̄aao ke ímio ke nib̄ ɔ̀ ũ ke punsi ke gyàre ke purusuna ũ, akù ódi kpányīroo? ⁴⁵ Kína ni wér̄ma à pi: Yāpuran maten oàre, lākū ádi ke gb̄e kù à kīanaane gb̄e dīnɔ̀ téro n̄a, makūme ádi kèmenero. ⁴⁶ Gb̄e birenɔ̀ ni tá wétamma kù àdi lākaro gūmme, gb̄e mananɔ̀ s̄s̄ wéndi kù àdi lākaro gūn.

26

Lékpakúsuna Yesuii

(Maa 14:1-2, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Kù Yesu yā birenɔ̀ ò pínki à lāka, akù à pi a íbanɔ̀ne: ² Á d̄s̄ kù Vīnla dikpe ḡs̄ gɔ̀ɔ̀ pla, oni Bisāsiri Né kpám̄ma ò a pá lía.

³ Abire gbera sa'orikino kù Yuda gb̄e z̄sk̄onɔ̀ k̄s̄ kākara sa'oriki z̄sk̄s̄ kù òdi pi Kayafa bea. ⁴ Ò yā ḡs̄ḡs̄ ɔ̀nd̄s̄o lākū oni Yesu kù ò a de nà ⁵ ò pi: Òsun ke dikpe zīro, de gb̄enɔ̀ sun zuka káro yāi.

Nísi gb̄i nna kuna Yesu miia

(Maa 14:3-9, Yuh 12:1-8)

⁶⁻⁷ Kù Yesu kù Betani, Sim̄o Kusu bea, àten p̄s̄ ble gengsekɛna, akù nɔ̀gb̄e ke n̄ai, à lo f̄itinna kù nísi gb̄i nna ɔ̀ḡde kù a gūn kūna, akù à kù Yesu miia. ⁸ Kù a íbanɔ̀ è le, akù n̄ p̄ f̄ute ò pi: Bón p̄s̄ lalasekɛna dí ũu? ⁹ De ò nísi pi yia yā kù ɔ̀ḡ z̄sk̄o ò kpà takasidenɔ̀a. ¹⁰ Yesu d̄s̄m̄ma, akù à píinne: B̄yāi àten wari d̄s̄ nɔ̀gb̄e píiaa? Á zī mana kèmenɛme. ¹¹ Takasidenɔ̀n kù kááo gɔ̀ɔ̀ s̄inda pínki, makù s̄s̄ maniḡs̄ kù kááo gɔ̀ɔ̀ s̄inda pínkiro. ¹² Kù à nísi pii kù ma m̄eaa, à kè le de à ma ḡe keome. ¹³ Yāpuran maten oàre, gu kù òteni ma baaru nna waazi k̄en andunia gūn pínki, oniḡs̄ yā kù nɔ̀gb̄e pii kè ò a d̄ongu yāi.

Yudasi bona Yesu kpe

(Maa 14:10-11, Luk 22:3-6)

¹⁴ Abire gbera gb̄enɔ̀n kuri awɛɛplanɔ̀ do kù òdi pine Yudasi Isikariot̄i ḡe sa'orikino kīnaa ¹⁵ à pi: Tó ma Yesu kpàáwa, b̄ón á ye à kpámaa? Akù ò andurufu ɔ̀ḡ m̄en baraakurii n̄aro ò kpaa. ¹⁶ Zaa gɔ̀ɔ̀ biren àten zé wete à Yesu kpám̄ma.

Vīnla p̄s̄blenaa

(Maa 14:12-21, Luk 22:7-14, Yuh 13:21-38)

¹⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔ̀ɔ̀ káaku zī Yesu íbanɔ̀ sù ò a là ò pi: Mán n̄ ye ò gé kekɛnne n̄ Vīnla p̄s̄ blenn? ¹⁸ À wér̄ma à pi: Á gé w̄eten ḡs̄gb̄e ke kīnaa à pine, Danneri pi a gɔ̀ɔ̀ kà k̄ani. A bean áni Vīnla p̄s̄ blen kù a íbanɔ̀. ¹⁹ Yesu íbanɔ̀ kè lākū à dàrine n̄a, ò Vīnla p̄s̄bleyá kèke. ²⁰ Kù ɔ̀k̄osi kè, Yesu gengsekɛna teburuui kù a gb̄enɔ̀n kuri awɛɛpla p̄inɔ̀. ²¹ Gɔ̀ɔ̀ kù òten p̄s̄ ble à pi: Yāpuran maten oàre, á gb̄e m̄en do ni ma kpám̄ma. ²² N̄ n̄es̄e ya ka manamana, akù òteni a la dodo: Asa makúmeroo, Dikiri? ²³ Yesu wér̄ma à pi: Gb̄e kù òten ɔ̀ kakara ta gūn leele mé ani ma kpám̄ma. ²⁴ Bisāsiri Né n̄ kpágui lākū à k̄ena a yā musu nà, ama waiyoo gb̄e kù ani Bisāsiri Né kpám̄ma pii. Ani ke s̄ana adene tó odi a i yāro. ²⁵ Akù Yudasi kù ani a kpám̄ma pi pi: Asa makúmeroo, Rabi? Yesu pine: M̄ok̄s̄m̄me n ò gwe.

Dikiri p̄s̄ble

(Maa 14:22-26, Luk 22:14-20, 1K̄o 11:23-25)

²⁶ Kù òten p̄s̄ ble, Yesu burodii s̄e, à arubarikaa dàn, akù à lik̄s̄re à kpà a íbanɔ̀a à pi: À sí à só, ma m̄en dí. ²⁷ Akù à toko s̄e d̄s̄ à arubarikaa dàn, à kpám̄ma à pi: À mi á pínki. ²⁸ Ma arun dí, Luda bàka kunna kù gb̄e dasinɔ̀ aru ũ, kù ani b̄otema n̄ durunnanɔ̀ kèmm̄na yāi. ²⁹ Maten

oáre, zaa gbāra mani geepi'i dí mi doro ari kpata kú à bò ma De kīnaa gé boo gupuraa, gbaa mà a dufu mi kááo sà. ³⁰ Kú ò lèe si, akú ò bòte ò gèe Kùkpe sísiḡereei.

Yesu ḡīnake à dṡ yā kú Pita ni ke

(Maa 14:27-31, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

³¹ Akú Yesu piñne: Á pínki áni fuma gwāaniala, zaakú ò kè Luda yān ò pi: Mani sādari lé, sánṡ ni fákṡa. ³² Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ³³ Akú Pita pine: Bee tó ò fúmma ní pínki, mani fumma zikiro. ³⁴ Akú Yesu pine: Yápuran maten onne, gwāaniala ari ko gṡ gé lé zu, ĩni ledi kpámai ḡèn aakṡ. ³⁵ Pita pine: Bee tó mani sù mà ga kúnwo, mani ledi kpányi zikiro. Akú a ibanṡ ò le se ní pínki.

Yesu aduakena zaa Getesemani

(Maa 14:32-42, Luk 22:39-46)

³⁶ Akú Yesu kú a ibanṡ kà gu kú òdi pi Getesemani, akú à piñne: À vute la ari mà gé adua ke zà dire. ³⁷ À Pita kú Zebedi né gbēnṡn plano sè à gèe kúnwo. A pṡ sira kú à nèsyokṡ si. ³⁸ Akú à piñne: Ma pṡ sira kú manamana ari ga léi. À ze la à itē ke kúmao. ³⁹ Kú à gèe are fiti, akú à kúte zite à adua kè à pi: Baa, tó ani sí ke, ò tó toko'i díkīna gētemala. Ama adi ke lákú má yei nàro, séde lákú ní yei nà. ⁴⁰ Akú à èra à sù à a ibanṡ lè, òten i o. Akú à pi Pitane: Len yá? Ádi fṡ a itē kè kúmao bee awa doroo? ⁴¹ À itē ke àḡṡ adua ke de àsun fu yṡogwanaaaro yāi. Nini yei, ama mēe buse. ⁴² À kēruma a ḡèn plade, à adua kè à pi: Baa, tó toko díkīna ni gētemala a í minaa sariro, ò tó n poyenyina ke. ⁴³ Kú à èra à sù à ní lé, òten i o dṡ, zaakú òten idekú dēde. ⁴⁴ Akú à ní tón dṡ, à gèe à wé kè a ḡèn aakṡde, à yā dokṡnṡ pii ò dṡ. ⁴⁵ Akú à èra à sù a ibanṡ kīnaa à piñne: Áten i o, áten kámma bo ari teran yá? Á gwa! Gṡṡ kà káni. Ó Bisásiri Né kpá durunnakerinṡa. ⁴⁶ À fute ò tà. Gbē kú à ma nafine ní ṡi ten su.

Yesu kúnaa

(Maa 14:43-50, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

⁴⁷ Kú à kpé áten yá pi o, akú Yudasi, a iba gbēnṡn kuri awēplanṡ doke sù kú pario, ò fēnedanṡ kúna kú ḡonṡ, ò bò sa'orikino kú Yuda gbē zṡkṡnṡ kīnaa. ⁴⁸ Bonkpēde pi sṡ, à sēedaa óñne à pi: Gbē kú mani lé péa, àkúme gwe. À a kú. ⁴⁹ Akú à miì dṡ Yesua ḡñṡ à pi: Fṡṡ, Rabi! Akú à lé péa. ⁵⁰ Yesu pine: Ma gbē, ò n kena ke! Akú ò sù ò ṡ pēte Yesua ò a kú. ⁵¹ Akú Yesu gbēnṡ do a fēneda wòto, à sa'oriki zṡkṡ zīrii lèo à a sà ḡò. ⁵² Akú Yesu pine: N n fēneda sṡṡ a plen. Zaakú gbē kú à zè kú fēnedao, fēneda mé ani a de. ⁵³ Tó má ye ma De malaika zīkarinṡ gbaremene ḡñṡ de ḡà kuri awēplanṡla, ní dṡ mani fua mà a wé kean yá? ⁵⁴ Tó ma kè le sṡ, deran yá kú ò kè Luda yān ò pi ani ke le ni kee? ⁵⁵ Akú Yesu pi parine: Kpāni wēdewen ma ũ kú a su à ma kú kú fēnedano kú ḡonṡo yá? Madìḡṡ vute Luda ṡnn lákú gu díḡṡ dṡ nà madìḡṡ yā daáre, ádi ma kúro. ⁵⁶ Ama yá pii kè pínki, de yá kú annabinṡ kè Luda yān ke yāi. Akú a ibanṡ bàà lè ní pínki ò a tòn.

Yuda gbānadenṡ yákpatekena kú Yesuo

(Maa 14:53-65, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Gbē kú ò Yesu kúnṡ ḡèe káao sa'oriki zṡkṡ Kayafa bea. Ludayádannerinṡ kú gbē zṡkṡnṡ kakarana gwe. ⁵⁸ Pita té a kpé zà dire ari sa'oriki zṡkṡo pii bea. À ḡè ṡnn, à vùte kú dogarinṡ de à yá pii midena e. ⁵⁹ Sa'orikino kú Yuda yákpatekerino ní pínki ten sēeda wete Yesua ò a de. ⁶⁰ Bee kú gbēnṡ sù ò ékeyānṡ òdi da si, adi kero. Kpekpē gbēnṡn pla kenṡ sù ⁶¹ ò pi: Gbē pii pi, áni fṡ à Luda kpé wí, áni era à bo ḡṡṡ aakṡ dagura sé! ⁶² Akú sa'oriki zṡkṡo fùte à zè à pi Yesune: N yáke vī ò wēmmaroo? Yá kú òten didimma dí de deraa? ⁶³ Yesu yite kpēn, akú sa'oriki zṡkṡo pii pine: Ma nanne Luda Wēndidei, ò owere tó Luda Né Arumasihume n ũ. ⁶⁴ Yesu wèa à pi: Len n ò le. Makú sṡ, maten oáre, zaa gbāra áni Bisásiri Né e vutena Gbānaṡndapinkide ṡplai, akúṡṡ áni a suna e ludambe lukun. ⁶⁵ Akú sa'oriki zṡkṡo pi a utanṡ ḡà à kè à pi: A dṡkè kú Ludao! À kè dera óten sēedade pānde kenṡ wete dṡṡ? A mà lákú à dṡkè kú Ludao nà. ⁶⁶ Yá kpaten a zeo teraa? Akú ò wèa ò pi: A taari kà ò a de. ⁶⁷ Akú ò lé'i sù a ánnwa, ò a lèle kú okúo. Gbēkenṡ a sán kèke ⁶⁸ ò pi: Arumasihu, ò annabikeyá ò ò gbē kú à n le owere.

Pita ledikpana Yesui

(Maa 14:66-72, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita vutena ṡnn, akú zṡnṡkpare ke sù à pine: Mṡkṡn sṡ ndìḡṡ kú lèle kú Galili gbē Yesu piñome. ⁷⁰ Akú à ledi kpà ní pínki wára à pi: Mádi yá kú nten o dṡṡo dṡro. ⁷¹ Akú à fùte à ḡè ḡanun. Nṡgbē pānde a è, akú à pi gbē kú ò kú gwenṡne: Gbē díkīna lèle kú Yesu Nazeraome. ⁷² Pita era à ledi kpà à la dà à pi: Má gbē pi dṡro. ⁷³ Kú à kè saa fiti, gbē kú ò zena gwenṡ nà Pitai ò pi: Yápurame, ní gbē dome n ũ, zaakú ó n dṡ n yá'onaaame. ⁷⁴ Akú à fùte à a zīda kà à

la dà à pi: Má gbē pi dōro. Zaa gwe gōnōn ko lé zù. ⁷⁵ Akū yā kū Yesu òo dō Pitagu kū à pi, ari ko gō gé lé zu, ani ledi kpáai gēn aakō. Akū Pita bō bàai à pōsira 50 dō.

27

Yudasi ganaa (Zir 1:18-19)

¹ Kū gu dō konkōkōnkō sa'orikino kū Yuda gbē zōkōnō n pínki yā gōgō Yesu de ò a de. ² Ò a yì, akū ò gēe ò a nà bùsu gbē zōkō Pilatine a 5i.

³ Kū Yudasi kū à bō a kpe è yā dàala, à gō dindōmene gūn, akū à gēe andurufu ɔgō mēn baraakurii pi era sa'orikino kū gbē zōkōnō ⁴ à piñne: Ma durunna kē, ma taarisaride kpà gai. Akū ò pine: Ó bàka ɔgbaa? N yān gwe. ⁵ Akū Yudasi ɔgō pii zù Luda kpén, akū à tà à gēe à a zida lòko. ⁶ Akū sa'orikino ɔgō pii sète ò pi: ɔgō pi kana Luda kpé ɔgōdaki gūn zé víro, zaakū gbēde'ɔgōme. ⁷ Kū ò yā gōgō, akū ò orobori gbīdāki lù kū ɔgō pii nibōnō vīki ũ. ⁸ Abire yāi ari kū a gbārao òdi pi zīte piine Zīte Arude. ⁹ Akū yā kū annabi Ilimia òo kē à pi: Ó andurufu ɔgō mēn baraakurii pii sète, ɔgō kū Isarailano zēo ò kpà a yā musu pii, ¹⁰ akū ò orobori gbīdāki lùo, lākū Dikiri dītemene nà.

Pilati yakpatēkena kū Yesuo (Maa 15:2-5, Luk 23:3-5, Yuh 18:33-38)

¹¹ Yesu zena bùsu gbē zōkō are. Akū gbē zōkō pi à là à pi: Mōkōn Yudano kina ũ yá? Yesu wèa à pi: Len n ò le. ¹² Gōrō kū sa'orikino kū gbē zōkōnō ten yā didia, adi yāke werimmaro. ¹³ Akū Pilati pine: Ndi yā dasi kū òten didimma maroo? ¹⁴ Ama Yesu dí yāke ò yā pino doke musuro, akū yā pii bō bùsu gbē zōkō pii sare manamana.

Yadana Yesula (Maa 15:6-15, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

¹⁵ Vīna dikpe zī pínki bùsu gbē zōkō pii di purusunano do kū gbēnōn yei gbareñne. ¹⁶ Gōrō kùa sō purusuna tōde kū gwe òdi pi Baraba. ¹⁷ Kū pari kākara, akū Pilati n lá à pi: Dín á ye mà gbareáree? Baraban yá, ke Yesu kū òdi pi Arumasihu? ¹⁸ Zaakū à dō kū nēsēgōba vīna kū Yesuo yāin ò a kpāawa.

¹⁹ Gōrō kū Pilati vutena a gbīgbaaaa, a nano gbē zīa à pi: Nsun yāke ke gbē mana piñero, zaakū nana kū ma ò a yā musu gīa gwāani wari dōma manamana.

²⁰ Sa'orikino kū gbē zōkōnō nākara gbēnō ò Baraba gbeka, ò pi ò Yesu de. ²¹ Akū bùsu gbē zōkōnō pii n lá à pi: Gbēnōn pla pino gūn, dín á ye mà gbareáree? Akū ò pi, Barabame. ²² Akū Pilati n lá à pi: Bōn mani ke kū Yesu kū òdi pi Arumasihuoo? Gbē sinda pínki pi: N̄ a pá lía. ²³ Akū à n lá à pi: Bō dáan à kēe? Akū ò wiki lè ò kàra ò pi: N̄ a pá lía. ²⁴ Kū Pilati è áni f̄ à yāke kero, zuka ten kara, akū à í dà, à a ɔ pipi gbēnō wára à pi: Ma ɔ bōte gbē pi gana yān. Á yāme. ²⁵ Akū gbē pino pi: A dena yā wí ó musu kú ó nēno. ²⁶ Akū à Baraba gbareñne, à pi ò Yesu gbē kū flāao ò a pá lía.

Sozano Yesu fobonaa (Maa 15:16-20, Yuh 19:2-3)

²⁷ Akū Pilati sozano gē kū Yesuo bùsu gbē zōkōnō pi bea, akū ò n gā kākara pínki ò likai. ²⁸ Ò a pōno bōtea ò arukimba tēra dāne, ²⁹ akū ò lè fūraa tà ò kùne, ò leba nāne a ɔplan gō ũ. Akū òten kùte kutene, òteni a fobo òten pi: Fōo, Yudano kina! ³⁰ Ò lé'í súa, ò leba pii sè ò a lēo a miia. ³¹ Kū ò a fobò ò làka, akū ò arukimba pii gōala ò a zida pōkasano dāne, akū òten gé a pá lía.

Yesu pana lía (Maa 15:21-32, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

³² Kū ò bōte òten gé, ò dākare kū Sireni gbē kū òdi pi Simoo, akū ò gā nāa à Yesu lígbāndurukpana sé. ³³ Akū ò kà gu kū òdi pi Gōgōta kū à pi mitokoki. ³⁴ Akū ò sēwē kū ò yākate kū ezēo dōne à mi. Kū à í kē, akū à gī mii. ³⁵ Kū ò a pá lía, akū ò kàpaa kpà ò a pōkasano kpāatekōne. ³⁶ Akū ò vūte òteni a dākpā gwe. ³⁷ Ò yā kū ò diaa kē ò nà a mià ò pi:

Yudano kina Yesun di.

³⁸ Akū ò kpāni wédeweno pá lía a sare gbēnōn pla, gbē do a ɔplai, gbē do a ɔzei. ³⁹ Gbē kū òten gé zéla gweno teni n mi ke dékūdekū, òteni a sōsō ⁴⁰ ò pi: Mōkōn kū n pi Ìni Luda kpé wí ò era ò bo gōrō aakō daguran gweroo? Tó mōkōmmē Luda Né ũ, ò n zīda sura ba ò kipa lía. ⁴¹ Lemē do sa'orikino kū ludayādannerinō kū gbē zōkōnō teni a fobo le ò pi: ⁴² À gbē pāndenō sura bā, ama ani f̄ à a zida sura baro. Isarailano kīnanloo? Á kipa lía tera, óni a nāani ke. ⁴³ À Luda

náani ví. Tó Luda yei, à a bo sà, zaakù à pì akāame Luda Né ũ. ⁴⁴ Bee kpāni kù ò ñ pá lía leeleno teni a s5s5 le do.

Yesu ganaa

(Maa 15:33-41, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

⁴⁵ Kù ifāntē kà midangura, akù gusira dà būsuu pila pínki ari fānantē mō aakō. ⁴⁶ Fānantē mō aakōn Yesu wiki lè gbānagbāna à pì: Eloi, Eloi, lema sabatani! Abirekù pì, ma Luda, ma Luda, à kè dera n ma tonn? ⁴⁷ Kù gbē kù ò zena gwe kenō yā pìi mà, akù ò pì: Dake ten Iliasu sisi. ⁴⁸ Zaa gwe gōnō ñ gbē do bàa lè à gēe à sako sè à dà sèwē kpākpāa gūn, à fīfī lebaa, akù à dō Yesune à mi. ⁴⁹ Akù gbē kparanō pì: À ze gīa ò gwa tó Iliasu ni su à a sura ba. ⁵⁰ Yesu èra à wiki gbāna lè do, akù à a wēndii gbāre.

⁵¹ Akù Luda kpé lábure kēkōa pla bona musu suna zīte. Zīte yīgāyīgā, gbēnō pàrapara, ⁵² miranō wēwē, akù Luda gbēnō fūte bona gan dasi. ⁵³ Yesu vuna gan gbera ò bōte miran, ò gē Luda wēten, gbēnō ñ é dasi. ⁵⁴ Kù sozanō gbē zōkō kù a gbē kù òten Yesu dākpānō zīte yīgāyīgānaa pìi è kù yā kù ò kēnō pínki, vīna ñ kù manamana ò pì: Yāpurame Luda Né n gbē dí ũ. ⁵⁵ Nōgbēnōn kù gwe dasi, òten gu gwa zà dire. Ò tē Yesui bona Galilime, òdigō pōble kēne. ⁵⁶ Ñ tén Mariama Magadaleni kun kù Mariamao Yamisi kù Yusufuo da kù Zebedi nēnō dao.

Yesu vīnaa

(Maa 15:42-47, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁵⁷ Kù ɔkōsi kē, Arimatea gbē ɔgōde kù òdi pine Yusufu sù. Yesu ibaame do. ⁵⁸ À gēe à Yesu gēe gbēka Pilatia, akù Pilati pì ò kpāa. ⁵⁹ Kù Yusufu gēe pìi sè, a tāaru biza dufu fīfīa, ⁶⁰ à a dà a zida gbēwēe kù ò sō mira ũ gūn. Akù à gbē gbēntēe gbigiri kē à tà wēe pile à tà. ⁶¹ Mariama Magadaleni kù Mariama pānde pīio vutena gwe, ò aredonā miraa.

⁶² Kù gōrō lite, kāmabogōrō zī kà, akù sa'orikino kù Farisino gēe Pilati kīnaa leele ⁶³ ò pì: Yā kù gbēkekerii pìi ò a bēne zī dōgō à pì, gōrō aakō gbera āni vu. ⁶⁴ Ñ tó ògō mira pì dākpā ari a gōrō aakōde zī. Tó lenlo, a ibanō ni su ò a gē sé kpāni, oni ò gbēnōne à fūte bona gan. Èke kpe bire nigō de a kākupōla. ⁶⁵ Akù Pilati piñne: À sozanō sī à gē à mira pì dākpā lākū āni fō nā. ⁶⁶ Akù ò gēe ò sēeadaa kē miragbēea, ò sozanō tò gwe ògō dākpā.

28

Yesu vunaa

(Maa 16:1-8, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ Kāmabogōrō gbera azumanenna zī konkōkonkō Mariama Magadaleni kù Mariama pānde pīio bō ò gēe mira gwa. ² Akù zīte yīgāyīgā gbānagbāna, zaakù Dikiri malaika ke bō musu, à sù à gbēe pì gbigiri kē à gō mira léa, akù à vūtea. ³ A ān de lán legūpīnaa bà, a uta de pú taitai lán buu bà. ⁴ Vīna gudākpārino kù, òten lukaluka, akù ò gō sāii. ⁵ Akù malaika pìi pì nōgbē piñne: Àsun tò vīna á kuro. Má dō kù Yesu kù ò pà líaan áten wete. ⁶ À kù laro, à fūte lākū à ò nā. À mō à gu kù ò a wūten gwa, ⁷ á gē à o a ibanōne likalika à fūte bona gan. Ani doñne are gena Galili. Gwen āni a en. Ma òáren gwe.

⁸ Akù ò bō miran likalika kù vīnao, ama ñ pō nna zōkō. Ò bàa lè òten gé a baaru kpá a ibanōne. ⁹ Akù Yesu dàñle gōnō, à fō kpāmāma. Kù ò nài, ò donyī kēne, akù ò ɔ nā a gēekpea. ¹⁰ Akù Yesu piñne: Àsun tò vīna á kuro. À gē à o ma gbēnōne ò gé Galili. Gwen oni ma en.

Soza gudākpārino yagbannēna

¹¹ Kù nōgbēnō tà, akù soza gudākpāri kenō gē wēte gūn, ò yā kù ò kēnō ò sa'orikinōne pínki. ¹² Akù sa'oriki pīnō gbē zōkōnō sisi, ò yā gōgō, akù ò ɔgō zōkōnō kpā sozaa pīnōa gusare ¹³ ò pì: À pì a ibanō mé ò sù gwāani, ò a gēe sè kpāni gōrō kù áten i o. ¹⁴ Tó būsuo gbē zōkō yā pìi mà, òni kúte kēne, āni bo yāketen. ¹⁵ Sozanō ɔgō pìi sī, akù ò kē lākū ò dàñne nā. Akù yā pìi gō Yudanōne baaru ũ ari kù a gbārao.

Yesu zī nana a ibanōne ñ ɔ

(Maa 16:9-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23, Zīr 1:6-8)

¹⁶ Yesu iba gbēnōn kuri awēdonō gēe Galili kpi kù à a ki gōgōñne yā musu. ¹⁷ Kù ò a è, ò donyī kēne, ama ñ gbēkenō ten sika ke. ¹⁸ Akù Yesu nānyī à piñne: Luda musu kù zīteo iko pínki kpāma. ¹⁹ Abire yāi à gē à buri sīnda pínki ke ma ibanō ũ, à ñ da'ite ke kù De Luda tso kù a Né tso kù a Nini tso, ²⁰ à yā kù má diteárenō dañne ògō kūna pínki. À ma, manigō kù kááo gōrō sīnda pínki ari andunia gé lākāo.

MAAKU

Baaru nna kù Maaku kɛɛ
 Yesu da'itɛkenaa 1:1-1:13
 Yesu yadannɛna Galili 1:14-9:50
 Zaa Galili ari Yurusalemu 10:1-10:52
 Yesu kunna Yurusalemu 11:1-14:9
 Yesu gana kù a vunaao 14:10-16:20

Yahaya Da'itɛkeri waazikenaa
 (Mat 3:1-17, Luk 3:1-22, Yuh 1:19-28)

¹ Luda Né Yesu Kirisi baarun dí. ² À nàa lákù à kù annabi Isaya takada gùn nà à pi:
 Mani ma žiri gbarɛ n ā
 à zé kekenne.
³ À baarukparii kòto ma dɔ gbàrannan àten pi:
 À zé keke Dikirine,
 à zé kotinanɔ porone sùsu.
⁴ Len Yahaya Da'itɛkeri sù gbàrannan lɛ, àten waazi ke gbɛnɔne à pi ò nèse lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnanɔ kɛm̃ma. ⁵ Yudea búsudenɔ kù Yurusalemudenɔ gɛɛ a kīnaa n pínki. Ōdi n durunnanɔ o gupuraa, akù àdi n da'ite ke Yodai. ⁶ Yahaya digɔ pókasa kù ò tã kù lakumi kãonɔ dana, àdi bára asa dɔ a pi. Kwa kù z'ioome a pòble ũ. ⁷ À waazi kɛ à pi: Gbɛke ni su ma gbera a gbàna demala. Mádi ká mà kúte mà a kyate bobonero, ⁸ madi á da'ite ke kù íome, akù mé ani á da'ite ke kù Luda Ninio.

Yesu da'itɛkena
 (Mat 3:13-4:11, Luk 3:21-22)

⁹ Gɔɔ birea Yesu bò Nazera, Galili búsun, à sù, akù Yahaya a da'ite kɛ Yodai. ¹⁰ Kù Yesu bikù gɔnɔ, à è ludambɛ ten wɛkɔa, Luda Nini ten suawa lán potɛne bà. ¹¹ Akù à kòtoo mà bona ludambɛ à pi: Mòkɔme ma né mèn do légelege yenyide ũ, kù ma pɔ nnamma manamana.

Yesu yɔgwanaa
 (Mat 4:1-11, Luk 4:1-13)

¹² Akù Luda Nini a gbàre gbàrannan gɔnɔ, ¹³ akù à kù gwe kù nòbɔsɛntenɔ ari gɔɔ bupla, Setan teni a yɔ à gwa. Akù malaikanɔ sù ò kpai.

Yesu iba káakunɔ sisinaa
 (Mat 4:18-22, Luk 5:1-11)

¹⁴ Yahaya kúnaa gberan Yesu tà Galili, àten baaru nna kù à bò Luda kīnaa kpá ¹⁵ à pi: A gɔɔ kà, kpata kù à bò Luda kīnaa kà kani. À nèse lite à baaru nna pi sí.
¹⁶ Kù Yesu ten do Galili sɛbɛɛi, à Simɔ kù a dakúna Anduruoò è, òten birigi kpá sɛbɛɛ pìn, zaakù soròkɔnɔme. ¹⁷ Akù Yesu pínne: À mɔ à témai, mani á ke gbɛweterinɔ ũ. ¹⁸ Zaa gwe gɔnɔ ò n biriginɔ tòn ò bò ò tɛi. ¹⁹ Kù à gɛɛ are fiti, à Zebedi né Yamisi è kù a dakúna Yuhanao. Ō kù gó'ite gùn, òteni n biriginɔ keke. ²⁰ À n sísi gɔnɔ, akù ò n de Zebedi kù zamalingakerinɔ tò gó gùn gwe ò bò ò tɛi.

Yesu tánade werekɔana Kapɛnamu
 (Luk 4:31-37)

²¹ Ō gɛɛ Kapɛnamu. Kù kámmabogɔɔ kà, Yesu gɛɛ aduakekpen, àten yá dañne. ²² A yadannɛnaa bò n sare, zaakù àdi dañne kù ikooome, adi ke lán ludayadannerinɔ pɔ bãnlo.
²³ Gɔɔ birea gɔgbɛ tánade ke kù aduakekpen gwe. À wiki lè à pi: ²⁴ Bón ó ví kɔ ɔii, Yesu Nazera? N su n ó kakaten yá? Má dɔ gbɛ kù n de a ũ, mòkɔmme Luda gbɛ kù à kù adona ũ.
²⁵ Akù Yesu gí tana piine à pi: N yíte! N go gbɛ piia. ²⁶ Akù tana pi a yígáyígá à wiki gbàna lè, akù à gòa. ²⁷ Bidi gbɛnɔ kù n pínki, òten kɔ lala: Bɔ taka buri yán díi? Yadannɛna dufun yá? Àdi yá dañne kù ikoo fá! Bee kù tãnanɔ, tó à yá diteñne, òdi a yá mame. ²⁸ Akù kãnto a tɔ dà Galili búsula pínki.

Yesu gyarenɔ werekɔana dasi
 (Mat 8:14-17, Luk 4:38-41)

²⁹ Kù Yesu bò aduakekpen, akù à tà Simɔ kù Anduruoò bea gɔnɔ kù Yamisio kù Yuhanao. ³⁰ Simɔ nanɔ da wútɛna, mèwána a kù, akù ò a yá ò Yesune gɔnɔ. ³¹ À gɛɛ a kīnaa à a kù a ɔa à a fute. Akù a sikonnaa pii wèrea ari à pòble kɛñne.

³² Kū ɔkɔsi kɛ, ifāntɛ ten gɛ kpɛn, ò sùne kū gyāreno kū tānadenɔ n̄ pínki. ³³ Wɛtɛdenɔ kàkara a kpɛ kpɛlɛlɛ n̄ pínki. ³⁴ À gbɛnɔ kɛkɛsa dasi kū gyā buri sīnda pínki, à tānanɔ gò gbɛnɔ dasidasi. Àdi tānanɔ gba zé ò yā oro, zaakū ò d̄s gbɛ kū à de a ũ.

*Yesu waazikena zaa Galili
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Kɔnkɔkɔnkɔ Yesu fùtɛ à bò à gɛɛ sɛn gusare, àten adua ke gwe. ³⁶ Akū Simɔ kū a gbɛnɔ pɛtɛi. ³⁷ Kū ò bòa, ò pìne: Gbɛ sīnda pínki teni n gbeka. ³⁸ Akū à pìinne: Ò gé gu pāndea lakutu kū à kú ó sareɔn gūn, mani waazi ke gwe dɔ, zaakū abire yāin ma su. ³⁹ Lemɛ àdigɔ kure Galili būsɔ gu sīnda pínkia le, àdigɔ waazi ke n̄ aduakekpɛnɔ gūn àdigɔ tānanɔ gogorūma.

*Kusude werekšanaa
(Mat 8:1-4, Luk 5:12-16)*

⁴⁰ Akū kusude ke sù a kīnaa à kùtɛ à wé kɛa à pì: Tó n̄ yei, ĩni f̄s n̄ ma werekɛsa swáswa. ⁴¹ À kɛ Yesune wɛnda, akū à ɔ bò à kɛa à pì: Má yei, n̄ gɔ swáswa. ⁴² Zaa gwe ḡnɔ a kusu lāka à ḡs swáswa. ⁴³ Akū Yesu a gbàre ḡnɔ à gine à pì: ⁴⁴ N̄sun ò gbɛke maro. N gɛ n̄ n zīda mɔ sa'oriine, n̄ sa'opɔ kū Musa dite kpá n̄ werekšana sēda ũ gbɛnɔne. ⁴⁵ Kū à bò, à gɛɛ àten yā pì o'oinɛ. Yā pìi dàgula, akū Yesu di f̄s à gɛ wɛten gupuraa dorɔ. Àdigɔ kú sɛn gusareme, akū òdigɔ bo gu sīnda pínkia òḡs su a kīnaa.

2

*Gbɛ k̄nɔkuna werekšanaa
(Mat 9:1-8, Luk 5:17-26)*

¹ Gɔrɔ pla gbera Yesu ɛra à tà Kapɛnamu. Kū ò mà à kú be, ² akū ò kàkarai dasidasi, gɛki kun dorɔ bee kpɛlɛlɛ, àten Luda yā o'oinɛ. ³ Akū ò sùne kū gbɛ k̄nɔkunaao, gbɛnɔn siik̄s mé ò a sena. ⁴ Kū òdi le ò nà káao Yesuiro pari yāi, akū ò didi káao kpɛ musu, ò kpɛ f̄s gu kū Yesu kunwa. Kū ò f̄s, akū ò gyāre p̄i k̄pa kū a wútebɔɔ. ⁵ Kū Yesu è ò a náani v̄i, à pì gbɛ k̄nɔkuna piinne: Ma gbɛ, n durunnanɔ kɛmma. ⁶ Ludayádanneri kenɔ vutena gwe òten ò n̄ n̄sɛɛ gūn: ⁷ Býyái gbɛ dí ten ò lɛɛ? Àten d̄ke kū Ludaome! Dí mé ani f̄s à durunnanɔ kɛr̄ma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ⁸ Gwe ḡnɔ Yesu d̄s a n̄sɛɛ gūn laasun kū òten lé, akū à n̄ lá à pì: Býyái àten laasun bire taka lé á n̄sɛɛ gūnn? ⁹ Tó ma pì gbɛ k̄nɔkuna piinne a durunnanɔ kɛa, ke tó ma pì à fute à a wútebɔ sé à t̄aa o, a kpate mé à aragaa? ¹⁰ Ma ò le de àḡs d̄s kū Bisasiri Né durunnanɔ kɛmma iko v̄i zīte lame. Akū à ò gbɛ k̄nɔkuna piinne à pì: ¹¹ Ma ònne n̄ fute n̄ n̄ wútebɔ sé n̄ tá be. ¹² Akū à fute ḡnɔ à a wútebɔ p̄i sè à bòo gbɛnɔ wára n̄ pínki. Yā p̄i bò n̄ sare, akū ò Luda t̄s bò ò pì: Òdi yā dí taka e yāro.

*Yesu Levi sisinaa
(Mat 9:9-17, Luk 5:27-39)*

¹³ Yesu ɛra à bò à gɛɛ sɛbe léa. Òten su a kīnaa dasidasi, akū àten yā dañne. ¹⁴ Gɔrɔ kū àten gɛtɛ, akū à Alafeu né Levi è vutena a be'ɔgɔsikin. À pìne: N̄ m̄s n̄ tɛmai. Akū à fute à t̄èi. ¹⁵ Zīkea kū Yesu ten p̄s ble Levi pì bea, be'ɔgɔsirinɔ kū kifirinɔ ten p̄s ble káao dasi kū a ibanɔ lɛlɛ. Zaakū gbɛ bire takanɔn t̄ei dasi. ¹⁶ Farisi kū òdi Luda yā dañnenɔn kú gwe. Kū ò è Yesu ten p̄s ble lɛlɛ kú be'ɔgɔsirinɔ kū kifirinɔ, akū ò a ibanɔ là ò pì: Býyáin àten p̄s ble lɛlɛ kú be'ɔgɔsirinɔ kū kifirinɔoo? ¹⁷ Kū Yesu yā p̄i mà, à piinne: Gbɛ kū à aafia v̄i bàka kú kú likita yāoro, sé gyāre. Mádi su gbɛ mananɔ sísiro, sé kifirinɔ.

*Léyīnaa
(Mat 9:14-17, Luk 5:33-39)*

¹⁸ Yahaya Da'itɛkeri ibanɔ kū Farisinɔ ten lé yī, akū ò sù ò Yesu là ò pì: Yahaya ibanɔ kū Farisi ibanɔ di lé yī, akū n̄ ibanɔ di yī sero bi? ¹⁹ Akū Yesu piinne: N̄sɛri gbɛnɔ ni lé yī gɔrɔ kū à kú kūr̄wo n̄sɛ gūn yā? Oi! Gɔrɔ kū n̄sɛri kú kūr̄wo, oni lé yīro. ²⁰ A gɔrɔ ni su kú oni n̄sɛri bo n̄ té. Gɔrɔ birean oni lé yī sà. ²¹ Òdi p̄le dufu nambata di uta zīlaro. Tó ò kɛ le, a dufu ni s̄kūn oni kɛkɛsa, ona zī f̄sna ni kara. ²² Òdi s̄ɛwɛ dufu ká t̄uru zī gūnlo. Tó ò kɛ le, wɛ pì ni t̄uru p̄t̄a, wɛ kū t̄uruo ni yaka n̄ pínki. Oi, òdi s̄ɛwɛ dufu ká t̄uru dufu gūmme.

*Kámmabogɔrɔ yā
(Mat 12:1-21, Luk 6:1-11)*

²³ Kámmabogɔrɔ zī kea Yesu ten p̄a buranɔla. Lákū àten gé nà a ibanɔ p̄sblewe wòro òten só. ²⁴ Akū Farisinɔ piinne: N̄ gwa! Býyáin òten yā kū òdi ke kámmabogɔrɔ zīro kɛɛ? ²⁵ Akū Yesu wɛmma à pì: Àdi a kyó ke zikí a è lákū Dauda kɛ gɔrɔ kū àp̄i kū a gbɛnɔ ten takasi ke, kū nà teni n̄ deroo? ²⁶ Sa'oriki Abiata gɔrɔa à gɛ Luda ɔnn, à burodi kū ò k̄tɛ Ludanɛ sò, kú gbɛke

a sona zé víro, sé sa'orinɔ, akú à kpà a gbɛ̃nɔa. ²⁷ Yesu ɛ̀ra à pìine dɔ: Luda kámmabogɔɔ dɛ̀te bisásiri aafia yáime. Adi ke kámmabogɔɔn à bisásiri kèiro. ²⁸ Abire yáí Bisásiri Né iko ví kámmabogɔɔra se.

3

¹ Yesu ɛ̀ra à gɛ̀e aduakekpen. Gɔgbɛ̀ ke kú gwe a ɔ do ibana. ² Gbɛ̀kenɔ ten Yesu tàasi ká, tó ani a werekɔ́a kámmabogɔɔ zɛ̀, de ò yá le ò dia. ³ Akú Yesu pì gbɛ̀ kú a ɔ ibanaa pìine: Ñ fute ñ ze zàa gūn. ⁴ Akú à ñ lá à pì: Kámmabogɔɔ zɛ̀ à zé ví ò a mana ken yá, ke a vání? Ó gbɛ̀ mì sín yá, ke ò deme? Akú odi yáke oro. ⁵ Yesu ñ gwá pɔfɛ̀o à likai, zaakú a pɔ yàka ñ ságbàna yáí. Akú à pì gɔgbɛ̀ pìine: Ñ n ɔ pìi poro. Kú à pòro, akú a ɔ pìi kè a gbɛ̀n. ⁶ Akú Farisinɔ b̀tɛ̀ ò gɛ̀e ò yá gɔgɔ kú kína Herɔdu gbɛ̀nɔ g̀nɔ, deran oni ke nà ò Yesu de.

Dasi kɔ́kakarana sèbe léa

⁷ Yesu kú a ibanɔ ñ zida gárine gwe ò gɛ̀e sèbe léa. Akú pari bò Galili ò tɛ̀i. ⁸ Gbɛ̀kenɔ bò Yudea dɔ kú Yurusalemuo kú Edɔmu bùsuuo kú Yoda barao kú Tayao kú Sidɔ ò sù a kínaa dasidasi, kú ò yá kú àten kenɔ baaruu mà yáí. ⁹ Pari yáí Yesu ò a ibanɔne ò gó'ite soru keare, de òsun nakaraawaro yáí. ¹⁰ Zaakú Yesu gbɛ̀nɔ wèrekɔ́a dasi yáí, akú gyárenɔ ten nakaraa dasi de ò le ò ɔ naa. ¹¹ Tánadenɔ sɔ, tó ò a wé è, òdi su ò wúte a areme, òdi wiki lé ò pì: Mɔkɔ́mme Luda Né ũ. ¹² Akú Yesu di gíine ò ò gbɛ̀ kú á de a ũ.

Yesu z̀iri gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀eplanɔ ditenaa

(Mat 10:1-4, Luk 6:12-16)

¹³ Kú Yesu didi kpia, à gbɛ̀ kú à yeinɔ sisiai, akú ò sù a kínaa. ¹⁴ Akú à gbɛ̀nɔn kuri awɛ̀eplanɔ dɛ̀te ògɔ kú káao, de àgɔ ñ zɛ̀ waazi ke, ¹⁵ ògɔ iko ví ò tánanɔ gorúma. À tɔ kpáine z̀irinɔ. ¹⁶ Ñ tɔn dí: Simɔ kú à tɔ kpáne Pita. ¹⁷ Zebedi né Yamisi kú a dakúna Yuhanao. À tɔ kpáine Bɔanenge. Tɔ bire pì surapatammarinɔ. ¹⁸ Abire gbera Anduru, Filipi, Batɔlɔmiu, Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Tadeu, Simɔ Kokaride ¹⁹ kú Yudasi Isikariɔti kú à bò a kpɛo.

Tánagona gbɛ̀nɔa

(Mat 12:22-32, Luk 11:14-23)

²⁰ Kú Yesu tà be, akú gbɛ̀nɔ ɛ̀ra ò kákara dɔ dasi, akú Yesu kú a ibanɔ dí zé le ò pɔ blè sero. ²¹ Kú a bedenɔ yá pìi mà, ò dà zén ò a gbese, zaakú òten pi ña káame. ²² Ludayádanneri kú ò bò Yurusalemu ò sùnɔ pì: À Belezebubu ví, tánanɔ kína pì gbànan àdi tana goorúma. ²³ Akú Yesu ñ sisiai à yálekɔ́ana òinne à pì: Setan ni fɔ à a zida gorúma yá? ²⁴ Tó kpata gbɛ̀nɔ ibereɛ sè kú kɔ́o, kpata pì ni gi ke yá? ²⁵ Tó be kèkɔ́a leu pla, akú ibereɛ kú ñ dagura, be pì ni gi ke yá? ²⁶ Tó Setan ibereɛ sè kú a zida gbɛ̀nɔ ò kèkɔ́a, ani gi kero, ani mì deme. ²⁷ Gbɛ̀ke ni fɔ à gɛ̀ gɔ́sa gbàna kpén à a pónɔ sétero, séto à a yí gía, gbasa à a kpé wara. ²⁸ Yápuran maten oáre, Luda ni gbɛ̀nɔ durunnanɔ kèrúma kú a tɔ vání kú òdi sísinɔ pínki, ²⁹ ama tó gbɛ̀ Luda Nini tɔ vání sísi, ani kɛ́aro, zaakú ade durunna kú àdi sí kèrúmaro kème. ³⁰ Yesu ò le kú ò pì à tana ví yáime.

Yesu danɛnɔ

(Mat 12:46-50, Luk 8:19-21)

³¹ Kú a da kú a dakúnanɔ kà, ò zè bàai, akú ò gbɛ̀ z̀ì ò a sísi. ³² Gbɛ̀nɔn vutena ò likai dasi, akú ò pìne: Ñ gwa! N da kú n dakúnanɔ ze bàai òteni n gbeka. ³³ Akú à wèrúma à pì: Dín ma da kú ma dakúnanɔ ũ? ³⁴ Akú à gbɛ̀ kú ò vutenaainɔ gwá à pì: Ma da kú ma dakúnanɔn dí. ³⁵ Gbɛ̀ kú àdi Luda pɔyenyína keme ma dakúna kú ma dāreo kú ma dao ũ.

4

Yálekɔ́ana kú pɔ́wɛ̀fariio

(Mat 13:1-23, Luk 8:4-15)

¹ Yesu ɛ̀ra àten yá dañne sèbe sare. Ó kákarai dasidasi, akú à gè à vùte gó'iten íla, gbɛ̀nɔ g̀sɔ katena sísi bara sèbe léa ñ pínki. ² À yá dàine kú yálekɔ́ananɔ dasi. Lákú àten dañne nà à pì: ³ À sá kpá! Búbari ke mé à kun à bò à gɛ̀e pɔ́we fá. ⁴ Lákú àten fá nà, akú a kenɔ lète zé gūn, bānɔ sù ò blè. ⁵ A kenɔ lète gbè sàraa musu, gu kú à bùsu ví dasiro, akú ò bùte g̀nɔ, kú bùsuu gègete gwero yáí. ⁶ Kú ifántɛ̀ fùte, akú ò té kú ò gága, kú ò zini víro yáí. ⁷ A kenɔ lète lèno gūn, akú lèe fùte à nàkararúma odi né iro. ⁸ A kenɔ sɔ ò lète zite mana gūn. Ó bùte ò fùte ò né ì, a kenɔ karanaa kè baraaakurikuri, kenɔ baaakɔ́kɔ́, kenɔ basɔsɔɔro. ⁹ Akú Yesu pì: Gbɛ̀ kú à sá ví à yá pì ma.

¹⁰ Kū Yesu gòñne gwe à kú ado, akú a gbènnon kuri awèeplano kú gbè kú ò kúino sù ò yá pìno mii gbèkaa. ¹¹ Akú à piñne: Luda kpata kú à bò a kinaa asiri kpááwa àgò d5, ama madí yá sinda píñki o gbè kparanone kú yálek5ananome,

¹² de ògò gwagwa pòke'ena sari,
ògò sá kpákpa a d5ro d5naa sari,
de òsun are do Ludaa,
à ñ durunnano kèmmaro yáí.

¹³ Akú Yesu ñ lá à pi: Á yá pi d5roo? Deran áni yálek5ana ke d5o? ¹⁴ À ma! Búbari pii Luda yán àten fá. ¹⁵ Gbèkeno de lán zé gún pówè bà, gu kú ò Luda yá fán. Tó ò mà, akú Setan di su à Luda yá kú ò fá ñ té pi símma g5no. ¹⁶ Gbèkeno de lán pówè kú à lète gbè sàraa musu bà. Tó ò Luda yá mà, òdi sí g5no kú ponnao. ¹⁷ Zaakú ò zini vïro, òdi ke gorò plaro. Tó yá'ummana ñ lé ke tò ò wé tàmma yá pi yáí, òdi fume g5no. ¹⁸ Gbèkeno de lán pówè kú à lète leno gún bà. Ò Luda yá mà, ¹⁹ ama andunia yá damukena kú yena aruzekèio kú p5 kparano nidenao di nakaramma, akú yá pii di g5 àree sari. ²⁰ Gbèkeno de lán pówè kú ò lète zíte manaano bà. Òdi Luda yá ma ò sí, akú òdi ke karana p5 ù, ñ kenò baraakurikuri, kenò baaak5k5, kenò bas55oro.

*Yalek5ana kú fitilao
(Luk 8:16-18)*

²¹ Yesu piñne: Òdi fitila na ò gbaka kútea ke ò dite gádo gbáru yá? fitiladib5o musun òdi dinloo? ²² Asiri ke kun kú oni gí boaaíro. P5ke kun utena kú ani bo gupuraaro. ²³ Gbè kú à sá ví à yá pi ma.

²⁴ À piñne do: À laakari ke yá kú áten maa. Zaka kú adí y5oñnen Luda ni y5oáre ani era à karaáre do. ²⁵ Gbè kú à p5 ví Luda ni karane. Gbè kú à p5ke víro s5, bee a fitinna kú à ví Luda ni sía.

Yalek5ana kú p5wèbutenaao

²⁶ À pi do: Kpata kú à bò Luda kinaa de lán pówè kú gbè fá bura bà. ²⁷ Gwáani kú fánant5o bee tò àten i o ke à b5ne, pówè pii di bute à z5k5 kú, gbè pii dig5 d5 lákú àdi ke nàro. ²⁸ Zíte mé àdi p5blewe i a zída. Àdi kà pá gĩa gbasà à nò sí, a gberan àdi pia. ²⁹ Tó à mà, akú òdi kè kú kòmao, zaakú a kègorò mé à kà.

*Yalek5ana kú musadi wéio
(Mat 13:31-32, 34, Luk 13:18-19)*

³⁰ À pi do: B5n kpata kú à bò Luda kinaa bòk5aoo? B5n óni le ò lek5aoo? ³¹ À de lán musadi wé bà, kú a wé kete de pówè kú òdi t5nola píñki, ³² ama tò ò t5, àdi bute à z5k5 kú de dò p5nola píñki. Àdi òne gègeteno ke ari bāno di su ò didi a lá uran.

³³ Yesu Luda yá òñne dasi kú yálek5ana bire takanò ñ mana lén. ³⁴ Adi yāke oñne yálek5anaa sariro. Tó à kú kú a ibanò ñtēne, akú àdi yá sinda píñki b5k5etēne.

*Yesu zàga'ia zena
(Mat 8:23-27, Luk 8:22-25)*

³⁵ Kú 5kosi ten ke, à pi a ibanone: Ò bikú bara. ³⁶ Lákú Yesu kú gó gún nà, akú ò gè kāao lele ò dà zén le ò pari tò gwe. Gó pādeno gèe kúnwo. ³⁷ Akú zàga'ia gbāna fūte. Í ten gó yīpayīpa àten ká a gūn ari à ye à pa. ³⁸ Yesu kú gó kpe kpa, àten i o a mi di mib5k5oa. Akú a ibanò a vù ò pine: Danner! Kú óten kákate, ñdi bídi keroo? ³⁹ Akú à fūte à pàta íaa à pi íne: Ñ yīte! Ñ ze teene! Akú ía kpāte, gu yī kítikiti. ⁴⁰ Akú à ñ lá à pi: À kè dera á sika ví lee? Ase á ma náani vïro ari tera yá? ⁴¹ Akú ò g5 bídi gūn óten k5 lala ò pi: Dín gbè dí ũ sée? Bee ía kú ío di a yá mame.

5

*Tananò gbarèna aladenò
(Mat 8:28-34, Luk 8:26-39)*

¹ Ò kà Gadara b5sun sèbee bara. ² Kú Yesu bò gó gūn g5no, tånade ke bò gèvīkia à sù à dàale. ³ Àdig5 kú gbèwee kú à de mira ũno gūn. Bee m5kak5anaa di f5 à a yī dorò. ⁴ Zaakú òdi a yī kú m5kak5anaaome òdi a da lín baala'í, ama àdi m5o pino kèkè àdi lí pino gborogboro. Gbèke di a gbāna fïro. ⁵ Gwáani kú fánant5o píñki àdig5 kure gèvīkin kú sīsigerenno, àdig5 wiki lé àdig5 a zída líli kú gbèeo.

⁶ Kú à Yesu è zāa, akú à bàa lè à sù à kùte a are. ⁷⁻⁸ Kú Yesu pi tana pi goa, akú à wiki gbāna lè à pi: Yesu, Luda Musude Né, b5n ó ví k5 5i? Ma nanne Ludai, ñsun wé tāmāro. ⁹ Akú Yesu a lá à pi: N t5n deraa? Akú à wèa à pi: Ma t5n Dasi, zaakú ó dasi. ¹⁰ Akú ò kúte kè Yesune manamana ò pi àsun pèfūma b5usun pii gūnlo.

¹¹ Aléde kpàsa z̄sk̄ kú gwe, òten p̄ó ble s̄s̄iger̄ēi. ¹² Akú t̄ana p̄in̄o wé k̄e Yesua ò p̄i: Ñ ò gbare aled̄en̄o t̄é ò dir̄uma. ¹³ Yesu ñ gbá z̄é, akú t̄ana p̄in̄o gòà ò dì aled̄ēe p̄in̄o. Akú aled̄ēe kpàsa kú à kà w̄aa kuri taka p̄in̄o bò kú bàào ò s̄oro s̄s̄iger̄ēi ò si s̄èben, akú ò ḡaga gwe. ¹⁴ Akú aled̄ed̄arin̄o bàà l̄è ò ḡèe ȳá p̄i bàbañ̄ne w̄ete ḡun kú buran̄o. Akú gb̄en̄o b̄òte ò ḡèe ȳá kú à k̄èe p̄i gwa. ¹⁵ Kú ò sù Yesu k̄inaa, ò ḡōgb̄ē kú t̄ana kú a ḡun dasi ȳá p̄i è vutena gwe, à uta dana à b̄ann̄ p̄i w̄erēa, akú w̄ina ñ kú. ¹⁶ Gb̄ē kú ò ȳá p̄i è kú w̄eon̄o ȳá kú à t̄anade p̄i l̄èe òñ̄ne kú aled̄en̄o ȳa. ¹⁷ Akú ò kúte k̄e Yesune kú à b̄oñ̄ne ñ b̄usun.

¹⁸ Kú Yesu ten ḡé ḡó'iten, ḡōgb̄ē kú à t̄anan̄o v̄i ȳá p̄i wé k̄ea de à le à tá k̄aa. ¹⁹ Yesu dí wero à p̄ine: Ñ tá n bea n gb̄en̄o k̄inaa, ñ ȳá kú Dikiri k̄enne òñ̄ne p̄inki, dera à n w̄enda b̄ò n̄a. ²⁰ Akú ḡōgb̄ē p̄i t̄a, àten ȳá kú Yesu k̄ene kp̄àka ke W̄etemenkuri b̄usun, akú ȳá p̄i b̄ò gb̄ē s̄inda p̄inki sare.

Yairu né vuna kú n̄ogb̄ē kú à ò n̄a Yesu utaaa
(Mat 9:18-26, Luk 8:40-56)

²¹ Yesu èra à bikú s̄èbēe bara kú ḡoo, akú pari k̄akarai s̄èbēe l̄éa. ²² Aduakekpe gb̄ē z̄sk̄ kú òdi pine Yairu sù gwe. Kú à Yesu è, à w̄ute a k̄uaa a gbá sare, ²³ akú à kúte k̄ene manamana à p̄i: Ma n̄en̄ogb̄ē kú ga l̄éi. Ñ m̄ò ñ ò naa de à gb̄ana kú àḡō kú w̄end̄iio. ²⁴ Akú Yesu dà z̄én k̄aa.

²⁵ N̄ogb̄ē ke kú gwe aru di b̄otea à kà w̄è kuri aw̄ēepla. ²⁶ Ezed̄en̄o a k̄e takaside ù manamana, à a òḡo d̄è p̄inki. Adi aafia lero, àdi k̄eke àḡō karam̄e. ²⁷ Kú à Yesu baaruu mà, akú à n̄a Yesui pari ḡun kpe kpa. Akú à ò n̄a a utaa, ²⁸ zaakú à p̄i: Bee tó ma ò n̄a a utaa dé, mani werek̄sa. ²⁹ Akú a arub̄ot̄enaa p̄i z̄è ḡōn̄o. À d̄s̄ a m̄ēe ḡun a werek̄sa kú a gyá p̄iio. ³⁰ Zaa gwe ḡōn̄o Yesu d̄s̄ a m̄ēe ḡun gb̄ana ke b̄ò a ḡun, akú à lite pari ḡun à p̄i: Dí mé à ò n̄a ma utaaa? ³¹ Akú a ìban̄o p̄ine: Ñ è l̄ákú gb̄en̄o ten nakaramma n̄a, akú n p̄i dí mé à ò n̄amma yá? ³² Akú Yesu gb̄en̄o gw̄à à likai de à gb̄ē kú à ȳá p̄i k̄e e. ³³ V̄ina n̄ogb̄ē p̄i kú àten lukaluka, zaakú à d̄s̄ ȳá kú à a l̄e a m̄ēe ḡun, akú à sù à w̄ute a k̄uaa a gbá sare à a ȳapura òne p̄inki. ³⁴ Akú Yesu p̄ine: N̄ogb̄ē, ma náani kú n k̄e mé à n werek̄sa. Ñ tá be aafia, n gyá p̄i k̄emman gwe.

³⁵ Kú Yesu kp̄é àten ȳá o, ò b̄ò aduakekpe gb̄ē z̄sk̄ p̄i bea ò sù ò òne: Ñ né p̄i k̄e sari, ñsun wari d̄o danneriia doru. ³⁶ Yesu dí s̄á kp̄á ñ ȳairo, ben à p̄i gb̄ē z̄sk̄ p̄ine: Ñsun tó sw̄è k̄enguro, ñ ma náani ke dé. ³⁷ Adi we gb̄eke ḡé zearero, sé Pita kú Yamisio kú Yamisi dak̄una Yuhanao. ³⁸ Kú ò kà gb̄ē z̄sk̄ p̄i bea, Yesu è òten ò ò òten wiki gb̄ana l̄é òten ñ z̄ida k̄ek̄e manamana. ³⁹ Kú à ḡé kp̄én, à ñ l̄á à p̄i: B̄oȳai áteni á z̄ida k̄ek̄e àten ò ò ò? Né p̄i dí garo, àten i om̄e. ⁴⁰ Kú òteni a lalandi ke, akú à p̄er̄mma ò b̄òte bàai ñ p̄inki. Sé né p̄i de kú a dao kú a ìba kú ò kú k̄aaon̄o, m̄ók̄on̄ome à ñ sé à ḡé kúñwo gu kú né p̄i kunwa. ⁴¹ Akú à né p̄i ò kú à p̄ine: Talita kum! Ȳá p̄i p̄i, n̄en̄okpare, ñ fute. ⁴² Zaa gwe ḡōn̄o né p̄i f̄ute à t̄aa ò. Né p̄i s̄á à kà w̄è kuri aw̄ēepla. Ȳá p̄i b̄ò ñ sare manamana. ⁴³ Akú Yesu giñ̄ne s̄ans̄án òsun o gb̄eke maro. Akú à p̄i ò p̄òble kp̄aa à ble.

6

Nazeraden̄o gina Yesui
(Mat 13:53-58, Luk 4:16-30)

¹ Yesu b̄ò gwe à ḡèe a be w̄eten, a ìban̄on̄o t̄éi. ² Kú k̄ámmaboḡo kà, akú àten ȳá dañ̄ne aduakekpen. Akú pari kú ò a ȳá màn̄o bídi k̄è ò p̄i: M̄ákp̄an ḡōgb̄ē p̄i ȳá d̄in̄o l̄ènn̄? Ònd̄s̄ kpaten ò kp̄aa, akú àten daboȳá dí takan̄o k̄e? ³ Akúme li'ari úroo? Mariama n̄énloo? Yamisi kú Yusufuo kú Yudaio kú Sim̄on̄o v̄in̄in̄o gweroo? A dàren̄o mé ò kú k̄úoo laroo? Akú ò ḡi. ⁴ Akú Yesu p̄ine: Annabií diḡs̄ b̄èere sariro, sé a be w̄eten kú a dan̄en̄o k̄inaa kú a ònnwo baasiro. ⁵ Yesu dí f̄s̄ à daboȳá ke k̄e gwero, sé gȳare kú à ò n̄àmma à ñ w̄erek̄sa ken̄o baasiro. ⁶ Kú odi a náani kero, ñ ȳá b̄ò a sare manamana.

Yesu z̄h̄rin̄o z̄inaa
(Mat 10:5-15, Luk 9:1-6)

Akú à ḡèe lakutu kú lakutuo, àten ȳá dañ̄ne. ⁷ Akú à a ìba gb̄en̄on̄o kuri aw̄ēeplan̄o sisiai, akú à ñ z̄i gb̄en̄on̄o plapla, à ñ gbá iko ò t̄anan̄o goñ̄ma. ⁸ À p̄iñ̄e: Àsun p̄óke sé à géoro, z̄ana ke b̄òk̄olokona ke òḡo, sé ḡò. ⁹ À kyate kp̄á, ama àsun uta da m̄èn plaro. ¹⁰ Be kú a kipan, àḡō kú gwe ari à ḡé boo w̄ete p̄i ḡun. ¹¹ Gu kú odi gb̄anake kp̄áái ke odi s̄á kp̄á á ȳairo, tó àten tá, à lukut̄e warawara á gb̄an̄o a ñ tona kú Ludao s̄èeda ù. ¹² Akú ò dà z̄én ò n̄es̄elit̄ena waazi k̄e gb̄en̄on̄e ¹³ ò t̄anan̄o goñ̄ma dasi, ò n̄isi màma gȳaren̄o dasi ò ñ w̄erek̄sa.

Yahaya Da'it̄ek̄eri ganaa
(Mat 14:1-12, Luk 9:7-9)

¹⁴ Kí Herodu yā pínò mà, zaakú Yesu tó kà gu sînda pínkia. Gbēkeno ten pi Yahaya Da'itekeri mé à fùte bona gan, abire yáin à gbána lè àten daboyáno ke. ¹⁵ Gbēkeno pi Iliasume, gbēkeno pi annabiime lán annabi yáno doke bà. ¹⁶ Kú Herodu mà à pi: Yahaya kú ma a mi z̄s̄ mé à vù bona gan.

¹⁷⁻¹⁸ Zaakú Herodu dokóno pi mé à a v̄ni Filipi no Herodia sia à sè. Kú Yahaya diḡs̄ one a v̄ni no sinaa manaro, akú Herodu tò ò Yahaya kú ò m̄bo kàa ò a dà kpésiran. ¹⁹ Herodia s̄s̄ à Yahaya pētē kúname à ye à a de, ama adi zé lero, ²⁰ zaakú Herodu d̄s̄ kú Yahaya bi Luda gbē s̄s̄ume, akú àdi v̄ina kene àdi tò ò wari d̄saro. Tó à ḡe à a yā ma, laasun di ḡemme. Bee kú abireo àdiḡs̄ ye a f̄aai bonaai.

²¹ Herodia zé è Herodu ina ḡoro k̄k̄s̄ z̄i. Herodu gbánadeno kú soza gbē z̄k̄k̄no kú Galili gbē bèredeno kàkara p̄oblekia. ²² Akú Herodia n̄énokpare ḡe à t̄u wà. À k̄e Herodune nna kú a nib̄ono n̄ p̄ínki, akú k̄ina pi né piine: P̄s̄ kú n̄ yei n̄ a wé kema, mani n gba. ²³ Akú à era à pine: Ma la d̄anne p̄s̄ kú n̄ a wé kema p̄ínki, mani n gbame, bee ma kpata kpaate. ²⁴ Akú n̄énokpare pii bò à ḡe à a da là à pi: B̄ón mani wé keaa? Akú a da pine, Yahaya Da'itekerii mi. ²⁵ Gwe ḡóno à era à sù likalika à ḡe à ò k̄inane: Má yei n̄ ma gba Yahaya Da'itekerii mi dana tiree ḡun la tera.

²⁶ Akú k̄ina p̄o yàka manamana, ama kú à la dà nib̄ono wára yáin adi f̄s̄ à ḡi doro. ²⁷ Akú k̄ina pi a dogari ke z̄i ḡóno, à pine à gé à a mi z̄s̄ à m̄so. Akú à ḡe à a mi z̄s̄ kpésiran ²⁸ à dà tiree ḡun à sù à kpà né piia, akú à kpà a daa. ²⁹ Kú Yahaya ibano yā pii mà, akú ò sù ò a ḡe s̄e ò v̄i.

P̄oblekpana gb̄enon d̄ubu s̄oroṅa
(Mat 14:13-21, Luk 10:9-17, Yuh 6:1-15)

³⁰ Yesu z̄irii pínò sù a k̄inaa, akú ò yā kú ò k̄eno kú yā kú ò dànneno òne p̄ínki. ³¹ Òten gé òten su, akú Yesu kú a z̄irino dí zé le ò p̄s̄ blè sero pari yāi. Akú à piine: À m̄s̄ ò gé gusare ó t̄ene ò kamma bo fiti. ³² Akú ò dà z̄en ḡó'ite ḡun òten gé gusare n̄t̄ene. ³³ Kú gb̄eno n̄ genaa è, ò n̄ d̄s̄, akú ò bò w̄ete kú w̄eteo dasi ò bàà lè ḡese ò kà gwe n̄ ā. ³⁴ Kú Yesu bò ḡó ḡun, à gb̄eno è dasidasi, akú ò k̄ene w̄enda, zaakú ò de lán s̄a kú ò d̄ari v̄irono bàme. Akú àten yā dañne manamana.

³⁵ Kú ifant̄e b̄usa, akú a ibano n̄ai ò pi: Gu dí bi s̄entep̄ortume, akús̄ gu ten si. ³⁶ N̄ gb̄eno gbare ò tá bura kú lakutu kú ò kú k̄aninaa, ò p̄s̄ wete ò lú ò ble. ³⁷ Akú Yesu w̄er̄ma à pi: À p̄s̄ kpám̄ma ò ble. Akú ò pine: N̄ ye ò gé burodi lú andurufu ɔ̄go w̄aa do ò kpám̄ma ò blen yā? ³⁸ Akú Yesu n̄ lá à pi: Burodi m̄en ugban á v̄ii? À gé gwa. Kú ò kà, ò pi: Burodi kun m̄en s̄oro kú kp̄ɔ̄no m̄en pla.

³⁹ Akú à piine: À gb̄eno vutevute s̄ela b̄òɔɔa ḡaaḡaa. ⁴⁰ Akú ò v̄utevute ḡa kú ḡaao, ḡa keno gb̄enon bas̄oro, ḡa keno gb̄enon bupla akuri. ⁴¹ Akú Yesu burodi m̄en s̄oro kú kp̄ɔ̄no m̄en pla piioo s̄e à wé s̄e musu à arubarikaa d̄an. Akú à burodii pii è'e à kpà a ibano, ò kp̄aatete gb̄enone. Akú à kp̄ò m̄en pla p̄ino kp̄aateteñne n̄ p̄ínki. ⁴² Ò p̄s̄ blè ò k̄a n̄ p̄ínki. ⁴³ Akú ò burodi kp̄ara kú kp̄ò kp̄ara kú à ḡóno s̄ete t̄anko m̄en kuri aw̄epla p̄a. ⁴⁴ Ḡs̄gb̄e kú ò p̄s̄ bl̄eno kà gb̄enon d̄ubu s̄oro.

Yesu t̄aa'ona s̄eb̄ela
(Mat 14:22-36, Yuh 6:16-21)

⁴⁵ Yesu ḡa n̄ a ibanoa ḡóno ò ḡe ḡó'iten, de ò done are gena Betesaida ari àḡs̄ pari gbar̄e. ⁴⁶ Kú à lé z̄ar̄ma, akú à d̄idi kpi musu à ḡe adua ke. ⁴⁷ Kú ɔ̄k̄osi k̄e ḡó'ite kú s̄eb̄ee dagura, Yesu s̄s̄ à kú í bara ado. ⁴⁸ Akú à è ḡófina ten wari d̄ar̄ma, kú ia gbána ten kákanyi yāi. Gud̄naao à ḡe n̄ k̄inaa àten t̄aa ò íla, akú à k̄e deran á ye à ḡeter̄ma bà. ⁴⁹ Kú ò a è àten t̄aa ò íla, òten da gyāw̄andeme, akú ò wiki lè. ⁵⁰ Zaakú ò a è n̄ p̄ínki, akú sw̄e k̄eñgu. Akú Yesu piine ḡóno: À á laakari kp̄áte, maak̄me. Àsun tó v̄ina á k̄uro. ⁵¹ Kú à ḡe ḡó ḡun, akú ia z̄e, akú yā pii bò n̄ sare manamana, ⁵² zaakú n̄ wé dí k̄e burodi yāaro kú laasun k̄lar̄ma yāi.

Yesu gyāren̄o werek̄sana zaa Genesareti
(Mat 14:34-36)

⁵³ Kú ò bikú bara, ò kà Genesareti, akú ò n̄ ḡó bàà d̄s̄ gwe. ⁵⁴ Kú ò b̄òte ḡó ḡun, ò Yesu d̄s̄ ḡóno, ⁵⁵ akú ò bàà lè ò ḡe b̄usuu pi lakutu p̄ínkin, ò gyāren̄o s̄ete kú w̄uteb̄ono, gu kú ò mà à kunwa p̄ínki òdiḡs̄ su k̄unwo a k̄inaa. ⁵⁶ Gu kú à ḡen p̄ínki, lakutuno ke w̄eten̄o ke burano, òdiḡs̄ sune kú gyāren̄o ari ò n̄ k̄ate eten̄on, akú òdi wé kea de ò ɔ̄ na bee a uta léa. Akú gb̄e kú ò ɔ̄ n̄ano w̄erek̄s̄a n̄ p̄ínki.

7

Futeokarayā
(*Mat 15:1-9*)

¹ Farisinɔ kù ludayādanneri kù ò bò Yurusalemu kenɔ sù Yesu kīnaa, ² akù ò è a iba kenɔ ten pò ble ɔpipinaa sari. ³ Zaakù Farisinɔ kù Yudanɔ ñ pínki ñ dizinɔ futeokarayā kūname, òdi pò ble ɔpipina a zéa sariro. ⁴ Tó ò bò eten ò sù, òdi pò ble zú'onaa sariro. Ò futeokarayā pàndenɔ kūna dasi. Leme òdi tokonɔ kù lonɔ kù butanɔ pípi le. ⁵ Akù Farisinɔ kù ludayādannerii pìnɔ Yesu là ò pi: Bóyáí n ibanɔ digɔ ó dizinɔ futeokarayā kúnaroo? Òdi pò ble ɔpipinaa sari. ⁶ Yesu wémma à pi: Isaya annabikéyà ò á manafikidenɔ yá musu swáswa lákù à kè Luda yán nà à pì:

Buri bire di bèere limene kù léome,
ñ swè kúmaro.

⁷ Òdigɔ donyí kemene páme,
bisásiri yáze kpaten òdi dañne.

⁸ A pà kpá Luda yádannenaai, akù à bisásiri futeokarayā kūna. ⁹ Akù à piñne dɔ: A pà Luda yáne de à le ágɔ á futeokarayā kūna manan yá? ¹⁰ Musa pi, ágɔ á de kù á dao bèere dɔ. À pi dɔ, gbè kù à a de ke a da kpe bò, ò ade de. ¹¹ Ákɔnɔ sɔ, adi pi tó gbè pi a de ke a dane, pò kù á ví à ñ kpe tao bi Kɔɔbáme, ¹² à zé ví à a de kù a dao kpe tao dorɔ. Kɔɔbáme pò kù òdi kpá Ludaa ú. ¹³ Leme adi Luda yá ke pà le á futeokarayā kù adi dañne yá. Yá bire takanɔn adi ke dasi.

Yá kù àdi tó ògɔ gbási
(*Mat 15:10-20*)

¹⁴ Akù Yesu èra à pari sisiai à pi: À sá kpá à ma yá ma á pínki. ¹⁵ Póke kun kù àdi gè gbè gūn kù àdi a gbà léro. Pò kù àdi bo gbè gūn mé àdi tó ágɔ gbási. ¹⁶ Gbè kù à sá ví, à yá pi ma. ¹⁷ Kù à pari tó gwe à tà be, akù a ibanɔ a là yá pii mii. ¹⁸ À piñne: Á laasun kpé yida se yá? Kù póke kun kù àdi gè gbè gūn à tó ágɔ gbásiro, á dɔroo? ¹⁹ Pò pii di gè a swèe gūnlo, sé a gberen, gbasá à bo mèn. Len Yesu pòble sinda pínki kè blena pò ú le tɛɛ sari. ²⁰ Akù à pi: Yá kù àdi bo gbè gūn mé àdi tó ágɔ gbási. ²¹ Zaakù zaa bisásiri swèe gūn laasun vání di bon: Pápakenaa, kpáni'onaa, gbèdenaa, zinakenaa, ²² wákú, nɛseváni, manafiki, wé'isariyá, sánkara, gbèssónaa, karambaani kù misariyáo. ²³ Yá vání pìnɔ di bo swèe gūn pínki, akù mé àdi tó gbè gɔ gbási.

Nɔgbè zítɔ Yesu nánikenaa
(*Mat 15:21-28*)

²⁴ Yesu bò gwe à gèe Taya bùsun, akù à kipa be kea. À ye ò a dɔro, ama adi le à a zida ùtero. ²⁵ Nɔgbè kù a nénɔkpare tána ví Yesu baaru má, akù à sù à wùte a are gònɔ. ²⁶ Nɔgbè pi sɔ Giriki gbème ò a ì Siria Fenisia bùsun. À wé kè Yesua de à tána goare a néa. ²⁷ Akù Yesu pine: Ñ tó ò pòble kpá nénɔa gīa, zaakù à mana ò nénɔ pòble sé ò zu gbèdanɔnero. ²⁸ Akù nɔgbè pii wèa à pi: Dikiri, bee gbèda kù òdi wùtényíno di nénɔ pòble bùru sésé. ²⁹ Yesu pine: Kù n yáwenama mana yáí, ñ tá, n né tána goa. ³⁰ Kù à kà be, à a né lè wùtèna pèea, tána pii goa.

Sato werekšanaa

³¹ Akù Yesu fùte Taya bùsun à gèe Sidɔ, akù à bòte kù Wètemenkuri bùsuuo ari à gèe à kà Galilii sèbèeí. ³² Akù ò sùne kù sato bekarrii, ò wé kèa de à ɔ naa. ³³ Yesu bò pari gūn kù sato pìo à a ɔnetere pèpe a sán. Kù à lé'i sù, akù à ɔ nà sato pi nénea. ³⁴ À wé sè musu à wesa kàkara à bò, akù à piñe: Efata. Yá pii pi ñ wè. ³⁵ Zaa gwe gònɔ gɔgbè pi sá wè a néne fùte, akù à yá ò swáswa. ³⁶ Yesu piñne òsun ò gbèke maro, ama lákù àten gíine nà, leme òtèni a kpàkpa kéñne le. ³⁷ Yá pii bò ñ sara manamana à gè onala, akù ò pi: A yá sinda pínki kenaa digɔ maname. Àdi tó bee sátonɔ yá ma, akù àdi tó bekarinɔ yá o.

8

Pòblekpana gbènon dúbú siikóna
(*Mat 15:32-39*)

¹ Gɔɔ kúnɔ gūn dɔ gbènon kàkarai dasi. Ò pòble ví ò blero, akù Yesu a ibanɔ sisiai à piñne: ² Gbè dínɔ kemene wènda, zaakù ò gínake ò kù kúmao gɔɔ aakɔ, akù ò póke ví kù ò blero. ³ Tó ma ñ gbáre ò tá be kù nàao, gu ni lífma zé gūn, zaakù ñ gbèkenɔ hoki zà. ⁴ Akù a ibanɔ a là ò pi: Mákpan óni pòble len sèntepɔɔtu la kù ani gbè pìnɔ káa? ⁵ Akù Yesu ñ lá à pi: Burodi mèn úgban á víi? Ò pi: Mèn supplame. ⁶ Akù à pi pari vute zíte. Akù à burodi mèn suppla pìnɔ sè à sáabu kè, ben à è'e à kpà a ibanɔ ò kpaatete parine, akù ò kpàateteñne. ⁷ Ò kpò fitinnanɔ ví

fiti dɔ. Kū à arubarikaa dān, à pińne ò era ò abirekū kpaateteńne dɔ. ⁸ Akū ò blè ò kà, akū ò a kpara kū ò g̃nɔ sɛte tānko mèn suppla. ⁹ Gbɛ p̃nɔ kà kāni dūbu siikɔ. Kū Yesu n̄ gbāre, ¹⁰ akū à g̃ɛ gó'ite gūn kū a ibanɔ, ò g̃ɛ Dalamanuta b̃usun.

*Farisinɔ s̃ɛdagbekanaa
(Mat 16:1-12)*

¹¹ Akū Farisinɔ s̃u òten lékpakɔa kpá k̃áo òten lí kpátee, òten wete à s̃ɛda ke keńne kū Luda gbānao. ¹² Akū à wesa b̃ò à pi: B̃yái gbāragb̃ɛnɔ ò s̃ɛda gbekamaa? Yāpura maten oáre, mani s̃ɛda ke keńnero. ¹³ Akū à n̄ tó gwe à era à g̃ɛ gó'ite gūn à tà bara.

¹⁴ A ibanɔ s̃ān ò burodi zāna s̃ɛ. Burodi mèn do mé à g̃ńne gó gūn. ¹⁵ Akū Yesu lé dàmma à pi: Àg̃ ó zīda kūna d̃ɔ. À laakari ke Farisinɔ kū Herɔdu gb̃ɛnɔ lùbeneɛi. ¹⁶ Akū òten pik̃ɔne: Kū ó burodi ṽiro yā mé à tò à ò le. ¹⁷ Yesu d̃ńmma, akū à n̄ lá à pi: B̃yái áten pi kū á burodi ṽiro yāii? Ari tera á wé dí k̃ɛ à d̃ɔroo? Á laasun ṽiroo? ¹⁸ Á wé ṽi à gu eoroo? Á s̃á ṽi à yā maoroo? Yāke ò d̃águoroo? ¹⁹ Kū ma burodi mèn s̃ɔɔro ɛ'ɛ ma kpá gb̃ɛnɔn dūbu s̃ɔɔronɔa, a a kpara s̃ɛte tānko mèn ūgbameɛ? Ò w̃ɛ ò pi: Mèn kuri awɛɛplame. ²⁰ Akū à era à n̄ lá à pi: Kū ma burodi mèn suppla ɛ'ɛ ma kpá gb̃ɛnɔn dūbu siik̃ɔnɔa, a a kusu s̃ɛte s̃u mèn ūgbaa? Ò w̃ɛ ò pi: Mèn suppla. ²¹ Akū à pińne: Ari tera á d̃ɔroo?

Betesaida ṽina w̃ɛw̃ɛnaa

²² Kū ò kà Betesaida, akū ò s̃une kū ṽinaao ò w̃ɛ k̃ɛa à ɔ naa. ²³ Akū à ṽinaa pii k̃u à ɔa à b̃ò k̃áo w̃ɛte kpe. À lé'i kà a w̃ɛa à ɔ ñaa, akū à a là à pi: Nten gu e yá? ²⁴ Akū g̃ɔgb̃ɛ pi a w̃ɛ s̃ɛ musu à pi: Maten gb̃ɛnɔ e lán línɔ b̃à òten t̃aa o. ²⁵ Akū Yesu era à ɔ ña a w̃ɛa d̃ɔ. Kū g̃ɔgb̃ɛ pi w̃ɛ k̃ɛ biribiri, akū a w̃ɛ w̃ɛ áten p̃ó s̃inda p̃ínki e s̃á swáswa. ²⁶ Akū Yesu a gb̃are à tá b̃ɛ à pi: Ñsun b̃ote lakutu gūnlo.

*Pita Yesu Arumasihukena onaa
(Mat 16:13-23, Luk 9:18-22)*

²⁷ Kū Yesu ten gé k̃u a ibanɔ Sizaría Filipi lakutunɔ gūn, akū à a ibanɔ là zé gūn à pi: Dín gb̃ɛnɔ ò pi má de a ūu? ²⁸ Ò w̃ɛ ò pi: Gb̃ekenɔ ò pi Yahaya Da'itekəriime, gb̃ekenɔ ò pi Iliasu, gb̃ekenɔ ò pi d̃ɔ annabi yānɔ dokeme n̄ ū. ²⁹ Akū à n̄ lá à pi: Ák̃ɔn s̃ɔ, dín adì pi má de a ūu? Pita w̃ɛ ò pi: Arumasihume n̄ ū. ³⁰ Akū Yesu n̄ s̃á f̃ńne de òsun yā pi ò gb̃eke maro.

*Yesu a ga k̃u a vunaao ya'onaa
(Mat 16:21-28, Luk 9:22-27)*

³¹ Akū à n̄ yādannenaanaa à pi: Séde Bisásiri Né w̃étamma le manamana, gb̃ɛ z̃ɔk̃ɔnɔ kū sa'orik̃inɔ kū ludayādannerinɔ ni g̃í, oni a de, a g̃ɔɔ aak̃ode z̃i ani fute. ³² À yā pii òńne swáswa, akū Pita g̃ɛ k̃áo kpado, áten g̃ine. ³³ Kū Yesu lite à a ibanɔ gwà, akū à p̃ata Pitaa à pi: N̄ gomene gwe Setan! N̄ laasun bi Luda p̃ónlo, bisásiri p̃óme.

³⁴ Abire gbera Yesu pari sisiai k̃u a ibanɔ à pińne: Tó gb̃ɛ ye à ke ma iba ū, séde à g̃i a zīda w̃ɛndiii à a lígbāndurukpana s̃ɛ à téomai. ³⁵ Gb̃ɛ k̃u à ye àg̃ ó a w̃ɛndi kūna ni kurai. Gb̃ɛ k̃u à g̃i a w̃ɛndiii ma yāi k̃u ma baaru yāo s̃ɔ, ade nig̃ɔ w̃ɛndi ṽi. ³⁶ Tó gb̃ɛ g̃ɔ andunia ṽi p̃ínki, tó à k̃ura a w̃ɛndiii, b̃ó áreen à ṽii? ³⁷ B̃ɔn bisásiri ni le à a w̃ɛndi lilin keoo? ³⁸ Tó gb̃ɛ mak̃u k̃u ma yānɔ w̃é'i d̃ɛ gb̃aragb̃ɛ durunnade ludanaanikerisarínɔ té, Bisásiri Né ni ade w̃é'i de g̃ɔɔ k̃u ani su a De gakuri gūn k̃u a malaikanɔ.

9

¹ Akū à pińne: Yāpura maten oáre, gb̃ekenɔ k̃u la k̃u oni garo ari ò k̃ina k̃u Luda kà e, áten su k̃u gb̃anao.

*Yesu linaa
(Mat 16:24-17:13, Luk 9:23-36)*

² G̃ɔɔ suddo gbera Yesu Pita k̃u Yamisio k̃u Yuhanao s̃ɛ à òdì k̃uńwo kpi leia n̄t̃ene. Akū à lí n̄ w̃ára, ³ a p̃ókasano ten té ke p̃úu táitai. Gb̃eke k̃u andunia gūn k̃u ani f̃ɔ à a pura k̃u lero. ⁴ Akū Iliasu k̃u Musao b̃ò ò s̃úrma, òten yā o k̃u Yesuo. ⁵ Akū Pita pi Yesune: Danneri, à mana k̃u ó k̃u lá. Ò kuta d̃ɔ mèn aak̃ɔ, n̄ p̃ó mèn do, Musa p̃ó mèn do, Iliasu p̃ó mèn do. ⁶ À d̃ɔ yā k̃u áten oro, zaak̃u ṽina n̄ k̃u manamana. ⁷ Ludambe luku kipa à d̃ánla, akū ò k̃otoo mà a gūn à pi: Ák̃ume ma Né mèn do légelege yenyĩde ū. À a yā ma. ⁸ Kánto k̃u ò gu gwàgwa, odi gb̃eke e dororo, sé Yesu ado.

⁹ Kū òten kipa kpi piia, akū Yesu pińne òsun yā k̃u ò èe pi ò gb̃eke maro ari Bisásiri Né vuna gan. ¹⁰ Ò yā pi kūna, ama òten k̃ɔ lala òten pi: Vuna gan yā bire de derameɛ? ¹¹ Akū ò a là ò pi: B̃y yā mé à tò ludayādannerinɔ ò pi Iliasu mé ani su k̃áakuu? ¹² À w̃ɛmma à pi:

Iliasu ni su káaku yápurame, ani yá sînda pínki keke a gbèn, ama à kè dera ò kè Luda yān ò pi, Bisāsiri Né ni wétamma le manamana ari ò gíii? ¹³ Ama maten oáre Iliasu sù kò, akù ò kènè n poyeinaaame, lákù ò a yā ò Luda yān nà.

Yesu négōgbē tãnade werekšanaa
(Mat 17:14-21, Luk 9:37-42)

¹⁴ Kù ò sù ñ gbē kparanò kînaa, ò è pari likańyĩ, ludayadannerinò ten lékpkakša ke kúńwo. ¹⁵ Kù pari Yesu è, a yā bò ñ sare, akù ò bàa lè ò gèè ò fō kpàa gñò ñ pínki. ¹⁶ Akù à a ibanò là à pi: Bó lékpkakšan áten ke kúńwo lèè? ¹⁷ Akù gōgbē ke wèa zaa gūn à pi: Danneri, ma sunne kù ma néome, tãna mé à a néne nàte. ¹⁸ Tó à didia, àdi a pàte zíte, àdigō lé'ifuta bote, àdigō saka só, àdi gbāgbā sòròrò. Ma pi n ibanòne ò pé tãna piia à bo, akù ò fūa. ¹⁹ Akù Yesu piñne: Gbāragbē ludanaanikerisarinò! Manigō kú kááo ari bōremèè? Manigō mena kááo ari bōremèè? À mómene kú piia la.

²⁰ Kù ò sune káao, kú tãna pi Yesu è gñò, akù à né pii yìgáyìgā à a pàte zíte bèn. Akù àten gbìgiri ke àten lé'ifuta bote. ²¹ Yesu né pi de là à pi: Zaa bōremè à kúo lèè? À wèa à pi: Zaa a né fiti zìme. ²² Àdigō a zu té kú ío gūn baala'i, àdigō ye à a de. Tó ñni fō ñ pòke ke ñ ò wènda gwa, ñ kpáwá. ²³ Yesu piñne: N pi, tó mani fō yá? Bee pò sînda pinki di sí ke gbē kù à ma náani vîne. ²⁴ Akù né pi de wiki lè gñò à pi: Má n náani vî. Ñ n náani kù àten kîama karamene. ²⁵ Kù Yesu è zà ten nakaramúma, à gi tãna piine à pi: Tãna sáto kpáturuku, ma ònne ñ go né piia. Nsun gē a gūn dorò. ²⁶ Akù tãna pi wiki lè à a yìgā pásipási, akù à gò. Né pii gō wútena lán gēè bà ari gbē daside pi à gāme. ²⁷ Akù Yesu a kù a ɔa à a fùte à zè.

²⁸ Kù Yesu gē ɔnn, akù a ibanò a gbēka gusare ò pi: À kè dera ódi fō ò pé tãna piia à boroo? ²⁹ Akù à wèrma à pi: Adi taka di sí boro, sé kù aduakenaao.

Yesu era à a ga kù a vunaaoyá'onaa
(Mat 17:22-23, Luk 43-45)

³⁰ Kù ò bō gwe, akù ò pá Galiline. Yesu ye ògō a kúki dōro, ³¹ zaakù àten yā da a ibanòne. À piñne: Oni Bisāsiri Né na gbēnòne ñ ɔ ò a de, a gòrò aakōde zĩ ani fute. ³² Odi a yā pii dōrò dōro, akù vîna ñ kù ò yā pi gbekaa.

Tena Yesu lán né fiti bà
(Mat 18:1-9, Luk 9:46-50)

³³ Akù ò kà Kapenamú. Gòrò kù à kù be, à a ibanò là à pi: Bó lékpkakšan áten ke zé gūnn? ³⁴ Akù ò yítana, zaakù òten lékpkakša ke zé gūn deñla yā musume. ³⁵ Akù à vùte à gbēnòni kuri aweepla pínò sisiai à pi: Tó gbē ye à ke gbē káaku ù, ade gō gbē kpede ù, àgō gbē sînda pínkine zĩri ù. ³⁶ À né fiti sè à a zè ñ are, akù à a sè à a kpà a kùla à piñne: ³⁷ Gbē kù à né dínò do si ma ibake yá, makúme à si. Gbē kù à ma si sō, makúme à si madoro, gbē kù à ma zĩn à si.

Gbē kù adi ibere kpá kúooro bi ó gbēme
(Luk 9:49-50)

³⁸ Akù Yuhana piñne: Danneri, o gbēke è, àten tãnanò gorúma kù n tso, akù o gine, zaakù ò gbēnlo. ³⁹ Akù Yesu pi: Àsun gínero, zaakù gbēke ni fō à daboyá ke kù ma tso à era à ma tó vāni sí dorò. ⁴⁰ Gbē kù adi ibere kpá kúooro bi ó baakpeme. ⁴¹ Yápuran maten oáre, gbē kù à á gba ímina kù á kun Kírisi pō ù yá, ade ni kura a láadairo.

⁴² Tó gbē tò né kù ò ma náani vî dínò doke sáte, anigō sána adene ò wísilōgbē zōkō do a wakale ò a zu sèbèè gūn. ⁴³⁻⁴⁴ Tó n ɔ mé àdi tó ñ fū, ñ zō ñ zúkúna. À sãnanne ñ gē wèndii gūn kù ɔ kusuo de n gō kù ɔ mèn plaola ñ gē té kù àdi garo gūn gyáwán. ⁴⁵⁻⁴⁶ Tó n gbá mé àdi tó ñ sáte, ñ zō ñ zúkúna. À sãnanne ñ gē wèndii gūn ère ù de n gō kù gbá mèn plaola ò n zu tén. ⁴⁷ Tó n wé mé àdi tó ñ fū, ñ bo. À sãnanne ñ gē kpata kù à bò Luda kînaa gūn kù wé doo de n gō kù wé mèn plaola ò n zu tén, ⁴⁸ gu kù ñ kòkòbirii di lákaro, té pii di garo.

⁴⁹ Té ñi mè ù gbē sînda pínkia lákù òdi pò keke kù wisio nà. ⁵⁰ Wisi bi pò maname, ama tó a nna tà, deran oni ke nà à gō wisi ù dɔɔ? À tó wisi gō kù á gūn, anigō nna kù kōo.

10

Yigidena yá
(Mat 19:1-12)

¹ Akù Yesu bò gwe à gèè Yudea búsun ari Yoda bara. Pari era ò kàkarai gwe, akù à yā dàinne lákù àdi ke nà. ² Farisi keno sù ò a yō ò gwa, akù ò a là ò pi: Gōgbē zé vî à yigi de yá? ³ À wèrma à pi: Musa dàáre deraa? ⁴ Ò pi: Musa gōgbē gbà zé à yìgidetakada kē à a nanò gbarɛo. ⁵ Akù Yesu piñne: Á sãgbána yá mé à tò Musa doka birekù dàáre. ⁶ Zaa káaku kù Luda andunia kè, à gōgbē kè kù nògbèome. ⁷ Abire yá gōgbē ni a de kù a dao tó, ò nakša kù a nanò, ⁸ ñ gbēnò

pla oni g5 mè do ù. Ò kun pla doro, sé do. ⁹A yā mé à tò gbē kū Luda n nak5anɔ, bisāsiri sún n̄ kēk5aro. ¹⁰Kū Yesu tà bē, a ibanɔ a là yā pii m̄ii. ¹¹Akū à pīnne: Gbē kū à yiḡii dē kū a nanɔ à nɔ pānde sē, ade zina kē a nɔ káakunc. ¹²Nɔgbē kū à yiḡii dē kū a zāo à g5 pānde sē s5, à zina kēen gwe.

Yesu arubarikadana n̄n̄n̄n̄
(Mat 19:13-15, Luk 18:15-17)

¹³Òten su Yesune kū n̄n̄n̄ de à ɔ nar̄ma, akū a ibanɔ gīnne. ¹⁴Kū Yesu è le, à pɔ f̄ē à pīnne: À tò n̄n̄n̄ m̄s ma k̄inaa, àsun gīnnero, zaakū kpata kū à bò Luda k̄inaa mé à n̄ takanɔ p̄ ù. ¹⁵Yāpuran maten oāre, gbē kū adi kpata kū à bò Luda k̄inaa sí lán n̄é f̄iti bàro n̄i ḡenlo. ¹⁶Akū à n̄n̄n̄ sē à n̄i kpákpa a k̄ula, à ɔ n̄anar̄ma à arubarikaa dàngu.

Aruzekede
(Mat 19:16-30, Luk 18:18-30)

¹⁷Kū Yesu dà z̄en àten gé, akū g5gbē ke bàa lē à sù à kùte a are à a là à p̄i: Danneri mana, deran mani ke nà mà w̄endi kū àdi lākaro lee? ¹⁸Akū Yesu pīne: À kē dera n̄ pi má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ¹⁹N̄ dokanɔ d5: N̄sun gbē dero, n̄sun zina kero, n̄sun kp̄ani oro, n̄sun yā di n̄ gbēdakearo, n̄sun gbē blero, n̄g5 bèere l̄i n̄ de kū n̄ daoone. ²⁰Akū à p̄i: Danneri, zaa ma n̄é f̄iti ḡoran má yā bireno k̄una p̄inki. ²¹Akū Yesu a gwá kū yenyī w̄eo à pīne: Yā m̄en do mé à g5nne. N̄ gé n̄ p5 k̄ú n̄ v̄inɔ ȳia p̄inki n̄ a ɔgɔ kpá takasidenɔ, n̄ m̄s n̄ t̄emai, ñig5 aruzeke v̄i ludambe. ²²Akū g5gbē pī ànn̄ sisi yā pī yāi, à tà k̄u p̄osirao kū à aruzekeno v̄i z5k5 yāi. ²³Akū Yesu a ibanɔ gwāgwa à pīnne: À z̄i'ũ manamana aruzekedene à gē kpata kū à bò Luda k̄inaa ḡun. ²⁴A yā pii bò a ibanɔ sare, akū Yesu èra à pīnne: Gb̄enɔ, à z̄i'ũ gb̄ene manamana à gē kpata kū à bò Luda k̄inaa ḡun! ²⁵Lakumi ḡena p̄orɔw̄een araga de aruzekede ḡena kpata kū à bò Luda k̄inaa ḡunla. ²⁶Akū yā pii bò a ibanɔ sare manamana, ò pik5ne: Dí mé ani f̄s à surabana lee? ²⁷Yesu n̄ gwá à pī: Bisāsiri ni f̄ro, sé Luda. Luda k̄inaa bee p5 s̄inda p̄inki di sí ke.

²⁸Akū Pita pīne: O bee p5 s̄inda p̄inki tò o tenyī. ²⁹Yesu pī: Yāpuran maten oāre, gbē kū à a bē tò ke a v̄inino ke a dakūnanɔ ke a da ke a de ke a n̄n̄n̄ ke a bura ma yāi kū ma baarukpannena yāo, ³⁰ade ni era à benɔ kū v̄inino kū dakūnanɔ kū danɔ kū n̄n̄n̄ k̄u buranɔ e leu basɔɔro andunia dí ḡun, ama k̄u w̄et̄ammaome, ani w̄endi kū àdi lākaro le andunia kū àten su ḡun. ³¹Gbē káakunɔ nig5 gbē kp̄edenɔ ù dasi, gbē kp̄edenɔ nig5 gbē káakunɔ ù.

Yesu era à a ga kū a vunaao yā'onaa
(Mat 20:17-19, Luk 18:31-34)

³²Ò èra ò dà z̄en òten gé Yurusalemu. Yesu do a ibanɔne are, akū yā pii bò n̄ sare, v̄ina gbē kū ò t̄e a kp̄enɔ k̄u. Akū Yesu a gb̄enɔn̄ kuri aweɛplanɔ s̄ete n̄ dona, à era à yā kū oni keare ònne dɔ ³³à pī: À ma! Òten gé Yurusalemume. Oni Bisāsiri Né kpá sa'orikinɔ kū ludayādann̄erinɔ, oni yā daala à ga, oni a kpá kifirinɔ. ³⁴Oni a lalandi ke oni l̄é'í k̄aa oni a gbē kū fl̄aao oni a de, a ḡorɔ aak5de z̄i ani fute.

Yamisi kū Yuhanao w̄ek̄enaa
(Mat 20:20-28)

³⁵Akū Zebedi n̄n̄n̄ Yamisi kū Yuhanao nà Yesui ò pīne: Danneri, ó ye n̄ yā kū òten w̄e kemma kewere. ³⁶Akū à n̄ lá à pī: B5n̄ á ye mà keáree? ³⁷Ò w̄ea ò pī: N̄ tó ò vute k̄unwo n̄ kpata ḡun, gbē do n̄ oplai gbē do ɔzei. ³⁸Yesu pīnne: Á yā kū áteni a w̄e kema d̄oro. Toko'í k̄u mani mi, áni f̄s à mi yā? W̄et̄amma k̄u mani ḡen áni f̄s à ḡe a ḡun yā? ³⁹Ò w̄ea ò pī: Óni f̄s. Akū Yesu pīnne: Toko'í k̄u mani mi, w̄et̄amma k̄u mani ḡen áni ḡen, ⁴⁰ama vutena ma ɔplai ke ma ɔzei bi ma yānlo. Gbē kū Luda k̄ek̄eñnenɔ p̄ome.

⁴¹Kū a iba gb̄enɔn̄ kuri kparanɔ yā pii mà, n̄ pɔ f̄ē Yamisi kū Yuhanao. ⁴²Akū Yesu n̄ kākara à pīnne: Á d5 k̄u gbē kū òteni n̄ gwa buri pānde k̄inanɔ ùnɔ di gbāna ble n̄ gb̄enɔ, gbānadeno s5 òdi iko m̄or̄ne, ⁴³ama à de le á k̄inaaro. Á t̄e gbē kū à ye à g5 gbē z5k5 ù, sé ade ke á z̄ri ù. ⁴⁴Leme dɔ gbē kū à ye à g5 gbē káaku ù, sé ade ke á s̄inda p̄inki z̄ ù. ⁴⁵Zaakū Bisāsiri Né dí su de ò z̄i keno, à s̄u de à z̄i k̄eñn̄e à a z̄ida w̄endi kpá de à gb̄enɔ bo dasi yāi.

Batimeu w̄ew̄enaa
(Mat 20:29-34, Luk 18:35-43)

⁴⁶Ò kà Yeriko. Kū Yesu ten bo gwe kū a ibanɔ kū pario, v̄ina Timeu né Batimeu vutena z̄e léa, àten bara ke. ⁴⁷Kū à mà ò pī Yesu Nazera mé àten ḡete, akū à nà lé gbāna zunaa à pī: Yesu, Dauda Buri, n̄ ma w̄enda gwa! ⁴⁸Akū pari ten ḡine òten pī à ȳite. Akū a lé gbāna zunaa k̄ara àten pī: Dauda Buri, n̄ ma w̄enda gwa. ⁴⁹Yesu z̄e à pī: À a sisi. Akū ò v̄inaa pii sisi ò pīne: N̄

laakari kpáte ñ fute. Átɛni n sísi. ⁵⁰ Akú v̄inaa p̄i a uta bò à v̄i à f̄ute à sù Yesu k̄inaa. ⁵¹ Akú Yesu a là à p̄i: Bón ñ ye mà kennɛ? V̄inaa p̄i w̄eà à p̄i: Rabi, má ye ma wé gu emɛ. ⁵² Akú Yesu p̄ine: Ñ gé, ma náani kú n k̄é mé à n werék̄sa. Zaa gwe ḡɔ̄n a wé gu è, akú à dà k̄aa zén.

11

Gbanakɛkp̄ana Yesui Yurusalemu
(Mat 21:1-11, Luk 19:28-40, Yuh 12:12-19)

¹ Kú ò kà k̄ani kú Yurusalemu, ò kà Betefage kú Betani kú à kú Kùkpe s̄is̄iger̄eɛiio, akú Yesu a iban̄o z̄l ḡb̄en̄on pla ² à pīnne: À gé lakutu kú à k̄ate à are dire ḡun. Tó a ḡé ḡɔ̄n, áni zaakine b̄òr̄o e bàd̄ona gwe, gb̄eke dí dia zikiro. À poro à suo. ³ Tó ò á lá ò p̄i, b̄ón átɛn ke gwe, à pi Dikiri mé à yei, ani era à suo tera. ⁴ Akú ò ḡɛ ò zaaki è bàd̄ona kp̄élele bàai. Kú òten poro, ⁵ akú gb̄é kú ò ze gweno ñ lá ò p̄i: Bón átɛn ke kú zaaki pīio kú átɛn poroo? ⁶ ò w̄ér̄ma lákú Yesu ònne nà, akú ò ñ tó ò táo. ⁷ Ò sù kú zaaki pīio Yesune, ò ñ utano kp̄ate, akú Yesu dia. ⁸ Gb̄en̄o teni ñ utano kp̄ate zé ḡun dasi, gb̄eken̄o teni lán̄o z̄s̄ s̄èn òten kp̄ate d̄o. ⁹ Gb̄é kú ò té areno kú gb̄é kú ò té kpen̄o ten wiki lé òten pi:

Ñ gb̄ana ke!

Arubarikaden gb̄é kú átɛn su kú Dikiri t̄so ù.

¹⁰ Luda arubarika da ó dizi Dauda kpata kú átɛn bo gupuraan.

Ò gb̄anake kp̄ai ari ludambe.

¹¹ Kú Yesu kà Yurusalemu, à ḡé Luda onn, akú à p̄o s̄inda p̄inki gwà à likai. Kú ifant̄é ten ḡé kp̄én ȳai, akú à bò à ḡé Betani kú à iba ḡb̄en̄on kuri awɛɛplan̄o.

Yesu láaribona kaka lía kú a kunna Luda onnw̄o
(Mat 21:12-22, Luk 19:45-48, Yuh 2:13-22)

¹² Kú gu d̄ò, ò bò Betani, akú nà ten Yesu de. ¹³ À kaka lí è z̄à dire a lá kú. Akú à ḡé gwa ke tó à né v̄i. Kú à kà gwe, adi p̄s̄ke lero, sé a lán̄o, zaakú kaka ḡòr̄o dí ká k̄ro. ¹⁴ Akú à pi lí pīine: Gb̄eke ni n né ble ziki doro. A iban̄o ȳá p̄i mà.

¹⁵ Kú ò kà Yurusalemu, Yesu ḡé Luda onn, akú à p̄e ɛtɛblerin̄o kú lagatarin̄o à ñ b̄ote. À ḡɔ̄lilinkerin̄o teburun̄o kú pot̄ɛnyarin̄o gb̄an̄o ȳipa à k̄oteine. ¹⁶ Adi we gb̄eke a aso s̄è à ḡéto Luda onnlo. ¹⁷ Akú à ȳá dà gb̄en̄one à p̄i: Ò k̄é Luda ȳan ò p̄i: Ma kp̄é niḡɔ̄ de aduakɛkpe ù buri s̄inda pinkine, akú a k̄é gb̄ɛblerin̄o tó ù. ¹⁸ Sa'orikin̄o kú ludayádannerin̄o ȳá p̄i mà, akú òten zé wete ò a de. Òten v̄ina kene, zaakú a yádannena a bò gb̄é s̄inda p̄inki sare. ¹⁹ Kú okosi k̄é, akú Yesu kú a iban̄o b̄ote w̄éte p̄i ḡun.

²⁰ Kú gu d̄ò, òten ḡéte, akú ò kaka lí pī è à kori k̄é kú a z̄inio. ²¹ Akú à ȳá d̄ò Pitan, akú à pi Yesune: Rabi, ñ kaka lí kú ñ láari b̄oa gwa, à kori kú. ²² Yesu w̄ér̄ma à bè: Áḡɔ̄ Luda náani v̄i. ²³ Yápuran maten oáre, tó gb̄é ò kp̄i díne à fute à a z̄ida sé à zu s̄eben, tó ádi sika ke a n̄es̄e ḡunlo, tó à náani v̄i kú ȳá kú à òo p̄i ni ke, ani keneme. ²⁴ Abire ȳai maten oáre, tó átɛn adua ke, ȳá kú a a wé k̄é p̄inki, à dite à ḡinake a lè k̄ó, áni le s̄ó. ²⁵ Tó a fute átɛn adua ke, tó á n̄es̄e v̄ani k̄una kú gb̄ekeo, à k̄ene, de a De kú à kú musu á durunnano k̄éare d̄o. ²⁶ Tó ádi gb̄en̄o k̄é s̄oro, á De kú à kú musu ni á durunnano k̄éare sero.

Yesu gbekana a ikooi
(Mat 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Akú ò kà Yurusalemu. Láku Yesu ten kure Luda onn nà, sa'orikin̄o kú ludayádannerin̄o kú gb̄é z̄s̄k̄ɔ̄n sù ²⁸ ò a la ò p̄i: Iko kpaten nten ȳá díno keoo? Dí mé à n gba yá p̄i kena ikoo? ²⁹ Akú Yesu w̄ér̄ma à p̄i: Yá m̄en don mani gbekaáwa. À wema, mani iko kú maten ȳá díno keo oáre. ³⁰ Á omene. Yahaya gb̄en̄o dà'itek̄ena a bò Luda k̄inaan ȳá, ke bisásiri k̄inaame? ³¹ Akú ò ȳá ḡòḡò ò p̄i: Tó ò p̄i Luda k̄inaame, ani ó lá b̄oȳain ódi Yahaya ȳá síroo? ³² Tó ò p̄i bisásiri k̄inaame s̄ó, t̄ò! Ò gb̄en̄o v̄ina v̄i, zaakú gb̄é s̄inda p̄inki Yahaya annabike si. ³³ Akú ò w̄é Yesua ò p̄i: Ó d̄s̄oro. Akú Yesu pīine: Éh̄é makú se, mani iko kú maten ȳá díno keo oáre.

12

Geepi líkpe arukerin̄o
(Mat 21:33-46, Luk 20:9-18)

¹ Akú Yesu f̄ute átɛn ȳalék̄sañne à p̄i: Gb̄eke mé à geepi líkpe bà à karaa likai, à w̄éɛe ȳò geepi'if̄eki ù à búd̄akp̄aḡbaa k̄é, akú à bú p̄i nà arukerin̄one ñ ōi, akú à f̄ute kú táo. ² Kú geepiz̄ɔ̄ḡòr̄o kà, akú à a z̄lr̄ii z̄l arukerii p̄in̄o de à a geepi né sí. ³ Akú arukerii p̄in̄o a kú ò a gb̄é, ò a gb̄are okori. ⁴ Akú à era à z̄lr̄i p̄ande z̄l d̄o. Akú ò gb̄é bire lè a m̄ia ò w̄é'í dàa. ⁵ A era à gb̄é p̄ande z̄l d̄o, akú ò gb̄é bire d̄é. Len à gb̄é p̄andeno z̄l le dasi, ò ñ gb̄eken̄o gb̄é ò ñ

gbēkeno dē. ⁶ À nēgōgbē mēn do yenyīde mé à gōne sà, akū à a zī zā à pì: Oni ma né yā da. ⁷ Akū arukerīi pīno pikōne: Túbibliiime dí. À tó ò a de, a túbì ni gō pō ū. ⁸ Akū ò a kù ò a dē, akū ò a gēe sē ò hòo bura gūn. ⁹ Tò! Bón burade pì ni kēe? Ani su à arukerīi pīno dede à bura pì na gbē pāndenone n̄ ò. ¹⁰ Ádi Luda yā dí kyó keroo?

Gbē kù kpēborino pā kpài
mé à gō kpé kusuru gbē mīde ū.

¹¹ Dikiri mé à abirekū kē,
akū à kēwēre yābonsare ū.

¹² Akū ò zé wētē ò a kù, zaakū ò dō kù ní yāin à yālekōanaa pī ò, ama ò vīna kē parine, akū ò a tò gwe ò tà.

Bē'gōkpana Sizaaya
(Mat 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Akū ò Farisi kenō kù Herōdu gbēno zī Yesu kīnaa kù ūndō, de ò a kù a yā'onaa gūn. ¹⁴ Kù ò kà, akū ò pīne: Danneri, ó dō kù gbē yāpurademe n̄ ū. Ndi gbē wé gwaro, ndi gbē gwena gwaro, ndi Luda zé dañne sūsu. À zé vī ò bùsu'gō kpá Sizaaya, ke à zé vīro? Ò kpāan yá, ke òsun kpāaro? ¹⁵ Yesu n̄ manafikike dōm̄ma, akū à pīinne: Bóyāin átēni n̄ lé átēn gwaa? À m̄s kōn gō pì doo mà gwa. ¹⁶ Kù ò kpāa, akū à pīinne: Dí m̄i wānzān dí kù a tōoo? Ò wēa ò pì: Siza pōme. ¹⁷ Akū Yesu pīinne: À pō kù à de Siza pō ū kpá Siza, à pō kù à de Luda pō ū kpá Ludaa. A yā bò n̄ sare.

Gēno vuna ya
(Mat 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ Akū Sadusi kù òdi pì gēno dì vurono sù Yesu kīnaa, ò a gbēka ò pì: ¹⁹ Danneri, Musa òwēre a takada gūn à pì, tò gbē gā à a nanō tōn né'isari, a dakūna gyaano pì sé, de à né buri dato a vīinne. ²⁰ Tò! Dedokōnōnōn kun gbēnōn suppla. Woru nō sē, akū à gā né'isari. ²¹ Akū Sabi nō pīi sē do, akū à gā à nō pīi tò né'isari. Akū Biō kē le do ²² ari à gēe à pē n̄ supladea. N̄ pīnki ò gā né'isari. N̄ pīnki gberan nō pīi gā se. ²³ Gēno vuna gōzō zī n̄ dí mé anigō nō pì vīi? Zaakū n̄ gbēnōn suppla n̄ pīnki ò a dō nō ūme. ²⁴ Akū Yesu wēn̄ma à pì: Á Luda yā kù a gbānao dōnasari yāin à sátero? ²⁵ Tó gēno fūte, oni nō séro, oni zā kero, onigō kun lán malaikanōn kun nà ludambeme. ²⁶ Gēvuna yā musu, ádi Musa takada kyó keroo? Gu kù à lēkara yā òn Luda pīne akāame Ibrahimī kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ū. ²⁷ Luda dì ke gēno Luda ūro, gbē bēnēno Ludame a ū. A sātē à kē zōkō.

Dokaya kù à deñla
(Mat 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Luda yādanneri ke kù gwe, à lékpakōa kù òten ke mà. Kù à è Yesu yā wēn̄ma manamana, akū à nāi à a là à pì: Dokaya kpate mé à de a kparanola pīnkii? ²⁹ Yesu wēa à pì: Yā kù à deñlan dí: Isarailano à sá kpá. Dikiri ó Ludame Dikiri ū ado. ³⁰ Ngō ye Dikiri n Ludai kù nēse mēn doo kù n ninio pīnki kù n laasunnwo pīnki n gbāna lén. ³¹ A pladen dí: Ngō ye n gbēdakei lán n zīda wēndii bà. Dokaya ke de abireno laro. ³² Akū luda yādannerii pīi pīne: Yā maname, danneri. N yāpura ò, n pì Luda mēn dome, a pānde kunlo, sé àpii. ³³ Yena Ludai kù nēse mēn doo kù n laasunnwo pīnki n gbāna lén kù yena n gbēdakei lán n zīda wēndi bāao de sa'opo kù òdi ká tén à té kùla kù sa'ona buri sīnda pīnkio. ³⁴ Kù Yesu è à yā wēawa kù laakariio, à pīne: Gēna kpata kù bò Luda kīnaa gūn zā kūnworo. Zaa gōzō birea gbēke dí sù a yāke laa dorō.

Arumasihu buri ya
(Mat 22:41-46, Luk 20:41-44)

³⁵ Yesu ēra átēn yā dañne Luda onn, akū à gbēno là à pì: À kē dera luda yādannerino dì pì Dauda burin Arumasihu ū? ³⁶ Kù Luda Nini dīdi Daudaa, à pì:

Dikiri pì ma dikirine à vute a òplai
ari àgō a ibereno kátene a gbá gbáru.

³⁷ Lákū Dauda pīne Dikiri ū, à kē dera anigō de a buri ū doo?

Luda yādannerino kù Farisino manafiki
(Mat 23:1-36, Luk 20:45-47)

Akū pari teni a yā ma kù pōnnao. ³⁸ A yādannēnaa gūn à pì: À laakari ke luda yādannerinoi. Òdigō ye kurenaai kù uta zōkōnō dana, de ògō fō kpákarūma etēnoa. ³⁹ Òdigō wētē ò vute aduakekpe vuteki manano gūn kù dikpe vuteki manano. ⁴⁰ Òdi adua gbāna ke de gbēno n̄ e yāi, akū òdi gyaano kpe sīm̄ma. N̄ wētamma nigō pasipāsī de gbē sīnda pīnki pōla.

Gyaano takaside gba
(Luk 21:1-4)

⁴¹ Akū Yesu vùte Luda ònn ɔ̀gɔ̀dakia arɛ, àten gbɛ̀nɔ̀ gwa lākū òten ɔ̀gɔ̀ dan nà. ɔ̀gɔ̀dasidenɔ̀ ten ɔ̀gɔ̀ z̄sk̄s̄ dan. ⁴² Akū gyaano takaside sù à kòbò pla dàn, adi ká sisiro. ⁴³ Akū Yesu a ibano kàkara à piñne: Yápuran maten oáre, gyaano takaside dí ɔ̀gɔ̀ dà ɔ̀gɔ̀daki gún de gbɛ̀ s̄inda pinkila. ⁴⁴ Zaakū ñ ɔ̀gɔ̀ dasi gūnn ò bòn ò kàn ñ pinki. Nɔ̀gbɛ̀ dí s̄s̄, a takasike gūnn p̄s̄ k̄ à v̄i à p̄s̄ bleon à dàn pinki.

13

Yurusalemu yakana kù andunialakagɔ̀ s̄èedanɔ̀
(Mat 24:1-22, Luk 21:5-24)

¹ Lākū Yesu ten bo Luda ònn nà, a ibano doke pine: Danneri, ñ gwa lākū ò kpé mana dí takano bò nà kù gbè mana dí takano. ² Akū Yesu pine: N kpé z̄sk̄s̄ d̄inɔ̀ è pinki yá? Gbè ke kú gu dí kú oni tó dik̄s̄aro, oni gboro pinkime.

³ Yesu vutena Kùkpe s̄is̄igerɛɛi aredòk̄s̄ana kù Luda ònnwo, akū Pita kù Yamisio kù Yuhanao kù Anduruo a gbèka gusare ò pi: ⁴ Ñ owere, boren yá d̄inɔ̀ ni keɛ? B̄s̄ mé aniḡs̄ de a pinki keɛɔ̀ s̄èeda ũu? ⁵ Akū Yesu piñne: À laakari ke, àsun tó ò á s̄atero. ⁶ Oni su dasi kù ma t̄so, oniḡs̄ pi Arumasihume ñ ũ oni gbɛ̀nɔ̀ s̄ate dasi. ⁷ Tó a z̄l̄nɔ̀ baaruu mà kù a òpiio, àsun bídi kero. S̄é abirek̄t̄nɔ̀ ke, ama andunia lakana kpé. ⁸ Buri kù burio ni futek̄s̄i, leme d̄ò b̄usu kù b̄usuu. Z̄ite ȳiḡaȳiḡana niḡs̄ kù gukenɔ̀n kù n̄aao. Yá d̄inɔ̀me n̄òw̄aw̄a naana ũ.

⁹ À laakari ke. Oni á kùkù ò á na yákpatekerinɔ̀ne ñ ɔ̀, oni á gbɛ̀gbɛ̀ aduakɛkpɛnɔ̀ gún. Oni á ze b̄usu gbɛ̀ z̄sk̄nɔ̀ kù k̄inanɔ̀ are ma yá, de àḡs̄ deñne ma s̄èedadenɔ̀. ¹⁰ S̄é ò ma baaru nna waazi ke buri pinki ma ḡia. ¹¹ Tó ò ḡe k̄aao yákpatekɛkia, àsun ḡinake à bídi ke yá kù áni oaro. Yá kù Luda dááre á lén gɔ̀ɔ̀ k̄ua à o, zaakū ák̄nɔ̀ mé áni yá oro, Luda Ninime. ¹² V̄ini kù dak̄unanɔ̀ ni k̄s̄ kp̄ámma ò de. Denɔ̀ ni bo ñ n̄énɔ̀ kpé. N̄énɔ̀ ni bo ñ denɔ̀ kù ñ danɔ̀ kpé ò ñ de. ¹³ Gbɛ̀ s̄inda pinki ni z̄áagu ma yá, ama gbɛ̀ kù à zena gb̄ana ari a gɔ̀ɔ̀ léa ni surabana le.

¹⁴ Tó a t̄ɛ guyakari è gu kù à de àḡs̄ kunlo, kyók̄eri ḡs̄ d̄s̄, gbɛ̀ kù ò kù Yudeano b̄aa sí ò mì pé kp̄inɔ̀. ¹⁵ Gbɛ̀ kù à kù a kpé musu s̄un kipa à ḡe kpé gún à p̄oke s̄é à booro. ¹⁶ Gbɛ̀ kù à kù bura s̄un era be à a uta s̄ero. ¹⁷ Waiyoo n̄s̄indarenɔ̀ kù n̄randenɔ̀ gɔ̀ɔ̀ b̄irea. ¹⁸ À adua ke de yá pi s̄un ke bunsire gɔ̀ɔ̀, ¹⁹ zaakū w̄ét̄amma niḡs̄ kun gɔ̀ɔ̀ pinɔ̀. Zaa gɔ̀ɔ̀ kù Luda andunia k̄e ari gb̄ara a taka dí kero, ani s̄s̄ ke z̄ik̄iro. ²⁰ Tó Dikiri dí gɔ̀ɔ̀ pinɔ̀ lagoro, de gbèke ni boro. Ama à gɔ̀ɔ̀ pinɔ̀ làgo a gbɛ̀ kù à ñ s̄énɔ̀ yáime.

Bisāsiri Né suna
(Mat 24:23-44, Luk 21:25-38)

²¹ Gɔ̀ɔ̀ b̄irea tó gbèke piáre, à Arumasihu gwa la kes̄s̄ à Arumasihu gwa z̄à dire, àsun síro. ²² Zaakū Arumasihu ékenɔ̀ kù annabi ékenɔ̀ ni su ò s̄èedanɔ̀ kù daboyánɔ̀ ke, de ò gbɛ̀ kù Luda ñ s̄énɔ̀ s̄ateo, tó ani sí ke. ²³ À laakari ke. Ma ḡinake ma yá pinki óare zaa k̄áaku k̄ò.

²⁴ Gɔ̀ɔ̀ pinɔ̀ w̄ét̄ammanaa gbera if̄ánt̄ɛ ni sira kù, m̄ovura ni í kero, ²⁵ susunenɔ̀ ni woro ludambe, gb̄ana kù ò kù musunɔ̀ ni ȳiḡā, ²⁶ gbasa ò Bisāsiri Né suna e ludambe lukun kù gb̄ana z̄sk̄s̄o kù gakurio. ²⁷ Ani a malaikanɔ̀ z̄i andunia kusuru siik̄s̄ gún, de ò gbɛ̀ kù Luda ñ s̄énɔ̀ kakara zaa andunia lé dik̄u kù a lé direk̄u.

²⁸ À yá dada kaka lía. Tó a ɔ̀nenɔ̀ í kp̄akpa àten lá b̄òt̄o kù, á d̄s̄ kù guwánagɔ̀ɔ̀ kà k̄ani. ²⁹ Leme s̄s̄, tó a è yá pinɔ̀ ten ke, àḡs̄ d̄s̄ kù a sunaa k̄a k̄ani, à kù kpélele. ³⁰ Yápuran maten oáre gɔ̀ɔ̀ dí gbɛ̀nɔ̀ ni ḡetero ari yá pinɔ̀ gé keo pinki. ³¹ Musu kù z̄it̄eo ni ḡɛte, ama ma yānɔ̀n ḡet̄ena v̄iro. ³² Gbèke a gɔ̀ɔ̀ ke a gɔ̀ɔ̀ zaka d̄s̄rò, bee malaika kù ò kù musunɔ̀ ke Luda Né, s̄é De Luda.

³³ À laakari ke, á wé ḡs̄ d̄s̄, zaakū á d̄s̄ gɔ̀ɔ̀ kù ani suro. ³⁴ A de lán gbɛ̀ kù àten gé w̄ɛtea bà. À a be tó a z̄ikerinɔ̀ne baadi kù a zio, akū à pi a gud̄akp̄ariine á wé ḡs̄ d̄s̄. ³⁵ Ák̄nɔ̀ s̄s̄, á d̄s̄ gɔ̀ɔ̀ kù bede ni suro, ɔ̀k̄osin yá, liz̄āndon yá, kol̄ez̄uon yá, ke gud̄o. A yá mé à tó á wé ḡs̄ d̄s̄, ³⁶ de àsun su k̄anto à á le àten i oro yá. ³⁷ Yá kù maten oáre maten ò gbɛ̀ s̄inda pinkineme, à wé ḡs̄ d̄s̄.

14

L̄ɛkpak̄us̄una Yesui
(Mat 26:1-5, Luk 22:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ V̄inla dikpe kù Burodi Futenasari dikpeo ḡs̄ gɔ̀ɔ̀ pla, akū sa'orikinɔ̀ kù ludayādannerinɔ̀ ten z̄é wete kù ònd̄s̄o ò Yesu kù ò de. ² Zaakū ò pi: Òsun ke dikpe z̄iro, de gbɛ̀nɔ̀ s̄un zuka káro yá.

Nisi gbī nna kuna Yesu miia
(Mat 26:6-13, Yoh 12:1-8)

³ Gɔɔ kù Yesu kù Betani, Simɔ kusu bea, àten pɔ ble gengesekena, akù nɔgbē ke nài a lo fitinna kù nisi gbī nna buri mana ɔɔde kù a gùn kùna. Akù à lo pì wakaa è, à nisi pìi kù Yesu miia. ⁴ Gbēkenɔ kù gwe, n pɔ fùtè ò pì: Bómè nisi pì laalasekena uu? ⁵ Oni fɔ ò yía de andurufu wàa do kpé basɔɔrola ò a ɔɔ kpá takasidenɔa. Akù ò léfɔtɔ kpá nɔgbē pìii. ⁶ Akù Yesu pì: À a tò gwe. Bɔ yá mè à tò àten wari dɔaa? À zì mana kèmeneme. ⁷ Takasidenɔ nigɔ kù kááa gɔɔ sɪnda pínki, gɔɔ kù á yei, áni fɔ à kéñne. Makù sɔ manigɔ kù kááa gɔɔ sɪnda pínkiro. ⁸ À kè a gbána lémmè, à gínake à nìsi kù ma mèea de à ma gè keome. ⁹ Yápuran maten oáre, gu kù óteni ma baaru nna waazi ken andunia gùn pínki, onigɔ yá kù nɔgbē pìi kè ò a dɔngu yáii.

Yudasi bona Yesu kpɛ
(Mat 26:14-16, Luk 22:3-6)

¹⁰ Abire gbera gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ do kù òdi pine Yudasi Isikariɔti gèe sa'orikino kīnaa de à Yesu kpámma. ¹¹ Kù ò a yá mà, akù n pɔ kè nna, akù ò lé sène kù oni ɔɔ kpáa. Akù àten zé wete à Yesu kpámma.

Vinla pɔble kekenaa
(Mat 22:7-14, 21-23, Yuh 13:21-30)

¹² Burodi Futenasari dikpegɔɔ káaku zì kù òdi Vinla sáne bɔɔ kùtu kpá, Yesu ibanɔ a là ò pine: Mán n ye ò gé kekenne n Vinla pɔ blenn? ¹³ Yesu gbēnɔn pla zì a ibanɔ té à pìinne: À gé wete gùn. Gɔgbē ke ni daále à í sena kù loo. À téi ¹⁴ ari ɔn kù ani gèn. À ò ɔn pì bedene, danneri pì mán a kipaki kunn, gu kù áni Vinla pɔ blen kù a ibanɔ? ¹⁵ Ani kpé musu zɔkɔ kù ò kèke mɔáre. À pɔbleyá kekewere gwe. ¹⁶ Yesu ibaa pinɔ dà zén, ò gè wete pìi gùn, akù ò lè lákù à òñne nà. Akù ò Vinla pɔbleyá kèke gwe.

¹⁷ Kù ɔkɔsi kè, akù Yesu gèe gwe kù a gbēnɔn kuri awɛɛpla pinɔ. ¹⁸ Kù ò gengesekena òten pɔ ble, akù à pì: Yápuran maten oáre, á gbē mèn do kù óten pɔ ble leele ni ma kpámma. ¹⁹ N nèsɛe yàka, akù óteni a la dodo: Asa makúroo? ²⁰ Akù à pìinne: À gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ do kù óten pɔ ble ta gùn leeleme. ²¹ Bisásiri Né ni kpágui lákù a kèna a yá musu nà, ama waiyoo gbē kù ani Bisásiri Né kpámma pìi. Ani ke sàna adene tó odi a i yāro.

Dikiri pɔble
(Mat 26:26-30, Luk 22:14-20, 1Kɔ 11:23-25)

²² Kù óten pɔ ble, Yesu burudii sè à arubarikaa dàn, akù à likɔre à kpá a ibanɔ a pì: À sí, ma mèn dí. ²³ Akù à toko sè à arubarikaa dàn à kpámma, akù ò mi n pínki. ²⁴ Akù à pìinne: Ma arun yè, Luda bàka konna kù gbē dasinɔ aru ú kù ani bɔtema. ²⁵ Yápuran maten oáre, mani geepi'í mi gía doro ari kpata kù à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasà mà a dufu mi sà. ²⁶ Kù ò lèe sì, akù ò bòtè ò gèe Kùkpe sísiǵereei.

Yesu gínake à dɔ yá kù Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Luk 22:31-34, Yuh 13:36-38)

²⁷ Akù Yesu pìinne: À pínki áni fuma, zaakù ò kè Luda yān ò pì: Mani sádari lé, sánɔ ni fákɔa. ²⁸ Ama ma vunaa gbera mani doáre are gena Galili. ²⁹ Akù Pita pine: Bee tó ò fù n pínki, mani furo. ³⁰ Akù Yesu pine: Yápuran maten onne, gwáaniala ari ko gɔ gé lé zu gèn pla, òni ledi kpámai gèn aakɔ. ³¹ Akù Pita pì mámmam: Bee tó mani sù mà ga kúnwo, mani ledi kpányi zikiro. Akù ò ò le se n pínki.

Yesu aduakena zaa Getesemani
(Mat 26:36-46, Luk 22:39-46)

³² Ò kà gu kù òdi pì Getesemani, akù Yesu pì a ibanɔne: À vute la ari mà gé adua ke. ³³ À Pita kù Yamisio kù Yuhanao sè à gèe kúnwo. Pɔsira a kù a nèseyɔkɔ si. ³⁴ Akù à pìinne: Ma pɔ sira kù manamana ari ga léi. À ze la à ibēne ke. ³⁵ Kù à gèe are fiti, akù à kùte zíte à adua kè tò ani sí ke, gɔɔ zakaa pì gètaala. ³⁶ À pì: Baa, ma De, pɔ sɪnda pínki dí sí kenne. N toko'í dí síma, ama adi ke yá kù má yeinlo, sé kù n yeii. ³⁷ Akù à èra à sù à a ibanɔ lè, òten i o. Akù à pì Pitane: Simɔ, nteni i on yá? Ndi fɔ n ibēne kè bee awa doroo? ³⁸ À ibēne ke àgɔ adua ke de àsun fu yɔogwanaaaro yáii. Nini yei, ama mè buse. ³⁹ À èra à gèe adua ke, akù à yá dokɔnɔ pìi ò dɔ. ⁴⁰ Kù à èra à sù à n lé, òten i o, zaakù òten idekù dede. Ò dɔ deran oni yá onè nàro. ⁴¹ A suna gèn aakɔdeo à pìinne: Áten i ò àten kámma bo ari teran yá? À mò le. Gɔɔ kà sà. À gwa, ò Bisásiri Né kpá durunnakerinɔa. ⁴² À fute ò gé. Gbē kù à ma kpámma pì ten su fá.

Yesu kúnaa
(Mat 26:47-56, Luk 22:47-53, Yuh 18:3-12)

⁴³ Kū à kpé àten yá pì o, akū Yudasi a iba gbēnɔn kuri awεεplanɔ doke sù kù pario, ò fēnedanɔ kùkùna kù gònɔ. Ò bò sa'orikinɔ kù ludayādannerinɔ kù gbē zɔkɔnɔ kīnaa. ⁴⁴ Bonkpède pì s5 à sēedaa òrīne à pì: Gbē kù mani lé pɛá, àkùn dí. Á a kù gbāna à tá káao. ⁴⁵ Akū à mù pè Yesua g3nɔ à pīne: Rabi! Akū à lé pèa. ⁴⁶ Akū ò ɔ pète Yesua ò a kù gíngin. ⁴⁷ Akū gbē kù ò zena gwenɔ doke a fēneda wòto à sa'oriki žiri ke lèo à a sá gò. ⁴⁸ Akū Yesu pīnne: Kpāni wédewen ma ũ kù a su à ma kù kù fēnedanɔ kù gònɔ yá? ⁴⁹ Madig5 kù kááo Luda ɔnn lākū gu dig5 dɔ nà, madig5 yá daáre, ádi ma kūro. Ama sé yá kù ò kè Luda yān papa. ⁵⁰ Akū a ibanɔ bāa lè n pínki ò a tòn.

⁵¹ Kefenna ke téi à póké danaro, bizatarun à kùala. Kù ò a kù, ⁵² akū à bò n ɔi à a biza tónne gwe à bàa sà à tà punsi.

Yuda gbānadeno yápatεkena kù Yesuo
(Mat 26:57-68, Luk 22:54-55, 63-71, Yuh 18:13-14, 19-24)

⁵³ Akū ò gēe kù Yesuo sa'oriki zɔk5 bea. Sa'orikinɔ kù gbē zɔkɔnɔ kù ludayādannerinɔ kàkara gwe n pínki. ⁵⁴ Pita té a kpé zà dire ari à gēe à gè sa'oriki zɔk5 be ɔnn. Á vùte gwe àten té kpákpa kù dogarinɔ lεle. ⁵⁵ Sa'orikinɔ kù Yuda yákpatekerinɔ n pínki ten sēeda wete Yesui ò a de, akū odi a lero. ⁵⁶ Ò ékeyá didia dasi, ama n yáke dí k5 séro. ⁵⁷ Akū gbēkenɔ fùte ò ékeyá didia ò pì: ⁵⁸ Ò mà à pì áni Luda kpé kù bisāsiri bò wí áni a pānde bo gɔɔ aak5 dagura kù bisāsiri dí boro. ⁵⁹ Bee kù abireo n yá dí k5 séro. ⁶⁰ Akū sa'oriki zɔk5 fùte à zè n are à Yesu gbēka: N yáke ví n weñmaroo? Yá kù òten didimma dí de deraa? ⁶¹ Yesu yīte kpēn adi yáke wearo, akū sa'oriki zɔk5 pūi ɛra à a gbēka: Mɔkɔn Arumasihu, Luda arubarikade Né ũ yá? ⁶² Akū Yesu pì: Makūme a ũ. Áni Bisāsiri Né e vutena Gbānasīndapinkide ɔplai, akū5 áni a suna e ludambe lukun. ⁶³ Akū sa'oriki zɔk5 pì a utano gá à kè à pì: Á kè dera òten sēedade pānde kenɔ wete dɔɔ? ⁶⁴ A mà lākū à dɔkè kù Ludao nà. Yá kpaten a zεo teraa? Akū ò yá dàala n pínki ò pì ò a de. ⁶⁵ Akū gbēkenɔ fùte ò lé'i kaa. Akū ò pɔ yīne a ánnwa, òteni a léle kù okúto òten pīne: N annabikεyá ò n gbē kù à n le o. Akū dogarinɔ a kù ò a sán kèke.

Pita ledikpana Yesui
(Mat 26:69-75, Luk 22:56-62, Yuh 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pita kù ɔnn zīte, akū sa'oriki zɔk5 zɔnɔkpārenɔ doke sù gwe. ⁶⁷ Kù à Pita è àten té kpákpa, akū à wé dia à pīne: Mɔkɔn s5 ndig5 kù léle kù Yesu Nazerao. ⁶⁸ Akū à ledi kpá à pì: Má a d̄sro, mádi yá kù nteni ò d̄sro d̄sro. Akū à fùte à gè gānun. ⁶⁹ Kù zɔnɔkpāre pì a è gwe dɔ, akū à ò gbē kù ò zena gwenɔne à pì: N gbē mēn don dí. ⁷⁰ Akū Pita ledi kpá dɔ. Kù à kè saa fīti, gbē kù ò zena gwenɔ pì Pitane: Yāpurame n gbē dome n ũ, zaakū Galili gbēme n ũ. ⁷¹ Akū Pita fùte à a zīda kà à la dà à pì: Má gbē kù áteni a yá ò pì d̄sro. ⁷² Zaa gwe g3nɔ ko lé gēn plade zù, akū yá kù Yesu òo d̄s Pitan, kù à pì, ari ko g5 gé lé zu gēn pla, ani ledi kpáai gēn aak5. Akū à nà ɔdɔnnaa.

15

Pilati yákpatekena kù Yesuo
(Mat 27:1-2, 11-14, Luk 23:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Kù gu d5 g3nɔ sa'orikinɔ kù gbē zɔkɔnɔ kù ludayādannerinɔ kù gbānadeno n pínki yá g3g5, akū ò Yesu yī ò gēe ò a nà Pilatinε a ɔi. ² Akū Pilati n là à pì: Mɔkɔmme Yudano kīna ũ yá? Yesu wèa à pì: Len n ò le. ³ Sa'orikinɔ ten yá didia, ⁴ akū Pilati a là dɔ: Īni yáke oroo? Yá kù òten didimma ma fá! ⁵ Ama Yesu dí yáke weñmaro, akū yá pūi bò Pilati sare.

Yadana Yesula
(Mat 27:15-26, Luk 23:13-25, Yuh 18:39-19:16)

⁶ Vīnla dikpe zī òdi purusunano doke kù gbēnɔ a wé kè gbareñne. ⁷ Gɔɔ kù s5 gbēke kù kpésiran òdi pì Baraba. Á kù kù gbē gaavude kù ò gbē dēnɔ. ⁸ Akū pari nà Pilati ò wé kèa à ke lākū ádi keñne nà. ⁹ Akū Pilati n là à pì: Á ye mà Yudano kīna gbareáren yá? ¹⁰ Zaakū à d5 kù nèseg5ba kù sa'orikinɔn ví kù Yesuo yāin ò a kpāawa. ¹¹ Akū sa'orikinɔ gbēnɔ laakarīi fùte, de ò o Pilatinε à Baraba gbareñne. ¹² Akū Pilati n là à pì: B5n á ye mà ke kù gbē kù adi pì Yudano kīnao teraa? ¹³ Akū ò wiki lè ò pì: N n pá lía! ¹⁴ Akū Pilati pīnne: Á kè deraa? B5 dāan à kèe? Akū ò wiki lè ò kàra ò pì: N n pá lía! ¹⁵ Pilati ye à gbēnɔ pɔnna wete, akū à Baraba gbareñne. Á Yesu kpá sozana ò a gbē flāao ò a pá lía.

Yesu fobona
(Mat 27:27-31, Yuh 19:2-3)

¹⁶ Akū sozaa pīnɔ gɛɛ k̄āao b̄usu gb̄ɛ z̄ɔk̄ɔ pī be ɔnn, akū ò ñ ḡà k̄àkara p̄inki. ¹⁷ Ò aruk̄imba t̄era d̄ane, akū ò l̄è f̄ūraa t̄à ò k̄une. ¹⁸ Akū òten f̄ɔ kp̄áa ò p̄i: F̄ɔ Yudaño k̄ína! ¹⁹ Òteni a l̄é k̄ū ḡoo a miia òten l̄é i k̄áa òten k̄ute ñ k̄osoa òten m̄i nat̄ene. ²⁰ Kū ò a fob̄ò ò l̄àka, akū ò aruk̄imba t̄era p̄ii ḡoala ò a z̄ida p̄ókasa d̄ane. Akū ò b̄ò k̄āao òten ḡé a p̄á lía.

Yesu pana lía

(Mat 27:32-44, Luk 23:26-43, Yuh 19:17-27)

²¹ Kū òten ḡé, Sireni gb̄ɛ k̄ū ò pine Sim̄ɔ b̄ò lakutu kea àten su w̄ɛte ḡūn, akū ò ḡá n̄aa à Yesu lígb̄anduruk̄pana sé. Àk̄ūme Alesanda k̄ū Rufuo de ũ. ²² Akū ò ḡɛ k̄ū Yesuo gu k̄ū òdi p̄i Ḡoḡota k̄ū à p̄i mitokoki. ²³ Akū ò s̄ew̄ɛ k̄ū ò ȳàkate k̄ū ez̄eo d̄one, ama adi miro. ²⁴ Kū ò a p̄á lía, akū ò a p̄ókasan̄ɔ kp̄àate ò k̄ate, akū ò k̄āpaa kp̄á l̄ákū ñ baadi ni sé n̄a. ²⁵ Ò a p̄á lía m̄ò k̄endome. ²⁶ Ò ȳá k̄ū ò diaa k̄è ò n̄a lía a mila ò p̄i:

Yudaño k̄ína.

²⁷ Ò kp̄áni w̄edewen̄ɔ p̄á lía a sare gwe d̄ɔ gb̄en̄ɔn pla, gb̄ɛ do a ɔplai gb̄ɛ do a ɔzei. ²⁸ Len ȳá k̄ū ò k̄è Luda ȳan p̄āpa le k̄ū ò p̄i: Ò a k̄àkara k̄ū d̄akerin̄ɔ.

²⁹ Gb̄ɛ k̄ū òten ḡé z̄éla gwen̄ɔ teni ñ m̄i ke d̄ék̄udek̄ū, òteni a s̄s̄s̄ ò p̄i: Eh̄! M̄ok̄ɔn k̄ū n̄ p̄i ñni Luda kp̄é wí ñ era ñ bo ḡɔɔ aak̄ɔ daguran gweroo? ³⁰ Ñ n̄ z̄ida m̄i sí ñ k̄ipa lía! ³¹ Lem̄e d̄ɔ sa'orik̄in̄ɔ k̄ū luda ȳadannerin̄ɔ teni a fob̄o le ò p̄i: À gb̄ɛ p̄āden̄ɔ m̄i sí, ama ani f̄ɔ à a z̄ida m̄i síro. ³² Tó Arumasihu, Isarailan̄ɔ k̄ína k̄ipa lía tera ò e, óni a n̄áni ke. Akū gb̄ɛ k̄ū ò ñ p̄á lía l̄eɛlen̄ɔ teni a s̄s̄s̄ d̄ɔ.

Yesu ganaa

(Mat 27:45-46, Luk 23:44-49, Yuh 19:28-30)

³³ Kū if̄ant̄é k̄à midangura, akū gusira dà b̄usuu p̄ila p̄inki ari f̄ānant̄é m̄ò aak̄ɔ. ³⁴ F̄ānant̄é m̄ò aak̄ɔn Yesu wiki l̄è gb̄ānagb̄āna à p̄i: Eloi, Eloi, lem̄a sabatani! Abirek̄ū p̄i: Ma Luda, ma Luda, à k̄è dera n̄ ma tonn? ³⁵ Kū gb̄ɛ k̄ū ò zena gwe ken̄ɔ ȳá p̄ii mà, akū ò p̄i: À ma, àten Iliasu sísi. ³⁶ Akū gb̄eke bàa l̄è à ḡɛ à sako s̄è à dà s̄ew̄ɛ kp̄ákp̄āa ḡūn, à f̄ifi lebaa, akū à d̄ɔ Yesune à mi. Akū à p̄i: À ze ḡā ò gwa, tó Iliasu ni su à a k̄ipa. ³⁷ Yesu wiki gb̄āna l̄è à w̄endii t̄à. ³⁸ Akū Luda kp̄é l̄ábure k̄ék̄ɔa pla bona musu suna z̄ite. ³⁹ Kū sozan̄ɔ gb̄ɛ z̄ɔk̄ɔ k̄ū à ze Yesu are gwe è l̄ákū à ḡà n̄a, akū à p̄i: Ȳapurame Luda N̄én gb̄ɛ dí ũ. ⁴⁰ N̄ɔgb̄ɛ ken̄ɔ k̄ū gwe d̄ɔ òten gu gwa z̄à dire. N̄ ten̄ Mariama Magadaleni kun k̄ū Mariamao Yamisi Fiti k̄ū Yusufuo da k̄ū Salomeo. ⁴¹ Ḡɔɔ k̄ū Yesu k̄ū Galili, m̄ok̄ɔn m̄é òdiḡé t̄éi òḡɔ kp̄ái. N̄ɔgb̄ɛ p̄āden̄ɔn k̄ū gwe d̄ɔ dasi k̄ū ò ḡɛ k̄āao Yurusalemu l̄eɛle.

Yesu v̄inaa

(Mat 27:57-61, Luk 23:50-56, Yuh 19:38-42)

⁴² Azuma z̄i ɔk̄osi. Kū òten k̄ámmaboḡɔɔ soru ke, ⁴³ Yusufu Arimatea gb̄ɛ s̄ù. Gb̄ɛ t̄ódeme Yuda gb̄ānaden̄ɔ t̄é. Àk̄ū s̄ɔ àten kpata k̄ū à b̄ò Luda k̄ínaa d̄á. À k̄ūgb̄āna k̄è à ḡɛ Pilati k̄ínaa à Yesu ḡɛ gb̄ékaa. ⁴⁴ Kū Pilati mà Yesu ḡīnake à ḡà k̄ò, à b̄ò a sare. Akū à sozan̄ɔ gb̄ɛ z̄ɔk̄ɔ sísi à a l̄à tó Yesu ḡà k̄ò. ⁴⁵ Kū Pilati gb̄ɛ z̄ɔk̄ɔ ȳá p̄ii mà, akū à Yusufu gb̄à z̄é à ḡɛ p̄i sé. ⁴⁶ Akū Yusufu ḡɛ à t̄āaru biza l̄ù, akū à ḡɛ à a ḡɛ k̄ipa lía à biza p̄ii f̄iffa. À a dà gb̄ew̄ɛ k̄ū ò s̄ò mira ũ ḡūn, akū à gb̄è gb̄ènt̄é gb̄igiri k̄è à t̄ata w̄èe pile. ⁴⁷ Mariama Magadaleni k̄ū Mariama Yusufu dao è gu k̄ū ò Yesu ḡɛ p̄ii w̄uten.

16

Yesu vunaa

(Mat 28:1-10, Luk 24:1-12, Yuh 20:1-10)

¹ K̄ámmaboḡɔɔ lakanao ɔk̄osi Mariama Magadaleni k̄ū Mariama Yamisi dao k̄ū Salomeo n̄isi gb̄i nna l̄ù, de ò ḡé ò k̄ū Yesu m̄èea ȳai. ² Azuman̄enna z̄i k̄onk̄onk̄onk̄ɔ ò b̄ò òten ḡé mira p̄i k̄ínaa. ³ Ò k̄s̄ l̄è z̄én ò p̄i: Dí mé ani gb̄ɛ k̄ū gb̄igiri ke à gow̄ere mira léa s̄ɔ? ⁴ Zaak̄ū gb̄èe p̄i z̄ɔk̄ɔ manamana. Kū ò w̄é s̄è ò gwà, akū ò è ò gb̄èe p̄i gb̄igiri k̄è ò ḡò mira p̄i léa. ⁵ Kū ò ḡé mira p̄ii ḡūn, akū ò kef̄enna ke è vutena ɔplai à utagyaba pura dana. Akū ò k̄è giri. ⁶ À p̄iñne: Àsun ke ḡiɔro, Yesu Nazera k̄ū ò p̄á lían̄ at̄en w̄eteroo? À v̄ù, à k̄ū laro. À gu k̄ū ò a w̄uten gwa, ⁷ áni ḡé ò a iban̄one k̄ū Pitao k̄ū àten doñne are gena Galili. Gwen oni a en l̄ákū à òñne n̄a. ⁸ Òten lukaluka, ȳá p̄ii b̄ò ñ sare, akū ò b̄ò miran̄ ò bàa l̄è. Odi ȳake ò gb̄ek̄enero k̄ū v̄ina ñ k̄ū ȳai.

Yesu bo à suna a iban̄one

(Mat 28:16-20, Luk 24:36-53, Yuh 20:11-23)

⁹ Kū Yesu fūte azumanenna zī kɔnkɔkɔnkɔ, à a zīda m̀ Mariama Magadaleniɛ káaku. Nɔgbē p̄i gūnn Yesu p̄e t̄ana m̄n supplanɔa. ¹⁰ Akū nɔgbē p̄i ḡe à ò gbē kū ò kú k̄ao yānɔe. N̄ n̄s̄eε yakana òten ɔɔ dɔ. ¹¹ Kū ò mà kú Yesu kú kú w̄endiio ari nɔgbē p̄i a è kú w̄eɔ, odi síro.

¹² Abire gbera gɔrɔ kú n̄ gb̄enɔn planɔn t̄e z̄e gūn òten ḡe w̄eɛte gūn, à bò à s̄umma lán gbē p̄ande bà. ¹³ Kū ò ɛra ò sù, ò ò gbē kparanɔne, ama odi n̄ yā síro. ¹⁴ Kū à k̄e saa à bò à sù a ìba gb̄enɔn kuri aw̄eɛdonɔne kú òten p̄ɔ ble. Akū à kp̄àk̄ɛnyī n̄ s̄āgb̄ana yāi, zaakū odi a náani kero akūs̄ɔ odi gbē kú ò a è à v̄unɔ yā síro. ¹⁵ Akū à p̄iɛne: À ḡe andunia gu s̄inda p̄inkia à ma baaru nna kp̄a gb̄enɔne n̄ p̄inki. ¹⁶ Gbē kú à s̄i akū à da'ite k̄e mé ani surabana le. Gbē kú adi sí s̄ɔro, yā ni bo adene v̄ani. ¹⁷ Gbē kú ò baaru p̄i s̄inɔ yakenanɔn dí: Oni t̄ananɔ gor̄ma kú ma t̄ɔo, oni yake buri o. ¹⁸ Oni ml̄̄ sé kú ɔo. Bee tó ò s̄eɛe mi, p̄oke ni n̄ lero. Oni ɔ na gyārenɔa ò gb̄ana kú.

*Tana kú Yesuo ludamb̄e
(Luk 24:50-53, Z̄ir 1:9-11)*

¹⁹ Kū Dikiri Yesu yā òn̄ne à làka, akū Luda a s̄e à tà k̄āo musu, akū à v̄ute Luda ɔplai. ²⁰ Akū a ìbaa p̄inɔ ḡe ò waazi k̄e gu s̄inda p̄inkia. Dikiri z̄i k̄e k̄uɛwo à a yā z̄ini p̄ete kú daboyā kú ò t̄einɔ.

LUKU

Baaru nna kū Luku k̄ēē

Yesu Kirisi inaa 1:1-2:52

Yahaya Da'itekeri waazikenaa 3:1-3:20

Yesu da'itekenaa 3:21-4:13

Yesu yadannena Galili 4:14-9:50

Zaa Galili ari Yurusalemu 9:51-19:27

Yesu kunna Yurusalemu 19:28-22:46

Yesu gana kū a vunaa 22:47-24:53

¹ Gbēnɔ ɔ kpà dasi, de ò yā kū à kè ó té baba takada gūn zéazea, ² lākū gbē kū ò de yā p̄i sèedadenɔ ũ kū a baarukparinɔ òwɛrɛ nà zaa káaku. ³ Tera sà makú s̄, lākū ma wé pè yā p̄inɔ nà dodo zaa a naana, ma è à mana mà k̄enne zéazea, ma gbē bèerɛde Tiofilu, ⁴ de ò yā kū ò dānne s̄ans̄an d̄s̄.

Malaika ḡinake à Yahaya Da'itekeri ina yā'onaa

⁵ Yudea b̄usu k̄ina Herɔdu gɔɔ sa'ori ke kun, a t̄n Zakari. À kú Abia sa'orinɔ ḡaa gūmme. A nanɔ t̄n Elizabeti. Haruna burimɛ d̄. ⁶ Ñ pla n̄ p̄inki mana Ludane. Òdiḡ kun taari sari, ò Dikiri doka kū yā kū à ditɛnɔ k̄una. ⁷ Ama ò né v̄iro, zaakū Elizabeti bi parame, akū ò gbēnɔn pla n̄ p̄inki z̄i kū.

⁸ Gɔɔ kū sa'onaa kà n̄ ḡaa, Zakari mé àten sa'ona Ludaa z̄i ke. ⁹ Lākū sa'orii p̄inɔ di ke nà, ò k̄apaa kpà, akū k̄apa Zakari k̄u de à gé turaretiti kpata Dikiri kpén. ¹⁰ Turaretitikpatana gɔɔ pari k̄akara kpélelea n̄ p̄inki, òten adua ke. ¹¹ Akū Dikiri malaikaa b̄o a s̄ua, à zè turaretitikpataki ɔplai. ¹² Kū Zakari a è, à kè giri, v̄ina a k̄u. ¹³ Akū malaikaa p̄i p̄ine: Ñsun tó v̄ina n̄ k̄uro Zakari. Luda n̄ wéke si, n̄ nanɔ Elizabeti ni né i ḡōgbē ũ, ò t̄s̄ kp̄ane Yahaya. ¹⁴ N̄ p̄o ni ke nna, ò yāa d̄, gbēnɔ ni p̄onna ke a ina yā musu dasi, ¹⁵ zaakū aniḡ de Dikirine gbē z̄k̄s̄ ũmɛ. An̄i wé ke í gb̄ana ke miro, Luda Nini niḡ k̄ua zaa a da gberemme. ¹⁶ An̄i tó Isarailanɔ arɛ d̄ Dikiri n̄ Ludaa dasi, ¹⁷ an̄i do Dikirine arɛ kū Luda Nini gb̄ana kū Iliasu v̄i yāo. An̄i tó deno lé ke do k̄u n̄ n̄nɔ, an̄i tó s̄ayamarisaridenɔ gbē mananɔ ònd̄s̄ sé. An̄i tó gbēnɔ ḡs̄ kū soru gūn Dikirine.

¹⁸ Akū Zakari pi malaikaa p̄ine: Deran mani yā pi yāpura d̄s̄? Zaakū mare z̄ik̄unaan ma ũ, akū ma nanɔ z̄i kū d̄. ¹⁹ Akū malaikaa p̄i wèa à pi: Makūmɛ Gibirilu ũ, madiḡ zena Luda arɛ. Àkū mé à ma z̄i mà yā pi onne, mà baaru nna pi kp̄anne. ²⁰ Ñ ma, n̄ néne ni nate, Ìni f̄s̄ ò yā oro ari yā pi gé keo, k̄u òdi ma yā kū an̄i ke a gɔɔa síro yāi. ²¹ Gɔɔ k̄ua s̄ òten Zakari d̄a. A ḡikenaa Luda kpén b̄ò n̄ sare. ²² Kū à b̄ò, adi f̄s̄ à yā ò k̄unwo, akū ò d̄s̄ kū à wégupu è Luda kpén. Lākū a néne n̄ate nà, akū àten yā oñne k̄u ɔ. ²³ Kū Zakari sa'ogɔɔ p̄apa, akū à tà be. ²⁴ Abire gb̄era a nanɔ Elizabeti n̄ò si, akū à a z̄ida ùte ari m̄o s̄ɔɔro à pi: ²⁵ Dikiri yā dí k̄emene, à ma w̄enda gwà, à ma b̄o wé'iyān.

Malaika ḡinake à Yesu ina yā'onaa

²⁶ A m̄o suddode gūn Luda malaika Gibirilu z̄i Galili lakutu k̄u òdi pi Nazera gūn. ²⁷ À ḡē n̄okpare b̄unu k̄u a t̄n Mariama k̄inaa. À ḡōkpamma v̄i Dauda buri ũ. A t̄n Yusufu. ²⁸ Kū malaikaa p̄i ḡè a k̄inaa, à p̄ine: F̄ɔ arubarikade! Dikiri k̄u k̄unwo. ²⁹ Mariama b̄idi k̄e manamana yā piia, à laasun lè à pi: F̄ɔ bire m̄i de deraa? ³⁰ Akū malaikaa p̄i p̄ine:

Mariama, òsun tó v̄ina n̄ k̄uro,
zaakū Luda gbēke k̄enneme.

³¹ Ñ ma! Ìni n̄ò sí ò né i ḡōgbē ũ,
ò t̄s̄ kp̄ane Yesu.

³² Aniḡ de gbē z̄k̄s̄ ũ,
on̄i a sísi Luda Musude Né.

Dikiri Luda ni a k̄a
a dizi Dauda kpatan,

³³ aniḡ kí ble Yakubu burinɔa gɔɔ s̄inda p̄inki,
a k̄iblena niḡ lakana v̄iro.

³⁴ Akū Mariama pi malaikaa p̄ine: M̄adi ḡōgbē d̄s̄ zik̄iro, abirekū ni sí ke deraa? ³⁵ Malaikaa wèa à pi:

Luda Nini ni summa,

Luda Musude gb̄ana ni danla.

Abire yāi né k̄u Ìni i pi kunna niḡ adona,

oni a sísi Luda Né.

³⁶ N danɛ Elizabeti négɔgbɛ nɔ̀sina se a zíkúnaa gūn. Nɔ̀gbɛ kú ò dìte para ù pì kú kú nò mɔ̀ suddoo tera. ³⁷ Zaakú Luda kínaan pɔ̀ sínda pínki dì sí ken. ³⁸ Akú Mariama pì: Dikiri zò̀bleriin ma ù. À kemene lákú n ò nà. Akú malaikaa pìi tà à a tòn.

Mariama gena Elizabeti kínaa

³⁹ Gɔ̀ɔ̀ kúa Mariama fùte à gèe lakutu kú à kú Yudea bùsu gusísiden gɔ̀nɔ̀. ⁴⁰ À gèe Zakari bea, akú à fɔ̀ kpà Elizabetia. ⁴¹ Kú Elizabeti Mariama fɔ̀ pìi mà, a né vɛ́ a gberɛ gūn, akú Luda Nini sù Elizabetia, ⁴² à wiki gbàna lè à pì: Arubarikademe n ù de nɔ̀gbɛ sínda pínkila. Arubarikaden né kú à kú n gberɛn ù dɔ̀. ⁴³ Bón ma ù, kú ma Dikiri da sù ma gwaa? ⁴⁴ Gɔ̀ɔ̀ kú ma n fɔ̀kpanmmanaà mà dé, né kú à kú ma gberɛn vɛ́ kú pɔ̀nnaome. ⁴⁵ Arubarikademe n ù, mòkɔ̀n kú n yà kú Dikiri ònne sì, kú ani ke.

Mariama Dikiri tɔ̀ sena lei

⁴⁶ Akú Mariama pì:

Maten Dikiri tɔ̀ sé lei ma swèe gūn,
⁴⁷ ma pɔ̀ ten ke nna
 Luda ma Surabariia,
⁴⁸ zaakú à ma yà dà,
 makú a zò̀bleri kú mádi ká pòke ùro.
 Zaa tera ari gɔ̀ɔ̀ sínda pínki oni pimene arubarikademe,
⁴⁹ zaakú Luda gbánade yà zò̀kɔ̀ kemene.
 A tɔ̀ kú adona.
⁵⁰ Àdi wènda dɔ̀ gbɛ kú òdi a vīna kenɔ̀ne
 ari n buria.
⁵¹ À a gáa pòro, à a gbàna mòhne,
 à zìdabirinɔ̀ fàkɔ̀a kú n laasunnɔ̀.
⁵² À gbánadenɔ̀ bò kpatan,
 à talakanɔ̀ sè lei.
⁵³ À pɔ̀ mananɔ̀ kpà nàderinɔ̀ ò kà,
 ama à ɔ̀ɔ̀denɔ̀ gbàre ɔ̀kori.
⁵⁴ À kpà a zò̀bleri Isarailanɔ̀,
 n yà dí sàaguro.
⁵⁵ À wènda dɔ̀ Ibrahimɛ kú a buri pìnɔ̀
 lákú à ò ó dizinɔ̀ne nà.
⁵⁶ Mariama vùte kú Elizabetio lán mɔ̀ aakɔ̀ bà, akú à èra be.

Yahaya Da'itekɛri inaa

⁵⁷ Elizabeti né'igɔ̀ɔ̀ kà, akú à né ì gɔ̀gbɛ ù. ⁵⁸ Kú a fàrandidenɔ̀ kú a danenɔ̀ mà lákú Dikiri a wènda gwà nà, ò ponna kè káao. ⁵⁹ A gɔ̀ɔ̀ sɔ̀raakɔ̀de zì ò sù tɔ̀ zɔ̀ né piine, de ò a de Zakari tɔ̀ kpáne, ⁶⁰ akú a da pì: Oi! Oni a sísi Yahayame. ⁶¹ Ò pìne: Gbɛke kú n danenɔ̀ té kú à tɔ̀ bire víro. ⁶² Akú ò yà ò a denɛ kú ɔ̀, de ò dɔ̀ deran à ye ò tɔ̀ kpáne nà. ⁶³ Zakari anlo gbèka, akú à kèa: A tón Yahaya. Yà pìi bò n sare n pínki. ⁶⁴ Gwe gɔ̀nɔ̀ a néne sè lei, à lé bò àten yà o, àten Luda sáabu kpá. ⁶⁵ Akú vīna n fàrandidenɔ̀ kú n pínki, akú Yudea bùsu gusísìde gbèno ten yà pì o n pínki. ⁶⁶ Akú gbɛ kú ò yà pìi mànɔ̀ kúna n nèsee gūn ò pì: Bón né pì nigɔ̀ de a ù ziaa? Zaakú Dikiri ɔ̀ kúa.

Zakari annabikɛyá'onaa

⁶⁷ Luda Nini sù a de Zakaria, akú à annabikɛyá ò à pì:
⁶⁸ Ò Dikiri Isarailanɔ̀ Luda sáabu kpá!
 À sù à a gbèno bò.
⁶⁹ À Surabari gbánade bòwere
 a zò̀bleri Dauda buri té,
⁷⁰ lákú à ò a annabinɔ̀ gáì nà zaa gikena.
⁷¹ Ò pì ani ó sí ó iberenɔ̀a,
 ani ó bo gbɛ kú ò zàógu pìnɔ̀ ɔ̀ì.
⁷² Lɛme à ó dizinɔ̀ wènda gwà lɛ,
 a bàka kunnà kúñwo yà dí sàaguro.
⁷³ À la dà ò dizi Ibrahimɛ
⁷⁴ à pì áni ó bo ó iberenɔ̀ ɔ̀ì,
 áni ó gba zé ò doare vīna sari,

75 de ó konna g5ne adona gbē manano ũ
ari ó wēndi lén.

76 Mɔkɔn s5 ma né,
oni n sísi Luda Musude annabii,
zaakū mɔkɔn mé ìni do Dikirine are ñ zé kekene.

77 Ìni tó a gbēno d5 lákú ani ñ sura ba ná,
lákú ani ñ durunnano kēfima ná.

78 Zaakú ó Luda sùru ví,
bonaa musu ani su ó gwa lán gudɔnaa bà,

79 de à gu pu gbē kú ò kú gusira gūnnone
kú gbē kú ò kú ga léino,
de à ó gbá da aafia zén.

80 Né pì z5k5 kú, à g5 kágbánade ũ. A kú gbárannan ari gɔɔ kú à bò Isarailano gupuraa.

2

Yesu Kírisi inaa (Mat 1:18-25)

1 Gɔɔ kú Siza Ogosutu bò kú yáo, à pì ò a búsu gbēno naro ñ pínki. 2 Naroná káaku kú ò kèn gwe gɔɔ kú Kiriniu de Siria búsu gbē z5k5 ũ. 3 Gbē sinda pínki gēe a be wēten, de ò a t5 da takadan. 4 Yusufu s5, à bò Nazera, Galili búsun, à gēe Dauda be lakutu Betilihamu, Yudea búsun, kú à de Dauda buri ũ yái. 5 À gēe de ò a t5 da takadan gwe kú a nɔkamma Mariama kú à nòsinaao, 6 akú gɔɔ kú ò kú gwe, a né'igɔɔ kà, 7 akú à a né daudu ũ. À biza fifia, à a wùte pókádeno pòblebo, kú odi gu le nibono kipakiaro yái.

8 Sádárinɔn kú búsu dokɔno pii gūn, òten i sènte, òteni ñ sáno dákpa gwaani. 9 Akú Dikiri malaikaa bò à sùmma, Dikiri gakuri gupura kú à likańyí, akú vīna ñ kú manamana. 10 Malaikaa pii ónne: Ásun tó vīna á kúro, zaakú ma su mà baaru nna kpááeme, gbē sinda pínki pɔ ni ke nna manamana. 11 Ò Surabarii iáre Dauda wēten gwáaniála, akúme Arumasihu ũ Dikiri ũ. 12 Sèeda kú ani tó à a dɔn dí: Áni nékpántē e wútenu pókádeno pòblebo gūn, biza fifia. 13 Kánto ludambe gbēno kú lele kú malaika pìio dasidasi, òten Luda sáabu kpá ò pì:

14 Ò Luda t5 sé lei zaa musu,
gbē kú ñ yá kène nnao aafia le zíte.

15 Kú malaikaa pino gónla ò tà ludambe, akú sádárinɔ òk5ne ò pì: Ò gé Betilihamu, de ò yá kú à kèe pì e, yá kú Dikiri tò o d5. 16 Akú ò fùte ò gēe likalika, ò bò Mariama kú Yusufuooa kú nékpántē pìio wútenu pókádeno pòblebo gūn. 17 Kú ò a è, ò yá kú ò ónne né pì musu ò. 18 Akú yá kú sádárinɔ òo pìi bò gbē kú ò màn saré ñ pínki. 19 Mariama yá pì kúna a nèsee gūn pínki, áten laasun léa. 20 Sádárinɔ ɛra ò tà, òten Luda t5 bo, òteni a sáabu kpá yá kú ò mà akú ò è yái, zaakú à kè lákú ò ónne ná.

T5kpana Yesune

21 A gɔɔ sɔraak5de zī né t5z5gɔɔ kà, akú ò t5 kpàne Yesu, t5 kú malaikaa ò zaade odi a nò síro.

Yesu mɔna Dikirine

22 Kú ñ gbábogɔɔ kà, ò a sè ò gēe à mɔ Dikirine Yurusalemu lákú Musa doka ò ná. 23 Zaakú à kú Dikiri doka takadan ò pì, ò dauduno kpá Dikiria. 24 Ò sa'opɔ kú ò òite Dikiri doka takadan kpá, ò pì potene mèn pla ke lukulukune bɔɔ mèn pla.

25 Gbēke kú Yurusalemu, a t5n Simeɔ. Gbē maname, à Luda vīna ví, à wé do Isarailano surabanaai. Luda Nini kúa, 26 akú à pìne ani ga Dikiri gbē kú òdi pì Arumasihu enaa sariro. 27 Luda Nini dōne are, akú à gē Luda ɔnn. Kú Mariama kú Yusufuo sù kú ñ né Yesuo yá kú ò òite doka takadan kēna yái, 28 akú Simeɔ a si a ɔí, à Luda sáabu kpá à pì:

29 Ñ makú n zòbleri gbaré aafiaa gūn sà
lákú n òmene ná Dikiri,

30 zaakú ma wé kè pla kú Surabari kú n òiteo,

31 kú n a yá kèke buri sinda pínki wára.

32 Anig5 de gupura ũ de à gupura kú buri pàndenone,
à n gbē Isarailano t5 bo.

33 Yá kú à ò né pìi musu bò a de kú a daoo saré. 34-35 Simeɔ sa mana ónne, akú à ò né pì da Mariamane à pì:

Àkú mé anig5 de sèeda kú Isarailano ni gí ũ,

posira ni n swè z5 lán fēneda bà.
Isarailla kenɔ ni kakate n kenɔ ni bo aafia a gāi,
n nēsɛɛ gūn yā ni bo gupuraa.

³⁶ Nɔgbē annabi ke kú gwe, a tón Ana, Fanueli né, Asa burime. Nɔgbē pi zī kú yúkuyuku. À zā kè kú a g5kparammao wè supplame, ³⁷ akú à g5 gyaanɔ ũ ari wè basiik5 awɛɛsiik5. Àdi bo Luda ɔnnlo, àdig5 ò Ludaí fānantē kú gwāanio kú léyīnaao kú aduakenaao. ³⁸ Zī birea gòɔ à nányī, à Luda sáabu kpà, àten né pi yā ò gbē kú n wé dɔ Yurusalemu bonaainɔne n pínki.

Era tana Nazera

³⁹ Kú Yusufu kú Mariamao kè lákú à kú Dikiri doka takadan nà pínki ò làka, ò èra ò tà n bɛ wɛtea Nazera, Galili būsun. ⁴⁰ Né pii fùte à gbāna kù. ɔnd5 mɔa, àdig5 kú kú Luda arubarikaao.

Yesu gena Luda ɔnn a nɛfitikegɔɔa

⁴¹ Wè kú wèɛo Yesu de kú a dao di gé Vīnla dikpe ke Yurusalemume. ⁴² Kú Yesu kà wè kuri awɛɛpla, ò èra ò gɛɛ dikpe ke lákú òdi ke nà. ⁴³ Kú dikpe làka, òten tá, akú n né Yesu g5 Yurusalemu, ò a yā d5ro. ⁴⁴ Ọten da à kú n gbēɔ tème. Kú ò taa ò gɔɔ do, akú òteni a wete n danɔ kú n gbē d5nanɔ tē. ⁴⁵ Kú odi a ero, ò èra ò gɛɛ a wete Yurusalemu. ⁴⁶ A gɔɔ aak5de zī ò a è Luda ɔnn vutena yādannerinɔ tē, àten sá kpà n yāa, àten yā lalarūma. ⁴⁷ A yā d5na kú a yāwemmanaao bò gbē kú òteni a yā manɔ sare n pínki. ⁴⁸ Kú a de kú a dao a è, à bò n sare, akú a da pine: Bóyāi n kèwɛɛɛ lɛɛ? N de kú makūo, ó bídi kè n wɛtɛna yāi. ⁴⁹ À wèmma à pi: À kè dera àteni n weteɛ? Á d5 kú à kú mà a De bɔkɔte kenloo? ⁵⁰ Ama odi yā kú à ònne pii d5ro.

⁵¹ Yesu èra à tà kúñwo Nazera, à n yā mà. A da yā pinɔ kúna a nēsɛɛ gūn pínki. ⁵² Yesu z5k5 kú, à ɔnd5 kàra, à nna kú Ludao kú bisásirinɔ.

3

Yahaya Da'itekeri waazikena

(Mat 3:1-17, Maa 1:1-11, Yuh 1:19-28)

¹ Siza Tiberia kiblena wè gērode gūn Pōntiu Pilati mé à Yudea būsuo gbē z5k5 ũ, Herɔdu ten kí ble Galili, a vñi Filipi ten kí ble Iturea būsun kú Tarakoniti būsuo, Lisania s5 àten kí ble Abilene būsun. ² Anasa kú Kayafaome sa'orikinɔ ũ. Gɔɔ kúna Luda yā ò Zakari né Yahayanɛ gbáranan. ³ Akú à fùte àten kure Yoda bara dire kú bara laooi pínki, àten waazi ke gbēɔne. Á ònne ò n nēsɛɛ lite ò da'ite ke, Luda ni n durunnano kēfuma. ⁴ Lákú à kú annabi Isaya takada gūn nà à pi:

À baarukparii koto ma dɔ gbáranan,
àten pi à zé keke Dikirine,
à zé téreɛno porone súsuo.

⁵ Guvute pínki ni tata,
kpino kú sīsino ni date pínki.
Zé kotinanɔ ni poro súsuo,
zé wókūwokūno ni kpákūstū,

⁶ gbē sīnda pínki ni e lákú Luda di n sura ba nà.

⁷ Gbēɔ dīg5 su a kīnaa dasi ò da'ite ke, akú àdi ònne: Bisásiri pitikonɔ! De mé à lé dàawa à bàa sí pɔfē kú Luda ni kipařmanɛɛ? ⁸ À nɛselitena yā ke, onig5 d5 kú a lite. Kú Ibrahim de á dizi ũ, àsung5 da kú abirekū mé ani á boro. Maten oáɛ, Luda ni f5 à gbē dino ke Ibrahim burino ũ. ⁹ Kpása ditena líno kò. Lí kú àdi né mana iro, Luda ni z5 à zu tē gūn.

¹⁰ Gbēɔ a là ò pi: Tó lɛme, òni ke deraa? ¹¹ À wèmma à pi: Gbē kú à uta vī mèn pla, à a do kpà gbē kú à vīroa. Gbē kú à pòble vī, à ke lɛ dɔ. ¹² Be'ɔgɔsirinɔ su da'ite ke, akú ò a là ò pi: Danneri, òni ke deraa? ¹³ À wèmma à pi: Ásun be'ɔgɔ símma de lákú ò dite nàlaro. ¹⁴ Sozanɔ a là: Ókɔnɔ s5, òni ke deraa? Á ònne: Ásun gbāna mɔ gbēɔne à n blero. Á ze kú fina kú òdi boáɛo.

¹⁵ Gbēɔ wéd5ina ten kara. Baadi pínki ten laasun lé a nēsɛɛ gūn Yahaya yāa, tó àkúme Arumasihu ũ. ¹⁶ Yahaya ònne n pínki à pi: Madi á da'ite ke kú íome. Ama gbēke ni su a gbāna demala, mádi ká mà a kyate bobonero. Àkú mé ani á da'ite ke kú Luda Ninio kú téo. ¹⁷ À gbaka kúna kú ani p5 fāo. Ani p5blewɛ ká a d5n, ani a sàko ká tē kú àdi garo gūn. ¹⁸ Yahaya baaru nna kpannena gūn, à nàkarařma kú yā pāndenɔo dasi. ¹⁹ Akú à yā kpākē kina Herɔdui a vñi nanɔ Herɔdia yā musu kú yā vāni pānde kú à kèno pínki, ²⁰ akú Herɔdu èra à yā vāni kè dɔ, à Yahaya dà kpésiran.

*Yesu da'itekenaa**(Mat 3:13-17, Maa 1:9-11)*

²¹ Kū Yahaya ten gbēno da'ite ke ní pínki, à Yesu da'ite kè se. Goro kū Yesu ten adua ke, ludambe wèkša, ²² akū Luda Nini sùà à de lán potēne bà. Akū à kòto ke mà bona ludambe à pi: Mòkōn ma Né mèn do légelege yenyide ũ, kú ma pò nnamma manamana.

*Yesu buri boziré**(Mat 1:1-17)*

²³ Goro kū Yesu nà a zīa, à kà wè baraakuri taka. Òten da Yusufu né'inaame.

Yusufu s5 Eli néme,

²⁴ Eli s5 Matata néme,

Matata s5 Levi néme,

Levi s5 Meleki néme,

Meleki s5 Yanai néme,

²⁵ Yanai s5 Yusufu néme,

Yusufu s5 Matatia néme,

Matatia s5 Amosi néme,

Amosi s5 Naumu néme,

Naumu s5 Eseli néme,

Eseli s5 Nagai néme,

²⁶ Nagai s5 Maata néme,

Maata s5 Matatia néme,

Matatia s5 Seméi néme,

Seméi s5 Yoseki néme,

Yoseki s5 Yoda néme,

Yoda s5 Yoanana néme,

²⁷ Yoanana s5 Resa néme,

Resa s5 Zerubabeli néme,

Zerubabeli s5 Sealatieli néme,

Sealatieli s5 Neri néme,

Neri s5 Meleki néme,

²⁸ Meleki s5 Adi néme,

Adi s5 Kosamu néme,

Kosamu s5 Elemadamu néme,

Elemadamu s5 Ee néme,

Ee s5 Ysua néme,

²⁹ Ysua s5 Elieza néme,

Elieza s5 Yorimu néme,

Yorimu s5 Matata néme,

Matata s5 Levi néme,

Levi s5 Simeo néme,

³⁰ Simeo s5 Yuda néme,

Yuda s5 Yusufu néme,

Yusufu s5 Yonamu néme,

Yonamu s5 Eliakimu néme,

Eliakimu s5 Melea néme,

³¹ Melea s5 Mena néme,

Mena s5 Matata néme,

Matata s5 Natá néme,

Natá s5 Dauda néme,

Dauda s5 Yese néme,

³² Yese s5 Obedi néme,

Obedi s5 Baza néme,

Baza s5 Salamo néme,

Salamo s5 Naso néme,

Naso s5 Aminadabu néme,

³³ Aminadabu s5 Ramu néme,

Ramu s5 Ezeronu néme,

Ezeronu s5 Perezzi néme,

Perezzi s5 Yuda néme,

Yuda s5 Yakubu néme,

³⁴ Yakubu s5 Isaaku néme,

Isaaku s5 Ibrahī néme,
 Ibrahī s5 Tera néme,
 Tera s5 Nao néme,
 Nao s5 Serugu néme,
³⁵ Serugu s5 Reu néme,
 Reu s5 Pelegi néme,
 Pelegi s5 Eberu néme,
 Eberu s5 Sela néme,
 Sela s5 Kaina néme,
³⁶ Kaina s5 Apasada néme,
 Apasada s5 Semu néme,
 Semu s5 Nuhu néme,
 Nuhu s5 Lameki néme,
 Lameki s5 Metusela néme,
³⁷ Metusela s5 Enoku néme,
 Enoku s5 Yaredi néme,
 Yaredi s5 Malaleli néme,
 Malaleli s5 Kenana néme,
 Kenana s5 Enosu néme,
³⁸ Enosu s5 Seti néme,
 Seti s5 Adamu néme,
 Adamu s5 Luda néme.

4

Yesu y5ogwanaa

(Mat 4:1-11, Maa 1:12-13)

¹ Yesu hò Yoda àten su kù Luda Ninio pekerena, akù Nini pìi gèe káao gbáranan. ² Ibilisi a yò à gwà gwe ari goro bupla. Goro kùu adi póke blero. Kù goro bupla pìi pàpa, nà teni a de. ³ Akù Ibilisi pìne: Tó Luda Néme n ù, ò pì gbè dí li burodi ù. ⁴ Yesu wèa à pì: À kù Luda yán ò pì:

Póblen bisásiri digò kúo adoro.

⁵ Akù Ibilisi gèe káao musu, akù à andunia kpatano mone pínki a zeki gbèn góno ⁶ à pì: Mani n gba abireno iko pínki kù a gakurio, zaakù à kù ma òime, gbè kù má yei mani kpáa. ⁷ Tó n kute ma are dé, ani gò n pò ùme pínki. ⁸ Yesu wèa à pì: Ò kè ò pì, ò donyí ke Dikiri n Ludane òngò doi ado.

⁹ Akù Ibilisi gèe káao Yurusalemu, à a zè Luda kpé misòntea à pì: Tó Luda Néme n ù, ò gbare n zidai la, ¹⁰ zaakù ò kè Luda yán ò pì:

Ani n yà o a malaikanone ò n dàkpa.

¹¹ Ò pì do:

Oni n sé ò ò, de òsun gèe sí gbèearo yáí.

¹² Yesu wèa à pì: Ò pì, òsun Dikiri n Luda lé ò gwaro.

¹³ Kù Ibilisi Yesu yò à gwà kù yá pínkiò à làka, akù à a tòn ari zìka de.

Yesu nana a zùia Galili

(Mat 4:12-17, Maa 1:14-15)

¹⁴ Yesu era à tà Galili kù Luda Nini gbanao, akù a tó dà busuu pila pínki. ¹⁵ Àdi yá dañne ò aduakekpeno gùn, baadi pínki di a sáabu kpá.

Nazeradeno gina Yesui

(Mat 13:53-58, Maa 6:1-6)

¹⁶ Akù à gèe Nazera, gu kù à né blèn. Kámmabogoro zì à gèe aduakekpen lákù àdi ke nà. À fùte à zè de à kyó ke, ¹⁷ akù ò annabi Isaya takada kpáa. Kù à pòro, à bò gu kù ò yá dí kènwa ò pì:

¹⁸ Dikiri Nini kúma,

à ma dite mà baaru nna kpá takasidenone,

à ma zì mà gónzìdane kpàkpa ke

gbè kù ò ò zida vironone,

mà wéwènaa kpàkpa ke vñanone,

mà gbè kù ò yìnanò poro,

¹⁹ mà Dikiri gbèkekennegoro kpàkpa ke.

²⁰ Akū à takada pii kòkò à kpà kpányĩriia, à vùte. Gbē kū ò kú kpé gũnnò wé fīa ní pínki. ²¹ Akū à nà yá'onnenaana à pi: Luda yá dí pàpa gbàra lákū àten ma nà. ²² Yá mana kū à da a lén bò ñ sare ñ pínki, òteni a tó nna sí ò pi: Yusufulu nén díroo?

²³ Akū à piinne: Má dō sánsán kū áni yáasi dí zumene. Tó məkōmmē likita ũ, ñ n zīda were. Áni omene mà yá kū a mà ma kè zaa Kapēnamu ke ma be wēte gūn la dō. ²⁴ Yápuran maten oáre, annabii dígō bēere ví a be wēte gūnlo. ²⁵ Maten oáre yápurá, kú ludambe zé tã Iliasu gōrō, gyaanonon dasi. Legú dí maro ari wē aakō kú mō suddoo, akū nà zōkō gē Isarailanō būsun pínki, ²⁶ ama Luda dí Iliasu zī ñ gbēkearo, sé gyaanō kú à kú Zarēfa, Sidō sare. ²⁷ Annabi Elisa gōrō sō, Isarailanō būsun kusunon dimmē, ama adi ñ gbēke werekōaro, sé Siria būsū gbē Naama.

²⁸ Kū gbē kū ò kú aduakekpe gũnnò yá pii mà, ñ pō fē manamana ní pínki. ²⁹ Akū ò bò kú Yesuo wēte kpe, ò gēe káao sīsī kú ñ wēte kátea mīsōntea, de ò ò sōi à léte à sín yá. ³⁰ Akū à bò ñ tē à tà.

Yesu tánade werekōana Kapēnamu

(Mat 8:14-17, Maa 1:21-39)

³¹ Yesu tã Kapēnamu, Galili būsun, akū àten yá dañne kámmabogōrō zī. ³² A yádannenaana bò ñ sare, zaakū a yá iko ví. ³³ Gōgbē tánade ke kú aduakekpen gwe, akū à wiki gbána lè à pi: ³⁴ É'e! Bón ó ví kō oīi, Yesu Nazera? N su ñ ó kakaten yá? Má dō gbē kū ñ de a ũ, məkōmmē Luda gbē kū à kú adona ũ. ³⁵ Akū Yesu gī tána piine à pi: Ñ yīte! Ñ go gōgbē piia. Akū tána pi gōgbē pii pátē gbēno tē, à gōa, adi a kīnaro. ³⁶ Gbēno bídi kè ñ pínki, òten kō lala: Bó taka buri yán gwee? Adi yá dite tánanonē kú iko gbánao, akū òdi gorōma. ³⁷ Akū a tó dà būsuu pila pínki.

Gyārenō werekōana dasidasi

(Mat 8:14-17, Maa 1:29-34)

³⁸ Kū à bò aduakekpen, akū à tà Simō bēa. Simō nanō da ten mēwāna ke manamana, akū ò a yá òne. ³⁹ Yesu zēala à gī mēwāna piine, akū a mēe kè sána. Zaa gwe gōnō à fùte à póbbe kēñne.

⁴⁰ Kū ifántē gē kpén, gbē kū ò gyāre vīnō sù kūrūwo Yesune, akū à ò nàna ní baadia, à ñ werekōa kú ñ yá buri sinda pínki. ⁴¹ Tánanō sō òten bo gbēno gūn kú wikio dasi ò pi: Məkōmmē Luda Né ũ. Ama adi gīñne ò yá o, kú ò a dō Arumasihu ũ yá. ⁴²

Yesu waazikena Galili

(Maa 1:35-39)

⁴² Gukēkōana Yesu bò wēte gūn, à gēe gusare, akū gbēno teni a wete. Kū ò bòa, ò ye à ñ tóro. ⁴³ Akū à piinne: Sé mà kpata kú à bò Luda kīnaa baaru kpá wēte kparanonē dō, zaakū abire yáin Luda ma zī. ⁴⁴ Akū à gēe àten waazi ke Yudea būsū aduakekpenō gūn.

5

Yesu iba káakunō sisinaa

(Mat 4:18-22, Maa 1:16-20)

¹ Zīkea Yesu zena Genesareti sēbēe bara, akū gbēno kàkarai dasi de ò Luda yá ma yá, òten nakaraa. ² Akū à gó'ite è katena bara mēn pla, sōrōkōnō bōten òteni ñ táarunō pípi. ³ Akū à gē gó pino do gūn kú à de Simō pō ũ, à wé kēa à a yīpa fiti, à go baraa fiti. Akū à vùte gó pii gūn, à yá dà gbēnōne.

⁴ Kū à yá ò à làka, akū à pi Simōne: Ñ gé kú gōo í lòkoto kpa, à birigi fá á kpō kú. ⁵ Simō wēa à pi: Danneri, o zī kè ari gu gēe à dōo, ódi pōke kuro, ama lákū n ò nà, mani fá. ⁶ Kū ò kè le, ò kpō kàkara yōnkōyōnkō ari ñ birigini ye ò kēkē. ⁷ Akū ò ò kè yáku ñ gbēdake kú ò kú gó pi do gūnnōne, ò su ò kpányī. Kū ò sù, ò kpō kà gó mēn pla pino pà ari ò ye ò kpátē. ⁸ Kū Simō Pita è le, à kùte Yesu gbá sare à pi: Ñ go ma sare Dikiri, zaakū durunnakerin ma ũ. ⁹ Simō bídi kè kú gbē kū ò kú lelelō ñ pínki kpō dasi kú ò kùu pi yá. ¹⁰ Leme dō Yamisi kú Yuhanao, Zebedi né kú ò de kō gbēna ũ kú Simō bídi kè se. Akū Yesu pi Simōne: Ñsun tó vīna n kuro. Zaa gbára bisásirin ñngō wete. ¹¹ Kū ò kà kú ñ gōo bara, akū ò pō sinda pínki tòn ò tēi.

Kusu werekōanaa

(Mat 8:1-4, Maa 1:40-45)

¹² Zīkea Yesu kú wēte ke gūn, akū gōgbē kú kusu dàala sù. Kū à Yesu è, à wùte a kúaa, à wé kēa à pi: Dikiri, tó ñ yei, ñi fñ ñ ma werekōa swáswa. ¹³ Akū Yesu ò bò à nàa à pi: Má yei, ñ gō swáswa. Zaa gwe gōnō a kusu làka. ¹⁴ Akū Yesu piine: Ñsun o gbēke maro. Ñ gé ñ n zīda mō sa'oriine, ñ sa'opō kú Musa dite kpá n werekōana sēda ũ gbēnōne.

¹⁵ Yesu baaruu dàgula de yàla. Gbèncò digò kakara dasi ò a yà ma, de à ñ werekòsa kù ñ gyàncò dò. ¹⁶ Akù Yesu digò bo ñ té àgò gè adua ke gusarè.

Kòncòde werekòsanaa
(Mat 9:1-8, Maa 2:1-12)

¹⁷ Zikèa Yesu ten yà dañne. Farisi kenò kù luyadanneri kenò vutena gwe. Ò bò Galili kù Yudea wètenò gùn pínki kù Yurusalemuo. Luda gbàna kù káao, akù àten gyàrenò werekòsa. ¹⁸ Akù gbèkenò sù, ò kòncòde sena kù wútebòò, òten zé wete ò gè káao ò a dite Yesu are. ¹⁹ Kù odi gèkì ero pari yáì, akù ò didi káao kpé musu, ò kpé fí, akù ò a kipa kù a wútebòò zàa gùn Yesu are. ²⁰ Kù Yesu è ò a náani ví, à pi: Ma gbè, n durunnano kemma. ²¹ Luyadannerinò kù Farisi pinò ò ñ nèsee gùn: Dín gbè kù àten dòke kù Ludaò dí ú? Dí mé ani fí à durunna kèrínma, tó adi ke Luda ado baasiroo? ²² Yesu ñ laasun dò, akù à ñ lá à pi: Bóyáì àten laasun bire taka lé á nèsee gúnn? ²³ Tó ma pi à durunnano kèa, ke tó ma pi à fute à taa o, a kpate mé à aragaa? ²⁴ Ma ò le de àgò dò kù Bisásiri Né durunnakemma iko ví zíte lame. Akù à pi kòncòde piine: Ma ònne, ñ fute ñ n wútebò sé ñ tá be. ²⁵ Gwe gòncò à fute à zè ñ wára, à a wútebò pi sè à tà be, àten Luda sáabu kpá. ²⁶ Gbè sinda pínki lé àte, akù ò Luda tó bò. Vina gùn ò pi: O daboyá è gbàra.

Levi sisinaa
(Mat 9:9-13, Maa 2:13-17)

²⁷ Abire gbera Yesu bò, akù à be'ogòsiri kù òdi pine Levi è vutena a be'ogòsikin. À piine: Ñ mós ñ témai. ²⁸ Akù à fute, à pò sinda pínki tòn à tèi. ²⁹ Akù à pòble zòkòò kè a bea à Yesu sisia, be'ogòsirinò kù gbè pàndenò ten pò ble kúnwo dasi. ³⁰ Akù Farisinò kù ñ luyadannerinò yàkete kà a ibanò ò pi: Bóyáì àten pò ble, àten í mi kù be'ogòsirinò kù kifirinòo? ³¹ Akù Yesu wèrínma à pi: Gbè kù à aafia ví bàka kù kù likita yàoro, sé gyàre. ³² Mádi su gbè manano sísi ò ñ nèse litero, sé kifirinò.

Léyina yá
(Mat 9:14-17, Maa 2:18-22)

³³ Akù ò piine: Yahaya ibanò digò lé yí, ògò adua ke baala'i. Lemè kù Farisi ibanò dò. Ama n gbèncò digò pò ble òdigò í mi. ³⁴ Akù Yesu wèrínma à pi: Áni fí à pi nòseri gbèncò lé yí gòrò kù à kù kúnwo yá? ³⁵ A gòrò ni su kù oni nòserii pi bo ñ té. Zí pìian oni lé yí sà. ³⁶ Yesu yá lèkòsáñne dò à pi: Gbèke di uta dufu li ò di a zìlaro. Tó ò kè le, uta dufu ni yakame, a zì ni kò sé kù uta dufu nambataoro. ³⁷ Òdi sèwè dufu ká tùru zì gúnlo. Tó ò kè le, wè dufu pi ni tùru pùtáme, ani kòte, tùru ni yaka. ³⁸ Oi, òdi sèwè dufu ká tùru dufu gúmme. ³⁹ Gbè kù à kò dò kù wè zì minaa di a dufu sáabu kpáro, àdi pi a zì mé à nna.

6

Kámmabogòrò yá
(Mat 12:1-14, Maa 2:23-3:6)

¹ Kámmabogòrò zì kea Yesu ten pà buranòla, akù a ibanò pòblewe wòro ò suká ñ on, òten só. ² Akù Farisi kenò piinne: Bóyáì àten yá kù à de òdi ke kámmabogòrò zìro kee? ³ Yesu wèrínma à pi: Ádi a kyó ke a è lákù Dauda kù a gbèncò kè nà gòrò kù nà teni ñ deroo? ⁴ À gè Luda onn, à burodi kù ò kàte Ludanèe sè à sò, à kpà a gbèncò, burodi kù gbèke a sona zé víro, sé sa'orinò. ⁵ Akù Yesu piinne: Bisásiri Né mé à iko ví kámmabogòrò. ⁶ Kámmabogòrò pànde zì dò Yesu gè aduakekpèn, àten yà dañne. Gògbè ke kù gwe, a opla íbana. ⁷ Luyadannerinò kù Farisinò ten Yesu tãasi ká, tó ani a werekòsa kámmabogòrò zì, de ò yá le ò dia. ⁸ À ñ laasun dò, akù à pi gbè kù a o íbanaa piine: Ñ fute ñ ze zàa gùn. Kù à fute à zè gwe, ⁹ akù Yesu piinne: Mateni á lame. À zé ví ò yá mana ke kámmabogòrò zì yá, ke a vání? Ò gbè mì sín yá, ke ò a demè? ¹⁰ Yesu ñ gwá à likañyí, akù à pi gògbè piine: Ñ n o pii poro. Kù à pòro, akù a o kè a gbèn. ¹¹ Farisinò pò fè manamana, akù ò lé kpàkùsú Yesui, deran oni kene nà.

Zìri gbèncò kuri awèeplanò ditenaa
(Mat 10:1-4, Maa 3:13-19)

¹² Gòrò birea Yesu bò à gèe adua ke síšigerèe, akù à wé kè Ludaa gwàani ari gu gèe dòo. ¹³ Kù gu dò, akù à a ibanò sisia, à gbèncò kuri awèeplanò bò ñ té, à ñ dite zìrinò ú. ¹⁴ Gbè pinò tón dí: Simò kù à tó kpàne Pita, a dakùna Anduru, Yamisi, Yuhana, Filipi, Batòlomu, ¹⁵ Matiu, Tomasi, Alafeu né Yamisi, Simò kù òdi pine Kokaride, ¹⁶ Yamisi né Yudasi kù Yudasi Isikariti kù à gò bonkpede úo.

*Yesu yadannena Galili**(Mat 4:23-25)*

¹⁷ Yesu kipa kúńwo, à zè gusaraa, gu kú a ìba kparanò kú gbè pario kún. Ò bò Yurusalemu kú Yudea bùsuoò pínki kú ísiraìlè wète kú ò kú Taya kú Sidşò sarenò. ¹⁸ Ò sù a yá ma, de à ñ werekşà kú ñ gyáno dò. Gbè kú tana ten wari dşmmanò aafiaa lè dò. ¹⁹ Gbè sında pínki ten wete à ɔ naa, zaakú gbána ten bo a gún, àten gbè sında pínki werekşame.

*Arubarikadenome Yesu ìbanò ù**(Mat 5:1-12)*

²⁰ Akú à wé sè à a ìbanò gwà à pì:
Arubarikadenome ákşno takasidenò ù,
zaakú kpata kú à bò Luda kınaa de á pò ù.
²¹ Arubarikadenome ákşno kú nà teni á de teranò ù,
zaakú áni ká.
Arubarikadenome ákşno kú àten ɔ dò teranò ù,
zaakú áni yáa dò.
²² Arubarikadenome á ù,
tó ò záágu, tó ò giáí, tó ò á sşsş,
tó ò á tş vání sisi Bisásiri Né yáí.
²³ Gɔɔ kú yá birenò á lé, à ponna ke à vıvı kú ponnao, zaakú á láada zşkş ludambe. Len ñ dizinò kè annabinone le.
²⁴ Waiyoo ákşno ɔgdensò,
a gınake a á mēnnamanaa è kş.
²⁵ Waiyoo ákşno kú á kána teranò,
nà ni á de.
Waiyoo ákşno kú àten yáa dò teranò,
áni wēnda ke à ɔ dò.
²⁶ Waiyoo ákşno,
tó gbè sında pínki teni á tş nna sí,
zaakú len ñ dizinò kè annabi ékedēnōne le.

*Yena iberēci**(Mat 5:38-48)*

²⁷ Maten ò ákşno kú àteni ma yá manone, àgş ye á iberenoi, à a mana ke gbè kú ò záágunone.
²⁸ À sa mana ò gbè kú òdi sa vání oárenone. À adua ke gbè kú òdi wari dşáwanone. ²⁹ Tó gbè n sán kè n gasu doa, ñ a do dşne dò. Tó gbè n uta zşkşş simma, ñsun gıne kú n utanero. ³⁰ Tó gbè pş wé kemma, ñ kpáa. Tó gbè n pş simma, ñsun gbekaaro. ³¹ À ke gbēnōne lákú á ye ò keáre ná. ³² Tó gbè kú ò yeáinon á yeńyı, bş sáabun à vıáre? Bee kífirinò digş ye gbè kú ò yeńyınoi se. ³³ Tó gbè kú òdi a mana keárenon adi a mana keńne, bş sáabun à vıáre? Bee kífirinò di ke le se. ³⁴ Tó gbè kú á wé dş à pş lemmanon adi pş sákáńne, bş sáabun à vıáre? Zaakú kífirinò di pş sákákşne, de ò le ò a gēne sí yáime. ³⁵ Àgş ye á iberenoi, à a mana keńne. À pş sákáńne wéđisari, áni láada zşkş le, ángş de Luda Musude néno ù, zaakú àdi a mana ke guturunone kú gbè vāninoo. ³⁶ Àgş wēnda vı lákú á De wēnda vı nà.

*Kş taari' enaa**(Mat 7:1-6)*

³⁷ Ásun gbè taari ero, Luda ni á taari e sero. Ásun yá vute gbēaro, Luda ni yá vuteáwaro. À sùru ke kú gbēno, Luda ni sùru ke kááo. ³⁸ À gbè gba pş, Luda ni á gba. Ani zaka mana kú à gbègbè à wé à pà yéreye kááre á uta lén. Zaakú zaka kú ndi yşońne Luda ni yşonone se.
³⁹ Akú à yá lèkşáńne à pì: Vına ni fş à gò kú vınaane yá? N pla ñ pínki ni si wēnloo? ⁴⁰ İbaa digş de a dānnerilaro. Gbè kú à yá dāda papana de lán a dānnerii bāme. ⁴¹ Bşyáí nten sēburu kú à da n gbēdake wén e, akúşş ndi lí kú à da n wén yá daroo? ⁴² Mşkşn kú ndi límukutu kú à da n wén ero, ñni ke dera ñ ò n gbēdakene, à tó ñ sēburu kú à da a wén bone? Manafikide! N límukutu kú à da n wén bo gıa, gbasa ñ gu e swáswa, de ñ le ñ sēburu kú à kú n gbēdake wén bone.

*Gbè dşna a yakēnaa**(Mat 7:16-20, 12:33-36)*

⁴³ Lí mana di né vání iro, lí vání di né mana iro. ⁴⁴ Òdi lí sında pínki dş a néame. Òdi kaka bo lè líaro, òdi geepe le lèkaraaro. ⁴⁵ Gbè mana di a mana bo a mana kú à katena a gūmmme. Gbè vání sş àdi a vání bo a vání kú à katena a gūmmme. Zaakú yá kú à kş swēe gūnn lé di ò.

Kpɛbori gbɛ̀nɔn planɔ

(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Bó yá mé à tò adìgɔ ma sísi Dikiri, Dikiri, akú adi yá kú ma ò kɛroo? ⁴⁷ Gbɛ̀ kú à sù ma kínaa, à ma yá mà akú à zì kèa, mani mɔ́árɛ lákú ade de nà. ⁴⁸ À de lán ɛ̀bori kú à wɛ̀ɛ̀ yò zázá, à ɛ̀ pɛ̀tɛ̀ gbɛ̀ɛa bàme. Kú swa pà, í dàgula à kà kpé pii, adi yìgáro, kú ò bò mana yáí. ⁴⁹ Gbɛ̀ kú à ma yá mà akúsɔ́ adi zì kɛaro de lán ɛ̀bori kú à ɛ̀ pɛ̀tɛ̀ zíte pà wɛ̀ɛ̀yɔ́naa sari bàme. Kú swa'í kài, akú à kòtɛ̀ bitim g̀nɔ. Kpé pii yakanaa kè z̀sk.

7

Sozanɔ gbɛ̀ z̀sk z̀kɛri wɛ̀rɛkɔ́anaa

(Mat 8:5-13)

¹ Kú Yesu yá birenɔ ò gbɛ̀nɔne pínki à làka, akú à gɛ̀ɛ̀ Kapɛnamu. ² Romu sozanɔ gbɛ̀ z̀sk kɛ kú gwe, à z̀kɛri ví à yei manamana, akú àten gyá kɛ à kà gana. ³ Kú gbɛ̀ z̀skɔ́ pi Yesu baaruu mà, à Yuda gbɛ̀ z̀skɔ́n z̀la ò wé kea à su à a z̀kɛrii pii mì sí. ⁴ Kú ò kà Yesu kínaa, ò wé kèa gbàngbàn ò pi: Gbɛ̀ pii kà ñ kpái. ⁵ À ye ó burii, akú mé à aduakekpe d̀wɛrɛ. ⁶ Akú Yesu gɛ̀ɛ̀ kuíwɔ. Kú à kà káni kú a bɛo, akú gbɛ̀ z̀skɔ́ pi a gbɛ̀nnanɔ z̀l ò yá dí one: Dikiri, ñsun wari d̀ɔ n z̀idaaro, mádi ká kú ñ gɛ̀ ma bearo. ⁷ A yá mé à tò ma díte kú mádi ká mà su n kínaa ma z̀idaro. N yá o, ma z̀kɛri ní wɛ̀rɛkɔ́a. ⁸ Zaakú makú se ò iko vímame, má iko ví sozanɔa. Madi ò ñ gbɛ̀ done à gɛ̀, akú àdi gɛ̀. Madi ò a pándene à mɔ́, akú àdi su. Madi ò ma z̀kɛriine à adikú kɛ, àdi kɛ. ⁹ Kú Yesu yá pii mà, à bò a sare. Akú à lite à pi gbɛ̀ kú ò téainɔne: Maten oáre, mádi e gbɛ̀ke ma náani kè le bee Isarailanɔ téro. ¹⁰ Kú z̀rii pinɔ ɛ̀ra ò sù, ò è z̀kɛrii pii wɛ̀rɛkɔ́a.

Gyaanɔ né m̀en do légelege vuna gan

¹¹ Abire gbera Yesu gɛ̀ɛ̀ wɛ̀tɛ̀ kú òdi pi Naini g̀n. A íbanɔ kú gbɛ̀ pándenɔ gɛ̀ɛ̀ káao dasidasi. ¹² Kú à kà káni kú wɛ̀tɛ̀ pi b̀nileo, à è ò gɛ̀ sena òten boo. Gyaanɔ né m̀en do légelegeme. Wɛ̀tɛ̀pidenon kú kú nɔgbɛ̀ piio dasi. ¹³ Kú Dikiri a è, akú à kɛne wɛ̀nda, à pine: Ñsun ɔ́ dro. ¹⁴ Akú à nà gɛ̀ɛ̀ pii, à ɔ́ nà à àkpatii. Kú gbɛ̀ kú ò senanɔ zè, akú à pi: Kefenna, ma ònne ñ vul! ¹⁵ Akú gɛ̀ɛ̀ pii vùtɛ̀ à nà ya' onaaa. Akú Yesu a kpà a daa. ¹⁶ Vína gbɛ̀nɔ kú ñ pínki, ò Luda sáabu kpà ò pi: O annabi z̀skɔ́ è ó té. Ó pi dɔ: Luda sù a gbɛ̀nɔ gwa. ¹⁷ Akú Yesu baaruu dà Yudea b̀sula kú b̀su kú ò likainɔ pínki.

Yahaya Da'itekeri z̀rinɔ

(Mat 11:1-19)

¹⁸ Yahaya íbanɔ yá pinɔ bàbanɛ pínki. Akú Yahaya ñ gbɛ̀nɔn planɔ sísi, ¹⁹ à ñ z̀l Dikiria, ò a la, àkúme gbɛ̀ kú ani su ù yá, ke ògɔ́ wé dɔ gbɛ̀ pándeme? ²⁰ Kú gbɛ̀ pinɔ kà Yesu kínaa, ò pine: Yahaya Da'itekeri mé à ó z̀l ò n la, m̀kɔ́mmɛ gbɛ̀ kú ani su ù yá, ke ògɔ́ wé dɔ gbɛ̀ pándeme? ²¹ Zaa gwe g̀nɔ Yesu gbɛ̀nɔ wɛ̀rɛkɔ́a dasi kú ñ gyáɔ kú ñ wáwáno kú ñ tánanɔ. À tò v̀nanɔ gu è dasi dɔ. ²² Akú à pi Yahaya z̀rinɔne: À gɛ̀ à yá kú a è, akúsɔ́ a mànɔ gbãne. À one v̀nanɔ ten gu e, ɛ̀renɔ ten táa o, kusunɔ ten wɛ̀rɛkɔ́a, sátonɔ ten yá ma, gɛ̀nɔ ten vu, takasidenɔ ten baaru nna waazi ma. ²³ Arubarikaden gbɛ̀ kú àdi fu ma yáaro ù. ²⁴ Kú Yahaya z̀rinɔ tà, Yesu Yahaya yá ò parine à pi: Bón a ge gwa gbárannan? Kàpa kú ía ten ỳgán yá? ²⁵ Bón a ge gwa sàa? Gbɛ̀ kú à pókasa zàre danan yá? Nnamari kú òdi pókasa mana danɔ digɔ́ kú kínabeame. ²⁶ Bón a ge gwa sàa? Annabiin yá? Leme! Maten oáre à de annabila se. ²⁷ Zaakú Yahayan ò a yá kè Luda yán ò pi:

Mani ma z̀ri gbarɛ n a
à zé kekɛnne.

²⁸ Maten oáre, nɔgbɛ̀ né'inaa g̀n gbɛ̀ke dí ká Yahaya úro. Bee kú abireo gbɛ̀ kú à de gbɛ̀ kpɛde ù kpata kú à bò Luda kínaa g̀n deala.

²⁹ Kú gbɛ̀ sínda pínki a yá mà, ari kú be'ogɔ́sirinɔ sé, ò yá nna kpà Ludaa, zaakú Yahaya ñ da'ite kè. ³⁰ Farisinɔ kú ludayádannarinɔ sɔ́, ò gi yá kú Luda díte à keíneí, akú odi we kú Yahaya ñ da'ite kèro.

³¹ Yesu pi: Bón mani gbáragbɛ̀nɔ kpákúsúoo? Bón ò hòkɔ́aoo? ³² Ò de lán né kú ò kú ɛ̀tɛ̀ g̀n, òten lé z̀kɔ́nɔ bà òten pi:

O úra pɛ̀árɛ, ádi ù wáro.
O wɛ̀nda lɛ̀ɛ̀ síárɛ, ádi ɔ́ dro.

³³ Zaakú Yahaya Da'itekeri sù, adi burodi sóro, adi sèwɛ̀ miro, akú a pi tánademe. ³⁴ Bisásiri Né sù, ádi pó ble, ádi í mí, akú a pi: Guturu wɛ̀miriime, be'ogɔ́sirinɔ kú durunnakerinɔ gbɛ̀nname. ³⁵ Ama òdi òndɔ́ dɔ a yákeɛnaame.

Nísi gbí nna kuna Yesu gbáa

³⁶ Farisi ke Yesu sisi à su à pò ble káao. Yesu gèe a bea, akú àten pò ble gèngesekena. ³⁷ Nɔgbè dàvānideme ke kú wēte pii gūn. Kú à mà Yesu ten pò ble Farisi pi bea, akú à gèe gwe kú kpáluba fitinnao kú nísí gbī nnao kú a gūn. ³⁸ À zè a kpe a gbá sare, àten sɔ do. A wētē ten t5 a gèsekpea, akú àten wara kú a mikáo, à lé pèpe a gbáa, akú à nísí gbī nna pii kú. ³⁹ Kú Farisi kú à a sisi pii è le, akú à pi a swèe gūn: Tò gbè pi bi annabiime, de à nɔgbè kú àten ɔ naa dí taka d5, kú dàvānideme. ⁴⁰ Akú Yesu pi Farisi piine: Simɔ, má yake ví mà onne. Simɔ pi: N ɔ, Danneri. ⁴¹ Yesu pi: ɔgodakeri ke mé à kun, gbēnɔn planɔ a fīna kūna, gbè do andurufu ɔɔ wāa pla kpé basɔro, gbè do s5 ɔɔ bupla akuri. ⁴² Kú ò pòke ví ò fīna booro, akú à tòñne ní pla ní pínki. N té, dí mé anig5 yei de a dakelaa? ⁴³ Simɔ wèa à pi: Maten da gbè kú ò tòne kú ɔɔ z5k5ɔome. Yesu piine: N we mana. ⁴⁴ Akú Yesu are dɔ nɔgbè piia, à pi Simɔne: N nɔgbè pi è yá? Kú ma gè n bea, nídi í kpáma ma gbá pipiro, akú nɔgbè pi ma gbá pipi kú a wētēo, à wàra kú a mikáo. ⁴⁵ Ndi lé pèmaro. Nɔgbè pi s5, zaa gɔɔ kú ma gè la, adi kámma bo kú lépena ma gbáaoro. ⁴⁶ Ndi nísí má ma miaro. Nɔgbè pi s5, à nísí gbīnnade kú ma gbánɔa. ⁴⁷ Abire yá mé à tò maten onne, à yemai manamana kú a durunna z5k5ɔ kèa yáime. Gbè kú ò a kè kú a fitio s5, yenyī fitinlen àdig5 ví. ⁴⁸ Akú à pi nɔgbè piine: N durunnao kèenne. ⁴⁹ Akú gbè kú òten pò ble leeleno òk5ne ò pi: Dín gbè pi ù, kú àten durunnao kèrīmaa? ⁵⁰ Akú Yesu pi nɔgbè piine: Ma náani kú n kè mé à n sura bà. N tá be aafia.

8

Nɔgbè kú ò té Yesuinɔ

¹ Abire gbera Yesu kurè wētē kú wētēo, lakutu kú lakutuo, àten waazi ke, àten kpata kú à bò Luda kīnaa baaru nna kpáñne. A zīri gbēnɔn kuri aweeplanɔ gèe káao ² kú nɔgbè kú à tãnanɔ bò ní gūn à ní wérek5a kú ní gyãno. Mariama kú òdi pine dɔ Mariama Magadalení kú Yesu tãna mēn supplanɔ bôte a gūn kú ní té ³ kú Herɔdu begwari Kuza nanao Yoanao kú Suzanao kú nɔgbè pãndenɔ dasi. Òdig5 Yesu kú a ibanɔ gwa kú pò kú ò vío.

Yalék5ana kú p5wefariio (Mat 13:1-23, Maa 4:1-20)

⁴ Ò bò wētē kú wētēo ò kákara Yesui, akú à yá lèk5añne à pi: ⁵ Búbari ke mé à bò à gèe p5we fá. Lákú àten fá nà, a keno lète zé gūn ò tãa òa, akú bāno sù ò blè. ⁶ A keno lète gbè sàraa musu. Kú ò bùte, akú ò gāga, kú òdi mɔɔ lero yāi. ⁷ A keno lète lèno gūn, akú lèe fùte kúnwo lèele à nàkarañma. ⁸ A keno s5 à lète zīte mana gūn, akú ò bùte ò né i leu basɔro. Kú à ò le, à pùtā à pi: Gbè kú à sã ví à yá pi ma.

⁹ A ibanɔ a là yá pi bɔkɔtenaai. ¹⁰ Akú à pi: Luda á gbá zé à kpata kú à bò a kīnaa asirinɔ d5, ama madí ò gbè kparanone kú yalék5anaaome, de ò gu gwa pòke'ena sari, ò yá ma a dɔɔ d5naa sari. ¹¹ Yá pi bɔkɔtenaan dí: P5we pi bi Luda yāme. ¹² Zé gūn pónɔ de lán gbè kú òdi Luda yá manɔ bà, akú Ibilisi dí su à yá pii bo ní swèe gūn, de òsun Luda náani ke à ní sura baro yāi. ¹³ Gbè sàraa musu pónɔ de lán gbè kú òdi Luda yá ma ò sí kú pɔnnaonɔ bà, ama ò zīni víro. Òdi Luda náani ke gɔɔ pla, ama tó ò ní y5 ò gwà, òdi fume. ¹⁴ P5we kú ò lèe lèno gūnnɔ de lán gbè kú òdi Luda yá manɔ bà, ama andunia damukena kú aruzèke yāo kú ponnakenaao òdi nakarañma, òdi f5 ò né i à màro. ¹⁵ Zīte mana pónɔ de lán gbè kú òdi Luda yá ma kú nèsèpuraò òdi sí kú nèsèmanaonɔ bà, akú òdi mena f5 ari ò gé karana keo.

Yalék5ina kú fitilaaò (Maa 4:21-25)

¹⁶ Òdi fitila ò ta kútēa ke ò dite gádo gbáruro. Òdi di a dibɔɔ musume, de gbè kú òten gèno gupura e yāi. ¹⁷ Pòke kú utena kú oni gí boò gupurairo. Asiriya ke kun kú oni ma ò gí ò gupurairo. ¹⁸ Abire yāi à yá ma kú laakarīio. Gbè kú à pò vīn Luda ni karane. Gbè kú à pòke víro s5, bee pò kú àten da á ví Luda ni sia.

Yesu danenɔ (Mat 12:46-50, Maa 3:31-35)

¹⁹ Yesu da kú a dakūnanɔ sù a kīnaa, akú òdi le ò nàiro pari yāi. ²⁰ Akú ò piine: N da kú n dakūnanɔ kú bàai, ò ye n enaai. ²¹ Akú à wèrīma à pi: Gbè kú òdi Luda yá ma ò zī keanome ma da kú ma dakūnanɔ ù.

Yesu zàgãñā zēnaa (Mat 8:23-27, Maa 4:35-41)

²² Zīkea Yesu gè gó'ite gūn kú a ibanɔ, akú à piine: Ò bikú sèbèe bara. Akú ò dà zén. ²³ Gɔɔ kú òten gé, i Yesu sè. Akú zàgãñā fùte sèbela, í ten ká gó gūn, ò kú kari gūn. ²⁴ Akú à ibanɔ nàì ò a vù ò pi: Danneri! Danneri! Òten ká í té! Akú à fùte à gí ìane ní kú àteni ní gó yīpāyīpao,

akū à zè, gu kè kítikiti. ²⁵ Akū à pìrine: Á ma náani víroo? Akū yā pìi bò ní sare, vīna ní kū, akū ò òkōne: Dín gbē dí ũ sée? Bee ĩa kū ío, àdi yā diteñe, akū àdi a yā mame.

Tananɔ gbarena aledenɔ
(Mat 8:28-34, Maa 5:1-20)

²⁶ Akū ò kà Gadara būsun sèbeɛ bara, Galili būsū ifáboki kpa. ²⁷ Kū Yesu bikù í bara, à dàkare kū wēte pìi gōgbē kū à tana vīo. À goro pla kè adi pókasa naawaro. Adigō kú bero, sé miranɔ té. ²⁸⁻²⁹ Odi a yī kū m̀̀kakšananɔ, òdi a da lín a kúna yāi, ama àdi m̀̀kakšanaa pìnɔ kēkēme, tana pìi di a si sēn. Kū à Yesu è, akū à wiki lè, à sù à kùte a are, akū à pùtā à pì: Yesu, Luda Musude Né, b́n ó ví kō ɔi? N yā nna! Nsun wé tamaro. À ò le kú Yesu ò tana pásí pì bo a gún yāime. ³⁰ Akū Yesu a là à pì: N tón deraa? Akū à wèala à pì: Ma tón Dasi. Zaakú tananɔn kú a gún dasime. ³¹ Akū tana pìnɔ kùte kè Yesune manamana ò pì, àsun ní gbare ò si Zingo wèè lòkotoo gúnlo.

³² Alède kpása zōkō kú gwe, òten ṕ ble s̀̀sigerēei. Akū tana pìnɔ wé kè Yesua à ní gba zé ò gē ní gún. Yesu ní gbá zé, ³³ akū tananɔ gò gbē piia ò gē aledenɔ gún. Akū alède kpásaa pìi wí kú bàao, ò soro s̀̀sigerēei ò si s̀̀ben ò gāga gwe. ³⁴ Kū alededārinɔ è le, ò bàa lè ò gē ò yā pìi bàbañne wēte gún kú buranɔ. ³⁵ Akū ò b̀̀te de ò yā kú à kèe pìi gwa. Kū ò sù Yesu kīnaa, ò gbē kú tananɔ gōaa pìi è vutena Yesu gbá sare kú pókasao dana, à kú a laakariia. Akū vīna ní kú. ³⁶ Kū gbē kú ò yā pìi è kú wéonɔ òñne deran ò tãnade pìi wèrekša nà, ³⁷ akū Gadara būsū gbēnɔ pínki kùte kè Yesune à bo ní būsun, zaakú vīna ní kú manamana. Akū à gē gó'ite gún, àten tá. ³⁸ Gbē kú tananɔ gōaa pìi kùte kène de à tá káao, ama Yesu gīne à pì: ³⁹ N era ní tá n bea, ñ yā kú Luda kènne òñne pínki. Akū à tà, à yā kú Yesu kèare kpàkpa kè wēte pìi gún pínki.

Yairu né vuna kú nɔgbē kú à ɔ nà Yesu utaaao
(Mat 9:18-26, Maa 5:21-43)

⁴⁰ Kū Yesu èra à sù, akū gbēnɔ gbānake kpai, zaakú gbē sīnda pínki teni a dāme. ⁴¹ Akū gōgbē kú à de aduakekpe gbē zōkō ũ kú òdi pìne Yairu sù à wùte a kúaa Yesu gbá sare, à kùte kène de à gé a bea, ⁴² kú a né mèn do légelege ten ga yāi. Nénɔgbē pìi kà wè kúri awēepla. Kū Yesu ten gé, akū pari ten nakaraa.

⁴³ Nɔgbē ke kú gwe, aru di botea à kà wè kúri awēepla. Pó kú à ví pínki à dè ezedenɔ kīnaa, ama gbēke dí f₅ à a wèrekšaro. ⁴⁴ Kū à nà Yesu i kpe kpa, akū à ɔ nà a uta léa. Zaa gwe gōnɔ a arubotenaa zè. ⁴⁵ Akū Yesu pì: Dí mé à ɔ nàmaa? Akū ní gbē sīnda pínki pì á a yā d̄ro. Akū Pita pì: Danneri, gbēnɔ likanyī òten nakaramma. ⁴⁶ Akū Yesu pì: Gbēke ɔ nàma, zaakú má d₅ kú gbāna bò ma mēe gún. ⁴⁷ Kū nɔgbē pìi è ò a yā d̄, akū à sù àten lukaluka, à wùte a kúaa a gbá sare, akū à yā kú à tò à ɔ nàaa ò gbē sīnda pínki wára kú lákú à aafiaa lè nà gōnɔ. ⁴⁸ Yesu pìne: Nɔgbē, ma náani kú n kè mé à n werekša. N tá be aafia.

⁴⁹ Kū Yesu kpé àten yā o, ò bò aduakekpe gbē zōkō pìi bea, ò sù ò pìne: N né pìi kè sari, ñsuri wari d̄o danneriia doro. ⁵⁰ Yesu yā pìi mà, akū à pì Yairune: Nsun tó swè kēnguro. N ma náani ke dé, ani werekša. ⁵¹ Kū à kà a bea, adi we gbēke gē kaaoro, sé Pita kú Yuhanao kú Yamisio kú né pì de kú a dao. ⁵² Gbē kú ò kú gweno ten ɔ ɔ ní pínki, òteni ní zida kēkē. Akū Yesu pì: Ásun ɔ ɔ doro. Adi garo, àten i ome. ⁵³ Akū ò a lalandi kè, zaakú ò d̄ kú né pìi gà kò. ⁵⁴ Yesu a kú a ɔa, akū à pùtā à pì: Nénɔkpare, ñ vu! ⁵⁵ Akū à wèndii sù, à fùte gōnɔ. Yesu pì ò póble kpáa. ⁵⁶ Yā pìi bò né pì de kú a daoo sare, akū Yesu òñne òsun yā kú à kèe pì ò gbēke maro.

9

Yesu z̄rinɔ zīnaa
(Mat 10:5-15, Maa 6:7-13)

¹ Yesu a ìba gbēnɔn kúri awēeplanɔ sisiai, akū à ní gbá gbāna kú ikoo ò tana buri sīnda pínki go mma, ò gyānɔ werekšaruma. ² Akū à ní zī ò kpata kú à bò Luda kīnaa yā waazi ke, ò gyārenɔ werekša. ³ À pìrine: Ásun pókè sé à géoro, gò ke b̀̀k̀̀lokona ke zana ke ɔ ɔ ke uta mèn pla. ⁴ On kú a kipan, àgō kú gwe ari à gé boo wēte pìi gún. ⁵ Wēte kú odi gbānake kpáárenlo, à bon à lukutē warawara á gbānɔa ní tona kú Ludao sèeda ũ. ⁶ Akū ò dà zén, ò kurè wēte kú wētēo, ò baaru nna kpáñne, ò gyānɔ wèrekšaruma gu sīnda pínki.

Herɔdu bídikena
(Mat 14:1-12, Maa 6:14-29)

⁷ Kú kīna Herɔdu yā bireno mà pínki, akū à bídi kè, zaakú gbēkeno ten pì Yahaya Da'itekeri mé à fùte bona gan. ⁸ Gbēkeno pì Iliasu mé à bò à sūmma, gbēkeno pì d̄o annabi yāno doke mé à vù. ⁹ Herɔdu pì: Ma Yahaya m̀̀i z̄. Dín gbē kú ma a baaru m̀̀a pì ũ sée? Akū àten wete ní wé ke pla.

*Yesu pɔblekpana gɔgbɛ gbɛnɔn dɔbu sɔɔronɔa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Yuh 6:1-14)*

¹⁰ Kū žirii pinɔ sù, akū ò yá kù ò kɛnɔ gbà Yesune. Akū à n̄ sɛtɛ n̄tɛnɛ à gɛɛ kúńwɔ wɛtɛ kù òdi pi Betesaida. ¹¹ Kù pari d̄s̄, akū ò pɛtɛi. À gbànake kpànyĩ, à kpata kù à bò Luda kinaa yá ònne, akū à gbɛ kù ò ye ò n̄ werekɔanɔ werekɔa.

¹² Kù ifantɛ b̄usa, žiri gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔ nài ò pine: N̄ gbɛnɔ gbarɛ ò gé kipaki kù pɔbleo wete lakutu kù bura kù ò kù káninɔ gūn, zaakū sɛntɛ p̄ɔrɔtun ó kù la. ¹³ À piɛne: Ákɔnɔ à pɔ kpám̄ma ò ble. Akū ò pi: Burodi m̄n sɔɔro kù kpò m̄n plao ó ví. Séde ò gé pɔble lú gbɛ d̄inɔnɛ n̄ pínki. ¹⁴ Gɔgbɛnɔn kù gwe gbɛnɔn dɔbu sɔɔro taka. Akū à pi à ibanɔne: À tó ò vute gá kù gáao gbɛnɔn bupla akurikuri. ¹⁵ Akū ò kè le, ò n̄ vutevute n̄ pínki. ¹⁶ Akū à burodi m̄n sɔɔro kù kpò m̄n pla pinɔ sè à a wé sè musu à arubarikaa d̄an. Akū à lilikɔre à kpà à ibanɔa, ò kpàatɛtɛ gbɛnɔne. ¹⁷ Ó pɔ blè ò kà n̄ pínki, akū ò a kusu kù ò ḡnɔ sɛtɛ t̄anko kuri awɛɛpla pà.

*Pita Yesu Arumasihukena onaa
(Mat 16:13-23, Maa 8:27-33)*

¹⁸ Žikea kù Yesu ten adua ke ado, a ibanɔ sù ò a lè, akū à n̄ lá à pi: Dín gbɛnɔ di pi má de a ũu? ¹⁹ Ó wèa ò pi: Gbɛkenɔ di pi Yahaya Da'itɛkeriime, gbɛkenɔ di pi Iliasu, gbɛkenɔ di pi dɔ annabi yānɔ doke mé à vù. ²⁰ Akū à n̄ lá à pi: Ákɔnɔ s̄s̄, d̄in adi pi má de a ũu? Pita wèa à pi: Luda gbɛ Arumasihumɛ n̄ ũ.

*Yesu a ga kù a vunaao yá'onaa
(Mat 16:21-28, Maa 8:31-9:1)*

²¹ Akū à giɛne òsun yá pi ò gbɛke maro. ²² Akū à pi dɔ: Séde Bisásiri Né wétámmana le manamana, gbɛ z̄skɔnɔ kù sa'orikinɔ kù ludayádannerinɔ ni gí, oni a de, a gɔɔ aakɔde z̄i ani vu.

²³ Akū à piɛne n̄ pínki: Tó gbɛ ye à ke ma iba ũ, séde à gí a z̄ida wèndiii, àgɔ a lígbāndurukpana sé lākū gu d̄igɔ dɔ nà àgɔ t̄fɔmai. ²⁴ Gbɛ kù à ye àgɔ a wèndi kúna ni kurai. Gbɛ kù à gi a wèndiii ma yāi s̄s̄, ade nigɔ wèndi ví. ²⁵ Tó gbɛ andunia lè pínki, à a z̄ida lilin kèò à kúra a wèndiii, b̄s̄ àreen ani lee? ²⁶ Tó gbɛ makū kù ma yāo wé'i kù, Bisásiri Né ni ade wé'i kù gɔɔ kù ani su a gakuri gūn kù a De gakurio kù a malaikanɔ gakurio. ²⁷ Yāpuran maten oáre, gbɛkenɔ kù la kù oni garo ari ò kina kù Luda kà e.

*Yesu linaa
(Mat 17:1-8, Maa 9:2-8)*

²⁸ Yá pi onaa gbera à kà azuma do taka bà, akū à Pita kù Yuhanao kù Yamisio sè à didi kúńwɔ kpia de à adua ke. ²⁹ Kù àten adua ke, a ànn l̄ite a pɔkasanɔ kè púu táitai. ³⁰ Kānto gbɛnɔn planɔn kù káao, Musa kù Iliasuo, òten yá ò kù Yesuo. ³¹ Ó bò ò s̄ua gakuri gūn, òten andunia kù ani tó zaa Yurusalemu yá ò. ³² I Pita kù a gbɛnɔ sè. Kù ò vù, ò Yesu gakuri è kù gbɛnɔn pla kù ò zena a sareɛ. ³³ Kù gbɛnɔn pla pinɔ ten k̄k̄k̄s̄a kù Yesuo. Pita pine: Dikiri, à mana kù ó kù la. Ó kuta dɔ m̄n aakɔ, n̄ pɔ m̄n do, Musa pɔ m̄n do, Iliasu pɔ m̄n do. À d̄s̄ yá kù àten oro. ³⁴ Kù àten ò le, ludambe luku kipa à dàńla. Kù ò kù a gūn, v̄ina n̄ kù, ³⁵ akū ò kótoo mà a gūn à pi: Ma Né kù ma a s̄en dí. À a yá ma. ³⁶ Kótoo pi manaa gbera ò è Yesu mé à ḡs̄ gwe ado. A ibaa pinɔ n̄ lé kù, odi yá kù ò è ò gbɛke ma gɔɔ kùaro.

*Né gɔgbɛ tanade werekɔanaa
(Mat 17:14-18, Maa 9:14-27)*

³⁷ Kù gu d̄s̄, ò kipa kpi pii musu, akū gbɛnɔ sù da Yesule dasi. ³⁸ Z̄aa gūn gɔgbɛ ke p̄t̄a à pi: Danneri, n̄ yá nna! N̄ ma né gwa, zaakū ma né m̄n do kù má v̄in gwe. ³⁹ Tāna di futea, akū àdi wiki lé k̄anto. Àdi a p̄t̄e àgɔ bigiri keke àgɔ lé'ifuta b̄ote, àdi wari d̄oa àdi goa likalikaro. ⁴⁰ Ma wé kè n̄ ibanɔa ò p̄ t̄ana pia à bo, akū ò f̄ua. ⁴¹ Yesu pi: Gb̄aragb̄e yakana ludanaanikerisarino! Manigɔ kù káao ari b̄oreɛ? Manigɔ mena káao ari b̄oreɛ? N̄ m̄s̄ kù n̄ né piio la. ⁴² Ari né pi ḡs̄ gé nai, akū tāna pi a p̄t̄e, àten bigiri keke. Akū Yesu gi tāna piine à né pii werekɔa, akū à a kpà a dea. ⁴³ Luda gb̄ana z̄sk̄o yá pii bò n̄ sare n̄ pínki.

*Yesu era à a ga yá'onaa
(Mat 17:22-23, Maa 9:30-32)*

Gbɛnɔ lé wè Yesu yákenaa pínki, akū à pi à ibanɔne: ⁴⁴ Àgɔ yá dikina kúna à nèɛɛ gūn. Oni Bisásiri Né na gbɛnɔne n̄ òi tera. ⁴⁵ Odi yá pii d̄ɔrɔ d̄ɔro, a m̄i utenaɛne, ò f̄ua, akū v̄ina n̄ kù ò yá pi gbekaa.

*Denlayá
(Mat 18:1-5, Maa 9:33-37)*

46 Akū ò fùte kù lékpakɔao denakɔla yá musu. 47 Yesu laasun kù à kù ní nèsɛɛ gūn dɔ̄, akù à né fíti sɛ̄ à a zè a sare, 48 à piñne: Gbɛ̄ kù à né dí taka sì ma íbake yáí, makúme à ma sí. Gbɛ̄ kù à ma sí sɔ̄, ade gbɛ̄ kù à ma zí simɛ. Gbɛ̄ kù à a zída díte kíana á té mé à gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ ũ.

Gbɛ̄ kù adi íberɛ sɛ̄ kááoro bi a gbɛ̄ndome
(Maa 9:38-40)

49 Akū Yuhana pì: Danneri, o gbɛ̄ke è, àten tãnanɔ goñma kù n tɔo, akū o gine, zaakū ó gbɛ̄nlo. 50 Akū Yesu pì: Ásun gínerɔ, zaakū gbɛ̄ kù adi íberɛ sɛ̄ kááoro bi á gbɛ̄ndome.

Samaria búsu lakutu gina Yesu

51 Kù Yesu tana ludambe goɔ̄ kà kãni, à mii pè Yurusalemua. 52 Akū à gbɛ̄nɔ gbàre ò dòáre are, akū ò gèè ò gè Samaria búsu lakutu ke gūn de ò soru kenɛ. 53 Akū lakutude pìno gí a síí kù à mii pè Yurusalemua yáí. 54 Kù a íba kenɔ Yamisi kù Yuhanao è le, ò pì: Díkiri, ní ye ò pì té bo ludambe à su à ní kakaten yá? 55 Akū Yesu líte à kpákènyí. 56 Akū òten gé lakutu pãndea.

Tena Yesu
(Mat 8:19-22)

57 Kù ò té zén, gɔ̄gbɛ̄ ke sù à pì Yesune: Gu kù nten gén pínki, manigɔ̄ ténýí. 58 Yesu pìne: Gbɛ̄gbonno ní tò ví, bãno ní sà ví. Bisásiri Né sɔ̄ à íampaki víro. 59 Yesu pì gbɛ̄ pãndene: Ñ mós ñ témai. Akū gbɛ̄ pìi pì: Díkiri, ñ tò ari ma de gèè kpágui gĩa. 60 Yesu pìne: Ñ tò gèno ní gèno ví. Mɔ̄kɔ̄n sɔ̄, ñ gé kpata kù à bò Luda kínaa yá waaazi ke. 61 Gbɛ̄ pãnde pì do: Manigɔ̄ ténýí Díkiri, ama ñ tò mà gé lé za ma bedenɔa gĩa. 62 Yesu pìne: Gbɛ̄ kù swakure na a ɔ̄í, tò àten kpɛ̄ gwa, ade dí kɔ̄ sé kù kpata kù à bò Luda kínaaoro.

10

Gbɛ̄nɔn baaakɔ̄ akuri awɛɛplanɔ zínaa
(Mat 11:20-27, 13:16-17)

1 Abire gbera Díkiri gbɛ̄nɔn baaakɔ̄ akuri awɛɛpla pãndenɔ díte, akū à ní zí gbɛ̄nɔn plapla ò doáre are wète kù gu kù á ye à gènnɔo pínki. 2 Á piñne: Pókèna zɔ̄kɔ̄, ama a zíkèrinɔn dasiro. Á wé ke Buradea de à zíkèrinɔ gbare ò a pò keke. 3 Á da zén. Mateni á zí lán sãne bòrɔnɔ bà lewannanɔ téme! 4 Ásun ɔ̄gɔ̄sɔ̄nɔ séro ke bòkɔ̄lokona ke kyatenɔ. Ásun ze zén à fɔ̄ kpá gbɛ̄kearo. 5 ɔ̄n kù a gèñ pínki à pì gĩa Luda ɔ̄n pì gba aafia. 6 Tò aafiade kù gwe, á fɔ̄ aafiade ní gɔ̄ne. Tó à kù gwe sɔ̄ro, ani era à suáwame. 7 Ágɔ̄ kù ɔ̄n pìi gūn, à pómína ke pòble kù ò kpááwa ble, zaakū zíkèrìi kà à a láada le. Ásungɔ̄ kipaki lilin kero. 8 Wète kù a gèñ akū ò á sí, à pò kù ò súoáre ble. 9 Á wète pì gyárenɔ werekɔ̄a, à o gbɛ̄nɔne kpata kù à bò Luda kínaa kà kãni kúrwo. 10 Tó a gè wète gūn, tò odi á sí sɔ̄ro, à bɔte gánulea à pì: 11 Bee á wète lukutɛ̄ kù à kpà ó gbála se, o wàra á tona kù Ludaoo sèeda ũ. Ágɔ̄ dɔ̄ sãnsãn kù kpata kù à bò Luda kínaa kà kãni. 12 Maten oáre, yákpatekegoɔ̄ zí wétãmma kù Sɔ̄ɔ̄mudenɔ ni le nigɔ̄ sãna de wètepidenɔ pɔ̄la.

13 Waiyoo Kɔrazideno! Waiyoo Betesaidadenɔ! Tó ma daboyá kù ma kè á ténɔ kè Taya kù Sidɔ̄yo yá, de wètepidenɔ uta kasanɔ dàda, ò vùte tuburaa à gii kè néselítènaa sèeda ũ. 14 Yákpatekegoɔ̄ zí á wétãmma nigɔ̄ de Tayadenɔ kù Sidɔ̄denɔ pɔ̄la. 15 Á Kapenamudenɔ sɔ̄, áni gbá à zɔ̄ Ludaan yá? Oni ɔ̄ sááí ari gyáwãn.

16 Akū Yesu pì a íbanɔne: Gbɛ̄ kù à á yá mà ma yá màme. Gbɛ̄ kù à giòi gímáime. Gbɛ̄ kù à gímáí sɔ̄, ade gí gbɛ̄ kù à ma zíime.

17 Gbɛ̄nɔn baaakɔ̄ akuri awɛɛpla pìno gèè, akū ò èra ò sù kù pɔ̄nnao ò pì: Díkiri, bee tãnanɔ mii nátewɛɛɛ n tɔ̄ yáí. 18 Yesu piñne: Ma Setan è à létè bona ludambe lán legúpinaa bà. 19 Ma á gbá zé à táa o mlèno kù fínɔ kù á íberɛ gbãna pínkinɔa, pòke ní á kínnaro. 20 Bee kù abireo ásun pɔ̄nna ke kù mii kù tãnanɔ dí nateáreoro. Á pɔ̄nna ke kù á tɔ̄ kù takadan ludambe yáí.

21 Zí birea Luda Nini Yesu pò kè nna manamana à pì: Baa, musu kù zíteo Díkiri, ma n sáabu kè, kù n yá birenɔ ùte yádòrinɔne kù ɔ̄ndòrinɔ n boo kyódòrisarinɔne. Lemɛ, Baa, zaakū n poyenyínaame. 22 Ma De pò sínda pínki nãmenɛ ma ɔ̄í. Gbɛ̄ke Luda Né dɔ̄ro, tò adi ke De Luda baasiro. Gbɛ̄ke De Luda dɔ̄ro, tò adi ke a Né kù gbɛ̄ kù Né pì yei à mɔ̄nɔnɔ baasiro.

23 Akū Yesu are dɔ̄ a íbanɔa nítene, à piñne: Arubarikadenɔme á ù pò kù áten e, kù wéó yáí. 24 Maten oáre, annabinɔ kù kínanɔn kun yá dasi, ò ye ò pò kù áten enɔ e, odi ero, ò ye ò yá kù áten manɔ ma, odi maro.

Samaria búsu gbɛ̄ mana

25 Dokadòri ke fùte de à Yesu yɔ̄ à gwa à pì: Danneri, deran mani ke nà mà wèndi kù àdi lákaro lee? 26 Yesu pìne: Deran ò kè doka takadan nàa? N a kyó kè n mà derameɛ? 27 Gbɛ̄ pìi wèa à pì: Ñgɔ̄ ye Díkiri n Ludai kù nèsɛɛo mèn do kù n ninio pínki kù n laasunnwo pínki n gbãna lén, n swè gɔ̄ kúa, abire gbera ñgɔ̄ ye n gbèdakei lán n zída wèndii bà. 28 Yesu pìne: N

we mana. Ngõ ke le, ñigõ kun. ²⁹ Gbē pi ye à yá nna kpá a zídaa, akú à Yesu là à pi: Dín ma gbēdake úu?

³⁰ Akú Yesu pine: Gbēke mé à bò Yurusalemu àten gé Yeriko, akú kpáni kàsarano zé zòne. Ò a pòkasanò sia, ò a gbē búgubugu ari à kà gana. Akú ò a tòn ò gè zéla. ³¹ À sù à lè sa'ori ke zé dokònò pii sè. Kú à a è, akú à pàne à gète. ³² Leme do kú Levi buri ke kà gu pìn, à a è, akú à pàne à gète. ³³ Ama Samaria bùsu gbēke té zé pìn. Kú à sù à a è, akú à kène wènda. ³⁴ À nài, à eze màma gu kú à kinnanò kú nísio kú sèwèò, à pò ylyíá. Akú à a sè à di a zaaki kpe, à gèe káao nibònò kipakia, gu kú à a gwàn. ³⁵ Kú gu dò, akú à andurufu ògo bò mèn pla à kpá kipakide pia à pi: N a gwamene. Tó n ògo dè de adila a musu, mani fina bonne, tó ma su.

³⁶ Tò! Gbēnon aakò pìnò té dín nten da gbē kú kpáninò dàale pi gbēdake úu? ³⁷ Dokadòrii pii wèa à pi: Gbē kú à a wènda dōme. Akú Yesu pine: N gé n ke le se.

Yesu kunna Maata kú Mariamao bea

³⁸ Goro kú Yesu kú à ibanòn té zén, ò kà wète gūn, akú nōgbē kú òdi pine Maata Yesu si a bea. ³⁹ À dakúna ví, òdi a sísi Mariama, à vùte Dikiri gbá sare, àteni a yá ma. ⁴⁰ Kíni zí kè Maataa dasi, akú à sù Yesu kínaa à pi: Dikiri, kú ma dakúna ma to zí gūn mado, adi kenne yáke úroo? N one à kpámai. ⁴¹ Akú Dikiri wèa à pi: Maata, Maata, nten damu ke dasi, nten wari do n zídaa kú yānò dasi. ⁴² Yā mèn do mé à zé ví. Mariama baka mana sè, oni síaro.

11

Aduakènaa

(Mat 6:9-15, 7:7-11)

¹ Zikea Yesu ten adua ke gukea. Kú à làka, a iba ke pine: Dikiri, n aduakènaa dadawere, lákú Yahaya dà a ibanone nà. ² Akú à piñne: Tó àten adua ke, àgõ pi:

Baa, n tó ògõ dõ kú n tó adona.

N tó kpata kú à bò n kínaa bo gupuraa.

³ N ó gba pò kú ònigõ ble lákú gu digõ do nà.

⁴ N ó durunnanò kēwá,

zaakú odi kē gbē kú ò durunna kèwerenone n pinki.

Nsun tó ò fu yōgwanaaaro.

⁵ Akú à piñne: Ò pi á gbēke mé à gbēnna ví, akú à gèe a kínaa lizāndo à pine: Ma su n kínaame, n burodi sákamene mèn aakõ. ⁶ Nibònò kipama tera dí, má pòke ví mà kpáaro. ⁷ Akú à gbēnna pii wèa zaa kpé gūn à pi: Nsun wari do maro, ma gbàa tà kò. Ma gē kpén kú ma néno, mani fò mà fute mà pòke kpámmaro. ⁸ Maten oáre, bee tó adi fute à kpáa gbēnnake yáiro, ani fute à pò kú à yei kpáa, kú à zéi dāndan yáí. ⁹ Makú sò maten oáre, à wé ke, Luda ni kpááwa. À wete, áni le. À gbà lé, Luda ni wéáre. ¹⁰ Zaa kú gbē kú à wé kèen òdi kpáa, gbē kú à wète sò àdi le, gbē kú à gbàa lèen oni wène. ¹¹ Ákònò kú á néno ví, tó á né kpò wé kèáwa, á dí mé ani mlè sé à kpáaa? ¹² Ke tó à né kōngbini wé kèáwa, á dí mé ani fi sé à kpáaa? ¹³ Bee kú á vāniko á pò mana kpāna á nénoa dõ. Oni á De kú à kú musu Nini kpāna gbē kú ò wé kèanò pò ò do yá?

Tanagona gbēnna

(Mat 12:22-30, 43-45, Maa 3:20-27)

¹⁴ Yesu ten tāna sāto kpáturuku go gbēa. Kú tāna pii gò, sāto pii nà ya'onaaa, akú yá pii bò pari sare. ¹⁵ Akú n gbēkeno pi: Àdi tāna gorúma kú tānanò kína Belezebubu gbānaome. ¹⁶ Akú gbē pādeno a yò ò gwá, ò a gbēka à sēda ke kèrinc kú Luda gbānao. ¹⁷ Kú Yesu n laasun dõ, akú à piñne: Kpata kú a gbēno iberec sè kú kōo ni kakate. On kú a gbēno iberec sè kú kōo ni gõ bezí úme. ¹⁸ Tó Setan iberec sè kú a gbēno, deran a kpata ni gi kee? Ma ò le kú àten pi madi tāna gorúma kú Belezebubu gbānao yáime. ¹⁹ Tó Belezebubu gbānan madi tāna goorúma, á gbēno di gorúma kú dí gbānaomee? Leme á zida gbēno á éke bò le. ²⁰ Tó ma tanagorúmana bi Luda ògbeme, àgõ dõ kú kína kú Luda káa sù à á lén gwe. ²¹ Tó gõsa gbāna zikabònò kúna àteni a on dākpāo, a aruzekeno digõ aafiaame. ²² Ama tó gbē kú a gbāna deala sù à gèi à gbāna mōne, ani a gōkēbo kú à a náani vīno sēte, ani a aruzeke kpaateteñe. ²³ Gbē kú à kú kúmaoro bò ma kpe. Gbē kú àdi pò kakara kúmaoro di fákōame.

²⁴ Tó ò tāna gò gbēa, àdigõ likara zõ gukorin àgõ vuteki wete. Tó adi lero, akú àdi pi: Mani era mà tà ma be zīame. ²⁵ Tó à kà gwe, àdi le à warana swáswa zéazea, ²⁶ akú àdi gé tāna kú n pásí dealano sēte mèn suppla à su kúñwo, òdi gè ò vuten. Leme ade gwena kpekpē vāni digõ de a káakupola.

Arubarika ya

²⁷ Kū Yesu ten o le, nɔgbē ke pùtá zàa gūn à pì: Nɔgbē kū à n i à yṣ kpàmma arubarika vī.
²⁸ Akū Yesu pì: Oi! Arubarikadenɔn gbē kū ò Luda yá mà ò kūnanɔ ù.

*Sèda gbekana Yesua
 (Mat 12:38-42)*

²⁹ Kū pari ten kara, akū Yesu pì: Gbāragbēnɔn zara. Òdi sèda gbekama, ama mani sèda ke keñero, sé Inusa pṣ. ³⁰ Lákū Inusa de sèda ù Ninɛvadenɔnè nà, len Bisāsiri Né nigṣ de sèda ù gbāragbēnɔnè le. ³¹ Yakpatekegɔɔ zī gènmidɔki kpa saraunia ni vu à yá dí gbāragbēnɔ, zaakū à bò zaa andunia léa, à sù Sulemanu ɔndɔyá ma, akū gbē kū à de Sulemanula kú la sà. ³² Yakpatekegɔɔ zī Ninɛvadenɔ ni fute ò yá da gbāragbēnɔla, zaakū kū Ninɛvadenɔ Inusa waazi mà ò nèsee litè, akū gbē kū à zṣkṣ de Inusala kú la sà.

*Wémè mè fitila ù
 (Mat 5:15, 6:22-23)*

³³ Òdi fitila na ò dite gukpado ke ò gbaka kútearo. Òdi di a dibɔɔ musumè, de gbē kū òten gèñɔ gupura e yá. ³⁴ N wémè n mè fitila ù. Tó n wé aafia, n mè pínki nigṣ gupura ù. Tó n wé gbānaro sṣ, n mè pínki nigṣ gusira ù. ³⁵ Abire yá mé à tò, n laakari ke, de gupura kū nten da n vī sūngṣ de gusira ùro. ³⁶ Tó n mè pínki gupura vī, a ke kú gusira gūnlo, anigṣ gu pura kú swáswa lándṣ fitila'í dɔmma bà.

*Yesu ludayadannerinɔ kū Farisinɔ bobona n̄ dàn
 (Mat 23:1-36, Maa 12:38-40, Luk 20:45-47)*

³⁷ Kū Dikiri yá ò à làka, akū Farisi ke a sisi à mṣ à pṣ ble káao, akū à gè à vùte. ³⁸ Kū Farisi pì: è adi ɔ da ín gbasà ò pṣ blero, à bò a sare. ³⁹ Akū Dikiri pìne: Ákɔnɔ Farisinɔ adi gbāsì bo tokonɔ kpe kū tanɔ, ama wákū kū yāvānikenaao mé à á nèsee pà. ⁴⁰ Yɔnkɔnɔ! Luda kū à pṣ kpe kè mé à a gūn kè seroo? ⁴¹ À pṣ kū à kú à tanɔ gūn dā wēndadenɔnè, á ta pìnɔ ni gṣáre gbāsì sari.

⁴² Waiyoo ákɔnɔ Farisinɔ! Adi tofenɔ tɔkɔtedo kū kpè'akāo kū dò pónɔ pínki kuride kpá Ludaa, akū adi pā kpá yāzedei kū yena Ludaiio. Yá bireno mé à de àgṣ kúna pākpana a kparanɔ sari. ⁴³ Waiyoo ákɔnɔ Farisinɔ! Adigṣ ye à vute aduakekpe vuteki mananɔn, adigṣ ye ògṣ fɔ kpákpaáwa etenɔn. ⁴⁴ Waiyoo ákɔnɔ! Á de lán mira kū òdigṣ tāa oa a yādṣnaa sari bāme.

⁴⁵ Akū dokadṣri ke pìne: Danneri, tó n ò le, nteni ó sṣsṣmè se. ⁴⁶ Yesu pì: Waiyoo ákɔnɔ dokadṣrinɔ sṣ! Adi gbēnɔ da asosena zī'ūn, akū adi ɔ daríma kū a senaoro, bee ɔnɛɛ. Waiyoo ákɔnɔ! ⁴⁷ Adi pṣ bo annabi kú á dizinɔ n̄ dedenɔ miranɔa n̄ yá dɔngu yá. ⁴⁸ Lemè a si kú a ze kú á dizinɔ yākenanɔome. Ò annabinɔ dede, akū adi pṣ bo n̄ miranɔa. ⁴⁹ Abire yá! Luda wéze gūn à pì, áni annabinɔ kū zīrinɔ zīáwa. Áni n̄ gbēkenɔ dede, áni wé tá n̄ gbēkenɔa. ⁵⁰ Lemè annabi kú ò n̄ dede zaa andunia naanagɔɔ ari gbāranɔ yá ni wí teradenɔ musu le, ⁵¹ sena zaa Habila dena ari à gèe pé Zakari kú ò a dè sa'oki kú Luda kpéoo daguraa. Ee, maten oáre, yá bireno pínki ni wí teradenɔ musumè. ⁵² Waiyoo ákɔnɔ dokadṣrinɔ! A dṣnaa gbà m̄nɛ woto. Ádi gè a gūnlo, akū a kpa gbē kū ò ye ò gè a gūnnɔnè. ⁵³ Kū Yesu bò gwe, ludayadannerinɔ kū Farisinɔ nàkaraa gbāngbān, òten yá lalaa dasi, ⁵⁴ òteni a kpákpa, de ò a kú yá kú àten o gūn.

12

*Laakarikena Farisinɔ manafikii
 (Mat 10:26-27)*

¹ Gɔɔ birea gbēnɔ kàkarai, ò n̄ lé dṣro, ari òten gèse pétepetekṣa, akū à yá ò a ibanɔnè gīa à pì: À laakari ke Farisinɔ lùbenɛɛi. Ákúme n̄ manafikí ù. ² Pṣke kun utena kú ani bo gupuraaro. Asiriya ke kun kú oni gí dṣro. ³ Lemè dɔ yá kú a ò gusiran, oni ma gupuraa, asiriya kú a ò kṣ sán kpé tú, oni a kpákpa ke gānu are.

*Zena kú Yesuo gbēnɔ are
 (Mat 10:19-20, 28-33, 12:32)*

⁴ Ma gbēnnanɔ, maten oáre, gbē kū oni mè kakate a gbera oni fṣ ò yáke keáre doronɔ, àsun vīna keñero. ⁵ Mani gbē kū à de à vīna kenè oáre. À vīna ke Ludane kú à gbāna vī à á zu té gūn mèkaatena gbera. Ee, maten oáre, à vīna kenè. ⁶ Òdi bāntoro mèn sɔɔro yía kɔbɔ plaroo? Ama bee n̄ ke yá dí sá Ludanlo. ⁷ Bee á mikānɔ, à a lé dṣ. Ásun vīna kero, á bèere de bāntoro dasinɔla.

⁸ Maten oáre, gbē kū à zè kúmao gbēnɔ are, Bisāsiri Né ni ze káao Luda malaikanɔ are. ⁹ Gbē kū à ledi kpámai gbēnɔ are sṣ, mani ledi kpái Luda malaikanɔ are. ¹⁰ Tó gbē Bisāsiri Né vāni bò, Luda ni a kè. Ama tó gbē Luda Nini tṣ vāni si, ani kēnero. ¹¹ Tó òten gé kááo yakpatekèkia

aduakekpen ke kɪnɔnɔ kũ gb̃anadenɔ are, àsun á z̃ida bona damu kero ke yá kũ áni o, ¹² zaakũ Luda Nini mé ani yá kũ à de à o daáre z̃i birea.

Ɔgɔde
(Mat 6:19-34)

¹³ Z̃aa gũn gb̃eke p̃i Yesune: Danneri, ñ o ma ṽɪnine à ma baka kp̃ama ó t̃ubi gũn. ¹⁴ Akũ à w̃eà à p̃i: Ma gb̃e, dí mé à ma d̃ite á yákpatekeri ke á yág̃s̃g̃s̃ri uu? ¹⁵ Akũ à p̃i gb̃enɔne: Ág̃s̃ á z̃ida kũna d̃s̃. Á laakari ke p̃s̃ s̃inda p̃inki aniap̃as̃ikenaai, zaakũ aruzek̃e bi bis̃as̃iri w̃endinlo, bee tó à f̃s̃ àg̃s̃ didik̃sa dia.

¹⁶ Akũ à yá l̃ek̃sañne à p̃i: Ɔgɔde mé à kun a bura p̃oble k̃ene manamana, ¹⁷ akũ à laasun l̃e à p̃i: B̃ón mani kee? Má p̃ówekekaki ṽiro. ¹⁸ Akũ à p̃i: Yá kũ mani ken dí: Mani ma p̃okatekinɔ gboro, mani a z̃k̃ɔnɔ bo, mani ma p̃ówe kán p̃inki kũ ma aruzek̃enɔ. ¹⁹ Mani p̃i ma z̃idane: Gb̃e, ñ g̃ɪnake ñ p̃s̃ mana ṽi z̃s̃k̃s̃, kũ ani ká kũnwo w̃e t̃ugbangbaa? Ñ kámma bo, ñ p̃o ble, ñ í mi, ñ p̃ɔnna ke. ²⁰ Akũ Luda p̃ine: Ỹonko, gw̃añiala mani n w̃endi gbekamma. Soru kũ n k̃e ni g̃s̃ dí p̃s̃ ùm̃ee? ²¹ Lem̃e gb̃e kũ à aruzek̃e t̃s̃k̃s̃ai, ama à de ɔgɔde ũ Ludanero yá de le.

Ludanaanik̃ena
(Mat 6:19-21, 25-34)

²² Akũ à p̃i a ibanɔne: Abire yá maten oáre, àsun á w̃endi damu à p̃i b̃ón óni b̃lero, àsun á mè damu ke à p̃i b̃ón óni daro. ²³ W̃endi de p̃oblela. M̃e de p̃okasala. ²⁴ Á káakáannanɔ gwa. Ódi p̃s̃ t̃s̃ro, ódi p̃s̃ k̃ero, ó d̃s̃ ke gb̃as̃o ṽiro, bee kũ abireo Luda di ñ gwa. Á b̃eere ṽi manamana de b̃anɔla fá! ²⁵ Á té, dí mé ani f̃s̃ à a w̃endi gb̃ana kara, bee g̃ɔɔ do, a damuk̃ena gũnn? ²⁶ Tó áni yá fiti dí f̃s̃ro, b̃oyáí áten yá kparanɔ damu kee? ²⁷ Á l̃ávunɔ gwa s̃en l̃ákũ ó de nà. Ódi z̃i kero, ódi buu t̃áro, ama maten oáre bee Sulemanu kũ a aruzek̃eo, adi uta da a mana ká ñ ke ũro. ²⁸ S̃ẽla kũ à kun gb̃ara ani t̃e kũ zia, l̃ákũ Luda di p̃s̃ nai le nà, oni ák̃ɔnɔ ludanaanik̃ianadenɔ p̃s̃ o d̃s̃ yá? ²⁹ Ásun tó p̃s̃ kũ áni ble ke p̃s̃ kũ áni mi yá doáre arero. Ásun a damu kero. ³⁰ Andunia dí burinɔn p̃s̃ p̃inɔ p̃inki yá di doñne are, á De s̃s̃ à d̃s̃ kũ p̃s̃ p̃inɔ k̃s̃ si kááo. ³¹ Á tó kpata kũ à b̃o a k̃inaa yá doáre are, ani p̃s̃ p̃inɔ karaáre. ³² Ma kp̃asa fiti gb̃enɔ, àsun ṽina kero, zaakũ á De p̃oyenyinaame à á kpá kpataa pin. ³³ Á p̃s̃ kũ á ṽinɔ yá, à takasidenɔ gba a ɔgɔ. Á ɔg̃s̃s̃nɔ kũ ádi z̃i kũro z̃s̃, ludamb̃e aruzek̃e kũ ádi l̃ákaro káki ũ, kũ kp̃ani di nairo, k̃ɔk̃o s̃s̃ ádi a yakaro. ³⁴ Zaakũ gu kũ á aruzek̃e kún, gwen á laakari nig̃s̃ kun se.

Z̃ikeri náanide laakaride
(Mat 24:45-51)

³⁵ Ág̃s̃ kũ soru gũn, à tó á fitila g̃s̃ nana. ³⁶ Ág̃s̃ de lán gb̃e kũ òteni ñ dikiri suna dá à su kũ nose ponnak̃enaao bà, de g̃ɔɔ kũ à s̃ù à gb̃aa l̃e, oni z̃e w̃ene g̃nɔ. ³⁷ Arubarikadenɔn z̃ikeri kũ ñ dikiri ni ñ le b̃ene a sug̃ɔɔanɔ ũ. Yápuran maten oáre, dikirii p̃i ni a p̃ónɔ keke à ỹi, ani ñ vute, ani p̃oble kakarañne. ³⁸ Bee tó à s̃ù liz̃ando ke k̃onk̃ok̃onk̃o, tó à ñ lé le, arubarikadenɔme á ũ. ³⁹ Ág̃s̃ yá dí d̃s̃. Tó bed̃e g̃ɔɔ zaka kũ kp̃ani ni suawa d̃s̃ yá, de ani tó à a kp̃e f̃s̃ro. ⁴⁰ Ák̃ɔnɔ s̃s̃, àg̃s̃ kũ kũ soruo, zaakũ Bis̃as̃iri Né ni su g̃ɔɔ zaka kũ á w̃e d̃iro.

⁴¹ Pita p̃i: Dikiri, ó yáin n yá p̃ii l̃ek̃sa yá, ke gb̃e s̃inda p̃inki yáime? ⁴² Dikiri p̃i: Dín begwari náanide laakaride kũ a dikiri di a z̃ikerinɔ nane a ɔí, à p̃oble kp̃ámma a g̃ɔɔa uu? ⁴³ Arubarikadenɔn z̃ikeri kũ a dikiri a l̃e, áten ke le a sug̃ɔɔa ũ. ⁴⁴ Yápuran maten oáre, ani a aruzek̃e s̃inda p̃inki nane a ɔime. ⁴⁵ Ama tó z̃ikerii p̃ii p̃i a ñes̃ee gũn, a dikiri suna ten gi ke s̃s̃, akũ à nà a z̃ikeri dakenɔ gb̃e gb̃enanaa, g̃s̃ gb̃enɔ kũ ñgb̃enɔ, áten s̃ankara p̃s̃ ble, áten w̃ede ke, ⁴⁶ a dikiri ni su g̃ɔɔ kũ a w̃e d̃iroame, g̃ɔɔ zaka kũ à d̃s̃roa, ani a z̃s̃z̃k̃s̃re à a baka da kũ kifirinɔ.

⁴⁷ Z̃ikeri kũ à a dikiri p̃oyenyina d̃s̃, akũ adi soru ke à a p̃oyeinaa k̃ero, oni a gb̃e búgubugu. ⁴⁸ Z̃ikeri kũ à a dikiri p̃oyenyina d̃s̃ro, akũ à yá kũ à de ò a gb̃e k̃e s̃s̃, oni a gb̃e fitime. Gb̃e kũ Luda a gb̃a z̃s̃k̃s̃ Luda ni w̃etea z̃s̃k̃s̃. Gb̃e kũ Luda p̃s̃ nane a ɔí z̃s̃k̃s̃, ani gbekaa deñla.

K̃ek̃ek̃s̃ana Yesu yáí
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ T̃en ma su na anduniaa, mádi gii t̃e p̃i g̃s̃ kũ se teraro. ⁵⁰ Má w̃et̃amma ṽi kũ mani g̃en. Má kũ laasun z̃s̃k̃s̃o gũn ari à gé lákao. ⁵¹ Áten da ma su de gb̃enɔ g̃s̃ nna kũ k̃s̃o andunia gũnn yá? Oi! Maten oáre, k̃ek̃ek̃s̃ana yáin ma su. ⁵² Zaa tera on kũ gb̃enɔn s̃ɔɔronɔn kún, oni k̃s̃ k̃paatete. Gb̃enɔn aak̃ɔnɔ ni bo gb̃enɔn planɔ kpe, gb̃enɔn planɔ ni bo gb̃enɔn aak̃ɔnɔ kpe. ⁵³ De ni bo a ñésg̃b̃e kpe, ñésg̃b̃e ni bo a de kpe. Da ni bo a ñénngb̃e kpe, ñénngb̃e ni bo a da kpe. Z̃a da ni bo ñɔz̃are kpe, ñɔz̃are ni bo a z̃a da kpe.

G̃ɔɔ dík̃ina yáasi d̃s̃naa
(Mat 6:2-3)

⁵⁴ Yesu pì gbēn̄n̄n̄e: Tó a è legū ten sisi ifálete kpa, áni pi ḡn̄n̄, legū ni ma, akū àdi ke le. ⁵⁵ Tó a è Ìa ten bo gēn̄mid̄k̄i kpa, áni pi, gu ni wá, akūs̄ àdi wá. ⁵⁶ Manafikidenò! Á z̄ite kú musuo wé d̄k̄k̄i, akú á ḡr̄s̄ di yáasi d̄s̄ s̄s̄ro bi?

Gaafara wetenaa
(Mat 5:25-26)

⁵⁷ B̄ȳai á yákena a z̄éa d̄s̄ á z̄idaaroo? ⁵⁸ Tó n ibere ten gé kúnwo yákpatek̄ek̄ia, ñ kokari ke de à gaafara kenne zaa z̄én, de àsun n gáte à gé kúnwo yákpatekeri k̄inaaro yáí. Tó ñdi ke lero, yákpatekerii pì ni n kpá dogariia, dogari ni n da kpésiran. ⁵⁹ Maten onne, Ìni bo gwero ari ñ gé ñina boo p̄ínki. Bee k̄ōb̄o ni ḡs̄ t̄ényīro.

13

N̄es̄litena ke ga

¹ Ḡr̄s̄ b̄irea gbēken̄s̄ s̄ù ò Galili gbē kú Pilati ñ d̄ede à ñ aru yákte kú ñ sa'ob̄o aruon̄o yá ò Yesune. ² Akú Yesu p̄ín̄ne: Kú Galili gbē p̄in̄o ga de le, àten da ñ durunna de Galili gbē kparan̄o p̄ólan yá? ³ Oi! Maten oáre, tó ádi n̄es̄e l̄it̄ero, á p̄ínki ni ga lán ñ bàme. ⁴ Gbēn̄n̄ baro plansari kú Siloamu kp̄édidik̄s̄anaa gb̄oro à sir̄ma ò ḡagan̄o s̄s̄, àten da ñ taari de gbē kpara kú ò kú Yurusalemun̄o p̄ólan yá? ⁵ Oi! Maten oáre, tó ádi n̄es̄e l̄it̄ero, á p̄ínki áni ga lán ñ bàme.

⁶ Akú à yá dí l̄eks̄āñe à p̄i: Gbēke mé à kaka lí bà a swadakoo gūn, akú à ḡe à né wete adi ero. ⁷ Akú à p̄i a z̄ikeriine: Ñ gwa, a wè aak̄s̄den dí, kú madi su né wete kaka lí piia madi ero. Ñ a z̄s̄, óni tó à gu sí p̄án yá? ⁸ Akú z̄ikerii p̄i p̄ine: Baa, ñ tó ari ziki d̄o. Mani gu bi mà likai mà taaki káñe. ⁹ Aní gí né i zikiro. Tó adi né iro sà, maní a z̄s̄ mà ne.

N̄ogbē k̄n̄nde werek̄s̄anaa

¹⁰ Kámmaboḡr̄o z̄i Yesu ten yá dañne aduakekpen. ¹¹ N̄ogbē ke kú gwe, tána a k̄n̄n̄ kú à kà wè baro plansari. Àdiḡs̄ kokoname, àdi f̄s̄ à a z̄ida poro bee fitiro. ¹² Kú Yesu a è, akú à a sisi à p̄i: N̄ogbē, n k̄n̄n̄ke ḡomma. ¹³ Akú à ò n̄aa. Zaa gwe ḡn̄n̄ à p̄oro, akú à Luda saabu kpà.

¹⁴ Akú aduakekpe gbē z̄k̄s̄ p̄o f̄e, kú Yesu a wèrk̄sa kámmaboḡr̄o z̄i yáí, akú à f̄ute à p̄i gbēn̄n̄e: Ḡr̄s̄ suddo mé à kun kú òdi z̄i ken. Áḡs̄ su ò á werek̄sa ḡr̄o abiren̄o, ama kámmaboḡr̄o z̄i baasi. ¹⁵ Akú Dikiri wèa à p̄i: Manafikidenò! Kámmaboḡr̄o z̄i á baadi di a zù ke zaaki poro a bàd̄kia à gé i kpáaroo? ¹⁶ Ibrah̄i buri n̄ogbē díkina s̄s̄, Setan a ȳi wè baro plansarime. A bàa p̄i poronaa kámmaboḡr̄o z̄i z̄é víroo? ¹⁷ Kú à ò le, akú wé'í a iberen̄o kú ñ p̄ínki, ama gbēn̄o p̄o kè nna daboyá kú àten ken̄o p̄ínki.

Yalék̄s̄ana kú musadi wéo
(Mat 13:31-32, Maa 4:30-32)

¹⁸ Akú Yesu p̄i: B̄ón kpata kú à bò Luda k̄inaa bòk̄s̄aoo? B̄ón mani kpák̄s̄úoo? ¹⁹ À de lán musadi wé bà, akú gbē sè à t̄s̄ a karaa gūn. Kú à bùte, à kè lí ú, akú bán̄o s̄ù ò didi a ḡán̄o.

Yalék̄s̄ana kú lùbeneo
(Mat 13:33)

²⁰ Akú à p̄i d̄o: B̄ón mani kpata kú à bò Luda k̄inaa kpák̄s̄úoo? ²¹ À de lán lùbene kú n̄ogbē sè à kà flawa zaka lé aak̄s̄ gūn, à yákte p̄ínki bà.

Z̄éle kpakoto
(Mat 7:13-14, 21-23)

²² Ḡr̄s̄ kú Yesu ten gé Yurusalemu, àten gē w̄eten̄o kú lakutun̄o, àten yá dañne, ²³ akú ò a là ò p̄i: Baa, ase gbē kú oni surabana len̄n̄ dasiroo? Akú Yesu p̄i gbēn̄n̄e: ²⁴ Á kokari ke à gé z̄éle kpakoto gūn. Maten oáre, gbēn̄o ni wete ò ḡn̄ dasi, ama oni f̄ro. ²⁵ Tó bede f̄ute à z̄é t̄ata à làka, tó a ḡs̄ bàai, akú àten gbà lé, àten p̄i: Baa, ñ z̄é w̄ew̄ere, ani oáre, á á d̄s̄ gukearo. ²⁶ Abire gbera tó a p̄ine à p̄ó bl̄e k̄ááo, à í m̄i k̄ááo, à yá dañne á be ḡanulea, ²⁷ ani oáre á á d̄s̄ gukearo. À goala á yávanikerin̄o á p̄ínki.

²⁸ Tó a Ibrah̄i kú Isaakuo kú Yakubuo kú annabin̄o è p̄ínki kpata kú à bò Luda k̄inaa gūn, akú ò á zù bàai, gwen áni s̄o d̄on, à ò di á m̄ia. ²⁹ Gbēn̄o ni bo ifáboki kpa kú ifálete kpao kú gughánduruo kú gēn̄mid̄k̄io, oni su p̄ó ble kpata kú à bò Luda k̄inaa gūn. ³⁰ Len gbē kpeden̄o niḡs̄ gbē káakun̄o ù le, gbē káakun̄o niḡs̄ gbē kpeden̄o ù.

Yurusalemu ya
(Mat 23:37-39)

³¹ Ḡr̄s̄ b̄irea ḡn̄n̄ Farisi ken̄o s̄ù Yesu k̄inaa ò p̄ine: Ñ fute gu d̄ín, zaakú Her̄ōdu ye à n d̄eme. ³² Akú à p̄ín̄ne: Á gé ò fl̄e piine, maten t̄anan̄o gom̄ma, maten gyáren̄o werek̄sa gb̄ara kú ziao, a ḡr̄o aak̄s̄de z̄i s̄s̄ maní ma z̄i papa. ³³ Bee kú abireo séto mà gé are gb̄ara kú ziao kú ziandoo,

zaakū adi kù annabi ga gukearo, sé Yurusalemu. ³⁴Yurusale mudenɔ, Yurusale mudenɔ! Adi annabinɔ dede, adi gbɛ kù Luda n zɔ́awanɔ pápa kù gbɛɛo, à n dede. Madig̃o ye mà á kakaramai g̃ɛn baaak̃s, lákú ko di demberɛ kú a nɛ́nɔla náme, ama adi weiro. ³⁵Luda ni á kpé tóáre bezi úme sà. Maten oáre, áni ma e doro ari à pi, arubarikaden gbɛ kù àten su kù Dikiri tso ũ.

14

Yesu kunna Farisi ke bea

¹Kámmabogɔɔ ke zi Yesu gɛɛ pɔ ble Farisinɔ gbɛ zɔ́k̃s ke bea, akú gbɛ kù ò kú gwenɔ teni a kpákpa. ²Kákagyákəri ke kú Yesu are gwe. ³Akú Yesu dokadɔrinɔ kù Farisinɔ là à pi: Òdi gbɛ werek̃sa kámmabogɔɔ zi yá ke òdi werek̃saro? ⁴Akú ò g̃s̃ yítana kítikiti. Akú Yesu gyáre p̃i kù, à a wèrek̃sa à a gbàre. ⁵Akú à n lá à pi: Tó á gbɛke né ke zù ṽi à zù lɔ́gɔn kámmabogɔɔ zi, ani a bɔ g̃nɔroo? ⁶Odi f̃s̃ ò wèaro.

⁷Yesu é heran gbɛ kù ò n s̃isinɔ ten vuteki mana kù nà, akú à yá lèk̃saíne à pi: ⁸Tó ò n s̃isi nose p̃s̃blea, ñsun vute vuteki mana gúnlo. Tó ò gbɛ kù à zɔ́k̃s̃ denla s̃isi bi! ⁹Tó á sisirii sù à pinne: Ñ fute ñ vuteki kpá gbɛ piia, ñni fute ñ gé vute kpe kpa kù wé'iomé. ¹⁰Tó ò n s̃isi, ñg̃s̃ vute kpe kpa, de tó n sisirii sù, ani pinne: Ma gbɛnna, ñ fute ñ su are la. Abirekú ni n ke bèere de ũ gbɛ kù á kù lɛlenɔ are. ¹¹Gbɛ kù àdi a zida karan Luda ni a busa. Gbɛ kù àdi a zida busa s̃s̃, Luda ni a kara.

¹²Akú Yesu pi a sisirii pinne: Tó nten gbɛnɔ s̃isi p̃s̃ble fanantɛ blenaaa ke ɔ́k̃osi p̃s̃, ñsun n gbɛnnanɔ s̃isiro ke n ṽinɔn kù n dakúnanɔ ke n danenɔ ke n ɔ́g̃ode dakenɔ. Tó n kè le, oni era ò n s̃isime se ò fina bonne. ¹³Tó nten gbɛnɔ s̃isi p̃s̃blea, ñ takasidenɔ s̃isi kù k̃nɔdenɔ kù erenɔ kù ṽinɔn, ¹⁴arubarikadenome á ũ, zaakú ò p̃s̃ke ṽi ò fina boonnero. Luda mé ani fina bonne gbɛ mananɔ vugɔɔa.

*Yalék̃sana kù p̃s̃ble dasio
(Mat 22:1-14)*

¹⁵Kú gbɛ kù ò kù lɛlenɔ doke yá p̃i mà, akú à pi Yesune: Arubarikaden gbɛ kù ani p̃s̃ ble kù kpata kù à b̃ò Luda k̃inaa gbɛnɔ ũ. ¹⁶Yesu pine: Gbɛke mé à ye à p̃s̃ble ke, akú à gbɛnɔ s̃isi dasidasi. ¹⁷P̃s̃blegɔɔ zi à a zikerii z̃i à o gbɛ kù à n s̃isinnɛ ò su, ò p̃s̃ s̃inda p̃inki soru kè ò láka sà. ¹⁸Akú n baadi ten wete ò n kè. Gbɛ káaku pine: Ma bú lù, mani gé gwa. N yá nna, ñ ma kè. ¹⁹Gbɛ p̃ande pi: Ma zù búbabɔn lù mèn kuri, mani gé n gwa. N yá nna, ñ ma kè. ²⁰Gbɛ p̃ande pi: Ma nɔ sè dufume. A yá mé à tò mani le mà suro. ²¹Akú zikerii p̃i era à tà, à n lègbɛɛ ò a dikiriine. Akú bede pi p̃s̃ f̃è, à pi a zikeriine: Ñ gé wete gún likalika gánuleanɔ kù zédanɔ, ñ takasidenɔ kù k̃nɔdenɔ kù ṽinɔn kù erenɔ kakara ñ su kúwɔ la. ²²Abire gbera zikerii p̃i sù à pine: Dikiri, ma yá kù n òo kè, ama vuteki kpé kun. ²³Akú dikiri p̃i pi zikerii pinne: Ñ gé zénɔ gún kù zé téreerenɔ p̃inki, ñ gá na gbɛnɔ ò g̃é, de ma ɔn pa. ²⁴Maten oáre, gbɛ kù ma ñ s̃isi p̃inɔ ke ni lè z̃s̃ ma p̃s̃ble piaro.

*G̃na Yesu iba ũ
(Mat 10:37-38)*

²⁵Ò té zén kù Yesuo dasidasi, akú à lite à piinne: ²⁶Tó gbɛ sù ma k̃inaa, akú à ye a dei demala ke a da ke a nanɔ ke a nɛ́nɔ ke a ṽinɔn ke a dakúnanɔ ke a zida, ani f̃s̃ à ke ma iba ũro. ²⁷Gbɛ kù adi a lígbándurukpana sé àg̃s̃ téomairo, ade ni f̃s̃ à ke ma iba ũro. ²⁸Tó á gbɛke ye à kpédidik̃sana bo, ani vute g̃ia à a ɔ́g̃ dɔdɔ à gwa, tó ani f̃s̃ à z̃i pi keroo? ²⁹Tó adi ke lero, akú à é p̃ète, tó adi f̃s̃ à a lākaro, gbɛ kù à è p̃inki ni a lalandi ke ³⁰ò pi: Gbɛ dikina nà kpébonaaa à f̃ta à a mi de. ³¹Ke tó kina ke ye à gé z̃i ká kù kina p̃andeo, ani vute g̃ia à a laasun lé à gwa, tó a soza g̃a kurinɔ ni f̃s̃ ò kù kpá soza g̃a baro kù òten sunɔaroo? ³²Tó à é áni f̃s̃ro, ani z̃irinɔ z̃i, de ò lédok̃ñkena yá gbekaa zaade adi ká k̃añiro. ³³Leme dɔ, tó á gbɛke dí ɔ́ gbare p̃s̃ kù à ṽinɔi p̃inkiro, ani f̃s̃ à ke ma iba ũro.

³⁴Wisi bi p̃s̃ nname, ama tó a í nna tà, heran oni ke nà à g̃s̃ nna dɔɔ? ³⁵À mana z̃ite ke zùgb̃skatekinero, òdi k̃oteme. Gbɛ kù à sà ṽi à yá pi ma.

15

*P̃s̃ s̃atenanɔ
(Mat 18:12-14)*

¹Be'g̃s̃sirinɔ kù durunnakerinɔ ten na Yesui de ò a yá ma ñ p̃inki. ²Akú Farisinɔ kù ludayádannerinɔ yáketé kà ò pi: Gbɛ dikina di durunnakerinɔ sí à p̃s̃ ble kúwɔ lɛle. ³Akú Yesu yá dikina lèk̃saíne à pi: ⁴Ò pi á gbɛke sá ṽi mèn basɔɔro, akú a do s̃ate, àdi a basɔɔro donsari tó s̃en à p̃ète sá kù à s̃ate piiu ari à gé leroo? ⁵Tó à b̃ò, àdi a sé à da a g̃an kù p̃onnao

6 à táo be, à a gbënnanɔ kú à fàrandidenɔ sísí à piínne: À ponna ke kúmao. Ma a sã kú à sãte pii lè. 7 Leme dɔ maten oáre, oni ponna ke ludambe durunnakeri mèn do kú à nèsee lite yã musu de gbë mana gbënnan basɔɔro donsari kú ò nèselitena ni vïronɔla.

8 Nɔgbë kú à andurufu ɔɔwapu ví mèn kuri sɔ bi, tó a mèn do sãte, àdi fitila na à kpé wara, à wete busebuse ari à gé leroo? 9 Tó à bòa, àdi a gbënnanɔ kú à fàrandidenɔ sísí à piínne: À ponna ke kúmao. Ma a andurufu ɔɔ kú à sãte pii lè. 10 Leme dɔ maten oáre, Luda malaikanɔ di ponna ke durunnakeri mèn do kú à nèsee lite yã musu.

Néɔgbë kú à sãte

11 Yesu pi dɔ: Gbëke mé à kun à néɔgbënnɔ ví mèn pla. 12 Akú Sabi pi a dene: Baa, ñ ma baka kú manigɔ ví túbí gún kpáma. Akú de pi a aruzeke kpàateteñne. 13 Adi ke ɔɔɔ plaro, akú Sabi a pónɔ nãkɔa pínki, à tà bùsu pãnden zãzã. Gwen à a aruzeke kãkaten papãkenaa gún. 14 Kú à pɔ kú à vïno dè pínki, akú nã gbãna kã bùsuu pin, akú à gɔ kú takasio. 15 À gèc à nã bùsuu pi gbëkei zamalingakeri ú, akú gbë pi a gbãre a bura à pɔble kpá aledenɔa. 16 Adigɔ ye à pɔ tèke kú aledenɔ ten ble ble à kã, ama òdi pɔke kpáaro. 17 Kú à laakaríi sù à pi: Ma de zamalingakerinɔn pɔble ví ðiñyí, akú maten ga kú nãao la. 18 Mani fute mà tá ma de kïnaa, mani pine: Baa, ma durunna kè Ludane kú mɔkɔnwo, 19 mádi ká ò ma sísí n né ú doro. Ñ ma dite n zamalingakerinɔ do ú. 20 Akú à fùte àten tá a de kïnaa. Kú à té zã àten su, a de pi a è, akú à kènc wènda. À bàa sî à gèc à kùsia, à lé pèa. 21 Akú né pii pine: Baa, ma durunna kè Ludane kú mɔkɔnwo, mádi ká ò ma sísí n né ú doro. 22 Akú de pii pi a zïkerinɔne: À gé likalika, à uta zɔkɔ mana kú à de a kparanɔla sé à suo à dane, à tãnka dane, à kyate kpáne. 23 À zùsane bɔrɔ mèkpana kú à de, ò sɔ ponnakenaa gún, 24 zaakú ma né pii gà à fùtème. À sãtème, akú ma a lè. Akú ò nã ponnakenaa.

25 Woru sɔ à kpé bura. Kú àten su à kã kãni kú beo, akú à bata ú mà dɔ kú kɔkɔ kïnio. 26 Akú à zïkerinɔ do sísí, à a là bɔn òten kee. 27 Akú à wèa à pi: N dakúna mé à sù, akú n de zùsane bɔrɔ mèkpana dè, kú à a lè aafia yã. 28 Akú Woru pɔ fè, à gi gè onnyí. Kú a de bò, à kúte kènc, 29 akú Woru pii pi a dene: É!e! À kã wè ùgbangba kú maten zï kenne, mádi gí n yã zikiro, akú bee blèkofini gokú ñdi kpáma mà ponna keo kú ma gbënnanɔoro. 30 Kú n né kú à n aruzeke kãkate karuanone pii sù, n zùsane bɔrɔ mèkpanaa dènc. 31 Akú a de pine: Ma né, ñ kú kúmao ɔɔɔ sinda pínki. Pɔ kú má ví pínki n pómè. 32 À kɔ sio ò pɔ ble kú ponnaome, zaakú n dakúna pii gà à fùte. À sãtème, akú ò a lè.

16

Aruzeke náanisari

1 Yesu pi a ibanɔnc: ɔɔde ke mé à kun à begwarii dite a zïkerinɔne. Akú ò sù ò kɔrɔmɔɔ kènc ò pi, àteni a aruzeke kakate. 2 Akú à a sísí à pine: Yã kú ma mà n musu de deramec? Ñ yã kú nten ke n begwanaa gún babamene. Ñni gɔ de ma begwari ú doro. 3 Akú begwarii pii ò a swèc gún: Ma dikiri teni ma bo zï gún, mani ke deraa? Akú dí mani fɔ mà sè waro, akú barakena demene wé'iyá ú. 4 Má dɔ yã kú mani ke de gbënnɔ ma dite ñ bea, tó à ma bo zïn. 5 Akú à a dikiri fínadenɔ sísí dodo, à gbë káaku là à pi: Ñ ma dikiri fína kúna ùgbamec? 6 À pi: Nísi gáruwa lé basɔɔrome. Akú begwarii pii pine: N fína takadan la. Ñ vute ñ kè bupla akuri likalika. 7 Akú à pi gbë pãdenɔc: Mɔkɔn sɔ, n fína ùgbamec? Akú à pi: Ése asasa basɔɔrome. Akú begwarii pii pine: N fína takadan la, ñ a kè basiikómè. 8 Akú dikirii pi begwari náanisaride pi sáabu kpá wé'zè kú à kè yã musu. Zaakú andunia díkïna gbënnɔ wé zèna de gupuradenɔla ñ kɔ tène yãkenaa gún.

9 Makú sɔ maten oáre, à gbënnanɔ wete kú andunia aruzekenɔ, de ɔɔɔ kú à làkaáwa, Luda ni gbãnake kpáái be kú àdi lákaro gún. 10 Gbë kú à náani ví kú a fitio nigɔ náani ví kú a zɔkɔome se. Gbë kú à náani ví kú a fitioo nigɔ náani ví kú a zɔkɔo sero. 11 Tó adi ke á náani ví kú andunia aruzekero, Luda ni á náani ke kú a yãpuradeo yá? 12 Tó adi ke á náani ví kú gbë pãnde pónɔro, Luda ni a zida pɔ kpááwa yá? 13 Zikerii di fɔ à zò ble dikiri mèn planero, zaakú ani zã gbë dogu ágɔ ye gbë doi, ke ani na gbë doa à gbë do gya bo. Áni fɔ ágɔ zò ble Ludane kú ɔɔo leclero.

ɔɔde kú Lazaruo

14 Farisinɔ ye ɔɔɔ. Kú ò yã pii mà pinki, akú òten lézuki ke Yesua. 15 Yesu piñne: Adì yã nna kpá à zidaa bisásirinɔ kïnaame, ama Luda á swè dɔ. Yã kú à zɔkɔ bisásirinɔnen Luda di a gya bo.

Ɔgɔde kɔ Lazaru

(Mat 5:31-32, 11:12-13, Maa 10:11-12)

¹⁶ Musa doka kɔ annabinɔ takadano kun ari Yahaya gɔɔa. Zaa gɔɔ kɔa ɔten kpata kɔ à bɔ Luda kɔnaa baaru kpá, akú gbɛ sɔnda pínki ten wete à gɛn kɔ gbánao. ¹⁷ Ludambe kɔ zítɛo gɛtenaa araga de doka pii wánzán fiti gogonala. ¹⁸ Gbɛ kɔ à gi a nanɔi à nɔ pánde sɛ, ade zina kɛme. Gbɛ kɔ à nɔ kú ò gɔii sɛ sɔ, à zina kɛn gwe.

¹⁹ Gɔgbɛ ɔgɔde ke kun àdi pókasa mana ɔgɔdenɔ da, àdigɔ pónna ke nnamanaa gún gɔɔ sɔnda pínki. ²⁰ Barakeri kɔ òdi pine Lazaru digɔ wútena a be gánu gún, bònɔ dɔdɔ a mèea. ²¹ Àdigɔ póbɛ kɔ àdi léte ɔgɔde pi teburu zíte blena ni de. Gbɛdanɔ mé òdigɔ a bònɔ pínɔ sásá. ²² Barakerii pii gà, akú malaikanɔ a sɛ ò tà káao Ibrahí kuru. Ɔgɔde pii gà se, akú ò a vɛ. ²³ Kuna wétamma gún gyáwán, kú à wé sɛ musu, akú à Ibrahí è zá, Lazaru kú a sare. ²⁴ Akú à lé zùì à pi: Baa Ibrahí, ñ ma wɛnda gwa, ñ Lazaru zí à a ɔne zɔ ía, à mɔ à tɔmɛne ma nénea, zaakú matɛn wáwá ma tévura díkína gúmme. ²⁵ Akú Ibrahí pi: Ma né, ñ tò nnamana kú à likanyí n wɛndigɔɔ yá dɔngu kú takasi zókɔ kú Lazaru kɛeo. A laakari kpatena la sà, akú ñ kú wáwá gún. ²⁶ Abire gbera wɛe lòkoto kú ó dagura. Tó gbɛ ye à bo la à gé á kɔnaa, ani fɔro, gbɛke ni fɔ à bo gwe à su ó kɔnaa sɔro. ²⁷ Akú ɔgɔde pii pi: N yá nna Baa, tó lɛme, ñ a zí ma de bea, ²⁸ zaakú má dakúnano vɛ gbɛnon sɔɔro. À gé lé dámma, de òsun su gu wáwáde dí gúnlo. ²⁹ Akú Ibrahí pi: Ó Musa kú annabinɔ takadano vɛ, ò ñ yá ma. ³⁰ Akú ɔgɔde pii pi: Oi, Baa Ibrahí! Tó gbɛke bɔ gan à gɛè ñ kɔnaa, oni ñ nɛse lite. ³¹ Akú Ibrahí pine: Tó odi Musa kú annabinɔ yá maro, bee tó gbɛke bɔ gan, oni a yá sɔro.

17

Ludanaanikɛnaa

(Mat 18:6-7, 21-22)

¹ Yesu pi à ibanɔne: Yá kú àdi tó gbɛnon fu digɔ sariro, ama waiyoo gbɛ kú ani bo a kɔnaa. ² Anigɔ sána adene ò wisilgbɛ zókɔ dɔ a wakale, ò a zu sɛbɛe gún de à tó né dɔno do fula. ³ Agɔ kú kú laakariio. Tó n gbɛndo durunna kɛ, ñ gé ñ a le. Tó à a nɛsee lite, ñ sùru kɛne. ⁴ Tó à durunna kɛnne gɔɔ do gɛn suppla, akú à èra à pinne gɛn suppla a nɛsee lite, ñ sùru kɛne. ⁵ Dikiri zírino pine: Ñ ò ludanaanikɛna karawɛe. ⁶ Dikiri pi: Bee tó á Luda náani vɛ fiti lán efɔ wé bà, áni ó síri lí díne à a zída wo à gé pɛ sɛbɛe gún, ani á yá ma.

⁷ Tó á gbɛke zò vɛ, àten sɛ wa ke àten sáno dá, tó à sù kú burao, a dikiri ni pine à su à pɔ ble gònɔn yá? ⁸ Oi, ani pine à póbɛ keare, à a uta lite, à suare kú póbɛlo kú pómínaao, àpii ni gbasa à pɔ ble, à í mi. ⁹ Òdi zò sáabu kpá, kú à yá kú ò dànee kɛ yáin yá? ¹⁰ Lɛme ákɔno se, tó a yá kú Luda dáare kɛ pínki, à pi: Zònɔn ó ú, ó zín o kɛ.

Kusu gbɛnon kurino werekšanaa

¹¹ Kú Yesu ten gé Yurusalemu, àten kure Samaria búsu léa kú Galilio. ¹² Kú àten gɛ lakutu ken, akú gɔgbɛ kusu gbɛnon kurino dáale. Ó ze dire, ¹³ ò lé zùì ò pi: Dikiri Yesu, ñ ò wɛnda gwa. ¹⁴ Kú à ñ é, akú à píinne: À gé à a zída mɔ sa'orinone. Kú òten gé, akú ò werekša. ¹⁵ Kú ñ gbɛ do è a werekša, akú à èra à sù, àten Luda sáabu kpá kú kòto gbánao. ¹⁶ À wúte a kúaa Yesu are à fɔ kpáa. Gbɛ dí bi Samaria gbɛme. ¹⁷ Akú Yesu pi: Gbɛnon kurino mé ò werekšaroo? Gbɛnon kɛndonon kú máa? ¹⁸ Ñ gbɛke dí era à sù Luda sáabu kpáro, sé gbɛ zítɔ dí yá? ¹⁹ Akú Yesu pine: Ñ fute ñ tá, ma náani kú n kɛ mé à n werekša.

Bisásiri Né sunaa

(Mat 24:23-41)

²⁰ Farisino Yesu là kpata kú à bɔ Luda kɔnaa bona gupuraai, akú à wɛmma à pi: Kpata kú à bɔ Luda kɔnaa di bo gupuraa ò e kú wéoro. ²¹ Oni pi à gwa la ke à gwa direro. Kpata kú à bɔ Luda kɔnaa pi kú á tɛ lame.

²² Akú à pi a ibanɔne: A gɔɔ ten su kú áni Bisásiri Né sugɔɔ pínɔ doke ena ni de, áni ero. ²³ Oni piare à kú dire ke à kú la, ama ásun géro, ásun tényíro. ²⁴ Lákú legúpinaa di gupura kú ludambe lé gu dín kú a lé direkúto ná, len anigɔ de le Bisásiri Né sugɔɔa. ²⁵ Séto à wétamma è manamana gíá, gbáragbɛno ni gíi. ²⁶ Lákú à de ná Nuhu gɔɔa, len anigɔ de le se Bisásiri Né sugɔɔa. ²⁷ Gbɛnon ten pɔ ble, òten í mi, òten nɔ sé, òten zá ke ari Nuhu gɛè à gɛ gó'ite gún, akú í dá anduniala, ò gága pínki. ²⁸ Lɛme dɔ Lutu gɔɔa, òten pɔ ble, òten í mi, òten pɔ lú, òten pɔ yía, òten pɔ tɔ, òten kpé bobo. ²⁹ Gɔɔ kú Lutu bɔ Sɔdɔmu, tɛ kú ifantɛgbɔno kɔte bona ludambe, akú ò gága pínki. ³⁰ Len anigɔ de le gɔɔ kú Bisásiri Né ni bo gupuraa.

³¹ Gɔɔ birea gbɛ kú à kú a kpé musu sún kipa à gɛ kpé gún à pónɔ sɛte à booro. Len dɔ gbɛ kú à kpé bura sún era à pɔ sé bero. ³² À tó Lutu nanɔ yá dɔágu. ³³ Gbɛ kú à ye ágɔ a wɛndi kúna ni kurai. Gbɛ kú à gi a wɛndii sɔ, ade nigɔ wɛndi vɛ. ³⁴ Matɛn oáre, gwáani birea gbɛnon planɔ

nig⁵ wútəna k⁵ sare, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁵ Nɔgbē gbēnɔn plano nig⁵ p⁵ l⁵l⁵ gu dokɔnɔ, oni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁶ G⁵gbē gbēnɔn plano nig⁵ k⁵ bura, Luda ni gbē do sé ò gbē do tón. ³⁷ Akū ò a là ò pi: Dikiri, má kpaa? À wèmma à pi: Gu k⁵ gè k⁵ Luda, gwen yumburukun⁵ ni k⁵ kakaran.

18

Gyaanɔ k⁵ à zè yákpatekerila

¹ Yesu yá lèk⁵aáñe de à m⁵ñe òg⁵ adua ke Luda baala'i, òsun kpasaro. ² À pi: Yákpatekeri ke mé à k⁵ wēte kea, à Luda vīna vīro, àdi gbēke yá daro. ³ Gyaanɔ ke k⁵ wēte pii gūn, àdig⁵ su a kīnaa gèn baaak⁵ àdi pi: Ñ ze kūmao ma ibere yá musu. ⁴ Adi wero ari gor⁵ pla. Abire gbera à pi a zīdane: Bee tò má Luda vīna vīro, akūs⁵ madi gbēke yá daro, ⁵ lákú gyaanɔ pi ten wari d⁵ma nà, mani ze káao. Tó mádi ke lero, a zemalana lakanaa sari ni ma kpasame.

⁶ Akū Dikiri pi: À yákpatekeri wani yá'ona ma. ⁷ Luda ni ze k⁵ gbē k⁵ à n⁵ sé òten wiki léa fānanté k⁵ gwāanin⁵oroo? Ani mēyīda ke k⁵ werūmanaan⁵ yá? ⁸ Maten oáre, ani ze k⁵ūnwome g⁵nɔ. Bee k⁵ abireo tó Bisāsiri Né sū, ani a nānikeri e andunia gūn yá?

Farisi k⁵ be'g⁵siriio

⁹ Akū à era à yá dīkīna lèk⁵a gbē k⁵ òdi n⁵ zīda dite mana ò n⁵ gya bonɔne. ¹⁰ Gbēnɔn pla kenɔ mé ò gēe adua ke Luda onn, gbē do bi Farisime, gbē do s⁵ be'g⁵siriio. ¹¹ Farisi pi zena, àten adua ke. À pi a swēe gūn: Luda, ma n⁵ sáabu kè k⁵ má de lán gbē kparanɔ bāro, dibidibikerinɔ, nānarisaridenɔ, zinakerinɔ ke lán be'g⁵siriio dí bà. ¹² Madig⁵ lé yī gor⁵ plapla azuma k⁵ azumaa. P⁵ k⁵ ma lè pinki madi a kuride bonne. ¹³ Be'g⁵siriio pi s⁵ ze dire, àdi f⁵ à wé sè à musu gwá sero. À a zīda kèkè à pi: Luda, n⁵ sūru ke kūmao, durunnakeriime ma ũ. ¹⁴ Maten oáre, g⁵gbē pii tà a bea Luda yāsinakāao gūmme, àdi ke Farisi piinlo. Zaak⁵ gbē k⁵ àdi a zīda kara, Luda ni a busa. Gbē k⁵ àdi a zīda busa s⁵, Luda ni a kara.

Arubarikadana nēngu

(Mat 19:13-15, Maa 10:13-16)

¹⁵ Òten su Yesune k⁵ n⁵ né fitinɔ de à ɔ nañma. K⁵ a ibanɔ è le, akū ò giñne. ¹⁶ Akū Yesu néno sisi à pi: À tó néno su ma kīnaa, àsun giñnero, zaak⁵ n⁵ takanɔ p⁵n kpata k⁵ à bò Luda kīnaa ũ. ¹⁷ Yāpuran maten oáre, gbē k⁵ ani kpata k⁵ à bò Luda kīnaa sí lán né fti bāro ni gēnlo.

Aruzekede

(Mat 19:16-30, Maa 10:17-31)

¹⁸ Gbānade ke sū à Yesu là à pi: Danneri mana, deran mani ke mà wēndi k⁵ àdi lākaro lee? ¹⁹ Yesu pine: À kè dera n⁵ pi, má manaa? Gbēke manaro, sé Luda ado. ²⁰ N⁵ dokanɔ d⁵: Ñsun zina kero, ñsun gbē dero, ñsun kpāni oro, ñsun yá dí n⁵ gbēdakearo, ñg⁵ bèere lí n⁵ de k⁵ n⁵ daone. ²¹ Akū à pine: Zaa ma né fti gor⁵ má yá birenɔ kūna pinki. ²² K⁵ Yesu yá pii mà, à pine: Yá mèn do mé à g⁵ñne. Ñ p⁵ k⁵ n⁵ vīnɔ yía pinki, n⁵ a ɔg⁵ kpá takasidenɔ, ñig⁵ aruzeke vī ludambe. Abire gbera n⁵ m⁵ n⁵ tēmai. ²³ K⁵ à yá pii mà, a nēsee yàka, zaak⁵ aruzekesz⁵kōdeme. ²⁴ K⁵ Yesu a gwá, akū à pi: À zī'ū manamana aruzekedene à gē kpata k⁵ à bò Luda kīnaa gūn. ²⁵ Lakumi gēna p⁵orwēen araga de aruzekede gēna kpata k⁵ à bò Luda kīnaa gūnla. ²⁶ Akū gbē k⁵ ò yá pii mà pi: Tó leme, dí mé ani f⁵ à surabana lee? ²⁷ Yesu wèmma à pi: Yá k⁵ bisāsiri fūa à ke, Luda kīnaa àdi sí ke.

²⁸ Akū Pita pi: O beeb⁵ pinki tò o tenyī. ²⁹ Akū Yesu piñne: Yāpuran maten oáre, gbē k⁵ à a be tò ke a nanɔ ke a vīninɔ ke a dakūnanɔ ke a de ke a da ke a néno kpata k⁵ à bò Luda kīnaa yāi, ³⁰ ade ni era à abire taka le de yála dasidasi andunia dí gūn, ani wēndi k⁵ àdi lākaro le andunia k⁵ àten su gūn.

Yesu era à a ga k⁵ a vunaao yá'ona

(Mat 20:17-19, Maa 10:32-34)

³¹ Yesu a gbēnɔn kuri awēplanɔ kākaraai, akū à piñne: Óten gé Yurusalemu. Gwen yá k⁵ annabinɔ kè Luda yān Bisāsiri Né musu ni papan pinki sà. ³² Oni a kpá buri pānde gbēnɔ, oni a fobo, oni a s⁵s⁵, oni lē'i sua, oni a gbē k⁵ flāao, oni a de, ³³ a gor⁵ aak⁵de zī ani fute. ³⁴ Ama a ibaa pinɔ dí a ke mī d⁵ro, zaak⁵ yá pii mī utenañne, ò d⁵ yá k⁵ àten oro.

Vīna barakeri werékāana

(Mat 20:29-34, Maa 10:46-52)

³⁵ K⁵ Yesu kà káni k⁵ Yerikoo, vīna ke vutena zé léa, àten bara ke. ³⁶ K⁵ à mà gbēnɔ ten gēte dasi, akū à n⁵ lá à pi, b⁵n òten kee. ³⁷ Akū ò pine, Yesu Nazera mé àten gēte gwe. ³⁸ Akū à lé zūi à pi: Yesu, Dauda buri, n⁵ ma wēnda gwa. ³⁹ Gbē k⁵ ò té arenɔ gīne ò pi à yīte, akū a lé gbāna zunaa kára àten pi: Dauda buri, n⁵ ma wēnda gwa. ⁴⁰ Yesu zè à pi ò m⁵ káao. K⁵ à sū, akū

Yesu a là à pì: ⁴¹ Bó n̄ ye mà kɛnnɛɛ? À wèa à pì: Dikiri, má ye ma wé gu eme. ⁴² Akū Yesu pinc: N̄ gu e. Ma náani kú n̄ kè mé à n̄ werekɔa. ⁴³ Zaa gwe g̃nɔ a wé gu è, akū à t̄èi, àten Luda sáabu kpá. Kū gb̄è sinda pínki è le, akū ò Luda t̄ó b̄o.

19

Zakeusi

¹ Kū Yesu kà Yeriko, àten ḡɛte a ḡun. ² Gb̄eke kú gwe a t̄ón Zakeusi. Be'oḡosirinɔ gb̄è z̄skɔɔme, akú s̄ aruzekedeme. ³ Àten wete à e gb̄è kú Yesu de a ũ, ama gb̄è kutuume, adi f̄5 à a èro pari yáí. ⁴ Akū à bàa lè à ḡèe are à didi síri lía de à Yesu e, zaakū ani ḡète gwe kpame. ⁵ Kū Yesu kà gwe, akū à wé sè musu à pinc: Zakeusi, n̄ kipa likalika. Séde mà kipa n̄ bea gb̄ara. ⁶ Akū Zakeusi kipa likalika, à gb̄anake kpai kú p̄nnao. ⁷ Kū gb̄enɔ è le, akū òten yáketete ká ò pì: À ḡèe kipa durunnakeri bea. ⁸ Akū Zakeusi f̄ute à zè à pì Dikirine: Dikiri, mani ma aruzekete kpado kpaate takasidenɔne. Tó ma gb̄eke blè s̄5, mani era mà a ḡene kpáa leu siik̄ɔme. ⁹ Akū Yesu pinc: Ɔn ò didi surabanaa è gb̄ara. Zaakū gb̄è díkina se bi Ibrah̄í burime. ¹⁰ Bisásiri Né sù de à gb̄è kú à s̄ate wete à a sura bame.

Ɔḡodakena z̄ikerinɔne (Mat 25:14-30)

¹¹ Ḡorɔ kú òteni a yā pi ma, akū à èra à yā kàraíne d̄o. Lákū à kà káni kú Yurusalemuo nà, òten da kpata kú à b̄ò Luda kínaa ni bo gupuraa g̃nɔme, akū à yā lèk̄saíne ¹² à pì: Kína buri ke mé àten gé kpata ble búsu z̄az̄an, ani era à su. ¹³ Akū à a z̄ikerinɔ sisi gb̄enɔn kuri, à andurufu ɔḡowatu kpá n̄ baadia mèn basɔɔro à piíne: Áḡ5 laga táo ari màḡ5 gé su. ¹⁴ A búsendo s̄5 ò z̄aagu, akū ò z̄irinɔ z̄í a kpe ò pì: Óni we gb̄è pi kí blewɛrɛro. ¹⁵ A suna kú kpatablenaaoo gbera, à pì ò z̄ikeri kú a ɔḡo kpámma pinc sisi, de à le à d̄5 lákū ò àree lè nà. ¹⁶ Gb̄è káaku sù à pì: Dikiri, n̄ ɔḡo pii àree kàramene leu kuri. ¹⁷ Akū à pinc: N̄ kè z̄ikeri mana. Lákū n̄ náani ví kú a fitio nà, iniḡ5 gb̄ana ví w̄ete mèn kurinɔa. ¹⁸ Gb̄è plade sù à pì: Dikiri, n̄ ɔḡo pii àree kè leu s̄ɔro. ¹⁹ Akū à pinc: M̄ok̄s̄n s̄5, iniḡ5 gb̄ana ví w̄ete mèn s̄ɔronɔa. ²⁰ Akū gb̄è p̄ande sù à pì: Dikiri, n̄ ɔḡn la. Ma ùte kokona bizakasa ḡun. ²¹ Má n̄ vína ví, zaakū n̄ yānɔn z̄í'ũ. Ndí p̄s kú ndí ditero sé, ndí p̄s kú ndí t̄sro k̄e. ²² Akū à pinc: Z̄ikeri zara, n̄ lé mé à n̄ karií kè. N̄ d̄5 kú ma yānɔn z̄í'ũ, madí p̄s kú madí ditero sé, madí p̄s kú madí t̄sro k̄e. ²³ Kū n̄ d̄5 le, b̄óyain̄ ndí ɔḡoda keoñneroo, de tó ma su, mà a p̄s í kú a àreeo? ²⁴ Akū à pì gb̄è kú ò kú gwenɔne: Á a ɔḡo pi sía à kpá gb̄è kú à àree lè leu kuriia. ²⁵ Akū ò pinc: Dikiri, à àree leu kuri kúna k̄o. ²⁶ Akū à w̄emma à pì: Maten oáre, gb̄è kú à p̄s v̄in̄ Luda ni karane. Gb̄è kú à víro s̄5, bee p̄s kú à ví Luda ni síame. ²⁷ Ma ibere kú ò ye mà kí bleñneronɔ s̄5, à m̄s kúñwo la à n̄ dede ma are.

Gb̄anakekpána Yesui Yurusalemu (Mat 21:1-17, Maa 11:1-19, Yuh 12:12-19)

²⁸ Kū Yesu yā pii ò à làka, akū à dà zén, àten gé Yurusalemu. ²⁹ Kū à kà káni kú Betefageo kú Betanio, sísi kú òdi pi Kùkpe gereí, akū à a íbaa z̄í gb̄enɔn pla ³⁰ à piíne: Á gé lakutu kú à káte á are direkū ḡun. Tó a ḡe, áni zaakine b̄or̄o e bàd̄ona gwe, gb̄eke dí dia zikiro. À poro à suo. ³¹ Tó ò á lá ò pì, à kè deran àten poroo, à pi Dikiri mé à yei. ³² Akū z̄irinɔ ḡèe, ò è lákū à òíne nà. ³³ Kū òten zaaki pi poro, akū a dikirinɔ n̄ lá ò pì: Dí mé à pì à zaaki pii poroo? ³⁴ Ò w̄emma ò pì: Dikiri mé à yei. ³⁵ Akū ò sù kú zaaki piio Yesune, ò n̄ utano kpátea, akū ò Yesu dia. ³⁶ Lákū àten gé nà, gb̄enɔ teni n̄ utano kpáte zén.

³⁷ Kū à kà káni kú gu kú zé pii mii p̄ete Kùkpe sísi guvutenwo, akū p̄anna ḡun a íba kú ò téinɔ pínki nà Luda sáabukpanaaa kú koto gb̄anao daboyá kú ò ènɔ musu pínki ³⁸ ò pì: Arubarikaden kína kú àten su kú Dikiri t̄ó ũ.

Aafia kú ludambe!
Ò Luda t̄ó kpá zaa musu!

³⁹ Farisi kú ò kú zàa ḡun kenɔ pinc: Danneri, n̄ pata n̄ íbanɔa. ⁴⁰ Akū à w̄emma à pì: Maten oáre, tó ò ȳite, gb̄enɔ mé oni wiki pi lè.

Yesu s̄ad̄na Yurusalemudenɔne

⁴¹ Kū à nà Yurusalemui, à gwà, akū à s̄o d̄o a musu ⁴² à pì: Tó n̄ yā kú ani sunne kú aafiaaoo d̄5 gb̄ara yā dé, de à ke nna. Tera sà à utenanneme. ⁴³ A ḡorɔ ni su kú n̄ ibereɔn̄ ni su ò gb̄a leinɔ d̄o ò likanyí ò n̄ kagura ke ⁴⁴ oni n̄ gboro oni n̄ gb̄enɔ ũ l̄5 z̄ítea. Bee gb̄è ken oni tó didik̄saro, kú ndí ḡorɔ kú Luda wé kp̄atenyí d̄sro yáí.

Yesu kunna Luda ɔnn (Mat 21:12-17, Maa 11:15-19, Yuh 2:13-22)

⁴⁵ Kū Yesu gè Luda ɔnn, akū à pè lagayarinɔa. ⁴⁶ À piñne: Ò kè Luda yān ò pì: Ma kpé nigò de aduakekpé ùme, akū a líte gbèblerinɔ tò ù.

⁴⁷ Lákū gu digò dɔ nà Yesu digò yā dañne Luda ɔnn. Akū sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kū gbè zòkòno ten zé wete ò a de, ⁴⁸ ama odi a kena zé ero, kū gbè sinda pínki sá kpá òteni a yā ma yāi.

20

Yesu gbekana a ikooi

(Mat 21:23-27, Maa 11:27-33)

¹ Zíkea Yesu ten yā da gbènoɔne Luda ɔnn, àten baaru nna kpáñne, akū sa'orikinɔ kū ludayādannerinɔ kū gbè zòkòno sù ² ò pine: N owere, iko kpaten nten yā dínɔ keoo? Dí mé à n gba iko dí pii? ³ Akū à wèrɔma à pi: Makū se mani yā gbekaáwa. À omene, ⁴ Yahaya gbèno da'itekenna bò Luda kīnaan yāa, ke bisásiri kīnaame? ⁵ Akū ò yā gògò ò pi: Tó o pì Luda kīnaame, ani ó la, b́yáin ódi Yahaya yā síroo? ⁶ Tó o pì bisásiri kīnaame sɔ, gbè sinda pínki ni ó pápa kū gbèeo ò ó dede, zaakū ò Yahaya annabike si. ⁷ Akū ò wèa ò pi: Ó dɔ gu kū à bònlo. ⁸ Akū Yesu piñne: Makū se mani iko kū maten yā dínɔ keo oáero.

Geepi líkpe arukerinɔ

(Mat 21:33-46, Maa 12:1-12)

⁹ Akū Yesu èra à yā lèkòsañne à pi: Gbèke mé à geepi líkpe bà, akū à nà arukerinɔne ń ɔi à fùte kú táo à goro pla kè gwe. ¹⁰ Kū geepizogoro kà, akū à a z̄iri ke z̄i arukerii pínɔa, de ò a geepi né pì kpáa, akū arukerii pínɔ a gbè, ò à gbàre ɔkori. ¹¹ Akū à èra à z̄iri pànde z̄i dɔ, akū ò a gbè ò wé'i dàa ò a gbàre ɔkori. ¹² Akū à èra a gbè aakòde z̄i dɔ, akū ò a kīnna ò pèa. ¹³ Akū burade pii pi: Mani ke derame sàa? Mani ma nэгògbè mèn do yenyíde z̄iñma. Ke oni a yā da gwèe? ¹⁴ Kū arukerii pínɔ a è, ò pikòne: Túbiblerin dí, ò a de, a túbi ni gòwere. ¹⁵ Akū ò bò káao bura gún, ò a dè.

T̄s! Bón burade pì ni ke kúnwoo? ¹⁶ Ani su à arukerii pínɔ dede à bura pì na gbè pàndenɔne ń ɔi. Kū gbèno yā pii mà ò pi: Osun ero! ¹⁷ Akū Yesu ń gwá t̄ii à pi: Yā kú ò kè Luda yān dīkīna de deraa?

Gbè kú kpéborinɔ pà kpàì

mé à gò kpé kusuru gbè mīde ù.

¹⁸ Gbè kú à lète gbèe piia ni wíwime.

Tó gbèe pii lète à si gbèa sɔ, ani a ú lóme.

Be'ogokpana Sizaa ya

(Mat 22:15-22, Maa 12:13-17)

¹⁹ Ludayādannerinɔ kū sa'orikinɔ d̄s kú ń yāin à yàlekòanaa pii ò, akū ò zé wète ò a kú gòno, ama ò vīna kè gbènoɔne. ²⁰ Òteni a kpákpa, akū ò zāmbade kú òteni ń zīda dite gbè mana ùno z̄la, de ò le ò a kú a yā'onaa gún, ò a kpá ń bùsu gbánadea à gbàna mɔne. ²¹ Akū zāmbade pínɔ a là ò pi: Danneri, ó d̄s kú ndi yā ò n̄ yā dañne a zéa, ndi gbè wé gwao, ndi Luda zé dañne kú yāpuraò. ²² À zé vī ò be'ogò kpá Sizaa yā ke òsun kpáaro? ²³ Yesu ń manafikike d̄sñma, akū à piñne: ²⁴ À ɔgo pì do m̀mene mà gwa. Dí mì wānzān dí kú a t̄ooò? Ò wèa ò pi: Siza pómè. ²⁵ Akū à piñne: T̄s, à p̄s kú à de Siza p̄s ù kpá Sizaa, à p̄s kú à de Luda p̄s ù kpá Ludaa. ²⁶ Akū ò fua ò a kú a yā'onaa gún gbèno wára. A yāwemmanaa bò ń sare, akū ò ń lè nàkòa.

Gèno vuna ya

(Mat 22:23-33, Maa 12:18-27)

²⁷ Akū Sadusi kú òdi pì gèno di vuronɔ sù Yesu kīnaa, ò a gbèka ²⁸ ò pi: Danneri, Musa òwere a takada gún à pi: Tó gbè gá à a nanò tò né'isari, a dakūna gyaano pì sé de à le à né buri dato a vñine. ²⁹ Leme dedokònonon kun gbènon suppla. Woru no sè, akū à gá né'isari. ³⁰ Akū Sabi no pii sè dɔ. ³¹ Sabi gbera Biò sè dɔ. Ò kè le ń gbènon suppla ń pínki, ò gaga né'isari. ³² Ń pínki gberan no pii gá se. ³³ T̄s! Gèno vuna goro z̄i ń dí mé anigò no pì v̄i? Zaakū ń gbènon suppla ń pínki ò a d̄s no ùme. ³⁴ Akū Yesu wèrɔma à pi: Andunia la gbèno di no sé òdi zā kè. ³⁵ ama gbè kú Luda dite kú ò k̄s sio ò bo gan ò andunia dufu leno ni no séro, oni zā kero. ³⁶ Onigò kun lán malaikanon kun nàme, oni ga dorò. Onigò de Luda néno ùme, gáavuno ù. ³⁷ Bee Musa à gèno vuna yā biriañne, gu kú à tariankpā yā òn à pì, Dikirimè Ibrahimí kú Isaakuo kú Yakubuo Luda ù. ³⁸ Dikiri di ke gèno Luda t̄ro, gbè b̄nenɔ Ludame, zaakū gbè sinda pínki b̄ne Ludane. ³⁹ Akū ludayādanneri kenò fùte ò yā ò ò pi: Danneri, n yā mana ò. ⁴⁰ Akū odi sù ò yāke làa dorò.

Arumasihu buri yá
(*Mat 22:41-46, Maa 12:35-37*)

⁴¹ Yesu n lá à pì: À kè dera òdi pi Dauda burin Arumasihu ùu? ⁴² Zaakū Dauda pì Zabura takada gūn:

Dikiri pì ma dikirine à vute a ɔplai

⁴³ ari àg̃ a ibereɔ kene tintin ũ.

⁴⁴ Kū Dauda a sisi Dikiri, à kè dera anig̃ de a buri ũ dɔɔ?

Ludayadannerinɔ kū Farisinɔ manafiki
(*Mat 23:1-36, Maa 12:38-40*)

⁴⁵ Kū gbè sīnda pínki teni a yá ma, akū à pì a íbanɔne: ⁴⁶ À laakari ke ludayadannerinɔ. Òdig̃ ye òg̃ kure kū uta z̃kɔnɔ dana, de òg̃ fɔ kpákpãmma eteɔa. Òdig̃ ye ò vute aduakekp̃e vuteki mananɔn kū pɔnna pòble vuteki mananɔ. ⁴⁷ Òdi adua gbàna ke de gbèno n e yá, akū òdi gyaanɔn kpé sír̃mma. N̄ wét̃amma n̄ig̃ pásì de gbè sīnda pínki pòla.

21

Gyaanɔ takaside gbadanaa
(*Maa 12:41-44*)

¹ Kū Yesu wé sè musu, akū à è ɔɔdenɔ teni n̄ gbanɔ ká ɔɔdaki gūn. ² Akū à gyaanɔ takaside ke è gwe, à kɔbɔ pla dān. ³ Akū à pì: Yápuran maten oáre, gyaanɔ takaside pì ɔɔɔ dān de gbè sīnda pínkila. ⁴ Zaakū n̄ ɔɔɔ dasi gūnn̄ ò bòn ò kàn n̄ pínki. N̄ogbè pì s̄s, a takasike gūn p̄s̄ kū à ví à p̄s̄ bleon à dān pínki.

Yurusalemu kakatsena kū andunia lákagɔɔ sèedanɔ
(*Mat 24:1-22, Maa 13:1-20*)

⁵ Gbèkenɔ ten Luda ɔn yá o, ò pì ò a kpéno kèke mana kū gbè mananɔ kū p̄s̄ kū ò Luda gbàno, akū Yesu pì: ⁶ Gɔɔke ni su, p̄s̄ kū a è dínɔ, bee gbè ken oni tó dik̄saro, oni gboro pínkime. ⁷ Akū ò a là ò pì: Danneri, b̄ren yá dínɔ ni kèe? B̄ mé anig̃ de a kegɔɔ sèeda ũu? ⁸ Akū à wér̃mma à pì: À laakari ke, àsun tó ò á satero, zaakū oni su dasi kū ma t̄so, onig̃ pì Arumasihume n̄ ũ, gɔɔ pì s̄s à kà k̄ni. Àsun tén̄ȳiro. ⁹ Tó a z̄l̄no baaruu mà ke futek̄sina yāno, àsun tó v̄ina á k̄uro. Sé abirek̄un̄o ke k̄áaku ḡia, ama andunia ni láka ḡɔnɔro. ¹⁰ Akū à p̄in̄ne: Buri kū burio ni futek̄s̄i, leme d̄o b̄usu kū b̄usuuo. ¹¹ Z̄ite ȳiḡȳiḡana pás̄in̄o kū n̄aao kū gagagyāno n̄ig̃ kū gukenɔa. Àlesi b̄ène v̄ina yāno ni bo ludambe.

¹² De yá p̄in̄o kpé à su pínki oni á k̄uk̄u ò wé táawa. Oni á na aduakekp̃edenɔne n̄ ũ, oni á ká kpésiran, oni gé k̄aáo k̄inan̄o kū b̄usu gbè z̃kɔnɔ are ma t̄s̄ yá, ¹³ anig̃ deñne ma sèedaden̄o ũ. ¹⁴ À á laakari kp̄ate, àsun k̄áaku yá k̄u áni o damu kero, ¹⁵ zaakū makū mé mani yá daáre á lén, mani á gba ònd̄s, de á ibere ke s̄un gí a yá ke à á éke boro. ¹⁶ Bee á de k̄u á dao k̄u á v̄nin̄o k̄u á dak̄unan̄o k̄u á danen̄o k̄u á gbènnan̄o ni á kpámma, ò á gbèkenɔ de. ¹⁷ Gbè sīnda pínki ni z̄áágu ma yá, ¹⁸ ama bee á mik̄a wén do ni zuk̄unaro. ¹⁹ Zena gbàna gūn áni wèndi le.

²⁰ Tó a è z̄ikarin̄o lika Yurusalemui, àg̃ d̄s̄ k̄u a kakatsenaa z̄à doro. ²¹ Gbè k̄u ò k̄u Yudeanɔ bàa sí ò m̄i pé kp̄in̄o, gbè k̄u ò k̄u Yurusalemun̄o f̄ák̄sa. Lakutuden̄o s̄un ḡe a gūnlo. ²² Zaakū gɔɔ pì bi wét̃ammagɔɔme, de yá k̄u ò kè Luda yān papa pínki yá. ²³ Waiyoo n̄s̄indaren̄o k̄u n̄eranden̄o gɔɔ b̄irea, zaakū b̄usu pì wari n̄ig̃ z̃k̄s̄, Luda p̄f̄e ni kipa gbè p̄in̄o. ²⁴ Oni n̄ gbèkenɔ dede k̄u f̄enedao, oni n̄ gbèkenɔ k̄uk̄u ò tá k̄un̄wo b̄usu sīnda pínki gūn z̄l̄z̄no ũ, buri panden̄o ni kiti pá Yurusalemua ari n̄ gɔɔ papa.

Bisásiri Né sunaa
(*Mat 24:29-35, Maa 13:24-31*)

²⁵ Sèedanɔ n̄ig̃ k̄u if̄ant̄ea k̄u m̄ɔvuraao k̄u susunen̄o, buri sīnda pínki n̄ig̃ k̄u p̄s̄iran andunia gūn. Onig̃ k̄u bídi gūn ísira k̄ini k̄u a zuzunaaoyá. ²⁶ V̄inakena yá k̄u àteni su anduniaaaoyá ḡidi ni tó gbèno gb̄as̄i lé, zaakū p̄s̄ k̄u ò k̄u ludamben̄o ni s̄ate n̄ k̄úkia, ²⁷ gbasawa Bisásiri Né suna e ludambe lukun k̄u gb̄anao k̄u gakuri z̃k̄ɔɔ. ²⁸ Tó yá b̄iren̄o n̄a kenaa, à fute à ze, à á m̄i sé musu, zaakū á surabana mé à kà k̄ni.

²⁹ Yesu yá l̄ek̄sañne à pì: À kaka lí gwa k̄u lí kparan̄o. ³⁰ Tó a è ò lá b̄òt̄o k̄u, adì d̄s̄ á z̄ida k̄u guwánagɔɔ kà k̄ni. ³¹ Leme s̄s, tó a è yá p̄in̄o ten ke le, àg̃ d̄s̄ k̄u k̄ina k̄u à b̄ò Luda k̄ina sunaa kà k̄ni. ³² Yápuran maten oáre, gɔɔ d̄i gbèno ni ḡetero ari yá p̄in̄o gé keo pínki. ³³ Musu k̄u z̄iteo ni ḡete, ama ma yān̄on ḡetena v̄iro.

³⁴ À laakari ke. Àsun tó pap̄akena k̄u w̄edekenaao k̄u wèndi damukenaao á laakari síáwaro, de a sugɔɔ s̄un á k̄u k̄anto lán tankute b̄aro yá. ³⁵ Zaakū ani k̄ute gbè k̄u ò k̄u andunia gūnn̄o gu sīnda pínki.

³⁶ À itɛ ke, àgɔ adua ke baala'i, de à fɔ à piti yá kú àten sua pínki à zɛ Bisásiri Né are.
³⁷ Lákú gu digɔ dɔ ná Yesu digɔ yá dañne Luda onn. Tó ɔkɔsi kɛ, àdi bo à gé í Kùkpe sísigerɛi.
³⁸ Kɔnkɔnkɔ gbɛ sinda pinki di fute à gé a yá ma Luda onn.

22

Lɛkpakúsuna Yesui

(Mat 26:1-5, Maa 14:1-2, Yuh 11:45-53)

¹ Burodi Futenasari dikpe kú òdi pí Vínla kà káni. ² Sa'orikinɔ kú ludayádannerinɔ ten zé wete ò Yesu de, zaakú òten vīna ke gbɛnɔne.

Yudasi bona Yesu kpe

(Mat 26:14-16, Maa 14:10-11)

³ Akú Setan gɛ Yudasi kú òdi pine Isikarioti gūn, gbɛnɔn kuri aweɛplanɔ dokeme. ⁴ Akú Yudasi gɛɛ à yá ò kú sa'orikinɔ kú Luda onn dàkpári gbɛ zɔkɔnɔ lákú áni ke ná à Yesu kpárima.
⁵ N̄ pɔ kɛ nna, akú ò lédokɔnɔ kɛ ò ɔgɔ kpáa. ⁶ À zèò, akú àten zé wete à Yesu kpárima gbɛnɔ kpe.

Vínla pɔblenaa

(Mat 26:17-25, Maa 14:12-21, Yuh 13:21-30)

⁷ Burodi Futenasari dikpe gɔɔ kà, gɔɔ kú òdi Vínla sãne bɔrɔɔ kùtu kpá. ⁸ Akú Yesu Pita kú Yuhanao zì à pi: À gé Vínla pɔbleyá kekɛwɛɛ. ⁹ Akú ò à là ò pi: N̄ ye ò kekɛ mámeɛ? ¹⁰ Akú à wèrima à pi: Tó a gɛ wete gūn, gɔgbɛ ke ni daále à í sɛna kú loo. À téi ari on kú ani gɛn. ¹¹ À o on pi bedɛnɛ, Danneri pi, mán kípaki kunn, gu kú áni Vínla pɔ blen kú a ibanɔ? ¹² Ani kpɛ musu zɔkɔ kú ò kɛke mɔáɛ. À pɔbleyá kekɛ gwe.

¹³ Kú ò gɛɛ, ò è lákú Yesu óñne ná, akú ò Vínla pɔbleyá kɛke gwe.

Dikiri pɔble

(Mat 26:26-30, Maa 14:22-26, 1Kɔ 11:23-25)

¹⁴ Kú a gɔɔ kà, Yesu sù à vùte gwe kú a zիրinɔ lele. ¹⁵ Akú à piñne: Vínla pɔble dí blena kááo ni teni ma de manamana ari màgɔ gé wari ke, ¹⁶ zaakú maten óáɛ, mani ble doró ari kpata kú à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa, gbasa dikpe yápura gé su. ¹⁷ Kú à toko sɛ, à Luda sáabu kpá, akú à pi: À sí à dɔdɔkɔnɛ, ¹⁸ zaakú maten óáɛ, mani geepi'i mi doró ari kpata kú à bò Luda kīnaa gé boo gupuraa. ¹⁹ Kú à burodii sɛ, akú à arubarikaa òn à likɔɛ à kpárima à pi: Ma mè kú má kpá á yáin dí, àgɔ abirekú ke ma yá dɔnaágu yá. ²⁰ Kú ò pɔ blè ò làka, à toko pii sɛ le dɔ à pi: Ma aru kú ani boteáren dí, Luda báka konna kú gbɛnɔ tera aru ú. ²¹ Ma bonkpede ɔ kú kúmao ta gūn, ²² zaakú Bisásiri Né ni kpágui lákú Luda òtenɛ nãme. Waiyoo gbɛ kú ani a kpárima pii. ²³ Akú ò ná kɔ lalanaa ò pi: Ó dí mé ani yá bire keɛ?

Yesu lédana a ibanɔ

²⁴ Akú lɛkpakɔanaa fùte n̄ té, kú ò ye ò dɔ n̄ gbɛ kú à de a dakela. ²⁵ Akú Yesu piñne: Buri pãnde kīnãno di gbãna ble n̄ gbɛnɔ, gbãnadɛnɔ sɔ òdi n̄ zida sísi yãmanakerinɔ. ²⁶ Ama àsun ke lero. Séde gbɛ kú à zɔkɔ à té gɔ de lán gbɛ kú à kīnaa à bà. Séde á don'arede gɔ de lán gbɛ kú àten zì keáɛ bà. ²⁷ Pɔbleri kú zիրii, n̄ dí mé à zɔkɔ? Pɔbleriinloo? Makú sɔ má kú a té lán zիրii bàme. ²⁸ Gbɛ kú ò zɛ kúmao ma warikɛnaa gūnnɔn á ú. ²⁹ Lákú ma De ma ka kpatan ná, len mani á ká kpatan le se, ³⁰ áni pɔ ble kúmao ma kpatan, áni vute kiblegbaa àgɔ yá gɔgɔ Isarailla buri mɛn kuri aweɛplanɔne.

Yesu gīnake à dɔ ya kú Pita ni ke

(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Yuh 13:36-38)

³¹ Simɔ, Simɔ, n̄ ma. Setan zé wete à á fáfá lákú òdi pɔblewɛ fáfá ná. ³² Akú ma adua kɛnnɛ de ma náani kú n̄ ví sún kīammaro. Tó n̄ era n̄ suma, n̄ n̄ gbɛnɔ gba gbãna. ³³ Pita pine: Dikiri, ma si ò ma da kpésiran mà ga kúnwo.

³⁴ Yesu pi: Pita, maten onne, ari ko gɔ gé lé zuo gbãra, òni ledi kpámai gɛn aakɔ. ³⁵ Akú à n̄ lá à pi: Kú ma á zì ɔgɔsɔnɔ kú bɔkolokonaao kú kyatenɔ sari, pɔke kɔáawa yá? Akú ò pi: Oi. ³⁶ Akú à piñne: Tera sà gbɛ kú à ɔgɔsɔnɔ ví, à sé. Lɛme dɔ kú bɔkolokonaao. Gbɛ kú à fɛnɛda ví sɔro, à a uta yía à lú. ³⁷ Maten óáɛ, séto yá kú ò kɛ Luda yãn ma musu papa kú ò pi: Ó a ò dite dokɔnɔ kú taarikerinɔ. Yá kú ò kɛ ma musu pi mé àten ke sà. ³⁸ Ó pi: Dikiri, fɛnɛda mɛn plan dí. Akú à piñne: Abirekú mɔ.

Yesu aduakɛna zaa Kùkpe sísigerɛi

(Mat 26:36-46, Maa 14:32-42)

³⁹ Yesu bò à gɛɛ Kùkpe sísigerɛi lákú àdi ke ná. A ibanɔn téi. ⁴⁰ Kú à kà gu kú àten gén, à piñne: À adua ke de àsun fu yɔɔgwanaaaro. ⁴¹ Akú à kɛrma à kà lákú òdi gbɛ zu à léte taka

bà. Akù à kùtè à adua kè ⁴² à pì: Baa, tó ñ ye, ñ toko'í síma, ama adi ke ma poyenyĩnaanlo, séde n pò. ⁴³ Akù malaikaa bò ludambe à sùà à a gbà gbàna. ⁴⁴ Kunna wétámma gùn àten adua ke kù kokario. Akù à ísimma ten tó zĩte lán arutnaa bà. ⁴⁵ Kù à adua kè, à fùtè à èara à sù à a íbanò lè, òten i o kù psirao. ⁴⁶ Akù à piinne: À kè dera àten i oo? À fute à adua ke de àsun fu yògwanaaaro.

Yesu kùna

(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Yuh 18:3-11)

⁴⁷ Kù à kpé àten yà o, akù ò kà dasidasi. Gbè kù òdi pinè Yudasi, a ìba gbènon kuri awèeplano doke mé à dòinne are. Kù à nài de à lé péa, ⁴⁸ akù Yesu pinè: Yudasi, lépenaaan ìni Bisàsiri Né kpáomma yá? ⁴⁹ Kù gbè kù ò kù kù Yesuono yá kù àten su è ò pi: Dikiri, ò ñ lèlè kù fènedan yá? ⁵⁰ Akù ñ gbè do sa'oriki zòkò zìrii lè à a òpla sà gò. ⁵¹ Akù Yesu pì: À abirekù tó. Kù à ò ná a sàa, akù a sà èra à nàn. ⁵² Akù à pì sa'orikinò kù Luda òn dàkpàrinò kù gbè zòkò kù ò sùinone: A sumai kù fènedano kù gònò lákù kpáni wédewen ma ù bà yá? ⁵³ Lákù gu digò do ná madigò kù kááo Luda ònn, akù ádi ò namaro. Ama gòrò dí de á pò ùme, gusira kíblena gòròme.

Pita ledikpana Yesu

(Mat 26:57-58, 69-75, Maa 14:53-54, 66-72, Yuh 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Kù ò Yesu kù ò sù káao, ò gèe káao sa'oriki zòkò bea. Pita té ñ kpe zázá. ⁵⁵ Kù ò té kà òn gura, ò kàte ò líkai, akù Pita sù à sòtò ñ té. ⁵⁶ Zònkpare ke a è, akù à wé dia à pi: Gbè dí kù káao sò bi. ⁵⁷ Akù à ledi kpai à pi: Nògbè, má a dšro. ⁵⁸ Kù à kè saa fiti gbè pànde a è, akù à pi: Mòkšn se, ñ gbè dome n ù. Akù Pita pì gògbè pinè: Makùmero. ⁵⁹ Kù gòrò gète lán awa do bà, gbè pànde nàkarao à pi: Yápura gbè díkìna kù káaoime, zaakù Galili gbème. ⁶⁰ Akù Pita pì: Má dš pò kù ñ téaro. Zaa gwe gšno kù àten yà o, akù ko lé zù. ⁶¹ Dikiri lite à wé pè Pitaa, akù yá kù à òò dš Pitagu kù à pi, ari ko gš gé lé zu gbàra, ani ledi kpái gènn aakš. ⁶² Akù Pita bò bàai à psira òò dš.

Yesu fobonaa

(Mat 26:67-68, Maa 14:65)

⁶³ Gbè kù òten Yesu dàkpànò a fobò ò a gbè. ⁶⁴ Ò pò yìne a ànnwa, akù òteni a lala ò pi: Ñ annabikéyá o, dí mé à n lèè? ⁶⁵ Dòkena káao gùn ò yá dasi pàndenò òne dš.

Yuda gbánadenò yákpatekena kù Yesuo

(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Yuh 18:19-24)

⁶⁶ Kù gu dš, Yuda gbè zòkšnò kš kàkara, sa'orikinò kù ludayádannerinò ñ pínki, akù ò Yesu sè ò gèe ñ yákpatekèkia. ⁶⁷ Akù ò a là ò pi: Arumasihume n ù yá? Ñ owere. À wèrìmma à pi: Tó ma óaré, áni síro. ⁶⁸ Tó ma yáke làáwa sš, áni wero. ⁶⁹ Zaa tera Bisàsiri Né nigš vutena Luda Gbánade òplai. ⁷⁰ Akù gbè sinda pínki pì: Ase Luda Nème n ù yá? Akù à wèrìmma à pi: Lákù a ò ná, makùme a ù. ⁷¹ Akù ò pi: Ó bàka ùgba kù sèedadeo dš? O mà a lén kò.

23

Pilati yákpatekena kù Yesuo

(Mat 27:1-2, Maa 15:1-5, Yuh 18:28-38)

¹ Akù ò fùtè ñ pínki ò gèe káao Pilati kínaa. ² Òten yá dia ò pi: O gbè dí lè àten gudè ke ó bšsun, àdi gínne ò be'ògò kpá Sízaa, akù à a zìda dìte Arumasihu ù, kína ù. ³ Akù Pilati à là ò pi: Mòkšn Yudano kína ù yá? À wèa à pi: Len n ò le. ⁴ Akù Pilati pì sa'orikinò kù pari kù ò kù gwenone: Mádi taari e gògbè piaro. ⁵ Akù ò nàkara káao ò pi: Adigò té ká gbèngu a yádannènaa gùn Yudea bšsun pínki. À nàa Galilime ari à gèe à kàò la sà.

⁶ Kù Pilati mà lè, akù à gbèka tó Galili gbème a ù. ⁷ Kù à dš kù à bò Heròdu bšsumme, akù Heròdu pì sš à kù Yurusalemu zì birea, akù à a gbàrea. ⁸ Kù Heròdu Yesu è, akù a pò kè nna manamana. À a baaruu mà, akù à ye ñ wé ke pla zaa gikena. À wé dš à Yesu daboyákèna e. ⁹ À yàno làlaa dasi, akù Yesu dí a ke wearo. ¹⁰ Sa'orikinò kù ludayádannerinon zena gwe òten yá didia pàsìpàsì. ¹¹ Heròdu kù a sozano Yesu gya bò ò a fobò ò uta wéde dànè, akù à èra à a gbàre Pilatia. ¹² Zì birea Heròdu kù Pilatio gš kš gbè ù, zaakù ò ibereè sè kù kšò yá.

Yadana Yesula

(Mat 27:15-26, Maa 15:6-15, Yuh 18:39-19:16)

¹³ Pilati sa'orikinò kù gbánadenò kù gbè kparano kàkara ñ pínki ¹⁴ à piinne: A sumene kù gògbè kù a pì guderimèeo. Ma a làla á wára yá kù a didiano musu, mádi e à taari ke kèro. ¹⁵ Len Heròdu dí ero le se, zaakù à èra à a gbàrewáme. À gwa, adi yáke ke kù à kà mà a dero. ¹⁶⁻¹⁷ Mani tó ò wari dša, gbasa mà a gbare. ¹⁸ Akù ò wiki lè ñ pínki lele ò pi: Ñ gògbè pì de! Ñ Baraba gbarewère! ¹⁹ Ó Baraba pìi dà kpèsiran yá bona gbánadenò kpe kù gbèdenaao yáime.

20 Pilati ye à Yesu gbare, akù à gbēno laakarrii gâte à sùawa. 21 Akù ò era ò wiki lè ò pi: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! 22 A gēn aakōdeo Pilati piñne: Bó daan à kèe? Mádi taari kù à kà ò a de earo. Mani tó ò wari dsa, gbasaa mà a gbare. 23 Akù ò zèi òten gbekaa kù wiki gbānao à a pá lía. Akù ñ zukakanaa tò ò yā blè. 24 Akù Pilati dìte kù ò ke lākù ò gbèkaawa nà. 25 Gōgbē kù ò dà kpēsiran bona gbānadeno kpe kù gbēdenaao yāi kù ò gbèkaa piin à gbārēñne, akù à Yesu kpà gai lākù ò yei nà.

Yesu pana lía
(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Yuh 19:17-27)

26 Kù òten gé káao, akù Sireni gbē Simo ten su kù burao, akù ò a kù ò lígbāndurukpanaa dñe àgō téo Yesu. 27 Pari bò téi kù nōgbē kù òten sò do òten wēnda keneno. 28 Yesu lítè à are dōrma à pi: Yurusalemu nōgbēno, àsun sò do ma yairo. À sò do à zida yāi kù á nēno. 29 Zaakù a goro ten su kù oni pi: Arubarikadenon para kù odi né iro, né dí ñ yō mirono ũ. 30 Goro birea oni pi kpino létè à sírma,

oni o sírino létè à dañla.
31 Lākù òten yā dí taka ke kù lí búsuo, lí kori pō nigō de deraa?

32 Òten gé kù dàkeri gbēnon pla kenò do, de ò ñ dade kù Yesuo lēle. 33 Kù ò kà gu kù òdi pi Mitokokia, akù ò a pá lía gwe kù dàkerii pino, gbē do a plai, gbē do a zzei. 34 Akù Yesu pi: Baa, ñ gaafara keñne, zaakù ò dō pō kù òten kero. Akù ò kápaa kpà ò a pōkasano kpàatekōne. 35 Gbēnon zena gwe ò wé kà òteni a gwa, akù Yuda gbānadeno ten lézuki kea ò pi: A gbē pāndeno sura bà. Tó Arumasihu kù Luda dìtame a ũ, à a zida sura bae! 36 Sozano teni a lalandi ke do. Akù ò nài ò sēwē kpàkpāa dōne 37 ò pi: Tó Yudano kíname n ũ, ñ n zida sura ba. 38 Sèeda ke na a miì musu ò kēa:

Yudano kínan dí!

39 Dàkeri kù ò lokona lía pino do dōkena yā òne à pi: Arumasihume n ũroo? Ñ n zida sura ba kù òkōno lēle. 40 Akù a gbēndo pātaa à pi: Ñ Luda vīna vīroo? Yā dokōno mé à kúwá. 41 Òkōno, ó pō kù a zéame. Pō kù ò tō mé à bùtewá, ama gbē dí dí yā ke kero. 42 Akù a pi: Yesu, tó n su kpata ble, ñ do ma yān. 43 Akù à wèa à pi: Yāpuran maten onne, gbāra ñigō kù kúmaa aruzenna.

Yesu ganaa
(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Yuh 19:28-30)

44 Kù ifantē kà midangura, akù gusira dà būsuu pila pinki ari fānantē mō aakō. 45 Luda kpé lábure kēkōre pla. 46 Yesu wiki gbāna lè à pi: Baa, ma a wēndii nānne n oī. Kù à ò le, akù a wēndii tà. 47 Kù sozano gbē zōkō yā kù à kèe pii è, à Luda sáabu kpà à pi: Yāpurame gbē maname a ũ. 48 Pari kù ò kākara ò sù gu gwano, kù ò yā kù à kēno è, ò era ò tà òteni ñ zida lēle. 49 Yesu gbē dōnanao kù nōgbē kù ò téi bona Galilino pinki zena zà òten gu gwa.

Yesu vīnaa
(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Yuh 19:38-42)

50 Gōgbē ke kun a tón Yusufu. Yuda gbānadeno dokeme. Gbē maname, akūsò à bèere vī. 51 A lé kù yā kù a gbēno zè kù a kenaaoo pino. Yuda lakutu Arimatea gbēme, a wé do kpata kù à bò Luda kīnaai. 52 À gēe Pilati kīnaa à Yesu gēe gbēkaa. 53 Akù à gēe pii kipa à táaru biza fīfia à dà gbēwee kù ò sō mira ũ gūn, odi gbēke dan zikiro. 54 Goro pi bi azuma zīme, kámmabogoro ten ká. 55 Nōgbē kù ò té Yesu bona Galilino té Yusufu pi kpe, ò mira pii è lākù à Yesu gēe wūte a gūn nà. 56 Akù ò tà ò gēe nísi gbī nna kù eze kù adi tó gē vāro soru ke. Kámmabogoro zī ò kamma bò lākù Luda dìte nà.

24

Yesu vunaa
(Mat 28:1-10, Maa 16:1-8, Yuh 20:1-10)

1 Azumanenna zī kōnkōkōnkō nōgbē pino bò ò gēe mira pi kīnaa kù nísi gbī nna kù ò a soru kēero. 2 Ò lè ò gbēe gō mira léa. 3 Kù ò gē, odi Dikiri Yesu gē ero. 4 Ò kù bídi gūn, akù gōgbē gbēnon pla kenò bò ò sūmāma kù pōkasa kù òten té kenò dana. 5 Vīna ñ kù ò ñ miì nāte, akù gōgbē pino piñne: À kè dera òten gbē bēne wete gēno tée? 6 À kù laro, à vù. À tó yā kù à òare goro kù à kù Galili dōagu 7 à pi, séto ò Bisāsiri Né kpá kifirino ò a pá lía, a goro aakōde zī ani vu. 8 Akù a yā pii dōrigo. 9 Bona mira kīnaa, ò gēe ò yā pi baaruu kpà ziri gbēnon kuri awēedonone kù gbē kparano. 10 Mariama Magadalenii kù Yoanao kù Yamisi da Mariamao kù nōgbē kpara kù ò kù kúnwono mé ò yā pii ò ziri pino. 11 Akù nōgbē pino yā pii kēñne lán faai yā bà, odi síro. 12 Akù Pita fūte à baa si à gēe mira pi kīnaa. Kù à wé kpāte mira pin, adi pōke ero, sé táaru bizano, akù à era à tà laasun gūn, yā pi a kù gbāna.

Zaa Emausi zén
(*Maa 16:12-13*)

¹³ Gɔɔ dokɔnɔ pi zĩ Yesu iba gbɛnɔn pla kenɔ ten gɛ lakutu kũ òdi pi Emausi. À zà kũ Yurusalemuo lán kiloo kuri awɛɛdo bà. ¹⁴ Òten yá kũ à kè pínki fàai bokɔne, ¹⁵ akũ gɔɔ kũ òteni a fàai bo òteni a laasun lé, Yesu nĩ lé zén, akũ òten táa o lele. ¹⁶ Akũ nĩ wé sisi odi a d̄ɔro. ¹⁷ Akũ à nĩ lá à pi: B̄s yán á té áten o kũ k̄soo? Akũ ò zè nĩ ǎn sisina. ¹⁸ N̄ gb̄e do kũ òdi pine Keleopa wèa à pi: M̄kɔn nib̄ɔme n ù ndo Yurusalemu gwɛɛ, kũ ndi yá kũ à kè gɔɔ pla dia d̄ɔroo? ¹⁹ Akũ à nĩ lá à pi: Yá kpatemɛɛ? Ò wèa ò pi: Yesu Nazera yámɛ. Annabi z̄ɔkɔmɛ. Gb̄e s̄inda pínki d̄s kũ a yakena kũ a yá'onaaò bò Luda k̄naame. ²⁰ Akũ sa'orikɔnɔ kũ ó gb̄anadenɔ dake kpám̄ma, de ò ga yákpate kenɛ yá, akũ ò a pà lía ò a d̄e. ²¹ Ókɔnɔ s̄s, daken òten da ani Isarailano mì sí. Abire gbera yá pi kena gɔɔ aak̄ɔden gb̄ara. ²² Akũ yá kũ ó n̄gb̄e kenɔ òò bò ó sare. Kũ ò ḡɛ a mira k̄naa kɔnkɔala k̄akukaaku, ²³ odi a ḡe lero. Ò sù ò pi malaikano bò ò sùmma ò piñne à kũ w̄ɛndiio. ²⁴ Akũ ó gb̄ekenɔ ḡɛ ò mira pi gwa, ò è lákũ n̄gb̄e pinɔ òñne nà, à kũ gwero. ²⁵ Akũ Yesu piñne: Laasunsaridenɔ, adi yá kũ annabinɔ ò sí likalikaro. ²⁶ Luda dí dite Arumasihi wétamma le lán dí bà gbasá à ḡe a gakuri ḡunloo? ²⁷ Naana zaa Musa takadaa ari à ḡe pé annabinɔ p̄sa pínki, Yesu yá kũ à k̄ena Luda yán a musu b̄kɔteñne pínki.

²⁸ Kũ ò kà káni kũ lakutu kũ òten ḡɛnwo, Yesu kè lákũ áni ḡe zéla bà. ²⁹ Akũ ò a kùkũ ò pi: N̄ ḡs kũoo la. Ɔkosi kè, gu ten si. Akũ à ḡɛ ɔnn à ḡs kũñwo. ³⁰ Gɔɔ kũ áten p̄s ble kũñwo, akũ à burodii sè à arubarikaa d̄an, akũ à lik̄ɔre à kpám̄ma. ³¹ Akũ nĩ wé k̄è ò a d̄s sà, akũ ò k̄urai. ³² Akũ ò òk̄ɔne: Kũ áten yá owere zén áten Luda yá b̄kɔtewere, ò n̄sɛɛ ḡun ten puroo? ³³ Akũ ò fute gwe ḡɔnɔ ò èra ò ḡɛ Yurusalemu. Ò a z̄iri gb̄ɛnɔn kuri awɛɛdonɔ è kakarana gwe kũ gb̄e kũ ò n̄ammanɔ ³⁴ òten pi: Dikiri vù yápurame, à a z̄ida m̄ò Simɔne. ³⁵ Akũ gb̄ɛnɔn pla pinɔ zé ḡun yá bàbañne kũ deran ò a d̄s nà burodi lik̄ɔrenaa ḡunwo.

Yesu bo à suna a ibanɔne

(*Mat 28:16-20, Maa 16:14-18, Yuh 20:19-23, Z̄ir 1:6-8*)

³⁶ Kũ òten yá pi o le, k̄anto ò a è zena n̄ té, akũ à piñne: Àḡs kũ kũ aafiaao! ³⁷ Akũ sw̄ɛɛ k̄èñgu ò kè giri, òten da gyawänden ò è. ³⁸ Akũ à piñne: À kè dera á n̄sɛɛ f̄uteɛ? À kè dera á kũ kũ n̄sɛɛ plaoo? ³⁹ À ma ɔnɔ kũ ma gb̄ánɔ gwa, kũ mak̄úmɛ. À ɔ nama à gwa. Gyawände diğ̄s m̄è kũ wáò v̄i lákũ á èma n̄aro. ⁴⁰ Kũ à ò le, akũ à a ɔnɔ kũ a gb̄ánɔ m̄òñne. ⁴¹ P̄ɔnna ḡun odi we k̄aaoro, kũ à bò n̄ sare yá. Akũ à nĩ lá à pi: P̄ɔble ke kun yá? ⁴² Akũ ò kp̄s̄ kp̄áteana k̄ɔnɔ kp̄aa, ⁴³ akũ à si à sò n̄ wára. ⁴⁴ Akũ à piñne: Yá kũ ma óare gɔɔ kũ má kũ k̄ááò mé à kè. Ma pi s̄éto yá kũ ò ò ma musu Musa doka takadan kũ annabinɔ takadao kũ Zabura takadao papa pínki. ⁴⁵ Akũ à n̄ n̄sɛɛ w̄èñne de ò yá kũ à kũ takada pinɔ ḡun d̄ɔro d̄s. ⁴⁶ À piñne: Ò kè Luda yán ò pi Arumasihi ni wétamma e, a gɔɔ aak̄ɔde z̄i ani fute bona gan, ⁴⁷ oni waazi ke buri s̄inda pínkinɛ kũ a t̄so naana zaa Yurusalemu, de ò n̄sɛɛ lite n̄ durunnano k̄èñma. ⁴⁸ Ákɔnɔ yá pi s̄eadadenɔ ù. ⁴⁹ Mak̄s̄ s̄s, mani gba kũ ma De a lé s̄è kp̄az̄áare. Àḡs kũ w̄ete ḡun la ari gb̄ana bo ludambe à daála.

Tana kũ Yesuo ludambe

(*Maa 16:19-20, Z̄ir 1:9-11*)

⁵⁰ Kũ Yesu bò kũñwo w̄ete kpe ari Betani sare, akũ à a ɔnɔ s̄è lei à arubarikaa d̄añgu. ⁵¹ Kũ áten arubarika d̄añgu le, akũ à k̄èñma, Luda a s̄è à tà k̄áo a k̄naa. ⁵² Akũ ò donyí k̄ène ò èra ò tà Yurusalemu kũ p̄ɔnna z̄ɔkɔo. ⁵³ Òdiğ̄s kũ Luda ɔnn gɔɔ s̄inda pínki òḡs Luda s̄áabu kp̄á.

YUHANA

Baaru nna kù Yuhana kèè

Yahaya Da'itekeri kù Yesu iba káakunò 1:1-1:51

Yesu yádannena 2:1-12:50

Yesu konna Yurusalemu 13:1-17:26

Yesu gana kù a vunaaò 18:1-20:31

Yesu boasuna a ibanò 21:1-21:35

Yesu Kirisi suna andunia gùn

¹ Zaa káaku Yá kun, Yá pì kù kù Ludao, Yá pime Ludao ù. ² À kù kù Ludao zaa káaku. ³ Luda pò sinda pínki kè a gáime, pòke kun kù à kè a sariro. ⁴ A gùnn wèndi kún, akù wèndii pì de gupura ù gbènonè. ⁵ Gupura pii di pu gusiran, akù gusira pì ni le à daalaro.

⁶ Luda gbèke zì a tón Yahaya. ⁷ À sù gupura pii sèedade ùme, à gupura pì yá ò gbènonè, de baadi a náani ke a gáí. ⁸ Àkùme gupura pì ùro, à sù gupura pii sèedade ùme. ⁹ Gupura yápurade kù àdi gu pu gbè sinda pínkine mé àten su andunia gùn.

¹⁰ Yá pì kù andunia gùn. Bee kù Luda andunia kè a gáí, andunia dí a dōro. ¹¹ À sù a bæa, akù a gbèno dí a síro. ¹² Gbè kù ò zè káao ò a náani kèno sò, à n gbá zé ò gò Luda néno ù. ¹³ N inaa pì dí bo gbèke aru gùnlo, adi bo mēfutena ke gōgbè poyeina kīnaaro, Luda mé à n í.

¹⁴ Yá pii gò bisási rì, à gōro pla kè kúoo, akù o a gakuri è, De Luda Né mèn do lélegele gakurime, a gbèke kù yápurao pekerena. ¹⁵ Yahaya a sèedaa kè à pùtá à pì: Gbè kù ma a yá òon dí, ma pì gbè kù àten su ma gbera demala kù à kun ma à yáí. ¹⁶ Gbèke pekerenaa gùn à gbèke kè ó baadine, akù o arubarikaa lè didikšana. ¹⁷ Luda a doka kpáwá Musa gáí, à gbèke kù yápurao kèwère Yesu Kirisi gáime. ¹⁸ Gbèke dí wé si Ludale zikiro. Luda Né mèn do lélegele kù à kù a De kuru pì mé à tò ò a dō.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenna

(Mat 3:1-12, Maa 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Yuda gbánade kù ò kù Yurusalemunò sa'ori kenò kù Levi buri kenò zì Yahayaa, akù ò a là ò pì: Díme n ùu? Yá kù à ònèni dí. ²⁰ À ònne súsu, adi yáke uteñero à pì: Arumasihun ma ùro. ²¹ Akù ò a là ò pì: Díme n ù sée? Iliasumen ù yá? À wèrma à pì: Oi! Akù ò èra ò a là dō: Annabi zókòme n ù yá? À wèrma à pì: Oi! ²² Akù ò pìne dō: Díme n ù sò? N owere de ò gé ò o gbè kù ò ó zīnne. Deran nten o nà n zīda yá musuu? ²³ Akù à pì lākù annabi Isaya ò nà: Gbè kù a kòto dō gbáranamme ma ù, kù àten pì ò zé poro Dikirine.

²⁴ Gbè kù ò n zī pìnò sò, ò bō Farisino kīnaame. ²⁵ Akù ò a là ò pì: Zaa kù Arumasihume n ùro ke Iliasu ke annabi zókò, bōyáí nteni gbèno da'ite kee? ²⁶ Yahaya wèrma à pì: Madì gbèno da'ite ke, ama gbèke kù á té, á a dōro. ²⁷ Akù mé ani su ma gbera, mádi ká mà a kyate bobonero. ²⁸ Yá pìnò kè Betani kù à kù Yoda bara direme, gu kù Yahaya ten gbèno da'ite ken.

Sane Bòro kù Luda kpàa

²⁹ Kù gu dō, Yahaya Yesu è àten su a kīnaa, akù à pì: Sane Bòro kù Luda kpà à andunia durunna gon dí. ³⁰ Gbè pì yán ma ò yá ma pì, gbè kù àten su ma gbera demala, kù à kun ma à yáí. ³¹ Má a dō yáro, ama ma su, maten gbèno da'ite ke de Isaraílanò a dō yáime. ³² Yahaya a sèedaa kè à pì: Ma è Luda Nini bō ludambe lán potène bà, à sù à zò. ³³ Mádi a dō yáro. Kù Luda ma zì gbèno da'ite ke, à pime ne gbè kù ma è a Nini sù à kipaa, àkù mé ani gbèno da'ite ke kù Nini piio. ³⁴ Ma abirekù è, akù ma a sèedaa kè kù àkùme Luda Né ù.

Yesu iba káakunò

³⁵ Kù gu dō, Yahaya èra à kù gwe dō kù a iba gbènon planò. ³⁶ Kù à Yesu è àten gète, à pì: Sane Bòro kù Luda kpàan gwe! ³⁷ Kù iba gbènon pla pìnò yá pii mà, ò bō ò tē Yesui. ³⁸ Yesu lite à è ò téai, akù à n lá à pì: Bón á yeii? Ó pìne: N be kù mámeè, Rabi? Tó pii pì Danneri. ³⁹ À wèrma à pì: À mó à gwa. Akù ò gèe ò gu kù à kun è, akù ò gò káao zì birea. Okòsi mò siikò taka bà.

⁴⁰ Gbènon pla kù ò Yahaya yá mà ò bō ò té Yesui pìnò, n gbè do bi Simò Pita dakūna Andurume. ⁴¹ À gèe à a vñi Simò lè gīa, akù à pìne: O Arumasihu è. Tó piin òdi pì dō Kirisi. ⁴² Akù à gèe káao Yesu pì kīnaa. Yesu a gwà tíi à pì: Yuhana né Simòme n ù. Oni pinne sà Pitame. Tó pii pì gbèe.

⁴³ Kù gu dō, Yesu ye à tá Galili būsun, akù à dà Filipile à pìne: N témai. ⁴⁴ Filipi pì bi Anduru kù Pitaò be wète Betesaida gbème. ⁴⁵ Akù Filipi gèe à Natanaeli lè à pì: Gbè kù Musa a yá ò a

doka gūn, akūsō annabinō a yā ò dō, o a lè. Yusufu né Yesumē. Nazera gbēme. ⁴⁶ Natanaeli pine: Gbē mana ni bo Nazera yá? Filipi pine: Ñ mós ñ gwa. ⁴⁷ Kú Yesu Natanaeli è àten su a kīnaa, à a yā ò à pi: Isarailano yāpuraden dí, a nēsēē manafiki vīro. ⁴⁸ Akū Natanaeli pine: Ñ ma dō mámeē? Akū Yesu wèa à pi: Ari Filipi gō gé n sīsī, ma n e kaka lí gbáru. ⁴⁹ Akū Natanaeli pine: Rabi, Luda Némē n ū, Isarailano kīname n ū. ⁵⁰ Yesu pine: Kū ma ònne ma n e kaka lí gbáru, akū mé à tò n ma náani kè yá? Ìni yā zōkō e de adikīnala. ⁵¹ À èra à pine dō: Yāpuran maten oáre, àni ludambe e wēkōana, Luda malaikanō nigō didi Bisāsiri Néa ògō kipaa.

2

Nōsena zaa Kana

¹ A gōro aakōde zī òten nō sé zaa Kana, Galili būsun. Yesu da kú gwe, ² akū ò Yesu kū a ibanō sisi nōse kīnaa dō. ³ Kū sēwē kīa, Yesu da pine: ò sēwē vī dorō bi. ⁴ Akū Yesu wèa à pi: Bóyái n ma le abireoo? A gōro dí kámene kōro. ⁵ Akū a da pi zikerinōne: Lákū ani oáre nà, à ke le. ⁶ Gbē orozānōn kú gwe mēn suddo Yudanō gbābo'í kábōnō ū. A keno dí í sí lita basiikōmē, a keno sō basuddo. ⁷ Akū Yesu pi zikerinōne: À í káka orozā díno pa. Akū ò í káka à pà yérere. ⁸ Akū à píinne: À tó à géo kōkō'orinō gbē zōkōne sa. Akū ò tò ò gēone. ⁹ Kū gbē zōkō pi í litena sēwē ū pi lé kè, adi dō gu kú à bōnlo, ama zikeri kú ò í pii tōnōn dō. Akū gbē zōkō pi ebayao sisi ¹⁰ à pine: Wē nnan òdi kparíma gīa. Gōro kú wē ten dífuman òdi su kú a gēbuo sà. Mōkōn sō, n wē nna tò kpekpe. ¹¹ Yesu daboyá káakuden gwe, kú à kè zaa Kana, Galili būsun. À tó bō, akū a ibanō a náani kè. ¹² Abire gbera Yesu gēē Kapenamu kú a dao kú a dakūnanō kú a ibanō, ama odi gōro pla ke gwero.

Yesu kunna Luda ònn

(Mat 21:12-13, Maa 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Kū Yudanō Vīnla dikpe kà káni, akū Yesu gēē Yurusalemu. ¹⁴ À è òten zūnō kú sánō kú lukulukunō yía Luda ònn, ògōlilinkerinōn vutena gwe. ¹⁵ Akū à bàflāa tã à pèrīma ò bōte kú sánō kú zūnō píinki. À ògōlilinkerii pīnō ògō fākōa, à í teburunō yīpa à kōteíne. ¹⁶ Akū à pi lukulukuyarii pīnōne: A pō pīnō sēte à boō píinki. Àsun ma De òn ke ete ūro. ¹⁷ Akū yā kú à kēna Luda yān díkīna dō à ibanōgu kú à pi: N òn yā ma kú gbāna manamana. ¹⁸ Akū Yuda gbānaden a là ò pi: Daboyá kpaten Ìni kewere de ò dō kú í yā bire kena iko vīi? ¹⁹ Yesu wēfīma à pi: À Luda kpé dí wí, mani era mà fute gōro aakō dagura. ²⁰ Akū gbānade pīnō pine: Wē bupla awēesuddon ò kpé pii bō, akū mōkōn Ìni fute gōro aakō gūn yá? ²¹ Ama Luda kpé kú à a yā òo pii, a mè yān àten o. ²² Kū Yesu vū bona gan, yā kú à òo pii dō a ibanōgu, akū ò yā kú à kēna Luda yān sì kú yā kú Yesu òo pii.

Yesu baadi nēsē dō

²³ Kū Yesu kú Yurusalemu Vīnla dikpe zī ò a náani kè dasi, kú ò daboyá kú à kēnō è yāi. ²⁴ Yesu dí í náani kero, zaakū à baadi nēsē dōme. ²⁵ Adi ke séto gbēke gbē yā ònero, zaakū à yā kú à kú baadi nēsēē gūn dō.

3

Yesu kú Nikodemuo

¹ Farisi ke kun kú òdi pine Nikodemu. Yuda gbānadenō dome. ² À sù Yesu kīnaa gwāani à pine: Rabi, ó dō kú mōkōn danneri kú à bō Luda kīnaa ū, zaakū gbēke ni fō à daboyá kú ndi keno kero, sé Luda kú káao. ³ Akū Yesu pine: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò èra ò gbē ò dō baasiro, ani fō àgō kpata kú à bō Luda kīnaa dōro.

⁴ Akū Nikodemu Yesu là à pi: Oni gbē kú à zī kú i derameē? Ani era à gē a da nēsēē gūn de à a i dōn yá? ⁵ Akū Yesu wèa à pi: Yāpuran maten onne, tó adi ke ò gbē ò kú ío kú Luda Ninio baasiro, ani fō à gē kpata kú à bō Luda kīnaa gūnlo. ⁶ Bisāsiri né'ina bi mè yāme, Luda Nini né'ina bi nini yāme. ⁷ Ñsun tó yā kú ma ònne bo n sarero, séde ò era ò á ò dō. ⁸ Ìa dí káka gu kú à yein. Ndi a kīni ma, ñ dō gu kú à bōn ke gu kú àten géno. Len àdigō de le kú gbē kú Luda Nini a iio.

⁹ Akū Nikodemu a là à pi: Yā bire ni sí ke yá? ¹⁰ Yesu wèa à pi: Mōkōn Isarailano yādanneri ina akū ñ abirekū dōroo? ¹¹ Yāpuran maten onne, yā kú ò dōn òten o. Yā kú ò èe sēdaan òten kpá, akū àten gí ó yā síi. ¹² Lákū ma andunia yā oáre nà, akū a gi síi, tó ma ludambe yā oáre, àni sí yá? ¹³ Gbēke dí gé ludambe yāro, tó adi ke Bisāsiri Né kú à bō gwe baasiro. ¹⁴ Lákū Musa mlēē sé à dō musu gbārannan nà, len oni Bisāsiri Né sé ò dō musu le, ¹⁵ de gbē kú àteni a náani ke gō wēndi kú àdi lākaro vī. ¹⁶ Zaakū Luda ye andunia à kè zōkō, akū à a Né mēn do légelege kpá, de gbē kú àteni a náani ke sún garo, séde àgō wēndi kú àdi lākaro vī. ¹⁷ Luda dí a Né zī andunia gūn de à yā vute anduniaa yāinlo, de à andunia sura ba a gāi yāime. ¹⁸ Yā ni vute

a náanikeriiraro. Yá gĩnake à vùte à náanikerisaria kò, kù adi Luda Né mèn do légelege pì náani kero yáí. ¹⁹ Pó kù à tò yá vùte gbě̀nọ́aan dí: Gupura sù andunia gún, akù gbě̀nọ́ ye gusirai de gupura pila, kù n yákenanọ́n vāni yáí. ²⁰ Zaakù yāvānikeri sīnda pínki dì zā gupuramme, àdi su gupura kīnaaro, de a yákenano sún bo gupuranlo yáí. ²¹ Gbḗ kù àdi zī ke yāpuraa, àkù mé àdi su gupura kīnaa, de ògō dō kù kunna Luda gūnn à yā pīnọ́ kèn.

Yahaya Da'itekeri Yesu sèedakenaa

²² Abire gbera Yesu gēe Yudea būsun kù a ibano. À goro pla kē kúnwo gwe, àten gbě̀nọ́ da'ite ke. ²³ Yahaya ten gbě̀nọ́ da'ite ke se zaa Aino, Salimu sare, zaakù í di gwe. Òdigō su a kīnaa, akù àdi n da'ite ke. ²⁴ Zaakù odi Yahaya da kpésiran koro. ²⁵ Goro birea Yahaya iba kenọ́ ná ledikpakenaaa kù Yuda gbānade keo gbābona yā musu. ²⁶ Akù ò ná Yahayai ò pi: Rabi, gbḗ kù à kù kúnwo yā Yoda bara dire, kù n a yā òwete mé àten gbě̀nọ́ da'ite ke tera, baadi ten gé a kīnaa. ²⁷ Yahaya piinne: Gbḗke di fō à pōke le à síro, tó adi ke Luda a gbà baasiro. ²⁸ Ákōnọ́ mé à ma sèedadeno ù kù ma pì makùme Arumasihu ũro. Ma pì Luda ma ò done areme. ²⁹ Noseri mé à nọ́ vī. Noseri gbḗnna sō àdigō ze a sare àdi sā kpá a yáí, noseri kotoo di a pō ke nna. Len sō ma ponna kē zōkō le. ³⁰ Sède àpii gō kara makù sō mǎgō lago.

Gbḗ kù à bọ́ musu

³¹ Gbḗ kù à bọ́ musu de gbḗ sīnda pínkila. Gbḗ kù à bọ́ zíte bi andunia gbḗme, andunia yān àdi o. Gbḗ kù à bọ́ ludambe sō de gbḗ sīnda pínkila, ³² àdigō pō kù à è kù yā kù à mǎao sèeda ke, akù gbḗke teni a yā síro. ³³ Gbḗ kù à a yā sī zèo kù Luda bi yāpurademe. ³⁴ Gbḗ kù Luda a zīi pii di Luda yā o, zaakù Luda a Nini kpāa papaname. ³⁵ De Luda ye a Néi, akù à pō sīnda pínki nàne a ōi. ³⁶ Gbḗ kù àten Né pì náani ke wēndi kù àdi lākaro vī. Gbḗ kù àten gí a yā mai ni wēndii pi lero, Luda pofḗ kpé kúame.

4

Yesu kù Samaria nọ́gbḗo

¹ Farisino mà kù Yesu ten gbě̀nọ́ da'ite ke àten ibano le de Yahayala. ² Adi ke Yesu mé àdi n da'ite ke a zīdaro, a ibano mé òdi ke. ³ Kù Yesu yā pii mà, à fùte Yudea à era àten tá Galili. ⁴ Kù àten gé sō, à kù à bote Samaria būsun. ⁵ Akù à kà Samaria wēte kù òdi pi Sika. À zā kù zíte kù Yakubu kpà a né Yusufuāoro. ⁶ Yakubu lōgō kù gwe. Yesu taa ò à kpāsa, akù a vùte lōgō pii sare. Ifantē kà midangura.

⁷ Samaria nọ́gbḗ ke sù í tó, akù Yesu pine: N ma gba í mà mi. ⁸ A ibano sō, ò gēe pōble lú wēte gūn. ⁹ Akù nọ́gbḗ pii pine: Yudame n ũ, Samaria nọ́gbḗn ma ũ, akù nten í wé kemaa? Zaakù Yudanọ́ kù Samariadeno yā dí kō sēro. ¹⁰ Akù Yesu pine: Tó n gba kù Luda di dañne dō kù gbḗ kù àten í wé kemmaa, de mọ́ksimne ìni wé kea à n gba í wēndide. ¹¹ Nọ́gbḗ pii pine: Baa, n guga vīro. Lōgō dí sō a wēe lōkoto. Ìni í wēndide pi le mǎme? ¹² N de ó dizi káaku Yakubula gwēe? Àkù mé à lōgō pii tòwete. Àpi a í mi kù a néno kù a pókādēno. ¹³ Akù Yesu pine: Gbḗ kù à í dīkīna mī, ìmi nī era à a deme do. ¹⁴ Gbḗ kù ani í kù mani kpāa mi sō, ìmi nī a de ziki doro. Zaakù í kù mani kpāa nī gō a nēsēe gūn isēboki í kù ani bōtene wēndi kù àdi lākaro ũme. ¹⁵ Akù nọ́gbḗ pii pine: Baa, n ma gba í pii, de ìmi sún ma de mà su í tó la doro. ¹⁶ Yesu pine: N gé n zā sīsī à su lele. ¹⁷ Nọ́gbḗ pii wēa à pi: Má gō vīro. Akù Yesu pine: Kù n pi, n gō vīro, n yā ò a zéame. ¹⁸ N zā kē leu soro, akù gōgbḗ kù n kù káao tera bi n zánlo. N yāpura ò. ¹⁹ Akù nọ́gbḗ pii pine: Baa, má dō sà kù annabiime n ũ. ²⁰ Ò dizino donyí kē Ludane kpi dí musu, ákōnọ́ sō adì pi Yurusalemu mé à gu kù ò donyí kenne ũ. ²¹ Yesu pine: Nọ́gbḗ, n ma yā sí. Goro ke ten su kù ani donyí ke De Ludane kpi dí musu ke Yurusalemu doro. ²² Ákōnọ́, adì donyí ke Ludane, ama á a doro, ókōnọ́ sō, odì donyí kene, akūsō ó a dō, zaakù surabanaa di bo ókōnọ́ Yudanọ́ kīnaame. ²³ Goro ten su à kà kò, kù donyíri yāpuradeno ni donyí ke De Ludane kù yāpura o kù a Nini gbānao. Gbḗ bire takanọ́ De Luda ten wete ò donyí keare. ²⁴ Luda bi ninime, séde gbḗ kù òdi donyí kenenọ́ donyí kene kù yāpura o kù a Nini gbānao. ²⁵ Akù nọ́gbḗ pii pine: Má dō kù Arumasihu kù òdi pine Kirisi ni su. Tó à sù, ani yā sīnda pínki bọ́kōtewete. ²⁶ Akù Yesu pine: Makù kù maten yā onne, makùme a ũ.

²⁷ Goro birea Yesu ibano sù, ò a lè àten yā o kù nọ́gbḗo. À bọ́ n sare, ama n gbḗke dí a la bón à yeiro ke bōyái àten yā o kù nọ́gbḗ pioro. ²⁸ Akù nọ́gbḗ pi a lo tò gwe, à gē wēte gūn à pi gbḗnọ́ne: ²⁹ À mō à gōgbḗ ke gwa. À yā kù ma kēno òmene pínki. Ke Arumasihu piime gwēe? ³⁰ Akù ò bōte wēte gūn òten gé Yesu kīnaa.

³¹ Goro birea sō Yesu ibano pine: Rabi, ìni pō bleroo? ³² Akù à piinne: Má pōble ke vī kù á dōro. ³³ Akù a ibano kō lala ò pi: Gbḗke sūne kù pōbleon yā? ³⁴ Akù Yesu piinne: Ma pōblen gbḗ kù à ma zī poyenyīnakena ũ ari mà zī kù à dàmene mī de. ³⁵ Ákōnọ́ adì pi mō siikō mé à gō kù pókēgoro ni ká. Maten oare, à wé sé à burano gwa, zaakù pōnọ́ mà ò kà kēna. ³⁶ Pókēri teni a

láada le kò, àten gbèno kakara wèndi kú àdi lákaro pò ú, de pótìri kú pòkèriio ponna ke lèele. ³⁷ Zaakú yá díkína bi yápurame: Gbèke mé àdi pò t̄s, gbèke kè. ³⁸ Ma á z̄i pò kè gu kú àdi z̄i kenlo. Gbè pàndenò mé ò z̄i kè gwe, akú áteni n̄ z̄i àre ble.

³⁹ Samaria gbè kú ò kú wète pii gúnno Yesu náani kè dasi yá kú nɔgbè pii òríne yáí, kú à pi à yá kú a kèno òare pínki. ⁴⁰ Abire yáí kú ò ká Yesu kínaa, ò wé kèa à ḡs kúñwo, akú à kè kúñwo goro pla. ⁴¹ Kú Yesu yá òríne, gbè pàndenò a náani kè dasidasi. ⁴² Akú ò pi nɔgbè piine: Adi ke yá kú n òwère yáin o a náani kè adoro. O a yá mà ó z̄idame, akú ò d̄s sà kú andunia Surabariin a ú yápura.

Gbanade né werekšanaa

⁴³ Kú à goro pla kè kúñwo, a gberan à tà Galili, ⁴⁴ zaakú à pi annabi diḡs bèere ví a z̄ida búsunlo. ⁴⁵ Kú à ká Galili, Galilidenò gbánake kpai, zaakú ò gèe ò Vínla dikpe Yurusalemume, akú ò yá kú à kè dikpe pi z̄ino è pínki. ⁴⁶ Akú Yesu era à gèe Kana, gu kú à í lite sèwè ú. Búsu gbánade ke kú gwe, a néḡsgbè ten gyá ke zaa Kapenamú. ⁴⁷ Kú à mà Yesu bò Yudea à sù Galili, akú à gèe a kínaa à wé kèa à ḡe a né werekša, zaakú a kú ga léi. ⁴⁸ Akú Yesu piine: Tó adi ke a daboyáno kú yábonsarèno è baasiro, áni ma náani kéro. ⁴⁹ Akú gbánade pii piine: Baa, n̄ m̄s ari ma né kpé à ga. ⁵⁰ Yesu piine: N̄ tá be. N né ni garo. Ḡsgbè pi yá kú Yesu òne si, akú à dà zén. ⁵¹ Goro kú à té zén, à dàkare kú a z̄rindo, akú ò piine a né kun. ⁵² Akú à n̄ lá à pi: Goro kpate takan à kè sànaa? Akú ò piine: Ḡia fánantè m̄ò do zakan m̄èwána pii kèa. ⁵³ Akú de pii d̄s kú goro kú Yesu òare kú a né ni garon gwe. Akú ò a náani kè, àpii kú a bedenò n̄ pínki. ⁵⁴ Sèeda plade kú Yesu kè bona Yudea suna Galilin gwe.

5

Gyare werekšana íkpakia

¹ Abire gbera Yudanò dikpe ke ká, akú Yesu era à gèe Yurusalemu. ² Íkpaki kú gwe Sā Gēki sare, kú òdi pi Beteseda kú Eberu yáo. Íkpaki pi kámmaboki ví leu soro, ³ gyärenò diḡs wútenan dasidasi, v̄nanò kú èrenò kú gbè kú n̄ mègu fèfènanò. ⁴⁻⁵ Ḡsgbè ke kú gwe àten gyá ke à ká wè bupla plansari. ⁶ Kú Yesu a è wútena gwe, à d̄s kú àten gyá ke a gii kè manamana, akú à piine: N̄ ye nḡs aafia yá? ⁷ Akú gyäre pii wèa à pi: Mare, má gbèke ví à ma dà í gún goro kú à ylgaro. Tó maten gè ḡen, gbè pãnde di ḡinake à ḡe ma kum. ⁸ Yesu piine: N̄ fute n̄ ze, n̄ n pè sé n̄ táa o. ⁹ Gwe ḡonò ḡsgbè pii aafiaa lè. A a pèe sè à táa ò. Goro pi bi kámmabogoro z̄ime, ¹⁰ akú Yuda gbánadenò pi ḡsgbè kú à werekša piine: Kámmabogoro z̄in gbára. À zé ví nḡs n̄ pè senaro. ¹¹ À wèmma à pi: Gbè kú à ma gba aafia mé à òmène mà a pè sé mà táa o. ¹² Akú ò a là ò pi: Dí mé à piine n̄ n pè sé n̄ táa oo? ¹³ Gbè kú à werekšaa pi d̄s tó d̄inlo, zaakú Yesu gète pari kú ò kú gwenò téme. ¹⁴ Abire gbera Yesu a lè Luda onn, akú à piine: N̄ ma, n aafiaa lè. N̄sun durunna ke doro, de yá kú à v̄ni de abirekúla sún n le doro yáí. ¹⁵ Akú ḡsgbè pii gèe à ò Yuda gbánadenòne kú Yesu mé à tò a aafiaa lè.

¹⁶ Akú gbánade pino wé t̄á Yesua, kú àdi yá bire takano ke kámmabogoro z̄i yáí. ¹⁷ Akú Yesu wèmma à pi: Ma De diḡs z̄i ke kámmabonaa sarime, len maten ke le se. ¹⁸ Yá bire yáí gbánade pino ten Yesu wete ò a de de káakula. Adi ke kú àdi kámmabogoro z̄i yá daro ado yánlo, kú àdi pi Ludame a De ú, àten sára kpá kú Luda yáime.

Luda Né ikoo

¹⁹ Yesu era à wèmma à pi: Yápuran maten oáre, Luda Né di f̄s à yáke ke kú a z̄ida gbánaoro, sé yá kú à è a De ten ke baasiro, zaakú yá kú a De di ke pínki, àkúme a Né pii di ke se. ²⁰ Zaakú De Luda ye a Néí, àdi yá kú àdi ke pínki m̄one. Aní yá kú a z̄s̄k̄s de abirekúla m̄one, aní bo á sare. ²¹ Lákú De Luda di gèno vu à wèndi kpámma ná, len a Né di wèndi kpá gbè kú à yeinò le. ²² De Luda di yákpate ke kú gbèkeoro, à yákpatekena gbána pínki kpá a Néa, ²³ de baadi bèere li a Néne, lákú òdi li De Ludane ná. Gbè kú àten bèere li Luda Nénero, ade ten bèere li a De kú à a z̄inero. ²⁴ Yápuran maten oáre, gbè kú àteni ma yá ma, akus̄s̄ àten gbè kú à ma z̄i náani ke, ade wèndi kú àdi lákaro ví. Yá ni vutearo, ade hò gan à gè wèndii gümme. ²⁵ Yápuran maten oáre, goro ke ten su à ká kò, kú gèno ni Luda Né koto ma, n̄ gbè kú ò màno ni vu. ²⁶ Lákú De Luda wèndikpammana gbána ví ná, len à wèndikpammana gbána kpá a Néa le do. ²⁷ À yákpatekena gbána kpáa do, kú à de Bisásiri Né ú yáí. ²⁸ Àsun tó abirekú bo á sarero, zaakú goro ke ten su kú gè kú ò kú mira gúnno ni a koto ma ²⁹ ò bote n̄ pínki. Yámanakerino ni vu ò gè wèndii gún, yávanikerino s̄s̄ yávuṭemmanaa gún. ³⁰ Madi f̄s mà yáke ke kú ma z̄ida gbánaoro. Madi yákpate ke lákú à òmène nàme, madi yákpate ke a zéa, zaakú madi ma z̄ida poyeina wetero, sé gbè kú à ma z̄i pi pò.

Yesu iko sèedadenò

³¹ Tó má de ma zīda sēedade ũ, de ma yā náani vīro. ³² Sēedade pānde kun kú àdi ma yā o, má dō kú ma yā kú àdi o náani vī. ³³ Bee ákōnɔ, a gbēnɔ zī Yahayaa, akú à yápura óáre. ³⁴ Mádi mē kpá bisásiri sēedakēnaaaro, mateni abirekú óáre de à le à bo zia yáime. ³⁵ Yahaya de lán fitila kú à nana áten gupura kú bà, akú a we à ponna kè a gupurai gɔɔ pla. ³⁶ Yā kú De Luda dāmenē mà kēnɔ, kú maten kē pinɔ deáre sēeda ũ, kú De Luda mé à ma zī. Ma sēedaa pí de Yahaya póla. ³⁷ Ma De kú à ma zī ma yā ò dɔ. Ádi a kòto ma zikiro, ádi wé kē siikō káaoro, ³⁸ a yā dí vuteki le á swēe gūnlo, kú áten gbē kú à a zī náani kero yái. ³⁹ Adi mē kpá Luda yā kyókenaana, zaakú adigō da gwen áni wēndi kú àdi lákaro len. Ma yān takada pí ten o sō, ⁴⁰ ama áten gí su ma kīnaai de à wēndii pí le. ⁴¹ Maten sáabu wete bisásiri kīnaaro, ⁴² ama má á dō, má dō kú á ye Ludaíro. ⁴³ Ma su kú ma De tó, akú ádi ma síro. Tó gbē pānde sù kú a zīda tó, áni a sí. ⁴⁴ Lákú adi sáabu wetekōa nà, ama adi sáabu wete Luda mēn dō légelegea lero, áni kē dera à ma yā sí? ⁴⁵ Ásunō da makú mé mani gé kú á yāo ma De kīnaaro, Musa kú á wé dōi mé ani gé kú á yāo. ⁴⁶ Tó a Musa yā sí, de a ma yā sí se, zaakú ma yān à kē Luda yān. ⁴⁷ Kú ádi yā kú à kē Luda yānno síro, áni kē dera à ma yā sí?

6

Póblekpána gōgbē gbēnɔn dúbu sɔɔronɔa
(Mat 14:13-21, Maa 6:30-44, Luk 9:10-17)

¹ Abire gbera Yesu bikú Galili sēbe kú òdi pí dɔ Tiberia bara. ² Gbēnɔ gō téi dasidasi, kú ò a daboyānɔ è deran áten gyārenɔ werekōana yái. ³ Akú Yesu didi à vùte sísi musu kú a ibanɔ. ⁴ Yudanɔ Vīnla dikpe ká káni. ⁵ Kú Yesu wé sē musu, à è gbēnɔ ten su a kīnaa dasidasi, akú à Filipi là à pí: Mákpan óni póble lún de gbēnɔ blee? ⁶ À abirekú ò de à Filipi yō à gwa yáime, zaakú à dō lákú áni kē nà. ⁷ Akú Filipi wēa à pí: Andurufu gɔ mēn wāa do burodii, bee tó ò è'è baadinē fitifiti, ani móm̄maro. ⁸ À ibanɔ do Anduru, Simɔ Pita dakūna pīne: ⁹ Né gōgbē kē kú la, à burodii araga vī mēn sɔɔro kú kpò fítinnanɔ mēn pla. Bón abirekú ní kē pari dīkīnanɔne? ¹⁰ Yesu pí: À gbēnɔ vutēvute. Sēla dí gu pīn, akú ò vutēvute. Gōgbēnɔ ká gbēnɔn dúbu sɔɔro taka. ¹¹ Yesu burodii pinɔ sē à arubarikaa dān, akú à kpāatete gbē kú ò vutēnaa pinɔne lákú ò yei nà. Len à kpò kpám̄ma le dɔ. ¹² Kú ò ká ó pinki, à pí a ibanɔne: À a kpāra kú à gō sēte pinki, de a kē sún kē páro. ¹³ Akú ò burodii mēn sɔɔro kú ò sòo pí kpāra kú ò gōnɔ sēte tánkō kuri awēep̄la pà. ¹⁴ Kú ò daboyā kú Yesu kēe pīi è ò pí: Gbē pí bí annabi kú áten su andunia gūmme yápura. ¹⁵ Yesu dō kú ò ye ò su ò a kú ò a ká kīna ũ kú gbānaome, akú à gōm̄ne gwe à èra à didi sísi musu ado.

Yesu táa'ona sēbela
(Mat 14:22-27, Maa 6:45-52)

¹⁶ Kú okosi kē, a ibanɔ gēe sēbe bara. ¹⁷ Akú ò gē gó'ite gūn, òten bikú sēbe pīi bara dire Kapenam̄u kpa. Gu gīnake à sí Yesu dí ká n̄ kīnaa kōro. ¹⁸ Zāga'ia gbāna kākā, akú í ten fute. ¹⁹ Kú a ibanɔ gó li ò ká kiloo sɔɔro kē suddo taka bà, akú ò Yesu è áten táa o íla, áten na n̄ góí, akú vīna n̄ kú. ²⁰ Akú à pīne: Makúme, ásun tó vīna á kúro. ²¹ Ò wēne à gē gó gūn, akú gó pí ká gu kú òten gén gōnɔ.

Gbēnɔ Yesu wētenaa

²² Kú gu dɔ pari kpé zena sēbe bara dire. Ò dō kú gó'ite kú gwe yā mēn dome, Yesu sō adi gē gó pí gūn kú a ibanɔro, ò tà n̄tēname. ²³ Kú à kē saa gó'ite pādenɔ bò Tiberia, ò sù gu kú káni kú gu kú ò burodii sōnwo, kú Dikiri sáabu kpā à làka. ²⁴ Kú pari pīi è àpīi kē a ibanɔn kú gwe doró, ò gē gó pinɔ gūn ò gēe a wete Kapenam̄u.

Yesume póble kú àdi n̄ ká wēndiia ũ

²⁵ Kú ò a è sēbe bara gwe, ò pīne: Rabi, n ka la bōre? ²⁶ Yesu pīne: Yápuran maten óáre, áteni ma wete burodii kú a sò a ká yáime, adi kē daboyā kú a ènɔ yāinlo. ²⁷ Ásun zī kē póble kú àdi lāka yáiro, sē póble kú àdi n̄ ká wēndi kú àdi lākaroa. Bisásiri Né mé ani á gba póble pīi, zaakú àpīin De Luda à sēedaa kēa.

²⁸ Akú ò a là ò pí: Deran óni kē nà ò yā kú Luda ye ò kē kē? ²⁹ Yesu wēnma à pí: Yā kú Luda ye à kēn dí: À gbē kú à a zī náani kē. ³⁰ Ò pīne: Daboyā kpaten íni kēwēre, de ò le ò n náani kē? Yā kpaten íni kē? ³¹ Ó dizinɔ mana blè gbārannan lákú ò kē Luda yān nà ò pí: A póble kú à bò musu kpám̄ma ò blè. ³² Akú Yesu pīne: Yápuran maten óáre, adi kē Musa mé à póble kú à bò musu kpááwāro. Ma De mé ádi póble yápura kú à bò musu kpááwa. ³³ Póble kú Luda kpā pīin gbē kú à bò musu ádi wēndi kpá anduniaa ũ.

³⁴ Ò pine: Mare, ñg̃ pòble bire taka kpáwá gɔɔ s̃inda pínki. ³⁵ Akú Yesu pìinne: Makúme pòble kú àdi ñ ká wèndiia ù. Nà ni gb̃e kú à sù ma k̃inaa dero, ìmi ni ma nàanikeri de zikíro. ³⁶ Bee kú abireo lákú ma óáre nà, bee kú a ma e, ádi ma náani kero. ³⁷ Gb̃e kú ma De kpáma ni su ma k̃inaa, mani pé gb̃e kú à sù ma k̃inaa zikíro. ³⁸ Adi ke ma z̃ida p̃yenỹina yáin ma bo musu ma suro, gb̃e kú à ma z̃i p̃óme. ³⁹ P̃s kú gb̃e kú à ma z̃i p̃i yein dí: M̃asun tò gb̃e kú à kpámano ke s̃atero. Á ye mà ñ fute gɔɔ kpede z̃i. ⁴⁰ Zaakú p̃s kú ma De yein dí: Gb̃e kú à wé p̃e à Néa, akús̃ àteni a náani ke g̃s wèndi kú àdi lákaro ṽi, má a vu gɔɔ kpede z̃i.

⁴¹ Akú Yuda gb̃anadeno zuka k̃ai, kú à p̃i ák̃aame pòble kú à bò musu ù yá. ⁴² Ò pi: Gb̃e p̃i bi Yesu Yusufu nénloo? Ó a de kú a dao d̃s bi! Akú àten pi a bo musume. ⁴³ Yesu p̃iinne: Àsun zuka káro. ⁴⁴ Gb̃eke ni f̃s à su ma k̃inaaro, tó adi ke ma De kú à ma z̃i a sisi baasiro, mani a fute gɔɔ kpede z̃i. ⁴⁵ Á k̃ena annabiño takada g̃un ò pi: Luda mé ani yá da baadine. Gb̃e kú à De Luda yá mà, akús̃ à a yá dà, àkú mé àdi su ma k̃inaa. ⁴⁶ Adi ke gb̃eke De Luda è kú wéonlo. Gb̃e kú à bò a k̃inaa mé à a è ado. ⁴⁷ Yapuram maten óare, ma nàanikerii wèndi kú àdi lákaro ṽi. ⁴⁸ Makúme pòble kú àdi ñ ká wèndiia ù. ⁴⁹ Á dizino mana bl̃e gb̃arannan, bee kú abireo ò g̃aga. ⁵⁰ Pòble kú àdi bo musu s̃s, tó gb̃e bl̃e, ani garo. ⁵¹ Makúme pòble wèndide kú à bò musu p̃i ù. Tó gb̃e adi bl̃e, anig̃s kun gɔɔ s̃inda pínki. Pòble kú mani kpár̃mame ma mèbaasi ù, de andunia g̃s wèndi ṽi yá.

⁵² Akú gb̃anade piño ten lékpak̃sa ke kú k̃so ò pi: Gb̃e p̃i ni f̃s à a mèbaasi kpáwá ò s̃on yá? ⁵³ Akú Yesu p̃iinne: Yapuram maten óare, tó ádi Bisásiri Né mèbaasi só a a aru m̃iro, anig̃s wèndi ṽiro. ⁵⁴ Gb̃e kú àdi ma mèbaasi só à ma aru mi wèndi kú àdi lákaro ṽi. Makú mé mani a fute gɔɔ kpede z̃i. ⁵⁵ Zaakú ma mèbaasi bi pòble yapurame, ma aru bi p̃óm̃ina yapurame. ⁵⁶ Gb̃e kú àdi ma mèbaasi só à ma aru mi kú ma g̃un, makú s̃s má kú a g̃un. ⁵⁷ Lákú De Luda Wèndide ma z̃i, akús̃ má k̃un a yá ñ, len gb̃e kú àdi ma mèbaasi s̃o nig̃s k̃un ma yá. ⁵⁸ Pòble kú à bò musun gwe. Á de lán pòble kú á dizino bl̃e ò g̃a b̃aro. Pòble bire bl̃eri nig̃s kun gɔɔ s̃inda pínkime. ⁵⁹ Yesu yá bireno ò gɔɔ kú àten yá dañne Kapenamu aduakekpem̃e.

Yesu iba keño borukpenaa

⁶⁰ Kú a ibaño yá p̃i mà, ñ gb̃e dasideño pi: Yá gb̃aname, dí mé ani abirekú f̃s? ⁶¹ Yesu d̃s a sw̃ẽe g̃un kú a ibaño ten zuka ká yá p̃i musu, akú à p̃iinne: Yá p̃i teni á fu yá? ⁶² Tó a è Bisásiri Né fute àten tá gu kú a kun yá s̃s bi? ⁶³ Luda Nini mé àdi wèndi kpár̃mma, mèbaasi bi pòkenlo. Yá kú ma óareno me Luda Nini kú àdi ñ ká wèndiia yá ù. ⁶⁴ Ama á gb̃ekeño teni ma náani kero. Zaakú Yesu gb̃e kú óteni a náani keroño d̃s zaa káaku kú gb̃e kú ani a kpár̃mmao. ⁶⁵ Akú à p̃i do: Abire yáin ma óare, gb̃eke ni f̃s à su ma k̃inaaro, séto De Luda a gb̃a zé.

⁶⁶ Zaa gɔɔ birea a iba keño b̃oro kpeo dasidasi, òdi téi doró. ⁶⁷ Akú Yesu a iba gb̃eñon kuri aweeplano là à pi: Á ye à tá sen yá? ⁶⁸ Sim̃o Pita w̃eà à pi: Dikiri, dí k̃inaan óni génñ? Ñ wèndi kú àdi lákaro yá ṽi. ⁶⁹ O n náani k̃e, o d̃s kú Luda gb̃e kú à kú adoname n ù. ⁷⁰ Yesu p̃iinne: Á gb̃eñon kuri aweepla d̃iñon ma s̃eroo? Bee kú abireo á gb̃e m̃en do bi ibilisiime. ⁷¹ Yudasí, Sim̃o Isikariot̃i ñén à téa. Ákúme gb̃eñon kuri aweepla piño doke kú ani a kpár̃ma ù.

7

Yesu kú a dakunano

¹ Abire gbera Yesu g̃e Galili w̃ẽte kú w̃ẽteo, zaakú à ye à kure Yudearo, kú Yuda gb̃anadeno teni a wete ò a de yá. ² Yudaño Kutad̃ona dikpe kà k̃ani, ³ akú a dakunano pine: Ñ fute là ñ gé Yudea, de ñ iba kú ò kú gweño yá kú nten keño e se. ⁴ Tó gb̃e ye à t̃s bo, ádi a yáño ke utenaro. Lákú nten yá d̃iño taka ke nà, ñ n z̃ida m̃o anduniane. ⁵ Bee a dakúna piño dí a náani kero. ⁶ Akú Yesu p̃iinne: A gɔɔ dí kámene k̃oro. Ák̃oño s̃s á zé ṽi gɔɔ s̃inda pínki. ⁷ Andunia ni we à z̃aáguro, ama à z̃amagu kú madi pi a yák̃ena ṽani yá. ⁸ Á gé dikpekek̃ia, maten géro, zaakú a gɔɔ dí kámene k̃oro. ⁹ Kú à yá p̃i ò, akú à g̃s Galili.

Yesu g̃ena Kutad̃ona dikpen

¹⁰ Kú a dakúna piño g̃e dikpekek̃ia, gbas̃a à g̃e. Adi gé gb̃eño wáraro, à g̃e asiri g̃umme. ¹¹ Yuda gb̃anadeno teni a wete dikpekek̃ia ò pi: Ápi kú máa? ¹² Pari g̃un óten yá o kp̃anikp̃ani a musu manamana. Gb̃ekeño pi: Gb̃e maname. Gb̃ekeño pi: Oi, àten gb̃eño s̃ateme. ¹³ Gb̃eke dí a yá o gupuraaro, kú óten ṽina ke gb̃anade piñone yá.

¹⁴ Kú dikpe kà a dagura, Yesu g̃e Luda oñn, àten yá dañne. ¹⁵ A yá bò gb̃anade piño sare ò pi: Gb̃e kú adi kyó kero mé à takada d̃s le yá? ¹⁶ Akú Yesu p̃iinne: Yá kú madi dañne bi ma z̃ida yánlo, gb̃e kú à ma z̃i yáme. ¹⁷ Gb̃e kú à ye à ze kú Luda p̃yenỹinakenaao nig̃s d̃s tó ma yadannena de Luda p̃s ù, kes̃s ma z̃ida yán maten o. ¹⁸ Gb̃e kú àdi a z̃ida yá o ten wete à t̃s

boṃe. Gbē kù àdi wete à gbē kù à a zì tó bo náani ví, manafiki kù a gúnlo. ¹⁹ Musa dí doka daáreero? Á gbēke yá pì kùna s̄s̄ro. B̄yáí àten wete à ma deε?

²⁰ Akù gbēno p̄ine: Ñ t̄ana víme. Dí mé àten wete à n deε? ²¹ Yesu p̄inne: Daboyá m̄en don ma k̄e, akù à bò á p̄inki sare. ²² Musa t̄z̄yá dàáre, akù adi t̄z̄ z̄s̄ kámmaboḡo z̄í. Ase adi ke Musa k̄inaa à n̄anlo, à bò á dizi káakuno k̄inaame. ²³ Lákù òdi t̄z̄ z̄s̄ n̄ene kámmaboḡo z̄í n̄a de òsun bo Musa doka kpero yáí, à k̄e dera á p̄o f̄enamai, kù ma gbē gbà aafia swáswa kámmaboḡo z̄í? ²⁴ Àsun yá gwa lákù á wé ten e n̄aro. À yá gwa a z̄éa.

K̄ek̄k̄s̄ana Yesu yai

²⁵ Akù Yurusalemuden̄o p̄i: Gbē p̄i bi gbē kù òteni a wete ò a denloo? ²⁶ À gwa, àten yá o gupuraa, akù gbēke dí yá liaro. Gb̄anaden̄o a d̄s̄ Arumasihu ũ yápuran yá? ²⁷ Ó d̄s̄ gu kù gbē dí b̄on. Tó Arumasihu s̄u, oniḡs̄ d̄s̄ gu kù à b̄onlo. ²⁸ Abire yáí ḡo kù Yesu ten yá dañne Luda ònn, à p̄t̄á à p̄i: Á ma d̄s̄, akùs̄ á d̄s̄ gu kù ma bon. Ase mádi su kù ma z̄idaoro. Gbē kù à ma z̄í bi yápuradem̄e, akù á a d̄s̄ro. ²⁹ Má a d̄s̄, zaakù ma bo a k̄inaame, àkù mé à ma z̄í.

³⁰ Akù òteni a wete ò a kù, ama gbēke dí ò naaro, zaakù a ḡo dí papa k̄oro. ³¹ Z̄aa ḡun ò Yesu náani k̄e dasi ò p̄i: Tó Arumasihu s̄u, ani daboyá ke dasi de a kù gbē dí k̄elan yá?

Dogarino z̄ina ò Yesu kù

³² Kù Farisino mà òten yá o kp̄anikp̄ani z̄aa ḡun a yá musu, akù sa'orikino kù Farisi p̄ino dogarino z̄í ò a kù. ³³ Akù Yesu p̄i: Ma kunna k̄ááo ḡs̄ fiti, mani gbsa mà tá gbē kù à ma z̄í k̄inaa. ³⁴ Áni ma wete à kuramai, zaakù áni f̄s̄ à gé gu kù má kunlo.

³⁵ Akù gb̄anade p̄ino ten k̄s̄ lala: Mán à ye à gén kù óni kuraii? À ye à gé ó gbē kù ò f̄ák̄sa Giriki b̄usun̄o ḡun k̄inaa de à yá da Giriki p̄in̄on̄en yá? ³⁶ Yá kù à òo p̄i mi de derameε? Kù à p̄i óni a wete ò kuraii akùs̄ gu kù á kun óni f̄s̄ ò gé gwero.

Í kù àdi ñ ká w̄endiia

³⁷ Dikpe ḡo kp̄ede z̄s̄k̄ z̄í Yesu f̄ute à p̄t̄á à p̄i: Gbē kù ími teni a de à m̄s̄ ma k̄inaa à í mi, ³⁸ gbē kù àteni ma náani ke s̄s̄, í kù àdi ñ ká w̄endiia niḡs̄ b̄aa lé zaa a n̄es̄e ḡun lákù ò k̄e Luda yán n̄a. ³⁹ À yá dí ò Luda Nini kù gbē kù òteni a náani ken̄o ni sí yá musume. Ò Luda Nini p̄i ví ḡiáro, kù Yesu dí ḡinake à t̄s̄ bo k̄oro yáí.

Gbēno k̄ek̄k̄s̄ana Yesu yai

⁴⁰ Kù gbēno yá p̄i mà, gbēkeno p̄i: Gbē dík̄ina bi annabii p̄ime yápuraa. ⁴¹ Gbēkeno p̄i: Gbē dík̄ina bi Arumasihume. Ama gbēkeno p̄i: Arumasihu ni bo Galili s̄s̄ yá? ⁴² Ó k̄e Luda yán ò p̄i, Arumasihu bi Dauda burime, ani bo Dauda be w̄ete Betilihamume. ⁴³ Akù gbēno k̄ek̄k̄s̄a Yesu yáí. ⁴⁴ Ñ gbēkeno ye ò a kù, ama gbēke dí ò naaro.

Yuda gb̄anaden̄o di Yesu náani kero

⁴⁵ Akù dogarino èra ò t̄a sa'orikino a kù Farisino. Akù ò ñ lá ò p̄i: B̄yáí ádi a kù a su k̄aoro? ⁴⁶ Dogari p̄ino w̄emma ò p̄i: Gbēke dí yá o lán gbē dík̄ina bà zikiro. ⁴⁷ Akù Farisino p̄inne: Á à Galila sen yá? ⁴⁸ Gb̄anade ke Farisi ke a náani k̄en̄ yá? ⁴⁹ Pari bire Luda yá d̄s̄ro, Luda lé k̄en̄neme. ⁵⁰ Nikodemu kù à ḡe Yesu k̄inaa yá bi gb̄anade p̄ino dokeme. À p̄inne: ⁵¹ Ó doka ḡun ò p̄i, òsun yá da gb̄ela a yá manaa sariro ke yá kù à k̄e d̄s̄naa sariro. ⁵² Ó p̄ine: Galili gb̄eme n̄ ũ se yá? Ñ t̄aasi ká ñ gwa. Ìni e kù annabi ke di bo Galiliro. ⁵³ Akù baadi t̄a a bea.

8

N̄ogbē kù ò kù zinakenaa ḡun

¹ Yesu ḡe Kùkpe s̄is̄ger̄ei. ² Kù gu d̄s̄ ḡon̄o, à èra à ḡe Luda ònn. Gbē s̄inda p̄inki s̄u a k̄inaa, akù à v̄ute àten yá dañne. ³ Akù ludayadannerino kù Farisino s̄u a k̄inaa kù n̄ogbē kù ò kù zinakenaa ḡun, ò a z̄è z̄aa ḡun ⁴ ò p̄i Yesune: Danneri, ò n̄ogbē dík̄ina kù kù ḡs̄poseo wedewe. ⁵ Ó doka ḡun Musa dite ò n̄ogbē dí taka pápa kù gb̄e ò a dem̄e. N è dera s̄s̄? ⁶ Ó abirekù ò de ò a ȳs̄ ò gwa ò le ò yá daala yáime. Akù Yesu n̄ate àten ògb̄e k̄e z̄itea. ⁷ Kù ò kp̄e òteni a lala, akù à a m̄i s̄è lei à p̄inne: Á gbē kù adi durunna ke zikiro a pá kù gb̄e ò káaku. ⁸ Akù à èra à n̄ate àten ògb̄e k̄e z̄itea d̄s̄. ⁹ Kù ò mà le, akù ò f̄ák̄sa dodo sena zaa gbē z̄s̄k̄s̄na. Akù ò Yesu t̄o ado kù n̄ogbē p̄iio. ¹⁰ Akù à èra à a m̄i s̄è lei à p̄ine: N̄ogbē, ò t̄a máa? Odi yá danla doroo? ¹¹ N̄ogbē p̄i w̄ea à p̄i: Baa, ñ gbēke kù la doroo. Akù Yesu p̄ine: Makù se, mani yá danlaro. Ñ gé. Zaa gb̄ara ñsun durunna ke doroo.

Yesume gupura ũ anduniane

¹² Akù Yesu yá ò gb̄en̄one d̄s̄ à p̄i: Makùme gupura ũ anduniane, gbē kù à t̄emai niḡs̄ kù gusiran doroo, gupura kù àdi ñ ká w̄endiian ade niḡs̄ ví.

¹³ Akū Farisinɔ pɪnc: N̄ de n zīda sēedade ũ, n yā nāani vīro. ¹⁴ Akū Yesu wēm̄ma à pì: Bee tó mateni ma zīda yā o, ma yā nāani vī, zaakū má d̄s gu kú ma bon kú gu kú maten tánwo. Ák̄s̄nɔ s̄s, á gu kú ma bon kú gu kú maten tánwo d̄sro. ¹⁵ Áteni ma taari e bisásirikem̄me. Madi gb̄eke taari e s̄sro. ¹⁶ Tó ma gb̄e taari è s̄s, taari'ena a pì niḡs̄ nāani vī, zaakū má kú madoro, ma De kú à ma zī kú kúmao. ¹⁷ Á kú á doka takadan ò pì, sēedade gb̄enɔn planɔ yā mé à nāani vī. ¹⁸ Makūme ma zīda sēedade ũ. Ma De kú à ma zī bi ma sēedadem̄e d̄o.

¹⁹ Akū ò a là ò pì: N de kú máa? Yesu wēm̄ma à pì: Á ma d̄sro, akū s̄s á ma De d̄sro. Tó a ma d̄s, de a ma De d̄s. ²⁰ Yesu yā bire ò ɔḡɔdakia, ḡɔɔ kú àten yā dañne Luda ɔn gūm̄me. Odi a kuro, zaakū a ḡɔɔ dí papa k̄ro.

Áni f̄s̄ à gé gu kú maten tánlo

²¹ Akū Yesu piñne d̄o: Maten tá, áni ma wete, ama áni ga á durunna gūm̄me. Áni f̄s̄ à gé gu kú maten tánlo. ²² Akū gb̄anade piñɔ pì: À pì óni f̄s̄ ò gé gu kú àten tánlo. Aní a zīda den yá? ²³ Akū Yesu piñne: Zite la gb̄enɔn á ũ, musu gb̄en ma ũ. Andunia dik̄ina gb̄enɔn á ũ, andunia dik̄ina gb̄en ma ũro. ²⁴ Abire yāin ma piáre áni ga á durunna gūm̄me. Tó ádi sí kú makūme gb̄e kú má de a ũ ũro, áni ga á durunna gūm̄me.

²⁵ Akū ò a là ò pì: Díme n ũu? Yesu wēm̄ma à pì: Gb̄e kú ma òáre zaa káakun ma ũ. ²⁶ Má yā ví dasi mà ò á musu mà yā daoála. Gb̄e kú à ma zī bi yápuradem̄e, yā kú ma mà a kīnaan madì o anduniane.

²⁷ Odi d̄s kú De Ludan à téaro, ²⁸ akū Yesu piñne: Tó a Bisásiri Né s̄e a d̄s musu, gbas̄a à d̄s kú makūme gb̄e kú má de a ũ ũ. Madì yáke ke kú ma zīdaoro, yā kú ma De dàmenen madì o. ²⁹ Gb̄e kú à ma zī kú kúmao, adi ma tó madoro, zaakū madiḡs̄ yā kú àdi káagu ke ḡɔɔ s̄inda p̄inki. ³⁰ Ḡɔɔ kú Yesu ten yā piñɔ o, ò a nāani k̄e dasi.

Zīdadens̄ kú z̄nɔ

³¹ Akū Yesu pi Yuda gb̄anade kú ò a yā s̄inɔne: Tó á ma yā kūna, áni ḡs̄ de ma ibanɔ ũ yápara.

³² Áni ḡs̄ yápara d̄s, yápara pi ni tó á ḡs̄ á zīda vī.

³³ Akū ò pìnc: Ibrah̄i burin ó ũ, ódi z̄ò ble gb̄eken̄e zik̄iro. Akū nten pi óni ḡs̄ ó zīda vī yá? ³⁴ Yesu wēm̄ma à pì: Yápuran maten oáre, gb̄e kú àdi durunna ke bi durunna z̄ɔme. ³⁵ Z̄ò kun ɔn gb̄e ũ ḡɔɔ s̄inda p̄inkiro, ɔn né mé à ɔn gb̄e ũ ḡɔɔ s̄inda p̄inki. ³⁶ Tó Luda Né á bo z̄òblenan, áni ḡs̄ á zīda vī yápara. ³⁷ Má d̄s kú Ibrah̄i burin á ũ, ama áteni ma wete à ma de kú ma yā kú á n̄es̄e ḡunlo yāi. ³⁸ Yā kú ma è ma De kīnaan maten o, yā kú a mà á de kīnaan àten ke.

³⁹ Akū ò pìnc: Ibrah̄ime ó de ũ. Akū Yesu piñne: Tó Ibrah̄i n̄enɔn á ũ, de a Ibrah̄i dà s̄ete. ⁴⁰ Tera s̄a àten wete à ma de, makū kú ma yápara kú ma mà Luda kīnaa oáre. Ibrah̄i dí yā bire taka kero. ⁴¹ Áteni á de yákena kem̄e. Akū ò pìnc: Nɔ yiḡisaride n̄enɔn ó ũro. De m̄en don ó vī, ákūme Luda ũ. ⁴² Yesu piñne: Tó á den Luda ũ, de á yemai, zaakū Luda kīnaan ma bon ma su. Madi su kú ma zīdaoro, ákū mé à ma zī. ⁴³ Á k̄e dera ádi ma yā d̄ɔɔ d̄sroo? Kú adi f̄s̄ à ma yā d̄ɔɔ d̄sro yáime. ⁴⁴ Á de Ibilisi p̄ón á ũ, a p̄oyeinaan á ye à ke. Gb̄ederiin a ũ zaa káaku, àdi ze kú yáparaoro, kú yápara kú a n̄es̄e ḡunlo yāi. Tó á éke tò, a zīda dàan gwe, zaakū ékeden a ũ, éke m̄ime. ⁴⁵ Makū s̄s, madì yápara o. Abire yāi adi ma yā síro. ⁴⁶ Á té, dí mé ani pi ma durunna k̄e? Kú yápuran maten o, à k̄e dera áteni ma yā síroo? ⁴⁷ Gb̄e kú à de Luda p̄s̄ ũ dí yā kú Luda ten o mame. Á de Luda p̄s̄ ũro, abire yāin adi we ma yāiro.

Yesu dena Ibrah̄ila

⁴⁸ Akū gb̄anade piñɔ pìnc: Samaria gb̄eme n ũ! N̄ tana v̄ime! Ke yápuranlo? ⁴⁹ Akū Yesu pi: Má tana v̄iro. Madì bèere li ma Dene, ama adi ma kpe bo. ⁵⁰ Madì wete mà a zīda t̄s̄ boro, gb̄eke mé àdi wetemene, ákūme yáḡs̄ḡs̄ri ũ. ⁵¹ Yápuran maten oáre, gb̄e kú àdi d̄o ma yāi ni ga zik̄iro.

⁵² Akū gb̄anade piñɔ pìnc: Ó d̄s s̄a kú n̄ tana vī. Ibrah̄i ḡa kú annabinɔ p̄inki, akū nten pi gb̄e kú àdi d̄o n yāi ni ga zik̄iro yá? ⁵³ N̄ de ó dizi Ibrah̄i kú à ḡalan yá? Annabinɔ ḡaga d̄o. Dín nten n zīda sé a ũu? ⁵⁴ Akū Yesu pi: Tó mateni ma zīda t̄s̄ bome, abirekū bèere v̄iro. Ma De kú àten pi à de á Luda ũ, ákū mé àdi ma t̄s̄ bo. ⁵⁵ Á a d̄sro, ama má a d̄s. Tó ma pi má a d̄sro, maniḡs̄ de ékede ũ lán á bàme. Á a d̄s, akū má a yā kūna. ⁵⁶ Á dizi káaku Ibrah̄i p̄onna k̄e ma ḡɔɔ ena yā musu. Á è, akū a p̄o k̄e nna.

⁵⁷ Akū gb̄anade piñɔ pìnc: N̄di ká w̄e bupla akuri k̄ro, akū n Ibrah̄i è yá? ⁵⁸ Yesu piñne: Yápuran maten oáre, de odi Ibrah̄i i k̄ro, má kun. ⁵⁹ Akū ò gb̄e s̄ete de ò a pápao. Akū a a zīda ùte à bò Luda ɔn.

¹ Kù Yesu ten kure, à g⁵gb^ē kù ò ì v^ìna ù è. ² Akù a ìban^o a là ò pì: Rabi, dí durunna yáin ò gb^ē pì ì v^ìna ùu? A zìda p^ó yáin yá, ke a de kù a dao p^óme? ³ Yesu w^èr^íma à pì: Adì ke àpì ke a de kù a dao durunna yáinlo. De ò Luda yáke^{na} ea yáime. ⁴ S^éde ò gb^ē kù à ma zì zì ke zaa gupuraa. Gusira ten su kù gb^ēke ni zì ke le à ke doro. ⁵ G^or^o kù má kù andunia gūn, má de gupura ù anduniane.

⁶ Kù à ò le, à l^éí tò zíte, akù à yákat^e à màma a w^éna. ⁷ À pìne: Ñ gé ñ àn pìpì Siloamu í gūn. T^ó pì pì, í gbarena. Akù à g^èe à ànn pìpì, akù à sù kù w^éo w^éna. ⁸ A fárandiden^o kù gb^ē kù ò a d^ó barakeri ùn^o pì: Gb^ē kù àdig^ó bara ke vutena^a pìin gweroo? ⁹ Gb^ēken^o pì: Àkùme. Gb^ēken^o pì: Oi, ade b^òk^òsaome. G^ógb^ē pì pì: Makùme! ¹⁰ Akù ò a là ò pì: À k^è dera n w^é w^èe? ¹¹ À w^èr^íma à pì: Gb^ē kù òdi pìne Yesu mé à b^ùsuu yákat^e à màma ma w^éa, à pì mà gé àn pìpì Siloamu í gūn. Kù ma g^e ma ànn pìpì, akù ma gu è. ¹² Akù ò a là ò pì: Àpì kù máa? À pì: Má d^óro.

Farisin^o yalalana gb^ē kù à de v^ìna ù yáa

¹³ Akù ò g^èe Farisin^o k^ínaa kù gb^ē kù à de v^ìna ù yá pìo. ¹⁴ Akùs^ó kámmbog^or^o z^{ín} Yesu b^ùsuu yákat^e à a w^é w^èone. ¹⁵ Akù Farisin^o a là d^o: Deran n k^è nà n gu èe? À w^èr^íma à pì: À b^òk^ò mà ma w^éame. Kù ma pìpì, akù ma gu è. ¹⁶ Akù Farisi ken^o pì: Gb^ē pì dí b^ò Luda k^ínaanlo, zaakù àdi kámmbog^or^o zì yá daro. Ñ gb^ēken^o pì: Durunnakeri ni f^ó à daboyá bireno taka ke yá? Akù ò k^èk^èk^òsa. ¹⁷ Akù ò a là d^o: M^òk^òn s^ó, gb^ē kù à n w^é w^ènn^e, ntení a yá da derame? À pì: Annabiime. ¹⁸ Bee kù abireo gb^ànaden^o dí sí kù v^ìnaan a ù gbas^a a w^é w^èro, akù ò g^èe ò a de kù a daoo sísi. ¹⁹ Ó ñ lá ò pì: Á n^{én} dí yá? A a ì v^ìna ùn yá? À k^è dera àten gu e s^{àa}? ²⁰ Akù a de kù a dao w^èr^íma ò pì: Ó d^ó kù ó n^éme. O a ì v^ìna ùme. ²¹ Ama l^ákù à k^è nà àten gu e s^à, ke gb^ē kù à a w^é w^ène, ó d^óro. À a la gwe. Gb^ē ònd^ónaame, ani f^ó à zida yá o. ²² A de kù a dao ò le, kù òten v^ìna ke gb^ànaden^one yáime. Zaakù ò z^èo kù gb^ē kù à pì Yesu bí Arumasihum^e, ò aduak^ekepe z^é z^òne. ²³ Abire yáin a de kù a daoo pì, gb^ē ònd^ónaame, ò a la.

²⁴ Gb^ē kù à de v^ìna ù yá pì sína g^èn plade gūnn ò pìne: Ñ yápara o Luda yáí. Ó d^ó kù g^ógb^ē pì bí durunnakeriime. ²⁵ Akù à pì: Tó durunnakeriime, má d^óro. Yá m^èn don má d^ó. V^ìnaan ma ù yá, akù maten gu e s^à. ²⁶ Akù ò a là ò pì: B^òn à k^ènn^e? Deran à k^è nà à n w^é w^ènn^e? ²⁷ À w^èr^íma à pì: Ma óáre k^ò, ádi s^á kpáro. B^ó á ye à ma d^ó? Á ye à g^ó a ìban^o ù sen yá? ²⁸ Akù ò zuka k^ài ò pì: M^òk^òmm^e ñ de a ìba ù gwe! Ók^òn^o s^ó Musa ìban^on ó ù. ²⁹ Ó d^ó kù Luda yá ò kù Musao. Àkù s^ó, ó d^ó gu kù à b^ònlo. ³⁰ Akù g^ógb^ē pì pì: À yábonsare ma gwe! À ma w^é w^ènn^e, akù á d^ó gu kù à b^ònlo yá? ³¹ Ó d^ó kù Luda dí s^á kpá durunnakerin^o yáiro, àdi s^á kpá a yámari kù òdi a p^óyenyína ken^o yáime. ³² Zaa l^ákù Luda andunia k^àte nà, odi ma gb^ēke gb^ē kù wà a ì v^ìna ù w^é w^ène zikiro. ³³ Tó adì ke gb^ē pì b^ò Luda k^ínaaro, ani f^ó à p^óke kero. ³⁴ Akù ò pìne: Ó n ì durunna gūn mámmame, akù nten yá dawere yá? Akù ò p^èa.

Ludad^ónsari bí v^ìnakùnaame

³⁵ Yesu mà kù ò p^èa. Kù à a là, à a là ò pì: Nten Bisásiri Né náani ke yá? ³⁶ G^ógb^ē pì w^èa à pì: Mare, d^{ín} a ù de mà le mà a náani kee? ³⁷ Yesu pìne: N a è, akù mé àten yá o k^{ún}wo. ³⁸ Akù g^ógb^ē pì pìne: Dikiri, matení n náani ke. Akù à donyí k^ène. ³⁹ Akù Yesu pì: Gb^èn^o k^èk^èk^òana yáin ma su andunia gūn la, de w^ésiraden^o w^é k^è, w^ék^èrin^o g^ó w^ésiraden^o ù.

⁴⁰ Farisi ken^o kù gwe. Kù ò yá pì mà, ò pìne: Ók^òn^o, v^ìnanon ó ù se yá? ⁴¹ Akù Yesu pì: Tó v^ìnanon á ù, de á durunna v^íro. Ama kù àten pì á w^é k^èna yáí, á durunna kp^é kù k^ááome.

10

Yal^ék^òana kù s^ád^áriio

¹ Yápuran maten óáre, gb^ē kù àdi g^è s^á karalenlo ama àdi vl^è karala gu p^ánden, ade bí kp^ánime, kp^áni w^édew^eme. ² Gb^ē kù àdi g^è karalen s^ó, aden s^ád^árii ù. ³ Kara dákp^árii dí z^é w^é adene, s^án^o s^ó ò a k^òto d^ó. Àdi a s^án^o sísi ñ baadi t^óa à b^òte k^{ún}wo. ⁴ Tó à b^òte k^{ún}wo, àdi doñne are òdig^ó t^éi kù ò a k^òto d^ó yáí. ⁵ Ódi we ò t^é gb^ē p^ándeiro. Ódi bàa l^éne kù ò gb^ē p^ánde k^òto d^óro yáí. ⁶ Yesu yá pìi l^èk^òañne, akù odi d^ó tó b^ó y^án àten óñnero.

Yesu bí s^ád^árii maname

⁷ Abire yáí Yesu èra à pì: Yápuran maten óáre, makùme karale ù s^án^one. ⁸ Gb^ē kù ò dòmen^e areno bí kp^ánin^ome, kp^áni w^édew^enn^ome ñ p^{ín}ki, akù s^án^o dí ñ yá maro. ⁹ Makùme karale ù. Gb^ē kù à g^è ma gūn ni aafia le. Anig^ó g^è àg^ó bo ani p^òbleki le. ¹⁰ Kp^áni'ona yáin kp^áni dí su àdi p^ó de àdi p^ó kakate. Ma sume, de gb^èn^o g^ó w^èndi v^í òg^ó v^í papana. ¹¹ Makùme s^ád^árii mana ù. S^ád^árii mana dí g^í a w^èndiii a s^án^o yáí. ¹² Zamalinga bí s^ád^árii mananlo. Kù s^án^o de a p^ó t^úro yáí, tó à è lewanna ten su, àdi s^án^o t^{ón} à bàa l^éme, akù lewanna dí sí s^án^o t^é

à n fākɔa. ¹³ Gbē pii bàkaa ògɔ kú kú sã̀nɔro, kú à de zamalinga ũ yāi. ¹⁴ Makũme sã̀dãri mana ũ. Má a sã̀nɔ dɔ, ma sã̀nɔ sɔ ò ma dɔ, ¹⁵ lã̀kũ De Luda ma dɔ akũsɔ má a dɔ nã. Maten gi ma wẽndiii n yāi. ¹⁶ Má sã̀ pãndenɔ vĩ kú ò kú kara dí gũnlo. Séde mà su kũrĩwo se. Oni ma kòto ma, kpãsa ni gɔ mèn do kú dãriio mèn do. De Luda yemai ¹⁷ kú maten gi ma wẽndiii yāi, de mà era mà si dɔ. ¹⁸ Gbēke ni ma wẽndi sã̀maro, mani gi kú ma zidaome. Má a giina zé vĩ, má a sina zé vĩ dɔ. Yã kú ma De ditemenen gwe.

¹⁹ Yã pi yāi Yuda gbãnadeno kèkèkɔa dɔ. ²⁰ N tɛ gbẽno pi dasi: À tãna vĩme, a miì lite. Bóyãin àten sã̀ kpá a yãii? ²¹ N gbẽkeno pi: Tãnade yã'onaan gwero. Tãna ni fɔ à vĩna wé wé yã?

Yesu a ludakena onnenaa

²² Luda kpé sakena dikpe kà zaa Yurusalemu. Bunsire gũmme, ²³ akũ Yesu ten kure Luda onn, zaa gu kú òdi pi Sulemanu èdan. ²⁴ Akũ Yuda gbãnadeno likai, ò a là ò pi: Ìni ó tó lokona ari bɔre? Tó Arumasihume n ũ, n owere swáswa. ²⁵ Akũ Yesu wẽnma à pi: Ma óare, ádi síro. Yã kú maten ke kú ma De tɔoo pinon a sèeda ũ. ²⁶ Ákɔnɔ sɔ ádi síro, kú á de ma sã̀nɔ ũro yãime. ²⁷ Ma sã̀nɔ di ma kòto ma. Má n dɔ, akũ òdigɔ tẽmai. ²⁸ Madi wẽndi kú àdi lã̀karo kpãmna, oni ga zikiro. Gbēke ni fɔ à n bo ma ɔro. ²⁹ Ma De kú à n kpãma de gbē sã̀nda pínkila. Gbēke ni fɔ à n bo a ɔro. ³⁰ Makũ kú ma Deo ò dokɔnɔme.

³¹ Gbãnade pinɔ gbēe sɛse dɔ de ò a pápao ò a de. ³² Akũ Yesu piñne: Ma yã mana kú ma De dãmnenɔ kèàre dasi. Yã mana kpate yãime á ye à ma pápa kú gbẽeoo? ³³ Akũ gbãnade pinɔ wèa ò pi: Ó ye ò n pápa kú gbẽeoo yã mana kú n kè yãinlo. Kú n dɔkè kú Ludao yãime. Bisã̀sirime n ũ, akũ n n zida sè Luda ũ. ³⁴ Akũ Yesu wẽnma à pi: Luda ò á doka takadan à pi Ludanɔme n ũ. ³⁵ Luda dí gbē kú àten yã oñne pinɔ sísi ludanɔroo? A yã gogona vĩ sɔro. ³⁶ Makũ kú ma De ma dite adona à ma zĩ andunia gũn sɔ, kú ma pi Luda Né n ma ũ, bóyãi a pi ma dɔkè kú Ludao? ³⁷ Tó mateni ma De yãkena kero, àsun ma yã síro. ³⁸ Tó maten ke sɔ, bee tó ádi ma yã síro, à ma náani ke ma yãkenano yã, de ágɔ dɔ sã̀nsã̀n kú De Luda kú ma gũn, akũ má kú a gũn sɔ. ³⁹ Akũ ò era òten zé wete ò a kú, akũ à pitirĩma.

⁴⁰ Akũ à era à gèe Yoda bara dire, gu kú Yahaya gbẽno da'ite kèn káaku. À gɔro pla kè gwe, ⁴¹ akũ ò sù a kĩnaa dasidasi ò pi: Bee kú Yahaya dí daboyã ke kero, yã kú à ò gbē díkĩna musu pínki bi yãpurame. ⁴² Akũ wà a náani kè gwe dasi.

11

Lazaru ganaa

¹ Gbē kú òdi pine Lazaru ten gyã ke zaa Betani wète kú Mariama kú a vĩni Maatao kún. ² Mariamame nɔgbē kú à nĩsi gbĩnnade kú Dikiri gbãa à gògo kú a mikão ũ. ³ Akũ Lazaru dàre pinɔ légbãzã kè Yesune ò pi: Dikiri, n gbẽnna ten gyã ke. ⁴ Kú Yesu yã pii mà à pi: Gyã pii ni lã̀ka kú gaoro. De Luda gakuri bo gupuraa yãime, de Luda Né sɔ tɔ bo a musu. ⁵ Yesu ye Maatai kú a dakũnao kú Lazaru. ⁶ Kú à mà Lazaru ten gyã ke, akũ à gũ gu kú à kun gĩa gɔro pla. ⁷ Abire gberan à pi a ibanone: Ò era ò gé Yudea. ⁸ Akũ a ibanɔ pine: Rabi, gbãnadeno ye ò n pápa kú gbẽeoo adi gi kero, akũ n ye ò era ò gé gwe dɔ yã? ⁹ Yesu pi: Fãnantɛ do bi awa kuri aweɛplanloo? Gbē kú àten kure fãnantɛ di gè síro, kú àten gu e andunia díkĩna gupurai yã. ¹⁰ Tó àten kure gwãani, àdi gè sí kú à gupura pi víro yã.

¹¹ Yã pi onaa gbera Yesu piñne: Ó gbẽnna Lazaru i òme. Mani gé mà a vu. ¹² Akũ a ibanɔ pine: Dikiri, tó àten i òme, ani aafia le. ¹³ Lazaru ga yãn Yesu ten onne, akũ òten da i'onaame yãpura. ¹⁴ Akũ Yesu òrĩne swáswa sà à pi: Lazaru gãme. ¹⁵ Ma pɔ kè nna kú má kú gwero, de à le à ma náani ke yã. Ó gé a kĩnaa. ¹⁶ Akũ Tomasi kú òdi pine Sika pi a gbẽnɔne: Ó gé kú Dikiri ò ga ó pinki.

Yesume gbē kú àdi gèno vu à wèndi kpãmna ũ

¹⁷ Kú Yesu kà gwe, à sù à lè ò Lazaru vĩ à gĩnake à kè gɔro siikɔ kɔ. ¹⁸ Betani kú kãni kú Yurusalemuo lã̀n kiloo aakɔ bã. ¹⁹ Yuda gbãnadeno bò zaa gwe dasi ò sù Maata kú Mariamao kĩna, de ò sùru kpãinne n dãgɔ ga yã musu. ²⁰ Kú Maata mà Yesu ten su, à bò à gèe daale, ama Mariama zè be. ²¹ Akũ Maata pi Yesune: Dikiri, tó n kú lame yã, de ma dãgɔ dí garo. ²² Bee tera má dɔ kú yã kú n gbèka Ludaa, ani kenne. ²³ Yesu pine: N dãgɔ ni vu. ²⁴ Maata pine: Má dɔ kú ani vu zĩ kú gèno ni vu gɔro kpede zĩ. ²⁵ Yesu pine: Makũme gbē kú àdi gèno vu à wèndi kpãmna ũ. Bee tó ma náanikerii gã, anigɔ kpé kumme. ²⁶ Gbē kú à kun, akũ àteni ma náani ke ni ga zikiro. N abirekũ si yã? ²⁷ Maata pine: Ee, Dikiri, ma si kú Arumasihume n ũ, Luda Né kú ò pi ani su andunia gũn.

Yesu wé'i kàn

²⁸ Kū Maata ò le, akú à gèe à a dakūna Mariama sisi, akú à pìne asiri gūn à pì: Danneri sù àteni n gbèka. ²⁹ Kū Mariama yá pìi mà, à fùtè likalika àten gé a le. ³⁰ Yesu dí gīnake à gē wēte gūn kōro, à kpé kú gu kú Maata dàalen. ³¹ Gbānade pìnon kú kpén kú Mariamao, òten sūru kpāne. Kú ò è à fùtè likalika à bò, ò bò ò tēi, zaakú òten da àten gé sò dō miraame.

³² Kū Mariama kà gu kú Yesu kún, kú à a è, à kùte a gbá sare à pìne: Dikiri, tó n kú lame yá, de ma dāgō dí gara. ³³ Yesu è àten sò dō, akú gbānade kú ò kú káao pìno ten sò dō dō. Akú à nēsēyōkō sī a pō yāka. ³⁴ Akú à pì: A a vī máa? Ó wèa ò pì: Mare, n mós n gwa. ³⁵ Yesu wé'í kàn. ³⁶ Akú gbānade pìno pì: À gwa lákū à yei nà. ³⁷ Akú n gbēkeno pì: Àkāa kú à vīna wé wē, ani fō à gi Lazarune àsun garoo?

Lazaru vunaa

³⁸ Kū Yesu ten gé mira pì kīnaa, akú à nēsēyōkō sī dō. Mira pì bi gbèwēeme, gbè gbèntē tātaalé. ³⁹ Yesu pì: À gbèe pì go a léa. Akú gbē kú à gāa pì dāre Maata pìne: Dikiri, àten gbī sō, zaakú à kē gōro siikōn dí. ⁴⁰ Yesu pìne: Mádí onne kú tó n ma náani kē, ìni Luda gakuri eroo? ⁴¹ Kú ò gbèe pìi gò, akú Yesu wé sè musu à pì: Baa, ma n sáabu kē kú n ma yá mà. ⁴² Má dō kú ndigō ma yá ma gōro sīnda pínki, ama ma ò le pari kú ò kú lanō yáime, de ò le ò sí kú mōkōmme n ma zī. ⁴³ Kú à ò le, akú à pūtá kú kōto gbānao à pì: Lazaru, n bo. ⁴⁴ Akú gbē kú à gāa pìi bò, pòle fīfīna a mēea, biza yīna a mīia. Yesu pīine: À pō poroa à a gbare.

Lékpakūsūna Yesui

⁴⁵ Yuda gbānade kú ò sù Mariama kīnaa pìno, kú ò yá kú Yesu kēe pìi è, ò a náani kē dasi. ⁴⁶ Ama n gbēkeno gēe Farisino kīnaa, ò yá kú Yesu kēe gbāñne. ⁴⁷ Akú sa'orikino kú Farisi pìno gbānadeno sisi kōkakaranaa ò pì: Gbē pì ten daboyá ke dasi, bō òten kee? ⁴⁸ Tó ò tō àten ke le, baadi ni a náani ke, Romudeno ni su ò ó Luda kpé kú ó burio kakate pínki. ⁴⁹ Akú Kayafa n gbē mēn ò kú à de sa'oriki zōkō ū wē birea pīine: Á yáke dōro. ⁵⁰ Á dō kú gbē mēn ò gana ó pínki gēne ū mana de ò buri kakatenalaroo? ⁵¹ Adí yá pì ò kú a zīda poyeinaoro. Kú à de sa'oriki zōkō ū wē birea yāin à annabikeyá ò kú Yesu ni ga Yudano gēne ū. ⁵² Adí ke Yudano n̄tēnenlo, ari kú Luda mé kú ò fákānanō dō, de à n ke mē dokōnō ū. ⁵³ Zaa zī bīrean gbānade pìno zē kú Yesu dēnaao. ⁵⁴ Abire yāi Yesu dí bo gupuraa n té dorō. Akú à gēe lakutu kú à kú gbāranna sare kú òdi pì Eflaimu. À gōro pla kē gwe kú a ibanō.

⁵⁵ Yudano Vīnla dikpe kà káni. Ó bō lakutuno gūn dasidasi, ò gēe Yurusalemu gbàbona yāi ari dikpe pì gé ká. ⁵⁶ Òten Yesu wete, ò zena Luda onn, òten kō lala òten pì: Áten da deramee? Ani we à su dikpe dí ke yá? ⁵⁷ Sa'orikino kú Farisino dite kú tó gbēke Yesu kúki dō, à onne de ò le ò a kú.

12

Nísi gbī nna kuna Yesu gbáa

(Mat 26:6-13, Maa 14:3-9)

¹ Vīnla dikpe gō gōro suddo, akú Yesu sù Betani, Lazaru kú à a vū bona gan wētea. ² Ó pòble kē Yesune gwe. Maata mé àten pòble kpaatete, Lazaru sō à kú pòblerino té kú Yesuo. ³ Akú Mariama nísi buri mana ogo de sè à sùo, à kú Yesu gbáa, akú à a gbá gōgo kú a mikāo. Nísi gbī dāgula kpé pìi gūn. ⁴ Yesu ibanō doke Yudasí Isikarioti kú ani Yesu kpānma pì: ⁵ Nísi dí ogo ká andurufu wāa ò kpé basōoro. Bōyá odi yía ò a ogo kpá takasidenaroo? ⁶ Adí ke à abirekū ò takasidenō wēndagwana yāinlo, kú à de kpāni ū yáime. Akú mé àdigō ogo sōnō kúna àgō ogo fīnti bo. ⁷ Akú Yesu pì: N̄no gbē dake tó. Abirekū dite ari ma gē kegōrame. ⁸ Takasidenō nigō kú káao gōro sīnda pínki, makū sō manigō kú káao gōro pínkiro.

Lékpakūsūna Lazarui

⁹ Yuda gbānadeno mà kú Yesu kú Betani, akú ò gēe gwe dasidasi. Adí ke Yesu yāin ò gēe adoro, de dō ò Lazaru kú Yesu a vū bona gan e yáime. ¹⁰ Akú sa'orikino zēo ò Lazaru de se dō, ¹¹ zaakú a yāin gbānadeno ten kēnma dasi, òten Yesu náani ke.

Gbānakekpāna Yesui zaa Yurusalemu

(Mat 21:1-11, Maa 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Kú gu dō, pari kú ò sù dikpe ke Yurusalemuno mà kú Yesu ten su, ¹³ akú ò zaa lánō zōzō ò gēe daaleo. Òten wiki lé òten pì:

N̄ gbāna ke!

Arubarikaden gbē kú àten su kú Dikiri tōo ū!

Arubarikaden Isarailano kína ū!

¹⁴ Yesu zaaki è à dia lákū à kēna Luda yān nà ò pì:

¹⁵ Zaiōdeno, àsun vīna kero.

Á kína ten su à di zaakine bōro kpe.

¹⁶ A ibanɔ dí yá pìi mì d5 g̃l̃aro. Yesu fute à tana gakuri g̃n gberan ò d5 sà kù ò yá pìi kè a musume, akù mòkɔnò mé ò a pinki kènè.

¹⁷ Kù Yesu Lazaru sìsi à a vù bona miran, gbē kù ò kù k̃aaonɔ a baaruu kpàkpañne. ¹⁸ Abire yāin pari g̃èè ò dàale, zaakù ò mà kù à daboyá pìi kè. ¹⁹ Akù Farisinɔ pikɔne: A è yá? Óni f5 ò pòke woaro. À gwa lākù andunia bò à téi nà.

²⁰ Girikinɔn kù gbē kù ò sù donyī ke dikpekekinɔ té, ²¹ akù ò g̃èè Filipi kù à bò Betesaida, Galili b̃usun k̃inaa, ò wé k̃èa ò pì: Mare, ó ye k5'enaai kù Yesuo. ²² Filipi g̃èè à ò Andurune, akù ò g̃èè ò ò Yesune leele.

Yesu a ga yá'onaa

²³ Yesu p̃inne: Bisāsiri Né t̃bogɔɔ kà. ²⁴ Yāpuran maten oāre, tó p̃wé dí g̃è b̃usuu g̃n à f̃mbaa b̃oro, àdig5 kun adome. Tó à f̃mbaa bò s5, àdi né i manamana. ²⁵ Gbē kù à ye a w̃èndĩi ni kurai. Gbē kù à gi a w̃èndĩi andunia d̃k̃inan s5, ade nig5 k̃una ari gɔɔ s̃inda p̃inki. ²⁶ Tó gbē ye à zī kemene, àg5 témai. Ma z̃ikeri p̃i nig5 kù gu kù má kún. Tó gbē ten zī kemene, ma De ni a kpe ta. ²⁷ Tera sà ma p̃o yāka. Bón mani oo? Mani p̃i, Baa, ñ ma bo yá kù àten suman yá? Oi! Ma su yá kù àten suma p̃i yāime. ²⁸ Baa, ñ t̃o bo. Akù k̃otoo bò ludambe à p̃i: Ma t̃o b̃o k̃, akùs5 mani era mà bo d̃o.

²⁹ Kù gbē kù ò kù gweno mà, ò p̃i: Legū mé à p̃utā. Gbēkenɔ p̃i: Malaika mé à yá òne. ³⁰ Akù Yesu p̃inne: Adi ke ma yāin k̃otoo p̃i b̃oro, á yāime. ³¹ Yā ni vute andunia d̃k̃inaa sà. Oni andunia d̃k̃ina k̃ina bo kpatan sà. ³² Makù s5, tó ò ma se ò ma d̃o musu mani buri s̃inda p̃inki g̃ate ò su ma k̃inaa.

³³ Kù Yesu ò le, à ga kù ani ga takan à téa. ³⁴ Akù gb̃enɔ p̃ine: O mà à kù doka takadan ò p̃i Arumasihu nig5 kun gɔɔ pinkime, akù n p̃i oni Bisāsiri Né sé ò d̃o musu s5 bi? Dime Bisāsiri Né p̃i uu? ³⁵ Yesu w̃em̃ma à p̃i: Gupura kunna k̃áo g̃5 f̃itime. Gɔɔ kù gupura p̃i kù k̃áo, àg5 kuren, de gu s̃un sira k̃úawaro yāi. Gbē kù àten kure gusiran d5 gu kù àten g̃énlo. ³⁶ Gɔɔ kù á gupura p̃i ṽi, à gupura p̃i náani ke, de à g5 gupuradenɔ u.

Kù Yesu ò le, akù à g̃èè à úteñne.

Gb̃enɔ dí Yesu náani kero

³⁷ Bee kù daboyá dasi kù à kè ñ wáranɔ, odi a náani kero, ³⁸ de yá kù annabi Isaya ò le à papa yāi kù à p̃i:

Dikiri, gbēke dí baaru kù o kpá síro.

Ò n gbāna è odi d̃oro.

³⁹ Odi wè ò a náani k̃ero, zaakù Isaya p̃i d̃o:

⁴⁰ Luda ñ wé ṽina k̃úñne

de òsun gu ero.

À ñ kùgbāna k̃úñne

de òsun yá ma

ò are d̃o à ñ werek̃aro.

⁴¹ Isaya abirekù ò kù à Yesu gakuri è yāime, akù à a yá ò. ⁴² Bee kù abireo gb̃anade p̃ino Yesu náani kè dasi. Farisinɔ yāin òdig5 ye ò d̃5m̃maro, de òsun aduakekpe zé z̃5ñnero yāi. ⁴³ Zaakù ò ye bisāsirinɔ ñ s̃áabu kpá de Luda ñ s̃áabu kpála.

⁴⁴ Akù Yesu p̃utā à p̃i: Gbē kù àteni ma náani ke, adi ke mak̃un àteni náani ke adoro, àten gbē kù à ma zī náani keme se d̃o. ⁴⁵ Gbē kù àteni ma e ten gbē kù à ma zī eme se. ⁴⁶ Ma su andunia g̃n gupura ùme, de gbē kù àteni ma náani ke s̃un g5 gusiran doro. ⁴⁷ Gbē kù à ma yá mà akù à k̃unaro, adi ke makù mé mani yá vutearo, zaakù mádi su yá vute andunianlo, ma su andunia sura bame. ⁴⁸ Yákpatekena ten gbē kù à g̃imai adi ma yá síro dá. Yá kù ma òneè p̃i mé ani vutea ziazī. ⁴⁹ Zaakù mádi yáke o kù ma zidaoro. Yá kù ma ò kù yá ma bo dàñneo, ma De kù à ma zī mé à dìtemene. ⁵⁰ Má d5 kù yá kù à dìtemene bi w̃èndi kù àdi lākaro yāme. Abire yāi yá kù maten o, maten o lākù ma De dàmenè nàme.

13

Yesu a ibanɔ gbá pipinaa

¹ Ari Vinla dikpe g5 g̃é ká, Yesu d5 kù a bona andunia dí g̃n tana a De k̃inaa gɔɔ kà. Lākù à ye a gb̃enɔ andunia g̃n nà, à yeñyī ari a w̃èndi lémme. ² Kù òten òk̃osi p̃ó ble, Ibilisi g̃inake à yá dà Simɔ Isikarioti né Yudasi sw̃èn k̃, de à Yesu kpám̃ma. ³ Yesu d5 kù a De p̃ó s̃inda p̃inki nàare a oī. À d5 kù a bo Luda k̃inaame, akùs5 áni era à tá a k̃inaame. ⁴ Gɔɔ kù òten p̃ó ble, Yesu fute à a uta bò à k̃ate, akù à tawali sè à d̃o a p̃i. ⁵ Abire gbera à í kà ta g̃n, akù à nà a ibanɔ gbá pipinaaa, àten gogo kù tawali kù à d̃o a piaao. ⁶ Kù à kà Simɔ Pita k̃inaa, Pita p̃ine: Dikiri, m̃ok̃n mé ñni ma gbá pipimene yá? ⁷ Yesu wèa à p̃i: Ñ yá kù maten ke d5 g̃l̃aro, ama ñis̃un d5.

⁸ Pita pine: Ìni ma gbá pípimenero fá! Yesu pine: Tó mádi n gbá pípiro, n bàka kú kúmao doro. ⁹ Simo Pita pine: Dikiri, adi ke ma gbáme adoro, ma ɔ kú ma miioome do. ¹⁰ Yesu pine: Gbē kú à zú òò bàka kú kú a mēgu ke pípinaaoro, séde a gbá, zaakú à puname. Á gbāsīro, ama adi ke á pínkinlo. ¹¹ À gbē kú ani a kpáríma d5. Abire yāin à pì ò gbāsī sari n pínkiro.

¹² Kú à n gbá pipiñne à làka, à a uta sè à dà, akú à èra a gbēnh. À piñne: Á yā kú ma kēáre d5 yá? ¹³ Adi ma sísi Danneri kes5 Dikiri. Áten o a zéame, zaakú má de a úme. ¹⁴ Lákú makú kú má de á dikiri kú á danneriio ú á gbá pìpiáre nà, àg5 k5 gbá pípi le se. ¹⁵ Ma a taka kēáre. Àg5 ke lákú ma kēáre nà. ¹⁶ Yápuran maten oáre, zòblerii dig5 de a dikirilaro, zírri dig5 de gbē kú à a zíllo.

¹⁷ Lákú a yā bire d5 nà, arubarikadenon á ú tó áten ke le. ¹⁸ Adi ke á pínki yān maten oro. Má gbē kú ma n sēno d5. Séde yā kú à kēna Luda yān dí papa kú ò pi: Gbē kú odi ɔ kakara ta dok5no gūn mé à bò ma kpē. ¹⁹ Maten oáre tera ari à kpē à su, de tó à sù, áni sí kú makúme a ú. ²⁰ Yápuran maten oáre, gbē kú à ma zírri sí ma simē. Gbē kú à ma sí s5, ade gbē kú à ma zī simē.

*Yesu gñake à d5 ya kú Yudasi ni ke
(Mat 26:20-25, Maa 14:17-21, Luk 22:21-23)*

²¹ Kú Yesu ò le, à nèseyo ko si, akú à òñne swáswa à pi: Yápuran maten oáre, á gbē mán do mé ani ma kpáríma. ²² Akú a íbanɔ k5 wé gwàgwa ò bídi kè gbē kú à téa. ²³ Ìba do kú Yesu yei manamana gengesekena a sare. ²⁴ Akú Simo Pita lézuki kēne à Yesu la tó òn à téa. ²⁵ Akú Ìbaa pii nà Yesu à la à pi: Dikiri, díme? ²⁶ Yesu wèa à pi: Mani loma z5 dòoà mà kpá adea. Akú à lomaa z5 dòoà à kpá Simo Isikarioti né Yudasia. ²⁷ Kú Yudasi lomaa pii si, Setan gēagu g5no. Akú Yesu pine: Yā kú Ìni ke n ke likalika. ²⁸ Gbē kú òten p5 bleno ke dí d5 ke b5yāi Yesu òne lero. ²⁹ Kú Yudasi mé àdig5 ɔg5s5no kúna, akú gbēkenɔ ten da Yesu pine à gé dikpe p5 kú ò yeino lúme ke à gé p5ke kpá takasidenɔa. ³⁰ Kú Yudasi lomaa pii si, à bò g5no. Gwāanime s5.

*Yesu gñake à d5 ya kú Pita ni ke
(Mat 26:31-35, Maa 14:27-31, Luk 22:31-34)*

³¹ Kú Yudasi bò, akú Yesu pi: Tera sà Bisāsiri Né ni t5 bo, Luda s5 ani t5 bo a yā musu. ³² Tó Luda t5 bò a musu s5, Luda ni a t5 bo a kīnaa, akūs5 ani bo g5no me. ³³ Ma nēno, ma kunna káao g5 fítite. Áni ma wete, ama maten oáre tera lákú ma ò gbānadenone nà, áni f5 à gé gu kú maten tánlo. ³⁴ Maten yā dufu diteáre, àg5 yek5i. Lákú má yeá nà, ák5no s5 àg5 yek5i le do. ³⁵ Tó á yek5i, baadi ni á d5 ma íbanɔ ú.

³⁶ Simo Pita a là à pi: Dikiri, nten tá máa? Yesu wèa à pi: Gu kú maten tán, Ìni f5 n tēmai gīaro, ama Ìni láka n su. ³⁷ Pita pine: Dikiri, b5yāi mani f5 mà tēnyī teraroo? Mani gí ma wēndiii n yāi. ³⁸ Yesu pi: Ìni gí n wēndiii ma yāi s5 yá? Yápuran maten onne, ari ko g5 gé lé zu, Ìni ledi kpámai gēn aak5.

14

Yesume ludambe zé ú

¹ Àsun tó á nèse yakaro. À Luda náani ke, à ma náani ke do. ² Ma De be onn kpēnenon kun dasi, tó à de lero, de ma oáre. Maten gé gu kekeáre. ³ Lákú maten gé gu kekeáre nà, mani era mà su mà á sēte mà tá káao ma kīnaa, de ák5no se àg5 kú gu kú má kunwa. ⁴ Á gu kú maten tán zé d5. ⁵ Akú Tomasi pine: Dikiri, ó d5 gu kú nten tánlo. Óni f5 ò a zé d5 derame? ⁶ Yesu wèa à pi: Makúme zé ú, makúme yápura kú wēndiio ú. Gbēke di le à gé ma De kīnaa ma gbákūnaa sariro. ⁷ Tó á ma d5, de á ma De d5. Zaa tera a a d5, akūs5 a a è.

⁸ Akú Filipi pine: Dikiri, n n De mowere. Abirekú ni m5wá. ⁹ Yesu pine: Filipi, má kú káao zaa gikena, akú n ma d5roo? Gbē kú à ma e à ma De e. B5yāi nten pi mà a De m5áre? ¹⁰ Kú má kú ma De gūn, akūs5 ma De kú ma gūn, nídi síroo? Yā kú maten oáre maten o kú ma zídaoro. Ma De kú à kú ma gūn mé àdi a yākenanɔ ke. ¹¹ Kú ma pi má kú ma De gūn, ma De s5 à kú ma gūn, à ma yā sí. Tó len s5ro, à sí daboyákena pinɔ yāi. ¹² Yápuran maten oáre, gbē kú àteni ma náani ke ni yā kú madi ke pinɔ ke. Bee kú à de abireno la se, kú maten tá ma De kīnaa yāi. ¹³ P5 sinda pínki kú áni wé ke kú ma t5o mani ke de ma De t5 bo ma musu yāi. ¹⁴ P5 kú áni a wé kema kú ma t5o pínki, mani ke.

Yesu lésena a Nini ya musu

¹⁵ Tó á yemai, áni g5 yā kú ma diteno kúna. ¹⁶ Mani wé ke ma Dea, ani á gba Zekūnwode pānde kú áni g5 kú káao g5ro sinda pínki ¹⁷ Nini yápurademe. Andunia gbēno ni f5 ò a síro, zaakú òteni a ero, akūs5 ò a d5ro. Ama á a d5, zaakú à kú káao, akūs5 áni g5 kú á gūn. ¹⁸ Mani á tó ádoro, mani era mà su á kīnaa. ¹⁹ Á g5 fíti kú andunia ni ma e doro, ama áni ma e. Kú má

kun yai, anig5 kun se. ²⁰ Goro kua anig5 d5 ku ma De gun, a ku ma gun, akus5 ma ku a gun. ²¹ Gbe ku a ma yaditenano da akus5 a kuna, ade me a yemai. Ma De nig5 ye gbe ku a yemai, mak5 s5 manig5 yei mani ma zida mone.

²² Aku Yudasi a la, adi ke Yudasi Isikaristinlo, a pi: Dikiri, a ke dera ini n zida mowere, aku andunia s5 ani n eroo? ²³ Aku Yesu wea a pi: To gbe yemai, anig5 ma ya kuna. Ma De nig5 yei, oni su a kinaa o vute lele. ²⁴ Gbe ku a yemairo ma ya kunaro. Ya ku aten ma pi di bo ma kinaaro, a bo ma De ku a ma zi kinaame. ²⁵ Ma ya pi oare goro ku ma kpé ku kaáo. ²⁶ Ma De ni a Nini zi ku ma too Zekunwode u. Aku me ani ya sinda pinki dadaare, ani to ya ku ma oare doagu pinki. ²⁷ Mateni a to ku aafiaao, ma zida afaian mateni a gba. Mateni a gba laku andunia di n gba naro. Asun to a nese yakaro, asun to vina a kuro. ²⁸ A ma ma oare maten ta mani era ma su a kinaa. To a yemai, de a ponna ku maten ta ma De kinaa yai, zaaku ma De demala. ²⁹ Ma oare tera ari a kpe a ke, de to a ke, ani ma nani ke. ³⁰ Mani le ma ya o kaáo a gi ke doro, zaaku andunia dikina kina ten su. A gbana vi ma musuro, ³¹ ama laku ma De damene nan maten ke, de andunia le a d5 ku ma yei. A fute o go gu dikun.

15

Yesume geepi li yapura u

¹ Makume geepi li yapura u, ma Deme geepi li bude u. ² Adi liga ku a pema ne'inaa sari z5 pinki, akus5 adi a ne'iri one lago pinki de a ne'ina kara yai. ³ Akono s5 a puname ya ku ma oare yai. ⁴ Ag5 ku ma gun laku ma ku a gun na. Liga di f5 a ne kpa a zidaoro, se de ag5 ku lidaa. Leme akono ani f5 a ne kparo, to adi ke ag5 ku ma gun baasiro. ⁵ Makume geepi lida u, akonome a gano u. Gbe ku a ku ma gun, akus5 ma ku a gun, aku me ani ne kpa manamana, zaaku ani f5 a p5 ke ke ma sariro. ⁶ To gbe ku ma gunlo, oni a zukuna, laku odi ligo z5 o zukuna a kori ku o sete o ka ten a te ku na. ⁷ To a ku ma gun, akus5 ma ya ku a gun, a p5 sinda pinki ku a yei we ke, ani le. ⁸ To a ne kpa manamana, gbeno nig5 d5 ku ma ibanon a u yapura, ma De to ni bo. ⁹ Ma yeai laku ma De yemai na. Ag5 ku ma yenyi gun. ¹⁰ To a ya ku ma diteno kuna, anig5 ku ma yenyi gun, laku ma ya ku ma De diteno kuna na, akus5 ma ku a yenyi gun. ¹¹ Ma ya pino oare, de ponna ku ma vi g5 ku a gun yaima, a ponna nig5 papana. ¹² Ya ku ma ditearen di: Ag5 yek5i laku ma yeai na. ¹³ To gbe gi a wendiii a gbennano yai, gbeke yenyi vi de abirekularo. ¹⁴ To aten ya ku ma diteare ke, ma gbennanon a u. ¹⁵ Madi a sisi z3blerino doro, zaaku z3blerii dig5 a dikiri bokote doro. Ma a sisi ma gbennanome, zaaku ya ku ma ma De kinaa ma oare pinki. ¹⁶ Akono me a ma sero, mak5 me ma a se, aku ma a zi a ge ne ka, nekana ku ani lakaro, gbas De Luda a gba p5 sinda pinki ku a we kea ku ma too. ¹⁷ Ya ku ma ditearen di: Ag5 yek5i.

Andunia zana Yesugu ku a iban

¹⁸ To andunia zaagu, ag5 d5 ku a zamagu a a. ¹⁹ To andunia gbennon a u, de andunia yeai. Laku ma a se ma a bo andunia gun na, a de a gbeno uro. Abire yain andunia zaagu. ²⁰ A to ya ku ma oare g5 doagu. Z3blerii dig5 de a dikirilaro. Laku o we tama na, len oni taawa le. To o ma ya kuname, onig5 a ya kuna se do. ²¹ Oni ya bireno keare pinki ma to yai, zaaku o gbe ku a ma zi doro. ²² To madi su ma ya onne yaro, de o taari viro. Ama tera sa n taari kutena viro. ²³ Gbe ku a zamagu za ma Degume se. ²⁴ To madi ya ku odi ke yaro ke n tero, de o taari viro. Ama tera sa o ya ku ma kenon e, aku o zamagu ku ma Deo o pinki, ²⁵ de ya ku a ku n doka gun papa, ku o pi o zamagu pame. ²⁶ To Zekunwode ku mani a gbarawa bo ma De kinaa a su, Nini yapurade ku adi bo a kinaa pii, ani ma seeda ke. ²⁷ Akono s5, ani ma seeda ke, ku a ku kumao zaa kaaku yai.

16

¹ Ma ya dino oare de asun furo yaima. ² Oni aduakekpe ze z5are. A goro ten su se ku gbe ku ani a de nig5 da Luda zin aten ke. ³ Oni ya pino keare ku o ma De ku mak5o doro yai. ⁴ Ma ya dino oare de to a goro ka, anig5 d5 ku ma oare ko.

Luda Nini zkenaa

Madi ya dino oare zaa kaakuro, ku ma ku kaáo yai. ⁵ Maten ta gbe ku a ma zi kinaa sa, ama a gbeke di ma la gu ku maten tanlo. ⁶ A nese ya ka sa ku ma ya dino oare yai. ⁷ Yapuram maten oare, ma tana ni are keare, zaaku to madi taro, Zekunwode pi ni su a kinaaro. To ma ta, mani a zawa. ⁸ To a su, ani to andunia a yaze d5 durunna ku manakenaao ku yavutemmanaao musu. ⁹ Oni a yaze d5 durunna ya musu, ku odi ma nani kero yai. ¹⁰ Oni a yaze d5 manakena ya musu, ku maten ta ma De kinaa, ani ma e doro. ¹¹ Oni a yaze d5 yavutemmanaao musu, ku ya vute andunia dikina kinaa yai. ¹² Ma ya vi do dasi ma oare, ama ani ya pino f5 giaro. ¹³ To

Nini yāpurade sù, ani doáre are yāpura pínki gūn. Ani yā o kú a zīda dōnaoro, yā kú à maañ anigō o, ani yā kú àten suno baaru kpááre. ¹⁴ Ani ma tó bo, zaakú ani ma yāno séte à babaáre. ¹⁵ Pó kú ma De ví pínki bi ma póme. Abire yáin ma pi, ani ma yāno séte à babaáre. ¹⁶ À gō fíti kú áni ma e doro, à gō fíti dō kú áni ma e.

Pōsira litena pōnna ũ

¹⁷ Akú a iba kenō pikōne: Bó yān àten owere gwee? À pi à gō fíti kú óni a e doro, à gō fíti dō kú óni a e. À pi dō, àten tá a De kīnaame. ¹⁸ Akú ò pi: À gō fíti kú à òo pi de deraa? Ódi yā kú àten o pi dōro dōro. ¹⁹ Yesu dō kú ò ye ò a la, akú à piñe: Kú ma pi à gō fíti kú áni ma e doro, akúsō à gō fíti kú dō áni ma e, abirekūn àten kō lalai yá? ²⁰ Yāpurañ maten oáre, áni dō dō à wēnda ke, ama andunia ni pōnna ke. Áni gō kú pōsira gūn, ama á pōsira pi ni lite pōnna ũ. ²¹ Tó nōgbē ye à né i, a nēse ò yaka kú a wāwákēna gōro kà yāi. Tó à né i sō, wāwā kú à maa pi di dōn doro. A pō di ke nna kú à né dufu i andunia gūn yāi. ²² Len ákōnō sō á nēse yakana le gīa. Mani era mà á e dō, á pō ni ke nna, gbēke sō ani fō à á pōnna pi síawaro. ²³ Gōro kú áni yāke lama doro. Yāpurañ maten oáre, ma De ni pō sínda pínki kú áni wé kea kú ma tōo kpááwa. ²⁴ Ari tera ádi pōke wé ke kú ma tōoro. À wé ke, áni le de á pōnna gō papana yāi.

Yesu zīi blē anduniaa

²⁵ Ma yā pīno lēkōááre. A gōro ten su kú mani yā oáre kú yālekōánaao doro, mani ma De yā oáre swáswa. ²⁶ Gōro kú áni wé ke kú ma tōo. Mádi oáre kú makūme mani wé keáre ma Dearo. ²⁷ Zaakú ma De a zīdane yeáí kú á yemai yāi, akúsō a ma bona a kīnaa si. ²⁸ Ma bo ma De kīnaa ma su andunia gūn. Tera sà maten andunia tó maten tá a kīnaa.

²⁹ Akú a ibanō pine: Tō, nten yā o kú yālekōánaao doro, nten o swáswame sà. ³⁰ Ó dō sà kú nī yā sínda pínki dō, ádi ke séto ò yāke gbekammáro. Abire yáin o n bona Luda kīnaa si. ³¹ Akú Yesu piñe: Áteni ma náani ke sà yá? ³² A gōro ten su à kà kō, kú áni fákōa, á baadi ní tá a bea à ma tó mado. Bee kú abireo má kun madoro, zaakú ma De kú kúmao. ³³ Ma yā dīno oáre, de á laakari gō kpatena kunna ma gūn. Áni wētāmma le andunia gūn, ama à swē dite, ma gīnake ma zīi blē anduniaa.

17

Yesu aduakēna a ibanōne

¹ Yesu yā pi onaa gbera à wé sē musu à pi: Baa, a gōro kà. Ñ n Né tó bo, de n Né n tó bo. ² N tó má iko ví gbē sínda pínki musu, de mà wēndi kú ádi lákaro kpá gbē kú n kpámānō. ³ Mōkōñ Luda mēn do légelege yāpurade kú makú Yesu Kirisi kú n zīio dōname wēndi kú ádi lákaro pi ũ. ⁴ Ma n tó bō zīte. Zī kú n dāmene mà ke ma kē ma laka. ⁵ Baa, ñ gakuri kpáma n kīnaa tera sà, lākú n kpáma nà n kīnaa zaade andunia katenaro. ⁶ Gbē kú n nī sé andunian n nī kpámānō ma tó ò n dō. N pōnōme, akú n nī kpáma. Ó n yā kúna, 7 ò dō sà kú yā kú n dāmene pínki bō n kīnaame. ⁸ Ma yā kú n dāmene dáñne. Ó si, akú ò dō kú ma bo n kīnaame yāpura. Ó si kú mōkōñ mé n ma zī. ⁹ Maten wé keñne, ádi ke andunian maten kenero, séde gbē kú n nī kpáma pīno, zaakú n pōnōme. ¹⁰ Ma gbēno bi n gbēnōme nī pínki, n pōnō bi ma pōnōme pínki. Maten tó bo nī gāi. ¹¹ Maten su n kīnaa, manigō kú andunia gūn doro, ama mōkōnō nigō kú andunia gūn. Baa Kúadonade, ñgō nī kúna kú n tó kú n kpáma gbānao, de ògō kun mē dokōnō lán ó bà. ¹² Gōro kú má kú kúñwo, má nī kúna kú tó kú n kpáma pi gbānao. Ma nī dākpá, akú nī gbēke dí sátero, tó ádi ke gbē kú à mii pē kakatēnaa de n yā le à papa yāi. ¹³ Tera sà maten su n kīnaa. Ma yā dīno ò andunia gūn, de ògō pōnna kú má ví ví ñgō papanañma. ¹⁴ Ma n yā dáñne, akú andunia zāñgu, kú andunia gbēnōme nī ũro yāi, lākú makú má de andunia gbē ũro nà. ¹⁵ Maten wé kemma, ádi ke de ñ nī bo andunia gūnnlo, ama de ñ nī dākpá a vāni yāime. ¹⁶ Andunia gbēnōme nī ũro, lākú makú má de andunia gbē ũro nà. ¹⁷ Ñ tó nī kunna gō adona kú yāpura gbānao. N yāme yāpura pi ũ. ¹⁸ Lākú n ma zī andunia gūn nà, len makú sō ma nī zī andunia gūn le. ¹⁹ Matēni ma zīda kpámma nī yāi, de ògō kun n gbēno ũ yāpura. ²⁰ Ádi ke maten wé keñne ñdonlo, kú gbē kú oni ma náani ke nī yā yāinōme dō, ²¹ de ñ nī pínki gō kun mē dokōnō ũ. Baa, lākú nī kú ma gūn nà akúsō má kú n gūn, mōkōnō sō gō kú ó gūn le, de andunia le à sí mōkōñ mé n ma zī. ²² Gakuri kú n kpámān ma kpámma, de ògō kun mē dokōnō lán ó bà. ²³ Má kú nī gūn, akúsō nī kú ma gūn, de ògō kun mē dokōnō ũ mámmam, de andunia gō dō kú mōkōñ mé n ma zī, akúsō nī yeñyí lākú nī yemai nà. ²⁴ Baa, gbē kú n kpámānō, má ye ògō kú gu kú má kún, de ò wé ke pla kú ma gakurio, gakuri kú n kpáma kú nī yemai yāi zaade andunia katenaro. ²⁵ Baa Mana, andunia n dōro, ama má n dō, akú gbē dīnōn dō kú mōkōñ mé n ma zī. ²⁶ Ma tó ò n dō, manigō tó ògō n dō, de yeñyí kú nī ví kúmao gō kú nī gūn, de makú sō mágō kú nī gūn.

18

*Yesu kɩnaa**(Mat 26:47-56, Maa 14:43-50, Luk 22:47-53)*

¹ Yesu yá pi onaa gbera à bò kú a ibanɔ, akú ò bikù Kidironu bara dire. Swadako kú gwe, akú à gɛ̀n kú a ibanɔ. ² Yudasi bonkpɛde sɔ à gu pi dɔ, zaakú Yesu kú a ibanɔ digɔ kakara gwe baala'i. ³ Akú Yudasi gɛ̀e gwe kú soza gá doo kú dogari kú sa'orikiɔ kú Farisiɔ n̄ zɩnɔ. Ò fitilano kúna kú sɛ̀tenɔ kú gɔ̀kɛ̀bɔnɔ. ⁴ Yesu yá kú ani a le dɔ pínki, akú à bò à dànlɛ à n̄ lá à pi: Dín áten wɛtɛ? ⁵ Ò wɛ̀a ò pi: Yesu Nazɛrame. À piɩne: Makúme a ú. Yudasi bonkpɛde pi kú kúɩwo. ⁶ Kú Yesu piɩne, makúme a ú, akú ò ɛ̀ra kɛkɛ, ò bò ò lɛ̀te. ⁷ Yesu n̄ lá dɔ: Dín áten wɛtɛ? Akú ò pi: Yesu Nazɛrame. ⁸ Yesu wɛ̀nma dɔ à pi: Ma óáre kú makúme a ú. Tó makú áten wɛte, à tó gbɛ̀ díkɩnanɔ tá. ⁹ À ò le de yá kú à ò yá le à papa yáime, kú à pi: Gbɛ̀ kú n̄ kɩpámanɔ, n̄ gbɛ̀ke dí sátero. ¹⁰ Simɔ Pita fɛ̀neda lokona, akú à wòto à sa'oriki zɔ̀kɔ z̄irii lɛ̀o à a ɔpla sá z̄s flɛm. Z̄irii pi tɔn Malaku. ¹¹ Akú Yesu pi Pitane: N̄ n fɛ̀neda sɔto a sɔn. Mani wétámma toko kú ma De ditɛmɛnɛ í miroo?

¹² Akú sozanɔ kú n̄ gbɛ̀ zɔ̀kɔ kú Yuda dogarinɔ Yesu kú ò a yá. ¹³ Akú ò gɛ̀e káao Anasa kɩnaa ḡia. Anasa bi Kayafa kú à de sa'oriki zɔ̀kɔ ú wɛ̀ birea anzureeme. ¹⁴ Kayafa mé à lé dà Yuda gbánadenɔne yá à pi: Á mana gbɛ̀ mɛ̀n do ga baadi gɛ̀ne úme.

*Pita ledikpana Yesu**(Mat 26:69-70, Maa 14:66-68, Luk 22:55-57)*

¹⁵ Simɔ Pita kú iba pánɛto té Yesu kɛ. Sa'oriki zɔ̀kɔ iba pánɛto pi dɔ, akú iba pi té Yesu à gɛ̀ sa'oriki zɔ̀kɔ pi bɛ ɔnn, ¹⁶ ama Pita gɛ̀ zɛna gánulea. Akú iba kú sa'oriki zɔ̀kɔ dɔ pii gɛ̀e à yá ò nɔgbɛ̀ kú áten zé pi dákpanɛ, akú à tò Pita gɛ̀. ¹⁷ Akú nɔgbɛ̀ zédákparii pi Pita là à pi: Gɔ̀gbɛ̀ pii ibanɔ dokɛmɛ n̄ úroo? Pita wɛ̀a à pi: Makúro. ¹⁸ Z̄irino kú dogarinɔ ten té kú ò lɛ̀ kpákpa kú ía kun yá. Pita kú kúɩwo gwe, áten té kpákpa se.

*Sa'oriki yalalana Yesu**(Mat 26:59-66, Maa 14:55-64, Luk 22:66-71)*

¹⁹ Akú sa'oriki zɔ̀kɔ ten Yesu lala a ibanɔ yá kú a yádannɛnao. ²⁰ Yesu wɛ̀a à pi: Ma yá ò baadinɛ gupuraa. Ma yá dàdaɩne aduakɛkɛpɛnɔ gún kú Luda ɔnnwo, gu kú Yudanɔ dí kɔ kakaran n̄ pínki. Mádi yáke o asiri gúnlo. ²¹ Bóyá n̄ten ma lalaa? N̄ ma yámarino la, ò yá kú ma óhne dɔ. ²² Kú Yesu yá ò le, dogari kú ò kú gwɛnɔ do a sán kɛ à pi: Ódi yá we sa'oriki zɔ̀kɔa lero. ²³ Yesu wɛ̀a à pi: Tó yá vánín ma ò, n̄ ò ò ma. Tó yá manan ma ò sɔ, bóyáin ma lɛ? ²⁴ Akú Anasa Yesu gbàre sa'oriki zɔ̀kɔ Kayafa kɩnaa yina.

*Pita ɛra à ledikpana Yesu dɔ**(Mat 26:71-75, Maa 14:69-72, Luk 22:58-62)*

²⁵ Pita kpé zɛ gwe áten té kpákpa. Akú ò a là ò pi: A ibanɔ dokɛmɛ n̄ úroo? Pita ledi kpà à pi: Makúmero. ²⁶ Sa'oriki zɔ̀kɔ z̄irino do bi gbɛ̀ kú Pita à a sá gò danɛme, akú à pi: Mádi á e lɛ̀lɛ swadakoo gúnloo? ²⁷ Akú Pita ledi kpà dɔ. Zaa gwe ḡnɔ ko lé zù.

*Pilati yakpatɛkena kú Yesu**(Mat 27:1-2, 11-14, Maa 15:1-5, Luk 23:1-5)*

²⁸ Gudɔo akú Yuda gbánadenɔ bò kú Yesu Kayafa bea, ò gɛ̀e káao bùsu gbɛ̀ zɔ̀kɔ bea. Odi gɛ̀ a ɔnnlo, de ósungɔ gbásiro yá, zaakú ò ye ò Vínla dikɛ kɛmɛ. ²⁹ Abire yá Pilati bò à sù n̄ kɩnaa à pi: Yá kpaten á ví kú gbɛ̀ piioo? ³⁰ Ò wɛ̀a ò pi: Tó yávanikeriɩnlo, de ódi su ò a kpámmaro. ³¹ Akú Pilati piɩne: Á a sé à gé yákpate ke káao á zida dokaa. Akú gbánade pínɔ pine: Ó gbédɛna zé víro. ³² Abirekú kɛ de yá kú Yesu ò le à papa yáime, kú à a ga yá taka ò. ³³ Akú Pilati ɛra à gɛ̀ ɔnn. Á Yesu sisi, akú à a là à pi: Mɔ̀kɔn Yudanɔ kɩna ú yá? ³⁴ Yesu wɛ̀a à pi: N̄ten ò le kú n̄ zidaon yá, ke ò ma yá ònnɛmɛ? ³⁵ Pilati pi: Yudan ma ú yá? N̄ burino kú n̄ sa'orikiɔ mé ò n̄ kpama. Bón n̄ kɛ? ³⁶ Yesu pi: Ma kpata bi andunia díkɩna pónlo. Tó ma kpata bi andunia díkɩna pómɛ, de ma ibanɔ z̄i kà de ósun ma kpá Yuda gbánadenɔaro. Ma kpata bi andunia la pónlo. ³⁷ Akú Pilati piɩne: Ase kɩname n̄ ú yá? Yesu wɛ̀a à pi: N̄ ò a zéa kú kɩnan ma ú. Ò ma í, akú ma su andunia gún yápara sɛ̀edade ú. Gbɛ̀ kú à de yápara pɔ ú di ma yá ma. ³⁸ Pilati pi: Bón yápara úu?

*Yadana Yesu**(Mat 27:15-31, Maa 15:6-20, Luk 23:13-25)*

Kú à ò le, à ɛ̀ra à bò à gɛ̀e Yuda gbánadenɔ kɩnaa à piɩne: Mádi taari ke le gbɛ̀ diaro. ³⁹ Á futeokarayá ví kú madí purusunano doke gbarɛ́are Vínla dikɛ z̄i. Á ye mà Yudanɔ kɩna gbarɛ́aren yá? ⁴⁰ Akú ò wiki lɛ̀ dɔ ò pi: Ákúmero, Barabame! Baraba pi sɔ bi kpáni wɛ̀dewɛme.

19

¹ Akū Pilati pi, ò Yesu kù ò a gbē kù fláao. ² Akū sozano lè fúraa tã ò kùne ò arukimba tēra dāne. ³ Òten nai dodo òten pi: Fɔɔ, Yudano kina! Akū òteni a sãn keke. ⁴ Pilati era à bò dɔ, akū à pi gbēnɔne: À gwa, maten booáre bàai la de à le à dɔ kù mádi yáke learo. ⁵ Yesu bò bàai, à lè fúraa pi kuna à arukimba wéde pi dana. Akū Pilati piñne: Gɔgbē piin dí! ⁶ Kù sa'orikinɔ kù dogarinɔ a è, ò wiki lè ò pi: Ñ a pá lía! Ñ a pá lía! Akū Pilati piñne: À a kù à pá lía á zida, zaakú mádi taari ke learo. ⁷ Yuda gbánade pinɔ wèa ò pi: Ó doka ví, akúsɔ doka pii pi séde à ga, kù à a zida dite Luda Né ú yáí.

⁸ Kù Pilati yá pii mà, akū vīna kèkè à a kù. ⁹ À era à gè kù Yesuo onn dɔ, akū à a là à pi: N bo máa? Yesu dí wearo, ¹⁰ akū Pilati piñe: Ìni yá o kúmaoroo? Ñ dɔ kù má n gbarena iko ví, akúsɔ má n pana lía iko víroo? ¹¹ Yesu wèa à pi: Ñ iko ke ví ma musuro, sé kù Luda kpámma. Abire yáí gbē kù à ma kpamna durunna mé à zɔkɔ. ¹² Zaa gɔɔ birea Pilati ten zé wete à a gbare, ama Yuda gbánadenon wiki lè ò pi: Tó n gbē pii gbàre, Siza gbēnname n úro. Gbē kù à a zida dite kina ú íberɛ sè kù Sizaome. ¹³ Kù Pilati yá bire mà, à pi ò bo kù Yesuo bàai. Akū à vùte a tintiia gu kù òdi pi gbē gusaran, kù Eberu yáo sɔ, Gabata. ¹⁴ Vīna dikpe sorukezime, ifantē kà midangura. Akū Pilati pi Yuda gbánade pinɔne: Á kinan dí. ¹⁵ Akū òten wiki lé òten pi: Ñ a de. Ñ a de. Ñ a pá lía. Pilati piñne: Mani á kina pá lía yá? Sa'orikinɔ pi: Ó kina ke víro, Siza baasiro. ¹⁶ Akū Pilati Yesu kpámma ò a pá lía. Akū ò a sè ò tà káao.

*Yesu pana lía**(Mat 27:32-44, Maa 15:21-32, Luk 23:26-43)*

¹⁷ Yesu bò wete gūn à a zida lígbándurukpana sena, à gèe gu kù òdi pi Mitokokia, kù Eberu yáo sɔ Gɔgɔta. ¹⁸ Gwen ò a pá lía kù gbēnɔn pla pāndeno, gbē do a ɔplai gbē do a ɔzi, akū Yesu kù n dagura. ¹⁹ Pilati takada kè à nà Yesu lí piia. Yá kù à kèe piin dí:

Yesu Nazera, Yudano kina.

²⁰ Yudano takada kù à kèe pi kyó kè dasi, zaakú gu kù ò Yesu pá lían pii zà kù wētɛoro. Ó takada pii kè kù Eberu yáo kù Romudenɔ yáo kù Giriki yáome. ²¹ Akū Yuda sa'orikinɔ pi Pilatine: Ñsun kè n pi Yudano kinaro, ama n kè kù àkú mé à pi Yudano kiname a ú. ²² Pilati pi: Yá kù ma kèn ma kè. ²³ Kù sozano Yesu pá lía ò làka, akū ò a pókasanɔ sète ò kpàate leu siikɔ baadi miia. Ó a utagyaba kù ò tã nabinaa sari zaa musu ari zite sè dɔ, ²⁴ akū ò pikɔne: Ósun uta pi kèkèkɔrero. Ó kapa kpá de ògɔ dɔ gbē kù ani gɔne. Ó kè le, de yá kù ò kè Luda yān le à papame, kù ò pi:

*Ó ma pókasanɔ kpàatekɔne,**ò kápaa kpà ma uta yáí.*

Abire yāin sozano kè le. ²⁵ Yesu da kù a da dakúnao kù Kolopa nana Mariamao kù Mariama Magadalenio kù lí kù ò Yesu páaa sare. ²⁶ Kù Yesu a da è kù a iba kù à yeiio zena kɔ sare, à pi a dane: Nɔgbē, n nén dí! ²⁷ Akū à pi íbaa piñe: N dan dí! Zaa zī bieran íbaa pii a sè à tà káao a bea.

*Yesu ganaa**(Mat 27:45-56, Maa 15:33-41, Luk 23:44-49)*

²⁸ Abire gbera Yesu dɔ kù a pínki pápa. De yá kù à kēna Luda yān le à papa akū à pi: Ími teni ma de. ²⁹ Lo kù gwe, sèwē kpàkpà kán pana. Akū ò sako yàku wē pii gūn ò pè sèlia ò dɔ Yesune a léa. ³⁰ Kù à wē pii mi à pi: Yá làka. Akū à a miì pète à a wèndii gbàre.

Yesu zɔna kù sário

³¹ Kámmabogɔɔ sorukezime. Yuda gbánadenon ye gèno gɔ lía ari kámmabogɔɔ ziro, zaakú kámmabogɔɔ zī pi bi gɔɔ zɔkɔme. Akū ò gèe ò wé kè Pilatia ò n gbá é'è ò n kipa. ³² Akū sozano gèe ò gbē káaku kù ò pá lía lele kù Yesuo gbá é'è kù a plade pɔo dɔ. ³³ Kù ò kà Yesu kinaa, ò è à ginake à gá kò, akū òdi a gbá é'ero. ³⁴ Akū sozano doke Yesu zɔ kù sário a gbàntereea. Gwe gɔno aru kù ío bɔte. ³⁵ Gbē kù à yá pii è kù wéó mé a ò. A sèedakena yápura ví, à dɔ kù yápuran áten o, de ákɔnɔ sɔ à le à Yesu náani ke. ³⁶ Yá birenɔ kè de yá kù à kēna Luda yān díkina papame, ò pi: Oni a wá ke éro. ³⁷ À kēna Luda yān dɔ ò pi: Oni gbē kù ò a zɔ gwa.

*Yesu vīnaa**(Mat 27:57-61, Maa 15:42-47, Luk 23:50-56)*

³⁸ Abire gbera Yusufu Arimatea gèe à wé kè Pilatia, de à a gba zé à Yesu gèe kipa. Yesu ibaame asiri gūn, kù áten vīna ke Yuda gbánadenon yáí. Pilati wène, akū à gèe à a gèe sè à tào. ³⁹ Nikodemu kù à gèe Yesu kinaa gwāani gèe se kù lí'bo yákatena kù eze kù ádi tó gè vároo à kà kiloo baraakuri taka bà. ⁴⁰ Akū ò Yesu gèe sè ò táaru bizano fífia kù eze piio, lákú Yudano dí gè kpe ta nà n futeokarayá gūn. ⁴¹ Kara kù gu kù ò Yesu pá líaa pin. Gbèwèe kù ò sè mira ú

dufu kú karaa pìi gūn, odi gbēke dan zikiro. ⁴² Gwen ò Yesu wùten, kú à zà kúńworo, kú ò Yudano kámmabogoro ten ká yáí.

20

Yesu vunaa

(Mat 28:1-8, Maa 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Azumanenna zī gudɔo Mariama Magadaleni bò à gēe mira kīnaa, akú à lè gbè gona mira léa. ² Akú à bàa lè à gēe Simo Pita kīnaa kú iba pānde kú Yesu yeii piio à piinne: Ó Dikiri bò miran, ó dɔ gu kú ò a dānlo. ³ Akú Pita kú iba pānde piio fùte ò gēe mira kīnaa. ⁴ N gbēnɔn pla ní pínki ten bàa lé lēle, akú iba pānde pii bà nna de Pitala, à kà mira kīnaa káaku. ⁵ Kú à wé kpāten, akú à táaru bizano è katena, ama adi gē a gūnlo. ⁶ Kú Simo Pita kà a gbɛra, akú à gē miran. À táaru biza pii è katena ⁷ kú biza kú ò fífi a mīiao. Biza pí pēkerena kú pōle pīnoro, à kokona ditena adome. ⁸ Akú iba kú à kà mira kīnaa káaku pii gē se. À è, akú à sì. ⁹ Ari tera odi yá kú à kēna Luda yān dōro dōro kú ò pí, ani fute bona gan. ¹⁰ Akú iba gbēnɔn pla pīno èra ò tà be.

Yesu bo à suna Mariama Magaleni

(Mat 28:9-10, Maa 16:9-11)

¹¹ Mariama zena mira léa, àten ɔɔ do. Lákú àten ɔɔ do nà le, akú à wé kpàte miran. ¹² Akú à malaike gbēnɔn plano è vutena gu kú ò Yesu gēe wùten yāaa. A do kú a mì kpa, a do sɔ gbá kpa. Ó uta pura dana. ¹³ Akú ò a là ò pí: Nɔgbē, bó mé à n le nten ɔɔ do? À wérnma à pí: Ó ma Dikiri sè ò tà káaome, má dɔ gu kú ò a wùtenlo. ¹⁴ Kú à ò le, akú à lite à Yesu è zena, ama adi dɔ kú Yesunlo. ¹⁵ Yesu a là à pí: Nɔgbē, bó yá mé à tò nten ɔɔ do? Dín nten wetee? Mariama ten da karademe, akú à pīne: Mare, tó məkɔn mé n a sè n bo káao, n omenɛ gu kú n a wùten de mà gé mà a sè. ¹⁶ Yesu pīne: Mariama! Akú à are òba à pīne kú Eberu yāo: Rabi! Tɔ pii pí Danneri. ¹⁷ Yesu pīne: Nsun ɔ namaro, mádi tá ma De kīnaa kōro. N gé ò o ma gbēnɔne maten tá ma De kú ní Deo kīnaa, ma Luda kú ní Ludao kīnaa. ¹⁸ Akú Mariama Magadaleni gēe à a baaruu kpà a ibanone à pí: Ma Dikiri è. Akú à yá kú à ònne bàbañne.

Yesu bo à suna a ibanone

(Mat 28:16-20, Maa 16:9-18, Luk 24:36-49)

¹⁹ Azumanenna birea ɔkosi a ibanano kakarana kpén, ò gbà tàtāñle ò mōne kà, kú òten vīna ke Yuda gbānadene yáí. Akú Yesu sù à zè ní té à piinne: Àgɔ kun aafia! ²⁰ Kú à ò le, akú à a ɔno mōñne kú a gbāntereɛo. Kú ibaa pīno Dikiri è, ní pɔ kè nna manamana. ²¹ Yesu èra à piinne: Àgɔ kun aafia! Lákú ma De ma zī nà, len mateni á zī le. ²² Kú à ò le, akú à ïa vūmma kú léo à pí: À Luda Nini sí. ²³ Gbē kú a ní kē kú ní durunnano, à kēñman gwe. Gbē kú ádi ní kēnero sɔ, ani kēñmaro.

Yesu kú Tomasio

²⁴ Goro kú Yesu sù, Tomasi, a iba gbēnɔn kuri awɛɛplanɔ doke kú òdi pīne Sika kú kúńworo. ²⁵ Akú a iba kparano pīne: Ó Dikiri è. Akú à piinne: Tó mádi koosa gbè e a ɔno gūn ma ɔne pēnlo, akú sɔ mádi ɔ zɔ a gbānterenlo, mani síro. ²⁶ A goro làa a ibanano kú kpén do, Tomasi kú kúńwo sà. Ó gbà tàtāñle ò mōne kà, akú Yesu sù à zè ní té à pí: Àgɔ kun aafia! ²⁷ Akú à pí Tomasine: N n ɔne pé ma ɔ gūn la n gwa, n n ɔ zɔ ma gbāntereɛa. Nsun sika ke doru. N ma náani ke. ²⁸ Tomasi wèa à pí: Ma Dikiri, ma Luda. ²⁹ Yesu pīne: Kú n ma e yāin n ma náani kè. Arubarikadenon gbē kú ò ma náani kè ma enaa sarino ũ.

³⁰ Yesu daboyá pādeno kè dasi a ibanano wé wára kú odi kè takada dí gūnlo. ³¹ Ama ò adikīnana kè de à le à Yesu sí Luda Né Arumasihu ũ à wēndi le a náanikēnaa gūn yāime.

21

Yesu bo à suna a ibanone sèbe léa

¹ Abire gbɛra Yesu èra à a zida mò a ibanone do Tiberia sèbe léa. Lán dí bàn à a zida mōñne. ² Simo Pita kú lēle kú Tomasi kú òdi pīne Sikao kú Natanaeli kú à bò Kana, Galili búsuuo kú Zebedi néno kú Yesu iba gbēnɔn pla pādeno. ³ Simo Pita piinne: Maten gé kpò weteme. Akú ò pīne: Ókɔno se óni gé kúnwo. Akú ò gēe ò gē gó'ite gūn, ama odi pōke kú gwāani birearo. ⁴ Kú gu ten su do, Yesu zena bara, ama a ibanano dí dɔ kú àkūmero. ⁵ Akú à lé zūnyī à pí: Gbēno, ádi pōke le a kúroo? Ó pí: Oi! ⁶ Akú à piinne: À birigi zu gó ɔplai áni pɔ kú. Kú ò zú, ò kpò kú dasidasi ò fù sena. ⁷ Akú iba kú Yesu yeii pii pí Simo Pitane: Dikirime. Pita uta danaro. Kú à mà ò pí Dikirime, akú à a uta sè à dà à kùsi ía. ⁸ Iba kparano ten birigi gáte pana kú kpòɔo òten suo kú góo, zaakú ò zà kú baraoro, à de mita basoro takalaro. ⁹ Kú ò bikú bara, ò burodii

è katena gwe kù kpòòo kpakpana téa. ¹⁰ Yesu pííne: À mós kù kpò kù a kù terao kenò. ¹¹ Akù Simò Pita gè gó gùn à birigi gàte à bikùò bara. À pana kù kpò gbèntènò mèn basuppla akuri awèè' aakò. Bee kù à dasi le, táaru pí dí kéro. ¹² Yesu pííne: À mós à pò ble. A ìba ke dí fò à lé bò à à là dín a ùro, zaakù ò dò kù Dikirimè. ¹³ Yesu gèè à burodii sè à kpàríma. Len à kè le kù kpòòo dò. ¹⁴ Yesu a zída móna a ibanòne gèn aakòden gwe a vuna gan gbera.

Yesu kù Pitaò

¹⁵ Kù ò pò blè ò làka, Yesu Simò Pita là à pì: Yuhana né Simò, ní yemai de gbè dínòla yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dò kù má yenyí. Yesu píne: Ñ pòble kpá ma sàne bòròna. ¹⁶ A gèn plade Yesu era à a là dò à pì: Yuhana né Simò, ní yemai yá? À wèa à pì: Ee Dikiri, ní dò kù má yenyí. Yesu píne: Ñ ma sàno dàmene. ¹⁷ À a là a gèn aakòde à pì: Yuhana né Simò, ní yemai yá? Kù Yesu Pita là a gèn aakòde tó à yeai, a pò yàka, akù à píne: Dikiri, ní yà sinda pinki dò. Ñ dò kù má yenyí. Yesu píne: Ñ pòble kpá ma sàno. ¹⁸ Yápuran maten onne, kù ní de kefenna ù, ndi pò da n zída ò gé gu kù ní yein, ama tó n zì kù, ìni n òno poro, gbè pànde ni danne à gé kúnwo gu kù ní yeiron. ¹⁹ Kù Yesu ò le, Pita ga kù ani Luda tó bon à téa. Abire gbera Yesu píne: Ñ témai.

Yesu kù ìba kù Yesu yeiio

²⁰ Pita lite à ìba kù Yesu yeii pii è tényí. Gbè pí mé à nà Dikirii gòro kù òten pò ble, à a là gbè kù ani a kpàrímai. ²¹ Kù Pita a è, à pì Yesune: Dikiri, gbè dí sò bi? ²² Yesu píne: Tó má ye àgò kù wèndiio ari màgò gé su, a yà n le máa? Ngò témai dé. ²³ Akù yà pii fàkòsa Yesudenò té kù ìbaa pí ni garo. Ama Yesu dí one kù ani ganlo. À pí, tó á ye àgò kun ari àgò gé su, a yà a le máme?

²⁴ Ìbaa pí mé à yà dínò sèeda kè. Àkù mé à takada dí kè, akù ó dò kù a sèedakena náani ví.

Midenaa

²⁵ Yesu yà pàndenò kè dasidasi dò. Tó ò kè takada gùn dodo pinki, maten da andunia a zidanè ni fò à takada kù ò kèè píno síro.

ZĪRINŌ YĀKENANŌ

- Yesu tana ludambē 1:1-1:26
- Luda Nini kipanaa 2:1-2:47
- YudanŌ Yesu yā sinaa 3:1-12:25
- Pōlu wētēgena káakude 13:1-14:28
- Pōlu wētēgena gēn plade 15:1-18:22
- Pōlu wētēgena gēn aakōde 18:23-21:16
- Pōlu gena Romu 21:17-28:31

Lēsena Luda Nini yā musu

¹ Tiofilu, ma ònne ma takada káaku gūn lákū Yesu kē nà kū yā kū à dànneno pínki zaa a naana gōrō ² ari gōrō kū à yā dite à žīrinone kū Luda Nini gbānao, akū Luda a sè à tà káao a kīnaa. ³ Zaakū a ganaa gbera à a zīda mōñne à sēedayāno kēñne dasi kū à tò ò dō sikaā sari kū à bēne. À a zīda mōñne gōrō bupla à kpata kū à bò Luda kīnaa yā òrīne. ⁴ Kū ò kakarana, akū à piñne: Àsun bo Yurusalemuro. Àgō lé kū ma De sēáre dá, lákū ma a yā óáre nà. ⁵ Zaakū Yahaya gbēno da'ite kē i gūmme, ama gōrō pla la mani á da'ite ke Luda Nini gūn.

Tana kū Yesuo ludambē (Maa 16:19-20, Luk 24:50-53)

⁶ Kū ò kakarana le, akū ò a là ò pi: Dikiri, gōrō dí gūnn ñi Isarailano kpata erañne yá? ⁷ À wēñma à pi: Á zé vī àgō gōrō kesō gōrō zaka kū ma De dite kū a zīda ikooō dōro. ⁸ Tó Luda Nini kipaáwa, áni gbāna le àgō de ma sēedadenŌ ū Yurusalemu kū Yudea būsū gu sīnda pínki kū Samaria būsūo ari à gé pé andunia léa. ⁹ Yā bire onaa gbera Luda a sè ñ wára ari à gēe à sàte ñ wéa ludambē lukun. ¹⁰ A tanaa gūn lákū ñ wé pé ludambēa nà, akū gbēnon pla kenŌ bò ò zè ñ sare ò pōkasa purano dana. ¹¹ Ō pi: Galili būsudenŌ, à kē dera á zena áten ludambē gwaa? Yesu kū Luda a bò á té à tà káao a kīnaa pīi, ani era à su lákū a è áten tá gwe nà.

Yudasi gēnekenaa

¹² Akū ò kīpa Kūkpe sīšīa ò sū Yurusalemu. Sīšīi pīi zà kū Yurusalemuo à kà lán kiloo do taka bà. ¹³ Kū ò kà, akū ò didi kpé musu, gu kū òdigō kún. Pita kú gwe kū Yuhanao kū Yamisio kū Anduruo kū Filipio kū Tomasio kū Batslōmiuo kū Matiuo kū Alafeu né Yamisio kū SimŌ Kokarideo kū Yamisi né Yudasio. ¹⁴ Ñ pínki ñ zīda kpà aduakēnaaa lele kū Mariama Yesu dao kū Yesu dakūnanŌ kū noḡbē kparano.

¹⁵ Gōrō birea Pita fūte à zè Yesu iba kū ò kà gbēnon basuddo takano té à pi: ¹⁶ Ma gbēno, yā kū Dauda ò kū Luda Nini gbānao Yudasi kū à dò gbē kū ò Yesu kúnne are yā musu, tilasime Luda yā pi papa. ¹⁷ Ó gbē dome yā a baka kú ò zī dikīna gūn. ¹⁸ À žīte lù kū ɔgō kū à lè a vānikēnaa gūnwō. Gwen à bàkē à lēten, a nēsēe pūtā a nukāninŌ bōte pínki. ¹⁹ YurusalemudenŌ pinki yā pīi mà, akū ò tō kpà gu piine Akēledama kū ñ buri yāo. Tō pīi pi gbēderi žīte. ²⁰ Ō a yā ò Zabura takada gūn ò pi:

A be gō bežī ūme,
gbēke sūngō kú a gūn dorō.
Ō pi do:
Gbē pānde gō a gēne ū.

²¹⁻²² A yā mé à tò gbē kū òdigō téwái gōrō kū ó kú lele kū Dikiri Yesuo zaa Yahaya gbēno da'itegōra ari gōrō kū Luda a bò ó tēno, ò ñ gbē do bo àgō de a vuna gan sēedade ū kūoo. ²³ Akū ò gbēnon planŌ bò, Yusufu kū òdi pine Baasaba òdi pine dō Yusutu kū Matiao. ²⁴ Akū ò adua kē ò pi: Dikiri, ñ gbē sīnda pínki nēsē dō. Gbēnon pla dīno té ñ gbē kū n bò mōwere, ²⁵ de a bàka gō kú kū ókōno žīrinŌ zī dikīna gūn yāi, zī kū Yudasi bōn à gēe gu kū kō sè káao gūn. ²⁶ Akū ò kápaa kpà gbēnon pla pinŌ yā musu. Akū líkpana Matia kú, akū ò a dà žīri gbēnon kuri aweedono té.

2

Luda Nini kipanaa

¹ Kū Pentikōsi dikpe gōrō kà, ò kú gu dokōna ñ pínki. ² Kānto ò kīni mà bona ludambē lán zāga'ia gbāna bà, akū kpé kū ò vutena wà. ³ Ō pō è lán tēneneno bà à fākōa à didi ñ baadia. ⁴ Akū Luda Nini kīparūma ñ pínki, akū ò nà yākeburī onaaa lákū Nini pi ñ gbá lé nà. ⁵ Yuda kenŌ kú Yurusalemu gwe, ludayāmari kū ò bò andunia būsū sīnda pínki gūnnŌ ū. ⁶ Kū ò ñ zuka pīi mà, ò kākarañyī dasidasi, akū ò bídi kē, kū ò mà òteni ñ gbē sīnda pínki buri

yā o. ⁷ Yā pi ñ kú gbāna à bò ñ sare ò pi: Yā'orrii pìno bi Galilidenome ñ pínkiroo? ⁸ À kè dera o mà òtēni ó baadi būsū yā oo? ⁹ Patiano kú Midiano kú Elamunon ó ũ kú gbē kú ò kú Mesopotamiano kú Yudeao kú Kapadosiao kú Pōntuo kú Asiao ¹⁰ kú Firigiao kú Pamfiliao kú Misilao kú Libia būsū kú à kú Sireni sareo kú gbē kú ò bò Romun. ¹¹ Yudanō kú gbē kú ò ñ donyī zé sēnon ó ũ kú Keretino kú Larubun, akū òtēn ma òtēn Luda yābonsare kenano o kú ó baadi buriyāno. ¹² Yā pi ñ kú gbāna ò bídi kè, òtēn kō lala òtēn pi: Yā kpate takan gwee? ¹³ Gbēkenō sō òtēni ñ landi kē ò pi: Í mé à ñ kú.

Pita waazikenaa

¹⁴ Akū Pita fūte à zè kú a gbē kpara gbēnon kuri aweedonō à yā ò gbāngbān à pi: Ákōno Yudanō kú gbē kú á kú Yurusalemunō pínki, à sá kpá à tó mà yā pi oáre. ¹⁵ Í dí gbē pino kú lākū áten da nāro, zaakū kōnkō mō kēndon tera. ¹⁶ Yā kú annabi Yoeli òon dí:

¹⁷ Luda pi:

Gōro kpedenō zī mani ma Nini pisi gbē sīnda pínkia,
á négōgbēno kú á nēnōgbēno ni annabikeyā o,
á kefennano ni wégupu e,
á mare zōkōno ni nana o.

¹⁸ Gōro birenōa

mani ma Nini pisi ma zōblerinōa
gōgbēno kú nōgbēno ñ pínki
oni annabikeyā o.

¹⁹ Mani sēedanō ke musu,

mani yābonsarenō ke andunia gūn,
aru kú téo kú túsukpe síi lukuo nigō kún.

²⁰ Ifántē ni sira kú,

mōvura ni tēra kú lán aru bà
ari Dikiri sugōro zōkō gakuride gō gé ká,

²¹ gbē sīnda pínki kú òdi Dikiri sīsino ni bo.

²² Isarailano, à yā dí ma. Lākū á dō á zīdane nà, Luda Yesu Nazera mōáre a gbē ũ kú daboyāno kú yābonsarenō kú sēeda kú à kè a gāi á tēno. ²³ Luda zēo a poyenyīna kú a dōnao gūn kú ò a kpááwa, akū a tò kifirino a pà lía ò a dē. ²⁴ Akū Luda ga bàa pōroa à a vù, zaakū à zé vī kú ga ni fō ágō a kúnaro. ²⁵ Zaakū Dauda a yā ò à pi:

Madigō Dikiri e ma wēn gōro sīnda pínki,
lākū à kú ma oplai nà

pōke ni ma lukaro.

²⁶ Abire yāin ma pō digō nna,
ma nēsegūn pù.

Ma támaa vī kú ma mē nigō kun,

²⁷ zaakū ĩni ma tó mira gūnlo,
ĩni we n gbē kú à kú adona yagi kūro.

²⁸ N ma da wēndi zéa,

ma pōnna nigō pana n kīnaa.

²⁹ Ma gbēno, mani fō mà ó dizi káaku Dauda yā oáre swáswa. À gò ò a vī a mira kú wēte dín ari kú a gbārao. ³⁰ A annabike gūn à dō kú Luda lé sēawa à pi, áni a burino doke ká a kpatan.

³¹ Dauda gīnake à Arumasihu vuna gan è, akū à a yā ò à pi: Luda ni a tó mira gūnlo, ani we a mē yagi kūro. ³² Yesu piin Luda a vū gan. A sēedadenon ó ũ ò pínki. ³³ Vutena Luda oplai à a Nini kú à a lé sēwre si a Dea. Yā kú áten e akūsō áten ma tera de Luda Nini kú à pisiwā ũme.

³⁴ Zaakū adi ke Dauda mé à fūte à gēe ludambero, à pi:

Dikiri ò ma dikirine à vute a oplai

³⁵ ari ágō a ibereno kene a tūntin ũ.

³⁶ Isarailano, ágō dō sānsān kú Yesu kú a a pà líaan Luda dīte Dikiri ũ, Arumasihu ũ dō.

³⁷ Kú ò yā pii mà, à ñ zō, akū ò Pita kú zīri kparano là ò pi: Gbēno, óni ke deraa? ³⁸ Akū Pita pīnne: Á baadi nēse lite à da'ite ke kú Yesu Kirisi tōo, á durunnano ni kēáwa áni Luda Nini sí gba ũ. ³⁹ Zaakū lé kú Luda sēe pi de á pō ũme kú á nēno kú gbē kú ò kú zāno, gbē kú Dikiri ó Luda ni ñ sísi pino ñ pínki. ⁴⁰ Á yā pāndenō ònne dasi à nākarañma à pi: Á á zīda bo gbāragbē vāni dīno té. ⁴¹ Akū gbē kú ò a yā pii sino da'ite kē. Zī birean ò kàra ñ té gbēnon wāa gēro. ⁴² Ò laakarrii dō zīrino yādannenaana kú kōgbēkenaa kú Dikiri pōblenaao kú aduakēnaao.

Yesudenō kunna kú kōo

⁴³ Zīrii pino ten sēeda kú yābonsarenō ke, akū vīna gbē sīnda pínki kú. ⁴⁴ Dikiri nāanikerino pínki gā dokōno. Pō kú ò vīno gō ñ pínki pō ũ. ⁴⁵ Tó ò ñ pō kú ò vīno yia, òdi a ogo kpaatetekōne

lákū baadi bɔkɔte de nà. ⁴⁶Lákū gu digɔ dɔ nà òdigɔ kɔ kakara Luda ɔnn, òdigɔ pɔ ble kɔ bea kú pɔnnao kú nɛse mèn doo. ⁴⁷Òdigɔ Luda tɔ kpá, akúɔ òdigɔ nna kú baadi pínki. Dikiri digɔ gbɛ kú átɛni n sura banɔ kara n tɛ lágú gu digɔ dɔ nà.

3

Gɔgbɛ ɛɛ werekɔanaa

¹Zikea Pita kú Yuhanao gɛɛ Luda ɔnn fánantɛ mɔ aakɔ aduakegɔɔa. ²Gɔgbɛ ke kú gwe ò a ì ɛɛ ùme. Lákū gu digɔ dɔ nà òdi a sé ò su ò a dite Luda ɔnn gānu kú òdi pi Gānu Mana gūn. Gwen òdigɔ bara ke gbɛ kú òten gɛ ɔn pìi gūnnɔa. ³Kú à Pita kú Yuhanao è, òten su gɛ Luda ɔnn, akú à baraa kèrma. ⁴Ò wé pèa, akú Pita pìine: Ñ ó gwa la. ⁵Akú à wé pèrma àteni n gba dà. ⁶Akú Pita pìine: Má ɔgɔ vīro, ama pɔ kú má vīn mani n gba. Kú Yesu Kirisi Nazera tɔo n fute n taa o. ⁷Akú Pita a kú a ɔplaa à a fùte a zè. Gwe gɔno a gbálanɔ kú a gèsewaano gbāna kú. ⁸À vī à zè, akú à nà taa'onaa. À gɛ kúñwo Luda ɔnn àten taa o àten vīvī àten Luda sáabu kpá. ⁹Baadi pínki a è àten taa o àten Luda sáabu kpá, ¹⁰akú ò a dɔ barakeri kú òdigɔ vute Luda ɔnn Gānu Manan ũ, akú yā kú à a lè n kú gbāna à bò n sare.

Pita waazikena Luda ɔnn

¹¹Lákū à na Pita kú Yuhanao na gu kú òdi pi Sulemanu èdan, akú baadi pínki ten gɛ n kīnaa, kú yā pìi bò n sare yāi. ¹²Kú Pita gbɛno è, à pìinne: Isarailano, bɔ yā mé à tò yā pìi bò á sare? Bɔ yā mé à tò á wé fīwá lɛ? Àten da ó zida gbāna kesɔ ó ludayamana mé à tò gbɛ dí taa ò yá? ¹³Ó dizi káakunɔ Ibrahim kú Isaakuo kú Yakubuo Luda gwenaa kpà a zikeri Yesua. Ákɔno sɔ a a kpà gbānadenɔa a bo a kpe Pilati kú à zè kú a gbarɛnaao are. ¹⁴A bo Luda gbɛ mana kú à kú adona pi kpe, akú a wé kè Pilatia à gbɛderi gbarɛare. ¹⁵A Wèndikpammarii dè, akú Luda a vù bona gan. A sèedadɛnɔn ò ũ. ¹⁶Yesunaanikena mé à tò gɔgbɛ kú á a dɔ átɛni a gwa dí wèrɛkɔa Yesu tɔ gbāna yāi. Yesunaanikena mé à a gbà aafia á pínki wāra. ¹⁷Tera ma gbɛno, má dɔ kú ákɔno kú á gbānadenɔ yā pìi kè wésirakɛnaa gūmme. ¹⁸Luda dò annabinɔne are, akú ò gīnake ò pì n pínki kú Arumasihu ni wétamma e, akúɔ à kè le. ¹⁹Abire yāi à nɛse lite à are dɔ Ludaa, á durunnano ni kèáwa de à suare kú nɛsekpatenaao ²⁰à Yesu kú à gīnake à a diteare Arumasihu ũ pi zīáwa. ²¹Séde àgɔ kú musu gīa ari goro kú Luda ni pɔ pínki keke à ke dufu, lákū à dà a annabinɔne nà ò ò zaa káaku. ²²Musa pì, Dikiri á Luda ni á gbɛke sé annabi ũ lán a bà. Á yā kú ani oare ma pínki. ²³Gbɛ kú adi annabii pi yā ma sɔro, Luda ni ade bo á tɛ à a demɛ. ²⁴Annabi kú ò Luda yā òno pínki naana Samueli kīnaa goro dikīna baaruu kpá. ²⁵Yā kú annabii pino òo kú Luda baka kú à kú kú á dizi káakunɔ gɔ á pɔ ũ, lákū à ò Ibrahimɛ na à pi áni arubarika da andunia buri pínkigu a buri gāi. ²⁶Kú Luda a zikeri pìi dite, à a zīáwa káaku, de à arubarika daágu à á baadi kpe li a yāvānikɛnanɔne.

4

Yakpatɛkena kú Pitao kú Yuhanao

¹Kú Pita kú Yuhanao ten yā ò gbɛnoɛ, sa'orino kú Luda kpé dogari gbɛ zɔkɔɔo kú Sadusinɔ gɛnyī. ²Ñ pɔ fɛ kú òten yā da gbɛnoɛ yāi, òten gèno vuna Yesu gūn kpàkpa ke. ³Akú ò n kú ò n dá kpésiran ari gu dɔ, zaakú gu gīnake à si kò. ⁴Ama gbɛ dasi kú ò n yā mào Yesu náani kè ari n gɔgbɛno dasi kú à kà gbɛnoɛn dūbu ɔoro taka bà. ⁵Kú gu dɔ, Yuda gbānadenɔ kú gbɛ zɔkɔno kú ludayadannerino kàkara Yurusalemu. ⁶Sa'oriki Anasa kú gwe kú Kayafao kú Yuhanao kú Alesandao kú gbɛ kú ò de sa'oriki pìi danɛ ũno n pínki. ⁷Ó sù kú Pitao kú Yuhanao gbānade pino are, akú ò n lá ò pì: Bɔ gbāna ke dí tɔn a abirekú kèoo? ⁸Akú Luda Nini sù Pitaa à pìine: Gbānadenɔ kú gbɛ zɔkɔno, ⁹lákū átɛni ó lala gbāra nà yā mana kú o kè ɛɛɛɛɛ yāi, daran o kè à wèrɛkɔa nà, ¹⁰ákɔno kú Isarailano pínki àgɔ dɔ kú gbɛ kú à zena á are dí aafia lè kú Yesu Kirisi Nazera kú a a pà lía Luda a vù bona gan tɔome. ¹¹Lɛme gbɛ kú ákɔno kpéborino a pà kpai mé à gɔ kpé kusuru gbɛ mide ũ. ¹²Gbɛ pānde ke kun kú ani gbɛ sura baro, zaakú andunia gūn pínki Luda dí gbɛke dite bisásirinɔne à n sura baro, séde àpìi.

¹³Kú ò Pita kú Yuhanao kùgbānakɛnaa è, akúɔ ò dɔ kú talaka wésiradenɔme n ũ, à bò n sare, akú ò dɔ sà kú ò gīnake ò kú kú Yesuome yā. ¹⁴Lákū ò gbɛ kú à wèrɛkɔanaa pìi è ze nà n sare, odi fɔ ò yāke ò doro. ¹⁵Ò pìinne ò bɔte, akú ò yā gɔgɔ ¹⁶ò pì: Óni ke dera kú gbɛ pinoo? Zaakú Yurusalemudenɔn dɔ pínki kú ò daboyá zɔkɔ ke, óni fɔ ò gīro. ¹⁷De yā pi sún dagula de adilaro, ò kpàkɛnyī pásipási de òsun yā ò gbɛkene kú tɔ pìio doro. ¹⁸Akú ò n sisi ò yā diteɛne òsun yā ò kesɔ ò yā danɛ kú Yesu tɔoro sāsān. ¹⁹Akú Pita kú Yuhanao wèrma ò pì: Á gwa á zīdanɛ. Á yān óni ma yā, ke Luda pɔ? A kpate mé à mana Ludanɛ? ²⁰Zaakú óni fɔ ò gí ò yā kú ò mà akúɔ ò ò oiro. ²¹Gbānade pino èra ò vīna dàdānyī, akú ò n gbāre.

Odi wétámmana zé lero, zaakú baadi pínki ten Luda sáabu kpá yá kú à kèe pì yá. ²² Gbē kú ò werekšana daboyá bire kènɛɛ pì zī kú de wē buplala.

Yesudenɔ kùgbána wékenaa

²³ Kú ò ñ gbáre, akú ò tà ñ gbēnɔ kínaa, ò ónne lákú sa'orikínɔ kú gbē zókónɔ ónne nà. ²⁴ Kú ò mà, ò ó gbána dò Ludaa leele ò pì: Dikiri, mɔkɔn mé n musu kè kú zíteo kú ísiraio kú pɔ kú ò kú ñ gúnno pínki. ²⁵ N dà n zíkèri ó dizi Daudane kú n Nini gbánao, akú à pì:

Bó yá mé à tò burinɔ ten zuka káa?

À kè dera òten lé pā kpákúsúu?

²⁶ Andunia kínanɔ ten zī soru ke, kpatablerinɔ ten kakara Dikirii kú Kína kú à káao.

²⁷ Yapurame, Herɔdu kú Pɔntiu Pilatio kàkara wēte dí gún kú Isarailanɔ kú buri pāndenɔ n zíkèri kú à kú adona Yesu kú ñ kà kína ũ pii. ²⁸ Ó kè lákú n gínake n zɛo nà n gbána kú n pɔyenyínaaooa. ²⁹ Tera sà Dikiri, ñ yá pāsī kú ò ò ma gwe. Ókónɔ n zòblerinɔ, ñ ó gba lé ò n yá o kú kùgbánao manamana. ³⁰ N ɔ dawá de ò gbēnɔ werekšana ò daboyánɔ kú yābonsarenɔ ke kú n zíkèri kú à kú adona Yesu tso. ³¹ Kú ò adua kè ò laka, gu kú ò kōkakaranan yīgáyīgā, Luda Nini sūmama ñ pínki, akú ò gēe òten Luda yá ónne kú kùgbánao.

Yesudenɔ nēsɛdokɔnɔkena kú kɔ

³² Yesu náanikerinɔ laasun dokónɔ vī kú lédokónɔo. N gbēke di pi a pɔ kú á vīnɔ bi a pómɛ adoro. N pɔ pínki bi ñ pínki pómɛ. ³³ Luda žirinɔ ten Dikiri Yesu vuna gan yá o gbēnɔne kú gbána zókɔo. Ó Luda gbēke zókɔ lè ñ pínki. ³⁴ Póke dí kía ñ gbēkearo, zaakú gbē kú ò bú ke kpé vīnɔ di yía ò su kú a ɔgo ³⁵ ò kpá žirinɔa, de ò kpá baadia lákú à a bɔkɔte de nà. ³⁶ Levi buri Yusufu kú à bò Sipiru būsun kú ñ tē. Luda žirinɔ tɔ kpāne Baanaba. Tɔ pii pì Laakarikipaterii. ³⁷ À bú kú à vī yia, akú à sù à a ɔgo kpá žirinɔa.

5

Anania kú Safirao

¹ Gōgbē kú òdi pine Anania kun dɔ kú a nanɔ Safirao. A zíte yia ² à a ɔgo fīnti bò kú a nanɔ dōnaao, akú à gēe à a kpāra kpá žirinɔa. ³ Akú Pita pine: Anania, bóyāi n tò Setan dōnne are le sée? N n zíte ɔgo fīnti bò, akú n éke tò Luda Ninine. ⁴ Gɔɔ kú ñdi zíte pì yiaro, n pónloo? Kú n yia sɔ, lákú ñ yei nà ñni ke kú a ɔgoroo? À kè dera n yá bire kena laasun lèe? Adi ke bisásirin n éke tōnɛro, Ludan n tōne. ⁵ Kú Anania yá pii mà, à lète à gà. Akú vīna gbē kú ò yá pii mànɔ kú manamana. ⁶ Kefennanɔ gē ò biza dàala, akú ò a sè ò gēe ò a vī.

⁷ Kú à kà lán awa aakɔ bà, yáke manaa sari a nanɔ sù à gē. ⁸ Akú Pita a là à pì: N omene, a zíte pii yia lán dí bàn yá? À wèa à pì: Ee, lɛme. ⁹ Akú Pita pine: Bó yá mé à tò a Luda Nini lè a gwāa? Gbē kú ò n zā vīnɔn kú kpélelea, oni n sé ò bo kúnwo se. ¹⁰ Gwe gōnɔ à lète a are à gà. Kú kefennanɔ gē, ò è à gà, akú ò a sè ò gēe ò a vī a zā sare. ¹¹ Akú vīna sɔsi gbēnɔ kú manamana ñ pínki kú gbē kú ò yá pii mànɔ ñ pínki.

Daboyánɔ kú yābonsarenɔ

¹² Luda žirinɔ ten daboyá kú yābonsarenɔ ke dasi gbēnɔ tē. Yesu náanikerinɔ di kōkakarana ke leele Sulemanu édan ñ pínki. ¹³ Gbē pāndenɔ di we ò nāmmaro, ama gbē sīnda pínki di ñ tó nna sí. ¹⁴ Ama gbē dasi kú òten Dikiri Yesu náani kenɔ, gōgbēnɔ kú nōgbēnɔ ñ pínki, òdigɔ kara ñ tē. ¹⁵ Akú ò gyārenɔ sète kú wútebɔnɔ kú gyāresebɔnɔ ò ñ káte zén, de tó Pita ten gēte, a nini le à da ñ gbēkenla yá. ¹⁶ Pari bò wēte kú ò kú Yurusalemu sarenɔn ò sù kú gyārenɔ kú gbē kú tánanɔ ten wari dōmmanɔ, akú ò wèrekšana ñ pínki.

Wétamma mɔna žirinɔne

¹⁷ Akú sa'oriki kú Sadusi gà gbē kú ò de a gbē ũnɔ fūte ò nēsɛgɔbaa kpá kúñwo. ¹⁸ Ó žirinɔ kùkú ò ñ ká kpésiran, ¹⁹ akú Dikiri malaika sù à kpé pì zé wēñne gwāani à ñ bótɛ à pì: ²⁰ À gé àgɔ kú Luda onn, à wēñdi dufu pì yá o baadi pínkine. ²¹ Žirinɔ yá pii mà, akú ò gēe Luda onn konkɔkonkɔ òten yá dañne.

Kú sa'oriki kú a gbēnɔ fūte, ò Isaraila gbānadennɔ kú ñ gbē zókónɔ kàkara, akú ò dogarinɔ zī ò gé žirinɔ bɔte kpésiran ò su kúñwo. ²² Kú dogari pinɔ kà gwe, odi ñ le kpénlo. Akú ò èra ò tà ò pīrine: ²³ Kú o ka kpé pì kínaa, o lè gbānɔn tatana gíngin a dákpārinɔn kú kpélelea, ama kú o wē, ódi gbēke lenlo. ²⁴ Kú Luda onn dákpārinɔ gbē zókɔ kú sa'orikínɔ yá pii mà, ò bídi kè lán yá pì de nà. ²⁵ Akú gbēke sù à pīrine: À ma! Gbē kú a ñ ká kpésira gúnnon kú Luda onn òten yá

dañne. ²⁶ Akū Luda on dakparinjo kū n gbē zōkō gēe ò n kükū ò sù kúnwo yáketē sari, zaakū òten vīna ke gbēnonē, de òsun n pápa kū gbēero yāi.

²⁷ Kū ò sù kúnwo, ò n zé gbānadeno are, akū sa'oriki n lala yāi à pi: ²⁸ O giare sānsān à yā dañne kū tō piio, akū a tō yā pi kpé áten da Yurusalemula pínki, akūsō á ye à gbē pi ga yā diwa yá? ²⁹ Akū Pita kū ziri kparano wēmuma ò pi: Luda yā mé à kù ò ma de bisāsiri pōla. ³⁰ Ó dizinjo Luda mé à Yesu kū a à lōko lía a dē pii vū. ³¹ Luda a sē à vùte a oplai Kínane Surabari ū, de à Isarailano gba zé ò nēse lite à n durunnano kērma. ³² Yā pinjo sēedadenon ó ū, ókōno kū Luda Nini kū Luda di kpá gbē kū òdi a yā manōaao.

³³ Kū ò yā pii mà, n pō fē manamana, akū ò ye ò n dede. ³⁴ Farisi kū òdi pine Gamalieli kū n té. Ludayādanneriime, gbē sīnda pínki di a tō nna sí. À fùte à zè à pi ò bo kū gbē pinjo gīa. ³⁵ Akū à piñne: Isarailano, à laakari ke yā kū á ye à ke gbē pinjonea. ³⁶ Adi gi kero kū Tuda fùte áteni a zida dite a ka. Ó tēi lán gbēnon wàa pla bà. Kū ò a dē, akū a ibanjo fākōa, akū yā lāka. ³⁷ A gbera Galili gbē Yudasi fùte gbēno narogōra à gbēno gāte à nāawa dasi. À gā se, akū a ibanjo fākōa n pínki. ³⁸ Maten oāre tera, àsun gbē pinjo yā daro, à n tó. Tó n poyeina kū n yakenano bō bisāsiri kīnaame, ani mi de. ³⁹ Tó à bō Luda kīnaame sō, ani fō à kpáñnero. À laakari ke zikana kū Ludaoi. ⁴⁰ Ó a yā mà, akū ò zirinjo sisi ò n gbē. Ó giñne ò yā ò kū Yesu tō, akū ò n gbāre.

⁴¹ Zirinjo bō gbānadeno kīnaa kū pōnnao, zaakū ò è ò kà kū ò w'ei darma Yesu tō yāi. ⁴² Lákū gu digō dō nà òdigō yā dañne Luda onn kū n benjo, òdigō Yesu baaru nna kpáñne kámmabonaa sari, òdi pi àkūme Arumasihu ū.

6

Kpanyiri gbēnon supplanjo ditenaa

¹ Gōro birea kú Yesu ibanjo ten kara, n Girikiyāmarinjo ten yáketē ká n Eberuyāmarinoini ò pi, tó òten pōble kpaate lákū gu digō dō nà, òdi pā kpá n gyaanōime. ² Akū ziri gbēnon kuri aweeplanjo Yesudenjo sisi n pínki ò pi: À zé vī ò pā kpá Luda yāi ò laakari dō pōble kpaatēnaaaro. ³ À gōgbēno bo á té gbēnon suppla, gbē mana kū òndō kú Luda Ninio pēkereñmanjo, de ò n dite zī pi gbē zōkōno ū, ⁴ òni laakari dō aduakēnaaa kú Luda yā'òñnēnaao. ⁵ Yā pii kángu n pínki, akū ò Sitivī kú Luda Nini kú ludanaanikēnaao pēkereēaa sē kú Filipio kú Porokoruo kú Nikanjo kú Timjo kú Pamenao kú Antioku gbē Nikola kú à Yudanjo donyīze sē yāo. ⁶ Ó gēe kúnwo zirinjo kīnaa, akū ò adua kēñne ò n nāmuma.

⁷ Luda yā ten dagula, Yesu ibanjo ten kara Yurusalemu manamana, akū sa'orino Yesu yā si dasidasi.

Sitivī kūnaa

⁸ Luda arubarika kú gbānao pēkere Sitivīa, akū áten daboyá kú yābonsarēno ke gbēno té. ⁹ Aduakekpe ke kun kú òdi pi zīdadeno aduakekpe. N gbēkenjo bō Sirēni kú Alesandario kú Silisia būsuo kú Asia būsuo. Akū ò ibereē sē kú Sitivīo ò lékpakōa kē káao. ¹⁰ Ama odi a fīro òndō kú Luda Nini a gbā yāi. ¹¹ Ó té kà gbēnon, akū gbē pinjo pi: O mà à bō Musa kú Ludao yā kpe. ¹² Ó Yudanjo kú n gbē zōkōno kú ludayādannerinjo laakari fùte, akū ò gēe ò Sitivī kú, ò gēe káao n gbānadeno kīnaa. ¹³ Akū ò sù kú sēedade ékenjo ò pi: Gbē dí mé àdigō Luda kpé kú a dokao vāni bo lakanaa sari. ¹⁴ Zaakū ò mà à pi Yesu Nazera ni kpé pi kakate à ó futeokarayá kú Musa dāwere lite sé. ¹⁵ Akū gbānade kú ò vutena gweno wé pē Sitivīa n pínki, ò è a an de lán malaika ann bà.

7

Sitivī yā'ona gbānadeno

¹ Akū sa'oriki Sitivī là à pi: N yā pinjo ò yāpuran yá? ² Akū à pi: Ma gbēno kú ma deno, à ma! Luda Gakuride bō à sù ò dizi káaku Ibrahimjo gōro kú à kú Mesopotamia būsun, zaade à kpé à gé vute Arana. ³ À pine: N bo n būsun n daneno té n tá būsuo kú mani mōnne. ⁴ Akū à bō Kaladia būsuo pii gūn à gēe à vùte Arana. A de ga gbera Luda sù káao būsuo kú á kun tera dí pín. ⁵ Luda dí būsuo pi zīte ke kpáa bee gēse dorō, ama à a lé sēne à pi ani gō a pō ū kú a burinjo. Gōro birea sō Ibrahim né vīro. ⁶ Luda pine lán dí bà: N burinjo ni nibo ble būsuo pānden. Gwen oni zō blen, oni wé tārma ari wé wāa pla. ⁷ Luda pi áni wari dō buri kú oni zō bleñnenjo, Ibrahim buri pinjo ni bōte ò su ò donyī keare gu dí pín. ⁸ Akū Luda tōzōyā ò Ibrahimē a bàka konna káao sēeda ū. Kú à Isaaku i, à tō zōne a gōro sōraakōde zī. Len Isaaku kē Yakubune le dō, akū Yakubu kē ò dizi káaku gbēnon kuri aweeplanone le se dō. ⁹ Akū ó dizi káaku pinjo nēgēgbāa kpá kú n gbēndo Yusufuo, ò a yia ò tà káao Misila. Luda kú káao, ¹⁰ à a bō a wari sīnda pínki gūn. Luda Yusufu pii gbā òndō à tō à nna kú Misila kīna Firi'aunao, akū à a dite Misila būsuo gbē zōkō ū kú

a be ɔnnwo. ¹¹ Akū nàa kà Misila kù Kanaanɔ̀ bùsuuo pínki. Wari kè z̄sk̄, ó dizi pìnɔ̀ dí p̄ke le ò blèro. ¹² Kù Yakubu mà p̄blewe kù Misila, à ó dizi pìnɔ̀ z̄l̄ gwe. N̄ gena káakuden gwe. ¹³ A ḡen pladen Yusufu a z̄ida mò a v̄inɔ̀ne, akù Firi'auna Yusufu danenɔ̀ d̄s̄. ¹⁴ Akù Yusufu gb̄e z̄l̄ a de Yakubua à mò kù a danenɔ̀ n̄ pínki. N̄ pínki gb̄enɔ̀n baaak̄ akuri awes̄ɔrom̄e. ¹⁵ Akù Yakubu ḡe Misila. Gwen à gàn kù ó dizi pìnɔ̀ n̄ pínki. ¹⁶ Ò sù kù n̄ ḡenɔ̀ Sekemu, akù ò n̄ v̄i gb̄ew̄e kù Ibrah̄i lù mira ù gùn Amò n̄nɔ̀a à finaà b̄òrne kù andurufuuo.

¹⁷ Kù lé kù Luda s̄e Ibrah̄ine ḡorɔ̀ ye à ká, ó buri dasi kù à kàra Misila manamana. ¹⁸ Akù kína dufo kù à Yusufu d̄oro kpata bl̄e Misila. ¹⁹ À p̄as̄i kù ó burio à wé tà ó dizinɔ̀a, à tò ò n̄ n̄nɔ̀ k̄te ò ḡaga. ²⁰ Ḡorɔ̀ birean ò Musa i à àlesi mana. Ò a gwà a de bea mò aak̄ɔme. ²¹ Kù ò a z̄ükuna, akù Firi'auna n̄nɔ̀gb̄e a s̄e a a gwà a z̄ida né ù. ²² Ò Misilanɔ̀ ɔ̀nd̄s̄ dà Musane pínki, à ḡò gb̄e z̄sk̄ ù yā'ona kù yākenaa ḡun.

²³ Kù à kà w̄e bupla, à dà a n̄es̄e ḡun à gé a Isaraila dakenɔ̀ gwa. ²⁴ Kù à è Misila gb̄e ten wari d̄o a gb̄e m̄en doa, akù à yā si a gb̄ene à fina b̄o à a d̄e. ²⁵ Kù Luda ye à a gb̄enɔ̀ sura ba a ḡai, àten da ò d̄ɔme, ama ò d̄oro. ²⁶ Kù gu d̄o, Isaraila gb̄enɔ̀n planɔ̀ ten fiti ke, akù a sù à n̄ kpaate à k̄ute k̄ɔne à pi: Ma gb̄enɔ̀, à k̄e dera àten wari d̄ok̄sa àt̄ene? ²⁷ Akù gb̄e kù àten wari d̄o a gb̄endoa ɔ̀ s̄ Musai à pi: Dí mé à n̄ ke kína yāḡs̄ḡori ūw̄ere? ²⁸ N̄ ye ò ma de lākū n̄ Misila gb̄e d̄e nà ḡian yā? ²⁹ Kù Musa yā pii mà, à b̄aa l̄e à tà Midià bùsun. Gwen à n̄eḡgb̄enɔ̀ òn gb̄enɔ̀n pla.

³⁰ W̄e bupla gberan malaika b̄o à s̄ua gb̄arannan Sinai kpi sare tariankp̄a té ḡun. ³¹ Kù Musa daboya bire e, à b̄o a sare. Kù à nai à gwa, à Dikiri k̄otoo mà à pi: ³² Mak̄ume n̄ dizinɔ̀ Ibrah̄i kù Isaakuo kù Yakubuo Luda ù. V̄ina Musa kù àten lukaluka, adi f̄s̄ à wé s̄e à gw̄aro. ³³ Akù Dikiri pine: N̄ n̄ kyate bobo, zaakù gu kù n̄ zen kù adoname. ³⁴ Ma w̄et̄amma kù òten mò ma gb̄e kù ò kù Misilanɔ̀ne è s̄ans̄an ma n̄ ndanaa mà, akù ma su mà n̄ sura ba. Mani n̄ z̄i Misila s̄a. ³⁵ Musa kù ò ḡine yā ò pi dí mé à a k̄e kína yāḡs̄ḡori ūrne piin Luda yā òne malaika kù à b̄o à s̄ua tariankp̄a ḡun ḡai, à a z̄l̄ kína kù ani n̄ gbare ù. ³⁶ Akù mé à b̄o k̄ur̄wo à yābonsarenɔ̀ kù daboyanɔ̀ k̄e Misila kù Isira T̄erao kù gb̄aranna ḡunwo w̄e bupla. ³⁷ Musa pi mé à pi Isarailanɔ̀ne, Luda ni n̄ gb̄eke sé annabi ù lán a b̄a. ³⁸ Musa pi kù kù gb̄e kù ò kakarana p̄inɔ̀ gb̄arannan, à kù gwe kù ó dizinɔ̀ kù malaika kù à yā òne Sinai kpi musuo. Akù mé à yā w̄endidenɔ̀ si à kp̄aw̄a.

³⁹ Ò dizinɔ̀ dí a yā maro, akù ò ḡi n̄ laasun ɛra à tà Misila. ⁴⁰ Ò pi Harunane: N̄ t̄ana kenɔ̀ kewere ò dowere are, zaakù Musa kù à ó b̄ote Misila, ò d̄s̄ yā kù à a l̄ero. ⁴¹ Ḡorɔ̀ birean ò t̄ana pi lán z̄usane b̄orɔ̀ b̄a, akù ò sa òa ò dikpe k̄e p̄o kù ò k̄e n̄ z̄idane pi yā musu. ⁴² Akù Luda kpe l̄inne à tò ò donȳi k̄e ludambe p̄ɔnɔ̀ne lākū ò k̄e annabinɔ̀ takada ḡun nà ò pi:

Isarailanɔ̀, adi ke mak̄u a sa òma gb̄arannan w̄e buplaro.

⁴³ T̄ana M̄oleki bizakutan á sena

kù susune t̄ana Ref̄a kù a z̄eo takao.

Dikiri kù a pi a donȳi k̄e n̄nenɔ̀ yāin
mani tò ò tá k̄aà Babil̄on̄u dire kpa.

⁴⁴ Ò dizinɔ̀ Luda b̄aka konna k̄ur̄wo kuta v̄i gb̄arannan. Luda a taka mò Musane, akù ò k̄e lākū Luda òne nà. ⁴⁵ Kuta pii ḡs̄ Ȳosuan̄e kù ó dizinɔ̀, akù ò sù ò buri kù Luda p̄em̄mar̄inɔ̀n bùsuu sir̄ma. Kuta pi kù gwe ari Dauda ḡorɔ̀a. ⁴⁶ Dauda pi nna kù Ludao, akù à wé k̄e de à le à kp̄e bo Yakubu Ludane. ⁴⁷ Sulemanu mé à kp̄e pii b̄one. ⁴⁸ Ama Luda Musude diḡs̄ kù kp̄e kù bis̄asirinɔ̀ b̄o ḡunlo, lākū annabii ò nà:

⁴⁹ Dikiri pi:

Musu bi ma kiblegbaame,

z̄ite bi ma tintim̄me.

Kp̄e kpate takan āni hom̄ene?

Mákpan ma kipaki kunn?

⁵⁰ Mak̄u mé ma p̄o s̄inda pínki k̄eroo?

⁵¹ Ludayadarisarinɔ̀n á ū! Á n̄es̄e v̄iro! Á s̄a gb̄aname! Adiḡs̄ ḡi Luda Ninii adiḡs̄ ke lán á dizinɔ̀ b̄a. ⁵² Annabi kpaten á dizinɔ̀ ḡi wé t̄aaii? Ò gb̄e kù ò ḡinake ò Gb̄e Mana suna yā òo p̄inɔ̀ d̄ede. Ade piin a b̄o a kp̄e a a d̄e s̄a. ⁵³ A doka kù malaikanɔ̀ s̄uoo si, ama ádi z̄i ke a yāaro.

Sitiv̄i papana kù gb̄eɔ

⁵⁴ Kù ò yā pii mà, n̄ p̄o f̄ei ò saka s̄oi. ⁵⁵ Akù Luda Nini didi Sitiv̄ia à wé p̄e ludambea, akù à Luda gakuri è kù Yesuo z̄ena a ɔplai. ⁵⁶ Akù à pi: Á ma! Ma ludambe è w̄ena, Bis̄asiri Né z̄ena Luda ɔplai. ⁵⁷ Akù ò ɔ̀ t̄ata n̄ s̄aa ò wiki gb̄ana l̄e, akù ò k̄usia lelelelele. ⁵⁸ Ò a ḡate ò b̄o k̄aaò w̄ete kpe, akù òteni a pápa kù gb̄eɔ de ò a de. Ò n̄ uta z̄sk̄nɔ̀ b̄o ò k̄ate kefenna kù òdi pine

Solu sare. ⁵⁹ Kū òten Sitivī pápa kū gbèe le, à adua kè à pì: Dikiri Yesu, ò ma nini sí. ⁶⁰ Akū à kùte à wiki gbàna lè à pì: Dikiri, òsun ní durunna díkína daro. Yá bire onaa gbèran à gá.

8

¹ Solu kú gbè kú ò Sitivī òten kpe.

Solu wétamma m̀na Yesudenɔne

Zì birean ò nà wétána sasi gbè kú ò kú Yurusalemunɔa manamana. Zìrinɔ baasi ò fàk̄sa ní pínki Yudea kú Samaria búsunɔ gún. ² Ludayámari kenɔ Sitivī v̄l̄ ò a gè ɔɔ d̄ɔ kú wiki gbànao. ³ Akū Solu kokari kè kú sasi gbèno kakatenaao. Àdiḡɔ gè ɔn kú ɔnnwo àḡɔ ḡɔgbèno kú nɔgbèno kùkú àḡɔ ní gáte à gé à ní ká kpésiran.

Baarunnakpana Samaria búsun

⁴ Gbè kú ò fàk̄sanɔ gèe ò Yesu baaru kú gu s̄inda pínkin. ⁵ Filipi gèe Samaria búsu wète ken, akú à Arumasihu waazi kèñne. ⁶ Kú gbèno Filipi yá mà, akús̄ ò daboyá kú à kèno è, ò laakaríi d̄ɔ yá kú àten oa kú nèse mèn doo. ⁷ Zaakú gbè kú ní t̄ananɔ gòr̄ma kú wiki gbànaonɔn dasi, akús̄ k̄nɔdeno kú ereno wèrèk̄sa dasi. ⁸ Akú ò p̄onna kè manamana wète pii gún.

⁹ Ḡɔgbè ke kú gwe zaa zì òdi pine Simɔ. Àdiḡɔ daboyá ke à bò Samariadenɔ sare, akú à a z̄ida dite gbè bèere òdi. ¹⁰ Né fiti gbè z̄k̄s̄ pínki òdi laakaríi d̄ɔ a yáa ò pì: Gbè pì bi gbè kú òdi pine Luda gbàna z̄k̄sdeme. ¹¹ Daboyá kú àdiḡɔ ke ní t̄ee zaa gikena ní kú gbàna. ¹² Ama kú ò kpata kú à bò Luda k̄naa baaru kú Filipi kp̄ar̄ne kú Yesu Kirisi t̄soo mà, ò si, akú ò da'ite kè ḡɔgbèno kú nɔgbèno ní pínki. ¹³ Bee Simɔ yá pii si à da'ite kè, akú à nà Filipia. Kú à daboyá kú gbàna yá z̄k̄s̄ kú Filipi ten ken è, yá pinɔ bò a sare.

¹⁴ Kú z̄irinɔ mà zaa Yurusalemu Samariadenɔ Luda yá si, ò Pita kú Yuhanao z̄ir̄ma. ¹⁵ Kú ò kà gwe, ò adua kèñne de ò Luda Nini le yá. ¹⁶ Ò ní da'ite kè yá kú Dikiri Yesu t̄so, ama Luda Nini dí didi ní gbèkearo. ¹⁷ Kú ò ɔ n̄ar̄ma, akú ò Luda Nini lè sà. ¹⁸ Kú Simɔ è ò Luda Nini è kú z̄irinɔ ɔnammanaao, akú à s̄ur̄ne kú ɔḡɔ ¹⁹ à pì: À ma gba gbàna pì se, de gbè kú ma ɔ n̄a ni Luda Nini le. ²⁰ Akú Pita pine: N ɔḡɔ kakate kúnwo, zaakú nten da òni Luda gba lú kú ɔḡɔome. ²¹ N ɔ kú zì pii gúnlo, n baka kú a gúnlo, zaakú n nèse mana Ludanero. ²² N kpe li n yá v̄ani pine ò adua kè Dikiria, ke ani s̄uru ke kúnwo kú n laasun bire takao gwèe? ²³ Zaakú ma è kú sewe z̄ini kú n gún, durunna bàa k̄anne. ²⁴ Akú Simɔ pi: À adua kemene Dikiria de yá kú a ò ke sún ma lero yá.

²⁵ Kú Pita kú Yuhanao Dikiri s̄eedaa kè ò a yá dàñne, akú ò èra òten tá Yurusalemu, òten baaru nna kpá Samaria lakutunɔ gún dasidasi.

Filipi kú Etiopia gbànade keo

²⁶ Dikiri malaika yá ò Filipine à pì: N̄ fute ò gé gèno m̄ɔd̄ki kpa. N̄ zé kú à bò Yurusalemu à gèe Gaza sé, zé kú à bòte gbàranan. ²⁷ Akú à dà zén. Etiopia gbèke té zé pìn. Etiopia búsu saraunia kú òdi pine Kandase begwariime, a aruzeke d̄akp̄ar̄inɔ gbè z̄k̄s̄ome. À sù à donyí kè Yurusalemu, ²⁸ akú à èra àten tá à vutena a s̄go gún, àten annabi Isaya takada kyó ke. ²⁹ Akú Luda Nini pì Filipine: N̄ gé ò na s̄go direi. ³⁰ Akú Filipi bàa lè à gèe. À mà àten annabi Isaya takada kyó ke, akú à a là à pì: N̄ kyó kú nten ke b̄ok̄te d̄s̄ yá? ³¹ À wèa à pì: Tó gbèke dí a b̄ok̄temen̄ero, mani f̄s̄ mà a d̄r̄ɔ d̄s̄ yá? Akú à Filipi sisi à gè à vùte a sare. ³² Yá kú àteni a kyó ke p̄in dí:

Lán s̄a kú òten gé a kùtu kpá bà,
lán s̄ane b̄r̄ɔ kú òteni a ká kè bà,
à ȳite kp̄en adi lé wèk̄s̄aro.

³³ Ò wé'í dàa,
odi yákpate ke k̄aao a zéaro.
Dí mé ani f̄s̄ à a ḡɔɔ bire yá oo?
Zaakú ò a wèndii bò andunia gún.

³⁴ Akú ḡɔgbè pii pì Filipine: N̄ omene, dí musun annabi yá bire òo? A z̄idan yá ke gbè p̄andeme? ³⁵ Naana Luda yá piia Filipi Yesu baaru nna kp̄ane. ³⁶ Kú òten gé are, ò kà í ke k̄inaa, akú ḡɔgbè pii pì: N̄ í gwa la. Bó mé ani kp̄amene mà da'ite kee? ³⁷ Akú Filipi pine: Tó n yá pii si kú nèse mèn doo, òni f̄s̄. À wèa à pì: Ma si kú Yesu Kirisi bi Luda Néme. ³⁸ Akú à pì ò gó ze. Akú ní pla ní pínki ò kipa ò gè òni. Akú à da'ite kè. ³⁹ Kú ò bikú bara, akú Dikiri Nini Filipi kp̄agui, ḡɔgbè pì dí a e doro, akú p̄onna gún à dà zéla. ⁴⁰ Filipi a z̄ida è ze Azotu, akú à gèe à Yesu baaru nna kpá wète kú wèteo ari à gèe à k̄ao Sizaria.

9

Yesu bo à suna Solua
(Zir 22:6-16, 26:12-18)

¹ Gɔɔ birea s5 Solu ten pɔ bo a yin, aten ya pas1 o Dikiri ibanɔ dedena ya musu. A gɛe sa'oriki kinaa, ² a gbɛkaa à lã kɛ Damasuku aduakekpɛdenɔne à kpãawa, de tó à zé pi denɔ lè gwe, g5gbɛnɔ kũ nɔgbɛnɔ n pinki, ani n kũkũ à su kũnwɔ Yurusalemu. ³ Kũ à dà zɛn, aten gé à kã kãni kũ Damasuku, akũ kãnto gupura bõ ludambe à dãmala. ⁴ A bõ à lɛte, akũ à kòtoo mà à pine: Solu, Solu, bõ mé à tò nten wé tãmaa? ⁵ Akũ à pi: Díme n tu, Dikiri? Akũ à wèa à pi: Makũme Yesu kũ nten wé tãa ũ. ⁶ N fute n gɛ wɛte gũn, oni onne ya kũ ïni ke. ⁷ Gbɛ kũ òten gé kãaonɔ g5 sãii. Ò kòtoo pii mà, ama odi gbɛke ero. ⁸ Kũ Solu fũte, à a wé wɛ, akũ adi gu ero. Akũ ò a kũ a ɔa ò gɛe kãao Damasuku. ⁹ A kɛ gɔɔ aakɔ gu'enaã sari, adi p5 blero adi i miro.

¹⁰ Yesude ke kũ Damasuku kũ òdi pine Anania. Dikiri ya òne wégupu'enaã gũn à pi: Anania. Akũ à wèa à pi: Makũn dí, Dikiri. ¹¹ Akũ Dikiri pine: N fute n da zé kũ òdi pi Súsun ari Yudas1 be onn n Taasu gbɛ kũ òdi pine Solu gbeka. Aten adua ke gwe. ¹² Wégupu'enaã gũn à n e, n su n ɔ nãa de à gu e. ¹³ Akũ Anania pine: Dikiri, ma mà ò gbɛ pi yã ò dasi, lãkũ à ya vãni kɛ n gbɛ kũ ò kũ Yurusalemunɔne nã. ¹⁴ Sa'orikinɔ a gbã zé à gbɛ kũ òteni n sisi lanɔ kũkũ. Abire yaïn à sũ. ¹⁵ Akũ Dikiri pine: N gé, zaakũ ma gbɛ pii sè à gé ma t5 bo buri pãndenɔne kũ n kinanɔ kũ Isarailanɔome. ¹⁶ Lãkũ ani wétamma le ma t5 yã nã mani mɔne. ¹⁷ Akũ Anania bõ à gɛe à gɛ on pin, à ɔ nã Solua à pi: Solu ma gbɛ, Dikiri Yesu kũ à bõ à sũmma zɛn gɔɔ kũ nten su la, akũ mé à ma zĩ de n gu e Luda Nini summa yãi. ¹⁸ Gwe g5nɔ p5 bõte a wɛn lãn kpõteke bã ò lɛte, akũ à gu è. Akũ à fũte à da'ite kè. ¹⁹ Kũ à p5 blè, à gbãna kũ.

Solu waazikena zaa Damasuku

Solu gɔɔ pla kè kũ Damasuku Yesudenɔ, ²⁰ akũ à nã Yesu ya waazikenaã g5nɔ Yudanɔ aduakekpɛnɔ gũn, à pi Yesu bi Luda Nème. ²¹ Yã pii bõ gbɛ kũ ò mànɔ sare ò pi: Gbɛ bire mé adi gbɛ pii sisirinɔ ásarũ ke Yurusalemurɔo? Akũ mé adi su la à n kũkũ à tá kũnwɔ sa'orikinɔ kinaarɔo? ²² Solu s5, a gbãna dig5 kara, akũ a ya Yuda kũ ò kũ Damasukunɔ fũ à biriañne kũ Yesu bi Arumasihume.

²³ Gɔɔ pla gbera Yudanɔ lédok5nɔ kei ò a de, ²⁴ akũ à n lèkpakũsũnaai pii mà. Òten wɛte binilenɔ dãkpã fãnantɔ kũ gwãanio de ò a de yãi. ²⁵ Gwãanin Solu gbɛnɔ a dà tankon ò a gbãre kũ bãao bãai bona bĩni musu.

Solu waazikena zaa Yurusalemu

²⁶ Kũ à kã Yurusalemu, à wɛte à na Yesudenɔa, akũ ò vĩna kɛne n pinki, odi a Yesudekena náani kero. ²⁷ Akũ Baanaba a sè à gɛe kãao zĩrinɔ kinaa, à gbãñne lãkũ Solu Dikiri è zɛn nã kũ ya kũ Dikiri òneɔ kũ lãkũ à Yesu ya ò gupuraa nã zaa Damasuku. ²⁸ Akũ Solu gɛ n tɛ à kurè kũnwɔ Yurusalemu à ya ò gbɛnɔne kũ Dikiri t5o gupuran. ²⁹ Kũ à ya ò Yuda Girikiyamarinɔne à lèkpak5a kè kũnwɔ, akũ òten wete ò a de. ³⁰ Kũ a gbɛnɔ d5, ò zène Sizaria, akũ à tà Taasu.

³¹ Abire gbera sɔsi gbɛ kũ ò kũ Yudea kũ Galilio kũ Samaria bũsuonɔn kun aafia pinki. Òten gbãna kũ òten gé are vĩnakena Dikirinɛe gũn, òten kara kũ Luda Nini n nɛse kpãteñne yãi.

Ainea werekãnaa

³² Pita di kure wɛte kũ wɛteo pinki, akũ à gɛe Luda gbɛ kũ ò kũ Lidanɔ gwa. ³³ A g5gbɛ kũ òdi pine Ainea è gwe, à k5nɔ kũ katena wɛ sraak5. ³⁴ Akũ Pita pine: Ainea, Yesu Kirisi n werek5a. N fute n n pè koko. Akũ à fũte g5nɔ. ³⁵ Lidadenɔ kũ Sarɔnudenɔ a è, akũ ò lite ò are d5 Dikiri.

Tabita vuna gan

³⁶ Nɔgbɛ Yesude ke kũ Yɔpa a t5n Tabita, kũ Giriki yão s5 Dɔkasi. T5 pii pi z5. Yã mana kenaa pɛkɛra, akũs5 adi takasidenɔ wɛnda gwa. ³⁷ Gɔɔ biresan à gyã kè à gã. Kũ ò a zũ ò, ò a sè ò wũte kpé musu gũn. ³⁸ Yɔpa s5 à zã kũ Lidaoro. Kũ Yesudenɔ mà Pita kũ gwe, ò n gbɛnɔn planɔ zã ò wé kèa ò pi: N m5 ó kinaa likalika. ³⁹ Akũ Pita fũte à gɛe kũnwɔ. Kũ à kã, ò didi kãao kpé pii musu. Akũ gyaanɔn nã n pinki kũ ɔɔɔɔ, ò uta kũ p5kasa kũ Tabita kè gɔɔ kũ à kpé kũ kũnwɔn mɔne. ⁴⁰ Pita pɛñma à n bõte bãai. A kũte à adua kè, akũ à are d5 gɛe pia à pi: Tabita, n fute. Kũ à wé wɛ, à Pita è, akũ à vũte. ⁴¹ Pita a kũ a ɔa à a fũte à a zè. Akũ à Luda gbɛ pinɔ sisi kũ gyaanɔn, akũ à a kpãñma bɛne. ⁴² Yã pii dà Yɔpala pinki, akũ ò Dikiri náani kè gwe dasi. ⁴³ Pita gɔɔ pla kè gwe Simɔ Ana bea.

10

Pita kŭ Kŏneliu

¹ Gbēke kŭ Sizaria a tŏn Kŏneliu. Ākŭme soza gā kŭ ōdi pi Itali gā gbē zŏkŏ ũ. ² Gbē pi bi ludayāmariime, ādigŏ Luda vīna vī āpii kŭ a bedenŏ n̄ pīnki. Ādi gba da manamana, akŭsŏ ādigŏ adua ke gēn baaakŏ. ³ Zīkea fānantē mŏ aakŏ ā Luda malaikaa ē tētētē wégupu gŭn, ā gē ā bea ā pīne: Kŏneliu. ⁴ Akŭ Kŏneliu wé wēa kŭ vīnao, akŭ ā pi: Bŏmeē, Dikiri? Ā wēa ā pi: N aduakena kŭ n gbadana gbēnŏneeo kà Luda kīnaa, akŭ ā si. ⁵ N̄ gbēnŏ zī Yŏpa sà, de ō Simŏ kŭ ōdi pīne Pita sīsī. ⁶ Ā kīpa gbē kŭ ōdi pīne Simŏ Āna bea. A be kŭ ísira léa. ⁷ Kŭ malaikaa pii tà, Kŏneliu a zīkeri gbēnŏn pla kenŏ sisi kŭ soza ludayāmari kŭ ā naaa. ⁸ Kŭ ā yā pii bābañne pīnki, akŭ ā n̄ zī Yŏpa.

⁹ Kŭ gu dŏ, akŭ ō dà zén, ō kà kani kŭ wēte pii. Gŏrŏ birea kŭ ifantē kà mūdangura, Pita di kpé musu de ā adua ke. ¹⁰ Nà teni a de ā ye ā pŏ ble, akŭ gŏrŏ kŭ ōten pŏble ke ā wégupu è. ¹¹ Ā ludambe è wēkŏana, pŏke ten kīpa lán biza zŏkŏ bā. Bā dŏdŏna a kusuru mēn siikŏna pīnki, āten su zīte. ¹² Pŏ buri sīnda pīnki kŭ a gŭn, nŏbŏnŏ kŭ pŏ kŭ ōdi taa ō kŭ kŭaonŏ kŭ bānŏ. ¹³ Akŭ ō pīne: Pita, n̄ fute ñ de ñ só. ¹⁴ Akŭ Pita pi: Agya Dikiri. Mádi tē pŏ ke pŏ gbāsī ble zikiro. ¹⁵ Akŭ ā kŏtoo pii mà a gēn plade dŏ ō pi: Pŏ kŭ Luda pi ā swáswa, ñsun a tē boro. ¹⁶ Ā kè le gēn aakŏ, akŭ kānto ō pŏ pii gā ō tào ludambe.

¹⁷ Pita ten bídi ke wégupu kŭ ā è piia, akŭ Kŏneliu zīri kŭ ō Simŏ be gbēkano kà gŏnŏ, ō zena gānu léa. ¹⁸ Ō lé zù ō gbēka tŏ gwen Simŏ kŭ ōdi pīne Pita kīpan. ¹⁹ Ari tera Pita ten laasun lé wégupu kŭ ā eea, akŭ Luda Nini pīne: Gbēnŏn aakŏnŏ teni n gbeka. ²⁰ N̄ kīpa ñ gé kŭñwo sika sari, zaakŭ makŭ mé ma n̄ zīmma. ²¹ Akŭ Pita kīpa ā gēe gbē pīnŏ kīnaa ā pi: Makŭme gbē kŭ āten gbeka ũ. Bŏ yā mé ā tŏ a su laa? ²² Ō pi: Sozanŏ gbē zŏkŏ Kŏneliu mé ā ō zī. Gbē maname, ā Luda vīna vī. Yudanŏ pīnki di a tŏ nna sí. Luda malaikaa pīne ā n̄ sisi ñ su a bea de ā n̄ yā ma. ²³ Akŭ Pita gē kŭñwo ɔnn ā n̄ yārii kè.

Kŭ gu dŏ, ā fŭte ā dà kŭñwo zén. Yŏpa Yesude kenŏ gēe káao lele. ²⁴ A gŏrŏ aakŏden ō kà Sizaria. Kŏneliu a danenŏ kŭ a gbēnna kānino kākara āteni n̄ dá. ²⁵ Kŭ Pita gē ɔnn, akŭ Kŏneliu gēe ā dàale ā kŭte a are. ²⁶ Akŭ Pita a fŭte ā pi: N̄ fute ñ ze. Bisásirin ma ũ se. ²⁷ Āten yā ō káao ari ō gēe ō gē káao kpén, akŭ ā gbēnŏ lè kakarana gwe dasidasi. ²⁸ Ā piñne: Á dŏ kŭ Yudanŏ zé vī ō yákatē kŭ buri pādeo ari ō gē n̄ ɔnnlo. Ama Luda mŏmēne māsun gbēke gbāsī gwa ke mà a tē boro. ²⁹ A yā mé ā tŏ kŭ ō ma sisi, ma su sika sari. Má ye mà yā kŭ a ma sisiia ma sà. ³⁰ Akŭ Kŏneliu pi: A gŏrŏ siikŏden di kŭ maten adua ke ma bea ifantē mŏ aakŏ mandara'i. Akŭ kānto ma gbēke è zena ma are ā pŏkasa kŭ āten tē ke dana ³¹ ā pi: Kŏneliu, Luda n̄ aduakēnaa si, n̄ gbadanaa káagu. ³² N̄ gbēnŏ zī Yŏpa Simŏ kŭ ōdi pīne Pita sīsī. Ā kīpa Simŏ Āna bea zaa ísira léa. ³³ Akŭ ma gbēnŏ zīmma gŏnŏ. Lákŭ n̄ su nà ā kè mana. Tera sà ō pīnki ō kŭ la Luda dŏnaa gŭn, de ō yā kŭ Dikiri ōnne ñ owere ma yāi.

Pita yá'onaa

³⁴ Pita nà yá'onaaa ā pi: Ma si yāpura sà kŭ Luda di gbēke wé gwaro. ³⁵ Buri sīnda pīnki tē gbē kŭ āten vīna kene, akŭsŏ ādi yā mana ke, ade yā mé ādi káagu. ³⁶ Ā légbāzā kŭ Luda kè Isarailanŏne dŏ, ā kena káao nna Yesu Kírisi gāi baaru nna kpāñne. Ākŭme buri sīnda pīnki Dikiri ũ. ³⁷ Ā yā kŭ ā kè Yudea gu sīnda pīnki dŏ, lákŭ ā nāa nā zaa Galili Yahaya waazikena da'itekēna yā musu gbera. ³⁸ Ā dŏ lákŭ Luda a Nini pīsī Yesu Nazeraa n̄, akŭ ā kŭ kŭ gbānao ā gēe wēte kŭ wēte, ā yā mana kēñne ā gbē kŭ Ibilisi n̄ ō fēñne n̄ kpenŏa werekŏa, zaakŭ Luda kŭ káao. ³⁹ Ōkŏnŏme yā kŭ ā kè Yudea bŭsun kŭ Yurusalemuo pīnki sēedadeno ũ. Ō a lòkŏ lía ō a dè, ⁴⁰ akŭ Luda a vŭ gan a gŏrŏ aakŏde zī ā tŏ ā a zīda mŏwēre. ⁴¹ Ādi ke gbē sīnda pīnki mé ā a èro, sé ōkŏnŏ kŭ Luda gīnake ā ō sé a sēedadeno ũ. A vuna gan gbera ō pŏ blē ō í mī káao. ⁴² Akŭ ā dāwēre ō waazi ke gbēnŏne ō oñne kŭ akáame gbē kŭ Luda dite gbē bēnŏnŏ kŭ gyāwādeno pīnki yákpatekeri ũ. ⁴³ Annabinŏ pīnki a yā ō ō pi gbē kŭ ō a náani kēnŏ durunnanŏ ni kēřma a tŏ gāi.

Luda Nini kipana buri pāndenŏne

⁴⁴ Gŏrŏ kŭ Pita kpé āten yā pi oñne, Luda Nini kīpa gbē kŭ ōten yā pi manŏa n̄ pīnki. ⁴⁵ Yā pii bŏ Yuda Yesude kŭ ō sù kŭ Pitaonŏ sare, kŭ bee buri pāndenŏn Luda a Nini pīsīřma gba ũ yāi. ⁴⁶ Zaakŭ ō mà ōten yāke buri ō ōten Luda yābonsare kenanŏ o. Akŭ Pita pi: ⁴⁷ Gbē pīnŏ Luda Nini lè lán ō bā. Dí mé ani fŏ ā gīñne ō da'ite kee? ⁴⁸ Akŭ ā pi ō da'ite kēñne kŭ Yesu Kírisi tŏo. Akŭ ō wé kēa ā gŏrŏ pla ke kŭñwo.

11

Pita buri pāndenŃ ya gbāna Yuda YesudenŃ

¹ ZĪrinĶ kŭ Yesude kŭ ò kŭ Yudeano mà lākŭ buri pāndenŃ Luda yā sĭ nā se. ² Kŭ Pita sŭ Yurusalemu, gbē kŭ ò zē kŭ tšŃyāonŃ a taari lē ³ ò pi: N gē gyŃŃrŃdenŃ bea n pŃ blē kŭnwo. ⁴ Akŭ Pita fŭte āten yā pi bokŃtēnne zēazea à pi: ⁵ Mā kŭ YŃpame, maten adua ke, akŭ ma wégupu è. Ma pŃke è lān biza zŃkŃŃ bā, bā dŃdŃna a kusuru mēn siikŃŃŃ, à bŃ ludambe āten kipa ma kĭnaa. ⁶ Ma wé pēa tĭi, ma nŃbŃŃ è a gŭn, sēnte pŃnŃ kŭ pŃ kŭ òdi tāa o kŭ kŭaonŃ kŭ bānŃ. ⁷ Akŭ ma kŃtoŃ mà ò pĭmene: Pita, n fute n de n sŃ. ⁸ Akŭ ma pi, agya Dikiri, tē pŃ kesŃ pŃ gbāsi ke dĭ gē ma lēn zikiro. ⁹ KŃtoŃ pi bona ludambe gēn plade pi dŃ, pŃ kŭ Luda kēke à gŃ swāswa, māsun a tē boro. ¹⁰ À kē le gēn aakŃ, akŭ ò èra ò gā pĭnki ò tào ludambe. ¹¹ GŃŃ hire gŃŃŃ gbēnŃn aakŃ kŭ ò n zĭma bona SizarianŃ sŭ Ńn kŭ má kŭn. ¹² Akŭ Luda Nini pĭmene mà gē kŭnwo sikaa sari. Ó gbēnŃ gbēnŃn suddo dĭkĭnanŃ gēe kŭmaŃ lēle se, akŭ o gē gbē kŭ à gbē pĭnŃ zĭma bea. ¹³ Akŭ à òwere lākŭ a malaikaa è nā, à bŃ à sŭawa a kpēn à òare à gbē zĭ YŃpa à ma sĭsi, ¹⁴ de mà yā kŭ ani a sura ba oare, akāa kŭ a bedenŃ n pĭnki. ¹⁵ Kŭ ma na yā'onaaa, Luda Nini kiparĭma lākŭ à kipawā kāaku nā. ¹⁶ Akŭ yā kŭ Dikiri ò dĭ dŃmagu kŭ à pi, Yahaya gbēnŃ da'ite kē kŭ ío, akāa sŃ āni ò da'ite ke kŭ Luda Ninio. ¹⁷ Lākŭ Luda gba dokŃŃ kēnne kŭ ókŃŃŃ kŭ ò Dikiri Yesu Kirisi náani kēnŃ nā, dĭn ma ũ mà fŃ mà gĭ Ludanē? ¹⁸ Kŭ ò yā pii mà, odi yāke o doro, akŭ ò Luda tŃ bŃ ò pi: O è Luda èra à buri pāndenŃ gbà zé dŃ ò nèse lite ò wēndi kŭ ādi lākaro le.

AntiŃkudenŃ zena kŭ Yesuo

¹⁹ Wétāmmāna kŭ à fŭte Sitivĭ ga gbera mé à tò gbēnŃ fākŃa ò tà Fenisia bŭsun kŭ Sipiru bŭsuoŃ kŭ AntiŃkuo, òten Luda yā o YudanŃne nĭtēne. ²⁰ Ama n gbēkenŃ bi Sipiru bŭsu kŭ Sireni bŭsuoŃ gbēnŃne, akŭ ò gēe AntiŃku òten yā o buri pāndenŃne se dŃ, òten Dikiri Yesu baaru nna kpānne. ²¹ Dikiri ten Ń daŃma, akŭ gbēnŃ yā pii si dasidasi ò are dŃ Dikiria.

²² Akŭ yā pi baaruŃ kŭ Yurusalemu sŃsi gbēnŃ kĭnaa, akŭ ò Baanaba zĭ AntiŃku. ²³ Kŭ à kà gwe, à è lākŭ Luda arubarikaa kēnne nā, akŭ a pŃ kē nna. À lē daŃma n pĭnki ò ze kŭ DikiriŃ kŭ nèse mēn doo. ²⁴ Baanaba bi gbē maname, Luda Nini kŭ ludanaanikenānaŃ pēkerea, akŭ ò kàra Dikiri gbēnŃ gŭn dasidasi. ²⁵ Akŭ Baanaba gēe Taasu de à Solu wete. ²⁶ Kŭ à a lē, akŭ à sŭ kāao AntiŃku. ÓdigŃ kakara kŭ sŃsi gbēnŃ dasidasi ògŃ yā daŃne ari wē do papana. AntiŃku gwen ò Yesu íbanŃ sĭsin YesudenŃ ò kāaku.

²⁷ GŃŃ kŭa annabĭnŃ bŃ Yurusalemu ò sŭ AntiŃku. ²⁸ N gbē kŭ òdi pine Agabu fŭte à zē à gĭnake à nā zŃkŃ kŭ ani kà andunia gŭn pĭnki yā ònne kŭ Luda Nini gbānaŃ. Kalaudiu kĭblena gŃŃŃ nāa pii kà. ²⁹ Akŭ YesudenŃ zēo ò n gbē kŭ ò kŭ Yudeano kāmaza ke lākŭ baadi gbāna kà nā ò kpāzānne. ³⁰ Akŭ ò kē le ò Baanaba kŭ Soluo zĭo ò kpā n gbē zŃkŃŃŃ.

12

Yamisĭ dena kŭ Pita dana kpēsĭranwo

¹ GŃŃ kŭa kĭna HerŃdu Ń pēte Yesude kenŃa pāsĭpāsĭ. ² À Yuhana vĭni Yamisĭ dē kŭ fēnedao. ³ Kŭ à è yā bire kē YudanŃne nna, akŭ à èra à Pita kŭ dŃ. À abirekŭ kē Burodi Futenasari dikpe zĭme. ⁴ Kŭ à Pita kŭ, à a dà kpēsĭran à a nā sozanŃne n Ń Ń ò a dākpa. Soza pĭnŃ gā do bi gbēnŃn siisiikŃme leu siikŃ. À dite à yākpatē ke kāao gbēnŃ wāra Vĭnla dikpe gbera. ⁵ Akŭ ò Pita kŭna kpēsĭran, ama sŃsi gbēnŃ ten adua kene zēnaa sari.

Pita bona kpēsĭran

⁶ Zĭ kŭ tŃ gŃ dŃ kŭ HerŃdu ni bo kāao, zĭ birea gwāanin Pita ten i o soza gbēnŃn planŃ dagura yĭna kŭ mŃkakŃanaŃ mēn pla, akŭsŃ gbēnŃn planŃn kŭ kpélelea òten kpé pi dākpa. ⁷ Kānto gŃŃŃ Dikiri malaikaa gē gwe, akŭ kpé pi pura kŭ. À Pita lē a gbānterēea à a vŭ à pi: N fute likalika. Akŭ mŃkakŃanaŃ pĭnŃ bŃte a Ńa. ⁸ Akŭ malaikaa pii pine: N n uta da n n kyate kpā. Pita kē le, akŭ malaikaa pii pi: N n uta kakara n kŭ n tēmai. ⁹ Akŭ Pita bŃ à tēi. Adi yā kŭ malaika ten kene dŃ yāpura ũro, āten da āten nana ome. ¹⁰ Ó gēte gudākparĭ kākula kŭ a pladeo, akŭ ò kà bĭnĭlea. Bĭnĭle pii gbà bi mŃome, akŭ à wēnne kŭ a zĭdao. Ó bŃte òten gē wēten, akŭ gwe gŃŃŃ malaikaa pi Pita tò zēda gŭn. ¹¹ Kŭ Pita wé kē à pi: Mā dŃ sānsān sà kŭ Dikiri a malaikaa zĭ de à ma bo HerŃdu Ń kŭ yā kŭ YudanŃ wé dŃi ò kemenēo pĭnki.

¹² Kŭ a laakarĭi sŭ, à gēe Yuhana kŭ òdi pine dŃ MaaŃku da Mariama bea. Ó kakarana gwe dasidasi òten adua ke. ¹³ Kŭ à gānu gbà lē, akŭ nŃgbē zĭkeri kŭ òdi pine Roda gēe gwa. ¹⁴ Kŭ à Pita kŃtoŃ dŃ, pŃnna gŭn adi zē wēro, à bàa lē à èra à gēe à piinne Pita ze kpélelea. ¹⁵ Ó pine: Īa ten kāmman yā? Akŭ à zēo kŭ yāpurame. Akŭ ò pi: A malaikaame. ¹⁶ Pita kpé āten gbà lē.

Kū ò wě, ò a è, akū yā pìi bò ñ sare. ¹⁷ Akū à ɔ kèñne yáku ò yíte, akū à bàbañne lákū Dikiri a bo kpésiran ná. Akū à pi: À gé à o Yamisine kú ó gbē kparanɔ. Akū à bò à gēe gu pāndea dɔ.

¹⁸ Kū gu dɔ, zuka gbāna kè sozanɔ dagara óten kɔ lala: Bó mé à Pita lée? ¹⁹ Herɔdu pi ò a wete. Kū odi a lero, akū à yā lala gudákpárii pinɔa, akū à pi ò ñ dede.

Herɔdu ganaa

Abire gbera Herɔdu bò Yudea à gēe à gɔɔ pla kè Sizaria. ²⁰ À pɔ fē Tayadenɔ kú Sidɔdenɔi manamana, akū gbē bireno lédokɔnɔ kè ò sù a gwa lēele. Ó gēe kína pi begwari Blasatu kína. Kū Blasatu ñ yāze è, ò gēe lédokɔnɔ ke kú Herɔduo, zaakū ñ būsuo pɔble dī bo a būsomme.

²¹ Kū gɔɔ kú ò dite kà, Herɔdu a kible'utano dà à gēe à vùte a tintinnwa, akū à yā ò gbēnɔne. ²² Gbēnɔ wiki lè ò pi: Luda ke mé àten yā o, adi ke bisásirinlo. ²³ Gwe gɔnɔ Dikiri malaika a lè à a nè, kú adi zɔkɔke dɔ Ludanero yāi, akū a mēe kòkɔ kà à gā.

²⁴ Luda yā tén dagula àten kara. ²⁵ Baanaba kú Soluo sɔ, kú ò ñ kámaza yā kèkè ò lāka, ò bò Yurusalemu ò Yuhana kú òdi pine Maaku sè ò tà káao.

13

Baanaba kú Soluo zīnaa

¹ Annabinɔ kú yádannerinɔn kú Antiɔku sɔsi gbēnɔ té, ñ tɔn Baanaba kú Simɔ kú òdi pine Bárasirao kú Sireni būsuo gbē Lusiuo kú Manae kú à né blè kú kína Herɔduo lēele kú Soluo. ² Gɔɔ kú óten donyí ke Dikirine kú lēyīnaao, Luda Nini pi: À Baanaba kú Soluo dite ñdona zī kú ma ñ séa yāi. ³ Kú ò lé yī ò adua kè, akū ò ɔ didiríma ò ñ gbáre, ò dà zén.

Kunna Sipiru būsun

⁴ Kū Luda Nini Baanaba kú Soluoo zī lē, ò gēe Selusia. Zaa gwe ò gē gó'iten ò gēe Sipiru būsun. ⁵ Kū ò kà Salami, ò Luda yā waazi kè Yudanɔ aduakekpenɔ gūn. Yuhana Maaku kú kúñwo kpanyiri ũ. ⁶ Ó gēte luan pila ari Pafɔ, akū ò kpákū kú Yuda dabokeri kú à de annabi éke ũo gwe. A tɔn Yesune. ⁷ Adigɔ kú kú būsuu pi gbē zɔkɔ Segiu Pɔluo. Gbē zɔkɔ pi bi ñndrīime, akū à Baanaba kú Soluo sisi kú à ye à Luda yā ma yāi. ⁸ Dabokerii pi tɔn Elima kú Giriki yāo. À beree sè kúñwo, àten wete à gbē zɔkɔ pi sà vú de àsun Yesu náani kero yāi. ⁹ Akū Solu kú òdi pi dɔ Pɔlu, Luda Nini didia, akū a wé pè Elimaa à pi: ¹⁰ Ibilisi néno doke keme n ũ! Mana sīnda pínki kparaside! Bisásiri kú yā vāni sīnda pínki pèkera! Wézēri pási! Ìni Dikiri zé sūsuo litena kpedangara tóroo? ¹¹ Tera sà Dikiri ni ɔ kútemma de ñ vīna kú. Ìni gɔɔ pla ke kú ifānt'ēnaao. Gwe gɔnɔ Elima wé gɔ dáadāa, gusira kútea. Akū àten ɔ mātēmate à gbē wete à a ɔ kú. ¹² Kū gbē zɔkɔ pi yā kú à kèe pi è, à Dikiri náani kè, zaakū Dikiri yā kú Pɔlu dāne a kú gbāna.

Kunna Antiɔku kú à kú Pisidia būsun

¹³ Akū Pɔlu gē gó'iten kú a gbēnɔ ò bò Pafɔ ò gēe Pega, Pamfilia būsun. Gwen Yuhana Maaku ñ tɔn à èra à tà Yurusalemu. ¹⁴ Bona Pega ò gēe Antiɔku kú à kú Pisidia būsun. Kámmabogɔɔ zī ò gēe ò vùte aduakekpen. ¹⁵ Doka kú annabinɔ takadanɔ kyókenaa gbera aduakekpe gbē zɔkɔnɔ gbē zī à piñne: Gbēnɔ, tó á karana yāke vī à o gbēnɔne, à o. ¹⁶ Akū Pɔlu fūte à ɔ kèñne à pi: Isarailano kú buri pānde donyīrinɔ, à ma yā ma. ¹⁷ Isarailano Luda ó dizinɔ sè, akū à ñ buri kàra kú ò kú Misila būsun. Akū à bò kúñwo gwe kú a gbāna zɔkɔo. ¹⁸ À ñ gwa gbáranan lán wē bupla taka bà. ¹⁹ À gbāna blè Kanaano būsuo buri mēn supplanɔa, akū à ñ būsuu pii kpárima. ²⁰ A pínki kà wē wāa pla kpé bupla akuri taka bà. Abire gbera à yāgɔgɔrinɔ diteñne ari à gēe pé annabi Samuelia. ²¹ Kū ò kína gbēka, akū Luda Kisi né Solu, Biliaminu buri diteñne. À kpata blè wē bupla, ²² akū Luda a bò kpatan à Dauda kà a gēne ũ. Luda Dauda yā ò à pi a lè Yesē né Dauda laasun pɔ kèare, ani a poyeina pínki yā keme. ²³ A buri gūn à Yesu bōn Isarailanɔne Surabari ũ lákū à a lē sè ná. ²⁴ Ari Yesu pi gɔ gé su Yahaya gínake à waazi kè Isarailanɔne ñ pínki, à òñne ò ñ nēse lite ò da'ite ke. ²⁵ Kū Yahaya zī ye à lāka à pi: Dín àten da má de a ũ? Gbē kú àten wé dɔin ma ũro. À ma! Ade ten su ma gbera, mádi ká má a kyate bobonero.

²⁶ Ma gbēnɔ, Ibrahim burinɔ kú buri pānde donyīrinɔ, ókɔnɔn Luda surabana yā dikína kpázawere. ²⁷ Yurusalemudenɔ kú ñ gbānadenɔ dí Yesu dɔro, odi annabinɔ takada kú òdigɔ a kyó ke kámmabogɔɔ zī pínki zé dɔro, akū ò tò annabii pinɔ yā pāpa ò yā dàala. ²⁸ Odi yāke lea kú à kà ò a dero, akū ò wé kè Pilatia de ò a de. ²⁹ Kū ò yā kú ò kè a yā musu kè pínki, ò a kipa lía ò a wùte miran. ³⁰ Ama Luda a vù bona gan. ³¹ A gɔɔ pla kenaa gūn à bò à sù gbē kú ò bò Galili ò gēe káao Yurusalemunɔa. Mɔkɔnɔme a sēedadenɔ ũ gbēnɔne. ³² Ókɔnɔ sɔ, o su a baaru nna kpáare. Lákū Luda lē sè ò dizinɔne ná ³³ à kè ókɔnɔ kú ó de ñ buri ũnɔne, à Yesu vù lán ò ò Zabura plade gūn ná. Luda pi: Ma néme n ũ,

gbāran ma n i.

³⁴ Adi yagi kero, ama Luda a vù bona gan lākū Luda ò nà yā à pi:

Mani kúadona arubarika keáre yāpura

lākū ma ò Daudane nà.

³⁵ Akū ò ò gukea dɔ ò pi:

Īni we n gbē kū à kú adona yagi kero.

³⁶ Dauda s5 à Luda poyenyīnaa kè a gɔɔa, à gà ò a mira kpākūsū kú a dizinɔ pɔo, akū à yagi kè.

³⁷ Gbē kū Luda a vù bona gan pi dí yagi kero. ³⁸ Ma gbēno, àg5 d5 kú durunnanɔ kēmmana waaži kú óten keáre bò Yesu gáime. ³⁹ Musa doka di f5 à tò Luda yā bo kúnwo nnaro, ama Luda di tò yā bo kú gbē kú óten Yesu náani kenɔ nna a pínki gūn. ⁴⁰ À laakari ke, de yā kú annabinɔ ò sún á lero ⁴¹ ò pi:

À ma, ákɔno lalandikerino,

à ke giri à kakate,

zaakū mani yáke ke á gɔɔa.

Bee tó ò óáre, áni síro.

⁴² Kú Pɔlu kú Baanabao ten bote aduakekpen, ò wé kēmima ò era ò su yā pi ótne kámmabogɔɔ lāa dɔ. ⁴³ Kú óten fákɔa, Yudanɔ kú gbē kū òdi donyī ke kúnwono bò ò tē Pɔlu kú Baanabaoi dasi. Ó yā ótne ò lé dàrma, de óg5 gé are kú gbēke kú Luda kēfne.

⁴⁴ Kámmabogɔɔ lāa wētedeno kākara n pínki ò sù Dikiri yā ma. ⁴⁵ Kú Yudanɔ pari è le, ò nēseg5baa kpà manamana, akū óten Pɔlu yā éke bo óteni a s5s5. ⁴⁶ Akū Pɔlu kú Baanabao yā ótne kú swēgbānao ò pi: Ákɔnon à kú ò Luda yā óare káaku gīa. Zaakū a gii áten da ádi ká à wēndi kú àdi lākaro lero, óni era ò are dɔ buri pāndenɔa sà. ⁴⁷ Zaakū Dikiri yā dí ditewere à pi:

Ma n dite gupura ū buri pāndenone,

de ñ gé kú surabana yāo ari zīte léa.

⁴⁸ Kú buri pāndenɔ yā pii mà, n pɔ kè nna ò bèere li Dikiri yāne, akū gbē kú Luda n dite wēndi kú àdi lākaro pɔ ūno Yesu náani kè.

⁴⁹ Akū Dikiri yā dà bùsuu pila pínki. ⁵⁰ Yudanɔ z5 buri pānde nɔgbē donyīri bèere deno kú wēte gbānadenɔ, akū ò wé tã Pɔlu kú Baanabaoa ò pērma n bùsun. ⁵¹ Ó lukutē kpùkekpuke n gbāna ñ tona kú Ludao sēeda ū, akū ò gēe Ikɔniu. ⁵² Yesudenɔ s5, Luda Nini pēkerēfma kú pɔnnao.

14

Kunna Ikɔniu

¹ Ó kè Ikɔniu lākū òdi ke nà, ò gē Yudanɔ aduakekpen ò yā ò ari Yudanɔ kú buri pāndenɔ Dikiri náani kè dasidasi. ² Akū Yuda kú ò gi yā pi síno buri pāndenɔ sá vù Yesudenone ò ibere se kúnwo. ³ Bee kú abireo Pɔlu kú Baanabao gɔɔ pla kè gwe ò Dikiri yā ò kú swēgbānao, akū Dikiri n gbá zé ò sēedanɔ kú daboyāno kè, kú à yāpura kpà a gbēkeyā kú óten oa. ⁴ Akū wētedeno kēkēkɔa, gbēkeno zè kú Yudanɔ, gbēkeno s5 kú zīrinɔ. ⁵ Akū Yudanɔ kú buri pāndenɔ kú n gbānadenɔ zè ò wé tārma ò n pápa kú gbēeo. ⁶ Kú Pɔlu kú Baanabao n yā d5, akū ò bàa si ò tã Likaonia bùsu wētenɔ gūn, Lisitira kú Debio kú n lakutunɔ. ⁷ Akū ò kpé óten baaru nna pi kpáfne gwe.

Kunna Lisitira

⁸ G5gbē ke kú Lisitira a gbāno íbana. Zaa lākū ò a ñ n ereme, adi taa o zikiro. ⁹ Áten sá kpá Pɔlu yāi, akū Pɔlu wé pēa tíii, à è a ludanaanikena a kà à a werekɔa, ¹⁰ akū à pine kú koto gbāno: Ñ fute ñ ze n gbāa. Akū à vī à zè à nà taa'onaa. ¹¹ Kú gbēno è lākū Pɔlu kè nà, akū ò wikio kākara kú Likaonia yāo ò pi: Tānanɔ li bisásirinɔ ū ò kīpawá. ¹² Ó tɔ kpà Baanabane Zusu, Pɔlu s5 Emesi kú ákū mé àdi doñne are kú yā'onaao yāi. ¹³ Zusu pi kpé kú wēte kpe, akū a gbāgbarii sù kú zusa kú ò lávu zābleɔ kēfne wēte bīnila. Á ye gbēno sa oo zīrinɔa. ¹⁴ Kú Baanaba kú Pɔluo yā pii mà, ò n utanɔ gāga ò kēkē, akū ò si gbēno té kú wikio ¹⁵ ò pi: Gbēno, b5 yā mé à tò áten ke le? Bisásirinɔn ó ū se lán á bà. Baaru nnan óten kpáare, de à kpe li pɔ gina dínone à are dɔ Luda Wēndidea. Ákū mé à musu kè kú zīteo kú ísiraio kú pɔ kú ò kú a gūnnɔ pínki. ¹⁶ Á buri síinda pínki tò yā ò n zida zé sè. ¹⁷ Bee kú abireo à a zida mðare yāmanakēnaa gūn. Ádi tó legú máare de à pɔ kē a gɔɔa. Ádi á gba pɔble dasi de àg5 kú pɔnna gūn. ¹⁸ Bee kú yā bire onaa, gbāna kú gbānao ò gbasa ò gi gbēnone ò sa ófma.

¹⁹ Akū Yudanɔ bò Antɔku kú Ikɔniuo ò sù ò gbēno sá vù. Akū ò Pɔlu pápa kú gbēeo ò a gāte ò bò káao wēte kpe, óten da à gāme. ²⁰ Kú Yesudenɔ kākara, akū à fūte à gē wēte gūn. Kú gu d5, ápii kú Baanabao gēe Debi.

ZĪrinŌ tana AntiŌku

²¹ Kū ò baaru nna kpàíne wēte pii gūn, ò gbēno lè dasidasi. Akū ò era ò gēe Lisitira kū Ikōnioo kū AntiŌkuo, ²² òten YesudenŌ gba gbàna, òten lé daímma ò wé tá Yesu náanikenanaa ò pí: Séde ò wari ke manamana, gbaso ò gē kpata kū à bò Luda kínaa gūn. ²³ Ò gbē zŏkŏno díteíne sŏsi kū sŏsio, akū ò adua kéíne kū léyínaao ò n ná Dikiri kū ò a náani kè ōí.

²⁴ Kū ò bŏte Pisidia búsu kpa, akū ò kà Pamfilia búsun. ²⁵ Ò Luda yà ò Pega, akū ò gēe Atalia. ²⁶ Gwen ò gē gŏíten ò tà AntiŌku, gu kū ò n ná Ludane a ōí yá, de à gbēke kéíne zī kū ò kè ò laka tera yá musu. ²⁷ Kū ò kà, ò sŏsi gbēno kàkara ò yá kū Luda kéíne gbàíne pínti, lákū à buri pāndenŌ gbà zé ò a náani kè nà. ²⁸ Akū ò gŏro pla kè kúíwo gwe.

15*Yágŏgŏna Yurusalemu*

¹ GbēkenŌ bò Yudea ò sù AntiŌku, akū ò yá dà YesudenŌne ò pí: Tŏ ádi tŏ zŏ lákū Musa díte náro, áni surabana lero. ² Pŏlu kū Baanabao zuka kányí ò lékpakŏa kè kúíwo manamana yá pii musu. Akū YesudenŌ zèo Pŏlu kū Baanabao kū n gbēkenŌ gé Yurusalemu de ò yá pí gŏgŏ kū zĪrinŌ kū gbē zŏkŏno. ³ Ò gē ò zèíne, akū ò bŏte Fenisia kū Samariao búsu kpa. Ò buri pāndenŌ nēselitena yá bàba n gbēno gwe, akū n pŏ kè nna manamana. ⁴ Kū ò kà Yurusalemu, sŏsi gbēno kū zĪrinŌ kū gbē zŏkŏno gbānake kpányí, akū ò yá kū Luda kéíne pínti baaru kpàíne. ⁵ Akū Farisi Yesude kenŌ fúte ò pí: Séde buri pāndenŌ tŏ zŏ, ò oíne ògŏ Musa doka kúna. ⁶ Akū zĪrinŌ kū gbē zŏkŏno kŏ kàkara òten yá pí gwa. ⁷ Kū yágŏgŏnaa gbàna kū, Pita fúte à pííne: Ma gbēno, á dŏ kū Luda ma díte á té à gii kè, de buri pāndenŌ Yesu baaru nna ma ma lén ò a náani ke. ⁸ Luda gbē sínda pínti nèse dŏ, akū à n gbá a Nini n sínaa sèeda ū lákū à ó gbà nà. ⁹ Luda dí n díte dodo kū ókŏno. À n nēsee pípiíne kū ò Yesu náani kè yáí. ¹⁰ Bŏ yá mé à tŏ áten Luda lé áten gwa teraa? Aso kū ò dízinŌ fúa ò sé kū ókŏno à ye à dííne yá? ¹¹ Lenlo! Ò sí kū óni surabana le Dikiri Yesu gbēke yáí lán mŏkŏno bà se.

¹² Gbēno kè kítikiti n pínti, akū ò sá kpà Baanaba kū Pŏluo, òten sèedanŌ kū daboyá kū Luda kè n gāi buri pāndenŌ ténŌ oíne. ¹³ Kū ò yá ò ò laka, Yamisi fúte à yá ò à pí: Ma gbēno, à ma yá ma. ¹⁴ SimŌ ò lákū Luda wé pà buri pāndenŌla káaku nà à gbēno sè n té a pŏ ū.

¹⁵ AnnabinŌ yāno kŏ sè kū abireo, zaakū ò pí:

¹⁶ Abire gbera mani era mà su mà Dauda bezí bo,

mani a guforo keke mà tata mà a fute,

¹⁷ de bisásiri kparanŌ ma kī wete,

buri pānde gbē kū ma tŏ kúímma píno n pínti.

Dikiri kū áten yá pí ke mé à ò,

¹⁸ akū mé à tò ò yá pí dŏ zaa káaku.

¹⁹ A yá mé à tò ma è à mana ò yá kū à zĪ'ū díte buri pānde kū òten are dŏ Ludaanŏero. ²⁰ Ò takada kéíne ò mì kè tána pŏblea kū pápakenaao kū nŏbo kütukpanasario kū aruo. ²¹ Zaakū à gii kè kū òdigŏ Musa takada kyŏ ke aduakekpenŌ gūn kámmabogŏro zĪ pínti òdigŏ a doka waazi ke wēte kū wēteo.

Gbēno zĪna buri pānde YesudenŌa

²² Akū zĪrinŌ kū gbē zŏkŏno kū sŏsi gbēno pínti zèo ò gbēno bo n té ò n zĪ AntiŌku kū Pŏluo kū Baanabao. Akū ò n arede kenŌ bò, Yudasi kū òdi píne Baasaba kū Silasio. ²³ Ò n zĪ kŏ takadao, yá kū ò kè a gūnn dí:

Ókŏno zĪrinŌ kū gbē zŏkŏno o fŏ kpà ákŏno ó gbē kū ò de buri pānde ūnaa zaa AntiŌku kū Siria búsuuo kū Silisia búsuuo. ²⁴ O mà ò gbēkenŌ gēe á kínaa ò lé sari, ò á nēsee yàkaáre ò á dá bídin n yá'onaa gūn. ²⁵ Akū ò lédokŏno kè o zèo kū ò gbēno bo ò n zĪ'awa kū ò gbē yenyídenŌ Baanaba kū Pŏlu ²⁶ kū ò gī n wéndiii ò Dikiri Yesu Kírisi tŏbona yáíio. ²⁷ A yá mé à tò òten Yudasi kū Silasio zĪ'awa, de ò yá kū ò kè takadan oáre kū léo. ²⁸ Zaakū Luda Nini kŏ ókŏno ò zèo ósun aso ke díáero, séde pŏ kū à zé vĪ díkĪnanŌ. ²⁹ À mì kè nŏbo kū ò sa ò tánaaa kū aruo kū nŏbo kütukpanasario kū pápakenaao. À mana à mì kè adinŌa. Ò kŏ e aafia!

³⁰ Akū ò n gbáre ò gēe AntiŌku. Ò sŏsi gbēno kàkara n pínti, akū ò takada pii kpàíma. ³¹ Kū ò a kyŏ kè, akū n pŏ kè nna manamana kū nēséyídakúna yá píio. ³² Yudasi kū Silasio bi annabinŏme, akū ò lé dà n gbē pínoa manamana ò n gbá gbàna. ³³ Kū ò gŏro pla kè gwe, YesudenŌ lé zámma, akū ò tà n zĪrinŌ kínaa aafia. ³⁴⁻³⁵ Pŏlu kū Baanabao gŏ AntiŌku. Kū gbē dasi pāndenŌ ò Dikiri yá dàíne, ò baaru nna kpàíne.

Pŏlu kū Baanabao kékŏanaa

³⁶ Goro pla gbera Pōlu pi Baanabane: Ō era ò gé ó gbēno gwa wēte kū o Dikiri yā waazi kēn yāno gūn, ògō dō lākū ò kun nā. ³⁷ Baanaba ye à Yuhana Maaku sé à gé kūnwo, ³⁸ akū Pōlu ten da à mana ò gbē kū à kēnma Pamfilia à gī tēnyī nī zī gūn sé dorō. ³⁹ Kū odi kō yā maro, akū ò kēkōsa. Baanaba Maaku sē ò gē gó'iten ò gē Sipiru. ⁴⁰ Akū Pōlu Silasi sē. Yesudeno nī ná Dikirine a oī de à gbēke kēnne, akū ò dà zēn, ⁴¹ ò gēte Siria kū Silisiaola ò sōsi gbēno gbà gbāna.

16

Pōlu wētegena kū Timōtio kū Silasio

¹ Pōlu kà Dēbi kū Lisitirao. Gwen Yesude ke kun a tōn Timōti. A da bi Yuda Yesudeme, a de sō bi Girikime. ² A tō nna Yesude kū ò kú Lisitira kū Ikōniuono kīnaa. ³ Pōlu ye à gé kāao, akū a tō zōne Yuda kū ò kú wēte pino gūno yāi, zaakū nī pinki dō kū a de bi Girikime. ⁴ Wēte kū ò gēen pīnki, ò yā kū zīrinō kū gbē zōkōno òte Yurusalemu ò sōsi gbēno ògō kūna. ⁵ Akū òten gbāna kū nī ludanaanikēnaa gūn òten dasi kū lākū gu ògō dō nā.

Pōlu wēgupu'ena Toroasi

⁶ Luda Nini giñne ò gé Luda yā o Asia būsun, akū ò gēte Firigia kū Galatia būsunoala. ⁷ Kū ò kà Misia būsulēn, ò ye ò gē Bitinia būsun, akū Yesu Nini dí weñnero. ⁸ Kū ò gēte Misia būsula, akū ò kà Toroasi. ⁹ Gwāani Pōlu Masedonia būsū gbēke è zena wēgupu'ena gūn, àten kúte kēne à pi: Nī bikū nī su ò kīnaa Masedonia nī kpawāi. ¹⁰ Kū à wēgupu è le, akū o Masedonia soru kē gōno, zaakū ò dō sà kū Luda mé àteni ó sīsī ò gé baaru nna kpānne.

Lidia Yesu zé senaa

¹¹ Akū ò gē gó'iten Toroasi ò mīi pē Samōtarasia. Kū gu dō ò ka Neapōli. ¹² Bona gwe ò ge Filipi. Ākūme Masedonia būsū kpado pi wēra ū, kū Romudeno nī. Akū ò goro pla kē wēte pīi gūn. ¹³ Kāmabogoro zī ò bo wēte kpe ò ge swa sare, gu kū ò mē aduakēki kunwa. Akū ò vute ò yā ò nōgbē kū ò kakarana gwenōne. ¹⁴ Nōgbē ke kū gwe òdi pine Lidia. Tiatira gbēme, biza wē tēra búgu yiariime, akūsō Luda donyīriime. Àten yā kū Pōlu ten ò ma, akū Dikiri a swē wēne à yā pīi sī. ¹⁵ À da'ite kē kū a bedeno, akū à wē kēwā à pi: Tó a ma Dikiri nāanikēnaa sī, à mō à kipa ma bea. Akū ò a yāze è.

Pōlu kū Silasio dana kpēsiran Filipi

¹⁶ Zīkae kū òten gé aduakēkia, ò dakare kū zōnōgbē kū à mlē tāna vīo. A dikirino òi gō le manamana a zīay'onnēnaa musu. ¹⁷ Akū à bō à tēwāi, ókōno kū Pōluo, àten wiki lé à pi: Gbē dīno bi Luda Musude zōblerinōme, òten surabana zé kpāka kēare. ¹⁸ Adigō ke le lán gu ògō dō nā, akū Pōlu kpāsa kāao. À lite à pi tāna piine: Ma ònne kū Yesu Kirisi tōo nī goa. Akū à gōa gōno.

¹⁹ Kū a dikirino dō nī àrelena a yā musu wēdōinaa lāka, akū ò Pōlu kū Silasioo kū ò nī gāte ò gēe kūnwo gbānadeno kīnaa ete gūn. ²⁰ Ò gēe kūnwo yākpatekerino kīnaa ò pi: Gbē dīno bi Yudanōme, òteni ó wēte yakawere. ²¹ Futeokarayā kū ókōno Romudeno doka gī ò sí ke ò ken òten dañne. ²² Pari fūteñyī, akū yākpatekeri pino pi ò nī pōno borōma ò nī léle gōoo. ²³ Kū ò gbēna mana kēñne, akū ò nī dá kpēsiran ò pi kpé pīi dākpāriine à nī dākpā manamana. ²⁴ Kū ò òne le, akū à nī dá kpé tú à nī gbāno yl lía gīngin.

²⁵ Lizāndo gūn Pōlu kū Silasio ten adua ke òten lē sí Ludane, gbē kparano ten sā kpā nī yāi. ²⁶ Kānto zīte ylgāyīgā kū gbāno ari kpé pīi gbīno kē giri. Gwe gōno a gbāno wēwē pinki, akū purusunano mōkakōnāno bōtēnma pīnki. ²⁷ Kū kpé dākpārii pīi vū, à gbāno è wēwēna pīnki, akū à a fēneda wōto à ye à a zīda de, zaakū àten da purusunano bāa sime. ²⁸ Akū Pōlu pūtā kū kōto gbāno à pi: Nsun nī zīda kari boro. Ó kú la ó pinki. ²⁹ Kpé dākpārii pīi pi ò mō fitilāao, akū à sí nī té kū bāao à kúte Pōlu kū Silasio are àten lukaluka. ³⁰ À bō kūnwo bāai, akū à pi: Marenō, deran mani ke mā surabana lee? ³¹ Ò pine: Nī Dikiri Yesu náani ke īni surabana le, mōkōn kū nī bedeno à pinki. ³² Akū ò Dikiri yā òne kū a bedeno nī pinki. ³³ Lizāndo kūa kpé dākpārii pi nī sé à gēe à nī bōno pipiñne, akū à da'ite kē gōno kū a gbēno nī pinki. ³⁴ Akū à gēe kūnwo a bea à pōble kēñne. Āpīi kū a bedeno, nī pō kē nna manamana kū ò Luda náani kē yāi.

³⁵ Kū gu dō, yākpatekerino dogarino zī ò gé one à gbē pino gbare. ³⁶ Akū kpé dākpārii pīi pi Pōlune: Yākpatekerino gbēno zīma de mē á gbare. À bote à tá aafia. ³⁷ Akū Pōlu pi dogarii pīno: Ō ó gbē gbēno wāra yākpatekena kūoo sari ò ó dá kpēsiran, ókōno kū Romudeno ó ū. Tera sà ò ye ò ó bote asiri gūn yā? O'o! O'i! Séde ò su ò ó bote nī zīda. ³⁸ Dogarii pino yā pi gbā yākpatekerino. Kū ò mē Romudeno me nī ū, akū vīna nī kū. ³⁹ Akū ò sū ò kúte kēñne ò nī

bôte kpésiran, akú ò wé kèmma ò boñne ní wête gún. ⁴⁰ Kú ò bôte kpésiran, ò gèe Lidia bea. Ò Yesudeno lè gwe, akú ò ní nèse yída kúñne ò dà zén.

17

Pòlu konna Tesalonika

¹ Ò bôte kú Amfipòlio kú Apòloniao, akú ò kà Tesalonika, gu kú Yudano aduakekpe kún. ² Akú Pòlu gè aduakekpen lákú àdigò ke nà, à waazi kèñne yá kú à kèna Luda yán musu kámmabogòo aakò. ³ Àten bókòteñne lákú à kò sèò Arumasihu wétamma le nà à fute bona gan à pi: Yesu kú mateni a yá oáre mé à Arumasihu pi ù. ⁴ Ní gbèkeno yá pi zé è, akú ò nà Pòlu kú Silasioa. Len Giriki donyirino nàmma le dasi se ari kú nògbè kú ò tó bònò dasi dò.

⁵ Akú Yudano nèsègòbaa kpá kúñwo, ò kurepápá'orino kákara ò dasi kú, akú ò wête wà. Ò gèe ò lika Yasò bei, òten Pòlu kú Silasio wete de ò ní kú ò bo kúñwo gupuraa. ⁶ Kú odi ní lero, ò Yasò kú Yesude pàndeno gáte ò bò kúñwo wête gbánadeno kinaa, òten wiki lé òten pi: Gbè pino bi andunia guderinome. Ò sù la, ⁷ akú Yasò ní díte a bea. Gbè pino ten pà Siza dokane ní pinki, òdi pi kína pànde kun òdi pine Yesu. ⁸ Yá pii zò gbèno pò a kú wête gbánadeno. ⁹ Akú ò gò sù Yasò a gbè kparano ò ní gbàre.

Pòlu konna Berea

¹⁰ Gwàani birea gòno Yesudeno Pòlu kú Silasio gbàre Berea. Kú ò kà gwe, akú ò gèe Yudano aduakekpen. ¹¹ Gbè bireno nèse mana de Tesalonikadeno pòla ò Luda yá sù òplapla. Lákú gu digò dò nà òdigò Luda yá gwagwa de ò dò tó Pòlu yá pìnnon yápura ví. ¹² Ní gbèno Dikiri náani kè dasidasi kú Giriki nògbè bèeredeno kú Giriki gògbèno dasidasi dò. ¹³ Kú Tesalonika Yudano mà Pòlu ten Luda yá waazi ke Berea dò, akú ò sù gwe ò yáketè dà gbèno té ò ní pò fùte. ¹⁴ Akú Yesudeno Pòlu gbàre gòno isira kpa, ama Silasi kú Timòtio gò gwe. ¹⁵ Gbè kú ò gèe ze Pòluneno gèe káao Ateni, akú ò èra ò tà Silasi kú Timòtio kinaa kú Pòlu légbèe, à pi ò mò ò a le likalika.

Pòlu konna Ateni

¹⁶ Kú Pòlu teni ní dà Ateni, a pò yàka kú à è tana di wête pii gún yá. ¹⁷ Akú à waazi kè Yudanone kú buri pànde donyirino aduakekpen kú gbè kú àdigò ní le ete gúnno lákú gu digò dò nà. ¹⁸ Pòlu ten yá lèkò a kú yáwaaripari kú òdi ní sísi Epikureno kú Sotoikino. Akú ní gbèkeno pi: Bó yán titimako dí ten bôte? Gbèkeno pi: Òten da tana dufuno yá kpàkpan àten ke. Ò ò le kú àten Yesu yá kú a vuna ganwo baaru nna kpañne yáime. ¹⁹ Akú ò Pòlu sè ò gèe káao gbè zòkòno kinaa Areopagu ò pi: Ìni yá dufu kú ndi dañne owèrero? ²⁰ O yàbonsare mà n lén, ó ye ò a bókòtèna dò. ²¹ Atenideno pinki kú nibò kú ò kú gweno digò ye yá pàndeiro, séde yá dufu mana kú a wàaripanaa.

²² Akú Pòlu fùte à ze Areopagude pino té à pi: Atenideno, ma è à mìnatenà tãnanone kokari ví manamana yá sinda pinki gún. ²³ Kú maten kure á wête gún, maten pò kú adi donyí kèñnenò tãasi ká, akú ma sa'oki ke è, ò pò kèa ò pi: Luda kú ò dšro pò. Luda kú á a dšro àten donyí kene baaruun maten kpááre. ²⁴ Luda andunia kè kú pò kú ò kú a gúnno pinki. Àkúme musu kú ziteo Dikiri ù, àdigò kú kpé kú bisásirino bòneno gúnlo. ²⁵ À bàka kú kú bisásiri òdamma keoro. Àkú mé àdi wèndi kú we'oo kpá gbè sinda pinkia kú pò sinda pinki. ²⁶ À buri sinda pinki bò gbè mèn dò kinaame, akú ò kú andunia kusuru siikò pinkia. A gínake à gòro ditedite buri pinkine kú gu kú onigò kunwa léo. ²⁷ À ní ké de ògò a wete ò ò mátamate ari ò gé boa. Bee kú abireo à zà kú ò gbèkeoro. ²⁸ Zaakú àkú mé àdi tó ògò wèndi ví ò fò ò ò mé sé ògò kún. Lákú á kere kenò ò nà: A burinon ó ù se. ²⁹ Lákú Luda burinon ó ù nà, òsungò da Luda de lán tana bàro kú bisásiri kè kú wurrao ke andurufu ke gbèe kú à a zì kèa a laasunnwa. ³⁰ Luda mikpere zù ò wésiragòo yàne, ama àten yá díte gbèno a gu sinda pinkia tera de ò nèse lite. ³¹ Zaakú à gòro díte kú gbè kú à a sè yákpate ke kú andunia ò zéa. À gbè kú à a sèe pii vù gan séda ù gbè sinda pinkine.

³² Kú ò gèno vuna yá pii mà, ní gbèkeno a fobò, ama ní gbèkeno pi: Óni n yá pi mà zíkèa dò. ³³ Akú Pòlu bò ní kinaa. ³⁴ Gbèkeno náa, akú ò Yesu náani kè. Areopagu gbè kú òdi pine Dìbnisiu kú ní té kú nògbè kú òdi pine Damarío kú gbèkeno dò.

18

Pòlu gòro pla kèna Kòrinti

¹ Abire gbera Pòlu bò Ateni à gèe Kòrinti. ² À kpàkú kú Yuda keo gwe, Pòntu bùsu gbè kú òdi pine Akila kú a nàno Pìrisilao. Ò sù kú Itali bùsuuo dufume, kú Siza Kalaudiu díte Yudanone ò bôte Romu yá. Pòlu gèe ní kinaa, ³ akú à kìparúma, àten zì ke kúñwo kú zìdòkòno kèrinome ní

ũ yai. Zaakũ bizakutakerinome ñ ũ ñ pínki. ⁴ Kámmabogorũ zĩ pínki àdi waazi ke aduakekpen àten wete Yudanũ kũ Girikinũ a yáze e.

⁵ Kũ Silasi kũ Timotio bõ Masedonia bũsun ò sũ, Põlu zè kũ waazikenaaò àten o Yudanõne swáswa kũ Yesume Arumasihu ũ. ⁶ Kũ Yudanũ ibere sè káao ò a sòsò, akũ ò a pòkasanũ kpùke à pi: Yá kũ a kè wí á musu, ma yán doro. Zaa tera mani gé buri pándenũ kĩnaame. ⁷ Kũ à bõ gwe à gèe à kipa buri pánde donyĩri kũ òdi pine Titiu Yusutu bea aduakekpe pii sare. ⁸ Aduakekpe gbè zòkò Kirisipu Dikiri náani kè kũ a bedenũ ñ pínki. Korintide kũ ò Põlu yá màno Yesu náani kè dasi, akũ ò da'ite kè. ⁹ Gwáani kea Dikiri ò Põlune wégupu'ena gũn à pi: Ñsun tó vĩna n kũro, ñsun kámma bo kũ yá'onnenaaoro, ¹⁰ zaakũ gbẽnũn kũ ma pò ũ dasidasi wète ð gũn. Makũ mé má kũ kũnwo, gbẽke ni n kũ à wari ðommaro. ¹¹ Akũ Põlu wè do kũ mũ suddoo kè gwe àdigò Luda yá da gbẽnõne.

¹² Gorũ kũ Romu gbè Galio de Giriisi bũsu gbè zòkò ũ, Yudanũ lédokõnũ kè ò fùte Põlui, ò gèe káao yákpatekèkia ¹³ ò pi: Àkũ mé àten té ká gbẽngu ògò donyĩyá kũ à pà ó dokane kũna. ¹⁴ Kũ Põlu ye à yá o, akũ Galio pi Yudanõne: Yudanũ, tó dà ke taari zòkõnũ à kè yá, à kũ mà mena káao. ¹⁵ Lákũ àten yáketè ká gbẽnũ tó yá musu ná kũ à zĩda dokao, abirekũ gò á yá ùme. Ma gi yá bire taka keketaime. ¹⁶ Akũ à pèrũma à ñ bõte yákpatekèkpen. ¹⁷ Akũ pari aduakekpe gbè zòkò Sòsõtene kũ ò a gbègbè yákpatekèkpe léa. Ama adi ke Galione yáke úro.

Põlu tana Antiõku

¹⁸ Põlu gorũ pla kè Korinti ð, akũ à lé zà Yesudenõa à gè gó'iten àten tá Siria bũsun. Pirisila kũ Akilao gèe káao. À mii bõ Kenkera lé kũ à sè à Ludane yai. ¹⁹ Kũ ò kà Efesu, Põlu Pirisila kũ Akilaoò tó gwe. A gèe aduakekpen ò yá lèkõa kũ Yudanũ, ²⁰ akũ ò wé kèa à gorũ pla ke kũnwo. Akũ à gi, ²¹ ama kũ àten lé zamma à pi: Tó Luda wè, mani era mà su á gwa. Akũ à bõ Efesu kũ gó'iteo. ²² Kũ à kà Sizaria, à gèe à fõ kpà sòsi gbẽna zaa Yurusalemu, akũ à tà Antiõku. ²³ Kũ à gorũ pla kè gwe, à era à dà zén à gèe wète kũ wèteo Galatia bũsun kũ Firigia bũsuuo à Yesudenõ gbà gbána ñ pínki.

Apolo waazikena Efesu

²⁴ Yuda ke kun a tón Apolo, Alesandaria gbẽme. A lénna, akũsò à Luda yá ðõ manamana. ²⁵ Ò Dikiri zé yá dàne, akũ Yesu yádannena a kũ gbána. Àdi dañne a zéa, ama Yahaya da'itekena yán à ðõ. À sũ Efesu, ²⁶ akũ à nà yá'onaaa aduakekpen kũ swègbánao. Kũ Pirisila kũ Akilao a yá mà, akũ ò a sisi ò Luda zé yá bòkõtene sánsán. ²⁷ Kũ Apolo ye à gé Giriisi bũsun, Yesudenõ a gbà swèe, akũ ò takada kè Yesude kũ ò kũ gwenõne de ò a kũ oplapla. Kũ à kà gwe, à ð dà gbè kũ ò Yesu náani kè Luda gbèke gáinõa manamana. ²⁸ Zaakũ a yá Yudanũ fũ pari gũn mámmam, à mòñne Luda yá gũn kũ Yesume Arumasihu ũ.

19

Põlu kunna Efesu

¹ Gorũ kũ Apolo kũ Korinti, Põlu gèe Asia bũsuu guragura. Kũ à kà Efesu, à Yesude kenò lè gwe, ² akũ à ñ lá à pi: Kũ a Dikiri náani kè, a a Nini lè yá? Akũ ò wèa ò pi: Oi, ódi a Nini kunna yá ma sero. ³ Akũ à ñ lá à pi: Da'ite kpaten a kèe? Ò wèa ò pi: Yahaya pòme. ⁴ Akũ Põlu piñne: Yahaya gbẽnũ da'ite kè ñ nèselitenaa sèeda ùme. À ò gbẽnõne ò gbè kũ ani su a kpe náani ke. Yesun à téa gwe. ⁵ Kũ ò yá pii mà, ò da'ite kè kũ Dikiri Yesu tso. ⁶ Kũ Põlu ð nánma, Luda Nini ðidimma, akũ ò yáke buri ò ò annabikeyá ò. ⁷ Gbè pinò kà lán gbẽnũn kuri awèepla bà ñ pínki.

⁸ Põlu ðigò gé aduakekpen ari mũ aakò. À yá òñne kũ swègbánao, àten yá gága kũnwo de ò a yáze e kpata kũ à bõ Luda kĩnaa musu. ⁹ Ama ñ gbẽkenò ságbána kè odi Luda yá síro, akũ ò zé pi vání bõ pari gũn. Akũ Põlu gbè kũ ò Yesu náani kè ñ sète ò bõ ñ té. Akũ àdigò yá gága kũnwo Tiranu kyòkpen lákũ gu ðigò ðõ ná. ¹⁰ À kè le ari wèe pla, akũ Asia bũsudenõ Dikiri yá mà Yudanũ kũ Girikinũ ñ pínki.

Seva nènõ

¹¹ Luda Põlu gbà zé à daboyá bonsarenõ kè. ¹² Len bee tó ò ísimmawarabõnũ ke fũranõ nà Põlu mèea ò gèe ò nà gyárenõa, òdi werekõame ñ tãnanõ ði gorũma. ¹³ Yuda tãnagommari kũ òdigò kure kenò wète ò tãna go kũ Dikiri Yesu tso ò pi: O óare kũ Yesu kũ Põlu ði a yá waazi ke tso, à gorũma. ¹⁴ Yudanũ sa'oriki kũ òdi pine Seva nэгògbè gbẽnũn supplanõ mé òdi ke le. ¹⁵ Akũ tãna piñne: Má Yesu ðõ, akũsò ma Põlu baaruu mà. Akõnũ sò, ðín á ùu? ¹⁶ Akũ tãnade pii kũsímma à gbána mòñne, à ñ né ñ pínki à ñ kĩna, akũ ò bàa lè ò bõte ðn pii gũn punsi. ¹⁷ Kũ Efesudenõ yá pii mà Yudanũ kũ Girikinũ ñ pínki, vĩna ñ kũ, akũ ò Dikiri Yesu tó sè lei. ¹⁸ Akũ gbè kũ ò Yesu náani kè ñ sũ òteni ñ yákenanõ o gupuraa dasidasi. ¹⁹ Pòdammarì kenò ñ takadanõ nàkõa ò sũ ò kà tén pari wára. Kũ ò takada pinò ðgò ðõ, ò è à kà andurufu ðgò mèn dũbu bupla akuri. ²⁰ Len Dikiri yá ten dagula le àten gbána kũ.

Yakete futena Efesu

²¹ Ya bireno kenaa gbera Pɔlu zɛo a nɛsɛɛ gɔn kɔ ani bɔte kɔ Masedonia bɔsuuo kɔ Girisi bɔsuuo à gɛ Yurusalemu à pì tó a gɛɛ gwe, séde à gɛ Romu. ²² Akú à a kpányiri gbɛnɔn pla kenɔ zì Masedonia, Timɔti kɔ Erasatuo. Akú sɔ à gɛ Asia bɔsun gĩa.

²³ Gɔrɔ birean yakete fute manamana Dikiri zé yá musu. ²⁴ Andurufupiri ke kun a tɔn Demeteriu, àdi Atemi tánakpe taka pi kɔ andurufuuo. A piri dakenɔ di àre zɔkɔ le zì piã. ²⁵ Akú à ñ kákara kɔ ñ gbɛdake kɔ òdi zì bire taka kenɔ à piinne: Gbɛnɔ, á dɔ kɔ zɔi dime ó bleki ú. ²⁶ Áten e akús5 áten ma lákú Pɔlu ten ke ná, kú à pì tána kú ò ñ pínɔ bi dikirinɔnlo. À gbɛnɔ mii lite dasidasi, ò a yáze è. Adi ke Efesu lan adoro, ari kú Asia bɔsu gu dasiome. ²⁷ Yá dí ni fɔ à kisira iwere fá. Adi ke ó zɔi letena adonlo, a yá ni tó tána nɔgbɛ zɔkɔ Atemi kpé ke pã, tána kú Asia bɔsudenɔ kú andunia gbɛnɔ pínki di donyí kenɛɛ pì gakuri kɔ ni é.

²⁸ Kú ò yá pii mà, ñ pɔ fɛ, akú ò ná wikilɛnaaa ò pi: Efesudenɔ Atemi zɔkɔ. ²⁹ Wɛte wà, gbɛnɔ bàà lè òten sí kɔkakarakekin, akú ò Masedonia bɔsu gbɛnɔn pla Gayusi kú Arisitaku kú òdi gɛ wɛtea kú Pɔluonɔ kú ò gɛɛ kúñwo gwe. ³⁰ Pɔlu ye à gɛ zà pii gɔn, akú Yesudenɔ dí wenero. ³¹ Asia bɔsu gbɛ zɔkɔ kenɔ bi a gbɛnnanɔme, akú ò gbɛnɔ zìã ò le dàa àsun gɛ zànlo. ³² Kɔkakaranaa yàka, gbɛnɔ ten wiki lé òten kɔ yá maro, zaakú pari dɔ tó bɔyáin ò kàkarairo. ³³ Yudanɔ ɔ sɔ Alesandai à yá o, akú zàa gɔn gbɛkeno ten lé dɔa. Akú Alesanda ɔ kɛñne de ò yíte, à ye à Yudanɔ bàka bo yán gbɛnɔ wára. ³⁴ Kú ò a dɔ Yuda ú, akú ñ pínki wiki sikún leele lán awa pla bà ò pi: Efesudenɔ Atemi zɔkɔ.

³⁵ Akú wɛte gbɛ zɔkɔ ñ zuka zè à pi: Efesudenɔ, gbɛ sɛnda pínki dɔ kú á de tána zɔkɔ Atemi kpé dàkpári ú kú a surakpasao. ³⁶ Lákú gbɛke ni fɔ à bo abirekú kpero ná, à á zida kú teene. Ásun yàke ke kú wánaoro. ³⁷ A su kú gbɛ dínɔ la, odi ɔ na ó tánakpe pɔkearo odi ó tána tɔ vání síro. ³⁸ A yá mé à tò, tó Demeteriu kú a piri dakenɔ yá ví kú gbɛkeo, yákpatekegɔrɔ kun kú yákekerinɔ. Ó gɛ kɔ sísi gwe. ³⁹ Tó á yá pãnde ví dɔ, oni gɔgɔàre kɔkakarana kú gbánadenɔ gbɛkaa gɔn. ⁴⁰ Zaakú oni fɔ ò ó taari le zuka kú ò ká gbàra díkina yáí. Óni yáze de le ò o zuka pii musuro, zaakú à gbá víro. ⁴¹ Yá bire onaa gberan à gbɛnɔ gbàre.

20

Pɔlu gena Masedonia bɔsun kú Girisio

¹ Kú zuka làka, Pɔlu Yesudenɔ kákara à ñ gbá swɛɛ à lé zàmmma, akú à gɛɛ Masedonia. ² Kú àten gɛte bɔsu birela, à gbɛnɔ gbá swɛ kú yánɔ dasi ari à gɛɛ à kào Girisí, ³ akú à mɔ aakɔ kè gwe. Kú àten gɛ gɛ gó'iten de à tá Siria bɔsun, à mà Yudanɔ lé kpákúsuaí, akú à zèo à era à tá kú Masedonia kpao. ⁴ Gbɛ kú ò gɛɛ zenɛnɔ tɔn dí: Berea gbɛ Píru né Sopata kú Tesalonika gbɛnɔ Arisitaku kú Sekunduo kú Debi gbɛ Gayusio kú Timɔtio kú Asia bɔsu gbɛnɔ Tikiku kú Torofimuo. ⁵ Gbɛ bireno dɔwɛre are ò gɛɛ, òteni ó dá Toroasi. ⁶ Ókɔnɔ sɔ Burodi Futenasari dikpe gbera o gɛ gó'iten Filipi, akú gɔrɔ sɔoro gbera o ñ lé Toroasi. Gwen o azuma do òten.

Yutiku letena bona wondon

⁷ Azumanenna zì o kɔ kákara de ò burodi só leele. Pɔlu ten waazi keñne. Kú à ye à tá tó gu dɔ, akú à dà yála ari lizándo. ⁸ Fitila dasi kú kpé musu gu kú ò kɔkakaranan. ⁹ Kefenna ke vutena wondoo gɔn kú òdi pine Yutiku, àten idekú dɛde. Kú Pɔlu waazikenaa kè gbàna, i a lè, akú à bò zaa kpé musu pi leu aakɔde wondoo gɔn à lète, akú ò à sè gè ú. ¹⁰ Akú Pɔlu kipa à kúsia, akú à a sè à kpá a kùla à pi: Ásun tó swè kɛáguro, à kú wèndiiio. ¹¹ Kú à èra à didi musu, à burodii lilikɔre à sò, akú à yá ò manamana ari gu dɔo, akú à dà zén. ¹² Akú ò tà kú kefenna pii òbene, gbɛnɔ nɛsɛ yída kú manamana.

Zaa Toroasi ai Miletu

¹³ Ókɔnɔ sɔ o ge o gɛ gó'iten, o do Pɔlune are o ta Aso, wɛte kú óni a sɛn. Len à zèo le, zaakú à ye à gɛ gwe gɛsɛme. ¹⁴ Kú à ò lé Aso, akú o a sè o ge Mitileni. ¹⁵ Kú gu dɔ, o bo gwe kú gó'iteo o ge Kio. Gu làa dɔna o ge Samɔ, akú a gɔrɔ aakɔde zín o ka Miletu. ¹⁶ Pɔlu zèo yá à do Efesui de gɔrɔ sún gɛa Asia bɔsunlo yáí, zaakú àten wá de à le à ká Yurusalemu ari Pentikɔsi dikpe gɔ káme, tó ani sí ke.

Pɔlu lézana Efesu gbɛ zɔkɔnɔa

¹⁷ Pɔlu gbɛnɔ zì sɔsi gbɛ zɔkɔnɔa Efesu à pì ò su Miletu. ¹⁸ Kú ò kà, akú à piinne: Á dɔ lákú madi ke ná gɔrɔ kú má kú káao zaa zì kú ma gbá pète Asia bɔsun la. ¹⁹ Ma zì kè Dikirine zidabusanaa gɔn kú wé'io. Ma wari kè Yudanɔ lékpakúsunamai yáí. ²⁰ Mádi karana yáke uteárero, ma waazi kɛàre ma dàare gupuraa kú á beno. ²¹ Ma lé dà Yudanɔa kú Girikinɔ ñ pínki ò are dɔ Ludaa ò ó Dikiri Yesu náani ke. ²² Tera sà maten gɛ Yurusalemu lákú Luda Nini ma dan ná, yá kú ani ma le gwe má dɔro. ²³ Wɛte kú wɛteo Luda Nini ten omene kpésira kú wétámmanaao

teni n dá. ²⁴ Ama ma wèndi bèere vímene doro, séde mà yá kú maten péa le mà zí kú Dikiri Yesu dàmene ke mà a mì de. Àkúme Luda gbêke baarunnakpana gbèñone ù.

²⁵ Àkòño kú ma kure á té ma kpata kú à bò Luda kínaa waazi kèárenò, má dõ tera sà kú óni wé ke pla doro. ²⁶ A yá mé à tò ma òáre gbára, tó á gbêke sàte, ma yán gwe doro. ²⁷ Ma Luda poyenyína pínki òáre, mádi a ke uteárero. ²⁸ À laakari dõ á zídaa kú sá kú Luda Nini á díte n gbè zókòño ùño n pínki. Á Luda sòsi gbè kú à n lú kú a zída aruo pínò gwa. ²⁹ Má dõ kú ma tanaa gbera lewanna pásì kú ò sánò wènda víronò ni si á té. ³⁰ Bee á gbèkenò ni fute ò yalekperè dañne de ò gbèño gá ò naríma. ³¹ A yá mé à tò àgò kú a laakariia. Lákú ma lé dà á baadia kú wé'io ná fánantè kú gwáanio wè aakò dagura kámmabonaa sari, à tò a yá gò dõágu.

³² Tera sà mateni á na Ludane a òi kú a gbêke yá kú ani fõ à gbána karaáreo, à á gba zé de á baka gò kú kú a gbèño n pínki. ³³ Mádi gbêke ògò ke a pókasa ke ni dero. ³⁴ Á dõ kú á zídao kú ma zí kè kú ma zída come, akú ma pò kú ó a ni ví kú ma gbèño lè. ³⁵ Má mòáre yá sinda pínki gún à zí ke lán dí bà à kpá gbánasaridenò. Yá kú Dikiri Yesu ò gò dõágu kú à pi gbadana pónna ví de gbasinala.

³⁶ Yá bire onaa gbera à kùte a kosoa kú n gbè sinda pínki ò adua kè. ³⁷ N wé pà kú wé'io n pínki ò mlèmlè Pòlua ò lé pèpea. ³⁸ Yá kú à tò n pò sira kú zókò mé à de kú à pi n wé ni ke pla doro. Akú ò zène ari gò'ite kínaa.

21

Pòlu tana Yurusalemu

¹ Ó kènaríma gbera ò gè gó'iten ò da zén ò mù pè Kosua. Gu làa dónaao ò ka Rode, akú bona gwe ò ge Patara. ² Gwen ò gó'ite kú àten gé Fenisia búsun lèn, akú ò gèn ò da zén. ³ Kú ò Sipiru è zà díre, ò pàne zzei óten gé Siria búsun, akú ò ka Taya, gu kú ò gó'ite aso bòten. ⁴ O Yesudenò wète, akú ò azuma do kè kúnwo. N gbèkenò ò Pòlune kú Luda Nini gbánao kú àsun gé Yurusalemuro. ⁵ Ama kú gòrò pàpa kú óni tá, ò fute óten tá. Ò gèe zewere n pínki kú n òño kú n nènò wète kpe ari ísira léa. Akú ò kute ò kosoa ò adua kè. ⁶ Kú ò lé zàkòsa, ò gè gó'iten. Mókòño sò ò èra n bea.

⁷ Bona Taya ò era ò da zén ari ò ka Tòlemai. O fõ kpá Yesudenò a ke kúnwo gòrò do. ⁸ Kú gu dõ, ò fute ò ge Sizaria. O ge ò kipa baarunnakpari Filipi bea. Gbèñon suppla kú ò n sé yáño dome. ⁹ Á nènògbè annabino ví gbèñon siikò odi zà ke kòro. ¹⁰ O gòrò pla kena gwe gún annabi kú òdi pìne Agabu bò Yudea búsun à sù. ¹¹ Kú à sù ò kínaa, à Pòlu utabaa sè à a zída gbánao kú a òño yìò à pi: Lákú Luda Nini ò nàn dí: Gbè kú à bà dí ví, len Yudanò ni a yí Yurusalemu ò a kpá buri pàndenò a le. ¹² Kú ò yá pii mà, ókòño kú wètepidenò ò kùte kè Pòlune àsun gé Yurusalemuro. ¹³ Akú à pi: Bóyái àten sò dõ àteni ma nèsee yakamenèe? Àsungò yína ù sero. Bee tò mani ga Yurusalemu Dikiri Yesu tó yái, ma soru kè kò. ¹⁴ Kú òdi fõ ò a mìle blèro, ò kámma bò ò pi: Dikiri poyenyína ke. ¹⁵ Abire gbera ò soru kè, akú ò ge Yurusalemu. ¹⁶ Yesude kú ò kú Sizaria kenò gèe ò kipa kúoo Sipiru gbè Nasò bea. Yesudeme a ù zaa zí.

Pòlu gena Yamisi gwa

¹⁷ Kú ò ka Yurusalemu, Yesudenò ò sí kú pònnao. ¹⁸ Kú gu dõ, Pòlu gèe kúoo Yamisi bea. Gbè zókòño kakarana gwe n pínki. ¹⁹ Pòlu fõ kpáríma, akú à yá kú Luda kè a zí gáì buri pàndenò té bàbàñne mámmam zéazea. ²⁰ Kú ò yá pii mà, ò Luda sáabu kpà. Akú ò pìne: N yá pi gwa, ó gbè. Yudanò Yesu náani kè dúbù ùgbangba, akú n pínki kokari ví Musa dokaa musu. ²¹ Ó mà kú nten yá da Yuda kú ò kú buri pàndenò ténòne ò kpe li Musa dokane, òsun tò zò n nènònero òsungò n futeokarayáño kúnaro. ²² Óni ke deraa? Zaakú oni gí n suna yá mairo. ²³ N ke lákú óni onne ná. Ó té gbèñon siikò kenò lé kè Ludaa. ²⁴ N n sé à gé gbà bo á zídane, n n fina bo de ò le ò mì bo, gbè sinda pínki gò dõ kú yá kú ò mà n musu bi yápuranlo. Oni e kú mòkòñ sò n té Musa dokai. ²⁵ Buri pànde Yesu náanikerinò sò, ò takada kè ò óñne ò zeo ò mì kè nòbò kú ò sa òo tánaaaa kú aruo kú nòbò kùtukpanasario kú pàpàkenaa.

²⁶ Akú Pòlu gbè pínò sè à tà kúnwo. Kú gu dõ, ò gbà bò n zídane, akú à gè Luda ònn de à gbàbogòrò lé díte kú sa kú oni ò n baadinèeo.

Pòlu kúna Luda ònn

²⁷ Kú gbàbona gòrò suppla bire kà lakana, Asia búsù Yuda kenò Pòlu è Luda ònn. Ó té kà parigu, akú ò a kú. ²⁸ Óten wiki lé ò pi: Isarailanò, à ó leo. Gbè díkína mé àdigò yá da gbè sinda pínkine gu sinda pínkia, kú à bo ó gbèño yá kpe kú ò dokao kú gu díkínao. Abire gbera à dòkè kú Luda ònnwo dõ à gèn kú Girikinò. ²⁹ Ó ò le kú ò Efesu gbè Torofimu è kú Pòluo wète gún yá yáime, akú óten da Pòlu gè káao Luda òn gümme.

³⁰ Wēte wā, gbēnɔ̀ bò kù bàao zaa gu sīnda pínkia ò sù ò Pɔlu kù Luda ɔ̀nn ò a gāte ò hò kāao. Gwe g̃nɔ̀ ò Luda ɔ̀nn p̃li gbānɔ̀ tātā. ³¹ Kù ò ye ò a de, yā p̃i baaru Romu sozano gbē z̃k̃ō kīnaa lè, à mà Yurusalemu wā. ³² Gwe g̃nɔ̀ à soza bādenɔ̀ sè kù a bāsaridenɔ̀, akù ò g̃ērūma kù bàao. Kù gbēnɔ̀ sozano gbē z̃k̃ō p̃i è kù sozano lēle, ò Pɔlu gbēnaa tò. ³³ Akù gbē z̃k̃ō p̃i nà Pɔlui à a kù à p̃i ò a yī kù m̃kak̃šananɔ̀ m̃en pla. À n̄ lá à p̃i: Dín gbē p̃i ũu? Bó yān à k̃e? ³⁴ Akù zāa gūn gbēnɔ̀ ten wiki lé òten yā dok̃nɔ̀ oro. Kù zuka dí tò gbē z̃k̃ō p̃i f̃ à yā p̃i s̃ans̃an maro, à p̃i ò gé k̃āao sozano b̃uran. ³⁵ Kù ò kà k̃āao didikia, sozano mé ò a sè gbēnɔ̀ nanak̃šana yāi. ³⁶ Zaaku gbē sīnda pínki téi kù wikio òten p̃i: À a de.

Pɔlu gina kù a zīdao

³⁷ Kù ò ye ò gē kù Pɔlu sozano b̃uran, akù à gbē z̃k̃ō p̃i là à p̃i: Īni we mà yā oīne yā? Akù à a là à p̃i: Ndī Giriki yā mà yā? ³⁸ Misila gbē kù à fute kù gbānadenɔ̀ zīna à g̃e gbārannan kù b̃usuderi gbēnɔ̀n d̃ubu siik̃nɔ̀me n ũroo? ³⁹ Pɔlu wēa à p̃i: Yudan ma ũ. Ò ma i Taasu, Silisia b̃usumme. Wēte t̃saridenlo. Ma wé k̃emma n̄ ma gba zé mà yā ò gbēnɔ̀ne. ⁴⁰ À a gbà zé, akù Pɔlu zè didikia à ɔ̀ sè gbēnɔ̀ne. Kù ò ỹte k̃it̃k̃iti, à yā òīne kù Eberu yāo à p̃i:

22

¹ Ma gbēnɔ̀ kù ma marenɔ̀, à s̃a kpá à ma yāze ma tera. ² Kù ò mà àten yā oīne kù Eberu yāo, ò zè k̃it̃k̃iti. Akù Pɔlu p̃i: ³ Yudan ma ũ, ò ma i Taasu, Silisia b̃usumme, akù ma kefen blè wēte gūn la. Gamalieli kīnaan ma doka kù ó dizinɔ̀ kūna dādan a zēa. Má ania vī Ludane lākū á kun nà gbāra á pínki. ⁴ Ma wé t̃a donyī zé p̃i s̃er̃inɔ̀ ari n̄ gbēkenɔ̀ gāga, ma g̃ōgbē kù n̄gbēnɔ̀ kùkù ma n̄ kà kp̃siran. ⁵ Sa'oriki kù gbē z̃k̃ōnɔ̀ de ma s̃eedadenɔ̀ ũ n̄ pínki. Ma takada kù ò k̃è Damasuku Yudanɔ̀ne s̃i n̄ ɔ̀i, maten gé gwe mà gbē p̃inɔ̀ kùkù mà su k̃ūrūwo Yurusalemu ò wé tārūma.

Pɔlu a Yesu zé sena bābannena (Zīr 9:1-19, 26:12-18)

⁶ Kù má té z̃n, ma ka k̃āni kù Damasukuo ifantē kà midangura, akù k̃ānto gupura z̃k̃ō b̃o ludambe à dāmala. ⁷ Ma bo ma lete z̃ite, akù ma k̃otoo mà ò p̃imene: Solu, Solu, à k̃è dera nten wé t̃āma? ⁸ Akù ma p̃i: Dīme n ũu, Dikiri? Akù à p̃imene: Mak̃ūme Yesu Nazera kù nten wé t̃āa ũ. ⁹ Gbē kù ò kù k̃ūmaonɔ̀ gupura p̃i è, ama odi gbē kù àten yā ò k̃ūmao k̃oto maro. ¹⁰ Akù ma a là: B̃n̄ mani k̃e, Dikiri? Akù à p̃imene mà fute mà gē Damasuku. Gwen oni yā kù a d̃itemene mà ke omene pínki. ¹¹ Gupura p̃i í gbāna tò mà wé dí gu e doro, akù mà gbēnɔ̀ ma kù ma ɔ̀ ò g̃è k̃ūmao Damasuku.

¹² Donyīri ke kù gwe kù òdi pine Anania. Àdi m̃i nate Luda dokane, akùs̃ Damasuku Yudanɔ̀ pínki d̃i a t̃ō nna sí. ¹³ À s̃ù ma kīnaa à zè ma sare, akù à p̃imene: Solu ma gbē, n̄ era n̄ gu e. Gwe g̃nɔ̀ ma wé wē, akù ma a è. ¹⁴ À p̃i ò dizinɔ̀ Luda mé à ma se de mà wé ke pla kù Gbē Manao mà yā ma a l̃en mà a p̃yenyīna d̃s̃. ¹⁵ À p̃i manig̃ de a s̃eedade ũ màg̃ō yā kù ma è kù yā kù mà m̃āao ò gbē sīnda pínkine. ¹⁶ Akù à p̃i b̃n̄ maten dá d̃ɔ̀, mà fute mà da'ite ke ma durunnanɔ̀ ni k̃ēma kù à s̃isinaao.

Pɔlu zīna buri pādenɔ̀ kīnaa

¹⁷ Kù ma era Yurusalemu, maten adua ke Luda ɔ̀nn, akù mà wégupu è. ¹⁸ Ma Dikiri è, à òmene mà ke likalika mà bo Yurusalemu, zaaku gbēnɔ̀ ni yā kù maten ò a musu s̃iro. ¹⁹ Akù ma p̃i Dikirine, ò d̃s̃ s̃ans̃an kù madig̃ō gē aduakekpe kù aduakekpenwo de màg̃ō a n̄āanikerinɔ̀ kà kp̃siran òg̃ō n̄ gbē. ²⁰ Kù òteni à s̃eedade Sitivī de s̃s̃, makù má kù gwe ma ze kù a d̃er̃inɔ̀ má n̄ utanɔ̀ k̃ūnañne. ²¹ Akù Dikiri p̃imene mà gé, āni ma zī ari buri pādenɔ̀ kīnaa z̃āz̃ā.

Pɔlu bi Romu gbēme

²² Ò s̃á kpá a yāi ari à g̃e à kà buri pādenɔ̀ yā p̃iia, akù ò nà wikia ò p̃i: À a de! Gbē dí taka kunnā zé ṽiro! ²³ Òten wiki lé òteni n̄ utanɔ̀ kp̃uke òten b̃usutiti f̃a musu. ²⁴ Akù Romu sozano gbē z̃k̃ō p̃i ò gē kù Pɔluo n̄ b̃uran, ò a gbē kù fl̃āao ari à yāpura ò ò le ò yā kù òten wiki d̃ɔ̀ a yāi ma. ²⁵ Kù òten Pɔlu ɔ̀nn poro de ò a yī, à p̃i soza bāde kù à kù gwene: À a zé vī à Romu gbē gbē yākpatekenaa sari yā? ²⁶ Kù sozaa p̃i yā p̃i mà, à g̃e à p̃i n̄ gbē z̃k̃ōnɔ̀ne: B̃n̄ Īni ke? Gbē p̃i bi Romu gbēme. ²⁷ Akù gbē z̃k̃ō p̃i s̃ù à Pɔlu là à p̃i: Ñ omene, Romu gbēme n ũ yā? À wēa à p̃i: Ee. ²⁸ Akù gbē z̃k̃ō p̃i p̃i: Ma ɔ̀g̃o dasi kp̃āme, akù mà g̃ō Romu gbē ũ. Akù Pɔlu pine: Makù s̃ō ò ma i a ũme. ²⁹ Akù gbē kù ò yei ò yā lalaa yānɔ̀ b̃oru kp̃e g̃nɔ̀. Kù gbē z̃k̃ō p̃i d̃s̃ kù Pɔlu bi Romu gbēme, ṽina a kù kù à tò ò m̃ɔ̀ k̃āa yāi.

Yuda gbānadenɔ̀ yākpatekena kù Pɔluo

³⁰ A gu dɔ̄ kù gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ pì ye à yá kù Yudanɔ̄ sùo sãnsãn ma, à mɔ̄o pòroa, akù à sa'orikinɔ̄ kù Yuda gbãnadeno kàkara à sù kù Pɔluo ñ are.

23

¹ Pɔlu wɛ̄ pè gbãnadeno à pì: Ma gbɛ̄no, yáke teni ma swè̄ vī Luda arero ari kù a gbãrao. ² Akù sa'oriki Anania ò a dogarinone ò a lé a léa. ³ Akù Pɔlu pine: Luda n lé se, bisásiri kaka né. Ñ vutena nten yákpate ke kúmao doka musu, akù mɔ̄kɔ̄n sɔ̄ n bo a kpe, n pì ò ma lé. ⁴ Akù dogari pinɔ̄ pì: Mɔ̄kɔ̄mme nten Luda sa'oriki sɔ̄sɔ̄ le yá? ⁵ Pɔlu pì: Gbɛ̄no, má dɔ̄ sa'orikinlo, zaakù ò kè Luda yán ò pì òsun ó búsú gbãnade tɔ̄ vāni síro.

⁶ Pɔlu dɔ̄ kù gbãnade pinɔ̄ gbɛ̄kenɔ̄ bi Sadusinɔ̄me, ñ gbɛ̄kenɔ̄ sɔ̄ Farisinɔ̄, akù à òrñne gbãngbãn: Ma gbɛ̄no, Farisin ma ù, Farisinɔ̄ nén ma ù. Gèno vuna támaa kù má vī yāin áten yákpate ke kúmao. ⁷ Kù à yá pì ò, Farisinɔ̄ kù Sadusinɔ̄ fùte kù kɔ̄o kù lékpakɔ̄ao, akù kɔ̄kakararinɔ̄ kpáate leu pla. ⁸ Sadusinɔ̄ di pì gèno di vuro, akùsɔ̄ malaiKANɔ̄ kù nininɔ̄ kunlo. Farisinɔ̄ sɔ̄ ò zè kù yá pinɔ̄o pínki. ⁹ Ò zuka gbãna kà ñ té, akù Farisi kù òdi doka dañne kenɔ̄ fùte kù lékpakɔ̄a gbãnao ò pì: Òdi yá vāni ke le gbɛ̄ diaro. Tó nini ke malaika mé à yá òne sɔ̄ bi? ¹⁰ Kù lékpakɔ̄a kè gbãna, sozanɔ̄ gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ ten vīna ma de gbɛ̄no sún Pɔlu ke yákiyakiro yāi, akù à ò a sozanone ò kipa ò gè ñ té ò a kù ò gé káao ñ bŭran.

¹¹ Zi birea gwāani Dikiri bô à sù Pɔlua à pì: Ñ laakari kpáte! Lákù n ma yá ò Yurusalemu la ná, séde ñ ò Romu dɔ̄.

Lékpakúsuna Pɔlui

¹² Kù gu dɔ̄, Yuda kenɔ̄ kàkara asiri gŭn ò la dà ò pì oni pɔ̄ blero oni í miro ari ò gé Pɔlu deo. ¹³ Lékpakúsurií pinɔ̄ de gbɛ̄non buplala. ¹⁴ Ò gèe sa'orikinɔ̄ kù gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄n kīnaa ò piñne: O si kù Ludao ò pì tó òdi Pɔlu dero, tó ò pɔ̄ blè, Luda láari bowá. ¹⁵ Akɔ̄no kù gbãnadeno á pínki à gé à ò sozanɔ̄ gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ne à suárè kù Pɔluo lákù ò pi á ye à a yāno táasi ká tera de a káakupɔ̄la bà. Òkɔ̄no sɔ̄ ónigɔ̄ kù soru gŭn ò a de zén ari àgɔ̄ gé ká la.

¹⁶ Kù Pɔlu dare négɔ̄gbɛ̄ ñ yá kù ò gɔ̄gɔ̄o pìi mà, akù à gèe à gè sozanɔ̄ bŭran à ò Pɔlune. ¹⁷ Akù Pɔlu soza bàde sisi à pine: Ñ gé kù kefenna dio á gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ kīnaa, zaakù à ye à baaru ke kpáne. ¹⁸ Akù à a sè à gèe káao ñ gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ kīnaa à pì: Pɔlu kù ò a dà kpén ma sisi à kùte kèmene mà su n kīnaa kù kefenna dio. À yáke vī à ye à onne. ¹⁹ Akù gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄o pìi kefenna pìi kù a ɔ̄a à gèe káao gukpadò ñ pla, akù à a là à pì: Bɔ̄ yān ñ vī ñ omenee? ²⁰ Akù à pì: Yudanɔ̄ mé ò lé kpákúsú, ò ye ò kùte kenne ñ su kù Pɔluo ñ gbãnadeno zia, lákù ò pi ò ye ò a yá gwa tera de a káakupɔ̄la bà. ²¹ Ñsun weñnero, zaakù ñ gbɛ̄no teni a dá zén ò de gbɛ̄non buplala. Ò la dà ò pì oni pɔ̄ blero oni í miro ari ò gé a deo. Ò soru kè kɔ̄, n yān ñ sá dɔ̄i. ²² Gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄o pìi pì kefenna piñne: Ñsun tó gbɛ̄ke dɔ̄ kù ñ omenero. Akù à a gbàre.

Pɔlu gbarena Sizaria

²³ Akù à soza bàde gbɛ̄non planɔ̄ sisi à piñne: À ò soza fenedade gbɛ̄non wāa donone ò soru ke ò gé Sizaria ɔ̄kɔ̄si úblegɔ̄o kù sɔ̄de gbɛ̄non baaakɔ̄ akurino kù sáride gbɛ̄non wāa donɔ̄. ²⁴ À sɔ̄ yá keke Pɔlune à dia à géo búsú gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ Felisi kīnaa aafia. ²⁵ Akù à takada kène à pì:

²⁶ Búsú gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ Felisi, makù Kalaudiu Lisia ma takada díkīna kèñne ma fɔ̄ kpámma.

²⁷ Yudanɔ̄ mé ò gbɛ̄ díkīna kù ò ye ò a de. Kù ma a dɔ̄ Romu gbɛ̄ ù, akù ma ge kù sozanɔ̄ ma a símma. ²⁸ Kù má ye mà a taari kù ò lèa ma, ma a sè ma ge káao ñ yákpatekerino kīnaa.

²⁹ Gwen ma dɔ̄n kù taari kù ò lèa bi ñ doka yāme, adi yá kù à kà ò a de ke ò a da kpésiran kero. ³⁰ Kù ò lé kpákúsú, ò a yá kpáni kèmene, akù ma a gbàremma gɔ̄nɔ̄ ma ò yadenone ò gé kù a yāo n kīnaa gwe.

³¹ Akù sozanɔ̄ kè lákù ò òrñne nà ò Pɔlu sè ò gèe káao Antipatari gwāani. ³² Kù gu dɔ̄, soza kù òten tāa ò gèsee pinɔ̄ Pɔlu nà sɔ̄denone ñ ɔ̄ ò do káao are, akù ò era ò tà ñ bŭran. ³³ Kù sɔ̄deno kà Sizaria, ò takada pìi kpà búsú gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄o pìia, akù ò Pɔlu nāne a ɔ̄i. ³⁴ Búsú gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄o pì takada pì kyó kè, akù à Pɔlu là búsú kù à bòn. À mà kù Silisia búsúun à bòn, ³⁵ akù à pine: Tó gbɛ̄ kù ò yá vī kŭnwono sù, mani ma lákù oni ò nà. Akù à pì ògɔ̄ a dàkpà Herɔ̄du kípakia.

24

Yudanɔ̄ Pɔlu káarakpanaa

¹ Gɔ̄o ɔ̄ɔ̄o gbera sa'oriki Anania sù Sizaria kù gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ kenɔ̄ kù dokadɔ̄ri kù òdi pine Tetuluo. Ò sù Pɔlu káara kpá búsú gbɛ̄ zɔ̄kɔ̄ kīnaa. ² Kù ò Pɔlu sisi, Tetulu fùte áten yá daala à pì: Felisi, kù n arubarikaao ó búsú katena aafia. N zia laasunlèna mé à ó búsúu kè mana. ³ Òdi n tɔ̄ nna sí ògɔ̄ n sáabu kpá gu sínda pínkin gɔ̄o sínda pínki. ⁴ Kù má ye mà n yá gágaro, mani wé kemma ñ sùru ke kúoo ñ ó yá ffinna dí ma. ⁵ Ò è kù gbɛ̄ pì bi guderiieme. Adi yáketè

da Yudano té andunia gūn pínki, à de donyíze éke kú òdi n̄ sísí Nazeradenɔ don'arède ũ. ⁶ À ye se à Luda ɔn gbà lé, akú o a kù. ⁷⁻⁸ Tó n a lála n zída, ìni taari kú ò lèa yápura d̄s. ⁹ Akú Yudano yá'í kára ò pì len yá pìno de le.

Pòlu gina kú a zídao Felisi are

¹⁰ Akú bùsu gbē zōkō pì m̄i kè dēkū Pòlune de à yā o. Akú Pòlu pì: Lákū má n d̄s yákpatekeri ũ bùsu dí gūn a wē dasi kè, a yáí mateni ma mibona yā o ma laakariia. ¹¹ Tó n gbēka, oni onne kú ma gena Yurusalemu mà donyí ke de gɔɔ kuri awɛɛplalano. ¹² Odi ma e maten lékpakōa ke kú gbēkeo Luda ɔnnlo. Odi ma e maten yáketete da aduakekpɛno gūn ke wēte gūnlo. ¹³ Gbē pìno n̄ f̄ ò taari kú ò lèma sèedade lennero. ¹⁴ Ma s̄i kú zé kú òten s̄isi donyíze éke p̄i gūnn maten do ó dizino Ludai. Má yá kú ò kē Musa doka gūn kú annabinɔ takadanɔ náanikena pinki. ¹⁵ Ma wé d̄o Ludai lán m̄ókōn̄ bà, kú gbē mananɔ kú gbē vāninɔ ni vu n̄ pinki. ¹⁶ A yá mé à tò madiḡo ma zída toto gɔɔ s̄inda pinki de ma swē súngō v̄i Luda are ke bisāsiri arero. ¹⁷ Ma wēkena kú ma bùsuuo gbera ma era ma su ma ɔ dām̄ma ma sa ò ¹⁸ Luda ɔnn. Kú maten sa o ma gbābonaa gbera, akú ò ma le gwe. Mádí gbēno kákararo, yáketete lundo. ¹⁹ Asia bùsu Yuda kenome yádano ũ. Séde ò su ò yá bo k̄s lén n k̄inaa. ²⁰ Tó lenlo, ñ tó gbē kú ò kú lanɔ dà kú ò lèma gɔɔ kú ò yákpate kè kúmao o. ²¹ Sé yá m̄en do kú ma òhne kú koto gbānao, gēno vuna yá musun òten yákpate ke kúmao.

²² Felisi Yesu zé b̄kōtena d̄s, akú à lá kú Yudano yála à pì: Tó sozanɔ gbē zōk̄s Lisia sù, mani á yá m̄i déare. ²³ À ò soza bàdene àgō Pòlu dākpá, ama à a gba zé à iam pá, à tó a gbēno kpái.

Pòlu kunna kpésiran Sizaria

²⁴ Gɔɔ pla gbera Felisi sù kú a Yuda nanɔ kú òdi pine Durusilao. À Pòlu sisi, akú à Kirisi Yesu náanikena yá màa. ²⁵ Pòlu ten yá o manakenaa musu kú zidakūnadōnaao kú yákpatekena kú àten suo, akú v̄ina Felisi kú à pì: Ñ fute ñ tá ḡia. Gɔɔ kú ma ɔ lè mani era mà n s̄isi. ²⁶ Àten wé d̄o Pòlui kú an̄i gusaregba daareme, akú àdiḡo a s̄isi ḡen̄ baaak̄o à su f̄aai bo k̄aao. ²⁷ Kú à kè wē pla, Pòsiu Fesutu v̄ute Felisi gēne ũ. Kú Felisi ye àgō nna kú Yudano yáí, akú à Pòlu tò dana kpésiran.

25

Pòlu zè kú gena Siza k̄inaao

¹ Fesutu v̄utena kpatan gɔɔ aak̄o gbera à f̄ute Sizaria à ḡe Yurusalemu. ² Gwen sa'orikino kú Yuda gbānadenɔ sù a k̄inaa ò f̄ute kú Pòlu yāo. Ò wé k̄ea ³ à s̄uru ke à tò Pòlu su Yurusalemu. Zaak̄u ò z̄eo ò tankute kpákpane z̄en ò a dem̄e. ⁴ Akú Fesutu p̄ine: Pòlu kú kpésiran Sizaria, makú s̄o mani tá gwe tera. ⁵ Á gbānade kenɔ su ò gé kúmao. Tó à yá vāni k̄eme, áni o.

⁶ Fesutu kè k̄uñwo lán gɔɔ s̄oraak̄o ke gɔɔ kuri taka bà, akú à era à tà Sizaria. Kú gu d̄s, à v̄ute a tintinnwa à pì ò m̄s kú Pòluo. ⁷ Kú ò sù k̄aao, Yuda kú ò b̄o Yurusalemunɔ likai, akú ò yá zōk̄s kú odi f̄s ò a sèedade l̄eron̄ dia dasidasi. ⁸ Pòlu zè kú a zída ò pì: Mádí taari ke Yudano doka ke Luda ɔnnoro, ke Siza. ⁹ Fesutu ten w̄ete àgō nna kú Yudano, akú à Pòlu là à pì: Ìni we ñ gé Yurusalemu de mà yákpate ke k̄unwo gwe yá d̄ino musu yá? ¹⁰ Pòlu pì: Siza doka kú à kú ò yákpate ke omene aren má zen la. Mádí taari ke Yuda kenero lákū m̄ok̄n̄ n̄ d̄s s̄ans̄an n̄a. ¹¹ Tó ma taari kú à kà ò ma de kè, maten ḡi mà garo. Ama lákū mádí yá kú gbē d̄ino ten o ma musu ke kero n̄a, gbēke zé v̄i à ma kpám̄maro. Gena Siza k̄inaan ma z̄eo. ¹² Kú Fesutu lé kpák̄us̄u kú a gbēno à pì: Kú Sizame n z̄eo, a k̄inaan ñni ḡen̄.

Gena kú Pòluo k̄ina Agaripa kú Benisio are

¹³ Gɔɔ pla gbera k̄ina Agaripa kú Benisio sù Sizaria de ò f̄o kpá Fesutua. ¹⁴ Kú òten gɔɔ pla ke gwe yáí, Fesutu b̄o kú Pòlu yāo k̄ina p̄ine à pì: Gōgbē ke kú la kú Felisi a tò da kpésiran. ¹⁵ Kú ma ge Yurusalemu, sa'orikino kú Yuda gbē zōk̄no s̄umene kú a yāo ò pì mà s̄uru ke mà yá daala. ¹⁶ Ma p̄ine tó gbē kú ò sù kú a yāo dí zé le à k̄s e kú gbē kú ò yá v̄i l̄eelen̄ à yá w̄em̄maro, ók̄no Romudenɔ odi a kpám̄maro. ¹⁷ Kú o su la l̄eele, mádí z̄ez̄ero. Kú gu d̄s ḡōn̄, akú ma vute ma tintinnwa ma pì ò m̄omene kú adeo. ¹⁸ Gbē kú ò taari l̄eaa p̄ino yá ò, odi yá vāni kú maten kpákpa o a musuro. ¹⁹ Ò yáketete v̄i k̄aao n̄ donyíze yá musu kú gōgbē kú òdi pine Yesu yāo. À ḡa, akú Pòlu zè kú a kunna w̄end̄in yāo. ²⁰ Ma bídi kè yá p̄i zé d̄ōnaaa, akú ma a là tó à ye à gé Yurusalemu ò yá p̄i ḡōḡne gwe. ²¹ Akú Pòlu pì Romu k̄inan a z̄eo òḡo a k̄una. Akú ma p̄i òḡo a dākpá ari m̄àḡo gé a gbar̄e Siza. ²² Akú Agaripa p̄i Fesutune: Má ye mà gbē p̄i yá ma ma zída. Akú Fesutu pì: Ìni yá ma a lén zia.

²³ Kú gu d̄s Agaripa kú Benisio sù kú gakuri zōk̄no, akú ò ḡē k̄ōkakarakekpen kú soza gbē zōk̄no kú w̄ete gbē bèereɛdenɔ. Kú Fesutu yá ò, ò sù kú Pòluo. ²⁴ Akú Fesutu pì: Kí Agaripa kú ák̄no kú à kú k̄úoo lanɔ pinki, a gbē dí é yá? Yuda kú ò kú Yurusalemunɔ kú gu d̄ino n̄ pinki

gbē pi yā sè ò sùoma, òten wiki léma ò pi à mana àg̃s kun doro. ²⁵ Makū s̃s, mádi e à yāke kē kú à kà ò a dero, akú lákú à zè kú Sizaò nà, ma z̃eo mà a gbara. ²⁶ Mádi yā pi gbá d̃s gbasà mà takada kē kīnane a yā musuro. A yā mé à tò ma su káao á are, atēnsa mòk̃n kína Agaripa, de yálalanaaa gbera mà yā le mà kē. ²⁷ Zaakú purusuna gbarēmmana taari kú ò lèa sànsán onaa sari zé vī ma kīnaaro.

26

Pɔlu a zīda yā bɔkɔtena kína Agaripa are

¹ Akú Agaripa pi Pɔlune: N̄ zé vī ñ n yā o. Akú Pɔlu ɔ sè à a zīda yā bɔkɔte à pi: ² Kí Agaripa, ma è ma mīna kē, kú ma lè mateni mà zīda yā bɔkɔte n are gbāra taari kú Yudanɔ ò dīma pínki yā musu. ³ Atēnsa kú ñ Yudanɔ futeokarayá d̃s pínki kú ñ yáketenɔ. Abire yāi ma wé kēm̃ma ñ ma yā dí mamene. ⁴ Yudanɔ ma kunna d̃s zaa ma né fiti zī naana zaa ma b̃sun ari Yurusalemu. ⁵ Ó ma d̃s à gi kē. Tó ò yei, oni f̃s ò o kú má kú ó donyīrinɔ g̃á kú à gbāna kú Luda yāo kú òdi pi Farisinɔ tē. ⁶ Tera sà òten yákpate ke kúmao kú ma wé d̃s lé kú Luda sè ó dizinɔn̄ei yāi. ⁷ Ó buri mèn kuri aweplanɔ dig̃s do Ludai fānantē kú gwāanio wéd̃na lésena dok̃nɔ pii. Kí, támaa pi yāin Yudanɔ fūtemai. ⁸ B̃yāin Luda g̃enɔ vunaa kēare yāzēsari ũ s̄e?

⁹ Makú s̃s yā, ma z̃eo kú yā kú ani bo Yesu Nazera kpe pínkin manig̃s ke. ¹⁰ Len ma kē le Yurusalemu. Sa'orikinɔ ma gba zé, akú ma Luda gb̃enɔ kà kp̄siran dasi. Tó òteni n̄ dede s̃s, ma lé dig̃s kú a gūmme. ¹¹ Madig̃s gé aduakekpe kú aduakekpeo g̃en baaak̃s, màg̃s wé tām̃ma mà gā nam̃ma de ò ledi kpá Yesui. Ma po f̄enañyi, akú madi gé wari d̃m̃ma ari buri pānde w̄tenɔa.

Pɔlu a Yesu zé sena yá'onaa (Zir 9:1-19, 22:6-16)

¹² Abire yāi maten gé Damasuku kú doka kú sa'orikinɔ ma gbar̄o. ¹³ Kína, kú má té zén kú ifant̄e ò di midangura, ma gupura è à b̃o ludamb̄e à damala kú ma gb̃enɔ, à pás̄i de ifant̄ela. ¹⁴ O lete z̄ite ó pínki, akú ma k̄otoo mà ò òmene kú Eberu yāo ò pi: Solu, Solu, à kē dera nten wé támaa? L̄ez̄na kú gbáò kyate sari ten wari d̃mma fá! ¹⁵ Ma pi: Díme n̄ ũu, Dikiri? Akú Dikiri pi: Makūme Yesu kú nten wé t̄aa ũ. ¹⁶ N̄ fute ñ ze. Ma bo ma summa de mà n̄ sé ma z̄ikeri ũme, ñg̃s de yā k̄n ñ è kú yā kú mani m̄nneoo s̄edade ũ. ¹⁷ Mani n̄ sura ba Yudanɔ ò kú buri pāndenɔ. Mani n̄ z̄im̃ma ¹⁸ de ñ n̄ wé k̄r̄ine, ò kpe li gusirane ò are d̃s gupuraa, ò bo Setan gbānan ò gē Luda p̄n, de ñ durunnanɔ le à k̄r̄im̃ma, ñ baka g̃s kú kú Luda gb̃enɔ ma nāanikena yāi.

Pɔlu zīkena Yesune

¹⁹ Kí Agaripa, akú mé à tò mádi gí ludamb̄e gb̄e kú à b̃o à s̄uma yāiro. ²⁰ Ma waazi kē Damasuku g̃á kú Yurusalemuo, akú ma kē Yudea b̃usu gu s̄inda pínkia kú buri pāndenɔ kīnaao. Ma òn̄ne ò n̄ese lite ò are d̃s Ludaa, ò yā kú ani tó ò d̃s kú ò n̄ese lite ke. ²¹ Abire yāin Yudanɔ ma kú Luda on̄n, ò ye ò ma de. ²² Luda kpányin má kunwo ari kú a gbārao, akú má zena a s̄edade ũ né fiti gb̄e z̄k̄n̄one ñ pínki. Madi yā pānde oro, sé yā kú annabinɔ kú Musao ò à ke baasiro. ²³ Ó pi Arumasihu ni wari le, akú mé ani fute bona gan káaku à gupura yā ò Yudanɔne kú buri pāndenɔ.

²⁴ Kú Pɔlu teni a zīda yā bɔkɔte le, Fesutu wiki d̄a à pi: Ía kāmman yā Pɔlu? N̄ d̄na z̄sk̄s mé àteni n̄ m̄i lite. ²⁵ Akú Pɔlu pi: Ía dí kām̄aro, gb̄e b̄ere de Fesutu. Yāzeden maten o, akūs̄s yāpurame. ²⁶ Kí, lákú ñ yā birenɔ d̃s nà mani f̃s mà yā on̄ne s̄usu vīna sari. Má d̃s kú a ke dí ke n̄ m̄i kpero, zaakú yā pi bi gupado yānlo. ²⁷ Kí Agaripa, n̄ yā kú annabinɔ ò s̄i yá? Má d̃s kú n̄ si. ²⁸ Akú Agaripa pi Pɔlune: Ḡo f̄iti dí l̄én nten da ñni f̃s ñ ma lite mà g̃s Yesude ũn yá? ²⁹ Pɔlu pi: Bee tera ke gikena má yei, tó Luda wè. Adi ke ndonlo, kú gb̄e kú òteni ma yā ma gbāran̄ ñ pínki, ò g̃s lákú má de nà mòkak̄sana d̄inɔ baasi. ³⁰ Akú kína pi kú b̃usu gb̄e z̄k̄soo kú Benisio fute kú gb̄e kú ò kakarana gwenɔ. ³¹ Kú ò b̄te, òten o'ok̄sne: Gb̄e pi dí yā kú à kà ò a de ke ò a da kp̄siran kero. ³² Akú Agaripa pi Fesutune: Tó gb̄e pi dí ze kú gena Siza kīnaao yāro, de òni f̃s ò a gbare.

27

Gená kú Pɔluo Romu gó'ite gūn

¹ Kú ò z̄eo ò da Itali zén, akú ò Pɔlu kú purusuna kp̄ara kenɔ nà soza bàde kú òdi pine Yuliune a s̄i. À de soza g̃á kú òdi pi Siza sozanɔ don'aredenɔ do ũ. ² O ḡe gó'ite kú à b̃o Adaramitiumu gūn, àten b̄te kú Asia b̃usu w̄tenɔ, akú o da zén. Masedonia b̃usu gb̄e Arisitaku Tesalonika kú k̄oo. ³ Kú gu d̃s ò ka Sid̄s. Yuliu Pɔlu k̄una kú n̄esedoo, akú à a gbá zé à gé a gb̃enɔ gwa, de ò kpá. ⁴ Kú ò bo gwe, o ka í dagura. Kú ía ten daóle yāi, akú ò do

Sipiru bùsuu kpe kpa. ⁵ Taa'ona ísira dagura o do Silisia kù Pamfilia bùsunɔi, akù o ka Mira, Lisia bùsun. ⁶ Gwen soza bàde pì Alesandaria gó'ite kù àten gé Itali lèn, akù à ó kán.

⁷ Gɔɔ keno gùn ó tá bùsa. O ɔsi kà ari o ka Sinidu léa. Kù ía dí wewere ò gé súsuru, o pãne o bo Kereti bùsu kpe kpa Salamone sare. ⁸ Ɔsikanaa gùn óten pã Keretine, akù o ka gu kù òdi pì Góðki Manan. A káni kù wete kù òdi pì Laseao. ⁹ Lákù o gii kè zén nà, ó gena are g̃s kari yá ũ, zaakù Yudanò léyĩgɔɔ g̃è kò. A yá mé à tò Pɔlu lé dàmma ¹⁰ à pì: Gbēno, ma è tá dí ni su kù ásarú z̃k̃ɔɔ kù kisirao. Adi ke gó pì kù a asonɔ adonlo, kù ók̃ñome se. ¹¹ Ama soza bàde góðɔɔri kù gódeo yá sì de Pɔlu p̃la. ¹² Gu pì mana ò gó ðon ò bunsire blenlo, akù gbēno zè dasi kù ò era ò da zén ò tá. Ò ye ò ká Fenisi, wete kù à kù Kereti ifaleta kpa, tó ani sí ke ò bunsire ble gwe.

Zàga'ia futena ísiralá

¹³ Kù ía buse fute gēnɔmid̃ki kpa, òten da ò f̃ ò ñ p̃yeina keme. Akù ò ñ gó p̃oro ò dà zén òten pã Keretine kánikáni. ¹⁴ Adi gi kero zàga'ia gbána kù òdi pì ía pásì bò Kereti kpi kpa. ¹⁵ À gó lite, ódi f̃ ò are ða doru, akù o g̃s téi. ¹⁶ Kù à ó kpá luan fitinna kù òdi pì Kodai, à kèwá sána fiti. Ɔsikanaa gùn o ó gó fitinna surabab̃o lè o kù gwe. ¹⁷ Kù ò sè ò g̃eó gó z̃k̃ɔɔ gùn, akù ò kèkè ò bàa ðò gó z̃k̃ɔɔ p̃ia. Kù òten ṽina ke Libia bùsu í sàraa gēnane yáí, akù ò gó kúra gbàre ín ò g̃s té íai. ¹⁸ Kù gu ðò, lákù zàga'ia kpé àteni ó gó ỹp̃aỹpa gbāngbān nà, akù ò nà asonɔ zuzunaaa í gùn. ¹⁹ A gɔɔ aak̃ɔde z̃í ò ñ gó z̃ikeb̃oñ b̃te ò k̃te ñ z̃ida. ²⁰ À kà gɔɔ ɔgbangba ifant̃e kù susuneñ dí boro, ía pásì pii kù leg̃uo dí kpátero. Surabana támaa kù ó ṽí yá lākawá p̃inki.

²¹ O gɔɔ pla kè ódi le o p̃s blèro, akù Pɔlu fute à p̃inne: Gbēno, tó a ma yá m̃ame yá, de ódi fute Kereti, kisira kù ásarú díno gbasa à ó léro. ²² Ari tera maten lé daáwa à laakari kpáte! Á gbēke ñi garo, sé gó pii yaka. ²³ G̃ia gwāani Luda kù má de a p̃s ũ maten doi malaika bò à s̃uma ²⁴ à pì: Ñsun ṽina kero, Pɔlu. Séde ñ Siza are le. Luda gbē kù ò kù kũr̃wo gó g̃unño b̃onne aafia ñ p̃inki. ²⁵ A yá mé à tò gbēno, à laakari kpáte! Má Luda náani ṽí kù ani ke lákù à òmene nà. ²⁶ Séde ò ká luan ke í sàraan.

²⁷ A gɔɔ g̃ero donsaride z̃í gwāani ía pásì pì teni ó gáte Adariatiki íla ari tera. Akù lizāndo gó gbēno ten da o ka káni kù í baraome. ²⁸ Akù ò bà ílgwab̃o gbàre ín, ò è g̃sákuru basiik̃o. Kù à kè saa fiti ò gbàre ðò, ò lè a lókotoo kà g̃sákuru baaak̃s. ²⁹ Ɔten kp̃ana gb̃ela ṽina ke, akù ò kúra m̃en siik̃s gbàre gó p̃oro kpe, akù òten adua ke de gu ð̃r̃ma. ³⁰ Gó gbēno ten zé wete ò b̃te gó gùn ò bàa lé, akù òten gó surabab̃o pii kipa ò da íla, òten ke lákù ò ye ò kúr̃ano gbàre gó are bà. ³¹ Akù Pɔlu pì soza bàdene kù a bàsarideño: Tó gbē bireño dí g̃s gó g̃unlo, áni f̃s à boro. ³² Akù sozaño gó surabab̃o b̃ano z̃z̃z̃ ò tò à lète ín.

³³ Kù gu ye à ðò, Pɔlu kúte k̃eñne ñ p̃inki ò p̃s ble à pì: A gɔɔ g̃ero donsarín gb̃ara a g̃s lokona p̃oble sari. ³⁴ Maten kúte k̃eáre à p̃s ble de à gbána le à bo aafia. Bee á miká m̃en do ñi létero. ³⁵ Pɔlu yá bire onaa gbera à burodii s̃e à Luda sáabu kpá gbē s̃inda p̃inki wára, akù à è àten só. ³⁶ Ñ gbē s̃inda p̃inki laakar̃ii kpáte, akù ò p̃s blè sà. ³⁷ Ók̃ño kù ó kù gó g̃unño ó p̃inki o ka gbēñon wàa do kpé baaak̃s akur̃i aweesuddo. ³⁸ Kù ò p̃s blè ò kà, ò p̃oblewe b̃te ò kà ín, de gó le à ke futa yáí.

Gó'ite yakanaa

³⁹ Kù gu ðò, ò s̃is̃íaa lè odi ð̃oro. Kù ò luankore è kù bùsu'at̃e sàraao, akù ò z̃eò ò gé kù góo í sàraan gwe, tó oni f̃s. ⁴⁰ Ó kúr̃ano p̃oro ò dà í gùn, akù ò báli góðɔɔb̃oño bàa p̃oro g̃ño. Ó gó are biza p̃oro íane, akù ò m̃i p̃e gu sàraa p̃ia. ⁴¹ Akù ò sì bùsu'at̃en ð̃naa sari, akù gó zè gwe. Bùsu'at̃e pì gó are kù g̃ingín adi f̃s à ỹig̃aro, akù ís̃kena kù àten káka kù gb̃anao ten gó p̃oro kpe yaka. ⁴² Sozaño z̃eò ò purusunaño ð̃ede, de ñ gbēke s̃ún í kpá ò p̃it̃im̃aro yáí. ⁴³ Ama soza bàde ye à Pɔlu m̃i sí, akù à g̃inne ò ñ p̃yeina ke. À pì íkpariño ð̃onne are ò kusi ía ò bikù, ⁴⁴ gbē kparaño g̃s té ñ kpe lí l̃eket̃eño ke gó kasoño musu. Len gbē s̃inda p̃inki í bara lè aafia le.

28

Pɔlu konna Malata luan

¹ Kù o í bara lè aafia, o mà luan pì t̃ñ Malata. ² Bedeño ó sí kù yenỹo manamana. Ò gb̃anake kp̃awáí, ò té s̃aa l̃ewere, zaakù leg̃u nà manaaa, akù ía b̃te. ³ Pɔlu yáka kete kàkara à sù àten ká tén, pitiko kù a gùn. Kù té puusu a pà, à bò à Pɔlu sò a ɔa. ⁴ Kù bedeño ml̃e pii è ðò a ɔa, ò pik̃ne: Gbē bire bi gb̃ederiime ỹapura. Bee kù à bikù í bara aafia, ỹapura dí wene àg̃s kunlo. ⁵ Ama Pɔlu ml̃e pii gb̃ake à dà tén, adi p̃oke kenero. ⁶ Gbēno wé ð̃i kù a ɔ ñ ká à léte à ga gwe g̃ñome. Kù à gii kè, ò è p̃ke dí a lero, akù ò lé lite ò pi, gbē pi bi tána z̃k̃s keme.

⁷ Gu pii saren luan gbē zōkō kŭ òdi pine Publiu be kunwa. À ó díte gōrō aakō à nibōkenaa kēwere kŭ yenyō. ⁸ Publiu de wútena kŭ mēwánao àten bādubādu ke. Akŭ Pōlu gē a kīnaa à adua kēne, à ÷ nāa à a wērekōa. ⁹ Kŭ à kē le, luan pi gyāre kparanō sù a kīnaa, akŭ ò wērekōa se. ¹⁰ Ó kpe tà manamana. Kŭ óten tá, ò zānaa kēwere dō.

Pōlu kana Romu

¹¹ Ó konna luan pii gŭn mō aakō gbera o gē gó'ite kŭ à bunsire blē gwen o da zén. Gó pii bō Alesandaria ò sika tãnanō sēedaa kēa. ¹² Kŭ o ka Sirakusi, o gōrō aakō kē gwe. ¹³ Bona gwe o do í léi ari o ge káo Rēgiumu. Kŭ gu dō ía bō gēnōmidōki kpa, a gōrō pladen o ka Puteoli. ¹⁴ Wēte pii gŭnn o Yesudenō lèn. Ó pi ò sŭru ke ò azuma do ke kŭnwō. O kē le, akŭ o da Romu zén. ¹⁵ Romu Yesudenō ò baaruu mà, akŭ ò sù daólē. Gbēkenō ó lé Apiu Etēn, gbēkenō sō gu kŭ òdi pi Kipakimēn'aakōn. Kŭ Pōlu n í ē, à Luda sáabu kpà a laakarii kpàte.

Pōlu waazikena Romu

¹⁶ Kŭ o ka Romu, ò Pōlu gbà zé àgō kun adona kŭ soza kŭ anigō a dākpaō. ¹⁷ Gōrō aakō gbera Pōlu Yuda gbē zōkōnō sisi. Kŭ ò kākara, à piñne: Ma gbēnō, mádi zā Yudanōne yakearo. Mádi bo ó dizinō futēokarayāke kperō, akŭ ò ma kŭ Yurusalemu ò ma kpa Romudenōa. ¹⁸ Ó ma lala yāi odi yāke le ma musu kŭ à kà ò ma dero, akŭ ò ye ò ma gbarē. ¹⁹ Akŭ Yudanō bō ma kpe. Tilasi ma ze kŭ gena Siza kīnaao, adi ke má yā ví kŭ ma bŭsu gbēnōnlo. ²⁰ A yā mé à tò ma á gbéka, de ò kō e mà yā o kááo, zaakŭ gbē kŭ Isarailanō wé dōi yāin ò mò dí kámai.

²¹ Akŭ ò piñne: Ódi takada ke le à bō Yudea bŭsun n yā musuro. Ó gbēke sō adi bo gwe à sŭwere kŭ n baaru vānioro. ²² O è à mana ò yā kŭ n ví ma n lén, zaakŭ o mà òdi donyíze pi vāni bo gu sŭnda pínkiame.

²³ Ó gōrō dítekōne kŭ Pōluo, akŭ ò sù a kīnaa ÷n kŭ à kŭpan dasidasi. À ye ò a yāze dō Yesu yā musu, akŭ à nà Musa dokaa kŭ annabinō yānō, à kpata kŭ à bō Luda kīnaa yā óñne à bōkōtēñne zaa kōnkō ari ÷kōsi. ²⁴ Gbēkenō yā kŭ àten onō zé lé, ama gbēkenō gi. ²⁵ Kŭ òten kēkōa kŭ lékpakōao, Pōlu yā mēn do kàrañne à pi: Yā kŭ Luda Nini dà annabi Isayanē à ò á dizinōne bi yāpurame, kŭ à pi:

²⁶ Ñ gé ò o gbē kŭnōne,
onigō sá kpá yākemanaa sari,
onigō gu gwa yāke'ena sari.

²⁷ Ó nēse víro de òsun òndō kŭro yāi,
n sá gbāna de òsun yā maro yāi,
n wé kukurena de òsun gu ero yāi,
zaakŭ ò ye ò are dōma mà n gba aafiaro.

²⁸⁻²⁹ A yā mé à tò, àgō dō kŭ Luda gbēnō zŭ kŭ surabana yāo buri pāndenōa. Mōkōnōme oni sí.

³⁰ Pōlu kē kpé kŭ àten fina bo gŭn wē pla mámmam. Ádigō gbē kŭ òdi su fāai bo káaonō kŭ ÷plapla n pínki. ³¹ À kpata kŭ à bō Luda kīnaa yā waazi kēñne à Dikiri Yesu Kirisi yā dàñne kŭ laakarii kpātena, gbēke dí kpānerō.

ROMUDENƆ

Gbɛ sɪnda pɪnki bi durunnakeriime 1:1-3:20

Lákú Luda di tò yá bo kúńwo nna ná 3:21-4:25

Kunna gbɛ dufunƆ ù Kirisi gún 5:1-8:39

Yá kú Luda ten wete IsarailanƆ musu 9:1-11:36

YesudenƆ yákenaa 12:1-15:13

Pɔlu fɔkpanmanaa 15:14-16:27

Pɔlu fɔkpana RomudenƆa

¹ Makú Pɔlu, Kirisi Yesu zɔbleri, Luda ma sisi à ma díte a z̄ri ù, baaru nna ² kú à ḡnake à a lé sè a annabinƆne ò kè a yán kpàri ù. ³⁻⁴ A Né Yesu Kirisi ó Dikiri yáme baaru nna pi ù. A bisásirike gún à bò Dauda buri gúmme. A ludaninike gún a bona gan mé à m̀wɛɛ kú gbánao kú Luda Nème a ù. ⁵ Kirisi ma gba zé màḡs de a z̄ri ù buri sɪnda pínkine, de ò le ò a náani kè ò ḡs a yámarinƆ ù, de à t̄s bo. ⁶ Á kú gbɛ kú Yesu Kirisi n̄ sisi à n̄ sɛnƆ té se. ⁷ Ma takada díkina kèáre, ák̄nƆ Romude kú Luda yeáí à á sisi a ḡs a gbɛnƆ ù pínki. Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbɛke kèáre, à á gba aafia.

⁸ Káaku ḡia ma Luda sáabu kè Yesu Kirisi gáí á pínki yá musu, kú á ludanaanikena a dà anduniala pínki yáí. ⁹ Tó maten adua ke ḡrƆ sɪnda pínki, á yá di sámaguro. Ludame ma sɛedade ù. Ápiin maten doi kú nèse mèn doo mateni a Né yá baaru kpá. ¹⁰ Madiḡs wé kea à zé kekemene lákú à yei ná de mà le mà su á gwa sà. ¹¹ Wésinaále ni teni ma de manamana, de mà le mà Luda Nini gba ke daágu á z̄inipetena yáí, ¹² de á ludanaanikena kú ma p̄so le à ó baadi gba swèe. ¹³ Ma gbɛnƆ, má ye áḡs d̄s kú madiḡs ḡrƆ díte ḡn̄ baaak̄s má su á gwa,* de mà a z̄i gbɛ e a té lákú má è buri p̄andenƆ té ná, akú ari tera mádi zé ero. ¹⁴ GirikiyámarinƆ kú GirikiyámarisarinƆ n̄ pínki, d̄srinƆ kú d̄risaridenƆ n̄ pínki, n̄ yá ḡs ma yá ù. ¹⁵ Abire yáí ma m̀e wá mà baaru nna pi kpá ák̄nƆ RomudenƆne se. ¹⁶ Madí wé'í kú kú baaru nna pi yáoro,† àkúme gbána kú Luda di gbɛ kú òteni a náani kenƆ sura bao ù, at̄ensa YudanƆ, n̄ gbera buri p̄andenƆ. ¹⁷ Baaru nna pii di owere lákú Luda di tò yá bo kúńwo nna ná. À de ludanaanikena yá ù adome, lákú ò kè Luda yán ná ò pi: Gbɛ kú Luda tò yá bò káao nna a náani kú àten ke yáí niḡs kun.

BisásirinƆ bi taaridenƆme Luda k̄inaa

¹⁸ Zaa musu Luda di a p̄fena kipa bisásiri kú n̄ v̄anikena di zé z̄s yápuranenƆa n̄ p̄akpaina kú n̄ v̄anikenaao yáí. ¹⁹ Yá kú oni f̄s ò d̄s Luda yá musu utenańnero, Luda mé à yá pii b̄on̄ne gupuraa. ²⁰ Zaa ḡrƆ kú à andunia kàte, a gbána kú àdi lákaro kú a ludakena kú òdi e kú wéoro bò gupuraa a z̄inƆ gún swáswa. A yá mé à tò bisásirinƆ kutekena v̄iro. ²¹ Ò Luda d̄s, ama òdi bèere líne a zéa ò a sáabu kpáro. N̄ laasunƆ kè p̄á, akú ò ḡs gusiran n̄ m̄isari yáí.‡ ²² Ò n̄ z̄ida díte ònd̄srinƆ ù, akú ò ḡs ȳnƆnƆ ù. ²³ Òdi kúte bisásiri kú òdi ganƆ kú b̄anƆ kú n̄b̄onƆ kú p̄ó kú òdi táa ò kú k̄uaonƆ takane Luda kú àdi garo ḡne ù.

²⁴ A yá má à tò Luda n̄ kpá gbásikenaai, de ò wé'isariyá ke kú k̄so, lákú òdi a ni de n̄ nèsee gún ná.§ ²⁵ Ò Luda yápurade lilin kè kú ékeo. Òdi donyí ke Luda p̄ókenanƆne ò donyí Luda kú à p̄ó sɪnda pínki kè ḡne ù. Arubarikaden a ù ḡrƆ sɪnda pínki! Aami.

²⁶ Abire yáí Luda n̄ kpá wé'isariyá nidenanaa. Bee n̄ n̄gbɛnƆ yá kú òdi ke lilin kè kú yá kú òdi keroo. ²⁷ Leme se ḡs gbɛnƆ, ò yá kú òdi ke kú n̄gbɛnƆ to, òdi lukak̄si. Ḡs gbɛ kú ḡs gbɛ òdi wé'isariyá ke kú k̄so, òdi a gbɛ le n̄ z̄idaa n̄ s̄atena lén. ²⁸ Lákú odi we ò zè kú Luda d̄snaaoro ná, akú à n̄ laasunƆ kè lékperɛ, de ò yá kú à de ò keronƆ ke. ²⁹ Yá v̄ani sɪnda pínki p̄ekerefma: Nèse pásí, wákú, inikena k̄so, nèseḡba v̄ina k̄so, gbɛdenaa, fitii, gbɛblena kú manafikikenaao. K̄r̄m̄ot̄odenƆme n̄ ù, ³⁰ gbɛyakarínƆ, Luda iberenƆ, gbɛ takikerínƆ, ȳḡsdenƆ, ìad̄arinƆ, v̄ani laasunlerínƆ, de kú dao yádarisarinƆ, ³¹ m̄isaridenƆ, n̄anisaridenƆ, gbɛyakerisaridenƆ, w̄endasaridenƆ. ³² Ò d̄s kú Luda díte kú yá bire taka k̄erinƆ kà ò n̄ dede, ama òdi ze kú a kenanƆ adoro, òdi té ká a k̄erinƆgume d̄s.

2

Luda ni yákpate ke a zéa

¹ Abire yáí m̄ok̄n kú ndi gbɛ p̄ande taari e, n̄ kutekena v̄iro. Tó n̄ gbɛ p̄ande taari è, n̄ n̄ z̄ida dà yámm̄e,* zaakú m̄ok̄n gbɛtaari'eri ndi ke le se d̄s. ² Ó d̄s kú Luda yákpatekena kú yá

* 1:13 Z̄ir 19:21 † 1:16 Maa 8:38 ‡ 1:21 Efe 4:17-18 § 1:24 Zab 81:12 * 2:1 Mat 7:1-2

bire taka kèrinɔ kun a zéame. ³ Mɔkɔn kú ndi yá bire taka kèrinɔ taari e, akú ndi ke se, nten da ñi bo Luda yákpatekenan yá? ⁴ Ke nten dɔke kú Luda nnakenenna zɔkɔɔ kú a menao kú a sùruuome? Ñ dɔ kú Luda teni a nna kenne de ñ n nèse lite yáinloo? ⁵ N ságbana kè, ñdi nèse litero, nten pɔfɛ kakaranyí ari Luda pɔfɛkipammana gɔɔ zí, tó Luda yákpatekenaa kú gbɛnɔ a zéa bò gupuraa. ⁶ Ani fina bo baadine a yákenaaa.† ⁷ Gbɛ kú ɔten gakuri kú bèereɔo kú mɛvãnasario wete, akúsɔ ɔten yá mana ke kú menaonɔ ni wèndi kú àdi lákaro le. ⁸ Gbɛ kú ñ zida pɔyeina ten doñne are ò gi yápurai ò té yá vãninɔ sɔ, Luda ni pɔfɛ kú pɛtɛo kipańma. ⁹ Wétamma kú wãwão ni yãvãnikeri sinda pinki le, atɛnsa Yudano, ñ gbera buri pãndenɔ. ¹⁰ Luda ni yãmanakeri sinda pinki gba gakuri kú bèereɔo kú aafiaao, atɛnsa Yudano, ñ gbera buri pãndenɔ. ¹¹ Zaakú Luda di gbɛke wé gwaro.

¹² Gbɛ kú à durunna kè Musa doka dɔnaa sari ni kakate le doka pii sari. Gbɛ kú à durunna kè nana doka pi ɔi sɔ, Luda ni yákpate ke kãao doka pii musume. ¹³ Adi ke gbɛ kú àten doka ma kú são mé à mana Ludanero. Gbɛ kú àten zí kea mé ani bo mana. ¹⁴ Tó buri kú ò Musa doka dɔronɔ yá kú à kɔ sioo kè kú ñ zidao, ò doka ví ñ zidaaame. ¹⁵ ɔten mɔwere kú yá kú à kú doka pii gún kú ñ nèsemme. Ñ laasun teni a yápura o dɔ, zaakú ñ laasun mèn doro, a keno di ñ da yã, a keno di ñ bon. ¹⁶ Leme yákpatekegɔɔ zí Luda ni yákpate ke kú bisásirinɔ yá kú à utena ñ nésen musu Kirisi Yesu gáí, lákú baaru nna kú maten kpá ò nà.

Yudano bi dokadarisarinɔme

¹⁷ Mɔkɔn Yuda inaa, n ze kú n Yudakeo, ñ Musa doka náani ví, nteni ña dá kú Luda. ¹⁸ Ñ Luda pɔyenyina dɔ kú yá kè à zé vío, kú ò doka pii dàdanne yáí. ¹⁹ Nteni da ñ de vãnanɔ wéde ú, gbɛ kú ò kú gusira gúnno fitila ú, ²⁰ wésiradenɔ yádanneri ú, gbɛ dufunɔ kyódari ú. Nteni da Luda dokame dɔna kú yápura o mi ú. ²¹ Mɔkɔn kú ndi yá da gbɛ pãndenɔne, bɔyáí ndi da n zidaneroo? N pi òsun kpãni oro, mɔkɔn ndi o se yá? ²² Ndi pi òsun zina kero, akú ndi ke se yá? Ndi tãnanɔ gya bo, akú ndi ñ kpé pónɔ kpãni o se yá? ²³ Ndi ña dá Luda doka musu, akú n doka pi danasari di Luda tɔ yaka. ²⁴ Zaakú á yáin buri pãndenɔ digɔ Luda tɔ vãni si lákú ò kè Luda yã nà.

²⁵ Tó ñ Luda doka kúna, akú tɔzɔ àre vĩnne. Tó ñdi a yá da sɔro, ñ lele kú gyɔfɔrɔdenɔme. ²⁶ Tó gyɔfɔrɔde Luda dokano kúna, Luda ni gyɔfɔrɔde pi gwa lele kú gbɛ kú à tɔ zɔɔoro? ²⁷ Bee tó ñ doka takada pi kúna, akúsɔ ñ tɔzɔna, tó ñdi doka pi daro, gyɔfɔrɔde kú à yá pi kúna ni tó yá danla. ²⁸ Kunna Yuda ú yápura bi mɛbarayãno, leme tɔzɔna yápura bi mɛbarayãn sero. ²⁹ Kunna Yuda ú yápura bi nèségũnyãme, leme dɔ tɔzɔna yápura bi nèségũnyãme se. Luda Niní zime, adi ke doka takada yãno. Luda mé àdi gbɛ bire taka sãabu kpá, adi ke bisásirinlo.

3

¹ Karana kpaten dena Yuda ú víi? Àre kpaten tɔzɔna víi? ² À karana ví zɔkɔ yá sinda pinki gún. Káaku gĩa Luda a yá nãnne ñ ɔime. ³ Kú ñ gbɛkenɔ náani víro, bón abirekú víi? Ñ kunna náani sari ni Luda náani gboro yá? ⁴ Oi! Lenlo! Á tó Luda gɔ yápura ví, bee kú gbɛ sinda pinki bi ékedeme, lákú ò kè Luda yã nà ò pi:

Tó n yá ò, n yá nigɔ zé ví,

tó n yákpate kè kúńwo, n yá ni ble.*

⁵ Tó ó vãnike di Luda manake bo gupuraa, bɔ yã òni oo? Óni pi Luda vãni kú àdi pɔfɛ kipawá yáin yá? Maten o lán bisásiri onaa bàme. ⁶ Oi! Lenlo! Tó Luda yãze víro, à kè dera ani fɔ à yákpate ke kú anduniaoo? ⁷ Gbɛke ni pi, tó a ékeke ten Luda náani kara, akúsɔ àteni a tɔ bo, bɔyáí ani yá daala lán durunnakerii bàa? ⁸ Tó n ò le nteni pi ò yá vãni ke, yá mana ni bon. Gbɛkeno ma tɔ vãni si ò pi len madi o le. Luda yãdanlana kɔ si kúńwo.

Gbɛke manaro

⁹ Tɔ! Ókɔnɔ Yudano ó sãnan yá? Lenlo fá! Zaakú ma Yudano kú buri pãndenɔ bòbo ñ dan ñ pinki kɔ, ñ pinki bi durunna zɔnɔme. ¹⁰ Ò kè Luda yã ò pi:

Gbɛke manaro, bee mèn do.

¹¹ Laakaride ke kunlo, Luda ki weteri ke kunlo.

¹² Ó sãsa ñ pinki ò gɔ dɔrɔ sari,

yãmanakeri ke kunlo, bee mèn do.†

¹³ Ñ kòto de lán mira wẽnaa bàme.

Òdi léinna keńne,

ñ légbɛ bi pitiko seweme,‡

† 2:6 Zab 62:12 * 3:4 Zab 51:4 † 3:12 Zab 53:1-3 ‡ 3:13 Zab 5:9, 140:3

14 yā ĩni kũ gbɛkanaanoo n̄ lɛ pà. §

15 Ò wāna kũ gbɛɛnanao,

16 òdi suñyĩ kũ kisirao kũ wétāmmao,

17 ò aafia zé dōro,

18 n̄ wé digō Luda wé'i vīro. **

19 Ó dō kũ Luda doka pínki de gbɛ kũ ò na doka pì cīno pō ũme, de gbɛ sīnda pínki lɛ gō nakōana, andunia gbɛ sīnda pínki gō taaride ũ Luda kīnaa. 20 Zaakũ gbɛke ni bo mana Luda kīnaa doka pì kũna yāiro. †† Luda doka mé àdi tó ò durunna dō.

Deran Luda di tó yā bo kũŵo nna nà

21 Deran Luda di tó yā bo kũŵo nna nà bō gupuraa sà, lākũ a yā kēna Musa doka kũ annabinō takadanō gūn nà. Adi ke a doka kũna yānlo. 22 Luda di tó yā bo kũŵo nna Yesu Kirisi nāanikena yāime. Gbɛ kũ àteni a náani ke sīnda pínki pōme. Gbɛke bona adoro, 23 zaakũ baadi durunna kè, ò k̄la Luda gakurii. 24 Luda di tó yā bo kũŵo nna gba ũ a gbɛke yāi kũ Kirisi Yesu kũ à n̄ bó gbānao. 25 Akūme Luda kpà durunna kútekebo ũ gbɛ kũ òteni a aru náani kenone, de à mō baadi pínkine kũ adi yā ke a zéame. À mena yā, adi durunna zīno yā daro, 26 akũ à mōñne tera kũ adi yā ke a zéa. Deran Luda di yā ke a zéa nān gwe, akūsō àdi tó yā bo kũ Yesu nāanikerinō nna.

27 Bisāsirinō ni fō ò ìa dā dō yā? Abirekũ ni sí kero. Bóyāii? Zaakũ à de zíkēna dokaa yā ũro, Yesu naanikena yāme. 28 Zaakũ ma è yā di bo kũ gbɛo nna Yesu nāanikena yāime, zíkēna dokaa baasi. 29 Luda bi Yudanō Ludame ñtēne yā? Buri pāndenō Ludan seroo? Ee, buri pāndenō Ludame dō. 30 Zaakũ Luda mēn dome. Ani tó yā bo kũ gbɛ kũ à tō zōo nna a náani kũ àten ke yāime, akūsō ani tó yā bo kũ gyofōrōdeo nna a náani dokōno pìi musu. 31 Óten doka da p̄ke ũro ludanaanikena yāin yā? Lenlo, óten gbāna kpāame.

4

Yā bō kũ Ibrahīo nna ludanaanikena yāi

1 Ókōno Yudanō, óni o derame ó dizi káaku Ibrahī yā musuu? 2 Tó Luda tò yā bō káao nna yā kũ à kè yāi, de à à ìadāyā lè, ama adi fō à dā Luda arero. 3 Deran ò ò nà Luda yānn? Ò pì Ibrahī Luda náani kè, akũ Luda tò yā bō káao nna a náani kũ à kè yāi. * 4 Fīnabona zíkēriine bi gbɛkekennenaanlo, a ísimmame. 5 Bee tó gbɛ ten yáke kero, tó àten Luda kũ àdi tó yā bo kũ taaridenō nna náani ke, Luda ni tó yā bo káao nna a náani kũ àten ke yāi. 6 Dauda gbɛ kũ Luda tò yā bō káao nna yákekēnaa sari arubarikalena yā ò à pì:

7 Arubarikadenōn gbɛ kũ Luda pō kũ n̄ taarinōla à n̄ durunnanō kèřmmanō ũ.

8 Arubarikaden gbɛ kũ Dikiri ni a durunna yā daro ũ. †

9 Arubarika bire bi gbɛ kũ à tō zō pōme ado yā, ke gyofōrōde pōme dō? Ò pì Luda tò yā bō kũ Ibrahīo nna, kũ à a náani kè yāi. 10 Deran Ibrahī de gōrō kũ Luda tò yā bō káao nna? À tōzōna yā ke gyofōrōdeme? Adi tō zōro, gyofōrōdeme. 11 Akũ à tō zō sèeda ũ, kũ Luda tò yā bō káao nna a gyofōrōdekegōrō yāi. † Len à de gyofōrōde kũ Luda tò yā bō kũŵo nnanō dizi ũ le n̄ pínki n̄ ludanaanikena yāi. 12 À de gbɛ kũ ò tō zōno dizi ũme dō. Adi ke n̄ tōzōna yāinlo, kũ ò tó ò dizi Ibrahī gèsēgbɛei yāime kũ à Luda náani kè a gyofōrōdekegōrōa.

Deran Ibrahī Luda náani kè nà

13 Luda lɛ sè Ibrahīne kũ a burino à pì, andunia ni gō n̄ pō ũ. § Adi ke a doka kũna yāinlo, kũ Luda tò yā bō káao nna a náani kũ à kè yāime. 14 Tó gbɛ kũ ò doka kũnanō mé oni kí ble, akũ ludanaanikēnaa àre vīro, akūsō Luda lésēnaa kè pāpā, ** 15 zaakũ doka di su kũ Luda p̄fōome. Gu kũ doka kunlo, taari digō kũ gwero. 16 A yāi pō kũ Luda a lɛ sè lena bi a nāanikena yāme, de àgō de a gbɛke yā ũ. Lésēnaa pì sō bi Ibrahī buri pino pōme n̄ pínki, adi ke gbɛ kũ ò Musa doka kũna ñtēnenonlo, kũ gbɛ kũ òten Luda náani ke lán Ibrahī bānoime dō. Ibrahī bi ó pínki dizime. †† 17 À de ó dizi ũ Luda kīnaa, lākũ ò kè Luda yān nà. Luda pì a a dīte buri dasino dizi ũ. Ibrahī Luda kũ àdi wēndi kpá gēnoa à tó pō kũ ò kun yāronō gō kun†† náani kè. 18 À Luda náani kè à wé dō pō kũ gbɛke wé dōiroi, akũ à gō buri dasino dizi ũ lākũ Luda òne nà à pì, leme a burino nigō de le. §§ 19 Ibrahī kà lán wè basōro taka bà. Bee tó à laasun lè a gōgbɛkebosaria kũ Sara né'iso tatanao, a ludanaanikēna dí busaro. *** 20 Adì sika ke lɛ kũ Luda sēneero, adi gī Luda náani keiro, akũ à gbāna lè a ludanaanikēnaa à Luda tó bō,

§ 3:14 Zab 10:7 ** 3:18 Zab 36:1 †† 3:20 Zab 143:2, Gal 2:16 * 4:3 Naa 15:6, Gal 3:6 † 4:8 Zab 32:1-2

‡ 4:11 Naa 17:10 § 4:13 Naa 17:4-6, 22:17-18, Gal 3:29 ** 4:14 Gal 3:18 †† 4:16 Gal 3:7 †† 4:17 Naa 17:5

§§ 4:18 Naa 15:5 *** 4:19 Naa 17:17

21 zaakū à d̄s kù à yá futena vīro, Luda ni f̄s à lé kù à s̄eε p̄i ke. 22 Abire yāin Luda tò yá bò káao nna. 23 Ōdi yá bona káao nna p̄i k̄e à yāi adoro, 24 ó k̄e ók̄oŋo kù Luda ni tó yá bo kúoo nnaŋo yāime d̄o, ók̄oŋo kù óten Luda kù à ó Dikiri Yesu f̄ute bona gan náani ken̄o. 25 Luda a kp̄am̄ma de à le à ó taarin̄o k̄ewere yāime, akū à a f̄ute kù w̄endii, de yá le à bo kúoo nna yāi.

5

Kena nna kù Ludao

1 Lákú Luda tò yá bò kúoo nna nà a náani kù óten ke yāi, ó nna káao sà ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. 2 A náanikenaa gūn o zé lè a gāi o ḡe Luda gb̄eke kù ó kúoo p̄i gūn, akū óten p̄onna ke kù Luda gakuri kù ó wé d̄ii. 3 Adi ke abiren adoro, óten p̄onna ke kù ó warikenaa d̄o, zaakū ó d̄s kù wari di su kù menao, 4 mena di su kù dà manao, dà mana di su kù támaaa, 5 támaa s̄s àdi ó néro, zaakū Luda a yenyí dà ó n̄esen a Nini kù à ó gb̄a gāi. 6 Ó gb̄anasarike gūn Kirisi gā ók̄oŋo yāv̄anikerin̄o ḡene ū ḡoŋo kù Luda dit̄e. 7 Gana gb̄e mana ḡene ū aragar̄o. Ke gb̄eke ni we à ga gb̄e mana ḡene ū gw̄ee, 8 akū Luda m̄owere deran á yewái nà, zaakū ó durunnadeke gūnn Kirisi gā ó ḡene ū. 9 Lákú yá bò kúoo nna nà sà a aru yāi, a ó sina Luda p̄of̄ea a gāi sika v̄i d̄o yá? 10 Yá ó ñni kù Ludaome, akū o ke káao nna a Né gana yāi. Lákú o ke káao nna nà sà, ó surabana a kunna w̄endii yāi sika v̄i d̄o yá? 11 Adi ke adik̄iname adoro, óten p̄onna ke kù Ludao d̄o ó Dikiri Yesu Kirisi kù à tò o ke káao nna gāi.

Kirisi yá lek̄sana kù Adamuo

12 Gb̄e m̄en do yāin durunna ḡe andunia gūn,* akū durunna ga i,† Leme d̄o ga kù gb̄e s̄inda p̄inkia, kù gb̄e s̄inda p̄inki durunna k̄e yāi. 13 Durunna kù andunia gūn de Musa doka ḡs ḡe su. Ḡoŋo kù doka kunlo, Luda di durunna yá daro, 14 ama sena zaa Adamua ari à ḡe pé Musaa ga kí bl̄e gb̄e s̄inda p̄inkia, bee gb̄e kù odi durunna ke lán Adamu s̄atena b̄aron̄o. Adamu bi gb̄e kù an̄i su takame.

15 Ama Luda gba ni sí lek̄sa kù Adamu taarioro, zaakū lákú gb̄eŋo gā dasi nà Adamu ado s̄atena yāi, Luda gb̄eke kù a gbao kù à kà gb̄eŋo dasi Yesu Kirisi ado gb̄eke yāi de abirekùla. 16 Luda gba ni sí lek̄sa kù gb̄e m̄en do durunna p̄ioro. Taari m̄en do p̄i mé à s̄u kù yákp̄atekenaa, akū yá v̄ute bis̄asirin̄o. Taarin̄o s̄u kù Luda gbao, akū yá bò kù gb̄eŋo nna. 17 Lákú Adamu ado taari mé à tò ga s̄u à kí bl̄e nà, Yesu Kirisi ado yá kù à s̄u z̄k̄s de abirekùla. Abire yāi gb̄e kù Luda gb̄eke k̄eñne, kù à tò yá bò kúwo nna gba ūn̄o ni kí ble w̄endii gūn. 18 Abire yāi lákú taari m̄en do p̄i tò yá v̄ute buri s̄inda p̄inkia nà, leme d̄o yāmanakena m̄en do p̄i di tó buri s̄inda p̄inki bo mana le ò w̄endi le. 19 Lákú gb̄e m̄en do s̄agb̄ana mé à tò gb̄eŋo ḡs durunnaden̄o ū dasi nà, leme d̄o gb̄e m̄en do yāmana ni tò gb̄eŋo bo mana dasi. 20 Doka s̄u de taari le àḡs kara yāime. Ama kù durunna k̄ara, Luda gb̄eke k̄ara de abirekùla. 21 Lákú durunna kiblenaa s̄u kù gao nà, len̄ d̄o Luda gb̄eke kiblenaa di tò ó bo mana le, ò w̄endi kù àdi lákaro le ó Dikiri Yesu Kirisi gāi.

6

Kunna Kirisi gūn

1 Ōni o derameε? Ōni gí òḡs durunna ke de Luda gb̄eke le àḡs karan yá? 2 Oi! Lenlo! Ók̄oŋo kù ó de ḡeŋo ū durunna yá musu, à k̄e dera óniḡs kp̄e òḡs durunna ke d̄o? 3 Ók̄oŋo kù o da it̄e k̄e Kirisi Yesu p̄s ūn̄o, à d̄s kù ó lelele káao a ga gūnloo? 4 O ga káao da it̄ekenaa gūn, ò ó v̄i káao de òḡs kù kù w̄endi dufuo, lákú Kirisi bò gan kù a De gb̄ana gakurio à kun nà.* 5 Lákú o ḡs káao mè dok̄oŋo ū a ga gūn nà, len̄ óni ḡs káao le a vunaa gūn se. 6 Ó d̄s kù ó dà z̄i gā káao lía, de ó mè durunnade kakate òsun z̄s ble durunnane dor̄o, 7 zaakū gb̄e kù à gāa bò durunna yāmm̄e. 8 Lákú o ga kù Kirisio nà, ó a náani v̄i kù óniḡs kù káao d̄o. 9 Ó d̄s lákú Kirisi bò gan nà, ani ga dor̄o, ga gb̄ana vía dor̄o. 10 Zaakū gana kù à gā, à gā durunna yá musu ḡeŋ dome, kunna kù à kun tera s̄s, à kun Luda p̄s ūme. 11 Len̄ ák̄oŋo se, à á z̄ida dit̄e ḡeŋo ū durunna yá musu le, ániḡs kun Luda p̄s ū Kirisi Yesu gūn. 12 Abire yāi àsun tó durunna kí ble á mè kù an̄i gaa á dà v̄ani doáre are dor̄o. 13 Àsun á mèguke kp̄a durunnaa v̄anikeb̄o ūro. À á z̄ida kp̄a Ludaa gb̄e kù ò bò gan ò kunno ū, à á mègun̄o kp̄aa yāmanak̄eb̄oŋo ū. 14 Àsun tó durunna ḡs gb̄ana víawa dor̄o, zaakū à na doka òro, séde Luda gb̄eke.

Yāmanakena z̄oŋo

15 Deran gwee? Lákú ó kù doka òi dor̄o nà, séde Luda gb̄eke òi, óniḡs gí durunna ken yá? Oi! Lenlo! 16 Á d̄s kù tó a á z̄ida kp̄a gb̄ea áten m̄i natene, á de ade z̄o ūroo? Tó durunnan a á z̄ida kp̄aa, áni game. Tó a m̄i nat̄e Ludane s̄s, áni bo mana. 17 O s̄áabu k̄e kù Ludao, zaakū durunna

* 5:12 Naa 3:6 † 5:12 Naa 2:17 * 6:4 Kol 2:12

zɔnɔn á ũ yā, akū a mi nāte yā kū ò dàáre zéazeane kū nēse mèn doo. ¹⁸ A bo durunna yān, a gɔ yāmanakena zɔnɔ ũ. ¹⁹ Maten yā pi o lākū bisāsiri yā'ona ba à gbānasarike yāime. Lākū a à mēgunɔ kpā yā pāpākēna kū yā vānio zɔnɔ ũ a yā vāni kē nā, len tera dɔ à á mēgunɔ kpā manakēna zɔnɔ ũ de á konna gɔ adona. ²⁰ Kū á de durunna zɔnɔ ũ yā, á bāka kú kú yāmanakēnaoro. ²¹ Àre kpaten a lè yā kú a kè yā kú à kèáre wé'iyā ũ teranɔ musuu? Yā pɔnɔ lakana bi game. ²² Tera sà lākū a bo durunna yān nā áten do Ludai, á àreen konna adona ũ, a lakana sɔ bi wèndi kú àdi lākrome. ²³ Durunna làada bi game, ama gba kú Luda dàwere konna ó Dikiri Kirisi Yesu gūnn wèndi kú àdi lākaro ũ.

7

Ó kú Musa doka zī doro

¹ Ma gbēnɔ, maten yā oáre lán gbē kú ò Musa doka dɔnɔ bà. Á dɔ kú doka iko vī gbēa gɔrɔ kú à kun kú wèndiiɔnloo? ² Len doka pi nɔzāre yī a zāne le gɔrɔ kú à kun kú wèndiiɔ. Tó a zā gá, akū doka pii di poroa. ³ Gɔrɔ kú a zā kun, tó à gɔ gɔ pānde pɔ ũ, oni pine zinakeriime. Tó a zā gāme sɔ, doka pii pòroan gwe. Tó à gɔ gɔ pānde pɔ ũ sà, abirekú bi zina yāme doro. ⁴ Len ákɔnɔ se ma gbēnɔ, a ga doka musu Kirisi mēe gāi, akū a gɔ gbē kú à vù gan pi pɔ ũ, de ò le ò karana le Luda pɔ ũ. ⁵ Kū ó dàa dōwere are yā, doka mé à tò durunna ni ó kú ó mēe gūn, akū ó karana lè ga pɔ ũ. ⁶ Tera sà o ga pɔ kú à ó kú zò ũ pi yā musu, o bo dokan, akū óten do Ludai a Nini zé dufu gūn, adi ke doka takada zé zī gūnlo.

Doka kú durunnao

⁷ Óni pi deramee? Luda doka bi durunna yá? Lenlo fá! Doka pi mé à tò ma durunna dɔ. Tó doka dí pi òsun pɔ ni deroro, * de má dɔ daran pónidena digɔ de nāro. ⁸ Durunna zeki lè Luda yāditenaa piia, akū à tò pɔ sinda pínki ni ma kú. Zaakū má doka dɔro, durunna demene yāke ũro. ⁹ Má kun yā doka sari, ama kú ma yāditenaa pii má, durunna vù in, ¹⁰ akū ma ga. Yāditenaa kú à de à wèndi kpáma pii sùmene kú gao. ¹¹ Durunna zeki lè yāditenaa piia, akū à kèke à ma de yā pii gāi. ¹² Leme doka pi konna adona, akūsɔ Luda yāditenaa pi konna adona, à zé vī akūsɔ à mana. ¹³ Yā mana mé à tò ma ga yá? Lenlo fá! De durunna le à bo gupuraa, à ga imene yā mana gāi, de ò durunna dɔ durunna ũ yāditenaa pii gāi.

Zikana kú durunnao

¹⁴ Ó dɔ kú doka pi bò Luda kīnaame. Makū sɔ, dàden ma ũ, má na durunna zī. ¹⁵ Madigɔ yā kú maten ke gbá dɔro, zaakū madi yā kú má ye mà ke kero, yā kú má ye mà keron madi ke. ¹⁶ Tó yā kú ma kè di kɔ sí kú ma poyeinaoro, ma we kú doka pi mana. ¹⁷ Adi ke makū mé maten kero, durunna kú à kú ma gūmme. ¹⁸ Má dɔ kú yā mana kú ma gūnlo, ma dà manaro. Madigɔ ye mà yā mana ke, ama madi fɔ mà kero. ¹⁹ Yā mana kú má ye mà ke, madi kero. Yā vāni kú má yeiron madi ke. ²⁰ Tó yā kú má yeiron maten ke, adi ke makū mé maten kero, durunna kú à kú ma gūmme. ²¹ Ma è tò má ye mà a mana ke, a vāni mé àdi domene are. ²² Luda doka mé àdi kemene nna ma swēe gūn, ²³ ama ma è iko pānden kú ma mēe gūn, àdigɔ zī ká kú iko kú à kú ma laasun gūnwɔ, akū má na durunna iko kú à kú ma mēe gūn pi zī. ²⁴ Makū wèndade ina, dí mé ani ma sí ma mēe kú à ma kpa gāi dí zī? ²⁵ Ma sáabu kè kú Ludao! Kú ó Dikiri Yesu Kirisi gbānao. Len má de zò ũ Luda dokane ma laasun gūn le, akūsɔ má de zò ũ durunna ikoone ma dàa gūn.

8

Zīblena kú Luda Nini gbānao

¹ Yākpate ni gbē kú ò kú Kirisi Yesu gūnnɔ ble doro, ² zaakū konna Kirisi Yesu gūn Luda Nini kú àdi wèndi kpámma gbāna ma bo durunna kú gao ikon. ³ Yā kú Musa doka dí fɔ à kéro bisāsiri gbānasarike yāi, Luda kè. Á a zīda Né zī bisāsiri ũ lán ókɔnɔ durunnadenɔ bà durunna kēnmana yāi, akū à wé'i dà durunnaa a Né mēe pli gāi, ⁴ de yā kú doka ten wete yāpura kewá, ókɔnɔ kú ó dàa di dowerere are doro, sé Luda Nini. ⁵ Gbē kú n' dāa di doñne arenɔ di laakari dɔ n' dà yāa, gbē kú Luda Nini di doñne arenɔ di laakari dɔ Luda Nini yāa. ⁶ Dà donnena are bi game. Luda Nini donnena are bi wèndi kú aafiaaome. ⁷ Dà donnena are bi iberekena kú Ludaoome. Ade di mi nate Luda dokanero, ani fɔ sero. ⁸ Gbē kú n' dāa di doñne arenɔ yā di ká Ludaguro.

⁹ Ákɔnɔ sɔ, á dàa di doáre arero, sé Luda Nini, tó à kú á gūn yāpura. Tó gbē Kirisi Nini vī sɔro, à kun Kirisi pɔ ũro. ¹⁰ Tó Kirisi kú á gūn, bee tó á mē de gē ũ durunna yāi, á nini

* 7:7 Bon 20:17 † 7:15 Gal 5:17

kumme,* kú Luda tò yā bò kááò nna yāi. ¹¹ Tó Luda kú à Yesu bò gan Nini kú á gūn,† Luda kú à Kirisi pìi wān ni wēndi kpá á mè kú à gāa piia a Nini kú à kú á gūn gāi.

¹² A yā mé à tò ma gbēnɔ, tena ó ðaai bi tilasinlo, pɔyeinaame. ¹³ Tó à té á ðaai, áni game. Tó a á yā vāni kenanɔ mii ðè kú Luda Nini gbānao sɔ, ániḡ kun. ¹⁴ Gbē kú Luda Nini ði doñne arenɔ mé ò Luda néno ũ. ¹⁵ Zaakú nini kú à ði tò ò zò ble kú vīnaaon a lèro, Luda Nini kú à tò a ḡs Luda néno ũn á vī, akú odì ɔɔ ɔɔ Ludane kú a gbānao ò pi: Baa, ó De.† ¹⁶ Nini pìi ði o ó ninine kú Luda néno ũ. ¹⁷ Lákú a néno ũ ò nà, a túbiblerinɔ ũ. Luda túbiblerinɔ ó ũ, óni ble lèlè kú Kirisiome. Tó o wari kè káao, óniḡ kú káao a gakuri gūn.‡

Wédna Luda gakurii

¹⁸ Ma è óni fɔ ò ḡɔɔ díkīna wari lèkɔa kú gakuri kú Luda ni boowerɛ gupuraaro. ¹⁹ Luda pòkenanɔ sīnda pínki wé ɔɔ a néno bona gupuraai lakanaa sari. ²⁰ Zaakú Luda tò a pòkenanɔ ḡè pāpakenaa gūn pínki** Adi ke n̄ pɔyeinaanlo, Luda mé à kè le, de n̄ wédinaa gūn ²¹ andunia bo yakana kú àten zò blenɛ gūn, gbasaa ḡḡ a zīda vī Luda néno gakuri gūn. ²² Ó dɔ kú Luda pòkenanɔ sīnda pínki ten nda kú wāwāo lán né'ipò bà ari tera. ²³ Adi ke abireme adoro, ókɔnɔ kú ó Luda Nini vī zenkpeke ũnɔ, óten nda kpāni se ari Luda ḡḡ ḡ ḡ mè lite à ó sí a néno ũ.†† ²⁴ Luda ó sura bà de ò wé ɔɔ abirekú. Pó kú ò è kú wéo bi wédina yān dororo. Dí mé à ði wé ɔɔ pó kú à ḡinake à lèe? ²⁵ Tó ó wé ɔɔ pó kú ódi leroi sɔ, odigɔ a ða kú menaome.

²⁶ Leme sɔ Luda Nini ði kpáwáí ó gbānasarikɛ gūn, zaakú ó aduakena dɔ a zéaro, akú Luda Nini ði kúte kewere Ludane kú ndana kú a yā ḡḡ onalao. ²⁷ Luda ði n̄ese gūn e, akúsɔ à a Nini laasun dɔ, zaakú Luda Nini ði kúte ke Luda gbēnɛ lákú Luda yei nāme. ²⁸ Ó dɔ kú yā sīnda pínki ði bo mana gbē kú ò ye Ludainɛ, gbē kú à n̄ sísi à n̄ sé lákú àten wete nānɔ. ²⁹ Zaakú Luda ðite zaa káaku kú gbē kú à ḡinake à n̄ dɔnɔ bokɔa kú a Néo, de ḡḡ de daudu ũ dakúna dasinɔ té. ³⁰ Gbē kú à n̄ ðite zaa káaku pinɔn à n̄ sísi, akú à tò yā bò kú gbē kú à n̄ sísi pinɔn nna, akú à tò gbē kú yā bò kúwɔn nna pinɔ ḡḡ gakuri vī.

Yenyi kú Luda vī kúoo Kirisi Yesu gūn

³¹ Óni o derame yā birenɔ musuu? Lákú Luda zè kúoo nà, dí mé ani fɔ à kpáwɛɛɛ? ³² Lákú adi ḡí kú a zīda Néoro nà à a kpá ó pínki yāi, ani ḡí pò sīnda pínki naawere gba ũ s̄i yá? ³³ Dí mé ani gbē kú Luda n̄ s̄nɔ káara kɛɛ? Luda mé à ði tò yā bò kúwɔn nna. ³⁴ Dí mé ani yā daólaa? Kirisi Yesu gā, kú à de abirekúla à era à fute, à kú Luda oplai, àten kúte kewere. ³⁵ Bó mé ani ó kékɔa kú Kirisi yenyi? Wari ke mè'ummana ke wétámmanna ke nà ke takasi ke kari ke fēneda, n̄ ke ni fɔ yá? ³⁶ À kēna Luda yān ò pi:

N yāi ó kú ga léi zaa kɔnɔ ari ɔkɔsi,

òdi ó ðite lán s̄a kú oni n̄ kùtu kpánɔ bà.††

³⁷ Yā birenɔ gūn pínki ó de ziblerila kú gbē kú à yewáí gbānao. ³⁸ Zaakú má dɔ s̄ans̄an kú ga ke wēndi ke malaikano ke t̄ananɔ ke tera yā ke zia yā ke gbānadɛnɔ ³⁹ ke musu pónɔ ke z̄ite pónɔ ke Luda pòkena pāndenɔ, n̄ ke ni fɔ à ó kékɔa kú yenyi kú Luda vī kúooro kunna ó Dikiri Kirisi Yesu gūn.

9

Luda Isarailanɔ s̄ena a gbēnɔ ũ

¹ Maten yāpura o Kirisi ḡumme, mádi éke toro. Ma laasun ði we kú Luda Ninio se. ² Ma posira kè z̄sk̄, ma n̄ese ðiḡ yakana ḡɔɔ sīnda pínki. ³ Mani fɔ mà wé ke Luda a ma bo Kirisi gūn, à láari kema ma Isaraila dakenɔ ḡēne ũ. ⁴ Mókɔnɔn Luda n̄ sé a néno ũ,* à a gakuri m̄òñne, a bàka kú kúwɔ, à a doka kpāmma, à donyikēnaa dāñne, à lè séñne. ⁵ Ó de Luda gbē káakunɔ burinɔ ũ, akúsɔ n̄ buri gūnn Kirisi kú à de gbē sīnda pínkila bòn bisāsiri ũ. Akúme Luda kú à kú ḡḡ a s̄aabu kpá ḡɔɔ sīnda pínki ũ. Aami.

⁶ Adi ke yā kú Luda ò l̄ete pánlo, zaakú Isaraila gbē sīnda pínkime Isaraila yāpura ũro. ⁷ Adi ke Ibrahim̄ buri sīnda pínkime Ibrahim̄ pi néno ũ Luda kīnaaro, zaakú Luda ò Ibrahim̄ne à pi, Isaaku burinɔ onigɔ piñne a burinɔ ũ.† ⁸ Leme adi ke né kú à n̄ í kú pɔyeinaaonɔme Luda néno ũro, né kú à n̄ í Luda lésēnaa musunɔme buri pinɔ ũ. ⁹ Zaakú Luda lè sé à pi: Mani era mà su ziki mandara'i, Sara ni né í ḡḡgbē ũ.† ¹⁰⁻¹² Adi ke abire adoro. Luda ði gbēnɔ sé lákú a pɔyenyinaa bàme, adi ke n̄ yākena yāimlo, kú à n̄ sísi yāime. Leme kú Rebeka sikano n̄ò s̄i kú ò ðizi káaku Isaakuo, ari ḡḡ ḡé n̄ í, ari ḡḡ ḡé yā mana ke a vāni ke, Luda pi Rebekane, a kú à bò káaku nigɔ né ũ gbē kpɛdene.‡ ¹³ Lákú ò kè Luda yān nà ò pi:

* 8:10 Yuh 6:63 † 8:11 1Kɔ 3:16 ‡ 8:15 Maa 14:36 § 8:17 Gal 4:5-7 ** 8:20 Naa 3:17-19 †† 8:23 2Kɔ 5:2-5
 †† 8:36 Zab 44:22 * 9:4 Bon 4:22 † 9:7 Naa 21:12 ‡ 9:9 Naa 18:10 § 9:10-12 Naa 25:23

Má ye Yakubui,
Isau s̄s̄, ma gii.**

¹⁴ Óni pi deramee? Yá wáni kú Luda kīnaan yá? Lenlo fá! ¹⁵ Zaakū à pi Musane,
gbē kū á ye à s̄ru ke káaon áni keo,

akūs̄ gbē kū á ye à wēnda d̄onen áni d̄one.††

¹⁶ A yá mé à tò Luda gbēn̄o sena dí bo bisāsirin̄o p̄oyeinaa gáiro ke n̄ kokarikēnan, à bò Luda
s̄ru gūmm̄e. ¹⁷ Zaakū Luda ò Firi'aunane a yán à pi: Ma n ka kpatan de mà a gbāna m̄o
gbēn̄one n musum̄e, ò ma t̄o kpá andunia gūn p̄inki.†† ¹⁸ Lem̄e gbē kū à ye à s̄ru ke káaon ádi
ke káao le, akūs̄ gbē kū à ye à a s̄a gbāgbān ádi gbāgbā.

Luda p̄fē kū a s̄ruuo

¹⁹ Á gbēke ni ma la, b̄oyāi Luda ten gbēn̄o taari le d̄oo? Dí mé ani f̄s̄ à gí Luda p̄oyenyīnaaii?
²⁰ M̄ok̄n̄ bisāsiri ina, díme n ū gbasa n̄ yá sí Ludalaa? Oro ni a b̄ori la à pi: B̄oyāi n ma bo lán
dí bà yá? ²¹ Orobori z̄é vī à oro s̄ade kū a s̄asario bo kū ē dok̄n̄o kū à tòtooro? ²² Tò Luda
ye à a p̄fē m̄oñne de ò a gbāna d̄s̄, akū à mena z̄sk̄s̄o k̄e kū gbē kū ò de à p̄fē kiparūma à n̄
kakaten̄o s̄s̄ bi! ²³ Tò à abire p̄i k̄e, de ók̄n̄o kū à s̄ru k̄e k̄uon̄o a gakuri z̄sk̄s̄ d̄s̄ s̄s̄ bi, ók̄n̄o
kū à ḡnake à ó k̄eke de ò ḡe a gakuri p̄i gūnn̄o! ²⁴ Gbē kū Luda n̄ s̄isi à n̄ sé pin̄on̄ ó ū. Adi ke
Yudan̄ome n̄t̄en̄ero, kū buri p̄anden̄ome se. ²⁵ Lákū Luda ò annabi Osea takadan n̄ à pi:
Buri kū ò de ma gbēn̄o ūron̄on̄o mani p̄iñne ma gbēn̄o.

Buri kū má yeh̄yiron̄on̄o maniḡs̄ yeh̄yī.

²⁶ Gu kū Luda p̄iñne ò de a gbēn̄o ūro,

gwen oni n̄ s̄isi Luda Wēndide pi n̄én̄o.

²⁷ Isaya wiki l̄e Isarailan̄o yá musu à pi:

Bee tó Isarailan̄on̄o dasi

lán ísirale b̄usu'at̄ē bà,

n̄ kpara kū à ḡs̄ mé ani bo.

²⁸ Zaakū Dikiri ni yá kū à ò ke andunia gūn,

akūs̄ ani a m̄i de zēnaa sarime.

²⁹ Lákū Isaya ḡnake à ò n̄ à pi:

Tó Dikiri Z̄ikaride dí ó buri ken̄o tó yáro,

de o ḡs̄ lán S̄ōmuden̄o bà,

de o ke lán Ḡm̄raden̄o bà.

Isarailan̄o ḡina Kirisi baaruui

³⁰ Óni pi derame s̄aa? Buri p̄anden̄o ten wete Luda tó yá bo kún̄wo nnaro, akū à tò à bò
kún̄wo nna. À tò yá bò kún̄wo nna a náani kū ò k̄e yá. ³¹ Isarailan̄o s̄s̄ òten wete Luda tó yá
bo kún̄wo nna doka musu, akū adi bo kún̄wo nnaro. ³² B̄oyāii? kū ò ye Luda tó yá bo kún̄wo
nna n̄ yákenaa yáime, adi ke a náanikēna yáinlo. Ò ḡē s̄i gbē kū ádi n̄ p̄ate a ³³ lákū ò k̄e Luda
yán n̄a:

N̄ gwa, maten gbē kū ádi tó ò ḡē sí dite Zaiš,

gb̄esi kū ádi tó ò fu.

Wé'i ni gbē kū à a náani k̄e k̄uro.

10

¹ Ma gbēn̄o, yá kū má yei ma sw̄ēe gūn mateni a wé ke Ludaame Isarailan̄o surabana ū.
² Mani f̄s̄ mà n̄ s̄eada ke kū ò kokari vī kū Luda yáo, ama n̄ wé kēnaro. ³ Zaakū ò d̄s̄ deran
Luda di tó yá bo kún̄wo nna n̄aro, akū òdiḡs̄ wete yá bo kún̄wo nna kū n̄ z̄ida gbānao. Deran
Luda di tó yá bo kún̄wo nna n̄a, odi wero. ⁴ Zaakū Kirisi Musa doka lé p̄apa, de yá bo kū gbē
s̄inda p̄inki kū à a náani k̄e o nname.

Surabana bi gbē s̄inda p̄inki p̄s̄me

⁵ Deran doka di tó yá bo kún̄wo nna n̄an Musa ò a takadan à pi, gbē kū à yá p̄i k̄e mé ani
wēndi le a gūn. ⁶ Lákū ludanaanikēnaa di tó yá bo kún̄wo nna n̄a kēna a yán à pi:

N̄sun o n n̄esen n̄ pi,

dí mé ani ḡé ludamb̄e à Kirisi kiparo,

⁷ ke dí mé ani ḡé gyáwān à Kirisi bo ganlo.

⁸ Yá kū à òon̄o dí:

Yá pi kú kún̄wo káni,

à kú n lén̄ kū n n̄es̄e o.*

Ludanaanikena yā kū odi a waazi ken yā pì ũ. ⁹ Tó n ò kú léo gupuraa kū Yesume Dikiri ũ, akūs̄ n̄ si n swèn kū Luda a bò gan, ani n sura ba. ¹⁰ Zaakū yā pì sina n swèn mé àdi tó yā bo kúnwo nna, akūs̄ yā pì ona kū n léo mé àdi n sura ba. ¹¹ À kēna Luda yān ò pì, wé'i ni gbē kū àteni a náani ke kū zikiro.

¹² Yudano kū buri pādeno donadona kōnero, zaakū n̄ pínki Dikiri dokōnme, àdi karana ke gbē kū òdi a sísinoe n̄ pínki. ¹³ Zaakū Dikiri sisirino ni bo n̄ pínki. ¹⁴ Deran gbēno ni a sisi a náanikena sarii? Deran oni a náani ke a yāmanaa sarii? Deran oni a yā ma waazikerii sarii? ¹⁵ Tó òdi waazikerino zím̄maro, deran oni waazi keñne n̄a? À kēna Luda yān ò pì: Baarunnakparino suna di keñne nna fá! ¹⁶ Ama adi ke gbē s̄inda pínki mé à baaru nna pì s̄iro. Akū Isaya pì: Dikiri, di mé à ó yā sii? ¹⁷ Leme ludanaanikena di bo a yāmana kīnaame, yā pì s̄i bi Kirisi yāme. ¹⁸ Ma pì yóo! Odi manloo? Ò mà.

N̄ kōtoo dà anduniala pínki,

n̄ yā'onaa gēe ari zīte léa.†

¹⁹ Ma pì yóo! Isarailano dí d̄oro yá? Káaku ḡia Musa pì:

Mani tó ò ḡōba kpá kū buri kū ò de ma gbē ūrono,

mani tó n̄ p̄ fē bisāsiri wésiradeno yā musu.

²⁰ Akū Isaya Luda yā ò kú kùgbānao à pì:

Gbē kū odi ma ki weterono mé ò ma le,

ma a zīda m̄o gbē kū odi ma gbekarone.

²¹ Isarailano yā musu à pì:

Zaa kōnko ari ok̄osi ma o b̄o buri s̄agbānade kū ò fēna kūmaonone.

11

Luda dí Isarailano zukūnaro

¹ Ma pì yóo? Luda a zīda gbēno zukūnan yá? Lenlo fá! Makū bi Isaraila burin ma ũ. Ibrahim̄ burin ma ũ Biliaminu buri gūn.* ² Luda dí a gbē kū à ḡinake à n̄ d̄ōno zukūnaro. Á Iliasu yā kū à kēna Luda yān d̄ikina d̄iroo? Kū à gēe kū Isarailano yāo Luda kīnaa à pì: ³ Dikiri, ò n annabino d̄ede, ò n gbagbakino gb̄oro. Makū mé ma ḡo mado, akū òteni ma wee.† ⁴ Luda pì Iliasune deramee? À pì, á gbē kū odi kúte Baalinerono kūna a p̄ ũ gbēno d̄ubu suppla.‡ ⁵ Leme d̄o n̄ gbē kpara kū Luda n̄ sé a gbēke gūnn̄o kp̄e kun ari gb̄ara. ⁶ Lákū à n̄ sé a gbēke gūn n̄a, adi ke n̄ yākena yāinlo. Tó lenlo, de Luda gbēke niḡo gbēke ūro. ⁷ Deran gwee? Isarailano dí yā kū òten wete lero, ama n̄ gbē kū Luda n̄ sén̄o lè. N̄ gbē kū ò ḡōno s̄ā t̄ata, ⁸ lákū à kēna Luda yān n̄ ò pì:

Luda iweza d̄ānne,

akū n̄ wé dí gu ero,

n̄ s̄ā dí yā maro ari kū a gb̄arao.

⁹ Dauda pì d̄o:

N̄ dikpekene ḡōñne tankute ũ à n̄ kū,

à ḡōñne ḡēsiki ũ de à yā lúnne.

¹⁰ N̄ wé sisi de òsun gu ero,

n̄ wó ḡo kokona ḡoro s̄inda pínki.§

¹¹ Ma pì yóo? Kū Isarailano ḡēe si, ò lète s̄ans̄ann̄ yá? Lenlo fá! N̄ taarino yāin Luda buri pādeno sura b̄a, de Isarailano ḡōba kpá kúnwo yāi. ¹² Lákū n̄ taarino mé à tò andunia karanaa lè n̄a, akūs̄ n̄ funa mé à tò buri pādeno karanaa lè, oni n̄ lé papana yā ò d̄o yá?

Buri pādeno surabanaa

¹³ Maten yā ò ák̄ōno buri pādenone s̄a. Lákū má de z̄iri ũ buri pādeno kīnaa n̄a, mad̄i ía d̄ā ma z̄irikena yā musu, ¹⁴ de mà a zīda burino n̄ese vute ò ḡōba kpá, mà n̄ gbēkeno sura ba. ¹⁵ Zaakū Luda gina Isarailano mé à tò andunia k̄e k̄aao nna, tó à èra à n̄ sí d̄o, abire niḡo de deramee? Abire niḡo bi w̄endi ũ ḡēnoe.

¹⁶ Tó ò burapo káaku kpá Luda, a kpara ḡo arubarika p̄o ũme. Tó lí z̄ini de Luda p̄o ũ, a ḡāno de a p̄o ũme se. ¹⁷ Luda kú lí yāpura ḡā ken̄o z̄ōz̄ō, akū à m̄ok̄n̄ kú n̄ de kunn̄e lí ũ p̄e a gb̄en, de niḡo kun kú kú lí mana z̄ini gb̄ānao. ¹⁸ N̄sun kú lí yāpura ḡā kú à z̄ōz̄ōno gya boro. N̄ ke dera nten ía d̄āa? N̄ kun lí z̄ini yāime, adi ke lí z̄ini mé à kun n̄ yāiro. ¹⁹ Ìni pì, à lígāa p̄ino z̄ōz̄ō de à n̄ p̄é n̄ gb̄en yāime. ²⁰ Leme, ama à n̄ z̄ōz̄ō kú odi a náani kero yāi. M̄ok̄n̄ s̄o, n̄ zek̄i lè kú nten Luda náani ke yāi. N̄sun n̄ zīda biro. N̄ laakari ke! ²¹ Lákū Luda dí ḡi kú lí yāpura

† 10:18 Zab 19:4 * 11:1 Flp 3:5 † 11:3 1Ki 19:10 ‡ 11:4 1Ki 19:18 § 11:10 Zab 69:22-23

gãno zõzõiro nà, ani gí n zõi sero. ²² Ñ gwa lákú Luda mana nà, akúsõ à pásí. À pásí kú gbê kú ò fúano, akú à mananne, tó n ze kú à manakenaao. Tó lenlo, ani n zõme se. ²³ Tó Isarailano ñ ludanaanikenenasari tò, ani era à ñ pé ñ gbèmmè, zaakú à ñ pena ñ gbèn gbàna ví. ²⁴ Tó Luda n zõ kúnne lía à n pe kú lí yápuraa lákú òdi kero nà, kú lí gá yápurano era à pena ñ zida lía zé ví de abirelaroo?

Isarailano surabana kpède

²⁵ Ma gbèno, má ye àgõ asiriya díkína dõ, de á wé súngõ sira à á zida dite ñadàrino úro yáí. Isaraila kparano ságbàna kú gía ari buri pàdeno gèna kpata kú à bò Luda kínaa gún lé gõ ká. ²⁶ Abire gbera Luda ni Isarailano sura ba ñ pinki lákú à kèna Luda yan nà kú ò pi: Surabari ni bo Zaiõ, ani Yakubu burino kékõa kú ludadõnasario.

²⁷ Ma bàka kunna kúño yán gwe goro kú mani ñ durunna kèñma.

²⁸ Baaru nna pi yá musu ò de Luda ibereno ú á yáí. Luda gbèno sena yá musu ò de Luda yenyideno ú ñ dizi káakuno yáí. ²⁹ Zaakú Luda gbanò kú gbê kú à ñ sísí à ñ sèno di sí litero.

³⁰ Ákõno buri pàdeno ádi Luda yá ma yáro. Tera sà Luda sùru kè kááo kú Isarailano dí á yá maro yáí. ³¹ Len Isarailano gi Luda yá mai le tera, de Luda le à sùru ke kááo gbasà à sùru ke kúño. ³² Luda yádasarike kpà gbê sinda pinkia de à le à sùru ke kúño ñ pinki yáime.

Luda sáabukpanaa

³³ Luda òndõ kú à dõnaao zõkõke kà zà fá!

Gbêke ni fõ à bo yá kú à zèò asiriario.

Oni fõ ò à dõro dõro.

³⁴ Dí mé à Dikiri laasun dõo?

Dí mé à yá dàne a lédamhari úu?

³⁵ Dí fina mé à dõ Ludaa kú ani bonee?*

³⁶ Põ sinda pinki bò a kínaame,

ò kun kú a gbànao,

akúsõ ò kun a põ ú.††

Ògõ a tó bo goro sinda pinki. Aami.

12

Zíkèna Ludane

¹ Abire yáí ma gbèno, lákú Luda ó wènda dõ le nà, ma wé kèáwa à á zida kpáa sa'opo bène mamberusari kú ádi káagu ú. Ákúme á donyíkèna a zéa ú. ² Àsun té andunia tera dí gbagbairo. À tó Luda á dà lite, á laakari le à gõ dufu de à le à a poyenyina dõ, yá kú à mana, akú à nna, akú à papana.

³ Gba kú Luda dàmenè yáin maten o á pinkine, àsun á zida mana bo de a mana lélaro. Á baadi a zida dite a yapura lén, lákú Luda a gbà zé à a náani ke nà. ⁴ Bisásiri mè mèn do guno ví dasi, ñ baadi kú a zìome. ⁵ Leme, bee kú ó dasikeo, ó mè dokõno Kirisi gümme, mègu dakenon ó ú. ⁶ Ó gba bò donadona kõne lákú Luda dàwere nà a gbêke gún.† Tó annabikeyá'ona gban ñ ví, ñ ke n ludanaanikèna lén. ⁷ Tó zirikènaame, ñ ke. Tó yádannènaame, ñ dañne. ⁸ Tó lédammanaame, ñ dañma. Tó gbadanaame, ñ da araga. Tó don'aredekeme, ñ ke kú kokario. Tó wèndadõnnènaame, ñ dõñne kú põnnao.

⁹ À kú yenyí gõ manafiki sari. À kpe li yá vānine, à ze kú yá manao. ¹⁰ Àgõ nna kú kõo kõ gbèno ú. Àgõ wána kú bèerelikõnènaao. ¹¹ Àgõ kokari ví ma'á sari, á mè gõ wána Dikiri zì gún. ¹² À ponna ke yá kú á wé dõi yá musu. Á mena fõ warikènaa gún. Á mè kpá wèkenaaa. ¹³ À kpányí ke Luda gbê kú põ ten kíarmanõne. Àgõ nibo ke. ¹⁴ Á sa mana o á wétammarinõne. À sa mana oñne, àsun ñ káro.† ¹⁵ À ponna ke kú põnnakerinõ. À sò dõ kú sòdõrinõ. ¹⁶ Àgõ kú kú kõo nna. Àsun á zida biro. À gbènnà kpá kú takasidenõ. Àsun á zida dite yádõrinõ úro. §

¹⁷ Àsun yá vāni fina bo kú a vānioro. Àgõ yá kú à mana gbê sinda pinkine ke. ¹⁸ Tó ani sí ke, tó á a zé ví, àgõ nna kú gbê sinda pinkio. ¹⁹ Ma gbê yenyideno, àsun mōra ká gbèaro, à a tó kú Ludao. À kèna Luda yan ò pi: Dikiri pi, akáa mé áni fina borñma, akáa mé áni fina borñma.

** 11:35 Ayu 41:11 †† 11:36 1Kõ 8:6 * 12:5 1Kõ 12:12 † 12:6 1Kõ 12:4-11 ‡ 12:14 Luk 6:28 § 12:16 Yaa 3:7

²⁰ Tó ná tēni n iberē de, ñ pòble kpáa. Tó ímiese s̄, ñ a gba í. Tó n kè le, n̄tēni a ɔ kánē a lémme. **

²¹ N̄sun tó yá wáni z̄l blemmaro. N̄ z̄l blea kú yá manao.

13

Minatena bìsu gbānadenɔne

¹ Gbē s̄inda pínki m̄i natē bìsu gbānadenɔne, zaakú iko ke kun Luda lé sariro. Luda mé à gbānade kú ò kunnɔ dìtē n̄ pínki. ² Abire yáì gbē kú à bò gbānade yá kpe, ade bò Luda yádítēna kpeme. Gbē kú à bò n̄ kpēnɔ n̄ z̄ida dà yámme. ³ Adi ke yámanakerinɔ mé òdi v̄ina ke kpatablerinɔnero, sé yāvānikerinɔ. Tó n̄ ye gbānadenɔ v̄ina danȳiro, ñ yá mana ke, ani n̄ sáabu kpá. ⁴ Gbānade bi Luda z̄ikeriime n̄ aafia yáì. Tó n̄ yá wáni kè s̄, ñ v̄ina kēne, zaakú à fēnēda lokona pānlo. Luda z̄ikeriime, àdi f̄ina bone yāvānikeriia. ⁵ Abire yáì à mana à m̄i natēf̄ne. Adi ke wētāmmana yáì adonlo, á laasun yáime d̄. ⁶ Abire yáin adi b̄e'ɔgɔ kpá d̄, zaakú gbānadenɔ bi Luda z̄ikerinɔme, òtēn z̄i p̄i kēneme. ⁷ À baadi f̄ina boñne pínki. À b̄e'ɔgɔ kpá a siriia, à á laganɔ takada sí d̄. À m̄i natē gbē kú à de à m̄i natēne. À gbē kú à de à a yá da yá da.*

Gɔɔ kà kani, òḡɔ yek̄si

⁸ Àsun gbēke f̄ina séro, sé yek̄sina f̄ina baasiro. Gbē kú à ye a gbēdakei, Luda doka p̄ekerame. ⁹ Ó p̄i, n̄sun z̄ina kero, n̄sun gbē dero, n̄sun kpāni oro, n̄sun gbē p̄s̄ ni dero.† Yá p̄inɔ kú yádítēna pānde kú ò kunnɔ pínki kú yá dí ḡumme, ò p̄i: N̄ḡɔ ye n̄ gbēdakei lán n̄ z̄ida wēndii bà. ¹⁰ Yenyī dì tó gbē yá wáni kè a gbēdakenero. Yenyīme Luda doka papana ū.

¹¹ À ke le, zaakú á gɔɔ kú ó kúa dík̄ina d̄s̄. Á vuna in gɔɔ kà, zaakú ó surabanaa kà kani tera de gɔɔ kú o Yesu náani k̄ela. ¹² Gu si à kà z̄á, gudonaa kà kani. Ó m̄i k̄e gusira yāna ò gupura ḡs̄kebɔnɔ s̄tē. ¹³ Òḡɔ kú ó d̄b̄ɔɔa f̄anantē gbēnɔ ū fayasari k̄k̄k̄ kú wēdenaaoo sari p̄ápákēna kú wé'isariyāoo sari, lékpak̄sa kú z̄anguoo sari. ¹⁴ À Dikiri Yesu Kirisi yāz̄e sé. Àsun tó à dà z̄i doare are à a nidēna kero.

14

K̄s̄ taari'ena

¹ À gbē kú à buse ludanaanikēnaa ḡun sí yáketē sari. ² Gbēkenɔ ludanaanikēnaa dì p̄óke t̄ē boro, akú gbē kú n̄ ludanaanikēna busanano dì n̄b̄ɔ sóro.* ³ Gbē kú àdi p̄s̄ s̄inda pínki ble s̄un gbē kú àdi p̄s̄ s̄inda pínki blero gya boro, akús̄ gbē kú àdi p̄s̄ s̄inda pínki blero s̄un gbē kú àdi p̄s̄ s̄inda pínki ble taari ero, zaakú Luda a s̄ime. ⁴ Díme n̄ ū kú n̄tēni dakenɔ z̄ikeri taari ee? Tó à f̄s̄ ke à f̄uan yá, a Dikiri yān gwe. Ani f̄s̄, zaakú Dikiri gbāna ni tó à f̄s̄. ⁵ Gbēkenɔ si kú gɔɔ kenɔ nna de a kenla, gbē pāndenɔ si kú gɔɔ s̄inda pínki leleme. Baadi laasun ḡs̄ dok̄nɔ kú yá kú à z̄eoo. ⁶ Gbē kú àdi gɔɔ bo dì bo Dikiri yáime. Gbē kú àdi p̄s̄ s̄inda pínki ble dì ble kú Dikiri gbānaome, à Luda sáabu kpá. Gbē kú àdi p̄s̄ t̄ē dì t̄ē Dikiri yáime, à Luda sáabu kpá. ⁷ Gbēke diḡs̄ kun a z̄ida yáiro, gbēke dì ga a z̄ida yáiro. ⁸ Tó ó kun, ó kun Dikiri p̄s̄ ūme, tó o ga, o ga Dikiri p̄s̄ ūme. Ó kunn yá, o gan yá, ó de Dikiri p̄s̄ ūme. ⁹ Zaakú Kirisi gà à v̄u de àḡs̄ de gyāwāndenɔ kú gbē b̄ēnenɔ Dikiri ūme. ¹⁰ Kú n̄tēni n̄ gbēndo taari e s̄s̄ bi? M̄k̄n̄ s̄, à k̄ē dera n̄tēni n̄ gbēndo gya bo s̄s̄? Luda niḡs̄ vutēna a tintinwa, ó pínki òni bo ò z̄e a are,† ¹¹ lākú à k̄ēna Luda yān nà Dikiri p̄i: Kú ma kunnāao, gbē s̄inda pínki ni k̄utemene, gbē s̄inda pínki ni ma ludakēna d̄s̄.

¹² Len baadi ni a z̄ida yá baba Ludanē le.

Àsun yá kú ani tó a gbēndo fu kero

¹³ Abire yáì òsun k̄s̄ taari e doro. Kú ani k̄s̄ taari e, à z̄eo kú áni yá kú ani tó à á gbēndo fu kero. ¹⁴ Kunna Dikiri Yesu ḡun má d̄s̄ s̄ans̄an kú p̄óble ke diḡs̄ gbās̄i a z̄idaro. Ama tó gbē dìtē kú p̄s̄ gbās̄i, akú àdiḡs̄ gbās̄ine. ¹⁵ Tó n̄ n̄ gbēndo n̄s̄e yákanē p̄s̄ kú n̄ blē yáì, n̄ yenyī v̄inero. P̄óble kú n̄ blē yáì n̄sun gbē kú Kirisi gà a yáì kakatero. ¹⁶ Àsun tó ò p̄s̄ kú a è à mana gya boaréro, ¹⁷ zaakú kpata kú à bò Luda k̄inaa bi p̄óblena kú p̄óminaao yānlo. Yákenā a z̄éa kú aafiaao kú p̄onna kú Luda Nini dì íñeoo yāme. ¹⁸ Gbē kú àten ò Kirisii lán abirek̄ú bà yá dì ká Ludagu, akús̄ bisās̄iri dì a sáabu kpá. ¹⁹ Abire yáì òḡs̄ k̄s̄ aafia wete òḡs̄ gbāna karak̄ōne. ²⁰ N̄sun Luda z̄i yaka p̄óble yáiro. P̄óble s̄inda pínki maname, ama p̄s̄ kú ani tó n̄ gbēndo fu blena manaro. ²¹ N̄b̄ɔsonaan yá, w̄eminaan yá, yá kú ani tó n̄ gbēndo fu pínki, à mana n̄ t̄ēme. ²² P̄s̄ kú n̄ náani k̄ē, ñ tó à ḡōnne kú Ludao. Arubarikaden gbē kú adi a z̄ida taari e kú

** 12:20 Yaa 25:21-22 * 13:7 Mat 22:21 † 13:9 Bon 20:13-17 * 14:2 K̄l 2:16 † 14:10 2K̄ 5:10

pó kú à zèoro ù. ²³Tó gbē ten sika ke póbile kú áten blea sɔ́, à a zīda dà yámme, kú adi kɔ́ sé kú à ludanaanikenaao yāi. Yā kú adi kɔ́ sé kú gbē ludanaanikenaao bi durunname.

15

Òg̃yēk̃s̃i wéd̃na Ludai gūn

¹Ók̃ño kú ó gbāna ludanaanikena gūño, séde ò gbē kú ò gbānarono sé lei n̄ gbānasarিকে gūn. Ósung̃ó ó poyeina kero. ²Ó baadi g̃yā kú ani ke a gbēdakene nna ke a bona mana yāl kú a zīnipetenaao. ³Zaakū Kirisi di a zīda poyeina kero. À kēna Luda yān ò pi, gbēn̄o d̄k̃ena kú Ludao g̃n̄e.* ⁴Yā kú ò k̃ē yā pínki, ò k̃ē lédanawá yāime. Luda yā pii di ó gba mena, àdi ó gba swēe de òg̃ t̃amaa vī. ⁵Luda kú adi n̄ gba mena à n̄ gba swēe tó àg̃ n̄esedok̃n̄o vī kú k̃so lākū Kirisi Yesu p̄ b̄a, ⁶de à Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De tó bo kú n̄esedok̃n̄o kú lédok̃n̄o.

⁷À k̃s̃í lākū Kirisi á sí nà Luda t̄bona yāi. ⁸Maten oáre, Kirisi g̃z̄iri ù Yudanone de à lé kú Luda s̄é n̄ dizi káakunone papa, òg̃ d̄s̄ kú Luda náani vī, ⁹buri pānden̄o s̄s̄ Luda tó bo a sūru yāi lākū à kēna Luda yān nà ò pi:

A yā mé à tò mani n̄ sáabu kpá burin̄o t̄é,

mani n̄ t̄s̄ kpá.†

¹⁰Ò pi d̄o:

Burin̄o, à p̄onna ke kú Luda gbēn̄o.

¹¹Ò pi d̄o:

Ák̃n̄o buri s̄inda pínki, à Dikiri t̄s̄ kpá,

ák̃n̄o b̄usu gbēn̄o s̄inda pínki à a t̄aaki lé.‡

¹²Isaya pi d̄o:

Yese z̄ini ni b̄òt̄o pá,

ani fute à kí ble buri pānden̄o,

onig̃ó wé d̄i.

¹³Luda kú gbē s̄inda pínki wé d̄oi tó p̄onna pekereáwa kú aafiao a náani kú áten ke yāi, de á wéd̃ina kara kú a Nini gbānao.

P̄lu z̄ik̃ena Ludane

¹⁴Ma gbēn̄o, má d̄s̄ s̄ans̄an kú manake p̄ekereáwa, á yā s̄inda pínki d̄s̄ swáswa, áni f̄s̄ à lé dak̃a. ¹⁵Ma takada dí kēnaa gūn ma yāken̄o k̃ē kú swēgbānao d̄itena de àg̃ d̄oágu yāi, zaakū Luda ma gba zé ¹⁶ma g̃s̄ Kirisi Yesu z̄ik̃eri ù buri pānden̄o. Maten baaru kú à b̄o Luda k̄inaa kpár̄ine, de n̄ kunna g̃yā adona Luda Nini gāi, ò g̃s̄ Ludane sa'ob̄o kú àdi káagu ù. ¹⁷Kunna Kirisi Yesu gūn maten ía d̄á z̄i kú maten ke Ludane yā musu. ¹⁸Zaakū má yāke ona v̄iro, tó adi ke yā kú Kirisi k̃ē ma k̄inaa baasiro. À tò buri pānden̄o Luda yā mà ma yā'ona kú ma yāken̄aao gāi ¹⁹kú s̄eedan̄o kú daboyān̄o gbānao kú Luda Nini gbānao. Bona Yurusalemu ma lika w̄ete kú w̄eteo ari Ilirikumu b̄usun, ma Kirisi baaruu kpákpaa k̃ē papana. ²⁰Madig̃ó ye mà baaru nna pi kpá gu kú òdi Kirisi yā ma zik̄iro, de m̄asun bú ba gbē pānde ḡanlo yāi. ²¹Lākū à kēna Luda yān nà ò pi:

Gbē kú odi a yā oñe yāron̄o wé ni k̃ē,

gbē kú odi a baaru ma yāron̄o ni d̄oro d̄s̄.

²²Yā kú àdig̃ó kpá ma suna á k̄inaane g̃n̄e baaak̃n̄ gwe.§ ²³À kà w̄e ùgbangba kú madig̃ó ye mà su á gwa. Tera sà lākū yāke dí g̃m̄ene b̄usu dik̄inano gūn doro nà, ²⁴má t̄amaa vī ò wé sik̄ole sà ma gena Sapaini b̄usun gūn. Tó ma gor̄o pla k̃ē kááo kú p̄onnao, áni zé kemene gena gwe. ²⁵Tera la maten gé kú kpányio Luda gbēn̄one Yurusalemu,** ²⁶zaakū gbē kú ò kú Masedonia kú Girisino z̄eò ò Luda gbē takaside kú ò kú Yurusalemuno kámaza ke. ²⁷Ò z̄eò, ama tilasime. Lākū Yudan̄o Luda aruzeke kp̄aatete buri pānden̄one nà, à mana buri pānden̄o n̄ andunia aruzeke kp̄aatete Yudan̄one se.†† ²⁸Tó ma gba pii n̄ine n̄ ōi ma l̄aka, ma gena Sapaini gūn mani bo á k̄inaa. ²⁹Má d̄s̄ kú tó mani su á k̄inaa, mani suáre kú Kirisi arubarikaao papaname.

³⁰Ma gbēn̄o, ma naáre ó Dikiri Yesu Kirisii kú yenyī kú Luda Nini di kpár̄imao, à fute à ze à Luda wé ke k̄umao, ³¹de à ma bo Yudea Yesusariden̄o ōi, de z̄i kú mani ke Yurusalemu Luda gbēn̄o t̄é k̄eñe nna, ³²gbasa mà á le kú p̄onnao, tó Luda w̄e, mani su kámma bo á k̄inaa. ³³Luda Aafiade g̃ó kú kááo á pínki. Aami!

* 15:3 Zab 69:9 † 15:9 Zab 18:49 ‡ 15:11 Zab 117:1 § 15:22 Rom 1:13 ** 15:25 1K̄o 16:1 †† 15:27 1K̄o 9:11

16

Fɔkpammanaa

¹ Mateni ó dāre Febe, Kenkerɛa sɔsi gbɛnɔ z̄iri naāre á ɔ̄i. ² À a sí Dikiri gūn, lākū à mana Luda gbɛnɔ ke kú k̄so nà. À kpáí kú p̄ó kú à yei á k̄inao p̄ínki, zaakū à kpà gbɛnɔi dasi kú makūo se.

³ À fɔ kpá Pírisila kú Akilaooa. Ma z̄ikeri dakenɔme Kírisi Yesu z̄i gūn.* ⁴ Ò s̄i ò n̄ z̄ida da kari gūn ma yāi. Adi ke makūme madoro, buri p̄ānde s̄osinɔ gbɛnɔ teni n̄ s̄āabu kpá p̄ínki dɔ.

⁵ À fɔ kpá s̄osi gbɛ kú òdiḡō k̄ō kakara n̄ ɔnnnɔa.

À fɔ kpá ma gbɛ yenyīde Epenɛtua, àkū kú à Kírisi náani k̄ɛ Asia b̄usun káaku.

⁶ À fɔ kpá Mariamaa, àkū kú à z̄i k̄éáre manamana.

⁷ À fɔ kpá Andarɔniku kú Yuniaooa. Ma buri dake kú ò ó dá kp̄esiran l̄eelenɔme. Ò t̄ó b̄ò Luda z̄irino t̄é, akūs̄ō ò kú Kírisi gūn ma ā.

⁸ À fɔ kpá Ampliatu kú à de ma gbɛ yenyīde ũ Dikiri gūnwa.

⁹ À fɔ kpá Ubanu kú à de ó z̄ikeri dake ũ Kírisi z̄i gūnwa kú ma gbɛ yenyīde Satakio.

¹⁰ À fɔ kpá Apele kú à zena gbāna Kírisi gūnwa.

À fɔ kpá Arisit̄bulu bedenɔa.

¹¹ À fɔ kpá ma Yuda dake Her̄od̄isa.

À fɔ kpá Nasisu bede kú ò kú Dikiri gūnnɔa.

¹² À fɔ kpá Tirifena kú Tirifosaooa. N̄ogb̄ɛ p̄inɔ di z̄i ke Dikirinɛ manamana.

À fɔ kpá Pesia. N̄ogb̄ɛ yenyīde p̄i z̄i k̄ɛ Dikirinɛ manamana.

¹³ À fɔ kpá Rufu kú à b̄ò ado Dikiri z̄i gūnwa kú a da kú maten gwa ma da ũo.

¹⁴ À fɔ kpá Asinkiritua kú Fleḡōo kú Emesio kú Patarobao kú Emao kú n̄ Yesude dake kú ò kú l̄eelenɔ n̄ p̄ínki.

¹⁵ À fɔ kpá Filb̄ogua kú Yuliao kú Ner̄euo kú a dāreo kú Olimpao kú Luda gbɛ kú ò kú l̄eelenɔ n̄ p̄ínki.

¹⁶ À fɔ kpák̄ōa kú Luda gbɛnɔ l̄ep̄emmanaa. Kírisi s̄osinɔ gbɛnɔ fɔ kpááwa n̄ p̄ínki.

L̄ezammanaa

¹⁷ Ma gbɛnɔ, maten oāre à laakari ke gbɛ kú ò b̄ò yā kú a dāda kp̄enɔi. Òdi gbɛnɔ k̄ék̄ōa ò gbɛnɔ s̄āte. À k̄ér̄ma, ¹⁸ zaakū gbɛ bire takanɔ di do ó Dikiri Kírissiuro, sé n̄ gberɛ yā. Òdi taarisaridenɔ s̄āte kú l̄énnao kú yād̄ō. ¹⁹ Gb̄ɛ s̄inda p̄ínki á m̄inatena Dikirinɛ baaruu mà. Maten p̄onna ke á yā musu. Má ye àḡō yā mana ɔnd̄ō v̄i àḡō w̄ésiradenɔ ũ yā v̄āni musu.

²⁰ Luda Aafiade ni Setan d̄úgu z̄ō á gbá z̄ite tera. Ó Dikiri Yesu gb̄ɛke k̄éáre.

²¹ Ma z̄ikeri dake Tim̄t̄i† kú ma buri dakenɔ Lusiu kú Yas̄ō kú Sosipatao fɔ kpááwa.

²² Makū Tetiu kú ma takada dí k̄ɛ fɔ kpááwa Dikiri gūn.

²³⁻²⁴ Ma bede Gayusi‡ kú s̄osi gbɛnɔ di k̄ō kakara a ɔnn fɔ kpááwa. W̄ɛte ɔḡ'uteri Erasatu fɔ kpááwa kú ó gb̄endo Kaatuo.

Luda t̄s̄b̄naa

²⁵ Tera s̄ā Luda ni f̄ō à á gba gbāna kú Yesu Kírisi baaru kú maten kpáó, lākū asiriyā kú à utena zaa káaku kú ò biriamenɔ de nà. ²⁶ Luda kú àdiḡō kun ḡr̄o s̄inda p̄ínki d̄ite ò yā kú à k̄ēna annabinɔ takadanɔ gūn p̄i bo gupuraa s̄ā, de buri s̄inda p̄ínki le à d̄ō ò Luda náani ke ò ḡō a yāmarinɔ ũ. ²⁷ Ò Luda m̄en do ɔnd̄ōde t̄ó bo Yesu Kírisi gāi ari ḡr̄o s̄inda p̄ínki! Aami.

* 16:3 Z̄ir 18:2 † 16:21 Z̄ir 16:1 ‡ 16:23-24 Z̄ir 19:29

KƆRINTIDENƆ TAKADA KAAKU

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆanaa 1:1-4:21
KƆrinti YesudenƆ durunnakƆnaa 5:1-7:40
ƆgƆ kƆ kƆ laakariio gƆna nƆ zidane yƆ musu 8:1-11:1
DonyikƆnaa 11:2-14:40
GƆnƆ vunaa 15:1-15:58
PƆlu fƆkƆpammanaa 16:1-16:24

PƆlu fƆkƆpana KƆrintidenƆa

1 MakƆ PƆlu kƆ Luda ma sisi Ɔ ma se lƆkƆ Ɔ yei nƆ, ma gƆ Kirisi Yesu ziri ũ. MakƆ kƆ Ɔ gbƆndo SƆsƆtenƆe, 2 ƆkƆnƆ mƆ o takada dƆ kƆ sƆsi gbƆ kƆ Ɔ kƆ KƆrintinƆe. Luda Ɔ sisi Ɔ gbƆnƆ ũ, Ɔ kunna adona Kirisi Yesu gƆn lele kƆ gbƆ kƆ ƆdigƆ Ɔ Dikiri Yesu Kirisi pi sisi gu sƆnda pƆnki gƆnƆnƆ, ƆkƆnƆ kƆ Ɔ Dikiri dokƆnƆnƆ. 3 Luda Ɔ De kƆ Dikiri Yesu Kirisi gbƆke keare, Ɔ Ɔ gba aafia.

4 MadigƆ Luda sƆabu ke gƆrƆ sƆnda pƆnki Ɔ yƆ musu gbƆke kƆ Ɔ kƆare Ɔ kunna Kirisi Yesu gƆn yƆi. 5 Kunna a gƆn pƆ sƆnda pƆnki kƆaraare, yƆ'ona sƆnda pƆnki kƆ dƆna sƆnda pƆnki, 6 zaakƆ Ɔ Kirisi yƆ'onaare zini pƆte Ɔ gƆn, 7 akƆ Luda Nini gba ke dƆ kƆaawaro, gƆrƆ kƆ Ɔ wƆ dƆ Ɔ Dikiri Yesu Kirisi a zida mƆnaai. 8 Ɔ Dikiri Yesu Kirisi ni tƆ Ɔ ze gbƆna ari gƆrƆ lƆ kƆ, de ƆgƆ kun taari sari a sugƆrƆ zi. 9 Luda nƆani vi. AkƆ mƆ Ɔ Ɔ sisi, a gƆ kƆ gbƆ ũ kƆ a NƆ Yesu Kirisi Ɔ Dikiri.

KƆrinti YesudenƆ kƆkƆkƆanaa

10 Ma gbƆnƆ, ma naare Ɔ Dikiri Yesu Kirisi, ƆgƆ ledokƆnƆ vi kƆ kƆo Ɔ pƆnki, de kƆkƆkƆana le Ɔ lƆka Ɔ tƆ, Ɔ kƆ kƆ kƆ laasun dokƆnƆ kƆ nƆse mƆn doo. 11 Ma gbƆnƆ, ma mƆ Koloe bedenƆ lei kƆ yakete kƆ Ɔ tƆ. 12 LƆkƆ ma mƆ nƆn dƆ: Ɔ gbƆkenƆ pi, Ɔ zƆ kƆ PƆluo. GbƆkenƆ pi, Ɔ zƆ kƆ Apoloo. GbƆkenƆ pi, Ɔ zƆ kƆ Pitao. GbƆkenƆ pi dƆ, Ɔ zƆ kƆ Kirisio. 13 Kirisi kƆkƆkƆanan yƆ? Ɔ PƆlu pƆ lƆa Ɔ yƆin yƆ? A da'ite kƆ kƆ PƆlu tƆon yƆ? 14 Ma Luda sƆabu kƆ, kƆ mƆdi Ɔ gbƆke da'ite kero, sƆde Kirisipu kƆ Gayusio baasiro. 15 LƆkƆ Ɔ de le nƆ gbƆke ni le Ɔ o a da'ite kƆ, a gƆ ma iba ũro. 16 Ee, ma Setefana bedenƆ da'ite kƆ dƆ. Abire baasiro, tƆ ma gbƆ pƆnde da'ite kƆ, adi dƆmagu doro. 17 Kirisi dƆ ma zi gbƆ da'itekƆna yƆiro, sƆde a baaru nna kƆpanaa. Adi ke kƆ yƆdƆnaonlo, de a gana lƆa sƆn ke pƆro yƆime.

Kirisii bi Luda ƆndƆ kƆ a gbƆnaome

18 Kirisi gana lƆa bi misariyƆme gbƆ kƆ Ɔten sƆtenƆe. ƆkƆnƆ kƆ Luda teni Ɔ sura banƆ sƆ, Ɔ dewere a gbƆna ũ. 19 Ɔ kƆna Luda yƆn Ɔ pi: Mani ƆndƆrinƆ ƆndƆ mi de, mani wƆzƆrinƆ wƆzƆ ke pƆ.

20 ƆndƆri kƆ mƆmeƆ? TakadadƆri kƆ mƆmeƆ? Andunia tera dƆkƆna yƆpƆnkidƆri kƆ mƆmeƆ? Luda dƆ andunia ƆndƆ dite misariyƆ ũroo? 21 Luda ƆndƆ gƆn, adi tƆ andunia gbƆnƆ a dƆ kƆ nƆ zida ƆndƆoro. Ɔ kƆne Ɔ gbƆ kƆ Ɔteni a nƆani kenƆ sura ba waazi kƆ Ɔ dite misariyƆ ũ pii gƆi. 22 YudanƆ ye dabodaboyƆi, GirikinƆ di ƆndƆ wete. 23 ƆkƆnƆ sƆ, Kirisi gana lƆa kƆkƆpan Ɔten ke, akƆ adi tƆ YudanƆ kƆpƆgula, buri pƆndenƆ di pi misariyƆme, 24 ama gbƆ kƆ Luda nƆ sisi Ɔ nƆ sƆnƆ, YudanƆ kƆ GirikinƆ nƆ pƆnki, Kirisi deƆne Luda gbƆna kƆ a ƆndƆo ũ. 25 Luda misarike pi de bisasiri ƆndƆla. Luda gbƆnasarike pi de bisasiri gbƆnala.

26 Ma gbƆnƆ, Ɔ gwa lƆkƆ Ɔ de nƆ gƆrƆ kƆ Luda Ɔ sisi. DakenƆ kƆnaa Ɔ daside ƆndƆro, Ɔ paride gbƆnade ũro, Ɔ paride kƆne ũro. 27 Luda gbƆ kƆ Ɔ de andunia misaride ũnƆ se de Ɔ wƆ'Ɔ dao ƆndƆrinƆa. Ɔ gbƆ kƆ Ɔ de andunia gbƆnasaride ũnƆ se de Ɔ wƆ'Ɔ da gbƆnadenƆa. 28 Ɔ gbƆ kƆ andunia nƆ dite kƆpedenƆ ũ, kƆ Ɔdi nƆ nƆ gya bo akƆsƆ nƆ yƆ digƆ kunlonƆ se de Ɔ gbƆ kƆ nƆ yƆ digƆ kunnƆ ke kƆpedenƆ ũ, 29 de gbƆke sƆn le Ɔ ia dƆ Luda arero. 30 ƆkƆnƆ sƆ, Luda tƆ Ɔ kƆ Kirisi Yesu gƆn, akƆ Ɔ gƆ Ɔ ƆndƆ ũ. Kunna Kirisi pi gƆn Luda tƆ yƆ bƆ kƆoo nna, Ɔ kunna adona, akƆsƆ Ɔ Ɔ sura bƆ. 31 Ɔ yƆ mƆ Ɔ tƆ lƆkƆ Ɔ kƆna Luda yƆn nƆ, tƆ gbƆ ye Ɔ ia dƆ, Ɔ dƆ Dikiri yƆ musu.

2

Kirisii kƆ a gana lƆayao

1 Ma gbƆnƆ, kƆ ma su Ɔ kƆnaa, ma su Luda yƆ kƆkƆpa keareme, adi ke ma su ƆndƆ gbƆna ke lƆnna keareno. 2 Ma zƆo kƆ mani yƆke oarero, sƆde Yesu Kirisi yƆ baasiro, atƆnsa a gana lƆa yƆ. 3 Ma suna Ɔ kƆnaa gƆn ma su kƆ swƆvinao kƆ vinao kƆ lukalukanaa. 4 Ma waazikƆnaa gƆn maten yƆ o kƆ lƆnnao ke kƆ ƆndƆoro. Ma Ɔ kƆ Luda Nini gbƆna mƆarenaaome, 5 de Ɔ ludanaanikƆna sƆn bo bisasiri ƆndƆ gƆnlo, sƆ Luda gbƆna gƆn.

Ɔndɔ̄ kũ Luda Nini dī daɪnɛ

⁶ Bee kũ abireo odi ɔ̄ndɔ̄yā o gbɛ̄ kàsarannɛ. Adi ke andunia tera dīkīna ɔ̄ndɔ̄ ke a gbānade kũ n̄ gbāna ten lākano p̄nlo. ⁷ Luda ɔ̄ndɔ̄n ɔ̄teni o, a p̄yenyīna kũ à utena yā p̄i. A gīnake à dīte ó gakuri lena yāi zaade adi andunia kátero. ⁸ Andunia tera dīkīna gbānade ke ɔ̄ndɔ̄ p̄i d̄ɔ̄ro. Tó ò d̄ɔ̄mɛ yā, de odi Dikiri gakuride pá liaro. ⁹ Lákũ à kēna Luda yān nà ò p̄i:

P̄ɔ̄ kũ wé dí ero, akūs̄ s̄á dí maro,

a laasun dí gē gb̄ɛke sw̄ɛɛ gūnlo,

àkũ Luda a soru kè gb̄ɛ kũ ò yeinɛ.

¹⁰ Luda m̄wɛrɛ kũ a Nini gbānao, zaakũ a Nini p̄i yā sīnda p̄inki tàasikana, bee kũ Luda asiri z̄sk̄ɔ̄nɔ̄.

¹¹ Gb̄ɛke a dake n̄ɛsgūnyā d̄ɔ̄ro, tó adi ke a nini kũ à kũ a gūn baasiro. Lemɛ d̄ɔ̄ gb̄ɛke Luda n̄ɛsgūnyā d̄ɔ̄ro, tó adi ke Luda p̄i Nini baasiro. ¹² Andunia dí ninin o l̄ero, Nini kũ à b̄ò Luda kīnaan o l̄è, de ò gba kũ Luda d̄awɛrɛ d̄ɔ̄. ¹³ Yā kũ ɔ̄teni on gwe, adi ke yā kũ bisāsiri ɔ̄ndɔ̄ dī daɪnɛnlo, yā kũ Luda Nini dī daɪnɛmɛ. Len odi Luda Nini yā bok̄ɛ gb̄ɛ kũ ò Luda Nini v̄inɛnɛ le. ¹⁴ Andunia gb̄ɛ dī Luda Nini yān̄ s̄iro, zaakũ à denɛ misariyā ũmɛ. Ani f̄ɔ̄ à a m̄i d̄ɔ̄ sero, zaakũ Luda Nini p̄i gbānan ɔ̄di a yāzɛ d̄ɔ̄. ¹⁵ Gb̄ɛ kũ Luda Nini dī done arɛ dī yā sīnda p̄inki z̄ɛ d̄ɔ̄, gb̄ɛke s̄ɔ̄ à z̄ɛ v̄i à a vāni boro. ¹⁶ À kēna Luda yān ò p̄i: Dí mé à Dikiri n̄ɛɛ d̄ɔ̄ gbasa à lé daaa? Ama ók̄ɔ̄n̄ ó Kirisi n̄ɛɛ v̄i.

3*Zīkena Ludanɛ*

¹ Ma gb̄ɛn̄, mádi f̄ɔ̄ mà yā óarɛ lākũ madī o gb̄ɛ kũ Luda Nini doɪnɛ arɛnɛnɛ b̄aro, akũ ma óarɛ lán andunia gb̄ɛn̄ b̄a, zaakũ n̄k̄p̄ant̄ɛn̄n̄ à ũ Kirisi gūn. ² V̄in ma kp̄áawa, adi ke p̄ɔ̄ lomadenlo, zaakũ ádi ká k̄oro. Bee kũ terao ádi káro, ³ zaakũ d̄ad̄ɛn̄n̄ à ũ ari tera. Lákũ á z̄ak̄ɔ̄gu nà, akūs̄ á yakete v̄i, d̄ad̄ɛn̄n̄ á ũroo? Á dà mé à doárɛ arɛ. ⁴ Kũ á gb̄ɛke p̄i a zɛ kũ P̄oluo, akũ gb̄ɛ p̄ande p̄i a zɛ kũ Apoloo, á kũ kũ à d̄aon gweroo? ⁵ D̄in Apolo ũu? D̄in P̄olu ũu? Z̄ikerin̄n̄ ó ũ, akũ a Kirisi náani kè ó gāi. Ó baadi ten z̄i kũ Dikiri d̄anɛ kemɛ. ⁶ Ma p̄ɔ̄ t̄ɔ̄, Apolo í k̄anɛ, akũ Luda tó à gb̄á. ⁷ Lemɛ p̄ót̄s̄iri kũ ikariio de p̄s̄ke ũro, sé Luda kũ ádi tó à gb̄á. ⁸ P̄ót̄s̄iri kũ ikariio l̄ɛɛlemɛ. N̄ baadi ni a àrɛ le a z̄i l̄ém̄mɛ. ⁹ Luda z̄ikeri daken̄n̄ ó ũ. Luda búgb̄ɛn̄ á ũ, Luda kp̄ɛn̄ á ũ.

¹⁰ Gba kũ Luda k̄em̄nɛ mé à tò ma ē p̄ɛtɛ lán ēbori gonide b̄a, akũ gb̄ɛ p̄ande sũ àtɛn kp̄ɛ p̄i bo. Baadi laakari ke a kp̄ɛbonaaa, ¹¹ zaakũ gb̄ɛke ni f̄ɔ̄ à ē ke p̄ɛtɛ doro, sé ē kũ à petena Yesu Kirisi ũ baasiro. ¹² Tó gb̄ɛ kp̄ɛ p̄i d̄ɔ̄ kũ wurao ke andurufu ke gb̄ɛ b̄ɛrɛde ke tó à d̄ɔ̄ kũ lío ke lá ke s̄ɛɛ, ¹³ baadi z̄i yāpura ni bo gupuraa. Oni e yākpatekɛḡɔ̄ z̄i, zaakũ gu ni d̄ɔ̄ kũ t̄ɛmɛ, oni baadi z̄i taka gwa tɛ p̄i gūn. ¹⁴ Tó gb̄ɛ z̄i kũ à k̄ɛɛ b̄ò t̄ɛn aafia, ade ni àrɛ le. ¹⁵ Tó gb̄ɛ z̄i t̄ɛ kũ, ani kisira le, ade ni bo ɔ̄k̄ori lākũ ɔ̄di bo t̄ɛn nà.

¹⁶ Á d̄ɔ̄ kũ Luda kp̄ɛn̄ á ũ, Luda Nini kũ á gūnloo? ¹⁷ Tó gb̄ɛ Luda kp̄ɛ p̄i yāka, Luda ni ade kakate, zaakũ kp̄ɛ p̄i kunna adoname, akūs̄ ák̄ɔ̄n̄mɛ kp̄ɛ p̄i ũ.

¹⁸ Gb̄ɛke s̄ún a z̄ida s̄atero. Tó á gb̄ɛke teni a z̄ida dīte andunia dīkīna ɔ̄nd̄s̄iri ũ, à ḡɔ̄n̄nɛ misaride ũ de à le à ɔ̄nd̄ɔ̄ kũ. ¹⁹ Zaakũ andunia dīkīna ɔ̄nd̄ɔ̄ de Ludanɛ misariyā ũmɛ. Á kēna Luda yān ò p̄i: Ádi ɔ̄nd̄s̄irin̄n̄ kũ n̄ w̄ɛz̄ɛ gūn. ²⁰ À kēna d̄ɔ̄: Dikiri d̄ɔ̄ kũ ɔ̄nd̄s̄irin̄n̄ laasun p̄a. ²¹ Abire yāi gb̄ɛke s̄ún ía d̄a bisāsiri yā musuro. P̄ɔ̄ sīnda p̄inki bi á p̄ómɛ: ²² P̄olu, Apolo, Pita, andunia, w̄ɛnd̄ii, ga, tera p̄ón̄, zia p̄ón̄n̄ yā, n̄ p̄inki bi á p̄ómɛ. ²³ Ák̄ɔ̄n̄ s̄ɔ̄, Kirisi p̄ón̄ á ũ, Kirisi s̄ɔ̄ bi Luda p̄ómɛ.

4*Kiris̄i z̄irin̄n̄*

¹ Abire yāi à ó gwa Kirisi z̄ikerin̄n̄ ũ, Luda asiriya gw̄arin̄n̄ ũ. ² À kũ gw̄arin̄n̄ ḡɔ̄ náani v̄i. ³ Tó ák̄ɔ̄n̄ ke bisāsiri yākpatekerin̄n̄ ma taari è, yā p̄ámɛ ma kīnaa. Madī ma z̄ida manakena ke vānikena boro. ⁴ Yāke teni ma sw̄ɛ v̄iro, ama abirekũ ni ma boro, Dikirin̄n̄ ma yākpatekeri ũ. ⁵ Abire yāi ásun gīnake à gb̄ɛke taari le Dikiri suḡɔ̄ro aro. Ák̄úmɛ ani gu pu p̄ɔ̄ kũ à utena gusiraaa à n̄ɛɛ yā bo gupuraa. Z̄i kũa baadi ni ma lākũ Luda ni a s̄áabu kp̄á nà.

⁶ Yā kũ ma óarɛ d̄in̄, ma ò makũ kũ Apoloo yā musumɛ de áḡɔ̄ yā dīkīna d̄ɔ̄: Ósun v̄i Luda yālaro. Á gb̄ɛke s̄ún ía d̄a à zɛ kũ gb̄ɛ doo, à bo gb̄ɛ do kp̄ero. ⁷ B̄ɔ̄ n̄ deon̄laa? N̄ p̄óke v̄i n̄ z̄idanɛ, kũ odi n̄ gbaro yá? Ò n̄ gba, akũ n̄tɛn̄ ía d̄a lākũ odi n̄ gbaro b̄a yá? ⁸ A k̄án gwe k̄ò yá? A ke ɔ̄ḡɔ̄den̄n̄ ũn̄ gwe k̄ò yá? Átɛn̄ kí ble ó sarin̄ gwe yá? Má ye áḡɔ̄ kí ble, óḡɔ̄ l̄ɛɛle. ⁹ Zaakũ ma è ók̄ɔ̄n̄ Luda z̄irin̄n̄, Luda ó dīte z̄á lán gb̄ɛ kũ ɔ̄di n̄ de pari w̄ara b̄amɛ. Gu sīnda p̄inki gb̄ɛn̄ wé f̄iw̄á, malaikan̄ kũ bisāsirin̄n̄ n̄ p̄inki. ¹⁰ O ḡɔ̄ misariden̄n̄ ũ Kirisi yāi, akũ kunna Kirisi p̄i

gūn á de ʒndʒrino ũroo? Ó busana akú á gbāna vīroo? Ó kpebona akú á kpetanaroo? ¹¹ Ari tera nà kú ímio teni ó de, ó té punsi, o g̃ p̃ógbēnānō ũ, besaridenō ũ. ¹² Odi mé ma á í kú gbāna ke ari ò kpasa. Tó ò ó ká, odi sa mana oñneme. Tó ò wari d̃wá, odi mena f̃. ¹³ Tó ò ó s̃s̃s̃, odi kúte keñneme. Ari tera òteni ó dite andunia b̃to p̃no ũ, gb̃e s̃inda p̃inki bisa ũ.

¹⁴ Maten yá dí oáre wé'ídanaáwa yáinlo. Mateni á gba laakari ma né yenyídeno ũme. ¹⁵ Bee tó Kirisi gūn á gwàrinō kà gbēnōn ũgbangba, á de'ina dasiro. Makú mé ma á í kú Kirisi Yesu baarunnakpanaáreō, akú á kú a gūn. ¹⁶ Abire yáí maten kúte keáre, àg̃ ma kēna ke. ¹⁷ Abire yáí ma a né yenyíde Timōti z̃láwa. Àpi bi náanideme Dikiri gūn, àkú mé ani ma kunna Kirisi gūn yákēna d̃wágu. Yá kú madi da sosi gbēnōne wēte kú wēteon gwe. ¹⁸ Á gbēkenō ten ía dā, lākū mani su á gwaro bā. ¹⁹ Tó Dikiri wē, mani su á gwa tera, mani íadārīi p̃ino gbāna lé e, adi ke n̄ yá'ona adonlo. ²⁰ Zaakū kpata kú à bō Luda kīnaa bi yá'ona yánlo, gbāname. ²¹ Á yei deramee? Mā suái kú gōon yá, ke mā su kú yenyīo kú n̄seyīdaome?

5

Papakena Yesudenō té

¹ Ma mā p̃ap̃akenaa g̃é á té, yá kú a taka kú bee kifirino té sero. Ò p̃i, á gbēno doke a de no wēte. ² Akú áten ía dā yá? Á kú á n̄ese yaka, à gb̃e kú à yá p̃i k̃e bo á té. ³ Bee tó má kú k̃ááoro, ma nini kú k̃ááo, akú ma yákpate k̃e kú gb̃e kú à yá p̃i k̃eō g̃ōnō lākū ò p̃i má kú gwe bā. ⁴⁻⁵ Tó a k̃ k̃akara, tó ó Dikiri Yesu gbāna kú k̃ááo, tó ma nini kú k̃ááo, à gb̃e p̃i kpá Setanwa kú ó Dikiri Yesu t̃so, de a dà kakate, a nini le à bo aafia Dikiri sug̃o z̃í.

⁶ Á íadāna manaro. Á d̃s̃ kú lūbene fiti di flawadēna z̃k̃s̃ s̃eroo? ⁷ Á lūbene z̃í k̃óte, á g̃s̃ flawa dufo ũ a lūbene sari, lākū à k̃s̃ sio àg̃s̃ de nà, zaakū Kirisi g̃á ó Vīna s̃āne b̃ōro ũme. ⁸ A yá mé à tò òg̃ kun Burodi Futenasari dikpekerino ũ yapura gūn kú n̄sepuraō. Ósung̃s̃ kun lūbene z̃í dikpekerino ũ manafiki kú yāvānikēnaao gūnlo.

⁹ Takada kú ma keáre gūn ma p̃i, àsun kakara kú p̃ap̃akerinooro. ¹⁰ Adi ke andunia dí p̃ap̃akerino ke wākūdeno kú gb̃ēblerino ke t̃anagbagbarinoonlo, zaakū tó gb̃e dik̃ōnōme, s̃ede áni bo andunia gūn. ¹¹ Oi, ma oáre gb̃e kú ò p̃i ó gb̃ēme, akús̃ á de p̃ap̃akeri ke wākūde ke t̃anagbagbari ke gb̃eyakari ke wēderi ke gb̃ēbleri ũ, àsun kakara k̃áaoro, àsun kakara k̃áao sero. ¹² Ma bàka ũgba kú yāg̃s̃g̃ōna kú Yesusaridenoo? Á z̃ida gb̃ēno mé à k̃s̃ sio à yá g̃s̃g̃s̃ kūñworo? ¹³ Luda mé ani yákpate ke kú Yesusaridenō. Á gb̃e vāni p̃i bo á té.

6

Yakpatekena kú k̃so

¹ Tó á gb̃ēke yá ví kú a Yesude dakeo, b̃óyáí àdi gé yákpate ke kú adeo Luda gb̃ēno kīnaaroo, sé ludad̃ōrisarinō kīnaa? ² Á d̃s̃ kú Luda gb̃ēno mé oni yákpate ke kú anduniaoro? Lākū ák̃ōnō mé áni yákpate ke kú anduniaō nà, ádi ká à yáketenō g̃s̃g̃oro? ³ Á d̃s̃ kú ók̃ōnō mé óni yákpate ke kú malaikanoro? Oni andunia dikīna p̃o ó do yá? ⁴ Tó á yá bire taka g̃s̃g̃ōna vī, áni gb̃e kú ò de sosi gb̃ēnōne p̃s̃ke ũronō sé yāg̃s̃g̃ōrinō ũ yá? ⁵ Ma abirekū ò de mā wé'í daáwa yáime. Á gb̃ēke ví á té kú a ʒnd̃s̃ k̃à à a gb̃ēno yá g̃s̃g̃ōn̄eroo? ⁶ S̃éto á gb̃e do a gb̃ēdake s̃isi yákpatea Yesusaridenō kīnaa yá? ⁷ Lākū á yá ví kú k̃so nà, a z̃á yáa k̃ō m̃ammam. B̃óyáin áni we ó á taki keroo? B̃óyáin áni tó ò á b̃leroo? ⁸ Ák̃ōnō adì gb̃e taki ke, adì gb̃e ble, bee á k̃s̃ t̃ēne. ⁹ Á d̃s̃ kú gb̃e vāninō ní g̃e kpata kú à bō Luda kīnaa gūnloo? Àsun á z̃ida s̃ātero, p̃ap̃akerino ke t̃anagbagbarino ke zinakerino ke g̃s̃gb̃e karuano ke gb̃e kú òdi wūte kú n̄ g̃s̃gb̃e dakeono ¹⁰ ke kpāninō ke wākūdenō ke wēderino ke gb̃eyakarino ke gb̃ēblerino, n̄ gb̃ēke ní g̃e kpata kú à bō Luda kīnaa gūnlo. ¹¹ Á gb̃ēkenō de lem̄e yá, akú a z̃ú ò, a g̃s̃ Luda p̃o ũ, Luda tò yá bō k̃ááo nna kú Dikiri Yesu Kirisi t̃so kú ó Luda Nini gbānao.

Ò papakena tó

¹² Adì p̃i, á yá s̃inda p̃inki kēna z̃é vīme. Ama yākenō àre vīro. Adì p̃i, á yá s̃inda p̃inki kēna z̃é vīme. Ama àsun tó yāke bā k̃ááre á yīnlo. ¹³ Adì p̃i do, p̃óble bi n̄ese p̃óme, akús̃ n̄ese bi p̃óble p̃óme. Bee kú abireo Luda ní n̄ p̃inki kakate. M̄e bi p̃ap̃akeb̄onlo, Dikiri p̃óme, akús̃ Dikiri mé à m̄e p̃i gwārī ũ. ¹⁴ Luda ó Dikiri b̃o gan, akús̃ ani ó bo gan kú a gbānao. ¹⁵ Á d̃s̃ kú á m̄e mé à Kirisi m̄egunō ũroo? Oni Kirisi m̄egu sé ò ke karua m̄egu ũn yá? Oi! ¹⁶ Á d̃s̃ kú gb̃e kú à k̃akara kú karuaō k̃e k̃áao m̄e dok̃ōnō ũnloo? Á k̃ēna Luda yān ò p̃i, n̄ gb̃ēnōn pla ní g̃s̃ mé do ũ. ¹⁷ Gb̃e kú à k̃akara kú Dikiri k̃e k̃áao m̄en do Nini gūn. ¹⁸ Á k̃ēk̃ōa kú p̃ap̃akēnaao. Durunna p̃ānde kú gb̃e di ke p̃inki bàka kú kú a m̄eoro. P̃ap̃akeri s̃s̃, ádi durunna ke a m̄ēneme. ¹⁹ Á d̃s̃ kú á m̄e mé à Nini kú Luda á gb̃á, kú à kú á gūn kp̄e ũroo? Ák̃ōnō á á z̃ida vīro, ²⁰ Luda á lú, à fīnaa bō. Abire yáí à Luda t̃s̃ bo kú á m̄eō.

7

Nɔsɛnaa

¹ Takada kũ a kɛ yā musu, à maname gɔgbɛ gɔ kun nɔ sari. ² Ama kũ pāpākɛna dāgula yāi, gɔgbɛ sīnda pīnki gɔ a nɔ vī, nɔgbɛ sīnda pīnki gɔ a gɔ vī. ³ Gɔgbɛ gɔ pɔ kũ à kɔ sio kɛ a nanɔne. Nɔgbɛ gɔ kɛ a zānɛ lɛ se dɔ. ⁴ Nɔgbɛ mɛ kun a zīda pɔ ũro, sɛ a zā pɔ ũ. Lɛmɛ dɔ gɔgbɛ mɛ kun a zīda pɔ ũro, sɛ a nanɔ pɔ ũ. ⁵ Àsun gikɔnɛro, sɛde a makɔne de à laakari dɔ aduakɛnaaa gīa, gbasa à á kɛna kɛ, de Setan sún ɔndɔ keáre à fu menaaro yāi. ⁶ Lén ma dàáwa, adi kɛ tilasinlo. ⁷ Má ye gbɛ sīnda pīnki gɔ de lán ma bà, ama baadi kũ a gba kũ Luda dānɛɛome, gbɛ dí kũ a pɔo, gbɛ dire kũ a pɔo.

⁸ Maten yā díkīna o posenɔne kũ gyaanɔnɔ. À mana ògɔ kun nido lán ma bà, ⁹ ama tó oni fɔ ò n zīda kũro, ò nɔ sɛ, ò zā kɛ, zaakũ kɔsɛna mana de lukana kɔila.

¹⁰ Maten yā dite nɔdenɔne kũ gɔdenɔ, adi kɛ makúnlo, Dikirime. Nɔgbɛ sún gí a zāiro, ¹¹ gɔgbɛ sún pé a nanɔaro. Tó nɔgbɛ sù à gí a zāi, à gɔ pose kesɔ à era a zāi.

¹² Maten o gbɛ kparanɔne, adi kɛ Dikiri mé à òro. Tó á gbɛke nɔ Yesusaride vī, akũ nɔ pi ye àgɔ kũ káao lɛlɛ, àsun péaro. ¹³ Lɛmɛ dɔ tó nɔgbɛ gɔ Yesusaride vī, akũ gɔ pi ye àgɔ kũ káao lɛlɛ, àsun gíro. ¹⁴ Zaakũ Luda dí gɔ Yesusaride sí a nanɔ yāi, akũsɔ àdi nɔ Yesusaride sí a zā yāi. Tó lenlo, n̄ nɛnɔ nigɔ gbásime. Ama tera n̄ kunna adona. ¹⁵ Tó Yesusaride pīi gī, à gīi. Yā bire taka gūn n̄ kunna kũ kɔo bi tilasinlo. Luda á sīsī, à á sɛ àgɔ kun aafiame. ¹⁶ Nɔgbɛ, ke ìni n zā sura ba, n̄ dɔ yā? Gɔgbɛ, ke ìni n nanɔ sura ba, n̄ dɔ yā?

À zɛ kũ á gwɛnaao

¹⁷ Baadi zɛ kũ a gwɛna kũ Luda a ditenwo gɔrɔ kũ Dikiri a sisi. Len madi da sɔsi gbɛnɔne lɛ wɛtɛ kũ wɛtɛno pīnki. ¹⁸ Luda gbɛ sisi tɔzɔnaden yā, àsun wɛtɛ à kɛ gyɔfɔrɔde ũro. Luda gbɛ sisi gyɔfɔrɔde yā, àsun tɔ zɔro. ¹⁹ Tɔzɔna yāke vīro, akũsɔ gyɔfɔrɔ yāke vīro, sɛ àgɔ yā kũ Luda ditenwɔ kũna. ²⁰ Lákũ baadi kun nà gɔrɔ kũ Luda a sisi, à zɛo lɛ. ²¹ Luda n sisi zɔ t̄n yā? Ìnsun a damu kero. Ama tó n su n gɔ zīdade ũ zɛ è, n̄ bo zɔbɛnan. ²² Zɔ kũ Dikiri a sisi gɔ zīdade ũ Dikiri pīi gūmme. Lɛmɛ dɔ zīdade kũ Dikiri a sisi gɔ Kírisi zɔ ũ. ²³ Luda á lú, à fīnaa bò. Àsun gɔ bisásiri zɔ ũro. ²⁴ Ma gbɛnɔ, lákũ baadi kun nà gɔrɔ kũ Luda a sisi, à zɛ kũ Ludao lɛ.

Kɛfennanɔ kũ nɔkparenɔ

²⁵ Kɛfennanɔ kũ nɔkparenɔ yā musu mádi yāke ma Dikiri kīnaaro, ama lákũ má náani vī Dikiri sūruu gūn nà, lán ma laasun de n̄an mani oáre. ²⁶ Wétámmana kũ à kun tera mé à tò, maten da à mana kũ gbɛ zɛ kũ a kunnaao. ²⁷ Tó n̄ nɔ vī, ìnsun pi ìni a gbarero. Tó n̄ vī sɔro, ìnsun wɛtɛ n̄ séro. ²⁸ Tó n sɛ sɔ, n̄di durunna kero. Tó nɔkpare zā kɛ sɔ, adi durunna kero. Gbɛ birenɔ ni yā lɛ andunian, akũ má ye abire taka á lero. ²⁹ Ma gbɛnɔ, yā kũ maten on dí: Gɔrɔ dí gɔ zāro. Zaa tera nɔdenɔ gɔ lán gbɛ kũ ò vīronɔ bà. ³⁰ Ɔɔɔrɔnɔ gɔ lán gbɛ kũ òten sɔ dɔronɔ bà. Pɔnnadenɔ gɔ lán gbɛ kũ n̄ pɔ nnaronɔ bà. Pɔlurinɔ gɔ lán gbɛ kũ ò pɔke vīronɔ bà. ³¹ Anduniablerinɔ gɔ lán gbɛ kũ òten bleronɔ bà, zaakũ lákũ andunia dí kun nà tera ten gɛteme.

³² Má ye àgɔ kun damu sarime. Pose di laakari dɔ Dikiri yānɔa, yā kũ à kɛ Dikirigun àdi kɛ. ³³ Nɔde di laakari dɔ andunia yānɔa, yā kũ à kɛ a nanɔgun àdi kɛ, ³⁴ akũ àdigɔ kũ kũ laasun plao. Nɔ pose ke nɔkpare di laakari dɔ Dikiri yānɔa, àdi a mɛ kũ a ninio kpáa. Nɔzāre sɔ, àdi laakari dɔ andunia yānɔa, yā kũ à kɛ a zāgun àdi kɛ. ³⁵ Adi kɛ maten mɔkakɔana kpáárenlo. Ma abirekũ ò á aafia yāime, de à yā kɛ a zéa, à á zīda kpá Dikiria gu pānde gwanaa sari.

³⁶ Tó gbɛ nɔkpamma vī, tó à sɛgɔrɔ ten gɛ, akũ à kɛnɛ wé'yā ũ, tó à á káka lán dí bà, à á sɛ lákũ à kɛnɛ nà, adi kɛ durunna ũro. Ò kɔ sɛ. ³⁷ Ama tó à yā pīi bò a nɛsemme, akũ tilasi dí a kákaro, akũ à á zīda kũna dɔ, tó à dà a swɛn kũ áni a nɔkpare pī séro, à kɛ maname. ³⁸ Lɛmɛ gbɛ kũ à á pɔ sɛ kɛ mana, ama gbɛ kũ adi a pɔ séro kɛ mana de abirekũla.

³⁹ Nɔgbɛ bi a zā pɔme gɔrɔ kũ a zā kũ kũ wɛndiio. Tó a zā sù à andunia tò, à zɛ vī à zā kɛ kũ gɔ kũ à yeio, ama gɔ pi gɔ kun Dikiri pɔ ũ. ⁴⁰ Bee kũ abireto tó à gɔ pose, maten da a pɔ nigɔ nna de tó à zā kɛla. Maten da makũ, má Luda Nini vī se.

8

Sa'opɔble

¹ Sa'opɔble yā musu, ó dɔ kũ ó pīnki ó dɔna vī. Dɔna sɔ, à sɛna lei vī, yenyī mé à karana vī. ² Tó gbɛ ten da á yā dɔ, adi dɔ lákũ à kũ à dɔ nà gīaro. ³ Tó gbɛ ye Ludai, Luda a dɔ. ⁴ Tɔ, sa'opɔblena yā musu ó dɔ kũ tana bi pɔkɛmɛ andunia gūnlo, zaakũ Luda mɛn do kunnan ó dɔ. ⁵ Bee tó pɔ kũ òdi pīnɛ tananɔn kũ musu kũ ziteo, akũ dakenɔ kīnaa tananɔn dimme, dikirinɔn dimme, ⁶ ó kīnaa Luda mɛn dome, àkũmɛ ó De ũ, kũ pɔ sīnda pīnki bò a kīnaa, akũsɔ ó kun a yāi. Dikiri mɛn dome dɔ, àkũmɛ Yesu Kírisi ũ, kũ pɔ sīnda pīnki kɛ, akũsɔ ó kun a gāi.

⁷ Ama gbē sīnda pínki d5 lero. Gbēkeno k5 d5 kú tana yāo ari tera, akú òdi p5 kú òteni ble dite sa'opble ú, ò yāke d5k5nero, akú n' laasun kú zéa doro. ⁸ P5ble mé ani ó na Ludairo. Tó ódi blero, kíananlo. Tó o blé, karanaanlo. ⁹ À laakari ke á konna zídadeno úi, de ásun ke gèsiki ú gbē kú ludanaanikenaa klámmanonero. ¹⁰ M5k5n kú n' d5na ví, tó gbē kú á yāke d5k5nero n e, nten p5 ble tana kuru, ani a gba swéé á sa'op5 ble seroo? ¹¹ Tó n kè le, n d5na n gbēdake kú ludanaanikena kíana kú Kírisi gá á yáí kákatén gwe. ¹² Tó a durunna kè á Yesude dakenone a gbē kú á yāke d5k5nero karií kèn gwe, akú s5 Kírísín a durunna kèné. ¹³ Abire yáí tó ma n5b5sona mé ani tó ma Yesude dake fu, mani só ziki doro, de ma Yesude dake sún furo yáí.

9

Zìrin5 n' zída busana Kírisi baaru nna yáí

¹ Má a zída vīnloo? Zìriin ma úroo? Mádí wé sí ó Dikiri Yesu léroo? Ák5n5me á de ma zī gbē ú Dikiri gūn fá? ² Bee tó má de zìri ú gbē pāndenonero, má deáre a ú fá. Kunna Dikiri gūn ma kunna zìri ú sēedaan á ú.

³ Yá kú madí o ma vāniborinonén dí: ⁴ Má p5blena kú p5minaa zé ví ma zī gūnloo? ⁵ Má a zé ví màg5 té kú n5 Yesudeo gu kú matén gén lán zìri kparano kú Dikiri dakúnano kú Pitao bàroo? ⁶ Makú kú Baanabao ó gbēnon pla, ók5no ó zé ví ò ó zī tónloo? ⁷ Dí mé àdi soza ble kú a zída b5k5 5g5oo? Dí mé àdi lí ba, akú àdi a né bleroo? Dí mé àdig5 zù dā, akú àdi a ví miroo?

⁸ Bee kú bisāsiri yākenanon ma lèk5aáre, à kú Musa doka gūn leroo? ⁹ À kēna Musa doka takadan ò pi, ásun lés5 da zùune g5o kú àten p5we gbēro. Zùun Luda di laakari d5a yá? ¹⁰ Yáí à yá pii òroo? Ee, ó yāin ò yá pii kè, de búbari g5 sè wa kú tāmāaa, p5wegbēri g5 p5 gbē kú tāmāaa, de à a baka le a gūn. ¹¹ Tó o Luda yā t5 á té, akú o ó bakaa lēáwa, yāken yá? ¹² Tó dakeno zé bire víáwa, óni ó p5 o d5 yá? Ódi séte zé bire gūnlo, o yā sīnda pínki f5, de òsun zé z5 Kírisi baaru nnanero yáí. ¹³ Á d5 kú Luda on zikerino di Luda on p5 bleroo? Luda gbagbaki sa'orino di n' baka le gbagbaki pii gūnloo? ¹⁴ Len Dikiri dite a baarunnakparino g5 p5 ble baaruu pi kpana yá musu le. ¹⁵ Bee kú abireo mádí zé pino ke séro, akú s5 mádí abirekú o de ò keme ne yāinlo. Ga manamene de abirekúla. Gbēke ni le à kpá ma íadāna dínero. ¹⁶ Kírisi baarunnakpana demene íadāna yá úro, tilasi mé á gbá dima. Waiyoo makú, tó matén baaru nna pi kpáro. ¹⁷ Tó matén zī pi ke kú ma zída p5yeinaaome, mani wé d5 ma bakaaimé. Lákú Luda mé á nāmene ma 5i ná, à k5 si kúmao má ke. ¹⁸ B5me ma àre úu? Tó ma baaru nna pii kpá 5sāsānaa sari, tó mádí doka kú má ví baaru nna pi kpanaa gūn keúmáro, ma àreen gwe.

¹⁹ Bee kú gbēke ma víro, ma a zída dite z5 ú gbē pínkine, de mà gbēno le dasi yáí. ²⁰ Kú má kú kú Yudano, ma g5 lán n' bà, de ò ma yāze e yáí. Kú má kú kú Musa dokadarino, ma g5 a dàri ú, bee kú à iko vímaro, de a yá dàrin5 ma yāze e yáime. ²¹ Kú má kú kú dokadarisanarino, ma g5 lán n' bà, de ò ma yāze e yáí. Adi ke ma bo Luda doka zénnlo, Kírisi mé á iko víma. ²² Kú má kú kú gbē busanano, ma busa, de ò ma yāze e yáí. Mádí g5 p5 sīnda pínki ú gbē sīnda pínkine, bee dera, de mà le mà n' gbēkeno sura ba. ²³ Yá kú madí ke pínki, madí ke Kírisi baaru nna yáime, de mà a baka le a arubarikaa gūn.

²⁴ Bākpakúsūnaa gūn, gbē sīnda pínki mé àdi bàa lé, ama á d5 kú gbē mèn do mé àdi bleroo? À bàa lé le se, à le à ble. ²⁵ K5k5'ori sīnda pínki di a zída tùtu ke, àdi a zída foru ke yá sīnda pínki musu. Àdi ke le fura kú àdi yaka lena yáí. Ók5no s5, a p5 kú àdi yakaro yáime. ²⁶ Abire yáí bà kú matén lé, má d5 p5 kú matén péa, adi ke matén 5si ká gukorianlo. ²⁷ Oi, madí wari d5 ma mēa, madí ma mēe taki ke, de ma waazikena dakenone gbera, másun bo páro yáí.

10

Laakarikena tánagbagbanaai

¹ Ma gbēno, má ye ó dizino yá díkina d5águ. Ó tē télukui n' pínki, ò taa ò ò b5te Isira Tēran n' pínki. ² Luda n' da'ite kè téluku pii gūn kú ísira piio n' pínki Musa íban5 ú. ³ Ó Luda p5ble dok5no blé n' pínki, ⁴ ò Luda í dok5no mí n' pínki, zaakú ò Luda kpi kú á kú kúño wí mí. Kpi pi s5 mé á Kírisi ú. ⁵ Bee kú abireo n' daside yá dí ká Ludaguro, akú n' gēe g5 kpáte gbáranan. ⁶ Yá pi dewere sēeda ú, de òsun yá vāni ni de, lākú ò a ni dē nāro. ⁷ Ásun5 de tánagbagbarano: ú lán n' gbēkeno bàro. À kēna Luda yān ò pi: Gbēno vùte òten p5 ble, òten í mi, akú ò fùte òten pāpā ke. ⁸ Ósun5 de pāpākerino ú lán n' gbēkeno bàro. Ó pāpā kè, akú ò gāga g5o dok5no zī gbēnon dūbu baro awēe'aak5. ⁹ Ósun Dikiri lé ò gwa lán n' gbēkeno bàro. Ó a lè ò gwā, akú mlēno n' soso ò gāga. ¹⁰ Ásun yākete ká lán n' gbēkeno bàro. Ó yākete ká, akú ga malaika n' dede.

¹¹ Yá pi n' lé sēeda ú ók5no kú ó kú g5o kpēdenaane, akú ò kè takadan de ò ó gbao laakari yáí. ¹² Gbē kú àten da á zena gbāna, à laakari ke letenaai. ¹³ Y5ogwana ke dí á léro, séde kú àdi

gbē sīnda pínki le baasiro. Luda náani ví, ani tó ò á ȳs ò gwa de á gbāna lélaro. Ȳsogwanaa gūn ani á gba zé à mena f̄s à bon.

¹⁴ Abire yāi ma gbē yenyīdeno, à mi kē t̄anagbagbanaaa. ¹⁵ Maten yā oáre laakarideno ū. À yā kú maten oáre laasun lé á zīda à gwa. ¹⁶ Toko arubarikade kú odi sáabu kpáoo, tó o mi, ó bàka kú kú Kirisi aruoro? Burodi kú odi lílik̄s̄re, tó o sò, ó bàka kú kú Kirisi m̄eoro? ¹⁷ Zaakú burodi m̄en dome, bee kú ó dasik̄eo ó mè dok̄s̄no m̄e, ó baadi a baka ví burodi dok̄s̄no pīi gūm̄e. ¹⁸ Á gwa Isarailanaa. Gbē kú à sa'op̄o bl̄e bàka kú kú Luda gbagbakiroo? ¹⁹ Ma ò derame? Maten o t̄ana sa'op̄oble bi p̄sken yā? Ke n̄ t̄anan̄o bi p̄sken yā? ²⁰ Lenlo, ma pi p̄s kú ò sa òo, ò ò t̄anaame, adi ke Ludaanlo. Má ye á bàka ḡs kú kú t̄anaoro. ²¹ Ani f̄s à Dikiri toko í mi kú t̄ana p̄soro. Áni f̄s à Dikiri p̄s ble kú t̄ana p̄soro. ²² Ke ó ye ò Dikiri n̄esḡba futeme? Ó gbāna kà à ūn yā?

²³ Ōdi pi, yā sīnda pínki zé ví. Leme, ama yā sīnda pínki àre víro. Ōdi pi, yā sīnda pínki zé ví. Leme, ama yā sīnda pínki karana víro. ²⁴ Gbēke zīda yā sún dome arero, sé a gb̄edake yā. ²⁵ À n̄b̄o kú òten yía eten só yāke gbekanaa sari á laasun yāi, ²⁶ zaakú zīte kú p̄s kú ò kúano pínki bi Dikiri p̄sme. ²⁷ Tó Yesusaride á sísi p̄sblea, tó à k̄are, tó a ge, à p̄s kú ò kp̄áawa ble yāke gbekanaa sari á laasun yāi. ²⁸ Tó ò sù ò óare sa'op̄obleme, àsun blero laasun yāi kú gbē kú à óare yāio. ²⁹ Maten abirekú o ade laasun yāime, adi ke á p̄nlo.

Gbē p̄ande laasun yāin maniḡs ma zīda víro yā? ³⁰ Tó ma p̄s bl̄e kú sáabukenaao, b̄yāin òdi ma vāni bo p̄s kú ma sáabu k̄eii pi yā musuu? ³¹ Yā kú àten ke pínki, àten p̄s blen yā, àten í min yā, àḡs á pínki ke Luda t̄sbona yāi. ³² Àsun tó Yudan̄o ke Girikin̄o ke Luda s̄si gb̄eno fu á yākena yāiro. ³³ Len mad̄i ke le. Yā sīnda pínki gūn mad̄i kokari ke, de ma yā ká gbē sīnda p̄nkigume. Mad̄i ma zīda p̄anna wetero, sé pari p̄s, de ò le ò bo yāi.

11

¹ Àḡs ma yākena dada, lākū mad̄i Kirisi p̄s dada nà.

N̄ogb̄eno p̄skuna n̄ miaa yā

² Ma á sáabu kp̄a kú ma yā diḡs d̄águ yā sīnda pínki gūn, akūs̄s á k̄etok̄s̄ne kú ma dàaren̄o kūna. ³ Má ye àḡs d̄s kú Kirisi mé à ḡs̄gb̄e sīnda pínki mi ū, ḡs̄gb̄e mé à n̄ogb̄e mi ū, akūs̄s Luda mé à Kirisi mi ū. ⁴ Ḡs̄gb̄e kú àten adua ke ke àten annabikeyā o kú p̄s̄o kuna a miaa teni a mi kpe bome. ⁵ N̄ogb̄e kú àten adua ke ke àten annabikeyā o migbā teni a mi kpe bome, à de lākū à mi kp̄rankparan bāme. ⁶ Tó n̄ogb̄e dí p̄s kú a miaro, à a mikā k̄ere. Lākū mikāk̄erena ke mibona de n̄ogb̄ene wé'yā ū nà, à p̄s kú a miaa. ⁷ Adi kú ḡs̄gb̄e p̄s kú a miaro, kú à de Luda taka kú a gakurio ū yāi. N̄ogb̄e s̄s, àkūme ḡs̄gb̄e gakuri ū. ⁸ Zaakú Luda dí ḡs̄gb̄e bo n̄ogb̄e gūnlo, n̄ogb̄en à b̄o ḡs̄gb̄e gūn. ⁹ Adi ḡs̄gb̄e ke n̄ogb̄e yāiro, n̄ogb̄en à k̄e ḡs̄gb̄e yāi. ¹⁰ Abire yāi kú malaikan̄o yāo d̄o, séde n̄ogb̄e ḡs̄ p̄s kú a miaa a zā doka séda ū. ¹¹ Dikiri gūn n̄ogb̄e kun a zīdane ḡs̄gb̄e sariro, ḡs̄gb̄e s̄s, à kun a zīdane n̄ogb̄e sariro. ¹² Lākū n̄ogb̄e b̄o ḡs̄gb̄e gūn nà, len d̄o ḡs̄gb̄e di bo n̄ogb̄e gūn le, akūs̄s p̄s sīnda pínki di bo Luda kīnaame.

¹³ Á yā pii laasun lé á gwa. N̄ogb̄e aduakena migbā mana yā? ¹⁴ Á d̄s á zīdane kú mikā gbāna de ḡs̄gb̄ene wé'yā ūroo? ¹⁵ Ama tó n̄ogb̄e ví, à dene gakuri ūme, zaakú Luda n̄ogb̄e gbā mikā à daalame. ¹⁶ Tó gb̄eke ye à lékpak̄sa ke, àḡs d̄s kú ók̄s̄no kú Luda s̄si gb̄eno, ó yā p̄ande kūnaro, sé abirekú.

Dikiri p̄sble

(Mat 26:26-29, Maa 14:22-25, Luk 22:14-20)

¹⁷ Yā kú má ye mà daare tera gūn, maní á sáabu kpáro, zaakú à k̄s̄kakaranaa di vāni iare de a manala. ¹⁸ Káaku ḡia ma mà, tó a k̄s̄ kākara, adi bo k̄s̄ kpe á kú ḡaame. Ma yā pii si kpado. ¹⁹ Séde k̄ek̄s̄anaa ḡs̄ kú á té, de ò yāpuraden̄o d̄s á té. ²⁰ Tó a k̄s̄ kākara, adi ke Dikiri p̄sblen adi blero, ²¹ zaakú à baadi di wā a p̄sbleime. Nāa di gb̄eken̄o de, w̄e di gb̄eken̄o de. ²² Á be ví à p̄s ble, à í minloo? Ke adi Luda s̄si gb̄eno gya bo à wé'yā da p̄sariden̄oame? Mani oáre derame? Mani á sáabu kpán yā? Kài! Mani á sáabu kpá yā bire musuro.

²³ Yā kú ma si Dikiri kīnaa, ma dàaren̄o dí: Zī kú ò Dikiri Yesu kp̄ám̄a, a gwāani piia à burodii s̄e, ²⁴ akú à aubarika dàn, à lílik̄s̄re, akú à pi, a mè kú ani kpá á yāin dí, àḡs abirekú ke a yā d̄naágu yāi. ²⁵ Leme d̄o kú ò p̄s bl̄e ò lākā, à toko s̄e à pi, Luda bàka kunna kú gb̄eno dufu a aru gāin dí. Tó àten mi, àḡs mi a yā d̄naágu yāi. ²⁶ Zaakú tó a burodii pii sò, tó a í pii mi, àten Dikiri ga baaru kpá ari àḡs gé sume.

²⁷ Abire yāi tó gb̄e burodii pii sò, tó à Dikiri í pii mi, burodi kú í pii yadanaa sari, à taari k̄e Dikirine a mè kú a aruo yā musume. ²⁸ Baadi a zīda yā gwa, gbasā à burodii pii sò, à í pii mi, ²⁹ zaakú tó gb̄e sò, tó à mi Dikiri mè d̄naa sari, à yā dà a zīdalame. ³⁰ Abire yāi gyāreno kú aafiasariden̄o k̄e dasi á té, akūs̄s gb̄e kú ò k̄e sarin̄on kīnaro. ³¹ Tó óni ó zīda yā gwa, Dikiri ni ó taari lero. ³² Tó à ó taari è, àteni ó totome, de yā sún daóla kú anduniaoro yāi. ³³ Abire

yāi ma gbēnɔ, tó a kɔ̀ kàkara, àten Dikiri pɔ̀ ble, àgɔ̀ kɔ̀ dā. ³⁴ Tó nà ten gbē de, à pɔ̀ ble a bea, de à kòkakarana sún yā iáreero yāi. Mani yā kú g̃nɔ̀ bɔ̀kɔ̀tɛ̀are, tó ma su.

12

Luda Nini gbanɔ

¹ Ma gbēnɔ, Luda Nini gbanɔ yā musu, má ye àgɔ̀ d̃nasariro. ² Á d̃s kú gɔ̀ɔ̀ kú á de kifirino ù, tana kú òdi yā oronɔ̀ mé òdigɔ̀ á gáte, ògɔ̀ doare are. ³ Abire yāi ma ye àgɔ̀ d̃s kú Luda Nini dì didi gbēa à Yesu láari kero, akúsɔ̀ gbēke ni f̃ à o Yesume Dikiri ùro, sèto Luda Nini done are.

⁴ Gba buri dasi, ama Luda Nini mèn do p̃ime. ⁵ Zi buri dasi, ama Dikiri mèn do p̃ime. ⁶ Gbāna sèedano buri dasi, ama Luda mèn do p̃ime, àkú mé àdi a p̃inki ke baadine. ⁷ Luda Nini dì didi baadia gbē s̃inda p̃inki karana yāime. ⁸ Luda Nini dì gbēke gba zé à ònd̃s yā o, akú Nini mèn do pii dì gbē p̃ande gba zé à d̃na yā o. ⁹ Nini mèn do pii dì gbē p̃ande gba ludanaanikena zé, gbē p̃ande s̃s gbē werek̃sana zé. ¹⁰ Àdi gbē gba daboyak̃ena zé, gbē p̃ande s̃s annabikeyā'ona zé. Àdi gbē gba zé à ninino d̃sk̃ne. Àdi gbē gba zé à yāke buri o, àdi gbē gba yāke buri pi bɔ̀kɔ̀tena zé. ¹¹ Nini dok̃nɔ̀ mèn do pi mé àdi a p̃inki ke, àdi gba pi da baadine lākú à yei nà.

Mè kú a gunɔ

¹² Mè mèn do gunɔ̀n dasi. Bee kú a dasikeo, mè mèn dome p̃inki. Len ó konna Kirisi gūn de le se. ¹³ Ók̃nɔ̀ p̃inki, Yudano ke buri p̃andeno, z̃nɔ̀ ke z̃idadeno, Luda ó ké mè dok̃nɔ̀ ù kú a Nini mèn do pi gbānaome, à ó gbá a Nini mèn do pii, akú o mi ó p̃inki. ¹⁴ Mègunɔ̀n dasi, adi ke mèn donlo. ¹⁵ Tó gbá pi, lākú on a ùro nà, á de mè pɔ̀ ùro, abire yāi anig̃s de mè pɔ̀ ùro yá? ¹⁶ Tó sá pi, lākú wén a ùro nà, á de mè pɔ̀ ùro, abire yāi anig̃s de mè pɔ̀ ùro yá? ¹⁷ Tó mè b̃unu de wé ù, b̃ñ oni yā maoo? Tó mè b̃unu de sá ù, b̃ñ oni pɔ̀ gb̃i maoo? ¹⁸ Lākú à de nà, Luda mègunɔ̀ p̃ep̃ekeɛ̀e ní p̃inki, lākú à yei nà. ¹⁹ Tó ní p̃inki de mègu buri dok̃nɔ̀ ù, mè nig̃s kú mámeɛ̀? ²⁰ Tera sà mègunɔ̀n dasi, mè mèn dome. ²¹ Wé ni f̃ à pi oñe a bàka kú k̃aororo. Leme d̃o mi ni f̃ à pi gbāne a bàka kú k̃aororo. ²² Mègu kú òten da à k̃iana, mè ni f̃ à ke a sariro. ²³ Mègu kú òten da à gakuri ṽiro, òdi a kpe ta de mègu kparañola. A gu kú òteni a ena dite wé'iyá ù, òdi pɔ̀ nai de mègu kparañola, ²⁴ ama a pɔ̀ kú à mana bàka kú kú adioro. Kú Luda mèe kàkara, à gakuri k̃ara mègu kú gakuri ten k̃iañmañone de mègu kparañola, ²⁵ le mè sting̃s kpaatetenaro, a gunɔ̀n kɔ̀ yā d̃s. ²⁶ Tó mègunɔ̀ doke ten wari ke, a mègu kparano p̃inki dì ke k̃aaoime. Tó ò mègunɔ̀ doke kpe ta, a mègu kparano p̃inki dì p̃onna ke k̃aaoime.

²⁷ Ák̃nɔ̀me Kirisi mè ù, akúsɔ̀ á baadi de mèe pi gu ù. ²⁸ Káaku g̃ia Luda žirino dite s̃osi gbēñone, a plade annabiño, a aak̃sde yadannerino, abire gbera dabokerino, abire gbera gbē kú à ní gbá gbē werek̃sana z̃eno kú kpanyirino kú yág̃s̃orino kú gbē kú òdi yāke buri ono. ²⁹ Žirinoime ní ù ní p̃inki yá? Annabiñoime ní ù ní p̃inki yá? Yadannerinoime ní ù ní p̃inki yá? Dabokerinoime ní ù ní p̃inki yá? ³⁰ Luda gbē werek̃sana gba d̃añne ní p̃inkin yá? Òdi yāke buri o ní p̃inkin yá? Òdi yāke buri bɔ̀kɔ̀tɛ̀e ní p̃inkin yá? ³¹ Á wé pé gba kú ò deñlano.

Tera sà mani zé kú à mana deñla moare.

13

Yenyī

¹ Tó ma yāke buri ò, bisāsiri ke malaika pɔ̀, tó má yenyī ṽiro, ma k̃ini kè lán m̃olena ke s̃èg̃epanaa b̃ame. ² Tó ma annabikeyā'ona gba lè, tó ma yā s̃inda p̃inki asiri mà, akúsɔ̀ má d̃na p̃inki ṽi, tó ma ludanaanikena k̃a mà kpi go a tia, tó má yenyī ṽiro, p̃oken ma ùro. ³ Tó ma pɔ̀ kú má ṽino k̃p̃ate takasideñone p̃inki, tó ma tò ò té s̃sma, tó má yenyī ṽiro, à are ṽimenero.

⁴ Yenyī mena ṽi, à gbēke ṽi. Yenyī dì g̃sba kpá kúñworo, àdi a z̃ida biro, àdi ãa d̃aro. ⁵ Àdi wé'i darumaro, àdi a z̃ida yā wetero, àdi f̃enyī likalikaro, àdig̃s ní yā k̃una a nèsee gunlo. ⁶ Àdi yāa d̃o yā ṽaniaro, àdi p̃onna ke kú yapuraome. ⁷ Yenyī dì yā s̃inda p̃inki f̃, àdi yā s̃inda p̃inki náani ke, àdig̃s yā s̃inda p̃inki támaa ṽi, àdi mena kú yā p̃inkio.

⁸ Yenyī lakana ṽiro. Ama tò annabikeyā'onaame, ani l̃aka, tó s̃s yākeburi'onaame, a lé ni ze, tó d̃snaame, ani g̃e z̃ela. ⁹ Zaak̃ ò d̃sna kú ó annabikeyā'onaao dí paparo. ¹⁰ Tó yāpapana gɔ̀ɔ̀ s̃u, a kú adi paparo ni g̃e z̃ela. ¹¹ Kú má de né fiti ù, madi né fiti yā o, madi né fiti laasan lé, madi yā gwa lán né fiti bà. Kú ma ke gbē ònd̃sna ù, ma ɔ̀ gb̃are néfitikeyāi. ¹² Tera la òten gu e d̃igi gūn b̃uruburu, z̃i b̃irea s̃s òni wé sik̃le. Tera la ma d̃na dí paparo, z̃i b̃irea s̃s mani yā d̃s swáswa lākú Luda ma d̃s nà. ¹³ Tera sà yā mèn aak̃s d̃ino mé ò g̃s: Ludanaanikena kú támaaaò kú yenyío, ama yenyī mé à deñla.

14

Yakeburi'ona kũ annabikeya'onaao

¹ Á tó yenyí doáre are, à wé pé Luda Nini gbanɔa, atɛnsa annabikeya'onaa. ² Gbɛ kũ àtɛn yake buri o ten yá o kũ gbɛnɔnlo, sé Luda, zaakũ gbɛke ten maro, àtɛn asiriya o kũ Luda Nini gbánaome. ³ Gbɛ kũ àtɛn annabikeya o ten yá o kũ gbɛnɔome, àtɛni n̄ gba gbána, àtɛn lé darúmame, àtɛni n̄ nɛsɛ kpátefíneme. ⁴ Gbɛ kũ àtɛn yake buri o teni a zída karamɛ, gbɛ kũ àtɛn annabikeya o ten sɔsi gbɛnɔ karamɛ. ⁵ Má ye à yake buri o á pínki, ama má ye à annabikeya o de abirekũla. Annabikeya'ori de yakeburi'orila, séto ɔten bokote de sɔsi gbɛnɔ le ò kara.

⁶ Ma gbɛnɔ, tó ma suái, akũ ma yake buri ò kááo, b̄s̄ àrɛn à víáreɛ? Séde ma yá'ona ḡs̄ de yáwɛwɛna ũ ke d̄na ke annabikeya'ona ke yádannɛna. ⁷ Len à de le kũ p̄'ɔborinɔ d̄. Úra ke m̄ɔɔ, tó àtɛn ũ bo súuro, oni le ò d̄s̄ deran àtɛn o nà yá? ⁸ Tó kákáki ũ dí bo súuro, sozanɔ ni z̄i soru kero. ⁹ Lemɛ ák̄ɔnɔ se, tó àtɛn yake buri o, akũ ɔten maro, deran oni yá kũ àtɛn o gbá d̄s̄ nàa? Á yá ni ḡɛ íame. ¹⁰ Yáa buri dasi andunia gũn, n̄ ke bokɔtenaa sariro. ¹¹ Tó ɔten buri kũ madí a yá maro o, maniḡs̄ de a ɔriine gbɛ z̄it̄o ume, akũs̄o aniḡs̄ demɛne gbɛ z̄it̄o ũ se. ¹² Lemɛ ák̄ɔnɔ s̄s̄, lákũ á kokari v̄i kũ Luda Nini gbanɔ nà, à kokari ke áḡs̄ géo are, de s̄s̄idɛnɔ le ò kara.

¹³ Abire yái yakeburi'ori wé ke de à le à yá kũ àtɛn o bokote. ¹⁴ Tó ma adua kè kũ yake burio, ma nini mé à kè, ma laasun dí domɛne arero. ¹⁵ T̄s̄, yá p̄i de deramɛɛ? Mani adua ke kũ ninio, mani ke kũ laakaríio d̄. Mani lé sí kũ ninio, mani sí kũ laakaríio d̄. ¹⁶ Tó n̄ Luda t̄o nna sí kũ ninio, deran gbɛ dufu kũ à kũ gwe ni pi, aami, sáabu kũ n̄ kpá yá musuu? Zaakũ adi yá kũ n̄ ɔo d̄r̄o d̄r̄o. ¹⁷ Bee tó n̄ sáabu kpá a zéa, adi n̄ Yesude dake gbána kararo. ¹⁸ Ma Luda sáabu kè, kũ madí yake buri o deála á pínki, ¹⁹ ama k̄ɔkakaranaa gũn tó ma yá mèn s̄s̄oro ò kũ laakaríio, ma yá dàofine, à manamɛne de mà yá mèn ũgbangba o kũ yake buriola.

²⁰ Ma gbɛnɔ, á laasun súnḡs̄ de lán nénɔ p̄o báro. Áḡs̄ de lán né fitinɔ bà yávanikɛnaa musu, ama á laasun ḡs̄ de gbɛ ɔnd̄ɔnanɔ p̄o ũ. ²¹ Á k̄ɛna Luda yán ò p̄i: Mani buriyá p̄ande o gbɛ dík̄inanɔne gbɛ z̄it̄o lén, bee kũ abireo oni sá kpá ma yáiro.

²² Abire yái yakeburi'ona de sèeda ũ Yesu náanikerinɔnɛro, sé Yesu náanikerisarinɔ. Len d̄o annabikeya'ona dí ke Yesu náanikerisarinɔ p̄oke úro, sé Yesu náanikerinɔ. ²³ Tó s̄s̄i gbɛnɔ k̄o kákara n̄ pínki, akũ ɔten yake buri o n̄ pínki, tó gbɛ dufunɔ ke Yesusaridɛnɔ sù gwe, oni pi ía kármanloo? ²⁴ Tó gbɛ s̄inda pínki ten annabikeya o s̄s̄, akũ Yesusaride ke gbɛ dufu sù gwe, ani n̄ pínki yáze d̄s̄ à taari e, ²⁵ asiriya kũ à kũ a n̄sɛn ni bo gupuraa, ani wúte a gberɛa à m̄i nate Ludane, gbasaa à pi Luda ká à té yápara.

Donyikɛna zé

²⁶ Óni pi deramɛɛ ma gbɛnɔ? Tó a k̄o kákara, á baadi ḡs̄ le v̄i ke yádannɛna ke yáwɛwɛna ke yakeburi'ona ke yake buri pi bokɔtenaa. Á a pínki ke, de gbɛnɔ le ò kara. ²⁷ Tó ɔten yake buri o, gbɛnɔn pla ke aak̄o, àsun de abirekũlaro. Ò k̄o gba zé, gbɛ mèn do bokote. ²⁸ Tó a bokɔteri kunlo, à lé nak̄sa k̄ɔkakaranaa gũn, à a p̄o o ado kũ Ludao. ²⁹ Annabikeya'orinɔ gbɛnɔn pla ke aak̄ɔnɔ yá o, gbɛ kparanɔ laasun lé n̄ yáa. ³⁰ Tó Luda yá sù gbɛ kũ à vutɛnaa, gbɛ kũ àtɛn yá o ȳite. ³¹ Á pínki áni f̄s̄ à annabikeya o dodo, à yá dadak̄ɔne á pínki, à k̄o kara. ³² Sé annabikeya'orinɔ ḡs̄ n̄ lé kũna d̄s̄, ³³ zaakũ Luda ye yá yáaairo, sé a zéde.

Lákũ s̄s̄i gbɛnɔ dí ke w̄ete kũ w̄eteo nà pínki, ³⁴ n̄gbɛnɔ ḡs̄ ȳitena k̄ɔkakaranaa gũn, zaakũ ò yá'ona zé víro. Ò m̄i nate, lákũ ò ò Musa doka gũn nà. ³⁵ Tó ò ye ò yake d̄s̄, ò n̄ z̄a gbekai be, zaakũ n̄gbɛ yá'ona k̄ɔkakaranaa gũn bi wé'iyámɛ. ³⁶ Á k̄inaan Luda yá bòn yá? Ke á mèn do yáin à s̄uu?

³⁷ Tó gbɛ ten da annabikeya'orin̄ a ũ ke gbɛ kũ Luda Nini done are, áḡs̄ d̄s̄ kũ yá kũ ma k̄éare pi bi Dikiri yáditɛnaame. ³⁸ Tó gbɛ p̄a kpá adii, oni p̄a kpái se. ³⁹ Abire yái ma gbɛnɔ, à wé pé annabikeya'onaana, ama àsun gí yakeburi'onaairo. ⁴⁰ Á yá s̄inda pínki ke a zéa s̄usu.

15

Kirisi vuna gan

¹ Ma gbɛnɔ, baaru nna kũ ma kpááre, kũ a s̄i a zson, má ye mà era mà d̄oágu. ² Baaru nna pi mé ani á sura ba, tó á waazi kũ ma k̄éare pi kũna. Tó lenlo, á Yesunaanikɛnaa kè p̄ame. ³ Yá kũ à deñla kũ ma s̄i, ma dàáren dí: Kirisi gà ó durunna yái, lákũ à k̄ɛna Luda yán nà. ⁴ Ò a v̄i, akũ à f̄ute a goro aak̄s̄de z̄i, lákũ à k̄ɛna Luda yán nà. ⁵ Á a zída m̄o Pitane, akũ à a zída m̄o à ìba gbɛnɔn kuri awɛɛplanɔne d̄o. ⁶ Abire gbera à a zída m̄o ó gbɛnɔne kũ ò k̄o kákara gu dok̄ɔnɔn, ò de gbɛnɔn w̄aa pla kpé bas̄ɔrola. N̄ daside kun ari tera, ama n̄ gbekɛnɔ andunia t̄o. ⁷ Abire gbera à a zída m̄o Yamisine, akũ à a zída m̄o z̄irinɔne n̄ pínki. ⁸ N̄ pínki gbera à b̄o

à sùmai, ma g5 lán né kōnsenaa bà. ⁹ Zaakū Luda žirino té makūme kpé, mádi ká ò ma sísi žiřiro, zaakū ma wari dō sōsi gbēna. ¹⁰ Gba kū Luda dāmenē yāi má de gbē kū má de a ū ū, akūs5 gba kū à dāmenē pì ginaro, zaakū ma kokari kē defla ñ pinki. Makū mé ma kēro, gba kū Luda dāmenē mé à tò ma kē. ¹¹ Tō, à bò ma kīnaan yá ke ñ kīnaan, yā kū óteni a waazi kē a sin gwe.

Gēno vuna gan

¹² Lákū óten Kirisi futena gan waazi ke nà, à kē dera á gbēkeno di o gēno ni vuroo? ¹³ Tó gēno ni fute ganlo, de Kirisi dí vuro. ¹⁴ Tó Kirisi dí vuro s5, de ó waazikenaa kē pā, akūs5 á Kirisi náanikenaa kē pā, ¹⁵ o g5 Luda sēedade ékedenō ū, kū o ò à Kirisi vū yāi. Zaakū tó gēno di vuro, de Luda dí a vuro. ¹⁶ Tó Luda di gēno vuro, de Kirisi dí vuro. ¹⁷ Tó Kirisi dí vuro, á Kirisi náanikena àre vīro, akū á kú á durunna gūn ari tera, ¹⁸ gbē kū ò andunia tò Kirisi gūnnō s5, ò sáte. ¹⁹ Tó ó konna kú wēndiio dí yāin ó wé dō Kirisii ado, de wēndadenōn ó ū de gbē sīnda pínkila.

²⁰ Yāpura gūn Kirisi fūte bona gan, àkū mé à gāavu káaku ū gbē kū ò wūte ò i òno té. ²¹ Lákū ga bò bisāsiri gāi nà, len gēno vunaa bò bisāsiri gāi le. ²² Kunna Adamu buri ū tò ga dà gbē sīnda pínkila. Leme dō gbē kū ò kú Kirisi gūnnō ni wēndi le ñ pinki. ²³ Baadi kú a gōrome. Kirisi mé à gāavu káaku ū, a gbera a gbēno ni vu a sugōra. ²⁴ Gbasa gōro lé ká, Kirisi ni kīke mi de pinki kú dokano kú gbānana, ani a kpata tó De Ludane. ²⁵ Séde Kirisi g5 kī ble ari Luda g5 a iberenō ke a tintin ū. ²⁶ Ibere kú ani a kakate kpekperme ga ū, ²⁷ zaakū Luda p5 sīnda pinki nà Kirisine a oī. Kū à pì, p5 sīnda pinki kú a oī, ó d5 kú Luda kú à p5 sīnda pinki nàne a oī pì ni mi natene, Luda pì nig5 de a pinki ū p5 sīnda pínkine.

²⁹ Gbē kú òdi da'ite ke gēno gēne ū s5 bi? Tó gēno di vu yāpuraro, bōyāi òdi da'ite ke ñ gēne ū? ³⁰ Ókōno s5, bōyāi odig5 ó zīda da kari gūn gōro sīnda pínkii? ³¹ Kū ĩa kú madì dá á yā musu kunna Kirisi Yesu ó Dikiri gūnwō, madig5 kú ga léime lákū gu dí do nà. ³² Tó ma zīda yāin ma oīi kài kú nōbō pāsīno zaa Efesu, b5 àreen à vīmenē? Tó gēno ni vuro, ò p5 ble, ò í mi, zaakū óni ga ziame.

³³ Àsun tò ò á sātero, gbēna vāni di dà mana yakame. ³⁴ À su á laakarīia sūsū, àsun durunna ke dorō, zaakū á gbēkeno Luda dōro. Ma abirekū ò de à á wé'yā d5 yāime.

Gāavuno mēe

³⁵ Gbēkeno ni pi, gēno ni vu deramee? Mē kpate takan onig5 vīi? ³⁶ Yōnkō yāme! Odi p5 t5 à bōte fōmbabonaa sariro. ³⁷ Tó ò p5 t5, gbadon yoo ke p5we pānde, àdi bute p5we pi ūro. ³⁸ Luda di tò à bute lákū à dite nāme, baadi kú a burio. ³⁹ P5 wēndidenō pínki mē dokōno. Bisāsiri p5 ado, nōbōno p5 ado, bāno p5 ado, kpōno p5 ado. ⁴⁰ Ludambe pōno kun, andunia pōno kun. Ludambe pōno gakuri ado, andunia pōno gakuri ado. ⁴¹ Ifantē gakuri ado, mo vura p5 ado, susunenō p5 ado. Bee susune pino ñ gakuri adonadona kōome.

⁴² Len anig5 de le gēno vuna gōro zī. Òdi gē vī à vā, ani vu vānaa sari. ⁴³ Òdi gē vī bèere sari, ani vu kú gakurio. Òdi gē vī gbāna sari, ani vu kú gbānao. ⁴⁴ Òdi gē vī kú andunia mēeo, ani vu kú wēndi kú àdi lākaro mēeo. Lákū andunia mē kun nà, leme wēndi kú àdi lākaro mē kun le dō. ⁴⁵ À kēna Luda yān ò pì, gbē káaku Adamu g5 gbē bēne ū, ama Adamu kpede g5 Nini wēndikpammari ū. ⁴⁶ Adi ke wēndi kú àdi lākaro mē mé àdi do arero, andunia mē mé àdi do are, a gbera sà wēndi kú àdi lākaro mēe. ⁴⁷ Bisāsiri káaku bò būsutiti gūmme, a plade bò ludambeme. ⁴⁸ Gbē kú ò de zite p5 ūno bōkōa kú gbē kú à bò zitenwo. Gbē kú ò de ludambe p5 ūno bōkōa kú gbē kú à bò ludambēo. ⁴⁹ Lákū ò de gbē kú à bò ziten taka ū nà, len ónig5 de gbē kú à bò ludambe taka ū le se.

⁵⁰ Yā kú ma òon dí ma gbēno. Tó kpata kú à bò Luda kīnaa bò gupuraa, óni le ò ble kú ò mēoro. Óni le òg5 kú gu kú àdi vāro gūn kú ò mē kú àdi vāoro. ⁵¹ À ma, mani asiriya oāre. Óni ga ó pínkiro, ama óni li ó pínki ⁵² kānto lán wé'ipakenaa bà kakāki kpede pena zī. Zaakū kakāki ni ū bo, gēno ni vu vānaa sari, ókōno s5 óni li. ⁵³ Séde ò mē kú àdi vā dí gē a kú àdi vāro gūn. Séde ò mē kú àdi ga dí gē a kú àdi garo gūn. ⁵⁴ Tó ò mē kú àdi vā gē a kú àdi vāro gūn, akūs5 ò mē kú àdi ga gē a kú àdi garo gūn, akū yā kú à kēna Luda yān dí ni papa ò pi: Ò ži blē gaa, à mū dē.

⁵⁵ Ga, n žīblena tōn deraa?

Ga, n sēwe kú māmēe?

⁵⁶ Durunna mé à ga sēwe ū, durunna gbāna s5 àdi bo doka gūmme. ⁵⁷ Ò Luda sáabu ke, kú àdi tò ò ži ble ó Dikiri Yesu Kirisi gāi. ⁵⁸ Abire yāi ma gbē yenyidenō, à ze gbāna gīngin bona kú kpeo sari. À wé tá Dikiri zīa gōro sīnda pínki, zaakū á d5 kú zī kú áten ke Dikiri pāro.

16

Pɔlu wɛtɛgɛna sorukenaa

¹ Luda gbɛnɔ káamazakenaa yá musu, lákú ma ò Galatia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔnɛ nà, à kɛ lɛ se. ² Azumanɛnna kú azumanɛnnao á baadi gɔ ɔgɔ kú à lè a gbána lén bo adona, àgɔ kakara de àsun kámaza pì wete gɔɔ kú ma suro yáí. ³ Tó ma su, mani gbɛ kú a n̄ díte ò gɛnɔ zí Yurusalemu kú takadao kú kámaza kú a kàkara piio. ⁴ Tó à kú mà gémɛ sɔ, oni gé zeme.

Yá kú Pɔlu kpákpa à kɛnɔ

⁵ Tó ma bɛte kú Masedonia bùsuuo, mani su á kīnaa, zaakú mani pá Masedonialame. ⁶ Matɛn kpákpa mà gɔɔɔpla kɛ kááo. Bee bunsire se manigɔ ye mà ble kááo, àni gé zɛmɛnɛ gu kú mani gɛn. ⁷ Tera la má ye mà gɛtɛáwala fàaro, matɛn kpákpa mà gɔɔɔpla kɛ kááo, tó Dikiri wè. ⁸ Mani gɔ Efesu ari Pɛntikɔsi dikpɛ zime, ⁹ zaakú Luda zé bòmɛnɛ manamana mà zí mana kɛ, akú sɔ ma ibɛrɛnɔn dasi.

¹⁰ Tó Timɔti sù à sù, àsun kɛnɛ búgubugu à vīna kɛárɛro, zaakú àtɛn zí kɛ Dikirine lán ma bàme. ¹¹ Á gbɛke sún a gya boro. À zàna kɛnɛ de à le à ká ma kīnaa aafia, zaakú makú kú ma gbɛnɔ ó wé doi.

¹² Ó gbɛndo Apolo sɔ, madigɔ nakaraa gɛn baaakɔ à su à á gwa kú ó gbɛ kparanɔ. À ye sunaai gīaro. Tó à zé lè, ani su.

Lédamma kpekpe

¹³ Agɔ kú á laakarīia, àgɔ zɛna Yesunaanikɛnaa gūn. Àgɔ wɔɔɔgɔ vī, àgɔ gbána. ¹⁴ À yá sinda pínki kɛ kú yenyiɔ.

¹⁵ Á Setefana bedɛnɔ dɛ, kú mɔkɔnɔ mé ò Yesude káakunɔ ũ Girisi bùsun, akú ò n̄ zída kpà ògɔ kpá Luda gbɛnɔi. Ma gbɛnɔ, ma wé kèáwa, ¹⁶ à mì nate gbɛ bire takanɔnɛ kú gbɛ kú òtɛn kokari kɛ lɛlɛ zí dokɔnɔ pìi gūnnɔ n̄ pínki. ¹⁷ Ma pɔ kè nna Setefana kú Fɔtunatuo kú Akaikuo sunaaa, zaakú ò gɔmɛnɛ á gɛnɛ ũmɛ. ¹⁸ Ó tò ma laakarīi kpàte kú á pɔo. À bèrɛ lí gbɛ bire takanɔnɛ.

¹⁹ Asia bùsu sɔsinɔ gbɛnɔ fɔ kpàáwa. Akila kú Pirisilao kú sɔsi gbɛ kú òdi kɔ kakara n̄ beanɔ fɔ kpàáwa manamana Dikiri gūn. ²⁰ Ó gbɛ kú ó lɛlɛnɔ fɔ kpàáwa á pínki. À fɔ kpákɔa kú Luda gbɛnɔ lɛpɛmmanaao. ²¹ Makú Pɔlu, ma ɔgbɛn dí. Ma fɔ kpàáwa. ²² Tó gbɛke ye Dikiriro, Luda láari boa. Ó Dikiri ten su. ²³ Dikiri Yesu gbɛke kɛárɛ. ²⁴ Má yeáí á pínki kunna Kirisi Yesu gūn.

KÖRINTIDENŃ TAKADA PLADE

Pölu kú Kórinti YesudenŃ 1:1-7:16

Yudea YesudenŃ kámazakenaa 8:1-9:15

Pölu gina kú a zída 10:1-13:14

Laakarikipatena

¹ Makú Pölu, Kirisi Yesu zírrii Luda poyenyĩnaa gún kú ó gbē Timōtio, ókōño mé ó takada dí kē sōsi gbē kú ò kú Kórintinone kú Luda gbē kú ò kú Kirisi būsunnŃ n̄ pínki. ² Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De saabu kpá, De Luda wēndadōnneri nēsekpaterii pii. ⁴ Àdi ó laakari kpátewere ó wétámmanna sīnda pínki gún, de ò le ò gbē kú ò kú bee wétámmanna kpate taka burí gūnnŃ laakari kpátēfune se kú laaakarikipatebŃ kú Luda ó laakarii kpátēowero. ⁵ Lákú wari kú Kirisi kēe di liwái nà, leme dŃ ó laakarii di kpátē manamana Kirisi yái. ⁶ Tó óten wari dŃ, á laakarikipatena kú á surabanao yáime. Tó Luda ó laakarii kpátē, á laakarikipatena yáime, de à le à wari dokōnŃ kú óten ke fŃ. ⁷ Ó támaa ví á yá musu sikaa sari, zaakú ó dŃ lákú á bàka kú kúoo warikena gún nà, len á bàka kú kú ó laakarikipatenaoo le dŃ.

⁸ Ó gbēnŃ, ó ye àgŃ dŃ lákú ò ó wé tã Asia būsun nà. Ó mèe ùwá manamana de ó gbána léla, bee ó wēndi ó wé dŃ sero. ⁹ Yá dàóla, óten da o game. Abire ó lé, de òsun ze kú ó zida gbánaoro, séde Luda kú àdi gēnŃ vu gbána. ¹⁰ À ó bó kari zŃkŃŃ gún, akúsŃ ani ó bon. Àpiin ó wé dŃ à ó bon dŃ ¹¹ adua kú áten kewere gáí. Leme gbēnŃ ni saabu kene dasi ó yá musu gbēke kú à kēwere yái gbē dasinŃ aduakena sabai.

Pölu tá gboronaa

¹² Yá kú odi á Ìa dān dí: Ó laasun ten owere, kú Luda gbánao ó kú kú nēsepuraoo manafiki sari andunia gún, atēnsa á kīnaa. Andunia òndŃn ó kúoro, séde Luda gbēke. ¹³ Odi takada ke kēárero, séde á kú áni á kyó ke à dŃ baasiro. ¹⁴ Lákú á ó dŃ nà fíti tera, má ye à ó dŃ sãnsãn, de à Ìa dā ó yá musu Dikiri Yesu sugŃŃ zī, lákú óni dā á yá musu nà.

¹⁵⁻¹⁶ Yá pi náanikena gún ma dite yá, tó maten gé Masedonia, mà bŃte á kīnaa mà á gwa káaku, mà era mà su kú á kīnao de à arubarika le gēn pla, gbasà á kpámai ma Yudea genaa gún. ¹⁷ Kú ma tá bire dite, ma yá fute kēn yá? Tó ma dite mà yá ke, andunia yá di domene are mà pi, ee, ee ke oi, oin yá? ¹⁸ Lákú Luda náani ví nà, yá kú ó òáre bi eeme, adi ke oinlo. ¹⁹ Luda Né Yesu Kirisi kú makú kú Silasio kú Timōtio o a yá waazi kēare bi gbē kú àdi pi eeme, adi ke oinlo, àkúme Luda ee ù. ²⁰ Zaakú lé kú Luda gbē sīnda pínki yápura di ke a gümme. Abire yái kú Yesu Kirisi tŃo òdi pi, aami, Luda tŃbona yái. ²¹ Luda mé à ó zīni pēte Kirisi gún kú ákōnŃ, à ó dite a pŃ ù, ²² à à sēdaa kēwá, à a Nini dà ó swēn pŃ kú óni le zenkpeke ù.

²³ Luda ma nēse dŃ, àkúme ma sēdade ù. Kú má ye mà á bobo á dānlo yáin mádi gé Kórinti doroo. ²⁴ Àdi ke óten gbána mŃáre á ludanaanikena musunlo, zaakú a zīni pēte kŃ, óten zī ke kááo á pŃnna yáime.

2

¹ Akú ma zeo kú mani su á kīnaa kú nēseyakanaoo doroo. ² Tó ma tò á nēsee yáka, dí mé ani ma pŃ ke nnaa, tó adi ke ákōnŃ kú ma á nēsee yákaárenŃ baasiroo? ³ Ma takada kēare le, de tó ma su á gwa, ákōnŃ kú á de à ma pŃ ke nnanŃ sún ma nēse yakaro yáime. Má dŃ sãnsãn kú ma pŃnna bi á pínki pŃnname. ⁴ Ma takada pŃi kēare wari gún kú pŃsira zŃkŃŃŃ kú wé'í dasio, adi ke de á pŃ yaka yáinlo, de àgŃ dŃ lákú má yeáí nà yáime.

Sùrukena kú taarideo

⁵ TŃ, tó gbēke nēseyakana yá kē, adi ke ma nēseen à yàkaro, á gbē sīnda pínki pŃme à yàka, ke á gbēkenŃ, de màsun o à gē onaloro. ⁶ Wari kú á daside dŃ gbē pŃia mŃa. ⁷ Abire yái à sùru ke káao tera sà, à à laakari kpátene, de a pŃsira kori sún a dero yái. ⁸ Abire yái ma kúte kēare, à mŃne súsú kú á yei. ⁹ Àkú mé à tò ma takada birekú kēare, ma lí pēteóawa, de mà le mà dŃ tó á yá kú ma òáre kúna pínki. ¹⁰ Tó a gbē kē kú a taario, madí ade kē se. Zaakú tó ma gbē yá kēne, tó yáke sù à kun, madí ke á yái Kirisi are, ¹¹ de Setan sún òndŃ kewerero yái, zaakú ó a manafikinŃ dŃ.

Luda zíkerinŃ

¹² Kú ma ka Toroasi de mà Kirisi baaru nna kpá, Dikiri zé bŃmene, ¹³ ama ma laakari kpatenaro, kú mádi ma gbēndo Titu lero yái. Akú ma lé zãmma gwe, ma da Masedonia zén.

¹⁴ Ma sáabu kè kú Luda, zaakú àdigɔ dowere are gɔɔ sɛnda pínki, odigɔ zɔblerinɔ ũ Kirisi gūn, odi a dɔna gbɛ dagula gu sɛnda pínkia. ¹⁵ Zaakú ó de turaretiti gbɛnnade kú Kirisi kpàta Ludaŋe ũ gbɛ kú àteni n̄ sura banɔ té kú gbɛ kú ò sàtenanɔ. ¹⁶ Ó de gè gbɛ ũ gbɛkenone, akú àdi ga in̄ne. Ó de wèndi gbɛ ũ gbɛ kparanone, akú àdi wèndi in̄ne. Ó dí mé à kà à zĩ bire kee? ¹⁷ Ó de lán gbɛ kú odigɔ laga tá kú Luda yáonɔ bàro. Kirisi gūn odi yá o kú n̄sepurao kú Luda dɔnaao a zĩrinɔ ũ.

3

¹ O era óteni ó zĩda sáabu kpán yá? Ó bàka kú kú sèeda takada kú ò kèare ke kú a kènn̄e lán gbɛkenɔ bàn yá? ² Ákɔnɔme ó takada pi ũ kú à kèna ó swèea. Gbɛ sɛnda pínki ni fɔ à dɔ à a kyó ke. ³ Àten mɔinne gupuraa kú ákɔnɔme takada kú Kirisi kè à nàwere ó ũ ũ. Adi takada pi kè kú tawadaaoro, à kè kú Luda Wèndide Niniome. Adi kè gbè anloaro, à kè á swèeame.

⁴ Yá kú ó a náani v̄n gwe Luda are Kirisi gáí. ⁵ Adi ke o ka ó zidane ò pi, yá pi bò ó Kinaano, Ludame ó gbána ũ. ⁶ Akú mé à ó káa, akú ó de a bàka konna kú gbɛnɔ dufu zikerinɔ ũ. Adi ke doka kú à kènanlo, Luda Nini yáme. Zaakú doka di ga in̄ne, Nini pi s̄s, àdi wèndi in̄ne.

⁷ Kú Luda doka kè gbè anloa, a gakuri bò Musa ánnwa. Bee kú a tékena dí gi kero, Isarailanɔ dí fɔ ò gwàro. Tó zé kú àdi ga in̄ne pii bò kú gakuri bire takao, ⁸ oni Nini pi zé gakuri yá o dɔ yá? ⁹ Tó zé kú àdi yá danla gakuri v̄i, zé kú àdi tò yá bo kúño nna gakuri deala zà. ¹⁰ Pó kú à gakuri v̄i yá gakuri v̄i doro, gakuri kú à deala pi yáí. ¹¹ Tó pó kú adi gi kero bò kú gakurio, pó kú àdigɔ kun gakuri deala zà.

¹² Zaakú ó támaa bire taka v̄i, odi yá o kú swègbánao, ¹³ adi ke lán Musa bàro, kú à fáta kú a ánnwa de Isarailanɔ sún a ánnwé kú àdi gi kero lakana ero yáí. ¹⁴ Ama n̄ sá gbána, zaakú ari gbára tò óten Luda bàka konna kúño takada kyó ke, fáta dokɔnɔ pii digɔ kú n̄ laasunlame. Àdi goro, séto gbɛ kú Kirisi gūn baasiro. ¹⁵ Ari kú a terao tò óten Musa takada kyó ke, fáta pii digɔ kú n̄ laasunlame. ¹⁶ Ama tó gbɛ are d̄s Dikiria, fáta pii di goa. ¹⁷ Dikiri piime Luda Nini ũ, akús̄s gu kú Dikiri Nini pi kún, àdi tó ò ḡs n̄ zidane. ¹⁸ Ókɔnɔ kú pó gò ó ánnwanɔ, óten Dikiri gakuri mɔinne lán dígi bà, odigɔ li lán a bà gakuri ḡs kara gakurila. Dikiri kú à de Luda Nini ũ pi kènaan gwe.

4

Luda z̄irinɔ zĩ

¹ Abire yáí lákú Luda zĩ bire dàwere a sùruu gūn nà, odi kpasaro. ² O ɔ gbàre asiri wé'isariyān̄o, odi yá ke kú manaffkioro, akús̄s odi Luda yá kotiro. Odi yápara oñne s̄s̄u, de ò ó zĩda m̄o gbɛ sɛnda pínkin̄e Luda are. ³ Tó baaru nna kú óten kpá utename, gbɛ kú ò sàtenanɔn̄ à utenañne. ⁴ Zaakú andunia díkina dikiri Yesusaridenɔ wé v̄ina kúñne, de òsun baaru nna sí, Kirisi kú à de Luda taka ũ gakuri gu puñnero yáime. ⁵ Ó zĩda kpàkpan óten kero, Yesu Kirisi dikirikè kpàkpan óten ke, akús̄s óten z̄ò bleare a yáí. ⁶ Luda pi, gu pu gusiran, akú à gu pu ó swèñ le d̄s. Gupura pi de a gakuri kú àten té ke Kirisi ánnwa dɔna ũ.

⁷ Ó aruzekè bire v̄i ó mè kú ò de lán ē oro bànɔ gūn, de ò le ò d̄s kú gbána z̄s̄kɔ pii bò Luda kinaame, adi ke ó Kinaano. ⁸ Odigɔ wari d̄wá kpa sɛnda pínkia, bee kú abireo odi fuaro. Ódi bídi ke, ama ó támaa di lákaro. ⁹ Ódi wé t̄awá, ama Luda di ó tónlo. Ódi ó p̄te, ama odi garo. ¹⁰ Gɔɔ sɛnda pínki ó kú Yesu ga taka buri léi, de a konna le à pisi ó mèea yáí. ¹¹ Zaakú ókɔnɔ kú ó b̄nenɔ odigɔ kú ga léi Yesu yáí, de a konna le à pisi ó mè kú ani gaa yáí. ¹² Len ga pi ten zĩ ke ó gūn le, akús̄s wèndi ten zĩ ke á gūn. ¹³ À kèna Luda takadan ò pi: Má Luda náani v̄i, akú ma yá ò. Ókɔnɔ s̄s, o Luda náani dokɔnɔ pii kè, akú óten yá o a yáí. ¹⁴ Zaakú ò d̄s kú lákú Luda Dikiri Yesu v̄u gan nà, ani ó vu káao gan se, ani ó káte a are lele kú ákɔnɔ. ¹⁵ Yá díno pínki teni ó lé á yáí, de Luda gbɛke kú àten li gb̄n̄oí dasi le a sáabukpana kara a t̄s̄bona yáí.

Wédna mè dufu

¹⁶ Abire yáí odi kpasaro. Bee tó ó mè ten kakate, ó nini digɔ dufu kú lákú gu digɔ d̄s nà. ¹⁷ Ó wétamma gɔɔ do leekèenle díkina ten gakuri z̄s̄kɔ kú àdi lákaro iwere, kú adi sí lek̄saro. ¹⁸ Ó wé pé pó kú òdi wé sialero, sé pó kú òdi wé sialero. Zaakú pó kú òdi wé siale bi gɔɔ pla póme. Pó kú òdi wé sialero s̄s, àdigɔ kun gɔɔ sɛnda pínki.

5

¹ Ó d̄s kú tò ó s̄s kú ò kun kpé ũ andunia dí gūn yàka, Luda ni kpé kú odi bo kú ɔoro kpáwá a bea ari gɔɔ sɛnda pínki. ² Tera s̄s odi nda s̄s̄o pii gūn, ó ye ò ludambe pó pi da, ³ zaakú tò ó bo s̄n, óniḡs kun mèe sariro. ⁴ Gɔɔ kú ò kú s̄s̄o díkina gūn, odi nda lákú ó aso sena bà. Adi ke ó

ye ò bo a gūnno, ó ye ò ludambẹ́ pọ́ dame, de wẹ̀ndi ó sọ́ kú ani ga pì mọ́. ⁵ Abire yáin Luda ó soru kei, akú à a Nini kpàwá pọ́ kú òni le zenkpẹke ù.

⁶ Abire yáí ó swèè dig̃s gbána. Ó d̃s g̃w̃r̃ kú ó kú mè dík̃ina gūn, ó kú Dikiri k̃inaaro. ⁷ Zaakú ludanaanikenaan ó kúo, adi ke wésinaale yánlo. ⁸ Ó swèè dig̃s gbána. Bona s̃s̃ p̃in gena Dikiri k̃inaan ó yei. ⁹ Kunna m̃èè gūnn yá, bona a gūnn yá, odig̃s wete ó yá káagu. ¹⁰ Zaakú Kirisi nig̃s vutena a t̃intinnwa, ó p̃ínki òni bo ò ze a are, ani f̃ina bo ó baadine a kunna m̃èè gūn yákenaa, a mana ke a ṽáni.

Bisásiriño kena nna kú Ludao z̃i

¹¹ Lákú óten ṽina ke Dikiriñe le nà, odi wete gb̃eño yá pì zé e. Luda ó d̃s s̃ans̃an, akú s̃s̃ ó ye à ó d̃s á swè̃n le d̃o. ¹² Óteni ó z̃ida s̃áabu kp̃ááre d̃onlo, óteni á gba zé à ìa d̃á ó yá musume, de à le à yá we gb̃e kú àdi ìa d̃á kú mè yáa, adi ke swè̃ yánloa. ¹³ Tó áten da ó mĩi l̃ite, Luda yáime. Tó ó kú ó d̃s̃w̃a, á yáime. ¹⁴ Zaakú Kirisi yenyí mé áten té káogu. O é tò gb̃e m̃èn do gà gb̃e s̃inda p̃ínki yáí, ò gà ñ p̃ínkiñ gwe. ¹⁵ À gà gb̃e s̃inda p̃ínki yáí, de gb̃e kú ó g̃s̃ño s̃ung̃s̃ kun ñ z̃ida p̃s̃ ù doro, séde gb̃e kú à gà ñ yáí à ṽù p̃s̃.

¹⁶ Abire yáí odì gb̃eke gwa lákú andunia gb̃eño di gwa nà tera doro. Bee kú ó Kirisi d̃s̃ lákú andunia gb̃eño a d̃s̃ nà yá, ó a d̃s̃ le tera doro. ¹⁷ Zaakú tó gb̃e kú Kirisi gūn, à g̃s̃ gb̃e dufu ù. A kunna z̃i g̃è̃te, kunna dufu mé à g̃s̃ñe. ¹⁸ Abire b̃ò Luda k̃inaame p̃ínki. Á ò ké k̃áo nna Kirisi g̃ái, akú à gb̃eño kena nna k̃áo z̃i d̃awere. ¹⁹ Kirisi gūn Luda andunia k̃e k̃áo nna gb̃eño taariño yá danaa sari, akú à gb̃eño kena k̃áo nna pì yá ñawere ó z̃i. ²⁰ Abire yáí Kirisi g̃eñeño ò ù. Luda ten gb̃eño sísi ó g̃ái. O kúte k̃é̃are Kirisi gb̃eñ, à ke nna kú Ludao. ²¹ Luda tò durunnasari de g̃s̃ durunna kútekebo ù ó yáí, de kunna a gūn Luda tó yá bo kúoo nna.

6

¹ Zaakú Luda z̃ikeri dakeñon ó ù, o kúte k̃é̃are, àsun Luda gb̃eke sí à a ke páro. ² Luda pì:

Ma n yá mà a g̃w̃ra,

ma kpanyí surabana g̃w̃ra.

G̃w̃r̃ k̃á s̃à, gb̃aram̃e surabana g̃w̃r̃ pì ù.

³ Odi yá kú ani tó gb̃e fu kero, de òsun ó z̃i taari lero yáí. ⁴ Odi ó z̃ida m̃o gb̃eñone zé s̃inda p̃ínki gūn kú Luda z̃ikeriñon ó ù. Odi mena f̃s̃ manamana kú takasio kú wario kú wétammanaa. ⁵ Ó ó gb̃e, ò ó ká kp̃esiran, ò f̃utewái. O z̃i gb̃ana k̃e, ódi le o i òro, nà yó ó dé. ⁶ O m̃ò̃ñe kú ñesepurao kú d̃naao kú s̃uruo kú manakenaa kú Luda Ninio kú nyéí manafiki sario ⁷ kú yápur'onaao kú Luda gb̃anao. Ó yámanakeb̃oño k̃una ó z̃plan kú ó z̃zeo. ⁸ Òdi ó kpe ta, òdi ó kpe bo. Òdi ó t̃s̃ ṽáni sí, òdi ó t̃s̃ nna sí. Yápuradeñon ó ù, akú òdi ó dite manafikideñon ù. ⁹ T̃s̃deñon ó ù, akú òdi ó dite lán gb̃e kú ò ñ d̃s̃roño bà. Ó b̃eñeme fá, akú òdi ó dite g̃eño ù. Òdi ó dite p̃s̃gb̃eñaño ù, ama òdi ó dero. ¹⁰ Ó p̃o dig̃s̃ nname, akú òdig̃s̃ ó dite p̃s̃sirañon ù. Odi gb̃eño ke aruzekedeñon ù dasi, akú òdig̃s̃ ó dite takasideñon ù. Ó p̃s̃ s̃inda p̃ínki ṽi, akú òdig̃s̃ ó dite p̃s̃sirañon ù.

¹¹ Kr̃intideñon, o yá òare s̃usu, o ó ñes̃e w̃é̃are. ¹² Ódi ó ñes̃eg̃unyá uteárero, ama a á p̃s̃ ùtewere. ¹³ Ma yá òare lán ma ñeño bà. Lákú o ó ñes̃e w̃é̃are nà, à á ñes̃e w̃ewere le se.

Àsun ke l̃ẽle kú Yesusarideñoro

¹⁴ Àsun ke dok̃oño kú Yesusarideñoro. Yá mana bàka ùgba kú a ṽanioo? B̃s̃ñ gupura kú gusirao ṽi kú k̃soo? ¹⁵ Kirisi yá ñ k̃s̃ sí kú Setan p̃so derame? Derame Yesude bàka nig̃s̃ kú kú Yesusarideoo? ¹⁶ Luda kp̃é di k̃s̃ sí kú t̃anaño yá? Zaakú Luda W̃è̃ndide kp̃éñ ó ù, lákú à ò nà:

Manig̃s̃ kú k̃ú̃ñwo, manig̃s̃ kure ñ té,

manig̃s̃ de ñ Luda ù,

onig̃s̃ de ma gb̃eño ù.

¹⁷ Abire yáí Dikiri pì:

À k̃er̃uma, àg̃s̃ kú ádona,

àsuño na p̃s̃ gb̃ás̃ĩaro,

mani á sí, ¹⁸ manig̃s̃ dene De ù,

ánig̃s̃ de ma ñé̃g̃s̃gb̃eño ù kú ma ñeñogb̃eño.

Dikiri Gb̃anas̃indapinkide mé à ò.

7

¹ Ma gb̃e yenyideñon, lákú Luda lé s̃ewere le nà, ò m̃i k̃e yá kú àdi mè kú ninio gb̃à léa mámmam, ò ó kunna adona lé papa ṽinakena Ludane gūn.

P̃olu p̃o k̃e Kr̃intidensa nna

² À tó ó yá g̃s kú á swèn. Ódi taari ke gbēkenero, ódi gbēke sátero, ódi gbēke taki kero. ³ Mádi abire o mà yá daalanlo. Ma ò yá kò kú á yá kú ó swèn ò ga leeke ke òg̃s kun leeleme. ⁴ Má á náanikena manamana, madi lé gbē á yá musu manamana. Ó warikēnaa gūn pínki ma laakari kpatena métemete, ma p̃o kè nna à g̃è òla. ⁵ Bee kú o ka Masedonia b̃usun, ó mè dì kpátero. Wari likawái kpa s̃inda pínkia, ò f̃utewái kú fitio, ṽina ó kú. ⁶ Akú Luda kú àdi gbē kú ò b̃usano sé lei ò sé lei Titu sunaa gūn. ⁷ Adi ke a sunan adoro, kú a a s̃è lei yáime d̃o. À piw̃ere áteni ma bege ke, á kú d̃ind̃mene gūn, ma yá á kúna gbāna s̃à, akú ma p̃onna kàra.

⁸ Bee kú takada kú ma k̃éáre á ñes̃e yàka, mádi ñes̃e litero. Kú ma è takada pí á ñes̃e yàkaáre g̃oro pla, de ma ñes̃e lite yá, ⁹ ama ma p̃o kè nna s̃à. Adi ke kú ma á p̃o yàkaáre yáinlo, kú á p̃osira tò a ñes̃e lite yáime. Á ñes̃eyakanaa píi bò Luda k̃inaame. Abire yáí ódi ásarú keáreoro. ¹⁰ P̃osira kú à bò Luda k̃inaa, àdi tó gbē ñes̃e lite à surabana le, ani d̃ind̃mene kero. Andunia p̃osira mé àdi ga ír̃ne. ¹¹ Á gwa p̃ó kú p̃osira kú à bò Luda k̃inaa pí íáre. Á m̃è wà s̃à, a gi kú á z̃idao, à laakarii f̃ute, ṽina á kú, a ma bege kè, a wé t̃à, a ñ s̃à g̃à. Yá píi gūn pínki a á z̃ida m̃òñne kú á taari ṽi yá píi gūnlo.

¹² Bee kú ma takada píi k̃éáre, adi ke gbē kú à taari kè ke gbē kú ò taari k̃èñe yáinlo, ma kè Luda d̃ōnaa gūmm̃e, de á yenawái le à boáre gupuraa. ¹³ Abire yáí ó laakari kpatena. Ó laakari kpatēnaa píi gb̃era, ó p̃onna kàra manamana Titu p̃onna yá musu, kú á pínki a tò a nini sù yáí. ¹⁴ Ma lé gb̃ēne kú á yáo yá, àdi tó wé'í ma k̃uro. Lákú o yápara oáre yá s̃inda pínki gūn nà, len ó légb̃ēna Titune kè yápara ù le. ¹⁵ Lákú a b̃èere line nà, a a kpe t̃à, akús̃o a a yá mà á pínki, tó à d̃ò á yá píin, a yenaáí dì karam̃e. ¹⁶ Ma p̃o dig̃s nna, kú má á náanikena yá s̃inda pínki gūn yáí.

8

K̃kamazakēnaa

¹ Ó gb̃ēño, ó ye àg̃s gb̃ēke kú Luda kè Masedonia b̃usu s̃os̃ino gb̃ēñone d̃s̃. ² Ñ ỹogwanaa kú w̃étamma pásio gūn, ñ p̃o kè nna manamana, akú bee kú ñ takaside búgubuguke ò gba dàñne à g̃è òla. ³ Ma oáre ò gba dà kú ñes̃e m̃èñ doo ñ gbāna lén, à de ñ gbānala se. ⁴ Ó wé k̃ewá ñ z̃ida, ò kúte k̃ewere manamana, ò ñ gba z̃é'í ò le àg̃s kú Luda gb̃ēño k̃amazakēnaa gūn. ⁵ Ó kè de p̃ó kú ó wé d̃òila, ò ñ z̃ida kp̃à Dikiria g̃ia kú ók̃ōño d̃o Luda p̃oyenỹinaa gūn. ⁶ Abire yáí o wé kè Titua à gé k̃amaza yá kú à nàa á té lakiti ke. ⁷ Zaakú á gbāna yá s̃inda pínki gūn, ludanaanikēnaa kú yá'onaao kú d̃ōnaao kú yá s̃inda pínki aniao kú yenyí kú á ṽi k̃uooo, àg̃s gbāna k̃amaza píi kenaa gūn d̃o.

⁸ Adi ke maten yá d̃iteárenlo, ania kú gbē p̃andeño k̃ēen maten oáre, de mà á yenyí yápara d̃s̃. ⁹ Á ó Dikiri Yesu Kirisi gb̃ēke d̃s̃. P̃óde inaa g̃s̃ p̃saride ù á yáí, akú a p̃sarideke gūn à á k̃é p̃sdeño ù. ¹⁰ Lákú ma è nà yá píi musun dí: À kú ák̃ōño kú a ze kú yá píio zaa muniyá akús̃o áteñe k̃e. ¹¹ Á yá píi lakiti ke s̃à. Zaakú á soru kè kú a kenaa, à ke á gbāna lén. ¹² Tó gbē gba dà kú ñes̃e m̃èñ doo p̃ó kú à ṽi lén, adi ke kú p̃ó kú à ṽironlo, abire mé àdi ká. ¹³ Adi ke maten aso lago gbē p̃andeñone, maten diárenlo, de à ke leeeme. ¹⁴ Tera lán dí bà zaakú p̃ó díáí, à kpá gbē kú p̃ó àdi k̃iammaño, de z̃ikea tó p̃ó d̃iñyí, akús̃o p̃ó k̃laáwa, ò kpááwa. Lán abire bà ániḡs leeke. ¹⁵ Lákú à k̃ēna Luda yán nà ò pí:

Gbē kú à s̃ete z̃ók̃s̃ p̃ó dí dialaro,
gbē kú à s̃ete f̃iti p̃ó dí k̃iáro.

Tituño yá

¹⁶ Ma s̃áabu kè kú Ludao, kú à tò á yá kú Titu swèn lákú à kú ma swèn nà se. ¹⁷ À ó yá mà, a m̃è wà à su á gwa, lákú a p̃o yei nà. ¹⁸ Ó gbē do kú a t̃s̃ dàgula s̃os̃ino gb̃ēño té ñ pínki baarunnakpanaa musun ò d̃āne. ¹⁹ Abire gbera d̃o s̃os̃ino gb̃ēño a dà à gé k̃uoo k̃amaza z̃i kú óten ke ke. Óten z̃i píi ke Dikiri t̃ōbona yáime kú ania kú ó ṽio. ²⁰ Ó ye gb̃ēke ó taari e lákú óten ke nà kú gba z̃ók̃s̃ kú à na ó s̃i yáoro. ²¹ Adi ke yá kú à mana Dikiriñeen óten péa adoro, yá kú à mana bisásiriñone se. ²² Ó ó gb̃ēndo p̃ānde dàñne d̃o. Ó a laakarii gwá à lé ṽio, o è à ania ṽi yá s̃inda pínki gūn, akús̃o a ania èra à kàra tera, kú à á náanikena yáí. ²³ Titu dake s̃o, ma z̃ikeri dake kú odi á mana wete leeelen a ù. Ó gbē kparaño s̃o, s̃os̃ino gb̃ēño z̃iriñome, m̃ók̃ōñome Kirisi t̃ōboriño ù. ²⁴ Abire yáí à m̃òñne kú á yenyí, de s̃osi gbē p̃ino g̃s̃ d̃s̃ kú lé kú óten gbē á yá musu bí yápurame.

9

¹ Adi kú mà takada k̃éáre Luda gb̃ēño k̃s̃ k̃amaza kenaa píi yá musuro, ² zaakú má d̃s̃ kú a ñes̃emana dà, akú ma lé gb̃ē Masedonia gb̃ēñone ma píi, Girisi gb̃ēño soru mà zaa muniyá. Á aniakenaa píi ñ gb̃ēño m̃èe f̃ute dasi. ³ Akú ma ó gbē p̃ino z̃l̃áwa de àg̃s kú soru gūn lákú ma ò

nà, de lé kù o gbè yá pìi musu sùn ke páro. ⁴Tó Masedonia gbèkeno sù kúmao, tó o è á soru di manaro, wé'ni ní ó kù, kù o á náanikena yáí., Oni á pò o dɔ yá? ⁵Abire yáí ma díte à mana mà o gbè pìnɔne ò domene are, ò gba kù a gínake a a lé sè yá keke káaku, de á soru gò mana, àgò de nèsedo gba ù, adi ke gba tilasinlo.

Gbadana kù nèsedoo

⁶Agò yá díkìna dɔ:

Tó n t̄ fítì, ìni k̄ fítì,
tó n t̄ z̄k̄s̄, ìni k̄ z̄k̄s̄.

⁷Baadi kpá lákù à dà a swèe gùn nà ànsisinaa sari tilasii sari. Luda ye gbè kù àdi gba da kù ponnao. ⁸Luda ni f̄s̄ à tó arubarika s̄inda p̄inki likaáí, de goro s̄inda p̄inki p̄s̄ s̄inda p̄inki m̄s̄áwa yá s̄inda p̄inki gùn ari à f̄e kááo à yá mana s̄inda p̄inki keo. ⁹Lákù à k̄ena Luda yán nà ò pì:

Àdi p̄s̄ f̄a takasidenɔne,
a yámanakena lakana víro.

¹⁰Lákù Luda di p̄buri kpá p̄t̄s̄riia nà kù p̄s̄ kù òdi bleo, ani p̄buri kpááwa, à karaáre, de á manakena ɔgbè le à ɔ tá. ¹¹Ani á ke p̄ódeno ù yá s̄inda p̄inki gùn de àgò gba da dasidasi goro s̄inda p̄inki, gb̄enɔ Luda s̄áabu kpá gba kù a dàíne ó gáí yáí. ¹²Zaakù Luda gb̄enɔ p̄ók̄iammana bokoten kámaza zì pì ten ke adoro, ani tó Luda s̄áabukpana dagula manamaname dɔ. ¹³Gb̄enɔ ni Luda t̄ bo, zaakù kámaza kù a k̄e pì ní m̄oíne, kù a m̄i nàte Kírìsi baaru nna kù a zeoone, akús̄s̄ a gb̄eke k̄èíne kù gb̄e s̄inda p̄inkio kù nèsè doo. ¹⁴Oni adua keáre kù á yáo dana n̄ sw̄en Luda gb̄eke kù à p̄is̄iáwa yáí. ¹⁵À Luda s̄áabu kpá a gba kù à ḡe onala yáí.

10

Pòlu gina kù a z̄idao a z̄i yá musu

¹Makù Pòlu, ma kùte k̄eáre kù Kírìsi n̄eseȳidao kù a busekeo, makù kù òdi pi, tó má kù kááo má buse, tó má kù kááoro s̄s̄, madiḡs̄ pás̄iáre. ²Ma wé k̄éáwa, tó ma su, àsun tó màḡs̄ pás̄i kááoro, zaakù mani f̄s̄ màḡs̄ pás̄i kù gb̄e kù òdi pi andunia yá mé àten dowerɛ arenɔ. ³Ó kù andunia ḡúmme, ama odi z̄i ká lán andunia gb̄enɔ bàro. ⁴Ó ḡs̄keɔnɔ bi andunia p̄ónlo, Luda ḡs̄keɔnɔ gb̄ana kù odi zeki gb̄anano gboroonme. Odi éke lékpak̄sanano gboroo ⁵kù ȳḡs̄ yá kù àdi ḡííne ò Luda d̄s̄o p̄inki. Odi laasun s̄inda p̄inki mìle ble, de ò m̄i nate Kírìsine. ⁶Tó a m̄i nàtewere mámmam, o laka kù ò wé tá s̄ayamarisaridenɔa.

⁷Adi yá gwa musume. Tó gb̄e a z̄ida náanikena kù Kírìsi p̄ón a ù, ade ḡs̄ d̄on kù Kírìsi p̄ón ó ù lán a bà se. ⁸Bee tó ma lé gb̄e à k̄e z̄k̄s̄ doka kù Dikiri kpáwá yá musu, wé'ni ma kùro, zaakù á z̄ini petena yáíme, adi ke á letena yáínlò. ⁹Àsun ke lánd̄s̄ má ye mà vína dadaáí kù ma takadak̄enaaò bàro. ¹⁰Òdi pi ma takadanon bèere ví, akús̄s̄ ò gb̄ana, ama tó ò wé s̄imale, àdi n̄ kù gb̄anaro, ma yá di ká p̄oke léiro. ¹¹Gb̄e kù òten o lenɔ ḡs̄ d̄s̄ kù lákù ó yán de nà takadanɔ gùn tó ó kù kááoro, len òni ke le, tó o k̄s̄ e.

¹²Dín ó ù ò ó z̄ida ke lele kes̄s̄ ò ó z̄ida lek̄sa kù gb̄e kù òten n̄ z̄ida s̄áabu kpánɔ. Tó ò n̄ z̄ida kpákús̄u k̄s̄o kes̄s̄ ò n̄ z̄ida l̄ek̄sa k̄s̄o, òdiḡs̄ ànd̄s̄ro. ¹³Ók̄nɔ s̄s̄, òni lé gb̄e de a lélaro. Óni gb̄e ikokeki kù Luda d̄itewere l̄émme, kù à à k̄à á k̄inaa se. ¹⁴Lákù o ka á k̄inaa nà, òten ví ò ikokeki lélaro, zaakù o su kù Kírìsi baaru nnao ari á k̄inaa káaku. ¹⁵Odi lé gb̄e de a léla, ò gb̄e p̄andenɔ z̄i ká ò p̄s̄laro. Zaakù á ludanaanikena ten kara, ó ye z̄i kù òten ke á té ɔ tá manamana ari à ká ikokeki kù Luda d̄itewere l̄én, ¹⁶de ò ḡé ò baaru nna pi kpá b̄usu kù ò kù á arenɔ gùn, légb̄ena kù gb̄e p̄andenɔ t̄aragaabanao sari. ¹⁷Tó gb̄e ye à lé gb̄e, à gb̄e Dikiri yá musu. ¹⁸Adi ke gb̄e kù àdi a z̄ida s̄áabu kpá mé à manaro, sé gb̄e kù Dikiri di a s̄áabu kpá.

11

Pòlu kù z̄ìri ékenɔ

¹À mena kúmao kù ma ȳn̄k̄okeo fiti. Ama àten mena k̄s̄. ²Lákù Luda di ḡs̄ba kpá nà, len maten kpá le se á yá musu. Ma á kpá Kírìsia á ḡs̄ m̄en do ù, de mà á kpáz̄aa lákù n̄okpare lési bà. ³Lákù ml̄è ànd̄s̄ k̄e Awaune nà, à a s̄áte, vína teni ma kù kù ani á laasun likaraáre le se, de à á nana Kírìsia gb̄as̄i sari kù n̄esedoo tó. ⁴Tó gb̄eke sù à Yesu yá kù à bò ado kù ó p̄s̄o waazi k̄éare, adi sí araga. Adi nini kù à bò ado kù p̄ó kù a sio sí, adi baaru nna kù à bò ado kù p̄ó kù a mào ma. ⁵Maten da má k̄inaa z̄ìri kù a n̄ díte z̄k̄s̄ k̄ùnɔi yake gùnlo. ⁶Bee tó má l̄énnao, má d̄s̄na ví. O m̄óare á p̄inki s̄usu yá s̄inda p̄inki gùn.

⁷Kù ma baaru nna kù à bò Luda k̄inaa waazi k̄éare p̄s̄inaáwa sari, akù ma a z̄ida b̄usa á karana yáí, ma taari k̄en yá? ⁸Ma s̄s̄i p̄andenɔ gb̄enɔ taki k̄e, ma a bakaa l̄émme, de mà le mà z̄i keo á té yáí. ⁹Goro kù má kù kááo, tó p̄ ten k̄iama, madì wari d̄s̄ gb̄ekearo. Ó gb̄e kù

ò bò Masedonia bùsunno sùmene kù pò kù àten kīāmao. Maten we mà ke á gbēkene aso ũro, akūs5 mani we mà ke á gbēkene aso ũro. ¹⁰ Kù Kirisi yápura kù à kù ma gūnwō, gbēke ni kpámene mà lé pìi gbē Girisi bùsunlo. ¹¹ Bóyáin ma ò lee? Luda dō kù má yeáí.

¹² Yá kù maten ke, manigō keme, de mà gbē kù òteni ñ zì lekša kù ó póno zīni zōzō kù ñ légbēnāno. ¹³ Gbē bire takāno bi zīri ékenome! Zikeri manafikidenome! Òdi li Kirisi zīrinō ũ. ¹⁴ Yá bonsarenlo. Bee Setan pìi di li gupura malaika ũ se. ¹⁵ Zaakū lēme, tó a zikerinō li yá mana zikerinō ũ, yābonsarenlo. Kpekpe oni ñ yakenaa gbè le.

Pōlu warikena a zīrike gūn

¹⁶ Ma era maten o, gbēke sún ma gwa yōnkō ũro. Tó len sōro, àgō ma dite lán yōnkō bà, de mà le mà lé gbē fítì. ¹⁷ Yá kù maten o, Dikiri mé à ma danlo. Lé kù maten gbē ma zīda náanikenāa gūn, maten gbē yōnkōke gūmme. ¹⁸ Lákū gbēno ten lé gbē ñ zīda yá musu dasi nà, makū se mani gbē. ¹⁹ Zaakū ákōno òndōrinō adi mena fō kù mīsaridenō kù pōnnao. ²⁰ Tó òteni á ke zōno ũ, tó òteni á aru mi, tó òteni á taki ke, tó òten deñla mōáre, tó òteni á sán ke, adi mena fō. ²¹ Yápurame, ó buse kù yá pìno kēnaa! Abire kēmene wé'iyá ũ! Ama pò kù gbē náanikena, àteni a lé gbē, má a náanikena se. Maten abire o yōnkōke gūmme. ²² Eberunome ñ ũ yá? Ákū ma ũ se. Isaraīlanome ñ ũ yá? Ákū ma ũ se. Ibrahī burinome ñ ũ yá? Ákū ma ũ se. ²³ Kirisi zikerinome ñ ũ yá? Má a zikeri ũ deñla. Maten o lán ìade bàme. Ma zì kē deñla, ma dana kpēsiran deñla, má a gbēna lé dōro, ma konna ga léi lé víro. ²⁴ Yudanō ma gbē kù flāao lé bupla mēn donsari ari gēn sōro. ²⁵ Ó ma lēle kù gōoo gēn aakō. Ó ma papa kù gbēo gēn do. Gó'ite kpàte kūmao gēn aakō, ma ke gōro do ísira gūn fānantē kù gwāanio. ²⁶ Ma wētegena dasinō gūn madigō kù karií gūn: Swa karií, kpāni wédewenō karií, Yudanō karií, buri pāndenō karií, wēte gūn karií, sēnte karií, ísira karií, Yesude ékenō karií. ²⁷ Ma zì gbāna kē kù wāwāo, ma itē kē a lé víro, nà ma de, ími ma kù, madigō kun pōblenaa sari gēn baaakō, má té punsi ía gūn. ²⁸ A kparanō onaa baasi sōsinō gbēno sinda pínki laasun di tōma lákū gu digō dō nà. ²⁹ Dí mé ani busa, mà gí busaii? Dín oni kē zéá à gí ũmaa?

³⁰ Tó à kù mà lé gbē, mani gbē ma gbānasaríke musume. ³¹ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De dō kù maten éke toro. Ógō a saabu kpá gōro sinda pínki! ³² Gōro kù má kù Damasuku, akū kīna Areta asakpa pi ò wēte pi bīnīlenō dākpá, de ò le à ma kù yáí, ³³ akū ò ma bo wondoo gūn, ò ma kipa kù bàao tánko gūn bīni kpe, akū ma bàa si.

12

Pōlu wégupu'ēnaa

¹ Á kù tilasi mà lé gbē. Bee kù à àre víro, mani lé pá wégupu'ēnaa kù yá kù Dikiri mōmenenō sà. ² Má gbēke dō Kirisi gūn, ò a sè ò gēe káao ari ludambē aakōden, a wē gēro donsarín di. Á gēe kù mēon yá, mēe sarín yá, má dōro, sé Luda. ³ Má dō kù ò ade pìi sè ò gēe káao aruzennamme. Á gēe kù mēon yá, mēe sarín yá, Luda mé à dō. ⁴ Á yá kù àdi sí oro mà, kù bisāsiri ni fō à babaro. ⁵ Mani lé gbē ade yá musu, mani gbē ma zīda yá musuro, sé ma gbānasaríke yá. ⁶ Bee tó mani lé gbē, adi ke má yōnkōnlo, zaakū yápuran mani o. Ama mani lé gbēro, de gbēke sún ma dite de pò kù à èma ke yá kù à mà ma lénlaro. ⁷ De màsun ía dá yá zōkō kù Luda mōmenenō musuro yáí, à pò sōto ma mēe gūn Setan zīri ũ, àgō wé tāma, de màsun ía dāro yáí. ⁸ Ma wé kē Dikiria gēn aakō yá pìi musu de à pò pi bo ma mēn, ⁹ akū à pīmene, a gbēke kù adi kēmene mōma. Gbānasaríke gūnn a gbāna papana di bon. Abire yáí mani lé gbē kù pōnnao ma gbānasaríke musu, de Kirisi gbāna gō kù ma gūn. ¹⁰ Abire yá mé à tò madi pōnna ke kù gbānasaríkeo kù wé'idammānao kù wario kù takasio kù wētāmmānao Kirisi yáí, zaakū gōro kù gbāna kīamao madigō gbāna.

Kōrintidenō yá Pōlu kūna gbāna

¹¹ Ma yōnkōyá kē, ákōno mé a ma dan. Ákōnōme à de yá à ma saabu kpá. Bee tó má kun pōke ũro, má kīana zīri kù a ñ dite zōkō kùnōi yáke gūnlo. ¹² Ma a konna zīri ũ mōáre kù menao manamana sēedakenāno kù yābonsarenō kù daboyāno gūn. ¹³ Bó mé à á kīa sōsinō gbē kparanōaa? Ke kù mádi gō á gbēkene aso ũro yáii? À sūru ke kūmao kù taari dio! ¹⁴ Tera sà ma soru kē mà su á kīnaa a gēn aakōdeo, akūs5 mani gō á gbēkene aso ũro. Ákōno mateni á wete, adi ke á pōnno maten wetero. Zaakū denō mé òdi aruzeke dite ñ nēnōne, adi ke nēno mé òdi diteñnero. ¹⁵ Mani fō mà pò kù má ví deáre pínki, mà a zīda kpááwa kù pōnnao. Tó ma yenaái ten kara, á yenamai ni lagon yá? ¹⁶ Bee kù a we kù mádi gōáre aso ũro, gbēno di pi, wézerín ma ũ, ma pò sláwa kù òndō. ¹⁷ Ma á blé gbē kù ma ñ zīáwanō ke gáí yá? ¹⁸ Ma kúte kē Titunē à gē á kīnaa, akū ma ó gbēndo dāne. Titu á blén yá? Ó nēse dokōnōnloo? Ó ágba dokōnōnloo?

¹⁹ Áten da yá óten boki weten yá? Lenlo! Óten yá o kú Luda dōnaao kunna Kirisi gümme. Ma gbē yenyidenö, ma abire óare pínki á zīni petena yáime. ²⁰ Vīna teni ma kú kú tó ma su á kīnaa, mani á le lākū má ye nàro, akūsō áni ma e lākū á ye nàro. Maten vīna ke fitiine kú nēseḡḡbaao kú pofēo kú ania pásio kú kōyakanaao kú kōpinaao kú íadānaao kú zukakanaao. ²¹ Vīna teni ma kú kú tó ma era ma su á kīnaa, ma Luda ni tó wé'í ma kú á are. Gbē kú ò durunna kē yá, ò gbāsī kē, ò pápá kē, ò wé'isariyā kē, tó odi nēse lite ò mīi kē yá pínaro, mani pōsira ke kúnwo.

13

Lédamma kpekpē

¹ Ma suna á gwa ḡn aakōden dí. Ódi yá pínki yápura ma sēdade gbēnōn pla ke gbēnōn aakō léi. ² Ma ḡnake ma lé dà gbē kú ò durunna kēnōa yá kú gbē kparanō dō ma suna á kīnaa ḡn pladeo, tera ma era maten lé darūma dō bee kú má kú kááoro, tó ma era ma su dō, mani n gbē ke tóro yoo! ³ Áten sēda wete kú Kirisi ten yá o ma ḡin yá? Tō! Adi ke Kirisi gbāna sarinlo, à gbāna á té. ⁴ Bee kú à ḡà lía gbānasarike ḡn, à kun tera kú Luda gbānaome. Leme kunna a ḡn ó kú kú gbānasarikeo le se, ama ónigō kú káao á té kú Luda gbānao.

⁵ À á zīda tāasi ká à gwa, tó á kú Yesu Kirisi náanikenaa ḡn. À keke à á zīda gwa. Á dō kú Kirisi kú á ḡnloo? Tó lenlo, a funame. ⁶ Má dō kú áni e ódi fuaro. ⁷ Óten wé ke Ludaa de àsun yá vāni ke kero. Adi ke de gbēnō ó zī sáabu kpá yāinlo, de à a mana ke yáime, bee tó óteni ó gwa gbē funanō ū. ⁸ Óni fō ò bo yápura kperō, sé ò zéō. ⁹ Tó ó gbāna vīro, akūsō á gbāna, ó pō dīgō nname. Odi adua keáre de à keke à bo mana. ¹⁰ Ma yá birenō kēáre kú má kú kááoro, de tó ma su, māsun keáre pásī kú doka kú Dikiri kpāmaoro. À kpāma á zīnipetena yáime, adi ke á letena yāinlo.

¹¹ Tō, ma gbēnō, à pōnna ke. À yá keke à bo mana. À ma lédamma ma. À lédokōnō ke àḡō nna kú kōo, Luda yenyīde aafiade ḡō kú kááo. ¹² À fō kpákōa kú Luda gbēnō lépemmanaao. Luda gbēnō fō kpāáwa n pínki. ¹³ Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre, Luda ḡō yeáí, kōgbēkena ḡō kú á té kú Luda Ninio á pínki.

GALATIANYO

Baaru nna pãnde kunlo

¹⁻² Makū Pɔlu Luda z̄iri kú ma Yesude dake kú ó lɛɛlɛnɔ pínki, ókɔ́nɔ mé ó takada dí kè sɔsi gbɛ́ kú ò kú Galatia bùsu gũnnɔnɛ. *fZír 16:6* Ma kunna z̄iri ù dí bo gbɛ́nɔ kínaa ke bisásiri gáiro, Yesu Kirisi kú De Luda kú à a fùte bona ganwo mé à ma z̄i. ³ Ó De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbɛ́ke kɛ́áre, à á gba aafia. ⁴ Kirisi gí a wèndiií ò De Luda pɔyenyĩnaaa, à ó durunna kèwá de à ó bo andunia tera vāni dín. ⁵ Luda mé à gakuri vī gɔrɔ s̄inda pínki! Aami.

⁶ Kú átɛn kpe li Luda kú à á sisi a gbɛ́ke gũnne likalika lán dí bà, à arɛ d̄s zé pãndea, yā pii bò ma sarɛ manamana. ⁷ Baaru nna pãnde ke kunlo. Gbɛ́ kú ò ye ò Kirisi baaru pì litɛnɔ teni á likaramɛ. ⁸ Bee tó ókɔ́nɔ ke malaika kú à bò ludambɛ baaru nna kú adi k̄s kú a kú ò óáreoro waazi kèáre, Luda láari boa. ⁹ Ó óáre yā akūs̄ maten óáre d̄s, tó gbɛ́ke baaru nna kú adi k̄s sé kú a kú a m̄aoro waazi kèáre, Luda láari boa.

¹⁰ Maten sábu wɛte bisásirian yā, ke Luda? Maten wɛte ma yā ká bisásirigun yā? Tó bisásirin má ye à kángu ari tera, de Kirisi z̄ɔbleriin ma ũro.

Yesu Pɔlu sena a z̄iri ũ

¹¹ Ma gbɛ́nɔ, má ye à d̄s kú baaru nna kú madí kpááre dí bo bisásiri kínaaro. ¹² Mádi ma bisásiri kínaaro, gbɛ́ke mé à dàmenɛro, Yesu Kirisi mé à bò à s̄uomɛnɛ.

¹³ A mà lákú má kun ná yā Yudanɔ donyĩzen. Ma Luda s̄osi gbɛ́nɔ wé t̄a p̄ásip̄ásí, ma wɛte mà n̄ kakate. *fZír 8:3* ¹⁴ Ma Yudanɔ donyĩze pì yā kú ɔplapla de ma s̄aranɔla dasi, ma kokari deñla ò dizinɔ futeokarayā pii gūn. ¹⁵ Ama Luda ma dite a p̄s ũ zaa ma da gberɛn. Kú ma s̄isina a gbɛ́ke gūn gɔrɔ k̄amɛ, ¹⁶ akú à a Né gb̄arema, *fZír 9:3-6* de mà a baaru nna kpá buri pãndenɔnɛ. Mádi gé dada gbɛ́ke kiaro, ¹⁷ mádi gé Yurusalemu gbɛ́ kú ò kun z̄irino ũ ma ãnɔ kínaaro, ma ge Larubunɔ b̄usun ḡnɔmɛ, akú ma era ma su Damasuku.

¹⁸ Wè aak̄s gberan ma ge Yurusalemu, de ò k̄s d̄s kú Pitaɔ, akú ma ke k̄aao gɔrɔ ḡero. *fZír 9:26-30* ¹⁹ Mádi z̄iri pãnde ero, séde Dikiri dakúna Yamisi. ²⁰ Yā kú ma kèáre pii, ma si kú Ludao kú adi ke éken ma t̄oro. ²¹ Abire gbera ma ge Siria b̄usun kú Silisia bùsuuo. ²² Gɔrɔ birea Kirisi s̄osi gbɛ́ kú ò kú Yudeanɔ dí wé simalero, ²³ ama ò mà ò pì, gbɛ́ kú àteni n̄ wé t̄a yā mé àten donyĩze kú à wète à kakate pì waazi ke tera s̄a, ²⁴ akú ò Luda t̄s bò ma yā musu.

2

Pɔlu k̄yámana kú z̄iri kparanɔ

¹ Wè kuri awɛsiik̄s gbera ma era ma ge Yurusalemu kú Baanabao. *fZír 15:2-4* Ma Titu sè, à gèe k̄uoo se. ² Ma ge gwe, kú Luda mé à bò à s̄uma à pì mà gé yāime. Akú ma baaru nna kú madí kpá buri pãndenɔnɛ b̄kɔte gbɛ́ kú ò de gbɛ́ z̄ɔk̄s ũnɔnɛ n̄t̄ɛnɛ, de z̄i kú ma kè kú a kú maten keo s̄un ke p̄aro. ³ Titu kú ò lɛɛɛ, bee kú a Girikikɛnaao, odi gā naa à t̄s z̄oro. ⁴ Yā pii fùte Yesude éke kú ò gèwái kp̄aninɔ musumɛ. Ó gèwái de ò ò z̄idadekena Kirisi Yesu gūn asiri gwa ò ó da z̄ɔblemɛ, ⁵ akú odi we ò miì n̄at̄ɛn̄ɛro bee fiti, de à le áḡs baaru nna pì yāpura kúna yāi. ⁶ Gbɛ́ kú òtɛni n̄ gwa gbɛ́ z̄ɔk̄s ũnɔ dí yáke karamɛnɛro. Lákú ò de n̄ dí kemɛnɛ yáke ũro, zaakú Luda di gbɛ́ke wé gwaro. ⁷ Ó è Luda baaru nna kp̄ana buri pãndenɔnɛ n̄amɛnɛ ma ɔ̄i, lákú à a kp̄ana Yudanɔnɛ n̄a Pitane a ɔ̄i n̄a. ⁸ Zaakú lákú Luda z̄i kè Pita gāi n̄ a kunna z̄iri ũ yā musu Yudanɔ t̄e, len à z̄i kè ma gāi buri pãndenɔ t̄e le. ⁹ Yamisi kú Pitaɔ kú Yuhana kú òtɛni n̄ gwa s̄osi gbɛ́gba ũnɔ gba kú Luda dàmenɛ d̄s, akú ò ò kp̄awá, ókɔ́nɔ kú Baanabao k̄s gbɛ́ke séeda ũ. Ó si ò gè p̄andɔ pãndenɔ kínaa, m̄ók̄nɔ s̄s, Yudanɔ kínaa. ¹⁰ Yā kú ò yein dí, n̄ takasidenɔ yā ḡs d̄ógu. Gɔrɔ birea s̄s ò m̄ɛ wà kú a k̄enaoo k̄s.

Yesu náanikena mé àdi ò sura ba

¹¹ Kú Pita s̄u Antiōku, ma gine t̄ɛt̄ɛnt̄e, kú à z̄a yāa yāi. ¹² Zaakú ari Yamisi z̄irino ḡs gé ká, àdi p̄s ble kú buri pãndenɔmɛ. Kú ò k̄a, akú à b̄oru kú kp̄eo à k̄ɛm̄ma, kú àten v̄ina ke Yuda kú ò z̄e kú t̄s̄z̄na yāonɔnɛ yāi. ¹³ Yuda kparanɔ n̄aa manafikikɛnaa pii gūn. Bee Baanaba se ò a ḡa ò n̄ar̄ma. ¹⁴ Kú ma è ò baaru nna yāpura kúna a z̄éaro, ma ò Pitane n̄ pínki wára: M̄ók̄n̄ Yuda ina n̄ kun lán buri pãnde bà, adi ke lán Yuda b̄anlo. Á kè dera ndi gā na buri pãndenɔ, de òḡs Yudanɔ yā kúnaa?

¹⁵ Yudanɔn ò ũ inaa gūn, buri pãnde durunnakerinɔn ò ũro. ¹⁶ Ama ò d̄s kú gbɛ́ke di bo mana doka pì kena yāiro, séde Yesu Kirisi náanikena ado. *fRom 3:20, 22* Bee ókɔ́nɔ, ò Kirisi Yesu náani kè, de ò le ò bo mana ó Kirisi náanikɛnaa pì yāime, adi ke doka pì kena yāinlo,

zaakū gbēke di bo mana dokakūna yairo. *fZab 143:2*¹⁷ Gɔɔ kū ɔten wete ò bo mana Kirisi gūn, tó o è durunnakerinon ó tū se, abire pì Kirisi ten durunna gba zén yá? Oi! ¹⁸ Tó ma era maten doka kú ma gbòro keke, doka pì taariden ma ũ gwe. ¹⁹ Zaa kú ma gō gè ũ doka pì musu, akū ma kpè línè, de mágō kun Luda pō ũ yái. Ma ga lía kú Kirisio. ²⁰ Makū mé má kun doro, Kirisi mé à kú ma gūn. Tera sà ma bisāsirkenaa gūn má kú Luda Né kú à yemai à gi a wèndiii ma yái náanikenaa gümme. ²¹ Maten Luda gbēke da páro. Tó gbē di bo mana doka pì yáime, de Kirisi ga páme.

3

Musa doka kú ludanaanikenaao

¹ Ákɔnɔ Galatia yɔnkɔnɔ! Ò pō dàáwan yá? O Yesu Kirisi gana lía mǎare a è sǎnsán. ² Má ye ma yá mèn ò gbekaáwa. A Luda Nini lè dokakūna yáin yá, ke yá kú a màa pì náanikena yáime? ³ Á kè dera a gō yɔnkɔnɔ ũ lán dí bàa? A naa kú Luda Nini gbánao, akū áten láka kú á zida gbánao yá? ⁴ Á wari zókō kè pán yá? Oi, adi ke páro. ⁵ Luda a Nini kpááwa, à daboyáno kè à té á dokakūna yáin yá, ke yá kú a màa pì náanikena yáime?

⁶ À gwa Ibrahimā. À Luda náani kè, akū Luda tò yá bò káao nna a náani kú à kè yái. *fNaa 15:6, Rom 4:3*⁷ Ágō dō kú gbē kú ɔten Luda náani kenɔ mé ò Ibrahimī burinɔ ũ. *fRom 4:16*⁸ Luda yá takada gínake à a baaruu kpà Ibrahimē à pì, Luda ni arubarika da buri sǎnda pínkigu a gáí, *fNaa 12:3*⁹ zaa kú Luda yá takada pì gínake à dō kú Luda ni tó yá bo nna kú buri pǎndenɔ a náani kú oni ke yái. ⁹ Len Luda di arubarika da gbē kú ɔteni a náani kenɔgu le, lákú à kè a náanikeri Ibrahimē na. ¹⁰ Gbē kú à zè kú dokakūnaao gō láari pō ũme, zaa kú à kēna Luda yán ò pì, gbē kú ɔdigō yá kú ò kú doka takada gūnnɔ kúna pínki a zéaro bi láari póme. ¹¹ Ó dō sǎnsán kú Luda di tó yá bò kúruu nna dokakūna yairo, zaa kú ò pì, gbē kú Luda tò yá bò káao nna a náani kú áten ke yái mé anigō kun. ¹² Doka dí kō le kú ludanaanikenaao, zaa kú ò pì, gbē kú à yá pì kèe, ade ni wèndi le a gūn. ¹³ Kirisi gō láari pō ũ ó gēne ũ, à ó bó doka láari gūn, zaa kú à kēna Luda yán ò pì, gbē kú ò loko lía bi láari póme. ¹⁴ Abire kè le de arubarika kú Luda dà Ibrahimī le à gō buri pǎndenɔne Kirisi Yesu gáime, de ò Nini kú Luda a lé sè le a náanikena yái.

Musa doka kú Luda lésenaao

¹⁵ Ma gbēno, bisāsiri yákena takan maten oáre. Tó gbē légbere dite, akūsō à sèedadenɔ vī, oni fō ò gbororo, oni fō ò yáke karanlo. ¹⁶ Len Luda lé sè Ibrahimē le kú a burio. *fNaa 12:7*¹⁷ Luda yá takada dí pì kú a burinɔ lákú parin à témma bàro, à pì kú a burio. Gbē mèn don à téa, ákúme Kirisi ũ. ¹⁷ Yá kú má ye mà on dí: Luda gínake à lé sène yá à pì a bàka nigō kú káao. Wè wàa pla kú mèn baraakurio gberan doka sù. *fBon 12:40*¹⁸ Doka pì ni fō à lésena pì gbororo, ani fō à a ke páro. ¹⁸ Tó òdi Luda arubarika le dokakūna gūn, de adi bo a lésena gūn doro. Ama Luda gbēke kè Ibrahimē, kú à a lé sène yáime. *fRom 4:14*¹⁹ Bóyái à doka ditei dɔɔ? À doka kára ari Ibrahimī buri kú Luda lé sè a yá musu gō sume, de gbēno le ò dō kú ò de taaridenɔ ũ Luda kinaa yái. Luda a doka pì kpà malaikanɔ, ò ná yákekeriine a ɔí, à dite gbēno. ²⁰ Luda lésena sō, a yáme ado, a bàka kú kú yákekeriioro.

²¹ Tò, doka pì bò Luda lésena kpen yá? Lenlo! Tó doka kú ádi wèndi kpámma kun yá, de o bo mana doka pì yái. ²² À kēna Luda yán ò pì, durunna gbē sǎnda pínki kà kpén, de arubarika kú Luda a lé sèe pì le à gō Yesu Kirisi náanikerinɔ pō ũ a náani kú ɔten ke pì yái.

²³ Zaade Yesunaanikena dí suro, doka ó ká kpén, à ó kúna purusunano ũ ari Yesunaanikena kú áten su gèe à bòo gupuraa. ²⁴ Len doka pì de ó gwári ũ le yá ari Kirisi gō su, de ò bo mana a náanikena yái. ²⁵ Lá kú Yesunaanikena sù ná sà, o bo ó gwári yán.

²⁶ Kunna Kirisi Yesu gūn á de Luda nénɔ ũ á pínki a náani kú áten ke yái, ²⁷ zaa kú ákɔnɔ kú a da'ite kè Kirisi pō ũno, a Kirisi dāa sète. ²⁸ Yudanɔ kú buri pǎndenɔ, zónɔ kú zidadenɔ, gōgbēno kú nōgbēno donadona kōnero, zaa kú á pínki pō dokónɔn á ũ kunna Kirisi Yesu gūn. ²⁹ Tó á de Kirisi pō ũ, á de Ibrahimī burinɔ ũme, akūsō á de arubarika kú Luda a lé sène blérinɔ ũ. *fRom 4:13*

4

¹ Maten oáre, gɔɔ kú túbiblieri de né ũ, bee tó a de aruzekenɔn de a pō ũ pínki, à de zòlaro. ² Ádi mì nate gwárinɔne kú gbē zókónɔ ari gɔɔ kú a de ditea. ³ Len ókónɔ se, gɔɔ kú ódi kásara kúro, ódi zò ble andunia pō kú ódi mì nateínneɔne. *fGal 4:9, Kɔl 2:8, 20*⁴ Kú gɔɔ kú Luda dite kà, à a Né zì, ò a i bisāsiri ina ũ Musa doka gūn, ⁵ de à ókónɔ kú ɔten zò ble Musa dokanɔn bo, ò gō a nénɔ ũ. ⁶ Luda a Né Nini dà ó swèe gūn, kú ó de a nénɔ ũ yái. Nini pì di wiki lé à pì: Baa, ma De! ⁷ Abire yái zòome n ũ doro, néme n ũ. Lá kú Luda néme n ũ ná, à n ke a túbiblieri ũme. *fRom 8:15-17*

Pɔlu bídikena Galatians yaa

⁸ Gɔɔ kú á Luda d̄sro, adi do pɔ kú ò de Luda ūronɔi. *f1Kɔ 8:4-6* ⁹ Lákú á Luda d̄s ná tera sà, at̄nsa kú Luda á d̄s, b̄oyáí a era át̄en are d̄s pɔ gina futa gb̄anasari p̄nɔa d̄ɔɔ? B̄oyáin a era á ye à doñyí d̄ɔɔ? ¹⁰ Adi gɔɔ kenɔ kú mɔ kenɔ kú dikp̄e kenɔ kú w̄ɛ kenɔ t̄ɛ bo. *fRom 14:5, Kol 2:16* ¹¹ V̄ina ma kú á yá musu. Ase z̄í p̄an ma k̄è á té yá?

¹² Ma gb̄ɛnɔ, ma w̄é k̄éawa, à ḡs lán ma bà, zaakú ma ḡs lán á bà. Ádi taari kemene yāro. ¹³ Á d̄s kú gyák̄ena gūnn ma baaru na kp̄áare k̄áaku. ¹⁴ Bee kú ma gyák̄ena k̄éare yōgwana ū, ádi ma gya boro ádi lé'í kúmaro, a ma si lán Luda malaika kes̄ Kirisi Yesu bàme. ¹⁵ Arubarika kú át̄en kemene yá k̄è deraa? Mani f̄s mà o á yá musu mà pi, tó ani sí ke yá, de a á w̄é b̄obo a kp̄ama. ¹⁶ Kú ma yāpura oáre yāin ma ḡs á zānguri ū sà yá? ¹⁷ Gb̄ɛ k̄unɔ m̄ɛ w̄á kú á yāo, ama a mana yāinlo. Ō ye à k̄éwáme, de à nar̄ma. ¹⁸ M̄ewāna kú gb̄ɛ yāo a mana yāi mé à nna. Ma m̄ɛ w̄á kú á yāo gɔɔ s̄inda p̄inkime, adi ke gɔɔ kú má kú k̄ááo adonlo. ¹⁹ Ma né yenyidenɔ, mateni á ina w̄awá ke d̄s ari Kirisi ḡs sà da á gūn. ²⁰ Má ye m̄aḡs kú k̄ááo tera, de mà a yá'ona lite, zaakú ma bídi k̄è á yāame.

Hazara kú Sarao

²¹ Á omene, ák̄ɔnɔ kú á ye doka iko v̄iáwanɔ, ádi yá kú à k̄ena Musa doka takada gūn maroo? ²² Ō pi Ibrah̄í n̄éḡgb̄ɛnɔ i gb̄ɛnɔn pla. Á a do i kú z̄ɔɔome, *fNaa 16:15* akú à a do i kú z̄idadeo. *fNaa 21:1-2* ²³ Z̄ɔɔ pi né i bis̄sirik̄ena gūmme, akú z̄idade a p̄o i Luda l̄esena yāi. *fRom 9:7-8* ²⁴ N̄ogb̄ɛ p̄inɔ yá dewere yāasi taka ū, Luda bàka kunn̄a k̄uwo yá leu pla ū. A do b̄o Sinai kpi k̄inaame, ádi z̄òkena iñne. Ákú mé à Hazara ū. ²⁵ Á de Sinai kpi kú à kú Larubunɔ b̄usun yāasi taka ū. Yurusalemu tera de a ū d̄s, zaakú át̄en z̄ò ble kú a gb̄ɛnɔ n̄ p̄inkime. ²⁶ Yurusalemu kú à kú musume z̄idade ū. Ákúme ó da ū. ²⁷ Zaakú à k̄ena Luda yān ò pi:

N̄ p̄onna ke, m̄ok̄ɔn para kú n̄di né iro!

N̄ ayuwii ke, m̄ok̄ɔn kú n̄di n̄w̄awá kero!

Zaakú m̄ok̄ɔn kú n̄ z̄á p̄a kp̄anyí,

n̄ né dasi de n̄ogb̄ɛ kú a z̄á are d̄ba p̄óla.

²⁸ Ák̄ɔnɔ s̄s ma gb̄ɛnɔ, Luda l̄esena n̄énɔn á ū lán Isaaku bà. ²⁹ Né kú ò a i bis̄sirik̄ena gūn wari d̄s né kú ò a i kú Luda Nini gb̄anao. Len à de le kú a terao. ³⁰ Á k̄ena Luda yān deramee? Ō pi: N̄ p̄e z̄ò piia kú a néo, zaakú z̄ò né ní t̄ubi ble kú z̄idade néoro. *fNaa 21:10* ³¹ Abire yāi ma gb̄ɛnɔ, z̄ò n̄énɔn ò ūro, z̄idade n̄énɔn ò ū.

5

Ḡona z̄idadenɔ ū Kirisi gūn

¹ Ḡona z̄idadenɔ ū yāin Kirisi ó bóí. Á zeo ḡinḡin, àsun tó ò era ò bà k̄áare á ȳin z̄ɔnɔ ū doroo.

² Makú Pɔlu maten oáre, tó a tò ò t̄s̄ z̄áare, Kirisi ni karana keáreero. ³ Ma era ma ò, ma karaáre, gb̄ɛ kú à tò ò t̄s̄ z̄áare, séto à m̄i nate Musa dokane p̄inki. ⁴ Ák̄ɔnɔ kú át̄en wete à bo mana doka gūnnɔ, a á z̄ida k̄é Kirisia, a k̄é Luda gb̄éke. ⁵ Yesu náanik̄ena gūn ó bona mana t̄amaa v̄i, ó w̄é d̄oi kú a Nini gb̄anao. ⁶ Kirisi Yesu gūn t̄z̄ɔna ke t̄z̄ɔnasari yake v̄iro, séde Yesu náanik̄ena kú ádi yenyí iñne.

⁷ Áten gé are yá manamana. Dí mé à tena yāpurai z̄é z̄áare? ⁸ Yá kú a a z̄é l̄è dí bo Luda kú à á sísi à á sé k̄inaaro. ⁹ L̄ubene fitinna di flawad̄ena fute p̄inki. *f1Kɔ 5:6* ¹⁰ Má á náani v̄i Dikiri gūn, kú áni n̄ese p̄ande daro. Gb̄ɛ kú áteni á likara s̄s, ani a z̄í gb̄ɛ le, bee díme. ¹¹ Makú s̄s ma gb̄ɛnɔ, tó t̄z̄ɔna waazin maten ke ari gb̄ara, b̄oyáí òteni ma w̄é t̄ai d̄ɔɔ? Tó lem̄e, de Kirisi gana lía yá ni ū gb̄ékearo. ¹² Gb̄ɛ kú òteni á likara kú t̄z̄ɔna yāonɔ gé ò n̄ z̄ida f̄ere ke se.

¹³ Ák̄ɔnɔ s̄s ma gb̄ɛnɔ, Luda á sísi à ḡs z̄idadenɔ ūme, ama àsun tó á ḡona z̄idadenɔ ū pi ḡáare p̄oyeinak̄ena z̄é ūro. Áḡs m̄i natek̄one kú yenyi, ¹⁴ zaakú yá m̄en do dik̄iname Musa doka s̄inda p̄inki m̄i ū: Nḡs ye n̄ gb̄edakei lán n̄ z̄ida w̄endii bà. ¹⁵ Tó át̄en saka t̄st̄k̄sa át̄en k̄s sóso, à laakari ke k̄kakatenaa.

Luda Nini donnena are

¹⁶ Maten oáre, à tó Luda Nini doáre are, á bis̄sirike p̄oyeina ni láka. ¹⁷ Á bis̄sirike p̄oyeinaa di k̄s sé kú Luda Nini p̄oro, akú s̄s Luda Nini p̄oyeinaa di k̄s sé kú á bis̄sirike p̄oro. Ōdi gik̄sime, abire yāi ad̄i f̄s à yá kú á yei kero. *fRom 7:15-23* ¹⁸ Tó Luda Nini ten doáre are, doka iko v̄iáwaro.

¹⁹ Ó ó bis̄sirike d̄anɔ d̄s s̄ans̄an: P̄ap̄ak̄ena, gb̄as̄ik̄ena, w̄é'isariyá, ²⁰ t̄anagbagbanaa, ḡawak̄ena, z̄angu, fitii, n̄eseḡs̄baa, n̄esewānaa, denlawet̄ena, k̄ék̄l̄k̄anaa, k̄k̄paat̄et̄ena,

²¹ ƙeƙa ƙu ƙɔo ɪni, wɛɛɛnaa, f̄aai p̄ap̄a bona ƙu ȳa bire takano. Ma a lɛ daawa l̄akū ma daawa na ȳa, ȳa bire taka ƙɛriɔ ni ƙpata ƙu à b̄o Luda ƙinaa lero.

²² Luda Nini s̄o, àdi yenyi iɪne ƙu p̄onnoo ƙu aafiao ƙu m̄enao ƙu gb̄eƙeo ƙu manakenaao ƙu naanio ²³ ƙu busƙenaao ƙu zidakunad̄naao. Doka ke di gi ȳa bireno takairo. ²⁴ Gb̄e ƙu ò de Kirisi Yesu p̄o ũno n̄ bis̄sirike daa pa l̄ia ƙu a p̄onidenano ƙu a p̄oyeinano l̄eɛɛ. ²⁵ L̄akū ò ƙu Luda Nini ḡai na, ò a d̄oro s̄e. ²⁶ Ōsunḡo ȳḡo v̄iro, ōsun ƙo d̄ok̄aro, ōsun ḡsbaa ƙp̄a ƙu ƙoro.

6

Ɖana ƙsa

¹ Ma gb̄eno, t̄o á gb̄eƙe s̄u à s̄ate à durunna ƙe, áƙɔno ƙu Luda Nini ten doáre areno à ḡḡo ƙaao busebuse, à laakari ƙe de òsun á ȳo ò gwa sero. ² Áḡo ƙo aso s̄e. Áten Kirisi doka papan gwe. ³ T̄o gb̄eƙe teni a z̄ida gwa p̄oke ũ, akūs̄ à kun p̄oke ũro, àteni a z̄ida s̄ateme. ⁴ Baadi a ȳaƙena taasi ƙa gbaa à ïa d̄a. Ásun a ȳa l̄ek̄a ƙu gb̄e p̄ande p̄oro, ⁵ zaakū baadi ni a z̄ida aso s̄eme.

⁶ Gb̄e ƙu òten Luda ȳa dane, à a aruzek̄e li a danneriine.

⁷ Ásun á z̄ida kekero, Luda dí sí foboro. P̄o ƙu gb̄e t̄ɔno àdi ƙe. ⁸ T̄o gb̄e t̄o à bis̄sirike daaa, ani kakatena ine. T̄o gb̄e t̄o Luda Nini donena are ḡun s̄o, ani w̄endi ƙu àdi l̄akaro ine. ⁹ Ōsun ƙpasa ƙu ȳamanakenaoro, zaakū t̄o ódi ƙamma booro, óni àre le a ḡoro. ¹⁰ Abire ȳai t̄o o z̄e l̄e, òḡo a mana ke gb̄e s̄inda p̄inkine, at̄ensa ó Yesu naanikeri dakeno.

L̄ezammanaa

¹¹ Á w̄anzan gb̄agidigbagidi ƙu ma ƙe ƙu ma z̄ida o gwa sa.

¹² Gb̄e ƙu òten ȳa ke gb̄eno w̄e ȳaino mé òten ḡa naawa ƙu t̄z̄ona ȳao, de òsun w̄e t̄aruma zena ƙu Kirisi gana l̄ia ȳoro ȳai. ¹³ Bee t̄z̄orii p̄ino se, ò doka ƙunaro. Ò ye à t̄o z̄o, de ò le ò ïa d̄a á s̄edaa p̄ii ȳa musu ȳaime. ¹⁴ Mani ïa d̄a p̄oke ȳa musuro, séde ó Dikiri Yesu Kirisi gana l̄ia ȳa baasiro, zaakū a ȳai andunia ḡm̄ene ḡe ũ akūs̄ ma ḡo ḡe ũ anduniane. ¹⁵ T̄z̄ona ke t̄z̄onasari ȳaƙe v̄iro, séde ḡona gb̄e dufu ũ. ¹⁶ Luda gb̄eƙe ke gb̄e ƙu ò ȳa p̄i ƙunanone, à n̄ gba aafiaa. M̄ok̄onome Isaraila ȳapuran̄o ũ.

¹⁷ Zaa gb̄aragb̄eƙe s̄un ma w̄e t̄a doro. Wari ƙu ò d̄oma Yesu ȳai b̄ogbe ƙp̄e ƙu ma m̄eɛa.

¹⁸ Ma gb̄eno, ó Dikiri Yesu Kirisi gb̄eƙe ƙeáre! Aami.

EFESUDENŊ

Gbêke kù Luda kèwêre Kirisi gùn

¹ Makù Polu, Kirisi Yesu žìrii Luda pɔyenyĩnaa gùn, makù mé ma takada dí kè Luda gbê kù òten Kirisi Yesu náani ke zaa Efesunɔne. ² Ó De Luda kù Dikiri Yesu Kirisio gbêke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De saabu kpá! Ó konna Kirisi gùn Luda a Nini arubarika sinda pínki dàógu zaa musu. ⁴ Á ó sé a gùn andunia katena á, de ó konna gɔ dene adona mamberu sari. Yenyĩ gùn ⁵ à gínake à ó díte a néno ũ Yesu Kirisi gáí, lákù àten wete a pɔyenyĩnaa gùn nà, ⁶ de à tɔ bo a gbêke gakuride kù à kèwêre a Né yenyĩde gùn yáí. ⁷ A gùn à ó bó kù a aruo. Á ó taarinɔ kèwá a gbêke zɔkɔ ⁸ kù à kèwêre à gè ɔla yáí. Ɔndɔ sinda pínki kù wéze sinda pínkioo gùn ⁹ à tò o a pɔyenyĩna asiri dɔ, lákù à zèo à ke Kirisi gáí nà. ¹⁰ Tó a pɔyenyĩnaa pì ke gɔɔ kà, ani pɔ sinda pínki kakara Kirisi n̄ Midenɛ, pɔ kù à kù musu kù ziteo pínki. ¹¹ Luda kù àdi yá sinda pínki ke lákù à zèo a pɔyenyĩnaa gùn nà gínake à ó díte lákù àten wete nà, à ó sé a pɔ ũ Kirisi gùn, ¹² de ókɔno kù ó wé dɔ Kirisii zaa káakunɔ ògɔ de a tɔ gakuride kpàrinɔ ũ. ¹³ Ákɔno sɔ, a yápura yá mà, a baaru nna kù à á sura bàa pì si. A gùn Luda a zìda sèedaa kèáwa a Nini kù à á lé sè ũ. ¹⁴ Ákùme túbì kù òni le zenkepeke ũ ari Luda gɔ gé a gbèno bo, de ò a tɔ gakuride kpá yáí.

Polu aduakena Efesudenɔne

¹⁵ Abire yáí zaa gɔɔ kù ma á Dikiri Yesu náanikenaa mà kù yenyĩ kù á vī kù Luda gbèno n̄ pínki, ¹⁶ mádi kámma bo kù Luda saábukpanaa á yá musuro. Á yá digɔ dɔmagu wéke kù madi ke Ludaaa gùn. ¹⁷ Madi wé ke De gakuride, ó Dikiri Yesu Kirisi Ludaa, de à á gba ɔndɔ, à á wé keáre kù a Nini gbánao de à le à a dɔ swáswa. ¹⁸ Madi wé kea à á nèse wéare de à le à támaa kù à á sísia dɔ. Á a túbì gakuride aruzeke pìnɔ díte a gbèno ¹⁹ kù a gbána zɔkɔ bonsare kù àten zì ke ókɔno kù odi a náani kenɔ gùnwo. Gbána zɔkɔ pì zì kè Kirisi gùn ²⁰ gɔɔ kù Luda a vù gan, à a vùte a ɔplai zaa musu. ²¹ Gwen Kirisi de kpatablerinɔ kù ikodeno kù gbánadeno kù dikirinɔla n̄ pínki kù tɔ kù òdi mì naténneno pínki. Adi ke andunia tera díkìna adonlo, kù a pɔ kù ani suome dɔ. ²² Luda tò à iko vī pɔ sinda pínkia, akù à a díte pɔ sinda pínki mide ũ sɔsi gbèno. ²³ Sɔsi gbè pìnɔme Kirisi mè ũ, à de Kirisi kù àdi pɔ sinda pínki papa gu sinda pínkia papana ũ.

2

Vu à bona gan gèna wèndin

¹ Á de yá gèno ũ Ludane á taarinɔ kù á durunnano yáí. ² Á té andunia díkìna ágbai, a mì nàte ía gbánadeno kínane, Setan kù à kpé dona ludayádarisarinɔne are pìi. ³ Ó pínki ó de lán n̄ bà yá se. Odi pɔ kù ó mè yeii kù yá kù à ó pɔ gbào ke. Ó inaa gùn ó de gbê kù Luda ni pɔfè kipaɔmmano ũ lán dakenɔ bà, ⁴ ama Luda sùru zɔkɔ, à yenyĩ víwêre manamana. ⁵ Gɔɔ kù ó de gèno ũ ó taarinɔ yáí, à ó fúte kù Kirisio léle. Á á sura bà a gbêke gùn. ⁶ Kirisi Yesu gùn à ó sé à ó vùte káao zaa musu, ⁷ de à le à a gbêke zɔkɔ bonsare mɔñne andunia kù ani su gùn yáí yá mana kù à kèwêre Kirisi Yesu gùn musu. ⁸ Luda á sura bà a gbêke gùn Yesu náani kù a kè yáí. Abire dí bo á kínaano, Luda mé à á gbá. ⁹ Á surabana dí bo á yákèna gáinlo, de gbêke sùn ía dàoro yáí. ¹⁰ Luda ɔgben ó ũ. Kirisi Yesu gùn à ó ké de ògɔ kù kù yá mana kù à gínake à díte wêre kenaa.

Gɔna mè dokɔno ũ Kirisi gùn

¹¹ Ákɔno kù á de buri pàndenɔ ũ inaa gùn, à laasun lé á konna yáa. Tɔžɔnadeno dì á sísi gɔɔfɔɔndenɔ, ama n̄ tɔžɔna de bisásiri ɔgbe ũme. ¹² Gɔɔ birea á kun Kirisi sari, á de gbê žitɔno ũ Isarailanɔne. Á baka kù Luda bàka konna kùñwo kù a léseñnenaao gùnlo. Á kù andunia gùn támaa sari ludadɔnaa sari. ¹³ Kirisi Yesu gùn tera, ákɔno kù á zà kù Ludao yáno a nai káni kù Kirisi aru gbánao. ¹⁴ Ákùme ó konna kù kɔo nna ũ, à tò Yudan kù buri pàndenɔ gɔ mè dokɔno ũ. A mèe gùn à ibere kù à da n̄ dagura bīni ũ gbòro, ¹⁵ à Musa doka nà gui kù a yáditenano de à tó n̄ pla n̄ pínki gɔ káao gbê dufu mèn do ũ. Len à tò ò kè kù kɔo nna le. ¹⁶ Á ibere làka, à n̄ pla n̄ pínki kè nna kù Ludao mè dokɔno pìi gùn a gana lía yáí. ¹⁷ Á sù à kena nna kù Ludao baaru kpá ákɔno kù á zà kù Ludaonɔne kù gbê kù ò káni káaonɔ dɔ. ¹⁸ Kirisi yáí ó pínki ó zé ví ò na De Ludai kù a Nini dokɔno gbánao.

¹⁹ Abire yāi á de gbē z̄ĩtɔnɔ ke bòasunɔ kú doró, a ḡɔ bedenɔ ù kú Luda gbēnɔ, a ɔndenɔ ùme. ²⁰ Ákɔnɔme kpé kú Luda bò é kú z̄ĩrinɔ kú annabinɔ náaa ù, akús̄ Kirisi Yesume á epete gbē ù. ²¹ A gūnn kpé p̄s̄ s̄inda pinki di k̄ɔ k̄ūn, ádiḡ gbá Luda kpé ù Dikiri gūn. ²² A gūn ák̄ɔn̄ se, á de kpé p̄i bobɔnɔ ù, ák̄ɔn̄me Luda Nini kúki ù.

3

Pɔlu z̄ikena buri pāndenɔ té

¹ Abire mé à tò makú Pɔlu, má de purusuna ù Kirisi Yesune ák̄ɔn̄ buri pāndenɔ yāi. ² Ádi ma lákú Luda a gbēkɛkɛnnena z̄i dāmene mà ke á téroo? ³ Luda a asiriya m̄m̄ene, ma k̄éare fiti k̄ɔ. ⁴ Tó a a kyó k̄é, áni f̄ɔ à d̄ɔ lákú ma wé k̄é nà Kirisi asiriya musu. ⁵ Luda dí yā p̄i o gbēkene yāro, akú tera sà à m̄ɔ a z̄ĩrinɔ kú a annabinɔne kú a Nini gbānao. ⁶ Yā kú à utena yā pin dí: Kirisi Yesu gūn baaru nna mana yāi buri pāndenɔ ḡɔ Luda túbiblerinɔ ù l̄e l̄e kú Yudanɔ, ò ḡɔ k̄ūnwo m̄edok̄ɔndenɔ ù. N̄ baka kú lé kú Luda s̄e gūn. ⁷ Ma ḡɔ baaru nna p̄i kp̄ari ù gba kú Luda dāmene, a gbāna tén z̄i ke ma gūn yāi. ⁸ Makú kú má k̄āna Luda gbēnɔ té, Luda gba p̄i dāmene, akú maten Kirisi aruz̄eke lakanasari baaru kp̄a buri pāndenɔne, ⁹ maten asiriya kú Luda ten wete gbē s̄inda p̄inkine boñne gupuraa. Asiriya p̄i utena Luda kú à p̄s̄ s̄inda pinki k̄é k̄īnaa zaa k̄āaku, ¹⁰ akú tera sà à tò kpatablerinɔ kú ikode kú ò kú musunɔ a ɔnd̄ɔ buri dasinɔ d̄ɔ s̄osi gbēnɔ gāi. ¹¹ Luda p̄yenyina kú à kun zaa k̄āaku p̄i lé p̄apa Kirisi Yesu ó Dikiri gāi. ¹² A gūn ó zé v̄i ò na Ludai kú sw̄eɔ kpatena a náanikena yāi. ¹³ Abire yāi ma wé k̄éawa, asun tó á n̄ese yaka wari kú maten ke á musu yāiro. Á kpetana yāime.

Kirisi yenyi

¹⁴ Abire yāi madi kúte De Ludane. ¹⁵ A k̄īnaa a bede kú ò kú musu kú z̄iteonɔ n̄ t̄ l̄en n̄ pinki. ¹⁶ Madi wé kea à á gba gbāna á n̄ese gūn kú a Nini gbānao a aruz̄eke gakuride l̄en, ¹⁷ de Kirisi vute á sw̄en a náani kú áten ke yāi, á z̄inipetena ḡɔ gbāna yenyi gūn, ¹⁸ de à le à a yenyi yāasa kú a gbānao kú a leio kú a l̄okotooo gbá d̄ɔ kú Luda gbēnɔ pinki, ¹⁹ de à le à a yenyi kú oni f̄ɔ ò a lé d̄ɔ p̄inkiro d̄ɔ, Luda papana pinki pekereáwa.

²⁰ Luda z̄k̄ɔ! Ani f̄ɔ à k̄ewere de lákú odi a wé ke ke odi a laasun lé n̄ala manamana kú gbāna kú áten z̄i ke ó gūnwo. ²¹ Òḡɔ a t̄ɔ kp̄a s̄osi gbēnɔ kú Kirisi Yesuoo gūn w̄é kú w̄eɔ ari gorɔ s̄inda pinki! Aami.

4

M̄edok̄ɔn̄kenaa

¹ Makú kú má de purusuna ù Dikirine, ma wé k̄éawa, á kunna ḡɔ de lákú Luda á sisi áḡɔ de nà. ² Á k̄ɔ f̄ɔ, áḡɔ yek̄ɔi z̄idabusanaa gūn kú n̄eseȳidao kú menao. ³ Á wé t̄á áḡɔ l̄edok̄ɔn̄ kú à bò Luda Nini k̄īnaa v̄i bà kú ádi á d̄ok̄ɔa ù. ⁴ M̄e m̄en dome, akús̄ Nini p̄i m̄en dome. Len támaa kú Luda á sisiiaa m̄en do le se. ⁵ Dikiri m̄en do, akús̄ donyize m̄en do kú da'itek̄ena m̄en doo. ⁶ Luda m̄en dome ó pinki De ù. Ákú mé à iko v̄i ó baadia, ádiḡ z̄i ke ó gbē s̄inda pinki gūn, à kú kú ó gbē s̄inda pinkio.

⁷ Kirisi gbēke k̄é ò baadine, lákú à gba dàwere nà l̄en. ⁸ Abire yāi à k̄ēna Luda yān ò p̄i: Kú à f̄ute à tà musu, à dò z̄ĩz̄on̄ne are, à gba dà gbēnɔne.

⁹ A fute à tana musu bire de derame? Abire p̄i à k̄ipa ari z̄ite ḡei ḡā. ¹⁰ Gbē kú à k̄ipaa p̄iime gbē kú à f̄ute à tà ludambe musumusu ù, de à gu s̄inda pinki pa. ¹¹ Ákú mé à gbēkenɔ gbà zé òḡɔ de z̄ĩrinɔ ù, gbēkenɔ annabinɔ, gbēkenɔ baarunnakparinɔ, gbēkenɔ pasutonɔ ke yādannerinɔ, ¹² de Luda gbēnɔ ḡɔ kú a z̄i soru gūn, de Kirisi m̄e gbāna kú, ¹³ ari ó pinki òḡɔ gé ká Luda Né náani dok̄ɔn̄ kenaaa a d̄ɔna dok̄ɔn̄ gūn, de ò ḡɔ gbē papananɔ ù Kirisi kú p̄s̄ s̄inda pinki pekere a z̄k̄ɔ l̄en. ¹⁴ Tó l̄eme óniḡɔ de né fiti kú òdi ɔnd̄ɔ kú manafikio keñne ò n̄ s̄atenɔ ù doró, kú yā dufu dannena di n̄ sé lán̄ ña ke is̄ bà. ¹⁵ Oi, óni yāpura o kú yenyi, ò gbá yā s̄inda pinki musu Kirisi kú à de a mi ù gūn. ¹⁶ A gūnn m̄egu s̄inda pinki di k̄ɔ k̄ūn ò nak̄ɔa kú t̄inɔ gbānao, akú m̄egunɔ di z̄i ke a z̄éa, m̄e diḡ gbá áḡɔ kara kú yenyi.

Kunna z̄i kú kunna dufuo

¹⁷ Abire yāi maten yā oáre kú Dikiri t̄o, mateni á gbao laakar̄ii. Ásunḡɔ kun lán̄ kifiri kú n̄ n̄esefutake doñne arenɔ bàro. ¹⁸ N̄ laasun n̄ ké ȳonko, ò z̄à kú w̄endi kú Luda di kp̄ám̄mao, kú n̄ wé sira, akús̄ n̄ s̄a gbāna yāi. ¹⁹ Ò n̄ese v̄iro, ò n̄ z̄ida kp̄a wé'isariyāa, ò dà vāni buri s̄inda pinki kena ni v̄i. ²⁰ Ák̄ɔn̄ s̄ɔ, ádi Kirisi yā dada lero. ²¹ Yesu gūn a a yā mà, a yāpura kú à v̄i dàda. ²² Ò oáre à ɔ gbare á dà z̄i kú à doáre arei, kú à yāka à p̄ónidena vāninɔ yāi. ²³ Ò oáre à á

nèse litè á laasun g5 dufu, ²⁴áni dà dufu kù Luda kè lán a p5 bà sé, á kunna nig5 adona kunna yápurade ù yázedeke gùn.

²⁵ Abire yáì à ɔ gbarɛ manafiki yáì, á baadi g5 yápura o a gbèdakene, zaakù mèdokɔ̀ndɔ̀ndɔ̀mɛ ó ù. ²⁶ Tó á pɔ fɛ̀, àsun durunna kero. Àsun tó ifántɛ̀ gɛ̀ kpɛ̀n àg5 kpé pɔfɛ̀naro, ²⁷ de àsun Ibilisi gba zéro yáì. ²⁸ Gbè kù àdi kpáni o yá à kpáni tó. Á wé tá à zì mana ke kù a ɔo, de à p5 le à bo takasidenɔ̀ne. ²⁹ Àsun tó yá vání ke bo á lénlo, séde a zéde kù ani gbè kara, à ke àre ù gbè kù òtɛn manɔ̀ne. ³⁰ Àsun Luda Nini kù à kù adona da pɔsiranlo. À de sèeda kù Luda kèáwa ari á bona gɔ̀ɔ zì ù. ³¹ Àsun ke ìni kù gbèkeoro. Á pɔfɛ̀ tó kù pɛ̀tɛ̀o kù patana gbánao kù gbɛ̀s5sónaao kù pásikena buri sinda pínki. ³² Àg5 gbèke ke kù k5o. Àg5 k5 wènda gwa. Á sùru ke kù k5o lákù Luda sùruu kè kááo nà Kirisi gùn.

5

Kunna gupuran

¹ Lákù á de Luda nè yenyidenɔ̀ ù nà, à a ágba sé. ² Lákù Kirisi yewáì nà à gì a wèndiìi ó yáì sa'obɔ̀ kù a gbì nna Ludane ù, à tó yek5i doáre are le se.

³ Lákù á de Luda gbɛ̀nɔ̀ ù nà, adi kù ò pápákɛna ke dà vání buri sinda pínki ke wákù yá ma á té sero. ⁴ Wé'isariyá'ona kù yá dɔ̀ɔ sari onao kù fàai bène bonaao mana kááoro ɔ̀, sé saábukɛna yá. ⁵ Àg5 d5 sánsán kù pápákɛri ke kes5 dàvანიde ke kes5 wákùde ke ni kpata kù à bò Luda kínaa ble lele kù Kirisioro. P5 kù gbè di a wákù ke g5 a dikiri ùmɛ. ⁶ Àsun tó gbèke á sáte kù yá pá korioro. Yá bire takanɔ̀ mé ani tó Luda pɔfɛ̀ kipa a yádarisarinɔ̀. ⁷ Àsun tó á bàka g5 kù kùñworo. ⁸ Á kù gusiran yá, tera sà Dikiri gùn á kù gupuran. Àg5 kun gupura gbɛ̀nɔ̀ ù, ⁹ zaakù gupura di mana buri sinda pínki ìnɛ kù yázedeo kù yápura. ¹⁰ Á yá kù àdi ká Dikirigu dada. ¹¹ Á bàka sùng5 kù kù gusira yákɛna kù à karana vírooro. Á yá bireno bobo gupurai. ¹² Bee yá kù gbè pínɔ̀ di ke asiri gùn ona bi wé'iyámɛ. ¹³ Tó ò bò kù yáo gupurai, òdi a sùsu d5, ¹⁴ zaakù gupura di tó ò p5 sinda pínki e. Abire yáì òdi pi: I'ori ñ vu ñ fute bona gan, Kirisi ni gu punne.

¹⁵ Àg5 á táa'ona d5 manamana. Àsung5 de yɔ̀nkɔ̀nɔ̀ ùro, sé ɔ̀nd5rínɔ̀. ¹⁶ Àg5 yá kù Luda a zé bòáre ke, zaakù gɔ̀ɔ díkínanɔ̀n vání. ¹⁷ Abire yáì àsung5 de yɔ̀nkɔ̀nɔ̀ ùro, àg5 d5 lákù Dikiri pɔyenyína de nà. ¹⁸ Àsung5 kù kù wèdekɛnaaoro, àdi pápá zímame, ama à tó Luda Nini g5 zì ke á guu papana, ¹⁹ gbasá à fàai bo kù k5o kù zaburao kù Luda t5kpanaao kù lè kù Luda Nini di daáreo. Á lè sí, à Dikiri t5 kpá á swèɛ gùn, ²⁰ àg5 De Luda saábu ke gɔ̀ɔ sinda pínki yá sinda pínki gùn kù ó Dikiri Yesu Kirisi t5o. ²¹ Á mì natek5ne Kirisi vína kù á ví yáì.

G5gbè kunna kù a nanɔ̀

²² Ák5nɔ̀ nɔ̀gbɛ̀nɔ̀, á baadi g5 mì nate a záne lákù Dikirin áten kene bà. ²³ Zaakù g5gbɛ̀mɛ nɔ̀gbɛ̀ mì ù, lákù Kirisi de sɔ̀si gbè kù ò de a mè ùnɔ̀ mì ù nà kù ñ Surabariio. ²⁴ Lákù sɔ̀si gbɛ̀nɔ̀ di mì nate Kirisine nà, lemɛ se nɔ̀gbɛ̀nɔ̀ g5 mì nate ñ zánɔ̀ne le yá sinda pínki gùn.

²⁵ Ák5nɔ̀ g5gbɛ̀nɔ̀ s5, á baadi g5 ye a nanɔ̀ lákù Kirisi ye sɔ̀si gbɛ̀nɔ̀ nà, à gì a wèndiìi a yáì. ²⁶ Á gbà bònɛ kù ío a yá gáì de àg5 de a p5 ù, ²⁷ de à ñ kpan'are ke kù gakurio sáa sari yitorokúnaa sari mamberu sari gbási sari taari sari. ²⁸ Len à kù g5gbè sinda pínki g5 ye a nanɔ̀ le lán a zída mèɛ bà. Gbè kù à ye a nanɔ̀ ye a zídaimɛ. ²⁹ Gbèke di gí a zída mèèiro. Àdi p5ble kpáa, àdi laakari d5a lákù Kirisi di ke sɔ̀si gbɛ̀nɔ̀ne nà, ³⁰ kù ó de a mágunɔ̀ ù yáì. ³¹ Abire yáì g5gbè ni bo a de kù a dao bea, oni nak5a kù a nanɔ̀, ñ gbɛ̀nɔ̀n pla ni g5 mè do ù. ³² Asiri z5k5 kù yá pìi gùn, ma è à de le Kirisi dagura kù sɔ̀si gbɛ̀nɔ̀. ³³ Bee kù abireo à de á yá ù se dɔ̀. Á baadi g5 ye a nanɔ̀ lán a zída bà. Nɔ̀gbɛ̀ s5, à a zā yá da.

6

Nénɔ̀ yá

¹ Ák5nɔ̀ nɛnɔ̀, Dikiri gùn àg5 á de kù á dao yá ma, zaakù abire mé à mana. ²⁻³ Á bèere lí á de kù á daone, de àg5 aafia à gì ke andunia gùn. Yá kù Luda diɛ káaku kù léseanaon gwe.

⁴ Ák5nɔ̀ denɔ̀ s5, àsun á nɛnɔ̀ pɔ yakaro. Á ñ tùtu ke à lé daríma Yesude nɛgwana ù.

Zɔ̀nɔ̀ yá

⁵ Ák5nɔ̀ zɔ̀nɔ̀, àg5 á andunia dí dikirinɔ̀ yá ma kù nèsedoo kù vínao kù lukanaao lákù Kirisin áten kene bà. ⁶ Àsun zì kɛfíne ñ wé yáiro. Àg5 Luda pɔyenyína ke kù yápura kù ák5nɔ̀mɛ Kirisi zɔ̀nɔ̀ ù yáì. ⁷ Àg5 zì ke kù kokario lákù Dikirin áten kene bà, adi ke bisásirinlo. ⁸ Àg5 d5 kù Dikiri ni baadi yámanakɛna fina bone, z5 kes5 zídade.

⁹ Ákõno dikirinõ sõ, àgõ keñne le se. À yã pãsi onnena tó. Àgõ dõ kũ mókõno kũ ákõno pínki, á Dikiri kũ musu, àdi yã ke gbẽke wé yairo.

Gõkebo kũ Luda kpáwánõ

¹⁰ Yã kũ à gõn di: Àgõ gbãna Dikiri gũn kũ a iko gbãna zõkõo. ¹¹ À gõkebo kũ Luda kpááwanõ da pínki, de à le à ze gíngin à Ibilisi òndõ fõ. ¹² Zaakũ adi ke bisásirinõn óten òsi ká kũñworo, sé nini vãni kũ ò kũ musunõ. Ó de andunia díkĩna gusira kũblerinõ ù kũ ñ mĩdenõ kũ ñ ikodenõ. ¹³ Abire yãì à gõkebo pìnõ sète à da pínki, de à fõ à ze à gí gõrõ vãnia, gbasa à gõ zena gíngin a pínki kenaa gbera. ¹⁴ Àgõ zena gbãna, à yãpura dõ á pi asa ù, à yãzedeke da mò uta ù. ¹⁵ À kena nna kũ Ludao baaru nna kpá kyate ù, de àgõ kũ kũ soruo. ¹⁶ Àgõ ludanaanikena kũna sègbako ù gõrõ sĩnda pínki, de à fõ à Setan kã tédenõ de pínki. ¹⁷ À surabana sé à kũ mò fura ù, àgõ Luda yã kũ à de a Nini fẽneda ù kũna. ¹⁸ Àgõ adua ke gõrõ sĩnda pínki, àgõ Luda kpányĩ gbeka yã sĩnda pínki gũn kũ a Nini donnena arẽo. Àgõ itẽ ke kũ mena zõkõo, àgõ adua ke Luda gbẽnonẽ ñ pínki. ¹⁹ À adua kemene dõ, de tó maten yã o, Luda ma gba lé mà a baaru nna asiri onne vĩna sari. ²⁰ Baaru nna pì yãì má de Luda wéde kũ ò dà kpèsiran ù. Àgõ adua kemene, de mà baaru nna kpá vĩna sari lákũ à kũ mà kpá nà.

Lézammanaa

²¹ Ó gbẽndo yenyide Tikiku, Dikiri zĩkeri náanide ni ma baaru kpááre pínki, de à le àgõ ma kunna dõ kũ pó kũ maten keo. ²² Ma a zĩáwa de à ó kunna oáreme, á nẽse le à yĩda kũ.

²³ Ó gbẽno, De Luda kũ Dikiri Yesu Kirisio á gba aafia, à á yena kõi karaáre kũ á ludanaanikenaa. ²⁴ Luda gbẽke ke gbẽ kũ ò ye ó Dikiri Yesu Kirisii lakanaa sarinõne ñ pínki.

FILIPIDENO

Pɔlu aduakena Filipidenone

¹ Makú Pɔlu kú Timotio Kirisi Yesu zɔblerino ókɔno mé o takada dí kè Luda gbè kú ò kú Filipinone konna Kirisi Yesu gún kú ñ gbè zɔkɔno kú ñ kpanyirino. ² Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisio gbèke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔro kú á yá dɔmagu pinki, madigɔ ma Luda sáabu kpáme. ⁴ Ma aduakenea gún pinki madigɔ adua keáre á pinki kú pɔnnao, ⁵ kú á ɔ kakarana kúmao baaru nna kpanaa gún zaa goro kú a mà ari kú a gbárao yáí. ⁶ Má dɔ sánsán, lákú Luda ná zí manaa á té ná, anigɔ ke, ari à gé mì deo Kirisi Yesu sugoro zí. ⁷ À mana kú má á yá kúna á pinki le, zaakú á yá kú ma swèn. Má da kpésirann yá, má ze kú baaru nna piio a yápura ona yáin yá, á pinki á baka ví zé kú Luda ma gba gún. ⁸ Luda dɔ kú mateni á bege ke á pinki kú Kirisi Yesu yenyí burio. ⁹ Madí adua keáre, de á yenyí gɔ kara àgɔ gé dɔnaa gún kú wékénaao swáswa, ¹⁰ de à yá kú à kú à ke dɔ, àgɔ kun nèsepuradeno ù taari sari Kirisi sugoro zí. ¹¹ Àgɔ pana kú yá mana kú òdi bo Yesu Kirisi kinaano, de ò Luda tɔ bo, ò a sáabu kpá.

Kirisime Pɔlu wèndi u

¹² Ma gbèno, má ye àgɔ dɔ kú yá kú à ma le té kà baaru nna gena arcime, ¹³ akú soza kínabe dogarino ñ pinki kú gbè kparano dɔ kú Kirisi yáin ò ma dà kpésiran. ¹⁴ Ma dana kpésiran yáí ò gbèno Dikiri náani kè dasi de yála, akú ñ kùgbána kára, òten Luda yá ò gbènone vína sari.

¹⁵ Yápurame, ñ gbèkeno di Kirisi yá waazi ke denlana yáí kú nèsegɔbaao, gbèkeno sɔ kú nèsemanao. ¹⁶ Gbè dikinano di ke kú yenyíome, zaakú ò dɔ kú má zena kú Yesu baarunakpanaao yáin má yína la. ¹⁷ Nèsegɔbade pinɔ sɔ, òdi Kirisi yá waazi ke denlamonnena yáime, adi ke kú nèsepuraonlo. Òten da òteni ñ konna kpésiran wari karamene. ¹⁸ Yáken yá? Manafiki gúnny yá, yápura gúnny yá, a pinki dé, òten Kirisi yá waazi keme. Ma pɔ nna kú abireo, akú sɔ ani era à ke nna dɔ, ¹⁹ zaakú má dɔ kú adua kú áten kemene kú Yesu Kirisi Nini kpányio ni tó mà bo. ²⁰ Ma wé doj, akú sɔ má a náani ví manamana, kú wé'i ni ma kú yáke gúnlo. Tera sà lán yá bà kú kùgbánao mani Kirisi tɔ bo ma mèe gún, má kunn yá kesɔ ma gan yá. ²¹ Zaakú Kirisi yáin má kún, ga demene àre ù. ²² Tó ma konna kú wèndiio demene zí àrede ù, má dɔ a kú mani séro, ²³ ma laasun kpaatename. Má ye mà tá, de màgɔ kú kú Kirisio. Gwe manamene de gu dila zà. ²⁴ Ama à mana màgɔ kú kú wèndiio á yáí. ²⁵ Abire yá futena víro. Má dɔ kú mani gɔ la màgɔ kú kááo á pinki, de à le à gé are kú pɔnnao ludanaanikenea gún.

²⁶ Len goro kú mani era mà su á gwa le, áni zé le à ña dà Kirisi Yesu gún manamana ma yáí. ²⁷ A pinki dé, tó ma su á gwa ke mádi suronlo, à tó á konna kɔ sé kú Kirisi baaru nnao, de tó mateni á baaru ma, mà ma kú á zena gíngin kú lédokɔno, áten ɔsi ká kú nèse mèn doo baaru nna pl zé yáí. ²⁸ Ásun tó á ibereno yáke vína á kuro. Abire nigɔ deñne sèeda ù kú ò mùi pè kakatenaana, ákɔno sɔ áni bo mana. Luda kenan gwe. ²⁹ Zaakú Luda á gbá zé á wari ke Kirisime, adi ke a náanikena adonlo. ³⁰ ɔsi kú a è maten ká yá, akú sɔ a mà maten ká ari tera, ákɔno á kú ɔsi dokɔno pù gümme.

2

Zidabusanaa

¹ Tó á konna Kirisi gún lédamma ví, tó a yenyí ten té kpáái, tó á lédokɔno ví kú a Ninio, tó á kɔ wènda ví kú sùruuo, ² à laasun dokɔno ke, àgɔ yenyí dokɔno ví lédokɔnodeno ù, poyeinayadokɔnodeno ù, de ma pɔnna gɔ papana. ³ Ásun yáke ke denlana ke yɔgɔkena yáiro. Zidabusanaa gún à a gbèdake kú kú bèereeo de á zídala. ⁴ Gbèke sún laasun lé a zída mèn do yáaro, à gbè pàndeno pɔ lé dɔ. ⁵ Àgɔ nèse kú Kirisi Yesu ví ví se.

⁶ A ludakenea gún adi a zída kena leele kú Ludao yá daro,

⁷ akú à a zída gwena tòn, à zìrike sè,

à gɔ bisásiri ù, à bisásirike sè.

⁸ À a zída búsa,

à mùi nàte ari à gèe à gào,

ari lígbándurukpana ganaa.

⁹ Abire yáí Luda a sè musu,

à tɔ kú à de tɔ sinda pinkila kpàne,

¹⁰ de tó ò Yesu tɔ sì,

gbè sinda pinki ni kùtene

ludambe kú zíteo kú zíte gēio,
 11 gbē sīnda pínki ní o kú a léo
 kú Yesu Kirisime Dikiri ú
 De Luda tóbona yái.

À gu puíne andunia gūn

12 Abire yái ma gbē yenyídeno, lákú adi ma yá ma goro kú má kú kááo ná, atēnsa kú má kú kááo tera doro, àgō á bona mana lé papa kú vīnao kú lukanaao. 13 Zaakú Luda mé àten zī ke á gūn de àgō ye a poyenyīnaai gbasá a ke. 14 Á yá sīnda pínki ke yáketé kú lékpakōanaao sari, 15 de àgō taari sari, gbási sari, Luda né mamberusaridenó ú tera gbē sātēna nēsepāsīdeno té, kú àten gu puíne andunia gūn lán susunenó bà, 16 àgō wēndi yá kúna, de mà le mà Ìa dā kááo Kirisi sugoro zī yái. Tó àten ke le, de mádi bà pá léro akūsō mádi zī pá kero. 17 Bee tó ma aru ní kóté á ludanaanikena sa'oi'ú, ma pō nigō nna, maten pōnna ke kááo á pínki. 18 Ákōno sō, à pōnna ke le, ò ke leele.

Timoti kú Epafarōditu

19 Kú Dikiri Yesu arubarikaaó mani Timoti zíáwa tera, de mà le mà á baaru ma, ma laakari kpáte. 20 Má gbēke ví kú á ye á yái yápura lákú a bāro. 21 Gbē sīnda pínki zída yá mé àdi done are, adi ke Yesu Kirisi yāno. 22 Á dō lákú Timoti a zída bì ná, à baaru nna zī kē kúmao lán né kú a deo bà. 23 Tó má a zena dō sūsu, má ye mà a zíáwa gōno. 24 Má Dikiri náani ví kú mani su á gwa tera ma zída.

25 Ma gbē Epafarōditu, ma zíkari dake, ma zíkari dake kú a a zì à kpámai kú pō kú mateni a ni deno, ma è à mana mà a gbareáwame. 26 Àteni á bege ke á pínki, akūsō a nēsee yáka, kú a a gyákēna baaru mà yái. 27 Á gyá kē yápura ari à kà gana, akú Luda a wēnda gwà. Adi ke akúme adoro, kú makúome se, de ma pōsira sún kararo yái. 28 Abire yái maten wā mà a gbareáwa, de á wé sikōle, á pō ke nna, ma laakari kpáte. 29 Á gbānake kpái Dikiri gūn kú pōnna zókōno. Á bèere lí gbē bire takane. 30 Á gō fíti kú ani ga Kirisi zī yái. Á a zída kpá gaa de à le à kpányí kú áni fō à kemenero kemene yái.

3

Kirisi dōnaa

1 Ma gbēno, yá kú à gōn dí: À pōnna ke Dikiri gūn. Mani gí yá kú ma òare gbē sísiro. Akúme aafia úare. 2 A laakari ke lewanna kúnōi, yāvānikeri kú òdi ní ke yákiyaki pīno! 3 Ókōno kú òdi donyí ke Ludane kú a Nini gbānao, òdi Ìa dā Kirisi Yesu gūn, òdi náani kpá ó zída yāro, ókōno mé ó tōzōnade yāpurano ú. 4 Makú, má zé ví mà náani kpá ma zídaa. Tó gbē ten da a a zída náani kē, ma a pō kē deala. 5 Ma tōzō zō ma goro soraakōde zī. Isarailan ma ú inaa gūn, Biliaminu buri, Eberu buri yápura. Musa doka musu má kú Farisino gāa gūn. 6 Ma ania kē, ma wé tá sōsi gbēnoa. Yákēna a zéa Musa doka gūn, gbēke dí fō à ma taari èro. 7 Ama yá kú má kúna àre ú yá pīno gōmēne àree sari tera Kirisi yái. 8 A kú à deñla ma yá sīnda pínki dite àree sari ma Dikiri Kirisi Yesu dōna kú à de a pínkila yái. Kirisi pí yái ma ó gbàre yá sīnda pínkii bīsa ú, de màgō a ví, 9 màgō kú a gūn kú yá kú dí tó ò ke nna kú Ludao a náanikena yáii. Luda dí tó yá bo kúnwo nna dokakūna yāinlo, àdi tó yá bo kúnwo nna Kirisi náanikena yáime. 10 Yá kú má yei mé à de mà Kirisi dō kú gbāna kú à fūto bona ganwo, de ma bàka gō kú a warikēnaa gūn, mà gō lákú a bà a ganaa gūn 11 gbasá mà gō gāavu ú.

Pō kú nten péa lenaa

12 Adi ke ma lè pínkinlo akūsō má papana gāro. Maten péame, de mà yá kú Kirisi Yesu ma se a pō ú yái sí ma pō ú. 13 Ma gbēno, mádi sí ma lè kōro. Yá mēn don maten ke, mádi nōno pō kú à kú ma arei, pō kú à kú ma kpe laasunlenaa sari. 14 Maten pé pō kú ma wé dōiia, de mà àre kú Luda ó sísia gena musu le Kirisi Yesu gāi. 15 Ókōno gbē papanano, ògō laasun bire ví. Tó á laasun pānde ví, Luda ní á wé kēáre yá bire musu. 16 A pínki dé, gu kú o kan dí, ò gé are zé dokōno pii gūn.

17 Ma gbēno, à ma ágba sé, lákú o a taka kēáre ná, á wé gō pé gbē kú ní kunna kō sionoi. 18 Madigō oáre yá gēn baaakō, akūsō ma era maten oáre tera dō kú wé'io, gbēno kun dasi kú ní yákēna ní ké Kirisi gana lía ibereno ú. 19 Ò mù pè kakatēnaaa. N gbereme ní dikiri ú, wé'yáime ní Ìadābō ú, andunia yān ní laasun digō kúa. 20 Ókōno sō, ludambe gbēno ó ú, ó wé dō Surabari kú ani bo gwea, akúme Dikiri Yesu Kirisi ú. 21 Ani ó mà gbānasarinó lí lán a mà gakuride bà kú a gbāna kú ani fō à tó pō sīnda pínki mù nateareo.

4

Lédammanaa

¹ Abire yāi ma gbē yenyīde kú mateni á bege kenŋ, ákŋnŋ kú á de ma íadábŋ kú madi pŋnna keŋ ūnŋ, àgŋ zena gíngín Dikiri gŋn lé, ma gbēnŋ.

² Ma kúte kè Yuodiane kú Sintisio ògŋ lédokŋnŋ vī Dikiri gŋn. ³ Mòkŋn sŋ ma gbēndo nánide, ma wé kèmma, ñ kpá nŋgbē pínŋi, zaakú ò ɔsi kà kúmao baaru nna kpanaa gŋn kú Kelementio kú ma zíkəri dakenŋ. Ñ tŋ kú wèndi takadan.

⁴ Àgŋ pŋnna ke Dikiri gŋn gŋrŋ sīnda pínki. Ma òáre dŋ, à pŋnna ke. ⁵ À á zīda busa gbē sīnda pínkine. Dikiri sunaa kà káni. ⁶ Àsun yáke damu kero. Yá sīnda pínki gŋn à adua ke, à yá gbeka Luda kú sáabukenaao, à á yá'ummananŋ onŋ, ⁷ ani á nèse kú á laakaríio kpáteáre Kírisi Yesu gŋn. Nèsekpatenaa pii zŋkŋ, à de bisásiri dŋna la.

⁸ Ma gbēnŋ, yá kú à gŋáren dí: Yá kú à yápura vī akúsŋ à bèere vī, yá kú à zé vī akúsŋ à gbásí vīro, yá kú à nna akúsŋ à arubarika vī, yá kú à mana akúsŋ òdi a sáabu kpá, àgŋ laasun lé yá birenŋ musu. ⁹ Yá kú ma dááre a si, yá kú a mà ma léi akúsŋ a èma, à yá birenŋ ke, Luda aafiade nigŋ kú kááo.

Pŋlu Filipidenŋ sáabukpanaa

¹⁰ Ma pŋ nna à kè zŋkŋ Dikiri gŋn, zaakú á laasun èra à sŋma sà. Á ma yá kúna yá fá, zén ádi lero. ¹¹ Mádi o lé kú maten takasi ke yáinlo, zaakú ma dà ma zīdane màgŋ sáabu vī gwena sīnda pínki gŋn. ¹² Má takasikena dŋ akúsŋ má nnamana dŋ. Gŋrŋ sīnda pínki gu sīnda pínkia kána ke nà, pódinyī ke pókíammana yáke vímene dorŋ. ¹³ Mani pŋ sīnda pínki fŋ Kírisi kú àdi ma gba gbána yáí. ¹⁴ Bee kú abireŋ kú á bàka kú kú ma takasikenaao, a yá mana kè.

¹⁵ Filipidenŋ, á dŋ kú á zīdao, ma baaru nna kpanaáre káaku gŋn, kú ma bo Masedonia bŋsun, ɔsi ke kun kú à kpàmai kú ɔgŋ yá bŋkŋtenaaoro, sé ákŋnŋ. ¹⁶ Bee gŋrŋ kú má kú Tesalonika, a pŋ kú mateni a ni denŋ kpázámene de gèñ dola. ¹⁷ Adi ke gban maten wetero, á àre karana Luda kínaan maten wete. ¹⁸ Ma pŋ kú a kpázámene lè, à pápa ari à díre. Epafarŋditu á gbanŋ kpàma, pŋ mŋma sà. À de sa'obŋ kú a gbí nna Ludane akúsŋ àdi káagu à sí ū. ¹⁹ Ma Luda ni pŋ kú á a ni vīnŋ kpááwa Kírisi Yesu gŋn a aruzeke gakuride lén.

²⁰ Ògŋ ó Luda ó De tŋ bo gŋrŋ sīnda pínki! Aami.

Lézammanaa

²¹ À fŋ kpá Luda gbēnŋa ní pínki kunna Kírisi Yesu gŋn. Ma gbē kú ó kú lèlèlè fŋ kpááwa. ²² Luda gbēnŋ fŋ kpááwa ní pínki, aténsa gbē kú ò kú Siza beanŋ. ²³ Dikiri Yesu Kírisi gbēke keáre á nínin.

KOLJSEDENJ

Sáabukpana kũ aduakenaao

¹ Makũ Pɔlu, Kirisi Yesu žirii Luda pɔyenyĩnaa gũn kũ ó gbɛ Timotio, ókɔno mé o takada dí kɛ ² ó gbɛ náanide kũ ò kú adona Kirisi gũn zaa Kolɔsenɔne. Luda ó De gbɛke keáre, à á gba aafiaa.

³ Gɔɔ sɪnda pínki tó óten adua keáre, odigɔ Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpámɛ, ⁴ zaakũ o á Kirisi Yesu náanikena baaruu mà kũ yenyĩ kũ á ví ó gbɛnɔneɔ ní pínki, ⁵ kũ á wé dɔ pɔ kũ á ditenaáre ludambeí yái. A yápura yá mà zaa káaku baaru nna kũ o kpàáre gũn. ⁶ Baaru nna pí ten né í àten dagula andunia gũn pínki, lákũ à kè á té nà zaa gɔɔ kũ a mà, akũ a Luda gbɛke sũsu dɔ. ⁷ Ó gbɛ yenyĩde ó zíkɛri dake Epafara mé à yá pii dàáre ó gɛne ũ. Kirisi zíkɛri náanideme, ⁸ akũ mé à yenyĩ kũ Luda Nini á káa ówɛɛ.

⁹ Abire yái zaa gɔɔ kũ o á baaruu mà, odigɔ wé keáre Luda lakanaa sari, de à tó à a pɔyenyĩna dɔ swáswa, a Nini á gba ɔndɔ kũ wézeo pínki, ¹⁰ de àgɔ kun lákũ Dikiri yei nà, á yá sɪnda pínki káagu, de á yá mana sɪnda pínki kena gɔ dagula, á Luda dɔna gɔ kara, ¹¹ de àgɔ gbána yá sɪnda pínki gũn a gbána gakuride lén, de à pɔ sɪnda pínki fɔ kũ menao kũ pɔnnao, ¹² de àgɔ De Luda sáabu kpá, zaakũ à ó ká baka kũ à dite a gbɛnɔne gupuranwa. ¹³ Á ó bó gusira ikon, à ó ká a Né mèn do yenyĩde kpatan. ¹⁴ A gáin o gɔ židadenɔ ũ, ó durunna kɛwá.

Kirisi de pɔ sɪnda pínkila

¹⁵ Kirisi bi Luda kũ ódi e kũ wéoro takame,

Àkũmɛ daudu ũ Luda pɔkenano té pínki.

¹⁶ Luda pɔ kũ à kú musu kũ zíteoo kè pínki a gáí,

pɔ kũ ódi enɔ kũ pɔ kũ ódi eronɔ,

kpatablerinɔn yá ke dikirinɔ

ke gbánadenɔ ke ikodenɔ.

Pɔ sɪnda pínki bò a kínaame,

akũsɔ ò kun a pɔ ũ.

¹⁷ À kun pɔ sɪnda pínki á,

pɔ sɪnda pínki kun a gáime.

¹⁸ Àkũmɛ sɔsi gbɛ kũ ò de a mè ũnɔ mì ũ.

Àkũmɛ naana ũ, gáavu káaku ũ,

de à gɔ pɔ sɪnda pínki mède ũ.

¹⁹ Zaakũ à kà Ludagu a kíkɛ pínki pekerea. ²⁰ À tò pɔ sɪnda pínki kè káao nna a gáí, pɔ kũ ò kú zíte ke musunɔn yá. A aru kũ à kòte lía mé à sù kũ kena nna piio.

²¹ A kɛ Luda yá. A iberenɔn á ũ á laasun kũ á vánikenaɔ yái, ²² akũ Luda tò a ke káao nna Kirisi gana a bisásirikemɛ gũn yái sà, de à á kpan'are ke gbási sari, mamberu sari, taari sari, ²³ tó á zena gbána á ludanaanikena gũn yígánaa sari gingin, tó ádi kékɔa kũ támaa kũ á ví baaru nna kũ a màa gũnworó. Ò baaru nna pii kpà gbɛ kũ Luda kè zíte lanɔne pínki kũ makũ Pɔlu, ma gɔ a kpári ũ.

Pɔlu zíkɛna sɔsi gbɛnɔne

²⁴ Tera sà maten pɔnna ke kũ wari kũ maten ke á yáiiu. Wari kũ Kirisi kè sɔsi gbɛ kũ ò de a mè ũnɔ yáin maten pɔ kũ á gɔ papa ma mèe gũn. ²⁵ Luda zí dàmenɛ, akũ ma gɔ sɔsi gbɛ pínɔ kpányiri ũ. À ma zí mà a yá oáre papana. ²⁶ Asiriyá kũ à utena gbɛnɔne zaa káaku zaade Luda dí andunia kátɛro mé à bò Luda gbɛnɔne gupuraa sà, ²⁷ Luda ye ò dɔ lákũ asiriyá pí gakuri zɔkɔ nà buri pàndenɔ kínaa. Asiri pin dí: Kirisi kú á gũn, akũ á wé dɔ gakuria. ²⁸ A waazin odi ke gbɛ sɪnda pínkine, odi lé daómuma, odi yá dao gbɛ sɪnda pínkine kũ ɔndɔ sɪnda pínkio, de ò gé kũ baadio papana Luda are Kirisi gũn. ²⁹ Abire yái maten zí ke, maten kokari ke kũ a gbána kũ àten zí ke ma gũnwo gbánagbána.

2

¹ Má ye àgɔ kokari zɔkɔ kũ maten keáre dɔ, ákɔno kũ Laodiseadenɔ kũ gbɛ kũ ódi wé síkɔleronɔ pínki, ² de ní swé le à kpáte, ò lédokɔno ke kũ yenyĩo, de ní wé kè swáswa, àgɔ Luda asiriyá kũ à de Kirisi pí ũ dɔ. ³ A kínaan ɔndɔ kũ dɔnaao aruzekɛ sɪnda pínki ũten. ⁴ Mateni abire oáre, de gbɛke sún a sáte kũ lénna lékpakɔanaaoro yái. ⁵ Bee tó má kũ kááoro, ma nini kũ kááo, ma è àten yá ke a zéa, akũsɔ á Kirisi náanikena gbána, akũ ma pɔ kè nna.

Pɔ sɪnda pínki pekeremmana Kirisi gũn

⁶ Lákú a Kirisi Yesu si á Dikiri ú nà, àgõ kú a gún le, ⁷ á zĩni gõ petena a gún. À kara a gún, àgõ gbàna a nánikenaa gún lákú ò dàáre nà. Àgõ kú kú saábukpanaa manamana. ⁸ À laakari ke de gbêke sún òna gbàna kasaáre à á sàte kú bisásiri ɔndɔ pà korioro. Yá bireno ò bo futeokarayán kú andunia yákenanò kínaame, adi ke Kirisi kínaanlo. ⁹ Zaakú Luda kíkè sında pínki pèkere Kirisia a bisásirikemee gún. ¹⁰ Kunna gbê kú à de gbàna sında pínki kú iko sında pínkioo mìde ú pìi gún, a sında pínki pèkereáwa. ¹¹ A gún a tɔɔ zɔ à bò á dà zĩn. Adi ke tɔ kú bisásiri di zɔnne, kú Kirisi di zɔnne. ¹² Zaakú da'itèkenaa gún ò á ví káao, akú a fute káao, kú a gbàna kú Luda a fùteo bona gan náani kè yá. ¹³ Á de gènò ú yá Luda kínaa á taarinò kú á dà zĩnò yá, akú Luda á gbá wèndi dufu lèlè kú Kirisio, à sùruu kè kúoo kú ó taarinò pínki. ¹⁴ Luda ó taari takada kú à ó dá yán gògo, à sè à pà lía. ¹⁵ Kirisi gana lía gbàna si dikirinò kú gbànadennò, à bò kúnwo sarapuraa á n kpe bò, à n kpan'are kè zĩzòno ú.

¹⁶ Abire yá àsun tó gbêke á taari e pòblena ke pómína ke dikpe ke mo dufu bona ke kámmabogò yá musuro. ¹⁷ Yá bireno pínki bi yá kú ò pì ani su takame, yá pínò bokotenan Kirisi ú. ¹⁸ Àsun tó gbê kú àdi a zída busa éke pò ú kú àdi donyí ke malaikanòne á sàte à á bo pò kú á wé péanlo. Wégupu'ena yá mé àdigõ gbàna gbê bire takane, akú àdi a zída bi pà a bisásirikeda laasunnò yá. ¹⁹ À pena Kirisi kú à de mì úaro. Kirisi gún mègu sında pínki di kò kú, ò nàkɔa kú tino gbànao, mèe pii digõ gbá lákú Luda ye, à gbá nà.

²⁰ Zaakú a ga kú Kirisio andunia yákenanò musu, bóyáin adi n yáditennenanò ma lán andunia gbènò bà? ²¹ Òdi pi, òsun adikína na n ɔro, òsun adikína í kero, òsun ò na adiaro. ²² Pò bireno pínki di láka kú n anfanikenaame. Bisásiri yádannenan abireno ú. ²³ Yá bireno de lán ɔndɔ yá bàme, zaakú òdi donyí yá tilasi dañne kú zídabusanao kú waridona n zída mèeao. Bee kú abireo àdi kpá ó òanònero.

3

Kunna wèndi dufu gún

¹ Lákú a fute kú Kirisio nà, à tó ludambe yá doáre are, zaakú gwen Kirisi vutena Luda oplai. ² À tó á laasun gõ kú ludambe yánò, àsungõ kú andunia pòaro. ³ Zaakú a ga, á wèndi utena kú Kirisio Luda gún.

⁴ Lákú Kirisi de á wèndi ú nà, tó à bò gupuraa, ákòno se áni bo káao kú gakurio sà. ⁵ Abire yá à andunia yá kú ò kú á nèsee gúnno de: Pápákènaa, wé'iyá, mèfutènaa, yá wáni nidèna kú wákúuo. Pò kú gbê di a wakú ke gòne a dikiri úme. ⁶ Yá bireno yáin Luda ni pòfèna kipa a yámarisarinò. ⁷ Ákòno se, á kú yá pínò gún yá, ò dòáre are. ⁸ À ò gbare yá dí takano: sà: Pòfènaa, zukakanaa, nèse pásí, gbèsòsòna kú yápápá'ónaao. ⁹ Àsungõ éke tokònero, zaakú a á dà zĩ kú a yákenanò gòala, ¹⁰ a a dufu sè kú à kèkè àten dufu kú de à gõ lán a Kèri pò bà. ¹¹ Gwe Yudanò kú buri pàndèno dokòno me kú tɔzònadèno kú gyòfòrdèno kú sènte gbènò kú wésiradèno kú zòno kú zídadèno. Kirisime n pínki ú, à kú n gún n pínki.

¹² Abire yá, lákú Luda á sé a gbê yenyidèno ú nà, dà kú ò de à daáwanon dí: Wènda, gbêke, zídabusanaa, buseke kú menao. ¹³ À kò fò. Tó yáke sù à á ká kú kò, à sùru ke kú kò. Lákú Dikiri sùru kè kááo nà, à ke kú kò le se. ¹⁴ A pínki musu à yenyí kú àdi yá pínò kakara swáswa daáwa. ¹⁵ À tó aafia kú à bò Kirisi kínaa kí ble á swèè gún, zaakú kunna kú kò aafiaan Luda á sísia mèdokòndèno ú. Àgõ Luda saabu kpá. ¹⁶ À tó Kirisi yá vuteki le á nèsen manamana. À yá dakòne, à lé dakòa kú ɔndɔ sında pínkio. Saábukpanaa gún à lè sí Ludane á swèè gún kú zaburao kú tókpanaa kú donyí lè no. ¹⁷ Pò kú àten ke ke kú àten o pínki, à ke kú Dikiri Yesu tso, à De Luda saabu kpá a gá. ¹⁸

Luda gbènò kunna kú kò

¹⁸ Ákòno nògbènò, á baadi gõ mì nate a zàne. Len à kú à ke Dikiri gún le. ¹⁹ Gõgbènò, á baadi gõ ye a nani. Àsungõ pásí kúnworo. ²⁰ Nénò, à á de kú á dao yá ma yá sında pínki gún, zaakú abire mé àdi ká Dikirigu. ²¹ Dèno, àsun á nénò nèse fute à n pò yakaro. ²² Zòno sò à á andunia dikirinò yá ma yá sında pínki gún. Àsun zĩ keñne n wé yáiro. À zĩ keñne kú nèse mèn doo, zaakú Dikiri vīnakerinò n á ú. ²³ Yá kú àten ke pínki, àgõ ke kú yápuraò, lándɔ Dikirin àten kene bà, adi ke bisásirino. ²⁴ Àgõ dɔ kú áni Dikiri láada le á baka ú. Dikiri Kirisin àten doi. ²⁵ Yávánikeri n à vání gbè le. Luda di gbêke wé gwaro.

4

¹ Ákòno dikirinò, à á zòno gwa a zéa súu. Àgõ dɔ kú ákòno se á Dikiri ví musu.

² À á zída kpá aduakènaaa kú itèkenaaò kú saábukpanaaò. ³ À wé kewere Ludaa do, à zé bowere ò a yá waazi ke, ò Kirisi asiriya òñne. Abire yáin ò ma dai kpésiran. ⁴ À wé kemene

mà yā pì o swáswa, lákū à kù mà o nà. ⁵ Àgō á zīda kūna dō Yesusaridenō té kù ɔndō. Àgō yā kù Luda a zé bōáre ke a ɔɔɔa. ⁶ À tó á légbē gō nna àgō karana vī, de àgō dō lákū áni yā lí baadia nà.

Léammanaa

⁷ Ó gbē yenyīde Tikiku ni ma baaru kpááre pínki. Àkūme zīkeri náanide ũ, ó zòbleri dakeme Dikiri zī gūn. ⁸ Abire yáime mateni a zīáwa de à ó kunna oáre, à laakari le à kpáte.

⁹ Á gbēndo Onesimu, ó gbē yenyīde náanide ten su káao. Oni pō kù ó kú a gūn gu dia oáre pínki. ¹⁰ Arisitaku kù ó kú lele kpésiran fō kpááwa kù Baanaba dakūna Maakuo. Ó Maaku yā óáre kò. Tó à sù á kīnaa, à gbānake kpáne. ¹¹ Yesu kù òdi pine Yusutu fō kpááwa dō. Yuda kù óten kpata kù à bō Luda kīnaa zī ke lelenō lén gwe. Ma laakari kpatena kūrwo. ¹² Á gbēndo Epafara, Kiriisi Yesu zòbleri fō kpááwa. Adigō ania ke kù aduakenaáreo ɔɔɔ sīnda pínki, de à le à kāsara kù àgō papana Luda poyenyīnaa gūn. ¹³ Mani fō mà a sēeda ke kù àten zī kéáre manamana, ákōnō kù Laodiseadenō kù Ierapolidenō. ¹⁴ Ó likita yenyīde Luku kù Demasio fō kpááwa. ¹⁵ À fō kpá ó gbē kù ò kù Laodiseanōa kù Nimpao kù sōsi gbē kù òdi kō kakara a beanō. ¹⁶ Tó a takada dí kyó kè, à kpá Laodisea sōsi gbēnōa ò a kyó ke, gbasa à ní pō kyó ke se. ¹⁷ À o Akipune, à laakari dō Dikiri zī kù ò dāneea, à a mì de. ¹⁸ Makū Pōlu makū mé ma yā dí kè kù ma zīda ɔo, ma fō kpááwa. À tó ma kunna kpésiran yā gō dōágu. Luda gbēke kéáre.

TESALONIKADENŃ TAKADA KAAKU

TesalonikadenŃ zémnnenaa

¹ Makū Pɔlu kú Silasio kú Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkína kè Tesalonika sɔsi gbē kú ò kú De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gúnnɔnɛ. Luda gbēke keáre, à á gba aafiaa. ² Ó aduakɛnaa gún á yá dígɔ dɔ́ogu gɔrɔ sɛnda pínki, odígɔ Luda sáabu kpá á pínki yá musu. ³ Lákú áten zí ke á ludanaanikɛnaaa ná, áten kokari ke yenyí gún, akúsɔ́ áten mena ke wédɔna ó Dikiri Yesu Kirisii yáí, yá pínɔ dígɔ dɔ́ogu Luda ó De are. ⁴ Ó gbē Luda yenyídenɔ, ó dɔ́ kú Luda á sé, ⁵ zaakú kú o baaru nna kpááre, ódi su kú yá'onaao adoro, o su kú Luda Nini gbánaome, yá pí ó kúna gbána manamana. Á dɔ́ lákú ó kú á té ná á aafia yáí, ⁶ akú a gɔ́ ókɔnɔ kú Dikiriio dàdarinɔ ù. Wari zɔ́kɔ́ gún a yá pii si kú pɔ́nna kú Luda Nini dàáguo, ⁷ akú a zé m̀ Yesude kú ò kú Masedonia búsu gúnnɔnɛ kú Girisi búsuuo pínki. ⁸ Dikiri yá b̀ ó kínaa, adi ze Masedonia kú Girisio adoro, á Yesu náanikɛna yá dàgula pínki, à baarukpana ví doro. ⁹ Óten o lákú o zé lè á kínaa ná, lákú a kpe lí tánanɔnɛ, a are d̀ Ludaa ná, akú áten do Luda Wèndide Yápuradei, ¹⁰ áteni a Né Yesu kú à a fùte bona gan dá ari à bo ludambe, à su ó sí pɔ́fè kú Luda ni kipańmaa.

2

Pɔlu zíkɛna Tesalonika

¹ Ma gbēnɔ, á dɔ́ kú á zída, kú ó zé lena á kínaa dí ke páro. ² Á dɔ́ lákú ò wé táwá ná, o wari kè káaku zaa Filipi, akú Luda ó gbá swèè, o a baaru nna kpááre kokari kú kokario. ³ Ó nakaranaáwa de éke zé yá ũro. Ódi ke laasun vání ke á takikɛna yáinlo. ⁴ Lákú Luda ó ká a baaru nna kpanaaa ná, len odí kpáńme le, adi ke bisásiri pɔ́yeinan óten wetero, sé Luda ó laasun táasikeri pɔ́. ⁵ Á dɔ́ kú ódi yá nnanna o gbēkenɛro, akúsɔ́ ódi yáke ke kú manafikio wákú yáiro. Ludan ó sèedade ù. ⁶ Ódi sáabu wete bisásiri kínaaro, ákɔnɔ ke gbē pándenɔ. ⁷ Bee kú ó a zé ví ò gɔ́áre aso ù ó Kirisi zíríkɛna yáí, o kè kááo busebuse, lákú nɔ́gbē nérande dí laakari dɔ́ a néa ná. ⁸ Kú ó yeái manamana yáí, ódi zɛo ó baaru nna kú à b̀ Luda kínaa kpááre adoro, kú ó zída kpááwanaaome dɔ́, zaakú a gɔ́ ó gbē yenyídenɔ ù. ⁹ Ma gbēnɔ, à tó ó zíkɛna kú wario yá d̀águ. Gɔrɔ kú óten baaru nna kú à b̀ Luda kínaa pí kpááre, odígɔ zí ke fánantè kú gwáanio, de ósun gɔ́ á gbēkenɛ aso ũro yáí. ¹⁰ Ákɔnɔme ó sèedade ù, kú Ludao dɔ́, kú ó kú ákɔnɔ kú a Yesu náani kènɔ té a zéa nèsɛpuradenɔ ù taari sari. ¹¹ Á dɔ́ kú o yá kè á baadinɛ lákú de dí ke a nénɔnɛ ná. ¹² O lé dàáwa, o á nèsɛe kpátéáre, o nakaraáwa, de á kunna ke lele kú gbē kú Luda n ká kpata gakuride kú à b̀ a kínaannɔ.

¹³ Kú a Luda yá kú o óare pii mà, ádi dite bisásiri pɔ́ ũro, a si lákú à de ná, Luda yá yápara ù. Ákú mé áten zí ke ákɔnɔ kú áteni a náani kènɔ gún. Abire yáí dɔ́ odígɔ Luda sáabu kpá lakanaa sari. ¹⁴ Ó gbēnɔ, á yá kè lele kú Luda gbē kú ò kú Kirisi Yesu gún zaa Yudeannɔ, zaakú á búsudɛnɔ wé tááwa se lákú Yudano táńma ná. ¹⁵ Yudano Dikiri Yesu dè kú annabinɔ dɔ́, akúsɔ́ ò pèwá. N yá dí ká Luda guro, ò ibereɛ sè kú gbē sɛnda pínki. ¹⁶ Ódi kpáwɛre ò yá kú Luda dí gbē sura bao o buri pándenɔnɛ. Len durunna kú odígɔ ke gɔrɔ sɛnda pínki dígɔ didíkɔa le. Luda pɔ́fè kipa n musu sà.

Timoti zína Tesalonika

¹⁷ Ó gbēnɔ, kú o kèkɔa gɔrɔ pla, wé mé adi kɔ́ ero, ama ó laasun kúáwa. O á bege kè manamana, o m̀ɛ wá kú ò wé sikɔ́le. ¹⁸ Ó ye ò su á gwa dɔ́. Makú Pɔlu ma suna zé wète à de gèn do ke gèn plala, akú Setan kpáwɛre. ¹⁹ Tó ó Dikiri Yesu sù, dí mé anigɔ de ó támaa kú ò pɔ́nnao kú ó gázubɔɔo ù a are á baasii? ²⁰ Zaakú ákɔnɔme ó gakuri kú ò pɔ́nnao ù.

3

¹ Kú ódi fɔ́ ò mena doro, o zɛo ò gɔ́ Ateni ó tènɛ, ² o ó gbēndo Timoti, Luda zíkɛri dake Kirisi baarunnakpanaa gún zláwa, de à á gba gbána à á nèsɛ kpátéáre á ludanaanikɛnaa gún, ³ de á gbēke laakari sún fute wétámmanaa pí yáiro. Á dɔ́ kú á zídao kú Luda abire taka ditewere. ⁴ Gɔrɔ kú ó kú á kínaa, o gínake o óare kú oni wé táwá, akú à kè le lákú á dɔ́ ná. ⁵ Abire yáí kú mani fɔ́ mà mena doro, ma a zí à á ludanaanikɛna gwa. Ke Ibilisi á yɔ́ à á gwá, ó zí kè pán yá, ó dɔ́ro.

⁶ Kú Timoti sù sà, à á ludanaanikɛna kú á yenyío baaruu kpáwɛre. À pí ò yá dígɔ dɔ́águ kú laasun manao, akúsɔ́ áteni ó bege ke lákú óteni á bege ke ná. ⁷ Ma gbēnɔ, á ludanaanikɛna yá mé à tò ó laakari kpatena á yá musu ó wétámmana kú o wario gún pínki. ⁸ Zaakú á zena gíngin Dikiri gún, tera o íam pà sà. ⁹ Óni fɔ́ ò Luda sáabu kpá á yá musu. O ó Luda sáabu

kpà manamana kù pɔnna zɔkɔ kù odì ke a arɛ á yáii. ¹⁰ Gwáani kù fánantɛo odigɔ wé ke manamana, de ò le ò wé sikɔle, ò pɔ kù à káa á ludanaanikena gùn papaáre.

¹¹ Luda ó De kù ó Dikiri Yesuo zé porowere ò su ò á gwa. ¹² Dikiri yenyí kù á ví kù kɔo kù gbɛ sɛnda pínkio karaáre, à dadaála lán yenyí kù ó ví kááo bà, ¹³ à á swè gba gbána de àgɔ kun gbási sari taarisaridenɔ ù Luda ó De arɛ ó Dikiri Yesu kù a gbɛnɔ pínki sugɔɔa.

4

Kunna lákù Luda yei nà

¹ Yá kù à gɔn dí, ma gbɛnɔ, a mà ó kínaa lákù à mana á kunna ká Ludagu nà. Á kunna de le kò, ama óten wé keáwa, óten kúte keáre ó Dikiri Yesu gùn, àgɔ kun le àgɔ géo. ² Á yá kù ò dàare kù Dikiri Yesu tɔo dɔ. ³ Luda ye á kunna gɔ adona, à mì kɛ papákɛnaaa. ⁴ Á baadi gɔ a zida kúna dɔ kù bèereɔ gbási sari, ⁵ adi ke kù dà vání nidenaao lán kifiri kù ò Luda dɔronɔ banelo. ⁶ Yá pii musu gbɛke sùn a gbɛdake taki ke ke à taari kenɛro, zaakù Dikiri ni wé tã yá baka kèrinɔ a lákù ò gínake ò òare nà, ò á sã gào. ⁷ Luda dí ó sísi ògɔ kù kù gbásiro, séde ó kunna gɔ adona. ⁸ Abire yáí gbɛ kù à gi yadannena dí, adi ke bisásirin à giro, Luda kù àdi a Nini kù à kù adona daogun à gi.

⁹ Óni le ò yekína yá òarero, zaakù kù á zidao Luda yekínaa dàare. ¹⁰ Á kunna de le kò, á ye ó gbɛ kù ò kù Masedonia búsu gúnnɔ ní pínki. Ma gbɛnɔ, ò lé dàáwa, àgɔ ke le àgɔ géo, ¹¹ à zé wete àgɔ kun yáketé sari, á baadi á zida yá ke à á zida zì ke, lákù ò díteáre nà, ¹² de á kunna le à ká baaidengu, de àsun fu á zidaa à da gbɛkeiro.

Dikiri sunaa

¹³ Ma gbɛnɔ, ò ye àgɔ yápura dɔ gbɛ kù ò andunia tònɔ yá musu, de á pɔ sùngɔ sira lán gbɛ kù ò támaa víronɔ bàro yáí. ¹⁴ Zaakù ò si kù Yesu gà à fúte, len dɔ Luda ni tò gbɛ kù ò andunia tò Yesu gúnnɔ era ò su káao lele.

¹⁵ Yá kù óten òare díkína bi Dikiri yadannenaame. Ókɔnɔ gbɛ kpára kù ónigɔ kun ari Dikiri sugɔɔ zínɔ, óni do gbɛ kù ò andunia tòo pínɔne arero. ¹⁶ Dikiri mé ani bo ludambe, à kipa kù yaditennenaao kù malaika gbɛ zɔkɔ kòtooo kù Luda kákáki ɔo, gbɛ kù ò gà Kirisi gúnnɔ ni vu bona gan káaku, ¹⁷ abire gbera ókɔnɔ gbɛ kpára kù ó kunnɔ, oni ó séte kúńwo lele ari ludambe lukun ò da Dikirile ía gùn, gbasá ògɔ kù káao ari gɔɔ sɛnda pínki. ¹⁸ Abire yáí à kɔ laakari kpáté kù yá piio.

5

¹ Ma gbɛnɔ, yá pi kɛna ke a kegɔɔ òarena zé víro, ² zaakù á dɔ sãnsã lákù kpáni dì su gwáani nà. Len anigɔ de Dikiri sugɔɔ zì le. ³ Tó gbɛnɔ ten pi, ò aafia, ò kun ò laakariia, kakatɛna ni suńma kánto lákù né'iwáwá dì su nòsindarea nà, oni boro. ⁴ Ákɔnɔ sɔ ò gbɛnɔ, á kù gusiranlo, gɔɔ pí ni suáwa lán kpáni bàro, ⁵ zaakù gupura gbɛnɔn á ù, fánantɛ gbɛnɔn á ù á pínki. Gwáani ke gusira gbɛnɔn ò úro. ⁶ Abire yáí òsun i ò lán dakenɔ bàro. Ò itɛ ke ògɔ kù ò laakariia. ⁷ Torinɔ dì i ò gwáani, wɛderinɔ sɔ òdi wɛde ke gwáani. ⁸ Ókɔnɔ sɔ, zaakù fánantɛ gbɛnɔn ò ù, ògɔ kù kù laakariio, ò ludanaanikena kù yenyí ò da mò uta ù, ò surabana támaa kù mò fura ù. ⁹ Zaakù Luda dí ò díte à pɔfɛ kipawáro. Á ò díte à ó sura ba ó Dikiri Yesu Kirisi gáime. ¹⁰ Ákù mé à gà ò yáí de ògɔ kù káao, tó ò bɛne ke ò andunia tòn yá. ¹¹ Abire yáí à lé dakɔa, à kɔ gba gbána, lákù áten ke nà.

Pɔlu yaditena Tesalonikadenɔne

¹² Ma gbɛnɔ, ò wé keáwa, à bèere lí gbɛ kù òdi zì ke à ténɔne, kù ò iko víáwa Dikiri gùn, óten i da zéanɔ. ¹³ Á ní gakuri dɔńne manamana yenyí gùn zì kù óten ke yáí. Àgɔ nna kù kɔo. ¹⁴ Ma gbɛnɔ, ò lé dàáwa, à fayasaridenɔ da zén, à gbɛ yídano gba swèe, à laakari dɔ gbánasaridenɔa, à mena kù gbɛ sɛnda pínkio. ¹⁵ Á laakari ke, á gbɛke sùn a vání fina bo kù a váníoro. Á zé wete àgɔ a mana kekɔne kù gbɛ sɛnda pínkio gɔɔ sɛnda pínki.

¹⁶ Àgɔ kù kù pɔnnao gɔɔ sɛnda pínki. ¹⁷ Àgɔ adua ke lakanaa sari. ¹⁸ Àgɔ Luda sáabu kpá yá sɛnda pínki musu. Abire mé à deáre a pɔyenyína ù Kirisi Yesu gùn. ¹⁹ Àsun Luda Nini té kù àdi kángu dɛdero, ²⁰ àsun annabikeyá gya boro. ²¹ Á yá sɛnda pínki tàasi ká, àgɔ a mana kúna, ²² à mì kɛ váníkena buri sɛnda pínki.

²³ Luda Aafiade tò á kunna gɔ kù adona yá sɛnda pínki gùn, à á nini kù á wèndiio kù á mèeɔ dákpaáre aafia taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sugɔɔ. ²⁴ Luda kù à á sísi à á sé náani ví, ani yá pi keáre.

²⁵ Ma gbɛnɔ, à adua kewere. ²⁶ Á fɔ kpá ó gbɛnɔa ní pínki kù Luda gbɛnɔ lépɛmmanaao. ²⁷ Ma naáre Dikirii, à takada dí kyó ke ò gbɛnɔne ní pínki. ²⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbɛke keáre.

TESALONIKADENŃ TAKADA PLADE

Yakpatekena Kirisi sugɔɔa

¹ Makú Pɔlu kú Silasio kú Timotio, ókɔnɔ mé o takada díkína kè Tesalonika sɔsi gbē kú ò kú Luda ó De kú Dikiri Yesu Kirisioo gúnnɔne. ² De Luda kú Dikiri Yesu Kirisio gbēke keáre, à á gba aafiaa.

³ Ó gbēnɔ, à kù ògɔ Luda sáabu kpá á yá musu gɔɔ sinda pínki, lákú à mana nà, zaakú á ludanaanikena ten gé are manamana, akúsɔ yenyí kú à baadi ví kú kɔo ten kara. ⁴ Abire yáí odi lé gbē á yá musu Luda sɔsinɔ gún, lákú áten wétámmana kú wari pínkió fɛ nà kú menao kú ludanaanikenaao. ⁵ Abire mɔwɛre kú Luda dí yá gɔgɔ kú gbēnɔ a zéame. Abire yáí a ka à gē kpata kú à bò Luda kínaa gún kú áten wari ke a yáí. ⁶ Luda dí yá ke a zéame. Ani wé tá gbē kú óten wé tááwanɔa, ⁷ ani ákɔnɔ kú óteni wé tááwanɔ gba lampaki kú ókɔnɔ, tó Dikiri Yesu bò ludambe kú a malaika gbánanɔ ⁸ kú tévuraao. Ani wé tá ludadɔrisari kú odi ó Dikiri Yesu baaru nna sironɔa. ⁹ Kakatena lakanasarin Luda ni wé táoríma. Oni ñ kpake Dikiri are kú a gbána gakurideo. ¹⁰ Tó à sù gɔɔ pí zí, ani tó bo a gbēnɔ yá musu, gbasaa a náanikerii píno a mana bo ñ pínki. Anigɔ kú ñ té, zaakú a yá kú o òáre sí.

¹¹ Abire yáín odigɔ adua keáre baala'í, de ó Luda tó á konna ká gwena kú à á sísis, à yá mana kú a ze kú a kenaaonɔ kú zí kú áten ke a náanikena gúnno pínki papaáre kú a gbánao. ¹² Dikiri Yesu tó ni bo á musu, ákɔnɔ sɔ á tó ni bo a musu ó Luda kú Dikiri Yesu Kirisi piió gbēke yáí.

2

Ludayadarisari

¹ Ó gbēnɔ, Yesu Kirisi suna kú ó kɔkakaranaao de ò daale yá musu, o wé kèáwa, ² àsun tó á laakari fute aragaro. Tó annabi yáke waazi ke takada kú ò pí à bò ó kínaa pí, Dikiri sugɔɔ kà kɔ, àsun bídi kero. ³ Àsun tó gbēke á sáte kú yá bire takaoro, zaakú gɔɔ bire ni suro, séto gbēnɔ bona Luda kpé gɔɔ kà gíra kú ludayadarisari kú à mií pè kakatena zéa bona gupuraa. ⁴ Ani gí pɔ kú òdi ñ dite dikiri únɔi kú pɔ kú òdi donyí kefínenɔ pínki, ani a zída bi denla, ani gé à vute Luda kpén, à a zída dite Luda ú se. ⁵ Gɔɔ kú má kú kááo ma yá píi òáre. Ádi donloo? ⁶ Á dɔ pɔ kú áteni a dadá de àsun bo a gɔɔ áro yá? ⁷ Zaakú ludayadanasari ten ɔ tá asiri gún kò. Ani boro, séto gbē kú áten kpáne gò zén baasiro, ⁸ ludayadarisari pí ni gbasaa à bo sà. Dikiri Yesu ni a de kú a lé'iao, à a kakate kú a suna gakurio. ⁹ Ludayadarisari pí ni su kú Setan gbánao à daboyánɔ kú yábonsarenɔ ke kú sèeda éke buri sinda pínkió. ¹⁰ Ani manafiki buri sinda pínki ke gbē kú ò mií pè kakatena zéanɔne, kú ò gí yápura kú ani ñ sura bai yáí. ¹¹ Abire yáí Luda ni likarana pásí zíríma de ò éke náani ke. ¹² Yá ñ gbasaa à vute gbē kú odi yápura siro kú òdi pɔnna ke kú a váníonɔa ñ pínki.

Luda á sé de à á sura baa

¹³ Ó gbē Dikiri yenyidenɔ, à mana ògɔ Luda sáabu kpá gɔɔ sinda pínki á yá musu, zaakú Luda á sé zaa káaku, de à bo kú a Nini kú à tò o gɔ a pɔ ú gbánao á yápura sina yáí. ¹⁴ Luda á sísi à á sé baaru nna kú o kpááre yáí, de á baka gɔ kú ó Dikiri Yesu Kirisi gakuri gún. ¹⁵ Abire yáí ó gbēnɔ, à ze gbána, àgɔ yá kú o dàáre kú léo ke takada gún kúna. ¹⁶ Ó Dikiri Yesu Kirisi kú Luda ó Deo yewáí, a gbēke gún à ó laakaríi kpátewere ari gɔɔ sinda pínki, à támaa mana dàógú. ¹⁷ Á à laakari kpátéáre, à á gba gbána yámanakena kú yámana'ónaao gún pínki.

3

Á adua kewere

¹ Yá kú à gún dí, ó gbēnɔ, à adua kewere, de Dikiri yá le à dagula likalika, àgɔ bèere vííne lákú à ví á kínaa nà. ² Á adua kewere de à ó bo gbē vání dɔɔsaridenɔ zí, zaakú adi ke gbē sinda pínki mé à Luda yá siro. ³ Dikiri náani ví, ani á gba gbána, ani á sí a vánia. ⁴ O á náani kè Dikiri gún kú áten yá kú o òárenɔ ke, akúsɔ anigɔ ke. ⁵ Dikiri tó à Luda yenyí kú Kirisi menao gbáze dɔ á swén.

Ósun ma'a kero

⁶ Ó gbēnɔ, o naáre Dikiri Yesu Kirisii, à kè ó gbē kú ò ma'a vínɔa, kú òdi zí ke kú yá kú o dànnéoronɔ. ⁷ Á dɔ kú á zídao, kú à mana àgɔ té ó ágbai, zaakú ma'adenɔn ó ú gɔɔ kú ó kú á téro. ⁸ Ódi gbēke pɔble sí o blé fínabonaa saríro, o zí kè gwáani kú fánantéo, o wari kè ari í síwá, de òsun gɔ á gbékene aso úro yáí. ⁹ Ó a zé ví à kpáwáí, ama o kè le de à ó ágba sé yáime.

¹⁰ Gɔɔ kũ ó kú kááo, o ðite kũ gbē kũ à ye zīkenaaairo ni pɔ blero. ¹¹ O mà kũ á gbēkenɔ ma'á vī, òdi pɔke kopiro, séde gude. ¹² O ðite gbē bire takanɔne, o nañne Dikiri Yesu Kirisi, ò vuteki kũ ò zī ke ò n zīda gwa.

¹³ Ákɔnɔ sɔ ó gbēnɔ, àsun kpsa kũ yāmanakenaao. ¹⁴ Tó gbēke dí yā kũ o òáre takada dí gũn daro, à a yā bo à ðite. Àsun kakara káaoro, de wé'i le à a kũ yāi. ¹⁵ Ama àsun a sé á ibere ũro, à lé daa á gbēndo ũ.

¹⁶ Dikiri Aafiade á gba aafia gɔɔ sīnda pínki yā sīnda pínki gũn. Dikiri gɔ kú kááo á pínki. ¹⁷ Makú Pɔlu makũ mé ma fɔkɔpammana díkīna kē kũ ma zīda ɔo. Abirekũme ma takada pínki sēeda ũ, len madì kē le. ¹⁸ Ó Dikiri Yesu Kirisi gbēke keáre á pínki.

TIMŌTI TAKADA KAAKU

Yadannerinɔ gbana laakarii

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄ir̄ii lākū Luda ó Surabari kú Kirisi Yesu kú ó wé d̄oio d̄it̄emene nà, ² ma takada dí k̄enne Timŏti, ma né'ina Yesu zé gūn. De Luda kú ó Dikiri Kirisi Yesuo gb̄eke kenne kú s̄uruu à n gba aafiaa.

³ Lākū ma nakaramma nà gɔɔ kú maten gé Masedonia b̄usun, ñ ḡ5 Efesu ñ o gb̄ekenɔne òsun yā kú àdi k̄5 sé kú Luda yāoro dañne doru. ⁴ Òsun laakari d̄o gara kú dizinɔ t̄5 k̄nɔwena kú à lé v̄irooa doru. Abire di su kú lékpak̄ōanaaooome. Àdi tó Luda z̄i kú àdi bo a náanikenaa gūn gé arero. ⁵ Ma yā pii d̄ite de òḡ5 yenyī v̄i yāime, yenyī kú àdi bo n̄esepura kú laasunlena dok̄ōnɔ kú ludanaanikena manafikisarioo gūn. ⁶ Gb̄ekenɔ p̄a yā pinɔne ò ḡē yā p̄āp̄a onan. ⁷ Ò ye òḡ5 de Musa doka yadannerinɔ ũ, ama ò yā kú òten o gb̄áze d̄ōro ke yā kú ò z̄ēano.

⁸ Ó d̄5 kú doka p̄i mana, tó gb̄ē ten z̄i kea a z̄éa. ⁹ Ó d̄5 d̄o kú Luda dí doka d̄ite gb̄ē mananɔ yāiro, séde dokadarisarinɔne kú s̄āgb̄ānadeno kú ludawekerisarinɔ kú durunnakerinɔ kú ludad̄risarinɔ kú donȳir̄isarinɔ kú de kú dao d̄erinɔ kú gb̄ēderinɔ ¹⁰ kú zinakerinɔ kú p̄āp̄āb̄ēnakerinɔ kú l̄āgilaginɔ kú ékedeno kú yādimmarinɔ kú gb̄ē kú òdi bo yādannena z̄éde kpenɔ ñ pinki. ¹¹ Yāzede p̄i k̄5 si kú baaru nna gakuride kú Luda arubarikade a kpanaa n̄amene ma ɔ̄io.

Lākū Luda gb̄eke k̄e P̄olune nà

¹² Ma Kirisi Yesu ó Dikiri kú à ma gba gb̄āna s̄āabu k̄ē, zaakū à ma náani k̄ē à ma se mà z̄i keare. ¹³ Ma a t̄5 b̄ēne si yā, ma wé t̄a a gb̄ēnɔa, ma gb̄āna m̄òñne. Bee kú abireo à s̄uruu k̄ē k̄ūmao, zaakū ma k̄ē w̄esirakenaa gūmme kú a náanikenasario. ¹⁴ Akū ó Dikiri gb̄eke z̄ōk̄ō k̄emene, à tó ma a náani k̄ē, akū má yenyī kú à de ó p̄5 ũ kunna Kirisi Yesu gūn v̄i. ¹⁵ Yā d̄ik̄ina bi yāpurame, à kú ò sí ɔplapla. Kirisi Yesu s̄u andunia gūn durunnakerinɔ surabana yāi. Makū, ma durunna mé à de dakenɔ p̄ōla, ¹⁶ akū Luda ma w̄ēnda gw̄a, de mena z̄ōk̄ō kú Kirisi Yesu k̄ē kú makū durunnakeri k̄asarao bo gupuraa, de àḡ5 de s̄ēda ũ gb̄ē kú on̄i a náani ke ò w̄ēndi kú àdi l̄ākaru lenɔne. ¹⁷ Luda m̄ēn do légelege, gɔɔ s̄inda pinki Kina kú àdi garo ak̄ūs̄ òdi a e kú w̄eroo ḡ5 b̄ēere v̄i kú gakurioo gɔɔ s̄inda pinki, aami.

¹⁸ Ma né Timŏti, lākū ò ḡinake ò annabikeyā ò n yā musu nà, maten yā p̄i danne, de ñḡ5 k̄ūna ñ z̄i mana k̄áo ¹⁹ ludanaanikena gūn kú laakar̄iio kp̄at̄ena. Gb̄ekenɔ yā pinɔ kp̄a s̄akoto, akū ñ ludanaanikena di lé k̄ute. ²⁰ Im̄ēnu kú Alesandao kú ñ t̄ē. Ma ñ kp̄a Setanwa, de òḡ5 d̄5 kú òdi d̄ōke kú Ludaoro.

2

Donȳikenaa

¹ Káaku ḡia ma lé d̄amma, à adua ke gb̄ē s̄inda pinkine à zé gb̄ekaf̄ine, à k̄ute ke Ludane ñ yāi kú s̄aabukpanaa. ² À adua ke k̄inanɔne kú gb̄ānadeno ñ pinki, de ò le òḡ5 kun aafia yākete sari ludayāmarinɔ ũ, ò kunna ḡ5 b̄ēere v̄i. ³ Abirekū mé à mana, àdi ká Luda ó Surabarin. ⁴ À ye gb̄ē s̄inda pinki surabana le òḡ5 yāpura d̄5.

⁵ Zaakū Luda m̄ēn dome, ak̄ūs̄ yākekeri kun m̄ēn do Luda kú bis̄āsirinɔ dagura, àkūme bis̄āsiri Kirisi Yesu ũ.

⁶ À a z̄ida kp̄a à gb̄ē s̄inda pinki b̄ò, akū ò a s̄ēdaa k̄ē a gɔɔa.

⁷ Abire yāi Luda ma d̄ite a kp̄āpkakeri kú a z̄ir̄iio ũ, de mà a donȳi zé yāpurade da buri p̄āndenɔne. Yāpuran maten o, adi ke ékenlo.

⁸ Má ye ḡ5gb̄ēnɔ adua ke gu s̄inda pinkia, ò ɔ sé musu gb̄ās̄i sari, p̄of̄ē kú lékpak̄ōanaao sari. ⁹ Má ye d̄o n̄ogb̄ēnɔ ñ z̄ida keke a z̄éa ȳōḡōkenaa sari, z̄idam̄ōnnēnaa baasi. Adi ke kú mi ȳōḡōde t̄ānaao ke wuru kú òso n̄omanableb̄onɔ ke biza ɔḡōdenɔonlo. ¹⁰ Ò ñ z̄ida keke kú yāmanakēnaao lākū à kú n̄ogb̄ē donȳir̄inɔ ke nà. ¹¹ N̄ogb̄ēnɔ yā dada ȳit̄ēna, ò mi nate yā s̄inda pinki gūn. ¹² Mad̄i we n̄ogb̄ēnɔ yā dada ḡ5gb̄ēnɔne ke òḡ5 iko v̄ir̄im̄aro, séde òḡ5 ȳit̄ēna k̄it̄ikiti. ¹³ Zaakū Adamun Luda k̄ē káaku, a gb̄era Awau. ¹⁴ Adi ke Adamun ò s̄ātero, n̄ogb̄ēn ò s̄āte à ḡ5 taaride ũ. ¹⁵ Ama tó n̄ogb̄ēnɔ mena f̄is̄ kú ludanaanikēnaao kú yenȳio kú k̄uadonaa z̄idam̄ōnnēnaa baasi, on̄i né i aafia.

3

Sɔsi gbē zɔkɔnɔ

¹ Yá díkína bi yápurame: Tó gbē ye à ke gbē zɔkɔ ũ, àten zí mana ni de. ² Gbē zɔkɔ gɔ kun taari sari, nɔmendode ũ, laakaride ũ. Àgɔ a zída kúna dɔ gbē fayade ũ, nibókúri ũ, gbē kú ani fɔ à yá dañne ũ. ³ Àsungɔ de wēderi ke gbē pásí ũro. Àgɔ de nèsedode yáketesaride ũ. Ɔgɔ sún done arero. ⁴ Àgɔ a ɔn kúna dɔ, a nénɔ gɔ mì natene ògɔ a ɔɔki gwa. ⁵ Zaakú tó gbē a ɔn kúna dɔro, ani ke dera à fɔ à Luda sɔsi gbēnɔ gwaa? ⁶ Àsungɔ de Yesude dufu ũro, de àsun ía dá à a zída da yán lán Ibilisi bàro yáí. ⁷ Àgɔ tɔ nna ví Yesusaridenɔ kínaa dɔ, de òsun a tɔ íni sí, à zu Ibilisi tankutenlo yáí.

Sɔsi kpányĩrinɔ

⁸ Leme dɔ kpányĩrinɔ gɔ de gbē bèeredenɔ ũ. Ɔsungɔ de lépladenɔ ũro. Wē yá sún doñne arero. Ɔsungɔ de ɔgɔ vání weterinɔ ũro. ⁹ Ɔgɔ Yesu yá asirinɔ kúna kú nèsɛpuraɔ. ¹⁰ Ɔ n̄ yá gwa gíá, tó ódi yáke lem̄maro, gbasá ò n̄ dite kpányĩrinɔ ũ. ¹¹ Leme dɔ n̄ nɔnɔ gɔ de nɔgbē bèeredenɔ ũ, laakaridenɔ ũ, ògɔ náani ví yá s̄inda pínki gūn. Ɔsungɔ de kɔrɔmɔɔdenɔ ũro. ¹² Kpányĩri gɔ de nɔmendode ũ, àgɔ a ɔn kú a nénɔ kúna dɔ. ¹³ Gbē kú ò n̄ zí kè a zéfanɔ gwena nigɔ mana, n̄ laakari nigɔ kpatena n̄ Kirisi Yesu náanikenaa gūn manamana.

Ó donyĩze asiri zɔkɔ

¹⁴ Bee kú maten yá díno onne, ma dite mani su n gwa saa. ¹⁵ Tó ma suna sù à gíi kè, má ye ñgɔ dɔ lákú à kú ògɔ kun Luda ɔndenɔ ũ ná. Ɔnde p̄inɔme Luda Wèndide sɔsi ũ, yápurá pétéki ũ kú a gbānalekiɔ. ¹⁶ Ó donyĩze asiri kú à bò gupuraa zɔkɔ yápurame: À bò à sù bisásiri ũ, Luda Nini yápurá kpàa, malaikanɔ a è. Ó a yá waazi kè burinɔ tɛ, ò a náani kè andunia gūn, Luda a sè à tà káao gakuri gūn.

4

Tɛ yanɔ

¹ Luda Nini ò swáswa kú gɔrɔ kpede gbēkenɔ ni pā kpá Yesu zéí, ò tɛ yá kú t̄ananɔ dì ékedenɔ da a onanyí ò n̄ sáte. ² Manafikide p̄inɔ a mana d̄kɔne kú a v̄anioro, n̄ n̄ese gana lákú ò pí gē wānan ò k̄eò bà. ³ Ódi gbēnɔ dādá n̄senaai kú zakenaa, akús̄ òdi p̄oble t̄ebona dite gbēnɔne, p̄oble kú Luda kè a náanikeri kú ò yápurá d̄nɔ yáí, kú à de ò ble kú sáabukpanaa. ⁴ P̄s̄ kú Luda kè s̄inda pínki maname. Ɔsun a ke t̄e boro, ò ble kú sáabukpanaa, ⁵ zaakú Luda yá kú ó aduakenaao gbásí bòn.

Kirisi Yesu zikeri mana

⁶ Tó n yá p̄inɔ dà n gbēnɔne, ñngɔ de Kirisi Yesu zikeri mana ũ kú ò gwá kú ó donyĩze yānɔ kú yādanne mana kú n̄ t̄éiio. ⁷ N̄ mì kē futeokaragara kú àdi k̄s̄í kú Luda yāoroa. N̄ n zída t̄utu ke de ñgɔ de ludayāmari ũ. ⁸ M̄etutukena a ñre ví f̄iti, ama dena ludayāmari ũ ñre ví yá s̄inda pínki gūn, zaakú abire dì su kú w̄endiio gbára kú ziao. ⁹ Yá díkína bi yápurame, à kà ò sí ɔplapla. ¹⁰ Ódi zí kè òdi ɔsi ká a musu, zaakú ó wé dɔ Luda Wèndidei. Àkúme gbē s̄inda pínki Surabari ũ, at̄ensa a náanikerinɔ.

¹¹ N̄ yá p̄inɔ diteñne ñ dadañne. ¹² N̄sun tó ò n kefennakena gya boro. N̄ tó n kunna zé m̄o Yesu náanikerinɔne yá onaa gūn kú yákenaa kú yenyiò kú ludanaanikenaa kú kunna gbásí sario. ¹³ Ari m̄ágɔ su ñ wé t̄á ñ Luda yá kyó ke gbēnɔne, ñ dañne ñ lé daóm̄ma. ¹⁴ Gba kú Luda d̄anne gɔrɔ kú ò annabikéyá ò n yá musu, akús̄ gbē zɔkɔnɔ ɔ n̄anamma, ñsun pā kpáiro. ¹⁵ N̄ laakari dɔ yá p̄inɔ a ñ mè kpáa, de gbē s̄inda pínki n gena are e. ¹⁶ N̄ n zída yá kú n yādannenaao t̄aasi ká. Ñgɔ gé are kú yá p̄inɔ. Tó n kè le, íni n zída sura ba kú gbē kú òten sá kpá n yáinɔme.

5

Gyaanɔ kú don'arēdenɔ yá

¹ N̄sun kpákē mare zɔkɔiro. N̄ lé daa lán n de bà. N̄ lé da kefennanɔa lán n v̄ini kú n dakūnanɔ bà. ² N̄ lé da nɔgbē zɔkɔa lán n da bà, ñ lé da nɔ gbānaa lán n d̄are bà kú nèsɛpuraɔ. ³ N̄ kpá gyaanɔ kú ò gbēke víronɔi. ⁴ Tó gyaanɔ nénɔ ví ke daikorenɔ, ò n̄ danɔ gwanaa dada gíá ñ donyikenaa gūn, ò fina bo ñ denɔne kú ñ danɔ, zaakú abirekú dì ká Ludagu.

⁵ Gyaanɔ kù à gbēke vīro wé dɔ Ludaí, àg̃s adua ke àg̃s kpányí gbekaa gwāani kù fānant̃eo. ⁶ Gyaanɔ kù a zīda p̃oyeinaa di done arɛ bi g̃emɛ, bee tó à b̃nɛ. ⁷ N̄ yā p̃inɔ dañnɛ de gbēke sún n̄ taari ero. ⁸ Tó gbē t̃eni a danenɔ gwaro, at̃nsa a ɔndenɔ, à bò Luda yā kp̃emɛ, Yesusaride deala. ⁹ Nɔgbē kù à de ò da gyaanɔ t̃en di: Nɔgbē kù à kà w̃è baaak̃s, akūs̃s à zā k̃è g̃èn do, ¹⁰ ò a d̃s yāmanakeri ũ, n̄gwari mana ũ, nibòkùri Luda gb̃enɔ gbá p̃ipiri ũ, takaside kpanyiri ũ, nɔgbē kù à m̃è kpà yāmanakena p̃inkia ũ. ¹¹ N̄sun gyaanɔ nɔ gbānanɔ danlo, zaakù tó n̄ g̃s nidena f̃ute, n̄ nana Kirisia ni busame, onig̃s ye ò zā ke, ¹² ò n̄ zīda da yān, kù ò lé kù ò s̃enɛ yā gb̃oro yāi. ¹³ Abire gbera òdi ma'á dada, òdig̃s g̃g̃ɛ ɔn kù ɔnnwo. Adi ke ma'ádenɔmɛ n̄ ũ adoro, òdi g̃s gb̃epiri guderinɔ ũmɛ dɔ, òdi yā kù à de ò oro o. ¹⁴ Abire yāi má ye gyaanɔ nɔ gbānanɔ zā ke, ò né i ò laakari dɔ bea, de òsun ó iberenɔ gba zé ò ó t̃s vāni síro yāi. ¹⁵ N̄ gb̃ekenɔ bò ò t̃è Setanyí k̃è. ¹⁶ Tó Yesude nɔgbē ke gyaanɔ vī a bea, àg̃s kpányí. Àsun tó ò g̃s s̃osine aso ũro, de ò le ò kpá gyaanɔ kù ò gb̃eke ṽironɔ yāi.

¹⁷ Gb̃e z̃k̃s kù àdi doñne arɛ a z̃éaa kà ò f̃ina bonɛ leu pla, at̃nsa gb̃e kù à waazikena kù yādannenaao kokari vī. ¹⁸ Luda yā pi: Àsun l̃és̃ da zù kù àten p̃s gb̃enɛro. À pi dɔ: Zik̃erri kà à a làada le. ¹⁹ N̄sun gb̃e kù à sù kù gb̃e z̃k̃s káarao yā síro, séto s̃eedadenɔ kà gb̃enɔn pla ke aak̃s baasiro. ²⁰ N̄ kpák̃e gb̃e kù ò durunna k̃enɔi gb̃e s̃inda p̃inki wára, de ṽina le à gb̃e kparanɔ kù. ²¹ Ma nanne Luda kù Kirisi Yesuooi kù malaika kù à n̄ s̃enɔ, ñg̃s yā p̃inɔ k̃una, ñsun gb̃eke t̃è boro. N̄sun yāke ke gb̃ekenɛ úblembɛ yāiro. ²² N̄sun wā ñ ɔ na gb̃éa ñ a da Luda z̃inlo. N̄sun tó n ɔ g̃s kù gb̃eke durunna g̃unlo. N̄g̃s n̄ zīda k̃una gb̃ás̃i sari. ²³ N̄sun í p̃á mi at̃nɛro. N̄g̃s s̃ew̃é gá fiti n̄ n̄s̃e yāi kù n̄ gyák̃ena g̃èn baaak̃s̃o.

²⁴ Gb̃ekenɔ durunna di bo gupuraa ari òg̃s g̃é a yā g̃s̃g̃s k̃un̄wo, gb̃ekenɔ s̃s̃ n̄ p̃s̃ di bo likalikaro. ²⁵ Lemɛ dɔ yāmanakena di bo gupuraa, bee a kù odi ero ni le à g̃s utenaro.

6

¹ Gb̃e kù ò de z̃ò ũnɔ n̄ dikirinɔ dite gb̃e b̃ɛredenɔ ũ ò m̄i nateñne a s̃inda p̃inki g̃un, de òsun Luda t̃s kù yā kù odi dañn̄eo vāni boro yāi. ² Gb̃e kù n̄ dikirinɔ de Yesu nāanikeri ũnɔ sún d̃ake k̃un̄wo kù ò de k̃s gb̃enɔ ũ yāiro. Ò z̃ò bleñne manamana, zaakù gb̃e kù òtenɔ n̄ z̃i àre blenɔ bi Yesu nāanikerinɔmɛ, n̄ gb̃e yenyīdenɔmɛ. N̄ yā p̃inɔ dañn̄e, n̄ lé daoñma.

Yena ɔg̃ɔi

³ Tó gb̃eke ten yā pānde dañn̄e, akūs̃s̃ adi ze kù ó Dikiri Yesu Kirisi yāz̃edeo kù ó z̃é yādannenaao, ⁴ iad̃ariime, à yāke d̃s̃ro, lékpak̃s̃ana kori kù yāgwana lakanasario a kù gyā ũ. Yā birenɔ di tó gb̃enɔ n̄s̃eg̃s̃ba kpá, ò fiti ke, ò k̃s̃ s̃s̃s̃, ò laasun vāni lé kù k̃s̃o, ⁵ òg̃s̃ ñni kù k̃s̃o. Gb̃e p̃inɔ laasun kotina, yāpura n̄ k̃è, òdig̃s̃ da donyík̃ena bi ɔgw̃et̃ezemɛ. ⁶ Donyík̃enaa àre z̃k̃s̃ yāpura, tó gb̃e z̃è kù p̃s̃ kù à ṽio. ⁷ Zaakù òdi su kù p̃s̃keo andunia g̃un laro, òni tá kù p̃s̃keo s̃s̃ro. ⁸ Tó ó p̃s̃ble kù p̃s̃kasanɔ vī, abirek̃ù mò le. ⁹ Gb̃e kù ò ye ò g̃s aruzekede ũnɔ di n̄ zīda da ỹog̃wana tankuten. P̃n̄idena misari kari di g̃ɛngu à n̄ kpá kisira kù kakatenaaoi. ¹⁰ Yena ɔg̃ɔi mé à de yā vāni s̃inda p̃inki z̃ini ũ. Gb̃ekenɔ a k̃ode k̃è ari ò k̃è ò donyīz̃ea ò wāwā z̃k̃s̃o kpá n̄ z̃idai.

N̄si mana ká

¹¹ Zaakù Luda gb̃emɛ n̄ ũ, n̄ bàa sí yā p̃inɔnɛ, n̄ tó yā mana g̃s̃ donne arɛ kù yāk̃ena a z̃éaao kù ludanaanikenaao kù yenyīo kù menao kù busekenaa. ¹² N̄ ó donyīz̃e ɔsi mana ká, n̄ w̃endi kù àdi lákaro sí, zaakù abirek̃un̄ Luda n̄ sisia g̃or̃o kù n̄ lé mana s̃enɛ pari wára. ¹³ Ma nanne Luda kù àdi w̃endi kpá p̃s̃ s̃inda p̃inkiaai kù Kirisi Yesu kù à yā mana ò P̃ntiu Pilatineeo, ¹⁴ ñg̃s̃ yā kù ò ditennɛ k̃una gb̃ás̃i sari taari sari ari ó Dikiri Yesu Kirisi sug̃or̃o z̃i. ¹⁵ Gbānade m̃en do Arubarikade, k̃inanɔ K̃ina, dikirinɔ Dikiri mé ani Kirisi p̃i bo gupuraa a g̃or̃o. ¹⁶ Akù mé àdi garo ado, àdig̃s̃ kù gupura kù òdi f̃s̃ ò nairo g̃un. Gb̃eke dí w̃é s̃ialero, oni f̃s̃ sero. Akù mé àgakuri kù gbānao vī g̃or̃o s̃inda p̃inki, aami.

¹⁷ N̄ o andunia tera d̃ik̃ina aruzekedenɔnɛ, òsun ña d̃áro. Òsun gbāna le ɔg̃oda nāanisariaro, ò gbāna le Luda kù àdi p̃s̃ s̃inda p̃inki kpáwá z̃k̃s̃ ò p̃onna keooa. ¹⁸ N̄ on̄n̄ ò a mana ke, ò nna keñn̄e, ò ɔ poroñn̄e, òg̃s̃ gb̃eke vī. ¹⁹ Lán abirek̃ù bá oni zāna mana di n̄ z̃idane aruzenna p̃s̃ ũ, oni w̃endi kù à de w̃endi ũ yāpura le.

²⁰ Tim̄oti, n̄ yā kù Luda nāne n̄ ɔi kù gbāna. N̄ m̄i k̃è ludayādanasari yā p̃ápá onaaa kù yālek̃p̃ere'ona kù òdi pi d̃s̃naao. ²¹ Gb̃ekenɔ z̃èo, akù ò p̃á ò donyīz̃enɛ.

Luda gb̃eke keare.

TIMŌTI TAKADA PLADE

Pɔlu tɛkpana Timŏtigu

¹ Makū Pɔlu, Kirisi Yesu z̄rii Luda pɔyenyīnaa gūn wɛndi kū à a lé sè Kirisi Yesu gūn yā musu, ² makū mé ma takada dí kɛnne, ma né yenyīde Timŏti. De Luda kū ó Dikiri Kirisi Yesuo gbɛke kenne kū sùruuo, à n gba aafiaa.

³ Ma sáabu kè ma dizinɔ Ludane kū madi doi kū nɛsepuraa, zaakū n yā digɔ dɔmagu lakanaa sari ma aduakena gwāani kū fānantɛoo gūn. ⁴ Tó wɛtɛ kū à bɔmma yā dɔmagu, madi n bege kemɛ, madigɔ ye ò wé sikkɛ, de ma pɔnna ke zɔkɔ. ⁵ N ludanaanikena kū nɛse mèn doo yā dɔmagu. N dai Loisi kū n da Yunisio Luda náani kè le se, akúsɔ má dɔ sánsán kū nten ke le se.

⁶ Abire yāi maten dɔngu, ò fute ò ze kū gba kū Luda dānneo gɔɔ kū ma ɔ namma, ⁷ zaakū Nini kū àdi ó gba gbāna kū yenyio kū zidakūnadɔnaaon Luda kpáwá, adi ke nini vīnadenlo.

⁸ Abire yāi òsun wé'i kú kú ó Dikiri yā onnenaao. Òsun wé'i kú kú ma yāoro, makū kú ò ma da kpésiran Kirisi yāi. Ò wari kú òdi ke a baaru nna kpana yāi ke kúmao kú Luda gbānao.

⁹ Akū mé à ó sura bà, à ó sisi o gɔ a pɔ ũ. Adi ke yā kú o kè yāinlo, a zida pɔyenyīna yāime kú gbɛke kú à kɛwɛɛo zaade gɔɔ dí naaro. ¹⁰ Gbɛke pii bò gupuraa ó Surabari Kirisi Yesu pi sunaa gūn sà. À ga gbāna kákate, à wɛndi kū mɛvānasarioo bòwɛre gupuraa a baaru nna kú òdi kpá gūn. ¹¹ Luda ma dite a z̄rii ũ, de mà baaru pii kpákpa ke mà a yā dañne. ¹² Abire yāin maten wari dí kei, ama wé'i di ma kuro, zaakū má gbɛ kú ma a náani kè dɔ, akúsɔ má dɔ sánsán kú ani fɔ à yā kú à nāmenɛ ma ɔi dákpá ari a sugɔɔ zī. ¹³ Ngɔ yā kú n mà ma lén ari a zīniaa pi kúna yāzededannena ágba ũ kú ludanaanikenaao kú yenyi kú ó vī Kirisi Yesu gūnwo. ¹⁴ Ò yā mana kú Luda nānne n ɔi kú gbāna kú a Nini kú à kú ó gūn gbānao.

¹⁵ Ò dɔ kú Asia búsendɔ ma zuktuna ò pínki. Figelu kú Emɔgenɛo kú ò té. ¹⁶ Dikiri wɛnda dɔ Onesifru bɛdenɔ! Zaakū à sù à ma nɛse kpatenamene lé vīro, adi wé'i kú kú ma dana kpésiran yāoro. ¹⁷ Kú à sù Romu gɔɔ, à ma wete ari a gɛɛ à bɔma. ¹⁸ Dikiri wɛnda dɔne yákpatekegɔɔ zī. Ò kpányi zɔkɔ kú à kɛmenɛ zaa Efesu yā dɔ sánsán.

2

Kirisi Yesu z̄kari mana

¹ Mókɔn sɔ ma né, ngɔ gbāna kú gbɛke kú Luda vī kúoo Kirisi Yesu gūnwo. ² Yā kú n mà ma ò pari wára, ò na gbɛ nāanidenɔne ò ɔi, kú oni fɔ ò dada gbɛ pādenɔne. ³ Ò warikena fɔ kúoo Kirisi Yesu z̄kari mana ũ. ⁴ Andunia yā bɔkɔtenaa di do z̄kari kú à kú z̄lanne arero, de a yā ká a dikirigu yāi. ⁵ Bákpakúsūri sɔ, tó adi bàa lé a zéaro, ani z̄blena fura lero. ⁶ À kú búbari kú à zī gbāna kè a baka sé káaku. ⁷ Ò laasun lé yā kú ma òo pìnɔa, zaakū Dikiri ni n gba ɔndɔ a pínki gūn.

⁸ Ò dɔn kú Yesu Kirisi bi Dauda burime, akúsɔ à vù bona gan. Baaru nna kú madi kpán gwe. ⁹ Abire yāin maten wari ke. Ò mɔɔ kàma lán dakerii bà, ama Luda yā dí sí mò káaro. ¹⁰ Abire yāi madi yā sinda pínki fɔ gbɛ kú Luda ò sɛnɔ yāi, de mókɔnɔ se Luda ò sura ba, ò gakuri kú àdi lákaro le kunna Kirisi Yesu gūn. ¹¹ Yā díkina bi yápurame:

Tó o ga káao, óngɔ kú káao.

¹² Tó o mɛna fɔ, óni kí ble káao.

Tó o ledi kpàì, ani ledi kpáwái se.

¹³ Tó ó náani vīro, à kpé náani vī, zaakū ani we à ledi kpá a zīdairo.

Dikiri z̄kari mana kú lékpakɔanaao

¹⁴ Ò yā pìnɔ dɔ n gbɛnɔgu, ò nañne Ludai òsun lékpakɔana ke yānɔ musuro. À are vīro, àdi gbɛ kú òten manɔ yakame. ¹⁵ Ò nokari ke de Luda n sáabu kpá, z̄kari kú àdi yā yápura wɛkɔañne súsú ũ, kú wé'i di a kú a zī yā musuro. ¹⁶ Ò pá yábotena pá kú àdi kɔ sé kú Luda yāoronɛ. Àdi gbɛnɔ ludayādanasari karañneme, ¹⁷ akú yā kú òdi dañne di dañla lán fɔnna bà. Imeneu kú Filetuo kú ò té. ¹⁸ Ò kè yápuraa, òdi pi ò fute bona gan kò, òdi gbɛkenɔ ludanaanikena yakañne. ¹⁹ Bee kú abireo ɛ kú Luda kpáte zena gbāna, ò yā díkina kɛa: Dikiri gbɛ kú ò de a pɔ ũnɔ dɔ. Gbɛ kú àdi Dikiri sisi mì kè yā vānia.

²⁰ Òn da digɔ pɔnɔ vī dasi. Ò a kenɔ kè kú wuraa kú andurufuuo yátikisikebɔ ũ, akúsɔ ò a kenɔ kè kú lío kú gblio yáfítikebɔ ũ. ²¹ Tó gbɛ ɔ bòte yā bèeresari gūn, ani gɔ yátikisikebɔ

ū, anigō anfāni vī Dikirine, anigō kú adona yāmanakena pínki soru gūn. ²² N̄ bàa sí kefenna pónidenanōnē, n̄ tó manakena kú ludanaanikēnaao kú yenyīo kú kunna kú kōo nnao donne are leele kú gbē kú òdi Dikiri sísi kú nēsepuraonō. ²³ N̄ ɔ bote mīsari lékpakōana kú à dōna ke vīron. N̄ dō kú àdi fiti da. ²⁴ À mana Dikiri zòbleri gō fiti vīro. A nēse gō do kú gbē sīnda pínki, yādanneri mana kú àdi gbē fō ū, ²⁵ à gbē kú òdi a yā síronō gba laakari busebuse. Òdigō dōro ke Luda ni fō à n̄ gba zé ò nēse lite ò yāpura sí, ²⁶ ò bo Ibilisi kú à n̄ kú à n̄ dá a poyenyīnaa gūn bàn, n̄ laakari surūma.

3

Bisāsirinō yakēna gōrō kpedenā

¹ Ngō dō kú gōrō kpedenō nigō pásī. ² Gbēnō zīda yā ni doñne are, ɔgō ni n̄ swè ble. Onigō de karambaanidenō ū, zīdabirinō, gbēsōsōrinō, de kú dao yādarisarinō, guturunō, luyādarisarinō, ³ gbēyākerisaridenō, sūrusaridenō, gbēyakarino, fayasaridenō, aniapāsidenō, yā mana iberenō, ⁴ bonkpedenō, laasunsaridenō, yōgōdenō. Onigō ye pōnnakēnaai de Luda yāla. ⁵ Òdi donyī ke, ama ò ye a gbānairo. N̄ ke zā kú gbē bire takanō. ⁶ N̄ gbēkenō di gē nōgbē kú òdi mī gbākēneronōi, ò n̄ fu kú léo. Durunna sàa dà nōgbē pinon, dà vāni mé à gōñne, ⁷ òdigō yā dada gōrō sīnda pínki, ama òdi fu yāpura kūnaa. ⁸ Lákū Yane kú Yamberesio bō Musa kpe nā, len gbē pinō di bo yāpura kpe le. N̄ laasun lékpereme, ó donyīze gūn pō ginyīnanōme. ⁹ Ò gena are vī doro, zaakū gbē sīnda pínki n̄ yōnkoke dō, lākū ò Yane kú Yamberesio pō dō nā.

Luda yā àree

¹⁰ Mōkōn sō, n̄ tēmai. N̄ ma kunna dō kú ma yādannēnaao kú yā kú maten péaaō kú ma ludanaanikēnaao kú ma menakeo kú ma yenyīo kú ma zena gbānao ¹¹ kú wé kú ò tāmao kú wari kú ma kēo. N̄ yā kú à ma le Antōku kú Ikōniuo kú Lisitirao dō kú wētāmmana zōkō kú ma fōo. Ama Dikiri ma bo a sīnda pínki gūn. ¹² Gbē kú ò ye ògō kun luyāmarinō ū Kirisi Yesu gūnnō ni wētāmmana le. ¹³ Gbē vāninō kú manafikidenō vānikena nigō karamē. Oni gbēnō sātē, mōkōn se onigō sātēna. ¹⁴ Mōkōn sō, n̄ ze kú yā kú n̄ dàda n̄ si yāpura ūo. N̄ gbē kú ò dàdannenō dō, ¹⁵ zaakū n̄ Luda yā dō zaa n̄ néfitikēgōrōa. Ani fō à n̄ gba òndō à n̄ ká Kirisi Yesu nāanikēna kú àdi n̄ sura baa. ¹⁶ Yā kú à kú Luda yān bō Luda kīnaa pínkime. À àre vī, zaakū àdi yāpura dañne, àdi n̄ éke káñne n̄ ɔi, àdi n̄ gba laakarii, àdi lé dañma yākena a zéaa gūn, ¹⁷ de Luda gbē sorukena ma yāmanakena sīnda pínki zé gūn.

4

¹ Ma nanne Ludai kú Kirisi Yesu kú ani era à su à kpata ble à yākpatē ke kú gbē bēnenō kú gyāwāndenō, ² n̄ Luda yā waazi ke. À zé kē kesō adi kero, ògō kúo. N̄ yā diteñne, n̄ kpākēñyī, n̄ lé dañma, n̄ yā dañne kú mena zōkōo. ³ Zaakū gōroke ni su kú gbēnō ni we ò sá kpá Luda yāzededannēnairo. Oni yādannerinō kakarañyī n̄ zīda poyeināaame, de ò yā kú à kàngu dañne. ⁴ Oni n̄ kōkōtō zu yāpurane ò are dō garanōa. ⁵ Mōkōn sō, ògō laakari vī yā sīnda pínki musu. N̄ wari fō, n̄ baarunnakpari kena ke, n̄ n̄ zī lé papa.

Pōlu kunna ga léi zaa Romu

⁶ Ma gōrō pāpa kō, oni ma aru kōte sa'o'i ū tera. ⁷ Ma ɔsi mana ká, ma bàa lē ma bōte. Má Yesu yā kūna ma a lé pāpa. ⁸ Kunna mana fūra ditēna, àteni ma dá sà. Dikiri yākpatēkeri mana mé ani kumēne yākpatēgōrō zī. Adi ke makūme ma adoro, kú gbē kú ò ye a sunaainō n̄ pínkime.

⁹ N̄ zé wete n̄ su ma kīnaa likalika. ¹⁰ Demasi ma ton à tà Tesalonika, kú à ye anduniai yāi. Keresensi tà Galatia būsun, akūsō Titu tà Dalamatia būsun. ¹¹ Luku mé à gō kūmao ado. N̄ Maaku sé à mō leele, zaakū àdi kpāmai zī gūn manamana. ¹² Ma Tikiku gbāre Efesu. ¹³ Tó nten su, n̄ ma utagyaba kú ma tò Kaapu bea zaa Toroasi sé n̄ suomenē kú ma takadanō, atēnsa a kú ò kē kú bāraonō.

¹⁴ Alesanda sia yā vāni kēmenē manamana. Dikiri ni yā kú à kēe pi fina bonē. ¹⁵ N̄ laakari kei, zaakū à bō ó yā kpe pásīpāsī. ¹⁶ Yākpatēkena kūmao káaku gūn gbēke dí ze kūmaoro, ò ma ton n̄ pínki. Luda sūn n̄ yā pi daro. ¹⁷ Dikiri zē kūmao à ma gba gbāna, akū ma zé lē ma waazi kē ma a lé pāpa, buri pāndenō mà n̄ pínki. À ma bo músu léi. ¹⁸ Dikiri ni ma bo yā vāni gūn pínki, ani ma sura ba ari mà gē káo a kpatan musu. Àkū mé à gakuri vī gōrō sīnda pínki, aami.

Lēzammaanaa

¹⁹ Ñ fɔ kpá Pírisila kũ Akilaooa kũ Ōnesifɔru bedenɔ. ²⁰ Erasatu g̃ Kɔrinti. Ma Torofimu tò kũ gyáo Miletu. ²¹ Ñ zé wete ñ su ari bunsirɛ g̃ ká. Yubulu kũ Pudenio kũ Linuo kũ Kalaudiao kũ ó gbēnɔ pínki fɔ kpàmma. ²² Dikiri g̃ kú kũnwo. À gbēke keáre.

TITU

Titu zíkèna Kereti bùsun

¹ Makù Pòlu, Luda zòblierii, Yesu Kirisi zìriin ma ù. À ma zì mà gbè kù Luda n sèno kara a náanikenan mà tó ò a donyíze yápura d5, ² de n wé g5 d5 wèndi kù àdi lákaroi kù Luda a lé sè zaaade andunia dí kátero. Àdi éke to s5ro. ³ Akù yá pìi bò gupuraa a gɔɔa waazi kù Luda ó Surabarii dàmenè ma ke gùn lákù à dite nà. ⁴ Makù mé ma takada dí kènne Titu, ma né yápura Yesu zé kù ó kù lèlè gùn. De Luda kù Kirisi Yesu ó Surabarii gbèke kenne, à n gba aafiaa.

⁵ Ma n to Kereti, de n yá kù ò g5 gwenò g5g5, n gbè zòk5nò dite wète kù wèteo lákù ma ònne nà. ⁶ À mana gbè zòk5 g5 kun taari sari nɔmendode ù. A nènò g5 ludanaanikerinò ù, òsung5 n d5 né zázàde sàgbánadenò ùro. ⁷ Zaakù gbè zòk5 bi Luda zìgwariime, àsung5 de taaride ke ìadàri ke pɔfɔri ke wèderi ke gbè pásì ke gɔvànìweteri ùro. ⁸ Sède àg5 de nibòkùri ù, laakaride kù à zè kù yámanakenaò ù, gbè sùsu kù à kù adona akùs5 à a zìda kùna d5 ù, ⁹ gbè kù à zè sùsu kù yá náanide kù òdi dàfínèo ù, de à le à lé da gbè pàndenò kù yázèdedannènaa pìio, à gbè kù à bò a yá kpènò éke káinne n ɔi.

¹⁰ Zaakù sáyamarisaride kù òdi gbènò likara kù n yá'onaanon dasi, aténsa gbè kù ò zè kù t5z5yáonò. ¹¹ Òdi on bùnu yaka. À mana ò léso dàfínè. Òdi yá kù à de ò dàfínèro dàfínè gɔvò bènè lena yáì. ¹² Kereti bùsu annabi ke pì, Keretinò bi ékedenòme, nòbò pásìnòme, ye'uide pòke kopirisarinòme. ¹³ Yá pì bi yápurame. Abire yáì n kpákènyí manamana, de ò zé sé sùsu. ¹⁴ Òsun laakari d5 Yudanò garaaro ke gbè kù ò kè yápuraa yáditenanò. ¹⁵ Pòke dig5 gbàsì gbàsìsaridenònero, akùs5 pòke dig5 gbàsìsari ludayádarisari gbàsìidenònero, kù n laasun kù n nèsèeo vání yáì. ¹⁶ Òdi pì ò Luda d5, akù n yákenaa di n éke bo. Begirinòme, òdi yá maro, òdi f5 ò yá mana ke kero.

2

Yádannena zéde

¹ Mòk5n s5, n yá kù àdi k5 sé kù yázèdedannènaò dàfínè. ² N da mare zòk5nòne òg5 n zìda kùna d5 gbè bèèredenò ù, laakaridenò ù. Ò zé sé sùsu kù yenyìo kù menao. ³ N da nɔgbè zòk5nòne d5 n konna g5 de donyìri mananò konna ù. Òsung5 de guderì ke wè zònò ùro. Ò yá mana dàfínè, ⁴ de ò lé da nɔzàrenò n baadi g5 yè a zài kù a nènò, ⁵ òg5 de laakaridenò ù gbàsì sari, ò laakari d5 n on zìa, n baadi mì nate a zàne de òsun Luda yá vání boro yáì.

⁶ N lé da kefennanò d5 òg5 laakari vī. ⁷ N yámanakena zé mɔinne a pínki gùn. N yádannena g5 bèere vī à k5 sí kù n yákenaa ⁸ kù yázede kù oni f5 ò a éke boroo, de wé'i gbè kù ò bò n kpènò kù, òsun yá vání le ò ò yá musuro yáì.

⁹ N lé da zònò ò mì nate n dikirinòne yá sinda pínki gùn, ò yá kù ani kángu ke. Òsun yá lirnmaro. ¹⁰ Òsun kpáni orumaro. Ò tó òg5 n d5 gbè náanidenò ù manamana, de Luda ó Surabari yá kù òdi dàfínè wé bo yá sinda pínki gùn.

¹¹ Zaakù Luda gbèke kù à sù kù surabanaò gbè sinda pínkineè bò gupuraa. ¹² Gbèke pì ten dawere ò kpe li yá kù adi k5 sí kù Luda yáoronè kù andunia pónidenanò, de òg5 ó zìda kùna d5 gbè mananò ù, ludayámarinò ù andunia tera díkìna gùn, ¹³ ó wé g5 d5 gɔɔa arubarikade kù óten dèa. Akùme ó Luda zòk5 ó Surabari Yesu Kirisi sugɔɔa gakuride ù. ¹⁴ À a zìda kpà ó yáì, à ó bó vání sinda pínki gùn, à ó gbàsì gògo, de ò g5 a zìda gbè kù ò yámanakena ania vínò ù. ¹⁵ N yá pìnò dàfínè n lé daoríma. N kpákènyí kù iko kù n vío pínki. Nsun tó gbèke n gya boro.

3

Ò laakari d5 yámanakenaà

¹ N d5 n gbèngu ò mì nate gbánadenòne kù ikodenò, ò n yá ma, òg5 kù kù yámanakena sinda pínki soruo. ² Òsun gbèke t5 vání síro. Òg5 de nèsedode yáketesaridenò ù kù ò busana gbè sinda pínkine. ³ Zaakù ók5n se, ó faya vī yáro, ludayádarisarinò ò ù. Ò sàte, ó de ponnakena kù dà vání sinda pínkiò zònò ù. Odig5 kù nèsè vánío kù nèsèg5bao. Ó de begirinò ù, o zàk5gu. ⁴ Bee kù abireo kù Luda ó Surabari gbèke kù a yenyìo bò gupuraa, ⁵ akù à ó sura bà. Àdi ke ó yámanakena yáinlo, kù à ó wènda d5 yáime. À ò zú ò à ó í dufu, à tò ò g5 gbè dufunò ù kù a Nini ⁶ kù à pìsiwá gbánaò Yesu Kirisi ó Surabarii gáì, ⁷ Abire yáì yá bò kùoo nna a gbèke yáì, ò g5 túbiberinò ù, ó wé d5 wèndi kù àdi lákaroi. ⁸ Yá pì bi yápurame.

Má ye ñ gā na yā pìnɔ onaaa manamana, de ludanaanikerinɔ le ò mè kpá yāmanakenaana. Abirekū mana, à karana vī gbēnɔnɛ. ⁹ Ñ pā mīsariyā yāgaganaane kū dizinɔ tɔ kɔnɔwenaao kū fitiio kū lékpakɔana Musa doka yā musuo, zaakū yā pānɔmɛ, ò karana vīro. ¹⁰ Ñ kpākē gbē kū àdi tó ò kēkɔaai bee gēn pla, gbasa ñ péa. ¹¹ Ñgɔ dɔ kū gbē bire taka sàte. Durunnakeriime, à a zīda bɔbɔ.

Lézammanaa

¹² Tó ma Atema ke Tikiku zīmma, ñ zé wete ñ su ñ ma le Nikɔpɔli, zaakū ma zεo mà bunsire láka gwe. ¹³ Ñ ania ke ñ zàna ke bùsu dokadɔri Zenasine kū Apoloo de pɔke sún kīarūmaro í tá gūn. ¹⁴ À mana ó gbēnɔ yāmanakenaana dada ò í zīda kpáa, ò yā kū à kɔ sionɔ bokote de òsungɔ kun páro. ¹⁵ Gbē kū ó kú lelenɔ fɔ kpamma ñ pínki. Ñ fɔ kpá gbē kū ò yewáí Yesu zé gūnnɔa. Luda gbēke keáre á pínki.

FILIMÓ

Pɔlu Filimó sáabukpanaa

¹ Makú Pɔlu kú ò ma da kpésiran Kírisi Yesu yáí kú ó Yesude dake Timótio, ókóno mé o takada díkína kènnè, ó zíkèri dake yenyíde Filimó ² kú sɔsi gbè kú òdi kɔ kakara n beano kú ó nɔgbè yenyíde Afiao kú ó zíkari dake Akipuo. ³ Luda ó De kú Dikiri Yesu Kírísio gbèkè kenne, à n gba aafiaa.

⁴ N yá dígɔ dɔmagu gɔɔ sɔnda pínki ma aduakènaa gūn, madígɔ ma Luda sáabu kpá, ⁵ zaakú ma Dikiri Yesu náani kú ntɛn kɛ baaruu mà kú yenyí kú n̄ ví kú Luda gbènoo n̄ pínki. ⁶ Madígɔ wé kɛ, de ó kunna kɔo Yesu zén tó n wé kɛ yá mana kú ó ví kunna Kírísí gūn pínki musu. ⁷ Ma gbè, n yena Luda gbènoo ma pɔ kè nna manamana, à ma laakaríi kpátèmèné, zaakú n n̄ laakaríi kpátèné.

Pɔlu kutèkena Filimóne Onesimu yá musu

⁸ Abire yáí, bee kú ma zé kà Kírísí gūn mà yá kú à mana n̄ kɛ ditenne, ⁹ bee kú abireo ma kúte kènnè kú yenyí. Makú Pɔlu, ma mare zɔkɔ ina kú ma kunna kpésiran tera Kírísí Yesu yáíio, ¹⁰ ma kúte kènnè Onesimu yá musu kú à gɔ ma né ũ Yesu zé gūn kpésiran la yáí. ¹¹ À anfáni v̄inne yāro, ama tera à anfáni v̄i makú kú mɔkɔnwoonè. ¹² Ma a gbàremma, àkúme ma swè ũ. ¹³ Ma kunna kpésiran baaru nna kpna yáí, má ye àgɔ kú ma sare, de àgɔ kpámai n gèné ũ, ¹⁴ ama má ye mà yáke kɛ n lé saríro, de nsun yá mana kemene tilasiro, séde kú n poyeinaao. ¹⁵ Ke anígɔ Onesimu kemma yá gɔɔ pla de à era à summa àgɔ kú kúnwo gɔɔ sɔnda pínki yáime. ¹⁶ À kun lán zɔɔ bà doró, zaakú à de zɔ la, à de n gbè yenyíde ũ kunna Kírísí gūn. Ma gbè yenyídemè. Oni mɔkɔn kú à de n zɔ ũ, akúsɔ à gɔ n gbè ũ Dikiri gūn pɔ ó dɔ yá?

¹⁷ Abire yáí tó n ma díte n gbèndo ũ, n̄ gbánake kpáí, lákú ìni kpámai nà. ¹⁸ Tó à zànnè yákea ke tó à n fína kúna, abire gɔ ma yá ũme. ¹⁹ Makú Pɔlu makú mé ma yá díkína kè kú ma zída ɔo, mani n fína bonne. Kú n̄ ma fína kúna n zída wèndi ũ, mani lé páaro. ²⁰ Tɔ, ma gbè, kunna Dikiri gūn n̄ yá mana kemene, n̄ ma laakaríi kpátèmèné ó kunna Kírísí gūn yáí.

²¹ Ma takada dí kènnè, kú má dɔ kú ìni ma yá ma, akúsɔ ìni ke de yá kú ma ònnela. ²² Abire gbera n̄ kipaki kekemene dɔ, zaakú má wé dɔi Luda n̄ ma boáre wéke kú áten kea yáí.

Lézammanaa

²³ Epafara kú ó kú lele kpésiran Kírísí Yesu yáí fɔ kpámma ²⁴ kú ma zíkèri dakeno Maaku kú Arisitakuo kú Demasio kú Lukuo. ²⁵ Dikiri Yesu Kírísí gbèkè kéare.

EBERUNO

Kirisi de malaikanola 1:1-2:18

Kirisi de Musala 3:1-4:13

Kirisi de Haruna buri sa'orinola 4:14-7:28

Kirisi sa'orikena deŋla 8:1-10:39

Ò Luda náani ke 11:1-12:25

Lédammanaa 13:1-13:25

Luda Né de malaikanola

¹ Luda yá ò ó dizinone yá káaku annabinò gáí gèñ baaakò zéno gūn dasi, ² ama à yá òwèrè a Né gáí gòrò kpède díkínanòn sà. Né pì gáin Luda andunia kèò, à dìtè kù àkù mé anigò pò sīnda pínki vī. ³ Àkù mé à Luda gakuri tékena ù, à de a kunnà ù sánsán. Àkù mé à pò sīnda pínki kùna kù a yá'ona gbánao. Durunnanò kèmmána gbera à vùtè musu Luda zòkòde oplai. ⁴ Lákù tó kù à blèè pì de malaikanò pòla nà, len a zòkò deŋla le. ⁵ Luda yá dí ò malaika kene yá yá?

Ma Néme n ù, ma n i gbàra,

Kesò:

Manigò de a De ù,

anigò de ma Né ù.

⁶ Kù Luda tò a dauduu sù andunia gūn à pì:

A malaikanò donyī kene ní pínki.

⁷ Malaikanò yá musu à pì:

Adi a zīrinò li ìa ù,

a zīkerinò sò tévura ù.

⁸ A Né yá musu sò à pì:

Luda, ìnigò vutena kíblegbaaa gòrò sīnda pínkime,

ndigò n kíkègo kùna yázede ù.

⁹ Ñ ye yámanaknaai, n zà vānikena gu.

Abire yāi Luda, n Luda, n ka kín,

à pònna pìsìmma de n gbèñola.

¹⁰ Ò pì ò:

Dikiri, n andunia zīni pètè zaa káaku,

musu bi n zōime.

¹¹ Ñ pínki ni gètè, ama ìnigò kun.

Oni zī kù lán pòkasa bà,

¹² Ìni ní koko lán uta bà,

ìni ní lite lán pòkasa bà.

Mòkòn sò, n kuuna digò dokòn,

n gòrò lakana vīro.

¹³ À yá dí ò malaika kene yá yá?

Ñ vutè ma oplai

ari màgò n ìberenò kennè n tintin ù.

¹⁴ Malaikanò bi nini zīkerinome ní pínki. Luda di ní zī de ò kpá gbè kù oni surabana lenòime.

2

Surabana zòkò

¹ Abire yāi ò yápura kù o mà kù oplapla gíngin, de òsun kè zéaro yāi. ² Zaakù yá kù Luda dìtè malaikanò gáí bi tilasime, akù ò fīnaa bò gbè kù ò gì mai ò pānenone a zéa, ³ tó ódi surabana zòkò pì yá da sòro, óni bo yá? Surabana yá pìi bò Dikiri kīnaame, akù gbè kù ò màno yápura kpàawere. ⁴ Luda èra à yápura kpá yá pìia kù sèedanò kù yábonsarenò kù daboyá dasi kenanò kù a Nini gba kù à kpàateteñnenò a pòyenyīnaaa.

Yesu gōna bisāsiri ù lán ó bà

⁵ Adi ke malaikanòn Luda andunia zia kù ótèni a yá o nàíne ní òiro. ⁶ À kù Luda yān gukea ò pì:

Bón bisāsiri ù kù a yá digò ònguu?

Bón a ù kù ndi laakari òaa?

⁷ N a kè kīana malaikanòí fèté,

n a kà kpatan kù gakurio kù bèereeo,

⁸ n tò pò sīnda pínki mì nàtène.

Kū Luda tó p̄ s̄inda p̄ínki m̄i n̄àt̄ene, adi a ke tó m̄inat̄enan̄e sar̄iro. Tera lán dí bà, ódi e k̄ū p̄ s̄inda p̄ínki m̄i n̄àt̄ene ḡīaro, ⁹ ama o è k̄ū Yesun ò téa. Luda a k̄īa malaikan̄i ari ḡō pla, de Luda gb̄eke ḡūn à ga gb̄e s̄inda p̄ínki ḡēne ũ, ak̄ū à a k̄ kpatan k̄ū gakurio k̄ū bè̄erēo ga wari k̄ū à k̄e yāi.

¹⁰ Lákū p̄ s̄inda p̄ínki b̄ò Luda k̄inaa nà, ak̄ū s̄ p̄ s̄inda p̄ínki de a p̄ ũ, k̄ū à ye à ḡē k̄ū gb̄ēn̄o dasi a gakuri ḡūn a n̄éno ũ, à k̄ s̄i k̄āao à gb̄ē k̄ū à surabana z̄é b̄ó̄ine papa warik̄ena ḡūn.

¹¹ Gb̄ē k̄ū ò ḡ s̄ Luda gb̄ēn̄o ũ k̄ū gb̄ē k̄ū àdi n̄i ke Luda gb̄ēn̄o ũo, n̄i p̄ínki de dok̄ōn̄me. Abire yāi n̄i s̄isina a gb̄ēn̄o ũ di a wé'ì k̄ūro. ¹² À p̄i:

Mani n t̄s̄ bo ma gb̄ēn̄o t̄é,
mani n s̄áabu kp̄á k̄ōkakaranaa ḡūn.

¹³ À p̄i d̄o:

Mani a n̄āni ke.

À p̄i d̄o:

Mak̄ūme la k̄ū né k̄ū Luda kp̄āman̄o.

¹⁴ Zaakū né p̄ino bi bis̄asirin̄ome, ak̄āa se à ḡ s̄ bis̄asiri ũ lán n̄i bà, de à ga à Ibilisi k̄ū àdi su k̄ū gao kakate, ¹⁵ à gb̄ē k̄ū òten v̄ina ke gan̄e òten z̄ò ble ari n̄i w̄ēndi l̄ēn̄o bo. ¹⁶ Ȳapura ḡūn malaikan̄on̄ àten ò dar̄ūmaro, Ibrah̄i burin̄ome. ¹⁷ À k̄ s̄iò à ḡ s̄ lán a dak̄ūnan̄o bà yā s̄inda p̄ínki ḡūn, de à ḡ s̄ Sa'oriki s̄ūrude n̄ānide ũ Luda z̄i ḡūn, gb̄ēn̄o durunna k̄ūtekeb̄o ũ d̄o. ¹⁸ Lákū à wari k̄e à ȳōgwanaa f̄ s̄ n̄à, ani f̄ s̄ à gb̄ē k̄ū òt̄eni n̄i ȳ s̄ ò n̄i gwan̄o faaba ke.

3

Yesu de Musala

¹ Abire yāi ma gb̄ēn̄o, ák̄ōn̄o k̄ū Luda á s̄isi a su a k̄inaan̄o, à laasun lé Yesu k̄ū Luda a z̄i Sa'oriki k̄ū o zeo ũa. ² N̄āanideme Luda k̄ū à a òt̄ene lákū Musa de n̄a Luda on̄n. ³ Lákū on̄katerii bè̄erēe diḡ s̄ de on̄la n̄a, len Yesu gakuri z̄ōk̄ s̄ de Musa p̄ s̄la le. ⁴ On̄ s̄inda p̄ínki a k̄āteri v̄i, ak̄ū s̄ p̄ s̄inda p̄ínki K̄āterin̄ Luda ũ. ⁵ Luda on̄ z̄ikeri n̄āaniden Musa ũ, yā k̄ū Luda ni o s̄ēedademe. ⁶ Kirisi s̄ s̄ bede p̄i n̄ēme. Luda a on̄ n̄āne a òi. Ók̄ōn̄ome on̄ p̄i ũ, tó ó kp̄é òt̄en t̄āmaa k̄ū ó v̄i lé gb̄ē k̄ū k̄ū gb̄ānao.

Luda gb̄ēn̄o k̄āmmaboki

⁷ Abire yāi lákū Luda Nini ò n̄a:

Tó a Luda k̄ōtoo mà gb̄āra,

⁸ àsun s̄āgb̄āna ke lákū á dizin̄o k̄e n̄āro,
k̄ū ò ma le ò ma gwa ḡō k̄ū ò b̄ò ma kp̄e gb̄arannan.

⁹ Bee k̄ū ò ma ȳākenan̄o è w̄ē bupla,
ò ma le ò ma gwa gwe, ò ma gb̄āna lé gwà.

¹⁰ Ak̄ū ma p̄o f̄ē gb̄ē p̄inoi,
ma p̄i gb̄ē s̄āsānan̄ome n̄i ũ,
odi ma z̄ēn̄o d̄s̄ro.

¹¹ Ak̄ū ma la dà ma p̄of̄ē ḡūn ma p̄i,
oni ḡē ma k̄āmmabokinlo f̄á.

¹² Ma gb̄ēn̄o, à laakari ke á gb̄ēke s̄unḡ s̄ w̄ē v̄āni ludanaanikenasari v̄i ari à gé k̄ēo Luda W̄ēndidearo. ¹³ Gu k̄ū àdi d̄o k̄ū ad̄i p̄i Gb̄āra p̄ínki, àḡ s̄ lé dak̄ s̄a, de durunna s̄un á gb̄ēke s̄āte à s̄āgb̄āna k̄ūro yāi. ¹⁴ Zaakū Kirisi gb̄ēn̄on̄ ó ũ, tó ó n̄āni k̄ū ó v̄i zaa k̄āaku k̄ūna gb̄ānagb̄āna ari a léa. ¹⁵ Lákū ò ò n̄a:

Tó a a k̄ōtoo mà gb̄āra,
àsun s̄āgb̄āna ke lákū á dizin̄o k̄e n̄ā
ḡō k̄ū ò b̄ò ma kp̄ero.

¹⁶ D̄in̄on̄ gb̄ē k̄ū ò Luda k̄ōtoo màa ò b̄ò a kp̄en̄o ũ, tó adi ke gb̄ē k̄ū Musa n̄i b̄ōte Misilano baasiroo? ¹⁷ D̄in̄on̄ Luda p̄o f̄ēnȳi ari w̄ē bupla, tó adi ke gb̄ē k̄ū ò durunna k̄e, n̄i ḡē ḡ s̄ katena gb̄āranna ḡūnn̄o baasiroo? ¹⁸ D̄in̄on̄ à la dà n̄ne k̄ū oni ḡē a k̄āmmabokinlo, tó adi ke gb̄ē k̄ū ò ḡi a yā main̄o baasiroo? ¹⁹ O è k̄ū odi le ò ḡēnlo n̄i ludanaanikenasari yāi.

4

¹ Zaakū ḡēna k̄āmmabokin k̄ū Luda a lé s̄ē kp̄é kun, ò laakari ke, de ó gb̄ēke s̄un kurairo. ² Zaakū ò baaru nna mà lán n̄i bàme, ama yā k̄ū ò màa p̄i àr̄e v̄in̄ēro, k̄ū odi ma k̄ū ludanaanikenaaro yāi. ³ Ók̄ōn̄o k̄ū ò yā p̄i s̄in̄o, odi ḡē k̄āmmaboki p̄in. M̄ōk̄ōn̄o s̄ s̄ Luda p̄i: Ma la dà k̄ū p̄of̄ēo ma p̄i, oni ḡē ma k̄āmmabokinlo,

À yā bire ò bee kù à a zī mii dē zaa anduniakatena gɔɔ, ⁴ zaakū ò gɔɔ supplade yā ò Luda yān gukea ò pi, gɔɔ supplade zī Luda kamma bò kù zī kù à kɛɛo pínki. ⁵ O mà tera à pi, oni gē a kámmabokinlo. ⁶ Zaakū gbē kù ò baaru nna pii mà zaa káakunò dí gēnlo, kù odi síro yāi, akù a gēnaa g̃ gbē pāndenɔne. ⁷ Akù Luda ɛra à gɔɔ ke dite dɔ òdi pi Gbāra, abire gbera a g̃ii kè akù à Dauda gbà lé, à ò lākù ò ò nà tera:

Tó a a kòtoo mà gbāra,
 àsun ságbāna kero.

⁸ Tó Yòsua gē kúnwo kámmaboki pìn yā, de Luda dí gɔɔ pānde yā ò kpɛkɛro. ⁹ Akù mé à tò kámmaboki g̃ Luda gbēno p̃ ù. ¹⁰ Zaakū gbē kù à gē Luda kámmabokin kámma bò kù a zīome, lākù Luda kámma bò kù a zīo nà. ¹¹ Tó lɛme, ò wé tã ò gē kámmaboki pìn, de ò gbēke sùn gí Luda yā mai, à fu lán n̄ bàro yāi. ¹² Luda yā bēne, akús̄ à gbāna, a lé nna de fēneda kpa plaplala. Àdi n̄ z̄ à gē n̄sɛɛ gūn ari ninin, àdi gē m̄pɛpɛkerekirin ari wá b̄rɔgɔn, àdi laasun kù n̄sɛ yāo gwagwa. ¹³ Luda p̄kena ke utenanero, a ke kpáne guiro. Luda kù óni ó yāno s̄tɛ ò one dí p̄ s̄inda pínki e ari a bia.

Yesu de sa'orikin-la

¹⁴ Zaakū ò sa'oriki z̄sk̄ kù ludambɛ w̄k̄sa ari Luda Kīnaa vī Luda Né Yesu ù, òg̃ zé kù o s̄e yā kūna gínjin. ¹⁵ Zaakū ò sa'oriki vī kù ani f̄ à ó wēnda d̄s̄ ó gbānasarikɛ gūn. Ó a ȳ ò gwà lán ò bà yā s̄inda pínki gūn, adi durunna kero. ¹⁶ Abire yāi ò na Luda Gbēkɛkɛnneri k̄iblegbaai kù sw̄ɛo kpatena, de à ó wé gwa à gbēke kɛwɛre a gɔɔa.

5

¹ Òdi sa'oriki s̄inda pínki sé gbēno téme, òdi a dite n̄ wéde ù Luda kīnaa, àg̃ gba kpáa, àg̃ a gbagbarine n̄ durunna yāi. ² Ani f̄ à ke kù gbē kù ò s̄ate n̄ d̄nasarikɛ gūnnɔ busebuse, zaakū àpii kù kù gbānasarikɛome se. ³ Abire yāi séde à sa o a z̄ida durunna yā musu, lākù àdi o gbē kparano p̄s̄ musu nà dɔ. ⁴ Gbēke di a z̄ida ká kpataa pii gūnlo. Luda mé àdi a ká, lākù à Haruna kàn nà.

⁵ Len se Kirisi dí a z̄ida ká sa'oriki kpataa gūnlo, Luda mé à a kàn à pi:
 Ma Néme n ù,
 gbāran ma n i.

⁶ À pi Luda yān gukea dɔ:

Íng̃ de sa'ori ù gɔɔ s̄inda pínki lán Melekizɛdeki bà.

⁷ Gɔɔ kù Yesu kù andunia gūn à adua kè kù wiki gbānao kù wé'io, à kúte kè Luda kù ani f̄ à a sí gaaane, akù Luda a yā mà, kù àdi a yā da yāi. ⁸ Bee kù a Ludanekeo, à minatena Ludane dàda a warikɛnaa gūn. ⁹⁻¹⁰ Kù mana p̄kɛrea à làka, Luda a kà sa'oriki ù lán Melekizɛdeki bà, akù à g̃s̄ surabana kù àdi lākaro boki ù gbē kù òdi a yā manɔne n̄ pínki.

Laakarikena funaai

¹¹ Yā bire musu ó yā vī dasi ò oáre, ama a b̄kɔtena zī'ume, zaakū adi yā d̄rɔ d̄s̄ likaro. ¹² Ák̄nɔ kù a g̃ii kèn lán dí bà, à mana àg̃ de yādannerino ùme, ama ari tera á kpé kù ò era ò Luda yā kù òdi dada gbē dufunɔne daáre dɔ. Ȳs̄i mé à k̄s̄ sí kááa, adi ká à yūku p̄s̄ blero. ¹³ Zaakū ȳsmiri s̄inda pínki n̄ néme, adi ká à ɔze d̄sk̄ne kù ɔplao. ¹⁴ Yūku s̄s̄, gbē kàsara kù ò d̄s̄ne k̄onɔ p̄ome. Ó a mana d̄s̄na k̄s̄ne kù a v̄anioo dàda.

6

¹ Abire yāi ò Kirisi yādannena káakupɔno kpá kpe, ò gé are ari ò g̃s̄ gbē p̄kɛrenano ù. Adi ke óni era òg̃ yātákp̄atena díno gbè sísi donlo: Kp̄elina yā ḡenɔneɛ, ludanaanikɛnaa, ² da'ite yādadanaa, onammanaa, ḡenɔ vuna ke zia yákp̄atekɛnaa. ³ Tó Luda wè, óni yā bireno kpá kpado ò gé are. ⁴ Zaakū tó gbē wé k̄, à Luda gba lè, a baka kù Luda Nini gūmme, ⁵ tó à Luda yā kù andunia kù àten su gbānao í kè, à a nna d̄s̄ ⁶ tó à fūa, zé kun kù à era à n̄sɛ lite doro, zaakū àten Luda Né pá lía d̄me, àten wé'i daa gupuraame. ⁷ Tó leg̃ ten ma z̄ite ḡen baaak̄s̄ àten m̄to le, akù à p̄s̄ kù à àre vī búbarinɔne b̄ute, Luda di arubarika dan. ⁸ Tó à lè kù lèkaraao b̄ute s̄s̄, à ginaame, à zà kù lékennenaao. Ani mì de kù téome.

⁹ Ák̄nɔ s̄s̄ ma gbē yenyidenɔ, bee kù o ò le, ó laakari kpatena á yā musu kù á kù kù yā mana kù ò bò surabana zé gūnnɔ. ¹⁰ Luda di yā ke a zéa, á yákenano kù yenyi kù á vī káaoo ni s̄aaguro, zaakū a kpányi kè a gbēnɔne, akús̄ á kpé àten ke. ¹¹ Ó ye á baadi g̃s̄ ania vī le ari a léa, de àsun sika ke p̄s̄ kù á wé d̄oi yā musuro. ¹² Ásun ma'á kero. À gbē kù òten Luda náani ke kù menao òten p̄s̄ kù Luda a lé s̄e leno ágba sé.

Lé kù Luda s̄e sika v̄iro

¹³ Goro kú Luda ten lé sé Ibrahīne, kú gbēke kun deala à sí kãaoro, a yāin à si kú a kunnaao ¹⁴ à pine, áni arubarika daagu yápura à tó a buri karane. ¹⁵ Ibrahī mena f̄s, akú à p̄s kú Luda a lé s̄ene lè. ¹⁶ Ódi la da kú gbē kú à deñla t̄ome. Ladana mé àdi tò ò yā yápura d̄s, akús̄ àdi lékpak̄sana k̄k̄s̄aṅne. ¹⁷ Luda ye à m̄s gbē kú a lésena ni ḡs̄ n̄ p̄s̄ ùn̄ne swás̄wa kú a lé litena víro, akú à si kú a kunnaao. ¹⁸ Leme yā m̄n pla kun kú à litena víro, Luda ni f̄s̄ à éke to a musuro. Yā p̄n̄o teni ók̄s̄n̄o kú o nain̄o gba sw̄e manamana, de ò támaa kú ó wé d̄si ke sikaa sari. ¹⁹ Ó támaa bire ví ó w̄endibad̄ōō u. À náani ví, akús̄ à gbāna, àdi ḡe k̄úoo Luda kúkia lábure kpe, ²⁰ gu kú Yesu ḡinake à ḡen ó yāi, à ḡs̄ sa'oriki ù ari goro s̄inda pinki lán Melekizedeki bà.

7

Sa'oriki Melekizedeki

¹ Melekizedekime Salemu kina ù yā, Luda Musude sa'oriime. Goro kú Ibrahī z̄i blè k̄in̄nao àten su, akú Melekizedeki ḡe à dàale, à sa mana òne, ² akú Ibrahī aruzeke kú àten suo pinki kuride kp̄aa. Melekizedeki t̄s̄ pii pi, yāzede kina. Abire gbera Salemu kina bire pi, aafia kina. ³ À de kú dao kú dizino víro, a w̄endi naana ke m̄dena víro. À bò lán Luda Né bàme, sa'oriin a ù goro s̄inda pinki.

⁴ À gwa lákú à z̄sk̄s̄ n̄a. Ó dizi káaku Ibrahī aruzeke kú à s̄ete z̄lan kuride kp̄aa. ⁵ Musa doka dit̄e Levi buri kú ò de sa'ori ùn̄ne, ò p̄s̄ kuride sí n̄ Isaraila daken̄na, bee kú n̄ Ibrahī burikeo. ⁶ Melekizedeki bi Levi burinlo. Bee kú abireo à Ibrahī p̄n̄o kuride si, à sa mana ò Ibrahī kú Luda lé s̄eneene. ⁷ Sikaa sari gbē kú à sa mana ò gbēne z̄k̄s̄ de gbē kú à sa mana òn̄la. ⁸ Sa'ori kú òdi p̄s̄ kuride sí p̄n̄o bi gbē kú òdi gan̄ome. Melekizedeki s̄s̄, gbē kú ò p̄ àdiḡs̄ kun goro s̄inda pinkin a ù. ⁹⁻¹⁰ Goro kú Melekizedeki ḡe à dà Ibrahīle, odi Levi i k̄oro, à kú a dizi de Ibrahī w̄ogbamme. Abire yāi oni f̄s̄ ò pi sé, goro kú Ibrahī p̄s̄ kuride pii kp̄a, Levi buri kú òdi p̄s̄ kuride kp̄aṁman̄o mé ò kp̄a.

Yesu de lán Melekizedeki bà

¹¹ Levi buri sa'orii p̄n̄ome doka kú Musa kp̄a Isarailanao z̄ini ù. Tó oni f̄s̄ ò tò gbēn̄o ḡs̄ papana, oniḡs̄ sa'ori p̄ande ni ví lán Melekizedeki bà doro, sé Haruna buri sa'ori ḡaa. ¹² Tó sa'orin̄o lit̄e, séde doka lit̄e. ¹³ Gbē kú ò yā biren̄o ò a musu bi Isaraila buri kú a gbēke dí sa'ona z̄i ke zikirome. ¹⁴ Zaakú ò d̄s̄ s̄ans̄an̄ kú ó Dikiri bò Yuda buri ḡumme. Ódi ma kú Musa sa'ona yā ò buri pii musuro. ¹⁵ Yā kú yā p̄i wé b̄on̄ dí: Sa'ori p̄ande bò lán Melekizedeki bà. ¹⁶ A ḡona sa'ori ù bi doka ke burike yāno. A w̄endi kú àdi lákaro gbāna yāime. ¹⁷ Zaakú ò pi: Ìnḡs̄ de sa'ori ù goro s̄inda pinki Melekizedeki ḡan̄.

¹⁸ Ó doka kú à kun yā pii kp̄a kp̄ado, kú à gbānaro, akús̄ à kun p̄s̄ke ùro. ¹⁹ Zaakú doka pi dí tò gbēke ḡs̄ papanaro. Akú támaa kú à s̄ana zé b̄ower̄e, kú o nao Ludai.

²⁰ Abire gbera Luda dí abirekú ke ladanaa sariro. Gbē kparan̄o ḡs̄ sa'orin̄o ù ladanaa sarime, ²¹ ama Yesu ḡs̄ sa'ori ù kú ladanaao, kú Luda pine:

Dikiri la dà ani lé sukparo, à p̄i aniḡs̄ de sa'ori ù goro s̄inda pinki.

²² Ladanaa pi yā Yesume zenkpeke ù kú Luda bàka kunna k̄úwo dufu de a z̄ila. ²³ Abire gbera sa'orin̄on̄ dasi yā, zaakú ga di tò òḡs̄ kú n̄ z̄i ḡun̄ goro s̄inda pinkiro. ²⁴ Ama kú Yesu kun goro s̄inda pinki yāi, a sa'orikena ḡeneblena víro. ²⁵ Abire yāi ani f̄s̄ à gbē kú òdi na Ludai kú a gbānaon̄ sura ba mámmam, zaakú à kun goro s̄inda pinki de àḡs̄ k̄úte keñne Ludane.

²⁶ Sa'oriki bire taka mé à k̄s̄ si k̄úoo. A kunna adona. À yā v̄ani ke gb̄as̄i víro. Luda a k̄k̄s̄a kú durunnakerin̄o, à a s̄è à t̄ao musu ari a k̄inaa. ²⁷ A bàka kú kú sa'ona lákú gu diḡs̄ d̄o n̄ao lán sa'oriki kparan̄o bàro. Gbē p̄n̄o di sa o n̄ z̄ida durunnano yāi kú n̄ gbēn̄o p̄n̄o d̄o. Àk̄aa s̄s̄, à ò ḡen̄ dome, kú à a z̄ida kp̄a. ²⁸ Musa doka di gbēn̄o ká sa'orikin̄o ù n̄ gbānasarike ḡumme, ama kú Luda si kú a kunnaao doka pi ditena gbera, akú à a Né kú à ḡs̄ papana ari goro s̄inda pinki k̄an̄.

8

Yesume ó Sa'oriki ù

¹ Yā kú òten ò min̄ dí: Ó sa'oriki bire taka ví vutena k̄iblegbaaa musu Luda z̄k̄s̄de oplai. ² Àdi z̄i ke Ludakukia, bizakuta yápura kú Dikiri d̄n̄, àdi ke p̄s̄ kú bis̄as̄irin̄o d̄n̄lo. ³ Zaakú suna kú gbano kú sa'onaao yāin̄ òdi sa'oriki s̄inda pinki kái, à mana àpii ḡs̄ p̄s̄ ví à kp̄a se. ⁴ Tó à kú andunia ḡun̄, aniḡs̄ de sa'ori ùro, zaakú sa'ori kú òdi su kú gbano lákú doka dit̄e n̄ano kun k̄o. ⁵ Z̄i kú òten ke bi p̄s̄ kú à kú musu takame, a ninime. Abire yāi kú Musa ye à bizakuta d̄o, Luda pine à laakari ke à p̄s̄ kú a a taka m̄ne kpi musu ke lákú à de nà pinki. ⁶ Yesu mé à Luda

bàka kunna kūoo yàkèkeri ũ. Zaakū Luda bàka kunna kūooo pì de a bàka kunna kūnwo zīla, zī kū ò dāne de sa'oriki pīno pōla. Luda bàka kunna kūooo pī lésena de a zīla dō. ⁷ Tó Luda bàka kunna kūnwo zī pì papaname yá, de a plade zé vīro. ⁸ Kū Dikiri Isarailano taari lè à pì:

A goro ten su kú maní ma bàka kunna kú Isarailano kú Yudano dufu ke. ⁹ Anigō de lán ma bàka kunna kú n̄ dizinō goro kú ma n̄ kú n̄ ɔa ma n̄ bóte Misila bàro. Zaakū odi ze kú ma bàka kunna kūnwooro, akú ma n̄ tón.

¹⁰ Ma bàka kunna kú Isarailano goro birenō gbera yān dí: Mani ma dokayanō dañne n̄ n̄sen, mani kē n̄ swēea. Manigō de n̄ Luda ũ, onigō de ma gbēno ũ.

¹¹ N̄ gbēke ni yá dada a dakenero, n̄ gbēke ni ma dōna da a gbēnero, zaakū n̄ pínki nigō ma dōme, né fiti gbē zōkō n̄ pínki.

¹² Mani sùru ke kūnwo kú n̄ taarinō, mani n̄ durunnano yá da doro.

¹³ Kū Luda bàka kunna kūnwo dufu pì yá ò, à a káakupō zī bō. Pó kú à zī kú à b̄usa, a kpana gu zàro.

9

Luda bàka kunna kūnwo zī sa'onaa

¹ Luda bàka kunna kūnwo káaku donyí zé vī kú Ludakuki kú à kú zīte. ² Fitila kú teburu kú òdi burodi kátea Ludanēo kú kpéda kú òdi pì gu kú à kú adonan. ³ Kpéne kú òdi pì Ludakuki pì kú lábure plade kpe. ⁴ A gūnn turaretitikpataki kú ò pì kú wurao kun kú Luda bàka kunna kūnwo àkpati kú wura kútea mámmamwo. Wura lo kú mana kú a gūn kú àkpatii pīi gūn kú Haruna gò kú à lá b̄oto p̄aao kú Luda yáditena gbē anlonō. ⁵ Àkpatii pīi musu kerubu gakuridenō kú durunnakēmmakila. Pó pīno b̄okotena dodo goro n̄ díro.

⁶ N̄ katena le gūn, sa'orino digō gē kpéda gūn gēn baaakō ò n̄ sa'ona zī ke. ⁷ Sa'oriki mé àdi gē kpéne wē do gēn do, akūsō àdi gē aru sariro. Adi aru pì fáfá a zīda durunna yāi kú a gbēno pō kú ò kē dōnasarike gūnwo. ⁸ Luda Nini ten m̄were, goro kú kpé káaku pì kun, Ludakuki zé wēnaro. ⁹ Abirekū ten yá lek̄awere kú tera yáo à pì, pō kú donyīrii di Luda gbano kú sa'opo kú àdi kpáano di f̄ō à a n̄ese bare dokōno swáswaro. ¹⁰ Yá ditena pīno bi mēbarayāme. Póble kú p̄mīnaao kú gbàbona buri sinda p̄nkio yāme. Ò dite ari zé dufu goro gō káme.

Luda bàka kunna kūnwo dufu sa'onaa

¹¹ Akú Kirisi sù yá mana kú à kà tera sa'oriki ũ. À gē bizakuta kú à zōkō akūsō à papana de a káakupōla gūn, kú bisāsiri mé à d̄oro, andunia díkīna p̄n s̄oro. ¹² Adi gē Ludakukin kú blē ke zù aruoro, à gē kú a zīda aruo gēn dome, à gbēno b̄oo ari goro sinda pínki. ¹³ Zaakū òdi blē aru kú z̄usa aruo kú z̄ununu kú ò kpàta túbuo fáfá gbē kú ò gbāsīno a ò gbà boóne, ¹⁴ oni Kirisi pō ò d̄o yá? À a zīda kpà Luda mamberu sari kú Nini kú àdigō kun goro sinda pínki gbāno. A aru di ó swē p̄piwere bona yá p̄a kekēna pīno gūn, de ò zī ke Luda Wēndidene.

¹⁵ Abire yāi Kirisi mé à Luda bàka kunna kūnwo dufu yàkèkeri ũ, de gbē kú Luda n̄ s̄isino wēndi kú àdi lākaro kú à a l̄é s̄e le yāi. À gà de à n̄ bo, à taari kú ò kē Luda bàka kunna kūnwo káakupō yá musuno kēnma. ¹⁶ Tó ò ye ò zī ke gbē légb̄editenaaa, sé ògō d̄ō s̄ans̄an kú ade gā, ¹⁷ zaakū ga gberan légb̄e digō gbāna vī. Tó légb̄editeri kpé b̄ene, légb̄e digō gbānaro. ¹⁸ Abire yāin odi Luda bàka kunna kūnwo káakupō pì sa ke aru sariro. ¹⁹ Kū Musa doka yáditenano ò gbē sinda pínki wára, à sākā t̄era zónzon kú s̄ēs̄v̄l̄aoo s̄e à z̄ō z̄usan̄e b̄oro kú blēkofīni aru kú ò yákatē kú íooa, à fáfá Musa dokaa kú gbēno d̄o n̄ pínki ²⁰ à pì, Luda bàka kunna kūnwo arun gwe, kú à dit̄eare à kūna. ²¹ Len Musa aru fáfá bizakutaa kú sa'ona z̄ik̄eb̄ono d̄o pínki. ²² Doka gūn aru mé àdi gbà bo pō daside p̄nkine. Aruk̄otēnaa sari durunnano kēmmāna kunlo.

Kirisi a zīda kpà sa'opo ũ durunna midēna yāi

²³ Zaakū à k̄s̄ s̄io ò gbà bo pō kú ò kú ludambe taka p̄n̄one lán abire bà, sa'opo kú à de abirekūla k̄s̄ si kú ludambe pō p̄ino. ²⁴ Zaakū Kirisi dí gē Ludakuki taka kú bisāsiri b̄onlo, à gē a yāpuran ludambeme, gu kú à kun tera ó Zekūnwode ũ Luda are. ²⁵ Sa'oriki dí gē Ludakukin

kū pókáde aruo wè kú wèeo, ama Kirisi dí gē de à a zīda kpá gèn baaakō yāiro. ²⁶ Tó adi ke lero, de àten wari ke gèn baaakō zaa anduniakatena gɔɔa. Yápura gūn à sù gèn dome gɔɔ kú andunia kà a kákia sà, à a zīda kpá sa'opɔ ũ, de à durunna mī deo. ²⁷ Luda dìte bisásirime à ga gèn do, gbasà à yákpate ke káao, ²⁸ len Kirisi a zīda kpá gèn do le, à gbēnɔ durunna dì a miia dasi. Ani era à su a gèn pladeo, adi ke durunna yāin doro, de à gbē kú n wé dɔinɔ sura ba yāime.

10

¹ Musa doka bi yā mana kú àten su takame, adi ke yā piinlo. Abire yāi sa dokɔnɔ pi ona gèn baaakō wè kú wèeo di f̄ à gbē kú òten na Ludainɔ ke papana zikiro. ² Tó sa pi onaa gbà bò donyīrinɔne gèn do ari gɔɔ sīnda pínkime yā, de n kú gbāna, ò a onaa tò. ³ Yápura gūn sa'onaa pi mé àdigō gbēnɔ durunna yā dɔngu wè kú wèeo. ⁴ Zaakū zusa kú blèkofinio aru di f̄ à durunna kēm̄ma zikiro. ⁵ Abire yāi kú Kirisi ten su andunia gūn, à pì Ludane:

Ŋ ye sa'opɔ ke gbairo,

akū n bisásiri mēe kēmene.

⁶ Sa'opɔ kú òdi ká tén à té kú

kú sa'opɔ kú òdi o durunna yā musuo

dì kánguro.

⁷ Akū ma pi: Makūme la!

Lákū ò kè takadan ma yā musu nà

ma su n poyenyīna keme, Luda.

⁸ Káaku gīa à pi, sa'ona kú gbao kú sa kú òdi ká tén à té kúo kú sa kú òdi o durunna yā musuo

dì ká Ludaguro, à yeiro, bee kú doka mé à dite. ⁹ Akū à pi, akāame dí, a su a poyenyīna keme.

À a káakupɔ kpá kpado a plade ditena yāi. ¹⁰ Luda poyenyīnaa pi kenaa gūn Yesu Kirisi a zīda

kpá sa'opɔ ũ gèn do, à tò ó kú adona Luda gbēnɔ ũ.

¹¹ Gɔɔ sīnda pínki sa'orinɔ digō kú n zī gūmme, ògō sa dokɔnɔ kú àdi f̄ à durunna kēm̄ma

zikiro o gèn baaakō. ¹² Kirisi s̄s̄, à sa ò durunna yā musu gèn dome ari gɔɔ sīnda pínki, akū

à gēe à vùte Luda ɔplai. ¹³ Zaa gɔɔ kua à kú gwe, àten dā Luda a iberenɔ keare a tintin ũ.

¹⁴ Zaakū sa'ona gèn do pìi gūn, à tò gbē kú à gbà bònnenɔ gō papana ari gɔɔ sīnda pínki.

¹⁵ Luda Nini era àten yā pi owere dɔ à pi:

¹⁶ Ma bàka kunna kúŋwo gɔɔ birenɔ gbera yān dí:

Mani ma dokayānɔ dañne n nēs̄eε gūn,

mani kē n swē̄ea.

¹⁷ Akū gbasà à pi:

Mani n durunna kú n taarinɔ yā da doro.

¹⁸ Lákū à n durunna kēm̄ma nà, sa'ona n yāi zé vī doro.

Ò na Ludai

¹⁹ Abire yāi ma gbēnɔ, kú Yesu aru gbānao ó gēna Ludakukin zé vī kú swē̄eo kpatena. ²⁰ À wēndi zé dufu bòwere a mēe gāi à gē kúoo lábure kpe ari Ludakukia. ²¹ Lákū ó sa'ori z̄k̄s̄ vī nà Luda ɔnkūri ũ, ²² ò na Ludai kú nēs̄e doo kú a náanikena sikaa sario kú swē̄ kú ò pìpì ò taari laasun bò a gūnwo kú mē kú ò a zú ò kú í swás̄wao. ²³ Ògō támaa kú o zeo kúna gíngin, zaakū Luda a lé s̄e, akūs̄ ò náani vī. ²⁴ Ò laakari d̄k̄s̄a, ò té kák̄oḡu yenyī kú yāmanakēnaao yā musu. ²⁵ Òsun pā kpá ó k̄k̄akaranaai lákū gbēkenɔ di ke nàro. Ò lé dak̄s̄a, atēnsa lákū a è Dikiri sugɔɔ ten ká káni nà.

²⁶ Tó o yápura mà o d̄s̄, tò o gi òten durunna ke, sa'ona kú ani durunna kēwá kun doro.

²⁷ P̄s̄ kú à gōw̄ere mé à de ògō wé dɔ yákpatei ũ kú swē̄kēnguo kú té gbāna kú ani Luda iberenɔ

kakateo. ²⁸ Òdi gbē kú à gi Musa doka dai de a wé gwanaa sari gbēnɔn pla ke aakō s̄eεdakpanaa

musu. ²⁹ Tó gbē gēs̄eε p̄te Luda Néa, akū à Luda bàka kunna kúŋwo aru kú à gbà bòare gya

bò, akū à Nini Gbēkekeneri s̄s̄s̄, àgō d̄s̄ kú a wētamma nigō z̄k̄s̄ de abirekúla manamana.

³⁰ Zaakū ó yā d̄k̄ina òri d̄s̄ à pi, akā mé ani f̄ina bof̄ma, akā mé ani f̄ina boñne. Ò pi dɔ, Dikiri

ni yákpate ke kú a gbēnɔ. ³¹ Yā pās̄ime, tò n lete n da Luda Wēndide ɔi.

³² À laasun lé á kunna yāa. Á wékēnaa gbera a wari f̄i á ɔsi z̄k̄s̄ kanaa gūn. ³³ Zikenɔa òdi á s̄s̄s̄, òdi á wé t̄a pari gūn. Zikenɔa adi ze kú gbē kú òteni wé t̄a lenɔ. ³⁴ A purusunanɔ wēnda

d̄s̄. Kú ò á p̄nɔ siáwa, a we kú p̄nnao, zaakū á d̄s̄ kú á aruzeke mana kú anigō kun gɔɔ sīnda

pinki vī. ³⁵ Abire yāi asun tò á w̄ɔr̄oḡo kú à àre viare z̄k̄s̄ gētēawaro. ³⁶ Séde àgō mena vī de à

p̄s̄ kú Luda a lé s̄e le a poyenyīnakēnaa gbera.

³⁷ Zaakū à gō fitime, ani gi kero,

kū gbē kū àten su ni kipa.

³⁸ Gbē mana nigō kun ma náani kū àten ke yái, ama tó à èra kpe, ma pō nigō nnao.

³⁹ Gbē kū òdi boru kū kpeo ò ní zida kakatenon ó úro. Gbē kū ò Luda náani kè ò surabanaa lènon ó ù.

11

Gbē káakunō ludanaanikena

¹ Ludanaanikenaame támaa kunna Luda kinaa sikaa sari ù, yá kū òdi wé sialero sina yápara ù. ² Gbē káakunō ludanaanikena mé à tò Luda ní sáabu kpà.

³ Ó ludanaanikena mé à tò ó dō kū a yá'ona mé à andunia kàte. Pó kū òdi wé sialeron à pó kū òdi wé siale kèo.

⁴ Habila ludanaanikena mé à tò a sa'ona Ludaa mana de Kainu póla. A ludanaanikena yáin Luda a sáabu kpà, à a dite gbē mana ù, akū à a gba si. Bee kū à gá, ó kpé óteni a yá ma Luda náani kū à kèe pi yái.

⁵ Enōku ludanaanikena mé à tò Luda a sè, de àsun garo yái. Odi a e doro, kū Luda a sè bona andunia gūn yái. Ari Luda gō a sé, à a sáabu kpà, à pi a yá kàagu. ⁶ Gbēke yá di ká Ludagu a náanikena sariro. Séde gbē kū àten nai sí kū à kun akūsō àdi fina bo a ki weterinone.

⁷ Kū Luda lé dà Nuhua yá kū odi e yāro musu, akū à Luda náani kè, à a yá mà, à gó'ite kè, à a ondeno sura bào. A ludanaanikena mé à tò yá vūte andunia, akūsō Luda tò yá bō káao nna a náani kū à kèe pi yái.

⁸ Kū Luda Ibrahimī sisi de à gé būsū kū áni kpáa àgō vī gūn, akū Ibrahimī Luda náani kè, à Luda yá pii mà. À bō be, bee kū à gū kū àten gén pi dōro. ⁹ À Luda náani kè, akū à be pète bizakuta ù būsū kū Luda a lé sènee pii gūn nibō ù. Len Isaaku kū Yakubuo dō, zaaku Luda lésena pi gō ní pó ùme. ¹⁰ Zaaku wēte kū Luda kàte à bō a zīni petenaan Ibrahimī wé dōi.

¹¹ Sara ludanaanikena mé à tò à zé lè à nōo si, bee kū parama, akūsō à zī kù, zaaku à dō kū Luda kū à lé sèare náani vī. ¹² Bee kū à zī kù, gōgbē mèn do pi buri kè dasi lán susunenon ke isirale būsū'atē bà, oni fō ò a lé dōro.

¹³ Gbē pino gāga ní pínki ní ludanaanikena gūn, pó kū à a lé sènenon lenaa sari. Ò è zà dire ò gbānake kpai. Ò pi, nibō bōasunome ní ù zītea la. ¹⁴ Gbē kū òdi o leno ten mōwete kū óteni ní zida būsū ni dema. ¹⁵ Tó būsū kū ò bōn begen óten ke yá, de ò zé lè ò èra ò tà gwe. ¹⁶ Ama būsū kū a mana de abirekulan óteni a ni de, akū ludambe pó ù. Abire yái tó ò Luda sisi ní Luda ù, àdi kene wé'yá úro, zaaku à wéra kàte ní pó ù.

¹⁷⁻¹⁸ Kū Luda Ibrahimī yō à gwà, akū Ibrahimī Luda náani kè, à Isaaku kpà sa'opo ù. Luda lé sène yá à pi, Isaaku burinon onigō piñne a burino ù. Bee kū abireo à zè kū a né mèn do pi kpanaao. ¹⁹ À si kū Luda gbāna ní fō à gèno vu bona gan, akū à de lākū ò pi à èra à Isaaku lè bona gan bà. ²⁰ Isaaku Luda náani kè, akū à sa'ole kè Yakubu kū Isauone. ²¹ Kū Yakubu kú ga léi, akū à Luda náani kè, à sa'ole kè Yusufu nēnon, akū à gbāna lè a gōoa ò donyī kè. ²² Kū Yusufu kà gana, akū à Luda náani kè, à Isarailano bona Misila yá ò kū lākū oni ke kū a gèwao nà.

²³ Musa de kū a dao Luda náani kè, akū ò a ùte ari mō aakō a inaa gbera, kū ò è a àlesi mana yái. Odi vīna ke doka kú Firi'auna ditenero. ²⁴ Kū Musa kè zōkō, akū à Luda náani kè, à gi ò a sisi Firi'auna nēnōgbē né ù. ²⁵ À si ò a wé tá kū Luda gbēno de kunna kū pōnnao durunna gūn gōro plala. ²⁶ À dite kū wé'i kū òdi darūma Kirisi yái de Misila aruzekela, zaaku ziakezi láadan a wé kúa. ²⁷ A ludanaanikena mé à tò à bō Misila, adi vīna ke Firi'auna pōfēnero, à zè gíngin lākū à Luda kū òdi e kū wéoro èe bà. ²⁸ A ludanaanikena mé à tò à Vīnla dikpe dite kū aru mamana kpé lé gbīao, de gbēderi sún o ná ní daudunōro yái. ²⁹ Isarailano Luda náani kè, ò bikū Isira Tēraa lán zite kori bà. Kū Misilano yāa le, akū í dàila. ³⁰ Isarailano Luda náani kè, ò táa ò ò líka Yerikoi ari gōro suppla, akū a bīni kōte. ³¹ Karua Rahabu Luda náani kè, à gu'asirigwarino dite à ní gwá manamana, akū adi kakate kū luyadadarisarinoro.

³² Mani pi dera dō? Mani zé le mà Gidion yá oro ke Baraki ke Samusi ke Yefeta ke Dauda ke Samueli ke annabinō. ³³ Ó Luda náani kè, akū ò zīi blè kīnāna, ò yá gōgō gbēnon a zéa, ò lé kū Luda sērine gbēe lè, ò mūsuno lé nākōa, ³⁴ ò té pásī dè, ò bō fēneda léi, ò gbāna lè ní gbānasarīke gūn, ò pásī kū zīi gūn, ò pè buri pānde zīkarinōa, ³⁵ ò nōgbēno né gēno fūte bona gan ò kpānma. Ò mē ù ní gbēkenōa, akū ò gi ò ní gbare, de ò vu bona gan ò bo mana yái. ³⁶ Ò ní gbēkenō fobò, ò ní gbē kū flāao. Ò mōo kà ní gbēkenōa, ò ní ká kpésiran. ³⁷ Ò ní pápa kū gbēo ò ní dede, ò ní zōkōre pla kū sākakaa, ò ní dede kū fēneda. Ò kurē sá bára kū blè bárao dana. Ò gō kori, ò ní wé tá, ò wari dōrma. ³⁸ Andunia kunna dí kō sí kūñworo. Ò likaralīkara sēn kū kpi musunō, ò kū gbēweenon kū tñōweenō. ³⁹ Bee kū Luda gbē pino sáabu kpà ní pínki a náani

kū ò kè yāi, odi pò kū à a lé sèñne lero, ⁴⁰ Luda gĩnake à dìte, ò gwena mana le de n pòla, de òsungò papana ó sariro.

12

Luda a gbēno totonaa

¹ Abire yāi ókòno se, lākū sēedadenò diwái nà le, ò kpá pò kū òdi kpáwērenoi kū durunna kū àdi ó kākūn aragao pínki, ò bàkpakūsuna kū Luda dítewere lé kú menao. ² Ò wé pé Yesua kū à bò kū ó ludanaanikena zé akúsò à zé pìi kè papana. À gana líaa fí, adi a wé'yā daro ponna kū à ditenane lena yāi, akú à gèè à vùte Luda kiblegba oplai. ³ À laasun lé a yāa, lākū à mena fí kū durunnakeri kū ò ibere bire taka sè káaonò, de àsun kpasa á nēsese yakaro yāi. ⁴ Zaakú á òsikana kū durunnao gūn, adi ze a gi ari a ge a gaoro. ⁵ Nēsēyidakūna yā kū ò òáre lán nēno bà sáágun yá? Ò pì:

Ma né, tó Dikiri teni n toto, ñsun dite páro.

Tó à kpákēnyī, ñsun tó n ká garo.

⁶ Zaakú gbē kū Dikiri yeiin àdi toto, àdi wé tá gbē kū à si a né úa.

⁷ À wétamma dite totona ú. Luda mé àten abirekú kéáre, kū a nēnon á ú yāi. Né ke kun kū a de ní gí à a totói yá? ⁸ Tó adi á toto lán a né kparano bàro, á de a nēno úro, yigisarinēnon á ú. ⁹ Ó denò vī andunia la kū ò ó toto, akú o n yā mà. Lākū à de le nà, ò mì nate ó De kū à kú musu de abirekúla ògò kun. ¹⁰ Ó denò ó toto goro pla pò ú n òndò lén. Luda di ó toto ó karana yāime, de ó kunna le àgò adona lán a bà. ¹¹ Totona ke ponna vī a gororo, sé pòsira, ama gbē kū totonaa pì n kēkenò di a gbē le zā bona mana kū aafiao ú.

¹² Abire yāi à á ò kū ò gò dōainò kū á gbá kū ò gò tererenò gba gbána, ¹³ à zé sé súsú, de ákòno kū àten tōtenò sún kakúnlo, ò gò kū aafiao.

¹⁴ À wete àgò nna kū gbē sīnda pinkio, á kunna gò adona, zaakú tó gbē kunna adonaro, ani Dikiri ero. ¹⁵ À laakari ke, á gbēke sún kura Luda gbēkekenēnaai à gò gōnna ú á té, à wari ò gbēna dasi à n yakaro. ¹⁶ À gbēke sún gò de pápakeri ke ludayadarisari ú lán Isau bàro. À a daudukeze yia pò gēn do blena yāi. ¹⁷ Á dō kū à sa'ole wete a dea zā, akú Luda gine. Bee kū à wete kū wé'io, adi zé le à yā kū à kè lítéro.

Luda bàka kunna kúwo zī kū a dufuo

¹⁸ Adi ke Sinai kpi kū oni fí ò ò naaan a nairo, kū àten té kū, à gusira vī kú gu búbuguo kú zàgá'iao ¹⁹ kū kákaki yīsampanao kū Luda kòto gbánao. Kú Isarailano kòtoo pìi mà, ò kúte kēne ò pì, àsun yake onne doró, ²⁰ zaakú oni yā kū à diteñne dikina fíro à pì: Bee pòkade mé à nà kpi piia, ò pápa kū gbēeo ò de. ²¹ Luda kpanaa pì bi vīna yāme manamana ari Musa pì, vīna a kū, àten lukaluka.

²² Ama a na Zaiò kpìi kū Luda Wēndide wete Yurusalemu kū à kú musuo kū a malaika dasidasi kū ò kakarana gweno ²³ kū daudu kū n tó kēna gweno kòkakaranao kū Luda kū à de gbē sīnda pínki yákpatekeri úo kū gyáwán gbē mana kū ò gò papanano ²⁴ kū Yesu kū à de Luda bàka kunna kúwo dufu yákekeri úo kū a aru fáfána kū àten yā mana o de Habila pólao.

²⁵ À laakari ke, àsun gí yá'orii pì yā mairo. Lākū gbē kū ò gi Luda lédamma mai zíte lano dí boro nà, ókòno se, lākū Luda ten lé dawá zaa musu, tó o kpe line, oni ó pò o ò yá? ²⁶ A kòto zíte lukaluka yā, akú à lé sè à pì, áni gu lukaluka gēn do ò, adi ke zíte adonlo, kú musuome sà. ²⁷ Kú à pì, gēn do ò, abirekú ten piwēre Luda pòkena kú ani lukaluka pino ni gē zélame, de pò kú adi lukarano le àgò kun. ²⁸ Abire yāi lākú óten kpata kú àdi yígáro ble nà, ò Luda sáabu kpá, ògò donyī kene lākú à yei nà, ògò mì natene vīnakenane gūn. ²⁹ Zaakú ó Luda bi té kū àdi kúmmame.

13

Lédammaanaa

¹ À wé tá àgò gbēke vī kū kōo. ² À laakari ò nibòkūnaaa, zaakú len gbēkenò malaikano yàrii kè dōnaa sari le. ³ À tó gbē kū ò n ká kpésira gūno yā dōágu, lākú á kú kúwo kpésiran bà, kú gbē kū óten wé tāmmano, lākú ákòno me óten wé tááwa bà. ⁴ Baadi gò nōsna da yā bēere de ú. Ósun n wúteki gbāsì kpáro, zaakú Luda ni yákpate ke kú zinakerino kú pápakerino. ⁵ Yena gōgi sún doáre arero. À ze kú pò kú á vīo, zaakú Luda pì:

Mani n tónlo,

mani pá kpányī zikiro.

⁶ Abire yāi odi kùgbána ke ò pì:

Dikirime ma kpányiri ũ,
vĩna ni ma kũro.
Bón bisásiri ni f̄s̄ à kemenee?

Sayapura onaa

⁷ À tó á don'arede kũ ò Luda yā òáren̄o yā d̄oágu. À n̄i konna t̄aasi ká ari a léa, á Luda náani ke lán n̄i bà. ⁸ Yesu Kirisi dok̄on̄o ḡia kũ gb̄arao ari ḡor̄o s̄inda p̄inki. ⁹ Àsun tó ò á s̄áte kũ yā nib̄o dasi dannenan̄oro. À mana ó swè gb̄ana le Luda gb̄eke ḡun, adi ke sa'op̄oble kũ àdi àre ke ke gb̄e kũ ò z̄eon̄eronlo. ¹⁰ Bizakuta sa'orin̄o z̄é v̄i ò sa'oki kũ ó v̄i p̄oble b̄lero. ¹¹ Sa'oriki di ḡe Ludakukin kũ p̄ókade aruo durunn̄an̄o k̄emmana yāi, akũ òdi a ḡe kpata b̄ura kpe. ¹² Abire yāi Yesu ḡa w̄ete kpe se, à gb̄à b̄ò gb̄en̄one kũ a z̄ida aruo. ¹³ Ò bo ò ḡe a k̄inaa b̄ura kpe, w̄é'i ó kũ k̄aa se. ¹⁴ Zaakũ ó w̄ete kũ aniḡo kun v̄i laro, w̄ete kũ àten sun ó w̄é d̄oi. ¹⁵ Abire yāi òḡo Luda s̄ábu kpá lakanaa sari kũ Yesu gb̄anao ó sa'ona ũ. Gba kũ a sisirin̄o di suon gwe. ¹⁶ À laakari d̄o yāmanakena kũ k̄oḡb̄ek̄enaaoa. Sa bire taka ona mé àdi ká Ludagu. ¹⁷ À á don'areden̄o yā ma, à mì natef̄ene, de ò le ò z̄i ke kũ p̄onno, zaakũ ò de gb̄e kũ oni n̄i z̄i yā baba Ludanen̄o ũ. Tó òten z̄i ke kũ l̄esuruo, ani àre k̄eáero.

L̄ezammanaa

¹⁸ À adua k̄ewere. Yāke teni ó swè v̄iro, odiḡo ye òḡo kũ ó d̄or̄o yā s̄inda p̄inki ḡun. ¹⁹ Ma w̄é k̄eáwa à adua kemene, at̄ensa mà le mà su á kia likalika.

²⁰ Luda aafiade kũ ó Dikiri Yesu f̄ute bona gan s̄ad̄ariki ũ a bàka konna k̄oo ḡor̄o s̄inda p̄inki aru ḡai, ²¹ à á k̄eke kũ mana p̄inkio, de à a p̄yenȳina ke, à yā kũ à k̄aagu ke ó ḡun Yesu Kirisi ḡai. Àkũ mé à gakuri v̄i ḡor̄o s̄inda p̄inki, aami.

²² Ma gb̄en̄o, ma w̄é k̄eáwa, àḡo l̄edamma yā pi k̄una kũ menao, zaakũ takada kũ ma k̄eáre z̄k̄oro. ²³ Àḡo d̄s̄ kũ ò ó gb̄e do Tim̄oti gb̄are. Tó à kà la tera, óni su á gwa k̄ele. ²⁴ À f̄o kpá á don'areden̄o n̄i p̄inki kũ Luda gb̄en̄o p̄inki. Itali b̄usuden̄o f̄o kp̄áwa. ²⁵ Luda gb̄eke k̄eáre á p̄inki.

YAMISI

Yōgwanaa

¹ Yamisi, Luda kù Dikiri Yesu Kirisio zòbleri mé à fò kpà Isaraila buri mèn kuri awεεpla kù ò fàkšananɔa.

² Ma gbɛnɔ, wari burinɔ dasi. À pò kù ani á le dite ponna yá ù, ³ zaakù á dš kù á ludanaanikena yōgwana ni mena iáre. ⁴ À tó mena papaáwa, de àgš de gbɛ kàsarano ù swáswa yáke kīanaáwa sari. ⁵ Tó ɔndš ten kīa á gbɛkea, à wé ke Ludaa, ani a gba, zaakù àdi gbɛ sīnda pínki gba pò kù nɛsɛo do taari'ena sari. ⁶ Tó à wé kèa sš, à a náani ke sikaa sari, zaakù sikade de lán ko vlá bàme. Gu kù ĩa kàkan, gwen àdi liten. ⁷ Gbɛ bire taka súnğš da áni pò le Dikiriaro, ⁸ zaakù a nɛsɛ kun plaplame, akù àdigš sika ke yá kù àten ke gūn pínki.

⁹ Takaside kù à kù ó té ponna ke, kù Luda a kàra yá. ¹⁰ Aruzekede ponna ke, kù Luda a làgo yá, zaakù aruzekedenɔ ni gète lán lávu kotenaa bàme. ¹¹ Ifántè di fute kù a puusu gbánao, à lánɔ di kori ke, a vu di kóte, a manake di láka. Len aruzekede ni kpágui a bokotenano gūn le.

¹² Arubarikaden gbɛ kù àdi yōgwana fš ù, zaakù a bona mana gbera Luda ni wèndi kù à a lé sè gbɛ kù ò yeainone kene yári ù. ¹³ Tó yōgwana gbɛ lè, àsun pi Ludamero, zaakù oni fš ò Luda lé ò gwà kù a vānioro, akùš àpii di gbɛke yš à gwa kù a vānioro. ¹⁴ Baadi yōgwanaa di bo a pónidena kīnaame, akù àdi a wé ble à a gáte. ¹⁵ Akù pónidena pii di nš sí à né i durunna ù. Tó durunna zškš kù sš, àdi ga ime.

¹⁶ Ma gbɛ yenyidenɔ, àsun á zīda sátero. ¹⁷ Gba mana swáswa sīnda pínki di bo musu, De Luda pógupurinɔ Kèri kīnaame. Àdi litero, a gupura i di lagoro. ¹⁸ A poyenyīnaa gūn à ó i kù a yá yāpuradeo, de ò le ògš are a pò kù à kèno té.

Yamana kù a kenaa

¹⁹ Ma gbɛ yenyidenɔ, à yá di ma. Àgš yá ma likalika á pínki, ama àsun yá o likalikaro, àsungš pò fè likalikaro. ²⁰ Zaakù bisāsiri pòfè di su kù yá mana kù Luda yeioro. ²¹ Abire yá à ò gbare dà vāni kù yá pásí kù à dàgulanɔ pínki. À yá kù ò tš á swèn, kù ani fš à á sura ba sí kù zīdabusanoo.

²² Àsun á zīda sátero, àsun yá pi ma kù sao páro, à zī kea. ²³ Zaakù gbɛ kù àdi yá ma, akù àdi zī keoro de lán gbɛ kù àteni a zīda gwa dígi gūn bàme. ²⁴ A zīda gwanaa gbera, tó à gè zéla, lākù à de nà di sāagu gūnɔme. ²⁵ Gbɛ kù a wé pé Luda doka papanaaa kù àdi tó ò gš zīdadeno ù, akù àdigš géo are, àdi ma à sāaguro, àdi zī keame, Luda ni arubarika da adegua yákenaa gūn.

²⁶ Tó gbɛ a zīda dite donyīri ù, akù àdi a lé fšro, àteni a zīda kekeme, àten donyī ke páme. ²⁷ Donyikena swáswa kù à taari vī De Ludaneron di: Ò tonenɔ kù gyaanonɔ gwa ní wèndake gūn, ògš ó zīda kīna dš gbāš sari andunia yá musu.

2

Gbɛ wé gwanaa

¹ Ma gbɛnɔ, ákšnɔ kù àteni ó Dikiri gakuride Yesu Kirisi náani kenɔ, àsun gbɛ wé gwaro. ² Tó gbɛ gè á kōkakaranaa gūn wura tánka kù pókasa tékenaa dana, tó takaside kù à bizakasa gbāšī danaa gè se, ³ tó á wé té gbɛ kù à pókasa tékena danaai, tó a pine à mš à vute gu manan, tó a pi takasidene à gé à ze dire, kesš à mš à vute á gbá sare, ⁴ àten kš tè bome, àten yá gwa kù manafikion gweroo?

⁵ À ma, ma gbɛ yenyidenɔ. Luda gbɛ kù ò de gbānasaridenɔ ù andunia gbɛnɔne sè ògš gbāna a náanikena gūn, de ò kpata kù à a lé sè gbɛ kù ò yeinone ble. ⁶ Ákšnɔ sš, àten gbānasaride pīnɔ kpe bo. Aruzekedenɔ mé òdi gbāna bleáwaroo? Mškšnɔ mé òdi á gáte ò gé kááo yákpatekiaroo? ⁷ Mškšnɔ mé òdi tš nna kù à kúáwa yakaroo? ⁸ Luda dokayá mide pi, àgš ye á gbédakei lán á zīda wèndii bà. Tó á yá pi kūna yāpura, àten yá ke a zéame. ⁹ Tó àten kš wé gwa sš, àten durunna keme. Doka pii vùteáwa, a gš taaridenɔ ùn gwe. ¹⁰ Zaakù tó gbɛ doka kūna pínki, tó à fū mèn doa, à gš taaride ù a pínki gūmme. ¹¹ Luda pi, àsun zina kero. À pi dš, àsun gbɛ dero. Bee tó ndi zina kero, tó n gbɛ dè, n gš dokadarisari úme. ¹² Ákšnɔ kù Luda ni yá gšgš kááo doka kù àdi tó ò gš zīdadeno ù musu, àgš yá o, àgš yá ke lākù à kš si kááo nà. ¹³ Luda ni yákpate ke kù sūrusaridenɔ sūruu sari, ama yá ni bo kù sūrudeo nna.

Ludanaanikena kù yamanakenaoo

¹⁴ Ma gbɛnɔ, tó gbɛ pi, àten Luda náani ke, tó àdi pške kero, bš yān gwee? Ludanaanikena bire taka ni fš à a bo yá? ¹⁵ Tó á gbɛ mèn do, gšgbɛ ke nɔgbɛ ten pókasa kù pšbleo takasi ke,

¹⁶ tó á gbēke pine: Luda n gba aafiaa! Ñsun tó Ìa n dero, ò p'ò ble ò ká, tó adi wèndibadòò kpáaro, b'ón abire úu? ¹⁷ Leme se ludanaanikena ado p'òkekenaa sari bi yá gèeme.

¹⁸ Tó gbē n pì, nten Luda náani ke, akús' maten yá ke, mani pinne, ò n ludanaanikena p'òkekenasari m'òmene, mani ma ludanaanikena m'onne ma yákenaa gùn. ¹⁹ N si kù Luda mèn dome. À mana. Bee tánano se, ò d'è le, akú òdig'ò lukaluka. ²⁰ Yònkò! P'ò kù à tò ludanaanikena p'òkekenasari p'á, ò ye mà onne yá? ²¹ Kù ò dizi káaku Ibrahim' a né Isaaku kpá sa'òp'ò ú, yá ò bo káao nna a yákena yáiroo? ²² N è yá? A ludanaanikena kù a yákenaa kpák'òime. A yákena mé à a ludanaanikena p'apai. ²³ Akú Luda yá dik'ina p'apa kù à pì, Ibrahim' Luda náani kè, akú Luda tó yá b'ò káao nna a náani kù à kè yá. Akú ò t'ò kpàne Luda gbēna. ²⁴ A è yá? Yákena mé à ò tó yá b'ò kù gb'èo nna, adi ke ludanaanikena adonlo. ²⁵ Leme d'ò karua Rahabu kè nna kù Ludao a yákena yá, g'ò kù à gu'asirigwarin'ò dìtè à ò gbare zé kpáni gùn. ²⁶ Lákú m'è ninisari de g'è ù nà, len ludanaanikena p'òkekenasari de g'è ù le se.

3

Léfn'aa

¹ Ma gbēn'ò, àsun ke yádannerin'ò ù dasiro, zaakú á d'è kù Luda ni wé piti ók'òn yádannerin'ò yákpatek'eg'ò zì de gb'è kparan'ò. ² Ó pínki òdig'ò zā yā baala'ime. Tó gb'è lé ò à ásarú kero, taarisarideme, ani f'ò à a m'è pínki gb'ána f'ò. ³ Odi s'ònká ká s'òne de à ó yá ma yáime, akú òdi a míle ble. ⁴ Kes'ò à g'ò'ite gwa ísirala. Bee kù a z'òk'èo kù zàg'á gb'ána kù à òdi a y'ipao, a f'ib'ò de fitinleme. Ákú mé à òdi a míle ble, akú a f'irri òdi a p'oyeina dane. ⁵ Leme s'ò, néne bí m'ègu fitinleme, akú à òdi ò d'è kù yá z'òk'òn.

À gwa lákú té fiti òdi s'è dasi kpáta nà. ⁶ Néne de lán té bàme, àkúme andunia v'ani ù ó m'è gùn. À òdi tó gb'ás' g'ò kpá ó m'èa pínki. Gyáwán té mé à òdi nakara néne, akú néne òdi té kpá ó andunia kunan. ⁷ Bisásiri n'òb'òs'ènt'ò t'utu kè pínki kù b'án'ò kù p'ò kù òdi t'áa ò kù k'uaon'ò kù kp'òn, à kp'è àten ke ari tera, ⁸ ama gb'èke òdi f'ò à a néne t'utu kero. Ákúme p'ò v'ani kù à òdi ze teniro ù. À pana kù s'ewet'ò, ⁹ néne òdi Dikiri ó De s'áabu kpáa, akú òdi era ò bisásiri kù à a kè lán a bà káa d'ò. ¹⁰ Lédo'k'òn piin s'ábukpana kù gb'èkanao òdi bon. Ma gbēn'ò, àsung'ò de lero. ¹¹ Íboki òdi òdi nna kù òdi kyák'ýáa bo w'è dok'òn gùn yá? ¹² Ma gbēn'ò, kaka lí ni né òdi kù ù yá? Geepi lí ni né òdi kaka ù yá? Leme d'ò bia òdi s'úk'usukude ni òdi nna boro.

Ónd'ò kù à òdi bo musu

¹³ Á té, dí mé à yád'òri ónd'òde úu? À m'òne a kunná mana gùn kù a yákenan'ò kù z'idabusana kù à òdi bo ónd'ò gúnwo. ¹⁴ Tó á n'èseg'òba p'ási kù denlawet'enaao v'í á sw'èe gùn s'ò, àsun Ìa d'áro, àsun g'í yápurairo. ¹⁵ Ónd'ò bire taka òdi bo musuro, andunia p'òme, á dà p'òme, Íbilisi p'òme. ¹⁶ Zaakú gu kù n'èseg'òba kù denlawet'enaao kún, gwen k'òyámasari kù yá b'ène pínki òdig'ò kún. ¹⁷ Tó gb'è ónd'ò kù à òdi bo musu v'í, káaku àdig'ò gb'ási v'iro, a g'bera àdig'ò yáketè v'iro, à òdi a z'ida busa'ne, à òdi gb'è yá ma, à s'uru papana kù yámanak'enaao. À òdi gb'è t'è boro, akús'ò àdig'ò manafiki v'iro. ¹⁸ Íber'èmid'èrii òdi k'ena kù k'òo nna t'ò, akú à òdi yá mana kè.

4

Gbēnnakpana kù andunia

¹ B'ò mé à òdi fiti kù lékpak'òanao da á t'èe? Òdi bo á p'oyeina kù òten ósi ká á m'èe gún'ò k'inaonlo? ² Adig'ò ye p'ò, ama adì ero, akú adì gb'è de. Adì p'ò ni de, akú adì p'ò kù àten péa lero. Akú adì lékpak'òa ke, adì fiti ke. Á a v'iro, kù adì w'è ke Ludaaro yáime. ³ Tó à w'è kè, adì ero, kù adì w'è ke kù n'èsemanaoro yáime, zaakú adig'ò ye à a b'òk'òte ke á p'ònid'ènan'ò gümme. ⁴ Náanisarid'èno, á d'ò kù gbēnnakpana kù andunia bi íber'èna kù Ludaonloo? Gb'è kù à ye à ke andunia gb'è ù g'ò Luda íber'è úme. ⁵ Kù òdi k'è Luda yán òdi pì, Nini kù Luda dà ó gùn n'èseg'òba v'í, àten da yá pán yá? ⁶ Ama gb'èke kù Luda v'í k'òo de abirek'ula, zaakú òdi k'è Luda yán òdi pì: Luda òdi íber'è sé kù z'idabirin'ò, ama à gb'èke v'í kù z'idabusing'ò.

⁷ Abire yá à m'è nat'è Ludane. À g'í Íbilisine, ani bàa síare. ⁸ À na Ludai, ani naá. Durunnak'erin'ò, à ò bo durunnan. N'èsepladen'ò, à á sw'è p'ípi. ⁹ Á s'ò d'ò kù p'osirao kù w'èndayáa. À á yáad'ona lit'è s'òd'ona ù, à á p'onna lit'è n'èseyakana ù. ¹⁰ Á á z'ida busa Dikiri are, ani á kara.

¹¹ Ma gbēn'ò, àsun k'ò t'ò b'ène síro. Gb'è kù à a Yesude dake t'ò b'ène sí ke à a b'ène b'ò, à Luda doka s'èda v'ani kè, à a v'ani b'ò. Tó n Luda doka v'ani b'ò s'ò, a m'ariime n'ò, a v'ani b'òime n'ò. ¹² Ludan dokad'iteri ù kù yákpatekeriio. Ákú mé à gb'è surabana kù a kakat'enaao gb'ána v'í. M'òk'òn s'ò, díme n'ò, kù òdi n'ò gb'èdake v'ani boo?

Luda bàka bonaa

¹³ À yā ma sà, ákōnɔ kù adì pi, gbāra ke zia áni gé wéran, áni vute gwe wè do, áni laga tá à àre le. ¹⁴ Á yā kù ani á le zia d5 yá? Á d5 lákù á wèndi de nà yá? Á de lán suka bàme. Tó à kpà fíti, akù àdi gēte gōnɔ. ¹⁵ Yā kù à de à on dí: Tó Dikiri wè, akù ó aafia, óni ke lán dire bà ke lán dí bà. ¹⁶ Tera s5 átén Ìa dà, a Luda bàkaa bò. Ìadāna bire taka buri manaro. ¹⁷ Gbē kù à yāmanakena d5, akù adi kero durunna kè.

5

Kpākēna aruzekedenɔ

¹ Ákōnɔ aruzekedenɔ, à yā ma sà. À sɔ do, à wiki lé kisira kù ani á le yāi. ² Á aruzekeno yàka, kòkōnɔ á pòkasanɔ sòso. ³ Á ɔgɔ dàa kpà, akù a dàakpanaa pì ni á da yān, ani á mè piti lán té bà. A aruzeke di ɔrɔ kpede zī. ⁴ Á ma! A ɔgɔzíkèri kù ò á burapōnɔ kèárenɔ blè, akù ɔgɔ pì yā Luda ki lè. Pòkèrii pìnɔ wikilēnaa gē Dikiri Zīkaride sán. ⁵ A á mēna mà zīte la á poyeinakēnaa gūn. A mēe kpà kùtukpana ɔrɔ pò ũ. ⁶ A yā dà gbē mananɔla, a n̄ dede, odi giáero.

Mena

⁷ Abire yāi ma gbēnɔ, àg5 mena f5 ari Dikiri sugɔrɔ. À gwa lán búbarii di a burapɔ bèere de kēgɔrɔ dá nà. Àdi mena f5 zaa kaburagɔrɔ ari sakare. ⁸ Ákōnɔ s5, à mena f5 à ze gbāna, zaakù Dikiri sugɔrɔ kà kāni. ⁹ Ma gbēnɔ, àsun yáketè kákōiro, de Luda sún yákpate ke kááoro yāi. Yákpatekerii pì zena kpéleleá fá! ¹⁰ Ma gbēnɔ, annabi kù ò yā ò yā kù Dikiri tsonɔ, à mena kù ò kè warikēnaa gūn zé dí taka sé. ¹¹ Odi pì ò arubarika vī, kù ò mena f5 yāime. A Ayuba menakēna baaruu mà, a mà lákù Dikiri kēne nà kpekpe, zaakù wēnda kù sūruuo papana Dikiria.

¹² Atēnsa ma gbēnɔ, àsun la daro. Àsun pì a sì kù ludambɛo ke kù zīte kes5 kù pò pāndeoro. À tó á ee g5 ee. À tó á oi g5 oi, de yā sún vuteáwaro yāi.

Aduakēna ludanaanikēnaa gūn

¹³ Á gbēke ten wari ke yá? À adua ke. Á gbēke pɔ nna yá? À Luda sáabu kpá. ¹⁴ Á gbēke ten gyá ke yá? Ade sɔsi gbē zōkōnɔ sisi ò adua kene, ò nísi máa kù Dikiri tso. ¹⁵ Adua kù ò kè ludanaanikēnaa gūn ni gyāre pì werekōa. Dikiri ni a fute. Tó à durunna kè yā s5, ani kēa. ¹⁶ Abire yāi à á durunnanɔ okōne, à adua kekōne de à le àg5 aafia. Gbē mana aduakēna gbāna, àdi zī ke manamana. ¹⁷ Iliasu bi bisāsirime lán ó bà. À adua kè manamana, de legū sún maro, akù legū dí t5 zītearo ari wè aak5 kù mɔ suddoo. ¹⁸ À èra à adua kè do, akù legū'i bò manamana, zīte pòble kè.

¹⁹ Ma gbēnɔ, tó á gbē mēn do zà yāpura zéa, akù á gbēke èra à a dà zén, ²⁰ àg5 d5 kù gbē kù à tó durunnakerii pìi bò sātēna zén à èra à sù, à a sì gaame, akūs5 à lá kù durunna dasinɔla.

PITA TAKADA KAAKU

Tamaa kù àdi ní n̄ero

¹ Makù Pita, Yesu Kirisi žliri mé à takada dí k̄è Luda gb̄e kù ò de nib̄oṅo ù andunia dí ḡun, kù ò fàk̄oana bùsu dík̄inano ḡunnoṅe: P̄ontu, Galatia, Kapadosia, Asia kù Bitinia. ² De Luda ḡinake à á d̄s, akù à á sé, a ḡs a p̄s ù kù a Nini gb̄anao, de à mì nat̄e Yesu Kirisine, a aru gb̄a boáre. Luda gb̄eke kù aafiaao karaáre.

³ Ò Luda ó Dikiri Yesu Kirisi De sáabu kpá! A sùru z̄sk̄o ḡun à ó í dufu kù Yesu Kirisi vuna gan gb̄anao, akù ó támaa kù àdi ní n̄ero v̄i, ⁴ zaakù túbi kù à ditenaáre ludamb̄e pii dì lákaro, àdi gb̄ās̄i kpáro, a mana dì lákaro. ⁵ Luda soru k̄è à làka de à á sura ba a náani kù áten ke yáí, akù àteni á dákpá kù a gb̄anao ari à gé bo kù surabanaa piio gupuraa ḡoṅo kpede z̄i. ⁶ Áten p̄onna ke kù yá pii, bee kù áni wari ke ḡia fiti ȳogwana buri s̄inda p̄inki yáí. ⁷ Lákù òdi wura mana d̄s té ḡun nà, len òteni á ludanaanikena ȳs̄ à gwa le, zaakù á ludanaanikena pii b̄eere ví de wura kù a gakuri dì lákala manamana. Tó a bo mana, Luda ní á sáabu kpá Yesu Kirisi suḡoṅo z̄i, ani á kpe ta kù gakurio. ⁸ Bee kù ádi a ero, á yei. Bee kù ádi wé ke pla k̄áo zikiro, áteni a náani ke, akù áten p̄onna z̄sk̄o kù à ḡè onala ke, ⁹ kù áteni á ludanaanikena gb̄è le á surabana ù yáí.

¹⁰ Annabin̄o ḡinake ò gb̄eke kù Luda ni ke k̄áo yá ò, ò surabanaa pí yá gwà, ò a tàasii kà. ¹¹ Kirisi Nini kù à kù ní ḡun ḡinake à wari kù Kirisi pí ni ke òñne kù gakuri kù ani le a gberao, akù ò w̄ete ò yá pí zé d̄s kù a ḡoṅo. ¹² Akù Luda tò ò d̄s kù yá kù òten o pí de ní ḡoṅo p̄s̄ ùro, á p̄ome. Tera sà baarunnakparin̄o yá pii óare kù Luda Nini kù Luda pii žl̄ bona ludamb̄e gb̄anao. Bee malaikan̄o se òten ɔsi ká yá pí d̄snaai.

Kunna adona

¹³ Abire yáí àḡs kù á laakaríia, àḡs á z̄ida k̄una d̄s, á wé ḡs d̄o gb̄eke kù Luda ní keáre Yesu Kirisi suḡoṅo z̄i sika sari. ¹⁴ Lákù á de Luda né kù òteni a yá man̄o ù nà, àsun tò dá v̄ani kù á ví yá á w̄esiraḡoṅo doáre arero. ¹⁵ Luda kù adoname. Lákù à á sisi à á sé nà, àḡs kù adona á yakena s̄inda p̄inki ḡun le se. ¹⁶ Zaakù ò k̄è Luda yán ò pí:

Àḡs kù adona,
zaakù má kù adoname.

¹⁷ Zaakù Luda dì yákpate ke kù baadio a yakenaaa ní wé gwanaa sari, tò áteni a sísi De, à v̄ina kene à nib̄okenaa ḡun la. ¹⁸ Á d̄s lákù Luda á bó kunna kori kù à de á futeokarayá ù ḡun nà. Luda dí á bo kù p̄s kù a gakuri dì lákaoro, lán wura ke andurufu bà, ¹⁹ à á bó kù Kirisi aru gakurideome, kù à de lán s̄ane b̄oṅo kù à mamberu v̄iro à gb̄ās̄i v̄iro bà. ²⁰ Luda ḡinake à a dite zaade adi andunia kátero, akù à boáre k̄áo gupuraa ḡoṅo kpede dík̄inano z̄i. ²¹ A yá musun áten Luda náani ke. Luda a b̄o gan à gakuri kpaa, de à le à a náani ke, á wé ḡs d̄oi.

²² Lákù minatena yápurane gb̄a boáre nà, akù a ḡs k̄s gb̄eṅo ù manafiki sari, àḡs yek̄i kù n̄ese m̄en doo. ²³ Luda á í dufu kù a yá w̄endide kù àdiḡs kun gb̄anao. Yá pí de p̄sburi kù àdi ga ùro, p̄sburi kù àdi garome.

²⁴ Gb̄e s̄inda p̄inki de lán s̄eè bàme,
ní gakuri de lán s̄evu bàme p̄inki.

S̄eè dì kori ke, a vú dì k̄ote,

²⁵ ama Dikiri yá diḡs kun ḡoṅo s̄inda p̄inki.

Yá pí mé à de baaru nna kù ò kpáare ù.

2

Gb̄e w̄endide

¹ Abire yáí à yá v̄ani s̄inda p̄inki tò kù éketona s̄inda p̄inkio kù manafikio kù n̄eseḡbao kù k̄syakanaao. ² Lákù nékp̄ant̄eṅo diḡs ȳs̄'í ni de nà, àḡs Luda yá kù à de lán v̄i'ipu swáswa bà ni de le se, de à le à gb̄a á surabana zé ḡun, ³ tera sà kù a d̄s kù Dikiri mana. ⁴ Á nai, àkume gb̄e w̄endide kù ò gii ù, ama Luda a s̄e b̄eere ù. ⁵ Ák̄oṅo s̄s̄ á gb̄e w̄endide kù Luda teni a kpé é boon̄o ù. Ák̄oṅome a gb̄agbarin̄o ù, adi sa kù àdi káagu o kù a Nini gb̄anao Yesu Kirisi ḡai. ⁶ Zaakù ò k̄è Luda yán ò pí:

N̄ gwa, maten gb̄e dite Zaiṣ,

épetena gb̄e b̄eere ù kù ma s̄e ù.

Wé'í ni gb̄e kù áteni a náani ke k̄uro.

⁷ Á de gb̄e b̄eere ù ák̄oṅo kù áteni a náani ken̄oṅe, ama à de le gb̄e kù òteni a náani keronoṅero.

Gbè kù kpéborinɔ pā kpàì
mé à gò kpé kusuru gbè mìde ù.

⁸ Len dɔ à de:

Gbè kù òdi gè sía ù,
gbèsi kù òdi kpáala ò létè ù.

Ò gèè sía, kù odi Luda yá daro yáì. Len Luda dítèíne le.

⁹ Ákɔnɔme buri kù Luda ní sɛnɔ ù, kɔnɔnɔ kù sa'orinɔ ù, a gbè kù ò kú adonɔnɔ ù, de à Luda kù à á sisi a bo gusiran, à gè kááo a gupura bonsarède gūn sáabu kpá.

¹⁰ Á de Luda gbèɔnɔ ù yáro,
ama tera sà a gò ní ù.

Luda dí sùru ke kááo yáro,
ama tera à kè kááo.

Kunna ludanaanikerisarinɔ té

¹¹ Ma gbè yenyídenɔ, lákù á de nibɔ kù bòasunɔ ù nà andunia dí gūn, maten lé daáwa, à mì kè á dà vāni kù òdi zì ká kááoɔna. ¹² Ágɔ kun gbè bèeredenɔ ù kifirinɔ té. Lemé dɔ bee tó ò á díte yāvānikerinɔ ù, tó ò yá mana kù áten kenɔ è, oni Luda sáabu kpá gɔɔ kù ani suíyí.

¹³ À mì nate ikode kù bisásiri ditenɔne ní pínki Dikiri yáì, kína kù à gbāna vī deñlan yá, ¹⁴ ke gbānade kù à díte à wé tā yāvānikerinɔ à yāmanakerinɔ sáabu kpá. ¹⁵ Luda pɔyenyínaan dí: Á yāmanakēnaa gūn, áni yōnkɔ wésiradenɔ lé yīteíne. ¹⁶ Ágɔ zídadenɔ ù, ama àsun tó á gōna zídadenɔ ù gōáre vānikena zé úro. Ágɔ kun Luda zòblerinɔ ù. ¹⁷ Á bèere li gbè sīnda pínkiné. Ágɔ ye á Yesude dakenɔi. Á vīna ke Ludané. Á bèere lí kínane.

¹⁸ Zikerinɔ, à mì nate á dikirinɔne, à zókòke dōíne yá sīnda pínki gūn. Adi ke dikiri mana nèsedodenɔne íntēnenlo, ama kù ní gbè pásinɔome se. ¹⁹ Tó ò á gbè á taari yáì, tó a mena fīso Luda yáì, abirekù sáabu vīáre. ²⁰ Tó ò á gbè á taari yáì, tó a mena fīso, abirekù tó nna vī máa? Ama tó a wari kè yá mana kù a kè yáì, tó a mena fīso, Luda ní á sáabu kpá. ²¹ Abire yāin Luda á sisi à á sé. Kirisi wari kèáre, à zé mòáre de àgɔ té a gèsegbeɛi yáì.

²² Adi durunna kero,
odi ma à éke tōro.

²³ Kù ò a sòsò, adi yá sínlaro. Kù à wari kè, adi yá pásì ke oñnero, à zè kù Luda yákpatekeri manaome. ²⁴ Ákù mé à ó durunnɔnɔ dí a mīa, à gào lía, de ó bàka sún-gɔ kù kù durunnɔnɔ doro, ògɔ kù yāmanakēnaa gūn. A flāgbenɔ mé ò ó gbá aafia. ²⁵ Zaakù a sàte lán sánɔ bà yá, akù a aré dò á Dāri kù á Dākpārīiooa tera sà.

3

Kunna kɔo

¹ Nɔgbèɔnɔ sɔ, à á zīda kpá á zānɔa. Tó ní gbèkenɔ ten Luda yá daro, á kunna ni ní lite. Bee tó ádi yáke oñnero, ² oni e kù á kun gbāsì sari, akùsɔ a á zīda kpārīma. ³ Àsun tó á nɔmanake gɔ mē yá úro, mítāna ke nɔmanablebɔnɔ ke pókasadanaan yá. ⁴ Ama àgɔ de á nèsegūnyá kù ádi lākaro ù, nèseyīda kù zīdabusanaa. Abirekù mé à bèere vī Ludané. ⁵ Zaakù len nɔgbè donyīri kù ní wé dɔ Ludai yānɔ ní zīda kèke le, ò ní zīda kpà ní zānɔa. ⁶ Len Sara de le, ádi Ibrahī yá ma, ádi a sisi Baa. Tó áten yá mana ke, tó áten pɔ kù òdi vīna kene yá daro, a Sara daa sēn gwe. ⁷ Gɔgbèɔnɔ sɔ, àgɔ kù kúńwo nɔgbèke dōnnēnaa gūn, àgɔ yá mamma, de pòke sún kpááre á aduakēnaa gūnlo, zaakù á de wēndi gɔblerinɔ ù lēlēmē.

⁸ Abire gbera àgɔ lédokɔnɔ vī kɔo á pínki. Ágɔ kɔ wēnda dɔ, àgɔ yekɔi, àgɔ gbèke vī kɔo, à busakōne. ⁹ Àsungɔ a vāni fīna bo kù a vāniro. Àsungɔ gbè kù à á sòsò sòsòro. Á sa mana one, zaakù Luda á sisi de à arubarika daágu yáime.

¹⁰ Gbè kù à ye àgɔ kù nmanan,
akùsɔ à ye a kunna gɔ mana,
à a lé kù kù yāvāni'onaao,
àsun tó éke bo a lēnlo.

¹¹ Ade kpe li a vānīne, à a mana ke,
à aafia zé wete àgɔ tēi.

¹² Zaakù Dikiri dígɔ gbè mananɔ tāasi ká,
a sá kpá ní aduakēnaai,
ama ádi mīkperé zu yāvānikerinɔne.

Wétamma yamanakēna yai

¹³ Tó á kokari vī kú yāmanakenaao, dí mé ani wé tááwaa? ¹⁴ Bee tó a wari kè yāmanakena yāi, á arubarika vī. Ásungō vīna ke n̄ wétāmmananero, àsun tó á swē kēáguro. ¹⁵ Á Kirisi d̄s̄ Dikiri ū á swēē gūn. Ágō kú soru gūn gɔɔ s̄inda p̄inki, de à le à yā we gbē kú àteni á la yā kú á wé d̄s̄ii m̄iia. ¹⁶ Ágō oñne busebuse kú bèereḷinnenaao. À oñne kú n̄esepurao d̄s̄, de wé'i gbē kú òteni á s̄s̄s̄ á yāmanakena Kirisi gūnn̄o kú. ¹⁷ Warikena Luda p̄yenyīnaa gūn yāmanakena yāi mana de warikena yāvānikena yāila.

¹⁸ Kirisi gā gēn̄ do durunnakēmmana yāi. Taarisaride gā ókōn̄o taariden̄o yāi, de à le à gé kūoo Luda kīnaa. Ó a d̄e m̄eē gūn, akū Luda a vū ninike gūn. ¹⁹ A ninike p̄li gūn à gēē à waazi kē gyāwānde kú ò n̄ ká kp̄esirann̄one. ²⁰ Ó b̄o Luda yā kp̄eme yā, gɔɔ kú à mena ari Nuhu gēē à gó'ite kē à làkao. Gbē kú ò b̄o ín̄ aafia gó p̄i gáin̄on̄ dasiro, gb̄en̄on̄ s̄oraak̄s̄. ²¹ Í p̄i mé à de á da'itekēna kú àdi á sura ba tera taka ū. Da'itekēnaa p̄i bi m̄e gb̄āsīworona yānlo, l̄esena Ludan̄e kú n̄esepuraome. Àdi n̄ sura ba, kú Yesu Kirisi b̄o gan yāi. ²² Á gb̄ana bl̄e malaikan̄o kú t̄anan̄o kú n̄ gb̄anaden̄o kú n̄ ikoden̄o, akū à tà ludambe, à kú Luda ɔplai.

4

Bona kunna z̄n̄

¹ Lákū Kirisi wari kè a m̄en̄ nà, ákōn̄o se à n̄ese bire buri sé, zaakū gbē kú à wari kè a m̄en̄, ade m̄i kē durunnaame. ² Gɔɔ kú à ḡáre á kunnaa gūn, á dà vāni s̄ungō doárē are doro, séde Luda p̄yenyīnaa. ³ Á kunna kifirin̄o yākenaa gūn yā m̄ò le. Yā á kú wé'isariyākenaa gūn kú dāvāniniden̄aao kú wēdekēnaao kú pāpā z̄k̄s̄o kú wēmik̄s̄k̄ b̄ēn̄eoo kú t̄anagbagbana kú Luda z̄āguo. ⁴ Kú ad̄i k̄akara k̄ūwo n̄ pāpā z̄k̄s̄o p̄i kenaa gūn doro, àdi k̄ēñne yābonsare ū, akū òdi á t̄s̄ vāni sí. ⁵ Oni n̄ yākenan̄o baba Ludan̄e, kú à yākpatekēna kú gbē b̄ēn̄en̄o kú gyāwānden̄o soru kē. ⁶ Ó baaru nna kp̄a bee gyāwānde p̄in̄one se, de ò le ògō kú ninike gūn lán̄ Luda b̄a, bee kú yā v̄utēf̄ma m̄eē gūn lán̄ gbē s̄inda p̄inki b̄a.

Ludayamarin̄o

⁷ P̄s̄ s̄inda p̄inki lakanaa ká k̄ani. Abire yāi ágō de laakariden̄o ū, ágō á z̄ida kūna d̄s̄ de ágō adua kē yāi. ⁸ Yā kú à de a p̄inkilan̄ dí: Ágō yek̄s̄i kú n̄ese m̄en̄ doo, zaakū yenyi d̄i p̄s̄ k̄ute durunnan̄o dasi. ⁹ Á yāri k̄ekōne yāketekanaa sari. ¹⁰ Lákū Luda gba dà á baadine nà, à kp̄áks̄i kú gba p̄in̄o Luda gba buri donadona z̄ikeri manan̄o ū. ¹¹ Gbē kú à de waazikeri ū, à Luda yā oñne. Gbē kú à de kpanyiri ū, à kp̄ányi kú gb̄ana kú Luda a gb̄ao, de à Luda t̄s̄ kp̄a yā s̄inda p̄inki gūn Yesu Kirisi gāi. Ákū mé à gakuri vī kú gb̄anao gɔɔ s̄inda p̄inki! Aami.

Warikena Yesudeke yāi

¹² Ma gbē yenyīden̄o, àsun tó yōgwana p̄ās̄i kú àteni á le bo á sare lākū yā dufu mé à á le b̄aro. ¹³ Lákū á bàka kú Kirisi warikēnaa gūn nà, à p̄onna keo de à le ágō p̄onna z̄k̄s̄ vī gɔɔ kú Kirisi p̄i ni bo gupuraa kú gakurio. ¹⁴ Tó ò á s̄s̄s̄ Kirisi t̄s̄ kú à kúáwa yāi, á arubarika vī, zaakū Luda Nini gakuride kúáwa. ¹⁵ Á gbēke s̄un̄ wari ke gbēdena ke kp̄āni'ona ke yāb̄ēnekēna ke gude yāiro. ¹⁶ Tó a wari kè á Yesudeke yāi, àsun k̄eárē wé'iyā ūro. À Luda s̄áabu kp̄a kú Yesu t̄s̄ kúáwa yāi. ¹⁷ Zaakū wétāmmagɔɔ ká, Luda gb̄en̄on̄ à n̄aa k̄ūwo. Lákū ókōn̄ome à n̄aa kūoo káaku nà, ani l̄aka kú gbē kú ò gi Luda baaru nna main̄o deramee?

¹⁸ Zaakū gbē manan̄o surabana z̄ū'ū,

yā ni bo kú ludayādarisarin̄o kú durunnakerin̄o deramee?

¹⁹ Abire yāi gbē kú òten wari ke Luda p̄yenyīnaa gūnn̄o n̄ z̄ida na n̄ K̄eri n̄aaniden̄e a ɔi, ò kp̄é ògō yā mana ke.

5

Luda s̄a kp̄asa gwanaa

¹ Maten̄ lé da ákōn̄o gbē z̄k̄s̄on̄o s̄a. Gbē z̄k̄s̄on̄o ma ū se. Má de wari kú Kirisi k̄eē s̄eedade ū, akūs̄s̄ ma bàka nigō kú kú gakuri kú ani bo gupuraaao se. ² Ágō de kp̄asa kú Luda k̄ateárē d̄arin̄o ū. À ɔ likai kú p̄oyeinaao, adi ke tilasinlo, lākū Luda yei n̄ame. Ad̄i ke ɔgwetēna yāinlo. À ke kú n̄ese m̄en̄ doo dé. ³ Ásungō gb̄ana m̄o gbē kú ò n̄ náárē a ɔi p̄in̄aro. À tó á kunna gō á s̄a p̄in̄o da a z̄éa, ⁴ ani k̄ifura kú a gakuri di l̄akaro le gɔɔ kú S̄ad̄ariki ni su.

⁵ Ákōn̄o kefennan̄o s̄s̄, à á z̄ida kp̄a gbē z̄k̄s̄on̄o. Á p̄inki à á z̄ida busakōne à kp̄áks̄i, zaakū Luda di ib̄ere sé kú z̄idabirin̄o, ama à gbēke vī kú z̄idabusarin̄o.

⁶ Abire yāi à á z̄ida busa Luda gb̄anadene, ani á kara gɔɔ kú à d̄itea. ⁷ Á à yā'ummanan̄o t̄one p̄inki, zaakū àdi laakari d̄áwa.

⁸ Á wé g⁵ d³, àg⁵ kú á laakariia. Á ibere Ibilisi de lán músu ɔ́dɔ́rii bàme. Àten kpáte keái, àten gbē wete à kú. ⁹ À gíne, à ze gbāna ludanaanikēnaa gūn, zaakū á d⁵ kú á Yesude dake kú ò kú andunia gūnn³ n̄ pínki ten wari dokōn³ pì kemē se. ¹⁰ Luda Arubarikasīndapinkide á sisi a gakuri kú àdi lákaroa Kirisi gūn. Tó a wari kè fiti, ani á bo mana, ani á ze gíngin, ani á gba gbāna, ani á zīni péte. ¹¹ Àkū mé à gbāna vī ari g³r³ sīnda pínki! Aami.

Lézanmana

¹² Ma takada fiti dí kèáre kú ó gbēndo Silasi ɔ́ome. À demene gbē náanide ū. Ma lé dàáwa, má de a sèedade ū kú yá kú ma ò de Luda gbēke yápura ū. À zeo gíngin. ¹³ Babil³nu gbē kú Luda n̄ sé lán á bàn³ f³ kpàáwa. Ma né Maaku f³ kpàáwa d³. ¹⁴ À f³ kpák³á kú lépemmaanao yenyí gūn. Luda ákōn³ kú á kú Kirisi gūnn³ gba aafia á pínki.

PITA TAKADA PLADE

Yapurakpana sisina kù Luda ó sísiá

¹ Makù Simò Pita, Yesu Kirisi zòblierii, a zìrii, makùme ma takada dí kè gbè kù ó Luda ó Surabari Yesu Kirisi ñ gbá zé ò a náani kè lán ó bà à manake gáinone. ² Gbèke kù aafiaa gò papanaáwa Luda kù ó Dikiri Yesuo dñaa gùn.

³ Luda ó sé ògò kù a gakuri kù a manakeo gümme, à tò ó a dõ, akù a Ludakegbàna ó gbá pò kù à kù ògò ví, de ó konna le à ke lele kù a yáo. ⁴ Len à yá zòkò bèere de kù à a lé sèwèrenò kè le, de a yá ò bo andunia dà vání kù àdi ñ yaka gùn ò Luda konna taka sé. ⁵ Yá bire yá à kokari ke manamana, à Luda náani ke manakenaa gùn, à yá mana ke dñaa gùn, ⁶ àgò dña ví á zida kúnaa gùn, àgò á zida kúna dñ mena gùn, àgò mena ví nana Ludaii gùn, ⁷ àgò nana Ludai kògbèke gùn, àgò gbèke ví kòo yenyí gùn. ⁸ Zaakù tó á yá bireno kúna, akù òten kara, ànigò kun pá karanaa sariro ó Dikiri Yesu Kirisi dñaa gùn. ⁹ Gbè kù à yá bireno kúna sño, à a wé nàkò, à gò vña ùme. Á sán kù Luda durunna kù à kè yáno kèare. ¹⁰ Abire yá ma gbèno, à kokari ke à yápura kpá sísiina kù Luda á sísi à á séa. Tó áten yá bireno ke, áni fu zikiro. ¹¹ Leme oni gbàna ke kpáái manamana le, ànigò kù kù ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisio a kpata kù àdi lákaro gùn.

¹² Abire yáime, bee kù á yá bireno dõ, akùsò á zìni petena yápura kù á kúnaa gùn, manigò yá pino dñagume. ¹³ Goro kù má kpé kù ma sòo gùn, maten da à mana màgò té káagu yá pino dñaágu yá. ¹⁴ Má dõ kù ma bona ma sòn goro ni ká tera, lákù ó Dikiri Yesu Kirisi gínake à òmene ná. ¹⁵ Mani kokari ke, de yá pino le àgò dñagu goro sinda pínki ma ga gbera.

Kirisi gakuri sèedadenò

¹⁶ Kù o ó Dikiri Yesu Kirisi suna kù gbànao òare, ódi té gara kù ò dà kù òndòoiro. O wé kè pla kù a zòkòkeome, ¹⁷ goro kù De Luda bèere line à a tó bò. Á Luda zòkò gakuride kòtoo mà à pi a Né mèn ò légelege yenyíden a ù, a yá ò káagu. ¹⁸ O kòto kù à bò ludambe pi mà goro kù ó kù káao kpi kù à kù adona musu. ¹⁹ Abirekù mòwère kù yá kù annabino ò bi yápura. Á mana à laakari dõ yá piia fitila kù àten gu bùruburu pu ùme ari gudòo susune gò gé fute á swèn, de gu le à dñawa. ²⁰ Á kù à deñla sà àgò dõ kù gbèke di fò à yá kù annabii kè Luda yán bókote a zidaro. ²¹ Annabino yáke di bo bisásiri poyeinaa gùnlo, ò Luda yá ò lákù a Nini dónne are nàme.

2

Ekeyádannerinò

¹ Annabi ékenò bò yá Isarailano té. Leme ékeyádannerinò ni bo á té le se. Oni éke kù àdi tó ò kakate ká Luda yádannenana, ò ledi kpá Dikiri kù à ñ bóí, oni ñ zida kakate kánto. ² Onigò tényí dasi ñ wé'isariyakenaa gùn, oni yápura zé vání bo ñ yá. ³ Ñ wákùkenaa gùn oni á ble kù éke kù òdi bleao. Yákpate vùtéríma à gli kè, ò di na ñ Kakateri wénlo.

⁴ Zaakù Luda dí malaika kù ò durunna kèno tóro, à ñ ká tñowee sira kù à kù zítezíte gùn, àgò ñ kúna ari yákpatekègoro zì. ⁵ Adi andunia zì kù a yádarisari kù ò kù a gùnno tóro, à tò í dánla. Ama à Nuhu kù àdi manakena waazi ke bò kù gbènon suppla pàndeno. ⁶ Á yá dà Sòdòmù kù Gòmòraola à ñ kákate ò gò túbu ù, à ñ ké le yá kù ani ludayádarisarinò le sèeda ù. ⁷ Ama à Lutù bò, gbè mana kù a nèsee yáka dokadarisari pino wé'isariyakena yá. ⁸ Gbè mana pi kù ñ té, yá vání kù àten e akùsò àten ma lákù gu dígò dõ nà ùa kù a nèsemana yá. ⁹ Leme dõ Dikiri gbè kù ò naainò bona yògwanaa gùn zé dõ, akùsò à gbè vání kúna dõ de à wé taa yákpatekègoro zì. ¹⁰ A pásin sà gbè kù òdi iko gya bonò ù, ñ mé dà váníno mé àdi dónne are gbásikenaa gùn.

Ekeyádannerii pino bi kùgbànade karambaanidenome. Dòkena kù malaika gakuridenò di ñ gba vñaro. ¹¹ Malaika kù ñ gbàna kù ñ ikoo de gbè pínolano di we ò ñ tó bène sí ò yá diríma Dikiri arero. ¹² Gbè pino di yá kù ò a gbá dño bène bome. Bisásiri bára mé à kúrúma, ò laasun víro. Ò ñ í, de ò ñ kùkù ò ñ dede yáime. Oni kakate lán nòbno bà, ¹³ oni a vání kù ò kè fina boñne. Dávánikena fánanté di kéñne nna. Goro kù òten pò ble kááo, òdi ponna ke kù ñ pónidenano. Ñ konna á té bi mamberume kù gbásio. ¹⁴ Zinakena kù ñ wéa, durunnakena di morúmaro. Òdi manafiki ke gbè kù Luda yá dí zìni péte ñ gùnlonone. Wákù ñ swèe blè. Luda lé kéñneme. ¹⁵ Ò sàte, ò kè zé súsu, ò zé dokòno sè kù Bèò né Balamu kù à ye gò vání lenaai. ¹⁶ Zaaki pòlebùnu'ina yá òne lán bisásiri bà, à kpàkèi a vánikena yá musu, à gine kù a yònkokenaao. ¹⁷ Gbè abirenno de lán ísèboki kù ñ í bàbano bàme, lán luku kù à gète kù íao bà.

Gusira níkinikin Luda díteńne yàri ù. ¹⁸ Òdi ńa kori z̄k̄5 dā, òdi 5nd̄5 ke gb̄e k̄u ò b̄ò s̄atena z̄en dufun̄one k̄u dāvāniyāo k̄u w̄e'isariyāo. ¹⁹ Yā k̄u àdi ń yaka z̄on̄ome ń ù, ak̄u òdi ḡona z̄idaden̄o ù lé séńne. Zaak̄u gb̄e s̄inda p̄inki bi yā k̄u à a sw̄e bl̄ee z̄on̄ome.

²⁰ Tó ò b̄ò andunia yāgb̄āsikenan ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi d̄snaa ḡai, ak̄u ò tò yā p̄i ẹra à ń daguraa k̄e, à ń sw̄e bl̄e, ń kunna kp̄ede vāni de a k̄aakup̄ola. ²¹ Tó odi yāpura z̄é d̄s yāro, de abirek̄u manańne de k̄u ò d̄s, gbasa ò kpe li Luda yā k̄u ò d̄an̄enela. ²² Yāasi k̄u ò k̄e d̄ik̄inan̄o p̄apa ń musu yāpura: Gb̄eda di era a pisii. Leme d̄o: Alede k̄u ò a z̄ú ò di era à m̄atemate b̄ok̄ot̄omme.

3

Dikiri suḡo z̄i

¹ Ma gb̄e yenyīden̄o, takada plade k̄u ma k̄éaren dí. Takada m̄en pla p̄inki p̄in̄o ḡun ma yā d̄ògu de à vu in k̄u laasun manaome. ² Má ye yā k̄u Luda annabin̄o ò yān̄o d̄ògu k̄u yā k̄u ó Dikiri ó Surabarii dite a z̄irin̄one ò òareo. ³ Àḡ5 d̄s zaa k̄aku k̄u ḡo kp̄ede z̄i z̄idap̄oyeinakerin̄o ni su ò á fobo ⁴ ò pi: Adi a suna lé séroo? À k̄u máa? Ó den̄o ḡa, ama p̄o s̄inda p̄inki k̄u a gb̄en zaa lāk̄u Luda andunia k̄ate n̄ame. ⁵ K̄u Luda yā ò yā à musu k̄u anduniaio k̄e, ò yā p̄i kp̄a s̄akoto. À z̄ite b̄ò in, à a k̄e í p̄i ḡaime, ⁶ ak̄u í p̄i dà andunia k̄aakup̄ola, à a k̄akate. ⁷ Luda yā'ona dok̄on̄o p̄i mé à tò musu k̄u andunia tera dío ditena té p̄o ù ari ḡo k̄u ani yākp̄ate ke k̄u a yādarisarin̄o, à ń k̄akate.

⁸ Ma gb̄e yenyīden̄o, àsun tó yā d̄ik̄ina s̄āaguro: Ḡo do de Dikiri lán w̄e w̄a s̄ooro b̄ame, w̄e w̄a s̄ooro s̄o den̄e lán ḡo do b̄ame. ⁹ Dikiri m̄ef̄e v̄i k̄u yā k̄u à a lé s̄e kenaa lāk̄u gb̄eken̄o ten da n̄aro, àten mena ke k̄āáome. À ye gb̄eke kakatero, à ye gb̄e s̄inda p̄inki n̄ese lit̄eme. ¹⁰ Dikiri suḡo niḡ5 de lán kp̄ani suna b̄ame. Z̄i b̄irea musu ni ḡete fioo, a p̄on̄o ni té k̄u ò pia, z̄ite k̄u p̄o k̄u ò k̄u a ḡun̄o niḡ5 kun dor̄o. ¹¹ Zaak̄u p̄o s̄inda p̄inki ni k̄akate le, gb̄e kp̄ate burin̄o aniḡ5 de a ūu? À tó á kunna ḡ5 adona ludayamarin̄o ù ¹² w̄éd̄ona a suḡo, à w̄é t̄a ḡo p̄i k̄a likalika. Z̄i p̄ia musu ni té k̄u, a puusu w̄ana ni a p̄on̄o ȳ. ¹³ Ók̄on̄o s̄o, ó w̄é d̄o ludambe dufu k̄u z̄ite dufuoi k̄u Luda a lé s̄ew̄ere. Gwen manakena niḡ5 k̄un.

¹⁴ Abire yāime ma gb̄e yenyīden̄o, á w̄éd̄ona ḡo p̄ii ḡun à kokari ke àḡ5 kun mamberu sari taari sari, àḡ5 nna k̄u Ludao. ¹⁵ À ó Dikiri menake dite surabana ū, lāk̄u ò gb̄e yenyīde P̄olu takada k̄éare n̄a k̄u 5nd̄5 k̄u Luda a gb̄ao. ¹⁶ Yā p̄in̄on̄o P̄olu ò takada k̄u à k̄en̄o ḡun p̄inki. A takada p̄i guken̄o d̄o d̄ona z̄i'ù. W̄esiraden̄o k̄u gb̄e k̄u ń zena gb̄anaron̄o di yā p̄in̄o lite kp̄edangara, lāk̄u òdi ke n̄a k̄u Luda yā takada k̄paran̄o. Len òdi ń z̄ida da kakatenan le.

¹⁷ Àk̄on̄o s̄o ma gb̄e yenyīden̄o, lāk̄u á yā p̄i d̄s n̄a k̄e, à laakari ke, de dokadarisarin̄o s̄un á s̄ate k̄u ń ékeoro. Àsun bo á zena gb̄anan à létero. ¹⁸ Àḡ5 gb̄a ó Dikiri ó Surabari Yesu Kirisi gb̄eke k̄u a d̄snaao ḡun. Àk̄u mé à gakuri v̄i tera ari ḡo s̄inda p̄inki! Aami.

YUHANA TAKADA KAAKU

Ya wëndide

¹ Yá kú à kun zaa káaku kú o a yá mà, akú o a è kú wéó, o a gwà, o ɔ nàa, yá wëndide pi baaruun óten kpááre. ² Wëndide pii bò gupuraa, o a è, ókónome a sèedadeno ù. Wëndide pi kú De Luda kínaame yá, akú à bò à sùwá. A baaruun óten kpááre. ³ Yá kú o mà, akú o èen óten oáre, de ákóno se à le àgɔ kú kúoo kɔ gbēno ù, zaakú ó kun kɔ gbēno ù kú De Ludaome kú a Né Yesu Kirisi pìio. ⁴ Óten yá dínɔ oáre de ó pɔnna le àgɔ papana.

Luda bi gupurame

⁵ Baaru kú o mà a kínaa, óten kpááren dí: Luda bi gupurame, gusira kú a kínaaro, bee fíti. ⁶ Tó o pi ó kú káao kɔ gbēno ù, akú ó kú gusiran, éken óten to, óten zì ke yápuraa. ⁷ Tó ó kú gupuran, lákú Luda kú gupuran nà, gbaso ó kun kɔ gbēno ù, a Né Yesu aru dí ó durunna sinda pínki kēwá.

⁸ Tó o pi ó durunna víro, óteni ó zída kekeme, yápura kúwáro. ⁹ Tó o ó durunnao ò Ludane, à náani ví, àdi yá ke a zéa, ani ó durunna pínɔ kēwá, ani yá bēne pínki gowá. ¹⁰ Tó o pi ódi durunna kero, o Luda díte ékede úme, a yá kú ó swēe gúnlo.

2

¹ Ma né yenyídeno, maten yá bire oáre de àsun durunna kero yáime. Ama tó á gbēke durunna kè, ó Zekúnwode ví De Luda kínaa, àkúme taarisaride Yesu Kirisi ù. ² Àkúme ó durunnao kútekebo ù. Adi ke ó durunnao adoro, kú andunia pínki gbēno pɔoome.

³ Tó ó yá kú à díteno kúna, abirekú m̀wewere yápura kú ó a dɔ. ⁴ Tó gbē pi á a dɔ, akú à a yá kú à díteno kúnaro, ékedeme, yápura kú a swēe gúnlo. ⁵ Gbē kú à a yá kúna sɔ, Luda yenyí papana a gún yápura. Pɔ kú ani tó ò dɔ kú ó kú a gún dí: ⁶ Gbē kú à pi á kú a gún, séde àgɔ kun lákú Kirisi kun ná ya.

Yá dufu dítenaa

⁷ Ma gbē yenyídeno, adi ke yá dufun maten oáre, yá zì kú ò díteáre zaa káakume. Yá zì piime yá kú a mà ù. ⁸ Bee kú abireo yá kú maten oáre dufume dɔ, òdi a yápura e a kínaa kú á kínaao, zaakú gusira ten gēte, akú gupura yápura ten pu sà.

⁹ Gbē kú à pi a kú gupuran, akú à zá a gbēdakegu, ade kú gusira gümme ari tera. ¹⁰ Gbē kú à ye a gbēdakei kú gupuran, a yáke dí tó gbēke furo. ¹¹ Gbē kú à zá a gbēdakegu kú gusiran, à té gusiran, à dɔ gu kú àten gínlo, kú gusira a v̀na kú yáí.

¹² Ma né yenyídeno, mateni abirekú oáre kú á durunnao kēáwa a tɔ gáí yáime.

¹³ Marenɔ, mateni abirekú oáre kú á gbē kú à kun zaa káaku dɔ yáime.

Kefennano, mateni abirekú oáre kú a zli blè Setanwa yáime.

Ma né yenyídeno, ma oáre kú á De Luda dɔ yáime.

¹⁴ Marenɔ, ma oáre kú á gbē kú à kun zaa káaku dɔ yáime.

Kefennano, ma oáre kú á gbána ví, Luda yá kú á swēe gún dɔ, akú sɔ a zli blè Setanwa yáime.

¹⁵ Àsungɔ ye anduniairo, kesɔ pɔ kú ò kú a gúnno. Tó gbē ye anduniaí, à ye De Ludairo. ¹⁶ Zaakú yá kú à kú andunia gún pínki, m̀ pónidena kú wépio kú aruzeke íadánaao, adi bo De Luda kínaaro, à bò andunia kínaame. ¹⁷ Andunia ten gēte kú a pónidenaao, ama ludapyenyíakeri nigɔ kun gɔrɔ sinda pínkime.

Kirisi íberɛɛ

¹⁸ Ma né yenyídeno, gɔrɔ kpeden ó kun dí. Lákú a mà kú Kirisi íberɛ ten su nà, a íberɛno gínake ò kè dasí. Abirekú m̀wewere kú ó kú gɔrɔ kpede gún. ¹⁹ Gbē pínɔ bò ó kínaame, ama ó gbēno. Tó ó gbēno yá de ò kú kúoo. Ò bò de ò dɔ kú á gbēke de ó gbē úro yáime.

²⁰ Ákóno sɔ, Luda a Nini díare, akú á yápura dɔ á pínki. ²¹ Ma abire oáre, kú á yápura dɔ yáime, adi ke kú á dɔro yáinlo. Á dɔ kú éke ke dí bo yápura gúnlo. ²² Dín ékede útu? Gbē kú à

gi Yesu Arumasihukenaaimé. Gbɛ bire takan Kirisi ibere ũ, à gi De Ludai kú a Néome. ²³ Gbɛ kú à gi Luda Néi De Luda víro. Gbɛ kú à zè kú Luda Néó mé à De Luda ví dɔ.

²⁴ Á tó yá kú a mà zaa káaku gɔ kú á swɛɛ gūn. Tó yá kú a mà zaa káaku pì kú á swɛɛ gūn, ákɔnɔ sɔ, anigɔ kú Luda Né gūn kú a Deo. ²⁵ Pɔ kú Kirisi a lé sɛwɛrɛn wɛndi kú àdi lákaro ũ.

²⁶ Ma yá bire óare gbɛ kú óteni á sátenɔ yá musu. ²⁷ Ákɔnɔ sɔ, Nini kú a lè Kírísia kú á gūn. Á bàka kú kú gbɛke yá dadanaáreoro, zaakú a Nini ten yá sinda pínki dadaáre, à yápura ví, éke kú a gūnlo. Lákú àten dadaáre nà, àgɔ kú Kirisi gūn le.

²⁸ Tera sà ma né yenyidɛnɔ, àgɔ kú a gūn, de gɔrɔ kú à bò gupuraa, ó swɛ gɔ ditena, wé'i sún ó kú a sugɔrɔ zíro.

²⁹ Zaakú á dɔ kú Luda mana, àgɔ dɔ kú yámanakeri sinda pínki bi a nème.

3

Luda nɛnɔ

¹ Á gwa lákú De Luda yewáí à kè zɔkɔ nà ari àdi ó sísi a nɛnɔ. Ó a ũ sɔ! Andunia ó dɔro, kú adi a dɔro yáí. ² Ma gbɛ yenyidɛnɔ, Luda nɛnɔn ó ũ tera, lákú ónigɔ de nà dí bo gupuraa kòro. Ó dɔ kú gɔrɔ kú ani bo gupuraa, ónigɔ de lán a bà, zaakú óni a e lákú à de nà. ³ Gbɛ kú à wé dɔi le dí a swɛ pu, lákú Kirisi swɛ punaa nà.

⁴ Gbɛ kú à durunna kɛe bò doka kpɛme, zaakú durunnakena bi bona doka kpɛme. ⁵ Á dɔ kú Kirisi sù durunnakɛmmana yáime, durunna sɔ à kú a swɛɛ gūnlo. ⁶ Gbɛ kú à kú a gūn digɔ kpé àgɔ durunna kero. Durunnakeri ke dí a ero, adi a dɔro.

⁷ Ma nɛnɔ, àsun tó gbɛke á sátero, yámanakeri mé à mana, lákú Kirisi mana nà. ⁸ Gbɛ kú àdi durunna ke bi Ibilisi pɔme, zaakú Ibilisi durunna kè zaa káakume. Ibilisi yánɔ kakatena yáime Luda Né sù. ⁹ Gbɛ kú Luda a ì digɔ kpé àgɔ durunna kero, zaakú Luda buri mé à kú a gūn. Ani fɔ àgɔ kpé gɔ durunna kero, kú Luda a ì yáí. ¹⁰ Lákú ó Luda nɛnɔ dɔkɔne kú Ibilisi nɛnɔn dí: Gbɛ kú àdi yá mana kero kesɔ gbɛ kú à ye a gbɛdakeiro bi Luda nɛnlo.

Yekɔsinaa

¹¹ Yá kú a mà zaa káakun dí: Ógɔ yekɔi. ¹² Àsungɔ de lán Kainu bàro. À de Setan pɔ tɛme, akú à a dakúna dè. Bɔ yá mé à tò à a dɛɛ? Kú a yákena bɛne, akúsɔ a dakúna pɔ mana yáime. ¹³ Ma gbɛnɔ, tó andunia zàágu, àsun tó à bo á sarero. ¹⁴ Ó dɔ kú o bo gan o gɛ wɛndii gūn, kú ó ye ó Yesude dakenɔi yáí. Gbɛ kú à ye gbɛiro bi gɛeme ari tera. ¹⁵ Gbɛ kú à zà a gbɛdakegu bi gbɛderiime. Á dɔ kú gbɛderi ke digɔ wɛndi kú àdi lákaro ví a gūnlo.

¹⁶ Yá kú ó yenyí pi dɔaan dí: Kirisi a zida kpá ó yáí. Ókɔnɔ sɔ, séde ò ó zida kpá ó Yesude dakenɔa. ¹⁷ Tó gbɛ andunia pɔ ví, akú à è a Yesude dake kú pónidɛnaa gūn, tó adi a wɛnda gwaro, Luda yenyí kú a swɛɛ gūn yá? ¹⁸ Ma né yenyidɛnɔ, òsungɔ yekɔi kú léoro. Ógɔ yekɔi yápura gūn kú ó yákenaao. ¹⁹ Abire mɔwɛrɛ kú yápura gbɛnɔn ó ũ, gbasa ó swɛ le àgɔ ditena Luda are. ²⁰ Tó ó laasun teni ó kú ví sɔ, ó dɔ kú Luda zɔkɔ de ó laasunla, à yá sinda pínki dɔ.

²¹ Ma gbɛ yenyidɛnɔ, tó ó laasun teni ó kú víro, ó swɛ nigɔ ditena Luda are, ²² kú ó yá kú à ditɛnɔ kúna, akú óten yá kú àdi kɛne nna ke yáí, óni pɔ kú o gbɛkaa e. ²³ Yá kú à ditɛwɛrɛn dí: Ó a Né Yesu Kirisi náani ke, ógɔ yekɔi lákú à ditɛwɛrɛ nà. ²⁴ Gbɛ kú à yá kú à ditɛnɔ kúna kú a gūn, Luda pi kú ade gūn se. Ó dɔ kú à kú ó gūn a Nini kú à kpáwá yáí.

4

Nininɔ dɔkɔnɛnaa

¹ Ma gbɛ yenyidɛnɔ, àsun nini sinda pínki náani kero. Á nininɔ tàasi ká à gwa, tó ò bò Luda kínaame, zaakú annabi ékenɔ dasi kú andunia gūn. ² Yá kú ani tó à Luda Nini dɔn dí: Nini kú à pi Yesu Kirisi sù bisásiri ũ bò Luda kínaame. ³ Nini kú àdi ze kú Yesuo lero dí bo Luda kínaaro. Kirisi ibere kú a mà àten sun gwe. Á kú andunia gūn kò.

⁴ Ma né yenyidɛnɔ, Luda gbɛnɔn á ũ, a zli blè annabi éke pínɔa, zaakú gbɛ kú à kú á gūn zɔkɔ de gbɛ kú à kú andunia gūnla. ⁵ Andunia gbɛnɔme n ũ. Abire yáin ódi yá o andunia ágbán, akú andunia gbɛnɔ di n yá ma. ⁶ Luda gbɛnɔn ó ũ. Gbɛ kú à Luda dɔ di ó yá ma, gbɛ kú à de Luda pɔ úro di ó yá maro. Ákú mé à tò ó Nini yápurade dɔkɔne kú nini ékeo.

Ludame yenyíde ũ

⁷ Ma gbɛ yenyidɛnɔ, ógɔ yekɔi, zaakú yenyí di bo Luda kínaame. Gbɛ kú à yenyí pi ví bi Luda nème, à Luda dɔ. ⁸ Gbɛ kú à yenyí víro Luda dɔro, zaakú Ludame yenyíde ũ. ⁹ Lákú Luda a yenyí mɔwɛrɛ gupuraa nán dí: Á a Né mèn do légelege zli andunia gūn, de ò wɛndi le kú a gbánao. ¹⁰ Yenyí piin dí: Adi ke ókɔnɔ mé ó ye Ludairo, Luda mé à yewáí, akú à a Né zli ó

durunnaᵋ kútekeᵋᵋ ũ. ¹¹ Ma gbē yenyīdenᵋ, lākū Luda yewáí le ná, séde ògᵋ yekᵋsí. ¹² Gbēke dí wé ke pla kú Ludao zikiro, ama tó ó yekᵋsí, Luda kú ó gūn, akū a yenyī pì papana ó gūn.

¹³ Ó dᵋ kú ó kú a gūn akūsᵋ à kú ó gūn, kú à a Nini kpáwá yáí. ¹⁴ O è, a sèedadenon ó ũ, kú De Luda a Né zì andunia Surabari ũ. ¹⁵ Gbē kú à ò gupuran kú Yesu bi Luda Némē, Luda kú a gūn, akūsᵋ à kú Luda gūn. ¹⁶ Ó Luda yenawáí dᵋ, akū ó a náani ví.

Ludame yenyīde ũ. Gbē kú àdigᵋ yenyī ví kú Luda gūn, akū Luda kú a gūn. ¹⁷ Pᵋ kú à tò yenyī pì papana ó gūnn dí: Ó swē nigᵋ ditena yákpatekegᵋᵋᵋ zīme. Zaakū lākū Kirisi de ná, ókᵋᵋ se, len ó de le andunia dí gūn. ¹⁸ Yenyī pì digᵋ vīna víro. Yenyī swáswa dì pé vīnaa, zaakū vīna bi wétamma yāme. Vīnade yenyī digᵋ swáswaro.

¹⁹ Ókᵋᵋ, ó yenyī ví, kú Luda gīnake à yewáí yāime. ²⁰ Tó gbē pì á ye Ludai, akū à zà a Yesude dakei, ékēdeme. Zaakū gbē kú à ye a Yesude dake kú à a èeiro, ani fᵋ àgᵋ ye Luda kú adi a eroi yá? ²¹ Yá kú à diteweren dí: Gbē kú à ye Ludai, séde àgᵋ ye a Yesude dakei.

5

Luda Né náanikenaa

¹ Gbē kú àdi Yesu náani ke Arumasihu ũ, Luda mé à ade ì. Gbē kú à ye dei ye a néime se. ² Tó ó ye Ludai, akū ó yá kú à diteno kūna, abire mé à mᵋwēre kú ó ye Luda nénᵋí. ³ Zaakū yena Ludai mé à de yá kú à diteno kūna ũ. Yá kú à dite pìno de aso ũ sīro. ⁴ Zaakū gbē kú Luda a ì dì zì ble anduniaame. Ó ludanaanikena mé àdi tó ó zì ble anduniaa. ⁵ Dí mé àdi zì ble anduniaaa? Séde gbē kú à sì kú Yesu bi Luda Némē.

Yesu Kirisi sèedadeno

⁶ Yesu Kirisi pìin gbē kú à sù à da'ite kè à a aru kòte ũ. Adi ke da'iteme adoro, à da'ite kè à a aru kòte se. Luda Ninin a sèedade ũ, zaakū àkūme yápurade ũ. ⁷ Sèedadeno kun mèn aakᵋme. ⁸ Luda Nini kú í pìio kú aru pìio. Pᵋ mèn aakᵋ pìno pínki dokᵋᵋᵋme. ⁹ Lākū odì bisāsiri sèedakena sí ná, Luda sèedakena de abirekūla, zaakū Luda yá pìi ò a Né yá musume. ¹⁰ Gbē kú àdi Luda Né náani ke sèedaa pì ví a swēe gūn. Gbē kú adi Luda yá síro Luda pìi dite ékede ũme, zaakū adi yá kú Luda ò a Né musu síro. ¹¹ Yá kú à òon dí: Luda ó gba wèndi kú àdi lākaro, wèndii pì sᵋ à kú a Né kīnaame. ¹² Gbē kú à Luda Né ví wèndi kú àdi lākaro ví. Gbē kú à Né pì víro wèndii pì víro.

Wèndi kú àdi lākaro

¹³ Maten yá bireno oáre, ákᵋᵋᵋ kú áten Luda Né náani kenᵋ, de àgᵋ dᵋ kú á wèndi kú àdi lākaro ví. ¹⁴ Pᵋ kú à tò ó swēe digᵋ ditena Luda aren dí: Tó o pᵋ wé kēa lākū à pᵋ yei ná, àdi sí kúoo. ¹⁵ Lākū ó dᵋ kú àdi ó wéke ma ná, ó dᵋ kú pᵋ kú o wé kēaa pì o gīnake o lè kᵋ.

¹⁶ Tó gbē a Yesude dake è, àten durunna kú àdi ñ kakatero ke, à wé ke de Luda a gba wèndii. Durunna kú àdi ñ kakateron má téa. Durunna kú àdi ñ kakate kun, adi ke abirekūn ma pì à wé ke a musuro. ¹⁷ Yāvānikena sīnda pínki bi durunname, ama durunna kú àdi ñ kakatero kun.

¹⁸ Ó dᵋ kú gbē kú Luda a ì digᵋ kpé àgᵋ durunna kero, zaakū Luda Né dì a dākpā, Setan dì fᵋ à ᵋ naaro. ¹⁹ Ó dᵋ kú Luda gbēᵋᵋn ó ũ, bee kú andunia pínki kú Setan ᵋime. ²⁰ Ó dᵋ kú Luda Né sù, akū à ó wé kē, de ò le ò Yápurade dᵋ. Ó kú Yápurade pìi gūn kú a Né Yesu Kirisio. Àkūme Luda yápurade pì ũ. Àkūme wèndi kú àdi lākaro ũ.

²¹ Ma né yenyīdenᵋ, à laakari ke tānanᵋí.

YUHANA TAKADA PLADE

Yapura kù yenyĩo

¹⁻² Makū gbē z̄sk̄s̄, makūme ma takada dīkīna kē n̄gbē kū Luda s̄ene kū a n̄n̄o. Má yeáí yāpura gūn, yāpura kū à kú wá gūn, akús̄ aniḡs̄ kú kúoo ḡo s̄inda pínki yáí. Makūme madoro, kú gbē kū ò yāpura pì d̄n̄ome í pínki. ³ De Luda kú a Né Yesu Kirisio gbēke kéare kú s̄uruuo, ò á tó kú aafiaao yāpura kú yenyĩoo gūn.

⁴ Kú ma è á né ken̄o kú yāpura gūn lākū De Luda d̄tewere nà, ma p̄o kē nna manamana. ⁵ Tera sà n̄gbē, mateni wé kemma. Adi ke dokayā dufun maten onnero, yā kú ó vī zaa káakume. Òḡs̄ yek̄s̄í. ⁶ Yenyīn dí: Òḡs̄ yā kú Luda d̄ten̄o kūna. Yā kú Luda d̄te piin dí: Òḡs̄ kú yenyī gūn lākū a mà zaa káaku nà.

⁷ Gbēkerin̄o d̄agula andunia gūn dasi, òdi pì Yesu Kirisi dí su bisāsiri ūro. Gbē bire takan̄o bi gbēkerin̄ome, Kirisi iberen̄ome. ⁸ À laakari ke, àsun tó z̄í kú a kē ke p̄aro. Á tó à á láada le papana. ⁹ Gbē kú à v̄l̄ Kirisi yādannenala Luda d̄oro. Gbē kú à z̄è kú yā piio De Luda vī kú a Néo í pínki. ¹⁰ Tó gbē s̄u yā dadaaré, tó à yā bire kūnaro, àsun a síro. Àsun gbānake kpái sero. ¹¹ Zaa kú gbē kú à gbānake kpai bàka kú kú a v̄aniken̄an̄ome.

Léammanaa

¹² Má yā vī dasi mà oáre, ama má ye mà kéáre takada gūnlo. Má támaa vī mà su wé kpáteái, ò yā o k̄so wédewe, de ò p̄onna le àḡs̄ papana. ¹³ N v̄ini kú Luda s̄è n̄n̄o f̄o kpááwa.

YUHANA TAKADA AAKƆDE

Luda zikerinɔ sinaa

¹ Makū gbē zɔkɔ, makūme ma takada dikina kɛ ma gbē yenyide Gayusine. Má yenyi yapura gūn. ² Ma gbē yenyide, madigɔ adua kenne, de ngɔ aafia, yá sinda pínki le à bo kúnwo nna, lákū n kunna mana ná. ³ Kū ó gbēnɔ sù, ò òmene lákū n yapura kúna ná, n kú a gūn, akū ma pɔ kè nna manamana. ⁴ Gɔɔ kú ma mà kú ma nénɔn kú yapura gūn pínki, pɔnna ke demene abirelaro.

⁵ Ma gbē yenyide, n náani vī zī kú ndi ke ó gbēnɔne gūn, atēnsa nibɔnɔ. ⁶ Ò n yenyi yá ò sɔsi gbēnɔne. N zana keñne, lákū à mana ò ke Luda zī gūn ná. ⁷ Zaakū ò dà zén kú Kirisi tɔo, odi kpányi le Yesusaridenɔ kinaaro. ⁸ À kɔ sio ògɔ gbē di takanɔ yari ke, de ògɔ de n zikeri dakenɔ ũ yapura baarukpanaa gūn.

⁹ Ma takada ke kɛ n sɔsi gbēnɔne, ama Dioterefe denlaweteri ye ó yairo. ¹⁰ Abire yai tó ma su, mani bo kú yá kú àdi kenɔ kú yá vāni kú àdi diwánɔ. Yá pìi dī káne pɔke ũro, àdi ó gbēnɔ síro, bee se àdi gí gbē kú ò ye ò n sínɔne, àdi sɔsi zé zɔñne.

¹¹ Ma gbē yenyide, ñsun yá bène dadaro, sé yá mana. Gbē kú àdi yá mana keme Luda pɔ ũ, gbē kú àdi yá vāni ke Luda dɔro. ¹² Gbē sinda pínki di Demeteriu tɔ nna sí. Bee yapura a zidanda di a sáabu kpá se. Ókɔnɔ odi a sáabu kpá dɔ, akū n dɔ kú ó sèedakena náani vī.

Lézammanaa

¹³ Má yá vī dasi mà onne, ama má ye mà kenne takada gūnlo. ¹⁴ Má támaa vī ò wé ke pla tera, ò yá o kɔo wédewe.

¹⁵ Luda n tó kú aafiao. N gbēnnanɔ fɔ kpàmma. N fɔ kpá ó gbēnnanɔa dodo.

TIRE TE YUDU U YORUA

Yudu u s̄awa Yesu Kirisin w̄on̄o turo. Yesugibu kpurowa u tire te yorua. Saa ye, gaba seewa ben suunu s̄o ba s̄oasi weesuginu s̄oasim̄o ni nu koo de ben Yesun yigben̄u nu karana. T̄on be ba s̄oasi ni m̄d̄ mi, ba w̄aawa kom bereteke s̄o. Adama Gusun̄o u koo bu kam koosia nge m̄e u yeruku tambu gabu kua be ba ñ n̄un̄ m̄em̄ n̄ōwe. N ween̄ewa Yesugibu bu ka tii yina. Domi ba Gusun̄on̄ gari m̄o yi yi s̄aa gem̄ sere ka baadommāo. Yiya n ween̄e ba n da dendi.

Tire ten kpunaa

1. T̄obiribu, naasu 1-2.
2. Keu koosio weesugibu, naasu 3-16.
3. Yiirebu ka kir̄o, naasu 17-23.
4. Siara d̄aakibu, naasu 24-25.

T̄obiribu

¹ N̄e Yudu, Yesu Kirisin yoo, n̄e wi na s̄aa Yak̄obun w̄on̄o, na b̄ee tire teni yoruamme, b̄ee be Gusun̄o Baaba u soka. U b̄ee k̄i, ma u b̄ee k̄osu Yesu Kirisin s̄o.

² Gusun̄o u n b̄ee w̄onw̄ondu ka alafia ka k̄iru sosiamme.

Keu koosio weesugibu

(I maa m̄ērio P̄tē II, 2:1-17)

³ N̄en̄ k̄inasibu, na raa k̄i n b̄ee tireru yorua, n̄e ka b̄een̄ faaban garin s̄o, adama wee t̄e n kua tilasi n ka b̄ee tire teni yorua n ka b̄ee hania koosia kpa i ka gari yi i naane doke suna yi Gusun̄o u wigibu w̄e n̄on̄ teeru sere ka baadommāo. ⁴ Domi t̄on̄ k̄osobu gaba dua gben̄um̄ b̄een̄ suunu s̄o be ba Gusun̄on̄ durom̄ ḡos̄ikia, bu ka ben̄ kom̄ k̄osum̄ gafara wa, ma ba Yesu Kirisi yina, wi u s̄aa besen̄ Yinni boko. Saa gas̄o gas̄on̄ diya ba yorua ye n koo bu deema siribun biru.

⁵ Baa m̄e i ye kpuro ȳe s̄aa s̄aa, ka m̄e, na k̄i n b̄ee yaayasia ma ye Yinni Gusun̄o u Isirelin tambu w̄ora saa Egibitin̄ tem̄ di u kpa, yen biru u be ba ñ naane doke kam koosia. ⁶ I maa w̄ollun̄ goradoba yaayo b̄en̄ ayera kun bu turie, ma ba ben̄ tiin̄ w̄a yeru gema ba deri. Gusun̄o u ka bu ȳoni b̄okua, u kp̄ēe yam̄ w̄okuru s̄o ba ka siribun t̄o bentembereru mara. ⁷ M̄eya maa Sodomu ka Gom̄ara, ka wuu si su su sikerene, si kpuron̄o t̄ambu ba maa daa bereteke kua, t̄on̄ dur̄abu ka t̄on̄ dur̄abu ba tii sankunam̄o. Ba wuu si kpeerasia ka d̄o wi u ku ra gbi, ma n kua ȳireru tambun s̄o.

⁸ Ka m̄e, t̄on̄ k̄oso be maa, ben̄ bwisikunu s̄o ba ka toranu tii dis̄i dokem̄o, ba ñ wirugibu wiru kp̄iyamme ma ba w̄ollun̄ ȳikogibu w̄omm̄o. ⁹ Adama Miseli, wi u s̄aa Gusun̄on̄ goradoban̄ wirugii, u ñ k̄aka u Setam̄ taare w̄e ka w̄omburu d̄oma te ba sanna ba Mowisin̄ goru sikirine, adama u Setam̄ s̄oawawa u n̄e, “Yinni Gusun̄owa u koo nun̄ gerusi.” ¹⁰ Adama t̄on̄ k̄oso be, ye ya kun bu yeeri yeya ba w̄omm̄o, ye ba maa m̄d̄ ka marumaruru nge ye yeya ya bu kam koosiam̄o. ¹¹ N̄oni sw̄aarugiba ba s̄aa. Domi ba Kaenin̄ yira sw̄ii, ba tii sure toraru s̄o bu ka are wan̄ s̄o nge m̄e Balamu u kua, ma ba Gusun̄o seesi nge m̄e Kore u kua, ma ba tii kam koosia. ¹² T̄on̄ be, ba s̄awa sankara kowobu b̄een̄ t̄o baka ni i ra ko k̄irun̄ s̄o s̄o, ba ka b̄ee dim̄o, ka sekuru sariru, ba ben̄ tii n̄ōrim̄o t̄ona. Ba s̄awa nge guru winu ni woo ga b̄arikiam̄o, ni nu ku ra ka gura ne. Ba s̄aa nge d̄aa ni nu derura nu ñ binu m̄o, ni ba wuka ka gb̄inīo, ni nu gu mam̄ mam̄. ¹³ Ba s̄awa nge nim̄ w̄okun̄ nim̄ kure ni nu kukum̄o. Nge m̄e nu nin̄ yakeru k̄os̄om̄o m̄eya ba maa ben̄ sekuru sari kom̄ s̄osim̄o. Ba s̄awa nge w̄ollun̄ kperi yi yi yin swaa bie, Gusun̄o u bu yam̄ w̄oku te ta kp̄a ȳiye t̄e s̄o ba koo du ka baadommāo.

¹⁴ En̄oku maa, wi u s̄aa Adamun̄ sikadobun̄ t̄oka n̄oba yiruse u Gusun̄on̄ gari gerua ben̄ s̄o u n̄e, wee, Yinni u sisi ka win̄ gorado d̄eero dabi dabiru ¹⁵ u ka baawure kpuro siri kpa u ka Gusun̄on̄ b̄eere ȳeru sarirugibu kpuro taare w̄e ben̄ kom̄ k̄osum̄ kpuron̄o s̄o m̄e ba kua Gusun̄on̄ gendun̄ s̄o, ka maa gari k̄osin̄ s̄o yi torobu be ba ñ Gusun̄on̄ b̄eere ȳe ba n̄un̄ gerusi. ¹⁶ T̄on̄ be, ba ra n wure, ḡaanu sari ni nu ra bu w̄ere, ben̄ bine bu kp̄are. Ba ra woo kana gari gere, ba maa tambu gari dori s̄ōm̄o bu ka ȳerobun̄ ḡaanu wa.

Yiirebu ka kir̄o

¹⁷ Adama b̄ee nen̄ k̄inasibu, n weene i gari yi yaaya yi besen̄ Yinni Yesu Kirisin ḡoroba raa gerua. ¹⁸ Domi ba b̄ee s̄oawa ma sanam̄ d̄aakim̄ s̄o t̄on̄ yaako kowoba koo na be Gusun̄on̄ b̄eere ȳe sarira koo de ben̄ bine ya n bu kp̄are. ¹⁹ Beya ba ka karanaa naam̄o, ba ben̄ tiin̄ bwisikunu m̄d̄, ba ñ Hunde D̄eero m̄o. ²⁰ Adama b̄ee nen̄ k̄inasibu, i tii t̄asisio b̄een̄ naane doke d̄erabu s̄o i n kanaru m̄d̄ ka Hunde D̄eeron̄ dam. ²¹ I tii n̄enūo Gusun̄on̄ k̄iru s̄o, i n ka besen̄ Yinni Yesu Kirisin w̄onw̄ondu mara te ta koo ka b̄ee w̄aaru te ta ku ra kpe naawa.

²² I ben wɔnwɔndu waawo be ba gɔrusu yiru yiru mɔ. ²³ In gabu gawamɔ dɔɔ sɔɔn di i n bu faaba mɔ. I maa gabun wɔnwɔndu waawo ta n ka berum mɛnnɛ, adama i n ben toranu tusa sere ka ben yabɛnɔ ni ben daa ya disinu tɛɛni.

Siara dɔakibu

²⁴⁻²⁵ Gusunɔ turo sɔa besen Faaba kowo wi u koo kpɪ u bɛɛ kɔsu i ku ka wɔruma, kpa u bɛɛ terasia win yiiko sɔɔ taare sariru sɔɔ ka nuku dobu. Wiya u yiiko ka kpɔaru ka dam ka girima mɔ sɔa besen Yinni Yesu Kirsin min di, yee yellun di, ka tɛ, sere ka baadommaɔ. Ami.

ZIA YÁ BIRINA YUHANANE

Kirisi ena wégupu gūn 1:1-1:20

Takadakēna sōsi mēn supplanō gbēnōne 2:1-3:22

Takada kokona kū a kānī'ō mēn supplanō gogonaaō 4:1-8:1

Kākāki mēn supplanō penaa 8:2-11:19

Kwá kū nōbō pāsī mēn planō 12:1-14:20

Luda pōfē kere mēn supplanō atēna anduniaa 15:1-19:5

Kirisi suna à kí ble zīte 19:6-20:15

Musu dufu kū zīte dufuo 21:1-22:21

Takada dīkīna boki

¹ Luda yá kū àten su ke mò Yesu Kirisine de à biri a zòblerinōne, akū à a malaikaa zī makū Yuhana a zòbleriia, à tò ma yá pii dǎ. ² Luda yá kū Yesu Kirisi de a sēedade ūn ma è, akū maten o. ³ Arubarikadenōn gbē kū à zia yá dīkīna kyó kè ū kū gbē kū ò a yá mà ò kūnanō, zaakū a gōrō kà kāni.

⁴ Makū Yuhana makū mé ma takada dīkīna kè sōsi mēn suppla kū ò kú Asia būsuu gūnnōne. Luda kū à kun yá, à kun tera, akūsō àten su kū a Nini mēn suppla kū ò kú a gbà arenō ⁵ kū Yesu Kirisi kū à de sēedade yāpura ūò ò gbēke keáre, ò á gba aafia. Yesu piime gāavu káaku ū, àkūme andunia kīnanō gbānade ū. À yewái, à ó bo ó durunnanōn kū a aru gbānao, ⁶ à ó ká kpatan Luda a de gbāgbarinō ū. Àkū mé à gakuri kū gbānao vī gōrō sīnda pínki! Aami. ⁷ Ñ gwa, àten su ludambe lukun. Gbē sīnda pínki ni a e, bee gbē kū ò a zòno, andunia buri sīnda pínki ni wēnda ó do a yá musu. Leme! Aami.

⁸ Dikiri Luda pi: Makūme Alafa kū Omegao ū, Gbānasīndapinkide kū má kun yá, ma kun tera, akūsō maten su.

Yesu Kirisi bo à suna Yuhanaa

⁹ Makū Yuhana à gbē do kunna Yesu gūn kō gbēnōn ó ū wari gūn, kiblenaa gūn, mēnake gūn. Ma kū ísira luan kū òdi pi Patamō Luda yá kū Yesu de a sēedade ū yái. ¹⁰ Dikiri gōrō zī Luda Nini sūma, akū ma kōto gbāna mà ma kpē lán kākāki ū bà ¹¹ à pi: Ñ pō kū n è kē takada gūn, n kpāzā sōsi mēn suppla kū ò kú wēte dīnō gūnnōne: Efesu, Simiina, Pēgamumu, Tiatira, Saadi, Filadelfia kū Laodiseao.

¹² Akū ma lite, de mà gbē kū àten yá o kúmao pì e. Kū ma lite le, ma wura fitiladibō è mēn suppla. ¹³ Ma gbēke è fitiladibō pīnō té lán bisāsiri né bà. À utagyaba dana, àten gáte a gbá léa, à wura asa do a gbān. ¹⁴ A miká de pūu táitai lán sāká ke buu bà, a wé de lán ténene bà. ¹⁵ A gbá ten té ke lán mōgotē kū òten baasa tévura gūn bà. A kōto de lán ískēna kīni bà. ¹⁶ À susunenō kūna a oplan mēn suppla, fēneda lénna kpa plapla ten bo a lén. A ān ten té ke lán ifántē gbāna bà.

¹⁷ Kū ma a è, ma letē a gbá sare, ma gō sài. Akū à a opla nāma à pi: Ñsun tó vīna n kuro. Makūme Arēde kū Kpēdeo ū, ¹⁸ gbē kū àdigō kun ū. Ma ga, akū má kun, akūsō manigō kun ari gōrō sīnda pínki. Má ga kū gyawānwō mōnenō kūna. ¹⁹ Ñ pō kū n è kē, pō kú ò kunno kū pō kú onī su a kpenō pínki. ²⁰ Susune mēn suppla kū n è ma oplan pīnō kū wura fitiladibō mēn suppla pīnō asirin dí: Susune mēn suppla pīnō bi sōsi mēn suppla pīnō zīrinōme, fitiladibō mēn suppla pīnō bi sōsi mēn suppla pīnōme.

2

Efesudenō yá

¹ Ñ kē Efesu sōsi zīriine: Makū kū má susune mēn supplanō kūna ma oplan, maten kure wura fitiladibō mēn supplanō té, makū mé ma yá dīkīna ò. ² Má n yākenanō dō kū zī kú nten keo kū n menakenaaō. Ndi we ñ gbē bēnenō ditero. Gbē kū òdi n zīda dite Luda zīrinō ū, akūsō ò de a ūro, n í lé n gwà n è ékedenōme í ū. ³ N mēna fī, n wari kè ma tó yái, ndi kpasaro. ⁴ Ama má yá vī kúnwo. Yenyí kū n vīmēne káaku būsā. ⁵ Ñ tó n kunna zī zaa gōrō kū ndi busaro yá dōngu. Ñ nēse lite, ñgō yá kū ndi ke yānō ke. Tó ndi ke lero, mani sunyí, mà n fitiladibō go. ⁶ Bee kū abireo n yá dīkīna vī, n zā Nikolaitānō yākenanōn lākū ma zāngu nà. ⁷ Gbē kū à sá vī, à yá kū Luda Nini ten ò sōsi gbēnōne ma: Mani gbē kū à zīi blē gba zé à lí wēndide kū à kú Luda aruzennaa gūn né ble.

Simiinaadenō yá

⁸ Ñ kē Simiina sɔsi z̄iriine: Makū kū má de Arede kū Kpɛdeo ũ, ma ga ma era ma vu, makū mé ma yá díkína ò. ⁹ Má wétamma kú òten mɔnne d̄s kú n takasikɛnaao. Bee kú abireo aruzekɛdemɛ n ũ. Gbē kú òdi pi Yudanɔmɛ n ũ akús̄ ò de a ũronɔ, kú n aduakɛkpɛ de Setan p̄s ũ, má d̄s lákú òdi yá dimma nà. ¹⁰ Ñsun v̄ina ke wari kú ñni kɛnero. Ñ ma, Ibilisi ni á gbēkɛnɔ ká kpésiran de á ȳs à gwa, ani wé tááwa ari gɔrɔ kuri. Ñḡs náani ví ari ñḡs gé gao, mani aruzenna kɛnne yàri ũ. ¹¹ Gbē kú à sá v̄i, à yá kú Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma: Ga plade ni wari d̄o gbē kú à z̄li blèearo.

Pɛɛgamumudenɔ ya

¹² Ñ kē Pɛɛgamumu s̄osi z̄iriine: Makū kú má fɛneda lénna kpa plapla kúna, makū mé ma yá díkína ò. ¹³ Má n kúki d̄s, gu kú Setan gbà kumme. Ñ ma yá kúna, ndi ledi kpámairo, bee gɔrɔ kú ò ma sèeda yápurade Antipa d̄ɛ n w̄ɛten, gu kú Setan kunn pii. ¹⁴ Ama má yá v̄i kúnwo fiti. Ñ gbēnɔ v̄i gwe kú ò Balamu yá kúna. Balaamu pi mé à dà Balakine à Isarailanɔ gâte à n dá tana p̄sblen kú p̄pákɛnaao. ¹⁵ Lemɛ d̄o n gbēnɔ v̄i gwe, ò Nikolaitánɔ yá kúna. ¹⁶ Abire yá ñ n̄ɛse lite. Tó ndi ke lero, mani sunȳi tera mà z̄i ká kúnwo kú fɛneda kú à kú ma lénwo. ¹⁷ Gbē kú à sá v̄i, à yá kú Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma. Mani gbē kú à z̄li blè gba mana kú à utenaa, mani a gba gbē pura kú ò t̄s dufu kɛa d̄o. Gbēke t̄s pi d̄sro, séde gbē kú ma kpáaa pii.

Tiatiradenɔ ya

¹⁸ Ñ kē Tiatira s̄osi z̄iriine: Makū Luda Né kú ma wé de lán ténene bà akús̄ ma gbá de lán m̄ogot̄ bà, makū mé ma yá díkína ò. ¹⁹ Má n yákenanɔ d̄s, n yenȳi, n ludanaanikɛnaa, n z̄ikɛna kú n menakɛnaao. Má d̄s d̄o kú yá kú nten ke kpekpe mana de a káakup̄la. ²⁰ Ama má yá v̄i kúnwo. N n̄ogbē Yezɛbeli kú à a z̄ida dite annabi ũ gbà zé. Àteni ma z̄òblerinɔ s̄ate, àten dar̄ne ò p̄pá ke ò tana p̄s ble. ²¹ Ma a gbà zé à n̄ɛse lite, ama à ye à a n̄ɛse lite à p̄pákɛna tóro. ²² Ñ ma, mani a wúte gyán, mani tó gbē kú ò p̄pá kè k̄aaonɔ wari z̄ók̄s ke, tó odi n̄ɛse lite ò a yá tóro. ²³ Mani a ibanɔ dede kú gagagyáo, s̄osi gbē s̄inda pinki ni d̄s kú makū mé madi gbēnɔ laasun kú n sw̄ɛo gwa, mani fina bo à baadinɛ a yákenaaa. ²⁴ Á Tiatira gbē kpara kú á yá pi kúnaro, akús̄ á yá kú òdi pi Setan asiri z̄ók̄s d̄sronɔ, mani aso p̄ande diárero. ²⁵ Á ò didi yá kú á kúnaa ari m̄aḡs gé su. ²⁶ Gbē kú à z̄li blè, akús̄ à yá kú má yeinɔ kúna ari a léa, mani a gba zé à gbána ble burinɔa. ²⁷ Ani kú blemma kú m̄s ḡoos̄ à n̄ w̄iwi lákú òdi é oro w̄iwi nà, lán ma De ma gba zé nà. ²⁸ Mani a gba gud̄na susunɛ d̄o. ²⁹ Gbē kú à sá v̄i, à yá kú Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma.

3

Saadidenɔ ya

¹ Ñ kē Saadi s̄osi z̄iriine: Makū kú má Luda Nini m̄ɛn supplanɔ kúna kú susunɛ m̄ɛn supplanɔ, makū mé ma yá díkína ò. Má n yákenanɔ d̄s. Kunna b̄ɛne t̄s mé à d̄omma, ama ḡɛɛmɛ n ũ. ² Ñ vu, ñ gbē kú ò ḡon̄nenɔ lé kú fl̄aa ari òḡs gé ga, zaakū ma è n yáke papana ma Ludanero. ³ Abire yá mé à tó yá kú n mà akú n si, ñ tó aḡs d̄ongu, ñḡs kúna, ñ n̄ɛse lite. Tó ndi vuro, mani sunȳi lán kpáni bà, ñiḡs gɔrɔ zaka kú mani su d̄sro. ⁴ Bee kú abireo ñ gbēnɔ v̄i Saadi gwe fiti kú odi n̄ p̄kasanɔ gb̄as̄i kpáro. Óni kure l̄ɛle kú p̄s purao dana, zaakū ò kà a léi. ⁵ Len gbē kú à z̄li blè ñiḡs p̄kasa pura dana le. Mani a t̄s dede w̄ɛndi takadan zikiro. Mani z̄ɛ k̄aa ma De kú a malaikanɔ arɛ. ⁶ Gbē kú à sá v̄i, à yá kú Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma.

Filadɛlɛfiadenɔ ya

⁷ Ñ kē Filadɛlɛfia s̄osi z̄iriine: Makū kú má kú madona yápurade ũ, má Dauda m̄ɛn kúna, madi zé w̄ɛ gbēke di f̄s à a tataro, madi zé tata gbēke di f̄s à a w̄ero, makū mé ma yá díkína ò. ⁸ Má n yákenanɔ d̄s. Ñ ma, ma zé w̄ɛnne n arɛ, gbēke ni f̄s à a tataro. Bee kú n gbána fiti, ñ ma yá kúna, ndi ledi kpámairo. ⁹ Setan aduakɛkpɛ gbē kú òdi n̄ z̄ida dite Yudanɔ ũ, akús̄ ò de a ũronɔ, mani tó ékede pinɔ su ò kútɛnne, oni d̄s kú má yenȳi. ¹⁰ Zaakū ñ yá kú ma ditɛnne kúna n f̄s n mena, mani n sí wari kú àteni su andunia pinki gúnwa, de à gbē kú ò kú z̄itenɔ ȳs à n̄ gwa. ¹¹ Mani su tera. Ñḡs p̄s kú ñ v̄i kúna gbána, de gbēke sún n láada símmaro yá. ¹² Mani gbē kú à z̄li blè ke ma Luda kpé gbēgba ũ. Ani bo zikiro. Mani ma Luda t̄s k̄ɛa kú ma Luda w̄ɛte Yurusalemu dufu kú ani kipa bona a kúnaa zaa musu t̄s kú ma t̄s dufuo. ¹³ Gbē kú à sá v̄i, à yá kú Luda Nini ten o s̄osi gbēnɔne ma.

Laodiseadenɔ ya

¹⁴ Ñ kē Laodisea s̄osi z̄iriine: Makū Aami, sèeda náanide yápurade kú má de p̄s kú Luda k̄ɛnɔ midɛ ũ, makū mé ma yá díkína ò. ¹⁵ Má n yákenanɔ d̄s. Ñ ȳidaro, akús̄ ñ w̄anaro. Má ye

ngõ yīda kesõ wána. ¹⁶ Lákū n̄ lógɔɔgɔ nà, n̄ wānaro akūs̄ n̄ yīdaro, mani n̄ pisime. ¹⁷ Ndì pi ɔgɔde aruzekede kū n̄ p̄ke ni vīrome n̄ ū. N̄ d̄s̄ kū gb̄ē p̄á pótompo barakeri wēndade takaside vīnaame n̄ ūro. ¹⁸ Maten lé damma, n̄ wura baasana lú ma kīnaa, de n̄ ke ɔgɔde ū. N̄ p̄kasa pura lú n̄ da, de n̄ n̄ pótompoke ute n̄ bo wé'in. N̄ wé eze lú n̄ ká n̄ wén, de n̄ gu e. ¹⁹ Madi kpākē gb̄ē kū má yeñyinoi mà n̄ toto. Abire yá mé à tò, n̄ wé t̄á n̄ nèse lite. ²⁰ N̄ gwa, má zena kpélelele, maten gbà lé. Tó gb̄ē ma kòtoo mà, akū à zé wēmene, mani gē mà p̄s̄ ble káao, ani ble kúmao. ²¹ Mani gb̄ē kū à z̄li bl̄e gba zé à vute kúmao ma gbàaa, lákū makū ma z̄li bl̄e ma vute kū ma Deo a gbàaa nà. ²² Gb̄ē kū à s̄á vī, à yá kū Luda Nini ten o s̄osi gb̄ēn̄ne ma.

4

Donyikena Ludane zaa musu

¹ Abire gbera ma zé è wēna ludambe. Akū ma kòto kū ma mà káaku lán kākāki'ū baa mà d̄ɔ à p̄i: N̄ m̄s̄ la, mani yá kū ani su abire gbera m̄n̄ne. ² Gwe ḡɔn̄ɔ Luda Nini d̄ima, akū ma gbàa è ludambe gwe, gb̄ēke vutea. ³ Gb̄ē kū à vutena pi ten té ke lán gb̄ē bèere de kū òdi pi diam̄ɔ bà kes̄õ kaanelia. Ludambefēneda lika bára pīi, à í de lán l̄á'í taka bà lán emeradi bà. ⁴ Gbà m̄n̄ baro aweesiik̄n̄on̄ likai, gb̄ē z̄k̄s̄ gb̄ēn̄on̄ baro aweesiik̄n̄on̄ vutevutena bára p̄in̄ɔ. Ò p̄s̄ pura dadana, ò wura f̄ura kúkuna. ⁵ Legū ten pí, àteni bo bára pi kīnaa, àteni p̄t̄á, àteni pata. fitila nana gbàa pi are m̄n̄ suppla, m̄k̄n̄ome Luda Nini m̄n̄ supplan̄ ū. ⁶ Dígi kú gbàa pi are lán ísira bà. A í k̄e ḡarangan lán gb̄ēdigi bà.

Gbàa p̄in̄ɔ daguran p̄s̄ b̄ene m̄n̄ siik̄n̄on̄ lika gbàa pīi. Wé d̄ɔd̄óm̄ma kpe kū areo. ⁷ P̄s̄ b̄ene p̄in̄ɔ káakup̄o de lán m̄su bà, a plade de lán z̄usaa bà, a aak̄s̄de an de lán bis̄asiri ann bà, a siik̄s̄de de lán v̄au kú àten vura bà. ⁸ P̄s̄ b̄ene m̄n̄ siik̄s̄ p̄in̄ɔ baadi d̄embere vī m̄n̄ suddodo. Wé d̄ɔd̄o n̄ d̄embere p̄in̄ɔ, a gūn kú kpeo. F̄anant̄e kú gw̄aano òdiḡo ò lakanaa sari:

Kúadona, kúadona, kúadona,
Dikiri Luda Gbānasīndapinkide.

N̄ kun yā, n̄ kun kū a terao, akūs̄ n̄nten su.

⁹ Goro kū p̄s̄ b̄ene m̄n̄ siik̄s̄ p̄in̄ɔ gb̄ē kū à vutena gbàaa, akūs̄ òdiḡo kun goro s̄inda p̄inki pi t̄s̄ kp̄a, ò bèere line, ò a s̄aaba kp̄a, ¹⁰ gb̄ē z̄k̄s̄ gb̄ēn̄on̄ baro aweesiik̄s̄ p̄in̄ɔ d̄i w̄utewute a are ò donyīkene, òdi n̄ f̄ura gogo ò k̄ate gbàa pi are ò pi:

¹¹ Dikiri ó Luda, n̄ ka ò n̄ t̄s̄ kp̄a,
ò bèere kú gbānao linne,
zaakū n̄ p̄s̄ s̄inda p̄inki k̄e,
n̄ kena kū n̄ kunnao bi n̄ p̄enyīnaame.

5

Sane B̄r̄ɔ kú takada kokonaa

¹ Akū ma takada kokonaa è na gb̄ē kū à vutena gbàaa pi ɔplan, ò yā k̄ea are kú kpeo p̄inki, ò a lé k̄ūkū kú k̄ani'ɔ leu supplao. ² Akū ma malaika gb̄anade è, àten kp̄akpa ke kú kòto gb̄anao à p̄i: Dí mé à k̄à à k̄ani'ɔ d̄in̄ɔ gogo à takada dí poroo? ³ Ama gb̄ēke kú ludambe ke z̄ite ke z̄ite gb̄aru kú ani f̄s̄ à takada pīi poro à gwaro. ⁴ Ma s̄o d̄s̄ manamana, zaakū odi gb̄ēke e kú à k̄à à takada pīi poro à gwaro. ⁵ Akū gb̄ē z̄k̄s̄ p̄in̄ɔ doke p̄imene: N̄sun s̄o d̄oro. N̄ gwa, Yuda buri M̄su kú à de Dauda kpata kú à b̄òɔ p̄à Kína ū z̄li bl̄e. Akū mé ani f̄s̄ à k̄ani'ɔ m̄n̄ suppla p̄in̄ɔ gogo à takada pīi poro. ⁶ Akū ma S̄ane B̄r̄ɔ è zena gbàa pīia p̄s̄ b̄ene m̄n̄ siik̄s̄ p̄in̄ɔ kú gb̄ē z̄k̄s̄ p̄in̄ɔ té. À de lákū ò a k̄utu kp̄aa bà. A b̄ene vī m̄n̄ suppla kú w̄eo m̄n̄ suppla. Luda Nini m̄n̄ suppla kú à n̄ z̄i andunia gu s̄inda p̄inkian̄on̄ gwe. ⁷ A ḡe à takada pīi si gb̄ē kú à vutena gbàa pīi s̄i. ⁸ Kū à takada pīi si, akū p̄s̄ b̄ene m̄n̄ siik̄s̄ p̄in̄ɔ kú gb̄ē z̄k̄s̄ gb̄ēn̄on̄ baro aweesiik̄s̄ p̄in̄ɔ k̄utekute S̄ane B̄r̄ɔ pi are. N̄ baadi m̄r̄ɔ k̄una kú wura kere kú turaretiti k̄an à p̄ao. Turaretiti pi bi Luda gb̄ēn̄o aduakenan̄ome. ⁹ Ò l̄e dufu si òten pi:

N̄ ka n̄ takada pīi sí n̄ k̄ani'ɔ p̄in̄ɔ gogo,
zaakū ò n̄ de,
n̄ gb̄ēn̄ò b̄ò Ludane kú n̄ aruo
buri s̄inda p̄inki gūn, buriyā s̄inda p̄inki gūn,
gb̄ē s̄inda p̄inki gūn, b̄usu s̄inda p̄inki gūn.

¹⁰ N̄ n̄ k̄a kpatan,
ò ḡs̄ ó Luda gb̄agbarin̄ ū,
oniḡs̄ k̄i ble z̄ite.

¹¹ Akū ma malaikan̄o è likana gbàa pīi kú p̄s̄ b̄ene p̄in̄ɔ kú gb̄ē z̄k̄s̄ p̄in̄ɔ dasidasi, n̄ dasi k̄a d̄ubu ūgbangba, oni f̄s̄ ò n̄ lé d̄s̄oro. Ma n̄ k̄ini mà, ¹² ò pi kú kòto gb̄anao: S̄ane B̄r̄ɔ kú ò d̄e k̄à ò iko d̄s̄ne

kū aruzekεo kū ɔndɔo kū gbānao kū bèereεo

ò a sáabu kpá, ò a tɔ́ kpá.

¹³ Akū pɔ́ kú Luda kɛ́ musu kú zítεo kú zíte gbáruo kú ísira gūnwɔ́ pínki, bee pɔ́ kú ò kú gu sīnda pínkinɔ́, ma mà ò pì:

Ògɔ́ bèere kú gbānao dɔ́

gbɛ́ kú à vutena gbāaane kú Sāne Bòrɔɔ,

ònígɔ́ n̄ sáabu kpá, ògɔ́ n̄ tɔ́ kpá gɔ́rɔ́ sīnda pínki.

¹⁴ Pɔ́ bène mèn siikɔ́ pínɔ́ pì, aami. Akū gbɛ́ zɔ́kɔ́ pínɔ́ wùtewute ò donyí kène.

6

Kāni'ogogonaa

¹ Ma è Sāne Bòrɔ́ kāni'ò mèn suppla pínɔ́ káakude gò. Akū ma mà pɔ́ bène mèn siikɔ́ pínɔ́ doke yá ò lán legúpūtánaa bà à pì: N̄ mɔ́! ² Akū ma sɔ́ pura è, gbɛ́ kú à dia sá kúna. Ò kífuraa kùne, akú à bò zɔ́bleri ù, de à gé zì ble.

³ Kú Sāne Bòrɔ́ kāni'ò plade gò, ma mà pɔ́ bène plade pì: N̄ mɔ́! ⁴ Sɔ́ pānde bò dɔ́, à de tɛɛ zónzon. Ò gbɛ́ kú à dia gbà zé à aafia sí anduniaa, de gbɛ́nɔ́ kɔ́ dede. Ò fēneda zɔ́kɔ́ kpàa.

⁵ Kú Sāne Bòrɔ́ kāni'ò aakɔ́de gò, ma mà pɔ́ bène aakɔ́de pì: N̄ mɔ́! Akū ma sɔ́ sira è, gbɛ́ kú à dia zaka kúna. ⁶ Ma kīni mà lán gbɛ́ kòtoo bà, à bò pɔ́ bène mèn siikɔ́ pínɔ́ tɛ́ à pì: Èse zaka lé dome gɔ́rɔ́ do zì ɔ́gɔ́ ù. Gbado zaka lé aakɔ́me gɔ́rɔ́ do zì ɔ́gɔ́ ù. N̄sun tó kú línɔ́ kú geepe línɔ́ yakaro.

⁷ Kú Sāne Bòrɔ́ kāni'ò siikɔ́de gò, ma pɔ́ bène siikɔ́de kòtoo mà à pì: N̄ mɔ́! ⁸ Akū ma sɔ́ pufau è, gbɛ́ kú à dia tɔ́n Ga, Gyāwān tɛ́i. Ò n̄ gbá zé ògɔ́ iko vī andunia gbɛ́nɔ́ leu siikɔ́dea, ò n̄ dede kú zìio kú nàao kú gagagyāo kú n̄bò pásínɔ́o.

⁹ Kú Sāne Bòrɔ́ kāni'ò sɔ́ɔrode gò, gbɛ́ kú ò n̄ dede Luda yá ona kú Yesu sèedakpanaa yāi, ma n̄ gyāwāndeno è turaretitikipataki gbáru. ¹⁰ Ò wiki gbāna lè ò pì: Dikiri kú à kú adona yāpurade, bɔ́ren ìni yākpatε ke kú gbɛ́ kú ò kú zítεnɔ́ n̄ ó dena fīna boŋmaa? ¹¹ Akū ò utagyaba pura dàda n̄ baadine, ò pìr̄ne ò mena f̄i f̄iti ari n̄ Yesu zòbleri dake kú oni n̄ dede lán n̄ bāno lé gé káo.

¹² Kú Sāne Bòrɔ́ kāni'ò suddode gò, ma è zíte yīgāyīgā pásipāsī, ifāntē sira kú n̄kíniki lán biza kú ò dà òsin bà, mɔ́vura tēra kú lán aru bà mámmam. ¹³ Susuneɔ́ bò ludambe, ò kòte zíte lán zàgā'ia dì líne ísi woro nà. ¹⁴ Ludambe kékɔ́a, à kòkokoko lán pèe bà. Kpínɔ́ kú ísira luannɔ́ sɔ́ n̄ kúkia pínki. ¹⁵ Andunia kínannɔ́ kú kpatablerinɔ́ kú soza gbɛ́ zɔ́kɔ́nɔ́ kú aruzekedennɔ́ kú gbānadennɔ́ kú gbɛ́ sīnda pínki zòno kesɔ́ zìdadennɔ́ ùte gbɛ́wɛɛnɔ́n kú gbɛ́sɔ́kɔ́nɔ́o. ¹⁶ N̄ wiki gɔ́ dɔ́:

Kpínɔ́ kú gbɛ́nɔ́ à daóla,

à ó utε gbɛ́ kú à vutena gbāaane,

à ó sí Sāne Bòrɔ́ pɔ́f̄ɛa.

¹⁷ Zaakú n̄ pɔ́f̄ɛkipammanna gɔ́rɔ́ zɔ́kɔ́ kà. Dí mé ani f̄s̄ à bonn?

7

Sèedakena Luda zòblerinɔ́a

¹ Abire gbera ma malaika gbɛ́nɔ́n siikɔ́nɔ́ è zεzεna andunia kusuru siikɔ́nɔ́a, n̄ baadi a kusuru ìa kúna, de ìa sún pá zíte ke ísira ke lí kearo yāi. ² Akū ma malaika pānde è, à bò à fùte ifáboki kpa, à Luda Wèndide sèedakebɔ́ kúna. À lé gbāna zù malaika gbɛ́nɔ́n siikɔ́ kú ò n̄ gbá zé ò zíte kú ísiraɔ́ yaka pínɔ́ ³ à pì: Àsun zíte ke ísira ke línɔ́ yakaro ari ò sèeda ke ó Luda zòblerinɔ́ m'arenɔ́a. ⁴ Akū ò gbɛ́ kú ò sèedaa p̄i kèr̄mmanò lé òmene, n̄ gbɛ́nɔ́n dúbú basuppla awɛɛsiikɔ́me. Ò bò Isaraila buri sīnda pínki gūn.

⁵ Yuda burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Rubeni burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Gada burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

⁶ Asa burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Nafatali burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Manase burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

⁷ Simeɔ́ burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Levi burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Isaka burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

⁸ Zebuluni burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Yusufu burinɔ́ gbɛ́nɔ́n dúbú kuri awɛɛpla

Biliaminu burinɔ gbɛnɔn dúbu kuri awɛɛpla.

Buri sɛnda pínki kakarana ludambe

⁹ Abire gbera ma gbɛnɔ è dasidasi, oni fɔ ò ní lé dɔro. Ò bò bùsu sɛnda pínki gún, buri sɛnda pínki gún, gbɛ sɛnda pínki gún, buriyá sɛnda pínki gún. Ò zezena gbà kú Sáne Bòrɔɔ are. Ò utagyaba pura dadana, ò zaa lánɔ kúkúna ní ɔí. ¹⁰ Òten wiki gbána lé òten pi: Surabanaa di bo ó Luda kú à vutena gbàaa kú Sáne Bòrɔɔ kiamɛ.

¹¹ Malaikanɔn zezena ò lika gbà kú gbɛ zɔkɔnɔ kú pɔ bɛne mèn siikɔni ní pínki, akú ò kùtekute gbàa pi are ò donyí kè Ludane ¹² ò pi:

Aami! Ó Luda mé à tɔ ví kú gakturio

kú ɔndɔo kú sáabuo kú bèɛɛɛo

kú ikoo kú gbánao gɔrɔ sɛnda pínki. Aami!

¹³ Akú gbɛ zɔkɔ pínɔ doke ma la à pi: Dínɔn gyabapuradari díkínanɔ úu? Ò bò máa? ¹⁴ Ma pine: Baa, mɔkɔn mé ní dɔ. Akú à òmenɛ: Gbɛ kú ò bò wétamma zɔkɔ gúnɔmɛ. Ò ní utagyabaa pínɔ pipi Sáne Bòrɔ aru gún à pura kú.

¹⁵ Abire yáin ò kú Luda gbà are,

òten doi à kpén fánantɛ kú gwáanio.

Gbɛ kú à vutena gbàaa pii di a kuta kúríla.

¹⁶ Nà ke ími ní ní de doró,

ifántɛ ní ní léro, gu ní wáámáro,

¹⁷ zaakú Sáne Bòrɔ kú à kú gbà guragura ní ke ní Dári ú,

ani doñne are ari ísɛ wéndide bokia,

gbasa Luda ní ní wétɛ warawaríne pínki.

8

Káni'ò supplade gonaa

¹ Kú Sáne Bòrɔ káni'ò supplade gò, ludambe kè kítikiti lákú minti baraakuri taka bà. ² Akú ma malaika gbɛnɔn supplá kú òdigɔ zezena Luda arenɔ è, ò kákáki kpámma mèn supplá.

³ Akú malaika pánde sù à zè turaretitikipataki kú ò pi kú wuraaɔ sare, à tésibo kú ò pi kú wuraaɔ kúna. Ò turaretiti kpáa dasidasi de à kakara kú Luda gbɛnɔ pínki aduakɛnaao à kpata, akú à kpàta gbà are turaretitikipataki piia. ⁴ Akú turaretiti túsukpe kú Luda gbɛnɔ aduakɛnaao fúte malaika ɔí Luda are. ⁵ Akú malaikaa pi tésiboɔ sɛ, à té sio turaretitikipatakia à pà, akú à zù zítɛ. Legú ten pata, àten pútá, àten pí, akú zítɛ yígá'yígá.

Kákáki mèn supplanɔ penaa

⁶ Malaika gbɛnɔn supplá kú ò kákáki mèn supplá kúnaa pínɔ a pena soru kè. ⁷ A káakude a kákáki pè, akú ò legúgbɛ kú téo kakarana kú aruo kòte zítɛ. Zítɛ leu aakòde té kú, línɔ leu aakòde té kú, sè ísi té kú mómio.

⁸ Malaika plade a kákáki pè, akú pɔ téde bò à sí ísiran lán kpi zɔkɔ bà. Ísira leu aakòde lí aru ú, ⁹ akú ísira pɔ bɛnenɔ leu aakòde gága, gó'itenɔ leu aakòde yàka.

¹⁰ Malaika aakòde a kákáki pè, akú susune zɔkɔ kú àten té kú lán sɛnte bàa bò ludambe, à lète à dà swano kú ísɛbokínɔ leu aakòdela. ¹¹ Susune pi tɔn Sewe. Í leu aakòde lí sewe ú, akú gbɛ kú ò í pii mìnɔ gága dasi a kyàkyá yáí.

¹² Malaika siikòde a kákáki pè, akú ò ifántɛ leu aakòde lè kú mɔvuraaɔ leu aakòde kú susunenɔ leu aakòde, de ní leu aakòde sira kú yáí. Akú fánantɛ leu aakòde gò gupurakúnaa sari, len à kun le gwáani dɔ. ¹³ Akú ma váu è, àten vura musumusú. Ma mà, à wiki gbána lè à pi: Waiyoo, waiyoo, waiyoo gbɛ kú ò kú zítɛnɔ malaika gbɛnɔn aakò kú ò gò pínɔ kákáki'ú kú àten gé bo yáí.

9

¹ Malaika sɔɔrode a kákáki pè, akú ma susune è, à bò ludambe à lète zítɛ. Akú ò Zíngowɛ lókoto mɔne kpáa, ² akú susune pi Zíngo wɛɛ lókoto pi zé wè. Túsukpe bòn lán támate zɔkɔ túsukpe bà, akú Zíngo wɛɛ pi túsukpe ifántɛ sira kú, gu kè síi níkiniki. ³ Kwano bòte túsukpe pii gún, ò dà zítɛla. Ò ní gbá gbána lán andunia fínɔ gbána bà. ⁴ Ò piñne òsun wari dɔ sɛɛaro ke lá ke lí ke, séde gbɛ kú ò Luda sɛeda ví ní mi'arearonɔ. ⁵ Odi ní gba zé ò gbɛnɔ dɛdɛro, ama oni ní da mè'ummanan ari mɔ sɔɔro. Ní wáwá de lán fí gbɛpana wáwá bàme. ⁶ Gɔrɔ birenɔa gbɛnɔ ní ga wete, oni ero. Ga ní ní ní de, ama ga ní bàa léfíne.

⁷ Kwa pìnc de lán s̄ kù ò soru mà kù z̄ion̄ bà. Ò p̄ke kúkuna lán wura fùraa bà, ñ ãn de lán bisàsiri ãnn bà. ⁸ Ò miká vī gb̄anagb̄ana lán n̄gb̄e miká bà, ò sakan̄ vī lán mùsu saka bà. ⁹ Ñ kùse de lán m̄ uta bà, ñ òmber̄e kīni d̄o lán gó dasi kù s̄on̄ ten ḡate z̄i gūn kīni bà. ¹⁰ Ò vl̄a vī kù k̄aao lán fī p̄ bà. Ñ gb̄ana kù ñ vl̄a p̄nc̄a, de ò wari d̄o gb̄nc̄a ari m̄ s̄oro. ¹¹ Z̄ingow̄e l̄okoto malaikaa p̄ime ñ kīna ū. Kù Eberu ȳao a t̄on Abad̄. Kù Giriki ȳao s̄ Ap̄l̄īs̄. ¹² Ȳa p̄asī k̄aakup̄ ḡete, a m̄en plan̄ ten su a kp̄e d̄o.

¹³ Malaika suddode a k̄ak̄aki p̄e. Ma k̄otoo mà à b̄o Luda are turaretitikpataki kù ò p̄i kù wuraa b̄ene siik̄on̄ kpa. ¹⁴ À p̄i malaika suddode kù à k̄ak̄aki k̄unaane: Ñ malaika gb̄nc̄on̄ siik̄ kù ò ȳiyina swada kù òdi p̄i Yuflati sar̄en̄ poro. ¹⁵ Akù à malaika gb̄nc̄on̄ siik̄ kù ò ñ soru k̄e w̄e b̄irea m̄ b̄irea ḡr̄o b̄irea ḡr̄o zaka b̄ire ȳain̄ p̄oro, de ò bisàsirin̄ leu aak̄ode d̄ede ȳai. ¹⁶ Ò soza s̄den̄o dasi lé òmene, ò gb̄nc̄on̄ mill̄i w̄aa dome. ¹⁷ W̄egupu'ena a p̄i gūn lán ma s̄ p̄nc̄ kù ñ òdir̄in̄ è n̄an̄ d̄i: Ò m̄ utano dadana t̄e lán t̄e bà, búgu lán buluu bà, kp̄a'ikpa'i lán if̄ant̄gb̄o bà. S̄ p̄nc̄ m̄i de lán mùsu m̄i bà. T̄e kù t̄usukp̄eo kù if̄ant̄gb̄o ten bo ñ lén. ¹⁸ Kisira m̄en aak̄ dik̄inan̄, t̄e kù t̄usukp̄eo kù if̄ant̄gb̄o kù àten bo ñ lé gūnw̄o mé à bisàsirin̄ leu aak̄ode d̄ede. ¹⁹ Zaakù s̄ p̄nc̄ gb̄ana kù ñ lé gūn kù ñ vl̄ao d̄o. Ñ vl̄a de lán ml̄e bà, ò m̄i vī kù òdi wari d̄o gb̄nc̄a.

²⁰ Gb̄e kp̄ara kù odi gaga kisira p̄i musuron̄, odi n̄ese lite ò p̄ kù ò k̄e ȳa t̄oro. Ò kp̄e òten k̄ute t̄anan̄e kù p̄ kù ò k̄e kù wuraa kù andurufuuo kù m̄ogot̄eo kù gb̄e kù lío. P̄ p̄nc̄ òdi gu ero, òdi ȳa maro, òdi t̄aa o s̄oro. ²¹ Odi n̄ese lite ò ñ gb̄ed̄ena t̄oro ke ñ p̄dammana ke ñ gb̄asik̄ena ke ñ kp̄ani'ona.

10

Malaika kù takada porona fitinnao

¹ Akù ma malaika gb̄anade p̄ande è, à b̄o ludambe, àten kipa. Ludambe luku likai, ludambef̄eneda kù a m̄la. A ãn de lán if̄ant̄e bà, a gb̄an̄on̄ de lán t̄enene bà. ² À takada fitinna k̄una porona. À a òpla gb̄a z̄e ísira, à a òze gb̄a z̄e z̄itea. ³ À wiki gb̄ana l̄e lán mùsu p̄ut̄anaa bà. Kù à wiki l̄e, legup̄ut̄ana m̄en supplan̄ ȳa ò. ⁴ Kù legup̄ut̄ana m̄en suppla p̄nc̄ ȳa ò le, má ye mà k̄e takada gūn, akù ma k̄otoo mà, à b̄o ludambe à p̄i: Ñḡo ȳa kù legup̄ut̄ana m̄en suppla p̄nc̄ ò k̄una asiri gūn, ñsun̄ k̄ero. ⁵ Malaika kù ma è zena ísira kù z̄iteoaa p̄i a òpla s̄e à d̄o musu, ⁶ akù à s̄i kù Luda kù à kun ḡr̄o s̄inda p̄inkio kù à musu kù z̄iteo kù ísiraoo k̄e kù p̄ kù ò kù ñ gūnn̄o p̄ink̄i à p̄i: Ani ḡi ke doro. ⁷ Malaika supplade k̄ak̄aki p̄eḡr̄o z̄i, t̄o àten su p̄e, Luda p̄yenyina kù à utena ni ke, lán à a baaruu kp̄a a z̄b̄leri annabin̄ne n̄a.

⁸ Akù ma k̄oto kù ma mà à b̄o ludambe p̄i mà d̄o à p̄i: Ñ ḡe ñ takada porona kù à na malaika kù à zena ísira kù z̄iteoo musu ò sí. ⁹ Akù ma ḡe malaikaa p̄i k̄inaa, ma p̄ine à takada fitinna p̄i kp̄ama, akù à p̄imene: Ñ sí ñ s̄o. Aniḡo nna n̄ lén lán z̄o bà, ama ani ke n̄ n̄es̄enero. ¹⁰ Akù ma takada fitinna p̄i s̄i malaikaa p̄i òi, ma s̄o. À k̄e nna ma lén lán z̄o bà. Kù ma m̄o, adi ke ma n̄es̄enero. ¹¹ Akù ò p̄imene mà annabikeȳa ò d̄o manamana burin̄o kù b̄usun̄o kù buriȳan̄o kù k̄inan̄o ȳa musu.

11

S̄edade gb̄nc̄on̄ plan̄

¹ Akù ò leba kp̄ama p̄ȳȳb̄o ū, ò p̄imene: Ñ fute ñ Luda kp̄e ȳs̄ kù a gb̄agbakio, ñ donȳiri kù ò kù gw̄en̄o naro. ² Ñ a òn̄ t̄o, ñsun̄ ȳoro, zaakù ò kp̄a kifirin̄oaaame. Oni ḡese p̄et̄ep̄ete Luda w̄eraa ari m̄o bupla aw̄epla. ³ Mani ma s̄edade gb̄nc̄on̄ plan̄o gba z̄e ò annabikeȳa ò ḡr̄o w̄aa suddo kù baaak̄oo p̄i gūn kù uta kasan̄o dadana. ⁴ Gb̄e p̄inc̄on̄ kù lí m̄en pla kù fitiladib̄o m̄en pla kù ò zena andunia Dikiri aren̄o ū. ⁵ T̄o gb̄e ten wete à wari d̄r̄ma, t̄e ni bo ñ lén à ñ ib̄ere p̄nc̄ kp̄ata. Len gb̄e kù àten wete à wari d̄r̄ma ni ga le. ⁶ Ò ludambe z̄e tatana gb̄ana vī, de leḡu s̄un̄ ma ḡr̄o kù òten annabikeȳa oro ȳai. Ò í litena aru ū gb̄ana vī d̄o. Oni kisira buri s̄inda p̄ink̄i kp̄a andunia ḡr̄o kù ò yeia.

⁷ T̄o ò ñ s̄edaak̄ena l̄aka, n̄b̄o p̄asī kù àdi bo Z̄ingo w̄e l̄okoto gūn ni z̄i k̄a k̄uñwo à z̄i b̄ler̄ma à ñ d̄ede. ⁸ Ñ ḡen̄o niḡo katena w̄era z̄ok̄ kù ò ñ Dikiri p̄a lía z̄eda gūn. Ȳaasi gūn òdi wera p̄i s̄isi S̄od̄omu ke Misila. ⁹ Gb̄e s̄inda p̄ink̄i kù buri s̄inda p̄inkio kù buriȳa s̄inda p̄ink̄i òrin̄o kù b̄usu s̄inda p̄ink̄i gb̄nc̄o ni ñ ḡen̄o gwagwa ari ḡr̄o aak̄ kù a kusuo, oni we ò ñ v̄iro. ¹⁰ Gb̄e kù ò kù z̄iten̄o ni p̄onna ke, oni dikp̄e ke, oni gba dak̄one, kù annabi gb̄nc̄on̄ pla kù ò wari d̄r̄ma p̄nc̄o ḡaga ȳai.

¹¹ Ḡr̄o aak̄ kù a kusuo p̄i gbera Luda t̄o wisa w̄endide ḡen̄gu, akù ò fute ò z̄e. V̄ina gb̄e kù ò ñ èn̄o kù manamana. ¹² Akù annabii p̄nc̄o k̄oto gb̄ana mà à b̄o ludambe, à p̄ir̄ine: À fute

à mós la. Gɔɔ kú n iberenɔ wé fírma, akú ò fùtè ò tà musu ludambe luku gún. ¹³ Zì kùà zíte yìgáyìgá pásípásì, wera pi leu kuride gbòro, akú gbènɔn dúbu supplanɔ gàga zíteyìgáyìgánaa pii gún. Vina gbè kparanɔ kù, akú ò bèereè li Luda Musudene. ¹⁴ Yá pásì plade gètè, a aakòde ten ká sà.

Kakaki supplade penaa

¹⁵ Malaika supplade a kákáki pè. Kòto gbànanɔ bò ludambe ò pi:

Andunia kpataa gù ó Dikiri pɔ́ ɔ́

kú kína kú à kàao,

anígɔ́ kí ble gɔɔ sɔ́nda pínki.

¹⁶ Gbè zókɔ́ gbènɔn baro awɛɛsiikɔ́ kú ò vutɛvutɛna n gbàaa Luda arɛ pino kùtekutɛ ò donyí kènɛ ¹⁷ ò pi:

Dikiri Luda Gbànasɔ́ndapinkide

kú n kun yá akúsɔ́ n kun ari tera,

o n sáabu kè,

zaakú n bo kú n gbàna zókɔ́ome,

gbasa n na kíblenaaa.

¹⁸ Bùsu sɔ́nda pínki gbènɔ pɔ́ fè,

akú n pɔ́fè kparfuma.

N yákpatekena kú gyáwàndenɔ gɔɔ kà.

Íni fina bo n zòbleri annabinɔne

kú n gbè kú òten vɔ́na kennɛnɔ,

né fiti gbè zókɔ́,

íni anduniaderinɔ dede.

¹⁹ Akú ò Luda kpé kú à kú musu wè, akú ò Luda bàka kunna kúrwo àkpatii è a gún. Legú ten pí, àten pata, àten putá. Zíte yìgáyìgá, legúgbè pásì kòtè.

12

Nɔgbè kú kwá zókɔ́o

¹ Akú ma wé si sèeda zókɔ́ bonsarele ludambe. Nɔgbè ke ifantè yina biza ú, mɔvura kú a gbá gbáru, à susune mèn kuri awɛɛplanɔ kuna kífura ú. ² À nòsina, akú nòwáwá fùtèa, àten né'iwáwá wiki lé. ³ Akú ma wé si pɔ́ pàndele ludambe sèeda ú. Kwá zókɔ́ tɛra zónzon kú gwe, a mii mèn suppla, a bène mèn kuri. À kífura mèn supplanɔ kúkuna. ⁴ À susunenɔ leu aakòde wòwo ludambe kú a vláo, à kòtè zíte, akú à sù à zè nɔgbè kú à ye à né i pi arɛ, de à le à né kú ani i pi só yáí. ⁵ Akú nɔgbè pi négɔ́gbè kú ani kí ble buri sɔ́nda pínkia kú mò gòoo ì. Akú ò né pii sè ò tà kàao Luda kú a gbàao kínaa. ⁶ Nɔgbè pii bàa lè à tà sèn, gu kú Luda kèkene, de ò a gwa gɔɔ wàa suddo kú baaakɔoo gún.

⁷ Akú zì fùtè ludambe, Mukaila kú a ìbanɔ zìi kà kú kwá pio, kwá kú a ìbanɔ zìi kà kúrwo.

⁸ Akú n gbàna kàa, odi vuteki e ludambe doro. ⁹ Ò pè kwá zókɔ́ piia ò a bò. Àkú mé à mlè zì kú òdi pi Ìbilisi kesɔ́ Setan, andunia pínki sàtèri ú. Ò a bò ò zù zíte kú a ìbanɔ lèlè. ¹⁰ Akú ma kòto gbàna mà ludambe à pi:

Ó Luda zìi blè sà,

a gbàna kú a kpataao bò gupuraa,

à ikoo kpá kína kú à kàa.

Zaakú ò pè yádimmariia ò a bò.

Akú mé àdigɔ́ ó gbènɔ yaka ó Ludane fánantè kú gwáanio.

¹¹ Ó gbènɔ zìi blèa kú Sàne Bòro aru gbànao

kú n sèedadekeyáo.

Ò gí n wèndiii ari ò gèè gào.

¹² Abire yáí ákòno kú á kú ludambenɔ,

à pɔ́nna ke.

Waiyoo zíte kú ísirao,

zaakú Ìbilisi kipaáwa kú pɔ́fè zókɔ́ome,

kú à dɔ́ kú gɔɔ kú à gɔ́arɛ kpararo yáí.

¹³ Kú kwá è ò a zu zíte, akú à pètè nɔgbè kú à négɔ́gbè ì pii. ¹⁴ Akú ò váu zókɔ́ dèmberɛ mèn pla kpá nɔgbè piia à vurao à ke zà kú mlèè pio, à tá gu kú ò kèkene sèn, de ò a gwa gwe wè aakɔ́ kú a kusuo. ¹⁵ Mlèè pi ì pisi nɔgbè pi kpe lán swa bà, de ísɔ́ le à a sé, ¹⁶ akú zíte nɔgbè pi mii si, à a lé wè, à í kú à bò kwá lén pii mi. ¹⁷ Akú kwá pi pɔ́ fè nɔgbè pii, à gèè zì ká kú a buri kú ò gòno, gbè kú ò Luda yá kúna, kú ò kun Yesu sèedade únɔ. ¹⁸ Kwá pi zena ísira léa.

13

Ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i m̀̀en p̀̀lan

¹ Akũ ma ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i è, àten bo ísira p̀̀ii g̀̀n, a m̀̀ii m̀̀en suppla, a b̀̀ene m̀̀en kuri. B̀̀ene m̀̀en kuri p̀̀inon kífura kúkuna. D̀̀kena kũ Ludao t́ k̀ena a m̀̀ii p̀̀inon. ² Ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i kũ ma èe p̀̀ii b̀̀o lán s̀̀aboo bà, a ɔ p̀̀as̀̀i manamana. A lé de lán músu lé bà. Kwá a gbána kpàa kũ a gbàao kũ a iko z̀̀k̀oo. ³ A m̀̀ii p̀̀inon doke de lán ò a kari k̀e ari à kà ganaa bà, akũ a b̀̀o p̀̀ii làka. A yá b̀̀o andunia gb̀e s̀̀inda p̀̀inki sare, akũ ò t̀e. ⁴ Akũ ò donyí k̀e kwá piine, kũ à a ikoo kpà ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piia yá. Ò k̀ute ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piine d̀̀o ò pi: Dí mé à kà ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i p̀̀i tu? Dí mé ani f̀s à z̀l kà káao?

⁵ Ó karambaani yá'ona lé kpà ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piia, à Luda t́ b̀̀ene sío, akũ ò a gbà z̀é à iko ke ari m̀o bupla awɛɛpla. ⁶ Akũ à nà d̀kena kũ Ludaoa, à a t́ b̀̀ene sí kũ a kúkio kũ gb̀e kũ ò kũ gwɛno. ⁷ Ó a gbà z̀é à z̀l kà kũ Luda gb̀en à z̀l b̀lɛm̀ma. Ó a gbà z̀é d̀o àg̀o iko ví buri s̀inda p̀inka kũ gb̀e s̀inda p̀inkio kũ buriyá s̀inda p̀inki òrinon kũ búsu s̀inda p̀inkio. ⁸ Tó adi ke gb̀e kũ ò t́ kũ ẁendi takada g̀nno baasiro, gb̀e kũ ò kũ z̀itenon ni donyí ke ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piine ò p̀inki. Takada pi bi Sáne B̀̀ro kũ ò d̀e zaade Luda dí andunia kátero p̀ome. ⁹ Gb̀e kũ à sá ví yá pi ma. ¹⁰ Gb̀e kũ Luda díte ò a kũ z̀lzo ũ oni a kũme. Gb̀e kũ Luda díte ò a de f̀enedao f̀enedan oni a deo. Abire ten o Luda gb̀enonɛ òg̀o mena ví, òg̀o náani ví.

¹¹ Akũ ma ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i p̀̀ande è, àten bo z̀iten. A b̀̀ene ví m̀̀en pla lán sáne b̀̀ro p̀o bà, ama à yá ò lán kwá bàme. ¹² À ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i káakupo pi iko p̀inki k̀e a wára. À tò z̀ite kũ gb̀e kũ ò kúano donyí k̀e ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i káakupo kũ ò a kari k̀e ari à kà gana a b̀̀o làka piine. ¹³ À daboyá z̀k̀onon k̀e, ari se à tò t̀é b̀o ludambe, à l̀ete z̀ite bisásirinon wára. ¹⁴ À gb̀e kũ ò kũ z̀itenon sáte kũ daboyá kũ ò a gbà z̀é à k̀e ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i káakupo pi wáranon. À piine ò ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i kũ ò a kari k̀e kũ f̀enedao, akũ à kpé b̀ene taka ke. ¹⁵ Ó a gbà z̀é à ẁendii kpà ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i taka piia, akũ ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i taka pi yá ò, à tò ò gb̀e kũ ò gi donyí kenɛinon d̀ede. ¹⁶ À tò ò s̀eeda k̀e ò gb̀e s̀inda p̀inki ɔplaa kes̀o ò m̀'are, né f̀iti gb̀e z̀k̀o, aruzekedenon kũ takasidenon, z̀onon kũ z̀idadenon. ¹⁷ Gb̀e kũ à ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i pi t́ s̀eeda víro kes̀o à t́ lambaa, ade ni f̀s à p̀o yía kes̀o à lúro. ¹⁸ Ɔndyáan dí. Gb̀e kũ à wéze ví, à ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i pi lambaa d̀odo, zaakũ bisásiri t́ lambaame. À lamba bi wáa aak̀o kũ baaak̀o awɛɛsuddome. (666)

14

Sáne B̀̀ro kũ gb̀e kũ à ò b̀onon

¹ Akũ ma Sáne B̀̀ro p̀ii è zena Zaiš kpia. Gb̀enon d̀ubu wáa suppla awɛɛsiik̀o kũ káao. A t́ kũ a De t́o k̀ena ò m̀'arenon. ² Ma k̀ini m̀à à b̀o ludambe lán ís̀kena k̀ini bà, lán legupútana gbána bà. K̀ini kũ ma màa pi de lán m̀orolerinon m̀or'ũ bà. ³ Gb̀enon d̀ubu wáa suppla awɛɛsiik̀o p̀inon ten lé dufu sí gbà kũ p̀o b̀ene m̀en siik̀onon kũ gb̀e z̀k̀onon are. Gb̀eke dí f̀s à l̀e p̀ii d̀adaro, tó adi ke gb̀e kũ ò ò b̀o andunia g̀n p̀inon baasiro. ⁴ M̀ok̀onome gb̀e kũ odi gbási ke kũ ngb̀enononon ũ, kũ ò kun lési. Òd̀ig̀o t̀é Sáne B̀̀ro gu kũ adi g̀n p̀inki. Ò ò b̀o gb̀e káakunon ũ Ludane kũ Sáne B̀̀ro piio. ⁵ Odi ma ziki kũ ò éke t̀oro, akus̀o ò taari víro.

Yakpatɛkeg̀ro baarukpanaa

⁶ Akũ ma malaika p̀ande è, àten vura musumusu. À baaru nna kũ à kun g̀ro s̀inda p̀inki k̀una, de à kpá gb̀e kũ ò kũ z̀itenonɛ, búsu s̀inda p̀inki, buri s̀inda p̀inki, buriyá s̀inda p̀inki kũ gb̀e s̀inda p̀inkio. ⁷ À k̀otoo s̀e gbánagbána à pi: À vína ke Ludane, à b̀ere líne, zaakũ a yakpatɛkena kũ gb̀enon g̀ro kà. À donyí ke Luda kũ à musu kũ z̀iteo kũ ísiraon kũ ís̀bokinon k̀ene.

⁸ Malaika plade t̀é a kpé à pi: Babilonun gb̀oro! Wera z̀k̀oo p̀ii gb̀oro! À tò buri s̀inda p̀inki a p̀apákena ẁe gbána kũ adi su kũ Luda p̀of̀eoo mi.

⁹ Malaika aak̀ode t̀é ò kpé, à k̀otoo s̀e gbánagbána à pi: Tó gb̀e donyí k̀e ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piine kũ a takao, à a s̀eedaa sí a m̀'area kes̀o a ɔa, ¹⁰ akũ mé ani Luda p̀et̀e ẁe kũ ò kà at̀ene a p̀of̀e token mi, ani wáwá ma t̀é kũ ífántɛgb̀onon g̀n Luda malaikanon kũ Sáne B̀̀ro are. ¹¹ Ǹ wétamma t̀usukpe nig̀o bo g̀ro s̀inda p̀inki. Gb̀e kũ ò donyí k̀e ǹ̀b̀̀o p̀̀as̀̀i piine kũ a takao, ò a t́ s̀eedaa k̀enon íampana víro f̀ananté kũ gwáanio. ¹² Abire ten o Luda gb̀enonɛ òg̀o mena ví, gb̀e kũ ò yá kũ à diteno k̀una, óten Yesu náani kenon.

¹³ Akũ ma k̀otoo mà, à b̀o ludambe à pi: Ǹ adik̀ina k̀e. Arubarikadenome gb̀e kũ oni ga kunna Dikiri g̀n zaa teranon ũ. Luda Nini pi: Leme! Oni kámma bo kũ ò z̀io, zaakũ ò yámanakena gb̀e t̀ényí.

Zite p̀onon k̀ek̀enaa

¹⁴ Akũ ma ludambe luku è, p̀oke vutena lán bisásiri bà. À wura f̀ura kuna, à k̀oma lénna k̀una. ¹⁵ Akũ malaika p̀ande b̀o Luda kpén, à lé gbána z̀u gb̀e kũ à vutena ludambe lukuaai à

pì: Ñ kòma ká pói ñ kē, zaakū zīte póno mà, à kà kēna. ¹⁶ Akū gbē kū à vutena ludambe lukua a kòmaa màte zīte, à zīte póno kēkē.

¹⁷ Malaika pānde bō musu Luda kpén, à kòma lénna kúna dō. ¹⁸ Akū malaika pānde kū à té iko ví bō sa'okia. À lé gbāna zù gbē kū à kòma lénna kúnaa pii à pì: Ñ n kòma lénna ká geepi yō kū ò kú zītenoi ñ zōzō, zaakū ñ nénno mà. ¹⁹ Akū malaikaa pì a kòmaa màte zīte, à geepi yōno zōzō, à kà geepi'ifēki zōkō kū à de Luda pōfēkipabō ũ gūn. ²⁰ Ò gēsēe pèpèpè geepi yō pìno wēte kpe, akū aru bōte geepi'ifēki gūn, à dàgula ari kiloo wàa do kpé basōoro, à lei kà sō sōmō léi.

15

Kisira kpekpe mèn supplanō kpányīnaa

¹ Akū ma sēeda pānde è ludambe, à zōkō, à bō ma sare. Malaika gbēnon supplanōn kisira kpekpe mèn supplanō kúna. Abirekūn Luda ni a pōfēkipammāna lākao.

² Akū ma pōke è lán sēbe ba, à de lán dígi bā kakarana kú téo. Ma gbē kū ò zīi blè nōbō pāsī pīa kú a takao kú a tō lambaaoon è zena sēbe kú à de lán dígi bāa pii sare, ò mōro kú Luda kpámmanō kūkūna. ³ Ōten Luda zōbleri Musa lè sí kú Sāne Bōroo lèeo ò pì:

Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,

n yākenanōn zōkō, ò bō ó sare.

Buri sīnda pínki Kína,

ndi yā ke a zéa kú yāpuraō.

⁴ Dikiri, dí mé à n vīna vīroo?

Dí mé ani gí n tō kpáii?

Zaakū ñ mèn do ñ kú adona.

Buri sīnda pínki ní su à donyī kenne,

zaakū n yāmanakenanō bō gupuraa.

⁵ Abire gbera ma Luda kpé è wēna musu, bizakuta kú à doka kun ũ. ⁶ Akū malaika gbēnon suppla kú ò kisira mèn suppla kúnano bōte kpé pii gūn. Ò táaru biza pura táitai kú àten té ke dadana, wura asa dōdona ñ kūsēa. ⁷ Akū pō bēne mèn siikōnō doke wura kere kpā malaika gbēnon suppla pino baadia. Luda kú àdigō bēne goro sīnda pínki pōfē kán à pà. ⁸ Luda gakuri kú a gbānao túsukpe kpé pii pà. Gbēke ni fō à gēnlo ari malaika gbēnon suppla kisira mèn suppla pino gēe à lākao.

16

Luda pōfēkipana anduniaa

¹ Akū ma koto gbāna mà bona Luda kpén, à pì malaika gbēnon suppla pìnoone: À gé à Luda pōfē kú à kú kere mèn suppla pino gūn atē anduniaa.

² A káakude gēe à a kere atē anduniaa. Akū bōbūnu vāni pāsīno bō gbē kú ò nōbō pāsī sēeda vī, kú òdi donyī ke a takanēno.

³ A plade a kere atē ísiraa. Akū ísira'í gō lán gē aru bā, pō bēne kú ò kú a gūnno gāga pínki.

⁴ A aakōde a kere atē swanōa kú ísēbokino, akū í pino li aru ũ. ⁵ Akū ma mà malaika kú à í iko ví pì:

Kúadonade mōkōn kú ñ kun yā,

akūsō ñ kun kú a terao,

n yākpate kē kúñwo a zéame.

⁶ Ò n gbēno kú n annabino aru kōte,

akū n aru kpámma ò mī.

À kō si kúñwo le.

⁷ Akū ma kotoo mà bona sa'okia à pì:

Leme, Dikiri Luda Gbānasīndapinkide,

n yākpate kē kúñwo a zéame,

akūsō ñ yāpura vī.

⁸ A siikōde a kere atē ifantēa, à tò a té bisāsirino kpāta. ⁹ A puusu gbāna ní pá, akū ò Luda kú à kisira bireno iko ví tō bēne si. Odi nēse lite ò bēere línero.

¹⁰ A sōrode a kere atē nōbō pāsī gbāaa, akū gusira dà a kpatala. Gbēno teni ní lé yākatē wāwā gūn, ¹¹ akū ò Luda Musude tō bēne si ní wāwā kú ñ bōbūnuo yāi. Odi nēse lite ò kpé li ní yākenanōnero.

¹² A suddode a kere atē swada kú òdi pì Yuflatia, akū swa pì í bàba, akū zé bō ifāboki kpa kīnanōne. ¹³ Akū ma tānanō è mèn aakō lán blōno bā, òten bō kwā kú nōbō pāsīo kú annabi ékeo lén. ¹⁴ Tāna dabokerinōme. Ōten gé andunia pínki kīnanō Kīnaa, de ò ní kakara ò zī ká

Luda Gbānasīndapinkide gɔɔ zɔkɔ zī yāi. ¹⁵ N̄ ma! Mani su lán kpāni bàme. Arubarikaden gbē kú à wé gɔ dɔ ũ, kú à a pókasanɔ dana de àsun bo pótompo ò a pótompoke ero yāi. ¹⁶ Akú tana pino kina pino kākara gu kú òdi pì kú Eberu yāo Amagedɔ.

¹⁷ À supplade a kerε àtē īaa. Akú kòto gbāna bò gbà kīnaa Luda kpén à pì: À kèn gwe. ¹⁸ Legū ten pì, àten pata, àten pūtā. Zite ylgāyīgā pāsīpāsī. Zaa lākū bisāsirinɔn kú zīten nà, a taka buri dí ke zikiro, à kè pāsī manamana. ¹⁹ Wéra zɔkɔ kpàatekōre leu aakɔ, akú buri sīnda pínki wéranɔ gbòro. Wéra zɔkɔ Babilɔnu yā dɔ Ludagu, akú à a pɔfē pāsī wē toko kpāa, à mī. ²⁰ Ísira luanno gētē pínki, odi kpino e doro. ²¹ Legūgbε zɔkɔnò bò ludambe, ò kà kiloo bupla. Ò sisi bisāsirinɔ, akú ò Luda tɔ bēnε si legūgbε kisira pì yāi, zaakú kisira pì pāsī manamana.

17

Karua kú à di nòbɔ pāsīa

¹ Malaika gbēnɔn suppla kú ò kerε mèn suppla kūnaa pino doke pimenε: N̄ mɔ mà yā kú ani wí karua zɔkɔ kú à vutena swanɔa dasi mɔnne. ² Andunia kīnanɔ pāpā kè kāao, andunia gbēnɔ a pāpākēna wē mī ò kà. ³ Luda Nini dinama pì gūn malaikaa pìi gēε kūmao sēn. Akú ma nɔgbē ke è dina nòbɔ pāsī tēraa. Dɔkēna kú Ludao tɔnɔ fifia, a mīnɔ mèn suppla, a bēnεnɔ mèn kuri. ⁴ Nɔgbē pì biza tēra kú a gaaruradeo yīna, à zāblebɔ kú ò pì kú wuraaonɔ dana kú gbē bēεdeno kú òsonɔ. À wura toko kūna, tē pɔnɔ kú a pāpākēna gbāsīnɔ kán à pà. ⁵ Ò tɔ asiride kè a mī'area ò pì:

Wéra zɔkɔ Babilɔnu,
pāpākerinɔ kú andunia tē pɔnɔ da.

⁶ Ma è nɔgbē pìi Luda gbē kú ò n̄ dede Yesu sēedakpana yāinɔ aru mī à kà, àteni a de lán wē bà. Kú ma a è, yā pìi bò ma sare manamana. ⁷ Akú malaikaa pì ma la à pì: Bó yā mé à tò yā pìi bò n sareε? Mani nɔgbē pì asiri onne kú nòbɔ pāsī kú à a sena asirio, kú a mīnɔ mèn suppla a bēnεnɔ mèn kurii pìi. ⁸ Nòbɔ pāsī kú n èε pì kun yā, à kun tera doro, akú s̄ ani bo Zingo wēε lòkotoo gūn à mī pé kakatēnaaa. Gbē kú ò kú zīte, akú s̄ n̄ tɔ kú wēndi takadan zaa andunia naanagɔraronɔ, tó ò nòbɔ pāsī kú à kun yā, akú à kun tera doro, ama ani era à su pìi è, a yā n̄ bo n̄ sare. ⁹ Laasunde kú à ɔndɔ vī yān dí. Mī mèn suppla pino bi s̄sī mèn suppla kú nɔgbē pì vutenaanɔme. Kina gbēnɔn supplanɔme dɔ. ¹⁰ N̄ gbēnɔn sɔoro lēte, gbē mèn do kun, gbē mèn do kpé. Tó à sù, ani gī kero. ¹¹ Nòbɔ pāsī kú à kun yā, akú à kun tera doro pì bi kina sɔraakɔdemε. Gbēnɔn suppla pino dokemε dɔ. Àten mī pé kakatēnaaa. ¹² Bēnε mèn kuri kú n èε pino bi kina gbēnɔn kuri kú odi kpata ble kɔronɔme. Ama oni kī ble gɔɔ fītinle gūn kú nòbɔ pāsīo lēle. ¹³ N̄ gbēnɔn kurii pino lédokɔnɔme. Oni n̄ gbāna kú n̄ ikoo kpá nòbɔ pāsī pīa. ¹⁴ Oni z̄l ká kú Sāne B̄ɔɔɔ, ama ani z̄l bleŋma, zaakú dikirinɔ Dikirime, kīnanɔ Kīname. A gbē nāanide kú à n̄ sisi à n̄ sēnɔn kú kāao. ¹⁵ Akú malaikaa pìi òmene: Swa kú n è karua vutenaanɔ bi gbēnɔ kú parinɔ kú burinɔ kú buriyānɔme. ¹⁶ Nòbɔ pāsī kú bēnε mèn kuri kú n èε pino bi zā karuaa pīgu. Oni a kakate, ò à tó pótompo. Oni a só, oni té s̄s̄a. ¹⁷ Zaakú Luda a poyenyīnaa dàŋne n̄ swēn ò lédokɔnɔ kemε. Oni n̄ kpata kpá nòbɔ pāsī pīa ari Luda yā gé papao. ¹⁸ Nɔgbē kú n èε pì bi wéra zɔkɔ kú à iko vī andunia kīnanɔaame.

18

Babilɔnu gboronaa

¹ Abire gbera ma malaika pānde è bona ludambe. À iko zɔkɔ vī, à gakuri andunia pura kú. ² À wiki gbāna lè à pì: Babilɔnu gbòro, wéra zɔkɔ pìi lēte.

À ḡɔ t̄ananɔ kúki ũ, t̄ana buri s̄inda pínki tò ũ,
bā kú òdi n̄ tē bo ò zāŋgunɔ bε ũ.

³ Zaakú buri s̄inda pínki a pāpākēna wē
kú àdi su kú Luda pɔfēoo mī.
Andunia kīnanɔ gbāsī kè kāao,
akú andunia lagatarinɔ kè aruzekedenɔ ũ
a nnamana zɔkɔ gūn.

⁴ Akú ma kòto pānde mà bona ludambe à pì:

À b̄ote wēte pìi gūn ma gbēnɔ,
de á ɔ s̄ungɔ kú a durunnanɔ gūn
yā kú oni m̄nɔnɔ s̄ún á lero yāi.

⁵ Zaakú a durunnanɔ gbà ò z̄ɔ ludambea,
akú a dàkēnanɔ d̄ɔ Ludagu.

⁶ À fīna bonε yā kū à kèńnea,
à kene a yákenaaa leu pla.

À pētē wē káne a tokon
de pó kū à káńnela leu pla.

⁷ À wáwá kū wēndayáo kpái,
lákū à tó bò nnamanaa gūn lén nà.

Zaakū àdi o a swèε gūn,
saraunian a ũ vutena a gbàaa,
gyaanɔ takasiden a ũro,
áni wēnda ke zikiro.

⁸ A yā mé à tò kisira díkīnanɔ ni a le gɔɔ do,
ga kū wēndao kū náao.

Té mé ani kūa,
zaakū Dikiri Luda a yákpatekeri gbāna.

⁹ Andunia kína kū ò gbāsī kè káao, ò nna mà káaoɔ, tó ò a tékūna luku è, oni ɔɔ do, oni n
zida kéké. ¹⁰ Oni ze zà vīna gūn wáwá kū ò kpài yái ò pi:

Waiyoo, waiyoo, wéra zókɔ!

Wéra ikode Babilɔnu!

Yā vūtemma gɔɔ do gūngūn yá!

¹¹ Andunia lagatarinɔ ni ɔɔ do sɔ, oni wēnda kene, kū gbēke ni n laga díkīnanɔ lúńma doru
yái: ¹² Wura, andurufuu, gbè bèeredenɔ, òsonɔ, biza ɔgdenɔ, biza tēra kū a gaaruradenɔ,
siliki, lí mana buri pínkinɔ, pó kū òdi ke kū wisa sakaaonɔ kū lí bèeredenɔ kū mōgotenɔ kū
mōsino kū gbè puranɔ pínki, ¹³ líteke gbinnadenɔ, dō póno, turaretinɔ, lí'ɔnɔ, wē, nisi, flawa,
póblewenɔ, zūnɔ, sánɔ, sōnɔ kū n gónɔ, zūnɔ kū bisāsiri wēndinɔ. ¹⁴ Oni pine: Pó mana kū
ndi a ni denɔ lākamma pínki. N nnamana kū n gakurio pitimma pínki, ũni kara n n e ziki doru.

¹⁵ Lagatari kū ò kè aruzekedenɔ ũ wéra pìi gáino ni ze zà vīna gūn wáwá kū ò kpài yái. Oni
ɔɔ do ò wēnda ke ¹⁶ ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zókɔ!

À táaru biza yí yá

kū biza gaaruradeo kū a wé tēradeo.

À zāblebɔ kū ò pìi kū wuraaonɔ dà yá

kū gbè bèeredenɔ kū òsonɔ.

¹⁷ À aruzeke sīnda pínki lāka gɔɔ do gūnɔ.

Gó'ite dikirinɔ kū táa'orinɔ kū gó gbēnɔ kū gbē kū òdi zī ke ísira musunɔ ni ze zàzà n pínki.

¹⁸ Tó ò wéra pìi tékūna luku è, oni wiki lé ò pi: Wéra ke kun yá kū a zókɔ kà wéra díkīna ũro.

¹⁹ Oni ɔɔ do, oni n zida kéké, oni wēnda ke, oni wiki lé ò pi:

Waiyoo, waiyoo wéra zókɔ!

Gbē kū ò gó'ite vī ísira musunɔ pínki

kè aruzekedenɔ ũ kū aruzeke kū à písiaao,

akū à gɔ bezi ũ gɔɔ do gūnɔ.

²⁰ À pónna ke a yā musu ludambedenɔ kū Luda gbēnɔ kū a zīrinɔ kū a annabinɔ, zaakū
Luda mé à fīna bóaáre.

²¹ Akū malaika gbānade gbè kū à kà wísilgbē gbēntē ũ sè à zù ísira gūn à pìi:

Lén oni wéra zókɔ Babilɔnu zun le kū gbānao,

oni wéra pi e ziki doru.

²² Oni mɔɔ ke gágá

ke kutε kesɔ kákákí' ũ ma n gūn ziki doru.

Oni ɔzikeri ke le n gūn ziki doru.

Oni wísilgbē kīni ma n gūn ziki doru.

²³ Oni fitila gupura e n gūn ziki doru.

Oni nɔsekīni ma n gūn ziki doru.

N lagatarinɔ bi andunia gbē zókɔnɔme yá,

n pɔ dà buri sīnda pínkia, n n mii líte.

²⁴ Ò annabinɔ kū Luda gbēnɔ aru lé a gūn

kū gbē kū ò n dede andunia gūnnɔ n pínki.

19

Pónnakena ludambe

¹ Abire gbera ma koto gbāna mà ludambe lán pari yá'onaa bà à pìi:

Aleluya! Ó Luda mé à z̄i blè!

Àkū mé à gākuri kū gbānao vī ado,
 2 zaakū ādi yākpate ke kūrwo
 a zea kū yāpuraome.

À yākpate kè kū karua z̄k̄s
 kū à andunia yāka kū a pāpākenaa.

À a z̄bberino dedena fīna bōa.

3 Ó pi do:

Aleluya!

A túsukpe niḡs do ḡr̄o s̄inda p̄inkime.

4 Gbē z̄k̄s gbēn̄on baro awēsiik̄n̄o kū p̄ó bēne mēn siik̄n̄o wūtewute ò donyī kè Luda kū à
 vutena a gbāaane ò pi:

Aami! Aleluya!

Sāne B̄r̄o n̄osep̄ble

5 Akū ma kōtoo mà bona gbāa pi kīnaa à pi:

À ó Luda t̄s kpá a z̄bberino á p̄inki,
 ák̄n̄o kū á a vīna vīn̄o,
 né fiti gbē z̄k̄s.

6 Akū ma kōtoo mà lán pari yā'onaa bà, lán ís̄kena kīni bà, lán legūpūtana gbāna bà à pi:
 Aleluya!

Dikiri ó Luda Gbānasīndapinkide nà kīblenaaa.

7 Ó p̄onna ke, ò yāa do, ò a t̄s kpá,
 zaakū Sāne B̄r̄o n̄oseḡr̄o kà, a n̄o sorumii mà.

8 Ó táaru biza pura táitai kū àten té ke kpàa à yī.

Táaru biza pi bi Luda gbēn̄o yāmanakenan̄ome.

9 Malaikaa òmene: Ñ kē. Arubarikaden̄on gbē kū ò n̄ s̄isi Sāne B̄r̄o p̄ii n̄osep̄blean̄o ū. À
 òmene do: Luda yā yāpuraan̄ gwe. 10 Ma wute a are de mà donyī kene, akū à òmene: Ñ abire
 tó. Ñ donyī ke Ludane. N z̄bberli daken ma ū kū n̄ gbē kū ò yā kū Yesu de a sēedade ū kūnan̄o.
 Zaakū yā kū Yesu de a sēedade ūme annabikeyā'onaa m̄i ū.

K̄irisi suna dina s̄o pura

11 Akū ma ludambe è wēk̄šana, akūs̄o pura bō, gbē kū à dia t̄n̄ Nāanide Yāpurade. Àdi
 yākpate ke kūrwo, ādi z̄i ká kūrwo a z̄ea. 12 A wé de lán tévuraa bà, à kífura kúkuna dasi. T̄s
 ke kēna a m̄i'are, gbēke t̄s pi yāasi d̄ro, akāa baasiro. 13 À uta kū ò dà aru gūn dana. À
 t̄n̄ Luda Yā. 14 Ludambe z̄ikarin̄on t̄i, ò didi s̄o puran̄o a kū táaru biza pú táitai dadana.
 15 Fēneda lēna ten bo a lēn, de à burin̄o léo. Ani k̄i blerūma kū m̄ò ḡoò, ani ḡese p̄ete geepi
 n̄ēn̄a geepi'if̄eki gūn, àkūme Luda Gbānasīndapinkide p̄of̄e p̄asi ū. 16 Ó t̄s d̄ik̄ina k̄e a utaa kū
 a gbādao:

K̄inan̄o K̄ina, dikirin̄o Dikiri.

17 Akū ma malaikaa è à zena if̄ant̄en. À lé gbāna z̄u bā kū òten vura musumusun̄o p̄inki à
 pi: À m̄ó à kakara à p̄oble z̄k̄s kū Luda k̄e'are ble, 18 de à le à k̄inan̄o ḡe só kū soza gbē z̄k̄n̄o kū
 gbānad̄en̄o kū s̄n̄o kū n̄ dirin̄o kū gbē s̄inda p̄inkin̄o, z̄idaden̄o kū z̄n̄o, né fiti gbē z̄k̄s. 19 Akū
 ma n̄b̄o p̄asi è kū andunia k̄inan̄o kū n̄ z̄ikarin̄o, ò k̄s kākara ò z̄i ká kū gbē kū à di s̄a p̄iio kū
 a z̄ikarin̄o. 20 Ó n̄b̄o p̄asi p̄ii kū lele kū annabi éke kū à daboyān̄o k̄e a areo. Daboyā p̄in̄on à
 gbē kū ò n̄b̄o p̄asi sēeda vī, ò k̄ute a takanen̄o s̄at̄eo. Ó n̄ ū t̄s s̄ebe kū àten kū kū if̄ant̄eḡb̄o
 gūn bēne n̄ pla n̄ p̄inki. 21 Gbē kū à di s̄a gbē k̄paran̄o d̄ede kū fēneda kū à bō a lé gūnw̄o, akū
 b̄an̄o n̄ ḡen̄o blè ò ká p̄inki.

20

K̄irisi k̄iblena andunia gūn w̄e w̄a s̄oro

1 Akū ma malaikaa è bona ludambe, à Z̄ingo w̄e l̄okotoo m̄n̄e kūna kū m̄k̄ak̄šana gb̄igiriio.

2 À kwā kū à de ml̄é z̄i ū, kū òdi pi Ibilisi ke Setan̄ kū, akū à m̄ò k̄aa ari w̄e w̄a s̄oro.

3 Malaikaa pi a z̄u Z̄ingo w̄e l̄okotoo p̄ii gūn, à z̄é t̄are à m̄òda k̄ai à k̄a de àsun burin̄o s̄atero
 ari w̄e w̄a s̄oro p̄i gé papao. Abire ḡbera oni a ḡbare fiti.

4 Akū ma gbàn̄o è kū gbē kū ò vutenaan̄o. Ó n̄ gbá z̄é ò yākpate ke kū gbēn̄o. Ma gbē kū ò
 n̄ m̄i z̄s̄ Luda yā kū Yesu de a sēedade ū ona yāin̄o è. Odi k̄ute n̄b̄o p̄asi ke a takan̄ero. Odi a
 sēeda ke n̄ m̄i'are ke n̄ ar̄o. Ó v̄u gan, ò k̄i blè kū K̄irisio w̄e w̄a s̄oro. 5 Ḡen̄o vuna k̄akup̄on

gwe. Gê kparano dí vuro ari wè wàa sɔɔro pìi gèe à pàpao. ⁶ Arubarikadenon gbè kù ní baka kù gèno vuna káakupɔ gúnno ù, ò kù adona. Ga plade iko vīrmaro. Onigɔ de Luda kù Kirisio gbàgbarino ùme, onigɔ kí ble káao ari wè wàa sɔɔro.

Setan zuna tén

⁷ Tó wè wàa sɔɔro pìi pàpa, oni Setan bo ò a gbare. ⁸ Ani gé buri kù ò kù andunia kusuru siikɔano sàte, Gɔgu kù Magɔguo, ani ní kakara, de ò zì ká. Ní dasi de lán ísirale búsu'atè bà. ⁹ Ò dà anduniala, ò lika Luda gbèno búraai kù wéra kù Luda yeiio, ama té hò ludambe à kúrma. ¹⁰ Ò Ibilisi kù à ní sàte sè ò zù té sèbe kù àten kù kù ifántègbɔɔo gūn, gu kù ò nòbɔ pásí kù annabi ékeo zùn. Onigɔ wáwá ma fánantè kù gwáanio gɔɔo sīnda pínki.

Yákpate kpede kenaa

¹¹ Akù ma gbà pura zɔkɔ ò kù gbè kù à vutenaao. Zíte kù musuo dibi lè a are, gu kunúne doró. ¹² Akù ma gyáwāndenɔ è, né fíti gbè zɔkɔ, ò zena gbàa pì are. Ò takadanɔ wèwè, akù ò takada pānde wè dɔ wèndi takada ù. Ò yákpate kè kù gyáwāndenɔ ní yákenaaa, lákù a kēna takada pino gūn nà. ¹³ Ísira gyáwānde kù ò kù a gúnno kpà. Ga kù Gyáwānwɔ gyáwānde kù ò kù ní gúnno kpà se. Akù ò yákpate kè kù baadio a yákenaaa. ¹⁴ Ò ga kù gyáwānwɔ zù té sèbe gūn. Té sèbe pì bi ga plademe. ¹⁵ Gbè kù odi ní tɔ le wèndi takada gūnlonon ò ní zù té sèbe pìi gūn.

21

Zíte dufu kù musu dufuo

¹ Akù ma zíte dufu kù musu dufuo è, zaakù zíte káakupɔ kù musu káakupɔo gète, akúsɔ ísira kun doró. ² Akù ma Luda wéra Yurusalemu dufu è bona musu Luda kīnaa, àten kipa. Ò a kèke lán nɔgbè kù a zàke sorumii màa bà. ³ Akù ma kòto gbàna mà bona gbà kīnaa à pì: Luda vùte kù bisásirinɔ sà, anigɔ kù kúnwo, onigɔ de a gbèno ù. Luda pì nigɔ kù kúnwo a zīda ní Luda ù. ⁴ Ani ní wétè warawarañne pínki. Ga nigɔ kun doró ke wènda ke sɔɔna ke wáwá, zaakù yá zīno gète.

⁵ Akù Gbè kù à vutena gbàaa pì: Ní ma! Maten pɔ sīnda pínki ke dufu. Akù à òmene: Ní kè, zaakù yá dínɔ náani vī, akúsɔ yápurame. ⁶ Akù à òmene: À kèn gwe. Makúme Alafa kù Omegao, Naana kù Lakanao ù. Gbè kù ími ten de, mani a gba ísè wèndide boki. ⁷ Gbè kù à zīi blè mé anigɔ pɔ dínɔ vī pínki. Manigɔ de a Luda ù, anigɔ de ma né ù. ⁸ Ama vīnadeno kù náanisaridenɔ kù yávanikerinɔ kù gbèderinɔ kù zinakerinɔ kù ezedenɔ kù tánagbagbarinɔ kù manafikidenɔ pínki, ní baka nigɔ de té sèbe kù àten kù kù ifántègbɔɔo ùme. Ga pladen gwe.

Yurusalemu dufu

⁹ Malaika gbènon suppla kù ò kere mèn suppla kúna, kisira kpede mèn suppla kán à pà pino doke sù à òmene: Ní ma! mà Sāne Bɔɔo nɔ dufu mɔnne. ¹⁰ Luda Nini dinama pìi gūn malaikaa pì ma se à gèe kúmao kpi lei zɔkɔa. À Luda wéra Yurusalemu mòmene bona musu Luda kīnaa, àten kipa. ¹¹ Àten té ke kù Luda gakurio, àten pí lán gbè bèere de bà, lán diamɔo bà. ¹² À bīni lei zɔkɔ vī. À gānu mèn kuri awèplame, malaika gbènon kuri awèplanon zezenan. Isaraila buri mèn kuri awèplanɔ tɔ kēna gānu pino. ¹³ Gānu mèn aakɔ kù ifáboki kpa, mèn aakɔ kù gūgbānduru kpa, mèn aakɔ kù gèno midɔki kpa, mèn aakɔ kù ifálete kpa. ¹⁴ Ò bīni pì é pète gbè mèn kuri awèplana. Sāne Bɔɔo zīri gbènon kuri awèplanɔ tɔ kēna gbèe pino.

¹⁵ Malaika kù àten yá òmene pɔyɔbɔ kù ò pì kù wurao kúna, de à wéra pì yɔo kù a gānunɔ kù a bīnio. ¹⁶ Wéra pì kusuru siikɔme, a gbàna kù a yāsaao leleme. Akù à wéra pìi yɔ kù pɔyɔbɔo pìio. A gbàna bi kiloo wàa kuri awèplame. A gbàna kù a yāsaao kù a leio pínki leleme. ¹⁷ À a bīni yɔ dɔ, a lei gāsákuru basuppla awèsiikɔ. Malaikaa pì a yɔ bisásiri gāsákuru gbàna lémmè. ¹⁸ Ò bīni pìi kè kù diamɔo. Wéra pì bi wuraae atēne swáswa lán dígi bà. ¹⁹ Ò gbè kù ò wéra pì bīni pèteaa kèke kù gbè bèere de buri sīnda pínki.

Ò gbè káakupɔ kèke kù diamɔo,
a plade kù safiaao,
a aakɔde kù agataao,
a siikɔde kù emeradiio,
²⁰ a sɔɔrode kù onisiio,
a suddode kù kaaneliaao,
a supplade kù kisolitiio,
a sɔraakɔde kù beriliio,
a kēndode kù topazaao,

a kuride kú kisopazaao,
a kuri awεdode kú yasintio,
a kuri awεplade kú ametisio.

²¹ Gánu mèn kuri awεεpla pìno bi òso mèn kuri awεεplanome. Ò n' pínki kè kú òsooo mèn dodo. Wéra pi zéda bi wurame atēne, òdi gu en lán dígi bà.

²² Mádi Luda kpé e wéra pii gúnlo, zaakú Dikiri Luda Gbáanasíndapinkide kú Sáne Bòrɔɔome kpé pi ù. ²³ Wéra pi bàka kú kú ifanté ke mɔvura gupunaoro. Luda gakuri mé àdi wéra pi pu, akús Sáne Bòrɔ de a fitila ù. ²⁴ Burinɔ ni táa o a gupurai, andunia kínano ni gèn kú n' aruzekenɔ. ²⁵ A gánunɔ nigɔ tatana fananté zikiro, gwaani nigɔ kú gwe sɔro. ²⁶ Oni gèn kú burinɔ aruzekenɔ kú n' pɔ ɔgdenɔ. ²⁷ Ama pɔ gbási ke ni gènlo ke wé'iyàkeri ke manafikide, tó adi ke gbé kú Sáne Bòrɔ n' tɔ kè wèndi takada gúnno baasiro.

22

¹ Akú malaikaa pi swa'i wèndide kú àten bo Luda kú Sáne Bòrɔɔo gbá kína mòmene, àten té ke lán gbèdigi bà. ² Àten bàà lé wéra zéda guragura. Lí wèndide kú a bara dire kú a bara lao, àdi né i wè do gèn kuri awεεpla, mɔ kú mɔo gèn dodo. Lí pi lánɔ bi burinɔ aafialekiamε. ³ Pɔ kú Luda lé kène ke nigɔ kun dorɔ. Luda kú Sáne Bòrɔɔo gbá nigɔ kú wéra pii gún, a zòblerinɔ sɔ oni doi. ⁴ Oni a e wédewe, akús a tɔ nigɔ kú n' m'areá. ⁵ Gwá nigɔ kun dorɔ, gbéke bàka nigɔ kú kú fitila ke ifanté gupuraoro, kú Dikiri Luda ni gu puñne yáí. Onigɔ kí ble ari gɔrɔ sínda pínki. ⁶ Akú à òmene: Yá bireno náani ví, akús yápurame. Dikiri Luda kú àdi do annabinɔne are mé à a malaikaa zì, de a zòblerinɔ yá kú ani su tera dɔ.

Yesu ni su tera

⁷ N' gwa, mani su tera. Arubarikaden gbé kú à zia yá takada díkina yá kúna ù. ⁸ Makú Yuhana makúme ma yá bireno mà, ma è. Kú ma mà, akús ma è, ma kuté malaikaa kú à yá pìno mòmene gbá sare mà donyí kene. ⁹ Akú à òmene: N' abire tó. N' donyí ke Ludane. N' zòbleri daken ma ù kú n' annabi gbédakenɔ kú gbé kú ò takada díkina yá kúnano. ¹⁰ Akú à òmene: N'sun pɔ kúte zia yá kú à kú takada díkina gúnwaro, zaakú a gɔrɔ kà káni. ¹¹ Gbé vání wé tá àgɔ a vání ke. Gbáside wé tá àgɔ gbási. Gbé mana wé tá àgɔ a mana ke. Gbé kú à kú adona wé tá àgɔ kú adona.

¹² N' gwa, mani su tera, manigɔ láada kúna, de mà fina bo baadine a yákenaa. ¹³ Alafa kú Omegaon ma ù, Arede kú Kpède, Naana kú Lakanao. ¹⁴ Arubarikadenɔn gbé kú ò n' utagyaba pìpino ù. Onigɔ zé ví ò gè wéra pi gánunɔ gún, ò lí wèndide né ble. ¹⁵ Ama kífirinɔ nigɔ kú gwero, ezedenɔ kú pápákerinɔ kú gbéderinɔ kú tánagbagbarinɔ kú gbé kú ò ye manafiki yákenaa.

¹⁶ Makú Yesu ma a malaikaa zì àgɔ deáre yá pìno sèedade ù sɔsine. Makúme Dauda buri kpata kú à bòtɔ pà Kína ù, gudɔna susune i nna ù. ¹⁷ Luda Nini kú Sáne Bòrɔ nɔ dufuo di pi, n' mɔ. Gbé kú à yá pii mà sɔ, à pi, n' mɔ. Gbé kú ími ten de, à mɔ. Gbé kú à ye í wèndidei, à sí gba ù.

¹⁸ Maten pi gbé kú ò annabiketakada díkina yá mánɔne n' pínki, tó gbé yáke kàra a gún, Luda ni kisira kú n' yá kú takada díkina gúnno kara adene. ¹⁹ Tó gbé yáke bò takada díkina gún sɔ, Luda ni ade baka bo a wéran kú lí wèndide kú a yá kú takada díkina gúnwo.

²⁰ Gbé kú à de yá pìno sèedade ù pi: Yápurame, mani su tera.

Aami! Dikiri Yesu, n' mɔ!

²¹ Dikiri Yesu gɔ gbéke ví kú a gbénɔ n' pínki. Aami!